9
2 N
5

32
47

9-10. b. 5.

ANNALES ECCLESIASTICI

AVCTORE

CAESARE BARONIO SORANO

CONGREGATIONIS ORATORII PRESBYTERO.

Tomus Quintus.

ROMAE, *Ex Typographia Congregationis Oratorij apud S. Mariam in Vallicella. M. D. XCIV.*

Conceſſione Præſidentium.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO
PATRI
ET D. N. CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO

CAESAR BARONIVS CONGREGATIONIS
Oratorij Presbyter ſempiternam felicitatem.

QVos conficimus, te Pontifice, BEATISSIME PATER, Annalium tomos, vt tibi debitos, ſponte perſoluimus: obtulimus nuper quartum, offerimus ecce quintum; eoq. libentius, quo ſcimus te & priorem grato animo accepiſſe, & ſub tanta licet mole curarum (quod vix credere quiſquam valeat) furtiuis horis crebrius perlegiſſe. Si placuit ille, fortaſſe hic non minus gratus accedet; quippe qui ſex ſanctiſsimorum Romanorum Pontificum rerum præclare geſtarum fulgore reſplendeat, Anaſtaſij nimirum, Innocentij, Zoſimi, Bonifacij, Cæleſtini, ac denique Sixti; quos omnes, vt Deo acceptos, & poſt obitum inter Sanctos adſcriptos,

florenti rediuiua memoria annis ſingulis celebrare Eccleſia conſueuit: Qui cum in omnibus digna ſucceſſoribus imitanda exempla reliquerunt, tum in eo maxime altitudinem animi oſtenderunt cum inſigni pietate coniunctam, quod Dei Eccleſiam vndique hæreticorum agminibus circumſeptam, piratarum inſtar amicos ſimulantium, & ſe in eam obtrudentium, admirabili quadam prudentia illibatam diuinitus conſeruarunt.

Videre namque eſt eum qui primitus occurrit, laudatiſsimum Anaſtaſium circumactæ & vndique exagitatæ proditione Origeniſtarum periclitanti fidei præſto eſſe, dum illius ſimplicitati illudentes Epiſcopi, nempe Siricij, qui de ſuo ingenio (vt ſanctus inquit Hieronymus) ceteros æſtimabat, ſeſe in Eccleſiam, oblata Catholicæ fidei confeſsione Pontifici, ſubdole immiſiſſent. At quales re vera eſſent, a ſe perſpicue demonſtratos, penituſq. detectos, idem Anaſtaſius mox anathematis illata ſententia, profligauit; præclare admodum ſucceſſoribus relinquens teſtatum, hæreticorum pœnitentiam, quantumlibet Catholicæ aſſertione fidei declaratam & chirographo conſignatam; haud feſtine ſuſcipiendam eſſe, ſed ſuſpenſa lance iudicij, prudentiore conſilio, longioreq. examine diſquirendam.

Hier. epiſt. 16.

His plane admonitus eius in Pontificatu ſucceſſor Innocentius, abſolutum licet in Concilio Palæſtino Pelagium ſuas damnantem hæreſes, & fidem

Catho-

Catholicam profitentem, Synodalibus quantumlibet litteris commendatum ac probatum Catholicum, non ſolum recipere detrectauit, ſed penitus reſpuit, immo & ſeueriori cenſuræ doloſum hominem ſubijcere voluit, atque excommunicationis ſententia condemnare, adnitentibus magno illo magiſtro Catholicæ Eccleſiæ Auguſtino & reliquis Africanis Epiſcopis, atque clamantibus, omnia ab eodem veternoſo hæreſiarcha proditorie ac veteratorie agi: Quin & tanto vehementius exclamarunt poſtea, crebriſq. litteris fatigarunt, dicam, & exagitarunt Zoſimum ſucceſſorem Innocentij, cum perlatum eſt, Pelagium eumdem, eiuſq. collegam Cæleſtium, oblatis pœnitentiæ cum recta fidei confeſſione libellis, ad audientiam (etſi citra communionem) admiſſos, & eorum cauſam ad Romanæ Eccleſiæ iudicium reuocatam: quos tamen inuentos fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata damnationis ſententia perculit.

Par exemplum a Sixto Pontifice editum reperitur, dum ouina pelle contectus ſe intulit lupus in Vrbem (Iulianum dico Pelagianorum ſigniferum ceteris omnibus Catholicæ Eccleſiæ magis infeſtũ) & vt ſedem, de qua fuerat ante deiectus, recipere poſſet, ſimulata fide Catholica & fucata pœnitentia ipſum Pontificem decipere conatus eſt: Sed quo minus admitteretur, nec vlla ratione audiretur, Magnus ille Leo tunc Archidiaconus, eius paulo poſt in Pontificia ſede ſucceſſor, ſummo ani-

mi vigore interceſsit; magno plauſu excipiente populo atque lætitia proſequente dignam verſipellis hominis abſque auditione repulſam.

Hæc eſt plane veteris obſeruantiæ arcte conſtricta fibulis Romanæ Eccleſiæ diſciplina, ſacris ſancita legibus, exemplis pluribus edita, & a ſanctis Patribus cuſtodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Eccleſiam redeuntibus, qui ſimulationis & fraudis vehementi ſuſpicione laborant. At longe ſeuerior hoc tempore (quod hic ipſe exhibet tomus) extitit de his Eccleſiaſtica Orientalis Eccleſiæ conſtitutio, cum in ſacro Epiſcoporum Concilio, Patrum omnium rogata ſententia, canon ſancitus eſt, idemq. munitus ſubſcriptione Epiſcoporum omnium, potiſsimum vero Siſinnij Conſtantinopolitani & Theodoti Antiocheni clariſsimorum Antiſtitum ſuper ceteros eminentium, ne Maſſaliani hæretici ſæpe recepti, & ſæpe relapſi, ſic crebro ludificantes Eccleſiæ Catholicæ maieſtatem, vllatenus amplius reciperentur, etiam ſi millies pœnitentiæ libellos offerrent; quod ſcilicet cuncta illi agerent ſimulate. Sola namque ſimulatio vberem perennemq. diuinæ miſericordiæ fontem exiccat: quam præ ceteris criminibus infectati ſunt Apoſtoli, eorumdemq. Princeps Petrus primo vltus eſt, in Simonem magum ſententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apoſtolicæ ſeueritatis diſtrictum gladium repentino impetu vibrans.

Photius in Biblioth.

Act. 5. & 8.

Cete-

Ceterum numquam deſpexit, neque deſperauit aliquando lapſorum Eccleſia Romana ſalutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitantium filiorum, neque perditione morientium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare conſueuit ad veniam, ſimul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere paſtoris ſuper humeros ouem geſtantis, quas in ſacris calicibus exculpere ſoleret, vel pingere. Verumtamen cum omnibus vere pœnitentibus ſinum aperit, & obuias manus extendit, non temere ac ſine delectu omnes accedentes excipere conſueuit, quos prius inſtruens voce præconis iugiter illud inclamat: Facite fructum dignum pœnitentiæ.] & Apoſtolico tonitruo ſemper intonat: Magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.] opera illa exigens, quæ progrediantur (vt ait Apoſtolus) de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta: quibus ſi careant qui pœnitentes ad eam ſe accedere profitentur, manus ipſa retrahat, & ſinum contrahat. Examinans iſta Gelaſius doctiſsimus Romanorum Pontificum, ſcribens ad Euphemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, ſi hæreticorum fuerint participatione polluta? Quomodo de conſcientia bona, ſi malorũ fuerint confuſione permixta? Quomodo de fide non ficta, ſi fuerint mixta cum perfidis?] eadem rurſus repetit idem Pontifex & inculcat, vt rem magni ponderis, ſcribens ad Anaſtaſium Imperatorem.

Tertul. de Pudicit.

Matth. 3.

2. Petr. 1.

1. Tim. 1.

 Sic

Sic igitur ſemper ab antiqua Romanæ Eccleſiæ diſciplina alienum fuit, vt inexploratis lapſis indulgentia præcox occurrat. Quisnam enim in his pertractandis eiuſdem mos vetus extiterit, ipſa Romani Cleri digna elogia manifeſtant, cum, ſine Pontifice licet, ceſſante diu ſede poſt decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapſorum turbam & pulſantem inſtantius Eccleſiæ fores, atque vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quod id tentaſſent non præmiſſa longioris temporis conciliatrice diuinæ gratiæ pœnitentia: id quidē epiſtolis ad ſanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginenſem Epiſcopum, datis, his primum verbis ijdem profeſsi ſunt: Mirati ſumus ad hoc vſque proſilire voluiſſe, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenſo crimine atque delicto pacem ſibi non tam peterent, quam vindicarent, immo iam & in cælis habere ſe dicerent.] ac rurſum: Abſit (inquiunt) ab Eccleſia Romana, vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere; & neruos ſeueritatis, euerſa fidei maieſtate, diſſoluere: vt cum adhuc non tantum iaceant, ſed & cadant, euerſorum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum vtique non profutura præſtentur, & noua per miſericordiam falſam vulnera veteribus transgreſsionis vulneribus imprimantur, vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pœnitentia] quam ſcilicet præmittere tenerentur tamquam fide-

Apud Cyprian. epiſt. 30. 31.

iuſſo-

iuſſorem & obſidem pacis Eccleſiæ impetrandæ. Quod ſi ea præſtiterunt ex vitali Eccleſiæ corpori perpetuo inhærente diuino Spiritu viuida atque vocalia membra: quid viſibile caput, Romanum Pontificem ipſi Chriſto coniunctum, & Chriſti ore loquentem, præſtiturum fore crederemus? Sed de his hactenus; haud enim patitur inſtituti ratio diutius immorari: ſatis namque eſt, deguſtanda propinaſſe perpauca ex multis, quæ præſens hic tomus includit, foriſq. tamquam ſigna in fronte operis poſuiſſe, & impoſuiſſe poſtibus de ſuperata ſæpius irrepēte clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara ſanctiſsimorum Pontificum; quorum veſtigijs te fortiter firmiterq. inſiſtere, Eccleſia vniuerſa lætatur.

Iam vero (quod reliquum eſt) ſanctis tuis, Pater Beatissime, pedibus aduolutus, poſt duos oblatos Annalium tomos ampliſsimam benedictionem illam expeto, quam poſt duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manaſſen, ab eodem ſanctiſsimo Patriarcha ipſius filius Ioſeph eſt feliciter conſecutus. Cuſtodiat te quam diutiſsime Deus incolumem & defendat, qui turbulentiſsimo hoc tempore Eccleſiæ ſuæ inſcrutabili ſua prouidentia voluit te eſſe præfectum. Gen. 48.49.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

RELIGIOSISSIMO
AC SERENISSIMO
PRINCIPI
GVILLIELMO COMITI
PALATINO RHENI
VTRIVSQVE BAVARIAE DVCI
CAESAR BARONIVS FELICITATEM.

CONSVEVIMVS, Sereniſſime Princeps, in ſingulis ferme Annalium tomis poſt Summum Pontificem epiſtola nuncupare aliquem ex inhærentibus ipſi presbyteris ſiue diaconis Cardinalibus. Quoniam vero, ſicuti Moyſi non ſacerdotes tantum atque Leuitæ, ſed & Ioſue potentiſſimus dux exercitus aſsiſtere conſueuit; ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriuſque Bauariæ intime inhærere ſacro totius religionis Antiſtiti, certo ſcimus: hac epiſtola inſigne nomen tuum profequi, mearum partium eſſe duxi. In te enim, inſtar Ioſue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo inſtaurari videtur temporibus noſtris, quo Sol ſtare iubetur, & prohibetur penitus deorſum ad Occaſum labi; cum, inquam, abſque tetræ obice noctis Sole illuſtrior Catholica fides ſuper populum tibi ſubiectum ſemper lucens, firma, immobiliſq. nutu Dei ſit iuſſa conſiſtere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebroſæ poſt ſe noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Aegypti noſcuntur renouata prodigia, dum atra denſaq. obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in noua Geſſen, Bauaria ipſa tua, veri Iſraelitæ iucundiſſima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente; vt impietatis frigus non ſentiant, & glaciei perfidiæ ſint expertes, atque vberrimo prouentu ſpiritualium frugum perpetuo potiantur autumno.

His quidem omnibus tu ipſe abundans & affluens, Romanam Eccleſiam in primis regia locupletaſti munificentia, cum ſacras Memorias ſanctorum Martyrum præclaris monumentis inſigniter illuſtraſti: addidiſti vero ad ſummum decorem lucis operibus filios lucis, cum abs te genitos Sereniſſimos Principes, regiæ ornamenta familiæ, abſolutiſſima virtutum omnium exemplaria, ad Apoſtolicam ſedem miſiſti, viſuros, & religioſo veneraturos officio in ea ſedentem vice Chriſti CLEMENTEM recens creatum Pontificem Maximum: in quibus ſingulis tua auguſta eluxit imago. Ita plane ad menſuram bonam, ex Euangelij præſcripto, appoſuiſti confertam, coagitatam, atque ſupereffluentem. Bona quidem illa menſura fuit, quam boni Principes præſtare conſueuerunt, cum Martyrum monumenta inſigniter exornaſti. At vero cum honorificentiſſimam legationem ad ipſum CLEMENTEM Summum Pontificem miſſam, maiorem exiſtimaſti, quam

ſti, quam vt credi deberet clariſſimis viris tibi ſubiectis, ſed ea tantummodo dignos putaſti ſublimes Duces, ipſos Principes filios tuos, cariſſima pignora, nempe Philippum Ducem eundemq. Reuerendiſſimum Epiſcopum Ratiſponenſem, inſtar Timothei Apoſtolico munere decorantem honeſtiſſimam iuuentutem, ſimulq. germanum ipſius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum ampliſſimæ dignitatis, clariorem vero integerrima probitate: plane confertam menſuram addidiſti, atque coagitatam appoſuiſti: Tunc vero ſupereffluentem, aucto cumulo, ſuperinfudiſti, cum poſt paucos menſes ipſum primogenitum tuum, Sereniſſimum Principem Maximilianum regio apparatu miſiſti, accepturum a Sanctiſſimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantiſq. Chriſtianam religionem officijs excolit, & tam amplis Chriſti Vicarium, ſucceſſorem Petri, iſtis præſertim temporibus, frequentat obſequijs, Romanamq. Eccleſiam muneribus auget: par eſt vt eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omniq. ſtudio proſequantur. Quo quidem nomine ego ipſe (quod reuerentia monet, ratio ſuadet, poſtulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obſeruantiam, cultum præſtans, impendens obſequium, pendens tributum, perſoluens debitum, quintum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conſpiciatur erecta, poſteris fidē factura, myſticam Dei Arcam diu exulem, apud te diuertentem, religioſiſſime eſſe ſuſceptam ac reuerentiſſime aſſeruatam; & typicum Dauidem cum ſuis profugum abs te honorificentiſſime habitum, conſecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem a Domino impertitam Obededom, & in ſucceſſoribus diuinam promiſſionem Chriſti teſtamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maxime pie, teq. Deus vna cum Sereniſſimis Principibus filijs tuis ſua dextera iugiter protegat atque conſeruet.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

SIX-

SIXTVS PAPA V.

Dilecto Filio Cæſari Baronio Sorano Presbytero Congregationis Oratorij nuncupatæ.

DILECTE Fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum dilectus filius noſter Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis Caraſa nuncupatus Bibliothecarius Apoſtolicus nobis retulerit, a te primum Annalium Eccleſiaſticorum volumen editum, aliaq. propediem edenda eſſe, opus non minus docte quàm fideliter a te ſcriptum, & ad totius antiquitatis Eccleſiaſticæ notitiam comparandam valde vtile: quibus nimirum non tantum res geſtæ exacte per annos ſingulos recenſentur, & quæ de his obortæ ſunt controuerſiæ elucidantur, ſed etiam ipſi Apoſtolicarum traditionum fontes puriſsimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fouere ſolemus ingenia: cum tuam in primis induſtriam, & egregiam pro Catholica Eccleſia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, vt ijdem a te editi, vel edendi Annales Eccleſiaſtici ad integram rerum veritatem cuſtodiendam ſeruentur penitus incorrupti, & quàm diligentiſsime fieri poteſt, typis excudantur: ac demum ne a quoquam ſeu negligentia, ſeu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forſan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari poſsint: MOTV PROPRIO & certa noſtra ſcientia, omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, præſertim librorum impreſſoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius diſtrictu, ac ſtatu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediate, vel immediate ſubiecta, ſub quingentorum ducatorum auri Cameræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum, necnon amiſsionis librorum atque typorum; quàm etiam per totam Italiam & extra eam vbiuis gentium & locorum conſtitutis, ſub Excommunicationis maioris latæ ſententiæ pœnis eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis; Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium interdicimus & inhibemus, ne per decem annos a Data præſentium computandos, primum Tomum Annalium a te editum, & alios ſingulos a te edendos, totidem annorum ſpatio ab vniuſcuiuſque eorum editione numerando, abſque tua licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate verſos edere, vel ſic editos vendere ſeu venales tenere audeant, vel præſumant. MANDANTES vniuerſis, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumq. Vicarijs, ſeu officialibus in ſpiritualibus, generalibus, ac in dicto noſtro ſtatu Eccleſiaſtico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requiſiti, præmiſſa contra inobedientes exequantur, & obſeruari faciant, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ſtatutis & conſuetudinibus, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis quibuſuis perſonis quomodolibet conceſsis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac ſi ad verbum inſererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſsis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus, ceteriſq. contrarijs quibuſcumque. Volumus autem vt præſentium litterarum exemplis etiam in ipſis voluminibus impreſsis eadem vbique fides habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, ſub annulo Piſcatoris, Die XXVI. Iunij, M. D. LXXXVIII. Pontificatus noſtri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterutius.

TARVSII TARVSII POLITIANI
CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGAE
IN ANNALES ECCLESIASTICOS
CAESARIS BARONII
Heroicum.

DVM, quæ multiplici nobis longinqua vetuſtas
Obruit annorum mole, ac premit æmula nocte,
Factaque, doctrinaſq. Patrum, moreſque, manuſque,
SORANE, ad lucem, ac ſuperas reuocata ſub auras,
Victuris mandas in poſtera ſæcula chartis,
Quantum illi decus in terris peperere cruore,
Et quantum peperere ſuis ingentibus auſis,
Per te iam tandem nobis decus omne reſurgit.
Aude etiam maiora: iuuant ſupera alta volentem.
Fors erit illa dies, cum toto Aquilone remenſo
Annales, ducente Deo, glacialibus omnem
Pectoribus labem eripiant, tenebraſq. reſoluant;
Et latis Chriſti campis mala gramina adurant:
Ac veluti quondam Solymum clangore tubarum
Mœnia contremuere fera Ierichuntis, & alte
In ſe ſaera ruens, in ſe ſacra ipſa ſepulta eſt:
Non ſecus hæreſeos feralia culmina molis,
Te magnis reſonante tubis decora alta parentum,
Supremum concuſſa gemant, barathrumq. ſub ipſum
Prona ruant, ſcelerumq. ſuo dent limine pœnas.
Maxime terrarum cuſtos, Pater optime CLEMENS,
Hoc magnum tibi ſurgit opus, da candida dexter
Sydera, da felix, quando te Calceolum Rex
Auxilium fidei tantum miſeratus auitæ,
Ieſſæadiſq. inſtar turris conceſſit in hoſtes.
Namque ſerenatis Stygijs Aquilone procellis,
Ipſe tibi Cæſar referens ex hoſte trophæum,
Exuuias, atque arma virum, roburque, decuſq.
Dauidica veluti turri ſuſpendet ab alta,
Mille inter pharetraſq. graues, clypeoſq. nitentes,
Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,
Aeternumq. tibi votum immortale ſacrabit.

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Auguſtorum, anno Domini trecenteſimo nonageſimoquinto, vſque ad quadringenteſimum quadrageſimum: continet annos quadragintaquinque: ita diſpoſitus, vt commode Sextus tomus a S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

ANNA-

ANNALES ECCLESIASTICI.

IHS

ANTIQVA illa ac veneranda [a] mater, ſobole Patriarcharum fœcunda, cum tandem quartum poſt partum ſe *a Geneſ. 29. 30.*
C iam ſterilem ſenſit (Liam dico magni coniugem Patriarchæ Iacob) viribus deſtituta naturæ, ardentiori tamen deſiderio prolis incenſa, conſilium illud inijt, vt prole fœcundaretur ancillæ; proprium fore filium rata, quem illa ex viro ſibi coniuncto concipiens genuiſſet. *AVCTORIS PRAEFATIO CVM IMPLORATIONE NVMINIS.* Probe quidem, atque ex ſententia accidit, vt maſculum illa pariens, quinto ſe auctam filio putans, in illud mox erumperet exultationis elogium, Feliciter; ex eaq. voce edita, eum Gad nomine nuncuparet. Quoniam vero & mihi contingit, poſt quartum iam editum Annalium tomum quamdam experiri ſterilitatem, laſſeſcere nempe corporis vires, eneruatamq. langueſcere
D mentem effœtam, hebetari ingenium, atque ſtylum obtundi, ſed nouos edendi partus adhuc vireſcere deſiderium: illud ipſum mihi Liæ conſilium ineundum putaui, atque imitandum exemplum: nimirum quærere ex aliena fœcunditate progeniem. Sed vbi ancilla, quæ eiuſmodi benedictionis adijciat mihi partus, cum nulla exiſtat ex filiabus Euæ, cuius fœtus maledictionis ſit expers? Ecce Ancilla Domini, Domina eadem, cui Angeli ſeruiunt, famulatura ipſa omnibus, & allatura fœcunditatem; quippe quæ omnes vocet & prouocet illis ſapientiæ verbis [b]: Tranſite ad me omnes qui diligitis me, & a generationibus meis adimplemini.] *b Eccleſ. 24.* Sit igitur nobis Ancilla iſta fœcunda, cuius partus benedictionem concilians, ſterilitatem ſoluit humanam: vt ſic & nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo præ excellentia parientis ac prolis alacriter ingeminare, Quàm feliciſſime, Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.] *c Iſai. 9.* Vt autem tantam de te fiduciam,
E Ancilla ſublimis & humilis Domina, capiamus, effuſa illa tua erga nos ſemper immenſa largitas perſuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiſcum virtute Spiritus ſancti, cuius aduentu concipere didiciſti, vt nos feliciter hac augeas noua prole; ipſeq. Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros bene compoſitus, veluti membris cunctis integre formatum corpus atque perfectum, in lucem edatur: vt ſic omnibus atque in omnibus innoteſcat datus a te benedictus fructus ventris tui.

IESV CHRISTI ANNVS	SIRICII PAP. ANNVS	ARCADII ET HONORII IMPP. ANNVS
[illegible]	11.	1.

TRECENTESIMO nonageſimoquinto Chriſti anno, notato Conſulibus Olybrio atque Probino: Qui a Theodoſio patre viuente, diuerſis temporibus, Impera-

ARCADIVS ET HONORIVS IMPERANT.

a Marcellinus in Chron.

tores creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimoocțauo Kalend. Februarij A
ſoli imperare cœperunt, cum Arcadius annum ætatis ageret vigeſimũ, Honorius vero natus eſſet annos decem: imperaſſetq. ille vna cum patre annos duodecim, iſte vero duos, vt ex Marcellino [a] colligitur. Hos itaque vltimo vitæ ſuæ tempore (vt ſuperiori tomo dictum eſt) Theodoſius Imperator ſanctiſſimo ſacerdoti Ambroſio commendauerat, & moriens ſub protectione reliquerat Stiliconis Magiſtri militiæ, ſub cuius cura tunc vterque agebat exercitus, Orientalis ſcilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem probatam inuenerat, quem & arctius vinculo nuptiarum obſtrinxerat, iuncta illi coniugio Honorij fratris filia, Serena nomine, clariſſima femina. Ad hæc plane ineunda ac capeſſenda conſilia, vt barbarum hominem, potentiſsimum ducem deuinciret ſibi fœdere nuptiarum, & relinqueret vtriuſque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat,
quos ſciuerat primo conſpiraſſe cum Maximo, ac poſtea nouum tyrannum Eugenium in B
Imperium euexiſſe, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maxime pijs extinctis. Sciebat præterea Theodoſius Stiliconem pium atque idolorum cultus implacabilem aduerſarium. Conſultum igitur ſatis eſſe putauit tum Imperio, tum etiam religioni, ſi aduerſantem Gentilibus, Chriſtianæ pietatis & Chriſtianorum Imperatorum defenſorem proueheret Stiliconem.

RVFFINVS INVIDIA TABESCIT GLORIA STILICONIS.

b Claudian. aduerſus Ruffinum lib. 2. in princ.

Huius autem cum ſumma gloria, ſumma coniuncta potentia, quaſi geminis accenſis facibus, Ruffinus incenſus eſt æmulus: cui recedens Theodoſius Conſtantinopoli, pugnaturus aduerſus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipſum Orientale Imperium commendarat. Quamobrem cum Theodoſij vltima voluntate Stiliconem ſibi prælatum audiſſet, e veſtigio aduerſus Imperium, inito clanculum cum Gothis fœdere, moliri cœpit inſidias.
Hæc autem poſtea pateſacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his verſibus [b]: C

Iam poſt edomitas Alpes, defenſaq. regna
Heſperia, merita complexus ſede parentem,
Auctior adiecto fulgebat ſidere mundus.
Iamq. tuis Stilico Romana potentia curis
Et rerum commiſſus apex. Tibi credita fratrum
Vtraque maieſtas, geminaq. exercitus aula.
Ruffinus (neque enim patiuntur ſaua quietem
Crimina, pollutaq. negant areſcere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & ſolito pacem turbare tumultu,
Hac etiam ſecum. &c.] D

RVFFINVS NOVA MOLITVR.

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari poteſtate Ruffinum atque Stiliconem relictos eſſe tutores Imperij, Orientalis illum, iſtum vero Occidentalis. Etenim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

c Zoſim. lib. 5.

NVPTIAE ARCADII CVM EVDOXIA.

Porro quod rurſum ad Ruffini animum commotum ſpectat, noua illi acceſſit cauſa, qua ipſe vehementiori impulſus impetu ad facinus perpetrandum præceperuit. Quænam autem iſta fuerit, Zoſimus ita narrat [c]: Ruffinus Conſtantinopolim reuerſus, impetrandæ Principis affinitati ſtudebat, tantum non properans ad collocandũ Arcadio in matrimonio filiam. Sed cum fortuna quiddam aliud ei præter expectationem moliretur, ex huiuſmodi cauſa ſpe Ruffinus excidit. Erant duo Promoti filij (*geſſerat hic Conſulatum vna cum collega Timaſio*) qui adhuc ſuperſtite Theodoſio cum liberis eius verſabantur. Horum alter apud
ſe virginem filiam habebat eximia pulchritudine ſpectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex E
eunuchis Imperatorijs, vt vxorem Princeps duceret, venuſtate puellæ prædicata, cohortabatur: cumq. videret Principem verba ſua non illubenter admittere, monſtrata imagine puellæ, perq. hanc Arcadio ad maius deſiderium concitato, huius vt nuptias amplecteretur perſuaſit, nihil ſciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & exiſtimante tantum non confeſtim filiam ſuam Principi nupturam, ſeq. non multo poſt illius in ſummo Imperio conſortem futurum. Eunuchus autem conſpicatus iam confectum ab ſe nuptiarum negotium; tripudiare populum, & coronis vti, veluti in nuptijs Principis fieri conſueſſet, iuſſit. Cumq. veſtem quæ Principem deceret, & mundum e regia ſumpſiſſet, eaq. geſtanda miniſtris & apparitoribus Principis dediſſet, populo præeunte, per vrbem mediam incedebat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filiæ datum iri, baiuloſq. comitantibus; vbi progrediendo propius ad Promoti domum acceſſiſſent, cum donis hanc ſponſalitijs intrant;

&illis

A &illis ipſis puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura Principis coniunx eſſet, oſtendunt. Hoc modo Ruffinus ſpe ſua deiectus, qui aliam cum Principe nuptam cerneret: quod reliquum erat diſpiciebat, qua via ſcilicet Eutropium quoque de medio tolleret.] hæc Zoſimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt eſt apud Nicephorum [a]) aliquos opinatos Eudoxiam fuiſſe Gratiani filiam, aliquos vero Bautonis Conſularis. *a Niceph. lib. 13. cap. 4.*

Quod autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem miſſo mentio facta eſt: opportune exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numiſmate hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipſum a Fuluio Vrſino, a quo & alia nonnulla præclara antiquarum rerum monumenta mutuati ſumus: DE ORNAMENTO CAPITIS EVDOXIAE.

B

C Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus [b] ad Lætam ſcribens ait: *b Hieron. epiſt. 7.* Regum purpuras & ardentes diadematū gemmas patibuli ſalutaris pictura condecorat.] item & illud quod in eamdē ſententiam S. Auguſtinus ait [c]: Iam in fronte Regum Crux illa *c Aug. in Pſal.* fixa eſt, cui inimici inſultarunt.] hæc ipſi: quos melius ex præſcripta numiſmatis forma va- *54.* leas intelligere. Quidni ſuper omne diadema & coronā regiam Crucis ſignum a Regibus DE CRVCIS ORNATV poneretur, quod longe clarius quibuſuis gemmis coruſcante corona fulgeret? Nam audi PRAECONIA. Chryſoſtomum [d]: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi ſupplicij ſymbolū, Crux, *d Chryſoſt. aduerſus Gentiles, quod Chriſtus ſit Deus.* diadematibus & coronis clarius factum eſt. Neque enim ſic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes prius abhorrebant, eius figuram tantopere quærunt: atque adeo vbique ea inuenitur, apud Principes, apud ſubditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud ſeruos, apud liberos: ſubinde omnes
D ea ſe ſignant, inſcribendo in nobiliſſimum membrum noſtrum. In fronte enim noſtra, quaſi in columna, quotidie figuratur.] et poſt plura alia id genus, ſubdit: Omnes ipſa magis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus.] Idemq. alibi [e] item de Cruce: Ecce nunc ipſa vita euaſit honorabilior, & omnes eam in *e Chryſoſt. hom.* fronte circumferimus, non ſolum non erubeſcentes, ſed ea etiam gloriantes: non ſolum *in Pſal. 109.* priuati, ſed & qui ſunt ipſi diademate redimiti, eam potius geſtant, quàm diadema: & merito quidem: eſt enim innumerabilibus diadematibus melior. Diadema enim ornat caput, Crux autem munit mentem.] hæc Chryſoſtomus. Habes pariter quod ex nummo diſcas, Eudoxiæ fuiſſe cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffinum inuidia excruciatum redeamus.

Accidit quidem ſæpe ſecundum illud Dauidicum [f]: Homo cum in honore eſſet, non in- *f Pſal. 48.*
E tellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis] vt æſtuans ſemper INMODERATI ANIMI POENA. maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate conſecutus fuerit, obliuiſcens ac paruipendens, immemor ingratus vt iuges rependat Deo gratias; cum infelix altiora ſuſpiret, ſpiret atque anhelet ad ſumma, ipſe ſibi nectat laqueos, gladioſq. in ſuam necem exacuat, atque patratorum ſcelerum, a ſe incipiens, pœnas exigat. Ecce tibi iſte ipſe *g Zoſim. lib. 4.* *h Plin. lib. 4. c. 19.* Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Eluſæ in Aquitania humili loco RVFFINI GENVS ET VITAE CVLTVS. natus eſt (licet perperam cum Zoſimus [g] Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, & non in Celtica Eluſam eſſe, cum Plinius [h], tum etiam Sulpitius Seuerus [i] affirmant, quam patriam fuiſſe Ruffini & Claudianus [k] eſt auctor: eam autem recte colentem Chriſtianam *i Seuerus hiſt. lib. 2.* religionem, a Priſcilliano deprauatam, idem qui ſupra Seuerus tradit [l]: ex cuius fortaſſe *k Claudianus in Ruffinum lib. 1.* ſchola Ruffinus magias hauſit, quarum inſigniter peritum fuiſſe, idem Claudianus [m] ſigni- *l Seuer. ibi letum.* ficare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Conſtantinopolim profectus, in aula verſatus, adeo *m Claud. ibid.*

ſe in amicitiam inſinuauit Theodoſij Imperatoris, vt ſummos conſecutus fuerit magiſtratus: A etenim (vt dictum eſt ſuperius) vna cum Arcadio ſecundū Conſule ipſe collega geſſit ordinarium Conſulatum, Magiſtrumq. ante egit Officiorum, atque poſtea nobiliſſimā omnium Prætorij Præfecturam: cum nec ijs contentus, eo prouenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium ſibi ſumere pertentaret.

RVFFINI CRVDELITAS.

Tales tantoſq. conſcenſos ſublimiores honoris gradus Ruffinum inſontium plurimorum cædibus inſeciſſe, & rapinis dehoneſtaſſe, ijdem qui ſuprà auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Conſularem occidi a barbaris iuſſum, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tuſum ac male mulctatum eſſe, Zoſimus[a] tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetrauit: nam ipſum fuiſſe auctorem & impulſorem, vt Theodoſius Imperator præter conſuetudinem moremq. ſuum aduerſus Theſſalonicenſes crudeliſſime, nullo habito delectu ſontium & innocentium, deſæuiret, ſuperiori tomo B Annaliū dictum eſt. vnde non immerito hæc de eodē Ruffino Claudianus his verſibus[b]:

a Zoſimus ibid. lib. 4.

b Claud. in Ruff. lib. 1.

——— *Quis prodere tanta relatu*
Funera? quis cædes poſſit deflere nefandas?
Quid tale immanes vnquam geßiſſe feruntur
Vel Scinis Iſthmiaca pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi! Buſiridis aræ
Clementes. Iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.] Sed haud minor inerat homini rapacitas atque crudelitas; biga namque iſta deprauatus animus in ſui perniciem trahebatur in præceps, cum Imperium ſibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occulte ſolicitare C in vtriuſque Imperij cladem cœpit.

ARCADIVS PIETATE CONCILIANS SIBI NVMEN VITAT INSIDIAS.

At quonam pacto his occurrat Arcadius iſta neſciens, & periclitanti Imperio bene conſulat hæc ignorans? Sed proſpexit ille quidem, ſeq. cum Imperio collocauit in tutum, dum ipſo ingreſſu in Imperium, parentis maxime pijs inſiſtens veſtigijs, nihil antiquius haberet, quam Chriſtianam religionem, ipſamq. fidem Catholicam ſartam tectam ſeruare, atque legibus communire. Acciditq. diuino plane miraculo, vt dum ipſe aduerſus impietatem ſolerti ſtudio leges armat; eodem tempore, hoc inquam ipſo anno, Deus diſſiparit conſilia gentium; ipſe vero Ruffinus execrandi ſceleris architectus miſerrime trucidatus, atque ludibrio totius populi expoſitus fuerit, qui immenſo terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo ſe habuerint, per ſingula dicturi ſumus: verum quibus primum Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipſum namque Ruffinum Præfectum D Prætorio menſe Martij in primis iſta reſcripſit[c]:

c l. 26. de hæret. Cod. Theod.

LEGES ARCADII ADVERSVS HAERETICOS.

Omnes pœnas, cuncta ſupplicia, quæ ſanctionibus diuæ recordationis genitoris noſtri aduerſum hæreticorum ſunt pertinaces ſpiritus conſtituta, noſtro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his eſt contra meritum delinquentum, ſpe correctionis, ſpeciali quadam ſanctione conceſſum, id irritum eſſe. Eunomianorum vero per fidem mentem, & nequiſſimam ſectam ſpeciali commemoratione damnamus: ſtatuimuſq. omnia quæ contra illorum veſaniam decreta ſunt, illibata cuſtodiri. Illud addentes: Ne quis memoratæ ſectæ militandi, aut teſtandi, vel ex teſtamento ſumendi habeat facultatem: vt ſit omnibus commune damnum, quibus etiam communis eſt religionis furor; ceſſante videlicet, ſi quid a patre noſtro quibuſdā fuerat ſuper teſtandi iure beneficio ſpeciali conceſſum. Dat. III. Id. Martij, Conſtantinopoli, Olybrio & Probino Conſſ.] Rurſum vero eodem E menſe ſic iterum de ijſdem ad eumdem Ruffinum[d]:

d l. 26. de hæret. Cod. Theod.

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris noſtri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaq. mente omnipotentis Dei contaminare myſterium, nec publice, nec priuatim, nec in ſecreto, nec palam. Nemo audeat Epiſcopi ſibi nomen adſciſcere, vel Eccleſiaſticum ordinem, eorumq. ſanctiſſima nomina pollutis mentibus vſurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Conſtantinopoli, Olybrio & Probino Conſſ.] Hæc cum Arcadius ad Ruffinum pro pietate reſcripſit, iacula in eum, licet neſciens, diuinæ indignationis intorquet.

Sed ad Aurelianum Proconſulem Aſiæ iſta quoque reſcripta dedit, cum quæſtio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi eſſent[e]:

e l. 28. de hæret. Cod. Theod.

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus debent ſuccumbere,

A bere, qui vel leui argumento a iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint de-
uiare. Ideoq. experientia tua Eureſium * hæreticum nec in numero ſanctiſſimorum *
Antiſtitum habendum eſſe cognoſcat. Dat. III. Non. Sept. Conſtantinop. Olybrio &
Probino Conſſ.]

Sed & cum Ruffini furor tyrannicus vehementius graſſaretur, Arcadius amplius de re-
ligione ſolicitus, inquiſitionem eiuſmodi aduerſus callide ſe occultantes hæreticos haben-
dam eſſe præcepit [a], iſta reſcribens ad Marcellũ Magiſtrum Officiorum menſe Nouembri: a L. 29. de hæret. C. Theod.
Sublimitatem tuam inueſtigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scrinijs, vel
inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum noſtrarum iniuria audeant militare;
quibus, exemplo diui patris noſtri, omnibus & a nobis negata eſt militandi facultas. Quoſ-
cumque autem deprehenderis culpæ huius affines, cum ipſis, quibus & in legum noſtrarum
B & in religionum excidium conniuentiam præſtiterunt, non ſolum militia eximi, verum
etiam extra mœnia Vrbis iubeas arceri. Dat. IIII. Kal. Decemb. Conſtantinop. Olybrio &
Probino Conſſ.]

At non hæreticos tantum, ſed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius ſeueriſſimo exagi-
tauit edicto, in hunc modum ad eumdem Ruffinum Præfectum Prætorio reſcribens [b]: b L. 13. de Pagan. C. Theod.
Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam acce-
dendi, vel abominanda ſacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuerſi, qui ARCADII EDICTVM ADVERSVS GENTILES.
a Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent cu-
ſtodire, & quæ olim conſtituta ſunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire:
Sciturі, quicquid diui genitoris noſtri legibus eſt in ipſos vel ſupplicij vel diſpendij con-
ſtitutum, nunc acrius exequendum. Sciant autem Moderatores prouinciarum, & his Appa-
C ritio obſecundans, Primates etiam ciuitatum, Defenſores, necnon & Curiales Procura-
tores poſſeſſionum noſtrarum, in quibus ſine timore diſpendij cœtus illicitos hæreticos ini-
re comperimus: eo quod fiſco ſociari non poſſunt, quippe ad eius dominium pertinentes:
ſi quid aduerſus ſcita noſtra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in veſtigio ipſo puni-
tum: omnibus ſe detrimentis & ſupplicijs ſubiugandos, quæ ſcitis ſunt veteribus conſti-
tuta. Speciatim vero hac lege in Moderatores auſteriora ſancimus & decernimus: namque
his non cuſtoditis omni induſtria atque cautela, non ſolum hanc mulctam quæ in ipſos con-
ſtituta eſt exerceri, verum etiam quæ in eos præfinita eſt, qui commixti videntur auctores:
nec his tamen remiſſa, quibus ob contumaciam ſuam iuſte eſt irrogata: inſuper capitali ſup-
plicio iudicamus Officia coercenda, quæ ſtatuta neglexerint. Dat. VII. Idus Auguſti, Con-
ſtantinop. Olybrio & Probino Conſſ.] Huius plane legis S. Auguſtinus viſus eſt meminiſſe,
D dum ait [c]: Quis enim noſtrum, quis veſtrum non laudat leges ab Imperatoribus datas ad- c Aug. ad Vincent. epiſt. 48.
uerſus ſacrificia Paganorum? et certe longe ibi pœna ſeuerior conſtituta eſt: illius quippe
impietatis capitale ſupplicium eſt.]

Vides autem inter hæc Ruffinum profundi conſilij hominem pacifice tranquilleq. agere
Conſtantinopoli, accipere data ab Imperatore reſcripta, & quæ erant muneris Prætoriæ
Præfecturæ gnauiter exercere; cum tamen interea totum Romanum miſceret Imperium,
atque ad eius inuaſionem barbaris quibuſcumque oſtia patefaceret, immo & inuitaret, vo-
caret, atque etiam promiſſione compelleret, iniens cum eorum ducibus ſecreta fœdera.
Quænam vero eſſent hæ gentes, quibuſcum Ruffinus inhians Imperio conſpiraſſet, recenſet
Claudianus his verſibus [d]: d Claudian. aduerſus Ruffinum lib. 1.

Iam gentes, Iſtrumq. mouet, Scythiamq. receptas
E *Auxilio: traditq. ſuas hoſtilibus armis* RVFFINVS BARBAROS IN ROMANVM IMPERIVM IMMITTIT.
Relliquias: mixtis deſcendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Maſſagetes, patriumq. bibens Mæotium Alanus,
Membraq. qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]

Addit his Zoſimus [e], Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidiſſe. e Zoſim. lib. 5.
Cum enim (vt dictum eſt) Præfecturam Prætorij ſummum magiſtratum adminiſtraret, QVID CONSILII CVM PRAEFECTIS RVFFINVS INIIT ADVERSVS ROM. IMPERIVM.
cuius eſſet, quos vellet prouincijs Præſides dare, coniuratos ſibi creauit prouinciarum re-
ctores, & inter alios Græciæ Proconſulem deſignauit Antiochum, & Hermophilarum an-
guſtias cuſtodiendas Gerontio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis ſub
duce Alarico militantibus: quod ſane iſti egregie præſtitere. Ad Aſiæ vero cladem

a Sozom. lib. 8. cap. 1.

HVNNORVM GRASSATIONE FABIOLA FVGIT ROMAM.

b Hieron. epiſt. 30.

Hunnos vocatos eſſe, Claudianus affirmat. Sane quidem & Sozomenus[a] quoque teſtatur, hoc ipſo tempore Hunnos in Armeniam irruiſſe, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuaſtaſſe. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obſederunt Antiochiam: quin & Hieroſolymæ timebatur, quando S. Fabiola clariſſima femina (de qua multa ſuperiori tomo) quæ conceſſerat Hieroſolymam, vt ibi reliquum vitæ ageret, horum graſſatione perterrita, vna cum alijs nauem conſcendere, & in Italiã remeare compulſa eſt, tradit hæc S. Hieronymus, qui & eiuſmodi eruptionem palationemq. timendam recenſet his verbis[b]: A

Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum: cum illa ita ſolitudinem cuperet, & diuerſorio Mariæ carere nollet: ecce ſubito, diſcurrentibus nuncijs, Oriens totus intremuit, ab vltima Mæotide inter glacialem Tanain & Maſſagetarum immanes populos, vbi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri clauſtra cohibent, erupiſſe Hunnorum examina, quæ pernicibus equis huc illucq. volitantia, cædis pariter ac terroris cuncta complerent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia tenebatur.] quem enim ſecum Theodoſius in Occidentem aduerſus Eugenium tyrannum Orientis exercitum duxerat, Stilico Theodoſij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iiſdem Hunnis idem S. Hieronymus ſubdit: Hanc gentem Herodotus refert ſub Dario Rege Medorum viginti annos Orientem tenuiſſe captiuum, & ab Aegyptijs atque Aethiopibus annuum exegiſſe vectigal. Abigat Ieſus ab orbe Romano tales vltra beſtias. Inſperati vbique aderant, & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miſerabantur infantiæ: cogebantur mori qui nondum viuere cœperant; & neſcientes malum ſuum, inter hoſtium manus ac tela ridebant. Conſonus inter omnes rumor, petere eos Hieroſolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc vrbem percurrere.] cupidiſſimum ſane omnium mortalium hoc genus hominum eſſe, Ammianus[c] cum eorumdem mores pluribus ſcribit, affirmat. Sed de Hieroſolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, ſarciebantur: Antiochia obſidebatur: Tyrus ſe volens a terra abrumpere, inſulam quærebat aliquam. Tunc & nos compulſi ſumus parare naues, eſſe in littore, aduentum hoſtium præcauere, & ſæuientibus ventis, magis barbaros metuere quam naufragium, non tam propriæ ſaluti, quam virginum caſtimoniæ prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos diſſenſio, & barbarorum pugnam domeſtica bella ſuperabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa ſedes & inueteratum locorum ſanctorum deſiderium. Illa, quia tota in ſarcinis erat & in omni vrbe peregrina, reuerſa eſt ad patriam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat; manens in alieno, quæ multos prius hoſpites habuit.] hæc Hieronymus de Hunnis. At quænam eſſent diſſenſiones illæ, quibus in Palæſtina inter ſe inuicem Fideles altercabantur ſtudio inde feſſo, ſuperiori dicta ſunt tomo; fuiſſe nimirum Origeniſtarum improbitate conflatas, quibus Ioannes Epiſcopus Hieroſolymorum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Iſidorus Alexandrinus, & Ruffinus Aquileienſis in primis ſtudebant, de quibus & paulo poſt acturi ſumus.

c Ammian. lib. 31.

B C D

d Hieron. epiſt. 3.

SYRIA INVASA AB HVNNIS, ALIAEQ. PROVINCIAE AB ILLIS EXTERRITAE.

e Claud. in Ruff. lib. 2.

Rurſum vero de eadem Hunnica graſſatione, hæc idem Hieronymus[d] ad Heliodorum: Ecce tibi, inquit, anno præterito ex vltimis Caucaſi rupibus immiſſi in nos non iam Arabiæ, ſed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percurrerunt: quot monaſteria capta? quantæ fluuiorum aquæ humano cruore mutatæ ſunt? Obſeſſa Antiochia, & vrbes reliquæ, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphrateſq. præterfluunt: tracti greges captiuorum: Arabia, Phœnice, Palæſtina, Aegyptus timore captiuæ.] His quidem conſentientia de iiſdem Hunnis Claudianus[e] iſtis cecinit verſibus, dum in Ruffinum horum omnium malorum inuentorem inuectiuum carmen conſcripſit: E

—— Alij per Caſpia clauſtra
Armeniaſq. niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes, iam paſcua fumant
Cappadocum, volucrumq. parens Argæus equorum.
Iam rubet altus Alys: nec ſe defendit iniquo
Monte Cilix: Syriæ tractus vaſtantur amœni:
Aſſuetumq. choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem ſonipes hoſtilis Orontem.
Hinc planctus Aſiæ, &c.]

Subdit & de clade Europæ a Gothis illata, qua iidem palabundi diſcurrentes ad Hadriaticum vſque mare venerunt, conſederuntq. in Græcia: de qua hæ ſunt querelæ Hieronymi

A nymi [a] in eadem ad Heliodorũ epiſtola; Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienſes, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamq. Græciam, quibus imperant barbari? & certe paucas vrbes nominaui, in quibus olim fuere regna non modica.] hæc ipſe. Sed de iiſdem Claudianus:

a Hieron. epiſt. 3.

GOTHI VASTANT GRAECIAS.

——— Geticis Europa cateruis
Ludibrio prædaq. datur: frondentis ad vſque
Dalmatiæ fines, omnis quæ mobile ponti
Aequor & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Inſtar anhelantis Libyæ, quæ torrida ſemper
Solibus, humano neſcit manſueſcere cultu.
B *Theſſalus ardet ager: reticet paſtore fugato*
Pelion: Aemathias ignis populatur ariſtas....
Iam plaga Pannoniæ, miſerandaq. mœnia Thracum,
Aruaq. Myſorum, iam nulli flebile damnum,
Sed curſus ſollemnis erat, campuſq. furori
Expoſitus, &c.]

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet:

Heu quam breuibus pereunt ingentia cauſis.
Imperium tanto quæſitum ſanguine, tanto
Seruatum: quod mille ducum peperere labores:
Quod tantis Romana manus contexuit annis:
C *Proditor vnus iners anguſto tempore vertit.]*

RVFFINVS PRODITOR ET INCENSOR ROMANI IMPERII.

Subditq. eo progreſſum eſſe Gothorum furorem, vt deuaſtans Thracias, auſus quoque fuerit Conſtantinopolim obſidere: cum interea e celſa velut turri Ruffinus cuncta lætus inſpiceret, non hoſtes ſibi eos eſſe ſciens, ſed conductos ſtipendio milites, qui ipſum proueherent in Imperium. Cum vero ipſe interea ſub ſpecie ineundi cum barbaris publici fœderis, re vera tamen priuati commodi gratia, ſe ad hoſtium caſtra conferret, ſummo ab illis afficiebatur honore: quam ob cauſam iuſtam apud populum inuidiam ac ſuſpicionem de proditione & cum barbaris conniuentia concitauit.

Quod autem rurſum ad Græciæ cladem attinet: cum de eadem Zoſimus [b] agat, in eo mendaciſſimus comprobatur, dum Athenas tunc permanſiſſe tradit intactas tum beneficio armatæ Mineruæ, tum Achillis ad prœlium parati ibidem apparentis. Hiſce plane fa-
D bulis Ethnicus auctor quos coluit deos, Chriſtianorum Imperatorum legibus vbique proſcriptos, in inuidiam Chriſtianæ religionis reliquiſſe voluit honoratos. Sed audi ipſum hæc delirantem: Cum ad vrbem, *Athenienſem ſcilicet*, Alaricus vniuerſis cum copijs accederet: in muro quidem obambulantem videbat propugnatricem Mineruam ea ſpecie, qua inter ſimulacra conſpicitur, armatam ſcilicet, quaſiq. iam adeuntes inuaſuram: Ante mœnia vero ſtantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cum ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam ſe conferret. Hoc ſpectrum non ferens Alaricus, omnino aduerſus vrbem conatum omittebat, & pacem per legatos ciuibus offerebat: quorum illi cum orationem probaſſent, ſacramentis vltro citroq. præſtitis, cum paucis Athenas Alaricus ingreſſus eſt, exceptus omni cum beneuolentia. poſteaquam & lauiſſet, & cum ſelectiſſimis in vrbe viris fuiſſet epulatus, & præterea mu-
E neribus affectus, vrbe pariter & Attica tota citra detrimentum omne relicta diſceſſit.] hactenus Zoſimus. ſed quam mendaciter! Hieronymi enim in primis teſtificatione, citata nuper ſententia, vidimus æque Athenas cum alijs Græciæ ciuitatibus tunc afflictatas fuiſſe, paremq. cum Corintho, Lacedæmonijs, atque Arcadibus ſententiam ſubijſſe. Rurſum vero ne domeſticis inniti teſtibus videamur, Claudianus poeta Ethnicus, dum eamdem Græciæ illatam cladem deſcribit, hos de his habet verſus [c], cum agit de Stilicone duce; cui, ne cum Gothis in Græcia decerneret armis, Ruffinus impedimento fuit:

b Zoſimus lib. 5.

ZOSIMI PATENS ET ENORME MENDACIVM DETEGITVR.

c Claudian. in Ruffin. lib. 2.

Si tunc his animis acies collata fuiſſet,
Prodita non tantas vidiſſet Græcia clades,
Oppida ſemoto Pelopeia marte vigerent,
Starent Arcadiæ, ſtarent Lacedæmonis arces,
Non mare fumaſſet geminum flagrante Corintho,

Nec

Nec fera Cecropias traxiſſent vincula matres.] A

ATHENAE A GOTHIS EXCISAE.

a Plin. lib. 7. cap. 56.

Per Cecropias debere intelligi Athenienſes, nec pueri quidem poeticis aſſueti cantionibus ignorant; nimirum Cecropem fuiſſe primum Regem Athenienſium, & Cecropia [a] ab eo conditum eſt oppidum, quod conuerſum eſt in arcem Athenienſem.

ATHENIS ADHVC VIGEBAT IMPIETAS.

b Eunap. in Maximo.

Sed & aduerſus Zoſimum, alium item Ethnicum adhibeamus teſtem: quo tantum abfuiſſe monſtrabimus, vt Alaricus Mineruæ vel cuiuſuis effičti Gentilium numinis intuitu Athenis pepercerit, vt etiam ipſe vltor impietatis, quæ hactenus in ea prouincia ſpretis Imperatorum Chriſtianorum legibus, vigebat, diuinitus miſſus eſſe probari poſſit: nam præſtitit ipſe gladijs, quod tot Chriſtiani Principes datis ſæpe reſcriptis fruſtra tentaſſent. Audiamus igitur Eunapium [b] Sardianum Gentilem auctorem, iſtæc de ijs, quæ de hac ventura Græciæ clade ab Eleuſiniarum Antiſtite ſub Iuliano prænunciata fuiſſent, ſcribenté: Ad id vero, inquit, perſpicientiæ venerat ille, quod templa & ſacrorum ritus ſua ætate euerſum profligatumq. iri prædixerat, eumq. viuum huiuſce cladis inſpectorem fore, ſed contemptum, ignominiaq. affectum propter nimiam obſtinationem: eorumq. religionem ante ipſum deſituram; ac ſacerdotij munere priuatum, Antiſtitis nomen non habiturum, vti neque longam ſenectutem. Atque ea ita ſe habuerunt. Simulatque enim hæc fatidico ore ille Mithriacorum ſacrorum parens & inſtitutor prædixerat, infinitæ & inexplicabiles clades non ita multo poſt exundarunt (quas in hiſtoriæ ſpatioſis campis diffuſius narrauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per Thermophilarum fauces peruaſit, non ſecus quam per apertum ſtadium, aut campum libetum & equorum decurſui patentem eas Græciæ anguſtias illi prodidit impia natio fuſcis vtens veſtibus: qui, nullo prohibente, ſimul cum eo irruperunt, reſciſſa iam pontificalium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleuſiniarum Antiſtite, tunc in ordinem redacto, & tunc ceſſare penitus iuſſo: vnde ergo Zoſimo Athenarum & totius Atticæ immunitas ab Alarico Gothorum Rege conceſſa? B C

OB IMPIETATEM GRAECIA DATA BARBARIS.

c Zoſimus lib. 4.

Sed quod idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos a viris pullis indutis veſtibus, Chriſtianos ſugillare, non dubium eſt: at quinam hi fuerint proditores a Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipſo Zoſimo ſuperius diximus. Vides, lector, Dei conſilium tradentis Græcias Gothis; nimirum vt ſacrorum cultores & cultum, tot legibus fruſtra coercitos, ijdem penitus abolerent. Intueris & patentem Zoſimi ſtropham, eam in hiſtoria attexentis viſionem, quam ipſe ſolus vidit, ſed imaginatione vana mendaciorum concinnatrice confictam. Ex quibus etiam intelligere ſatis vales, cuius ſint fidei quæ idem auctor [c] ſub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræmotu collabente tota Græcia, ipſas Athenas tantum cum Attica regione abſque iactura aliqua, deorum beneficio, incolumes fuiſſe relictas: cum alioqui alijs etiam illa poſſint certis rationibus confutari; ſed in his modo non immorandum. cœptam iam hiſtoriam proſequamur. D

STILICO SOLICITVS PRO SALVTE IMPERII, QVAM RVFFINVS IMPEDIT.

d Claudian. in Ruffin. lib. 2.

Cum ijs tam diris atque funeſtis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pollés exercitu, quam citiſſime (vt Claudianus docet) ſubuenire ſategit: ſed Ruffinum alia decernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, ſemper expertus eſt aduerſantem, & cunctatione ſaltem ſalutē Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipſe [d]:

——— Vetat ille domari,
Innectitq. moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Geticas ſtraniſſet dextera turmas,
Vlta Ducis ſocij letum, parſq. vna maneret E
Debilior, facilisq. capi: tunc proditor ille
Impius Imperij, coniuratusq. Getarum
Diſtulit inſtantes eluſo Principe pugnas
Hunnorum laturus opem: quos affore bello
Norat, & inuiſis mox ſe coniungere caſtris.]

e Claud. in Ruſſ. lib. 2.

Deſcribit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatum; ſed cum de ſignis militaribus agit, nulla prorſus de Labaro conſignato Chriſti nomine mentio: de Draconibus tantum his [e] verſibus:

——— Lateq. videres
Surgere purpureis vndantes anguibus haſtas,
Serpentumq. vago cælum ſæuire volatu.]

At vbi Labarum Chriſti nomine inſignitum, quod Chriſtianorum Imperatorum exercitus præ-

A tus præcedere conſueuit? Numquid eo præcipuo ſigno carebat in hac expeditione Romanus exercitus? minime gentium. Sed exhorruit Ethnicus poeta nomen Chriſti. Nemo enim poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto: quo cum iſte omnino careret, aſflatus Apolline, penitus prætermiſit. Præcedere namque conſueuiſſe Stiliconis ducis exercitus Chriſtiani, cum & ipſe eſſet Chriſtianus, & ſub Chriſtiano Imperatore, Labarum, Chriſtianus poeta Prudentius[a] fidem facit, qui & ipſe agens de alia expeditione eiuſdem Stiliconis, quæ poſtea contigit ſub eodem Honorio Imperatore, iſta verſibus cecinit:

LABARVM SIGNVM PRÆCEDEBAT CHRISTIANVM EXERCITVM.

a Prudent. aduerſ. Sym. lib. 2.

——— Dux agminis, Imperijq.
Chriſti potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Chriſtus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
B *Inſcripta, cecinere tubæ. Prima haſta Dracones*
Præcurrit, quæ Chriſti apicem ☧ *ſublimior effert.*]

Vides igitur ante ſigna Draconum præceſſiſſe Labarum Chriſti nomine conſuetis characteribus inſignitum. Sic itaque Stilico magnis animis ſumptis, vtrumque ducens exercitum, in Græcia apud Theſſaliam agentes Gothos inuenit: cunctiſq. ſcite fortiterq. paratis, vt cum eis bello decerneret, incenſiſq. ad hoc ipſum militibus, arte iterum Ruffini præripitur certa victoria: cum ille timens ſibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipſum arma conuerteret, egit apud Arcadium mille ſuadendi modis; quibus perſuaſit adoleſcenti, vt Orientalem exercitum Conſtantinopolim reuocaret: quod ab Imperatore tandem extortum, celeri nuncio idem Ruffinus exercitui in procinctu auſpicandi belli poſito nunciandum curauit. Id cum ægro indignoq. animo ab ipſo Stilicone atque vtroque ſimul exer-

RVFFINVS PRODITORIE AGENS EXERCITVM REVOCARI SVADET ARCADIO.

C citu acceptum eſſet, quòd quaſi e manibus erepta vincendi gloria, vniuſq. hominis inuidia, fugax elaberetur de exercitu Gothorum victoria, ſincrenturq. ſub iugo captæ prouinciæ, & barbaricæ inſolentiæ daretur audaciora præſumere, atque maiora tentare: qui in hoſtes incenſi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio exercitus diſſoluendi, concitati mouentur, in ipſumq. vnum exerta incaſſum aduerſus barbaros arma conuertunt. Cum igitur pariter omnes Ruffini ſitirent ſanguinem, & vindictæ ardore flagrarent; quonam modo agendum id eſſet, res inter paucos ductores exercitus conſilio verſatur. Re vero compoſita, coguntur inter ſe diuidi duo illi victores exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannum vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant. ſicq. triſtibus inter ſe diuulſis non ſine mutuo luctu copiarum victricium ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam mærens redijt; Gainas
D vero præfectus militibus Orientis, vna cum illis Conſtantinopolim verſus, quo vocabatur, ira æſtuans, carpit iter.

CONSPIRAT EXERCITVS IN NECEM RVFFINI.

Cum autem eidem iam vrbi appropinquaſſet, data ſuis teſſera de his quæ in Ruffinum acturi eſſent; de aduentu exercitus certiorem reddit Imperatorem; exigens ab eo, quod moris eſſet, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter ſalutare. Cum Ruffinus hæc audiens, lætitia ſumma geſtiens, quod eo modo Stiliconem æmulum exarmaſſet, ſibi vero cui imperaret, talem tantumq. comparaſſet exercitum; coniurationis conſortibus ad conſilium ſolicite conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoq. deuinciendo muneribus ſimul ſtatuunt; vtq. totius exercitus voce, die ſequeti, eo occurſu, Imperator acclamaretur ipſe Ruffinus, decernunt. Sic igitur compoſitis rebus, parata eſt in craſtinum ſumenda purpura & diadema, aulaq. regio apparatu diſpoſita, quæ nouum exceptura eſſet Impe-
E ratorē: epuliſq. adhiberi iuſſis ſplendidioribus, inſuper & quibus donarentur numiſmatibus poſt menſam aureis ex more conuiuæ, vultus Ruffini imagine cuſis; in campū vna cum Arcadio conuenturus opperientem exercitum, ſtipatus Ruffinus turma ſuorum procedit.

Cum igitur ad exercitum peruentum eſſet, ſalutat primus ex more ſigna Cruce decora Arcadius Imp. ac ſubinde Ruffinus, fauſtiſq. vocibus duces pariter ſalutant ac laudant. Cū mox ab iiſdem ducibus data condicta teſſera, qui denſo agmine coagmentatus in vnum erat exercitus, in longum quam citò diſtentus, atque reflexus in orbem, Ruffinum cingit, includitq. medium. Cum ille rei ignarus, tempus adeſſe ratus, quo acclamaretur a militibus Imperator, vrget Arcadiū, vt ipſe prius eum conſortem declaret Imperij. Cum ex inſperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine ictū vibrantis, vulnuſq. letale infertur: moxq. alijs atque alijs confoditur mille vindicibus gladijs, mille cruētatur ictibus, diſcerpitur, ac ſecatur in fruſta. Vnius totius exercitus efferata rabies in vnum conuerſa hominem,

RVFFINVS AB EXERCITV CIRCVMDATVS OCCIDITVR.

hominem, conceptum ante, diuq. retentum in ſtomacho euomens repente odium, quæ tunc fecerit, quemquam meditari poſſe, quis putet, nedum pro dignitate deſcribere? A

a Claud. in Ruffin. lib. 2.

Claudianus [a] autem caſum illum ita his cecinit verſibus:

Mox omnes fodiunt haſtis, artuſq. trementes
Dilaniant. Vno tot corpore pila tepeſcunt,
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc ſpirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes: humerum quatit ille ſolutis
Nexibus. Hic fracti reſerat curuamina dorſi:
Hic iecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas
Pulmonis latebras. Spatium non inuenit ira, B
Nec locus eſt odijs. Conſumpto funere, vix tum
Deſtribitur, ſparſumq. cadit per tela cadauer.] hæc Claudianus, eademq. Zoſimus.

At nec caruit digno triumpho tanta de expugnata proditione victoria. Membra ſiquidem Ruffini inter milites partita, ſingula ſingulis diſtributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in vrbem: eminebat vero inter ea caput impoſitum pilo. ſed & iucundum afflicto populo ſpectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ a milite ſecta, cum ex ipſa ſectione nerui qui mouent articulos prominerent, ijſdem vel attractis, vel remiſsis, manus ipſa claudi poterat & aperiri, luduſq. militi facta eſt, conuerſaq. in ludibrium Ruffini rapacitatis; cum miles eamdem panſam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitaret; oblatoq. palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis ſtrictiſq. digitis, eum a Ruffino auide acceptum ſignificaret. Deſcribit iſtum ludum idem Claudianus [b] his verſibus, ac primum de capite: C

LVDIBRIVM DE RVFFINI MANV.

b Claud. in Ruffin. lib. 6.

Prodigiale caput, quod iam de cuſpide ſumma
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo conceſſa vagatur
Aera petens: pœnaſq. animi perſoluit auari
Terribili lucro: viuoſq. imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.] hæc ipſe.

c Zoſimus lib. 5.
d Hieron. epiſt. 3.

Eadem ferme Zoſimus [c], & ex noſtris S. Hieronymus [d] ad Heliodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Conſtantinopolim geſtatum eſt: & abſciſſa manus dextera, ad dedecus inſatiabilis auaritiæ, oſtiatim ſtipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures.

e Pſal. 65.

DIVINA PROVIDENTIA PERSPICVA CVNCTIS PACTA NECE RVFFINI.

Vere terribilis [e] Deus in conſilijs ſuper filios hominum. Qui innocentium (vt dictum eſt) ſanguinem ſparſerat, & in Theſſalonicenſium necem exercitum in Circum immiſerat: ipſe ab exercitu circumdatus, militum omnium confoſſus eſt armis; quiq. inſatiabili cupidine auri prouinciarum exhauſerat facultates, obolos mendicat mortuus: ambienſq. iniuſtam homo purpuram, proprio ſtatim ſanguine apparuit purpuratus: ac denique ſuper omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentius in vrbem euehitur ſuper pilum. Vnde & Gentilis ille auctor [f] ex huiuſcemodi Ruffini ſupplicio didicit eſſe ſuperis prouidentiam, quam interdum negabat, cum malos impune aliquando cerneret deliquiſſe. Quamobrem merito iſta verſibus clamat: D

f Claud. in Ruffin. lib. 1.

Abſtulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Abſoluitq. deos. Iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror. Tolluntur in altum, E
Vt lapſu grauiore ruant, &c.]

g Marcellin. in Chron.
h Socrat. lib. 6. cap. 1.

THEODOSII CORPVS RELATVM CONSTANTINOPOLIM.

Porro facta ſunt hæc omnia (vt docent Marcellinus [g] & Socrates [h]) hoc ipſo anno ijſdem Conſſ. Olybrio atque Probino, V. Kalend. Decembris. Cum vero haud pridem, nempe ſexto Idus Nouembris, Magni Theodoſij corpus ex Italia delatum fuiſſet Conſtantinopolim: redijſſe quidem viſus eſt rediuiuus ipſe in Orientem, vt de iniquiſsimo proditore pœnas ſumeret, filiumq. obſeſſum factione ſceleratorum eriperet, atque in Imperio ſtabiliret; Hoc fortaſſe numiſmata illa Arcadij declarant, cum eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominis manu demiſſa porrigitur: vt ex ipſis vnum formis hic redditum vides: quo quidem ſummo Deo curæ fuiſſe Arcadij Imperium, diademate deſuper oblato, monſtratur.

A

a

a *Rom. apud Lælium Paſcualinū Canonic. S. Mariæ Maioris.*

B

Reperimus & aliud huic ſimile numiſma, ſed cum additamento Crucis egregie ſculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

b

b *Dono accepimus a Hieron. Manlibo Canonico S. Mariæ Maioris.*

C

Sed cur Crux addita? hiſtoriam accipe. Perſæ enim, qui Theodoſio viuente nequicquam moliri aduerſus Romanum Imperium auſi ſunt, eo mortuo, & Chriſtianis apud eos agentibus faceſſere negotium, & bellum agere aduerſus Romanos aggreſſi ſunt; ſed quàm celerrime Dei beneficio compreſſi fuerunt. Quo tempore, ob rei benę geſtæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) ſuis voluit Arcadius addi nummis. Porro de nummis hiſtoriam a S. Proſpero deſcriptam[c] habes his verbis: Sane noſtris temporibus apud Perſas perſecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioſo & Chriſtiano Principe. Qui, ne traderet ad ſe confugientes Armenos, bellum cum Perſis confecit. Eo ſigno, antequam potitus victoria, iam coeuntibus prœlium militibus, aeriæ Cruces in veſtibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem ſigno Crucis fieri præcepit, quæ in vſu totius Orbis, & maxime Aſiæ, hodieq. perſiſtit.] hæc Proſper. Quod vero in vtriuſque nummi Labaro, X, elementum expreſſum vides, Chriſti nomen ſignificare, teſtificatione Iuliani Imp. ſatis perſpicue ſuperiori tomo demonſtratum eſt. Ceterum quod ad victoriam ſpectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonū Romano conciliauit Imperio, quod Iſdegerdes Rex Perſarum, ſemel Crucis potentia victus, non ſolum per annos viginti bellū non mouit aduerſus Arcadium, ſed etiam factus eſt poſt eius obitum Imperij Romani defenſor, cum Theodoſius infans imbellis ſucceſſit eiuſdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vndę occaſione numiſmatum digreſſa eſt, oratio reuertatur.

c *Proſp. de Prædict. lib. 3. c. 34.*

D

E Eo autem adeo miſerando interitu ſublato de medio: quid in eius propinquos actum ſit, Marcellinus[d] ita deſcribit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius ſacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autē hæc & Zoſimus[e]: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ contra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penęs ſe poteſtatem omnem habębat, ac Ruffini quidem facultates ſibi maiori ex parte vendicabat, cum alijs quoque permiſiſſet vt ex ijs ea ſumerent quæ poſſideri ab illis poſſe quoquo modo viderentur. Vxore vero filiaq. Ruffini ad Eccleſiam Chriſtianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data conceſſit, vt ad Hieroſolymorum vrbem nauigarent.] hæc de his ipſe. Porro ſororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixiſſe Hieroſolymis, & peregrinatam eſſe in Aegyptum, paulo poſt dicturi ſumus.

d *Marcellin. in Chron.*
e *Zoſimus lib. 5.*
QVID ACTVM DE RVFFINI PROPINQVIS.

Mox autem ſubdit idem Zoſimus de Timaſio Conſulari, qui cum Promoto geſſerat Con-

ſulatum

ſulatum, Eutropij arte deportato a militum ſatellitio in Oaſim teterrimum omnium exi- A
lij locum. de quo poſt cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus [a]: Timaſius præcipitatus repente de altiſſimo dignitatis gradu, euaſiſſe ſe putat, quòd Oaſi (ſic legendum eſt pro Aſſi) viuit inglorius.] Erat autem hic quidem Timaſius vnus ex Ruffini comitibus ad omne ſcelus paratiſsimus adminiſter, de quo iſta Suidas: Is homo inſolens, & in re militari verſatus, ſummum rerum humanarum honorem, opes abundantes, & ſuo arbitratu viuendi licentiam exiſtimans, cum propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orientem neque occidentem Solem inſpiceret, reuocationem * illam immortalitati parem ratus, ab exercitationibus voluptuarijs & diſſoluta viuēdi ratione auulſus, animo ad gloriæ cupiditatem intento, ex Pamphilia grauis ſurrexit: in Lydiam reuerſus eſt Regis inſtar, aut eius qui Imperatorem & eunuchum obiter pro delectamento habiturus eſſet, ſi vellet.] hæc Suidas de Timaſio, qui (vt diximus) miſerrima omnium deportatione in Oaſim amandatus eſt. B
Qui quidem locus a Zoſimo [b] ita deſcribitur: Terra in medio areuoſa, vaſta prorſus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partim quod venti arena veſtigia compleant & aboleant; partim quod nec arbor vlla nec domicilium ſit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere poſſint.] hæc ipſe. At de Oaſi in Notis actum pluribus. Subdit his idem auctor de Abundantio item Conſule ordinario nobiliſſimo tunc temporis relegato Sydone Phœniciæ oppido. Verum S. Hieronymus [c] de eiuſdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iuſſum tradit.

[a] Hieron. epiſt. 3.

TIMASIVS DEPORTATVR IN OASIM.

* recreationem

[b] Zoſim. lib. 5.

[c] Hieron. epiſt. 3.

Quod vero ad Ruffini ſororem ſpectat, fuit hæc virgo Chriſto dicata, egregia ſanctitate atque eruditione conſpicua, de qua hæc pauca Palladius [d]: Euenit autem vt poſtea ſimul ad Aegyptum ex Aelia proficiſcerentur, *Melania ſcilicet alumna Romana femina*, ſanctam Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Expræfecti ſororem. Erat etiam nobiſcum C
Iouinius tunc diaconus, nunc vero ciuitatis Aſcalonenſium Epiſcopus, vir admodum ſanctus, & amator & lector ſtudioſiſſimus litterarum. Cum ergo in itinere nos æſtus vehementiſſimus occupaſſet, & Peluſium oppidum fuiſſemus ingreſſi, S. Iouinius æſtu nimio fatigatus cœperat manus ac pedes proprios frigidiſſimæ aquæ refouere infuſione. Quo ita vt deſiderauerat facto, ſuper pellitam ſe atque in ſolo ſtratam proiecerat plumam. Ad quem ſancta illa Siluia veluti filium verum ſapiens mater acceſſit, & mollitiē ipſius deliciaſq. reprehendens, iſta dicebat: Quemadmodum auſus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc ſanguis tuus viuit, ſic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc naſci ſoleant animæ læſiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod ſexageſimum ipſa æui annum agens, excepta ſummitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aqua laui; & hoc cum varijs ſemper ægritudinibus laborarem, & ab ipſis D
quoque cogerer medicis vti lauacro: numquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare: non in lecto quieui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipſa eloquentiſſima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notiſſimos habens, inter quos tricies centena millia verſuum legendo tranſierat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Baſilijq. & aliorum ſtudioſiſſimorum virorum vicies centena millia: quæ tamen non quaſi perfunctorie tranſcurrebat, ſed vnumquemque ſepties auctorem reuoluens. vnde mendacij ſcientia nominum atque ſectarum penitus liberata, cæleſtibus pennis per gratiam litterarum (*ſic loquitur Origeniſta*) ad æternam ſpem Saluatoris, gallina ſpiritualis effecta, potuit euolare, immortales a Deo viciſſitudines receptura.] hucuſque Palladius de ſorore Ruffini Præfecti, ter plane felicis, ſi ſororis exemplo, cæleſtibus potius quam terrenis inhiare diuitijs E
didiciſſet.

[d] Pallad. in Lauſiac. c. 33.

DE RVFFINI SORORE VIRGINE DEO DICATA.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repoſitæ fuerint: haud tamen ſummoti ſunt barbari, iam ab ipſo in diuerſas prouincias Imperij Orientalis immiſſi: qui enim vt hoſtes palabundi eas ingreſſi fuerunt, iam vt indigenæ coluerunt; adeo vt Romanas vires contemptui habere cœperint, immo & illis inſolentius exprobrarent. Nam audi, rogo, quæ de ijs temporibus S. Ioannes Chryſoſtomus [e] tradat: dum enim ſuæ ætatis mala illata deplorat, hæc poſt multa alia id genus habet: Ceterum ad ipſorum etiam qui nunc regnant, Vxores animum aduerte. Alterā videbis ex priſtinis calamitatibus reſpirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vſus eſt, multoſq. habet vndique inſidiantes] de Honorio iſta. Alteram vero (ſubdit) timore examinatam, & ijs qui capite damnati ſunt miſeriorem vitam ducentem

BARBARI INSOLENTIORES EFFECTI.

[e] Chryſoſt. ad viduam iunior.

A ducentem, eo quod vir ipſius, ab eo tẽpore quo diadema ſuſcepit, vſque ad hodiernũ diem in bello prœlijſq. verſatur; verecundiaq. pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis quam ex calamitatibus tabeſcit. Quod enim antea numquam, nunc euenit, vt barbari propriam relinquentes regionem, multa ſtadiorum millia regionis noſtræ percurrerint: & agris incenſis, captiſq. vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerunt. Ac perinde quaſi choreas ducerent, non bellum gererent, ita noſtros omnes irrident. Et quemdam ex illorum Regibus dixiſſe ferunt, mirati ſe impudentiã noſtrorum militum, qui cum facilius quam oues ſoleant iugulari, adhuc victoriam ſperent, neque ex ipſorum regione velint excedere. Nam ipſe quidem dixit, ſeſe illis cædendis ſatietate captum eſſe. Quo igitur animo & Imperatorem & ipſius vxorem iſta verba audientem exiſtimas eſſe?] hæc Chryſoſtomus.

a Hieron. epiſt. 3.

NOSTRIS PECCATIS BARBARI FORTIORES REDDITI.

Et S. Hieronymus hæc ipſa deplorans [a]: Noſtris, inquit, peccatis barbari fortes ſunt, B noſtris vitijs Romanus ſuperatur exercitus; & quaſi non hæc ſufficerent cladibus, plus pene bella ciuilia, quam hoſtilis mucro conſumpſit. Miſeri Iſraelitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonoſor ſeruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantum diſplicemus Deo, vt per rabiem barbarorum illius in nos ira deſæuiat.] & paulo poſt: Proh pudor, & ſtolida vſque ad incredulitatẽ mens! Romanus exercitus, victor Orbis & dominus, ab his vincitur, hos pauet, horum terretur aſpectu, qui ingredi non valent, qui ſi terrã tetigerint, ſe mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum [b] voces: Fugient mille, vno perſequente: et non amputamus cauſas morbi, vt morbus pariter auferatur, ſtatimq. cernamus ſagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere.] At de his modo hactenus. Iã ad reliqua pergamus.

b Iſai. 30.

c Socrat. lib. 6. c. 1.

Hoc eodem anno, eodemq. die (inquit Socrates [c]) quo Ruffinus interfectus eſt, Marcianus Nouatianorum Epiſcopus exceſſit e vita: in cuius Epiſcopatum Siſinnius, de quo ſu-C pra fecimus mentionem, ſucceſſit.] hæc ipſe.

d L. 29. de Epiſcop. & cler. Cod. Theod.

Quod autem ad res ſpectat Occidentales, Honorius Imp. [d] lege ſancita confirmat priuilegia omnia a prædeceſſoribus Impp. Catholicæ Eccleſiæ collata, ad Hierium ita reſcribens:

HONORIVS IMP. FAVET REBVS ECCLESIASTICIS.

Quæcumque a parentibus noſtris diuerſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa ſacroſanctas Eccleſias præcipimus. Nihil igitur a priuilegijs immutetur, omnibuſq. qui Eccleſijs ſeruiunt tuitio deferatur: quia temporibus noſtris addi potius reuerentiæ cupimus, quam ex his quæ olim præſtita ſunt, immutari. Dat. X. Kal. Apriles, Mediolani Olybrio & Probino Coſſ.] His quidem pietatis officijs Honorius Auguſtus primordia ſui Imperij conſecrans, eiuſmodi iecit futuri regiminis fundamenta; nec quidẽ fruſtra: nã ipſe licet imbellis, haud tamen a tyrannis barbariſve comprimi valuit. Quod ſi cladẽ immenſam ſub eo Romanum eſt paſſum Imperiũ, adſcribenda eſt illa potius Gentilibus D ſuperſtitioſum cultũ inſtaurare conantibus, vt ſuo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

S. AVGVSTINVS CREATVR HIPPONENSIS EPISCOPVS.

Hoc item anno, ijſdem nempe Conſulibus Olybrio atque Probino, Auguſtinus (inquit Proſper in Chronico) beati Ambroſij diſcipulus, multa facundia doctrinaq. excellens, Hippone Regio Africæ Epiſcopus ordinatur] cum ageret annũ ſuæ ætatis quadrageſimumprimum, vt ex ſupputatione ſuperius inita annorum eius certa ratione colligitur. Quod autem adhuc viuente Valerio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, ipſe Auguſtinus idem munus Epiſcopale ſuſceperit, Poſſidius eiuſmodi cauſam affert, dum rem geſtam ita deſcribit [e]: Ille vero beatus ſenex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans (*videlicet de eminenti Auguſtini doctrina*) & Deo gratias agens de conceſſo ſibi ſpeciali beneficio: metuere cœpit, vt eſt humanus animus, ne ab aliqua Eccleſia ſacerdos probatus ad Epiſcopatum quæreretur, & ſibi auferretur. Nam & id proueniſſet, niſi hoc idem Epiſcopus cognito, ad locum ſecretum E eum tranſire curaſſet, occultatumq. a quærentibus minime inueniri feciſſet.] hæc Poſſidius. Sed de ſolicita cura populi Hipponenſis, ne ſibi Auguſtinus raperetur, habes ab ipſomet Auguſtino ſcribente ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem declaratum his verbis, cum ſe excuſat quod non liceat venire Carthaginem [f]: Abſentiam enim meam, inquit, tantum longe Hipponenſes vehementer nimiſq. formidant, neque vllo modo mihi ſic volunt credere, vt ego vobis.] hæc ipſe. Si enim ad Primatem totius Africæ Carthaginenſem Epiſcopum diu cupitus proficiſci non ſineretur; quanto cuſtodiretur ſtudio, intelligere ſatis potes. Nam ſubdit Poſſidius: Vnde amplius formidans idem venerabilis ſenex, & ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimũ, egit ſecretis litteris apud Primatem Epiſcopum ſedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatiſq. grauitatem, & obſecrans, vt Hipponenſi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ cathedræ non iam ſuccederet, ſed conſacerdos accederet Auguſtinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit, ſata-

e Poſſid. in Vita S. Auguſt. c. 8.

f Aug. ad Aurel. epiſt. 64.

gens reſcripto impetrauit. Poſt quam petitionem, ad viſitandum adueniente ad Eccleſiam A
Hipponenſem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo, Valerius Antiſtes Epiſcopis qui forte tunc aderant & vniuerſæ plebi inopinatam cunctis ſuam inſinuat tunc voluntatem: omnibuſq. audientibus, & gratulantibus, atque id fieri perficiq. ingenti deſiderio clamantibus, Epiſcopatum ſuſcipere contra morem Eccleſiæ, ſuo viuente Epiſcopo, presbyter Auguſtinus recuſabat. Dumq. illi fieri ſolere, ab omnibus ſuaderetur, atque id ignaro tranſmarinis & Africanis Eccleſiæ exemplis probaretur, compulſus atque coactus ſuccubuit, & Epiſcopatus curam & maioris loci ordinationem ſuſcepit.]

AVGVSTINVS A QVO ORDINATVS EPISCOPVS.

a Aug. in Breuicul. collat. diei tertiæ. c. 7.

Requiſitus autem aliquando a Donatiſtis Auguſtinus, a quonam fuiſſet ordinatus; gloriatus eſt, ſe a Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo Primate Numidiæ ordinatum fuiſſe: id enim ipſe teſtatur [a] in Breuiculo collationis decimætertiæ. Subdit autem Poſſidius: Quod in ſe ipſo poſtea fieri non debuiſſe, vt viuo Epiſcopo ſuo ordinaretur, & dixit & ſcripſit, propter Concilij vniuerſalis, *nempe Nicæni*, vetitum, quod iam ordinatus didicit: nec quod ſibi factum eſſe doluit, alijs fieri voluit.] hæc Poſſidius. Quæ autem ipſe de his citat eiuſdem Auguſtini factum deteſtantia dicta, extant ipſa in Actis publicis deſignati Heraclij presbyteri ſui futuri ſucceſſoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit, in corpore poſito beatæ memoriæ patre & Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum eſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat. Quod ergo repreheniſum eſt in me, nolo reprehendi in filio meo.] At vero quē citat Nicænum canonem, ille fuiſſe creditur, in cuius fine, cum actum eſt in eo de Nouatianis ad Eccleſiam redeuntibus, hæc verba leguntur: Ne in vna ciuitate duo Epiſcopi eſſe probentur.] ſic ibi octauo canone: quamuis alij velint ſpecialem ea de re conſtitutionem eſſe editam; quæ non extet. B

b Poſſid. in Vita Auguſt. c. 8.

CANONVM SCIENTIAM IN ORDINANDO REQVIRI.

c Concil. Carthag. 3. c. 3.

Quod vero de S. Auguſtino Poſsidius [b] agens, de eius ordinatione hæc ad finem appoſuit: Vnde etiam ſategit, vt Concilijs conſtitueretur Epiſcoporum, ab ordinatoribus deberi ordinandis vel ordinatis omnium ſtatuta ſacerdotum in notitiam eſſe deferenda] conſtat plane de his actum poſt ſequentem annū in Concilio Carthaginenſi celebrato Cæſario & Attico Conſulibus; in quo hæc tertio canone ex ſuggeſtione S. Auguſtini (vt Poſsidius monet) decreta eſſe leguntur [c]: Item placuit, vt ordinandis Epiſcopis vel clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne ſe quid contra ſtatuta Concilij feciſſe pœniteat.] hæc ibi: ſicq. ſolicite cauendū putauit ab alijs, quod ipſe neſcius deliquiſſet. Solemnis autem remanſit Hipponenſibus more maiorum dies illa, qua talem tantumq. ordinatum meruerunt Epiſcopum obtinere; anniuerſariaq. celebritate eamdem colere curauerunt; qua ipſe Auguſtinus de eadem ſua ordinatione homilias habere ſolebat ad populum: extant adhuc ex ipſis duæ eodem argumento conſcriptæ [d]. C D

d Aug. hom. 24. & 25.

e Aug. epiſt. 34.

AVGVSTINVS DE SVA ORDINATIONE SCRIBIT AD PAVLINVM.

Idem inſuper Auguſtinus litteris ſcriptis ad Paulinum [e] & Theraſiam, qui in agro Nolano vitam monaſticam excolentes, iam (vt dictum eſt) annum exegiſſent, de ſua ordinatione obiter tunc facta hæc ait: Qua Eccleſiæ cura tenear, ex hoc veſtra charitas oportet attendat, quod beatiſsimus pater Valerius (qui vos nobiſcum quantum ſalutet, quantum ſitiat, audietis ex fratribus) nec presbyterum me eſſe ſuum paſſus eſt, niſi maiorem mihi coepiſcopatus ſarcinam imponeret. Quod quidem, quia tanta eius charitate, tantoq. populi ſtudio Dominum id velle credidi, nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excuſatio claudebatur, vehementer timui excuſare.] ita ipſe, & quidem hoc anno mox poſt ſuam ordinationem: nam aliam ad eoſdem epiſtolam haud pridem ab ipſo datam, cum adhuc presbyter eſſet, ſcriptam fuiſſe liquet.

ORDINATIONIS S. AVGVSTINI PRÆCONIVM EX PAVLINO.

f Apud Auguſt. epiſt. 36.

Porro ipſe Paulinus, his acceptis de Auguſtini ordinatione litteris, miro exultans gaudio E
(quantus enim ille eſſet, ex eius ſcriptis aduerſus Manichæos ab Alypio miſsis ſatis nouerat) die ſequenti poſt acceptas dictas Auguſtini litteras, ad Romanianum ſcribens [f], hæc habet: Non autem tantum hoc ſcribimus, gratulandum quod Epiſcopatum Auguſtinus acceperit; ſed quod hanc Dei curam meruerint Africanæ Eccleſiæ, vt verba cæleſtia Auguſtini ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita conſecratus eſt, non vt ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet: nam incolumi Valerio Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopo, coepiſcopus Auguſtinus eſt: Et ille beatus ſenex, cui puriſſimam mentem nulla vnquam liuentis inuidiæ macula ſuffudit, dignos ſui cordis pace nunc ab Altiſſimo fructus capit, vt quem ſucceſſorem ſacerdotij ſui ſuppliciter optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit, antequam fieret? Sed in hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud poteſt [g]: Hominibus hæc ardua,

g Luc. 18.

apud

A apud Deum autem omnia poſſibilia. Exultemus itaque & lætemur in eo, qui facit mirabi-
lia ſolus, & qui facit vnanimes habitare in domo: quoniam ipſe reſpexit humilitatem no-
ſtram,& viſitauit in bono plebem ſuam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri ſui,& nunc
exaltauit cornu Eccleſiæ ſuæ in electis ſuis, vt cornua peccatorum (ſicut per Prophetam
ſpondet) hoc eſt, Donatiſtarum, Manichæorumq. confringat. Vtinam hæc nunc Domi-
ni tuba, quæ per Auguſtinum intonat, filij noſtri Licentij pulſet auditus, &c.]
Verum eiuſmodi litterarum conſuetudo, quæ inter ſanctos Dei viros Paulinum & Au-
guſtinum interceſſit, hoc ipſo anno cœpta eſt, cũ prioribus [a] Paulinus litteris Auguſtinum — a Apud Auguſt. epiſt. 31.
ſalutat adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos ſcriptos — CONSVETVDO LITTERARVM INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.
dono Alypij Epiſcopi Tagaſtenſis: ex quibus quidem quantus Auguſtinus eſſet, leonem
(vt ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O vere ſal ter-
B ræ, quo præcordia noſtra, ne poſſint ſæculi vaneſcere errore, condiuntur. O lucerna digne
ſuper candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ late Catholicis vrbibus de ſeptiformi lychno pa-
ſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licet hæreticorum caligines diſcutis, & lucem
veritatis e confuſione tenebrarũ ſplendore clarifici ſermonis enubilas.] Scripſit hæc Pauli-
nus ad Auguſtini litteras (vt profitetur) annum iã habens in conuerſione monaſtica, abdi-
cato iam ſæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus [b] ad eundẽ Auguſtinum — b Paulin. apud Aug. epiſt. 33.
poſteriores litteras, cum nondũ ſciret an priores accepiſſet, quas dedit perneceſſarijs ipſius
Romano & Agili in Africam nauigantibus: cum interea nondum his acceptis, prioribus
autem redditis, Auguſtinus ad Paulinum iam litteras officioſiſſimas reſcripſiſſet adhuc pre-
sbyter [c]. Sed inter hæc priorum litterarum commercia creatus (vt dictum eſt) Epiſcopus — c Auguſt. epiſt. 32.
Hipponenſis, de ſua ipſius tunc facta ordinatione, poſterioribus litteris poſteriores red-
C dens, ea quæ diximus ſignificauit; miſitq. ad eum tres a ſe editos libros de Libero arbitrio;
expoſcens viciſſim ab eo libros a S. Ambroſio aduerſus Academicos ſcriptos; exigens pari-
ter, vt quem ſcriberet aduerſus Paganos, commentarium ad ſe mitteret.
Vt autẽ adeo arcto amicitiæ vinculo Paulinus & Auguſtinus mutuo necterentur, ſeque-
ſter in primis Alypius Tagaſtenſis Epiſcopus interceſsit, vt litteræ amborũ ſignificant. Sed — ALYPIVS CONCILIATOR AMICITIAE INTER AVGVSTINVM ET PAVLINVM.
& laudauit mirifice quidem ob egregiæ vitæ ſanctitatem Paulinus Alypium; vſque adeo, vt
vitæ ipſius hiſtoriã ab eo ad ſe ſcribi rogarit [d]. Cum ille Chriſtianæ modeſtiæ conſulens, to-
tum illud refudit negotium Auguſtino: qui id ſe præſtiturũ prioribus ſuis ad Paulinum [e] red-
ditis litteris pollicitus eſt: quod & a Paulino exactum, & ab Auguſtino (vt erat pollicitus)
perſolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæ litteræ, ſicut & aliæ plurimæ vltro citroq. — d Apud Auguſt. epiſt. 32.
datæ quoad ſuperſtites extiterunt: cuius adeo longioris tẽporis ſpatij nonniſi duæ ab alter- — e Auguſt. epiſt. 32.
D utris datæ hoc anno litteræ extant, & commentarius ille ad eumdem Paulinum ab ipſo Au-
guſtino de Cura agenda pro mortuis ſcripto. Verum hoc exemplo & de Paulino in eam ad-
ducor ſententiam, vt opiner, ipſo rogante & ſolicitius expoſcente, ſcriptos ab ipſo Auguſti-
no iam facto Epiſcopo libros Confeſsionum: licet id ipſe reticuerit Auguſtinus, ne non tam
diuinorum donorum a ſe perceptorum prædicator, quàm ſui ipſius videri potuiſſet eſſe lau-
dator: cum magna animi ſummiſsione illud, confitendo peccata ſua, Dei vero munera ac-
cepta recenſendo, arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Auguſtino exegiſſe
opiner, illud magnopere perſuadet, quod qui Alypij res geſtas adeo exoptauit & expetijt
ſcripta hiſtoria memoriæ commendari; idem ipſe Auguſtino ſemel atque iterũ deguſtato,
eidemq. penitus addictus exquiſiſſe videtur auidius, & exegiſſe importunius, vitæ ipſius Au-
guſtini ab ipſo commentariũ ſcribi: quod ea modeſtia atque cautela prudenter ipſe quidem
E exhibuit, dum ſua recenſendo & deflendo peccata, vitam ſuam a tenera ætate contexuit.
Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit, deſideratũ fuiſ-
ſe in Africa hactenus, quod ipſe Alypius expetijt a Paulino, Euſebij Chronicon; quo vno in — EVSEBII CHRONICON EXPETITVM.
Eccleſia Dei vſque ad tẽpora Conſtantini res geſtæ ab origine mundi diſpoſitæ haberentur.
Sed & magis miror, quod Paulino haud adeo exploratus liber ille fuiſſet, cuius nec nomen
auctoris perſpectum haberet, dum nominat illum Euſebium Conſtantinopolitanæ Eccle-
ſiæ Epiſcopũ, loco Cæſarienſis: nam illius, qui eius nominis primo præfuit Nicomediæ, in-
de vero Conſtantinopoli, impietate notiſsimi, nulla vmquã fuit eius argumenti aliqua poſt
obitum lucubratio, ſed tantum (quod omnes norunt) Euſebij Cæſarienſis. Quamobrẽ ipſi
quidem de his obiter inter ſcribendũ agenti, lapſum memoriæ potius, quàm rei adeo aper-
te inſcitiam adſcribendam, æquius eſſe ducimus. cum alioquin in Eccleſiaſticis hiſtorijs ſe
minime verſatum eſſe, ad Seuerum ſcribens [f] ipſe Paulinus ingenue profiteatur his verbis: — f Paulin. epiſt. 5.

Præterea autem iuſſiſti, nimium opulenter tibi de paupere tuo blandiens, vt quæ te de A
Annalibus non vnius gentis, ſed generis humani fugerent, ego videlicet quaſi peritior edocerem. Sed ſibi imputet famem, qui pauperis amici fores pulſat, & promptuarium inane ſcrutatur. Numquam enim in hæc inueſtiganda & colligenda mihi commodum ſtudium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legere nec legenda, ab hiſtoricis ſcriptoribus peregrinatus ſum.] Significat his ſane verbis Paulinus, ſe haud ad peregrinas res geſtas perueſtigandas aliquam adhibuiſſe diligentiam, Romanarum rerum hiſtoriæ tantum intentum. Etenim tradit Auſonius, ab ipſo Paulino Suetonium in compendium redactum, atque diſerto carmine decantatum: quod opus mirifice quidem laudat, cũ ait [a]: His longe iucundiſſimum poema ſubdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coegiſti tanta elegantia, ſolus vt mihi videare aſſecutus, quod contra rerum naturam eſt, breuitas vt obſcura non eſſet.] hæc ipſe. B

a Auſon. epiſt. 19.

b Paulin. ead. epiſt. 9.

RVFFINI AQVIL. STVDIVM REQVISITVM IN HISTORIA CONSCRIBENDA.

Ceterum vt Seuero ſatisfaceret, quodnam conſilium inierit, ipſe mox ſubdit [b]: Attamen nunc operis tui curã gerens, quo te pro vtilitate fidei noſtræ inſpiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicaſti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore theſauro petiui; & ipſam adnotationem, quam commonitorij vicee miſeras, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniæ ſpiritali via comitem, vere ſanctum, & pie doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hieroſolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus ſatis perſpectus: nondum enim ipſe Ruffinus, niſi poſtquam indè remeans, Romam Periarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus eſt. ſed de his agendum ſuo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, iſta Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum ſiue regnorum non congruente cal- C
culo hiantis hiſtoriæ, cauſas non ediderit, qui & ſcholaſticis & ſalutaribus litteris Græce iuxta ac Latine diues eſt: vereor ne apud alium in his regionibus fruſtra requiramus. Quod ſi præſumptioni de ſe meæ ſatisfecerit; prima occaſione, ſi Dominus fauerit, tranſmittam vnanimitati tuæ, vtcumque mihi ſuper hac ratione reſcripſerit.] hæc Paulinus.

RVFFINI HISTORIA.

At num præſtitit diligens opus, quod Paulinus petijt, & Seuerus expetijt a Paulino, Ruffinus? minime gentium, mea quidem ſententia: nam in Euſebij hiſtoria, cum eam Latinitate donauit (vt recentior bene oculatus interpres inſpexit) multa quidem prætermiſit, deq. ſuo nonnulla miſcuit, atque complura quaſi non recte collocata mutauit; vt eamdem reddiderit propemodum alteram: duobus vero libris quos addidit, quibus res geſtas a tempore Nicæni Concilij vſque ad obitum Theodoſij proſecutus eſt, quàm ieiune & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recenſita ſunt ſuperius facile monſtrant. Sed D
S. Hieronymus perutile opus exhibuit, cum per ſingulos annos res diuerſorum Regum pro temporis rationé collectas ab Euſebio in Latinum vertit, atque a tempore Conſtantini vſque ad ſextum Conſulatum [c] (vt ipſe teſtatur) Valentis & Valentiniani Iunioris ſecundum eodẽ ordine reliqua proſecutus eſt: res geſtas vero Gratiani atque Theodoſij latiori ſe hiſtoriæ ſtylo reſeruaſſe teſtatur: Non (inquit) quod de viuentibus timuerim libere ac vere ſcribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra noſtra barbaris, incerta ſunt omnia.] verum haud ea proſecutus videtur.

HIERONYMI CHRONICON.

c Hieron. in præfat. ad Euſeb. Chron.

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVI ET QVALES.

Perfecit tamen nihilominus ipſe Seuerus duos ſacræ hiſtoriæ libros, ab origine mundi exordiens, ad ſua vſque tempora eos producens. Scripſit ille quidem eo anno quo geſſerunt Conſulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringenteſimo, vt ex eius ſcriptis colligitur, dũ a Conſulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadragintaquinque: E
cum conſtet hos creatos Conſules eſſe anno Domini trecenteſimo quinquageſimoquinto. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodoſij, eiuſdem quoque argumenti lucubrationem elaboraſſe. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorũ hiſtoriam edidit, incipiẽs ab Octauiano Auguſto vſque ad Theodoſij Imp. obitum, ad quem viuentem opus inſcripſit, a quo & decoratus eſt Vrbana Præfectura, necnon Comitatu ſacrarum largitionum. Paulo autem ante ipſum Eutropius ad Valentem Imperatorem ſcripſerat breue compendium Romanorum hiſtoriæ. Secutus eſt hos Zoſimus ſub Honorio, ſed minori fide, maiori vero impietate. Rurſum ex noſtris Paulus Oroſius id ipſum præſtitit ſub eodem Imperatore: verum de eo inferius.

At licet tot hiſtoricis hæc ætas abundaſſe videatur; tamen adhuc inops harũ facultatum remanſit & in nonnullis obſcura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint,

A alij intactas penitus reliquerint; deſideretur autẽ in alijs ordo, in alijs vero temporum exactior indagatio; periclitenturq. alij veritate, ac pariter pietate; affectuq. priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attexuerint. Porro hos omnes audire, & in medio ſedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, diſquirere ſingula & iudicare, prætermiſſaq. indagare, abſtruſa abditaq. refodere, itemq. cuncta in veritatis conflatorio examinare atque purgare, aurumq. e terra ſeligere, haud leue negotium, tenuiſq. laboris eſt opus. Hinc videas vertices oratorum hoc genus ſcribendi attingere hæſitaſſe: Tullium [a] interea ſe excuſare, quod iſtæc digno ſtylo proſequi, hominis in primis ſit ſoluti omni negotio: & cum tandem iſtud ſcribendi genus attigit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione deriſum, nec dignum habitum quod poſteris traderetur, ſed perpetuo ſilentio obruendum [b]. Et Plinius, cui (vt ipſe [c] teſtatur) fuit cum Cicerone æmulatio, B negauit Capitoni ſuo id expoſcenti, ſe ſcripturum hiſtorias, dum ageret oratorem; quod opus præ ſui magnitudine totum requireret hominem, & plane diuerſa eſſet vtriuſque ratio ſcriptionis. Sed quorſum nos occaſio Euſebij Chronici ab Alypio expetiti & a Paulino perquiſiti pertraxit? Attamen aliquantiſper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis hiſtoricos numerauit, & ſcabra, per quæ aſſidue ipſa duceretur, ſemel oſtendit. Sed iam ad ipſum, a quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius ſunt reliqua, breuiter proſecutura dictio reuocetur.

a Cicero de legib. lib. 1.
b Dio hiſt. Rom. lib. 46.
c Plin. lib. 5. epiſt. 5.

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & ampliſſimorum magiſtratuum functione vbique notum atque conſpicuum, abdicatione rerum temporalium longe clarius atque celebrius eſſet vbique redditum; non Alypij tantum & Auguſtini, ſed & aliorum in Africa Catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeo C vt ijdem ipſum litteris, legatione ad eum miſſa, ſalutauerint; quarum ipſe meminit ſcribens ad Romanianum his verbis [d]: Optatiſſime (inquit) ſanctorum & cariſſimorum virorum inde epiſtolas receperamus, id eſt, Aurelij, Alypij, Auguſtini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Epiſcoporum.] erat Seuerus iſte Eccleſiæ Mileuitanæ in Numidia Præſul, vt ipſe Auguſtinus [e] affirmat: Profuturus autem Calamenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ad quem extat Auguſtini epiſtola centeſima nonageſima. Porro de eiuſmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum ſcribens, cum ait [f]: Afri quoque ad nos Epiſcopi reuiſendos prima æſtate miſerunt.]

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPIS AD PAVLINVM.
d Apud Auguſt. epiſt. 36.
e Aug. epiſt. 34.
f Paulin. epiſt. 1.

Quanto nam autem tenerentur illi videndi eumdem deſiderio, ipſe S. Auguſtinus [g] ad eum ſcribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & poſtulo, & flagito, vt in Africam, maiore talium hominum ſiti quam ſiccitatis D mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non ſolum propter deſiderium meum, neque ſolum propter eos, qui vel per nos veſtrum propoſitum, vel vndecumque fama prædicante didicerunt: ſed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen poſſunt comperta diligere: vos iſtis terris etiam corporaliter adeſſe cupimus. Quamuis enim ſedulo atque miſericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum noſtrarum luceant opera veſtra, vt videant bona facta veſtra, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.] hæc & alia plura id genus Auguſtinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaq. accenſa in Eccleſia Catholica face illuminaretur Eccleſia Africana; quod adeo magna eſſe viderentur quæ de ipſius ſupereminenti Chriſtiana philoſophia diuulgata eſſent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipſe eius aſpectus oculis certiori fide repræſentaret.

g Aug. epiſt. 34.
AFRICANI CVPIDI VIDENDI PAVLINVM.

E Hac eadem Afrorum Epiſcoporũ legatione S. Auguſtinus [h] dedit litteras ad Licentium Alypij Epiſcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipſo olim Mediolani philoſophicis diſciplinis aliiſq. ſcientijs apprime imbutum: quem detentum Vrbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat ſæculo, atque ad excultioris vitæ ſe conferat inſtitutum. et inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, diſce Paulinum egregium & ſanctum Dei ſeruum, quàm grandem faſtum huius ſæculi tanto generoſiore quanto humiliore ceruice incunctanter excuſſerit, vt eam ſubderet Chriſti iugo, ſicut ſubdidit, & nunc illo moderatore itineris ſui quietus & modeſtus exultat. Vade, diſce, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpiſſe agrum Campanum prope Nolam. Sed & ipſe Paulinus [i], quem ſciret Licentium poeticis facultatibus egregie excultum, verſibus ad eum proſaq. mixtam ſcripſit epiſtolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus eſt: eſcam illam nimirum apponens hamo, qua ſciebat iuuenem

h Aug. epiſt. 39.
AVGVSTINVS SOLLICITVS DE SALVTE LICENTII.
i Paulin. epiſt. 36. apud Auguſt.

uenem illum magnopere delectari, poeticis nimirum numeris concinnatam, atque poten- A
tem ad perſuadendum metricam texens orationem.

Exhibuerat Licentius iſte, Mediolani cum eſſet, tale tantumq. vitæ bene compoſitæ
ROMANIANVS LICENTII PATER. ſpecimen, vt eum patri ipſius Romaniano Auguſtinus in libro contra Academicos elabo-
rato propoſuerit imitandum. Nam ipſe ibi [a]: In hac, inquit, mecum ſtudioſiſſime viuit
a Aug. contra Academ. lib. 1. c. 1. noſter Licentius, ad eam totus a iuuenilibus illecebris voluptatibusq. conuerſus eſt: ita
vt eum non temere patri audeam imitandum proponere.] hæc ipſe, cum Romanianum pa-
rentem eius, ſcribens cõtra Academicos librum, ad veram capeſſendam philoſophiam hor-
tatur: ex quo quidem commentario, qualis quantuſq. fuerit Licentius ipſe, poteris facile
intelligere, necnon ex libris ab eodem Auguſtino de Ordine ſcriptis, & de Vita beata. Ac-
cidit autem poſtea vice verſa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Medio-
b Aug. confeſſ. lib. 9. c. 14. lanum [b] adduxerant, filij exemplo ſtuduit ad veram philoſophiam perducere; modo ipſe B
Auguſtinus Licentium ipſum Romæ cum patre agentem, mundiq; honoribus inhiantem,
c Aug. epiſt. 32. d Apud Auguſt. epiſt. 36. per Paulinum [c]; & Paulinus [d] per eumdem Romanianum, ad eum ſcribens, ad meliorem
frugem reſtituere conarentur.

Laborauit in hoc magnopere Auguſtinus: tum quod eumdem Licentium liberalibus
ſcientijs olim excolens, æque eruditum atque probũ adoleſcentem reddiderat; tum etiam
quod Romaniano eius parenti plurimum ſe debere ſentiret. Quantum vero idem nobiliſſi-
mus Tagaſtenſis conciuis, homo prædiues, de ipſo Auguſtino benemeritus fuerit, cui oam
ob cauſam non ipſum tantum, ſed vniuerſam Catholicam Eccleſiã magnopere deuinctam
eſſe, neceſſe ſit profiteri: ex ipſomet Auguſtino intelliges, cum hæc ait, aduerſus Acade-
e Auguſt. contra Academ. lib. 2. c. 2. micos diſputans [e]: Ergo ne tibi gratiam non rependo? An fortaſſe paululum debeo? Tu
me adoleſcentulum pauperem ad peregrina ſtudia pergentem, & domo, & ſumptu, & C
ROMANIANVS AVGVSTINO OMNIA SVPPEDITAVIT. (quod plus eſt) animo excepiſti. Tu patre orbatum, amicitia conſolatus es, hortatione ani-
maſti, ope adiuuiſti. Tu in noſtro ipſo municipio fauore, familiaritate, communicatione
domus tuæ pene tecum clarum primatemq. me feciſti. Tu Carthaginem illuſtrioris profeſ-
ſionis gratia remeantem, cum tibi ſoli & meorum nulli conſilium meum ſpemq. aperuiſ-
ſem, quamuis aliquantum illo tibi inſito, quia ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus
es: tamen vbi euincere adoleſcentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis
nequiſti, ex dehortatore in adiutorem mira beneuolentiæ moderatione conuerſus es. Tu
neceſſarijs omnibus iter adminiculaſti meum. Tu ibidem rurſus, qui cunabula & quaſi ni-
dum ſtudiorum meorum foueras, iam volare audentis ſuſtentaſti rudimenta. Tu etiam,
cum te abſente atque ignorante nauigaſſem, nihil ſuccenſens, quòd non tecum communi-
caſſem vt ſolerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam ſuſpicans, manſiſti inconcuſ- D
ſus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deſerti a magiſtro, quam noſtræ mentis pe-
netralia puritaſq. verſata eſt. Poſtremo quicquid de otio meo modo gaudeo, quod a ſu-
perfluarum cupiditatum vinculis euolaui, quod depoſitis oneribus mortuarum curarum re-
ſpiro, reſipiſco, redeo ad me, quod quæro intentiſſimus veritatem, quam inuenire iam in-
gredior, quam me ad ipſum ſummum bonum prouecturam eſſe confido, tu animaſti, tu
impuliſti, tu feciſti.] hæc ad Romanianum Auguſtinus, rependens viceſn in ſalute Licen-
f Auguſt. contra Acad. lib. 2. c. 3. tij eius filij: nam inferius [f] de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus cœpit iam philoſo-
phari, &c.] Sed & vberiorem rependiſſe conſtat gratiam Auguſtinum Romaniano, cum
g Aug. de vera religione. c. 7. rogatus [g] olim ab eo, quid de vera religione ſentiret, veram plane eſſe docuit Chriſtianam,
eodemq. argumento librum ad ipſum conſcripſit, ex quo ipſe veræ pietatis didicit ſtabilis
eſſe cultor, qui hactenus in diuerſa ambiguus fluctuaſſet. Voluimus hic eiuſmodi vtriuſque E
in ſe inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere conſignata, quod Dei Ec-
cleſia ex iiſdem vtrique plurimum debeat: Romaniano, qui talem tantumq. doctorem ſua
ope præſtitit Auguſtinum: ipſi vero quantum Catholici omnes debeant Auguſtino, vna eſt
omnium vno ore confeſſio.

Quod rurſus ad Licentium ſpectat, quem diximus fuiſſe eiuſdem filium Romaniani:
eumdem quoque Alypium Tagaſtenſem habuiſſe fratrem, Paulinus verſibus illis ad eum
h Apud Auguſt. epiſt. 36. ſcriptis teſtari videtur, quibus ait [h]:

Frater Alypius eſt, Auguſtinusq. magiſter:
Sanguinis hic conſors, hic ſator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennis talibus aſtra ſequi?] &c.

At

A At non ſic inter ſe fratres fuiſſe intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint; ſed patrueles: ſiquidem (vt ipſe auctor eſt Auguſtinus [a]) ſimultas quædam inter patrem Alypij & ipſum Auguſtinum diutius interceſſit; inter patrem vero Licentij, ipſum nimirum Romanianum, & Auguſtinum, magna ſemper (vt nuper vidimus) viguit neceſſitudo atque concordia. At de legatione Africanorum Epiſcoporum ad S. Paulinum hactenus. a Auguſt. Confeſ. lib. 6. c. 7.

MONACHISMVS IN AFRICA PROPAGATVS.

Porro ex eiuſdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachiſmum in Africa, quem ex Italia Auguſtinus patrium ſolum repetens ante ſex annos illuc primus inuexerat, iam longe lateq. fœcunda fuiſſe propagatione diffuſum. Nam in fine eius epiſtolæ hæc verba leguntur [b]: Benedictos ſanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (ſi dignatur) noſtros tam in eccleſijs, quam in monaſterijs Carthagini, Tagaſte, Hippone Regio, & totis parochijs tuis, atque omnibus B cognitis tibi per Africam locis Domino catholice ſeruientes, multo affectu & obſequio ſalutari rogamus.] hæc ipſe. Sed & Poſſidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Epiſcopi, & monaſteria ex primo illo ab Auguſtino erecto monaſterio, docet his verbis [c]: Proficientes vero doctrina diuina ſub ſancto & cum ſancto Auguſtino in monaſterio Deo ſeruientes, Eccleſiæ Hipponenſis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innoteſcente ac clareſcente de die in diem Eccleſiæ Catholicæ prædicationis veritate, ſanctorumq. ſeruorum Dei propoſito, continentia, & paupertate profunda, ex monaſterio, quod per illum memorabilem virum & eſſe & creſcere cœperat, magno deſiderio poſcere atque accipere Epiſcopos & clericos pax Eccleſiæ atque vnitas & cœpit primo, & poſtea conſecuta eſt. Nam ferme decem, quos ipſe noui, ſanctos ac venerabiles viros continentes & doctiſſimos beatus Auguſtinus diuerſis Eccleſijs, nonnullis quoque eminentioribus roC gatus dedit. Similiterq. & ipſi ex illorum ſanctorum propoſito venientes, Domini Eccleſijs propagatis, & monaſteria inſtituerunt, & ſtudio creſcente ædificationis verbi Dei, ceteris Eccleſijs promotos fratres ad ſuſcipiendum ſacerdotium præſtiterunt.] hæc Poſſidius: vt plane videas ex vno Auguſtini monaſterio vniuerſam Catholicam Eccleſiam Africanam ſanctis ſacerdotibus & monaſterijs (ex alijs, alijs deriuantibus) breui tempore fuiſſe repletam, Donatiſtis propterea inuidentibus, & nomen monachi [d] execrantibus. Sed de his alibi.

b Apud Auguſt. epiſt. 35.
c Poſsid. in Vit. Auguſt. cap. 11.
d Auguſtin. in Ioan. tract. 97.

At denique vt ad eumdem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Epiſcopis miſſam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Conſulibus annum abſoluiſſe in agro Nolano diximus, conſtat eodem quoque anno ad Seuerum primam ſcripſiſſe epiſtolam, qua de his quæ tranſacta fuiſſent cum Romano Pontifice, deq. D ſeceſſione ſua & legatione Africanorum Epiſcoporum nuper ſuſcepta, mentionem habet. Liquet inſuper, eodem hoc primo anno ſuæ commorationis in agro Nolano apud S. Felicem, ſecundum eius Natalitium carmine ceciniſſe: ſtatuiſſe quippe ipſum qualibet anniuerſaria die natalis ipſius carmen in laudem eius ſcribere, idem ipſe [e] ad eumdem Seuerum ſcribens teſtatur his verbis: Habes ergo libellos a me duos, vnum verſibus, Natalitium, de mea ſolemni ad Dominædium cantilena, cui corpore & ſpiritu quotidie, lingua autem quotannis penſito dulciſsimum ſeruitutis voluntariæ tributũ in die feſto conſecrationis eius, immolans Christo hoſtiam laudis, & reddens Altiſſimo vota mea.] hæc ipſe. Porro ſecundum ordine poſitum eſt primum carmen de Natalitio Nolæ ſcriptum: nam primum conſtat abſentem agentemq. in Hiſpania deſcripſiſſe. Ceterum ſcias Paulinum appellare conſueuiſſe S. Felicem Dominædium, quaſi Dominum ædium, quas ipſe Paulinus E in honorem illius erexerat.

e Auguſt. epiſt. 9.

IESV CHRISTI ANNVS	SIRICII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
396.	12.	2.

Trecenteſimus nonageſimusſextus Chriſti annus, amborum Auguſtorum Conſulatu, Arcadij quartùm, tertiùm vero Honorij, Faſtis adſcribitur. Huius Honorij tertij Conſulatus, ſed primi poſt obitum parentis Theodoſij, meminit Paulinus [f] in Ambroſio; vbi & quid acciderit in editione munerum in ipſo Conſulatus ingreſſu exhiberi ſolita, narrat his verbis: Per idem tempus, cum Conſulatus ſui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanenſi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data

f Paulin. in Vita S. Ambroſ.

copia

ECCLESIAE IMMVNITATEM VIOLANTES DANT POENAS.

copia eſt miſſis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Euſebij Præfecti, vt Creſconius A
de eccleſia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, ſanctus Epiſcopus cum cle-
ricis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quæ du-
ces ſuos habebat de perfidia Arianorum, præualuit aduerſus paucos; atque ablato Cre-
ſconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Eccleſiæ luctum non modicum relin-
quentes. Nam ſacerdos proſtratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempo-
re cum reuertiſſent, & renunciaſſent ijs a quibus fuerant deſtinati milites; dimiſſi leopar-
di, ſaltu celeri ad eumdem locum, in quo ſederant qui de Eccleſia triumphabant, aſcen-
dentes, grauiter laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tunc Stilico Comes; pœnitentia
motus eſt, ita vt per multos dies ſatisfaceret ſacerdoti. Et illæſum quidem illum qui abla-
tus fuerat dimiſerat: ſed & quia grauiſsimorum criminum erat reus, & aliter emendari
non poterat, ad exilium deſtinatur, non multo poſt indulgentia proſequente.] hæc de B
his Paulinus; qui & de eiuſdem Stiliconis ſeruo hæc inferius ſubdit:

DE SERVO STILICONIS A S. AMBROSIO LIBERATO.

Superioribus autem diebus, cum Stiliconis tunc Comitis ſeruus, qui dæmonio labo-
rauerat, in Ambroſiana baſilica iam ſanatus maneret, commendatus a domino ſuo (fe-
rebatur enim quod libenter ab eodem haberetur) facere falſas epiſtolas Tribunatus, com-
pertum eſt: in tantum vt tenerentur homines, qui ad miniſtrandum pergebant. Sed vbi
ad perſonam ſerui ſui peruenit Comes Stilico, qui in ſeruo ſuo noluit vindicare; homi-
nes etiam qui decepti fuerant, interuentu ſacerdotis dimiſit; de ipſo vero ſeruo ſacerdo-
ti queſtus eſt. Quem vir ſanctus, cum de baſilica Ambroſiana egrederetur, requiri fecit,
atque ad ſe perduci. Quem cum interrogaſſet, & deprehendiſſet auctorem tanti flagitij,

a 1. Corin. 5.

ait: Oportet illum tradi ſatanæ [a] in interitum carnis, ne talia aliquis in poſterum audeat
admittere. Quem eodem momento (cum adhuc ſermo eſſet in ore ſacerdotis ſancti) ſpi- C
ritus immundus arreptum diſcerpere cœpit. Quo viſo, non minimo timore repleti ſu-
mus & admiratione.] hæc Paulinus, qui & iſta ſuperioribus addidit de legatione Reginæ
Marcomannorum; quam hoc anno contigiſſe, ea quæ dicentur, facile declarabunt:

FRITIGIL REGINA MARCOMANNORVM CVM VIRO SVO ET POPVLO SE DANT ROMANIS.

Per idem tempus Fritigil quædam Regina Marcomannorum, cum a quodam Chriſtia-
no viro, qui ad illam forte de Italiæ partibus aduenerat; referente ſibi audiret famam
viri, Chriſto credidit, cuius illum ſeruulum recognouerat: miſſiſq. muneribus placatos
ab Eccleſia poſtulauit, vt ſcriptis ipſius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam
ille epiſtolam præclaram fecit in modum catechiſmi, in qua etiam admonet vt ſuaderet
viro ſuo Romanis pacem ſeruare. Qua accepta epiſtola; mulier ſuaſit viro, & cum popu-
lo ſuo ſe Romanis tradidit. Quæ cum adueniſſet Mediolanum, plurimum doluit, quod
ſanctum ſacerdotem, ad quem feſtinauerat, minime reperiſſet: iam enim de hac luce mi- D
grauerat.] hæc Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno ſequenti) menſe Aprili
eumdem ſanctum ſacerdotem ex hac vita migraſſe: vt plane intelligantur hæc inter eos
hoc ipſo anno tranſigi cœpta eſſe. At periſſe dolemus adeo nobile ſcriptorum Ambroſij
monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos hactenus barbaros ſubiugauit, eo præ-
ſertim tempore, quo aliæ barbaricæ nationes ipſum Orientale depaſcebantur Imperium.
Perſtitiſſe & in ſuſcepta fide Chriſti Marcomannos, ſemelq; initam cum Imperatore Ro-

b Hier. epiſt. 11.

mano pacem firmiter cuſtodiſſe, certo argumento eſt, quod inter alios a S. Hieronymo [b]
diuerſarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias ſub eodem Augu-
ſto, Marcomanni minime recenſiti inueniuntur, cum ceteri nominentur, nempe Quadi,
Vuandali, Sarmatæ, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones; Burgundiones, & Alemanni, de
quibus acturi ſumus inferius ſuo loco. E

c Marcellin. in Chron.
d Proſper in Chron.

Iiſdem Conſulibus, tum Marcellinus [c], tum Proſper [d] prodigium memorabile illud ſi-
gnant, quo ardente deſuper cælo, atque terra tremente deorſum, Conſtantinopolitanæ
vrbis conflagratio, eiuſq. extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama
ſuos egreſſa fines, toto pene Orbe diffuſa, cunctis innotuit: quæ allata in Africam, certiſq.

e Aug. de excidio vrbis. c. 6.

teſtibus confirmata, a S. Auguſtino [e] his verbis deſcribitur: Nonne ante paucos annos,
Arcadio Imperatore Conſtantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forſitan noue-

VRBS CONSTANTINOP. NOVO CASV PERTERRITA.

runt, & ſunt in hoc populo, qui illic præſentes fuerunt) volens Deus terrere ciuitatem,
& terrendo emendare, terrendo conuertere, terrendo mundare, terrendo mutare: ſeruo
cuidam ſuo fideli viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem ven-
turo de cælo igne perituram. Eumq. admonuit, vt Epiſcopo diceret. Dictum eſt. Non
contempſit Epiſcopus, & allocutus eſt populum. Conuerſa eſt ciuitas in luctum pœniten-
tiæ,

A tiæ, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falſitate deceptum, vel fallaciter decepiſſe: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, viſa eſt ignea nubes ab Oriente, primo parua, deinde paulatim, vt accedebat ſupra ciuitatem, ita creſcebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor ſulphuris deerat. Omnes ad eccleſiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptiſmũ extorquebat quiſque a quo poterat: non ſolum in eccleſia, ſed etiam per domos, per vicos ac plateas ſalus ſacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non præſens vtique, ſed futura. Attamen poſt magnam illam tribulationem, vbi exhibuit Deus fidem verbis ſuis, & reuelationi ſerui ſui: cœpit vt **INCENDIVM ET TERRAEMOTVS IMMINENT CIVITATI CONSTANTINOPOLITANAE.**
B creuerat, minui nubes, paulatimq. conſumpta eſt. Populus ſecurus paulùlum factus, iterum audiuit omnino eſſe migrandũ, quod ciuitas eſſet proximo ſabbato peritura. Migrauit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remanſit: nemo domum clauſit, longe recedens a mœnibus: & dulcia tecta reſpiciens, relictis cariſſimis ſedibus, voce miſerabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progreſſa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum ſubito vidit, & vocem magnam emiſit ad Deum. Tandemq. tranquillitate conſpecta, miſſis qui renunciarent, ſolicita, quæ prædicta fuerat hora tranſacta: & renunciantibus, quod ſalua vniuerſa mœnia & tecta conſiſterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo ſua quicquam perdidit patente: omnis homo ſicut dimiſit, inuenit.

Quid dicemus? vtrum iſta ira Dei, an potius miſericordia fuit? Quis dubitat, miſeri-
C cordiſſimum Patrem corrigere voluiſſe terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil mœnium tanta impendens præſentia calamitatis læſit? Prorſus ſicut ſolet manus erigi ad feriendum, & conſternato illo qui feriendus erat, miſeratione reuocari: ita factum eſt illi ciuitati. Verumtamen ſi eo tempore quo illa derelicta, vniuerſus populus abſceſsit, irrueret vaſtitas loco, totamq. vrbem ſicut Sodomam nullis ſaltem ruinis remanentibus perdidiſſet: quis etiam ſic dubitaret quod Deus pepercîſſet illi ciuitati; qua præmonita & territa, & diſcedente atque migrante, locus ille conſumeretur?] ſed hactenus de his Auguſtinus. Cum autem meminit eiuſdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade ſalutem. ait enim [a]: Interea ingens terræmotus Conſtantinopoli factus eſt, ita vt ſubtus terra tremeret, & deſuper fuſa cælitus flamma penderet; tamdiuq. manſit, donec orationibus Arcadij **DIVINA MISERICORDIA INCVTITVR TIMOR.**
D Principis & populi Chriſtiani præſentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans ſe ſolum eſſe & conſeruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitæ pro huiuſmodi cauſa venerabilis æſtimatus.] hæc ipſe de præſenti clade: quibus hæc addit ad eiuſdem Arcadij commendandam præſtantem fidem ac pietatem:

[a] Paul. Diacon. lib. 13.

In vrbe, inquit, Conſtantinopoli domus eſt maxima, habens cognomen Caryæ, id eſt, nucis: eſt enim in eius domus veſtibulo arbor nucis, in qua (vt ſermo eſt) fuerat appenſus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic eſt ædificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit; votoq. completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitantes, volentes Imperatorem videre, currebant: & alij quidem foris domum præceſſerant, vt melius aſpectum Principis & ordinem viderent obſe-
E quij; alij vero ſequebantur. Dumq. omnes cum mulieribus atque filijs, ſimulq. mancipijs extra domum fuiſſent egreſsi: repente maxima domus oratorio cohærens, ſubito tota corruit: clamor cum admiratione ſecutus eſt, quomodo oratio Principis tantos ruinæ imminentis periculo liberauit.] hæc Paulus Diaconus, cuncta adſcribens Arcadij pietati; ac merito ſane: ijs enim Imperij ipſius primordijs, optimi quidem atque Chriſtianiſsimi Principis ſpecimen edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hoſtis, eius lateri inhæſiſſet, quæ poſtea ipſum a recto tramite æquitatis abduxit. Sed de his inferius. **ARCADII PIETAS COMMENDATA EX MVLTIS.**

Effulſit quidem & in his potiſsimum Arcadij Auguſti pietas, cum nihil penes ſe haberet antiquius, quàm fidem Catholicam ab omnibus hæreticorum impietatibus munire, hæreſeſq. cum hæreticis longe longius pellere, ac penitus profligare. Huius rei cauſa, ſimulac (vt vidimus anno ſuperiori) liberas eſt nactus habenas Imperij, pluribus eoſdem hæreticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorumdem petulantiam, cum ijdem procaciter accepta a **ARCADIVS ITERVM EXAGITAT HAERETICOS.**

Præfecto

BIBLIOTECA NAZ. RO. VITTORIO EM.

Præfecto licentia, ſe inſerrent in Vrbem, cohibuit, dato ad Clearchum Vrbis Præfectum A
a l. 30. de hæret. Cod. Theod.
aduerſus eoſdem eiuſmodi reſcripto [a], quo & ipſe Præfectus puniendus eſſet:
Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia ſibi loca huius Vrbis adimenda eſſe, ſiue
ſub Eccleſiarum nomine teneantur, ſiue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica,
ſiue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fiſco noſtro adcorporandis. Præterea omnes
clerici hæreticorum ex ſacratiſsima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire.
Ad hoc interdicatur ijs omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel inter-
diu profanis coire conuentibus. Statuta videlicet condemnatione centum librarum auri
contra officium ſublimitatis tuæ, ſi quid huiuſmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædi-
bus concedatur. Dat. V. Non. Martij, Conſtantinop. Arcadio quartum & Honorio ter-
tium AA. Conſſ.] hæc quidem aduerſus omnes hæreticos. Ceterum Eunomianos pri-
b l. 32. de hæret. Cod. Theod.
uato edicto ad Præfectum Prætorio Cæſarium dato inquiri iuſsit. ſic enim ſe habet [b]: B
Ne Eunomianorum tanta dementia perſeueret, ſublimis magnificentia tua omni ſtu-
dio auctores doctoreſq. Eunomianorum inueſtigare feſtinet: clericiq. eorum maxime,
quorum furor tantum ſuaſit errorem, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœti-
bus ſegregentur. Dat. X. Kal. Maij, Conſtantinop. Arcad. IIII. & Honorio III. Conſſ.] Sed
& aduerſus apoſtatas ad eumdem Cæſarium hoc eodem anno eiuſdem Arcadij datum
c l. 6. de apoſt. Cod. Theod.
d l. 14. de Pagan. Cod. Theod.
reſcriptum extat [c], ac rurſum aliud aduerſus idololatras [d], quos exuit omnibus priuilegijs
ijſdem antiquo iure conceſsis, quæ breuitatis cauſa referre deſinimus.
Hoc eodem anno, qui ſequens eſt ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egreſſu,
e Hieron. epiſt. 3.
HIERONYMVS DE OBITV NEPOTIANI AGIT AD HELIODORVM.
S. Hieronymus (vt ipſe [e] teſtatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum
libellum ſcripſerat, iam vita functo, Epitaphium ſcripſit ad Heliodorum Altinenſem Epi-
ſcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius deceſſu affectus erat; quòd quem a tene- C
ra ætate Chironis inſtar ad omnes perfectæ clericalis vitæ numeros compoſuerat, cum ma-
gna gloria tum ſanctitatis tum doctrinæ niteſceret, quo tempore ipſe iam ſenior in eum Ec-
cleſiaſtica onera refundere cogitabat, ſic repente e manibus (vt dici ſolet) abreptus eſſet.
f Hieron. ead. epiſt. 3.
Porro ipſe Nepotianus proxime moriturus, patris ſui S. Hieronymi [f] memor, ſacerdotalem
qua vtebatur in ſacris, ipſi veſtem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus ea-
dem voluit epiſtola meminiſſe, cum ait: Quis crederet in tali illum tempore noſtræ neceſ-
ſitudinis recordari, & luctante anima ſtudiorum ſcire dulcedinem? Apprehenſa auunculi
manu: Hanc, inquit, tunicam, qua vtebar in miniſterio Chriſti, mitte dilectiſſimo mihi
ætate patri, fratri collegio: & quicquid a te nepoti debebatur affectus, in illum transfer,
quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, auunculi manum, mei recor-
datione contrectans.] hæc ipſe Hieronymus, qui eadem epiſtola eius virtutes perpetuæ D
memoriæ conſecrauit: quem merito, ob virtutum præſtantiam, tota (vt ait) luxit Ita-
lia. Probe enim cognitus omnibus, non in clericatu tantum Chriſti miles effulſit, ſed &
cum antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monaſticam
diſciplinam.
Verum genus illud vitæ quantumlibet ſumma laude dignum extiterit; tamen quod po-
tiora præpedire videretur atque differre, haud ſibi laudandum putauit ipſe Hieronymus,
g Hieron. ead. epiſt. 3.
QVAE NEPOTIANVS CVM MILITARET IN PALATIO.
dum hæc ait [g]: Referret (inquam) alius, quod in Palatij militia ſub chlamyde & candenti
lino corpus eius cilicio tritum ſit; quod ſtans ante ſæculi poteſtates, lurida ieiunijs ora por-
tauerit; quod adhuc ſub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingu-
lum, vt viduis, pupillis, orphanis, oppreſſis, miſeriſq. ſubueniret. Mihi non placent di-
lationes iſtæ imperfectæ ſeruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiave præſtiterit factus cleri- E
cus, qui ſanctitate ita eluxit in aula; quiſque mente ex his quæ de eo S. Hieronymus ſcri-
bit, ex multis pauca rimari poterit, ſecretioraq. penetrare. At de Nepotiano hactenus,
Annalium quidem digno memoria; qui ſic ex hac vita receſſit, vt tamen clericalis diſci-
plinæ ſemper viuentem in Eccleſia perfectam reliquerit formam expreſſam.
Illud vero Hieronymi ex eadẽ epiſtola de propagato longe lateq. apud barbaros Chri-
ſti nomine his attexendum putaui: vt videas potentia Crucis victos, qui diuerſis in locis at-
h Hieron. epiſt. 3.
PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.
que temporibus Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit [h]) vſque ad Britan-
niam, a rigida Septentrionis plaga vſque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles
populi, & tantarum gentium multitudines, quàm variæ longius habitu, tam veſtibus &
armis, piſcium ritu ac locuſtarum, & velut muſcæ & culices conterebantur (abſque noti-
tia enim ſui creatoris omnis homo pecus eſt) nunc vero paſsionem Chriſti & reſurrectio-

A nem eius cunctarum gentium & voces & litteræ ſonant. Taceo de Hebræis, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei ſuæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalē animam, & poſt diſſolutionem corporis ſubſiſtentem, quod Pythagoras ſomniauit, Democritus non credidit, in conſolationem damnationis ſuæ Socrates diſputauit in carcere, Indus, Perſa, Gothus, Aegyptius philoſophantur. Beſſorum feritas, & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferijs homines immolabant, ſtridorem ſuum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi vna vox, CHRISTVS, eſt.] hæc ibi; & in epiſtola ad Lætam eodem ferme tempore ſcripta ita in eamdem ſententiam [a]: De India, Perſide, Aethiopia monachorum quotidie turmas ſuſcipimus: Depoſuit pharetras Armenius: Hunni diſcunt Pſalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Eccleſiarum circumfert tentoria; & ideo forſitan contra nos æqua B pugnant acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Eccleſia vbique dilatata S. Hieronymus: vt admiratione plane dignum ſit, inter alios recenſitos barbaros, ceteris omnibus ferociores Hunnos, in totum Orientem agmine infeſto graſſantes, & quietis neſcios, nullamq. certam ſedem habentes, ſubieciſſe tandem indomita colla iugo Chriſti, ſimulq. loco ſiſtere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didiciſſe: Quonam autem prædicante, plane neſcitur.

a Hieron. epiſt. 7.

Fortaſſe autem idem illis acceſsit Apoſtolus magnus ille Nicetas, quem Beſſas, Dacos, Getas, Scythaſq. hoc tempore ad fidem Chriſti conuertiſſe, S. Paulinus [b] tradit: qui de Beſsis, quorum ſupra citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Epiſcopum ad fidem conuerſis hæc cecinit ſapphicis:

BARBARI A S. NICETA CONVERSI.

b Paulin. de reditu Nicetæ Epiſc. in Dac.

C *Nam ſimul terris animiſq. duri,*
Et ſua Beſsi niue duriores,
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quaſq. ceruices dare ſeruituti
Semper a bello indomiti negarunt,
Nunc iugo veri Domini ſubactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Beſſus exultat: quod humi manuq.
Ante quærebat, modo mente cælo
Colligit aurum.]

BESSI REDDITI CHRISTIANI.

D Subdit idem de iiſdem Beſsis iam vitam monaſticam excolentibus; quæ nos ſuperius alia occaſione tertio tomo poſuimus, cum egimus de propagatis vbique monaſticis inſtitutis. Porro Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his verſibus docet:

Te Patrem dicit tota plaga Boreæ,
Ad tuos flatus Scytha mitigatur,
Et ſui diſcors fera te magiſtro
Pectora ponit.]

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Chriſti fidem conuerſis, quorum ſub Valentiniano ſuperius mentio facta eſt. En vides tempora iſta viſa Romano Imperio infeſtiſsima, quam ceſſerint Eccleſiæ Catholicæ felicisſima, dum qui Romanis imperitare barba- E rico furore ſtudebant, mancipia Chriſti facta ſunt, Crucis potentia ſubiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos eſſe, ex eorum cultore Niceta ſanctiſsimo Catholico Epiſcopo Catholicis communicante, nullus eſt qui reuocare poſsit in dubium. De eodem vero Niceta ad ſancta loca luſtranda iterum in Italiam peregrinante idem Paulinus [c] duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum ſequenti anno contigiſſe, ſuo loco eiuſdem teſtificatione liquido apparebit.

c Paul. natal. 9. S. Fel. & hymn. in reditu Nicetæ.

Quod rurſum ſpectat ad propagatam hoc tempore Chriſtianam religionem, his attexamus quæ de conuerſis ad Oceanum Boreale poſitis populis per ſanctum Victricium confeſſorem Epiſcopum Rhotomagenſem idem S. Paulinus ad eum ſcripta epiſtola tradit his verbis [d]: Notum enim nobis fecit Titius tuus cariſsimus frater & fidelis miniſter in Domino, non quidem te magis, quam in te Deum prædicans, quanta Dominus per te lumina in obſcuris ante regionibus accendiſſet: Qui educens nubes [e] ab extremo terræ, te

d Paulinus epiſt. 26.

e Pſal. 134.

quoque

quoque in lucem populi ſui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vbe- A
a Iſai. 9.
rem fecit. Sicut terra Zabulon quondam [a], & Nephtalim via maris trans Iordanem Ga-
lilææ, & qui ſedebant in regione vmbræ mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in
terra Morinorum, ſitu Orbis extrema, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus,
gentium populi remotarum, qui ſedebant in latebris, via maris arenoſa extra Iordanem;
antequam pingueſcerent fines deſerti in ea, orta ſibi per tuam ſanctitatem a Domino lu-
POPVLI AD SEPTENTRIONALEM OCEANVM POSITI CONVERSI AD FIDEM.
ce gaudentes, corda aſpera, Chriſto intrante, poſuerunt. Vbi quondam deſerta ſilua-
rum ac littorum pariter in tota aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc
venerabiles & angelici ſanctorum chori vrbes, oppida, inſulas, ſiluas eccleſijs & mo-
naſterijs plebe numeroſis pace conſona celebrant. Quod quamquam totius Galliæ popu-
lis & vbique gentium Chriſtus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos ſe, &
per nationes in animas ſanctas ſe transfert, & in vijs directionis oſtendit ſe hilariter, & B
omni prouidentia occurrit amatoribus ſuis: tamen in remotiſſimo Neruici littoris tractu,
quem tenui antehac ſpiritu fides veritatis afflauerat, te potiſſimum in vas electionis excer-
pſit, in te prima refulſit, clarius inualuit, ardentius & propitius apparuit, in quo & ſanctifi-
caret illic nomen ſuum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occaſu in omnem terram ſonus
eius exiret, aſſumpſit. Denique nunc Rhotomagū & vicinis ante regionibus tenui nomine
perulgatum, in longinquis etiam prouincijs nominari venerabiliter audimus, & inter vr-
bes ſacratis locis nobiles cum diuina laude numerari; haud immerito, &c.] plura enim ha-
bet de nobilitate Eccleſiæ Rhotomagenſis ex ſtudioſo cultu Chriſtianæ obſeruantiæ com-
parata. At de propagatione Fidelium huius temporis hactenus.

IESV CHRISTI ANNVS 397. | SIRICII PAP. ANNVS 13. | ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 3. C

QVi ſequitur Chriſti annus trecenteſimus nonageſimusſeptimus, Conſulatu Cæſarij
ORIGENIS ERRORES INFERVNTVR IN VRBEM.
& Attici, Faſtis adſcribitur: quo hæreſes Origenis ſub pietatis inuolucro per Ruffinum
presbyterum Aquileienſem e Palæſtina cum Melania Romam redeuntē inferuntur in Vr-
bem; propinatæq. aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detectæ
atque exploſæ fuerunt. Hæc autem quomodo ſe habuerint, dicendum per ſingula: ſed an-
te omnia, quæ ſunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comi-
tem cum ea in Aegyptum profectum & in Palæſtinam, ibiq. apud eam, vſque dum illic
manſit, Hieroſolymis vitam tranſegiſſe, quæ dicta ſunt ſuperius ex S. Hieronymo ſatis ſi- D
gnificant: at ea demum remeante Romam, eiuſdem aſſectatum eſſe veſtigia, Palladij at-
b Pallad. in Lauſiac. c. 33. apud Lipom. tom. 3.
que Paulini teſtificatione exploratum habetur: ait enim Palladius [b]: Erat etiam cum ea
Ruffinus quidam nomine, ciuis Italus ex Aquileienſi oppido, vir nobilium & in propoſito
ſingulari ſatis fortium morum; qui & ad presbyteratum poſtea meruit peruenire: quo nul-
lus manſuetior, fortior, & placidior tamquā omnia ſciens, in ſexu virili potuit inueniri. Iſti
igitur in viginti & ſeptem annis, omnes apud Hieroſolymam ſanctos atque peregrinos Epi-
ſcopos, monachos, virgineſq. (hoc enim vouerant Deo) ſuſcepere ſuis proprijs ſumpti-
bus; &c.] agitq. paulo poſt de eorumdem reditu Romam, de quo & nos itidē. Hæc Palla-
dius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt ſuperius pluribus demonſtratum
c Paulin. ad Seuer. epiſt. 9.
eſt. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat [c], quem & haud hactenus ſatis ſi-
bi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam poſt hæc ad eumdem Ruffinum Romæ E
d Hieron. epiſt. 66.
agentem litteras [d] dedit: vt plane nullum ſit dubium, contigiſſe aduentum Ruffini Romam
quando illuc etiam ipſa Melania remeauit. Sed quoto potiſſimum anno Domini Mela-
niam in Vrbem redire contigit, id quidem eſt accuratius exquirendum.

Iam ſuo loco ſatis liquido ſuperius demonſtratum eſt, ipſam vna cum Ruffino in Aegy-
MELANIAE ET RVFFINI REDITVS ROMAM TEMPVS.
ptum primo, indeq. Hieroſolymam migraſſe anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoſe-
cundo, Impp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione &
commoratione inſumpſerint, diuerſæ ſententiæ ſunt eiuſdem Palladij atque Paulini: ſiqui-
dem ille (vt nuper vidimus) vigintiſeptem numerat annos, Paulinus vero vigintiquinque.
Sed huius exploratior atque ſolidior fides eſt: nam accepit hæc ipſe ab eadem Melania,
quam redeuntem Romam (vt proxime dicturi ſumus) Nolam diuertentem excepit hoſpi-
tem. Verum ex eo quoque certior Paulini teſtificatio redditur, & Palladij aſſertio de an-
nis vigin-

A nis vigintiſeptem exploditur: quòd cum conſtet hos adhuc in vita agente Siricio Papa re-
petijſſe Romam: ſi dixerimus, ad numerum annorum a Palladio præſcriptum, ipſorum eſ-
ſe prorogatum aduentum: vtique affirmandum eſſet, non ſub Siricio, ſed ſub eius ſuc-
ceſſore Anaſtaſio eorumdem reditum contigiſſe. Ex Paulini ergo ſententia, qui numerat
Melaniæ ab Vrbis abſentia quinque luſtra, dicendum eſt, eamdem hoc ipſo anno Romam
quaſi poſtliminio redijſſe.

Receſſiſſe autem Ruffinum e Palæſtina cum pace S. Hieronymi, vtriuſque teſtificatione
aſſeritur: recitat enim ipſe S. Hieronymus eiuſdem Ruffini verba in poſteriori Apologia,
quæ ſunt huiuſmodi: Vos nobis pacem proficiſcentibus dediſtis. Reſpondit ipſe: Pacem
dedimus, non hæreſim ſuſcepimus: iunximus dextras, abeuntes proſecuti ſumus, vt vos
eſſetis Catholici, &c.] Melaniæ autem ad Vrbem reditus Palladius [a] eiuſmodi foris præ-
B tenſam affert cauſam: Poſt multum vero temporis (inquit) cum audiſſet, cuidam nupſiſ-
ſe neptem ſuam Melaniam (*Iuniorem dictam*) viro: renunciare autem poſt nuptias ſæcu-
lo huic velle, cognouiſſet: metuens ne qui male vitæ homines ac malæ ſectæ peruerſæq.
doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipſum, cum iam admodum ſenex, hoc eſt, ſexaginta
eſſet annorum, de Cæſarienſium ciuitate ad vrbem Romam intra dierum viginti ſpatium
nauigauit.] hæc Palladius de aſſerta & vulgata forinſecus reditus cauſa. Ceterum eiuſ-
dem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum eſt ſuperius) conniuentiam
cauſam extitiſſe eiſdem ad Vrbem veniendi, oratio præmiſſa declarat. Erat his qui-
dem in optatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis ſen-
tentiæ (quarum complures eſſent defenſores in Aegypto conſiſtentes monachi, & in-
ter eos celebriores Euagrius & Iſidorus, atque inter Epiſcopos nobilis ſedis Ioannes Hie-
C roſolymorum Antiſtes) eædem Romanæ ſedis Epiſcopi, vt ſic ab vniuerſa reciperentur
Eccleſia, probarentur aſſenſu. Sed quanta id ſit elaboratum induſtria, & quibus vela-
mentis vna cum his palliata decore hæreſis ſe in Vrbem intulerit, videamus.

RVFFINVS PACIFICE RECEDIT HIEROSOLYMIS.

a Pallad. vbi ſupra, c. 33.

CAVSA REDITVS MELANIAE IN VRBEM.

Atque primum quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam ſuſcepit Nolæ, deſcri-
bat in epiſtola [b] ad Seuerum, hic reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam
de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potiſſimum dies nobis frater Victor accurreret,
quibus ſanctam ipſam (*Melaniam ſcilicet*) ex Hieruſalem poſt quinque luſtra remean-
tem excepimus. At quam tandem feminam? (ſi feminam dici licet tam viriliter Chri-
ſtianam) Quid hoc loco faciam? vetat faſtidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc ad-
dere: ſed perſonæ dignitas, immo Dei gratia, poſtulare videtur, vt commemorationem
tantæ animæ prægreſſus non raptim omittam, pauliſper ad eam tibi narrandam, &c.] pro-
D ſequitur nobile genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Conſulem ordi-
narium auum, qui vna cum Probino Conſulatum geſſerat anno Domini trecenteſimo
quadrageſimoprimo; & eius in vita Chriſtiana ſectanda ardens ſtudium, & alia plura de
ipſa, quæ nos ſuo loco ſuperius ordine temporis collocauimus: ac demum de eiuſdem,
cum redijt, appulſu Neapolim, iſta ſubdit [c]: Neapolim vrbem breui ſpatio a Nolana,
qua degimus, ciuitate diſtinctam, aduecta eſt. Vbi filiorum nepotumq. occurſu excepta,
mox Nolam ad humilitatis noſtræ hoſpitium feſtinauit: quo nobis aduenit ambitioſo di-
tiſſimorum pignorum vallata comitatu.

b Paulin. ad Seuerum epiſt. 10.

MELANIA PERVENIT NEAPOLIM ATQVE NOLAM.

c Hieronym. in Chron.

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, ſed longe
diſpari cultu, macro illo & viliore aſellis burrico ſedentem, tota huius ſæculi pompa,
qua honorari & opulenti poterant, circumfluі Senatores proſequebantur carrucis nu-
E tantibus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque
fulgente: ſed ſplendoribus vanitatis prælucebat Chriſtianæ humilitatis gratia. Admi-
rabantur diuites pauperem, profani ſanctam, & illos noſtra pauperies ridebat. Vidi-
mus dignam Deo huiuſmodi confuſionem, purpuream, ſericam, auratamq. ſupelle-
ctilem pannis veteribus & nigris ſeruientem: Benediximus Dominum, qui humiles &
excelſos facit ſapientes, eſurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In iſtis tamen
diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem ſpiritum ſtupebamus, qui magis ſancta
matris inopia, quàm ſua viſibili abundantia gloriabantur. Id ipſum autem gloria Domi-
ni videbatur operari, quod egenulæ noſtræ diuitias in eius filijs intuebantur, vt iam hinc
fructum fidei ſuæ caperet, cum victoriam ſuam de huius ſæculi vanitate ipſa deſpectaret,
cominus videns omnia quæ propter Chriſtum reliquerat & contemnere perſeuerauerat.
Illi ſericati & pro ſuo quoque ſexu toga aut ſtola ſoliti ſplendere filij, craſſam illam veluti

OCCVRSVS ROMANORVM CIVIVM MELANIAE.

ſpartei ſtaminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & veſtimenta ſua A
velleribus auro & arte pretioſa pedibus eius ſubſternere, pannisq́. contegere geſtiebant;
expiare ſe a diuitiarum ſuarum contagio iudicantes, ſi quam de viliſſimo eius habitu aut
veſtigio ſordem colligere mererentur.

Tugurium vero noſtrum, quod a terra ſuſpenſum cœnaculo vna porticu cellulis ho-
ſpitalibus interpoſita longius tenditur, quaſi dilatatum gratia Domini; non ſolum ſan-
ctis qui illam plurimi comitabantur, ſed etiam diuitum illorum cateruis non capaces an-

HOSPITIVM SANCTVM REDDIT HOSPITES MODESTOS.

guſtias præbuit: in quo perſonis puerorum ac virginum choris vicina Dominædij noſtri
Felicis culmina refulgebant; neque e diuerſo habitationis eiuſdem, diſſoni licet propoſi-
to, hoſpites obſtrepebant, ſed & in illis religioſa modeſtia imitabatur noſtræ ſilentium di-
ſciplinæ, vt ſi diſſimularent concinere vigilantibus pigro ventre ſopiti, tamen non aude-
rent pijs vocibus diſſonare, fideli timore compoſiti, quo placitis pſallentium vocibus B
compreſſo ſæcularium turbarum tumultu etiam taciti concinebant. Verum vt ad perfe-
ctam Domini columbam recurram: Scito nunc iſtam tantum in ſexu infirmitatis virtutem
Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus
in ſagulo & centone durus in terra fit mollis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam miti-
gat lectionis voluptas; & ſanctæ animæ in Domino vigilare, requieſcere eſt.

Hanc ergo filia Sion hactenus habuit & deſiderat: nunc filia Babylonis habet & ad-

VIRTVTES MELANIAE DISCRIBVNTVR.

miratur: quia iam & ipſa Vrbs in pluribus filia Sion eſt, quam filia Babylonis: & ideo mi-
ratur in humilitatis obſcuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus,
anguſtiarum ſolatia pauperibus miniſtrantem: quamquam illa quietis & latebræ ſuæ

a Pſal. 119.

apud Hieruſalem in Romanis modo turbis æſtuans clamet: Heu[a] me quia incolatus meus
prolongatus eſt: Ideo ne dilata ſum, vt nunc habitem cum habitantibus Cedar? Hoc C
enim nomine apud Hebræos (vt comperi) ſignificatur obſcuritas. Quare ita illi gratulan-
dū de memoratis virtutibus puto, vt de præſenti ſede timeatur, vt tam inſignis anima plus
Romæ conſerat, quam de Roma trahat, & ſic ſedeat ſupra flumina Babylonis, vt recor-

b Pſal. 136.

detur Sion[b], & organo corporis ſui ſuſpenſo ab inimicæ omnibus Babylonis inſidijs & il-
lecebris, in ſui propoſiti tenore, velut in ſalicibus gemino ſemper humore viuentibus,
conſtituta viuere non deſinat, & permanente fidei conſtantia, virtutisq́. gratia, folium
eius non defluat: vt ſicut vita eius in itinere aſpectatur, ita & laus in exitu canatur.]

ROMA QVA EX PARTE DICTA BABYLON.

hucuſque Paulinus de aduentu Melaniæ Romam: quam quidem Vrbem cum ſic nominet
filiam Babylonis, vt tamen in pluribus dicat eam præſeferre filiam Sion: facile puto intel-
ligis, ea nominis vnius Vrbis varietate diſcriminatos eſſe Gentiles a Chriſtianis; nimirum
vt ea ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion D
autem in pluribus, vtpote quæ Chriſtianis abundaret, in quibus cultus religionis veræ mi-
caret: vt plane ex tanti viri ſententia valeas intelligere, quo ſenſu a Ioanne in Apocalypſi
Roma ſit Babylon nominata. At de his ſatis tomo primo Annalium actum eſt.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cum ſic a Paulino laudatam vides, ne mireris; his

RES MELANIAE ATQVE RVFFINI INCOMPERTAE PAVLINO.

quidem ipſa atque maioribus digna præconijs videbatur neſcientibus quæ paucis arbi-
tris in Palæſtina non tam ab ipſa, quam per ipſam a ſuis conſocijs de inducendis in Ec-
cleſiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epipha-
nio, geſta eſſent. Quomodonam, quæſo, Paulinus ſciret, quæ nec qui Hieroſolymis eſ-
ſent, noſſe potuerint? vt ſuperius eſt demonſtratum in controuerſia illa habita inter
S. Epiphanium, & Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, Origeniſtarum patronum,
negantem tamen ſe Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotuēre E
Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeo mirifice Me-
laniam iure laudaſſe; ſed & eius in via comitem immenſis præconijs, alijs ad eumdem Se-

c Paulin. epiſt. 9.

uerum[c] datis litteris, celebraſſe Ruffinum: in quorum celebratione omnium conuerſa fuiſ-

ORIGENIS HAERESIS QVA POMPA INFERATVR IN VRBEM.

ſe ſtudia Chriſtianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibusve anteam-
bulonibus inferatur in Vrbem hæreſis Origenis: vt plane pro miraculo dicendum fuerit;
ſi audito ſonitu tubæ, fiſtulæ, & citharæ, ſambucæ, & pſalterij, ſymphoniæ, & om-

d Daniel. 3.

nis generis muſicorum, non adorauerint omnes ſtatuam auream[d]; ſi, inquam, quos ſan-
ctiſſimorum virorum etiam audirent encomijs pene diuinis efferri, æque plauſibus non
exceperint, & obuijs quoque manibus, quod ab illis ſanctitatis titulo foris inſcriptum
offerretur, omnes non acceptarint.

At quonam modo iſta ſe habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Eccleſia ver-
ſata

A ſacra ſit, & Deus illi ex more opportuno tempore præſto fuerit, ordine rerum geſtarum & temporum, ſingula proſequemur. Sed antequam his vela pandat oratio, vaſtum pelagus ingreſſura, in S. Paulini hoſpitio, quo Melaniam cum ſuis excepit, paulullum quieſcat.

Accepit tunc idem Paulinus a Melania perbreue ſegmentum ligni ſanctiſſimæ Crucis, miſſum ſibi a Ioanne Hieroſolymorum Epiſcopo. Teſtatur id quidem ipſe Paulinus, cum ex eo quid modicum ſumptum, nomine Theraſiæ ſuæ, mittit ad ſocrum ipſius Seueri Baſſulam, dum hæc [a] ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hieruſalem munere ſancti inde Epiſcopi Ioannis attulit: hoc ſpecialiter ſorori noſtræ venerabili Baſſulæ miſit conſerua communis. Sed quod alteri veſtrum datur, vtriuſque veſtrum eſt: quia in vtroque veſtrum vna ratio manet, & ſexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vnanimis
B fratribus, in omni bono veſtrum ſibi conſortium cupientibus. Accipite magnum in modico munus; & in ſegmento pene atomo haſtulæ breuis, ſumite monimentum præſentis & pignus æternæ ſalutis. Non anguſtetur fides veſtra carnalibus oculis parua cernentibus: ſed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo ſalus noſtra, quo Dominus maieſtatis affixus, tremente mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fiſſas ad huius aſpectum Crucis, & ſaltem ſaxorum æmulatione præcordia noſtra findamus timore diuino.]

a Paulin. ad Seuer. epiſt. 11.

SEGMENTVM S. CRVCIS LIGNI A IOANNE EPISCOPO HIEROSOLYMITANO AD PAVLINVM MISSVM.

Plura autem poſt hæc Paulinus in eadem ſubnectit epiſtola de Crucis inuentione, ac demum meminit de eiuſdem ligni ſanctiſſimæ Crucis erogatione Hieroſolymis fieri ſolita ab eius ciuitatis Epiſcopo, qui illud Paſchali tantum tempore (vt ait) exhibet po-
C pulo adorandum. Cuius plane exemplo, illa in reliquas Occidentalis orbis Eccleſias conſuetudo & ritus manaſſe putantur, vt eodem Paſchali tempore lignum Crucis cum imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Epiſcopo tertium præcinente præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] reſpondente & inuitante choro, VENITE ADOREMVS.] In illis quidem eccleſijs, in quibus ineſſe contingeret ipſum lignum ſanctiſſimæ Crucis, illud ipſum (vt Hieroſolymis agebatur) proponebatur populo adorandum: quæ autem eccleſiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem, cum imagine Chriſti Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Eccleſiæ ritus pertinet.

VETVS CONSVETVDO OSTENDENDAE ET ADORANDAE PASCHATIS TEMPORE SANCTAE CRVCIS.

Quod rurſum ad idem lignum ſanctiſſimæ Crucis a Melania Paulino datum ſpectat; ingens plane ex ipſo contigit edi miraculum, cum incendio flagrante fœno referta caſa, in
D Paulini ipſius hoſpitium conuerſa flamma cuncta impetu violento depaſcente, oblato ab ipſo globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus reſilierit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ipſum perpetua memoria conſecrandum miraculum, his ipſe Paulinus [b] verſibus cecinit, hic in lectoris gratiam deſcribendis; cum poſt deſcriptum ipſum cuncta vorans incendium, quomodo reſtinctum fuerit, iſta ſubdit:

CRVCIS LIGNO EXTINCTVS IGNIS.

b Paulin. in Natal. 10. S. Felic.

Ipſe domum remeans modicum, ſed grande ſoluti
De Crucis æterno ſumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenenſq. manu aduerſis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arceremq. hoſtem collato umbone reliſum.
E *Credite: nec donate mihi, ſed reddite Chriſto*
Grates, & iuſtas date laudes Omnipotenti.
Noſtra ſalus etenim Cruce Chriſti & nomine conſtat;
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixo periclo
Profuit & noſtram cognouit flamma ſalutem.
Nec meo vox aut dextra illum, ſed vis Crucis ignem
Terruit, inq. loco de quo ſurrexerat, ipſo
Vt circumſeptum præſcripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coegit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt ſe natura relinquat!
Omnia ligna vorans, ligno Crucis vritur ignis.
Multa manus crebris tunc illa incendia vaſis

Aſpergens largis cupiebat vincere lymphis. A
Sed licet exhauſtis penſarent fontibus imbres;
Vi maiore tamen, laſſis ſpargentibus, omnem
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem:
Quamq. aqua non poterat, vicit breuis haſtula flammam.]

hæc & alia plura ibi Paulinus de inſigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

a Paulin. ad Seuer. epiſt. 10.

INDVMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAVLINVS AD SEVERVM MITTIT.

Donatus eſt præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipſe, cum accepiſſet a Seuero pallium ex pilis camelorum hirſutum, eidem dono miſit: de qua poſt alia ſic ad ipſum ſcripſit [a]: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna penſantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis ſola pares ſumus, miſimus tunicam, quam ab vſu meo, vt de ſtercoris vilitate collectum pannum dignare ſuſcipere. Nam vel hoc innocentiæ tuæ congruit, quod de tenero agno- B rum vellere contexta blanditur attractibus. Addo autem adhuc pretio eius & gratiæ, quod quo dignior probetur vſu tuo, de ſanctæ & illuſtris in ſanctis Dei feminæ Melaniæ benedictione mihi pignus eſt. Vnde te dignior viſa eſt, cuius fides illi magis quam noſter ſanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem poſtremis verbis, ſe Melaniæ ſanguine fuiſſe coniunctum ſignificat.

b Paulin. epiſt. 19.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniæ, Nolam mitti ab eodem Seuero ad ipſum Paulinum libellum ſcriptum de rebus geſtis S. Martini: quem Melaniæ illum auide cupienti ſe legiſſe teſtatur, necnon oſtendiſſe S. Nicetæ Dacorum Epiſcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epiſtola ad Seuerum [b] reddita: Martinum enim noſtrum illi (*nempe Melaniæ*) ſtudioſiſſimæ talium hiſtoriarum ipſe recitaui. Quo genere te & venerabili Epiſcopo atque doctiſſimo Nicetæ, C qui ex Dacia Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo ſanctis, in veritate non magis tui prædicator, quam mei iactans, reuelaui, &c.] hoc ipſo quidem anno contigiſſe magni illius Nicetæ aduentum, ex numero Natalium S. Felicis a Paulino editorum rectam exploratamq. poſſumus deducere rationem. Nam cum ipſe, ſcribens ad Seuerum [c], teſtetur quolibet anno ſe ſtatuiſſe conſcribere verſibus eiuſdem Felicis Natalitium: plane ex numero eorumdem annos quoque licebit ſuo ordine adnumerare. Sed cum in nono a Paulino edito Natalitio mentio habeatur de poſteriori eiuſdem Nicetæ aduentu Nolam, eumq. contigiſſe dicat anno quarto a priori ipſius aduentu: affirmare opus eſt, ipſum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidiſſe. De eius enim poſteriori aduentu, quo meminit de priore, iſti ſunt verſus [d]:

c Paulin. epiſt. 9.

NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

d Paulin. in Natal. 9.

Veniſti tandem quarto mihi redditus anno: D
Sed grates Chriſto, quia te vel ſero reuexit.]

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS A S. PAVLINO EDITORVM.

Cum igitur hac ratione priorem eius aduentum contigiſſe oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potiſſimum inciderit, hoc exquirendum eſt. Numeranda quidem eſſe Natalitia illa Paulini ab vltimo anno, quo adhuc detentus in Hiſpania Romam parabat aduentum, ex ipſo ſatis intelligi poteſt. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecenteſimus nonageſimuſtertius. Sequenti autem, cum iam ad natalem diem S. Felicis Nolam ſe contuliſſet, ſecundum ordine edidit Natalitium. Cum vero (vt eius teſtificatione liquet) iam annum apud eumdem S. Felicem egiſſet in ipſo agro Nolano, quando & legationem ab Epiſcopis Africanis ſuſcepit, qui fuit annus Domini trecenteſimus nonageſimuſquintus, tertium ab eo ſcriptum eſt Natalitium; ſequenti vero anno, nempe ſuperiori, quartum, vnde hoc ipſo anno Domini trecenteſimo nona- E geſimoſeptimo, ipſum quintum elucubratum fuiſſe Natalitium, neceſſario dicendum eſt: quo tempore & Nicetæ aduentum contigiſſe, æque opus eſt affirmare, cum a quinto Natalitio vſque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit.

e Paulin. epiſt. 10.

RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus [e]) apparuit admirandus, æque innotuiſſe Romano Pontifici, atque Apoſtolorum limina viſitaſſe, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia cauſa, quam inuiſendorum locorum ſanctorum tam longam difficilemq. peregrinationem obiiſſe, Paulini aſſertione dicitur; potuit ne præteriiſſe venerandas Apoſtolorum Memorias vniuerſo antiquitus celeberrimas Orbe, & ad eas non acceſſiſſe, in ſalutataſq. reliquiſſe, qui Nolam ſe contulit ob S. Felicis ſepulchrum? Certe quidem (ſi coniectura interdum veriſimili ex ſimilibus comparata exemplis agere conceſſum eſt)

haud

A haud par eſt credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apoſtolatus, ſub tantæ rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam ſe conferret, peragraſſe prouincias, niſi conſulendi primariam Apoſtolicam ſedem ſumma neceſſitas incubuiſſet. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum eſt) cum digne S. Paulinus excepiſſet; quæ a Seuero ſcripta atque miſſa fuerat Vita S. Martini, voluit eidem fieri manifeſtam.

Scripſerat enim eam Seuerus adhuc ipſo Martino ſuperſtite; ſed quando, & qua motus occaſione, ipſe docet his verbis [a]: Cum olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, deſiderio illius æſtuaremus; gratam nobis ad eum videndum peregrinationem ſuſcepimus: ſimul quia iam ardebat animus Vitam illius ſcribere; partim ab ipſo, in quantum ille interrogari potuit, ſciſcitati ſumus; partim ab ijs qui interfuerant, vel ſciebant, cognouimus. B Quo quidem tempore, credi non poteſt, qua me humilitate, qua benignitate ſuſceperit: congratulatus plurimum, & gauiſus in Domino, quod tanti eſſet habitus; quem peregrinatione ſuſcepta expetiſſemus. Miſerum me (pene non audeo confiteri) cum me ſancto conuiuio ſuo dignatus eſt adhibere, aquam manibus noſtris ipſe obtulit, ad veſperum autem ipſe nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraire conſtantia fuit; ita auctoritate illius oppreſſus ſum, vt nefas putarem, ſi non acquieuiſſem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi huius illecebras & ſæculi onera relinquendi, vt Dominum Ieſum liberi expeditiq. ſequeremur: præſtantiſſimumq. nobis præſentium temporum illuſtris viri Paulini, cuius ſupra mentionem fecimus, exemplum ingerebat; qui ſummis opibus abiectis, Chriſtum ſecutus, ſolus pene his temporibus Euangelica præcepta compleſſet, illum nobis ſequendum, illum clamabat imitandum: beatumq. eſſe C præſens ſæculum, tantæ fidei virtutiſq. documento, cum ſecundum ſententiam Domini, diues & poſſidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factu impoſſibile, poſſibile feciſſet exemplo.] hæc Seuerus de ſuo ipſius acceſſu & congreſſu cum S. Martino, vt eius Vitam deſcriberet, quod & tunc præſtitit: adeo vt appareat, poſt conuerſionem Paulini, ante tamen præſentem annum fuiſſe elucubratam.

a Seuer. in Vita S. Martini, cap. vlt.

VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

Porro ſic (vt ipſe teſtatur [b]) libellum ipſum de Vita ſancti Martini conſcripſit, vt intra parietes domeſticos contineret: vni tantum valde familiari immenſo deſiderio eumdem cupienti & valde expoſcenti, pollicitatione præmiſſa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id plane accidit, quod idem Seuerus litteris ad Deſiderium ſcriptis, ſe timere ſignificarat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua ſis futurus, & emiſſus ſemel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditus eſt libellus eidem ipſi qui ſupra Pau- D lino, qui hæc ad Seuerum [c]: Benedictus tu homo Domini, qui tanti ſacerdotis & manifeſtiſſimi confeſſoris hiſtoriam, tam digno ſermone, quam iuſto affectu percenſuiſti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita ſua meruit hiſtoricum; qui & ad diuinam gloriam ſuis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris conſecratur.] hæc ipſe Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetæ Epiſcopo, ſicq. ſanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & ſic idem ſanctus Martinus in Vrbem inuectus eſt, ex qua celerrime eſt vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Poſthumianum [d]:

b Seuer. epiſt. ad Deſider. ante libellum præfixa.

QVOMODO VITA S. MARTINI VBIQVE VVLGATA.

c Paulin. ad Seuer. epiſt. 5.

Referam tibi plane, inquit, quo liber iſte penetrauerit, & quàm nullus fere Orbis terrarum locus ſit, vbi non materia tam felicis hiſtoriæ peruulgata teneatur. Primus eum Romanæ vrbi vir ſtudioſiſſimus tui Paulinus inuexit. Deinde cum tota certatim Vrbe ra- E peretur, exultantes librarios vidi, quod nihil ab ijs quæſtuoſius haberetur; ſiquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ curſus longe ante progreſſus, cum ad Africam veniſſem, iam per totam Carthaginem legebatur: ſolus eum Cyrenenſis ille presbyter non habebat; ſed me largiente deſcripſit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi pene omnibus magis quam tibi notus eſt? Hic Aegyptum, Nitriam, Thebaidam, ac tota Memphitica regna tranſiuit: Hunc ego in eremo a quodam ſene legi vidi: cui cúm me familiarem tuum eſſe dixiſſem, & ab illo & a multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio eſt, vt ſi vmquam terras iſtas, te incolume, contigiſſem, ea te ſupplere compellerem, quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri profeſſus es præterijſſe. Age ergo, &c.] Suppletus eſt liber a Seuero, auctarioq. locupletatus per epiſtolas de eiuſdem viri ſancti obitu poſtea ab eo ſcriptas, adiecto inſuper additamento Dialogorum.

d Seuer Dial. 1. c. 16.

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFVSA.

QVID ROMAE MELANIA ATQVE RVFFINVS.

Iam vero, vbi ſatis apud Paulinum Nolæ conſedimus, Melaniam cum Ruffino redeunte in Vrbem proſequamur. Qui enim diu ab Vrbe abſentes, Hieroſolymis tamquam in ſpirituali quadam Academia, vt veram excolerent ſapientiam, quinque (vt vidimus) luſtris conſederant; cum primum Romam venerunt, omnium plane oculos præ admiratione in ſe conuerterunt. Læti iam illi videre præſentes, quæ de iiſdem abſentibus ſummo ſæpe præconio fama detulerat: ſed non videre tantum, verum & audire ſolicititiſq; ab ore ipſorum tamquam a cæleſti quodam illato Romani oraculo pependerunt. Cum ipſi, quam ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectiſſimæ & ad omnes numeros abſolutæ vitæ Chriſtianæ ſpecimen ederent; maxima apud Chriſtianos omnes qui Romæ erant, perpaucis eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuiſſet, exiſtimatione fuerunt. Cum ſic igitur animos ciuium erga ſe ſuoſq; eſſe propenſiores & optime affectos Ruffinus intellexiſſet; e veſtigio impietate referta allata ſecum ex Aegypto primum, inde Hieroſolymis ſcrinia reſerat, indeq; depromit peſtiferas merces, ſed ita fallacijs obuolutas & auro cælatas, vt bene prudentes & ſapientes quoque eadem decipere potuiſſent. A B

DE ORIGENIS HAERESIBVS ROMAM ILLATIS.
a Hieron. Apolog. lib. 2.

De appulſu autem horum in Romanum Portum agens ſanctus Hieronymus, hæc per antiphraſim [a]: O triremem locupletiſſimam, quæ Orientalibus & Aegyptijs mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis ſcribendo reſtituis rem. Ergo niſi de Oriente veniſſes, eruditiſſimus vir hæreret adhuc inter mathematicos.] & paulo poſt: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma neſciuit: inſtruxit Aegyptus, quod Italia hucuſque non habuit, &c.] At ne ſibi eſſet impedimento quod apud nonnullos Origenis nomen male audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Euſebio Cæſarienſi ſcriptã, nomine tamen martyris Pamphili, a ſe vero Latinitate donatam mox edidit, addiditq; pro eodem recens a ſe item volumen elaboratum, cuius erat titulus: De adulteratione librorũ Origenis.] Sed & quod magis mireris, nec quidem ipſe Ruffinus erubuit Romæ iactare, tum ſanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Epiſcopum iiſdem Origenis erroribus aſſentiri. Teſtatur id quidem ipſo ſanctus Hieronymus in epiſtola quam poſtea ad Pammachium ſcripſit [b], vbi ait: Me & Papam Theophilum ſui iactabat erroris; latratuq; impudentiſſimorum canum, ad inducendos ſimplices, noſtrum mentiebatur aſſenſum.] hæc ipſe. C

b Hieron. ad Pammach. epiſt. 78.

c Hieron. in dialog. aduerſ. Pelag.

Sed quod ſpectat ad Periarchon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origene a Ruffino editam; audi Hieronymũ [c] ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veluti tonitruũ, vehementius obſtrepentem: Ruffinus non vni Vrbi, ſed Orbi blaſphemias Origenis, & περὶ ἀρχῶν libros, quantum in ſe fuit, intulit: ita vt Euſebij quoque primum librum defenſionis Origenis ſub nomine Pamphili martyris ederet; & quaſi ille parum dixiſſet, nouum pro eo volumen euomeret.] & rurſus in eum [d]: Cur, inquit, tranſlaturus hæreticam defenſionem eorum, præmittis quaſi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod tranſlatum, nempe περὶ ἀρχῶν, totus Orbis expauit? &c.] His igitur præcurſoribus curauit Ruffinus purulentum Origenis περὶ ἀρχῶν Romam inuehere, quo ab omnibus pacificis ſalutaretur occurſibus, & neſcientes imaginem beſtiæ adorarent. Neque vero hæc ſibi viſa ſunt ſatis: ſed & adhuc addidit ad decipiendum ſumma quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Pſalmiſtæ appareat decantatum [e]: Sicut nouacula acuta feciſti dolum.] & illud [f]: Lingua tua concinnabat dolos: Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum.] cum videlicet id effecerit, vt quamuis ipſe fur eſſet & latro, iſtæc ipſi fuerint tamen aduerſus ſanctum Hieronymum protinus conclamata. D E

d Hieron. Apolog. aduerſ. Ruffin.
APOLOGIA PRO SCRIPTIS ORIGENIS VVLGATVR ROMAE A RVFFINO.
e Pſal. 51.
f Pſal. 49.

RVFFINVS VERSVTE IN CRIMINIS SVSPICIONEM ADDVCIT S. HIERONYMVM.
g Hieron. epiſt. 66.

Quonam modo iſta contigerint, audi. Cum ille pro Origene eiuſmodi præmiſiſſet defenſores, ſic περὶ ἀρχῶν ipſius voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen ſuum ſilentio prætermiſerit, quo & nomen interpretis haberetur incognitũ. abſque titulo enim auctoris præfationem illam editam eſſe; ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus poſtea ad Ruffinum [g] ſcribens ait: Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me miſſa eſt, quam ex ſtylo intellexi tuam eſſe, &c.] Inſtar enim ſepiæ, quæque hæreſis nigredinem primum ad obſcurandam veritatis claritudinem vomit; quod commune ſit omnibus male agentibus, lucem odiſſe. Quid igitur veneni lateret in præfatione illa, quidve vitioſum eſſet in ea interpretatione, vt merito Ruffinus nomen ſuum ſilentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aſpiciendum prodamus. Erit plane quod mireris, lector, cum intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in male agendo verſutiam.

A Qui igitur tacito ſuo nomine, a ſe tranſlatum hæreſibus refertũ Origenis περὶ ἀρχῶν Romæ editurus erat, frontem operis, ipſa inquam meretricis proſtibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compta, vt ad ingreſſum homines ea doloſa arte pelliceret: quod præſtitit, cum ſuſpectum Origenis nomen faceret teſtificatione S. Hieronymi venerandum; dum quæ ab eodem adeo celebri auctore eiuſdem Origenis lucubrationes eſſent hactenus Latinitate donatæ recenſet, & eius de ipſo elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præſentiret; vel vt ita Origenis περὶ ἀρχῶν auidius acceptum, ab omnibus probaretur; vel ſi contingeret ob blaſphemias reſpui, in Hieronymum ipſum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem ſe habuit mali operis peior interpres, peſſimuſq. præfator. Vnde ſi quis præfationem illam περὶ ἀρχῶν Origenis appoſitam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro ſua-
B uiſſimos ſpiraret odores; ſane quidem ſcopum ipſum veritatis attigerit. Vide quorſum progreſſæ ſint verſipellis hominis artes.

DOLOSA RVFFINI PRÆFATIO PERIARCHON ORIGENIS APPOSITA.

Sed præſtat ipſum audire Ruffinum, cum iſta præfatur[a]: Scio quamplurimos fratrum, ſcientiæ Scripturarum deſiderio prouocatos, popoſciſſe ab aliquantis eruditis viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent, & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noſter Hieronymus ab Epiſcopo Damaſo deprecatus, cum homilias duas de Cantico canticorũ in Latinum tranſtuliſſet ex Græco, ita in illo opere ornate magnificeq. præfatus eſt, vt cuiuis legendi Origenem & auidiſſime perquirendi deſiderium commoueret.] & paulo poſt: Nos ergo rem ab illo quidem cœptam ſequemur & probatam: ſed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare poſſumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille (*nempe Hieronymus*) alterum
C poſt Apoſtolos Eccleſiæ doctorem ſcientiæ & ſapientiæ merito comprobauit, inopia ſermonis noſtri longe eſſe inferior videatur.] hæc quidem ipſe & alia in commendationem Origenis ex teſtificatione S. Hieronymi, magni tunc in Eccleſia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuiſſe, cum addit: Quantum fieri poteſt interpretando, ſequar regulam prædeceſſorum, & eius præcipue viri (*nempe Hieronymi*) cuius ſuperius fecimus mentionem; qui cum vltra ſeptuaginta libellos Origenis, quos Homiliaticos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apoſtolum ſcriptis tranſtuliſſet in Latinum; in quibus cum aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide noſtra diſcreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, diſciplinæ tamen regulis, in quantum poſſumus, ſequimur, &c.]

a Apud S. Hier. tom. 9.

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HÆRESI RVFFINVS.

D Cum igitur iſtæc omnia S. Hieronymi exemplum ſequi, & in genere interpretandi, Origenem expurgando, ſe illius profiteatur aſſectari veſtigia; quis reprehendere vel hoſtis auderet, quod tanto ipſe tentaſſet exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipſe (vt profitetur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuerſa? Sed quid inſuper? dolos dolis conſarciens, ne ipſe mendax argueretur & proditor; cũ ſe erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatũ librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipſo in ceteris locis pie de Trinitate fuerat definitum; velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermiſimus, aut ſecundum eius regulam protulimus, quam ab ipſo frequenter inuenimus affirmatam.] hæc & alia ipſe pollicitus, ad Origenis περὶ ἀρχῶν legendum ſecurum ſic aditum voluit præparaſſe, vt tamen domi exceptos hoſpites letalibus incautos venenis latentis hæreſis compota-
E ret: nimirum cum lectorem ſecurum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere; præſtitumq. id ab eo putaret in reliquis, ſicut in maculis hæreſis Arianæ: ſicq. tutum redditum eundem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

RVFFINVS SIMVLAT EMENDATVM EDI PERIARCHON.

Sed vbi iſta? Audi Hieronymum[b] ad Pammachium ita ſcribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (*libros ſcilicet* περὶ ἀρχῶν) ab alio fraudulenter eſſe tranſlatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epiſtolis haberem fidem, miſiſtis exemplaria eiuſdem tranſlationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cum legiſſem, contuliſſemq. cum Græco: illico animaduerti; quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu ſancto impie dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapſu, de reſurrectionis præſtigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de reſtitutione omnium in æqualem ſtatum, & multo his deteriora,

b Hieron. Apolog. 1. aduerſus Ruffinum.

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFFINVS ORIGENIS PERIARCHON, VT INCAVTOS DECIPIAT.

quæ

quæ longum eſſet retexere, vel ita vertiſſe, vt in Græco inuenerat, vel de commentario- A
lis Didymi, qui Origenis apertiſſimus propugnator eſt, exaggerata & firmiora poſuiſſe:
vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in alijs hæreticum non caueret.] ita Hierony-
mus: quibus verſutias intelligas hæreticorum, inſtar Iudæ ſic petentis Dominum oſcu-
lo, vt laqueum eius collo inijciendum procuret, & vinculis ſtrictum captiuum hoſti-
bus dedat.

DEI PROVIDENTIA ERGA ROMANAM ECCLESIAM.

Immenſo tunc quidem periculo Romana fluctuauit Eccleſia, cum hæreſum ille theſau-
rus manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibuſq. laudaretur, exſcriberetur,
vipereoq. fœtu multiplicaretur vbique: adeo vt, niſi Chriſti promiſſionibus firmiſſimo
fundamento ſuper firmam petram Eccleſia Romana in Petro conſolidata fuiſſet, eius ca-
ſus iure timeri potuiſſet; ipſaq. tunc naufragium expauiſſet nauicula Petri, niſi Chri-
a Luc. 11.
ſtus nauigaret in ea. Plane accidit, vt ſicut cum Chriſtus Phariſæorum [a] exagitaretur op- B
probrijs, extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepide cœpit: ita Roma-
næ feminæ confeſſione fides Catholica ab Origeniſtarum blaſphemijs vindicaretur illæſa:
dum confundens ſapientiam ſapientum, ſilentibus ijs, quorum muneris erat exurgere &
ſtare pro muro domus Iſrael, excitauit Deus ſpiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mu-
lier, noua Debora, phalanges euertit Chananæorum. At quomodo adeo ingens faci-
b Hieron. epiſt. 16.
nus ediderit femina vna, audi S. Hieronymum [b] rem his verbis accurate ſcribentem:

MARCELLA QVID CONTRA ORIGENISTAS.

In hac tranquillitate & Domini ſeruitute, hæretica in his prouincijs exorta tempeſtas
cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata eſt, vt nec ſibi, nec vlli bonorum parceret:
& quaſi parum eſſet, hic (*in Palæſtina ſcilicet*) vniuerſa mouiſſe; nauem plenam blaſphe-
miarum Romano intulit Portui: Inuenitq. protinus patella operculum, & Romanæ fidei
puriſſimum fontem cœno lutoſa permiſcuere veſtigia. Nec mirum, ſi in plateis & in foro C
rerum venalium fictus ariolus ſtultorum verberet nares, & obtorto fuſte dentes morden-
tium quatiat: cum venenata ſpurcaq. doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc li-
brorum περὶ ἀρχῶν infamis interpretatio: tunc diſcipulus ὄλβιος, & vere nominis ſui, ſi in
talem magiſtrum non impegiſſet: tunc noſtrorum διδασκάλων contradictio, & Phariſæo-
rum turbata eſt ſchola. Tunc ſancta Marcella, quæ diu ſe cohibuerat, ne per æmulationem
quippiam facere videretur: poſtquam ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in plerisque
violari; ita vt ſacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeq. ſæculi homines
in aſſenſum ſui traheret, ac ſimplicitati illuderet Epiſcopi, qui de ſuo ingenio ceteros æſti-
mabat: publice reſtitit, malens Deo placere, quam hominibus.] hæc de S. Marcella Hiero-
nymus, de qua nos plura ſuperius, ſed & inferius dicturi ſumus. At quænam hæc ſancti
Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per diſcipulum ὄλβιος, & vere D
nominis ſui, ſi in talem magiſtrum non impegiſſet?] Alludit plane auctor ad ſcriptionem
illam Ruffini ad Macarium ſcriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad
ſternendam viam eiuſdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in περὶ ἀρχῶν
inſcripſit: Qui cũ Macarius diceretur, vere (inquit Hieronymus) ὄλβιος iſte dicendus, hoc
eſt Beatus, nempe Macarius ex nomine, niſi in talem incidiſſet doctorem. At quiſnam iſte
c Die 2. Ianuar.
Macarius fuerit, conſule a nobis notata ad Romanum Martyrologium [c], vt ab alijs eiuſdem
nominis ſanctis viris ipſum ſcias diſcriminare.

ORIGENISTAE A S. MARCELLA DETECTI.

Sed vt ad Marcellam redeamus: Quo tandem perduxerit ipſa negotium, ex paucis quæ
idem auctor ſubdit, poſſumus intelligere: nimirum valide egiſſe, atque reſtituiſſe certa-
men, inſuper & hoſtes in fugam conuertiſſe: etenim ipſi ab ea palam detecti, negauerunt
Periarchon hæreſum promptuarium ſua ipſorum opera in Latinum eſſe conuerſum, & infi- E
ciati ſunt pariter ſe ea cum Origene ſentire; atque præſeferentes Catholicam diſciplinam,
vt Catholicæ Eccleſiæ communicantes, quæſierunt a Romano Pontifice litteras commu-
nicatorias, quo earum teſtificatione ſe probarent vbique eſſe Catholicos; ac ita his muni-
ti litteris, ab Vrbe probati Catholici diſceſſiſſe viderentur. Nam de his ſubdit iſta
d Hieron. epiſt. 16.
Hieronymus [d]: Cernentes hæretici de parua ſcintilla maxima incendia concitari, & ſuppo-
ſitam dudum flammam iam ad culmina perueniſſe, nec poſſe latere quod multos decepe-
rat, petunt & impetrant Eccleſiaſticas epiſtolas, vt communicantes Eccleſiæ, diſceſſiſſe
viderentur.] Hæcq. cuncta acta ait viuente Siricio, quem anno ſequenti ex hac vita mi-
graſſe dicemus. Cetera autem quæ ſubdit de eorumdem hæreticorum damnatione facta
a ſucceſſore Siricij Anaſtaſio Papa, ſuo loco dicturi ſumus.

Ceterum idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria iſta ſubdit:

Dicas

A Dicas: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorũ hæc fuit principium: dum
adducit teſtes, qui prius ab eis eruditi & poſtea ab hæretico fuerant errore correpti: dum
oſtendit multitudinem deceptorum: dum impia περὶ ἀρχῶν ingerit volumina, quæ emen-
data manu ſcorpij monſtrabantur, &c.] Addit enim, eo a ſancta Marcella prouectum eſſe
negotium, quòd cum intellexiſſent hæretici ſeſe iam manifeſte Romæ detectos eſſe, voca-
ti licet ab Anaſtaſio ſucceſſore Siricij, cum venire penitus recuſaſſent, abſentes damnari
meruerint: vt plane cunctis perſpicue apparuerit, non dormire, neque dormitare, qui cu-
ſtodit Iſrael; licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit.

S. Marcella principium damnationis hæreticorum.

Sugillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ ſimplicitatem, non dolum: dũ enim non ad-
duci poſſet, vt crederet, in Chriſtianis adeo fama conſpicuis, hæreſis occultari venenum, ex
probitate animi ſui neſciens (vt ait) mala exiſtimare de alijs, haud confeſtim ſpiritualis gla-
B dio poteſtatis (vt par erat) deforme monſtrũ extinxit, neque citiſſime damnauit igni verſio-
nem illam veneno refertam περὶ ἀρχῶν Origenis. Licet & aliqua ſaltem ex parte excuſatio-
nem illam prætexere iure potuiſſet, quod exemplo Euangelici patris familias vſque ad
meſſem ſiuerit zizania creſcere, ne cum eis euelleret triticum; expectans nimirum, vt qui
vere eſſent hæretici, perſpicue matura ſegete, certioribus ſignis fierent manifeſti: etenim
cum eiuſmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in veſtimentis ouium, cum
intrinſecus eſſent lupi rapaces, affectataq. ſanctitate, nec ea quidem vulgari, ſed quæ eſſet
toto Orbe ſpectata, aſpidum oua fouerent.

Excuſatur Siricius Papa.

Ceterum quod haud velociter Siricius periclitanti occaſione Origenis errorum occurrit
Eccleſiæ: quam citius, nempe anni ſequentis exordio ex hac vita ſublatus eſt: erectuſq.
ſuper cathedram Petri acerrimus oppugnator Origeniſtarum hæreticorũ Anaſtaſius Papa.
C Sæpe quidem atque pauendis eſt demonſtratũ exemplis, vt Pontifices illi qui cauſam fidei
paulo ſegnius tractauerunt, ac remiſſius curauerunt, a Chriſto primario omnium paſtore
fuerint quam celeriter ex hac vita ſubducti: adeo vt manifeſte fuerit declaratum, ſummo
iugiq. ſtudio, ſpecialiq. diligentia ſemper inuigilaſſe ſuper Romanam Eccleſiam diuinam
prouidentiam, ne qua vel leui ſaltem ſuſpicione hæreticæ contagionis aſpergeretur.

Dei prouidentia erga Rom. Eccleſiam vigilat.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quàm egregie diuini iudicij pondere certa-
men fuit æqua lance penſatum, dum per feminam diſſipari delegit, quod duce femina per
ſuos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & ſuperius eſt demonſtratum) vexillum
impietatis, pietatis tamen charactere notatũ, erexit, prægrandi diſpendio Catholicæ veri-
tatis: nam ſub eo etiam paulo poſt Pelagius hæreſiarcha ordines duxit. Hinc illa iuſta que-
rela S. Hieronymi[a], dum totius huiuſce militiæ recenſet anteſignanos: Quid, inquit, vo-
D lunt miſeræ mulierculæ oneratæ peccatis, quæ[b] circumferuntur omni vento doctrinæ, ſem-
per diſcentes, & numquam ad ſcientiam peruenientes, & ceteri mulierculaꝛum ſocij pru-
rientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pererudi-
te catalogum præcipuarum hæreſum, quæ præuia ſemper aliqua cum hæreſiarcha mulie-
re, infeliciter prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Chriſtus Marcellam oppoſuit,
quæ & victricia erexit de damnata impietate trophæa.

S. Marcella de impietate reuexit triumphum.

a Hieron. ad Cteſiphontem aduerſ. Pelag.

b 2. Tim. 3.

Sed quod ad Ruffinum ſpectat: etſi profecturus Aquileiam, ſolum patrium, petie-
rit & acceperit ab ipſo Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis
tantum (vt ſæpius diximus) impertiri ſolitas; minime ceſſit culpæ Siricio. Nam cum ipſa
hæretica interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec a quo præfatio il-
la eſſet ſcripta, liqueret: nihil eſt, quod Ruffinum nondum detectum, immo Catholicum ſe
E clamantem, & ab omni hæreſi ſe alienum extrinſecus profitentem, a Catholica communio-
ne extorrem facere deberet. Nec Romanæ ſedis moris eſt, non conuictum quempiam con-
demnare. Ceterum oſtentare ſolitum fuiſſe Ruffinum acceptam Siricij epiſtolam, quo ſe
Catholicum eſſe omnibus demonſtraret, teſtatur S. Hieronymus in Apologia aduerſus
eum conſcripta, cum ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolam, & viuen-
tis Anaſtaſij dicta contemnis?] hæc ipſe. re enim poſtea ab Anaſtaſio bene comperta,
accepit quam meruit Ruffinus ipſe ſententiam.

Ruffinus oſtentat Siricii Papæ litteras.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambroſius ætatis ſuæ clauſa periodo, ex hac
vita migrauit: ea quippe die natalis eius & ad cælum tranſitus, Catholicæ Eccleſiæ monu-
mentis, annis ſingulis publice repetendus, adſcriptus habetur. Quod vero ad initam ratio-
nem temporis ſpectat; his ipſis anni huius Conſulibus Cæſario & Attico eius obitum con-
tigiſſe, Marcellinus[c] affirmat, cum ſanctiſſimum ſacerdotem in Chronico, tamquam epi-

S. Ambroſii obitus tempus.

c Marcellin. in Chron.

taphio

taphio ſepulchrali,eiuſmodi commendatum reliquit elogio: AmbroſiusMediolanenſis vir- A
tutum Epiſcopus ſanctus,arx fidei, orator Catholicus, ad Chriſtum Dominum commigra-
uit.] hæc ipſe, paucis quidē ſumma complexus. Ceterum de anno eius obitus non ex Mar-
cellino ſolum iſta firmamus, ſed & confirmamus auctoritate Paulini Vitam eius ſcribentis,
dum ait,ab obitu Theodoſij vſque ad Ambroſij mortem non interceſſiſſe triennium. Sed &
a Concil. Carth. 3. can. 48.
cum ex Concilio Carthaginenſi tertio [a] miſſa fuerit legatio hoc anno ſub dictis Conſulibus
menſe Septembri ad Siricium Papam & Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem: pla-
ne ſignificatur, iam ante illud tempus Ambroſium ex hac vita diſceſſiſſe. Nec eſt quod quis
canonem illum alterius Concilij poſtea Carthagine celebrati eſſe, illi vero annexum
Concilio, tergiuerſari poſſit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud
tempus vitam propagaſſe dici poteſt, quem conſtat anno ſequenti, menſe Februario ex
hac vita migraſſe. Ex quibus & colligere vales, ipſum S. Ambroſium ſediſſe annos vi- B
gintiduos, menſes quatuor minus tribus diebus: creatum enim Epiſcopum diximus an-
no Domini trecenteſimo ſeptuageſimoquarto, ſeptimo Idus Decembris, Gratiano ter-
tium & Equitio Conſulibus. Hæc cum adeo perſpicuis argumentis appareant, habes vn-
de redarguas Gregorium Turonenſem, dum tradit ante S. Ambroſium defunctum eſſe ſan-
ctum Martinum, quem deceſſiſſe ait hoc anno ijſdem Cæſario & Attico Coſſ. Sed in vtro-
b Rom. Martyrol. die 4. April. & die 11. Nouemb.
que ipſum errore lapſum, ſatis in Notis [b] oſtendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto
habito eius vitæ annorum calculo, ſuperius tertio Annalium tomo demonſtratum [c] eſt, dum
c Annal. tom. 3. ann. Dom. 351.
de eius die natali & a militia diſceſſione pluribus diſſeruimus.

d Paul. in Vit. Ambroſ.
His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præceſſerint & in obitu contige-
rint, ipſumq. fuerint ſubſecuta, hic ex Paulino reddamus. Ipſe autem (inquit [d]) de ſua
VISIO PAVLINI, ET VLTIMA LVCVBRATIO SANCTI AMBROSII.
morte ante prædixit, quod vſque ad Paſcha nobiſcum futurus eſſet: quod quidem me- C
ruit, Dominum obſecrando, quo maturius hinc liberaretur. Ingemiſcebat enim vehe-
menter, cum videret radicem omnium malorum auaritiam pullulare.] ſed eo magis
cruciabatur, quod perſonas quoque Eccleſiaſticas vehementer eadem peſtis inuaſerat.
Subdit autem poſt hæc: Ante paucos vero dies quam lectulo detineretur, cum quadra-
geſimumtertium Pſalmum dictaret, me excipiente & vidente, ſubito in modum ſcuti
breuis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipſius, tamquam in domum ha-
bitator ingreſſus eſt: poſt quod facta eſt facies eius ſicut nix: poſtea vero reuerſus eſt vul-
tus eius ad ſpeciem ſuam. Quod cum fieret, ſtupore percuſſus, obrigui, nec potui ſcribe-
re quæ ab illo dicebantur, niſi poſtquam viſio ipſa tranſibat. Dicebat enim in eo tempo-
re teſtimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optime retinebam. Nam ſcribendi vel dictan-
di ipſo die finem fecit: ſed quidem ipſum Pſalmum explere non potuit. Ego vero, id D
quod viſum a me fuerat, honorabili viro Caſto diacono, ſub cuius cura degebam, ſtatim re-
tuli. At ille repletus gratia Dei, Spiritus ſancti aduentum me in illo vidiſſe docuit lectione
Actuum Apoſtolorum.] hæc de his ipſe Paulinus exceptor: cuius miniſterio perraro, vel
nonniſi neceſſitate cogente, vti conſueuit. nam de eo idem Paulinus hæc ſupra: Nec, in-
inquit, operam declinabat ſcribendi propria manu libros, niſi cum aliqua infirmitate cor-
e Ambroſ. lib. 7. epiſt. 45.
pus eius attenuaretur.] Quod & ipſe Ambroſius, ad Sabinum [e] Placentinum Epiſcopū ſcri-
bens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maxime noctibus, quibus alijs
nolumus graues eſſe ac moleſti: tum quia ea quæ dictantur, impetu quodam proruunt, &
profluo curſu feruntur: nobis autem, quibus cura eſt, ſenilem ſermonem familiari vſu ad
vnguem diſtinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum no-
ſtro affigere ſtylo, vt non tam deflare aliquid videamur, quam abſcondere; neque alterum E
ſcribentem erubeſcamus, ſed ipſi nobis conſcij ſine vllo arbitro, non ſolum auribus, ſed
etiam oculis ea ponderemus, quæ ſcribimus.] hæc ipſe; qui hoc tempore paſſus diuina,
ſuum exceptorem fallere minime potuit, quin videret quæ alias ſæpe fortaſſe abſque ar-
bitro perpeſſus eſſet.

EX QVIBVS VERSABATVR VERBIS PSALMI TVNC AMBROSIVS.
Extat adhuc ipſa poſtrema S. Ambroſij lucubratio in Pſalmum quadrageſimumter-
tium, relicta (vt Paulinus ait) inabſoluta, duobus vltimis verſibus prorſus intactis. Cum
f Ambr. in Pſal. 43.
enim in eo explicando verſu totus eſſet [f]: Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris
inopiæ noſtræ, & tribulationis noſtræ?] teſtimoniumq. illud diuinæ Scripturæ vltimo
g Prouerb. 3.
recenſeret loco ex Prouerbijs, de diuina Sapientia dictum [g]: In latitudine cordis tui
deſcribe eam:] ad hæc ipſe: Ideo, inquit, qui habet ſapientiam, non in occulto teneat
eam, ſed canat eam in exitu: vbique quod ſentit, cum auctoritate prædicet.] tuncq.

(vt

A (vt Paulinus ait) fieri cœpta eſt viſio illa ſphæræ igneæ ſuper caput ipſius dictantis: cum tamen dictare ipſe non deſtitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem; vt deorſum ſuper chartam ad ſtylum conuerſis intentiſq. oculis, ipſum lateret, quod diuinitus fieret. Quam ob cauſam dictare proſequens, verborum illorum aliam Symmachi interpretationem addidit, ſed quidem non neceſſariam, ſicut non diuerſam: vt plane appareat ipſum, quæcumque obiter memoria ſuggeſſiſſet, illa dictaſſe; vt ſic occupatum iugiter redderet exceptorem, ne ſurſum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea, quorum neminem vellet habere conſcium. quamobrem (vt dictum eſt) dictare pergens, illa ſubintulit: Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem poſuit. Siue autem afflictatio ſit, ſiue tribulatio: opus eſt vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem recedamus. Quoniam præſule Domino & aſſiſtente nobis, omne certamen fortiter poſſumus ſuſtinere. B Si autem Dominum negligamus, & longe nos faciamus a Domino, facimus nobis aduerſarium fortiorem.] in quibus poſtremis verbis dicendis Ambroſius Deo plenus ſubſiſtere numine victus cogitur: cum & fruſtra nouiſſima illa dictaſſet, quod exceptor ipſa apparente viſione totus obriguiſſet: non enim potuit non vidiſſe & ſurſum leuaſſe oculos, quos emiſſi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque ingens miraculum in ſe conuertit: cum tamen poſtea (vt ipſe ait) retinens memoria quæ dictaſſet, poſtquam viſio oſtenſa receſſit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verumtamen quæ reliqua erant, dictandi nulla amplius Ambroſio cura fuit.

AMBROSIVS CELATAM CVPIT VISIONEM EXCEPTORI.

Sed cur iſta Deus Ambroſio præſtitit interpretanti diuinas Scripturas iam proxime morituro, arbitro exceptore, teſte quidem fide digniſſimo? numquid fruſtra? abſit. Deus quidem (quod concedunt philoſophi) & natura nihil fruſtra. Non enim ad oſtentatio- C nem (vt homines) Deus edit oſtenta, ſed vt quid magnum oſtendat. & quidem (quod ad hanc rem ſpectat) voluit eiuſmodi viſione, veluti ſigillo appoſito, conſignaſſe, oſtendiſſeq. tantum in Eccleſia doctorem, non pro humani ſenſus arbitrio, ſed ex ore Domini, diuino afflatum Spiritu, docuiſſe, diſſeruiſſe, ſcripſiſſe, atque dictaſſe ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit, cum viua voce vel ſcriptis Epiſcopale munus expleuit, & numeros doctoris abſoluit.

DEVS LVCIS SIGNO S. AMBROSII DOCTRINAM PROBAVIT.

Quæ autem fieri contigerunt, poſtquam ſanctus Dei ſacerdos æger in lecto decubuit, idem Paulinus ſic narrat: Poſt hos dies, ordinato ſacerdote Eccleſiæ Ticinenſi, incidit in infirmitatem: qua cum pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixiſſe fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ. Vnde conuocatis ad ſe nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligi a ſancto ſacerdote cognouerat: par- D tim interminatus eſt illis, partim blando ſermone perſuaſit, vt pergerent ad ſanctum ſacerdotem; ſuaderent illi, vt ſibi viuendi peteret a Domino commeatum. Quod ille vbi ab illis audiuit, reſpondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.] ſententia digna quidem Ambroſio, quam a ſancto Auguſtino laudatam, qui eam declarat, Poſſidius [a] tradit. Ceterum haud falſum vatem Stiliconem fuiſſe, miſerandus probauit euentus: vt plane quod de vinea Domini dictum eſt [b]: Auferam ſepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit poſthac barbarorum furore vbique protritæ. Sane quidem quouis tempore, longæua licet ſenecta, eius obitus importunus ſemper videri potuiſſet: hoc tamen migrans tempore, viſus eſt præmature & importune nimis ex hac vita migraſſe.

QVID S. AMBROSIVS AEGROTANS.

a Poſſid. in Vita S. Auguſt. c. 27.
b Iſai. 5.

Quod autem ad eius ætatem ſpectat: cum ex litteris ipſius ad Seuerum ſcriptis, tem- E pore quo Maximus tyrannus ex improuiſo inuaſit Italiam, teſtetur ſe tunc fuiſſe ætatis annorum quinquaginta trium, cum iam Conſulibus Honorio & Euodio annus Domini volueretur trecenteſimus octogeſimusſextus; numerando ab eo tempore vſque ad præſentem annũ eius vitæ curſum, ſexageſimumquartum vix inchoatum numerari contingit: adeo vt cum eius ſenectus prouectior expectaretur, omnino moleſtiſſime acciderit, ipſum deceſſiſſe in ipſo pene limine ſenectutis. Subdit his vero Paulinus: Per idem tempus, cum in extrema parte porticus, in qua iacebat, in vno poſiti Caſtus, Polemius, Venerius, & Felix tunc diaconi ſecum tractarent, voce ita repreſſa, vt vix inuicem ſe audirent, qui poſt obitum illius Epiſcopus ordinandus eſſet: atque cum de nomine ſancti loquerentur Simpliciani: tamquam intereſſet tractatui, cum longe poſitus ab ipſis iaceret; approbans, exclamauit tertio: Senex, ſed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita, expaueſcentes fugerunt.] & paulo poſt:

S. AMBROSII AETAS.

In eodem

In eodem tamen loco in quo iacebat (ſicut referente Baſſiano Epiſcopo Laudenſis Eccleſiæ, qui ab eodem audierat, didicimus) cum oraret vna cum ſupradicto ſacerdote, viderat Dominum Ieſum adueniſſe ad ſe, & arridentem ſibi. Nec multos poſt dies ablatus eſt. Sed eodem tempore quo a nobis migrauit ad Dominum, ab hora circiter vndecima diei vſque ad illam horam qua emiſit ſpiritum, expanſis manibus in modum Crucis orauit. Nos autem labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem ſacerdos Eccleſiæ Vercellenſis, cum in ſuperiora domus ſe ad quieſcendum compoſuiſſet, tertio vocem vocantis ſe audiuit, dicentiſq. ſibi: Surge feſtina, quia modo eſt receſſurus. Qui deſcendens, obtulit ſancto Domini corpus: quo accepto vbi glutiuit, emiſit ſpiritum, bonum viaticum ſecum ferens, vt in virtute eſcæ anima refectior Angelorum nunc conſortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliæ ſocietate lætetur: quia vt Elias numquam Regibus vel vllis poteſtatibus, ita nec iſte pro Dei timore loqui veritus eſt. Atque inde ad ecclesiam maiorem, antelucana hora qua defunctus eſt, corpus ipſius portatum eſt, ibiq. eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Paſcha. Quem plurimi infantes baptizati, cum a fonte venirent, viderunt: ita vt aliqui ſedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij vero aſcendentem ſuis parentibus digito oſtenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem ſtellam ſupra corpus eius ſe videre narrabant. A B

S. AMBROSII EX HAC VITA MIGRATIO.

DAEMONES CRVCIATI PRAESENTIA CORPORIS S. AMBROSII.

Tot tantiſq. ſignis voluit Deus ſacerdotem ſuum poſt obitum innoteſcere, vt ſciretur in cælis viuere, quem in terris defunctum plorabant. Sed luceſcente die Dominico, cum corpus illius, peractis ſacramentis diuinis, de eccleſia leuaretur, portandum ad baſilicam Ambroſianam in qua poſitus eſt: ita ibi dæmonum turba clamabat ſe ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non poſſet. Quæ gratia ſacerdotis non ſolum in illo loco, verum etiam in plurimis prouincijs vſque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel ſemicinctia ſua, vt corpus ſancti aliquatenus ab ipſis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiusq. ſexus, omniumq. pene ætatum non ſolum Chriſtianorum, ſed etiam Iudæorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo præcedebat eorum qui fuerant baptizati. C

S. AMBROSIVS VISVS IN LONGE POSITIS ECCLESIIS.

Eadem vero qua obijt die (ſicut textus epiſtolæ loquitur quæ a ſucceſſore eius venerabili viro Simpliciano ſuſcepta eſt de partibus Orientis, ad ipſum tamquam adhuc nobiſcum viuentem directa, quæ nunc vſque Mediolani habetur in monaſterio cuiuſdã viri ſancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epiſtola, quo directa eſt; qua lecta, inuenimus diem eſſe, quo ille defunctus eſt. Intra Tuſciam vero, ciuitate Florentia, vbi nunc vir ſanctus Zenobius nomine Epiſcopus eſt: quia promiſerat ſe petentibus illis, illos ſæpius viſitaturum, frequenter ad altare, quod eſt in baſilica Ambroſiana, quæ ibidem ab ipſo conſtituta eſt, viſus eſt orare; ſicut ipſo ſancto viro ſacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit poſt hæc Paulinus de auxilio obſeſſæ a Radagaiſo Florentinæ ciuitati ab Ambroſio poſt aliquot annos impertito, deq. Gildone tyranno in Africa eiuſdem Ambroſij ope extincto; quæ omnia nos ſuo tempore dicturi ſumus, ſicut & de alijs poſtea eiuſdem apparitione obtentis aduerſus impios tyrannos victorijs; vt plane eidem ſancto a Deo conceſſum ſingulari prærogatiua videatur, vt qui viuens principes atque tyrannos corripere numquam deſtitit, poſt mortem quoque perſeuerauerit vindex ſceleratorum Regum, & vltor perſecutorum Eccleſiæ. D

DETRAHENTES AMBROSIO QVAE PASSI.

Sed & quæ Deus oſtenderit ſigna aduerſus eos qui in ſanctiſſimum ſacerdotem poſt obitum obloqui non ſunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen Eccleſiæ Mediolanenſis, cum in conuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis, aſpernantibus illis & deferentibus linguam nequam, ſubito vulnere percuſſus graui, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus ſublcuatus, in lectulum poſitus eſt, atque inde ad ſepulchrum vſque perductus. In vrbe etiam Carthaginenſi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Epiſcopi, ad conuiuium conueniſſem vna cum Vincentio Caſſolitano Epiſcopo, Maurano etiam Epiſcopo Bolitano, ſed & alijs Epiſcopis, & diaconibus: tunc Maurano Epiſcopo detrahenti ſancto viro, retuli exitum presbyteri ſuperius memorati: quod ille de alio dictum, de ſe oraculum maturo ſui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cum ſubito vulnere ingenti eſſet percuſſus, alienis manibus ad lectum portatus eſt, atque deinde ad domum in qua hoſpitabatur reductus, diem clauſit. Is finis virorum E

detra-

A detrahentium fuit; quem videntes qui tum aderant, admirati ſunt.] hæc Paulinus.

En quot quantiſq. Deus cum viuentem tum mortuum proſecutus eſt præconem veritatis muneribus, ſicut & alios omnes qui in Eccleſia Catholica enituere veræ fidei defenſores: vt tot tantiſq. apertiſſimis ſignis eorumdem memoria diuinitus conſecrata ac poſteris commendata, omnes certo ſcirent, atque perſpicue intelligerent, veritatem ab illorum partibus ſtare, qui his ipſis qui Dei amiciſſimi claruere, eamdem quam ipſi prædicarunt, atque aduerſus hæreticos tutati ſunt, intrepide confitentes, adhærent: cum e contra nec vel vmbram quidem vnius ſaltem veri miraculi ſit inuenire apud eos qui diuerſam ab his doctrinam quouis tempore annunciarint. Quod autem ad eiuſdem Ambroſij lucubrationes pertinet: deſiderari quamplura, certum eſt; nonnulla vero eius ſuppoſita, quiſque prudens intelligit. Sed de his alias.

DOCTORES ECCLESIAE MIRACVLIS ILLVSTRATI.

B Qui vero res ab eo geſtas conſcripſit Paulinus, longe alius a Paulino Nolano Epiſcopo fuiſſe, maniſeſtiſſime declaratur ſua ipſius aſſertione: Quod enim hoc tempore teſtetur ſe clericum minoris ordinis militaſſe in Eccleſia Mediolanenſi ſub cura (vt ait) Caſti diaconi, Ambroſio autem fuiſſe a manu: quis non videat hunc eſſe diuerſum a Paulino Nolano, iam ante quadriennium (vt vidimus) initiato presbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibiq. firmiter ſubſiſtente? Decepit complures nomen: ſed & quod ambo viri iſti Auguſtino familiaritate coniuncti fuiſſe noſcantur, exiſtimarunt iidem, hunc ipſum qui res geſtas Ambroſij memoriæ commendauit, fuiſſe Paulinum Nolanum; a quo, etſi alia deeſſent firmiſſima argumenta, certe quidem ipſa longe diſſimilis dicendi phraſis diſcriminat. Ceterum præter S. Paulinum Nolæ agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Auguſtino perneceſſarij, quorum primum locum obtinet is
C de quo eſt ſermo, qui rogatus ab ipſo, ſanctiſſimi viri Vitam conſcripſit, vt ipſe eius exordio teſtatur, cum hæc ait: Hortaris, venerabilis pater Auguſtine, vt ſicut beati viri Athanaſius Epiſcopus & Hieronymus presbyter ſtylo perſecuti ſunt vitas ſanctorum Pauli & Antonij in eremo poſitorum, ſicut etiam Martini venerabilis Epiſcopi Turonenſis Eccleſiæ Seuerus ſeruus Dei ſermone contexuit: ſic etiam ego beatiſſimi Ambroſij Epiſcopi Mediolanenſis Eccleſiæ meo perſequar ſtylo, &c.] Idemq. ad eius Vitæ finem, ſe in Africa Carthagine eſſe verſatum affirmat, cum agit de irrogato diuinitus ſupplicio in Mauranum Epiſcopum Ambroſio detrahentem: vt non mirum ſit quod innotuerit Auguſtino, qui & eum antea nouiſſe potuit cum Mediolani vitam ageret.

DE PAVLINO AVCTORE VITAE S. AMBROSII.

Quamobrem hunc ipſum interdum exiſtimaui eſſe Paulinum illū, qui auctus poſtea diaconatu, acerrimus inſurrexit impugnator hæreſis Pelagianæ, dum Carthagine primum ad-
D uerſus Cæleſtium in Epiſcoporum Concilio ſtrenue egit: extant enim Acta illa a S. Auguſtino recitata[a], quibus ſignificatur, eius opera factum, vt Cæleſtius primum[b] Carthagini damnaretur, ac poſtea Romæ, oblato aduerſus eum Zoſimo Papæ libello, vt inferius hæc omnia pro tempore pluribus patefient. Sed præter hunc, alios adhuc habes vixiſſe Paulinos Auguſtino notiſſimos: extat enim eiuſdem Auguſtini epiſtola quinquageſimanona ad Paulinum Epiſcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipſum manentes ſalutari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum vero compresbyterum. Iſidorus in libello quem texuit de Viris illuſtribus, hunc ipſum ſcriptorem Vitæ Ambroſij presbyterum nominat: ſed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenſet[c]: Paulinus presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum ſatis ſuccincta breuitate compoſitum. Idem etiam, petente Auguſtino, conſcripſit Ambroſij vi-
E tam ſignis florentem atque doctrinis, & meritis Apoſtolorum non imparem: ſiquidem * & Conſtantius Epiſcopus Germani vitam contexuit, obitumq. Paulini Vranius edidit.] hæc ipſe; quibus perſpicuum eſt, eius quoque ſententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum ſcriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuiſſe Vitæ S. Ambroſij: quam quidem ſententiam omnino retinemus: Vranium vero memoriæ tradidiſſe obitum Paulini Nolani Epiſcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legiſſe contigit: cum alioqui illum de quo agit Iſidorus, presbyterum fuiſſe tradat.

PAVLINVS DIACONVS.

[a] Auguſt. contra Pelag. & Celeſt. lib. 2. c. 3. 4. 7.

PAVLINI PLVRES EODEM TEMPORE.

[b] Epiſt. Concil. Carthag. ad Innocen. Papam. apud Aug. epiſt. 9. & Aug. contra Pelag. lib. 2. c. 7.

[c] Iſidor. de Vir. illuſt. lib. 4.

* ſicuti

Ceterum quod ſpectat ad libellum de S. Ambroſij Vita conſcriptum: ſumma fide illum conſignatum eſſe, quiſque intelligere poteſt; dum vel quæ ipſe vidit, vel a S. Marcellina de Ambroſio didicit, vel ex epiſtolis diuerſorum poſt obitum datis de ijs qui in diuerſis prouincijs ipſum vidiſſe narrarunt, ſe ſcripſiſſe teſtatur. Attamen breuius quam par erat, & non leui iactura poſterorum, quamplurima ab eo prætermiſſa noſcuntur; quibus quidem

TVTA PAVLINI FIDES PROBE TESTATA.

auctam eiuſdem ſanctiſſimi Patris Vitam a nobis conſcriptam, Sixtus Pontifex Maximus, A cuius iuſſu eam ſuſcepi prouinciam, ſuæ editioni eiuſdem S. Ambroſij operum præfixam edendam curauit: quam ad ſcripta de eodem in Annalibus, cum quid diuerſum in ea inuenies (quod poſteriores cogitationes meliores eſſe ſoleant) conformandam intelliges.

AMBROSII PLVRA SCRIPTA DESIDERATA.

Sed ab eodem Paulino illud deſideratum eſt, quod Poſſidius præſtitit in Auguſtino; nimirum, vt rebus ab eo geſtis memoriæ proditis, attexuiſſet ſcriptorum eius catalogum: etenim conſolatio aliqua ſaltem iſta fuiſſet, poſt illorum deploratam iacturam inæſtimabilem, in indicis ſerie ea legere, ac in his veluti dulcibus exuuijs delectari. Ignoratum plane eſſet, ſcriptum ab eo catechiſmum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, niſi ipſe Paulinus vel obiter meminiſſet: nec ſciretur ab eodem S. Ambroſio editum de puerilis ætatis inſtitutione libellum ad Panſophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum a mortuis, niſi alia occaſione idem recoluiſſet: præterijſſent quoque omnes ab eodem S. Am- B broſio editi commentarij aduerſus imperitiſſimos & ſuperbiſſimos quoſdam, qui de Platonis libris Dominum profeciſſe iactarunt; niſi apud S. Auguſtinum [a] de iiſdem nobilis memoria eſſet. Nec quis etiam ſciſſet ab eo elucubratas elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, niſi vnus hæc docuiſſet Caſſiodorus [b]; cuius quoque teſtificatione tantum noſcitur, ab eodem Ambroſio relictum codicem, in quo eiuſdem ſuauiſſima (vt ait) inerat expoſitio ſuper omnes Pauli epiſtolas: quod quidem volumen iam eiuſdem Caſſiodori tempore deſiderari cœptum eſt: ſed plane deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiuſdem facultatis opus, Ambroſij nomine apparet fuiſſe ſuppoſitum.

a Aug. epiſt. 34. in fine.
b Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. lib. 1. c. 3. 5.

SERMONES S. AMBROSII IACTVRAM PASSI.

Sed & quamplurimos ſermones eiuſdem ſancti conſtat eſſe deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem conſtat ſingulis diebus Dominicis C & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuiſſe? Porro eiuſdem Caſſiodori [c] auctoritate, ſermonis illius tantum titulus innoteſcit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum eſt deſiderari: cum alioqui complures S. Maximi Epiſcopi Taurinenſis, Ambroſij nomine habeantur inſcripti, ſicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Proſperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epiſtolam ad Demetriadem ſcriptã Ambroſij nomine hactenus lectã fuiſſe conſtat: vt prætermittam alia nonnulla alieniſſima ab eo, quæ eius tamen titulo cuſa leguntur. Sed in his non immoremur: a quibus omnibus Paulinus nos liberaſſet, ſi (vt par erat) ſingula ab Ambroſio ſcripta opera, poſteris, edito eorum indice, credidiſſet.

c Caſſiod. lib. 1. c. 2.

CVR HIERONYMVS DE AMBROSIO TACVIT.

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiuſdem Ambroſij ſcripta recenſuerit: verum hæc tantum a S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Eccleſiaſti- D corum ſcriptorum prodita leguntur: Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus vſque ad præſentem diem ſcribit: de quo, quia ſupereſt, meum iudicium ſubtraham, ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.] hæc tantum ipſe. Sed vnde (dicet aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quæ ſpectant ad Catholica dogmata Ambroſius a Hieronymo ſugillandus eſſet? minime gentium; ſed quod e Græcis ſciſſet [d] mutuatum eſſe quamplurima. Qui enim e ſecretario Iudicum ad ſacrarium eueſtigio tranſlatus eſſet, haud mirum ſi alterius interdum indigeret ad volatum pennis: quod obiectũ tacito nomine in eumdem Ambroſium a Hieronymo, Ruffinus [e] exaggerat, ex ſecretis (vt ait) inter ſe litteris de Ambroſio illum ſuppreſſo nomine locutum eſſe, ſe probare poſſe teſtificans. Sed Ruffini ipſius malam mentem, malumque animum ex pluribus ſuperius reddidimus ſæpe teſtatum. Ceterum hic non prætermittendum, vi- E xiſſe his temporibus alium item Ambroſium nomine ſcriptorem Eccleſiaſticum, de quo ſic ipſe Hieronymus [f]: Ambroſius Alexandrinus, auditor Didymi, ſcripſit aduerſus Apollinarium volumen multorum verſuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatum eſt) commentarios in Iob: qui vſque hodie ſupereſt.] hæc ipſe. Sed iam quæ ſunt reliqua anni huius, ordine proſequamur.

d Hieron. præfat. in Didym. de Spirit. ſanct.
e Ruffin. invect. aduerſ. Hieron.
f Hier. de Script. Eccleſ. prope fin.

DE S. FELICE BONONIENSI ET GAVDENTIO NOVAR. EPISCOPIS.

Relato ad ſuperos ſanctiſſimo ſacerdote, communi totius Mediolanenſis Eccleſiæ conſenſu ſucceſſor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataq. diu doctrina toti orbi Occidentali conſpicuus, ſed longæua nimis ætate grauatus; de quo ſæpe ſuperius quarto Annalium tomo, pluribuſq. mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanenſi Eccleſia, quæ cultura magni illius agricolæ egregijs erat clericorum fœcunda ta palmitibus, aſſumptus paulo poſt fuit Felix diaconus in Epiſcopum Bononienſis

Eccleſiæ

A Eccleſiæ, dignus S. Euſebij ſucceſſor.] hæc ex Paulino [a]. Sed haud diu poſt ab eodem S. Simpliciano ordinatus eſt Nouarienſis Eccleſiæ S. Gaudentius Epiſcopus, egregia pollens vitæ ſanctitate, vtpote qui ſub diſciplina inſtitutus fuerat S. Laurentij eiuſdem Eccleſiæ presbyteri & martyris,(improuiſa enim Gentilium graſſatione, vna cum pueris quos erudiebat, eſt interfectus) quiq. poſtea S. Martino inhæſit, inde vero adiunxit ſe comitem S. Euſebio Vercellenſi Epiſcopo in Orientem exulanti: ſed & S. Ambroſio bene notus, de futuro Epiſcopatu prædictionem accepit, vt vitæ eius Acta declarant.

[a] Paulin. in Vit. S. Ambroſ.

Hoc itidem anno, paulo poſt S. Ambroſij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinenſe, in quo lectæ ſunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipſius Ambroſij litteræ haud pridem ad Synodum datæ in cauſa communicationis Felicis in Gallia Epiſcopi, prout eiuſdem Synodi quintus canon his verbis ſignificat [b]: Illud decreuit præterea S. Synodus:
B vt quoniam legatos Epiſcopi Galliarum, qui Felici non communicant, deſtinarunt: ſi quis ab eius communione ſe voluerit ſeparare, in noſtræ ſanctæ pacis conſortium ſuſcipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambroſij Epiſcopi, vel Romanæ Eccleſiæ Sacerdotis dudum latas, quæ in Concilio legatis per ſcribas recitatæ ſunt.] Quiſnam fuerit iſte Felix, cui Galliarum Epiſcopi non communicarent, & cauſa cur vitaretur, conſule quæ ſuperius dicta ſunt tertio Annalium tomo, dum de Maximo neci dante Priſcillianiſtas actum eſt.

CONCILIVM TAVRINENSE

[b] Concil. Taurin. c. 5.

Sedatæ ſunt in eadẽ Synodo altercationes inter Arelatenſem & Viennenſem Epiſcopos de primatu certantes: illiq. ciuitati dignitas illa decreta, quæ ſe eius prouinciæ metropolim oſtenderet. Sed & Narbonenſis prouinciæ primam eſſe ſedem Maſſilienſem Eccleſiam, pariter declaratum eſt, eiuſq. tunc ſedis Epiſcopum Proculum Metropolitanum eſſe habendum Antiſtitem. hic ille Proculus inſignis nomine, quem interfuiſſe vidimus Concilio
C Aquileienſi vna cum S. Ambroſio, vt eiuſdem Synodi Acta teſtantur; quem & S. Hieronymus [c], ad Ruſticum ſcribens, magnopere commendauit.

DE METROPOLI GALLIAE NARBONENS. ET VIENNEN.

[c] Hieron. epiſt. 4.

Iiſdem huius anni Conſulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus [d] Carthaginenſis, tertia dicta, in Secretario baſilicæ Reſtitutæ, loco ſolito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginenſia Concilia acta eſſe leguntur. Sed vnde nomen loco, vt baſilica Reſtituta dicatur? Num (vt hæc obiter attingamus) ſic dicta a Reſtituta [e] martyre Carthagine paſſa? Vel a S. Reſtituto Epiſcopo Carthaginenſi, in cuius die natali S. Auguſtinus homiliam ad populum habuit? Aut fortaſſe (vt de alia baſilica in Africa exemplum [f] eſt.) ſic nominata fuerit Reſtituta, quod poſſeſſa diu a Donatiſtis, fuerit reſtituta Catholicis? quod & magis arridet; cum in alio Carthaginenſi Concilio celebrato Valentiniano Auguſto quartum & Theodoſio Conſſ. eadem baſilica nominata habeatur Perpetua Reſtitu-
D ta. Fuiſſe quidem Carthagine maiorem baſilicam, vbi corpora ſanctorum martyrum Perpetuæ & Felicitatis ſepulta erant, auctor eſt Victor [g] Epiſcopus Vticenſis. Sic igitur primaria baſilica, quæ a primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & poſſeſſa diutius a Donatiſtis, quòd tempore Conſtantini vel Conſtantij eius filij reddita ſit Catholicis, Reſtitutæ aucta eſt nomine.

[d] Extat tom. 1. Concil.

CONCILIVM CARTHAGINENSE TERTIVM IN BASILICA RESTITVTA.

[e] Rom. Martyrol. die 17. Maij. ibi Not. 6.

[f] Euod. Vzalenſ. Epiſc. lib. 1. c. 7. in fin. apud Auguſt. tom. 10.

[g] Vict. de Perſecut. Vuandal. lib. 1.

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginenſe Concilium: non inde quidem accidit, quod in ea ciuitate tria tantum in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cum longe plura ibidem habita numerari contingat: ſed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorſus, quæ poſt tempora Conſtantini potuit reperiſſe, hoc ordine tertium numerauit; ſed errore quidem lapſus, dum antè illud exiſtimauit celebratum Carthagine, quod Conſulatu Valentiniani quarto & Theodoſij reperitur inſcriptum, exiſtimans de Va-
E lentiniano Secundo & Theodoſio Seniore eſſe intelligẽdum, cum de Tertio potius Valentiniano & Theodoſio Iuniore ſit accipiendum: contigit enim eumdem nouiſſimum Valentinianum gerere Conſulatum quartum cum Theodoſio Iuniore anno Domini quadringenteſimo trigeſimoquinto, vt Faſti apertiſſime docent: cum alioqui nullus ſit reperiri in illis Conſulatus Valentiniani quartus cum Theodoſij Conſulatu coniunctus, ſed cum Neoterio. Qua ratione, ſecunda potius quam tertia hæc Synodus Carthaginenſis dicenda erit: quam, ſi attendas quæ de ea in Concilio Africano poſita leguntur, longe ante præſcriptam diem Kalendarum Septembrium cœptam inuenies: nam de non nauigando abſque Formata ſancitus canon ibi legitur [h] his Conſulibus ſexto Kalendas Iulias.

SECVNDA HAEC SYNODVS, ET NON TERTIA DICENDA.

[h] Concil. Afric. circa princip.

Rurſum vero de recenſitis ſub eodem Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hac Synodo ſanciti probantur, ſed diuerſis alijs Cõcilijs Carthaginenſibus: vt inter alios ille, quo ſacrorum librorum certus numerus definitur [i], nam ex eiuſdem canonis verbis explora-

[i] Concil. Carth. 3. c. 47.

exploratum ſatis redditur, decretum illud eſſe in Concilio Carthaginenſi, tempore Bonifatij Papæ habito. Sed & canones illos [a] ſpectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea eſſe ſtatuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis ea de re ſcribentis ante decennium ad Epiſcopos Africanos poſt Conſulatum Arcadij atque Bautonis, (qui eſt annus Domini trecenteſimus octogeſimusſextus) dignum eſt exiſtimare fuiſſe alicuius alterius Concilij Carthaginenſis eo tẽpore poſt acceptas eiuſdẽ Siricij Papæ litteras celebrati. Idemq. dicendum putamus de canone [b] illo, ne in eccleſia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex ſuggeſtione ſancti Auguſtini id ſcribentis ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem ante plures annos, cum creatus presbyter eſſet, a Patribus definitum fuiſſe, nos ſuperius, cum de eiuſdem Auguſtini ſacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixiſſe meminimus. Haud enim veriſimile eſt, cum alia poſt acceptas a Siricio Papa & ab Auguſtino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo celebrata eſſe ſciantur, de his agi poſt decennium eſſe dilatum. Ceterum quod ad canonem [c] illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem conſulendum eſſe necnon Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum: quod nec fit inuenire ad illud ſequentis anni tempus Siricium perueniſſe, neque ante præſentem annum Simplicianum ſedere cœpiſſe; neceſſitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipſo Carthaginenſi Concilio ea eſſe decreta, ſicut & alia complura.

a Concil. Carthag. 3. c. 19.

CANONES DIVERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECENSITI.

b Concil. 3. Carthag. c. 30.

c Concil. Carthag. 3. c. 48.

Inter alia autem in eodem ſtatuta Concilio, quæ ad ritum antiquum pertinent, elucidanda eſt canonis quinti ſententia, quo iſta decreta leguntur [d]: Item placuit, vt per ſolemniſſimos Paſchales dies ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum ſal. Quia ſi Fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] hæc ibi. Non eſt quod quis errore labatur, vt dictum id exiſtimet de ſacramento Euchariſtiæ: nulla enim de his lex ſancienda fuiſſet; nam ne cogitatione quidem quis concipere potuiſſet, vt nondum baptizatis Euchariſtia impertiri deberet. Quamobrem per ſacramentum nequaquam ſacra intelligenda eſt Euchariſtia: nam & ſequenti canone cum de ea agitur, non alio ipſa nomine quam Euchariſtiæ exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali ſignificatione, quicquid myſticum eſt, accipitur, vt ſuperius demonſtratum eſt, cum de fermenti ſacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo pluribus egimus. Quam ob cauſam exiſtimo idem eſſe quod ibi dicitur, non dandum ſacramentum catechumenis eo tempore quòd Paſchalia feſta ſint: ac ſi dixiſſet, Non fiant qui catechumeni inferioris ſunt ordinis, Competentes; vt ſacramentum detur eis, hoc eſt, ſymbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari conſueuit fidei ſacramentum: Sed ſal tantum catechumenis inferioris ordinis impertiri ſolitum accipiant: Nam & ipſi Fideles, baptizati ſcilicet, per dies illos Paſchales ſacramenta non mutant, nempe ſigna in baptiſmate ſuſcepta. vt plane doceat, non eſſe tunc tempus mutationis. S. Auguſtinus enim vocat ſæpe ipſum ſymbolum, ſacramentum [e]; quòd eo fidei ſacramentum [f], hoc eſt fides ipſa, continetur. Porro catechumeni, ipſo exordio catechiſmi, ſale ad ſalutem condiebantur, vt qui ritus tractant Eccleſiaſticos ſatis docent; & ipſe de ſe S. Auguſtinus, cum puer eſſet, ait [g]: Signabar iam ſigno Crucis eius, & condiebar eius ſale.] At de his ſatis.

d Concil. Carthag. 3. c. 5.

DE CATECHVMENIS SALE EXPVRGANDIS.

e Aug. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. & de tempor. ſerm. 2.

f Aug. epiſt. 23. in fin.

g Aug. Confeſſ. lib. 1. c. 11.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis a Patribus definitum eſſe legitur? Vt [h] primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps ſacerdotum, aut Summus Sacerdos, aut aliquid huiuſmodi, ſed tantum Primæ ſedis Epiſcopus.] Ita in omnibus antiquis ſcriptis exemplaribus legitur: verum & in Græce redditis eiuſdem Concilij Carthaginenſis canonibus eadem tantummodo eſſe verba canonis, Theodorus fidem facit: vt non dubites, quæ mox ſequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuerſalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] eſſe Gratiani. Quod ſchola imperitorum [i] ignorans, magno canonem præconio extulit, quo ſancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuerſalis appellaretur: quaſi Africanæ Eccleſiæ iuris fuerit, de Romana Eccleſia ſancire leges; & non magis Romanæ Eccleſiæ facultatis & vſus, leges præſcribere Eccleſiæ Africanæ. Quod ne longius petito demonſtretur exemplo; habes a Siricio Papa epiſtolam ad Africanos conſcriptam Conſulatu Arcadij & Bautonis, qua cuſtodiri præcipit quæ tunc in Romano Concilio fuerant conſtituta, appoſito ad finem epiſtolæ anathemate, his ſcilicet verbis: Si quis ſane inflatus mente carnis ſuæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari; ſciat ſe a noſtra communione ſecluſum, &c.]

h Concil. Carthag. 3. c. 26.

i Centuriat. cent. 5. c. 9. col. 868.

REDARGVITVR INSCITIA CENTVRIATORVM.

Sic igitur, ſicut liquet ea non eſſe verba canonis, ſed Gratiani; ita etiam patens eſt non eſſe

A eſſe eadem a Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem,
ſed appoſita ad ſequentium rerum tractandarum epigraphum. At vero cur Romani Pon-
tifices, Vniuerſales interdum dici renuerint, opportunius ſuo loco dicendum: nunc
autem in reddendo canonis huius germano ſenſu verſemur. Ac primum quod pertinet ad
voces ipſas: haud enim ipſæ ab Eccleſia abijciendæ fuerunt vt exoticæ atque profanæ, quæ
ex innumeris diuinæ Scripturæ locis ſibi vendicant auctoritatem: paſſim enim in vtroque
reperis Teſtamento, Princeps ſacerdotum, & Summus Sacerdos, idemq. Maximus Pon-
tifex. Nec quidem eædem, vt mendaces tituli, explodendæ, vel vt quæ in Eccleſia Ca-
tholica non eſſent vſu receptæ: ſiquidem vt Epiſcopi qui alijs præſunt Epiſcopis, dice-
rentur Principes ſacerdotum, Theodorus [a] in teſtimonium adducit œcumenica Concilia
Sardicenſe & Chalcedonenſe: quæ (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metro-
B poleon Epiſcopos.] Quod vero ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vo-
cem pertinet: communes fuiſſe eiuſmodi titulos etiam Epiſcopis illis, quos nullos ſub
ſe Epiſcopos contingeret habere ſubiectos, ſanctorum Patrum & ſacrorum Conciliorum
exemplis in Notis [b] ad Romanum Martyrologium pluribus demonſtrauimus; quæ hic re-
petere (quod rei argumentum expoſcat) haud faſtidio erit.

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

a Theodor. in Concil. Carthag. c. 43.

b Notat. in Rom. Martyrolog. die 19. April. L

Fuit (vt diximus) olim vetus ille vſus in Eccleſia, vt Epiſcopi omnes non Pontifices tan-
tum dicerentur, ſed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quòd Epiſcopatus ſum-
mum ſacerdotium diceretur. Vnde S. Ambroſius ad Felicem Comenſem Epiſcopum:
Suſcepiſti, inquit, gubernacula ſummi ſacerdotij.] & Zoſimus Papa in epiſtola ad He-
ſychium Epiſcopum Salonitanum, de clerico per gradus ſingulos ad ſummum vſque pro-
mouendo, ait: Iure inde ſummi Pontificatus locum ſperare debebit.] Et Gelaſius in epiſto-
C la ad Epiſcopos Lucaniæ, abſque Summo Pontifice, nempe ſuo Epiſcopo, vetat acoly-
thum vel diaconum quicquam facere. Firmant hæc ipſa ſuis ſcriptis Gaudentius Epiſco-
pus Brixianus in ſermone habito de ſua ordinatione, Sidonius [c] Apollinaris, & alij, ſed
& ſacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianenſi primo [d] hæc verba: Cum auctore Deo in
Aurelianenſi vrbe fuerit Concilium Summorum Antiſtitum congregatum, &c.] & in
Agathenſi ita [e]: De Epiſcopis omnibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis.] & Synodi Tole-
tanæ exordio [f]: Conuenientibus nobis Hiſpaniarum, Galliciæq. Summis Pontificibus.]
Sunt & alia complura de his exempla: ſed hæc plus ſatis. Verum quod & deſiderare po-
tuiſſes, & ipſum ſufficere ſolum poterat ad declarandum etiam cur iure Epiſcopi Summi
Sacerdotes dicendi eſſent: accipe de his ipſis S. Auguſtini, qui huic de qua agimus Synodo [g]
reperitur interfuiſſe, ac pariter ſubſcripſiſſe, auctoritatem ſumma fide teſtatam: Quid, in-
D quit, eſt Epiſcopus, niſi primus presbyter, hoc eſt Summus Sacerdos? denique non aliter
quam compresbyteros hic vocat & conſacerdotes ſuos.] hæc ipſe: quibus perſpicue ſatis
intelligas, non ſic prohibuiſſe Synodum Carthaginenſem dici Epiſcopos, Summos Sacer-
dotes, quaſi tales non eſſent. Sed cur hoc? dices. Audi quæ Theodorus eodem in loco no-
tat: Prohibita autem (inquit) ſunt hæc nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea
plures Patriarchæ & Antiſtites ſeipſos viles & humiles appellant in ſuis inſcriptionibus.]
hæc ipſe, ac iure quidem: quæ cum quis non conſiderat, in quamplurimos errores præci-
pitem ferri neceſſe ſit.

TITVLI EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPTI.

c Sidon. lib. 5. epiſt. 14. lib. 6. epiſt. 10. lib. 9. epiſt. 15.

d Concil. 1. Aurel. c. 3.

e Concil. Agath. c. 6.

f Concil. Tole. 6. exord.

g Aug. lib. quæſt. ex vtroque mix. q. 10.

Sic igitur Africanos Epiſcopos in hoc Concilio vitare voluiſſe tantummodo nominum
arrogantiam, non autem poteſtatis & decentis tituli pati eoſdem voluiſſe iacturam: ex
eo facile poteris intelligere, dum qui primæ ſedis eſſent Epiſcopi, ijdem noluerunt di-
E ci Principes Epiſcoporum, vel Summi Sacerdotes; cum vox illa prior communis eſſet om-
nibus Metropolitanis cuiuſuis ſedis Epiſcopis, poſterior vero communis eſſet illis etiam
Epiſcopis, qui Metropolitano ſubditi eſſent Antiſtiti. Ceterum quod his omnibus ma-
ius eſt, ſummum illum voluerunt titulum retineri, quo ſuprema omniumq. maxima po-
teſtas ſignificaretur, nempe vt primarum ſedium Epiſcopi, ijdem Primates, appellaren-
tur: hoc quidem nomine ſiue Epiſcopum Carthaginenſem Primatem Africæ, ſiue Epi-
ſcopum Primatem Mauritaniæ, itemq. Primatem Numidiæ ab eis appellari conſue-
uiſſe, innumera exempla ſuppetunt. quem quidem titulum longe præſtare illi, quo di-
cerentur Principes Epiſcoporum, quove nominarentur Summi Sacerdotes, quis non in-
telligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quam vt quis Primas diceretur:
accipe exemplum ex verbis Siricij Papæ in eadem epiſtola ad ipſos Africæ Epiſcopos
ſcripta, quibus ait: Vt extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt Primatis, nemo

TITVLI QVOS RESPVERVNT EPISCOPI AFRICANI.

audeat ordinare, &c.] Si igitur Apoſtolicarum ſedium Epiſcoporum titulus eſt, vt Prima- A
tes dicantur; quis maior hoc titulo dari poteſt Epiſcopis, præſertim illis, qui Apoſtolicis
Eccleſijs minime præſunt, vt Carthaginenſi, & alijs diuerſarum prouinciarum primæ ſe-
dis Epiſcopis?

METROPOL. EPISCOPI AFRICANI PRIMVM SIBI VENDICARVNT TITVLVM.

a Matth. 20. Marc. 10. Luc. 22.

Sed cur nomen (inquies) Principis Epiſcoporum exhorruerunt, qui illo maius retinue-
runt? Puto quidem ea ex cauſa, quòd cum inter diſcipulos de primatu contentio facta eſt,
Dominus eos redarguens hæc inculcauit: Principes[a] Gentium dominantur eorum: non ſic
erit inter vos] viſum eſt in Chriſtiana præfectura nimis arrogans nomen Principis. Sed &
quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter] vocem illam veluti fa-
ſtuoſam reſpuendam eſſe cenſuerunt: Cum alioqui certum ſit, Dominum noluiſſe his ſen-
tentijs confundi Eccleſiaſticam hierarchiam, ſed potius mentis curare tumorem, & Præ-
ſidum amputare ſuperbiam. Quam enim ſtudioſe curauerint Apoſtoli & Apoſtolici viri B
ex Chriſti inſtituto ſartum tectumq. cuſtodiri in Eccleſia hierarchicum ordinem, primo
tomo Annalium & alias ſæpius pluribus demonſtrauimus. At de his modo hactenus: haud
tamen præter inſtitutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exor-
dio Annalium tibi noſtrum ſtudium obſigaſſe, puto, memineris.

b Concil. Carth. 3. c. 49.

ADVERSVS CONGERENTES DIVITIAS EX BONIS ECCLESIASTICIS.

c Hieron. epiſt. 2.

d Hierem. 12.

Quod rurſum ad id Concilium ſpectat: memoria quidem dignum illud tunc a Patribus
ſancitum[b] eſt; vt quæ Epiſcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emiſſet ex bo-
nis Eccleſiæ, eadem Eccleſiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi
eidem facultas eſſet. Cum enim reddita pace, Eccleſia vbique bonis affluerct, complures
ex ijs qui eidem miniſtrabant, pietatem conuertentes in quæſtum, tepeſcente in eis ſancti-
tatis vitæ ſtudio, vel cura pauperum frigeſcente, colligendi diuitias tantummodo ardore
flagrabant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: hos plane ſugillat S. Hie- C
ronymus, hos vt caueat admonet Nepotianum, cum ait[c]: Obſecro itaque te, & repetens
iterumq. iterumq. monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes; id eſt, ne
lucra ſæculi in Chriſti quæras militia, nec plus habeas quam quando clericus eſſe cœpiſti:
& dicatur tibi: Clerici[d] eorum non proderunt eis. Nonnulli enim ſunt ditiores monachi,
quã fuerant ſæculares: & clerici qui poſſident opes ſub Chriſto paupere, quas ſub locuplete
& fallaci diabolo non habuerant: vt ſuſpiret eos Eccleſia diuites, quos mundus tenuit an-
te mendicos.] & paulo pòſt: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili
glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge, &c.] Hæc igitur (vt ait) ingemiſcente Eccleſia,
optime a ſanctis Patribus eiuſmodi ſanctione canonis ſtatutum eſt, vt Eccleſia ipſa ſibi ven-
dicet, quæ clericus ex rebus Eccleſiæ bona quæſierit.

EXACTORES SEV COLLECTORES BENS INSTITVTI.

e Iob 39.

Sed & ad eiuſmodi negotiatorum potius dicendorum quàm clericorum auaritiam com- D
peſcendam, cum ſegniores eſſent Epiſcopi legis vindices, & ipſi interdum eodem mor-
bo languerent: iure meritoq. Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Romanus Antiſtes, ad ven-
dicandas eiuſmodi ex bonis Eccleſiæ partas ac male congeſtas opes, per prouincias con-
ſueuit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactio-
ne cum multi querantur: hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona
Eccleſiæ, quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed in pauperes erogarint: Habitantes enim in
terra[e] ſalſuginis, pauperes ſcilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiuſdem Car-
thaginenſis Concilij decretis hic ſatis; cum tamen complura alia ad diſciplinam Eccle-
ſiaſticam rite componendam ibidem a Patribus reperiantur eſſe decreta; de quorum
nonnullis, alijs in locis, alijs oblatis occaſionibus, mentionem haberi continget.

f Concil. Carth. 3. c. 48.

CONSVLTATIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

g Aug. ad Simplic. lib. 2.

Miſſa eſt ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, necnon ad S. Sim- E
plicianum de baptizatis in infantia, de his quæ ambigua videbantur, conſultatio[f]: ad
illum quidem, quòd ſcirent Catholicæ Eccleſiæ præſidere Epiſcopum atque doctorem:
ad hunc autem ob egregiam totoq. Chriſtiano orbe ſpectatam ſcientiam, cuius nos ante
meminiſſe ſufficiat. Ceterum Simplicianus bene conſcius quantus doctor eſſet in Afri-
ca Auguſtinus, datis ad eum litteris de quibuſdam perdifficilibus diuinæ Scripturæ quæ-
ſtionibus hominem pulſat: cum ille duos his de rebus conſcriptos libros ſic ad eum
mittit, vt tamen eoſdem eius cenſuræ voluerit ſubijcere, dum ad calcem hæc habet[g]:
Sententiam de hoc opere tuam breuiſsimam, ſed grauiſſimam flagito, & dum ſit veriſſi-
ma, ſeueriſſimam non recuſo.] Sed de his ſatis.

Quod rurſum ad res geſtas Occidentalis Eccleſiæ pertinet: Honorius Imperator, hoc
anno, menſe Ianuarij ad Theodorum PP. reſcriptum dedit, quo cunctis Eccleſiæ priui-

A legijs a maioribus datis voluit bene eſſe conſultum, illa iterum ſua auctoritate confirmans his verbis [a]: Non nouum aliquid præſenti ſanctione præcipimus, quàm illa quæ olim videntur indulta firmamus. Priuilegia igitur, quæ olim reuerentia religionis obtinuit, mutilari ſub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita vt ij quoque, qui Eccleſiæ obtemperant, his quibus Eccleſia, beneficijs perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Mediolani, Cæſario & Attico Conſulibus.] Ex his videas, datis omnibus Eccleſiæ priuilegijs voluiſſe Imperatorem excludi ſchiſmaticos, Donatiſtas, & alios omnes extra Eccleſiæ ſepta vagantes.

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIARVM PRIVILEGIA.

a l. 30. de Epiſcop. & cleric. Cod. Theod.

Quod vero pertinet ad res Eccleſiaſticas Orientalis Eccleſiæ anni huius: Arcadius Imperator aduerſus Apollinaris hæreſis doctores Conſtantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutychianum Præfectum Præt. reſcriptum dedit. Mira quadam procacia, iam B a tempore quo creatus eſt Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum iam diſceſſiſſet inde S. Gregorius Nazianzenus, intruſerant ſe in eam vrbem eiuſmodi hæretici, reclamante licet a longe aduerſus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodoſij edicto abire iuſſi fuerint, & alijs denuo reſcriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere ſunt inuenti: aduerſus quos hoc ipſo anno Arcadius iſta ſanxit [b]:

ARCADIVS PELLIT CONSTANTINOPOLI APOLLINARISTAS

b l. 33. de hæret. Cod. Theod.

Doctores Apollinatiorum tota maturitate præcipimus ex ædibus caræ nobis abſcedere ciuitatis: Ita vt ſi obumbrati latebris abire neglexerint, occultos cœtus (vt æſtimant) habituri: ea loca vel domus, quæ prædictos congregauerint, Fiſci ratione nectantur. Dat. Kal. April. Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.]

Dederat haud pridem, ijſdem Conſulibus, aduerſus magiſtratus ambientes, idem Arcadius Imp. eiuſmodi ſumma laude dignum reſcriptum [c]:

c L. 1. ad l. Iuliam de ambit. Cod. Theod.

C Si quis ad illuſtrem Palatij noſtri ambierit dignitatem, atque ad eos honores aſcendere ambitione tentauerit, qui nonniſi probatis nobis viris noſtro iudicio deferuntur: cuiuſlibet ille ſit loci, ordinis, dignitatis; amiſſis bonis, & Fiſco noſtro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio: neque aliud inter cœptum ambitum, atque perfectum, eſſe arbitretur: cum pari ſorte leges ſcelus quàm ſceleris puniant voluntatem. Dat. XIV. Kalend. Martij, Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.]

AMBIENTES MAGISTRATVS LEGE COERCENTVR.

Sed vnde adeo ſeueræ ſanciendæ legis aduerſus magiſtratus ambientes occaſio? Cum occiſo Ruffino, ſumma rerum eſſe videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum ſucceſſerat, cuius opera & complures e magiſtratu deiecti eſſent: alij ſeſe in eorum loca malis quoque artibus ingeſſerunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicenus, qui ex venditore farciminum, proditionis arte eo progreſſus eſt, vt inter primos in Palatio militaD ret: ſed proditionem & ipſe paſſus a coniuge, meritas pœnas dedit. hæc apud Zoſimum [d]. Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irreperet, Arcadius eiuſmodi edictum aduerſus ambitus crimen ſanxiſſe videtur.

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRATVS EVECTO.

d Zoſim. lib. 5.

Sed & aduerſus Iudæos, qui, vt Chriſtianorum gauderent immunitate, ſe fore Chriſtianos ſimulabant, ad Archelaum Præfectum Prætorio ita idem Arcadius Imp. reſcripſit [e]:

e L. 2. de his qui ad Eccleſ. confugiunt.

Iudæi, qui reatu aliquo vel debitis fatigati ſimulant ſe Chriſtianæ legi velle coniungi, vt ad Eccleſias confugientes vitare poſſent crimina, vel pondera debitorum: arceantur, nec ante ſuſcipiantur, quā debita vniuerſa reddiderint, vel fuerint innocentia demonſtrata purgati. Dat. XV. Kal. Iul. Conſtantinop. Cæſario & Attico Conſulibus.] Qualis namque eſſet horum temporum Iudæorum ſtatus a prioribus haud felicior, accipe a S. Ioanne Chryſoſtomo [f]: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterq. veſter, idemq. E Propheta & Patriarcha verum prædixit. Iura veſtra omnia conciderunt: ex Iudæa patria veſtra exceſſiſtis, & in diuerſa loca diſperſi eſtis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terræ vos omnes & contemnunt & rident. At res noſtræ Chriſtianorum in dies magis florent, creſcunt, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religioſæ fidei noſtræ prædicatio peruaſit: nos Chriſtus regit, & in nobis regnat, eiuſq. pretioſam atque vitalem Crucem adoramus, & pro theſauro magni pretij tenemus.] hæc ipſe.

IVDAEORVM PRAESENTI TEMPORE STATVS.

f Chryſoſt. hom. de Cruce.

Ijſdem Conſulibus (inquit Socrates [g]) quinto Kal. Octobris Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus diem obijt. Itaque ſtatim de Epiſcopo eligendo vehementer laboratū eſt. (*Eius namque rei cauſa celebratum eſſe Conciliū, & ex more conueniſſe Epiſcopos Conſtantinopolim, tradit Sozomenus* [h]) Itaque cum alij alium ad id muneris quærerent, de eaq. re ſæpe conſilium iniretur: tandem viſum eſt, Ioannem Antiochiæ presbyterum Antiochia accerſere. Nam de eo fama percrebuit, quod & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde

g Socrat. lib. 6. cap. 2.

NECTARII EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS.

h Sozom. lib. 8. cap. 2.

peritus

peritus erat. Quamobrem haud diu poſt Arcadius Imperator communium omnibus ſuf- A
fragijs, id eſt, cleri & populi, illum accerſit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctorita-
tis, aderant de Imperatoris mandato cum alij complures Epiſcopi, tum Theophilus Epi-
ſcopus Alexandrinus, qui omni ſtudio eo incubuit, vt Ioannis famam læderet, & Iſi-
dorum ſuæ ipſius Eccleſiæ presbyterum ad illum Epiſcopatum eueheret. Hunc Iſidorum
Theophilus propterea carum habuit, quod ipſius cauſa prouinciam valde periculoſam ali-
quando ſuſcepiſſet.] ſed quidnam id fuerit, ſuperius relatum eſt. Subdit his Socrates:

DE IOANNIS CHRYSOSTOMI ELECTIONE.

Verum qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem prætulerunt. & poſtcaquam multi cri-
mina Theophilo intendebant, & libellos contra illum alius ob aliam cauſam Epiſcopis,
qui tum aderant, offerebant: Eutropius, qui cubiculo Imperatoris præfuit, criminationes
aduerſus Theophilum illatas, ſcriptiſq. proditas nactus, Theophilo oſtendit; docuitq.
liberam optionem illi eſſe datam, vel Ioannem Epiſcopum ordinandi, vel iudicium de B
criminibus ei obiectis ſubeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem deſignat Epiſco-
pum.] hactenus Socrates. Porro hæc in ſequentis anni menſem Februarij varijs alterca-
tionibus producta ſunt, cuius menſis vigeſimaſexta die Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopus
Conſtantinopolitanus creatus eſt.

ALEXANDR. EPISCOPVS CVR SE IMMISCERET IN ELECTIONE EPISCOPI CONSTANTINOP.

Verum quod ad Theophilum ſpectat: Iſidorum, quem propoſuit ordinandum, haud
penitus exploratum habuit, fuiſſe Origenis errorum labe conſperſum: quod cum poſtea
comperiſſet, æque ipſum ac eius ſectarios maxime auerſatus eſt. Quod autem idem Epi-
ſcopus Alexandrinus ius ſibi vendicaret in electione Epiſcopi Conſtantinopolitani (quod
& ſuperius vidimus a Petro eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopo vſurpatum, cum conaretur Ma-
ximum eius ſedis creare Epiſcopum.) probe ſi attendas, intelliges primam ſedem poſt
Romanam, Alexandrinam Eccleſiam tenuiſſe in Oriente; ſpretoſq. fuiſſe canones, ſi qui C
Conſtantinopoli in Synodo facti ſunt, quibus derogaretur Alexandrinæ Eccleſiæ priuile-
gijs. Nam aliàs quid Alexandrino Epiſcopo de electione Conſtantinopolitani Antiſtitis?
Porro idem ius ſæpe tentatum ab eodem Theophilo penitius vendicatum in controuer-
ſijs eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi, poſtquam ſedit Epiſcopus, ſuo loco dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANNVS	ANASTASII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
398.	1.	4.

SIRICII PAPAE OBITVS.

a Bed. Martyrolog. 26 die.

MANICHAEI AB VRBE PVLSI.

APeritur nouus annus Conſulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutychiani, idemq.
numeratus Domini trecenteſimus nonageſimusoctauus: quo, octauo Kalendas Mar- D
tij, Siricius Papa cum ſediſſet annos tredecim, menſem vnum, & dies quatuordecim,
ex hac vita migrans, ſepultus eſt in cœmeterio Priſcillæ Via Salaria. ita apud indices om-
nes; licet apud Bedâm [a] ſexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus. Extat Siricij
decretum de fermento; de cuius elucidatione, alia occaſione tertio tomo pluribus actum.
Alia quoque aduerſus Manichæos, ſeuera (vt par erat) cenſura, ſtatuta habentur, nempe
exilio deportandos, pœnitentes vero in monaſteria detrudendos, & nonniſi in fine vitæ
ſacris myſterijs participandos. Secreta collegia ſua Manichæos habuiſſe in Vrbe, ſed cum
Siricij Papæ ſtudio, tum Principum legibus exagitatos, atque vndique pulſos eſſe, ſupe-
riori tomo ſæpius contigit demonſtrari. Quod autem ſpectat ad cleri propagationem; in
libro de Romanis Pontificibus habetur, quinquies ſuæ ſedis tempore ordinationes feciſ-
ſe menſe Decembri, creaſſeq. presbyteros triginta & vnum, diaconos ſexdecim, & Epi- E
ſcopos per diuerſa loca trigintaduos.

b Iſidor. de Viris Illuſtr. c. 3.

SIRICII PAPAE SCRIPTA.

ANASTASIVS PAPA CREATVR.

De ſcriptis ab eo epiſtolis decretalibus mentio eſt apud Iſidorum [b], nempe dediſſe epi-
ſtolam ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem, de recipiendo baptiſmate hæretico-
rum, & de alijs aduerſus Iouinianum & collegas hæreticos. ſed errare plane videtur au-
ctor, dum eum ſub Theodoſio & Valentiniano Impp. vita functum affirmat. Vacaſſe ſe-
dem poſt Siricij obitum dies viginti, habent indices Vaticani, necnon liber de Romanis
Pontificibus. qua ratione dicendum eſt, in locum eius ſubrogatum ſucceſſorem pridie
Idus Martias. Hic fuit Anaſtaſius Maximi filius, Romanus: de cuius ſedis tempore, quot
ſcilicet annis Eccleſiæ præfuit, in eius obitu ex more dicendum.

Inuenit hic Apoſtolicam ſedem, ipſam Petri nauiculam, cuius ſumpſit regendum cla-
uum, turbinibus agitatam hæreticorum: cum (vt dictum eſt pluribus anno ſuperiori)

Ruffinus

A Ruffinus cum Melania inſerens ſe in Vrbem, in eam inuexit hæreſes Origenis, edito a ſe
Latine reddito eiuſdem auctoris Periarchon, nouo equo Troiano, hoſtibus intus referto,
ſed religione velato, hæreſumq. dicendo theca, ex qua expoſitæ ſunt in Romana Eccleſia
doloſæ merces: quarum mercatores etiã eo dementiæ prolapſi ſunt, vt in Apoſtolicũ vſque
thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteq. vocem cum mu-
liere Euangelica [a]. Tali quidem ſtatu fluctuantem Romanam Eccleſiam Anaſtaſium repe- *a Luc. 11.*
riſſe, ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Principiam [b] indicat, vbi poſt exnarratũ egregium STATVS RO-
fortis & ſapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellæ ſpecimen, ſub- MANAE EC-
dit: Non multum tempus in medio, ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius.] CLESIAE SVB ANASTASIO.
Huius autem quæ partes fuerint, idem ſanctus Hieronymus ad Demetriadem ita ſcribit [c]: *b Hier. epiſt. 16.*
Dum eſſes paruula, & ſanctæ ac beatæ memoriæ Anaſtaſius Epiſcopus Romanam regeret *c Idem epiſt. 8.*
B Eccleſiam; de Orientis partibus hæreticorum ſæua tempeſtas ſimplicitatem fidei, quæ A-
poſtoli [d] voce laudata eſt, polluere & labefactare conata eſt. Sed vir ditiſſimæ pauperta- *d Rom. 12.*
tis, & Apoſtolicæ ſolicitudinis, ſtatim noxium percutit caput, & ſibilantia hydræ ora com-
peſcuit.] hæc Hieronymus.

Quid autem actum ſit cum Anaſtaſius Papa ſedere cœpit, rem breui ſumma ita ad Prin-
cipiam ſcribens [e] ſanctus Hieronymus amplexus eſt, cum oſtendit S. Marcellam in cauſa *e Hier. epiſt. 16.*
fuiſſe, vt Origenis hæreſis Romæ damnaretur; aitq. poſtquam de ingreſſu Anaſtaſij me- BREVE COM-
minit: Dicas, quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit prin- PENDIVM RE-
cipium: dum adducit teſtes, qui prius ab eis (*nempe Origeniſtis*) eruditi, & poſtea ab hæ- RVM GESTA-
retico fuerant errore correpti: dum oſtendit multitudinem deceptorum: dum impia Pe- RVM ADVER-
riarchon ingerit volumina, quæ emendata manu ſcorpij monſtrabantur: dum acciti fre- SVS ORIGE- NISTAS.
C quentibus litteris hæretici, vt ſe defenderent, venire non ſunt auſi: tantaq. vis conſcien-
tiæ fuit, vt abſentes damnari quam præſentes coargui maluerint. Huius tam glorioſæ
victoriæ origo Marcella eſt. Tuq. caput horum & cauſa bonorum ſcis me vera narrare,
quem noſti vix de multis pauca dicere, ne legenti faſtidium faciat otioſa replicatio, & vi-
deat apud maleuolos ſub occaſione laudis alterius, ſtomachum meum digerere.] hæc Hie-
ronymus, breui compendio haud breuem complexus hiſtoriam; quam lentiori gradu,
quo cuncta exacte diſquirere lector valeas, nos pro rerum geſtarum temporis ordine
proſequemur.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam, decus Romanæ Eccleſiæ, pertinet: Ruffi-
nus cum ſe ab ea proditum ſenſit, in eam vehementer commotus eſt, accuſans ſimul
ipſam, & ſe excuſans; quod illa ſcilicet inemendatas chartas a ſe per alium ſubripuiſſet,
D edidiſſetque: in hanc enim ipſam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduerſus S. Hie-
ronymum [f], iacula intorquet, vbi de eodem Euſebio agit, quem mentiebatur inemendatas *f Ruffin. inuect.*
chartas ſubripuiſſe, atque edidiſſe: dum ſic ait: Hoc ſi in foro poſitus, vel negotijs ſæcu- *lib. 1. apud Hie- ron. tom. 9.*
laribus commiſiſſet iſte, qui de monaſterio Romam, quaſi calumniandi peritiſſimus, miſſus RVFFINVS IN
eſt: norunt omnes quid conſequeretur ex legibus publicis eiuſmodi criminis reus. Nunc EVSEBIVM
vero quia ſæcularem vitam reliquit, & a tergiuerſatione illa actuum publicorum ad mo- ET S. MAR-
naſterium conuerſus eſt, & adhæſit magiſtro nobili: ab ipſo edocetur iterum pro mode- CELLAM EX-
ſtia, furere, inſanire; pro quiete, ſeditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro con- CLAMAT.
cordia, mouere diſſidia; perfidus eſſe, pro fide; pro veritate, falſarius: Crede mihi,
quod huius ſceleris nequitia etiam verum fuiſſet exemplar; niſi Iezabel tibi illa occurriſ-
ſet [g]. Illa eſt enim, quæ hoc crimen aduerſus Nabuthæum Iezrahelitem vineæ cauſa com- *g 3. Reg. 21.*
E poſuit, & mandauit presbyteris iniquitatis falſis eum conſcriptionibus perurgere, quaſi
qui benedixiſſet, id eſt, blaſphemaſſet Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicior? illa
quæ mandat, aut hi qui mandato iniquitatis obtemperant? Grauia hæc, & (vt opinor)
in Eccleſia pene eiuſmodi facinus inauditum eſt.] hæc Ruffinus, dum ſe excuſare conatur,
quod per Marcellam, quam impie nominat Iezabelam, ab Euſebio acceptæ fuerint chartæ
tranſlationis Periarchon Origenis hæreſibus ſcatentes; excuſans quod inemendatæ illæ
fuiſſent. Sed redarguit iſta deliramenta Hieronymus, vbi reſciuit, conuicitq. ad excu-
ſationem ſceleris mendacia iſta impudenter obtendi.

Ceterum quod ad Euſebij Romam aduentum pertinet: hoc ipſo anno contigiſſe Pauli-
niani profectionem in Vrbem vna cũ eodem Euſebio patria Cremonenſi, ipſe S. Hierony-
mus in Apologia aduerſus Ruffinũ declarat his verbis [h]: Vincentius, Paulinianus, Euſebius, *h Hier. Apolog.*
Ruffinus presbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Pauli- *aduerſ. Ruffin.*

PAVLINIANI ET EVSEBII LEGATIO IN OCCIDENTEM.

nianus & Euſebius poſt annum veſtræ nauigationis profecti ſunt: Ruffinus in cauſa Claudij poſt biennium miſſus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc ipſe: quibus intelligas, hoc anno contigiſſe Pauliniani profectionem in Italiam vna cum collega Euſebio: nam anno ſuperiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit. Quem autem hic Ruffinum presbyterum nominat, longe diuerſum a Ruffino Aquileienſi, in quem ſcribit [a], eſſe non dubites. A

a Hieron. epiſt. 26.

CVR PAVLINIANVS VENERIT IN OCCIDENTEM.

Quodnam vero fuerit rei familiaris negotium, cuius cauſa miſſum Paulinianum affirmat, in epiſtola ad Pammachium his verbis aperit: Nos in iſta prouincia ædificato monaſterio, & diuerſorio propter extructo, ne forte & modo Ioſeph cum Maria in Bethlehem veniens, non inueniat hoſpitium, tantis de toto Orbe confluentibus turbis obruimur monachorum, vt nec cœptum opus deſerere, nec ſupra vires ferre valeamus. Vnde quia pene nobis illud de Euangelio [b] contigit, vt futuræ turris non ante computaremus expenſas: B compulſi ſumus fratrem Paulinianum ad patriam mittere, vt ſemirutas villulas, quæ barbarorum effugerunt manus, & parentum communium cenſus venderet; ne cœptum ſanctorum miniſterium deſerentes, riſum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem legatione, Hieronymus.

b Luc. 14.

Fuit autem ſuſpicio vel prætextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuectiuamq. conſcripſit, hos poſt ſe tamquam exploratores miſſos eſſe, ſed præcipue Euſebium, vt ſuas chartas ſubriperet [c]. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excuſationem, cur verſionem virulentam Origenis Periarchon Romæ in plurimorum exitium edidiſſet, aperuiſſetq. thecam ſerpentibus plenam; eo miſer quæſiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Euſebium pecunia redemiſſe notarium, a quo lucubrationem illam inemendatam acceperit, atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam cauſam verba Ruffini, epiſtola poſtea ad Hieronymũ ſcripta: Noli multo auro redimere notarium meum; ſicut amici tui de meis περὶ ἀρχῶν ſchedulis nondum emendatis, nondum ad purum digeſtis fecerunt; vt facilius falſare poſſent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferius: Vociferare & clamita per compita, per plateas. Non eſt, non eſt meus liber: & ſi meus eſt, ſchedulas inemendatas Euſebius furto abſtulit; aliter ego edidi, immo nec edidi: nulli eas dedi, aut certe paucis: & tam ſceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo pariter falſarentur. Hæc, frater cariſſime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in me transmarinas maledictorum tuorum ſagittas dirigere.] hactenus de his ipſe. Sed quam facillime in Apologia ſua idem S. Hieronymus omnia iſta refellit, quæ ad impietatis excuſationem Ruffinus detrectans iactitabat in vulgus. C

c Apud Hieron. Apolog. 2.

TVRPI ALIORVM ACCVSATIONE RVFFINVS SE IPSVM EXCVSAT.

Sic igitur Romæ edito Origenis Periarchon, quod emendatum in ſua præfatione Ruffinus profeſſus erat; vt conuinceretur ipſa perperam atque doloſe facta eſſe tranſlatio, opus erat vt germana eiuſdem operis verſio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hæreſum ſectatorũ prauitas manifeſte probari poſſet; vt ſic his recte diſpoſitis ad futurum ea de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifeſtiſq. probationibus ſententia ferri poſſet. Suſceptum eſt ergo eiuſmodi negotium a clariſſimis viris atque doctiſſimis Pammachio & Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo credendum eſſe putarunt, ea præſertim ex cauſa, quod ex præfatione Ruffini ipſe tacite in crimen ſocius videretur adduci. Scripſerunt ergo eo argumento ijdem ad ipſum Hieronymum eiuſmodi perbreues litteras [d]: D

REQVIRITVR OFFICIVM S. HIERONYMI ADVERSVS RVFFINI IMPOSTVRAM.

d Apud S. Hieron. epiſt. 64.

PAMMACHII ET OCEANI EPISTOLA AD S. HIERONYMVM.

Sanctus aliquis ex fratribus ſchedulas ad nos cuiuſdam detulit, quæ Origenis volumen, quod περὶ ἀρχῶν inſcribitur, in Latinum ſermonem verſum tenerent. Et quoniam in his multa ſunt, quæ tenuitatem noſtri ingenij permouent, quæq. minus catholice dicta exiſtimamus: ſuſpicamur etiam ad excuſationem auctoris multa de libris eius eſſe ſubtracta, quæ apertam impietatem eiuſdem monſtrare potuiſſent: Quæſumus præſtantiam tuam, vt hoc ſpecialiter non tam nobis, quam vniuerſis qui in Vrbe habitant, profuturum opus digneris impendere, vt ſupradictum librum Origenis, quemadmodum a ſupradicto auctore editum eſt, ad fidem tuo ſermone manifeſtes; & quæ a defenſore eius interpolata ſunt, prodas; & quæ etiam in his ſchedulis, quas ad ſanctitatem tuam direximus, vel contra Catholicam regulam, vel imperite edita ſunt, redarguas atque conuincas. Sane ſubtiliter in præfatione operis ſui, tacito nomine tuæ ſanctitatis expreſſit, quod a te promiſſum opus ipſe compleuit: illud oblique agens, etiam te ſimili ratione ſentire. Purga ergo ſuſpiciones hominum, & conuince criminantem; ne, ſi diſſimulaueris, conſentire videaris.] hactenus ipſi ad S. Hieronymum. E

His

A His acceptis litteris, ipſe nauiter laborauit, vt quam exacte, quæ Origenes dixerat in Periarchon, in Latinum quam puriſſime verteret. Incumbit in opus, quod abſolutum anno ſequenti Romam ad eoſdem miſit, appoſita præfatione, qua omnes qui in eo libro ſparſi ſunt Origenis errores, redderet omnibus manifeſtos; ac dolum pariter eius, qui male verſum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cum hæc Romæ cognita ſunt, ſuo loco, ſequenti nempe anno dicturi ſumus.

HIERONYMVS IN LATINVM VERTIT ORIGENIS PERIARCHON.

Inter hæc autem Anaſtaſius Papa, hoc ipſo ſuæ ſedis exordio, quæ tempore prædeceſſoris perperam facta ſciſſet, magna ſolicitudine emendare quamprimum curauit. Quod enim (vt ſuo loco dictum eſt) non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino viro clariſſimo, qui vnà cum Theraſia coniuge monaſticam amplexus vitam in Nolanum agrum ſeceſſit, Siricium, cui ſucceſſit, egiſſe: ipſe, ſimulac in thronum Pontificium euectus eſt, officioſiſ-
B ſimas litteras ad Epiſcopos pro ipſo Paulino dedit; quem & omni officiorum genere poſtea frequentandi nullam penitus occaſionem prætermiſit. Meminit harum litterarum ipſe Paulinus, cum ad Delphinum ſcribens, hæc ait [a]: Sciat veneratio tua, ſanctum fratrem tuum Papam Vrbis Anaſtaſium amantiſſimum eſſe humilitatis noſtræ. Nam vbi primum poteſtatem charitatis ſuæ nobis offerendæ habere cœpit; non ſolum ſuſcipere eam a nobis, ſed ingerere nobis, pijſſima affectione properauit. Nam breui poſt ordinationem ſuam epiſtolas de nomine noſtro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Epiſcopos Campaniæ miſit, quibus & ſuum declararet affectum, & alijs benignitatis ſuæ præberet exemplum. Deinde nos ipſos Romæ, cum ſolemni conſuetudine ad beatorum Apoſtolorum natalem veniſſemus, tam blande, tam honorifice accepit.] hæc ipſe.

ANASTASIVS PAPA S. PAVLINVM AMPLECTITVR.

a Paulin. epiſt. 16.

Ex his quidem demonſtrat S. Paulinus, ſolemnem fuiſſe conſuetudinem, ad natalem
C diem Apoſtolorum Romam, nulla habita æſtiuorum calorum ratione, religioſiſſimam celebritatem concurrendi. Sunt & de his aliæ antiquæ teſtificationes, vt inter alias illa nobilis Gallæ Placidiæ Auguſtæ ad Pulcheriam æque Auguſtam [b] ſcribentis his verbis, cum ſui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concurſionibus adæque deſideremus inſpicere, cauſa nobis eſt amplectendæ religionis, vt terminis ſanctorum noſtram exhiberemus præſentiam; quos certum eſt pro ſua virtute in cæleſtibus conſtitutos, neque inferiora deſpicere. Nos itaque ſacrilegum eſſe credimus, ſi ſolemnium ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus [c] Aug. ad Theodoſium Iuniorem Imp. Cum adueniſſem (inquit) in vrbem Romam ad diuinitatem placandam, ſequenti die ad baſilicam Apoſtoli Petri proceſſi.] Et ad Seuerum [d] idem qui ſupra Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem ſolemnitatis Apoſtolicæ diem profecti ſumus.] & inferius: Reſcribendi
D tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipſum tempus ante meridiem in votis noſtris, quorum cura veneramus, per Apoſtolorum & Martyrum ſacras Memorias conſumentes.] hæc Paulinus.

VETVS CONSVETVDO CONCVRRENDI AD NATALEM DIEM APOSTOLORVM.

b Extat tom. 1. Concil. ante Conc. Chalcedonenſe vet. edit.

c Extat in præamb. Conc. Chalced.

d Paulin. ad Seuer. epiſt. 13.

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum geſtarum anni huius exordium auſpicati ſumus. Hoc ipſo anno, cum Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam ante migraſſet, S. Hieronymus ad eius virum conſolatoriam epiſtolam dedit [e]. Sed quod, ex more, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiuſdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiuſdem Hieronymi germano dicta ſunt, ipſum nimirum hoc anno, nempe ſequenti a profectione Ruffini, in Italiam aduenisse. Sed & cum in fine eius epiſtolæ ad Pammachium de conſolatione Paulinæ obitus a Hieronymo datæ mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc a ſe in Italiam miſ-
E ſo: plane aſſentiri neceſſe eſt, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de conſolatione Paulinæ obitus a S. Hieronymo eam eſſe ſcriptam epiſtolam. Et vt hæc clariora reddantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum ſcribens Fabiolæ epitaphium, hoc tradat [f]: Quartæ æſtatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Epiſcopum Nepotiani ſcribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore conſumpſi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro ſubita peregrinatione Paulinæ breuem epiſtolam dedi, &c.] ſic videas S. Hieronymum quadriennij ſpatium numerare inter epitaphium Nepotiani & illud ſcriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, biennium vero ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ conſolationem ſcripſit: Sed cum expreſſe demonſtratum ſit, anno Domini trecenteſimo nonageſimoſexto elaboratum a S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æque affirmare neceſſe eſt, elucubratam hoc anno, nempe duos poſt annos ab eo tempore, epiſtolam conſolatoriam de Paulinæ obitu ad

e Hieron. epiſt. 26.

HIERONYMVS LAVDES PAVLINAE AD PAMMACHIVM SCRIBIT.

f Hieron. epiſt. 30.

Pamma-

Pammachium, poſt quatuor vero de obitu Fabiolæ ad Oceanum ſcriptionem. Ceterũ illud A monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium ſcripſit, Paulinam mortuã eſſe, ſed ante biennium: teſtatur id quidem ipſe in eiuſdem epiſtolæ exordio, cum ait: Qui importune per biennium tacui, vereor ne nunc importunius loquar, & attrectans vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum eſt, commemoratione exũlcerem.]

PAMMACHII PRAECLARAE RES GESTAE.

His de tempore ſatis perſpicue elucidatis, de Pammachio dicendum modo eſt, quod ab eo iam ſoluto vinculo coniugali egregium Chriſtianæ virtutis ſpecimen de contemptu ſæculi editum fuit: quod quidem nonniſi S. Hieronymi verbis recenſendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hic præmittendum; prognatum nimirum ex Camillorum antiquo ſtemmate Furiano, ipſum inter primos Senatores emicuiſſe (vt idem Hieronymus ait) Conſulum pronepotem. Cuius & ſi eruditionem ſpectes, a cunabulis B bonis litteris vna cum ipſo S. Hieronymo aſſueuit, eminebatq. inter ceteros Senatorij ordinis Chriſtianos facile princeps. Hic vxore priuatus ſanctiſſima femina filia S. Paulæ, bona ſua erogauit in pauperes, atque monaſticum amplexus inſtitutum, vna cum veſtibus vitæ quoque genus mutans, ſummum Chriſtianæ philoſophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum[a]: Nobis poſt dormitionem, ſomnumq. Paulinæ, Pammachium monachum Eccleſia peperit poſthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleemoſynis diuitem, humilitate ſublimem.] & paulo poſt: Noſtris temporibus Roma poſſidet quod mundus ante neſciuit. Tunc rari ſapientes, potentes, nobiles, Chriſtiani: nunc multi monachi ſapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus ſapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχιστρατηγὸς monachorum.]

[a] Hieron. epiſt. 26.

ORNAMENTA PAVLINAE EROGATA IN PAVPERES.

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis iſta ſubiungit: Ardentes C gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres ſaturant. Veſtes ſericæ, & aurum in fila lenteſcens, in mollia lanarum veſtimenta mutata ſunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam ſupellectilem virtus inſumit. Ille cæcus extendens manum, & ſæpe vbi nemo eſt clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij eſt. Illum truncum pedibus, & toto corpore ſe trahentem, teneræ puellæ ſuſtentat manus. Fores, quæ prius ſalutantium turbas vomebant, nunc a miſeris obſidentur: alius tumenti aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non poteſt: hic debilitatus a paruo, non ſibi mendicat ſtipem: ille putrefactus morbo regio, ſuperuiuit cadaueri ſuo.

Non[b] ſi mihi linguæ centum ſint, oraq. centum,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſim. D

[b] Virg. Aeneid. 6.

Hoc exercitu comitatus incedit, in his Chriſtum confouet, horum ſordibus dealbatur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus ſic feſtinat ad cælum.] & poſt multa id genus & alia, hæc de erecta ab eo domo hoſpitali in Portu Romano ſubiungit:

XENODOCHIVM A PAMMACHIO IN PORTV ROMANO ERECTVM.

Audio te xenodochium in Portu feciſſe Romano, & virgam de arbore[c] Abrahã in Auſonio plantaſſe littore. Quaſi Aeneas noua caſtra metaris, & ſuper vndam Tiberis, vbi ille, cogente quondam penuria, cruſtis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculũ noſtrum, id eſt domum panis ædificas, & diuturnam famem repentina ſaturitate compenſas. Euge, noſtra initia tranſgrederis, ſtatum ſummum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum ſequeris Patriarcham[d].] & inferius poſt nonnulla de ſuſcepto hoſpitalitatis miniſterio, hæc ſalubri conſilio monita iungit: Quod patricij generis primus inter primos monachus eſſe cœpiſti; non tibi ſit tumoris, ſed humilitatis occaſio, ſcienti filium Dei factum filium hominis. Quantumq. te deieceris, humilior Chriſto non eris: Eſto incedas nudis pedibus, fuſca tunica veſtiaris, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus ſis, manus debilium, pes claudorum, ipſe aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi ſputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cum omnia quæ dixi feceris, ab Euſtochio tua Paulaq. vinceris, & ſi non opere, certe ſexu.] E

[c] Geneſ. 18.
[d] Geneſ. 13.

TITVLVS PAMMACHII.

Hæc cum S. Hieronymus ſcribat, tantum abeſt vt veris maiora deſcripſerit, quin potius etiam grandia prætermiſerit. Etenim inter alia Pammachius ſanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc ſæculo, tẽpore Iuliani Apoſtatæ, Romæ (vt meminimus) paſſi ſunt, prope Cliuum Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumq. erexit, qui vſque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perſeuerat.

A Ipſe vero in dies magis magiſq. arreptum vitæ inſtitutum clarioribus illuſtrans meritis, ſancto exitu vitæ huius periodum claudens, promiſſa ſuis a Chriſto præmia conſecutus, cum in cælis inter ſanctos, tum in terris in Eccleſia adſcripto nomine eius in tabulis publicis, anniuerſaria commemoratione iugiter ſuperſtes viuit. Quando autem id contigerit, ſuo loco dicturi ſumus, & varijs occaſionibus inferius ſæpe de illo.

FALSI ORACVLI TERMINVS CHRISTIANAE RELIGIONI PRAESCRIPTVS.

Sed iam ad res Africanas anni huius ſe conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Auguſtinus ſcripta reliquit de falſis Gentilium in vulgus fruſtra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Chriſtianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quaſi ex diuinis affirmabant reſponſis, ſunt hæc eius verba[a]: Sed hæc quia Euangelica ſententia eſt: mirum non eſt, non ea repreſſos fuiſſe deorum multorum falſorumq. cultores, quo minus fingerent dæmonum reſponſis, quos

a Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 53.

B tamquam deos colunt, definitum eſſe quanto tempore manſura eſſet religio Chriſtiana. Cum enim viderent, nec tot tantiſq. perſecutionibus eam potuiſſe conſumi, ſed his potius mira incrementa ſumpſiſſe: excogitauerunt neſcio quos verſus Græcos, tamquam conſulenti cuidam diuino oraculo effuſos; vbi Chriſtum quidem ab huius tamquam ſacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia feciſſe ſubiungunt, vt coleretur Chriſti nomen per trecentos ſexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, ſine mora ſumeret finem. O hominum corda doctorum, ô ingenia litteratorum digna credere iſta de Chriſto, quæ credere non vultis in Chriſtum.] atque poſt nonnulla de Petro, hæc de his ſubdit[b]:

b Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipſe ſumpſit initium, ſcilicet quando miſſus eſt Spiritus ſanctus, id eſt, per Idus Maias: numeratis proinde Conſulibus, trecenti

C ſexagintaquinque anni reperiuntur impleti per eaſdem Idus Maias Conſulatus Honorij & Eutychiani] præſenti ſcilicet anno. Quam quidem Auguſtini ſupputationem noſtræ chronographiæ optime conſentire cognoſcis: ſiquidem quem nos numerauimus Domini annum trigeſimumquartum, ipſe a die Pentecoſtes numerat primum. Porro numero trecentorum ſexagintaquinque annorum ſi addas trigintatres, vtique reperies a naſcente Domino vſque ad dictos anni huius Conſules Honorium & Eutychianum recte numerari annos trecentos nonagintaocto. Hæc ad exacte a nobis initam in Annalibus chronographiam, alijſq. ſuperius ſtabilitam teſtificationibus, ſatis.

RECTE INSTITVTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Ceterum ſtultæ prædictioni contraria prorſus obueniſſe contigit: & tantum abfuit religionem Chriſtianam defeciſſe, & deorum cultum in priſtinum reſtitutum fuiſſe; vt (quod plane Dei nutu factum apparet) quæ reliqua eſſent templa Gentilium, ſequenti an-

D no diruta fuerint: quod ipſe Auguſtinus demonſtrat: ſed de his ſuo loco nobis agendum, Porro de ijſdem falſis oraculis ad conſolationem ſuorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari ſolitis, idem S. Auguſtinus hæc alibi[c]: Sedent Pagani, & computant ſibi annos; audiunt fanaticos ſuos dicentes: Aliquando Chriſtiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando[d] morietur & peribit nomen eius?] & alibi[e] ijdem eadem replicantes verba: Quando, inquiunt, morietur, & peribit nomen eius? Id eſt, ecce veniet tempus, vt finiantur & non ſint Chriſtiani. Sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita vſque ad certum tempus erunt. Sed cum iſta dicunt, & ſine fine moriuntur, & permanet Eccleſia prædicans brachium Domini omni generationi superuenturæ.] hæc de his Auguſtinus: cetera autem reijcimus in ſequentem annum.

c Aug. in Pſal. 40.
d Pſal. 40.
e Aug. ſerm. 2. in Pſal. 70.

Rurſum vero quod ad res Africanæ Eccleſiæ pertinet; Honorius Imperator, ad compri-

E mendam ſceleratorum audaciam, reſcriptum illud dedit, quod a S. Gregorio Papa citatur & recitatur his verbis in epiſtola ad Ioannem[f]: Impp. Arcadius & Honorius Auguſti Theodoro Præfecto Præt. Si quis in hoc genus ſacrilegij proruperit, vt in Eccleſias Catholicas irruens, ſacerdotibus & miniſtris, vel cultoribus ipſis, vel cultui ipſi, locoq. aliquid importet iniuriæ: quod geritur, a prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator ſacerdotum & clericorum & Catholicæ Eccleſiæ miniſtrorum, loci quoque ipſius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos ſeu confeſſos reos ſententia nouerit vindicandam. Et poſt pauca: Sitq. cunctis laudabile, factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris iniurias, veluti publicum crimen inſequi, atque de talibus reis vltionem mereri, &c. Dat. VI. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater & Eutychiano ter Conſulibus.] ita apud Gregorium. In Codice vero Theodoſiano[g] hæc amplius, quibus & declaratur pro Eccleſia Africana hæc ab eo fuiſſe reſcripta:

f Gregor. lib. 11. epiſt. 53.

DE LEGE HONORII IMP. ADVERSVS INFERENTES INIVRIAM IN PERSONAS ET LOCA SACRA.

g L. 31. de Epiſcop. & cler. C. Theod.

RESCRIPTVM EDITVM PRO ECCLESIA AFRICANA.

Quod ſi multitudo violenta ciuilis apparitionis executione, & adminiculo ordinum, poſſeſſorumve potuerit præſentari, quod ſe armis, aut locorum difficultate tueatur: Iudices Africani, armatæ apparitionis præſidium, datis ad virum ſpectabilem Comitem Africæ litteris, prælato legis iſtius tenore, depoſcant, vt rei talium criminum non euadant. Dat. VII. Kalendas Maij, Mediolani, Honorio IV. & Eutychiano Conſulibus.] A

a Aug. cont. litt. Petil. lib. 2. c. 20.

Quod autem capitali ſupplicio Imperator præcipiat iniuriam vindicandam; nondum lata hæc erat lex, quando S. Auguſtinus ſcripſit commentarios contra litteras Petiliani, in quibus ſunt hæc verba eius in Donatiſtas [a]: Quærimus a vobis, quos veſtrum a noſtris probatis occiſos. Nullam quidem legem ab Imperatoribus datam, vt occideremini, recolo, &c.] Quamobrem fateri neceſſe eſt, eos ab Auguſtino commentarios eſſe elaboratos ante eius legis promulgationem, hoc tamen ipſo anno, ſed poſt Anaſtaſij Papæ electionem: nam de eo Pontifice tunc ſedente illa ſententia ipſe meminit haud pridem recitata, qua ait [b]: Verumtamen ſi omnes per totum Orbem tales eſſent, quales vaniſſime criminaris: cathedra quid tibi fecit Eccleſiæ Romanæ, in qua Petrus ſedit, & in qua hodie Anaſtaſius ſedet? &c.] B

b Aug. contr. litt. Petil. lib. 2. c. 51.

c Aug. eodem lib. c. 83.

DONATISTARVM IMMANITAS DEDIT CAVSAM EDICTO.

* & tamen

d Aug. epiſt. 68.

Sed quænam præceſſit huius legis ſanciendæ cauſa, cum hactenus nonniſi decem librarum auri pœna (vt idem Auguſtinus [c] teſtatur) facinoroſiſſimi Donatiſtarum mulctandi Imperatorum lege fuiſſent? ab eodem S. Auguſtino illam accipiamus, qui nomine clericorum Hipponenſium ſcribens ad Ianuarium Donatiſtarum Epiſcopum, his ſane verbis inculcat [d]: De nobis ergo quod queramini, non habetis: etenim * Eccleſiæ Catholicæ manſuetudo etiam ab his Imperatorum iuſſionibus omnino conquieuerat, niſi veſtri clerici & Circumcelliones per ſuas immaniſſimas improbitates, furioſaſq. violentias quietem noſtram perturbantes, atque vaſtantes, hæc in vos recoli & moueri coegiſſent. Nam priuſquam recentiores leges iſtæ, de quibus modo querimini, veniſſent in Africam, inſidias in itineribus noſtris Epiſcopis tetenderunt, conclericos noſtros plagis immaniſſimis quaſſauerunt, laicis quoque & plagas grauiſſimas inflixerunt, & intulerunt eorum ædificijs incendia: presbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem noſtræ communionis elegit, de domo ſua raptum, & pro arbitrio immaniter cæſum, in gurgite etiam cœnoſo volutatum, burda veſtitum, cum quibuſdam dolendum, quibuſdam ridendum in pompa ſui facinoris oſtentaſſent, abductum inde quo voluerunt, vix poſt dies duodecim dimiſerunt. Vnde conuentus municipalibus geſtis a noſtro Epiſcopo Proculianus *(Hipponenſis hic erat Donatiſtarum Epiſcopus)* cum ab inquirenda cauſa diſſimulaſſet, & iterum continuo conuentus eſſet, nihil ſe dicturum amplius, geſtis expreſſit. Et hodie illi qui hoc fecerunt, presbyteri veſtri ſunt adhuc, nos inſuper terrentes, & ſicut potuerunt perſequentes.] hæc ipſe: quæ autem his ſubdit, dicentur inferius ſuo loco. C D

e Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 48.

DE RESTITVTO PRESBYTERO HIPPONENSI.

f Aug. epiſt. 159.

Eadem ipſa S. Auguſtinus [e] ingerit aduerſus Creſconium grammaticum agens; presbyterumq. illum Hipponenſem ad dies duodecim verberibus ludibrioq. affectum, Reſtitutum nominatum fuiſſe tradit: quem poſtea vna cum Innocentio item presbytero ab iiſdem Donatiſtis occiſum fuiſſe conſtat. Eſt de his S. Auguſtini epiſtola ad Marcellinum in Africa magiſtratum agentem, qua illis qui eos occiderant, ignoſci rogat, his verbis [f]: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad iudicium pro factis eorum publicæ diſciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio, quod in Reſtitutum Catholicum presbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & digito præciſo fuiſſe confeſſos: vnde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos tanta legum ſeueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq. his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum interitu diſſimulare poſſemus, qui non accuſantibus noſtris, ſed illorum notoria ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præſentati videantur examini: nolumus tamen paſſiones ſeruorum Dei, quaſi vice talionis, paribus ſupplicijs vindicari.] & poſt multa id genus, quanta hæc inculcarit & expetierit energia, ex his accipe: Quoniam Chriſtiano loquor, maximè in tali cauſa, non arroganter dixerim: audire te Epiſcopum conuenit iubentem, domine eximie, & merito inſignis atque cariſſime fili.] hæc ipſe quidem, quo Chriſtiana manſuetudo omnibus innoteſceret; ſperans ita faciens, atque carbones charitatis incenſos ſuper aduerſariorum capita congerens, ad meliorem eos frugem perducere: ſed fruſtra omnia, in deterius iiſdem prolabentibus. E

At non

A At non ad Marcellinum tantum, ſed (vt in eadem tradit epiſtola) ad Proconſulem ea de cauſa ſe litteras dediſſe teſtatur: extat quidem eodem argumento conſcripta epiſtola ad Donatum Proconſulem Africæ [a]; ad quem inter alia: Quæſumus igitur, vt cum Eccleſiæ cauſas audis, quamlibet nefarijs iniurijs appetitam vel afflictam eſſe cognoueris; poteſtatem occidendi te habere, obliuiſcaris, & petitionem noſtram non obliuiſcaris.] hæc & alia ad Proconſulem, ſed poſt decennium, vt ſuo loco dicemus: hic autem recitata ad inſinuandam Auguſtini & aliorum Epiſcoporum Catholicorum manſuetudinem, qui talia tantaq. paſſi, ſilere tamen datam hoc anno legem de capitali ſupplicio in Donatiſtas maluerunt. Cum alioqui poſtmodum exemplis rerum, ſero licet, edoctus ipſe Auguſtinus ſceleſtiſſimos omnium hominum abuti Catholicorũ modeſtia, atque deteriores euadere, ſeq. nihil profeciſſe, cum toties apud Africanæ prouinciæ magiſtratus pro illis detentis in vinculis vltimo ſupplicio condemnandis interceſſiſſet; quaſi facti pœnitens; recantans palinodiam, præclaram eodem argumento ad Vincentium [b] epiſtolam dedit, qua diſſeruit, per magiſtratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam ſæculari potentia retundendam, coercendamq. eſſe ipſorum audaciam legibus Imperatorum. Eiuſdem quoque argumenti duos ſe ſcripſiſſe libros, quorum eſt titulus, Contra partem Donati [c], ipſe teſtatur.

a Auguſt. epiſt. 127. AVGVSTINVS PRECATVR VENIAM PRO FACINOROSIS DONATISTIS. *b Aug. epiſt. 48.* *c Auguſt. retract. lib. 2. c. 5.*

At quæ ijdem addiderint præteritis malis, poſtquam ea lex promulgata eſt: præter illa ſuperius recenſita, proſecutus eſt idem S. Auguſtinus eorumdem ſcelera cum pluribus ſcriptis, tum præſertim epiſtola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea refricat quæ ſunt recenſita, addens hæc ipſa [d]: Epiſcopi maxime & clerici horrenda & dura profeſſi ſunt, quæ commemorare longum eſt: quando quorumdam & oculi extincti C ſunt, & cuiuſdam Epiſcopi & manus & lingua præciſa eſt: nonnulli etiam trucidati ſunt. Taceo crudeliſſimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggreſſiones, & incendia non ſolum priuatorum habitaculorum, verum etiam eccleſiarum; in quas flammas non deſuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] hæc & alia ad Bonifacium, de quibus ſuo loco pluribus.

d Aug. epiſt. 50. NEFANDA SCELERA DONATISTARVM ADVERSVS CATHOLICOS.

Quamdiu autem ſpes aliqua fuit, eiuſmodi genus hominum rationibus poſſe conuinci, indeſeſſam Auguſtinus nauauit operam cum verbis tum ſcriptis, vt eos ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem perduceret: cuius ſane labores ea in re impenſi, nec quemquam puto fore qui ſermone ſatis digne perſequi valeat. Poſſidius ipſe quidem immenſa rerum copia victus, cuncta paucis hiſce perſtrinxit [e]: Ita factum eſt, vt Auguſtinus Epiſcopus multo inſtantius & feruentius maiori auctoritate, non adhuc in vna tantum regione, ſed vbicumque D rogatus veniſſet, verbum ſalutis æternæ alacriter ac ſuauiter, pullulante atque creſcente Domini Eccleſia, prædicaret, paratus ſemper poſcentibus reddere rationem de fide & ſpe quæ in Deum eſt. Et eius dicta excepta maxime Donatiſtæ in eadem Hipponenſi vel vicina manentes ciuitate, ad ſuos Epiſcopos deferebant. Quæ cum audiſſent, & contra forte aliquid dicerent, aut a ſuis refellebantur, aut eadem reſponſa ad S. Auguſtinum deferebantur, eiſq. compertis patienter ac leniter (vt ſcriptum eſt) cum timore [f] & tremore ſalutem omnium operabatur, oſtendens quam nihil illi refellere voluerint ac valuerint, quamq. verum manifeſtumq. ſit quod Eccleſiæ Dei fides tenet & docet. Et hæc diebus ac noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epiſtolas priuatas ad quoſque eiuſdem erroris Epiſcopos, & eminentes ſcilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhortans, vt vel ab illa ſe prauitate corrigerent, vel certe ad diſputationes venirent. Illi autem E cauſa diffidentiæ ne quidem vmquam reſcribere voluerunt, ſed irati furioſa loquebantur, atque ſeductorem deceptoremq. animarum Auguſtinum eſſe & priuatim & publice condemnabant: & vt lupum, occidendum eſſe, in defenſionem gregis ſui dicebant, & tractabant; omniaq. peccata a Deo indubitanter eſſe credendum poſſe dimitti ijs qui hoc facere ac perficere potuiſſent, nec Deum timentes, nec homines erubeſcentes.] hæc Poſſidius.

LABORES AVGVSTINI ADVERSVS DONATISTAS. *e Poſſid. in Vit. Aug. c. 9.* *f Philip. 2.*

Idemq. inferius ita de ijs quæ Donatiſtæ in Auguſtinũ machinati ſunt [g]: Aliquoties vero etiam vias armati ijdem Circumcelliones contra famulũ Dei Auguſtinum obſederunt, dum forte iret rogatus ad viſitandas, inſtruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod ipſe frequentiſſime faciebat. Et aliquando contigit vt illi ſuccenturiati hactenus perderent captionem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam cum ſuis comitibus ſacerdos quo tendebat veniſſet; atque per hunc quem poſtea cognouit errorem, manus impias euaſiſſet: & cum in omnibus liberatori Deo gratias egiſſet,

g Poſſid. in Vit. Aug. c. 12.

illi omnino ſuo more nec laicis nec clericis pepercerunt, ſicut publica conteſtantur Geſta.] A
hactenus de his ipſe.

Sed cum innumeri ferme labores Auguſtini aduerſus Donatiſtas, quouſque ſedit Epi-
PETILIANVS DONATISTARVM EPISCOPVS IMPVGNATOR CATHOLICAE VNITATIS.
ſcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimæ diuerſis ſedis ſuæ temporibus elabora-
tæ: hoc potiſſimum anno, poſtquam Anaſtaſius creatus eſt Romanus Pontifex, ante ta-
men quam recitata ſuperius lex promulgata eſſet, aduerſus Petiliani litteras ipſum com-
mentarios elaboraſſe, iam ſatis eſt demonſtratum: ſed cauſa nunc aperienda eiuſmodi ab
eo hoc potiſſimum tempore ſuſcepti laboris. Erat Petilianus partis Donatiſtarū in Numi-
dia Epiſcopus, ſuæ ſectæ hominum huius temporis eloquentia facile princeps, quod Au-
a Auguſt. contra litteras Petil. c. 1.
guſtinus [a] affirmat: porro ille ad ſuos presbyteros ſcripſit aduerſus Catholicos epiſtolam;
b Aug. retract. lib. 2. c. 25.
quam ſimulac ipſe Auguſtinus accepit, reuocans manum (vt ait [b]) a ſcriptione illa, quam
elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos præ manibus habebat, commentarijs de Geneſi B
c Aug. retract. lib. 2. c. 34.
ad litteram, ad contradictorios ſcribendos libros illos ſtylum [c] admouit. Cur autem tres
oportuerit ea de re edere diuerſo tempore libros, affert ipſe in Retractationibus rationem.

Sed admonemus lectorem, quòd ſi titulum ſedis ſpectet, duos opus eſſet aſſerere Pe-
PETILIANVS EPISC. CONSTANTINIANENSIS.
tilianos: quorum alter apud ipſum Auguſtinum in inſcriptione commentariorum in
eius litteras editorum, dictus inuenitur Cirtenſis Epiſcopus; qui & libri primi exordio
contra Creſconium, idem Cirtenſis quoque nominatur Epiſcopus: Alter vero ab eo-
dem Auguſtino Conſtantinianenſis Epiſcopus nominatus habetur, idemq. ſcriptor, qui
de vnico baptiſmo librum ediderit, aduerſus quem eodem nomine & argumento ipſe
Auguſtinus commentarium ſcripſit. Sed putatur irrepſiſſe error in titulum commenta-
riorum contra litteras Petiliani, vt loco Conſtantinianenſis, Cirtenſis ſit poſitus. Nam
primi libri exordio, Conſtantinianenſis Eccleſiæ mentio ibi habetur; & in titulo libri ter- C
tij, idem Petilianus non Cirtenſis, ſed Conſtantinianenſis Epiſcopus inſcriptus reperitur.
d Auguſt. lib. 2. contr. lit. Petil. c. 99.
Erat Conſtantina ciuitas in Numidia, de qua idem Auguſtinus [d]: Inter Conſtantinam
(inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego ſum, Calama, vbi ille eſt, vicinior quidem no-
bis, ſed tamen interpoſita eſt.] ita ipſe.

Porro in eadem quoque Conſtantinianenſi Eccleſia, & ab eius Epiſcopo Petiliano
GENEROSVS A DONATISTA DECIPI TENTATVR.
æque factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generoſum, Catholicum,
decipere ſit conatus presbyter quidam Donatiſta; quaſi Angeli (vt aiebat) monitu ſuade-
ret ei, ad Donatiſtas, relictis Catholicis, ſe conferre. At ille prudens, Auguſtinum ad-
e Aug. epiſt. 165.
monoit; qui quamprimum occurrit fraudi, ad eum ſcribens epiſtolam [e]: in qua cū ſeries de-
ſcripta ſit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anaſtaſius Papa collocetur, plane
Anaſtaſij Papæ tempore ſcriptam eſſe oportuit: Docet autem, ex ſedis Petri communica- D
tione dignoſci Catholicam Eccleſiam, in eaq. legitimam Apoſtolicam ſucceſſionem perſe-
uerare; vtq. omnis prorſus explodenda ſit nouitas, firmis iiſdemq. perſpicuis ſignificat ar-
gumentis, oſtendens Conſtantinianenſis ciuitatis Epiſcopū non habere quam numeret ſe-
riem ſucceſſorum Orthodoxorum. At de ſcriptis Auguſtini hactenus: pro ordine & tem-
pore rerum geſtarum reliqua inferius recenſebimus. Scripſiſſe vero poſt hæc Auguſtinum
libros contra epiſtolam Parmeniani Epiſcopi Carthaginenſis partium Donatiſtarum, ar-
f Auguſt. contra epiſt. Parmen. lib. 2. c. 2.
gumento eſt quod in ea mentio habetur [f] de perſecutione decennali Optati Gildoniani, de
quo proxime dicturi ſumus. Illud modo lectorem monendum putamus, non eodem ordi-
ne, quo enumerat Auguſtinus ſuorum ſeriem ſcriptorum, ea elaborata fuiſſe: nam complu-
ra præponit, quæ, ſi tempus ſpectes, alijs compluribus poſtponenda fuiſſent; quod non
paucis declarari poteſt exemplis, ſi quis ea curioſius perſcrutetur. E

Quod inſuper ad rerum ſtatum Eccleſiæ Africanæ attinet; hoc anno, nimirū poſt Con-
QVINTA SYNODVS CARTHAGINENSIS.
ſulatum Cæſarij & Attici (vt ex ſcripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita eſt
Carthagine Synodus ſeptuaginta Epiſcoporum, quæ quinta dicta reperitur, dicenda au-
tem ordine temporum quarta: nam quæ quarta numeratur, celebrata eſt hoc eodem anno,
menſe Nouembri; dicemus autem de ea inferius. mendoſus enim numerus ibi inhæſit no-
tæ Æræ trigeſimæoctauæ, ſicut & in alijs pleriſque locis: nam & noſcitur habita anno an-
te edictum Imperatoris de reliquijs idololatriæ tollendis, quod conſtat datum anno ſe-
g Concil. Carthag. 5. can. 3.
quenti. Inculcatum eſt [g] autem in hac ipſa priori anni huius Synodo inter alia ad Eccleſia-
ſticam ſpectantia diſciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Epiſcoporum continen-
h Concil. Carthag. 5. can. 6.
tia, iteratum ſæpe præceptum. Inſuper de baptizandis infantibus canon [h] ſancitus eſt. Sed
& decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petēdis afflictatis pauperibus
Defenſori-

A Defenſoribus: decretum enim hac de re ſancitum ſic ſe habet[a]: Ab Imperatoribus vniuerſis viſum eſt poſtulandum, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtijs ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt Defenſores eis aduerſus potentias diuitum cum prouiſione Epiſcoporum delegentur.] hæc quidem Patres, quæ & obtinuiſſe videntur: nam de magiſtratu in Africa qui dicebatur Defenſor Eccleſiæ, Poſſidius[b] in Auguſtino meminit. Perſeueraſſe in poſterum eiuſmodi in Eccleſia Defenſores, S. Gregorius pluribus epiſtolis fidem facit.

a Eod. Concil. c. 9.
DEFENSORES PETITI.
b Poſſid. in vit. S. Auguſt. c. 12.

Quid præterea ijſdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, poſtremus omnium canon appoſitus his verbis aperit[c]: Item placuit ab Imperatoribus glorioſiſſimis peti, vt reliquiæ (*idololatriæ ſcilicet*) non ſolum in ſimulacris, ſed in quibuſcumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quæ ab B Honorio Imperatore ipſos obtinuiſſe, reſcriptum ipſius ea de re datum anno ſequenti declarat: agemus vero de his ſuo loco.

c Concil. Carthag. c. vlt.
DE TOLLENDIS RELIQVIIS IDOLOLATRIAE.

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduerſus Gildonem tyrannum feliciter geſtas, ordine proſequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum eſſe, auctor eſt Marcellinus in Chronico; & non antea, ſatis ex Claudiano intelligi poteſt, dum tradit ſtatim poſt nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa ſuperato fuiſſe gaudia geminata; ita enim cecinit[d] ipſo exordio libri de laudibus Stiliconis:

BELLVM GILDONIANVM QVANDO CONFECTVM.
d Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.

Continuant ſuperi pleno Romana fauore
Gaudia, ſucceſſuſq. nouis ſucceſſibus augent.
Coniugij necdum feſtinos regia cantus
Sopierat: cecinit fuſo Gildone triumphos,
C *Et validis thalami ſucceſſit laurea ſertis,*
Sumeret vt pariter Princeps nomenq. mariti,
Victoriſq. decus.] hæc ipſe.

Hoc namque anno, & non ante, Maria filia Stiliconis coniuncta eſt Honorio fœdere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cum adijt quartum Conſulatum, Honorium coniugij expertem fuiſſe, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Conſulatu dicto ſatis illis verſibus ſignificaſſe videtur, quibus ait[e]:

NVPTIAE HONORII CVM MARIA.
e Claudian. de 4. Honorij Conſul.

Cum tibi protuleris feſtas mox pronuba tædas:
Quæ tali deuota toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?] & paulo poſt:
O mihi ſi liceat thalamis intendere carmen
D *Connubiale tuis? &c.*]

Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Auguſtus inchoaturus annum ætatis decimumquartum, menſe Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodoſij filia: haſq. contractas nuptias mandato Theodoſij, idem Claudianus affirmat, cum Honorium ita loquentem reddit[f]:

f Claud. in nupt. Honorij.

Non rapio præceps aliena fœdera tæda,
Sed quæ ſponſa mihi pridem, patriſq. relicta
Mandatis.]

Sed quod ad bellum ſpectat Gildonianum, præſtat hic ipſius Gildonis originem ex Ammiano[g] præfari; qui ait, Nubelem potentiſſimum fuiſſe inter nationes Mauricas Regulum, natoſq. ex eo filios, inter quos enituere Firmus, Gildo, atque Maſcezil*, de qui- E bus erit ſermo. Horum Firmus, occiſo fratre ſuo nomine Zamnac, Romanis in Africa magiſtratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium inſurrexit: aduerſus quem Theodoſius Senior, Theodoſij Imperatoris pater, Magiſter equitum bello egit, cui & Gildo aduerſus germanum inhæſit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodoſius, de homine barbaro benemeritus eſt: quem enim hactenus fidum expertus erat, creauit Comitem, & in Africa conſiſtentis Magiſtrum vtriuſque militiæ: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore reſcripto[h] ſub eiuſdem Theodoſij tertio Conſulatu & eius collegæ; quo tempore adhuc Gildonem Theodoſio paruiſſe, eadem lex certum exploratumq. reddit. eſt ille annus Domini trecenteſimus nonageſimuſtertius, quinquennio ante præſentem annum. Hæc autem cum liquido conſtent; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infeſtaſſe? nam ait[i]:

GILDONIANVM GENVS.
g Ammian. lib. 29.
* Maſceizel
h l. 9. ad legem Iul. de adult. c. Theod.
GILDONIANAE TYRANNIDIS TEMPVS.
i Claud. de bello Gild.

—— iam Solis habenæ A
Biſsenas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum: noſtris iam luctibus ille
Conſenuit, regnumq. ſibi tot vendicat annis.]

Hæc cum dicat ipſe, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxiſſe tyrannidem: nam a dicto Conſulatu Theodoſij tertio vſque ad præſentem annum, anni tantum quinque medij numerantur: niſi magis æquū ſit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuiſſe aliquo medio fœdere, cuius tempore ille a cœpta tyrannide temperarit: ſiquidem auctor eſt S. Hieronymus [a], Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio ex ſorore Auguſtæ genito, ob pacis vincula arctius conſtringenda, eſſe nuptam: ait enim ipſe ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba [b]: Alius fortaſſe laudet Nebridium, qui de ſorore generatus Auguſtæ, & in materteræ nutritus ſinu, inuictiſſimo Principi ita carus fuit, vt ei coniugem nobiliſſimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam diſſidentem, hac velut obſide, ſibi fidam redderet.] hæc ipſe: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obſtrictam inter Theodoſium & Gildonem fuiſſe concordiam, pacemq. firmatam. B

a Hieron. epiſt. 9. & 11.
DE SALVINA FILIA GILDONIS.
b Hieron. epiſt. 9.

Porro cum ſequenti anno a dato reſcripto, nimirum tempore belli Eugeniani, deſciuiſſe ab Imperio Romano, cum vocatus ab eodem Theodoſio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his verſibus [c] de Gildone loquens:

GILDONIS TYRANNIDIS CAVSA.
c Claud. in ſexto Conſul. Honorij.

—— Alter præcepta vocantis
Reſpuit; auxilijſq. ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libya poſſederat arua.]

Scimus tamen Zoſimum [d] dicere, ſolicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadij, idq. ab eo præſtitum: ſed non probatur: nam inter Arcadium & Honoriū nulla his temporibus ſimultas Africæ prouinciæ ablatæ occaſione reperitur interceſſiſſe, ſed bellum videtur cœptū eſſe aduerſus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) a Theodoſio tunc temporis reſilientem, cum vocatus venire cum auxiliarijs copijs prætermiſit, conſcientiæ verberibus vulneratus; vtpote quod homo Ethnicus ſibi ſubditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his a Claudiano ſcribuntur, ad id ipſum reſpexiſſe Theodoſij ad eum datum reſcriptum videtur, his verbis [e]: Si quis adulterij reus factus, accuſatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non poſſit eludere, nec prærogatiua militari defenſetur: ibi confeſtim audiendus, vbi fuerit accuſatus. Dat. III. Kal. Ianuar. Conſtantinopoli, Theodoſio Aug. III. & Abundantio Coſſ.] Haud quidem abſque magna cauſa Imperator noluit militibus crimine adulterij iudicio poſtulatis fori eſſe exceptionem. C D

d Zoſim. lib. 5.
GILDO TVRPISSIMVS.
e L. 9. ad leg. Iul. de adult. Cod. Theod.

Quod ſi haud temere ex Duce mores ipſorum militum æſtimare licet; audi quæ de impuriſſimo Gildone habeat Claudianus [f]:

f Claud. de bello Gildon.
GILDONIS SCELERA.

Inſtat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obſcœnus adulter:
Nulla quies oritur, præda ceſſante, libido,
Diuitibusq. dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.] Pluribus enim probroſos mores Gildonis tyranni recenſet, E eo magis deteſtandos, quod exemplis ſanctæ ſororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æque ſanctiſſimæ feminæ, ille nihilo melior ſit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epiſtola ad Saluinam eiuſdem Gildonis filiam, cum ait [g]: Certe cum tecum ſancta ſit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculoſe externorum conſortia quærere, de tuorū ſocietate ſecura.] At quid dico, vitam impuram Gildonē non correxiſſe harū exemplis, cum perfidus moribus, & Gētilitate impius, cultor deorum ſemper animo obſtinato permanſerit? Ethnicum quidē fuiſſe, Marcellinus [h] eſt auctor.

VXOR, SOROR, ET FILIA GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE.
g Hieron. epiſt. 9.
h Marcellin. in Chron.

Sed quantum afflictata ſit Catholica Eccleſia Africana eiuſmodi Gildoniana tyrannide, S. Auguſtinus pluribus in locis meminit, lugetque: etenim Optatus quidam ſchiſmaticorum Donatiſtarum Epiſcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hactenus latet) eidem Gildoni tyranno ſæuiſſimus aduerſus Catholicos ſatelles acceſſit, atque ad decennij temporis ſpatium

AFRICANA ECCLESIA AFFLICTATA A GILDONIANA TYRANNIDE.

A tium perdurauit. nam S. Auguſtinus [a] hæc de eo: Veſtros autem fructus ſi conſideremus; omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maxime in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus ſacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & ſub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduerſus litteras Petiliani: contra vero epiſtolam Parmeniani [b]: Hoc ergo (inquit) modo, quod iuſtum eſt, iniuſtum iudicarunt; cum Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam ſacerdotem atque collegam (*Donatiſtæ ſcilicet*) honorantes, in communione renuerunt.] Quod enim Epiſcopus eſſet, in ipſo procinctu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterq. conſerre chriſma conſueuit: nam inferius [c]: Non habent (inquit) Spiritum ſanctum videlicet, quos baptizauit manifeſtus ſatelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum [d]: Numquid forte Ioannes & Optatus
B æquales ſunt? Ridiculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, ſed maiorem credatis Optatum. Poſt Ioannē quippe Apoſtolus baptizauit, vos baptizare poſt Optatum neminem audetis, &c.] hæc ipſe, pluribus conuincens Optatum fuiſſe in eorum communione: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeo fuerant abominanda facinora hominis ſceleſtiſſimi; de quo idem inferius [e]: Poſſem & ego dicere: Vos veſtro contagio Optatum induitis proditorem, oppreſſorem, ſeparatorem] nempe per baptiſmum.

a Auguſt. contra litt. Petil. lib. 1. cap. 24.
DE OPTATO GILDONIANO.
b Auguſt. aduerſ. epiſt. Parm. lib. 2. cap. 2.
c Eod. lib. c. 15.
d Auguſt. contra litt. Petil. lib. 2. c. 37.
e Eod. lib. 2. c. 44.

Sed & de ſceleribus perditiſſimi hominis, hæc idem Auguſtinus in eūdem Petilianum [f]: Ad te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, ſed vt ab omnibus timeretur, viduas oppreſſit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia ſeparauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diui-
C ſit.] hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque ſubdit: Illum commemoro, qui vobiſcum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis oſculum inter ſacramenta copulabatis, in cuius manibus Euchariſtiam ponebatis, cui viciſſim danti manus porrigebatis (*erant hæc ſymbola Catholicæ communicationis*) cuius aures inter tantos Africæ gemitus ſurdas libera voce offendere timebatis: quem neſcio quis veſtrum, quia vel ex obliquo, vrbaniſſime tetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitem Gildonem, quem ſequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

f Aug. eod. lib. 2. cap. 23.
SCELERA OPTATI GILDONIANI.

Ceterum quod Optatus tempore Gildonis præſtitit, hoc ipſum alij Donatiſtæ exhibuerunt temporibus prædeceſſoris Firmi tyranni aduerſus Catholicos. At nec quidem Catholici tantum, verum etiam & illi Donatiſtæ, qui cum iſtis non communicabant, Ma-
D ximianiſtæ a Maximiano nominati (vt ſuo loco ſuperius dictum eſt) grauiter afflictati ſunt: verum præcipuum ipſorum odium aduerſus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatiſtæ, fauore tyrannorum, penes quos ſui militabant Epiſcopi, omnia auſi ſint aduerſus Catholicos, etiam ſi adhuc ſub Imperij Romani magiſtratibus tenerentur. Cum horum inſolentijs Catholici fatigati, magiſtratus aduerſus eos adire coacti ſunt. De his enim omnibus idem Auguſtinus agit his verbis [g]: Quis commemorare ſufficiat, bello Firmiano quæ a nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipſa Mauritania Cæſarienſis interrogetur, & tempora Gildoniana, quia vnus collega veſter (*nempe Optatus*) familiariſſimus eius amicus fuit. Viderint Maximianiſtæ quæ ſenſerint. Nam Felicianum ipſum, qui modo vobiſcum eſt, ſi ad iuſiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem veſtram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præſertim ſi
E eius faciem populus Muſtitanus intueretur, quo teſte illa tunc facta ſunt. Sed iſti (vt dixi) viderint quæ paſſi fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipſa Catholica Eccleſia ſolidata Principibus Catholicis imperantibus, terra mariq. armatis turbis ab Optato atrociter & hoſtiliter oppugnata eſt. Quæ res coegit tunc primo aduerſus vos allegari apud Vicarium Seranum legem illam de decem libris auri, quas veſtrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem manſuetius ſit, quam vt coercitione damnorum tanta veſtra ſcelera mulctarentur? Quis autem poſſit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicum, aut aliquarum poteſtatum, quiſque vbi potuerit, in locis veſtris propria dominatione committatis? Quis veſtrum in plebibus veſtris non aliquid tale vel a prioribus comperit, vel ipſe expertus eſt? Nonne apud Hipponem, vbi ego ſum, non deſunt qui meminerint, Fauſtinum veſtrum regni ſui tempore præcepiſſe, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiuſdam diaconi no-

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTATI.
g Auguſt. contra litt. Petil. lib. 2. cap. 83.

ſtri

ſtri furnarius inquilinus domini ſui panem incoctum abiecerit, eiq. nulla exilij lege damnato, communicationem non ſolum in ciuitate Romana, ſed etiam in patria ſua, nec ſolum in patria ſua, ſed etiam in domo ſua negauerit? A

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATISTA IN CATHOLICOS.

Quid nuper (quod ipſe adhuc lugeo) nonne Criſpinus veſter Calamenſis cum emiſſet poſſeſſionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus eſſe iuſſi eſtis, vno terroris impetu octoginta ferme animas miſerabili gemitu muſſitantes rebaptizando ſubmergere? Quibus autem, niſi talibus factis, etiam ipſas, de quibus conquerimini, leges, longe quidem infra meritum ſceleris veſtri (ſed tamen qualeſcumque ferri coegiſtis) an vero violentis incurſibus Circumcellionum veſtrorum, qui ſub veſtro principatu furioſis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, niſi vos obſides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quod (vt nuper ait) legibus Imperatorum ciuitatibus abire iuſſi eſſent Donatiſtæ, ſi B Circumcelliones Catholicis moleſtiam inferrent. Hæc plane temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

OPTATVS GILDONIANVS EXTINCTVS.

a Auguſt. contra Lit. Petil. lib. 2. c. 29.

Porro ipſe Optatus Gildonianus, de quo ſunt huiuſmodi Auguſtini & omnium Catholicorum querelæ, meritas pœnas dedit: ſiquidem ante biennium, nempe anno decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus eſt. Nam ipſe Auguſtinus cum de Optato agit, eius perſecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cum tamen auctore Claudiano (vt dictum eſt) conſtet eam annis duodecim perduraſſe. Sub Imperatoris autem Honorij magiſtratibus eum pœnas luiſſe, hæc apud Auguſtinum [a] leguntur: Optatus namque de ſatellitio Gildonis accuſatus, tali genere mortis extinctus eſt.] At de rebus geſtis ab Optato Gildoniano ſatis. Iam vero expeditionem in ipſum Gildonem paratam recenſere aggrediamur. C

b Claud. de bello Gild. in princ.

Qui hactenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vlterius perferendus viſus, cum impedire aggreſſus eſt frumentum ne ex Africa perferretur in Vrbem. Nam Claudianus [b]:

Exitium iam Roma timens, & feſſa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]

c Pruden. aduerſus Symmachum.

Frumenta vero e Libya Romam exportari ſolita, præter innumera de ijs antiquorum teſtimonia, accipe quid de his Prudentius [c] hoc ſæculo dicat:

Reſpice num Libycis deſiſtat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad oſtia Tibris
Mittere triticeos in paſtum plebis aceruos.] Et Rutilius [d]:
Quin & fœcundas tibi conferat Africa meſſes.] D

d Rutil. lib. 1. Itinerar.

FRVMENTVM A GILDONE RETENTVM.

e Claud. de bello Gild.

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt ſi eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his verſibus Claudianus [e], cum ſic loquentem Romam inducit:

——————— *Heu proſpera fata,*
Quid mihi ſeptenos montes turbamq. dediſtis,
Quæ paruo non poſſit ali? felicior eſſem
Auguſtis opibus.]

f Symmach. lib. 4. epiſt. 4.

Extat Symmachi ad Stiliconem epiſtola de Senatuſconſulto in cauſa Gildoniana, deq. metu famis Vrbi imminentis, his verbis [f]:

DECERNITVR EX S. C. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis conſultus præcepto ſacro ampliſſimus ordo cenſuerit, plene atque apte Geſtorum curialium inſpectione cognoſces. Sed quia me quoque familiariter iudicem geſtæ rei eſſe iuſſiſti: ſummatim quæ decreta E ſunt non tacebo. Lectis Domini noſtri Honorij Auguſti litteris atque ſententijs, decurſiſq. omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Conſulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim ſine legitimo ordine iudicij auctoritas ſtare potuiſſet) ingenti cauſæ deuotis ſententijs ſatisfecimus. Adiecta eſt poſt rei damnationem pro alimentis populi Romani ſupplicatio. In metu enim ſumus, ne obſit commeatibus annonarijs medij temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim; reperies & facti huius me adſeruiſſe iuſtitiam, & apud Dominum noſtrum Arcadium cauſam publicæ egiſſe concordiæ.] hactenus Symmachus.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

Decreto itaque bello aduerſus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Maſcezilem ipſius Gildonis germanum, ſed hoſtem eidem infenſiſſimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porro rem geſtam ab Oroſio eiuſdem temporis ſcriptore accipiamus, qui ſic exordi-

A exorditur [a]: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (*Imperatorum ſcilicet Arcadij & Honorij*) Africæ præerat, ſimul vt defunctum Theodoſium comperit, ſiue (vt quidam ferunt) quadã permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus eſt, ſiue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis ſpem fore arbitratus, præſertim cũ abſque his non facile antea quiſquam puſillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaſerit; iſtiq. propemodum ſoli inueniantur, quos ob egregiam patris ac ſuã fidem, & diuiſos & deſtitutos, Chriſti tutela prouexerit. Africam excerptam a ſocietate Reipub. vſurpare auſus eſt, Gentili magis licentia contentus, quam ambitu regiæ affectationis inflatus. Huic Maſcezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorreſcens, relictis apud Africanam militiam duobus filijs adoleſcentibus, in Italiam redijt. Gildo & abſentiam fratris & præſentiam filiorum eius ſuſpectam habens, adoleſcentes dolo circumuentos in-
B terfecit.

a Oroſ. lib. 7. c. 36.

Ad hunc iam vt hoſtem bello inſequendum Maſcezil frater miſſus eſt, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Maſcezil iam inde a Theodoſio ſciens quantum in rebus deſperatiſſimis oratio hominis per fidem Chriſti a clementia Dei impetraret, Caprariam inſulam adijt, vnde ſecum ſanctos ſeruos Dei aliquot permotos precibus ſuis ſumpſit. Cum his orationibus, ieiunijs, pſalmis, dies & noctes continuans, ſine bello victoriam meruit, ac ſine cæde vindictam.] At quomodo id factum ſit, dicemus poſtea. Inter hæc autem cum ſanctorum monachorum choris in Capraria inſula agentibus paululum quieſcamus.

MASCEZIL DVX ADVERSVS GILDONEM OPEM QVAERIT A DEO.

Mirabile dictu, cum haud pridem (vt quarto tomo declaratum eſt) monachalis inſtitutio ex Aegypto in Vrbem inuecta eſſet, quam longe lateq. fuerit propagata, adeo vt in-
C ſulas quoque repleuerint ſancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cum ſui itineris relegit ſtationes, meminit Capraria inſulæ monachorum: licet ipſe impius Chriſtianæ religionis detractor, haud (vt par erat) ſublimem ſectantes philoſophiam homines laudet, ſed carpat. At reddamus hic verſus [b], quos de his malo afflatus dæmone, ſuo nimirum Apolline, cecinit:

DE MONACHIS INSVLAE CAPRARIAE.

b Rutil. in Itinerar. lib. 1.

Proceſſu pelagi iam ſe Capraria tollit,
Squallet lucifugis inſula plena viris:
Ipſi ſe monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli, nullo viuere teste volunt.
Munera Fortunæ metuunt, dum damna verentur:
Quiſquam ſponte miſer, ne miſer eſſe queat.
D *Quænam peruerſi rabies tam ſtulta cerebri,*
Dum mala formides, nec bona poſſe pati?
Siue ſuas repetunt ex fato ergaſtula pœnas,
Triſtia ſeu nigro viſcera felle tument.
Sic nimia bilis morbum aſſignauit Homerus
Bellerophonteis ſollicitudinibus.]

Sed de Gorgonia etiam inſula illi proxima, iiſdem referta ſanctis, iſta deorum cultor addit carmina [c]:

c Eod. lib. 1.

DE MONACHIS INSVLAE GORGONIAE.

Aſſurgit ponti medio circumflua Gorgon
Inter Piſanum, Cyrniacumq. latus.
Aduerſus ſcopulos damni monumenta recentis
E *Perditus hic viuo funere ciuis erat.*
Noſter enim nuper iuuenis marmoribus amplis,
Nec cenſu inferior, coniugiove minor,
Impulſus furijs, homines diuoſq. reliquit,
Et turpem latebram credulus exul agit.
Infelix putat illuuie cæleſtia paſci,
Seq. premit læſis ſæuior ipſe deis.
Num, rogo, deterior Circæis ſecta venenis?
Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]

Hactenus Paganus poeta: Ita plane carnalis homo, qui non percipit ea quæ ſunt Spiritus Dei. Quiſnam autem fuerit iſte nobiliſſimus adoleſcens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ inſulæ, haud exploratum haberi poteſt, cum plures hoc tempore eiuſ-

IVVENIS NOBILIS MONACHVS IN GORGONIA INSVLA.

modi

modi ſublimioris philoſophiæ ſtudia conſectati fuerint: vt inter alios Bonoſus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriæ eremum incolere cœpit, illius æqualis, & ſtudio liberalium artium condiſcipulus, immo & collactaneus, idem præſtitit; de quo iſta tunc ad Ruffinum ipſe [a]:

a Hieron. epiſt. 41.

BONOSVS EREMITA IN INSVLA.

Cedant huic veritati tam Græco quam Romano ſtylo mendacijs ficta miracula. Ecce puer honeſtis ſæculi nobiſcum artibus inſtitutus, cui opes affatim, dignitas apprime inter æquales erat; contempta matre, ſororibus, & chariſſimo ſibi germano, inſulam pelago circumſonante naufragam, cui aſperæ cautes, & nuda ſaxa, & ſolitudo terrori eſt, quaſi quidam nouus Paradiſi colonus inſedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne paruulus quidem, quem noſti, Oneſimus, quo velut fratre in oſculo fruebatur, in tanta vaſtitate adhæret lateri comes. Solus ibi, immo Chriſto iam comitante, non ſolus, videt gloriam Dei, quam etiam Apoſtoli [b] niſi in deſerto non viderant. Non quidem conſpicit turritas vrbes, ſed in nouæ ciuitatis cenſu dedit nomen ſuum. Horrent ſacco membra B deformia: ſed ſic melius [c] obuiam Chriſto rapietur in nubibus. Nulla euriporum amœnitate perfruitur, ſed de latere Domini aquam vitæ bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulciſſime, & in præſentiam rei totus animo ac mente conuertere: tunc poteris laudare victoriam, cum laborem prœliantis agnoueris. Totam circum inſulam fremit inſanum mare, & ſinuoſis montium illiſum ſcopulis æquor reclamat: nullo terra gramine viret, nullis vernans campus denſatur vmbraculis; abruptæ rupes quaſi quemdam horrore carcerem claudunt. Ille ſecurus, intrepidus, & totus de Apoſtolo armatus [d], nunc Deum audit, dum diuina relegit: nunc cum Deo loquitur, cum Dominum rogat; & fortaſſe ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in inſula commoratur, &c.] hæc de Bonoſo: vt per hunc, cuius nomen ſcimus, diſcamus pariter a Rutilio deſcriptum, ignotum nomine, C quod minime ſit ſcriptum in terra, ſed exaratum habeatur in cælis.

b Matth. 17.

c 1. Theſſal. 4.

d Epheſ. 6.

Præerat his temporibus Capraræ inſulæ monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epiſtola a ſancto Auguſtino conſcripta [e], digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam miſſis, Euſtathio & Andrea, fortaſſe illis ipſis, quos ſecum in eam expeditionem dux Romani exercitus Maſcezil in eam prouinciam vexit; quorum Euſtathius ibi defunctus eſt. De his enim hæc Auguſtinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt a vobis, Euſtathius & Andreas bonum Chriſti odorem de veſtra ſancta conuerſatione ad nos attulerunt. Quorum Euſtathius in eam requiem præceſſit, quæ nullis fluctibus ſicut inſula tunditur; nec Caprariam deſiderat, quia nec cilicio iam quærit indui.] hæc & alia plura ſuperius de monachorum Capraræ inſulæ ſanctitate Auguſtinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cum noſtri tempo- D ris vſurpant hæretici Nouatores; plane intelligis, a quorum hi partibus ſtent, num a dæmonum cultoribus Paganis hominibus, an a ſanctis Patribus & doctrina & ſanctitate præclaris.

e Aug. epiſt. 81.

MONACHI INSIGNIORES CAPRARIAE INSVLAE.

Sed & S. Hieronymus [f] ad Oceanum Fabiolæ epitaphium ſcribens, tradit inſulas Etruſci maris, & reconditos (vt ait) curuorum littorum ſinus choris monachorum fuiſſe refertos; quos Fabiola ſua præſentia, vel ſuorum miniſterio famulorum inuiſens, ſuis eleemoſynis recreabat. Ex quibus plane intelligis, quam breui tempore ex Aegypti vinea plantatæ in Romano ſolo propagines extēderint vſque ad mare, & intra mare in inſulis palmites ſuos. Propagatos autem ad poſteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & inſulis, monachos; & ipſam Gorgoniam inſulam, vbi vnum tantum fuiſſe Rutilius tradit, pluribus eſſe monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papæ [g] poſſumus perſpicue E intelligere, dum de Palmariæ & aliarum inſularum monachis meminit, necnon de pluribus monaſterijs in inſula Gorgonia congregatis, & poſtea ad meliorem formam per ipſum Gregorium reſtitutis.

f Hieron. epiſt. 30.

ETRVRIAE LITTORA REFERTA MONACHIS.

g Greg. lib. 1. epiſt. 48.

Sed iam de Capraria inſula ſoluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, ſoluentem claſſem ſequatur Romani ducem exercitus; & quæ ibi diuina operante virtute a Maſcezile aduerſus Gildonem facta ſint, Oroſio auctore quæramus, qui & locum, vbi tyrannus eſt ſuperatus, ita deſcribit [h]: Ardalio fluminis nomen eſt, quod fluit inter Thebaſtem & Metrideram* ciuitates: vbi Maſcezil cum parua manu, hoc eſt, cum quinque millibus (vt aiunt) militum, contra ſeptuaginta millia hoſtium caſtrametatus, cum interiecta mora excedere e loco, oppoſitaſq. præiacentis vallis anguſtias tranſgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambroſium Epiſcopum Mediolani paulo ante de-

h Oroſ. lib. 7. c. 36.

* Ammederam

VICTORIA INSPERATA DIVINA OPE OBTENTA.

ſun-

A functum per ſomnium ſibi videre viſus eſt, ſignificantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hîc, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem ſignificari. Subſtitit, ac tertio demum die, poſt noctem orationibus hymniſq. peruigilem ab ipſis cæleſtium ſacramentorum myſterijs in hoſtem circumfuſum proceſſit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, ſigniferum quemdam inſolenter obſiſtentem, & jam tamq. pugnam excitantem, gladio percuſſit in brachio, eumq. manu debilem ipſo vulnere coegit pronum inclinare vexillum.

Quo viſo, reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum exiſtimantes, certatim ſeſe ad Maſcezilem ſignis tradidere conuerſis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum deſtituti, in diuerſa fugerunt: Gildo & ipſe fugam B molitus, arrepta naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam eſt, poſt aliquot dies ſtrangulatus interijt. Periclitaremur ſub tantorum miraculorum relatu, quaſi præſumpta mentiendi impudentia, niſi adhuc vocem noſtram conſcientia eorum qui interfuere præcurreret. Nullæ aguntur inſidiæ, nulla corruptio: ſeptuaginta millia hoſtium vincuntur pene ſine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Tranſportatur in diuerſum locum, vt neſciat frater occidi, quo vindicatur occiſo.] hactenus Oroſius, ex quo eadem ferme deſcripſit auctor qui falſo dicitur Paulus [a] Diaconus.

GILDO VINCITVR ET STRANGVLATVR.

[a] Paul. Diacon. lib. 13.

Ecce quantum valeant Lucifugæ tui, o Rutili, & apud Deum interceſſio opportuna ſanctorum. Eadem namque de S. Ambroſio in rebus ab eo geſtis Paulinus recitat, atque ita addit: [b] Nos tamen ea Mediolani poſiti, ipſo Maſcezile referente, cognouimus. Nam & in hac prouincia, in qua nunc poſiti deſcribimus, plurimis hoc ipſum retulit ſacerdoti-C bus; quibus etiam referentibus ſeuerius ante nobis cognita huic libro adiungere arbitrati ſumus.] hæc Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, ſentiens & profitens tantum ipſe miraculum? audi ex carminis eius exordio [c]:

[b] Paulin. in Vita S. Ambr. ad fin.

[c] Claud. de bello Gildon.

Horret adhuc animus, manifeſtaq. gaudia differt,
Dum ſtupet, & tanto cunctatur credere voto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras;
Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis
Hæſit; non ſpatio terræ, non obice ponti,
Congreſſum, profugum, captum, vox nunciat vna,
Rumoremq. ſuum præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? Robuſta vetuſq.
D *Tempore tam paruo potuit dementia vinci?*
Quem veniens induxit hiems, ver percutit hoſtem.] hæc Claudianus, qui & optime ſcire potuit, quo tanta hæc ſint facta Deo; & quia ſciuit, ob id fortaſſe Deo, & non dijs hæc dixerit tribuenda.

DEO TRIBVTA ETIAM AB ETHNICIS VICTORIA.

Idemq. in poematis præfatione [d] Gildonem in Sicilia obtruncatum tradit his verſibus:

[d] Claud. lib. 1. præfat.

Agnouitq. nouos abſens Arethuſa triumphos,
Gildonis ſenſit teſte cruore necem.]

Retentam fuiſſe Gildonis nauigationem a ventis, idem alibi ſignificat, dicens:

Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.]

GILDO FVGIENS A VENTIS REIECTVS.

E Tradit vero Zoſimus, Gildonem, ne veniret in manus hoſtium, ſibi iniecto laqueo, fracta gula, ſpontaneo exitu finem viuendi feciſſe.

Extat huius victoriæ illuſtris memoria in baſi equeſtris ſtatuæ his verbis inſculpta [e]:

[e] Apud Smet. pag. 59. num. 3.

IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE
D.D. N.N. ARCADIO. ET HONORIO. FRATRIBVS
SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
VINDICATA. REBELLIONE
ET. AFRICAE. RESTITVTIONE. LAETVS.

DE VICTORIA BELLI GILDONIANI MONVMENTA.

Merito quidem hæc Imperatoribus, quorum exercitus erant, adſcribenda fuerunt, & iure Maſcezili toleranda; verum quod ipſius gloria Stilichoni fuerit attributa, ſicut adulatione non caruit, ita & inuidiæ fomitem miniſtrauit. Accipe titulum tunc in baſi ſtatuæ Stilichoni dicatæ conſcriptum:

FL. STI-

a Apud Smet. pag. 68. num. 3.

STILICHONI TRIBVTA TANTA VICTORIA.

FL. a STILICHONI. V. C A

FL. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO
MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE
COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRAETORIANO
ET. AB. INEVNTE. AETATE. PER. GRADVS. CLARIS
SIMAE. MILITIAE. AD. COLVMEN. GLORIAE
SEMPITERNAE. ET. REGIAE. ADFINITATIS. EVECTO
PROGENERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI
THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS
ADQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. ADFINITATEM
REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N
HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILIIS. EIVS B
ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non mireris, ſi Claudianus poeta æque omnes victorias acceptas ſert Stilichoni.

b l. 7. de metat. C. Theod.
c l. 9. cod. tit.
d l. 16. & 19. Cod. Theod. de bonis proſcrip.
e l. 19. de pœnis. Cod. Theod.

Sic igitur extincto Gildone, bona ipſius, quæ quidē erant ampliſſima, Fiſco ſunt adiudicata; ſuperq. eis nouus inſtitutus eſt magiſtratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius eſt mentio in Notitia prouinciarū; de quibus bonis extat reſcriptum [b] ad Pompeianum Proconſulem Africæ, necnon aliud ad Sapidianum [c], & alia alijs temporibus ad Africæ magiſtratus [d]. Sed quod mirum eſt, viguit ad decem ſaltem annos proſecutio vindictæ aduerſus eos qui Gildonem conſectati fuerant: nam ſub Conſulatu Philippi & Baſſi, anno nimirum Domini quadringenteſimooctauo, eiuſmodi ab iiſdem Imperatoribus reperitur datum eſſe reſcriptum ad Donatum regentem Africam [e]: C

Satellites Gildonis cuſtodijs mancipentur, & proſcriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Baſſo & Philippo Coſſ.]

SALVINAE CONIVGIS NEBRIDII VIRTVTES.

f Hieron. epiſt. 9.
g Hier. epiſt. 11.

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam ſe conuertat oratio, de impuro ad puram ſanctamq; feminam, & de Ethnico ad ſummum Chriſtianæ religionis decus & ornamentum. Quod autem Saluina illa clariſſima femina, ad quam S. Hieronymus libellum ſcripſit [f] de Viduitate ſeruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipſe teſtatur in epiſtola eodem argumento conſcripta ad Ageruchiam [g] in fine. Porro hanc nuptam fuiſſe Nebridio ex ſorore Auguſtæ nato, eidemq. Arcadij & Honorij conſobrino, idem affirmat.

h Hieron. epiſt. 9.
i Sapien. 4.

Verum præter generis ſummam claritudinem, fuiſſe Nebridium adoleſcentem vita religioſiſſimū, idem S. Hieronymus illis verbis oſtendit [h]: Sic religioſus fuit, & amator pudicitiæ, vt virgo ſortiretur vxorem; ſic timens Deum cum omni domo ſua, vt oblitus dignitatis, omne conſortium cum monachis haberet & clericis; tantaſq. eleemoſynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debilium obſiderent examina. Certe ſic ſemper orans Deum, vt illi quod optimum eſſet, eueniret: Raptus [i] eſt, ne malitia mutaret mentem eius.] & rurſus poſt nonnulla: D

DE NEBRIDIO CLARISSIMO ADOLESCENTE.

Mirum dictu eſt, nutritus in Palatio, contubernalis & condiſcipulus Auguſtorum, quorum menſæ miniſtrat Orbis, & terræ ac maria ſeruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obſcœni rumoris in ſe fabulam daret. Deinde purpuratorum propinquus, ſocius, conſobrinus, iiſdem cum ambobus ſtudijs eruditus (quæ res etiam externorum mentes ſibi conciliat) non eſt inflatus ſuperbia, nec ceteros homines obducta fronte contempſit: ſed cunctis amabilis, ipſos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum ſalute ſuam ſalutem poſitam fatebatur: miniſtros autem eorum, & vniuerſum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, ſic ſibi charitate ſociarat, vt qui merito inferiores erant, officijs ſe pares arbitrarentur. Difficile factu eſt, gloriam virtute ſuperare, & ab ijs diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio ſuſtētata eſt? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Epiſcopi ad hunc miſerorū preces & laborantium deſideria conferebant. Quicquid ab Imperatore poſcebat, eleemoſyna in pauperes, pretiū captiuorum, miſericordia in afflictos erat: vnde & ipſi Principes libentes præſtabant, quod ſciebant non vni ſed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adoleſcentis: E qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, maſculum ſui nominis, & infantulam; vxorem vero licet adoleſcentulam nimis, tamen ad viduitatem ſeruandam, idem

S. Hie-

A S. Hieronymus hortatus eſt, ſic ſententiæ Pauli Apoſtoli ſatisfaciens, qui dixerat [a]: Volo adoleſcentulas nubere, &c.] quod de illis nimirum intellexiſſet, qui abierunt retro poſt ſatanam: ſic germane verba Pauli ex eiuſdem verbis Apoſtoli interpretatus.

a 1. Tim. 3.

Cum autem apud S. Hieronymum lego Saluinam viduam adoleſcentiorem, memoriaq. teneo eam vixiſſe Conſtantinopoli, & ſtudioſiſſimam fuiſſe S. Ioannis Chryſoſtomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne ſermonem habens [b]: Ingreſſus autem baptiſterium, Olympiadem vocat, quæ ab eccleſia non diſcedebat, vna & Pentadiam, & Proculam diaconiſſas, Saluinamq. beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem ſuam præcipua virtute & honeſtate decorabat: dicitq. eis, &c.] Iſta (inquam) cum memoria repeto, Saluinam ſcilicet clariſſimam feminam adoleſcentulam viduam, degentem Conſtantinopoli, S. Ioannem Chryſoſtomum colentem & officijs frequentantem, mente

b Pallad. dialog. de Vit. Ioan. Chryſoſt.

SALVINA STVDIOSA IOANNIS CHRYSOST.

B verſor num eadem ipſa ſit, ad quam idem Chryſoſtomus de Viduitate ſeruanda epiſtolam dedit, quam titulo, Ad viduam iuniorem, inſcripſit, eodem argumento, quo S. Hieronymus ſcripſit libellum ſiue epiſtolam illam: diceremus ſane, cum ex eiuſdem Ioannis aſſertione conſtet, virum illius fuiſſe clariſſimũ, qui eo peruenerat apud Arcadium Imp. gratiæ & dignitatis, vt breui Conſul futurus expectaretur; niſi æque eiuſdẽ teſtificatione certum eſſet, virũ illius alio nomine fuiſſe nuncupatum, nempe Tharaſium. Porro hoc eodem ferme tempore ad viduam iuniorem ea a Chryſoſtomo ſcripta eſſe, quæ de coniugio recenti Honorij cum Maria idem ibi in exemplum adducit, ſatis ſignificare videntur, vbi ait: Ceterum ad ipſorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex priſtinis calamitatibus reſpirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vſus eſt, multoſq. habet vndique

VIDVA IVNIOR AD QVAM CHRYSOSTOMVS SCRIPSIT.

C inſidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero ſunt intelligenda. Moxq. de Arcadij coniuge iſta addit: Alteram vero timore exanimatam, & ijs qui capite damnati ſunt miſeriorem vitam ducentem, eo quod vir ipſius ab eo tempore quo diadema ſuſcepit, vſque ad hodiernum diem, in bello & prœlijs verſatur; verecundiaq. & probris, quibus vndique afficitur, magis quam ex calamitatibus tabeſcit.] hæc ipſe. His autem occaſione Saluinæ Gildonis filiæ recenſitis, iam de fratre atque eius expugnatore Maſcezile quæ ſunt reliqua proſequamur.

Felix plane, ſi quæ Chriſtianæ religionis opera conſecutus eſt bona, eadem pietate ſeruaſſet, auxiſſetque: ſed cum ingratus reſilijt, & ſibi nimium temere quæ Dei erant dona cælitus impertita arrogauit, omnium diſpendium paſſus, vitæ quoque iacturam miſere fecit. Sed quo modo hæc? Oroſium [c] audi: Sane (inquit) idem Maſcezil elatus re-

MASCEZILIS INTERITVS OB VIOLATAM ECCLESIAM.

D rum ſecundarum inſolentia, poſthabito ſanctorum conſortio, cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Eccleſiam temerare auſus eſt, atque ex ea quoſdam non dubitauit extrahere. Secuta eſt pœna ſacrilegium. Nam ijſdem ſuperſtitibus, atque inſultantibus, quos ab Eccleſia ad pœnam protraxerat, poſt aliquantum tempus ſolus & ipſe punitus eſt. Probauit in ſe vno, ad vtrumque ſemper diuinum vigilare numen; quando & cum ſperauit, adiutus; & cum contempſit, occiſus eſt.] hactenus Oroſius: recitat hæc ipſa Paulus Diaconus [d]. Zoſimus [e] autem ait, Stiliconis inuidia iuſſum Maſcezilem a militibus per pontem in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Eccleſiaſticæ immunitatis pœnas Eutropius Conſtantinopoli: cuius tragœdiæ actus ſequenti anno reddetur in ſcena.

c Oroſ. lib. 7. c. 36.

d Paul. Diac. lib. 13.

e Zoſim. lib. 5.

Quid inſuper hoc anno? Collatam ab Apoſtolo iudicandi inter laicos Epiſcopis auctoritatem, ex Conſtantini legibus confirmatam, neſcio qua occaſione interceptam Ho-

E norius Imperator reſtituit, cum ijſdem anni huius Conſulibus ita ad Eutychianum P. P. reſcripſit [f]:

f L. 7. de Epiſcopal. audient. C. Iuſtin.

Si qui ex conſenſu apud ſacræ legis Antiſtitem litigare voluerint; non vetabuntur; ſed experientur illius in ciuili dumtaxat negotio more arbitri ſponte reſidentis iudicium. Quod his obeſſe non poterit, nec debebit, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potius abfuiſſe, quam ſponte veniſſe conſtiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartum & Eutychiano Coſſ.] hæc ipſe, nihil omnino tribuens iuris Epiſcopis; ſed Apoſtolica auctoritate collatum, voluit eſſe liberum. Non quidem Honorij legibus, ſed Apoſtoli, id ſibi vendicat Auguſtinus [g], dum nimirum ſe Chriſtianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Ieſum, in cuius nomine ſecurus hæc ago, teſtem inuoco ſuper animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per ſingulos dies certis horis, quantum in bene moderatis mo-

HONORIVS RESTITVIT EPISCOPIS IVDICANDI AVCTORITATEM.

g Aug. de opere monach. c. 29.

naſterijs conſtitutum eſt, aliquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum; aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuoſiſſimas perplexitates cauſarum alienarum pati de negotijs ſæcularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præcidendis: quibus nos moleſtijs idem affixit Apoſtolus, non vtique ſuo, ſed eius qui in eo loquebatur arbitrio, &c.] Sic itaque vides, non Honorij legibus, ſed Apoſtoli Pauli ſancitis decretis eiuſmodi iudicio præfectos fuiſſe Epiſcopos. Sed quæ ad hanc rem ſpectant, conſule quæ dicta ſunt primo Annalium tomo. A

a Aug. in Pſal. 118. S. AVGVSTINVS OCCVPATVS IN CAVSIS IVDICANDIS. *b 1. Cor. 6.* *c Luc. 12.*

Rurſum vero quod ad S. Auguſtinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi[a] ita queritur: Suis vitioſis & negotioſis cupiditatibus adiuuandis vt occupemur, & eis noſtra tempora impendamus, efflagitant; aut certe infirmos premunt, vt cauſas ſuas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus: Dic homo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem inter vos? Conſtituit enim talibus cauſis Eccleſiaſticos Apoſtolus[b] cognitores, in foro prohibens iurgare Chriſtianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, ſed ſua cupide repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: conſtituentes eis ante oculos hominem, cui dictum eſt[c]: Stulte, hac nocte auferetur a te anima tua: quæ præparaſti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant a nobis, ſed inſtant, vrgent, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipſis potius ad iſta quæ diligunt, quàm ſcrutandis Dei mandatis, quæ diligimus, occupemur. O quanto tædio turbarum turbulentarum, & quanto deſiderio diuinorum eloquiorum dictum eſt: Declinate a me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei! Ignoſcant obedientes Fideles, qui pro ſuis ſæcularibus cauſis raro nos quærunt, & iudicijs noſtris facillime acquieſcunt, nec nos conterunt litigando, ſed obtemperando potius conſolantur. Certe propter eos, qui & inter ſe pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, noſtra iudicata contemnunt, faciuntq; nobis perire tempora rebus eroganda diuinis: certe, inquam, propter iſtos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Chriſti: Declinate a me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.] B C

d Poſſid. in Vit. S. Auguſt. c. 19. AVGVSTINVS FREQVENTIA LITIVM ANGVSTIATVS.

Sed quid de his Poſſidius? accipe[d]: Interpellatus ergo beatus Auguſtinus a Chriſtianis, vel a cuiuſcumque ſectæ hominibus, cauſas audiebat diligenter ac pie, cuiuſdam ſententiam ante oculos habens, dicentis, ſe malle inter incognitos quàm inter amicos cauſas audire: eo quod de incognitis, pro quo arbitrata æquitate iudicaretur, amicum poſſet acquirere: de amicis vero vnum eſſet, contra quem ſententia proferretur, perditurus. Et eas (*lites ſcilicet*) aliquando vſque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, ſemper tamen noſcebat & dirimebat, intendens in eis Chriſtianorum momenta animorum, quantum quiſque vel in fide boniſq; operibus proficeret, vel ab ijs deficeret: atque compertis rerum opportunitatibus, diuinæ legis veritatem partes docebat, eamq; illis inculcabat; & eos, quo adipiſcerentur viam æternam, edocebat & admonebat; nihil aliud quærens ab ijs quibus ob hoc vacabat, niſi tantum obedientiam, & deuotionem Chriſtianam, quæ & Deo[e] debetur & hominibus.] & inferius: Rogatus quoque a nonnullis in eorum temporalibus cauſis, epiſtolas ad diuerſos dabat: ſed hanc ſuam a melioribus rebus occupationem, tamquam angariam deputabat, &c.] D

e 1. Tim. 5.

PROCONSVLES NON IMMISCEBANT SE IN CAVSIS CLERICORVM. *f Aug. epiſt. 54.*

At licet Epiſcopi (vt vidimus) cauſas inter laicos iudicarent: Proconſules tamen Præfectiq. prouinciarum nullatenus prorſus immiſcebant ſe cauſis clericorum; licet aliquando pro eiſdem ad Epiſcopos litteras ſcriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconſule in Africa S. Auguſtinus ad ipſum ſcribens teſtatur his verbis[f]: Scio ego te ipſum cum alijs amicis tuis in Eccleſia Carthaginenſi interceſſiſſe pro clerico, cui merito ſuccenſebat Epiſcopus: & vtique nullum ibi diſcrimen ſanguinis ſub incruenta diſciplina timebatur; nec, cum id, quod etiam vobis diſplicebat, inultum ineſſe velletis, tamquam delicti approbatores vos iudicabamus, ſed tamquam humaniſſimos interceſſores audiebamus.] At de his hactenus. E

CONCILIVM CARTHAG. QVINTVM.

Antequam autem ad res Orientalis Eccleſiæ orationem penitus conuertamus, quæ reliqua ſunt anni huius rerum geſtarum in Africa, ordine perſequamur. Hoc ſiquidem anno celebrata eſt quinta Synodus Carthaginenſis, poſita ordine quarta, Coſſ. Honorio quartum & Eutychiano, VI. Idus Nouẽbris: ſublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, pacatiſq. cunctis, data eſt facultas copioſiori numero Epiſcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim, Carthaginem ad ſacra conueniendi comitia, in quibus ſumma diligentia de reſtituenda in integrum Eccleſiaſtica diſciplina laboratum eſt: cum a Patribus

primo

A primo quæ eſſent Epiſcopis, ac deinde quæ alijs inferioris ordinis clericis obſeruanda, fuerunt ſummo conſilio ſaluberrime inſtituta, ſeu potius reſtituta, centum & quatuor ſancitis regulis, quarum exempla tum reliquæ Occidentales Eccleſiæ, tum Orientis Epiſcopi mutuati eſſe noſcuntur.

Extitit enim huiuſmodi Carthaginenſe Concilium veluti Eccleſiaſticæ promptuarium diſciplinæ, non quidem recens inuentæ, ſed ab antiquioribus vſu receptæ, atque ad priſtinam conſuetudinem reuocatæ, niſi in quibus noua emergente cauſa, nouæ ſanciendæ legis neceſſitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Epiſcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas hæreſes Origeniſtarum, in fidei profeſſione, quam publice emittere ſolerent Epiſcopi ordinandi, hæc a Synodo addita[a]: Quærendum etiam ab eo, ſi credat huius quam geſtamus, & non alterius carnis reſurrectionem.] & paulo poſt: Si ſecunda matrimonia non damnet: Si carnium perceptionem non culpet: Si pœnitentibus reconciliatis communicet: Si in baptiſmo omnia peccata, id eſt tam illud originale contractum, quam illa quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittantur: Si extra Eccleſiam Catholicam nullus ſaluetur, &c.] De his igitur peculiaris profeſſio atque ſcientia exigebatur, quod eiuſmodi errores auribus Catholicorum recentes inſuſurrarent hæretici; de quibus, præter illa quæ dicta ſunt, agemus inferius, cum de Cæleſtio ſermo erit, qui in Africa primo peſtiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Epiſcopi; quod qui ad alios docendos deligerentur, probatæ ſpectatæq. deberent eſſe ſcientiæ. *QVAM COPIOSA QVINTA SYNODVS CARTHAGINEN.* *a Concil. Carth. 4. c. 1.*

B Quem quidē priſtinum morem a Sanctiſſimo D.N. CLEMENTE VIII. eſſe in Eccleſia reſtitutum, gauiſi ſumus; dum quos eſt creaturus Epiſcopos, vna cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis ſimul qui in Vrbe ſunt doctiſſimis Theologis & Canonici C Iuris conſultiſſimis, diligenti primum atque improuiſo, cuius peritiæ ſint, probat examine; quos & ipſemet interdum ſoleat interrogare: vt plane niſi bene diſerto nullus ad Epiſcopatum aditus patere ſciatur: vnde ambitioſus lugeat imperitus. Sed ad reliquas res geſtas in eodem Concilio redeamus.

Placuit iiſdem Patribus Apoſtolicam inſtitutionem in obſeruationem reuocare, præſcribereq. clericis opus manuum, quo ſibi victum & veſtitum acquirerent, his ea de re ſancitis regulis[b]:

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.] ac rurſum: Clericus victum & veſtimentum ſibi artificio, vel agricultura, abſque officij ſui dumtaxat detrimento præparet.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi ſunt, & artificiola & litteras diſcant.] Sed vnde iſta ſanciendi & enixius inculcandi manauit recens occaD ſio? Attende quæ ab Auguſtino dicuntur[c]: Vt de Opere monachorum librum conſcriberem, illa me neceſſitas compulit: quòd cum apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent: alij ſe ſuis manibus tranſigebant, obtemperantes Apoſtolo: alij vero ita ex oblationibus religioſorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde neceſſaria vel haberent, vel ſupplerent, ſe potius implere præceptum Euangelicum exiſtimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait[d]: Reſpicite volatilia cæli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propoſiti, ſed tamen ſtudio feruentes, exiſtere cœperant tumultuoſa certamina, quibus Eccleſia turbaretur, alijs hoc, alijs aliud defendentibus. Huc accedebat, quòd criniti erant quidam eorum, qui operandum non eſſe dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quaſi pugnantium pro partium ſtudijs augebantur. Propter hoc venerabilis ſenex Aurelius, Eccleſiæ ipſius ciuitatis Epiſcopus, vt hinc aliquid deſcriberem iuſſit, & feci.] E hæc ipſe. *b Eodem Concil. c. 51. 52. 53.* *OPVS MANVALE PRAESCRIBITVR CLERICIS.* *c Auguſt. retract. lib. 2. c. 21. & li. de opere monach.* *d Matth. 6.*

Sed quis nō videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia diſſeminantes, germina fuiſſe Euchaitarum & Maſſalianorum hæreticorum, qui deprauate apud Auguſtinum[e] nominantur Pſalliani? Hi intonſi, prolixa incedentes coma, negabant eſſe manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberius actum eſt. In Oriente hi erant hæretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, ſed doctrina ſuſpecti: in quos cum multa commentario de Opere monachorum Auguſtinus diſſeruiſſet, ad finem hæc[f] habet ad Aurelium ipſum Carthaginenſem Epiſcopum: Hæc, mihi cariſſime, & in Chriſti viſceribus venerande frater Aureli, quantum donauit ille qui me poſſem, qui per te iuſſit vt facerem, de opere monachorum non diſtuli ſcribere; id maxime curans, ne boni fratres Apoſtolicis præceptis obedientes a pigris & inobedientibus etiam præuaricarores Euangelij dicerentur; vt qui non operantur, ſaltem illos qui operantur, ſibi anteponendos eſſe *e Aug. de hæreſ. c. 57.* *MASSALIANI IRREPVNT IN AFRICAM.* *f Aug. de opere monach. c. 30.* *AVGVSTINO VNDE ORTA OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHORVM.*

non dubitent. Ceterum quis ferat, homines contumaces ſaluberrimis Apoſtoli monitis A reſiſtentes, non ſicut infirmiores tolerari, ſed ſicut etiam ſanctiores prædicari; vt monaſteria doctrina ſaniore fundata, gemina illecebra corrumpantur, & diſſoluta licentia vacationis, & falſo nomine ſanctitatis? Sciant ergo etiam ceteri fratres & filij noſtri, qui fauere talibus, & huiuſmodi præſumptionem per ignorantiam defendere conſueuerunt, ſe potiſſime corrigendos, vt illi corrigi poſſint, &c.]

a Aug. ord. lib. c. 28.

b Cantic. 1.

DETEGITVR IMPOSTVRA PRAVORVM MONACHORVM.

Sed & ad eoſdem illa cum agit apoſtrophe, quales eiuſmodi eſſe ſolerent, denudat velatam illorum hypocriſim verbis iſtis [a]: O ſerui Dei, milites Chriſti, ita ne diſſimulatis callidiſſimi hoſtis inſidias? qui bonam famam veſtram, tam bonum Chriſti odorem, ne dicant animæ bonæ [b]: Poſt odorem vnguentorum tuorum curremus: & ſic laqueos eius euadant: omni modo cupiens obſcurare putoribus ſuis, tam multos hypocritas ſub habitu monachorum vſquequaque diſperſit, circumeuntes prouincias, nuſquam miſſos, nuſquam B fixos, nuſquam ſtantes, nuſquam ſedentes. Alij membra martyrum (ſi tamen martyrum) venditant: alij fimbrias & philacteria ſua magnificant: alij parentes vel conſanguineos ſuos in illa vel in illa regione ſe audiſſe viuere, & ad eos pergere mentiuntur, & omnes petunt, omnes exigunt aut ſumptus lucroſæ egeſtatis, aut ſimulatæ pretium ſanctitatis: cum interea vbicumque in factis ſuis malis deprehenſi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, ſub generali nomine monachorum veſtrum propoſitum blaſphematur, tam bonum, tam ſanctum, quod in Chriſti nomine cupimus, ſicut per alias terras, ſic per totam Africam pullulare.] hæc de ipſis Auguſtinus, alibi alia occaſione a nobis in medium allata.

c Concil. Carthag. 4. c. 44.

d Epiph. hæreſ. 80.

e Aug. de opere monach. c. 31.

DE TONSVRA CAPILLORVM ET BARBAE.

Horum quoque cauſa canon [c] ille a ſancta Synodo editus eſſe videtur, quo prohibetur clerici nutrire comam ac barbam: crinitos namque hos Auguſtinus appellat, quod intonſi procederent: nam S. Epiphanius [d] tradit, muliebrem comam circumferentes va- C gare conſueuiſſe. In quos egit idem pluribus Auguſtinus [e], ac inter alia: Et hoc quo pertinet, quæſo, tam aperte contra Apoſtoli præcepta conari? An ita vacandum eſt, vt nec tonſores operentur? An quia Euangelicas volucres imitari ſe dicunt (*nempe quatuor animalia Ezechielis*) quaſi depilari timent, ne volare non poſſint? &c.] Verum etſi nonniſi de coma Auguſtinus agat: Patres tamen in dicto Concilio Carthaginenſi, inter quos & ipſe Auguſtinus nominatus atque ſubſcriptus habetur, addiderunt quoque de barba minime nutrienda: licet quædam exemplaria habeant additamentum illud, Sed radant, vel tondeant: tamen non nutriendam eſſe, communi codicibus omnibus lectioni concordat: vt ex his ſatis conuinci poſſit, ipſum Auguſtinum & alios Epiſcopos, necnon Africanæ Eccleſiæ clericos minime geſtare conſueuiſſe promiſſam barbam, ſed ſi non raſam; ſaltem præciſam, & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis ſuſpicio impenſi in ea nu- D trienda laboris omnino ceſſaret. Nam cum æqua lex barbæ ſtatuatur & comæ; ſicut illa ne nimium effluat, ex præſcripta lege tonderi deberet, ita iſta ne prolixitate luxuriet, amputari neceſſe eſſet.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERVM.

f L. 32. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod ſcilicet in Eccleſia Africana monachiſmus iam aſcitus in clerum, ſimulq. coniunctus eſſet, & in eadem Eccleſia Africana clericorum nomine etiam monachi continerentur, vtpote Dei ſeruitio arctioribus vinculis mancipati; cum alioqui vel clerici monachorum amplexi fuerint inſtitutum, vel ex eis ſolum plurimi cooptarentur in clerum. Eſt de his reſcriptum Honorij Imperatoris, hoc anno datum his verbis [f]:

Si quos forte Epiſcopi deeſſe ſibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectius ordinabunt, non obnoxios publicis priuatiſq. rationibus, cum inuidia teneant, ſi habeant E iam probatos. Dat. VII. Kal. Aug. Honorio IIII. & Eutychiano Conſſ.] hinc & S. Auguſtinus ſuos clericos interdum monachos appellat.

g Concil. Carthag. 4. c. 42. 43.

CONFESSORIBVS PRAESTANDA ALIMENTA.

Rurſum vero iugis illa, quam vidimus, perſecutio a Donatiſtis aduerſus Catholicos in Africa vigens, qua accideret vt complures Catholici ab iiſdem grauiſſima paterentur, occaſionem præbuit huiuſmodi pro iiſdem canonis ſanciendi [g]: Clericum inter tentationes officio ſuo incubantem, gradibus ſublimandum.] item qui ſequitur: Chriſtianum Catholicum, qui pro Catholica fide, & pro Eccleſiaſtica re & Chriſtiana religione tribulationes patitur, honore omni a ſacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus adminiſtretur.]

h Concil. Carthag. 4. c. 84.

Rurſum quod ad eiuſdem decreta Concilij pertinet; minime prætereundum eſt, illud quoque ſtatutum fuiſſe [h]: Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum

A verbum Dei, ſiue Gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam catechumenorum.] ex quibus plane intelligas, S. Auguſtinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuerſa conditione aptare conſueuiſſe ſermonem; nimirum interdum hæreticos Arianos, Manichæos, vel Donatiſtas vrgere, interdum vero exagitare Gentiles, & ſæpe etiam aduerſus Iudæos inire certamen. At de Patrum decretis rebus tunc geſtis inſeruientibus hactenus.

OMNES AD AVDIENDVM DEI VERBVM ADMITTANTVR.

Iam vero ad res Eccleſiaſticas Orientis, quæ huius anni exordio geſtæ ſunt, ſtylum aduocat dignitas argumenti. Poſt Nectarij Epiſcopi Conſtantinopolitani obitum, de quo dictum eſt ſuperiori anno: cum poſt de ſucceſſore deligendo controuerſias, in vnum tandem ſuffragia conſpiraſſent; Ioannem Antiochenum presbyterum, cognomento Chryſoſtomum, elegerunt: quem cum ſcirent inde inuito populo haud facile abducendum
B fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Præfectum conati ſunt. Vt autem res geſta ſit, a Palladio in dialogo his ferme verbis exacte deſcribitur[a]:

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

[a] Pallad. in Vita Chryſoſt.

Agebat in rebus Eutropius ſpado Præfectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Præſulem fieri, cuius illi virtus erat notiſſima, cuiuſq. tunc periculum fecerat, cum in cauſa regia interiora penetraſſet Orientis, ſuadet Imperatori, vt ſcribat ad Antiochiæ Comitem, mandans vt abſque ſtrepitu vllo & perturbatione Antiochenæ ciuitatis mitteret Ioannem. Acceptis litteris Comes, mandatum ita exequitur. Rogat Ioannem, vt ſecum extra vrbem pergat vſque ad Martyria prope portam quæ Romana appellatur, impoſitumq. rhedæ publicæ, miſſo eunucho vna & Magiſtro militum tradit. Adductus hoc modo, Conſtantinopolitanæ vrbis ordinatur Epiſcopus.] hæc ita quidem Palladius.

IOANNES ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

C Addunt alij[b], innotuiſſe tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flauianum Antiochenum Epiſcopum datis, electionem factam Chryſoſtomi populo Antiocheno, reſtitiſſeq. cum ne Ioannes abduceretur; ſed a Comite, ea qua diximus, fraude deluſum.

[b] Leo & Metaphraſt. in Vita Ioan. Chryſoſt.

Simulac igitur Ioannes Conſtantinopolim perductus eſt, ordinatur eius ciuitatis Epiſcopus; quod hoc anno fieri contigit, die viceſimaſexta menſis Februarij, vt Socrates[c], Sozomenus[d] & Marcellinus[e] affirmant. In ſublimem iam thronum Ioannes euectus, primum omnium curauit, vt Catholicæ fidei in omnibus proſpectum eſſet; auctorq. extitiſſe putatur, vt ſeueriſſima lex aduerſus Eunomianos deteſtabiliores ceteris, & Montaniſtas, poſt dies ſex tantum a ſua ordinatione ſanciretur, quæ ſic ſe habet[f]:

[c] Socrat. lib. 6. c. 2.
[d] Sozom. lib. 8. c. 2.
CHRYSOSTOMVS AGGREDITVR EXAGITARE HAERETICOS.
[e] Marcellin. in Chron.
[f] l. 34. de hæret. Cod. Theod.

Eunomianæ ſuperſtitionis clerici ſeu Montaniſtæ conſortio vel conuerſatione ciuitatum vniuerſarum atque vrbium expellantur. Qui ſi forte in rure degentes, aut populum
D congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus: perpetuo deportentur, procuratore poſſeſſionis vltima animaduerſione punito, domino poſſeſſione priuando; in qua his conſcijs & tacentibus, infauſti damnatiq. conuentus probabuntur agitati. Si vero in qualibet poſt publicatam ſolemniter iuſſionem vrbe deprehenſi, aut aliquam celebrandæ ſuperſtitionis gratia ingreſſi domum probabuntur: & ipſi ademptis bonis vltima animaduerſione plectantur: & domus, in qua ea ſorte qua dictum eſt ingreſſi, nec ſtatim a domino, dominave domus expulſi ac proditi fuerint, Fiſco ſine dilatione ſocietur. Codices ſane eorum ſcelerum omnium doctrinam & materiam continentes, ſumma ſagacitate mox quæri, ac prodi, exerta auctoritate mandamus ſub aſpectu iudicantium incendio mox cremandos. Ex quibus ſi qui forte aliquid qualibet occaſione vel fraude occultaſſe nec prodidiſſe conuincitur: ſciat ſe velut noxiorum codicum & meleficiorum crimine conſcriptorum reten-
E tatorum, capite eſſe plectendum. Dat. IIII. Nonas Martij, Conſtantinop. Honorio IIII. & Eutychiano Conſſ.] Seuerior quidem hæc ceteris omnibus editis in hæreticos legibus fuit; vtpote ipſa prima, quæ aduerſus hæreticos domi recipientes capitale ſupplicium irrogarit.

LEX ADVERSVS HAERETICOS DATA.

Hæreticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compreſſis ac procul expulſis, ad pacem in Eccleſia inter diſſidentes Epiſcopos conciliandam Chryſoſtomum animum adieciſſe, Sozomenus[g] tradit his verbis: Quamprimum enim ad Epiſcopatum perueniſſet, cum Aegyptij ſacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus diſſiderent propter Paulinum, & communis quædam diſtractio ob id ipſum Eccleſias per vniuerſum Imperium detineret; Theophilum orabat, vt in hoc ſibi auxilium ferret, quo Flauianus Epiſcopus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci poſſet. Conſenſu igitur vtrinque facto, ad hoc negotium eliguntur Acacius Berœenſis Epiſcopus, & Iſidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obſtiterat. Hi profecti Romam, ac lega-

[g] Sozom. lib. 8. c. 3.
IOANNES CHRYSOST. CONCILIAT DISSIDENTES EPISCOPOS.

tione pro votis functi, in Aegyptum adnauigabant. Et hinc porro in Syriam peruenit Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Aegyptijs & Occidentalibus ſacerdotibus afferens. Ceterum Eccleſiæ quamquam hac diſſenſione in hunc modum liberatæ eſſent, priſtinam tamen concordiam inter ſeſe numquam recuperarunt: Antiochiæ vero eorum multitudo, qui Euſtathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter ſeſe, etiam ſine Epiſcopo conueniebant. Etenim cum exiguum tempus ſuperuixiſſet, defunctus eſt (vt cognouimus) Euagrius Paulini ſucceſſor. Hinc enim (vt opinor) extiterunt Epiſcopis delectus faciles, cum nemo ſeſe his opponeret. Populus igitur, prout vulgus conſueuit, paulatim & identidem his acceſſit qui ſub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] hæc Sozomenus. A

DISSIDIA ANTIOCHENAE ECCLESIAE QVANDO CONCILIATA.
a Theodoret. lib. 5. c. 35.
b Theodor. lib. 5. c. 23.

Ceterum perfectam concordiam, pacemq. redditam Eccleſiæ Antiochenæ poſt annos decem, cum ibi creatus eſſet poſt Porphyrium Alexander Epiſcopus, Theodoretus [a] auctor eſt: & quidem tunc temporis Innocentium Romanum Pontificem fuiſſe eiuſmodi iucundæ concordiæ ſequeſtrem, ſuo loco dicemus. Verum ante contigiſſe tradit [b] legationem Acacij Epiſcopi Berœenſis ad Romanum Pontificem, tumq. etiam iunctos pacis fœdere ait Flauianum & Romanum Pontificem. Sed cum id accidiſſe dicat poſt annos decem & ſeptem a conflata inter eos ſeditione, longe quidem ante hæc tempora id oportuit contigiſſe; cum tempore Iuliani Apoſtatæ ob Paulini electionem ea diſſidia inchoata fuiſſe, ſuperius ſit demonſtratum: a quo tempore, ſi decem & ſeptem numeres annos, in annum Domini trecenteſimum ſeptuageſimumnonum, quo Theodoſius imperare cœpit, rem rediges. ſed quæ tranſacta in ea cauſa fuerint inter Occidentales Epiſcopos, conſule dicta quarto Annalium tomo. Palladius [c] autem, poſt viginti annos initam concordiam inter Flauianum & Theophilum per eoſdem Acacium Epiſcopum Berœenſem & Iſidorum, affirmat, cum ait de Iſidoro: Noſti & ipſe virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, quæ viginti annis ſegregata fuerat beati Euagrij gratia, qui multa certamina in laboribus Eccleſiaſticis pertulit.] Quicquid ſit, quoue tempore Acacij & Iſidori ea legatio acciderit; illud exploratum eſt, vſque ad Innocentij tempora agitatam eſſe Eccleſiam Antiochenam diſſenſionum procellis. Sed ad Chryſoſtomum redeamus. B C

c Pallad. in dial. Vit. Chryſoſt.

CLERI CONSTANTINOP. MORES CORRIGVNTVR.
d Pallad. ibidem.

Ipſo primo in Conſtantinopolitanũ thronum ingreſſu, ad circumſtantes clericos conuertens oculos, quales eſſent cuiuſcumque eorum vitæ mores exquirens, probe cognitos habuit: atque confeſtim ad praua quæ eſſent amputanda, falcem correctionis immiſit. Quænam autem iſta fuerint, ex Palladio [d] in primis accipe, qui hæc ait: Ordinatus itaque Ioannes, paſtoris officium diligenter exequitur, rationali fiſtula experimentum ouium facere aggreſſus. Raro autem, ſed tamen neceſſario, virga correctionis vtens, ſermonem exacuit aduerſus fictam & non fraternam (vt eam appellant) ſed plane fœdam atque inhoneſtam vitam eorum ſacerdotum, qui mulieres, quas ſubintroductas vocant, ſecum habere vellent: aſſerens, comparatione mali, tolerabiliores eſſe lenones: Illi enim longe a medicinæ taberna ſeparati, ſeorſum habent qui ſua ſponte infirmi eſſe delegerunt; hi autem intra ſalutis officinam habitantes, ſanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo preſſa morbo, eaq. febre correpta, ægre ferebat.] At quiſnam prauus in nonnullos Eccleſiaſtici ordinis viros vſus irrepſerat? Lugendus plane, & omnibus lamentis dignus; quippe qui & meliorem Eccleſiæ partem non in Oriente ſolum, ſed etiam in Occidente corruperit. D

e Hieron. epiſt. 22.

DE AGAPETIS VIRGINIBVS PRAVVS VSVS.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus [e] de virginibus, quæ a charitate, ἀγάπη, nomen trahentes, quaſi ſpirituali amore coniunctæ, dicebantur Agapetæ ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, iſtæ huiuſmodi laudatores ſuos, & ſub virginali nomine lucroſius pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere. proh nefas! triſte, ſed verum eſt. Vnde in Eccleſiaſticis Agapetarum peſtis introijt? Vnde ſine nuptijs aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuiræ? eadem domo, vno cubiculo, ſæpe vno tenentur & lectulo: & ſuſpicioſos nos vocant, ſi aliquid extimemus. Frater ſororem virginem deſerit, cælibem ſpernit virgo germanum, fratrem quærit extraneum, & cum in eodem propoſito eſſe ſe ſimulent, quærunt aliorum ſpirituale ſolatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiuſmodi homines Salomon in Prouerbijs ſpernit, dicens [f]: Alligabit quis in ſinu ignem, & veſtimenta eius non comburentur? aut ambulabit ſuper carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] hæc ad Euſtochium: ſed & ad Oceanum ſiue ipſe, ſiue alius, dum de vita diſſerit clericorum [g]: Cum ergo, inquit, hoc genus a te non amputatur: das E

f Prouerb. 6.
g Apud Hieron. tom. 9. edit. ſ ibi.

repre-

A reprehendentibus te locum: ipſe te detrahentium moribus tradidiſti, ſi Agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falſum eſt. Si aliquis ſenſerit clericos habitare cum feminis, non credit eum eſſe caſtum.] hæc & alia id genus ibi.

Sed ad Chyſoſtomum redeamus: qui creatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, cum ſacras virgines inueniſſet, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis alijſq. viris, quam multus fuerit in his corrigendis, conſule duos libellos eodem argumento conſcriptos[a], quorum prioris hic eſt titulus, Quod regulares feminæ cum viris cohabitent.] poſterioris vero, Aduerſus eos, qui apud ſe fouent ſorores adoptiuas.] ſic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu ſe domi cuſtodire iactabant; de quibus ipſe prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vſque ad extremam ſenectutem incluſas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant B enim ſe cum illis rem habere: neque libidinis cauſa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas ſeruent. Sed ſi quis ab eis cauſam rogauerit; dicunt ſibi multas eſſe, ſed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quæ vel honeſta, vel idonea ſit, &c.] Hæc, inquam, cum vehementer Chryſoſtomus inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitaret, infenſos ſibi prorſus reddidit atque moleſtos clericos, ſeſe iam ab aduerſariorum partibus ſtatuentes.

a Extant tom. 5.

VELATA CONTVBERNIA VIRGINVM CVM VIRIS CHRYSOSTOMVS ABSTVLIT.

At quid inſuper hoc primo eius in ſedem ingreſſu Chryſoſtomus? ſubdit Palladius[b]: Poſt hæc (inquit) victum quoque caſtigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti ſtipendijs ſuis, nidores diuitum non ſequerentur; ne fumum huiuſce inſequentes libidinis, flammæ traderentur, aſſentatorum & paraſitorum inſtituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulſati, atque irritati, auctoribus calumniæ ſe coniungunt.] erant namque hi, qui C Præfectos alioſq. magiſtratus officijs frequentabant, a quibus lautis quoque menſis ſolerent excipi: quem prauum indecorumq. clericis vſum Chryſoſtomus abolendum curauit. De his quoque agens Socrates[c] ait: Itaque ſtatim in initio Epiſcopatus, cum aduerſus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus eſt, ac complures erga eum animo offenſiore eſſe, & tamquam nimis iracundum vitare cœperunt. Serapion illius Eccleſiæ diaconus, cur in omnium offenſioné incurreret, auctor profecto fuit; qui, præſente vniuerſo clero, contenta voce ſic illum affatus eſt: Numquam, o Epiſcope, iſtos pro arbitrio gerere poteris, niſi vna eademq. virga omnes coerceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Epiſcopum incendit. Epiſcopus non multo poſt complures ab Eccleſia, alium ob aliam cauſam, eiecit. Illi autem, vti in tam violento dominantium impetu vſu ſolet venire, contra eum conſpirare, & ad populum falſo criminari cœperunt.] D hæc Socrates. Sed rurſus Palladius de rebus ab eo hoc Epiſcopatus exordio geſtis:

b Pallad. dialog. de Vita Chryſoſt.

CHRYSOSTOMVS RESTITVIT DISCIPLINAM COLLAPSAM.

c Socrat. lib. 6. cap. 4.

SERAPION REFRACTARIVS.

Poſt hæc (inquit) Diſpenſatoris Eccleſiaſtici ſcripta relegens, inutileſq. Eccleſiæ ſumptus deprehendés, amputari hos protinus iubet. Acceſſit & ad ſolemnes Epiſcopi ſumptus inſpiciendos, inueniénſq. immodicam profuſionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum ſolatia præcipit: Et cum ſupereſſent pecuniæ, noua quoque infirmorum receptacula conſtruit, præficiens his duos ex ſacerdotum numero religionis ſummæ viros; & medicos & coquos & miniſtros, qui ſine vxoribus eſſent, eis ad obſequium ſtatuens, vt aduentantes hoſpites, morbo deprehenſi & eo maxime qui ſacer appellatur, curarentur, & ob ipſum bonum, & pro gloria Redemptoris.] hæc agens Chryſoſtomus, maluit ex prædeceſſoribus ſuis Gregorij Nazianzeni potius quam Nectarij ſectari veſtigia, illius in victu reuocans ſimplicitatem, huius vero, qui ex Præfecto fuerat creatus Epiſcopus, lu- E xum ablegans.

CHRYSOSTOMVS SVPERFLVOS SVMPTVS RESECAT.

Deinde (ſubdit auctor) viduarum aduocat agmen, ſolerte explorans, quæ non recte conuerſarentur inter illas: inueniénſq. nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiunijs ſtuderent, balneiſq. & exquiſitis abſtinerent veſtimentis, aut repetere maturato connubia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blaſphemaretur. Ad hæc Fideles quoque laicos hortabatur, vigilijs nocturnis in eccleſia inſiſtere: vxores autem eorum domi manere interdiu orantes, ideo quod viris die otium non eſſet. Hæc omnia quoſque negligentiores de clero contriſtabant totis noctibus dormire conſuetos. Poſt hæc autem aduerſus diuites linguæ exacuens gladium, animi puſtulas ſcindere aggreditur, faſtum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc eſt enim bellum quod aduerſus magiſtratus nimis ſoluto viuentes & ſublime ſapientes aggreſſus eſt, ex quo magnum ſibi ipſorum odium concitauit.

VIDVAE CHRISTIANAE IN VITAE INTEGRITATEM RESTITVTAE.

CHRYSOSTOMVS EVTROPIVM OBIVRGAT.

a Chryſoſt. in Eutrop.

Inter alios autem, qui eum Conſtantinopolim Antiochia accerſendum curauit, principemq. inter aulicos vendicarat ſibi locum, Eutropium perinfenſum ſibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum eſt) faſtum potentium inſectari cœpit, & priuatis quoque ſermonibus redarguere eorumdem in munerum editione profuſas expenſas; prout ex oratione in eum anno ſequenti habita, dum confugientem ad Eccleſiam excepit, ſatis apparet verbis illis[a]: Eccleſia a te hoſtiliter habita, expanſo ſinu te ſuſcepit; theatra autem magnis obſequijs a te culta, quorum cauſa ſæpius nobis infenſus fuiſti, & prodiderunt te, & perdiderunt. Attamen numquam deſtitimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Eccleſiam debaccharis, & te ipſum in exitium præcipitem agis. Et tu hæc omnia monita neglectum prætercurrebas. Et Circenſis quidem multitudo, exhauſtis in ſe tuis facultatibus, gladium in te acuit: Eccleſia vero tuo furore exagitata, vltro citroq. curſitat, ſi quo pacto te ex his caſibus implicitum extricare queat.] B.

EVTROPIVS QVID IN ECCLESIAE IVS PECCAT.

Sed quænam iſta, de quibus queritur Chryſoſtomus ab Eutropio in Eccleſiam fuiſſe commiſſa? violatum nempe fuit ab eo intemeratum hactenus ſacrum Eccleſiæ aſylum, dum non ſolum ad eam confugientes violenter abſtraxit, ſed & malus auctor extitit Arcadio ſanctionis ſacrilegæ conſcribendæ, qua iuberentur confugientes ad Eccleſiam extrahi: hæcq. hoc anno Conſtantinopoli contigiſſe, dies & Conſules duræ legis ſignificant, quæ ſic ſe habet:

b l. 3. de his qui confug. ad Eccleſ. C. Theod.

LEGE ARCADII, ECCLESIAE IMMVNITAS VIOLATA.

Si quis[b] in poſterum ſeruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet poſtremo publicis priuatisve rationibus inuolutus ad Eccleſiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo a clericis fuerit defenſatus; nec ſtatim, conuentione præmiſſa, priſtinæ conditioni reddatur. Decuriones quidem, & omnes, quos ſola ad debitum munus functio vocat, vigore & ſolertia iudicantium, ad priſtinam ſortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vlterius legem prodeſſe non patimur, quæ ceſſione patrimonij ſubſecuta, Decuriones eſſe clericos non vetabat. Sed etiam ij quos œconomos vocant, hoc eſt, eos qui Eccleſiaſticas conſueuerunt tractare rationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios eſſe conſtiterit, quos clerici defenſandos receperint, nec mox reddiderint exhibendos, &c. Dat. VI. Kalend. Auguſt. Mnizo, Honorio Auguſto quartum & Eutychiano Conſulibus.] C.

EVTROPIVS COGITVR CONFVGERE AD ECCLESIAM.

c Chryſoſt. homil. in Eutrop.

Porro qui huius ſanciendæ legis auctor fuit Eutropius, magna diuinæ prouidentiæ lance penſata iuſtitia factum eſt, vt idem anno ſequenti ad Eccleſiam confugere neceſſitate coactus, in ſe primum ſæuientem experiri legem diuina indignatione compulſus ſit: de eo enim ita Chryſoſtomus[c]: Præcluſit huius loci refugium, legibus ſcriptis, quibus hoc irritum facere conatus eſt. At nunc re ipſa didicit, quale ſit quod fecit, & ſuomet facto legem ſuam primus abrogauit, factus Orbis totius ſpectaculum: & ſileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere, ne qualia ego, patiamini. ſua calamitate alios docet: & altare hoc ipſo illuſtrem ex ſe ſplendorem emittit, ac venerationem ſibi comparat, quod leonem vinctum continet.] hæc & alia de miſerando Eutropij caſu Chryſoſtomus, cuius diligenti opera, eodem ferme tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduerſus Eutropium, quam ſequenti anno ipſe Chryſoſtomus habuit, ſaluum cuſtoditumq. ius Eccleſiaſticæ immunitatis omnibus ad Eccleſiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere. D.

LEGIS SANCIENDAE OCCASIO PENTADIA.

d Sozom. lib. 8. c. 7. & Socrat. lib. 6. c. 5. & alij in vita Io. Chryſoſtomi.

Quod rurſum ad huius ferendæ legis occaſionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, ſancita reperitur, occaſione Pentadiæ feminæ Conſularis; de qua iſta Sozomenus[d]: Sed quia neque præſenti potentiæ impendentia, neque contingentes humanarum rerum viciſſitudines conſiderabat, *Eutropius ſcilicet*: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipſum in his ad Deum confugæ ſupplices hærebant; in primis vero Pentadiam Timaſij coniugem, quem quidem potentem ac ſtrenuum ducem ille tyrannidis affectatæ condemnatum perpetuo apud Oaſim Aegypti exilio mulctarat. Sed ille quidem, ſiue quod ſibi defecerit, ſicut a quodam accepi; ſiue quod veritus ſit, ne quid ſibi grauius accideret, arenis illic inuolutus repertus eſt mortuus. Eutropij vero cura ſancitur lex præcipiens ne quis omnino ad Eccleſiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo poſt autem ipſe, quaſi Imperatoris coniugem contumelioſe tractaſſet, ex inſidijs impetitus, primus ipſe legem ſuam præuaricatus eſt, & ex Palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit, &c.] quæ enim reliqua ſunt de Eutropij E.

tragœdia

A tragœdia dicetur anno ſequenti, quo ea contigiſſe probantur. hic ſatis egiſſe de lege & eius auctore, & occaſione ipſius hoc anno ferendæ; agemus ibidem de eiuſdem legis abrogatione. Porro Pentadia iſta Timaſij Exconſulis vxor allecta fuit inter Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ diaconiſſas[b], vixitq. digno Chriſtianæ virtutis exemplo: ad quam extant eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi epiſtolæ[b], de quibus inferius.

Rurſum vero eodem ipſo die & loco, quo aduerſus Eccleſiæ immunitatem datum eſt ab Arcadio Imperatore ad Eutychianum reſcriptum; ad eumdem quoque, ad coercendam inſolentiam clericorum & monachorum, qui quaſi vi publica ab apparitoribus raperent reos cum ad ſupplicium ducerentur, iſta reſcripſit[c]:

Adductos ſupplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos cœnobitas vocant, per vim atque vſurpationem vindica-
B re liceat, aut tenere. Quibus in cauſa criminali, humanitatis conſideratione, ſi tempora ſuffragantur, interponendæ prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentius examinetur, vbi contra hominis ſalutem vel errore vel gratia cognitoris oppreſſa putatur eſſe iuſtitia: ea conditione, vt ſi Proconſul Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam noſtram, quam ad ampliſſimas poteſtates ſciant eſſe referendum. Eorum enim de his plenum volumus eſſe iudicium: qui ſi ita res eſt, & crimen exegerit, rectius poſſint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenſo, ad locum pœnæ ſub proſecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed ſciat ſe cognitor triginta librarum auri mulcta, primates Officij capitali eſſe ſententia feriendos, niſi vſurpatio iſta aut protinus vindicetur, aut ſi tanta clericorum & monachorum audacia eſt, vt bellum potius quam iudicium futurum eſſe exiſtimetur, ad cle-
C mentiam noſtram commiſſa referantur, vt noſtro mox ſeuerior vltio procedat arbitrio. Ad Epiſcoporum ſane culpam, vt cetera, redundabit, ſi quid forte in ea parte regionis, in qua ipſi populo Chriſtianæ religionis doctrinæ inſinuatione moderantur, ex his quæ fieri hac lege prohibemus, a monachis perpetratum eſſe cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectius, ſi quos forte ſibi deeſſe arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.] Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. IIII. & Eutychiano Coſſ.]

a Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chryſoſt.
b Ioan. Chryſoſt. epiſt. 14. & 94.
c L. 16. de pœnis. Cod. Theod. & l. 16. de Epiſcopali audien. Cod. Iuſt.

NE DAMNATI AD SVPPLICIVM ERIPERENTVR PIETATIS INTVITV.

Tantam vero licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Epiſcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, finxiſſe diximus[d] occaſione Conſtantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas ſententias Præſidum ab Epiſcopis poſſe reſcindi. Ceterum ſanctos Epiſcopos haud nouimus abuſos eſſe huiuſmodi impertita ſibi Conſtantini legibus auctoritate. Nam ſcimus S. Ambroſium[e] Mediolanenſem Epiſco-
D pum, & Flauianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, ſed ſupplicibus precibus pro huiuſmodi reis ſub Præſidum gladio periclitantibus egiſſe apud Imperatores; ſicut & monachos Syriæ eadem ex cauſa Antiochiam conceſſiſſe, eodemq. modo pro ducendis ad ſupplicium apud Præſides interceſſiſſe; ſic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis ſuis apud Præfectum Cappadociæ, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Præfectum; S. Hieronymum[f] etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem feciſſe; & S. Auguſtinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magiſtratus egiſſe.

d Annal. tom. 3. anno Dom. 324.
e Vide de his tom. 4. Annal.

EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIVSTITIAE.

f Hieron. in Apolog. aduer. Ruffin.

Vnde autem huius ſanciendæ legis Arcadio Imperatori manarit occaſio: ignoratur ipſa quidem; verum coniectura aſſequi poſſumus, id etiam ex magna Eutropij vnà cum iniqui-
E tate atque crudelitate potentia factum, vt cum aliquis manifeſte innocens duceretur, idem a clericis atque monachis tamquam vindicibus læſæ veritatis eriperetur: eiuſmodi enim caſibus, cum quid a Præſidibus tyrannice ageretur, ſacerdotes infracto vigore eiſdem reſtitiſſe, res geſtæ S. Nicolai Mirenſis Epiſcopi in Euſtathium Proconſulem Aſiæ, S. Ambroſij aduerſus Theodoſium, ſancti Baſilij aduerſus Modeſtum Præſidem, Chryſoſtomi in Eudoxiam, Syneſij Epiſcopi in Libyæ Præſides, & aliorum plurimorum ſanctorum Acta teſtantur.

Quam autem efficaces eſſe ſolerent apud Præſides preces Epiſcoporum, ex Auguſtino diſce, qui ad Marcellinum magiſtratum in Africæ gerentem ſcribens[g], illud inculcat, magna fiſus ſacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa, non arroganter dixerim: Audire te Epiſcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito inſignis atque cariſſime fili.] Quod ſi hæc pro reis damnatiſq. Circumcellionibus

g Aug. epiſt. 159.

QVANTA AVCTORITATE MAGISTRATIBVS IMPERARENT EPISCOPI.

Auguſti-

Auguſtinus præſtitit, quæ putas eum etiam egiſſe pro inſontibus apud Præſides? Agit A
a Aug. epiſt. 53.
de iiſdem in litteris ad Macedonium Proconſulem [a] datis: quibus & ſignificat, non ita poſci ab Epiſcopis delinquentiũ veniam, vt impuniti permaneant, ſed vt ad delictorum pœnitentiam reſeruentur: Nam quoſdam (inquit) quorum crimina manifeſta ſunt, a veſtra ſeueritate liberatos, a ſocietate tamen remouemus altaris; vt pœnitendo placare poſſint, quem peccando contempſerant, ſeq. ipſos puniendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, niſi, vt id quod mali fecerit, impunitum eſſe non ſinat.] hæc ipſe. Sed ad Eutropium, cuius occaſione in hæc defleximus, redeamus.

Quo magis res eius vndiquaque florentiſſimæ, nemine aduerſante, maioribus progreſſibus ſurgerent, adeo vt ipſe videretur in omnibus imperare Imperatori: eo amplius cum aulicorum omnium indigne ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum præcipue Gainæ ducis exercitus inuidiæ id ſtimulos acuit: ſecum verſantis, opera ſua Ruffinum Imperium inuadentem extinctum, & Arcadium iam ſub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio B ſtabilitum; ſed tamen totius rei geſtæ gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipſo ſibi

GAINAE CVM TRIBIGILDO DVCE TYRANNIS.

vendicante, tranſlata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatus, quibus de medio ipſum tolleret, machinari aggreſſus eſt dolos. Egit vero in primis cum Tribigildo barbarorum duce, ſanguine ſibi coniuncto, vt Aſiæ regiones moleſtijs infeſtaret: dum ipſe in eum profectus, turpi colluſione pugnare detrectat, cum eum obtinere facile potuiſſet, prætextum illum obtexens, nimirũ, haud vnico prœlio totius Romani Imperij aleam committendam. Sicq. colludens, neque diſſimulans, egit vt barbarus magnæ cœperit eſſe formidini. Sed poſt tandem, cum ſibi viſum eſt opportunum, detegi & ipſe voluit perduellis Imperij: cum eo deſperationis res Arcadij Imperatoris redactæ ſunt, vt quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogeretur. Sed quomodo pacta conuenta C primum in Eutropij interitum conuerſa ſint, dicemus anno ſequenti, quo ea omnia contigerunt.

b Sozom. lib. 8. c. 4.
c Socrat. lib. 6. c. 6.
d Zoſim. lib. 5.
e Eccl. 50.

Porro Gainæ & Trigibildi clades hoc anno illatas in Aſiam, cum Sozomenus [b] & Socrates [c], tum etiam Zoſimus [d] pluribus proiecuti ſunt. Ex quibus intelliges, quam opportune, collabenti & periclitanti Conſtantinopolitanæ ciuitati, vna cum vniuerſo Orientali Imperio conſuluit Deus [e], præficiendo illi Eccleſiæ hoc anno S. Ioannem Chryſoſtomum, qui melius quam Simon Oniæ filius deorſum iam labentem ſuffulſit domum, & ruinam minans corroborauit templum.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIACONI.

Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi a S. Porphyrio Gazæ Epiſcopo ad Arcadium Imperatorem aduerſus Gentiles Gazenſes negotium faceſſentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus ſpectat: cum per Eutropium Imperatoris cubiculo Præfectum negotium curatum ſit, penes quem erat ſumma rerum, quem anno ſequenti creatum Con- D ſulem conſtat cito nece ſublatum: & certum ſit, a Ioanne Chryſoſtomo Conſtantinopolitano Epiſcopo idem negotium eſſe ſuſceptum, qui hoc anno creatus eſt eius ſedis Antiſtes: dicere opus eſt, nec ante præſentem annum, nec poſtea eiuſmodi legationem contigiſſe, ſed hoc ipſo anno: nam nec ante præſentem annum fuit Chryſoſtomus Epiſcopus, nec poſt

f Apud Metaph. die 26. Febr. & Sur. tom. 1.

fuit ſuperſtes Eutropius cubicularius. Qui vero hac ipſa functus eſt legatione, ipſe ſcripſit hiſtoriam quàm fideliſſime Marcus [f] diaconus Gazenſis Eccleſiæ, quam intexuit Actis rerum geſtarum eiuſdem S. Porphyrij Gazæ Epiſcopi.

GAZENSES EPISCOPI.

Sed antequam rem aggrediamur, hic meminiſſe oportet, quæ ſuperius ſub Conſtantino, tertio Annalium tomo, & ſub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta ſunt, Gazenſes addictiſſimos Gentiliciæ ſuperſtitioni fuiſſe, eoſdemq. ſemper dire inſectatos eſſe Chriſtianos, qui apud illos verſabantur, temporeq. Iuliani tum Epiſcopum Aſclepam, tum E etiam S. Hilarionem præſtantiſſimum monachorum implacabili odio perſecutos. Qui vero in ea ciuitate Fideles erant perpauci, extincto Iuliano, ſub Chriſtianis Principibus, petierunt ſibi Epiſcopũ a Cæſarienſi Metropolitano, ſub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem poſt Aſclepam Irenionem, & poſt eum Aeneam, viros plane ſanctiſſimos, ac demum ſub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum a Ioanne Epiſcopo Cæſarienſi. Qui rogatus a Fidelibus Gazenſibus dari ſibi Epiſcopum; probe ſciens Apoſtolico homine potenti opere atque ſermone illam Eccleſiam indigere, qui iuges Gentilium perſecutiones tolerare, & vincere eos ad Chriſti fidem conuertendo valeret, eiſdem præfecit eumdem ſanctum Porphyrium patria Theſſalonicenſem, qui in Aegypto apud Scethim in adoleſcentia vitam monaſticam exercuerat annis quinque, totidem vero annos in Palæſtina, quo viſendorum locorum ſanctorum amore profectus erat: vbi tandem poſt multa

edita

A edita vitæ ſanctiſſimæ exempla, a Cyrillo (licet errore Prailius ſcribatur) eius Eccleſiæ Epiſcopo inuitus creatus presbyter, cuſtoſq. ligni ſanctiſſimæ Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accerſitum, reluctantem diu, idem Ioannes Cæſarienſis Antiſtes creauit Gazenſem Epiſcopum, annum ætatis agentem quadrageſimumtertium.

Quid autem hic a Gentilibus paſſus ſit, eius (vt dixi) diaconus Marcus, qui ipſi, iam cum monachus eſſet, diſcipulus atque miniſter inhæſerat, memoriæ commendauit, ſimplici quidem ſtylo, ſed veritatis candore præclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio geſtas ad obitum vſque proſecutus eſt. Nos vero omiſſis reliquis, ea tantum quæ a tempore Epiſcopatus a Gentilibus Gazenſibus paſſus eſt, quorum occaſione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, perſequemur. Atque in primis quæ in eum impij Idololatræ pagorum Gazenſium, cum primo Gazam aduenit ordinatus Epiſcopus, perpetrarunt: Prope Gazam PORPHYRIVS GAZENSIS EPISCOPVS QVAE A GENTILIBVS PASSVS.
B (inquit) pagi ſunt in via, qui dediti ſunt cultui ſimulacrorum. Eorum vero incolæ conſulto totam viam ſtrauerant ſpinis, & vallis impedierunt, vt non poſſent aliqui tranſire: effuderunt autem cœnum, & alijs male olentibus fumis vaporarunt, vt nos fœtore ſuffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conſeruati, circa horam nocturnam ingreſſi ſumus ciuitatem.] & poſtea:

Accidit autem vt illo anno eſſet ſiccitas & defectus pluuiæ. Ciues vero omnes id adſcribebant ingreſſui beati Porphyrij, dicentes: Nobis reſponſum dedit Marna, fore vt Porphyrius eſſet auctor malorum ciuitati.] vetus hoc erat Gazenſium idolum, cui auguſtiſſimum templum antiquitus ædificatum, ſub Theodoſio Imperatore (vt ſuo loco diximus) clauſum tantum, numquam autem ob præſtantiam molis dirutum fuerat: illud vero rurſum Præfectorum indulgentia apertum Gazenſes ingrediebantur. Cum autem (inquit Marcus) per- GAZENSES FRVSTRA SVPPLICANT MARNAE.
C geret Deus non pluere primo menſe, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam ſecundo, qui dicitur Epilleos; omnes affligebantur. Congregati autem Idololatræ in Marnæo, multa ſacrificia & multas preces faciebant ea de cauſa. Dicebant enim Marnam eſſe dominum imbrium (Marnam vero dicunt eſſe Iouem) Cum autem perſeueraſſent ſeptem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum deſpondentes, reuerſi ſunt ad ſua opera, nulla re effecta.

His ſic factis, congregati Chriſtiani cum viris & feminis & pueris numero ducentis & octoginta, rogarunt ſanctum Porphyrium, vt cum eis egrederetur, & precaretur, vt demitteretur pluuia: iam enim erat fames: eoq. magis, quod Beati ingreſſui adſcriberent ſiccitatem.. Perſuaſus autem ſanctus, cum indixiſſet ieiunium, iuſſit omnes veſpere congregari in ſancta eccleſia, vt illic vigilias perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta pre-
D ces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cum autem eſſet mane, accepto PROCESSIO A PORPHYRIO INSTITVTA.
ſigno venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egreſſi ſumus cum hymnis ad antiquam eccleſiam, quæ eſt a parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificaſſe ſanctiſſimum ac beatiſſimum Aſclepam Epiſcopum, qui multas ſuſtinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta ſcripta ſunt in paradiſo deliciarum. Cum ergo fuiſſemus in dicta eccleſia, illic quoque fudimus totidem preces: & illinc egreſſi, iuimus in ſanctum Martyrium glorioſi martyris Timothei, in quo repoſitæ ſunt etiam aliæ reliquiæ Mauris martyris, & Thees, quæ relata eſt in numerum confeſſorum. Cumq. illic feciſſemus totidem preces & genuflexiones, reuerſi ſumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua proſequamur, obſerua tu in his omnibus veteris Eccleſiæ ritus, nempe vſum proceſſionis præuio ſigno Crucis, vigilias, & genuflexiones. Subdit vero ipſe:

E Cum autem fuiſſemus circa ciuitatem, inuenimus eam clauſam (erat vero hora nona) Idololatræ enim hoc fecerunt, volentes diſſipare populum, ne perficeremus ſupplicationes. Cum autem manſiſſemus duas horas ante portam, & nemo eſſet qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletuſq. & ineffabiles lacrymas, maxime ſancti viri: motus miſericordia, quomodo tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Auſtrum, & nubibus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, ſimulatque Sol occidiſſet, & decidit multus imber, vt exiſtimarentur non guttæ, ſed grando de cælo deijci. Nos autem præ magno gaudio propemodum non ſenſimus: Nos enim eramus inuicem complexi. CHRISTIANI EXCLVSI AB VRBE PLVVIAM IMPETRANT.
Quidam vero Gentiles cum aſpexiſſent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidiſſent, nobis portam aperuerũt: commixti ſunt nobiſcum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiſcum in ſanctam eccleſiam; & illinc Beatus eos dimiſit in pace, Chriſti ſignatos ſignaculo. Erant autem numero viri GENTILES AD CHRISTVM CONVERSI.
centum

centum vigintiſeptem, & feminæ trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus A erant puellæ quinque. Nos autem cum feciſſemus perfectam gratiarum actionem, receſſimus vnuſquiſque domum cum gaudio & pace.

DE PLVVIA OBTENTA PRECIBVS CHRISTIANORVM.

Tanta quippe pluuia deſcendit illa nocte & altera die, vt omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimæ erant conſtructæ ex lateribus. Pluit ergo Dominus noſter Ieſus Chriſtus aſſidue ab octauo Lydenæi vſque ad decimum. eſt autem apud eos Lydenæus, qui apud Romanos Ianuarius: præcedunt autem quinque diebus eorum menſes, Romanos. Vndecimo vero die peregimus Theophaniorum diem Domini Ieſu Chriſti cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quæ nobis fecit eius benignitas. Acceſſerunt autem gregi Chriſti eodem anno, præter illos centum vigintiſeptem, alij quoque centum quinque.] hæc de his Marcus diaconus. Quod vero ad ſiccitatem pertinet: non ſicut noſtræ regiones, hieme lætatur ſerena Palæſtinum ſolum, illud præſertim B quod Aegypto proximum eſt, vt Gaza confinis eiuſdem: penes quos hibernalis ſiccitas certam parit frugum ſterilitatem; vnde & diuina benedictio exiſtimatur, cum abundantes imbres terram proluunt. hinc illud Iſaiæ[a]: Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas, immittentes pedem bouis & aſini.]

a Iſai. 32.

Quæ autem poſt hæc ſecuta fuerint, vt opus eſſet aduerſus Gazenſes Gentiles per legatos expoſtulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij vero Idololatræ non ceſſabant inſidiari Beato & alijs Chriſtianis. Quando enim eis Præſes obtingebat Gentilis, cum vel pecunijs corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem perſuaſum, inducebant vt vexaret Chriſtianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis veniebat afflictio. Aſſidue ergo noctu & diu rogabat benignum & clementem Deum, vt eos ab errore conuerteret ad ſuam veritatem.] Quid vero poſt hæc admiſerint in famulum C eius Barocham nomine, virum maxime pium, idem tradit, cum ſubdit: Cum autem iuiſſet Barochas ipſe aliquando in vicum propter canonem Eccleſiaſticum, non procul a ciuitate; erat autem is qui canonem debebat, Idololatra: cum vero ab eo canon exigeretur, isq. vellet rem protrahere & differre, & ex eo nata eſſet inter eos contentio: accerſit impius agricolas quoſdam eius pagi ei ſimiles, & incipiunt verberare clauis beatum Barocham; & exportantes eum ſemimortuum proiecerunt extra pagum in ſolitudinem: illic vero iacebat mutus & nullo ſenſu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, tranſit per illum locum Cornelius diaconus cum alijs duobus Chriſtianis: et cum inueniſſent ipſum Barocham, & eum cognouiſſent, importarunt in ciuitatem. Cum vero Idololatræ eum vidiſſent portari, arbitrati eſſe mortuum, conuerſi ſunt in furorem, propterea quod exiſtimabant eſſe abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cum eum vi eripuiſſent ab D humeris eorum qui ipſum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Chriſtianos; & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum.

BAROCHAS MALE HABITVS A GENTILIBVS.

Interim autem renunciant quidam fratres beato Epiſcopo. Is vero conturbatus me accerſit, & alios tres fratres qui inuenti ſunt apud ipſum, & dicit nobis: Confidentes concurrite, o fratres: eſt enim tempus martyrij. Poſtquam autem peruenimus ad locum vbi ligarant Beatum: concurrit populus: & alij quidem ſanctiſſimum Epiſcopum afficiebant contumelijs: alij vero videntes eius tolerantiam, & quod cum contumelijs afficeretur, non iraſcebatur, ſed rogabat vnumquemque, dicens, ne ſic probris & contumelijs afficerent corpus quod eſt obnoxium ijſdem affectionibus; fiunt noſtrarum partium, & in ſe inuicem conuertuntur ad plagas vſque. Nos autem cum multam vidiſſemus confuſionem, portantes pium Barocham, diſceſſimus in ſanctam eccleſiam. Poſtquam vero vidimus E eum adhuc ſpirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam veſperam & noctem intenſæ preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus vero Epiſcopus non ceſſabat lacrymari, & Deum pro ipſo rogare: ſciebat enim qualis eſſet eius diuinus zelus. Cum autem vidiſſet Deus lacrymas ſancti Pontificis & preces populi (cum enim exiſtimabant vt alium Phinees aduerſus Idololatras) accelerauit ei ſuam miſericordiam, & illa nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari ſibi potum.

BAROCHAS PRECIBVS PORPHYRII CVRATVR.

Ego autem qui ei aſſidebam, ſtatim cucurri, vt renunciarem beato Epiſcopo. Præ magno enim gaudio oblitus ſum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillæ[b] tempore beati Petri, quando audita voce eius, præ gaudio non aperuit oſtium, ſed eum dimittens, primum annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque paſſus ſum. Cum id autem beatus audiſſet Epiſcopus, non fuit victus ab animi affectione, ſed perſeuerabat in precibus.

b Act. 12.

A bus. Nos autem cum intellexiſſemus eius firmitatem atque conſtantiam, eum mittentes, receſſimus ego & pius Cornelius diaconus; aſſidebat enim mecum beato Barochæ. Poſtquam autem impleuit preces & omnem conſequentiam ſanctiſſimus Epiſcopus, ipſe quoque nobiſcum ſedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id eſſet paſſus ab initio. ipſe vero narrauit nobis omnia. Dum nos autem conſultaremus quid eſſet faciendum, fit mane. Et ecce Defenſor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphanio, & alijs multis venientes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intuliſtis mortuum in ciuitatem, cum patriæ leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuiſſe mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Epiſcopum. Nos vero cum tumultum audiuiſſemus, egreſſi ſumus: & cum nos vidiſſent, cœperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cum autem eos qui erant *GENTILES SÆVIVNT IN PORPHYRIVM*

B ex populo vocaſſemus in teſtimonium, ſanctiſſimus Epiſcopus os nobis obſtruebat, vnumquemque rogans & admonens ne iraſcerentur tam inconſiderate. Illi vero impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum ſanctum afficiebant contumelia.]

At plane mirandum poſt hæc accidit, cum pro defenſione ſuorum Deus armauit infirmiorem, nempe Barocham, quem paucas ante horas pene extinctum deplorarant: etenim ex his quæ præceſſerunt & ſubſecuta ſunt, ea omnia diuino adſcribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cum igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: ſurgitq. & arripit fuſtem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus vero illos inuaſit metus, vt inciperent cadere vnus ſuper alium, fugientes: eoſq. eſt perſecutus vſque ad id quod tunc erat Marnæum: reuertiturq. cum ma- *BAROCHAS QVID IN GENTILES.*

C gna victoria nouus noſter Sampſon, ſtratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipſum timebant Idololatræ, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hic maius illud conſideratur miraculum, quomodo non in eum magiſtratus etiam in fugam conuertentem vniuerſa ciuitas inſurrexerit: vt plane nihil ſit quod dici poſſit, niſi illud occinere[a]: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robuſtos Moab obtinuit tremor.] viſum eſt enim illis, mortuum aduerſus ipſos pugnare, atque pluſquam humanis viribus armaſſe dexteram: ſibi vero conſultius eſſe putarunt fugere, quam luctari cum laruis. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetratam, memor Phineem[b] vna cum eius poſteris a Deo ob zelum mercedem perpetui ſacerdotij conſecutum, ipſum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo ſimul & Marco huius ſcriptionis auctore, qui hæc de his ſubdit: Breui autem poſt tempore di- *a Exod. 15.* *b Num. 25.*

D gnati ſumus ordine diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem plane indignus qui eum aſſequerer, ille vero meritiſſimo iure id aſſecutus.]

Hæc quidem omnia præceſſerunt legationem, cum S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, ſolicite proſpecturus, eumdem Marcum diaconum ad Imperatorem Conſtantinopolim legat. Sed præſtat audire ipſum hæc omnia exactiſſime deſcribentem: Videns (inquit) ſanctus Pater noſter Porphyrius nefaria quæ quotidie fiebant ab Idololatris, ſtatuit me mittere Byzantium, vt peterem ab Imperatoribus, vt dirueerentur templa ſimulacrorum: Gazæ enim adhuc maxime celebrabatur quod vocatur Marnæum. Et ſcriptis litteris ad Epiſcopum Conſtantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & ſpatio viginti dierum eo peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audiuiſſet, id ſignificauit Eutro- *LEGATIO MARCO DECERNITVR.*

E pio cubiculario, qui tunc erat aſſiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumq. ei legiſſet epiſtolas beati Epiſcopi, & petijſſet ab eo vt concurreret cum litteris: acceptis ab eo promiſſis, exijt, & dixit mihi: Quieto animo eſto, o fili: ſpero enim in Dominum Chriſtum, quòd ſuam, ſicuti ſolet, ſit facturus miſericordiam. Ego vero non ceſſabam quotidie eumdem admonere Ioannem. Ille autem mittebat, & inſtabat Eutropio.

Septem vero poſt diebus pronunciatur edictum Imperatoris, vt clauderentur ſimulacra Gazæorum ciuitatis, & ne conſulerentur amplius. Traditur autem hoc iuſſum in manus cuiuſdam Hilarij hominis Coadiutoris Magiſtri Officiorum. Ego vero tribus poſt diebus egreſſus ſum Byzantio, & ſpatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæorum, ſeptem diebus præueniens Hilarium. Inueni autem ſanctiſſimum Porphyrium ægrotantem. *RESCRIPTVM IMP. RESCRIBIT ADVERSVS IDOLA.*

Poſtquam vero ei tradidi reſponſum beatiſſimi Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, & id legit: lætitia affectus, conualuit a febre. Dicebat autem ſe in morbum incidiſſe ex

multa afflictione Idololatrarum. Septem vero poſt diebus venit dictus Hilarius habens A
duos Commentarienſes Conſulatus, & multos auditores ex Azoto & Aſcalone, & omnes miniſtros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis ſatiſdatione, oſtendit eis diuinum edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euerſis omnibus quæ erant in eis ſimulacris, ea clauſit: Marnæ vero ſimulacrum ſiuit latenter conſuli, pro eo plurimis acceptis pecunijs. Rurſum autem faciebant vt ſolebant Idololatræ nefaria.] Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui quærebatur, optimum conſecutæ, ſed miniſtri auaritia omnino fruſtratæ. Quomodo autem, Chriſtianos iterum laceſſentibus Ethnicis, ipſe Porphyrius poſt annos tres contulit ſe ad Imperatorem pro demolitione Marnæi delubri, ſuo loco dicturi ſumus. Quod vero ſpectat ad S. Ioannis Chryſoſtomi officium aduerſus idololatriam Gazenſium impenſum; plurimum ipſum laboraſſe, vt & in Phœnicia eam extirparet, ſuo loco dicemus. B

HILARII AVARITIA IRRITVM REDDIT EDICTVM PRINCIPIS.

Ceterum quantumlibet cupiditate Hilarij caſſa prorſus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuerſione Gentilium trophæa ſæpe referret. Nam ſubdit ibidem Marcus diaconus de Aelia nobiliſſima femina patiente, quæ cum fœtum non poſſet emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, a Porphyrio accepta poteſtate eam curandi, liberata eſt: Cum ei (inquit) nutrix voce magna corã omnibus ait: Dicit magnus ſacerdos Porphyrius: Ieſus Chriſtus filius Dei viui te ſanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cum valde eiulaſſet, edidit fœtum viuum. Omnes autem qui illic ſunt inuenti, obſtupefacti, exclamauerunt: Magnus eſt Deus Chriſtianorum: magnus eſt ſacerdos Porphyrius. Die autem ſequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes neceſſarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Chriſti ſignaculum. Beatus vero cum eos ſignaſſet, & feciſſet catechumenos, dimiſit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent ſanctæ Eccleſiæ: & paulo poſt cum omnes catecheſi inſtituiſſet, baptizauit eos, necnon etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui vero fuerunt illuminati propter occaſionem mulieris, erant numero ſexagintaquatuor.] Sicq. hoc modo tum Chriſtus de Ethnicis triumphauit hoc ipſo anno; poſt triennium vero demolitione Marnæi perfectam fuit victoriam conſecutus. quomodo autem id acciderit, ſuo loco dicemus. C

GENTILES CHRISTI VIRTVTE CONVERSI AD FIDEM.

IESV CHRISTI ANNVS	ANASTASII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
399.	2.	5.

D

ANno, qui ſequitur, Chriſti trecenteſimo nonageſimonono, Conſulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verum alterum Conſulum tantum, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta.

Sed ad limen anni huius paululum conſidens remoretur oratio, antequam vlteriora ſcrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, ſpectat: Chriſtianus hic erat, & adeo eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile princeps. Quantum autem huic S. Auguſtinus tribuerit, & ſibi cum prætulerit, ipſum audi[a]: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipſis inſignibus muneribus fortunæ, &, quod ante omnia eſt, mente præſtantiſſimus Theodorus, quem bene ipſa noſti (*matrem enim ſuam alloquitur*) id agit, vt & nunc & apud poſteros nullum genus hominum de litteris noſtrorum temporum iure conqueratur. Mei autem libri, ſi quorum forte manus tetigerunt, lectoq. meo nomine, non dixerint, Iſte quis eſt? codicemq. proiecerint: ſed vel curioſi, vel nimium ſtudioſi, contempta vilitate liminis, intrare perrexerint, me tecum philoſophantem non moleſte ferent.] hæc Auguſtinus, qui ad hunc ipſum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum ſcripſit de Beata vita: de quo in Retractationum commentario[b], dum eiuſdem Theodori meminit; Diſplicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipſum ſcripſi, quamuis docto & Chriſtiano viro, plus tribui quam deberem.] qui & alibi[c] eiuſdem meminit Conſulatus. E

DE MANLIO THEODORO CONSVLE.

a Aug. de ordin. lib. 2. c. 21.

b Aug. retract. lib. 1. c. 2.

c Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.

d Claud. de Conſul. Theod.

Sed & Claudianus[d], quamuis Ethnicus, cum tamen Panegyrim de eiuſdem Theodori

Conſulatu

A Conſulatu cecinit, dum hominem ex diuerſorum magiſtratuum functione commendat, celebrat atq. virum omnibus ſcientijs erudirum & eloquentiſſimum omnium; virtutem eius animi præ ceteris extulit; a cuius præconio auſpicatus carmen, ita præcinit: LAVDES MANLII THEODORI.

Ipſa quidem virtus pretium ſibi, ſolaq. late
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus vllis
Erigitur, plauſuue petit clareſcere vulgi.]

Et poſt multa de eodem virtutis merito ab Honorio in ordinarium Conſulatum euecto, deq. Honorio Imperatore, qui eum creauit Conſulem, hæc addit:

Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno,
Depoſuitq. ſuas, te ſuccedente, curules.
Creſcite virtutes, fœcundaq. floreat ætas.
B *Ingenijs patuit campus: certumq. merenti*
Stat fauor: ornatur proprijs induſtria donis.
Surgite ſopita, quas obruit ambitus, artes.
Nil licet inuidiæ, &c.]

Fuiſſe autem Theodori lucubrationes exculriſſimas, idem Claudianus affirmat, & inter alia de Geneſi & partibus animæ; de quibus ipſius lucubrationibus idē ipſe paulo ſuperius: SCRIPTA THEODORI.

Vel quis non ſitiens ſermonis mella politi,
Deſerat Orphæos blanda teſtudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per ſingula talem
Cernimus, & ſimiles agnoſcit pagina mores.]

C hæc & alia plurima de ipſo Claudianus, ad quem lectorem reijcimus. Tali tantoq. Manlia priſca gens, Chriſto coniuncta, illuſtrata creuit honore, cum eum tum noſtri, tum exteri in Theodoro plurimum commendarint. Sed dolemus clariſſimi viri ſcriptorum monumenta eſſe deperdita. Hactenus vero de altero Conſulum Romæ creato.

Porro qui in Oriente ab Arcadio Conſul collega creatur Eutropius, quod eunuchus, ſeruiliſq. generis, & perditis moribus eſſet, minime dignus habitus eſt vt Latinis Conſularibus Faſtis adſcriberetur. Ad ipſum enim alludens hæc Claudianus [a]: DE EVTROPII CONSVLATV PROBROSO. a Claud. de Conſulatu Theodori.

——— *Non hic violata curulis,*
Turpia non Latios inceſtant nomina Faſtos.
Fortibus hac conceſſa viris, ſolitq. gerenda
Patribus, & Roma numquam latura pudorem.]

D Videas enim in antiquis marmoribus inciſis inſcriptionibus hunc annum nonniſi Theodori Conſulatu ſignari, ſicut etiam & Honorij Imperatoris reſcripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Conſulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipſius quoque e Faſtis expunctum eſt nomen, vt idem Claudianus [b], necnon Socrates atque Sozo menus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterum claudicans altero pede annus, felicior tamen ope diuina cucurrit. b Claud. in Eutrop. lib. 2.

Certe quidem pro monſtro habitum eſt, vt eunuchus aſſuetus gynecæis, ſummum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præſertum iunctus collegæ Conſul eligeretur. vnde & merito idem vates [c]: c Claud. in Eutrop. lib. 1. in princ.

Omnia ceſſerunt eunucho Conſule monſtra.
Heu terra caliq. pudor: Trabeata per vrbes
E *Oſtentatur anus, titulumq. effeminat anni.*]

Ante Conſulatum autem, cum & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adeo eminebat Eutropius ſummæ potentiæ ſplendore coruſcus, vt in ipſum potius quam in Arcadium conuerſi eſſent omnium ſimul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas [d], poſt recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc ſubdit: Sub Eutropio eunucho tutore Arcadij * Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & potentiam adeo creuit atque auctum eſt, vt nonnulli iam barbari cum eunuchi fieri vellent, & ſe Eutropios fore ſperarent, vita priuati ſint vna cum teſtibus, etiam Eutropio amiſſo. Aureæ ſtatuæ ipſi paſſim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illuſtrabantur ſplendidiora tota vrbe.] hæc ipſe. POTENTIA EVTROPII. d Suidas verbo ἐυνοῦχος. * Theodoſij

Quod enim in ſacris Prouerbijs eſt [e]; Contremiſcere terram per ſeruum cum regnauerit: ita plane accidit Eutropio eunucho ad turpem vſum ſæpius vendito, ac tandem dominium e Prouerb. 30.

nium aſſecuto : ſed & diuinæ quoque Scripturæ conſentientia de eo Claudianus his A
verſibus [a]:

[a] *Claud. in Eutrop. lib. 1.*

EVTROPIVS, EX IMO AD SVMMVM EVECTVS.

Aſperius nihil eſt humili, cum ſurgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: deſæuit in omnes,
Vt ſe poſſe putent. Nec bellua tetrior vlla eſt,
Quam ſerui rabies in libera colla furentis, &c.]

Addita vero potentia cum ſæuitia, incenſa ſemper ardens in eo fax, totum plane Orientale peſſumdedit Imperium. Tolerauit tamen omnia iſta Deus, quouſque profanus ſacra non tetigit: cum vero & ad altare miſeros confugientes crudelitas & impietas eius inuaſit, protinus diuinam in ſe vindictam ſenſit armatam. At quomodo id acciderit, iam aggredimur enarrare.

GAINAS IN ARCADIVM ARMATVR.

QVID GAINAS IN EVTROPIVM.

[b] *Zoſim. lib. 5.*

Cum Eutropius multa arte quæſitum & induſtria ancupatum tandem Conſulatum adeptus eſſet; mox infelix neſciens in ſummo honore ſummam ſibi ignominiam comparauit. B
Etenim (quod Zoſimus & alij teſtantur) etſi antehac Gainas in Arcadium parum æquo eſſet animo, quam ob cauſam tot tumultus per Tribigildum excitarat in Aſia: audito autem Eutropium ſibi infenſiſſimum hoc anno ad Conſulatum vſque proucctum, maiori æſtuans ira, furore barbarico debacchatus in Aſiam potentia Tribigildi fœdere ſibi coniuncti, eo tandem deſperationis res Imperij Orientalis adegit, vt coegerit Arcadium Imperatorem, quas ipſe vellet pacis conditiones ſubire. Cum barbarus ferox animo, fretus viribus Tribigildi, quem ſuo moderabatur arbitrio, inter alias pacis conditiones illam licet indignam Imperatore, iuſtam tamen Eutropio, præſcripſit Arcadio, nempe vt ſibi ille dederetur Eutropius Conſul. Zoſimus enim rem geſtam ſic narrat [b]:

EVTROPIVS CONFVGIT AD ECCLESIAM.

Poſtulata vero a Gaine, *ab Imperatore ſcilicet*, hæc continebant, vt malorum omnium C
auctor Eutropius ſibi dederetur, in quem ipſe ſtatueret quicquid vellet. His auditis Arcadius, & accerſit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius curſu ad Chriſtianorum Eccleſiam pergit, quæ ab illo tempore ius aſyli conſecuta retinet.] Opus habuit confugere ad Eccleſiam, qui haud pridem (vt vidimus anno ſuperiori) ius Eccleſiæ ſuperba licentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chryſoſtomus, qui miſerrimum altaris prenſantem baſim protexit: nec ſiuit inde a ſatellitibus abſtrahi hominem, niſi appoſito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ ipſum Eutropium. Acta ſunt hæc paulo poſt Paſchatis dies, cum Imperator, milites, atque populus communibus votis ac vocibus necem Eutropij conclamaſſent. Sed cum Imperator audiſſet ipſum ad Eccleſiam confugiſſe, religione repreſſus, veluti diuinitatis quibuſdam fulgoribus repercuſſus, continuit ſe; immo & furentes adhuc milites, habita oratione, compeſcuit, ne in Eccleſiam ad necem hominis auderent irrumpere. D

CHRYSOSTOMVS COHIBET POPVLVM NE INSILIAT IN EVTROPIVM.

Populus tantum, cui patebat Eccleſia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium flagrabat, in eum infeſto agmine inſiliret, vt compeſceretur, eſſe reliquum videbatur. Sed quomodo quis exundantem torrentem aquarum imbribus momento temporis exiccare, vel retrorſum flectere humanis viribus valuiſſet? Præſtitit id tamen diuina virtute Chryſoſtomus, pollens viribus eloquentiæ: ſuggeſtumq. conſcendens, ſilentium manu indicens, concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primum verſatus eſt, vt in Eutropium inuectus, eum omnium miſerrimum populo oſtentaret; vt ſic illud, quod conabatur, efficeret, nempe vt eum ad eius commiſerationem inflecteret, ageretq. vt pro eius vita rogaret, qui in ipſius caput inclamans, nuper in Eccleſiam ingreſſus erat. Porro Socrates, ſiue alij qui animi Chryſoſtomi conſilium minime perpenderunt, ſane impudenter arrogantiæ ſancto Epiſcopo notam inurunt, quaſi ſuperbe nimis in miſerum humi proſtratum Eutropium inſultarit. Vt igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Antiſtitem: hic recitanda eſt ipſa tunc obitet dicta concio; ex qua prudens lector intelliget, quam miro vſus eſt eloquentiæ artificio, vt in Eutropium concitatum populum mitigaret. Quod & egregie præſtitit: vſque adeo, vt furore depoſito, pro miſerando Eutropio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Regem pariter expetierit. Sed hic ipſam admiratione maxime dignam reddamus orationem, ab exceptoribus tunc, vt ſe habet, ex more conſcriptam. eſt autem huiuſmodi: E

ORATIO CHRYSOSTOMI IN EVTROPIVM.

Si vmquam antea, nunc maxime licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Vbi nunc inclytus ille Conſulatus ſplendor? Vbi illuſtres illi faſces? Vbi applauſus illi ac choreæ, epulæq. & feſti conuentus? Vbi coronæ & aulea? Vbi ſtrepitus vrbis,

& illæ

A & illæ Circenſium ſpectatorum fauſtæ acclamationes & adulationes? Omnia illa prætererunt: procella vehemens folia deiecit, arborem ſpoliatam reddidit, iam radicitus vacillantem: tantaq. vis venti impacta eſt, vt cum neruos eius vniuerſos concuſſerit, tum ipſam funditus proſternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi compotationes & cœnæ? Vbi paraſitorum examen, & merum per totam diem exhauſtum, variæq. coquorum artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere aſſueti? Omnia illa nihil niſi nocturnum ſomnium fuerunt, appetente die, euaneſcens: flores fuerunt verni; vere exacto, marcuerunt omnia: vmbra erant, & prætererunt: fumus erant, & ſoluta ſunt: bullæ erant, & dirupta ſunt: araneæ erant, & lacerata ſunt. Quapropter ſpirituale hoc dictum occinamus, indeſinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc enim dictum in parietibus, in veſtibus, in foro, in ædibus, in vijs, in feneſtris, in ianuis, B ſed potiſſimum in vniuſcuiuſque conſcientia continenter inſcriptum eſſe oportet, omniq. tempore cogitationi obuerſari: quandoquidem negotia fraudulenta, & perſonata ac inimica veritatis opinionem apud pleroſque ſibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœna, in cœtu hominum, quemque proximum ſuum compellare oportebat, idemq. ab illo viciſſim audire, nempe, Quod vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non aſſidue tibi dicebam, fugitiuas eſſe diuitias? tu vero nos non ferebas. An non dicebam, fugitiui ſerui eas naturam habere? tu vero credere nolebas. Ecce experientia docuit, quod non ſolum fugitiuæ & ingratæ, ſed homicidæ etiam ſunt, vt quæ in metum te nunc conijciunt. Nonne dicebam tibi, cum me indeſinenter obiurgares vera monentem, quod ego tibi potius amicus eſſem, quam adulatores, ego redargutor maiorem tui curam gererem, quam qui tibi omnia obſequerentur? Nonne & hoc addebam, fide di- C gniora eſſe vulnera ab amicis, quam vltro ſe ingerentia oſcula inimicorum? Si mea vulnera tuliſſes, haudquaquam tibi illorum oſcula hoc exitium attuliſſent: mea enim vulnera ſanitatem afferunt; illorum oſcula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuaſq. laudes paſſim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deſeruerunt tuam amicitiam, ſuam ſecuritatem tuis periculis quærunt. At non tales nos: ſed & tunc, quamuis ægre ferentem, non deſtituimus, & nunc collapſum protegimus, & curamus. Eccleſia a te hoſtiliter habita, expanſo ſinu te ſuſcipit: Theatra autem magnis obſequijs a te culta, quorum cauſa ſæpius nobis infenſus fuiſti, & prodiderunt te & perdiderunt. Attamen numquam deſtitimus hiſce verbis alloqui: Cur iſta facis? In Eccleſiam debaccharis, & te ipſum in exitium præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circenſis quidem D multitudo, exhauſtis in ſe tuis facultatibus, gladium in te acuit: Eccleſia vero tuo furore exagitata, vltro citroque curſitat, ſi quo pacto te ex his caſibus implicitum extricare queat.

Invectiva in Eutropium.

Et hæc nunc dico, non quo proſtrato inſultem, ſed quòd eos qui adhuc ſtant, tutiores reddere cupiam: nec vt plagam vulnerati refricem, ſed vt nondum vulneratos in ſanitate conſeruem: non vt iactatum fluctibus demergam; ſed vt eos qui ſecundis auris nauigant, erudiam, ne forte cum ipſo nauigio in profundum deferantur. Quo autem modo caueri poſſit? nimirum ſi rerum humanarum mutabilitates conſideremus. Si enim iſte mutationem timuiſſet, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iſte nec domeſticis nec alienis conſilijs corrigi potuit: vos ſaltem, qui diuitijs extollimini, huius calamitatem in veſtrum profectum conuertite. Nihil enim eſt humanis rebus infirmius: quapropter quo- E cumque nomine earum vilitatem ſignificaueris, minus quam pro rei veritate dixeris; vel ſi fumum eas, vel fœnum, vel ſomnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nominaueris: vſque adeo ſunt fragiles, & magis nihili, quam nihil ipſum. Quod autem non ſolum nihil ſint, ſed & in præcipiti ſtent, vel hinc apparet.

Excuſatio de invectiva in Eutropium facta.

Quis hoc homine fuit excelſior? Nonne in toto Orbe diuitijs præcellebat? Nonne ad iſta faſtigia honorum conſcendit? Nonne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed ecce factus eſt & vinctis miſerior, & ſeruis miſerabilior, & mendicis fame tabeſcentibus indigentior, per ſingulos dies præ oculis habens gladios in ſe exacutos, & præcipitia, & carnifices, & viam quæ ad ſupplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum voluptatum fruitur, immo ne luce quidem communi; ſed meridie quoque tamquam in denſiſſima nocte, anguſtijs parietum incluſus, oculorum vſu priuatur. Et quorſum hæc commemorare attinet; cum quantumuis adnitar, nullis verbis exprimere valeam, quis illi

Eutropis olim ſplendor, et praeſens calamitas.

animus ſit, per ſingulas horas capitis ſupplicium expectanti? Aut quid noſtris verbis A
opus eſt, cum ipſius calamitatis imago ob oculos noſtros verſetur? Nuper namque
miſſis ad eum a Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cum ad ſacrariæ confu-
giſſet, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quam mortui colorem ob-
tinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox ſingultiens, & lin-
gua titubans, in ſumma talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu
obriguiſſet.

IOANNES CHRYSOSTOMVS APERIT ANIMI SVI CONSILIVM.

Hæc dico, non exprobrandi cauſa, neque inſultans eius infortunio, ſed vt animum
veſtrum molliam, & ad commiſerationem pertraham, eoq. inducam, vt præſenti ho-
minis pœna ſit contentus. Quoniam enim multi ſunt e noſtris adeo inhumani, vt nos
etiam incuſent qui eum ſuſcepērimus: illorum duritiam noſtris ſermonibus mollire vo-
lens, miſerias iſtius traduco. Quid enim eſt, quæſo, dilecte, quod indigne fers? Dices, B
Quia in Eccleſiam confugit, qui eam indeſinenter oppugnabat. Atqui hoc potiſſi-
mum nomine glorificandus erat Deus, quod permiſit eum in tanta conſtitui neceſſita-
te, vt & potentiam Eccleſiæ, & clementiam diſceret: potentiam, eo quod in tantam
inciderit mutationem ob ſimultatem, quam cum illa habebat: clementiam vero, quod

HOSTIS HVMILIATIO ECCLESIAE TRIVMPHVS EST.

infeſtatorem ſuum obiecto nunc ſcuto protegat, & alarum obtentu rueatur, præteri-
tarumq. iniuriarum oblita, ſinus ei amantiſſime pandat. Hoc enim quouis trophæo
ſplendidius, quauis victoria illuſtrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudefacit: hoc pla-
ciditatem vultus eius oſtentat, quod hoſti captiuo parcat, & ab omnibus deſertum ac
contemptum, vt amantiſſima mater ſuis velamentis occultet, Regis ſimul iræ & in-
tolerabili populi furori ac odio ſe opponens: hoc ipſum eſt eximium altaris orna-
mentum. C

Dices, Hoccine ornamentum, hominem ſceleſtum, auarum, rapacem altaria contin-
gere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipſius Chriſti contigit, in-
ceſta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Ieſu ceſſit, ſed in laudem ma-
gnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit; ſed ſceleſtam meretricem
purus & inculpabilis ſuo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, o homo.
Crucifixi illius ſerui ſumus, dicentis: Dimitte illis: non enim ſciunt quid faciunt. Dices,
At præcluſit huius loci refugium legibus ſcriptis, quibus hoc irritum facere conatus eſt.
At nunc re ipſa didicit, quale ſit quod fecit, & ſuomet facto legem ſuam primus abroga-
uit, factus Orbis totius ſpectaculum. & ſileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc
facere; ne qualia ego, patiamini. ſua calamitate alios docet: & altare hoc ipſo illuſtrem
ex ſe ſplendorem emittit, ac venerationem ſibi comparat, quod leonem vinctum D
contineat. Quandoquidem & regiæ effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, ſi ſo-
lio Rex ſublimis ſedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum ſi ſub pedibus
quoque regijs barbari manibus poſt terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS POPVLI CONCVRSVS AD VIDENDVM EVTROPIVM.

Et quod non verba modo ſint ad perſuadendum parata, vosmet feſtinatione veſtra
ac concurſu atteſtamini. Etenim præclarum hoc vobis ſpectaculum, & hilaris conuen-
tus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quàm in proxima ſacrata
Paſchæ celebritate. Adeo exciti eſtis iſtius ſilentio, quod in præſentiarum quauis tuba
clariorem ſonum emittit. Et virgines penetralibus, & mulieres gynæceis, & viri foro va-
cuo relicto, vniuerſi huc concurriſtis, vt humanam naturam traduci videretis, & ſæcula-
rium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamq. in Republica verſantium
ſpeciem, heri ac nudiuſtertius præclariſſime ſplendentem. Talis enim eſt ex alienis iniu- E
rijs felicitas quauis anicula rugoſa deformior demonſtrata, mutatione Reipublicæ, ac
ſi ſpongia, eius tectoria fucoſq. abolente. Tanta nempe eſt huius infortunij vis, quæ
virum felicem conſpicuumq. nunc omnium abiectiſſimum reddidit.

MAGNVM RERVM INCONSTANTIAE EXEMPLVM.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim a tam excel-
ſo faſtigio delapſum eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contra-
ctum, quauis rana aut lepore timidiorem, & abſque vinculis columnæ huic hæren-
tem, & vice catenæ timore affixum, trementemque; deprimet faſtum ſuum; & conſide-
ratis quæ in humanis caſibus conſideranda ſunt, diſcedet re ipſa doctus, quæ verba Scri-
pturæ nos docent: quale eſt illud [a]: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos
fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud [b]: Sicut fœnum cito areſcent, & ſicut
olera virentia cito decident: quoniam ſicut fumus dies eorum ſunt: & reliqua ſimilia.

a Iſai. 40.
b Pſal. 91.

Contra

A Contra pauper introgreſſus, & ſpectaculum hoc animaduertens, non diſplicet ſibi ipſe, neque ſortem ſuam deplorat; ſed gratias inſuper paupertati habet, quæ ſibi & aſyli vice ſit tutiſſimi, & portus tranquilliſſimi, & arcis munitiſſimæ: & his viſis, ſi detur optio, mallet præſenti conditione contentus eſſe, quam omnium facultatibus pauliſper occupatis, mox in proprij ſanguinis periculum venire. Vides quod non parua vtiliras diuitibus & pauperibus, celſis & humilibus, ſeruis & ingenuis ex hoc iſtius refugio enata eſt? Vides vt cum remedio quiſque hinc abit, huius rei ſpectaculo affectus ſuos curaturus?

POPVLVS CLEMENTIOR IN EVTROPIVM REDDITVS.

Num igitur molliui veſtros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxi? Num ad commiſerationem adduxi? Equidem adduxiſſe me opinor: idq. ex vultibus veſtris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis veſtri in pinguem & fertilem agrum verſa eſt: age iam fructum quoque miſericordiæ proferentes, fla-
B uenteſq. commiſerationis ſpicas præſerentes procumbamus Regi ad genua, vel potius deprecemur benigniſſimum Deum, vt emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipſo auferre poſſimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iſte, non parua eſt facta mutatio. Poſtquam enim cognouit Rex eum ad aſylum hoc ſe recepiſſe, affluente milite, & concitato ob eius crimina, depoſcenteq. hominem ad ſupplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compeſceret, poſtulans vt non culparum modo, ſed etiam recte factorum rationem haberent: vt qui pro illis gratiam deberet; & ſi quid humanum ſecus accidiſſet, ignoſcendum duceret. Cum autem illi de integro vrgerent ad vindictam læſi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem depoſcentes, haſtas vibrantes; tum vero ne a lacrymis quidem clementiſſimis ſuis oculis temperans, & ſacroſanctæ menſæ, ad quam perfugerat, religionem illis incutiens, ægre
C tandem iram eorum ſedauit.

EXHORTATIO AD INTERVENIENDVM PRO EVTROPIO.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ a nobis adhiberi par eſt. Qua enim ipſi venia digni eſſetis, ſi Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale paſſi in ira obſtinate pergatis? Aut quomodo hoc cœtu ſoluto, ſacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: ſi a debitore veſtro pœnas exigatis? Iniurijs vos forte magnis affecit ac contumelijs? ne nos quidem iſtud inficias ibimus. Sed non tribunalis eſt præſens tempus, ſed miſericordiæ potius; non repetundarum, ſed clementiæ; non examinationis, ſed condonarionis; non ſuffragiorum ac calculorum, ſed miſerationis & gratiæ. Ne igitur quis veſtrum accendatur, neve ægre ferat; ſed potius mitiſſimum Deum deprecemur, vt reo vitam proroget, eumq. ex impendente cæde eripiat, vt ipſe errata ſua cor-
D rigat: & communi opera interpellemus clementiſſimum Regem pro Eccleſia & altari, vnum hominem ſacroſanctæ menſæ donari obſecrantes. Quod ſi fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quam Rex, factum noſtrum approbabit, magnamq. nobis huius humanitatis mercedem retribuet: ſicut enim crudelem & inhumanum auerſatur & odit; ita miſericordem & humanum amplectitur & amat; eiq. ſiue iuſtus ſit, ſplendidiores plectit coronas; ſiue peccator, peccata eius diſſimulat, commiſerationis erga conſeruum talionem illi retribuens. Miſericordiam volo (inquit [a]) & non ſacrificium. & per vniuerſam Scripturam vides eum ſemper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hunc modum illum propitiemus. Sic enim peccata noſtra redimemus: ſic Eccleſiam ornabimus; ſic & Regem clementiſſimum (vt dixi) demerebimur: ita fiet, vt vniuerſus populus nobis applaudat, & vſque ad fines orbis terræ hu-
E manitatis & clementiæ noſtræ rumor celebretur, mercedemq. ſimus vbique terrarum laudem noſtri facti recepturi. Vt igitur talibus bonis frui contingat, accidamus ad genua, obteſtemur, deprecemur, eripiamus a periculis captiuum, profugum, ſupplicem: vt & ipſi futura bona conſequamur, gratia & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo Patri gloria ſimul & Spiritui ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.]

[a] Matth. 9.

LIBERATVS A MORTE EVTROPIVS.

Cum hæc autem in hunc modum ſanctus Epiſcopus magna dicendi efficacia peroraſſet, populumq. in Eutropium exaſperatum non mitigaſſet tantum, ſed pro eo ſupplicem apud Deum & Imperatorem reddidiſſet: illud plane admiratione dignum effectum eſt, vt Eccleſiæ immunitate integra illibataq. conſeruata; Ioannes Chryſoſtomus obtinuerit tandem, vt Eutropij capiti parceretur, in quod iam poſt Gainam & rebellem exercitum Imperator primum, mox milites, inde populus ardentiſſimis ſtudijs conclamaſſent. Qui igitur omnium ſtudijs atque vocibus petebatur ad necem; permiſſus viuere, exilij pœna multa-

mulctatur, relegandus in inſulam Cypri. Sed nec a ſancto Antiſtite ſic deditur Eutropius A Imperatori, niſi iuramento magiſtratus exhibito vita illi ſecura reddita eſſet; quod tamen poſtea barbari ducis fuit voluntate deluſum. Nam Zoſimus[a]: Vrgente (inquit) Gaina, & ad cædem eius Arcadium impellente;qui Principis negotia tractabant,iuſiurandum Eutropio præſtitum cum extraheretur ex Eccleſia, per cauillationem eludentes, eum e Cypro reuocant, quaſi qui iuraſſent, non ſe morte mulctaturos ipſum quamdiu Conſtantinopoli foret, Chalcedonem miſſum interficiunt.] iſta Zoſimus. Deportatum illum quidem fuiſſe in Cyprum, etiam Claudianus[b] affirmat: ſecuri vero percuſſum, Socrates[c], atque Sozomenus[d].

a Zoſim. lib. 5.
b Claud. in præf. lib. 2. in Eutrop.
c Socrat. lib. 6. cap. 5.
d Sozom. lib. 8. cap. 7.

Simulq. tradunt, tunc abraſum Eutropij Conſulis nomen e Faſtis; quod euenit, cum damnatus eſt exilio, vt cecinit Claudianus his verſibus:

EXPVNCTVM E FASTIS NOMEN EVTROPII.

Scindere nunc alia meditatur ligna ſecuri, B
Faſcibus & tandem vapulat ipſe ſuis;
Illicitas Conſul pœnas, ſe Conſule, ſoluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infauſtum populis in ſe quoque vertitur omen:
Sæuit in auctorem prodigioſus honor.
Ablato penitus reſpirant nomine Faſti,
Maturamq. luem ſanior aula vomit.]

Quod vero Ioannes Chryſoſtomus ea oratione teſtetur, milites in Eutropium concitatos eſſe ob offenſam Imperatoris,nihilq. de Gainæ petitione,pactiſq. conuentis cum Arcadio meminerit; hic reddenda eſt cauſa, quam quidem inſenſum reddidiſſe Eutropium ipſi Imperatori, Nicephorus[e] affert his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Auguſtam C ab eo illata: Super alia enim conuicia, & illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipſe domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiolam vtramque (*nempe Pulcheriam & Arcadiam*) in vtriſque vlnis ferens, ad virum acceſſit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiſerationis gratia protendens, prolixe collacrymauit: alia inſuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem, facere par eſt. Atque Arcadius coniugem & liberos miſeratus, ad iram ipſe quoque accenſus eſt, ardentiq. iracundia & verborum potiſſimum grauitate Imperatorem verum ſe præſtitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis ſpoliatum in Cyprum inſulam exulatum miſit. Breui vero poſt, quod eo tempore, cum Conſulatum inijt, ornamentis præter dignitatem vſus eſſet, quæ ſoli Imperatori geſtare liceret, accuſatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicum concilium conſederat, Aureliano Præfecto,aliiſq. illuſtribus viris cauſam eius cognoſcentibus, grauium criminum reus pertractus, capitis ſupplicium ſubijt. Res Eutropij ita ſe habuere.] hactenus Nicephorus. D

e Niceph. lib. 13. c. 4.
NOVA CAVSA IRAE IMP. IN EVTROPIVM.

Sed nec tacendum de Eutropio, quod magni momenti eſt ſciſſe (ne quid excidat) fuiſſe ipſum Ethnicum, a religione Chriſtiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Chriſti præconia, dum Chriſtianorum & Eccleſiæ hoſtem, vt necem effugeret, ad Chriſti altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel facto ſaltem Chriſti potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiſerint) auctor eſt S. Proſper, qui res geſtas ſui temporis ſcripſit: de ipſo enim poſt Symmachum æque Ethnicum hæc ait[f]: Eutropius quoque præpotens plurimum, anima & mente Paganus, cum in contumeliam Eccleſiæ edictum obreptitie ab Areadio Chriſtiano Imp. ſurriperet, E vt ſi quis ad eam confugeret, etiam ab altari ſublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudicio, ſuæ ſententiæ prior propinatus eſt: offenſam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem ſancta mater pietatis gremio ſuo ſuſcepit inimicum: cui per venerabilem ſacerdotem Ioannem impetrans veniam, oſori & ſuperbo vitam contulit & ſalutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum eſſe eis contra[g] ſtimulum calcitrare.] hæc Proſper.

EVTROPIVS ETHNICVS FVIT.
f Proſper de prædict. par. 3. c. 38.
g Act. 14.

Ad poſtremum autem recitanda hic nobis eſt ſententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publiciſq. locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodoſianæ[h] ita deſcripaam:

IMP. SENTENTIA IN EVTROPIVM.
h l. 17. de pœnis. Cod. Theod.

Arcadius & Honorius AA. Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpoſitus ſacri cubiculi fuit, Aerarij noſtri calculis adiunximus, erepto ſplendore

A dore eius, & Conſulatu a tetra illuuie & commemoratione nominis eius & cœnoſis ſor-
dibus vindicato: vt eiuſdem vniuerſis actibus antiquatis, omnia muteſcant tempora,
nec eius enumeratione ſæculi noſtri labes appareat, nec ingemiſcat, aut qui ſua virtute
ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eoſdem ſeruandi iuris æquitate custo-
diunt: quod diuinum præmium Conſulatus lutulentum prodigium contagione fœdauit.
Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus ſpoliatum ſe eſſe cognoſcat,
quos morum polluit ſcæuitate. Omnes ſtatuas, omnia ſimulacra, tam ex ære, quam ex
marmore, ſeu ex fucis*, quàm ex quacumque materia quæ apta eſt effingendis, ab omni- * fuſis
bus ciuitatibus, oppidis, locisq. priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam
nota noſtri ſæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis cuſtodibus, ad Cy-
prum inſulam perducatur, in qua tua ſublimitas relegatum eſſe cognoſcat, vt ibidem
B peruigili cura vallatus, nequeat ſuarum cogitationum rabie cuncta miſcere. Dat. XVI.
Kal. Febr. Conſtantinop. Theodoro V. C. Conſule.] ſed quod ad diem dati reſcripti
pertinet, plane error irrepſit, cum ex S. Ioannis Chryſoſtomi homilia in Eutropium ſu-
perius recitata appareat prope Paſchale tempus confugium Eutropij in Eccleſiam con-
tigiſſe.

Sed animaduerſione dignum exiſtimo, extare aliam eiuſdẽ Ioannis Chryſoſtomi homi-
liam [a] in verba illa Pſalmi quadrageſimiquarti, Aſtitit Regina a dextris tuis, &c.] cui præfi- a Chryſoſtom. in Pſal. 44.
xa eſt inſcriptio, qua ſignificatur eam habitam, cum Eutropius extra Eccleſiam deprehen- NOVA ACTIO
ſus eſt. Verum alium ab Eutropij caſum ibi exiſtimo eſſe deſcriptum: multa enim ibi ſunt, SIMILIS EV-
quæ ei aptari minime poſſe videntur: vt quod in primis ibi dicitur, eum deſerentem Eccle- TROPII CAV-
ſiam captum eſſe, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici SAE.
C poſſe videbatur. ſunt enim hæc ibi verba Chryſoſtomi: Ne mihi dicas, quia qui proditus
eſt, proditione Eccleſiæ eſt abreptus. Niſi deſeruiſſet Eccleſiam, non eſſet proditus. Ne
dixeris: Quia eo confugit, proditus eſt. Non deſeruit eum Eccleſia, ſed ipſe Eccleſiam:
non in intimis Eccleſiæ eſt proditus, ſed extra Eccleſiam; quoniam ſe ſubduxit ab Ec-
cleſia.] Sed & quæ ſubduntur inferius, his temporibus minime conuenire poſſe viden-
tur, cum ait: Cum milites cogerentur, ac diſtringerentur enſes; cum ciuitas flamma fu-
roris eſſet accenſa; cum Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, ſimul & vulgi con-
uicijs pateret purpura; cum plena inſaniæ eſſent omnia: quo in loco conditæ erant diui-
tiæ? &c.] Vides ex his in ipſum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum eſſe
furorem: quæ quidem in cauſa Eutropij facta minime reperiuntur. Rurſum vero, quod
poſt nonnulla iſta adijciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic
D præfui?] ex his plane intelligas haud hoc tempore eam eſſe habitam concionem, quo vix
annum ſedis ipſius Chryſoſtomi numerari contingat; cum interea nihil prorſus mutatio-
nis, quàm quod de Eutropio eſt enarratum, Conſtantinopoli eueniſſe, quiſquam valeat
ex ſcriptis hiſtorijs demonſtrare. Quod ſi hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt ſe habet
inſcriptio) aliquis omnino exiſtimauerit aſſuenda: tunc, quæ a nullo alio auctore ea in cau-
ſa ſcripta eſſe reperiuntur, multa componat compingatq. ſimul neceſſe eſt, fingatq. pari-
ter, vt eadem quoquo modo ſibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hactenus.

At quid poſt hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio
ſe ſubijcit Imperatori, hoſtiliaq. arma deponit; ſed inſolẽtior factus, fretus copijs Tribigil- GAINAE RE-
di, Chalcedonem veniens, iuratæ pacis nullam ducens penitus rationem, contumelioſo CRVDESCIT
animo imperare aggreditur Imperatori: Poſtulabat enim (inquit Zoſimus [b]) vt Princeps SAEVITIA. b Zoſim. lib. 5.
E ipſe eum conueniret: nec enim ſe cum alio quoquam, præter hunc, allocuturum dicebat.]
Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miſeran-
do Conſulis caſu, qui ceteris Eutropij hoſtibus lacrymas quoque elicuiſſet inuitis: alio-
rum inſuper, qui primarios gererent magiſtratus, nẽpe Aureliani Præfecti Prætorio, & Sa-
turnini viri clariſſimi, fera Gethica ſanguinem ſitiebat. Iamq. & conceperat animo, Gentili-
bus ſuis, quibus eccleſia (vt ait S. Hieronymus [c]) eſſe ſoleret in tentorijs, templum aperire c Hieron. epiſt. 7.
Conſtantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium ſibi futurum cum robuſtiſſimo omnium
duce, concertaturumq. ſe cũ eius vrbis Antiſtite, infracti pectoris ſacerdote, a Deo [d] dato d Hierem. 1.
populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream, ac murum æreum, Deiq. pro-
miſſionibus ſolidius confirmato. Sed quod nobis ſuo quæque, ex inſtituto, reddenda
ſunt anno, hæcq. teſtificatione Zoſimi ſub Conſulatu Aureliani facta eſſe noſcuntur: in
ſequentem annum tantæ rei geſtæ ſpectaculum, cupido licet hæc ſcire, differre cogimur:

cum

eum tamen ſciamus aliquos cuncta ſimul admixta, & abſque temporum ratione, ſub hoc A anno confuſa miſcere; vt inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria præſenti anno, ſub eodemq. Conſulatu, teſtatur. Sed res geſtas a S. Ioanne Chryſoſtomo hoc anno Conſtantinopoli proſequamur.

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS DECLAMAT ADVERSVS SPECTACVLA.

Ex miſerando itaque Eutropij caſu (vt vidimus) ſatis opportunum ei ſuppeditatum eſt argumentum concionibus inſectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potiſſimum turpia illa populo ſolita exhiberi ſpectacula; vimq. addidere dicendi facundiæ anni huius minæ cæleſtes, nimirum cũ lingua ignea, mala portendere cælũ viſum eſt, iuxta illud Lucani[a]:

—— Terris minitantem regna cometen.]

De quo Socrates[b]: Tam graue (inquit) etiam imminebat periculum ciuitati, vt cometa maximus a cælo ad terram vſque peruadens (ſimilem vero ante nemo vmquam aſpexerat) illud ipſum portenderet.] quod dicemus anno ſequenti: eademq. de admirando prodigio B Sozomenus[c] habet. His acceſſit ingens aeris ſiccitas, vt cælum æreum eſſe redditum videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chryſoſtomus bene vſus, validius aduerſus ſpectacula declamauit, terrorem incutiens, vt inter alia illis verbis[d]: Quotidie contremiſcite, ne iraſcatur Deus, & pereatis de via iuſta. Vel ipſa ſigna agnoſcite: quia æreum factum eſt cælum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipſa elementa loquuntur: Filij hominum[e] quouſque graues corde? Vt quid diligitis vanitatem in ſpectaculis, & quæritis mendacium in hiſtrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Eccleſia, &c.]

a Lucan. lib. 1.
b Socrat. lib. 6. cap. 6.
c Sozomen. lib. 8. cap. 4.
d Chryſoſt. homil. in Pſal. 118.
e Pſal. 4.

MAIVMA SPECTACVLVM SVBLATVM.

At quid tandem effecit prædicans verbum opportune & importune? Illud plane magni momenti opus, vt ſpectaculum illud obſcœnum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: quod ante ſublatum, deinde ante triennium, ſic fuerat reſtitutum, vt quæ turpia eſ- C ſent & inhoneſta in eo ceſſarent, dato tunc his verbis Imperatoris reſcripto[f]:

f l. 1. de Maiuma. Cod. Theod.

Clementiæ noſtræ placuit, vt Maiumæ prouincialibus lætitia redderetur: ita tamen, vt ſeruetur honeſtas, & verecundia caſtis moribus perſeueret. Dat. VII. Kal. Maij, Conſtantinopoli, Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conſſ.] Sed vt procliue eſt ad deteriora humanum genus, vt facilius ſit a voluptate penitus abſtinere, quàm, ea conceſſa, intra honeſti limites contineri: aduerſus eiuſmodi obſcœnitates iterum erũpentes fuit Ioanni Chryſoſtomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, vt eædem penitus vetarentur, dato aduerſus eas eiuſmodi ab Arcadio Imperatore reſcripto[g]:

g l. 2. de Maiuma. Cod. Theod.

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum reſtrictione triſtitia generetur. Illud vero quod ſibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam fœdum atque indecorum ſpectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Conſtantinopoli, Theodoro D V. C. Conſule.] Iſta quidem ſanxit Arcadius, haud dubium impulſore Chryſoſtomo.

QVALE IMPVDICVM SPECTACVLVM, IN QVOD DECLAMAT CHRYSOST.

Quam autem fœda hæc ſpectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quod Iulianus Apoſtata in Miſopogone Antiochenis probro obijcit, quod in Maiumæ ferias pecuniam effunderent, & a ſacrificiorum impenſis ſe penitus continerent. Sed qualia hæc ipſa eſſent, ex parte ſaltem aſſequi licet, nimirum ex ijs, quæ idem Ioannes Chryſoſtomus, eadem acerrimis inuectiuis inſectando, ſic inter alia habet[h]: Non metuis, non expaueſcis, dum oculis, quibus illic lectum, qui eſt in Orcheſtra, ſpectas, vbi deteſtandæ adulterij fabulæ peraguntur, ijſdem hanc ſacram menſam intueris, vbi tremenda peraguntur myſteria? dum ijſdem auribus audis & ſcortum obſcœne loquens, & Prophetam, Apoſtolumq. ad arcana Scripturæ introducentem? dum eodem corde & letalia ſumis venena, & hanc hoſtiam ſanctam ac tremendam? An non ſunt hæc vitæ ſubuerſio, E coniugiorum corruptelæ, bella, pugnæq. & rixæ in domibus? Cum enim ſpectaculis illis diſſolutior, ac mollior, laſciuiorq. omniſq. pudicitiæ hoſtis factus, domum redieris, vxoris aſpectus minus erit iucundus, qualiſcumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiſcentia, quam in ſpectaculis hauſiſti, & ab illa noua ſpectatione, quæ te dementauit, captus, ſobriam & modeſtam vxorem, victuq. plebeio contentam deſpicis, contumelia afficis, innumeriſq. probris operis; non quod quicquam habeas quod in illa culpes; ſed quod erubeſcas confiteri morbum; quod pudet vulnus oſtendere, quo in ſpectaculis ſauciatus rediſti domum, &c.] hæc & alia ad eos, qui impudicarum obſcœnitatum ſpectaculo ſuos antea commaculaſſent obtutus, ac poſtea illotis (vt aiunt) manibus ad ſancta pergerent, cum diuini ſermonis audiendi cauſa ad eccleſiam ſe conferrent: in quos hæc paulo ſuperius: Quapropter equidem hortor, rogoq. vt prius confeſſione, ac

h Chryſoſt. homil. de Dauid & Saule.

A pœnitentia, alijſq. remedijs omnibus ſeſe a peccato ex theatricis ſpectaculis contracto per-
purgent, atque ita diuinos audiant ſermones.] hæc ipſe, plane inſinuans Eccleſiaſticam in
expiandis peccatorum ſordibus diſciplinam.
Ceterum quod attinet ad eiuſmodi ſpectaculorum fœditatem, habes eamdem expreſ-
ſam ab ipſo Chryſoſtomo paulo apertius (quantum tamen puræ concionantis Eccleſia-
ſtici linguæ licuit, & caſtis audientium auribus inſerre fas erat) in homilia ſexta in Mat-
thæi Euangelium prope finem, quam habuiſſe cum adhuc eſſet Antiochiæ, vbi Maiu-
mæ impudens vigebat ſpectaculum, ex ſequenti homilia ſeptima ordine poſita, vbi de
cognominatis ibidem primo diſcipulis Chriſtianis, diſcere quidem potes. Sed vnde (di- MAIVMAE
ces) Maiumæ nomen? Refellimus in Notis tum Suidæ, tum aliorum ſententiam illam, qua SPECTACV-
dicunt, fuiſſe Maiuma, feſtum agitari ſolitum Romæ ad Oſtia Tiberina menſe Maij, vt in- LVM VNDE SIC DICTVM.
B de & Maiumæ nomen fuerit conſecutum. Nulla quippe eius nominis feſta antiqua Genti-
lium continent Kalendaria, neque feſtorum eius menſis ſolemnium Romanis vllum erat, in
quo aliquid (quod prohibet Imperator) actitaretur fœdum & indecorum. Inde in eam ſen-
tentiam pedibus iuimus, vt opinaremur Maiumæ ſpectaculum eſſe dictum a ciuitate mari-
tima Maiuma nomine, in littore Palæſtino, vbi erat nauale Gazæ: conſtat enim eo in loco
coli conſueuiſſe Venerem, cuius ſimulacrum impudicum adhuc integrum extabat hoc
tempore, vt auctor eſt Marcus diaconus in rebus geſtis S. Porphyrij Gazenſis Epiſcopi.
Quonam autem modo illud, haud poſt multos annos, deiectum fuerit, ſuo loco dicturi ſu-
mus. Quod igitur aduerſus eiuſmodi obſcœna ſpectacula ſæpius videas Chryſoſtomum in-
clamaſſe, inde iure ducimus argumentum, ipſum Arcadio auctorem fuiſſe dictæ ſanciendæ
hoc anno legis, qua impurum Maiumæ ſpectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc
C anno geſtis in Oriente, hactenus.
Sed inuiſamus iam res Occidentalis Eccleſiæ. Quæ ex Origenis Periarchon translatione
a Ruffino perperam facta, haud mediocre paſſa fuerat Romana Eccleſia detrimentum; HIERONYMI
ad poſtea miſſam in Vrbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam a TRANSLA-
S. Hieronymo germanam eiuſdem commentarij verſionem vna cum præfatione ad eoſ- TIO PERIARCHON ORI-
dem, qua Origenis manifeſtatæ ſunt hæreſes, reſpirauit. Sed vt & in his exacta temporis GENIS.
ratio habeatur: hæc omnia ab ipſo S. Hieronymo elaborata eſſe hoc ipſo anno Domini tre-
centeſimo nonageſimonono, inde ex ijſdem ſcriptis ipſius euidens deducimus argumen-
tum; dum in eadem ad ipſos ſcripta epiſtola [a], ſe tractationem illam de Seraphim atque a Hieron. epiſt. 65.
Triſagio in Iſaiæ ſextum caput ad Damaſum ſcriptam, ante annos viginti confeciſſe, te-
ſtatur: quam conſtat ex his, quæ ſuo loco ſuperius ſunt enarrata, ab eo editam Conſtanti-
D nopoli, cum eſſet apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecenteſimo ſeptuageſi-
monono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, ſi idem inferius
obiter dicat iam poſt quadringentos Domini annos non eſſe admittenda in Eccleſiam no-
ua dogmata: Cur (inquiens) poſt quadringentos annos docere nos niteris, quod ante ne-
ſciuimus?] vel cum idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vſque tempus centum & quin-
quaginta annos elapſos, cum contingat ſex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuit
ipſe Hieronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconſtantiæ & ar-
tis eius imperitiæ redarguendus eſſet, qui vnius temporis diuerſas ſubduxerit numeri ra-
tiones: quarum tamen illa eſt certior retinenda, quæ magis conſentiens reperitur cete-
ris rebus in eadem Origeniſtarum cauſa annis ſequentibus geſtis. Adieciſſe quoque eidem
a ſe tranſlato Origenis Periarchon Hieronymum epiſtolam ad Ruffinum nouiſſime ſcri-
E ptam, ipſemet teſtatur [b] in Apologia. b Apud Hieron. epiſt. 66.
Porro hæc omnia eo conſilio S. Hieronymus ſe feciſſe profitetur, vt qui in ſuſpicio-
nem criminis ex Origenis erroribus a Ruffino in præfatione in Periarchon ab ipſo tranſ- CVR S. HIERONYMVS
lato vocatus erat, ex quo quamplures Romæ ſcandalum paſſos audierat: ea ſe la- DETEGIT ET
be purgaret, Fideleſq. ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id DAMNAT ORIGENIS ER-
ipſum ab eo exigentibus (vt dictum eſt) Pammachio & Oceano. quod ipſe in Apo- RORES.
logia priori his ſane verbis ſignificat [c]: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ com- c Hieron. Apolog. 1. aduerſus Ruffinum.
pulerunt, dicentes illos (*Origenis ſcilicet libros*) ab alio fraudulenter eſſe tranſlatos, & in-
terpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epiſtolis haberem fi-
dem, miſiſtis exemplaria eiuſdem tranſlationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ
cum legiſſem, contuliſſemq. cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Pa-
tre, Filio, & Spiritu ſancto impie dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in
me-

meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, A
de animarum lapſu, de reſurrectionis præſtigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de reſtitutione omnium in æqualem ſtatum, & multo his deteriora, quæ longum eſſet retexere; vel ita vertiſſe, vt in Græco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertiſſimus propugnator eſt, exaggerata & firmiora poſuiſſe: vt qui in Trinitate Catholicum legerat, in alijs hæreticum non caueret.] & paulo inferius: Duplex in opere meo vtilitas fuit: dum & hæreticus auctor proditur, & non verus interpres arguitur. Ac ne quis me putaret ijs conſentire quæ verteram: interpretationis neceſſitatem præfatione muniui, & docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum expoſtulantem hæc ait [a]: Tantis ſpatijs terrarum ſeparatus, quid peccaui in te? quid commerui? An quia Origenisten me non eſſe reſpondi? Numquid defenſio mea, accuſatio tua eſt? Et tu ſi non es Origeniſtes, vel non fuiſti, credo iuranti: ſi fuiſti, ſuſcipio pœnitentem. Quid doles, ſi id B
ſum, quod eſſe te dicis? An quia περὶ ἀρχῶν Origenis libros poſt te transferre auſus ſum, & interpretatio mea ſugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Miſſa mihi eſt laudatio tua, id eſt, accuſatio mea. Tam fortiter me prolixeq. laudaueras, vt ſi tuis laudibus acquieuiſſem, omnes hæreticum me putarent. Vide quid Romanæ ad me epiſtolæ clauſula teneat: Purga ſuſpiciones hominum, & conuince criminantem; ne, ſi diſſimulaueris, conſentire videaris. Tali constrictus articulo, interpretatus ſum eoſdem libros, &c.]

a Hieron. Apolog. 1. aduerſ. Ruffin.

RVFFINVS CVM SVIS IN HIERONYMVM CONCITATVS.

Hæc idcirco S. Hieronymus, quod cum eius tranſlatio atque epiſtola illi præfixa Romæ editæ eſſent, mox a Ruffini atque Melaniæ ſectatoribus in ipſum Hieronymum conclamatum eſt: adeo vt rumores ac turbas ijdem haud mediocres excitarint. de quibus rurſus idem S. Hieronymus [b] ad Pammachium & Marcellinū: Et veſtris (inquit) & multorū litteris didici, obijci mihi in ſchola tyrannica: Lingua canum [c] meorū ex inimicis ab ipſo: cur C
περὶ ἀρχῶν libros in Latinum verterim. O impudentiam ſingularem! accuſant medicum qui venena prodiderit, vt ſcilicet φάρμακον θανάσιμον ſuum non innocentiæ merito, ſed criminis communione tueantur; quaſi culpam numerus peccantium minuat, & in perſonis non in rebus ſit accuſatio.] hæc ipſe. Quomodo autem tunc Ruffinus, quæ diu meditatus in ſanctum Hieronymum fuerat, quem aduerſantem Origenis erroribus aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accuſationum libris in eum editis ex ſtomachi nauſea euomuerit, dicemus anno ſequenti.

b Hieron. Apolog. aduerſ. Ruffin. ad Pammach.

c Pſal. 67.

Porro hoc eodem anno ſcripſiſſe reperitur S. Hieronymus breuem illam epiſtolam ad Ruffinum: nam in Apologia ſua, quam elaboraſſe dicetur anno Domini quadringenteſimo ſecundo, triennio ante exacto eam eſſe Romam allatam, teſtatur, dum ait [d]: Multi D
Romæ eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere voluerunt, ſcientes quæ de meo nomine iactitares, & quam indigna propoſito Chriſtiano ac nefanda confingeres; ego ſcripſi neſciens quaſi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem inimicum nouerant, parcentes & meo errori, & tuæ conſcientiæ.] hæc ipſe. Epiſtola autem ſic ſe habet [e]:

QVANDO HIERONYM. AD RVFFINVM SCRIPSERIT.

d Hier. Apolog. 2.

e Hieron. epiſ. 66.

Diu te Romæ moratum, ſermo proprius indicauit. Nec dubito ſpiritualium parentum ad patriam reuocatum deſiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coram doleres, quod abſens vix ferre poteras. Quod quereris ſtomacho ſuo vnumquemque ſeruire, & noſtro non acquieſcere iudicio: conſcientiæ noſtræ teſtis eſt Dominus, poſt reconciliatas amicitias, nullum interceſſiſſe rancorem, quo quempiam læderemus: quin potius cum omni cautione prouidimus ne ſaltem caſus in maleuolentiam verteretur. Sed quid E
poſſum facere, ſi vnuſquiſque iuſte putat ſe facere quod facit, & videtur ſibi remorderi potius, quam mordere? Vera amicitia quod ſentit, diſſimulare non debet. Præfatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me miſſa eſt, quam ex ſtylo intellexi tuam eſſe; in qua oblique, immo aperte ego petor. Qua mente ſit ſcripta, tu videris: qua intelligatur, & ſtultis patet. Poteram & ego, qui ſæpiſſime figuratas controuerſias declamaui, aliquid de vetere artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed abſit a me, vt quod reprehendo in te, imiter: quin potius ita ſententiam temperaui, vt & obiectum crimen effugerem, & amicum (quantum in me eſt) nec læſus læderem. Sed obſecro te, vt ſi deinceps aliquem ſequi volueris, tuo tantum iudicio ſis contentus. Aut enim bona ſunt, quæ appetimus, aut mala: ſi bona, non indigent alterius auxilio: ſi mala, peccantium multitudo non parit errori patrocinium. Hæc apud te amice potius expoſtulare volui, quam laceſſitus publice deſæ-

EPISTOLA HIERONYMI AD RVFFINVM.

A deſæuire; vt animaduertas, me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Paulinianus nondum de Pauia reuerſus eſt: & puto quod eum Aquileiæ apud ſanctum Papam Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam cauſam per Romam Mediolanum miſimus, & orauimus vt noſtro animo & obſequio vos videret: ceteriſq. amicis eadem ſignificauimus; ne mordentes[a] inuicem, conſumamur ab inuicem. Iam tuæ moderationis eſt & tuorum, nullam occaſionem impatientibus dare; ne non omnes ſimiles mei inuenias, qui poſſint figuratis laudibus delectari.] hucuſque Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cum diſceſſiſſet ab Vrbe Aquileiam, qui hanc acceperunt epiſtolam, mittere noluerunt, quod ſcirent eum in ipſum Hieronymum (vt dictum eſt) vehementer fuiſſe commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam tranſ- B lationem Periarchon. Hoc enim anno, antequam perueniſſent litteræ Hieronymi Romam, fuiſſe ſcriptam ab ipſo Ruffino Apologiam ad Anaſtaſium Papam, ea quæ dicentur inferius declarabunt.

a Gal. 5.

Dum hæc inter S. Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandrinæ ſedis Epiſcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium diſſerendum proponit. Itum eſt ab omnibus in eam ſententiam, vt hæreſibus cognitis, notatis, atque exploſis, eiuſdem Origenis & ſectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus ſic firmiter ſtabilitis, de omnibus in ea aſſenſu omnium definitis ſcripta Synodica, eadem ad Anaſtaſium Romanum Pontificem miſſa eſt. Hæc quidem hoc anno facta eſſe, inde colligimus, quod ante annum, quàm prima Paſchalis epiſtola a Theophilo ſcriberetur, Generalem hanc ex Synodo fuiſſe ſcriptam epiſtolam, S. Hieronymus[b] tradit ſcribens ad C Pammachium & Marcellam.

SYNODVS ALEXANDRINA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

b Hier. epiſt. 78.

Cum interea qui in Aegypto erant Origenis errorum ſtudioſi, diligenter perquiſiti, expulſi fuerunt. Cum & Theophilus ad S. Hieronymum de his perbreues litteras dedit his verbis[c]: Sanctus Epiſcopus Agatho cum dilectiſſimo diacono Athanaſio in Eccleſiaſtica directus eſt cauſa: quam cum didiceris, non ambigo quin noſtrum ſtudium probes, & in Eccleſiæ victoria glorieris. Namque Origenis hæreſim in monaſterijs Nitriæ quidam nequam & furioſi homines ſerere & fundere cupientes, prophetica falce ſuccisi ſunt. Quia recordati ſumus commonentis Apoſtoli[d]: Argue eos ſeuere. Feſtina igitur & tu partem hujus præmij recepturus, deceptos quoque emendare ſermonibus. Optamus, ſi fieri poteſt, in diebus noſtris Catholicam fidem, & Eccleſiæ regulas cum ſubiectis nobis populis cuſtodire, & omnes nouas ſopire doctrinas.] hæc Theo- D philus ad S. Hieronymum. Miſiſſe inſuper eumdem Theophilum legatos in Palæſtinam, qui & inde Origeniſtas expellerent, litteræ S. Hieronymi redditæ ad ipſum declarant his verbis[e]:

c Hier. epiſt. 69.

LITTERAE THEOPHILI AD HIERON. DE EXPVLSIONE ORIGENISTARVM.

d Tit. 2.

e Hier. epiſt. 70.

Nuper tuæ beatitudinis percepi ſcripta emendantia vetus ſilentium, & me ad ſolitum officium prouocantia. Vnde licet per ſanctos fratres Priſcum & Eubulum tuus ad nos ſermo ceſſauerit: tamen quia vidimus, illos zelo fidei concitatos, raptim Palæſtinæ luſtraſſe regiones, & diſperſos regulos vſque ad ſuas latebras perſecutos: breuiter ſcribimus, quod totus mundus exultet, & in tuis victorijs glorietur; erectumq. Alexandriæ vexillum Crucis, & aduerſus hæreſim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba proſpectet. Macte virtute, macte zelo fidei, oſtendiſti quod hucuſque taciturnitas diſpenſatio fuit, non conſenſus. Libere enim reuerentiæ tuæ loquor. Dolebamus te ni- E mium eſſe patientem; & ignorantes magiſtri gubernacula, geſtiebamus in interitum perditorum. Sed (vt video) exaltaſti manum diu, & ſuſpendiſti plagam, vt ferires fortius. Super ſuſceptione cuiuſdam non debes contra vrbis huius dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris præcepiſti; & temerarium fuit, de eo quod neſciebat, ferre ſententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando lædere.] hæc ad Theophilum S. Hieronymus, excuſans Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum de communicatione ante cum Origeniſtis inita, deq. eius animi conſilio inhærendi ipſi Theophilo. Quod enim ita de viro Hieronymus ſentiat, quem antea eadem ex cauſa acriter impugnauerat, atque ſcriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem reſtitutum fuiſſe, par eſt exiſtimare, immo & neceſſario credere & affirmare. Nam de ipſius ſede, vt de Catholicæ fidei egregij profeſſoris, hæc habet S. Auguſtinus[f] ſcribens aduerſus litteras Petiliani: Cathedra tibi quid fecit Romanæ Eccleſiæ, in qua Petrus ſedit, & in qua hodie Ana-

HIERONYMI EPIST. AD THEOPHILVM.

EXCVSATVR IOANNES EPISC. HIEROSOLYMITANVS.

f Auguſt. contra litt. Petil. lib. 2. c. 51.

ſtaſius ſedet; vel Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, in qua Iacobus ſedit, & in qua hodie Ioannes A ſedet; quibus nos in Catholica vnitate connectimur, & a quibus vos nefario furore ſeparatis?] hæc ipſe, plane declarans eius Antiſtitem Ioannem Catholicis conſenſiſſe: ſed in ſententia minime perſtitiſſe vſque ad finem, quæ dicentur inferius, declarabunt.

RES GESTAE ALEXANDRIAE A POSTHVMIANO RELATAE.

Accidit autem, cū librorum Origenis cauſa tot tantæq. turbæ concitatæ eſſent Alexandriæ atque in vniuerſa Aegypto per Theophilum eius ciuitatis Antiſtitem, alioſq. Epiſcopos aduerſus monachos ſcriptorum Origenis fautores, Poſthumianum illum, qui apud Seuerum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appuliſſe, compluraq. eorum, quæ inter ambas aduerſas partes tranſacta fuerunt, præſentem conſpexiſſe. Soluens enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuiſendum perrexit: inde vero Cyrenenſium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hieroſolymam profecturus viſendorum cauſa locorum B ſanctorum. Ipſe ergo apud Seuerum de rebus Alexandrinis, quarum hic eſt ſermo, iſta loquitur[a]: Proſpero curſu, ſeptimo die Alexandriam peruenimus; vbi fœda inter Epiſcopos & monachos certamina gerebantur, ex ea occaſione, quia congregati in vnum ſæpius ſacerdotes frequentibus deueniſſe Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator ſacrarum Scripturarum peritiſſimus habebatur. Sed Epiſcopi quædam in libris ipſius inſanius ſcripta memorabant: quæ adſertores eius defendere non auſi, ab hæreticis potius fraudulenter inſerta dicebant; & ideo non propter illa quæ in reprehenſionem merito vocarentur, etiam reliqua eſſe damnanda; cum legentium fides facile poſſit habere diſcrimen ne falſata ſequeretur, & tamen catholice diſputata retineret. Non eſſe autem mirum, ſi in libris neotericis & recens ſcriptis fraus hæretica fuiſſet operata, quæ in quibuſdam locis non timuiſſet incidere Euangelicam ve- C ritatem.

a Seuer. dialog. lib. 1.

DISSIDIA IN AEGYPTO OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.

Aduerſum hæc Epiſcopi obſtinatius renitentes, pro poteſtate cogebant recta etiam vniuerſa cum prauis & cum ipſo auctore damnare: quia ſatis ſuperq. ſufficerent libri, quos Eccleſia recepiſſet; reſpuendam eſſe penitus lectionem, quæ plus eſſet nocitura inſipientibus, quam profutura ſapientibus. Mihi autem ex his illius libris quædam curioſius indaganti, admodum multa placuerunt: ſed nonnulla reprehendi. In quibuſdam illum praua ſenſiſſe, non dubium eſt, quæ defenſores eius falſata contendunt. Ego miror vnum eumdemq. hominem tam diuerſum a ſe eſſe potuiſſe, vt in ea parte qua probatur, neminem poſt Apoſtolos habeat æqualem: in ea vero qua iure reprehenditur, nemo deformius doceatur erraſſe. Nam cum ab Epiſcopis excerpta in libris illius multa legerentur, quæ contra Catholicam fidem ſcripta conſtarer: locus ille vel D maximam parabat inuidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Ieſus, ſicut pro redemptione hominum in carne veniſſet, & Crucem pro hominis ſalute perpeſſus, mortem pro hominis æternitate guſtaſſet, ita eſſet eodem ordine paſſionis etiam diabolum redempturus: quia hoc bonitati illius, pietatiq. congrueret, vt qui perditum hominem reformaſſet, prolapſum quoque angelum liberaret. Cum hæc atque alia iſtiuſmodi ab Epiſcopis proderentur, ex ſtudijs partium orta eſt ſeditio. Quæ cum reprimi ſacerdorum auctoritate non poſſet, ſæuo exemplo ad regendam Eccleſiæ diſciplinam Præfectus aſſumitur. Cuius terrore diſperſi fratres, ac per diuerſas oras monachi ſunt fugati: ita vt propoſitis edictis, in nulla conſiſtere ſede ſinerentur.

TVRBAE INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.

Illud me admodum permouebat, quòd Hieronymus vir maxime Catholicus, & ſacræ legis peritiſſimus, Origenem ſecutus primo tempore putabatur; quem nunc idem E præcipue vel omnia illius ſcripta damnaret. Nec vero auſus ſum de quoquam temere iudicare: præſtantiſſimi tamen viri & doctiſſimi ferebantur in hoc certamine diſſidere. Sed tamen ſiue illud error eſt, vt ego ſentio, ſiue hæreſis, vt putatur: non ſolum reprimi non potuit multis animaduerſionibus ſacerdotum, ſed nequaquam tam late ſe potuiſſet effundere, niſi contentione creuiſſet. Iſtiuſmodi ergo turbatione, eum veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Epiſcopus illius ciuitatis benigne admodum, & melius quam opinabar, excepit, & ſecum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi conſiſtere, vbi recens fraternæ cladis ſeruebat inuidia. Nam etſi fortaſſe videantur parere Epiſcopis debuiſſe; non ob hanc tamen cauſam multitudinem tantam ſub Chriſti confeſſione viuentem, præſertim ab Epiſcopis, oportuiſſet affligi. Igitur inde digreſſus, Bethlehem oppidum veni.] & poſt nonnulla:

Ego

A Ego (vt dicere inſtitueram) apud Hieronymũ ſex menſibus fui: cui ingis aduerſus malos pugna, perpetuſq. certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non deſinit: oderunt clerici, quia vitam eorum inſectatur & crimina. Sed plane eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum eſſe arbitrantur, inſaniunt. Vere dixerim: Catholica hominis ſcientia, ſana doctrina eſt: totus ſemper in lectione, totus in libris eſt: non die, non nocte requieſcit: aut legit aliquid ſemper, aut ſcribit. Quod niſi mihi fuiſſet fixum animo, & promiſſum, Deo teſte, propoſitam eremum adire; vel exigui temporis punctum a tanto viro diſcedere noluiſſem. Huic ergo traditis & commiſſis omnibus meis, omniq. familia quæ me contra voluntatem animi mei ſecuta tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui faſce penitus ac liber regreſſus Alexandriam, viſitatis ibi fratribus, ad ſuperiorem inde Thebaida, id eſt Aegypti extrema, contendi: ibi enim vaſtæ patentis eremi ſolitudines plurimum ferebantur habere monachorum.] B hactenus Poſthumianus: cuius in Aegyptum, Hieroſolymamq. peregrinatio, etſi non hoc anno, haud tamen multo poſt contigiſſe potuit. Quod autem ait auctor, Aegypti monachos a Theophilo Epiſcopo Alexandrino, alijſq. Aegypti Epiſcopis paſſos eſſe preſſuram: coercenda eſt freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos ſpectat; nonniſi Origeniſtas, vt turbarum auctores, expulſos eſſe, litteræ eiuſdem Theophili hoc tempore ad S. Hieronymum datæ ſignificant, quæ ſic ſe habent [a]:

POSTHVMIANVS VENIT IN PALAESTINAM AD S. HIERONYMVM.

[a] *Apud Hieron. epiſt. 72.*

THEOPHILI LITTERAE AD S. HIERON.

Didici quod & ſanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiuſq. ſtudium comprobaui: quia cum a nobis Romam nauigaturus exiret, noluit ante proficiſci, niſi te & ſanctos fratres qui tecum ſunt in monaſterio, quaſi ſua viſcera amplexaretur & inuiſeret. Quem cum ſuſceperis, pro Eccleſiæ tranquillitate lætare. Vidit enim cuncta Nitriæ monaſteria, & C referre poteſt continentiam & manſuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fugatis Origenis ſectatoribus, pax Eccleſiæ reddita ſit, & diſciplina Domini conſeruetur. Atque vtinam apud vos quoque deponerent hypocriſim, qui occulte dicuntur ſubruere veritatem: de quibus non bene ſentientes in his regionibus fratres hæc me ſcribere prouocarunt. Quamobrem cauete & fugite huiuſmodi homines, iuxta quod ſcriptum eſt [b]: Si quis non affert ad vos Eccleſiaſticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex ſuperfluo faciam hæc tibi ſcribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & prudentes & eruditos viros pro ſolicitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum ſunt, nomine meo ſalutari volo.] hactenus Theophilus. Ad hos plane monachos a Theophilo pulſos alludit Poſthumianus, vbi ait: Recens fraternæ cladis feruebat inuidia.] quam auxit, dum ab eodem expulſus eſt Paulus Epiſcopus, idemq. confeſſor; cui apud Imperatorem D S. Hieronymũ fauiſſe, Ruffinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non communicaſſe cum Theophilo ipſum Hieronymum, quia Paulũ ab eo expulſum recepiſſet.

[b] *Ioan. 2.*

Refert autem hæc ipſe S. Hieronymus, ſic dicens [c]: Porro quod interrogas, quando Papæ Theophili ſententiam ſequi cœperim, eiq. fidei cõmunione ſociatus ſim: & ipſe tibi reſpondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, ſummo niſu & omnibus ſtudijs defendebas: quando eum per Imperiale ſcriptum recipere ſacerdotium, quod Epiſcopali iudicio amiſerat, inſtigabas.] ſubdit autem hæc pro ſua defenſione Hieronymus: Non prius (inquit) pro me reſpondebo, quam de aliorum iniurijs loquar: Cuius eſt humanitatis, cuius clementiæ inſultare aliorum miſerijs?] & inferius, cur ipſum Paulum a Theophilo condemnatum receperit hoſpitem, iſta ſubdit: Recordare, frater, confeſſionis eius & pectoris, quod flagella ſecuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum; & non indignaberis hoſpitio tranſeuntem eſſe ſuſceptum. E An ideo tibi rebelles videmur, quia calicem aquæ frigidæ in nomine Chriſti [d] ſitientibus porrigimus? Vis ſcire vnde illum & nos plus amare, & tu odiſſe plus debeas? Hæreticorum factio nuper fugata de Aegypto & Alexandria ſe Hieroſolymam contulit, & huic voluit copulari, vt quorum vnus eſſet dolor, vna fieret & accuſatio: quos ille repulit, ſpreuit, abiecit, dicens, ſe non eſſe inimicum fidei, nec contra Eccleſiam bella ſuſcipere: quod prius tentauit, doloris fuiſſe, non perfidiæ; nec alterius appetiſſe innocentiam, ſed ſuam probare voluiſſe. Impium putas, poſt ſententias ſacerdotum, Imperiale reſcriptum: quod quale ſit, nouerit ille qui meruit.] hæc de eo S. Hieronymus, ſubdens haud ea de cauſa ſibi deſtitiſſe communicare Theophilum, qui crebris poſtea eundem Hieronymum litteris frequentauit.

[c] *Hieron. Apolog. 2. aduerſ. Ruffin.*

[d] *Marc. 9.*

Quiſnam autem fuerit ille Paulus, haud ſatis liquet: ſcimus tamen, hoc tempore vixiſſe in Aegypto fama celebrem Paulum diſcipulum S. Petri martyris, cuius meminit Ruffi-

PAVLVS DISCIP. PETRI MARTYRIS.

a Ruffin. inuect. in Hieron.

nus[a] in poſteriori parte inuectiuæ aduerſus S. Hieronymum. ſunt hæc eius verba: Vbi, A *nempe in Aegypto*, inter clariſſimos viros Paulus ſenex Petri martyris diſcipulus.] Ceterum quod ad reſcripta Imperatorum pertinet de reſtituendis in ſedem damnatis: ſane quidem id fieri non debere, ſanctio Imperatorum lata anno ſequenti, & ſuo loco inferius recitanda decreuit. Porro eiuſmodi Imperatorum reſcripta nonniſi commendatitia fuiſſe, inde certum ducimus argumentum, quod iam Conciliorum canonibus, nempe Antiocheni & aliorum (vt ſuperius ſæpe dictum eſt) fuerit definitum, depoſitum a Concilio Epiſcopum, nonniſi a maiori Epiſcoporum numero eſſe reſtituendum: quam legem etiam Ariani ſartam tectam conſeruatamq. contra Athanaſium voluerunt. Sed ad res geſtas hoc anno a Theophilo in cauſa Origeniſtarum oratio reuocetur.

LEGATIONES THEOPHILI AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Ex epiſtola eiuſdẽ Theophili ad Hieronymũ nuper recitata intelligi poteſt, qui a Theophilo ad Anaſtaſium Papam miſſus eſt Romam, fuiſſe Theodorum monachum, eumdemq. B antè S. Hieronymum inuiſiſſe. Huic enim Theophilum ad eumdem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dediſſe litteras de Origeniſtis Alexandriæ condemnatis, par eſt credere, quibus res in Synodo geſtas aduerſus eoſdem ipſum Anaſtaſium fecerit certiorem. At qui Theodorum monachum Romam ſibi legauit Theophilus, Conſtantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios ſanctiſſimos Nitriæ monachos legatos ad diuerſos Epiſcopos miſit, eiſdemq. dedit eaſdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas, vtpote quæ ad omnes Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos ſcriptæ eſſent. Teſtatur id quidem idem ipſe Theophilus in epiſtola ad S. Epiphanium Conſtantiæ in Cypro Epiſcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditq. certiorem de rebus geſtis aduerſus Origeniſtas, deq. monachis qui ex Aegypto pulſi nauigaſſent Conſtantinopolim. porro ipſam, quod haud prolixa ſit, & rerum geſtarum ſeriem C referat, hic integram deſcribemus: ſic enim ſe habet[b]:

b Apud Hieron. epiſt. 67.
c Hierem. 6.
THEOPHILI EPISTOLA AD EPIPHANIVM.
d Epheſ. 5.

Dominus[c] qui locutus eſt ad Prophetam: Ecce conſtitui te hodie ſuper ſedes & regna eradicare, & ſuffodere, & diſperdere, & rurſum ædificare, ac plantare: ſingulis temporibus eamdem Eccleſiæ ſuæ largitur gratiam, vt integrum corpus conſeruetur, & in nullo hæreticorum dogmata præualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Eccleſia Chriſti, quæ non habet[d] maculam neque rugam, aut aliquid iſtiuſmodi, egredientes de cauernis ſuis Origenis colubros Euangelico enſe truncauit, & fœcundũ Nitriæ monachorum agmen contagione peſtiferâ liberauit. Pauca ergo ex ijs quæ geſta ſunt, in generali epiſtola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur anguſtia temporis, comprehendi. Dignationis tuæ eſt, quæ in huiuſcemodi certaminibus ſæpe ante nos pugnauit, & poſitos in prœlio conſolari, & congregare totius inſulæ Epiſcopos, ac Synodicas litte- D ras tã ad nos, quam ad Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopum, & ſi quos alios putaueris, mittere: vt conſenſu omnium & ipſe Origenes nominatim & hæreſis nefaria condemnetur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Euſebius, & Euthymius nouo pro hæreſi fauore bacchantes, Conſtantinopolim nauigarint; vt & nouos, ſi quos valuerint, decipiant, & veteribus ſuæ impietatis ſocijs coniungantur. Curæ igitur tuæ ſit, vt cunctis Epiſcopis per Iſauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino ſunt, rei ordinem pandas; & noſtram, ſi dignum putas, epiſtolam ſubijcias: vt omnes vno ſpiritu congregati, cum virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti tradamus eos ſatanæ in interitũ impietatis, quæ poſſidet eos. Et vt celerius noſtra Conſtantinopolim ſcripta perueniant, mitte induſtrium virum, & aliquem de clericis, ſicut & nos de ipſis Nitriæ monaſterijs patres monachorum cum alijs ſanctis & continentiſſimis viris miſimus, qui E poſſint cunctos in præſenti docere quæ geſta ſunt. Et ſuper omnia quæſumus, vt impenſas ad Dominum fundas preces, quo poſſimus etiam in iſto certamine victoriam conſequi. Non enim parua lætitia & in Alexandria & per totam Aegyptum populorum corda peruaſit, ex quo pauci homines eiecti ſunt, vt purum corpus Eccleſiæ permaneret. Saluto fratres qui tecum ſunt. Te plebs, quæ nobiſcum eſt, in Domino ſalutat.] hactenus Theophili litteræ ad Epiphanium.

e Apud Hieron. epiſt. 73.
EPIPHANII EPISTOLA AD HIERONYMVM.

Ipſe autem Epiphanius, accepta Generali a Theophilo epiſtola, mittens eam ad S. Hieronymum, illi & coniunxit ſuas ad eum has perbreues litteras[e]:

Generalis epiſtola, quæ ad omnes Catholicos ſcripta eſt, ad te proprie pertinet, qui zelum fidei aduerſus cunctas hæreſes habes, & Origenis proprie & Apollinarij diſcipulis aduerſaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens

Deus

A Deus protraxit in medium, vt in Alexandria proditæ, in toto Orbe areſcerent. Scito
enim, fili cariſſime, Amalech vſque ad ſtirpem eſſe deletum [a], & in monte Raphidim *a Exod. 17.*
erectum trophæum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moyſi manibus, vince-
bat Iſrael; ſic Dominus confortauit famulum ſuum Theophilum, vt ſuper altare Ec-
cleſiæ Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur:
Scribe ſignum hoc, quia delebo funditus Origenis hæreſim a facie terræ cum ipſo Ama-
lech. Et ne videar eadem rurſum iterare, & prolixiorem epiſtolam texere: ipſam ad
vos ſcriptam direxi, vt ſcire poſſitis, quæ nobis ſcripſerit, & quantum boni vltimæ æta-
ti meæ conceſſerit Dominus, vt quod ſemper clamabam, tanti Pontificis teſtimonio
probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis edidiſſe, & iuxta priorem epiſtolam,
qua te ſuper hac re fueram cohortatus, elimaſſe librum, quem tuæ linguæ homines le-
B gant. Audio enim & ad Occidentem quorumdam hominum naufragia perueniſſe, qui
non contenti proditione ſua, volunt plures mortis habere participes; quaſi multitudo
peccantium ſcelus minuat, & non numeroſitate lignorum maior gehennæ flamma ſuc-
creſcat. Sanctos fratres, qui tecum ſunt in monaſterio Domino ſeruientes, & tecum &
per te plurimum ſalutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, non-
dum vulgatam fuiſſe in Oriente damnationem Origenis & Origeniſtarum Romæ ab Ana-
ſtaſio factam, cum iam Theophili ibidem legeretur Generalis epiſtola.

Porro non Synodicam tantum epiſtolam, ſed etiam Paſchalem datas eſſe a Theophilo,
certum eſt, alteram in Synodo ſcriptam, alteram vero priuatim ad indicandum Paſchale HIERONYMVS
tempus (ex more) ad Eccleſias datam: ſed eam anno ſequenti (vt oſtendetur) qua pariter VERTIT IN LATINVM
Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit: ſicq. vna cum EPISTOLAS
C Græco textu a Romana Eccleſia eas a ſe miſſas Hieronymus accipi voluit; idemq. præ- THEOPHILI.
ſtitit de alia Paſchali eiuſdem Theophili poſt annum ſequentem data. Teſtatur id ipſe
quidem in Ruffinum [b] agens, cum ait: Duas, Synodicam & Paſchalem eius epiſtolas con- *b Hier. Apolog.*
tra Origenem illiuſq. diſcipulos, & alias aduerſus Apollinarium & Origenem per hoc *aduerſ. Ruffin.*
ferme biennium interpretatus ſum, & in ædificationem Eccleſiæ legendas noſtræ lin-
guæ hominibus dedi.] Idem ſcribens ad Pammachium atque Marcellam poſt annum
ſequentem, cum poſteriores Paſchales Theophili litteras mittit, has a ſe tranſlatas, Ro-
mamq. eſſe a ſe miſſas, his verbis oſtendit [c]: Rurſus Orientalibus vos locupleto mer- *c Hier. epiſt. 78.*
cibus, & Alexandrinas opes primo Romam vere tranſmitto.] Sed cur in his tantam Hie-
ronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epiſtolis, tum earum a ſe facta tranſla-
tione, Orbi vniuerſo innoteſceret damnatio Origenis. Audi enim quæ ibi ipſe ad Pamma-
D chium atque Marcellam ait: Vbi hæreſis, quæ ſibilabat in mundo, & me & Papam Theo-
philum ſui iactabat erroris; latratuq. impudentiſſimorum canum ad inducendos ſimpli-
ces, noſtrum mentiebatur aſſenſum? Oppreſſa eſt eius auctoritate & eloquentia, &c.]

Sed pro harum differentia litterarum, quæ prius, quæve poſterius datæ ſint, ex earum
argumento quas idem Hieronymus eadem ipſa epiſtola ad Pammachium atque Marcel- DIFFEREN-
lam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Chriſtiani Senatus lumina, accipite & TIA EPI-STOLARVM
Græcam & Latinam etiam hoc anno epiſtolam, ne rurſum hæretici mentiantur a nobis THEOPHILI.
pleraque vel addita, vel mutata: in qua laboraſſe me fateor, vt verborum elegantiam pari
interpretationis venuſtate ſeruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam
excedens loco, eloquentiæ eius fluenta non perderem, eaſdemq. res eodem ſermone tranſ-
ferrem: quod vtrum conſecutus ſum, nec ne, veſtro iudicio relinquo. Quam ſciatis in
E quatuor partes eſſe diuiſam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Paſcha cele-
brandum. In ſecundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto, id eſt
extremo, hæreticos ad pœnitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduerſus Ori-
genem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola continetur: & hæc, quam modo vertimus,
breuitati ſtudens, dicere plura non debuit. Porro contra Apollinarium ſuccincta fides
& pura profeſſio non caret ſubtilitate dialectica, quæ aduerſarium ſuum, extorto de
manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino
non diſpliceat; & quod totus Oriens miratur & prædicat, læto ſinu Roma ſuſcipiat; præ-
dicationem quoque cathedræ Marci Euangeliſtæ cathedra Petri Apoſtoli ſua prædica-
tione confirmet: quamquam celebri ſermone vulgatum ſit, beatum quoque Papam A-
naſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis hæreticos
perſecutum: eiuſq. litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damna-

tum eſt: cui multos imprecamur annos; vt hæreſeos rediuiua plantaria, per illius ſtu- A
dium longo tempore areſacta, moriantur.] hæc de litteris a Theophilo ſcriptis ſanctus
Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paſchalibus duorum annorum ſpatio in-
tercurrente datis.

Quod vero ad Synodicam ſpectat; eadem (vt ipſe teſtatus eſt) ab ipſo Hieronymo La-
DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIO TEMPORIS. tinitati tradita, deſideratur: nam licet tres extiterint Theophili epiſtolæ, nulla earum Sy-
nodalis eſt: ſed eædem omnes Paſchales eſſe intelliguntur, vtpote quibus indicatur ven-
turus Paſchalis ex ipſiusmet Theophili calculis dies; Synodica vero nulla, quæ ex Synodo
aliqua data poſſit intelligi. Porro quinque a Theophilo datas eſſe generales epiſtolas,
quarum eſt memoria apud ſanctum Hieronymum, eiuſdem auctoris teſtificatione explo-
ratum habetur: quarum omnium ſi tempus, quibus ſingulæ datæ ſunt, inſpiciatur, ipſa
quoque rerum geſtarum ſeries concinno ordine diſponetur. Earum igitur omnium prima B
eſt illa hoc anno ex Synodo data, eaq. ex cauſa appellata Synodica: ſecunda Paſchalis dicta
aduerſus Origenem & eius diſcipulos peculiariter ſcripta, quæ etiam deſideratur: hæcq.
a Hieron. epiſ. 78. illa eſt, de qua ipſe Hieronymus in epiſtola ad Pammachium & Marcellam ſcribit [a], cum
ait: Si quid autem hic minus aduerſus Origenem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola con-
b Hieron. aduerſ. Ruffin. tinetur.] de ambabus his idem Hieronymus vbi ſupra aduerſus Ruffinum agens [b] meminit,
atque de tertia aduerſus Apollinarium & Origenem ſcripta, cum ait: Duas, Synodicam
& Paſchalem eius epiſtolas contra Origenem illiuſq. diſcipulos, & aliam aduerſus Apolli-
narium & eumdem Origenem per hoc ferme biennium interpretatus ſum.] Porro tertiam
hanc epiſtolam illã eſſe certum eſt, cuius argumentum in quatuor partes diuiſum ab eodem
c Hieron. epiſ. 78. Hieronymo in dicta epiſtola ad Pammachium atque Marcellam data deſcribitur [c]. Ha-
bes iam tres a Theophilo datas epiſtolas, vnam Synodicam, duas Paſchales: quarum C
d Extat tom. 1. Bibl. ſanctæ. poſterior extat, eſtq. eius exordium: Primum [d] ſolemnitatis auguſtæ ſermo, &c.] Rurſus
vero poſt hanc alia ſequitur ordine ſecunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta,
e Ibidem. Paſchalis vero tertia; quæ ſic incipit [e]: Chriſtum Ieſum Dominũ gloriæ, &c.] Poſt hanc ad-
ditur alia, dicenda Paſchalis quarta, ſed quinta ordine collocanda (vt patet ex ordine præ-
f Ibidem. cedentium) quæ ita exorditur [f]: Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum
g Hieron. epiſ. 31. deſcribitur a ſancto Hieronymo in epiſtola ad Theophilum [g], quam ipſe in Latinum ſe
vertiſſe ait, cum haud pridem S. Paula ex hac vita migraſſet, cuius tranſitum ad Deum
contigiſſe certum eſt Honorio Aug. VI. & Ariſteneto Coſſ. anno Domini quadringen-
teſimoquarto. cuius temporis certa habita ratione, dicendum eſt, vltimam Paſchalem,
earum ſcilicet quarum mentio eſt apud S. Hieronymum, ordine quartam, datam a Theo-
philo eſſe anno Domini quadringenteſimo tertio. D

Cum enim Paſchalis epiſtola primo conſueuerit mitti Romam ad Romanũ Pontificem,
QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPIST. PASCHALES THEOPHILI. a quo reliquæ accepturæ eſſent Eccleſiæ, in die Epiphaniæ Domini diaconorum præco-
nio inter ſacra peruulganda (prout dictum eſt ſuo loco pluribus tertio Annalium to-
mo, vbi de Concilio Nicæno ſermonem habuimus) vtique non eodem anno, cuius Pa-
ſcha indicebatur, ſed ſuperiori ab eo Paſchalem ſcribi epiſtolam oportuit atque mitti.
Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes a Theophilo datæ illæ
quinque epiſtolæ diſponuntur, vt hoc anno (prout demonſtratum eſt) ex Synodo Ale-
xandrina ſcripta a Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctri-
næ inhærentium Origeniſtarum: ſequenti autem anno data fuerit prima Paſchalis pro eo
qui ſequitur anno, nempe quadringenteſimo primo: quo item anno quadringenteſimo pri-
mo edita fuerit ſecunda Paſchalis pro anno quadringenteſimo ſecundo: tertia vero pro- E
mulgata fuerit ipſo anno Domini quadringenteſimo ſecundo pro ſequenti anno quadrin-
genteſimo tertio: quarta vero Paſchalis (vt memorauimus) ſcripta ſit ipſo anno quadrin-
genteſimo tertio pro quadringenteſimo quarto, quo eam in Latinum vertit S. Hieronymus,
defuncta iam paulo ante S. Paula eodem anno, menſe Ianuarij. Hæc conuenire cum editis ab
ipſo Theophilo Paſchalibus Cyclis, curioſus explorator inueniet. Porro ſucceſſiuo ordine,
annis ſingulis ſingulas eodem argumento aduerſus Origenis hæreſim & eius ſectatores eſſe
datas dictas epiſtolas liquet: cum alioqui alijs quoque annis (vt ante diximus) ſingulis ſin-
gulas date ſoleret Paſchales. At ſcrupuloſam hanc Theophili epiſtolarum diſquiſitionem
ad exactam temporum rationem minime prætermiſiſſe oportuit.

Quænam autem poſt ſcriptas hoc anno ab Anaſtaſio Papa Origenis & Origeniſtarum
damnationis litteras fuerint ſubſecuta: quidve Ruffinus a communione Catholica alie-

A nus poſt hæc in S. Hieronymum molitus ſit: rurſum vero quid egerint aduerſus Theophilum Alexandrinum Epiſcopum monachi Origeniſtæ ab eodem in Aegypto damnati atque expulſi, cum peruenerunt profugi Conſtantinopolim: ſequenti anno dicturi ſumus, quo res ab eis geſtæ contigiſſe noſcuntur. Hoc autem anno id confectum eſt, vt vno eodemq. tempore & Alexandriæ in Synodo a Theophilo Origenes cum Origeniſtis penitus damnarentur, & Romæ ab Anaſtaſio Papa id ipſum publica ſententia præſtaretur. Quàm bene accidit, vt in Occidente quam citiſſime pullulans hæreſis conuulſa penitus exaruerit: in Oriente vero ſic compreſſa licet ad tempus ſiluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad poſteriora tempora infauſtis propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem ſtatim in Occidente Origenis hæreſi teſtatur S. Hieronymus in epiſtola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait [a]: Nequa-
B quam amplius antiquus ſerpens ſibilat; ſed contortus & euiſceratus, in cauernarum tenebris deliteſcens, Solem clarum ferre non ſuſtinet. Qui quidem ſuper hac re, antequam ſcriberes, ad Occidentem epiſtolam miſeram, ex parte hæreticorum ſtrophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex diſpenſatione Dei ſactum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anaſtaſium Papam ſcriberes, & noſtram, dum ignoras, ſententiam roborares. Verum a te nunc admoniti, magis ſtudium accommodabimus, vt hic & procul ſimplices ab errore reuocemus.] et poſt alia, hæc ſubdit: Vincentius presbyter ante biduum, quam hanc epiſtolam darem, de Vrbe venit, & ſuppliciter te ſalutat; crebroq. ſermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis poſt Chriſtum epiſtolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius cauſa Origeniſtarum hactenus: iam vero ad reliquas huius temporis res geſtas Eccleſiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

ORIGENIS ERRORES DAMNATI ALEXANDRIAE ET ROMAE EODEM TEMPORE.

OCCIDENS LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

a Hieron. epiſt. 71.

C Hoc eodem anno, ſequenti ſcilicet ab eo, qui Gentilium deorũ reſponſis fatalis prædictus erat, vt Chriſtiana religio penitus exciſa deficeret: Dei prouidentia ſactum eſt, vt deorum templorum & in eis conſiſtentium idolorum facta fuerit vbique proſtratio ac demolitio, contra vero Chriſtianæ religionis res magna creuerint acceſſione. Id quidem diſertis verbis ſanctus Auguſtinus affirmat, dum ait [b]: Sequenti anno, Conſule Manlio Theodoro, quando iam ſecundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla eſſe debuit Chriſtiana religio; quid per alias terrarum partes forſitan factum ſit, non fuit neceſſe perquirere. Interim, quod ſcimus, in ciuitate notiſſima & eminentiſſima Carthagine Africæ, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendas Aprilis, falſorum deorum templa euerterunt, & ſimulacra fregerunt. Ex quo vſque ad hoc tempus per triginta ferme annos, quis non videat quantum creuerit cultus
D nominis Chriſti, præſertim poſteaquam multi eorum Chriſtiani facti ſunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur a fide, eamq. completo eodem annorum numero inanem irridendamq. viderunt?] hæc Auguſtinus poſt Conſulatum Honorij quartum cum Eutychiano, Conſule Manlio. Ex quibus alijſq. ſuperius dictis corrigendum eſt inuerſum Chronicon Proſperi, vbi poſt Conſulatum Manlij ponitur Conſulatus Honorij cum Eutychiano, ordine quidem præpoſtero. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiuſdem Theodori Conſulatus, quem præceſſit quartus Honorij, iſta cecinit [c]:

DIRVTA IDOLORVM TEMPLA.

b S. Auguſt. de Ciu. Dei lib. 18. cap. vlt.

Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno;
Depoſuitq. ſuas, te ſuccedente, curules.]

c Claud. in Conſ. Theod.

Ceterum cum de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Impera-
E tore reſcripta: cum populus Chriſtianus conſerto agmine impetum faceret in celſa & auguſta quæque templorum ædificia, non ſine vrbium (vt videbatur) immenſa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. poſterioribus reſcriptis iubere, vt vbique populus a diruendis publicis ædificijs abſtineret: itemq. alio edicto promulgato, vt ſpectacula minime haberi prohiberentur, quæ tamen eſſent ab omni ſacrificio & Gentilicia ſuperſtitione pura. Sed age iam, quo hæc ipſa notiora fiant, eadem hic deſcribamus edicta, atque illud in primis menſe Ianuarij datum his verbis [d]:

LEGES HOC ANNO LATAE ADVERSVS IDOLA.

Sicut ſacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta ſeruari: ac ne ſibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; ſi quod ſcriptum, ſi qua lex forte prætenditur; erutæ huiuſmodi chartæ ex eorum manibus ad noſtram ſcientiam deferantur, &c. Dat. IIII. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V. C. Conſule.] hæc ad Macrobium P.P. Hiſpaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarum Honorius.

d L. 15. de Pagan. Cod. Theod. & Cod. Iuſtin. eod. tit. l. 3.

Idemq.

a l. 18. cod. tit. Cod. Theod.

Idemque hoc eodem anno ad Apollodorum Proconſulem Africæ his verbis reſcripſit [a]: A
Aedes inlicitis rebus vacuas noſtrarum beneficio ſanctionum ne quis conetur euerte-
re. Decernimus enim, vt ædificiorum quidem ſit integer ſtatus. Si quis vero cum ſacri-
ficio fuerit deprehenſus, in eum legibus vindicetur, depoſitis ſub Officio idolis, diſcepta-
tione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanæ ſuperſtitionis impendi. Dat. IIII.
Kalend. Septembris, Patauio, Theodoro V. C. Conſ.]

b l. 17. cod. tit. & Cod. Iuſtin. eod. tit. l. 4.

LVDI PERMISSI AGI IN CIVITATIBVS.

* licentiam

Quod autem ſpectat ad ludos, ad eumdem Proconſulem Africæ idem Honorius Impe-
rator iſta reſcripſit [b]:
Vt profanos ritus iam ſalubri lege ſubmouimus; ita feſtos conuentus ciuium, & com-
munem omnium lætitiam * non patimur ſubmoueri. Vnde abſque vllo ſacrificio, atque
vlla ſuperſtitione damnabili, exhibere populo voluptates, ſecundum veterem conſuetu-
dinem, Inire etiam feſta conuiuia, ſi quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. B
Kal. Septemb. Patauio, Theodoro V. C. Conſ.]

c l. 16. de Pagan. Cod. Theod.

QVID ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutychianum P.P. reſcripſit, vt illa templa
idolorum diruerentur, quæ eſſent in agris. Sunt autem hæc verba reſcripti [c]:
Si qua in agris templa ſunt, ſine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque
ſublatis, omnis ſuperſtitionis materia conſumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damaſco, Theo-
doro V. C. Conſ.] Verum quæ reliqua erant templa in ciuitatibus, vt Gazæ Marnæum,
ad biennium integra perſeuerarunt.

Sed quod ad templa in vrbibus poſita pertinet; etſi ab eorum demolitione vetiti ſunt
Chriſtiani, iiſdem tamen potiri conceſſum eſt. Magna quidem gloria Chriſtianæ religionis
effulſit, cum arbitrio ipſius Antiſtitum clauſis diu deorum templis, nunc reſeratis, vexilloq.
illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fideli populo, idola frangerentur, & ſimul C
cuncta, quæ ſuperſtitionis ſigna referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit
tunc Carthagine de templo Cæleſtis omnium famoſiſſimo, S. Proſper narrat his verbis [d]:

d Proſp. de prædict. lib. 3. c. 38.

QVID CARTHAGINE IN TEMPLO CAELESTIS IDOLI.

Apud Africam Carthagini Cæleſtis ineſſe ferebant templum, nimis amplum, omnium
deorum ſuorum ædibus vallatum, cuius platea lithoſtrata pauimento ac pretioſis colum-
nis & mœnibus decorata, prope in duobus fere millibus paſſuum protendebatur. Cum
diutius clauſum, incuria, ſpinoſa virgulta circumſeptum obrueerint, velletq. populus Chri-
ſtianus vſui veræ religionis vindicare: dracones, aſpideſq. illic eſſe ob cuſtodiam templi,
Gentilis populus clamitabat. Quo magis Chriſtiani feruore ſuccenſi, ea facilitate om-
nia amouerunt illæſi, quo templum ſuo vero cæleſti Regi & Domino conſecrarent. Nam
cum ſancta Paſchæ ſolemnis ageretur feſtiuitas, collecta illic & vndique omni curioſita-
te etiam adueniens multitudo, ſacerdotum multorum pater & dignæ memoriæ nominan- D
dus Antiſtes Aurelius, cæleſtis iam patriæ ciuis, cathedram illic loco Cæleſtis & ha-
buit & ſedit. Ipſe tunc aderam cum ſocijs & amicis, atque (vt ſe adoleſcentium ætas im-
patiens circumquaque vertebat) dum curioſi ſingula quæque pro magnitudine inſpici-
mus, mirum quoddam & incredibile noſtro ſe ingeſſit aſpectui, titulus æneis gran-
dioribuſq. litteris in frontiſpicio templi conſcriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDI-
CAVIT. hunc legentes populi, mirabantur, præſago tunc ſpiritu acta, quæ præſcius Dei
ordo certo iſto fine concluſerat.

VATICINIA GENTILIVM CONTRA IPSOS CONVERSA.

Cumq. a quodam Pagano falſum vaticinium, velut eiuſdem Cæleſtis, proferretur, quo
rurſum & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille; ille (inquam) verus
Deus, cuius prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtan-
tio & Auguſta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus impe- E
rat, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque perducta, agrum reli-
quit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum: ipſamq. viam ſine memoria ſui nunc Vuandali-
ca manus euertit.] hæc ipſe: ex his quoque & vides, quibus ex cauſis creuerit Fidelium
æmulatio in templis deorum demoliendis; quæ clauſa penitus, eſſe deſpectui, illi pa-
tiebantur inuiti. Cum enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contume-
liæ, deorum templa penitus inacceſſa manere, falſis oraculis in vulgus ſparſis, fo-
re iactabat, vt abolita Chriſtiana religione, idololatria iam compreſſa maiori reſur-
geret gloria, templaq. rurſus aperienda, & numeroſiori multitudine frequentanda:
quo hæc inanis prædictio caſſa penitus redderetur, ante eorum oculos ipſorum templa
Fideles e fundamentis ſolo proſternere conabantur: vt ſic tandem Gentilitas deſpera-
ta fatiſcens, victa daret victoribus manus, nomenq. Chriſtianæ militiæ. Quod qui-
dem

A dem ex ſententia eueniſſe, ea quæ nuper ſunt ex ſancto Auguſtino [a] recitata, teſtantur.

a Aug. in Luc. ſerm. 29.

Hic tandem finis fuit famoſiſſimi idoli Cæleſtis Carthaginenſis, eiuſq. templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc vero vt Chriſti gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magiſq. omnibus innoteſcat, hic paululum immorandum, deque eodem idolo & eius origine & nomine eſt pluribus diſſerendum: omnia enim hæc conducunt ad Chriſti de peruerſiſſimo dæmone expugnato triumphum. Primum enim ſciendum eſt, eiuſmodi Cæleſtis Carthaginenſis idolum etiam Romanis maxime venerandum fuiſſe: quod ex eo quiſque poterit intelligere, dum ex Senatuſconſulto atque Principum placitis iſtud ipſum paucis conceſſum aſſecutum fuerit priuilegium, vt poſſet heres inſtitui. Nam Vlpianus [b] I. C. hæc de his habet:

ROMANIS ETIAM VENERANDVM CAELESTIS IDOLVM.

b Vlpian. tit. de his qui hered. inſti. poſſunt. poſt Cod. Theod.

Deos heredes inſtituere non poſſumus, præter eos quos Senatuſconſulto, conſtitu-
B tionibus Principum inſtituere conceſſum eſt, ſicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymæum, ſicuti Martem in Gallia, Mineruam Melienſem *, Herculem Gaditanum, Dianam Epheſiam, Matrem Deorum Cybelem, quæ Smyrnæ colitur, & Cæleſtem * Salinenſem Carthaginis.] hæc Vlpianus.

* Ilienſem
* Cæleſtum

Sed quodnam numen Cæleſtis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, eſſe Saturnum: nam cum Lactantij [c], tum aliorum plurium teſtificatione expreſſum habetur, peculiarem Deum Afris fuiſſe Saturnum, cui humanas hoſtias immolarent [d]. Cum igitur conſtet Cæleſtem fuiſſe ſummo apud eos honore habitum; eumdem fuiſſe Saturnum cum Cæleſte, certum videri poteſt. His accedit Tertulliani Carthaginenſis hominis ſumma auctoritas, dum primum hæc ait in Apologetico [e]: Vnicuique prouinciæ & ciuitati ſuus Deus eſt, vt Africæ Cæleſtis.] Idemq. poſtea in Scorpiaco [f] iſta ſubdit: Afrorum Deum
C Saturnum placari victimis hominum.] Quibus accedit, quod a Græcis Saturnus οὐρανὸς (quod & Phornutus ait) Cælus eſt appellatus, ſeu Cæleſtis. His adiungitur, quod Saluianus [g] Cæleſtem, non Deam, ſed Deum appellat.

DE CAELESTIS DEI CARTHAGINENSIVM ORIGINE.

c Lact. de falſ. relig. c. 23.
d Sil. Italic. & alij.
e Tertul. Apolog. cap. 24.
f Tertul. in Scorpiac. c. 7.
g Saluian. de prouidem. Dei. lib. 8.

Verum Cæleſtem, non Dei, ſed Deæ fuiſſe nomen, ex eodem Tertulliano [h] in primis accipimus, vbi ait: Iſta ipſa virgo Cæleſtis pluuiarum pollicitatrix, &c.] Iſta ipſa, nempe, quæ Carthagine colitur. Sed S. Auguſtinus [i], eius gentilis, vtpote Afer, virginem Cæleſtem nominat. Deam quidem, & non Deum fuiſſe apud Ethnicos exiſtimatum, declarat etiam præſens inſcriptio inciſa baſi, ſuper quam Cæleſtis ſimulacrum collocatum erat [k].

h Tertul. Apolog. cap. 23.
i Aug. de Ciuit. Dei. lib. 2. c. 4.

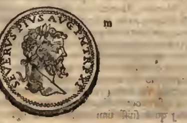
CAELESTIS DEA CARTHAGINENSIVM PECVLIARIS.

INVICTAE
CAELESTI
AVR. ONESI
D MVS. D D

k Romæ apud Alexandr. Borgianum.

Et Apuleius, idemq. ipſe Africanus, eamdem virginem appellat, Iunonemq. fuiſſe ait [l], cum ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, ſiue tu Sami querulo partu, vagituq. & alimonia tua gloriaris; ſiue celſæ Carthaginis, quæ te virginem vectura leonis cælo commeantem percolit, beatas ſedes frequentas, &c.]. Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expreſſam hic reddendam putauimus. Conſiſte hic parum, quæſo, lector: haud enim otioſe tibi hoc exhibitum fuiſſe ſpectaculum ſenties. Vides hic duorum formas numiſmatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius vero eius filij Antonini; atque in ambobus, a tergo ipſorum, Carthaginenſium Deæ Cæleſtis ineſſe ſigna. Meminiſſe autem debes, dictum eſſe ſecundo Annalium tomo, effigiata eiuſmodi fuiſſe numiſmata cum inſcriptione, INDVLGENTIA AVGG. quòd Seuerus Imp. vna
E cum filio plurima Carthaginenſibus contulerit beneficia.

l Apul. de aſin. lib. 6.

m

m Extat apud Lælium Paſcalinum num. argent.

A

a Extat apud Angel. Breuent. num. aerea.

a

B

IMAGINIBVS VARIIS REDDITA CAELESTIS DEA.

b Lucian. de Dea Syria.

Cum autem vtraque numiſmata hæc Carthaginenſium Deæ typum exprimant & imaginem, altera tamen ipſarum in eo tantum differt ab altera parua differentia, cum in poſteriori Cæleſtis Deæ dextera armata ſit fulgure, in priori vero tympanum dextera Cæleſtis teneat; cuius effigiem [b] a Luciano habes magna ex parte deſcriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: Leones ipſam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam geſtat.] vt Cybelem haud dubium intelligas ſignificari, quæ ad luctus ex Attidis morte ſuſcepti conſolationem, tympanum ſumpſiſſe fertur. Porro eiuſdem Deæ ſigna diuerſis geſtaminibus fingi, illud declarat, quod idem Lucianus inferius habet de eiuſdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum poſita, dum ait eiuſdem ſimulacrum altera quidem manu colum, altera vero ſceptrum geſtaſſe; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidiſſe inuenerimus fulgur. C

c Apul. lib. 11. in princ.

CAELESTIS DIVERSIS NOMINIBVS APPELLATA

Ceterum eiuſdem Apulei conſtat auctoritate, idem ſimulacrũ non vnius tantum, ſed diuerſorum numinum nomina continuiſſe. ſunt hæc eius verba [c]: In vniuerſum quidem (quod vere dixeris) Iuno eſt. Ceterum habet quippiam & Mineruæ, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemeſis, & Parcarum: & altera quidem manu ſceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæſtum habet, quo ſolam Venerem cognomento Cæleſtem exornant.] hæc ipſe. Similiter autem ex Cæleſti Carthaginenſi exprimi plura numina, ſiue vnum diuerſis nominibus nuncupatum, non tantum quæ nuper ex Apuleio ſunt recitata declarant, ſed & quæ idem enucleatius habet inferius, huſce verbis, cum precatur: Regina Cæli, ſiue tu Ceres alma frugum parens originalis, quæ repertu lætata filiæ, vetuſtæ glandis ferino remoto pabulo, miti commonſtrato cibo, nunc Eleuſinam glebam percolis: Seu tu Cæleſtis Venus, quæ primis rerum exordijs ſexuum diuerſitatem, generato amore, ſociaſti, & æterna ſobole humano genere propagato, nunc circumfluo Paphi ſacrario coleris: Seu Phœbi ſoror, quæ partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educaſti, præclariſq. nunc veneraris delubris Epheſi: Seu nocturnis vlulatibus horrenda Proſerpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo poſt, ſic reſpondens ipſa ad Lucium: En adſum tuis commota, Luci, precibus rerum Natura parens, elementorum omnium domina, ſæculorum progenies initialis, ſumma numinum, Regina manium, prima cælitum, deorum dearumq. facies vniformis, quæ cæli luminoſa culmina, maris ſalubria flammina, inferum deplorata ſilentia nutibus meis diſpenſo. Cuius numen vnicũ, multiforme ſpecie, ritu vario, nomine multiiugo * totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Peſſinunticam nominant Deum matrem: hinc autochthones Attici Cecropeiam Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem: Cretes ſagittiferi Dictynnam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proſerpinam; Eleuſini vetuſtam deam Cererem, Iunonem alij, alij Bellonam, alij Hecaten, Rhamnuſiam alij: & qui naſcentis diei Solis inchoantibus illuſtrantur radijs Aethiopes, Arijq. priſcaq. doctrina pollentes Aegyptij cærimonijs me proprijs percolentes, appellant vero nomine Reginam Iſidem, &c.] D E

* multiuoco

d Ambroſ. aduerſ. Symmach.

CAELESTIS EADEM DIANA AB ALIIS DICTA.

e S. Hieron. in præf. in epiſt. Pauli ad Epheſ. lib. 1.

Attigit hæc etiam ex parte noſter S. Ambroſius, dum de ea hæc ait expreſſe [d]: Quam Cæleſtem Afri, Mitram Perſæ, plerique Venerem colunt pro diuerſitate nominis, non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis eamdem Cæleſtem, Dianam nominatam fuiſſe tradit: hic cum S. Hieronymo [e] dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ arcum tenet, & ſuccincta eſt: ſed illam (vt ait) Multimammiam, quam Græci πολύμαστον vocant; vt ſcilicet ex ipſa quoque effigie mentirentur, omnium eam beſtiarum & viuentium eſſe nutricem.] quale fuiſſe ſimulacrum Dianæ Epheſiæ, antiqua

A tiqua monumenta docent. Certe quidem & Dianam Cæleſtis nomine nuncupatam, antiqua inſcripta lapidibus monumenta produnt, vt quæ ſubijcimus [a].

a Romæ apud S. Mariam Maior. deſcripſit Smet. pag. 23. num. 11.

DIANAE. CAELESTI
SACRVM
Q. CORNELIVS
THEOPHILVS
CVM. QVINTIA. M. F
LVPERCA

Sed vnde id Carthaginenſibus numen? Audi Herodianum [b], dum deſcribit Heliogabali portentoſa deliria, cum quæreret deo ſuo Heliogabalo vxorem ſociare: ſpretoq. Palladis ſimulacro, quod cerneret galeatum: Negans (inquit) belligeram vxorem atque arma-
B tam cordi eſſe deo ſuo, ſimulacrum Vraniæ (*Cæleſtis ſcilicet Deæ*) iuſſit afferri: quod ſcilicet Carthaginenſibus, omniq. Africæ venerabile, poſitum fuiſſe a Phœniſſa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem diſſecto corio ædificauit. Hanc Afri Vraniam, Cæleſtem videlicet, vocant; Phœnices Aſtroarchen, Lunam eſſe affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.] hæc Herodianus. Verumtamen quod eſt apud Herodianum, Aſtroarchen, aſtrorum Principem, Reginam cæli Iudæi, Phœnices vero nominabant Aſtarthen, notiſſimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Euſebio [c] ex antiquiſſimis Phœnicum monumentis deſcriptam inuenies.

b Herod. lib. 5.

SIDONIORVM THEOLOGIA AD CARTHAGINENSES ALLATA.

c Euſeb. de præpar. Euang. lib. 1. c. 7.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Aſtarthen pariter nominat; quam deam Lunam eſſe, ſic dictam, ipſe ſe exiſtima-
C re teſtatur. Eſtq. eius mentio in diuinis Scripturis [d]: nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Aſtarthen deam Sidoniorum. quam cum Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam cæli, intelligere potes eam ipſam fuiſſe, quam temporibus Hieremiæ apoſtatantes Hebræos coluiſſe, conqueritur ipſe Hieremias, cum ait [e]: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conſpergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.] & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo ceſſauimus ſacrificare Reginæ cæli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore conſumpti ſumus.] quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphraſis vero Chaldaica habet, pro Regina cæli, Sidera cæli. Sentit & Philaſtrius [f], idem eſſe idolum, quod Sidonij & illis propinqui ſeducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthaginenſes appellarunt Cæleſtem Virginem. nam ait: Alia eſt hæreſis in Iudæis, qui
D Reginam, quam & Fortunam cæli nuncupant, & Cæleſtem vocant in Africa, colunt, eiq. ſacrificia offerre non dubitant.]

IVDAEI APOSTATAE CVLTORES CAELESTIS DEAE.

d 3. Reg. 11.

e Hierem. 7. & 44.

f Philaſtr. c. 16.

Ceterum illud contigit, quod etſi vnum idemq. commune ijſdem erat idolum: tamen cum pro diuerſitate regionum (quod Theodoretus ait [g]) mutari conſueuerint deorum imagines: inde accidit, vt alijs ſignis eadem dea expreſſa eſſet apud Sidonios, alijs apud Carthaginenſes. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis: nam & caput tauri Aſtarthen inſigne fuiſſe, Euſebius docet [h]: cumq. & Cæli filiam extitiſſe dicit, inde quoque accidit dictam eſſe Cæleſtem, quo nomine eamdem colerent Africani, non tamen tauro, ſed leonis dorſo virginem inſidentem, vt in nummis eam vides expreſſam.

g Theodor. in Ezech. ſect. 9.

h Euſeb. de præpar. Euang. lib. 1. c. 7.

At quorſum, dices, tota hæc de Cæleſti Carthaginenſe prolixa tractatio? ea nimirum ex
E cauſa, quod ſingula hæc ſint præclariſſima trophæa victoriæ Crucis Chriſti. Non enim (vt videbatur) in demolitione Cæleſtis Carthaginenſis vnum tantum fuit proſtratum idolum, ſed omnia illa Gentiliciæ ſuperſtitionis ſunt numina debellata, quæ ex Luciano & Apuleio ſuperius ſunt recenſita. Et quod maioris fuit gloriæ Chriſti, de illo tunc potentiſſimo triumphatum eſt dæmone, qui Salomonem ſapientiſſimum Regum omnium viciſſet, Hebræumq. Dei populum ſub iugo duxiſſet impietatis, ipſa Aſtarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum, a Carthaginenſibus dicta Virgo Cæleſtis. Quod tunc exhibitum putas ſpectaculum cælitibus dignum, cum quæ vecta leone Cæleſtis, cæleſtia ſcandens, vni ex illis ſternitur pedibus, qui inſtar ouis [i] a Chriſto miſſus eſt inter lupos? Quænam vmquam de victoria hoſtium tam glorioſa eſt erecta columna, vel ingens eleuatus eſt obeliſcus, aut victorijs exculptus militum fornix fuit triumphalis extructus, ſicut cum ſedes Chriſtianæ legis Antiſtitis (vt ait Proſper) in loco Cæleſtis eſt collocata, in qua & ipſe Chriſti ſacer-

MAGNVS CHRISTI TRIVMPHVS IN DEMOLITIONE CAELESTIS.

i Matth. 10. Luc. 10.

dos

dos ſtante populo ſedit? Aurelius (inquit ille) cæleſtis patriæ ciuis, cathedram illic loco A Cæleſtis habuit & ſedit.] Etenim cathedræ Epiſcopali leo ille Cæleſtis ſuccubuit; quod in Eccleſia moris eſſet, thronos Pontificis ſculptorum leonum tergis imponi, myſticum illud referans, ſuperbiā ſæculi aduerſariam Chriſti, dæmoniſq. potentiā Crucis virtute ſubactas. Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea quæ proxime ob oculos fuit, ſede Pontificia in apſide veteris baſilicæ Vaticanæ. Magna plane Chriſti victoria factum eſt, vt vbi Cæleſtis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab Epiſcopo prædicari Euangelium veritatis. Sed de his hactenus.

a Proſp. de prædict. lib. 3. c. 38.
SIMVLACRA ABSCONSA PROPALATA

Nunc autem reliqua proſequamur, quæ his item temporibus in Africa contigiſſe, idem Proſper narrat his verbis [a]: Noui quoque ipſe, in quadam parte Mauritaniæ prouinciæ de ſpelæis & cauernis ita antiqua producta ſimulacra, quæ fuerant abſconſa, vt omnis illa cum clericis in ſacrilegio periurij ciuitas teneretur. Quid vero per ceteras prouincias in B re hac actum ſit, & omnibus notum eſt, & exitus ipſi demonſtrant. Doluit hæc futura Hermes Trimegiſtus; & mærens inter cetera ſcripſit, dicens: Tunc terra iſta ſanctiſſima ſedes delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq. pleniſſima futura.] hactenus Proſper.

CHRISTIANA MODESTIA COMMENDATA.
b Deut. 7. 12.
c Aug. in Matth. ſerm. 6.

Rurſum vero quod ad res Africanas pertinet; S. Auguſtinus cum de his agit, antequam ſcilicet Imperatoris reſcriptis licentia data eſſet Chriſtianis aduerſus idola aliaſq. omnes ad ea ſpectantes ſuperſtitiones agendi, commendat Chriſtianorum modeſtiam, dum nonniſi magna charitate cum ipſis agere conſueuerint. Ipſe enim concionatus ad populum, vbi explicat illa Deuteronomij verba [b]: Cum data vobis fuerit terra in poteſtatem, aras eorum deſtruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cum acceperitis poteſtatem, hæc facite] Vbi nobis, inquit [c], non eſt data poteſtas, non faci- C mus: vbi data eſt, non prætermittimus. Multi Pagani habent iſtas abominationes in fundis ſuis: numquid accedimus, & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eorum cordibus confringamus. Quando Chriſtiani & ipſi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam bonum opus, aut præueniunt nos. Modo orandum eſt pro illis, non iraſcendum illis.] At hæc Auguſtinus ante reſcripta illa aduerſus idola edita: quid autem poſt ipſa promulgata

d Aug. epiſt. 154.

a ſuis voluit ipſe præſtari Chriſtianis, hæc ab eodem commonente accipe [d] Auguſtino: Cum, inquit, templa, idola, luci, & ſi quid huiuſmodi, data poteſtate, euertuntur: quamuis manifeſtum eſt, cum id agimus, non ea nos honorare, ſed potius deteſtari: ideo tamen in vſus noſtros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vſurpare, vt appareat nos pietate iſta deſtruere, non auaritia. Cum vero in vſus communes, non proprios ac priuatos, vel in honorem Dei veri conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis D hominibus, cum ex ſacrilegis & impijs in veram religionem mutantur.] hæc ipſe. ex quibus intelligis quam a ſuis exegerit Auguſtinus in Gentilium ſuperſtitione abolenda hoc tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id præſtitum eſt, vt ipſa materia, ex qua idola confecta eſſent, Gentilibus ipſis fuerit reſtituta: quis enim illam a militum manibus rapaciſſimis extorſiſſet?

SVFFECTANI TRVCIDANT CHRISTIANOS.
e Aug. epiſt. 267.
AVGVSTINI EPIST. AD SVFFECTANOS.

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles ſimulacri ſui Herculis iacturam paſſi, aduerſus Chriſtianos arma corripientes, ex eis trucidauerint ſexaginta. ad quos tunc S. Auguſtinus exprobrans iſta breuiter ſcripſit [e]:

Immanitatis veſtræ famoſiſſimum ſcelus & inopinata crudelitas terram concutit, & percutit cælum, vt in plateis ac delubris veſtris eluceat ſanguis, & reſonet homicidium. Apud vos Romanæ ſepultæ ſunt leges, iudiciorum rectorum calcatus eſt terror, Imperato- E rum certe nulla veneratio nec timor. Apud vos ſexaginta numero fratrum innocens effuſus eſt ſanguis: & ſi quis plures occidit, functus eſt laudibus, & in veſtram curiam tenuit principatum. Age nunc principalem veniamus ad cauſam. Si Herculem veſtrum dixeritis: porro reddemus. Adſunt metalla, ſaxa nec deſunt: accedunt marmorum genera, ſuppeditat artificum copia. Ceterum Deus veſter cum diligentia ſculpitur, tornatur & ornatur: addimus & rubricam, quæ pingit ruborem, quo poſſint vota veſtra ſacra ſonare. Nam ſi veſtrum Herculem dixeritis, collatis ſingulis nummis, ab artifice veſtro vobis emimus Deum. Reddite igitur animas, quas manus veſtra contorſit; & ſicuti a nobis veſter Hercules redhibetur, ſic etiam a vobis tantorum animæ reddantur.] hactenus ad eos Auguſtinus, ironia iſta exprobrans immane facinus, deorumq. Gentilium inanem cultum ob oculos repræſentans; oſtendens facilius eſſe, mille denuo Hercules & omnes deos Gentilium

A lium efformare, quam vnum necatum hominem vitalibus reſtituere; declarans pariter quanto inferioris conditionis exiſteret Hercules, quem fractum reficere artifex poſſet, quàm homo, qui ſemel extinctus, ab Hercule excitari non valeat.

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniæ Calamenſis in opprobrium promulgatarum in deos Gentilium legum egerint, ab ipſo etiam accipe Auguſtino hæc de his ad Nectarium conſcribente [a]: Contra rectiſſimas leges, Kalendis Iunijs, feſto Paganorum, ſacrilega ſolemnitas agitata eſt, nemine prohibente tam inſolentia vſu, vt, quod nec Iuliani temporibus factum eſt, petulantiſſima turba ſaltantium in eodem prorſus vico ante fores tranſiret eccleſiæ. Quam rem illicitiſſimam atque indigniſſimam clericis prohibere tentantibus, eccleſia lapidata eſt. Deinde poſt dies ferme octo, cum leges notiſſimas Epiſcopus Ordini replicaſſet, & dum ea quæ iuſſa ſunt, velut implere diſponunt, iterum B eccleſia lapidata eſt. Poſtridie noſtris ad imponendum perditis metum, quod videbatur, apud Acta dicere volentibus, publica iura negata ſunt. Eodemq; ipſo die, vt vel diuinitus terrerentur, grando lapidationibus reddita eſt: qua tranſacta, continuo tertiam lapidationem, & poſtremo ignem eccleſiaſticis tectis atque hominibus intulerunt; vnum ſeruorum Dei, qui oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt latitantibus, partim quo potuerant fugientibus: cum interea contruſus atque coarctatus quodam loco ſe occultaret Epiſcopus; vbi ſe ad mortem quærentium voces audiebat, ſibiq. increpantium, quod eo non inuento, gratis tantum perpetraſſent ſcelus. Geſta ſunt hæc ab hora ferme decima vſque ad noctis partem non minimam. Nemo compeſcere, nemo ſubuenire tentauit illorum, quorum eſſe grauis poſſet auctoritas, præter vnum peregrinum, per quem & plurimi ſerui Dei de manibus interficere conantium liberati ſunt, C & multa extorta prædantibus: per quem clarum factum eſt, quam facile illa vel omnino non fierent, vel cœpta deſiſterent, ſi ciues maximeq. primates ea fieri perficiq. vetuiſſent.] hæc Auguſtinus de his quæ diebus iſtis Calamæ facta ſunt, cuius Eccleſia ſub diœceſi Hipponenſi conſtituta erat, adeo vt eius viſitatio ipſi incumberet Auguſtino, vt Poſſidius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus docet [b].

a Aug. epiſt. 202.

CALAMENSES QVID IN CHRISTIANOS.

b Poſſid. in Vita S. Aug. c. 12.

Veniens igitur, his auditis, Calamam Auguſtinus, vt mærentem ſubleuaret Eccleſiam: quid tunc egerit, idem ipſe eadem epiſtola ita narrat: Modo cum apud Calamam eſſemus, vt noſtri in tam graui dolore vel conſolarentur afflicti, vel ſedarentur accenſi: quantum potuimus, quod in tempore oportuiſſe exiſtimamus, cum Chriſtianis egimus: deinde etiam ipſos Paganos mali tanti caput & cauſam, petentes vt ab eis videremur, admiſimus; vt hac occaſione admoneremus eos, quid facere deberent, ſi ſaperent; non tantum pro re D mouenda præſenti ſolicitudine, verum etiam pro inquirenda ſalute perpetua, multa a nobis audierunt, multum etiam ipſi rogauerunt. Sed abſit vt tales ſerui ſimus, quos ab eis rogari delectet, a quibus noſter Dominus non rogatur.] Diſceſſit tandem ab eis Auguſtinus haud placatus, quod oblatam veniæ ſpem etiam lucro æternæ ſalutis minime ſuſcepiſſent.

QVID AVGVSTINVS CALAMAE CVM GENTILIBVS.

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi conſiſtentes grandior natu ac ſapientior videbatur, Nectarius ſuis gentilibus conſulturus Idololatris, ad eumdem Auguſtinum reuerſum Hipponem litteras dedit, quæ hactenus extant [c], in quibus inter alia munus ab eo Chriſtiani Epiſcopi exigens, iſta ſubdit: Sed Epiſcopum fas non eſt, niſi ſalutem hominibus impertire, & pro ſtatu meliore cauſis adeſſe, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum mereri delictis, &c.] Auguſtinus vero ad ipſum reſcribens, iſta pollicetur, nimirũ acturum vt reſipiſcentibus parcatur, cum nocentibus vero mitius agatur; ita tamen, ne veniæ facilita E te rurſum alia his ſimilia impiorum præſumat audacia, attemperandam fore clementiam ſeueritate: Ad hoc (inquiens) nitendum, ſeruata manſuetudine & moderatione Chriſtiana, vt aut ceteros deterreamus eorum imitari peruerſitatem, aut ceteros optemus eorum imitari correctionem. Damna quæ illata ſunt, vel tolerantur a Chriſtianis, vel reſarciuntur per Chriſtianos: animarum vero lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam ſanguinis inhiamus, & in illo loco quæſtuoſius prouenire, & alijs locis illo exemplo non impediri deſideramus.] hæc ipſe, plane docens qua ratione debeat Epiſcopus attemperare cum indulgentiæ remiſſione ſeueritatis rigorem.

NECTARIVS INTERCEDIT APVD S. AVGVSTINVM PRO SVIS PAGANIS.

c Apud Auguſ. epiſt. 201.

Quænam autem iſta fuerint conſecuta, nihil præterea inuenimus, niſi quod Poſſidius Calamæ Epiſcopus, expoſtulaturus aduerſus Gentiles incẽdiarios & homicidas, nauigauit ad Honorium Imperatorem: cuius cum ſeuerum ad Proconſulem reſcriptum timeretur elicitum, rurſus idem qui ſupra Nectarius Calamenſis, homo Gentilis, ad eumdem S. Auguſtinum

LEGATIO POSSIDII AD IMPERATOREM ADVERSVS GENTILES.

a Apud Aug. epiſt. 253. b Aug. epiſt. 254.

guſtinum pro ſalute ſuorum litteras dedit: extant[a] ipſæ, & quas ad ipſum reddidit idem A
Auguſtinus[b], vbi & de Poſſidio apud Imperatorem cauſam proſequente meminit.

Cum igitur tam in Oriente, quam etiam in Occidente (vt vidimus) aduerſus idola hoc anno fuiſſent promulgata reſcripta: ſicubi vehemens reliquorum facta eſt proſtratio idolorum, Romæ certe ardentioribus ſtudijs eorumdem conclamata eſt demolitio, cum (ſententia S. Hieronymi[c] alias repetita) nullibi vehementius quam Romæ, frequentioriq. populo, vacua idolorum templa quærerentur. Sed ex quo ea quæ in aperto erant, iam fuerant diſiecta atque contrita, ſecretos aditus, ipſa penetralia, ſpecuſq. ſubterraneos Fideles ſunt curioſius perſcrutati; adeò vt inueniri latibula minime vſquam potuerint, quæ ſolerti, pietate duce, ſagacitati fuerint inacceſſa. Tunc plane accidit, quod S. Proſper[d] vna cum alijs ſuorum temporum rebus memoriæ prodidit de efficti draconis in ſpecu latentis per monachum Chriſtianum impoſtura detecta: cuius rei geſtæ hiſtoriam tertio tomo, B
alia expoſcente occaſione, retulimus. Teſtatur etiam idem Proſper, templa deorum omnia cum ſuis adiacentibus ſpatijs fuiſſe tunc Eccleſijs ab Honorio Imperatore collata.

c Hieron. praef. in epiſt. ad Galatas.

ROMAE RELIQVIAE IDOLOLATRIAE SVBLATAE.

d Proſp. de praedict. lib. 3. c. 28.

CARMINA SIBYLLINA COMBVSTA.

e Rutilius Itiner. lib. 2.

Reſerata tunc pariter ſunt Apollinis Palatini abſconſa, repertaq. carmina Sibyllina, quæ a Stilichone in opus incumbente ſuccenſa fuere: in quem Rutilius Numatianus hæc proclamauit[e]:

Nec tantum Geticis graſſatus proditor armis,
Ante Sibyllinæ fata cremauit opis.
Odimus Althæam conſumpti funere torris,
Niſæum crinem flere putantur aues.
At Stilicho æterni fatalia pignora regni,
Et plenas voluit præcipitare colos.] C

ita ipſe, quòd in Sibyllinis libris crederentur fatalia Vrbis ineſſe præſcripta. Quænam autem aduerſus ea quæ reliqua eſſent ſigna idololatriæ, vbique locorum ſub Romano Imperio a Chriſtianis hoc anno geſta fuerint, ſcriptorum inopia ſilent.

f l. 14. de Iudaeis C. Theod.

HONORIVS COLLECTAS IVDAEORVM VATAT.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentiliciam ſuperſtitionem exagitauit Honorius Imperator, Iudæos quoque ſibi nimium arrogantes nouo edicto compreſſit, dum collectas ab eis ex more facienda; inhibuit, ita reſcribens[f] ad Meſſalam Præfectum Prætorio:

Superſtitionis indignæ eſt, vt Archiſynagogi, ſiue presbyteri Iudæorum, vel quos ipſi Apoſtolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum a Patriarcha certo tempore diriguntur, a ſingulis ſynagogis exactam ſummam atque ſuſceptam ad eumdem reportent. Qua de re, omne quicquid conſiderata temporis ratione confidimus eſſe collectum, fideliter ad noſtrum dirigatur Aerarium. De cetero autem nihil prædicto decernimus eſſe D
mittendum. Nouerint igitur populi Iudæorum, remouiſſe nos prædationis huiuſmodi functionem. Quod ſi qui ab illo depopulatore Iudæorum ad hoc officium exactionis fuerint directi: iudicibus offerantur; ita vt tamquam in legum noſtrarum violatores ſententia proferatur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V. C. Conſ.]

DE IVDAEIS COLLECTORIBVS PECVNIARVM.

Vetus hæc querela in Iudæos etiam ante Chriſti aduentum. Quòd enim vbique terrarum diſperſi per omnes prouincias ipſi eſſent; exigendo a ſuis vectigales pecunias Iudæorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerſo Imperio Romano tributum colligere: nam ſicut ipſi a ſuis, ita illi ab hominibus eius prouinciæ in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatq. vt vniuerſi propemodum Imperio ſubditi in Iudæorum ærarium æs conferrent. Hæc enim in Iudæos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iuſſus eſt cauſam dicere, quod vetuiſſet Iudæos collectam in Aſia pecuniam E
Hieroſolymam deferre. Sed & ad hæc ſpectare videtur recens huius temporis querela Rutilij, cum iſta luget his verſibus[g], aliàs ante alia occaſione citatis:

g Rutil. Itiner. lib. 1.

IVDAEI VBIQVE INFESTI.

Atque vtinam numquam Iudæa ſubacta fuiſſet
Pompeij bellis, Imperioq. Titi.
Latius exciſa peſtis contagia ſerpunt,
Victoréſq. ſuos natio victa premit:]

De eiuſmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipſorum Patriarcha fieri ſolita, & de quæſtoribus ab eodem legari conſuetis, quos illi Apoſtolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiuſmodi præſcripta ab eis conſuetudine, in Vigilantium iſta ait[h]: Hac in Iudæa perſeuerante conſuetudine, non ſolum apud nos, ſed & apud Hebræos, vt qui in lege Domini meditantur die ac nocte, &

h Hier. in Vigil. in fin.

partem

A partem non habent in terra, niſi ſolum Deum, ſynagogarum & totius Orbis foueantur miniſterijs.] hæc ipſe. Verum quod hoc anno Honorius Imperator Iudæis ademptum voluit, haud poſt diu, nempe ſub eius ſexto Conſulatu cum Ariſteneto, pro ijſdem datis reſcriptis [a] reſtituendum putauit, anno videlicet Domini quadringenteſimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodoſij Iunioris reſcriptum, quo ſibi vendicat quæ ab Occidentalibus Patriarchis a Iudæis exigi conſueuerant [b]. At de Iudæis hactenus.

a L. 15. & 17. de Iud. Cod. Theod.

b L. vlt. de Iud. Cod. Theod. & L. 16. Cod. Iuſt. eod. titul.

Qui vero Gentiles atque Iudæos cenſura legum coercuit, hæreticis quoque bellum reſcriptis ſuis Honorius Imperator indixit. Nam aduerſus Manichæos Africanam Eccleſiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium iſta reſcripſit [c]:

c L. 35. de hæret. Cod. Theod.

Noxios Manichæos, execrabileſq. eorum conuentus, dudum iuſta animaduerſione damnatos, etiam ſpeciali præceptione cohiberi decernimus. Quapropter quæſiti adducan-

HONORIVS QVID IN MANICHÆOS.

B tur in publicũ, ac deteſtiti * crimineſi congrua & ſeueriſſima emendatione reſecentur. In eos etiã auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus ſuis damnanda prouiſione detentant *. Dat. XVI. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V.C. Conſule.] Sed vnde id acciderit, ex ſancto Auguſtino facile intelligere potes, dum de Natura boni agens aduerſus Manichæos, de ijſdem nefaria operantibus hæc ait [d]: Hoc ſe facere, quidam confeſſi eſſe in publico iudicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, ſed etiam in Gallia, ſicut a quodam Romæ Chriſtiano Catholico audiui.] hæc ipſe. Cum ergo in Actis publicis eiuſmodi illorum ſordes fuerint propalatæ; eorumdem teſtificatione redditas manifeſtas, Imperator legibus inſecutus eſt. ſed de ijſdem Manichæis in Africa Proconſulari iudicio detectis & condemnatis, agemus ſuo loco inferius. Quid vero hoc ipſo anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africæ pro Africana Eccleſia reſcripſerit [e], videamus:

* deteſtati

* defenſant, vel, defendunt

d Aug. de nat. bon. c. 47.

e L. 34. de Epiſc. & cler. C. Theod.

C Si Eccleſiæ venerabilis priuilegia cuiuſquam fuerint vel temeritate violata, vel diſſimulatione neglecta; commiſſum quinque librarum auri (ſicut etiam prius conſtitutum eſt) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Eccleſias vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiuſcemodi hominibus fuerit contra leges impetratum; huius ſanctionis auctoritate vacuamus. Dat. VII. Kal. Iul. Brixiæ, Theodoro V.C. Conſule.] Vt hæc autem ſancirentur ab Honorio Imperatore, præceſſit legatio Africanorum Epiſcoporum, menſe Aprilis, ex Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato; de quo hæc tantum reperiũtur poſteris commendata [f]: Poſt Conſulatum glorioſiſſimi Imperatoris Honorij Aug. IV. & Eutychiani V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario baſilicæ Reſtitutæ. In hoc Concilio legationem ſuſceperunt Epigonius & Vincentius Epiſcopi, vt pro confugientibus ad Eccleſiam quocumque reatu inuolutis legem de glorioſiſſimis Prin-

f Tom. 1. Concil.

D cipibus mereantur, ne quis eos audeat abſtrahere.] hæc ibi: meminiſſe namque debemus quæ anno ſuperiori dicta ſunt de Maſcezile Africano Duce fratre Gildonis, ipſum nimirum violaſſe immunitatem Eccleſiarum abſtrahendo aliquos violenter ex eis; quorum ſacrilegiorum cauſa diram Dei vindictam in ſe prouocans infelix expertus eſt.

IESV CHRISTI ANNVS	ANASTASII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
400.	3.	6.

QVadringenteſimus Chriſti annus ingreditur, adnotatus Faſtis Conſulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortaſſe aliqui, ſocerum Imperatoris Stilichonem, pluri-

DE CONSVLATV STILICHONIS.

E mum (vt videbatur) atque optime de Imperio Romano meritum, tamdiu vixiſſe ordinarij Conſulatus expertem. Sed quod ipſe renuerit, id accidiſſe, Claudianus exaggerat, cum his primum verſibus merita eius inculcat [g]:

g Claud. de laudib. Stilich. lib. 2.

Qui mihi Germanos ſolus, Francoſq. ſubegit,
Cur nondum legitur Faſtis? cur pagina tantum
Neſcit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulo poſt;
Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto,
Naſci poſſe moras. etiam nunc ille repugnat?]

At ille pacandum antea in omnibus eſſe Occidentale Imperium, quam ſupremæ dignitatis honorem attingeret, prætexebat morarum cauſam. Bellis itaque conſopitis, compreſſiſq. barbaris, ſumma pace Imperio parta, hoc tandem anno creari ſe Conſulem paſſus eſt. Vnde idem Claudianus:

—— Nullus Boreæ metus: omnis & Auſtri A
Ora ſilet: cecidit Maurus, Germania ceſſit:
Et Ianum pax alta ligat, te Conſule, &c.]

Feliciſſimus plane Srilicho in hanc diem, cum ob fortitudinem animi in rebus bellicis, rum ob eiuſdem moderationem in tanra rerum proſperitate ſeruatam: ſed infeliciſſimus omnium redditus, cum quærit adhuc altiora faſtigia.

a Apud Mombrit.
b Genad. de Vir. illuſt. c. 37.
ANAVNENSES MARTYRES HOC ANNO PASSI.

Eiuſdem Stilichonis Conſulatu conſignata inuenimus [a] Acta ſanctorũ martyrum Anaunenſium, Siſinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epiſtola Vigilij Præſulis Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopũ, cuius Gennadius meminit, vbi ait [b]: Vigilius Epiſcopus Tridentinus conſcripſit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epiſtolam continentem geſta ſui temporis apud barbaros martyrum.] ita Gennadius. Sed cum mentionem habens Simpliciani, non dicat eũ Mediolanenſis Eccleſiæ fuiſſe Epiſcopum, ſed quemdam, quaſi incertũ eius nominis virum; reuocari poſſe videtur in dubium, B num hic ille ſit Simplicianus Antiſtes ſucceſſor S. Ambroſij: cum præſertim præcedenti capitulo idem [c] de eodem Mediolanenſi Epiſcopo auctor agat, recenſens edita ab eo ſcripta. Certe quidem id ipſi inexploratum fuiſſe videtur, alijs tamen omnibus compertiſſimum, cum Vigilij epiſtola in codicibus omnibus inſcriptionem habeat, Ad Simplicianum Epiſcopum: & licet cuius Eccleſiæ Antiſtes fuerit, minime exprimat; tamen quòd eum Patrem appellet, cum Epiſcopi collegas Fratres conſueuerint nominare; non alium quam Simplicianum longo ſenio venerandum, eſſe potuiſſe, facile ſuademur. Nam & S. Auguſtinus iam Epiſcopus ſcribens ad eumdem libros Quæſtionum, cum licet tunc tantum presbyterum, æque Patrem appellat. Porro non alium quidẽ hunc ab eo Simpliciano fuiſſe, inde quoque elicimus coniecturam, quòd conſtat auctoritate Paulini [d], horum martyrum reliquias mox Mediolanum eſſe tranſlatas; de quibus paulo poſt dicturi ſumus. C

c Genad. ibid. c. 36.
d Paulin. in Vita S. Ambroſ. in fin.

DE OBITV S. SIMPLICIANI, ET VENERIO SVCCESSORE.

Ceterum tempus ſedis Simpliciani haud anni huius exceſſiſſe terminum, inde certum ducimus argumentum, dum conſtat legationem Afrorum Epiſcoporum anno ſequenti, nimirum poſt Stilichonis Conſulatum, in Italiam miſſam eſſe ad Venerium Simpliciani ſucceſſorem, vt ſuo loco dicemus. Immo quod & Anaſtaſius Papa (vt dictum eſt) ad eumdem Venerium in cauſa Origenis Periarchon & Origeniſtarum litteras dediſſe liquet, & vt conijci poteſt, hoc anno: inde adducimur, vt opinemur, hoc eodem anno potius quam ſequenti, Simplicianum diem obijſſe, & ſubrogatum eſſe Venerium.

CVR GENTILES INSVRREXERINT IN CHRISTIANOS.

Sed vnde (dicet aliquis) ſub Chriſtiano Imperatore, in ſumma agente pace Imperio Occidentali, compreſſis & oppreſſis vndique barbaris, potuit locus eſſe martyrijs? Memoria repete quæ de Honorij Imperatoris edicto aduerſus idola, & quæ in Africa a Gentilibus Suffectanis & Calamenſibus in Chriſtianos diximus perpetrata: D Cum ſcilicet iuſſis Imperatoris edicto ſimulacris deorum, alijſq. ſuperſtitionis Gentiliciæ ſignis vbique proſterni; vbi contingeret copiam numeroſiorem eſſe Gentilium, Chriſtianorum vero numerum minorem, longeq. abeſſent Præfectorum apparituræ; compluribus in locis idolorum cultores, quaſi pro pietate patrijſq. dijs certantes, vehementi furore animorum incenſos, in Chriſtianos eorumq. eccleſias eſſe crudeliter debacchatos: id quidem dictos populos Suffectanos & Calamenſes Ethnicos in Africa præſumpſiſſe, quæ ad calcem fere anni ſuperioris ſunt dicta, declarant. Quod igitur vel in Africa, vel alibi furens gens Idololatra patrauit: iſtud ipſum, nondum anni vnius elapſo termino, Gentiles ruſtici vallis Anauniæ, a Tridentina ciuitate ſpatio vigintiquinque milliarium (vt produnt Acta martyrum) diſſiti accolæ, in Dei miniſtros Siſinnium, Martyrium, & Alexandrũ crudeliter commiſerunt. E Commiſerati enim iſti ruſticos illos, poſt tantam Chriſtiani nominis lucem toto Orbe diffuſam, adhuc obſtinatis animis tenebris ſuperſtitionis offundi; vt eos e faucibus dæmonis vindicatos aggregarent Eccleſiæ, e patrijs ſedibus facti volentes extorres, ad eos peregrinari, in medio nationis prauæ fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

SISINNII, MARTYRII, ET ALEXANDRI CERTAMEN.

Inter hos primarius Siſinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio ſacer, in Chriſtianæ militiæ ſtipendijs veneranda ſenectute decorus. Martyrius vero lectoris ordine initiatus, oſtiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Siſinnius ſuo ſumptu in vico Gentilium erexit eccleſiam, cui duo poſteriores comminiſtri voluntarij milites inhæſerunt. Inſtabat ille verbo, ex quo ſemine vberem referret pietatis prouentum: iſti meſſis ſocij acceſſere. Sed irriganda erat terra ſterilis ſanguine martyrum, vt ad Euangelicam menſuram reddere poſſet fructum centuplum cum vitæ æternæ completiori additamento.

Sed

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno menſis Maij, cuius vigeſimotertio die Gentiles ex antiquis ipſorum ritibus auſpicari conſueuerant Luſtrationes ſegetum, vt ex Kalendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis a Smetio [a] edito, cuique perſpicuum ſit. Quòd autem huiuſmodi Idololatræ, collecta ingenti ruſticorum manu, cum hoſtia luſtrare ſolerent agros: eiuſmodi luſtrationes, Ambaruualia [b], quaſi ab ambiendo rura, maiores dicere conſueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis [c]:

Et cum luſtrabimus agros,
Terq. nouas circum fœlix eat hoſtia fruges, &c.]

LVSTRATIONES AGRORVM.

a Smet. Inſcript. pag. 36. num. 4. & 37. num. 1.
b Ex Feſto apud Macrob. lib. 3. c. 5.
c Virgil. Georgic. 1.

Porro eorumdem martyrum Acta habent, ruſticos illos Ethnicos vallis Anauniæ id temporis ad hoc in vnum collectos eſſe tubarum ſignis, vt agros circumeundo luſtrarent. eum vero cogerent contribulem quemdam ſuum, nuper per Dei miniſtros redditum Chri-
B ſtianum, vt ad ſacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio aſſurrexiſſent viri Dei, redarguentes ipſorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipſos conuerſus eſt. Cum qui primum inter eos locum tenebat, Siſinnius tuba percuſſus, ſecuribuſq. confoſſus, in lecto exanimis pene decubuit. Verum ſequentis diei mane diluculo rurſum ruſtici in eccleſiam irruperunt, vt eam penitus demolirentur, aggreſſiq. ſunt Martyrium intentum curæ Siſinnij iam proxime Deo ſpiritum redditurí: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vna cum Alexandro ab iiſdem comprehenſo latebras fruſtra captante. Trahunt & Siſinnium, & eius collo appendunt ludibrij cauſa velut iumento ruſticum tintinnabulum: cum ille eos admonens, inter ſalutaria verba fruſtra iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, cælum conſcendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem
C corona auctus acceſſit collega martyrij. Alexander vero vinctus pedibus, raptatus per vepres ſaxaque, viuus peruenit ad templum: vbi accenſa pira, iniectis in eam ſanctorum martyrum cadaueribus, optio data eſt, ſi vellet ignem euadere, vna cum ipſis ſacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, ſumma conſtantia in Chriſti confeſſione glorioſe martyrium conſummauit, pariq. cum ſocijs corona decorus de impietate Ethnica & ruſticana proteruia triumphauit. Sed diuinam mox impij ſenſere vindictam, cum eueſtigio atra nube ad terram vſque cælo contecto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, ſe primum in ſanguinem innoxium peccaſſe ſenſere. Effecitq. tandem ſanctorũ martyrum ſanguis, quem dæmones exhorreſcebant, vt aliquo intercedente temporis ſpatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorumdemq. Memoriæ ibidem erectæ frequenti cœtu Fidelium frequentarentur. Hæc ex eorumdem martyrum Actis collecta ſunt.

D At lectorem venerandæ antiquitatis cupidum, epiſtola illa Vigilij ad ſanctum Simplicianum, minime fraudandum putamus; cum præſertim ipſa haud prolixa admodum ſit, ſed mendis nonnihil aſperſa, non minimo tamen labore ex diuerſis diuerſorum codicum lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quod hoc vnum certum ſit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem ſanctorum martyrum, cum eiuſdem auctoris libellus eo argumento fuſius ſcriptus omnino perierit, & iſtud ipſum ſit vetuſtate corroſum. Epiſtola autem ſic ſe habet [d]:

d Apud Lipom. tom. 2. & Sur. tom. 3. ſub 29. Maij, & manuſcript.

Domino ſancto ac venerabili Patri, bonis omnibus præferendo, Simpliciano, Vigilius Tridentinæ Eccleſiæ Epiſcopus S.

EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANVM.

Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, ſed verba meritis commendentur; potiuſq. ſit conſtantiæ ſilentio præterire, quibus eſt probata virtus: tamen quia
E me ſuggerere cauſas, loca, pugnaſq. martyrij, pietas impulit, admonuit debitum, cogit officium: trepidantem mærore linguam paginæ non negaui; quia nec abſcondi poterat lucerna ſub modio, nec vox pij ſanguinis reticeri. Poſt multos namque patientiæ gradus & ſedulas pugnas, recens perfidiæ acceſſit iniquitas, quibus miniſtri in Eccleſijs, quæ nuper fundatæ fuerant, laceſſiti ſunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia ſuſtinentes, nulli dantes occaſionem, occaſione gloriæ, gloriam meruerunt. Quorum vita (vt ſumma rerum faſtigia referam) propter ſcientiæ notitiam fuit tam ſolicitudinis, quam propoſiti ſingularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas vt ſanctas hoſtias præſtiterunt. Denique primus, vocabulo Siſinnius, nouam Chriſtiani nominis pacem intulit barbaræ nationi; quam per annorum ſeriem, quod in ſe fuit, iugiter cuſtodiuit, nullum conſortium pollutæ hoſpitalitatis agnoſcens, velut Loth [e] Sodomis, ſtupendo timore reuerentiã * ſeruauit. Sed ouis, tota quamuis in luporum medio

e Geneſ. 19.
* religionem.

conſtituta, ouile quæſiuit, quod, impenſis puſillæ fidei votis, munificus primus in illa regione ſundauit: cuius miniſter (ſi me eum recenſere dignaris) per hoc velut ex debito eſſe promeruit, ſenex vt æuo, ita merito præceſſerit. A

DE MARTYRIO LECTORE. Lector quoque Martyrius eius adminiculo ſociatus, iam nominis pignore commendante, cum religioſæ profeſſionis exordia poſt militiam temporalem catechumenus induit. Nam proiecto a ſe cingulo, reiectoq. parentum vel fratrum carnalium cœtu, intelligens ſeſe veræ lucis auctore Deo, gratiam conſecutum, inter lectoris officia ſociatus, diuinæ laudis canticum auribus primus ſurdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter ſpiritalibus, laſſatus ieiunijs continuis, lectioni ſuæ pædagogus, in lucrandis animabus anxius, quàm breuis temporis impendio tantum fœnus ante præmiſit, vt illi corona merito crederetur. Quid liberatas animas reſeram, in ſinum Abrahæ plena luce profectas, quas ſuperſtitio perfida dierum obſeruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? B
Verum ille, ſubductis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus nutritu condecentem ſemper matri quærebat affectum, reſurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc ſunt pauca de multis.

DE ALEXANDRO OSTIARIO. Alexander quoque Martyrij conſanguinitate germanus, tertius Trinitatis hoſtiam complens, parem confeſſionis ianuam reſerauit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, parenteſq. deſeruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miſeratione propenſus. Et, ſi teſtimonio meo vtcumque creditur, non ſunt niſi ipſi ſibi altrinſecus præferendi: quos commendari non opus ſuit, niſi ſorte, quod decuit. At vero hactenus ſunt alleuata faſtidia, ſi adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumoſa Gentilitas contra vaporem fidei zelo diaboli flamma ſuroris incaluit, & inde iam lento fomite ſerpens, quod opibus (vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Eccleſiæ tabernaculum poſuiſſet. C

CERTAMEN SANCTORVM MARTYRVM. Acceſſit quoque iuſtæ ad titulos cauſæ, quod quondam hoſtias diabolo Chriſtiana domus diaconi fideli miniſterio prohiberet, vt luſtri feralis vexillo præferri vexillum meruerit paſſionis. Nam inuitata * ſub vno prœlio manus, ad ſanguinem conuolauit, ac matutinis horis nimium antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehenſum emerita quiete ſepeliuit. Lector quoque haud vmquam impigre Deo ad miniſterium antelucanum ſeruiebat, qui diacono in ſacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehenſi ſunt, compleretur. Siquidem ſecedens ad hortum lector, qui eccleſiæ cohærebat, captus, vitæ ſuæ arborem a radice plantauit. Oſtiarius etiam paſſioni adiunctus eſt, in hoſpitio deprehenſus, animam ſuam, vt non obtulit, ita non negauit. Verum omnes in vnum collecti, per ali- D
quot ſpatia tracti, Deo animas expirarunt. Et duorum quidem ductum eſt corpus exanime. Tertio vero vt tenacior vita, ita fuit pœna magis ſenſibilis: nam viuus ſuas ſpectauit exequias, cum præparatus eſt de ſacris eccleſiæ culminibus ſeu trabibus rogus: hæc flamma martyres velauit. Reuerenti autem voto cogitamus nobiſcum, vt id loci baſilica conſtruatur, vbi primum fidei glorioſæ teſtimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque conſortem paterno amore conſolare, & cum iiſdem ſanctus apud ipſos exorator accede, quatenus poſſim die illa fimbriam aut ſacerdotum aut martyrum, iam omnibus ſepoſitis, peccator attingere. Salutamus ſpeciali ſeruitio ſanctitatem tuam. Quæſo vt memorem * me tui Domino commendare digneris. *Item alia manu de reliquijs martyrum miſſis:* Denegare non potui, vt quod tuum in nobis erat, glorioſius fieret ſuſcipientis merito, non gratia largientis. Dies autem paſſionis ſanctorum, quarto Kalendas Iunias, ſexta feria, luce E
naſcente.] hucuſque Vigilij epiſtola, a mendis (vt licuit) vindicata: deſideratur autem libellus ab eo fuſius ſcriptus de eorumdem martyrio.

* Incitata

* mærorem meum

Quid vero mirandum acciderit, cum eiuſmodi ſanctorum martyrum venerandæ reliquiæ per Vigilium ad Simplicianum miſſæ, Mediolanum allatæ ſunt; audi Paulinum rem geſtam probe teſtatam ita ſcribentem [a]: Siſinnij etiam, Martyrij, & Alexandri martyrum, qui noſtris temporibus, hoc eſt poſt obitum ſancti Ambroſij, in Anauniæ partibus, perſequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti ſunt, cum reliquias Mediolanenſes ſumma cum deuotione ſuſceperunt, adueniente quodam cæco & referente, cognouimus, qui eodem tacto lectulo, in quo ſanctorum reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quod per viſum noctis vidiſſet nauem appropinquare littori, in qua erat multitudo albatorum. Quibus deſcendentibus ad terram, cum vnum de turba precaretur, vt ſciret qui eſſent

a Paulin. in Vit. S. Ambroſ. in fin.

RELIQVIAE MARTYRVM MEDIOLANVM ALLATAE CAECVM ILLVMINANT.

A eſſent ij viri: audierit, Ambroſium, eiuſq. conſortes. Quo audito nomine, cum preca-
retur vt lumen reciperet; audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis,
qui illo venturi ſunt (deſignans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipſe diſſere-
bat) de littore Dalmateno: nec ſe ante veniſſe in ciuitatem aſſerebat, priusquam recto iti-
nere reliquijs ſanctorum occurriſſet, nondum videns; ſed tacto loculo, videre cœpiſſe.]
hæc Paulinus. Porro eædem ipſæ ſacræ reliquiæ ſub Epiſcopatu ſanctæ memoriæ Caroli
Borromæi Cardinalis, eiuſdē Eccleſiæ Mediolanenſis Epiſcopi, repertæ, ab eodem celebri
pompa tranſlatæ ſunt, vna cum ſacris pignoribus ſanctiſſimi Patris Simpliciani Medio-
lanenſis Epiſcopi, quem hoc etiam anno ex hac vita in cælum migraſſe, nuper diximus,
necnon Geruntij, atque Benigni. In quorum quidē tranſlationem, immo repetitum nobis
poſt tot ſæcula ſacrum ſanctorum triumphum, P. Franciſcus Bencius e Societate IESV,
B vir maxime pius & inſigniter eruditus, qui & Muſas reddidit Chriſtianas, & ſuauiore con-
centu canoras, cecinit ſacrum hymnum [a], cuius eſt exordium:

Sancti piorum ſpiritus
Non parua pars cæleſtium,
Quorum beatis oſsibus
Triumphat alma Inſubria, &c.] habes eum in libro ſecundo ipſius Carminū.

[a] Franciſc. Benc. carm. lib. 2. hymn. 7.

At quid tunc actum eſt de Gentilibus, qui necem ſanctis martyribus intulerunt? Miſſis
a prouinciæ Præſide militibus, renti ſunt omnes: iamq. ſeuero ſupplicio damnandi, pro ijſ-
dem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Epiſcopis, liberati tandem ſacerdo-
tum precibus ſunt, ne admiſſi immaniſſimi ſceleris pœnas darent; quod non decere di-
cerent martyrum ſanguinem clamantem veniam non audiri. De horum tunc ab Imp.
C conceſſa liberatione S. Auguſtinus ad Marcellinum ſcribens, his verbis [b] meminit: Scio
enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi a Gentilibus nunc martyres honoran-
tur, Imperatorem rogatum, facile conceſſiſſe, ne illi qui eos occiderant, & capti iam te-
nebantur, pœna ſimili punirentur.] hæc ipſe. Quod autem ipſe S. Auguſtinus ait, eoſ-
dem ſic necatos honores martyrum conſecutos: hæc ea quidem de cauſa dicit, quod non
Mediolani tantum, ſed & in alijs eccleſijs tranſlatæ ipſorum reliquiæ colerentur: nam de
ijſdem hæc S. Gaudentius Brixianus Epiſcopus [c]: Recepimus etiam ſanctos cineres Siſin-
nij, Martyrij, & Alexandri, quos nuper in ara Anauni vnà venerandæ religionis cultui at-
tentius inhærentes Gens interfecit ſacrilega, flammiſq. adhibitis concremauit, vt holo-
cauſtum Deo ipſi fierent, qui Chriſtianos ſuos victimas dæmonis miniſtrare increpatione
iuſtiſſima vetuiſſent.] hæc Gaudentius.

OCCISORES MARTYRVM LIBERATI.

[b] Auguſt. epiſt. 158.

[c] Gaudent. tractatu de Concil. ſanct. dedic.

D At de Vigilio Tridentino Epiſcopo, eodemq. martyre, vt dicamus, & ratio temporis
& neceſſitas poſtulat argumenti. Nam Vſuardus, cuius ex veteribus monumentis & anti-
quioribus Martyrologijs facta in dies ſingulos ſanctorum collectio haud mediocris au-
ctoritatis eſt, hæc de eodem S. Vigilio habet ſexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam vr-
bem S. Vigilij Epiſcopi, qui ſub Stilichone Conſule pro Chriſti nomine magno imbre lapi-
dum percuſſus, martyrium impleuit.] ita ipſe: quæ ſi referas ad primum Stilichonis Con-
ſulatum; vtique nondum menſe exacto a nece dictorum trium ſanctorum martyrum, di-
cendum eſſet ipſius Vigilij martyrium contigiſſe. ſi vero ad ſecundum eiuſdem Conſula-
tum reijcias; poſt annos quinque id factum oportuit. Quicquid ſit; redargui quidem hu-
iuſmodi auctoritate certum eſt illorum ſententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tri-
dentini Epiſcopi contigiſſe poſt annū ferme centeſimum ab hoc tempore, nempe ſub Ana-
E ſtaſio Imperatore; ea quidem perſuaſione adducti, quod eumdem Vigilium Tridentinum
Epiſcopum exiſtimauerunt vnum eumdemq. eſſe cum illo, qui aduerſus hæreticos ſcri-
ptorum monumenta reliquit. Sed cum Vigilij Acta habeant [d], eius tempore paſſos dictos
martyres Siſinniū, Martyrium, & Alexandrū; conſtetq. teſtificatione SS. Auguſtini atque
Gaudentij horum temporum ſcriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij tempo-
ribus eoſdem conſecutos eſſe martyrium; iam illa de tempore Anaſtaſij ex incerto auctore
allata teſtificatio penitus euaneſcit. Sed & firmiſſima illa accedit ratio: Quonam modo,
quæſo, Vigilius ſimulacri Saturni cauſa a ruſticis lapidibus obrutus eſſe dicitur poſt
tot annorum decadas a nece dictorum martyrum, cum & Honorij Imperatoris lato
nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exigente, haud potuerit idolum illud
poſt hæc tempora eſſe reliquum; cum præſertim militaris manus, qua & capti ſunt ruſtici
delinquentes, ad comminuendum Saturni ſimulacrum minime defuiſſet?

VIGILIVS EPISCOPVS ET MARTYR.

[d] Vita S. Vigilij extat, at eius opera edita contra Eutych. a Chiuerrio.

Sed

Sed quomodo deſcribatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius red- A
didit, conſentientia his referens, quæ ex Vſuardo nuper ſunt recitata: nempe poſt trium nominatorum martyrum trophæa, ipſum ad comminuendum idolum impulſum, eo confracto, lapidum imbribus a Gentilibus ruſticis appetitum, martyrium conſummaſſe. Conſentit & idem auctor, hunc ipſum eſſe Vigilium, ad quem, cum creatus Epiſcopus fuit, S. Ambroſius [a] de Inſtitutione Epiſcopi expetitam ab eo epiſtolam ſcripſit, qua in eo potiſſimum argumento verſatur, vt doceat ſuos Chriſtianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cum vero ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambroſio prolixa ea epiſtola inculcetur: plane ſignificatur, Gentilibus hominibus eius conſertam fuiſſe diœceſim: ad quorum conuerſionem Vigilij neruos omnes extenſos eſſe, ipſe tum ſuorum ſcripto martyrio, tum etiam ſuo ſanguine declarauit.

a Ambroſ. epiſt. 30. vet. edit.

VIGILII ACTA CORRVPTA.

Sed magna ſcias paſſa eſſe Acta Vigilij detrimenta, ſcriptorum incuria. Dum enim hunc B
ipſum eſſe, ad quem S. Ambroſius epiſtolam illã ſcripſit, & eumdem qui de martyrio Siſinnij & ſociorum ad Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum litteras dedit, quem & ſub Conſule Stilichone antiquæ tabulæ in Vſuardo teſtantur martyrium ſubiiſſe: dum (inquam) hunc ipſum martyrem volunt auctorem fuiſſe lucubrationum in Eutychen hæreſiarcham, delirantia quidem de eo ſcripſere, in primis vero idem qui ſupra Churterius, dum vult hunc, ad quem ait ſcripſiſſe S. Ambroſium, natum eſſe ſub Theodoſio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum inſuper, cuius ponit annos viginti Epiſcopatus, putat potuiſſe ſcribere contra Eutychen. Vtinam, ſicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquiſſet: nam quẽ martyrem eſſe reperit, & eius martyrij res geſtas exſcripſit, dum eumdem quoque vult eſſe ſcriptorem, deformes ſimul coniunxit errores, magno diſpendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eumdem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque C
ſcriptorem aduerſus Eutychen, eum poſt editas lucubrationes aduerſus hæreticos, ſub Anaſtaſio Imp. a Gentilibus ob fractum Saturni ſimulacrum lapidibus obrutum tradunt [b].

DE VIGILIO SCRIPTORE ECCLESIASTICO.

b Vita Vigilij ante eius opera. tom. 5. Bibliot. ſanct. & apud Sur. tom. 7. & Galeſin. in Not.

Sed quid præſtitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit? illud quidem (ipſe parcat) vt inofficioſe nimis, quæcumque eſſent in prioribus Actis, quibus declararetur paſſus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino ſubmouerit, atque prorſus abolenda cenſuerit, ne quid eſſe poſſet impedimento, quo minus vnus idemq. Vigilius dici poſſit, qui contra hæreticos ſcripſit, cũ eo qui martyrium paſſus eſt. Sed delere minime potuit, quod fuit relatum in tabulas Eccleſiaſticas, paſſum Vigilium Conſule Stilichone. nec etiam cauit, obliteranda eſſe, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipſe intulit, nimirum eumdem Vigilium liberales artes Athenis didiciſſe. Etenim ex his perſpicue demonſtratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam a temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni D
exordio Gothi Græcias ſub Alarico inuaſere (vt conſtat ex his quæ ſuperius dicta ſunt) Athenarum gymnaſia prorſus occluſa, penituſq. deſerta manſere. Sed optime congruit, vt Vigilius Athenis adoleſcens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambroſij ſedit Epiſcopus: atque qui ad S. Simplicianum de paſſis eo tempore martyribus (quod teſtatur Gennadius) in laudem eorumdem & narrationem rerum geſtarum epiſtolam vna cum libello conſcripſerit, idem hoc tempore martyrio vita functus deceſſerit.

Cum igitur ex his quæ diximus, duo inter ſe diuerſi ſint ſtatuendi Vigilij, quorum alter his ferme diebus martyr obierit, alter vero qui poſt centum ferme annos inter ſcriptores Eccleſiaſticos celebris exitit: licet vterque dici poſſit Tridentinus Epiſcopus, titulus tamen martyrij ex aſſerta ſuperius cauſa, nonniſi priori (vt diximus) conuenit. Poſteriorem quoque Vigilium dicere Tridentinum Epiſcopum fuiſſe, non refragamur; quod minime E
impoſſibile videatur, centum ferme annorum ſpatio, duos eiuſdem nominis fuiſſe ciuitatis vnius Epiſcopos: cum alioqui ſciamus huius centenarij ſpatio plures memoria celebres vixiſſe Vigilios; nempe Vigilium Aſticanum, cuius commentarij in Apocalypſim Caſſiodorus [c] meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius [d] ſcripſiſſe regulas monachorum: rurſum vero ſanctitate inſignem Vigilium habes Epiſcopum Brixianum, qui a ſancto Philaſtrio eiuſdem ciuitatis Epiſcopo ſeptimus ordine ſedit: Concilio præterea Agathenſi inter alios Epiſcopos Vigilius nomine Antiſtes ſubſcriptus habetur: vt non deſit Vigilius, qui ſcriptorum illorum auctor aſſeri poſſit. Sed de his hactenus.

VIGILII PLVRES EODEM SAECVLO.

c Caſſiod. Inſtit. diuin. Script. c. 9.
d Gennad. de Script. Eccleſ. c. 51.

Gerebat hoc anno ſub eodem Stilichone Conſule Vincentius Prætorij Præfecturam in Gallijs, vt reſcriptum Honorij Imperatoris [e] ad eumdem datum ſignificat. huius ſumma cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc ſuperſtite neceſſitudine ita

e L. 1. virum vi. Cod. Theod.

ſcri-

A ſcribens[a]: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus ſit inter Gallias omni virtutum genere præſtantior, dum Turonos præteriret, a Martino ſæpius popoſciſſe, vt ei conuiuium in ſuo monaſterio daret. In quo quidem exemplũ beati Ambroſij Epiſcopi præferebat, qui eo tempore Conſules & Præfectos ſubinde paſcere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluiſſe.] ita Seuerus. Sicq. videas in Eccleſia Dei ſanctorum virorum alios ſic, alios ſic ambulaſſe, diuerſisq. itineribus ad vnum eumdemq. tendiſſe terminum, Dei voluntatem. Factus[b] ille, inſtar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret. Iſte vero etſi hæc omnia ſibi licere, non tamen æque omnia expedire, cognoſcens, intra monaſticæ obſeruantiæ ſepta ſe maluit continere.

a Seuer. dialog. lib. 1.

QVID VINCENTIVS CVM S. MARTINO.

b 1. Cor. 9.

Eodem Stilichonis Conſulatu, menſe Februarij, Honorius Imperator ſanctionẽ edidit, B qua iudicio Epiſcoporum voluit bene eſſe proſpectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio ſacerdotum depoſiti Epiſcopi turbas cierint, & ſæculare præſidium putauerint exquirendum. Aduerſus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit[c]:

IVDICIA EPISCOPORVM SVBSISTERE VOLVIT IMPERATOR.

c l. 35. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Quicumque reſidentibus ſacerdotibus fuerit Epiſcopali loco detruſus & nomine: ſi aliquid vel contra cuſtodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehenſus, rurſumq. ſacerdotium petere, a quo videtur expulſus: procul ab ea vrbe quam infecit (ſecundum legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus ſeparatus, a quorum eſt ſocietate diſcretus. Sitq. huiuſmodi perſonis tenore huius legis illicitum, ſacra noſtra adire ſecreta, & impetrare reſcripta. Omnibus abiectis per culpam ſacerdotio perſonis, quæ impetrata ſunt, infecta permaneant. Scituris his quorum defenſione nituntur, abſque ſui reprehenſione non futurum, ſi hoc eis pollicentur ſuffragium, C qui diuinum non videntur metuiſſe iuditium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coſſ.] Eodem quoque menſe Februarij aduerſus Donatiſtas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eumdem Hadrianum Præfectum Prætorio iſta edixit[d]:

d l. 37. de hæret. Cod. Theod.

Reſcriptum quod Donatiſtæ a Iuliano tunc Principe impetraſſe dicuntur, propoſito programmate, celeberrimis in locis volumus anteferri, & Geſta quibus eſt huiuſmodi allegatio inſerta, ſubnecti. Quo omnibus innoteſcat & Catholicæ confidentiæ ſtabilita conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio ſucata* perfidia. Dat. V. Kalend. Mart. Rauen. Stilichone & Aureliano Conſſ.] Qualenam autem eiuſmodi reſcriptum fuerit, quive libellus Donatiſtarum ad Iulianum præceſſerit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta ſunt. Sed quænam occaſio exorta fuerit, vt Honorius Imperator poſt tot annos elapſos ea ex Actis D Proconſularibus voluerit in lucem edi, atque omnibus innoteſcere, modo dicendum. Perueniſſe putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Epiſcopos Africanos, vel ipſum Poſſidium Calamenſem Epiſcopum, cuius legationis anno ſuperiori meminimus, inter alia Donatiſtarum ſiue factis ſiue ſcriptis aduerſus Catholicos edita ſcelera, inuectiua illa, & quidem acerrima, Petiliani Epiſcopi Conſtantinæ in Numidia ciuitatis, qua in illa ſua publica epiſtola aduerſus Catholicos commotus, eoſdẽ vehementer exagitauit, quod a Principibus Chriſtianis ijſdemq. Catholicis aduerſus improbos ipſorũ conatus (vt vidimus) ſæpe expetijſſent auxilium. rem quidem hãc vt ſacrilegam ille, qui ex foro, vbi cauſas orabat, in eccleſiam venerat Donatiſtarum, Petilianus his verbis aggreſſus eſt exaggerare[e]:

DONATISTAS IMP. EXAGITAT.

* fugata

e Apud Auguſt. cont. lit. Petil. lib. 2. c. 92.

Quid autem vobis eſt cum Regibus ſæculi, quos numquam Chriſtianitas niſi in inuidos ſenſit? &c.] prolixiorem enim de his in ſua epiſtola orationem intexuit. Quibus commotus E Honorius, in eorumdem Donatiſtarum opprobrium, qui abſque eo quod Conſtantinum ſæpe ſæpius aduerſus Catholicos (vt vidimus) interpellaſſent, eo quoque procaciæ peruenerunt, vt aduerſus eoſdem indigniſſimũ hominibus Chriſtianis libellum Iuliano Imperatori Apoſtatæ obtulerint: illum ipſum in publicis quibuſque locis perſpicuum omnibus vna cum reſcripto ab ipſo Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, ſimul cum Proconſularibus Geſtis ea tunc in cauſa conſcriptis; quo (vt ait Imperator) omnibus innoteſceret & Catholicorum vna cum pietate conſtantia, & Donatiſtarum deſperatio fucata perfidia. Quibuſnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatiſtarum libellus, quive illorum Epiſcopi apud eum ea legatione perfuncti ſint, & alia quæ ad eam cauſam ſpectare videbantur, dicta ſunt a nobis ſuperius eiuſdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc ſynagoga peccantium, ipſi nimirum cæcorum duces, cæci & ipſi Donatiſtarum Epiſcopi? Plane accidit quod de eorum ſimilibus Hieremias occinuit[f]: Confuſi ſunt,

IVLIANI PRO DONATISTIS RESCRIPTVM CVR PVBLICE EXPOSITVM.

f Hierem. 6.

qui

quia abominationem ſecerunt: quin potius confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt. A quamobrem cadent inter ruentes: in tẽpore viſitationis ſuæ corruent, dicit Dominus.] Siquidem cum ad eorum curandam amentiam fruſtra omne adhibitum fuerit medicamentum, tandem tradi barbaris meruerunt. Quæ autem a Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis pro eorum ſalute fuerint ſedulo ſtudio procurata, inferius annis ferme ſingulis dicturi ſumus.

DE ORIGENISTIS PARATVR IVDICIVM AB ANASTASIO PAPA.

a Hieron. Apolog. lib. 2.

Hoc quidem anno de cognoſcendis Origenis erroribus paratur Romæ ab Anaſtaſio Papa iudicium, hactenus dilatum, quòd legitima eiuſdem Origenis Periarchon verſio a S. Hieronymo [a] elaborata Hieroſolymis mittenda, fuerit expectata, dum interea alia ad cauſam pertinentia pararentur. Quod enim res magni momenti eſſet, ac minime contemnenda, cũ non de viuente aliquo per ſe cauſam dicente, ſed de homine iam ante centum & quinquaginta ferme annos vita functo, eodemq. celeberrimi nominis tractaretur: quamuis B aduerſarij inſtantius agerent, vtpote exhorreſcẽtes Romã ex Oriente eius errores inuectos: Anaſtaſius tamen ſumma vſus maturitate conſilij, iam tandem tẽpus adeſſe videt, quo ad ſuccidendos adulterinos palmites ſecurim Apoſtolicam paret. Quid autem inter hæc Ruffinus? Aſtute quidem ſe geſſit: diſſimulans enim hæc omnia, quaſi cum Anaſtaſio Papa in fide conſentiret, affirmanſq. Theophilum Alexandrinum ſibi communicatione coniunctum, atque Epiphanij magni nominis Epiſcopi pacis communicatione munitum, in vnum tantum Hieronymum ſtylum exeruit. Sed qua calliditate, quibusve fallacijs, audi.

RVFFINVS IN SE CONVERTIT DICTA IN ORIGENISTAS.

b Apud Hieron. epiſt. 64.

c Hieron. epiſt. 65.

d Apud Hieron. epiſt. 66.

e Hieron. Apolog. lib. 1.

Quod enim S. Hieronymus anno ſuperiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pollentes erant, & natalium claritudine Romanorum nobiliſſimi, togatu (vt conſtat ex eorum litteris [b]) Origenis Periarchon germana ſinceraq. tranſlatione Latinitate donatum Romam miſiſſet, addita ad opus præfatione, nempe epiſtola [c] ad eoſdem, qua omnes Ori- C genis palam feciſſet errores: iiſdemq. addidiſſet epiſtolam haud pridem ad Ruffinum [d] ſcriptam (vt ipſe in Apologia [e] teſtatur) quibus ſignificaret, nihil ſibi eſſe pugnarum aduerſus quempiam, ſed dumtaxat hæreſes cum hæreticis inſectari: Cum hæc inquã omnia, quibus Origeniſtæ telis appeterentur, in ſe vnum conuerſa Ruffinus, ex præcordijs male affectis cuncta dijudicans, exiſtimaret, trium annorum ſpatio tres aduerſus eumdem S. Hieronymum libros elucubrauit. Sed & quod ſciret cum potentiſſimo aduerſario ſibi eſſe certamen, eoſdem tres libros a ſe conſcriptos ſic edidit, vt tamen magna cautela curarit, ne in manus eiuſdẽ S. Hieronymi peruenirent; ſed tantũmodo amicis illi crediti, ſic per amicorũ manus per Italiam vulgarentur, vt non quidem ſcripto, ſed ſermone multorũ ferrentur.

f Hieron. Apolog. lib. 1.

LIBRI TRES A RVFFINO IN HIERONYMVM EDITI.

g Hieron. Apolog. 2.

h Hieron. Apolog. 2.

Quod autẽ ij ab eo ſcripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipſo Hieronymo repetitũ, vt cum primum [f] ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verſo ſtylo docui me non D eſſe quod meus neceſſarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros vẽnuſtate Attica texuiſſe.] & inferius: Nec læſiſſe contentus, quaſi aduerſus elinguem, ſemperq. taciturum, tres elaborauit libros.] ac rurſum in fine de iiſdem tribus contra ſe ſcriptis voluminibus meminit: quæ Ruffinus (vt idem ait S. Hieronymus [g]) Apologiam vno nomine voluit nuncupari, cum tamen (vt ait) accuſationes continerent & inuectiuas. Triennij vero ſpatium temporis in iiſdem tribus elaborandis ſcriptis voluminibus, immo telis exacuendis, inſumptum, idem S. Hieronymus tradit [h]. Ex quo enim illi innotuerunt quæ S. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum ſcripſerat, & de germana Origenis Periarchon verſione ipſe Ruffinus acceperat, ad defenſionem parans arma, in offenſionem primum illa conuertit, vt non tam Apologiam quam inuectiuam conſcripſerit.

RVFFINVS CELAT HIERONYMO LIBROS IN EVM SCRIPTOS.

i Hieron. Apolog. lib. 1.

k Hieron. Apolog. 2.

Sed magna adhibita cautela tres accuſationum libros in Hieronymum elaboratos E Ruffinus edendos eſſe curauit; nimirum vt (quod dictum eſt) ſic omnibus innoteſcerent, vt tamen eorum exemplaria ſcrinijs amicorum clauſa detinerentur, nec eos legendi ſacultas Hieronymo impertiretur. Vnde quam iuſtæ de his illæ ſunt S. Hieronymi iteratæ querelæ: Scribuntur (inquit [i]) contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, vt ſimplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant reſpondendi. Nouum malitiæ genus, accuſare quod prodi timeas, ſcribere quod occultes.] & in poſteriori Apologia [k] hæc idem de ſimulato Ruffini prætextu: Dicis te accuſationem meam ad eos tantum miſiſſe, qui meis verbis læſi fuerant, & non ad plures: quia non ad oſtentationem, ſed ad ædificationem Chriſtianis loquendum eſt. Et vnde, oro te, librorum tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romæ, quis in Italia, quis in Dalmatia diſſeminauit? Si in ſcrinijs tuis & amicorum tuorum latebant, ad me quomodo mea cri-

mina

A mura peruenerunt? Et audes dicere, te non ad oſtentationem, ſed ad ædificationem, quaſi Chriſtianum loqui, qui de ſene ſenex tanta confingis, quanta non diceret de latrone homicida, de ſcorto meretrix, ſcurra de mimo? qui parturis mihi montes criminum, & gladios, quos defigas in iugulum meum, tanto ante tempore exacuis? Idcirco ne Cereales & Anabaſij tui per diuerſas prouincias cucurrerunt, vt laudes meas legerent? vt panegyricum tuum per ſingulos & plateas ac mulierculàrum textrinas recitarent? Hæc eſt tua illa ſancta verecundia, &c.]

Aequa lance, quæſo, lector, iura vtriuſque perpende, cum adhuc in veſtibulo eiuſmodi altercationis ſubſiſtis; reuocaq. ad ſtateram, quæ ſuperius dicta ſunt: nimirum rogatum, prouocatum, impulſumq. S. Hieronymum precibus amicorum, cum in crimen conniuentiæ Origenis errorum inductus eſſet, tum ad ſuam innocentiam inſinuandam, tum ad hære- IVDICIVM DE CAVSA RVFFINI ATQVE HIERONYMI.
B ſes detegendas, neceſſario quidem editione germana Origenis Periarchon facta, in eius tantum errores (vt par erat) inuectum fuiſſe: & licet eius ſectatores Origeniſtas pariter fuerit inſectatus, Ruffini tamen nomen numquam ab eo fuit expreſſum, quem potius per breui eademq. familiari epiſtola ſecreto admonendum putauit. Quid hoc æquius & ſanctius? quid Chriſtiano homine dignius, & Catholicæ Eccleſiæ opportunius, vtiliusve, hoc potiſſimum tempore, præſtari valuit? Quid hoc ſibi magis neceſſario faciendum fuit? cum id quidem prætermiſiſſe, vel diſſimulaſſe tantum, id ipſum fuiſſet Origenis erroribus turpiter conniuere. Præſtitit igitur quod Catholici doctoris erat, numeroſq. expleuit hominis Chriſtiani, ſed & iura amicitiæ (quantum in ſe fuit) illibata ſeruauit.

Sed quid? Sicut bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona; ita malus (ex ſententia Domini [a]) de malo theſauro ſuo profert mala. Præſtitit enim Ruffinus, quod peculia- *a Luc. 6.*
C re eſt omnium hæreticorum, cum animi furore coniunctum mentis habere torporem; RVFFINVS HAERETICORVM MOREM INDVIT.
dum quem amice amplecti debuerat, refractarius conuicijs inſectatur & iurgijs, atque ad ſalutem capeſſendam ſocors, ſtupidus, atque penitus redditur obſtinatus. Ita plane de hæreticis omnibus Dauid [b] occinuit, duas iſtas ipſorum præcipuas proprietates accommodata ſimilitudine exprimens, vbi de priori ſic ait: Furor illis in ſimilitudinem ſerpentis]. *b Pſal. 17.*
de poſteriori vero quod ſequitur: Et ſicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, ne exaudiat vocem incantantium.] Sic igitur Ruffinus admonitionem contemnens, in monitorē conuerſus, furore percitus, tribus eū libris illis conſcriptis aggreſſus eſt, ſecundum poeticum illud [c]: *c Virgil. 3. Georg.*

——— *Linguis micat ore triſulcis.*]

Quonam autem animo ad hæc S. Hieronymus compoſitus eſſet, quamq. ægre, nolens, reluctans, & (quod dicitur) obtorto collo pertraheretur inuitus: audi ipſius cum atteſta- HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS.
D tione etiam numinis ſcriptam ad eumdem Ruffinum (vt iurato ſaltem crederet) conteſtationem [d]: Teſtor (inquit) mediatorem Ieſum, inuitum me & repugnantem in hæc verba deſcendere: & niſi tu prouocares, ſemper taciturū fuiſſe. Denique noli accuſare, & ego ceſſabo defendere. Quæ enim eſt audientium ædificatio, duos ſenes inter ſe propter hæreticos digladiari, præſertim cum ambo Catholicos ſe videri velint? Omittamus hæreticorum patrocinium; & nulla erit inter nos contentio. Eodem feruore, quo Origenem ante laudauimus, nunc damnatum toto Orbe damnemus: iungamus dexteras, animos copulemus; & duos Orientis & Occidentis *Ϛομιοφόρους, nempe Theophilum Alexandrinum, & Anaſtaſium Romanum Pontificem*, alacres ſequamur inceſſu: errauimus iuuenes, emendemur ſenes, &c.] rurſum vero illa [e]: Depone gladium, & ego ſcutum abijciam. In vno tibi conſentire non poſſum, vt parcam hæreticis: vt me Catholicum non probem. Si iſta eſt cauſa diſcor- *d Hieron. Apolog. 2.* *e Hieron. Apolog. 2.*
E diæ, mori poſſum, tacere non poſſum.] & in fine: Sit inter nos vna fides, & illico pax ſequetur.] hæc ipſe ad ſuum ipſius animum inſinuandum.

2. Contra vero, videas Ruffinum, qui vno verbo iſta omnia conſopiſſet, damnando nempe cum Origene omnes eius errores, Epiſcopis acquieſcens, eiſdemq. communione ſe iungens, cum eiſdem aduerſus eos pariter dimicans: his omiſſis, falſas excuſationes obtexere, quo tempore Apologiam ad Anaſtaſium Papam dedit, atque in S. Hieronymum virulentos tres illos omnium diſcordiarum ſeminarium libros ſcripſit. Sed quod iuxta diuinum oraculum [f]: Iudicia Domini pondus & ſtatera] ſecundū illud Dauidicum [g]: Mentita eſt iniquitas ſibi] hæc omnia in maiorem Ruffini ignominiam ceſſere, atque fidei Catholicæ profecere. *f Prouer. 16.* *g Pſal. 20.*

3 Sed illud plane dolendum, fuiſſe Romæ tunc temporis in duas partes ſciſſa Chriſtiani populi ſtudia, aliorum ſcilicet Ruffino fauentium, ſanioris vero partis S. Hieronymo inhærentium. Ruffino quidem ſtudebant Melania, & qui cum ea neceſſitudine iungebantur: ROMANORVM ALII S. HIERONYMO, ALII RVFFINO FAVEBANT.

Apro-

Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemq. Macarius, ad quē præ- A
fationem in verſionē Periarchon inſcripſerat; quem maritū fuiſſe nobiliſſimæ Romanæ fœ-
minæ, idē ipſe Ruffinus tradit [a]. nominatus habetur & Chryſogonus quidā [b] eius ſtudioſus,
quē puto illum eſſe monachum Aquileienſem, ad quem eiuſdē Hieronymi extat epiſtola [c];
necnon alij, qui ſe Ruffini eſſe diſcipulos profitebantur: quorum omniū (vt ipſe Hieronymus
tradit) erat in coaceruandis quæcūque, quauis occaſione quæſita, in ipſum S. Hieronymum
crimina, cura propenſior: ſed omnes hi vel Origenis erroribus maculati, vel Origeniſtarum
conſortio in hæreſis ſuſpicionem adducti. S. Hieronymo vero longe maior atque potior
pars in Vrbe fauebat, vt inter alios nobiliſſimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Mar-
cellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicæ tena-
ciſſimi: qui cum alijs omnibus Orthodoxis, arbitrio Anaſtaſij Romani Pontificis damnan-
tis Origeniſtas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recenſere diuerſa- B
rum prouinciarum Antiſtites S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipſum Chromatium
Epiſcopum Aquileiæ, execrantes omnes deteſtabiles Origeniſtas.

a Ruffin. inuect. lib. 1.
b Hieron. Apolog. 3. in fin.
c Hieron. epiſt. 44.

QVO TEMPORE RVFFINVS SCRIPSIT, ET HIERONYM. RESPONDIT.

Qui igitur triennij temporis ſpatium (vt dictū eſt) in tribus libris ſcribendis inſumpſit,
eos iam abſolutos hoc anno Ruffinus amicis ſuis communicauit: iam enim biēnio Aquileiæ
conſederat (vt S. Hieronymus [d] tradit) qui annum antea Romæ manſerat. Porro hæc, quod
haud publice omnibus edidiſſet, ſed per amicorum manus ferrentur, nequaquam niſi in-
certo rumore in Palæſtinam ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit ſtylum ad tem-
pus, expectans nimirum libros ab eo conſcriptos ad ſe perferri: quod minime conſequi li-
cuit. Accidit tamen, vt poſt ferme biennium, cum germanus eius Paulinianus in Occi-
dentem ad diſtrahendum patrimonium miſſus, Hieroſolymam reuerteretur, & capita quæ-
dam auditione percepta de accuſationibus Ruffini aduerſus ipſum S. Hieronymū eidem pa- C
lā feciſſet, ipſe tunc inuitus licet ad ſcribendam ſuam defenſionē manum admouerit: Eam
quidem ſcriptam fuiſſe poſt biennium; anno ſcilicet Domini quadringenteſimo ſecundo,
ex certo illo elicitur argumento, dum in ſua tum ſcripta a ſe Apologia teſtatur decennium
interueniſſe, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum ſcripſiſſet de Scriptoribus
Eccleſiaſticis, quem ex Conſulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuiſ-
ſe anno Domini trecenteſimo nonageſimoſecundo, monſtrauimus. Agemus igitur de ea-
dem Hieronymi defenſione ſuo loco. Sed quænam in libris Ruffini coaceruata fuerint in
S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius reſponſione manifeſta redduntur, agemus de
his inferius.

d Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

ANASTASIVS PAPA DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

Hoc itidem anno Domini quadringenteſimo, quo a Theophilo Epiſcopo Alexandrino
primam Paſchalem epiſtolam ſcriptam fuiſſe monſtrauimus, ſequenti ſcilicet anno poſt Sy- D
nodum Alexandrinam, in qua hæreſes Origenis damnatæ ſunt: cum iam pluribus ac ma-
nifeſtis probationibus, atque potiſſimum S. Hieronymi ſcriptis Romam miſſis, germa-
na Origenis Periarchon tranſlatione facta, eiuſdem errores ſinguli aperta luce cunctis in-
ſpiciendi fuiſſent expoſiti; Anaſtaſius Papa Apoſtolica auctoritate eaſdem Origenis hæ-
reſes damnat. Id enim ſignificat S. Hieronymus epiſtola hoc anno ad Pammachium atque
Marcellam data [e], cuius eſt exordium: Rurſum Orientalibus vos locupleto mercibus, &
Alexandrinas opes primo Romam vere tranſmitto.] & poſt nonnulla, quænam hæ ſint
merces, ſubdit his verbis: Vos Chriſtiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam
etiam hoc anno epiſtolam, *Theophili ſcilicet*, ne rurſum hæretici mentiantur a nobis ple-
raque vel addita, vel mutata: in qua laboraſſe me fateor, vt verborū elegantiam pari inter-
pretationis venuſtate ſeruarem, &c.] hæc de prima Paſchali Theophili epiſtola S. Hiero- E
nymus, qui anno ſuperiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miſerat eodem fer-
me argumento conſcriptam. Sed & quod ad finem eiuſdem habet epiſtolæ, plane declarat
Anaſtaſium Papam hoc eodem ferme tempore decretum de damnatione hæreſum Ori-
genis Romæ promulgaſſe: nam ait: Prædicationem quoque cathedræ Marci Euangeliſtæ
cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet. Quamquam celebri ſermonē vulga-
tum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, lati-
tantes in foueis ſuis hæreticos perſecutum: eiuſq. litteræ doceant, damnatum in Occiden-
te, quod in Oriente damnatum eſt.] hæc S. Hieronymus; qui licet rumore tantum quod
Romæ ab Anaſtaſio Papa factum eſſet de damnatione Origenis errorum accepiſſet, cum eo
modo ad Pammachium atque Marcellam ſcripſit; re vera tamen ab eodem Romano Pon-
tifice id factum fuiſſe, certum eſt.

e Hieron. epiſt. 78.

Damna-

A Damnatis igitur ab Anaſtaſio Romæ erroribus Origonis, ſcribuntur per orbem Catho-
licum ab ipſo litteræ; vt quæ cauenda forent, omnes ſcirent. de quibus ſanctus Hiero- ORIGENIS ERRORES ET ORIGENISTAE VBIQ. DAMNATI.
nymus [a]: Quid (inquit) facient epiſtolæ Theophili Epiſcopi? quid Papæ Anaſtaſij in
toto Orbe hæreticum perſequentes?] Quibus ſane factum eſt, vt accipientes præcipua-
rum Eccleſiarum Epiſcopi litteras Romani Pontificis, ijdem collectis ſuis ſibi ſubiectis
Epiſcopis, æque damnarent quæ Romæ ab Anaſtaſio Papa ſcirent eſſe reiecta: præſti- a Hier. Apolog. lib. 2.
tiſſeq. inter alios id ipſum Chromatium Epiſcopum Aquileiæ, necnon Venerium ſedis
Mediolanenſis Antiſtitem, fidem facit idem S. Hieronymus illis verbis [b] in Ruffinum in- b Hier. Apolog. lib. 2.
uectus: Ergo beati Epiſcopi Anaſtaſius & Theophilus & Venerius & Chromatius, &
omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari ſententia, quia &
pari ſpiritu, illum (*nempe Origenem*) hæreticum denunciant populis, ſures librorum illius
B iudicandi ſunt? &c.]

Quinetiam ſanctionem Imperatorum ſecutam eſſe exinde Epiſcoporum iudicium, idem
S. Hieronymus illis verbis ſignificat, quibus Ruffini querelis ita reſpondet [c]: Si quid con- c Hieron. Apolog. lib. 1.
tra Origenem & ſectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epiſtolæ Papæ
Theophili, & Epiphanij, & aliorum Epiſcoporum, quas nuper ipſis iubentibus tranſtuli, OMNES ET VBIQVE DAMNANT ORIGENIS ERRORES.
te petunt, te lacerant: Imperatorum quoque ſcripta, quæ de Alexandria & de Aegypto
Origeniſtas pelli iubent, me ſuggerente, dictata ſunt; Vt Romanæ vrbis Pontifex miro
eos odio deteſtetur, meum conſilium fuit: Vt totus Orbis poſt tranſlationem tuam in Ori-
genis odium exarſerit, quem antea ſimpliciter lectitabat, meus operatus eſt ſtylus. Si
tantum poſſum, miror cur me non metuas.] hæc in Ruffinum S. Hieronymus; quòd ille,
quæcumque contra Origenem in Eccleſia acta eſſent, ipſi Hieronymo accepta ferret: cum
C re vera in hoc ſacro bello ipſum magno animi vigore claſſicum ceciniſſe, non dubium ſit.
At hæc quidem Romæ hoc anno de condemnatione Origenis errorum. Quid autem pecu-
liariter actum ſit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicendum anno ſequẽti,
quo conſtat ad eum litteras dediſſe Anaſtaſiũ, vt ſe Romã ad dicendam cauſam conferret.

Antequam autem recedamus ab Vrbe, clariſſimæ feminæ perſoluamus extrema. Hoc FABIOLAE OBITVS.
enim anno defunctæ S. Fabiolæ, ſpectatæ egregiæq. ſanctitudinis, & generis claritudi-
ne celebris viduæ, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium ſcripſit; cuius exordio
cum ita diuerſa tempora numeret, quo potiſſimum anno id acciderit, circumſcribit, dum
ait [d]: Plures anni ſunt, quod ſuper dormitione Bleſillæ Paulam venerabilem feminam re- d Hier. epiſt. 30.
centi adhuc vulnere conſolatus ſum: quartæ æſtatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodo-
rum Epiſcopum Nepotiani ſcribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo
D tunc dolore conſumpſi: & ante ferme biennium Pammachio meo pro ſubita peregrinatio-
ne Paulinæ breuem epiſtolam dedi, erubeſcens ad diſertiſſimum virum plura loqui, &c.]
paulo vero poſt: In præſentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Chriſtianorum, mira-
culum Gentilium, luctum pauperum, ſolatium monachorum, &c.] Cum igitur ipſe S. Hie-
ronymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos vero a dormitione Pauli-
næ: præſentem annum Fabiolæ funeri ipſum adſcribere, ex ijs quæ ſuperius dicta ſunt,
ſatis manifeſtum apparet; vt de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui poſſit occa-
ſio. Niſi quod, cum reperias in litteris S. Hieronymi poſt decem annos, nempe poſt Vr- FABIOLAE DVAE.
bis excidium, ſcriptis [e] ad Marcellinum & Anapſichiam, de Fabiola tamquam viuente e Hier. epiſt. 8.
mentionem haberi (ad quam idem S. Hieronymus duos in Ezechielem libros a ſe con-
ſcriptos miſiſſe teſtatur, quos nonniſi poſt excidium Vrbis ipſum elucubraſſe liquet [f]) af- f Hieron. præf. in lib. 1. in Ezechielem.
E firmare neceſſe eſt, aliam illam ab hac fuiſſe Fabiolam, minoremq. dicendam: nec quidem
mirum, cum & duas Paulas, totidemq. Melanias, ſeniores ac iuniores, eodem tempore li-
ceat numerare. Sed quæ iſtius maioris Fabiolæ fuerint ornamenta virtutum, ab eodem
Hieronymo paucis complexa, ſcriptaq. ad Oceanum, relegamus. Poſt enim alia, quæ
nos ſuperius pro temporis ratione narrauimus, iſta ſubdit [g]: g Hier. epiſt. 30.

Prima omnium νοσοκομεῖον inſtituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & con-
ſumpta languoribus atque inedia miſerorum membra foueret. Deſcribam ego nunc di- FABIOLA PRIMA ROMAE INFIRMORVM HOSPITALE EREXIT.
uerſas hominum calamitates, truncas nares, effoſſos oculos, ſemiuſtos pedes, luridas
manus, tumentes aluos, exile ſemur, crura turgentia, & de exeſis ac putridis carnibus
vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore confectos humeris ſuis ipſa porta-
uit? Quoties lauit putulentam vulnerum ſaniem, quam alius aſpicere non valebat? Præbe-
bat cibos propria manu, & ſpirans cadauer ſorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites &

religioſos ob ſtomachi anguſtiā exercere huiuſmodi miſericordiam per aliena miniſteria, A
& clementes eſſe pecunia, non manu: quos equidem non reprobo, & teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem: ſed ſicut imbecillitati ſtomachi veniam tribuo, ſic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero: magna fides iſta contemnit.] & paulo poſt, poeticum illud vſurpans:

a Virgil. Aeneid. 6.

Non a mihi ſi linguæ centum ſint, oraq. centum,
Ferrea vox:
Omnia morborum percurrere nomina poſſim. Quæ Fabiola in tanta miſerorum refrigeria commutauit, vt multi pauperum ſani ſanguentibus inuiderent. Quamquam illa ſimili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monaſterium non illius opibus ſuſtentatum eſt? Quem nudum & clinicum non Fabiolæ veſtimenta texerunt? In quorum ſe indigentiam non effudit præceps & feſtina largitio? B
Anguſta miſericordiæ eius Roma fuit. Peragrabat ergo inſulas, & totum Etruſcum mare, Volſcorumq. prouinciam, & reconditos curuorum littorum ſinus, in quibus monachorum conſiſtunt chori, vel proprio corpore, vel tranſmiſſa per viros ſanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] ſubdit de eiuſdem Hieroſolymam peregrinatione; ſed de ea ſuo loco a nobis mentio facta eſt. Atque poſt multa hæc tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua demonſtrauit. Necdum ſpiritum exhalauerat, necdum debitam Chriſto reddiderat animam: & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Vrbis populum ad exequias congregabat: ſonabant pſalmi, & aurata tecta templorum reboans in ſublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille ſenum, qui carmine laudes femineas & facta ferant, &c.] Atque de S. Fabiolà hactenus. Iam vero ad res Orientalis Eccleſiæ ſe oratio conferat. C

FVNERIS FABIOLAE CELEBRITAS.

Immanis barbarus, truculentuſq. tyrannus, omnium ſceleſtiſſimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc ſanguine totius ferme Minoris Aſiæ populorum, neque placatus Eutropij Conſulis nece, potens Gothorum exercitu, in anguſtum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter eaſdemq. duras pacis conditiones præſcribit, petens nimirum Aureliani Conſulis ac Saturnini viri Conſularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Auguſto a ſecretis, capita ſibi dari: Audet & maiora, nempe templum ſibi ſuiſq. Arianæ ſectæ militibus Conſtantinopoli aperiri. Sed hæc præmiſſa præludia potius erant ad futuram quam totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac plane res ex ſententia accidiſſet, niſi diuinum præſidium tūm periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore cælitus affulſiſſet. Sed quomodo hæc ſe habuerint, per ſingula oratio diſtincte narrabit. Ac primum quod ad tempus ſpectat eum ſub Conſulatu Aureliani hæc geſta eſſe, ipſa rerum ſeries indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, D
quo id anno ſuperiori factum deſcribitur ſub Eutropij Conſulatu. Sed quid de his in primis ſcribat Zoſimus b, audiamus:

GAINAS TYRANNVS RVRSVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

b Zoſim. lib. 5.

Gainas cum perueniſſet Chalcedonem, poſtulabat vt ſe Arcadius Princeps ipſe conueniret: nec enim ſe cum alio quoquam præter hunc allocuturum dicebar. Cum Princeps in hoc quoque fuiſſet aſſenſus, coitum eſt in quodam ante Chalcedonem loco, vbi Euphemiæ religioſæ martyris ædes extructa ſtabat, quæ propter cultum Chriſto præſtitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Aſia in Europam tranſuehi, eiſq. ad mortem viros in Republica eminentiſſimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Conſulatum gerebat, & Saturninus Conſularis, & præter hos Ioannes, cui Princeps omnia ſua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem eſſe.] ſed calumnia hæc Zoſimi manifeſta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodoſius. Huic quoque poſtulato (ſubdit ipſe Zoſimus) Princeps, licet tyrannico, ſatisfaciebat. Cumq. viros illos Gainas accepiſſet, eiſq. gladium admouiſſet, eatenus tamen, vt cutem tantummodo ſtringeret, ſatis habuit eos dumtaxat exilio pœnas luere.] hæc Zoſimus. E

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

Commendata admodum fuit ampliſſimorum virorum virtus, cum pro redimenda ſalute Imperij ſeſe ferociſſimo barbaro dedi magna animi conſtantia paſſi ſunt: nam de eis hæc Socrates c rem geſtam narrans: Cum poſtularet Gainas, vt Imperator Saturninum & Aurelianum, duos Conſulares viros, ordinis Senatorij facile principes, quos ipſius conatus retardaturos ſuſpicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etſi animo inuito, neceſſitati tamen parens temporis, conceſſit. Illi, vtpote pro Republica mortem oppetere admodum

AVRELIANVS ET SATVRNINVS DEDVNT SE PRO REPVB. BARBARO.

c Socrat. lib. 6. c. 6.

A modum cupientes, excelſo & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad curſum exercere ſolent, longe a Chalcedone Barbaro obuiam facti ſunt, ad quemcumque cruciatum ſubeundum parati. Verum iſti ab illo nihil perpeſſi ſunt mali: atque ille rem cupitam diſſimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cum Imperator & Barbarus ſimul in templo eſſent, in quo corpus Euphemiæ martyris conditum & ſepultum eſt; iuſiurandum mutuo dant, ſe re vera alterum alteri non facturos aliquando inſidias.] Sicq. (ſubdit Sozomenus [a]) Gainas arma depoſuit, & Conſtantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum peditum Præfectura.] At cum hi hos nihil mali paſſos affirment, non ſolum Zoſimi, ſed & Ioannis Chryſoſtomi refelluntur auctoritate, quorum ſententia conſtat irrogatam illis fuiſſe exilij pœnam. Sed de his inferius. *a Soz. lib. 8. c. 4.*

B Ingreſſus autem Barbarus Conſtantinopolim, pacis larua contectus, quæ ſunt pietatis atque quietis ſibi præcipuæ curæ eſſe ſimulans, eccleſiam Arianis, quibuſcum ipſe poſſet ſacros celebrare conuentus, ab Arcadio poſtulauit. Quid tum ipſe Imperator, quidve Chryſoſtomus eius ciuitatis Antiſtes Ariano Duci reſiſtens egerit, a Theodoreto rem geſtam exacte deſcribente audiamus [b]: Iſte (inquit) labe aſperſus Ariana, poſtulat ab Imperatore, vnum ex ſacris ſibi templis dari. Imperator autem reſpondet, ſe de ea re capturum conſilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accerſito, *Epiſcopo ſcilicet Conſtantinopolitano*, ei poſtulatum Gainæ exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat; orat, vt templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) iſtud ei pollicere, neque ſanctum Dei canibus mandes. Nam numquam equidem patiar, vt qui Deum Verbum ſancte & auguſte laudi-

GAINAS CONSTANTINOP. VENIENS POSTVLAT ECCLESIAM ARIANIS DARI.

b Theod. lib. 5. cap. 32.

C bus & hymnis celebrant, expellantur a ſacro templo; idemq. tribuatur ijs, qui contra eum loquuntur blaſphemias. Atque ne Barbarū illum omnino metuas, Imperator: ſed me & illū in vnum locum conuoca, tuq. ſilentio vtriuſque noſtrum ſermonem auſculta. Ego certe me hominis linguam refrenaturū ſpero, perſuaſurumq. ne poſtulet quod ei concedi nō debeat.

Quibus auditis Imperator, vehementer lætatur, & poſtridie eius diei vtrumque accerſit. Gainas quidem promiſſum expoſcit. Magnus autem Ioannes reſpondet illi ex aduerſo: Non licere Imperatori, qui pietatem colere inſtituat, aliquid contra res ſacras temere moliri. Cui quidem dicenti, templum ſibi dari oportere: reſpondet Ioannes, templum ſacrum apertum eſſe, neminemq. eum prohibere, quo minus in eo, ſi libeat, preces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius ſectæ ſum, & cum hominibus eius ſectæ vnum ſanctum templum habere poſtulo: atque iſtud quidem non immerito

D peto, quippe qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At præmia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longe ſuperant: nam Dux es, & honore Conſulari dignatus. Quinetiam tecum debes conſiderare, quis fueris olim, & quis iam ſis; quæ etiam præterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque veſtimentis indutus eſſes, cum Iſtrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animo, quam pauci ſint labores, & quam ampla præmia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus eſſe.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, os obturauit Gainæ, atque adeo obmuteſcere coegit.] hactenus de congreſſu Ioannis Chryſoſtomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibusq. contingas illud Apoſtoli [c]: Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum.] Etenim qui

CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA.

c 2. Cor. 10.

E iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis conditiones accipere, vt tamen velamento pacis tyrannidem violentus arriperet: idem ipſe ab inermi vincitur ſacerdote, cogiturque a cœptis deſiſtere, quæ inſtigatione Arianorum magnis ſpiritibus petere aggreſſus erat: vſque adeo, vt in ea ciuitate, vbi ipſe præſidio militari ſummam rerum ſibi vendicabat, cogatur, vt hæreticus a ſacris extorris, carere baſilica. Vnde tibi, Chryſoſtome, tanta fiducia, vt quem paueant Præſides atque Reges, tu nullo pene negotio, vt puerum, virga compeſcas? Illud vtique modo dictum Apoſtolicum nobis occines: Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed potentia Deo.] quibus non iura tantum Eccleſiæ ſeruantur illæſa, ſed ipſum Imperium, & leges publicæ defenſæ, cuſtoditæq. ſubſiſtant a barbarorum ac tyrannorum inſultibus. Nam audi, quæ a Theodoreto omiſſa, Sozomenus addat [d]: Exprobrauit tunc Ioannes Gainæ, & quod Imperatoris patri (*nempe Theodoſio*) tum ſeruatus iureiurando *d Soz. lib. 8. c. 4.*

promiſerit, ſe beneuolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipſum denique, erga ipſius filios, erga leges eſſe conſeruaturum; quas tamen iam irritas facere conaretur. Simulq. cum hæc diceret, legem oſtendebat, quam Theodoſius ſanciuerat, cum ſectarios omnes arceret, ne intra mœnia conuentus agerent. Deinde conuerſa ad Imperatorem oratione, cum hortabatur, vt latam aduerſus ceteras hæreſes legem conſeruaret: ſimulq. conſulebat, ſatius eſſe Imperio cedere, quàm prodere domum Dei, & a religione deficere. Atque is quidem ad hunc modum vtiliter vſus loquendi libertate, nihil innouari paſſus eſt in eccleſijs ſibi concreditis.] hæc ipſe: quibus videas, lector, quam male conſulant impij illi, qui regnandi ſtudio, religionis omnem rationem poſthabendam eſſe, ſcriptis æque impijs prodidere. A

Quæ autem hæc fuerint conſecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam infringere iuſiurandum, & ciuitatem euertere cogitabat. Quo tempore & cometa has inſidias portendebat, qui ſupra ciuitatem maximus apparuit, ad ipſam vſque terram ferme pertingens, & qualis antea numquam fuiſſe dicitur. Tentarat autem primum argentariorum tabernas inuadere, quod ſe hinc pecuniarum aceruos conuaſaturum eſſe ſperaret. Rumore ſparſo quod iſta decreuiſſet, & argentarijs proinde præſentes maxime opes abſcondentibus, neque pecuniam in menſis (vt ſolebant) publice amplius proponentibus: noctu turba barbarorum immiſſa, præceperat ſuccendi Palatium. Illi autem perculſi, re infecta, reuerſi ſunt. Nam cum prope acceſſiſſent, videre ſibi viſi ſunt multitudinem armatorum vaſtis corporibus formidabilium. Suſpicati ergo nouitium eſſe exercitum, nunciauerunt Gainæ. Ille vero (ſciebat enim nihilo plures ſolitis milites in vrbe degere) dictis fidem adhibere nolebat. Ceterum cum & in ſequenti quoque nocte miſſi alij idem annunciaſſent quod priores illi: ipſe progreſſus, oculatus teſtis fuit admirandi ſpectaculi. Ratus igitur ſua gratia conueniſſe ex alijs vrbibus milites, ac noctu cuſtodire vrbem atque Palatium, interdiu vero latitare.] hos quidem Angelos cuſtodes vrbis fuiſſe, cum præter milites Prætorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit; quod Socrates quoque teſtatur. Inter hæc (ſubdit Sozomenus) Gainas ſimulat ſe dæmonio vexari; & quaſi oraturus, eccleſiam occupat eam, quam in honorem Ioannis Baptiſtæ Imperatoris pater in Hebdomo conſtruxerat, *ad ſeptimum videlicet ab vrbe diſtantem lapidem*. Ex barbaris autem alij in ciuitate manſerunt, alij vna cum Gaina egreſſi ſunt. Clanculum vero arma & telorum pharetras ſemineis vehiculis impoſitas ſecum eduxerunt. At cum deprehenſi eſſent, portarum vigiles interfecerunt, quod hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu repleta fuit, haud ſecus ac ſi iam capienda eſſet.] At decedendi ab vrbe Gainæ aliud conſilium fuiſſe, Zoſimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipſe recens Præfectus creatus erat, inde abduceret, atque per diuerſa loca diſpergeret, ne vrbi inuadendæ a barbaris præſidio eſſent; relictis ibi tantum Gothis militibus, qui opportuno tempore, data teſſera, vrbem inuaderent. Sed rem ſic compoſitam interuertit diuinum auxilium. Nam (vt idem ait Zoſimus) Gainas, anticipato tempore datæ teſſeræ, impedimento fuit, quo minus barbari vrbem in ſuam poteſtatem redigerent. Excitato enim tumultu a cuſtodibus murorum, ob Gainæ inuaſionem; cum qui intus erant Gothi, imparati eſſent offenſi, a ciuibus occiſi ſunt.

GAINAS PARAT INCENDIVM AVLAE ET SVBIICERE VRBEM.

B

C

D

Sed inchoatam ſemel rem geſtam, a Sozomeno paulo diuerſe narratam, iam proſequamur, cum ſubdit poſt cædem portarum cuſtodum, & egreſſum Gainæ: Præſentibus (inquit) malis remedio fuit conſilium ſanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gainam declarat hoſtem, & relictos in vrbe barbaros interfici præcipit. Hos itaque milites adorti, pleroſque occidunt: appellatam vero Gothorum eccleſiam incendunt: hic enim veluti in templo conſueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, occluſis foribus.] Porro eccleſiæ incendium a Zoſimo [a] aliter ita deſcribitur: In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbanis barbari, numero plures quam ſepties mille, Chriſtianorum eccleſiam aulæ proximam ingreſſi ſunt, aſylum hoc ſaluti ſuæ tuendæ quærentes. Hos Imperator hoc ipſo in loco interfici iubebat, quem eis ad euitandam facinorum admiſſorum iuſtiſſimam pœnam non ſatis idoneum eſſe volebat. Hæc præcipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex aſylis ipſos extrahere, quod vererentur ne barbari defenſionem pararent. Quapropter viſum eſt demoliri tectum, quod menſæ ſacrarij (ſic enim vocant) impoſitum eſt; vt eo per diſpoſitos

GOTHI CVM ECCLESIA SVCCENSI.

E

a Zoſim. ead. lib. 5.

A ad id homines occupato, tignis illis ſuccenſis, barbaros peterent; idq. continuo factitantes, ad internecionem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuiſſet, barbari quidem interempti ſunt: ſed viſum eſt ijs qui valde Chriſtianiſſabant, magnum in vrbe media piaculum eſſe commiſſum.] hactenus de his Zoſimus.

Poſt hæc autem Gainas maiori æſtuans ira, quod ſe hoſtem Reipublicæ declaratum, ſuccisaq. proditionis ſtamina quæ texuerat, atque ſuos in vrbe occiſos eſſe cognouerit; infe- LEGATIO CHRYSOSTOMI AD GAINAM.
ſto exercitu oppida peruadit Thraciæ, omnia cæde atque incendio miſcens. Cum ad huiuſmodi auertendam populorum cladem, legatum miſſum fuiſſe S. Ioannem Chryſoſtomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis [a]: Id temporis, alijs omnibus velut metu perculſis relictis, itum eſt ad Ioannem inuictiſſimum illum Chriſti bellatorem: ſuadetur ei, vt legatus ad Gainam proficiſcatur. Ille vero, nulla habita ratione vel diſceptatio- a Theod. lib. 5. c. 33.
B nis contra Gainam ante ſuſceptæ, vel ſimultatis inde ortæ, prompto animo in Thraciam contendit. Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defenſione conſiderata, longo interuallo ei lubens procedit obuiam: atque prenſans illius dexteram oculis ſuis appoſuit, liberoſq. ſacra eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infeſtiſſimos afficere pudore & obſtupeſacere ſolet.] hæc Theodoretus. Sed quid hac legatione actum fuerit, ſilentio prætermiſit: nec quemquam alium hæc attigiſſe ſcimus, niſi vnum Metaphraſtem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tunc ſuaſione Chryſoſtomi, pacem Gainam cum Arcadio contraxiſſe. Certe quidem ad liberandos oppreſſos & malis exagitatos eum profectum eſſe, & inter alia, vt Aurelianum Conſulem & Saturninum exilio ſolueret, eiuſdem Chryſoſtomi homilia fidem facere videtur, cuius eſt huiuſmodi titulus: Beati Ioannis Chryſoſtomi homilia, cum Saturninus & Aurelianus acti
C eſſent in exilium, & Gainas egreſſus eſſet a ciuitate.]

Regreſſus namque Conſtantinopolim ipſe Chryſoſtomus, negotio, cuius cauſa legatione functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem; cuius hic exordium intexere, pro rerum geſtarum aſſequenda veritate, dignum exiſtimamus: ſic enim ſe habet [b]: IOANNES CHRYSOSTOMVS EX OCCASIONE OBLATA CONCIONATVR.
Multo tempore ſilui, & poſt longum temporis ſpatium ad charitatem veſtrã reuerſus ſum. Quamquam id non accidit vlla vel animi ſocordia, vel corporis deſidia. Sed abſui tumultus componens, fluctus ſedans, tempeſtatem corrigens; eoſq. qui iam demergi cœperant, ad portum & in tranquillũ, porrecta manu, deducere ſtudens. Sum enim communis omnium pater: eoq. neceſſe eſt curam agere non tantum eorum qui ſtant, ſed eorum quoque qui collapſi ſunt: non illorum modo qui ſecundis nauigant ventis, ſed & illorum qui tempeſtate iactantur: non eorum modo qui in tuto ſunt, ſed illorum qui periclitantur. Harum fa- b Chryſoſt. hom. eodem titul. & de Auaritia.
D ne rerum gratia reliqui vos ad temporis ſpatium, obambulans, exhortans, obteſtans, ſupplicans, vt a Domino ea calamitas diſſolueretur. Poſteaquam autem inamœnis illis ac triſtibus finis eſt impoſitus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto eſtis, qui multa cum tranquillitate nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempeſtatem ſedarem: ad vos reuerſus ſum, ne qua tempeſtas exoriatur. Ad illos diſceſſeram, vt eos a moleſtijs liberarem: ad vos redij, ne in ſimiles moleſtias incidatis, &c.] Poſt hæc enim aduerſus incertum ſtatum diuitiarum (vt fecerat cum inuectus eſt in Eutropium) vehementi diſſerit oratione: quod recens exemplum opportunum argumentum ſuppeditaret; dum qui præcipuas in Republica dignitates fuerant conſecuti, ijdem in miſerrimum mox ſtatum prolapſi fuiſſent, vt arbitrio furentis barbari eorum vita penderet.

Sed quæ reliqua ſunt rerum geſtarum Gainæ, Socrates ita deſcribit [c]: Cum Cherrone- c Socrat. lib. 6. c. 6.
E ſum aduentaret, inde traijcere & Lampſacum proficiſci maturat, vt partes verſus Orientem vſque ex eo loco ſuæ ditioni ſubijceret. Vbi vero Imperator copias per terram, perq. mare ante eius aduentum illo miſerat, miraculum plane inſigne diuina prouidentia illic denuo editum fuit. Nam cum barbari nauigijs carerent, rates fabricari, inq. illis tranſmittere cœperunt: Romanorum claſſis eodem ferme momento adnauigare, Zepyhrus grauiter ſpirare. & vt Romani nauibus facile traiecerunt; ſic barbarorum maxima pars pariter cum equis in ratibus tempeſtatis violentia huc illucq. agitata, ab ſe mutuo diſiecta fuit, mariſq. fluctibus obruta perijt; nonnulli autem a Romanis demerſi interierunt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore e medio ſublata eſt. Gainas vero inde digreſſus, & per Thracias fugam faciens, in alias Romanorum copias forte incidit, a quibus ipſe ſimul cum barbaris, qui cum eo erant, peremptus eſt. Atque iſta quidem obiter de Gaina ſint a nobis commemorata. Quod ſi cui- GAINAS SVPERATVR ET OCCIDITVR.

quam placet res in eo bello geſtas accurate cognoſcere, legat Gainam Euſebij Scholaſtici, qui eodem tempore Troili ſophiſtæ diſcipulus fuit. Iſte illius belli ſpectator factus, res in eo geſtas quatuor libris heroico carmine conſcriptis narrauit. Et quoniam recens erat rerum geſtarum memoria, ideo ob illud poema magno in honore habitus fuit. Nuper etiam Ammonius poeta idem argumentum carmine contexuit, & ad ſextumdecimum Conſulatum Theodoſij Iunioris, quem cum Fauſto geſſit, coram illo ipſo Imperatore recitauit, indeq. ſummam laudem eſt conſecutus. Bellum hoc finem habuit Stilichone & Aureliano Conſulibus. Proximo anno Conſulatũ geſſit Frauitus, Gothus quidem genere, ſed cum populo Romano magna beneuolentia coniunctus; qui in hoc eodem bello adeo ſtrenue & fortiter dimicauerat, vt propterea Conſulatus dignitatem ſit aſſecutus.] A

a Soz. lib. 7. c. 4.

hucuſque Socrates de rebus Gainæ. Scribit his conſentientia Sozomenus [a]: qui & adſtipulatores habet, quos Socrates citauit, Euſebiũ & Ammonium. Ex his igitur redarguas quæ a Zoſimo eiſdem haud congruentia narrantur; qui, vtpote Ethnicus, tanta a Deo præſtita beneficia, dijs Gentium, quos coluiſſe Frauitum dicit, tulit accepta. Scimus Marcellinum in ſequentem annum Gainæ necem referre, cum caput eius Conſtantinopolim miſſum eſt. B

GENTILES PLVRES AD FIDEM CONVERSI.

At non prætermittimus dicere, hæc omnia adeo dira, quæ Conſtantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij proueniſſe. Etenim viſo in aere tam ingenti atque prodigioſo comete, imminenteq. ſuper ceruicem ciuium barbarico gladio, confluebant ad baptiſmum Gentiles, & alij conuerſi ſunt, ſuæ ipſorum ſalutis hactenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chryſoſtomus in homilia in Acta Apoſtolorum, quam ſequenti anno habuiſſe, ſuo loco dicturi ſumus: ait enim [b]: Nonne ſuperiori anno concuſſit Deus ciuitatem totam? Quid igitur? Nonne omnes ad illuminationem currebant? Nonne ſcortatores & molles & effeminati, dimiſſis poſſeſſionibus & locis, in quibus conuerſabantur, conuerſi ſunt & facti religioſi?] & inferius: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, ſed iterum paulatim defluxerunt, & collapſi ſunt? Aut ſemper cælum clamans, quod Dominum habeat, &c.] redarguit enim pluribus eos, qui poſt elapſum periculum ad eadem ſint reuerſi peccata. C

b Chryſoſt. hom. 41. in Act. Apoſt.

MONACHI ORIGENISTAE PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Contigit hoc ipſo quoque anno, monachos Origeniſtas pulſos a Theophilo ex Nitriæ monaſterijs, necnon de Palæſtina, quo abierant, eiectos, perueniſſe Conſtantinopolim, & apud S. Ioannem Chryſoſtomum exclamaſſe contra ipſum Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, aduerſus eum omnia commouentes: quorũ occaſione, magno turbine Orientalis Eccleſia exagitata eſt. Qualiſnam autem ea tempeſtas atque procella fuerit, breui compendio a S. Hieronymo paucis iſtis perſtringitur [c] poſt enarratas præclaras res geſtas in hac cauſa a S. Marcella, cuius opera factum fuit, vt Origeniſtæ Romæ detecti, ſententia ſedis Apoſtolicæ damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbo tranſgreſſus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum eſt [d]: Putas veniens filius hominis fidem inueniet ſuper terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, noſtro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita vt Barnabas [e] quoque duceretur in illam ſimulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit.] hæc Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quæ dicuntur inferius, poteris fortaſſe conijcere. Hæcq. ſumma rerum, ſed ſingula ordine temporum ſunt inferius diſponenda. D

c Hieron. epiſt. 16.

d Luc. 18.

e Galat. 2.

TVRPIS CONTENTIO IN ECCLESIA.

Magnam ſane ac luctuoſam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduerſus Chriſtianos, vel hæreticorum aduerſus Catholicos, iniquorumve aduerſus probos ac iuſtos, ſed ſanctorum aduerſus ſanctos (quod pro monſtro habitũ eſt atque portẽto) conflictatio & dira perſecutio deſcribatur. Ac primum quod ad exquiſitam temporis rationem ſpectat. Quos conſtat ex litteris ſuperius recitatis Theophili ad [f] Epiphanium, Aegypti monachos poſt Concilium Alexandrinum anno ſuperiori habitum, vulgatamq. ex eo Synodicam, ex Aegypto primo, & Palæſtina deinde fugatos, Conſtantinopolim nauigaſſe: illuc iam hoc anno perueniſſe, S. Hieronymus epiſtola ad Pammachium & Marcellam data hoc ipſo anno, cum prima Theophili Paſchalis epiſtola ſcripta eſt, anno nimirum ſequenti a Synodica miſſa, aperte ſignificat; vbi hæc in ipſos [g]: Quid opus eſt obſidere Propontidem, mutare loca, diuerſas luſtrare regiones, & clariſſimum Pontificem Chriſti, eiuſq. diſcipulos rabido ore diſcerpere? Si vera loquimini, priſtinum erroris ardorem ardore fidei E

f Apud Hieron. epiſt. 67.

g Hieron. epiſt. 78.

com-

A commutate, &c.] hæc S. Hieronymus in eos qui accuſationum plauſtra in Theophilum Conſtantinopolim intulerunt, vt inferius dicemus. cum vero de prima Paſchali eiuſdem Theophili meminit hoc anno (vt demonſtratum eſt) data, de Synodica ante vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduerſus Origenem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola continetur] plane ſignificans ex Synodo ſcriptam, de qua mentio facta eſt.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Aegypto primum, inde vero e Palæſtina fugati, Conſtantinopolim ſe contulerunt, Theophilus [a] ad S. Epiphanium ſcribens, anteſignanorum nomina referat, nempe Ammonium, Euſebium, & Euthymium: ſed & Dioſcorum addit Socrates [b]. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accuſationibus nauem onuſtam Conſtantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Vt ex his intelligas mores hæreticorum, atque ſchiſmaticorum; nimirum cum damnati ſunt, iudicio Epiſcoporum non B tantum non acquieſcere, vel prouocare ad ſublimius Catholicæ Eccleſiæ tribunal, ſed ad ſæculare mox iudicium, ad Imperatorum reſcripta, ſi quæ poſſint quauis occaſione ſubripere fauore potentium, aduolare. Iſti igitur quod ſcirent Theophilum per ſe ſuoſq. familiares Epiſcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuerſas prouincias miſiſſe legatos vna cum epiſtolis, quibus ipſorum damnatio iudicio Epiſcoporum ſignificabatur eſſe decreta, anteuertere conati eos, Conſtantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quænam autẽ fuerint quæ iſti in Theophilum obiectarunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quod ijdem auctores erga Origeniſtas in hoc procliuiores ſeſe eſſe declarent; equidem ab aliquo Origeniſtarum, vel alio qui faueret cauſæ Chryſoſtomi aduerſus Theophilum, ab eis accepta eſſe, facile poſſumus intelligere. Sed mendacia ipſa aperti arguemus erroris. Sozomenus [c] igitur rem geſtam ſic exorditur:

a Apud Hieron. epiſt. 67.
b Socrat. lib. 6. cap. 7.

ORIGENISTAE QVAE IN THEOPHILVM.

C Interea temporis, haud multo antea, exorta quæſtio per Aegyptum mouebatur, oporteat ne Deum ἀνθρωπόμορφον, hoc eſt, humana forma præditum, credere? Huius autem ſententiæ plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui præ ſimplicitate ſine examine Scripturam ſacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quæcumque alia huiuſmodi audire conſueuerant. Illi vero qui reconditum in verbis ſenſum conſiderabant, diuerſum ſentiebant; eoſq. qui talia dicerent, aduerſus Deum ſimpliciter blaſphemos aſſerebant. Ac Theophilus etiam in Eccleſia hanc ſententiam amplectendam eſſe docebat; & in epiſtola, quam ex conſuetudine de feſto Paſchali ſcripſit, & incorporeum cogitari oportere Deum admonuit, & humanæ formæ exortem. Quod quidem vbi Aegyptiorum monachis innotuiſſet, Alexandriam ſeſe conferunt, & in vnum congregati ſeditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterum il- D le eueſtigio etiamnum tumultuantibus apparens: Perinde (inquit) vos aſpexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abunde compeſcuit, adeo vt etiam iram ponerent. Itaque (inquiunt) ſi ſic re vera ſentis, etiam libros Origenis damnato, cum illi ſuos lectores in iſtam ſententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iampridem illa ſententia ſtetit, ac faciam, vt videtur vobis. Nam & ipſe non minus quam vos illis ſuccenſeo, qui Origenis opinionem ſectantur. Atque ille quidem fraterculos iſtos ita mitigatos dimiſit, ac ſeditionem ſoluit.] hæc ipſe.

c Sozom. lib. 8. cap. 11.

HAERESIS ANTHROPOMORPHITARVM AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

Sed antequam vlterius ſcripta a Sozomeno proſequamur, hic ſiſtendum; vt aſſertum a Sozomeno atque Socrate commentum, & ab alijs eorum fidem ſecutis acceptum, manifeſti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuiſſe omnibus Origeniſtis, impingere cunctis Catholicis hæreſim Anthropomorphitarũ. Id quidem ſatis intel- E liges, ſi in memoriam reuoces, quæ a S. Hieronymo aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum fauentem tunc Origeniſtis in epiſtola [d] ad Pammachium ſcripta ſunt; & quæ idem S. Hieronymus ad eumdem ſcribit aduerſus Origenis errores: memineriſq. S. Epiphanium, quod Origeniſtas inſectaretur, a Ioanne Hieroſolymitano eiuſdem Anthropomorphitarum hæreſis in crimen adductum, cum contra eum publice pro concione inuectus eſt, vt ipſe S. Hieronymus in eum ſcribens tradit his verbis [e]: Recordare, quæſo, illius diei, quando ad horam ſeptimam inuitatus populus, ſpe ſola quaſi poſtea auditurus Epiphaniũ eſſet, detinebatur; quid tum concionatus ſis, nempe contra Anthropomorphitas, qui ſimplicitate ruſtica Deum habere membra, quæ in diuinis libris ſcripta ſunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in ſenem dirigebas, volens illum ſuſpectum facere ſtultiſſimæ hæreſeos.] hæc ibi, ſuperius ſuo loco alia occaſione iam dicta, hic vero neceſſario repetita; vt intelligas quæ peculiaria erant Origeniſtarum

DE ANTHROPOMORPHITARVM CALVMNIA.

d Hieron. epiſt. 61.
e Hieron. epiſt. 65.

rum

rum; atque mirari deſinas, ſi Theophilum illi eius hæreſis aſtruerent defenſorem, Aegypti vero monachos auctores; qui in tantum virum, quem etiam præ egregia ſanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerarentur hæretici Ariani, tanta obijcere non ſunt veriti. A

a Ruffin. inuect. lib. in tom. 9 edit. Victor.

CALVMNIA ORIGENISTARVM IN ORTHODOXOS.

Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obijciens, ait[a]: Cum in quodam ſupradicti operis loco, quem interpretati ſumus, quæſtio haberetur aduerſum eos, qui Deum corporeum dicunt, & humanis eum membris habituq. deſeribunt; quod aſſerere præcipue Valentinianorum & Anthropomorphitarum hæreſis ſolet, cui iſti accuſatores noſtri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduerſus quem ſcripſit, iſta dicens, eius hæreſis infamauit: a qua blaſphemia quam procul abhorruerit, omnes ſciunt.

FALSVS PRAETEXTVS ORIGENISTARVM.

Sed vnde (inquis) hæc Origeniſtis, vt einſmodi notam hæreſis inurerent Catholicis omnibus recte ſentientibus? Ex eo vtique, quòd cum ipſi Origenis ſectantes errores, eo dementiæ perueniſſent, vt nec corporibus noſtris poſt reſurrectionem membra tribuerent, ſed transformanda illa in lucidos aereos globos, ex Platonis ſententia ab Origene accepta, aſſererent; ſi noſtri diuinæ Scripturæ auctoritate, inſtar Chriſti reſurgentis, in reſurrectione ſingulis corporibus mēbra ſingula fore dicerent; illi mox aſtuta tergiuerſatione dicebant, eſſe ea intelligenda, ſicuti cetera eiuſdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per alluſionem membra tribuuntur. Qui vero diuerſa ſentirent, eoſdem craſſioris mineruæ homines ac rudes ridebant, ac dicterijs illis inſectabantur, cum eos (vt ſuo loco dictum eſt) Piloſiotas, a pilis, quaſi ipſi non membra tantum, ſed & pilos tribuerent corporibus reſuſcitatis, appellabant. At hæc ipſe pluribus S. Hieronymus in epiſtolis ad Pammachium ſcriptis tum aduerſus Ioannem Hieroſolymitanum, tum etiā aduerſus Origenis[b] errores confutat. Ceterum eiuſmodi hæreſim Anthropomorphitarum fuiſſe hoc tempore apud nonnullos Aegypti monachos, ſi credimus Caſſiano Origeniſtarum olim affini (nam & Pelagianis fauit) ſatis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuiſſe ſententiæ, idem affirmat[c]: cum alioqui ipſum Theophilum epiſtolis ſuis inſectatum eſſe Anthropomorphitas monachos, tradat, ſicut & Gennadius[d], & ipſe Pelagianorum affinis. Ceterum in ipſis Theophili Paſchalibus, quæ extant, epiſtolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduerſus quos longa diſputatione diſſeruiſſe, citati nuper auctores tradunt: neque S. Hieronymus, qui de eiſdem ſæpe meminit, quicquam aduerſus eos ipſum poſuiſſe in illis, commemorat. Sed cœptam Sozomeni narrationem proſequamur, qui ait[e]: B C

b Hieron. epiſt. 61. & 65.

c Caſſian. col. 10. c. 2. 3. 4.

d Gennad. de Vir. illuſtr. c. 33.

e Sozom. lib. 8. c. 12.

FALSAE ORIGENISTARVM CAVSATIONES.

Fortaſſe tunc temporis ſublata omnino fuiſſet iſta quæſtio, niſi conſopitam iam ob inimicitiam priuatam ſuſcitaſſet ipſe Theophilus, inſidiatus Ammonio, & Dioſcoro, & Euſebio, & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cum fratres eſſent, celebres euaſiſſe inter eos qui apud Scetin philoſophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Aegypti monachos illi cariſſimi erant, quos & congerrones plerumque ſibi & familiares adiungebat, ac Dioſcorum etiam Hermopoleos Epiſcopum conſtituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduerſus Iſidorum ſuſcepta: quem, defuncto Nectario Epiſcopo Conſtantinopolis, in Epiſcopatum ſufficere ſtuduerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum ſecta ad Eccleſiam Catholicam fuiſſe conuerſam: Theophilus autem, quaſi hanc inconſiderate myſterijs communicare paſſus eſſet, antequam priorem ſectam abnegaſſet, presbyterum accuſabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Eccleſiæ præſcripto, & ex mandato Theophili ſe mulierculam in communionem admiſiſſe, aſſeuerabat; eiuſq. rei teſtem aiebat eſſe Iſidorum. Atque is quidem vti tunc temporis Romam forte miſſus erat, ita demum reuerſus, Petrum vera dixiſſe teſtatus eſt. Theophilus igitur indignatus, quaſi calumnijs circumactus eſſet, vtrumque Eccleſia expulit. Atque hæc quidem nonnulli ſic referunt. D E

ALIAE CAVSAE DISSENSIONVM PRAETENSAE.

Ceterum ego ex viro fide digno, qui cum hiſce monachis conuerſatus fuerat, duplicem cognoui cauſam extitiſſe Theophilo inimicitiæ aduerſus Iſidorum ſuſceptæ: alteram communem illi cum presbytero Petro, quod hi ipſum a ſorore ſua heredem fuiſſe ſcriptum, teſtari detrectaſſent: priuatam alteram, quod Theophilo tamquam in eccleſiarum ſtructuram capere volenti inſumendas non conceſſiſſet pecunias eas, quæ ſibi, vt pauperum diſpenſatori, multæ afferebantur: ſed præſtabilius eſſe diceret, ægrororum corpora, quæ verius templa Dei cogitare poſſumus, & ob quæ pecuniæ ipſæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quam parietes ædificare.] Probe intelligis, puto, le-

A to, lector, ex Origeniſtarum officina eſſe depromptam hiſtoriam, qua cauſæ huiuſcemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cum auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos ſtudentes erroribus Origenis, iuſtepieq. indignationem Theophili meruiſſe. Quomodo autem Iſidorus iſte fuerit Origeniſtarum anteſignanus, quæ de eo ſuperius dicta ſunt, conſule. Sed ſubdit Sozomenus:

Verum ſiue ob hanc, ſiue ob aliam cauſam a Theophilo excommunicatus Iſidorus, Scétin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad ſodales. Aſſumptis igitur quibuſdam ſecum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Iſidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, ſe id facturum, prompte pollicitus eſſe dicitur. Sed elapſo aliquo tempore, cum nihilo plus ipſis ſuccederet, ac manifeſtum iam eſſet quod Theophilus ipſos falleret; maiori quodam cum apparatu reuerſi, poſtularunt vt promiſſa præſta- *QVID DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTI SINT ORIGENISTAE.*

B ret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ cuſtodiæ tradidit, vt reliquis metum incuteret. Sed ea ſpe fruſtratus eſt. Siquidem Ammonius, eiuſq. ſocij, quia Cuſtodiæ præfecto ad ſuppeditanda captiuis neceſſaria aduenire videbantur, facile intromiſſi ſunt: ingreſſi autem rurſus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, ſe iſtos homines ad ſe vocare. Verum illi primum, vt ipſe eos educturus veniret, poſtularunt: Neque enim æquum eſſe, eos, qui contumelia publice affecti eſſent, clanculum e cuſtodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatos, quaſi non vlterius offenſurus, dimittebat; ſecum interim frendens ac ſtomachans, rationem meditabatur, qua illos poſſet lædere. Cumq. ſolicitus eſſet quidnam his facere poſſet mali, qui poſſeſſiones nullas haberent, qui omnia præter ſapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

C Itaque cum ex ijs quæ præſentes cum ipſo diſputarunt, eos his infenſos eſſe ſciret, qui Deum humana forma præditum eſſe docent, quoniam Origenis erãt ſectatores: ipſe quamquam aliter ſentiret, cum vulgo monachorum conſpirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim diſputationibus ad formam compoſitis ſeſe in mutuam ſententiam inducere dignati ſunt: ſed ad conuicia ſeſemet conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum eſſe ſtatuebant, Origeniſtas appellabant; hi vero Anthropomorphitas, eos qui contrarium ſentiebant.] hæc ipſe. Sed vides quam futilis afferatur prætextus pro Origeniſtarum excuſatione, cum mendaciter ea minus digna aſſeratur cauſa, quaſi Origeniſtæ ſint nominati, cum alioqui ea in re ijdem ſentirent eadem cum Eccleſia Catholica: cum tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, ijdemq. turpiſſimi; quorum cauſa illi vere Origeniſtæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, hiſtoriam ab *ORIGENISTAE TRANSFERVNT SE IN PALAESTINAM.*

D ipſis Origeniſtis confictam, dum commenti ſunt remotiſſimas cauſas indignationis Theophili; a quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, ſed quæſitos in eremo fugatos ab eo fuiſſe, nec ab Aegypto tantum, ſed & e Palæſtina, epiſtolaris hiſtoria omnium fideliſſima ſuperius recitata declarat. Sed ſubdit idem auctor [a]:

a Soz. lib. 8. c. 13.

Ammonius autem ac Dioſcorus, intellectis inſidijs, Hieroſolymam ſeceſſerunt, & inde Scythopolim venerunt, quod eam habitationem ſibi accommodatam eſſe ducerent ob frequentiam palmarum, quarum folijs vtebantur ad conſueta monachorum opera. Sectabantur enim ipſos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quoſdam Conſtantinopolim emiſit, tum vt iam antea in tempore calumnias quaſdam ſererent aduerſus illos, tum vt obſiſterent, ſi qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Conſtantinopolim traiecit, & cum eo Iſidorus, qui communi ſtudio id

E agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Epiſcopo detegerentur inſidiæ, quæ ipſis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo ſtudioſum, ſibi opem legitime poſſe ferre.] Hæc dicta a Sozomeno pluribus vides conſerta eſſe mendacijs: ante enim monachos hos expulſos a Palæſtina, Conſtantinopolim profectos eſſe, ſed nec cum eis Iſidorum fuiſſe, litteræ [b] ipſius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & ſignificatur, ab Epiphanio ipſo, non autem a Theophilo Conſtantinopolim tunc miſſum eſſe legatum, qui hos iam eſſe in Synodo condemnatos, Eccleſiam illam redderet certiorem. Ipſe autem Theophilus in alias regiones miſit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Eccleſias de iiſdem cauendis commonefaceret, vt ſuo loco ſuperius dictum eſt. Sed a quo Sozomenus eiuſmodi eſt mutuatus hiſtoriam? Inuenies plane eadem ferme & alia a Palladio, & ipſo iamdudum Origeniſta, eſſe conſcripta: quantum autem ipſe eiuſdem ſectæ hominibus fauerit, conſule ipſius Lauſiaca, vbi totus verſa- *REDARGVITVR FALSITATIS HISTORIA DE ORIGENISTIS.* *b Apud Hieron. epiſt. 67.*

verſatur in laude Iſidori ac conſodalium monachorum: ſed de ipſo reuoca in memoriam A
dicta ſuperius tomo quarto. Vidiſti igitur ipſum obuoluere diuerſis prætextibus veritatem,
aliasq. adducere cauſas, cur hi a Theophilo ex Aegypto & Palæſtina expulſi traiecerint
Conſtantinopolim: cum tamen non recitatæ tantum ſuperius ea de re epiſtolæ vltro ci-
troque datæ id aſſeuerent; ſed & Poſthumiani teſtificatione, quem tunc contigit adeſſe
Alexandriæ, atque cuncta ſpectare oculis, nonniſi occaſione librorum Origenis hos om-
nes fugatos eſſe, certum appareat.

Quod igitur a ſuſpectis auctoribus tota hiſtoria de expulſis ab Aegypto monachis
Origeniſtis eſſe accepta noſcatur; quodq. inſuper ex vtraque parte ſtare videas ſanctiſſi-
mos viros: neceſſe eſt vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu ince-
dens, declinet in dexteram, vel ſiniſtram: quod hactenus a nobis factum eſſe, puto, le-
ctor intelligis: ſed præſtandum id ipſum maiori ſtudio in futurum, ſolicitiuſq. curandum, B
ne vel in minimo veritas læſa iacturam ſentiat, inſtituti ratio non ſuadet tantum, ſed im-
perat. Res quidem hactenus geſta eſt inter Catholicos & Origeniſtas: nunc vero cum
pro ipſis, licet non cum ipſis, ſtare videas ſanctiſſimum atque doctiſſimum virum Ioan-
nem Chryſoſtomum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, mutata iam rerum facie, oratio

FACTA HOMINVM QVALITER METIENDA.

ipſa in aliud argumentum ſe transferat, opus eſt. De quo quidem illud in primis admo-
nendum putamus eſſe lectorem; cum ſæpe contingat ſapientiſſimos quoque falli, eoſdem
tamen a ſapientia & inſita probitate non excidere, cum nimirum ad ea, quæ agunt, recto
ſinceroq. mentis ferantur intuitu. Quis enim adeo ingenio perſpicax, induſtria ſolers,
atque rerum vſus experimento probatus, vt fallis ſubreptionibus, illorum maxime, qui
omnem extrinſecus ſanctitatis ſpeciem præſeferunt, non decipi interdum contingat? cum
& ipſos etiam Prophetas ad futura noſcenda Spiritu Dei imbutos, quod non ſemper eo- C
dem numine afflari detur, acciderit ſæpe aliqua ignoraſſe præſentia, eoſq. præteriiſſe ob
oculos poſita. Quamobrem Euangelica illa norma ſunt actiones hominum metiendæ:

a Luc. 11.

Si [a] oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & ſicut lucerna fulgoris
illuminabit te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroq. animo aliquid operari, etſi
quid perperam inde oboriri contigerit, ad ſuum reuocans principium opus, inuenias vn-
de auctorem excuſes. Cum igitur de ſanctiſſimorum virorum Epiphanij, Hieronymi (vt de
Theophilo dicere prætermittamus) atque Ioannis Chryſoſtomi optima mente dubitare,
religio ſit; quæcumque ab eis acta ſunt, in meliorem partem accipias neceſſe eſt. At iam
de rebus Conſtantinopoli geſtis narrationem inchoemus, & quæ a diuerſis eo argumento
ſunt ſcripta, in medium adducamus.

HISTORIA DE ORIGENISTIS AB ORIGENISTIS DESCRIPTA.

b Ezech. 13.

Porro eiuſmodi hiſtoria ab Origeniſtis primum deſcripta, eorumdem ſtylo (vt vidimus) D
lancinata potius quã exarata cognoſcitur: vt de illis illud Ezechielis [b] iure dici poſſit: Deli-
nierunt parietem abſque temperatura.] dum cauſam obortã occaſione Origenis errorum,
in criminationes Theophili conuerterunt; cũ nulla ferme apud eos ſit mentio de damnatis
in Concilio Alexandrino iiſdem hæreſibus Origenis, neque de iudicio Epiſcoporum in
eamdem ſententiam conſpirantium, duce S. Epiphanio in Cypri inſula; aut (quod diſſi-
mulandum non erat) de ſententia Anaſtaſij Romani Pontificis, eiuſdemq. litteris datis ad
diuerſarum prouinciarum Epiſcopos, vel Synodis ea de cauſa diuerſis in locis in Occidente
habitis, vt a Venerio Epiſcopo Mediolanenſi, a Chromatio Epiſcopo Aquileienſi, & alijs.
Sed rebus tantis ſilentio ſepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum cri-

c Pallad. in dialo. de Vit. Chryſoſtomi.

minibus, hi quos diximus, hiſtoriam texuere, atque in primis Palladius, cum hæc ait [c]:
Ingenti illi neceſſitate, loca in dies mutare compulſi, tandem regiam ad vrbem peruene- B
runt, in qua erat diuina manu ad curã indigentium Ioannes ordinatus Epiſcopus: procum-
benteſq. ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam paſſis, atque va-
ſtatis horum ſtudio, qui hoc potius quam benefacere conſueuiſſent.] hæc ipſe. adeo nam-
que fuit horum monachorum, ad commiſerationem inducendam, cum verbis ipſe quo-
que corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes ſciret hos ab Epiphanio
Synodicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minime denegarit. Vnde
idem ſubdit Palladius:

MONACHI APVD IOANNEM AGVNT ADVERSVS THEOPHILVM.

Stetit Ioannes, & vidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, ſa-
cris ſudoribus infectam: compunctuſq. iuxta Ioſeph, pro fraternitatis ſtudio in lacry-
mas ſoluitur; percunctatus ab eis, quiſnam aper de ſilua, aut ſingularis fera huic fœcun-
diſſimæ & lætiſſimæ viti inuidiſſet. Ad hæc illi: Sede (inquiunt) Pater, noſq. vtcumque
vulneratos

A vulneratos Theophili Papæ veſania, curare ſtude, ſi tamen volueris noſtrorum tumoribus
vulnerum obducere cicatrices. Nam ſi ipſe quoque nos deſpicis, aut reuerentia, aut me-
tu Theophili, iuxta Epiſcopos reliquos; nihil iam ſupereſt nobis, niſi vt profecti ad Impe-
ratorem, ipſius opera peſſima ad iniuriam Eccleſiæ publicemus. Itaque ſi opinionis Eccle-
ſiaſticæ tibi cura eſt, perſuade illi, vt nobis permittat in Aegypto remorari. Nihil enim
peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipſum.] Vides hæreticos non ſolum Ca-
tholicorum, ſed ſanctiſſimorum quoque virorum ad decipiendum compoſitam formam,
mentita larua, ſibi ſuperinducere? At quid tunc Ioannes Chryſoſtomus ad hæc verba?
ſubdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facile Theophili aduerſus illos iram in gratiam transferri
poſſe, libenter hoc negotium ſumit: admonenſq. viros, vt aduentus ſui cauſam ſilentio — QVOMODO A IOANNE EXCEPTI MONACHI.
B tegerent, donec ipſe ad Theophilum ſcriberet: & manſiones illis in eccleſia, quæ Anaſtaſia
dicitur, ad requiem tribuens; ipſe quidem neceſſaria victui non ſuppeditabat; ſed eis reli-
gioſæ mulieres miniſtrabant, ipſis quoque ex opere manuum neceſſitates ſuas ex parte ſup-
plentibus.] Hæc cum de pijs mulieribus dicat Palladius, inferius [a] eodē dialogo ipſe habet — a Pallad. dialog.
eoſdem monachos fuiſſe ſuſceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij ſponſa, nunc vero
diaconiſſa Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, de qua nos plura ſuperius: cuius rei cauſa tradit
Theophilum eam maledictis inceſſiſſe. Sed quam frigide eamdem ipſe excuſet, quam ea
de cauſa reprehendendam exiſtimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipſo Palladio per
dialogiſmum in medium afferuntur. nam *PALLADIVS*: Conſtat (inquit) Theophilum
iracundiæ nimis obſecutum, illos abieciſſe. Quicumque illi fuerint, ſiue hæretici, ſiue Ca- — DE OLYMPIADE EXCIPIENTE MONACHOS.
tholici, non tamen eos Olympias recipere debuit. *THEODORVS*. Bene illa, an male fe-
C ciſſe videtur? *THEOD.* Male, vt dixi. *PALLAD.* Vmquam ne beneficentia culpatur?
THEOD. Et ſæpe, cum ſcilicet in malos & non merentes emanarit. *PALLAD.* Qui-
nam igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator [b] pauit, — b Ioan. 6.
boni, an mali? *THEOD.* Boni ſcilicet: quippe qui a Saluatore paſci meruerunt. *PALLAD.*
Cur ergo ordeaceis paſti ſunt, ſi boni fuerint? *THEOD.* Forte quia triticei non ade-
rant, fame dominante.] vides rem ineptam: ſed illud bene paulo poſt, cum Palladius ſubdit
Olympiadem eos ſuſcepiſſe, exiſtimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem ſentis. hoc itaque
modo monachi etiam boni & mali erant: at fideliſſima mulier ſuſcepit eos vt bonos.] &
inferius: Quid ergo mali fecit Olympias imitata Dominum ſuum, qui pluit ſuper bonos
& malos, & ſuper iuſtos & iniuſtos Solem ſuum oriri facit?]

O ſententia præpoſtera nimis, omnem prorſus Eccleſiaſticam diſſoluens œconomiam! Nā
D ſi excōmunicati ab Eccleſia, a priuatis quibuſcumque, exemplo Domini, qui Solem ſuū oriri
facit ſuper bonos & malos, recipiuntur: iam reſoluitur omnis vigor Eccleſiaſticæ diſciplinæ,
omniſq. mox canonica cēſura langueſcens extinguitur. Quod ſi Olympias excuſanda ſuſci-
pitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defenſione dicendum: domū eius patuiſſe Con- — QVOMODO EXCVSANDA OLYMPIAS.
ſtantinopoli omnibus monachis, clericis, & Epiſcopis: adeo vt etiam qui Ioanni ipſi infenſi
erant Epiſcopi ab ea hoſpitio excepti fuerint, nempe (vt inferius Palladius docet) Seueria-
nus, Antiochus, & Acatius, qui præ ceteris operati ſunt vt Ioannes in exiliū deportaretur.
hos, inquam, Olympias excepit hoſpitio, Chriſti loco; vt appareat non humanæ gratiæ
cauſa, ſed Chriſti tantum amore, ipſam eiuſmodi miniſterium opulentā feminam peregri-
nis omnibus exhibere ſolitam. Et quod ad iſtiuſmodi Aegypti monachos ſpectat: cur non
ipſa ſuſciperet, quos ſciret ab eius ciuitatis Epiſcopo non eſſe reiectos? haud enim eius fa-
E cultatis erat, ſcire an excommunicati a Theophilo iſti fuiſſent, & iuſte ne, an iniuſte eſſent
expulſi. Quos enim ſciret a tanto Epiſcopo, quantus Ioannes erat, peregrina commu-
nione ſuſceptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantū communione eos a Ioanne Chryſoſtomo dignatos eſſe, qua ſa- — c Sozom. lib. 8. cap. 13.
crarum precum communicatio impartitur, non autem vſus ſacramentorum, Sozomenus [c]
tradit his verbis: Ille vero (*nempe Chryſoſtomus*) ipſos viros, poſtquā veniſſent, comiter ex- — MONACHI PEREGRINI TANTVM ACCEPTI.
cepit, & in honore habuit, & in eccleſia preces fundere non prohibuit: ad myſteriorum ve-
ro communionem admittendos non cenſuit; quod id ante cauſam cognitam fieri, non fas
eſſet.] hæc ipſe. Vigebat namque illa vetus in Eccleſia conſuetudo, de qua ſuperius
actum eſt; vt peregrini aduenientes, ſeq. Chriſtianos eſſe profitentes, ad communes tan-
tum Eccleſiæ preces admitterentur; tunc vero & ſacramenta illis impertirentur, cum ſe
eſſe Catholicos, fide certa docuiſſent. Porro præſtitit his ipſis monachis Ioannes Chry-
ſoſtomus,

ſoſtomus, vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam; quod A
Formatas litteras ab Epiſcopo, vnde diſceſſerant, minime attuliſſent. Ceterũ nec peregri-
na quidem hi communione dignandi fuiſſent, ſi litteræ ſcriptæ in Concilio Alexandrino de
eorumdem damnatione Conſtantinopolim perueniſſent: quas illuc perferendas & ad alias
Orientis Eccleſias, ſolicite Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris ſæpius an-
te citatis, curauerat. At quomodo perſuaſione miniſtrorum Theophili, Ioannes abſtinuit
cum illis communicare, Palladius [a] narrat his verbis:

[a] Pallad. in dialog. Vit. Chryſoſt.

LEGATI THEOPHILI MISSI CONSTANTINOPOLIM.

Contigit etiam per idem tempus, *quo dicti monachi Conſtantinopolim ad Ioannem ve-
nere*, Theophili clericos in ea vrbe eſſe; magiſtratuum, qui ad Aegypti prouinciam mitten-
di erant, beneuolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic verſati
eſſent.] hæc cum dicat ipſe Palladius, vide quam calumnioſe id affirmet: nam miſſos a ſe
Conſtantinopolim ſanctiſſimos ad hoc viros, qui Origeniſtarum monachorum conatum B
anteuerterent, ipſe Theophilus litteris ad Epiphanium ſcriptis declarat his verbis [b]: Et tu
(inquit) vt celerius noſtra Conſtantinopolim ſcripta perueniant, mitte induſtrium virum
& aliquem de clericis; ſicut & nos de ipſis Nitriæ monaſterijs patres monachorum cum
alijs ſanctis & continentiſſimis viris miſimus, qui poſſint cunctos in præſenti docere quæ
geſta ſunt.] hæc Theophilus. Sed pergit item calumnioſe Palladius: His itaque Ioannes
euocatis, interrogat, an præſentes monachos noſſent. Illi verum teſtimonium perhi-
buere viris, dicentes, ſe & viros noſſe, & magnam illos iniuriam perpeſſos eſſe. Si placet
(inquiunt) domine, ſpiritualis communionis nondum illis conſortium trade, ne Papam
(*Theophilum ſcilicet*) contriſtes: ceterum in alijs omnia in eos officia humanitatis exerce: id
enim tibi Epiſcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minime admiſit.] hæc
Palladius: quæ ſi vera ſunt, dicendum erit legatos huiuſmodi a Theophilo ad hoc C
miſſos, vt excommunicati Origeniſtæ vndique pellerentur, præuaricatores extitiſſe
mandati.

[b] Apud Hieron. epiſt. 67.

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APVD THEOPHILVM.

Quid vero poſt hæc egerit ipſe Chryſoſtomus, idem tradit ſic dicens: Scripſit autem
Theophilo ſupplicans, & hanc ſibi vt filio ac fratri poſtulans gratiam, vt viros illos paci-
fice ad ſe reuocaret. Ad hæc Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, miſitq.
quoſdam ad huiuſmodi certamina exercitatos, de quibus ſuperius diximus; libellos vt
porrigerent, admonens, quos more ſolito ipſe dictauerat, aptum quidem & expreſſum
mendacium continentes, varijs calumnijs opertum & obumbratum; & cum non poſſet il-
lorum vitæ derogare, facit vt intra Palatium quaſi magi digito notarentur. Monachi ve-
ro vbi aduertunt ſe nihil profeciſſe, verum & in maioris iræ præcipitium illum declinaſſe:
pleroſque in dignitatibus conſtitutos adducunt ſecũ; omneſq. anathematizantes hæreſim, D
libellos Ioanni tradunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibuſdam capitulis adie-
ctis, quæ referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipſius fidei eos limitibus ar-
ceam. mihi certe ea recitanti perfectior quidem fides fortaſſis haberetur.

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rurſum & per ſe ipſum & per Epiſcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiuſmodi
accuſatione deſiſterent, Theophilo iterum iſta ſcribens: In tantum mæroris impulſi ſunt
viri iſti, vt te datis etiam libellis accuſent. Iam quid tibi videtur, reſcribe: non enim me
audiunt, vt hac intentione diſcedant. Ad hæc Theophilus maiore inflammatus ira, mo-
nachorum fratrem Dioſcorum Epiſcopum, qui in Eccleſiaſticis rebus conſenuerat, ab ipſa
Eccleſia prohibet.] hæc ipſe. ſed id quidem factum antequam diſcederent Alexandria,
quæ dicta ſunt ſuperius docent. Quid autem ad hæc reſponderit Theophilus, idem Pal-
ladius recitans eius epiſtolam, palam facit. ipſa autem ita ſe habet: E

Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilij canones, ſancientes [c] Epi-
ſcopum non iudicare cauſam extra terminos ſuos. Si autem ignoras, diſce, & libellos con-
tra me ſuſcipere deſine. Nam & ſi iudicari me opus ſit: ab Aegyptijs magis, quam abs te
id fieri oportet, qui ſeptuagintaquinque dierum itinere a nobis ſeparatus es.] hactenus
Theophili ad Ioannem epiſtola. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſunt, habita temporis ratio-
ne, in ſequentes reijcimus annos. Videas igitur ex his quæ hactenus geſta commemoraui-
mus, iuſtam cauſam Theophilum fouiſſe, cui in expellendis Origeniſtis totus ferme Oriens
& Occidens conſentiret. Ceterum quod negarent monachi illi ſe hæreticos eſſe, obiecta-
rentq. non fidei cauſa, ſed priuatæ inimicitiæ gratia Theophilum in ipſos eſſe commotum;
S. Ioannes Chryſoſtomus ea ita ſe habere ratus, operæpretium facturum exiſtimauit, ſi in-
ter eos ita diſſidentes ſequeſter accederet, ipſoſq. monachos redderet Theophilo obſe-
quen-

[c] Nicæn. Concil. c. 6.

IVSTA EXCVSATIO DE IOANNE CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

A quentes, eiuſq. gratiam adeo abalienatam eiſdem conciliaret: probe ſciens in totius
Eccleſiæ vertere detrimentum, ſi qui magni nominis erant monachi, ab omnibus ex-
cluſi per Orbem vagarentur extorres: vnde & fieret, vt ſi ijdem re vera eſſent hæreti-
ci, grauiori fidei rectæ iactura, vndique ad ſectam mentita ſanctitate adſciſcerent ſibi ſo-
dales: Sin autem (quod profitebantur) pij eſſent atque moribus integri, inde accide-
ret, vt quæ ipſi in Theophilum crimina iactare ſolerent, magno Fidelium ſcandalo
diffamarentur in omnes, eademq. aſpergerentur infamiæ labe vniuerſi Orientales &
Occidentales Epiſcopi, qui Theophili aduerſus eos latam ſententiam confirmaſſent.
Quiſnam igitur eiuſmodi adeo ſanctum inter diffidentes conciliandæ pacis officium in
Chryſoſtomo reprehendere valeat, cum teſtificatione diuini illud conſtet oraculi [a]: *a Rom. 10.*
Quam ſpecioſi pedes euangelizantium pacem & annunciantium bona?] Sed plane præter
B intentionem accidit, iuxta vaticinium Iſaiæ [b], Et angeli pacis amare flebunt] vt magnus *b Iſai. 33.*
iſte pacis conciliator Eccleſiaſticum bellum in ſe conuerterit. Quonam autem modo id
acciderit, ſuo loco dicemus.

Pergamus autem reliqua recenſere, quæ hoc anno ab eodem Ioanne Chryſoſtomo ge-
ſta ſunt in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. Atque primum quod ad tempus pertinet: CAVSA ASIANORVM EPISCOPORVM.
hoc quidem anno ſex ab eo damnatos eſſe in Aſia Epiſcopos, ex his quæ de eis Palla-
dius [c] narrat, intelligere poſſumus. Dum enim ait, depoſitos a Ioanne Aſiæ Epiſcopos, *c Pallad. in dialog.*
moxq. poſt ipſius Ioannis exilium in priſtinas eſſe reſtitutos Eccleſias, a quibus ante
quadriennium ob ipſorum crimina eiecti erant: cumq. Ioannis exilium poſtremum, quan-
do hi receperunt Eccleſias, contigiſſe conſtet (vt ſuo loco patebit) anno Domini qua-
dringenteſimo quarto: depoſitionem eorum in hunc ipſum annum quadringenteſimum
C conijcere cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis ſpatium
eiuſmodi cauſam Aſianorum Epiſcoporum ventilatam eſſe; conſtetq. adhuc ingruente
Gainæ tyrannide cœptam fuiſſe: vtique ab anno ſuperiori deducendum eſt eius cauſæ
principium, quo & decimatertia currit Indictio, ſub qua Palladius tradit veniſſe Con-
ſtantinopolim Aſianos Epiſcopos ad Synodum conuocatos, præſenti autem anno eos eſſe
damnatos. Nos vero deſcribemus hæc omnia ex ipſo Palladio, qui omnibus præſens fuit.
Rogatus enim ſic a Theodoro [d]: Ipſe interfuiſti, an ab alijs ea didiciſti? Ad hæc Palla- *d Pallad. ibid.*
dius: Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac cauſæ proſecutione illum deſerui.]
Ipſe igitur ſic rem exorditur [e]: *e Pallad. ibid.*

Tertiadecima diſtributione (*hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur*) venerunt Con-
ſtantinopolim Aſiæ Epiſcopi neceſſitatum Eccleſiaſticarum gratia: nobiſcum remorati SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA XXII. EPISCOP.
D ſunt, præſentibus & alijs Epiſcopis, ex Scythia quidem Theotimo (*celebris eſt hic inter
ſanctos*) ex Thracia vero Ammone Aegyptio; & ex Galatia Arabiano, Metropolitis om-
bus ac ſenibus, qui vigintiduorum implebant numerum. Conuenientibus autem omni-
bus & communicantibus: obſeruato Euſebius quidam Valentiniopolitanus Epiſcopus
congregato Concilio, vna ſabbati aſtitit, libelloſq. tradidit Synodo præpoſito (vt decuit)
Ioannis nomine, contra Antoninum Epiſcopũ Epheſi ſeptem capitula continentes: Vnum ACCVSATIONVM CAPITA.
quidem, quòd fuſis ſacris vaſis, argentum in nomine filij depoſuerat: Secundum, quòd
ſumptum de ingreſſu Baptiſterij marmor in ſuo balneo poſuit: Deinde columnas eccle-
ſiæ plures annos iacentes intra ſuum erexit triclinium: Quartum, quòd puer eius homici-
dium perpetrauit, quem habet in miniſterio irreprehenſum: Quintum, quòd prædia reli-
cta Eccleſiæ a Baſiliſſa Imperatoris Iuliani matre vendidit, ſibiq. detinuit pretium: Sex-
E tum, quòd cum vxori propriæ abrenunciaſſet, rurſus illi congreſſus eſt, filioſq. ex ea pro-
creauit.] Vides, lector, dari crimini Epiſcopo, qui vxore dimiſſa, eadem iterum aſſumpta
ſuſcepiſſet ex ea filios: vt certior fias eorum quæ ſuperius inculcata ſunt, etiam in Orien-
tali Eccleſia coniugatos electos Epiſcopos, nonniſi vxore dimiſſa, ordinari ſolitos, nec
amplius ea vti. Sed addit idem Palladius: Septimum vero accuſationis caput, quòd pro
lege atque decreto habet, ordinationes Epiſcoporum vendere pro modo redditunm: ad-
ſuntq. & qui dederunt & ordinati ſunt, & ipſe qui accepit. Eorumq. omnium probatio-
nes ſe habere aſſerebat.] Quidnam ad hæc Ioannes Chryſoſtomus tunc præfectus Synodo
dixerit, ita ſubdit:

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Euſebio: Frater Euſebi, quoniam ſæpe fit, vt ac- EVSEBIVS ACCVSATOR VRGET IVDICIVM.
cuſationes quæ fiunt perturbato animo, probationibus idoneis careant: deſine, quæſo, An-
toninum fratrem accuſare. Nobis curæ erit, triſtitiæ cauſas amouere. Ad hæc ille exa-

ſperatus, durioribus vtebatur verbis, aduerſus Antoninum totus efferuens, atque in accuſatione perſiſtens. Hortatur itaque Ioannes Paulum Heracliæ Epiſcopum, qui Antonino ſtudere videbatur, vt eos in amicitiam copulare contenderet. Surgenſq. eccleſiam ingreſſus eſt vna cum Epiſcopis: erat enim ſacrificij tempus. Pacem vero populo ex more imprecatus, ſedit cum Epiſcopis reliquis. Clam autem introgreſſus accuſator Euſebius coram populo omni & Epiſcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans Ioannem ſacramentis horrendis, quibus ſalutem quoque Principum addidit, tanto cum tumultu, vt putarent populi, eius impudentia territi, eum a Ioanne petere vt vitam ſibi a Rege impetraret. Ioannes vbi viri aduertit inſtantiam, ne in populo perturbatio vlla oriretur, libellum ſumpſit: lectiſq. diuinis eloquijs, Panſophium orat Piſidiæ Epiſcopum, diuina offerret vt munera: ipſe cum Epiſcopis reliquis exijt: cauebat enim, animo turbido, iuxta Euangelium [a], ſacrificia offerre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua. B

a Matth. 5.

Vbi vero dimiſſus eſt populus, ſedens in Baptiſterio cum Epiſcopis reliquis, accuſatorem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rurſus tibi eadem dico: Plurimi triſtitia vel ira compulſi, multa & dicunt & ſcribunt, quæ probare non poſſunt. Si igitur aperte noſti de quibus illum accuſare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non valentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Poſtquam enim fuerit lectus, & in aures omnium venerit, confectis commentarijs, non iam licebit tibi, cum ſis Epiſcopus, abſolutionem flagitare. Ad hæc ille in propoſito durat. Iubent itaque libellum recitari, lectaq. ſunt memorata capitula. Poſtea dicunt Ioanni ſeniores Epiſcopi: Etſi vnumquodque capitulum per ſe impium eſt, & vndique ſacris legibus interdictum: ne tamen videamur in his quæ ſuggeſta ſunt nobis omne ſtudium ponere; ab eo quod eſt horribilius, fiet inquiſitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reliquis erit controuerſia; cum capitalis illius radix omnem præſeferat ſpeciem iniquitatis, C iuxta illud [b]: Radix omnium malorum eſt cupiditas. Qui enim ſuper innocentem accipit munera, & ſancti Spiritus largitionem pecunia ſe vendere putat: quo pacto iam parcet ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Eccleſiæ?

ADMONITIO ANTE CAVSAE COGNITIONEM.

b 1. Tim. 6.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad hæc dicis, Antonine frater? Negauit ille neceſſario: quando enim ab his ipſis initijs confuſionem confiteretur ſuam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipſi. Cum hoc examen ad horam vſque octauam diligentius agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Poſtremo venitur ad teſtes, quibus aſtantibus & illi dederant, & iſte ſuſceperat. Non aderant teſtes, qui neceſſario citandi erant. Difficultatem rei intuens Ioannes, pro Eccleſiæ purgatione, & vt teſtes facilius adhiberentur, per ſe in Aſiam ire conſentit perficiendi D examinis gratia. Antoninus vbi vidit Ioannem impigre exequi paratum quod inſtituerat, neque corrumpi poſſe iudicium; mali ſibi conſcius, adijt quemdam ex Principibus, cuius prædia, quæ habebat in Aſia, ſibi curæ erant: orans vt Ioanni impedimento eſſet ne abiret in Aſiam, promittens ſe adhibiturum teſtes. Protinus ex Palatio mandatur Ioanni in hæc verba: Indignum eſt, te, cum ſis Epiſcopus & noſtrarum animarum pater, in tanta tumultus expectatione, dimiſſa ciuitate, peregrinationem in Aſiam ſubire velle, cum facile teſtes adhibere poſſint. Erat autem tumultus cauſa Gainas barbarus. Quid multis immorer? Manere illi perſuaſum eſt: ita tamen, vt iudicij non committeret curam, teſteſq. mature adeſſe mandaret.

AGITVR CAVSA ANTONINI EPISCOPI EPHESINI.

Optata fuit accuſato ipſa dilatio vel modica teſtium, quos aut pecunia, aut potentia fugare poſſe confideret. Præuidit iſta Ioannes, conſilioq. Synodi præſentis habito, E quoſdam ex præſentibus Epiſcopis in Aſiam mittit ad teſtes interrogandos. Tres enim ex omnibus electi ſunt, Syncletius Metropolitanus, Heſychius Oparenſis, & Palladius Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menſes non occurriſſet Hypæpis Aſiæ ciuitati ad ſua tuenda iura, quod vicini eſſent & qui arguebantur, & Epiſcopi reliqui a Syncletio ſocijſq. iudicandi, excommunicatus eſſet. Deſcenderunt igitur Smyrnam prænominati Epiſcopi Syncletius & Palladius; Heſychius enim, quod faueret Antonino, finxit ſe valetudinarium. Significaruntq. continuo per litteras vtriſque partibus aduentum ſuum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, implerent quæ polliciti fuerant.

MITTVNTVR EPISCOPI CAVSAE COGNITORES.

Illi ante Iudicum aduentum amicitias inierant, partim perſuaſi auro, partim iureiurando conſtricti. Congregati igitur in ipſa ciuitate, Iudices ludere ſe poſſe putabant

COLLVSIO ACTORIS CVM REO.

A dilatione teſtium, quaſi peregre profecti eſſent ob varias cauſas. Ad hæc Iudices accuſatorem rogant, intra quos dies adducturus eſſet teſtes; ſe expectaturos pollicentes. Ratus ille eos aeris inclementiam ferre grauiter, ac per id velle diſcedere (erat enim feruor æſtiui Solis) intra quadraginta dies producturum promittit teſtes; alias pœnæ canonum ſua ſe ſponte ſubijcit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cum ille ad inquirendum dimiſſus teſtes, omiſit hoc interim, & Conſtantinopolim venit, illicq. delituit. Vbi vero nuſquam comparuit: ſcripſere Iudices omnibus Aſiæ Epiſcopis, denunciantes excommunicatum, ſiue vt deſertorem, ſiue vt detractorem. Poſt hæc alios quadraginta dies perſiſtentes, cum ille minime appareret, Conſtantinopolim rediere. Illic inuento Euſebio, ei, quæ geſſerat, exprobrant. Rurſus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur teſtes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Euſebio controuerſia. Continuo ex Aſia partim a clero ciuitatis Epheſinæ, partim ab Epiſcopis decretum ad Ioannem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Eccleſiæ opem ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confuſe & contra iura & ſtatuta Patrum gubernati ſumus: oramus venerationem tuam, vt deſcendas, & formam aliquam Epheſinæ imponas Eccleſiæ diutiſſime afflictatæ: hinc Arianis inſtantibus, inde noſtris cupiditati auaritiæq. ſtudentibus. Permulti enim inſidiantur vt lupi graues, ſacerdotalem ſedem rapere pecunijs feſtinantes.] hæc illi. ſed pergit Palladius:

IOANNES CHRYSOST. PERGIT IN ASIAM.

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obſtaret aeris, erat enim hiems; nihil huiuſcemodi incommodis territus, vt negotia Eccleſiæ Aſianæ
C componeret, rebuſq. nutantibus vel abſentia vel imperitia paſtoris opem ferret; inſtituit pergere, ſpirituq. roboratus ingreſſus nauim, vrbe deceſſit. Irruentibus autem ſæuis Aquilonibus, metuentes nautæ ne in Proconeſum eijcerentur, poſitis velis, Triconis montem præteruehuntur, ibique iactis anchoris, manſerunt, Auſtrum expectantes, vt Apameæ applicarent. Cum igitur biduum ieiuni in naui perſtitiſſent, laceſſiti fluctibus, tertia demum die memoratæ vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius Palladius, Cyrinus, & Paulus Epiſcopi Ioannis ſocij. Pedibus itaque iter agentes, Epheſum veniunt.

CONCILIVM EPHESINVM LXX. EPISCOPORVM.

Congregatis Lydiæ & Aſiæ & Cariæ Epiſcopis, ad ſeptuaginta viros pertingentibus, ordinationem faciunt. Complures ſua ſponte concurrerunt, maxime ex Phrygia, vt oris illius facundia & ſapientiæ ſuauitate fruerentur.] & paulo poſt: Dum hæc aguntur, ac-
D ceſſit ille, qui nobis prolixæ huius narrationis auctor eſt Euſebius, ad omnes Epiſcopos, reliquorum ſex Epiſcoporum accuſator, *qui ſcilicet per pecuniam ab Antonino Epheſino Epiſcopo fuerant ordinati*: orans vt ad communionem admitteretur. Obſtant ex ipſis quidam: non oportere admitti; quippe calumniæ reum aſſerentes. Adiecit ille preces, & ait: Quoniam cauſa biennium iam magna ex parte ventilata eſt, ſolaq. dilatio teſtium obſtitit: obſecro pietatem veſtram, vt teſtes (nam modo præſto ſunt) examinare dignemini. Etſi enim Antoninus diem obijt, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio ſunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentius diſcuti. Recitantur omnia quæ prius geſta fuerant, ex commentarijs.

TRACTATVS CAVSA SIMONIACORVM EPISCOPORVM.

Ingreſſi ſunt teſtes; ingreſſi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primum. Perſiſtentibus tamen teſtibus partim laicis, partim presbyteris, quibus antea confidere viden-
E bantur, mulieribuſq. quibuſdam, & munerum ſpecies & loca & tempora qualitatemq. recenſentibus; cum eos conſcientia quoque criminis vrgeret, ſua ſponte, non vſqueadeo coacti confitentur. Dedimus (aiebant) hanc eſſe conſuetudinem exiſtimantes, vt videremur a curia liberari. At nunc, ſi quidem honeſtum eſt, oramus vt in miniſterio Eccleſiæ ſimus: ſin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis vxorum noſtrarum aurum & variam ſupellectilem dedimus. Ad hæc Ioannes Synodo pollicitus eſt: Ego, inquiens, inſtabo apud Regem, vt abſoluamini: vos autem mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Præcepit itaque Synodus ab Antonini heredibus eis aurum reſtitui, eos vero intra altare communicantes a ſacerdotibus fieri; ne ſi iſta paſſim permitterentur, conſuetudo Iudaica vel Aegyptia fieret, vendendi ſacerdotium, & emendi.] & inferius: In eorum autem locum ſubſtituti ſunt alij virtute clari, & vita ſimul & gratia diuini ſermonis armati.] ad-

dit autem poſt hæc, hos ipſos, damnato iam S. Ioanne Chryſoſtomo in exilium, poſt A
quadriennium fuiſſe ab eius aduerſarijs eiectos, & depoſitos illos in priorem ſtatum teſtitutos. ſed de his ſuo tempore inferius. In locum autem Antonini defuncti Epiſcopi, ex conſulta Synodo, communi conſenſu ſubrogatus fuit eiuſdem Epiſcopi diaconus Heraclides nomine: teſtantur id Socrates [a] & Sozomenus [b].

a Socrat. lib. 6. c. 10.
b Sozom. lib. 8. c. 6.

EPISCOPI DEPOSITI A IOANNE CHRYSOSTOMO.

Quod autem Palladius indigne fert ſcriptum poſtea a Theophilo in libro aduerſus Ioannem conſcripto, ſexdecim Epiſcopos hoc tempore ab eo fuiſſe depoſitos, cum nonniſi ſex fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed & ipſum Ioannem in ordinem redegiſſe Nicomedienſem Epiſcopum Gerontium nomine, idem affirmat; quem antea clericum Mediolanenſis Eccleſiæ a S. Ambroſio magiæ conuictum, & ejectum, ſuo loco dictum eſt. Hoc igitur e gradu depoſito, in eius locum Chryſoſtomus Panſophium quemdam ſubrogauit Epiſcopum; qui pæda- B
gogus fuerat Eudoxiæ Auguſtæ. Sed hunc a Nicomedienſibus indigno ſuſceptum fuiſſe animo, idem Sozomenus tradit, vbi ait: Hic quidem tametſi pius & moribus compoſitis ac placidis eſſet, acceptus tamen Nicomedienſibus non fuit. Ac proinde mota ſæpenumero ſeditione, non modo beneficia tum publice tum priuatim per Gerontium in ipſos collata, verum etiam ex arte medica inexhauſtam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quam diuites ex æquo declaratam ſinceritatem ac ſedulitatem eius recenſebant: his & alias virtutes accumulabant, quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud ſecus atque terræmotum, aut ſiccitatem, aut aliud aliquod diuinitus exhibitum oſtentum deprecaturi, per plateas tum patriæ ſuæ, tum vrbis Conſtantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo ſupplicabant, vt illum retinerent Epiſcopum. Ad extremum autem vi compulſi, illum dimiſerunt cum luctu ac lamentatione, & hunc cum metu & odio recepe- C
runt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati erant, tum illorum amici Ioannem accuſabant, quod is rerum nouandarum primus auctor extitiſſet in Eccleſijs, & ordinationum conſuetudinem præter leges patrias inuertiſſet.] hæc Sozomenus de Gerontij depoſitione, recenſita ab eo poſt exauctorationem Aſianorum Epiſcoporum.

c Sozom. lib. 8. c. 10.

SEVERIANVS QVID MOLIATVR CONSTANTINOPOLI.

Quid autem aduerſus Ioannem Chryſoſtomum hiſce negotijs Eccleſiaſticis detentum in Aſia proditorie moliti ſint qui eius ſtudioſiſſimi eſſe videbantur, Sozomenus [c] narrat his verbis: Suborta autem illi quædam odij cauſa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob Seuerianum Gabalorum Syriæ Epiſcopum. Etenim & hic ipſe, & Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis (ea ciuitas eſt Phœniciæ) eadem memoria clari, & ad docendum Eccleſiam idonei extiterunt. Sed hic expedite & perquam clare dicebat, ſic vt a nonnullis Chryſoſtomos, hoc eſt, aurei oris homo, nominaretur. Seuerianus vero tametſi ſenten- D
tijs & Scripturarum teſtimonijs præſtantior habitus, aſperitatem tamen Syrorum lingua repræſentabat. Antiochus igitur cum prior Conſtantinopolim veniſſet, dicendo, laudem conſecutus eſt: ac pecunijs collectis, ad ciuitatem ſuam redijt. Ad huius imitationem & Seuerianus poſtea veniens, & beneuolum forte Ioannem nactus, cum frequenter in Eccleſia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipſiq. Imperatori atque Imperatrici innotuit. Itaque cum Ioannes in Aſiam proficiſceretur, Eccleſiam illi commendauit: illum enim qui palpum ſibi obtruſiſſet, amicum ſincerum eſſe arbitrabatur. Ille igitur impenſius auditoribus gratificati, & populum verbis demulcere ſtudebat. Quo cognito, Ioannes ſuſpectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc inſtigante.] erat hic diaconus [d] Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, qui Ioanni ſuggerebat, ſignificabatq. Eccleſiam a Seueriano admodum perturbari. Quo factum eſt, vt Ioannes hac- E
tenus detentus in Aſia tum ob Epiſcoporum depoſitionem, tum ob Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademit Eccleſias, Conſtantinopolim quantocyus reuerti curarit.

d Sozom. lib. 6. c. 10.

REDITVS IOANNIS CONSTANTINOPOLIM.

e Chryſoſt. hom. de regreſſ. ſua Conſtantinop.

Ceterum ſiue quod diſſimulandum putarit, ſiue quod re vera qualem optaſſet ſui ſtudioſiſſimum populum nactus eſſet, vbi Conſtantinopolim redijt, homiliam habuit [e], qua populum ipſum laudauit haud mutatum, ſed erga paſtorem ſuum propenſiorem inuentum: nam quibus ab eo acceptus ſit fauſtis acclamationibus, eadem oratione verbis illis ſignificauit: Quid (inquit) dicam deſiderio veſtro & fauori, quem heſterno oſtendiſtis die? quomodo voces veſtræ cum gaudio cælum penetrant? ipſum ſanctificantes aerem, ciuitatem fociſtis eccleſiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæretici confundebantur, Eccleſia vero coronabatur, &c.] Sequenti enim a reditu die il-

lam ad

A Iam ad populum habuit orationem, laudans eos, quod ipſos inueniſſet, quales reliquerat, pietati deditos; indeq. argumenti ſumens exordium, eleganti de Hebræorum populo habita collatione, qui abſente Moyſe diebus tantum quadraginta, grauiter deliquiſſet: eum contra ipſe ſuos poſt diuturniorem paſtoris ſui moram in fide perſtanres reperiſſet. vbi inter alia hæc de ſuæ abſentiæ tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantum, ſed & quinquaginta & centum & amplius, abſens fui, & inueni vos lætantes, & philoſophantes, & in Dei timore perſeuerantes, &c.] Contigiſſe autem eius ex Aſia reditum poſt Paſcha, idem ea oratione ſignificat: qua & ex eo etiam populum laudat, quod aduerſus hæreticos ſtrenue decertaſſet; vbi ait: Veni ad gaudia virtutum veſtrarum: audiui quia cum hæreticis colluctati eſtis, & quia inique egerunt in baptiſmo, redarguiſtis. Numquid incaſſum dicebam, quoniam caſta B vxor abſente viro repellit adulteros, abſente paſtore exagitat lupos; ſine gubernatore nautæ ſaluauerunt nauem, ſine duce milites victoriam reportarunt, &c.]

Cum enim referta admodum eſſet hæreticis atque potiſſimum Arianis ciuitas illa, iugis viguit aduerſus eos contentio, cum procaces illi nihil prætermitterent negotij faceſſendi Fidelibus: quod enim conuentus in vrbe cogere ſuiſſent Imperatorum legibus interdicti; ira æſtuantes in Orthodoxos, etſi non alias (quod cohiberentur potentia Principis) a verbis tamen minime abſtinebant; ſed audentius illud, quod a Socrate ita deſcribitur[a]: Ariani extra vrbem (vti diximus) conuentus fecerunt. Itaque cum feſta cuiuſque ſeptimanæ occurrebant, videlicet ſabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in eccleſijs fieri ſolent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus apte ad opinionem Arianam reſpondentes, quos ipſi compo- C ſuerant, alternatim canunt, hocq. per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam vrbem recitantes, e portis egrediuntur; & ad loca, vbi agunt conuentus, contendunt. Verum quia aduerſus fidei Conſubſtantialis fautores verba contumelioſa, quibus eorum animos irritarent, dicere non deſinebant, (nam ſæpe hanc quaſi cantilenam in eos cecinere: Vbi ſunt hi, qui tria vnam dicant eſſe potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex ſimplicioribus eiuſmodi cantibus ab Eccleſia abduceretur, quoſdam ex ſuo populo illis contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis ſimiliter operam darent, Arianorumq. in ea re ſtudium eo pacto reprimerent, denique ſuos in ipſorum fide admodum confirmarent.

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

a Socrat. lib. 6. c. 8.

At quamuis hoc Ioannis inſtitutum valde commodum videretur: tamen illius euentus tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam vbi hymni in Conſubſtantialis lau- D dem decantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis ſunt conſecuti (erant enim Cruces argenteæ excogitatæ, quibus lucernæ cereæ imponebantur, ſumptu Eudoxiæ Imperatricis ſuppeditatæ) turba Arianorum coacta, & æmulationis ardore ſuccenſa, ſe vleiſci, & cum aduerſarijs confligere inſtituit. Etenim principatu illo, quem pridem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, deſenſoreſq. fidei Conſubſtantialis prorſus contemnebant. Quare, nulla interpoſita mora, nocte quadam tumultum faciunt. Briſo Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad commendationem fidei Conſubſtantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt etiam vtriuſque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commotus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo geſta ſunt.] Addit ad hæc Sozomenus[b], perſeueraſſe in poſterum eiuſ- E modi hymnorum cantionem tunc a S. Chryſoſtomo inſtitutam in Eccleſia Conſtantinopolitana feliciter.

ARIANI ADORIVNTVR CATHOLICOS.

b Sozom. lib. 8. c. 8.

Quod vero ad legem, quam ab Arcadio aduerſus Arianos tunc ſancitam Socrates tradit: quod ipſa data reperiatur[c] ſub Conſulatu tertio eiuſdem Arcadij & Honorij, anno videlicet Domini trecenteſimo nonageſimoſexto, biennio ante quam eius Eccleſiæ ipſe Ioannes eligeretur Epiſcopus: reuocatur in dubium, num ſub Nectario potius eius prædeceſſore ea acciderint, vel ſub ipſo Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc interdicatur his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus: ſtatuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium ſublimitatis tuæ, ſi quid huiuſmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur.] hæc ibi. Ceterum quod ſæpe ijdem, licet repreſſi legibus, iterum (vt ſuperius vidimus) eadem impie actitarent, vt crebro neceſſe fuerit iterum ſancitis

c De hæret. l. 30. C. Theod.

DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

edictis reprimere: nihil prohibet, quo minus dicatur, eoſdem ante ſub Nectario dicta ſanctione cohibitos, & ſub Chryſoſtomo ipſos inuidia percitos acriori, rurſum illa tentaſſe. A

ARIANI PELLVNTVR CONSTANTINOP.
a Metaphraſ. in Vit. Chryſoſt. apud Chryſoſtom. tom. 1.

Porro haud potuit quieuiſſe Chryſoſtomus, quoadusque ijdem hæretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur. Quod hac ratione conſecutus eſt. [a] Opportunum enim ipſe tempus nactus, quando Imperator venit ad ſacrum, feſto eum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniorum) cum ſic ipſum compellauit his verbis: Dic mihi, o Imperator, ſi quis huic pulchræ & pretioſæ (oſtendens coronam quam habebat in capite) quoſdam abiectos & obſcuros lapides inſcruiſſet: videretur hoc tibi eſſe tolerandum; & non tamquam vniuerſa per illos afficeretur contumelia, ægre tuliſſes? Cum is autem veritatis ſermoni annuiſſet: Quid vero (inquit) non exiſtimas vniuerſorum Regem iraſci, ſi in pia ciuitate quæ omnino recte ſe habet, pars quæ male ſentit, ſinatur habitare: cum oporteat vel ab illis exigere vt conuertantur, vel ſi perſeuerant, protinus expellere? Hæc cum audiſſet Imperator, non diſtulit, nec eſt cunctatus: ſed primos eorum ſtatim accerſijt; & ex eis ſcire voluit, num in animum inducerent a ſugienda deſiſtere opinione; minatus exilium & bonorum ſuorum priuationem ijs qui non parerent. Cum autem vidiſſet eos eſſe immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iuſſit eos expelli a ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediſcentes, ſe rectæ adiungerent opinioni.] hæc ita ſe habuerunt; licet ante rixas obortas perperam (mea ſententia) collocet Metaphraſtes. Addit autem ad hæc Marcus diaconus [b], Arcadium Imperatorem, cum intellexiſſet complures ſuorum vel in aula militantium, vel magiſtratibus ſungentium eſſe hæreticos, ſed extrinſecus ſpeciem præſetuliſſe Catholicorum, eoſdem e magiſtratibus pulſos, pecuniaq. mulctatos penitus reieciſſe. B C

b Marc. diac. in Act. S. Porphyrij Epiſc. Gazenſ.

c Sozom. lib. 8. cap. 5.
MIRACVLVM DE EVCHARISTIA.

Cum autem haud abſque piaculo ſupplicioq. quiſpiam non Catholicus Conſtantinopoli morari poſſet: accidit vt nonnulli inter Orthodoxos ſe miſcuerint, & vt Fideles, cuncta agerent, quæ a Catholicis eſſent ſolita factitari. At quodnam prodigium tunc acciderit, Sozomenus [c] enarrat his verbis: Vir quidam ſectator hæreſis Macedonianæ eiuſdem ſectæ vxorem habebat. Hic cum Ioannem de ſincera Dei religione diſſerentem forte audiſſet, doctrinam amplexus, & vxorem quoque vt ſibi conſentiret, hortatus eſt. At quoniam illa notarum mulierum ſolita conſuetudine captiua teneretur, vt maritus quamuis admonuiſſet, ſæpe nihil tamen proficeret: Niſi (inquit ille) in religione mihi conſors fueris, nec in vitæ quidem communione poſthac eris. Ibi mulier, data fide ſe id facturam, cum ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat; eamq. ſibi ad fraudem faciendam marito ſociam adiungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Christo ſunt initiati, quid dicam) illa quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim aſtans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat: quod quidem ſimulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore conſternata, ne quid ſibi grauius eueniret ob tantum miraculum in ſe diuinitus editum, cum feſtinatione ad Epiſcopum accurrit, ſe ipſam indicat, ac lapidem oſtendit, qui manifeſta veſtigia morſus, ſed materiam ignotam & inuſitatum quemdam colorem referebat. Cumq. profuſis lacrymis veniam impetraſſet, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem hæc veriſimilia eſſe non videntur; teſtis eſt ipſe lapis, qui etiam nunc hodie inter Conſtantinopolitanæ vrbis Cimelia conſeruatur.] hæc Sozomenus, & alij poſt eum id ipſum affirmant. D

CHRYSOST. ARIANOS SCYTHAS AD FIDEM CATHOLICAM RESTITVIT.
d Theod. lib. 5. c. 30.

Quod autem in caſtris inter alios Scythæ militarent, ijdemq. labe Arianæ hæreſis inquinati: vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chryſoſtomus reſtitueret, quid operatus ſit, Theodoretus [d] docet his verbis: Cum videret præterea gentem Scythicam doctrinæ Arianæ laqueis irretitam teneri: molitus eſt ſedulo inde eam eripere. Ad quam prædam capiendam, hanc viam excogitauit. Complures qui eadem lingua loquebantur, presbyteros, diaconos, & lectores ordinauit, illiſq. vnam tribuit eccleſiam: quorum opera multos errore lapſos Eccleſiæ reconciliauit. Nam ille ipſe plerumque ad eam eccleſiam profectus, cum illis locutus eſt, interprete vtriuſque linguæ perito vſus; alioſque dicendi facultate inſtructos ad idem ipſum faciendum induxit. Iſta quidem in illa vrbe præſtitit; compluresq. errore imbutos, veritate doctrinæ Apoſtolicæ explanata, reduxit. E

Itemq. cum accepiſſet Scythas, qui Nomadæ vocantur, quiq. propter Iſtrum inco-

A lebant, ſitienter quidem ſalutem appetere, ſed habere neminem, qui ſitim ſuam ſalutaris doctrinæ fluentis reſtingueret: viros laborum Apoſtolicorum imitatores conquiſiuit, eoſq. illis erudiendis præfecit. Litteras autem eius ad Leontium Ancyræ Epiſcopum perſcriptas, quibus cum Scythas ad fidem conuerſos eſſe ſignificabat, tum orabat vt viros idoneos ad rectam ſalutis viam illis monſtrandam mitteret, ipſe quidem legi. Porro autem vbi intellexit peſtiferam Marcionis hæreſim nonnullos in noſtra regione pagos occupaſſe, ſcripſit ad eum qui id temporis Epiſcopus illius Eccleſiæ fuit, hortatus vt hæreſim illam inde expelleret: atque quo ipſe in eo negotio exequendo adiumento eſſet, edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit.] hactenus Theodoretus. Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo ſuſceptos inferius ſuo loco dicturi ſumus. Iam vero ad res geſtas anni ſequentis tranſeamus.

NOMADES AD RECTAM FIDEM CONVERSI.

B

IESV CHRISTI ANNVS	ANASTASII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
401.	4.	7.

QVadringenteſimus primus Domini annus, Vincentio atque Frauitta* Conſulibus, deſcribitur Faſtis: quo Anaſtaſius Papa, qui anno ſuperiori Origenis hæreſes condemnarat, audiens grauiter ſcriptis ſuis aduerſus S. Hieronymum ea ex cauſa obſtrepere Ruffinum, eumdum ſcriptis publicis litteris Romam vocat. Cum ille diſſimulans, prætexenſq. quaſi non Anaſtaſij eſſent litteræ, ſed ab alio aliquo nomine eius confictæ, venire neglexit: excuſans ſe tamen, ad ipſum Anaſtaſium ſcripſit Apologiam. At ipſe Romanus
C Pontifex in abſentem, ſæpe vocatum, atque adeſſe contemnentem, damnationis ſententiam iure tulit. Hæc autem ſummatim complexa, quomodo ſe habuerint, diligentiori ſunt tractatione, fideliq. teſtificatione narranda. Atque primum quod ad rationem temporis ſpectat; hoc quidem anno vocatum eſſe litteris Anaſtaſij Papæ Ruffinum, ex S. Hieronymi Apologia aduerſus eum conſcripta deducitur. Cum enim ea ſcriptione (quam confectam eſſe ſequenti anno, ſuo loco aperiemus) dum meminit Anaſtaſij litterarum, anno ſuperiori datas dicat; ad præſentem vtique annum eas referre neceſſe eſt. Sunt enim hæc eius verba, dum redarguit ipſum, quod Anaſtaſij Papæ iudicium ſubterfugerit[a]:
Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolã, & viuentis Anaſtaſij dicta contemnis? Quid enim tibi (vt ais) officere poteſt, quod te ignorante aut ſcripſit, aut forte non ſcripſit? Et ſi ſcripſit, ſufficit tibi totius Orbis teſtimonium: Quod nulli verum videtur, vt tan-
D tæ Vrbis ſacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit, vel abſenti. Innocentem te vocas, ad cuius interpretationem Roma contremuit? Abſentem, qui accuſatus reſpondere non audes; & tantum Romanæ Vrbis iudicium fugis, vt magis obſidionem barbaricam, quam pacatæ Vrbis velis ſententiam ſuſtinere? Eſto præteriti anni ego epiſtolam finxerim, *nempe Anaſtaſij Papæ:* recentia ad Orientem ſcripta quis miſit? in quibus Anaſtaſius tantis te ornat floribus, &c.] intelligit enim de eiuſdem Pontificis epiſtola ſcripta de Ruffino ad Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum anno ſequenti. Quam igitur anno præterito datam dicit ab eodem Pontifice epiſtolam ad Ruffinum, qua ipſum Romam vocauit, ad hunc ipſum annum eam referre neceſſe eſt. hæc de tempore.

* Frauito Flabito

AGITVR ROMAE CAVSA RVFFINI AB ANAST. PAPA.

a Hieron Apolog. in Ruffin.

COMPELLAT RVFFINVM S. HIERONYMVS.

Cum autem dictas Anaſtaſij Papæ litteras, quibus accerſebatur in Vrbem, cauſam dicturus, Ruffinus accepiſſet: propriæ conſcientiæ perculſus examine, ſciens ſe ibi fore dam-
E nandum, tergiuerſatus venire deſtitit, in dubium (vt dictum eſt) reuocans, num ab ipſo Romano Pontifice eædem litteræ ſcriptæ fuiſſent necne; neceſſitatem quoque obtendens Aquileiæ commorandi, parentum vel affinium gratia, a quibus triginta annorum ſpatio abfuiſſet. Vt tamen pro ſe ipſe Anaſtaſio ſatisfaceret, ad eumdem ſcripſit Apologiam, cui fidei ſuæ Catholicæ profeſſionem adiunxit, quo ſe Catholicum eſſe monſtraret. Extat ipſa, cuius eſt exordium[b]: Audiui quoſdam, &c.] de qua S. Hieronymus, ferro iam vlcus aperiens: In epiſtola (inquit) ſancti Papæ Anaſtaſij lubricus extitiſti & turbatus: in quo figas gradum, non reperis. Modo enim dicis a me eſſe compoſitam: nunc ab eo ad te debuiſſe tranſmitti, cui miſſa eſt. Rurſus iniuſtitiam ſcribentis arguis: etiam ſi ſcripta ſit ab illo, ſiue non ſcripta, ad te nil pertinere teſtaris, qui prædeceſſoris eius habeas teſtimonium, & rogantem Romam, vt illam illuſtrares præſentia tua, oppiduli tui amore contempſeris. Si a me fictam epiſtolam ſuſpicaris, cur eam in Romanæ Eccleſiæ Chartario

RVFFINVS SVBTERFVGIT IVDICIVM.

b Extat apud S. Hieron. tom. 9.

non

non requiris? vt cum deprehenderis ab Epiſcopo non datam, manifeſtiſſime criminis reum A
teneas, & nequaquam aranearum mihi opponas caſſiculas, ſed fortiſſimo me & ſolidiſſimo
conſtringas rete. Si autem Romani Epiſcopi eſt; ſtulte facis ab eo exemplar epiſtolæ
petere, cui miſſa non eſt; & non ab illo qui miſerit, de Oriente expectare teſtimonium, cuius
auctorem & teſtem habeas in vicino. Vade potius Romam, & præſens apud eum expoſtula,
cur tibi & abſenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expoſitionem
fidei tuæ, quam omnis (vt ſcribis) Italia comprobauit, & baculo tuarum vti noluerit
litterarum contra canes tuos: deinde vt epiſtolas contra te ad Orientem mitteret,
&c.] ſed id anno ſequenti, quo ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripſit
epiſtolam.

RVFFINVS AB ANASTASIO PAPA DAMNATVS.

a Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.

Ex his probe intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum profeſſione fidei ab Anaſtaſio
Papa minime fuiſſe receptam: vtpote quod in ea nulla mentio fieret de Origenis hæreſibus, B
quarum vehementer accuſabatur, prout S. Hieronymus[a] docet. Habito igitur hoc
anno de Ruffino Romæ iudicio, quod venire vocatus neglexerit, quodq. de obiectis criminibus
minime ſatisfecerit, iure meritoq. ſententiam damnationis accepit, prout iam dictæ
datæ ab eodem Pontifice anno ſequenti litteræ ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum
docent. Quæ autem aduerſus inuectiuas eius in S. Hieronymum ipſe reſcripſerit, anno
ſequenti, ſuo loco pluribus dicturi ſumus. Scripta quoque eſt hoc anno a Theophilo
Epiſcopo Alexandrino ſecunda Paſchalis epiſtola (vt ſuperius exacte vidimus) qua idem
Antiſtes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendiq. potentia;
quam poſtea S. Hieronymus Latine redditam miſit in Occidentem.

CONCILIVM CARTHAGINENSE PROVINCIALE.

Quod rurſum ad res Occidentalis Eccleſiæ pertinet: hoc anno menſe Iunij habita eſt
Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum eſt de legatione mittenda Romam ad C
Anaſtaſium Romanum Pontificem, atque Mediolanum ad Venerium eius ſedis Epiſcopum,
vt Africanæ Eccleſiæ ſacris miniſtris maxime indigenti conſulerent. Quod enim
ad temporis rationem pertinet; cum hæc Synodus (vt eius Acta ſignificant) celebrata dicatur
poſt Conſulatum Flauij Stilichonis, vtique ad præſentem annum referenda eſt, qui
primus ſequitur poſt eiuſdem Stilichonis Conſulatum priorem: nec eſt quod ad poſteriorem
eius Conſulatum referri poſſit, qui poſt annos ſex contigit, quando iam Anaſtaſius
Papa, cuius eſt in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Eccleſia
laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis accipe, quibus
ſic allocutus eſt Patres[b]:

b Extat tom. 1. Conc.

LEGATIO AB ECCLESIA AFRICANA AD ANASTASIVM ET VENERIVM.

Eccleſiarum Dei per Africam conſtitutarum neceſſitates mecum optime nouit charitas
veſtra, ſanctiſſimi fratres. Et quoniam præſtitit Dominus, vt ex aliqua parte ſancti cœtus D
veſtri eſſet congregata præſentia: videtur mihi, vt has eaſdem neceſſitates, quas pro ſolicitudine
noſtra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cum approbauerit veſtra
ſinceritas; ſit conſequens, eligendum eſſe vnum ex noſtro numero conſacerdotem,
qui, auxiliante Domino & orationibus veſtris, & has ipſas neceſſitates ſuſcipere poſſit, &
gnauiter peragendas implere, perrecturus ad tranſmarinas Italiæ partes, vt tam ſanctis fratribus
& conſacerdotibus noſtris venerabili ſancto fratri Anaſtaſio ſedis Apoſtolicæ Epiſcopo,
quam etiam ſancto fratri Venerio ſacerdoti Mediolanenſis Eccleſiæ neceſſitatem
ipſam atque dolorem atque inopiam noſtram valeat intimare. Ex his enim ſedibus hoc
fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maxime quia tanta indigentia
eſt clericorum, multæq. eccleſiæ ita deſertæ ſunt, vt ne vnum quidem diaconum
vel illiteratum* habere reperiantur. Nam de ceteris ſuperioribus gradibus & officijs E
tacendum arbitror: quia (vt dixi) ſi miniſterium diaconi facile non inuenitur, multo
magis ſuperiorum honorum inueniri non poſſe, certiſſimum eſt. Et quotidianos planctus
diuerſarum pene emortuarum plebium iam non ſuſtinemus: quibus niſi fuerit aliquando
ſubuentum, grauis nobis & inexcuſabilis innumerabilium animarum pereuntium cauſa
apud Dominum manſura eſt.] hactenus Aurelius.

* lectorem

ANAST. LABORAT PRO RESTITVENDA ECCLESIA AFRICANA.

Cui autem Epiſcoporum eiuſmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum ſatis haberi
poteſt. Annuiſſe Synodi petitioni Anaſtaſium Papam, miniſtros eccleſiæ in Africam
mittendo, argumenro eſt, quod & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Epiſcopos,
de reducendis in Eccleſiam Donatiſtis, prouinciam perdifficilem aggrediendam,
admonuit, quod opus ſolicitius impleri mandauit: dicemus de hac re, cum paulo poſt ſermo
erit de vniuerſali Synodo Carthaginenſi hoc eodem anno eadem ex cauſa menſe Septembris

A bris magna celeritate atque celebritate congregata, iuſſu (vt ex ea colligitur) eiuſdem Pontificis Anaſtaſij. Sed & Venerium Mediolanenſem Epiſcopum fauiſſe votis Africanorum Epiſcoporum, ex eo exiſtimamus, quod peculiaris ille auctor Vitæ S. Ambroſij Paulinus, eiuſdem Eccleſiæ quondam lector, in Africam amandatus apparet; conſediſſeq. Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipſe teſtatur; & quidem S. Auguſtini petitione ſe ſcripſiſſe eiuſdem S. Ambroſij res geſtas, in eadem ipſe ſcriptione confirmat. Quem quidem & eumdem illum putamus eſſe Paulinum, qui in eadem Eccleſia Africana aduerſus hæreſim Pelagianam primus omnium ſtrenue Cæleſtium exagitans decertauit, de quo ſuo loco pluribus agendum erit.

In hac ipſa igitur priori Synodo Carthaginenſi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponenſis Concilij, de quo ſuperius mentio facta eſt; in-
B ter quos & canon ille reperitur inſertus, quo in eccleſia etiam paſſiones martyrum in eorum anniuerſaria die legi conceduntur [a]. Porro Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis ſolicitus fuit, vt hoc eodem anno ex omnibus Africanæ Eccleſiæ prouincijs ad Synodum colligerentur Epiſcopi; indixitq. Synodum generalem ad menſem Septembris, vt omnium ſententia ſummi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuerſalis cum omnibus Donatiſtis; ſciens in hanc rem ineundam ſua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota ſimul concurrere Imperatorum.

[a] Concil. Carthag. c. 13.

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Quod igitur hoc anno Anaſtaſius Papa de Eccleſia vniuerſali curam gerens, ſciens ipſam Eccleſiam Africanam ex Donatiſtarũ ſchiſmate magnopere laceratam, de vnitate ardentiori ſtudio procuranda litteras dediſſet ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem alioſq. aliarum in Africa prouinciarum Epiſcopos: ijdem plurimi facientes admonitionem Ro-
C mani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouincijs Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Epiſcopi. Hæc quidem omnia ex ijs quæ idẽ Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus in eadem Synodo præfatus eſt, ſatis explorata redduntur. Primum vero eiuſmodi Concilio præficiuntur iſte titulus & præfatio [b]: Vincentio & Flabito viris clariſſimis Conſulibus, Idib. Septembris, Carthagine in Secretario baſilicæ Reſtitutæ, cum in Concilio congregati in Eccleſia Carthaginenſi conſediſſemus ex Africanis omnibus prouincijs Epiſcopi, id eſt Aurelius eiuſdem ſedis Epiſcopus cum collegis ſuis, quos eorum ſubſcriptio manifeſtat: ait idem Aurelius Epiſcopus: Recitatis epiſtolis beatiſſimi fratris & conſacerdotis noſtri Anaſtaſij Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi, quibus nos paternæ & fraternæ charitatis ſolicitudine ac ſinceritate adhortatus eſt, vt de hæreticorum & ſchiſmaticorum Donatiſtarum inſidijs & improbitatibus, qui-
D bus Africanam Catholicam Eccleſiam grauiter vexant, nullo modo diſſimulemus. Gratias agimus Domino noſtro, quod illi optimo & ſancto Antiſtiti ſuo tam piam curam pro membris Chriſti, quamuis in diuerſitate terrarũ, ſed in vna compage corporis conſtitutis, inſpirare dignatus eſt.] iſta ipſe coram Patribus Aurelius prælocutus eſt: quibus intelligas Romani Pontificis vniuerſale in Eccleſia regimen: ſciaſq. pariter, ſic Aurelium appellare Anaſtaſium collegam, fratrem, & conſacerdotem, vt tamen eumdem recognoſcat & patrem, cum commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis ſolicitudinem.

[b] Extat inſertum Concil. African. c. 33. tom. 1. Concil.

Quod autem ſpectaret ad conciliandos Eccleſiæ Catholicæ Donatiſtas; in negotio plane difficillimo, ac ſæpe fruſtra tentato, viſum omnibus lenitate potius, quam ſeueritate agendum fore. Sed & quod turpe cenſeretur Orthodoxæ fidei profeſſoribus, aliter quam ratione aduerſarios ſuperare; illud in primis Patres excogitarunt, vt in vniuerſas Africanas
E prouincias ad ipſarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica ſeruarentur, litteras darent; quibus ſignificarent, vt ab ijſdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianiſtæ a primioribus Donatiſtis auulſi, haberent eccleſias, res geſtæ in publica monumenta relatæ. hæc idcirco, vt ex actis ipſis Donatiſtarum cum Maximianiſtis, manifeſti ijdem (vt dictum eſt ſuperius) conuinci poſſent erroris: fruſtraq. ipſos obijcere in Catholicos, quæ ipſi ſæpius perpetraſſent contra Maximianiſtas: vt S. Auguſtinus frequenter inculcans exprobrat, ſuiſmet ipſorum factis illos omnino conuincens.

DE PERQVIRENDIS ACTIS DONATISTARVM.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere viſum eſt, vt ad ipſum in primis Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem Anaſtaſium alioſq. tranſmarinos Epiſcopos ſcriberetur, vt Donatiſtis redire volentibus ad Eccleſiam Catholicam indulgeretur, in ijſdem ordinibus apud ſuos ante ſuſceptis (ſi hoc recipiens Epiſcopus conducere exiſtimaret) poſſe perſeuerare: quod quidem olim Melchiadis Papæ tempore in Romano Conci-

QVID AB ANASTASIO PAPA PETENDVM.

lio cum eiſdem Donatiſtis fuiſſe tranſactum, diximus: licet poſtea in tranſmarina Synodo A illud de Donatiſtis ſancitum fuerit, ne redeuntes ad Eccleſiam cum honoribus ante obtentis reciperentur. Sed in præſens Africani Epiſcopi id illis concedi poſtulant, vt eo modo recipere ipſos poſſent, quod vniuerſali paci Eccleſiæ id maxime profuturum intelligerent.

Quid vero acturi eſſent poſt accepta a prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatiſtarum cum Maximianiſtis, poſtq. indultam ab Anaſtaſio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Eccleſiam redeuntes; ſi expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem ſeſſione decernunt [a]: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam prædicandæ pacis & vnitatis gratia, ſine qua ſalus Chriſtiana non poteſt obtineri, e numero noſtro ad ipſorum Donatiſtarum, ſiue quos habent Epiſcopos, ſiue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quam nihil habeant, quod aduerſus Eccleſiam Catholicam iuſte poſſint dicere. maxime vt manifeſtum fiat omnibus per Geſta etiam municipalia, propter B documentorum firmitatem, quid ipſi de Maximianiſtis ſchiſmaticis ſuis egerint: vbi eis diuinitus demonſtratur, ſi attendere velint, tam inique tunc illos ab Eccleſiæ vnitate præciſos, quam inique nunc clamant a ſe Maximianiſtas ſchiſma feciſſe: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij ſui auctoritate damnauerant, in ſuis honoribus denuo receperunt; & baptiſmum, quem damnati & excluſi dederant, acceptauerunt. Vt videant quam ſtulto corde reſiſtant paci Eccleſiæ toto Orbe diffuſæ, cum iſta faciant pro parte Donati; neque ſe iſtorum, quos ita receperunt, communione propter intuitum pacis contaminari dicant: & nos condemnent, id eſt, Eccleſiam Catholicam etiam in extremis terrarum partibus conſtitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accuſantes conuincere nequiuerunt.] hæc ſumma fuit legationis pro conciliatione Donatiſtarum mittendæ, & quidem (vt arbitror) ſancti Auguſtini ſuggeſtione; qui agens con- C tra Petilianum, Creſconium, atque alios Donatiſtarum Epiſcopos, eo irrefragabili ad conuincendos ipſos vtitur argumento; nimirum nihil eſſe, quod eos retardare poſſet ab ineunda cum Catholicis concordia, etiam ſi lapſorum communicatione olim inquinati fuiſſent: nec reſpuendum ab eis horum baptiſma. Nam ſi ob bonum pacis illi id præſtare Maximianiſtis decreto vniuerſalis Concilij decreuiſſent: quomodo non magis ob totius Chriſtiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipſum præſtare ſolicitius debuiſſent?

a Concil. Afric. c. 36.

DE MITTENDIS LEGATIS AD DONATISTAS.

His in Concilio, Patribus conſultis, firmiter ſtabilitis, quatuordecim reperiuntur ſtatuti canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam recte inſtituendam, reſtituendamq. ex antiquioribus regulis, vt de cælibatu diaconorum, presbyterorum, & Epiſcoporum, deq. non transferendis Epiſcopis de ſede in ſedem, de baptizandis infantibus, & alijs, quorum D nonnulla in alijs Concilijs ante habitis reperiuntur fuiſſe decreta, quæ relinquimus diſquirenda lectori. Ad poſtremum vero illud additum eſt decretum, vt litteræ legatorum, qui mittendi eſſent ad Donatiſtas, ſcriberentur omnium nomine ab Epiſcopo Carthaginenſi; quod & poſtea factum eſt, cum eædem legationes mittendæ fuerunt.

DECRETA IN SYNODO CARTHAGINENSI.

Quid autem poſt actum ſit, accurate perueſtigemus. Miſſis a Concilio litteris ad Anaſtaſium Romanum Pontificem & alios Italiæ Epiſcopos pro indulgentia redeuntium Donatiſtarum ad Eccleſiam, nimirum vt ſi Epiſcopo eos recipienti expediens viſum ſit, ijdem cum honoribus ordinibuſq. reciperentur: Indulſiſſe id ipſum Anaſtaſium Papam, & qui cum eo congregati erant Epiſcopi, certum illud eſt argumentum; quod conſtet Africanos Epiſcopos ea vſos eſſe conceſſa auctoritate. Nam S. Auguſtinus hæc aduerſus Creſconium [b] habet: De Epiſcopis quidem vel clericis recipiendis alia quæſtio eſt. Quamuis E enim cum apud vos ordinantur, non ſuper eos inuocetur nomen Donati, ſed Dei: tamen ita ſuſcipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Eccleſiæ conuenire.] et paulo inferius: Proinde veſtri Epiſcopi, ſeu quilibet clerici, quantũ ad illa Eccleſiaſtica officia pertinet, ſic in Catholicam ſuſcepti ſunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur ijs, quorum ſaluti per eorũ conſulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] hæc ex decreto Anaſtaſij Romani Pontificis & eorum qui cum eo conuenerunt Epiſcoporum: deſiderantur tamen epiſtolæ, quas Pontifex de his reddidit ad Epiſcopos Africanos. Quomodo autem, cum hæc omnia Africani Epiſcopi ab Anaſtaſio Romano Pontifice accepiſſent, iterum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Roma redeuntes redditi certiores, de conueniendis Donatiſtis edidere decretum, ſuo loco dicemus. Iam vero quæ Africanæ Eccleſiæ reliqua ſunt anni huius, ordine proſequamur.

ANASTASIVS PAPA CONCESSIT QVÆ PETIERVNT EPISC. AFRICANI.

b August. contra Creſcon. lib. 2. c. 11. 12.

Hoc

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis iſta reſcripſit ad Pompeianum Proconſulem Africæ[a]:

a L. 36. de Epiſc. & cleric. Cod. Theod.

Quicumque Catholicæ religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, vendendiq. vſum lege præfinitum exercent: ab auraria penſione habeantur immunes. Ab his quoque, quos a publici laboris actu & gradus clericatus, & (quod non minus eſt) ſanctior vita defendit, præcipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus probabuntur, ſubiacere patimur iniuriæ, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. poſt Conſulatum Stilichonis & Aureliani VV. CC.] hæc reſcribens pro Catholicis tantum Africanæ Eccleſiæ Imperator, tacite admonitos voluit, Donatiſtas, vt alienos ab Eccleſia, ab Imperatore reiectitios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod vero iiſdem, quibus clericos, priuilegijs frui voluit eos, quos, inquit, ſanctior vita
B defendit: per hos eſſe monachos intelligendos, omnes puto conſentient.

HONORIVS IMMVNITATEM CONCESSIT CATHOLICIS CLERICIS ET MONACHIS.

His autem de rebus hoc anno geſtis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipſam regiam ciuitatem Conſtantinopolim commigret oratio, ibi diutius rerum geſtarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores ſunt Socrates[b], Sozomenus[c], Marcellinus[d], & alij) Arcadius Imperator auctus eſt filio, quem patris nomine Theodoſium nominauit. At quæ præceſſerunt natale ipſius, quæve mox fuerint ſubſecuta, nempe baptiſmus & alia, ex fideliſſimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazenſi diacono, verbis ipſius hic deſcribamus. Ad hæc enim ipſe narranda incidit, cum profectionem Ioannis Cæſareæ Palæſtinæ atque S. Porphyrij Gazenſis Epiſcoporum Conſtantinopolim ob rem grauiſſimam, nempe ob demolitionem famoſiſſimi Marnæ idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem hiſtoriam, vt rem digniſſimam
C ad inſtitutumq. ſpectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur; debet lector meminiſſe, quæ ante biennium recitata ſunt ex eodem auctore de ſua ipſius eadem ex cauſa ſuſcepta legatione ad eumdem Imperatorem; quam miniſtri illius, cui negotium mandatum fuit, auaritia, irritam prorſus redditam eſſe diximus. Cum vero Eccleſia ibi poſita grauioribus in dies a Gentilibus illic agentibus vexationibus agitaretur; ipſe eius Eccleſiæ ſanctiſſimus Præſul profectionem ad Imperatorem inſtituit. Sed quomodo hæc ſingula ſe habuerint, auctorem ipſum Marcum diaconum audiamus: multa enim ſcitu digna, omniq. fide teſtata poſteris commendauit; licet rudiori ſtylo & verſione ſcrupuloſa ad verbum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum ſatis ipſa ſibi veritas eſt, cuius fulgore obſcura quæque niteſcunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

b Socrat. lib. 6. cap. 6.
c Sozom. lib. 8. c. 4.
d Marcellinus in Chronico.

THEODOSIVS IVNIOR NASCITVR.

Quo magis autem videbant Idololatræ Gazenſes multiplicari Chriſtianos, eo magis
D efferebantur, & non ſinebant eos obire officia ciuilia, ſed eis vtebantur tamquam malis famulis. Videns autem rurſus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quæ fiebat Chriſtianis, & non ferens; aſpiciens vero probris & contumelijs appetitos, proficiſcitur Cæſaream ad beatum Ioannem Archiepiſcopum; & rogat eum cum lacrymis, vt præbeat ei quietem. Dicebat enim ſe non poſſe pati amplius grauia & abſurda, quæ fiebant a Gazæis. Beatus autem Ioannes cum audiuiſſet, rogabat eum vt æquo & forti animo pateretur, & retineret Epiſcopatum. Reſpondens vero ſanctiſſimus Porphyrius, dixit ei: Te atteſtor coram Deo, qui non eſt viſibilis, & ſpem noſtram Ieſum Chriſtum Dominum omnis creaturæ, & adorandum & viuificum ſanctum Spiritum, ne deſpicias petitionem meam, ne requiratur a nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pater, vt mecum nauiges ad vrbem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege cæleſti annuen-
E te, vt euertant templa idolorum. Reſpondens autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iuſta quidem eſt petitio, ſed non eſt aptum tempus: iam enim imminet conuerſio hiemalis. Reſpondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus eſſe, & Gazæ populum conuertere, poteſt etiam ſeruare in hieme. Tu vero Pater, eius fidens clementiæ & miſericordiæ, id velis, & iter nobis ſuccedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Chriſti.

PORPHYRII EPISCOPI GAZAE PROFECTIO AD IMP. ARCADIVM.

Poſtquam autem beatus Ioannes eſt ei pollicitus, ſcribit ad me, vt quamprimum venirem Cæſaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei reſtabant ex redditu ſanctæ Eccleſiæ. Ego vero acceptis litteris, cum ſumpſiſſem libros & nummos, protinus ſum egreſſus: & cum veniſſem Cæſaream, inueni ſanctiſſimos Epiſcopos paratos ad nauigandū, Et cum poſt duos dies ſoluiſſemus, nauigauimus vigeſimotertio menſis*. Et cum Dei benignitate fuiſſet nobis ſecunda nauigatio, ſpatio decem dierum appulimus ad Rhodum inſulam. Erat autem tunc in inſula in aduerſa eius parte quidam

PROFICISCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIVS CONSTANTINOP.

* Februarij

monachus

DE PROCOPIO SANCTISSIMO MONACHO.

monachus nomine Procopius, qui nunc eſt relatus in numerum angelorum: dormiuit A
enim quinque abhinc annis, cum vixiſſet vitam nulli culpæ affinem, in ieiunijs & vigilijs,
& ſumma paupertate. Habebat vero donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi
dæmones. Cum nos autem (vt dictum eſt) Rhodum appuliſſemus, & audiuiſſemus de vi-
ta ſancti viri, neceſſarium duximus eum non præterire, ſed eius angelica frui conſuetudi-
ne. Et cum rogauiſſemus vbinam haberet monaſterium, ad eum profecti ſumus nauigan-
tes in cymba. Et cum perueniſſemus, pulſauimus oſtium: ſtatim autem egreſſus, per ſe
aperuit nobis, etiam ſi haberet apud ſe alium diſcipulum. Cum autem aſpexiſſet ſanctiſ-
ſimos Epiſcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde ſurgens, me quoque eſt deoſ-
culatus, & pium Euſebium diaconum, quem ſecum ducebat S. Ioannes Archiepiſcopus.]
Vidiſti, lector, quali honore a ſanctis monachis accipi ſolerent Epiſcopi? Sed pergit ipſe:

Cum nos introduxiſſet in oratorium, retroceſſit, dans priorem locum beatiſſimis Epi- B
ſcopis, dicens: Decet vos ſacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abie-
ctum, & qui ordinationem non ſum aſſecutus, poſteriorem. Tunc cognouimus ſanctiſſi-
mum Procopium eſſe perſpiciendi occulta præditum poteſtate. Cum enim nos numquam
aſpexiſſet, neque de nobis audiuiſſet, cognouit per ſpiritum eos eſſe Epiſcopos, beatiſſi-
mos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori lo-
co. Et inde poſt preces ſedimus: & cum eſſet nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit
cauſam ſuſcepti itineris moleſtiæ. Beatus vero Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis,
quantus ſit eorum furor in colendis ſimulacris, & quam multa mala ab eis paterentur
Chriſtiani; & quod ea de cauſa aſcendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa
idolorum. Cum autem audiſſet S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Ieſu Chriſte con-
uerte famulos tuos a fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit ſanctiſſimis Epi- C

PROCOPIVS DE REBVS AGENDIS EPISCOPOS INSTRVIT.

ſcopis: Ne ſitis animo anxij, o Patres: Deus enim, qui nouit zelum veſtræ fidei, iter vo-
bis diriget, & dabit omnia quæ ſunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ
Deus reuelauit humilitati meæ. Primum enim conuenite ſanctiſſimum Epiſcopum Ioan-
nem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipſe eſt vobis conſultu-
rus ea, quæ ipſi reuelauit Dominus. Non enim poteſt loqui in Palatio, quoniam iraſci-
tur ei Imperatrix Eudoxia. Ipſe vero vos commendabit Amantio cubiculario Dominæ,
viro pio, qui & habet in honore ſacerdotes. Ipſe vos introducet ad Imperatricem: & quan-
do ad eam ingreſſi fueritis, vos eſt benigne exceptura: exponite ergo ei rem vniuerſam, &
iubete eam valere, & exite. In ſecundo autem ad eam ingreſſu, poſtquam vos eam huius
rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Chriſtum Filium Dei, quod ſi rei præſenti ſtudue-
ris, eſt tibi daturus filium maſculum. Cum hoc autem audierit, eſt lætatura: eſt enim præ- D
gnans, & hic eſt menſis nonus ex quo concepit. & eſt factura omnia, vt rem vobis red-
dat effectam, Deo annuente.

EPISCOPI PERVENIVNT CONSTANTINOPOLIM.

Nos autem cum audiſſemus quæ dixerat vir ſanctus, & credidiſſemus ei quæ fuerat lo-
cutus, & ipſe nos Deo commendaſſet; egreſſi ſumus, & ſoluentes illo die nauigauimus, &
poſt alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hoſpitio, ſequenti die iuimus
ad ſanctiſſimum Archiepiſcopum Ioannem. Cum vero cognouiſſet quinam eſſemus, nos
accepit magno honore & obſeruantia. Nos autem rogauit, quanam de cauſa hunc viæ
laborem ſuſtinuimus: & ei narrauimus. Et cum cognouiſſet, recordatus eſt nos longo an-
te tempore hoc rogaſſe litteris: & cum me agnouiſſet, benigne eſt complexus. Rogat
vero nos, ne angamur animo, ſed ſpem habeamus in Dei miſericordia. Dixit autem no-
bis: Ego quidem non poſſum loqui cum Imperatore; cum enim in me irritauit Imperatrix, E
quoniam eam reprehendi propter poſſeſſionem, quam cum concupiſſet, eripuit. Et mihi
quidem non eſt hoc curæ, quod iraſcantur: ſe ipſos enim læſerunt, non me: nam etſi læ-
dant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei miſeri-
cordiæ. De noſtro autem edicto, ſi videatur Domino, cras acceſſam eunuchum Aman-
tium, qui eſt eunuchus Imperatricis, & multum poteſt apud eam, & eſt vere Dei ſeruus:
eiq. rem exponam; & magnum adhibiturus eſt, Deo annuente, ſtudium. Nos vero, cum
ſic ille nobis promiſiſſet, & nos Deo commendaſſet, iuimus in noſtrum hoſpitium.

AMANTIVS CVBICVLARIVS QVRAT NEGOTIVM EPISCOPORVM.

Die autem ſequenti iuimus ad ſanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Aman-
tium: rei enim noſtræ curam geſſerat, & eo acceſſito, de re noſtra cum docuerat. Poſt-
quam autem ingreſſi ſumus, & cognouit Amantius nos eſſe eos, de quibus cum ipſo fuerat
locutus; ſurgens adorauit ſanctiſſimos Epiſcopos, facie inclinata in terram. Illi vero cum
cogno-

A cognouiſſent quiſnam eſſet, cum ſunt amplexi & oſculati. Porro autem eis quoque iuſſit ſanctiſſimus Epiſcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re ſua. Sanctiſſimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatris, quemadmodum libere & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Chriſtianos. Ille vero audiens, fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne ſitis anxij, Patres: Dominus enim Chriſtus defenſurus eſt ſuam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Auguſta: & ſpero in Deum vniuerſorum, fore vt conſuetam ſuam faciat miſericordiam. Die autem craſtino vos ad eam introducam; & ipſa ore veſtro a vobis docebitur quæ vultis: inuenietis vero eam a me prius inſtructam. Cum hæc autem dixiſſet, nobis valere iuſſis receſſit. Nos quoque cum multa ſpiritalia locuti eſſemus cum ſanctiſſimo Archiepiſcopo Ioanne, ipſeq. nos Deo commendaſſet, receſſimus.

B Die vero ſequenti nos accerſit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et ſurgentes propere iuimus: inuenimus autem ipſum nos expectantẽ. Qui accepit duos Epiſcopos, & eos introduxit ad Auguſtam Eudoxiã. Poſtquam vero eos aſpexit, prior eos ſalutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati ſunt. Sedebat autem ſuper aureum lectum, & dicit eis: Ignoſcite mihi, ſacerdotes Chriſti: propter ventris, quæ me premit, neceſſitatem, non occurri: debebam enim in veſtibulo occurrere veſtræ ſanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod eſt in vtero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctiſſimi autem Epiſcopi admirati tantam eius demiſſionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeccæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod eſt in tuo ventre. Poſtquam vero locuti ſunt alia quoque verba ſpiritalia, dicit: Scio cur hunc viæ laborem ſuſceperitis: me enim prius docuit Amantius eunuchus. Quod ſi vos quoque

EPISCOPI CVM EVDOXIA AVGVSTA AGVNT.

C me vultis docere, iubete Patres. Iuſſi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatras, quemadmodum ſecure agerent res impias, & ſua potentia opprimebant Chriſtianos, non ſinentes eos obire vllum officium publicum, neque ſua prædia colere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatoriæ potentiæ. Cũ hæc audiſſet Imperatrix, dixit: Ne ſitis anxij, Patres: ſpero enim in Dominum Ieſum Chriſtum Filium Dei, fore vt perſuadeã Imperatori ea facere quæ decent veſtram ſanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes deſiderij. Abite ergo, & vos reficite: eſtis enim defatigati. & orate vt Deus opẽ ferat meæ petitioni. Hæc cum dixiſſet, iuſſit afferri pecunias: & cum accepiſſet circa tres pugillos, dedit ſanctiſſimis Epiſcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expenſas. Epiſcopi vero his acceptis, cum multum ei benedixiſſent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem diſtribuerunt Decanis, qui præerant portis; adeo vt paucæ apud eos remanerent.

D Imperatrix vero, cum Imperator eſſet ad eam ingreſſus, docuit eum negotium Epiſcoporum. Petijt autem vt euerterentur templa Gazæ. Imperator autem cum audiſſet, ægre tulit, dicens: Scio illam ciuitatem eſſe deditam cultui ſimulacrorum, ſed eſt erga nos grato animo in penſitandis vectigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repente diruamus, metu ſe in fugam conijcient, & perdemus tantum canonem. Sed ſi videtur, eos paulatim affligamus, Idololatris adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non amplius celebrari. Cum enim afflicti fuerint, ad omnes redacti anguſtias, agnoſcent veritatem. Nam quod exuperat, ſi id ſit repentinum, graue eſt ijs qui ſunt ſubiecti. Imperatrix autem cum id audiſſet, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori vero hoc ſolum reſpondit: Dominus eſt opem laturus ſeruis ſuis Chriſtianis, ſiue nos velimus, ſiue nolimus. Hæc no-

EVDOXIA AGIT CVM IMPERATORE.

E bis narrauit pius Amantius cubicularius.

Die autem ſequenti accerſit nos Auguſta: & cum de more prior ſalutaſſet ſanctos Epiſcopos, iuſſit eos ſedere. Poſtquam vero locuti eſſent multa verba ſpiritalia, dicit eis: Locuta ſum cum Imperatore, & aliquantũ ægre tulit. Sed ne animo angamini. Deo enim volente, non ſum ceſſatura, donec vobis ſatisfaciat, & egrediamini aſſecuti veſtrum, qui eſt ex Deo, ſcopum. Epiſcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus vero ſanctus noſter Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatiſſimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Chriſtum: & ipſe pro tuo labore eſt tibi daturus filiũ, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cum hoc audiſſet Imperatrix, repleta eſt lætitia, & ruber euaſit eius vultus, & ei accedit maior ea quã habebat pulchritudo: ea enim quæ apparẽt, oſtendunt ea quæ latent. Dicit itaque ſanctiſſimis Epiſcopis: Orate Patres, vt quomodo dixiſtis, Deo volente, pariamus maſculum: & ſi hoc factũ fuerit, polli-

EPISCOPI VOCATI AB EVDOXIA DE PVERO PARIENDO PRAENVNCIANT.

ceor vobis me facturā omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petijſtis, iam A
factura, Chriſto annuente. Sanctam enim eccleſiam ædificabo Gazæ in medio ciuitatis.
Abite ergo in pace, & quieſcite, aſſidue pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam;
& paulo poſt id implebo. Cum autem valedixiſſent Epiſcopi, & eam Deo commendaſſent, egreſſi ſunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret maſculum: credebamus enim
ei quod dixerat ſanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad ſanctiſſimum Ioannem Archiepiſcopum, & fruebamur ſanctiſſimis eius alloquijs dulcioribus ſuper mel &
fauum. Veniebat vero ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens reſponſa
Imperatricis, aliquando etiam vt nos conueniret.

Paucis autem poſt diebus parit Imperatrix maſculū, & imponunt ei nomen Theodoſiū,
NASCITVR THEODOSIVS MINOR. quod erat nomen eius aui Theodoſij Hiſpani, qui imperauit ſimul cum Gratiano. Natus
vero Iunior Theodoſius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cum primum fuiſſet B
natus, fuit renunciatus Imperator.] ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: ceterum ſolemnis inſtitutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno ſequenti,
ita Marcellino & alijs teſtantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta eſt (inquit)
magna lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam miſſi per ciuitates qui hæc renunciarent,
donaq. & munera erogarent. Domina autem cum primum peperiſſet, & ſurrexiſſet e
ſella puerperij, miſit ad nos Amantium, dicens nobis per ipſum: Ago Chriſto gratias,
quod per veſtras ſanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vitam, & mihi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis ſum pollicita rurſum, ipſo volente Chriſto, per ſanctas preces veſtras. Cum autem impleti eſſent ſeptem dies a puerperio, nos accerſit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclinauit vero caput, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per ſanctas C
veſtras preces. Infantem quoque tradidit, vt ipſum ſignarent. Sancti autem Epiſcopi &
ipſam & infantem ſignarunt ſigno Crucis: & cum precati eſſent, ſederunt.

Poſtquam autem ipſi locuti eſſent multa verba plena compunctione, dicit eis Domina: Scitis, Patres, quid de re veſtra ſtatui facere? Dominus vero meus Porphyrius reſpondens, dixit: Quæcumque ſtatuiſti, ex Deo ſtatuiſti. Etenim in hac nocte reuelatum
VISIO OSTENSA PORPHYRIO EPISCOPO. fuit meæ humilitati per viſionem, me eſſe Gazæ, & ſtare in delubro quod illic vocatur
Marnium, & tuam pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego au-
a Matth. 16. tem cum aperuiſſem, inueni locum illum; in quo dicit Dominus Chriſtus Petro [a]: Tu es
Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; & portæ inferi non præualebunt
aduerſus eam. Tu vero Domina reſpondens dixiſti: Pax tibi: eſto fortis & ſtrenuus. Poſt
hæc autem ſum excitatus. Et ex hoc perſuaſum habeo, fore vt Dei Filius tui animi inſtituto opem ferat. Dic vero nobis, Domina, quid ſtatueris. D

Imperatrix reſpondens, dixit: Si Chriſto placuerit, paucis poſt diebus, dignabitur in-
EVDOXIA DOCET QVID AGERE DEBEANT. fans ſancto baptiſmate. Ite ergo, facite ſupplicationem, & petite in ea quæcumque volueritis: & quando egreſſus fuerit infans ex venerando baptiſmate, tradite ſupplicationem ei
qui ipſum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & ſpero in Dei Filium,
cum rem totam eſſe diſpenſaturum e voluntate ſuæ clementiæ. Nos autem his promiſſis
ab ea acceptis, cum ei & infanti multum benedixiſſemus, egreſſi ſumus; & euntes fecimus
ſupplicationem, in charta multa ponentes, non ſolum euerſionem templorum ſimulacrorum, ſed etiam priuilegia dari ſanctæ Eccleſiæ & Chriſtianis, & præberi redditum:
erat enim pauper ſancta Eccleſia.

Cum autem dies præterijſſent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator E
SOLEMNIS POMPA IN BAPTISMO THEODOSII. Theodoſius. Erat vero coronata & ornata vniuerſa ciuitas oloſerico & auro & omni alio
ornamento: adeo vt non poſſet quiſpiam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundantem habitatorum multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerſo genere veſtium. Non eſt autem mearum virium dicere ſplendorem illius ornatus, ſed illorum qui
ſunt in dicendo exercitati. Ego autem tranſibo ad præſentem veram conſcriptionem. Baptizato Iuniori Theodoſio, & ab eccleſia egreſſo in Palatium, licebat rurſus intueri decorem eorum qui præerant multitudini, & veſtem corū refulgentem: erant enim omnes candidati, vt exiſtimaretur multitudo eſſe niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illuſtres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putarentur aſtra cerni in terra. Erat vero prope infantem, qui portabatur, ipſe quoque Imperator
Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quam ea quam geſtabat, purpura.

A Vnus autem ex proceribus portabat puerũ in ſplendida veſte. Nos vero admirati ſumus, videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quæ paulo poſt euaneſcunt, tantam habent gloriam: quanto magis cæleſtia, quæ ſunt parata ſanctis, quæ nec [a] oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt? Stetimus autem nos in veſtibulo ſanctæ eccleſiæ, habentes etiam chartam ſupplicationis.

a Iſai. 64.

Poſtquam vero fuit egreſſus e baptiſmate, exclamauimus, dicentes: Rogamus tuam pietatem, chartam quoque porrigentes. Cum autem aſpexiſſet is qui portabat puerum, & cognoſcebat rem noſtram (eam enim prius didicerat a Domina) iuſſit chartam ei dari: & cum accepiſſet, conſtitit. Iuſſit autem fieri ſilentium: & cum ſoluiſſet, legit partem: & cum inuoluiſſet, ſubiecit manũ capiti infantis; & cum illud inclinaſſet, clamauit coram omnibus: Iuſſit eius potentia ea fieri quæ ſunt in libello ſupplici. Omnes autem cum aſpexiſſent, ſunt admirati; & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quod dignus eſſet habitus, qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipſe audiens. Imperatrici quoque Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter ſuum filium: læta eſt autem, & genibus flexis, Deo egit gratias. Ingreſſo vero infante in Palatium, ei occurrit Domina, & eum accepit & oſculata eſt. Et eum portans, ipſum quoque ſalutauit Imperatorem, dicens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator lætabatur audiens. Cum autem Imperatrix eum vidiſſet hilarem, dixit: Si videtur, ſciamus quidnam continet ſupplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator vero iuſſit legi chartam: & poſtquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem eſt petitio, ſed grauior eſt recuſatio; quoniam hæc eſt prima iuſſio filij noſtri. Dicit autem ei Domina: Non ſolum prima iuſſio, ſed etiam in hoc ſancto habitu & pietatis gratia ſupplicatio, & petita a viris ſanctis. Vix tandem annuit Imperator, cum Domina valde ei inſtaret. Hæc autem omnia renunciauit pius Amantius.

EPISCOPI OPFERVNT LIBELLVM SVPPLICEM THEODOSIO INFANTI.

B

C

Die autem ſequenti nos accerſit Imperatrix: & cum de more prior ſalutaſſet ſanctos Epiſcopos, iuſſit ſedere, & dixit eis: Veſtris precibus conceſſit mihi Deus rem veſtram: idq. factum fuit eius auxilio. Vidiſtis autem quanam via & ratione ſum vſa. Sed, ſi videtur, craſtina die accerſam Quæſtorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod continet ſupplicatio, fiat reſcriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt ſemel dicam, faciat omnia quæ conſequuntur. Epiſcopi autem, his auditis, ei multum benedixerunt & eius filio & Imperatori. Cumq. multa alia diſſeruiſſent animæ vtilia, poſtquam valedixiſſent, exierunt. Die vero ſequenti accerſit Quæſtorem & nos: dicit autem ei: Accipe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum reſcriptum manda litteris. Quæſtor autem, accepta charta, diuinum reſcriptum dictauit celeriter, nobis præſentibus. Ei autem ſuggeſſimus, vt Duces & Conſulares & res eorum deputaret ad ferendam nobis opem. Poſtquam vero perfectum fuit diuinum reſcriptum, & ſubſcriptum; rogauimus Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illuſtri. Iuſſit autem Amantio quærere virum bono zelo præditum Chriſtianũ, cui hoc negotium deberet committi. Multi enim ex ijs qui tunc erant in dignitatibus, ſimulate habebant fidem: de quibus ſumpſit pœnas diuina iuſtitia. Cum enim reſciuiſſent Imperatores eos non recte ſe habere circa fidem intemeratam, priuarunt ſuis dignitatibus, eoſq. in corpore punierunt, & mulctarunt pecunijs: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iuſſit Auguſta negotium noſtrum committi viro Orthodoxo.

EPISCOPI OBTINENT QVAE PETIERANT.

D

Commiſſum vero fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex conſiſtorio, qui fuit vir admirabilis & fide feruens. Eo autem accerſito, iuſſit Auguſta, vt omnia idola vſque ad ſolum euerteret & igni traderet. Porro ei quoque manu ſua dedit pecunias, dicens: Accipe ad ſumptus, & nihil capias a ſanctiſſimis Epiſcopis. Cum talia autem mandata accepiſſet a Domina, egreſſus eſt promptior & alacrior.] Erat plane Cynegius vir clariſſimus, ad quem poſtea creatum Præfectum Prætorio extant data reſcripta [b]. Subdit porro Marcus: Cum vero tranſegiſſemus reliquum hiemis, & feciſſemus ſanctos feſtos Paſchales & diem Reſurrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium, vt id ſignificaret Dominæ, vt eam iuberemus valere. Ille autem cum hoc audiſſet, fuit magno dolore affectus, quod eſſemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipſe rogarit Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad ſancta & veneranda loca, *nempe Hieroſolymam*. Timebat autem Domina eum dimittere, ne, ſi illuc iret, fieret monachus, & ibi maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præ-

E

CYNEGIVS V. C. CVRAT MANDATVM IMPERATORIS.

b l. 2. de vſuris. Cod. Theod. & alijs.

bens eleemoſynas, & perpetuo ieiunans, & multos hoſpitio accipiens, & concurrens ad A
pios vſus. Hactenus quidem de pio Amantio.

Dominæ vero de nobis ſignificauit, & ingreſſi ſumus de eam: & dicit ſanctiſſimis Epi-
ſcopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea ſumus ingreſ-
ſi, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini ſemper mei, &
mei filij. Iuſſit vero protinus afferri pecunias. Quæ cum fuiſſent allatæ, dixit domino meo
Epiſcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc ducenta* . . . & ædifica quam ſum pollicitus
eccleſiam in medio Gazæ: & ſignifica mihi, ſi opus habueris pluribus pecunijs, & eas ſta-
tim mittam. Conſtrue etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ci-
uitatem, & tribus diebus eis ſumptum præbeas. Dedit autem ſanctiſſimo quoque Ioanni
aureos mille, & vaſa pretioſa vtriſque. Ad ſumptus vero dedit vtrique ad centum aureos.
Obtinuit autem prædictus ſanctiſſimus Ioannes Epiſcopus Cæſareæ quæcumque voluit B
priuilegia ratione ſuæ Eccleſiæ. Cumq. precati fuiſſent, & multum benedixiſſent Dominæ
& eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperato-
rem. Imperator autem eos interrogauit, an eſſent omnino expediti, & an Auguſta eis ali-
qua donaſſet. Ipſi vero dixerunt: Sumus omnino expediti a ſoſpite veſtra pietate, & pia
veſtra coniuge, & a filio veſtro, quem Deus cuſtodiat: fueruntq. nobis multa & magna
donata. Statim autem iuſſit etiam Imperator Præfectis, eis dari ex publicis vectigalibus
Palæſtinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipſe quoque pro ſumptibus circiter vnum
pugillum, qui inuentus eſt continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cum vero
ei quoque multa benedixiſſent, ſunt egreſſi.

DONATI RECEDVNT EPISCOPI AB IMPERATRICE.

* auri librarum pondera

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta li-
brarum: & poſt dies tres nauem aſcendentes, nauigauimus Gazam verſus, vigeſimotertio C
Xantici, qui eſt apud Romanos octauusdecimus* Aprilis dies. Præclariſſimus vero poſt nos
egreſſus eſt Cynegius, vſus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum ſpatio quinque
dierum. Valde vero ſtudebamus ire ad ſanctũ Procopium anachoretam. Cumq. nos valde
rogaſſemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas; non conceſſit, dicens: Non poſ-
ſum ventum inuenire tam ſecundum. Nos autem ei dicebamus: Poſſunt preces ſancti viri
nos ſeruare, & dare nobis ventum ſecundum. Nauclerus autem indignatus, non admiſit
noſtram petitionem: ſed cum aquati fuiſſemus, ſoluimus. Valde vero cruciabamur, quod
non licuiſſet nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignoſceret, & pro
nobis oraret, vt ſalui eſſemus, & abſolutũ redderemus opus quod fuerat nobis commiſſum.

EPISCOPI RECEDVNT CONSTANTINOPOLI.

* XXIII.

Cum ergo Rhodo nauigaſſemus, & duos dies in maris tranquillitate & ſerenitate felix
fuiſſet nobis nauigatio: repente oritur tempeſtas, ventiq. & fulgura & tonitrua; & in al- D
tum tollebantur fluctus, inſtar montium; & attollebatur nauis, vt nos exiſtimaremus eam
nubes tangere. Erant autem clamores, & lacrymæ, & oratio ad Deum: implorabamus
quoque preces ſancti Procopij anachoretæ. Cumq. fuiſſet veſpera, & tempeſtas non
ceſſaret, permanſimus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex
multa afflictione, parum dormitarunt ſanctiſſimi Epiſcopi: & videt in ſomnis dominus
meus Porphyrius ſanctum Procopium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum cate-
chiſmo inſtituite, & obſignate (eſt enim ex Arij hæretici execranda ſecta) & efficite vt ipſe
anathemate notet Arium & malam eius fidem, & ſtatim ceſſabit tanta tempeſtas: pro-
pterea enim quòd ſit ipſe ex dicta hæreſi, non conceſſit vobis vt ad me veniretis. cũ tamen
catecheſi inſtituite: eſt enim rectam doctrinam a vobis accepturus. Hæc cum audiſſet ſan-
ctus noſter Porphyrius, fuit excitatus: & nobis accerſitis, narrauit quæ viderat in ſomnis. E

TEMPESTAS GRAVIS OB NAVCLERVM ARIANVM.

Statim vero, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam eſſe ſaluam, & nos omnes,
& ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non eſt hoc rogandum. Ei vero dixe-
runt Epiſcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & ſaluus eris & tu, &
nauis, & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere præſcientiam (com-
prehendiſtis enim quæ erant in corde meo, cum nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vo-
bis: Credo, vt creditis: Abnego hæreſim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex ſan-
ctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti vero Epiſcopi eum acceperunt, & obſi-
gnarunt, ſuper eum fuſis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis ſacramentis]
nempe Euchariſtia: etenim nauigantes Fideles ſecum ferre ſolitos ipſam ſacratiſſimam Eu-
chariſtiam, ex his quæ habet S. Ambroſius in oratione in funere Satyri fratris, & S. Gre-
gorius, cum de Maximiano agit, atque alij, abſque aliqua dubitatione docemur. Sed
ſubdit

NAVCLERO ABIVRANTE HAERESIM TRANQVILLITAS REDDITVR.

A ſubdit Marcus: Interim autem ceſſarunt fluctus, & veſpere mutatus fuit ventus, & feliciter nauigauimus: & cum fuiſſemus in pelago alios quatuor dies, quinto mane adnauigauimus in maritimam partem Gazæorum, quam vocant Maiumam.

Poſtquam autem deſcendimus, nos cognoſcentes qui illic erant Chriſtiani, exceperunt cum pſalmodia. Similiter vero ex ciuitate quoque cum audiuiſſent, occurrerunt nobis habentes ſignum venerandæ Crucis, & ipſi pſallentes. Commixti ſunt autem qui erant ex duobus locis, & facti ſunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima; propterea quod haberent multos Aegyptios vini mercatores. Idolorum vero cultores videntes ea quæ fiebant, diſſecabantur; ſed nihil audebant facere, quoniam audierant quanto honore fuiſſent habiti ſanctiſſimi Epiſcopi apud Imperatores, & quod eſſent euertenda ſimulacra; & magna angebantur cura & animi ægritudine. Poſtquam autem fuimus in- B greſſi ciuitatem, in loco qui vocatur Tetramphodos, id eſt quadriuium, ſtabat ſtatua marmorea, & dicebant eam eſſe Veneris, erat autem ſupra aram marmoream: ſtatuæ vero effigies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota ſua pudenda: ſtatuam autem in honore habebant omnes ciues, maxime vero mulieres, lucernas accendentes, & thure ſuffientes. Dicebant enim eam in ſomnis reſpondere ijs quæ volunt inire matrimonium. Decipiebant autem ſe inuicem mentientes. Sæpe vero iuſſi a dæmone contrahere matrimonium, tantum abſuit vt id recte eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut male cohabitarent. Hæc cognouimus ab his qui fuerant auerſi ab errore, & veritatem agnouerant. Quinetiam nonnulli Idololatræ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum quæ iuſſi fuerant contrahere a dæmone Venere, ſuccenſentes, confeſſi ſunt deceptionem. Tales enim ſunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vmquam veri dicant: neque enim C poſſunt aliquid certo præſcire, ſed ex veriſimilibus præſeferunt ſe præſcire apud eos qui eis ſeruiunt. Quomodo enim poſſunt verum dicere, qui exciderunt a veritate? Quod ſi in aliquibus contingit eos diuinare, hoc fit ex eo quod euenit: quomodo etiã accidit in hominibus, vt ſæpe quædã prædicant futura de re quæ eſt euentura. Ea ergo quæ ex ijs quæ accidunt ſucceſſerunt (quod quidem raro fit) admiramur: quæ autẽ coniectura non aſſequimur (quod quidem fit aſſidue) ſilemus. At de dæmonibus & de eorum deceptione hactenus.

PROCESSIO SOLEMNIS IN OCCVRSVM EPISCOPORVM.

IDOLVM VENERIS.

Cum nos ergo (vt dictum eſt) nauigaſſemus in ciuitatem, & veniſſemus ad locum, in quo erat ſimulacrum Veneris; portarent autem Chriſtiani venerandum lignum Chriſti, hoc eſt figuram Crucis: videns dæmon qui habitabat in ſtatua, nec videre ſuſtinens ſignum quod ferebatur; turpiter egreſſus ex marmore, deiecit ipſam ſtatuam, & confregit eam in multa fragmenta. Accidit vero, vt duo Idololatræ ſtarent prope aram, in qua ſta- D bat ſtatua; & corruens, vnius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem humerum & brachiale: ſtabant enim ambo ſanctum populum ſubſannantes. Multi autem ex Gentilibus, cum vidiſſent ſignum quod factum fuerat, crediderunt: & commixti cum laicis, vna cum eis ſunt ingreſſi in ſanctam eccleſiam nomine Irenem. Fuit autem illo die magnum gaudium inter Chriſtianos tribus de cauſis: primum quidem, quod ſacrum recepiſſent ſacerdotem, quodq. ea feciſſet quæ deſiderabant: ſecundo, quod contriti eſſent dij Gentium, & facti eſſent tamquam puluis, qui diſpergitur ab aura æſtiua: quinetiam ſimiliter atque ipſi, confracti ſunt qui confidebant in eis. Tertio autem & maxime, quod conſeruatæ ſunt animæ quæ errabant, & acceſſerunt gregi Chriſti. Cum eos vero obſignaſſet Epiſcopus, dimiſit in pace, iubens vt vacarent ſanctis Scripturis. Erant vero viri trigintaduo, & ſeptem mulieres. Cum duos autem alios dies fuiſſet Gazæ Ioannes Archiepi- E ſcopus, profectus eſt Cæſaream: quem Chriſtiani omnes & ſanctus Epiſcopus deduxerunt vſque ad duo milliaria.

CRVCIS VIRTVTE CORRVIT SIMVLACRVM.

Poſt decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens ſecum Conſularem, & Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Præſciuerunt vero multi ex Idololatris, & exierunt e ciuitate, alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates: erant vero hi complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes qui fugerant, annotauit, quem diximus, Cynegius. Die autem ſequenti, accerſitis ciuibus, præſentibus Duce & Conſulari, aperuit eis litteras Imperatoris, quæ iubebant vt euerterẽtur ſimulacra & delubra, & igni traderentur. Cum primum vero id audiuiſſent Idololatræ, eiularunt magna voce: adeo vt id ægre tulerint magiſtratus: & in eos cum minis emiſerunt milites, qui eos virgis & clauis verberabant. Chriſtiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magiſtratus proſequebantur.

CYNEGII ADVENTVS GAZAM.

TEMPLA DEORVM GAZAE.

Statim vero ijdem cum magiſtratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate ſimulacrorum publica templa octo, nempe Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proſerpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion, ſeu Sacerdotum, & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dicebant Critæ generis Iouis, quod exiſtimabant eſſe glorioſius omnibus templis quæ ſunt vbique. Erant autem alia quoque plurima ſimulacra in ædibus & pagis, quæ nemo poſſet numero ſubijcere. Dæmones enim cum Gazæorum animum vt ductilem apprehendiſſent, errore impleuerunt vniuerſam ciuitatem, & quæ circum circa ſita erat regionem; hoc autem eis accidit ex nimia ſimplicitate. quamobrem traducti ad ſanctam fidem, fiunt magno zelo incitati Chriſtiani. Hactenus quidem de Gazæis. A

DIRVTA MINORA TEMPLA IDOLORVM.

Iuſſi ergo milites cum Chriſtianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in ſimulacra. Et primum cum voluiſſent euertere ſimulacra & Marnium, repulſi ſunt. Illi enim idoli ſacerdotes, cum prius de eo audiuiſſent, portas interioris templi intrinſecus magnis lapidibus obſtruxerunt: & cum exportaſſent in ea quæ dicuntur adyta, quæcumque erant vaſa in templo pretioſa, quinetiam ipſa deorum ipſorum animalia illic occultauerunt, & per ipſa adyta fugerunt per alias vias: dicebantur enim ipſa adyta multas habere vias in diuerſa loca. Repulſi ergo (ſicut prius dixi) conuerſi ſunt ad alia ſimulacra; & alia quidem euerterunt, alia vero igni tradiderunt. Cum ergo rapuiſſent omnia quæ in eis erant vaſa pretioſa; ſanctus vero Porphyrius anathemati ſubieciſſet in eccleſia quemlibet ciuem Chriſtianum, qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fidelibus ciuibus aliquid accepit, niſi milites, & qui illic inuenti ſunt aduenæ.] His quidem ſimilia ex ſancto Auguſtino ſuperius diximus, eamdem prohibitionem factam in Africa, cum reſcripto Honorij Imperatoris illic etiam ſimulacra demolirentur: idq. ea de cauſa ab Epiſcopis decretum, ne ſcilicet ardore auaritiæ potius quam zelo pietatis viderentur Chriſtiani in idola inſurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri pij, & ipſe S. Porphyrius Epiſcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt autem decem dies euertentes templa ſimulacrorum. B C

DE MARNIO DIRVENDO CAPTATVR CONSILIVM.

Poſt dictos autem dies conſilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purificari, & ſanctificari ad Dei eccleſiam. et erat de ea re magna deliberatio. Tandem ſanctus Epiſcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunaſſent, & Deum de hac re precati eſſent, veſpere pergunt ad ſanctam Synaxim. Cum pergeretur autem, puer circiter ſeptem annos natus, ſtans cum matre propria, repente exclamauit dicens: Comburite intus templum vſque ad ſolum: facta ſunt enim in eo multa grauia ſcelera, & maxime hominum ſacrificia. Id vero hoc modo comburite: Afferte picem humidam, ſulphur, & ſeuum porcinum, & hæc tria commiſcete, & vngite portas æneas, & ignem in eas inijcite, & ſic totum templum comburetur: non poteſt enim aliter fieri. Id autem quod eſt exterius, finite cum ambitu: & poſtquam fuerit combuſtum, purgantes locum, ædificate illic ſanctam eccleſiam. Dicebat autem hoc quoque: Teſtificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego ſum qui loquor, ſed Chriſtus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Poſtquam vero audierunt, omnes admirabantur, & Deum glorificabant.] D

DE PVERO DIVINITVS AFFLATO.

Vide quomodo ex ſententia Hieremiæ, noua bella elegit Dominus. Templũ illud, cui pepercissent tot qui præceſſerunt Chriſtiani Imperatores, & non auſi attingere tot prouinciarum Præſides & magiſtratus, vixq. aliquando (vt dictũ eſt) clauſum: aduerſus quod tot ſanctiſſimi Epiſcopi atque martyres, & vſque adeo ipſe S. Hilarion apud Gazã agens præualere minime valuiſſent: ecce ad maiorem Chriſti gloriã, infanti annuenti, atque demum puerulo edocenti, de ſuperbo dæmone reſeruata eſt victoria atque triũphus. Etenim infantulo Theodoſio, antequam ſciret vocare patrem, datum eſt annuere de templorum & idolorũ demolitione oblato ſibi libello ſupplici; puerulus vero ſeptennis de conflagratione Marnij diuino afflatus Spiritu ſententiam profert: vt plane acciderit impleri diuinum illud oraculum [a]: Ex ore infantiũ & lactentium Deus perfeciſti laudẽ tuam.] Sed poſt hæc Marcus: E

PER PVEROS DEVS MAXIMA OPERATVS.

a Pſal. 8.

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures ſancti Epiſcopi: & cum manus ſuas ad cælum extendiſſet, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater ſancte, quoniam [b] abſcondiſti hæc a doctis & ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Iuſſit autem puer ſuam quoque matrem, poſtquam dimiſſa eſſet Eccleſia, inueniri in Epiſcopi ædibus. Separato itaque

b Matth. 11.

A puero, dixit Epiſcopus mulieri: Adiuro te per Filiũ Dei viui, vt dicas, an ſuggeſtione tua, aut alicuius alterius, te ſciente, filius tuus illa eſt locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier autem cùm hæc audiuiſſet, dixit: Trado me ipſam terribili & tremendo Chriſti tribunali, ſi vnquam præſciui aliquid ex his quæ filius meus hodie eſt locutus. Sed ſi videtur tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæſtionem. Quod ſi dixit alicuius ſuggeſtione, metu confitebitur. Sin vero nihil aliud dicet; eſt euidens, quod a Spiritu ſancto fuit inſpiratus. Cum hoc audiſſet Epiſcopus, quod dixerat mulier, & laudauiſſet; iuſſit eam paululum ſecedere, & introduci puerum. Cumq. adductus eſſet puer, dixit ei: Quis tibi ſuggeſſit, vt loquereris in eccleſia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem tacebat. Iuſſit vero ſanctiſſimus Epiſcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc, vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi
B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem ſtabat mutus, nihil loquens. Tunc nos, qui eramus circa ipſum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.

HABETVR QVAESTIO DE PVERO FATIDICO.

Tandem poſtquam omnes ceſſaſſent; os ſuum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vrite templum, quod eſt intus, vſque ad ſolum: multa enim grauia in eo facta ſunt, & maxime hominum ſacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picem humidam, & ſulphur, & ſeuum ſuillum, & miſcete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immittite, & ſic templum comburetur: alias enim non poteſt fieri. Quod eſt exterius autem, ſinite cum ambitu: & poſtquam fuerit combuſtum, expurgato loco, ſtatuite illic ſanctam eccleſiam. Teſtificor enim vobis coram Deo, non poſſe aliter fieri. Non enim ſum ego qui loquor, ſed qui eſt in me Chriſtus. Admiratus eſt autem ſanctiſſimus Epiſcopus Porphyrius, & omnes qui cum eo erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quod partite & di-
C ſtincte eſſet locutus. Accerſita vero matre, eam interrogauit, an ipſa, aut filius eius ſciret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque ſe, neque filium eius ſcire Græce. Cum hoc rurſus audiſſet ſanctiſſimus Epiſcopus, rurſus laudauit Dominum: & afferens tria numiſmata, ea dedit mulieri. Puer autem cum vidiſſet numiſmata in manu matris ſuæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vendas donum Chriſti. Rurſus autem cum id audiuiſſemus, ſumme mirati ſumus. Mulier autem reddidit tria numiſmata, dicens Epiſcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo. Sanctus vero Epiſcopus eos dimiſit in pace.

PVER MAIORI MIRACVLO GRAECE LOQVITVR.

Mane vero congregatis religioſis clericis, & Chriſti amante populo, & præterea admirabili quoque Cynegio, & magiſtratibus, dixit eis, quomodo locutus eſt puer de Marnio. Cum autem audiuiſſent, mirati ſunt, & communi conſenſu dixerunt, vt ſicut dixerat puer,
D ſic combureretur. Allata ergo pice humida, & ſulphure, & ſeuo ſuillo, & his tribus mixtis, vnxerunt portas interiores, & fuſis precibus ignem admouerunt, & ſtatim vniuerſum templum illud arripuit, & fuit exuſtum. Quotquot autem milites & hoſpites poterant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, ſeu aurum, ſeu argentum, aut ferrum, aut plumbum. Erat vero illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderant combuſtioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Chriſtianus, in occulto vero erat Idololatra. Hic ergo eum intereſſet, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat a militibus, diſſecabatur: & ſub prætextu quod curaret vt ſeruarent ordines, flagellis crudeliter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod ſpolium. Cum hæc fierent, & ab igne corrupti eſſent parietes, repente lignum ardens cecidit in Tribunum, & ei duplicem attert mortem: perfracto enim capite eius, vſſit reliquum corpus. et ſtatim Fide-
E les milites, & Chriſtianus populus, ſcientes eum eſſe propenſum ad ſimulacra, Deum glorificarunt, & dixerunt illum pſalmum, qui incipit [a]: Quid gloriaris in malitia potens iniquitate? Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta feciſti dolum: & quæ deinceps ſequuntur in pſalmo. Dies vero plurimos perpetuo arſit templum.

COMBVRITVR MARNIVM.

QVIO PASSVS TRIBVNVS IDOLOLATRA.

a Pſal. 51.

Poſtea autem facta eſt domorum perſecutio: erant enim multa ſimulacra in plurimis atrijs: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præſtigijs & incantationibus, quos quidem dicebant ſacros, ex quibus ſua faciebant myſteria & alia nefaria Idololatræ. Ipſi quoque eadem paſſi ſunt, quæ dij ſui. Accurrebant autem multi ad ſanctam fidem, alij quidem metu, alij vero condemnantes priorem ſuam viuendi rationem. Omnibus vero portas aperiebat ſancta Eccleſia: meminerat enim ſacræ Scripturæ, quæ dicit [b]: Pulſanti aperietur; & qui quærit, inuenit. & rurſum [c]: Siue prætextu, ſiue veritate Chriſtus annunciétur.

GENTILES PLVRES CONVERSI AD FIDEM.

b Matth. 7.

c Philip. 1.

cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus ſancto Epiſcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum; ſed eos, qui bono propoſito. Sanctus vero Epiſcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ caſu & calamitate accidunt hominibus, &c.] docuit enim pluribus, accidere ſæpe vt homines ex inflictis a Deo flagellis reſipiſcant. At poſt hæc Marcus: Acceſſerunt ergo illo anno gregi Chriſti circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmenti accipiebant ſingulis annis res Chriſtianorum. A

DE ECCLESIA CONDENDA CONSVLITVR.

Marnio autem omnino exuſto, & ordinata ciuitate, ſtatuit beatus Epiſcopus cum religioſo clero & Chriſti amante populo ſanctam eccleſiam condere in loco exuſto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Conſtantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias a religioſiſſima Imperatrice Eudoxia. Dimiſſis ergo magiſtrianibus & Chriſti amante populo, retinuit partem auxilij, ne fieret aliqua nouitas poſt eorum exitum: non propter hoc autem ſolum, ſed etiam vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ ſanctæ eccleſiæ. B

MARNION QVALE.

Quidam autem conſulebant, vt ædificaretur, ſicut poſitum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus ſe inuicem interius ſubeuntibus; eius vero medium erat ad emittendos vapores conſtitutum, Septemtrionaleq. & extenſum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant ſimulacra apta ad exceranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatris. In hac ergo forma & poſitura dicebant quidam ædificandam eſſe ſanctam eccleſiam: alij vero contradicebant, dicentes ipſam quoque positurę memoriam eſſe delendam. Qui autem hoc dicebant, perſuadebant omnibus, vt qui recte dixiſſent. Dixit vero ſanctiſſimus Epiſcopus: Hoc quoque relinquemus conſilio.

FORMA ECCLESIAE CONSTRVENDAE.

Interim autem dum purgaretur locus, venit Magiſtrianus epiſtolas afferens Imperatorias ſemper memorandæ Eudoxiæ. Continebant vero litteræ ſalutationem, & precum petitionem pro ſuo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras deſcripta forma ſanctæ eccleſiæ in figurā Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, vt conuenienter dictæ figuræ ſancta conderetur eccleſia. Lætatus eſt autem ſanctus Porphyrius, cum legiſſet & vidiſſet formam deſcriptam. ſciebat enim hoc quoque factū fuiſſe ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit [a]: Cor Regis in manu Dei. Continebant aurem litteræ, pretioſas quoque columnas eſſe mittendas, & marmora. Eiecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta tudera marmorum Marnij, quæ dicebant eſſe ſacra, & in loco inacceſſo maxime mulieribus, ea cenſuit ſanctus Epiſcopus incruſtari in platea ante templum, vt conculcarentur non ſolum a viris, ſed etiam a feminis, canibus, & porcis, & beſtijs. Hoc vero Idololatris fuit magis moleſtum, quam templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex ijs, maxime autem mulieres, vſque ad hodiernum diem marmora non aſcendunt. C

a Prouer. 21. D

SOLEMNIS APPARATVS AD ECCLESIAM CONSTRVENDAM

Breui autem poſt tempore, indicit ieiunium vno die: & cum dimiſſæ fuiſſent preces matutinæ, iuſſit prius Epiſcopus quemlibet virum Chriſti amantem afferre ligones & raſtra & alia huiuſmodi inſtrumenta. Hoc vero veſpere prius edixerat, vt omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum eſt. Congregato autem populo cum dictis inſtrumentis in ſancta eccleſia, quæ appellabatur Irene, iuſſit omnes pſallentes ſimul proficiſci in Marnium, quod olim fuerat. Ipſe vero ſequebatur portans ſanctum Euangelium, & circa ſe habens pium clerum, re vera imitans Chriſtum cum diſcipulis. Præcedebat autem populum ſemper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtriſque vero partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. Euntes autem pſallebant, & in verſiculorum pſalmi interciſione dicebant, Alleluia. Erat autem pſalmus, quem dicebant [b]: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro, &c. vſque ad finem. Dicebant alios quoque pſalmos, donec ingreſſi ſunt in Marnium. Hortatus eſt autem ſanctus Porphyrius Epiſcopus Ruffinum quemdam architectum Antiochenum, virum fidelem & ſcientem, per quem etiam fuit perfectum totum ædificium. Is accepto gypſo deſignauit poſituram ſanctæ eccleſiæ conuenientem formæ quæ miſſa fuerat in primis a pia Auguſta Eudoxia. Cumque precatus eſſet ſanctiſſimus Epiſcopus, & genua flexiſſet, iuſſit populum ſodere. Starim autem omnes vno animo & eadem alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat vero videre differentiam inter virum & mulierem, aut ſenem aut puerum: ſed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeo vt paucis diebus fuerint

PROCESSIONIS ORDO.

E

b Pſal. 94.

A fuerint & omnia loca effoſſa, & terra egeſta. Prius itaque præparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, a parte Orientali ciuitatis, & alia materia: Sanctus rurſus congregato Chriſti amante populo, multiſq. precibus & pſalmodijs dictis in loco, ipſe primus ſe ſuccingens, cœpit portare lapides, & iacere fundamenta: deinde pij quoque clerici, & omnes laici lætantes, & magna voce pſallentes, adeo vt audirentur a tribus milliarijs a ciuitate. Factum eſt autem illo die magnum miraculum] nempe de tribus pueris in puteum delapſis, ſed Dei ope ſeruatis, ſignoq. Crucis diuinitus impreſſis. Subdit vero hæc auctor de Eudoxia: Anno autem ſequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ vero vocabantur Caroſtiæ: quæ quidem ſunt in ſancta eccleſia lucentes tamquam ſmaragdi, &c.] ſubdit de ædificatione ipſius eccleſiæ ad quinquennium B propagata. Reliqua vero quæ contigerunt anno ſequenti, ſuo loco reddituri ſumus, obſeruatione quidem digniſſima.

RITVS CONSTRVENDAE ECCLESIAE.

Ecce tandem confractus eſt [a] Bel, contritus eſt Nabo: confractum, inquam, eſt idolum Marna, Marniumq. proſtratum; quod fieri per Hilarionem optauit clariſſima illa Ariſtenera Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cum eum ſic inuocabat, dicens [b]: Ingrediatur ſeruus Dei Gazam, & Marnas corruat.] Qui ergo quondam (vt ſanctus Hieronymus [c] ait) ſub Theodoſio lugebat incluſus, euerſionem templi iugiter pertimeſcens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Chriſti Domini maiorem gloriam factum eſt, quod idem ſanctus Hieronymus ait in commentarijs in Iſaiam [d]: Hoc noſtris temporibus videmus eſſe completum: Serapium Alexandriæ, & Marnæ templum Gazæ in eccleſias Domini ſurrexerunt.] hæc ipſe.

DE STRATO MARNIO VICTORIA.

a Iſai. 46.
b Hieron. in Vit. S. Hilarionis.
c Hieron. epiſt. 7.
d Hieron. in Iſai. lib. 7.

C Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, idem ſedulo curauit apud Imperatorem, vt quæ in Phœnicia eſſent reſidua idolorum culturæ, penitus tollerentur. Teſtatur id quidem Theodoretus his verbis [e]: Porro cum certior factus Ioannes eſſet, Phœniciam etiamnũ ad nefaria dæmonum myſteria celebranda cæco furore ferri: monachos diuino pietatis ſtudio inflammatos in vnum cogit, eoſq. cum edictis Imperatoris ad ſimulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum miniſtris, qui iſta deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompſit ærario; ſed feminas tum diuitijs circumfluentes, tum fide præclare inſtructas induxit, vti ſumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi ſoleat) affatim & liberaliter ſuppeditarent. Itaque reliqua dæmonũ delubra hoc pacto ſolo æquanda curauit.] hactenus Theodoretus, Verum ipſe, quæ poſtea ſecuta ſunt, reticuit, aut fortaſſe ignorauit, nempe Gentiles Phœ- D nices morum ſuorum tenaciſſimos cultores (quippe qui ipſorum cultum in diuerſas Orbis prouincias propagaſſe gloriarentur) moleſtiſſime ferentes templorum ſuorum ſe paſſos eſſe iacturam, in ipſos monachos impetum feciſſe: quod quidem teſtificatione eiuſdem S. Ioannis Chryſoſtomi liquet; qui & ait, ex eis quamplures occiſos eſſe, alios vero nonnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc poſt bienniũ, cum ipſe Ioannes Chryſoſtomus in Armenia exularet: vnde ſcribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet [f]:

e Theodor. lib. 5. cap. 29.
TEMPLA IDOLORVM IN PHOENICIA DESTRVVNTVR.
f Chryſoſt. epiſt. 126.

Phœniciæ mala rurſum exarſiſſe, ac Gentilium furorem auctum eſſe, accepi: compluresq. monachos partim vulneribus affectos eſſe, partim etiam mortem obijſſe. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, vt quamcelerrime te ad iter accingas, atque in acie ſtes. Certum enim habeo, fore, vt ſi preces, lenitatem, & manſuetudinem, & tolerantiam, & patientiam, eamq. quam ſoles animi fortitudinem adhibueris; vel aſpectu ſolo aduerſa- E rios in fugam conijcias, ipſorumq. furorem extinguas; atque eorum qui noſtras partes tuentur, animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur: polliceturq. ad finem epiſtolæ, ſe ad ipſum miſſurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquijs ſanctorum ſine cura eſto. Confeſtim enim ad religioſiſſimum meum presbyterum Terentium, itemq. ad dominum meum religionis laude præſtantem Treium Arabiſſi Epiſcopum ſcripſi. Nã ipſe & multas & minime dubias habet, quas paucis diebus in Phœniciam ad te mittemus. Quare da operam, ne officio tuo vlla ex parte deſis: nam quæ noſtri muneris ſunt, quanta cum promptitudine animi præſtemus, vides.] hæc ipſe. At non deerant in Phœnicia martyres: ſed dictum eſt ſuperius, Gentiles tempore Iuliani, omnia quæ in Phœnicia erant Chriſtianæ religionis monumenta, demolitos eſſe. Magnam in reliquijs ſanctorum martyrum Ruffinus iſte fiduciam collocauit: etenim illos in ſuis reliquijs quaſi rediuiuos Chriſtianæ militiæ duces ſibi adſciuit ad deſtruenda quæ

MONACHI A GENTILIBVS MALE HABITI.
IOANNIS CHRYSOST. ZELVS IN IDOLA.

reliqua erant in Phœnicia idololatriæ veſtigia. Quod & aſſecutum eſſe vna cum alijs, qui A
ſuperfuerunt a cæde, monachis, certum illud eſt argumentum, quod de Phœnicum ido-
lolatria nulla penitus poſthac mentio reliqua habeatur. Extat eiuſdem S. Ioannis Chry-
ſoſtomi ad ipſos monachos antea ab eo miſſos, ſed ita poſtea perſecutione exagitatos, inſi-
a Chryſoſt. epiſt. 123. gnis epiſtola [a], quam breuitatis cauſa prætermittimus recenſere: miſit & ad eos roboran-
dos, non ſolum quem diximus, Ruffinum presbyterum, ſed ex Armenia, vbi agebat, Ioan-
nem item presbyterum. Quam autem ſolicite, quantoq. zelo pietatis iſtud ipſum nego-
tium ipſe Chryſoſtomus curarit, dictæ ab ipſo ad eos tunc ſcriptæ epiſtolæ declarant.

TEMPLA IN PHOENICIA DIRVTA QVAE.

Equidem quod ſemel ipſe, de quo egimus, S. Porphyrius Gazenſis Epiſcopus viam a-
peruiſſet ad egregia idolorum delubra ſternenda; pari æmulatione incitatos fuiſſe Phœni-
ciæ Epiſcopos, vt id ipſum ab Arcadio poſtularint, obtinuerintq. eodē patrocinante Chry-
ſoſtomo, par eſt credere. Sane quidem etſi conſtat a Conſtantino Imp. demolitum fuiſ- B
ſe quod erat ibi delubrum in monte Libano ſitum, promptuarium turpitudinum; cetera
tamen integra remanſerunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœ-
nicia magnum templum Aſtartæ; aliud inſuper ingens templum, quod Aegyptium no-
minat Lucianus; ſed & illud inſuper auguſtum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc om-
b Lucian. de Dea Syria. nia in Phœnicia temporibus Luciani [b] magna frequentia celebrata: quod autem antehac
fuerint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exædificantem Gazæ
nobilem eccleſiam redeamus.

EVDOXIA AVFERT AGRVM VIDVAE.

Felix plane, quaterq. felix ipſa, niſi ædificans manu altera, altera deſtrueret. Iam me-
moria repete, quæ ex Marco diacono nuper ſunt enarrata; nimirum abalienatam ipſam
fuiſſe ab amicitia S. Ioannis Chryſoſtomi, quod eam arguiſſet ob agrum viduæ adem-
ptum. Quonam autem modo res hæc ſe habuerit, iam enarremus: atque in primis ex C
Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem geſtam ad tempus illud referunt, cum ad-
uerſus eumdem Chryſoſtomum Synodus Conſtantinopoli cogeretur: longe enim ante
ea contigiſſe, dicta ſuperius ex eodem auctore declarant. Qui vero res Ioannis Chryſo-
c Leo Auguſt. orat. de Vita Ioan. Chryſoſt. ſtomi oratione proſecutus eſt Leo Auguſtus [c], eiuſmodi narrationem aggreditur: Theo-
gnoſtus pius ille & fidelis, erat quoque ipſe vnus ex ijs qui erant familiares Imperatori
Arcadio. Inuidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arij, apud Imperato-
rem accuſatur Theognoſtus, & iniuſta bonorum publicatione cum relegatione damnatur,
ſimul cum vxore & liberis: & vt paucis abſoluam, priuſquam perueniſſet ad locum, in
quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migrauit ad Deum. Huius vxor reuerſa ac-
cedit ad diuinum virum, & de ſe omnia docuit. Hic autem miſericors, & Chriſti imita-
tor, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchre D
quidem conſolatur; & quæ par erat, ei ſuadet. Rurſum vero conſiderat, quemadmodum
viduæ ſua reſtituantur.

EVDOXIA THEOGNOSTI RELICTAE VINEAM ABSTVLIT.

Cum is autem de eo eſſet ſolicitus, aliud malum excitauit malignus aduerſus mulie-
rem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egreſſa erat ex vr-
be: & neſcio quomodo prius ingreſſa fuit in vineam viduæ, & ſua manu exectum botrum
comedit. Deinde docetur, vineam eſſe alterius. Inducunt legis quod eſt in rebus huiuſmo-
di auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, ſi quid tale contigerit, & domino aliquod
pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iuſſu Imperatricis refertur vinea in numerum
ſuburbanorum ſuorū. Hoc autem non temere & ſimpliciter iubebat: ſed duo hæc meditata:
vnum quidem, propterea quod iraſceretur viduæ, vt eam magis affligeret: alterum vero,
& cuius maiori ſtudio mouebatur, vt acciperet occaſionem vexandi Pontificis, cogitante E
illa, fore vt reſiſteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita
ſe habebat. Pontifex autem quomodo? ſuadebat, ſupplicabat, vt decebat eius philoſo-
phiam. Quid illa contra? ea dabat reſponſa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis
auxilium, & quæuis alia, quæ ex aduerſo obijciebat vana phantaſia ſuæ arrogantiæ.

CHRYSOSTOMVS AGIT IN EVDOXIAM PRO VINEA VIDVAE.

Rurſus ergo temperat medicus medicamenta ſalutis: quod enim laborabat, curari non
poterat. Alia eſt prætereа ſpecies curationis, ſoluens cauſas, per quas videbatur id quod
male erat affectum, laborare grauius; ſoluens iniuſtos prætextus, nempe quod hæc lex
quidem lata eſſet ab Imperatoribus, ſed qui forte erant a fide alieni: Tu autem ès (aiebat)
lex, & tibi obtigit vt imperes, & tibi eſt conſcientia quæ cogit, & quæ rem optime no-
uit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Iezabel, & quæ de Na-
buthe ſcripta ſunt in veteri Teſtamento. Hæc ſapientis medici, quæ perpetuo adhibebat;

medica-

A medicamenta, male affectam feminam magis inflammabant; adeo vt nec medicum qui-
dem admitteret, immo vero repelleret, & quam nefarie conceptam celabat bilem, aper-
te in lucem proderet. Sic quidem repellitur medicus. Quid vero quæ deinceps ſequun-
tur? Aderat dies feſtus & celebris Crucis in altum elationis, & iuſſerat Pontifex vt portæ
eccleſiæ clauderentur ſoli Imperatrici. Ecce ergo primus Imperator ingreditur, & fide-
liſſimi populi vniuerſa multitudo cum eo & circa ipſum. Cum autem cœpiſſet ſanctus de
more concionari, vis ſanctiſſimi quæ eum illuminaret Spiritus reddidit elegantiorem ver-
borum pulchritudinem, cum eoq. loquebatur. Et quid opus eſt dicere, ad quantam ad-
mirationem veniens multitudo applauſit exultationibus ſacræ dilectionis?

Cum hæc autem fierent intra templum: ecce etiam Imperatrix cum reliquo, qui eam ſti-
pabat, comitatu. Et alijs quidem omnibus ingreſſum ſeruabant oſtiarij liberum; ipſam
EVDOXIA PROHIBETVR AB INGRESSV ECCLESIAE.
B vero prohibebant. Ira adhuc inconſideratam poſſidebat Imperatricem. Mitto dice-
re, quantum in diuinum Pontificem (idem autem eſt dicere in Deum) contumelijs in-
uecta eſt & infremuit. Deinde cogitabat quidam ex ijs qui cum ipſa erant, & tentat por-
tam gladio percutere: eius autem manus ſtatim areſcit. Timet ergo Imperatrix, & ſtatim
reuertitur. Ille autem, cuius manus exaruerat, accedit ad ſanctum, pœnitentia ductus, &
ſupplicans ſtatim curatur, & Deus per ſeruum ſuum magnificatur & glorificatur.] hæc de
his Leo Imperator, ipſiq. tradunt conſentientia ceteri: quæ quidem ante aduentum Palæ-
ſtinorum Epiſcoporum Ioannis atque Porphyrij accidiſſe monſtrauimus. Verum antehac
quid huic ſimile præceſſerit, idem auctor docet his verbis[a]:
a Leo Auguſt. in vita Chryſoſt.

Deinde Paulacij in Aegypto Præſidis ſequitur a quadam vidua apud Imperatorem ac-
cuſatio. Largiamur vero nonnihil narrationi. Continebat autem accuſatio, quod debi-
IOANNES CHRYSOSTOMVS CAVSAM AGIT VIDVAE ALEXANDRINAE.
C tor eſſet circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec prius eum remiſit,
quam ab eo exegiſſet quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accuſatrici ſo-
lum trigintaſex aureos nummos. Quid ergo facit, quæ accuſabat mulier? Confugit ad
communem defenſorem. Ille vero producendum curauit eum qui accuſabatur, & ab eo
exigebat id quod reliquum erat debiti. Hoc quoque reſciuit Imperatrix: quæ ſignificauit
Pontifici, vt eum dimitteret, cum ipſa ab illo exegiſſet pecuniam. De hac re inter vtrum-
que vehemens exoritur contentio; & poſtremo res eo deducitur, vt per impudentiam pro-
cedatur aduerſus ſanctum. Mittit enim duos Centuriones cum ſuis cohortibus, vt eum
qui accuſabatur, a ſancti manibus abſtraherent. Hæc auara mens Imperatricis.] Hic ve-
lim, lector, conſideres Epiſcopum omnium miſerabilium perſonarum eſſe iudicem com-
petentem, ſuiq. iuris eſſe male ab alio iudicata reſcindere, etiam ſi Princeps eſſet, qui
D iniuſtam ſententiam protuliſſet. Vides inſuper Epiſcopos carcerem penes ſe habere, in
quem detrudant, qui iniuſte miſerabilium bona detinent. Vides (inquam) Ioannem iu-
re agere aduerſus viduæ debitorem, eumdemq. carceri mancipare, nec velle dimittere.
Sed licet adhibita vi turpiter per Centuriones abſtractum, vindex Deus haud fuit inul-
tum, neque paſſus eſt in hoc conflictu Epiſcopum poſteriores referre. Nam quid poſt hæc
accidit? Audi rem quidem admirandam, tum ab eodem auctore, tum ab alijs enarratam,
cunctiſq. certa fide patentem: Accidiſſe nimirum, vt Centuriones, qui conati erant vi ab-
ſtrahere creditorem, abſterriti fuerint horribilis aſpectu Angeli, romphæa dire minantis.
Sicq. perterrefactos, rediſſe ad Imperatricem: illam vero reliquum perſoluiſſe pecuniæ.
Addunt[b] alij, viduam hanc Alexandrinam fuiſſe, nominatam Callitropen; Paulacium
b Apud Metaph. in vita Chryſoſt.
vero Ducem fuiſſe Auguſtalem in Aegypto, quem vidua, iam abſoluta illius magiſtratus
E functione, Conſtantinopoli apud Præfectum Prætorio conuenerat: ſed illo contemnente
ius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua queſta fuerat, eam ratione pœnæ mulctam irro-
gaſſe librarum centum; viduam vero, datis illi tantum trigintaſex nummis, abire iuſſiſ-
ſe. Addit auctor, excuſaſſe ſe Chryſoſtomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc
miſſo; ſe id minime agere, vt Imperatricis maieſtatem contemneret, ſed tum vt viduæ
omni deſtitutæ præſidio, ex diuinarum legum præſcripto præſto eſſet, tum etiam vt animæ
ipſius Auguſtæ bene conſuleret; quod præcipuum eſſet Epiſcopalis dignitatis officium,
curæ proſpicere animarum. Certe quidem non noſtri dumtaxat, ſed & externi Eudo-
xiam auaritiæ infamant: Zoſimus enim hæc de ipſa ait[c]: Coniunx Arcadij Eudoxia ſu-
c Zoſim. lib. 5.
per ſexum arrogans, & inſatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium ſibi mu-
liercularum, quæ maxime huic imperabant, vndique addicta, vitam omnibus acerbam
reddebat; adeo quidem, vt modeſtis hominibus morte nihil eſſet optabilius.] hæc ipſe.

Cuius

Cnius quidem rei cum recenſiti ſuperius caſus fidem faciant; demonſtrant id ipſum expreſ- A
ſius, quæ modo dicturi ſumus.

a Theodoritus. a Leo Imp. de Vita Chryſoſtom.

THEODORICVS PATRICIVS ILLVDIT AVARITIAE EVDOXIAE.

b Act. 10.

Theodoricus a ille (inquit Leo a Auguſtus) qui tunc erat Patricius, cum eſſet ditiſſimus, ab Imperatrice appetitur inſidijs. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem portum, & ſeruatur quidem ab ijs, quæ ei parabantur, inſidijs: ſeruatur autem meliori quoque, & permanente ſalute, modo alio: Diſperſit, dedit omnia pauperibus. Quomodo? Magiſtri nempe Ioannis conſilijs & ſuaſionibus. Qua ex re quid lucratur? Theſaurum cæleſtem; cum eſſet ei perſuaſum, Cornelij b eleemoſynæ, eius quoque eſſe exæquandam eleemoſynam. Hæc cum reſciuiſſet Imperatrix, non potuit amplius contineri. Impudentiam autem illam & temeritatem ſuam abſque ullo rubore ſancto indicat: cum namque bona Patricij lucratum eſſe, nugabatur & obijciebat: eius enim, qui erat mundus, propter benignitatem admonitio, erat Eudoxiæ inquinatæ ſordida exiſtimatio.] hæc ipſe: ſed alij B eadem c pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium ante conceptum Eudoxiæ acceſſiſſe aduerſus Ioannem, omnes affirmant.

c Metaphr. in Vita Chryſoſt.

DISSIDIA INTER SEVERIANVM ET IOANNEM ORTA.

d Socr. lib. 6. c. 10.

Quæ autem ſubſecuta eſt diſſenſio Ioannis Chryſoſtomi cum Seueriano Gabalenſi in Syria Epiſcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno poſt natum Theodoſium, Eudoxiæ animum haud mediocriter exacerbauit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, licet Socrates d narret, haud tamen ipſa in omnibus inuenta ſunt conſentientia veritati. ait igitur ipſe: Cum inſolens Serapionis faſtidium & arrogantiam nemo ferre poſſet (*erat hic diaconus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ*) Ioannis namque Epiſcopi fretus gratia, adeo magnos animos ſumpſit, vt extra modum omnes contumelioſe inſectaretur: ob eam cauſam odium contra Epiſcopum inflammatum magis magiſq. exarſit. Quinetiam cum Seuerianus quodam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Epiſcopo de- C bitum illi non tribuit, neque ei aſſurrexit: vnde Seueriani præſentiam ſe parui facere declarauit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo vero etiam in eum vehementer vociferatus eſt, his ferme verbis: Si Serapion moriatur Chriſtianus, Chriſtus certe numquam homo factus eſt. Serapion hac arrepta occaſione, Seuerianum Ioanni aperte fecit inimicum, dum prius ſententiæ membrum ſupprimeret, nimirum, Si Serapion moriatur Chriſtianus: poſterius, nempe, Chriſtus certe numquam homo factus eſt, Seuerianum dixiſſe affirmaret. Itaque ſui loci atque ordinis homines teſtes adducit, illud a Seueriano dictum eſſe. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum a ciuitate exigit. De quibus rebus Eudoxia Auguſta certior facta, & Ioannem incuſat, & Seuerianum Chalcedone Bithyniæ propere accerſendum curat.

CONCORDIA INITA INTER IOANNEM ET SEVERIANVM.

e Niceph. lib. 13. c. 9.

Ille quamprimum redit; Ioannes ſe ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt D cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Imperatrix Eudoxia in eccleſia, quæ Apoſtolorum nomine nuncupata eſt, filium ſuum Theodoſium iam tum Imperij ſtatum, quamquam admodum adoleſcens erat, proſpere & feliciter gubernantem, ad genua Ioannis abiecit, & ſancte illum obteſtata eſt: vix adduci poterat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Illa quidem ſic Socrates: niſi male ita ea vertit interpres. Nicephorus e vero ex emendatiori fortaſſe codice felicius veritatem aſſecutus, ita habet: Eudoxia Theodoſium infantem, quem Ioannes per baptiſmum ſibi filium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumq. deprecans & adiurans, vix tandem perſuaſit, &c.] Subdit his vero Socrates: Verumtamen etſi hoc pacto amicitia inter eos ſpecie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduerſus alterum exulceratum retinuerunt. Cauſa vera itaque cur Ioannes Seueriano ſuccenſeret, E eius generis fuit.] hucuſque Socrates: eadem quoque Sozomenus f atque alij.

f Soz. lib. 8. c. 10.

POPVLVS CONCITATVS IN SEVERIANVM.

g Chryſoſt. homil. de recip. Seuer.

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorſus erga Seuerianum reconciliatum affirmet; cum ex homilijs ob concordiam inter vtrumque initam tunc publice in eccleſia dictis, conſtet inter eos pacem firmiter conſolidatam? Extant enim duæ eius argumenti orationes apud ipſum Ioannem Chryſoſtomum: prior, qua Ioannes ſtuduit in Eccleſiam ipſum recipere Seuerianum, eidemq. pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipſe in eum indigno animo eſſet, vt populum nonnihil in ipſum infenſum, emolliendo, delinire, glutinoq. pacis vnire, omni adhibito ſtudio laborarit: in qua hæc poſt alia plura inculcata de pace: g Multa (inquit) dudū triſtia geſta ſunt in Eccleſia. Deum confiteor, ſed non laudo perturbationes, ſeditiones non amplector. Sed omittamus hæc. Definite, conquieſcite, cohibete animos, refrenate iracundiā. Sufficit iam quod laborauit Eccleſia, finis fit, delinat.

A deſinat turbatio: hoc enim & Deo placitum, & pijſſimo Principi acceptū eſt. Oportet enim
& Regibus obedire, maxime cum & ipſi obtemperent Eccleſiaſticis legibus. Dicit Apoſto-
lus [a]: Principibus & poteſtatibus ſubditi eſtote: Quãto magis Principi religioſo, & pro Ec- [a] Tit. 3.
cleſia laboranti? Si ergo præparaui animos veſtros ad ſuſcipiendam legationem meam, re-
cipite fratrem noſtrum Seuerianum Epiſcopum.] hæc ipſe, quibus videas populum potius
quam Ioannem ipſum aduerſus Seuerianum commotum fuiſſe; quem ſequeſter pacis acce-
dẽs placare ſtuduit. Adeo enim populus ille paſtoris ſui tenebatur vinculis amoris aſtrictus,
vt vel leuiter tangi, haud æquo animo pati poſſet, ſed quam maxime commoueretur, & im-
placabilis omnino perſiſteret, niſi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porro ita ſuadẽte Chry-
ſoſtomo, populum perſuaſum, acclamaſſe tunc pacifica atque fauſta, quibus ſe aſſenſum
præbere ſignificaret, quæ mox Chryſoſtomus ſubdit, oſtendunt: Habeo (inquit) gratiam,
B quòd ſermonem meum laudibus proſecuti eſtis: dediſtis mihi fructus obedientiæ: nunc me
ſemen bonum gratulor ſeminaſſe: ecce enim ſtatim frumenti manipulos colligam. Retri-
buat vobis Dominus præmium benignitatis, & obediẽtiæ mercedem. Nunc enim verã ho-
ſtiam pacis obtuliſtis Deo: quia nemo turbatus eſt, audito hoc nomine, ſed cum charita-
te ſuſcepiſtis; ſimul vt ſermone locuti ſumus, omnem ex animo fugaſtis iracundiam, &c.]

Sic igitur conciliato populo cum Seueriano, die ſequenti ipſe Seuerianus ad eumdem
populum de bono pacis pariter habuit eadem occaſione concionem; vbi inter alia illud SEVERIANVS CONCIONEM HABET AD POPVLVM.
præclare cum laude Ioannis eiuſdem pacis auctore [b]: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Re- [b] Apud Ioan. Chryſoſt. tom. 5.
gum vel fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtriſque vnanimitatis declarentur inſignia, arti-
fex picto femineo habitu poſt tergum vtriuſque Concordiam ſtatuit brachijs ſuis vtrum-
que complectentem, indicans quod hi qui videntur corporibus ſeparati, ſententijs & vo-
C luntate conueniant: ita nunc pax Domini media aſſiſtens, & vtrumque noſtrum gremio
palpante connectens, diſcreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungentibus do-
cet: in qua ſine dubio completur ſermo propheticus, qui ait: Et erit conſilium pacificum
inter vtroſque. Et heſterno quidem die Pater noſter Euangelico pacem ſermone præfatus
eſt: hodie vero nos pacis verba exponamus. Ipſe nos heſterno die reſupinis manibus in
verbo pacis excepit; & nos hodie dilatato pectore, vlniſq. patentibus, ad Dominum pacis
cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiã reconciliata inter eos
amicitia, rubiginem tamen odij minime fuiſſe prorſus exterſam; id quidem ex parte tan-
tum Seueriani contigiſſe liquet: nam in his quæ poſt hæc aduerſus Ioannem concitatæ ſunt
turbæ, & conuocatæ ſunt Synodi, eum aduerſus Ioannem ſtetiſſe, Palladius tradit [c]. [c] Pallad. in Dialog. apud Chryſoſt. tom. 1.

Equidem magna admiratione capior, dum conſidero ipſum Ioannem Chryſoſtomũ non-
D niſi triennium in ſede agentem (hoc enim anno eius Epiſcopatus expleto triennio, quartus STVDIVM CHRYSOSTOMI ERGA SVOS.
inchoatur) adeo breui temporis ſpatio, tot tantiſq. vallatum ærumnis, atque moleſtijs cir-
cumſeptum, cui aduerſus hæreticos, aduerſuſq. Catholicos Epiſcopos, tyrannos, barbaros,
ipſamq. demũ Imperatricem Eudoxiã fuerint adeo crebra atque aſpera ineunda certami-
na: cũ tamen interea totus in officio functionis Epiſcopalis eſſet, atque perinde ac ſi ſummo
otio pacẽ coleret, creberrime conciones haberet ad populũ, quem quotidie ferme doceret.
Teſtatur quidem hæc ipſe, cum hoc eodem anno Actus Apoſtolorũ in eccleſia explicaret;
vbi inter alia [d]: Ecce enim (inquit) per gratiã Dei, & nos triennium iam habemus, nocteſq. [d] Chryſoſtom. in Act. Apoſtol. hom. 44.
& dies. Nonne per tres dies, ſæpe etiam per ſeptẽ exhortamur? Quid amplius aſſequimur,
quam quod reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etſi non foris, ſed
in corde?] et paulo poſt: Niſi quis iudicaret me ſupra modum honoris cupidum, vidiſſetis
E quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum conſciæ ſunt domicilium & ſolitudo.
Credite enim mihi: de ſalute quidẽ mea deſperaui, hoc eſt, curam prætermiſi, & res veſtras
deploraui. Non vacat mea mala deplorare, adeo totus deditus ſum vobis. Et ſi ſentio vos
obtemperantes, præ gaudio non ſentio mala mea. Et ſi video vos minus obtemperantes,
præ dolore iterum intermitto mea.] hæc & alia plura id genus Chryſoſtomus hoc ipſo (vt
vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac paſtoris imaginem.

IESV CHRISTI ANNVS	ANASTASII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
402.	5.	8.

EVoluto iam anno, nouus aperitur nouis Conſulibus, ambobus Auguſtis, Arcadio &
Honorio quintum, inchoante pariter Domini anno quadringenteſimo ſecundo, quo

CONFLICTVS ORIGENISTARVM CONSTANTINOPOLI.

recrudeſcunt odia Conſtantinopoli Origeniſtarum cauſa ſuſcepta. Meminiſſe debes, lector, A
ante annum aduerſus monachos Origeniſtas, qui confugerant Conſtantinopolim, miſſos
fuiſſe a Theophilo Epiſcopo Alexandrino & S. Epiphanio Epiſcopo Conſtantiæ in Cypro
legatos ad eos exturbandos: S. vero Ioannem Chryſoſtomum medium interceſſiſſe ſequeſtrem, vt eos in concordiam reuocaret. eaq. de cauſa litteris vltro citroq. datis, vnius
ferme anni ſpatio in his pertractandis inſumpto, cum fruſtra omnia tentata fuiſſent; qui
hactenus ab eodem Chryſoſtomo cohibiti erant monachi offerre aduerſus Theophilum
libellum Imperatori, deſperata concordia, id vehementiori ſtudio aggreſſi ſunt.

LIBELLVS AB ORIGENISTIS OFFERTVR IMP. CONTRA THEOPHILVM.

Libellum igitur monachi illi aduerſus Theophilũ dederunt Arcadio Imperatori, & quidẽ grauibus refertum criminibus, adeo vt Theophili caput in diſcrimen videretur adduci.
Creditum quidem fuit eos iſta haud abſque ſententia Ioannis tentaſſe. quamobrẽ, ea diſſipata longe lateq. fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nominẽ, Hieronymus ſub Barnabæ voce, ex Pauli [a] ſententia, ipſum ſugillauit in epiſtola [b] ad Principiã illis B
verbis ſuperius redditis, hic vero neceſſario repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo tranſgreſſus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum eſt [c]:
Putas, veniens Filius hominis fidem inueniet ſuper terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, noſtro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, *accuſationibus ſcilicet Origeniſtarum*. contra quos opes omnes parabantur:
ita vt Barnabas [d] quoque duceretur in illam ſimulationem, immo apertum parricidium,
quod non viribus, ſed voluntate commiſit.] hæc ipſe; nimirum quod (vt dictum eſt) fama
vulgatum eſſet, licet magna calumnia, libellum accuſationum aduerſus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuiſſe, impellente Chryſoſtomo. ſed cum
longe aliter res ſe haberet; quod tamen illis patrocinatus Chryſoſtomus viſus eſſet, hæc C
ſuſpicandi anſam captantibus præbuere. Ad hæc plane ſpectat, quod idem S. Hieronymus in epiſtola ad Pammachium & Marcellam ait [e]: Quid neceſſe eſt obſidere Propontidem, mutare loca, & diuerſas luſtrare regiones, & clariſſimum Pontificem Chriſti eiuſq.
diſcipulos rabido ore diſcerpere? Si vera loquimini, priſtinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde conſuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei reſiſtere non valetis? Num idcirco non eſtis vos hæretici, ſi nos quidam aſſertione veſtra crediderint peccatores? &c.]

a Galat. 2.
b Hier. epiſt. 16.
c Luc. 18.
d Galat. 2.
e Hier. epiſt. 78.

Inter hæc autem & monachos olim legatos a Theophilo miſſos dediſſe aduerſus illos
monachos Origeniſtas Imperatori libellos ipſorum criminibus plenos, auctor eſt Palladius, qui fauens (vt dictum eſt) Origeniſtis, eos calumniarum refertos fuiſſe tradit: de
ambarum enim partium libellis hæc habet [f]: Profecti dehinc monachi partis violatæ, libellos multorum verſuum ſcribunt, monachos quidem accuſantes calumniæ, Theophilo D
vero impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta
quiſque nouit. Auguſtumq. primum congreſſi, Reginam deinde adeunt in eccleſia S. Ioannis, orantes vt aduerſantium monachorum libelli contra ſe apud Præfectos vrbis examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio ſubijceretur;
tum demum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quæ ſanctis ſenioribus obiecerant, aut pœnæ talionis ſubderentur. Sic itaque Alaphius, qui modo eſt, a Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cum vero ventilaretur cauſa, reis deprehenſis inſtabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui
illos ſubornaſſet, libelloſq. calumniæ dictaſſet. Ita rationis ordo illos carceri mancipat E
vſque ad Theophili aduentum reſeruandos. Ex his alij moriuntur in cuſtodia, diutius
remorante Theophilo: alij poſt ipſius aduentum (pecunijs enim Iudicum ſeueritatem
emollierat) Proconeſſum ire in exilium iuſſi.] hactenus Palladius, qui ſubdit de aduentu Theophili Conſtantinopolim, de quo nos anno ſequenti.

f Pallad. in Dialog.

LEGATI THEOPHILI DETRVSI IN CARCEREM MALE PERIERE.

DISSIDIA INTER CHRYSOSTOMVM ET EPIPHANIVM

Hoc inſuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chryſoſtomum, atque
S. Epiphanium Epiſcopum Conſtantiæ Cypri, Conſtantinopoli interceſſerunt. Qui enim
(vt ſuo loco ſuperius dictum eſt) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de
anathemate Origenis & eius hæreſum, ſimulq. ſectatorum earum Origeniſtarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi ſe nihil profeciſſe, ſed eos Conſtantinopoli foueri cognouit; ipſe Epiphanius, qui primus omnium aduerſus Origeniſtas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, conſcenſo nauigio Conſtantinopolim ſe contulit, afferens
ſimul

A ſimul ſecum & decretum Concilij, quod collegerat in inſula Cypri. Hæc enim tum ex ſuperius recitata Theophili ad eum ſcripta epiſtola, tum ex Sozomeno [a] colliguntur. Ceterum quod inter Syrtes oratio nauigare cogatur, cum paſſim vera falſis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chryſoſtomo, vel ſtudentes Origeniſtis, vt dictum eſt, in odium Theophili, complura in Epiphanium falſa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda eſt diligentia. Nos igitur quæ ſcripta ſunt a Sozomeno recenſentes, in quibus veritas periclitetur, commonefaciemus lectorem. Ipſe enim rem ſic aggreditur enarrare: *a Sozom. lib. 8. cap. 14.*

Conſiderans Theophilus plurimum ſibi profuturum, ſi ſtudij ſui ſocium nactus eſſet Epiphanium Salaminæ in Cypro Epiſcopum, virum ea ætate ob integritatem vitæ clariſſimum: ipſum ſibi amicũ reddidit. Hunc enim cum antea reprehendiſſet, quod Deũ humana forma MVLTA IN SOZOMENO CORRIGENDA.
B præditum cenſeret: iam velut ex pœnitentia rectam ſententiam doctus, ſe cum illo conſentire ſcripſit; & aduerſus libros Origenis, qui huiuſmodi dogmatum auctor extitiſſet, calumniam inſtituit.] hæc cũ audis, lector, prouoco te ad ea quæ ſuperius dicta ſunt de calumnia, qua Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus & alij Origeniſtæ exagitarunt veteratorie nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnarent errores. Ceterum & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum eſſe aduerſus Origenem Epiphanium. Contrarium plane accidit: nam primo (quod dictum eſt) ipſe S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduerſus Origeniſtas concertare cœperunt, vltimo vero loco Theophilus. eſt enim de his querela Hieronymi [b], quod vix tandem ipſe Theophilus aduerſus eoſdem hæreticos fuerit excitatus. Sed verum illud eſt, Theophilum tandem aduerſus eos commotum, litteris ſolicitaſſe tum Epiphanium, tum Hieronymum; *b Hieron. epiſt. 70.*
C quod eiuſdem ad eos datæ litteræ [c] produnt. *c Apud Hieron. epiſt. 67. 69. 72.*

His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo ſcripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auerſatus Origenis ſcripta, libenter aſſentitur epiſtolæ Theophili: & conuocato Epiſcoporũ Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & perſcripto eorum ipſorum decreto, tum alijs, tum Conſtantinopolitano Epiſcopo ſuadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod vero poſt hæc ſubdit Sozomenus, a Theophilo coactum ea de cauſa Concilium Alexandriæ: id antea factum eſſe, litteræ [d] eiuſdem Theophili ad Epiphanium ſcriptæ declarant; ſed poſthac laboraſſe pro cogenda Synodo Conſtantinopoli, cuius cauſa ſcripſerit Epiphanio, reliquiſq. per Orientem Epiſcopis: Cum primus omnium non multo poſt (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro traijciens, in locum Conſtantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant: & precibus in ec- THEOPHILVS QVID CVM EPIPHANIO. *d Apud Hieron. epiſt. 67.*
D cleſia ibi fuſis, poſtea in ciuitatem venit.]

Addunt alij, illic ab Epiphanio ordinatum fuiſſe quemdam diaconum; quod non licebat in diœceſi non ſua facere. At cum de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuiſſe non dubites: ſed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Epiſcopi Hieroſolymorum, ſcias acceptum Ioannẽ Conſtantinopolitanum Antiſtitem; ab illo enim, non ab iſto de ordinatione diaconi controuerſia mota eſt. Etenim ab ipſo Epiphanio, neſciente Ioãne Epiſcopo Hieroſolymitano, in ſuo monaſterio Eleutheropoli in Palæſtina ſub eiuſdem Ioannis diœceſi diaconus ordinatus eſt; cuius rei cauſa idem Ioannes haud leue ei negotium faceſſiuit, cum idẽ Epiphanius S. Hieronymum (vt ſuo loco dictum eſt quarto Annalium tomo) habuit defenſorem. Quod ergo ſub diœceſi Ioannis illius factum fuit, id rerum ignari ſub Ioannis Chryſoſtomi diœceſi accidiſſe ſcripſere. Sed minime vir ſanctiſſi- EPIPHANIVS FALSO ARGVITVR ORDINASSE DIACONVM.
E mus bis in id ipſum: nec quidem veriſimilis vlla accedit cauſa, vt qui nuper e Cypro ſoluerat, neceſſitas impulerit in ſuburbio Conſtantinopolis ordinare diaconum. Faceſſat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis aſſertio, quam Sozomenus Socrate longe accuratior (vt Photius multis oſtendit) non agnouit; licet ipſe, vt ille & alij, fauerit Origeniſtis, & ſugillauerit cum alijs Epiphanium, vt cum mox iſta ſubdit:

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri proceſſione veneratus eſt: ceterum Epiphanius manifeſte præſetulit, quòd calumnijs aduerſus illum ſtructis conſenſiſſet. Nam inuitatus, vt in domibus Eccleſiaſticis diuerſaretur, non acquieuit.] hæc ipſe. Ceterum vitandi communionem Chryſoſtomi cauſa illa interceſſerat, quod ante litteris (vt dictum eſt) monitus de damnando Origene atque Origeniſtis Ioannes ab Epiphanio, minime ex cauſis ſuperius dictis acquieuiſſet; nimirum quod Origeniſtæ illi ſe paſſos eſſe calumniam conclamaſſent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres ſanctiſſimi hactenus EPIPHANIVS VITAT COMMVNICATIONEM CHRYSOSTOMI.

 ſuſce-

ſuſcepiſſent, conſultius agendum eſſet. Quæ autem ab Epiphanio Conſtantinopoli geſta fuerint, Sozomenus [a] ita ſubdit: Et quia conſortium habere cum Ioanne Epiphanius fugeret, conuocatis priuatis Epiſcopis ijs qui Conſtantinopoli morabantur, oſtendebat ea quæ aduerſus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipſis ſuum ſuffragium quoque adijcerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theotimus Scythiæ Epiſcopus Epiphanium in os perſtrinxit. Aiebat enim, nequaquam eſſe fas, eum qui iampridem eſſet mortuus, afficere contumelia: neque extra blaſphemiam eſſe, maiorum cenſuram calumniari, & quæ ab illis decreta ſunt, reprobare. Hæc vbi dixiſſet, librum quemdam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Eccleſijs vtilia eſſe demonſtrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui iſta vituperant: periculum enim eſt, ne ea ipſa damnent, de quibus hi libri conſcripti ſunt. A

a Sozom. lib. 8. c. 14.

DISCEPTATIO THEOTIMI CVM EPIPHANIO.

Porro Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium; eumq. rogabat, vt & vna eccleſia, & vna domo ſecum vteretur. Sed ille neque eadem domo vſurum eſſe, neque vna precaturum cum illo, renunciabat, niſi damnatet libros Origenis, & Dioſcorum vna cum focijs expelleret. Verum cum ille id ante cauſam in iudicio cognitam facere, iuſtum non eſſe diceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apoſtolorum communio celebranda inſtabat, Epiphanium ſubornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publice coram populo libros Origenis damnaret, & vna Dioſcorum eiuſq. ſocios, vt qui eamdem cum Origene opinionem fouerent; & interim Epiſcopum quoque ciuitatis taxaret, qui hiſce faueret. Atque hi quidem id ſtudebant: putabant enim, ſe eum hac ratione in odium populi coniecturos. Itaque poſtridie in hoc egreſſus Epiphanius, iam prope ad eccleſiam peruenerat: cum obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne miſſus (perceperat enim ea quæ pridie fuerant conſtituta) proteſtabatur eum neque æquum facere, neque quod ipſi expediret; cum quidem & ipſe in periculum venturus ſit, ſi forte tumultus aliquis in populo aut ſeditio moueatur, cuius auctor ipſe extiterit. Atque ea quidem oratione ille ab impetu iſto auerſus fuit.] hucuſque Sozomenus. B C

Sed antequam vlterius progrediatur oratio, qualis quantusve fuerit Theotimus iſte, de quo mentio facta eſt, fauiſſe Chryſoſtomo, ex eodem auctore Sozomeno [b] accipe: Eadem (inquit) memoria Tomienſium & reliquæ Scythiæ Eccleſiam gubernabat Theotimus Scytha, vir in philoſophia enutritus; quem ob virtutem admirati Hunni, Iſtri accolæ barbari, Deum Romanorum appellabant: nam ſane diuinas in eo virtutes experti fuerant. Fertur enim, quod aliquando iter per hanc barbarorum terram facienti, eadem via obuij facti ſunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius ſocijs, perinde ac iam iam eſſent perituri: ille deſcendens ab equo, orabat. Quo facto, barbari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus inſidebant, conſpectis, præterierunt. D

b Sozom. lib. 7. c. 27.

THEOTIMVS SANCTITATE CELEBRIS.

Cum autẽ crebris incurſionibus Scythas infeſtarent Hunni, quamuis natura eſſent feri, tamen ad manſuetudinem conuertit, tum conuiuijs, tum muneribus eos libenter excipiens. Qua quidem ex re vir quidam barbarus ſuſpicatus eum eſſe opulentum, dolo capere ſtatuerat. Parato igitur ad hoc laqueo ad ſcutum alligato, ſicut in hoſtes conſueuerat, illi dum colloquitur, ſublata dextera, funem immiſſurus erat, tamquam eum ad ſe & ad contribules attracturus. At vero manus in ipſo conatu eleuata, in aere remanſit: nec antea barbarus ex inuiſibilibus iſtis vinculis liberatus eſt, quam, alijs pro ipſo intercedentibus, Theotimus Deum exoraſſet. Aiunt porro quod hic in coma nutrienda (*philoſophico nempe habitu*) & philoſophiæ ſtudium, vti cœperat, proſecutus, ac tenui victu vſus ſit, ſumendiq. nutrimenti non ſemper idem, ſed in fame atque ſiti tempus determinauerit. Philoſophi enim erat, opinor, his quoque pro neceſſitate, & non pro otio locum dare.] hæc ipſe. Putamus equidem eodem ſanctiſſimo viro auctore factum, vt Hunni illi, quos S. Hieronymus Chriſto iam credidiſſe tradit, ad fidem conuerſi fuerint: etenim vt eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curaſſe, ex Sozomeno vidimus. Porro eius memoriam ex tabulis Eccleſiaſticis duodecimo Kal. Maij anniuerſaria die Catholica Eccleſia celebrat. Hæc ingerimus, vt cum tantum virum pro Ioanne Chryſoſtomo ſtetiſſe audis; intelligas, etſi non iuſtam cauſam, iuſtos ſaltem cauſæ prætextus fouiſſe Chryſoſtomum. E

THEOTIMVS PLVRES HVNNOS CONVERTIT.

Ceterum ab eius defenſoribus falſa complura aduerſus eius aduerſarios afferri, tum quæ ſuperius adducta ſunt manifeſte declarant, tum etiam quæ proxime dicturi ſumus.

Prædicant

A Prædicant enim defenſores S. Ioannis Chryſoſtomi, & qui cauſam pro Origeniſtis agunt, vno ferme ore, contendiſſe Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipſum conatum eſſe in Synodo Cypria, idq. litteris olim Ioanni ſignificaſſe, atque etiam Conſtantinopoli elaboraſſe tradunt: quod quidem quam procul a veritate abhorreat, oſtendemus ex eiuſdem Epiphanij aſſertione, ex litteris inquã ipſius a S. Hieronymo recitatis. Siquidẽ haud aliud contendiſſe ſanctiſſimum ſenem conſtat, quàm vt Origenis damnarentur errores; quos curioſi nouatores complures (vt vidimus) in Palæſtina diſſeminare cœperunt; adeo vt & Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum in eaſdem hæreſes pellexiſſent: quem vt curaret, atque ad ſaniorem mentem reſtitueret, ipſe Epiphanius ad eum epiſtolam ſcripſit, quam magna ex parte S. Hieronymus [a] in epiſtola ad Pammachium aduerſus errores eiuſdem Ioannis Hieroſolymitani contexuit; vbi declarat, magno ſtudio

EPIPHANIVS ERRORES TANTVM ORIGENIS EXPLODENDOS DICEBAT.

a Hier. epiſt. 61.

B S. Epiphanium curaſſe, vt Ioannem ipſum auocaret ab erroribus Origenis, non autem a lectione librorum eiuſdem. Quin & hæreſes ſingulas Origenis octo diſtinctas capitibus, ab Epiphanio in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenſet epiſtola: neque prætereà quicquam vltra ab eo expetiſſe, niſi vt illos damnaret errores: vt cum ita cum ſua epiſtola compellauit [b]: Præſta mihi & tibi, vt ſalueris (ſicut ſcriptum eſt [c]) a generatione peruerſa: & recede ab hæreſi Origenis, & a cunctis hæreſibus, dilectiſſime, &c.]

b Apud Hieron. dict. epiſt. 61.

c Act. 2.

Sed & Hieroſolymis eum in eccleſia poſt Ioannem idẽ Epiphanius loqueretur, hoc ipſum contendiſſe, idem tradit S. Hieronymus, nimirũ vt Origenis peruerſa dogmata damnarentur; cuius hæc recitat verba: Aequũ eſt, vt quomodo hanc hæreſim condemnamus, etiam Origenis peruerſa dogmata condemnemus.] Sed & in epiſtolis vltro citroque datis inter ipſum atque Theophilum ſimulq. Hieronymum, nihil præterea actum, niſi vt Origenis hæ-

C reſes damnarentur, ac ſimul cum eis, qui eiuſdem Origenis eoſdem conſectarentur errores. Nec aliud quidem accepit a Theophilo Epiphanius, niſi vt errores Origenis cum auctore ac ſectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbũ quidem. Nam ad ipſum [d] ſcribens de celebrando in Cypro Concilio, & litteris Conſtantinopolim mittendis, vt hoc agat, admonet, nimirum vt conſenſu omnium ipſe Origenes nominatim atque hæreſes ipſius pariter damnarentur: nec quicquam præterea in ſuis Paſchalibus Theophilus profeſſus eſt, qui non octo tantum, ſed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Caſſiodorus habet [e]: Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ Pontifex trigintaquinque ſenſus Origenis hæretica prauitate diſtortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipſe. Sed nec etiam S. Hieronymus, de iiſdem frequentius agens, de damnatione librorum omnium Origenis ſermonem aliquando miſcuit: immo ad Tranquillum ſcribens, eos abſque crimi-

d Apud Hieron. epiſt. 67.

e Caſſiod. de Diuin. lect. c. 1.

D ne legi poſſe, his verbis ſignificat [f]:

f Hier. epiſt. 76.

Quod dicis Origenis multos errore deceptos, & ſanctum filium meum Oceanum illorum inſaniæ repugnare: & doleo ſimul, & gaudeo, dum aut ſupplantati ſunt ſimplices, aut ab erudito viro errantibus ſubuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris ſententiam, vtrum ſecundum fratrem Fauſtinum penitus reſpuendus ſit, an ſecundum quoſdam legendus ex parte: Ego Origenem propter eruditionem ſic interdum legendum arbitror, quomodo Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Eccleſiaſticos ſcriptores Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemuſq. contraria, iuxta Apoſtolum dicentem [g]: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete. Ceterum qui vel in amorem eius nimium, vel in odium ſtomachi ſui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto prophetico ſubiacere [h]: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt

S. HIERONYMI REGVLA DE ORIGENIS LIBRIS LEGENDIS.

g 1. Theſſ. 5.

h Iſai. 5.

E amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinã eius praua ſuſcipienda ſunt dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, ſi quos commentarios in Scripturas ſanctas vtiles edidit, penitus reſpuendi ſunt.] Hæc eſt igitur Hieronymi ſententia, qui & ſubdit iſta ad finem: Quod ſi contentioſum inter ſe amatores eius & obtrectatores funem duxerint, vt nihil medium appetant, nec ſeruent modum, ſed totum aut probent, aut improbent: libentius piam ruſticitatem, quàm doctam blaſphemiam eligam.] idq. iure; ne probantes in omnibus Origenem, eius quiſque ſimplex neſciens, dum cibum ſe putat ſumere, venena degluiat. Ceterum vt quis libros Origenis omnino damnandos eſſe ſenſerit, neminem præter Fauſtinum inuenimus, cuius ipſe Hieronymus meminit. Verum non hæreſes tantum Origenis, ſed ipſarum auctorem Origenem habendum hæreticum, & ab Eccleſia explodendum, S. Hieronymus abſque vlla dubitatione conſentit: nam in Ruffinum poſt alia multa hæc habet [i] ex ſententia Epiphanij: Si enim propter vnum verbũ aut duo, quæ

i Hieron. adu. Ruffin. Apol. 2.

contraria fidei ſunt, multæ hæreſes abiectæ ſunt ab Eccleſia; quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruerſitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Eccleſiæ hoſtis extitit?] Sed Anaſtaſium Romanum Pontificem, alioſq. Epiſcopos Occidentis damnaſſe hæreſes Origenis cum ſectatoribus eius, S. Hieronymus haud obſcure ſignificat [a]. A

a Hieron. epiſt. 78.

Qvo capti- oſe Origeni- ſtae ob li- bris Origenis.

Iam intelligis, puto, lector, quam calumnioſe hiſtorici illi Origeniſtarum fautores, vel Ioannis cauſæ acerrimi defenſores, ad inuidiam commouendam in eorundem aduerſarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis eſſe damnatos; introducuntq. veteratorie pro libris Origenis legendis ſanctiſſimum Epiſcopum Theotimum diſputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de cauſa contentio interceſſit: cum S. Epiphanius (vt dictum eſt) in errores Origenis, eorumq. auctorem & ſectatores, non autem in omnia eius ſcripta quàm æquiſſime conclamaret; neque tunc primum, ſed plurimos ante annos ea de cauſa aduerſus eam impietatem anteſignanus in Palæſtina conflixerit. Ex his pariter errore lapſum videas Seuerum, vbi in dialogo ait [b] (quæ ſuperius recenſuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes ſe haberet. B

b Seuer. dialog. lib. 1.

Periarchon tantum lectio vetita.

Quod vero apud Anaſtaſij Papæ epiſtolam ad Ioannem Hieroſolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum reſcripto Origenis lectionem: ea vtique intelligenda eſt libri Periarchon, de quo totus eſt ille ſermo Anaſtaſij cum Ioanne; cuius operis editionem Latine redditam a Ruffino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anaſtaſius ipſe quoque proſcripſit vna cum eius auctore Ruffino. De eodem quoque Origenis Periarchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus geſtis S. Pachomij: Ipſum execratum eſſe monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periarchon per Aegypti monaſteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illuſtrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum eſt, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quaſi teſtamento Origenis errores damnatos reliquerit. His vero conſentiens ad poſtremum acceſſit de ſcriptis Origenis Gelaſij [c] Papæ cenſura, quæ ita ſe habet: Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus; reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda.] C

c Gelaſ. in Rom. Concil. c. 1. de lib. apocr. tom. 1. Concil.

Qvio Graeci antiqui patres ob Origenis lectione.

d Socrat. lib. 6. c. 12.

His quoque conſentaneam fuiſſe Græcorum Patrum ſententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiuſdem auctoris ſcripta retinerentur, teſtatur Socrates [d], cum agit de reprehenſoribus Origenis Methodio, Euſtathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de re Origeni crimen intenderent: Vnde (inquit) ſinguli ſeparatim omnibus perſpicue declararunt, ſe illa omnia omnino in eo approbare, quæ ipſi non nominatim coarguiſſent. Nam quoniam alius aliud dogma ſigillatim reprehendebat: perſpicuum eſt, ſingulos illud tacitos ſecum omnino habuiſſe pro vero, quod minime inſectati ſunt; & id ipſum re ipſa approbaſſe, quod non verbis exagitaſſent.] hæc ipſe. Sed illud perperam, dum ſugillat ſanctiſſimos viros Methodium & Euſtathium (vt prætereamus modo Apollinarem atque Theophilum) quaſi ambitioſe captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verum & illud omnino falſum, quod de Methodio his verbis ſubdit: Methodius etſi ſæpe multumq. initio in Origenem inuectus erat: poſtea tamen quaſi ad palinodiam ſe reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inſcripſit, ſummis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidem conficti mendacij facile arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Euſebio leguntur; quibus plane conuincitur, contrarium penitus accidiſſe, nempe quod Methodius ante bene exploratum Origenem, ipſum laudarit, poſtea vero diuturniori vſu probe cognitum criminis hæreſeos incuſarit. idque probatur (quod fortius eſt) ex Euſebij defenſoris Origenis teſtificatione, dum ait [e]: Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus, cuius ſupra memini, in ſexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem obijcit Methodio Epiſcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo auſus eſt Methodius contra Origenem ſcribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus eſt dogmatibus?] quaſi ille turpiter poſtea accuſarit, quem ante laudaſſet. D E

e Hieron. Apolog. 1. lib. 1. in Ruffin.

Socrates Origeniſta et impoſtor.

f Hier. de Script. Eccl. in Method.

g Epiphan. hær. 64.

Ex his videas, quam patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium ante vituperaſſe Origenem, poſtea vero commentario edito prædicaſſe: cum, auctore Euſebio eiuſdem Origenis patrono, contrarium prorſus acciderit, nempe, vt cũ eum ante laudaſſet, poſtea contra ipſum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus [f] meminit, dũ ab eo edita recenſet ſcripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius [g], dum

errores

A errores confutat Origenis: ſed id quidem facere erubuiſſet, ſi ſciſſet ab eodem auctore aduerſatum illis ſcriptum fuiſſe poſtea commẽtarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditũ, recantaſſe palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto pœnitentẽ exaraſſe; quam omnes Origenis defenſores, Euſebius, Ruffinus, & alij penitus ignorarunt? quod ſi nouiſſent, certe quidem exſcripſiſſent aureis litteris, & citaſſent, ſi vel nomine tenus inſcriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuiſſent hi, qui & falſam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his plane intelligis, lector, Socratem Nouatianum æque fuiſſe etiam Origeniſtam, & haud quidem remiſſum, vel ſegnem, ſed audaciſſimum, vtpote nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi intereſt in veritate hiſtorica diſquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphanio a calumnia

B vindicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ ſunt reliqua rerum geſtarum eius Conſtantinopoli proſequamur.

Interceſſiſſe quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Auguſtam altercationem quamdam, Sozomenus tradit, qui eam ita deſcribit[a]: Interea temporis accidit, vt morbo corriperetur filiolus Imperatoris. Mater ergo ſolicita ne quid illi grauius accideret, miſſo nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum eſſe victurum, ſi quidem illa Dioſcorum, eiuſq. ſocios hæreticos (*fugatos ante Alexandria monachos Origeniſtas*) auerſaretur. Imperatrix vero: Atqui (inquit) meum filium, ſi Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem eſt; qui dedit, rurſum auferet. Tu vero ſi mortuos excitare poſſes, mortuus vtique non eſſet archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Criſpion, quem fratrem exiſtentem Phiſconis & Salamini monachorum, quorum ſub Va-

a Sozom. lib. 8. cap. 15.

INTER EVDOXIAM ET EPIPHANIVM CONFLICTVS.

C lente mentionem fecimus, cum familiarem haberet, archidiaconum conſtituerat. Iam vero Ammonius eiuſq. ſocij ad Epiphanium veniunt: ita ipſi Imperatrici viſum fuit. Et ſciſcitanti ei, quinam eſſent: reſpondens Ammonius: Longi (inquit) ſumus, o Pater (*ita enim cognomento dicti erant Origeniſtæ illi*) Ac num quando vel in diſcipulos, vel in libros noſtros incideris, libens equidem cognoſcerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos eſſe cenſuiſti, qui illorum ſcientiæ probationem nullam habes? Et cum ſe id ex auditu habere, ille reſpondiſſet: Atqui nos (inquit) plane diuerſum fecimus. Nam & in diſcipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille eſt, qui ex anchora titulum præfert: & cum multi te conuicijs proſcindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & reſponſo tutati ſumus. Quocirca nec tu, indicta cauſa, ex ſolo auditu damnare debebas; quæ certo ipſe non cognoue-

D ras; neque eiuſmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatius locutus; viros iſtos a ſe dimiſit. Ac non multo poſt abnauigauit in Cyprum; ſiue quod eum Conſtantinopolitanæ profectionis pœnitentia cœpiſſet; ſiue quod eum oraculo admonuiſſet Deus, ac mortem ipſi (vt conſentaneum eſt) prænunciaſſet. ſiquidem inter nauigandum, priuſquam in Cyprum perueniſſet, eſt mortuus.] hucuſque Sozomenus.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ ſuperius dicta ſunt, abſque aliqua recenti admonitione ſenſiſſe ab Origeniſtarum fautore eam eſſe ad eorum defenſionem inſtitutam narrationem, qua illi innocentiſſimi demonſtrentur, & S. Epiphanius leuiſſimus ſugilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius proſecutione cauſæ laborem inſumpſiſſet. Sed quam hæc captioſa ſint atque penitus falſa, veritatis expenſa lance, ci-

DE EPIPHANIO ET EVDOXIA DIVERSA NARRATIO.

E tius apparebit. Ac primũ illud quam procul aberrat a vero, vt Eudoxia perinſenſa Chryſoſtomo, fauerit monachis illis Origeniſtis, & Epiphanium fuerit auerſata? Quam autem ab his diuerſa ſit, quæ ab alijs de rebus geſtis Epiphanij cum Eudoxia narratur hiſtoria, ex Leone Auguſto accipe: Ipſa autem (inquit[b]) Eudoxia Epiphanium celerrime trahit ad ſuas partes, ea docens & ſuggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ ſanctum deponebant, adijciens etiã arcanum (o hominum audaciam! o diuinam lenitatem!) hæreticum eſſe Dei ſeruum & famulum. Quid autem contra ſapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si eſt tibi quidem (inquit) ratio, o Imperatrix, cur hæreſim ei impingas: adſit & cauſam ſuam agat Ioannes in pœnitentia. Sin autem hæc verba profers cauſa contumeliæ: tibi minime aſſentitur Epiphanius. Tunc commota illa hoſtis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, o Epiphani, ſis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non amplius

b Leo Imp. in orat. de rebus Chryſoſt.

ergo

ergo ferens Epiphanius aures ſuas pollui cœno inimicæ feminæ, totus perfuſus fuit lacry- A
mis; & ſe eorum innocentem eſſe pronuncians, fugam omnino arripuit.] iſta Leo, quæ &
fuſius apud Metaphraſtem narrata habentur: quibus videas, quam diſparia hæc ſint ab hi-
ſtoria nuper ex Sozomeno recitata.

IVSTE DEFENDITVR EPIPHANIVS A CALVMNIA SOZOMENI.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origeniſtam idem Sozomenus ponit coram Epi-
phanio expoſtulantem, quod leui tantum auditu aduerſus ipſum ac ſocios monachos cer-
tamen iniiſſet? Leue ne argumentum exiſtimandum erat, quod Theophilus non priuatis
tantum litteris, ſed Synodalibus ex Concilio Alexandrino ſcriptis, hos hæreſis conuictos
atque damnatos eſſe conſcripſerat? Et cuinam rei maior in Eccleſia fides adhiberi ſolet,
quã Synodalibus ſanctionibus, quæ præſertim diuulgatæ ſcirentur in Orbem, atque rece-
ptæ ab Anaſtaſio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipſo-
rum Origeniſtarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quam procul abhor- B
ret, vt iſta in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium
pœnituerit ſuſceptæ prouinciæ, & ſic diſceſſerit Conſtantinopoli. Sed & quæ ad poſtre-
mum de exitu Epiphanij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vna cum alijs apertis
mendacijs fortius confutemus.

a Sozom. lib. 8. c. 15. 16.

IOANNIS ET EPIPHANII PROPHETICAE PRAEDICTIONES.

Cum autem (inquit [a]) nauim iam conſcenſurus Epiphanius eſſet, Epiſcopis illum
ad mare comitantibus, dixiſſe fertur: Ego vobis relinquo vrbem & Palatium & actio-
nem: ipſe autem decedo: feſtino enim, & quidem admodum feſtino.] hæc tunc ipſe;
moxq. iſta ſubdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumo-
rem, quod Ioannes Epiphanio mortem in mari futuram prædixerit, & ille viciſſim huic
Epiſcopatus amiſſionem. Nam quo tempore inter ſe litigarent, ille Ioanni proteſtatus eſt:
Spero te non moriturum Epiſcopum. Et Ioannes illi viciſſim proteſtatus eſt: Et ego ſpero C
nec te quidem ingreſſurum eſſe ciuitatem tuam.] hactenus Sozomenus. Sed & hæc exa-

b Socrat. lib. 6. c. 13.

c Leo Aug. orat. de Io. Chryſoſt.

d Metaph. in Vita Chryſoſt.

cta veritatis ſunt examinanda cenſura. Scimus eadem a Socrate [b] narrari, incerto tamen
auctore. Iactata autem hæc externorum ſermonibus, Leo [c] Aug. tradit. Apud Metaphra-
ſtem vero hæc de diſceſſione Epiphanij habetur [d] poſt conflictũ ipſius cum Eudoxia vrgen-
te Chryſoſtomi damnationem: Diuinus autem Epiphanius percuſſus abſurditate eorum
quæ dicebantur ab ea, cum dixiſſet: Ego iudicij, quod ſic habet, ſum inſons: protinus eſt
egreſſus. Quædam autem falſa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruaſit, quod ipſe
quoque Epiphanius huic depoſitioni Patriarchæ ſit aſſenſus, ad magnum vſque Ioannem
peruadit. Ille vero aut veritatem ignorauit, fortaſſe quod Deus eum celaſſet diuina qua-
dam prouidentia, vt aliquo modo efficeret ambos, quæ vtriſque euenerunt, prædicere: aut
ſciuit Ioannes quidem non eſſe verum quod fama ferebatur: lubens autem aſſenſus eſt D
multorum exiſtimationi, vt ſic Epiphanio futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha ſic
poſt hæc ſcripſiſſe ad Epiphanium (ſcripſit autem ſimpliciter & familiariter) Frater Epipha-
ni, audiui te conſenſiſſe meæ relegationi: Scias autem nec te ipſum tuam ſedem viſurum
amplius. Ad hæc ſacroſanctus Epiphanius ſimplicibus rurſus verbis reſcripſit, quibus
quoque ipſe vtat: Athleta Ioannes, feri, & vince: ſed nec ipſe peruenies ad videndum lo-
cum exilij. Vera autem fuerunt quæ dicta ſunt ab vtriſque. Nam & Epiphanius eum
ſtatuiſſet nauigare in Cyprum, decedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priuſquam
perueniret ad locum exilij, migrauit ad Dominum.] hactenus ipſe.

REFELLITVR COMMENTVM DE PROPHETIIS.

Sed vnde hæc querela Chryſoſtomo, vt vel opinione ſaltem concipere potuerit & exi-
ſtimare Epiphanium ſuæ relegationi conſenſiſſe? cum nullum penitus fuerit in cauſa ipſius
Ioannis agitatum iudicium, niſi poſtquam iam Epiphanius receſſiſſet, quando contigit (vt E
dicturi ſumus anno ſequenti) aduentaſſe Theophilum Conſtantinopolim. Cum igitur
nulla præceſſerit eiuſmodi de Ioãnis exilio lata ſententia, cui Epiphanius aſſenſum præbue-
rit, quod nondum cauſa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetijs inuicem pronunciatis, com-
mentum eſſe putamus. Rurſum vero quomodo dici poteſt Epiphanius hoc anno nauigans
in Cyprum inſulam eſſe defunctus, qui adhuc anno ſequenti probatur vixiſſe? Etenim
S. Hieronymus in poſteriori Apologia, quam aduerſus Ruffinum ſequenti anno ſcripſiſſe
perſpicue demonſtrabitur, de Epiphanio cum meminit, ita ait: Papa Epiphanius πεντά-
γλωττος, quia quinque linguis contra te & amaſium tuum (*nempe Origenem*) loquitur.]
ita ipſe. quod ſi paulo ante (vt volunt iſti) Epiphanium defunctum eſſe contigiſſet, alio at-

e Hieron. in Iſai. lib. 15. cap. 54.

que plane diuerſo titulo nominaſſet, vt alias in commentarijs in Iſaiam poſt annos qua-
tuor ſcriptis, vbi ita de ipſo [e]: Virum ſanctæ & venerabilis memoriæ Epiſcopum Epi-
pha-

A phanium, qui inſigne nobilis ingenij & eruditionis ſuæ reliquit opus, &c.] meminit de libro ab ipſo de Lapidibus ſcripto, quem præſens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pariter titulo nominatus ab eo proculdubio fuiſſet in nuper citata Apologia, cum eiuſdem meminit, ſi proxime defunctus iam eſſet: vel cum in ſuperiori Apologia anno item ſequenti ſcripta in eodem argumento verſatus, cum tamen aduerſus oblatrantem Ruffinum defendit, poſt alia plura iſta habet [a]: Crimini ei dandum eſt, quare Græcam, Syrā, & Hebræam, & Aegyptiacam linguam, ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apoſtolus & Apoſtolici viri, qui linguis loquebantur, in crimine ſunt, & me trilinguem bilinguis ipſe ridebis?]

Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius receſſerit Conſtantinopoli, illam quidem exiſtimo cauſam, quod quæſtio illa de Origene & Origenis erroribus iam tranſlata videbatur in mutuas criminum accuſationes, quorum cauſa Theophilus ab Imperatore iuſ-
B ſus eſſet Conſtantinopolim ſe conferre; cuius agitando iudicio minime intereſſe voluerit. Vel potius dixerimus, quod ſciret ex aduerſo Theophilum ad deponendum e ſede Chryſoſtomum iam parare iudicium; ne & ipſe in eum cogeretur calculum ferre, antea mature diſceſſiſſe. Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriennium vero eum non exceſſiſſe conſtat. Ceterum iam decrepitum ætate ipſum obijſſe, certum eſt: nam ante ferme decennium de eo Hieronymus [b]: In extrema (inquit) ſenectute, varia cudit opera.] Eum autem Palladius tradit [c] ſediſſe Epiſcopum annos trigintaſex, ſub Damaſo atque Siricio: qua ratione ſi etiam numeres primum annum ſedis eius ab ipſo Damaſi ſedis exordio, nempe ab anno Domini trecenteſimo ſexageſimoſeptimo, vtique ex ſententia eiuſdem Palladij affirmare neceſſe eſſet, perueniſſe ſaltem ad annum Domini quadringenteſimum tertium. quibus videas totum illud commentum euaneſcere de reciprocis illis iactatis in ſe
C inuicem prophetijs. Prudentior quidem ceteris in hoc ipſo viſus eſt eſſe Palladius, qui licet fauerit (vt dictum eſt) Origeniſtis, ipſe tamen ſciens volenſq. res geſtas Epiphanij Conſtantinopoli prætermiſit: qui & licet non ignoraret aduerſatum fuiſſe Ioanni Epiphanium, ipſum tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudaſſe, cum alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni aduerſantes ſtylum maledicentiæ exacuerit.

At qui celebris in Eccleſia vixit virtutibus clarus, atque ſpectatus vbique ſcientia, zeloq. potiſſimum fidei Catholicæ commendatus, poſt obitum quoque clariſſimum Epiphanij nomen extitit, relatum illud tum a Græcis tum etiam a Latinis inter ſanctos, anniuerſaria memoria celebrandum. Eius vultus imago a Cyprijs ſuis expreſſa cum alijs ſacris imaginibus in eccleſia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, cuſtodita, & veneratione digna habita fuit. Eſt de his egregia teſtificatio recentioris Epiphanij in poſteriori
D Nicæno Concilio his verbis [d]: Illius diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem Patris nomine appellarunt, ædificarunt, & cum multis alijs picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hæc ipſe. Ad poſtremum vero, quod ex inſtituto ſuſceperimus, dum veritatem excolimus, cunctas pro viribus verrere quiſquilias, admonendum putamus lectorem, Vitam illam Epiphanij, quam recitat Metaphraſtes, ſcatere erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora ſpectat, adnumerandus, cum dicitur Epiphanius accerſitus Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt ſorori ægrotanti ſuppetias ferret, atque eam curaſſe, filiumq. ipſius extinctum ad vitam reuocaſſe. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vmquam degit, neque quis probare poterit Epiphanium vmquam Romam veniſſe, niſi ipſo Theodoſij Senioris Imp. exordio, vt quarto tomo ſuperius dictum eſt. Sunt & alia ibi plane delira, quæ prudens lector verſatus in his quæ de eo ſuperius ſunt enarrata, facile di-
E gnoſcere poterit. Quod vero ad eius ſcripta pertinet; præter Panarium & eiuſdem Epitomen, & Anchoratum, & de Gemmis libros, & Res geſtas ſancti Hilarionis, quorũ eſt certa mentio apud ſanctum Hieronymum & alios, eiuſdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Menſuris atque ponderibus, necnon de Vita & obitu ſanctorum Prophetarum. Meminit Caſſiodorus [e] editum a ſancto Epiphanio commentarium in Cantica canticorum. Scimus eiuſdem nominis clariſſimos viros alijs diuerſis temporibus claruiſſe in Oriente & Occidente, de quibus agetur inferius pro ratione temporis opportunius. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis hoc anno tranſactis hic finis eſto. Præceſſerunt hæc omnia Synodum ſequenti anno ad Quercum collectã, in qua idem S. Ioannes a ſede, factioſorum odijs, adnitente Eudoxia Auguſta, depoſitus eſt.

Hoc eodem anno Anaſtaſius Papa interpellatus litteris Ioannis Hieroſolymorum Epiſcopi de cauſa Ruffini Aquileienſis presbyteri ita reſcripſit [f]:

a Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

DE TEMPORE OBITVS EPIPHANII.

b Hier. de Script. Eccl. in Epiph.

c Pallad. dialog.

EPIPHANIVS SANCTITATE CELEBRIS.

d Concil. Nicæn. 2. act. 6. tom. 3. Concil.

e Caſſiod. de Diuin. lect. c. 5.

f Extat tom. 1. epiſt. Rom. Pont. & apud Hieron. tom. 9.

Probatæ

EPISTOLA ANASTASII PAPAE AD IOANNEM HIEROSOL. EPISCOPVM.

Probatæ quidem affectionis eſt hoc, vt laudabiliter de ſacerdote ſacerdos loquaris. Pro A
tanto igitur præconio, quod in merita mea effuſiſſime contuliſti, vt amori tuo gratias ago,
ita ſplendorem tuæ ſanctitatis, & eas quas in Domino habes virtutes, ſubinde quodam-
modo paruitatis noſtræ fauorabilis ſermo proſequitur: tam eminenter, vir omnium præ-
ſtantiſſime, laudum tuarum fulges nitore conſpicuus, vt par eſſe meritis ſermo non poſſit.
Porro autem tanto titulorum tuorum rapior incitamento, vt etiam quod impetrare ne-
queo, audere non deſinam. Iam hoc de laudibus eſt tuis, quod me tantum de cæleſtis ani-
mi iſtius ſerenitate laudaſti. Tui enim Epiſcopatus ordo perſpicuus, per diuerſum Orbem
velut radians, etiam ad nos ſplendoris ſui detulit claritatem. In me quippe totum amici-
tiæ tribuis, examini nihil relinquis. Aut ſi iure me laudas: tu quoque ſimiliter relaudan-
dus non es? Obſecro igitur ob vtrumque, vt memetipſum laudare iam deſinas. Duplex
enim cauſa me hoc poſcere conſtringit, ne conſacerdotis tui ſenſibus aut dolorem falſa laus B
ingerat, aut pudorem vera ſuccendat.] Iſta quidem præfatus eſt Anaſtaſius: quæ haud
otioſe putes nos referre voluiſſe; ſed vt declaretur ex his etiam, ſicut ex alijs ſuperius
enarratis, Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum abeuntem poſt Origenis errores, iam me-
liori frugi redditũ, fide vbique Catholica his temporibus ſaltem exterius nituiſſe. At pro-
ſequamur reliqua eius epiſtolæ, quæ ſpectant ad Ruffini cauſam. Subdit enim ipſe mox iſta:

DE CAVSA RVFFINI QVID ANASTASIVS PAPA.

Sed ad cauſam reuertor. Ruffinus, de quo me conſulere dignatus es, conſcientiæ ſuæ
habet arbitrum diuinam maieſtatem: apud quam ſe integro deuotionis officio ipſe viderit
qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in noſtram linguam compoſita deriua-
uit, ante quis fuerit, in quæ proceſſerit verba, noſtrum propoſitum neſciuit. Quod ve-
ro ſit animi mei ſtudium, cum tua pauliſper hoc conferam ſanctitate. Hoc igitur mente
concepi, quod qui Vrbis noſtræ populis de tranſlata Origenis lectione patefecit, quamdam C
puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apoſtolorum maiorum tradi-
tione firmatam velut deuijs anfractibus illum voluiſſe diſſoluere. Diſcere hoc loco libet
quid agat in Romanam linguam iſta tranſlatio. Approbo, ſi accuſat auctorem, & execran-
dum factum populis prodit: vt iuſtis tandem odijs teneatur, quem iamdudum fama con-
ſtrinxerat. Si vero interpres tantorum malorum erroribus conſenſum præſtat, & legenda
impia dogmata prodit in populos: nihil aliud ſui opera laboris extruxit, niſi vt propriæ
veluti mentis arbitrio, hanc quæ ſola, & quæ prima apud Catholicos Chriſtianos vera
fides iam ab Apoſtolis exinde vſque ad tempus præſens tenetur, inopinatæ titulo aſſertio-
nis euerteret.

ERRORES ORIGENIS ROMAE DISSEMINATI REIECTI.

Abſit hæc ab Eccleſia Romana nequaquam Catholica diſciplina. Numquam profecto
eueniet, vt aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapro- D
pter in toto Orbe Chriſti Dei noſtri diffuſa prouidentia probare dignabitur, accipere nos
omnino non poſſe, quæ Eccleſiam maculent, probatos mores euertant, aures circumſtan-
tium vulnerent, iurgia, iras, diſſenſioneſq. diſponant. Quare noſce qualem epiſtolam
ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Venerium diligentiori cura perſcriptam paruitas
noſtra tranſmiſerit: ſibiq. hanc conſcientiam fecerim, quod non ſuperflua laborum for-
midine, neque vano timore ſoliciter. Mihi certe cura non deerit Euangelij fidem circa
meos cuſtodire populos; parteſq. populi mei per quæque ſpatia diuerſa terrarum diffuſas,
quantum poſſim, litteris conuenire: ne qua profanæ interpretationis origo ſubrepat, quæ
deuotas mentes immiſſa ſui caligine labefactare conetur.

RVFFINI COMMVNICATIO REIECTA AB ANASTASIO.

Illud quoque, quod eueniſſe gaudeo, tacere non potui, beatiſſimorum Principum ma-
naſſe reſponſa, quibus vnuſquiſque Deo ſeruiens ab Origenis lectione reuocetur; damnan- E
dumq. ſententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus ſententiæ
meæ forma proceſſerit. Quod te vero vulgi de Ruffino querela ſolicitat, vt quoſdam ma-
lis ſuſpicionibus perſequaris: hanc etiam opinionem conſtringam diuinæ lectionis exem-
plo, ſicut ſcriptum eſt [a]: Non ſicut videt homo, ita & Deus. Nam Deus videt in corde, *a 1. Reg. 16.*
homo autem in facie. Itaque, frater cariſſime, omni ſuſpicione ſepoſita, Ruffinum ſci-
to, quod propria mente Origenis dicta in Latinum tranſtulit ac probauit: nec diſſimilis ab
eo eſt, qui alienis vitijs præſtat aſſenſum. Illud tamen ſcire cupio, ita haberi a noſtris par-
tibus alienum, vt quid agat, vbi ſit, neſcire cupiamus. Ipſe denique viderit vbi poſſit
abſolui.] hactenus epiſtola Anaſtaſij Papæ ad Ioannem hoc anno (vt diximus) data; quod
& teſtificatione S. Hieronymi exploratum reddemus.

Meminit enim frequenter huius Anaſtaſij epiſtolæ idem S. Hieronymus in Apologia in
Ruffinum

A Ruffinum ſcripta, cui eamdem ipſam epiſtolam adſuit, vt ipſe teſtatur, cum Ruffinum ipſum
ita redarguit [b]: Cur tranſlaturus hæretica, in defenſionem eorum præmittis quaſi martyris
librum, & id Romanis auribus ingeris, quod tranſlatũ totus Orbis expauit? Aut certe ſi ideo
interpretaris, vt eum hæreticum arguas: nihil de Græco mutes, & hoc ipſum præfatione te-
ſtare: quod prudentiſſime Papa Anaſtaſius in epiſtola, quam contra te ſcribit ad Epiſcopum
Ioannem, ſuo ſermone cõplexus eſt, me liberans, qui id feci, & te arguens, qui facere nolui-
ſti. Ac ne forſitan hoc quoque neges, ſubieci exemplum eius; vt ſi non vis audire fratrem
monentem, audias Epiſcopum condemnantem.] hæc ibi. ac rurſum in poſteriori Apolo-
gia, cuius eſt exordium: Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] hæc habet [b]: Vade potius Ro-
mam, & præſens apud eum expoſtula, cur tibi & abſenti & innocenti fecerit contume-
liam: primum vt non reciperet expoſitionem fidei tuæ, quam omnis (vt ſcribis) Italia
B comprobauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epi-
ſtolas contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hæreſeos, dum neſcis, inureret,
&c.] paulo vero poſt: Eſto (inquit) præteriti anni ego epiſtolam finxerim: recentia ad
Orientem ſcripta quis miſit? in quibus Papa Anaſtaſius tantis te ornat floribus, vt cum ea
legeris, magis te velle defendere incipias, quam nos accuſare.] ita ipſe, quibus & inſinuat
hoc anno eam ab Anaſtaſio Papa epiſtolam eſſe datam, nempe ſequenti anno ab eo quo
idem Ruffinus ab Anaſtaſio Romam vocatus eſt ad iudicium. Sed & inferius, eodem anno,
quo ipſe eam ſcribebat Apologiam, datam eſſe ab Anaſtaſio in Ruffinum epiſtolam, de-
clarat his verbis [c]: Vt noſtram epiſtolam non probes, Papæ quoque Anaſtaſij ſimili dicis
fraude ſubnixam, de qua tibi ante reſpondi: quam ſi ſuſpicaris ipſius non eſſe, habes vbi
apud eum nos arguas falſitatis. Sin autem eius eſt, vt huius quoque anni contra te epi-
C ſtolæ probant; fruſtra & falſo falſam arguere niteris, cum ex illius vera epiſtola noſtram
veram eſſe doceamus.]

a Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

DE TEMPORE SCRIPTAE EPISTOLAE AD IOANNEM EPISC. AB ANAST.

b Hieron. Apolog. 2.

c Hieron. Apolog. 2.

Cum igitur S. Hieronymus, quo anno ſcribebat Apologiam illam poſteriorem, ab Ana-
ſtaſio ſcriptam epiſtolam in Ruffinum affirmet; conſterq. ſimul eamdem Apologiam ab eo-
dem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum eſt) datam eſſe
hoc eodem anno ab Anaſtaſio Papa eamdem in Ruffinum epiſtolam. Quod vero hoc ipſo
anno ea Apologia a S. Hieronymo ſcripta ſit, præter alias adductas ſuperius rationes, inde
quoque certum licet ſumere argumentum; dum ſcilicet triennium ibidem numerat ab eo
tempore, quo ipſe ad Ruffinum epiſtolam dederat. Sed & poſteriori libro prioris Apolo-
giæ [d], dum numerat annos (vt ait) ferme decem, ex quo ad Dexterum Præfectum Præto-
rio librum ſcripſerat de Scriptoribus Eccleſiaſticis (quod accidit, vt vidimus teſtificatione
D ipſius, anno decimoquarto Theodoſij Imperatoris, anno autem Domini trecenteſimo no-
nageſimoſecundo) plane declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum
eam ſcriptam eſſe Apologiam, in qua (vt vidimus) eiuſdem meminit epiſtolæ Anaſtaſij
Papæ in Ruffinum ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum datæ. Cum igitur ſatis ſit de-
monſtratum, hoc ipſo anno quo Anaſtaſius ad Ioannem, eodem quoque Hieronymum
tum priorem tum poſteriorem Apologiam aduerſus Ruffinum elucubraſſe; age iam modo
de ambabus hoc itidem agamus anno.

QVO ANNO HIERONYMVS APOLOGIAS SCRIPSIT.

d Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

Meminiſſe interea debes, lector, dictum eſſe ſuperius, Ruffinum ante biennium, nempe
anno Domini quadringenteſimo, tres libros aduerſus S. Hieronymum conſcripſiſſe, quos
Apologiæ titulo honeſtauit, cum tamen acerrimæ fuerint inuectiuæ: quos haud omnibus
voluit eſſe vulgatos, ſed ſic editos vbique locorũ, vt ipſos tantum ſuis cariſſimis crederet,
E magna cautela agens, ne in manus S. Hieronymi deferrentur; probe ſciens, omnes illas
in eum iactatas accuſationes atque calumnias, in ſe ipſum grauiori impetu ab illo repul-
ſas, fore validius conuertendas: quod plane accidit. Etenim etſi numquam, quamuis
diligenter perueſtigatos, in ſe a Ruffino conſcriptos libros Hieronymo videre licuit:
tamen ex ijs quæ a Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium S. Hierony-
mi & inuidiam in eum concitandam paſſim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem
ad diſtrahendum patrimonium miſerat, vt vidimus, in Occidentem) capita quædam
Ruffini accuſationum in ipſum ſanctum Hieronymum collegit, rediensq. Hieroſolymam
(vt dictum eſt) eidem pateſecit. ſed & alij eiuſdem Hieronymi familiares, præcipue ve-
ro Pammachius & Marcellinus, ex eis nonnulla ſuis litteris ſignificarunt. Quibus ipſe ac-
ceptis, duas ſcripſit Apologias, quarum prior duobus eſt partita libris, eſtq. prioris eorum
exordium: Et veſtris & multorum litteris didici, &c.] poſterior vero Apologia ita incipit;

SCRIPTA RVFFINI IN S. HIERONYMVM.

Lectis

Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in ſe iacula iactata retorquet in A aduerſarium. Teſtatur id quidem in poſteriori quam ſcripſit Apologia, vbi ait [a]: Poſtquam repuli crimina, id eſt laudes tuas, & abſque inuidia tui nominis reſpondi criminibus, non criminatori; atque vt me Catholicum a te infamatus probarem, inuectus ſum in hæreticos: iraſceris, furis, & luculentiſſimos libros contra me cudis, quos cum legendos & cantandos omnibus tradidiſſes, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia ſcripta venerunt, quibus me laudator priſtinus ornaſſes præconijs. Fateor, illico ad obiecta reſpondi, &c.]

[a] Hier. Apolog. 2.

Sed vt hæc exploratiora reddantur, In primis de Ruffini inuectiuis in ſanctum Hieronymum ſcriptis agendum, atque in memoriam reuocandū, ipſum acceptis ab Aproniano litteris S. Hieronymi ad Pammachium datis (eſt enim epiſtola ſexageſimaquinta) duos [b] illos, qui habentur præ manibus, aduerſus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum con- B ſcripſiſſe; quorum priori, ea quæ ab eodem S. Hieronymo dicta epiſtola ad Pammachium ſcripta erant, refellere conatus eſt; poſteriore vero, tamquam ſcopa, verrens cuncta, quæ in omnibus ipſius Hieronymi ſcriptis corrigenda putauit, leuiſſima licet, ſpectanda & exprobranda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem argumento conſcriptum, qui penitus excidiſſe videtur: tres namque ſimul a Ruffino tunc in S. Hieronymum libros elaboratos fuiſſe, ipſe S. Hieronymus auctor eſt, vbi in ſua defenſione hæc ait [c]: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verſo ſtylo docui me non eſſe quod meus neceſſarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venuſtate Attica texuiſſe, eadem accuſans quæ ante laudauerat, &c.] Porro hos tres commentarios Ruffinus non Inuectiuas (ſicuti diximus) vt modo præſefert eorum inſcriptio, ſed honeſtiori titulo Apologiam nominauit. vnde in eum S. Hieronymus [d]: Non te pudet accuſatio- C nem tuam Apologiam vocare?]

RVFFINI TRES LIBRI INVECTIVARVM.

[b] Extant apud S. Hieron. tom. 9.

[c] Hier. Apolog. 3. lib. 1.

[d] Hier. Apolog. 3.

Verum cum non integros ipſos libros, ſed auditu tantum percepta Paulinianus ad Hieronymum agentem Bethlehem detuliſſet; eadem ipſe, Apologia ſcripta duobus partita libris, acerrime confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cum in manus ſuas tres illi a Ruffino conſcripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine poſterioris libri hæc habet [e]: Exceſſi epiſtolæ modum (*ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epiſtola vna, iidem inſcripti libri habentur*) & qui contra nefariam hæreſim iam ſtylum fixeram, pro me reſpondere compulſus ſum, expectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius tota mente ſuſpenſus: niſi quod leuius eſt, profeſſum inimicum cauere, quam hoſtem latentem ſub amici nomine ſuſtinere.] hæc ibi; ſed & ſuperius [f]: Sed aduerſus illos libros, qui per angulos garriunt, & furtiua accuſatione me mordent, cum editi fuerint, & de te- D nebris ad lucem proceſſerint, atque ad nos vel ſtudio fratrum, vel temeritate æmulorum potuerint peruenire, reſpondere conabor: neque enim magnopere formidandi ſunt, quos metuit auctor ſuus prodere, & tantum confœderatis legendos eſſe decreuit.] hæc ipſe: vt non mireris, lector, ſi complura legis in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenis in aduerſarijs Hieronymi reſponſionibus confutata.

[e] Hieron. Apolog. 2. lib. 2.

[f] Idem Apolog. 2. lib. 1.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac ſolers veritatis propugnator S. Hieronymus aduerſarium folia ſibi ficus pro armatura conſuentem proſternat, dum oſtendit fruſtra blandiri ſibi de fide Catholica, ſi vel in minimo a Romana Eccleſia diſcrepet. ait enim in eum [g]: Fidem ſuam quam vocat? Eam ne, qua Romana pollet Eccleſia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam reſponderit: ergo Catholici ſumus.] Vides maiorum omnium ore verſatū illud firmiſſimum axioma, & neceſſarium E enthymema; nempe, dicere tantum, aliquem ſequi Romanam fidem, mox ex neceſſitate deduci eſſe Catholicum. Ob idq. nullum in eum ſanctus Hieronymus validius telum intorquet, cum prouocat ipſum ad ſententiam de eo ab Anaſtaſio Romano Pontifice latam; plane ſignificans a nullo quemquam aliquo modo probari poſſe Catholicum, quem Romanus Pontifex hæreſeos condemnarit. In his enim multus eſt idem S. Hieronymus, cum poſteriori libro ſuæ prioris Apologiæ in eo verſatur, vt ſcriptam antea ab eo ad Anaſtaſium Romanum Pontificem Apologiam validiſſime confutet: cui & intexuit (vt nuper dictum eſt) eiuſdem Pontificis epiſtolam de reprobatione & damnatione ipſius Ruffini ad Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum datā, tamquam fortiſſimum arietem, quo omnes erectæ ab aduerſario defenſionum turres ſolo tenus ſternerentur. Scriptos igitur a ſe Hieronymus duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos miſit, ad quos ſciebat inuectiuas ſuas dediſſe Ruffinum.

CATHOLICVS QVO CERTO SIGNO DIGNOSCI POSSIT.

[g] Hieron. Apolog. 2. lib. 2.

A ſinum. Teſtatur id ipſe in poſteriori Apologia, vbi ait [a]: Miſi hos ipſos Apologiæ meæ li- *a Hier. Apolog. 2.*
bros ad eos quos tu vulneraueras; vt venena tua, noſtra ſequeretur antidotus.] hæc ipſe.
Quam autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam ſuperius, eiuſmodi ferme exor-
dio controuerſiæ, ipſius teſtificatione optime teſtatum redditum eſt. Sed quæ poſt hæc
his audaciora Ruffinus ſtylo armatus aggreſſus ſit, audi.

Cum accepiſſet in ſe editos duos a ſancto Hieronymo Apologiæ libros, immenſo fu-
rore percitus, tunc ad eum ſcriptos a ſe libros miſit, & epiſtolam acerbiſſimam addi-
dit, qua eo vſque inſaniæ prolapſus eſt, vt eadem ipſi Hieronymo, niſi taceret, mor-
tem fuerit comminatus, ſimulq. tribunal ſæcularium Iudicum, acturus ſaltem in eum
actione iniuriarum. Teſtatur hæc quidem ipſe S. Hieronymus in poſteriori Apologia, vbi
ait [b]: Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epiſtolam plenam in- *b Hier. Apolog. 2.*
B iuriarum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agno-
ſcere? Loquar? terres me gladijs tuis, & accuſationem non iam Eccleſiaſticam, ſed tri-
bunalium comminaris.] hæc ibi. Quod enim Ruffinus male ſibi conſcius ſciret grauiſ-
ſime a ſe Hieronymum exagitatum, noſceretq. ipſum in redarguendo valentiſſimum
eſſe: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obſtruere Hieronymi os ſublime
tonans, minis illatis, exiſtimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipſum epiſtolam (vt
dictum eſt) comminatus eſt mortem, ſi quid vltra in ſe aſperum durumve proferret. Tra-
dit id quidem iterum ipſe Hieronymus in eadem quam in ipſius epiſtolam edidit Apo-
logiam, vbi ait [c]: Quid enim neceſſe fuit, accuſationis volumina mittere, & maledicta *c Hier. Apolog.*
proferre in medium, ſi tu in vltima parte epiſtolæ denunciata morte, me deterres, ne *2.*
audeam reſpondere criminibus, immo laudibus tuis?] & inferius: Mortem minaris,
C quam & ſerpentes inferre poſſunt. Mors omnium eſt: homicidium peſſimorum. Quid
enim, niſi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potius ago gratias, quod facis de
neceſſitate virtutem.] & ad poſtremum hæc eadem refricans, ait [d]: Talibus inſtitutus *d Hier. Apolog.*
es diſciplinis, vt cui reſpondere non potueris, caput auferas; & linguam quæ tace- *2.*
re non poteſt, ſeces? Nec magnopere glorieris, ſi facias quod ſcorpiones poſſunt fa-
cere & cantharides. Fecerunt hoc & Fuluia in Ciceronem, & Herodias [e] in Ioannem: *e Luc. 3.*
quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam diſcriminali acu confode-
runt, &c.]

Ar tantum abſuit vt minis Ruffini S. Hieronymus coercitus fuerit, ne criminationi- *HIERONYMVS*
bus reſponderet, vt qui ante monitus a Chromatio Aquileiæ Epiſcopo (puto eiuſdem Ruf- *RVFFINI EX-*
fini opera) iam tacere penitus decreuiſſet, ea Ruffini epiſtola expergeſactus, in eum ite- *CITATVR MI-*
D rum clamare compulſus fuerit. affirmat id quidem ipſe ſuæ ipſius Apologiæ exordio, vbi *NIS.*
ait [f]: Teſtem inuoco Ieſum conſcientiæ meæ, qui & has litteras & tuam epiſtolam iudi- *f Hier. Apolog.*
caturus eſt, me ad commonitionem ſancti Papæ Chromatij voluiſſe reticere, & finem *2.*
facere ſimultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, niſi tacue-
ro: reſpondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoſcere, & lenitatem meam ma-
læ conſcientiæ ſignum interpreteris. Hoc eſt verum dilemma tuum, non ex dialecti-
ca arte, quam neſcis, ſed ex carnificum officina & meditatione prolatum: Si tacuero, cri-
minoſus ero: Si reſpondero, maledicus. Tu ergo me cohibes, & cogis ad reſponden-
dum, &c.]

Quantum enim ſancti Hieronymi ex ipſius ſcriptis tamquam ex facie animum intueri *QVALIS HIE-*
datur; ſic plane comparatum nouimus ſanctiſſimum virum, vt cum aduerſus hæreticos *RONYMVS*
E agendum eſſet, magnis ſemper atque vehementibus ſpiritibus inſurrexerit. Ad hoc nam- *ADVERSVS*
que ſpectat, quod ad finem eiuſmodi poſterioris Apologiæ habet verbis iſtis: Canes la- *HAERETI-*
trant pro dominis ſuis: tu non vis me latrare pro Chriſto?] Ad hoc inſuper illud per- *COS.*
tinet, quod in priori Apologia ſic de ſe ait [g]: Hoc vnum denuncio, & repetens iterum *g Hier. Apolog. 1.*
iterumq. monebo. Cornutam beſtiam petis. & niſi cauerem illud Apoſtoli [h]: Maledi- *lib. 1.*
ci regnum Dei non poſſidebunt; &, Mordentes [i] inuicem, conſumpti eſtis ab inuicem: *h 1. Cor. 6.*
iam nunc ſentires de paruula ſubdolaq. concordia magnam tibi in mundo ortam eſſe diſ- *i Galat. 5.*
cordiam.] ſed & cum diſſerit aduerſus Iouinianum, eiuſq. garrulum defenſorem, hæc
item [k]: De nobis quoque dici poteſt, Fœnum habet in cornu, longe fuge. Sed magis volu- *k Hier. epiſt. 51.*
mus eſſe diſcipuli eius, qui ait [l]: Dorſum meum poſui ad flagella, &c.] ſic quidem com- *l Iſai. 50.*
poſitus ille fuit aduerſus hæreticos, vel cum calumnioſe hæreſis inſimularetur: vnde &
ad eumdem Ruffinum [m]: In vno tibi conſentire non potero, vt parcam hæreticis, vel vt *m Hier. Apolog. 2.*

me Catholicum non probem. Si iſta eſt cauſa diſcordiæ, mori poſſum, tacere non poſſum.] A atque ad poſtremum hæc vltima ab eo apponitur conteſtatio: Sit inter nos vna fides, & illico pax ſequetur.]

Hæc autem ex ſcripis ipſius deprompſimus, ne quis miretur, ſi eum ita erecta ac plane inflexibili vides ſtare ceruice, cum diſſerit aduerſus Ruffinum, cum eum ſumma eloquentiæ vi exagitat, deprimit, deridet interdum, ſubſannat, ſcommatibus vrget, dicterijs deludit, accommodatiſq. ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum ſæpe Grunnium, alludens nimirum [a] ad illum Grunnium Caracottam, cuius teſtamentum Porcelli ſolerent cachinnantes pueri in ſcholis ludibrio riſuq. proſequi: idcirco id ipſe, quòd Ruffinus ſcriberet res nullius pretij. ſicut & eum Alecto [b] nominat ob furorem, Luciumq. Lauinium aliquando, & Aſinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipſorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemq. cum aliquando [c] Calphurnium lanarium ob dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipſum [d] interdum, tacito B proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipſe S. Hieronymus propoſiti ſui eiuſmodi rationem affert, cum de Pelagianis agit erroribus, ex Origeniſtarum palmitibus propagatis, deq. eodem Ruffino Grunnij nomine nuncupato: Cui (inquit [e]) reſpondere diu tacens, & dolorem ſilentio deuorans, crebra fratrum expoſtulatione compulſus ſum: nec tamen hucuſque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari: nec enim hominum, ſed errorum inimicus ſum, &c.] Sic vides animi eius conſilium fuiſſe, non detegendi, ſed potius contegendi cauſa eius crimina, alieno nomine ſæpe ſiue Ruffinum, ſiue alios nominaſſe.

a Hieron. proœm. lib. 11. in Iſai.
b Hier. in Age. c. 3.
c Hieron. Apolog. 1. & 2.
d Hier. epiſt. 51.
e Hieron. præf. in Hierem. lib. 4.

HIERONYMI HVMILITAS.

Ceterum etſi in hunc modũ S. Hieronymus ſæpe videatur celſo animo erectus aduerſus hæreticos: tamen quantum præ ceteris virtutibus præditus fuerit animi demiſſione, quam C vſitatiori vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo geſtæ, tum etiam ſcripta manifeſte declarant. Accipe in primis quæ ipſe ſcribat in epiſtola [f] ad Abigaum: Quamuis (inquit) mihi multorum ſim conſcius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar [g]: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen ſciens ſcriptum eſſe ab Apoſtolo [h]: Ne inflatus ſuperbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco ſcriptum [i]: Superbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita a pueritia conatus ſum vitare, quam tumentem animum, & ceruicem erectam, Dei contra ſe odium prouocantem. Noui enim magiſtrum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixiſſe [k]: Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde, &c.] Habes eius animi inſtitutum, & quidem haud inanibus verbis iactanter proditum, ſed opere peregregie impletum. Etenim cum magnos quoque viros ſoleat inflare ſcientia; indeq. mentis tumor D obortus ceteros ſpernere, ſe ſolum vero aſpicere doceat, perq. aliena gradiri veſtigia dedignari faciat, & nouitates excogitare ſuadeat: quantum ab his ipſe ſanctus Hieronymus abhorruerit, vel vna illa ſententia accipe, qua animum ſuum teſtatum ita reliquit [l]: Fateor enim (inquit) mi Domnion & Rogatiane cariſſimi, numquam me in diuinis voluminibus proprijs viribus crediidiſſe, nec habuiſſe opinionem meam, ſed ea etiam de quibus ſcire me arbitrabar, interrogare me ſolitum; quanto magis de ipſis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celſæ mentis elatique animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potius veri Eccleſiæ doctoris ſummam animi ſummiſſionem præſeferentis? quem vtinam imitati eſſent, qui ipſum faſtus atque ſuperbiæ, inflato animo, ſumma arrogantia, atque incomparabili temeritate redarguunt.

f Hier. epiſt. 32.
g Pſal. 24.
h 1. Tim. 3.
i 1. Petr. 5.
k Matth. 11.
l Hier. epiſt. 108.

RVFFINVS IN DETERIORA LAPSVS VBIQVE DAMNATVS.

Quod vero ad Ruffinum pertinet: tantum abfuit vt parato a S. Hieronymo antidoto E curaretur, quin potius poſt Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eis obortos, peſtiferam ſibi ſobolem enutriuerit: quod proprium eſt hæreticorum, ſemper in deterius ferri, quouſque in imum impietatis prolabantur, iuſto Dei iudicio condemnati, vt ipſi ſibi malum inferant, quod nec ab hoſtibus paſſuri eſſent. Quomodo autem hæc acciderint, ſuo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione ſententia Anaſtaſij Papæ permanſit, quam nemo ſucceſſorum Romanorum Pontificum aboleuit. cuius quoque ſcripta iure quidẽ cenſuræ S. Hieronymi Gelaſius Papa ſubiecit: appoſiteq. diuino arbitrio factũ, vt qui viuens canino dente eiuſdem S. Hieronymi ſcripta corroſit, eumdem poſt obitum quoque mereretur experiri cenſorem. Iſta enim in Romano Concilio de Ruffini commentarijs ipſe Gelaſius definita reliquit: Ruffinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus eſt. Sed quoniam beatus

Hiero-

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit: illa ſentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum ſentire cognouimus: & non ſolum de Ruffino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Gelaſius; cuius ne moucaris nomenclatura, dum Ruffinum ipſum iudicio Eccleſiaſtico prædamnatum, virum religioſum appellat: eo enim titulo ipſum monachum voluit demonſtraſſe. Quomodo autem poſt hæc factum ſit, vt reciſa vlcera Origenis errorum, eadem recrudeſcentia, in grauiora apoſtemata Pelagianæ hæreſis intumuerint, dicturi ſumus inferius.

ANASTASII PAPAE OBITVS ET ACTA.

Hoc anno Anaſtaſius Romanus Pontifex ex hac vita migrauit, vt & Marcellinus Comes in Chronico docet, dum ſub huius anni Conſulibus Innocentium eidem ſuffectum ponit. Sed & Proſper cum ſub eodem Conſulatu Arcadij & Honorij quinto ingreſſum B Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino ſunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper ex S. Hieronymo de Anaſtaſio Papa ſunt recitata, ad hunc ſaltem ipſum vixiſſe annum, perſpicue demonſtrant, necnon Concilium Carthaginenſe anno ſuperiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anaſtaſio mentio habetur, a quo litteras acceperunt. Et cum omnium ſententia conſtet, defunctum ipſum eſſe in fine menſis Aprilis, certe quidem non ante præſentem annum eius obitus referri poteſt. Ex quibus arguendi erroris ſunt, qui anno ſuperiori Anaſtaſium deceſſiſſe tradunt, quive eum annos tantum tres ſediſſe dicunt. Habita enim ratione temporis quo ſedere cœpit, nimirum anno Domini trecenteſimo nonageſimooctauo, pridie Idus Martij; & obitus eius, quem hoc anno contigiſſe ponimus V. Kal. Maij; dicendum eſt eum ſediſſe annos quatuor, menſem vnum, & dies tredecim.

a Tom. 1. Concil.

RES AB ANASTASIO PAPA GESTAE.

b Panuin. in Vrb. Rom. region. 2.

C De eodem Anaſtaſio hæc in libro de Romanis Pontificibus ſcripta leguntur [a]: Hic conſtituit, vt quotieſcumque ſancta Euangelica recitarentur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent. Hic fecit conſtitutū de Eccleſia. Hic fecit baſilicam quæ dicitur Creſcentiana in regione ſecunda, via Mamurtina in vrbe Roma (*fortaſſe via Mamurrina, ſic dicta ab ædibus Mamurri in ſecunda regione locatis* [b].) Et hoc conſtituit, nulla ratione tranſmarinum hominem in clericatus honorem ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignaret chirographum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti ſunt in vrbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per menſem Decembrem, ordinauit presbyteros octo, diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca decem. Qui ſepultus eſt in cœmeterio ſuo ad Vrſum Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Deceſſit plane titulo ſanctitatis inſignis, relatuſq. in ſanctorum catalogum, anniuerſaria memoria celebrandus, quem D huiuſmodi elogio commendat ſanctus Hieronymus [c]: Non poſt multum tempus in medio, ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput ſub tali Epiſcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque tranſlatus eſt, ne ſemel latam ſententiam precibus ſuis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam [d]: Ne oraueris pro populo iſto, neque depreceris in bonum: quia ſi ieiunauerint, non exaudiam preces eorum: & ſi holocauſta & victimas obtulerint, non ſuſcipiam eas. in gladio enim & fame & peſtilentia conſumam eos.] Sed hæc de Vrbis excidio poſt annos octo contigerunt.

c Hieron. epiſt. 16.

d Hierem. 14.

DIACONORVM AC PRESBYTERORVM DISSIDIA.

Quod autem dicitur, ab Anaſtaſio ſtatutum fuiſſe, vt dum per diaconum, cuius id muneris eſt, Euangelium in Eccleſia caneretur, ſacerdotes non ſederent, ſed ſtarent curui: vnde eiuſmodi ſanciendi decreti occaſio fluxerit, hiſtoriam pertexendam eſſe E putamus. Grauis Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos eſt oborta contentio: hi enim adminiſtrantes res Eccleſiæ, ſupercilio elati, ſpernebant presbyteros; presbyteri autem in eoſdem inſurrexere, atque ex conſuetudinis Romanæ Eccleſiæ præſcripto, ipſis ſedentibus, eos ſtare debere, contendebant. Sed eo vſque contentio pertinax progreſſa eſt, vt etiam cum ſtantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri tamen minime e ſeſſione conſurgerent: quod vt enorme factum Anaſtaſius Papa emendandum ſancito eiuſmodi decreto putauit. Quiſnam autem huius contentionis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæſtionis tractatione apud S. Auguſtinum poſita hiſce verbis [e]: Quomodo contra Leuitas Romanos diſceptandum ſit, qui contendunt Leuitas ſacerdotibus, & diaconos presbyteris coæquare.] hic eſt titulus quæſtionis. ac paulo poſt: Quidā igitur qui nomen habet Falcidij, duce ſtultitia, & ciuitatis Romanæ iactātia, Leuitas ſacerdotibus, & diaconos presbyteris æquare contendit; non dicam præferre; quia

e Apud Auguſt. Quæſt. ex vtroque mixt. q. 101.

ſtultius eſt, & forte incredibile videtur, & nos non emendatores, ſed calumniatores habeamur.] hæc auctor. Sed & S. Hieronymus [a] de eodem in epiſtola ad Euagrium ita habet ipſo eius exordio: Legimus (inquit) in Iſaia [b]: Fatuus fatua loquetur. Audio quemdam in tantam erupiſſe vecordiam, vt diaconos presbyteris, id eſt, Epiſcopis anteferret.] docet maiorum ſententia presbyteros Epiſcopos nominatos eſſe. Quantum autem præter omne ius faſq. hæc de diaconis dicerentur, ambo auctores pluribus diſſerunt. et de Romanæ Eccleſiæ diaconis apud Auguſtinum hæc leguntur: Quamquam Romanæ Eccleſiæ diaconi modice inuerecundiores videantur, ſedendi tamen dignitatem in eccleſia non præſumunt.] Quid inſuper ſibi indebite diaconi vſurpauerint, idem auctor ita poſt multa: Nunc enim videmus, diaconos temere, quod ſacerdotum eſt, agere per conuiuia; & in oratione id velle, quod reſpondeatur illis, cum iſtud ſolis liceat ſacerdotibus.] S. Hieronymus eadem de his in hunc modum: Ceterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri ſedent, & ſtant diaconi: licet paulatim increbreſcentibus vitijs, inter presbyteros, abſente Epiſcopo, ſedere diaconum viderim, & in domeſticis conuiuijs benedictiones presbyteris dare. Diſcant qui hoc faciunt, non ſe recte facere, &c.] hæc ipſe.

a Hier. epiſt. 85.
b Iſai. 32.

Vnde autem acciderit, vt diaconi Romanæ Eccleſiæ maiori faſtu tumeſcerent; eam in primis idem qui ſupra auctor [c] affert cauſam, cum ait: Vt autem non omnia miniſteria obſequiorum per ordinem agant, multitudo facit clericorum. Nam vtique & altare portarent & vaſa eius, & aquam vtique in manus infunderent ſacerdoti, ſicut videmus per omnes Eccleſias.] & paulo poſt, ob Romanæ Eccleſiæ excellentiam inflatos eſſe Romæ diaconos, idem ita demonſtrat: Sed quia Romanæ Eccleſiæ miniſtri ſunt, idcirco honorabiliores putantur, quam apud ceteras Eccleſias, propter magnificentiam vrbis Romanæ, quæ caput eſſe videtur omnium ciuitatum. Si itaque ſic eſt, hoc debent & ſacerdotibus ſuis vendicare: quia ſi ij qui inferiores ſunt, creſcunt propter magnificentiam ciuitatis; quanto magis qui potiores, ſublimandi ſunt?] At nequaquam pro ciuitatum amplitudine creſcere Eccleſiaſticorum ordinum dignitatem, vt ob id diaconus diacono, presbyter presbytero, & Epiſcopus Epiſcopo dignior habendus ſit, licet iuriſdictionis poteſtate ille minor, iſte maior appareat, S. Hieronymus de his ipſis eadem epiſtola diſſerens, probe confirmat, cum in exemplum iſta ita deducit: Nec altera (inquit) Romanæ vrbis Eccleſia, altera totius Orbis exiſtimanda eſt. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Perſis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Chriſtum adorant, vnam obſeruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, Orbis maior eſt Vrbe. Vbicumque fuerit Epiſcopus, ſiue Romæ, ſiue Eugubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhegij, ſiue Alexandriæ, ſiue Tanis; eiuſdem meriti, eiuſdem eſt & ſacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel ſublimiorem vel inferiorem Epiſcopum non facit: ceterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.] hæc S. Hieronymus. Sed vides vnde deducta ſit ea ſententia; neminem ſacrorum Antiſtitum alterum præſtare alteri, nempe quo ad ſacros ordines. Sic igitur erubeſcant impij inſcitiæ ſuæ, qui eiuſmodi verba S. Hieronymi diſtorquent, dum ad omnem auctoritatem atque iuriſdictionem tollendam improbe referunt. Scopus namque propoſitæ quæſtionis ipſius in primis attendendus erat, vt germanum ſenſum eius verborum aſſequerentur. Sed de his ſuperius tomo primo Annalium pluribus actum eſt.

c Apud Auguſt. Quæſt. ex vtroque mix. q. 101.
CVR ROMANAE ECCLESIAE DIACONI SVPERBIRENT.
ORDO SACER IDEM COMMVNIS OMNIBVS.

Cur inſuper Romanæ Eccleſiæ diaconi ſuper alios ceterarum Eccleſiarum diaconos & presbyteros eleuarentur, idem S. Hieronymus eadem ad Euagrium epiſtola ita ſubdit: Sed dicis: Quomodo Romæ ad teſtimonium diaconi presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnius Vrbis conſuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum eſt ſupercilium in leges Eccleſiæ, vindicas? Omne quod rarum eſt, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretioſius eſt. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit.] Sed & id alia ratione idem qui ſupra apud Auguſtinum auctor refellit, dum oſtendit, haud hac ex parte præferendos vel æquandos presbyteris eſſe diaconos, quod illi horum teſtimonio ordinentur, cum ipſi diaconi plebis teſtimonio conſueuerint promoueri: quod factum primo a Petro [d] probat in ordinatione ſeptem diaconorum. Sed inſuper & alias idem auctor cauſas inculcat, cur tanti eſſent pretij Romæ diaconi, cum ait [e]: Diaconi ergo ordo eſt, accipere a ſacerdote, & ſic dare plebi. Vides quid pariat vana præſumptio? Immemores enim, elatione mentis, eo quod videant Romanæ Eccleſiæ eſſe

OFFICIA DIACONORVM VRBIS.
d Act. 6.
e Apud S. Aug. Quæſt. ex vtroque mix. q. 101.

miniſtros

A miniſtros, non conſiderant quid illis a Deo decretum ſit, & quid debeant cuſtodire. Sed
tollunt hæc de memoria aſſiduæ ſtationes domeſticæ, & officialitas, quæ per ſuggeſtiones
malas, ſeu bonas, nunc plurimum poteſt: Aut timetur enim ne male ſuggerant, aut emun-
tur, vt præſtent. Hi ſunt qui faciunt eos ordinis ſui non conſiderare rationem: dum enim
per adulationem obſequuntur illis illicite, præcipites illos faciunt, vt plus ſibi putent li-
cere. Quippe cum videant non ſic deſerri ſacerdotibus, ac per hoc anteferri ſe pu-
tant.] hæc ipſe: quibus ſane ſignificatur, Romanæ Eccleſiæ diaconorum illud etiam fuiſ-
ſe muneris, reſerre diuerſorum cauſas ad Summum Pontificem, & ab ipſo accepta reſpon-
ſa petentibus reddere.

Hæc quidem priuatim inhærebant Eccleſiæ Romanæ diaconis: ceterum illud in omni-
bus Eccleſijs commune omnibus erat, vt bona Eccleſiæ adminiſtrarent: cuius rei cau-
B ſa pariter contingebat, vt non Romæ rantum, ſed vbique diaconi a populo maiori fre-
quentarentur quam ſacerdotes obſequio. Hinc obortas videas querelas illas Honorati
archidiaconi Salonitani apud S. Gregorium [a] Romanum Pontificem, cum queſtus eſt de-
gradari ſe potius quam prouehi, cum ab eo in presbyterum ordinari tentaretur. Horum
igitur cauſa non Romæ dumtaxat, ſed & in alijs quoque Eccleſijs contingebat, diaconum
aduerſus presbyteros erigere ſæpe ceruicem. Quamobrem ad huiuſmodi procaciam retun-
dendam Magnum Nicænum Concilium diaconos, ne quid præter ius faſq. præſumerent,
edito canone vetuit, vbi inter alia [b]: In ſua diaconi menſura permaneant, ſcientes quod
Epiſcoporum quidem miniſtri ſint, inferiores autem presbyteris habeantur. per ordinem
ergo poſt presbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant, aut Epiſcopo aut presby-
tero porrigente. Sed nec ſedere in medio presbyterorum diaconis liceat, &c.] Sed & cum
C in Africanam Eccleſiam eiuſmodi diaconorum arrogans inſolentia irrepſiſſet, eumdem
canonem Epiſcopi Africani inſeruerunt ſexto Concilio Carthaginenſi [c]. Inſuper quod &
Galliarum Eccleſias idem morbus inuaſiſſet, in Concilijs Arelatenſibus [d] primum eorum-
dem diaconorum faſtus depreſſus eſt: & in Concilio Andegauenſi hoc ſæculo celebrato,
Conſule Opilione, quod manuſcriptum accepimus a pio diſertoq. viro Frontone Ducæo
Societatis IESV digno presbytero, canone tertio id cautum habetur: Vt diaconi presby-
teris omni humilitate nouerint deferendum eſſe.] Sed exciſis ramis, malo ſæpe repullu-
lante, ſæpius opus fuit Eccleſiaſticæ cenſuræ illud ſecuri ſuccidi, vt inter alios Romæ
in Concilio a Gelaſio Papa factum apparet [e], At de his modo ſatis: in hæc enim occaſio-
ne Anaſtaſij Papæ decreti progreſſi ſumus.

EX BONORVM ADMINISTRATIONE CREVIT DIACONORVM SVPERBIA.

a Gregor. lib. 2. epiſt. 14. 15. 16.

b Concil. Nicæn. c. 18.

c Concil. Carthag. 6. c. 18.

d Concil. Arelat. 1. c. 18. Concil. Arelat. 2. c. 15.

e Concil. Rom. ſub Gelaſio. c. 9. 10.

Quod autem ad eiuſdem Pontificis ſcripta pertinet: duæ eius nomine habentur ſcri-
D ptæ epiſtolæ decretales: ſed quarum prior cum data reperiatur Conſulibus Arcadio at-
que Bautone, ante annos ab eiuſdem Anaſtaſij ingreſſu quatuordecim; plane apparet (ſi
legitimam, & non ſuppoſitam eam eſſe velimus) alijs Pontificibus quam Anaſtaſio ad-
ſcribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiuſdem prioris epiſtolæ, vbi
agitur de Manichæis, reperiri apud S. Leonem Magnum Romanum Pontificem in epiſtola
ſecunda data ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos; quod quidem de impoſtura ſuſpicionem au-
get. Scimus tamen Anaſtaſium complures epiſtolas conſcripſiſſe, in cauſa præſertim Ori-
geniſtarum, & in cauſa Donatiſtarum ad Africanos, & inter alias ad Vrſinum de incarna-
tione Filij Dei, cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati
diaconi. At de ſcriptis Anaſtaſij hactenus. Poſt cuius obitum, cum vacaſſet ſedes dies
viginti & vnum, decimoquinto Kal. Iunij, Innocentius Albanus Innocentij filius creatus
E eſt Romanus Pontifex: cuius res geſtas, ordine ſeruato temporum, recenſebimus, atque
in fine annos ipſius ſedis exacte dinumerabimus.

ANASTASII PAPAE SCRIPTA.

INNOCENTIVS PAPA CREATVR.

Sed de funere tranſeamus ad funus, nimirum ab obitu S. Anaſtaſij Papæ ad migratio-
nem S. Martini Turonenſis Epiſcopi: quem hoc anno diem extremum clauſiſſe, ex teſti-
ficatione Seueri alijſq. certis notis, tum tertio, tum etiam quarto, immo & hoc quinto
Annalium tomo pluribus demonſtrauimus. Qui enim, ex Seueri ſententia, ſub Conſulatu
Euodij S. Martinus ſeptuagenarius erat, anno nimirum Domini trecenteſimo octogeſimo-
ſexto, idemq. eiuſdem aſſertione ſuperuixiſſe ponitur annos ſexdecim, neceſſe eſt affirmare
hoc anno vita perfunctum, agentem ætatis annos octogintaſex, cum ſediſſet annos triginta
& vnum: tot enim numerandi ſunt anni Epiſcopatus S. Martini, ſi Gregorij ſententiæ con-
ſenſerimus, dicentis [f] creatum fuiſſe Epiſcopum anno octauo Valentiniani & Valentis
Imperatorum. Eius autem feliciſſimus exitus eodem die quo contigit, in tabulis notatus

S. MARTINI OBITVS.

f Gregor. Turon. hiſt. lib. 10. c. 31.

Eccleſiaſticis, anniuerſaria commemorarione ſolemni celebritate recurrit. Ex quibus omnibus erroris arguunrur, qui Cæſario & Attico Conſulibus, ſuæ ætatis anno octogeſimoprimo S.Martinum mortuum eſſe tradunt. A

TEMPVS OBITVS S. MARTINI ET AETAS.

Præter illa autem quæ ſuperius in medium allata ſunt de propagata S. Martini vita vſque in præſentem annum; Franci veteres ſcriptores, qui numerare conſueuerunt annos ab obitu S.Martini, huius ſententiæ adſtipulatores eſſe conuincuntur, dum ab hoc anno quadringenteſimo ſecundo annorum numerum deduxiſſe noſcuntur: atque (vt prætermittamus alios) Gregorius Turonenſis Epiſcopus, licet ſub Conſulatu Cæſarij & Attici Martini obitum referat, tamen dũ Clodouæi Francorum Regis mortem contigiſſe dicit ab obitu S.Martini anno centeſimo duodecimo, plane ab hoc tempore numeri exordium ducit; cum conſtet ipſum Clodouæum perueniſſe ad Pontificatum Hormiſdæ Papæ, ad quem ipſe coronam dono miſit: nam & ipſe quoque Hormiſdas Papa in litteris ad Remigium Rhemenſem Epiſcopum de Clodouæo adhuc ſuperſtite mentionem habet. Putatur B quidem irrepſiſſe mendum apud ipſum Gregorium Turonenſem, dum perperam apud eum legitur [a] deceſſiſſe S.Martinus anno quadringenteſimo duodecimo a paſſione Domini, cum numerandi fuiſſent (vt dictum eſt) a natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rurſum vero hoc Domini anno quadringenteſimo ſecundo contigiſſe S. Martini ad Deum tranſitum, ex S.Proſpero etiam ſibi vendicat Sigebertus in Chronico: verum errore labitur, dum pro quinto Arcadij Conſulatu, quo obijt, quintum eiuſdem Imperatoris ponit Imperij annum; ſicut & cum ætatis Martini numerat annos octoginta & vnum, ſedis vero vigintiſex. Sed & cum ante obitum S. Ambroſij deceſſiſſe refert S. Martinum, prorſus hallucinatus conuincitur; cum luce clarius ſuperius ſit demonſtratum, ante annos quinque, Cæſario & Attico Coſſ. Domini anno trecenteſimo nonageſimoſeptimo S. Ambroſium ex humanis deſijſſe. Ex quibus omnibus, quæ ipſe Gregorius tradidit, interfuiſſe per viſum S. Ambroſium S. Martini funeri, euaneſcere prorſus intelligis. Sed de his in Notis pluribus actum eſt. C

a Gregor. hiſtor. lib. 2. c. 48.

SEVERVS SCRIPTOR RERVM SANCTI MARTINI.

Sulpitius Seuerus, qui S. Martini viuentis res geſtas conſcripſit, de eius ad cælum conſcenſu per viſum certior redditus, ad Aurelium diaconum epiſtolam ſcripſit: itidemq. de obitu atque funere extant ipſius ad Baſſulam ſocrum litteræ. Porro haud pridem ante Martini obitum, Clarum eius diſcipulum præceſſiſſe, ſanctitate clariſſimum, idem Seuerus in dicta epiſtola ad Aureliũ tradit: de quo, ipſo Seuero expoſcente, S.Paulinus [b] Nolanus Epiſcopus duo epitaphia verſibus ſcripſit. Edidit poſtea idem Seuerus de rebus geſtis S. Martini ſimulq. de Aegypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; ſed haud eo accepti ſunt plauſu, quo Vita ipſius ab eo ſcripta: plura enim habent emendatione digna. A S.Hieronymo idem Seuerus in eodem commentario arguitur erroris Millenariorũ, cum in Ezechielem [c] poſt enumeratos eius erroris ſectatores, addit: Et nuper Seuerus noſter in dialogo, cui Gallo nomen impoſuit, &c.] Quoto inſuper Domini anno Seuerus dialogum illum ſcripſerit, ex his pariter intelligi poteſt. Nam cum idem dicat S. Hieronymus eos nuper a Seuero ſcriptos; conſtetq. commentarios in Ezechielem, vbi de his agit, anno quo a Gothis capta eſt Vrbs, eſſe conſcriptos (vt ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe poſt octo ab hoc tempore annos: vtique fatendum eſt, longe poſt obitum S.Martini eam a Seuero ſcriptionem elucubratam eſſe; licet profectio illa Poſthumiani in Orientem, a qua ſumit dialogorum exordium, contigerit viuente S. Martino, anno videlicet quo ob Origeniſtas (vt dictum eſt) contigit Alexandrinam Eccleſiam turbis exagitari. Porro Gelaſius [d] eoſdem Seueri dialogos ſub nomine Poſthumiani & Galli recenſuit ob errores in eis inuentos inter apocrypha. D E

b Paulin. epiſt. 12.

c Hier. in Ezech. c. 36. lib. 11.

d Gelaſ. Concil. Rom. can. de lib. auth. & apocr.

SCRIPTORES ALII RERVM S. MARTINI.

Quod inſuper pertinet ad lucubrationes ab alijs editas de vita S. Martini: teſtatur quidem Gregorius [e] Turonenſis, res ab eo geſtas ſcriptas eſſe verſibus a S. Paulino Nolano Epiſcopo quinque partitas libris; adieciſſeq. eumdem ait ſextum librum de miraculis ab eo poſt obitum editis. Id ſane ab eodem Paulino viſus eſt expetijſſe Seuerus, his verbis ad calcem dialogorum appoſitis de Paulino poſt alia [f]: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, ſanctarumq. in Chriſto virtutum pijſſimus æſtimator, non abnuet Præſulem noſtrum cum ſuo Felice componere.] hæc ipſe. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipſum affirmaſſe videtur illis verſibus [g]:

Stemmate, corde, fide, pollens Paulinus, & arte
Verſibus explicuit Martini dogma magiſtri.] & inferius [h]:

e Greg. Turon. de mirac. S. Martini cap. 2.

f Seuer. dialog. lib. 3. in fin.

g Venant. in Vit. S. Martini lib. 1.

h Idem lib. 2. prope finem.

A *Cuius proſaicus cecinit prius acta Seuerus,*
Verſibus intonuit Paulinus deinde beatus.] hæc ipſe, intelligens de S. Paulino Nolano Epiſcopo: ſed plane decipitur, vt paulo inferius apparebit. Ipſe vero Venantius quatuor libris heroico carmine Acta eiuſdem S. Martini cecinit: deuinctus plane miraculo, cum eius beneficio extinctum pene lumen oculorũ recepit, vngens eos oleo, quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipſe haud ingratus ad finem operis verſibus profitetur.

Si verum eſt quod ait Gregorius [a], Paulinum mutuatum eſſe a Perpetuo Turonenſi Epiſcopo, quæ libro ſexto de miraculis S. Martini conſcripſit; plane aſſerendum erit, alium iſtum eſſe Paulinũ ab illo Nolano Epiſcopo: nam ab obitu S. Martini vſque ad ſedem Perpetui anni numerantur ſexagintaquatuor, nimirum ex ſententia eiuſdem Gregorij quadragintaſeptem ſedis Bricij ſucceſſoris S. Martini, & decem & ſeptem illius qui poſt ſedit, Eu-
B ſtochij: ad quod tempus minime perueniſſe Paulinum conſtat, quem anno Domini quadringenteſimo trigeſimoprimo ſub Cõſulatu Baſſi & Antiochi obijſſe liquet, teſtificatione Vranij, qui interfuit. Sed & Paulini ipſius auctoris euidenti aſſertione ſatis ſuperq. exploratum habetur, ipſum, etſi idem ſit nomine, alium tamen diuerſumq. eſſe a S. Paulino illo mirifico Nolano Epiſcopo; dum his verſibus libro ſecundo ſcriptæ Vitæ S. Martini, ſe etiam exemplo illius maioris Paulini curatum a S. Martino lumine oculorum, tradit:

a Gregor. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

Quin & Paulino ſimilis medicina ſalutem
Reddidit, inſignis fidei quem gloria late
Extulit, &c.] Subdit præterea:
Atque vtinam noſtri tenebras contingere cordis
Tali luce velit ſancti medicina patroni,
C *Reddat vt antiqui rurſum myſteria facti:*
Nomen idem, medicus idem, par cauſa medendi.]

De ſeniori enim Paulino Nolano Epiſcopo a S. Martino oculo infirmo curato teſtatur Seuerus paucis his: Paulinus vero, vir magni poſtmodum futurus exempli, cum oculum grauiter dolere cœpiſſet, & iam pupillã eius craſſior nubes ſuperinducta texiſſet, oculum eius Martinus peniculo contigit, priſtinamq. ſanitatem ſublato omni dolore reſtituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus alluſit. Sed & ſicut Paulinus iſte iunior, inſtar illius ſenioris, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum ſex libris diſtinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter ſanatus oculis iam caligine penitus obductis, ſcribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum conſilium inijt: de accepto enim virtute ſancti Martini munere hæc habet
D ad finem operis [b]:

b Fortunat. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.

Hic paries retinet ſancti ſub imagine formam,
Amplectenda ipſo dulci picturæ colore:
Sub pedibus iuſti paries habet arcte feneſtram;
Lychnus adeſt, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Huc ego dum propero, valido torquente dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce feneſtris:
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte receſſit, &c.] Vides morem priſtinum, ſanctorum nimirum imagines pingi in eccleſijs, inſuper & eaſdem ſolitas coli incenſarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obſequium eſſe Deo gratiſſimum, ipſa miracula edi ſoli-
E ta vnctione olei dictarum lampadum, pluſquam millies perſpicue demonſtrarunt. Sed quod de his fuſius actum eſt primo Annalium tomo, modo ſatis.

Quod rurſum ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, ſexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratum eſt ab Epiſcopis totius Africæ generale Concilium CONCILIVM
Mileuitanũ dictum: quod Mileuitanum primum dicendum eſt, cum aliud inueniatur cele- MILEVITANVM PRI-
bratũ poſt annos quatuordecim, vt ex litteris Innocentij Papæ ad eamdem Synodum miſſis MVM.
intelligi poteſt in notatis ibi Conſulibus: Sciendum tamen hoc cum illo librariorum vitio eſſe conſuſum: quod enim vnum idemq. putarunt Mileuitanum Concilium, factum eſt vt quod alterius eſſet, alteri adſcribendo coniungerent. Sed hæc omnia diſcriminando, ſingula ſingulis reddere curabimus; laborabimuſq. ſimul, vt Acta nobiliſſimæ Synodi hinc inde ex diuerſis S. Auguſtini ſcriptis multo ſudore collecta, magna ex parte reddamus.

Verum ante hæc, quæ inter ſe communia ambæ hæ Synodi habeant, ex quibus vna eademq.

CONFVSAE SIMVL DVAE SYNODI MILEVITANAE.

demq. credita fuerit, dicenda ſunt. Ex cõmuni nomine in primis, a loco vbi celebrata com- A
parato, factum eſt vt vtrumque vnum Mileuitanum Conciliũ diceretur. Rurſum id ipſum
ex eo, quod vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemq. Aurelius Car-
thaginenſis Epiſcopus præfuit; tertio vero loco, quod ſub vno eodemq. Romano Pontifi-
ce Innocentio ambæ Synodi noſcantur eſſe collectæ. Quæ autem has adeo ſimiles in-
ter ſe diſcriminant, multa ſunt. In primis tempus: hanc enim ſub quinto Arcadij & Hono-
rij Conſulatu hoc anno habitã eſſe conſtat, illam vero Theodoſio ſeptimum Conſule cum
Palladio. Rurſum etiam hæc ſub Xantipo Numidiæ Primate, illa vero ſub Siluano ce-
lebrata cognoſcitur. Inſuper quod alia in ea, alia vero in iſta tractata eſſe reperiantur, ob
id iure ab inuicem diſtinguendæ videntur. Sed & quod illa habita intelligitur poſt damna-
tam in Synodo Carthaginenſi Pelagianam hæreſim, cum hoc tempore nondum ea hæreſis
cognita eſſet; plane nulla remanet dubitatio, duo eſſe Mileuitana Concilia inter ſe diuerſa: B
oborta tamen eſt inter ſe vtriuſque confuſio ex eo nimirum, quod præfatio prioris Synodi
Mileuitanæ [a] præfixa inuenitur in poſteriori Mileuitano Concilio [b]. Sed reddamus hic
ipſam, vt ratio temporis manifeſtior habeatur. Iſta enim præfixa habentur priori Mile-
uitano Concilio, cuius & propria ſunt:

a Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. c. 52.
b Concil. Mileuit. praef.

Glorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Auguſtis quinto Conſulibus, ſexto
Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana, in Secretario baſilicæ, cum Aurelius Epiſco-
pus Carthaginenſis in Concilio vniuerſali conſediſſet, aſtantibus diaconibus, Aurelius Epi-
ſcopus dixit: Quoniam Eccleſiæ ſanctæ vnum eſt corpus, omniumq. membrorum caput
eſt vnum: factum eſt, volente Deo, & noſtram infirmitatem iuuante, vt ad hanc Eccleſiam
veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæſo charitatem veſtram,
quia ita credendum eſt, quia noſter acceſſus ad vos nec ſuperfluus nec inſuauis eſt cunctis, C
&c.] quæ ipſa inueni deſcripta eſſe etiam in poſteriori Mileuitano Concilio, in ordine
Conciliorum primo loco poſito; cuius rei cauſa confuſio vtriuſque Synodi facta eſt. men-
tio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quæ primo fuerat congregata, vbi idem Aure-
lius ait: Quæſo charitatem veſtram, quia ita credendum eſt, quod noſter acceſſus ad vos
nec ſuperfluus nec inſuauis eſt cunctis, vt conſenſus omnium veſtrum manifeſtetur con-
cordare complacitis decretorum, quæ iamdudum vel in Hipponenſi Synodo firmata ſunt,
vel poſtmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita; nunc quoque a nobis ex
ordine recitentur.]

c Concil. Afric. c. 52.

DE APPOSITIS CONSVLIBVS TEMPORIS RATIO.

Admonendum tamen hic putamus eſſe lectorem, apud Concilium Africanum ſic habe-
ri intexta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cum amborũ [c] Imperatorum
ponitur Conſulatus, quotus ille fuerit minime exprimatur, ſed ſic tantum poſiti legantur: D
Glorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Auguſtis viris clariſſimis Conſulibus.]
ſed ſcito factum errore imperitorum librariorum, vt loco V.C. numeri notæ, qua expri-
mitur quintus eorumdem Conſulatus, reddiderint illi, Viris clariſſimis. Ceterum abhor-
ret eiuſmodi nomenclatura ab Imperatoribus, ſolita tantum poni, vbi alij ſub Imperatori-
bus conſtituti nobiliſſimi viri eadem Conſulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Con-
cilio Africano, ex ordine poſito exploratiſſime demonſtratur, quintum eorumdem Augu-
ſtorum illum debere eſſe Conſulatum. nam cum, quod ipſum præcedit ſuperius Cõcilium,
habitum reperiatur ſub Cõſulibus anni ſuperioris Vincentio & Flauito; & quod poſt Con-
cilium Mileuitanum, de quo eſt ſermo, ponatur Carthaginenſe Concilium ſub anni ſe-
quentis Conſulibus habitum; plane perſpicue ſignificatur, quod medium eſt Concilium,
hoc anno ſub quinto ipſorum Conſulatu celebratum eſſe. Sed quod ſuperius id conſtet E
plana expreſſione quinti ipſorum Conſulatus, non eſt in his amplius immorandum.

ACTA CONCILII MILEVITANI.

Quod autem ad eiuſdem Synodi Acta pertinet: poſt confirmata Synodalia decreta, di-
uerſorum Epiſcoporum cauſæ in medium ſunt allatæ, vt Creſconij Epiſcopi Villaregien-
ſis; cuius cauſa delata ad Concilium Carthaginenſe anno ſuperiori celebratum, ad huius
anni generale Concilium coram ſuo Primate Xantippo tractanda fuerat reſeruata. Quæ-
nam autem hæc cauſa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata poſt hæc fuit cauſa
Quoduultdei Epiſcopi Centurienſis: de qua illud a Patribus definitum, quod canon editus,
& ſub titulo de Iudicijs in Decretalium libro ſecundo deſcriptus habet his verbis: De
Quoduultdeo Centurienſi Epiſcopo, quem cum aduerſarius ipſius compuliſſet ad Conci-
lium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primo id promiſerat, & altera
die reſpondit hoc ſibi non placere, atque diſceſſit: placuit vt nullus eidem communicet,

donec

A donec ſatisfactione præmiſſa fuerit abſolutus. Nam adimi ſibi Epiſcopatum ante cauſæ eius exitum, nulli Chriſtiano videri iure potuiſſet.] hæc de eo. Poſt hæc autem libellus lectus eſt Maximiani Vagienſis Epiſcopi, quo ſe ſuæ renunciare ſedi ſignificabat, vt paci Eccleſiaſticæ bene conſultum eſſet, alium ſubrogari in locum ſuum petens. Cauſa igitur diligenter a Patribus examinata, eidem annuere viſum eſt; deq. ea re eiuſmodi edidere decretum:

De Maximiano autem Vaginenſi*, & ad eum, & ipſam plebem placuit de Concilio litteras dari, vt & ipſe ab Epiſcopatu diſcedat, & illi ſibi alium requirant.] hæc Synodus. Porro ſciendum, hanc depoſitionem Maximiani honorificam fuiſſe, non autem probroſam. Etenim ob pacem Eccleſiæ ipſe loco cedendum exiſtimauit, deq. ea re litteras ad Synodum miſerat: quibus S. Synodus voluit annuiſſe. Hic enim, qui ex Donatiſtarum ſchiſmate
B ad Eccleſiam Catholicam conuerſus, haud pacifice reciperetur a populo; bono pacis conſulens, ſedi renunciauit. Sed quid per S. Synodum actum ſit, diſces ex S. Auguſtini litteris: nimirum ita Patres ſpontaneam admiſiſſe illius abdicationem, vt tamen in eius locum ab eis fuerit ſubrogatus Caſtorius frater ipſius, ad quem hoc eodem anno extant datæ litteræ S. Auguſtini atque Alypij; quæ quod nonnihil ad Acta Synodi ſpectare noſcantur, & laudes contineant abdicantis ſe Maximiani, eas hic deſcribendas eſſe putamus. Sic enim ſe habent[a]:

* Bagaienſi Vagienſi

DE MAXIMIANO ABDICANTE SE AB EPISCOPATV.

a Aug. epiſ. 238.

Molitus eſt quidem aduerſarius Chriſtianorum per cariſſimum atque dulciſſimum filium noſtrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Chriſti ab exheredata præciſione fugientes pio ſinu ſuſcepit, periculoſiſſimum ſcandalum commouere: cupiens videlicet ſerenitatem gaudij noſtri, quæ nobis de bono veſtræ conuerſationis oborta
C eſt, fœda innubilare triſtitia.] oſtenditur his germanos hos ex Donatiſtarum ſchiſmate tranſiſſe ad Catholicam Eccleſiam. Subdit vero: Sed Dominus Deus noſter miſericors & miſerator, conſolans afflictos, nutriens paruulos, curans infirmos, ad hoc eum aliquid poſſe permiſit, vt rem correctam multo amplius lætaremur, quam dolebamus afflictam. Longe eſt quippe glorioſius, Epiſcopatus ſarcinam propter Eccleſiæ vitanda pericula depoſuiſſe, quam propter regenda gubernacula ſuſcepiſſe. Ille quippe ſe honorem, ſi pacis ratio pateretur, digne accipere potuiſſe demonſtrat, qui acceptum non defendit indigne. Voluit ergo Deus etiam per fratrem tuum filium noſtrum Maximianum oſtendere inimicis Eccleſiæ, eſſe in viſceribus Chriſti eius, qui non ſua[b] quærant, ſed quæ Ieſu Chriſti. Neque enim illud miniſterium diſpenſationis myſteriorum Dei victus aliqua ſæculari cupiditate deſeruit, ſed pacifica permotus pietate depoſuit, ne propter eius honorem fœ-
D da & periculoſa, aut fortaſſe etiam pernicioſa in membris Chriſti diſſenſio naſceretur. Quid enim eſſet cæcius & omni excæcatione dignius, quã propter Eccleſiæ Catholicæ pacem ſchiſma deſerere, & ipſam pacem Catholicam honoris ſui quæſtione turbare? Quid enim laudabilius, & Chriſtianæ charitati commodatius, quam de relicta Donatiſtarum veſana ſuperbia ita hereditati Chriſti cohærere, vt teſtimonium vnitatis amore probaretur? Itaque quantum ad ipſam attinet, ſicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in eius corde diuinus ſermo ædificauit, nequaquam tempeſtas huius tentationis euerteret; ſic optamus & deprecamur a Domino, vt conſequenti vita & moribus ſuis magis magiſq. declaret quam bene geſturus fuiſſet, quod profecto gereret, ſi hoc oportuiſſet. Retribuatur ei pax æterna, quæ promiſſa eſt Eccleſiæ, qui intellexit ſibi non expedire, quod paci non expediat Eccleſiæ.

DE MAXIMIANO QVI SPONTE SE DISCESSIT, EPISTOLA AVGVSTINI.

b Philip. 2.

E Tu vero, fili cariſſime, non mediocre gaudium noſtrum, qui nulla tali neceſſitate a ſuſcipiendo Epiſcopatu impediris: decet indolem tuam in Chriſto, in te dicare quod dedit. Ingenium quippe tuum, prudentia, eloquentia, grauitas, ſobrietas, & cetera, quibus ornantur mores tui, dona ſunt Dei. Cui melius ſeruiunt, quam ei a quo tributa ſunt, vt & cuſtodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non ſeruiant huic ſæculo, ne vaneſcant cum illo atque diſpereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus, quanta facilitate conſideres ſpes inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incertam vitam. Abijce igitur ex animo, quicquid terrenæ & falſæ felicitatis expectatione conceperat:. Operare in agro Dei, vbi certus eſt fructus, vbi tam multa tanto ante completa ſunt promiſſa, vt ea quæ reſtant, inaniſſime deſperentur. Obſecramus te per Chriſti diuinitatem & humanitatem, per pacem cæleſtis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore temporali æternam requiem comparamus, vt in Epiſcopatu Vaginenſis* Eccleſiæ fratri tuo

LAVDES CASTORIS EPISCOPI SVBROGATI.

* Vagienſis Bagaienſis

tuo non ignominioſe cadenti vel glorioſe cedenti ſuccedas. Plebs illa, cui per tuam mentem & linguam donis Dei fœcundatam & ornatam vberrima incrementa ſperamus, in te intelligat fratrem tuum non pro ſua deſidia, ſed pro eius pace feciſſe quod fecit. Hæc epiſtola mandauimus vt tibi non legeretur, niſi cum te iam tenerent, quibus es neceſſarius: nos enim te ſpiritualis amoris vinculo tenemus; quia & noſtro collegio multum es neceſſarius. Cur autem etiam corporalem præſentiam non exhibuerimus, poſtea ſcies.] hactenus Auguſtinus atque Alypius ad Caſtorium. A

MAXIMIANI DVO.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaienſem Epiſcopum, eumdem eſſe cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaienſis itidem nominatur, ſed Vagienſis dicendus potius ex epiſtola Auguſtini. Nam de Maximiano Bagaienſi Epiſcopo diuerſa ratio eſt. Ille enim diu Eccleſiæ illi præfuit, nec ſe abdicaſſe dicitur ab Auguſtino, qui de eodem ſæpe agit: hic autem poſt electionem ſedi nuncium remiſiſſe, ex eiuſdem litteris Auguſtini probe intelligi poteſt: licet Bagaienſis Maximiani non eadem ſit apud S. Auguſtinum lectio: nam in epiſtola ad Bonifacium [a] Vagienſis Eccleſiæ Antiſtes nominatur, apud Creſconium vero Epiſcopus Bagaienſis [b]. B

a Auguſt. epiſt. 50.
b Auguſt. cont. Creſcon. lib. 3. c. 43.
c Auguſt. epiſt. 168.

Quod rurſum ad Synodum Mileuitanam pertinet; meminiſſe eius viſus eſt Auguſtinus [c] in epiſtola ad Euſebium, dum negat ſui muneris eſſe, afferre ad Synodum res geſtas in aliena diœceſi, quæ ob imminens periculum detuliſſet ad magiſtratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rurſus eum dixiſſe nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Conſtantinam, quando ibi plures ipſi erant: vel me debere ire Mileuim, quod illic (ſicut perhibent) Concilium proxime habituri ſunt. Ridiculum eſt dicere, quaſi ad me pertineat cura propria, niſi Hipponenſis Eccleſiæ.] hæc ipſe contra Proculianum apud Euſebium, quem interpellat. Sed qua de re: expedit vt totum id prodatur in medium; quo innoteſcat exemplo, quales eſſe ſoleant homines, qui deficiunt a Catholica vnitate. Deſcribit C

IMMANE SCELVS IVVENIS AD DONATISTAS TRANSEVNTIS.

enim rem geſtam idem Auguſtinus his verbis: Corripitur ab Epiſcopo ſuo iuuenis, crebris cædibus matris inſanus, & impias manus nec illis diebus, cum etiam ſeueritas legum ſceleratiſſimis parcet, a viſceribus vnde natus eſt, reuocans. Minatur eidem matri, ſe in partem Donati tranſiturum, & eam, quam incredibili furore ſolet cædere, peremturum. Minatur ei, tranſit ad partẽ Donati, rebaptizatur furens, & in maternũ ſanguinem fremens albis veſtibus candidatur. Conſtituitur intra cancellos eminens atque conſpicuus, & omnium gementium oculis matricidij meditator, tamquam renouatus opponitur. Hæccine tandem tibi placent, vir grauiſſime? Nequaquã hoc de te crediderim.] & paulo poſt: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Euſebi, niſi vt in miſeram mulierẽ ſenectute decrepitam, viduitate deſtitutam, a cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatiſta ſecurus armetur? &c.] Voluit autem iſtæc apud publica Acta deferri Auguſtinus, vt a magiſtratu imminenti obuiaretur malo: quæ ad Synodum Epiſcoporum a ſe minime deferenda fuiſſe ait, quod in alterius hæc acta eſſent Eccleſia. Vides, lector, quales eſſe ſoleant caſtrorum Eccleſiæ Catholicæ deſertores. O ſi liceret omnium apoſtatarum noſtri ſæculi ſcelera in vnum cogere, qui ab Eccleſia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profecto replendæ latrinæ decies centies ſuperarent Augiæ ſtabuli ſordes: vt plane nec vnus ſit reperiri, qui antequam ab Eccleſia Catholica migret, non ea ſæpius perpetrarit, quæ ſi ad Eccleſiaſtica tribunalia perlata fuiſſent, recta ſententia ab Eccleſia eijciendi fuiſſent. D

DELATI AD XANTIPPVM CLERICI CRIMINA.
d Auguſt. epiſt. 236.

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam ſub Xantippo Primate Numidiæ celebratam ſpectare videtur, quod cum priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Auguſtino appellaſſet Synodum, ab ea ſex Epiſcopi iudices dati fuerunt. At quænam eſſet presbyteri huius cauſa, ipſe S. Auguſtinus ad Xantippum ipſum ſcribens ita narrat [d]: Primo comperi eum pecuniam cuiuſdam ruſticani diuino apud ſe commendato interuertiſſe, ita vt nullam inde poſſet probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confeſſus eſt, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Eccleſia, ſicut ceteræ, ieiunabat, cum tamquam perrecturus ad eccleſiam ſuam, valefeciſſet collegæ ſuo presbytero Gippitano, hora ferme quinta, & cum ſecum nullum clericum haberet, in eodem fundo reſtitiſſe, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prandiſſe, & cœnaſſe, & in vna domo manſiſſe.] ſubdit de confeſſione ipſius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eumdem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipue prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia ſubreperet: audiui enim cauſam eius, cũ centum dies eſſent ante Dominicum Paſchæ, qui futurus eſt VIII. Id. Aprilis. Hoc propter E

Con-

A Concilium inſinuare curaui venerabilitati tuæ: quod etiam ipſi non celaui, ſed ei fideliter quid inſtitutum eſſet, aperui.] & in fine: Ego certe presbyterũ, & qui die ieiunij, quo eiuſdem loci etiam Eccleſia ieiunabat, valefaciens collegæ ſuo eiuſdẽ loci presbytero, apud famoſam mulierem nullum ſecum clericum habens, remanere & prandere & cœnare auſus eſt, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus ſum, timens ei deinceps Eccleſiam Dei committere. Quod ſi forte Iudicibus Eccleſiaſticis aliud videtur, quia ſex Epiſcopis cauſam presbyteri terminare, a Concilio ſtatutum eſt: committat illi qui vult Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præſertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis poſſit ignoſci: ne, ſi quid perniciolius eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Auguſtinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam ſub Xantippo ſpectare viſa ſunt: quæ hic voluimus inſeruiſſe; tum vt, deperB ditis Synodi Actis, reſarciam, reſtituamq. ea, quantum fas eſt, priſtinæ antiquitati; tum etiam ad inſinuandam cenſuram ſanctorum Patrum adhibitam in conſeruanda ſarta tecta Eccleſiaſtica diſciplina; intelligaſq. ieiunia non fuiſſe apud maiores in Eccleſia eius æſtimationis, vt pro arbitrio quis ea ſeruanda duceret; ſed vt quæ ex præcepto indicti, vel ex conſuetudine introducta eſſent, viſa fuiſſe legitima, vt eorum tranſgreſſores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua ſunt huius Synodi abſoluamus: ibi enim eiuſmodi decretum ſancitum fuit [a]: — *a Apud Conc. Afric. c. 53.*

Deinde placuit omnibus Epiſcopis, qui in hoc Concilio ſubſcripſerunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam ſedem ſit, & in metropoli, id eſt Conſtantina.] hac quidem conſtitutione Patres definiiſſe voluerunt altercationẽ duarum ſedium in Numidia poſitarum, quænam potior habenda eſſet. In duas prouincias diuidebatur Numidia, ceteC demq. duæ dictæ Numidiæ, vt Acta [b] ſextæ Synodi Carthaginenſis demonſtrant: ob idq. altercatio oborta inter Xantippum Epiſcopum Conſtantinæ Numidiæq. Primatem, & Victorinum Epiſcopum alterius ciuitatis, primatum eiuſdem vniuerſæ prouinciæ ſibi vendicantem. De eiuſmodi altercatione mentio habetur in epiſtola ad eumdem Victorinum a S. Auguſtino ſcripta, cum ab ipſo ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt ſuo loco diximus) litteræ ab Epiſcopo priuatim ſcriptæ ad inſtar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur commeatus in quibuſcumque locis a Fidelibus in itinere præſtandus: in quarum ſimilitudinem, cum Primates ſibi ſubiectos Epiſcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare ſolebant, quibus in ſingulis Eccleſijs iuberentur excipi, & Chriſtiana charitate foueri. Sed reddamus hic perbreuem Auguſtini epiſtolam, ex qua antiqui moris Eccleſiaſtici monumenta referantur: ſic enim ad Victorinum agenD tem Numidiæ Primatem ſcripſit [c]: — *CONSTANTINA PRIMA SEDES NVMIDIAE DECERTA.* — *b Conc. Carth. 6. in præf.* — *c Auguſt. epiſt. 217.*

Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indiſpoſitum inuenit, vt occurrere omnino non poſſem. Verumtamen ſiue imperitiam meam mouerit, ſiue iuſte motus ſim, tuæ ſanctitatis & grauitatis eſt arbitrari. Legi in eadem tractoria etiã ad Mauritanias eſſe ſcriptum, quas prouincias ſcimus ſuos habere Primates. Quod ſi & ex eis ad Numidiam conuocandum eſſet Concilium: oportuit vtique, vt aliquorum Maurorum Epiſcoporum, qui illic priores ſunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in iſta tractoria non reperiens, multum miratus ſum. Deinde ad ipſos Numidas ita perturbato & neglecto ordine ſcriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quam poſt multos Epiſcopos factus ſim. Quæ res & alijs iniurioſa eſt ſatis, & mihi inuidioſa. Præterea venerabilis frater & collega noſter Xantippus Tagaſtenſis * dicit, quod eum priE matus ipſe contingat, & erga plurimos ſic habetur, & tales miſit epiſtolas. Qui etiã error ſi facile inter veſtram ſanctitatem cognoſci & corrigi poteſt; non debuit tamen in tractoria, quam miſit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod ſi in medijs locis conſcriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandum eſt, quod nulla tibi eius admemoratio facta eſt, qui maxime ad Concilium venire debuit, vt de ipſo primatus ordine cauſa omnium Numidarum Epiſcopis Eccleſiarum primitus ageretur? — *AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.* — ** Conſtantinienſis* — *DE PRIMATV NVMIDIAE CONTROVERSIA.*

His de cauſis etiam venire dubitarem, ne forte falſa eſſet tractoria, quia tanta peruerſitas appareret: quamquam & anguſtia temporis, & aliæ graues neceſſitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoſcas, & primo inſtare digneris, vt inter tuam ſanctimoniam & ſenem Xantippum concorditer conſtet, quis veſtrum debeat conuocare Concilium: aut certe (quod ſalubrius arbitror) ſine cuiuſquam præiudicio ambo conuocare collegas veſtros, eos maxime qui vobis Epiſcopatus ætate vicini

ſunt, qui facile quis veſtrum verum dicat agnoſcant: vt inter vos paucos eadem præ ceteris quæſtio dirimatur; & errore ſublato, minores a ceteris conuocentur, qui nec poſſunt nec debent niſi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui veſtrum potiſſimum credant. Hanc epiſtolam ſignatam miſi annulo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus.] hactenus epiſtola Auguſtini. Porro hanc controuerſiam de primatu Numidiæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, ſediq. Conſtantinæ, quæ dicta ſunt, aperte declarant. Nouit & Iuſtinianus Imperator [a], primam ſedem Numidiæ eſſe Conſtantinam ciuitatem, in prouincia vero Mauritaniæ Cæſaream, in Bizacena Capſam, in Tripolitana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc ſatis ſunto. A

a l. 2. Cod. de off. Pr. pr. Afri.

IESV CHRISTI ANNVS 403. INNOCENTII PAP. ANNVS 2. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 9. B

THEOPHILI ALEX. STVDIA IN IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Christi annus quadringenteſimus tertius nouis Conſulibus Theodoſio Auguſto atque Rumorodio Faſtis adſcribitur: quo funeſtum illud accidit, vt a Conciliabulo Ioannes Chryſoſtomus deponeretur. Ante autem quam hæc aggrediamur, meminiſſe lector debes, res S. Ioannis Chryſoſtomi anno ſuperiori eo nos ſtatu reliquiſſe, vt qui ipſi fauerent Aegyptij monachi, aduerſus Theophilum accuſationes propoſuerint; quarum cauſa Theophilus Alexandria iuſſus eſſet Conſtantinopolim proficiſci: cum interea S. Epiphanius Conſtantinopolim ſponte veniens pugnaturus aduerſus Origeniſtas, cum alias innumeras turbas inter Epiſcopos concitatas reperiſſet, re infecta, ad ſuã eſt reuerſus Eccleſiam. His vero in memoriam reuocatis, iam reliquum eſt, vt quæ hæc ſecuta ſunt, ordine rerum C geſtarum pro temporis ratione narremus. Ac primum de aduentu agamus Theophili Conſtantinopolim, vbi diutius immoratus eſt; qui in itinere poſitus complures collegit Epiſcopos, ſecumq. duxit Conſtantinopolim; habens in animo, quod poſtea expleuit, aduerſus Ioannem apud Conſtantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Epiſcopos Theophilo fauentes, qui tamen ante Theophilum Conſtantinopolim venerat, Acacius Berœenſis fama notiſſimus tum ob monaſticam ante actam vitam in Syriæ ſolitudine, tum etiam ſacrarum peritia litterarum; de quo iſta Palladius [b] in dialogo:

b Pallad. dialog. verum geſt. Ioan. Chryſoſt.

ACACIVS CVM SEVERIANO ET ANTIOCHO CONSPIRAT.

Per idem tempus contigit, vt Acacius Epiſcopus Berœæ adueniens, honeſto (vt dicebat) careret diuerſorio. Qua ex re indignatus ira excandeſcebat, quaſi fuiſſet a Ioanne contemptus. Victus autem cogitationibus improbis, ex abundãtia cordis verbum plenum ſtultitiæ protulit, dignum ipſius animo, præſentibus quibuſdam Ioannis clericis dicens: Ego D ipſi ollã condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Epiſcopo Gabalenſi, & Antiocho Epiſcopo Ptolemaidis (*erant hi æmuli in dicendo Ioannis Chryſoſtomi eloquentiæ*) & Iſaac Syrulo circumforaneo falſorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledictis, linguam ſemper aduerſus Epiſcopos inſtruens, quo pacto aduerſus Ioannem, immo aduerſus Saluatorem armare ſe queant. Mittunt primum Antiochiam, adoleſcentiæ illius (*nempe Ioannis*) crimina ſtudioſe inquirentes. Vbi autem defecerunt ſcrutãtes ſcrutationes, nihilq. inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt, cuius nouerant verſatile ingenium ad huiuſmodi ſapienter viciſſim machinanda. Ille poſtquam litteras iuxta cor ſuum legit, oblatam ſibi malignandi materiam amplexus perlibenter, horrido ſilentio ſcrutabatur inquirens occaſionem aliquam non leuem contra Ioannem.] hæc Palladius. E

Sed inter hæc oborta eſt occaſio, vt Eudoxia Auguſta in Ioannem alioqui ante perinſenſa, in ipſum acerbius excandeſceret: quamobrem Theophili accelerauit aduentum, quo eo ad deponendum ipſum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabimus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occaſione, ab illo Regum [c] exordium ſumeret: Congregate ad me ſacerdotes dedecoris, qui comedunt menſam Iezabel, vt dicam eis, ſicut dixit Elias: Quouſque claudicatis vtriſque poplitibus? Si Baal eſt Deus, ambulate poſt ipſum. Si autem Iezabel quoque menſa ipſa eſt Deus, comedentes euomite.] Iſtæc autem ipſa, vt dicta aduerſus Eudoxiam Auguſtam interpretati aduerſarij, eadem ipſi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acrius commota eſt, & de eius depoſitione per Theophilum machinanda indefeſſo conſilio animo vertere ſedulo, & opere implere non deſtitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de ſacerdotibus comedentibus de

c 3. Reg. 18.

A bus de menſa Iezabel,ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium æmuli referebant, quod hi ab ipſa Auguſta Conſtantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc quidem Socrates[a] atque Sozomenus[b] ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum Leo[c] & Metaphraſtes poſt aduentum Theophili iſta referunt: quod ſi verum eſt, certe quidem inter ſacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt quoties inuectiua aliqua Ioannes malas feminas inſectaretur, ea mox delatores in Eudoxiam eſſe dicta referrent. Sed iam de ipſo Theophili aduentu agamus.

a Socrat. lib. 6. c. 14.
b Sozom. lib. 8. c. 16.
c Leo Imp. in Encom. & Metaph. in Vita Chryſoſt.

Viſum eſt quaſi plane prodigium, vt Theophilus ad dicendam cauſam vocatus reus & iudicandus, idem quaſi triumphum agens aduenerit Conſtantinopolim, plures habens ſe comitantes Epiſcopos; & ingreſſus vrbem quodã miraculo ex reo conuerſus ſit in actorem; aduerſus Ioannem Chryſoſtomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in

QVI THEOPHILO ADVERSVS IOANNEM FAVERINT.

B medium afferamus. Iam enim audiſti eloquentiſſimos illius temporis Epiſcoporum Seuerianum, Antiochum, & Acacium Ioannis aduerſarios Conſtantinopoli diutius commoratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipſum concitaſſe, & in partes Theophili perduxiſſe. His acceſſit, quod maioris efficaciæ videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioannem animus concitatus. Porro quantarum vitium ſit femina iracunda, cui ſit coniuncta potentia, puto neminem ignorare: rurſus vero quam pronum ſit genus mulierum ſectari ſtudia, & in quam partem ſemel inhæſerint obſtinato animo immobile inhæreſcere, æque exploratum omnibus eſſe. Quam ob cauſam accidit, vt Eudoxia Auguſta, & aliæ clariſſimæ feminæ in Ioannem Chryſoſtomum furore ſuccenſæ, partes Theophili tuendas ardentiſſimo animo ſuſceperint: quænam autem iſtæ fuerint, Palladius[d] recenſet his verbis: Mulieres præterea quæ celebres ſunt, tres viduæ quidem, ſed opulentæ, in perniciem ſalutis

d Pallad. Dialog. de reb. geſt. Ioan. Chryſoſt.

C ſuæ pecuniam ex rapina poſſidentes, quæ vitorum quoque conſtantiam perturbare poſſint atque concutere, Marſa * Promoti vxor, Caſtricia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia inſania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Iſtæ, atque iſti *(nempe tres Duces manu militari parati ſubſidium ferre Theophilo, necnon tres recenſiti Epiſcopi pro eodem ſtantes)* cum haud infideli corde ſint ſegnes, velut phalanx furore ebria in vnam ſententiam odioſam concurrentes, aduerſus Eccleſiaſticam pacem torrentem proditionis per ſummam inſaniam concitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Epiſcopos naufragos, quos a Ioanne depoſitos ſuperius diximus, qui in eum nihil prætermiſerunt conſilio opeq. moliri. Adde inſuper clericos Conſtantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehenſiones in ſuum ipſorum Antiſtitem concitatos. Appone ad hos etiam ſtudia Epiſcoporum Orientalium & Occidentalium, ob ſuſceptos Conſtantinopoli Origeniſtas, a Ioanne ipſo nonnihil auer-

* Martia

QVINAM STARENT CONTRA CHRYSOSTOMVM.

D ſa, erga vero Theophilum propenſiora. His, inquam, omnibus ſimul in vnum concurrentibus, Theophiloq. fauentibus, factum eſt, vt reus veniens, cauſam dicturus, mox in actorem conuerſus fuerit, immo & in iudicem transformatus.

Sed quid de Theophili aduentu Conſtantinopolim idem Palladius[e] ſcribit, hic reddamus; quem hoc anno contigiſſe, quæ ſuperiori anno & præſenti haud pridem ſunt dicta ſignificant: Appulit vel ſecundo Theophilus *(primo enim illuc aduenerat quo tempore Ioannes eſt creatus Epiſcopus)* adſtans veluti Thebanus fimo oneratus, eis quos ex Aegypto & India ipſa conduxerat, & pro fœtida inuidia flagrantiam ſpirans, Conſtantinopolim ingreditur ſexta hora, quinta ſabbati, a nautico comitatus agmine, turpem referens gloriam, de qua dicit Apoſtolus[f]: Quorum gloria in confuſione eorum, ſubinferens, qui terrena ſapiunt. Hoſpitaturq. non in tabernaculis iuſtorum, eccleſiæ manſionem fugitans,

e Pallad. ibid.

ADVENTVS THEOPHILI CONSTANTINOPOLIM.

f Philip. 3.

E oblituſq. Dauidici illius[g]: Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Sed profecto arcebat hunc ab eccleſia conſcientia crudelis.] in Palatio enim apud Imperatorem paratum fuiſſe Theophilo diuerſorium, tradit Sozomenus[h]. Ceterum ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus in epiſtola ad Innocentium Papam, in ſuburbio Theophilum manſiſſe tradit, nec ciuitatem ingredi voluiſſe. Subdit vero Palladius: Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Epiſcopo Ioanne congreſſus eſt (vt ſolet Epiſcopi) neque omnino propinquauit eccleſiæ: ſed perſtitit certans nocte ac die, nouumq. odiũ veteri copulans, vt Epiſcopum Ioannem omnimodo pelleret, ſed vita quoque ipſa priuaret, partim profuſione auri contra veritatem ſuperſtitionem potentium redimens, partim lautioribus epulis gulæ deditos quoſque ſub iugum mittens, partim aſſentatione & ſpe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoslibet inducens. Hos igitur omnes abſque funiculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quiſpiam dæmon, animarum excantato iu-

g Pſal. 83.
h Sozom. lib. 8. c. 17.

dicio, ad ſcenæ miniſterium perſonam dæmoniacã inquitebat, quam etiam eſt aſſecutus. A

Pulſi a Ioanne fuerant duo, & pro ſceleribus ſuis ſeparati ab Eccleſia: horum ille abuſus leuitate, hortatur vt aduerſus Ioannem libellos darent, pollicitus eos reſtituere in miniſterij ſui locum (erant autem hæc illorum ſcelera, alterius quidem homicidium, alterius vero adulterium) quod & fecit: eos enim poſt Ioannis exilium locis reſtituit ſuis, datis ſcilicet libellis, quos ipſe ille dictauerat, nihil veri continentes, præter id ſolum, quod monere ille conſueuerat, vt poſt communionem, aut aquam, aut paſtillum deguſtarent, ne contra voluntatem vna cum ſaliua ſiue pituita quicquam ſacramenti excrearent, ipſe prius id faciens, religionemq. pie ſentientibus augens.] hæc ipſe. certe quidem in Occidentali Eccleſia antiquo vſu in more receptum eſt, vt poſt ſumptam ſacram Euchariſtiam ea de cauſa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbitratu cuiuſque; vt ex hoc minime reprehendendus Ioannes eſſet. Ceterum haud vnam B hanc rem tantum oblati continebant libelli, ſed plane vigintinouem formata ſunt aduerſus eum accuſationum capita, quæ ſingula Photius in Bibliotheca ſua recenſet, noſq. de his inferius ſuo loco.

CONATVS THEOPHILI ADVERSVS IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Quod ad hanc cauſam ſpectat; accidit plane Theophilo, vt bene currenti pedibus in via lapſo, cũ in decliuium præceps adactus ruina alterius, caſu grauiore corruerit. Etenim laudandus eius impetus ille fuit, quo aduerſus Origeniſtas commotus eſt; commendanduſq. zelus eius in eorumdem propulſionem latebras captantium vbique ſerpentium: id quidem pleno ore S. Hieronymus, S. Epiphanius, ſanctus itidem Anaſtaſius Papa, ac denique Occidentales omnes ſummis laudibus prædicarunt. Verum cum in Ioannem Chryſoſtomum, cauſa publica prætermiſſa, inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniantibus ianuas obtrectandi, & optimos quoſque animo a ſe abalienauit, vnde & perpetuam ſuo nomini ignominiam irrogauit, redditus poſteris eo nomine odioſus; cum tantum virum, Ioannem dico, C quẽ innocens imbuta litteris adoleſcentia illuſtrarat, monaſticiſq. inſtitutis exculta iuuentus nobilitarat, necnon diſciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirifice ſublimarat, ac denique ipſa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo, Angelis, & hominibus commendarat: talem (inquam) tantumq. virum, columnam Eccleſiæ conatus ſit Theophilus comparatis vndique machinis deorſum in terram proſternere, penituſq. conterere. Sed longe aliter ac concepit animo, accidit, ac plane contrarius eſt conſecutus euentus: ſiquidem ille perſecutione clarior, calumnijs illuſtrior, ac denique morte toto Orbi radijs immortalitatis effulſit.

THEOPHILVS MVTATVS IN DETERIVS.

Sed proſequamur res tunc geſtas a Palladio[a] Epiſcopo, qui interfuit, ita deſcriptas: Cum vero (inquit) Theophilus libellos ſuſcepiſſet, conuerſatur apud Eugraphiam, vna D cum Seueriano, & Antiocho, & Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius caſtiſſima monita infenſis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publice & per domos honeſtatem edocere, & eas huiuſmodi maxime verborum caſtigatione compeſcere, quæ cum iam anus per ætatem eſſent, iuuenes tamen apparere vellent: Quid, inquiens, cogitis corpus rurſum iuueneſcere, cincinnos in fronte ferentes inſtar meretricum, ad deceptionem intuentium, & congredientium vobis, idq. cum ſitis viduæ?] extant quidem eiuſmodi obiurgationes ſæpius repetitæ in eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi homilijs. Sed pergit Palladius:

a Pallad. dialog. de vit. geſtis Chryſoſt.

QVID IN VIDVAS LASCIVIENTES CHRYSOSTOMVS.

Congregati autem requirebant quo pacto iudicium inchoarent. Vnus vero ex aſſiſtentibus monuit, porrectis vt libellis Imperatori, ipſum etiam inuitum ad Concilium traherent. Factum eſt igitur hoc, ſicuti ſub Iudæis quondam, auto illis per omnia ſuffraganre. Eramus cum Ioanne quadraginta Epiſcopi tunc in Epiſcopatus triclinio ſedentes, ad- E mirantesq. quomodo qui ſolus venire iuſſus erat, ac pro nefarijs reſpondere criminibus, tot ſociatus Epiſcopis veniat: quo item modo ſententias Principum immutarat, & complures de clero peruerterat. Sic autem ſermocinãtibus nobis, afflatus Spiritu ſancto Ioannes tepente omnibus ait: Orate fratres: ac ſi quidem diligitis Chriſtũ, mei gratia ſuam nullus Eccleſiã deſerat. Ego enim iam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat, iuxta ſententiam Pauli[b]. Multas (vt video) preſſuras primum patiar, atque ita demum excedam e vita. Scio enim verſutiam ſatanæ, quod non ferat ſe meis quotidie ſermonibus laceſſiri. Atque ita demum mihi præſtate miſerationis affectum, vt in orationibus veſtris memineritis mei.

IOANNES QVADRAGINTA COLLEGIT EPISCOPOS.

b 2. Tim. 4.

Mærore igitur ineffabili detenti, alij quidem effundebamus maximã vim lacrymarum: alij vero e Concilio egrediebãtur, oculos eius ſacrumq. caput, vna & os illud pretioſum & beatiſſimum exoſculantes, neque ſe a fletu & ſingultibus cõtinere valentes. Hortatus tedire ad

LVCTVS EPISCOPORVM QVI CVM IOANNE ERANT.

A re ad conſeſſum huc atque illuc in morem apum circum aluεare crebro murmure perſtre-
pentiũ: Sedete (inquit) fratres, & flere deſinite; ne me amplius affligatis: mihi enim [a] viuere *a Philip. 2.*
Chriſtus eſt, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiduciæ illius magnitudi-
nem capite truncandum eſſe) Et ſi tenetis (ait) memoria, reminiſcimini quomodo ſem-
per dixerim vobis: Via eſt vita præſens, cuius & triſtia & læta pertranſeunt. Nundinæ
ſunt, quæ cernimus omnia; vendimus, emimus, modo diuertimus. Num Patriarchis
meliores ſumus, Prophetiſq. & Apoſtolis antecellimus, vt immortalis hic nobis perma-
neat vita? Ad hæc ingemiſcens quidam ex præſentibus, dixit: At vices lugemus noſtras,
noſtramq. deſolationem, qui pupilli relinquimur, Eccleſiæ viduitatem, confuſionem le-
gum, ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Eccleſiæ ſeſe importune in-
gerentium, deſtitutos pauperes, deſertamq. doctrinam. His ille auditis, indice dexteræ
B manus læuæ nodum ſæpius pulſans (conſueuerat enim vir Dei inter animi curas atque æ-
ſtus hoc facere) ita ſe alloquenti ait: Sufficit, frater, noli plura proſequi. Verum (vt dixi)
veſtras Eccleſias non dimittatis. Neque enim a me doctrina Chriſti cœpit initium, neque
item in me deſitura eſt. Nonne Moſes mortuus eſt? numquid Ieſus inuentus poſt illum
non eſt? Nonne Samuel obijt? nonne Dauid vnctus eſt? Exceſſit vita Hieremias: non-
ne reliquit Baruch? Aſſumptus eſt Elias: nonne prophetauit Eliſæus? Capite cæſus eſt
Paulus: nonne poſt ſe reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His di-
ctis, Euliſius Apameæ Bithyniæ Epiſcopus ait: Neceſſario, ſi Eccleſias tenuerimus, com-
municare cogemur atque ſubſcribere. Ad hæc ſanctus Ioannes: Communicate quidem,
ait, ne ſcindatis Eccleſiam: verum nolite ſubſcribere; nihil enim mihi conſcius ſum, pro-
pter quod deponi aut deijci merear.

C Cum inter eos iſta referuntur, nunciati ſunt aſtare pro foribus hi, quos Theophilus mi-
ſerat. Iubet eos protinus ingredi. Ingreſſos, cuiuſnam eſſent gradus, interrogat. Epiſco- *SYNODVS A*
pos eſſe vbi didicit, orat, vt ſedentes, quam ob cauſam aduenerint, dicant. Illi autem, *THEOPHILO*
Breue tantum habemus, inquiunt. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit; mandant *CONGREGA-*
Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum *TVR, AD*
congregata (erat autem locus trans mare ſic vocatus, Ruffini ſuburbium, in quo illi conue- *QVAM CITA-*
nerant) Ioanni, neque addentes id quod profecto erat, Epiſcopo (ſolet enim ferme obcæ- *TVR IOAN-*
catus animus non rite aſpicere, ſed ea voluere & conſpicari, quæ paſſio dictat) Libellos con- *NES.*
tra te accepimus, mala continentes innumera. Occurre igitur, Serapionem & Tigrim
presbyteros aſſumens tecum: eſt enim illis opus.] hactenus Breue miſſum. Erant vero qui
miſſi ſunt, Dioſcorus & Paulus & Libya iuuenes admodum.

D Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus [b]) Id ſub- *b Soz. lib. 8. c. 17.*
urbium Chalcedonis, quod a Ruffino Conſulari iam cognomen habet, in quo & regia
eſt & ampla eccleſia, quam ipſe Ruffinus in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli extru-
xit, & Apoſtolæum ex his appellauit, monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum
eccleſiæ ſupplerent.] hæc Sozomenus. Poſt hæc Palladius addit: Poſtquam lecta eſt *SYNODVS*
pagina; contradicunt hi qui cum Ioanne erant Epiſcopi: & Theophilo per Epiſcopos *QVAE NVN-*
tres, Lupicinum, Demetrium, & Euliſium, & presbyteros duos Germanum & Seue- *CIANDA THE-*
rum hæc reſcribentes: Noli Eccleſiæ negotia ſoluere: noli confundere ordinem, & ne *OPHILO MAN-*
ſcindas Eccleſiam, propter quam Chriſtus deſcendit ad terras. Quod ſi impatiens ſoluis *DET.*
Nicæni Concilij canones, cauſaſq. citra terminos tuos cognoſcere vis; ipſe ad nos tranſi
in bene inſtitutam ciuitatem: neque inſtar Caim Abel in campum prouoces; vt nos te pri-
E mum audiamus. Habemus enim contra te libellos capitum ſeptuaginta, apertas & neſa-
rias actiones continentes. Plureſq. per Dei gratiam ſumus, quam Synodus tua, congrega-
ti non ad euerſionem Eccleſiæ, ſed pacem. Nam tua quidem Synodus triginta & ſex ha-
bet Epiſcopos ex vna prouincia: nos autem quadraginta ſumus ex prouincijs varijs, in
quibus & ſeptem ſunt Metropolitæ: & neceſſario conuenit pauciores a pluribus ac præ-
ſtantioribus ſecundum canones iudicari. Habemus enim & epiſtolam tuam, per quam
admones Coepiſcopum noſtrum Ioannem, non oportere citra terminos ſuos Epiſcopos iu-
dicare. Quocirca Eccleſiaſticis obtemperans legibus, accuſatores tuos ora, vt a tua accu-
ſatione deſiſtant. Ad hæc motus Ioannes, Epiſcopis ſuis ait; Vos quidem, quod vobis vi-
detur, ſcribite: me autem conuenit, ad ea quæ mihi ſunt ſcripta, reſcribere.

Sic itaque Theophilo mandauit, dicens: Ego, an aliquis dicere contra me quippiã poſſit, *QVAE THEO-*
hactenus neſcio. Porro ſi quis propoſuit contra me, vultiſq. veniam; manifeſtos inimicos *PHILO RE-*
NVNCIANDA
ESSENT.

meos, quos mihi negligentia ſua facit infeſtos, conuentu veſtro primum abijcite: neque A iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etſi id maxime in ciuitate fieri oportuit. Sunt autem, quos vt ſuſpectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixiſſe certum eſt: In Comitatum proficiſcor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur, quod adueniens neque congreſſus eſt mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audientiam inimicus comprobatus eſt, quid poſt in iudicio facturus putatur? Acacium itidem abijci poſtulo, qui dixit: Ego ipſi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam, quorum facinora ſæculi quoque theatra canunt? Itaque ſi me re vera venire vultis; hos quatuor, ſi quidem iudices ſunt, Concilio pellite: ſin autem accuſatores, eos ad iudicium ſiſtite, vt ſciam quo mihi ordine certandum ſit, vtrũ quaſi contra aduerſarios, an aduerſus iudices ſtandum. omninoq. non ſolum ad charitatem veſtram, verum & ad omnem quoque vniuerſalem Synodum venire paratus ſum. Scitote igitur, quod B ſi millies miſeritis ad me, nullum aliud reſponſum a me reportabitis.

IMPERATORIS EDICTO NON PARET IOANNES.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum poſtulata inuitò traheretur ad iudicium, e veſtigio ingreſſus vrgebat. Vbi Notario reſponſum fuerat, nunciantur duo Ioannis presbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Epiſcopum Ioannem mercedem accepit Heracleæ Epiſcopatum, & Iſaac monachus (ne aliter dicam) ita nunciantes: Mandat tibi Synodus, vt tranſeas ad nos, reſponſurus ad crimina. Contra vero Ioannes per Epiſcopos alios ita reſpondit: Quanam, oro, conſequentia, quo ordine iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abijcere, & me per clericos meos acceſſitis?] iſta Palladius. Socrates[a] vero atque Sozomenus[b] addunt, iam quarto a Synodo Quercus ad iudicium Epiſcoporum vocatum ipſum fuiſſe Ioannem Chryſoſtomum, eumdemq. demum poſt alia prouocaſſe ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque C Conſtantinopolitanum ad eamdem Synodum eſſe vocatum comminatione depoſitionis, ſi venire detrectaret, idem Sozomenus tradit.

a Socrat. lib. 6. c. 14.
b Sozom. lib. 8. c. 17.

ASCITITIVS CANON ARGVITVR.

Cum autem tum ab Epiſcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipſo Ioanne plures cauſæ fuerint allatæ, cur minime teneretur ſe Synodali illi ſiſtere iudicio: certe quidem minime prætermiſſum fuiſſet, cum & tempus peropportunum & vrgẽs neceſſitas imperaſſet, Conſtantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (ſi re vera id ibi decretum fuiſſet, & non per impoſturam annexum) quo decernebatur, ſedem Conſtantinopolitanam primum poſt Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris ſibi Theophilum vendicare potuiſſe, vt in Ioannem ipſum Synodum congregaret, ſi inferior Theophilus Ioanne fuiſſet. Sed quod alia iura noua deficerent, ipſe Ioannes ad antiquum canonem Nicæni Concilij prouocat, quo limites Eccleſiarum fuerant definiti: vt plane intelligas, nullam D penitus penes Ioannem Chryſoſtomum fuiſſe canonis illius cognitionem, ſed per impoſturam additum.

Antequam autem reliquas in ea Synodo res geſtas in medium adducamus, dicendum cur locum illum tranſpontum ad Synodum celebrandam delegerint Epiſcopi aduerſarij. In promptu quidem ratio illa eſt, ob euitandas ſcilicet Conſtantinopolitani populi turbas. Probe enim ſciebant, illum ſuo Epiſcopo addictiſſimum, nec vllo pacto laturum Ioannem e ſede deponi: qui nec tamdiu tardaret tumultuari, niſi ab exercitu Imperatoris in officio contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cum quæ in Ioannem in Synodo decreta eſſent, certo poſtea nuncio accepiſſent. At de his ſuo loco dicendum. Dum autem Synodus in Quercu ab Epiſcopis ageretur, populus pro ſuo Epiſcopo die noctuq. vigilans ſolicite agit excubias: plures enim illud inſumpſit dies iudiciũ Synodale. Cum inter hæc E ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus ex more haud deſiſteret ad populum concionari, quem cernebat frequentiſſimum confluxiſſe. Tunc enim egregiam illã habuit orationem, qua ſummam in rebus aduerſis conſtantiam præſeferens, ita eſt exorditus: Multi quidem fluctus, & vndæ immanes; ſed ſubmergi non vereor: quia ſuper petram ſto. Inſaniat licet mare, petram non poteſt commouere: inſurgant quantumlibet fluctus, nauis Ieſu obrui non poteſt, &c.[c] par eſſet illam integram hic deſcribere, ac ne apicem quidem vnum prætermittere, immo & eamdem ſæpius lectitare, atque memoriæ commendare; vtpote quæ non ſolum inuicti roboris animi, infractiq. ſacerdotalis vigoris conſtantiam repræſentet, ſed quæ omnibus perſecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo ſit inueniri adeo oppreſſus animo ac mærore penitus conſternatus, quin vna eius inſpectione non erigatur. ſed quòd præ manibus inter alia eius ſcripta habeatur, nimiæ prolixitatis

IOANNES CONCIONATVR AD POPVLVM IN ECCLESIA.
c Chryſoſt. hom. de expulſione ſui ipſius. tom. 5.

A tatis cauſa vitandæ deſiſtimus. Reddemus hic tantum quæ de populi totius erga eum affectione & ſtudijs ad finem ſic habet: Ecce quot dies ſunt quod vigilatis, & nullum veſtrum ſomnus inclinauit, nec temporis ſpatium frangit: nullum timor, nullum minæ deterrent; ſed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod ſemper optaui: ideo quòd contempſiſtis mundi negotia, renunciaſtis omnibus: nihil iam de terra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cæleſtia vos migraſſe iam cerno: abſoluti eſtis vinculis corporis, ad beatam illam & cæleſtem contenditis philoſophiam. Hoc mihi ſufficit vidiſſe de vobis; hæc mea conſolatio; iſta me in agonibus meis velut vnguenta quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt.] hæc ipſe Chryſoſtomus, quod videret populum paſtori ſuo poſthabere bona omnia, relinquere opifices officinas, ruſticos deſerere agros, nauigia nautas, lucrum exiſtimantes temporalium rerum iacturam, & mori viuere, ſi daretur pro ſacro Antiſtite caroq. parente vitam quoque profundere.

B

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioannem Chryſoſtomum congeſtarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduerſarij mentitis coloribus veriſimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, a meo autem Federico Metio intimo amico tranſlata: a quo integrum ipſum Photium Latinitati iam redditum, magno deſiderio expectamus edendum. ſunt autem hæc verba Photij: Legimus Conciliabulum, in quo aduerſus ſanctum Ioannem Chryſoſtomum conuenerunt Theophilus Alexandrinus, Acacius Berœnſes, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, Cyrinus Chalcedonenſis Epiſcopi, & alij. In quo accuſatores ijdem teſtes & iudices erant. Hæc autem commentarijs tredecim geſta ſunt, duodecim aduerſus S. Ioannem, tertiusdecimus vero eſt contra Heraclidem ab ipſo in Epheſiorum Epiſcopum ordinatum, cuius condemnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obſtiterunt. Accuſator quidem Heraclidis fuit Macarius Epiſcopus Magneſiorum: Ioannis vero Chryſoſtomi fuit apertus inimicus & primus eius accuſator Ioannes eius diaconus. Accuſabat autem primo Chryſoſtomum, quòd ipſum iniuria affecit, eum excommunicando, quia filium ſuum Eulalium verberauit.

ACTA SYNODI AD QVERCVM HABITAE.

C

ACCVSATIONES XXIX. CONTRA IOANNEM CHRYSOST.

Secundo, quod Ioannes quidam monachus mandato Chryſoſtomi fuit verberatus, & protractus, & inſtar obſeſſi a dæmone, ferrea catena vinctus.

Tertio, quod margaritas multas vendidit.

Quarto, quod marmora S. Anaſtaſiæ, quæ Nectarius ad exornandam eccleſiam reliquerat, ipſe vendiderit.

D Quinto, quod clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abuſibus delectabantur, & alijs præterea contumelijs afficiebat.

Sexto, quod ſanctum Epiphanium nugacem & dæmoniacum dictitabat.

Septimo, quod aduerſus Seuerianum commenta & inſidias ſtruxit, irritans aduerſus eum Decanos.

Octauo, quod aduerſus clerum ſycophantijs & calumnijs plenum librum condidit.

Nono, quod cum congregaſſet Concilium totius cleri, tres diaconos ſiſtit, Acacium, Edaphium, Ioannem, accuſans eos, quod ſuum pallium furati eſſent, dicens: Quis nouit an ad alium vſum aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quod Antonium, qui conuictus eſſet ſepulchrorum effoſſor, Epiſcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quod Ioannem Comitem in ſeditione militum ipſe denunciauit.

Duodecimo, quod neque procedens in eccleſiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quod non in eccleſia, vt par eſt, ordinauit diaconos & presbyteros.

Decimoquarto, quod in vna ordinatione quatuor Epiſcopos ordinauit.

Decimoquinto, quod recepit mulieres, ſolus cum ſolis agendo, omnes alios reijciendo foras.

Decimoſexto, quod hereditatem a Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimoſeptimo, quod de redditibus Eccleſiæ quid agatur, ſciat nemo.

Decimooctauo, quod Serapionem accuſatum, presbyterum ordinauit.

Decimonono, quod communionem amantes totius vniuerſi, vt illi iubet clauſos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & proſequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus eſt.

Vigeſimo, quod ſanctiſſimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui ſiuit, vel reddere rationem. A

Vigeſimoprimo, quod Venerium presbyterum tractauit cum multa contumelia.

Vigeſimoſecundo, quod Porphyrium presbyterum tradidit Eutropio, vt eijceretur in exilium.

Vigeſimotertio, quod illi ſoli præſto eſſet balneum; & poſtquam lotus fuerit, Serapion prohiberet introitum, vt nullus alius lauaretur.

Vigeſimoquarto, quod multos abſque teſtibus ordinauit.

Vigeſimoquinto, quod ſolus comedit, agens vitam Cyclopis turpiter & voluptuoſe.

Vigeſimoſexto, quod ipſe accuſat, ipſeq. teſtimonium perhibet, & ipſe iudicat: idq. patere dicunt ex ijs quæ aduerſus Martyrium protodiaconum & Proereſium Lyciæ Epiſcopum patrauit. B

Vigeſimoſeptimo, quod pugno percuſſit Memnonem in eccleſia Apoſtolorum; & profluente ſanguine ex ore eius, nihilominus obtulit ſacra myſteria & Euchariſtiam.

Vigeſimooctauo, quod in throno exuitur, & induitur, & paſtillum comedit.

Vigeſimonono, quod pecuniam etiam largitur Epiſcopis ab ipſo ordinatis, vt clero ſuppeditet. Capita quidem hæc ſunt. Ipſe vero quatuor vicibus vocatus non acceſſit, reſpondens illis qui conuocabant: Si apertos hoſtes ab ordine iudicum ſegregetis, præſto ſum accedere, & cauſam tueri meam: ſin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & ſecundum caput iſtorum. Deinde cœperunt de Heraclide & Palladio Helenopolis Epiſcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes monachus, cuius diaconus Ioannes in accuſationibus aduerſus Chryſoſtomum mentionem facit, accuſans Heraclidem, quod ſit Origeniſta, & quod fur ſit deprehenſus in Cæſarea Palæſtinæ, veſtes diaconi Aquilini furatus; & quod quamuis talem, Ioannes tamen Epiſcopum in Epiſcopatu Epheſi ordinauit. Accuſabat etiam Chryſoſtomum, quod multa mala paſſus a Serapione propter Origeniſtas, illum nihilominus lubenti animo dimiſit. C

DE ACCVSATIONIBVS ACACII ADVERSVS IOANNEM.

Deinde his examinatis, nouum caput ſuit perpenſum & diſcuſſum accuſationum viginti nouem. Deinde iterum accuſauit Acacius Epiſcopum Heraclidem, vt Origeniſtam, & qui abſtinuit a ſanctiſſimo Epiphanio Epiſcopo, neque in oratione communicauit illi, neque in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduerſus Chryſoſtomum talia continentem:

Primo de ſæpe dicto Ioanne monacho, quod vapulauit propter Origeniſtas, & quod ferreis catenis fuit obſtrictus. D

Secundo, quod B. Epiphanius propter Origeniſtas Ammonium, Eutychium, Euſebium, & Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chryſoſtomo communicare.

Tertio, quod hoſpitalitatem deſeruit, ſolus ſtudens comedere.

Quarto, quod aduerſus Eccleſiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quod gloriatur aduerſus Eccleſiam, dicens: Amore pereo, & inſanio. Et quod debet declarare, quænam ſint furiæ, & quid ſignificet, Amore pereo, & inſanio. Eccleſia enim haud nouit talia.

Sexto, quod aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum pœnitentiam facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quod blaſphemias conuerſus ad Eccleſiam profert, dicens quod Chriſtus orans non fuit exauditus, quod non bene orauit. E

Octauo, quod populum ſeducit, vt ſeditio fiat aduerſus Synodum.

Nono, quod Ethnicos, qui Chriſtianos male tractauerint, ſuſcipit, & habet in eccleſia, & illis præeſt.

Decimo, quod inuadit alienas parochias, & Epiſcopos ordinat.

Vndecimo, quod clericos inauditos iniurijs affecit & contumelijs.

Duodecimo, quod depoſitum alienum vi rapuit.

Decimotertio, quod abſque conſeſſu & Synodo, & inconſulto clero, præter mentem cleri ordinationem facit.

Decimoquarto, quod Origeniſtas ſuſcipit: & eos qui cum Eccleſia communicant, & venerunt cum litteris commendatitijs, in carcerem detruſos non curauit, ſed in ipſo mortuos, neque omnino reſpexit.

Decimo-

A Decimoquinto, quod alienos ſeruos nondum libertate donatos, ſed delictis obnoxios & accuſatos, Epiſcopos ordinauit.

Decimoſexto, quod Iſacium contigit multa mala pati ab huiuſmodi facinoroſis hominibus.

Arſacius archipresbyter, qui ipſi ſucceſſit, & Atticus presbyter teſtimonium dixerunt contra Chryſoſtomum. Sententiam primo dixit Gymnaſius Epiſcopus, poſtremo Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadragintaquinque. Scriptæ ſunt Synodicæ ad clerum Conſtantinopolitanum de facta depoſitione Chryſoſtomi. Miſſa quoque eſt relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres a Gerontio, Fauſtino, & Eunómio, quibus querebantur, ſe iniuſte a Ioanne depoſitos. Facta etiam fuit reſponſio Imperatoris ad Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Epiſcopo.] hucuſque Photius de Synodo
B habita apud Quercum.

Sed ſubijt interdum animum meum haud leuis ſuſpicio de Actis iſtis, quòd ſpuria ſint, & ab aduerſarijs S. Ioannis Chryſoſtomi poſt eius obitum confiſta. Quandoquidem in eis deſiderari videntur (licet tam multa habeant) quæ in ſe ab illis obiecta fuiſſe, ipſemet Chryſoſtomus tradit. Nam ad Cyriacum Epiſcopum ſcribens, cum a ſede deiectus eſt, hæc habet: Multa quidem aduerſus me confinxerunt, & dixerunt quod ad communionem non ieiunus receperim. Et ſi quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Epiſcoporum, & non ſcribatur in libro Orthodoxæ fidei: Quoniam ecce ſi tale quid admiſi, abijciat me etiam Chriſtus a regno ſuo. Sin autẽ pergunt hoc mihi obijcere & contendere; deponant & Paulum, qui poſtquam cœnauit, totam domum baptizauit: deponant & Chriſtum ipſum, qui poſtquam cœnatum eſt, Apoſtolis communionem dedit. Dicunt, quod
C cum muliere dormierim. Exuite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem. Sed hæc omnia per inuidiam excogitarunt.] hactenus de his Chryſoſtomus. Quod igitur quæ hic recenſet maxima omnium eſſe videbantur accuſationum capita, cum inter quadraginta illa ſex enumerata minime reperiantur; vt de fide Actorum illorum dubitem, iuſta ratio perſuadet; cum & ab alijs alia eiuſdem Synodi Actorum addantur capita, quæ in eiſdem Photij Actis minime ſit reperire.

SVSPICIO DE IMPOSTVRA.

Sed quænam hæc ſint, adijciamus. Ait enim Sozomenus [a]: Hoc loco Theophilus vna cum ceteris Epiſcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fecit: ſed Scetenſes iſtos monachos ad pœnitentiam inuitauit, pollicitus ſe neque iniuriæ acceptæ fore memorem, neque mali quicquam eſſe facturum. Cum igitur ſuis clamoribus illos vrgerent fautores Theophili, vt veniam peterent, & interim ſimularent Synodum
D pro ipſis ſupplicare: monachi perturbati, atque hoc plane fieri oportere rati, multis Epiſcopis præſidentibus, illud ſcilicet quod illis dicere ſolemne eſt: Etiam ſi iniuriam fecerimus, ignoſce, inquiunt. Theophilo igitur illos prompte in gratiam ſimul & in communionem recipiente, ſoluta eſt cognitio, quæ aduerſus Scetenſes iſtos inſtituta fuerat. Quod opinor non ita ſucceſſiſſet; ſi vna cum reliquis monachis Dioſcorus & Ammonius affuiſſent. Nam Dioſcorus iam ante mortuus, in templo Mocij martyris eſt ſepultus: Ammonius autem modo, cum Synodus conuocaretur, corpore languere cœpit; & poſtquam ad Quercum traieciſſet, morbo grauius correptus fuit, & non multo poſt finiuit vitam, & apud vicinos monachos, vbi etiam iacet, ſplendidam ſepulturam ſortitus fuit.] hæc Sozomenus.

a Sozom. lib. 8. c. 18.

MONACHI ORIGENISTAE POENITENTES RECEPTI.

At cum de his agit Palladius, tantũ tribuit ſuis Origeniſtis, vt ſanctitatis culmen eos attigiſſe, atque etiam miracula edidiſſe, falſo teſtetur. Teſtis domeſticus, ſatis eſt. Sed pergit So-
E zomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexiſſet, illacrymaſſe fertur, ac dixiſſe, quod inter vniuerſos monachos ſuos talis non eſſet, qualis fuiſſet Ammonius, etiam ſi ipſe turbarum extitiſſet auctor. Proceſſerat interim illi & hoc ex ſententia.] hactenus ipſe. Sed in his nihil prorſus apud Acta a Photio ſummatim collecta, quorum tamẽ primo loco fuerat mentio habenda: nulla præterea memoria de his quæ ſunt ab eadem Synodo acta aduerſus Epiſcopos a Ioanne miſſos ſuæ defenſionis cauſa, de quibus iſta Palladius [b]: Ad hæc illis Epiſcopis captis, alium ceciderunt, alium conſciderunt, alij ferrum collo impoſuerunt, quod ſancto viro præparauerant; vt ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota; dæmone illos, leonum inſtar, in ferociã excitante.] hæc de his quæ ſpectant ad Synodum.

PALLADIVS PLVS SATIS SVIS FAVIT.

b Pallad. dialog.

Subdit vero Palladius: Comperta illorum immani impudentia, ſanctus ſe ipſum cohibuit. Fortiſſimi autem illi viri, contextis commentariolis, quæ aranearum telis infirmiora ad probationem erant, contra ſanctum ſententiam proferunt, cuius neque faciem

SENTENTIA FERTVR CONTRA IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

viderant, neque audierant vocem, die vna conficientes nequitiam, quam longe ante texuerant. Neque enim cohiberi poteſt diabolicus impetus, conſilij ſemper & morarum impatiens. Miſſaq. relatio eſt ad Imperatorem ita exordiens: A

RELATIO AD ARCADIVM DE DAMNATO IOANNE CHRYSOST.

Quoniam accuſatus Ioannes quorumdam criminum, conſciuſq. ad ea diluenda occurrere noluit; huiuſmodi vero deponunt leges; id quod & paſſus eſt. Continent autē libelli & læſæ majeſtatis crimen. Iubeat hunc pietas veſtra expelli, vel inuitum daturũ tanti criminis pœnas: nobis enim iſta non licet inquirere.] hactenus relatio. ſed exclamat Palladius: O infeliciſſimi, quæ ſentitis & facitis, ea erubeſcitis facere: non Deum plane, ſed homines reueremini, ſiue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Reginam, quam (vt illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro cædi ſanctum videre cupientes, ita detulere. Deus autem & eorum penitus inſitam nequitiam patefecit, & Principum corda molliuit, ſicuti Danieli [a] dudum in Babylone contigerat. Illic enim leones in manſuetudinem conuerſi, homines vero efferati ſunt, non parentes Prophetæ; corripuitq. Deus eos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in manſuetudinem verſis. In hunc modum Ioannes Eccleſia pellitur, miſſo ad id Comite cum auxilio militum, non ſecus quam ad barbaricum prœlium. Pulſus autem, agellos ad Bithyniæ Pretenum occupat.] iſta de Ioannis expulſione Palladius. B

a Dan. 6.

IOANNES CHRYSOSTOMVS PELLITVR IN EXILIVM.

b Socrat. lib. 6. c. 14.

Porro exturbationem Ioannis Chryſoſtomi profundo iam veſpere factam, per militeſq. perductum ad nauim, ſecutumq. immenſum totius populi lamentum; idem ipſe Ioannes docet epiſtola, quam ſequenti anno ad Innocentium Papam ſcripſit; eam ſuam loco reddemus. Arguendus ex his, qui id meridie eſſe factum, Socrates [b] narrat, dum ait: Ioannes triduo poſt ejus abdicationem, circiter meridiem, aduerſariorum manibus clam multitudine ſe ipſum vltro obtulit: cauebat enim ne propter ipſum tumultus concitaretur. Sic igitur abducitur. In populo autem immenſa ſeditionis flamma incenditur: atque vt in huiuſmodi tumultibus vſu euenire ſolet, complures qui erga illum ante infenſo & inimico animo fuerant, tum quaſi mutata ſententia, eum commiſerari cœperunt: & qui paulo ante eum abdicatum videre cupiebant, tum falſis criminibus circumuentum prædicarunt. Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Epiſcoporum vociferati ſunt; contraq. Theophilum potiſſimum, quem criminationis in Ioannem confictæ auctorem exiſtimarunt: nam inſidias, quas Ioanni parauerant, amplius in obſcuro latere non poterant. Et quamquam multis alijs argumentis perſpicue deprehendebantur; tamen vel maxime ex eo, quod cum Dioſcoro & eius fratribus, qui Longi dicebantur, ſtatim poſt Ioannis abdicationem communicauit.] Sed id antea factum diximus ex Sozomeno. Subdit vero Socrates quæ ſequuntur: C D

QVID SEVERIANVS IN IOANNEM CHRYSOST.

Tum Seuerianus in eccleſia docens, tempus ſibi oblatum putauit, quo in Ioannem opportune inueheretur: & ob eam cauſam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis eſſet conuictus, iure tamen propter inſolentes & ſuperbos mores abdicatum eſſe: Omnia enim peccata hominibus condonari; ſed Deum (vt ſacræ Scripturæ docent) ſuperbis reſiſtere. Quæ cum dixiſſet, multitudo fuit ad grauiorem ſeditionem concitata. Qua de cauſa ſine mora Imperator Ioannem Chryſoſtomum reuocandum curauit. Idcirco Briſo Imperatricis eunuchus, eam ob cauſam miſſus, in Preteno (eſt hoc quidem emporium e regione Nicomediæ ſitum) cum offendit, reduxitq. Conſtantinopolim.] hæc Socrates.

TERRAEMOTV AGITATVR CIVITAS POST DISCESSVM IOANNIS.

c Pallad. in dialog.

d Aug. 1.

e Theod. lib. 5. c. 34.

f Socrat. lib. 6. c. 14.

Porro quod ipſe ait, commotione illa populi adductum eſſe Imperatorem, vt eum Conſtantinopolim poſtliminio reuocarit; terræmotum quoque factum eſſe, quo cubilis Imperatoris pars collapſa eſt, Leo Imperator in encomio de Chryſoſtomo aſſeuerat. Sed de eo hæc tantum Palladius [c]: Media vero tranſierat dies, cum motum quemdam fieri in ſuburbio contigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, miſſo Notario, reuocant: vt plane acciderit propter iuſtum ſuum [d] Dominum commouiſſe terrã.] At Theodoretus [e] eius veritatis firmior atque certior adſtipulator hæc ait: Cum vero noctu terræmotus factus eſſet, & terror inde Imperatrici incuſſus, Conſtantinopoli vrbi Mariæ (*ſic dicta, quod dicata illi fuiſſet*); præmittuntur prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad vrbem redeat, periculumq. ei impendens depellat. Poſt quos alij mittuntur legati: poſt illos etiam alij: adeo vt Boſphorus refertus eſſet legatorum turba. Vbi vero fideliſſimus populus illud intellexit, oſtium Propontidis nauigijs operuere: omnes namque cum cereis accenſis ei obuiam fiunt. Atque pro eo quidem tempore hoſtium illius coniurata manus diſſipata eſt.] hactenus de his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates [f]: E

Verum

A Verum quamuis hoc modo eſſet reuocatus; non tamen prius in vrbem ingredi, quam coram maioribus iudicibus innocens probatus eſſet; ſed in ſuburbio, quod Marianæ dicitur, ad tempus permanere conſtituit. Cum autem moram faceret, nec ad ciuitatem vellet redire: multitudo indigne & grauiter ferens, protinus eos, penes quos imperium erat, maledictis vexauit. Quapropter neceſſitate adductus, ad vrbem reuertitur. Multitudo prodit illi obuiam, cumq. ſumma reuerentia ad eccleſiam recta deducit: orat vt ſedem Epiſcopalem capeſſat, moreq. conſueto populo pacem precetur. Cum ille recuſaſſet, diceretq. hoc non ante faciendum eſſe, quam rum cauſa eius eſſet iudicio diſceptata; tum hi qui ipſum condemnarant, mutata ſententia, abſoluerent: magis incendi cœpit. tanta enim cupiditas eum cum in ſede collocatum videndi, tum de integro concionantem audiendi illam inceſſerat. Itaque populi impulſu res ſic confecta eſt. Cum Ioannes eſſet in

IO. CHRYSOSTOMVS INTRODVCITVR IN CIVITATEM.

B ſede Epiſcopali locatus, & de more pacem populo precatus fuiſſet, coactus etiam neceſſitate concionatus eſt. Quæ res aduerſarijs alterius criminationis materiam ſuppeditauit; verum ad tempus illam conſopitam iacere paſſi ſunt.] hactenus Socrates. ſed adiungit iſta Sozomenus [a]: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venuſtiſſima ſimilitudine argumento ſumpto, ſubindicauit, Theophilum occepiſſe contumeliam facere Eccleſiæ ſibi commiſſæ, vt & Regem Aegyptium vxori Abrahami [b] Patriarchæ, quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumq. populum (vti par erat) ob propenſum animum, Imperatores ob beneuolentiam erga ſe collaudaſſet: in multos applauſus ac benedictiones Imperatoris eiuſq. coniugis vulgus excitauit, adeo vt ſemiplenam orationem abrumpere cogeretur.] hucuſque Sozomenus.

a Soz. lib. 8. c. 18.
b Geneſ. 12.

At non extat ipſa quidem oratio, neglecta fortaſſe, quod imperfecta relicta fuerit; vel
C perijt vna cum alijs multis. Sed adhuc alia reliqua eſt, habita eodē quoque tempore, cum ab hoc priori exilio reuerſus eſt, cuius eſt exordium [c]: Quid dicam? quid loquar? Benedictus Deus. Hunc egrediens dixi ſermonem: hunc iteraui reuertens: & illic conſtitutus hunc in ore voluebam, &c.] Sed & de frequentia populi eiuſq. incomparabili lætitia hæc poſt multa ſubiecit: Ante hoc quidem eccleſia replebatur: ſed & nunc in plateis eccleſiæ factæ ſunt. Et vnanimes & coniuncti pſallentes Dei in vos prouocatis aſpectum: voces veſtræ cæli ſecreta penetrarunt, vt omnis ætas veſtras pſalmodias miraretur attenta. Curſus equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in eccleſia, quaſi torrens quidam ac fluuius veſtra facta eſt multitudo. Voces veſtræ eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem eſt, oſtendentes: orationes veſtræ meum coronauerunt caput, &c.] Deinde vero de immenſo, quo erga paſtorem ſuum flagrabant ſtudio, iſta ſubdit: O rem inauditam! Paſtor quie-
D ſcit, & oues luporum rabiem abegerunt, inſidias vulpium oppreſſerunt. O ouium ſapientia! o filiorum affectus! o diſcipulorum charitas! o pulchritudo ſponſæ! abſente viro abegit adulteros: oſtenſæ ſunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confuſi abierunt, & aufugerunt. Dicite mihi, quomodo perſecuti eſtis lupos? quomodo pepuliſtis latrones? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo deſpexiſtis adulteros? Continuis (inquit) lacrymis, & deſiderio viri. Non accepi arma, non ſumpſi lanceas, non arripui ſcutum: ſolummodo oſtendi eis pulchritudinem meam; qua perſpecta, vulnerati fugerunt. Vbi nunc illi? proculdubio in confuſione. Vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conſcientiæ ſuæ malo tabeſcunt. Vbi vero nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc & alia plura Chryſoſtomus in commendationē populi erga ſuum Epiſcopum charitatis.

QVANTA LAETITIA EXCEPTVS IOANNES A POPVLO.
c Extat tom. 5.

Reſtituto in Epiſcopatum ſuum Ioanne Chryſoſtomo, Imperator, qui ab aduerſarijs in
E eccleſijs fuerant ſubrogati, clericos abire iuſſit, & priſtinos ante pulſos ſua loca recipere voluit; idemq. fecit de Epiſcopis, qui eiuſdem Ioannis cauſa a perſequentibus facti erant extorres, quos ad proprias ſedes voluit remeaſſe. Ipſe vero Ioannes adiens Imperatorem, perijt ab eo ſuā cauſam tractari in legitima Synodo; cuius rei agendæ cauſa ab ipſo implorauit auxilium. hæc omnia habet ipſe Chryſoſtomus in epiſtola ad Innocentium Romanum Pontificem ſuo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus [d] iſta addit: Porro Ioannes Conſtantinopolim reuerſus, magis etiamnum grata populo apparuit. Et cum eo tempore conueniſſent Conſtantinopolim circiter ſexaginta Epiſcopi, decretum per eos eſt, vt & irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Epiſcopatum retineret.] iſta ipſe. At vero hæc ex his quæ Palladius ſcribit, improbantur, dum ait, Theophilum canone Antiochenæ Synodi egiſſe aduerſus Ioannem, quo iubebatur, vt a Synodo depoſitus Epiſcopus, non alio modo niſi ab alia Synodo maiori Epiſcoporum numero poſ-

CLERICI ET EPISCOPI RESTITVTI.
d Soz. lib. 8. c. 19.

ſet re-

ſet reſtitui. Quod ſi verum eſſet, reſtitutum fuiſſe Ioannem a Synodo ſexaginta Epiſcoporum; nullus poterat eſſe locus obiectioni a Theophilo factæ. Ceterum ipſe Ioannes in dicta epiſtola ad Innocentium, de his agens, tradit expetitam a ſe Synodum, quæſitamq. magno ſtudio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum ſuis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempſit, plebis furorem, quam timeret, prætexens excuſationis loco. Et quamuis ipſe Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio; numquam tamen voti compos effici valuit, vt ipſe teſtatur iiſdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipſum reſtitutum in Eccleſiam ſediſſe vſque ad anni ſequentis magnum ſabbatum, qua die iterum expelli contigit; quanam vero occaſione, ſuo loco dicendū. hæc quidē geſta ſunt hoc anno; ipſam autem Synodum ad Quercum habitam circa menſem Iulij, Palladij[a] teſtificatione, qui tunc cū Ioanne aderat Conſtantinopoli, affirmari poſſe videtur. Etenim cū dicat, nouem vel decem menſium ſpatium interfluxiſſe a dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, vſque ad ſequentis anni Quadrageſimæ tempus, in cuius fine tunc (vt idem etiam tradit Ioannes) ipſo magno ſabbato iterum expelli contigit: plane opus eſt dicere, hoc anno circa Iulij menſem Synodum illam a Theophilo eſſe habitam, Ioannemq. a ſede expulſum.

TEMPVS SYNODI AD QVERCVM HABITAE.

a Pallad. in dialog.

Ad poſtremum vero ad res hoc anno per Theophilum Conſtantinopoli geſtas Socrates[b] eiuſmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus geſtis, Theophilus in omnem offenſionem incurrit. Odium contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis ſtudioſe legere non vereretur. Rogatus igitur a quodam, cur libros, quos condamnauerat, de integro amplexaretur? reſpondit, libros Origenis ſimiles eſſe prato omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) ſi quid reperio in illis boni, illud decerpo; ſin ſpinoſi quicquam, hoc vtpote aculeis pungens, miſſum facio. Hoc reſpondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis[c]; quod verba ſapientum ſint tamquam ſtimuli; & qui præceptis in illis comprehenſis punguntur, non debent ex aduerſo calcitrare.] hæc Socrates, ſed qui plane haud aſſecurus ſit ſenſa verborum Theophili; vel quod qui ſemel in eum dicere cœperat, omnia ab ipſo dicta vel facta æque redarguere proſecutus eſt.

b Socrat. lib. 6. c. 15.

THEOPHILVS IN QVO CDMMENDANDVS.

c Eccl. 12.

Ceterum Theophili dicto nihil ſapientius, vtpote qui oſtenderit errores tantū Origenis ſibi diſplicuiſſe, atque damnaſſe, nec reieciſſe ob aliquot in eis aſperſas hæreſes omnia eius ſcripta, quæ legere conſueuit, atque laudare. Id quidē Theophilus plane ex totius Eccleſiæ Catholicæ ſententia, quæ (vt pluribus dictum eſt) ita legit Origenis commentarios, vt ab eius erroribus eſſe cauendū admoneat: eamdemq. fuiſſe S. Hieronymi quoque ſententiam, demonſtrauimus ſuperius ex eius epiſtola ad Tranquillum. Porro & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilum, quod Origenis quos damnaſſet antea libros, recepiſſet; quodq. cum iam damnatos a ſe antea monachos in amicitiam reuocaſſet, quaſi ipſe Origenis ſectator effectus eſſet. Ceterum & hos recepit pœnitentes (vt vidimus) & libros ſic legendos accepit Origenis, vt tamen abſtinendum diceret ab aſperſis in eis hæreſibus. Quod autem eodem quo a principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipſe Theophilus perſeuerarit, duæ reliquæ Paſchales epiſtolæ, quarum alteram hoc anno, alteram vero ſequenti datam diximus, apertiſſimam fidem faciunt. Felix ipſe (iterum dicam) Theophilus, ſi in proſequendo cauſam aduerſus Origeniſtas, dignum plane opus tanto Epiſcopo, non admiſcuiſſet illis priuatas affectiones; in Ioannem Chryſoſtomum ab exordio eius ſedis iam male conceptas.

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus[d] ita narrat: Theophilus etiam ſtatim nihil cunctatus (quamquam iam hiems ingrueret) fugiens vna cum Iſacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed cum tempeſtas maris vrgeret, appulit Geras, quæ eſt ciuitas puſilla, plus minus quinquaginta ſtadijs a Peluſio diſtans. Huius vrbis Epiſcopo tum vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Eccleſiæ ſuæ Antiſtitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monaſticæ vitæ faſtigium conſcendiſſet. Is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam ſe ipſe concluſerat, ianua lapidibus obturata, eo propoſito, vt ſacerdotium auerſaretur. Theophilus itaque veniens, hortabatur, vt ordinationem a ſe oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter ſe excuſans, nihil obtinuit. Tandem inſtanti: Cras (inquit) ita facias, ſi placet, o Pater, vt ego hodie res meas ante diſponam. At cum Theophilus poſtridie ex condicto veniſſet, atque eum fores aperire iuſſiſſet: Age vero (inquit Nilammon) oremus primum. Quo laudato, Theophilus quidem orauit, ſed Nilammon inter orandum

d Sozom. lib. 8. c. 19.

NILAMMON POTIVS DELEGIT MORI QVAM FIERI EPISCOPVS.

A dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primum, & ijs etiam qui cum illo fo-
ris ſtabant, ignotum erat. Verum cum paulatim tereretur dies, quia ſæpenumero inten-
tius euocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repererunt homi-
nem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica ſepultura dignati ſunt; ECCLESIA
ac templum etiam ſupra illius ſepulchrum indigenæ conſtruxerunt, & ſumma cum ſolem- ERECTA NI-
nitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mor- LAMMONI
tuus eſt: ſi tamen mortem dicere oportet, quam ille ſubire maluit, quam Epiſcopatum ſu- ET DIES FE-
ſcipere, quo ſe indignum eſſe ob ingenij modeſtiam cenſuit.] hucuſque Sozomenus. STVS STA-
TVTVS.
Porro non apud Geras tantum, ſed in vniuerſa Catholica Eccleſia natalis Nilammonis
publicis conſignatus monumentis viridi memoria perſeuerat. Voluit Deus eiuſmodi
exemplo tum omnibus ſignificare, quam periculoſa eſſet Epiſcopalis præfectura, vt præ-
B ſtet interdum mori, quam in maximum diſcrimen adduci: tum etiam Theophilum magis
ſobrium reddi, vt animo volueret quod viderat; conſideraretq. ſi paruæ ciuitatulæ præfi-
ciendus Epiſcopus, a Deo expetierit ante mori, quam munus ſuſcipere; quanti eſſet peri-
culi, præeſſe Alexandrinæ Eccleſiæ Orientalium omniũ maximæ, omnibuſq. ſimul Aegy-
pti prouincijs, atque alijs adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profe-
ciſſe ipſum quidem, quæ anno ſequenti de ipſo dicenda erunt, oſtendent.

Hoc eodem tempore (poſt annum videlicet a demolitione famoſiſſimi templi Gazen-
ſis, in cuius locum eccleſiam Eudoxia Auguſta ædificandam curauit) contigit Gazæ pu- IVLIA MA-
blica diſputatio inter S. Porphyrium Gazenſis ciuitatis Epiſcopum, & Iuliam Antioche- NICHAEA
nam clariſſimam feminam, quæ illuc aduenerat, vt Gentiles, quos audierat ad Chriſti fi- SEDVCIT GA-
dem conuerſos, ad ſectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memo- ZENSES.
C ria dignum accidit, dignum putamus, vt rei geſtæ narratio a Marco Gazenſi diacono lit-
teris quam fideliſſime commendata hic deſcribatur. Sic enim ſe habet [a]: Illo autem tem- [a] *Apud Meta-*
pore (nempe anno ſequenti a ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam *phraſt. die 26.*
Antiochena, quæ vocabatur Iulia: erat vero ex execranda hæreſi eorum qui dicuntur *Febr. recitat Li-*
Manichæi. Cumq. cognouiſſet aliquos eſſe recens illuminatos, & in ſancta fide nondum *pom. & Sur. ea-*
ſtabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam ſuam, oculos *dem.*
perſtringentem & incantantem, ſed multo magis per pecuniæ erogationem.] & poſt
nonnulla de impijs Manichæorum erroribus, rurſum inchoatam proſequitur orationem:
Cum (inquit) illic verſaretur peſtifera mulier, quidam fallaci illius doctrina ſunt ſedu-
cti. Poſt aliquot vero dies cum id cognouiſſet a quibuſdam Fidelibus S. Porphyrius Ga-
zenſis Epiſcopus, eam accerſitam interrogauit, quænam & vnde eſſet, & quamnam habe-
D ret opinionem. Illa autem & patriam, & ſe Manichæam eſſe, confeſſa eſt. Ijs autem qui
erant apud ipſum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne iraſcerentur,
ſed patienter eam admoneant & ſemel & bis, ſeruans id quod dictum eſt a S. Apoſtolo [b]. [b] *Tit. 3.*
Deinde dicit mulieri: Abſtine, o ſoror, ab hac mala opinione: eſt enim ſatanica. Illa au-
tem reſpondit: Dic, & audi: & aut perſuadebis, aut perſuadeberis. Sanctus vero dixit:
Para te in craſtinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cum iuſſiſſet, eſt egreſſa.

Beatus vero cum ieiunaſſet, & Chriſtum multum rogaſſet vt diabolum pudore affice- DISPVTATIO
ret, paratus fuit in diem ſequentem. Aduocauit autem quoſdam ex pijs clericis & laicis PORPHYRII
ad diſputationem ſuam & mulieris. Die autem ſequenti accedit mulier, habens ſecum CVM IVLIA
duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formoſæ, omnes vero pallidæ: MANICHAEA
Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum diſputatio a ſcriptis &
E orationibus mundanæ diſciplinæ, multo vero magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum ha-
bitus, & modeſti mores, & (quod dicitur [c]) extrinſecus oues, intrinſecus vero lupi rapaces, [c] *Matth. 7.*
& venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum ſimulatione. Deinde iuſſi ſede-
re, diſputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens ſancta Euangelia, cum
feciſſet ſignum Crucis in ore ſuo, cœpit eam rogare, vt diceret ſuam opinionem. Illa ve-
ro cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo ante nominatus, ſciens notis
ſcribere, quibus vtuntur in iure, iuſſus a beatiſſimo Epiſcopo, notabat omnia quæ dice-
bantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Diſputationem autem
non ſcripſi in hoc libro, propterea quod ſit magna, vt qui velim compendio hoc ſcriptum
mandare litteris: eam vero in alio libro expoſui ijs qui volunt ſcire ſapientiam a Deo da-
tam ſanctiſſimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutijt prodigioſa loquens & venefi-
ca Iulia. Quam quidem cito eſt perſecuta diuina iuſtitia. Poſtquam enim multa pluribus
horis

horis eſſet fabulata, & conſuetas dixiſſet blaſphemias in Dominum & Deum vniuerſorum: motus diuino zelo ſanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam qui cadunt ſub aſpectum, quam qui non cadunt, blaſphemijs & maledictis inceſſi a muliere, in qua operabatur diabolus, & quæ ſe ſubmittebat illius voluntati; in eam tulit ſententiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui eſt ſolus æternus, nec habens principium neque finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obſtruat os tuum, ne loquatur blaſphema. Sententiæ autem prolationem conſecutum ſtatim fuit ſupplicium. Cœpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extaſi longum tempus non loquebatur, ſed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes ſanctiſſimum Epiſcopum. Qui vero cum ea erant, cum aſpexiſſent ea quæ ſuſtinebat, magno timore affecti ſunt. Eam autem conſolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; ſed non erat vox, neque auditus. Cum longo autem tempore manſiſſet muta, emiſit animam, profecta ad tenebras, quas in honore habuerat (*ſecundum Manichæorum diſciplinam*) eam lucem eſſe arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit [a]: Væ iis qui faciunt id quod eſt dulce amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iuſſit autem ſanctus componi eius corpus, & tradi ſepulturæ, miſertus humanæ naturæ; erat enim ſumme clemens & miſericors. Quicumque vero audierunt id quod factum fuerat, valde ſunt admirati, non ſolum qui erant noſtræ fidei, ſed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes procideruntad pedes beatiſſimi Epiſcopi, dicentes: Errauimus. & petebant pœnitentiam. Beatus vero fecit omnes anathematizare Manetem auctorem eorum hæreſis, ex quo etiam appellati ſunt Manichæi: & cum plurimos dies eos inſtituiſſet catecheſi, adduxit ad ſanctam Catholicam Eccleſiam. Occaſione autem illorum, & alij quoque ex alijs gentibus pœnitentia ducti, fuerunt illuminati.] hactenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidentales inuiſamus.

IVLIA MANICHÆA DIVINITVS PERCVSSA OBIIT. — a Iſai. 5.

A — B — C (margin letters)

CONCILIVM GENERALE CARTHAGINENSE.

Hoc eodem anno, iiſdemq. Conſulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum eſt in Africa Concilium Carthaginenſe, Generale dictum, quod ex omnibus Africæ prouincijs legationes in eo affuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifenſi, & Mauritania Cæſarienſi: ex Numidia vero legati mitti minime potuerunt ob tumultuantes tyrones, vt excuſauit Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis, qui interſuit cum Auguſtino Hipponenſi Epiſcopo, atque Poſſidio Calamenſi. ſed ex prouincia Tripolitana miſſa eſt legatio, prout eiuſdem Concilij quæ extant Acta [b] declarant.

b Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. c. 57. 58.
c Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 46.

DE TYRONIBVS TVMVLTVANTIBVS.

Quid eſt autē quod Alypius ſic excuſat, legationē ex Numidia ob tyrones mitti minime potuiſſe? ait enim [c]: Nos quidem de Numidia venimus, ego & ſancti fratres Auguſtinus & Poſſidius; ſed de Numidia legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tyronum Epiſcopi proprijs neceſſitatibus in ciuitatibus ſuis aut impediti, aut occupati ſunt, &c.] & rurſum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor reſcriptis datis hoc anno ſub iiſdem Conſulibus Theodoſio & Rumorodio colligi poſſe videtur: tyrones in Africa deſertores militiæ facti, longe lateq. per prouincias graſſati ſunt more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis reſcriptis ad Hadrianum Præfectum Prætorio, compeſcendos curauit. nam ſexto Nonas Octobris hæc poſt alia antea edita ita ſtatuit [d]: Opprimendorum deſertorum facultatem prouincialibus iure permittimus: qui ſi reſiſtere auſi fuerint, velox vbicumque iubemus eſſe ſupplicium. Cuncti etenim aduerſus latrones publicos deſertoresq. militiæ ius ſibi ſciant pro quiete communi exercendæ publicæ vltionis indultum. Hac tamen conditione ſeruata, vt ab his iunioribus, qui proxima indictione præſenti tempore conferuntur, ſupplicio temperetur, quo per prouinciales intra præſcriptum legibus tempus ad ea ſigna, quibus deſtinati fuerant, redhibendi ſunt; ne poſſeſſores redhibitionis damna percellant, propter eos qui necdum pene auſpicati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita omnes qui vltra memoratam indictionem & noſtra beneficia ſanctionis caſtra & militiam deſeruere, condemnationibus obnoxios eſſe præcipimus, &c.] plane hos ſolicita cura compreſſos fuiſſe, quod de his nulla amplius mentio habeatur, poſſumus exiſtimare. Sed ad res Concilij reuertamur.

d L. 11. 12. 13. 14. de deſertorib. Cod. Theod.

D — E (margin letters)

Huius autem totius Africæ Generalis celebrandi conuentus digna illa cauſa interceſſit, vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Eccleſiæ Donatiſtas in Africa conſiſtentes. Meminiſſe debemus, iam elapſo anno, cum Anaſtaſius Romanus Pontifex Romanæ

A manæ Eccleſiæ præeſſet, hæc agitari cœpta, dum idem Pontifex (vt ſuo loco dictum eſt ſuperius) ad hoc ſuis litteris excitauit Epiſcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnum coeuntibus, quid facto opus eſſet, vt quem optarent omnes, res conſecutura eſſet effectum; decreta inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipſum Romanum Pontificem pro indulgentia aſſequenda, qua liceret Donatiſtis ad Catholicam Eccleſiam reuertentibus, eamdem quam apud ſuos accepiſſent, dignitatem retinere.

Conceſſit hoc ipſe Romanus Pontifex: ſed paulo poſt ex hac vita ſublato, & nouo ſubrogato Epiſcopo Innocentio, in præſentem annum dilatum eſt ipſum hac de re congregandum Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuerſi, quæ ab ipſo Romano Pontifice obtinuiſſent, coram omnibus ſignificarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi ſatis accipi poteſt, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus eſt, hæc habet [a]: [a Concil. Carth. ſub Innocent. præfat. & Concil. Afric. c. 57.]
B Iamdudum enim (ſicut veſtra ſanctitas recordatur) habito Concilio, deſtinauimus fratres noſtros ad tranſmarina legatos, quos oportuit in cœtu ſanctitatis veſtræ perfunctæ legationis curſum narrare.] ita ipſe.

Pro vnitate vero Eccleſiæ componenda, Donatiſtiſq. pacis fœdere conciliandis, quid in hoc ipſo Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis [b]: Profeſſio veſtrum omnium hoc deprompſit, debere vnumquemque noſtrum in ciuitate ſua per ſe conuenire Donatiſtarum Præpoſitos, aut adiungere ſibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in ſingulis quibuſque ciuitatibus vel locis per magiſtratus vel ſeniores locorum conueniant.] decretum poſt hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ ſcriberentur: necnon tunc exarata eſt forma conuentionis, qua iidem Donatiſtæ cum Catholicis conuenirent, ab omnibus ſeruanda, ibi in Synodo recitanda. Quod & factum eſt, lectis in primis litteris miſſis ab [b Apud Concil. Afric. c. 58. OB VNITATE PROCVRANDA CVM DONATISTIS.]
C ampliſſima (vt ibi dicitur) ſede, nempe Apoſtolica vrbis Romæ, quibus quæ ab ea fuerant impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iuſſione, qua quid ſinguli acturi eſſent innoteſceret, ipſa demum conuentionis forma præſcripta ibidem publicata eſt, qua ipſi conuenire deberent Donatiſtas: quæ in hunc modum ſe habet [c]: [c Ibidem. c. 59.]

Conuenimus vos ex Concilij noſtri Catholica auctoritate miſſi, de veſtra correctione gaudere cupientes, conſiderantes Domini charitatem, qui dixit [d]: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. et admonuit per Prophetam [e] etiam; his qui dicunt ſe fratres noſtros non eſſe; dicere nos debere, Fratres noſtri eſtis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem noſtram contemnere non debetis; vt ſi quid veritatis habere vos arbitramini, non dubitetis aſſerere: Id eſt, vt congregato veſtro Concilio, deligatis ex vobis quibus cauſam aſſertionis veſtræ committatis, vt nos poſſimus hoc facere; vt etiam [d Matth. 5. FORMA CONVENIENDI DONATISTAS. e Iſai. 66. ſecundum lxx.]
D de noſtro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, conſtituto loco & tempore, quicquid quæſtionis eſt, quod veſtram a nobis ſeparat communionem, cum pace diſcutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo noſtro, finem veternoſus error accipiat: ne propter animoſitatem hominum infirmi noſtri & ignari populi ſacrilega diſſenſione diſpereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facile diluceſcet. Si autem hoc facere nolueritis, diffidentia veſtra facile innoteſcet.] hactenus forma, quam dicunt, conuentionis.

Huius plane Concilij, & decreti in eo de conuentione ſtatuti, viſus eſt meminiſſe S. Auguſtinus qui interfuit, vbi agens contra Creſconium hæc ait [f]: Et quia multi erroris eorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, reſpondebant nobis, hoc nos cum Epiſcopis ſuis agere debere, collationemq. noſtram ſe vehementer op- [RATIO CONVENIENDI DONATISTAS. f Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 45.]
E tare, vbi poſſent videre, quibus aſſerentibus ſuperaret veritas falſitatem: in Carthaginenſi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum teſtificatione Geſtorum, quo poſſemus eis qui hoc flagitabant, probare deſiderio eorum nos minime defuiſſe; veſtri pacifice conuenirentur Epiſcopi, quiſquis ab eo noſtrum, qui eodem loco, in quo ille, conſiſteret; vt per collationem noſtram errore ſublato, Chriſtiana & fraterna ſocietate, vnitate, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia ſi hoc fieri vellent, adiuuante miſericordia Dei, facillime poterat, quicquid in cauſa noſtra eſſet, agnoſci: ſi autem recuſarent, ſaltem diffidentia eorum, non fruſtra illis qui hoc a nobis popoſcerant, appareret.] hæc ipſe. Sed quæ conſecuta hæc fuerint, mox ſubdit his verbis:

Factum eſt; conuenti ſunt; recuſarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, amaritudine plenis, nunc longum eſt demonſtrare.] Verum quid acciderit Poſſidio con-

CONVENTVS A POSSIDIO CRISPINVS QVID DIXERIT.

a Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 46.

b Matth. 2.

c Prouer. 13.

uenienti, Criſpinum eiuſdem ciuitatis, cuius ipſe erat, partis tamen Donatiſtarum Epiſcopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis reſponſum a Donatiſtis Epiſcopis fuerit poſſumus intelligere, a S. Auguſtino accipe. Ait igitur[a]: Interea Criſpinus Calamenſis veſter Epiſcopus a Poſſidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Concilium veſtrum primo diſtulerat, pollicens cum collegis ſuis ibi ſe viſurum, quid reſpondere deberet. Deinde poſt non paruum tempus, repetita conuentione, rurſum apud Acta reſpondit, *iſta ſcilicet*: Verba viri[b] peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis caue ne quicquam dixeris: ne, cum audierit, irrideat ſenſatos ſermones tuos. Poſtremo hanc reſponſionem meam Patriarchali ſermone definio[c]: Recedant a me impij: vias eorum noſſe nolo.] hactenus recitata ab Auguſtino verba Criſpini, apud Acta Proconſularia ſcripta; quam vero turgida, & quam inflato corde, animoq. tumenti prolata? Vnde idem S. Auguſtinus: Hanc (inquit) eius reſponſionem cum docti indoctiq. riderent, quippe hominis dicentis verba viri peccatoris ſe non timere, cui reſpondere minime auderet, &c.] expendit eius reſponſionis ſententias ſingulas, quas in omnibus oſtendit prorſus fatuo eſſe homine dignas.

d Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 46.

QVID POSSIDIVS A CRISPINO PASSVS.

Sed qui verbis cauſam agere diffideret Criſpinus Epiſcopus Donatiſta, armis eam proſequi ſatius iudicauit. Sed quonam modo per alios id perfecerit, ita ſubdit Auguſtinus[d]: Cum ergo iſta reſponſio a multis intelligeretur, multis etiam demonſtraretur quantum inanis eſſet, quantum attinebat ad cauſam; quam vero amara & maledica, quod non pertinebat ad cauſam: atque ita eius, ſicut apud vos habetur, doctiſſima annoſitas, heſterno contra ſtante tyrone, nihil aduerſum veritatem poſſe videretur: ſubito poſt paucos dies iter agenti Poſſidio, alius Criſpinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit inſidias armatorum: in quos pene iam noſter inciderat, niſi eis proſpectis atque nunciatis, ad quemdam fundum fugiens, diuertiſſet; vbi ille nihil auderet, vel non præualeret; vel ſi quid etiam feciſſet, negare non poſſet. Quo comperto, continuo conſecutus eſt tanta cæcus inſania, vt iam latere, turpe arbitraretur. Tunc domum, in qua cum ſuis ſe Poſſidius incluſerat, ſepire armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte moliri. Quæ vero aderat incolentium multitudo, memor periculi ſui, ſi in eo loco aggreſſum tantum facinus impleretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem reſiſtendo non audebat offendere; partim vero ignes ſuppoſitos extinguebat: cum ille nihilo ſegnius cœptis feruidus atque inexoratus inſtaret. Ceſſit aliquando ictibus ianua: ingreſſi ſunt, ſauciatiſq. cæde iumentis quæ in inferiore domus parte compererant, de ſuperioribus Epiſcopum depoſuerunt, afficientes plagis & contumelijs. Vbi ne grauius ſæuirent, interceſſit ipſe Criſpinus, velut alijs rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira ſua curare deprecationem, quam in facinore teſtimonium formidare.

DAMNATVS CRISPINVS APPELLAT IMPP.

Hæc poſtquam nota facta ſunt in oppido Calamenſi, expectabatur Criſpinus Epiſcopus veſter, quemadmodum in ſuum presbyterum vindicaret. Acceſſit etiam proteſtatio municipalibus Geſtis expreſſa, cuius vel timore vel pudore cogeretur exercere Eccleſiaſticam vindictam. Quod cum omnino contemneret, tantuſq. fieret veſtrorum tumultus, vt quia veritati prædicandæ reſpondere non poterant, itinera clauſuri putarentur, immo vero etiam cernerentur: leges, quæ non deerant, ſed quaſi deeſſent, in noſtris manibus quieſcebant, aduerſus Criſpinum Epiſcopum veſtrum commotæ ſunt, magis vt noſtra manſuetudo demonſtraretur, quam vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innoteſceret, quid adiutorio Chriſti Eccleſia in ſuos inimicos poſſet, & nollet; non ſecundum hæreticam præſumptionem priuato fauore Circumcellionibus ſæuientibus, ſed ſecundum propheticam veritatem iugo Domini Dei ſubditis Regibus. Exhibitus igitur Criſpinus, & quod ſe eſſe Proconſuli quærenti negauerat, facillime conuictus hæreticus, decem tamen libras auri, quam mulctam in omnes hæreticos Imp. Maior Theodoſius conſtituerat, intercedente Poſſidio, non eſt compulſus exoluere. Qua mitiſſima ſententia non contentus, neſcio quo conſilio, quod diſplicuiſſe veſtris omnibus dicebatur, ad eiuſdem Theodoſij filios prouocandum putauit. Acceptatum eſt: Reſcriptum eſt: quid aliud, niſi quod pars Donati iam ſciret ſe ad illam pœnam aurariam cum ceteris hæreticis pertinere? cum quibus propter communionem talis perſecutionis aut communem ſe deputet habere iuſtitiam; aut ſi non deputat, non ſe ideo iactet iuſtam, quæ ea pœna coercetur, qua coerceri & eas hæreſes videt, quas concedit iniuſtas.] hæc Auguſtinus; qui ſubdit de alijs ab Imperatoribus datis in eoſdem legibus, de quibus ſuo loco agemus.

Vides

A Vides ex his omnibus, quam præter expectationem acciderit, vt Donatiſtæ, qui publicis Actis ad incundam pacem atque concordiam per Catholicos Epiſcopos vocarentur, non tantum non conſenſerint, ſed acerbius exaſperati longius reſilierint. Verum neque propterea pro ipſorum ſalute agere prætermiſere Catholici: ſed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eoſdem Principes procurarunt, impetraruntque. quando autem id factum ſit, ſuo tempore dicturi ſumus. Agit de iiſdem iuſſionibus S. Auguſtinus [a] in epiſtola ad eũdem Criſpinum data, cum ille iactaret, ſe velle de ſumma quæſtionis cum ipſo Auguſtino diſſerere: idemq. hæc eadem de Poſſidio recenſet [b] in epiſtola ad Donatiſtas. Narrat eadem & ipſe Poſſidius [c] in Vita S. Auguſtini, vbi & ſubdit de habita cum Criſpino publica diſputatione ad conuincendum eum eſſe hæreticum. ait enim:

a Aug. epiſt. 172. b Aug. epiſt. 68. & 166. c Poſſid. in Vita Auguſt. c. 12.

DISPVTATIO POSSIDII CVM CRISPINO.

Memorabili Auguſtino Antiſtite omnimodis inſtante, ad controuerſiam ambo ipſi Calamenſes Epiſcopi venerunt, & de ipſa diuerſa communione tertio conflictu ſecum egerunt, magna populorum Chriſtianorum multitudine cauſæ exitum apud Carthaginem & per totam Africam expectante. Atque ille Criſpinus Proconſulari & libellari ſententia eſt pronunciatus hæreticus. Proq. illo apud Cognitorem Catholicus Epiſcopus interceſſit ne auraria mulcta exigeretur: ei eſt beneficium impetratum. Vnde cum ingratus ad piiſſimum Principem prouocaſſet: ab Imperatore relationi debitum eſt reſponſum ſolutum, & conſecutum præceptum, nullo prorſus loco Donatiſtas hæreticos eſſe debere, & eos ad iura legum omnium contra hæreticos latarum vbique teneri debere. Ex quo & Index propter Officium, & idem Criſpinus, quod minime fuerat exactus, præcepti ſunt denas auri libras Fiſci iuribus inferre. Sed protinus opera data eſt per Catholicos Epiſcopos, præcipue per ſanctæ memoriæ Auguſtinum, vt illa omnium condemnatio, Principis di-
C mitteretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum eſt. qua diligentia & ſancto ſtudio multũ creuit ſancta Eccleſia.] hucuſque Poſſidius: in quibus quidem enarrandis, ſummæ animi moderationis & Chriſtianæ modeſtiæ ſpecimen edidit; tum quidem primo cum de molitionibus Donatiſtarum in Auguſtinum, deq. ipſo Criſpino Calamenſi Epiſcopo ſermonem texens; de his quæ ipſe ab eo paſſus ſit, cum rem geſtam recenſeat, nomen tamen ſuum ſilentio penitus (ne ſua facta prædicare videretur) obuolutum reliquit: tum etiam quod agens de publica diſputatione triduana, qua Criſpinus eſt conuictus hæreticus, nomen ſuum pariter prorſus reticet; adeo quod niſi S. Auguſtinus ſuis ſcriptis aperuiſſet, id præſtitum a Poſſidio, penitus remanſiſſet obſcurum.

POSSIDII MODESTIA.

De Criſpino rurſum illa eſt Auguſtini [d] querela, quod in fundo ad Imperatores pertinente rebaptizaſſet inuitas octoginta ad fundũ ipſum ſpectantes perſonas Catholicæ commu-
D nionis. Porro cauſam iſtam Criſpini ad annum poſt ſequentem perductam eſſe, certo argumento eſt reſcriptum aduerſus ipſum Criſpinum & alios Donatiſtas vt hæreticos auraria mulcta obſtrictos: quod datum habetur ſub Conſulatu ſecundo Stilichonis cum Anthemio, ſicq. ſe habet [e]:

d Auguſt. contra litt. Petil. lib. 2. cap. 88. & epiſt. 173.

e L. 39. de hæret. Cod. Theod.

Donatiſtæ ſuperſtitionis hæreticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis tenore ſeruato, pœnam debitam abſque dilatione perſoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rauen. Stilich. II. & Anthemio Coſſ.] Quid præterea humanitatis a Catholicis Epiſcopis per publicam legationem tunc declaratũ fuerit, S. Auguſtinus in epiſtola ad Ianuarium poſt recenſita hæc de Criſpino & mulctam in Donatiſtas tamquam hæreticos ab Imperatore decretã, ad poſtremum addit [f]: Ex Concilio autem noſtri Epiſcopi legatos ad Comitatum miſerunt, qui impetrarent, vt non omnes Epiſcopi & clerici partis veſtræ ad
E eamdem condemnationem decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos conſtituta eſt, tenerentur; ſed hi ſoli, in quorum locis aliquas a veſtris violentias Eccleſia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerunt, iam cicatrices Epiſcopi Catholici Vagitani * horrendæ & recentiſſimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miſerunt, &c.] Sed quoniam poſt ſequentem annum hæc contigiſſe probantur; quomodo ſe habuerint, ſuo loco dicturi ſumus; hæc modo ſatis de his quæ ſpectant ad Criſpini cauſam, qui a Poſſidio huius auctoritate Concilij conuentus eſt.

EPISCOPI CATHOLICI INTERCEDVNT PRO DONATISTIS

f Aug. epiſt. 68.

* Bagitani

Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatiſtarum Epiſcopus, eadem item ex cauſa a S. Auguſtino conuentus eſt, vt ipſe teſtatur epiſtola clericorũ Hipponenſium ad Ianuarium, cum de eodẽ hoc ipſo Concilio his verbis [g] agit: Nec tamen de his iniurijs & perſecutionibus, quas Eccleſia Catholica in regione noſtra tunc pertulit (*quas ſuperius recenſuimus*) Imperatoribus conqueſtus eſt Epiſcopus noſter. Sed facto Concilio, placuit vt pacifice

DE PROCVLIANO CONVENTO AB AVGVSTINO.

g Aug. epiſt. 68.

conueniremini; quo, ſi fieri poſſet, haberetis inter nos collationem, & errore ſublato, fraterna charitas pacis in vinculo lætaretur. Et in ipſa conuentione quid Proculianus primo reſponderit, quod Concilium facturi eſſetis, & aliàs; & illic viſuri quid reſpondere deberetis: deinde quid poſtea, cum propter ſuam promiſſionẽ denuo conuentus eſſet, Actis expreſſerit, reſutans pacificam collationem, ipſa Geſta inſtruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hipponenſes. Extat epiſtola [a] ipſius Auguſtini ad eumdem Proculianum ad eamdem pacificam collationem pluribus inuitantis: quàm vero blandis ad duriſſimum quoque cor emolliendum compoſitis verbis vſus fuerit, ipſa epiſtola indicat, cui huiuſmodi titulum affixit: Domino honorabili & dilectiſſimo Proculiano.] A

a Aug. epiſt. 147.

CONVENTI ALII DONATISTAE RESILIERVNT.

b Auguſt. epiſt. 166.

At quid de ceteris? Sane quidẽ ſicut Criſpinus Poſſidium, & Auguſtinum Proculianus, ita reliqui Donatiſtarum Epiſcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamq. conuentionem Catholicos Epiſcopos contempſerunt. Nam ad eos ſcribens ipſe, hæc in eoſdem exprobrat [b]: Veſtri Epiſcopi conuenti a nobis, numquam nobiſcum pacifice conferre voluerunt, quaſi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat iſtam ſuperbiã? quaſi Paulus Apoſtolus non contulerit cum peccatoribus & cũ valde ſacrilegis.] ſed & eoſdem addidiſſe minas, idem ibi ſuperius tradit, vbi ait: Mandauerunt nobis quidam presbyteri partis veſtræ, dicentes: Recedite a plebibus noſtris, ſi non vultis vt interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Epiſcopi miſcerent cum plebe ſermones, quam ſciebant eiuſmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa ſunt eiuſdem Auguſtini verba: Quam multi veſtrum, & forte omnes, aut pene omnes dicere ſoletis: O ſi in vnum locum conuenirent, vt illis diſputationibus veritas appareret, &c.] Sed quod ad eos conuertendos ad Eccleſiæ veritatem via hæc intercluſa eſſet, litteris tum priuatis tum publicis ad eos alliciendos Auguſtinus egit, quæ hactenus extant [c]. At de his modo ſatis. B C

c Aug. epiſt. 166. & 171.

BELLVM ADVERSVS ALARICVM.

Iam poſtremum ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipſo anno, qui præceſſit ſextum Honorij Conſulatum, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu deſcendẽs in Italiam, apud Pollentiam vincitur a Stilichone: id quidem hoc anno accidiſſe colligitur ex Claudiano & alijs, vt inferius patebit. Ex quibus corrigendum ſit Caſſiodori Chronicon, vbi anno ſuperiori ponitur, & inuerſa ſententia, Stilicho habetur a Gothis fuiſſe ſuperatus. Aeſtuabat Alaricus deſiderio potiundæ Vrbis, ſemper id animo & ore verſans. Quamobrem iuſto timore perculſi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœnijs Romam circumdant: de quibus Claudianus his verſibus [d]:

d Claud. de ſexto Honor. Conſulat.

MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

—— Addebant pulchrum noua mœnia vultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum. D
Perfecitq. opifex decoris timor; & vice mira
Quam pax intulerat, bello diſcuſſa ſenectus.
Erexit ſubitas turres, cinctoſq. coegit
Septem continuo montes iuueneſcere muro.]

Extat de eiuſmodi erectione murorum vetus inſcriptio ſuper Portuenſem portam Tranſtiberim, quæ ſic ſe habet [e]:

e Apud Smet. pag. 8. nu. 1.

S. P. Q. R.
IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBVS. ARCADIO. ET. HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIVMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG
OB. INSTAVRATOS. VRBI. AETERNAE. MVROS. PORTAS. AC. TVRRES. EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V.C. ET. INLVSTRIS E
MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIAE. STILICHONIS. AD. PERPETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT
CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V.C. PRAEF. VRBIS
D. N. M. Q. EORVM

Nomina vero Stilichonis & Fl. Macrobij abraſa extant, ita tamen vt legi poſſint: cur autem id acciderit, dicemus ſuo loco.

Ad huiuſmodi quidẽ murorum Vrbis conſtructionem alluſiſſe videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: vbi imminens vniuerſæ

A Italiæ ex barbaris periculũ inuocatione eiuſdem ſancti anteuertere conatus, ita de muris:

——— Fidant legionibus illi,
Perfugioq. parent reparatis mœnia muris,
Nulla ſaluiferi quibus eſt fiducia Chriſti.
Nos Crucis inuicta ſignum & confeſſio munit.] & paulo poſt:
Nunc opus adiutore Deo; ſoluſq. timendus,
Quo ſine & arma cadunt, per quem firmantur & arma.
Ipſe intra muros turris tibi, qui ſine muris
Murus erit, &c.] ſubditq. exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortiſſimis vndique cincta muris eſſet, ſonitu tantum tubarum abſque alijs armis ipſi ſolo tenus proſtrati ſunt. Quod igitur reliquæ ciuitates Italiæ, ac potiſſimum quæ vicinæ Vrbi eſſent

AD NOVOS VRBIS MVROS PAVLINI ALLVSIO.

B in Campania, & inter alias Nola, viderent ipſam Vrbem timore concuſſam, cum noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebantur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam eſſe fiduciam (ſic erigens ciuium animos) hortatus eſt, dum illi mæſto vultu feſtum agerent diem: cum alioqui doceat, nec quidem ſi captiui a barbaris tenerentur, ceſſandum eſſe a ſanctorum martyrum celebratione feſtorum. nam ait:

Hunc ego, ſi Geticis agerem male ſubditus armis,
Inter & immites celebrarem lætus Alanos.
Et ſi multiiuga premerent mea colla catenæ,
Captiuis animum membris non iungeret hoſtis.] paulo vero poſt:
Nunc igitur quamuis varias vaga fama per oras
C *Terrificis pauidas feriat rumoribus aures:*
Nos tamen in Domino ſtabilis fiducia Chriſto
Roboret, & recto fixis pede mentibus armet:
Nec pauor ater in hanc obducat nubila lucem,
Quam Deus æthereo Felicis honore ſerenat.]

ſed hæc ipſe pluribus: tu eum conſule, vt diſcas quanta ſancti eſſent alacritate ad celebrandos feſtos dies ſanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Eccleſiæ inſtituto, quamq. ijdem fiduciam in imminentibus periculis concipere ſolerent de ſanctorum auxilio. Sed iam cœptam proſequamur hiſtoriam.

Qui autem tanti huius belli hiſtoriam fuerit proſecutus, præter Claudianũ, inuenimus neminem: ipſe enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alari-

D cum hoc anno partam egregie proſecutus eſt. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cum ille formidoloſo exercitu aggreſſurus Vrbem, ſe immitteret in Italiã. Iam trigeſimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cũ Gothis ſuis tranſierat Iſtrum, ac poſt diuerſarum prouinciarum clades inuaſerat Græcias, & ad Illyricũ vſque deſcenderat: ſed audens maiora, inhiabat in Vrbẽ ipſam. De tempore idem Claudianus ex ipſius verbis his verſibus [a]:

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

a Claud. de bello Getic. lib. 4.

Si numero non fallor, ait, trigeſima currit
Bruma fere, rapidum poſtquam tranſnauimus Iſtrum,
Romanamq. manum tantis eludimus annis.]

Sane quidem ſub Conſulatu Valentiniani & Valentis quarto, qui præceſſit Conſulatum Gratiani & Equitij, Gothos tranſmiſſo Iſtro inuaſiſſe Thracias *, auctor eſt Ammianus [b]. Cum igitur eorumdem Auguſtorum quartus Conſulatus inciderit in annum Domini tre-

* Græcias
b Ammian. lib. 30.

E centeſimum ſeptuageſimumtertium: ſi triginta addas, quibus Gothi dicuntur vſque ad bellum Pollentinum cum Romanis certaſſe; plenum hunc ipſum annorum numerum inuenies a Claudiano ſignatum.

At quod ad Alaricum ſpectat, diu multumq. barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eumdem idem Alaricus [c]:

c Claud. de bello Getic. lib. 4.

ALARICVS INHIABAT VRBI.

Quid mihi neſcio quam proprio cum Tibride Romam
Semper in ore geris?] & inferius idem:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad Vrbem.]

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, vbi Gothorum exercitus a Romanis victus eſt, fuga lapſo cum ſuis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his verſibus:

—— vnoq. die Romana rependit, A
VICTORIA APVD POLLENTIAM.
Quicquid terdenis acies amiſimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia ſaclis:
O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

Ceterum præuijs Crucum ſignis tantam partam fuiſſe Chriſti ope victoriam, Prudentius aduerſus Symmachum agens, ita cecinit [a]:

a Prudent. lib. 2. aduer. Symmach.

—— Dux agminis, Imperijq.
Chriſti potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilicho: Deus vnus Chriſtus vtrique.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inſcripta, cecinere tubæ: prima haſta draconis
Præcurrit, quæ Chriſti apicem ☧ ſublimior effert.* B
Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannonia pœnas tandem delata rependit.*
Corpora famoſis olim ditata rapinis
In cumulos congeſta iacent. mirabere ſeris
Poſteritas ſaclis inhumata cadauera late,
Quæ Pollentinos texerunt oſſibus agros.] hæc Prudentius, quem poſt hæc libros illos aduerſus Symmachum elaboraſſe, exploratum omnino redditur.

* ſublimiter offert
* pependit

INGENS PRODITIO STILICHONIS.

Sed plane iuſta poſt detectos dolos & inſidias Stilichonis fuit omnium illius temporis ſcriptorum querela; nimirum proditione ipſius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permiſſum tunc abire liberum, reſumere vires, & iterum aduerſus Romanos pugnare, & vincere. At qui Chriſti nomine inuictus erat exercitus, præpoſito poſtea illi Duce Ethnico, C turpiter eſt paulo poſt ſuperatus, vt Oroſius his verbis inſinuauit [b]: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis ſuis ſæpe victo, ſæpeq. concluſo, ſemperq. dimiſſo: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam geſtis. Cum barbaro & Pagano duci, hoc eſt, Sauli ſumma belli commiſſa eſt, cuius improbitate reuerendiſſimi dies & ſanctum Paſcha violatum eſt; cedentiq. hoſti propter religionem, vt pugnaret extortum eſt. Cum quidem oſtendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius poſſet, & quid vltio exigeret, pugnantes vicimus, victores victi ſumus.] & inferius [c] de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamq. Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter & ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamq. Rempublicam reſeruauit.] hæc Oroſius. Sed iam ſequentis anni res geſtas proſequamur. D

b Oroſ. lib. 7. c. 37.
c Idem Oroſ. lib. 7. cap. 38.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
404.	3.	10.

LVDI SAECVLARES RESTITVTI.

QVadringenteſimus quartus ſequitur Chriſti annus, titulo Conſulatus ſexti Honorij Imperatoris & Ariſteneti publicis Faſtis adſcriptus: quo pariter Sæculares ludi a ſuperſtitione introducti Gentilium, Conſtantini vero religione neglecti atque penitus prætermiſſi, non ſine dedecore Chriſtiani nominis editi ſunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem ſexto Honorij Conſulatu hos habet verſus [d]:

d Claud. de ſext. Conſul. Honor.

—— Iam flaueſcentia centum E
Meſſibus æſtiuæ detondent Gargara falces,
Spectatoſq. iterum nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus ſæcula Conſul, &c.]

Male perſuaſus Honorius, quòd hos fatales eſſe perpetuitatis Vrbis, & felicis eius ſtatus conciliatores Gentiles dicerent, eorumdem conſilio & ſuaſione inductus & ſeductus eſt, vt quos deſpexerat Conſtantinus ille Magnus, ipſe imprudens reſtitueret. Accidiſſe enim videtur, vt recentis aduerſus Alaricum apud Pollentiam obtentæ victoriæ, & decreti ſibi a Senatu triumphi elatus gloria, quid peteretur, quidve conceſſerit, minime cogitarit. Gentiles itaque quod in his putarent Vrbis æternitatẽ fauſtis auſpicijs conſecrari; qui nuper timore deſcendentis in Italiam Alarici perterrefacti, nouis cinxerant Vrbem mœnijs, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cum perinde ác Zoſimus [e], licentius

e Zoſim. lib. 2.

A tius effutirent, ob neglectos ſuperioris ſæculi ludos in hæc mala incidiſſe, vt a barbaris deuaſtaretur Romanū Imperium,& ipſa Roma in diſcrimine poſita eſſet. quibus inductus Honorius,eiſdem ſumma Imperij iactura aſſenſum præbuit: nam eo ſcelere ad excidium Vrbis Deum ſolicitauit. Cum alioqui fatis experimento eſſe debuiſſet, omnia hæc inaniter fieri: quod ſub Conſtantino, qui eos prætermiſit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannis, & debellatis barbaris, omni ex parte florentiſſimum viſum eſt. Sed damno ſuo atque iactura ipſius Vrbis, cuius æternitati male ſuperſtitione conſulebatur, expertus eſt, quantum ex perperam facto iuſtam Dei vindictam commouerit; qui paucos poſt annos, eam quam præuio Chriſti nomine liberauerat, eiſdem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque prædandam.

GRAVI IACTVRA DEVS FACINVS VINDICAVIT

Scimus Honorium excuſari, quod etſi Romanis Gentilibus conceſſit Sæculares celebra-
B ri ludos; voluiſſe tamen haud ritibus illis Gentilicijs ipſos agi: ſed indulſiſſe tantum, vt Theatrales atque Circenſes ludi exhiberentur. At quæ ſine ſuperſtitione ſpectacula? aut quis putat occini prætermiſſos a pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis ſolemnia? Certe quidem reuocata tot Chriſtianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus ſub Honorio rurſum exhibita, locuples teſtis eſt Prudentius [a], qui poſt decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Chriſti virtute partam, ad finem hæc habet, cum hortatur vt gladiatorios ludos penitus vetet:

a Prudent. aduerſ. Symmach. lib. 2.

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam:
Quodq. patris ſupereſt, ſucceſſor laudis habeto.
Ille Vrbem vetuit taurorum ſanguine tingi:
Tu mortes miſerorum hominum prohibeto litari:
C *Nullus in Vrbe cadat, cuius ſit pœna voluptas, &c.*]

Grande ſane piaculum, vt quæ tot legibus Chriſtianorum Principū prohibita erant cruenta gladiatorum ſpectacula, & quæ (vt vidimus) ne fierent,redempta fuerant ſanguine martyris, eſſent iterum reſtituta ab ipſis Gentilibus, & quidem ſolemni ritu, ad quæ ſpectanda prodirent (vt Prudentius ait) cum pompa virgines Veſtales. Quæ facinora, digna Dei vindicta, Romano ſanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: ſed de his ſuo loco. Iam vero Eccleſiam Orientis perturbatam inuiſamus.

LVDVS GLADIATORIVS RESTITVTVS

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus Honorio ſextū & Ariſteneto, S. Ioannes Chryſoſtomus factione ſeditioſorum Epiſcoporum, vrgente Eudoxia Auguſta, a ſede pellitur, atque exul relegatur in Cucuſum. Quænam autem cauſæ turbarum præceſſerint, vt qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Epiſcopis, tanta gloria fuerat reſtitutus,
D fugamq. arripientibus aduerſarijs, ſumma tranquillitate ſederit, tandem poſt ſpatium decem ferme menſium iterum in eum Principum animi adeo commoti fuerint, vt a quibus deponendus eſſet, magna celeritate Epiſcopos Conſtantinopolim acceſſiuerint, dicendum per ſingula quam exactiſſime. Accidit nāque (vt auctor eſt Marcellinus [b]) vt his Conſulibus Eudoxiæ Auguſtæ ſtatua argentea erigeretur ſuper columnā porphyreticam apud eccleſiam: de qua Socrates [c]: Hæc in edita baſi, neque valde prope eccleſiam, quæ Sapientia dicitur, neque longe admodum collocata: ſed inter eccleſiam & ſtatuam platea ſolum media interiecta fuit. Ibi ludi populares (vt moris eſt) celebrari cœpti ſunt.] de quibus Sozomenus [d]: Applauſus ob id ac publica ſaltatorum & hiſtrionum ſpectacula ibi edebantur, ſicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hæc ipſe.

DEDICATIO ARGENTEAE STATVAE EVDOXIAE.

b Marcellin. in Chron. hoc anno.

c Socrat. lib. 6. c. 16.

d Soz. lib. 8. c. 20.

At qui legitimus eſſet cultus adhibendus in Imperatorum ſimulacrorū erectione, Theo-
E doſius Imperator eiuſmodi edita ſanctione antea definierat, ad Aetium Præfectum Prætorio ita reſcribens [e]:

IOANNES DECLAMAT IN PROFANOS RITVS.

e L. 1. de imag. Imperial. Cod. Theod.

Si quando noſtræ ſtatuæ vel imagines eriguntur, ſeu diebus (vt aſſolet) feſtis, ſiue communibus: adſit Iudex ſine adorationis ambitioſo faſtigio: vt ornamentum diei, vel loco, & noſtræ recordationi ſui probet acceſſiſſe præſentiam. Ludis quoque ſimulacra propoſita, tantum in animis concurrentum, mentiſq. ſecretis noſtrum nomen & laudes vigere demonſtrent. Excedens cultura hominum dignitatem ſuperno numini reſeruetur. Dat. &c.] hæc Theodoſius. Cum vero S. Ioannes Chryſoſtomus dicatur factam dedicationem ſtatuæ Eudoxiæ, habita ad populum concione, reprehendiſſe (tradunt enim id Socrates [f], Sozomenus [g], & alij) aliquid in ea admiſſum putatur, quod & modeſtæ pij Principis legi & religioni Chriſtianæ aduerſaretur: perfacile enim eſt in huiuſmodi rebus in idololatriæ ſcelus incurrere, cum effrenis populi adulatio neſciat æqui limitibus coerceri; cuius cauſa

f Socrat. lib. 6. c. 16.

g Sozom. lib. 8. c. 20.

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populũ declamare. Siue quod prætexunt alij,quòd A
ludi præ eccleſiæ foribus agerentur non ſine magna eccleſiæ contumelia, quæ clamoribus theatricis confuſa reſonans, haud concinnum pſallentium cantum, vocemq. concionantis Epiſcopi facile admittebat: iuſte commotus S. Ioannes, vehementi inuectiua iure eiuſmodi fuit ſpectacula inſectatus: cum alioqui ſciamus ipſum, abſque alia recens accedente occaſione, aduerſus ſpectacula ac ſpectatores acerrime inuehi ac vehementer declamare conſueuiſſe. Sed illa verior atque iuſtior cauſa interceſſit, vt Ioannes Chryſoſtomus in Eudoxiam commoueretur, qua etiam ſcimus perturbatum nonnihil fuiſſe Honorium Imp. cum audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adeo nefanda æquo animo pertuliſſet, dum ſcilicet non modo Conſtantinopoli venerationi ſimulacrum Eudoxiæ expoſitum eſſet, ſed idem per prouincias quoque deferretur,non ſecus ac olim Cybeles circumferre ſolerent Ethnici ſimulacrum, vt apparet ex Luciano, Apuleio, & alijs. At litteras de his Honorij expoſtulantis ſecundo datas ſuo loco inferius recitabimus. Quam iuſtiſſima igitur impulit cauſa Chryſoſtomum aduerſus huiuſmodi impium idololatriæ ſcelus vehementius declamandi. B

EVDOXIA FVIT IN IOANNEM.

Hæc autem in deteriorem partem accepta ab ijs qui ſagaci ſtudio quamlibet venabantur occaſionem, qua ſancto iterum negotium faceſſerent, & in crimen adducerent, deferunt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis a Ioanne iterum acrius appeti, atque pro concione proſcindi. Cum illa, quæ priſtinum in eum conflatum odium perterrefacta vi numinis remiſiſſet potius quam dimiſiſſet omnino; veluti œſtro percita, atque furijs agitata, minatur non depoſitionem tantum, ſed necem, appetens caput viri, cuius lingua grauius quam lancea feriretur. At nec iſta quidem verbis tantum more debacchantium fœminarum iactabat inani ſtudio, ſed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad C
Epiſcopos ſcribens per veredarios, vt quam citiſſime perferrentur; ſolicite curans, vt quamprimum omnes Conſtantinopolim veniant, ante omnes autem Theophilus Alexandrinus Epiſcopus, quem experta erat in huiuſmodi rebus curandis ſolertiſſimum.

IOANNES QVID IN EVDOXIAM CONCIONATVS.

Cum autem hæc haud ſecretis nuncijs agerentur,ſed horum cauſa fuſdeq. omnia miſcerentur,iactarenturq. ore multorũ diſſipata ſemel in vulgus; S.Ioannes eadem qua ſemper in aduerſis infracta conſtantia intrepidus ſteterat, populo ex more in eccleſiã conuocato, grauiſſimam illam orationem habuit, qua ita exorſus eſt: Rurſum Herodias furit, rurſum turbatur, rurſum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abſcindi, rurſum Iezabel Nabuthe vineã eripere pertentat, ac ſanctum Eliam ad montes perſequendo compellere, &c.] extat ipſa quidem integra oratio, quam ex vetuſtiſſimo codice erutam noſtrum Antonium Agellium clericum regularem, his diebus digne creatum Epiſcopum Acernenſem,vna cum alijs D
pluribus eiuſdem ſanctiſſimi Patris ex ſcrinijs Vaticanis depromptis, atque Latinitati a ſe redditis, quamprimum editurum ſperamus. Porro eadem ipſa eſt ex illis, quæ ex varijs Matthæi locis eiuſdem Chryſoſtomi editæ ſunt, excuſæ Pariſijs, homilia decimaquinta: quæ tamen (neſcimus quomodo) veluti capite detruncata, eiuſmodi dicto caret exordio, cuius loco illa habentur præpoſita verba: Heu me, quid agam? vnde ſermonis exordium faciam? quid dicam? & quid taceam?] reliqua vero eadem prorſus, niſi quod illa tranſlata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter verſus in commendationem ſanctarum ſeminarum noui Teſtamenti.

SVMMA CELERITAS IN COLLIGENDO CONCILIO IN IOANNEM.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ magis magiſq. animus concitatur: adeo vt de conuocandis aduerſus Ioannem Epiſcopis quælibet ſolicita feſtinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi viſæ ſint moræ, E
atque ſera cunctatio. Pertraxit illa ad ſua vota Imp. Arcadium, quem reddidit ſuis votis in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum populo Ioanni ſtudente magiſtratus iungerentur vna cum his qui ipſis magiſtratibus apparebant; ne viribus populus pollens,Epiſcoporum diſſenſiones in bellum ciuile conuerteret. quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe menſe Ianuarij, ad Anthemium Magiſtrum Officiorum iſta reſcripſit [a]:

Cuncta Officia moneantur a tumultuoſis ſe cõuenticulis abſtinere: & qui ſacrilego animo auctoritatem noſtri numinis auſi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proſcriptione mulctentur. Dat. IIII. Kalend. Febr. Conſtantinop. Honorio VI. & Ariſteneto Conſſ.] Quæ autem mox fuerint conſecuta antequam dicamus, de tempore rerum geſtarum ratio ineunda eſt. Veritati quidem eſt conſonum, quod Metaphraſtes ait [b], integrum fluxiſſe

a l.4. de his qui pro religione contendunt.

b Metaphraſt. in Vita S. Ioan. Chryſoſt.

A fluxiſſe annum ab expulſione Ioannis vſque ad poſteriorem ipſius condemnationem: nec
aliter videtur ſenſiſſe Palladius, dum nouem vel decem menſes interlapſos eſſe teſtatur
a priori reſtitutione vſque ad Quadrageſimæ tempus; vt ſic annus ferme integer con-
ficiatur vſque ad Paſcha, quo tempore ſecundo ipſum expelli contigit: cum tamen totius
huius temporis duos tantum menſes Ioannem pacifice egiſſe tradat, qui rem geſtam, cui
præſens fuit, ita deſcribit[a]: Poſt duos iterum a plaga inflicta modice reſpirantes, ſecundo *a Pallad. in dialog.*
aduerſus Ioannem fremunt: initiumq. probabile minime inuenientes, Alexandriam ad hu-
iuſmodi rerum peritiſſimum ſophiſtam mittunt, ita ſuggerentes, *Theophilo ſcilicet*: Aut ite-
rum veni dux noſter aduerſus Ioannem futurus; aut ſi hoc populi cauſa vereris, modum
aliquem ſuggere, ex quo ſumamus initium.

Acceptis Theophilus litteris, ipſe quidem venire noluit, ſciens quo pacto effugiſſet.
B Miſit autem tres illos Epiſcopos Paulum, & Remenem, & alium nuper ordinatum; mittens THEOPHILVS
vna & canones quoſdam ab Arianis contra beatiſſimum Athanaſium factos, quibus vten- QVID MOLIA-
tes Ioanni calumniam ſtruerent: quod ſcilicet poſt depoſitionem ſuam ſine Epiſcopali de- TVR CON-
creto redire auſus eſſet.] actum eſt ſuperius de eiuſmodi canone re vera ab Arianis in Con- TRA IOANNEM.
cilio Antiocheno in Encænijs celebrato. Subdit vero Palladius: Faciunt illi quod ad-
moniti fuerant, illius conſuetudinem non ignorantes. accerſitiſq. ex Syria, & Cappado-
cia, & Ponto, & Phrygia Metropolitis & Epiſcopis omnibus, Conſtantinopolim con-
uenere: aduenientes autem, iuxta canonis ſeriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ
prius incurrerent] ad hoc ſcilicet, quod ea ex cauſa ipſe Ioannes excuſarat, nolle adeſſe
iudicio, in quo præſideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quod veniens Conſtan-
tinopolim, ſecũ noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re vero comperta, Prin-
C cipes ægre tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir ſummæ grauitatis, vbi ex his quæ STVDIA DI-
venerant ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem ſequeretur, re- VERSA EPI-
lictis omnibus, ad ſuam remeauit Eccleſiam, valefaciens Comitatui, ſuamq. prouinciam SCOPORVM.
vallans pietatis muro, & ad finem vſque in communione perſiſtens fidelium Romanorum,
de quibus Paulus[b] teſtatur & dicit: Fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo. Faretrius *b Rom. 1.*
vero Cæſareæ, quæ Argeo adiacet, Præſul, nimium formidans, non ſecus atque infantes
laruas, neque vrbe egreſſus ſua, per litteras conſenſit aduerſarijs, & quidem non vocatus
in medium, imperite omnino, quippe qui eſſet omnino ruſticus ac ſtultus.]

Addit his Socrates[c]: Paulo poſt Epiſcopi aduentarunt, Leontius* Epiſcopus Ancyræ, *c Socrat. lib. 6. c. 16.*
quæ eſt in Parua Galatia, Ammonius Laodiceæ, quæ eſt in Piſidia, Briſo Philipporum, * Leontinus
quæ ciuitas eſt in Thracia, & Acacius Berœæ, quæ eſt in Syria, & alij nonnulli. Coram
D iſtis accuſatores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur.
Ioannes iſtorum Epiſcoporum æquitate fretus, poſtulat vt de criminibus quæratur. Cum IOANNES SE
iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt aſſolet) ad eccleſiam non acceſ- PVRGARE IV-
ſit; ſed Ioanni ſignificauit, ſe non prius cum eo communicaturum, quam crimina ei illata BETVR.
diluiſſet. Cumque accuſatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere vide-
rentur: Epiſcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, ſed hoc ſolum in iudicium addu-
ci oportere, dixerunt, nimirum quòd poſt abdicationem, abſque Concilij ſententia, ſe
ipſe in ſede Epiſcopali collocauerat. Vbi Ioannes reſpondit, quinquaginta* Epiſcopos qui * quadraginta
cum ipſo communicauerant, ei in ea re ſuffragatos fuiſſe. Leontius contra: At plures (in-
quit) tibi in Concilio refragati ſunt.] ſed mendaciter id quidem, cum narrent in Synodo
ad Quercum habita S. Ioannem non amplius quam a trigintaſex condemnatum, quod ha-
E bet Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferius dicemus. Porro Leontiũ ac collegas,
de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem ſperare poſſe videbatur, &
ipſos quoque promiſſionibus aduerſariorum in tranſuerſum actos: teſtatur Palladius, qui
aliorum Epiſcoporum naufragia recenſens, hos illis adnumerans ſubdit: Leontius autem
Ancyræ Galatiæ, Ammonio Laodiceæ Aduſtæ adiunctus, aduſtam fecerunt Eccleſiam,
non modo victi Principum minis, ſed contra ſpe munerum ſeducti regalium, in ſancta Sy-
nodo ſententiam nequiſſimam vna cum Acacio & Antiocho ferunt, obtinere ſancientes
Theophili indiſcretum iudicium; vt locus purgandi ſe Ioanni nullus omnino daretur, vi-
gore ſcilicet canonum eorum, quos Theophilus miſerat a quadraginta complicibus Arij
editos, atque iſta continentes:

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, iniuſte ſiue iuſte depoſitus, ex ſe ipſo abſque Synodo
in Eccleſiam redierit: hic iam excuſationis non habeat locum, ſed omnino expellatur.]

a Concil. Antioch. c. 12.

eſt hæc quidem ſententia canonis Antiocheni [a] Concilij, quę ab Arianis in Athanaſij odiũ A
ſancitum eſſe, ſuo loco diximus. Et iſta quidem regula (ſubdit Palladius) vt nequam & a nequiſſimis edita, in Sardicenſe Concilio a Romanis & Italis, Illyrijſq. & Macedonibus & Græcis (vt ipſe melius noſti, optime Theodore) eliminata eſt, quando Liberius aut Iulius ſub Conſtantis Imperio Athanaſium & Marcellum Galatam admiſit ad communionem, quorum cauſa canon ille fuerat editus.] hæc ipſe. At quomodo a Synodo Sardicenſi derogatum eſt canoni illi? cum videlicet in eã decretum [b] fuit, vt ſi damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obſeruandum eſſet, quod ipſi libuiſſet. Pergit vero Palladius:

b Concil. Sardic. c. 3.

QVAESTIO DE CANONE CONCILII ANTIOCHENI.

Duo illi quidem Ammonius & Leontius cõiuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonenſi ac Seueriano, ingreſſi ad Regem, dicebant, decem Epiſcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro canonum auctoritate ſtatuenda; alijs B
aſſerentibus eos a Catholicis editos, alijs contra dicentibus ab Arianis fuiſſe compoſitos. Ingreſſus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Epiſcopus, vir vitæ merito & canicie ipſa venerandus, vna cum Tranquillo ſuadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter ejici: neque enim prius depoſitus, ſed pulſus a Comite fuerat; neque a ſe ipſo remearat, ſed ex præcepto pietatis ſuæ, Notario ad hoc miſſo. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum eſſe; quod apertis indicijs oſtendi poſſet. Cum vero perſiſterent Ioannis aduerſarij indiſciplinate contendere, & alij quidem clamoſa voce perſtreperent, alij vero improbis geſtibus, præſente Imperatore, tumido pectore & ſpiritu turgido inſanire viderentur: Elpidius canonum ſcientiſſimus, modeſte modico impetrato ſilentio, ſic Regem alloquitur: Non diutius manſuetudinem tuam vexemus, Imperator: ſed iſtud fiat: Subſcribant fratres noſtri Acacius & Antiochus & cęteri, ſe illorum eſſe fidei, qui illos expoſuerunt canones, quos ipſi obtendunt; & ſoluta controuerſia eſt. C

EPISCOPI DILEMMATE ARCTATI.

Imperator vbi ſimplicitatem propoſitionis aduertit, ſubridens dixit Antiocho: Nihil aſferri vtilius poteſt. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, alijs quæ bene fuerant inſtituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & ſocij, & in ſe ipſos inſtar aquæ inconſtantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil reſpondere poterant, facie tota in liuorem tranſeunte; loci tamen anguſtijs deprehenſi, inuiti licet, ſe ſubſcribere pollicentur. Ita egreſſi, promiſſionem quidem vtpote inconſulte factam implere detrectant, conuinci metuentes. Conſultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alij ſic & alij aliter ſentiunt, nouem aut decem fluxere menſes, cum Epiſcopus Ioannes adiunctis ſibi quadragintaduobus Epiſcopis ageret in dies quæ Dei ſunt, & populi magna cum iucunditate ipſius D
doctrina fruerentur. Solet enim animus a vanitate gloriæ remotus, inter caſus varios gratius atque potentius Dei verba profundere.

ARCADIVS AGIT VT EXPELLATVR CHRYSOST.

Interea aduenit Quadrageſimale ieiunium, quod annis ſingulis inſtar Veris effloret. Ingreſſi rurſus Antiochus & ſocij ſeorſum ad Regem, perſuadebant, vt Ioannem quaſi conuictum, imminente Paſcha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Epiſcopis credidit: qui enim veraciter ait preſbyter aut Epiſcopus eſt, mendacium neſcit; hæc quippe nomina de ſupernis deriuantur.] ſed iſta quidem ad excuſationem Imperatoris Palladius modeſte affert, qui & ſubdit: Mandat itaque Ioanni, vt Eccleſia exeat. Et Ioannes ita reſpondit: Ego a Deo Saluatore noſtro hanc ſuſcepi Eccleſiam, vt ſalutem populi curem diligenter: neque illam deſerere poſſum. Quod ſi fieri id omnino vis, quia ciuitas diſſentit a me: vi mecum age, vt excuſationem habeam, quod auctoritate E
tua pulſus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Epiſcopatus habitatione moraretur, expectantes ſimul aliquod diuinæ indignationis indicium; vt ſi quid illius aduerſarijs, aut ſibi triſte contingeret; maturato illum in Eccleſiam reducentes, Deum reconciliarent ſibi; alioqui illi rurſus inſidiaretur vt Pharao Moyſi.

ADVERSARII IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

Inter hæc aduenit magni ſabbati dies, in qua crucifixus Saluator ſpoliauit infernum. Rurſus illi mandant, vt Eccleſia exeat. Quibus ille iuſta reſpondit. Veritus itaque Rex diei ſanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne forte non recte conſulueritis. Tunc fortiſſimi illi & nimium magnanimi dixerunt Regi: Super caput noſtrum ſit, Imperator, Ioannis depoſitio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Epiſcopi, ſacri ieiunij numero æqua-

A ro æquales (*nempe quadraginta*) Regem & Reginam adeunt in Martyrijs, orantes cum la-
crymis, vt Chriſti Eccleſiæ parcerent, maxime propter imminens Paſcha, & eos qui re-
generandi erant iam plene eruditos, eiq. redderent ſacerdotem. Sed auditi illi non ſunt: ita
vt S. Paulus Epiſcopus imperterritus, plenuſq. fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, fi-
lijſq. tuis miſerere, neque ſanguinis effuſione ſanctam Chriſti violes ſolemnitatem.

Reuerſi autem Epiſcopi, vigilias intra ſua diuerſoria celebrarunt, alij fundentes perpe-
tuas lacrymas, alij dolore detenti, atque alij mente ferme in ſtuporem verſi, prout ſingu-
lis paſſio dictabat. Ioannis autem presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Bapti-
ſterio, quod Conſtantinianum appellatur, coactis populis, vigilias inchoarunt, partim
diuina eloquia legentes, partim eos, qui inſtructi erant in fide, baptizantes, vt eſt mo-
ris in Paſcha. Hæc ipſa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, &
B antiqui ſeductores ſuis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo
loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magiſter militum, & ait: Nox eſt, & tur-
bæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, caute prouidendum eſt. Illi ad
hæc reſpondent: Nemo in eccleſijs remanſit, veremurq. ne ingreſſus eccleſiam Impera-
tor, & neminem inueniens, conſideret populi erga Ioannem beneuolentiam, noſq. iam
inuidiæ denotet, & fraudis accuſet; maxime cum illi dixerimus, neminem omnino ſu-
pereſſe, qui illum diligat, vtpote ſeductorem.

ADVERSARII IOANNIS CVRANT EXTVRBARI FIDELES PER MILITES.

Ita Magiſter militum conteſtatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam
Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honeſte pergens, populum in
eccleſiam reuocaret. Profectus ille, cum minime auditus eſſet, ad Acacium redit, vires
ac frequentiam populi nuncians. Poſt hæc illum ſuppliciter orant, aureis verbis deprecan-
C tes, & ſpe ac promiſſione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam;
mandantes ei, vt vel oratione perſuaſos abduceret in eccleſiam populos, aut ira & vi mi-
litum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui eueſtigio ſum-
ptis ſecum partis Acacij clericis, ſecunda vigilia noctis, pergit exequi quod ei fuerat iniun-
ctum (excubat enim populus in partibus noſtris ad primum vſque galli cantum) ſecum
habens nuper ad militiam electos diſtrictis gladijs Thraces, inſtar Eſau, quadringentos om-
nino impudentes. Inſilijtq. noctu, ſubitoq. vna cum Acacij clericis & militibus in Domi-
nicum gregem, velut lupus, fulgente ferro ſibi iter faciens, ac populos dirimens. Conceſ-
ſit autem intra beatas aquas (*nempe baptiſmales*) vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac
diacono quidem procaciter imminens, veneranda myſteria, quæ ille tenebat, manibus fu-
dit: presbyteros vero iam & ætate & ordine, æqualeſq. ſuos fuſtibus in capite feriens, la-
D uacrum cruore perfudit.

GRASSATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELES.

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam dæmones corruerunt ſuppli-
ces, in labyrinthum fuiſſe conuerſam, *nempe maximam confuſionem*. Nudæ enim mulie-
res vna cum viris fugæ ſeſe committebant, metu cædis, aut inhoneſtæ fœditatis, fœdum
hunc curſum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conſciſſam
vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuerſi, ornamenta & recondita omnia ſibi
applicabant. Ita presbyteri quidam ac diaconi, qui fuiſſent comprehenſi, in carcerem
conijciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe pellebantur. Edicta re-
petitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentia, niſi quis Ioannis communio-
nem abnegaſſet. Cum tamen iſta fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Epiſcopi mo-
lirentur, Collecta tamen doctrinæ cæleſtis immo diuinæ gratiæ ſtudioſis non euacuaba-
E tur: ſed iuxta illud Exodi[a]: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant.

SACRILEGIA SCELERATORVM.

a Exod. 1.

In craſtinum autem ingreſſus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt
humum non ſatam ad quintum ferme lapidem candore veſtitam (*illorum nempe hominum
repletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta*) Stupefactus ad ſpeciem & gra-
tiam floris nuperrime baptizatorum (erant enim ad tria millia) ſatellites interrogat, quæ-
nam eſſet acies illuc concurrentium. Illi gratis mentiti, vt furorem Regis excitarent, di-
cunt eſſe alterius ſectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores,
atrociores quoſque ex ſequentibus mittunt, vt auditores diſſiparent, doctores comprehen-
derent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo poſt ſubdit:
Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehenſæ ſunt & virorum nobilium
coniuges. Quibuſdam ex his maphoria (*eſt genus veli*) quoque abſtulerunt, alijs inaures
cum aurium extremitate detraxere. Ea re conſpecta, Eleutheri cuiuſdam vxor opulen-
tiſſima,

MILITES SAEVIVNT IN NEOPHYTOS.

A tiſſima, pallio relicto, ancillæq. habitu aſſumpto, curſu ciuitatem ingreſſa eſt, vt pudorem ſeruare inuiolatum poſſet: erat enim in flore ætatis formoſa nimium, & incredibili decore veſtita. Hunc igitur in modum impleti magiſtratuum ferme omnium carceres, in eccleſiæ faciem tranſiere. Et hymni quidem & oblationes myſteriorum in cuſtodijs agebantur; flagra vero & tormenta & iuramenta terribilia in eccleſijs reſonabant, cum ad execrationem Ioannis ſinguli impellerentur, qui vſque ad mortem nequitiæ diaboli aduerſatus obſtiterat.] hæc Palladius.

APPELLAT IOANNES INNOCENTIVM PAPAM.

Cum autem hæc accepiſſet S. Ioannes Chryſoſtomus, nullamq. ſpem reliquam eſſe cognoſceret, vt meliori ſtatu res collocarentur, ſed certo iam intelligeret omnia in deterius prolapſura: haud diutius diſſimulandum ratus, ad vnicum ſibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Eccleſiam, Apoſtolicam ſedem, quam ſciret omnibus eſſe prælatam, & perperam facta Pontificum poſſe corrigere. Sic igitur datis ad eius Epiſcopum Innocentium litteris, ipſum aduerſus tot nefaria Orientalium & Aegyptiorum Epiſcoporum appellat. B Id quidem hoc ipſo anno, immo & ſtatim poſt Paſcha factum eſſe, Ioannis ipſius ad eumdem Innocentium datæ litteræ, perſpicuæ indices ſunt. Dum enim cunctas res geſtas ordine temporis diſpoſitas narrat, orationemq. ad ea quæ in magno ſabbato acta ſunt perducit; ſed de alijs quæ poſtea grauiſſima contigerunt, nequicquam ſcribat; plane declarat, eo tempore illam ſe dediſſe epiſtolam, quo contigerunt ea quæ nouiſſime in ipſa litteris commendauit.

THEOPHILVS ANTEVERTIT LEGATIONEM CHRYSOST.

Veritus autem Theophilus, ne in caput ſuũ contra Ioannem talia tantaq. præſumpſiſſet; ad idem ſupremum Eccleſiæ Catholicæ tribunal, ipſam Apoſtolicam ſedem, Romanam Eccleſiam, legationem mittit, ſcribens litteras ad eumdem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ a Synodo in Ioannem facta eſſent. C Sed & ipſe Ioannes tanta calumnioſe iniuſteq. paſſus, ad eumdem Romanum Pontificem legatos miſit, ipſum (vt dictum eſt) appellans aduerſus iudicium Theophili & aliorum Epiſcoporum contra ſe latũ. Haud hæc quidem abſque Dei prouidentia geſta ſunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Epiſcopos agitari, vt certo exploratoq. indicio ſignificaretur, reddereturq. exploratum poſteris, quinam in Eccleſia Catholica principem locum teneat, quemq. tam Iudices iudicantes, quam rei damnati pariter inſpicere debeant; illi quod ſcirent maius & eminentius ſupra ſe ſtare tribunal, quod omnia præiudicata iterum iudicaret; iſti magno ſolatio intelligerent, aliquod reliquum eſſe confugium, quod iniquam ſententiã paſſi ſecuri peterent, nempe iudicium quærere & implorare auctoritatẽ Romani Pontificis. De huiuſmodi autem legationibus tum a Theophilo, tum a S. Ioanne Chryſoſtomo Romam ad Innocentium miſſis, locuples teſtis eſt Theodorus tunc temporis Romanæ Eccleſiæ diaconus, qui D eadem præſens cuncta cognouit, atque plus ſatis perſpecta habuit; cuius hæc ſunt verba [a]:

a Apud Pallad. dialog.

LEGATI THEOPHILI ET CHRYSOST. ROMAM VENIVNT.

Primus omnium (inquit) profectus eſt ad nos Alexandrinæ Eccleſiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem a ſe fuiſſe depoſitum. Eas litteras cum legiſſet beatiſſimus Innocentius Romanæ ſedis Antiſtes, inhorruit temeritatem faſtumq. Theophili; ægre ferens, & quod ſolus ſcripſerat, & quod rei totius ſeriem referre omiſerat; cuius ſcilicet rei gratia, quibusve adiunctis ſibi ſocijs, illum deponere auſus fuiſſet. Inter hæc manſit admirans, nihilq. reſcribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Euſebius quidam diaconus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, qui tunc Romæ erat Eccleſiaſticæ vtilitatis gratia, Innocentium adijt, libellisq. traditis adiurauit, ſuſtineret vt modicum temporis: fore enim breui, vt ſibi totius ſcenæ facies pateſceret. Poſt triduum aduenerunt Epiſcopi quatuor a Ioanne miſſi, reuerendiſſimi profecto viri, Panſophius Piſidiæ, Pappus Syriæ, E Demetrius Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epiſtolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Epiſcopi, ſecundam vero Epiſcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam ſcripſerat Ioannis clerus, omnes indiſciplinatum tumultum & ſeditionem pariter ſignificantes. Erat autem epiſtolæ Ioannis huiuſmodi ſeries:

Domino venerabili ac beatiſſimo Epiſcopo Innocentio Ioannes in Domino ſalutem.] Vides ipſius Chryſoſtomi verecundiam, animiq. demiſſionem laude dignam, cum etſi ſciret ſe iniuſte depoſitum, tamen abſtinet a titulo ſedis ſuæ, quouſque cauſa legitime cognita, ſedem cum titulo reciperet ſuam. ſed quæ ſequitur epiſtola, ſic ſe habet, vt cunctarum rerum geſtarum, quæ ſuperius ſunt enarratæ, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras noſtras ad aures pietatis veſtræ perueniſſe putamus præſumptum hic facinus. Quippe magnitudo ſceleris fecit, vt nulla Orbis pars reliqua ſit, quam non huius

A horrendæ cladis rumor impleuerit *: immo ad ipſa quoque extrema terræ geſtorum fama pertingens, ingentē vbique gemitum luctumq. excitauit. Verum quia iſta non modo lugere & planctibus proſequi, ſed emendare pro viribus conuenit, & caute proſpicere quomodo hæc ſæuiſſima Eccleſiæ procella ſopiatur: neceſſarium exiſtimauimus; dominos meos honoratiſſimos ac reuerendiſſimos Præſules, Demetrium, Panſophium, Pappum, & Eugenium hortari, dimiſsis vt Eccleſijs ſuis, ſeſe pelago traderent, & emenſa peregrinatione longinqua, ad veſtram currerent charitatem; omnibuſq. lucide expoſitis, mature tantæ cladi remedium dari ſalubre poſtularent. Quibus etiam cariſsimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipſi vice epiſtolæ charitatem veſtram, quæ hic geſta fuere, docebunt.

* Impuleri. EPISTOLA IOANNIS CHRYSOSTOMI AD INNOCENTIVM.

Theophilus enim Alexandrinæ Eccleſiæ Præſul, cum a quibuſdam apud pijſſimum Imperatorem
B inſimularetur, ſolus ad crimina diluenda venire iuſſus, magna Aegyptiorum multitudine ſociatus aduenit, id ferme initio docere volens, ad bellum ſe ac prœlium inſtructum aduenisse. Inde regiam ingreſſus vrbem, non ad eccleſiam ex more & antiqua conſuetudine venit, non congreſſus eſt nobis, non verbum nobiſcum fecit, non ſimul orauit, non communicauit: ſed vbi naui deſcenderat, valuis eccleſiæ prætermiſſis, extra vrbem morabatur: & cum multis precibus ageremus vt apud nos tam ipſe, quam hi qui cum eo aduenerant, hoſpitarentur (omnia enim præparata erant & diuerſoria, & quæcumque neceſſaria) neque ipſe, neque illi acquieuerunt. Nos vbi iſta comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiuſce ſimultatis cauſam probabilem inuenientes. Noſtrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere inſtituentes, quod eſſet conueniens nobis; ipſumq. iugiter orantes, vt nobiſcum colloqui vellet; & cuius rei
C cauſa ab ipſis exordijs tam apertas inimicitias præferret, tantamq. vrbem ſcandalizaret, exponere.

Cum vero ne ſic quidem cauſam eloqui vellet, accuſatoreſq. illius vehementer inſtarent; accerſitis nobis pijſſimus Imperator iuſſit, vbi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & ſeditiones & cædes & alia illi objiciebantur innumera. Verum nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cum ipſius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, ſed in ſuis quæque prouincijs iudicari; nequaquam acquieuimus, ſed vehementer obſtitimus. At vero ille, quaſi aliqua priora noſtra crimina præceſſiſſent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profecto Eccleſia vidua eſſet, neque haberet Epiſcopum, per illum ad ſe omnem clerum tranſtulit. Deſertæ in dies fiebant eccleſiæ, dum
D vniuſcuiuſque clerici abducerentur, & libellos aduerſus nos dare, & in accuſationem noſtri nominis conſpirare inducerentur.

His itaque geſtis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum propoſita contra ſe crimina diluiſſet: quod contra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enimvero nos rebus certis admoniti quòd non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iuiſſemus) ſed ad inimicum atque hoſtem, ſicut priora & poſteriora teſtantur: miſimus ad illum Demetrium Piſinuntis, Eleuſium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Epiſcopos, presbyteros vero Germanum & Seuerum; reſpondimuſq. modeſte ex noſtro inſtituto, dicentes, nos non declinare iudicium, ſed apertum hoſtem & inimicum manifeſtum. Qui enim libellis nondum ſuſceptis initio ſtatim talia geſſiſſet, & ſe ipſum ab Eccleſia & communione ſegregaſſet, accuſatores parans, & clerum ad ſe transferens, eccleſiaſq. deſertas conſti-
E tuens, hic qua ratione Iudicis ſedem nihil ad ſe pertinentem aſcendere dignus cenſeatur? Neque enim conſentaneum rationi eſſe, vt Aegypto præfectus Thraciæ cauſas cognoſceret, ipſe criminibus obnoxius, & inimicus & hoſtis. His ille nihil mitior factus, nihilq. veritus, & quod inſtituerat perficere cupiens; nobis aſſerentibus, paratos eſſe præſentibus & centum & mille Epiſcopis crimina obiecta refellere, munditiamq. noſtrā aſſerere, ſicuti ſumus profecto mundi; paſſus non eſt. Sed abſentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumq. flagitantibus; neque cognitionem cauſæ fugientibus, ſed inimicitias manifeſtas: accuſatores tamēn admittebat; & quos ipſe ligauerat, ſoluebat; quiq. crimina ſibi obiecta necdūm diluiſſet, eorum libellos accipiens, commentaria ſcribebat. Quæ præter ius faſq. omne in iniuriam ſanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari neceſſe eſt? Non deſtitit omnia & facere & moliri, quoad nos per ſummā vim, nimia auctoritate, & vrbe & Eccleſia deturbauit. Et profundo iā ve-

ſpere, cũ plebs omnis nos lamentatione miſerabili proſequeretur; tractus in medio ciuitatis, & violenter abductus, iniectuſq. in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad iſtud judicium vocare volueram. Quis iſta ſine lacrymis audire poſſit, quantumlibet ſit lapidei cordis? Sed enim quia (vt diximus) iſta non modo deflere, verum & corrigere oportet: charitatem veſtram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiuſmodi calamitatibus tandem ſit finis. Non hactenus perit iniquitas, ſed prioribus quoque noua ſuccedunt. Nam vbi pijſſimus Imperator iniuſte & imprudenter ingreſſos eccleſia expulit; plurimiq. Epiſcoporum iniquitate illorum cognita, ad Eccleſias ſuas redierunt, furorem illorum atque impetum veluti flammam cuncta vaſtantem fugientes: nos in vrbem rurſus euocati ſumus, Eccleſiæq. reſtituti, de qua iniuſte fueramus eiecti. Cum vero triginta nos Epiſcopi, & clementiſſimi Imperatoris Notarius ad hoc miſſus reduxiſſent: ingreſſi ad Regem, orauimus, vt ad vlciſcenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (*nempe Theophilus*) vbi comperit, fugæ præſidium ſumpſit: verituſq. iudicium, cum iam regiæ litteræ vbique diſſeminatæ, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili ſe cymbæ commiſit; atque ita fugiens, ſuos omnes ſecum duxit.

Nos conſcientiæ noſtræ fiducia nihilo ſegnius inſtitimus apud pijſſimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui ſuæ pietati conſona faciens, rurſum ad illum miſit, mandans vti ad ſe tam ipſe, quam omnes qui cum illo fuerant, ex Aegypto aſcendere maturarent, rationem facti ſui reddituri: neque arbitrarentur, quæ adeo nequiter ex vna tantum parte & abſentibus nobis præter Patrum canones geſta fuiſſent, ſibi ad excuſationem quicquam ſuffragari poſſe. At vero ille ſic quoque regijs conuentus litteris, obtemperare non auſus, ſe continuit domi, ſeditionem plebis allegans. Agebat id de quorumdam ſibi fauentium conſilio, & certe cum hic ipſe populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis aſpergeret. Sed non iſta modo diſcutimus. Hæc tantum idcirco diximus, vt oſtendamus quæ eſſet viri modeſtia.

Verum nos ne poſtea quidem quieuimus, ſed inſtabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicariq. poſſemus. Parati enim eramus nos ipſos docere inſontes, illos e contra nocentiſſimos, & magni in nos ſceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc ſemper aſtiterant, & cum illo communiter omnia geſſerant. Aduerſus iſtos quoque parati eramus ſubire iudicium: ſæpiuſq. importune rogauimus, aut commentaria, aut accuſatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certe accuſatores ipſos in conſpectu dari. Nihilq. ex his conſequi meruimus, ſed rurſum pulſi Eccleſia ſumus.

DE GRASSATIONE MILITVM IN ECCLESIA.

Quomodo iam quæ ſequuntur exponam omnem excedentia tragœdiam? quis ſermo ad ea explicanda ſufficiet? quænam auris abſque horrore percipiet? Nobis enim hæc ipſa, quæ antea dixi, prætendentibus, repente multitudo militum ipſo magno ſabbato, cum iam in veſperam vergeret dies, eccleſias ingreſſi, clerum omnem qui nobiſcum erat per vim eiecerunt, armiſq. veneranda obſidebantur altaria. Mulieres, quæ intra eccleſiam, vt baptizarentur, ſeſe veſte nudauerant, per id temporis nudæ fugiebant, metu huius acerbiſſimæ commotionis impulſæ, neque ſexus verecundiæ, neque honeſtati permittebantur præ pauore conſulere: plurimæ tunc acceptis vulneribus eiectæ. Ita cruore Baptiſterium replebatur, atque ex huiuſmodi vulneribus ſacri latices colore immutato in ruborem tranſibant. Neque hactenus ſtetere clades: ſed vbi ſancta condita ſeruabantur, ingreſſi milites, ex quibus (vt poſtea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia ſpectabant intus recondita; ſanctiſſimuſq. Chriſti ſanguis in tanto tumultu in militum veſtimenta ſuſus eſt; omniaq. non ſecus quam in captiuitate, barbarica facinora paſſim admiſſa.]

EVCHARISTIA SVB VTRAQVE SPECIE OLIM ASSERVARI SOLITA.

a Greg. Dialog. lib. 3. c. 36.

Sed hic, lector, conſidera, quàm procul abhorreant a Patrum traditione, vſuq. Catholicæ Eccleſiæ, qui noſtro tempore hæretici negant aſſeruandam eſſe ſacratiſſimam Euchariſtiam, quam videmus non ſub ſpecie panis tantũ, ſed etiam ſub ſpecie vini olim conſueuiſſe recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait [a] in naui portaſſe nauigantes Chriſti corpus & ſanguinem. Ceterum eadem ratione qua Eccleſia Catholica laicis vſum ademit calicis, eadem quoque ex cauſa Euchariſtiam nonniſi ſub vna tantum ſpecie, nempe panis, aſſeruare conſueuit. Sed quæ reliqua ſunt epiſtolæ Chryſoſtomi, recitemus: Populus in ſolitudinem migrare, plebſq. omnis extra vrbem excubare cogebatur: vacuæ Fidelibus eccleſiæ in tanta ſolemnitate relictæ: plures quam

qua-

A quadraginta Epiſcopi communionis noſtræ cũ populo fruſtra & ſine cauſa pulſi. Vlulatus
& gemitus, eiularus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deſer-
ta ipſa compleuerant, & planctu cuncta reſonabant; nullaq. vrbis pars huiuſce calami-
tatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnirudo, vt non modo qui patiebantur, verum ipſi quoque
qui nihil huiuſmodi perpeſſi erant, vna nobiſcum lamenıarentur: neque Catholici mo-
do, ſed ipſi quoque hæretici & Iudæi ac Gentiles vices dolerent noſtras. Et vti ciuitas
per vim in deditionem hoſtium veniſſet, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena
erant omnia. Porro iſta, ignorante pijſſimo Imperatore, noctis initio, Epiſcoporum fa-
ctione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, ſecum habere præuios non eru-
beſcebant. Vbi vero illuxerat dies, ciuitas omnis extra vrbis mœnia migrarat, ſub arbo-
B ribus & frondibus, veluti diſperſæ oues, feſtiuitatem (*nempe Paſchatis*) celebrantes. Hinc
iam poteſtis cetera æſtimare. Neque enim fas eſt omnia proſequi (vt ante iam dixi) neque
per ſingula contingere. Nempe id acerbiſſimum eſt, quod tanta incommoda, tot clades
finem necdum acceperunt, nullaq. ſpes quietis ſupereſt. Verum in dies augetur peſtis; fa-
ctiq. ſumus in deriſum multis: immo ridet quidem nullus, quanrumlibet perditus ſit mo-
ribus, ſed ploratu proſequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc ini-
quitatem & facinus execrandum.

Quis vero reliquarum Eccleſiarum perturbationes ac preſſuras eloqui poſſit? Neque
enim hic modo inualuit lues, verum ad Orientalem quoque peruenit Eccleſiam. Quem-
admodum enim a capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra læduntur: ita
nunc quoque poſtquam ex hac vrbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxe-
C re, cœperunt turbæ, ac tumultus occupant omnia, & vbique dominantur; omnibusq.
ferme in locis clerici contra Epiſcopos inſurgunt; populi paſſim abſciſſi ſunt ab Eccleſiæ
corpore, partim præcidendi expectantur. Vbique peſtis hæc pullulat, & Orbis vniuerſus
euertitur. Hæc igitur omnia cogitantes, domini beatiſſimi ac reuerendiſſimi, dignum
veſtræ conſtantiæ & congruum robur ac ſtudium ſumite; & hanc perniciem, quæ inuaſit
Eccleſias, oramus, auertite. Nam ſi hæc inualuerit conſuetudo, & licitum fuerit cuique
ex adeo remotis partibus alienas prouincias, prout voluerit, ingredi, & eijcere quoſcum-
que libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignotatis mature cuncta peritura, bel-
lumq. ſæuiſſimum occupaturum Orbem vniuerſum, omnibus laceſſentibus ıuuicem.

Ne igitur immanis iſta conſuſio cuncta percurrat, & vbique dominetur: ſcribite, precor,
& auctoritate veſtra decernite huiuſmodi iniqua geſta, nobis abſentibus & iudicium non
D declinantibus, nullius eſſe roboris, ſicut per ſuam naturam ſunt profecto & irrita & nulla.
Porro qui talia geſſere, eos Eccleſiæ cenſuræ ſubijcite: nos autem inſontes, neque con-
uictos, neque deprehenſos, neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſijs noſtris iu-
bete reſtitui, vt charitate frui & pace cum fratribus noſtris conſueta poſſimus. Quod ſi
modo quoque voluerint auctores ſceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuſte eie-
cerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accuſatores
mei, ſedeat incorruptum intemeratumq. iudicium: non recuſo, non renuo, immo &
conſtanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profecto diluemus, noſq. oſtendemus inno-
centes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modo geſta ſunt,
omni prorſus ratione carent; extra omnem ordinem, omnemq. legem & regulam Eccle-
ſiaſticam ſunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudicijs, immo neque apud bar-
E baros ipſos admiſſum eſt. Non Scythæ, non Sarmatæ vmquam vna ex parte iudicarunt,
abſente reo, neqne iudicium, ſed odium & apertam ſimultatem declinante, ac mille ap-
pellante iudices, & ſe ipſum innocentem aſſeuerante, & paratum, præſente Orbe vniuer-
ſo, quæque obiecta diluere, ac ſe omnibus inſontem declarare. Hæc ergo cuncta cogitan-
tes, & a dominis meis reuerendis Epiſcopis manifeſtius planiusq. cuncta diſcentes: quod
eſt partium veſtrarum munus, ſtudium veſtrum & operam & diligentiam, quæſo, infer-
re dignemini. Ita enim non nobis tantum, ſed Eccleſijs quoque vniuerſis gratificabimini,
& a Deo mercedem accipietis, qui ob Eccleſiarum pacem ſemper omnia facit. Scripſimus
iſta & ad Venerinm Mediolanenſem, & ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum. Vale
in Domino.] hactenus Chryſoſtomi ad Innocentium Papam litteræ.

Subdit autem his hæc Theodorus Romanus diaconus[a]: Ad hæc reſcripſit beatus In-
nocentius Papa; communioq. vtriuſque partis admiſſa, Theophili iudicium caſſum atque

[a] *Apud Pallad. in dialog.*

INNOCENTIVS PAPA QVID IN CAVSA IOANNIS. irritum eſſe decreuit, dicens oportere conſlari aliam irreprehenſibilem Synodum Occiden- A
talium & Orientalium ſacerdotum, cedentibus Concilio amicis primum, deinde inimicis:
neutrarum quippe partium vt plurimum rectum eſſe iudicium. Paucis poſt diebus aduenit
Petrus quidã Theophili presbyter vna cum Martyrio Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dia-
cono, ipſius epiſtolas deferẽs, & quædam ſimul commentariola, in quibus apparebat Ioan-
nem a trigintaſex damnatum Epiſcopis, ex quibus vigintinouem Aegyptij, ſeptem reliqui
ex alijs regionibus erant. Ea commentaria cum legiſſet Papa Innocentius, comperiſſetq.
neque culpas eſſe graues, neque præſentem Ioannem fuiſſe, neque in faciem reprehenſum;
inſaniam Theophili magis ac magis exhorruit, quod contra abſentem adeo ſæuam immi-
temq. ſententiam euomuiſſet. His igitur a ſe dimiſſis cum litteris grauibus temeritatem
illius laceſſentibus, ſeſe ad orationis ſtudium contulit; indictoq. Eccleſiæ ieiunio, cum la-
crymis diuinam precabatur clementiam, vt huiuſmodi ſeditiones & ſcandala ſciſſuræq. B
tollerentur, & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit
autem epiſtolæ iſta ſententia:

Frater Theophile, nos & te & fratrem noſtrum Ioannem communionis noſtræ eſſe de-
QVID INNOCENT. PAPA AD THEOPHILVM. creuimus, ſicuti & in prioribus litteris aperte ſatis expreſſimus: & nunc in noſtra ſententia
& voluntate perdurantes, rurſum eadem ſcribimus. Et quotieſcumque ſcripſeris, niſi de-
bitum ſequatur conueniensq. iudicium, propter ea quæ magno cum dedecore ſunt geſta,
poſſibile non eſt nos a Ioannis communione diſcedere. Itaque ſi conſcientiæ confidis, tu
quoque iudicio accurre ad Synodum proxime in Chriſto celebrandam, & illic iuxta Nicæ-
ni Concilij canones & decreta contende: alios *(ab his ſcilicet diuerſos)* Romana non ad-
mittit Eccleſia. Quod ſi obtinueris, euidens & irrefragabilis erit ratio tua.] hucuſque ad
Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chryſoſtomum dedit litteras, non C
a Pallad. in dialog. extant. Ipſe quidem affirmat Palladius [a], Demetrium Epiſcopum, vnum ex legatis a
SICARII IN S. IOANN. CHRYSOSTOMVM IMMITTVNTVR. Chryſoſtomo miſſis, litteras ab Innocentio ſcriptas vulgaſſe magno præconio per Orien-
tales Eccleſias. ſunt hæc verba Palladij, cum agit de eiuſdem Demetrij ſecundo aduentu
Romam: Poſt iſtos venit ſecundo Demetrius Epiſcopus Piſinuntis, qui peragrato Oriente
prædicauerat communionem Eccleſiæ Romanæ cum Epiſcopo Ioanne, teſtibus Papæ In-
nocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana
Eccleſia, & quantæ auctoritatis litteræ eſſent ipſius Romani Pontificis: adeo vt plane ſi-
gnificaretur omnibus, illis eſſe communicandum, quibuscum Romana communicaret Ec-
cleſia, ac proinde Ioanni Chryſoſtomo inhærendum: id iure quidem; ſed vis tyrannica in
omne ius faſq. inſurrexit armata.

Quid vero interea acciderit ipſi Ioanni Chryſoſtomo Conſtantinopoli commoranti, in D
dieſq. ad expulſionem ſuam ſatellites expectanti, iam videamus. Qui canones hæretico-
rum in ipſum primum omnium adduxere, quiq. Imperatorem in eumdem concitauere,
impulerunt Auguſtam, atque milites immiſerunt; nefas aggrediuntur horrendum, dum
& in necem ipſius ſanctiſſimi viri Ioannis ſicarios mercede conducunt. Quomodo autem
b Sozom. lib. 8. c. 21. id factum ſit, Sozomenus ita deſcribit [b]: Eadem tempeſtate, vir quidam dæmonijs agi-
tatus, ſeu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad cædem Ioannis inſtructus, ſed
facinus nondum aggreſſus, deprehenditur; & a multitudine, tamquam pretio ad facien-
das inſidias conductus eſſet, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, miſ-
ſis aliquot Epiſcopis ſecum verſantibus, liberauit, antequam ſupplicio afficeretur.

Poſtea vero & Elpidij presbyteri (qui quidem diaconi manifeſtus hoſtis erat) ſeruus in
DE SICARIO ELPIDII FAMVLO. Epiſcopales ædes effuſo curſu irrupit. Eum agnitum quidam ex ijs qui forte aderant, e cur- E
ſu remoratus eſt, & cauſam curſus inquiſiuit. Ille vero nihil reſpondens, confeſtim cul-
tello hominem pungit, & poſt eum etiam alterum, qui ad huius cædem exclamauerat;
quinetiam præter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui ade-
rant, conuerſus aufugit. et cum hi qui eum perſequebantur, eos qui procul erant, adhor-
tarentur vt fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens
lotus progredicbatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percuſſus mortuus extendi-
tur. Tandem vero cum a multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehenſus eſſet,
adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hoſtium Ioannis inſidias, tum hunc ipſum homi-
cidam, tum & huius facinoris inſtinctores conteſtati, ſupplicio afficiendos eſſe, vociferan-
tur. Itaque Hyparchus, vt iram populi mitigaret, illum tantum ſupplicio affecturus acce-
c Pallad. in dialog. pit.] ceterum ab aduerſarijs Ioannis fuiſſe liberatum, teſtatur Palladius, dum ita ait [c]: El-

pidij

A pidij presbyteri famulus, quinquaginta (vt aiunt) numiſmatibus, vt Ioannem dolo interfi-
ceret, mercede conductus, deprehenſuſq. qui tres haberet gladios, eos qui ſe deprehen-
derent, ſeptem ſingulatim percuſſit: ex his quatuor continuo ſepulti ſunt; tres diutiſſime
curati, ſanati ſunt, homicida illo abſoluto.] hæc Palladius. ſubdit vero Sozomenus [a]: Ex *a Sozom. lib. 8. c. 22.*
eo tempore Ioannem cuſtodierunt qui in populo ferventiores erant, noctu iuxta & inter-
diu viciſſim domum Epiſcopalem circumſidentes.] hæc ipſe. At quæ iſta paulo poſt ſecuta
ſint, Palladius ita narrat [b]: *b Pallad. in dialog.*

Completa vero Quinquageſima, poſt diuinum diem ingreſſi Acacius & Seuerianus
Antiochuſq. atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu a Deo nobis
datus es, nemini ſubditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli eſſe
presbyteris mitior, & Epiſcopis ſanctior. Diximus tibi, præſentibus omnibus: Super caput
B noſtrum ſit Ioannis depoſitio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium
noſtrum. Iudaicis ſane & verbis & rebus perſuadentes Regi. Miſſo itaque Rex Patricio IOANNES IVBETVR RECEDERE.
Notario ſuo, iſta Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus dam-
nationem tuam ſuper caput ſuum poſuerunt. Te ipſum ergo commendans Deo, eccleſia
egredere. Ita Epiſcopus Ioannes poſt apertam nihilq. obumbratam iuſſionem Epiſcopio
diſcedens vna cum Epiſcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo eccleſiæ con-
gredíamur. lætus quidem de ſe, ſed de populi mœrore & afflictione ſubtriſtis. Protinus
quidam ex primarijs ciuitatis vir fidelis Ioanni ſignificat: Quoniam Lucius vir audax, &
facie impudens, paratus eſt in lauacro publico cum militibus ſuis, ſi forte contradicas aut
differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Fe-
ſtina clam egredi, ne in tuum auxilium confluens populus bellum cum militibus conſerat. SALVTAT SVOS IOANNES DISCESSVRVS.
C Tum vero Ioannes oſculatus cum lacrymis ex Epiſcopis quoſdam (ceteros enim oſcu-
lari non ſinebat ingens miſerationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario,
dicens: Manete hic interim, vt profectus modicum requieſcam. Ingreſſus autem Bapti-
ſterium, Olympiadem vocat, quæ ab eccleſia non diſcedebat, vna cum Pentadia &
Procula diaconiſſis, Siluinam quoque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem ſuam
præcipua virtute & honeſtate decorabat *(clariſſimæ erant hæ feminæ nobilitate & virtute
præſtantiſſimæ, de quibus ſuperius pluribus dictum eſt)* dixitq. eis: Venite huc filiæ, audite
me. Quæ de me ſunt (vt video) finem habent: curſum meum conſummaui, neque vltra for-
te videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis ſolitam beneuo-
lentiam deſerat: & quicumque non ſponte fuerit ordinatus, neque id vllo quæſierit ambitu,
de conſenſu omniū, ei caput veſtrum inclinate, vt Ioanni, per omnia: non enim eſſe Eccle-
D ſia ſine Epiſcopo poteſt. Atque ita miſeremini mei, & in orationibus veſtris ſemper memi-
neritis mei. Ad hæc illæ profuſæ cum gemitu & eiulatu ante ſacra eius veſtigia volutaban-
tur. Tunc ille cuidam ex honeſtioribus presbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne
multitudinem perturbent. Sic ergo impeditæ modicum, locum illi dedere abeundi.

Ita demum egreſſus eſt ad Orientalem partem (nihil enim apud illum occidentale erat)
iumentum, cui ſedere conſueuerat, ſtare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium IO. CHRYSOSTOMVS RECEDIT AB ECCLESIA.
erat; vt ita ab ſe amoueret populos, ea ex parte eum profectúrum præſtolantes. Egreſſus
eſt cum illo Angelus quoque eccleſiæ, ipſius ſolitudinem non ferens, quam principatus
mali atque poteſtates effecerant, theatri facie profecto rebus impoſita. Erat enim thea-
tri in morem clamor & impiorum laſciuientium ſibilus, dum eos culparent omnes, &
Iudæi ipſi atque Gentiles exhorreſcerent. Nam velut in carcere, plagæ illic ac viſcerum
E cruciatus a militibus inferebantur, deficientibus omnibus animæ viribus, tum ob magiſtri
amiſſionem, tum ob blaſphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum ſolet eſſe remiſſio,
ibi ſanguinis erat effuſio.] Quam autem celſo animo fuerit iſta perferens Ioannes, teſtis
quidem eſt epiſtola ab ipſo paulo poſt ad Cyriacum [c] data, qua etiam quæ hoc tempo- *c Chryſoſt. epiſt. 3. ad Cyriac. tom. 5.*
re ſuæ fuerint cogitationes, his verbis ſignificat: Etenim ego cum e ciuitate fugarer, nihil
horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum: Si quidem vult me Regina exulem;
agat in exilium: Domini eſt terra, & plenitudo eius. Et ſi vult ſecare; ſecet: idem paſſus
eſt Iſaias, ſubſcribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionæ recordabor. Si vult in cami-
num inijcere: idem paſſi ſunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere; obijciat: Danielis in
lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum ha- IOANNIS INTREPIDVS ANIMVS.
beo primum martyrem ſocium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo ſocium Ioannem
Baptiſtam. Et ſi ſubſtantiam auferre; auferat: Nudus [d] exiui de vtero matris meæ, & nu- *d Iob 1.*
dus re-

a Prouer. 28. dus reuertar illuc, &c.] ita plane contigit ei iuxta illud diuinum oraculum [a]: Iuſtus confidit vt leo.] Quid autem poſt Ioannis egreſſum acciderit Conſtantinopoli de baſilicæ incendio, Palladius ita ſubdit: **A**

CONFLAGRATIO ECCLESIAE. Poſt ineffabiles illas tenebras, immenſamq. caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes ſedere conſueuerat, & velut medio in corpore poſitum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente proſiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem vbi non inuenit, ſedem totam depaſcebatur, ac ſpeciem arboris præferens, & per catenas in ſublime ſe porrigens, ad tectum vſque ſerpebat, atque viperæ in morem, ventre exeſo, in dorſa tectorum eccleſiæ ferebatur, Deo mercedem iniuſtitiæ iam hinc veluti deſtinatam huius auctoribus ſceleris pœnam reddente; ad eorum correptionem eſſe emendationem, qui ex huiuſmodi prodigiorum facie corripi neſciunt: neque ob id ſolum, verum vt eſſet feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de eccleſia, cum Senatus quoque ipſius ſedem e regione licet eccleſiæ ſitam, multis tamen disiunctam paſſibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis inſtar, per medium innoxie tranſiliens, attigerit, atque violauerit, non prius partem eccleſiæ propinquam, ne huiuſmodi caſum propinquitati adſcribamus, ſed partem aulæ regiæ proximam, vt miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidiſſes inter duos ignium montes vulgus innocuum ad ſua miniſteria pertranſire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Auſtrinis flatibus concitatum, veluti condicto quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus; ſoliq. pepercit ædiculæ, in qua ſacrorum vaſorum multitudo fuerat condita, non auri & argenti materiam reueritus, ſed ne obtrectatoribus præberet mendacij locum, vt ſanctum inſimulare virum poſſent, quod pretioſæ ſupellectilis aliquid aſportaſſet. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit, eorum ferme inuidiam inquirens, qui id ſcelus admiſerant, ad inſaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob aſportata pretioſa quæque, eccleſia eiectum autumat. Nulla ignis illo impetu animæ amiſſio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum ſordes illic ſcelerate conuerſantium vis illa incendij diluebat; ab hora ſexta vſque ad nonam igne dominante, ita tribus horis tanti operis moles abſumpta eſt.] hactenus de incendio ex Palladio, cunctarum rerum præſente inſpectore. **B** **C**

Contigit autem eiuſmodi incendium eodem plane tempore, quo egreſſus eſt Ioannes ab eccleſia in exilium deportandus: prodigioſum quidem fuiſſe & haud humana opera excitatum, poſt Palladium Marcellinus & complures [b] alij affirmarunt. Porro ea de re conflictatum eſt inter vtramque partem, altera alteri illud contentioſe impingente. De quibus controuerſijs ita Sozomenus [c]: Huius (inquit) rei cauſam ſibi viciſſim ac mutuo impingebant. Atque hoſtes quidem Ioannis, eius fautores inſimulabant, ideo hoc feciſſe, quod ob Synodi ſuffragium indignarentur. Hi vero, ſe calumnijs illorum circumueniri, aiebant, & ab illis ipſorum facta ſibi imputari, qui ſe vna cum eccleſia ipſa exurere voluerint.] quippe quod (vt idem ait) qui intus erant, clauſis ianuis, diu obniſi fuerant, ne aduerſarij ingrederentur. Tribuit id ipſum Socrates [d] Ioannis fautoribus: credidit hoc itidẽ Zoſimus publica quadam fama ſparſum ex habitis de Ioannis ſectatoribus publicis quæſtionibus, cum de incendiarijs exactiſſima quæſtio haberetur. Sed quod nemo inuentus ſit, qui de perpetrato ſcelere vel leuiſſimam ſuſpicionem fecerit: plane ad alios prorſus, ſi non ad miraculum ob numen offenſum, pertinere perpetratum facinus docuere. At cum in eodem incendio plura ſit conſiderare miracula; de primo dubitandum non eſſe videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio eccleſiæ ſitum, vbi concionari Ioannes ſolebat, vbi frequentiſſimus populus aderat, ſecreto abſque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorſum in terra ſito ambone, in quo Ioannes concionari conſueuerat, conflagrante, tam cito in ſublime, vt nemo prohibere valuerit, elati ſunt flammarum globi, vt altiſſimæ baſilicæ tectum perualerint? Vel rurſus (quod omnes admirati ſunt) quænam tanta potentia, vt interſtitio plateæ ſepoſitas Senatus ædes, idem pertingendi & abſumendi habuerit incendium facultatem? Hæc quidem quiſque conſiderans priuatis affectibus liber, non puto hominis ſtudio, ſed diuino illud adſcripturum eſſe prodigio. At Zoſimus [e] Ethnicus ſicut deplorat tunc in Senatoria domo incenſa ſimulacra Muſarum, quæ Helicone illuc tranſlata ſub Conſtantino fuerant; ita mirifice exultauit de ſimulacris Iouis atque Mineruæ pro foribus poſitis abſque læſione repertis, multa delirans. De quæſtionibus autem a Præfectis eiuſdẽ incẽdij cauſa dire habitis, paulo inferius dicturi ſumus. **D** **B**

b Leo in encomio de reb. Ioan. Chryſoſt. Metaphr. in Vit. Ioan. & alij.
c Soz. lib. 8. c. 21.
DE CAVSA INCENDII DIVERSORVM SENTENTIAE.
d Socrat. lib. 6. cap. 16.
e Zoſim. lib. 5.

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, plane illud accidit, quod Dominus dixerat [a]: Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues.] ad mare alijs (vt ait Sozomenus [b]) properantibus, proſecuturis Ioannis veſtigia, tamquam eum intercepturis; alijs fugam ex timore ingruentis militiæ arripientibus. De Epiſcopis vero eidem Ioanni fauentibus iſta Palladius [c]: Epiſcopi partim quidem incluſi tenebantur, partim trahebantur ad cuſtodias, partim etiam delitеſcebant. Ioannes autem vna cum Cyriaco & Euliſio a Præfecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur, non ſine comminatione ſupplicij, quod eccleſia fuiſſet incenſa. Poſtea vero Cyriacus & Euliſius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimiſſi ſunt. Ioannes vero beatiſſimus ad reliquam fiduciam poſtremum hoc addidit conſtantiæ documentum, ſcribens illis in hunc modum: Etſi in alijs locus reſpondendi mihi datus non eſt: vel ſaltem in facto eccleſiæ audiam, ſi quid (vt dicitis) auctor incendij B fui. Ne in hoc quidem auditus, a militibus in Armeniæ oppidum remotiſſimum ducitur, vt ab Iſauris, qui noctu & interdiu illud obſidebant, necaretur: Cucuſus id appellatur.] ſed de migratione Cucuſum poſtea.

a Matt. 14. b Sozom. lib. 8. c. 22. c Pallad. dialog. IOANNIS CHRYSOSTOMI DEPORTATIO.

Hæc quidem geſta eſſe hoc anno ſub Conſulatu ſexto Honorij Auguſti & Ariſteneti, Socrates [d] auctor eſt. Sed quoniam hæc omnia a Marcellino ſub anni ſuperioris Conſulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem, ex eo etiam id exploratiſſimum redditur, quod de Arſacio Ioannis ſucceſſore iam creato habetur mentio in reſcripto Imperatoris Arcadij dato [e] hoc anno ſub huius anni Conſulibus, decimoquarto Kal. Decembris; adeo vt non potuerit ſubrogatus eſſe anno ſuperiori: nam cum Palladius [f] eum ſediſſe dicat annum vnum & menſes tantū duos, ad dictum tempus anni huius minime potuit perueniſſe. vnde & dicimus, affirmare neceſſe eſſe, hoc anno depoſitum S. Ioannem C Chryſoſtomum, in locum eius ſubrogatum eſſe Arſacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehenſibili plane accidit, vt in locum eloquentiſſimi viri ſuccederet homo penitus infantiſſimus, decrepitus ſenex, & ſpiritualis exercitationis ignarus: talem plane fuiſſe ferunt Arſacium. Accidit nunc idem, quod ante ſub Theodoſio Maiore itidem Conſtantinopoli eueniſſe vidimus, nempe in ſedem Magni Gregorij cognomēto Theologi ſuffectum fuiſſe hominem catechumenum, ſacrorum dogmatum penitus imperitum, eumdemq. eiuſdem Arſacij germanum. Sicq. duos ampliſſimos viros, quorum numquam pares viſa eſt Catholica Eccleſia habuiſſe, tales poſt ſe & ab ſe longe diſſimiles conſecutos eſſe Epiſcopos ſucceſſores.

d Socrat. lib. 6. c. 16. DE TEMPORE POSTERIORIS EXILII IOANNIS CHRYSOST. e L. 16. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod. f Pallad. dialog.

At quod ad Arſacij electionē pertinet; mature quidem Ioannis aduerſarij eam perficere conati ſunt, quo omnem ſpem auferrent eidem Ioanni, atque eius ſectatoribus, denuo fore D amplius in ſedem reſtituendum, longeq. aliter euenturum ſciret atque antea contigiſſet. Sicq. cum de ſubſtituendo aliquem in locum eius ab aduerſarijs ſolerti ſtudio agitur; itur in eam ſententiam, vt Aſarcius eius Eccleſiæ presbyter eligeretur Conſtantinopolitanæ ſedis Antiſtes: de quo iſta Palladius [g]: Arſacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati diſertiq. ſubſtituitur loco: homo, quem piſces facundia, & cantu * ranæ ſuperarent (interdum enim & actio loquitur, maxime cum bona & honeſta fuerit) qui cum anno vno & duobus menſibus vixiſſet, mortuus eſt: ipſa Dei Euangelia in fine vitæ conteſtatus, ſe fratri Nectario ſub iureiurando fuiſſe pollicitum, numquam ordinationem Epiſcopatus admiſſurum, cum illi exprobraret quod noluiſſet Tarſenſi Eccleſiæ præfici. Fuit illi periurij cauſa primum quidem vanitas ſua, per quam deſpondebat ſibi, vt ſic dicam, vxorem fratris ſui: deinde confuſio quoque, cum frater ſuus hac de re quo-E dammodo prophetice illum arguiſſet.] hæc de Arſacio Palladius.

ARSACIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP. g Pallad. in dialog. * actu

Vix credi poteſt, quanto mærore affecti ſint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi, cum viderent adeo diſparem in ſede eius ſedere Antiſtitem: quod quidem intolerabile plane viſum eſt cum ceteris omnibus, tum magnæ illi Olympiadi; cuius conſolandi cauſa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epiſtolas dedit, in quarum priori inter alia (quod ad hæc ſpectat) ſic ait [h]: Quid autem eo nomine perturbatione afficeris, animumq. deijcis, quod ille eiectus ſit, ille contra introductus? Chriſtus in Cruce agebatur [i], ac Barrabas latro poſcebatur; atque corruptum vulgus ſicarium potius, quam ſalutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conſeruandum eſſe clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & poſteriori epiſtola [k] eadem refricans, addit: Cum ad te (inquit) allatum fuerit, Eccleſiarum aliam peſſumiſſe, aliam tempeſtate iactari, aliam ſæuis fluctibus obrui, alias etiam grauiſſimis cladibus affici, quippe quæ vel partim lupum pro paſto-

MÆRORE PSORVM OB ARSACIVM SVBSTITVTVM. h Chryſoſt. epiſ. 3. i Matth. 27. k Chryſoſt. epiſ. 2.

re, vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas qui- A
dem licet (neque enim hæc ſine doloris ſenſu ferre oportet) verum ita doleas, vt dolori
modum imponas.] hæc ipſe.

LVCTVS CIVIVM CONSTANTINOPOLITANORVM.

Porro ordinato Arſacio, videre erat paſtorem, ſeu dicā mercenarium, immo æquius fu-
rem aſcendentem aliunde in ouile ouium, ab omnibus deſeri, agere ſolitarium, ac ſine po-
pulo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Auguſti & Auguſtæ ſatellites,
alijq. pauci ex clero vel populo Ioannis aduerſarij in eccleſia cum illo coirent; ſcenæ potius
ac fictæ fabulæ reddebat ea res ſpeciem, quam Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu con-
gregati. Quod ſi interdum magno faſtu, cum ſæculari apparitura anteambulonibus præeun-
tibus, Arſacius per vrbis vias perambularet; auerſo vultu alij eum inſpicere, terga vertere
alij, ne conſpicerent, voce vero omnes eum execrari, atque penitus abominari, Ioannis
vero nomen commemorare, gemitibuſq. inuocare non ceſſabant. Ioannes vnus in ore, B
in votis & expectatione cunctis erat: hunc ſuſpirijs ac fletibus compellabant. Iugis & dul-
cis memoria eius charitatis, qua oues ſibi creditas diuino iugiter paſcebat eloquio. Et qui
peritiores & diuinarum Scripturarum ſcientia aliqua imbuti eſſent, ex Hieremiæ Threnis
opportune aliquid lugubre occinere non deſinebant, atque illud frequentius ingeminare
gementes[a]: Cecidit corona capitis noſtri: propterea mæſtum factum eſt cor noſtrum: ideo
contenebrati ſunt oculi noſtri.]

a Thren. 5.

IOANNIS NOMEN AB OMNIBVS PIIS INVITA EVDOXIA PRAEDICATVR.

Sed hæc haud diu permiſſa ſunt publice ferri, & ore libero iactitari. Fecit enim ſæui-
tia magiſtratuum, vt graſſantibus per vrbem vbique militibus, hos cædentibus, illos in
carcerem trahentibus, omnibus vero minas acerbiſſimas inferentibus; iam vel nomine te-
nus recoluiſſe Ioannem, loco magni criminis eſſet. Videre erat miſerabile vbique ſpectacu-
lum, duci ad tribunal Epiſcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hoſtibus captas clariſ- C
ſimas feminas, opificeſq. quos ſciebant Ioannis eſſe ſtudioſos, & communionem Arſacij
execrari: facies vrbis mærens, omniq. ex parte lugubris, non ſecus ac ſi dedita eſſet in
manus hoſtium. Nam cum non communicantes cum Arſacio, perduelles haberentur Im-
perij: hi omnes veluti maieſtatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit
Eudoxiæ animus Ioannis expulſione & exilio: æſtuabat furore, fremebat ſpiritu: cum
quem Cucuſum relegari mandarat, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori
gloria ferri per vrbem ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui poſt
ſe triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iuſtitiam per-
ſecutionem pati, ſponteq. ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes a quibus
vincti perducebantur, ſummam in his ſingulis præferentes animi conſtantiam; redijſſe
dicentes, magna inuidia perſecutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparan- D
di coronas, ad quas lucrandas tam opportuna bene vtendum eſſe dicebant occaſione,
quam maiores magno pretio redemiſſent. Quidnam faceret debilis, languens, & ener-
uata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter anguſtias. Si feriat, perpe-
tua feritur infamia, indelebiliq. macula perſecutionis aſpergitur; quod ſæuire in Chriſtia-
nos, idem ſit atque Neronem repræſentare. Si parcat, victam ſe ab aduerſarijs erubeſcat,
quos iam viciſſe putabat. Sed quod animus, quem ſemel praua infecit affectio, in id quod
deterius eſt, propenſior eſſe ſoleat: ſolutis omnibus immo ruptis rationis habenis, furore
percitus fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo om-
nes ad communicandum Arſacio vi metuq. perducat, abſtrahatq. omnes a communica-
tione Ioannis, quos opprobrij cauſa, non Chriſtianos, ſed Ioannitas nuncupat; quos ve-
luti ſacrilegos, notatos infamia, perinde ac monſtrum exhorreſcit. E

QVID PASSI EXTERNI EPISCOPI IN SVIS ECCLESIIS.

b Pallad. dialog.

At nequaquam anguſtiæ vnius vrbis, licet ampliſſimæ, finibus tāta crudelitas arctabatur,
ſed longe lateq. per totum Orientem furentius graſſabatur. Quidnam autem inhumani-
tatis in alios abſentes Epiſcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exer-
cuerint, Palladius ſubdit his verbis[b]: In tantam vero acerbitatis inſaniam Epiſcopi om-
nes de communione Theophili per totum Orientem (ſicut monachus rediens retulit) de-
uenerunt, vt ex his plerique non modo debitam humanitatem non exhiberent; verum
milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocyus ciuitatibus pellerent. Sunt autem
qui iſta geſſere, Tarſenſis, & Antiochenus, & Cæſarienſis, & ante omnes Ancyranus, &
Peluſienſis Epiſcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita ef-
ferantes, vt ne laicos quidem eos hoſpitio excipere cupientes permitterent, ſicut in epi-
ſtolis canonicis Caio contra Epiſcopum quemdam ſcribit beatus Ioannes.] & poſt hæc:

Laudabat

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Epiſcopos, vt qui actis in exilium Epiſcopis magnum oſtendiſſent miſerationis affectum; & in primis Theodorum Tyanæum mitiſſimum virum, Boſphoriumq. Coloniæ, qui quadrageſimum in Epiſcopatu agebat annum (*ad quem extant epiſtolæ Gregorij Nazianzeni officij plenæ*) & Serapionem Oſtracinæ quadrageſimum & quintum annum in paſtorali officio prætergreſſum.] Sic vides, paucis exceptis, a reliquis improbum eſſe conflatum ſchiſma, vt ne ad laicam quidem communionem acciperent eos, quos ſcirent Ioannis Chryſoſtomi, tanti Patris ſtudioſos: hos enim quaſi a Catholica Eccleſia alienos, Ioannitas improperij cauſa dictos, execrabantur; vt per eos non ſteterit, quo minus vniuerſa toto Orbe diffuſa Eccleſia fuerit nefario ſchiſmate vbique conſciſſa.

At parum fuit ipſos horum exhorruiſſe conſortium; quinetiam ad mortem vſque, cum B licuit, ijdem eos fuerunt inſecuti: declararunt id quidem Conſtantinopoli, vbi pro arbitrio magiſtratuum Officijs, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam autem aduerſus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæſtiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis plane, lector, ſub Chriſtiano, eodemq. Catholico Imperatore, priſtina aduerſus pios eſſe reuocata martyria. Præterijſſe hæc ſilentio Socrates[a] voluit, vbi poſt incendium recenſitum, hæc addit: Quibus autem incommodis Optatus vrbis Conſtantinopolis Præfectus, religionis profeſſione Gentilis, & propterea Chriſtianis infeſtus, Ioannis amicos affecerit, & quam grauia ſupplicia quampluribus illorum irrogarit, ſilentio prætereundum cenſeo.] exhorruit plane homo quantumlibet Nouarianæ ſectæ errore a nobis diuiſus, adeo crudelia in Catholicos per magiſtratus exhibita cruciamenta recenſere. Sozomenus vero vnius Eutropij tantum meminit, atque paucis C quidem his verbis[b]:

DIRAE QVAESTIONES OB INCENDIVM HABITAE.

[a] Socrat. lib. 6. cap. 16.

Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui templo ignem iniecißent: quamuis illi & loris & fuſtibus & vngulis latera genæq. diſcerperentur; quamuis inſuper faces ardentes corpore ſuſtineret, & quidem iuuenis & tenellæ cutis exiſtens: nihil tamen ſe ſcire confeſſus eſt. Qui quidem poſtea tormenta includitur in carcerem, in quo non multo poſt moritur.] hæc ipſe, multa de eo præteriens, quæ ex Palladio[c] reddenda putamus. ait enim: Eutropius beatiſſimus, virgo purus, cantor, cæſus, & latera & frontem vſque adeo ſectus, vt ſupercilia quoque vellerentur; lapidibus poſtremo ad latera, oſſibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quoque nocte, clam ab his qui hoc egerāt, ſacerdotalis ordinis viris ſepelitur, Deo illius morti dignum teſtimonium perhibente, quod paſſionem Redemptoris eſſet imitatus: audita enim D pſallentium cælitum vox Angelicas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, reddita Eccleſiæ pace, non Conſtantinopolitanæ tantum Eccleſiæ, ſed toto Chriſtiano Orbi anniuerſaria memoria celebrandus, publicis Eccleſiæ adnotatus eſt tabulis[d], vna cum Tigrio presbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo iſta[e] Sozomenus: Eadem occaſione etiam Tigrius presbyter veſtibus exutus, flagris in tergum cæſus, manibus ac pedibus vinctus, & extenſus, membris diſſolutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunuchus, ſed non a natiuitate.] Ceterum adeo vehemens iſta fuit de incendiarijs inquiſitio, vt etiam clariſſimæ feminæ ea de cauſa adductæ fuerint in quæſtionem, vt inter alias nobiliſſimæ Olympias & Pentadia diaconiſſæ, de quibus paulo poſt dicturi ſumus.

[b] Sozom. lib. 8. c. 24.

EVTROPII MARTYRIVM.

[c] Pallad. in dialog.

[d] Martyr. Rom. 12. Ianuar.

[e] Soz. lib. 8. c. 24.

TIGRII PRESBYTERI MARTYRIVM.

Ne autem quæſtiones ob incendium vlterius graſſarentur, Studius Præfectus Prætorio interceſſiſſe videtur apud Imperatorem, vt ab ipſo datum ad eum reſcriptum ſignificare vi- E detur, quod ſic ſe habet[f]:

INQVISITIO INCENDIARIORVM COHIBITA.

[f] l. 37. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Quoniam perſonæ ad inquiſitionem perpetrati incendij (vt tui culminis ſuggeſtio patefecit) nequeunt inueniri: clericos cuſtodia relaxamus; ita vt nauibus impoſiti, ad lares proprios reuertantur. Nec proſcriptionis periculo domus careant, quas Epiſcopos vel clericos peregrinos poſt publicationem edictorum & noſtræ ſerenitatis affatus probabitur ſuſcepiſſe. Pari forma ſeruanda, ſi quæ domus ciues clericos noua & tumultuoſa conuenticula extra eccleſiam celebrantes ſuſceperint. Ad obſeruandos * ſiquidem ſeditionis aditus, id noſtro ſedit arbitrio, vt omnes Epiſcopi & clerici peregrini ab hac ſacratiſſima vrbe pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Conſtantinopoli, Honorio ſextum & Ariſteneto Conſulibus.] Paulo poſt autem, nempe ſequenti menſe, idem Imperator ad eumdem Præfectum Prætorio pro ſtabilienda quoque pace (vt ſibi videbatur) de cohibendis ſeruis a conuenticulis iſta reſcripſit[g]:

EPISCOPI ET CLERICI PEREGRINI EXPVLSI.

* obſerandos

[g] l. 5. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.

Si quis

Si quis ſeruos in hac ſacratiſſima vrbe poſſideat, eos a tumultuoſis conuenticulis faciat temperare: ſciens ſe pro ſingulis ſeruis, qui intereſſe conuentibus interdictis fuerint comprehenſi, trium librarum auri diſpendio feriendum, ſeruis videlicet puniendis.] ſubdit & de collegijs opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam in nummularijs, ceteriſq. huius almæ vrbis Corporibus volumus ſub pœna grauiore ſeruari: vt vnumquodque Corpus pro his qui de ſuo numero cōuentus celebrare illicitos detegerentur, ad quinquaginta pondo auri ſolutionem mulctæ nomine adſtringatur. Dat. tertio Idus Septembris, Conſtantinopoli, Honorio A. ſextum & Ariſteneto Conſſ.] Sed menſe Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutychianum reſcripſit [a] de his quæ foris agenda eſſent. Quod enim qui prohibiti erant ſeorſum conuenire Conſtantinopoli, ijdem extra vrbem in prouincijs, eos qui Theophili communicationis erant & Arſacij auerſantes, in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chryſoſtomi aduerſarios: aduerſus eos hæc idem Arcadius Imperator reſcripſit: A B

ADVERSVS ET COLLEGIA SANCITAE POENAE.

a l. 6. de his qui pro relig. contēd. Cod. Theod.

Rectores prouinciarū moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione ſuffulti, ſpretis ſacroſanctis eccleſijs, alio conuenire conantur: His qui ab Arſacij, Theophili, Porphyrij reuerendiſſimorum ſacræ legis Antiſtitum communione diſſentiunt, ab Eccleſia proculdubio repellendis. Dat. XIIII. Kal. Decembris, Conſtantinopoli, Honorio A. VI. & Ariſteneto Conſſ.]

QVORVM COMMVNIO COMPROBETVR.

Quiſnam autem fuerit Porphyrius iſte, cuius communicatio commendatur, iam dicendum eſt. Fuit iſte Antiochenus Epiſcopus, hoc anno, quo Ioannes Chryſoſtomus in Armeniam deportatur, in locum Flauiani ſubrogatus. Hoc nempe anno defunctum eſſe Flauianum, cum ſediſſet annos vigintitres, auctor eſt Palladius [b], dum agit de ſubrogatione Porphyrij. Ar qualis hic fuerit, ſuis idem auctor pingit coloribus, cum hæc ait: Porphyrius iſte in Eccleſia diutius verſatus, & diaconi & ſacerdotis perſunctus officio eſt: ſed plane nihil habuit in moribus grauitatis, & in nullo vmquam Eccleſiæ ſpiritualiter contulit. Ceterum vicinis & religioſis Epiſcopis infeſtus iugiter, quod ex maxima eſſet ciuitate, & amicos haberet Principes, iudicia intrabat, honeſtiſq. ordinationibus inſidias tendens, morum aſtu, verſutiaq. tempeſtiue Epiſcopis ſubrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues ordinationes ac nouas trahens.] & paulo poſt: Caſtimoniæ itaque & aduerſus carnis voluptates continentiæ inimicus eſt, non ſecus ac vultur vnguento; adeo vt etiam Sodomitico crimini obnoxium fama vulgauerit.] & inferius: Magorum & aurigarum, & eorum qui veteres fabulas inhoneſto motu & obuerſo crure præferrent, principem ac ſocium eſſe. Magis namque opem ferre, atque amice congredi, vſque adeo non declinauit, vt etiam in commentarijs variorum magiſtratuum hoc illi crimini datum ſit.] ac deinde: Aiunt illum præter cetera ſcelera, ſacra quoque vaſa poſt ordinationem ſuam conflaſſe, Principibuſq. largitum aurum: vt plane perſpicuum ſit, eum non ratione, ſed tyrannide obtinuiſſe eos, qui infelici ſorte ſibi ſunt ſubditi. C D

b Pallad. in dialog.

PORPHYRII PRESBYTERI ANTIOCHENI PROBROSA VITA.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extorris actus, Flauianus quoque Antiochenus Epiſcopus migrauit ad Chriſtum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Conſtantium diaconum conieciſſe oculos, viroſq. & mulieres ex eo pendere, qui a teneris (vt aiunt) vnguiculis ſeruierat Eccleſiæ, vir (iuxta hiſtoriam Iudicum) ambidexter; quippe quæ putabatur illius læua, dexteram aliorum facile ſuperabat. Fuerat enim is primum ab epiſtolis: quo munere perſunctus abſque turpis lucri ſuſpicione vlla, lector deinde, ac poſtmodum diaconus eſt ordinatus.] ac rurſum inferius: Eſt quippe Conſtantius ipſe ſupra ceteros mitis actu, ac contemplatione ſingularis, celeriter conſpicatur omnia, magna cum grauitate exercet, ſapiens, ſtrenuus, miſericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iuſtus, ad iniurias patiens, in perſuadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiunijs ſæpius ad veſperam vſque perſiſtit, honeſtatem ipſa facie præſeferens, ſeuerus aſpectu, maturus inceſſu, virgo puriſſimus, & qui florem & gratiam vultus in ipſis quoque infirmitatibus ſeruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecunijs hoc modo fugandum curat. E

CONSTANTII DIACONI ANTIOCHENI VITA LAVDATA.

Scripſit ad Principes; eumq. vt nouarum rerum & ſeditionis auctorem, obtinuit in Caſum * exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibiq. ſeruatus eſt. Ipſe vero Porphyrius Cyriacum & Diophantum presbyteros & clericos ceteros vexans, obſeruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad ſuburbana procederet. (erant ſecum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen) Agebatur tunc celebritas Gentilium, inſignis certaminibus Herculis, quæ Olympia appellant,

* Caſsium

PORPHYRIVS INVADIT SEDEM ANTIOCHENAM.

A pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina ſpectanda properabant. In hac ſolitudine ciuitatis eccleſiam Porphyrius vna cum memoratis Epiſcopis & clericis paucis irrumpens, ordinatur clam, ianuis clauſis, adeo raptim, vt metu ne deprehenderentur, nec orationem quidem perficere quiuerint. Huiuſmodi quippe adulterij natura gignit & facit. Porro Seuerianus & ſocij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, humanum quidem effugientes metum, ſed diuinam plane indignationem diuini timoris ignari incurrentes.

Vbi vero ſoluto ſpectaculo, populiſq. in vrbem regreſſis, quid factum fuiſſet, annunciatum eſt: ſummo dolore concitati, die illa (quòd iam in veſperam declinaſſet) quieuerunt. In craſtinum vero, accepta tam immani clade, confluxere ſimul omnes, ignem ac ſtipulam ferentes, vt Porphyrium vna cum domo eius incenderent. At vero Porphyrius non igno- PORPHYRIVS ARMIS DEFENDIT ARREPTAM SEDEM.
B rans quam eſſet exoſus omnibus, relicto Deo, ſeſe ad ducem exercitus contulit: implenſq. illi manus, contra Saluatoris diſcipulos in aciem ducit auerſum ab Iſauricis bellis. Atque Iſauri quidem ferociſſimi Rœeſſum Seleuciamq. vaſtabant: Porphyrius vero & Valentianus Comes cum exercitu Eccleſiam Catholicam prædabantur, Crucis ſignum venerabile, quod illi ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus ſuis conculcantes. Modicum fluxerat tempus, cum ille ad exercitum ſolicite mittit, agitq. apud ducem, vt ſuus quidem ſenex atrox peruerſiſq. moribus nocturnis præficeretur excubijs, vt licentius bonos quoſque ac fideles vexans caperet ciuitatem, alius profecto Nero, cuius & mores imitari ſtudebat. Non enim nouit ille perſuadere dictione, ſed ſumma vi & iniquitate vexare: qui Deo minime placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, ſed ſerpentis implere ventrem ſupra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inui-
C ti populi, metuq. verberum videntur ad eccleſiam, re autem vera vitam ſuam execrantes, a Deo patientiæ ſuæ præmia ſe percepturos ſperant.] & inferius: Clerus itaque Antiochenæ Eccleſiæ inſignior occulte conueniens, ne ipſis quidem eccleſiæ parietibus propinquat: vna & illuſtrium matronarum multitudo clam conuenit, &c.] Porro huic adulterino nec legitime electo Epiſcopo Innocentium Romanum Pontificem numquam communicare voluiſſe, Theodorus diaconus apud eumdem Palladium fidem facit.

Sed (proh pudor!) ſic a prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Epiſcopis ſeducitur Arcadius Imperator, vt cui nec ſanior pars cleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepiſſet, adeo fœdatum moribus, corruptum turpitudinibus, omniq. ex parte inquinatum ſenem, hunc ipſum, tamquam Orientalis columnam Eccleſiæ, publica edita ſanctione, quam nuper retulimus, celebra-
D rit. Sed & aliam ſuperaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Eccleſiæ diaconus apud Palladium recitat, quæ ſic ſe habet [a]: *a Pallad. dialog. & l. 6. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod.*

Si quis non communicat Theophilo, Arſacio, & Porphyrio: hic Epiſcopatu quidem arceatur: amittat vero, ſi quam videtur habere ſubſtantiam pecuniarum, ſiue prædiorum.] ita edictum, cuius exemplar Romam allatum eſt a Cyriaco Epiſcopo, vt paulo poſt dicturi ſumus. Quarum vigore legum in Orientali Eccleſia vbique gentium Epiſcoporum proſcriptio facta eſt. Teſtatur & idem Theodorus, edictum inſuper promulgatum fuiſſe aduerſus eos qui clericum vel Epiſcopum occultaſſent; quod ſuo loco deſcripſimus. PORPHYRII COMMVNIO IMP. EDICTO COMMENDATA.

Quot autem quantaq. harum vigore legum fuerint immania ſcelera perpetrata, quis digne oratione aſſequi ſe poſſe confidat? Præter illa enim quæ ſuperius enarrata ſunt, quænam paſſi ſint Conſtantinopoli, qui cum Arſacio communicare renuerunt, Sozomenus ORASSATIO FACTA A MILITIBVS IN IOANNIS STVDIOSOS.
E ita docet [b]: Etenim cum vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare ac precari, tutum non eſſe arbitrarentur; ob id quod his intermixti ſemper eſſent Ioannis hoſtes, ac proinde (vti dictum eſt) ſeorſum in extremis vrbis receſſibus congregarentur: ad Imperatorem rei cognitio refertur. Iuſſus igitur cohortium dux vna cum militibus in congregatos impetum facere, multitudinem ipſam fuſtibus ac ſaxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manifeſtius ac propenſius Ioannis partes agebant, in vincula conijcit. Hic autem (vt fieri conſueuit, vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu ſuo per vim ſpoliant; & alij monilia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipſis auriculis inaures detrahunt.] contigerunt hæc poſt creationem Arſacij; haud plane diſſimilia illis, quæ ſedente adhuc Ioanne, ijdem milites perpetrarunt aduerſus neophytos in albis adhuc agentes. Sed ſubdit Sozomenus: *b Sozom. lib. 8. c. 23.*

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per vrbem accidiſſet, tamen ne ſic quidem de

dem de amore erga Ioannem concepto remiſerunt. Itaque ad eccleſiam publicam non amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibuſdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio ſibi ipſis iniuncto, ciuitate exceſſerunt, cum alij multi viri honeſti ac mulieres probæ, tum etiam Nicetate * Bithyna apud Nicomedienſes inter nobiles genere illuſtris, ac perenni virginitate præſtantiaq. vitæ celebris. Modeſtiſſimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cum & moribus & verbis & vitæ genere concinna fuerit, ac res diuinas vſque ad mortem humanis prępoſuerit, ac tum fortitudine, tum prudentia aduerſus impendentes aduerſarum rerum caſus ſuſtinendos ſeſe corroborarit: adeo vt neque ampliſſimis bonis iniuſte ſpoliata ſtomacharetur; & ex paucis quæ reliqua erant, prudentiſſima diſpenſationis ratione, & quidem ad ſenium prouecta, tum ipſa cum familiaribus ea quæ neceſſaria erant haberet, tum alijs largiter ſuppeditaret. Quin & pro humanitatis alacritate rerum honeſtarum ſtudioſa exiſtens, omnis generis remedia præparabat in pauperum ægrotantium vſum, quibus ex amicis ſuis ſane multis frequenter opem tulit, nihil adiuuantibus eos medicis conſuetis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque vt ſummatim dicam, inter noſtræ memoriæ feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quæ ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam virtutem conſcenderit. Sed hæc quidem tametſi talis eſſet, vulgus tamen latuit: ſiquidem ob modeſtiam ingenij ac ſapientiæ ſtudium perpetuo latere voluit: ita vt neque ipſa ſtuderet ad miniſtræ dignitatem aſcendere; neque Ioanne ſæpius exhortante, vmquam virginum Eccleſiaſticarum primatum ſuſceperit.] hactenus Sozomenus. Meminiſſe eiuſdem Niceratæ ipſe Ioannes Chryſoſtomus a viſus eſt in epiſtola ad Olympiadem ſcripta ex Arabiſſo poſterioris exilij loco, cũ ait, ſe miſſo ab ea pharmaco a morbo ſtomachi liberatum, his verbis: Paucis ante diebus cum ob aeris ſtatum procliuis nobis ad vomitus ſtomachus eſſet, atque & alijs curationis generibus, & pharmaco eo, quod a domina mea lectiſſima & ornatiſſima Senatrice miſſum eſt, vſi eſſemus, vt nec vltra tres dies illud adhibere nobis neceſſe fuiſſet, ipſius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro vt his vtaris, deſq. operam, vt huiuſmodi medicamentum ad nos rurſum mittatur.] hæc Chryſoſtomus, plane conſentientia ijs quæ ex Sozomeno recitauimus. Porro ob egregium ſpecimen ſanctitatis, quod viuens edidiſſet, factum eſt vt poſt mortem inter ſanctas virgines relata habeatur, cuius diei natalis celebritas VI. Kal. Ianuarij annis ſingulis repetitur b.

* Nicarete

NICERATE VIRGO SANCTISSIMA QVAE PASSA OB IOANNIS COMMVNIONEM.

a Ioan. Chryſoſt. ep. 4.

b Rom. Martyr. die 27. Decembr.

Sed proſequamur, poſt Niceraten, quæ aliæ clariſſimæ feminæ & pietate præſtantiſſimæ, hoc eodem tempore, cauſa Ioannis Chryſoſtomi, cui addictiſſimæ erant, paſſæ ſint, incipientes ab illa magna Olympiade, de qua ſæpe ſuperius honeſtiſſima mentio facta eſt. Qualis namque quantaq. illa fuerit, ex epiſtolis eiuſdem Chryſoſtomi ad eam ſcriptis penſare licet: ſed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat c: Iam & Olympias illa eccleſiæ diaconiſſa harum calamitatum perferendarum fortitudine ſeſe conſpicuam reddidit. Nam cum ob eamdem hanc cauſam ad tribunal eſſet pertracta: quærenti Præfecto, Vt quid eccleſiam ſuccendiſſet? Illa reſpondit: Non hoc eſt inſtitutum vitæ meæ: Quin ego facultates meas, quæ amplæ fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum ſe vitam eius exploratam habere dicente, ſubiecit: Itaque tu in accuſatorum locum tranſito, & alius de nobis iudicet. Et cum accuſatio teſtibus careret: Præfectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatius ad aliud crimen ſeſe conuertit, ac veluti conſultando, tum huic ipſi, tum ceteris mulieribus ſtultitiam exprobrat, quod Epiſcopi communionem (*nempe Arſacij*) auerſarentur, cum reſipiſcere atque illis moleſtijs extricari poſſent. Ac ceteræ quidem Præfecto hæc præcipienti propter metum cedunt. Olympias vero: Non eſt æquum (inquit) me, quæ in multitudine per calumniam capta ſum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta ſum, ad defenſionem trahi expoſtulationum eiuſmodi, quæ in iudicium non veniunt. Concede igitur mihi, vt ad priorem actionem defenſores adhibeam. Quamuis enim præter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod pijs facere nefas eſt. Ille itaque cum non poſſet illam inducere vt Arſacio communicaret, in præſenti dimittit, quaſi aduocatos inſtructurã. Altero vero die rurſus adductam magna vi auri mulctauit: putabat enim ſe illã ea ratione a ſententia ſua deducturum. Sed illa pecuniam negligẽs, nihil ceſſit: ac relicta Conſtantinopoli, Cyzici (*in Helleſponto ciuitate*) habitauit.] hactenus de Olympiade Sozomenus.

OLYMPIADIS DIACONISSAE PRAECLARVM CERTAMEN.

c Soz. lib. 8. c. 24.

Porro

A Porro cum S. Ioannes Chryſoſtomus ipſam iſtæc magna gloria paſſam accepiſſet, ſcripta ad eam epiſtola, conſolatus eſt, atque inter alia multa hæc habuit[a]: At minime propterea commoueri ac perturbari debetis, verum hoc ipſo potiſſimum nomine lætari & exultare, coroniſq. caput redimere, ac choros agitare. Nam niſi mortiferas prius diabolo plagas intuliſſetis, non vſque adeo fureret hæc bellua, vt vltra progredi auderet. Quamobrem tum veſtræ fortitudinis & victoriæ, tum ingentis illius cladis hoc eſt argumentum, quòd ille acrius nunc in vos impetum facit atque inſultat, maioriſq. impudentiæ documentũ edit, ac profuſius venenum effundit.] & poſt multa: Tum tibi ipſi, tum ijs quæ tecum hoc præclarum certamen obeunt, occinens, da operam, vt omnium animos erigas, tuamq. aciem inſtruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copioſior virtutis corona comparetur, tam per ea quæ ipſa perpeteris, quam quia alios ad eadem ſubeunda im- B pellis, eoſq. adducis vt leniter ac placide omnia ferant, & vmbras contemnant, atque inſomniorum impoſturam aſpernentur, ac lutum proculcent, nullamq. fumi rationem habeant, nec aranearum telas moleſtiæ quicquam nobis afferre exiſtiment, fœnumq. putredini obnoxium prætereant.] hæc & alia Chryſoſtomus ad Olympiadem.

[a] Chryſoſt. epiſt. 5. — CHRYSOSTOMVS HORTATVR OLYMPIADEM.

Præſtitit ipſa quidem quæ præſtari ab ea Chryſoſtomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rurſus adducta, egregio ſummæ conſtantiæ ſpecimine edito, exilio damnata eſt: cum tanta hæc paſſa, nihilominus ſe nullius frugi eſſe, ad eũ ſcribens ſignificaſſet. ad quam ipſam idem Ioannes eam dedit epiſtolam, cuius tantum hic intexemus exordium[b]: Quid ais? Trophæum non erexiſti, nec præclaram victoriã obtinuiſti, nec perpetuo virentem coronam adepta es? An non hoc vniuerſus Orbis affirmat, qui vbique terrarũ tua recte facta decantat? Quamquam enim & palæſtræ & certamina in vno loco ſita ſunt, & curſuum tuo- C rum ſpatia, & concertationis tuæ, ſudoris loco, ſanguine refertæ illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terræ fines occupauit. Tu vero ea auctiora reddere, ac palmas amplificare ſtudens, eas quoque, quas animi ſubmiſſio parit, coronas ipſis adiunxiſti, dum te tantum ab hiſce trophæis abeſſe aſſeris, quantum mortui a viuis remoti ſunt. Nam quòd hæc verba ab animi ſubmiſſione profecta ſint, ex ijs ipſis potius quæ contigerunt, planum facere conabor, Patria pulſa es, domo, amicis, cognatis: in exilium miſſa es: quouis die mori non deſijſti, &c.] totus deinde in eo eſt, vt doceat, eos lugendos potius eſſe qui perſecutionem inferunt, lætandum vero de his qui illatam celſo animo perferunt.

OLYMPIAS EXILIVM CONSTANTER PASSA. — [b] Chryſoſt. epiſt. 7.

Sed de pugna Olympiadis tranſeamus ad certamen Pentadiæ æque diaconiſſæ, æque nobilis, vtpote quæ Timaſij Conſulis vxor fuit, & vidua relicta, ſeſe Eccleſiæ miniſterio D mancipauit; de qua & ſuperius dictum eſt. Quæ autem iſta paſſa fuerit, & quanta animi conſtantia aduerſus improbos Iudices ſteterit, cum eiuſdem incendij cauſa in quæſtionem eſſet adducta, etſi ab huius temporis ſcriptoribus nequicquam memoriæ commendatum accipere liceat; ex litteris tamen ipſius Ioannis Chryſoſtomi ad eam ſcriptis, titulos ſaltem glorioſæ ipſius confeſſionis licet inſpicere. In priori enim ad eam data epiſtola hæc leguntur[c]: Gaudeo & exulto, maximamq. etiam in tam deſerto loco degens conſolationem mihi poſitam eſſe duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, conſtanti ſententia, ingenti prudentia, linguæ libertate, ac ſublimi fiducia, per quam & aduerſarios ignominia perfudiſti, & mortiferam diabolo plagam inflixiſti; & eos qui pro veritate decertabant, tamquam vnguento delibutos, paratiores ad dimicandum reddidiſti; ac fortiſſimi militis inſtar, præclarũ in bello trophæum erexiſti, luculentamq. victoriam ade- E pta es: meq. etiam tanta voluptate compleuiſti, vt ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in ſolitudine, verum iſtic vobiſcum me eſſe exiſtimem, ſummamq. ex animi tui virtute voluptatem capiam. Quamobrem gaude & lætare, quòd huiuſmodi victoriam aſſecuta ſis, atque huiuſmodi belluarum ora facili negotio compreſſeris, impudenteſq. eorum linguas & rabida ora obſtruxeris. Veritas enim, cum qua pugnaſti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, vt paucis ſæpe verbis de ſycophantis triumphet: quemadmodum contra, mendacium etiam ſi infinitis ſermonum artificijs obuoluatur, facile tamen diffluit & collabitur, araneæq. telam imbecillitate ſuperat. Gaude igitur & lætare (neque enim hæc verba ſubinde repetere deſinam) viriliter age & conſortare, omneſq. ab ipſis tibi comparatas inſidias irride.] at quænam iſtæ? oſtendit his verbis inferius:

PENTADIAE DIACONISSAE CERTAMEN ET VICTORIA. — [c] Chryſoſt. epiſt. 94.

Et quodnam (inquit) inſidiarum genus prætermiſerunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum ſolidæ tuæ ac Deo fideli generoſæq. ac fortiſſimæ animæ inſi-

QVAE PASSA PENTADIA.

dias ſtruere conantur ? In forum te, quæ præter eccleſiam & cubiculum nihil noras, A
pertraxerunt, a foro ad tribunalia, a tribunalibus ad carcerem. Falſorum teſtium linguas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profuderunt, igni ac ferro iuuenum corpora conſumpſerunt, multis ac præclaris viris innumeras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu perterritam huc adigerent, vt ijs quæ videras, contraria diceres. At tu inſtar aquilæ ſublime volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis faſtigium virtuti tuæ conſentaneum aſcendiſti, ſic videlicet te comparans, vt ab ipſis minime circumſcribereris: immo etiam quantum ad huius incendij crimen attinebat, cuius nomine miſeri atque infelices homines præſertim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceres, &c.]

Rurſum vero ipſam cogitantem recedere Conſtantinopoli, ne id faceret, idem Chryſoſtomus datis ad eam litteris anteuertit, quibus plane qualis quantaq. hæc eſſet femina B
declaratur. Eſt enim eius epiſtolæ eiuſmodi exordium[a]:

a Chryſoſt. epiſt. 104.

QVALIS PENTADIA.

Coronarum nomine, quas tibi conciliaſti, beatam te duco.] & paulo poſt: Quoniam autem intellexi te de diſceſſu cogitare, atque iſtinc migrare velle accepi: peto abs te nequicquam huiuſmodi cogites, atque ob animum proponas. Primum ob hoc ipſum, quod ciuibus tuis ſubſidium es, ampliſſimuſq. portus, & adminiculum, ac tutus murus ijs, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, vt tantum quæſtum de manibus eijcias: noli inquam committere, vt tantum lucrum abijcias, cum tantos quotidie theſauros ex tua præſentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt, vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri conſequuntur, &c.] Porro tum Pentadiæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clariſſimarum feminarum coram Præfecto (erat is Optatus Gentilis homo) cauſæ proſecutio relata in Acta publica fuit; quibus decla- C
ratur, non ob incendij cauſam tantum, ſed etiam quod Arſacio communicare nollent, tam grauia paſſas eſſe. Meminit eorumdem Actorum Theodorus Romanus diaconus, dum Romani Pontificis ſtudium ad hos omnes liberandos recenſet, vbi ait[b]:

b Apud Pallad. dialog.

Poſt hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus ſacerdos, Conſtantinopolitanæ Diſpenſator Eccleſiæ, & Vallagas quidam Niſibius* presbyter, exponens monaſteriorum Meſopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Optati cuiuſdam Præfecti reddiderunt: vbi honeſtæ mulieres ex genere Conſulari publice ad eum adductæ memorantur, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diaconiſſæ; ita vt cogerentur aut Arſacio communicare, aut Fiſco ducentas auri libras applicare.] hæc ipſe. O ſi ſemel illata huiuſmodi publica commentaria in archiua Romanæ Eccleſiæ, hactenus aſſeruata fuiſſent: quàm in his verſans delicijs ſtylus noſter afflueret! non quidem nobis D
opus fuiſſet in ſumma paupertate hinc inde mendicare fragmenta.

** Niſibenus*

Subdit ex eorum teſtificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virginibus dicere oportet? oſtendebat ſecta in ligno latera, terga cæde conſciſſa, &c.] Teſtatur quidem Zoſimus[c], ingentem monachorum numerum & alios id genus homines captos, & dira eamdem ob cauſam paſſos eſſe. Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus eſt, idem Theodorus enarrat, qui etiam ſingulas legationes tum ab ipſo Ioanne, tum a clero Conſtantinopolitano & alijs ad ipſum Romam hoc anno poſt expulſum Ioannem miſſas recenſet, noſq. eodem quoque ordine referemus. Poſt primam illam legationem ab ipſo Chryſoſtomo miſſam hoc anno poſt Paſcha, cum adhuc ipſe in ſede ageret; poſtq. epiſtolam ipſam ad eumdem Innocentium Papam datam, quam ſuo loco ſuperius recitauimus: E
poſt ipſum exturbatum; qui ex quadraginta illis Epiſcopis circiter vigintiquinque tantum ſupererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Romanum Pontificem, quam & aliæ poſtea ſecutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus diaconus apud Palladium[d]:

c Zoſim. lib. 5.

SECVNDA LEGATIO CONSTANTINOPOLI AD INNOCENTIVM.

d Apud Pallad. dialog.

Modicum temporis fluxerat, cum Theotecnus Conſtantinopolitanus presbyter Romam venit, litteras Concilij Ioannis vigintiquinque Epiſcopotum aut paulo plurium ferens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulſum, & Cucuſum in exilium miſſum, eccleſiamq. incenſam fuiſſe. Cui & ipſi communionis litteras & ad Epiſcopum Ioannem & ad omnes communicantes ſibi Epiſcopos tradens, orabat cum lacrymis, vt patienter tolerarent, cum opem ipſe ferre non poſſet, eo quod nonnulli obſiſterent potentes aduerſarij Eccleſiaſticæ pacis inimici.

Poſt

A Poſt paululum rurſus applicuit homunculus aſpectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſe presbyterum dicens: qui & ipſe totus elatus, & faſtu turgidus, & ipſo geſtu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Epiſcopum maledicta vomebat. Hic litteras paucorum Epiſcoporum, Acacij, Pauli, Antiochi, Cyrini, Seueriani, & aliorum quorumdam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calumniabantur, quaſi incendiſſet eccleſiam. Mendacium aperte deprehenſum eſt; cum eius rei, quippe quæ non fuiſſet obiecta, mentionem in Synodo nullam feciſſet Ioannes. Eum Innocentius cum indignatione abijciens, nec reſcribere quidem voluit.]

LEGATIO AB ADVERSARIIS IOANNIS.

Quidnam eſt, rogo, quod Ioannis aduerſarij poſt ipſum damnatũ legationem mittunt ad Romanum Pontificem: niſi vt ab eis in ipſum lata ſententia, rata ab Eccleſiæ Romanæ Præ-B ſule habeatur, cuius eſſe arbitrij optime ſcirent, eamdem irritam caſſamq. reddere? Et quid contraria legatione a parte Ioannis miſſa actitatum eſt; niſi vt ſententia inique lata, ab eodem Apoſtolicæ ſedis Antiſtite reuocaretur? Sed ſecundæ addidere Ioannis amici tertiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicturus hæc præmittit de Cyriaco Epiſcopo fuga lapſo Romam adueniente:

ROM. PONT. AVCTORITAS IN ECCLESIA.

Paucis poſt diebus aduenit Epiſcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; ſed is plane, cui fides merito habenda videbatur; eadem proſequens quæ ab Epiſcopis de Synodo Ioannis fuerant ſcripta. Aiebat enim ſe fugiſſe propter comminationem regalis edicti (*quod haud pridem a nobis eſt recitatum*) Cauebatur enim eo, vt Epiſcopus non communicans cum Arſacio, ab Epiſcopatu arceretur. Poſt Cyriacum venit Eulyſius Apameæ Bithyniæ Epiſcopus, afferens litteras a quindecim Epiſcopis de Ioan-C nis Concilio, & a præclaro ſene Anyſio Theſſalonicenſi Epiſcopo: in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tum erat, Conſtantinopoleos totius deprædationem vaſtitatemq. ſignabant: Anyſius vero ſe Romanæ Eccleſiæ iudicium ſequi fatebatur. Porro Eulyſius ipſe conſona Cyriaco per omnia dixit.

TERTIA LEGATIO A PARTE IOANNIS.

Vix menſis effluxerat, cum Palladius quoque Epiſcopus Helenopoleos abſque litteris venit, qui & ipſe dicebat ſe fugiſſe veſaniam Principum, expreſſius autem ac ſignantius enarrauit omnia, ipſumq. edictum protulit in hanc ſententiam: Quicumque occultaſſet Epiſcopum ac clericum, ſiue in ſua domo ſuſciperet, qui Ioanni communicaret; eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Epiſcopi & fuga lapſi non ad aliam ſe conferunt Eccleſiam, quam ad Romanam ſedem? vtique (ſi verum fateri libeat) tamquam ad matrem omnium Eccleſiarum, maiorum exemplis admoniti, cum regnante D perſecutore Conſtantio (vt antiquiora tempora prætermittamus) Catholici Epiſcopi ab Oriente fugati, omnes ad Iulium Romanum Pontificem (vt vidimus late ſuperius) ſe contulerunt. Veniens Romam Palladius vna cum pluribus alijs, ſuſceptum ſe fuiſſe hoſpitio a Piniano marito ſanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris, teſtatur ipſe ſcribens ad Lauſum de iiſdem his verbis: Nec nobis quidem, & certe cum plurimi eſſemus, qui Romam propter beatum Epiſcopum Ioannem perrexeramus, exigua præſtiterunt; ſed cum in illis partibus degeremus, officioſiſſimo nos ſuſceperunt hoſpitio; largiſſimiſq. ſumptibus, cum exinde proficiſceremur, honorauerunt.] hæc ipſe Palladius. Sed quæ poſt hæc ſecuta eſt alia publica legatio, Theodorus narrat his verbis:

PALLADIVS EPISCOPVS FVGA LAPSVS SE ROMAM CONFERT.

Poſt Palladium Germanus presbyter, Caſſianuſq. diaconus Ioannis, viri magnæ religionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Eccleſiam ſuam ty-E rannidem perpeſſam fuiſſe, Epiſcopo per vim militum eiecto, & in exilium miſſo, agentibus id Acacio Berœenſi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalenſi, Theophilo Alexandrino. Oſtenderunt & Breuiculum memorati viri, vbi ornamenta ſub Iudicibus & teſtibus tradunt, ſubſcriptum manu Studij Præfecti Vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis Theſaurorum, & Euſtachij Quæſtoris ac Tabularij in auro & argento & vaſis, vt Ioannis Epiſcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad ſequentem legationem enarrandam progrediamur, vt de legatorum altero, Caſſiano diacono nuncupato, agamus, argumentum expoſcit. Eſt mentio de eodem Caſſiano in litteris Innocentij Papæ ad clericos Conſtantinopolitanos [a]: quem quidem Caſſianum illum putamus, cuius ſunt Collationes Patrum: nam & Gennadius hunc eumdem a Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum tradit: adeo vt qui negare velit hunc Caſſianum diuerſum ab illo eſſe, duos neceſſe habeat vt affirmet Ioannis Chryſoſtomi eiuſdem nominis & muneris fuiſſe diſcipulos, nomine Caſſianos, eoſdemq. diaconos, porro hic, de quo

QVARTA LEGATIO CONSTANTINOPOLI MISSA.

DE CASSIANO LEGATO.

[a] *Apud Sozom. lib. 8. c. 26.*

agitur, vſitatius cognomine quã nomine a maioribus vocitari ſolitus fuit: nam idem Gennadius [a], necnon Caſſiodorus [b] nonniſi Caſſianum eum nominant: cum tamen, auctore Proſpero [c], ſciamus appellatum eſſe Ioannem, cognomento vero Caſſianum. Sed hic aduerte, errore quidẽ, mea ſententia, lapſos, qui tradunt [d], hunc ipſum a Ioanne Chryſoſtomo diaconum ordinatum, atque poſt aliquot annos ab eodem expulſum, Maſſiliam profectum, illic ordinatum eſſe presbyterum. Sed dicant, velim, quando hũc expelli ab eo contigit, qui etiam poſt eius exilium in ipſius Ioannis obſequio perſeueraſſe cognoſcitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occaſionem errandi inde manaſſe, vt qui pro Ioanne Chryſoſtomo, ſicut alij eius Eccleſiæ clerici, eſſe reperitur expulſus, eũdem per Ioannem ipſum eiectum exiſtimarint: nam non ab ipſo, ſed eius cauſa tunc contigit cum reliquis extorrem fieri. Ceterum antiquorum nullus huiuſmodi notam Caſſiano inuſſiſſe legitur. Verum ipſe Caſſianus in libris quos de Chriſti Incarnatione conſcripſit, erga memoriam eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi ſatis videtur eſſe propenſus & gratus, vtpote qui ſæpe eum laudibus haud vulgaribus celebret: & quod maius videri debet, quicquid ipſe ſciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia [e]: Ille (inquit) denique ipſe vobis etiam hæc quæ a me ſcripta ſunt commendet: quia hæc quæ ego ſcripſi, ille me docuit; ac per hoc non tam meum hoc quam illius eſſe credite: quia riuus ex fonte conſtat; & quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem referri conuenit magiſtri.] hæc & alia ad Conſtantinopolitanos de Ioanne ſumma cum laude Caſſianus; ſicq. compellans eos, ſpecimen in omnibus edidit amantiſſimi Ioannis diſcipuli, de quo & poſt exilium, immo & poſt mortem adeo benemereri ſtuduerit, vt nec vel tenuis næuus in ipſo penitus dignoſci poſſit alicuius ſimultatis aſſertæ. Ceterum poſt hæc Caſſianus profectus in Aegyptum, ibi monaſticam vitam excolere cœpit, indeq. ſcribendi Collationes Patrum hauſit argumentum. Extat Iſidori Peluſiotæ [f] ad Caſſianum epiſtola, cum aggreſſus eſſet vitam monaſticam profiteri, qua eum in primis ſibi coercendam eſſe linguam admonuit. Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam miſſos, vel ſponte ſe illuc conferentes, redeamus. A B C

a Gennad. de vir. illuſt. c. 61.
b Caſſiod. de inſt. diuin. lect.
c Proſp. in Chronico.
d Trithem. in Catalog. vir. illuſtr. & alij poſt eum.

IOANNES CASSIANVS SEMPER ADDICTVS CHRYSOSTOMO.

e Caſſian. de Incarnatione aduerſus Neſtoriũ lib. 7. in fin.

f Sozom. lib. 8. c. 26.

Poſt legationem Germani & Caſſiani, de aduentu Demetrij Epiſcopi Romam Theodorus hæc ſubdit: Poſt iſtos venit ſecundo Demetrius Epiſcopus Piſinuntis; qui, peragrato Oriente, prædicauerat communionem Eccleſiæ Romanæ cum Epiſcopo Ioanne, teſtibus Papæ Innocentij litteris; afferens epiſtolas ab Epiſcopis Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem: ab Antiochenæ itidem Eccleſiæ presbyteris, vbi Romanorum ſequuntur diſciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud ſe factam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Conſtat quidem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem ſtatuiſſe vna cum Epiſcopis Italiæ, communicandum cum Ioanne Chryſoſtomo, non autem cum Arſacio & Porphyrio intruſis; donec ea de cauſa, congregatis vtriuſque partis Epiſcopis, Synodus haberetur, in qua quæ eſſent alterutrius potiora iura, iudicium agitaretur: Interea autem iure cum Ioanne communicandum, quòd violenter eſſet eiectus. Hæc quidem omnia ex epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium ſatis explorata redduntur, qua omnia quæ hactenus impie geſta eſſent, exprobrans, commemorat. eſt autem huiuſmodi eius inſcriptio: D

DEMETRII SECVNDVS ROMAM ADVENTVS.

Exemplum [g] Sacræ Honorij Aug. miſſæ ad Principem Orientis Arcadium.

Quamuis ſuper imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diffuſa per vniuerſum mundum obtrectantium fama litteris alijs commonuerim; vt talis facti pœnitentia & intermiſſione propoſiti rumor æmulus conſeneſcat; & quod in moribus temporum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam ſuper excidio pereuntis Illyrici pio apud vos prodiderimus affectu, eſſe nobis dolori, cur iſta vos detrimenta Reipublicæ nolueritis agnoſcere, & alijs potius indicibus quam pietatis veſtræ litteris fuerint nunciata: Tamen ne illud quidem apud ſerenitatem veſtram diſſimulare nos fas eſt, quod in rebus diuinis non ſine publici diſcriminis metu nuperrime contigiſſe, cita ſemperq. malorum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum nouis ſemper caſibus excitatur, oblata occaſione carpendi, malitiam ſuam in tempora ſtudio ſæuæ * loquacitatis exercet. E

g Ex cod. Vatic. epiſt. Rom. Põtif. extat cuſa tom. 1. epiſt. Rom. Põtif.

EPISTOLA HONORII IMP. AD ARCADIVM.

* ſceuæ

Eſt enim nuper proditum, apud Conſtantinopolim, ſacratiſſimo Paſchæ venerabilis die, cum omnes pene in eumdem locum vicinarum vrbium populos religio caſtigatiore

ſub

SCELERA PATRATA CONSTANTINOP.

A ſub præſentia Principum ritu celebranda collegerat, clauſas ſubito Catholicas eccleſias, truſos in cuſtodiam ſacerdotes: ſcilicet, vt eo potiſſimum tempore, quo, indulgentia Principali, triſtia noxiorum clauſtra reſerantur, piæ legis & pacis miniſtros ſæuus carcer includeret: omniaq. bellicum in modum turbata myſteria, nonnullos in ipſis eccleſiæ ſacrarijs interemptos, tantamq. circa altaria vim iæuiſſe, vt & venerabiles Epiſcopi in exilium truderentur, & ſanguis humanus (quod dictu nefas eſt) cæleſtia ſacramenta perfunderet.

IVSTAE HONORII QVERELAE IN ARCADIVM.

His repente compertis, turbatos eſſe nos fateor. Quis enim in facinore tam cruento Dei omnipotentis non timeret offenſam? aut quo pacto extra ſummum Romani orbis omniumq. mortalium putaret eſſe diſcrimen? cum ipſe auctor noſtri Imperij, & Reipublicæ, quam nobis credidit, gubernator omnipotens Deus funeſtis admodum execra-
B bilibuſq. commiſſis crederetur iraſci, domini ſancti, frater, nepoſq. Augusti venerabiles: cum & ſi quid de cauſa religionis inter Antiſtites ageretur, Epiſcopale oportuerit eſſe iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis ſpectat obſequium. Sed eſto ſibi de myſticis & Catholicis quæſtionibus amplius aliquid Principalis cura præſumpſerit: ita ne vſque ad exilia ſacerdotum, vſque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, vt vbi caſtæ preces, vbi vota ſincera, vbi ſacrificia illibata ſoluuntur, illic ſe gladius haud facile etiam in iugulum noxiorum diſtringendus exereret? Rebus denique ipſis docetur, quid ſuper his ſenſerit diuina maieſtas. Primum quidem hoc præſentis commotionis iudicium * fuit, atque vtinam ſolum. Facit enim humana trepidatio tanti ſibi conſcia perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) poſt terribilis vltionis experimenta metuamus.

* indicium.

DE INCENDIO BASILICAE.

C Audio eccleſiam ſacroſanctam tot Imperatorum opibus expoſitam, pretioſis cultibus nobilem, tanta ſupplicantium Principum oratione auguſtiſſimam flagraſſe; & illud Conſtantinopolitanæ vrbis Eccleſiæ vnicum lumen in fauillas dilapſum, Deo non vetante, fumaſſe (execrari enim videtur inquinata myſteria, & auertiſſe oculos ab eo loco, quem iam ſanguis infecerat, ne obſecrare quis pietatem cæleſtem ſub eruentis poſſet altaribus) ædificia quoque diuina non minore ſplendore nobilia ex concitatione ſæuientis incendij, flamma ſe latius effundente, conſumpta; & quæ publicam faciem elaborata a maioribus noſtris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo quamuis crebrius iniurijs laceſſitus tacere debuerim, nec coniunctiſſimum fratrem, regniq. conſortem tam fideliter admonere; tamen neceſſitudinem ſanguinis ſtimulo taciti doloris anteferens, hortor atque ſuadeo, vt hæc (ſi fieri poteſt) emendatis in poſterum
D moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum ſedulitate placetur.

PIA ADMONITIO HONORII IMP.

Accipite a me ſummum ſimplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ veſtræ inſinuandum putaui, ne me velut gratulatione occulta faceret apud quemque taciturnitas ipſa ſuſpectum: neve quis crederet, me talibus factis præbere conſenſum; & qui ſæpe ne accidecerent, commonuerim; poſteaquam commiſſa ſunt, non dolerem. Nam quis poſſet expers doloris, qui ſe meminit Chriſtianum, tantam ſubito perturbationem religionis inductam, vt omnem Catholicæ fidei ſtatum neceſſe ſit fluctuare? Erat inter Epiſcopos cauſa, quæ collato contractoq. Concilio, deberet abſolui: miſſis ad ſacerdotes vrbis æternæ atque Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate ſententia, informatura regulam diſciplinæ: integrum nempe eſſe debuerat, neque quic-
E quam nouari, dum definitio deliberata procederet: cum interea mirum quoddam præcipitium feſtinationis exarſit; vt non expectatis litteris ſacerdotum, qui fuerant mutua partium legatione conſulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antiſtites, animaduerſioni prius addicti, quam ſententiam iudicij Epiſcopalis experti. Denique quam immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque ij quorum expectabatur auctoritas, pacifica Ioanni Epiſcopo communione præmiſſa, ſanciendam concordiam cenſuerunt, nec quemquam putarunt ante iudicium conſortio repellendum.

DIGNA CORRECTIO HONORII IMP.

Quid nunc aliud ſupereſt, quam vt Catholicam fidem ſchiſmata in diuerſum diſſociata dilacerent? quam vt hæreſes communioni ſemper inimicæ ex tanta geſtarum rerum varietate naſcantur? vt iam populo non debeat imputari, ſi forte in diſſonas partes ſectarum diuerſitate diſcedat: cum ex auctoritate publica diſcordiarum materies ſit præmiſſa, & fomes quidam nutriendæ ſeditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam gene-

ris humani perniciem recrudeſcat, vota facienda ſunt, vt ad humanas prolapſiones patiens A
Deus rem male geſtam proſperet ac ſecundet. Nam quantum in nobis eſt, poſſumus timere quod geſtum eſt: quantum ad pietatem ſemper placabilis Dei, non erit meriti impunitas indulta, ſed veniæ.] hactenus Honorij epiſtola ad Arcadium ex bibliotheca Vaticana deſcripta, atque vna cum Romanorum Pontificum litteris iam excuſa. quo autem animo hæc Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat; tamen ex his quæ poſtea ſubſecuta ſunt, infenſum plane hæc legiſſe, ſatis intelligi poteſt. Nam tantum abeſt vt male facta correxerit, vt etiam his deteriora (ſi peiora excogitari poſſunt) addiderit.

At quænam ipſe Innocentius Papa tum ad clerum Conſtantinopolitanum partis Ioannis, tum ad ipſum Ioannem hoc tempore ſcripſerit, videamus: in his enim percenſendis epiſtolis animus plurimum voluptatis capere poteſt, tum ex hiſtoriæ epiſtolaris ſincera B
veritate teſtata, tum etiam quod ex eiſdem animi quoque affectus intrinſecus contemplari poſſe conceditur. Prior igitur ad clerum data epiſtola ſic ſe habet [a]:

a Epiſt. Roman. Pontif. Innocent. 15.

INNOCENTII PAPAE EPISTOLA AD CLERVM CONSTANTINOP.

Innocentius Epiſcopus presbyteris ac diaconis, vniuerſoq. clero ac populo Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, qui ſubditi ſunt Epiſcopo Ioanni, dilectis fratribus ſalutem.

Et litteris charitatis veſtræ, quas per Germanum presbyterum & Caſſianum diaconum miſiſtis, tragœdiam malorum, quam ob oculos poſuiſtis, anxia ſolicitudine cognoui; quantiſq. miſerijs ac difficultatibus iſtic laboret fides, lectione ſæpius repetita, perſpexi: quam quidem rem vnica patientiæ conſolatio ſanat. Dabit enim breui Deus noſter tantis tribulationibus finem,& hæc olim meminiſſe iuuabit. At vero vos quidem vti neceſſariam conſolationem iſtam, quam in exordio epiſtolæ veſtræ proponitis, approbamus; ita & intelligentiam charitatis veſtræ agnouimus, quæ multa patientiæ teſtimonia complectitur. C
Etenim noſtram conſolationem, quam litteris afferre vobis debebamus, ſcriptis veſtris vos ipſi præueniſtis. Hanc autem tolerantiam Dominus noſter laborantibus præſtare ſolet, vt etiam in ipſis tribulationibus conſtituti ſerui Chriſti ſe ipſos conſolentur, reputantes ſecum, & antea ſanctis accidiſſe eadem, quæ nunc patiuntur ipſi.

Itaque nos iam vel ex litteris veſtris depromere conſolationem poſſumus: neque enim tam alieni ſumus a vobis, vt non condoleamus, cum & nos in vobis cruciemur. Etenim quis ferre poterit eorum delicta, quos vel præcipuos eſſe fautores tranquillitatis ac pacis & concordiæ decebat? Aequi nunc præpoſtero modo de primatu Eccleſiarum ſuarum deturbantur ſacerdotes inſontes: quo quidem primus, frater noſter, & in Eccleſiaſtico munere ſocius, Ioannes Epiſcopus veſter iniuſte oppreſſus eſt; cui ne id quidem contigit, vt ſe defenſurus audiretur: nullum crimen obijcitur, nullum auditur. Quod igitur hoc D
commentum eſt vel deploratum, vt ne vel ſuppetat, vel quæratur occaſio iudicij, in locum ſacerdotum viuentiũ alij ſubſtituantur? quaſi illi qui per huiuſmodi peruerſitatẽ irrepunt, vel habere ipſi, vel gerere quicquam recti, a quoquam iudicari poſſint. Neque enim vmquam a patribus noſtris talia fuiſſe patrata cognouimus; ſed interdictum potius fuiſſe decreto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inauctoraretur. Nec enim reproba ordinatio ſacerdotis dignitatem auferre poteſt: quando nec Epiſcopus quidem poteſt eſſe ille, qui iniuſte ſubrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obſeruantiam attinet, illis obſequendum eſſe ſcribimus, qui Nicææ determinati ſunt; quibus ſolis obtemperare, & ſuum ſuffragium addere, Eccleſia Catholica debet.

Si qui vero & alij quibuſdam proferuntur, qui a canonibus Nicænis diſcrepant, & ab hæreticis compoſiti deprehenduntur; hi vero ab Epiſcopis Catholicis reſcinduntur: hæreti- E
corum enim commenta Catholicis canonibus aſſuere nõ licet: ſemper enim vel per contraria, vel per illicita labefactare voluntatem ſtudent Concilij Nicæni. Non ſolum igitur his non obtemperandum eſſe dicimus, ſed ipſa potius vna cum hæreticis & ſchiſmaticis dogmatibus eſſe condemnanda: quomodo & antea in Sardicenſi Synodo ab Epiſcopis prædeceſſoribus noſtris factum eſt. Nam ſane longe præſtiterit, vel ea condemnari (fratres cariſſimi) quæ recte facta ſunt, quam ea robur vllum ſortiri, quæ aduerſus ipſos canones acta ſunt. Sed quodnam remedium hiſce rebus in præſenti afferemus? Neceſſaria erit Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe ſola eſt, quæ huiuſmodi procellarum impetus retundere poteſt. Quam quidem donec conſequamur, expedit medelam calamitatis huius cõmittere voluntati magni Dei & Chriſti eius Domini noſtri. Illa vniuerſis, quæ nunc per inuidiam diaboli ad examen Fide-

A lium perturbata ſunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem deſperare debemus, freti noſtra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus œcumenica congregari poſſit, per quam diuina voluntate turbulenti iſti motus conſopiri poſſint. Expectemus itaque tantiſper, ac vallo patientiæ communiti, ſperemus auxilio Dei cuncta nobis eſſe reſtituenda. Vniuerſa vero quæ eos ibi ſuſferre dixiſtis, iam antea a Coepiſcopis veſtris, qui Romam, licet diuerſis temporibus, conuenerunt, Demetrio videlicet, Cyriaco, Euliſio, & Palladio, qui nobiſcum ſunt, diligenti inquiſitione habita, cognouimus.] hactenus epiſtola Innocentij Papæ ad clerum Conſtantinopolitanum. Qui autem poſt Demetrium Conſtantinopoli Romam venerunt (vt reddamus temporibus tempora) dicemus anno ſequenti: cum alioqui & Demetrij aduentum ſequenti potius anno accidiſſe, dicendum ſit; quippe qui poſt Paſchale tempus, hoc anno, primo cum collegis le-
B gatis Epiſcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicatorijs ad Ioannem, per Orientis Eccleſias prædicauerit Romanum Pontificem Ioannis communionem amplecti, & poſt hæc rurſus Romam ſeſe contulerit: adeo vt cum ad talia tantaq. perficienda vnius anni terminus videretur anguſtus, in annum ſequentem poſterior ſit reijciendus aduentus.

Quæ autem poſt primam illam legationem Orientalium Innocentius ad Ioannem Chryſoſtomum ſcripſerit, incertum eſt, quod litteræ ipſæ non extent: ſed eodem argumento, quo ad Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericos ſcripſit, ad Ioannem itidem dediſſe litteras, par eſt exiſtimare, nempe de futura indicenda ob eam cauſam Synodo œcumenica. Extat autem perbreuis tantum eiuſdem Innocentij epiſtola ad Chryſoſtomum, quam recitat Sozomenus, datamq. refert poſt alias litteras Cyriaco diacono ad eumdem in Orien-
C tem miſſas. ea vero ſic ſe habet [a]: *a Apud Sozom. lib. 8. c. 26.*

Quamquam inſontem omnia expectare bona, & a Deo miſericordiam petere conueniat: ſunt tamen & a nobis, qui patientiam ſuademus, competentes litteræ per Cyriacum diaconum miſſæ, vt contumelia plus poſſe non debeat in bona conſcientia proterenda, quam ſpes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & paſtor, optimos quoſque ſemper & continue probari, velint ne in vigore tolerantiæ perſiſtere, ac nullæ afflictionis moleſtiæ ſuccũbere. Etenim conſcientia bona firmum re vera munimentum eſt aduerſus omnes caſus immeritos: quos quidem qui tolerantia non ſuperat, is vere ſiniſtræ ſuſpicionis argumentum de ſe ipſe præbet. Omnia enim ſufferre debet, quiſquis primum Deo, deinde conſcientia ſua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri poteſt, vt quam maxime vir bonus & honeſtus: vinci tamen non poteſt: quandoquidem conſeruant
D eius animum Scripturæ diuinæ, & exemplis eumdẽ communiunt lectiones ſacræ, quas populo proponimus, quæ quidem vniuerſos pene ſanctos varijs modis & continenter exercitatos, ac veluti in examine quodam exploratos fuiſſe, atque ita ad patientiæ coronam perueniſſe docent. Hæc igitur ipſa conſcientia charitatem tuam conſoletur, honorandiſſime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute conſolationem habebis. Inſpectante enim Domino noſtro Ieſu Chriſto, in tranquillitatis portum conſcientia mundata ſiſtetur.] hactenus ad Ioannem Innocentij epiſtola.

EPISTOLA INNOCENTII AD IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

Porro ipſe hoc anno laboraſſe videtur pro Synodo vniuerſali cogenda; quod grauiſſima cauſa eſſet, timendumq. admodum, ne, ſi abſque omnium conſenſu Epiſcoporum reſcinderetur Theophili & collegarum Orientalium Epiſcoporum in Ioannem prolata ſententia, ſchiſma conflaretur; quod perfacile accidere potuiſſet, cum & aduerſarijs Chryſoſto-
E mi fauerent Arcadius Imperator vna cum omnibus magiſtratibus, ac maior pars Orientalium Epiſcoporum. Quæ autem hæc ſecuta ſunt, dicemus anno ſequenti. Conſentiunt his quæ narrat Theodorus apud Palladiũ, dum ait (vt ſuperius diximus) quod cum ad Innocentium Papam veniſſet Romam Domitianus Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ vna cum Vallago presbytero Niſibeno, ſecumq. tuliſſet Acta publica redempta magna vi auri, quibus carnificinæ exhibitæ ſuperius recenſitæ aduerſus Ioannis communicatores continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) ſumma permotus, ſcripſit ad Honorium Imperatorem: cum motus ille litteris Innocentij, præcepit Synodum Occidentalium Epiſcoporum cogi.] hæc quidem Theodorus. porro de Synodo agendum ſuo loco. Inter hæc autem ipſe Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras, aliaſq. poſtea adiunxit: tertias vero (vt dicemus) adiecit anno ſequenti.

AGITVR AB INNOCENTIO PAPA ET HONORIO IMP. DE COGENDA OECVMENICA SYNODO.

Sed iam ad ipſum S. Ioannem Chryſoſtomum reuertamur, quem reliquimus a militibus ab ec-

ab eccleſia diuulſum in exilium deportandum. Aſſectemur igitur eius iter, & quæ in eo A
diriſſima a militibus paſſus ſit, recenſeamus, ſocijq. nos compaſſione ſaltem exulanti ipſi
iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix ſiccis oculis commemorari vel audiri

CVCVSVM OPPIDVM LOCVS EXILII IOANNIS CHRYSOST.

queant. Cucuſſum namque oppidum in Armenia fuiſſe ab Endoxia præſcriptũ illi locum
exilij, ipſe teſtatur. erat plane omninm aſperrimus, nobilitatus tamen ante exilio ſanctiſ-
ſimi viri Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani & martyris ſub Conſtantio. Ceterum quòd
omnes ferme in Armenia locum illum conſtituant; Chryſoſtomus tamen ipſe in epiſtola ad

a Chryſoſt. epiſt. 3. vet. edit. & epiſt. 125. nou. edit. Nouel.

Cyriacum [a] in Cilicia ſitum ponit, vbi ait: Atque hæc tibi e Cucuſo, quod Ciliciæ oppi-
dũ eſt, ſcripſi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iuſſit. Multæ porro mihi in via calami-
tates contigerunt: verum nihil huiuſmodi mihi curæ fuit.] Qui vero eum ducendi Cu-

b Chryſoſt. epiſt. 115.

cuſum ſuſcepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum, vt ipſe Ioannes teſtatur [b]:
a quo quidem benigne habitum & humaniter ſe pertractatum, ſatetur in epiſtola ad Olym- B
piadem; qua etiam, quo menſe & die Nicæa Bithyniæ receſſerit, docet, dum de his ita

c Chryſoſt. epiſt. 10.

ſcribit [c]: Ij, a quibus in exilium auehimur, curam omnem, & ſtudium etiam ſupra quam
volumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, pene vt nihil aliud operæ habere videan-
tur. Cum autem Nicæa diſceſſurus eſſem, hanc epiſtolam ad te dedi, tertia die Iulij.]
hæc ad Olympiadem.

Proficiſcenti igitur Ioanni in exilium, ex diuerſis prouincijs agmina piorum virorum ei-
dem in occurſum properant, lacrymarũ imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his

d Chryſoſt. epiſt. 8.

verbis ad eamdem Olympiadem [d]: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem cum ab vrbe
ſeceſſiſſem, ijs qui animum noſtrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via

POPVLI OCCVRRVNT CHRYSOSTOMO LACRYMANTES.

obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis par-
te, lacrymarum fontes profundunt, cum nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere C
lamentis nos proſequuntur. Hæc autem a me idcirco commemorata ſunt, vt intelligatis
nos multos habere, qui in eodem quo vos dolore verſentur. Hoc enim ad leniendum do-

e Chryſoſt. epiſt. 9.

lorem non parum momenti affert.] & alia rurſus ad eamdem epiſtola [e]: Cum viros ac fe-
minas magno agmine per vias, per vicos, per vrbes ſeſe effundentes, atque ad noſtri aſpe-
ctum collacrymantes intueor, quo in ſtatu ipſi ſitis, animaduerto. Nam cum ij qui primum
nos viderunt, mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facile poſſint;
verum cum eos rogamus & obſecramus & admonémus, calentiores lacrymarum fontes
profundant: dubium profecto non eſt, quin apud vos grauior tempeſtas graſſetur.] adde

f Chryſoſt. epiſt. 125.

his itidem quæ in epiſtola ad Cyriacum his verbis explicatius habet [f]: Vt autem in Cap-
padociam, atque etiam in Taurociliciam venimus, magno agmine ſancti Patres & mo-
nachi & virgines obuiam nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. D
Cumq. nos in exiliũ abeuntes cernerent, in fletus prorumpebant, hiſq. inter ſe verbis vte-
bantur: Satius fuiſſet Solem radios ſuos ſubtrahere, quam Ioannis os conticere. Hæc me
perturbabant ac premebant; quoniam omnes mea cauſa plorantes intuebar. Nam cetera
omnia quæ mihi oborta fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam iſtæc? dicemus.

Cum enim in exilium a militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere

CHRYSOSTOMVS GRAVIBVS IN VIA LABORAT MORBIS.

g Chryſoſt. epiſt. 120.

laborauit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione. teſtatur id ipſe in primis ad Theodo-
rum ſcribens, vbi ait [g]: Confecti atque conſumpti ſumus, ſexcenta mortis genera oppeti-
mus. Idq. accuratius ac certius narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis
alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuſcum etiam ne tantillum qui-
dem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & conſternatus: quibus cum te-
nerer, dies noctesq. iter facere cogebar: ſic videlicet, vt & æſtu opprimerer, & vigilijs E
conficerer, & rerum neceſſariarum penuria, eorumq. qui mei curam agere poſſent, inopia
perdite conflictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati ſunt, & in vinculis tenentur,
grauiora atrocioraq. pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando
& ægre Cæſaream perueni, perinde atque a tempeſtate ad littus appulſus.] & ad ipſam

h Chryſoſt. epiſt. 14.

Olympiadem [h]: Triginta enim propemodum dies, aut etiam amplius, cum acerbiſſimis fe-
bribus colluctari non deſtiti, atque ita longum ac moleſtum iter agebam, alijſq. etiam ſto-
machi grauiſſimis morbis obſeſſus. Iam quæ ſequuntur, conſidera, nempe cum nec medici
præſto eſſent, nec balnea, nec res neceſſariæ, nec aliæ animi leuationes, atque præterea
metus Iſaurorum nos vndique premeret, aliaq. mala quæ ex itinerum difficultate naſci
conſueuerunt, &c.] Poſt tot tantaſq. afflictiones cum Cæſaream peruenit, recreari aliquan-
tulum viſus eſt. nam in eadem epiſtola ad Theodorum ſic habet: Cæſaream ingreſſus,

animum

A animum aliquantulum reſumpſi: quoniam puram aquam bibi, panemq. minime fœtidum ac prædurum comedi: quoniam in doliorum fragmentis minime corpus laui, verum balneum qualecumque tandem nactus ſum: quoniam denique poteſtas mihi lecto inhærendi facta eſt.] hæc ibi. Ceterum maiores poſtea moleſtiæ ſucceſſerunt.

At quænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chryſoſtomo Cæſareæ contigerunt, idem ipſe pluribus ad Olympiadem epiſtola ita narrat [a]: Poſtquam autem tandem aliquando Cæſaream ingreſſus ſum, labore ac macie confectus, in ipſo febris ardore poſitus languens, atque extremos dolores perpetiens, hoſpitium in vltimo vrbis receſſu ſitum nactus ſum. Dabamq. operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipſa febris tertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contririo, eorum a quibus curarer inopia, rerum neceſſariarum penuria; illudq. item,

CHRYSOST. CAESAREAM PERVENIT.

a Chryſoſt. epiſt. 14.

B quod nullum medicum præſto haberem, quodq. & labore & laſſitudine & caloris æſtu & vigilijs diu vexarer, ac denique pene exanimis in vrbem ingreſſus eſſem. Tum vero mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, a quibus perquam officioſe atque humaniter acceptus ſum, omnibus omnia mihi ſubminiſtrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo verſabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac ſedari morbus cœpit. At interim nuſquam Pharetrius Epiſcopus illius ciuitatis: verum diſceſſum noſtrum expectabat: quod quamobrem ipſi ita viſum fuerit, haud ſcio.] hic namque ille Pharetrius Cæſareæ Epiſcopus, de quo ex Palladio ſuperius dictum eſt; qui timore aduerſariorum ignauus homo perculſus, aduerſus Ioannem ſcriptis calculum dedit. Feſellit plane opinionem populi Cæſarienſis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cum omnes animo concepiſſent, diffamaſſentq. fore vt Phare-

C trius ipſe ſucceſſor Baſilij indigniſſimus obuiam proditurus eſſet Ioanni. ſed ſe continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cum ex ea cauſa clerici Chryſoſtomo communicantes, ab aduerſariorum communione diſceſſerunt; quod idem ſanctus Ioannes eadē ad eamdem [b] epiſtola atteſtatur, cum iſta ait: Significauit mihi dominus meus Pæanius, ipſius quoque Pharetrij presbyteros illic adeſſe, qui affirmarint ſe nobiſcum communicare, nec cum aduerſarijs commune quicquam habere, nec cum illis verſari, nec commercium vllum iniiſſe. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quiſquam hæc ſciat.] hæc ipſe.

b Idem ead. epiſt. 14.

Sed pergit ſuum iter relegere idem Chryſoſtomus [c]: Cum igitur morbum ſenſim remiſſum & ſedatum eſſe vidiſſem, iam de diſceſſu mecum ipſe agitabam, vt Cucuſum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus nonnihil conquieſcerem. Cum hoc ſtatu res no-

c Chryſoſt. epiſt. 14.

D ſtræ eſſent; ſubito ad nos affertur, Iſauros cum infinita hominum manu Cæſarienſem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendiſſe, atque omni belli clade peruaſtaſſe. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe exceſſit. Timebant enim ne vrbē quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipſo quoque patrio ſolo periclitantes, adeo vt ſenes etiam ipſi murorum cuſtodiam ſuſciperent. Cum res eo loco eſſent; repente ſub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo vti) ad hanc domum, in qua eramus, acceſſerunt; eam incenſuros, nobiſq. extrema quæque mala illaturos minitātes, niſi abſcederemus. At nec Iſaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verum inſtabant, atque vrgebant, tantūm furorem ſpirantes, vt etiam ipſi Prætores metu afficerentur: nam ipſi plagas

MONACHI SCELESTISSIMI PELLVNT CHRYSOSTOMVM A CIVITATE

E denunciabant, eoq. nomine gloriabantur, quod multos Prætores fœde verberaſſent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meq. rogarunt, atque obſecrarunt, vt etiam ſi in Iſaurorum manus nobis veniendum eſſet, tamen eos his belluis liberarem. Quòd cum ad vrbis Præfectum allatum eſſet; ipſe quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verum ne ipſius quidem precibus monachi permoti ſunt: verum ipſe quoque elanguit.

Cum igitur nullum rei exitum perſpiceret, nec nobis ad perſpicuam cædem exeundi auctor eſſet; nec rurſus ob tantum illorum furorem, intra vrbem vt maneremus, ſuadere auderet: ad Pharetrium eius ciuitatis Epiſcopum miſit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo conflictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum eſt: immo acriori etiam poſtea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verum

PHARETRIVS ARCHITECTVS MALORVM OMNIVM.

rubore

rubore ſuffuſi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac ſententia fieri dice- A
bant) ſeſe abdebant & occultabant ; nec, cum a nobis accerſerentur, obtemperabant :
Quid longa oratione opus eſt ? Quamuis tot terrores imminerent, morſq. pene certa &
ante oculos poſita eſſet, febriſq. me conficeret (needum enim bis malis liberatus ſum) ho-
ra ipſa meridiana in lecticam me conijciens, illinc exceſſi, vniuerſa plebe lamentante, eiu-
lante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibuſq. plorantibus ac
lugentibus,

IOANNES CHRYSOSTOMVS RECEDENS CAESAREA IN QVAE MALA INCIDIT.

Poſteaquam autem ex vrbe exceſſi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac
mæſto & lugenti animo nos proſequebantur. Cumq. nonnulli dicerent: Quonam eum ad
perſpicuam mortem abducitis ? alter ex ijs qui nos plurimum amabant, ad me dicebat :
Abi, obſecro : in Iſauros etiam incide ; modo nobis defungaris. Nam quocumque incide-
ris, tuto incides ; dummodo manus noſtras effugias. Hæc audiens ac perſpiciens egregia B
matrona Seleucia, domini mei Ruffini vxor (nam ea perquam ſtudioſe atque officioſe nos
coluit) precibus mecum egit, vt in ipſius villam, quæ quinque paſſuum millibus ab vrbe
diſtabat, hoſpitij cauſa me conferrem : certoſq. homines nobiſcum miſit, cum quibus il-
luc profecti ſumus. At ne illic quidem hæ aduerſum nos comparatæ inſidiæ finem habitu-
ræ erant. Vbi enim Pharetrius hæc reſciuit, multas ipſi (vt dicebat) minas intentauit.
Cum autem me in villam ſuam excepiſſet, nihil quidem ipſe harum rerum ſciebam : nam
ipſa ad nos egreſſa, de his nos celauit : procuratori autem ſuo, qui illic erat, ea expoſuit,
ipſiq. mandauit, vt nobis omne officij genus impertiret ; ac ſi qui monachi venirent vt nos
contumelijs inceſſerent, aut vulneribus afficerent, ex alijs villis ſuis agricolas cogeret, at-
que ita cum monachis manum confereret. Quin me quoque rogabat, vt in domum ſuam,
quæ arcem habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Epiſcopi & C
monachorum manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui : verum in villa eram,

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLAM RVFFINAE DIVERTENS FVGERE COGITVR.

horum omnium ignarus, quæ poſtea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipſis ad com-
primendum ſuum aduerſum nos furorem ſatis fuit. Poſtea enim media nocte, me nihil
horum ſciente (acriter enim inſtabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans,
eamq. cogens atque impellens, vt me etiam e villa eijceret) hominis importunitatem
non ferens mulier, inſciente me, barbaros adeſſe ſignificauit ; quod ſcilicet vim eam, quam
pateretur, dicere præ pudore minime ſuſtineret. Atque intempeſta nocte ingreſſus Eue-
thius presbyter, meq. ſomno excitans, magno cum clamore hæc dicebat : Surge, obſe-
cro : aduentant barbari, nec longe abſunt. Hic tecum reputes velim, quonam animo
eram, cum hæc audirem. Cum autem ex ipſo, quidnam facto opus eſſet, quæſiuiſſem, ne-
que enim nos in vrbem confugere poſſe, ne grauiora illic perpeteremur, quam quæ nobis D
Iſauri illaturi eſſent ; exire nos coegit. Nox illunis erat, nox media, caliginoſa, tetra :
id quod etiam nos in ſummam conſilij inopiam conijciebat. Nec quiſquam nobis præſto
erat qui opē ferret : omnes enim nos reliquerant. Metu tamen compulſus, ac iam iam mor-
tem expectans, ærumnis confectus ſurrexi, ac lucernas accendi iuſſi. Verum has quoque
presbyter extingui iuſſit, hac videlicet de cauſa (vt ipſe inquiebat) ne barbari lucis ſplen-
dore exciti, in nos impetum facerent.

MISERANDVS CASVS IOANNIS.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam noſtram geſtabat (aſpera enim admodū &
ardua ac petroſa via erat) in genu lapſus, me, qui lectica incluſus eram, humi proſtrauit, pa-
rumq. abfuit quin interirē. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Euetbio presbytero, qui
etiam ipſe ex equo deſilierat, manibus me tenente : atque ita manu ductus, vel (vt rectius
loquar) pertractus, reptabam : neque enim in tanta loci difficultate, periculoſiſq. mon- E
tibus, media nocte, incedere poteram. Cogita, quæſo, quid hic mihi animi eſſet, cum tan-
tis malis conſtrictus tenerer, ac febris vrgeret ; nec eorum, quæ in me ſtructa fuerant, quic-
quam noſſem ; verum barbaros timerem ac perhorreſcerem, nihilq. aliud expectarem,
quam vt in eorum manus inciderem. An non exiſtimas, vel has ſolas calamitates, etſi ni-
hil aliud accidiſſet, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriæ mate-
riam ſuppeditare poſſe ?

INVIDIAM PASSVS IOANNES CAESAREAE CAPPADOCIAE.

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc cauſa extitit. Cum primum Cæ-
ſaream ingreſſus ſum, omnes qui magiſtratu fungebantur, Legati, Præfecti, ſophiſtæ,
philoſophi, plebei omnes, ſingulis diebus me viſebant, colebant, in oculis ferebant. Hæc,
credo, Pharetriū pupugerunt : nec inuidia ea, quæ nos Conſtantinopoli pepulit, hic quoque
a nobis abſceſſit, vt quidem opinione aſſequor : neque enim affirmo & aſſeuero, ſed conij-
cio.]

A cio.] hæc ibi. Sed & alia epiſtola ad eamdem ſcribens, quanta ei præſtiterint viri quique præclariſſimi, oſtendit his verbis[a]: Ex ipſa Cæſarea hæc ad te ſcripſi, in qua multis mihi adhibitis remedijs, melius habui, celeberrimos præſtantiſſimoſq. medicos nactus, a quibus non tam artis ſubſidijs, quam commiſeratione ac beneuolentia curabar: quorũ etiam vnus nobiſcum vna ſimul ſe profecturum ſpopondit, atque etiam alij complures ex ijs qui dignitatibus præditi ſunt.] hæc plane fuere, quæ aduerſariorum animos exulcerarunt, vt non potuerint pati eum diutius commorari Cæſareæ. Sed rurſus ipſe in ſuperiori epiſtola ad Olympiadem cetera ita proſequitur:

a Epiſt. 12.

Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat? mortes, pericula? Quæ quidem ipſe quoque recordans, animoq. circumferens, præ lætitia volito & exulto, velut ingentem theſaurum reconditum habens. Nam hoc animo
B atque hoc affectu præditus ſum: ob idq. te obſecro, vt hoc nomine læteris, gaudeas, exultes; Deumq. cuius beneficio hoc conſecutus ſum, vt tanta perpeteremur, laudes ac celebres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam ſi alioqui Prætores potiſſimum harum rerum fama vniuerſam vrbem implere poſſunt, vt qui etiam ipſi in ſummum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id reſciſcat: immo etiam eos qui id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipſe: ex quibus magnam intueris eius animi celſitudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam, quam ex rebus præclare geſtis ſolent homines captare gloriolam. Facta ſunt hæc iſto anno, menſe Auguſti, vt ex eius ſcriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa receſſit, & triginta diebus in itinere poſitus febre laborans, Cæſaream peruenit, ibiq. morbi curandi cauſa aliquantiſper ſubſtitit, vtique dicto menſe hæc a Pharerrio eſſe paſ-
C ſum oportuit.

MAGNA IOANNIS ANIMI DEMISSIO IN GLORIA CONTEMNENDA.

Accidit autem, vt cum etiam adhuc Cæſareæ Chryſoſtomus moraretur, a Dioſcoro quodam Cucuſi agente viro præclaro, & ab alijs legationes acceperit, quibus ipſum quiſque rogabat, vt Cucuſum cum perueniſſet, non apud alium quam apud ſe, commorari dignaretur. Quænam autem quantaq. ipſe, cum perueniſſet Cucuſum, piorum parata officia nactus fuerit, alia epiſtola ad Olympiadem tunc ſcripta declarat his verbis[b]:

b Chryſoſt. epiſt. 13.

Tandem aliquando reſpirauimus, cum Cucuſum venimus, vnde etiam has litteras ſcribimus. Tandem aliquando a fumo, & varijs malorum eorum, quæ nos in via inuaſerunt, nebulis, lucem conſpeximus. Nunc enim, poſteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant, effluxerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo poſt: Vt enim Cucuſum venimus, tum morbum vna cum reliquijs abiecimus, integerrimaq. valetudine fruimur: tum Iſauro-
D rum metu defuncti ſumus; quippe cum multi hic milites ſint, & quidem paratiſſimo animo vt cum ipſis confligant. Quin rerum quoque neceſſariarum copia nobis vndique affluit, omnibus nimirum ſumma cum beneuolentia nos excipientibus: etiam ſi alioqui deſertiſſimus omnino hic locus ſit. At caſu quodam dominus meus Dioſcorus hic erat, qui etiam famulum dedita opera Cæſaream miſit, rogatum atque obſecratum, ne domi ſuæ alteram anteferrem. alijq. etiam plures idem fecerunt. Verum hanc alijs præferendam neceſſario mihi exiſtimaui. Itaque apud eum diuertimus, atque ipſe nobis quiduis eſt: ita vt ob ingentem ipſius liberalitatem & largitatem, qua erga nos vti cupit, perpetuo cum eo expoſtulemus. Quippe noſtra cauſa etiam ex ædibus ſuis alio migrauit, vt nos omni officij genere complecteretur. Atque inſuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit, pro eaq. re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omnino officij erga
E nos genus ab eo prætermiſſum eſt.] hæc quidem de Dioſcoro. De Epiſcopo vero loci illius hæc idem ad Cyriacum Epiſcopum ſcribit ad finem epiſtolæ ad eum ſcriptæ[c]:

QVANTA CVCVSI EXHIBITA IOANNI OFFICIA.

c Chryſoſt. epiſt. 125.

Epiſcopus autem loci huiuſce me quàm humaniter excepit, multamq. in nos declarauit charitatem; atque adeo, ſi licuiſſet, ſede ſua nobis ceſſiſſet, ni nos a Patribus præſcriptam legem obſeruaſſemus.] hæc ad Cyriacum. Sed & ad Olympiadem eadem qua ſupra epiſtola de ambobus hæc ait[d]: Quamquam enim nec forũ nec venale quicquam hæc vrbs habeat: nihil tamen iſtud mea intereſt. mihi quippe omnia tamquam e fonte affluunt: ſiquidem & dominum meum huius loci Epiſcopum, & dominum meum Dioſcorum habeo, qui nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quam vt me recreent atque reficiant.] Ex his habes quod corrigas in his qui ſcripſere Vitam S. Ioannis Chryſoſtomi, dum tradunt, ipſum Cucuſi manſiſſe apud Epiſcopum loci illius, nomine Adelphium, ſeu Philadelphium: cum ſe apud Dioſcorum manſiſſe iugiter, ipſe teſtetur. Rurſum vero idem

d Chryſoſt. epiſt. 14.

Ioannes

a Chryſoſt. epiſt. 13.

Ioannes, item ad Olympiadem ſcribens, ſuperiori [a] epiſtola de aliorum erga ſe exhibitis A
officijs iſta habet:

IOANNES NE CVCVSO REMOVEATVR ROGAT.

Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum adminiſtratores, dominis id ipſum illis
per litteras imperantibus, ſubinde huc accedũt, parati quauis ratione nos reficere & recre-
are. Hæc autem omnia idcirco commemoraui, atque alia quidem (hoc eſt priora) defle-
ui, alia autem (hoc eſt læta & iucunda) tibi expoſui, vt ne quis temere nos hinc amoueat.
Nam ſi ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc noſtri faciant, vt quo loco veli-
mus, nobis eſſe liceat, nec rurſum nobis alterum locum arbitratu libituq. ſuo aſſignaturi
ſint; hoc beneficium accipe. ſin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi ſunt,
nobiſq. iterum iter ſubire ac peregrinari neceſſe eſt; mihi ſane longe hoc grauius acer-
biuſq. fuerit. Primum enim illud metuendum eſt, ne nos in longinquiorem, aut in aſpe-
riorem locum ducant. Deinde itineris moleſtiam ſexcentis exilijs grauiorem eſſe duco. Si- B
quidem peregrinationis huiuſce difficultas ad ipſas portas mortis nos detulit: nuncq. Cu-
cuſi degentes, perpetua ſeſſione ac quiete noſmet recreamus, atque cohortæ nobis in tam
diuturno tempore ærumnæ, confractiſq. noſtris oſſibus & fatigatæ carni quietis ope ac
ſubſidio medemur.] hæc idcirco de Cucuſi commoratione adeo Ioannes inculcat, quod
Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, vt exilium Cucuſi in aliam manſio-
nem transferretur, vt eius epiſtolæ exordio ipſe teſtatur. At quid poſt hæc de clariſſima fe-
mina Sabiniana his addat, accipe:

SABINIANA DIACONISSA ASSECTATVR IOANNIS CHRYSOSTOMI VESTIGIA.

Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconiſſa eodem ipſo die quo venimus, fracta qui-
dem ipſa & abiecta, ærumniſq. affecta, vtpote ea iam ætate in qua moueri quoque diffici-
le eſt; ceterum iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilq. aduerſarum
rerum perſentiens. Paratam enim ſe eſſe dixit, etiam in Scythiam proficiſci: quandoqui- C
dem conſtans hic rumor erat, fore vt illuc deportarer. Certum eſt autem ei (vt ait) non
iam ad ſuos reuerti; verum illic, vbi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam
humane ac ſtudioſe magnaq. cum beneuolentia Eccleſiæ alumni exceperunt.] mirus
plane in femina animi vigor, vt exilium ſpontaneum, ſanctum Ioannem exulem ſequen-
do, elegerit, cum iam effœtæ etiam ſenectutis eſſet; vnde & ipſi aucta eſt confidentia,
quod eius ætatis eſſet, cuius cauſa nec aduerſarijs aliqua vel leuis de ea potuiſſet oboriri
ſuſpicio.

CONSTANTIVS PRAEVENIT ADVENTVM IOANNIS CVCVSVM.

Cum igitur iam de loco certo, ſedeq. firma exilij Ioannis innotuiſſet: confluere ad eum
cœperunt, quibus hoc conceſſum erat, amici; abſentes vero eumdem legationibus ac lit-
teris frequentare. ſed hos omnes præuenerat, immo ipſum Ioannis aduentum anteuene-
rat Conſtantius presbyter, de quo eadem epiſtola hæc ipſe Ioannes: Quin dominus quo- D
que meus Conſtantius religioſiſſimus presbyter iampridem hic erat. Nam & mecũ per lit-
teras egerat, vt ipſi huc veniendi poteſtatem facerem: neque enim ſe citra voluntatem
meam atque ſententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate
flagrantem. Addebat etiam, ſe nec illic quidem manere poſſe: tantis enim malis premi at-
que vrgeri, vt latebras quærere ac ſe occultare cogatur.] hæc de Conſtantio, cui & coniun-

b Epiſt. 114.

ctus eſt alius presbyter nomine Euethius, vt in epiſtola ad Elpidium [b] docet. Sed & Seleu-
cum quoque Epiſcopum itidem Cucuſum profectum eſſe vt inuiſeret ipſum S. Ioan-

c Epiſt. 37. * Trancyllinũ

nem Chryſoſtomum, idem ipſe ita teſtatur in epiſtola [c] ad Tranquillinum *: Seleucum,
vt relicta domo huc ſe conferret, noſtri deſiderium ad nos excitauit.] Domnum vero
Epiſcopum miſiſſe ad eum inuiſendum ſuum presbyterum, idem affirmat in epiſtola ad
ipſum Domnum conſcripta. Acceſſerunt illuc & alij, alij vero ſuos ad eum legatos miſe- E
runt, de quibus dicemus anno ſequenti. Anno enim eum commoratum eſſe Cucuſi, Pal-
ladius tradit.

d Zoſim. lib. 5. e Marcellin. in Chron.

ISAVRORVM INCVRSIO FORMIDOLOSA.

f L. vlt. de quæſtion. Cod. Theod.

Quod autem ad Iſaurorum incurſiones ſpectat, eorumq. graſſationes in Pamphiliam
atque Ciliciam, Zoſimus [d] meminit ac Marcellinus [e]. At quamuis duces cum exercitu
ad eos conficiendos miſſi fuerint; quoniam ijdem receſſus habebant in locis ferme penitus
inacceſſis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum per-
durauit: cuius quidem rei index eſt reſcriptum Theodoſij Iunioris ad Anthemium datum
poſt annos quatuor, vbi iſta leguntur [f]:

Prouinciarum Iudices moneantur, vt in Iſaurorum latronum quæſtionibus nullum Qua-
drageſimæ vel venerabilem Paſcharum diem exiſtiment excipiendum; ne differatur ſcele-
ratorum proditio conſiliorum, quæ per latronum tormenta quærenda eſt. Cum facillime
in hoc

A in hoc ſummi numinis ſperatur venia, per quod multorum ſalus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalen. Maij, Conſtantinopoli, Baſſo & Philippo Conſulibus.] eſt is annus Domini quadringenteſimus octauus. De eadem quoque graſſatione mentio eſt apud Theodoretum [a], vbi agit de ſancto Iacobo anachoreta, cum Iſaurorum mentita ſpecie dæmones illum perterreſacere conati ſunt: rem enim geſtam ſic narrat:

Dicebat autem, ſe etiam tempore pernicioſorum illorum latronum, quando ex Iſauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valde extimuiſſe, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) ſed ne raperetur in ſeruitutem, & captiuus fieret, impietatiſq. & iniquitatis videret ſpectaculum. Hunc metum eum ſenſiſſet diabolus (ſæpe enim audierat, cum hoc notis ſuis aperiret) imitatur noctu vlulatum mulierum: Ego autē (inquit) videbar audire quod venirent hoſtes, quodq. vicis ignem inijceret.

B Statim ergo cum capillos in duas partes diſeriminaſſem, & partim quidē a dextris, partim a ſiniſtris ad pectus tranſtuliſſem, parabam collum, vt id enſis amputaret facilius, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer ſpectaculo. Cum ſic totam illam noctem tranſegiſſem, & aſſidue incurſionem illorum expectarem: cum fuiſſet dies, & quidam veniſſent, rogaui quidnam audiſſent de Iſauris. Illi autem dixerunt, ſe nihil noſſe illis diebus. Et ſic agnoui (inquit) diabolicam illam fuiſſe viſionem.] hæc de illo Theodoretus: vt non mireris, ſi hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipſe Ioannes Chryſoſtomus. Atque ſatis ad inſinuandum quam formidoloſa eſſet ſanctis quoque viris, magnoq. animo præditis, horum incurſio. Equidem Cucuſus, vbi Ioannes agebat, ſi qui locus alius, eiuſmodi Iſaurorum periculo ſubiacebat: nam ad Diogenem ipſe ſcribens, ita ait [b]: Deſertus quidem locus eſt Cucuſus, atque etiam alioqui ad habitandum periculoſus, vt qui perpe-

C tuo latronum metu infeſtus ſit.] Sed vnde ipſi modo ſecuritas? audi quid ſcribat ad Olympiadem [c]: De Iſauris omni metu te libero. Etenim receſſerunt, ortaq. hieme, domi ſe incluſerunt, neſcio an poſt Pentecoſten egreſſuri.] hæc ipſe.

Porro ab eo tempore quo abductus a ſua Eccleſia Ioannes in exilium ducebatur, ſemper cum facultas daretur, ad ſuos ſcribere conſueuit epiſtolas; ſuos inquam, qui eius cauſa plurima paſſi eſſent. Et vt quàm breuiter agamus de ſingulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ ſcriptæ videntur epiſtolæ ad Olympiadem clariſſimam feminam, de qua ſuperius; quæ nimio quodam ob expulſionem Chryſoſtomi abſorta mærore erat; quibus ipſe eam mirifice conſolatus eſt. In quo genere verſatus, cum nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermiſit ex ſpe concepta: fore namque vt perbreui ipſa eum redeuntem viſura eſſet; quod his ver-

D bis inculcat [d]: Quòd ſi doctrinam noſtram viua voce etiam audire cupis: fortaſſe hoc quoque continget: ac nos rurſus, permittente Deo, viſura es: immo vero non fortaſſe, ſed certo: caue ne dubites.] hæc quidem ipſe, quod ita ſperaret: nec vero leuitatis ob id arguendus, ſi minime euenerit quod prædixerat: excuſanduſque, ſicut & ſe Paulus excuſat, cum ſuum Corinthijs ſpopondiſſet aduentum, quem non præſtitit; vbi ait [e]: Cum hoc voluiſſem, numquid leuitate vſus ſum? aut quæ cogito, ſecundum carnem cogito, vt ſit apud me, eſt, & non?] quibus ſane & legitime Chryſoſtomus ſit excuſandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conſcriptam, cum eadem ex cauſa ipſam ægrotaſſe percepiſſet: addidit vero ſeptimam, cum eam exilio pulſam audiſſet. Nicæa autem prope diſceſſurus, decimam ordine collocatam ad eamdem dedit epiſtolam; atque in itinere, antequam Cæſaream perueniret, octauam & nonam, præpoſtero ordine poſitas:

E magna ſane opus eſt diligentia, vt quæque ſuo reddantur, quo ſcriptæ ſunt, tempori.

Cum vero Cæſaream perueniſſet, ad eamdem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum vero aliam [f]. Rurſum idem Chryſoſtomus, Cucuſum cum perueniſſet, ad eamdem Olympiadē duas [g] dediſſe reperitur epiſtolas ante hiemem: quæ quàm ſint efficaciſſimæ, ipſæ declarant litteræ, vere Chryſoſtomo dignæ. habent autem eam energiam, vt quiſque perlegens, non tantum ingentem vim illam dicendi admiretur; ſed obſtupeſcat ad eius celſitudinem animi; dum, innumeris licet atque adeo immenſis vallaretur, immo obrueretur anguſtijs, ipſe tamen omnibus ſuperior, tantum abſuit vt aliena indigeret conſolatione, vt potius omnes diuerſis attritos moleſtijs, & iam pene merſos perſecutionis vndis, eleuet in ſublime, & in portu conſolationis collocet; cum hos mærore depreſſos, illos proſcriptos, exulantes alios & extorres, ita conſoletur, vt maiora ſubeundi tormenta immenſum inijceret deſiderium. eiuſdem plane generis

[a] Theodor. lib. ſanct. Patrum c. 21.

SVB SPECIE ISAVRORVM DAEMONES PERTERRENT S. IACOBVM.

[b] Chryſoſt. epiſt. 144.

[c] Chryſoſt. epiſt. 14.

QVAS IOANNES EPISTOLAS HOC ANNO SCRIPSIT.

[d] Chryſoſt. epiſt. 2.

[e] 2. Cor. 2.

[f] Chryſoſt. epiſt. 120.

[g] Epiſt. 13. 14.

CHRYSOSTOMI CELSVS ANIMVS IN ADVERSIS.

illa, cuius eſt inſcriptio ad Cyriacum Epiſcopum exulem; ſed rectius ipſius exulis ad Cyriacum: nam nihil de Cyriaci exilio in ea epiſtola, ſed tantum de ſuo Ioannes meminit: Cyriaci vero exilium longe poſt contigit, vt ſuo loco dicemus. Sed agedum, vnam ſaltem ex his, illam videlicet quam ad Epiſcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hic reddamus; vnde intelligatur qua fuerint & ipſi animi præſtantia præditi in patiendo, & aduerſariorum in perſequendo crudelitas innoteſcat. Eſt vero huiuſmodi[a]: A

[a] Chryſoſt. epiſt. 4. ex ſeptem.

EPISTOLA S. IOAN. CHRYSOST. AD EPISCOPOS DETENTOS IN CARCERE.

Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati inquam, & ter beati, immo ſæpius. Totum Orbem vobis conciliaſtis: etiam longe abſentes, amicos vobis feciſtis: vbique terrarum & marium canuntur veſtra præclara facinora, fortitudo, conſtans ſententia, animuſq. minime ſeruilis. Nihil quod alijs videtur graue, vos deſeruit; non tribunal, non carnifex, non tormentorum coaceruationes; non minæ, quæ innumeras mortes nunciabant; non Iudex, qui ignem ab ore flabat; non aduerſarij, qui frendebant dentibus, & innumeris alijs inſultandi modis geſtiebant; non tantæ calumniæ, non impudentiſſimæ accuſationes, non mors ante oculos quotidie propoſita: ſed hæc omnia vobis vberem potius ac ſufficientem conſolationis materiam præſtitere. Et idcirco clari quidem vos; & celebrāt & prædicant vos omnes, non amici ſolum, ſed & inimici ipſi, qui hæc effecerunt. Eorum ſi quis introſpiciat conſcientiā, licet non manifeſte fateantur, inueniet etiam apud ipſos veſtrum miraculum magnificari. Tanta res eſt virtus, vt etiam illam impugnantes admirentur. Tanta res eſt malitia, vt etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res veſtræ ſe habent. Quæ autem in cælis ſunt, quis ſermo digne explicabit? Inſcripta ſunt nomina veſtra in libro vitæ: cum ſanctis martyribus connumerati eſtis. Scio hæc ego certo; non quod in cælum tranſcenderim; ſed e diuinis oraculis didici. B

Nam ſi Ioannes ille inſœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptijs, in quas peccabatur, patrocinatus eſt; & cum præuaricationem corrigere non poſſet, arguit tamen; & propterea in carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus eſt: Vos, qui legibus & conſtitutionibus Patrum, quas tranſgrediuntur aliqui; & ſacerdotio, quod inuadunt & contaminant, patrocinamini, & propter veritatem hæc patimini, vt ceſſent impudentes calumniæ: cogitate qualem accepturi ſitis mercedem. Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui: dixit fortis & ſublimis ille, ſatiſq. ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti eſtis & vos: expoſita ſunt etiam corpora veſtra pœnis, ſupplicijs, tormentis: nondum decapitati eſtis, ſed longe acerbiora tuliſtis. Non enim idem eſt breui temporis momento caput amittere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductionibus ad tribunal, carnificum manibus, ſycophantarum impudentiſſimis linguis, conuicijs, ſalibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, poniturq. a beato Paulo in magnorum certaminum ordine, cum ſic ait[b]: Recordamini dies priſtinos, in quibus illuminati, magnum certamen afflictionum ſuſtinuiſtis. Deinde certamen narrans, ipſum ponit, ſic dicendo: Partim opprobrijs & afflictionibus ſpectaculo eſtis, partim communicantes his qui ſic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo magis qui ſuſtinent. C D

[b] Hebr. 10.

Non enim vnam, aut duas, aut tres, ſed longe plures ſuſtinuiſtis mortes; & ſi non experientia, certum tamen quod animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus cælorum iuſſit, non ſolum non dolere, vel frangi animo, vel decidere, ſed gaudere & exultare, quando nomen veſtrum tamquam malum eijcient. Quod ſi in ſycophantijs gaudendum: quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abductiones, traductiones, inimicorum atroces catervæ, cogitate qualis merces, quam coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles eſtote, corroboramini: cogitate quot veſtro exemplo ad certamina armaris, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos ſpiritus reſuſcitatis. Nam afflictionibus veſtris multum profuturi eſtis non ſolum præſentibus, ſed & abſentibus, nec his ſolum qui vident, ſed & his qui audiunt. Continue verſetur in ore veſtro illud Apoſtolicum dictum[c]: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate: breui tentationum finis erit, liberatioq. perfecta. Et orate etiā iugiter pro nobis. Nam etſi viarum prolixitate longe diuerſis locis habitamus, multoq. tempore a vobis ſegregati ſumus: attamen vos vt præſentes & conuiuentes nobis amamus, veſtrum amicum caput exoſculamur, coronatos vos expanſis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate lucrum veſtrum maximum. Nam ſi magnam mercedem E

[b] Hebr. 10.

[c] Rom. 8.

expectare

A expectare licet his qui vos amant: cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus,
maneant retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac ſi cer-
tantibus athletis, in theatri ipſe ſedilibus ſecurus ſpectans, acclamationibus faueret, at-
que in bello pugnantes alios tubæ ſonitu ſeorſum poſitus vehementius excitaret:
cum alioqui ipſe ceteris laboriofius dimicaret. Sunt & aliæ plures ad diuerſos datæ eo-
dem argumento litteræ, quas ſingulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro
animi voluptatem.

Scripſit & tunc temporis ad diuerſos Epiſcopos, commendans Dei Eccleſiam aduer-
ſariorum factione conſciſſam, & inter alios (vt vidimus) ad Romanum Pontificem In-
nocentium, necnon ad [a] Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum, & ad alios plurimos; *a Chryſoſt. epiſt. 118.*
qui adhuc ſuis liberi agerent in Eccleſijs: Cum interea & ad Epiſcopos illos, quibus; *b Idem ibidem.*
B quòd manifeſte auerſarentur Arſacij communionem, & Chryſoſtomo firmiter inhære- IOANNES
ſcerent, carcer æſtuabat, ſcripſit etiam iſta Chryſoſtomus [b]: Carcerem incolitis, & CHRYSOST.
catena vincti eſtis, & cum ſquallidis & ſordidis incluſi. Ecquid tandem hoc nomine CONSOLA-
beatius vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale ca- TVR EPISCO-
tena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & ſplendidæ domus, qua- PUS IN CARCERE POSI-
le carcer caliginis ac ſordium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei cauſa? TOS.
Quæ cum ita ſint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate, quod mo-
leſtiæ, in quas incidiſtis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc ni-
mirum ſemen eſt, meſſem omni ſermone ſublimiorem prænuncians: hoc luctæ, victo-
riam & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæſtum concilians. Hæc
igitur omnia cum animis veſtris repetentes, præſtantiſſimi ac religioſiſſimi domini mei,
C gaudete & lætamini, nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus col-
laudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemq. vobis ipſis in cælis mer-
cedem recondatis. Non enim ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram glo-
riam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quam ſæpiſſime ſcribite. A vobis enim,
qui Dei cauſa vincti eſtis, litteras, quæ afflictiones veſtras exponant, magnopere accipere
cupimus; hincq. ingentem, etiam in extrema terra degentes, conſolationem capiemus.]
hæc ad Epiſcopos & presbyteros in vincula agentes Chryſoſtomus, aliaque plura ipſo di-
gna, quæ breuitatis cauſa prætermittimus.

At reſpexit tandem Dominus ſuper caſtra Philiſtinorum, & intonuit fragore magno
ſuper eos, cum Ioannis aduerſarios, calumniarum miniſtros, ſchiſmatiſq. architectos di-
uerſis eiſdemq. prodigioſis exagitauit ærumnis: vt palam omnibus fieret, vindicta diuina
D eos eſſe percuſſos, qui tot innoxios per ſæculi Iudices adeo afflixiſſent; intelligerentq.
omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem ſceleratorum haud
ſero excitatam fuiſſe. At quinam iſti fuerint, quæve perpeſſi, Palladius hiſce verbis
enarrat [c]: Hinc enim quorumdam corpora Epiſcoporum & laicorum morbus aſſumens, *c Pallad. dialog.*
varijs cruciatibus agitat, lenta febre inteſtina depaſcens, pruritusq. intolerabilis to- PERSECVTO-
tam ſuperficiem vnguibus lanians, longi quoque inteſtini perpetui dolores, & colica RES IOANNIS
paſſio. Cuiuſdam pedes, intercutanei morbi inſtar, nimia inflatione turgeſcunt. Alte- CHRYSOST.
ri nimia humoris redundantia ad manus vſque deriuans, eos qui male ſubſcripſere, di- MALE PERE-
gitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex ſecre- VNT.
tiore parte corporis in longum ſe extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc
reſpirandi difficultas, omnium intentio membrorum, imaginesq. nocturnæ in canes ra-
E bioſos, & diſtrictis gladijs barbaros, & vocem horrendam tranſeuntes, inſomnem ſo-
mnum plerisque faciunt. Alius equo lapſus, dextero fracto crure, continuo moritur.
Alius amiſſa voce, octo menſibus iam marceſcit in lecto, qui nec manus ad os appone-
re poteſt. Alius viuens crura ſenſim vſque ad genua per triennium vritur, chryſipeli mo-
leſta fatigatus. Alius inflata (vt aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam
intra præſtitutum a natura locum continere, in pugillari ſcribens, confitebatur ſcelus
ſuum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram varijs in auctores mali ſæuire mo-
dis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiuſq. diſcipulum de ſalutis officina
proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac cædem tradebantur: qui dolorem
quidem ſolemnibus medicamentis acuebant, ſalutem vero nullam penitus præſtare pote-
rant. Et merito ſane. Quis enim eum ſanabit, qui a Deo cruciatur? ſicut Propheta
ait [d]: Numquid medici reſuſcitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Ec- *d Pſal. 87.*

cleſiaſticæ pacis aduerſarij peribant.] huculque de his Palladius, a quo & caſus Cyrini A
Epiſcopi Chalcedonenſis, inter antesignanos aduerſariorum Ioannis adnumerandi, prætermiſſus videtur: de quo iſta Socrates[a]:

a Socrat. lib. 6. c. 14.

CYRINVS EPISCOPVS DIVINAM IRAM EXPERTVS.

b Socrat. lib. 6. c. 17.

Maruthas Epiſcopus Meſopotamiæ, inuito ſane animo, pedem Cyrini, preſſo forte veſtigio, oblæſit. Vnde Cyrinus acerbe excruciatus, cum ceteris Epiſcopis Conſtantinopolim proficiſci non potuit, ſed manſit Chalcedoni.] & poſt multa[b]: Adeo eo infortunio male affectus afflictuſq. fuit, vt pes eius putreſceret, & propterea neceſſitate adductus, eum a corpore abſcinderet: neque ſectionem ſemel paſſus eſt, ſed ſæpius: nam mali contagio per vniuerſum corpus ſerpſit: adeo vt alter pes ea infectus ſimiliter amputaretur. Huius rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinum iſta perpeſſum, quòd Ioannem conuicijs exagitauerat, atque eum contumacem (vt a me dictum eſt ante) ſæpius vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenus[c]. B

c Sozom. lib. 8. c. 16.
d Socrat. lib. 6. c. 17.

GRANDO DIVINITVS IMMISSA OB SCELVS PATRATVM.

Sed maiora his accipe prodigia de cælo ſurſum, & offenſi numinis ſigna in terra deorſum. At quænam iſta? Audi Socratem[d] res ingentes paucis tamen complectentem: Porro cum grando magnitudine inuſitata in ſuburbijs Conſtantinopoli forte decideret, (accidit hoc quidem pridie Kalendas Octobris, eiſdem Conſulibus paulo ante citatis, *nempe Honorio & Ariſteneto*) percrebuit ſermo, iſtud, Deo irato, propter Ioannem indicta cauſa abdicatum contigiſſe. Hunc ſermonem Imperatricis mors, quæ illico inſecuta eſt, vehementer auxit: nam quatriduo poſt delapſam grandinem e vita deceſſit.] hæc Socrates, cui æque aſſentitur S. Proſper[e], dum affirmat, hoc eodem anno, ſub dictis nimirum Conſulibus, Eudoxiam Auguſtam extremum clauſiſſe diem, quod tradit etiam Marcellinus[f]. Cedrenus[g] autem genus mortis eius ita deſcribit: Cum (inquit) vterum ferret, iamq. partui eſſet vicina, fœtus in vtero extinctus eſt: ac cum eum vellet eniti, id fruſtra fuit: totoſq. dies quatuor mortuus fœtus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abſceſſum effecit. Cumq. neque exiret fœtus, & dolorum finis non eſſet: quidam ei litteras magicas ſuperpoſuit: quare & ſtatim eiecit mortuum fœtum, & ſimul animam miſerrime efflauit.] hæc Cedrenus, qui & enumerat editos ante filios, Pulcheriam, Placillam *, Arcadiam, Marinam, ac Theodoſium vltimo loco natum: ceterum Marcellinus nouiſſime editam tradit Marinam. De Eudoxiæ vero ſepulchro hæc Nicephorus[h]: C

e Proſp. in Chron.
f Marcellin. in Chron. Zonar. Annal. 3. parte.
g Cedrenus in Compend.

EVDOXIAE INFELIX EXITVS.

* Flacillam

h Niceph. lib. 13. c. 36.

DE SEPVLCHRO EVDOXIAE.

Vrnam, cui impoſita eſt, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, in Eccleſia motum oſtendente.] Porro nec Arcadius, quamuis iunioris eſſet ætatis, diu ſuperſtes fuit, vixq. ad quadriennium vitam propagauit: vt plane vlciſcente numine, palam factum ſit, quantò periculo Principes eos inſequantur, de quibus illata terribilis præceſſit comminatio Chriſti[i]: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.] et: Qui ſandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Hæc autem omnia diuinitus immiſſa in Eudoxiam ob patratorum in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcelerum vltionem, nemo eſt qui iure dubitare poſſit. D

i Matth. 18. Marc. 9. & Luc. 17.

DE TEMPORE OBITVS EVDOXIAE.

Quod autem in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num re vera hoc anno (vt citati auctores teſtantur) contigerit Eudoxiæ obitus: ſiquidem ſuperuixiſſe etiã poſt biennium, a Græcis omnibus qui Vitam conſcripſere S. Ioannis Chryſoſtomi, ac pariter recentioribus item Græcis hiſtoricis affirmatur: ita quidem Leo Auguſtus, Metaphraſtes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glicas, & alij abſque dubitatione teſtantur. et quod maius omnibus his teſtimonium, immo teſtimonia videri debent; cum Innocentij Papæ litteræ ad Arcadium Imp. poſt obitum Ioannis Chryſoſtomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore Eudoxiam ſuperſtitem fuiſſe ſignificant, quam ijdem qui ſupra auctores, vt Zonaras, & alij eum ſecuti, tres menſes ab obitu Ioannis ſuperuixiſſe tradunt. His adde: Si verum eſt, eam hoc anno adeo prodigioſo interitu extremum clauſiſſe diem: quomodo Palladius, vnus ex Ioannis fautoribus, cum recenſet ſeriatim omnes qui ob perſecutionem illatam Chryſoſtomo a Deo male mulctati ſunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? plane ſignificans ea nondum hoc tempore facta eſſe. ſed de his modo hactenus. Quæ autem poſt hæc acciderunt, ſequenti anno dicturi ſumus. E

CONCILIVM CARTHAGINENSE.

At res Occidentales iam ad ſe euocant orationem. Hoc enim anno, iiſdem Conſulibus Honorio ſextum & Ariſteneto, VI. Kalendas Iulias, habita eſt Carthagini Synodus, ex

A qua [a] decreta eſt legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatiſtas, vt Imperatoria cogerentur auctoritate pacifice agere, qui fraterna conuentione, qua ad pacem & concordiam fuerant inuitati, contempta, in eos conuenientes Epiſcopos armata manu (vt pluribus diximus) graſſati eſſent. Porro eiuſmodi ab Imperatore exigendæ petitionis quæ cauſa præceſſerit, diximus anno ſuperiori. Sic itaque delecti ſunt ad hæc peragenda duo legati Epiſcopi Theaſius & Euodius; quibus, quid agendum eſſet, ſcriptis data eſt admonitio, in hæc verba: *a Apud Concil. Afric. c. 60.* LEGATIO EX CONCILIO CARTAGIN. AD HONORIVM IMPERATOREM.

Commonitorium fratribus Theaſio & Euodio legatis ex Carthaginenſi Concilio ad glorioſiſſimos religioſiſſimosq. Principes miſſis.

Cum Domini auxilio piiſſimos Imperatores adierint; eis inſinuent, quemadmodum plena fiducia, ſecundum ſuperioris anni Concilium, Donatiſtarum præpoſiti Actis mu-
B nicipalibus ſunt conuenti; vt ſi confiderent de aſſertionibus ſuis, electis ex ſuo numero aliquibus idoneis, nobiſcum pacifice conferrent, & manſuetudine Chriſtiana, ſi quid veritatis tenerent, non ambigerent demonſtrare; quo ita ſinceritas Catholica, quæ iampridem ſuperioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam vel pertinaciam reſiſtentibus innoteſceret. Sed quia diffidentia premebantur, nihil pene auſi ſunt reſpondere. Vnde quia impletum eſt erga eos Epiſcopale ac pacificum officium; & illi qui veritati reſpondere nequiuerunt, ad immanes violentias ſunt conuerſi, ita vt multos Epiſcopos, multoſq. clericos (vt de laicis taceamus) inſidijs oppreſſerint, eccleſias etiam aliquas inuaſerint, aliquas inuadere pertentarint: ipſorum iam clementiæ eſt conſulere, vt Eccleſia Catholica, quæ eos religioſo vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eorum etiã proſpectione muniatur: ne temerarij homines religioſis temporibus, infirmos popu- QVAE AB IMPERAT. HONORIO PETITVRI ESSENT LEGATI EPISCOPI.
C los terrendo, præualeant; quoniam ſecundũ leges deprauare non poſſunt. Nota eſt enim, & ſæpe legibus conclamata Circumcellionum, qua furiunt, deteſtabilis manus: quæ etiam ipſorum religioſiſſimorum ſupra Principum ſequentibus ſanctionibus condemnata eſt: aduerſus quorum furorem poſſemus non inſolita, nec a Scripturis ſanctis aliena impetrare ſubſidia; quando Apoſtolus Paulus (ſicut in Apoſtolorum Actibus fidelibus notum eſt) factioſorum conſpirationem militari etiam ſubmouit auxilio. Sed nos illud poſcimus, vt Catholicis Eccleſijs ordinem per ciuitates ſingulas, & vicinorum quorumque poſſeſſorum, per diuerſa loca ſine vlla diſſimulatione tuitio præbeatur.

Simul etiam petendum, vt illam legem, quæ a religioſa memoria, eorum patre Theodoſio, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos hæreticos, ſeu etiam in poſſeſſores (vbi eorum congregatio deprehenditur) promulgata eſt: ita deinceps confirmari LEX DE AVRARIA MVLCTA RESTITVENDA.
D præcipiant, vt in eos valeat, contra quos propter eorum inſidias Catholici prouocati, conteſtationem depoſuerunt; vt hoc ſaltem tenore a ſchiſmatica vel hæretica prauitate deſiſtant, qui conſideratione æterni ſupplicij emendari corrigiq. diſſimulant.

Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis vel ex donationibus vel ex teſtamentis aliquid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hactenus repetatur, vt eis relinquendi vel ſumendi ius adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in Donatiſtarum errore perſeuerare voluerint: ceterum illis, qui conſideratione vnitatis & pacis ſe corrigere voluerint, abſque interdicto huius legis capiendæ hereditatis aditus pateat, ſi adhuc in errore hæretico conſtitutis aliquid ante donationis vel hereditatis obuenit: his ſane exceptis, qui lite pulſati, putauerint ad Catholicam tranſeundum: quia de talibus credibile eſt, non metu cæleſtis iudicij potius, quàm terreni commodi
E auiditate, vnitatem Catholicam præoptaſſe.

Ad hæc autem omnia præſidio opus eſt poteſtatum ſuarum quarumcumque prouinciarum. Sane pro vtilitatibus Eccleſiæ quicquid intellexerint prodeſſe, agendi & impetrandi liberam decernimus legationem.] hæc ſunt quæ per legatos decreuit S. Synodus ab Honorio petenda eſſe.

Interea vero, vt, dum ijdem redirent legati, conſultum eſſet Catholicorum ſecuritati, ex eadem Synodo litteræ datæ ſunt ad Iudices, vt patrocinium ſuſciperent Catholicorum: additæq. legatis litteræ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Epiſcopos in locis illis, vbi Imperatorem morari contigiſſet. Annuit his omnibus Imperator Honorius, vt ex eius reſcriptis anno ſequenti datis intelligi poteſt: ad illud enim vſque tempus eiuſmodi negotium perductum eſt. Meminit huius ex Concilio decretæ legationis S. Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium [b], & alijs in locis anno ſuperiori recenſitis, vbi occaſione *b Aug. epiſt. 50.*

Generalis Concilij huiuſcemodi hiſtoriæ tractationem fuſius proſecuti ſumus: reliqua vero A anno ſequenti.

DISPVTATIO FELICIS MANICHAEI CVM S. AVG.

a Poſſid. in vita Auguſt. c. 16.

Quod rurſum ad Africanæ Eccleſiæ res geſtas pertinet: hoc ipſo anno, ſub ijſdem Conſulibus (vt Acta publica a Notarijs excepta docent) S. Auguſtinus Hippone regio in eccleſia coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipſum (vt idem Auguſtinus teſtatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum diſſeminaret, biduo diſputauit: cuius quidem diſceptationis Poſſidius [a] meminit. Feliciſſimum ſane eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem nacta eſt hæc diſputatio finem; cum alioqui hic verſutior Fortunato fuiſſet hæreticus, & plane audaciſſimus auſus ſit in eccleſia ſua ſanctum Auguſtinum agentem appetere. Sed reddamus hic ad finem dici ſecundæ diſputationis poſitam, a Notarijs exceptam, ipſius Felicis damnationem hæreſis, ac veræ fidei confeſſionem. ſic enim ſe habet: Cum eamdem chartam Auguſtinus Felici dediſſet, etiam B ille manu ſua hæc verba ſcripſit [b]: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathematizo eum, & doctrinam ipſius, & ſpiritum ſeductorem, qui in illo fuir: qui dixit, Deum partem ſuam genti tenebrarum miſcuiſſe, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes ſuas transfiguraret in ſeminas contra maſculina, & ipſas iterum in maſculos contra feminina dæmonia, ita vt poſtea reliquias ipſius ſuæ partis configat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blaſphemias Manichæi anathematizo.] et ad poſtremum appoſita eſt ijſdem Actis vtriuſque ſuſcriptio in hæc verba:

b Auguſt. contra Felicem Manich. lib. 2. in fine.

FELIX MANICHAEVS A S. AVGVSTINO CONVERSVS AD FIDEM CATHOLICAM.

Auguſtinus Epiſcopus his in eccleſia coram populo geſtis ſubſcripſi.

Felix his geſtis ſubſcripſi.]

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerſo, iam hæreſis ipſa Manichæorum, etſi non prorſus extincta, ſane quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus poſthac in- C uentus ſit, qui publice eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam ante Fauſto inde ſubmoto. Nam cum Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipſe erroris conuictus in iudicio, a Præſide fuerat in inſulam relegatus, vt idem ſanctus Auguſtinus [c] teſtatur, qui aduerſus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Fauſtus autem conuictus, vel confeſſus quod Manichæus eſſet, cum alijs nonnullis ſecum ad iudicium Proconſulare perductis, eis ipſis Chriſtianis, a quibus perducti ſunt, intercedentibus, leuiſſima pœna (ſi tamen pœna dicenda eſt) in inſulam relegatus eſt: quod ſua ſponte quotidie ſerui Dei faciunt, ſe a turbulento ſtrepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam ſolent relaxare damnatos. Denique non multo poſt inde omnes eadem ſolemni ſorte dimiſſi ſunt.] hæc Auguſtinus de Fauſto Manichæorum Epiſcopo, commendans in his manſuetudinem Catholicorum. D Porro aduerſus eius ſcripta idem Auguſtinus triginta libris quam fortiſſime diſputauit.

c Auguſt. contra Fauſt. lib. 5. c. 8.

FAVSTVS MANICHAEVS DAMNATVS ET RESTITVTVS.

SANCTISSIMI EPISCOPI SOLITI CONSVLERE APOSTOLICAM SEDEM.

Hoc item anno, ijſdem Conſulibus, Innocentius Papa decretalem epiſtolam dedit ad S. Victricium Rothomagenſem Epiſcopũ, quam ipſe expetijſſet, vt in his quæ ſpectant ad Eccleſiaſticam diſciplinam, normam ab ipſa Apoſtolica ſede acciperet. Hic namque ille magnus Victricius ætate longæuus, iam olim Iuliani Apoſtatæ temporibus miles, Chriſti confeſſor, miraculis egregie nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Epiſcopo, ſuo loco, quarto tomo a nobis recitatum eſt. Vides pios & doctrina ſpectatos ſanctiſſimos Epiſcopos, quantumlibet ſatis ipſi ſibi ad informandam plebẽ fidelem Eccleſiaſticis inſtitutis eſſe videri poſſent, ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas; quòd nimirũ maioris ſcirent roboris eſſe, & maiori ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica ſede conſtaret eſſe petitum. Porro quod hoc anno Victricius egit, id ipſum præſtitit ſequenti anno E S. Exuperius Epiſcopus Toloſanus, & alij alijs temporibus ſemper: vt appareat, ſanctos quoſque Dei amicitia coniunctos, gratiaq. miraculorum pollentes, ad ſedis Apoſtolicæ doctrinam, tamquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum, conuenire ſolitos; illud firmum ſolidumq. exiſtimantes, quod tantæ ſedis auctoritate intelligerent comprobatum. Vt plane perſpicias, quales habendi ſint, qui eius refugiant diſciplinam, ac poteſtatem diuinitus in Petro a Chriſto impertitam contemnant.

OBITVS PAVLAE.

d Hieron. epiſt. 27.

Ijſdem huius anni Conſulibus, Honorio ſextum & Ariſteneto, S. Hieronymus obitum ſanctæ Paulæ conſignat, vbi ait [d]: Dormiuit ſancta & beata Paula ſeptimo Kalendas Februarij, tertia ſabbati, poſt Solis occubitum. ſepulta eſt quinto Kalend. earumdem, Honorio Auguſto ſexies & Ariſteneto (*ſic reſtituendum pro Ariſtenio*) Conſulibus. Vixit in ſancto propoſito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitæ tempus

imple-

A impleuit annis quinquagintaſex, menſibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipſe ad finem epiſtolæ ad Euſtochium, qua eiuſdem clariſſimæ atque ſanctiſſimæ feminæ res geſtas proſecutus eſt. Sed cuius nos hic obitum ex ratione temporis ponimus, eiuſdem proſequamur & funus; quo veteres pariter mores Eccleſiæ referentur. Ait enim S. Hieronymus:

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter ſæculi homines fieri ſolet; ſed pſalmorum linguis diuerſis examina concrepabant. Tranſlataq. Epiſcoporum manibus, & ceruicem feretro ſubijcientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferri conſueuiſſe ſacras ſanctorum reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cum alij Pontifices lampades cereoſq. præferrent, alij choros pſallentium ducerent, in media eccleſia ſpeluncæ Saluatoris eſt poſita. Tota ad funus eius Palæſtinarum vrbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula ſua tenuit? Quam virginum cubiculorum ſecreta texerunt? B Sacrilegum putabant, qui non tali feminæ vltimum reddidiſſet officium. Viduæ & pauperes, in exemplum Dorcadis [a], veſtes ab ea præbitas oſtendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutriciam ſe perdidiſſe clamabat. Quodq. mirum ſit, nihil pallor mutauerat faciem: ſed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, ſed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroq. ſermone pſalmi in ordine perſonabant, non ſolum triduo, donec ſubter eccleſiam & iuxta ſpecum Domini conderetur, ſed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, ſuum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere. pergit iam dicere de Euſtochio matri cariſſimæ extrema perſoluenti: cui nec nummum quidem tradit a matre eſſe relictum, ſed magnum æs alienum, & curam fratrum ac ſororum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa conſtruxerat monaſteria. Hæc vero vna cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitum C vſque digno ſanctitatis perſeuerauit exemplo. ſed de ea rurſum inferius.

FVNVS EIVSDEM.

a Act. 9.

Hoc anno idem S. Hieronymus editam a Theophilo nouiſſimam Paſchalem epiſtolam, ſicut de alijs antea fecerat, in Latinum tranſtulit. Teſtatur id quidem ipſe in epiſtola hoc ipſo anno ad eumdem Theophilum ſcripta, in qua de S. Paulæ obitu meminit, deq. afflictione quam ipſe ob Eccleſiæ turbines pateretur, ſignificans plane turbas Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ob expulſum a ſede Chryſoſtomum eius Epiſcopum. ait enim [b]: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epiſtolas iuncto Paſchali libro, vſque ad præſentem diem, ita mærore, luctu, & ſolicitudine, ac diuerſis ſuper ſtatu Eccleſiæ hinc inde rumoribus exagitatus ſum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum ſermonem vertere.] & ad poſtremum hæc de S. Paula: Ita enim ſanctæ & venerabilis Paulæ confectus ſum dormitione, vt abſque tranſlatione huius libri vſque in præſentiarum nihil aliud diuini operis D ſcripſerim. Perdidimus enim (vt ipſe noſti) repente ſolatium, quod (vt conſcientiæ noſtræ teſtis eſt Dominus) non ad proprias ducimus neceſſitates, ſed ad ſanctorum refrigeria, quibus illa ſolicite ſeruiebat.] Sic igitur videas, hoc anno, quo S. Paula obijt, ſanctum Hieronymum laboraſſe in reddenda Latinitati vltima Theophili epiſtola: quam illam ipſam eſſe, quæ tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epiſtola ſummatim complexo, ſatis intelligi poteſt, cuius eſt exordium: Nunc quoque Dei viui Sapientia.] in qua ex more, poſt nonnulla de ieiunio & Quadrageſima, in Origenis errores inuehitur.

b Hieron. epiſt. 31.

Iunctus quippe erat S. Hieronymus Theophilo in diſſipandis Origeniſtis, deſtruendiſq. erroribus Origenis, non autem in perſecutione ab eo aduerſus Ioannem Chryſoſtomum excitata, quod deteſtandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origeniſtis atque E erroribus Origenis reſiſtere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem a nonnullis ianua iam aperta erat. Ceterum ipſum Hieronymum Chryſoſtomi cauſa maximo fuiſſe dolore affectum, adeo vt etiam in febrim inciderit, ipſe ſuæ epiſtolæ exordio tradit, licet cum non nominet: nam de alijs Eccleſiarum turbis nihil eſt quod poſſit intelligi, cum non eſſent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conſpiraſſet S. Hieronymus cum Theophilo; certe quidem ſibi gaudendum, illiq. gratulandum fuiſſet, quod ſcilicet res ex ſententia eueniſſet. Rurſum vero eodem Paulæ obitus tempore, ſe quoque in Latinum vertiſſe Regulas monachorum a S. Pachomio, Orieſio, & Theodoro ſcriptas, ipſe in præfatione illis affixa teſtatur. extant ipſæ in appendice ad Caſſianum Romæ cuſum, & doctis notis viri inſigniter eruditi Petri Ciacconi Toletani egregie illuſtratum. Meminit ſcriptorum Pachomij, Orieſij, atque Theodori Gennadius [c] agens de Viris illuſtribus. Vides quanta reuerentia proſecuti ſint ſanctiſſimi ac doctiſſimi Patres inſtituta mona-

HIERONYMVS IN QVIBVS IVNGERETVR THEOPHILO.

HIERONYM. VERTIT IN LATINVM PACHOMII REGVLAS.

c Gennad. de Vir. illuſtr. c. 7. 8. 9.

monachorum; quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt A
ipſe teſtatur) Latinis ſuis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res geſtas ſequentis anni progrediamur.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS
405.	4.	11.

ANTHEMII CONSVLIS PIETAS EGREGIA.

QVinto ſupra quadringenteſimum anno, Stilicho ſecundum & Anthemius Conſules creati ſunt, in Occidente ille, iſte autem in Oriente. Porro Anthemij inſignis pietas a Patribus dignis elogijs prædicatur. Ad eum enim, ſimulac auditum eſt Conſulem creatum eſſe, S. Ioannes Chryſoſtomus Cucuſo iſta ſcripſit [a]: B

a Chryſoſt. epiſt. 147.

Alij tibi Conſulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autẽ magnificentiæ tuæ cauſa ipſis quoque maieſtatibus Imperijſq. gratulor: neque enim te ornarunt, verum abs te ornata ſunt: quandoquidẽ etiam ea virtutis natura eſt, vt honores non aliunde mutuetur, verum ipſa eos in ſeſe circumferat, nimirum hiſce dignitatibus honorem præbens, non autem ipſa ab illis accipiens. Eaq. de cauſa ne amori quidem erga te noſtro quicquam nunc adiunximus: nihil enim tibi amplius acceſſit: nec nos Præfectum atque Conſulem amamus, ſed dominum meum ſuauiſſimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acumine, tum etiam ingenti philoſophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus; non quod ad hunc thronum euectus ſis; ſed quia vberiorem prudentiæ tuæ atque humanitatis demonſtrandæ materiam accepiſti. Atque ijs omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur: latum ſcilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia depellere queas, atque efficere, vt ij qui in atrociſſimam tempeſtatem inciderunt, ex animi ſententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, commune eorum qui iniuria afficiuntur, factum eſſe exiſtimantes: quo etiam nunc ipſi fruimur, vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hactenus ad Anthemium nouum huius anni Conſulem Chryſoſtomus. Addamus & his quæ inter ipſum Anthemium & S. Aphraatem tranſacta ſunt. C

b Theodor. hiſt. ſanct. Patr. c. 8.

QVAE TRANSACTA INTER ANTHEMIVM ET APHRAATEM.

Coluiſſe hunc quidem viros pios ſanctoſq. monachos, argumento ſunt, quæ de eodem Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura ſuperius) ita ſcribit [b]: Aiunt autem, Anthemium, qui poſtea fuit & Præfectus & Conſul, cum electus Legatus profectus eſt ad Perſas, ad eum (*nempe Aphraatem*) attuliſſe tunicam apud Perſas contextam, & dixiſſe: Cum ſcirem vnicuique ſuam dulcem eſſe patriam, & qui illic naſcuntur fructus eſſe iucundiſſimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoq. vt eam accipias, ego vero ſim tuæ benedictionis particeps. Is autem eam quidem primum iuſſit poni in ſubſellio. Deinde cũ multi fuiſſent interiecti ſermones, dixit ſe angi animo, vtpote quod ſit in duas partes diuiſa cogitatio. Illo autem rogante cauſam: Semper (inquit) conſtitui habere vnum ſolum qui mecũ habitaret: mihiq. ipſi hanc legem præſcripſi, vt mihi omnino denegetur duorum ſimul habitatio. Cum ergo vnus mecum iam ſexdecim annis habitaſſet, & eſſet mihi cordi: acceſſit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogans vt hoc ſibi liceat. hoc mihi mentem diſtrahit: duos enim ſimul habere non patiar: contribulem enim amplector vt contribulem: priorem autẽ, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum exiſtimo. Anthemius vero: Merito (inquit) o Pater: neque enim fas eſt, vt eum, qui tibi plurimo tempore inſeruijt, amandes, tamquam non aptum; eum autem, cuius morum nondum feciſti periculum, propter ſolam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo (inquit) o vir admirande, hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Eſt enim hæc mea quidẽ ſententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inſeruijt.] ſic ergo ſanctus euitauit, quod inſtituto ſuo obſtare ſciret munus Anthemij. D E

ANTHEMII FIDELITAS.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium poſtea ſpecimen edidit, cũ defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodoſio puero regimen ſuſcipiens totius Imperij, eidem ipſum integrum illibatumq. ſeruauit. Sic igitur eximijs illuſtris virtutibus Anthemius, haud maiorum ſuorum voluit offundi tenebris, & perperam geſtis infamari; cum illius Philippi nepos fuiſſe dicatur, qui Arianorum nequiſſimus S. Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum a throno expulit, & ſtrangulandum curauit [c]. At de Conſule hactenus, nec nos purpura diutius detineat; inuiſamus potius exulẽ Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi commorantem.

c Socrat. lib. 7. c. 1.

Qui

A Qui quidem rigore aſperrimæ hiemis ita morbo confectus eſt, vt pene ex hac vita deceſſerit. teſtatur id ipſe quidem in epiſtola ad Olympiadem ſcripta, cum iam conualuiſſet, veris tempore: vbi ait [a]:

[a] Chryſoſt. epiſt. 6.

Ab ipſis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te ſcribo.] & paulo poſt: Hiems enim grauior quam ſolebat, exorta, grauiorem quoque nobis ſtomachi hiemem inuexit: nihiloq. melius ac commodius, quam qui mortem obierunt, immo etiam grauius hos duos menſes confeci. Hactenus enim lucis huius vſura fruebar, vt malorum, quibus vndique cingebar, ſenſu afficerer. Omniaq. mihi noctis inſtar erant, hoc eſt tam dies, quam diluculum atque ipſa meridies: totoſq. dies lecto affixus exigebam. Cumq. innumeras rationes comminiſcerer, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excutere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauiſſimum fumum perferrem,

QVAE IN HIEME PASSVS S. IOANNES CHRYSOST.

B & cubiculo incluſus tenerer, ſexcentiſq. veſtibus memet obuoluerem, ac ne limine quidem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cum vomitus ſubinde orirentur, capitis dolores, cibi faſtidia, perpetuæq. vigiliæ: ſiquidem noctis pelagus vſque adeo longum inſomnis exigebam.] hæc quidem ſe perpeſſum eſſe ad veris vſque tempus, ibidem tradit; eademq. rurſus ad eamdem ipſe conſcripſit [b]; quibus & addit: Hic enim non modo neceſſariorum medicamentorum penuria eſt, ceterarumq. rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari poteſt; verum etiam fames & peſtis imminent. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quam longiſſime graſſantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non paruum iis qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipſe. Adueniente enim vere, ſolutaq. hieme, Iſauri hactenus incluſi domibus, audaciori furore progreſſi, cuncta deprædatione atque ſtrage miſcebant. de quibus frequens eſt eiuſdem Chryſoſtomi querela ad ſuos diuerſos amicos ſcribentis.

[b] Chryſoſt. epiſt. 15.

C Quam autem celſo animo iſta ipſe perferret, & mente ſuperior his omnibus eſſet, audi ipſum inter alia ad Antiochenos presbyteros iſta ſcribentem [c]: Hoc habetote, nos ſtomachi imbecillitate liberatos eſſe, commodeq. valere, ac nec obſidione, nec latronum incurſionibus, nec loci ſolitudine, nec ſexcentorum aduerſorum caſuum turba, nec denique vllo alio huiuſmodi incommodo deiici ac conturbari, verum ingenti ſecuritate otio & quiete frui, ac ſingulis diebus de rerum veſtrarum ſtatu in cura eſſe, &c.] Verum cum adeo in dies magis magiſq. increbreſcerent Iſaurorum incurſus: factum eſt, vt quibus cuſtodia Ioannis mandata erat, rati minus tutum locum eſſe Cucuſum: cum exegiſſet (vt ait Palladius [d]) ibi annum, in Arabiſſum magis munitum Armeniæ oppidum, ipſum non ſine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiuſdem Chryſoſtomi hæc ipſa ſcribentis ad Elpidium [e] Epiſcopum hic reddamus:

IOANNIS CHRYSOST. EXCELSVS ANIMVS.

[c] Chryſoſt. epiſt. 130.

[d] Pallad. dialog. de reb. Io. Chryſoſtomi.

D [e] Chryſoſt. epiſt. 135.

Neque enim (inquit) certo vllo loco defixi ſumus; verũ nunc Cucuſum, nunc Arabiſſum, nunc voragines, atque deſerta loca circumimus. Vſque adeo cuncta tumultibus ac perturbatione plena ſunt, flammaq. & ferrum tam corpora quam ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vna cum viris omnibus funditus exciſæ atque euerſæ ſunt; nouiſq. quotidie rumoribus perculſi, ſedes mutamus; graue quoddã ac nouum exilii genus perpetientes, mortemq. in dies expectantes. Nam ne caſtello quidem perinde atque carcere nunc incluſi, fidenti animo eſſe poſſumus; propterea quod Iſauri huiuſmodi arces obſidere non dubitent. Ad quas moleſtias etiam grauis morbus acceſſit: cuius nunc ægre acerbitate depulſa, reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorũ diaconum idem in hæc verba conſcripſit [f]: Obſidio noſtra in dies ingraueſcit; atque in hac arce, tamquam in laqueo, deſidemus. Quippe iam etiam intempeſta nocte, præter ſpem omnem & expectationem, trecentorum Iſaurorum agmen oppidum percurſauit, peneq. nos cœpit. Verum Dei manus confeſtim eos, nobis etiam nihil tale ſentientibus, hinc auertit: ita vt non modo periculo, ſed periculi metu vacui eſſemus: ortaq. die, tum denique quod contigerat, reſciuerimus.] hæc ibi: ſed & ad Nicolaum presbyterum, quæ Arabiſſi pateretur, pluribus narrat [g]. Scripſit inde & ad alios amicos, prolixiorem vero epiſtolam [h] ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recens emergente hæreſiarcha:

PEREGRINATIO IOAN. CHRYSOSTOMI.

E [f] Idẽ epiſt. 135.

[g] Chryſoſt. epiſt. 69.

[h] Idem epiſt. 4.

De Pelagio monacho magno dolore affectus ſum. Cogita igitur, quot quantiſq. coronis digni ſint qui forti animo in acie ſteterunt; cum viros tam pie ac ſancte, tantaq. cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probe intellige-

PELAGIVS MONACHVS HAERESIARCHA OSTROSTVR.

telligere poſſumus, hoc potiſſimum anno Pelagium in Oriente diu in veſtitu ouinæ pellis A
delitescentem, velatumq. hypocriſi, iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuiſſe dete-ctum: cum tamen ipſe verſipellis, inſtar Protei, ne qualis eſſet, impius deprehendi poſſet, diuerſas ſæpe ex pietate formas compoſitas ſuperinduceret. Innotuit autem in primis nonnullis Aegypti monachis, penes quos diutius verſatus eſt. Ad hunc Iſidorus [a] Peluſiota iam factum inſtabilem, & inſtar Cain vagum ſuper terram, iſta conſcripſit:

a Iſid. lib. 1. epiſt. 314.

b Oſee 7.

PELAGIVS SENEX ET VAGVS MONACHVS.

Cani [b] effuſi ſunt in Ephraim, & ipſe ignorauit: vitioſis nimirum affectionibus iuueneſcens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba caniciem innexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monaſterio ad aliud ſubinde migrans, atque omnium menſas perſcrutans & explorans. Quamobrem ſi tibi carnium nidor, atque obſoniorum condimentum curæ eſt: ijs qui magiſtratus gerunt, potius blandire, atque vrbium caminos veſtiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent, B
vt te, quemadmodum tibi gratum eſt, excipere valeant.] hæc ad Pelagium monachum vagum Iſidorus. At vagationis Pelagij haud putamus cauſam fuiſſe popinas abſumendi, ſed pateram venenatæ hæreſis propinandi. ſed de eo ſuo loco pluribus; hæc autem occaſione Chryſoſtomi epiſtolæ hoc anno Arabiſſi datæ, obiter meminiſſe ſatis. Iam vero ad ipſum Ioannem ibidem agentem exulem redeamus.

VLTIMA LVCVBRATIO IOANNIS CHRYSOSTOMI.

c Chryſoſt. epiſ. 4.

d Extat tom. 5.

Scribens ad Olympiadem, mittere ſe ait lucubrationem a ſe elaboratam Chryſoſtomus; quò ipſius in afflictione poſitus animus non obruatur moleſtijs, ſed deſuper tamquam pennis quibuſdam extollatur, & optimum inde ſibi ipſa remedium parare queat. ait enim [c]: Mitto ad te, id quod nunc litteris mandaui, nempe, Eum qui ſe ipſum non læſerit, a nemine alio lædi poſſe. Hoc quippe contendit, atque in eo verſatur ea oratio, quam nunc ad te mitto. quare fac eam aſſidue peruoluas, immo etiam, ſi per valetudinem licet, C
recites. Id enim pharmacum (ſi quidem volueris) tibi ſufficit.] hæc ipſe. Eſt autē ea ſcriptio, tractatus ille Chryſoſtomi, cuius eſt titulus [d]: Quòd nemo læditur, niſi a ſe ipſo] cui inconſulte præfigitur inſcriptio Homiliæ: cum nequaquam ea tractatio in eccleſia ad populum habita ſit, ſed opus in cubiculo elaboratum, ac poſteris ſcriptorum monumentis traditum: & quidem huiuſmodi, vt ipſum ſolum ſatis eſſe poſſit ad abſolutiſſimum philoſophum efformandum: nouiſſimus ſane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili conſecrauit: vnde eum iure quis appellet Benoni [e], filium nempe doloris; ſed ipſe Beniamin magis proprie dicendum putauit, videlicet dexteræ filium; vtpote qui efficaciſſimus ſit, quemlibet afflictionum abyſſo ſummerſum, conſolatione erigere, atque ſpirituali lætitia ſuper cælos efferre; ac proinde digniſſimus qui ſemper præ manibus habeatur, vtpote dulciſſima tanti Patris vltima verba. D

e Geneſ. 35.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVRAM GERIT PHOENICVM ET GOTHORVM

f Chryſoſt. epiſt. 51. 53. 54. 55. 69. 123. 126.

g Chryſoſt. epiſt. 123.

h Chryſoſt. epiſt. 69.

DE GOTHORVM ECCLESIA.

i Chryſoſt. epiſt. 14.

Qui igitur pro ratione ſcriptorum, quibus alios ad ſublimem philoſophiæ verticem eleuauit, ſe ipſum ad numeros eoſdem compoſuit, licet innumeris premi videretur anguſtijs: his omnibus eminentius euolans, aliorum longe licet abſentium proſpiciebat incommodis. Hinc enim Arabiſſo contemplatur eam, quæ in Phœnicia erat Eccleſia, ex Gentilibus ad fidem haud pridem collecta, de qua ſuperius mentio facta eſt. Ei enim miniſtris indigenti ac ſumptibus, datis ad amicos litteris, conſulere in omnibus, quibus opus haberet, non prætermiſit. Ad hæc namque ſpectant diuerſæ ipſius epiſtolæ [f] ad diuerſos datæ, quas hic tantum tibi notaſſe ſatis: ſi velis, perlegere ipſe poteris. ea quidem curat (vt ipſe teſtatur [h]) cum Cucuſi moraretur, & cum poſtea Arabiſſum tranſlatus eſt.

Sed & Gothorum Eccleſiæ viduatæ paſtore propenſiorē tunc curam gerebat: de qua inter alia ad Olympiadē iſta habet [i]: Narrauerunt mihi Marſi & Gothi monachi, apud quos E
Serapion Epiſcopus perpetuo deliteſcebat, Moduarium diaconum veniſſe, illud afferentem, eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Epiſcopum creaui, atque in Gothiam miſi; multis ac magnis rebus geſtis, diem ſuum extremum clauſiſſe: ac Regis Gothorum litteras attuliſſe, quibus, vt ad eos Epiſcopus mittatur, petit, &c.] rogat ipſe vt curet differri negotium, ne per aduerſarios id fieret, quos ſciret illis fore præfecturos immeritum penitus hominem, & multorum criminum reum; ſperans, ſi liberaretur, opportunitati illorum ſe optime conſulturum. Vides plane (non vt plerique tradunt, aduerſus quos ſuperius diſſeruimus) nequaquam Gothorum Eccleſiam omnem Arianorum eſſe labe fœdatam. Conſtat ſane Gothos illos extitiſſe Catholicos, qui a Ioanne Chryſoſtomo & peterent & acciperent ſacratos Antiſtites.

Sed & proſpexiſſe ipſum indigenarum egeſtati, quamuis exul eſſet & peregrinus, auctor

eſt

A eſt Sozomenus, dum ait [a]: Ioannes porro poſtquam in exilium eiectus fuit, etiamnum clarior euaſit. Nam cum pecuniarum haberet copiam, quas & alij multi afferebant, & Olympias illa miniſtra mittebat; multos captiuos ab Iſauris redimebat, ac ſuis reſtituebat; multiſq. egenis neceſſaria ſuppeditabat. Quibus autem pecunijs opus non erat, eos oratione ſibi conciliabat: eratq. perquam carus Armenis, apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multi tum Antiochia, tum ex reliqua Syria ad ipſum frequentabant.] hæc Sozomenus.

a Sozom. lib. 8. c. 27.

IOANNES CHRYSOSTOMVS REDIMIT CAPTIVOS, ET PAVPERES ALIT.

At quid Romæ hoc anno in cauſa ipſius Ioannis actum ſit, hæc tantum habes ex Theodoro Romanæ Eccleſiæ diacono [b]: Congregati Italiæ Epiſcopi Imperatorem orant, vt ſcriberet Arcadio fratri ſuo, vt iuberet Theſſalonicæ Concilium fieri, quo facilius poſſent vna vtræque partes Orientis Occidentiſq. concurrere: addentes, perfectam Synodum non numeri quantitate, ſed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore ſententiam. His B inflammatus Imperator, Epiſcopo quidem Romano ſcribit, vt mittat Epiſcopos quinque, presbyteros duos Romanæ Eccleſiæ, diaconum vnum, qui ipſius ad fratrem Arcadium epiſtolas ferrent. Erat autem hic tenor epiſtolæ:

b Apud Pallad. dialog.

ROMANVM CONCILIVM.

Tertio iam ſcribo ad manſuetudinem tuam, orans vt quæ contra Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum maligne geſta eſſent, corrigeret. Verum id hactenus (vt video) factum non eſt. Quocirca rurſum per ſanctos Epiſcopos & presbyteros ſcribo, pacis Eccleſiaſticæ auidus, & ingenti cura ſolicitus (pacatis enim Eccleſijs, Imperio quoque noſtro pax prouenit) vt Epiſcopos Orientales iubeas Theſſalonicæ conuenire. Noſti quippe, quod Occidentales Epiſcopi electos viros miſerunt ſeueræ conſtantiæ, & qui neutram in partem inclinentur amore vel odio, Epiſcopos quinque, presbyteros Romanæ Eccleſiæ duos, vnumq. diaconum. Quos vt cum omni honore ſuſcipias, quæſo. Vt, ſi quidem illis C perſuaſum fuerit, Ioannem iuſte fuiſſe expulſum; doceant me ab eius communione diſcedere. Sin autem deprehenderint, ſponte malignatos Orientis Epiſcopos; ab illorum te itidem communione ſecernant. Quænam vero ſit Occidentalium de Epiſcopo Ioanne ſententia, ex omnibus ferme epiſtolis conſtat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas, idem continentes quod reliquæ, ſubdidi, ſcilicet Romani, & Aquileienſis Epiſcopi. Hoc autem ante omnia de tua manſuetudine poſtulo, vt Theophilum Alexandrinum, inuitum etiam adeſſe præcipias; per hunc enim mala omnia emerſiſſe memorantur: vt aduenientium Epiſcoporum Synodus, in nullo impedita, congruam temporibus noſtris afferat pacem.] hactenus epiſtola Honorij ad Arcadium. Subdit his vero Theodorus:

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

Acceptis igitur ſancti viri Aemilius & Cythegius & Gaudentius Epiſcopi vna cum Valentiano Bonifacioq. presbyteris, Imperatoris Honorij, & Papæ Innocentij, & Italiæ Epi-
D ſcoporũ Chromatij Aquileienſis, & Venerij Mediolanenſis, ac reliquorum Epiſcoporũ epiſtolis, vna & cõmonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Conſtantinopolim conceſſere. Erat autem commonitorium huiuſmodi: Non oportere Ioannem iudicium aggredi, niſi illi prius Eccleſia communioq. redderetur: vt omni dilationis occaſione ſublata, ſua ſponte Concilium ingredi poſſet.] hæc Theodorus. Quid autem acciderit legatis his poſt hæc in via, vel cum Conſtantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum contigit, poſtquam Arſacio pſeudoepiſcopo defuncto, ſuffectus eſt in locũ ipſius Atticus; de eo ſuo loco dicturi ſumus. Quarumnam autem ciuitatum legati miſſi Epiſcopi fuerint, non exprimitur; verum apud Metaphraſtem Aemilius dicitur Beneuentanus Antiſtes. Ceterum etſi hoc anno, ex conſulto Patrum, legatio ad Orientem decreta eſt: haud tamen miſſa, niſi tranſacta hieme, cum iam (vt diximus) non amplius Arſacium,
E ſed Atticum eius ſucceſſorem inuenerunt eidem ſubſtitutum.

LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.

Quod vero Theodorus affirmat, eoſdem legatos a Romano Concilio miſſos, non ſolum Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, ſed aliarum ſedium in Italia Epiſcoporum ſecum litteras attuliſſe: conſtat quidem eoſdem omnes non pacificis tantũ litteris, ſed etiam communicatorijs, vel formatis, cũ Ioanne Chryſoſtomo cõmunicaſſe. quæ quidem litteræ minime reperiuntur: ſed id intelligitur ex his, quæ ad hos ipſos datæ extãt, epiſtolis S. Ioannis Chryſoſtomi, vt inter alios ad Chromatiũ Epiſcopum [c] Aquileiæ, quibus gratias agit pro ſedulo ac diuturno in cauſa ſua ipſius impenſo officio. Deſiderabatur vero inter Chryſoſtomi epiſtolas ea tunc temporis ab ipſo ad Venerium Mediolanenſem Epiſcopum ſcripta: quam nos ex codice Vaticano acceptam a piæ memoriæ Guiglielmo Syrleto Cardinali Bibliothecario (quod nondum typis tradita habeatur) hic tibi reddendam curauimus. ſic vero ſe habet ipſius titulus:

c Chryſoſt. epiſt. 155.

Sanƈti Patris noſtri Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopolis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. A

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD VENERIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Fortem veſtrum & virilem animum, itemq. & veritatis vindicandæ fiduciam, & prædicandæ libertatem, tametſi vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum conditio, vt ipſa quoque appareat ſumma fraterna beneuolentia, & charitas, & pietas, ac frequens commiſeratio, & diligens denique procuratio veſtra Eccleſiarum. Nimirum vti vel in mari gubernatorem, qui ſit optimus, magnæ tempeſtates, vel in corporibus peritiſſimum medicum morbi difficillimi oſtendunt: ita qui ad ſtudium pietatis vitam omnem compararit, quiq. animi magnitudine præcellat, facile rerum declarant aſperitates & temporum. Quod ſane cum accidit iam vobis, tum vero pro parte veſtra probe omnia directa, nec quicquam prætermiſſum. Sed quoniam homines, qui iſtas & pariunt perturbationes & pepererunt, eo peruenerunt prauitatis, vt non modo non deſungi prioribus, B ſed certare etiam eum ijs conentur: moneo vos atque hortor vniuerſos, vt prompte animum valentiſſimum adhibeatis, neque iſtud diſſolui tantum ſtudium patiamini. Quin intendite magis, etiam ſi mille accidant difficultates. Etenim qui ſudoribus atque ærumnis pluribus magnum aliquid & homine generoſo dignum obierint, maiora ij præmia conſequentur, quam qui facile & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnuſquiſque (quod beatus inquit Paulus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit. Quamobrem minime iſta vobis diutina fatigatio cauſam afferat deſperandi; verum potius ipſum decus excitet. Nam quo grauior ad tentationem fit acceſſio, eo auƈtior erit ad coronas adiunƈtio, affluentq. amplius vobis debita certaminum præmia honeſtorum.] haƈtenus Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium. Extant & aliæ complures ad Occidentales

a Chryſoſt. epiſt. 149.

Epiſcopos datæ a Ioanne litteræ, quinetiam & ad Aurelium Epiſcopū Carthaginenſem [a], C cui cum Catholica Eccleſia communicationis fœdere iungebatur: ſunt illæ quidem perbreues, & memoria vtriuſque dignæ quæ hic deſcribantur:

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD AVRELIVM EPISCOPVM CARTHAGIN.

Papę, quanta res eſt generoſus animus, atque charitatis ac pietatis fruƈtibus abundans! Quippe cum ipſe tanto itineris interuallo a nobis diſſitus, tamquam præſens ac nobiſcum degens, nos ceperis, tibiq. deuinxeris. Siquidem charitatis tuæ ardor, eaque odoris ſuauitas, quæ ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vſque, qui in extremo Orbis receſſu collocati ſumus, penetrauit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus. Propterea, inquam, te beatum prædicamus, quod cum magnum laborem ac ſudorem pro omnibus orbis terræ Eccleſijs ſuſceperis, maximas tibi apud benignum Deum coronas condidiſti. Teq. hortamur atque obſecramus, vt in hoc præclaro certamine perſeueres. Neque enim te fugit, quænam hinc præmia oriantur. Nam ſi quiſpiam vnum D aliquem iniuria affeƈtum, ac præter ius læſum ſubleuans, mercedem ſermone præſtantiorem a Deo obtinet: cogites velim, quantum ipſe præmium accepturus ſis, qui tot Eccleſias perturbatas per egregium huiuſmodi ſtudium ac diligentiam tumultibus ac perturbatione liberes, atque in tranquillum pacis portum appellere ſtudeas.] hucuſque epiſtola ad Aurelium: omittimus referre alias eiuſdem ferme argumenti ad alios Occidentales Epiſcopos ab ipſo Ioanne conſcriptas.

IMMINENS PERICVLVM VNIVERSALIS SCHISMATIS.

b Chryſoſt. epiſt. 121.

Ex his perſpicuum eſt, vna cum Romano Pontifice Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos omnes, etiam tranſmarinos, pro reſtitutione Ioannis Chryſoſtomi laboraſſe; Orientales vero, exceptis illis qui erant communicationis Ioannis, contrario plane ſtudio obniſos eſſe: adeo vt in magno periculo Catholica Eccleſia verſaretur, ne ſchiſmate Oriens dirimeretur ab Occidente. Id quidem eſt, quod ipſe ſcribit Chryſoſtomus ad Arabium [b]: Scitis enim E (perſpicue inquam ſciris) omnia tumultibus ac perturbatione plena eſſe, nec pro Conſtantinopolitana tantum vrbe, ſed pro vniuerſo terrarum orbe preces fundēdas eſſe: quandoquidem malum, initio hinc duƈto, peſtiferi cuiuſdam profluuij inſtar effuſum, per vniuerſum terrarum orbem Eccleſias peruaſtat.] hæc ipſe. Inter Orientales autem qui Ioannis cauſam amplexati eſſent, Anyſius erat Theſſalonicenſis Epiſcopus, & alij Antiſtites Macedoniæ, qui Occidentalibus ad patrocinium ipſius Chryſoſtomi ſe coniunxerunt: ad quos extat eiuſdem Ioannis epiſtola [c]. His quoque pro eodem Ioanne iunƈtus erat Alexander Corinthiorum Epiſcopus, vt ad eum eiuſdem Chryſoſtomi datæ litteræ [d] fidem faciunt.

c Chryſoſt. epiſt. 163.
d Chryſoſt. epiſt. 164.

ARSACII OBITVS.

e Socrat. lib. 6. c. 18.

5 Dum hæc igitur agerentur, contigit intruſum pſeudoepiſcopum, inueteratum dierum malorum, Arſacium hac vita deſungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus Nouembris, cum annos vitæ excegiſſet oƈtoginta & vnum, auƈtor eſt Socrates [e], cum hæc ait:

Arſa-

A Arſacius non diu illum geſſit Epiſcopatũ : nam ſequenti anno ad ſecundũ Conſulatum Stilichonis & Anthemij *(eſt hic præſens annus)* tertio Idus Nouemb. mortem obijt.] Vacauit autẽ ea ſedes vſque ad ſequentem annũ,cum creatus eſt Atticus, de quo ſuo loco dicendũ.

Iam vero ad res Africanæ Eccleſiæ hoc anno geſtas ſtylum admoueamus. Vidimus anno ſuperiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginenſi fuiſſe decretam, qua rogarunt, legibus a Theodoſio ante ſancitis cohiberi debere perfidos Donatiſtas, qui publicis conuentionibus a Catholicis Epiſcopis inuitati ad conferendum de rebus inter ſe olim antiquis quæſtionibus agitatis, non tantum reſilierint, ſed diuerſas clades aduerſus pleroſque Catholicos Epiſcopos atque eorum Eccleſias intuliſſent. Porro in præſentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata eſt: ſed antequam ijdem Imperatorem adierint, priuatæ Epiſcoporum querelæ præcurrerant, & inter alias Maxi- **B** miani Bagaienſis Epiſcopi Catholicæ communicationis. quænam hæ fuerint, S. Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium declarat his verbis [a]:

[a] Aug. epiſt. 50.

Iam enim nos præuenerant ex alijs locis quædam Epiſcoporum querelæ grauiſſimæ, qui mala fuerant ab ipſis multa perpeſſi, & a ſuis ſedibus exturbati : præcipue horrenda & incredibilis cædes Maximiani Epiſcopi Catholici Eccleſiæ Vagienſis * effecit, vt noſtra legatio iam quid ageret,non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, vt tantæ immanitatis hæreſis Donatiſtarum, cui crudelius parci videbatur, quàm ipſa ſæuiebat, non tantum violenta eſſe,ſed omnino eſſe non ſineretur impune : non tamen ſupplicio capitali, propter ſeruandam etiam circa indignos manſuetudinem Chriſtianã, ſed pecuniarijs damnis propoſitis, & in Epiſcopos vel miniſtros eorũ exilio conſtituto. Supradictum quippe Epiſcopum Vagienſem *, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes ſententia, obtinuerat **C** baſilicam, quam illi, cum Catholica eſſet,inuaſerunt ; ſtantem ad altare, irruentes horrendo impetu & furore crudeli, fuſtibus & huiuſcemodi telis, lignis denique eiuſdem altaris effractis, immaniter ceciderunt ; pugione etiam percuſſerunt in inguine : quo vulnere ſanguis effluens eum exanimem redderet, niſi ei ad vitam maior ſæuitia eorum profuiſſet.

MAXIMIANVS VAGIENSIS EPISCOPVS QVANTA PASSVS A DONATISTIS.

* Bagaienſis

* Bagaienſem

Nam cum grauiter ſauciatum per terram inſuper traherent, exundanti venæ puluis obſtruſus ſanguinem obtinuit, cuius effuſione ibat in mortem. Deinde cũ ab eis tandem relictum noſtri cum pſalmis auferre tentarent : illi ira ardentiore ſuccenſi, eum deportantium manibus abſtulerunt, male mulctatis fugatiſq. Catholicis, quos ingenti multitudine ſuperabant, & facile ſæuiendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defeciſſe arbitrantes, cum ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, & a quibuſdam nocte tranſeuntibus per lucernam conſpectus, agnitus, atque collectus, & ad **D** religioſum domum apportatus, adhibita magna cura, poſt multos dies, cum ab illa deſperatione recreatus eſſet, occiſum eum tamen fama ſcelere Donatiſtarum etiam trans mare nunciauerat. Quo poſtquam venit, & vita eius inopinatiſſima apparuit, cicatricibus ſuis tam multis tamq. ingentibus, tam recentibus, non fruſtra fama mortuũ ſe nunciaſſe monſtrauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Chriſtiano, non tam ſui vlciſcendi cauſa, quam tuendæ Eccleſiæ ſibi creditæ. Quod ſi prætermiſiſſet, non eius fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia merito culpanda.] hactenus de Maximiano Auguſtinus ad Bonifacium. agit de his etiã alibi ſæpius : nam & in Collatione diei tertiæ [b] dixiſſe tũc Catholicos tradit, in eadem Bagaienſi ciuitate baſilicam a Donatiſtis incenſam fuiſſe, & in ignem iniectos eſſe ſacros codices. Eadem quoque de Maximiano refricat idem Auguſtinus,cum contra Creſconium agit,vbi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatiſtarum : quibus **E** omnibus Honorium noua edita ſanctione ipſos Donatiſtas exagitaſſe tradit, dum ait [c]:

MAXIMIANVS AD HONORIVM IMP. SE CONFERT.

[b] Aug. in Breuic. collat. diei 3. c. 11.

[c] Aug. contr. Creſcon. lib. 3. c. 43.

Omitto, ante quanta commiſerunt, quibus eaſdem leges aduerſus errorem veſtrũ conſtitui coegerunt, magis Chriſtiana manſuetudine temperatas, quam in tam magna ſcelera vi congrui vigoris exertas. Epiſcopus Catholicus a Thuburſicubure, Seruus nomine, cum inuaſum a veſtris locum repeteret, & vtriuſque partis procuratores Proconſulare præſtolarentur examen : repente ſibi in oppido memorato, veſtris armatis irruentibus, vix viuus aufugit. A quibus pater eius presbyter, ætate & moribus grauis, ea cæde, qua vehementer afflictus eſt, poſt dies paucos exceſſit e vita.] hæc Auguſtinus. Iſta autẽ omnia perlata ſunt ad Imperatotem, antequam legati a Concilio miſſi ad ipſum Honoriũ peruenirent, vt idem S. Auguſtinus in dicta epiſtola ad Bonifaciũ tradit, teſtaturq. in litteris ad Ianuariũ his verbis [d]: Ex Concilio autem noſtri Epiſcopi legatos ad Comitatum miſerunt, qui impetrarẽt, vt non omnes Epiſcopi & clerici partis veſtræ eadem condamnatione decem librarũ auri,

SERVVS EPISCOPVS QVAE PASSVS A DONATISTIS.

[d] Aug. epiſt. 68.

quæ in omnes hæreticos conſtituta eſt, tenerentur; ſed hi ſoli, quorũ in locis aliquas a veſtris violentias Eccleſia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam veneriñt, iam cicatrices Epiſcopi Catholici Vagitani * horrendæ ac recentiſſimæ Imperatorem commouerant; vt leges tales mitterentur, quales & miſſæ ſunt.] at quænam iſtæ? Illud in primis accipe, ſecundũ diuerſa libelli accuſationis capita diuerſas ab eodẽ Imperatore editas ſanctiones. A

* Bagaitani

Quoniam vero (vti vidimus ante ſuperiorem annũ) datum crimini Criſpino Donatiſtarum Calamenſi Epiſcopo fuit, quod rebaptizaſſet, vi adhibita, colonos agri Fiſcalis: aduerſus huiuſmodi ſcelus Imperator generalem eiuſmodi edidit ſanctionem, quam mendoſam nonnihil habet Codex Theodoſianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ ſic ſe habet ad Hadrianum P. P.[a]

a l. 4. ne ſanct. bapt. reiter. Cod. Theod.

DIVERSAE LEGES LATAE AB HONOR. IMP. CONTRA DONATISTAS.

Aduerſarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate proſpeximus: ideoq; interdicendam ſpecialiter eam ſectam, noua conſtitutione cenſuimus, quæ eũ hæreſis vocaretur, appellationes ſchiſmatis præferebat. In tantum enim ſceleris progreſſi dicuntur ij, quos Donatiſtas vocant; vt baptiſma ſacroſanctum, myſterijs recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines ſemel (vt traditum eſt) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contigit vt hæreſis ex ſchiſmate naſceretur. Inde male credulas mentes ad ſpem ſecundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile eſt enim perſuadere peccantibus veniã prius præſtitam denuo poſſe præſtari: quæ ſi concedi iterum eodem modo poteſt, non intelligimus cur tertio denegetur. Hi vero & ſeruos, vel homines iuri proprio ſubditos iterati baptiſmatis polluunt ſacrilegio. Quare hac lege ſancimus, vt quiſquis poſt hæc fuerit rebaptizaſſe detectus, Iudici, qui prouinciæ præſidet, offeratur; vt facultatum omniũ publicatione mulctatus, inopiæ pœnam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filijs eorum, ſi a paternæ ſocietatis prauitate diſſentiunt, ea quæ fuerint paterna, non pereant; vt ſi ipſos forſitan ſæuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ * ad Catholicam religionẽ malunt *, adipiſcendorum his bonorũ copia non negetur. B C

Ea præterea loca, ſeu prædia, quæ feralibus ſacrilegijs deinceps conſtiterit præbuiſſe ſecretum, Fiſci viribus applicentur; ſi tamen dominus aut domina aut præſens forte fuiſſe, aut conſenſum præſtitiſſe probetur, quos quidem iuſta * etiam præſentiam notauit infamia. Si vero his neſcijs, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitatum huiuſmodi facinus comprobatur; præiudicio a prædiorũ publicatione ſuſpenſo, impliciti ſceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ ſuæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forſitan ſit liberum, conſcientiam piacularis perpetrati intra domeſticos parietes ſilentio celare ſecreto: his qui forſitan ad rebaptizandũ cogentur, refugiendi ad Eccleſiam Catholicam ſit facultas: vt eius præſidio aduerſus huius criminis & ſocietatis auctores attributæ libertatis præſidio defendantur: liceatq. his ſub hac cõditione fidem tueri, quam extorquere ab inuitis domini tentauerint. nec adſertores dogmatis Catholici, ea qua ceteros qui in poteſtate ſunt poſiti, oportet ad facinus lege conſtringi; & maxime conuenit, omnes homines ſine vllo diſcrimine conditionis aut ſtatus infuſæ cæliтus ſanctitatis eſſe cuſtodes. Sciant ij vero qui a ſupradictis iterare baptiſma non timuerint, aut qui conſentiendo hoc facinus propria huius ſocietatis permixtione damnauerint, non ſolum teſtandi ſibi, verum adipiſcendi aliquid ſub ſpecie donationis vel agitandorum contractuum in perpetuum copiam denegatam, niſi prauæ mentis errorem reuerendo aduerſus fidẽ conſilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus pœna conſtringet, qui memoratorum interdictis cœtibus, ſeu miniſterijs præbuerint cõhibentiam: ita vt Moderatores prouinciarum, ſi in contemptum ſanctionis huiuſmodi conſenſum putauerint commodandum, ſciant ſe viginti libris auri mulctandos: Officia etiã ſua ſimili condemnatione ſubiuganda: Principales vel Defenſores ciuitatum, niſi id quod præcipimus, fuerint executi, vel his præſentibus Eccleſiæ Catholicæ vis fuerit illata, eadem mulcta ſe nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Conſſ.] hactenus ſanctio ad prohibendũ ſcelus a Criſpino Calamenſi perpetratũ (vt vidimus) in colonos. D E

* iuxta

SANCITA CONTRA DONATISTAS.

Qua die hæc etiam tam aduerſus Manichæos, quàm Donatiſtas, ab eodem Imp. ſancita habentur[b]: Nemo Manichæum, nemo Donatiſtam, qui præcipue (vt comperimus) furere non deſiſtunt, in memoriam reuocet. Vna ſit Catholica veneratio: vna ſalus ſit: Trinitatis par ſibi cõgruens ſanctitas expetatur. Quod ſi quis audeat interdictis ſeſe illicitiſq. miſcere; & præteritorum innumerabilium conſtitutorum, & legis nuper a manſuetudine noſtra prolatæ laqueos non euadat. Et ſi turbæ forte conuenerint; ſeditionis cõcitatos aculeos acrioris com-

b l. 38. de hæret. Cod. Theod.

A ris cōmotionis non dubitet exerendos. Dat.prid.Idus Febr.Rauen.Srilichone II.& Anthe-
mio Coſſ.] præceſſiſſe hanc putamus illā ſpeciatim de auraria mulcta inſerenda, de qua ſu-
perius S. Auguſtinus meminit. Exiſtimamus, ante has omnes, de iudicio Epiſcoporū Chri-
ſtiano Imperatore dignam eumdem Honorium edidiſſe ſanctionem, qua veruit ne iudicio
Epiſcoporum damnati Epiſcopi turbas miſceant: hæc namque ipſe prid. Non. Februarij.
menſe vero Martij hæc reſcripſiſſe hoc anno ad Diotimium Proconſulē Africæ reperitur[a]: a L. 3. de relig. in Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitate per Africanas regiones clementia noſtra direxit, per diuerſa
proponi volumus: vt omnibus innoteſcat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catho-
licam, quam recta credulitas confiterur, eſſe retinendam. Dat. III. Non. Martij, Rauen. Stili-
chone II.&Anthemio Coſſ.] Rurſum vero ad eumdē Proconſulem hæc mēſe Decembris[b]: b L. 39. de hæret. Cod. Theod.

Donatiſtæ ſuperſtitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis DONATISTAE QVI INCORRIGIBILES.
B tenore ſeruato, pœnam debitam abſque dilatione perſoluere decernimus. Dat. VI. Idus.
Decēb.Rauen.Stilichone &Anthemio Coſſ.] Porro illa ſanctio de expreſſa mulcta auraria
decem librarum perſoluenda deſideratur. Certe quidem his legibus (vt videmus) vetitum
fuiſſe Donatiſtas teſtamento vel donarione accipere, contractuſq. emprionis & venditio-
nis celebrare, atque exilium eiſdem fuiſſe indictum, S. Auguſtinus in epiſtola ad Vincen-
tium Donatiſtam oſtendit, cum ait:

Ita ſane huic prouiſioni contradicere debui, ne res, quas dicitis veſtras, perderetis, & ſe- QVERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMPP. A DONATISTIS SPRETIS.
curi Chriſtum proſcriberetis: vt iure Romano teſtamenta conderetis; & iure diuino patri-
bus conditum teſtamentum, vbi ſcriptum eſt[c], In ſemine tuo benedicentur omnes Gentes,
calumnioſis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos con-
tractus haberetis, & vobis diuidere quod Chriſtus emit venditus, auderetis: Vt quod quiſ-
C que veſtrum cuiquam donaſſet, & quod donauit Deus deorum a Solis ortu vſque ad oc- c Geneſ. 29.
caſum, vocatis filijs non valeret: Vt de terra corporis veſtri in exiliū non mitteremini, &c.]
hæc de legibus Auguſtinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

Secuta quidem eſt ex ſententia vnitas; non ita tamen, vt Donatiſtæ omnes ad Catholi-
cam ſint reuerſi Eccleſiam, remanentibus eorum aliquibus obſtinatioribus, quos nec ratio, VNITAS EX LEGIBVS SECVTA.
nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit[d]: Nemo corriget, quem Deus
deſpexerit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore ſe conſerenti- d Eccleſ. 7.
bus. Quantum autem emolumenti Catholicæ vnitati iſtarum ſeueritas legum attulerit, ex
S. Auguſtini diuerſis locis ſatis comperrum redditur, potiſſimū vero in epiſtola ad Vincen-
tium[e], vbi pluribus diſputat, bene conſuli ſchiſmaticis & hæreticis, ſi legum ſeueritate ad e Aug. epiſt. 48.
Catholicam Eccleſiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam
D correctione gaudemus, qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendunt,
& a priſtino errore ſe liberatos eſſe lætantur; vt eos cum magna gratulatione miremur, qui
tamen, neſcio qua vi conſuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitarent; niſi hoc
terrore perculſi, ſolicitam mentem ad conſiderarionem veritatis intenderent.] & inferius:

O ſi poſſem tibi oſtendere ex ipſis Circumcellionibus quam multos iam Catholicos ma-
nifeſtos habeamus, damnantes ſuam priſtinam vitam & miſerabilem errorem, quo ſe ar- QVAM VTILITER HAERETICI ET SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCEANTVR.
bitrabantur pro Eccleſia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad
hanc ſanitatem non perducerentur, niſi legum iſtarum, quæ ſibi diſplicent, vinculis tam-
quam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauiſſimi eorum, qui turbu-
lentam quidem audaciam non habebant, ſed quadam vetuſta ſocordia premebanrur, di-
centes nobis: Verum quidem dicitis: non eſt quod reſpondeatur: ſed durum eſt nobis, tra-
E ditionem parenrum relinquere. Nonne ſalubriter regula temporali moleſtiarum excutien-
di erant, vt tamquam de ſomno letargico emergerent, & in ſalutem vnitaris euigilarent?
Quam multi ex ipſis nunc nobiſcum gaudentes, priſtinum pondus pernicioſi ſui operis ac-
cuſant, & fatentur nos ſibi moleſtos eſſe debuiſſe; ne tamquam mortifero ſomno, ita mor-
bo veternoſæ conſuetudinis interirent.] & poſt nonnulla[f], quæ Catholicorum Epiſcopo- f Auguſt. ibid.
rum fuerit ſententia, dum de his in Synodo ageretur, ſubdit his verbis:

His ego exemplis a collegis meis mihi propoſitis ceſſi. Nam mea quidem primitus ſen-
tentia erat, neminem ad vnitatem Chriſti eſſe cogendum; verbo eſſe agendum, diſputa-
tione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæ-
reticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, ſed demonſtrantium
ſuperabatur exēplis. Nam primo mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cum tota eſſet in par-
te Donati, ad vniratem Catholicam timore legum Imperialium conuerſa eſt; quā nunc vi-

demus ita huius veſtræ animoſitatis perniciem deteſtari, vt in ea numquam fuiſſe credatur: ita aliæ multæ, quæ mihi nominatim commemorabantur, vt ipſis rebus agnoſcerem etiam in hac cauſa rectè intelligi poſſe, quod ſcriptum eſt [a]: Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit. Quam multi enim (quod certo ſcimus) iam volebant eſſe Catholici, maniſeſtiſſima veritate commoti; & offenſionem ſuorum reuerendo, quotidie differebant. Quam multos non veritas (in qua numquam præſumpſiſtis) ſed obduratæ conſuetudinis graue vinculum colligabat; vt in eis compleretur diuina illa ſententia [b]: Verbis non emendabitur ſeruus durus: ſi enim & intellexerit, non obediet. Quam multi propterea veram putabant Eccleſiam eſſe partem Donati, quia eos ad cognoſcendam Catholicam veritatem ſecuritas torpidos, faſtidioſos, pigroſq. faciebat. Quam multis aditum intrandi obſerabant rumores maledictorum, qui neſcio quid aliud nos in altare Dei ponere iactitabant. Quam multi nihil intereſſe credentes in qua quiſque parte Chriſtianus ſit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde diſcedere, atque ad Catholicam nemo tranſire cogebat. B

a Prouer. 9. QVIBVS DETINEBANTVR DONATISTAE PRAETEXTIBVS. *b Prouer. 29.*

DONATISTAE REDEVNTES AD ECCLESIAM GRATIAS AGVNT

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges ſeruiunt Domino in timore) ita profuit, vt nunc alij dicant: Iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis occaſionem præbuit, iamq. faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc eſſe verum iam ſciebamus, ſed neſcio qua conſuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula noſtra dirupit, & nos ad pacis vincula tranſtulit. Alij dicant: Neſciebamus hic eſſe veritatem, nec eam diſcere volebamus; ſed nos ad eam cognoſcendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne forte ſine vllis rerum æternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam noſtram ſtimulo terroris excuſſit; vt ſaltem ſoliciti quæreremus, quod ſecuri numquam noſſe curauimus. Alij dicant: Nos falſis rumoribus terrebamur intrare, quos falſos eſſe neſciremus, ſi non intraremus; nec intraremus, niſi cogeremur: Gratias Domino, qui trepidationem noſtram flagello abſtulit, expertos docuit quàm vana & inania de Eccleſia ſua mendax fama iactauerit. Hinc iam credimus & illa falſa eſſe, quæ auctores huius hæreſis criminati ſunt: quando poſteri eorum tam falſa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil intereſſe, vbi ſedem Chriſti teneremus: Sed gratias Domino, qui nos a diuiſione collegit; & hoc vni Deo congruere, vt in vnitate colatur, oſtendit.] hæc Auguſtinus. C

ALIVD CONCILIVM CARTHAGINENSE TEMPORE VNITATIS.

Qualis autem quantaq. facta fuerit ex Donatiſtis acceſſio ad Catholicam vnitatem, ex ipſis Actis Carthaginenſis Synodi hoc anno habitæ poſſumus intelligere. Iiſdem enim Conſulibus Stilichone ſecundum & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita eſt Synodus Carthaginenſis, in qua nihil præterea actum reperitur, niſi vt quæ reliqua eſſent ad perfectam vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; ageretурq. publica legatione gratiarum actio de illis, qui relicto ſchiſmate ad Catholicam Eccleſiam rediјſſent. hæc enim habent eius Acta repoſita in Concilio Africano [c] his verbis: D

c Concil. Afric. c. 61.

QVID ACTVM IN SYNODO CARTHAGINENSI.

Vt libera legatio ab omnibus prouincijs ad Concilium dirigatur: ad Myzonium legati, & litteræ propter liberam dirigendam legationem, deſtinari præcepti ſunt. Vt quia apud Carthaginem tantum vnitas facta eſt: dentur etiam litteræ ad Iudices, vt & in alijs prouincijs & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: vt gratiarum actiones de Carthaginenſi Eccleſia pro vniuerſa Africa de excluſione Donatiſtarum cum Epiſcoporum litteris ad Comitatum mittantur.] Iſta quidem cum in Synodo actitantur; Recitatæ ſunt (inquiunt Acta) litteræ Papæ Innocentij, vt Epiſcopi ad tranſmarina pergere facile non debeant: quod hoc ipſum Epiſcoporũ ſententijs confirmatur.] hæc ibi. Vides ne, quantũ detulerit Synodus Carthaginenſis Romano Pontifici, vt ſtatim reuocarint, quod de Epiſcopis ad Comitatum legandis ſtatutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papæ litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, hæc ſtatuunt: Vt propter gratiarum actionem, & excluſionem Donatiſtarum, duo clerici Eccleſiæ Carthaginenſis ad Comitatum mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia ſolicitudine, quæ ad Eccleſiæ vnitatem ſpectabant, curauit, dicemus anno ſequenti. E

VNITAS PLVRIMORVM DONATISTARVM AD CATHOLICAM ECCLESIAM. *d Aug. epiſt. 50.*

Magni quidem momenti vnitas iſta fuit, cuius cauſa ad Imperatorem pro gratiarũ actione in Synodo decreta legatio eſt. De qua etiam quæ S. Auguſtinus ſcribat ad Bonifacium, audiamus [d]: Iam vero (inquit) cum ipſæ leges veniſſent in Africam, præcipue illi qui quærebant occaſionem, aut ſæuitiam furentium metuebant, aut ſuos verecundabantur offendere, ad Eccleſiam continuo tranſierunt. Multi etiam, qui ſola illic a parentibus

tradita

A tradita conſuetudine tenebantur; qualem vero cauſam ipſa hæreſis haberet, numquam antea cogitauerant, numquam quærere & conſiderare voluerant: mox vbi cœperunt aduertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, ſine vlla difficultate Catholici facti ſunt. Docuit enim eos ſolicitudo, quos negligentes ſecuritas fecerat. Iſtorum autem omnium præcedentium auctoritatem & perſuaſionem ſecuti ſunt multi, qui minus idonei erant per ſe ipſos intelligere quid diſtaret inter Donatiſtarum errorem & Catholicam veritatem. Ita cum magna agmina populorum vera mater in ſinum gaudens reciperet; remanſerunt turbæ duræ, & in illa peſte infelici animoſitate ſiſtentes. Ex his quoque plurimi ſimulando communicauerant, alij paucitate latuerunt. Sed illi qui ſimulabant, paulatim aſſueſcendo, & prædicationem veritatis audiendo, maxime poſt collationem & diſputationem, quæ inter nos & Epiſcopos eorum apud Carthaginem fuit,
B ex magna parte correcti ſunt. In quibuſdam vero locis, vbi pertinacior & impacatior præualuit multitudo, cui reſiſtere non poterant pauciores, quorum erat melior de communione ſententia, aut turbæ auctoritati paucorum potentiorum ſubditæ in malam partem obtemperarunt; aliquanto diutius laboratum eſt.

DONATISTARVM QVORVNDAM SAEVITIA.

Ex his ſunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maxime Epiſcopi & clerici, horrenda & dura perpeſſi ſunt, quæ commemorare longũ eſt: quando quorumdam & oculi extincti ſunt, & cuiuſdam Epiſcopi manus & lingua præciſa eſt, nonnulli etiam trucidati ſunt. Taceo crudeliſſimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggreſſiones, & incendia non ſolum priuatorum habitaculorum, verum etiam eccleſiarum: in quas flammas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huiuſmodi afflictos malis conſequens conſolatus eſt fructus. Nam vbicumque a perditis
C iſta commiſſa ſunt, ibi feruentius atque perfectius vnitas Chriſtiana profecit, & vberius laudatur Dominus, qui donare dignatus eſt, vt ſerui eius paſſionibus ſuis lucrarentur fratres ſuos, & oues eius, mortifero errore diſperſas, in pacẽ ſalutis æternæ ſuo ſanguine congregarent.] hæc Auguſtinus de vnitate hoc anno cœpta, & maioribus in dies incrementis propagata. De crudelitate autem illorum Donatiſtarum, qui reſipiſcere noluerunt, agit idem Auguſtinus in epiſtola ad Ianuariũ, & alijs in locis; nos vero de illis ſuo loco inferius.

PAMMACHII STVDIVM PRO CONVERSIONE DONATISTARVM.

Enituit in huiuſmodi vnitate facienda etiam ſtudium Pammachij Romani ciuis ac Senatoris ampliſſimi, qui poſſidens in Numidia latifundiũ, in quo cum eſſent coloni omnes Donatiſtæ, ijdemq. pertinaciſſimi; ita operatus eſt, vt cunctos reddiderit, relicto ſchiſmate, Orthodoxos. cuius magni lucri cauſa S. Auguſtinus illi gratulans, egregiam ſcripſit epiſtolam, in qua hæc inter alia[a]: In cuius charitate (*Chriſti ſcilicet*) niſi radicatus eſſes, non
D tibi tam dilecta Catholica vnitas foret; nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donatiſtarum furor exortus eſt, hoc eſt in media Conſulari Numidia conſtitutos, tali admoneres alloquio, tanto feruore ſpiritus animares, vt deuotione promptiſſima ad ſequendum eligerent, quod te talem & tantum virum nonniſi agnita veritate ſequi cogitarent; & tam longe a te locorum interuallis remoti, irent ſub idem caput, atque in eius membris in æternum ſecum deputarentur, cuius præcepto tibi temporaliter ſeruiunt. In hoc ergo tuo facto te cognitum amplectens, exultaui, vt gratularer tibi in Chriſto Ieſu Domino noſtro, tibiq. has gratulatorias litteras mitterem.] & poſt hæc: O quam multorũ tecum pariter Senatorũ, pariterq. ſanctæ Eccleſiæ filiorũ tale opus deſideramus in Africa, de quali tuo lætamur! Sed illos periculoſum eſt exhortari, tibi ſecurũ eſt gratulari.] hæc & alia Auguſtinus ad Pammachium in epiſtola (vt in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porro hunc il-
E lum eſſe Pammachium clariſſimum Senatorẽ putamus, cui cum S. Hieronymo a prima ætate magna familiaritas ac neceſſitudo & amicitiæ vſus interceſſit, de quo plura ſuperius.

DONATISTAE CONTRA CATHOLICOS ARMIS ET SCRIPTIS AGVNT

Qui autem ad vnitatem vocati reſilierunt, eorum alij armis in Catholicos deſperatione adacti (vt dictum eſt) graſſari cœperunt; alij vero, qui modeſtiores eſſe viderentur, ſcriptis egere, expoſtulantes nimirum aduerſus Catholicos, quòd egerint legibus Imperatorum, vt nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui iſta iactarent, fuit Vincentius Donatiſta, qui eo argumento ad S. Auguſtinum epiſtolam ſcripſit. Sed fortiorem ipſe Auguſtinus reddidit Apologiam[b], egitq. de his ad diuerſos ſcribens, & inter alios ad Ianuarium[c], & Bonifacium[d]; ad quem poſt multa eo argumento diſputata, calumniam illam confutat, qua ijdem Donatiſtæ more ſuo proſcindebant optimam famam Orthodoxorum, dicentes inhiare ipſos bonis eorum. Sed in illos hæc Auguſtinus argute quidem[e]: Quod autem nobis objiciunt, quod res eorum concupiſcamus & auferamus:

a Aug. epiſ. 134.
b Aug. epiſt. 48.
c Aug. epiſt. 68.
d Aug. epiſt. 50.
e Aug. epiſt. 50.

 Vtinam

Vtinam Catholici fiant,& non ſolum quæ dicunt ſua, ſed etiam noſtra in pace nobiſcum & A charitate poſſideant. Vſque adeo autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non attendant quam ſint inter ſe contraria quæ loquuntur. Ipſi certe dicunt, & inuidioſiſſime ſibi conqueri videntur, quod eos in noſtram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, ſi res eorum poſſidere vellemus. Quis auarus quærit compoſſeſſorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus,vel faſtu dominationis elatus deſiderat habere conſortem?] hæc idcirco, quod ex indulgentia (vt dictum eſt) Romani Pontificis, Donatiſtarum Epiſcopi, qui redire vellent, ſinerentur Epiſcopi perſeuerare, boniſq. ſuis & Eccleſiæ Catholicæ perfrui.

AVGVSTINO DATA OCCASIO SCRIBENDI CONTRA CRESCONIVM

a Auguſt. contra Creſc. lib. 3. c. 47.

b Aug. retract. lib. 2. c. 26.

Sed & haud poſt multum temporis eumdem ſanctum Auguſtinum compulſum eſſe ſcribere aduerſus Creſconium grammaticum, Donatiſtarum acerrimum defenſorem, indicat illis verbis, quibus de Criſpino Epiſcopo Calamenſi Donatiſtarum agens addit [a]: Et B nunc inter ipſas etiam recentiſſimas leges proſcriptionem veſtris Epiſcopis comminantes in re propria ſecurus ſedeat, &c.] De Creſconio autem ſic ipſe [b]: Grammaticus etiam quidam Donatiſta Creſconius,cum inueniſſet epiſtolam meam,qua primas partes, quæ in manus noſtras tunc venerant,epiſtolæ Petiliani redargui: putauit mihi eſſe reſpondendum, & hoc ipſum ſcripſit ad me. Cui operi eius libris quatuor reſpondi, ita ſane,vt tribus peragerem quod vniuerſa reſponſio flagitabat. Sed cum viderem de ſola Maximianenſium cauſa, quòd ſuos ſchiſmaticos damnauerunt, & eorum aliquos rurſus in ſuis honoribus receperunt, baptiſmumq. ab eis extra ſuam communionem datum non repetiuerunt; reſponderi poſſe ad cuncta quæ ſcripſit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipſum (quantum potui) diligenter atque euidenter oſtendi. Hos autem quatuor libros quando ſcripſi,iam contra Donatiſtas leges dederat Honorius Imperator.] hactenus Auguſtinus: quibus plane in- C telligas, id ipſum quarto potiſſimum libro contra Creſconium S. Auguſtinum conatum eſſe, quod ſua Honorius ſanctione; nimirum omnibus reddere exploratum, ipſos Donatiſtas ſuis ipſorum tum factis tum ſcriptis prorſus conuinci,dum quod in alijs,nempe Catholicis, ipſi redarguiſſent, idem ipſi vehementiori ſtudio perpetraſſent.

PRAEDICATIONE AVGVSTINI DONATISTAE COMPLVRES CONVERSI.

c Auguſt. contra Creſc. lib. 1. c. 3.

d Ibidem c. 5.

Quod autem ex Catholicorum profectu Creſconius ipſe tabeſceret, indigne ferens complures Donatiſtarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Auguſtini ſcriptis in dies reſipiſcere; inde ille hæc in eum mira temeritate ſcriptis effutijt, quæ Auguſtinus [c] refert his verbis: Dicis, quod intoleranda arrogantia credam, me ſolum terminare poſſe, quod alijs velut inexpugnabile viſum,atque iudici Deo dimiſſum eſt: cum paulo ſuperius dixeris, hoc me velle finire poſt tot annos, poſt tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot diſceptantibus litteratis, ab vtriuſque partis Epiſcopis finiri non potuit.] Ad hæc Augu- D ſtinus reſpondet inter alia, iam ante cauſam definitam fuiſſe iudicio Eccleſiaſtico, Epiſcoporum vero Orthodoxorum eſſe ſtudioſe inuigilare, quo ad rectam viam deuij perducantur: quantum autem ipſi prædicatione profecerint, declarat his verbis [d]: Neque (inquit) hoc fit ſine fructu, vt exiſtimas. Nam ſi poſſes videre quam longe lateq. per Africam error ille peruaſerit, & quam pauca eius remanſerint, quæq. nondum in pacem Catholicam correcta tranſierunt: nullo modo aſſertorum Chriſtianæ pacis & vnitatis infructuoſam & inanem arbitrareris inſtantiam.] hæc ipſe.

CRESCONIVS GRAMMATICVS ALTERCATVR DE NOMINIS DERIVATIONE.

e Auguſt. contra Creſcon. lib. 2. c. 1.

Cum igitur haud ignoraret Creſconius, Auguſtini opera, impium ſchiſma graue in dies magis in ſuis diſpendium pati: quod non eſſet quid in eiuſdē Auguſtini ſcriptis ea de re peruulgatis iure carpere potuiſſet: dum idem ipſe haud animo indagandæ veritatis,ſed aduerſandi prurigine contrarijs ſcriptis altercari niteretur; eo ſe miſer conuertit (quod riſu di- E gnū eſt) homo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Auguſtino faceret quæſtionē. ſed quænam hæc fuerit, ipſum attēde iſta dicentem [e]: Audi ergo,Creſconi,dum breuiter & hoc demonſtro,nihil te dixiſſe per totā epiſtolam tuam, quo refelleres meā: niſi forte quod me nomina deriuare vel declinare docuiſti; vt a Donato, Donatianos, potius quam Donatiſtas dicerem: quam tamen Græcam ſaltem declinationem eſſe concedis, videlicet, quod ita Donatiſtæ a Donato, vt Euangeliſtæ ab Euangelio,nominentur. quo te delectari dicis; vt veſtris Euangelium prædicantibus, a ſimili mutata ſit vocabuli declinatio.] hæc inter alia in ſuum Orbilium infligentem pueris verbera Auguſtinus: cum grauiora ipſi infligi a Demoſthene doceat, dum addit: Si enim Demoſthenes clariſſimus oratorum, quibus verborum tanta fuit cura,quanta rerū auctoribus noſtris: cum tamen ei nonnullā locutionis inſolentiam obieciſſet Æſchines; negauit ille, in eo poſitas eſſe fortunas Græciæ, illo ne an

illo

A illo verbo vſus fuerit, & an huc an illuc manus porrexerit: quanto minus nos laborare debemus de regulis deriuandorum nominum, quando ſiue hoc ſiue illud dicatur, intelligitur ſine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione ſermonis, ſed in demonſtratione veritatis eſt maior intentio?] hæc ipſe, intorquenda in ſciolos noſtri temporis, a quibus hæreſes manauere, nimirum a collegis Creſconij, verborum vitia ſugillantibus, Nouatoribus hæreticis, ſine Scriptura diuina Theologis, Apoſtolis ſine miraculis, abſque vera fide religioſis, ex grammaticis factis ſtatim Euangelij interpretibus, miniſtris Eccleſiam deſtruentibus, cenſoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed miſſis his, ad reliquas huius anni res geſtas reuocemus orationem.

Hoc anno celebrata eſt prima Synodus Toletana, cui eiuſmodi titulus præfixus habetur[a]: Concilium Toletanum primum nouemdecim Epiſcoporum, tempore Honorij & B Arcadij, Stilichone Conſule, Patrono Epiſcopo præſidente, ſub die ſeptimo Idus Septembris.] Quod vero ad poſteriorem potius Conſulatum Stilichonis, quam ad priorem, atque ſub hoc anno eamdem Synodum celebratam eſſe dicamus: illud magnopere perſuadet, quod ſi ſub priore Stilichonis Conſulatu hanc habitam eſſe dixerimus, ad tempora vſque Anaſtaſij Papæ referenda ipſa eſſet; quam tamen conſtat coactam eſſe ſub Innocentio Romano Pontifice, cuius ad Synodum Toletanam data adhuc extat epiſtola[b]. Nec alia quidem ſub ipſo Innocentio acta Toleti Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epiſtolam dediſſe potuerit. Erat Hiſpaniarum Eccleſia (vt ipſe teſtatur Innocentius) adhuc agitata ſchiſmate, atque fœdata Epiſcoporum ordinationibus perperam factis; quas tamen tolerandas eſſe putauit, ne grauiorem pati ipſa ſciſſurã cogeretur. Porro eamdẽ etiam Priſcilliana hæreſis nonnihil vexabat, vt quæ dicemus ſub Leone Romano Pontifice C perſpicue declarabunt. Quod autem ad ſchiſma pertinet; id obortum eſſe propter diuerſos diuerſarum Eccleſiarum mores, Patronus Epiſcopus præfando teſtatur: cum alioqui ante non in Hiſpania tantũ, ſed & in Gallijs (vt vidimus) occaſione Idacij atque Ithacij Epiſcoporum, qui a Maximo necem expetierant Priſcilliani & ſociorũ, ſchiſma conflatum fuerit.

a Extat tom. 1. Concil.

CONCILIVM TOLETANVM PRIMVM.

b Tom. 1. Conc. epiſt. 24.

At de hac Synodo Toletana, illud minime prætereundum eſt, reperiri ei ſubſcriptum cum alijs Epiſcopis Olympium, fama celebrẽ, & clarum inter ſcriptores Eccleſiaſticos huius temporis; licet cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, non dicatur, ſicut alij ibidem nominati Antiſtites. De Olympio enim Epiſcopo his temporibus in Hiſpania florente, hæc Gennadius[c]: Olympius, natione Hiſpanus, Epiſcopus, ſcripſit librum Fidei aduerſus eos qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, oſtendens non creatione, ſed inobedientia inſertum naturæ malum.] hæc ipſe. illud quidem opus ab eo ſcriptum patet aduerſus Ma- D nichæos, dicentes carnem a malo eſſe principe tenebrarum. Citat eiuſdem ſcripta S. Auguſtinus[d], ſed vide quanto præconio: Olympius Hiſpanus Epiſcopus, vir magnæ in Eccleſia & in Chriſto gloriæ, in quodam ſermone Eccleſiaſtico: Si fides, inquit, &c.] & inferius: S. Olympius dicit.] adducit enim in teſtimonium aduerſus Pelagianos, originale peccatum negantes, cuius Olympius eſſet conſtans aſſertor. Sed reuocari in dubium poſſet, num idem ſit ille, quem Auguſtinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in Concilio Toletano ſubſcriptus habetur: ſiquidem ipſum quater citans S. Auguſtinus ſimul cum alijs ſanctiſſimis Patribus, ſemper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens[e]: Cyprianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambroſius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Baſilius, quibus addo presbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verũ cum de opere ipſo conſtet, atque recenſeat eum Gennadius inter huius temporis ſcriptores, nequaquam putamus E æta te Hilarium præceſſiſſe, ſicut nec fuiſſe poſt Ioannem Baſilium patet.

c Gennad. de Vir. illuſtr. c. 24.

DE OLIMPIO HISPANO EPISCOPO.

d Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 3. & c. 7.

e Auguſt. contra Iulian. lib. 2. c. 10. ver. et lib. 3. c. 17.

Quod rurſum ad Toletanã Synodum ſpectat: qui in eius appendice habetur canon vigeſimusprimus, haud huius Synodi eſt dicendus; quippe pertinere cognoſcitur ad tempora S. Leonis: agemus de eo ſuo tempore. Porro ipſum Toletanum Conciliũ multa habet ad recte componendam Eccleſiaſticam diſciplinam accommodata, viginti regulis definita: in quarum decimaſeptima quod ponitur de concubina, intellige ſecundum ea quæ S. Auguſtinus habet libro de Bono coniugali, capite quinto.

Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epiſtolam: ipſe irritam reddit ſententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptiſmum initum, ſic per baptiſmum quod ad bigamiam conſtituendam obliterari, vt ducens aliam poſt baptiſmum, bigamus minime efficeretur. Quod ſenſit aliquãdo S. Hieronymus in epiſtola ad Oceanũ[f] in cauſa Charterij Epiſcopi in Hiſpania, defendens eam opinionem Romæ cum eſſet, qui poſtea in dicta epiſtola

f Hieron. epiſt. 83.

id ipſum

id ipſum præſtitit cumulatius: licet in Apologia contra Ruffinum, cum ea de re a Chryſo- A
gono in crimen vocaretur, ſe excuſet his verbis [a]: Hæc dicimus, non quod ipſi propitio Chriſto hac quæſtione teneamur. Sed interrogati a fratribus, quid nobis videretur, reſpondimus, nulli præiudicantes ſequi quod velit, nec alterius decretum noſtra ſententia ſubuertentes.] hæc ipſe: quibus intelligas Eccleſiæ doctoris modeſtiam, cum ſententiæ[s], quam defendit atque corroborat, fulcitq. irrefragabilibus propemodum rationibus, neminem cogit inuitum adſtipulari.

[a] Hieron. Apolog. lib. 3. in fin.

DE EPISTOLA INNOCENTII AD EXVPERIVM.

Scripſit & hoc ipſo anno idem Innocentius Romanus Epiſcopus de nonnullis Eccleſiaſticis rebus ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum, cum ille conſuluiſſet de dubijs quibuſdam ipſum Romanum Pontificem. hunc autem Exuperium eumdem fuiſſe, quem Auſonius Burdigalenſem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eumdē namque poſt Præfecturam Hiſpaniarū ad tranquillitatis portum ſeceſſiſſe, B
idem Auſonius tradit, conſtatq. in Eccleſia Burdigalenſi meruiſſe presbyterū, vt ex Paulino [b] poteſt intelligi in epiſtola ad Amantium. At vero factus Epiſcopus, qualis quantuſve extiterit, egregia vitæ ſanctitate conſpicuus, ex S. Hieronymo [c] audi, dum hæc de ipſo in primis habet, ſcribens ad Ruſticum: Sanctus Exuperius Toloſæ Epiſcopus, viduæ [d] Sareptenſis imitator, eſuriens paſcit alios, & ore pallente ieiunijs, fame torquetur aliena, omnemq. ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro viminco, ſanguinem portat in vitro: qui auaritiam eiecit e templo: qui abſque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id eſt dona ſancti Spiritus, menſaſq. ſubuertit mammonæ [e], & nūmulariorum æra diſperſit; vt domus Dei, domus vocetur orationis, & non latronum ſpelunca. Huius tu e vicino ſectare veſtigia.] hæc ipſe. Et ad Ageruchiam [f]: Non poſſum (inquit) abſque lacrymis Toloſæ facere mentionem, quæ C
vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exuperij merita præſtiterunt.] Et ad Furiam [g]: Habes (inquit) ſanctum Exuperium probatæ ætatis & fidei, qui te monitis ſuis frequenter inſtituat.] Sed de ipſo modo hactenus, dicturi de eo alia occaſione anno ſequenti. Iam vero ad dictam ab Innocentio Papa ad ipſum ſcriptam epiſtolam redeamus.

[b] Paulin. epiſt. 20.
[c] Hieron. epiſt. 4.
[d] 3. Reg. 17.
LAVDES EXVPERII EX S. HIERONYMO.
[e] Matth. 21.
[f] Hieron. epiſ. 11.
[g] Hieron. epiſ. 10.

DE SERIE LIBRORVM SACRORVM TVM A LATINIS TVM A GRAECIS SCRIPTA

Inter alia autem, quæ S. Exuperins ab Innocentio Romano Pontifice exquiſierat, de continentia clericorum, & pœnitentijs quibus delinquentes coercerentur, atque alijs, doceri quoque petijt ſacrorum librorum catalogum. quod idē Innocentius præſtitit ad finem ſuæ decretalis epiſtolæ, canonicorum librorum ſeriem texens: quam & in Romano Concilio (vt dictum eſt) Damaſus promulgarat. præſtitit id ipſum Gelaſius Pontifex, ſed antea S. Auguſtinus, atque Ruffinus, poſtea vero Alcimus Auitus heroico carmine, Caſſiodorus, & Iſidorus, vt taceamus de recentioribus: Græcorum autem, Concilij Nicæni canon qui D
excidit, & ſi altius repetendum putes, canon qui dicitur Apoſtolorum, Concilium Laodicenum, S. Athanaſius, Gregorius Nazianzenus, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymitanus, poſtea Ioannes Damaſcenus, & alij recentiores in aliquibus inter ſe diuerſi. Subiecit autem Innocentius & quæ Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos ſuperius fuſius egimus primo tomo.

IESV CHRISTI ANNVS 406. | INNOCENTII PAP. ANNVS 5. | ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 12.

RHADAGAYSVS BELLVM PARAT ADVERSVS HONORIVM IMP.

A Chriſto nato iam annus agitur quadringenteſimusſextus auſpicijs nouorum Conſu- E
lum Arcadij Aug. ſextum & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodoſius Iunior Quinquennalia edidit: & Rhadagayſus Pagauns, natione Scytha, cum ducentis millibus ſuorum totam Italiam inundauit. Cum Huldin & Saurus [*] Hunnorum Gothorumq. Reges Rhadagayſum continuo conſecerunt, ipſius capite amputato, captiuos eius ſingulis aureis diſtrahentes.] hæc ipſe, & quidem paucis & obſcure. At res tanta digna quidem eſt, quæ omni ex parte elucidetur, ac fuſius explicetur. Atque in primis quod ad rei geſtæ tempus ſpectat: ſcimus S. Proſperum in Chronico, hæc accidiſſe affirmare anno ſuperiori, ſub Conſulatu Stilichonis ſecundo & Anthemij. Vt autem Marcellino potius aſſentiamur, Honorij Imperatoris reſcripta hoc anno ad Prouinciales data perſuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari ſeruos [h]. Sed & iterato rurſum edicto, ingenuis militantibus ſtipendium auxit, cum ita ad Prouinciales reſcripſit [i]:

[*] Sarus
[h] l. 16. de tyron. Cod. Theod.
[i] l. 17. de tyron. Cod. Theod.

Prouin-

A * Prouinciales pro imminentibus neceſſitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad militiã innata libertas. Ingenui igitur, qui militiæ obtentu arma capiunt amore pacis & patriæ, ſciant ſe denos ſolidos paratis * rebus de noſtro percepturos ærario; quibus tamen ternos ex ſumma ſupradicta iam nunc ſolidos præberi mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica neceſſitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coſſ.] Cum igitur tanta neceſſitas hoc anno Imperatorem coegerit armare ſeruitia, atque triplicare ſtipendia militantibus; nec alia præter illam Rhadagayſi his temporibus contigiſſe legatur barbarorũ irruptio, cuius cauſa tanta oportuerit in expeditione præſtari: plane affirmandum eſſe videtur, hoc ipſo anno, quo edicta illa promulgata ſunt, formidoloſum Rhadagayſi in Italiam aduentum accidiſſe. Hæc in his quæ ad tempus ſpectant. At rem geſtam ab Oroſio [a] huius temporis ſcriptore petamus;
B quem tamen hæc ſummatim ſtrictimq. ſcribendo, præterijſſe multa oportuit. Ait igitur:

HONORIVS AD BELLVM FVTVRVM STIPENDIVM AVGET.
* pacatis
a Oroſ. lib. 7. cap. 37.

Taceo de ipſorũ inter ſe barbarorum crebris dilacerationibus, cum ſe inuicem Gothorum cunei duo, deinde Alani atque Hunni varijs cædibus populabantur. Radagayſus omnium antiquorum præſentiumq. hoſtium longe immaniſſimus, repentino impetu totam inundauit Italiam: nam fuiſſe in populo eius plus quam ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic ſupra hanc incredibilem multitudinem indomitamq. virtutem Paganus & Scytha erat. Qui (vt mos eſt barbaris huiuſmodi gentibus) omnem Romani generis ſanguinem dijs ſuis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concurſus: Hoſtem eſſe cum vtique virium copia, tum maxime præſidio deorum potentem: Vrbem autem ideo deſtitutam, & mature perituram, quia deos & ſacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuo de repetendis ſacris cele-
C brandiſq. tractatur. Feruent tota Vrbe blaſphemiæ: vulgo nomen Chriſti tamquam lues aliqua præſentium temporum probris ingrauatur.] Cum hæc ſcribat Oroſius, puto quidem tunc vſurpaſſe ſibi Gentiles annonam illam quæ perſoluebatur antea deorum templis, ablatam (vt vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum poſt ſequentem annum ab ijs vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iuſſit [b], vt ſuo loco dicemus. Sed pergit rem geſtam Oroſius:

GENTILES IN CHRISTVM FERMVNT.
b L. 19. de Pagan. Cod. Theod.

Itaque ineuitabili iudicio Dei factum eſt, vti quoniam in permixto populo pijs gratia, impijs pœna debebatur; oportebatq. permitti hoſtes, qui inſuadibilem in plurimis & contradicentem ciuitatem ſeuerioribus ſolito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indiſcrete cunctos intemperata cæde delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus potentiſſimis Regibus ſuis per Romanas prouincias baccharentur: quorum vnus Chriſtianus,
D propiorq. Romano, & (vt res docuit) timore Dei mitis in cæde; alius Paganus, barbarus, & vere Scytha: qui non tantum gloriam aut prædam, quantum inexaturabili crudelitate ipſam cædem amaret in cæde. Et hic iam receptus ſinu Italiæ, Romam e proximo trementem terrore quaſſabat. Itaque ſi huic vltionis poteſtas permitteretur, quem Romani ob hoc præcipue tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum ſacrificiorum obſequijs inuitaret; & immoderatior cæde ſine fructu emendationis arſiſſet, & error nouiſſimus peior priore creuiſſet. Quandoquidem in Pagani & Idololatræ manus incidiſſe, non ſolum Paganis reſiduis de inſtaurando cultu idolorum eſſet indubitata perſuaſio, ſed etiam Chriſtianis periculoſa confuſio, cum & hi terrerentur præiudicio, & illi confirmarentur exemplo. Quamobrem iuſtus diſpenſator humani generis Deus perire Paganum hoſtem voluit, & Chriſtianum præualere permiſit; vt Pagani, blaſphemanteſq. Romani & illo confun-
E derentur perdito, & hoc punirentur immiſſo: maxime cum Imperatoris Honorij admiranda in Rege continentia & ſanctiſſima fides non parum diuinæ miſericordiæ mereretur.] hæc Oroſius, demonſtrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colentium factum a Deo eſſe, ne Rex Scytha Paganus Romam inuaderet, eamdem vero poſtea in horum vltionem caperet Chriſtianus. Sed de bello inito ſubdit:

CVR NON EXPVGNATA ROMA A RHADAGAYSO PAGANO REGE.

Conceduntur quidem aduerſus immaniſſimum illum hoſtem Rhadagayſum, aliorũ hoſtium cum copijs ſuis inclinati ad auxilium animi. Adſunt Huldin & Sarus Hunnorum & Gothorum duces præſidio Romanorum. Sed non ſinit Deus rem potentiæ ſuæ virtutem hominum & maxime hoſtium videri. Conterritum diuinitus Rhadagayſum in Feſulanos montes cogit: eiuſq. (ſecundum eos qui parciſſime referunt) ducenta millia hominum, inopum conſilij & cibi, in arido & aſpero montis iugo, vrgente vndique timore, concludit: agminaque, quibus dudum anguſta videbatur Italia, latendi ſpe in vnum ac paruum verti-

INGENS VICTORIA DE RHADAGAYSO.

cem trudit. Quid multis morer? Non diſpoſita in bellum acies fuit, non furor timorq. A
incerta pugnæ prætulit; non cædes acta, non ſanguis effuſus eſt; non poſtremo (quod felicitatis loco deputari ſolet) damna pugnæ euentu compenſata victoriæ: edentibus, bibentibus, ludentibuſq. noſtris, tanti illi, tamq. immanes hoſtes eſurientes & ſitientes languenteſq. confecti ſunt. Parum hoc eſt, niſi captum & catenatum ac ſubiugatum ſciant, quem timuere Romani: illumq. Idololatram ſuum, cuius ſacrificia ſe magis pertimeſcere quam arma fingebant, ſine prœlio victum ac vinctum ſub iugo catenisq. deſpiciant. Igitur Rex Rhadagayſus, ſolus ſpem fugæ ſumens, clam ſuos deſeruit, atque in noſtros incidit; a quibus captus, ac pauliſper retentus, deinde interfectus eſt.

VILI PRETIO VENDITI BARBARI, IIDEMQ. CITO DEFVNCTI.

Tanta vero multitudo captiuorum Gothorum fuiſſe fertur, vt viliſſimarum pecudum modo, ſingulis aureis paſſim greges hominum venderentur. Sed nihil ſupereſſe Deus de eodem populo ſiuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi em- B
ptores eorum non impenderunt turpiter pretijs, expenderunt miſericorditer ſepulturis. Igitur ingrata Roma, quæ ſicut nunc ſentit, non ad remittendam, ſed ad reprimendam idololatriæ præſumptionem, iudicis Dei aliquam miſericordiam, ita continuo propter viuorum mortuorumq. ſanctorum piam recordationem, Dei iram paſſura non plenam, ſi forte confuſa pœniteat, vt per experientiam fidem diſcat, ab incurſu Alarici Regis & hoſtis, ſed Chriſtiani, aliquantulo ad tempus ſpatio differtur.] hucuſque Oroſius.

S. AMBROSII VIRTVTE RHADAGAYSVS VINCITVR.

a Paulin. in Vita S. Ambroſii in fin.

At res tanta nihil eſt vt humanis quiuerit perfici viribus. quod cum omnes intellexerint diuina id factum eſſe virtute: haud tamen omnes æque nouerunt, quis apud Deum rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim iſta operans, ille magnus tyrannorum vindex & debellator S. Ambroſius, qui rem tantam haud obſcuris ſignis declarauit ſuis hoſpitibus Florentinis. quod Paulinus [a] his verbis ſignificat: Tempore quo Rhadagayſus ſupradictam C
Florentinam ciuitatem obſidebat; cum iam de ſe penitus deſperaſſent viri ciuitatis, per viſum S. Ambroſius cuidam apparuit, & promiſit alio die ſalutem illis affuturam. Quo referente, ciuium animi ſunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum exercitu, facta eſt de hoſte victoria. Hæc Panſophia religioſa femina, matre pueri Panſophij, referente, cognouimus.] hæc Paulinus.

b August. ſerm. 29. in Luc.

QVAE GENTILES EFFVTIRENT IN CHRISTIANOS.

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Auguſtini audiamus elogia, qui pro concione hæc ad populum obiter [b]: Mementote, fratres, mementote: non eſt longum, pauci anni ſunt; recordamini. Euerſis in vrbe Roma omnibus ſimulacris, Rhadagayſus Rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numeroſiore quam Alarici fuit, venit. Paganus homo erat Rhadagayſus, Ioui ſacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quod a ſacrificijs non deſiſteret Rhadagayſus. Tunc omnes iſti (*Pagani ſcilicet*) Ecce nos non ſacrifica- D
mus, ille ſacrificat: vinci habeamus a ſacrificante, quibus non licet ſacrificare. Deus oſtendens, quia non in iſtis ſacrificijs eſt ipſa temporalis ſalus, ipſa regna terrena: victus eſt Rhadagayſus, adiuuante Domino, miro modo. Poſtea venerunt Gothi, &c.] & in libris de Ciuitate Dei [c]: Quod tamen (inquit) noſtra memoria, recentiſſimo tempore, Deus mirabiliter & miſericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, *Gentiles ſcilicet*; ſed quantum in ipſis eſt, omnium (ſi fieri poteſt) hominum obliuione ſepelire conantur: quod a nobis, ſi tacebitur, ſimiliter erimus ingrati. Cum Rhadagayſus Rex Gothorum agmine ingenti & immani, iam in Vrbis vicinia conſtitutus, Romanis ceruicibus immineret, vna die tanta celeritate ſic victus eſt, vt ne vno quidem non dicam extincto, ſed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quam centum millium proſterneretur eius exercitus, atque ipſe cum filijs mox captus pœna debita necaretur. Nam ſi ille tam im- E
pius, cum tantis & tam impijs copijs Romam fuiſſet ingreſſus; cui pepercisset? quibus honorem locis martyrum detuliſſet? in qua perſona Deum timeret? cuius non ſanguinem effuſum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem iſti pro dijs ſuis voces haberent? quanta inſultatione iactarent, quod ideo ille viciſſet, ideo tanta potuiſſet, quia quotidianis ſacrificijs placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Chriſtiana religio non ſinebat. Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu ſummæ maieſtatis oppreſſus eſt; cum eius fama vbique crebreſceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc credere, ſpargere, iactare Paganos, quod ille dijs amicis protegentibus & opitulantibus, quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omnino non poſſet ab eis, qui talia dijs Romanis ſacra non facerent, nec fieri a quoquam permitterent. Et non agunt miſeri gratias tantæ miſericordiæ Dei, qui cum ſtatuiſſet irruptione barbarica grauiore dignos mores hominum

c August. de Ciuit. Dei lib. 5. c. 23.

MAGNA DEI PROVIDENTIA RHADAGAYSVS VICTVS.

A num caſtigare, indignationem ſuam tamen manſuetudine temperauit, vt illum primò fieret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur dæmonibus, quibus eum ſupplicare conſtabat.] hæc S. Auguſtinus.

Quod vero ad numerum exercitus Rhadagayſi diuinitus ſuperati pertinet, modeſtius agere viſus eſt Auguſtinus, ne fidem minime poſteris facturus loqui videretur hyperboles, dum ait multo amplius quam centum millium fuiſſe numerum barbarorum: quos tamen Oroſius ad minus ducentos mille fuiſſe tradit: pariterq. Zoſimus hiſtoricus & quidē Paganus (ne quis inuidioſe Oroſiū mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuiſſe teſtatur, qui hoc in bello ſub Rhadagayſo militarūt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Iſtranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed plane, vt Paganus, rem tantam perfide obſcurare conatus, ait, trans Iſtrum, antequam cum copijs in regiones Romani Imperij ſubditas Rhadagayſus ſe inſerret, a Stilichone imparatum offenſum, ac ſuperatum: cum, teſtibus Proſpero & Caſſiodoro, iam ante quinque annos ſub Conſulatu primo Stilichonis & Aureliani ijdem deſcenderint in Italiam; & Paulino, Oroſio, Auguſtino, atque Proſpero auctoribus, idem Rhadagayſus fuerit diuina virtute in Tuſcia ſuperatus, captus, atque necatus. Hæc autem cum omnes vna ſententia teſtentur tot tantiq. grauiſſimi ſcriptores, rerum ſui temporis ſinguli aſſertores: portentoſi plane mendacij Zoſimus redarguitur. DE NVMERO HOSTIVM ET ERRORE ZOSIMI.

B

Sed iam ad Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ huius anni res geſtas conuertamus orationem. Hoc namque anno (inquit Socrates [a]) Arcadio ſextum Conſule & Probo primum, Atticus vir pietate eximius, ex Sebaſtia Armeniæ oriundus, monaſticū vitæ genus ab ineunte adoleſcentia excolens, doctrina ſane mediocri, ſed prudentia naturaliter inſita magis valens, Epiſcopus Cōſtantinopolitanus creatus eſt.] de quo cum Sozomenus [b] dicat quartum poſt menſem ab obitu Arſacij creatum eſſe, quem diximus diem obijſſe tertio Idus Nouembris; æque dicendum eſt, tertio Idus Martias eſſe in locum Arſacij Atticum ſubſtitutum. Ait autem de eo Sozomenus: Quarto poſt obitum illius menſe, ordinatur Atticus Conſtantinopolitani cleri presbyter, vnus ex inſidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat ex Sebaſtia Armeniæ, ſed a puero ad religionem inſtitutus per monachos hæreſis Macedonianæ ſectatores, qui tum temporis Sebaſtiæ in huius ſapientiæ ſtudio clarebant ex ſchola Euſtathij progreſſi.]. ſed & paulo poſt: Hic autem cum ad virilem ætatem perueniſſet, ad Catholicam Eccleſiam tranſijt. Et quoniam natura magis quam doctrina prudens erat, rerum agendarum inſidiator fuit, vt qui ad aſtruendas inſidias, & ad eaſdem euitandas ſufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus eſſet. In concionibus Eccleſiaſticis mediocris, vt hæ neque ſcripto dignæ viderentur auditoribus, neque eruditionis prorſus expertes. Nam cum affectatus eſſet; ſi quando occaſionem nactus erat, præcipuos quoque Græcos ſcriptores lectitabat: & eo ipſo quod indoctus haberetur, dum de hiſce diſſereret, etiam doctos ſæpenumero latebat. Ferebatur autem erga ſuæ opinionis homines induſtrius, aduerſus diuerſa ſentientes formidabilis, & facile his ipſis, quoties vellet, incutere metum, & mox mutatus apparere manſuetus. Atque hunc quidem talem fuiſſe aiunt illi qui hominem norant.] hactenus de Attico Sozomenus, modoq. ſatis de eius electione hæc dicta ſunto.

C

ATTICVS EPISCOPVS CONSTANTINOPOLITANVS CREATVR.

D

[a] Socrat. lib. 6. c. 18.

[b] Sozom. lib. 8. c. 27.

Interea autem, cum Roma in Orientem legati miſſi, Conſtantinopolim properant: ea de re certior redditus S. Ioannes Chryſoſtomus, his eos putauit præueniendos eſſe litteris [c]:

Priſtinam quidem veſtram animi promptitudinem, atque ſtudium, quod pro Eccleſiarum commodis præ vobis tuliſtis, admirati ſumus. Poſtquam autem tam longam peregrinationem inſuper adieciſtis, omniq. cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo tam longum iter ſuſcepiſtis; non vulgariter hoc quoque nomine vos ſuſpicimus, nec vobis tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere deſinimus. Nec vero nos dumtaxat, ſed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, veſtræq. firmitatis atque conſtantiæ, feruentiſq. charitatis, & immotæ ſententiæ præcones ſe præbent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis ærumnam vllo modo grauem & moleſtam eſſe ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot veſtra præclara facta conſpiciant. Eoq. etiam nomine cariſſimus & inſigni pietate præditus dominus meus presbyter, etiam ſi alioqui parum firmo corpore præditus, nihil non ſibi perferendum putauit, vt ad vos ſe conferret, veſtroq. conſpectu atque congreſſu frueretur. Poſteaquam igitur ipſum (vt veſtra charitas poſtulat) exceperitis: illud a vobis petimus, vt etiam ſi mala ingraueſcant, vos

E

EPISTOLA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI AD LEGATOS.

[c] Chryſoſt. epiſt. 165.

vos tamen ijs medicinam afferre ne grauemini, verum parem initijs finem imponatis: A ſcitis enim quantam vobis Deus pro ſua benignitate mercedem relaturus ſit, ſi pro tot Eccleſijs perturbatis laboretis, nihilq. omittatis, quo eos ad tranquillum portum appellatis.] hucuſque ad legatos Chryſoſtomi litteræ: immo & duplices dedit, alias nimirum ad eos eodem argumento conſcriptas [a].

a Chryſoſt. epiſt. 166.

Sed quid meditata eſt ſcelerata perfidia? Quod enim aduerſarij Ioannis ſcirent, ſi ijdem legati Conſtantinopolim ſe conferrent, fore, vt populus pro Ioanne ſolicitus cum eiſdem legatis pro ipſius Ioannis reſtitutione conſpiraturus eſſet, & turbas quoque, ſi res ex ſententia non eueniret, excitaturus: conſilium illud inierunt ſceleſtum admodum, nimirum ne legatos ſinerent ingredi Conſtantinopolim. quomodo autem id moliti ſint, iam dicturi ſumus.

Ac primum omnium, quod ad tempus ſpectat; decretam in Synodo Romæ habita anno ſuperiori legationem, hoc vero anno miſſam, non perueniſſe Conſtantinopolim, niſi poſtquam Atticus ſuffectus Arſacio, hoc anno (vt dictum eſt) ſedere cœpit: ipſæ res geſtæ declarant. Contigit itaque legatos talia tantaq. pati, quæ neque perpeti contigiſſet apud feros barbaros, & quaſuis agreſtes ac rationis penitus expertes immanes gentes; ſiquidem non Chriſtianæ pietatis tantum leges ſunt ignominioſiſſime proculcatæ, ſed ipſum ius gentium ſceleſtiſſime violatum. At quænam fuerint iſta, ijdem ipſi legati cum re infecta reuerſi ſunt, palam fecere. Accepit ab ipſis rem cunctis notiſſimam ipſe qui refert Theodorus Eccleſiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium ſingula verbis ipſorum legatorum recenſet, atque ait [b]: B

LEGATI QVAE IN VIA PASSI CONTRA IVS GENTIVM.

b Apud Pallad. dialog.

Profecti igitur legati Conſtantinopolim, poſt quatuor menſes redierunt, narrantes nobis Babylonias res. Cum autem (aiebant ipſi) prætemauigaremus Græcias, detenti ſumus C Athenis ab infeſto quodam Tribuno militum; qui idem nobis Centurionem adiecit vnum, qui Theſſalonicæ appropinquare minime permitteret. Illic enim intendebamus primum Anyſio Epiſcopo Theſſalonicæ litteras reddere.] iungebatur hic vna cũ alijs Macedoniæ Epiſcopis religionis fœdere cũ Occidentalibus pro Ioanne, vt ſuperius dictum eſt. Vetuit ergo Tribunus ne ij ſimul aduerſus Ioannis impugnatores vnirẽtur. Sed pergit Theodorus relationem reddere legatorum: Iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia miſit. Irruente autem Auſtro vehementi, tribus diebus abſque cibo Aegeum pelagus & Anguſta traiecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante vrbem applicuimus prope Victoris ſuburbana. Quo in loco detenti ab his qui obſeruabant portus, retro repulſi ſumus; cuius id iuſſione pateremur, ignorantes. Concluſiq. intra caſtellum Thraciæ maritimum, quod Athyram vocant; illicq. cruciati, atque ab inuicem diuiſi, Romani quidem in cellula vna, D Cyriacus vero & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis in miniſterio relicto.

Cumq. vt litteras daremus, exigeretur a nobis; non acquieuimus, dicentes minime eſſe conueniens; ſed vt qui ſenes eramus, ipſi Imperatori Imperatoris itidem litteras Epiſcoporumq. redderemus. Cum igitur obſtinate recuſaremus, neque aduenienti ad nos Patricio Notario, neque alijs quibuſdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: poſtremo acceſſit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoq. Epiſcopi Mariani pollice, per vim abſtulit ſignatam Regis epiſtolam cum litteris reliquis. Poſtridie vero miſerunt ad nos ſiue Regis aulici, ſiue Atticus, neſcimus (ipſe enim ferebatur Eccleſiæ inuaſiſſe thronum) qui tria millia numiſmatum darent, orantes, vt communicaremus cum Attico, & de Ioannis iudicio omnino taceremus. quibus minime obtemperare voluimus. Permanſimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum peragere poſſemus, tuto ſaltem redire ad Eccleſias noſtras permitteremur. Mouebat enim nos nimia immanitas hominum. E

LITTERAE PER VIM EXTORTAE A LEGATIS MALE HABITIS.

Hoc & Saluator noſter varijs reuelationibus nobis ante monſtrauerat: adeo vt & diacono ſancti Emmelij Paulo viro mitiſſimo & pudiciſſimo in naui apparuerit Apoſtolus Paulus, dicens illi [c]: Videte quomodo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, quoniam dies mali ſunt. Significante ſomnio multiplicem fallaciam, quæ ad euerſionem veritatis nobis inſidiaretur donis atque blanditijs. Aſſiſtens igitur idem ipſe Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetuſtam & putrem: datoq. (vt ferebatur) pretio nauclero, vt perderet nauigantes, & ſimul adiectis militibus viginti ex ordinibus varijs, continuo Athyris expulit. Emenſis igitur ſtadijs plurimis, cum iam perituri videre-

LEGATI ANTE DIVINITVS PRAEMONITI.

c Epheſ. 5.

A deremur, applicuimus Lampſaco. Inde mutata naui, vigeſima tandē die ad Calabriæ Hy-
druntem peruenimus. Neque nobis vltra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid cer-
tius, neque vbi modo ſint Demetrius, Cyriacus, Euliſius, & Palladius, qui cum noſtris epi-
ſtolis legati fuerant miſſi, & Athyris (vt ante iam diximus) detenti.] hactenus ex relatio-
ne legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chryſoſtomi proſecuti ſunt,
cum dicant facta eſſe ante Eudoxiæ Auguſtæ obitum, diuerſam ſecuti ſunt ſententiam
ab ijs qui dixerunt eam anno ſuperiori defunctam.

Ad ipſos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chryſoſtomus has litte-
ras dedit [a]: *a Chryſoſt. epiſt. 167.*

Ampliſſimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac ſtudiū, & curam, laboreſq. & ſudo-
res, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Eccleſiarū cauſa ſuſcepi- IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD LEGATOS.
B ſtis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudiciū manet, tan-
to quoque maius vberiuſq. vobis præmium expectandū eſt, qui ad ea quæ ab alijs ſcelerate
ac nefarie admiſſa ſunt, corrigenda, tantum patientiæ ſtudijq. adhibuiſtis. Atque vtinā co-
ram quoque vobiſcum congredi poſſemus. Quod quoniam nobis exilij neceſſitas ademit:
tandē aliquando atque ægre ornatiſſimum ac religioſiſſimum dominū meum presbyterum
ad vos proficiſcentem nacti, has litteras miſimus, quibus debitum vobis ſalutationis mū-
nus pendimus; ac tum pro præſentibus veſtris officijs, tum pro eo, quo flagratis, ſarciendo-
rum incommodorū zelo gratias agimus. Nam etſi nihilo meliore ſtatu res eſt: tamen ipſi,
quod muneris veſtri erat, præſtitiſtis: eoq. nomine plena, numeriſq. omnibus abſoluta mer-
ces a benigno Deo vobis conſtituta eſt; vt qui ad medicinam admiſſis ſceleribus afferendā
tanto ſtudio, tantaq. animi alacritate perpetuo vſi ſitis.] hæc ad legatos Chryſoſtomus.

C At quid poſt hæc actum ſit de Epiſcopis Orientalibus, quos primum legatos Romā miſ-
ſos diximus, deinde e Concilio Roma in Orientem cū eodē munere redditos, quos & ſecu- LEGATI ORIENTALES QVAM MALE MVLCTATI.
tos legatos in Athyra caſtello ſeorſum ſingulos incluſos reliquimus; iam dicendū eſt. Pal-
ladius enim, quid de illis atque alijs factum ſit, ita deſcribit [b]: Epiſcopi (vt initio quidem fa- *b Pallad. in dialog.*
ma vulgauit) in mare præcipitati; vt autē veritas continet, in exilium ad remotiora & bar-
bara loca ducti ſunt; ibiq. a ſatellitibus nunc vſque ſeruātur. Reuerſus enim diaconus qui-
dam, itineris ipſorum comes, retulit, Cyriacum quidem Emiſenum Epiſcopum octingen-
tis millibus paſſuum Palmyram Perſarum oppidum adductum eſſe; Euliſium vero Boſtræ
Arabum, in caſtellum quod Nupſas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium
Blemmiorum ſiue Aethiopum Epiſcopum ſeruari prope locum, qui Syene vocatur, in Ae-
gypti regione; Demetrium intus in Oaſim Mazicis proximam: ſunt enim & aliæ Oaſes.]
D hi ſunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Epiſcopi, reuerſiq. cum legatis Roma miſſis
in Orientem, & Athyræ in carcere cuſtoditi.

Ad hos autem quatuor Epiſcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Euliſium exu-
les, extat S. Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ſcripta tunc quidem, cum exilio eos eſſe damna-
tos accepiſſet: digna ſane quæ iſtiuſmodi Actis interſeratur; eſt vero huiuſmodi [c]: *c Chryſoſt. epiſt. 148.*

Beati vos, ac ter beati, ſæpiuſq. beati ob præclaros hos ſudores & certamina & ærumnas
ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Eccleſijs ſubijſtis. Hincq. tum in terra, LITTERAE IOAN. CHRYSOSTOMI AD EPISCOPOS ROMAE AGENTES.
tum in mari, tum in cælis gloriam & ſplendorē conſecuti eſtis. Siquidem homines omnes,
qui quidem mentis compotes ſunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi veſtri robur,
fortitudinem, tolerantiam, atque conſtantiam ad ſtuporem vſque mirantes. Benignus au-
tem Deus, qui laboribus longe ampliora præmia ſemper conſtituit, tot tantaq. bona vobis
E rependet, quot quantaq. ijs a Deo rependi par eſt, qui pro vniuerſi Orbis pace tam ſtrenue
ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non deſinimus, incre-
dibilem quamdam voluptatem ex veſtri recordatione perpetuo capientes, voſq. etiamſi
alioqui longo itineris interuallo a vobis diſiuncti ſimus, animo circumferentes. Ac quidem
Cerecus cariſſimus diaconus nunc nauigare minime potuit, propterea quod multo labore
confectus erat. At vero domini mei, religioſiſſimus presbyter Ioannes, & cariſſimus diaco-
nus Paulus, cum vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vſquam conſiſtendi ac deli-
teſcendi poteſtas eſſet, hoc ſibi neceſſario faciendum exiſtimarunt, vt ad charitatem ve-
ſtram ſeſe conferrent, iſticq. vobiſcum eſſent. Quamobrem ipſos cum charitate excipite;
eamque, quam par eſt, beneuolentiam ipſis exhibete.] hucuſque epiſtola. Sed quæ de alijs
exulibus & extorribus Palladius ſubdit, hic reddamus:

Serapionē autem poſt innumeras abſque vlla probatione calumnias, cum atrocitate iudi-

IOANNI COMMVNICANTES QVANTA PASSI.

cium violaſſent, in patriã (vt fama eſt) propriã relegarunt. Hilarius vir ſanctus & ſenex, poſt A
plagas non à Iudicibus ſibi, ſed Aero impoſitas, in interiorem Pontum miſſus eſt: qui de-
cem & octo annis panem non guſtauit, ſolaq. olera vel legumina ad cibum habuit. Anto-
nius intra Palæſtinæ ſpeluncas ſe incluſit: Timotheus Maroniæ & Ioannes Lydiæ Epiſcopi
in Macedonia eſſe memorantur: Rhodon Aſiaticus Mitylenem profectus eſt: Gregorius
Lydius eſſe in Phrygia dicitur: Briſſo Palladij frater, Eccleſia ſua ſponte derelicta, in agel-
lo ſuo degit, terram proprijs manibus fodiens: Lampetius vero (vt aiunt) In agro Lydiæ a
quodam fouetur Eleutherio, lectionibus vacans: Eugenius in patria eſt: Elpidius magnus
ille Laodiceæ Syriæ Epiſcopus vna cum Pappo, tres anni ſunt, ex quo gradus domus
numquam deſcenderunt, orationibus inſiſtentes: Heraclidas Epheſius quadriennium iam
Nicomediæ carceri incluſus eſt.

DIVERSORVM DIVERSAE AERVMNAE.

Reliqui de communione Ioannis partim quidem Attico cõmunicarunt neceſſitate com- B
pulſi, & in alias regiones Thraciæ tranſlati, partim neſcimus vbi ſint. Aiunt Anatolium in
Gallias conceſſiſſe. Presbyteri vero in Arabiam & Palæſtinam exularunt: Tigrius in Me-
ſopotamiam relegatus eſt: Philippus fugiens in Ponto diem obijt: Theophilus in Paphla-
gonia verſatur: Ioannes Aethrius Cæſareæ conſtruxit monaſterium: Stephanũ in Arabiam
relegatum, a carnificibus Iſauri abſtractum, in Taurũ dimiſere: Salluſtium Cretæ immorari
fama eſt: Philippum monachum atque presbyterum Scholarum audiui infirmari in Cam-
pania: Sophronius diaconus Thebaidæ ſeruatur in cuſtodia: Paulus diaconus Diſpẽſatoris
adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hieroſolymis eſt: Elladius Palatij
presbyter Bithyniæ in agello proprio degit. Plurimi Conſtãtinopoli deliteſcunt: alij vero
in ſua quiſque diſceſſere. Siluanus autem ſanctus Epiſcopus Troade piſcatu ſibi victũ quæ-
rit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & alijs, de quibus ſuperius mẽtio facta C
eſt. Sed quid ipſis Epiſcopis contigerit, cum in exilium deportarentur, Palladius iſta ſubdit:

QVAE IN ITINERE PASSI SVNT EXVLES.

Retulit autem is qui ab Epiſcopis redierat diaconus, eos a ductoribus ſuis, immiſſione
quorumdam, in tantum vexatos, vt tæderet etiam viuere, mortemq. ſibi imprecarentur
omnes. Nam pecunias in ſumptus neceſſarias eis auferentes, inter ſe partiti ſunt; nudiſq.
imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, &
nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices eſcas continere ſtomachus
poſſet. Turpibus præterea obſcœniſq. ſermonibus impetere illos non deſiſtebant. Palladio
autem etiam ſeruum tulerunt, cogentes ipſum litteras quoque dare quas habebat. Deme-
trium vnus ex militibus adeo afflixit, vt profunda iam veſpera illum etiã percuteret vome-
re: qui continuo corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Prædixerat enim Palla-
dius (vt ex cõmilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, ſed miſerabiliter mo- D
rieris. Eccleſiæ namque omnino appropinquare non ſinebant, hoſpitantes aut in ſtabulis,
vbi ſcortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudæorum ſynagogis. quibus
illi anguſtijs preſſi, noua ſemper animo verſare cogebantur. Dixit autẽ vnus ex Epiſcopis:
Quid de diuerſorijs querimur? Num enim in nobis eſt, morari vſpiã, vt voluntate propria
& electione laſciuientes pœnas expendamus? An ignoratis hæc omnia & contigiſſe prius,
& futura etiam poſtmodum, per quæ omnia glorificatur Deus? Quam multæ iſtiuſmodi
meretrices, quæ vel obliuionem Dei cœperant, vel illum ſemper ignorauerant, conſpectis
nobis, in timorem Dei cognitionemq. venerunt, fortaſſis in melius conuertendæ, ſiue cer-
te ad deteriora non prolapſuræ. Non parum autem eſt rationali animæ, quæ a perturba-
tione vexatur, reſpirare vel modicum, quod eſt pudoris fomentum: adeo vt dixerit, qui
haec ſuſtinuit magiſter Gentium Paulus [a]: Chriſti bonus odor ſumus his qui ſaluantur, & E
his qui pereunt; eo quòd [b] ſpectaculum facti ſumus Angelis & hominibus.

a 2. Cor. 2.
b 1. Cor. 4.

PERSECVTORES ACERRIORES NVMERANTVR.

In tantam vero acerbitatis inſaniam Epiſcopi omnes de communicatione Theophili per
totum Orientem (ſicuti monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non mo-
do debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt
eos ocyus e ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui iſta geſſere, Tarſenſis, & Antiochenus,
& Cæſarienſis, atque ante omnes Ancyranus, & Peluſienſis Epiſcopi, partim donis, partim
etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere
hoſpitio cupientes permitterent, ſicut in epiſtolis canonicis Caio contra Epiſcopum quem-
dã ſcribit beatus Ioannes [c].] & poſt aliqua: Laudabat autem idẽ monachus, atque admira-
batur Secũdæ Cappadociæ Epiſcopos, vt qui actus in exiliũ Epiſcopis magnũ oſtendiſſent
miſerationis affectum; & in primis Theodorũ Tyanæum mitiſſimum virum, Boſphorumq.

c 3. Ioan. 3.

A QVIBVS BENE HABITI EPISCOPI EXVLES.

A Coloniæ, qui quadrageſimũ in Epiſcopatu agebat annum, & Serapionẽ Oſtracinæ quadrageſimum & quintum annũ in Epiſcopali officio ſupergreſſum.] hæc Palladius de exulibus Epiſcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Boſphorium ſpectat; hic ſane ille (vt ſuo loco dictũ eſt) qui ante annos quadraginta, nempe a Chriſto nato trecenteſimo ſexageſimoſexto, S. Gregorio Nazianzeno ſuaſit ac pene coegit ſuſcipere munus Eccleſiæ Naziãzenæ.

Sed iam tandem ipſum S. Ioannem Chryſoſtomum in exilio Arabiſſi agentem inuiſamus. Hoc quidem ipſo anno, abſolutis exilij annorum duorum periodis, tertiũ inchoauit menſe Iulij; quando mittens Romã Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentium Romanum Pontificẽ litteras dedit, quibus in primis pro ſedulo & indefeſſo in ſua cauſa exhibito ſtudio ingentes gratias agit: inde vero pro perſecutoribus rogat, ſuadens mitius agere aduerſus canonũ proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculũ vniuerſalis in vni-

B uerſo Orbe cõſlandi ſchiſmatis; ſed vt expectet orat, ſi forte reſipiſcant. Sic enim ipſæ ſe habẽt nouiſſimę ad Innocẽtiũ ſcriptæ [a] litteræ tãti viri memoria ſuauiſſimæ atque dulciſſimæ: *a Chryſoſt. epiſt. 2. ex ſeptem.*

Corpus quidem noſtrum vno eodemq. loco tenetur & ſtabilitum eſt; animus autem charitatis ala in vniuerſo Orbe circumuolitat. Proinde licet tanta itineris intercapedinẽ ſeparati ſimus, a pietate tamen veſtra non abſumus, ſed quotidie vobis præſentes ſumus. Animi enim oculis videmus veſtram illam fortitudinem & ſinceram affectionem, conſtantiamq. non mutabilem, & quod vos conſolari nos plurimum & perpetuo cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur ſublimius, & plures latent ſcopuli, vehementioreſq. venti ſunt, & tempeſtates: tanto & vigilantia veſtra augetur: neque vos tantæ viæ prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque cauſarum difficultates ſegniores reddidit; ſed perſeueranter imitamini optimos gubernatores, qui tunc maxime vigiles ſunt, quando eleuari EPISTOLA VLTIMA CHRYSOST. AD INNOCENTIVM PAPAM.

C fluctus, & mare intumeſcere, & multas aquas in nauim inundare, grauiſſimamq. interdiu noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & deſideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret ſolatio. Verum quia ſolitudo huius loci in tantum vos a nobis ſeparat, neque facile ad vos peruenire valent hi qui nobiſcũ agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quod in extremis finibus locus ille ſitus eſt, tum quod latrones vias illas vndique obſident: precamur vt diuturnum noſtrum ſilentium efficiat, quòd magis condoleatis, quam quòd nos reos putetis negligentiæ: neque enim contemptus eſt in cauſa, quòd tacuimus.

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt ſcriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quod paternam erga nos beneuolentiam declaraſtis. Nam quantum in veſtra pietate ſitum fuit; IOANNES ET PAVLVS LEGATI AD INNOCENTIVM PAPAM.

D iam res omnes ſedatæ & emendatæ, atque ſublata omnia ſcandala fuiſſent, gauderẽtq. Eccleſiæ tranquilla ac ſincera pace, & eſſent plane ſecunda omnia, neque contemptæ leges, neque violatæ Patrum conſtitutiones forent. At illi in ſuis impijs operibus pergunt; & quaſi antea nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quæ interim geſta ſunt, ſingillatim recenſere: quandoquidem non ſolum epiſtolæ, ſed & hiſtoriæ modum tranſcenderet narratio.

Ceterum veſtram oro vigilantiam, quòd licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintq. morbis incurabilibus & pœnitentiæ non capacibus; ſi tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque a cœtu abijciantur, conſiderata tanti operis magnitudine. Certamẽ enim illud ferme totius Orbis eſt, Eccleſiæ vſque ad genua humiliatæ ſunt; populi diſperſi; clerus diuexatus; Epiſcopi exules; conſtitutiones Patrum violatæ. Et idcirco iterum

E atque iterum & ſæpius veſtram oro diligentiam, vt quanto maior eſt tempeſtas, tanto maius adhibeatur ſtudium. Expecto quidem futurũ, vt aliquanto amplius corrigantur. Quod ſi minus fiet: vos veſtram coronam paratam apud miſericordẽ Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, conſolationem ex incremento charitatis veſtræ non mediocrem accipient. Nam & nos tertium nunc annum in exilio verſamur, expoſiti peſti, fami, bello, continuis obſidionibus, ſolitudini indicibili, quotidianæ morti, & Iſauricis gladijs: & non mediocriter nos conſolantur ſolida veſtra fides & charitas, quæ ſe in me tam tenui ac ſimplici oblectant: Hic noſter murus, hæc ſecuritas, hic portus abſque fluctibus, hic multorum bonorũ theſaurus, hæc lætitiæ mirificæq. voluptatis cauſa eſt. Et ſi in deſolatiorẽ quam iſte eſt, locum iterũ abigemur; non paruam hinc habentes noſtrarum afflictionum conſolationẽ, abimus.] hactenus Ioannis Chryſoſtomi epiſtola Romã miſſa per Ioannem & Paulum: quos apud ſanctas fœminas, eaſdẽq. genere clariſſimas Romæ voluit hoſpitari, ſicuti alios qui ab Oriente a ſe

miſſi erant: haud enim hos apud Innocentiũ, qui interpellabatur Iudex, decebat defenſores A
cauſæ Chryſoſtomi hoſpitari; ne idem qui Iudex, æque eſſe patronus cenſeretur. Extant
Ioannis ipſius ad eas datæ litteræ. Quales autem quantæq. eſſent iſtæ extorriũ ac profugo-
rũ legatorumq. hoſpitæ Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtriſque a nobis dicta
ſunt ſupra ad finem quarti Annalium tomi. Quarum commendandi ſtudij cauſa, hic per-
breues binas ſcriptas ad eas epiſtolas ipſius Ioannis opportune reddemus. Ad Probã enim
data epiſtola ſic ſe habet, cum eoſdem miſſos legatos commendat Ioannem & Paulum [a];

[a] Chryſoſt. epiſt. 168.

IOANNIS CHRYSOSTOMI EPISTOLA AD PROBAM.

Etſi longo itineris ſpatio abs te diſiunctus ſum; tamen ſinceram ac feruentem tuam cha-
ritatem, non ſecus ac ſi coram eſſem, tuaq. omnia cernerem, certo expertus ſum: ijs ni-
mirum, qui iſtinc ad nos veniunt, ea de te aſſerentibus, quæ audire cupiebam. Eaq. de cau-
ſa multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob iſtum tuum animum glorior, meq.
effero: viroſq. mihi cariſſimos, religioſiſſimumq. presbyterum Ioannem, & ornatiſſimum B
diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum tranſmitto.
Abs te igitur, lectiſſima ac nobiliſſima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas
tua poſcit, ipſos videas: nec enim te fallit, quantam huiuſce comitatis mercedem relatu-
ra ſis. Ac quam ſæpiſſime licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara,
aliquid intelligere, vehementer aueo, fac me certiorem.] hactenus ad Probam. Ad Iu-
lianam vero ſanctiſſimam æque viduam eius filiam iſta habet [b]:

[b] Chryſoſt. epiſt. 169.

EIVSDEM EPISTOLA AD IVLIANAM.

Quo grauiore pœna mulctati ſunt, qui tot ſcelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui
tot ſcelera tollere ac delere ſtuduiſtis, tantumq. laboris & ærumnæ ſuſcepiſtis, amplior
merces futura eſt. Neque enim nobis obſcura fuit ea beneficentia, idq. ſtudium, quod & in
negotio de quo agitur, & in excipiendis benigneq. cõplectendis ijs quos iſtuc miſimus, præ-
buiſtis. Eoq. nomine gratias vobis habemus; voſq. rogamus & obſecramus, vt in eodem C
ſtudio & alacritate permaneatis, ac firmius etiam ac valentius animi robur ac fortitudi-
nem adhibeatis. Neque enim vos fugit, quanta huiuſce præclari facti magnitudo ſit, quan-
tamq. mercedem percepturæ ſitis; tantos motus ac tam ſæuos fluctus, quantum in vobis
eſt, compeſcentes; eamq. quam par eſt, acceptis incommodis, medicinam afferentes.]
hæc ad Iulianam, non ſolum (vt vides) hoſpitem legatorum, ſed & cauſæ Ioannis diligen-
tiſſimam patronam. Extat eiuſdem Ioannis eodem argumento alia epiſtola ad Italicam [c]
æque clariſſimam feminam, ad quam etiam datæ S. Auguſtini duæ epiſtolæ habentur [d].

[c] Chryſoſt. epiſt. 153.
[d] Aug. epiſt. 6. & 133.

CONSILIVM ADVERSARIORVM DE NECANDO IOANNE.

Cum autem ad calcem recitatæ nuper epiſtolæ ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in
alium ſe forte locũ ablegandum fore; odoratus eſſe videtur, quod aduerſarij in ipſum mo-
lirentur; conantes ſic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aſpera & diffi-
cillima, quouſque nimia ex itineribus afflictatus moleſtia, cogeretur ad poſtremum etiam D
ex hac vita migrare. Quod enim eius cauſa totum ſcirent aduerſarij eſſe Occidentem com-
motũ, Romanumq. Pontificem etiam & alios eiuſdem orbis Epiſcopos exaſperatos, quin
& ipſum Honorium Imperatorem, ob violatum in contumelijs legatorũ ius gentium, haud
mediocriter perturbatum, concitatumq. ad facinoris vltionem: nihil conſultius agi ſibi vi-
ſum, quam ſi ipſe Ioannes de medio tolleretur; ſic rati omnem cum illo finem conſecutu-
rum eſſe quod feruebat Eccleſiaſticum bellum. Sed quod perficere iſtud gladio, nimis ty-
rannicum haberetur & inuidioſum: id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum cum æ-
rumnis conficere, vt penitus deficere & exhalare animam cogeretur; quod quidem & im-
pie perpetratum & expletum eſt; vt quæ paulo inferius de eius ad Deum migratione di-
cturi ſumus, facile demonſtrabunt.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chryſoſtomus ſuis litteris rogaſſet Innocentiũ Romanum E
Pontificem, ne a cœtu Fidelium excommunicatione eos eijceret, qui legatos Apoſtolicos
adeo turpiter eieciſſent, maleq. habuiſſent: conſtat tamen tũ ipſum Innocentiũ, tum reli-
quos Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopos Atticum pſeudoepiſcopum, veluti tanti ſceleris ar-
chitectum, a cõmunione Fidelium extorrẽ penitus declaraſſe: cum ipſe Atticus, ne Oriẽtis
populi a ſe dilaberentur, eiuſmodi (vt ait Palladius [e]) edictum elicuit ab Arcadio, quo ci-
ues & peregrinos, ſiue prouinciales ſibi cogeret cõmunicare. edictum autem ſic ſe habuit:

[e] Pallad. in dial.

ATTICVS PERSEQVITVR IOANNIS PARTICIPES.

Si quis Epiſcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non communicat; eccleſia pellatur,
& a ſuis facultatibus prorſus proijciatur.] hæc ſumma edicti, potius quam ipſum integrum.
Hinc iã alij (ſubdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant.
At vero pauperiores quique & in fide ſana imbecilliores muneribus quibuſdam ad cõmu-
nicandũ attrahuntur. Qui vero genus & patriã, & corruptibilem gloriã, corporumq. præſſu-

ram

A ram contempſerunt, fuga ingenuitatē animi ſeruauere, Euangelicum [a] illud crebra memo- *a Mat. 10.*
ria repetentes: Si vos in vna ciuitate perſecuti fuerint, fugite in aliā. & Prouerbiorum [b] il- *b Prouer. 11.*
lud ſibimet dicentes: Non proderunt ſubſtantiæ in die iræ. Profecti autem ſunt alij quidem
Romam, alij ad montes, alij in monaſterijs ſeruorum Dei a Iudaica iniquitate ſeruabantur.
Continebat autē reſcriptum contra laicos, qui in dignitate erant cōſtituti, vt magiſtratu &
dignitate omni priuarētur; milites vt baltheum amitterent; populares & artifices reliqui,
perſoluto graui auri pondere, ſubijcerentur exilio. Verum dum iſta geruntur, preces a fi-
delioribus quibuſque ſub dio magna cum afflictione ſua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

Quid autem offenſus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in
Arcadium poſt huiuſmodi ſcelus plane execrandum aduerſus legatos perpetratum ege-
rint; ignoratur quidem: tamen ex alijs litteris Honorij ſuperius recitatis, quæ hoc tempo-
B re Honorius ſcripſerit, ſatis conijci poteſt. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt
ipſi Honorio nihil reliquū eſſet, niſi cum Arcadio armis decernere: ſed barbarorū aſſidui
rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocentius
autem haud potuit rem tantā diſſimulare, atque adeo execrandum facinus inultum relin-
quere; licet aliquid ſeueritatis Eccleſiaſticæ cēſuræ remittere, ne maior in Eccleſia ſciſſura
fieret, ratio temporis perſuaſerit. Quamobrem ab Eccleſiaſtica Romanæ Eccleſiæ cōmunio-
ne abſtinuit tum Atticum Conſtantinopolitanum intruſum Epiſcopū, tum etiam Theophi-
lum Alexandrinum, vt ex ijs quæ dicentur inferius perſpicue apparebit. hucuſque in eos
progreſſa eſt cenſura Eccleſiaſtica, coniunctaq. cum miſeratione ſeueritas diſciplinæ.

Porro autem ipſe Ioannes Chryſoſtomus, qui primo anno Cucuſi (vt diximus ex Palla-
dio) & ſequenti vſque in præſens Arabiſſi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipſe teſtatur [c]) *c Chryſoſt. epiſt. 126.*
C erat Epiſcopus vir ſanctiſſimus Treius: in hoc vſque tempus haud priuatus eſt commercio
litterarum, quas mutuo acciperet atque redderet. Sed quod nullæ amplius litteræ datæ le-
gantur, perpetuumq. appareat ad obitum vſque ſeruatum eſſe ſilentium; aduerſariorum
inuidia interceptus creditur commeatus; ipſeq. ne quid ſcriberet, cuſtoditus; obſtructumq.
penitus creditur os illud aureum, gemmeuſq. ſtylus e manu eius abſtractus, atque perfra-
ctus ingenti iactura totius Eccleſiæ.

Sed ne penitus conſiſtere videamur abſque ſanctorum virorum conſortio ſolitarij: age
modo conueniamus S. Hieronymum in Eccleſia operoſum; qui hoc anno in Zachariam, *S. HIERONYMI LVCVBRATIONES ANNI HVIVS.*
Oſeam, Ioelem, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios diſertos elaborauit. audi
vero ipſum ad Pammachium iſta ſcribentem [d]: Præſenti anno, qui ſexti Conſulatus Arca- *d Hieron. præf. in lib. 3. in Amos.*
dij Auguſti & Anicij Probi Faſtis nomen impoſuit, Exuperio Toloſanæ Eccleſiæ Pontifi-
D ci Zachariam, & eiuſdem vrbis Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam
interpretatus ſum; ſtatimq. recurrens ad principium voluminis Oſee & Ioel & Amos, tibi
negare non potui.] hæc quidem ipſe (vt ibi ait) cum de grauiſſima conualuiſſet infirmitate,
ac trementibus digitorum articulis, iam ſcribere non valeret, vtpote ſenex; qui & de com-
modis & incommodis ſenectutis ad eumdem Pammachium [e] tunc diſſeruit. Sed vnde ſcri- *e Hieron. præf. in lib. 3. in Amos.*
bendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum occaſio data
eſt, præſtat hic recenſere. Hoc enim anno idem vir maxime pius, erga pauperes largitioni-
bus effuſiſſimus, quod tantæ eius liberalitati anguſtæ Galliæ viderentur, legauit Siſinnium
monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Pa-
læſtinæ monachis ad vitam ſubſidia miniſtraret, inde vero ſe in Aegyptum conferret, idem
muneris Aegyptijs monachis expleturus. Cum autem idem S. Hieronymus ex eodem Si- *S. HIERONYMVS EXVPERIO DICAT LIBROS.*
E ſinnio, qualis quantuſq. eſſet vir eximius Exuperius didiciſſet: eidem, ob eius egregiam
ſanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos exiſtima-
uit, a quo litteras per eumdem monachum acceperat, necnon ad alendos monachos elee-
moſynam, prout in præfatione ipſe teſtatur his verbis [f]: *f Hieron. præf. in lib. 1. in Zachar.*

Vltimo iam autumni tempore frater noſter, filius tuus Siſinnius monachus tuæ
mihi dignationis epiſtolam reddidit: qua lecta, gauiſus ſum, eſſe te ſoſpitem & memo-
rem mei, omniumq. fratrum qui in ſanctis locis Domino ſeruiunt, in quorum refrigerijs
facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulo inferius de ipſo etiam Exuperio: Audio
te in valle lacrymarum, in loco quem Deus poſuit ad certamen, vt vincentibus coronam
daret, aſcenſiones in tuo corde diſponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini
paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per ſingulos dies ſuſcipia-
tur, viſitetur, alatur, veſtiatur; & præcipue in ſanctarū Scripturarum lectione ſeruere, &c.]

SISINNII PROFECTIO IN AEGYPTUM.
a Hieron. epiſt. 153.
b Hieron. præfat. comment. in Zachar. lib. 2.
c Idem præfat. comment. in Zachar. lib. 3.

Quod vero feſtinaret Siſinnius eleemoſynas ferre ad Aegyptios monachos, impoſita ſe A
mittere excuſat; nam cū ad Epiphaniorum vſque diem in Palæſtina permanſurū eſſe puta-
rat [a]; qui quo minus id præſtiterit, ſed profectionē accelerarit, vt perferret eleemoſynas ad
monachos in Aegypto agētes; cauſa præceſſit, quòd auditū eſſet, eius prouinciæ monachos
ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodū laborare. Vnde ait ipſe Hierony-
mus: Cumq. eum rogarem, vt differret iter, libere mihi cœpit famem obtendere monaſte-
riorum, Aegypti neceſſitates, Nili non plenas aquas, multorum inediam: vt prope eſſet in
Dominū oſtenſa, illum vltra velle retinere.] ac rurſum [b]: Frater Siſinnius in Aegyptum ire
feſtinat, vt odorē bonæ fragrantiæ, qui a te miſſus eſt fratribus, illuc quoque perferat; & ne-
quaquam Aethiopiæ flumine, ſed Galliarū largiſſimis aquis rigentur arua ſitientia.] ac ite-
rum de eodem [c]: Ipſe tua feſtinat ſanctis æra diuidere, & nos non patitur noſtra tibi æra nu-
merare.] Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium prænouiſſe proxime venturum Gal- B
liarū excidium, dedendamq. tandem Toloſam barbaris; ob idq. magna celeritate feſtinaſſe
conferre in ſanctos, quod auferrent paulo poſt barbari, niſi ante caueret. Vltimo ſiquidem
huius anni die (vt proxime dicturi ſumus) Vuandali & Alani cum alijs barbaris, trans Rhe-
num copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac poſt excidium plurimarum ciuitatum,
& ipſa Toloſa capta eſt, vt ſuo loco narrabimus.

* Mineruij
CETERAE CONSVLTATIONES EX GALLIIS AD S. HIERONYMVM.
d Hier. epiſ. 152.

Sed ad eamdem legationem Siſinnij redeamus. Non Exuperij vnius, ſed & Minerij * &
Alexandri litteras detulit, quibus illi eumdem S. Hieronymum varijs pulſarunt quæſtioni-
bus; ſed & litteras aliorum plurium tum virorū tum feminarum de diuerſis Scripturæ locis
eumdem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipſe) ſanctorum fratrū ac ſororum de ve-
ſtra prouincia ad me detulit quæſtiones.] quænam fuerint, nihil præterea compertum ha-
betur, quam quod S. Hieronymus ad redditam per eumdem Siſinnium epiſtolam ad C
Minerium [d] & Alexandrum reſcribens pertractat; ad quos etiam deſtinauit dictum elucu-
bratum a ſe hoc anno commentarium in Malachiam.

QVANDO SCRIPSIT S. HIERONYMVS CONTRA VIGILANTIVM.
e Hieron. aduerſ. Vigilantium.
f Hieron. ibid.
g Hieron. epiſ. 53.

Quo item anno, per eumdem Siſinnium monachum in Aegyptum properantem, idem
S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduerſus Vigilantium hæreſiarcham nuper obor-
tum, commentarium ſcripſit; eumdemq. eidem Siſinnio perferendum in Gallias, vbi vi-
rus ſuum ſerpens euomuerat, paratum antidotum dedit. Teſtatur id quidem ad finem
eiuſdem commentarij idem S. Hieronymus hiſce verbis [e]: Hæc (vt dixi) ſanctorum presby-
terorum rogatu, vnius noctis lucubratione dictaui, feſtinante admodum fratre Siſinnio, &
propter ſanctorum refrigeria ad Aegyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi
presbyteri, idē ſuperius docet, vbi ait [f]: Auctores ſunt huius dictatiunculæ meæ ſancti pre-
sbyteri Riparius & Deſiderius, qui parochias ſuas vicinia iſtius ſcribunt eſſe maculatas; mi- D
ſeruntq. libros per fratrem Siſinniū, quos inter crapulam ſtertens euomuit.] Sed non nunc
primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiorem, verum ante triennium:
nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur ſe ante biennium a Ripario de eo-
dem Vigilantio horrendas blaſphemias eructante accepiſſe: ad quem eiuſdem Hiero-
nymi extant [g] redditæ litteræ: adeo vt dici poſſit, Vigilantium, qui hactenus inter ſan-
ctos perfidus latuiſſet, iam palam quas diu in pectore occultaſſet hæreſes, eodem tempo-
re, nempe ante annos duos, propalare cœpiſſe. Sed antequam de eiuſdem hæreſibus inſa-
nis agamus, præſtat de homine altius petere narrationem.

VIGILANTII PRIMORDIA.
h Gennad. de Scrip. Eccleſiaſt. c. 35.
i Paulin. epiſ. 1.
* ſocio
k Hieron. epiſ. 13.

Fuit ipſe natione Hiſpanus, patria Calaguritanus, vt idem S. Hieronymus tradit. ex
quo Gennadius [h] redarguitur, qui quod ſciret hominem verſatum in Gallia, Gallum vti-
que fuiſſe exiſtimauit; de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hiſpaniæ Barchi- E
nonenſis parochiæ eccleſiam tenuit.] aduerſus hunc ſcripſiſſe S. Hieronymū tradit; ne pu-
tes iſtum Gennadij Vigilantium alium ab eo eſſe, quem S. Hieronymus ſcriptis, de qui-
bus agimus, confutat. Vſu igitur & conſuetudine Barchinonenſis Eccleſiæ, idem Vigi-
lantius S. Paulino, qui ibidē ordinatus eſt presbyter, perneceſſarius aliquando fuit; quem
vt virum pium probumq. laudauit, & apud ſe ægrotantem fouit: nam de eo hæc ad Se-
uerum [i]: Vigilantius quoque noſter in Campania, & antequam ad nos veniret, & poſt-
quam peruenit, vi febrium laborauit; & ægritudini noſtræ, quia & ipſe ſociale membrum
erat, ſolatiuo * dolore compaſſus eſt.] Profectus cum eſt inde Vigilantius Hieroſolymam,
eūdem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipſe plurimum commendauit, vt reddita
ad eumdē Paulinum S. Hieronymi epiſtola ſignificare videtur, vbi hæc habet [k] ad finem:
S. Vigilantium presbyterum *(ſic ſcribit, vt a S. Paulino commendatum acceperat)* qua auiditate
ſuſce-

A ſuſceperim, melius eſt vt ipſius verbis, quam meis diſcas litteris.] hæc ipſe.
Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuiſſe, qui poſtea in hæreſiarcham erupit:
habes quæ de hoc ipſe S. Hieronymus aduerſus ipſum ſcribens, exprobrat, quid egerit,
cum Hieroſolymis eſſet, & terra ingenti motu quateretur, cum ipſe nudus perſpicuus omnibus in publicum prodijt: qua impudentia indicium aliquod edidit futuræ ſcriptis etiam
detegendæ omnibus turpitudinis. Quomodo autem res ſe habuerit, diximus ſuo loco illius tempore terræmotus. Sed & epiſtola in ipſum Vigilantium ſcripta, hunc eumdem eſ-
ſe cum illo Paulini Vigilantio, expreſſe declarat[a], de qua modo dicturi ſumus. Quod [a Hieron. epiſt. 75.]
enim addit S. Hieronymus in ea epiſtola ad Paulinum: Cur tam cito a nobis profectus ſit,
& nos reliquerit, non poſſum dicere, ne lædere quempiam videar] ſuſpicionem haud le-
uem de Vigilantio ingerit. Etenim quidnam hoc, quod S. Hieronymus reticuiſſe conſul-
B tius duxit? Certe quidem in cauſa fuiſſe Ruffinum Hieroſolymis tunc agentem, vt Vigi-
lantius redderetur Hieronymi gloriæ æmulus, perſpicue poſſumus intelligere ex ijs quæ
idem S. Hieronymus aduerſus Ruffinum ſcribit[b], nimirum ipſum de Hieronymo aliquid [b Hieron. Apolog. 2.]
in eius aures inſuſurraſſe. Senſit S. Hieronymus ſtropham, obſeruauitq. hominem haud
recto pede incedere in Euangelio: ſed & manifeſtius detectus eſt, cum idem Vigilantius
ab eo recedens, cœpit in ſanctum Hieronymum plauſtra exonerare blaſphemiarum, appel-
lans eum hæreticum, quod Origenis opera aſſidue legens, eiuſdem pariter fuerit conſe-
ctatus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epiſtola aduerſus eum ſcripta iſtæc om-
nia recenſentem[c]: Quid (inquit) tibi faciam? credidi ſancti presbyteri Paulini epiſtolis, [c Hieron. epiſt. 75.]
& illius ſuper nomine tuo non putaui errare iudicium. Et licet ſtatim accepta epiſtola, [VIGILANTIVS QVANDO IN S. HIERONYMVM OBLATRARE COEPIT.]
ἀσυνάρτητον ſermonem tuum intelligerem: tamen ruſticitatem & ſimplicitatem magis in te
C arbitrabar, quàm vecordiam. Nec reprehendo ſanctum virum: maluit enim apud me diſ-
ſimulare quod nouerat, quam portitorem clientulum ſuis litteris accuſare. Sed memet-
ipſum arguo, qui alterius potius acquieui quàm meo iudicio; & oculis aliud cernentibus,
aliud ſchedulæ credidi, quàm videbam.] & inferius: Inter ceteras quippe blaſphemias,
quas ore ſacrilego protuliſti, auſus es dicere, montem, de quo abſciſſus eſt in Daniele[d] la- [d Dan. 2.]
pis ſine manibus, eſſe diabolum, & lapidem Chriſtum, &c.] hæc ſunt enim quæ Genna-
dius de Vigilantio tantum ſibi nota deſcribit, vbi ait[e]: Expoſuit prauo ingenio ſecundam [e Gennadius de Vir. illuſtr. c. 35.]
viſionem Danielis, & alia locutus eſt friuola, quæ in catalogo hæreticorum neceſſario po-
nuntur. huic & beatus Hieronymus presbyter reſpondit.] hæc ipſe.
Recedens vero a Palæſtina (vt dictum eſt) Vigilantius, in Aegyptum deſcendit, aliaſq.
prouincias peragrauit, ſemper quid in S. Hieronymum inſuſurrans. nam ipſe[f]: Dimiſiſti [f Hieron. epiſt. 75.]
D (inquit) Aegyptum, & cunctas prouincias reliquiſti, in quibus ſectam tuam libera ple- [VIGILANTIVS VBIQVE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM.]
rique fronte defendunt: & elegiſti me ad inſectandum, qui omnia contra Eccleſiam dog-
mata reprehendo, & publica voce condemno.] At non hæ illæ erant hæreſes Vigilan-
tij, quas poſtea audaciſſime prædicauit: nam (vt dictum eſt) nouiſſimæ iſtæ Vigilantij hære-
ſes haud ante biennium innotuere. Porro tanta vbique pollebat opinione ſanctitatis hy-
pocrita, vt idem S. Hieronymus iſta diu de ipſo tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduer-
ſus Ruffinum, illum in ſe concitantem, ipſemet Hieronymus hæc ait[g]: In Vigilantij no- [g Hieron. Apolog. 2.]
mine quid ſomnies, neſcio. Vbi enim eum ſcripſi hæretica apud Alexandriam commu-
nione maculatum? Da librum, profer epiſtolam; nuſquam omnino reperies.] & infe-
rius: Ego in Vigilantio tibi reſpondi. Eadem enim accuſabat, quæ tu poſtea & amicus lau-
das, & inimicus accuſas] nimirum quod ille diceret S. Hieronymum Origenis errores ſe-
E ctari; nam ſubdit: Scio a quo illius contra me rabies concitata ſit, noui cuniculos tuos.]
hæc S. Hieronymus. Agebat enim id aſtute Ruffinus, vt eſſet qui Origenis hæreſis accu-
ſaret Hieronymum, qui ipſum Ruffinum & alios omnes Origeniſtas eiuſdem Origenis er-
rorum inſimularet; ipſumq. talionis pœnam ſubire cogeret; vt quem in Origeniſtas ipſe
gladium exacuerat, in ſua ſe præcordia conuertiſſe non ignoraret. Fuerunt hæc Vigilan-
tij hæreſiarchæ præludia, Ruffino illi ad omnes ſaltationis motus modos muſicos at-
temperante.
Quid tandem? Quas multo tẽpore congeſſerat Vigilantius hæreſum ſordes, & pallio ob- [VIGILANTIVS PROMVLGAT HAERESES.]
uoluerat ſanctitatis; impetu vno profudit, cum reuerſus ex hypocriſis nundinis, falſis mer-
cibus ſanctitatis onuſtas, in Gallia eas primũ venum expoſuit; ſed non quidem ante bien-
nium: nam S. Hieronymus citata[h] nuper epiſtola, nequaquam de his, quos poſtea eius [h Hieron. epiſt. 75.]
pateſecit & confutauit errores, cum Vigilantium hæreſis arguit, vel leuiter memi-
nit.

nit. Sed & quod idem S. Hieronymus in commentarijs, quos poſt triennium in Iſaiam ela- A
a Hieron. in Iſa. c. 65. boruit, dicat [a] Vigilantij hæreſim nuper exortam; eiuſdem hæreſis tempus conſignaſſe
videtur, vbi ait: Quales *(nempe hæretici)* nuper ſub magiſtro cerebroſo in Gallia pullula-
runt, qui baſilicas martyrum declinantes, nos qui ibi orationes ex more celebramus, qua-
ſi immundos fugiunt. Hoc autem non tam illi faciunt, quam habitantes in eis dæmo-
nes, fortitudinem & flagella ſancti cineris non ferentes. Quis autem hæreticorum non
requieſcit in memorijs, non dormit in ſpecubus magiſtrorum? qualis fuit Marcion, & Va-
lentinus, & nuper Eunomius mentis immunditiam leproſa carne conteſtans, &c.] quem
b Hieron. aduerſus Vigilantium. quidem Eunomium alibi tradit eiuſdem hæreſis fuiſſe auctorem [b]. At de tempore Vigi-
lantij hæreſis emergentis iam ſatis.

Sed quaſnam primum blaſphemias impius & impurus effutijt? Audi S. Hieronymum
c Hieron. epiſt. 53. ad Riparium ita reſcribentem [c]: Acceptis primum litteris tuis non reſpondere, ſuperbiæ B
VIGILANTIVS IMPVGNAT CVLTVM RELIQVIARVM SANCTORVM. eſt; reſpondere, temeritatis. De his enim rebus interrogas, quas & proferre & audire, ſa-
crilegium eſt. Ais Vigilantium, qui κατ' ἀντίφρασιν hoc vocatur nomine (nam Dormitan-
tius rectius diceretur) os fœtidum rurſus aperire, & putorem ſpurciſſimum contra ſancto-
rum martyrum proferre reliquias; & nos qui eas ſuſcipimus, appellare cinerarios & Ido-
lolatras, qui mortuorum hominum oſſa veneramur. O infelicem hominem, & om-
ni lacrymarum fonte plangendum: qui hæc dicens, non ſe intelligat eſſe Samaritanum
& Iudæum, &c.] Vides quanto horrore beſtia cornuta compareat, cuius vel aſpectus in-
tolerabilis reputetur; vt qui eam erroris funiculis introducit, appareat extrema demen-
d Hieron. epiſt. 53. tia laborare. de quo idem S. Hieronymus [d]: Ego vidi hoc aliquando portentum. et teſti-
monijs Scripturarum, quaſi vinculis Hippocratis, volui ligare furioſum: ſed abijt, exceſ-
ſit, euaſit, erupit, & inter Hadriæ fluctus, Cotijq. Regis Alpes in nos declamando cla- C
mauit: quicquid enim amens loquitur, vociferatio & clamor eſt appellandus.] hæc ipſe.

Conſidera, quæſo, lector, præſentis ſæculi ſtatum Eccleſiæ. Prædicauit Gregorius Na-
CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM. zianzenus aduerſus Iulianum Apoſtatam & alijs mille locis cultum ſacrarum reliquiarum
ſanctorum martyrum; præſtitit hoc ipſum pluribus homilijs S. Baſilius, eiuſq. germanus
S. Gregorius Nyſſenus; Chryſoſtomus cōtra Gentiles & aliàs ſæpe huius obſeruantiæ exti-
tit mirificus prædicator: in Occidente vero S. Ambroſius in his totus fuit, inueſtigare, inue-
nire, atque transferre ſanctorum martyrum reliquias: S. Hieronymus id ipſum modo agit,
vt quam potentiſſime contraria aſſerentem Vigilantiū ſtylo iugulet: S. Auguſtinus quoque
in conſcribendis miraculis ex reliquijs protomartyris Stephani & aliorū quam diligentiſſi-
mus extiterit, omnes ſciunt: atque demum per quatuor Orbis latera Catholicam Eccle-
ſiam vbique diffuſam, certum eſt id ipſum antiqua traditione acceptum, miraculis confir- D
matum, Patrumq. teſtimonijs roboratum, religione recepiſſe, vſu tenuiſſe, atque demum
iugi obſeruantia coluiſſe. Id cum ita ſit, quis putet, hominem adeo poſſe reperiri vecordem,
fatuum, mente captum, delirumq. vel furioſum, qui eo inſaniæ atque furoris ſe præcipi-
tem ferri ſinat, vt ſanctis Patribus omnibus poſthabitis atque ſpretis, in vno putarit Vigi-
lantio ineſſe veram Eccleſiam, & quam ſequatur, Catholicam veritatem? Certe quidem
quam pauciſſimos Vigilantius habuit ſectatores, eoſdemq. abſque propagatione poſteri-
tatis vna cū hæreſiarcha ſimul extinctos; ſiue potius ijdem ſic male ſeducti, iam facti men-
tis compotes reſipuerint. At quid de illis dicendum ſit, quis mente concipiat, qui poſt
duodecim ferme decurſa ſæcula, morem Eccleſiæ, Patrum traditione & doctrina ſemper
aſſertum ac propagatum, explodendum eſſe; damnatam vero ac improbatam, illuſam,
deriſam, atque proſcriptam hæreſim Vigilantij putauerint eſſe recipiendam, tuendam, at- E
que in omnibus amplexandam? Tales plane phreneticos atque phanaticos Eccleſia noſtri
temporis patitur: quos ita cognitos ſequi, quid aliud eſt, quam ſe a Deo penitus dereli-
ctos eſſe, & in erroris operationem prorſus eſſe traditos intelligere? Sed ad Vigilan-
tium redeamus.

GALLICANAE ECCLESIAE INTEGRITAS TENTATVR. Ingemuit S. Hieronymus huius temporis infelicem Galliæ ſtatum, quo cœpit prouincia
Chriſtianiſſima portenta conſpicere, quæ hactenus ignoraſſet: cuius ſincera fides ab Apo-
ſtolorum temporibus illibata pureq. ſeruata (vt oſtendimus ſuperius teſtificatione S. Hila-
rij) numquam vel næuum quidē contraxiſſet hæreticæ prauitatis; nunc primum ſtuprato-
re Vigilantio tentaretur. Hinc dolor & gemitus. Etenim cum poſt recenſita diuerſa quæ
diuerſis temporibus & regionibus in orbe terrarū viſa ſunt monſtra: Sola (inquit ipſe Hie-
e Hieron. aduerſ. Vigilan. in princ. ronymus [e]) Gallia monſtra non habuit, ſed viris ſemper fortiſſimis & eloquentiſſimis abun-
dauit.

A dauit. Exortus eſt ſubito Vigilantius, ſeu verius Dormitantius, qui immundo ſpiritu pugnet contra Christi Spiritum, & martyrum neget ſepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta beſtia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monſtrum creatum apparuit? Audi eumdem S. Hieronymum: Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus eſſe perhibetur; ſic in iſto Iouiniani mens praua ſurrexit: vt in illo & in hoc diaboli reſpondere cogamur inſidijs: cui iure dicetur [a]: Semen peſſimum, para filios tuos occiſioni peccatis patris tui. Ille Romanæ Eccleſiæ auctoritate damnatus, inter phaſides aues & carnes ſuillas non tam emiſit ſpiritum, quam eructauit: iſte caupo Calaguritanus, & in peruerſum propter nomen viculi, mutus Quintilianus, miſcet aquam vino, & de artificio priſtino ſua venena perfidiæ Catholicæ fidei ſociare conatur, impugnare virginitatem, odiſſe pudicitiam, in conuiuio ſæcularium contra ſanctorum ieiunia proclamare.] & paulo

a Iſai. 14.

VIGILANTIVS IMPVGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

B poſt: Proh nefas! Epiſcopos ſui ſceleris dicitur habere conſortes: ſi tamen Epiſcopi nominandi ſunt, qui non ordinant diaconos, niſi prius vxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam; immo oſtendentes quam ſancte viuant, qui male de omnibus ſuſpicantur: & niſi prægnantes vxores viderint clericorum, infanteſq. de vlnis matrum vagientes, Christi ſacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Eccleſiæ? quid Aegypti & ſedis Apoſtolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt? Hæc docuit Dormitantius, &c.]

Ad id omnino reſpicere intelligas, lector, quæ Innocentius Papa duobus proxime elapſis annis, quibus (vt dictum eſt) innotuit in Gallia hæreſis Vigilantij, primo ſcripſit ad S. Victricium Rothomagenſem Epiſcopum, anno videlicet quadringenteſimoquarto, & ſequenti ad S. Exuperium Toloſanum Epiſcopum, reſpondens ad eorum litteras, quibus ad-
C uerſus nouam emergentem hæreſim primum omnium putarunt ſedem Apoſtolicam conſulendam: ea nimirum ex cauſa, quod ſcirent, abſque aliqua dubitatione eſſe in Eccleſia Catholica vbique ſeruandum, quod ab Apoſtolica ſede noſceretur eſſe ſeruatum & cuſtoditum; a cuius deſciſcere velle decretis, & communione ſeiungi, idem plane eſſet quod in caſtris ſchiſmaticorum aut hæreticorum profiteri. Sic igitur ijdem ſanctiſſimi atque doctiſſimi Galliarum Epiſcopi, licet optime ipſi noſſent (vt Innocentius ipſe in redditis ad eos epiſtolis teſtatur) ea quæ Romanum Pontificem rogarent: tamen quod certo ſcirent ipſam Apoſtolicam ſedem eſſe turrim Dauid [b], in qua ſunt mille clypei, & omnis armatura fortiũ: ab ipſo præcipuo Catholicæ Eccleſiæ vertice ſibi arma cõparanda duxerunt, quorum vel vno ictu conficerent reptantẽ ventre beſtiam ſuper terram; quod nefas eſſe, omnes intelligerent, Apoſtolicæ ſedis decretis obniti: ſicq. eo mõdo ſartam tectam conſeruarent
D in Gallijs a maioribus acceptam fidem & Eccleſiaſticam diſciplinam, quam ex veteribus traditionibus proditam Romani Pontificis recentia decreta munirent. Obſerua & hic, quæſo, lector, antiquum ſanctorum Patrum pugnandi genus; nimirum cum aduerſus hæreticos ineundum ſibi ſcirent eſſe certamen, primum omnium conciliare ſibi conſortio fidei ſedis Apoſtolicæ communionem. id quidem mille ferme exemplis ſuperius eſt demonſtratum: quam eamdem artem hæreticos quoque fruſtra ſæpe æmulari conatos eſſe, nempe vt Formatarum communicatione cum Romano Pontifice, ſe eſſe Catholicos mentiri poſſent. Ad hæc inquam ſpectant, quæ Innocentius Papa ab ijs rogatus reſcripſit [c] de clericorum cælibatu ſeruando, eademq. (vt ijſdem ſuis ipſe litteris profitetur) haud recens ſancita, ſed quæ eadem Romana Eccleſia accepiſſet a Petro, & per temporum ſucceſſiones inuiolabili diſciplina ad illam vſque diem cuſtodita fuiſſent: quæ tu ipſe (ne queraris longiori detineri mora) legere poteris.

SS. VICTRICIVS ET EXVPERIVS QVID IN VIGILANTIVM APVD ROM. PONT.

b Cantic. 4.

c Epiſt. 1. ad Victric. c. 9. & epiſt. 2. ad Exup. c. 1. tom. 1. epiſt. Rom. Pontific.

E Ex his igitur conuenio & te (ſpopondi enim & tibi omne meum officium) qui hactenus relicta Romana Eccleſia inhærendum putaſti diſcipulis Vigilantij; amiceq. compello, rogoque: Dic, amabo te, quibus putas diuinum Spiritum eſſe creditum, & reuelatam a Deo Catholicam veritatem, Vigilantio ne, an admirandis illis ſanctiſſimiſq. viris Victricio Rothomagenſi atque Exuperio Toloſano? vt omittamus modo dicere de alijs nominatis ſuperius Patribus eamdem cum ipſis fidem cuſtodientibus. Repete enarrata ante ex fide digno teſte Paulino Victricij primordia, nimirum egregiam tempore Iuliani confeſſionem, & edita inſtar Apoſtolorum ab illo miracula; recoleq. etiam præconia de ſanctitate Exuperij, nuper ex Hieronymo recenſita: contra vero tibi ſtatue Vigilantium turpem, inconſtantem, animo duplicem, blaſphemum, ac demum hæreticum (teſte Gennadio, ſi non credis ſancto Hieronymo) ab vniuerſa Eccleſia declaratum, in Iouiniano iam

AVCTOR VRGET RECENTIORES HAERETICOS.

antea

antea præiudicatum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos ſponte conſti- A
tuas, parcenſq. priuatis affectibus, libera mente (quod eſt ingenui animi) examina, diſ-
quire, diſcute, & iudica cuinam vtrius partium inhærendum ſit, Vigilantio ne, an Victri-
cio & Exuperio? Audio, audio, ſilente te licet, & quamuis nolis, ruæ clamorem con-
ſcientiæ ad optima deprecantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamentis aſſiduis exigentis.
Tu igitur domeſtico etiam teſte conuictus, dum es in via, eſto conſentiens aduerſario tuo.
a Pſal. 111. mihi certe Dauidicum [a] illud ſemper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo
in concilio iuſtorum & congregatione. Sed quæ ſunt reliqua Vigilantij ſordium (licet
non ſine nauſea) reuoluamus.

Damnauit præterea infelix, diei tempore cereos ac lāpades in eccleſia incendi ſolitos:
itēq. ex quibuſdam apocryphis, quos ſibi finxerat, libris, poſt mortem nullum pro alio de-
b Hieron. aduerſ. Vigilant. precandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus [b]: Tu (inquit) vigilans dormis, B
& dormiens ſcribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui ſub nomine Eſdræ a ſimili-
bus tui legitur, vbi ſcriptum eſt, quod poſt mortem nullus pro alijs audeat deprecari.
quem ego librum numquā legi: quid enim neceſſe eſt in manus ſumere, quod Eccleſia non
VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIVS recipit? &c.] Addidit rurſum Vigilantius improbare vigilias in S. Eccleſia celebrari ſolitas
nocte cuiuſlibet præcedentis Dominicæ; aſſerens, præter ſolemnes ſancti Paſcharis vigilias
(quas tantum retinendas eſſe dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honeſtatis, ne tene-
brarum occaſionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, eſſe abolendas. In
c Hieron. aduerſ. Vigilant. quem ita Hieronymus [c]: Error autem & culpa iuuenum, viliſſimarumq. mulierum, qui
per noctem ſæpe deprehenditur, non eſt religioſis hominibus imputandus: quia & in vi-
gilijs Paſchæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiu-
dicat religioni, qui & abſque vigilijs poſſunt errare vel in ſuis vel in alienis domibus. C
Apoſtolorum fidem Iudæ proditio non deſtruxit.] Vides igitur manifeſte, non S. Ambro-
ſium (vt in Notis etiam nos demonſtraſſe meminimus) ſed impium Vigilantium potius, ho-
neſtatis cauſa prætenſa, de abrogandis ſacris vigilijs promulgaſſe ſententiam; cum tamen
Patres, eas firmius eſſe retinendas, aduerſus Vigilantium diſputarint. Sed qui nonniſi in
Paſchate vigilias celebrandas eſſe dicebat, idem cenſor Eccleſiæ illud addebat, nonniſi in
Paſchate Alleluia canendum.

At quòd idem nebulo reſpuens ſanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu; ſi-
CARPIT SIGNA EX MARTYRVM RELIQVIIS EDI SOLITA VIGILANTIVS. gna apud eas fieri ſolita, dæmonū eſſe præſtigias, eaſq. inutiles omnino eſſe, quod ſigna non
fideliū ſed infidelium cauſa fieri debeant: hæc ſcite redarguens S. Hieronymus, vere arrepti-
tium, a dæmoneq. poſſeſſum omnino Vigilantiū fuiſſe demonſtrat, vbi ait [d]: Nolo mihi di-
cas: Signa infideliū ſunt. Sed reſponde, quomodo in viliſſimo puluere, & fauilla neſcio qua, D
d Hieron. aduerſ. Vigilant. tanta ſit ſignorum virtutumq. præſentia? Sentio, ſentio, infeliciſſime mortalium, quid do-
leas, quid timeas. Spiritus iſte immundus, qui hæc cogit ſcribere, ſæpe hoc viliſſimo tortus
eſt puluere; immo hodieq. torquetur; & qui in re plagas diſſimulat, in ceteris confitetur.
Niſi forte in morem Gentilium, impiorumq. Porphyrij & Eunomij, has præſtigias dæmo-
num eſſe confingas, & non vere clamare dæmones, ſed ſua ſimulare tormenta. Do conſi-
lium: ingredere baſilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De ſe ipſo vero,
quanto ſcilicet honore proſequi & reuereri ſoleret reliquias martyrum (quod non præ-
tereundum putamus) hæc poſtea ſubdit: Ego confiteor timorem meum, ne forte de ſu-
perſtitione deſcendat *(nimia videlicet ſcrupuloſitate)* quando iratus fuero, & aliquid mali
in meo animo cogitauero, & me nocturnum phantaſma deluſerit; baſilicas martyrum in-
trare non audeo: ita totus & corpore & animo pertremiſco.] hæc & alia de ſe ipſe. E

Detrahebat præterea cœpto antiquitus vſui collectarum in Eccleſia tempore Apoſto-
ELEEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIVS DAMNAT. lorum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hieroſolymis de-
gentibus: cum adhuc conſuetudo vigeret, vt ex diuerſis Orbis regionibus ad vſum pau-
perum eleemoſynæ Hieroſolymam mitterentur. At ſicut hæc veſanus homo effutiebat
contra doctrinam & exemplum Apoſtolorum, ita etiam contra Euangelium ipſum & Do-
mini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert [e]: Quod autem aſſeris, eos me-
e Hieron. aduerſ. Vigilant. lius facere, qui vtuntur rebus ſuis, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus
diuidunt, quàm illos, qui poſſeſſionibus venumdatis, ſemel omnia largiuntur: non a me
f Matth. 19. eis, ſed a Domino reſpondebitur [f]: Si vis perfectus eſſe, &c.] Sed iſta quidem improbus il-
le, vt vno ictu vniuerſum proſterneret monaſticum ordinem, claſſemq. renunciantium
diſſiparet; quos & alijs prætextibus auocare conabatur a ſolitudine. hæc enim omnia,

arancorum

A araneorum filorum inſtar, nullo negotio idem S. Hieronymus diſiecit ac rupit; atque adeo vt os impia loquentis obſtruxerit, extinxeritq. penitus ante propemodum quam naſceretur infamis hæreſis: ita vt nullus labor incubuerit ſanctis Epiſcopis Concilia cogendi ad condemnandas hæreſes; quæ ſemel auditæ, talem horrorem audientibus incuſſerunt, vt pij omnes ad earum ſonitum aures obſtruxerint; vtpote quod tales eſſent, quæ omnem penitus diſſoluerent Eccleſiæ diſciplinam, auferentes ſacrum cælibatum, ſuccidentes germina virginum & continentiam monachorum, pariterq. deſtruentes Eccleſiæ traditiones, ſacroſq. ritus peſſumdantes, atque ſanctorum cultum penitus prohibentes, eoſdemq. collatis diuinitus gratijs ſpoliantes: adeo vt non mirandum ſit, ſi non parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipſe Hieronymus in Vigilantium viſus ſit inſurrexiſſe. Senſit & hoc ipſe de ſe; ſed excuſat his verbis, ſcribens ad Riparium [a]: Fatebor B tibi dolorem meum: ſacrilegium tantum patienter audire non poſſum: legi enim Syromaſten [b] Phinees, auſteritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri ſeueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Pauliq. conſtantiam, qui Elymam magum vijs Domini reſiſtentem æterna cæcitate damnauit. Non eſt crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

a Hieron. epiſt. 53.
b Num. 25. 3. Reg. 18. Matth. 10. Act. 5. 13. Deuter. 14.

QVOMODO COMPRESSA PENITVS HAERESIS VIGILANTII.

Porro quod poſthac ſiluerit infamis hæreſis, nec amplius ad multa ſæcula audita fuerit: haud ſcias breuem illam Hieronymi ſcriptionem eſſe veritam, vt caput tollere amplius auſa non fuerit. Nō enim ea eſt natura hæreticorū, vt victi cedere ſciant, & dent manus ratione cōuicti: ſed proſtrati licet, pertinaciori audacia ſurgant, reſtituantq. acriora certamina. Sed vnde accidit vt ſileret? audi: Terribilis [c] Deus in conſilijs ſuper filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immiſitq. in Gallias, in eamq. potiſſimum partem graſſari iuit, in qua hæreſis nefanda plantata eſt: adeo vt ſub barbarico gladio magis de vita tuenda C contendere, quam de dogmatibus licuerit diſputare. Creduntur autem a barbaris illi eſſe ſublati, quorum nulla vmquam fuit poſtea vox audita. Ecce tibi quid ſoleant vehere ſecum, vel poſt ſe ducere hæreſes, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis ſæpe omnibus ſæculis, & hoc ipſo infelicis contigit demonſtrari.

c Pſal. 95.

BARBARI IMMISSI IN GALLIAS A STILICHONE

Hoc ipſo namque anno, iiſdem Conſulibus Arcadio ſextum ac Probo, Vuandalos & Alanos, tranſito Rheno, Gallias inuaſiſſe, ac deprædatos eſſe, S. Proſper horum malorum inſpector tradit in Chronico: quod confirmat itidē in Chronico Caſſiodorus, atque etiam Zoſimus [d], qui iiſdem Conſulibus horum barbarorum in nationes Tranſalpinas incurſus conſignat; quibus & permixtos fuiſſe Sueuos tradit. Porro omnes has barbaras gentes proditione Stilichonis ex Vuandalis ducentis originem, mariti Serenæ Theodoſij ſororis ſatagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, acceitas eſſe, & immiſ- D ſas in Gallias, Oroſius [e] horum temporum ſcriptor diſertis verbis affirmat, noſq. dicemus inferius, cum de nece ipſius Stilichonis agemus. Ceterum non annum tantum, ſed & diem notat Proſper horum infelicis progreſſionis in Gallias, vbi ait: Arcadio ſextum & Probo Conſſ. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingreſſi.] hæc ipſe. quamobrem cladem ipſam, qua Galliæ ſunt deuaſtatæ, anno ſequenti cœptam eſſe apparet: quare de illa anno ſequenti agemus; vt ex inſtituto, quicquid ſcripturi ſumus, ſuo proprio gaudeat lector redditum eſſe tempori.

d Zoſim. lib. 6.
e Oroſ. lib. 7. c. 38.

CORRVPTAE MORIBVS GALLIAE.

Quam vero ſoluta eſſet in Gallijs magna ex parte Eccleſiaſtica diſciplina, corruptiſq. moribus, exundantibus vbique vitijs, eædem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuaſtandæ, Saluianus [f] Maſſilienſis Epiſcopus pluribus docet: viuebat ipſe temporibus his, ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus plane ſui temporis Hie- E remias. nam hæc de ſuis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Gallijs (inquit) ſicut diuitijs Aquitani primi fuere, ſic vitijs. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam inquinatior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum eos beneficijs ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs ſuis laborauerint ad exacerbandum.] & paulo poſt: Exceptis tamen perpaucis ferme ſanctis atque inſignibus viris, qui (vt quidam de numero ipſorum ait)

——— *ſparſis redemerunt crimina nummis.*]

Et poſt alia deplorata, ſubdit: Apud Aquitanos vero quæ ciuitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? Quis non ſe barathro ſordidiſſimæ colluuionis immerſit? &c.] vide tu reliqua: nam cuncta proſequi, eſſet ipſum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi ſatis ad inſinuandum horum temporum ſtatum.

f Saluian. de recto iud. lib. 6. 7.

Hoc

TRANSLATIO SAMVELIS PROPHETAE.

Hoc ipſo anno, quo illa aduerſus Vigilantium S. Hieronymus ſcripſit, contigit tranſlatas eſſe ex Palæſtina Conſtantinopolim reliquias Samuelis Prophetæ: vt plane voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari ſanctorum reliquias, quando ab impuro Vigilantio eædem eſſent grauiori affectæ dedecore. Quod enim ad tempus ſpectat: id quidem ex eo deducimus argumento: quod cum factam eiuſmodi tranſlationem dicát ſub Arcadio Imperatore, ſedente Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo: ſane quidem non ante hunc annum id potuit contigiſſe, cùm non ante præſentem annum Atticum eius Eccleſiæ fuiſſe ordinatum Epiſcopum conſtet: nec etiam poſt præſentem annum: nam S. Hieronymus, qui hoc anno ſub dictis Conſulibus (vt ipſius teſtificatione monſtrauimus) ſcripſit contra Vigilantium librũ, iam factum affirmat; adeo vt neceſſe ſit affirmare, id hoc ipſo potiſſimum anno contigiſſe poſt inchoatam ſedem Attici, ante tamen quam ea S. Hieronymus ſcripſerit in Vigilantium. Quod autem eadem tranſlatio ſub Attico facta ſit, hæc in primis Theodorus Lector habet, cum de Arcadio agit [a]: Sub Imperio illius & Patriarcha Attico Conſtantinopolim allatæ ſunt reliquiæ ſancti Samuelis, & in Prophetico ipſius loco iuxta Hebdomum XII. Kal. Iulij collocatæ.] hæc Theodorus, eadem etiam Nicephorus affirmat [b].

a Theodor. Lect. lib. 2. Collect.

b Niceph. lib. 14. cap. 12.

Sed de ipſa S. Hieronymus, quam proxime factam tranſlationem præſenti anno conſpexit, hæc ait [c]: Sacrilegus dicendus eſt & nunc Auguſtus Arcadius, qui oſſa beati Samuelis longo poſt tempore de Iudæa tranſtulit in Thraciam? Omnes Epiſcopi non ſolum ſacrilegi, ſed & fatui iudicandi, qui rem viliſſimam & cineres diſſolutos in ſerico & vaſe aureo portauerunt? Stulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis reliquijs, & tanta lætitia, quaſi præſentem viuentemq. Prophetam cernerent, ſuſceperunt, vt de Palæſtina vſque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Chriſti laudem vna voce reſonarent?] hæc ipſe. Meminit de templo Samuelis Prophetæ Conſtantinopoli erecto non ſolum Theodorus Lector, ſed & Procopius [d]. Ante vero iampridem, viuente adhuc Theodoſio Imperatore Seniore, reperta fuiſſe itidem in Palæſtina veneranda corpora ſanctorum Prophetarum Habacuc & Michææ, auctor eſt Sozomenus [e]; reuelataq. eadem diuinitus Sebenno Epiſcopo Eleutheropolis tradit.

c Hieron. aduerſ. Vigilant.

d Procop. de ædif. Iuſtin. Imp. lib. 2. in fin.

e Soz. lib. 6. c. vlt.

IESV CHRISTI	INNOCENTII PAP.	ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
407.	6.	13.

Quadringenteſimo ſeptimo anno a Chriſto nato, Honotio ſeptimum & Theodoſio ſecundum Auguſtis Conſulibus, menſe Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij de inſperata aduerſus Rhadagayſum obtenta victoria memor; quod nihil Diuinitati gratius eſſe ſciret, quam ſi illius hoſtes hæreticos debellaret, cuius ope barbaros ipſe viciſſet; nouis rurſum edictis hæreticos Occidentalem infeſtantes Eccleſiam vrget. Hoc enim anno, menſe Februarij, ad Senatorem Præfectum Prætorio ita reſcripſit [f], damnans eoſdem pœnis illis, quibus coercendos haud pridem ſanxerat Donatiſtas:

f l. 40. de hæret. Cod. Theod.

HONORIVS HAERETICOS NOVO EDICTO EXAGITAT.

Quid de Donatiſtis ſentiremus, nuper oſtendimus: præcipue tamen Manichæos, vel Phrygas, ſiue Priſcillianiſtas meritiſſima ſeueritate perſequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus ſit commune cum cæteris. Ac primum quidem volumus eſſe publicum crimen: quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione proſequimur: quæ tamen cedere iubemus proximis quibuſque perſonis; ita vt aſcendentium, vel deſcendentium, vel venientium ex latere cognatorum vſque ad ſecundum gradum, velut in ſucceſſionibus, ordo ſeruetur. Quibus ita demum ad capiendas facultates eſſe ius patimur, ſi non & ipſi pari conſcientia polluuntur. Ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitatis, & ſucceſſionis quolibet titulo venientis. Præterea non donandi, non emendi, non poſtremo contrahendi cuique conuicto relinquimus facultatem.

CRIMEN HAERESIS CENSETVR MAIESTATIS DELICTVM.

In mortem quoque inquiſitio tendit. Nam ſi in criminibus maieſtatis licet memoriam accuſare defuncti, non immerito & hic debet ſubire iudicium. Ergo & ſuprema illius ſcriptura irrita ſit, ſiue teſtamento, ſiue codicillo, ſiue epiſtola, ſiue quolibet genere reliquerit voluntatis, qui aut Manichæus, aut Phryga, aut Priſcillianiſta fuiſſe conuincitur. Hoc quoque caſu eadem illa circa gradus ſuperius comprehenſos conditione ſeruata: alioquin nec filios exiſtere, aut adire permittimus, niſi a paterna prauitate diſceſſerint: delicti enim

A veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam eſſe volumus, ſi dominum ſacrilegum reuelātes, ad Eccleſiam Catholicam ſeruitio fideliore tranſierint: perferri huiuſmodi hominum cœtus domino, etſi non communione criminis implicato, ſciente tamen nec prohibente contraxit, patrimonio noſtro ſocietur. Ac ſi dominus ignorabit, actor vel procurator poſſeſſionis coercitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: conductor ſi idoneus eſt, deportabitur. Rector prouinciæ ſi hæc crimina diſſimulatione vel gratia delata diſtulerit, aut conuicta neglexerit, ſciat ſe mulcta viginti librarum auri feriendum. Defenſores quoque & principales vrbium ſingularum, necnon & Officia prouincialia decem librarū auri pœna conſtringet; niſi in his quæ a Iudicibus ſuper hoc præcepta fuerint, exequendis, & ſagaciſſimam curam & ſolertiſſimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Martij, Romæ, Honorio ſeptimum & Theodoſio ſecundum AA. Conſſ.] eamdem
B habet legem [a] Iuſtinianeus Codex, qua & comprehenſi ſunt Donatiſtæ. *a l. 4. C. de hæreticis.*

Ex his vero pij Imperatoris obſequijs haud imparia prioribus conſecutus eſt a Deo Honorius beneficia: ſiquidem domeſtico appetitus bello diu meditato, nempe inſidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur. quomodo autem hæc ſe habuerint, ſuo loco dicturi ſumus anno ſequenti.

Hoc item anno celebratū eſt ab Epiſcopis Africæ Concilium Carthaginenſe [b] Id. Iunij: vbi inter alia decreta eſt legatio ad Honorium Imp. pro defenſione rerum Eccleſiaſticarum aduerſus Donatiſtas atque Paganos: ſancitumq. ab eiſdem, vt ad Comitatū euntes, Formatā acciperent ad Romanum Pontificem, a quo aliā quærerent Formatam ad Imperatorem. hæc idcirco, ne hæretici Catholico nomine velarentur: nam illi tātum manifeſti Catholici haberentur, quos communicare cum Romano Pontifice, Formatæ ab eo acceptæ litteræ ſi- *b In Concil. Africano c. 62.* CONCILIVM CARTHAGINENSE.
C gnificarent, vt ex Optato & alijs ſæpe ſuperius demonſtratū eſt. Illud vero in hac Synodo ipſis Formatis addi præceptum eſt, vt in eis dies Paſchæ illius anni apponeretur: qui ſi nondum definitus ſciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei promulgationem; tunc decretum eſt apponi ad Formatam diem anni præteriti, poſt diē Paſchæ ſcilicet; vt euenire ſolet, cum in publicis ſcriptis, poſt Conſulatum, factum quid ſcribitur. Accidere enim conſueuit, vt (quod dictum eſt) Occidentales Eccleſiæ diſcerent ab Eccleſia Romana diem celebrandi Paſcha cuiuſlibet anni: ipſum vero Romanum Pontificem ante annum ſignificare illum conſueuiſſe, ea adhibita modeſtia, vt ſi quis quid contra obijcere vellet, audiretur; litteræ Innocentij Papæ ad Aurelium [c] Carthaginenſem Epiſcopum datæ ſignificant. *c Rom. Pontif. epiſt. 10. tom. 1.*

Sed & illud magnopere conſiderandū eſt, quòd eiſdem ab hoc Concilio legatis Romam miſſis publico decreto in mādatis hoc datum eſt [d]: Item placuit, vt de diſſenſione Romanæ *d Concil. Afric. c. 68.*
D atque Alexandrinæ Eccleſiæ ad S. Papam Innocentium ſcribatur; quo vtraque Eccleſia intra ſe pacem, quam præcepit Dominus, teneat.] hæc ibi: quibus plane ſignificatur, ipſum Romanum Pontificem Ioannis Chryſoſtomi cauſa aduerſus Theophilum mirū in modum fuiſſe commotum, & in omnes alios Epiſcopos qui cum illo aduerſus eum conſpiraſſent; noluiſſeq. miſſas ab eis recipere litteras: quod quidem epiſtola eiuſdē Innocentij Papæ ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum poſtea data de Acacio eius functionis anteſignano demonſtrat [e]. Sed & Theodorus diaconus hæc expreſſe apud Palladium [f]: Eſt autem hæc Romanæ Eccleſiæ ſententia, non communicare in finem vſque Orientalibus Epiſcopis, maximeq. Theophilo, donec Dominus vniuerſalis Synodi tribuat locū, ac per eam curet putrida membra eorum qui iſta geſſerunt.] hæc Theodorus. Ex his quoque videas, Theophilum annis ſingulis (vt dictū eſt) dare ſolitum Paſchales litteras, ex hoc tempore conticuiſ- THEOPHILVS SVSPENSVS A COMMVNIONE ROMANI PONTIFICIS. *e Innocent. epiſt. 18.* *f Pallad. in dialog.*
E ſe; vtpote quod nullus Catholicus eas recepturus eſſet, quas Romana Eccleſia non reciperet. At de Concilio Carthaginenſi & legatione ab eo Romam miſſa hactenus.

Inuiſamus iam S. Ioannem Chryſoſtomum, extremaq. ei officia perſoluamus: quē hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad cæleſtem coronam vocatum conſtat. ait enim Socrates [g]: Honorio ſeptimum & Theodoſio ſecundum Conſulibus, XVIII. Kal. Decembris, S. Ioānes Chryſoſtomus Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migrauit.] hæc ipſe. ſed in menſe error euidens: nam decimaquarta die Septembris eum diem obijſſe, omnes affirmant, & tabulæ Eccleſiaſticæ fidem faciunt. *g Socrat. lib. 6. c. 19.*

Quænā autem obitum eius præceſſerint, hic deſcribamus. Atque in primis in memoriam reuocandum, ipſum anno præterito, abſoluto iam biennio ſui exilij, inchoato anno tertio, ex ſententia Palladij, Arabiſſo Pityuntem eſſe tranſlatum, eo nimirum conſilio, vt ægra valetudine laborantē, longiſſimis difficillimiſq. peregrinationibus fatigatū exhalare animam CHRYSOSTOMVS TRANSFERTVR PITYVNTEM.

cogerent, ante vero litterarum commercio & ipſa ſcriptione priuatum. Hæc quidem (vt ait A
Sozomenus) quod eius aduerſarij tabeſcerent inuidia, dũ viderent vniuerſam Occidenta-
lem Eccleſiã pro ipſo eſſe ſolicitam. Sed & pertæſos æmulos frequentẽ hinc inde ad Ioan-
nem acceſſum, illud conſiliũ inijſſe, vt eumdem (vt dictũ eſt) Pityuntem transferrent, Pal-

a Pallad. in dialog.

ladius tradit, dum ait [a]: Inſpicientes enim Seuerianus & Porphyrius Antiochenã Eccleſiam
in Armeniam commigraſſe, & inde rurſus Antiochiæ Ioannis gratiſſimam philoſophiam
prædicari, diſrumpebantur, vitæq. illos iam tædebat, huiuſcemodi rumoribus non ſecus
quam flagris cruciatos: eſt enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaſerit, ſemper exagitet.
Eo miraculo perculſi plerique clerici aduerſæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribi-
lem viuos victoreſq. perterreſacientem, non ſecus ac paruulos laruæ deterrent. Papę, ſæ-
culares poteſtates, Eccleſiaſticaſq. opes amitti cũ ipſa poteſtate ſua & principatu; ſacerdo-
tem ſolum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metũ pallore teſtantur. B

Non iam igitur ferentes in ſcena occultare ſerpentem, ad exercitum mittunt, *ad ipſum
Arcadium Imperatorem*: reſcriptumq. aliud vehementius cum adiectione pœnæ procuran-
tes, transferri ſcilicet eum intra loci cuiuſdam anguſtias, vnde non liceret progredi. In Pi-
tyuntem locum penitus deſertum extorrem agunt, ripæ Pontici maris imminentem. Por-

MILITES MALE HABENT IOAN. CHRYSOSTOMVM.

ro milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maxime eum per viam vrgebant: id ſe
habere in mandatis, aperte aſſerentes, maiori ſe gradu promouendos, ſi per viam ille mo-
reretur. Atque vnus quidem ex ipſis, præſentis militiæ negligens, nonnihil humanitatis
clam erga eum oſtendebat; alius adeo inſeſtus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab oc-
currentibus (vt ſancto par erat) fiebant, iniurias exiſtimaret; id ſolum curans, vt Ioannes
moreretur. Denique cum imber eſſet vehemens, adeo vt dorſum ac pectus inundatio illa
percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rurſus Solis æſtum pro delicijs habebat, C
ſciens hoc affligi ſancti viri caput, inſtar Eliſæi caluum. In vrbe vero aut caſtello, vbi laua-
cri eſſet vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat.

LABORES IN VIA, ET OBITVS IOAN. CHRYSOSTOMI.

Cum inter hæc omnia trimeſtris temporis ſpatio difficillimũ illud conficiens iter, ſanctus
velut ſidus iubilans perſtabat, corpuſculum habens inſtar mali ſummis in ramis, Solis fer-
uore rubicundum. Vbi vero Comanæ appropinquarunt: ipſam veluti pontem tranſeuntes,
in templo quodam quinque aut ſex millibus paſſuum remoto manſerunt. Ipſa nocte mar-
tyr ipſius loci, Baſiliſcus nomine, qui Nicomediæ ſub Maximiano paſſus cum Luciano
Antiochiæ presbytero fuerat, dum eſſet Comanenſis Epiſcopus, apparuit ei dicens: Con-
fide, frater Ioãnes: cras enim ſimul erimus. Aiunt presbytero quoque eccleſiæ prius appa-
ruiſſe martyrem, atque dixiſſe: Præpara Ioanni fratri locum: venturus eſt enim. Ille nihil
de eo oraculo dubitans, in craſtinum orabat milites, vt illic vſque ad quintam horã perma- D
nerent: qui minime acquieſcentes, perurgebant. Profecti vero quaſi ſtadios triginta, rur-
ſum ad memoratum templum, vnde exierant, redierunt, ipſo iam febribus laborante. Il-
luc vbi redijt, vitæ ſuæ digna candida veſtimenta quæſiuit: exutuſq. prioribus, ea ſe in-
duit, omnibus vſque ad calceamenta mutatis, reliqua præſentibus ipſe diſtribuit: ſumptiſq.
cæleſtibus ſacramentis, coram aſtantibus, extremam orationem fudit, dicens more ſuo:
Gloria ſit Deo omnium cauſæ. Conſignanſq. ſe in fine orationis, extendit ſpecioſos illos
pedes, qui concurrerent ad ſalutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorũ probrum
qui peccata abunde meſſuerunt. Quod ſi nihil malis probra profuere, hoc non imbecilli-
tas conſtantiſſimi viri, ſed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus
eſt ad patres ſuos, excuſſo puluere mortalis vitæ, atque migrauit ad Chriſtum.] hactenus
de obitu ſanctiſſimi Patris Palladius. Vixiſſeq. eum annos ætatis ſuæ quinquagintaduos & E
menſes octo, Leo Aug. habet in Encomio: de quinquagintaduobus reliqui omnes, qui
de his egerunt, ſunt aſſertores. Eius vero Epiſcopatus in hanc vſque diem decimamquar-
tam Septembris, qua obijt, numerantur anni nouem, menſes ſeptem, & dies octo.

b Pallad. in dialog.

FVNVS IOAN. CHRYSOSTOMI.

De funere autem iſta Palladius [b]: Tanta vero multitudo virginum, tantumq. mona-
chorum, & honeſtioris vitæ teſtimonio inſignium ex Syria & Cilicia & Ponto & Armenia
agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condicto eos aduenſſe. Ita ſepultus, laudibuſq.
velut athleta victor honoratus eſt, corpuſculo vna cũ Baſiliſco in eadem eccleſia condito.]

IOANNES CHRYSOST. CVR SOLVS COMEDERE SOLERET.

hæc Palladius: qui & paulo poſt de vitæ inſtituto & moribus eius, quorum cauſa quidam
offenſi erant, hæc addit: Ipſe (inquit) ſolus edebat, vt ex parte noui, ob iſtiuſmodi cauſas.
Primo quidem ob calorem capitis abſtemius erat; niſi quod in æſtu eo, quod Diarhodon
appellatur, vtebatur, *vino ſcilicet*. Secundo, quoniam infirmitatis cuiuſdam gratia eius

ordinem

A ordinem deſiderabat; adeo vt ſæpius quæ fuerant parata, ingrata viderentur, & quæ non aderant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad veſperā vſque ieiunabat, partim occupatus Eccleſiaſticis curis, partim ſpiritualibus intelligendis abſtractus: contēdebat enim vt eum nihil ſacrarum litterarū præteriret, &c.] Sane quidē in omnibus diuinæ Scripturæ libris, eos explicando, apprime eſſe verſatum, teſtatur Caſſiodorus, vbi ait[a]: Ferunt itaque diuinas Scripturas veteris nouiq. Teſtamenti ab ipſo principio vſque ad finē Græco ſermone declaraſſe Clementem Alexandrinum cognomento Stromateum, & Cyrillū eiuſdem ciuitatis Epiſcopum, & Ioannem Chryſoſtomum, Gregorium, & Baſilium.] quod ſi verum eſt, vide quā pauca ex ingentibus theſauris nobis ſint reliqua: cum alioqui nonnulla ſpuria eius nomine edita hactenus habeātur. In Caſſiodori quoque ſententiā Suidas hæc habet[b]: Vniuerſam Iudaicam Chriſtianamq. Scripturam ille cōmentarijs ſic illuſtrauit, vt

a Caſſiod. in præfat. lib. Diuin. lect.

SCRIPTA A S. IOANNE CHRYSOST.

b Suid. in Ioan. Chryſoſt.

B alius ante ipſum nemo.] & paulo poſt: Ceterū opera ab eo conſcripta, non eſt hominis percenſere numerando, ſed ſolius Dei, cui nota ſunt omnia.] hæc Suidas. ſed & de eius ſcriptis ac moribus iſta Sophronius[c]: Iuſte & digniſſime Ioānes pro puritate doctrinæ & ſplendore venuſtiſſimi eloquij Chryſoſtomus cognominatus eſt: qui ex quo ſalutare baptiſmū accepiſſet, nūquam omnino iurauit, neque aliquem iurare compulit, neque mentitus eſt, neque alicui vmquam maledixit, neque ſcurrilia locutus eſt, nec iocos admiſit.] ita Sophronius.

c Sophron. Prat. Spirit. c. 191.

Sed quod ad eius poſt ſe relicta ſcriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pati poſſumus, adſcriptas fuiſſe ſanctiſſimo viro, eius titulo hactenus cōſignatas, quinquaginta quatuor homilias, quas opus imperfectum in Matthæum nominant, vt diſtinguant a conſummato in eumdem Euangeliſtā commentario nonaginta & vnam homilias cōplectente. Quis enim non iure commoueatur, cum videt adſcribi ſanctiſſimo viro, ab incerto aucto-

QVAE FALSO SINT IOANNI SCRIPTA SVPPOSITA.

C re, ſed certo hæretico, hæreticorumq. deterrimo compoſitas homilias illas purulētas, hæreſum ſcatentes verminibus, quæ ne pilū quidē Chryſoſtomi vel in dictione, vel in ſententijs, vel in dogmatibus habent, ſed ſparſas hæreſes Manichæorum, Montaniſtarum, Arianorū, ac Donatiſtarum continent; atque plane in omnibus ſe prodat auctor longe longius ab Eccleſia Catholica alienū, qui Catholicæ Eccleſiæ toto Orbe diffuſæ ſæpe detrahat, & vix in paucis veritatem reperiri contēdat? Porro extitiſſe auctorem illū alicuius hæreſis ſectatorem, penes quē præter diuinas Scripturas nulla eſſet ratio Catholicæ communicationis, nec traditionum atque Eccleſiaſticarum ſanctionum; haud obſcure ipſe, inter alia, homilia quadrageſimanona ſignificat, illis verbis[d]: In tēpore hoc, ex quo obtinuit hæreſis illas Eccleſias, nulla probatio poteſt eſſe veræ Chriſtianitatis, neque refugiū poteſt eſſe Chriſtianorum aliud volentium cognoſcere fidei veritatem, niſi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis

d Chryſoſt. hom. 49.

D modis oſtēdebatur quæ eſſet Eccleſia Chriſti, & quæ Gentilitas: nunc autē nullo modo cognoſci datur volentibus cognoſcere quæ ſit vera Eccleſia Chriſti, niſi tantūmodo per Scripturas. Quare? quia omnia hæ quæ ſunt proprie Chriſti in veritate, habent & hæreſes illæ in ſchiſmate ſimiliter Eccleſias, &c.] plura ſuggerit, atque ingerit diuinæ tantum ſtandum eſſe Scripturæ, nulla habita Catholicæ communicationis ratione, qua in vnum corpus vniuerſa Catholica Eccleſia toto Orbe Chriſtiano coagmentata cognoſcitur. Porro argumentum hoc commune eſt omnium hæreticorum: qui cum conuinci ſciant ſe eſſe ab Eccleſia alienos, vel vno illo ſaltem argumento, quod ſecus ſentiant, quàm vniuerſa Eccleſia doceat: ad ſolam diuinam Scripturam confugium ſibi parant, ſed ſuo ipſorum prauo ſenſu intellectam. in quos diſputat S. Auguſtinus, aduerſus Creſconium agens[e]. Sed in his modo non immorandum, quod alio tendat oratio: neque in diſquirendis quæ alia ſint eiuſdem

e Auguſt. contra Creſc. lib. 2. c. vlt.

E Ioannis ſcriptis ſuppoſita (quod longioris inſpectionis ſit opus) nunc incumbendum.

Illud vero, quod ad eiuſdem Ioannis ſcripta pertinet, haud ignorandum; habuiſſe ipſum in ſacris litteris peculiarem doctorem ſanctum Paulum Apoſtolum, cuius immenſo tenebatur amore. fidem facit huius rei S. Proclus, qui poſtea Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ fuit creatus Epiſcopus, rem geſtam ſic narrans[f]: Cum diuinas Pauli Apoſtoli epiſtolas earum interpres & expoſitor percurreret: erat (vt eſt veriſimile) dubia & ſuſpenſa cogitatione, dicens, Quis ſcit an Deo grata mea ſit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de ea re a Deo fieret certior. Quod etiam cito hoc modo factum eſt. Quidam ex his qui Imperatori erant familiariſſimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui apud diuinum Pontificē intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metū Imperatoris, & ſua ei exponeret. Quibus aſſentiens ſanctus, per Proclū iubet vt veniat. Nox erat, & ſimul etiam aderat is qui erat ſupplex. Vt eum admoneat, dat operam Proclus. Deinde primum

f Leo Aug. in Vit. Chryſoſt. Metaphraſt. & alij.

aſpicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt conſueuerat, in ſede ſedentem, & A ſcribentem (ea autem erat interpretatio diuinarum epiſtolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur ſpectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apoſtolum Paulum inclinatum poſt ſedem ad caput Pontificis, & os admouentem auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum inceſſit ſtupor & admiratio, quanam ingreſſus eſſet quem cernebat. Ignorabat enim quis eſſet: & rogat hominem, vt parum expectet. Rurſum paulo poſt aſpexit & ſemel & bis, & erat idem ſpectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimate; qui dixit: Non oportebat te, cum videres mortem, quæ mihi expectatur, alium ad ſanctum adducere. Ille autem ei affirmat, ſe de eo nihil cogitaſſe. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina cantica excitat ligni pulſibus. Homo itaque reuertitur, in ſecundam noctem ſpem reijciens. Acceſſit ſecunda nox & tertia; & erat rurſus ſimile ſpectaculum. His obſtupefactus, vix tandem ſenſit Proclus, nemine vidente, a Deo miſſum eſſe eum qui loque- B batur. Dicit itaque illi optimati: O optime, Deo reſiſtente ſtudijs omnibus, labor eſt inutilis. roga ergo Deum vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum ſupplicis recordatus eſſet Pontifex, rogauit an acceerſiſſet. De eo ergo ſignificat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cum tu præteritis noctibus ſeorſum eſſes cum alio, ſtatui non temere accedere.

Procli viſio de præſentia Pauli.

Cum ſanctus autem rogaſſet, quiſnam is eſſet: incipiens Proclus, verbis quidem totum proſequitur miraculũ: digito autem per imaginem euidentiſſime probans eum fuiſſe Apoſtolum, totam narrat ſeriem miraculi. Quibus cum adhibuiſſet mentẽ hic vir diuinus, aperte intellexit ſpectaculum; & factus certior, ſe ſuam accepiſſe petitionem, Deo gratias egit. Deinde ſic rurſus acceerſit ſupplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorem, & priori reſtituit magiſtratui: impletq. promptius & alacrius quæ reſtabant ex diuinis epiſtolis.] hactenus de his Leo Auguſtus, cui conſentiunt ceteri, & præcipue ex anti- C quioribus Actis vitæ eius, quæ citantur a Ioanne Damaſceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam apud ſe habere ſoleret idem S. Ioannes Chryſoſtomus, hæc ipſe Damaſcenus [a]:

Imago S. Pauli apud Ioannem Chryſoſtomum.

a Damaſc. de Imag. orat. 1.

Habebat autem effigiem Apoſtoli Pauli in imagine, in loco vbi propter corporis imbecillitatem parumper quieſcebat: erat enim ſupra quam natura patiatur vigilans. In hanc ille effigiem, quando perlegebat illius epiſtolas, oculorum aciem intendebat; in eaq. non ſecus ac ſi Paulus ipſe viuus eſſet, obtutu defixus inhærebat, beatum ipſum appellans, totamq. animi cogitationem ad illum dirigens, & cum eo verſans, & loquens contemplando.] & poſt alia: Cum autẽ Proclus (inquit) loquendi finem feciſſet: oculis in Pauli effigiem defixis, & figuram eius, quem viderat, ſimilem conſpicatus, Ioanni deſiderium inijciens, ſic eum (digito demonſtrans imaginem) allocutus eſt: Ignoſcito mihi Pater: ille quem vidi loquentem tibi, huic ſimilis eſt; atque adeo, ſi recte memoria teneo, ipſe D eſt.] hactenus Ioãnes Damaſcenus ex Vita ipſius S. Ioannis Chryſoſtomi, quæ deſideratur.

Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum.

Certe quidem, quod pertinet ad eumdem Ioannis Chryſoſtomi ſtudium & amorem erga Paulum; non eſt ſcriptio eius quæ non id exprimat manifeſte; cum alioqui peculiares eo argumento ſcripſerit homilias. Quod autem ad doctrinam ſpectat, ſe quidem tanto vti magiſtro ingenue profitetur his verbis in præfatione ad homilias in epiſtolas Pauli: Neque (inquit) nos quæ ſcimus, ſi quæ ſcimus, ab ingenij bonitate atque acumine ſcimus: ſed illi nos viro impenſe affecti, ab illius lectione numquam diſcedimus.] Contigiſſe autem viſionem illam, cum epiſtolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua ſe ipſum ſuperaſſe cognoſcitur, haud improbanda opinio eſt. Ceterum fuiſſe S. Ioannem Chryſoſtomũ pium cultorem ſanctarum imaginum, non hæc tantũ quæ narrata ſunt, manifeſtant, ſed & quod de eo Gregorius [b] Papa ſcribit ad Germanum Patriarcham Conſtantinopoli- E tanum, qui verba ipſius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui.] Rogo te, lector: ſi optio daretur, in quorum claſſem poſt obitum velis adſcribi, & quorum fortis particeps fieri, Iconoclaſtarum ne, an S. Ioannis Chryſoſtomi cultoris ſacrarum imaginum? Hæc conſiderans, tu tibi ipſi reſponde. Nos certo ſcimus, Dei amicum fuiſſe Chryſoſtomum: eumq. æternam eſſe beatitudinem conſecutum, & complura miracula teſtata ſunt, & vniuerſalis conſenſus Eccleſiæ declarauit.

b Extat apud Nicæn. concil. 2. act. 6.

Sed quod in his ſumus, vt prætermiſſa ab alijs, qui res geſtas tanti Patris proſecuti ſunt, hic tamquã epitaphia ſepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epiſtola ad Anaſtaſium de eodem Chryſoſtomo omni fide digna ſcriptis mandauit: Ioannes (inquit) ſacerdos admirandus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, immo vero totius Orbis ſplendor, vir animi perſpicacis, omni fere tempore videbat domũ Domini refertam Angelorũ cœtu, & tunc in

Viſiones S. Ioannis Chryſoſt.

primis

A primis, cum diuinum & incruentum ſacrificium offerebatur: quo quidem tempore, ſtupore
& lætitia plenus, rem præcipuis amicis ſpiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpiſſet (in-
quit) ſacerdos ſanctum ſacrificium ſeu oblationẽ facere, plurimæ ſtatim ex illis Virtutibus
e cælo deſcendẽtes ſtolis indutæ ſplendidiſſimis, nudis pedibus, intentis oculis pronæ altari
magno cum ſilentio & reuerentia, quoad venerandum illud myſterium expletum fuit,
circumſteterunt. Deinde huc illuc ſingulæ per totam domum diffuſæ, Epiſcopis, presby-
teris, & diaconibus diſtributionem corporis & pretioſi ſanguinis miniſtrantibus adhæſe-
runt, ſatagentes, & ſedulo adiuuantes. Hæc autem ſcribo, vt diuini ſacrificij dignitatẽ co-
gnoſcentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, adminiſtretis: nec permit-
tatis vt aliqui inter ſe contendant, & cũ tumultu ad ipſum accedant, aut audacter annuant,
& e loco ſuo proſiliant, aut huc & illuc circumſpiciant, & ignaue & petulanter ſe gerant.]
B hactenus Nilus, quem ſpectata eruditio atque conſpicua ſanctitas fecerunt illuſtrem.

Ceſſit & illud magnæ laudi Chryſoſtomo, quod cum concionem habens frequenti popu-
lo vallaretur, opus illi fuit ſuggeſtum in medio eccleſiæ collocare. certe quidem magnus CONCIONATVR IOANNES IN MEDIO ECCLESIAE.
ille Gregorius Nazianzenus, cum eſſet eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, intra cancellos con-
cionabatur, vt ex ipſius teſtificatione [a] poſſumus intelligere, cum de multitudine audito-
rum ad cancellos ſe protrudente vt orationem audiret, ſæpe meminit. Romæ vero anti- a Gregor. Naz. orat. ad centum quinquaginta Epiſcopos.
quitus ea vigebat conſuetudo, vt ab eminenti ſuggeſtu ipſe Pontifex concionaretur ad po-
pulum. nam in Hippolyto Prudentius [b]: b Pruden. Periſteph. hym. 11. de S. Hippolyt.

Fronte ſub aduerſa gradibus ſublime tribunal
Tollitur, Antiſtes prædicat vnde Deum.]

Omittimus hic innumera ſanctorum Patrum de S. Ioanne Chryſoſtomo elogia. ſatis ad
C laudem, quod poſt eius obitum, paucis exceptis, quos liuor infecit, tam Oriens quam
Occidens & vniuerſus Catholicus orbis ipſum ſanctiſſimũ prædicauit; vſque adeo, vt & in
Aegypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita ſanctiſſimus, eumdem Chry-
ſoſtomum prædicarent, Theophilum vero inſectarentur contumelijs, merito neglectum a
ſuis, quem a ſe Eccleſiæ Romanæ Pontifex abieciſſet. Sed audi perbreue Iſidori Peluſiotæ
de vtroque iudicium, ad Symmachum ita ſcribentis [c]: c Iſidor. lib. 1. epiſt. 152.

Petis a me, vt diuini viri Ioannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo:
mentem enim res iſta ſuperat. Verum pauca quædam audi. Vicina Aegyptus hoc ſemper ISIDORI IVDICIVM DE THEOPHILO.
in more habuit, vt inique ac perdite ſe gereret; Moſen videlicet repudians, & Pharaonem
adſciſcens; humiles ac demiſſos flagris lacerans, laborantes opprimens; vrbes extruere iu-
bens, & mercedem negans, atque ad hoc vſque tempus in iiſdem ſtudijs inhærens: ſiqui-
D dem inſano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophi-
lum, quatuor ſocijs, immo coapoſtatis, ſeptum ac munitum in medio proferens, pium vi-
rum ac diuinarum rerum doctrina præditum expugnauit, odium videlicet atque inimici-
tiam, quam aduerſus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque im-
portunitatis ſuæ velut propugnaculum nactus. At Dauidis [d] tamen domus inualeſcit; do- d 2. Reg. 3.
mus autem Saulis (vt cernis) debilitatur: tametſi vir ille, ſuperata vitæ tempeſtate, ad
cæleſtem tranquillitatẽ migrauerit.] hactenus Iſidorus, eiuſdẽ Ioannis Chryſoſtomi diſci-
pulus. Porro quod pertinet ad quatuor illos quos nominat coapoſtatas; fuiſſe quidem il-
los Acacium Berœenſem, Seuerianum Gabalenſem, Antiochum Ptolemaidis, & Cyri-
num Chalcedonis Epiſcopos, quæ ſuperius dicta ſunt ex Palladio, fidem faciunt.

Quo quidem nomine non prudentiores tantum Aegyptij, ſed ipſi hæretici (cum alio-
E qui in Ioannem in his quæ ad dogmata ſpectant, infenſi eſſent) omnes erga eum propenſio-
res erant, vt ex Palladio poſſumus intelligere atque alijs. Eſt de his patens exemplum
de Socrate Nouatiano: qui cum in ceteris erga eum ſe obſeruantiſſimum præſeferat; quòd e Socrat. lib. 6. c. 19.
tamen Nouatiani eum experti eſſent ſibi maxime aduerſarium, de hoc, ex quo magis com- NOVATIANI
mendandus habetur, ipſum carpit, ſic dicens [e]: Equidem demirot, quid cauſæ eſſet, cur cum IN QVO IOANNEM CHRYSOSTOMVM REPRENENDERVNT.
tam ardenti ſtudio dueeretur temperantiæ, in quibuſdam concionibus doceret temperan-
tiam quodammodo contemnendam eſſe. Nam cum a Concilio Epiſcoporum, illis qui ſe-
mel dumtaxat per baptiſmum lapſi fuerant, locus pœnitentiæ concederetur: ille non du-
bitauit dicere: Si millies lapſus pœnitentiam egeris, in eccleſiam ingredere. Ob quam do-
ctrinam etſi in aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offenſionem incurrit; ta-
men a Siſinnio in primis Nouatianorum Epiſcopo, qui librum contra hoc eius dictum con-
ſcripſit, grauiter exagitatus eſt. ceterum iſta iampridem acciderant.] ita Nouatianus. ſed

hoc nomine maiorem ſibi conciliauit Chryſoſtomus laudem, dum eo modo Nouatianos A exagitans, apertam voluit ſemper pœnitentibus Eccleſiæ ianuam, ex Catholicæ Eccleſiæ inſtituto. ſed de his fuſius ſuo loco ſuperius. Poſt hæc vero Socrates totum ſe effundit in laudes Siſinnij, quem reprehenſum dicit ab Acacio Epiſcopo, quod veſtimenta candida indueret, cum nigris veſtibus vti ſolerent Epiſcopi. ſic plane illudebat eis diabolus vafro conſilio, vt corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & veſtibus candidis veſtiendo, vt ſibi viderentur animæ quoque eſſe munditiem aſſecuti, ſpernentes Eccleſiæ a Chriſto relictum ad diluenda peccata remedium pœnitentiæ. Sed alia ſubdit de Siſinnio Socrates; quæ vt inepta, conſulto præterimus: qui & ſub iiſdem Conſulibus defunctum Siſinnium affirmat [a], & in locum eius ſubrogatum Chryſantum; mortuum quoque eſſe Dorotheum Arianum Antiſtitem.

a Socrat. lib. 7. cap. 6.

INNOCENTIVS PAPA QVID IN ARCADIVM ET EVDOXIAM.

Quod vero pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipſe morte Chryſoſtomi, magno eſt affectus dolore: & qui hactenus ab infligendo in Imperatorem Arcadium B & Eudoxiam Auguſtam, quam prouocarant ſummam Eccleſiaſticam animaduerſionem illam, cum quis a communicatione ſacramentorum & cœtu Fidelium ſeparatur, rogatus ab ipſo Ioanne Chryſoſtomo ſe continuiſſet; eam in eoſdem prouocatus, & violentia quadam adactus, inflixit: extorſiſſe enim viſi ſunt illi e manibus Innocentij iuſte iudicantis vindictam, quam hactenus apud ſe longa patientia continuerat.

Porro idem Pontifex ipſi Ioanni, defuncto licet, conſultum voluit, nimirũ vt etſi non ipſe, nomen ſaltẽ eius in Conſtantinopolitanam reſtitueretur Eccleſiam; perſtititq. in ſententia, vt numquam, niſi id fieret, communicare vellet cũ Orientalibus Ioannis aduerſarijs Epiſcopis; quos ob iniquam ſententiam in S. Ioannem latam iudicauerat a communione Catholica alienos; illud ab eis enixe contendens, vt eiuſdem Ioannis nomen in tabulas re- C ferretur Eccleſiaſticas, e quibus fuerat ſententia aduerſariorum expunctum. teſtatur id Theodoretus, qui ait [b]: Iſto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Epiſcopi Occidentis non prius cum Epiſcopis Aegypti & Orientis & Boſphori atque Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius ſanctiſſimi viri in tabulas, in quibus nomina Epiſcoporum mortuorum continebantur, retuliſſent: atque Arſacium eius ſucceſſorem ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum autem, qui ſuccedebat Arſacio, quiq. ſæpe legatos ad Occidentales Epiſcopos miſerat, ſæpeq. pacem poſtulauerat, poſtea tandem, cum Ioannis nomen in tabulis ſcripſiſſet, receperunt.] at quando id contigit, inferius dicendum erit.

b Theodor. lib. 5. cap. 34.

Ceterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chryſoſtomi morte, grauiſſima acrimonia aſperſas, anathemateq. terrificas, quibus tum ipſum, tum Auguſtam, tum denique Epiſcopos ſceleris complices excommunicat, litteras dedit. D ſunt ipſæ quidem Græcis notiſſimæ, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant, ſed & codex Vaticanus Græce continet exaratas, Latine his verbis redditas:

EPISTOLA INNOCENTII PAPAE AD ARCADIVM IMPERATOREM.

Vox ſanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, o Imperator, ſicuti quondam Abel iuſti contra parricidam Caim; & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modo admiſiſti, ſed etiam pacis tempore perſecutionem magnam aduerſus Deum & Eccleſiam eius concitaſti. Eieciſti e throno ſuo, re non iudicata, magnum totius Orbis doctorem, & vna cum eo Chriſtum perſecutus es. Neque de illo ita queror (ſortem enim ſeu hereditatem cum ſanctis Apoſtolis in Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti regno conſecutus eſt) quamuis intolerabilis iactura ea ſit: ſed affligor, propterea quòd primum de animarum veſtrarum ſalute, deinde de eis, qui ſapientiſſima ſpirituali & diuina doctrina & inſtitutione eius orbati, fame verbi Dei conficiuntur, ſum ſolicitus. Non enim Eccleſia tantum E Conſtantinopolitana mellitæ illius linguæ iacturam fecit, ſed Orbis ſub Sole totus ad orbitatem redactus eſt, viro tam diuino amiſſo, perſuaſione vnius mulieris fabulam hanc & ſpectaculum exhibentis. Verum excipiet & præſentem hic pœnam non poſt multos dies ei aduenientem.

Tametſi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide ſeruata, & fluctuantibus confirmatis; in æterna tamen ſæcula ſempiternam deliciarum & immortalis vitæ hereditatem eſt conſecutus. Noua autem Dalila, Eudoxia, quæ paulatim te erroris ſeu ſeductionis nouacula totondit; execrationem ex multorum ore ſibi ipſi introduxit, graue & quod geſtari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis ſuis ſuperaddens. Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Petri creditus eſt, ſegrego & reijcio te & illam a perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei noſtri. Epiſcopum

etiam

A etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare aut exhibere ea vobis auſus fuerit; ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate ſua excidiſſe decerno. Quod ſi vt homines potentes quemquã ad id vi adegeritis, & canones nobis a Saluatore per ſanctos Apoſtolos traditos transgreſſi fueritis: ſcitote id vobis nõ paruum peccatum fore in horrenda illa iudicij die, cum neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium ſub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum Epiſcopalem produxiſtis, etiam poſt obitum exauctoramus, vna cum omnibus qui conſulto cum eo communicarunt Epiſcopi: cuius etiam nomen ſacro Epiſcoporum albo non inſcribatur. Indignus eo honore eſt, qui Epiſcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis [a] ſiquidem planta, quæ a Patre noſtro in cælis plantata non eſt, eradicabitur. Ad Theophili anathematiſmum B addimus abrogationem, & abſolutam a Chriſtianiſmo alienationem.] hactenus epiſtola Innocentij, cui Glicas eiuſmodi ſubijcit Arcadij reſponſionem [b]:

a Matth. 15.

b Glic. Annal. par. 4.

Norunt omnes homines mentis compotes, commiſſa per ignorationem nec diuinitus nec per leges puniri, neque adeo quemquam alterius nomine ſupplicium luere. Quod quidem propterea ſcripſi, vt manſuetudinem tuã certam redderem, nos nihil eorum cognitum habuiſſe, quæ noſtris Antiſtitibus & clericis acciderunt: cuius rei teſtem benignum illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens ſum, quod ad ipſorum condemnationem attinet: quippe cum eorum communione ſim vſus, cauſæ nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: ſcito me illi parum moderate pro ratione delicti mercedem retuliſſe: quo ſane factum eſt, vt ex eo mærore & anguſtia, difficili grauiſſimaque correpta ægritudine decumbat. Igitur quod ſupereſt, eni-C xe te obſecro, vt nos a ſegregatione liberes, nec multipliciter punias: non enim ipſe Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.] huc uſque apud Glicam litteræ Arcadij ad Innocentium: quibus has idem auctor ſubdit Innocentij ad ipſum redditas:

EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIUM.

Studium, diligentiamq. veſtram Dei præſcripto & voluntati conſentaneam, quam propter ipſius nomen declaraſtis, accepimus & probauimus. Quapropter ſacris a vinculis ſoluti, ad ſigna Dominica confirmatis animis accedite.] hucuſque apud eundem auctorem. Præter has autem recitatas a Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliæ extant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eundem Pontificem datæ, quæ ſic ſe habent:

ALIA EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIUM.

Omnino, o Pontifex Dei, nequicquam eorum quæ in legatos audacter perpetrata ſunt, ſciente me factum eſt: idq. ex eo perſpici poteſt, quod eos a quibus illa orta ſunt, D ſeuere vltus ſum. Neque quod magnus ille Ioannes depoſitus ſit, vlla in me culpa eius rei hæret, ſed infelicibus Epiſcopis; quod ſcilicet cum ſacros canones prætenderent, iudicium depoſitionis illius in ſua ipſorum profana capita conuerterunt: quorum ſermone neſcio quomodo inductus, etiam ipſe eorum ſententiæ (quod vtinam numquam feciſſem) aſſenſus ſum. Quo fit vt ipſi magis in culpa ſint, quam nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seuerianum, & eos qui ſceleratum Theophilum ſecuti ſunt, vt quanta maxima celeritate, comprehendi iuſſimus, & eos qui illic ſunt, vt pœnas dent auſibus ſuis debitas. Nobis autem placetur paterna humanitas tua, neque deſeras nos expertes myſteriorum incontaminatorum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccauerit, vltus ſum, quæ etiam ex his grauiſſimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur ſæpius pœnas ſumas, o reuerendiſſime Pater: neque enim Dominus in eadem bis pœ-E nas ſumit, vt ſcriptum eſt. Vbi autem erit pœnitentiæ bonum, niſi ijs quos pœniteat, venia tribuatur? Igitur ſi nos quidem ex pœnitentibus non eſſemus, merito aditus ad veniam clauderetur: & ſi accuſauimus & condamnauimus nos ipſos ab his quæ male egimus; ne bono quidem pœnitentiæ, quod quidem venia eſt, excidamus.] hucuſque epiſtola Arcadij ad Innocentium Papam ex codice Vaticano.

Subijciebatur autem apud codicem dignæ memoriæ Cardinalis Guiglielmi Sirleti Bibliothecarij Apoſtolici, dictis epiſtolis eodem argumento ſcriptis, epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium fratrem Auguſtum, fide quidem explorata, germana, in omnibusq. ſincera; quæ ſic ſe habet:

EPISTOLA HONORII AD ARCADIUM.

Neſcio qualiſnam potens & a dæmone immiſſa impulſio perſuaſit tibi, o frater, feminæ committere te ipſum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Chriſtianorum Regum patrauit. Etenim qui iſtic ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi, clamant aduerſus Imperium noſtrum,

quod

quod magnum Dei Antiſtitem Ioannem neque legitime, neque ex præſcripto canonum, A
& ab Epiſcopali ſede depuliſtis, & acerbiſſimis exilijs & intolerandis iniurijs eijcientes,
per vim vita ſpoliaſtis. Locum tenentes autem Romanæ Eccleſiæ, ob veſtrum honorem &
legitimi iudicij ſtabilimentum miſſos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integre defi-
nirentur, tenuiſtis: quibuſcum nihil humani egiſtis; amplius & cuſtodijs diuerſis conclu-
ſiſtis, ac fame prope necaſtis; ac ſimul quas ſecum ferebant pecunias ad viatici neceſſitates
corporeas, has auſerri ab ipſis mandaſtis: clamanteſq. contra vos ad Deum & ingemi-
ſcentes, nullo ſunt habiti loco. Adhæc Apoſtolica mandata nihili ſacta a vobis ſunt: Epi-
ſcopos ſanctos iniuſte priuaſtis, ac ſexcentis iniurijs & exilijs maxime longinquis iniuſte
adiudicaſtis, aliosq. pro his indignos indigne intruſiſtis. Contende igitur frater, non ver-
bo, ſed re & Deum & homines de correctione eorum quæ non ſunt recte acta, certiores
facere: certus & ipſum Imperium noſtrum & ruere & ſtare precibus ſacerdotum.] hac- B
tenus epiſtola Honorij ad Arcadium, prioribus ſcriptis per omnia conſentanea; quam ex
Græco textu Latinitati fideliter redditam exhibuimus, eamq. cum ea, quam in dicto co-
dice Vaticano Latine ſcriptam reperimus, contulimus, fideliterq. reddidimus..

Ceterum poſt obitum Ioannis nondum tribus menſibus elapſis, contigiſſe prodigioſum
ac plane miſerandum interitum Eudoxiæ Auguſtæ, eo modo, quo ſuperius dictum eſt, tum
Zonaras, tum alij teſtantur. Verum quod ad Honorium ſpectat, haudquaquam his da-
HONORIVS COGITAT DE INFERENDO BELLO ARCADIO. tis litteris conceptum ob indignum facinus immenſum dolorem exhaurire penitus valuit.
Siquidem & bello decernere aduerſus eum, qui perſecutus eſſet eccleſiam, ac ius gen-
tium in legatis violaſſet, & ſancte pieq. vlciſci in animum duxit. Cum vero ad hæc per-
agenda Rauennæ expeditio pararetur, duo interceſſere impedimenta, quæ eamdem retar-
darent, ſed & ſubſequens mors Arcadij anno ſequenti penitus aboleuit. Quænam autem C
præſenti anno contigerint, quibus a bello in Arcadium inſerendo Honorius abſtraheretur,
a Zoſim. lib. 5. Zoſimus ita narrat [a]: Apud Rauennam igitur Stilichoni (*hic erat præcipuus militiæ Dux*) iam
parato ad Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem
abſtrahendas, Honorij vero regno adijciendas: impedimenta duo contigit accidere, ſa-
mam ſcilicet hinc inde de Alarici morte ſparſam, & litteras Honorij Principis allatas Ro-
ma: quibus in litteris præſcriptum erat, Conſtantinum iam perduellem ex inſula Britan-
nia tranſuectum ad Tranſalpinas gentes acceſſiſſe, Principiſq. munus in oppidis vſurpare.]

Hæc quidem de tyrannide Conſtantini, quẽ alij Conſtantium nominant, hoc anno con-
tigiſſe, idem Zoſimus non obſcure ſignificat, dũ ait, exacto huius anni autumno, deſignatos
fuiſſe Conſules Baſſum atque Philippum, quorũ nomina ſequenti anno adiecta fuiſſe Faſtis,
omnes affirmant, ſub quibus Conſſ. Proſper etiam in Chronico eiuſdem Conſtantini ty-
rannidem contigiſſe refert. Sed ante Conſtantinum qui præceſſerunt hoc ipſo anno in
b Zoſim. lib. 6. in princip. Britannia tyranni, Zoſimus infra narrat his verbis [b]: Quo tempore adhuc Arcadius impe- D
TYRANNI IN BRITANNIA EXORTI. rabat, Honorio ſeptimum & Theodoſio iterũ Conſulibus, milites Britannici ſeditione con-
citata Marcum in regio ſolio collocabant, eiq. tamquam rerum in ijs locis potienti pare-
bant. Eo deinde necato veluti moribus illorum non reſpondente, Gratianum in medium
producunt, & purpura coronaq. cinctum, ceu Principem obſeruantes, comitabantur.
Verum & huic improbato poſt menſes quatuor Imperium abrogant, & vitam eripiunt,
Conſtantino rerum ſumma tradita.] hæc Zoſimus. Porro Conſtantinum ait Proſper in-
fimæ militiæ militem fuiſſe, ſed ob ſolam ſpeciem nominis acclamatum fuiſſe ſub ijſdem
c Sozom. lib. 9. cap. 11. Conſulibus Imperatorem. Sozomenus [c] etiam eadem quæ ſupra de Marco & Gratiano ty-
rannis tradit; & de Conſtantino ſic ſubdit: E

Rurſum Conſtantinum eligunt, quod putarent eum ex nominis ſui præſagio Imperium
conſtanter obtenturum.] hæc ipſe. Quod enim Conſtantinus Magnus Britannus fuiſſet,
& vniuerſum Romanum Imperium adeo feliciter adminiſtraſſet; putarunt illi, ad barbaros
innumeros, qui Gallias atque Italiam, necnon Orientis non paucas regiones peruaſerant,
expellendos, ſtrenuo nouo Duce opus eſſe & Imperatore: ſic igitur duobus, quos elege-
rant, e medio ſublatis, ex felici nomine Conſtantini felicitatem ominati ſunt Imperij.
Sed & ad ſpem augendam illud accidit, quod æque ac Conſtantino Magno, huic quoque
* Conſtantius adſcititio nouo Conſtantino filius eſſet Conſtans * appellatus; quem & (ſicuti idem Sozo-
menus affirmat) Cæſarem nominauit, ſimulac ad Alpes Cotias perueniſſet, eumq. ad Hi-
ſpanias obtinendas miſit. At de Conſtantino hactenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non ſic proſpexit Deus ab exercitu fratris Ho-

norij

A norij liberans, vt parceret; ſed quo ipſa Diuinitas potius, in quam in primis peccatum eſſet, ſumeret de perpetratis ſceleribus pœnas; quod anno ſequenti præſtitit, cum eidem vna cum Imperio vitam ademit; Honorium vero non ad cladem, ſed ad ſalutem inferendam Orientali Imperio reſeruauit: cum interea Arcadius rebus pie geſtis impietatem, quam ex perſecutione Ioannis contraxerat, abſtergere conaretur; cuius rei gratia anno ſuperiori ex Palæſtina tranſtuliſſe Conſtantinopolim vidimus ſacras reliquias Samuelis; & hoc anno Martyrium Acacij martyris inuiſiſſe, atque ibi Deum oraſſe, Socrates meminit, vbi ait [a]:

ARCADIVS STVDET EXPIARE DELICTVM.

a Socrat. lib. 6. cap. 21.

Eſt quidem Conſtantinopoli domus ampliſſima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio eſt caſtanea arbor *(ſed alij nucem fuiſſe tradunt)* in qua fertur Acacium martyrem ſuſpenſum occubuiſſe; qua de cauſa parua eccleſia apud illam arborem ædificata fuit: quam B Imperator Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumq. preces ibi peregiſſet, diſceſſit. Omnes qui circiter illam eccleſiam habitabant, ad Imperatorem conſpiciendum confluunt; ac nonnulli extra ædes egreſſi, tranſitus platearum ante occupare contenderunt, vnde putabant ſe & Imperatoris vultum & totam ſtipatorum turbam planius videre poſſe. Alij Imperatorem ab eccleſia vſque eo proſequebantur, quoad omnes viri cum mulieribus & pueris extra illam domum exiuiſſent. Quo facto, illico domus illa, quæ eccleſiæ adiuncta erat, corruit. Vnde fama cum omnium ſumma admiratione conſecuta eſt, Imperatoris precibus tantam hominum multitudinem ab internecione fuiſſe liberatam.] hactenus Socrates.

Ad poſtremum autem, redditis iam de Ioanne Chryſoſtomo, quæ vera certaq. reperimus: his addenda putamus, quæ fide carentia inter reiectitia ducimus ſeligenda, ac teC ſpuenda, vt eadem confutemus.

Habet enim Sophronij qui inſcribitur liber, Pratum [b] Spirituale, Adelphij, qui de gloria Chryſoſtomi apud Dei thronum euecti viſionem accepit, eiuſmodi narrationem: Dicebat frater meus Adelphius: Cum in exilio mortuus eſſet beatiſſimus Ioannes, dolorem pertuli incredibilem, quòd talis tantuſq. vir, Orbiſq. magiſter lætificans Eccleſiam Dei, e throno ſuo exul defunctus eſt: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis, vt oſtendere mihi dignaretur, in quo ſtatu eſſet, & an cum Patriarchis adnumeratus eſſet. Cum ergo diutius oraſſem, in extaſi factus ſum, aſpexiq. virum nimis ſpecioſum: qui tenens manum dexteram meam, adduxit me ad locũ quemdam illuſtrem & glorioſiſſimum, oſtendebatq. mihi Eccleſiæ doctores. Ego vero circumſpiciebam, videre quærens, quem cupiebam, magnum Ioannem dilectiſſimum meum. Cum ergo oſtendiſſet mihi D omnes, & vniuſcuiuſque nomen proprium expreſſiſſet; rurſum tenens me per manũ, eduxit me foras. Ego autem ſequebar illum triſtis, quod non vidiſſem cum Patribus & Eccleſiæ magiſtris beatum Ioannem. Cum itaque egrederer, is qui præerat ianuæ apprehendens me, dixit mihi: Quid habes cur triſtis es? Nemo vmquam huc ingreſſus, triſtis exiuit. Tunc dixi illi: Hæc mihi cauſa mæroris eſt, quod amantiſſimum mei Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum vna cum ceteris doctoribus non vidi. Rurſum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ ducem? Aio ego: Illum ſane. Reſpondens autem dixit mihi: Ipſum homo in carne viuens videre non poteſt. Illic enim aſſiſtit, vbi thronus eſt Domini.] hactenus auctor, mutuatus hæc (vt ipſe teſtatur) ex relatione a femina ad Athanaſiũ abbatẽ facta, eademq. ſorore ipſius Adelphij, quem dicit fuiſſe tunc tẽporis Epiſcopum Arabiſſi.

b Prat. Spirit. cap. 128.

DE ADELPHII VISIONE NARRATIO, ET CONFVTATIO.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiuſdem Ioannis Chryſoſtomi teE ſtimonio [c] mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Epiſcopus Arabiſſi, & non Adelphius. Sed & cum tradat auctor, in domo Adelphij hoſpitatum eſſe Ioannem, cum Cucuſum in exilium miſſus eſſet; plane erroris arguitur: nam licet id ipſum de hoſpitio Cucuſi dicant Leo & Metaphraſtes; tamen ipſe Chryſoſtomus diſertis verbis narrat [d], a Dioſcoro ſe ſuſceptum hoſpitio, & non ab alijs, licet id complures expeterint. Cum autem hæc cõpingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sane quidem & illa inuidioſa nimis aſſertio eſt; omnes qui vmquã fuerunt in Eccleſia doctores, in inferiori ponere gradu, & ſuper omnes Chryſoſtomum collocare: cum præſertim ex eis complures martyrio fuerint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis abſque ſanguine vita functis ſanctis, nempe Baſilio, duobus Gregorijs, Thaumaturgo atque Theologo, itemq. omnibus ſine inuidia præferendo Magno Athanaſio. Sed & quæ illa abſque ratione diſtinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perſpicui, ſolus autem Ioannes ob

c Chryſoſt. epiſt. 126.

REDARGVITVR IMPOSTVRAE COMMENTVM.

d Chryſoſt. epiſt. 13.

nes ob excellentem gloriam inuiſibilis ? perinde ac ſi ſolus inter doctores ipſe Chryſoſto- A
mus fuerit perſectam gloriam conſecutus. Sed faceſſant iam iſtæc : non enim indigent
ſancti noſtris illuſtrari mendacijs, qui proprijs virtutibus decorantur. Quod vero ad res
geſtas poſt Ioannis migrationem pertinet, hic proſequamur.

THEOPHILVS EXVLES RESTITVENDOS CVRAT.

Poſt obitum ſanctiſſimi Patris Ioannis Chryſoſtomi, viſum eſt Theophilo Epiſcopo Ale-
xandrino, ijs qui ob initam cum Ioanne communicationem diuerſis ſententijs damna-
ti atque proſcripti eſſent, vel voluntario exilio contigiſſet eſſe factos extorres, omnibus
ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctaſq. præteritas obortas diſſenſiones obli-
uione deleri, & omnes in vnitatem Eccleſiæ, a qua ſciſſi eſſent, debere recipi: ob idq. li-
bellum idem Theophilus ſcripſit ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Te-
ſtantur id quidem litteræ Syneſij Epiſcopi Ptolemaidis in Aegypto, cum de Alexandro
Epiſcopo communionis Ioannis ipſum conſuluit: quæ ſic ſe habent: B

SYNESII EPISTOLA PRO ALEXANDRO.

Cum quæſtionem quamdam ad te referre decreuerim; rem de qua percunctabor, antea
exponere volo, Alexander patricius Cyrenæus, cum adhuc adoleſcentulus eſſet, mona-
ſtica vita initiatus eſt. Cum ætate vero ſimul progrediente monaſtica in vita intentiore,
Eccleſiaſtico miniſterio dignus iudicatus eſt, & quidem vt presbyter eſſet. Cum autem
ex neceſſitate quadam in exercitu eſſet, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem a no-
bis memoria defuncti, quia omnis inimicitia ſimul cum vita deponitur) huic adhærens
priuſquam in ſeditionem venirent Eccleſiæ, ab illius manibus Epiſcopus Baſianopolis Bi-
thynorum factus eſt. Orta vero diſſenſione, permanſit ei, qui ipſum elegit, amicus; & in
numero fuit eorum, qui ab illius parte ſeditionem agerent. Poſtquam vero Concilij ſen-
tentia præualeret, ad tempus quoddam ſeditio perdurauit. Quid vero recenſuerim ei qui
nouit, immo qui ipſe ea quæ ad conciliationem facerent, miniſtrauit ? nam & libellum C
quemdam ſapientia præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum ſcripſiſti,
inducens ipſum ad eos ſuſcipiendos. Et hactenus quidem Alexandro res communes cum
coniunctis deſertoribus fuerunt : proprium autem cum paucis hoc, quod tertius eſt an-
nus poſt inductam obliuionem & reconciliationes, ipſe vero non adijt recta Bithyniam,
neque adeptam ſedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipſius interſit, ſi
quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESIVS BENE HABVIT ALEXANDRVM.

Ego igitur neque eminus in ſacris legibus enutritus ſum, neque iam mihi conuenit
multa didiciſſe, qui ſuperiore anno nondum in numero fui. Cum autem ſentiam ſenes
quoſdam neque ipſos ſibi ſumere certam aliquam cognitionem, ſed vereri ne ex ignorantia
ad aliquam Eccleſiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumanius ipſum Alexandrum
tractare, & de incerta ſuſpicione manifeſtam ignominiam hoſpitis diſpergere, vt qui nec D
ſub communi tecto ipſum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus ſum ipſos. Noſti
igitur quomodo feci, reuerende Pater. In eccleſiam quidē ipſum non ſuſcepi, neque ſacra-
menti participem feci; domi vero æqualiter cum inſontibus honoraui, qui meus etiam in
indignis mos eſt: vbi quis ex his ædes meas acceſſerit amicus, cuiuis in quouis opere & ſer-
mone honorem exhibendum exiſtimo; delirare eos ducens, qui ægre ferunt, quod mater-
na ciuitatis iura deijcio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos ſubla-
tas fero, & ſolus pro omnium otio occupatus ſum. Verum bene mihi poſitum erit apud
Deum, quod plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cum quidem ad eccleſiam progredior, vellem me nuſquam
in foro videre; vbi enim contingit vt videam, alio verto oculos, & ſtatim rubor per genas
efflorcſcit: at ingreſſum atrium meum, & ſub eodem tecto verſantem, omnibus quibus par E
eſt, honoro. Quid igitur tantum diſcors ſum a me ipſo priuatim & publice, in neutro tem-
pore faciens ea quæ mihi videntur ? immo in altero concedo legi, in altero gratificor na-
turæ vrgenti ad humanitatem: quamquam fere violarem naturam, ſi quid clare de lege
noſſem. Hæc ſane ipſa eſt quæſtio, ad quam oportet Apoſtolicæ ſucceſſionis auctorita-
tem reſpondere ſimpliciter & clare, & hoc ipſum quod in omnibus, Alexandrum conue-
nit cenſere Epiſcopum, an non ?] hactenus ad Theophilum de Alexandro Epiſcopo Syne-
ſius, cuius [a] ad eumdem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quod vero hanc
ſe dediſſe epiſtolam tradit ad Theophilum ſcriptam poſt triennium a reconciliatione cum
Epiſcopis qui erant ex parte Ioannis: plane colligitur, ab eo hanc eſſe datam epiſtolam an-
no Domini decimo poſt quadringenteſimum. Cumque de ſe fateatur in iſdem litteris,
cum eas ſcripſit, nondum annum habere in Epiſcopatu: eius electionem accidiſſe opor-

a Syneſ. epiſt. 67.

tuit

A tuit poſt biennium ab hoc tempore. agemus de ea ſuo loco, deq. rebus ab eodem Syne-
ſio in Epiſcopatu præclare geſtis.

Habes & hic, lector, ſymbola quædam communicationis illius, quã peregrinam dixere
Patres, de qua ſuperius, in recitata Syneſij epiſtola ſatis expreſſa: nimirũ quod cum illis, in
ijs quæ ſunt naturæ, exuberetur humanitas; in ijs autem quæ ſunt diuinorum ſacramento-
rum, ſeueritas ſeruaretur, cõmunicatis hoſpiti quæ ad victum ſunt neceſſaria, negatis vero
quæ ad vſum pertinent ſacramentorum. Porro communicatio peregrina inde nomen ac-
cepit, quod ea impertiri ſoleret illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui
canones [a] decreuiſſent, ſecum minime ferrent: quibus ſi muniti peregrinarentur, ab om-
nibus æque in omnibus & ſacramentorum participatione recipi conſueuerunt. At licet iſta
curarit Theophilus, vt exules libere abire ſinerentur; non tamen propterea meruit com-
B munionem Romani Pontificis, a qua priuatus erat: nam ipſe ab eo etiam illud requirebat,
vt nomen Ioannis in Diptycha reſtitueret: quod facere numquam conſenſit, vt ſuo loco
pluribus dicendum erit.

COMMVNICATIO PEREGRINA.

a Apoſt. can. 34. Concil. Antioch. c. 7.

* Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui ſeueris edictis hæreticos in Africa conſtitu-
tos Manichæos & Donatiſtas [b] exagitarat, nouo dato reſcripto ad Porphyrium Procon-
ſulem Africæ, liberos illos pœnis omnibus eſſe decernit, qui relicta hæreſi, ad fidem Ca-
tholicam ſe conuerterent. Alia inſuper ad eumdem data lege [c], priuilegia conceſſa Ca-
tholicis Eccleſijs ſtabiliuit. Sed & ſub eodẽ ſuo ipſius Conſulatu ſeptimo, aduerſus eos qui
abſtrahunt fugientes ad Eccleſiam, vt maieſtatis criminis rei haberentur, ad Iouinum Præ-
fectum Prætorio reſcripſit, vt ex ſancti Gregorij Papæ epiſtola ad Ioannem Defenſorem
data apparet, vbi eadem ſanctio recitatur his verbis [d]: Fideli ac deuota præceptione ſan-
C cimus, nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere. Sub hac videlicet
definitione, vt ſi quiſquam contra hanc legem venire tentauerit, ſciat ſe maieſtatis crimi-
ne eſſe retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio ſepties cum Theodoſio tertio Conſſ.]
hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iuſtinianeo, vbi [e] eadem
ſanctio ſub duobus Conſtantijs Conſulibus, ſeu Conſtantino & Conſtantio, data legitur:
qui quidem Conſules nequaquam reperiuntur ſub Imperio Honorij, a quo idem datum eſ-
ſe reſcriptum, inſcriptus titulus docet.

LEGES HONORII CONTRA HAERETICOS.

b l. 41. de haeret. Cod. Theod.

c l. 38. de Epiſc. & clericis Cod. Theod.

d Greg. lib. 11. epiſt. 54.

CRIMEN MAIESTATIS, INFRINGERE IVRA ECCLESIAE.

e l. 2. C. de his qui confug. ad Eccleſ.

Hoc eodem anno Vuandali & Alani alijs coniuncti barbaris, qui (vt dictum eſt) anno
ſuperiori pridie Kalendas Ianuarij, tranſito Rheno, in Gallias irrupere, eamdem infelici-
ter incurſantes depaſti ſunt. Cuius anni clades a S. Hieronymo in epiſtola hoc anno ad
Ageruchiam data, ita recenſetur his verbis [f]: Præſentium miſeriarum pauca percurram.
D Quod rari hucuſque reſidemus, non noſtri meriti, ſed Domini miſericordiæ eſt. Innume-
rabiles & ferociſſimæ nationes vniuerſas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Py-
renæum eſt, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani,
Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (o lugenda Reſpublica!) hoſtes
Pannonij vaſtarunt. Etenim Aſſur [g] venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam ci-
uitas capta atque ſubuerſa eſt, & in eccleſia multa hominum millia trucidata. Vangiones
longa obſidione deleti. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Attrebatæ, extremiq. ho-
minum Morini, Tornacus, Nemete, Argentoratus, tranſlati in Germaniam. Aquita-
niæ, nouemq. populorum Lugdunenſis & Narbonenſis prouinciæ, præter paucas vrbes, po-
pulata ſunt cuncta: quas & ipſas foris gladius, & intus vaſtat fames. Non poſſum abſque
lacrymis Toloſæ facere mentionem; quæ vt hucuſque non rueret, ſancti Epiſcopi Exu-
E perij merita præſtiterunt. Ipſæ Hiſpaniæ iam iamq. perituræ quotidie contremiſcunt, re-
cordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij ſemel paſſi ſunt, illæ ſemper timore pa-
tiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei deſperare clementia.] hæc Hieronymus. Quod
autem inter alias Galliarum vrbium clades Rhemos a Vuandalis referat deuaſtatos; in
eam ſententiam me magis trahit, vt exiſtimem, S. Nicaſium eius ciuitatis Epiſcopum vna
cum ſorore Euttopia & ſocijs eſſe martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id refe-
rant tempora. quorum Acta paſſionis æque ſub Vuandalis ipſos eſſe paſſos habẽt; ſed plane
corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuiſſe tradunt, quos liquet fuiſſe Chriſtianos.

IRRVPTIO BARBARORVM IN GALLIAS.

f Hieron. epiſt. 11.

g Pſal. 82.

Quod autem ita afflictatas memorat Gallias, & eadem mala extimeſcentes Hiſpanias
S. Hieronymus tradat: plane hoc ipſo anno ſe eam ſcripſiſſe epiſtolam, haud obſcure de-
monſtrat. Siquidem hic ipſe eſt annus, quo, ex ſententia Zoſimi & aliorum, quæ dicta
ſunt, in Gallijs acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hiſpanias.

DE TEMPORE ILLATAE CLADIS IN GALLIAS.

Quod etiam confirmatur ex ijs quæ idem Hieronymus ſubdit his verbis: Olim a mari A
Pontico vſque ad Alpes Iulias non erant noſtra quæ noſtra ſunt: & per annos triginta, fracto Danubij limite, in medijs Romani Imperij regionibus pugnabatur. Aruerunt præ vetuſtate lacrymæ: præter paucos ſenes, omnes in captiuitate & obſidione generati, non deſiderabant, quam non nouerant, libertatem.] Cum igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione, facta (vt ſuo loco ex Ammiano[a] ſuperius dictum eſt) Valente quintum Conſule cum Valentiniano Iuniore, anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoſexto, vſque ad tempus eius ab ipſo ſcriptæ epiſtolæ; plane hoc anno eam datam fuiſſe, apparet.

[a] Ammian. lib. 31.

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR.

Sed & hæc cuncta facta eſſe Stilichonis proditione, præter illa quæ dicta ſunt, hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe: Quis (inquit) hoc credet? quæ digno ſermone hiſtoriæ comprehendent? Romam in gremio ſuo, non pro gloria, ſed pro ſalute pugnare? B
immo ne pugnare quidem, ſed auro, & cuncta ſupellectile vitam redimere?] alludit iſta dicens S. Hieronymus ad ſummam auri a Romanis opera Stilichonis Alarico perſolutam. ſed pergit: Quod non vitio Principum, qui vel religioſiſſimi ſunt, ſed ſcelere ſemibarbari accidit proditoris, *nempe Stilichonis*, qui noſtris contra nos opibus armauit inimicos] dum ſcilicet ſuaſit dari barbaris (vt dicemus anno ſequenti) a Romanis ſtipendium. Et inferius idem poſt deploratum præſentem Imperij ſtatum, iſta ad eumdem Stilichonem alludens, ſubdit: Et hæc ipſa quæ dixi, periculoſa ſunt tam loquentibus, quam audientibus, vt ne gemitus quidem liber ſit: nolentibus, immo nec audentibus nobis flere quæ patimur.] hæc ipſe, plane ſignificans minime licuiſſe, timore Stilichonis habenas Imperij moderantis, publicas lugere miſerias. Sed quomodo vindex tandem ſequenti anno Olympius vir maxime pius inſurrexerit, ipſumq. Stilichonem occidendum curarit, dicemus anno ſequenti. C

Ne putes autem alium aliquem, quam Stilichonem, S. Hieronymum illis verbis inſimulaſſe; audi quid de eodem Rutilius[b] cecinit:

[b] Rutil. Itiner. lib. 2.

Quo magis eſt facinus diri Stilichonis acerbum,
Proditor arcani qui fuit Imperij.
Romano generi dum nititur eſſe ſuperſtes,
Crudelis ſummis miſcuit ima furor.
Dumq. timet quicquid ſe fecerat ipſe timeri,
Immiſit Latiæ barbara tela neci.
Viſceribus nudis armatum condidit hoſtem,
Illatæ cladis liberiore dolo. D
Ipſa ſatellitibus pellitis Roma patebat:
Et captiua, priuſquam caperetur, erat.]

hæc Rutilius, & alia quæ ſubdit aperte abſque verborum inuolucro de Stilichone proditore; de quo adhuc viuente hoc anno, quo S. Hieronymus eam ſcribebat epiſtolam, ne ſecreto quidem fari abſque metu licebat.

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet, conſentit vtique S. Hieronymo Saluianus[c], vbi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacenſium ciuitate, quæ iam excisa & deleta eſt: non enim Agrippinæ; ſed quia hoſtibus plena: non agitur Treuirorum vrbe excellentiſſima; ſed quia quadruplici euerſione eſt proſtrata, &c.] Quin & ipſam quoque tandem Toloſam captam a barbaris, deplorat Rutilius, vbi agit de ſuo Victorino Toloſano[d]:

[c] Saluian. de vero iudicio lib. 6.

[d] Rutil. Itiner. lib. 1.

Victorinus enim, noſtra pars maxima mentis, E
Congreſſu expleuit mutua vota ſuo:
Errantem Tuſcis conſidere compulit agris,
Excolere externos capta Toloſa lares.]

hæc Rutilius: qui & ipſe iiſdem barbaricis bellis coactus e Gallia patrio ſolo fugere, reuerſurus tandem per mare nauigans, Itinerarium illud ſuum metro cecinit. Eiectos autem fuiſſe Romanos magiſtratus a Gallis ipſis in barbaros arma ſumentibus, teſtatur Zoſimus[e]. Sed Saluianus luget ſuos Gallos (quod deterius eſt) hiſce flagellis haud moribus emendatos, verum deteriores redditos eſſe: hæc autem ipſum fuſius ſcribentem tu ipſe conſule. Nos vero iam ad anni ſequentis res geſtas enarrandas progrediamur.

[e] Zoſim. lib. 6.

IESV

ANno a Chriſto nato quadringenteſimo octauo, Baſſo & Philippo Conſſ. Kalendis
Maij, Arcadius Imperator offenſi numinis indignationem ob Ioannis Chryſoſtomi ARCADII IMP. OBITVS.
perſecutionem expertus, ex hac vita morbo ſubripitur, præmature quidem, annum tan-
tum ætatis agens trigeſimumprimum, cum imperaſſet vna cum patre annos duodecim,
poſt obitum vero patris tredecim, menſes tres, & dies quindecim. teſtantur hæc quidem
de tempore obitus Proſper & Marcellinus in Chronicis, necnon Socrates[a]. Reliquit au- [a] Socrat. lib. 6. c. 21.
tem poſt ſe filios Theodoſium, Pulcheriam, Arcadiam, & Marinam.

B Quod vero ſciret Arcadius, Honorium fratrem ſibi eſſe perinfenſum; timens ne inſi-
dias poſt ſuum obitum Theodoſio puerulo moliturus eſſet, eumdem Regi Perſarum, quo-
cum fœdus inierat, commendatum reliquit: de quo apud Ioannem diaconum, qui
Paulus falſo inſcribitur, ex Theophane hæc habentur[b]: Arcadius itaque cum ſe mori cer- [b] Paul. diacon. lib. 13.
neret, videns Theodoſium filium paruulum eſſe (erat enim annorum octo) conſideranſq.
ne a quoquã inſidijs appeteretur (hunc Imperatorem appellarat *) ei curatorem per teſta- * appellauit etiam
mentum fore ſtatuit Iſdegerdem Regem Perſarum. Iſdegerdes autem Arcadij teſtamento
ſuſcepto, paceq. ſine inuidia erga Romanos vſus, Theodoſio Imperium conſeruauit; &
Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mit-
tens, hæc Romano Senatui ſcribit:

Arcadio dormiente, meq. curatorem filij conſtituente, qui ſuppleat locum meum di- REGIS PERSARVM LITTERAE PRO THEODOSIO.
C rexi. Ne quis ergo inſidias puero conetur; ne prœliũ intolerabile cõtra Romanos exurgat.]
hactenus epiſtola. ſubdit his auctor: Antiochus vero cum Conſtantinopolim veniſſet, ab
Honorio * Imperatore libenter ſuſceptus eſt.] legatus hic ad Honorium Romã a Rege Per- * Theodoſio
ſarum etiam miſſus creditur ad eum cum Theodoſio conciliandum, quem ſciebat iuſtis de
cauſis fuiſſe in Arcadiũ valde commotum. Poſtquam vero (inquit Sozomenus[c]) Arcadius [c] Sozom. lib. 9. c. 4.
eſſet mortuus, Honorius commiſeratione ductus, qua fratris filium proſequebatur, Con-
ſtantinopolim reuerti properabat, vt fidos Præfectos conſtitueret ipſius tum ſaluti, tũ im-
perio: nam cum eum filij loco haberet, verebatur ne quid illi accideret, qui propter iu-
uentutem inſidijs eſſet expoſitus. At vero iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho
hortatur, vt in Italia maneret; id plane neceſſarium eſſe aſſerens, quandoquidem tũ Are-
lati Conſtantinus quidam tyrannidem inuaſiſſet.] hæc Sozomenus: qui addit, deſtinatum
D fuiſſe Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem; ſed detectis eius inſidijs, quibus filio
Eucherio parabat Imperium, fuiſſe retentum. Sic igitur factum eſt, vt cum ope Regis Per- CVRATORES ORIENTALIS IMPERII.
ſarum, tum Honorij Imperatoris, res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ. Theodo-
ſio puero inſuper (vt Socrates[d] tradit) acceſſit Imperij curator Anthemius Præfectus. hu- [d] Socrat. lib. 7. c. 1.
ius autem quantæ eſſent vna cum pura religione virtutes, ſuperius dictum eſt, cũ de ipſius
egimus Conſulatu. Acceſſit poſtea ad regimen Imperij maior natu ſoror Pulcheria, cum
grandioris ætatis effecta eſt; quam tempore obitus patris Arcadij nonniſi annorum fuiſſe
ætatis decem, Marcellino auctore liquet.

Quod vero ad Perſarum Regem pertinet Iſdegerdem: ad centum annorum ſpatium ſan- FOEDVS CENTVM ANNORVM ICTVM CVM PERSIS.
citum fuiſſe fœdus inter ipſum atque Romanos, Sozomenus[e] tradit. Ex quo quidem non
id tantum factum eſt, vt ſecuritati Imperij bene proſpectum eſſet, ſed & propagandæ in
E Perſide fidei ianua aperta fuerit. Nã Socrates[f]: Eodem (inquit) tẽpore Chriſtiana religio [e] Sozom. lib. 9. c. 4.
forte in Perſide vehementer amplificata eſt tali de cauſa. Inter Romanos & Perſas crebri [f] Socrat. lib. 7. c. 8.
legati mittuntur, variæq. incidunt cauſæ, cur tam frequentes alteri ad alteros obeant le-
gationes. Itaque id temporis neceſſitas poſtulabat, vt Maruthas Epiſcopus Meſopotamiæ, DE MARVTHA EPISCOPO LEGATO AD PERSAS.
de quo paulo ante facta eſt mentio, ab Imperatore Romano ad Regem Perſarũ mitteretur.
Rex quoniam eum virum pietate ſingulari præditũ eſſe animaduertebat, in magno honore
habuit, & tamquam homini re vera diuino animum cœpit attendere.] hæc Socrates. Sed
de Marutha in memoriam reuoca, hunc ipſum fuiſſe Conſtantinopoli, cum conuentus ille
ad Quercũ contra Chryſoſtomum habitus eſt; qui quòd nouus eſſet homo, ab aduerſarijs
Ioannis Chryſoſtomi in eamdem Synodum, quæ ſpeciem habebat pietatis, abductus eſt,
ſed damno ſane ipſorum: nã Cyrini pedem neſciens calcans, ex eo miſer ille (vt dictum eſt)
infeliciter cõſumptus obijt. Hunc poſtea pro S. Ioãne Chryſoſtomo ſtetiſſe, eius litteræ ad

Olympiadem haud obſcure ſignificant: per quē ipſum Chryſoſtomum, licet exul eſſet, Per- A
ſarũ conuerſionem tentaſſe, certum eſt. nam in epiſtola ad Olympiadem ita de eo[a]: Maru-
tham Epiſcopũ, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officijs complecti ne deſinas, vt
eum e barathro extrahas (*paſſus fortaſſe carcerem fuit ob communicationem cum ipſo Chryſoſto-
mo*) nam eius opera ob Perſidis negotia magnopere egeo. Atque ut a te fieri poteſt, ex eo
intellige, quidnam illic ipſius ſtudio atque opera perfectum ſit: & cur illuc profectus ſit,
fac ſciam: & num ei duas epiſtolas, quas ad eum miſi, reddideris, fac me velim certio-
rem. Quod ſi reſcribere grauetur: ſaltem quid illic profectum ſit, tibi exponat; & num-
quid rurſum eodem proficiſcens, præſtiturus ſit. nam ego hac de cauſa ipſum conueni-
re ſtudebam.] hæc Chryſoſtomus de Marutha: quibus intelligas, per eum conuerſionem
Perſarum ipſum Chryſoſtomum iam procurare cœpiſſe. quomodo autem res bene ceſſe-
rit, Socrates ſuperioribus iſta ſubdit[b]: Quæ res (*nempe ſtudium Regis Perſarum erga Ma-* B
rutham) animos Magorum, qui apud Regem multum valere ſolent, admodum irritauit.
Nam metuerunt nonnihil, ne Maruthæ ſuaſu Rex Chriſti fidem acciperet. Etenim diutur-
num capitis illius dolorem, quem Magi curare non poterant, Maruthas precum ſubſidio
curauit. Proinde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam
Perſæ ignem pro Deo colunt, & Rex quidem ipſe ignem perpetuo ardentem in domo qua-
dam venerari ſolet; ſubter terram hominem abdunt; eumq. tempore quo Rex preces fa-
cere conſueuerat, has voces emittere faciunt: Regem e regno exturbandum eſſe; impie
enim propterea agere, quod ſacerdotem Chriſtianorum diuinum exiſtimabat. Quæ cum
Iſdegerdes adiuiſſet (hoc enim Regi nomen fuit) tametſi Marutham reuerebatur, tamen
ob eam cauſam ab ſe amandare conſtituit.

Tum Maruthas, homo vere diuinus, in precibus ſe penitus defixit: vnde fallaciam & C
dolum Magorum plane deprehendit. Itaque ſic Regem alloquitur: Ne illudaris, o Rex:
ſed domum ingredere: ac cum vocem audiueris, terra defoſſa, dolum facile depre-
hendes: nam ignis non loquitur, ſed hoc fit machina quadam ab hominibus ad eam rem
comparata. Maruthæ Rex morem gerit: in domum, vbi ignis perpetuo ardebat, denuo
ingreditur. ſimulatque vocem iterum audit, terram iubet defodi. Ita qui vocem illam,
quæ a Deo edi putabatur, emiſerat, deprehenſus eſt. Quocirca Rex ira admodum ex-
candeſcens, decimum quemque ex genere Magorum capite obtruncari mandat. Quo
facto, dixit Maruthæ, vt vbi vellet, eccleſias ædificandas curaret. Hac de cauſa religio
Chriſtiana apud Perſas vehementer creuit. Tum Maruthas decedens ex Perſide, Con-
ſtantinopolim venit. Exiguo tempore poſt in Perſidem legationis obeundæ cauſa reuer-
titur. Magi alias de integro fallacias excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando D
auerterent. Malum quemdam odorem, dedita opera comparatum, in loco quodā ad quem
Rex ſolet accedere, diffundi curant; eumq. diffuſum eſſe a Chriſtianis, falſo criminantur.

Verum Rex, qui Magos iamdudum habuerat ſuſpectos, vbi illius facinoris auctores
diligenter perueſtigaſſet, perſpicue deprehendit eos ipſos Magos illum malum odorem
de induſtria rurſus effeciſſe: quapropter complures illorum iterum graui mulctauit ſup-
plicio; Marutham permagna obſeruantia coluit; ac Romanos amare plurimum, eorumq.
amicitiam magnopere amplecti cœpit: parumq. abfuit, quin, cum Maruthas vna cum Ab-
lato Perſidis Epiſcopo aliud etiam ſpecimen fidei Chriſtianæ palam edidiſſet (vigilijs
enim & precibus ambo ſedulo vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expule-
runt) Chriſtianus factus fuiſſet: verum mors ante eum oppreſſit, quam plene Chriſtianus
euaderet. quo mortuo, filius eius Bararanes regno potitus eſt, cuius temporibus (ſicut a E
me dicetur paulo inferius) fœdera inter Romanos & Perſas violata fuere.] hactenus So-
crates. Porro Maruthas magnæ ſanctitudinis nomine glorioſus ex hac tandem vita ad
Deum, de perfunctis honeſte laboribus præmia recepturus, abſceſſit: cuius quidem in-
ſigne redditum nomen tam Græcis quàm Latinis publicis notis[c] inter ſanctos receptum
anniuerſaria memoria in Eccleſia perſeuerat. Sic ſe habuere res Orientis.

Ceterum res Occidentalis Imperij Stilichonis inſidijs admodum turbatæ ſunt: qui
enim pluribus annis occultarat in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum
ſignis patefeciſſet; iam aperta luce, totoq. (vt dicitur) cælo, proditor Honorij Impera-
toris apparuit, atque meritas pœnas luit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, antiquorum
ſcriptorum ſunt teſtificatione prodenda. Atque primum illud, prodigioſe nimis proditio-
nem Stilichonis bruta quoque elementa teſtari, immo & clamare viſa eſſe: etenim Marcel-
linus

a Chryſoſt. epiſt. 14.

b Socrat. lib. 7. c. 8.

CHRISTIANA RELIGIO IN PERSIDE PROPAGATA.

A MARVTHA MAGORVM IMPOSTVRAE DETECTAE.

c Martyrol. Rom. die 4. Decembris.

OCCIDENTALIS IMPERII AERVMNAE.

A linus in Chronico ſub huius anni Conſulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem terra mugitum dedit.] Sed iam proditionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Inſeruiebat Alaricus Gothorum Rex ſtudijs Stilichonis, quocum pluribus prœlijs ſæpe colluſerat: nam cum eum obtinere facillime potuiſſet, & iam (vt dictum eſt ſuperius) obtinuiſſet, eumdem apud Pollentiam liberum abire ſiuit; eumdemq. quaſi pro Romano militaturum Imperio, publicis ſtipendijs aluit, ea ſpecie, quaſi eo vſurus iam eſſet ad inuadendam ditionem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus ſummatim in primis ex Paulo Oroſio, qui ſui temporis res geſtas ſincere perſtrinxit, cum illatam cladem per Stilichonem in Romanum Imperium ita breuiter narrat[a]: — a Oroſ. lib. 7. c. 38.

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perfidæ & doloſæ gentis genere editus, paruipendens quod ſub Imperatore imperabat, Eucherium filium ſuum, ſicut a — MOLITIONES STILICHONIS ADVERSVS ROM. IMPERIVM.
B pleriſque traditur, iam inde Chriſtianorum perſecutionem a puero priuatoq. meditantem, in Imperio quoquomodo ſubſtituere nitebatur. Quamobrem Alaricum, cunctamq. Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter ac ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamq. Rempublicam reſeruauit. Præterea gentes alias copijs viribuſq. intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hiſpaniarumq. prouinciæ premuntur, hoc eſt, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorum, ipſoq. ſimul motu impulſorum Burgundionum vltro in arma ſolicitans, dereſo ſemel Romani nominis metu, ſuſcitauit eas interim ripas Rheni quatere, & pulſare Gallias voluit; ſperans miſer ſub hac neceſſitatis circumſtantia, qua & extorquere Imperium a genero poſſet in filium, & gentes barbaras tam facile comprimi quam commoueri valerent.

C Itaque vbi Imperatori Honorio, exercituiq. Romano hæc tantorum ſcelerum ſcena patefacta eſt, commoto iuſtiſſime exercitu occiſus eſt Stilicho, qui vt vnum puerũ purpuram indueret, totius generis humani ſanguinem dedit. Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur. paucìq. cum iiſdem ſatellites tantorum molitionum puniti ſunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, eccleſiæ Chriſti cum Imperatore religioſo & liberatæ ſunt, & vindicatæ.] hucuſque Oroſius, rem geſtam breui compendio perſtringens potius quam hiſtorico more deſcribens.

At nos quæ hinc inde a diuerſis mutuati ſumus antiquis auctoribus, ſuo ordine recēſebimus: atque illud in primis, quod habet Zoſimus, Alaricũ legatos miſiſſe ad Stilichonē, quibus ſtipendia ſuis militibus petijt ob moras in Epiro contractas, cum expectaret mitti in — AVRO PAX REDEMPTA.
D Orientem. Cum Stilicho conſulturus ea de re Honorium Imp. Romam conceſſit. Honorius vero in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum ſententias, num pecunia illi danda, vel bello aduerſus eumdem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu pro Alarico: ex cuius ſententia eidem decreta ſunt pro redemptione pacis quatuor millia librarum auri, reſiſtente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stilichoni obiecit, dicens: Non eſt iſta pax, ſed pactio ſeruitutis. Qui, ſimulac Senatus dimiſſus eſt, veritus eius potentiam, in proximam eccleſiam Chriſtianorum confugit. Cum poſtea, nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum Honorij Imperatoris commouit: eiuſq. opera factum eſt, vt ſocij in magiſtratus Stilichoni ſtudioſos cōmoti, in ſingulos inſurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipue vita appetebatur, cum ſe Rauennam vna cum ſuis barbaris ſatellitibus contuliſſet: re-
E bellante Saro barbarorum duce, occiſiſq. ab eo ſatellitibus Stilichonis; ipſe ſibi timens, intempeſta nocte ad eccleſiam confugit. Hic obſerua quantum delatum fuerit Eccleſiaſticæ immunitati; cũ licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac perditor Orbis in eccleſia ſibi confugium parauiſſet, nullus tamen eum inde vi abſtrahere auſus eſt. Vigebat recens lata lex Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate, anno ſuperiori (vt vidimus) data, qua reum fecerat maieſtatis, ſi quis fugientem ad eccleſiam abſtraxiſſet. Sed & accidit quidem congrue (ſicut de Eutropio dictum eſt) vt qui violare ius Eccleſiæ tempore S. Ambroſij Stilicho non eſt veritus, idem ipſe neceſſitate compulſus confugerit ad eccleſiam, & ius pariter Eccleſiæ implorarit. Ita Deus ſuperbos in res ſacras cornua erigentes deprimere conſueuit.

Sed quomodo qui non vi eſt ab eccleſia auulſus, dolo tamen paſſus eſt ſponte ſe inde deduci, accipe. Vbi autē illuxiſſet dies (ſubdit his Zoſimus[b]) ingreſſi ſunt milites eccleſiam; & Epiſcopo præſente, ſacramentis ei fide facta, non imperatum eſſe ſibi a Principe vt eũ neca- — b Zoſim. lib. 5.

rent, ſed tantum vt cuſtodirent: quam primum egreſſus ex eccleſia ſub cuſtodia militū eſſe A
cœpiſſet, altera ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat litteræ,
STILICHO RAVENNAE OCCIDITVR quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis pœna capitis irrogabatur.] Sic itaque ductus Stilicho, capite truncatus eſt ab Heracliano, hoc anno ſub Conſulatu Baſſi atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cum inter hæc Eucherius Stilichonis filius fuga lapſus, Romam ſe contulit; cuius occiſio, necnon Serenæ matris & aliorum anno ſequenti contigit, quo nos de iiſdem acturi ſumus. Hæc omnia ex Zoſimo [a], quòd ex alijs, qui ita prolixe res geſtas fuerint proſecuti, accipere minime licuerit: quem ſcimus priuatis ſtudentem affectibus, pro animi ſententia res interuertere, dum quem omnes perduellem ac proditorem Imperij Stilichonem ſugillant ac damnant, ipſe laudibus prædicat; contra vero Olympium pietate inſignem virum, vindicem diuturnæ proditionis & proditoris, hypocriſis infamat, dum de eo ſic orſus eſt dicere: Olympius oriundus e Ponto Euxino, ſplendida quadam in prætorio militia donatus; qui ſub ſpecie Chriſtianæ religionis magnam intra ſe malitiam tegeret; atque hominem ſe frugi ſimulans, cum Principe colloqui frequenter ſoleret, &c.] ſed quid boni de quouis Chriſtiano vmquam locutus eſt Zoſimus? Ceterum ſcimus Olympium hunc a S. Auguſtino [b] duabus ad eum datis epiſtolis (de quibus proxime dicturi ſumus) mirifice prædicari, cum & ipſe eumdem Auguſtinum vt parentem coleret, quem longe poſitum litterarum internuncio ſalutaret. B

a Zoſim. lib. 5.

OLYMPIVS DVX INIQVE CARPITVR A ZOSIMO.

b Aug. epiſ. 124. 129.

At de his ſummatim agens Marcellinus Comes in Chronico, eiuſmodi elogio Stilichoni extrema perſoluit: Stilicho Comes (cuius duæ filiæ Maria & Thermantia ſingulæ vxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) ſpreto Honorij regno, regnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumq. gentes donis pecunijſq. illectas contra Honorij Imperium excitauit: Eucherium filium ſuum Paganum, & aduerſus Chriſtianos inſidias molientem cupiens Cæſarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo ſuo detecto, occiſus eſt.] hæc ipſe: id etiam & poſt Oroſium nuper recenſitum reliqui omnes. C
Optime igitur conſultum eſt Chriſti Eccleſiæ nece Stilichonis, cuius proditione, in Ethnicum hominem, perſecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum eſſet: quod ne quando fieret, opportune anteuertere conatus eſt dux Chriſtianus Olympius, zelo æſtuans pietatis.

STILICHONIS MORTE BENE CONSVLTVM ECCLESIAE.

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius ſatellitibus magiſtratibus inſignitis, Honorius Imperator complures ad hæc ſpectantes hoc anno contra ipſos proſcriptos perduelles Imperij edidit ſanctiones, quas ſingulas ad rerum geſtarum cognitionem ſpectantes nos hic ſeruato ordine temporum deſcribemus. earum prima eſt illa data vigeſimaquinta Septembris, his verbis [c]: D

c l. 20. de pœnis C. Theod.

SANCTIONES HONORII IN CAVSA STILICHONIS.

Si quis ex proſcriptorum numero Comitatum noſtræ ſerenitatis, ſiue mœnia æternæ Vrbis intrauerit; deportatione plectetur. Dat. X. Kal. Octobris, Baſſo & Philippo Conſſ.] Poſt biduum vero ita de bonis proſcriptorum ad Theodorum PræfectumPrætorio [d]:

d l. 20. de bonis proſcr. C. Theod.

Proſcriptorum, ſatellitumq. fortunas Aerario noſtro iubemus accedere. Ideoq. per agros, per cuncta domicilia titulos noſtræ ſerenitatis affigi præcipimus. Quicquid ſane ab eorum procuratoribus ex prædiorum fructibus congregatum eſt, largitionibus noſtris protinus copuletur: ne, ſi iuſſa noſtra aut diſſimulatione neglexerint, aut colludio prætermiſerint, ſupplicium exilij pariter & proſcriptionis ſuſtineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol. Baſſo & Philippo Conſſ.] Menſe autem Octobris ad eumdem Præfectum Prætorio Theodorum hæc de bonis Stilichonis [e]:

e l. 21. de bonis proſcri. C. Theod.

Qui in facultates Stilichonis & actus videntur eſſe verſati, vel ex iiſdem facultatibus aliquid ſubtraxiſſe, vel aliquid rapuiſſe; omniſariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Baſſo & Philippo Coſſ.] Menſe vero Nouembris ita ad eumdē de fautoribus Stilichonis [f]: E

f l. 22. de bonis proſcr. C. Theod.

Qui ſuas opes prædoni publico, vel eius filio, ceteriſq. ſatellitibus dederunt vel iure, vel corpore, quibus ille vſus eſt ad omnem ditandam inquietandamq. barbariem: his omnem repetendi viam iubemus eſſe præcluſam. Dat. X. Kal. Decembr. Rauen. Baſſo & Philippo Coſſ.] Menſe vero Decembris ita ad eumdem Theodorū Præfectum Prætorio [g]:

g l. 1. de Lit. & itiner. cuſtodia. C. Theod.

Hoſtis publicus Stilicho nouum atque inſolitum repererat, vt littora & portus crebris vallaret excubijs, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret acceſſus. Huius iniquitate rei moti, & ne rarior ſit diuerſarum mercium commeatus, præcipimus hac ſanctione, vt littorum deſiſtat ac portuum pernicioſa cuſtodia, & eundi ac redeundi libera ſit facultas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennæ, Baſſo & Philippo Conſſ.]

Fuit

A Fuit quidem illud in his agendis propoſitum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum ac portuum cuſtodia, atque penuria graui affligaret Romanum Occidentis Imperium; vt ſic vndique langueſcentibus viribus, ſibi cum ſuis barbaris fœderatis illud inuadendi ac potiundi facilior aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatuſconſulto factum in Stilichonem, quod aduerſus alios tyrannos fieri conſueuit; nimirum, vt publica quæque atque priuata monumenta, quæ in eius honorem fuiſſent erecta, penitus diſijcerentur; vnde eidem dicatis ſtatuis exturbatis, titulis appoſitum eius nomen abraſum fuit: quod quidem pluribus exemplis antiquæ eiuſdem Stilichonis docent inſcriptiones, quæ adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stilichonis. CONSILIVM STILICHONIS.

Qui hæc omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij ſtatuit Honorius Imperator, idem eos qui ipſos tyrannos inſecuti eſſent, beneficijs afficiendos curauit. Etenim interfectorem VLTORES OFFENSAE MAIESTATIS PRAEMIO DONATI.
B Stilichonis Heraclianum Præfectura Africæ prouinciæ donauit; & Olympium, quem diximus totius operis architectum, Magiſtrum Officiorum creauit. hæc quidem omnia Zoſimus. Porro idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex ijs, quos fidei Catholicæ aduerſarios in eo Stilicho poſuerat aulicos; ita ad eumdem Olympium ea dignitate præditum, necnon ad Valentem Comitem Domeſticorum reſcribens hoc anno menſe Nouembris [a]: a l. 42. de hæret. Cod. Theod.

Eos qui Catholicæ ſectæ ſunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus nobis ſit aliqua ratione coniunctus, qui a nobis fide & religione diſcordat. Dat. XVIII. Kal. Decembris, Rauennæ, Baſſo & Philippo Conſſ.]

Adgauiſus eſt S. Auguſtinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis epiſtolis [b], cum de eius magiſtratu nuncium perlatum eſſet in Numidiam: quibus eidem Bonifacij Epiſcopi Cataquenſis cauſam cōmendat. At ad poſteriores ſcriben- b Aug. epiſt. 124. 129.
C das litteras longe grauior impulit eū cauſa: illa nimirum, quod poſt obitum Stilichonis in Africa Gentiles & Donatiſtæ falſo rumore iactarent, latas contra ſe leges nequaquā ex voluntate extitiſſe Honorij Imperatoris, ſed opera Stilichonis: & quaſi earumdem auctoritas vna cum ipſo Stilichone eſſet extincta, in Catholicos inſurrexerint, atque nonnullos etiam Epiſcopos necauerint. Cuius enormis ſceleris cauſa conuenientes Epiſcopi Carthagine menſe Octobris, legationem aduerſus Paganos atque hæreticos ad Honorium Imperatorem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiuſmodi tantummodo extat monumentum intextum Concilio Africano his verbis [c]: S. AVGVSTINVS AD OLYMPIVM SCRIBIT. c Concil. Afric. ſub c. 73.

Baſſo & Philippo viris clariſſimis Conſſ. tertio Idus Octobris, Carthagine. In hoc Concilio ſuſceperunt legationem Reſtitutus & Florentius Epiſcopi contra Paganos & hæreticos, eo tempore quo Seuerus & Macarius occiſi ſunt, & propter eorum cauſam Euo- CONCILIVM CARTHAGINENSE AD REPRIMENDOS TVMVLTVANTES HAERETICOS
D dius & Theaſius & Victor Epiſcopi cæſi ſunt.] hæc ibi, cum alias antea ibidem menſe Iunij ſub iiſdem Conſulibus item Carthagine congregati Epiſcopi eadem ex cauſa contra eoſdem tumultuantes ad Imperatorem legatum miſiſſent Fortunatianum Epiſcopum.

At reddendæ hic ſunt litteræ Auguſtini ad eumdem Olympium, quæ de turbis ijs concitatis hoc anno in Africa, & legatis miſſis ad Imperatorem, narrationem habent intextam, & alia quæ Annalibus plurimum conferunt. ſunt huiuſmodi [d]: d Auguſt. epiſt. 129.

Domino eximio & merito præſtantiſſimo, multumq. in Chriſti charitate honorando filio Olympio Auguſtinus in Domino S.

Quamuis mox vt audiuimus te merito ſublimatum, cum ipſa fama nondum nobis certiſſima eſſet, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Eccleſiam Dei, cuius te veraciter filium eſſe gaudemus, quam quod tuis litteris mox aperuiſti: tamen illis lectis, quibus S. AVGVSTINI EPISTOLA AD OLYMPIVM.
E vltro dignatus es, etiam ſi pigri & cunctantes eſſemus, exhortationem beneuolentiſſimam mittere, vt inſtruente humilitate noſtra, per religioſam obedientiam tuam Dominus, cuius munere talis es, Eccleſiæ ſuæ iam iamque ſubueniat; maiore fiducia tibi ſcribimus, domine eximie, & merito præſtantiſſime, multumq. in Chriſti charitate honorande fili.

Et fratres quidem multi ſancti collegæ mei, grauiter Eccleſia perturbata, profecti ſunt pene fugientes ad glorioſiſſimum Comitatum: quos ſiue iam videris, ſiue litteras eorum ab vrbe Romana opportunitatis cuiuſdam occaſione acceperis: ego tamen licet nullum conſilium cum eis communicare potuerim; non potui prætermittere per hunc fratrem & compresbyterum meum, qui vrgente neceſſitate pro ſalute ciuis ſui, etiam media hieme, quomodocumque ad illas partes venire compulſus eſt; & ſalutare, & admonere charitatem tuam, quam habes in Chriſto Ieſu Domino noſtro, vt opus tuum bonum diligentiſſima acceleretur inſtantia: quo nouerint inimici Eccleſiæ, leges illas, quæ de idolis con-

ſringendis, & hæreticis corrigendis, viuo Stilichone, in Africam miſſæ ſunt, ex voluntate Imperatoris piiſſimi & fideliſſimi conſtitutas: quo neſciente vel nolente factum, ſiue doloſe iactant, ſiue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentiſſimos reddunt, nobiſq. periculoſe ac vehementer infeſtos. A

Hoc autem quod petendo vel ſuggerendo admoneo præſtantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrorq. quacumque primitus exorta occaſione, facillime poſſe ac debere maturari: vt nouerint (ſicut dixi) homines vani, quorum & aduerſantium ſalutem requirimus, leges quæ pro Chriſti Eccleſia miſſæ ſunt, magis Theodoſij filium, quam Stilichonem curaſſe mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cum de regione ſit Mileuitana, ab Epiſcopo ſuo, venerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum ſinceriſſimam dilectionem multum ſalutat, per Hipponem regium, vbi ego ſum, tranſire iuſſus eſt: quia cum forte ſimul eſſemus in magnis Eccleſiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebamus occaſionem ſcribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus. B

PRAETEXTVS GENTILIVM ET HAERETICORVM CONTRA CATHOLICOS.

Iam quidem vnam epiſtolam miſeram in negotio ſancti fratris & collegæ mei Bonifacij Epiſcopi Cataquenſis: ſed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementius agitarent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore ſecundum Chriſti viam conſilio ſuccurratur, commodius Epiſcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi ſunt; qui potuerunt communi conſilio diligentius deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat anguſtia. Illud tamen, quo animum clementiſſimi & religioſiſſimi Principis erga Eccleſiam prouincia nouerit, nullo modo eſſe differendum; ſed etiam antequam Epiſcopos, qui profecti ſunt, videas, quàm primum tua præſtantiſſima pro Chriſti membris in tribulatione maxima conſtitutis vigilantia potuerit, accelerandum ſuggero, peto, obſecro, flagito. Neque enim paruum in his malis ſolatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius poſſe, quam poteras; quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus. C

Multum ſane de quorumdam neque paucorum fide firma & ſtabili gratulamur, qui ex occaſione legum ipſarum ad Chriſtianam religionem vel Catholicam pacem cõuerſi ſunt; pro quorum ſalute ſempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maxime ab hominibus nimium dureq. peruerſis nunc inimicitiarum grauiores impetus ſuſtinemus, quos nonnulli eorum nobiſcum patientiſſime ſuſtinent: ſed plurimum infirmitati metuimus, donec diſcant, & valeant, adiuuante miſericordiſſima gratia Domini, ſæculum præſens & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commonitorium, quod miſi fratribus Epiſcopis, ſi (vt puto) nondum ibi ſunt, ab eximietate tua illis tradatur, cum venerint. Tantã quippe tui ſinceriſſimi pectoris habemus fiduciam, vt, adiuuante Domino Deo noſtro, non ſolum impertitorem auxilij te velimus, verum etiam conſilij participem.] hactenus Auguſtini epiſtola ad Olympium Magiſtrum Officiorum, qua miſerrimus Africanæ Eccleſiæ ſtatus anni huius exprimitur. D

OLYMPII PIVM AC SEDVLVM OFFICIVM.

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduerſus Donatiſtas in Africam Honorius Imperator reſcriberet; quo ſignificaret, quæcumque aduerſus Donatiſtas & alios hæreticos, necnon Gentiles ſtatuta eſſent, id ex ſua ſententia factum, firmum ratumq. in omnibus eſſe velle. ſunt enim hæc reſcripti verba [a] ad Curtium Præfectum Prætorio:

a l. 43. de hæret. Cod. Theod.

HONORIVS RVRSVM EXAGITAT HAERETICOS ET GENTILES.

Omnia quæ in Donatiſtas (qui & Montenſes vocantur) Manichæos, ſiue Priſcillianiſtas, vel in Gentiles a nobis generalium legum auctoritate decreta ſunt, non ſolum manere decernimus, verum in executionem pleniſſimam effectumq. deduci. Ita vt ædificia quoque vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ neſcio cuius dogmatis noui conuentus habent, Eccleſijs vindicentur. Pœna vero, lege propoſita, veluti conuictos tenere debebit eos, qui Donatiſtas ſe confeſſi fuerint, vel Catholicorum communionẽ refugerint ſceuæ religionis obtentu, quamuis Chriſtianos eſſe ſe ſimulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Baſſo & Philippo Coſſ.] qua etiam die ſpeciatim aduerſus Gentiles eadem ex cauſa ita reſcripſit idem Honorius Imperator ad eumdem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quæ Stilicho & eius filius Eucherius homo Paganus cultoribus idolorum indulſerant. ſic enim ſanctio ipſa ſe habet [b]: E

b l. 19. de Pagan. Cod. Theod.

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expenſis deuotiſſimorum militum profuturæ. Simulacra, ſi qua etiam nunc in templis fanisq. conſiſtunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, ſuis ſedibus euellantur: cum

hoc

A hoc repetita ſciamus ſæpius ſanctione decretum. Aedificia ipſa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida ſunt, ad vſum publicum vindicentur. Aræ locis omnibus deſtruantur: omniaq. templa in poſſeſſionibus noſtris ad vſus accommodos tráſferantur; domini deſtruere cogantur. Non liceat omnino in honorem ſacrilegi ritus funeſtioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam ſolemnitatis agitare. Epiſcopis quoque locorum hæc ipſa prohibendi Eccleſiaſticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna conſtringimus, & pari forma Officia eorum, ſi hæc eorum fuerint diſſimulatione neglecta. Dat. XVII. Kal. Decemb. Romæ, Baſſo & Philippo Coſſ.] IDOLOLATRIA EASTITVTA ABOLERI IVBETVR.

Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Epiſcoporum reſcriptum [a] dedit; vt ratum firmumq. haberetur, quod ex conſenſu partium Epiſcopi iudicaſſent; a quorum ſententia appellare minime liceret. a L. 9. de Epiſc. audient.

B Sed non prætereat, quod ſuperiori lege vidimus Honorium cum Donatiſtis voluiſſe exagitari ſuo reſcripto Cælicolas. quinam autem hi fuerint, eſt exquirendum. Mentio de Cælicolis eſt apud S. Auguſtinum in epiſtola ad Eleuſium & alios, vbi hæc ad finem habet [b]: Iam enim miſeramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptiſmi inſtitutorem inſtituiſſe, & multos illo ſacrilegio ſeduxiſſe; vt cum illo, quantum ipſius temporis patiebantur anguſtiæ, aliquid loqueremur.] hæc ipſe ibi: an autem alibi de iiſdem Cælicolis agat, non memini. Exiſtimaui aliquando hos fuiſſe Gentiles in Africa, ſic dictos a cultu Cæleſtis idoli Carthagine poſiti, de quo pluribus ſuperius actũ eſt. Sed quod (ex ſentẽtia Auguſtini) iidem etiam baptizarentur, Chriſtianitatem præſetuliſſe viſi ſunt. Verum & quod vult alia eiuſdem Imperatoris ſanctio [c], hos cogendos ad Chriſtianitatem ſeruandã; argumento plane eſt, fuiſſe Chriſtianos, apoſtatarũ tamen nomine b Aug. epiſt. 163. IVDAEI ET CAELICOLAE EDICTO EXAGITATI. c L. 11. C. de Iud. & Cælic.

C cenſendos potius, quam hæreticorum. Quod itẽ tam in Codice Theodoſiano, quã Iuſtinianeo, nõ ſub titulo de Hæreticis, ſed de Iudæis ponantur Cælicolæ; cõſtat eos minime fuiſſe ex Chriſtianis hæreticos, ſed apoſtatas. Igitur quantũ colligere fas eſt ex dicta [d] Honorij ſanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos eſſe Cælicolas, qui ex Chriſtiana fide tranſirent ad Iudaiſmum; ita tamen, quod cum ſcirent Iudaicum nomen abominabile cunctis eſſe, non Iudæi, ſed Cælicolæ dici potius voluerint, nec ſub Iudæorũ degerent Patriarchis, ſed alijs ſibi propoſitis magiſtratibus, quos Maiores nominabant, vt ex S. Auguſtino apparet, necnon reſcripto Conſtantini ad Euagrium, vbi ait [e]: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intimari, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas vero Maiores ſpectant, prout iidem etiam a S. Auguſtino [f] nominantur. Inſuper quod idem S. Auguſtinus in commentario ad Quod- d L. 18. de Iudæis & Cæl. C. Theod. e L. 3. C. de Iud. & Cælic. f Aug. epiſt. 184.

D uultdeum de hæreſibus, relegens omnes quæ ab exordio Chriſti Eccleſiæ hæreſes extitere, vſque ad hæreſim Pelagianorum quæ poſt hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cælicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo poteſt, hos apoſtatas fuiſſe potius quam hæreticos, eoſdemq. in Iudæorum ſelectam claſſem eſſe reiectos. Qui præterea alius de Cælicolis ſermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos ſpectat, quod poſt dies nouem a reſcripto dato aduerſus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduerſus eoſdem eiuſmodi promulgauit edictum, quo Donatiſtas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum ſectam introducentes, exagitauit, his verbis [g]: g L. 44. de hæret. Cod. Theod.

Donatiſtarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inuſitata detexit audacia, quod Catholicæ fidei velint ſacramenta turbare: quæ peſtis atque cõtagionis * ne latius emanet LEGES IN HAERETICOS

E ac profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod ſit Catholicæ ſectæ contrarium aduerſumq. remptauerint, ſupplicium iuſtæ animaduerſionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decemb. Baſſo & Philippo Coſſ.]

Porro cũ hoc ipſum reſcriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc eſſe ſcias Donatũ, qui hoc anno reperitur geſſiſſe Proconſulatũ in Africa: etenim ſub huius itidẽ anni Conſulibus aliud quod datum reperitur ad Donatũ reſcriptum, titulum habet appoſitũ Proconſulatus Africæ [h]. Hæc idcirco voluimus adnotaſſe, vt intelligas hunc ipſum eſſe Donatũ Proconſulẽ Africæ, ad quem duæ extant S. Auguſtini [i] epiſtolæ, cum rogat eũ ſic coercere debere Donatiſtas, vt tamen a gladio abſtineat: huncq. illum eſſe Proconſulem, cuius meminit in epiſtola ad Marcellinum. Dumq. hunc ipſum rogat idem Auguſtinus, vt obſeruantiæ legum aduerſus Donatiſtas latarum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas eſſe; certum eſt reſpectum habuiſſe ad obitum Stilichonis, cum quo ſimul Imperatoris eſſe extinctas h L. 19. de pœnis. Cod. Theod. i Auguſt. epiſt. 127. 128.

tinctas leges Donatiſtæ iactabant, quod ſcilicet eas non voluntate Honorij, ſed conatu A
Stilichonis latas eſſe ferrent. Huius Donati pietas plurimum ab Auguſtino laudatur [a].

[a] Auguſt. epiſt. 159.

Quod rurſum ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: poſt triduum a ſuperiori edita lege, aduerſus eoſdem aliud reſcriptum dedit [b], quo prohibet eos de religione diſſerere, proſcriptione & exilij pœna condemnans qui ſecus fecerint. Tot autem ſimul paucorum dierum interſtitio data reſcripta aduerſus Gentiles, Donatiſtas, atque Cælicolas, commendant officium egregie præſtitum ab Olympio, curante ſumma celeritate perfici ea, quæ a S. Auguſtino litteris commendata acceperat, atque commonitorio certior factus fuerat.

[b] l. 45. de hæret. Cod. Theod.

At non in Occidente ſolum, vbi regnabat Honorius, ſed & in Oriente Theodoſius Imperator Iudæos pariter ritus Chriſtianorum adulterantes eiuſmodi data lege compeſcuit [c]:

[c] l. 18. de Iudæis Cod. Theod.

IVDAEORVM VELATVM SACRILEGIVM.

Iudæos quodam feſtiuitatis ſuæ ſolemni Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & ſanctæ Crucis aſſimulatam ſpeciem in contemptum Chriſtianæ fidei ſacrilega mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis ſuis fidei noſtræ ſignum immiſceant, ſed ritus ſuos infra contemptum Chriſtianæ legis retineant: amiſſuri ſine dubio permiſſa hactenus, niſi ab illicitis temperauerint. Dat. IIII. Kal. Iun. * Baſſo & Philippo Conſſ.] Intelligere puto te, lector, quid præſumpſerint fæces hominum, Iudæi ſceleſtiſſimi, nimirum crucifixum vna cum cruce incendere: & ne ſacrilegi conuinci poſſent, illud prætexere conſueuiſſe, ſe non Chriſtum crucifixum, ſed Aman [d] Iudæorum hoſtem tali ſupplicio affectum, ob Dei gloriam repræſentare. Sed quod huiuſmodi facinus Chriſtianæ religionis verteretur ignominiæ; ne id vlterius fieret, Imperator prohibuit. At quid admirandum Deus oſtenderit his temporibus Conſtantinopoli de Iudæo paralytico per ſanctum baptiſmum ſanitati reſtituto, Socrates narrat his verbis [e]: C

* Ian.

[d] Eſther. 3.

[e] Socrat. lib. 7. c. 4.

IVDAEVS PARALYSI PER BAPTISMVM CVRATVS.

Iudæus, qui a multis iam annis paralyſi confictatus, in lecto decubuerat, cum omnia curationum & medendi genera, omneſq; Iudaicas preces ac vota expertus, nihil plane inueniret remedij, tandem ad baptiſmum Chriſtianorum confugit, pro certo perſuaſus huius tamquam veri medici adiumento ſe ad integram valetudinem reſtitutum fore: quæ res erat quamprimum Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano ſignificata. Ille igitur Iudæum articulis fidei inſtituens, & ſpem in Chriſtum ei annuncians, iubet ad Baptiſterium in lecto apportari. Iudæus paralyſi oppreſſus, ſimulac baptiſmum ſincera fide receperat, & ex lauacro baptiſmatis eſt elatus, confeſtim morbo liberatus eſt, & ad ſanitatem reſtitutus. Hæc curatio diuina Chriſti virtute noſtris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptiſmum receperunt: Iudæi autẽ quamuis ſigna & miracula quærerent, ſignis tamen ad credendum induci non poterant.] hucuſque Socrates; qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, ſed ſchiſmate ob Epiſcopatum non adeptum reſiliente, ſubijcit narrationem, & de nece Nouatianorum ſeſe ex viſione Siſinnij inuicem protrudentium. Porro D
ex Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab alijs ſchiſmate diuiſos, reſcripta Principum [f] docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis ſentirent: ſed Romæ ab Innocentio Papa primum expulſos eſſe, idem auctor affirmat [g].

[f] l. 59. de hæret. Cod. Theod.

[g] Socrat. lib. 7. c. 9.

ALEXANDER SVCCEDIT PORPHYRIO.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum ſceleſtiſſimum, qui poſt Flauianum (vt dictum eſt) ſedem inuaſit Antiochenam; cui, vt nefario intruſo, numquam Romanus Epiſcopus communicare voluit. Quo defuncto, affulſit primus pacis radius poſt tot procellas Eccleſiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium conſenſu eligitur Alexander, qui E
vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam a tempore (vt diximus) Concilij Alexandrini ſub Iuliano Apoſtata (cum contra Meletium ipſe Paulinus eſt creatus Epiſcopus) vna cum alijs qui erant ex parte Meletij, ſeparatos ab inuicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vſque in præſentem annum. Si quis autem numeret a tempore reſipiſcentiæ Meletij, quando ex Ariano Catholicum ſe publice profeſſus eſt, quocum (vtpote ab Arianis ordinato) communicare noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Euſtathio denominati erant Euſtathiani (quod contigiſſe diximus anno a Chriſto nato trecenteſimo ſexageſimo) plane ad hunc vſque annum numerabit ſchiſmatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manifeſtum redditur, illapſum eſſe errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiuſdem diſſidij octogintaquinque; quod quidem annorum ſpatium longe tranſgreditur tempora

A eiuſdem Alexandri Epiſcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum ſedium tempore ea contigiſſe omnes affirmant. Sed reddamus hic verba Theodoreti[a]: Durauit diſcordia octogintaquinque annos, ad Præſulatum videlicet Alexandri, omnibus laudis inſignibus merito exornandi; qui Eccleſiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes indagare vias, & omne ſtudium alacritatemq. animi conferre non deſtitit, quo concordiam conſtitueret, & membrum ſegregatum cum reliquo Eccleſiæ corpore conglutinaret.] & alibi de eiuſdem vitæ diſciplina hæc habet[b]:

[a] Theodoret. lib. 3. c. 5.

[b] Theodoret. lib. 5. c. 35.

Eccleſiam Antiochenam adminiſtrauit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchre cum Epiſcopatu conſentiebat. Nam toto vitæ tempore ante ſuſceptũ Epiſcopatum in palæſtra monaſtica contrito, cum plurimum ſe exercuiſſet, generoſum athletam ſe plane declarauit: quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ conſuetudine orationem confirmauit.] B hæc de eius vitæ inſtituto ante Epiſcopatum Theodoretus; qui quod ſubdit in laudem Porphyrij eius prædeceſſoris, a veritatis ſcopo longius aberraſſe, ſententia omnium eius temporis in Oriente ſcriptorum, maxime redarguitur. Subdit inſuper hæc de eodem Alexandro: Diuinus autem Alexander ſeueræ vitæ diſciplina, ſtudio ſapientiæ, egeſtate voluntaria, eloquentia, alijſq. denique Spiritus ſancti donis admodum excelluit. Idemq. factionem Magni Euſtathij cauſa inchoatam (quæ quo minus iampridem eſſet cum reliqua Eccleſia denuo ſociata, Paulinus impedimento fuit, & poſt eum Euagrius) ſua perſuaſione & conſilio cetero Eccleſiæ corpori adiunxit: & talem diem feſtum, qualem nemo aliquando viderat, ex inſperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide conſentientibus, in vnum collectis, tam ſacris initiatis quam laicis, ad illorum conuentum acceſſit. Atque aſſumptis ſibi qui cantare nouerant, vnoq. hymnorum concentu contexto, a C porta quadam paruula ad Occidentem ſpectante, vſque ad maximum templum totam plateam compleuit hominibus: & fluuium rationis participem, ſimilitudinem fluuij prærerlabentis mire adumbrantem, effecit. Quæ cum Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ, quæ perpaucæ erant, viderent; gemere & lamentari cœperunt, quod alios iam fluuios in ipſam Eccleſiam quaſi mare illabi cernebant. Iſte præterea primum Magni Ioannis nomen in tabulis Eccleſiæ inſcribẽdum curauit.] hæc ipſe. probe quidem. Sed quod ad Porphyrium, quem adeo laudat; rogo eum, quiſnam e ſacris tabulis nomen S. Ioannis Chryſoſtomi obliterauit? vt plane ſua ipſius aſſertione conuincatur, ipſum quidem Porphyrium vt Ioannis perſecutorem, non laudibus, ſed ignominia fuiſſe dignum.

LAVDES ALEXANDRI EPISCOPI ANTIOCHENI

DE RESTITVENDO NOMINE IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Quod autem Alexander Antiochenus Epiſcopus primus fuerit, qui in Eccleſiæ tabulis nomen Ioannis Chryſoſtomi reſtituerit, quodq. in vnũ coniunxerit Fideles omnes qui ex D parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Alexander Epiſcopus Antiochenæ Eccleſiæ, cum legationẽ ex more vna cum litteris mitteret ad Apoſtolicam ſedem, quibus de ſua ipſius electione Innocentium admoneret, peteretq. Catholicã communionem: ita poſtulatis ipſius annuit ipſe Innocentius Papa, ſi tamen hæc quæ ab eo requirebat perfici, ipſe Alexander impleret: ac primo quidẽ, vt qui a ſucceſſore Paulini Euagrio ordinati erant, ipſe reciperet cum ordinibus & honoribus: inde vero etiam nomen Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani e tabulis ſacris expunctũ, cum honore (vt par erat) reſtitueret. Quæ omnia ſtatim ex ſententia Romani Pontificis quàm ſtudioſe Alexander impleuit, quo mereretur Apoſtolicæ ſedis ac cum ea totius Catholicæ Eccleſiæ communicationem accipere. Declarat hæc quidem eiuſdem Innocentij Papæ epiſtola ad Bonifacium ſcripta, quæ hæc primum habet de Eccleſia Antiochena & eius Epiſcopo[c]:

INNOCENTIVS AVCTOR PACIS ECCLESIAE ANTIOCHENAE.

[c] Innocent. epiſt. 22. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.

E Innocentius Bonifacio presbytero. Eccleſia Antiochena, quam, priuſquam ad vrbem perueniret Romam, beatus Apoſtolus Petrus ſua præſentia illuſtrauit, velut germana Eccleſiæ Romanæ diu ſe ab eadem alienam eſſe non paſſa eſt. Nam miſſis legatis, ita pacem poſtulauit & meruit, vt & Euagrianos ſuis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant a memorato, ſuſciperet, & Ioannis ſanctæ memoriæ vel clericos vel laicos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipſius ciuitatis Epiſcopus frater meus Alexander, etiam ſi quis forte vel a nobis vel aliunde poſterioris ordinationis ad eos venerit, ſe ſine controuerſia recepturum, ac nomen Epiſcopi memorati inter quieſcentes Epiſcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidiſſe manus, frater cariſſime, & eos in noſtra viſcera recepiſſe; ne diu membra, quæ requiſierant ſanitatem, ab vnitate corporis haberentur aliena. Omnia vero quæ per ordinem geſta ſunt, filius meus diaconus Paulus, harum ſcilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gaudium

EPISTOLA INNOCENTII AD BONIFACIVM.

dium commune nobiſcum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire A conſueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodoſium Conſtantinopoli: quem illum putamus Romanæ Eccleſiæ presbyterum, qui poſt Innocentium ſecundus creatus eſt Romanæ Eccleſiæ Pontifex.

Ad ipſum vero Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, qui ſcripſerat de pace conſecuta Eccleſiæ Antiochenæ, deq. Epiſcopis exulibus ad propria reſtitutis, & alijs ad perfectam in omnibus pacem conducentibus ſtabilitis, Innocentius ipſe congratulatus iſta reſcripſit [a]:

[a] Innoc. epiſt. 18.

EPISTOLA INNOCENTII AD ALEXANDRUM.

Apoſtolici fauoris gratia magno pacis vſque ad nos decore reſplenduit, tantumq. lucis gaudiorumq. infulſit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos fateamur. Pluſq. a Deo iucundati ſumus, quod diſcuſſis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia geſtum cognouimus, vt in omnibus Dominum laudaremus: ſucceſſumq. ipſum ideo præſtitum tuis laboribus videamus, quod tota B virtute pacis amator exiſtens, eam requiſitam inueneris, & repertam ſumma charitate tenueris, tum erga omnes, tum præcipue circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Epiſcoporum cenſiti fuerant nomine. Habeo ſummam votorum meorum, quod antiqui næui purgatio tuis temporibus, tuiſq. meritis prorogatur: quorum etiam illos eiuſdem nominis, qui in Italia meritum clericatus acceperunt, cenſui bono quietis gratiam retinere ſuſceptam. Et quia noſter compresbyter Caſſianus gratum dixit tuæ fore dignationi, ſi meo conſilio in ciuitate veſtra clericatus ordinem ducere cenſerentur: ſtatui propter beneuolentiam tuam, promiſſaq. memorati, vt inter ceteros ſacerdotes, miniſtroſq. qui in ciuitate ſunt, annumerentur, frater cariſſime.

Libenter præterea de Epiſcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quod ſine quæſtione C ſuas Eccleſias recuperauerint. Et multum in Geſtis (vt ſubſcripta teſtantur) ſolicitus inquiſiui, vtrum omnibus eſſet conditionibus ſatisfactum in cauſa beati & vere Deo digni ſacerdotis Ioannis. Et cum per ſingula aſſertio legatorum ex voto completa eſſe fateretur: gratias agens Domino, communionem Eccleſiæ veſtræ ita recepi, vt præ me feram, Apoſtolicæ ſedis condiſcipulos primos dediſſe ceteris viam pacis, in qua firmatos vos noſq. Domini Chriſti ita benignitas amplexabitur atque communiet, vt nullo de cetero titillamento, vel leui cuiuſquam contentionis pudore pulſetur.

DE CAUSA ACACII EPISCOPI BEROEENSIS.

Scripta autem Acacij Epiſcopi, quoniam cum veſtris ſunt porrecta, ſuſcepimus: ne per veſtram iniuriam ille, qui olim a nobis ſuſpenſus fuerat, repudiaretur. Et tamen ſatis abunde, quæ in Actis ſtatuimus, ſicut dignanter relegere procurabis, quid in eius perſona debeat cuſtodiri: vt ſi per omnia veſtris conſilijs actibuſq. tam ſanctis ſe rogauerit eſſe communem, præſtetur ſeni fauore veſtro, veſtroq. iudicio communionis atque litterarum a nobis gratia prorogata. Subſcripſerunt Epiſcopi vigintiquatuor.] hactenus ibi. Acacius iſte, D ille eſt Berœenſis Epiſcopus, haud pridem de S. Ioanne Chryſoſtomo (vt ſupra vidimus) peſſime meritus: qui quod poſtularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem iam diu ob cauſam Chryſoſtomi interceptam; ſic eam ſpopondit ipſe Pontifex, vt quæ ſeruanda impoſuiſſet, impleret. ad quem hæc Innocentius [b] ipſe tunc ſcripſit:

[b] Innocen. epiſt. 22.

EPISTOLA INNOCENT. AD ACACIUM.

Adgaudere litteris fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Epiſcoporum clericis populiſq. & de reſtitutis Helpidio atque Pappo coepiſcopis percenſuimus; & vel ſero receptæ pacis gratiam te fouere, poſtpoſita omni contentione, peruidimus. Vnde has ad præſtantiſſimum fratrē & coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus vnanimitati: videlicet, vt ſi omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine E ſancti Ioannis mirandi Epiſcopi, quam de omnibus eiuſdem communionis participibus a tua animoſitate diſceſſit; has noſtræ ſocietatis recipias litteras, frater cariſſime, modo vt omnia quæ hic Actis firmata ſunt, apud mediatorem noſtrum amabilem Alexandrum, ore proprio (vt communicantem conuenit) fateatis. Vt enim nobis hæc vnanimitatis charitatiſq. cauſa venerabilis eſt, ſic inhæret ſolicita, ne quid obliquum, aut ſuccifiuum in quoquam reſidere cognoſcat,] hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium agi, vt reconciliarentur per pœnitentiam qui in Ioannem deliquiſſent Orientales Epiſcopi; cuius & auctoritate iubentur relaxari, qui exilio mulctati erant Ioannis defenſores Antiſtites: ipſoq. decernente, omnia ab aduerſarijs irrita habentur aduerſus Ioannem Chryſoſtomum acta, quibus damnatus & abraſus ex ordine fuerat eius Eccleſiæ Epiſcoporum.

Quod rurſum ad Acacij ſpectat, conſtat in omnibus ipſum Innocentio paruiſſe, ac proinde

A inde Catholicam Romanæ Eccleſiæ communionem meruiſſe: quem apud Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum laboraſſe liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Diptycha, vt ſuo loco dicturi ſumus. ſed infelix, oborta poſtea Neſtorij hæreſi, aduerſus Cyrillum & alios Orthodoxos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex perſecutione in Ioannem agitata ſede contraxerat, duplo auxit.

At quid Atticus Conſtantinopolitanus, quidve Theophilus Epiſcopus Alexandrinus? parum ſibi viſi Ioannem viuentem ad obitum vſque hoſtiliter perſecuti, etiam poſt eius obitum, in nomen coniurato bello, obſtinato animo conflixere, adeo vt acciderit infeliciter Theophilum ſegregatum ab Eccleſiæ Romanæ communicatione nonniſi vltima hora reſipuiſſe, Atticum vero vix tandem poſt Theophili obitum conſenſiſſe ab Acacio ſtimulatum Ioannis nomen referre in catalogum eius Eccleſiæ Epiſcoporum, idq. poſt quadrien-

DE CAVSA ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI.

B nium, vt ſuo loco dicturi ſumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Epiſcopus, pacis ſtudioſus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum daret. At renuit id Innocentius facere, donec Atticus conditiones miſſas ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum impleret; atque ad eumdem Maximianum Epiſcopum litteras reddidit [a]. Porro hunc exiſtimamus eſſe Maximianum Epiſcopum in Macedonia, ad quem vna cum alijs extat S. Ioannis Chryſoſtomi [b], cum exulaſſet, epiſtola. eſt eius quoque mentio in epiſtolis Innocentij ad Epiſcopos itidem Macedoniæ ſub Conſulatu Conſtantij, atque alia item data in cauſa Bubalij & Tauriani, cum ipſe Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad eum hoc tempore in cauſa Attici datæ litteræ ſic ſe habent [c]:

a Innocen. epiſt. 23.

b Chryſoſt. epiſt. 163.

c Innoc. epiſt. 27. & ſup. epiſt. 6.

Miramur prudentiam tuam, ſcripta ad Atticum Epiſcopum Conſtantinopolitanæ vr-

C bis a nobis & proſecutione propria, & dato libello, qui ſubter annexus eſt, poſtulare: a quo nec miſſas vllas ſaltem epiſtolas ad nos, vel ad veſtram Synodum vtique pertuliſti. Idq. non petenti tribuendum exiſtimes, quod vides deprecantibus, diſcuſſa ratione, conceſſum. Communio enim ſuſpenſa reſtituitur demonſtranti cauſas, quibus id acciderat, iam eſſe deterſas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos (vt prædixi) Atticus miſſis aliquibus ſuorum, vel dicere voluit, vel demonſtrare completum, quemadmodum Antiochenæ Eccleſiæ frater & coepiſcopus noſter Alexander digna legatione & proſecutus eſt, & probauit. Quibus omnibus vtique intereſſe dignatus, cognouiſti quemadmodum ſingulatim omnia ſcriptorum noſtrorum antehac de cauſa beatiſſimi Ioannis quondam Epiſcopi noſtri diſcuſſerim, vt quæ illi in omnibus ſatis euidenter oſtenderint, vniuerſa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuiſſe comple-

EPISTOLA INNOCENTII AD MAXIMIANVM.

D ta. Quorum amplexati pacem, vtique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem poſtulaturis oſtendimus; ſi modo quæ diſcuſſa ſunt atque completa, etiam ipſi ſe pro ſuo loco feciſſe, vel compleſſe, aliquando monſtrauerint; communionemq. vt iſti, legatione ſolemniter deſtinata, ſibi rogauerint adhiberi. Expectamus ergo & profeſſionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diuerſis temporibus prædiximus, & petitionem communionis: vt recte & petenti & probanti ſe eadem mereri, reddamus, frater cariſſime. Nam de omnibus pleniſſimas ad ſanctam noſtrorum fratrum Synodum dudum litteras percepiſti.] hactenus Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, communione ſuſpenſis, ac proinde multo magis excommunicatis, haud ſolere Romanum Pontificem reddere communicationem, niſi propoſitis ante impletis conditionibus, & emendatis erroribus illis, quorum cauſa communicatione interdici meruerant.

QVALITER COMMVNIO IMPERTIENDA SIT.

E Ceterum non deſtitit poſt hæc Atticus crebras mittere legationes pro communione Romani Pontificis promerenda; quam tamen numquam aſſequi meruit, quouſque nomen Ioannis in ſacrum indicem non reſtituit: quod tamen viuente Theophilo ipſe præſtare deſtitit, poſt ea autem (vt dicemus) confeſtim impleuit. De qua quidem neceſſario præſtanda conditione hæc habet Theodoretus [d]: Quinetiam iſto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Epiſcopi Occidentis non prius cum Epiſcopis Aegypti & Orientis & Boſphori & Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius ſanctiſſimi viri in tabulas, quibus nomina Epiſcoporum mortuorũ continebantur, retuliſſent. Atque Arſacium eius ſucceſſorem ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum autem, qui ſuccedebat Arſacio, quiq. ſæpe legatos ad eos miſerat, ſæpeq. pacem poſtulauerat, poſtea tandem, cum Ioannis nomen in tabulis ſcripſiſſet, receperunt.] hæc ipſe. Atque de his modo hactenus.

d Theodoret. lib. 5. c. 34.

Hoc item anno, qui Vrbis obſidionem præceſſit, Melania Romana vidua, de qua ſæpe ſupe-

MELANIA RECEDIT AB VRBE.

ſuperius mentio facta eſt, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) A editi memor, diſtractis prædijs, vna cum Melania nepte, Pinianoq. eiuſdem Melaniæ viro, & Albina nuru, euaſura cum illis imminentem Vrbis cladem, Roma recedens, Hieroſolymam ſe iterum contulit, vbi poſt dies quadraginta ex hac vita migrauit. hæc ex Palladio[a], qui & tradit, eiuſmodi prophetico oraculo ab ea Romæ cuulgato, atque ſæpius inculcato, complures Romanorum ciuium Chriſtianorum ad rerum temporalium contemptum inductos eſſe: conſultius exiſtimantes, amore Chriſti, ſpe ſupernæ retributionis prodigere in pauperes ſuas diuitias, quam eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomine, cum rei euentus verum probaſſet oraculum, immenſas Deo gratias egere. Maior quoque vis inerat ad hæc ſuadenda Melaniæ orationi, quòd dictitaret (vt exiſtimabat) vna cum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

a Pallad. in Lauſiac. c. 33.

MELANIAE PROGENIES.

Quod autem idem Palladius ait, vna cum Melania receſſiſſe Roma Melaniam Iuniorem B ipſius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ ſic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex qua Palladius[b] ait genitam eſſe Melaniam Iuniorem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matrimonium collocata eſt Piniano, cuius ſocrus Albina fuit: quod vero ei inhæreret loco matris, S. Auguſtinus[c] ad ipſam ſcribens, Pinianum eius filium nominat, & frequenter his vti nominibus conſueuit. Hic rurſum attende, diuerſam prorſus hanc Albinam nurum Melaniæ ab illa fuiſſe Albina matre S. Marcellæ, de qua ſæpe S. Hieronymus; quam ante plures annos ex hac vita migraſſe, eiuſdem S. Hieronymi teſtificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cum hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus receſſiſſe, in Africam traiecerunt, ſequenti anno pro ratione temporis dicturi ſumus.* Sed hic Palladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum eſſe proficiſcentem C Melaniam in Siciliam vſque: nam quomodo valde iuuenis, cum conſtet ante annos circiter quadraginta Melaniam Seniorem viduam eſſe relictam? vel quomodo in Siciliã vſque eam tantum comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus eſt? id conſtat ex litteris Auguſtini, atque Paulini, de quibus anno ſequenti dicturi ſumus: ex quibus longe verior de rebus geſtis Melaniæ ac Piniani & ſociorum hiſtoria accipitur, quàm ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quo hos omnes anno ſequenti eſſe profectos liquet, atque ibi diutius commoratos.

b Pallad. in Lauſiac. c. 33.

c Auguſt. epiſt. 227.

IESV CHRISTI ANNVS 409. | INNOCENTII PAP. ANNVS 8. | HONORII 15. THEODOSII 2. IMPP. D

QVadringenteſimus nonus Domini annus Conſulatu Honorij octauo & Theodoſij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obſidetur[d]: qui enim Stilichoni addictiſſimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifeſtis ſtudijs fouebatur, ob necem eius & ipſi fauentium magiſtratuum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Vrbem mouit, quam diu ante ſitiuerat. Cum interea Eucherius filius Stilichonis detentus captiuus ab Arſacio atque Terentio eunuchis, mandato Honorij interficitur: itemq. Thermantia eiuſdẽ Stilichonis filia, vxor Honorij poſt Mariam, reſtituitur Serenæ matri Romæ agenti. Horum vero Eucherij interfectorũ priori tradidit cubiculi præfecturam, poſteriori vero proximum locum idem Imperator tribuit. Quam iuſto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occiſus ſit, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt, accipe E ex his quæ Oroſius ait[e]: Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur.] hæc Oroſius. Sed & illud acceſſit ad abſolutam internecionem Stilichonis propinquorum, quod Serena eius coniux, Theodoſij quondam ſoror, ex Senatuſconſulto iubetur interfici, adnitente Placidia Honorij Auguſti germana, eo nimirum prætextu, quod in ſuſpicionem adducta eſſet, eius nutu barbaros ad Vrbis obſidionem ſe contuliſſe: ratis nimirum Senatoribus, poſtquam Serena foret e medio ſublata, illos pariter ſoluturos obſidionem, ablata ſpe de proditione Vrbis ab ipſa parata. Sic igitur, laqueo fracta ceruice, Serena perempta eſt; ſed Alaricus tamen minime ab Vrbis obſidione diſceſſit. Dediſſe autem meritas Serenã pœnas, quod eodẽ quo Stilicho inſano ardens amore creandi filij Imperatoris, eaſdem cum illo ſtrueret Imperio fratris inſidias, omnes affirmant, licet

d Zoſim. lib. 5.

VRBS AB ALARICO OBSIDETVR.

EVCHERIVS ET SERENA OCCIDVNTVR.

e Oroſ. lib. 7. c. 38.

Zoſimus

A Zoſimus Ethnicus ad iuſtam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id ſcilicet paſſam eſſe, quod aliquando e Rheæ ſimulacri collo mundum pretioſum abſtraxiſſet, ſuæq. ceruici colligaſſet; de quibus nos ſuperius ſuo loco.

Cum autem obſidio arctior perduraret, fame peſteq. populo Romano vexato, interclu‑ſis omnibus commeatibus, vi adacti ſunt Romani intus obſeſſi, vt auro pacẽ redimere quæ‑ritarent: factumq. tandem, vt perſolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis ſericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quod ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abſceſſerit. Porro quod Aerarium eſſet exhauſtum, & priuatorum opes haud in promptu eſſent ad dictam ſummam præſcriptam auri & argenti perficiendam; decretum eſt ſpoliari deorum ſimulacra auro & gemmis, quibus recens fuerant exornata. Deplorat hæc ſcribens Zoſimus, vbi ait[a]: Quod deerat ad B conficiendum præfinitum auri libratum numerum, mundo ſupplere ſtatuebant, quo erant exornata deorum ſimulacra: quod ſane nihil aliud ſignificabat, quàm ſimulacra ſacris ritibus atque cærimonijs dedicata, mundoq. decenti exornata propterea, quod Vrbis fe‑licitatem perpetuam conſeruaſſent, his ipſis cærimonijs nonnihil aboliris, eſſe inania pror‑ſus & inefficacia. Quod denique cuncta quæ tenderent ad Vrbis interitum, oporteret vn‑dique concurrere: non ornamenta dumtaxat ſua ſimulacris ademerunt, verum etiam nonnulla auro & argento facta conflarunt: quorum erat in numero Fortitudinis quoque ſimulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo ſane corrupto, quicquid fortitu‑dinis atque virtutis apud Romanos ſuperabat, extinctum fuit: id quod ex eo tempore fu‑turum homines rebus diuinis & ritibus patrijs exerciti prædixerunt.] hæc Zoſimus in Chriſtianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obſtinatiſſimam pertinaciam C fuerant conuertenda.

ROMANI AVRO OBSIDIONEM SOLVVNT.

a Zoſim. lib. 5.

COLLATA DIIS ORNAMENTA SVBLATA.

Tu vero lector, quam iuſto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Chriſtianorum Impp. ſanctionibus, & ſæpe promulgatis edictis, iteratiſq. crebro reſcriptis, claudi templa, aras diſijci, atque ſimulacra confringi iuſſa fuiſſe: cũ tamen omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum abfuit vt a ſimulacrorum cultu ſe abſtinuerint, quod perfractis idolis, alia pretioſiora ſuffecerint, atque omni gene‑re ornamentorum nobilitarint, inſuper & ipſa deorum ſimulacra haberent auro & argen‑to conflata? Quorum obduratæ ad impietatem mentis non eſt opus e longe petita exem‑pla accerſere. Nam ante ferme quam editum, antiquatum fuit eiuſdem Imperatoris edi‑ctum, & inefficax prorſus redditum, quod anno ſuperiori (vt vidimus) ad Theodorum[b] Præfectum Prætorio datum eſt XVII. Kal. Decembris, quo iubebantur annonæ e tem‑D plis deorum auferri, ſimulacra conuelli, deſtrui aræ, Fiſcoq. ipſa adſcribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, deriſa atque deluſa, caſſaq. penitus reddita ſunt.

DEI CONSILIVM OB BARBARIS IN VRBEM IMMISSIS.

b l. 49. de Pagan. C. Theod.

At non eſt humanarum virium, diuinum conſilium irritum reddere, & imperium eui‑tare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi poſſe, putare. Vt cum ad hoc Chriſtus Domi‑nus noſter veniſſet in mundum, vt diſſolueret opera diaboli[c], &, quod a ſacris vatibus crebrius fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei conſi‑lium poſſe diſſolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempſerãt? niſi eo neceſſitatis illos adigere, vt a barbaris coarctati, ipſi præſtarent, quod rogati vel iuſſi a Chriſtianis Principibus ac diuinæ legis Antiſtitibus facere contẽpſiſſent? Quam par fuit, vt qui Chriſtianis Imperatoribus parere renuiſſent, cogerentur a Regibus barbariſq. E iuſſa capeſſere & implere? Vt plane quiſque recto mentis obtutu iſta conſiderans, perſpi‑cue illud intelligat, ad hoc barbaros immiſſos in Vrbẽm vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeq. factum (quod dictum eſt ſuperius) vt non ſiue‑rit Deus alios barbaros, quàm Chriſtianos, iſta perficere, obtrito penitus diuino miracu‑lo Radagayſo deorum cultore; qui, ſi in Vrbem aditus ſibi patuiſſet, abolito Chriſtiano no‑mine, deorum tantummodo cultum in eam penitus reſtituere, iam in animum induxiſſet.

c 1. Ioan. 3.

IN GENTILITATIS EXCIDIVM VRBS OBSIDERI ET CAPI PERMISSA.

Sed & illud expende, quanta Dei prouidentia factũ ſit, ne in odium & inuidiã Catholicæ fidei verteretur clades Vrbis, cũ non per Catholicos pioſq. Fideles id patrari voluerit, ſed per barbaros & impios Chriſtianos, eoſdemq. reiectitios & a cõmunicatione Fideliũ diſcre‑tos perfidos Arianos, qui a Deo ad hoc delecti ſunt, vt quæ ſuæ volũtatis eſſent, ceu lictores parẽtes Principi, exequerentur. Quibus ſane aptari iure poſſit, quod olim Dominus aduer‑ſus idololatras exprobrans per Hieremiam[d] ita fuerat comminatus: Miſit Dominus ad vos

IVSTA DEI DISPENSATIO IN PLECTENDIS ROMANIS.

d Hier. 25.

omnes ſeruos ſuos Prophetas,conſurgens diluculo, mittenſque; & nō audiſtis,nec inclinaſtis aures veſtras vt audiretis, cum diceret: Reuertimini vnuſquiſque a via ſua mala: & nolite ire poſt deos alienos, vt ſeruiatis eis & adoretis eos. Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audiſtis verba mea: Ecce ego mittam & aſſumā vniuerſas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonoſor Regem Babylonis ſeruum meum, & adducam eos ſuper terram iſtam, &c.] Quanta enim diuini nominis ignominia, in Vrbe illa, vbi Principes Apoſtolorum vna cum Euangelio ſanguinem effudiſſent, & deſtruendæ idololatriæ cauſa innumeræ myriades martyrum vitam pariter profudiſſent, vbi & tot tantaq. miracula edita eſſent, tot ſanctiſſimi Vrbis Epiſcopi docuiſſent, & innumera ſanctorum agmina tot ſæculis coaluiſſent: ibi adhuc ſub Chriſtianis Regibus abominationem illam idolorum cultus vigere, & ampliſſimis honoribus frequentari? Fruſtra igitur ſugillat Zoſimus, ſiue alij Ethnici, ob cladem Vrbis,Honorij Imp. ignauiam: cum Deus diu toleratam Romanorum idololatrarum impietatem vlturus, iuxta Iſaiæ [a] vaticinium, immittat ſoporem in Principes. An non hic ille Honorius, qui eumdem Alaricum glorioſa victoria apud Pollentiam vicit; qui nec incolumis aufugiſſet, niſi (quod fuit in ore multorum) Stilicho viam ad fugam aperuiſſet? An non idem hic eſt Honorius ille, qui antea Gildonē tremendum in Africa tyrannum longe inferioribus copijs expugnauit? Et quis alius ab Honorio, qui haud pridem inundantem innumeris barbarorum copijs Rhadagayſum in montibus Feſulanis abſque cæde ſuorum obtinuit? prætermittimus alia ab eo prœlia per duces ſuos, vti ſolebat, feliciter geſta. vt plane manu tangere liceat, ad Gentilium delendam penitus idololatriam omnia iſta Deum eſſe ſummo conſilio operatum.

INIVSTE CARPITVR HONORIVS AB ETHNICIS.

a Iſai. 29.

Sed illatā a Zoſimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentium refellamus, quam his voluit pinxiſſe coloribus,cū agit de tempore Vrbis obſidionis [b]: Dum (inquit) hæc ipſi ſecum expendunt,Pompeianus Præfectus Vrbis forte in quoſdam incidit,qui Romam e Tuſcia venerant; & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neuia, periculis vrgentibus, ſeſe liberaſſe; perq. preces ad numen factas, & cultum patrito more præſtitum, exortis ingentibus tonitruis atque fulgetris, hoſtes ſibi iam imminentes abegiſſe. Cum his collocutus, quæcumque de diſciplina ſacrorū eſſent exquirenda, percunctatus eſt. Et quoniam ad animum accidebat ei quæ tunc inualuerat opinio: quo tutius id perageret, quod in votis habebat, omnia cū Vrbis Epiſcopo communicat: is erat Innocentius, qui quidem opinioni ſuæ ſalutem Vrbis anteponens,clam permittebat eis vt facerent quæcumque ſcirent. Cum illi non aliter hæc Vrbi conductura dicerent, niſi publice conſueta ſacrificia fierent: Senatu in Capitolium aſcendente, atque tū ibi tum in foris Vrbanis ſacra peragente, nemo particeps eſſe inſtituti patrio more ritus auſus fuit: ſed hominibus illis e Tuſcia valere iuſſis, ad demulcendū omni ſtudio barbarum ſeſe conuertebant.] hæc Zoſimus: qui cum factum eſſe affirmet, vt Senatus tum in Capitolio, tum etiam in foris Vrbis ſacrificia peragens, nihil ex ſententia, eorum quæ ſperabat, fuerit conſecutus: erubeſcens ipſe Zoſimus infirmitatem deorum fateri,excuſat illos ex eo quòd nemo auſus fuerat participare de ſacrificijs,ac propterea re irrita reddita,aruſpices iuſſi eſſent in Tuſciam redire; ſugillans inter hæc Innocentium Romanū Pontificem nota impietatis, quod ſecreta ſacra permiſerit.

b Zoſim. lib. 5.

INNOCENTIVS PAPA DEFENDITVR A CALVMNIA ZOSIMI.

GENTILES REPETVNT SACRA.

Porro eamdem hiſtoriam deſcribens Sozomenus, æque ac Zoſimus Græcus ſcriptor, & ipſe ſui temporis res proſecutus, licet ſecta Nouatianus eſſet, & aduerſus Innocentiū, quod primus omnium (vt tradit Socrates [c]) Nouatianos eieciſſet ab Vrbe, nonnihil commotus; tamen dum exacte eamdem obſidionem enarrat, & de Innocentio mentionem habet, nequicquam huiuſmodi, quod Zoſimus objicit, accidiſſe refert. Sed ipſum audiamus,rem aliter atque Zoſimum, fideliter enarrantem [d]: Cum autem (inquit) diuturna eſſet obſidio, & peſtis ſimul ac fames Vrbem affligerent; atque interim ſerui multi, ac maxime quotquot natione barbari erant, ad Alaricum transfugerent: neceſſarium videbatur ijs qui in Senatu adhuc Pagani erant, vt & in Capitolio & in reliquis templis ſacrificaretur. Nam Tuſci quidam ad hoc acciti ab Vrbis Præfecto, promiſerant ſe fulminibus ac tonitruis abacturos eſſe barbaros: gloriabantur enim ab ſe huiuſmodi quippiam eſſe factum in conſeruationem Larinæ ciuitatis Tuſciæ, quam Alaricus, dum Romam contenderet, prætergrediens non cepiſſet. Ceterum iſtorum nullum fuiſſe profuturum vſum, euentus ipſe declarauit.] hæc de his Sozomenus: quæ autem de Innocentio habet, paulo poſt dicturi ſumus. Verum tantum abſuit vt Innocentius annuendo Gentilibus eiuſmodi ſcelus admiſerit; quod cum innocentiſſimus eſſet, ne periret cum noxijs, tamquam Loth a Sodomis, ſubtra-

c Socrat. lib. 7. c. 9.

d Sozom. lib. 9. c. 7.

e Oroſ. lib. 7. c. 39.

A ſubtractus fuerit: quando vero id acciderit, & qua occaſione, ſuo loco dicemus.

Sed quid in huiuſmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principijs, nempe menſe Februarij, Honorius Imperator ſtatuerit, hic reddamus: ad Cæcilianum enim Præfectum Prætorio ita reſcripſit [a]: Mathematicos, niſi parati ſint, codicibus erroris proprij ſub oculis Epiſcoporũ incendio concrematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, numquam ad errorem præteritum redituri: non ſolum vrbe Roma, ſed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Quod ſi hoc non fecerint, & contra clementiæ noſtræ ſalubre conſtitutum in ciuitatibus fuerint deprehenſi, vel ſecreta erroris ſui & profeſſionis inſinuauerint; deportationis pœnam accipiant. Dat. VIII. Id. Febr. Rauen. Honorio octauum & Theodoſio tertium AA. Coſſ.] At tantum abſuit vt qui Romæ erant malis artibus nauantes operam expellerentur, vt etiam ex Tuſcia vocarentur malefici, qui elementa turbare
B poſſe crederentur. Ex quibus intelligere valeas, obſtinatos plane fuiſſe Gentilium animos, qui cum tot legibus ſuperius recitatis ab eiuſmodi excantationibus magicis reuocarentur, & quamplurimi nobilium ſub Valentiniano Seniore eiuſmodi facinus capite luerint, nihilominus ijſdem magis magiſq. fuiſſe reperiuntur addicti; quibus ſane iuſtam in ſe Dei vindictam concitarunt, quam & experiri vel inuiti coacti ſunt.

HONORIVS EXAGITAT MATHEMATICOS.

a L. 12. de Maleſic. C. Theod. & Iuſtin. L. 10. de Epiſc. audient.

Sed ipſe Alaricus de his etiam, cum Vrbem obſideret, fidem fecit, nimirum ſe numine impellente, nolentem licet & inuitum, ad interitum Vrbis ferri. Audi ergo Sozomenum iſta accurate ſcribentẽ [b]: Fertur itaque (inquit) probus aliquis monachus ex his qui in Italia erant, Romam cum feſtinatione profectus Alarico conſuluiſſe, vt Vrbi parceret, nec ſe tantorum malorum auctorem conſtitueret. Cui & Alaricus reſpondiſſe dicitur, ſe non volentem hoc tentare, ſed eſſe quemdam, qui ſe obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Ro-
C mam euertat.] hæc Sozomenus, eademq. Socrates [c]. At nec id quidem recens, ſed multos ante annos id ipſum agitaſſe animo, & conatibus omnibus perficere ſtuduiſſe, quæ ſunt ex Claudiano ſuperius recitata demonſtrant. Sed quid poſt hæc acciderit, videamus.

ALARICVS IMPVLSVS A NVMINE AD CLADEM VRBIS.

b Soz. lib. 9. c. 6.

c Socr. lib. 7. c. 10.

Licet autẽ obſidionem redemptã auro ſoluiſſet Alaricus; haud tamen pax cum Honorio ſtabilita eſt. impedimento nãque fuere, primum (vt Zoſimus [d] ait) quod Imperator nec obſides dediſſet, nec poſtulatis omnibus ſatisfeciſſet. Sed & alias poſtea adiecit Alaricus conditiones, quas paulo poſt recenſebimus. Cum inter hæc a Senatu pro pace inter Alaricum & Honorium ſancienda legati miſſi ſunt Cæcilianus, Attalus, & Maximianus. Sed re infecta, rurſum alij legati mittuntur, cum quibus (inquit Zoſimus) & Romanus Antiſtes proficiſcebatur.] Diuino quidẽ conſilio factũ tradit Oroſius, vt ſic Innocẽtius ſubduceretur a venturo Vrbis excidio: ait enim [e]: Accidit quoque, quo magna illa Vrbis irruptio indignatio-
D ne Dei acta, quam hoſtis fortitudine probaretur; vt beatus Innocentius Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, tamquam iuſtus Loth ſubtractus e Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Rauennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium.] hæc Oroſius. Meminit & huiuſce legationis Innocentij Papæ quoque Sozomenus [f].

d Zoſim. lib. 5.

AGITVR DE PACE INTER ALARICVM ET HONORIVM.

e Oroſ. lib. 7. c. 39.

f Soz. lib. 9. c. 7.

Inter hæc autem accitus eſt Alaricus litteris Honorij Imperatoris Ariminum pro fœdere ſanciendo, locum accommodatum. Propoſitæ ſunt ab Alarico pacis conditiones huiuſmodi a Zoſimo recitatæ: Vt in annos ſingulos auri certa ſumma daretur, & annonæ menſura quædam ſuppeditaretur: Vtq. ipſe cum ſuis omnibus vtramque Venetiam & Noricos & Dalmatiam incoleret. Additumq. litteris Iouij hæc tractantis, vt Alaricus vtriuſque militiæ copijs Honorij Imperatoris dux præficeretur. Reſpondente autem Honorio per litteras ad Iouium, numquam acquieturum vt Romani exercitus Alaricus ſu-
E meret præfecturam: cum imprudentia Iouij id reſciſſet Alaricus, ira percitus, barbaricoq. furore æſtuans, ad Vrbis obſidionem ſuos iterum feſtinare iuſſit. Verum (inquit Zoſimus [g]) Alaricus, quod ſuſceptæ aduerſus Romam expeditionis eum pœnituiſſet, Epiſcopos vrbium ablegabat, qui ſimul & legatione fungerentur, & auctores Honorio eſſent, ne culpa ſua fineret eam Vrbem, quæ iam a pluribus quam mille annis magnæ parti Orbis imperaſſet, barbaris vaſtandam dedi, nec tantas ædificiorum moles hoſtili flamma deleri, ſed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret.] Ceterum quod magiſtratus iuraſſent, numquam ſe de ineunda cum Alarico pace acturos, ad quod ipſum iuſiurandum Imperatorem quoque adegiſſent, dum paulo ante Alaricus reſilijſſet: re infecta Epiſcopi rediere. cum Alaricus cœptum iter Romam verſus proſecutus, Vrbem ſecunda cinxit obſidione: iſta nãque pluribus Zoſimus [h] atque Sozomenus [i]. Hæc eſt illa obſidio, de qua S. Hieronymus ad Principiam ſcribit his verbis [k]: Terribilis de Occidente ru-

DE POSTERIORI VRBIS OBSIDIONE.

g Zoſim. lib. 5. in fine.

ALARICVS LEGAT EPISCOPOS PRO PACE.

h Zoſim. lib. 5.

i Soz. lib. 9. c. 7. 8.

k Hier. epiſt. 16.

mor affertur, obſideri Romam, & auro ſalutem ciuium redimi, ſpoliatoſq. rurſus cir- A
cumdari, vt poſt ſubſtantiam vitam quoque perderent.] hæc ipſe. Quæ autem poſt hæc ſe-
cuta ſunt, anno ſequenti dicemus.

Factum quidem eſſe videtur, vt Honorius ab aulicis prauo conſilio deceptus, nonnulla
HONORII MINVS RECTE FACTVM. perperam egerit: nam qui ad magiſtratum illum primarium euexerat Olympium adeo
pium virũ, de quo plura ſuperius diximus ex Auguſtino, eumdẽ in ordinem ab eius aduer-
ſarijs perſuaſus redegit; qui ſe contulit in Dalmatiam. Inſuper illud adiecit, vt latam le-
gem, ne qui Gentiles eſſent, militiæ cingulo honeſtarentur: quo Generidum quemdã du-
cem barbarum, qui ea cauſa militare deſierat, ad militiam reuocaret, legem illam abro-
gauit; omnibuſq. ſimul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit, inuitus
a Zoſim. lib. 5. licet, vt Zoſimus [a] ipſe teſtatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum eſt; ne duci
Chriſtiano inuidiæ verteretur, ſi ſub ipſo Vrbẽ capi contigiſſet, neve proditionis & conni- B
uentiæ cum barbaris itidem Chriſtianis initæ dux Chriſtianus argui a Gentilibus poſſet.
PIAE LEGES HONORII HOC ANNO LATAE. Ceterum in reliquis Honorius Imperator inter tot tantaſq. perturbationes conſtitutus, Ca-
tholicæ Eccleſiæ neceſſitatibus conſulere minime prætermiſit. Nam aduerſus Donati-
ſtas, Paganos, Iudæos, & Cælicolas, conſentiẽtes ijs quas ſuperiori anno promulgaſſe vidi-
b l. 46. de hæret. Cod. Theod. & mus, edidit ſanctiones [b]: ſed & de expediendis quam citiſſime Eccleſiæ cauſis reſcripſit ad
l. 19. de Iud. & Cælic. C. Theod. Iouium [c]. Itemque pro carceratis maxime pium promulgauit edictum [d]: nempe, vt omni-
c l. 7. de denunciat. C. Theod. bus Dominicis diebus Iudices ſub fida cuſtodia de carceribus reos educerent; vtq. eis a
d l. 7. de cuſtod. reor. C. Theod. Chriſtianis laicis vel ſacerdotibus ſubſtantia præberetur, & ad balneum prædictis diebus
ſub fida cuſtodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui vero Iudices hæc implere
neglexiſſent, pœnam perſoluerent auri triginta librarum. hæc quidem Imperator hoc an-
no ſanciuit, Rauennæ cum eſſet, VIII. Kal. Februarij. Sed & in fine anni huius de captiuis C
e l. 11. de Epiſc. audien. C. Iuſtin. ita ad Theodorum PP. reſcripſit [e]:

Chriſtianos proximorum locorum volumus ſolicitudinem gerere, vt Romanos captiuos,
qui reuerſi fuerint, nemo teneat, nemo iniurijs aut damnis afficiat. Dat. III. Id. Decẽbris,
Honor. VIII. & Theodoſio III. AA. Conſſ.] adeo namque viluiſſe videbatur nomen Ro-
manum, & nomen barbaricum inualuiſſe, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit
conſtituere vindices Chriſtianos. At de ſancitis hoc anno ab Honorio legibus hactenus.
Sane quidem admiratione dignũ eſt, vt Honorius in tot tantiſq. perturbationibus conſtitu-
tus, ad hæc decernẽda animum applicuerit: vnde plane appareat ex S. Hieronymi ſenten-
tia, non eius peccatis exigentibus, ſed Gentiliũ obſtinata perfidia deditã Vrbem barbaris.

f Hieron. præf. in lib. 13. in Ezech. Porro cum obſidionis Vrbis fama peruaſiſſet Orientem, audiuit iſta S. Hieronymus [f],
dum haberet præ manibus Iſaiam commentarijs illuſtrandum. Etenim in decimitertij li- D
HIERONYMVS VRBIS PERICVLA AVDIT ATQVE TERRETVR. bri præfatione ad Euſtochium hæc habet: Hoc mihi in Iſaiæ pelago naviganti accidere
video: dum enim inoffenſo curſu vela tenduntur, & ſecuris nautarum manibus ſulcans
æquoris campos carina delabitur; ſubito clangoris turbo conſurgens, tantis vndarum
motibus & colliſorum inter ſe fluctuum fragore reſonante, pauida amicorum corda per-
g Matth. 8. terruit, vt dicere cogerentur [g]: Magiſter ſaluos nos fac, perimus. Quamobrem Euſto-
chium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exẽplum, non ſileat pupilla
h Rom. 2. oculi tui; clamaq. in corde [h]: Abba Pater. & cum Pſalmiſta loquere [i]: Exurge, quouſque
i Pſal. 43. dormis Domine? &c.] Hæc plane ipſum ſignaſſe tẽpora, tempora ab ipſo numerata con-
ſentiunt, dũ in eodem in Iſaiam commentario, agens de admirabili illa Iſaiæ oſtenſa viſio-
k Hier. in Iſai. c. 3. ne, hæc ait [k]: De hac viſione, ante annos circiter triginta, cũ eſſem Conſtantinopoli, & apud
virum eloquentiſſimum Gregorium Nazianzenum, tunc eiuſdem vrbis Epiſcopum, ſancta- E
rum Scripturarum ſtudijs erudirer, ſcio me breuem dictaſſe ſubitumq. tractatum, &c.]

l Hieron. præf. in Iſai. Sed illud de eodem Hieronymo obſeruatione dignũ, quod cum ante Iſaiam (vt tradit [l])
iam Danielem Prophetã eſſet interpretatus, in explicatione magnæ illius ſtatuæ, quam per
m Hieron. in Daniel. lib. 1. c. 2. viſum Nabuchodonoſor Rex viderat, cum illud de pedibus ferro, teſtaq. ex luto compo-
S. HIERONYMVS CALVMNIAM PASSVS OB GERMANAM IN DANIELIS LOCVM INTERPRETATIONEM. ſitis myſterium exponens, oſtendit Romanum in eo eſſe ſignificatum Imperium, iſta ad-
dit [m]: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum
nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus, & aduerſum diuerſas nationes, aliarũ gen-
tium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cum ita diuino Spiritu, quo & alla-
ta fuerat prophetia, eſſet illud Scripturæ arcanũ, S. Hieronymus interpretatus ante præſen-
tem annum: ab æmulis carpere quæritantibus eius ſcripta, preſſuram paſſus eſt, ex eo vi-
delicet, quod Romanum Imperium præſentis temporis teſtæ ex luto aſſimilaſſet. Quod

A ipſe accipiens, in ijſdem quos hoc anno elucubraſſe diximus commentarios in Iſaiam, ſic excuſat [a]: Quod (inquit) in expoſitione ſtatuæ pedumq. eius, & digitorum diſcrepantia, ferrum & teſtam ſuper Romano regno interpretatus ſum: quod primum forte, dein imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, ſed Prophetæ. Neque enim ſic adulandum eſt Principibus, vt ſacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis diſputatio vnius perſonæ iniuria eſt: quæ cum benigno meorum ſtudio caueretur, Dei iudicio repente ſublata eſt, *calumnia ſcilicet*, vt & amicorum in me ſtudia, & æmulorum inſidiæ monſtrarentur] cum ſcilicet perſpicuo eſſet declaratum exemplo, quam imbecille redditum eſſet Romanum Imperium, cum Vrbs a barbaris obſideretur, quæ paulo ante libertatem redimere coacta eſſet. Qui autem hoc anno (vt diximus) Iſaiam Hieronymus eſt interpretatus, ſequenti Ezechielem elucidandum ſuſcepit: cuius lucubrationis B exordio, captam a barbaris Romam aggreſſus eſt lamentari, vt ſuo loco dicemus: ante enim Ezechielis, expoſuiſſe Iſaiæ vaticinia, ipſe teſtatur, idq. (vt ait) exigente ab eo Pammachio [b].

a Hieron. in Iſai. lib. 11. præf.

APPOSITE S. HIERONYMVS DE ROM. IMPERII IMBECILLITATE.

b Hieron. in Iſai. lib. 10. præf.

Hoc ipſo anno Pinianus V.C. vna cum Melania Seniore, & Melania Iuniore coniuge, atque ſocru Albina Iunioris matre Melaniæ, cum anno ſuperiori diſtractis bonis, quæ Romæ & in Italia habebat, adnauigaſſet Carthaginem, ibi ex congeſtis pecunijs locupletans eius Eccleſiæ pauperes: inde ad S. Alypium Tagaſtam profectus eſt. Ad quos omnes S. Auguſtinus, cum primum eorum aduentum audiſſet, litteras dedit, quibus ſe excuſat, quòd propter ingruentem duram hiemem, & ſtatum Hipponenſis Eccleſiæ titubantem, ad eos inuiſendos minime accurrere valuiſſet. extat ipſa epiſtola, cuius eſt titulus [d] ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: ſed pro Albino, Albinam, reſtituendum puto; quòd eius nomi- C nis femina eiuſdem Piniani ſocrus vna cum ipſis profecta eſt in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiuſdem Auguſtini teſtificatione ſatis apparet. Tagaſtæ autem cum eſſet Pinianus, effuſa munificentia adeo Eccleſiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Epiſcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S. Auguſtinus in epiſtola [e] ad eum ſcripta teſtatur, & ipſa Acta S. Melaniæ his verbis fidem faciunt [f]: Ciuitas autem, in qua verſabantur, appellabatur Tagaſta; in qua erat ſacrum templum & ſacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad ſalutem, nomine Alypius: cum quo verſantes, ſacra meditabantur eloquia. Templum vero, in quo agebat Alypius, admodum munifice & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarunt agrorum prouentibus. Ab eis quoque ſunt ædificata duo monaſteria, quibus ſatis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem D habebat virgines quæ erant numero centum & triginta.] hæc de collatis Eccleſiæ Tagaſtenſi a Piniano muneribus.

c Palladius in Lauſiac. c. 9.

PINIANVS CVM SVIS VENIT IN AFRICAM.

d Aug. epiſt. 227.

e Epiſt. 234.

f Metaphr. die 31. Iannar.

Placuit autem Piniano vna cum Melania Hipponem proficiſci ad inuiſendum S. Auguſtinum ibi agentem Epiſcopum. Comitatus eſt eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogeretur ab Auguſtino presbyter ordinari; numquam id euenturum fore, ſecurum reddidit: nam de ea re fidem Auguſtini id promittentis acceperat. Accidere namque conſueuit (quod & ſuperius, de Paulino cum egimus, dixiſſe meminimus) vt cum aliquis religione inſignis ceteris emineret Chriſtianis, is licet coniugatus eſſet, ſoleret interdum in eccleſia a Fidelibus rapi, & tradi Epiſcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto cõtinentiam profitente: vt inter alia, quod de S. Paulino atque Tharaſia præceſſit, enarratum exemplum oſtendit. Pinianus itaque id fortaſſe ſubodoratus, retardabat acceſſum; E ſed Alypij promiſſione ſecurus Hipponem ad eumdem S. Auguſtinum ſe contulit. Vbi cum eſſet, atque id minus expectaretur, factum eſt, vt dum Synaxis in eccleſia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obſiderent, poſtulantes eum ordinari debere presbyterum. Quæ res Alypio fideiuſſori admodum diſplicuit; ipſeq. Pinianus & Albina ſocrus id perindigno tulerunt animo, id totum ex ſententia Auguſtini factum exiſtimantes: quamobrem nonnihil in eum ijdem commoti ſunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res ſe habuerit, S. Auguſtinus datis ad eos litteris, cum ſtatim receſſiſſent Hippone, Tagaſtamq. reuerſi eſſent, ſignificauit, cum ſe excuſauit, atque nihil ſe conſcio factum pluribus declarauit.

PINIANVS QVID PASSVS HIPPONE.

Scribens enim ad Albinam Piniani ſocrum, quam tamen appellare conſueuit eius matrem, ad ſui defenſionem, prolixam ſatis dedit epiſtolam [g], eius querelis & ſuſpicionibus male conceptis in omnibus ſatisfaciens, cum in hæc verba exorditur:

g Auguſt. epiſt. 225.

Dolorē animi tui, quem te ſcribis explicare non poſſe, conſolari æquum eſt, non augere: A
S. AVGVSTINVS SE PVRGAT APVD ALBINAM.
vt, ſi fieri poteſt, ſanemus ſuſpiciones tuas, non vt eis pro noſtra cauſa ſuccēſendo, veneran-
dū cor tuū & Deo dicatum amplius perturbemus. Sancto fratri noſtro, filio tuo Piniano nul-
lus ab Hipponenſibus mortis metus ingeſtus eſt, etiam ſi forte ipſe tale aliquid timuit. Nam
& nos metuebamus, ne ab aliquibus perditis, qui ſæpe multitudini occulta conſpiratione
miſcentur, in violentam prorumperetur audaciam, occaſione ſeditionis inuenta, quam ve-
lut iuſta indignatione concitaret. Sed ſicut poſtea audire potuimus, nihil tale a quoquam
dictum eſt, vel molitum: ſed vere in fratrem meum Alypium multa contumelioſa & in-
digna clamabant: a quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur ab-
ſolui. Ego autem poſt primos eorum clamores, cum eis dixiſſem de illo inuito non ordi-
nando, qua iam promiſſione detinerer; atque adieciſſem, quod ſi mea fide violata, illum
haberent presbyterum, me Epiſcopum non haberent: ad noſtra ſubſellia, relicta turba, re- B
dieram. Tum illi aliquantulum inopinata mea reſponſione cunctari atque turbari, velut
flamma vento paululum preſſa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, exiſtimantes
fieri poſſe, vt vel mihi extorqueretur illud non ſeruare promiſſum, vel me tenente pro-
miſſi fidem, ab alio Epiſcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poterā, qui ad nos in apſi-
dem honoratiores & grauiores aſcenderant: Nec a promiſſi fide me poſſe dimoueri, nec ab
alio Epiſcopo in Eccleſia mihi tradita, niſi me interrogato ac permittente, poſſe ordinari.
Quod ſi permitterem, a fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, ſi or-
dinaretur inuitus, niſi vt ordinatus abſcederet. Illi hoc poſſe fieri non credebant.

Multitudo vero pro gradibus conſtituta, horrendo & perſeuerantiſſimo clamorum fre-
PINIANVS VRGETVR VT FIAT PRESBYTER.
mitu, in eadem voluntate perſiſtens, incertos animi conſilijq. faciebat. Tunc illa in fra-
trem meum (*Alypium ſcilicet*) indigna clamabantur: tunc a nobis grauiora timebantur. Sed C
quamuis tanto motu populi, & tanta perturbatione Eccleſiæ permouerer, nec aliud con-
ſtipationi illi dixiſſem, niſi eum me inuitum ordinare non poſſe: nec ſic tamen adductus
ſum, quia & hoc promiſeram non me fuiſſe facturum, vt aliquid ei de ſuſcipiendo pre-
sbyterio ſuaderem. Quod ſi perſuadere potuiſſem, non iam ordinaretur inuitus. Serua-
ui vtriuſque promiſſionis fidem, non ſolum illius quam iam populo pateſeceram, verum
etiam illius in qua vno teſte, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruaui, inquam,
fidem promiſſionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falſo, ſicut poſtea com-
perimus, metuebatur; omnibus tamen, ſi quid eſſet, communiter impendebat, & erat
metus ipſe communis; ac per eccleſiam in qua eramus, maxime metuens abſcedere cogi-
tabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me abſente, tale aliquid facerent & reueren-
tia minor & dolor ardentior. Deinde ſi cum fratre Alypio diſcederem per populum con- D
ſtipatum; cauendum fuit, ne quiſquam in eum manum mittere auderet. Si autem ſine il-
lo; quæ frons eſſet exiſtimationis, ſi quid ei fortaſſis accideret, & viderer eum propterea
deſeruiſſe, vt furenti populo traderetur?

Inter hos æſtus meos, grauemq. mærorem & nullius conſilij reſpirationem: ecce re-
pente atque inopinate ſanctus filius noſter Pinianus mittit ad me ſeruum Dei, qui mihi
diceret, cum ſe velle populo iurare, quod ſi eſſet ordinatus inuitus, ex Africa diſcederet:
omnino credo exiſtimans eos, quandoquidem peierare non poſſet, non iam vlterius in-
fructuoſa perſeuerantia clamaturos, ad expellendum hinc hominem, quem ſaltem habe-
re deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem
poſt hanc iurationem fuiſſe metuendum, apud me tacitus habui: & quia ſimul petierat
vt ad eum venirem, non diſtuli. Cum mihi dixiſſet hoc ipſum; continuo & illud adiun- E
xit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei ſeruum mandauerat,
de præſentia ſcilicet ſua, ſi ei clericatus ſarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non
diſceſſurum Hippone, ſi ſic liber abſque nexu clericatus eſſe ſineretur.*

Hic ego in tantis anguſtijs, quaſi aura reſpirante, recreatus, nihil ei reſpondi; ſed ad
S. AVGVSTINVS SEQVESTER INTER PINIANVM ET POPVLVM
fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; eiq. quod dixerit, dixi. At ille (vt exiſti-
mo) deuitans, ne quid ſe auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) ne-
mo conſulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoq. ſilentio, quid
promiſſum eſſet, cum promiſſione etiam iurationis aperui. Illi vero, qui ſolum eius pre-
sbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, ac-
ceperunt: ſed inter ſe aliquantulum muſſitantes, petiuerunt vt adderetur eidem pro-
miſſioni atque iurationi, vt ſi quando illi ad ſuſcipiendum clericatum conſentire placuiſ-
ſet,

A ſet, nonniſi in ipſa Hipponenſi Eccleſia conſentiret. Retuli ad eum: ſine dubitatione annuit. Renunciaui illis: lætati ſunt, & mox iurationem pollicitam popoſcerunt. Reuerti ad filium noſtrum Pinianum, eumq. inueni fluctuantem, quibuſnam verbis comprehendi poſſet illa cum iuratione promiſſio, propter neceſſitates irruentes, quæ poſſent eum, vt abſcederet, cogere. Simul etiam quid timeret, oſtendit; ne quis irruiſſet hoſtilis incurſus, qui eſſet diſceſſione vitandus. Volebat addi ſancta Melania & aeris morbidi cauſationem; ſed illius reſponſione reprehenſa eſt. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam cauſam neceſſitatis ingeſtam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: ſed ſi hæc populo dicerentur, timendum eſſe, ne male nos ominari videremur: ſi autem ſub neceſſitatis nomine fieret excuſatio, nonniſi fraudulentam neceſſitatem putari.

Placuit tamen, vt de hac re populi animum expetiremur: & nihil aliud, quam quod B putaueramus, inuenimus. Nam cum eius verba a diacono recitarentur, & omnia placuiſſent: vbi nomen interpoſitæ neceſſitatis inſonuit, continuo reclamatum eſt, promiſſioq. diſplicuit, tumultu recrudeſcente, & nihil aliud quam fraude ſecum agi, populo exiſtimante. Quod cum ſanctus filius noſter Pinianus vidiſſet, iuſſit inde auferri nomen neceſſitatis; rurſumq. ad lætitiam populus remeauit. Et cum laſſitudinem excuſarem: ſine me ad plebem accedere noluit: ſimul acceſſimus. Dixit ei, quæ a diacono audita erant, ſe mandaſſe, ſe iuraſſe, eaq. ſe eſſe facturum; continuoq. omnia eo tenore quo dictauerat, proſecutus eſt. Reſponſum eſt: Deo gratias. Et petitum, vt totum ſcriptum ſubſcriberetur. Dimiſimus catechumenos; continuoq. ſcriptum ſubſcripſit. Deinde peti cœpimus nos Epiſcopi non vocibus populi, ſed tamen a populo per honeſtos fideles, vt nos quoque ſubſcriberemus. At vbi cœpi ſubſcribere, ſancta Melania contradixit. Miratus ſum C quare tam ſero; quaſi promiſſionem illam & iurationem nos non ſubſcribendo, facere poſſemus infectam. Sed tamen obtemperaui: ac ſic remanſit mea non plena ſubſcriptio; nec vltra nobis quiſquam, vt ſubſcriberemus, putauit inſtandum.] hæc S. Auguſtinus.

PROMISSIO IVRATA A PINIANO.

Pinianus autem, quod quæ per vim & metum pollicitus eſſet, ſe obligatum minime teneri probe ſciret, ſequenti die clam vna cum ſuis Tagaſtam reuerſus eſt. Quid autem tum populus Hipponenſis, cum reſciſſet? Auguſtinus refert [a] in eadem epiſtola ad Albinam alio ſcripto ſe ſignificaſſe: nam ait: Qui autem alio die, poſtquam ipſum diſceſſiſſe didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum: quantum ſatis arbitratus ſum, ſanctitati veſtræ per commonitorium intimare curaui. Quiſquis itaque vobis contraria his quæ narraui, forte narrauit; aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipſe.

PINIANVS AB HIPPONE RECEDENS VENIT TAGASTAM.

a August. eadem epist. 225.

Quod autē Albina litteris conqueſta eſſet primum aduerſus Auguſtinum, quod ad iuran- D dum Pinianum induxiſſet; quodq. etiam illa ſugillaret populum Hipponenſem amore illectum pecuniæ virum prædiuitem ſibi vendicare ſategiſſe: cum ex ijs ex obliquo Auguſtini fama impeteretur; idem Auguſtinus cum pro ſe tum pro populo eadem epiſtola excuſationem attexuit. et inter alia illud inculcat, ſe olim ciuem Tagaſtenſem eamdem vim ab Hipponenſi populo paſſum eſſe, non alia quidem ex cauſa illis ad id agendum impulſis, quam pietatis: vt quem virum frugi putarent, eumdem presbyterum ſibi præficerent. Sed iam ipſum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos feciſſe turpiſſimo appetitu pecuniæ? Primo quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagaſtenſis, de his quæ conſuluiſtis Eccleſiæ Tagaſtēſi, non habet niſi gaudium boni operis veſtri: ſic & Hipponenſis, & cuiuslibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta feciſtis, vel eſtis vbicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ec- E cleſiæ conſuleret ſuæ, ardentiſſime flagitans, ſuum pecuniarium quæſiuit commodum a vobis, ſed veſtrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam ſi in me dilexerunt, quod audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam ſeruitutem me fuiſſe conuerſum: neque in hoc inuiderunt Eccleſiæ Tagaſtenſi, quæ carnalis patria mea eſt: ſed cum illa clericatum mihi non impoſuiſſet, quando potuerunt, habendum inuaſerunt: quanto flagrantius in noſtro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam ſpem, tanta conuerſione ſuperatam atque calcatam?

S. AVGVSTINVS SVOS HIPPONENSES EXCVSAT.

Ego quippe ſecundum multorum ſenſum comparantium ſemetipſos ſibimetipſis, non diuitias dimiſiſſe, ſed ad diuitias videor veniſſe. Vix enim vigeſima particula res mea paterna exiſtimari poteſt in comparatione prædiorum Eccleſiæ, quæ nunc vt dominus exiſtimor poſſidere.] cum e contra qui in Eccleſia Africana ad presbyteratum adſciti eſſent, fuerint prædiuites: vnde ſubdit: In qualibet autem maxime Africanarum Eccleſiarum

hic no-

hic noſter, non dico presbyter, ſed Epiſcopus ſit, comparatus priſtinis opibus ſuis, etiam A ſi animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidius & ſecurius in hoc amatur Chriſtiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum poteſt putari cupiditas. Hoc accendit animos populi, hoc in illam violentiam perſeuerantiſſimi clamoris erexit. Non eos turpis cupiditatis inſuper accuſemus: ſed magis bonum, quod ipſi non habent, ſaltem in alijs diligere ſine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excuſationem ingerit Auguſtinus.

INTER ALYPIVM ET AVGVSTINVM CONTENTIO.
a Auguſt. epiſt. 124.

Sed & quod Alypius, ſicut Albina, idem ſentiret de Hipponenſibus, eoſdem nimirum amore pecuniæ vim inferre conatos eſſe Piniano; quodq. ambo eiuſdem ſententiæ eſſent, nullius eſſe vigoris præſtitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Auguſtinus ſicut ad ipſam, ita etiam ad Alypium [a] aduerſus hæc ipſa litteras dedit, quibus ſane apparet hæc inter eos non ſine mutua offenſione fuiſſe tranſacta: ſed cito charitas omnem B abſterſit obductam ex eiuſmodi altercatione rubiginem.

MELANIAE SENIORIS FILII OBITVS IN AFRICA.
b Apud Auguſt. epiſt. 249.
* ſeruare

Accidit autem, dum ijdem in Africa morarentur, filium Senioris Melaniæ vita fungi: quod vnicum amiſſum pignus ita mater modeſte fleuit, vt magno exemplo fuerit Chriſtianæ conſtantiæ. De qua ſumma cum laude rei ſpectator S. Auguſtinus ad Paulinum Nolanum Epiſcopum ſcripſit. non extat quidem epiſtola ipſa; ſed ex redditis ad eum eiuſdem Paulini litteris, hæc omnia, ab alijs ſilentio obruta, perſpicua ſatis fiunt. Ait enim Paulinus [b]: Quia docuiſti me in ſpiritu veritatis ſaluare * moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuiſſe carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen ſicco a maternis lacrymis dolore vidiſti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem reſpectu defuncti filij, auiam reſpectu Melaniæ neptis. ſed pergit Paulinus: Cuius quidem modeſtas & graues C lacrymas ſicut propior & æqualior animæ eius ſpiritus altius intellexiſti, & perfectæ in Chriſto feminæ, ſalua virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui ſimilitudine melius ex æquo ſtatu contemplatus es, vt eam primum pro naturali affectione permotam, deinde cauſa potiore compunctam fleuiſſe perſpiceres, non tam illud humanum, quod vnicum filium conditione mortali defunctū in præſenti ſæculo amiſiſſet, quam quod propemodum in ſæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deſeruerat Senatoriæ dignitatis ambitio, non iuxta ſanctam votorum ſuorum auaritiam cogitaret aſſumptum, vt de conuerſionis gloria tranſiſſet ad gloriam reſurrectionis, communem cum matre requiem coronamq. capturus, ſi in huius ſæculi vita matris exemplo ſaccum togæ, & monaſterium Senatui prætuliſſet. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto ſanctitatis tuæ his operibus locupletatus abſceſſit, vt maternæ humilitatis nobilitatem ſi veſte D non geſſerit, tamen mente prætulerit.

c Matth. 11.
MELANIAE SENIORIS FILII LAVDES.
d Rom. 12.
e Pſal. 36.
f Pſal. 46.
g Pſal. 111.

Ita enim, ſecundum verbum Domini [c], mitis moribus fuit & humilis corde, vt non immerito credatur introijſſe in requiem Domini: Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico, & manſueti poſſidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certe & illud Apoſtoli [d] non ſolum tacito mentis affectu, ſed & conſpicuis religioſis impleuit officijs: & cum eſſet altorum huius ſæculi in ordine & honore collega, non tamen vt glorioſus terræ alta ſaperet; ſed & Chriſti perfectus imitator, humilibus conſentiret, & tota etiam die miſereri [e] & commodare perſiſteret. Vnde & ſemen eius potens in terra factum eſt inter eos qui terræ [f] fortes nimium eleuati ſunt: vt etiam de beatiſſima familiæ ac domus eius viſitatione ſanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit [g]) rectorum benedicetur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ ædificatur in E cælis non labore manuum, ſed operum ſanctitate. Sed ceſſo plura de memoria tam dilecti mihi, quam deuoti Chriſto hominis enarrare; cum & præſtitis litteris non pauca ſuper eo narraſſe me repetam; & nihil poſſim de beata huius filij matre & ſanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut ſanctius prædicare, quam ſanctitas tua in eam profari & diſputare dignata eſt: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui potueram, vt longinquus a meritis fidei eius, animæq. virtutibus; tu ille vir Chriſti doctor in Eccleſia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parareris dignior tam virilis in Chriſto animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) ſpiritu propiore conſpiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio digniore laudares.] hactenus Paulinus de Melania orbata filio.

MELANIVS PATER MELANIAE SENIORIS.

Quod vero ad Senioris Melaniæ filios reliquos ſpectat: iam diximus duos ex eis vno ferme tem-

A me tempore cum patre eſſe ſepultos, vnicum autem maſculum tantum ei relictum fuiſſe, quem Hieroſolymam petitura Romæ reliquiſſe, S. Hieronymus [a] auctor eſt, huncq. ipſum eſſe quem in Africa vita functum diximus. Ceterum & filias illi fuiſſe ſuperſtites cum Hieroſolymis Romam rediјt, S. Paulinus [b] teſtatur, dum de ijſdem magna pompa matri occurrentibus ſermonem habet. Porro Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuiſſe Albinam nomine, Palladius [c] tradit: quod & nos ſuperius diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Auguſtino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ valde iuuenem ſecutũ matrem fuiſſe in Siciliam vſque, cum regreſſa illa eſt Hieroſolymam: nam ex his quæ dicta ſunt, ſatis liquet ipſum matrem ſecutum in Africam, ibiq. diem clauſiſſe extremum. Sed & illud (quod maioris momenti eſt) cuius cauſa hæc notiſſima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recenſuiſſe voluimus; quod cum ipſa hoc tem-
B pore S. Auguſtini atque Paulini præconio extollatur, argumento eſſe, ipſam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis errorum inhæſerant, penitus diluiſſe, poſtquam iam illos Romæ ab Anaſtaſio Papa & Italiæ Epiſcoporum Concilio damnari comperiјt. Ceterum cum (vt dictum eſt) ipſa Melania Senior quam citius orbata filio nauigauerit Hieroſolymam; qui remanſerunt Pinianus & ſocij, eſſe morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur. Inde vero eoſdem profectos eſſe Alexandriam, ac poſtea Hieroſolymam conceſſiſſe, liquet. Melania autem Senior (inquit Palladius) cum Hieroſolymam perueniſſet, intra quadraginta dies ex hac vita migrauit, & (vt par eſt credere) iam ante reconciliata S. Hieronymo: qui ibi & peregrinationis eius ſocijs & conſanguineis familiariſſime vſus eſſe videtur, vt ex eius ad Auguſtinum epiſtola [d] intelligi poteſt.

DE FILIIS SENIORIS MELANIAE, EIVSQVE OPTIMO FINE.

MELANIA SENIOR CATHOLICA REDDITA.

a Hieron. epiſt. 25. b Paulin. ad Seuer. epiſt. 10. c Pallad. in Lauſiac. d Hieron. epiſt. 79.

Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe diſceſſione, bonorumq. ipſorum quæ in Ita-
C lia erant diſtractione, & in pauperes erogatione dicta ſunt; quæve de Paulino, Pammachio, Paula, Fabiola, & alijs, quos conſtat locupletiſſima erogaſſe in pauperes patrimonia, ſuperius ſunt enarrata: plane diuino impellente Spiritu id feciſſe, accidiſſeq. videri eſt, non ſecus ac Hieroſolymis primis illis Chriſti fidem ſectantibus contigit, qui anteuertentes iacturam illam bonorum ineuitabilẽ venturi excidij ciuitatis, vendentes omnia ſua bona, illorum pretium ad pedes Apoſtolorum magna alacritate ſpontanei afferebant. vt plane illud Dauidicũ de iuſtis occinere digne licuerit: Dediſti [e] metuentibus te ſignificationẽ, vt fugiant a facie arcus, vt liberentur dilecti ſui.] nam ad fugam præmaturam cũ bonis diuinus Spiritus compulit: cum tamen quos cinxit obſidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe, barbaricus furor illæſos abire ſiuerit, omnium bonorum ſint paſſi iacturam.

ROMANI FIDELES EXCIDIVM VERIS ANTEVERTVNT.

e Pſal. 59.

Sed iam ad Auguſtinum recurrat oratio, quem pecuniæ cupiditatis vna cũ ſuis a ſanctis
D etiam in ſuſpicionem adductum, mærentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipſe tum ad Albinam, tum etiam ad Alypium in ſui ſuorumq. excuſationem pluribus ſcripſit; quam procul abhorruerit, vt locupletare Eccleſiam ſuam vel leui ſcandalo exoptarit; accipe quæ idem ipſe alia occaſione eidem Alypio litteris [f] ſignificauit, dum pluribus agit de non accipiendis bonis illorum, qui ex ſæculo ad religionem vitamq. monaſticam conuertuntur; ne obtrectandi daretur occaſio, nihil præter luctum in receptione conuerſorum viros Eccleſiaſticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluiſſe Auguſtinum Alypio apparet, quod dimidium bonorum iſte ſuaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Auguſtino ad hæc ſpectantia Poſſidius habeat [g]: Pauperum (inquit) ſemper memor erat, eiſq. inde erogabat, vnde & ſibi ſuiſq. omnibus ſecum habitantibus erogabatur, hoc eſt, vel ex redditibus poſſeſſionum Eccleſiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum for-
E te (vt aſſolet) de poſſeſſionibus ipſis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle ſe ex collationibus plebis Dei viuere, quam illarum poſſeſſionum curam vel gubernationem pati: & paratum ſe illis cedere; vt eo modo omnes Dei ſerui & miniſtri viuerent, quo in veteri Teſtamento legantur, altari deſeruientes, de eodem [h] comparticipari. Sed numquam id laici ſuſcipere voluerunt.

AVGVSTINVS CONTEMPTOR PECVNIAE.

f Auguſt. epiſt. 239. g Poſſid. in Vita Auguſt. c. 23. 24. h 2. Corin. 9.

Domus Eccleſiæ curam, omnemq. ſubſtantiam ad vices valentioribus clericis delegabat & credebat: numquam clauem, numquam annulum in manu habens: ſed ab eiſdem domus præpoſitis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem recitabantur, quo ſciretur quantum acceptum, quantumq. diſpenſatum fuiſſet, vel quicquid indiſpenſatum, vel diſpenſandum remanſiſſet: & in multis titulis magis illius præpoſiti domus fidem ſequens, quam probatum manifeſtatumq. cognoſcens. Domum vero vel agrum ſeu villam numquam emere voluit. Verum ſi forte Eccleſiæ a quoquam ſponte tale

AVGVSTINVS QVALIS IN OECONOMIA.

te tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non reſpuebat, ſed ſuſcipi iubebat. Nam & aliquas eum hereditates recuſaſſe nouimus, non quia pauperibus inutiles eſſe poſſent; ſed quoniam iuſtum & æquum eſſe videbat, vt a mortuorum vel filijs vel parentibus vel affinibus magis poſſiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiam ex honoratis Hipponenſium, apud Carthaginem viuens, Eccleſiæ Hipponenſi poſſeſſionem donare voluit; & confectas tabulas, ſibi vſufructu retento, vltro eidem ſanctæ memoriæ Auguſtino miſit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quod æternæ ſuæ memor eſſet ſalutis. Verum poſt aliquot annos, nobis forte cum eodem cominus conſtitutis, ecce ille donator litteras per filium ſuum mittens, rogauit vt illæ donationum tabulæ ſuo filio redderentur, pauperibus vero erogandos direxit ſolidos centum. Quo ille ſanctus cognito, ingemuit hominem vel finxiſſe donationem, vel eum de bono opere pœnituiſſe; & quanta potuit, Deo ſuggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem teſragatione dixit, in illius ſcilicet increpationẽ & correctionem. Et tabulas quas ille ſponte miſerat, nec deſideratas, nec exactas, confeſtim reddidit: pecuniamq. illam reſpuit; atque reſcriptis eumdem, ſicut oportuit, & arguit, & corripuit, admonens vt de ſua ſimulatione vel iniquitate cum pœnitentiæ humilitate Deo ſatisfaceret, ne cum tam graui delicto de ſæculo exiret.] hæc Poſſidius.

RECVSAT AVGVSTINVS OBLATAS HEREDITATES.

Ceterum tantum abfuit vt in hanc ipſam diem Auguſtinus ſuſpicione ſaltem in crimen adductus eſſet amoris pecuniæ nomine: vt contra potius aduerſus eum fuerit declamatum, quod defunctorum hereditates minime ſuſciperet; quod dicerent inde euenire, vt Fideles retraherentur, quo minus Eccleſiam heredem inſtituerent; idq. in detrimentum pauperum verti. cuius rei cauſa opus eidem fuit ſuam pro concione palam parare defenſionem, cnm hæc inter alia locutus eſt [a]: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Eccleſiam; quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: immo Deo propitio, neminem inueniat.] cum & ad ſui etiam excuſationem exemplum adducit, id ſe agere Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi imitatione, quod & a ceteris Epiſcopis ageretur. Subdit enim:

a Aug. ſerm. 49. de diuerſ.

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. DIGNVM EXEMPLVM.

Quam laudabile factum ſancti & venerandi Epiſcopi Aurelij Carthaginenſis: quomodo impleuit eos omnes qui ſciunt, laudibus Dei? Quidam enim cum filios non haberet, neque ſperaret, res ſuas omnes, retento ſibi vſufructu, donauit Eccleſiæ. nati ſunt ei filij: & reddidit Epiſcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere: ſed iure fori, non iure poli. Sane etiam hoc nouerit charitas veſtra, dixiſſe me fratribus meis qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat, &c.]. hæc ipſe de his qui a ſe recepti eſſent in conſortium fratrum. quo quidẽ ſermone, & ſequenti [b] eodem argumento conſcripto, quam remotiſſimus eſſet S. Auguſtinus a philargia, perſpicuis certiſq. demouſtrat exemplis: vt appareat, quam iniuſte ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam paſſus fuerit. Iſta quidem in his quæ ſpectant ad bonorum acquiſitionem. Quod vero ad erogationem pertinet, ita munificus atque profuſus fuit, vt cum deeſſent erogandæ pecuniæ, Eccleſiæ vaſa frangi atque conflari iuberet, pretiumq. eorum in vſum diſtraheret indigentium: quod Poſſidius [c] certa fide confirmat, qui & quomodo erga ſuos ſanguine coniunctos ſe geſſerit, ita narrat [d]: Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra conſtitutos, in ſua vita & morte vulgi more tractauit. Quibus, dum adhuc ſupereſſet, id ſi opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, ſed vt aut non aut minus egerent.] Ceterum audi auream de auro, tanto magiſtro dignam ſententiam [e]: Non eſt (inquit) Epiſcopi ſeruare aurum, & reuocare a ſe mendicantis manum.] huicq. par illa S. Ambroſij [f], qua dicit: Aurum Eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt eroget.]

b Aug. ſerm. 50. de diuerſ.

c Poſſid. in Vita Aug. c. 24

d Poſſid. ibidem c. vlt.

ERGA CONSANGVINEOS QVALITER SE GERERE DEBENT EPISCOPI.

e Aug. ſerm. 49. c. 4. de diuerſ.

f Ambroſ. de offi. lib. 2. c. 28.

Ad poſtremum autem, vt ad totam hanc pro excuſatione & laudatione Auguſtini narrationem, corollarium apponamus, accipe eiuſdem de auri continentia dignum exemplum [g]. Leporius quidam fuit nobilitate ſæculari conſpicuus & prædiues, comparandus in pluribus Piniano. Hic ſua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Chriſti pauperibus Auguſtini fratribus Deo ſeruire; non ante eum recepit Auguſtinus, quam erogatis omnibus bonis, egenũ prorſus redditum viderit. cui & ſuaſerat, vt de diuitijs erigeret monaſterium, necnon xenodochium, & baſilicam martyrum. Sed audi ipſum: Ego (inquit) illi iniunxi, ego iuſſi, *nempe vt monaſterium erigeret & xenodochium*. obtemperauit mihi libentiſſime, & ſicut videris, operatus eſt. quomodo etiam meo iuſſu baſilicã ad Octo martyres fabricauit.] ſunt hi illi martyres paſſi Tarſi, quorum corpora a mercatoribus redempta atque Hippo-

g Aug ſerm. 50. de diuerſ.

DE LEPORIO VIRO NOBILI AC DIVITE.

A Hipponem tranſlata fuerant, quorum memoria in tabulis Eccleſiæ Catholicæ viget. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium ſpectat cooptatum inter clericos Auguſtini; hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum ſanctitate cōiunctam poſt Aurelium aſſumptus eſt ad præfecturam Eccleſiæ Carthaginenſis: de quo ſuo loco dicturi ſumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & tempori huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim abſens Auguſtinus, cum audiſſet ſuos Hipponenſes ob ingruentium malorum metum in erogatione eleemoſynarum refriguiſſe, ſcripta epiſtola eos ita redarguit[a]: Nunciatum eſt mihi, quod morem veſtrum de veſtiendis pauperibus fueritis obliti: ad quam miſericordiam, cum præſens eſſem, vos exhortatus ſum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & B Redemptor noſter, qui mentiri non poteſt, ventura prædixit. Non ſolum ergo non debetis minus facere opera miſericordiæ, ſed etiam debetis amplius quam ſoletis. Sicut enim ad loca munitiora feſtinantius migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: ſic corda Chriſtiana quanto magis ſentiunt mundi huius ruinam crebreſcentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere diſponebant, in theſaurum cæleſtem impigra celeritate transferre: vt ſi aliquis humanus caſus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoſo emigrauit: ſi autem nihil tale fuerit ſubſecutum, non contriſtetur, qui quandoque moriturus, immortali Domino, ad quem venturus eſt, bona propria commendauit.] hæc Auguſtinus, his quidem temporibus, quibus Vrbis & Orbis excidium timeretur, accommodata ſcribebat ad ſuos.

a Auguſt. epiſt. 138.

QVID AD SVOS ABSENS AVGVSTINVS DE ELEEMOSYNIS.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, tradit Caſſiodorus[b], Vuandalos Hiſpanias occu- C paſſe: quod & S. Proſper[c] æque confirmat. Hos enim introductos eſſe in Hiſpanias a Conſtantino tyranno per Conſtantem filium aduerſus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hiſpanias tutabantur, Oroſius tradit[d]. Quibus occiſis, in præmium datæ ſunt barbaris Hiſpaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuiſſe clauſtra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallijs erant, idem Oroſius teſtatur, homo Hiſpanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hiſpanias ingreſſos eſſe, Iſidorus affirmat. Hi vero ſic inter ſe Hiſpanias partiti ſunt: Alani Luſitaniam & Carthaginenſem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Bæticam ſortiuntur. Hiſpani vero per ciuitates & caſtella reſidua barbaris dominantibus ſe ſubiungunt. In Hiſpania Gundericus primus Rex Vuandalorum ſucceſſit, regnans in Galiciæ partibus annis ſexdecim. Quomodo vero idem ob violatas eccleſias miſerabili obitu diem clauſit extremum, ſuo loco dicemus.

b Caſſiod. in Chron.
c Proſper in Chron.

BARBARI INVADVNT HISPANIAS.

d Oroſ. lib. 7. c. 40.

Quam autem graue diſpendium paſſæ ſint Hiſpaniarum Eccleſiæ ex huiuſmodi incur- D ſionibus, accipe ex verbis illis S. Auguſtini[e] ad Honoratum conſulentem, num Epiſcopo harum perſecutionum tempore fugiendum eſſet; vbi poſt alia: Non enim quiſquam eſt, qui dicat, miniſtros manere oportere, vbi iam non fuerint quibus neceſſe ſit miniſtrare. Ita quidam ſancti Epiſcopi de Hiſpania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapſis, partim peremptis, partim obſidione conſumptis, partim captiuitate diſperſis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, ſub eorumdem periculorum denſitate manſerunt. Et ſi aliqui deſeruerunt plebes ſuas: hoc eſt quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, ſed humano vel errore decepti, vel timore ſunt victi.] hæc Auguſtinus.

e Auguſt. epiſt. 180.

HISPANIAE ECCLESIAE DEVASTATAE.

E Sed vnde de calice iræ Dei Hiſpani infeliciſſime potari meruerunt? audi Saluianum Maſſilienſem, eiuſdem ætatis, hæcq; præ oculis habentem, Epiſcopum. Ipſe enim pluribus proſecutus Gallorum ſcelera, quibus diuinam in ſe concitarunt indignationem, mox hæc de Hiſpanis[f]: Quid Hiſpanias? nonne vel eadē, vel maiora forſitan vitia perdiderunt? quas quidem cæleſtis ira etiam ſi alijs quibuſlibet barbaris tradidiſſet, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed acceſſit hoc ad manifeſtandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potiſſimum, id eſt pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hiſpanorum captiuitate Deus oſtendere voluit, quantum & odiſſet carnis libidinem, & diligeret caſtitatem, cum & Vuandalos ob ſolam maxime pudicitiam illis ſuperponeret, & Hiſpanos ob ſolam vel maxime impudicitiā ſubiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hiſpaniæ traderentur? multi abſque dubio, immo (ni fallor) omnes: ſed ideo infirmiſſimis hoſtibus cuncta

f Saluian. de prouid. Dei lib. 7.

CVR TRADITI VVANDALIS HISPANI

tradidit

tradidit; vt oſtenderet ſcilicet, non vires valere, ſed cauſam, neque nos tunc ignauiſſi- A
morum quorumdam hoſtium fortitudine obrui, ſed ſola vitiorum noſtrorum impuritate
ſuperari: vt vere in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundum immunditias ſuas, & ſe-
cundum iniquitates ſuas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferius vero: Quid
(inquit) prodeſſe nobis prærogatiua illa religioſi nominis poteſt, quod nos Catholicos eſſe
dicimus, quod Fideles eſſe iactamus, quod Gothos ac Vuandalos hæretici nominis cõpro-
batione deſpicimus, cum ipſi hæretica prauitate viuamus? Itaque rectiſſime nobis dici-
a Hier. 7. 8. tur illud, quod Iudæis in lege fidentibus dixit ſermo diuinus [a]: Quomodo dicitis, Sapientes
ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt? Nolite (inquit) confidere in verbis mendacij, dicen-
tes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam ſi benefeceri-
tis vias veſtras & ſtudia veſtra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam,
neque ſanguinem innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiſcum, in loco iſto a ſæ- B
culo vſque in ſæculũ. Quo vtique oſtenditur, quod ſi iſta non facimus, ſuperflua nobis Ca-
tholici nominis præſumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui proſequitur iſta pluribus.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	HONORII 16. THEODOSII 3. IMPP.
410.	9.	

* Varari Varani Varronis
CONSVLES ANNI HVIVS ABOLITI.
b Saluian. de recto iudicio lib. 6.

CHriſti annus quadringenteſimus decimus, funeſtiſſimus Vrbi, vnius tantũ Varanes *
legitimo Cõſulatu in Oriẽte creati, Faſtis adſcriptus habetur. Romæ enim obſidio re-
petita, imminenſq. eidem excidiũ, ab alterius Conſulis creatione Honoriũ Imperatorem
dimouerunt, licet tyrannus Tertullum ſpurium creauerit Conſulem. Iuſte quidẽ Deus hac C
quoque ex parte ſuperſtitionem exuſcitatam in Romanũ populum vindicauit, qui in auſpi-
cando nouis Conſulibus anno reuocaſſent ſuperſtitionem maiorum: nã de his Saluianus [b]:
Quid enim? Numquid non Conſulibus & pulli adhuc Gentilium ſacrilegiorum more pa-
ſcuntur, & volantis pennæ auguria quæruntur; ac pene omnia fiunt, quæ etiam quondam
Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt (*vt inter alios Tullius de Diuinatione*. Et
cum hæc omnia ipſi agant, qui annis nomina tribuunt, & a quibus & anni ipſi exordium
ſumunt: credimus nobis bene annos poſſe procedere, qui a rebus talibus ordiuntur? At-
que vtinam ſicut hæc propter Conſules tantum fiunt, ita illos tantum inceſſerent, pro-
pter quos fiunt. Illud eſt feraliſſimum & grauiſſimum, quod dum conſenſu publico agun-
tur, honor pauciſſimorum fit crimen omnium; ac ſi ex ſingulis bini inaugurentur, pro-
pe eſt vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus plane profanis ritibus D
haud caruit præſens annus, cum Attalus arripiens ſibi nomen Auguſti, mox Conſulem
creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius meminit Zoſimus [c]. Porro Tertulli Conſu-
lis nomen eſt a Faſtis abiectum, quod a tyranno eſſet Conſulatus ſpurie illi collatus. Qua-
lis autem hic nouus Conſul, quantove tumore proceſſerit, Oroſium audi [d]: Vmbratilis
(inquit) Conſul Tertullus auſus eſt in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conſcripti, Con-
ſul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum ſpero. Sperans ab eo qui non habe-
bat ſpem; & maledictus vtique, quia ſpem ſuam poſuerat in homine.] id enim ipſi male
paſti pulli, vel alites ſunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis ſta-
tum Vrbis.

TERTVLLI CONSVLATVS SPVRIVS.
c Zoſim. lib. 6.
d Oroſ. lib. 7. c. 42.

Sed magno plane Dei conſilio permiſſum eſt, vt ſumma rerum proditorie ad Gentiles
iterum deferretur, quibus & iam victor barbarus ipſe faueret, necnon in omnibus patroci- E
naretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ ſuperſtitionis imbecillitas, inaniſq. ac falſus pror-
ſus deorum cultus argueretur. Nam cum aduenisse videretur tempus, quo idololatria in
integrũ reſtituenda foret, & ipſa Chriſtiana religio obruenda, conſpirantibus barbaris at-
que Gentilibus, ipſorumq. dijs cœptis fauentibus, atque reſponſis maxima pollicenti-
bus: reſiſtente vnico Deo, vt fumus a vento, omne ipſorum conſilium diſſipatum eſt, vi-
res irritæ, caſſaq. penitus vana deorum promiſſa reddita ſunt: quin & barbaros ipſos, quos
ſibi Gentilitas conciliarat, ſui mox vltores ſceleris ſenſit.

CONSPIRATIO GENTILIVM CVM ALARICO.

At rei geſtæ ſeriem ex huius temporis ſcriptoribus iã reddamus. Ait enim in primis So-
e Sozom. lib. 9. c. 8. zomenus [e]: Cum igititur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Epiſcopos quoſdam, facta
huius rei petitione (*de qua anno ſuperiori dictum*) fruſtratus eſſet: Romam reuerſus, ciui-
tatem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priſcum Attalum

A Vrbis tunc temporis Præfectũ, ſecta Arianum, crearent Imperatorem.] Gentiliũ factio id perfecit idolorum cultorũ: in quorũ manu cum Præfectura Vrbana eſſet, haud tantum fuit virium ipſis Chriſtianis qui Romæ erant, vt intus tyrannum e medio tollerent, & obſidentẽ Vrbem Gothorũ exercitũ ſuperarent. Sed quid poſt hæc ſubdit Sozomenus, referamus: ATTALVS CREATVS IMPERATOR AB ALARICO.

Romanis igitur ad aliud Imperium tranſlatis, conſtituitur vtriuſque exercitus Dux Alaricus, & ſororis eius maritus Ataulphus Præfectus equitum, quos Domeſticos appellant.] de alijs vero magiſtratibus ita diſpoſitum eſt: nam præter Conſulatũ (vt diximus) Tertullo collatũ, Valenti (inquit Zoſimus [a]) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita eſt etiam militũ poſt Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, ſuperſtitioni, ſi quis alius, addictiſſimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Auguſtini [b] epiſtola, qua eum a mathematicorum ineptijs ſtuduit dimouere. His vero delectis primoti- *a Zoſim. lib. 5.* *b Aug. epiſ. 243.*

B bus magiſtratibus, ſubdit Sozomenus: Attalus porro Senatu conuocato, orationem habuit prolixam & ſplendide elaboratam, qua Senatui promittebat, ſe patria omnia illi conſeruaturum, & Aegyptum inſuper & vniuerſum Orientis Imperium Italis ſubiecturum.] Addit his vero Zoſimus [c], & ipſe Gentilis: Ciues Romani magna lætitia fruebantur, qui & alios magiſtratus Reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuiſſent, & inſignem ex Tertulli Conſulis honore voluptatem caperent. Solam illorũ familiam, qui Anicij dicuntur, mordebant ea quæ publice vniuerſis conducere videbantur: quod ſoli omnium, prope dixerim, diuitias poſſidentes, felicitatem publicam permoleſte ferrent.] ita quidem Zoſimus Ethnicus de Chriſtianis omnium nobiliſſimis, erga Deum atque Imperium fideliſſimis, de quibus ſæpe ſuperius mentio facta eſt. Auerſatos quidem hos fuiſſe præſumptum ſcelus, maximæ ipſorum laudi cedit, quod crimini eiſdem Zoſimus deorum cultor conatur ad- VANAE ATTALI PRAESVMPTIONES. *c Zoſim. lib. 6.* ANICIORVM FAMILIA LAVDATA.

C ſcribere. Quæ vero hæc fuerint conſecuta, ſic idem Zoſimus narrat [d]: *d Zoſim. lib. 6.*

Cum autem Alaricus Attalo recte conſuluiſſet, vt mediocres copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumq. opera Heracliano abrogaret Imperium, ne per illum quoque partes Honorij ſectantem aliquod impedimentum rebus inſtitutis accideret: Attalus eiuſmodi admonitiones nihili facere, ſed eas ſpes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque perſuaſus citra pugnam ſe Carthagine totaq. potiturum Africa, non Drumam mittit, qui cum barbarorum copijs, quas ducebat, facillime potuiſſet Heraclianum imperio deijcere; ſed Alarici conſilio poſthabito, Conſtantino in Africanos milites imperium tradit, nullis idoneis cum eo copijs ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cum ſuis interfectus eſt: quod etiam idem auctor inferius ſubdit, ſtultitiæ Attalum incuſans, quod monitis Alarici minime paruiſſet. At quid peccauit Attalus (appello te ipſum) ſi reſponſis deorũ ſtandum FALSIS DEORVM RESPONSIS DECIPITVR ATTALVS.

D potius quam barbari conſilijs exiſtimauit? quis, eorũ quæ dãtur hominibus, non ducat humanis omnibus, præferenda eſſe diuina? Sed plane, inuitus licet, cogeris Zoſime ſuccumbere veritatis imperio, atque fateri, nonniſi fallacias, atque ad decipiendũ miſeros mortales deorum fuiſſe reſponſa. Porro eadem quæ Zoſimus, habet quoque Sozomenus de Attalo deluſo reſponſionibus vatum: ſed quem Zoſimus Conſtantinum miſſum in Africam, Conſtantem ipſe nominat, de quo iſta ſubdit [e]: Cum itaque Conſtans ex vatum ſententia Carthaginem adnauigaſſet: Attalus vſque adeo mente captus fuit, vt ne dubitare quidem dignaretur; ſed plane ſibi perſuaderet, ſe Afros iam ſecundum prædictiones vatum habere ſubditos. Itaque Rauennam verſus (*vbi erat Honorius*) expeditionem mouet. *e Sozom. lib. 9. c. 8.*

Simulatque igitur Ariminum vna cum Romanorum ac barbarorũ exercitu perueniſſe nunciaretur; ſcribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis miſſis, ijs qui ſub

E ipſo maximis dignitatibus fungebantur, declarat ſe illum libenter in regni conſortiũ eſſe recepturum. Attalus vero ſe Imperij conſortem admiſſurum eſſe negat; ſed indicat Honorio, vt vel inſulam, vel locum eligat quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperij cultu depoſito. In eo cardine cum res verſarẽtur, vt & naues iam haberet paratas, ſi forte neceſſitas eum abnauigare cogeret ad fratris filium: ex improuiſo ſub ſex ſignis circiter quatuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commiſit, quod indigenarum militum procliuitatem ad proditionem metueret.] hæc ipſe: eadem quoque omnia Zoſimus æque refert; niſi quod in numero miſſorum ex Oriente militum a Sozomeno multũ diſcrepat, dum ait ſex militum legiones ad Honorium miſſas, militeſq. in eis numero quadraginta millia. Cuius rei cauſa Honorius Rauennæ conſiſtere decreuit, quouſque rerum Africanarum ſtatus nunciaretur. de quibus idem Sozomenus [f]: ATTALVS DEDIGNATVR HABERE HONORIVM CONSORTEM IMPERII. *f Sozom. lib. 9. c. 8.*

Interea temporis Heraclianus, interfecto Conſtante, vigiles conſtituit in portibus &

DIRA FAMES VEXAT VRBEM. littoribus Africæ, & mercatorum naues Romam proficiſci vetuit. Ex quo cum fames Ro- A
manos inuaderet, illi hac de re legatos mittunt ad Attalum. Ille vero cum huic rei nul-
lum videret remedium, Romam reuerſus eſt, quaſi cum Senatu de hac re conſulturus: fa-
me interim in tantum inualeſcente, vt caſtaneis pro frumento vterentur, & nonnullos
etiam carnes humanas guſtaſſe ſuſpicarentur.] hæc de dira fame Sozomenus. Addit ad
a Zoſim. lib. 5. hæc Zoſimus [a], tunc temporis Romæ in Circenſibus exhibitis ex more ſpectaculis, populo
fame tabeſcente, illud conclamatum fuiſſe ad nouum Imperatorem: Pretiũ pone carni hu-
manæ.] & quidem his conſentientia ſcribit S. Hieronymus ad Principiam de Roma, vbi
b Hier. epiſt. 16. ait [b]: Fame perit, antequam gladio: & vix pauci, qui caperentur, inuenti ſunt. ad nefandos
cibos erupit eſurientium rabies, & ſua inuicem membra laniarunt: dum mater non parcit
lactenti infanti, & ſuo recipit vtero, quem paulo ante effuderat.] hæc Hieronymus.

Huius quidem famis tempore egregiam enituiſſe virtutem Lætæ clariſſimæ feminæ, quæ B
c Zoſim. lib. 5. LAETA LAVDATA A ZOSIMO. cũ prædiues eſſet, de bonis ſuis alebat pauperes, ait Zoſimus, cuius hæc ſunt verba [c]: Com-
pluribus autem cibũ ſuppeditabat Læta, Gratiani quondam Principis coniunx, eiuſq. ma-
ter Piſſamena: quippe quod Fiſcus eis apparatũ regiæ menſæ præberet, a Theodoſio munus
hoc conſecutis, non pauci, quæ earum mulierum erat humanitas, ex earum domo famem
ſolabantur.] hæc Zoſimus. Sed nonnihil reuocari poteſt in dubium, quod de nomine ha-
bet feminæ alentis pauperes. Etenim ſi, quæ tanta eſurientibus præſtitit, vere fuit Gratiani
olim vxor: cum nonniſi ſemel eum coniugio obligatum conſtet; nomen quidẽ vxoris eiuſ-
d Ammian. lib. 21. prope finem. dẽq. Auguſtæ, non fuit Læta, ſed (vt habet Ammianus [d]) Flauia Cõſtantia dicta, filia poſthu-
ma Cõſtantij Imperatoris. Quòd ſi Læta nomine Romana femina tanta præſtitit: vixit qui-
dem his tẽporibus Romæ generis claritudine nulli ſecunda, & opum abundantia, ſed magis
religione Chriſtiana conſpicua Læta filia Albini clariſſimi viri, de qua ſuperius dictum eſt C
e Hier. epiſt. 7. nurum fuiſſe S. Paulæ, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S. Hieronymi epiſtola [e] de
inſtitutione filiæ, nempe Paulæ Iunioris ex repromiſſione martyris natæ, & Deo dicatæ;
quam, fortaſſe præſcia ſancta mater venturi Vrbis excidij, ad amitam S. Euſtochium vir-
ginem in Palæſtinam ante tranſmiſit. Cui, in tuto filia collocata, quid reliquum fuit, ni-
ſi vt paternas diuitias a maioribus longa ſerie ſucceſſionis auctas atque reconditas, ne fie-
rent præda barbaris, per pauperes in cælũ transferret? Poſt famem vero peſtem ſecutã eſſe,
f Zoſim. lib. 5. Zoſimus [f] tradit his verbis: Et quoniam nullũ aderat mali ſanandi remediũ, iamq. cuncta
PESTIS CVM FAME VRBEM VASTAT. ventris inediæ ſuccurrentia defecerant; famem (ceu conſentaneum erat) peſtis comitaba-
tur; omniaq. plena cadaueribus erant. Cumq. non poſſent extra Vrbem ſepeliri cadauera,
quod omnem exitũ hoſtes obſeruarent: Vrbs ipſa mortuorum ſepulchrum erat: adeo qui-
dem, vt alioqui etiam ſolitudo in Vrbe foret, ſi quæ nulla fuiſſet alimentorum penuria, vel D
exhalãs e cadaueribus odor ad inficienda corrũpendaq. corpora ſuffeciſſet.] hæc Zoſimus.

At quis, rogo, in has redegit anguſtias Vrbem, niſi Gentiliũ factio ſcelerata? vt plane
deſipuiſſe arguantur qui cladem Vrbis adſcriberent Chriſtianis: cum ex deorum falſis re-
ſponſis hæc omnia factitata, ipſe (vt vidimus) deorum cultor Zoſimus compulſus fuerit
* quinque mille confiteri. Subdit vero poſt iſta Sozomenus: Alaricus quidẽ ſuadebat, vt quingentos * bar-
baros aduerſus Heraclianum mitterent: ſed Senatui & Attalo videbatur non oportere
ATTALVS PRIVATVR IMPERIO. concredi barbaris Africam.] Alaricus igitur, qui hactenus cum exercitu laboraſſet, vt ciui-
tates Italiæ ſubditas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo ſic diſponente,
in Attalum commotus, eum ab Imperio abdicandum curat. rem geſtam ita Zoſimus nar-
g Zoſim. lib. 6. prope fin. rat [g]: Itaque Alaricus reapſe conſilium ſuum exequens, extra vrbem Ariminum, in qua
tunc morabatur, productum Attalum diademate ſpoliat, & exuit purpura; atque his ad E
Honorium Principem miſſis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitæ conditionẽ re-
digit, apud ſe tamen vna cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio conſtitu-
ta, vitæ ſecuritatem eis impetraſſet. Placidia quoque ſoror Imperatoris apud Alaricum
manebat, vicem illa quidem obſidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore
cultuq. regali frueretur.] hæc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

h Oroſ. lib. 7. c. 42. FINIS ATTALI. At quid poſt hæc Attalo exauctorato acciderit, Oroſius docet, vbi primum iſta in eum [h]:
Quid de infeliciſſimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit?
In hoc Alaricus Imperatore facto, infecto, refecto ac defecto, citius his omnibus actis
pene quam dictis, mimum riſit, & ludum ſpectauit Imperij.] & paulo poſt: Attalus ita-
que, tamquam inane Imperij ſimulacrum, cum Gothis vſque in Hiſpanias portatus eſt:
vnde deſcendens naui, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem du-
ctus

A ctus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.] hæc Oroſius: ſed iſta poſt annos plures accidiſſe, ſuo loco dicemus. Subdendæ his modo ſunt ſanctiones, hoc anno, de illis qui relicto tyranno rediiſſent ad caſtra, ab Honorio Auguſto promulgatæ, atque in primis quam Februarij menſe ſanciuit his verbis [a]:

De his qui tyrannicæ præſumptionis ſacramenta ſectati, ad noſtrum Imperium redierũt, hanc volumus eſſe ſententiam: Vt quos inter incendia tyrannidis aſſumptæ fidelis pœnitudo reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos vero quibus lætum regreſſum neceſſitas deſperationis indixit, ſoluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt illud quoque par reuerentiæ forma cuſtodiat, ne redire ei ad priſtinam militiam liceat, qui aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. Id. Febr. Rauen. Varane Conſule.] Menſe vero Auguſti ſic de iiſdem:

a l. 11. de indulg. crim. Cod. Theod.

QVID HONORIVS DE PERDVELLIBVS STATVIT.

B Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcipimus. Dat. VIII. Id. Aug. Rauen. Varane V. C. Conſ.] Ex his & rerum geſtarum tempus perſpicue intueri datur, quonam ſcilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quod autem idem Honorius Imperator expertus eſſet populos Africanos de Republica optime meritos in repellendo & inſectando eos qui ab Attalo miſſi fuerant; de iiſdem benemereri, dignum exiſtimauit: quamobrem ad Macrobium in Africa Proconſulem pro eiſdem ita reſcripſit [b]:

b l. 6. de indulg. debit. Cod. Theod.

Conſiderantes Africæ deuotionem, vſque in initium fuſionis quintæ vniuerſa reliqua quæ tam ad Arcam ſublimium poteſtatum, quam ad largitiones pertinent, relaxari præcipimus. Priuatæ quoque rei debita ſimiliter relaxamus, chartis abolitis, quibus debita publica continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennæ, Varane Conſ.]

HONORIVS RELAXAT AFRICANIS TRIBVTA.

C Inter hæc autem, cum tot tantiſq. turbis agitaretur Occidentale Imperium; Theodoſius Imperator, ne in Orientem furor barbaricus inſunderetur, iuſſit portus & littora omni vigilantia cuſtodiri. Extat ea de re eius reſcriptum ad Anthemium Præfectum Prætorio, Curatorem Imperij, cuius arbitrio cuncta diſponebantur, his verbis editum [c]:

c l. 2. de lit. & itiner. cuſtod. Cod. Theod.

Omnes ſtationes nauium, portus, littora, omnes abſceſſus prouinciarum, abdita quinetiam loca, & inſulæ, tuæ magnificentiæ diſpoſitione, ſolerti cuſtodiantur indagine: vt nullus vel vi, vel clam, vel aperto, vel etiam occulto noſtri poſſit Imperij regiones irrepere, qui non aut interiectis prohibeatur obicibus: aut cum acceſſerit, illico teneatur, niſi ſacros apices a domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertiſſima ratione monſtrauerit. cum eadem diligentia obſeruando, vt ſi ad alium quemquam a memorato Principe dixerit habere affatus, petitore * detento, ſacræ litteræ cum omnibus chartis ſignatæ ad

THEODOSIVS ORIENTIS ORAS OBSERVARI IVBET.

* portitore

D meam clementiam tranſmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris, & barbaricæ feritatis occaſio perſuadet, & inter me dominumq. & patruum meum Honorium viciſſim recurrente admonitione conuenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Conſtantinopoli, Varane V.C. Conſ.] hæc Theodoſius. Sed iam quæ reliqua ſunt, proſequamur.

Conſternati plane ſunt animo deorũ cultores Romæ, cum res Attali Imperatoris ſui collapſas penitus intuerentur, qui falſis oraculis adeo magna de eo conceperant. Par quidem fuiſſet, qui ſe a dijs intelligerent eſſe deceptos, eiſdẽ omnino remittere nuncium, atque ab impietate ad veræ religionis ſe cultum transferre. Sed licet ſic humiliati, non ſunt compuncti: factumq. vt qui admiſſi ſceleris nulla affecti ſunt pœnitudine; eumdem Alaricum, quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoque facinoris ſæuum experirentur vltorem. ſed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis [d]: Haſce res huiuſmodi

GENTILES ET ARIANI CONSTERNATI OB CASVM ATTALI.

d Soz. lib. 9. c. 9.

E euentum ſuiſſe ſortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Chriſtiani qui Arianam ſectabantur hæreſim. Illi enim, ducta coniectura ex Attali tum propoſito & priori educatione, prorſus exiſtimabant, illum palam paganiſmum amplexurum, & ipſis templa patria reſtituturum & ferias & victimas. Hi vero ſe primatum in eccleſijs, ſicuti tempore Conſtantij ac Valentis, rurſus conſecuturos arbitrabantur, ſi quidem ille firmatum contineret Imperium: propterea quod a Sigeſario Gothorum Epiſcopo baptizatus, & ob id cum ipſis vniuerſis, tum maxime Alarico cariſſimus eſſet. Non multo poſt autem Alaricus cum veniſſet ad Alpes (locus hic eſt plus minus ſexaginta ſtadijs Rauenna diſtans) cum Imperatore de pace communicat.

Sarus autem quidam, natione barbarus, ſed in rebus bellicis egregie exercitatus, qui circiter trecenſos ſolos, omnes tamen ſtrenuos ac fideles, ſecum habebat: cum Alarico ob priorem ſimultatem ſuſpectus eſſet; conſiderabat, ſibi nequaquam vtilia fore inter Go-

thos ac Romanos percuſſa fœdera: ideoq. repente cum ſuis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu ſimul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obſidionem videlicet Vrbis. eadem quoque de Saro Zoſimus, cuius hiſtoria fine carens hic definit. Subdit vero Sozomenus: Reuerſus Alaricus, Romam obſidione cinctam per proditionem capit.] A

a Baptiſt. Egnat. Rom. Princip. lib. 1.

VERE PRODITIONE CAPTA.

At quænam hæc, & a quibus iſta proditio? Egnatius ex Procopio rei geſtæ ſeriem acceptam ſe referre teſtatur, cum ait [a]: Aſtu autem barbarico capta Vrbs traditur in hunc ferme modum, quem Procopius ſolus ex omnibus, quos legi, tradat: vt mirer ab interprete vel rem totam diſſimulatam, vel cum in mutilum Græcum codicem incidiſſet, non animaduerſam. Ille igitur in hanc ſententiam: Obſederat Romam Alaricus iam bienniuni; nec Honorius, qui Rauennæ deſidebat, aut ferre ſuppetias poterat, aut audebat. Nam cum nihil minus quam de Vrbis ſalute ſolicitus eſſet, Stilichone interfecto, ducem exercitui minime præfecerat, qui rem aduerſus Gothos miniſtraret. Vnde Gothis obſidendæ Vrbis cogitatio, Romano milite aut dilapſo, aut ſegniter rem agente. Verum eam fruſtra obſeſſam cum vi expugnare non poſſent, ad dolum hoſtis barbarus vertitur. Profectionem in patriam ſimulat, trecentos iuuenes corporis & animi vi præſtantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, inſtructos prius, vt omni obſequio dominos ſuos promereri ſtudeant, & ad certam diem circa meridiem, cum Romani Principes ſomno vel otio vacarent, ad Aſinariam portam aduolent, interfectiſq. improuiſo inſultu cuſtodibus, portam ſibi præſto futuro aperiant. Interea Gothi cum reditum, alia atque alia deeſſe ſibi ſimulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occaſione egregie vſi, portam ſtato die ſuis aperiunt; & intromiſſus Gothus maiore ignominia quam damno vrbem omnem populatur.] hæc ex prætermiſſo fragmento Procopij Egnatius ſibi vendicat, qui indigno ferens animo rem tantam relictam a maioribus ſilentio obuolutam (vt profitetur) illuſtrandam ſuſcepit: vtinam non maioribus tenebris offudiſſet, cum falſa narrans, quæ ad elucidationem hiſtoriæ pertinent, incuria prætermiſit; remq. tantam vix quadraginta verſuum dictione, quamuis curioſe ſtudioſeq. ſe elaboraſſe demonſtret, abſoluit. B C

PROCOPII ASSERTIO VEL EGNATII DE VRBIS PRODITIONE REFELLITVR.

Sed excipiat ictus Procopij nomen, quod ipſe clypeum obijcit, liberans fidem ſuã; nec obijciamus de veritate codicis ſibi tantummodo noti, qui præterijt Procopij accuratum interpretem. Eſt quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta eſſe coagmentata mendacia. Vbi primum, rogo, auctori innotuit, biennio perduraſſe Vrbis obſidionẽ, antequam caperetur? Nonne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij faſtigiũ extulit? Nonne & prior eſt ſoluta obſidio, teſte Zoſimo & alijs omnibus huius ætatis ſcriptoribus, ſimulac fuit a Romanis pax auro redẽpta? Et quomodo illud ſubdit, poſt necem Stilichonis, vſque ad Vrbis expugnationẽ per biennium illud ſine duce Romanum exercitum perſeueraſſe; cum ex Zoſimo [b] conſtet electos plures, atque ſæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, poſtea vero Conſtantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerãt, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunnos ducebat, & alijs aduerſus Conſtantinum tyrannum & barbaros in Gallijs & in Hiſpanijs militantibus? Er quid, quæſo, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Vrbis: cum negatum numquam fuerit iiſdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, ſemperq. moris fuerit, frequentes illic eſſe Gothos inquilinos? ob id nãque eſt illud Rutilij [c] de Vrbe a Gothis habitari ſolita: D

b Zoſim. lib. 5.

c Rutil. Itiner. lib. 2.

Et captiua, priuſquam caperetur, erat.]

d Hier. epiſt. 16.

Rurſum vero vnde illud auctori, meridie, cum Romani ſomno torpeſcerent, ingreſſos per portam Aſinariam Gothos, cum S. Hieronymus [d] noctu captam eſſe ſignificet? Siue igitur Procopius qui poſt centum annos hæc ſcripſit, ſiue auctor qui eum citat, hæc penitus ipſe confinxit; nulla (quod non aſſetimus) hæc fide ſubſiſtunt, ſicut nec quæ dicturi ſumus. E

DE PROBA FALTONIA COMMENTVM REFELLITVR.

Scimus enim alios iactaſſe, Vrbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiſeratæ Romanos longa obſidione vallatos fame & peſte perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixiſſe reperitur, niſi illa de qua ſæpe ſuperius, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaq. S. Demetriadis, de quibus ſanctiſſimis feminis multa ſuperius, pluraq. proxime dicturi ſumus. At quomodo id fieri contigiſſe potuit longioris obſidionis obtẽtu, cum (vt apparet) nouiſſima obſidio iſta perpaucis tantum diebus perdurauerit? Et quod ipſi ex proditione compendium, cum bonorum iacturam ſit paſſa, vixq. temulentorũ barbarorum

A barorum manus euaſerit? Exploſis igitur figmentis his pro arbitrio abſque antiquorum teſtificatione vulgatis, cuncta ſerius & accuratius expendamus, ac primum quæ ſpectant ad diem ab Alarico captæ Vrbis, vt ex temporum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

Ingreſſum quidem fuiſſe hoc anno In Vrbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falſo dicitur, auctor Miſcellæ, ſcriptis prodidit: quem ſequi potius quàm recentiores quoſdam aſſerentes Vrbem a Gothis captam Kalendis Aprilis, iuſte decernimus: ſiquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris reſcripta ſuadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Auguſti [a], quo ob extinctam tyrannidem, liberatamq. penitus Rempublicam, omnes criminum reos a meritis pœnis abſoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum ſecuti eſſent. nam cum ipſe Imperator dicat, liberatam

TEMPVS AC DIES CAPTAE VRBIS.

a l. 12. de indul. crim. C. Theod.

B Rempublicam a tyrannica iniuria; plane ſignificare voluit, ipſam liberatam ab Attalo, vere tyranno; cum alioqui Alaricus non tyrannus, qui ſibi aſſumpſerit nomen Imperatoris, ſed hoſtis potius dictus ab omnibus reperiatur. De Attalo quidem accipienda eſſe verba reſcripti, nulla eſt penitus dubiratio. Siquidem cum plures Romanorum inuenti ſint eſſe ſecuti Attalum, & in eius caſtris militaſſe; nullus legitur tranſiſſe ad caſtra Gothorum, quorum cauſa eiuſmodi fuerit lex ſancienda. Porro cum conſentiant omnes, captam Vrbem poſt pulſum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id eueniſſe.

Rurſus vero & illo etiã adducimur argumento, quòd cõſtet teſtificatione S. Hieronymi [b], perſugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorũ inuaſione perueniſſe Hieroſolymam hieme propinquante: quod ſi talem fugam capeſſiſſent menſe Aprilis, cuius Kalendis Vrbem captam volunt, certe quidem æſtiuo ſaltem tempore eorum aduentus

b Hieron. præf. in lib. 7. in Ezechiel.

C Hieroſolymam contigiſſet. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe menſe Auguſti, fuga ſibi conſulentes, Hieroſolymam petierunt, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifeſtiora reddentur ex his quæ hoc eodem anno inferius dicturi ſumus, cum agemus de Concilio Carthaginenſi, quod hoc anno ante Vrbis excidium celebratum eſt. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringenteſimo decimo, ſub Conſulatu Varanes, Alaricum Vrbem cepiſſe, a tempore poſtquam ipſa fuit condita, ſecundum Varronianam ſupputationem, anno milleſimo centeſimo ſexageſimoſecundo.

His igitur de tempore captæ ab Alarico Vrbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obſcura videri poterant, facilior erit ingreſſus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam a Saro, ad expugnandam Vrbem quantocyus eſſe reuerſum, & cinctam obſidio-

D ne Romam proditione cœpiſſe. ex quibus appareat hæc omnia confecta eſſe menſe Auguſti, poſt datum illud reſcriptum Honorij octauo Idus eiuſdem menſis Auguſti. Quinetiam ſi inſumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum ſit, eamdem Vrbem vt acceſſit, Alaricum ex improuiſo cepiſſe: ſed quorumnã proditione, niſi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo conſpirarant? Hinc videas S. Proſperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud ceſſiſſe Gothis. Hinc & illud intelligas, quod ob inopinatum ex improuiſo Alarici in Vrbem reditum & in eam ingreſſum contigiſſe dicitur de Honorio, quod cum accepiſſet repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiuſmodi vel cogitantem, putaſſe hoc ipſum de gallo gallinaceo, Roma nominato, eſſe renunciatum. Sane quidem ſi quis ea in mentem reuocet, quæ ex Claudiano ſuperius dicta ſunt de immenſa Alarici ante concepta fame potiundæ Vrbis, & nihil aliud animo die noctuq. verſantis,

QVANTA CELERITATE ALARICVS VRBEM INVASIT.

E præterquam Romam capere; in eam plane ſententiã veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta ſunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq. priuando, & cũ Honorio pacẽ ſanciendo, ea omnia ab ipſo proditione molita eſſe, vt voti diu concepti compos fieret; atque pacis inuolucro, Honorio ſecuro iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret: cum captata quauis leui occaſione ad excuſationis prætextum, ad Vrbem inuadendam quàm feſtine redierit, ipſo Honorio nihil eiuſmodi vel leuiter ſuſpicante.

Ceterum quod ſui Imperij tempore poſt tot Vrbis regnantis ſæcula contigerit illam a barbaris turpiter capi, Honorius grauiſſimam inuidiam paſſus eſt, a Gentilibus præſertim, qui eo magis ipſum Honoriũ impiũ eſſe dicerent, quo in Chriſtiano cultu religioſior appareret. Verum rem accuratius ex euentis conſiderantes, nonniſi in Gentilium iacturam idololatriæq. diſpendium Vrbis ceſſiſſe cladem, omnes intelligent; ipſi vero Honorio, illis abolitis, pietatẽ, qua ſibi Deum conciliauerat, magnopere profuiſſe, rerũ euenta perſpicue

HONORIVS INVIDIAM PATITVR OB VRBEM A BARBARIS CAPTAM

demonſtrarunt; cum ipſe ſummus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum e medio ſuſtulit, & tyrannos in ipſum Imperium inſurgentes deleuit, pacemq. quam ne ſperare quidem fas erat, ex inopinato reſtituit. Vt plane miraculo adſcribendum ſit, ipſum Honorium Imperatorem in Hiſpania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa a barbaris atque tyrannis impetitum & obrutum, emerſiſſe tandem, atque ſuperiorem his omnibus extitiſſe. At ne hæc vana aſſertione oſtentata putes; quæ dicturi ſumus, te reddent in omnibus facile certiorem. A

Iam vero de his quæ contigerunt cum Alaricus in Vrbem ingreſſus eſt, aggrediamur hiſtoriam: ac primum tradita ab Oroſio[a] hic reddamus, qui his verbis rem geſtam proſequitur: Adeſt Alaricus, trepidam Romam obſidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto prius, Vt ſi qui in ſancta loca, præcipueq. ad ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas confugiſſent, hos in primis inuiolatos ſecuroſq. eſſe ſinerent: Tum deinde in quantum poſſent, prædæ inhiantes, a ſanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis illa Vrbis irruptio indignatione Dei acta, quàm hoſtis fortitudine, probaretur: vt beatus Innocentius Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, tamquam iuſtus Loth ſubtractus fuerit a Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium. Diſcurrentibus per Vrbem barbaris, forte vnus Gothorum idemq. potens & Chriſtianus ſacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Eccleſiaſtica domo reperit. Cumq. ab ea aurum, argentumq. honeſte expoſceret: illa fideli conſtantia eſſe apud ſe plurimum, & mox proferendum ſpopondit ac protulit (*erant, hæc vaſa ſacra in cuſtodiam accepta, qua haud abſque inſtinctu Spiritus ſancti barbaro reuelanda putauit*) Dumq. expoſitis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere, ac pulchritudine, ignota etiam vaſorum qualitate, intelligeret: virgo Chriſti ad barbarum ait: Hæc Petri Apoſtoli ſacra miniſteria ſunt. Præſume, ſi audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo. B C

a Oroſ. lib. 7. cap. 39.

VASA SACRA APVD VIRGINEM INVENTA.

Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuo reportari ad Apoſtoli baſilicam vniuerſa, vt erant, vaſa imperauit: virginem etiam, ſimulq. omnes qui ſe adiungerent Chriſtianos, eodem cum defenſione deduci. Ea domus a ſanctis ſedibus longo (vt ferunt) & medio interiectu Vrbis aberat. Itaque magno ſpectaculo omnium, diſpoſita per ſingulos ſingula, & ſuper capita elata palam aurea atque argentea vaſa portantur: exertis vndique ad defenſionem gladijs pia pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbariſq. concinentibus, publice canitur: perſonat late in excidio Vrbis ſalutis tuba, omneſq. etiam in abditis latentes inuitat ac pulſat: concurrunt vndique ad vaſa Petri vaſa Chriſti. Plurimi etiam Pagani Chriſtianis profeſſione, ſi non fide, admiſcentur: & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, *Chriſtiani videlicet*. Quanto copioſius aggregantur Romani confugientes, tanto auidius circumfunduntur barbari defenſores. D

ALARICVS REVERITVS VASA SACRA REPORTARI IVBET.

SOLEMNIS PROCESSIO AD S.PETRI BASILICAM.

O ſacra & ineffabilis iudicij diuini diſcretio! O ſanctū iſtud & ſalutare flumen, quod parua exortum domo, dum beato alueo in ſanctorū ſedes tendit, oberrantes periclitanteſq. animas in ſalutis ſinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Chriſtianæ militiæ tuba, quæ generaliter cunctos dulciſſimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad ſalutem inobedientes non ſuſcitauit, inexcuſabiles reliquit ad mortem! Myſterium hoc, quod in transferendis vaſis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuiſſe arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna maſſa frumenti, per omnia ex vniuerſo ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, ſiue occaſione, ſiue veritate commota; omnia tamen de præſenti ſalute credentia, ex horreo Dominicæ præparationis recepta ſunt. Reliqua vero ſicut ſtercora & velut paleæ, ipſa vel incredulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanſerunt. Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die barbari, quam ingreſſi Vrbem fuerant, ſponte diſcedunt, facto quidem aliquantarum ædium incendio, ſed ne tanto quidem, quanto ſeptingenteſimo conditionis eius anno caſus effecerat. Nam ſi exhibitam Neronis Imperatoris ſui ſpectaculis inflammationem recenſeam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, ſecundum id quod excitauerat laſciuia Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque vero Gallorum meminiſſe in huiuſmodi collatione debeo: qui continuo pene anni ſpatio incenſæ euerſæq. Vrbis attritos cineres poſſederunt. Et ne quiſquam forte dubitaret ad correctionem ſuperbæ E

perbæ

A perbæ laſciuiæ & blaſphemæ ciuitatis hoſtibus fuiſſe permiſſum: eodem tempore clariſſi-
ma Vrbis loca fulminibus diruta ſunt, quæ inflammari ab hoſtibus nequiuerant.] hæc mo-
do Oroſius: eadem quoque, deq. vaſis ad baſilicam ſancti Petri deferri iuſſis Caſſiodo-
rus[a] enarrat.

Quis, rogo, iſta alta mente conſiderans, non intelligat haud aliā ob cauſam a Deo in- a Caſſiod. Var. lib. 12. epiſt. 20.
gredi permiſſum in Vrbē Alaricum, quàm vt in ignominiam idololatrarum pararet nobilē
religionis Chriſtianæ de Gentilitate victa atque proſtrata triumphum? Sic Deus voce ſua CHRISTI TRIVMPHVS TEMPORE CLADIS VRBIS.
intercidens, ſecundū illud Dauidicum[b], flammam ignis: & quod in ea lucis eſt atque ſplen-
doris, ab incendio illatæ cladis ſegregans, Chriſtianis illuxit: incendium autem in b Pſal. 28.
impios ſiuit impetu barbarici furoris longe lateq. graſſari: vt non ſecus ac olim, percutien-
te Deo[c] Aegyptios, planctus eorum in aures omnium increbreſceret, contra vero in terra c Exod. 8. 9.
B Geſſen pij immunes eſſent, cantantes in vijs Domini, adeo vt vox exultationis & ſalutis in
iuſtorū tabernaculis audiretur, in ipſis inquam Chriſtianorum eccleſijs, in quas edicto Re-
gis tutum pateret effugium: vt numquam plane nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi
vno momento ad libertatem atque ſalutem tot aſyla libertatis ac ſecuritatis ſedes fue-
rint reſerata, quot erant in Vrbe Chriſtianorum eccleſiæ. Non defuit tanto triumpho
pompa, longo itineris ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Chri-
ſtianis, ex victis vno momento magno miraculo victoribus redditis; & qui cum alijs nuper
barbarorū videbantur eſſe captiui, ipſos barbaros præda onuſtos ducentibus in triumphū:
vt plane Propheticum[d] illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui ſe ceperant, & d Iſai. 14.
ſubijcient exactores ſuos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quiq. aurū barbarico exigebant
imperio, ijdem ipſi reuerentia ſubacti numinis, ſacris vaſis humilem exhibent famulatum,
C aſſeruant, portant, atque ad baſilicam Apoſtolorum Principis fida cuſtodia exertis gla-
dijs comitantur armati. vt plane apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincen-
tes barbaros ceu captiuos conſecutos eſſe victores, quos ceperant Chriſtianos.

Quanta hæc admiratione atque ſtupore digna, in ipſo graſſationis impetu furentes
barbaros, mites eſſe redditos & obſequentes? Sed (quod omnem excedit humanum ca- VIS CHRISTIANAE RELIGIONIS.
ptum) ijdem ipſi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hoſtes, &
(quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudeliſſimi; cum iam libe-
rum nacti eſſent imperium in ſedem illam, a qua ſcirent ſæpe ſe fuiſſe damnatos; atque
hactenus condemnari, omnem exercendi ſæuitiam: tanto honore ex inſperato eius eccle-
ſias cumularunt, vt non ipſas tantum illæſas eſſe voluerint, ſed omnes ad eas confugien-
tes eſſe ſecuros; quinetiam & vaſa ſacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent au-
D ro, illæſa tamen illa reliquerint, & cuſtodita, religioſeq. ſeruata voluerint, exhibentes
illis quod religioni deberetur obſequium, veritati ſeruitium, numini cultum, & principa-
tui famulatum, dum quæ clandeſtine fuerant e baſilica Vaticana ſublata, & cū timore tranſ-
lata, ſumma curarunt gloria vehi, publicoq. apparatu reduci, atque ſecure deduci. Quam ſu-
perarunt tam egregio facto Philiſtæos Gothi? Sublatam illi Arcam[e] Domini, diuq. reten- e 1. Reg. 6.
tam, nonniſi plagis affecti, malis compulſi, coacti flagellis, eius reſtituendæ tandem con-
ſilium inierunt, atque demum ignobili impoſitam plauſtro, beſtiarum indomitarum eam
trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta vero iſti, non vi ſublata vaſa; nec lignea, ſed au-
rea, dona munifica & mirifica religioſiſſimi Conſtantini, non auferre tantum, ſed nec tan-
gere ea auſi; haud paſſi ſunt, vbi erant, inhonorata relinqui; ſed omni curarunt celebritatis
pompa transferri, facti ijdem ipſi animati currus, atque ſimul ipſorum aurigæ. Addidiſſet
E & ſua Alaricus, puto, munera; ſed ſciebat a Catholicis reſpui Arianorum oblationes.

Vidit ne vmquam Roma tale triumphum? Spectauit illa ſæpius victores duces ſuos tra-
here victos hoſtes, & ſuperatos barbaros vinctos duci a militibus captiuos: numquam ta- SALVS VICTIS IN CHRISTO.
men intuita eſt victos Romanos ad Iouē Capitolinū vincentes barbaros redditos obſequen-
tes cū pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Chriſti tantū Roma miracu-
lum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hoſtes Eccleſiæ, Imperij perduelles, truces barba-
ros, ſpontaneo obſequio, longiſſimo itineris tractu ſequi victos, non in Capitolium, vbi ido-
lolatriæ ſedes erat, ſed in Vaticanum, vbi veræ religionis ſuper firmam petram, titulo
Petri, ſolida iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos
idololatras, hoſtes licet implacabiles Chriſti, volentes ſed inuitos, refractarios ſed ſponte
currentes, ſalutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator eſt omnium nominatus:
vt iam certo experirentur exemplo, de Chriſto intelligendum eſſe decantatum olim ora-

culum

a Cicero de Diuinat. lib. 2.

eulum Sibyllinum [a] de Rege venturo, ad quem conſugerent, qui ſalui eſſe cuperent: cum vnam hanc tantum ſcirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignorarent quod A

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.]

b Iſid. lib. de Mundo.

Sicq. pertinaces atque rebelles facto profiteri coacti ſunt, quod verbis obſtinate negarent. Vides igitur Imperium Chriſti vincentibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores inuitos licet ad ſpontaneum obſequium cogi. Addit ad pompã triumphi hæc Iſidorus [b]: Qui extra loca martyrum erant, & nomen Chriſti vel ſanctorum nominabant, & ipſis ſimili miſericordia hoſtilis ſuror pepercit. ſic euaſerunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Chriſtum miſericorditer pepercerunt.] hæc ipſe. At de Chriſtianæ religionis triumpho in captiuitate ſatis.

DE CAPTA VRBE HIERONYMVS.

c Hieron. epiſt. 16.

d Iſai. 15.

e Pſal. 78.

f Virg. Aeneid. 2.

Ceterum antequam qui vere Chriſtiani eſſent, a Gothis explorati penitus haberentur: cõtigit ex ijs aliquos, veluti Gentiles religionem ſimulantes, male haberi; vt accidit ſanctæ Marcellæ, inſigni illi atque clariſſimæ feminæ, de qua plura ſuperius: quæ vna cum Principia filia, incognitæ quænam eſſent, a barbaris tentæ fuere, cognitæ vero dimiſſæ, vt S. Hieronymus narrat [c]: qui ita exorſus de Vrbe capta ab Iſaiæ [d] vaticinio: Moab nocte capta eſt, nocte cecidit murus eius] & vſurpans illud Pſalmiſtæ [e]: Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, &c.] atque illos poetæ verſus [f]: B

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut poſſit lacrymis æquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq. vias ſparguntur inertia paſſim
Corpora, perq. domos, & plurima mortis imago. C

g Hieron. epiſt. 154.

Cum Interim (inquit) in tanta confuſione rerum Marcellæ quoque domum (*quæ erat in Auentino* [g]) cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immo a ſanctis viris viſa narrare, qui interfuerunt præſentes; qui te dicunt in periculo quoque ei fuiſſe ſociatam. Intrepido vultu excepiſſe dicitur introgreſſos; cumq. poſceretur aurum, & defoſſas opes vili excuſaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæſam fuſtibus flagelliſq. aiunt non ſenſiſſe tormenta: ſed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum proſtratam egiſſe, ne te (*Principiam filiam ſcilicet, ad quam ſcribit*) a ſuo conſortio ſepararent; ne ſuſtineret adoleſcentia, quod ſenilis ætas timere non poterat. Chriſtus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locũ pietas. Cumq. & illam & te ad beati Apoſtoli Pauli baſilicam barbari deduxiſſent, vt vel ſalutẽ vobis oſtenderent, vel ſepulchrum: in tantam lætitiam dicitur erupiſſe, vt gratias ageret Deo, quod te integram ſibi reſeruaſſet; quod pauperem illam non feciſſet captiuitas, ſed inueniſſet; quod egeret quotidiano cibo; quod ſatura Chriſto non ſentiret eſuriem; quod & voce & opere loqueretur [h]: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta ſacra vaſa barbari, vt illæſa ſeruarent, attulerunt ea in baſilicam S. Petri: ijdem Gothi inuentas ſanctiſſimas feminas atque cognitas, viua pretioſiora Chriſti vaſa, ad Apoſtoli Pauli baſilicam via Oſtienſi poſitam perduxerunt, quo (vt euentus docuit) cuſtodirentur intactæ. D

MARCELLA ET PRINCIPIA DVCTAE AD BASILICAM S. PAVLI.

h Iob. 1.

i Hieron. epiſt. 16.

DE MARCELLAE ET PAMMACHII OBITV.

Ceterum paucos poſt dies eamdem S. Marcellam ex hac vita migraſſe, idem S. Hieronymus docet, cum ſubdit [i]: Poſt aliquos dies, ſano, integro, vegetoq. corpuſculo, obdormiuit in Domino, & te paupertatulæ ſuæ, immo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens ſpiritum in tuis oſculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conſcientia vitæ bona, & præmijs futurorum.] hæc S. Hieronymus; qui hoc tempore cum elucubraret commentarios ſuper Ezechielem, vno eodemq. nuncio obſidionem Vrbis, eamdemq. captam audiuit, ſimulq. ſanctæ Marcellæ atque cari Pammachij ad Deum tranſitum: nam ibi iſta ipſe præfatur [k]: E

k Hieron. præf. in lib. 1. comment. in Ezech.

Tranſire (inquit) cupiebam, *poſt interpretationem ſcilicet elaboratam in Iſaiam*, & extremam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce ſubito mors mihi Pammachij atque Marcellæ, Romanæ vrbis obſidio, multorumq. fratrum & ſororum dormitio nunciata eſt. Atque ita conſternatus obſtupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, niſi de ſalute omnium cogitarem, meque in captiuitate ſanctorum putarem eſſe captiuum; nec poſſem prius ora reſerare, niſi aliquid certius diſcerem, dum inter ſpem & deſperationem ſolicitus pendeo, aliorumq. malis me crucio. Poſtquam vero clariſſimum terrarum omnium lumen extinctum eſt, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in

vna

A vna Vrbe totus Orbis interijt; obmutui[a] & humiliatus ſum, & ſilui de bonis, &c.] hæc Hieronymus: quibus ſignificat, paulo poſt expugnatam Vrbem S. Marcellam diem clauſiſſe extremũ, cuius memoriam reddunt Eccleſiaſticæ tabulæ anniuerſaria die, ſed non qua ipſa obijt, verum qua decentiori ſepultura donata, tranſlata eſt, pridie Kalend. Februarij; cum Pammachij, qui eodem tempore obijt, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris. Qui igitur ſanguine coniuncti erant, & vitæ ſanctæ inſtituto collegæ (ambo enim monaſticã excoluerant diſciplinam) ijdem obierunt hoc eodem anno. De his poſt tot tantaq. ſuperius dicta, illud ſatis ad vtriuſque laudẽ, quod S. Hieronymus in præfatione ad eoſdem in Danielem: Obſecro (inquit) vos, Pammachi φιλομαθέστατε, & Marcella vnicum Romanæ ſanctitatis exemplar, iunctos fide & ſanguine, vt conatus meos veſtris orationibus adiuuetis, &c.] hæc quidem ad eos ſcripſit anno ſuperiori Hieronymus, antequam in Ezechielem commentaria elaboraret.

a Pſal. 38.

B Porro quæ diximus ipſos barbaros exhibuiſſe S. Marcellæ atque Principiæ filiæ pietatis & humanitatis officia, cum, ne quid pati ab alijs barbaris cogerentur, eas ſecuritatis cauſa perduxerunt in dictã baſilicam S. Pauli: accipe quid in hanc ſententiam S. Auguſtinus[b] affirmet in ipſos ingratos atque obſtinatos Gentiles, ſcribens ad Marcellinũ: An non etiam illi Romani Chriſti nomini infeſti ſunt, quibus propter Chriſtum barbari pepercerunt? Teſtantur hoc martyrum loca, & baſilicæ Apoſtolorum, quæ in illa vaſtatione Vrbis ad ſe confugientes ſuos alienoſq. receperunt. Huſuſque cruentus ſæuiebat inimicus, ibi accipiebat limitẽ trucidatoris furor: illo deducebantur a miſerantibus hoſtibus, quibus etiam extra ipſa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui ſimilem miſericordiam non habebant. Qui tamen etiam ipſi alibi truces atque hoſtili more ſæuientes, poſteaquam ad loca illa veniebant, vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuiſſet, tota feriendi refrenebatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaſerunt multi (*Gentiles ſcilicet*) qui nunc Chriſtianis temporibus detrahunt; & mala, quæ illa ciuitas pertulit, Chriſto imputant, &c.] eadem quoque aduerſus eoſdem inculcat inferius.

b Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 1. & 7.

GOTHI HONORE PROSECVTI ECCLESIAS.

C Eſt & aliud exemplum perductæ ad S. Petri baſilicam Chriſtianæ mulieris, vt viro ſuo conſeruaretur intacta; quod Sozomenus[c] deſcribit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum Eccleſiaſtica dignũ hiſtoria contigiſſe viſum eſt, litteris commendabo: declarat enim viti barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanæ in conſeruanda caſtitate, vtriuſque autem Chriſtiani, ſed non eiuſdem ſectæ: quandoquidem ille Arianam, hæc Nicænam doctrinam ſectabatur. Hanc igitur perquam formoſam conſpicatus iuuenis quidam Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem vero, ac vi

c Sozom. lib. 9. c. 10.

FEMINAE CHRISTIANAE CONSTANTIA.

D aduerſantem ne quid obſcœni pateretur, ille ſtricto gladio ſe interfecturum minabatur, & interim ſummam illi cutem in collo, quaſi qui ob amorem parceret, perſtringebat. Tum illa multo perfuſa ſanguine, collum gladio ſubiecit: optabilius ſibi rata mori cum caſtitate, quam viuere expertam virum alium, quam illum cui legitimo matrimonio iuncta erat. Barbarus igitur cum etiamnum maiore cum terrore illam adortus, nihil adhuc perficeret; admiratus eam ob caſtitatem, duxit in eccleſiam Apoſtoli Petri; & traditam cuſtodibus, & expenſis in eius ſuſtentationem ſex aureis, iuſſit vt cuſtodirent marito ſuo.] hæc Sozomenus.

Inſuper & illud tunc quidem accidit, vt cum barbari Vrbem ingreſſi eſſent, quotquot fugam arripere valuerunt, eam protinus capeſſerent. Eſt de his locuples teſtis S. Hieronymus, cum ab Vrbe profugos Hieroſolymam nauigantes, Bethlehem excepit hoſpi-

E tio. Audi ipſum, cum expoſitionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens iſta præfatur, ſtupens ad nouum caſum[d]: Vera ſententia eſt, Omnia orta occidunt, & aucta ſeneſcunt. & alibi: Nihil eſt enim opere & manu factum, quod non conficiat & conſumat vetuſtas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victorijs Roma corrueret, vt ipſa ſuis populis & mater fieret & ſepulchrum? vt tota Orientis, Aegypti, Africæ littora olim dominatricis Vrbis ſeruarum & ancillarũ numero complerentur? vt quotidie ſancta Bethlehem nobiles quondam vtriuſque ſexus, atque omnibus diuitijs affluẽtes, ſuſciperet mendicantes? Quibus quoniã opem ferre non poſſumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatiq. ſancti operis ſarcina, dum ſine gemitu confluentes videre non patimur, explanationes in Ezechielem & pene omne ſtudiũ omiſimus, Scripturarumq. cupimus verba in opera vertere, & non dicere ſancta, ſed facere.] ac rurſum inferius[e]: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forſitan ſuſpicantur, fratrum ſuſceptionem: ſed

d Hieron. præf. in Ezech. lib. 3.

CAPTA VRBE FVGAM ARRIPIVNT PLVRIMI HIEROSOLYMAM.

e Hieron. præf. in lib. 7. in Ezech.

morarum

morarum cauſas ſimpliciter confitemur: præſertim cum Occidentalium fuga, & ſanctorum A locorum conſtipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat barbarorum: quos abſque lacrymis & gemitu videre non poſſumus. Illam quondam potentiam & ignorationem diuitiarum ad tantam inopiam perueniſſe, vt tecto & cibo & veſtimento indigeat: & tamen nequaquam duri quorumdam atque crudeles animi emolliuntur, dum pannos eorum ac ſarcinulas diſcutiunt, aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipſe de profugis. ſed ſubdit hæc de ſua ipſius ætate: Accedit (inquit) ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis ſenectute, & aliquid ſuſtinentibus beati Iſaac [a], ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieiq. fulgorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoſcimus.] hæc ibi de ſe ipſe. Qui quidem tantæ Vrbis caſu Orbem pariter ruiturum exiſtimauit; vnde in ſequentis commentarij præfatione hæc ingerit [b]: Paſcitur his animus, & obliuiſcitur ſæculi calamitatum, quod in extremo fine iam poſitum congemiſcit et parturit; donec qui timet [c], de medio fiat; & pedes ſtatuæ [d] quondam ferrei fragilitate digitorum fictilium conterantur. Cadit mundus, & ceruix noſtra non flectitur, &c.] B

a Geneſ. 27.
b Hieron. præf. in lib. 8. comment. in Ezech.
c 2. Theſſ. 2.
d Dan. 2.

At quod ad profugos ſpectat ab Vrbe recedentes: Romani diuerſa loca adiere. In Orientem enim alij (vt vidimus) abeuntes, Hieroſolymam petiere: alij vero ad proxima loca, nempe in inſulas Tyrrheni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igilij inſula [e]:

e Rutil. Itiner. lib. 1.

IGILIVM INSVLA PERFVGIVM ROMANORVM.

Emenſus Igilij ſiluoſa cacumina miror,
Quam fraudare nefas laudis honore ſuæ.
Hæc proprios nuper tutata eſt inſula ſaltus
Siue loci ingenio, ſiue domini genio: C
Gurgite cum modico victricibus obſtitit armis,
Tamquam longinquo diſſociata mari.
Hæc multos lacera ſuſcepit ab Vrbe fugatos:
Hic feſſis poſito certa timore ſalus.
Plurima terreno populauerat æquora bello
Contra naturam claſſe timendus eques.
Vnum, mira fides, vario diſcrimine portum
Tam prope Romanis, tam procul eſſe Getis.] hæc ipſe. Porro ſicut complures Romanorum in Igilium inſulam adiere, ita etiam alios ipſorum in alias eiuſdem ponti inſulas tunc nauigio tranſmigraſſe, quis dubitat?

DE PROBA CVM SVIS FVGIENTIBVS IN AFRICAM.

Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clariſſimæ feminæ, de quibus ſuperius ſæpe mentio facta eſt, nempe Proba, & ipſius filia Iuliana, ambæ viduæ, atque neptis Demetrias, eiuſdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam Africa patuit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui ſub ſpecie tutandi Honorij Imperium aduerſus barbaros ingruentes, tyrannide ſibi Africam vendicarat. Vt plane his acciderit quod eſt apud Prophetã [f]: Quomodo ſi fugiat vir a facie leonis, & occurrat ei vrſus, & ingrediatur domum, & innitatur manu ſua ſuper parietem, & mordeat eum coluber.] D

f Amos 6.

Sed videamus primum, quæ de eadem Proba ſanctus Hieronymus aggreditur enarrare [g]: Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illuſtrius; cuius ſanctitas & in vniuerſos effuſa bonitas etiam apud barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fatigarunt ordinarij Conſulatus; & cum incenſis direptiſq. domibus in Vrbe captiuitas ſit, nunc habitas venumdare dicitur poſſeſſiones, & facere ſibi amicos de iniquo mammona [h], qui ſe recipiant in æterna tabernacula: vt erubeſcant omnes Eccleſiaſtici miniſterij gradus, & caſſa nomina monachorum, emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, & auulſas de complexu ſuo virgines fleuerat: cum ſubito intolerabili (quod numquam timuerat) amantiſſimi filij orbitate percutitur; & quaſi futura virginis Chriſti auia, ſpe futurorum mortiferum vulnus excepit; probans in ſe verum eſſe, quod in lyrico carmine ſuper iuſti præconio dicitur [i]: E

g Hieron. epiſt. 8.
h Luc. 16.
i Horat. lib. 3. ode 3.

Si fractus illabatur Orbis,
Impauidum ferient ruinæ.] & poſt multa de iuſtorum fiducia ex diuinis oraculis petita, hæc ſubdit:

Cur iſta replicauerim, ſequens ſermo monſtrabit. Quæ de medio mare fumantem viderat

A rat parriam, & fragili cymbæ ſalutem ſuam ſuorumq. commiſerat; crudeliora inuenit in Africæ littora. Excipitur enim ab eo, quem neſcias vtrum auarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce prærer vinum & pretium *(erat hic Heraclianus ab Honorio illuc poſt necem Stilichonis miſſus, quem aduerſus Attalum inuadentem Africam ſtrenue ſe geſſiſſe vidimus)* & qui ſub occaſione partium clementiſſimi Principis, ſæuiſſimus omnium extitit tyrannorum: & vt aliquid loquar de fabulis poetarum, quaſi Orcus in tartaro non tricipitem, ſed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac laceraret. Hic matrum gremijs abducere pactas; negotiatoribus & auidiſſimis mortalium Syris nobilium puellarum nuptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Chriſti inopiæ parcere; magiſq. manus rogantium ſpectare, quam vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamq. ſuccinctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona ſuſtinuit, qui nec naufragijs parcerent,

QVAE PASSA PROBA CVM SVIS IN AFRICA AB HERACLIANO.

B nec captiuitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, ſaltem hoſtem Romani Imperij. Brennus noſtri temporis *(nempe Alaricus)* tantũ quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inuenis. Et mirantur æmuli (virtus enim ſemper inuidiæ patet) cur tantarum ſecum pudicitiam tacita proſcriptione mercata ſit: cum & ille partem dignatus ſit accipere, qui totum potuit auferre; & hæc quaſi Comiti negare non auſa ſit, quæ ſe intelligebat ſub nomine priuatæ dignitatis tyranno ſeruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyrannide, nonniſi redempta magno ptetio pace, licuit Probæ cum ſuis in Africa habitare.

Qui autem hic dicitur a S. Hieronymo defunctus Probæ filius cum barbarorum manus effugiſſet, vnde id accidiſſe pateat capta Vrbe: ſuperius vero cũ idem dicat, ante eius filium deceſſiſſe, quam Vrbs caperetur: ne putes hic ipſum hallucinatum eſſe S. Hieronymum; ſed memoria repete, quod ſuperius diximus, fuiſſe eidem ſanctiſſimæ feminæ duos filios,

DE FILIIS S. PROBAE OBITV.

C quorum prior ante Vrbis excidium ex hac vita ſubductus eſt, de quo hæc ipſe ſuperius [a]: Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, ciuis affabilis, Conſul quidem in pueritia, ſed morum bonitate Senator illuſtrior: felix morte ſua, qui non vidit patriam corruentem; immo felicior ſobole, qui Demetriadis proauiæ nobilitatem inſigniorem reddidit Demetriadis filiæ perpetua caſtitate.] hæc ipſe. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij S. Probæ, cum eamdem conſtet eſſe natam ex matre Iuliana filia Probæ, teſtante id etiam Auguſtino [b], & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuiſſe eiuſdem Probæ, antiquæ inſcriptiones poſitæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem ſubuereor in auctore memoriæ lapſum, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomine Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias poſt annum, contemptis nuptijs, ſe Deo dicauit, ſuo loco dicturi ſumus.

a Hieron. eadem epiſt. 8.

b Auguſt. epiſt. 143. in fine.

D Hic vero tantum de ea referam, quæ Romæ hoc anno paſſa eſt, dum Aniciorum inſigniores illæ ædes Gothus inuaſit, ex ipſius verbis, quibus ſe ipſam compellat dicens [c]: Dudũ inter barbaras tremuiſti manus: auiæ & matris ſinu & pallijs tegebaris: Vidiſti te captiuam, & pudicitiam tuã non tuæ poteſtatis: Horruiſti truces hoſtiũ vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conſpexiſti.] hæc ipſa apud S. Hieronymũ. Accidit namque, quod cum Alaricus Gothorũ Rex publica teſtatione parcendum tantum Chriſtianis edixerit, & qui in eccleſijs Vrbis inuenirentur: qui tunc extra illas reperti eſſent, loco hoſtiũ habiri, nec cogniti Chriſtiani, a barbaris male mulctati fuerint; quos compertos poſtea eſſe Fideles, barbaricus furor venia dignos exiſtimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia filia, & Probam cum Iuliana filia & Demetriade nepte a barbaris eſſe tentas, poſtea vero eſſe dimiſſas. Ceterum quod non omnium Gothorum eadem eſſet humanitas atque religio, vel metus

DEMETRIAS CAPTA A GOTHIS.

c Hieron. eadem epiſt. 8.

E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miſerijs ea felicitas obtigit, vt apprehenſæ feminæ dimitterentur a barbaris: nam complures extra eccleſias repertas ſacras virgines ijdem ſecum duxerunt, quas a Proba ac Demetriade deploratas S. Hieronymus tradit. Ex his & Gentilibus detrahendi Chriſtianis, comparatum eſt inter alia argumentum. de quibus S. Auguſtinus [d]: Magnum (inquit) ſane crimen ſe putant obijcere Chriſtianis, cum eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam ſtupra commiſſa, non ſolum in aliena matrimonia, virgineſq. complures, ſed etiam in quaſdam ſanctimoniales, &c.] Sed haud quidem per vim illatam diſpendium pati poſſe virginitatem, ipſe pluribus docet. Qui igitur in Chriſtianos erant infenſi Romani Gentiles, in ipſorum inuidiam mala omnia, quæ in hac Vrbis clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cum tamen S. Auguſtinus pluribus doceat, longe grauiora Romanum populũ a ſuis ipſius ciuibus accepiſſe detrimenta, quam modo Gothus intulerit: adeo vt poſt multa illud fidenter inculcare non dubitet,

d Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 16.

GENTILIVM IN CHRISTIANOS OBTRECTATIO.

a Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 29.
b Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10. 11. 12.

tet[a], vna poſtrema Syllana tabula plures eſſe iugulatos Senatores, quam Gothi expo- A
liare potuerint. Improperabant multos Chriſtianorum amiſiſſe ſubſtantias, fame necatos,
mortalitate extinctos, caruiſſe etiam ſepulchro. Sed omnia electis bene cedere, & ex ma-
lis omnibus lucrum contrahere, idem pluribus monſtrat[b]: cum alioqui calumnioſe ea om-
nia Gentiles amplificarent.

c Auguſt. tract. de excid. Vrbis c. 2.
QVAM MVLTI GOTHICA CLADE NON TACTI.
d Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 7.
REDARGVVNTVR GENTILIVM QVERELAE.
e Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 31. 32. 33. 34.
f Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 23.

Etenim non omnes eadem ſubijſſe mala, ſed plurimos euaſiſſe, idem Auguſtinus de his
agens perſpicue ſatis oſtendit, atque ait[c]: Ab vrbe autem Roma quam multi exierunt, &
redituri ſunt? quam multi manſerunt, & euaſerunt? quam multi in locis ſanctis nec tangi
potuerunt?] idemq. alibi ſic rem totam paucis abſoluit[d]: Quicquid igitur vaſtationis,
trucidationis, deprædationis, concremationis, afflictionis in iſta recentiſſima Romana
clade commiſſum eſt: fecit hoc conſuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum eſt,
quod inuſitata rerum facie immanitas barbara tam mitis apparuit, vt ampliſſimæ baſilicæ B
implendæ populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vn-
de nemo raperetur, quo liberandi multi a miſerantibus hoſtibus ducerentur, vnde capti-
uandi nulli, nec a crudelibus hoſtibus abducerentur: hoc Chriſti nomini, hoc Chriſtiano
tempori tribuendum, quiſquis non videt, cæcus: quiſquis videt, nec laudat, ingratus:
quiſquis laudanti reluctatur, inſanus eſt. Abſit vt prudens quiſquam hoc feritati imputet
barbarorum. Truculentiſſimas & ſæuiſſimas mentes ille (*Chriſtus videlicet*) terruit, ille
refrenauit, ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Auguſtinus[e] ſatis
euidenti demonſtratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruiſſe Vrbem,
cultu vero Chriſtianæ religionis factum ne penitus interiret. Idq. pro concione populum
conteſtatus, publice profeſſus eſt, illa refricans quæ dicta ſunt de Rhadagayſo: nimirũ non
datum illi Vrbem capere, qui maiori venerat apparatu, quod Gentilis eſſet, deorum cul- C
tor: ſed conceſſum id Alarico Chriſtiano, deorum hoſti, in ipſorum deſolationem: quæ
etiam alibi, vt patentia omnibus, ob oculos ponit[f]. ſed nos qui hæc ſuperius pertractaui-
mus, hic omittimus recenſere.

g Auguſt. de excidio Vrb. tract. 11.
h Auguſt. Retract. lib. 2. c. 43
AVGVSTINVS CVR DE CIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT.
i Auguſt. epiſt. 102.
k Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 18. c. vlt.
l Oroſ. lib. 7. c. 42.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum eſt) inuidia ſumma aduerſus Chriſtianos a Gen-
tilibus vbique locorum ac iugi querela ipſorum omnium conflaretur: neceſſitas compu-
lit aduerſus hæc Chriſtianos Epiſcopos pro concione diſſerere, atque calumnioſe obiecta
refellere: inter quos S. Auguſtinus in his multus fuit, qui eo argumento peculiarem tra-
ctatum habuit[g]. Sed quam locupletiſſime de his egit, libris vigintiduobus de Ciuitate Dei
contra Paganos, ſcribens ad Marcellinum. Hoc quidem opus plurimorum annorum ſpa-
tio ab eo elucubratum, ex eodem apparet: ſiquidem de eo ipſe: Quod opus (inquit[h]) per
aliquot annos me tenuit; eo quod alia multa intercurrebãt, quæ differre non oporteret, & D
me prius ad ſoluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno ſequenti eſſe ab
Vrbis excidio, idem affirmat; vt ex his quæ ad Euodium ſcripſit[i], poteſt intelligi; treſq.
primum ſcripſiſſe libros, deinde vero edidiſſe duos alios; reliquos vero vſque ad deci-
mumoctauum, longo elapſo temporis interuallo, perfecit: Sed quoto Domini anno? qua-
dringenteſimo vndetrigeſimo: quod ex ipſius verbis facile colligi poteſt, dum in ipſo libro
decimooctauo numerat[k] a Conſulatu Theodori annos ferme triginta: cumq. cõſtet ipſum
Theodorum Conſulem fuiſſe creatum anno a Chriſto nato trecenteſimo nonageſimono-
no; dicere opus eſt, circiter annum Domini quadringenteſimum vigeſimumnonum dictum
librum decimumnonum Auguſtinum habuiſſe præ manibus. Marcellinus autem, ad quem
opus inſcripſit, ille eſt, quem poſtea in Africam miſit Honorius ad componendam illam Ec-
cleſiam, & Donatiſtas ſchiſmaticos Catholicæ vnitati compaginandos, cuius Oroſius[l] E
meminit, atque ſæpiſſime ipſe Auguſtinus, noſq. frequenter de eo inferius.

TRIDVVM VRBIS CLADIS.
m Oroſ. lib. 7. c. 39.
n Paul. diac. hiſt. Miſcel. lib. 13.
o Marcellin. in Chron. hoc huius an. Conſulatu.
p Oroſ. lib. 2. c. 6.

Quantum vero temporis ipſum Vrbis excidium perdurarit: ſi audis, lector, erit quod ex
hoc magnopere admireris. Etenim cum in perquirendis, exhauriendiſq. ampliſſimis om-
nium diuitijs, nec triennij ſpatium ſatis eſſe ſufficiens videretur: triduana illi deprædą-
tione contenti, protinus diſceſſere. Fidem quidem non inueniret veritas, niſi illius tem-
poris ſcriptor Oroſius[m] affirmaret, confirmaretq. Paulus diaconus[n]. Vnus eſt tantum
qui diſcrepat Marcellinus[o], dum ait, ſexto die ex quo Vrbem Alaricus eſt ingreſſus, pro-
tinus diſceſſiſſe. Dici quidem potuit hæc comminatio potius quam illatum flagel-
lum, qua Romani ſint conterriti, non proſtrati. Etenim id profeſſus eſt poſt diſceſſio-
nem Alarici populus: Qui (inquit[p] Oroſius) adeo paruo quodam & leui motu hæſitaſſe
erga ſe parumper conſuetudinem voluptatum indubitatiſſime conteſtatus eſt, vt libere

concla-

A conclamaret, ſi reciperet Circum, nihil eſſe ſibi factum: hoc eſt, nihil egiſſe Romæ Gothorum enſes, ſi concedatur Romanis ſpectare Circenſes.] adeo vt illud propheticum de his fuerit occinendũ[a]: Percuſſi eos, & non doluerunt.] Nam & in hanc ſententiã hæc S. Hieronymus in epiſtola ad S. Auguſtinum, agens de excidio Vrbis ſub nomine Hieruſalem[b]: Capta Hieruſalem tenetur a Nabuchodonoſor: nec Hieremiæ[c] vult audire conſilia: quin potius Aegyptum deſiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi ſeruitute pereat ſempiterna.] hæc ipſe, alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, ſed obſtinato corde in Aegyptiaca ſuperſtitione ſeneſcere & mori ſtatuentes. Sed veſtigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe proſequamur.

a Hierem. 5.
b Apud Auguſt. Hier. epiſt. 26.
c Hierem. 43.

Quam opportunum eſſe, videri poterat, qui totius Romani Imperij capite, ipſa Vrbe potitus eſſet; ad totum ipſum vendicandum ſibi Imperium, victorem barbarum exercitum, victrices copias præmouere, ipſumq. Honorium Imperatorem imparatũ appetere, eoq. e medio ſublato, ſumma rerũ potiri. Sed qui facit[d] pondus ventis (vt appoſite ex diuinis oraculis id vſurpem) alio vertit barbari Regis impetum, ad ipſius interitum: quo perſpicue demonſtraret (quod ſæpe ſuperius inculcatum eſt) non delictis Chriſtianorum Principum, ſed prouocante impietate Gentilium, eiuſmodi a Deo attemperatum eſſe flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percuſſus amentia, nec Vrbem quam ceperat tenuit, vel recedens cuſtoditam ſibi, præſidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: ſed ab Vrbe, numine cogente, exire compulſus potius, quam ſponte progreſſus, palabundo milite magis quam ordine compoſitis turmis, Capaniam, Lucaniam, Brutioſq. peruaſit[e]. Quid autem cum Nolam in Capania ciuitatem ijdem barbari inuaſiſſent, S. Paulinus in ea degens Epiſcopus captus a Gothis dixerit, a S. Auguſtino[f] relatum audi: Paulinus noſter Nolenſis Epiſcopus, ex opulentiſſimo diuite, voluntate pauperrimus, & copioſiſſime ſanctus; quando & ipſam Nolam barbari vaſtauerunt, cum ab eis teneretur, ſic in corde ſuo (vt ab eo poſtea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentũ: vbi enim ſint omnia mea, tu ſcis. Ibi enim habebat omnia ſua, vbi eum condere & theſaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo vẽtura prædixit.] hæc Auguſtinus.

ALARICVS IMPRVDENTER AGIT.
B
d Iob. 28.
ALARICI PROGRESSVS IN CAMPANIAM.
e Pallad. dialog. lib. 13.
C
f Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10.

Qui autem putant hoc ipſum tempus fuiſſe cum idem S. Paulinus a barbaris captiuus eſt ductus in Africam pro viduæ filij redemptione captiui, errore labuntur: ſiquidem nulli hoc tempore in Africa barbari; ſed longe poſt Vuandali ea ſunt potiti prouincia, quorum Regi Paulinus ſpontanea ſuſcepta ſeruitute (vt ſuo loco dicemus) ſeruiuit. At tantum abfuit vt hac barbarica incurſione Paulinus abductus fuerit; vt, protegente eum S. Felice patrono ſuo, nec ipſe, nec populus Nolanus quicquam mali paſſus fuerit: vt ex his quæ idem S. Auguſtinus conſcripſit, poſſumus intelligere, vbi ait[g]: Non enim ſolis beneficiorum effectibus, verum etiam ipſis hominum aſpectibus confeſſorem apparuiſſe Felicem ciuibus vel inquilinis pie a ſe dilectis, cum a barbaris Nola oppugnaretur, audiuimus non incertis rumoribus, ſed teſtibus certis.] hæc Auguſtinus, qui vtinã omnia illa litteris commendata poſteris tradidiſſet. Porto ad eumdẽ Paulinum adhuc Nolæ agentẽ poſt Gothorũ inuaſionem S. Auguſtinus commentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis ſcripſit: cum iam (vt ipſe Auguſtinus[h] tradit) primum librum de Ciuitate Dei ſcripſiſſet, quem citat, atque nuper contigiſſe Vrbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus ſequenti anno, in Siciliam exercitũ tranſmiſſurus, ex hac vita ſublatus eſt, ſuo loco dicemus. iam vero quæ ſunt reliqua anni huius, rerum geſtarum ordine proſequamur.

D
g Auguſt. de cura agenda pro mort. c. 16.
h Auguſt. eod. lib. c. 12.

Cum Italia in hunc modũ Gothorum eſſet tumultibus agitata, Africana vero Eccleſia pace frueretur: hoc anno congregatum eſt Concilium Carthaginenſe menſe Iunij, ex quo decreta eſt legatio Epiſcoporum ad Honorium Imperatorẽ: quid autem hi acturi cum eo forent, eiuſdẽ Synodi præfatio declarat, nempe eoſdẽ legatos Epiſcopos miſſos eſſe contra Donatiſtas. hæc enim habet[i]: Poſt Conſulatũ glorioſiſſimorũ Impp. Honorij octauum & Theodoſij tertium Auguſtorum, decimooctauo Kal. Iulias, Carthagine in baſilica Regionis ſecundæ. In hoc Concilio legationẽ ſuſceperunt contra Donatiſtas Florentius, Poſſidius, Præſidius, & Benenatus Epiſcopi, eo tempore, quo lex data eſt, vt libera voluntate quis cultum Chriſtianitatis acciperet.] hæc ibi, ac nihil præterea aliud huius Synodi reperitur: ſed & hæc obſcura valde, niſi alijs huius temporis rebus geſtis elucidentur: conſtat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Auguſtinum mentionem facere in epiſtola[k] ad Italicam, vbi queritur, quod cum litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuaſione ſurſumdeq. miſceri, atque ingenti motu turbari, ipſi legati ni-

E
CONCILIVM CARTHAGIN. VNDE LEGATIO AD IMP.
i Concil. Afric. c. 75.
k Aug. epiſt. 13.

hil his de rebus ſcripſerint in Africã: quibus plane inſinuare S. Auguſtinus videtur, illas litteras eſſe ſcriptas hoc anno, ſed antequã Vrbs a barbaris caperetur, re tamẽ in vltimo collocata diſcrimine. Sed de occaſione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare. A

Accidiſſe vidimus anni huius exordio, cum Attalus tyrannus inuaſiſſet Imperium, & iam Africam eſſet tentaturus; vt Heracliani in Africa Comitis, vel Macrobij in ea Proconſulis conſilio leges aduerſus Donatiſtas datæ ſilerent: etenim in diſcrimine poſita videbatur vniuerſa Africana prouincia, ſi tot legibus exagitati & exaſperati Donatiſtæ pro partibus Attali dimicarent. Quamobrem elicitum fuit ab Honorio Imperatore reſcriptũ, quo ijdem ſinerentur eam quam vellent religionem amplecti: ſicq. tranſacta res eſt. Cum autem periculum illud ceſſaſſet, Attalo exauctorato, Epiſcopi Africani, quod viderent Honorij reſcriptum in magnum Chriſtianæ religionis diſpendiũ vertere, collecto Carthagine Epiſcoporum conuentu, vna omnium ſententia decreuere, mittendam eſſe ad Imperatorem Honorium legationem, quam ornarent quatuor Epiſcopi ad hoc munus electi: qui rogarent Imperatorem, vt pro Donatiſtis datum reuocaret edictum. Et hoc eſt, quod in huius Synodi præfatione ſic habetur: Lex data eſt, vt libero cultu quis Chriſtianitatem acciperet.] At vnde, dices, iſta adeo concinne diſpoſita tibi vendicas? ex diuinatione, an coniectura? immo ex certa teſtificatione deducimus, nimirum ex reſcripto Honorij Imperatoris, quo ipſe annuiſſe comperitur petitioni eorumdem legatorum Epiſcoporum. Etenim hoc anno de his ita reſcripſiſſe apparet ad Heraclianum in Africa Comitem [a]: B

DE LEGATIONE AFRICANORVM EPISCOPORVM.

a l. 51. de hæret. C. Theod.

Oraculo penitus remoto, quo ad ritus ſuos hæreticæ ſuperſtitiones obrepſerant: ſciant omnes ſanctæ legis inimici, plectẽdos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi vltra conuenire per publicũ execranda ſceleris ſui temeritate remptauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb. Varane V.C. Conſ.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus ſuos redierant palam compreſſæ ante legibus hæreſes. Sed & illud velim obſerues, lector, poſtridie eius diei, quo Vrbs capta eſt, eiuſmodi datum eſſe ad Heraclianum, iuxta petitionem Epiſcoporum, reſcriptum; quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præſentiſſimum fuit ſane remedium; quo factum eſt, vt Alaricus Vrbem captam poſt triduum quaſi fugatus reliquerit, & in ſui interitum concitus feſtinarit. C

NOVO RESCRIPTO HONORIVS REVOCAT LATAM PRO DONATISTIS LEGEM.

Sed parum viſum eſt Honorio legẽ lege conuellere: verũ & adiecit animũ, vt Donatiſtas omnimode ad Catholicam concordiã reſtitueret; id fieri poſſe ratus, ſi ad publicã eos Collationẽ cogeret. Ad eiuſmodi autem prouinciam obeundã (vt Poſſidius [b] tradit) miſit Marcellinum Tribunũ & Notarium, ad quẽ eiuſmodi hoc anno datum reperitur eſſe reſcriptũ [c]:

b Poſſid. in Vita S. Aug. c. 13.
c l. 3. de Relig. C. Theod.

Ea quæ circa Catholicã fidem vel olim ordinauit antiquitas, vel parentum noſtrorũ auctoritas religioſa conſtituit, vel noſtra ſerenitas roborauit, nouella ſuperſtitione ſummota, integra & inuiolata cuſtodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauẽnæ, Varane V.C. Coſ.] Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas mirifice commendetur, cum profligando hæreticos, barbaros a Deo propulſari ſperaret: quod quidem magno miraculo ipſe ſine armis Deus impleuit. Quod vero ad Marcellinũ ſpectat, quẽ hoc anno ab Honorio Imp. in Africã miſſum diximus: cõſentiunt huic noſtræ aſſertioni, quæ Balduinus [d] ſumma fide teſtatur, ſe in Actis antiquitus ſcriptis legiſſe, Collationem ab Honorio indictam, celebratam eſſe anno ſequẽti a Conſulatu Varanes; itemq. hoc anno datum prid. Id. Octobris reſcriptũ eiuſdem Honorij Imperatoris, quo in ſequentẽ annum Collationem indixit, habendã Carthagine inter Catholicos & Donatiſtas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) miſſus eſt Marcellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot diſtentum occupationibus & anguſtijs obrutum Honorium Imp. tanta ſolertia, tamquam in ſummo otio conſtitutum, iſta curaſſe? D E

MARCELLINVS IN AFRICAM MITTITVR OB CAVSAM DONATISTARVM.

d Balduin. Not. ad Optat. de Donatiſt. pag. 125. 126.

Expetijſſe autem iſtud ipſum Catholicos in Africa Epiſcopos per eoſdẽ legatos hoc anno miſſos ad Honoriũ Aug. vt ad publicam Collationem Donatiſtæ compellerentur: haud obſcure S. Auguſtinus ſignificat, vbi ait [e]: Donatiſtas ad Collationem nobiſcum venire per Imperialia iuſſa compulimus.] Porro id per Auguſtinum ipſum fuiſſe procuratũ, perſpicue Poſſidius [f] tradit. Cur autẽ hanc curam Auguſtinus ſubierit, vbi ſupra mox ſubdit: Illorum enim furor occupauerat Africã totam, nec prædicari a Catholicis veritatẽ contra ſuum patiebantur errorem, violentis aggreſſionibus, latrocinationibus, itinerũ obſidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vaſtantes, cuncta terrentes. Cum quibus apud Epiſcopos, quos cõmunes non habebamus, nihil agere poteramus. quod vero ante centũ ferme annos maiores noſtri cũ ijs egerant, iã populorum memoria non tenebat. Hæc igitur neceſſitas cõpulit, vt ſaltem Geſtis noſtra Collatione confectis, eorum contunderemus inuerecundiã, & re-

CAVSA EXPETENDAE COLLATIONIS.

e Aug. cõtra Iul. Pelag. lib. 3. c. 1.
f Poſſid. in Vita S. Aug. c. 13.

prime-

A primeremus audaciam.] hæc de cauſa procurandæ ab Imperatore Collationis Auguſtinus.
At ſicut ſumma curatum fuit induſtria, vt ijdem Donatiſtæ, licet renuentes, ad mutuam cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eãdem Collationem expetentes Maximianiſtæ, ramus præciſus a reliquis Donatiſtis, ſua paucitate contemnendi, ab Epiſcopis Catholicis repulſi ſunt: cur ita? ab eodem accipe Auguſtino, cum iſta ſubdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) eſtis Maximianiſtis, qui cupientes exiguitatem ſuam nomine ſaltem certaminis conſolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiſcum ſinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocanteſq. contempſimus. Magis enim de certamine nominari deſiderabant, quam formidabant in certamine ſuperari: nec ſperabant victoriæ gloriam, ſed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Auguſtinus. MAXIMIANISTÆ EIECTI A COLLATIONE.

B Sed miſſis his: quænam eſſent Donatiſtarum, quorũ idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Epiſcoporum oportuerit mitti legationem, atque decerni Collationem, legariq. ab Honorio certum hominem Marcellinum ad iſta tractanda: nota fiunt ex epiſtola eiuſdem S. Auguſtini ad Victorianum [a] hoc ipſo tempore (vt indicabimus) ſcripta, vbi ait: Ecce in regione noſtra Hipponenſi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatiſtarum & Circumcellionum latrocinia ſic vaſtant eccleſias, vt barbarorum fortaſſe facta mitiora ſint. Quis enim barbarus excogitaſſe potuit, quod iſti, vt in oculos clericorum noſtrorum calcem & acetum mitterẽt, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribuſq. ſauciarunt? deprædantur etiam domos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quam iſta ad te dictarem, ex DONATISTARVM SAEVITIA IN CATHOLICOS HIPPONEN. [a] Auguſt. epiſt. 122.
C vno loco per huiuſmodi terrores quadragintaocto animæ mihi rebaptizatæ nunciatæ ſunt. Plangenda ſunt hæc, &c.] iſta ſanctus Auguſtinus ad Victorianum ſcribit, & quidem hoc anno, vt oſtendemus. Modo vero de ſuis clericis Hipponenſibus calce & aceto a Donatiſtis excæcatis, ex eodem ipſo Auguſtino rem alibi fuſius proſecuto, hiſtoriam intexemus. ait enim ſcribens ad Ianuarium [b]: [b] Aug. epiſt. 68.

Venite, inquit, aut mittite nobiſcum in regionem Hipponenſium, qui videant armatum exercitum veſtrum: quamuis nullus miles numero armorũ ſuorum calcem & acetum adhibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, ſaltẽ ſcribite ad illos, vt iam iſta non faciant, vt iam ſe a cædibus noſtris, a rapinis, ab excæcatione compeſcant.] hæc ad Ianuarium. Quid autem ſceleris ab eiſdem perpetratum ſit aduerſus Reſtitutum in eadẽ diœceſi Hipponenſi, ita alibi idem Auguſtinus [c]: Reſtitutus quidam in regione Hipponenſi veſter DONATISTARVM IMMANIA SCELERA. [c] Auguſt. contra Creſc. lib. 3. c. 48.
D presbyter fuit: qui eum ad Catholicã pacem, antequã iſtis Imperialibus legibus iuberetur, veritatis ratione permotus, manifeſta voluntate tranſiſſet: de domo ſua raptus eſt a clericis & Circumcellionibus veſtris, luce palam in caſtellum proximum ductus, & multitudine ſpectante, nihilq. reſiſtere audente, ad furentum arbitriũ fuſtibus ceſus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunceo dehoneſtatus. Poſteaquam ſatis excruciauit oculos dolentium, ridentiumq. ſatiauit, inde ductus eſt ad locum, quo nemo noſtrũ audebat accedere; duodecimo die vix dimiſſus eſt.] hæc ipſe: qui de eodem Reſtituto atque alijs meminit in epiſtola ad Donatiſtas [d]. Sed occiſum poſtea Reſtitutum presbyterum a Donatiſtis, & Innocentio ab eiſdem oculum effoſſum & digitum præciſum fuiſſe, litteræ eiuſdem Auguſtini [e] ad ipſum Marcellinum, eiuſmodi ſcelera legum gladio vindicare paratum, ſignificant. [d] Aug. epiſt. 166. [e] Aug. epiſt. 159.

Sed iam ad eiuſmodi Auguſtini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus,
E in quibus totius ferme Orbis clades a barbaris illatas ita recenſet [f]: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt pene pars nulla terrarum ſit, vbi non talia, qualia ſcripſiſti, cõmittantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis ſolitudinibus Aegypti, vbi monaſteria ſeparata ab omni ſtrepitu, quaſi ſecura degebant; a barbaris interfecti ſunt fratres. Iam vero quæ modo in regionibus Italiæ, quæ in Gallijs nefaria perpetrata ſint, etiam vos latere non arbitror: de Hiſpanijs quoque tot prouincijs, quæ ab his malis diu videbantur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] ſubdit his de Donatiſtis quæ diximus. Sed & ad finem epiſtolæ, neque Mauritaniam Sitifenſem expertem fuiſſe barbarorum incurſionum, exemplo recitato neptis Seueri Epiſcopi, demonſtrat [g]: cuius rei geſtæ perbreuem his eius verbis reddemus hiſtoriam, quæ ſic ſe habet: CLADES ORBIS HVIVS TEMPORIS. [f] Aug. epiſt. 122. [g] Idem ibidem.

Sitifenſis ante paucos annos Seueri Epiſcopi neptis ſanctimonialis a barbaris ducta eſt: & per mirabilem Dei miſericordiã cum honore magno ſuis parentibus reſtituta eſt. Domus

enim illa barbarorum, vbi captiua ingreſſa eſt, ſubita cœpit dominorum infirmitate iacta- A
ri; ita vt omnes ipſi barbari, tres, niſi fallor, vel amplius fratres periculoſiſſima infirmitate laborarent: quorum mater animaduertit puellam Deo dedıtam, & credidit quod eius orationibus ſui filij poſſent ab imminentis iam mortis periculo liberari. Petiuit vt oraret pro eis; pollicens, quod ſi ſalui facti eſſent, eam ſuis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: & exaudita continuo eſt. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit, Ita illi tam repentino Dei beneficio ſalute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorũ mater promiſerat, impleuerunt.] hæc S. Auguſtinus; quibus & alijs pluribus docet, Dei ſeruos, vbicumque ſint, ſub Dei manu exiſtere, cunctaq. eius prouidentia recte diſponi.

SANCTIMONIALIS CAPTA CVM HONORE RESTITVITVR.

Ar quod de Sitifenſi Epiſcopo & Dei prouidentia mentio facta eſt: quid mirandum de iuuene, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Auguſtinus ad Dulcitium [a] breuiter ſcribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum eſt in Mauritania Sitifenſi: neque enim Deus ſanctorum non ipſe eſt etiam & nunc Deus. Viduã in propoſito continentiæ conſtitutã Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, preſſus ſomno & territus ſomnio, Sitifenſi Epiſcopo eamdem vehementiſſime requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipſo in ſe facto miraculo conuerſus ad Dominum, ad Epiſcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in ſancta viduitate perſiſtit.] hæc ipſe ad Dulcitium. Sed de eiuſdem citata nuper epiſtola ad Victorianum inchoatam ſemel proſequamur orationem: nam quæ ex ea de huius temporis rebus geſtis produntur, S. Hieronymi quoque teſtificatione firmantur, nimirum de his quæ Aegypti monachi a barbaris paſſi ſunt. B

a Aug. ad Dulcit. de oct. quæſt. c. 7.

MIRA DE IVVENE RAPTORE.

Quod enim S. Auguſtinus in ipſa ad Victorianum data epiſtola tradit, nuper accidiſſe vt barbari irruerint in Aegypti monaſteria; idem hoc tempore contigiſſe, S. Hieronymus in epiſtola ad Marcellinum docet his verbis [b]: Hoc autem anno, cum tres explicaſſem libros, *Ezechielis videlicet*, ſubitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq. vagantes Barchæi: & ſancta Scriptura de Iſmael [c], Contra faciem omnium fratrum ſuorũ habitabit: ſic Aegypti limitem, Palæſtinæ, Phœnices, Syriæ percurrit, & inſtar torrentis cuncta ſecum trahens, vt vix manus eorum miſericordia Chriſti potuerimus euadere.] hæc Hieronymus: qui cum tres ſe tunc in Ezechielem libros abſoluiſſe tradat, plane hunc annum, vel ſequentis exordium ſignat: nam (vt nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet, de capta Vrbe a Gothis certior factus ſuit; vt in eorumdem librorum præfationibus ipſum teſtatum eſſe apparet. Quo item anno (vt profitetur) eũ conſtat ſcripſiſſe epiſtolam ad Marcellinum & Anapſychiam: quem quidem Marcellinum vnum eumdemq. eſſe cum eo Marcellino, de quo dictum eſt, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuiſſe in Africam, ex eo deducimus coniecturam, quod hic ipſe vir apprime diſertus illis ipſis eumdem Hieronymum de ſtatu animæ pulſauerit quæſtionibus, quibus & Auguſtinum interpellauit: immo & ex eo id certum affirmari poſſe videtur, dum vt conſulat de illis Auguſtinum, his verbis admonet: Certe habes ibi virum ſanctum & eruditum Auguſtinum Epiſcopum, qui viua (vt aiunt) voce docere te poterit, & ſuam, immo per ſe noſtram explicare ſententiam.] hæc ipſe: quibus paret, ſequenti potius anno quam præſenti eam a S. Hieronymo eſſe ſcriptam epiſtolam; cum iam certior redditus eſſet, eumdem Marcellinum in Africam perueniſſe, quò hoc anno ab Honorio miſſum fuiſſe vidimus. C D

BARBARI GRASSANTES IN ORIENTE.

b Hier. epiſt. 82.

c Geneſ. 16.

MARCELLINVS HIERONYMI ET AVGVSTINI PER NECESSARIVS.

At quod ſpectat ad barbarorum incurſionem: non in Aegyptum tantum (quod deplorat Auguſtinus) ſed & in Palæſtinam & alias vicinas prouincias graſſatam eſſe, atque occiſos eſſe quamplures ſanctos monachos, cum (vt ipſe reſtatur) vix S. Hieronymus euaſit, E
Caſſianus narrat his verbis: In Palæſtinæ partibus, iuxta Thecue vicum, qui Amos [d] Prophetam meruit procreare, ſolitudo vaſtiſſima eſt, vſque Arabiam & Mare mortuũ (quo ingreſſa deficiunt fluenta Iordanis, & cineres Sodomorũ) ampliſſima extenſione porrecta. In hac ſummæ vitæ ac ſanctitatis monachi diutiſſime cõmorantes, repente ſunt a diſcurrentibus Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet ſciremus tã a Pontificibus regionis illius, quàm ab vniuerſa plebe Arabũ tanta veneratione percepta, & inter reliquias martyrum condita, vt innumeri populi e duobus oppidis concurrẽtes grauiſſimũ ſibi certamen indixerint, & vſque ad gladiorũ conflictum pro ſancta rapina ſit eorum progreſſa contentio, dum pia inter ſe deuotione decertant, quam iuſtius eorũ ſepulchra ac reliquias poſſiderent; alijs ſcilicet de vicinia commorationis ipſorũ, alijs de originis propinquitate gloriantibus: nos tamen vel noſtra, vel quorumdã non mediocriter ex hac parte ſcãdalizanrium

d Amos 1.

DE MONACHIS OCCISIS A BARBARIS.

STVDIVM DE PRAEOCCVPANDIS SANCTORVM RELIQVIIS.

A tium fratrum offenſione permoti, inquitenteſq. cur tanti meriti & tantarum virtutum viri ita ſint a latrunculis interfecti, tantumq. Dominus paſſus fuerit erga ſuos famulos facinus perpetrari, vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum; mæſti ad S. Theodorum ſingularem in conuerſatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Caſſianus, qui integra collatione ſexta in eo argumento verſatur, vt doceat, cur Deus ſanctos viros ab impijs necari permittat. Erat plane quæſtio iſta verſata ore omnium his temporibus ob ingruentia vbique mala & barbaros longe lateq. graſſantes. De ea enim non Caſſianus tantum egit, ſed eadem occaſione etiam S. Auguſtinus in dicta epiſtola ad Victorianum, quòd ille inter alia interpellaſſet: Quare & ſerui Dei barbarorum ferro perempti ſunt, & ancillæ Dei captiuæ ductæ?] quæ itidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentarijs de Ciuitate Dei: illa conſulat, qui ea cupit: nobis ſatis hiſtoriam pertigiſſe.

B Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggreſſum eſſe interpretationem Ezechielis Prophetæ, Ruffinus Aquileienſis presbyter in Sicilia agens ex hac vita deceſſit: profugus extra patriam ob cladem Aquileienſibus illatam, profectus eſt in Siciliam, Melaniæ (vt opinor) nauigationem conſecuturus. Perueniſſe quidem ad Alarici tempora Ruffinum, eius præfatio ad Chromatium Aquileienſem Epiſcopum, quam præfixit ſuæ tranſlationi hiſtoriæ Euſebij Cæſarienſis, plane demonſtrat: cum ille mærorem ob eiuſmodi in ſuos Gothorum per Alaricum graſſationem conceptum, aliqua lectione leuare ſtudens, id ipſum exquiſierat a Ruffino. Agit itaque de ipſius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem: ſed quod in illa perfidia, ob quam ab Anaſtaſio Papa meruerat condemnari, ipſe Ruffinus adhuc perſeueraſſet, Scorpij nomine eũ notat: eo quidem vocabulo ſugillare S. Hieronymus Ruffinum conſueuit, vt in epiſtola

RVFFINI OBITVS IN SICILIA.

C ad Auitum [a] in fine: eo nomine etiam ante vocarat ipſum in epiſtola ad Principiam [b], vbi agit de Periarchon Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu vero eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (vt vidimus) ſcripta [c]: Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum contra nos aliquando ſibilare ceſſauit: datumq. tempus, quo nõ hæreticorum reſpondere inſidijs, ſed Scripturarum expoſitioni incumbere debeamus.] hæc ipſe. Ceterum dies iſti Alcyonij, feriati a bello hæreticorum perpauci fuere: nam idem ipſe in eiuſdem commentarij libri ſexti præfatione hæc de ipſius Ruffini in impietate ſucceſſoribus: Putabam (inquit [d]) quod medio ſerpente confoſſo, non reuiuiſcerent hydræ nouella plantaria, & iuxta fabulas poetarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæi ſæuirent canes, qui latrare non ceſſant.] at quinam iſti? dicemus.

a Hier. epiſt. 59.
b Hier. epiſt. 16.
c Hier. in Ezech. lib. 1. præf.
d Hier. in Ezech. lib. 6. præf.

D Atque illud in primis ſignificandum eſt, S. Hieronymum hiſce confictis nominibus, Ruffini poſteros nominare, quod ijdem forinſecus profiterentur ſe eſſe fidei Catholicæ profeſſores: quamobrem nonniſi cum ad Eccleſiaſticum iudicium ipſorum cauſa delata eſſet, de eis palam locutus eſt. Ipſe autem S. Hieronymus, iam abſolutis commentarijs in Ezechielem, cum mox (vt ipſe teſtatur [e]) ad explicationem Prophetæ Hieremiæ ſe cõtulit, in eius primi libri præfatione eadem quæ ſupra verſans, de ijſdem innouatoribus hæc habet [f]: Nuper indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in epiſtolam Pauli ad Epheſios reprehendendos putat.] & ne exiſtimes ipſum voluiſſe demonſtrare Ruffinum, de illo ſub conſueto Grunnij nomine iſta ſubdit: Quod non videns præcurſor eius Grunnius olim viſus eſt carpere: cui duobus reſpondi libris.] & paulo poſt de eodem nouo cenſore hæc addit: Nec recordatur ſtolidiſſimus Scotorum pultibus prægrauatus,

PELAGIVS EXEMPLO RVFFINI CARPIT SCRIPTA S. HIERONYMI.

e Hieron. in præf. lib. vlt. in Ezech. & in præf. lib. 1. in Hierem.
f Hieron. præf. in lib. 1. in Hierem.

E &c.] quibus plane ſignis videas deſcriptum eſſe Pelagium, natione Britannum, voluptuoſum tunc monachum, vt ex Iſidoro Peluſiota ſuperius demonſtratum eſt; cuius plane præcurſorem S. Hieronymus dicit fuiſſe Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo deſcribi Pelagium, accipe quæ idem in eiuſdem cõmentarij proſecutione ſubdit [g]: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in vniuerſum Orbẽ epiſtolas biblinas, prius auriferas, nunc maledicas; & patientiam noſtram de Chriſti humilitate venientem malæ conſcientiæ ſignũ interpretatur: ipſeq. mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis poſſit ſæuire, quam dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia: qui iuxta fabulas poetarum, inſtar Cerberi, ſpirituali percutiendus eſt claua, vt æterno cum ſuo magiſtro Plutone ſilentio conticeſcat.] hæc ipſe: quibus ænigmaticis formulis deſcribi Pelagium atque Cæleſtium, quæ inferius dicentur, oſtendent.

g Hieron. præf. in lib. 3. in Hierem.

Sed ante de Ruffino agendum; quem hoc anno defunctum, ſubobſcure S. Hieronymus

RVFFINVS PRAECVRSOR PELAGII.

a Apud Auguſt. contra Pelag. lib. 2. c. 2.

b Gelaſius Papa in decret. libr. in Concil. Rom.

iure præcurſorem Pelagij nominat. et ne quis exiſtimet, ex noſtra S. Hieronymi verborum A
interpretatione perperam facta, ipſum pati calumniã: accipe in primis quæ Pelagij collega
Cæleſtius publice, cum in Concilio Carthaginenſi hæreſis argueretur, libera voce his ver-
bis profeſſus eſt [a]: Sanctus presbyter Ruffinus Romæ, qui manſit cum S. Pammachio, id di-
xit: Ego enim audiui illum dicentem, quod tradux peccati non ſit.] hæc ipſe de Ruffino
negante originale peccatum. Sed & de libero arbitrio male ſenſiſſe, ex hocq. a S. Hiero-
nymo iure reprehenſum, Gelaſius [b] Papa haud obſcure demonſtrat. In his igitur cum
Ruffinus errauerit: an non iure ab eodem Hieronymo præcurſor fuit Pelagij nominatus?

c Hieron. in Hierem. lib. 4. præf.

Idem S. Hieronymus ſcripturus aduerſus Pelagium, in eius operis præfatione, vna cum
alijs hæreſum earumdem auctoribus Ruffinum ponit, vt qui ex Origenis cœnoſo fonte
in Eccleſiam eiuſmodi deriuarit errores: recenſentur ibi ab eodem auctore reliqui Pela-
gianæ hæreſis Patriarchæ, nempe ante Ruffinum Euagrius Ponticus atque Iouinianus: B
quos omnes in commentario in Hieremiam eodem exornat titulo, ſed ponit primo lo-
co Ruffinum ſub conſueto nomine Grunnij, vbi ait [c]: Commentarios in Hieremiam per
interualla dictabam, vt quod deerat otio, ſupereſſet induſtriæ: cum ſubito hæreſis Pytha-
goræ & Zenonis ἀπαθείας ϗ ἀναμαρτησίας, id eſt impaſſibilitatis & impeccantiæ, quæ in
Origene olim, & dudum in diſcipulo eius Grunnio, Euagrioq. Pontico, & Iouiniano iugu-
lata eſt, cœpit reuiuiſcere, & non ſolum in Occidentis, ſed & Orientis partibus ſibilare,
& in quibuſdã inſulis, præcipueq. Siciliæ & Rhodi maculare pleroſque, & creſcere per dies
ſingulos, dum ſecreto docent, & publice negant.] Sed quænam Ruffinus contulit ad robo-

IMPOSTVRA RVFFINI DE LIBRIS XYSTI PYTHAGORICI.

randam impietatem? Præter Origenis Periarchon ab ipſo male tranſlatum; & Euagrij Pon-
tici libros virulentos Latinitate donatos: illam adiecit execrabilem impoſturam, dum Xy-
ſti ſeu Sexti Pythagorici commentarium a ſe tranſlatum ſub titulo Xyſti martyris Eccleſiæ C
Romanæ Pontificis edidit, vt ſub nomine martyris blaſphemias Fideles potarent aureo ca-
lice Babylonis: hæc enim ipſa omnia in eum obijcit S. Hieronymus ad Cteſiphontem.

d Hier. comment. in Hierem. lib. 4. cap. 22.

** Sexti*

Inuenimus reijci a Gelaſio Papa ſuppoſitum librum ab hæreticis nomine Xyſti marty-
ris. ſed quod ab hæreticis id præſumptum dicat, & non a Gentili; id accidit ex eo quod Ruf-
finus transferens, pluraq. addens more ſuo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potius
hominis Chriſtiani, quam Ethnici. Sed de eodem rurſus S. Hieronymus [d]: Miſerabilis
Grunnius, qui ad calumniandos ſanctos viros aperuit os ſuum, linguamq. ſuam docuit
mendacium, Xyſti * Pythagorici hominis Gentiliſſimi vnum librum interpretatus eſt
in Latinum, diuiſitq. eum in duo volumina, & ſub nomine ſancti martyris Xyſti vrbis Ro-
manæ Epiſcopi auſus eſt edere.] & poſt aliqua ſubdit: Lectorem obſecro, vt nefarium li-
brum abijciat, legatq. ſi voluerit, vt ceteros philoſophorum libros, non vt volumen Ec- D
cleſiaſticum.] hæc ipſe. Vſus eſt namque eo libro Pelagius, ex eoq. præpotentes elicuit
ſententias; quibus, quaſi Romani Pontificis atque martyris eſſent, reluctari nefarium

e Aug. de Natur. & grat. c. 64.

S. AVGVSTINVS XYSTI PYTHAGORICI LIBRVM COGNOVIT.

f Aug. Retract. lib. 2. c. 40.

duceretur. Editæ adhuc habentur ex eodẽ libro excerptæ ſententiæ ſub nomine Xyſti Pa-
pæ & martyris; ex quibus aliqua citata a Pelagio, S. Auguſtinus tũc ignorãs Ruffini ſtrophã,
tituli auctoritate perculſus, non audens obniti tantæ ſedis Antiſtiti, in rectum ſenſum in-
terpretando inflectere conatus eſt. Sed rem demum edoctus, monitus (puto) ſcriptis ſan-
cti Hieronymi; aperiens impoſturam, quod ante dixerat, retractauit [f]: quam quidem Au-
guſtini retractationem non legiſſe certum eſt auctorem illum de Viris illuſtribus, Iſidori
nomine editum, dum ait, Xyſtum illum fuiſſe Romanum Pontificem, eumdemq. marty-
rem, id auctoritate ſibi vendicans Auguſtini; quem tamen librum ab hæreticis deprauatum
tum affirmat. Hæc quidem de Xyſto auctor in ſcripto codice Vaticano; in impreſſis autem E
deſiderantur Xyſtus & alij labe hæreſis infamati.

g Hieron. in Hierem. lib. 4. præf.

h Hieron. ad Cteſiphon.

Quod vero timeret Pelagius hæreſis condemnari, atque eam ob rem clanculo cum ſuis
ageret; idcirco hæc vbi ſupra Hieronymus [g]: Cui reſpondere diu tacens, & dolorem ſilen-
tio deuorans, crebra fratrum expoſtulatione compulſus ſum: nec tamen hucuſque
prorupi, vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari: non enim ho-
minum, ſed erroris inimicus ſum.] & paulo poſt: Quibus loquar compendio. Aut bona
ſunt quæ docetis, aut mala. Si bona; defendite libere. Si mala; quid occulte miſeros iugu-
latis errore, rectaq. fide ad decipiendos ſimplices quoſque iactatis expoſitionem? quæ ſi
vera eſt, cur abſconditur. ſi falſa, cur ſcribitur? &c.] & alibi [h]: Sola hæc hæreſis eſt, quæ
publice erubeſcit loqui, quod ſecreto docere non metuit.] hæc ipſe.

Talis hoc tempore ſtatus erat hæreſis Pelagianæ, vt cum propalarentur errores, aucto-

res ta-

A res tamen latere cuperent; hacq. de cauſa inſulas ad docendum elegerint, duaſq. ſimul peſtilentiæ cathedras erexerint, alteram (vt habet idem S. Hieronymus) in Sicilia ad decipiendos Occidentales, in Rhodo inſula alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. De Siciliæ cathedra, præter recitatas ſuperius S. Hieronymi obſcure nominibus alijs inuolutas ſententias: accedunt his, quibus hæc toto cælo perſpicias, ea quæ habet Hilarij epiſtola [a] his temporibus ſcripta ad S. Auguſtinum, qua eum de omnibus reddidit certiorem, tacitis tamen auctorum nominibus, quod adhuc res eo modo clam tractaretur. In Sicilia enim docuiſſe Cæleſtium, quæ ſcripſit S. Auguſtinus ad Eutropium & Paulum Epiſcopos Galliarum, ſatis aperte demonſtrant. Sed quid anno ſequenti cum S. Hieronymus tum Auguſtinus requiſiti exactiq. fecerint, vt aduerſus vagantes errores ſcriberent, nos ſuo loco de his agemus inferius: hæc autem modo occaſione Ruffini obitus dixiſſe voluimus, B ſepeliſſeq. eum ijs, quos ſibi viuens compoſuit, titulis ſepulchralibus. Porro hæc omnia de Ruffini obitu, & ortu hæreſis Pelagianæ, emergentibusq. hæreticis, ex Origeniſtarum progenie manantibus, huic eidem anno, quo Vrbs capta eſt, congruere; quæ in epiſtola ad S. Auguſtinum habet S. Hieronymus, ſatis perſpicue declarant his ipſis verbis [b]: Multi vtroque claudicant pede, & ne fractis quidem ceruicibus inclinantur, habentes affectum erroris priſtini, cum prædicandi eamdem non habeant libertatem.] nam paulo poſt de Vrbe capta hæc ſubdit: Capta Hieruſalem tenetur a Nabuchodonoſor, &c.] At de his ſatis.

PELAGIANAE HAERESIS TACITVS PROGRESSVS

a Apud Auguſt. epiſt. 89.

b Apud Auguſt. epiſt. 26.

Quod autem ad res Orientales pertinet: hoc anno Theodoſius Imperator, duobus datis [c] ad Anthemium Præfectum Prætorio reſcriptis, hæreticos Montaniſtas, Priſcillianiſtas, atque Eunomianos diuerſis pœnis exagitat. Quam vero Macedoniani vexati fuerint hoc tempore, Socrates ita deſcribit [d]: Theodoſius quidam Synadorum vrbis Phrygiæ Pa- C catianæ Epiſcopus hæreticos (in ea namque vrbe complures erant ex ſecta Macedonianorum) grauiter perſecutus eſt: eoſq. non modo ex ciuitate, ſed etiam ex agris relegauit, atque iſtud aggreſſus eſt non de more Orthodoxæ Eccleſiæ, quæ homines perſequi non ſolet.] Orthodoxos hic auctor nominat ſuos Nouatianos. ſed ſubdit: Neque ſtudio rectæ ſinceræq. fidei incitatus, ſed turpis quæſtus cupiditati inſeruiens, vt ex hæreticis pecuniam cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertineret: manumq. clericorum, qui de eius erant Eccleſia, contra eos armare, ac infinitis fere machinis, quibus illos conturbaret, vti cœpit: in iudicio vinctos ſiſtere non deſijt, maxime omnium Agapetum illorum Epiſcoporum varijs incommodis & moleſtijs affecit. Ac cum primarij prouinciæ viri non ſatis habere virium & auctoritatis ei viderentur ad ſupplicium de Macedonianis ſumendum; Conſtantinopolim celeriter contendit, mandatumq. Præ- D fecti prouinciæ poſtulat.

c l. 48. 49 & 50. de hær. C. Theod.

THEODOSIVS EPISC. QVID IN MACEDONIANOS.

d Socr. lib. 7. c. 3.

Dum Theodoſius Epiſcopus his de rebus Conſtantinopoli moram facit; Agapetus, quem ſectæ Macedonianæ præeſſe docui, ad rectam ſanamq. de fide opinionem redijt. Nam conſilio cum vniuerſo clero inito, & populo Eccleſiæ ſuæ conuocato, perſuadet vt ſidem Conſubſtantialis accipiant. Quo facto, cum ingenti multitudine, immo vero cum populo vniuerſo ad eccleſiam ire maturat: ac precibus peractis, ſedem in qua Theodoſius conſidere conſueuerat, capeſſit. Simulatque populum concordiæ vinculis in vnum colligauerat, de reliquo fidem Conſubſtantialis docuit: vnde eccleſiarum adminiſtratione ad vrbem Synada ſpectantium potitus eſt. His rebus ita conſtitutis, paulo poſt Theodoſius Synada reuertitur; Præfecti mandato fretus, quod ſecum attulerat: atque ignarus rerum quæ ipſo abſente acciderant, extemplo ad eccleſiam pergit. Inde ab omnibus qui ibi E aderant, expulſus, Conſtantinopolim denuo proficiſcitur: qui ſimulatque eo aduentabat, grauiter ſuum ſtatum coram Attico Epiſcopo deplorare, ſe inique Epiſcopatu eiectum docere cœpit. Atticus autem, vt intellexerat rem feliciter ad Eccleſiæ commodum cecidiſſe, verbis Theodoſium lenire, ſuadere, vti genus vitæ quietum & vacuum a moleſtijs conſectaretur, communemq. omnium vtilitatem ſuis priuatis commodis anteferret: ſcribit præterea Agapeto, vt Epiſcopatum teneat, nihilq. moleſtiæ ſibi ex offenſo Theodoſij animo ſuſpicetur euenturum.] hactenus Socrates: ſed illud parum conſulte (vt dictum eſt) ait, non de more Catholicæ Eccleſiæ illum inſectatum perſonas hæreticorum; cum a temporibus Chriſtiani Imperatoris Conſtantini ſexcenta ferme edicta aduerſus perſonas hæreticorum promulgata legantur, idq. innumera exempla ſuperius relata declarent.

AGAPETVS MACEDONIANVS CVM SVIS REDIT AD ECCLESIAM.

Quod vero ſordeſceret, non animarum lucri cauſa, ſed cupiditate rerum temporalium, Epiſcopos exagitare illos, qui extra Eccleſiam praua docerent (vt exemplo Theodoſij Epi-

Epiſcopi declaratum eſt) hoc prudentior quidem factus eſt Syneſius, qui ſic ſuos iubet hoc A
tempore magno animi zelo eoſdem Eunomianos inſectari, vt tamen a rapina ipſorum bo-
SYNESIVS INSEQVITVR EVNOMIANOS. norum abſtineant. Quæ igitur aduerſus eoſdem Eunomianos in Aegypto agentes Syne-
ſius ex philoſopho Epiſcopus Ptolemaidis ſcripſerit, temporibus quidem & argumento,
de quo agitur, congrua hic reddamus. Qui enim (vt oſtendimus) ad ſedem illam admi-
niſtrandam inuitus nolenſq. aſſumptus eſt: ea potitus (vt decuit) ſummo ſtudio ac vi-
gilantia adminiſtrauit, vt eius litteræ in Epiſcopatu conſcriptæ docent, inter quas hæ
a Syneſ. epiſt. 50. ſunt aduerſus Eunomianos datæ ad ſuos presbyteros, his ſcilicet verbis [a]:

Ex impij Eunomij ſecta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipſius poteſtatis in
exercitu præfecti ſunt, adulterare rurſum Eccleſiam, & falſos quoſdā doctores conſtituere,
laqueum animis ſimpliciorum, per eos qui nuper a Quintiano miſſi ſunt ad hoc ipſum, inij-
ci. Hi igitur ſpurij presbyteri, & recentes aduenæ, & Apoſtoli diaboli & Quintiani, ne B
lateāt vos, quod inſultum in gregem, quem vos paſcitis, fecerunt; nec lateant vos, quod zi-
zania inter triticum conſeminant. Nota ſunt omnibus horum refugia: ſcitis qui agri eos
ſuſcipiunt: ſcitis quæ domus prædonibus apertæ ſint. Inuadite fures, naribus inueſtigan-
tes: ſitis æmulatores benedictionis Moſaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in ca-
ſtris & mentem & manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictu dignum eſt: Bona
bene fiant: lis pro lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eamdem oportet
eſſe virtutis & improbitatis cauſam. Pro pietate curſus eſt: pro animabus decertandum
eſt, ne aliquos ab Eccleſia deprædentur, quod iam conſueto more faciunt.

NE EVNOMIANORVM BONIS INHIENT ORTHODOXI. Qui vero Eccleſiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile eſſe videtur, id
temporibus exigentibus, aſperitatem & potentiam ſibi conficit: hic eſt quem nos ex con-
uentu Chriſtianorum reijcimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet C
auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum decentes Eccleſijs: reperiet auxiliarios
hic quidem ſine mercede, in cælo vero perfectam mercedem habituros. Vos hi fiatis. Bo-
num eſt enim etiam recta facientibus comprecari; bonum etiam tranſgredientes execrari.
Quiſquis igitur pigreſcit, & deſtiterit: & quiſquis aggredietur quidem, verum rapuerit
quid de alienis, non inſons fuerit apud Deum. Vnum hoc ſolum in medium trahite; & mo-
netarios iſtos prauos, qui diuinam doctrinam velut numiſma adulterant, circumſerte: qui
ſint, omnibus manifeſtum facite: deinde hoc modo cum ignominia e Ptolemaidis finibus
expellantur; quicquid cum ipſis venit & omnem rem ad ſacrificium inutilem auferentes.
Qui vero præter hæc facit, maledictus Deo. Quiſquis impium conuentum conſpicatus,
neglexit; aut vbi audiuit, contempſit; aut luto ab ipſis inquinatus eſt: hos nos Amalechi-
tas eſſe ſtatuimus, a quibus ſpolium auferre non licet. De eo vero qui accepit, dicit Deus: D
b 1. Reg. 15. Pœnitet [b] me, quod Saulem Regem feci. At veſtri nullam ob rem ipſum pœniteat. Sed
veſtri quidem cura ſit Deo; Dei vero cura ſit vobis.] hactenus ad ſuos Syneſius. Qui qui-
dem his & alijs recte ſancitis ſuæ ſedis Epiſcopatus primordia conſecrauit. hoc enim anno
ipſum creatum eſſe Epiſcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio a reuocatis exulibus Epi-
ſcopis Ioannis fautoribus, ſuperius dictum eſt: hoc namque anno epiſtolam dediſſe dixi-
mus ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum pro Alexandro Epiſcopo Baſianopolis in
Bithynia, quam alia occaſione ſuperius recenſuimus.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philoſophi Syneſij,
DE SYNESIO EX PHILOSOPHO EPISCOPO. hoc anno Epiſcopatu initiati, primordia hic repetere. Fuit ille patria Cyrenenſis, Ale-
xandriæq. verſatus, vbi vxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus ſit, &
inſtitutum vitæ eius probe compoſitum, ipſe [c] hæc omnia pluribus: haud enim in his licet E
c Syneſ. epiſt. 18. *d Euagr. lib. 1. cap. 15.* alio properanti moras nectere. Reddamus hic modo quæ de eo Euagrius [d] litteris cōmen-
dauit; ait enim: Iſte Syneſius fuit cum in alijs rebus diſertus, tum in philoſophia egregie
excolenda adeo præ ceteris eximius, vt etiam a Chriſtianis, qui neque amore, neque odio
adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi perſuadent,
vt licet nondum doctrinam de reſurrectione carnis admiſiſſet, neque ita cenſere vellet, ſa-
lutari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum ſuſciperet ſacerdotij: recte admodum
de eo augurantes, quod res alias eius virtutes ſequerentur, diuinaq. gratia nihil patere-
tur in eo deſiderari. Quæ ſpes illos minime fruſtrata eſt. Nam qualis & quam eximius
vir euaſerit, argumento ſunt tum epiſtolæ ab eo poſt ſacerdotij ſuſceptionem eleganter
& ornate compoſitæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodoſio, tum aliæ præclaræ illius
quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excuſa ipſius Syneſij epiſtola, vnde
ipſe

A Ipſe Euagrius ea omnia hauſiſſe viſus eſt de conteſtationibus ab eo factis, antequam fieret Chriſtianus, atque ordinaretur Epiſcopus: cum a clero electus, & populo poſtulatus Epiſcopus, ille publica conteſtatione innoteſcendum curauit; nimirum ſe haud cælibatum, vt alij ſacerdotes, ſeruaturum; ſed cum coniuge permanſurum, ſuſcepturumq; ex ea liberos; nec adduci poſſe vt contra philoſophiæ præſcriptum, ex fide Chriſtiana ipſe crediturus ſit, fore aliquando mundi occaſum, corporumq. reſurrectionem, vel ante corpora formari, quam animas. hæc quidem ab ipſo iactata, certum eſt.

SYNESIVS PHILOSOPHVS ELECTVS EPISCOPVS.

Sed errore maxime labũtur, qui putant hæc ſerio fuiſſe a Syneſio inculcata. Etenim quomodo Theophilus adduci aliquando valuiſſet, vt credere obſtinata contradictione nolentem, atque adeo refragantem baptizandum fore conſenſerit, nedum ſummo ſacerdotio imbuendum, contra Euangelicam Apoſtolicamq. doctrinam, ipſis Eccleſiæ legibus reclaB mantibus, quarum Theophilus minime ignarus, ſed conſultiſſimus erat? At quomodo hæc geſta ſint, paulo poſt dicturi ſumus. modo autem ipſius Syneſij de his datam ad Euoptium fratrem epiſtolam hic recitemus, quam exſcripſit Nicephorus[a], ex quo eam hic nos reddemus. ſic enim ſe habet:

a Niceph. lib. 14. c. 55. Syneſius epiſt. 105.

SYNESII EPISTOLA AD EVOPTIVM.

Inconſideratus ſane eſſem, niſi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me honore eo, quo me ipſum indignum puto, honeſtum eſſe volunt. Verum non an illi magna tribuant, ſed potius an ea a me recipienda ſint, deliberare conuenit. Quod ſi enim homo diuino prope fruatur honore, ſi quidem iuſtus ſit, dulciſſimum percipiat fructum: ſin dignitate ea longe ſit indignior, acerbam futuræ pœnæ ſuſtineat expectationem. Porro non nouus hic, ſed vetuſtus admodum eſt metus, ne quid in Deum committam, honorem ab hominibus ferens. Ego ſane, qui me ipſum noui, ineptiorem omnino comperio, C quam vt ſacerdotali dignitati gerendæ idoneus ſim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogitationibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectius faciam, quam te percarum mihi, mecumq. educatum caput. Te namque æquum eſt participem eſſe curarum mearum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdiu cogitantem conſiderare, vt & boni mihi aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ ſint, quæ tibi etiam maiore ex parte cognitæ ſunt.

Faſce exiguo ſublato, pulchre mihi videor hucuſque philoſophiam ipſam pertuliſſe: quam vero ab hominibus non prorſus perperam in ea verſatus eſſe cenſear, laudatum a quibuſdam, ampliore nunc honore me ornatum eſſe volunt, qui de idoneis animi mei viribus iudicare non poſſunt. Vereor autem, ne ſi per ineptam ambitionem dignitatem oblatam recipiam, neutrum conſequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neD que gloriam ex dignitate minus recte geſta. Rem ipſam ſic mecum conſidera: Rebus duabus ſemper tempus omne tribuo, ſtudijs, & ludo: litteris vacans, & præcipue diuinis, ſolus ſum: ludo operam dans, quamplurimos admitto. Noſti enim, cum a libris exurgo, totum me in ludis eſſe, a ciuilibus autem curis & natura & animi deſtinatione abhorrere. Sacerdotem autem oportet eſſe virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem ac durum; qui vt propoſitum inſtitutumq. ſuum teneat, innumeros plurimorum conuerſos in ſe habet oculos. Ad quos nulla aut certe parua peruenit vtilitas, niſi aliquis probe inſtructus & cordatus ſit, & a ſuauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priuatim ſolus eſſe poteſt, ſed in communi conuentu inter plurimos verſatur; cum legis doctor ſit, & nihil aliud quam quod legitimum ſit, ſonet. Negotia eum gerere oportet, quæ ſimul omnes tangunt. Quæ enim communia omnium ſunt, vnum ipſum cuE rare opus eſt, niſi criminibus omniũ obnoxius eſſe velit. Quomodo igitur non maximi, fortiſſimiq. animi ſit, tantam curarum molem ita ferre, vt mens non obruatur, & extincta in anima particula diuina non negligatur; ſi quis tot ſtudijs & varijs actionibus diſtineatur?

SACERDOTALIS VITAE EMINENTIA.

Neque ignoro eſſe quoſdam qui hoc præſtare poſſint: & felicem eorum naturam atque beatam, ipſoſq. vere diuinos viros eſſe cenſeo, qui cum in multis humanis verſentur negotijs, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego vero me ipſum, qui in vrbem deſcendere, & per vrbem deambulare ſoleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas trahunt, atque inquinationibus repletum eſſe, quarum non facile quiſquam magnitudinem dixerit, ſcio. Nam quæ ad natiua & propria aliunde adueniunt piacula, in acceſſionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non eſt: interiora animi bona non recte ſe habent: ab externis etiam aliqua ex parte deſtituor: tum autem conſcientiæ mœrorem ferre nequeo. & quotieſcumque me quiſpiam rogat, diſertis verbis ſtatim dico, ſacer-

dotem

dotem in rebus omnibus maxime a probris debere eſſe alienum; quippe qui aliorum quaſ- A
que ſordes expiet.

Verum enimvero illud quoque litteris ad fratrem datis inſerere conuenit: permulti enim hanc epiſtolam legent; & ea gratia illam potiſſimum dictaui, vt cum res ipſa nota omnibus fiat, tũ vtcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minus apud ipſum patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cum res meas in medium protulerim, & poteſtati eius, quicquid velit, de me ſtatuendi permiſerim; quomodo crimini alicui obnoxius ſim? Mihi & Deus ipſe, & leges, ipſaq. ſacra Theophili manus vxorem dedit. Quapropter omnibus prædico, teſtatumq. eſſe volo, me illam prorſus deſerturum non eſſe; neque cum illa, veluti mœchum, clandeſtinam conſuetudinem habiturum: alterum enim minime pium, alterum minime legitimum eſt. quin potius & volo & opto, plures mihi & probos naſci liberos: hoc ipſum electionis auctorem & principem ignorare B non oportet. Sciant id amici noſtri Paulus & Dionyſius, quos legatos hanc ob cauſam a populo lectos eſſe audio. Illam vero rem Theophilo non ſignificari, ſed in memoriam tantum reuocare opus eſt: de ea autem pluribus dicam, cum qua quidem vna quiſquam alia omnia collata parua eſſe iudicet. Difficile eſt, atque adeo fieri omnino non poteſt, vt animus dogmata, quæ per eruditionem & ſcientiam in certam neceſſariamq. perſuaſionem euaſerint, fluctuare & in dubium vocari ſinat. Noſti porro, philoſophiam admodum diuulgatis iſtis Chriſtianorum aduerſari opinionibus. Itaque haud vmquam adducar, vt poſterius animam quam corpus gigni credam. Neque mundum ipſum & partes eius aliquando interituras eſſe dicam. Reſurrectionem deprædicatam ſacrum quiddam & minime vulgandum eſſe duco. Neque conceptis vulgi opinionibus aſſentiri poſſum. Mens philoſophia exculta verum perſpicit. Ea interdum neceſſitate adducta, mendacium per- C mittit. Et habet rationem, ſeu proportionem ſuam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lumine copioſiore in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores ſint, hactenus mendacium quoque populo vtile eſſe, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum claritatem intendere nequeunt.

SYNESII CONTESTATIO.

Quod ſi ſacerdotes noſtri hæc mihi permittunt; potero ſane ego quoque ſacerdotis munere fungi, qui domi quidem philoſophiæ incumbo, in publicum autem progreſſus, ſermonibus & colloquijs hominum delector, neque docens, neque dedocens, ſed in anticipata opinione quemque perſiſtere permittens. Sin illi ſacerdotem ita animatum & opinionibus manifeſtum eſſe oportere dicant; omnibus me palam oſtendere intermiſerim. Quid enim rei eſt populo cum philoſophia? Rerum quippe diuinarum veritatem minime vulgari oportet: populus autem more & aſſuetudine alia indiget. Rurſum igitur & ſæpius D repetens dicam, nulla cogente neceſſitate, neque arguere, neque argui ſapientis eſſe. In ſacerdotum autem ordinem cooptatus, non committam vt dogmata præter animi ſententiam aſſimulem. De his Deum, de his homines teſtes inuoco. Veritas Dei propria eſt, apud quem in rebus omnibus inculpatus eſſe volo. Hoc vnum tantum non diſſimulo: quandoquidem ioci & ludorum ſtudioſus ſum; ita vt iam inde a puero crimen iſtud ſuſtinuerim, pluſquam deceret, armis me & equis delectatum eſſe; quibus ſi caruero, triſtis quidem ero: Quid enim cum cariſſimos canes feras nullas proſequi, & ſagittas a teredinibus exeſas eſſe videro, faciam aliud? Sed tamen conſtantiam, ſi Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis a curis alienus, macerabor; cauſarumq. & negotiorum quantumuis graue miniſterium hoc, Deo confiſus, ſuſtinebo. Dogmata autem per diſſimulationem non tegam; neque mihi mens a lingua diſſentiet. Hoc ſic cum & ſentiam & dicam, Deo placere puto: E neque ſermonis illius de me occaſionem relinquere volo, me, quod qui fuerim, ignotatus ſim, electionis ſuffragia rapuiſſe.

SYNESII SINCERITAS.

Ceterum Dei amantiſſimus pater Theophilus, cum me norit, poſtquam mihi id ſe ſcire ſignificauerit, ſic tandem de me conſilium, quid ſtatuat, capiat. Tum enim aut in inſtituto meo viuere me & philoſophari patietur; aut poſtea vt me in iudicium vocet, vel ſacerdotum ordine moueat, ſibi ipſi poteſtatem non relinquet. Aliæ inſuper opiniones & ſententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim ſatis ſcio Deo eſſe gratiſſimam. Sed enim ſacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inſpectorem Deum teſtor, ægre mihi eſſe. Quomodo enim non ſit, cum quodammodo ex vita ſolita in vitam aliam tranſeundum mihi ſit? Quod ſi rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo) is cui poteſtatem hanc conceſſit Deus, in ordinem ſacerdotum me elegerit: ſubito eam neceſſi-

QVOMODO SACERDOTIVM SVSCIPIENDVM.

A neceſſitatem, & veluti diuinum decretum ſuſcipiam. Sic enim exiſtimo, ſi vel Imperatore, vel infelici, Deoq. inuiſo Auguſtali quopiam iubente, imperata non facerem, inobedientiæ pœnas me daturum eſſe: Deo autem ipſi volentes nos parere conuenit. Sin me ad ſacrum obeundum miniſterium non admittit Deus, ab ipſo ſtatim initio in me rem diuiniſſimam, veritatem ipſam complecti, neque per id quod illi maxime repugnat, mendacium ſcilicet, functionem ipſius ſuſcipere decet. Fac igitur vt Scholaſtici hæc ſciant, & ad illum referant.] hactenus epiſtola Syneſij ex Nicephoro accepta.

Porro ſi quis conteſtationes ita vt ſe habent intelligat, prout a nonnullis intellectæ noſcuntur; habet profecto vnde miretur, immo & indignetur, hominem talia proteſtantem, taleſq. conditiones præponentem, ſie eſſe ordinatum a Theophilo Epiſcopum Ptolemaidis. verum mentem Syneſij hos minime aſſecutos eſſe, palam faciemus. Vnde, rogo, Sy- SYNESII ARS IN FVGIENDO EPISCOPATVM.
B neſij mentem melius quam ex his quæ poſtea idem ipſe ſcripſit, quo ſenſu, quove animo iſta iactarit, poſſumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Epiſcopus, ſcribens ad ſuæ Eccleſiæ presbyteros, plane de ſe teſtatur, omnem ornatum, inſuper & omnem adhibuiſſe artem vt Epiſcopatus onus effugeret. Et quam artem? niſi vt ſimulate agens, & illa inculcans adeo Chriſtianæ fidei & diſciplinæ aduerſantia, reijceretur omnino a munere Epiſcopatus? Et vt ſentio, haud aliud præſtitit Syneſius verbis, quam quod S. Ambroſius factis exhibuit, dum ne Epiſcopus ordinaretur, ſe adulterum & ſanguinarium publica profeſſione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epiſtolam ad ſuos presbyteros ſcriptam:

Neque [a] ego prius vos vobis ſuperior eram, cum omni robore & arte ſacerdotium effugerim: neque nunc vos me ſuperatis: ſed diuinum profecto erat, & quod tunc nondum, & a Syneſ. epiſt. 11. SYNESII EPISTOLA AD SVOS.
C quod nūc iam. Ego enim ſæpius mori pro hac rerum ſacrarum adminiſtratione maluiſſem, ne ſcilicet ſuſciperem illam. Non enim mearum virium eſſe iudicabā huius rei gubernationem. Cum autem Deus induxerit, non quod ego petebam, ſed quod ipſe volebat: precor eum qui vitæ largitor eſt, vt etiam quam tribuit, perfecturus ſit. Qui enim iuuentutem in otio philoſophico conſumpſi & in ſpeculatione a rerum actione aliena, & tantum in curis verſatus ſum, quantū defunctorie per actum reprehendi non poteſt in hac cum corpore vita, & in hoc quod ciuis ciuitatum fuerim: quomodo ſufficiam curis nullam habentibus intermiſſionem? Aut quomodo vbi me ipſum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad mentis pulchritudines accedam, quibus ſolum beatum otium frui poteſt? ſine quo mihi & meis ſimilibus omnis vita, nulla vita eſt. Ego quidem non noui: Deo vero (aiunt) omnia poſſibilia ſunt, etiam quæ impoſſibilia ſunt. Et vos ipſi igitur pro me ſupplices ma-
D nus ad Deum eleuate, & tum populo in vrbe, tū his qui in agris aut villaticis eccleſijs commorantur, preces pro nobis & in communi & ſingulatim omnibus committite. Si enim non deſertus a Deo relictus fuero: tunc cognoſcam, ſacerdotium non diſceſſum eſſe a philoſophia, ſed ampliorem acceſſum.] iſta ad ſuos, cum creatus eſt Epiſcopus, Syneſius [b]. b Syneſius epiſt. 57.

Scribens poſtea contra Andronicū; quàm expetierit mori potius quam Epiſcopus fieri, aperta teſtificatione declarat, vbi primum de ſuo ante Epiſcopatū vitæ inſtituto iſta præmittit: Viuebam cum bona ſpe in mundo, velut in ſacro ſepto animal liberum ac ſolutum, prece & libro & venatione vitam diuidens: vt enim ſana ſit anima & corpus; hoc quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiuſmodi facilitate traxi annos illos vſque ad electionem Epiſcopatus: ad quem ego, ſi quis vmquam, timidiſſimus fui. Teſtor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana myſteria geſtaui, abſque huma-
E nis circuitibus ac ſtudijs, ipſum Deum ſolitarie in multis temporibus & locis acceſſi, & pronus & in genua inclinatus, ſupplex mortem pro Epiſcopatu eligebam.] hæc & alia de reluctatione ſua, ne ſuſciperet Epiſcopatum Syneſius, cuius quidem argumenti multa præterimus breuitatis cauſa: cum vt fugeret, ea vſus eſt arte, vt portentoſis conteſtationibus illis Theophilum poſſet eludere. At inſaniam ſimulantem Vlyſſem prudens conſilium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Syneſius Theophilum latere non potuit.

Cum vero e quietis tranquillo portu in turbatum vaſtumq. pelagus inuitus nolenſq. ſoluiſſet: multiplicium mole negotiorum oppreſſus, iam cum vix ſeptem menſes Epiſcopatu perſunctus eſſet, de abdicatione agere cœpit: ſed fruſtra quidem. agit enim de his ipſe in epiſtola ad Olympiū [c]. Delegabat illi Theophilus prouinciæ illius negotia & lites vertentes inter Epiſcopos, & cauſarum cognitiones: cui quidem cum parere, ſe neceſſitate aſtringi cogno- c Syneſius epiſt. 96. SYNESIVS EPISCOPVS CAVSAS IVDICAT MANDATO THEOPHILI.

cognoſceret, & reluctari penitus nefas; ad ipſum hoc primo anno ſcribens, hæc ait: Ego & volo, & neceſſitas mihi diuina eſt, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.] & inferius: Quicquid ſtatuerit, hoc multitudini iuſtum ſit: obedientia enim vita eſt, & mors inobedientia.] Tanti quidem æſtimatus eſt recens Epiſcopus, vt iudex fieret ſeniorum Epiſcoporum. A

CAVSA PAVLI CVM DIOSCORO.

Vertebat enim tunc inter vicinos Epiſcopos Paulum atque Dioſcorum eiuſmodi controuerſia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum ſuis, Paulus collem occupat natura munitum; illicq́, vbi ageret, domunculam ibi ſitam in eccleſiam conſecrat, inferens illuc altare, & in eo celebrans ſacrificium: quo actu locum illum ſibi vendicare putauit, contradicente Dioſcoro, ſub cuius diœceſi locus poſitus erat. Sed Syneſius in Paulum ſententiam tulit, non exiſtimans eam ob cauſam locum Deo eſſe dicatum, vt ad profanum vſum redire non poſſet. Nam hoc (inquit) locum non ſanctificat: alioqui omnes montes & omnes valles eccleſiæ eſſent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum eſſet, in quibus omnibus, cum hoſtes prædantur, preces & myſteria fiunt. Quot vero domus per impia Arianorum tempora preces & myſteria ſuſceperunt, & nihilominus ſunt priuatæ? &c.] hæc & alia plura Syneſius in Paulum pro Dioſcoro. B

CASVS RESERVATI PRIMAE SEDIS EPISCOPIS.

In cauſa vero Lamponiani, qui ob illatas in Iaſonẽ iniurias excommunicatus fuit; cum idem iudicat, illud inſinuat Eccleſiæ antiqui moris, quoſdã atrociores caſus Epiſcopos minores non abſoluere, ſed reſeruare illos primæ ſedis Antiſtiti. nã audi de ipſo Lamponiano: Quamquam (inquit) & lacrymas ex pœnitentia effuderit, & populus ſupplex illum excuſarit: at ego in his quæ viſa eſſent, perſeueraui: ſoluendi vero poteſtatem ad ſacram ſedem remiſi. Tantum igitur mihi ipſi permiſi, ſi appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipſe vitæ exitus, vti tunc ſane dies conſtituta adeſſe videretur: omnibus permiſi tum affuturis presbyteris, vt cum ipſo communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verum ſanitati reſtitutus, rurſus ob eadem reus ſit, & a diuina ac benigna anima tua veniæ aſſenſum expectet.] hæc Syneſius ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum, a nobis hic poſita ad antiquos ritus in iudicijs Eccleſiaſticis referandos. Ipſe vero Syneſius de ſe ad ipſum Theophilum hæc in fine: Poſtremum ora pro me; orabis enim pro derelicto & omnibus deſerto & egente eiuſmodi cooperatione: ita ipſe vereor pro me ipſo loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obijcentem ſe audaciam, quod homo in peccatis, ſeorſum ab Eccleſia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu inſtitutus altaria Dei contigi.] hæc Syneſius: quibus videas quanta animi demiſſione polleret. C

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

Obibat autẽ ipſe nauiter Eccleſiaſtica negotia: in quibus curis feliciter ſibi actum exiſtimabat, ſi non & ſæcularibus negotijs obrueretur. Hinc illæ aureæ ipſius in querelis ſententiæ: Ciuilem virtutem cum ſacerdotio coniungere, eſt verſare ea quæ ſimul verſari non poſſunt. Priſcum ſæculum tulit eoſdem ſacerdotes & iudices. Nam & Aegyptij & Hebræorum gens multo tempore ſacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cum diuinum opus humano more perageretur, ſeiunxit Deus vitæ conditiones, & alius ſacerdos & alius dux effectus eſt. Alios enim ad materiam direxit, alios ſibi ipſi collocauit. Ordinatum autem eſt, vt illi quidem in rerum negotijs, nos autem in precibus verſaremur. Quod vero bonum eſt, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid ſeparata a Deo, coniungere conatis; qui neque vt gubernemus, ſed vt falſo gubernemus expetis? Qua re quid fieri miſerius poſſit? Opus eſt tibi Præfecto? ito ad procuratorem legum Reipublicæ. Opus habes aliqua in re Deo? ito ad ſacerdotem ciuitatis.] & paulo poſt: Non condemno Epiſcopos, qui in rerum negotijs verſantur: ſed ignarus me ipſum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque poſſunt. Mea facultas non eſt duobus dominis ſeruire. Si vero ſunt aliqui, qui neque a conſcientia læduntur; poterint ſane & ſacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti eſſe. Radius Solis etiam ſi cum ſtercore conuerſabitur, purus manet, & non coinquinatur: ego vero ſi idem hoc fecero, fontibus & mari opus habeo.] hæc & alia plura ad ſui excuſationem in Synodo Syneſius, cum ab Epiſcopatu miſſionem peteret, quam in annum ſequentem reijcimus. hæc vero ſatis hic de Syneſij ordinatione & adminiſtratione prægustaſſe. D E

SEquitur ordine temporis annus Domini vndecimus poſt quadringenteſimũ, nullo Oc-
cidentalis Imperij ſignatus Conſule, quod afflictata nouis eſſet Gothorum cladibus &
aliorum in diuerſas prouincias graſſationibus barbarorum Romana Reſpublica: in Orien-
te vero, vbi tranquillior eſſet rerum ſtatus, ipſe Theodoſius Imp. quartum adijt Conſula-
tum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam traijcere in Siciliam exercitum fruſtra tentans, re- ALARICI OBITVS.
pentina morte occupatur apud Coſentiam: de cuius obitu & ſepultura hæc apud Ioannem
Diaconum, ab alijs non ſuo nomine Paulum nuncupatũ[a]: Inter hæc Alaricus dum delibe- *a Paulus Diac. lib. 13. hiſtor. Miſcel.*
B raret quid ageret, apud Coſentiam ſubita morte defunctus eſt. Gothi Baſentiũ amnem de
alueo ſuo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus ſe-
peliunt; amnemq. meatui proprio reddentes, ne quis locum ſcire poſſet, captiuos qui inter-
fuerant extinguunt.] hæc ipſe. Sozomenus[b] autem de Alarico ait, eum ante obitum inita *b Sozom. lib. 9. c. 12.*
cum Honorio pace, ab eo declaratum fuiſſe totius ducem exercitus; ſubditque: Cum pro
conſuetudine Principum ex proceſſu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte
Alarici, ſtatimq. deſcendens, publice gratias Deo nuncupatis precibus egit, quod eſſet
inſidiatore manifeſto liberatus.] Addit hæc his idem auctor Miſcellæ[c]: *c Paul. Diac. lib. 13.*
Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi conſtituentes, Romam redeunt: ſi
quid reſiduum fuit, more locuſtarũ eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theo- ATHAVLPHVS REX GOTHORVM.
doſij Principis filiam, ſororem Honorij, quam ſibi Athaulphus apud Forum Cornelij con-
C iugio ſociauit: quæ multo poſt Reipublicæ commodo fuit: nam ad hoc mariti animũ acer-
rimo ingenio, ſubtilibus blandimentis inflexit, vt vltro a Romanis pacem expeteret.] hæc
ipſe. at de poſteriori hac Vrbis inuaſione apud nullum alium me legiſſe memini. Oroſius
autem tradit[d], in ipſa Vrbis inuaſione ſub Alarico Gallam Placidiã ab Athaulpho captam: *d Oroſ. lib. 7. c. 40.*
Zoſimus & alij ipſam ante ſub Alarico cuſtoditam ferunt. Ceterum diuina id factum diſ-
penſatione, quo extremam Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur,
defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici ſucceſſore Vrbi illata penitus reperitur:
immo ei in optatis fuiſſe, Gothorum exercitu Romanum Imperium in ſplendorem priſti-
num reſtituere, idem Oroſius teſtatur his verbis[e]: Is (vt ſæpe auditum, atque vltimo exitu *e Oroſ. lib. 7. c. 43.*
eius probatum eſt) ſatis ſtudioſe ſectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori, ac
pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothorũ præoptauit. Nam ego quo-
D que ipſe virum quemdam Narbonenſem, illuſtris ſub Theodoſio militiæ, etiam religioſum
prudentemq. & grauẽ apud Bethlehem oppidũ Palæſtinæ, beatiſſimo Hieronymo presby-
tero referente, audiui, ſe familiariſſimũ Athaulpho apud Narbonã fuiſſe; ac de eo ſæpe ſub ATAVLPHI REGIS CONSILIVM.
teſtificatione didiciſſe, quod ille cum eſſet animo, viribus, ingenioq. nimius, referre ſolitus
eſſet, ſe in primis ardenter inhiaſſe, vt obliterato Romano nomine, Romanũ omne ſolum,
Gothorũ Imperium & faceret & vocaret; eſſetq. (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Ro-
mania fuiſſet; fieretq. nunc Athaulphus, quod quondã Cæſar Auguſtus. At vbi multa ex-
perientia probauiſſet, neque Gothos vllo modo parere legibus poſſe propter effrenatam
barbariem, neque Reipublicæ interdici leges oportere, ſine quibus Reſpublica non eſt Reſ-
publica: elegiſſe ſe ſaltem, vt gloriam ſibi de reſtituendo in integrum, augendoq. Romano
nomine, Gothorum viribus quæreret; habereturq. apud poſteros Romanæ reſtitutionis au-
E ctor, poſtquam eſſe non poterat immutator. Ob hoc abſtinere a bello, ob hoc inhiare paci
nitebatur, præcipue Placidiæ vxoris ſuæ feminæ ſane ingenio acerrimæ, religionis ſatis pro-
batæ, ad omnia bonarum ordinationum opera perſuaſu & conſilio tẽperatus.] Quomodo
autẽ dolo ſuorum, idem Athaulphus hæc meditatus, interfectus fuerit, ſuo loco dicemus.
Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata eſt famoſiſſima illa Collatio inter Ca-
tholicos & Donatiſtas diu expetita, ſæpe tentata, numquam autẽ, reſilientibus illis, effectu DONATISTAE ROICTIS VOCATI AD COLLATIONEM.
conſummata, niſi hoc anno, poſtquam ad hoc ipſum perficiendũ ab Honorio Imp. miſſus eſt
in Africam anno (vt dictũ eſt) ſuperiori Marcellinus. Poſt Conſulatũ quidẽ Varanes, nem-
pe hoc anno, ex ſcripto antiquo Codice Balduinus tradit habitã fuiſſe huiuſmodi Collatio-
nẽ. Quod autem conuentus iſte appellatus inuenitur Collatio, non Conciliũ; inde accidit,
quod in vnico conſeſſu non vocati ſunt hæretici vel ſchiſmatici tamquã rei ab Eccleſia iu-
dicãdi, ſed vt fratres ad vnitatem Eccleſiæ, cognitis cauſæ meritis, attrahẽdi. At quomodo

iſta ſe habuerint, & quo temporum ordine cuncta ſint facta, iam aggrediamur. Quem diximus miſſum eſſe anno ſuperiori ab Imperatore inſignem virum Marcellinum in Africam ad conciliandos cũ Catholicis Donatiſtas: idem ipſe Imperatoris [a] reſcriptũ, quo iuberentur Donatiſtæ cum Catholicis ad conferendum de cõtrouerſijs inter eos diu verſatis in locum vnum conuenire debere, promulgauit. Sed & dato poſt quatuor menſes edicto decimoquarto Kal. Martias, vt Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Iunias definiuit [b]; idq. ex Imperatoris reſcripto, quo iubebatur eo temporis ſpatio eos ad cauſam agendam impelli: licet alijs edictis, ne ſubterfugium aliquod ex temporis anguſtia obtendi poſſet, alios duos menſes ipſe ſuperaddidit. Ceterum vt ad Kalend. Iunias conueniretur, pars vtraque conſenſit. hæc ex Actis ipſius Collationis ſunt accepta. A

a Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 5.
TEMPVS COLLATIONIS.
b Aug. in Breuic. di. 1. c. 8.

Conſtat inſuper Marcellinũ, quo demulceret refractarios Donatiſtas, ſuo edicto, quo eos vocauit, ſine iuſſione Imperatoris reddidiſſe baſilicas Donatiſtis, qui ſe pollicerentur eſſe venturos. Inſuper & illud indulgendum putauit, vt eodem edicto illis concederet, vt quem vellent eligerent ſibi Iudicem, qui cum ipſo præficeretur ad iudicandum: ſed & iuramento pollicitus eſt, ſe iudicaturũ quod veritas ſuaſiſſet; aliaq. complura adiecit, quibus eodem edicto eos eſt exhortatus ad mutuo cũ Catholicis conferendũ. hæc ex Actis. Præſtitũ quoque ab eo & illud fuit humanitatis officiũ, vt per Tractorias eoſdẽ conuocauerit litteras, quibus (vt alibi fuſius explicauimus) ſic vocatis publicæ concederentur vecturæ, atque omnia neceſſaria ad commeatum abunde ſatis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum Primates miſſas, a quibus ſinguli acciperent, eos fuiſſe vocatos, S. Auguſtinus teſtatur [c]. B

MARCELLINVS INDVLGENTISSIMVS DONATISTIS.
c Aug. ad Donatiſtas poſt Collat. c. 24.

Sic igitur conuocati (inquit ipſe [d]) congregantur ex vniuerſa Africa tot Epiſcopi Donatiſtæ, ingrediunturq. Carthaginem cum tanta ſpecioſi agminis pompa, vt tam magnæ ciuitatis oculos in ſe, intentionemq. conuertant.] Ex parte vero Catholicorum omnes numero ducenti & octogintaſex, cum ferme centum [e] in ſuis Eccleſijs ſenectute & morbis præpediti remanſiſſent, immo centum viginti, vt habent [f] Acta Collationis. Donatiſtarum autem numerus minor fuit: nomina enim eorum in ſubſcriptionibus litterarum numerata ſunt ducenta ſeptuaginta nouem; ſed falſitas deprehenſa eſt, cum pro abſentibus aliqui ſubſcripſiſſent. At ne hac etiam ex parte Catholicis cenſerentur inferiores, ſe plures quam quadringentos eſſe numero, falſo iactabant, detentos vero illos domi diuerſis corporis infirmitatibus: ſed inanem prorſus hanc fuiſſe illorum gloriationem, S. Auguſtinus oſtendit. C

d Auguſt. eod. lib. c. 25.
DONATISTAE EPISCOPI CARTHAGINEM VENIVNT.
e Aug. eod. lib. c. 24.
f Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 14.

Cum autẽ ſuperiores Catholici numero eſſent; ad euitandam tamen oſtentationem, non vna ſimul, vt Donatiſtæ, ſed ſeorſum ſinguli Carthaginẽ ingreſſi ſunt, vt idem S. Auguſtinus affirmat [g]. Quod vero non ea põpa qua ipſi fuiſſent ingreſſi, pauciores numero eos eſſe, Donatiſtæ putarũt: porro illi inuenti ſunt adieciſſe ſubſcriptioni litterarum numerũ itidẽ centum viginti Epiſcoporum, quos oppreſſos morbis domi relictos cauſati ſunt. Sic igitur qui ſubſcriptione oſtentabant numerum ducentorũ ſeptuaginta nouem Epiſcoporum, nonniſi centum quinquaginta nouem ſunt numerati. id quidem aperte demonſtrat S. Auguſtinus [h], qui de ſuis Catholicis affirmat, præter numeratos ſuperius centũ octogintaſex, qui ſe Carthaginem contulerunt, recenſitos eſſe qui diuerſis neceſſitatibus detenti domi remanſerant centum viginti; quodq. adhuc eo Collationis tempore ſexaginta ſedes Epiſcopales in Africa orbatæ erant paſtoribus; adeo vt numeratæ fuerint ſedes Epiſcopales in Africa Catholicorum quadringentæ & ſexagintaſex. Donatiſtas vero numero ſedium valde imminutos ex eo intelliges, dum qui anno Chriſti trecenteſimo nonageſimoquarto Bagai in Numidia aduerſus Maximianiſtas conuenerunt, numerati ſunt quadringenti, ſex minus Epiſcopi, exceptis Maximianiſtis, qui & ipſi Donatiſtæ erant, ſed ab illis ſchiſmate ſeparati: in hac vero Collatione, quamuis ſuorum multitudinem affectauerint, nonniſi centum quinquaginta nouem colligi valuerunt: nam falſo iactaſſe centum viginti ægrotos remanſiſſe domi, conuicti ſunt ex ſuis ipſorum verbis [i]. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Donatiſtarum conuerſione Epiſcopi Orthodoxi, atque præcipue Auguſtinus. D E

g Aug. in Breuic. c. 11.
IACTANTIA DONATISTARVM.
h Auguſt. ibid. c. 14.
i Aug. in Breuic. Col. di. 1. c. 14.

Cum igitur vtraque pars Carthaginem conueniſſet; antequam vno conſeſſu colligerentur, Marcellinus aliud ipſis præſentibus promulgauit edictum [k], quo inter alia, qui locus habendo conuentui deligendus eſſet, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De loco itum eſt in eam ſententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur [l]. Sed cur non in baſilica Fauſti, vel baſilica Reſtitutæ, in quibus complures Synodi Carthaginenſes habitæ eſſe leguntur, conuentum eſt? nulla alia quidem ex cauſa, niſi quod horrerent Donatiſtæ Catholicorum eccleſias, quas dicerent eſſe Satanæ ſynagogas: vnde etiam accide-

k Aug. in Breuic. di. 3. c. 3.
LOCVS OBLECTVS AD COLLATIONEM.
l Aug. eod. lib. c. 14.

A re conſueuit, vt, cum ipſis potituri eas inuaderent, nonniſi eiſdem lotis, purgatiſq. ac demolitis altaribus, & alijs more ſuo adhibitis luſtrationibus illas vendicarent, vt ex Optato ſuperius recenſuimus. Sic igitur communi conſenſu electæ ſunt Thermæ Gargilianæ, locus amplus, lucidus, ac refrigerans calores æſtiuos, vt a ſancto Auguſtino aeſcribitur: erat autem in ipſius Carthaginenſis vrbis meditullio conſtitutus. Eodem quoque[b] edicto cauit Marcellinus, vt ad tumultum ex numeroſitate oboriri ſolitum anteuertendum, ex vnaquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero trigintaſex, qui ſeſſionis locum ingrederentur: quorum officia ita inter ſe partita eſſent, vt ex illo cuiuſque partis numero decem & octo Epiſcoporum, ſeptem deputarentur ad diſputandum; totidem, cum opus eſſet, ad conſulendum; quatuor reliqui, qui Actis conſcribendis atque cuſtodiendis præeſſent. Renuerunt autem primo loco id ſe facturos Donatiſtæ, petentes ſuis omnibus B locum Synodi patere debere. Catholici vero, ſe in omnibus Marcellino parituros, litteris profeſſi ſunt.

a Aug. lib. poſt Collat. c. vlt. in fi. b Aug. in Breuic. c. 3. & 4.

Cum enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuiſſet, vt pars vtraque ſcriptis proderet, vtrum placerent quæ edicto continebantur: Catholici non ſolum edicto parituros ſe eſſe reſcripſerunt, ſed & iiſdem ſuis ipſorum litteris ad omnem præſtandam gratiam Donatiſtis ſe ipſos obligauere. Nam Auguſtinus[c]: In iiſdē (inquit) litteris etiam ſe obſtrinxerunt, & polliciti ſunt, quod ſi in parte Donati veritas eis demonſtraretur Eccleſiæ, non ſe illic Epiſcopalem honorem quæſituros, ſed conſilium eorum ſecuturos pro ſalute Chriſtiana. Si autem in ſua communione potius veritas oſtenderetur Eccleſiæ, honores Epiſcopales eis non ſe negaturos: & hoc a ſe fieri bono pacis; vt intelligerent ij, quibus hoc præſtaretur, quod in eis Catholici non Chriſtianam conſecrationem, ſed humanum dete-C ſtarentur errorem. Quod ſi plebs duos in vna Eccleſia Epiſcopos ferre non poſſet; vtriſque de medio recedentibus, ſinguli conſtituerentur Epiſcopi, ab eis Epiſcopis ordinandi, qui in ſuis plebibus ſinguli inuenirentur.] hæc quidem magna prudentia Orthodoxi, quo ipſo ingreſſu ijs delinirent efferatos illorum animos, atque ſic ad pie ſancteq. cauſam tractandam inducerent.

CATHOLICORVM EPISCOPORVM PROMISSIO.
c Aug. ibid. c. 4.

Porro ſeparatas alias ab his dederunt ad Marcellinum[d] Catholici litteras, quibus ſignificarunt, ſe acquieſcere in hoc etiam Donatiſtis, vt ipſi omnes in locum conuentui præſtitutum ingrederentur; cū ſe tamen mandatis eius parere paratos dicerent, vt non amplius quam decē & octo in locum ſint ingreſſuri. Rurſus etiam iiſdē litteris cauſam ipſam inſinuarunt, nempe (ne forte ex perſona Principis Collationē indicentis & cogentis Epiſcopos ſuboriri poſſet inuidia) oſtendentes ex diuinæ Scripturæ præſcripto id ſancte pieq. vſurpari.

d Aug. Breuic. di. 1. c. 7.
CATHOLICORVM HVMANITAS ERGA DONATISTAS.

D Extant adhuc priores litteræ ad Marcellinum datæ, ab ipſo S. Auguſtino in Geſtis cum Emerito recitatæ, hic autem repetendæ ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibitam ad diſperſos colligendos clementiam, contra vero fuiſſe hæreticorum atque ſchiſmaticorum corda ferrea & obſtinatam in omnibus peruicaciam. Sed priuſquam hic eas[e] reddamus litteras; quæ fuerit ibi omnium Catholicorum Epiſcoporum pro concilianda pace ſententia, hic enarrandum eſt.

e Apud Auguſt. de Geſtis cum Emerito.

Antequam enim mutuæ Collationis comitia inirentur, cum Marcellinus (vt dictum eſt) edicto vtrique parti ſignificaſſet, vt quæ ad futuram Collationem pacifice agendam conducerent, ſcriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antiſtites, in vnum conuenientes, quid facto opus eſſet, inter ſe priuata coitione decernunt. Quid autem inter eos tranſactum ſit, S. Auguſtinus ita deſcribit[f]: Dicam charitati veſtræ & commemorem E rem dulciſſimam, quam Domino adiuuante ſumus experti. Cum ante ipſam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Chriſti Epiſcopi debent eſſe, aut debent non eſſe, quod vobis fatendum eſt: circumſpicientes omnes fratres & coepiſcopos noſtros, non facile nobis occurrebant, qui hoc vellent ſuſcipere, & de hac humilitate Deo ſacrificare. Dicebamus, vt fieri ſolet: Ille poteſt, ille non poteſt: ille conſentit, hoc ille non tolerat: loquentes magis pro ſuſpicionibus noſtris, qui corda illorum videre minime poteramus. Quando autem ventū eſt vt hoc palam fieret in Concilio vniuerſorū tam frequenti pene trecentorum Epiſcoporum; ſic placuit omnibus, ſic exarſerunt omnes, vt parati eſſent Epiſcopatum pro Chriſti vnitate deponere, & non perdere, ſed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inuenti ſunt, quibus diſpliceret: vnus annoſus ſenex, qui hoc etiā dicere liberius auſus eſt: alter voluntatem ſuam tacito vultu ſignificauit. Sed poſteaquam illum ſenem liberius hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante ſenten-

f Auguſt. ibidem.
CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Auguſtinus. ſed litteræ tunc ex eo conuentu reddi- A
a Aug. de Geſtis cum Emerito. tæ ad Marcellinum ſic ſe habent [a];

LITTERAE CATHOLICORVM AD MARCELLINVM.

Honorabili ac dilectiſſimo filio, viro clariſſimo ac ſpectabili Tribuno & Notario Marcellino Aurelius,Siluanus,& vniuerſi Epiſcopi Catholici. Edicto ſpectabilitatis tuæ,quo noſtræ Collationis tranquillitati, quietiq. ſeruandæ, & veritati manifeſtandæ ac muniendæ conſultum eſt, in omnibus nos conſentire, ſicut admonere dignatus es, per has intimamus. Illa etiam veritate confiſi, nos vinculo conditionis obſtringimus, vt ſi nobis hoc, cum quibus agimus, demonſtrare potuerint, cum ſecundum Dei promiſſa populi Chriſtiani vſquequaque creſcendo, iam magnam partem Orbis impleuiſſent, & in cetera dilatarentur implendam, ſubito Eccleſiam Chriſti, neſcio quorum quos iſti accuſant, peccatorum perijſſe contagione, & in ſola remanſiſſe parte Donati. Si hoc (vt dictum eſt) demonſtrare potuerint, nullos apud eos honores Epiſcopatus requiremus, ſed eorum ſequemur pro ſola ſalute conſilium, quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si autem nos potius valuerimus oſtendere,Eccleſiam Chriſti,omnium non ſolum Africanarum, verum etiam tranſmarinarũ prouinciarum,multarum gentiũ ſpatia,feraciſſima populorum copia iam tenentem,& (ſicut ſcriptum eſt [b]) toto mundo fructificantem,atque creſcentem, nullorum hominum ſibi commixtorũ peccatis perire potuiſſe. Si denique ipſorũ, qui tunc accuſare voluerunt, potius quam conuincere valuerunt, quæſtionem definitam, quamuis non in eis Eccleſia conſiſtat, & Cæcilianũ innocentem, illos autem violentos & calumnioſos eſſe iudicatos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes ſuas vltro accuſando miſerunt. Poſtremo ſi quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis documentis, vel diuinis probauerimus, aut eorum innocentiam falſis criminibus appetitam, aut Chriſti Eccleſiam, cuius cõmunioni cohæremus, nullis eorum delictis eſſe deſtructam: Sic eius nobiſcum teneant vnitatem, vt non ſolum viam ſalutis inueniant, ſed nec honorem Epiſcopatus amittant. Neque enim in eis diuina ſacramenta veritatis, ſed commenta humani deteſtamur erroris. Quibus ſublatis, fraternum pectus complectemur Chriſtiana nobis charitate coniunctum, quod nunc dolemus diſciſſione diabolica ſeparatum.

b Coloſ. 1. — B, C (margin letters)

QVANTA CATHOLICI SPONDEANT.

Poterit quippe vnuſquiſque noſtrũ, honoris ſibi ſocio copulato, viciſſim ſedere eminentius; ſicut peregrino Epiſcopo, iuxta conſidentẽ collegam, hoc cũ alternis baſilicis vtrũque conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo præueniente: quia vbi præceptio charitatis dilatauerit corda, poſſeſſio pacis non fit anguſta: Vt vno eorum defuncto,deinceps iam ſingulis ſinguli priſtino more ſuccedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipſius ſeparationis exordio, in eis qui damnato nefariæ diſciſſionis errore, vnitatis dulcedinem vel ſero ſapuerunt, Catholica dilectio cuſtodiuit. Aut ſi forte populi Chriſtiani ſingulis delectantur Epiſcopis, & duorũ conſortium inuſitata rerum facie tolerare non poſſunt; vtrique de medio diſcedamus; & Eccleſijs ſingulis, damnata ſchiſmatis cauſa, in vnitate pacifica conſtitutis, ab his ſingulis in Eccleſijs ſingulis annuentibus vnitati factæ per loca neceſſaria ſinguli conſtituantur Epiſcopi. D

MIRA PROMPTITVDO CATHOLICORVM IN PACE SANCIENDA.

c Luc. 17.

Quid enim dubitemus Redemptori noſtro ſacrificium iſtius humilitatis offerre? An vero ille de cælis in humana membra deſcendit, vt membra eius eſſemus: & nos, ne ipſa eius membra crudeli diuiſione lanientur, de cathedris deſcendere formidamus? Propter nos nihil ſufficientius, quam Chriſtiani fideles & obedientes ſimus. Hoc ergo ſemper ſumus, Epiſcopi autem propter Chriſtianos populos ordinamur. Quod ergo Chriſtianis populis ad Chriſtianam pacem prodeſt, hoc de noſtro Epiſcopatu faciamus. Si ſerui vtiles ſumus [c], cur Domini æternis lucris pro noſtris temporalibus ſublimitatibus inuidemus? Epiſcopalis dignitas fructuoſior nobis erit, ſi gregem Chriſti depoſita magis collegerit, quam retenta diſperſerit. Nam qua fronte in futuro ſæculo promiſſum a Chriſto ſperabimus honorem, ſi Chriſtianum in hoc ſæculo noſter honor impedit vnitatem? E

EX PACTO SVO CONVINCENDI DONATISTAE.

Hæc propterea præſtantiæ tuæ ſcribenda curauimus, & vt per te innoteſcant omnibus, poſtulamus; vt in adiutorio Domini Dei noſtri, quo admonente iſta promittimus, & quo adiuuante implere poſſe confidimus, etiam ante Collationem (ſi fieri poteſt) corda hominum vel infirma vel dura pia charitas aut ſanet, aut edomet: ac ſic iam pacificis mentibus non reſiſtamus manifeſtiſſimæ veritati, & diſputationem noſtram vel præcedamus concordia, vel ſequamur. Neque enim deſperare debemus, ſi recolunt eſſe pacificos beatos, quoniam ipſi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle vt pars Donati vniuerſo orbi Chriſtiano reconcilietur, quam vniuerſus orbis Chriſtianus

a parte

A a parte Donati rebaptizetur: cum præſertim de Maximiani ſacrilego & damnato ſchiſmate venientes, quos etiam terrenarum poteſtatum iuſſionibus inſectando emendare curarunt, tanta diligentia quæſierunt, vt nec baptiſmum ab eis datum reſcindere auderent; & quoſdam eorum damnatos, ſine vlla honoris diminutione ſuſciperent; quoſdam vero in illius diſciſſionis ſocietate impollutos eſſe cenſerent: quorum inter ſe concordiæ non inuidemus; ſed eos oportet aduertere, quam pie ramum a ſe fractum tanto ſtudio radix Catholica inquirit, ſi ramus ipſe ſimiliter a ſe paruum fragmen inciſum ſic colligere laborauit. *Et alia manu*: Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipſorum inter ſe Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium; ex quo etiam mandatum ſcriptum eſt, quod ſeruarent ſeptem illi, qui cauſam publicam acturi eſſent [a].

Poſt hæc vero [b] acceptis a Catholicis hiſce & alijs litteris Marcellinus, necnon quæ reB ſponderant Donatiſtæ; nouo rurſus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque reſcripſerat, populo ſignificanda curauit: eo nimirum conſilio, quo ſequens populus Donatiſtas, probe ſciret quas honeſtas & minime recuſandas Catholici conditiones pacis obtuliſſent: ne, ſi illi dura obſtinatione reſilirent, ipſi in tranſuerſum cum eis penitus agerentur. hactenus vero quæ Collationem præceſſerunt.

a Aug. Breuic. col. di. 1. c. 9. 10. 11.
b Aug. Breuic. collat. di. 1. c. 6.
MARCELLINI NOVVM EDICTVM.

Die autem ad Collationem habendam conſtituta adueniente, omnes in locum conuentus, in ipſas Thermas Gargilianas ingreſſi ſunt Epiſcopi Donatiſtæ, inter quos primū locum tenuit Primianus Epiſcopus Carthaginenſis partis Donatiſtarum. At qualis hic, quamq. ad ineundam concordiam male paratus acceſſerit, ex illis accipe, quod cum conuentus primum a Catholicis fuit de Collatione facienda, iſta protulit ore rotundo verba turgida [c]: Indignum eſt, vt in vnum conueniant filij martyrum, & progenies Traditorum.]
C hæc tunc ipſe. primum namque hic locum inter ſeptem illos ad diſputandum delectos tenuit prærogatiua ſedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus [d] Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ eiuſdem partis Donatiſtarum: tertius fuit Gaudentius Epiſcopus Tamugadenſis, vt S. Auguſtinus [e] in ſcriptis quibus eum exagitauit, affirmat. duas iſte aduerſus Catholicos poſtea dedit epiſtolas, de quibus ſuo loco dicendum. Quartus adnumeratus Petilianus, Donatiſtarū diſertiſſimus: quem ſuperuixiſſe Collationi, quæ aduerſus Gaudentium Auguſtinus [f] ſcripſit, fidem faciunt. ſed & Acta Collationis, quæ manu ſcripta Balduinus citat, plures continent a Petiliano in Collatione dictas ſententias. Quinam autem fuerint tres reliqui Donatiſtæ ad implendum numerum ſeptenarium ad diſputandum electi, mihi hactenus incompertum; ſicut & incogniti ſunt ſeptem Epiſcopi ad diſceptandam cauſam a Catholicis deſignati præter Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, Alypium Ta-
D gaſtenſem, & Auguſtinum Hipponenſem. Sed ex Actis eiuſdem Collationis, quæ antiquitus ſcripta recenſet Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Epiſcopos Donatiſtas ſediſſe Felicem quendam Romanum dictum Epiſcopum. Et quomodo hoc? Ex Optato namque ſuperius tertio tomo dictum eſt, conſueuiſſe Donatiſtas qui erant in Africa, ad ſuos itidem Donatiſtas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Epiſcopum, qui illorum curam gereret, quem Romanum Epiſcopum appellabant, ſicq. captioſe gloriarentur Romanum Epiſcopum ſuæ ipſorum eſſe communionis ac ſectæ. Sed reliqua quæ ſpectant ad Collationem proſequamur.

DE PRIMIANO EPISCOPO DONATISTA CARTHAG.
c Aug. in Breuic. colla. di. 3. c. 4.
d Aug. Retract. lib. 2. c. 38.
e Aug. Retract. lib. 2. c. 59. & lib. contra duas Gaudentij epiſt.
f Auguſt. contra duas epiſtolas Gaudentij lib. 1. c. 37.

Locum ingreſſi, ſic ad conſeſſum diſpoſiti ſunt, ſecundum ea quæ a S. Auguſtino narrantur his verbis [g]: Electi ſunt ex nobis & ex ipſis, ſeptem hinc & ſeptem inde, qui pro cauſa omnium loquerentur. Electi ſunt alij ſeptem hinc & ſeptem inde, cū quibus, vbi opus erat,
E conſilium pertractarent. Electi ſunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Geſtis conſcribendis cuſtodes eſſent, ne infalſatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati ſunt etiam a nobis & ab ipſis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent; ne aliquis noſtrum ſe dixiſſe aliquid cauſaretur, quod non fuiſſet exceptum. Huic tantæ diligentiæ & illud additum eſt, vt nos & ipſi, quemadmodum & ipſe Iudex, verbis noſtris ſubſcriberemus; ne quiſquam diceret, in illis Geſtis aliquid vel poſtea fuiſſe corruptum.] hæc S. Auguſtinus, qui habet eadem in epiſtola [h] ex Concilio Cirtenſi ad Donatiſtas. Sed & additum tunc etiam eſt, vt Collationis ſignati Actorum codices cuſtodirentur, ne quid addi ab aliquo poſſet: id quidem ipſa Collationis Acta [i] teſtantur.

g Aug. epiſt. ad Donatiſtas poſt collat. in princip.
DISPOSITIO CONSESSVS, ET OBSERVANDARVM RERVM ORDO.
h Aug. epiſt. 152.
i Aug. in Breuic. collat. di. 2. c. 3.

Ingreſſus itaq. eſt Marcellinus Tribunus & Notarius in locū ad Collationē paratū. Hunc quidē anno ſuperiori in Africam ab Honorio miſſum diximus. erat autē magiſtratu Tribunus; militarem namque hāc fuiſſe dignitatē, etiā S. Auguſtinus tradit, dum de Dulcitio agit

æque Tribuno atque Notario nominato. Quod inſuper itē Marcellinus, non Tribunus tantū, ſed Notarius diceretur: Erant quidē Notarij, Principi a ſecretis, vt declarat in Formulis Caſſiodorus [a]; inerat eidē muneri Senatoria dignitas, necnon Spectabilitatis honor: tali enim titulo ſuis litteris eum Catholici Epiſcopi venerati ſunt. quis autem idem eſſet honor & titulus Spectabilitatis, Caſſiodorus [b] etiam appoſita formula declarauit. Sed & illud aduerte, eumdem Marcellinum in Collatione illa non ſimpliciter Iudicis, ſed Cognitoris nomen præſetuliſſe: laicis enim haud conceſſum fuit, in cauſis Eccleſiaſticis Iudicem agere. Quænam vero hæc eſſet functio Cognitoris, nos alibi diximus, & ipſa Acta Collationis declarant; nempe agere quæ ad pacem ac quietū congreſſum pertinent, curareq. ne quid tumultuarie vel inordinate inter conferentes mutuo Epiſcopos agererur, neve quid per vim dolumve malum ab altera partium moliretur, vtq. in omnibus pacta conuenta ſarta tecta conſeruarentur: in quibus rite diſponendis eidem interloquendi facultas eſſet, B nec quidem pro animi arbitrio, ſed quod ipſa iuſtitia poſtulaſſet: Atque demum cuius alterutrius partis potiora iura eſſent, pronunciare.

A

a Caſſiod. Variar. lib. 6. form. 16.
b Caſſiod. lib. 7. form. 37.

FVNCTIO MARCELLINI.

Sed quid Collationis diebus ſingulis actum ſit, ex rebus geſtis a Notarijs exceptis S. Auguſtinus ſumma breuitate compendium ſcripſit, quod Breuiculū nominauit: nos vero breuiorem ex Breuiculo ſummam collectam hic deſcribemus, ac primum illud ex eodē Auguſtino, quo animo ijdem congreſſuri fuerint Donatiſtæ. ait enim [c]: Qui cauſam bonam non ſe habere ſciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipſa Collatio fieret, & vt prorſus cauſa ipſa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minime potuerunt; id effecerunt multiplicitate Geſtorum, vt quod actum eſt, non facile legeretur.] Ingreſſis igitur locum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatum eſt Honorij Imperatoris reſcriptum, quo fieri Collatio iuberetur: deinde ſuo ordine alia edicta ea de cauſa lata a Marcellino Cognitore iuſſa ſunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta eſt: lectæq. ſimul ſunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatiſtæ eidem dediſſent. C

c Aug. Breuic. di. 1. c. 1.

COLLATIO DIEI PRIMAE.

Poſt hæc autem quæſitum eſt a Cognitore de electis ſeptem illis ad diſputandum. Ceterum ne ad diſceptandum de cauſa veniretur, Donatiſtæ ſubterfugia poſuere, dicentes, agendum primo de tempore, de mandato, de perſona, de cauſa, ac tunc demum ad cauſæ merita perſcrutanda patere acceſſum. Obiecerunt enim primo de tempore, quod iam præterijſſet illud; nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij: quod igitur tempus illud ab Imperatore præſcriptum iam elapſum eſſet; ſe amplius non teneri, impudenti audacia contenderunt. Sed eluſa eſt inanis tergiuerſatio, cum a Marcellino oſtenſum eſt, ex partis vtriuſque conſenſu ad Kalendas Iunias rem dilatam. Vides ex his D nocturnas beſtias latibula captantes, in lucem prodire timere.

d Aug. Breuic. di. 1. c. 9. 10. 11.

MANDATVM CONCILII RECITATVM.

Inde [d] vero quod Donatiſtæ in Cognitorem obijcerent, cauſam illam non agendam ex præſcripto Forenſis iudicij, ſed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos, oſtenſum mandatū Concilij ad eos qui cauſam acturi eſſent, olim datum, facile declarauit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatiſtis, recitato; interlocutus Marcellinus, illud conſentiens eſſe diuinæ Scripturæ potius quā Forenſibus iudicijs, declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & ſubſcriptionibus omnium qui tunc aderant Epiſcoporum numero ducentorum octogintaſex; calumniati ſunt Donatiſtæ, Catholicos adieciſſe ſuppoſitos homines, qui cum non eſſent, apponerentur tamen ad numerum augendum Epiſcoporum; petentes admitti & cognoſci qui ſubſcripſiſſent Epiſcopi. factum eſt: omneſq. ingreſſi, de ſuo quiſque nomine & Epiſcopatu docuit. Poſt hæc [e] Marcellinus E omnibus qui illic cauſa conuentus collecti erant, obtulit vt ſederent; ſicq. cauſam agerent potius, quam ſtantes. quod facere renuerunt penitus Donatiſtæ: verſabant enim ore ſubmurmurantes illud Pſalmiſtæ [f]: Odiui eccleſiam malignantium, & cum impijs non ſedebo. & illud [g]: Concilium malignantium obſedit me.] Ceterum ipſum Marcellinum nec ſedere voluiſſe, donec Epiſcopi ipſi Catholici conſediſſent, ex Actis citatis idem qui ſupra auctor affirmat [h].

e Aug. ibid. c. 13.
f Pſal. 25.
g Pſal. 21.
h Aug. ibid. c. 14.

DONATISTARVM RECITATVM MANDATVM.

Inde vero a Cognitore iuſſum eſt recitari Donatiſtarum mandatum, quo iuberentur a ſuis cauſam agere. erat illud quidem refertum contumelijs, dum in eo ab illis Catholici Epiſcopi Traditores & perſecutores nominarentur. Iuſſaq. ſunt appoſita illi recitari nomina Epiſcoporum Donatiſtarū, in quibus complures pro abſentibus inuenirentur eſſe ſubſcripti: & cum ex eis vnius recitato nomine non inueniretur, cauſati ſunt, eſſe defunctum in

itinere

A itinere. ſed cum ijdem ipſi Donatiſtæ antea profeſſi eſſent, mandatum illud & ſcriptum & ſubſcriptum fuiſſe Carthagine; manifeſtæ falſitatis & impoſturæ conuicti ſunt. Verum & ex eo quoque mendacij redarguti, quod cum antea profeſſi eſſent coram Marcellino, ſuos omnes Epiſcopos veniſſe Carthaginem; poſtea vero cum a Catholicis diceretur, quamplurimos ex ſuis domi remanſiſſe diuerſis detentos impedimentis; obliti eorum quæ dixerant, illi iactarunt, ex ſuis multo plures non veniſſe, morbo impediente, Carthaginem. In his igitur conſumpto die, duplici notati ſunt Donatiſtæ falſitate. eius vero diei Collatione abſoluta, ſecunda in diem perendinum indicta fuit.

DONATISTAE FALSITATIS CONVICTI.

Sed quid amplius? Cum Catholici Epiſcopi differentes cum ijſdem Donatiſtis, ex Chriſtianæ charitatis præſcripto, aduerſantes ipſos Donatiſtas, fratres appellarent, eo quod non ſpernerent vt hoſtes, ſed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignan-
B tes, nomen fraternitatis penitus reſpuerunt. Teſtatur id quidem S. Auguſtinus agens aduerſus Gaudentium [a] Donatiſtam, & in libro poſt Collationem edito, vbi hæc verba [b]: Illi enim cum hoc nomen a nobis audirent; iniuriam ſibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato noſtro admoniti, vbi hoc ex Propheta [c] teſtimonium poſitum eſt, recolere potuerunt, Deum præcepiſſe: Dicite, Fratres noſtri eſtis, his qui vos oderunt, & qui vos deteſtantur: vt nomen Domini honorificetur, & appareat illis in iucunditate, ipſi autem erubeſcant.] hæc ibi: quibus videas hominum arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

a Auguſt. contra Gaudent. lib. 2. c. 11.
b Aug. poſt Collat. c. 35.
c Iſai. 66.

Intermiſſo autem diei vnius ſpatio, rurſum ibidem ijdem conuenere. oblatoq. a Cognitore Marcellino Donatiſtis conſeſſu, immo rogante vt ſederent: illi pertinacius renuerũt; quod non liceret, diuina prohibente Scriptura [d], ſedere cum impijs. Cum autem Catholici Epiſcopi conſediſſent: petierunt ſcriptum dari ſibi Catholicorum mandatum, vt ad con-
C ſtitutam diem parati ad cauſæ defenſionem occurrerent: quod exhiberi iuſſum eſt. Cũ autem de ſubſcribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & terginerſarentur illi, dilationem petentes: quam fruſtratoriã minime concedi debere diceret Marcellinus: diu multumq. alrercati ſunt, rurſum de elapſo & præſcripto Collationis tempore exceptionem præteritam refricantes: agentibus vero Catholicis, ſex dierum eiſdem dilatio data eſt.

SECVNDA COLLATIO.
d Pſal. 25.

Quibus [e] elapſis, ſexto Id. Iunias iterum connenere. Cognitis autẽ cautionibus de Actis ab vtraque parte acceptis, cum Marcellinus inſtaret, vt cauſa principalis tractaretur: ſubterſugia lucifugæ illi Donatiſtæ captantes, de perſonis primum quæſtionem habendam eſſe dixerunt, quinam petijſſent ab Imperatore Collationem haberi: de hiſq. diutius magna pertinacia ſunt altercati: ſed lecto Imperatoris reſcripto, conſtitit, Catholicos fuiſſe Epiſcopos qui petijſſent ab Honorio Collationem. At rurſus ad nectendas moras, legatorum
D ſcire velle perſonas, & petitionis libellum ab eiſdem oblatum Imperatori exhibendum expetiere: verum reiecti quidem ſunt, quod nihil id ad cauſam ſpectaret. In eo vero quod dictum eſſet, a Catholicis fuiſſe oblatum libellum: contenderunt e contra illi, dicentes ſe eſſe Catholicos: tunc dixit interloquendo Marcellinus, ea ſignificatione nomen illud tunc eſſe, vt ſonaret, accipiendum, qua ab Imperatore in reſcripto inueniretur expreſſum, quo & ſignificarentur Catholici eſſe nominati aduerſarij Donatiſtis.

e Aug. Collat. di. 3. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
TERTIA COLLATIO.

Illi vero hac excluſi, alia vſi ſunt tergiuerſatione: nempe cum de Catholica Eccleſia quæſtio verteretur; non eſſe audiendos dicebant Epiſcopos Catholicos Africanos, qui totius Orbis communione Catholica gloriarentur, ſine tranſmarinorum Epiſcoporũ aſſenſu, cum communis cauſa ageretur; ne videlicet illi paſſos ſe eſſe præiudicium quererentur, & irrita facerent iudicata. His alias addiderunt tergiuerſationes, priores ingeſtas iterum atque ite-
E rum refricantes. Tandem eo ventũ eſt, vt Cognitor recirari iuberet, quæ ſub Anulino Proconſule geſta erant ipſo exordio ſchiſmatis [f]. Tunc exclamarunt illi dolentes: Senſim inducimur in cauſam.] quippe qui animo ſtatuiſſent fatigare tergiuerſationibus Iudicem Cognitorem, & nouis ſemper obiectionibus & aſſertionibus terere tempus: vnde & querentes illa Marcellino dixere: Poteſtas tua ſenſim nos in cauſæ interna deducit.]

f Aug. poſt Collat. c. 24. in fin.

Lecta vero, ex mandato Marcellini [g], relatione Anulini Proconſulis ad Conſtantinũ: Vnde ea eſſet accepta, rogarunt: rurſumq. & aliæ leuiſſimæ obiectiones ab eis factæ ſunt, & extra omne propoſitum de Auguſtini ordinatoribus quæſtionẽ immiſcuerunt. Sed cum a Megalio Primate Numidiæ ſe eſſe ordinatum reſpondiſſet; illi non habentes quid obijcerent, ad alia diuertere; iuſſeruntq. legi litteras, quas aduerſus mandatum editum a Catholicis conſcripſiſſent, quibus probare niſi ſunt, penes ſe eſſe Catholicam; vtpote quod eorum aſſertione negaretur Catholica eſſe Eccleſia, quæ ex malorum hominum admixtione con-

g Aug. Breuic. di. 3. c. 17.
DE ECCLESIA CATHOLICA DISPVTATIO.

ſtarct:

ſtaret: ſed iſta petulanter affirmantes, confutati ſunt tum diuinæ Scripturæ oraculis, tum A
ſententia Cypriani, necnon etiam ſuo ipſorum exemplo, cum Maximianiſtas ante damnatos in communionem recepiſſent. Porro ſuis litteris Donatiſtæ complura a Catholicis in mandato propoſita intacta reliquere.

Ex his quidem Actis mutuati ſunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recitatum his verbis: Ex Geſtis quæ apud Marcellinum V.C. Tribunum & Notarium acta ſunt, capite CLXXXVII. Auguſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ dixit: Neque ſi mali ſint, iudicanda eſt Dei Eccleſia perijſſe. Sed tamen ipſorum cauſam tamquam fratrum noſtrorum ſuſcipimus: & ſi nobis oſtendi poterint criminoſi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Eccleſiam a Deo promiſſam & exhibitam deſerimus & relinquimus.] hæc ibi, eademq. pluribus [a] contra Petilianum agens Auguſtinus ſæpe refricat; quod totius quæſtionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Eccleſia Catholica il- B
lud detrimentum patiatur, vt ipſa ſancta atque Catholica eſſe deſinat. Peculiare quidem illis fuit, vt confutati ad crimina quæſita calumnijs ſe conuerterent differentes, & ſic ab eis Catholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: ſicuti & Petilianus [b], & alij in Auguſtinum feciſſe videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, vt ex criminatione Epiſcoporum ſtuderent demonſtrare, apud eos Eccleſiam perijſſe: de quibus exempla plurima ſuppetunt: vt cum S. Hieronymus id ſæpe redarguit in Ruffino, qui ex criminibus in eum obiectis ſe defendere conabatur non eſſe Origeniſtam. Ad quod quidem penitus explodendum, præter ſententiam illam Cypriani in hac a Patribus Collatione citatam, hic illa repetenda eſt aurea Tertulliani ſententia [c]: Soli enim (inquit) Dei Filio ſeruabatur ſine delicto permanere. Quid ergo ſi Epiſcopus, ſi diaconus, ſi vidua, ſi virgo, ſi doctor, ſi etiam martyr lapſus a regula fuerit: ideo hæreſes verita- C
tem videbuntur obtinere? Ex perſonis probamus fidem, an ex fide perſonas?] hæc Tertullianus. ſed de his ſuperius pluribus actum eſt.

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAVIS MORIBVS NON PERIRE.

a Auguſt. contra litt. Petil. lib. 3. c. 28.

b Auguſt. contra litt. Petil. lib. 3. c. 1.

c Tertul. de Præſcript. aduerſus hæret. c. 2.

Quod vero ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos eſſe Donatiſtas, vnam eſſe Eccleſiam toto Orbe diffuſam, a qua ſui interitus iactura quiſque ſepararetur, Auguſtinus in epiſtola ad ipſos poſtea ſcripta teſtatur [d]: eamq. haud infici poſſe hominum vita noxia, alijs in locis idem docet pluribus Auguſtinus [e], & contra Gaudentium [f] vnum ex ſeptem illis ad differendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) ſtultum eſt, vt Eccleſiæ cauſam, diuinis teſtimonijs fultam atque munitam, in hominum cauſis ratione exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quòd cum hac ipſa Collatione conuinceretur ab Auguſtino, eo indignans blaſphemiæ adactus eſt, vt exclamarit, Catholicam Eccleſiam humanum eſſe figmentum. Sed & vna probata Catholica D
in Orbe Eccleſia, cum eam in vnum conuenire caput neceſſe eſſe oſtenderetur, atque ipſum primum Eccleſiæ caput ex ſucceſſione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demonſtraretur: his illi conuicti, more ſuo, ad ipſos Romanos Epiſcopos infamandos conuerſi ſunt, prout citata ſuperius Acta declarant, & ex his quæ in ſuperioribus tomis ex Auguſtino recitata ſunt, demonſtratur.

d Auguſt. epiſt. 152.

e Auguſtinus de Agone Chriſtian. & de Vnit. Eccl.

f Auguſt. contra Gauden. lib. 2. in fin.

Cum igitur de his eſſet omnis in Collatione diſceptatio, & poſt lectas a Donatiſtis editas litteras, Cognitoris mandato iuſſa eſſent legi ſcripta a Catholicis prodita: interceſſerunt Donatiſtæ, petentes ab eiſdem lectis nuper litteris reſponderi. Sed cum illorum ſe reſponſione intelligerent perurgeri, crebrius obſtrependo, reſponſionem illorum interruperunt [g]: vixq. crebrius Cognitore interloquente, ipſiſq. Catholicis rogantibus, obtentum eſt vt ſilerent: licet ad reſponſiones Catholicorũ aliquid ſemper obijcerent, quod E
ab illis fortius refelleretur. Cum vero a cauſæ defenſione penitus defeciſſent, Marcellinus [h] Cognitor ad cauſam ſchiſmatis iuſſit conuerti debere ſermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rurſus Catholicis, quod ſæculi hominem Iudicem expetijſſent: verum id ab illis alias ſæpius factitatum, Catholici probauerunt. At illud plane ridiculum, quod cum Catholici incuſarent Donatiſtarum ſæuitiam ex eo quod nuperrime calce & aceto Fidelium oculos excæcaſſent, in quo & ſuperaſſent crudelitate diabolum, qui cum a Deo in Iob poteſtatem accepiſſet, numquam quid huiuſmodi pertentaſſet: illi mox obiecere Catholicis, quod diabolum defendiſſent, quia dixiſſent eum ſancti Iob oculis pepercíſſe: ſed & alia in eos inculcantes, perſecutionis arguerunt.

g Auguſt. Breuic. di. 3. c. 9.

h Auguſt. ibidem c. 11.

OBIECTIONES RIDICVLAE DONATISTARVM.

Acta poſt hæc Proconſularia, olim in cauſa Cæciliani collecta, ſunt recitari cœpta [i], quibus eius abſolutio probaretur; ſeriem ordinis interpollantibus Donatiſtis, ne Cæciliani

i Auguſt. Breuic. di. 3. c. 12. 13. 14

abſolu-

A abſolutio penitus appareret: obtinuerunt tamen, vt antequam Acta illa abſoluerentur, ſcripta ab ipſis prolata recitarentur, quibus continebantur Acta Menſurij Epiſcopi Carthaginenſis Cæciliani prædeceſſoris, quem traditionis accuſabant: addideruntq. Acta Concilij Carthaginenſis contra Cæcilianum a ſchiſmaticis celebrati; quæ omnia nos ſuperius ſuo loco poſuimus. Poſt hæc vero a Catholicis edita ſunt Acta Cirtenſia, quibus auctores ſchiſmatis traditionis arguebantur. His lectis, ad intermiſſa Acta in cauſa Cæciliani lectio, Cognitoris iuſſu, recurrit: ſed ipſi Donatiſtæ ſuis ipſorum verbis & Actis contra Maximianiſtas ab ipſis diuiſos conuicti ſunt. Cum inter hæc illi ad friuolas ſe conuertentes obiectiones, falſitatis arguere conati ſunt Cirtenſia illa Acta, quod diem haberent ac Conſules; cum ex his potius illa eſſe certa veraq. conuincerentur. Incubuit autem Catholicis demonſtrare, conſuetum in Eccleſia, ſicut & in ſanctis Scripturis, certis temporis notis eas relinquere conſignatas: opuſq. fuit Catholicis, ex Actis ſanctorum martyrum probare, etiam perſecutionis tempore conſueuiſſe Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere; quod negarent illi colligi potuiſſe Cirtenſem illum conuentum, vbi Epiſcopi auctores ſchiſmatis ſe tradidiſſe libros comburendos confeſſi erant.

EDITA CONTRA DONATISTAS.

B

Cum vero ex recitatis [a] Actis in cauſa Cæciliani demonſtratum eſſet, iudicatam iam eius cauſam in Concilio Romæ habito ſub Melchiade, abſolutumq. Cæcilianum, damnatum vero fuiſſe Donatum: id vt effugerent Donatiſtæ, aduerſus Melchiadē traditionis crimen (quod non probarent) obijcere conati ſunt: ſed & ipſi falſitatis conuicti, & oſtenſa fuit rurſum innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatenſi ac litteris Conſtantini. Poſt hæc illi ex Optato Mileuitano labantem cauſam reparare conati ſunt, quaſi Optato teſte damnatio probaretur Cæciliani. Sed cum ex eodem Optato Cæciliani abſolutio diſertis
C verbis conſcripta legeretur, riſum mouerunt immenſum Catholicis audientibus. Inde vero legendas protulerunt ijdem Donatiſtæ quaſdam Conſtantini epiſtolas ad magiſtratus in ea cauſa conſcriptas: ſed nihil penitus quod contra Cæcilianum eſſet, ex eis deduci poterat, immo plura quæ illius fauerent innocentiæ. Cumq. adhuc pro Cæciliani abſolutione Acta ſub Proconſule Aeliano ad poſtremum Catholici ederent, nec quid reſponderent aduerſarij haberent, niſi eadem quæ ſuperius repetere & iterare: tandem [b] placuit Cognitori, quæ ea Collatione facta eſſent, ſcriptis mandara, rectaq. teſtificatione probata relinquere, pronuncians omnium documentorum manifeſtatione a Catholicis Donatiſtas confutatos.

a Aug. Breuic. di. 3. c. 17. 18. 19. 20.

DONATISTAE SVIS PROBATIONIBVS CONVICTI.

b Auguſt. Breuic. di. 3. c. vlt.

Sic igitur abſoluta Collatione, Donatiſtæ a Marcellino Iudice Cognitore, vt Actis eius diei ſubſcriberent, iuſſi ſunt. Recuſauerunt illi, vt haberent vnde calumniam ſtruerent,
D negarentq. ſe dixiſſe quæ dixerant, & corrupta illa Acta a Cognitore fuiſſe, cauſari aliquando poſſent: ſed rubore ſuffuſi, quod ita ab initio conuentum eſſet, vt ab vtraque parte Acta ſubſcriberentur, ſubſcripſerunt tandem, vt S. Auguſtinus [c] affirmat, vbi ad eos: Hæc (inquit) verba negarent ſe forte dixiſſe, niſi ſua poſſent ſubſcriptione conuinci. Ecce quam diligenter actum eſt pro ſalute veſtra, vt verbis noſtris ſubſcriberemus: quod fieri omnino nolebant; & vt facerent, tandem aliquando pudore compulſi ſunt. Nam extant verba eorum, vbi hoc facere recuſarunt; & rurſum alia verba, vbi hoc facere conſenſerunt, quod primo negauerant. Omnia ſcripta ſunt: omnibus ſubſcriptum eſt. Ideo enim vibebantur nolle ſubſcribere, vt negare ſe poſſent dixiſſe quod dixerant, & de Geſtis corruptis Iudici calumniari.] hæc ipſe. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta Collationis, omni fide munita in publicis iuſſa ſunt conſeruari archiuis ad perpetuam
E rerum memoriam, fidem factura poſteris, quid inter vtramque partem fuiſſet eiuſmodi congreſſu tranſactum.

SVBSCRIBVNT ACTIS DONATISTAE.

c Auguſt. poſt Collat. c. 11.

Sed qui ſic omni probatione & ratione deſtituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud acquieuere iudicio Marcellini, ſed ab eius ſententia appellauere; calumniantes ipſum a Catholicis fuiſſe corruptū [d]; nullamq. eius ſententiam eſſe dicentes, quam ipſe noctu pronunciaſſet. conſumpſerant enim in dicendo diem, & vſque ad noctem Collatio illa producta fuit, cum Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Auguſtinus plura, & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium ſæpe protrahant, hæc ſubdit: Quis enim ferat victos homines conqueri, quod nocte contra eos eſt prolata ſententia; quaſi non ſæpe Iudices audiendi neceſsitas teneat, & vſque ad multam partē noctis ſedere cogantur?] oſtenditq. pluribus, diei tempore Acta confecta eſſe, ſed per eos inanibus tergiuerſationibus, vt diem in dicendo conſumerent, factum eſſe vt nox extremam partem cauſæ tandem exceperit.

DONATISTAE APPELLANT, ET CALVMNIANTVR IVDICIVM.

d Auguſt. poſt Collat. c. 11.

a Aug. poſt Collat. c. 19.
b Aug. poſt Collat. c. vlt.

ceperit. Vnde poſt multa [a]: O ferream frontem! o furoris tenebras nocturnam ſententiam iudicij obijcientes, & in ſui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabide litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum [b]: Nocte cauſa finita eſt, ſed vt nox finiretur erroris. Nocte dicta eſt ſententia, ſed fulgens lumine veritatis.] Sed quod ijdem vim ſibi cauſarentur illatam, ex eo quòd vno conclaui inuiti concluſi eſſent: mox ad eos redarguendos ſic ſubdit: Incluſos & tamquam in carcere ſe fuiſſe, conqueſti ſunt. Ibi & nos eramus. Aut vtriſque facta eſt iniuria, aut vtriſque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam ſpatioſo & lucido & refrigeranti loco nos fuiſſe recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Poſtremo clauſos fuiſſe nos neſciebamus, qui ſimul intus eramus. Vnde ipſi ſciunt, niſi quia fugere fortaſſe voluerunt? Sed quis non videat, quod iſta inania & ridenda potius quam refellenda de tali Cognitore non dicerent, ſi pro ſua cauſa poſſent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hæc Auguſtinus. Inſuper & in eo ipſos calumniatos eſſe Iudicem, Poſſidius [c] tradit, quod ſcilicet ab eo non fuiſſent permiſſi dicere omnia quæ volebant. Quomodo autem hæc omnia contrarijs ſcriptis confutare Auguſtino opus fuit, dicemus anno ſequenti.

VIM SE PASSOS FALSO IACTANT DONATISTAE.

c Poſſid. in Vit. Aug. c. 14.

A … B (margin section letters)

Ceterum etſi perditiſſimis iſtis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immo diſpendium, cum ex ea ijdem redditi ſint duriores: certe ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos eſſe, idem S. Auguſtinus contra Gaudentium poſt Collationem ſcribens teſtatur his verbis [d]: Quantum exiſtimas nos habere conſolationis, quod a tanta dementia partis Donati (vbi non ſolum neſariæ diuiſionis error, verum etiam furoris lex facta eſt) longe atque incomparabiliter plura millia liberantur? Neque enim iſti qui pereunt, illorum ſaluti numero æquantur, qui ex ipſo genere nunc iam tenentur ordine diſciplinæ; colendiſq. agris, amiſſo Circumcellionum & opere & nomine, inſeruiunt, ſeruant caſtitatem, tenent vnitatem: quanto minus coæquantur iſti perditi numero vtriuſque ſexus non ſolum puerorum & puellarum, iuuenum & virginum, verum etiam coniugatorum & ſenum, quorum innumerabiles ex Donatiſtarum neſaria diſſenſione in pacem Chriſti veram & Catholicam tranſeunt.] hæc Auguſtinus; qui & agens de Donatiſtis qui erant Cæſareæ in Mauritania, iſta de illis habet [e]: Quos Donatiſtas in nomine Chriſti in gremium Catholicum iam magna ex parte ſuſcepimus: ita vt pene omnes communioni Catholicæ ſociatos eſſe gaudeamus, &c.] hæc ipſe in Geſtis cum Emerito poſt Collationem.

DONATISTARVM MAGNA PARS RESIPVIT.

d Auguſt. contra Gaudentium lib. 1. c. 29.

e Aug. in Geſtis cum Emerito.

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque ſtudio ad finem tandem perductis: ipſe Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus geſtis eumdem reddidit certiorem. quæ vero ipſe Honorius Auguſtus reſcripſerit, quiue fuerint eiuſdem Marcellini conatus, quæve S. Auguſtini ſolertia, vt ex Collatione fructum colligerent quē ſperarant, anno ſequenti pro temporis ratione dicturi ſumus. Sed & in his illud maxime obſeruandū, quod Oroſius conſiderat: Honoriū Imperatorem ob eximium religionis exemplū, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis, & a tyrannis oppreſſus, nihil tamen antiquius habuit, quam Eccleſiæ Catholicæ conſulere opportunitatibus; mirifica ob id ele beneficia conſecutum, cum ipſe Deus Optimus Maximus eodem ferme tempore crudeliſſimos tyrannos Imperij inuaſores Alaricum, Conſtantinum, Conſtantem, Maximum, Iouinum, Sebaſtianum, Sarum, & alios cum eis ſimul extinxit. Merito ſane tāta largitus eſt Deus (ait Oroſius [f]) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuuante Conſtantio, pax & vnitas per vniuerſam Africam Eccleſiæ Catholicæ reddita eſt: & corpus Chriſti, quod nos ſumus, redintegrata diſciſſione, ſanatum eſt, impoſita executione ſancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & induſtrio, omniumq. ſtudiorum bonorum appetentiſſimo.] hæc Oroſius.

f Oroſ. lib. 7. c. 24

C … D … E (margin section letters)

Apparuit ſane quàm veriſſimum atque certiſſimum ſit, tunc Deū curare atque tueri Principum regna, cum ipſi Principes pro religione laborant: contra vero cum id negligitur, vel humana prudentia (quæ, ex Apoſtoli ſententia, Deo inimica eſt) in religionē peccatur, ipſa Imperia in deterius prolabi, penituſq. conſumi. quæ omnia (vt vidimus) in eodē Honorio breui tēporis ſpatio apparuere perſpicua. Etenim cū primum preſſus anguſtijs indulſit hæreticis atque Gentilibus Dei hoſtibus, vt ſecure abſque timore legum, quam quiſque vellet religionem & in fidē ſectaretur opinionem: maxima hanc legem ſecuta ſunt mala, nempe clades Vrbis & alia funeſta, vt vidimus anno ſuperiori. Rurſus vero cum idem Imperator

RELIGIONIS DEFENSIO ROBVR IMPERII.

A tor facti pœnitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitate Catholica; quàm ſubi-
to mutata rerum ſimul eſt facies, & quanta hæc ſubſecuta ſunt bona? Abſque armis pe-
rit inuaſor Vrbis Alaricus; & qui poſt eum Gothorum capiſſet regnum, pro Romano Im- TYRANNI
perio pugnaturus in hoſtes conuertit hoſtiles acies: hæcq. omnia hoc ipſo anno, dum EXTINCTI.
pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Proſper in Chronico) Con-
ſtantinus per Honorij duces Conſtantium & Vlphilam apud Arelatenſe oppidum victus &
captus eſt: cuius filium Conſtantem in Hiſpania regnare orſum, Gerontius Comes, in Ma-
ximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat,] hæc Proſper hoc anno, Marcel-
linus vero anno ſuperiori: ſed præſtat audire Proſperum, res ſui temporis, & locorum vbi
verſatus eſt, nempe in Gallijs, ſcriptorem, quem veritatis aſſertorem ratio certa comprobat:
etenim cum conſtet ſuperatum ac victum Conſtantinum cum filio poſt Alarici obitum,
B quem hoc anno ex hac ſublatum vita narrauimus; nequaquam anno ſuperiori illud potuit
contigiſſe.

At quàm opportune collabenti penitus atque ruenti ſuppoſuit Deus manum Imperio?
Fretus enim auxilio Alarici Conſtantinus tyrannus (vt tradit Sozomenus[a]) ad inua- a Sozom. lib. 9.
dendam Italiam ſe iam accinxerat: ſed audita morte Alarici conſternatus, Arelatum ſe cap. 12.
recepit. At quomodo dominans Gallijs, Britannijs, & Hiſpanijs, pollenſq. auxilio bar-
barorum Conſtantinus tyrannus cum Imperio vitam amiſit? Accidit plane ſecundum ſa-
crum illud vaticinium Iſaiæ[b]: Concurrere faciam Aegyptios aduerſus Aegyptios] cum b Iſai. 19.
tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter ſe confectos Honorij dux Con-
ſtantius adorſus prorſus extinxit. Sed cunctas tunc res geſtas ipſe Sozomenus diligenti nar-
ratione proſecutus eſt: præſtat igitur ipſum audire, neque tot tamq. diuinitus hoc anno
C impertita Honorio beneficia ſilentio obuoluta relinquere. Ait enim hæc ipſe[c]: c Sozom. ibidem cap. 13.

Interea tẽporis Gerontius, inter duces Conſtantini præcipuus, hoſtis illi factus eſt; & Ma-
ximũ familiarem ſuum, quem ad tyrannidem accommodatũ iudicabat, Imperij ornatu in- DE CONSTANTINO
duit, ac Tarracone morari permiſit: ipſe vero aduerſus Conſtantinum exercitum duxit eo ET MAXIMO
propoſito, vt in tranſitu eius filium Viennæ commorantem conficeret. Conſtantinus igitur TYRANNIS.
cum intellexiſſet id quod de Maximo actum erat, Ebodichum ducẽ ſuum (quem fuiſſe Re-
gem Francorum tradunt) ad vlteriores Rheni partes miſit, vt Francos & Alemannos in
noſtrum auxilium vocaret: Conſtanti autem filio ſuo Viennæ ac ceterarum ibi ciuitatum
cuſtodiam commiſit. Ac Gerontius quidem cum Arelatum caſtra mouiſſet, ciuitatem op-
pugnauit. Non multo autem poſt, exercitu Honorij aduerſus tyrannum aduentante, cui
præerat Conſtantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater; ſtatim fugit
D cum paucis quibuſdam militibus: nam eorum plurimi ſe Conſtantio coniunxere.

Milites igitur in Hiſpania Gerontium ob fugam factã contemptu dignum rati, interficere
ſtatuerunt; & concurſu facto, domum eius circumuallant. Ille vero cũ Alano, vno neceſſario
ſuo, paucisq. ſeruis, eiaculatis deſuper ſagittis, vltra trecẽtos milites interfecit. Sagittis tan-
dẽ deficientibus, ſerui aufugiunt, & clã ſeſe de domo illa demittentes euadunt. At Geron-
tius quidem quamuis & ipſe eodem modo ſaluari potuerit; tamen Nonnichiæ vxoris amo-
re detentus, noluit. Itaque cum milites ignem domo mane immiſiſſent, nullam habens de-
inceps ſpem ſalutis, Alano familiari ſuo volenti caput amputat, & deinde propriæ vxori
quoque lamentanti, & ſe ipſam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potius quam in al-
terius poteſtatem perueniat, vna cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab
eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidem mulier ſatis viriliter & vt illius religione di-
E gnum fuit (erat enim Chriſtiana) mortua eſt, ſui memoriam ſtabiliorem poſteritati relin-
quens, quàm quæ obliuione obſcurari poſſet. Gerontius porro cum ſe tertio percuſſiſſet,
nec tamen vulnus letale accepiſſe ſenſiſſet, euaginato gladiolo quem femori obligatum
habebat, ſibi ipſi cor transfixit.

Conſtantinus autem, circumſidente adhuc Honorij exercitu, obſidionem tamen ſuſti- CONSTANTIVS DVX
nebat, quod illi nunciatum eſſet Ebodichum cum maximis ſuppetijs aduenturum: quæ HONORII
quidem res & Honorij quoque duces non modice terrebat, ita vt in Italiam reuerti, & il- QVAE IN
lic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc ſtatuiſſent, quia appropinquare iam nunciaba- BARBAROS.
tur Ebodichus, Rhodanum fluuium traijciunt, & Conſtantius ſecum pedites retinens ad-
uentantem expectat hoſtem. ſed Vlphilas Conſtantij Præfectus haud procul iſtinc in in-
ſidijs cum equitibus latitat. Poſtquam igitur hoſtes eum exercitu Vlphilam prætergreſſi,
pedem iam collaturi eſſent cum militibus Conſtantij: dato ſigno, repente prorumpens Vl-
philas

philas hoſtem a tergo inuadit. Et facta ſtatim ordinum perturbatione, alij diffugiunt, alij A
occiduntur, plurimi autem poſitis armis, veniam precantur & miſericordiam conſequuntur. Ebodichus autem, equo conſcenſo, fugit in agrum quemdam ad Ecdicium, qui plurimum fuerat ab ipſo conſecutus olim, quemq. Ebodichus ſibi ob accepta beneficia amicum arbitrabatur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, ſpe magnorum munerum ac dignitatum. Conſtantius autem caput quidem accipi iuſſit, & gratias Ecdicio agi Reipublicæ nomine, qui Vlphilæ officio functus eſſet. Sed cum in exercitu remanere vellet, eum excedere iuſſit, nequaquam vel ſibi, vel exercitui fauſtam fore ratus hoſpitis tam ingrati præſentiam. Atque is quidem hominis amici ac hoſpitis in calamitatem delapſi impijſſimam cædem auſus, in vanum (vt dici ſolet) hians receſſit.

Poſt victoriam rurſus traijciente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Conſtan-
CONSTANTINI TYRANNI EXITVS. tinus Ebodichum eſſe ſublatum, ipſe ſibi purpuram & Imperij inſignia detrahit, & ad ec- B
cleſiam confugiens ordinatur presbyter. Tum accepto prius iureiurando, qui intra mœnia erant, portas aperiunt, ac veniam conſequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia iſta rurſus ad Honorij Imperium reuerſa eſt, ac ducibus ab illo conſtitutis paruit. Conſtantinus autem vna cum Iuliano filio in Italiam tranſmiſſus, antequam eo perueniret, in itinere occiditur. Nec multo poſt, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant inſidiati.] hactenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij per-
a Oroſ. lib. 7. c. 42. duelles tyrannos, Sebaſtianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Oroſius [a]) hoc ſolum, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quam terribilis Deus in conſilijs ſuper filios hominum. Conſtantinus enim, qui Conſtantem filium iam profeſſione monachum
b Oroſ. lib. 7. c. 40. (vt ait Oroſius [b]) vt crearet Cæſarem, eduxit e monaſterio: ipſe, ne occideretur, compel- C
litur confugere ad eccleſiam, & initiari presbyteratu: ſed male vterque perijt, qui Deum poſthabuerunt Imperio.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Eccleſia aduerſus Pe-
QVANDO S. HIERONYMVS SCRIPSIT AD CTESIPHONTEM. lagianos hæreticos laborantem inuiſamus. Hoc namque anno, cum nondum auctoris nomine Pelagiana hæreſis vulgaretur, ſed eius praua dogmata quæſtionũ velamentis ſpargerentur, ipſe S. Hieronymus rogatus eſt per epiſtolam a Cteſiphonte, vt quæſtioni reſponderet, quam huius promulgatores hæreſis de animi impaſſibilitate proponere conſueuerãt, poſſe in homine affirmantes non ipſa tantum vitia, ſed affectus vitiorum, omnemq. radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem ſomitis in eo reliquũ eſſet. Quod autem hoc anno ad eum S. Hieronymus epiſtolam illam contra Pelagianos reſcripſerit, argumentum
illud euidens eſt, dum ita Pelagium ac Pelagianos eſt inſectatus hæreticos, vt tamen nul- D
lius ipſorum nomen expreſſerit; quod ſcilicet nondum eius ſe hæreſis defenſores palam profiterentur; quod ſequenti anno (vt ſuo loco dicemus) cœptũ eſt agi. Sed & neque ante præſentem annum eamdem ad Cteſiphontem a S. Hieronymo fuiſſe editam ſcriptionem, quæ ſuperiori anno eodem argumento ſunt recenſita, demonſtrant, dum egimus de Ruffini obitu & eadem hæreſi promulgari tacitis auctoribus cœpta; cum ſcilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrationes in Ezechielem, in præfationibus ad Euſtochium de his agens, nihil hactenus aduerſus eos ſe ſcripſiſſe demonſtrat: meminiſſet vtique more ſuo, ſi adeo nobilem aduerſus eos tractationem epiſtolarem ſcripſiſſet.

Cum hoc igitur anno interpellatus eſſet a Cteſiphonte ea de impaſſibilitate quæſtione
PELAGIANI VNDE PRODIERINT. Hieronymus: etſi nomina taceat Pelagij atque Cæleſtij; auctores tamen, vnde ipſa hæreſis
dimanaret, in medium profert, dum hæc de ſchola Stoicorum deducta fuiſſe demonſtrat, E
atque primum introducta per Origenem, Euagrium Ponticũ, Ruffinum, & alios Origeniſtas monachos iudicio Theophili (vt ſuo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hierony-
c Hieron. ad Cteſiphontem. mus [c]: Pudeat ergo eos principum & ſociorum ſuorum, qui aiunt, poſſe hominem ſine peccato eſſe, ſi velit. quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Eccleſiarum per Orientẽ aures ferre non poſſunt: ſimulant ſe, Sine peccato, quidem dicere, ſed ἀναμάρτητον dicere non audere; quaſi aliud ſit, Sine peccato, aliud ἀναμάρτητον, &c.] Sed & hæc ipſa a Manichæis etiam eſſe accepta, & a Priſcillianiſtis, quibuscum communicationis hæreſis fœdere & amicitia iungerentur, itemq. cum Iouiniano hæreſiarcha commune aliquid interceſſiſ-
d Hieron. ibid. ſe, aperte demonſtrat: nam ait [d]: Iouiniani ſecunda quæſtio, tui ingenij diſciplina eſt.] Et quænam iſta? audi eumdem aduerſus ipſum Iouinianum diſputantem: Nititur ſecundo loco approbare, eos qui plena fide in baptiſmate renati ſunt, a diabolo non poſſe ſubuerti.]

oſtenſis

A oſtenſis autem hæreſis huius anteſignanis auctoribus, quos cõmilitones ijdem hos ſectátes
nacti fuerint, docet, nẽpe miſeras oneratas peccatis, leuiſſimi cordis fẽminas, quibus ſtipa-
ta, ex more omnium hæreticorum, eadem hæreſis glorioſe procedat; quarũ principes Pela-
gius & Cæleſtius cognoſcãtur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelli-
gat, exprimit, dum Britanniæ tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorũ vna
recitata ſententia, in quæ hæreſis barathra conijciat ſectatores, declarat his verbis [a]: *a Hier. ad Cteſiphon. aduerſus Pelag.*
Iſtiuſmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propriæ
voluntatis, ſed Dei potentiæ factos ſe eſſe iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & HAERESIS PELAGIANAE CAPVT.
ieiunia, omniſq. continẽtia. Quid enim mihi prodeſt laborare, vt accipiam per induſtriam,
quod ſemel meæ factum eſt poteſtatis? Hoc quod dico, non meum eſt argumentum. Vnus
diſcipulorum eius (*nempe Cæleſtius*) immo iam magiſter & totius ductor exercitus, & contra
B Apoſtolum [b] vas perditionis, per ſolœciſmorum, & non vt ſui iactant, ſyllogiſmorum ſpine- *b Rom. 9.*
ta decurrens, ſic philoſophatur & diſputat: Si nihil ago abſque Dei auxilio; & per ſingula
opera eius eſt quod geſſero: ergo non ego qui laboro, ſed Dei in me coronabitur auxi-
lium; fruſtraq. dedit arbitrij poteſtatem, quam implere non poſſum, niſi me ſemper adiu-
uerit: deſtruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberũ dedit arbitriũ Deus;
quod aliter liberum non erit, niſi fecero quod voluero. Ac per hoc ait: Aut vtor ſemel
poteſtate, quæ mihi data eſt, vt liberum ſeruetur arbitrium: aut ſi alterius ope indigeo, li-
bertas arbitrij in me deſtruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blaſphemiam? quæ hæ-
reticorum venena non ſuperat? &c.] confutatur ab eo ac ſoluitur dilemma.
Quod vero hæc Pelagius per Cæleſtium, & ille per quæſtiones, quid alij de his ſentirent
rogans, eo modo per cuniculos in Eccleſiam hæreſim intromitterent: hinc in auctorem
C S. Hieronymus [c]: Loquere quod credis: publice prædica. Quid ſecreto diſcipulis loqueris? *c Hieron. ibid.*
Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non libere quod ſentis loqueris?] & paulo
poſt: Necdum ſcripſi, & comminaris mihi ſcriptorum tuorum fulmina; vt ſcilicet hoc ti-
more perterritus, non audeam ora reſerare. & non animaduertis, idcirco nos ſcribere, vt
vos reſpondere cogamini, & aperte aliquando dicere; quod pro tempore, perſonis & lo-
cis, vel loquimini, vel tacetis? nolo vobis liberum eſſe negare quod ſemel ſcripſeritis.]
hæc ipſe; qui & quod tentauit, eſt aſſecutus: ſiquidem Pelagius atque Cæleſtius iam pa-
lam hæreſim promulgarunt, factiq. ſunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ ſequenti
anno dicemus manifeſtius apparebit.
Conſulto quidem prudenterq. S. Hieronymus ſtuduit, vt viſcera Eccleſiæ depaſcens
morbus, foris, quo curari poſſet, appareret in cute: ſed & conſultius ſcripta hæc ad Cteſi- HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODVCIT IN MEDIVM.
D phontem præmittens, ſic parauit antidotum. Peſtem enim monſtrare, hoc ipſum eſt
curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde ſubdit: Eccleſiæ victoria
eſt, vos aperte dicere quod ſentitis. Aut enim idem reſponſuri eſtis quod & nos loquimur;
& nequaquam eritis aduerſarij, ſed amici. Aut ſi contraria noſtro dogmati dixeritis; in
eo vincemus, quod omnes cognoſcent Eccleſiæ quid ſentiatis. Sententias veſtras prodi-
diſſe, ſuperaſſe eſt. Patet prima fronte blaſphemia: non neceſſe habet conuinci, quod ſua
ſtatim profeſſione blaſphemum eſt.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens la-
tentem & ſibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij ſcilicet & Cæleſtij faucibus in
Eccleſiam hæreſim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini poſſit [d]: *d Iob 26.*
Obſtetricante manu eius, eductus eſt de cauerna coluber tortuoſus.] quem ſemel pro-
greſſum in medium, horrendum viſu ſui deformitate ſerpentem, mox Apoſtolici viri
E Apoſtolicæ doctrinæ iaculis penitus confecere. ſed de his anno ſequenti.
At non vna hæc tantum peſtis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, ſed & Chilia-
ſtarum vetus error complurium mentes inuaſerat: Etenim S. Hieronymus, quem dixi- MILLENARII PLVRES HOC TEMPORE.
mus ante annum ſuperiorem interpretatũ eſſe Iſaiam Prophetam, in præfatione ad librum
decimumoctauum hæc de his habet, cum aduerſus eos ſtylum exacuit: Dionyſio Alexan-
drino aduerſus Millenarios ſcriptori duobus voluminibus reſpondet Apollinaris, quem
non ſolum ſuæ ſectæ homines, ſed & noſtrorum in hac parte dumtaxat plurima ſequitur
multitudo: vt præſaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda ſit. Qui-
bus non inuideo, ſi tantum amant terram, vt in regno Chriſti terram deſiderent, & poſt
ciborum abundantiam, gulæq. ac ventris ingluuiem, ea quæ ſub ventre ſunt, quærant, &c.]
At quinam ex recentioribus Millenariorum ſententiæ aſſertores fuerint, vnum ex eis in ex-
planatione ſuper Ezechielem [e] detegit Seuerum, qui eã ſcriptis prodiderit (vt ait) in dia- *e Hier. in Ezech. c. 36.*

logo, cui, Gallo, nomen impoſuit: vt plane admiratione dignum, ſit, hominem S. Martini diſcipulum, ſanctiq. Paulini amicum intimum, in deliramentis his inſaniſſe; cum præſertim haud ea ſententia toleranda amplius videretur, quam doctiſſimi viri reſpuerent, vt ſanctus Hieronymus, & illi conſentiens Damaſus, Gregorius Nazianzenus, atque Baſilius, dum eam Apollinaris ſententiam vt ridiculam & ſacro Euangelio aduerſantē reijcit in epiſtola ad Occidentales [a]. Quod autem repugnarent & aduerſarentur Millenarij Origeniſtis, qui nec cum humanis membris reſurrectionem futuram dicebant: cautius (vt ipſe teſtatur) fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque ad ſiniſtram; ne, cum aſtrueret in reſurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vſum illorum, more Millenariorum, videretur aſſerere; & dum negaret aſſertum a Millenarijs membrorum vſum, videretur cum Origeniſtis inijſſe concordiam: id ipſe in præfatione ad Euſtochium [b] profitetur. A

a Baſil. epiſt. 74.

b Hier. præf. in lib. 18. in Ezech.

Porro eiuſmodi Millenariorum inſaniæ cum vbique iam reijcerentur, & ſibilis atque cachinnis a diſertis deriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitus; quod nonniſi inſanus atque delirus prorſus haberetur, qui huiuſcemodi fabulis traduceretur. At nō ſic quidem Pelagij hæreſis, quæ fœcundo vbique cæſpite coaleſcere atque multiplicari cœpit: etenim dū in eius ſectatores agit S. Hieronymus in Oriēte, S. Auguſtinus in Occidente in iſtud ipſum opus incumbit. Nā ſicut Cteſiphon epiſtola ad ea ſcribēda ipſum Hieronymū excitauit; ita & eiuſdē argumenti datis ad Auguſtinū litteris, Hilarius ab ipſo aduerſus eoſdem errores, Syracuſis in Sicilia diuulgatos, reſponderi petijt. nam de illis [c]: Rogo (inquit) vt mei memor in ſanctis orationibus tuis eſſe digneris, atque imperitiā noſtram informare de eo quod quidam Chriſtiani apud Syracuſas exponunt, dicentes, poſſe eſſe hominem ſine peccato, & mandata Dei facile cuſtodire, ſi velit *(abſque ſcilicet auxilio diuinæ gratiæ)* Infantem non baptizatum, morte præuentum non poſſe perire merito, quoniā ſine peccato naſcitur: Diuitem manentem in diuitijs ſuis, regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia ſua vendiderit; nec prodeſſe eidem poſſe, ſi forte ex ipſis diuitijs fecerit Dei mandata: Non debere iurare [d] omnino: & de Eccleſia: Quæ ſit, de qua ſcriptum eſt [e] non habere rugam neque maculam, &c.] His pulſauit Auguſtinum Hilarius e Sicilia quæſtionibus ex Pelagij deductis erroribus. Præſtitit id quidē impigre Auguſtinus [f]; ac copioſe quæſtionibus omnibus accurateq. reſpondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vtpote ſub inuolucro Catholici nominis hactenus latitante: vnde & nos argumentum iure deducimus, hoc anno ab ipſo eam ad Hilarium eſſe conſcriptam epiſtolam. B C

c Apud Auguſt. epiſt. 98.

HILARIVS CONTRA HAERESIM PELAG. AVGVSTINVM EXCITAT.

d Matth. 5.

e Epheſ. 5.

f Aug. epiſt. 99.

Quo etiam tempore aduerſus eoſdem errores, antequam tamen eam ad Hilarium epiſtolam dediſſet, eodem argumento tres libros ſcripſit, quorum eſt titulus, De Peccatorum meritis & remiſſione, deq. Baptiſmo paruulorum: ipſe enim in Retractationibus [g] eam ſe primam ſcriptionem aduerſus Pelagianos edidiſſe teſtatur, cum antehac ſermonibus (vt ait) & collocutionibus res acta eſſet. Sed & quod ipſi auctores blaſphemiarū adhuc latere cuperent; noluiſſe eos propalaſſe, teſtatur, immo & non ſine honore Pelagij meminiſſe: nam ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus ſum nomina eorum, ſic eos facilius poſſe corrigi ſperans: immo etiam in tertio libro, quæ eſt epiſtola, ſed in libris habita, propter duos, quibus eam connectendam putaui, Pelagij ipſius nomen non ſine laude aliqua poſui, quia vita eius a multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in ſuis ſcriptis non ex perſona ſua poſuit, ſed quid ab alijs diceretur expoſuit; quæ tamen poſtea iam hæreticus pertinaciſſima animoſitate defendit.] hæc Auguſtinus: quibus intelligis & illam Pelagij in diſſeminando hæreſim artem, dum ita hæreſes per quæſtiones poneret, quaſi ab alio aliquo illæ eſſent propoſitæ. Porro tertium librum, qui eſt epiſtola ad Marcellinum, ad illum ipſum inſcriptum eſſe, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium eſt: diſertus plane vir & diſcendi adhuc cupidiſſimus, qui non S. Auguſtinum tantum, ſed & S. Hieronymum (vt ſuperiore anno dictum eſt) ijſdem de Pelagianis erroribus pulſauerit quæſtionibus. D B.

g Aug. Retract. lib. 2. c. 33.

PRIMA SCRIPTIO AVGVSTINI ADVERSVS PELAGIANOS.

Sed vnde Auguſtino, vt aliquando tamquam virum probū Pelagium laudauerit? equidem id ipſe ex ſanctiſſimi viri Paulini Nolani Epiſcopi teſtificatione: latens enim ſub monaſtico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque perſonis ſermonem mutans, cum ſanctis ſanctus æque apparere conatus eſt. Et ſicut de Vigilantio eidem Paulino accidiſſe diximus, vt eum, dum adhuc tegeret pietate blaſphemias, litteris ad Hieronymum datis, laudibus celebrarit: ita plane de Pelagio ad S. Auguſtinum ſcribens, eum extulit præconijs ſanctitatis. Quamobrem idem S. Auguſtinus, cum iam Pelagius qualis

PELAGIVS ALIQVANDO AVGVSTINO ET PAVLINO CARVS.

eſſet,

A eſſet, perſpicue ob oculos omnium fuerit demonſtratus; quid iam de ipſo Paulinus ſentiat, litteris interpellat his verbis [a]: Pelagium, quem credimus (vt ab illo diſtingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur) Britonem fuiſſe cognominatum, quòd vt ſeruum Dei dilexeris, nouimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non ſolum dileximus, verum etiam diligimus eum: ſed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus. Tunc enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab ijs quæ inimica & aduerſa gratiæ Dei ſentire dicitur, illius miſericordia liberetur.] hæc Auguſtinus.

a Aug. epiſt. 105.

Quod vero ad loca ſpectat, vbi Pelagius docuit: dictum eſt ſuperius, ipſum in Aegypto verſatum inter monachos, quem ante omnes deploratum a Chryſoſtomo & Iſidoro vidimus. In Occidentē vero ſe conferentem, in Vrbe primum quarumdam quæſtionum prætextu hæreſum venena ſparſiſſe, S. Auguſtinus affirmat [b], vbi ait, eum diutiſſime Romæ vixiſſe,
B ibiq. in diſputationibus contentionibusq. verſatum, captantem vndique occaſionem hæreſis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Auguſtinus [c]: In eis, *nempe libris Confeſſionis*, certe dixi Deo noſtro (& ſæpe dixi) Da quod iubes, & iube quoduis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cum a quodam fratre coepiſcopo meo fuiſſent eo præſente commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotius, pene cum eo qui illa commemorauerat, litigauit.] hæc Auguſtinus de Pelagio; qui Roma pulſus, in Siciliam profectus eſt: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Auguſtinum reddidit certiorem. At de Pelagio hactenus; cetera eius acta annis ſingulis pro temporis ratione diſpoſita inferius referemus.

PELAGIVS ROMAE PRO HAERESI LABORAT.
b Aug. de peccato origin. c. 21.
c Aug. de dono perſeuerãt. lib. 2. c. 20.

Hoc item anno, cum Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis nondum in Epiſcopatu annum exegiſſet (vt ex ipſius ſcriptis conſtat) celebrata eſt Synodus ibidem Ptolemaide in Penta-
C poli Aegypti. Cuius quidem cogendi Epiſcoporum conuentus, cauſa illa potiſſimum interceſſit, quod Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in ſubditos, atque irreligioſa & impia aduerſus Eccleſiam perpetraſſet: quibus in Synodo propoſitis atque probatis, communi omnium ſententia, dira excommunicationis pœna mulctatur. Extat ipſa a Patribus in eum prolata ſententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio, Epiſcoporum iuris fuiſſe, præſidere Præſidibus, & perperam ab eis facta corripere Eccleſiaſtica auctoritate, ex impertita ſibi a Deo omnium Domino poteſtate. Sed reddamus hic (vt apud ipſum Syneſium legitur) ipſam in Synodo ab Epiſcopis in Andronicum ſententiam dictam:

SYNODVS PTOLEMENSIS IN LIBYA

Concilium ad Epiſcopos [d]. Andronicum Berenicenſem mala Pentapolis ſorte & natum & educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipſum protulit emit, neque putet quis,
D neque vocet Chriſtianum; ſed velut quem execratur Deus, ab omni eccleſia, ab omnibus locis & laribus expellatur. Non quod fuerit Pentapolis extrema plaga, poſt terræmotum, poſt locuſtam, poſt peſtem, poſt ignem, poſt bellum; reliquias illorum diligenter perſecutus, abſurdis generibus & figuris inſtrumentorum per ipſum primum in regionem illatis, immo (vt rectius dicam) per ipſum ſolum vſurpatis, nimirum digitali & pedali tormento, prælo, naſi forcipe, auribus apprehendendis & labijs obtorquendis parato inſtrumento (quorum quod maiores noſtri & experientiam & conſpectum bello amiſerunt, a male ſeruatis beati prædicati ſunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: ſed quod primus apud nos & ſolus & re ipſa & verbis in Chriſtum conuicia iactauit. Re ipſa quidem & facto, quod foribus eccleſiæ ſua edicta affixit; his quidem qui ab ipſo iniuria affecti ſunt, ad tutam menſam excludens ſupplicationem; ſacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam
E Phalaris Agrigentinus, & Cæphron Aegyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuiſſet, qui miſit Hieruſalem improperare Ezechiæ & Deo.

d Apud Syneſ. epiſt. 58.
SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS IN ANDRONICVM.
ANDRONICVS SCELESTISSIMVS.

Illam ego diem ſecundam Dei crucem tuliſſe ſentio. Nam in opprobrium Chriſti libellus ille conuicijs plenus de ſacris foribus pepēdit: & hæc inſpexit Sol, & legerunt homines, non Tiberio Claudio Rempublicam adminiſtrante, a quo Pilatus ad Iudæorum principatum miſſus eſt, ſed pia Theodoſij ſobole Romanorum ſceptra tenente, a qua ſibi ipſi principatum comparaſſe Andronicum ex Pilati aſtutia, animaduerſum eſt. Riſum mouebant prætereuntibus, qui ex alia ſecta eſſent, illæ litteræ, quemadmodū Iudæis ea quæ cruci Chriſti adſcripta fuerant: quamquā crucis inſcriptio non ex pia voluntate profecta, auguſta eſſet indictione, per quam Chriſtus Rex denunciabatur. At hic lingua ſententiæ conſentiebat.

Verū quæ poſt hæc deſignauit, grauiora ſunt his quæ publice affixis litteris notauit. Cū enim quamdam contra inimicum occaſionem repeririſſet (inimicitia enim erat ipſis, quod

ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipſum tormentorũ inſtrumentis torquebat, vt optarem ea ad poſteritatem non tradi, ſed cum ipſo ſicuti cœperunt, deſinere: quo hæc principatus Andronici commenta narratione ſolum ad poſteros A

ANDRONICVS BLASPHEMVS.

perſerantur. Poſtquam igitur vir generoſus, non iniurius, ſed inſelix per illa torqueretur, & hæc in clariſſima meridie fierent, vt ſolis lictoribus teſtibus periret: & noſſet, fore vt Eccleſia condoleret: ob nullam ſane aliam cauſam, ſed quod re cognita, ſtatim ita vt parati eſſemus, excurrebamus, quo aſſideremus, & calamitatem ſimul perſerremus: rabie corripitur in hanc ſamam, ſi quis Epiſcopus miſereri auderet hominis ipſi inſeſti: & multis ac iniquis temere iactatis, audaciſſimo ex miniſtris Tonante * ipſum inſtigante, quo vtitur ad publicas calamitates inſtrumento, finem inſaniæ poſuit, maxime impiam vocem prolocutus: Quod fruſtra in Eccleſia ſperaſſet, & nullus Andronici manus effugere poſſet, etiam ſi ipſius Chriſti pedem teneret. Hanc vocem ter inerudita mente pronunciauit. B

* Thoante

EXCOMMVNICATIO ANDRONICI.

Poſt quam non amplius admonendus eſt homo, ſed velut inſanabile membrum, a nobis reſecandus; vt ne ſocietate, etiam id quod ſanum eſt, ſimul corrumpatur (nã inquinamentum facile diſtribuitur; & qui tangit ſceleſtum, particeps fit reatus ipſius: oportet autem & mente & corpore puro Deo eſſe) Propter hæc Ptolemaidis Eccleſia ad omnes vbique terrarum ſorores ſuas hæc demandat. Andronico & ſuis, Tonanti & ſuis nullum templum Dei aperiatur: omnis ſacer cœtus, omne ſacrum templum concluſum ſit. Non eſt diabolo portio in Paradiſo. Qui etiam ſi clandeſtine ingreſſus fuerit; expellatur. Admoneo igitur & priuatũ quemque & Principem, vt neque ſub eodem tecto cum ipſo habitet, neque eadem menſa participet. Sacerdotes autem præcipue, *admoneo ſcilicet*: qui neque viuentes ipſos alloquantur, neque mortuos ſimul deducant. Si vero quis velut paruæ ciuitatis Eccleſiam reprobarit, & excommunicatos ab ipſa ſuſceperit, veluti neceſſe non ſit pauperi obedire: C is ſciat, ſe ſcindere Eccleſiam, quam vnam Chriſtus eſſe vult. Talis autem ſiue Leuita eſt, ſiue presbyter, ſiue Epiſcopus, a nobis in Andronici ſorte locabitur, & neque porrigemus ipſi dexteram, neque vmquam de eadem menſa cum ipſo cibum capiemus. Multum autem abeſt, vt in arcano myſterio communionem habituri ſimus cum his, qui cum Andronico & Tonante ſortem habere voluerint.] hactenus verba ſententiæ excommunicationis ab Epiſcopis in eos prolatæ; inter quos Syneſius principem locum tenebat, ipſi Eccleſiæ metropolitanæ præfectus Antiſtes, totius huius operis ſapiẽtiſſimus architectus: qui ſimulatque Epiſcopus factus eſt, ſuper philoſophicam conſtantiam ſacerdotalem induens vigorem ac robur, ſe ad iura danda Principibus, & ad ſubijciendos Eccleſiaſticæ eos cenſuræ, a Deo electum eſſe cognouit, inſtar Hieremiæ, ad quem Dominus [a]: Conſtitui te ſuper Reges & Principes: bellabunt aduerſum te, & non præualebunt.] Eſt epiſtola eiuſdem Syneſij Epiſcopi ad Anaſtaſium [b] de eiuſdem Andronici ſceleribus, quam breuitatis cauſa his attexere prætermittimus. D

a Hierem. 1.

b Syneſ. epiſt. 79.

ANDRONICI POENITENTIA.

At quid poſt hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Eccleſiam contumelioſus, & in ipſum quoque Deum blaſphemus? Quid, inquam, poſt acceptam excommunicationis ſententiam, qua a perſonis, locis & rebus ſacris eſſet excluſus, & infamis effectus? Contempſit ne, riſitve iſtæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, a recto ſemper reflexa & ad bonum numquam flexa voluntas? Num & crudelius ſæuijt, ac ferocius (vt appetitus iaculis leo) inſilijt, & crudelius debacchatus eſt in damnãtes eum Epiſcopos, & fores effregit eccleſiæ? minime gentium. ſed (o mirandum!) ſimulac ſenſit ſe Apoſtolica cenſura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque expetijt medicinam: redditur fera beſtia cicuris, lambit veſtigia domini ſui, tamq. E feſtine, vt datas præueniens litteras, conuenerit Epiſcopos, qui pro ſe peterent veniam a Syneſio: Qui cum noſſet hominem, timeretq. ne hæc foris tantum ſpecie tenus Andronicus præſeſerret; inflictam non ante relaxauit pœnam, quàm ipſe plene ſatisfacturum ſore polliceretur. Vides huiuſmodi exemplo, lector, quo ſtatu habendi, & loco collocandi ſint, & quam longe poſt Andronicum ſtatuendi, qui anathematis ſententia ob patrata ſcelera ab Epiſcopis ad ſalutem percuſſi, negligunt illam atque contemnunt. Sed reddamus hic eiuſdem Syneſij ad Epiſcopos litteras, quibus & Andronici pœnitentia tunc ſaltem foris exhibita demonſtratur. ſic enim ſe habent:

c Syneſ. epiſt. 72.

SYNESII EPISTOLA DE ANDRONICI POENITENTIA.

Syneſius Epiſcopis [c]. Andronicus Eccleſiam mentitus, ipſam vera loquentem experiatur. Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter concluſa ipſi apud nos eccleſia, litteras ad fraternitatẽ veſtrã dictauimus, ſententiã de ipſo ſignificantes.

A ficantes. At ille epiſtolam præuenit ſupplicatione ſimulata, & pœnitentia promiſſa, quam
omnes me ſuſcipere petebant, præter me. Ego enim videbar mihi elare cognouiſſe homi-
nem ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quòd ex vul-
gari cauſa ad naturam reuerſurus eſſet: quem ſane par erat timidiorem fore, vbi coram Ec-
cleſijs inclinatus fuiſſet, multo magis quam ſi nihil ſuſpectum ipſi re linqueretur. Propter
hæc equidem in ſententia perſeuerare propoſueram, velut qui ſimul & erga Deum magis
pium & erga ciues magis vtile cõſiliũ iniuiſſem. Ar enim impudens eſt reſiſtere vnũ mul-
tis, ſenioribus iuniorem, his qui in ſacerdotio vitam conſumpſerunt, eum qui ſuperiore an-
no nondum rem attigit. Ceſſi rogantibus, vt nondum litteras circummitterem, ſed certis
conditionibus ſuſciperem, vt non amplius inſaniret contra æquales, vt mentem ac intelli-
gentiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos
B poſuiſti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de eetero comprecabimur. Si vero pactas
conditiones tecuſaueris: pœna te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus
producta, quantum ad inemendabiles mores tuos redarguendos ſufficiet.

Hæc ita placuerunt: & ipſe experimentum ſe daturũ dixit, & nos idem ſumpturos eſſe.
Dedit, & ſumpſimus: largius inſuper expleuit excommunicationis cauſas: nondũ tunc au-
ſus erat bonorum proſcriptionem, nondum adhue eadem aggreſſus erat. Quot per hæc
oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erãt, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad
bene ac illuſtri loco natum, ſed male perditum Magnum. Iacet filius viri illuſtriſſimi, qui
omnibus ſuis bonis inſeruiuit ciuitati. Verum iuuentute illius, matris ſenecta miſerabilior
eſt: eo quod ex duobus filijs alter ſuga lapſus eſt propter Andronicum, & neque nouit vbi
terrarum ſit: alterum vbi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ ſimul iniuria afficiun-
C tur, propter quas imperium obtinent ſuæ ipſorum ciuitatis, præter quas ob principatum
pecunias ad vſuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus eſſe vult: nobis autem
ſatis eſt, puros eſſe inter puros, ſi modo poſſimus intra cancellos ſacros manere, & ab im-
puris puriſſima occludere.] hactenus ad Epiſcopos Syneſius.

At quamnam Andronico iniunxit Syneſius pœnitentiam, & ab homine ob delicta per-
petrata ſatisſactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æſtimari
debet, dum eum a tribunali depoſuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat.
Quanta hæc auctoritas Epiſcoporum, vt male iudicantes Præſides ceſſare imperet? Id
enim affirmat ipſe Syneſius in breui epiſtola de eo data ad Theophilum Epiſcopum Ale-
xandrinum, hoc ipſo anno; nam ſequenti contigit ipſum Theophilum non amplius in hu-
manis eſſe. Epiſtola autem ſic ſe habet, cum Andronieum eidem ipſe commendat:

D Perijt iuſtitia ex hominibus. Andronicus & prius iniuria affecir, & nunc iniuria afficitur.
Eccleſiæ vero mos eſt, exaltare quidem humilem, humiliare vero ſublimem. Hunc itaque — SYNESII EPISTOLA AD THEOPHILVM DE ANDRONICO.
Andronicum odiſti quidem ob ea quæ ſecit; quare etiam progreſſus eſt, vt ad hæc deuene-
rit. Miſerete autem nunc ob id, quòd cũ his qui in execratione ſunt, conuerſatus eſt: nam &
eos qui nunc in poteſtate ſunt, propter ipſum offendimus. At horrendum eſt, ſi numquam
in ſelicibus conſiſtemus, ſed cum flentibus ſemper lacrymabimur. Nos igitur hic ipſum
tribunali exemimus, & de cetero multo pauciores calamitates ipſi ſecimus. Et ſi pietas tua
ipſum cura dignum ducet; hoc ego maximum ſignum ſuſcipiam, quod non penitus homo
ille reprobatus ſit a Deo.] hucuſque ad Theophilum Syneſius, cuius Epiſcopalis functio
antiquorum ſentẽtijs commendatur: inter alios enim Euagrius [a] hæc de eo: Qualis autem — a Euagr. lib. 1. c. 15.
& quam eximius vir euaſerit, argumento ſunt tum epiſtolæ ab eo poſt ſacerdotij ſuſceptio-
E nem eleganter & ornate compoſitæ, tum liber ille quem dedicauit Theodoſio, tum aliæ
præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Syneſium
philoſophum ad Eccleſiam venientem, nou tantum (quod aiunt) barbam & pallium intu-
liſſe, ſed ſacerdotali conſtantia & vigilantia ita ſibi creditam Eccleſiam gubernaſſe, vt
neophytus licet, tamen ſeniores exemplo docuerit.

Quæ vero de eo Sophronius [b] Hieroſolymitanus Epiſcopus ſcribat, dignã memoria hi- — b Sophron. Prat. ſpirit. c. 195.
ſtoriam hic reddamus, quam ipſe omni fide bene ſignatam poſteris tradidit, his ſcilicet ver-
bis: Cum Alexandriæ eſſemus, Leontius Apamienſis, vir religioſus & fideliſſimus, venit ex
Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autẽ diebus Eulogij ſan-
cti Alexandrini Patriarchæ, eiuſdem Cyrenenſis vrbis futurus Epiſcopus. Cumq. familia- — DE EVAGRIO PHILOSOPHO AD FIDEM PERDVCTO.
ri colloquio eſſemus vſi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatiſſimi Pa-
triarchæ Alexandrini Cyrene Epiſcopus Syneſius philoſophus; qui cũ veniſſet Cyrenẽ, re-

perit illic philoſophum quemdã, Euagrium nomine, qui ſodalis ſuus in ſtudijs liberalibus fuerat, amicum ſibi cariſſimũ, ſed religione Gentilem, & culturæ idolorum maxime deditũ. Eum Epiſcopus Syneſius ab idololatria trãsferre ad culturã Chriſti ſatagebat, curamq; ingentem eius rei ſibi aſſumpſerat pro charitate, quam erga ipſum a principio habuerat. Ille vero minime id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Epiſcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec ſic quidem tædio victus deſiſtebat diebus illum ſingulis hortari & inſtruere, ac inducere vt Chriſto crederet, ipſiusq. ſacramenta ſuſciperet. Cumq. ille quotidie iſta monita dare perſiſteret, dixit ad eum ſemel philoſophus: Vere, mi domine Epiſcope, cum ceteris quæ mihi diſplicent in Chriſtianis, hoc eſt, quod conſummationem huius ſæculi futuram dicunt; & poſt conſummationem, omnes qui ab initio ſæculi fuerunt homines, in iſto corpore reſurrecturos, carnemq. hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; ſicq. eorum quæ in corpore geſſerunt, præmia percepturos: eum etiam qui miſeretur pauperi, fœnerari Deo; & qui diſperſit in pauperes & inopes, in cælo ſibi theſauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita a Chriſto eſſe reddenda. Quæ omnia cum dicuntur, deceptio & irriſio & fabula mihi videntur. B

Epiſcopus autem Syneſius aſſeuerabat omnia Chriſtianorum vera eſſe, nihilq. omnino habere falſum, vel veritati contrarium; idq. multis documentis aſſerebat, & perſuadere illi nitebatur. Poſt multum vero temporis, cum illum induxiſſet Chriſtianum fieri, baptizauit ipſum & filios eius, cunctoſq. domeſticos illius. Ceterum non multo poſtea quam baptizatus fuerat, dedit Epiſcopo auri tria centenaria in vſum pauperum, dicens: Accipe aurum iſtud, & diſtribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Chriſtus mihi ipſum reddet in futuro ſæculo. Qui ſuſcepto auro, prompte illi, vt petebat, cautionem fecit. Vixit itaque poſt baptiſmum annos aliquot philoſophus; ac tandem infirmatus eſt ad mortem. Cum vero morti proximus eſſet, dixit filijs ſuis: Quando curabitis funus meum, chartã iſtam in manibus meis ponite, & me cum illa ſepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, ſicut eis ipſe præceperat, ſepelieruntq. eum cum chirographo. C

Tertia autem poſt ſepulturam die apparuit Epiſcopo Syneſio nocte quieſcenti, dicens: Veni ad ſepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & ſatisfactum mihi eſt. Atque vt certior eius rei fias, propria me ſubſcripſi manu. Ignorabat enim Epiſcopus quod chirographum illud conſepeliſſent ei. Mane autem facto, accerſitis filijs eius, dixit: Num aliquid cum patre veſtro in monumento poſuiſtis? Illi putantes quod eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos conſuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquam conſepeliſtis ei? Tunc recordati filij (ignorabant enim quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita ſane, domine. chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando ſepelietis me, chartam iſtam mihi in manibus date, nullo penitus ſciente. Tunc dixit illis Epiſcopus ſomnium, quod nocte illa viderat. Sumensq. illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, acceſſit ad philoſophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philoſophum, chirographumq. manu Epiſcopi conſcriptum ſuis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntq. in eo nouiter manu philoſophi ſubſcriptum ita: D

MIRACVLVM DE SVBSCRIPTO CHIROGRAPHO.

EGO EVAGRIVS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANV TVA CONSCRIPTVM. SATISFACTVMQ. MIHI EST. ET NVLLVM CONTRA TE HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO DEO ET SALVATORI NOSTRO. E

Qui vero conuenerant, hoc videntes, obſtupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleiſon, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamq. promiſſionum ſuarum euidentiam dat ſeruis ſuis. Aſſerebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philoſophi ſubſcriptã ſeruari vſque hodie, atque in ſacrario ſanctæ Cyrenenſis eccleſiæ cuſtodiri: & quicumque ſacrarij cuſtos ingrederetur, hanc illi cũ ceteris vaſis ſacris aſſignari cuſtodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps ſucceſſori ſuo integram illam inuiolatamq. reconſignare.] hactenus Sophronius ex Leontio de Syneſio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda ſunt, quæ ſecundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, S. Auguſtino, & alijs dicta ſunt: philoſophiam, licet in multis aduerſari videatur Chriſtianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eamdem capeſſendam: quod

A quamplurimis exemplis quæque rempora demonſtrarunt, quibus ſingulis celeberrimi philoſophorũ Chriſto nomen dedere: ex eis vero illos tantũ reſilijſſe conſtat, quos magia, vel vitæ turpitudo, ingensve mentis tumor, vel alij perditi mores labefactaſſent. Quos enim vori amanres philoſophia ſurſum e vulgo abreptos altius ſubleuaſſet, vitaq. ſapientiæ conſona comprobaſſet, non deſpexit Deus, ſed cæleſti deſuper lumine, quo fidei ſacramenta perciperent, illuſtrauit; vt modo de Syneſio & Euagrio vidimus: quibus accedãt, quæ & hoc eodem rempore de Gennadio rerum naturalium ſcienria apprime imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Auguſtinus [a] accidiſſe reſtatur his verbis, ad Euodiũ ſcribens:

PHILOSOPHI QVI FIDEM CHRISTIANAM CONSEQVI DIGNI HABITI.

a Aug. epiſ. 100.

Frater noſter Gennadius, notiſſimus fere omnibus, nobiſq. cariſſimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ ſuæ artis exercitarione præpolluit; vt hominem religioſum noſti, atque erga pauperum curam impigra miſericordia, facillimoq. animo B beniguiſſimum; dubitabat ramen aliquando (vt modo nobis retulit) cũ adhuc eſſet adoleſcens & in his eleemoſynis feruentiſſimus, vtrum eſſet vlla vita poſt mortem. Huius igitur mentem & opera miſericordiæ quoniam Deus nullo modo deſereret; apparuit illi in ſomnis conſpicuus iuuenis & dignus intendi; eiq. dixit: Sequere me. Quem dum ſequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpir a dextera parte ſonos ſuauiſſimæ cantilenæ vltra ſolitam notamq. ſuauitatem. Tunc intento quidnam eſſet; ait, hymnos eſſe beatorum atque ſanctorum. Siniſtra autem parte quid ſe vidiſſe rerulit, non ſatis memini. Euigilauit, & ſomnium fugit; tantumq. de illo, quantũ de ſomnio cogitauir. Alia vero nocte ecce idem ipſe iuuenis eidem rurſus apparuit; atque ab illo vtrũ cognoſceretur, interrogauit. Reſpondit iſte, quod eum bene planeq. cognoſceret. Tunc ille quæſiuit, vbi ſe noſſet. Nec memoriæ defuit quid iſte identidem reſponderet: totumq. viſum illud, hymnoſq. ſanctorum, ad C quos audiendos eo duce venerat, qua recentiſſimos recordabarur, facilitate narrauit. Hic ille percontatus eſt: Vtrumnam id quod narrauerat, in ſomnis vidiſſet, an vigilans? Reſpondit: In ſomnis. At ille: Bene (inquit) recolis: Verum eſt, in ſomnis illa vidiſti: ſed nunc etiam in ſomnis te videre ſcias. Hæc cũ audiſſet iſte, ita eſſe credidit, atque id reſponſione firmauit. Tunc qui hominem docebar, adiecit, & ait: Vbi eſt modo corpus tuum? Ille reſpondit: In cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpuſculo nunc illigatos eſſe & clauſos & otioſos oculos tuos, nihilq. illis oculis te videre? Reſpondir: Scio. Tunc ille: Qui ſunt ergo (inquit) iſti oculi, quibus me vides? Ad hoc iſte non inueniens quid reſponderet, obticuir. Cui hæſitanri, ille quod his interrogarionibus docere moliebarur, aperuit: & continuo: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vrique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operanrur; & tamen ſunt iſti, quibus me intueris, D & iſta vteris viſione: ita cum defunctus fueris, nihil agenribus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuas, ſenſuſq. quo ſentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere poſt mortem. Ita ſibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubirarionem: Quo docente, niſi prouidentia & miſericordia Dei?] vtpote qui ſic naturali exemplo inſtructus eſt, vt mente cæleſtis fulgore gratiæ illuminatus, a claritate in claritatem transformatus ſit (vt ait Apoſtolus [b]) tamquam a Spiritu Domini.

GENNADIVS QVOMODO ANIMAE IMMORTALITATEM EDOCTVS.

b 2. Cor. 3.

Sed quod in his verſetur oratio, patere, quæſo, lector, vt exemplo Euangelici [c] patrisfamilias qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, veteribus recentia coniũgamus: erir enim vr ex his quæ breniter dicturi ſumus, magnam capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, ſed quæ compluriũ eruditorum virorum ſcimus aſſertione firmata, immo & a religioſis viris ad populum pto concione ſæpe narrata. Ego vero a quo accepi, au- E ctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelem Mercarum Miniatenſem S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina ſpectatum: ipſe enim narrauit de auo ſuo, eodem quo ipſe nomine nuncupato, Michaele Mercato Seniore, cui cum Marſilio Ficino nobiliſſimi ingenij viro ſumma intercedebat amicitiæ conſuetudo, parta & aucta philoſophicis facultatibns, in quibus Platonem ambo aſſectabanrur auctorem. Accidit aurem aliquando, vt ex more, quidnam poſt obitum ſuperſit homini, ex eiuſdem Platonis ſententia, ſed non ſine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Chriſtianæ fidei ſacramentis ſuſſulcienda eſſenr: eo enim argumento extar eiuſdem Marſilij ad ipſum Michaelem Mercatum erudita quidem epiſtola de Animi & Dei immortalitate. Cũ vero inter diſſerendum eorum progreſſa longius fuiſſet diſputario; eam ad calcẽ perductam illo clauſerunt corollario, vt iuncta ſimul dextera pacti fuerint, vter eorũ ex hac vita prior decederet (ſi liceret) alterum de alterius vitæ ſtatu redderet certiorem. Quibus

c Luc. 13.

DE MICHAELE MERCATO SENIORE, ET MARSILIO FICINO.

bus inter ſe conuentis,ambo iurati ab inuicem diſceſſere. Interlapſo autem haud breui temporis ſpatio, euenit vt cum ſummo mane idem Michael Senior in philoſophicis ſpeculationibus vigilaret: ex inopinato ſtrepitum velociter currentis equi, eiuſdemq. ad oſtium domus curſum ſiſtentis audiret, vocemq. ſimul Marſilij clamantis: O Michael, o Michael, vera, vera ſunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, aſſurgens, feneſtramq. aperiens, quem audierat, vidit poſt terga,ad curſum iterum acto equo candido,candidatum: proſecutus eſt eum voce, Marſilium, Marſilium inuocans; proſecutus & oculis: ſed ab eis euanuit. Sic ipſe noui caſus ſtupore affectus, quid de Marſilio Ficino eſſet, ſolicitius perquirendum curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clauſit extremum) inuenitq. eumdem illa ipſa hora defunctum, qua eo modo auditus & viſus eſt ſibi. Quid tum ipſe? licet enim antiquæ probitatis vir eſſet, innoxiamq. & proficuam omnibus vitam hactenus excoluiſſet (prout decebat vere philoſophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philoſophicis diſciplinis, ſolius Chriſtianæ philoſophiæ ceteris eminentioris propenſior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, ſoli vitæ futuræ vixit, ſpecimen edens abſolutiſſimi omnibus numeris Chriſtiani, qui inter philoſophos ſui temporis magna cum laude claruerat nulli ſecundus. Ad hæc autem, Syneſij, Euagrij, & Gennadij occaſione digreſſi ſumus, ad declarandum non a Deo deſpectos vere philoſophos.

a Suid. in Syneſ.

Numerat Suidas[a] Syneſij lucubrationes, ſed quas ante Epiſcopatum elaborauit, ad grammaticam & philoſophiam ſpectantes, necnon Panegyricas orationes, inter quas in laudem Theodoſij dictam Euagrius recenſet orationem, de Regno ad Arcadium, de Studiorum ſuorum ratione, de Prouidentia, de Inſomnijs, de Caluitie, & alia plura quæ non extant. Scripſiſſe præterea libros venatorios, ipſe de ſe teſtatur[b], necnon commentarium de Inſtrumento Aſtronomiæ, vt ad Orum ipſe ſcribens affirmat[c]. Quamdiu autem ſederit, ignoratur. Porro poſt eius obitum in Eccleſiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur ſubrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiuſdem Syneſij extant litteræ, quarum ante ſuo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat ſcriptio illa S. Cyrilli contra reprehenſiones Theodoreti. At de Syneſio hactenus. Iam vero quæ ſunt anni huius reliqua, proſequamur.

b Syneſ. epiſt. 154.
c Syneſ. epiſt. 157.

THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Epiſcopo Antiocheno, cum ſediſſet annos ferme quatuor, in locum eius ſubrogatus eſt Theodotus. Id vt affirmemus, in primis admonent litteræ Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi datæ anno ſequenti ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, cum ſucceſſit in locum Theophili anno ſequenti vita functi: in quibus de ipſo Theodoto iam Epiſcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Boniſacij Papæ tempora Alexandri vitam perducunt. Porro de Theodoto hæc Theodoretus[d]: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiæ velut margarita, Eccleſiæ præſulatum obtinuit, vir manſuetudine inſignis, & accurata vitæ inſtitutione egregie exornatus: qui ſectam Apollinarianam, oratam vt ſe cum reliquo Chriſti grege iungeret, ceteris Eccleſijs omnibus aggregauit.] hæc de Theodoto Theodoretus, ſatiſq. ad eius laudem.

d Theodoret. lib. 5. c. 37.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	HONORII 18. THEODOSII 5. IMPP.
412.	11.	

HONORII PIETAS.

QVadringenteſimus duodecimus annus, duobus Auguſtis Conſulibus, Honorio nonum & Theodoſio quintum, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo menſe idem Honorius, quod primum ad Chriſtianam religionem ſpectare ſciebat, qua nihil antiquius habuit, obſtinatos animo Donatiſtas illos, qui poſt euictam in proxima Collatione a Catholicis cauſam adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent, diuerſis pœnis, dato reſcripto, mulctauit: atque primum eccleſias, ac cetera earum bona illis indulgentia Principis anno ſuperiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis reſtituenda eſſe præcepit: laicos inſuper pecuniarijs pœnis pro conditione cuiuſque puniuit; clericis vero exilium irrogauit; illiſq. legata, Catholicæ Eccleſiæ deberi præcepit. Sed reddamus hic ipſum reſcriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: ſic enim ſe habet[e]:

e l. 52. de hæret. Cod. Theod.

Caſſatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus noſtræ potuerint impetrari; & manentibus

A tibus his quæ etiam dudum ſuper hoc definita ſunt, & veterum Principum ſanctione ſer-
uata: Niſi ex die prolatæ legis omnes Donatiſtæ tam ſacerdotes, quam clerici, laiciq. Ca-
tholicis ea, quæ ſacrilege deſciuere, reddiderint: tum Inluſtres ſingillatim pœnæ nomine
Fiſco noſtro auri pondo quinqnaginta cogantur inſerre, Spectabiles auri pódo quadragin-
ta, Senatores auri pondo triginta, Clariſſimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo tri-
ginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque, Negotiatores au-
ri pondo quinque, Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem:
Qui niſi a conductoribus, ſub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi
fuerint præſentati, ipſi teneantur ad pœnã: ita vt nec domus noſtræ homines ab huiuſmo-
di cenſura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis ſegregatim mulcta con-
ſtringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium pu-
B blicatio ſubſequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum cre-
brior ictus a praua religione reuocabit, ni malint ipſi ad prædicta diſpendia (etiam ſi ſint
Catholici) retineri. Clerici vero, miniſtriq. eorum, ac pernicioſiſſimi Sacerdotales abla-
ti de Africano ſolo, quod ritu ſacrilego polluerunt, in exilium viritim ad ſingulas quaſque
regiones ſub idonea proſecutione mittantur: eccleſijs eorum, vel conuenticulis, prædijſq.
(ſi qua in eorum eccleſias hæreticorum largitas praua contulit) proprietati, poteſtatiq.
Catholicæ (ſicut iamdudum ſtatuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Febr. Rauennæ,
Honorio VIIII. & Theodoſio V. AA. Conſſ.] hactenus verba reſcripti.

RESCRIPTVM CONTRA DONATISTAS.

Cuius quidem Honorij ſanctionis pluribus in locis S. Auguſtinus meminiſſe videtur,
Nam quod ad caput illud ſpectat de irrogato exilio clericis Donatiſtis, hæc habet contra
Gaudentium [a]: Mitiora in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam:
C exilium vobis voluit inferre, non mortem: ſed vos homines docti conſiderantes quid de-
beatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de iudicio illius, ſed de veſtro additis
mortem] cum ſcilicet voluntarie ipſi more ſuo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem
idẽ S. Auguſtinus viſus eſt alludere voluiſſe, cũ ſcribens ad Bonifacium inter alia hæc ait [b]:
Quicquid ergo nomine eccleſiarum partis Donati poſſidebatur, Chriſtiani Imperatores le-
gibus religioſis cum ipſis eccleſijs ad Catholicam tranſire iuſſerunt.] & quàm id æquiſſi-
me, ſubdit: Cum ergo nobiſcum ſint plebes earumdem eccleſiarum, nobiſcum pauperes,
qui ab eiſdem poſſeſſiunculis alebantur: ipſi potius foris poſiti deſinant concupiſcere alie-
na: ſed intrent in vnitatis ſocietatem, vt pariter gubernemus non illa tantum quæ dicunt
ſua, verum etiam quæ dicuntur & noſtra. Scriptum eſt enim [c]: Omnia veſtra ſunt, vos au-
tem Chriſti.] & alibi pro concione ad populum [d]: Leguntur (inquit) manifeſtæ leges,
D vbi præceperunt Imperatores, vt qui præter Eccleſiæ Catholicæ communionem vſurpant
ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ
audeant poſſidere.] & in fine: Veniant ad Catholicam, & nobiſcum habebunt non ſolum
terram, ſed etiam illum qui fecit cælum & terram.] Quòd etiam ex huius legis præſcri-
pto, relicta ex teſtamento Donatiſtis deberent accipi a Catholicis; hinc ipſe ſuperius
ex perſona ipſorum: Modo deficientes vbique, quid nobis proponunt, non inuenientes
quid dicant? Villas noſtras tulerunt, fundos noſtros tulerunt: proferunt teſtamenta ho-
minum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Eccleſiæ, cui præerat Fauſtinus. Cui Epi-
ſcopus præerat Fauſtinus? Eccleſiæ. Quid eſt, Eccleſiæ? Eccleſiæ dixi, cui præerat Fauſti-
nus. Sed non Eccleſiæ præerat Fauſtinus, ſed parti præerat. Columba autem Eccleſia eſt,
&c.] oſtendens iure negari bona Eccleſiæ ijs qui non ſunt in Eccleſia.

DE HONORII RESCRIPTO.

a August. contra Gaudent. lib. 1. c. 19.

b Auguſt. epiſt. 50.

c 1. Corin. 3.

d Auguſtin. in Ioan. tract. 6. in fin.

E Ceterum qui reſilierant poſt Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitate proterui,
tantum abfuit vt his pœnis adigi potuerint e ſchiſmate redire ad Eccleſiam, vt maiori ob-
duruerint obſtinatione, & crudeliore furore ſæuierint. Docent hæc quidem S. Auguſtini
litteræ [e] hoc ipſo anno (vt dicemus) ad eumdem Marcellinum Cognitorem datæ, qui-
bus mala perpetrata ab eis aduerſus Reſtitutum & Innocentium ſignificantur; cum ne in
eos captos atque confeſſos pœnam mortis irroget, ipſe S. Auguſtinus rogat; vbi hæc de
ipſorum delictis, quorum ante alia occaſione fecimus mentionem: Circumcelliones illos
& clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad iudicium pro factis eorum pu-
blicæ diſciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de
homicidio quod in Reſtitutum Catholicum presbyterum commiſerunt, & de cæde Inno-
centij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe
confeſſos. Vnde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos

DONATISTAE ACRIVS SAEVIVNT.

e Auguſt. epiſt. 169.

tanta legum ſeueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq. his litteris A obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus eſt. Sed & commendat eiuſdem in quæſtionibus exhibitam manſuetudinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſeruaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendenre equuleo, non ſalientibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coertionis ita magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in iudicijs ſolet ab Epiſcopis adhiberi.] atque demum ad perſuadendum huiuſmodi vtitur argumento: Poſtremo (inquit) pro Eccleſiæ vtilitate miſſus es: hoc Eccleſiæ Catholicæ, aut (vt modū diſpenſationis meæ non ſupergredi videar) hoc Eccleſiæ ad Hipponenſium regionum diœceſim pertinenti

EPISCOPI IMPERANT PRAEFECTIS prodeſſe, hoc expedire conteſtor. Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamuis quoniam Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa non arroganter dixerim, audire te Epiſcopū conuenit iubentem.] Hæc cum audis, lector, in mentē reuoca quæ dicta ſunt anno ſuperiori de Syneſio Epiſcopo & Andronico Libyæ Pẽtapolis Præfecto; nimirum verbis & exemplis declaratū in eadem cauſa, iiſdemq. perſonis demonſtratum, Epiſcoporum eſſe, Præfectis quæ pia, quæ ſancta & Chriſtianæ ſunt legi conſentanea, imperare. Præfecti erant ambo, iusq. habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Epiſcopi, Syneſius & Auguſtinus: eadem cauſa de ſontium quæſtionibus atque ſupplicijs, in qua in vtroque ipſorum ius Epiſcoporum in præcipiendo Præfectis oſtenditur: verum & in puniendis etiam eiſdem & anathemate percellendis, in Syneſio vidimus declaratum. B

Sed & illud a Marcellino S. Auguſtinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatiſtarum confeſſis criminibus & criminoſis conuictis publice exponerentur, ad ipſorum omnium Donatiſtarum ignominiam, vt ſic manifeſtatione ipſorum ſcelerum erubeſcerent: nam alijs litteris hoc eodem anno in eadem cauſa datis [a] hæc habet: Geſta quæ promiſit præſtantia tua, vehementer expecto, & in Eccleſia Hipponenſi iam iam cupio recitari, ac ſi fieri poteſt, per omnes eccleſias etiam in noſtra diœceſi conſtitutas: vt audianr homines, pleneq. cognoſcant confeſſores iniquitatis; non Dei timore extorquente pœnitentiam, ſed iudiciaria diligentia crudeliſſimorum pectorum aperiente duritiam, ſiue illorum qui de homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confeſſi.] & paulo poſt de publicatione eorumdem Actorum in loco iudicij facienda, ſubdit: Quod autem ſcripſit eximietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Geſta iubere proponi: fiat, ſi poteſt illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus eſt; non tamen vllo modo prætermittendum.] C

ACTA DE SCELERIBVS DONATISTARVM PVBLICANDA. a Aug. epiſt. 158.

D

Quibus ipſis litteris idem S. Auguſtinus, quomodo pergerent iidem efferati Donatiſtæ ſæuire, narrat his verbis: Modo Macrobius Epiſcopus eorum ſtipatus cuneis perditorum vtriuſque ſexus, hac atque illac circumit, aperuitq. ſibi baſilicas, quas poſſeſſorum quantuluſcumque timor clauſerat.] & paulo poſt: Cum ipſo etiam eſt ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cum fuerit colonus Eccleſiæ, verſatus eſt in illa cæde præcipuus. Qui tales non cū eo ſunt, quando & ille cum ipſo eſt? &c.] At tantū abeſt vt nouis his Donatiſtarum facinoribus S. Auguſtinus a rogando pro eis qui vincti detinebantur in carcere feriendi, retraheretur; vt etiā cumulatiori manſuetudinis menſura gratiam pro ſceleribus penderet. Etenim pro eiſdem etiam ad Proconſulem litteras dedit, quibus eum abſtinere a gladij pœna pluribus exorauit [b]. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epiſtola [c] de Proconſule ſcribat: Si autem nec litteris meis ad hoc conſenſerit: hoc ſaltem præſtet, vt in cuſtodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne paſſiones ſeruorum Dei, quæ debent eſſe in Eccleſia glorioſæ, inimicorū ſanguine dehoneſtentur. Scio enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi a Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facile conceſſiſſe, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna ſimili punirentur.] hæc Auguſtinus pro perditis Donatiſtis: idemq. conteſtatur, quod ſi ne ſic quidem a Proconſule audiatur, ſaltem id obtineret, vt tres eiuſmodi epiſtolæ pro illis a ſe datæ, Actis Proconſularibus ad futuram memoriam iungerentur; licet quatuor eodem argumenro in eadem cauſa extent Auguſtini [d] epiſtolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconſulem vna, ad Apringium [e] Iudicem vna. Agebat Proconſulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, vt alia ad eum ab Auguſtino data epiſtola [f] docet. E

MACROBIVS EPISCOPVS DONATISTA DVX CIRCVMCELLIONVM.

b Aug. epiſt. 127.
c Aug. epiſt. 178.
d Aug. epiſt. 158. 159. 127.
e Aug. epiſt. 160.
f Auguſt. epiſt. 128.

Cum

A Cum vero non vnus Auguſtinus tantum, ſed alij quoque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopi ſolerent apud Iudices pro condemnatis facinoroſis intercedere: Macedonius & ipſe Iudex, ius gladij habens, eumdem Auguſtinum litteris interpellauit, num acquieſcendum eſſet precibus Epiſcoporum, reis pœnam dimitti poſtulantium; præſertim ſi probabilis ſit coniectura, eoſdem in deterius prolapſuros. Extant [a] ipſæ Macedonij litteræ ad Auguſtinum, cuius etiam ad illum reddita epiſtola [b] legitur eo argumento diſerte conſcripta: quas tu ipſe, ſi lubet, conſule, ſimulq. S. Ambroſij eadem tractantis epiſtolam ad Studium [c] ſcriptam. Commendat autem idem Auguſtinus [d] eiuſdem Macedonij Præfecti in promulgandis aduerſus Donatiſtas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & laudat ipſum in edicto eſſe præfatū: Pro vobis hoc agitur; pro vobis ſacerdotes incorruptæ fidei, pro vobis Imperator Auguſtus, pro vobis nos quoque eius Iudices laboramus: & alia
B multa in eodem edicto ita poſuiſti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex parte cæleſtem Rempublicam cogitare.] Exhibebantur eiuſmodi manſuetudinis officia tum a Iudicibus, tum in primis ab Epiſcopis, vt quos ſcirent ſeueritate legum obſtinatius obrigeſcere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique ſtudio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata eſt autem ab ipſis etiam Donatiſtis Genethlij Epiſcopi Catholici animi manſuetudo, & gratia illis exhibita; de quo Auguſtinus: Inde neſcio quomodo ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Epiſcopi, quòd neſcio quam conſtitutionem datam contra illos compreſſerit, & effectum habere non fuerit.] At de his ſatis.

DE MACEDONII CONSVLTATIONE.

a Apud Auguſt. epiſt. 53.
b Auguſt. epiſt. 54.
c Ambroſ. epiſt. 76.
d Auguſt. epiſt. 52. in fine.

MANSVETVDO CHRISTIANORVM PRAESVLVM.

Quid præterea in eadem Donatiſtarum cauſa actum ſit, accipe. Vt de his iugis memoria penes Catholicos perſeueraret, eademq. ſemper recens dimanaret in aures ſchiſmati-
C corum; illud factum eſt, vt in quibuſdam Eccleſijs Africanis eadem Acta publice in eccleſia Quadrageſimæ tempore recitarentur: teſtatur id quidem S. Auguſtinus, dum id ipſum vt faciat, a Deuterio Epiſcopo exigit, vbi ait [e]: Præſentibus vobis, fratrem & coepiſcopum meum Deuterium obſtringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagaſtam, apud Conſtantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Eccleſias, ſic etiam deinceps facere non pigreſcat: Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id eſt Quadrageſima ante Paſcha, quando vobis maxime ieiunantibus plus vacat audire, eadem Geſta Collationis per annos ſingulos, vniuerſa a capite in finem ex ordine recitentur.] hæc Auguſtinus; qui & in eo laborauit, vt eamdem Collationem, quo ab omnibus ſine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipſe teſtatur [f], abſolutam hoc anno, vt tradit in dicta epiſtola ad Marcellinum [g]; vbi de ſuis huius temporis
D lucubrationibus agens, hæc ait: Cum enim ab eorum hominum neceſſitatibus aliquantulum vaco, qui me ſic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oporteat: non deſunt quæ dictanda propono, ſic in articulis temporum conſtituta, vt dilationem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Geſtorum Collationis noſtræ ſatis operoſæ, cum viderem neminem ſe velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epiſtola ad ipſos laicos Donatiſtas de hac eadem Collatione noſtra, quam modo aliquot lucubrationibus terminaui.] Intelligit enim S. Auguſtinus de libro, cuius eſt titulus, Ad Donatiſtas poſt Collationem. Quanam autem occaſione ille ſcriptus fuerit, modo dicendum.

ACTA CONTRA DONATISTAS PVBLICARI IVSSA.

e Auguſt. de Geſtis cum Emerito
f Auguſtin. Retract. lib. 2. c. 39.
g Auguſt. epiſt. 158.

Quod enim Donatiſtæ Epiſcopi in eadem Collatione anno ſuperiori victi penitus & confutati, non tantum non acquieuiſſent, ſed obſtinatiores atque pugnaciores abſceſſiſ-
E ſent, & publica vi alij graſſati eſſent, alij vero verbis & ſcriptis complura ſparſiſſent mendacia, nempe corruptum a noſtris fuiſſe Iudicem, ſe vero ab eodem compreſſos, neque loqui permiſſos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatiſta reuocaretur, ne relicto ſchiſmate, ad Eccleſiam Catholicam ſe transferret, ſed contineretur in impietatis officio: res tanta haud diſſimulanda, contemnendaq. Patribus viſa eſt. Quamobrem hoc ipſo anno, menſe Iunij, ea de cauſa prouinciale Epiſcoporum Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius prouinciæ Primatem agebat, Auguſtinus & alij eius prouinciæ Epiſcopi, vt ex Actis eius conuentus & epiſtola inde ſcripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Epiſcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem S. Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis: ipſe in itinere conſtitutus, cum Tuburſicum perueniſſet, nactus eſt ibi Fortunium eius ciuitatis Epiſcopum partis Donatiſtarum, cum quo ſibi congrediendum fuit, publice diſputando de his quæ ſpectarent ad

CONCILIVM CIRTENSE INDICTVM.

communem cauſam inter Donatiſtas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via A
obiter habita actum ſit, ex eiuſdem S. Auguſtini ſcriptis intelligemus: eius extant ea de re datæ litteræ ad Donatiſtas, in quarum exordio hæc leguntur [a]:

a Auguſt. epiſt. 163.

COLLATIO AVGVSTINI CVM FORTVNIO.

Fortunium, quem Tuburſicum habetis Epiſcopum, per eamdem ciuitatem, quamquam feſtinantiſſime, cum ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus, ita omnino, vt de illo ſoletis benigniſſime polliceri. Eam ipſam quippe veſtram de illo nobis ſermocinationem cum ei renunciaremus, volentes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad eum: quia ætati eius id a nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum vt ipſe ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos forte aggregatos nobis illud tempus inuenerat. Cum autem apud eum conſediſſemus, rumore diſperſo, non parua præterea turba confluxit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vtiliter ac ſalubriter agi cauſam illam, & tantã, reiq. tantæ quæſtionem prudenter & pie diſ- B
cuti cuperent. Ceteri vero magis ad ſpectaculũ, quaſi altercationis noſtræ prope theatrica conſuetudine, quam ad inſtructionem ſalutis, Chriſtiana deuotione conuenerant. Quapropter nec ſilentium nobis præbere, nec intente nobiſcum atque modeſte ſaltem & ordinate colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis, quorum religioſa & ſimplex apparebat intentio. Itaque libere pro ſui cuiuſque animi motu immoderare loquentium, omnia ſtrepitu turbabantur; nec euincere ſiue nos, ſiue ipſe rogando, interdum etiam obiurgando potuimus, vt nobis modeſtum ſilentium præberetur.

COLLATIO INTEGRA A NOTARIIS SCRIBI NON VALVIT.

Res tamen vtcumque agi cœpta eſt, & aliquot horas in alterno ſermone protraximus, quantum vocibus interquieſcentibus varie tumultuantium ſinebamur. Sed in ipſo diſputationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, ſubinde labi de memoria vel noſtra, vel eorum, quorum ſalutem maxime curabamus: & vt eſſet nobis cautior, modeſtiorq. C
tractatio, ſimul vt & vos atque alij fratres qui abſentes erant, quid inter nos actum eſſet, legendo cognoſceretis; poſtulauimus, vt a Notarijs verba noſtra exciperentur. Vbi diu ab illo, vel ei conſentientibus reluctatum eſt; poſtea tamen ipſe conceſſit. Sed Notarij qui aderant, atque id ſtrenue facere poterant, neſcio qua cauſa excipere noluerunt. Egimus ſaltem, vt fratres qui nobiſcum erant, quanquam in hac re tardius poſſent, exciperent; pollicẽtes nos ibi eaſdem tabulas relicturos. Conſenſum eſt. Cœperunt verba noſtra excipi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta ſunt. Poſtea inordinatas obſtrepentium interpellationes. Et propterea noſtram quoque turbulentiorem diſputationem Notarij non valentes ſuſtinere, ceſſerunt, nobis ſane non deſiſtentibus, & vt cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis noſtris quantum recordari potui cauſæ totius actionem, dilectionem veſtram fraudare nolui. Poteſtis enim ei litteras meas legere; vt D
vel approbet, vera me ſcripſiſſe; vel ipſe vobis, ſi quid melius recolit, incunctanter inſinuet.] hæc præfatus Auguſtinus, ſummam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epiſtola complexus eſt, quã maiori otio tu lector conſulere potes. Quæ enim ibi poſita eſt controuerſia de ſpurio Concilio Sardicenſi, nos cum de eo ſuo loco egimus, pluribus pertractauimus.

b Auguſt. contra Creſcon. lib. 3. c. 34.

Sed in his hic non prætermittendum, tum ea epiſtola, tum etiam dum contra [b] Creſconium agit, duobus potiſſimum argumentis coarguiſſe S. Auguſtinum Concilium illud ab aduerſario citatum, non fuiſſe Catholicorum Epiſcoporum: Primo quidem, quod in eo Iulius Romanus Epiſcopus legeretur eſſe damnatus: & ſecundo, quod litteræ Synodales ab eo datæ legerentur ſcriptæ ad Epiſcopum Carthaginenſem, non autem (vt moris erat) ad Romanum Pontificem. quibus intelligas, male audiſſe apud antiquos, quicquid contra E
Romanum Pontificem dictum, factumve editum legeretur.

ROM. PONTIFICIS AVCTORITAS COGNITA.

c Auguſt. epiſt. 162.

Sed quo loco habitus, & quantæ æſtimationis eſſe deberet ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex; idem S. Auguſtinus ad eoſdem ad quos ſcripſit dictam de Collatione cum Fortunio epiſtolam, nempe ad Eleuſium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de cauſa nimirum Donatiſtarum litteras dedit, hæc habet inter alia [c]: Cum (inquit de Cæciliano) ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias litteras eſſe coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum eſſe cognitum & probatum, quod Romano Pontifici communicatorijs litteris (vt dictum eſt ſuperius) iungeretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis ſymbolum, & longe diuerſi generis ab ijs quæ ad Gentiles vel hæreticos a Catholicis ſcriberentur; de quibus in hac ipſa

epiſtola

A epiſtola Auguſtinus eius exordio ait: Factum eſt, vt etiam ad nonnullos Donatiſtarũ pri-
marios ſcriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter ſuam peruerſi-
tatem ab vnitate Catholica, quæ toto Orbe diffuſa eſt, non accipiunt, ſed tales priuatas,
qualibus nobis vti etiam ad Paganos licet.] Sed iter iam Auguſtini Cirtam verſus cum
Alypio, qui præſens fuit Collationi cum Fortunio, proſequamur.
Conuenerunt (vt diximus) Numidæ Epiſcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex cauſa, quàm
vt conſilium inirent, decernerentq. quonam pacto occurrendum eſſet calumniantibus Do- CIRTENSE CONCILIVM.
natiſtis, & conantibus mendacijs irritam reddere Collationem anni ſuperioris. Quid au-
tem inter eos tranſactum ſit, & communi ſententia decreuerint; licet Acta ipſa perierint,
Synodalis tamen epiſtola inde ſcripta extat ad Donatiſtas. De qua quidem illud in primis
admonendum putamus, vbi in fine ipſius ſic legitur [a]: Hæc ad vos ſcripſimus decimoocta- a Apud Auguſt. epiſt. 152.
B uo Kalendas Iulias, piiſſimo Honorio VIII. Conſ.] manifeſte in numerum errorem ir-
repſiſſe, cum octauus pro nono Conſulatus ſit poſitus: quod quidem mendum ex eadem
ipſa epiſtola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno ſu-
periori Carthagine ſub Marcellino; quomodo adnotari epiſtola illa potuit ſub octauo
Honorij Conſulatu, qui incidit in annum ante Vrbis excidium? Quod vero paulo poſt
Collationem eamdem Cirtenſem Synodum eſſe habitam, ex litteris ad Marcellinum
datis apparet; nonus Conſulatus pro octauo, & non alius reſtituendus erit. Porro in epi-
ſtola illa Synodali ad laicos Donatiſtas data, cauſa huius cogendi Concilij aperitur
his verbis:
Cum in auribus noſtris fama crebreſceret, hoc vobis veſtros Epiſcopos dicere, Cogni-
torem præmio fuiſſe corruptum, vt contra eos ſententia proferretur: vos autem iſta faci- LVCVBRATIONES AVGVSTINI POST COLLATIONEM CONTRA DONATISTAS
C le credere, ac propterea multos veſtrum adhuc nolle acquieſcere veritati: placuit nobis,
cogente Domini charitate, ex Concilio noſtro hæc ad vos ſcripta dirigere, quibus primi-
tus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam
in ſuo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & ſuis nominibus atque ſubſcriptio-
nibus firmauerunt, nos illic Traditores & perſecutores ſuos eſſe dicentes, in falſitate at-
que mendacio manifeſtiſſimo detecti atque conuicti ſunt, &c.] plura enim, certaq. ſubdit,
quibus ipſi Epiſcopi Donatiſtæ apertiſſimi eſſent redarguendi mendacij. Hæc quidem
Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Auguſtinus Breuiculum ſcripſit, ſed ante dictam
epiſtolam datam ad Marcellinum [b], in qua (vt vidimus) mentio habetur de epiſtola ad lai- b Aug. epiſt. 158.
cos Donatiſtas, necnon de Breuiculo. Poſtea vero elucubrauit eadem ex cauſa S. Au-
guſtinus commentarium ad eoſdem laicos Donatiſtas, Poſt Collationem, inſcriptum;
D cuius eſt exordium: Quid adhuc Donatiſtæ ſeducimini ab Epiſcopis veſtris, &c.] Quæ
omnia ſimulatque abſoluiſſet, ſe ſcripſiſſe dictam ad Marcellinum epiſtolam, Auguſtinus
ipſe teſtatur.
Sed & ſubdit, dediſſe ſe tunc duas epiſtolas, alteram ad ipſum Marcellinum, ad Vo-
luſianum vero alteram: extant ambæ [c], atque dignæ vt in eis aliquantiſper oratio immo- c Apud Auguſt. epiſt. 1. & 3.
retur: etenim pro dignitate argumenti ipſæ ad Voluſianum datæ litteræ primum locum
inter multiplices eiuſdem Auguſtini epiſtolas meruerunt. Erat Voluſianus Gentilis homo,
inter Romanos nobilitate nulli ſecundus, & philoſophicis diſciplinis imbutus, inter primos VOLVSIANI MATER LABORAT PRO FILII CONVERSIONE.
philoſophos adnumerãdus. cuius mater Chriſtiana femina religioſiſſima erat: quæ occa-
ſionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipſum ſolicite egit, vt ageret cum
Auguſtino (quem fama ſciret omnium diſertiſſimum) vti ſcriptis ſuis Voluſianum filiũ ad
E fidem Chriſtianam amplexandã, omni ſtudio adhibito, conaretur adducere. Quænam au-
tem fuerit mater Voluſiani, nobis hactenus incompertum eſt. Scimus tamen, Voluſianum GENVS VOLVSIANI ET AETAS.
vſque ad obitum in Ethniciſmo inflexo animo perſeuerantem; patruum fuiſſe Melaniæ Iu-
nioris; per quam ad fidem Chriſti capeſſendam iam diem obiturus tandem perſuaſus eſt, vt
ſuo loco dicturi ſumus. Putamus quidem fuiſſe Voluſianum fratrem matris Melaniæ Iu-
nioris, quam Albinam nomine dictam fuiſſe meminimus; patris vero nomen ignoratum,
qui filius fuit Melaniæ Senioris: ſæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vſurpatus: vt
nihil obſtet quin matris eius potius fratrem fuiſſe dixerimus.
Quod autem ad genus & familiam Voluſiani pertinet: extant quidem de his me-
moriæ in veteribus inſcriptionibus [d], vt de Voluſiano Præfecto Vrbis ſub Valentinia- d Smet. antiquar. Inſcrip. pag. 58. num. 9. 11. 12.
no Imperatore, in quibus & nomen eius inſcribitur, Caius Cœionius Rufius Voluſia-
nus. Vt autem hunc eumdem cum illo fuiſſe dicamus, tempora non repugnant; vtpote

qui ſub Valentiniano iuuenis erat, ſub Honorio & Theodoſio ſenex vixerit & obierit. Hunc enim Proconſulatum in Africa geſſiſſe puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his verſibus: A

Iamq. alijs Romam redeuntibus hæret eunti
Rufius Albini gloria viua patris:
Qui Voluſi antiquo deriuat ſtemmate nomen,
Et Reges Rutulos, teſte Marone, refert.
Huius facunda commiſſa Palatia lingua
Primæuus meruit Principis ore loqui.
Rexerat ante puer populos pro Conſule Pœnos:
Ac qualis Tyrijs, terror, amorq. fuit.
Sedula promiſit ſummos imitatio faſces: B
Si fas eſt meritis fidere, Conſul erit.]

hæc ipſe. Erant Rutilius & Voluſianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ, tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porro alium Rufium Voluſianum, præter hunc de quo agitur, æque eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt plane fateri quodammodo cogamur, vnum eumdemq. eſſe cum eo de quo agimus; quem quidē diſertiſſimum fuiſſe, ex Auguſtini atque Marcellini litteris ſatis perſpectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipſum Voluſianum & Auguſtinum mutuis ſcriptis tranſacta ſint, videamus.

AVGVSTINVS LABORAT IN CONVERSIONE VOLVSIANI.
a Apud Auguſt. epiſt. 4.
b Aug. epiſt. 1.
VOLVSIANI MATER PRO FILII SALVTE SOLICITA.
c Aug. epiſt. 2.

Interpellatur igitur S. Auguſtinus litteris Marcellini, & ipſe matris Voluſiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuerſionem addixit animum: cum alioqui præſens eum ipſe Marcellinus, vt cum eo diſſereret, & Chriſtianum faceret, conuenire ſoleret. Nam ipſe in litteris ad Auguſtinum [a]: Eſt (inquit) nobis cum eodem Voluſiano quotidiana pro viribus noſtris & pro ingenij paupertate diſputatio: ſanctæ ſiquidē matris eius precatione compulſus, cura mihi eſt eum frequenter ſalutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiā ipſe dignetur.] Degebat (vt apparet) Voluſianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitq. Auguſtinus illi viam, vt de Chriſtianæ fidei veritate ſolicitius inquireret. Vnde ad eum primis litteris [b]: De ſalute tua (inquit) quam & in hoc ſæculo & in Chriſto eſſe cupio, ſanctæ matris tuæ votis ſum fortaſſe etiam ipſe non impar.] hortatur enim eum diuinas Scriptúras legere, & ſi quid in illis oboriatur quæſtionis, ad ſe ſcribere. His acceptis litteris [c] Voluſianus, initi ante congreſſus mentionem faciens, ex alterius perſona, quæ in fide Chriſtiana ſibi viderentur abſurda, declarat, eademq. ſoluenda proponit: nimirū, videri ſibi Deo indignum, carnem ſuſcepiſſe humanam, aliaq. ad hæc ſpectantia operatum. Atque ad poſtremū de ipſo Auguſtino, magnæ etiam apud Gentiles famæ, Voluſianus hæc ſubdit: Intereſt famæ tuæ, vt quæſita nouerimus. Vtcumque abſque detrimento cultus diuini in alijs ſacerdotibus toleratur inſcitia: at cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi deeſt, quicquid contigit ignorari.] hæc ipſe. D

d Aug. epiſt. 3.
e Apud Auguſt. epiſt. 4.
AVGVSTINVS RESPONDET QVAESTIONIBVS VOLVSIANI.

Quæ autē ad hæc humanarū rerū ſapientiſſimo Auguſtinus reſcripſerit, ipſa quæ extat tanto auctore digna epiſtola patefacit [d]: ex qua ipſum vehementer Auguſtinum eſſe admiratū, Marcellinus [e] teſtatus eſt: ad quem vt rurſus Auguſtinus ſcribat, idē rurſus hortatur: qui & nouas illi ſoluendas quæſtiones ab eo expetitas proponens, ſignificat Voluſianū Apollonij Tyanæi & Apuleij magorū ſtudioſum fuiſſe: vt non mirum ſit, ſi tardius, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu contigerit ipſum fieri Chriſtianum. Sed expetijt rurſus ab eodem ſancto Auguſtino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni reſpondeat: Cur ſub Chriſtianis Principibus tot tantaq. mala inuaſerint Romanum Imperium? Præſtitit hæc quidem (vt dictum eſt) diſertiſſime Auguſtinus; qui & ad menſuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, ſtatuit confutandā. Quod igitur ad Voluſianum pertinet: vt ſic in cultu deorum ad obitum vſque manſerit, praua mens eius ob cultum magorum in tranſuerſum acta, in cauſa fuit: quod vero tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei ſigillo per baptiſmum muniri in fine meruerit, matris eius pro ſalute ipſius ardentiſſimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: ſed quomodo id acciderit, ſuo loco dicendum erit. E

f Aug. epiſt. 158.
AVGVSTINI HVIVS ANNI SCRIPTA.

Hæc vero de litteris ad Voluſianū & Marcellinum hoc anno eſſe trāſacta, ex alia illa poſt Collationē data præſenti anno ad eumdē Marcellinū [f] epiſtola (vt diximus) demonſtratur; vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, iſta ſubdit: Nūc in manibus habeo librum ad Honoratum noſtrum de quæſtionibus quibuſdā quinque, quas mihi propoſuit

A poſuit, & per litteras intimauit.] Eo ipſo tempore (idem ait Auguſtinus [a]) quo contra Donatiſtas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi miſit quinque a Carthagine quæſtiones, &c.] extat de his epiſtola [b] ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipſius) prolixus liber. Ex quinque autẽ illis quæſtinnibus vna erat ſpectans ad hæreſim Pelagianam de Gratia noui Teſtamenti. Carthaginem enim eiuſmodi quæſtiones per Cæleſtium primarium Pelagij diſcipulũ ſunt allatæ hoc ipſo anno, atque pugnaciter defenſæ, ſed cum auctore etiam iudicio Eccleſiaſtico condemnatæ. Quomodo autem iſta ſe habuerint, enarremus: ſed primum temporis certa ratio demonſtretur.

a Aug. Retract. lib. 2. c. 36.

b Aug. epiſt. 120.

QVANDO CAELESTIVS CARTHAGINEM VENIT.

Cum enim Synodus Carthaginenſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto ſub Theodoſij ſeptimo Conſulatu cum collega Palladio (vt ſuo loco dicetur) anno ab hinc ferme quinto, epiſtolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum
B Pontificem, in eaq. dicatur ante annos ferme quinque iudicium ſuper Cæleſtio Pelagiano agitatum: ad hunc ipſum annum illud referendum eſſe, nemo non videt. Sunt hæc verba epiſtolæ Concilij Carthaginenſis [c]: Factum eſt, vt recenſendum peteremus, quid ante ferme quinquennium ſuper Cæleſtij nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.] hæc ibi. Nec eſt etiam quod huiuſmodi terminus ferme quinquennij ab anno ſuperiori numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quòd auctores minime proderentur, ſine auctorum nomine hæreſis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria eſt, vt eo anno, quo ab Epiſcopis totius Africæ celebrata eſt magna illa Collatio, ibidem, eodemq. anno exercitatum fuerit iudicium contra Cæleſtium. Merito ergo ex aſſertione Carthaginenſis Concilij, hoc anno Cæleſtij cauſam ponimus. Hæc ad tempus inſinuandum ſatis.

c Aug. epiſt. 90.

Sed quid aduerſus Cæleſtium hoc anno actũ eſt Carthagine, inueſtigemus. Periere Acta
C ipſa hoc anno in Epiſcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo ſupereſt fragmentum a S. Auguſtino contra Pelagium & Cæleſtium recitatum de Peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed ante ſciendum, aduerſus Cæleſtium diſputaſſe Paulinum diaconum; quod eadem Acta produnt, quæ ſic ſe habent, præmiſſis his quæ S. Auguſtinus ea recitaturus ita præfatur [d]:

d Aug. de Peccat. origin. contra Pelag. lib. 2. c. 2. 3.

Cæleſtius quidem in hoc extitit errore liberior, vſque adeo, vt neque in Epiſcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt quod peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum: & quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo poſt ita deſcribit Acta iudicij Carthagine habiti: De Geſtis enim Eccleſiaſticis Carthaginenſibus hic eius verba deſcripſimus.

Aurelius Epiſcopus dixit: Sequentia recitentur, *libelli videlicet Cæleſtij*. Et recitatum eſt:
D Quod peccatum Adæ ipſi ſoli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum eſſet, Cæleſtius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium eſſe, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam: quia diuerſa ab eis audiui, qui vtique in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipſorum. Cæleſtius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui manſit cum ſancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quod tradux peccati non ſit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus eſt Ruffinus, a ſuo diſcipulo publice proditur: vt hac ex parte Cæleſtio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus viſus eſſet, retecta facie, eiecta ſuperimpoſita larua, iuſto Dei iudicio, omnibus notum fecerit: vt hoc vno teſte ſatis poſſit intelligi, quam iuſte S. Hieronymus in hominem ſæpe commotus ſit, quamq. vera certaq. eſſent quæ de ipſius doloſis artibus ſcriptis prodidit. At obſerua & illud, citari a Cæleſtio non Pelagium ipſum,
E ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Ruffinum, vt coryphæum, atque ſectæ anteſignanum. Diſce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem; quippe qui cum talia ſentiret, atque ſuis intimis communicaret, tamen ad conciliandum ſibi nomen abſque vlla ſuſpicione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maxime pium atque diſertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua ſunt publicorum Actorum:

ACTA IVDICII EPISCOPALIS CONTRA CAELESTIVM.

RVFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

Paulinus diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Cæleſtius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipſorum (*talia cum Ruffino ſentientium*.) Cæleſtius dixit: Non tibi ſufficit vnus ſacerdos? Et poſt aliqua, alio loco: Aurelius Epiſcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum eſt: Quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo fuit Adam ante tranſgreſſionem, vſque ad finem libelli minoris ſuperius inſerti. Aurelius Epiſcopus dixit: Docuiſti, Cæleſti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam ante tranſgreſſionem? Cæleſtius dixit:

ACTA IVDICII CARTHAGINENSIS CONTRA CAELESTIVM.

xit: Exponat quid dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te A
docuiſſe. Vnũ eſt ex duobus: aut neget ſe docuiſſe: aut iam damnet illud. Cæleſtius dixit:
Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Nega te illa docuiſſe. Aurelius Epiſcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiuſmodi
obiectione, dico, Adam conſtitutus in Paradiſo, quod ante dicatur interminabilis factus,
poſtea per tranſgreſſionem præcepti factus eſt corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Epiſcopus dixit: Status certe infantum hodie baptizandorum vtrum talis ſit, qualis fuit ante tranſgreſſionem Adæ; an certe de eadem origine peccati, de qua naſcitur, tranſgreſſionis culpam trahat? Hoc vult diaconus
Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cæleſtius
dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam conſtitutos plures audiui deſtruere, necnon & alios aſtruere; licet quæſtionis res ſit iſta, non hæreſis. Infantes ſemper B
dixi egere baptiſmo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hactenus Acta iudicij Carthaginenſis ex Auguſtino.

CAELESTII HAERESIARCHAE FRAVDES.

Sed quid eſt quod Cæleſtius ait, hæreſes a ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionis, & non
hæreſes? Attende vafrum conſilium. Vt enim ſuas ipſius prauas ſententias, aduerſantiaq.
fidei Chriſtianæ hæreſum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quaſi per quæſtiones
veritatem inquireret: idq. ea fecit arte, vt ab hæreſis crimine ſe excuſare poſſet. Extant
ipſæ quidem quæſtiones, ad S. Auguſtinum ab Eutropio & Paulo in Gallijs Epiſcopis, quas
acceperant in Sicilia, miſſæ[a]; quibus ſingulis ipſe reſpondet, ac confutat. Ex his etiam cum
illud proditur, noluiſſe Cæleſtium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipſum ſolum
læſiſſe, nec transfuſum in poſteros; cumq. ex dictis ipſius manifeſte innotuerit, Ruffinum illius fuiſſe erroris præcipuum aſſertorem: vtique affirmandum eſt, eodem Epiſcopali iudi- C
cio vna cum Cæleſtio condemnatum quoque fuiſſe Ruffinum. Damnatus autem eodem
iudicio Cæleſtius quid agit? ſubterfugia captans, appellandum putauit Innocentium Romanum Pontificem: ſed hæc ſpecie tenus, ne illo iudicio ſtringeretur. ceterum quod ſciret Innocentium æque ſibi aduerſantem fore experturum, appellationem minime proſecutus eſt: ſed eo defuncto, ad eius ſucceſſorem Zoſimum Romam ſe contulit, vt ex eiuſdem Paulini libello Zoſimo Papæ oblato conſtat, quem ſuo loco reddemus. At de rebus
contra Cæleſtium hoc anno Carthagine geſtis, ſatis.

a Aug. de perfect. iuſt.

PELAGII HAERESIS PRIMO DAMNATA ROMAE.

Quod audis de Cæleſtij Carthagine primo iudicio; haud velim exiſtimes ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginenſi primum fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper
hæc ſpectans oculis, conſtanter affirmat, primitus contigiſſe Romæ damnari. cecinit enim
hoc ipſum his verſibus[b]: D

b Proſper de Ingratis.

Adfuit, exhortante Deo, prouiſa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non diſpare motu
Conficiens diros iaculis cæleſtibus hoſtes.
Hiſdem namque ſimul decretis Spiritus vnus
*Intonuit. Peſtem ſubeuntem prima * recidit*
Sedes Roma Petri: quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poßidet armis,
Relligione tenet.] hæc Proſper.

* primò

More maiorum igitur factum eſt, vt noua emergens hæreſis primum omnium a prima ſede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Eccleſia conſuetudine conſule quæ a nobis ſuo loco ſuperius dicta ſunt. Sed quando damnata? non quidem in Pela- E
gio, ſed in Iouiniano primario hæreſiarcha: Pelagius enim ſub pallio latebat Catholico,
ſub quo diu Romæ delituit: detectus vero abijt in Siciliam; indeq. (vt diximus) nauigauit in Palæſtinam. Ceterum ante hæc tempora eas hæreſes fuiſſe Romæ damnatas, non autem auctores ipſos, intelligas; quòd illi (vt vidimus) nondum ſe prodidiſſent, latentes adhuc ſub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæreſiarcha olim damnatam fuiſſe Pelagij
hæreſim Romæ, S. Hieronymus[c] teſtatur, vbi alloquens Pelagium ipſum ſub perſona
Critoboli, ait: Non erubeſcis exploſam atque damnatam Iouiniani ſententiã ſequi? Et ille
enim his teſtimonijs, tuiſq. nititur argumentis: immo tu illius inuenta ſectaris; in Oriente docere deſiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata ſunt.] hæc ipſe.

c Hieron. contra Pelag. lib. 2. in princ.

IOVINIANVS RELEGATVS IN INSVLAM.

Quod igitur inuenti ſunt errores Cæleſtij atque Pelagij in Iouiniano hæreſiarcha fixas habere radices, in ipſum conuerſa eſt iuſta Imperatoris vindicta. Etenim ſub huius anni Con-

A ſulibus datũ ipſius Honorij reperitur ſcriptum [a] aduerſus Iouinianũ hæreſiarcham, de eius relegatione in inſulam Boam, quod alia occaſione a nobis ſuperius recitatũ eſt [a]. Ad hæc vſque tempora, magno Eccleſiæ detrimento, licet ſæpe reiectus, permanſit tamen in Italia dogmatiſtes impurus. Poſtea autem in inſulam deportatus, numquam amplius auditus eſt. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius [b] hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & caſtæ inſtitutio contraria fuit, vt inter luxurioſas epiſtolas * animam eructaret.] hæc ipſe.

a l. 53. de heret. Cod. Theod.
b Gennad. de Vir. illuſtr. c. 75.
* epulas

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa exiſtentes hæretici pœnis grauiſſimis afficerentur, ita aduerſus eos ad Heraclianum Comitem Africæ reſcribendo [c]:

c L. 56. de hæret. C. Theod.

Sciant cuncti, qui ad ritus ſuos hæreſis ſuperſtitionibus obrepſerunt ſacroſanctæ legis inimici, plectendos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi vltra conuenire per publicum B exercendi ſceleris ſui temeritate temptauerint: neque vera diuinaq. reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X. * & Theodoſio VI. * AA. Coſſ.] Hic vero admonendum putamus lectorem, irrepſiſſe mendum in numerum horum Conſulatus, vt loco decimi, nonus, & pro ſexto quintus Conſulatus reſtituendus ſit: ratio enim euidens eſt. nam ante decimum Honorij & Theodoſij ſextum Conſulatum, qui poſt triennium contigit, Heraclianus (vt ſuo loco dicetur) iam tyrannus factus, e medio ſublatus erat. Contra vero accidiſſe videmus, vt reſcriptum [d] illud Honorij de nece Heracliano inſerenda, datum inueniatur ſub huius anni Conſulibus: cum conſtet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, ſed poſt ipſius Conſulatum (quem geſſiſſe liquet anno ſequenti) vt tradit Oroſius [e]. ſicq. videas inuerſum prorſus eſſe numerum Conſulatus, & reſtituendum eſſe, vt in margine poſitus eſt. hæc quidem ex ijs quæ de eodem di- C centur inferius, manifeſtiora reddentur. reſtituenda ſunt igitur ſub ſuis data reſcripta Conſulibus; ne ex illapſis erroribus, rerum geſtarum veritas confundatur.

* IX.
* V.
d L. 21. de pœnis C. Theod.
e Oroſ. lib. 7. c. 42.

Adiecit pius Imperator pro rebus & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta [f], ne ſcilicet bona Eccleſiaſtica diuerſis alijs præter canonicam penſionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios iudices quam Epiſcopos iudicio poſtulentur. Voluit enim Honorius Eccleſiaſticum iudicium Epiſcopis in omnibus illibatum ſeruari, & vt ſacroſanctũ inuiolatum cuſtodiri. Porro non clerici tantũ, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſi quid in Deũ peccaſſent, vel iura Eccleſiaſtica violaſſent, habebãt Epiſcopos iudices, qui Eccleſiaſticorum confectione Actorũ, ipſorum cauſas iudicabant. Quorum iudicium tanti ponderis æſtimabatur, vt licet iniuſtam excommunicationis ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet; haud tamen contemnendã putarent; ſed ad alios talia paſſi Epi- D ſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, vt iniuſte lata ſententia, ab eo qui eã tulerat, ſcinderetur. Eſt de his exemplum egregium apud S. Auguſtinũ in epiſtola [g] ad Auxilium.

f l. 40. 41. de Epiſc. & cleric. C. Theod.
IVDICIA EPISCOPORVM ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.
g Aug. epiſt. 75.

Sed quod in his verſamur: illud huius temporis Eccleſiaſtici iudicij motis inſinuandum putamus. Cum criminis accuſatus, haud adeo plene, vt damnari poſſet, conuinceretur, neque eius innocentia ita perſpicua appareret, vt abſolui reus penitus poſſet; conſueuiſſe huiuſmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad ſepulchra ſanctorum martyrum mitti, illorum præſertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota eſſet. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Auguſtino deſcriptum ad ſuos Hipponenſes [h] de iudicio Bonifacij presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicij ipſe decreuerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito ſe ambo conſtringerent, ad locum ſanctum ſe peregrinaturos, vbi terribiliora opera Dei non ſanam cuiuſ- E que conſcientiam multo facilius aperirent, & ad confeſſionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus eſt, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in ſpiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iuſtificet & coronet. Verumtamen ad iſta quæ hominibus viſibiliter nota fiunt, quis poteſt eius conſilium perſcrutari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notiſſima eſt ſanctitas loci, vbi beati Felicis Nolenſis corpus conditum eſt: quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliuſq. ſcribi poteſt, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Auguſtinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accuſatorem.

PVRGATIO IVRAMENTVM AD RELIQVIAS MARTYRVM.
h Aug. epiſ. 137.

Mediolani quoque eam viguiſſe conſuetudinem iurandi ſuper loculum ſanctorum martyrum, idem S. Auguſtinus ſubdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam ſanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad

MARTYRVM RELIQVIAE VINDICES VERITATIS.

eius locum venerat, vt falſum iurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & A
quod abſtulerat, reddere.] hæc ipſe.

Fuiſſe Romæ etiam eamdem conſuetudinem, & perduraſſe adhuc temporibus Gregorij Papæ, ipſe ſuis ſcriptis ſæpius fidem facit. nam de baſilica ſanctorum martyrum Proceſſi & Martiniani, vbi eorumdem condita erant corpora, hæc habet [a]: Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & ſanantur: periuri veniunt, & a dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.] hæc ipſe. Confirmat id exemplo de S. Pancratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonenſis [b]. ſunt etiam de his alia innumera exempla; ſed hæc modo ſatis. Iam vero quæ reliquæ ſunt anni huius res geſtæ, proſequamur.

a Greg. hom. 32. in Euang.

b Gregor. Turon. de Glor. martyr. c. 38.

c Prosper in Chron.

GOTHI INVADVNT GALLIAS.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, Proſper [c] Aquitanus hæc præſens ſpectans oculis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, ſub Athaulpho Rege Gallias inuaſiſſe: confirmat id ipſum Caſſiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc ſæculo vniuerſum ferme Romanũ Imperium dedi barbaris incurſandum, deprædandum, ac cæde hominũ deuaſtandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etſi graue videri poſſit; ſi tamen vbique delinquentium ſcelera in alteram libræ lancem conijcias, nihil eſt quod mireris, ſed potius cum Propheta occinas [d]: Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.] Hæc autem vt aperte percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipſo tempore, hac etiam ex cauſa a Saluiano Epiſcopo Maſſilienſi conſcriptos: a quo in primis ſicut generatim, ita iſta ſummatim accipe [e]: Ipſa (inquit) Dei Eccleſia, quæ in omnibus debet eſſe placatrix Dei, quid eſt aliud quam exacerbatrix Dei? Aut præter pauciſſimos quoſdam qui mala fugiunt, quid eſt aliud omnis cœtus Chriſtianorum, quam ſentina vitiorum? Quotum enim quemque inuenies in Eccleſia aut non ebrioſum, aut non helluonem, aut C
adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam? & quod his omnibus peius eſt, præter hæc, cuncta ſine fine. Interrogo enim Chriſtianorum omnium conſcientiam: ex his vel flagitijs vel ſceleribus, quæ nunc diximus, quotus quiſque hominum non aliquid eſt eorum? at quotus quiſque non totum?

e Saluian. de vero iud. & prouid. Dei lib. 3.

Facilius quippe inuenies, qui totum ſit, quam qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortaſſe grauius videatur eſſe cenſuræ. plus multo dicam. Facilius inuenias reos malorum omnium, quam non omnium; facilius maiorum criminum, quam minorum, id eſt, facilius qui & maiora crimina cum minoribus, quam qui minora tantum ſine maioribus perpetrarit. In hanc enim probroſitatem morum prope omnis Eccleſiæ plebs redacta eſt, vt in cuncto populo Chriſtiano genus quoddam ſanctitatis ſit, minus eſſe vitioſum.] addit his alia plurima, in quibus diutius immorari, inſtituti ratio haud ſinit. Sed non prætermittendum quod firmiter aſſeuerat, adeo excreuiſſe magiſtratuũ iniquitate pauperum oppreſſionem in Romano Imperio, vt optabiles viſi ſint barbari venientes, immo & complures eos præuenerint ad ipſos confugiendo. nam ait [f]: Interea vaſtantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obſcuris natalibus orti & liberaliter inſtituti ad hoſtes fugiant, ne perſecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes ſcilicet apud barbaros Romanam humanitatẽ, quia apud Romanos barbaram immanitatem ferre non poſſunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit & definit, longe præſtantioribus moribus enituiſſe his temporibus barbaros, quam Romanos. D

f Saluian. lib. 5.

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) ſpectant, quæ huius temporis inſpector & ſcriptor vir ſanctiſſimus poſteris tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias pertinet, quas hoc anno Gothus, inde Burgundio, Vuandalus, Francus, Hunnus, & reliqua barbarorum colluuies ad radices vſque depaſta eſt: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus proſecutus eſt, atque in primis ſuorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipſe: In omnibus quippe Gallijs ſicut diuitijs primi fuere, ſic & vitijs. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam improbior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum beneficijs ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs ſuis laborauerint ad exacerbandum. An forte falſum eſt, & odioſe potius quam vere iſta dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alij in cauſis ſolent, vtar, vt producam quoſcumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus idoneos teſtes: ipſos interrogemus, a quibus acta ſunt. falſum ſit quod diximus, ſi negarint: fatentur enim, & quidem (quod eſt grauius) ſic fatentur, vt in ipſa confeſſione non do- E

leant

A leant: idem enim nunc eſt animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: ſicut tunc non puduit flagitia committere, ſic nunc omnino non pœnitet flagitioſa feciſſe. Exceptis tamen perpaucis ferme ſanctis, atque inſignibus viris, qui (vt quidam de numero ipſorum ait)

——— *ſparſis redemerunt crimina nummis.*] intelligit enim Eucherium Lugdunenſem, Salonium Viennenſem, ad quem ſcribit, Hilarium Arelatenſem, & eius prædeceſſorem Honoratum, Proſperum Regienſem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monaſterij Lerinenſis [a]. Exceptis, inquam, his (ſubdit ipſe) quos loquor, vtique etiam in illa tunc generali admodum colluuione vitiorum, recte minorum criminum reos fuiſſe credimus qui corrigi a Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit ſuum, cui propinatio ſeruatur. Et quid plura? puto quod ſemper Deum & in ipſo errore reſpexerit, a quo obtinere potuit ne diutius erraret. *a Salu. lib. 7.*

B Ceteri autem, & plurimi ferme ac nobiliſſimi, prope idem omnes, pene vnus gurges omnium gula, pene vnum lupanar omniũ vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic ſunt, fœdus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant quod ignorant: impudicitiæ enim piaculo ſunt obnoxiæ, ſed reatu tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quod & pauca ferme ſunt lupanaria, & paucæ quæ in his vitam infeliciſſimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos vero quæ ciuitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? quis non ſe barathro ſordidæ colluuionis immerſit? quis coniugij fidem reddidit? immo quantum ad paſſiuitatem libidinis pertinet, quis non coniugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubij ſacramenta deiecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali deſpectione, quam quæ erat prin-
C ceps matrimonij dignitate?] & de viris: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit, quem non ſibi ancillæ impudiciſſimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi enim emiſſarij (vt Scriptura ait [b]) in feminas facti ſunt: vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui inhiabat.] addit & plura alia. At exhorreſcit ſtylus iam, ac reſilit, atque refugit vlterius in turpitudinum cloacam intingi. *b Hierem. 3.*

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri ſanctiſſimi Aquitaniæ ſtragem lugentis, Proſperi inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquitanicis ſuis [c]: *c Proſp. in prolog. lib. de prouid. Dei.*

Cumq. animum patria ſubijt fumantis imago,
Et ſtetit ante oculos quicquid vbique perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:
D *Dumq. pios agimus, vertimur in querulos.*] lugebat iſta ipſe decem annorum ſpatijs: nam inferius:

——— *Heu cade decenni*
Vuandalicis gladijs ſternitur & Geticis.
Non caſtella petris, non oppida montibus altis
Impoſita, aut vrbes amnibus equoreis
Barbarici ſuperare dolos atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.] hæc & alia plura de patriæ clade. Huic iunge alium nobiliſſimum Aquitanum, qui priuatas eſt proſecutus ſuas calamitates notis quidem lugubribus & carminibus luctuoſis, dum incenſa patria ex ditiſſimo euaſit pauperrimus, neceſſarijs egens, & profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit.

E Ceterum ſciendum eſt, eodem quoque auctore, haud hanc fuiſſe improuiſam Gothorum inuaſionem: ſed cum iuncti fœdere eſſent Attalo, vt amici & auxiliares excepti ſunt: cum continuo, illo ſpreto, in rapinas & incendia vrbium conuerſi ſunt. vnde ipſe de ſe Paulinus Conſularis agens:

Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipſe
Cunctis quippe bonis proprijs, patriaq. ſuperſtes.
Namque profecturi Regis præcepto Athaulphi,
Noſtra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli iure ſubactis
Aſpera quaque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.] hæc Paulinus Conſularis in carmine Euchariſtico, cui titulus falſo habetur inſcriptus nomine S. Paulini Nolani Epiſcopi.

At

At quiſnam iſte Paulinus fuerit auctor carminis Euchariſtici; ex notis quibuſdam, quas A
DE PAVLINO IVNIORE.
ibi de ſuo genere & ætate reliquit impreſſas, aliquid ſaltē poſſumus opinari. Exploſo igitur
illorum errore, qui hunc ipſum putarunt eſſe Pontium Paulinum, poſtea Nolanum Epiſco-
pum', eo quod nomine & patria conuenire videantur, nempe quod Paulini nomine & ipſe
appellatus, & Burdigalæ educatus, diuq. verſatus ſit; cum re vera compluribus differen-
tijs diſcriminentur ab inuicem: noſtra hac de re opinatio illa eſt, vt exiſtimemus, hunc
de quo agimus Paulinum, natum eſſe Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Pa-
a Auſon. Parent. 24.
rentale carmen Auſonij[a]: qui fuit maritus filiæ ſororis eiuſdem Auſonij, vt ipſe in eo te-
PAVLINVS AVSONIS PRONEPOS.
ſtatur: quippe qui loco generis (vt idem ibi ait) ipſi Auſonio fuerit, vnde & auus Auſonius
dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen po-
tius proauus dicendus fuiſſet, Paulinus vero pronepos nominandus. Conſentiunt quidem
plura, vt iſtud ipſum dicamus. Nam quod ad genus ſpectat, hæc de eo Auſonius: B

Stirps Aquitaniæ mater tibi: nam genitori
Coſſio Vaſatum municipale genus.]

b Paulinus in carm. Euchariſt. extat tom. 9. Biblioth. ſanct.
Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Euchariſtico[b]:

Exacto laribus patrijs, tectiſq. crematis,
Obſidio hoſtilis vicina excepit in Vrbe
Vaſatis, patria maiorum & ipſa meorum.]

c Paulin. ibid.
† nempe Burdigala
Sed & quòd ſe auum habuiſſe Conſulem dicit, cum trium eſſet annorum, vbi ait[c]:

Tunc & auus primum illic † ſit mihi cognitus anni
Eiuſdem Conſul, noſtra trieteride prima.]

his ipſum Auſonium Conſulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifeſtat. Dum
enim ſubdit poſt multa, annorum ſe fuiſſe ætatis triginta, cum barbari, rupto cum Roma- C
nis fœdere, ſeſe in Italiam infudere; plane numerando ab anno tertio ante Conſulatum
Auſonij, quo ſe natum dicit, vſque ad eius ætatis trigeſimum, inuenies hunc eſſe annum
Domini quadringenteſimumſextum, vel ſeptimum, quibus vidimus Alaricum Italiam
tentare cœpiſſe. quo pariter anno cum ſe patre orbatum dicat, relicta adhuc ſuperſtite
matre; vtique conſentiunt quæ de eodem patre Paulino Auſonius habet, dum ait, defun-
ctum eſſe, cum annum ſuæ ætatis ſeptuageſimumſecundum impleſſet, nimirum decem
& octo Olympiadas, vt ait his verſibus:

PAVLINI PATRIS AETAS.

Inter concordes vixiſti fidus amicos
Duodeuiginti functus Olympiadas.]

ex quibus etiam licet Auſonij Conſulis æſtimare longæuam ætatem, qui ſuperſtes vixit ma-
rito filiæ ſororis, licet ætate pares fuiſſe ſuperius dicat his verſibus: D

Aequæuus Paulinus mihi: natamq. ſororis
Indeptus thalamo, ſit mihi pene gener.]

d Auſon. Parent. 13.
ex qua cum quatuor liberos idem Auſonius Paulinum ſuſcepiſſe dicat[d], recenſeatq. duo-
rum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatq. duos matri remanſiſſe ſuperſtites;
æque hæc conueniunt noſtro Paulino: qui ſe, defuncto patre, relictum ait cum fratre pa-
rum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conue-
nientibus ſignis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuiſſe redarguet.

Porro huic Paulino, cuius eſt carmen Euchariſticum, duo incidere parum digna nobi-
litate ſua, quorum alterum excuſat, alterum purgauit pœnitentia. Etenim conſpirationis
cum Attalo tyranno ſuſpicione laborauit, quod ab eo, cum imperaret, creatus fuerit Co-
e Paulinus in carm. Euchariſt.
mes Priuatarum largitionum: quod ſic ipſe excuſat[e]: E

Attalus abſentem caſſo honorarat honoris
Nomine, Priuatæ Comitiuam largitionis
Dans mihi, quam ſciret nullo ſubſiſtere cenſu.] & paulo poſt:
Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni,
Sed Gothicam fateor pacem me eſſe ſecutum.] hoc ſic ipſe primum excuſat. Alte-
rum vero deterius, quod perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quod ad im-
probata fidei dogmata Chriſtianus homo diuerterat. nam de ſe ait:

PAVLINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus
Conſilio ſanctorum cuncta operanda peregit,
Suadentum mihi tum morem ſeruare vetuſtum,
Quem ſemel inuectum maiorum traditione,

Nunc

A *Nunc etiam ſeruans Eccleſia noſtra teneret.*
Confeſſuſq. igitur . . . .
Propoſita ſtudui conſtrictus viuere lege,
Non digno fortaſſe pians commiſſa labore:
Sed rectam ſeruare fidem non inſcius ipſe,
Errorum diſcendo vias per dogmata praua,
Quæ reprobans ſociata alijs nunc reſpuo culpis.
Poſt autem exacta iam trieteride quinta,
Rite recurrente ſtatuto tempore Paſcha,
Ad tua, Chriſte Deus, altaria ſacra reuerſus,
Te miſerante, tua gaudens ſacramenta recepi.] &c.

Sed quibuſnam hic hæreſis vinculis tamdiu obſtrictus permanſit? Quòd ipſe dicat errores illos ſociatos fuiſſe cum alijs culpis: equidem facit vt exiſtimem, hunc Priſcillianiſtarum fuiſſe turpibus hæreſibus implicitum. Etenim teſtificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clariſſimos viros ac feminas a Priſcilliano & eius ſectatoribus fuiſſe ſeductos: quos merito diuina ſecuta eſt vltio, vt per barbaros bonis fuerint ſpoliati, ac complures ipſorum & vita priuati. Conſideraſti ne, lector, prouinciarum clades ſuboriri ſolitas poſt emergentes hæreſes; & quod vbi Gallia a Priſcillianiſtis & a Vigilantio hæreſiarchis infecta eſt nefandis hæreſibus, mox ipſam deprædandã traditam eſſe barbaris? Quid ergo miraris, ſi noſtro tempore Gallias peſſumdari videas? Sed reliqua proſequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Conſtantinum immiſſos in Gallias barbaros (vt vidimus anno ſuperiori) Conſtantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius pri-
C mordia Deus præclaris victorijs illuſtrauit: felix plane, felicioribuſq. progreſſionibus exaltandus, ſi tantã molem ſolidis pietatis fundamentis conſolidaſſet. Sed dum aduerſus ſanctos Epiſcopos aggreſſus eſt inire certamen, expertus eſt pariter Deum ad poſtremum ſuis conatibus aduerſarium. Sed quid hoc eodem anno in ſanctiſſimũ Epiſcopum egerit, audiamus Proſperum rem geſtam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) *nempe ſub his Conſulibus*, Heros vir ſanctus & beati Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, a populo ipſius ciuitatis inſons & nullis inſimulationibus obnoxius pulſus eſt, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantis* Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur. Eaq. res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.] hæc S. Proſper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, ſuo loco dicturi ſumus. Iam vero res Orienta-
D lis Eccleſiæ inuiſamus.

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

* Conſtantij

Hoc eodem anno ijſdem Conſſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos vigintiſeptem. De eius ex hac vita tranſitu mira hæc ex Iſidoro diacono Ioannes Damaſcenus recenſet[a]: Theophilus ob illud peccatum (*quod ſcilicet numquam Ioannis Chryſoſtomi nomen paſſus eſſet in eccleſia recitari*) non poterat animã agere, donec allata ei fuit imago Chryſoſtomi: quam ille cum adoraſſet, ſpiritum emiſit.] Sic quidem Deus magna ſuæ diſpenſatione miſericordiæ operatus eſt, vt tantus vir de Catholica Eccleſia (vt vidimus) ob expulſionem Origeniſtarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita abſque eius delicti pœnitentia, cuius cauſa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurriſſet. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem[b]: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus, cum moriturus eſſet, dixit: Beatus es Abbã Ar-
E ſeni, quia ſemper hanc horam ante oculos habuiſti.] Reliquit ſui ingenij monumenta poſt ſe Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait[c]: Scripſit aduerſum Origenem vnum & grande volumen, in quo omnia pene eius dicta & ipſum pariter damnat; ſimiliter docens, non a ſe eum primum, ſed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuiſſe & à presbyterio eiectum, & de eccleſia pulſum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris conſtare, diſputatione longiſſima confutans, & diuinarũ Scripturarum teſtimonijs arguens, & conuincens eos, oſtendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & poſt alia: Paſchalem etiã recurſum, quem Magna apud Nicæam Synodus poſt nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, ſecundum ſuum ſtatum inuenerat, additis quibuſdam ipſius feſtiuitatis rationibus & expoſitionibus, Theodoſio obtulit. Legi & tres de Fide libros ſub nomine eius titulatos: ſed quia lingua incõſonans eſt, nõ valde credidi.] hæc Gẽnadius.

THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI OBITVS.

a Damaſcen. de Imagin. lib. 3. circa fin.

b Vit. ſanctorũ Patrum. de compunct.

c Gennad. de Vir. illuſtr. c. 10.

THEOPHILI SCRIPTA.

His

His addimus, ſcripſiſſe Theophilum de Sacris myſterijs, vel de Sacris ſupellectilibus Ecclesiæ Dei: quem quidem librum Eccleſiæ vtiliſſimum fuiſſe, intelligere potes ex fragmento epiſtolæ S. Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ, cum cōmentarium illum Latinitate ab ipſo rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuerſorum auctorum legitur verbis iſtis[a]: In opere tuo vtilitatem ſpectauimus Eccleſiarum, eruditi teſtimonijs Scripturarum, qua debeant veneratione ſancta ſuſcipere, & altaris miniſterio deſeruire; ſacroſq. calices & ſancta velamina, & cetera quæ ad cultum Dominicæ pertinent paſſionis, non quaſi inanima & ſenſu carentia, ſanctimoniam non habere; ſed ex conſortio corporis & ſanguinis Domini, eadem qua corpus eius & ſanguis, maieſtate veneranda. Suſcipe igitur librum tuum, immo meum, & vt verius dicam, noſtrum: cumq. mihi ffaueris, tuus fautor eris. Tibi enim meum ſudauit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ noliui paupertate penſare. Neque vero, vt diſerti interpretes faciunt, verbum verbo reddidi; B nec adnumeraui pecuniam, quam mihi per partes dederas; ſed pariter attendi, vt nihil deſit ex ſenſibus, cum aliquid deſit ex verbis. Epiſtolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic volumini præpoſui; vt omnes qui legerint, ſciant, me non temeritate ac iactantia, ſed præceptis beatitudinis tuæ ſuſcepiſſe onus vltra vires meas. Quod an conſecutus ſim, tuo iudicio derelinquo: certe ſi imbecillitatem reprehenderis, voluntati veniam commodabis. Vale.] hæc tibi ſint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vna cum integra Hieronymi epiſtola; qua maiori ex parte temporis edacitate corroſa, vix pauca hæc ab eius faucibus eruta, poſteritati ſarta tecta relinquimus.

THEOPHILI LIBER DE SACRIS SVPELLECTILIBVS.

a *Extat in Heroſologia.*

Scripſiſſe fertur librum de Hæreſibus in Epiphanium[b], extant etiam complures eiuſdem Eccleſiaſtici canones[c], tres præterea Paſchales epiſtolæ, a S. Hieronymo Latinitati redditæ: cum alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret, vt ex breui hac ad eum Syneſij C epiſtola poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet[d]:

b *Meminit Trithem. de Vir. illuſtr.*
c *Extat in Bibliothec. ſanct. tom. 1.*
d *Syneſ. epiſt. 9.*

Vtinam profunda & plena ſenecta te expectet, ſanctiſſime & ſapientiſſime Theophile: nam & in alijs vitæ commodus fueris, ſi ſerueris; & maximum additamentum contingit Scholæ Chriſti ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augeſcit. Sic ſane quæ hoc anno dimiſſa eſt oratio, & iocunde affecit ciuitates, & profuit partim magnitudine ſententiarum, partim gratia verborum.] hactenus Syneſij epiſtola, qua Panegyricas orationes non dubium eſt vocare Paſchales illos tractatus, quorum tres tantum habemus a S. Hieronymo in Latinum verſos, illos ſcilicet aduerſus Origenem editos. Sed & in his obſerua S. Hieronymi prudentiam, abſtinuiſſe ipſum a ſingulorum poſt editorum tractatuum, quam cœperat, verſione, poſtquam Theophilus Romano Pontifici de reſtituendo in Diptycha Ioannis Chryſoſtomi nomine obniti cœpit. D

PASCHALES THEOPHILI.

Ad poſtremum autem hæc de eodem Theophilo minime prætermittenda ſunt: quod licet ei ob Ioannis Chryſoſtomi cauſam a Romano Pontifice (vt vidimus) fuerit communio denegata; tamen quod conſtiterit in obitu emendaſſe, quod viuens pertinax deliquiſſet; commemoratione rerum ab eo bene geſtarum aduerſus Origeniſtas, recepta eſt poſt obitum eius memoria in Eccleſia Catholica cum honore. etenim S. Leo Papa in epiſtola ad Marcianum Imperatorem ita de eo[e]: Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ vrbis Epiſcopus, &c.]. Idemq. in epiſtola ad Epiſcopos[f] Galliarum hæc de Eccleſia Alexandrina: Poſtea (inquit) recentioribus a noſtra ætate temporibus, Athanaſium, Theophilum, & proxime Cyrillum probatiſſimos Præſules habuit.] Sed & Paulus Emeſenus Epiſcopus, ſequeſter pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum Epiſcopos tempore Neſtorij hæreſis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandrinum: Eſt (inquit) patris veſtri hæc doctrina: eſt vobis hic theſaurus auitus, beati Athanaſij dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.] iſta ille: vt plane videas Theophili nomen poſt obitum magna æſtimatione retentum. Sed de Theophilo hactenus. E

e *Leo epiſt. 64.*
f *Leo epiſt. 52.*

Poſt triduum autem ab ipſius Theophili obitu ſubrogatus eſt in locum eius Cyrillus ipſius fratris filius, non ſine controuerſia, cum alij peterent Timotheum archidiaconum, cui fauebat ſtudebatq. Abundantius Præfectus militum. hæc ex Socrate[g]. Simulac autē Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſt, ad eam Eccleſiam ab omnibus hæreſibus expurgandam adiecit animum; atque qui hactenus Alexandriæ tolerati fuerant, Nouatianos ab ipſorum eccleſijs expulit. Meminit horum omnium ſubinſenſe Socrates & ipſe quidem ſecta Nouatianus, cum ait[h]: Poſt mortem Theophili Cyrillus in ſede Epiſcopali collocarus

CYRILLVS ELECTVS EPISCOPVS ALEXANDRIAE.

g *Socr. lib. 7. c. 7.*
h *Socrat. ibid.*

A catus, Epiſcopatu potitus eſt, maioremq. principatum, quàm vmquam Theophilus habuiſſet, pariter ſibi aſſumpſit. Etenim ex illo tempore Epiſcopus Alexandrinus, præter ſacri cleri dominatum, rerum præterea ſæcularium principatum acquiſiuit. Quapropter Cyrillus ſtatim cum Nouatianorum eccleſias, quæ erant Alexandriæ, occuliſſet, non modo omnem ſacrum theſaurum, qui in illis fuit, penitus abſtulit, verum etiam Theopemptum illorum Epiſcopum omnibus ſuis fortunis priuauit.] hæc Socrates, ſed ob eius ſectæ patrocinium fide ſuſpectus.

ATTICVS RESTITVIT NOMEN CHRYSOST. IN DIPTYCHA.

Cum autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obſtrictus Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ne in tabulas Eccleſiaſticas nomen Chryſoſtomi reſtitueret, ob id ſecluſus a communicatione Romani Pontificis (vt dictum eſt ſuperius) permaneret, ſicut & ipſe Theophilus vſque dum vixit: eo ex hac vita ſublato, idem Atti-
B cus faciliorem ſe præbuit, admonitus nouo Theophili caſu, & periculo concitati in ipſum populi: qui inſuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Epiſcopum Alexandrinum, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumq. eſt, vt ab vtroque Chryſoſtomi nomen ſacris Diptychis, totius Orientis & Occidentis conſenſu, magna gloria redderetur, ſed & ipſæ pariter totius Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere iungerētur: licet obtorto (vt dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id cupienti, & populo expetenti. At præſtat audire, quibus progreſſibus res tam longo temporis ſpatio pertractata, optimum ex ſententia finem fuerit conſecuta. Quomodo autem hæc ſe habuerint, referant nobis atque omni fide ſignificant litteræ Attici atque Cyrilli hac de cauſa vltro citroq. datæ, quas hic tibi integras deſcribemus: habent enim horum temporum rerum geſtarum hiſtoriam, multaq. alia notatu digna. Sed primum quam ad
C Cyrillum Atticus epiſtolam dedit, ſic ſe habet [a]:

[a] Apud Niceph. lib. 14. c. 26.

EPISTOLA ATTICI AD CYRILLVM DE RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaueramus, & acquieſcimus neceſſitate in eo quod minus ex noſtra ſententia proceſſit, vtilitatem iuſtitiæ præponentes. Etenim cognitionibus noſtris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum detrimentum nullum afferimus, exactæ autē verborum obſeruationi vniuerſi Orbis pacem præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cum Eccleſiaſticas ederet conſtitutiones, ſapienter occaſionibus prouida diſpenſatione vſum eſſe. Scio etiam, qui in ſanctorum numero cenſetur, patrem tuum Apoſtolicum Theophilum, in confuſione & turba a Græcæ ſuperſtitionis ſtudioſis excitata, exactā ad breue tempus obſeruationem paci poſthabuiſſe. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato perſimiles, ex ſententia ciuium non tam ſumma legum & conſtitutionum obſeruatione, quàm expeditiſſimis
D conſilijs atque iudicijs ad pacem & concordiam facientibus, regi atque adminiſtrari ſolent. Qua vero de cauſa litteras haſce ſcribam, accipe. Nouit ſanctitas tua, ac potius illis ipſis oculis, quibus, qui in ſanctis eſt, pater noſter Theophilus conſpexit, qualis & quam ingens turba magnam hanc inuaſerit vrbem; atque in ea vt ſanctior fides & pietas (ne funditus erueretur) periclitata ſit: adeo etiā, vt populus maiore ex parte per factionem ſciſſus, extra muros conuentus egerit: & plerique ſacerdotes & collegæ noſtri Epiſcopi a mutua communione deſciſcentes, bonam plantationē Domini Ieſu Chriſti, parum abeſt, quin euulſerint, pacis commoditate ſcilicet aliquantulum diſtracta. Sed enim multo ſane labore, multo ſudore, & periculis multis deſperationis plenis, plurima & maxima quæque communium Patrum noſtrotum atque etiam pietatis tuæ precibus & conſpiratione ſopita ſunt mala; & turba quidem illa conquieuit, concordia vero & ſerena tranquillitas in Orbis
E vniuerſi Eccleſijs obtinet.

Cum vero nonnulli nomen tantum beati Ioannis in myſticis tabulis inſcribi vellent: beatus Epiſcopus Alexander, Antiochenum iſtum dico, Conſtantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerq. excitare populum voluit, vt vel nobis inuitis, neceſſario eius quem diximus, nomen ita inſcriberetur. Quam rem accurate prorſus pietati tuæ miniſtri Dei, religioſiſſimi diaconi, Petrus & Aedeſius expoſuerunt. Præterijt longum tempus; & nos neceſſitate ea, quæ a populari rerum adminiſtratione prouenit, premi inſpiciebamus, neque tamen quicquam ſchiſmatis & diſſidij reliquias curabamus: cum ad nos ex Oriente Dei amantiſſimus Acacius litteras dedit, religioſiſſimum Antiſtitem Antiochiæ Theodotum a populo, vt nomen Ioannis in Faſtos referret, coactum eſſe; vt veniam rei, quam neceſſitate ille adductus feciſſet, daremus, petens. Et tum bonus ille qui litteras ad nos pertulit presbyter, cauſam aduentus ſui indicans, rem hanc in vulgus

THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCH. COACTVS RECITARE NOMEN IOAN.

magnæ vrbis propalauit, & ſententiam datæ ad nos epiſtolæ populo vulgauit: adeo vt parum abſuerit, quin tumultu plebis vniuerſæ repleta vrbs ſit. Ibi vero ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis diſcrimen ſummum veritus, piiſſimum Imperatorem adij, & cum eo de pace & tranquillo rerum ſtatu egi. Atque ille, nihil eſſe periculi aut incommodi, reſpondit, ſi defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordiæ gratia inſcriberetur. A

ATTICVS COGITVR RESTITVERE NOMEN IOANNIS.

Itaque ego ea re perſuaſus (quomodo enim neceſſitate præuentus id non facerem?) ne religionis noſtræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permiſſo, penderent, neve vrbem ipſam populari adminiſtrationi aſſuefaceremus; nomen id in Album reſcrri iuſſi. Quare (vt quidem puto) neque in ſacros canones commiſi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non ſolum Epiſcopis, ſed & presbyteris, diaconis, & laicis ipſis, mulieribuſque, cũ quibus omnibus nobis ſacerdotij communio, aut earum rerũ quæ in ſacra menſa myſtice percipiuntur, participatio non eſt. Magna enim eſt inter defunctos & ſuperſtites differentia: ita vt etiã libri propter differentem eorũ, quorum memoria conſeruatur, ſtatum, diſcreti ſint. Nihil enim Dauidi obſuit honorifica Saulis ſepultura, neque Apoſtolis Arij impietatis ſectator Eudoxius ſub eadem ſacrificij ſanctiore ara poſitus, neque Paulinus & Euagrius Eccleſiæ, qui ſchiſmatis & diſſidij duces in Eccleſia Antiochena fuere, quod poſt obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam myſticis tabulis ſunt inſcripti. B

Quamobrem ipſe quoque Aegypti Eccleſijs, Eccleſiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inſcribant, præcipe. Ita enim cum Patrũ canones non tranſgrediere, tum Eccleſiarum ſimul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis, quæ conuenit, reſcripturum eſſe ad communem conſenſum & fraternitatem reſpicientem, perſuaſum habeo. Fraternitatem quæ tecum eſt, omnem ego, quiq. mecum ſunt, ſaluere iubeo.] hactenus Attici ad Cyrillum epiſtola: qua quidẽ vides ipſum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto ſemel odio in Ioannem; inuitumq. ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter perſecutus, eius nomen in tabulas referri iuberet. Quod vero in Romanam Eccleſiam, a cuius iamdiu communione reiectus fuerat, eſſet perinſenſus; Paulinum & Euagrium defunctos Epiſcopos, qui illi communicarant, ſchiſmaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus ſcripſerit ad Petrum & Aedeſium diaconos, accipe [a]: C

a Apud Niceph. lib. 14. c. 26.

ALIA ATTICI EPISTOLA DE IISDEM.

Ad Dei amantiſſimum Cyrillum Epiſcopum fratrem noſtrum, vt decuit, per epiſtolam ſcripſimus ea quæ nomine Ioannis in Eccleſiaſticas tabulas relato acta ſunt. Nihilo vero minus & ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ melius quàm alij res noſtras nouit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatẽ eas euaſiſſe de ſententia piiſſimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Epiſcoporum, ipſorumq. adeo Occidentalium quoque de Ioanne ſacris tabulis non vt Epiſcopo, ſed qui aliquando Epiſcopus fuerit, inſerto, vt memoria eius propter communem vniuerſi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, ſolis nobis ei non adſtipulantibus, ſimul & piiſſimis Principibus aduerſari videamur, & ſumme neceſſarijs rebus noſtris, ventis aliquibus aduerſis obortis, & Eccleſiæ Chriſti noceamus. De his hactenus.] Quid vero Cyrillus rem auerſatus ad Atticum reſcripſerit, litteræ ipſius declarant, quæ ſic ſe habent [b]: D

b Apud Niceph. lib. 14. c. 27.

CYRILLI EPISTOLA DE NON RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

Lectis, quæ a pietate tua ad me miſſæ ſunt, litteris: Ioannis nomen ſanctis inſcriptũ eſſe tabulis, intellexi. Vbi vero eos qui inde ad nos venere, interrogaui; non in laicorum, ſed Epiſcoporum catalogo adſcriptum eſſe audiui. Porro diſpicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum ſequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuerſum ſanctorum illorum Patrum collegium quibuſdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quo minus ad rem eam comprobandam occurram, obſiſtere videtur. Quomodo namque inter ſacerdotes Dei cenſebitur, illorumve feret ſortem, cui ſacerdotalis dignitas abrogata eſt? Quomodo vero in catalogo ſacrorum miniſtrorum erit, qui Eccleſiaſticis mœnijs eiectus eſt? Aut enim profeſſione noſtra indignum eſt, vt ſacerdotij nomen nihil eſſe, & rem ipſam communem omnibus eſſe, quæ tamen eis ſolis qui ad eam vocati ſunt, aſſeruata eſt, dicamus: aut ſi magnum quiddam eſt, quod ſacerdotalem functionem a populi multitudine dirimit; non miſcenda quæ miſceri non poſſunt; ſed eorum quæ diximus, quoduis in ordine ſuo conſeruandum, & honore debito cohoneſtandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter E

Epiſco-

A Epiſcopos laicus, aut inter germanos & legitimos, qui talis non eſt, conſiſtet? Honora, te hortor, eos qui magnarum & ſplendidarum recteq. actarum rerum tulere teſtimonium, ne contumelia ſanctum Patrum chorum afficias.

Conſidera eos qui ſuperſtites adhuc in vita manẽt, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore ſe omni repletos eſſe, recte dicant, ſi in eumdem cum eis ordinem is cui dignitas adempta eſt, referatur? Verum id pietati quoque tuæ perſuaſum eſſe puto. Quamobrem & illis & nobis mœroris abole cauſam, tolle omnem triſtitiæ occaſionem. Nam facile & expedite ea quæ præter opinionem accidunt, diſponere & adminiſtrare, boni & ſapientis eſſe dixerim; ſed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Chriſti propagare, frequentioremq. efficere ſtudeamus, examina hæreſum, ſi errorem ſuum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam diſpen-
B ſatione facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduerſus quos pugnare præſtet. Diſpenſationis ſane laudatæ opus fuerit, ſi quandoque ita a debita ratione deflectere videamur, vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum euitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus eſt omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, ſed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiuſmodi rerum inueſtigationi inſiſtentes, an non plus huic cauſæ inſit mali, quam illa videatur habere boni. Tot iam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum ſuum tenuit; neque quiſquam eſt, qui conuentus in eccleſia tuos vitet: Quin etiam ſi ab initio nonnulli diffidendi amore ſe ipſos ab illis ſegregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Chriſti reuocati ſunt. Ex magiſtratibus vero quis non pietatis tuæ dictis audiens eſt? quis ob hanc ipſam cauſam eſt, qui extra Eccleſiam maneat? nemo mehercule eſt: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quemnã ad ſalutem reuocans, aut ad legitimos in Eccleſia conuentus reducens, quin omnem potius Eccleſiæ mœnibus eijciens, Aegyptum, regionem etiam Auguſtalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Libyam, & Pentapolim, & tot Eccleſias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipſam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipſum celebres & illuſtres eos, qui aduerſandi ſtudio in partes diſceſſere, neque vmquam iuſtum de ſcriptis iudicium accipiunt: An ita conniuere & ceſſare nos pietas tua ſuſpicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam ſi locorum intercapedine diſiuncti ſint, Epiſcoporum eſt cura. Sed enim ne in hoc prolixior eſſe, & pietati tuæ contraria ſentire videar: eſto vt pauci admodum adhuc ſint ſeditioſi, qui ſe pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem
D tot ſunt Eccleſiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur ſuffragari æquum eſt? Quinam vt lætentur, Deo placitum eſt? illi ne qui Ioanni patrocinantur, cum tanta deſignauerit, an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cum alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

Quod ſi concordiam Eccleſiarum conſeruare, minime contemnendum videtur: ſolue id, rogo, quod eam ſcindit: mitte gladium in vaginam ſuam: iube ex Epiſcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam ſi parui id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apoſtolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine cenſus: Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia eiecto, Apoſtolorum choro Iudam adſcripſerit: maneat & ſeruetur, hortor, poſt celebris memoriæ Nectarium, ſecundus laudatiſſimi Arſacij gradus; ne quid per vim
E perperam & illegitime inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortaſſe hoc ægre ferunt (permitte autem mihi, vt libere quæ volo, dicam) omnes equidem ſaluos fieri optem. Si quis vero imperitia ſua ab Eccleſia ſecedit, & illius conſtitutionibus refragatur; quæ eiuſmodi hominis eſt iactura? An non ipſe quoque Saluator nos id ipſum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum acceſſerunt locutus eſt, inobedientes autem & renuentes diſcedere permiſit? Atque tantum abeſt vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipſos dixerit diſcipulos: An & vos vultis abire?

CYRILLVS IN IOANNEM MINVS AEQVVS.

Obſequentibus ſane multam nos impendere curam, æquum eſt. Aduerſarius autem & inobediens maleuolentiam ipſe ſuam accuſet, medicinã odio habens. Audiet vero ille iuſtum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus ſum, & non obediuiſtis mihi; & extendi ſermones, & animũ non aduertiſtis: & quæ ſequuntur. Nos quidẽ, qui docemus quibuſnam

rebus quis laudē ſibi apud Deum paret, ſtudioſe admodū id facere atque inſtituere decet, A atque cum Paulo reſiſtentibus dicere: Obſecramus per Chriſtum, reconciliamini Deo. Inobedientes vero poteſtati Dei condemnare, illud vſurpantes: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Conſequens igitur non eſt, propter aduerſos quorumdam ſermones (ſi quidē prorſus aliqui ſunt) funditus Eccleſiaſticas ſanctiones conuelli, vt laicus ſacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eumdem conſequatur. Neque enim communem Orbis vniuerſi pacem, ſed conciſionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen & rem ipſam pacis cenſeo, cum ſanctorum ſententijs non aduerſemur, neque illorum decretis repugnemus. Quod ſi enim beatus Alexander, confidentis prorſus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religioſiſſimis fratribus & collegis noſtris Orientalibus Epiſcopis inani dictorum fuco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos B pertraxit: non propterea morbus hic prorſus obtinere, & animos omnium depaſcere; ſed potius veluti quædam lippitudo Eccleſiæ oculum infeſtans, a vobis repurgari debet: vt illa rurſum directe ad Patrū decreta reſpiciens, merito a Chriſto audiat: Oculi tui columbarum.

Accepi & ego a Dei amantiſſimo, qui ad extremam feliciter peruenit ſenectutem, Acacio litteras: in quibus religioſiſſimum Antiochiæ Antiſtitem vi coactum a quibuſdam eſſe, vt Ioannis memoriam celebraret, aſſeuerat: atque illud aperte commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuiſſe, viamq. qua tam præfracta audacia liberaretur, quæſiuiſſe; & litteras hac de cauſa a nobis & pietate tua, ne ſimul cum quibuſdam in eumdem errorem duceretur, neve huiuſcemodi conſilia agitantibus cederet, impetrare voluiſſe. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati ſumus (da enim hoc mihi vt pro animi mei dolore libere dicere poſſim) ne acceſſio vulnerum fiamus; ſed potius opi- C nionem eam, qua temeritatem aliorum ſecuti eſſe videri poſſimus, fugiamus.

Demiror vero hoc quoque, ſi Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & copioſus, & qui non paruo tempore iſtic vobiſcum verſatus ſit, aliquos ad hanc rem ſuaſione ſua adducere non potuiſſe viſus eſt, quam tabellarius vnus efficere tantum (ſicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commouerit, cauſamq. tempore longiore ſopitam denuo excitarit; quod omnino eſt incredibile. Verum ſit hoc quoque, & ita factū eſſe credatur. Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia eſſe: docebit ea prorſus quæ opus eſt homines ad tumultum excitatos: vberem habes ſacrarum doctrinarum gratiam: perſuadebis, ſcio, pijſſimis etiā Principibus, vt more ſuo in canonum decretis acquieſcant. Quod enim veræ pietatis ſtudioſi & Chriſti amantes ſunt, conſtitutionibus ſuis Eccleſias adminiſtrari permittent; paternæq. virtutis æmulatores, maiorum exempla imitabuntur. D Ne igitur Iechonias reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis cenſeatur: neque ſi quibuſdam inique placitum eſt, vt Eudoxij reliquias in eo quo ſcripſiſtis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt ſacrum, in Album referamus. Oportuit namque a nobis res illius corrigi, non illum nobis præſcribere; & quæ poſt eum acta ſunt conſtituere.

Atque hæc dicimus, non quod iacenti & mortuo illi inſultemus; non enim hoc det Deus: neque quod alienis (ſicuti ſcriptum eſt) lætemur malis; non enim Chriſtianorum hoc eſt conſilium & inſtitutum: ſed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Eccleſiæ conferimus, canonibus illius nihil præſtabilius eſſe ducentes. Si namque illos ſartos tectos conſeruare, atque exauctoratum inter Epiſcopos cenſere liceret: recte profecto, qui id quo minus fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem vero altero obtinente, alterum conſiſtere non poſſe, neceſſe ſit: ſanctiones Eccleſiæ vin- E canr, & ex ſacro catalogo, qui ſacrorum miniſter non eſt, moueatur: hoc enim Eccleſias ad pacem ſeruandam coniungit; hoc animorum conſenſum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt pure nos conuentus agere & communicare cum pietate tua poſſimus: atque tu vnius, eiuſq. defuncti amorem poſt eorum qui adhuc viuunr, dilectionem, ac potius poſt Eccleſiæ ſanctiones habeas.] hucuſque Cyrilli ad Atticum epiſtola.

Conſideres hic velim, lector, quam infenſiſſimo animo Cyrillus in Ioannem Chryſoſtomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduerſus eos qui pro reſtitutione ipſius nominis laborarent; in quos hac epiſtola inuectus eſt: ſed eum hoc animo compoſitus eſſet, haud tamen præ reuerentia auſus eſt aperte quicquam loqui aduerſus Innocentium Romanum Pontificem, quem ſuperius ſuo loco diximus de reſtituendo Ioannis nomine fuiſſe præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vltorem

CYRILLVS REVERITVS ROMANVM PONTIFICEM.

A torem; ob quam cauſam ſedis Apoſtolicæ communionis Theophilum eius prædeceſſo-
rem expertem fecerat. Sed non permiſit Deus, eum qui recti quadam ſpecie deceptus
ſuit, in eodem diutius errore verſari; quin eum cælitus per viſum admonuit. Quomo-
do id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, ſubdit iſta Nicephorus [a]: *a Niceph. lib. 14. c. 28.*
Hæc quidem Cyrillus de ſacro Chryſoſtomo & ſcripſit & ſenſit, præſumptæ opinioni
inſeruiens, quam dudum patruum ſuum Theophilum ſecutus conceperat. Quoniam ve-
ro diſſidium hoc quidem ex zelo, quamuis non ſecundum ſcientiam, non autem ex
inuidiæ, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & vir-
tute præſtantem, hac vna in re claudicare, quo minus ad ſummam perfectionem perueni-
ret, Deo viſum eſt. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapro-
pter aliquanto poſt Cyrillus cũ magno illo viro etiam poſt eius mortem in gratiam redijt,
B erroremq. ſuum correxit, eum tum multis alijs concitantibus, tum maxime Iſidoro Pe-
luſiota, nunc reprehenſione, nunc admonitione eum cohortante.] extant ipſius Iſidori ad
Cyrillũ eo argumento conſcriptæ litteræ, ſcitæ quidem & periucundæ, quæ ſic ſe habent [b]: *b In Append. ad Liberat. diacon.*
Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ neceſſaria ſunt, compellor
dicere, & ſcribere. Siue enim pater ſum, vt ipſe dicis: Heli [c] condemnationem metuo, quia ISIDORVS AD CYRILLVM.
peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus ſum, ſicut magis ſcio: pœnam Ionathæ [d] for- *c 1. Reg. 2.*
mido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, *d 1. Reg. 28.*
quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus eſt. Vt ergo & ego non iudicer, ipſeq.
non iudiceris à Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionẽ, quam tibi a mortuo
deberi putas; ne viuentẽ Eccleſiam diſſipes, vt æternam diſſenſionẽ ei ſub pietatis prætex-
tu concinnes.] recitat eamdem Nicephorus [e], eſtq. inter alias Iſidori [f] epiſtolas nuper cuſas. *e Niceph. lib. 14. c. 53.*
C Quomodo autem per viſum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit reſtitutus, hæc ab *f Iſidor. lib. 1. epiſt. 370.*
eodem accipe [g]: Non ſolum enim litteris Iſidori, ſed & diuina etiam & ſecretiore quadam *g Niceph. lib. 14. c. 18.*
reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) viſus eſt, ſe ipſum ſacris ædibus
expulſum a Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eum erat ſatellitio maxime freto, & Ma- VISIO CYRILLO DIVINITVS OSTENSA.
trem Domini pro ipſo deprecantem; atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue,
quod pro ipſius gloria plurimum ille decertarit, ſicuti dicetur, referentem, vt in ſacra tem-
pla reciperetur, orare. Hanc viſionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo ſecum volue-
ret, ſe ipſum, quod in ſanctum virum inuectus eſſet, damnauit: & deinde ipſe quoque, re CYRILLVS CONCILIATVS CHRYSOSTOMO.
cognita, Eccleſiæ Chryſoſtomi addictus, virum eum admiratus eſt; valdeq. ipſum, quod
contra illum imprudens prorſus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuerſum omnino a
priore conſilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen ſimul & ipſe &
D reliqui magnarum ſedium Antiſtites in ſacro Albo propoſuerunt.] hæc de reddito per Cy-
rillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.
Haud dubium diuina eum oportuit viſione admonitum, qui adeo ſe ea in re hactenus re-
fractarium exhibuerat. Subdit vero ex eodẽ auctore iſta Nicephorus: Illi vero minus vere
dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuiſſe perhibent. Nam ſi qua
ſcripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quòd conſilium inſtitutumq. eius in
eis maxime expreſſum eſt, abolita oportuiſſet: niſi Deus vtilitatis hominum curam gerens
ea cõſeruaſſet.] ſed potuit fortaſſe Cyrillus, quæ apud ſe eſſent ſcripta Chryſoſtomi, incen-
dio damnaſſe; quæ vero penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit.
Subdit Nicephorus: Hoc eum in arcana Nicetæ philoſophi (qui & Dauid dictus eſt) hiſto-
ria & apud alios item inuenerim, operi huic meo inſerendum eſſe quoque duxi: ne cui am-
E bigere in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo
ad ſummam ſanctitatem peruenerint, & Eccleſiæ columnæ extiterint, inimicitijs huiuſmo-
di nullũ illorum gloriæ detrimentũ afferentibus.] hactenus auctor. Hæc quidem hoc anno
ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem quoque annum eſſe propagata videntur.

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	HONORII 19. THEODOSII 6. IMPP.
413.	12.	

QVi ſequitur annus Chriſti decimustertius ſupra quadringenteſimum, vnius tantum HERACLIANI
Lucij Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum: CONSVLATVS ET TYRANNIS.
Quod quidem accidiſſe ſcias, non quod præter conſuetum morem vnus dumtaxat Conſul

creatus fuerit; ſed quòd eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus eua- A
ſit: cuius rei gratia expunctum eſt ipſius nomen e publicis monumentis; quod vidimus ſu-
perius aliàs factum, cum abolito eamdem ob cauſam Ruffini nomine, ſolus ſine collega
relictus eſt Theodorus.

De Conſulatu enim Heracliani aſſertores ſunt Oroſius atque Proſper, ſuorum tempo-
rum ambo ſcriptores: nam hic in Chronico ſic habet: Huius collega *(nempe Lucij)* in
Conſulatu fuit Heraclianus *(non Herodianus, vt plerique codices legunt)* qui nouarum in
a Oroſ. lib. 7. c. 42.
Africa rerum reus, & honorem amiſit & vitam.] Oroſius item hæc de ipſo habet [a]: He-
raclianus interea Africæ Comes miſſus *(eo magiſtratu ab Honorio donatus, quod Stilicho-
nem interfeciſſet)* cum idem Attalus vmbram geſtaret Imperij, Africam ſtrenue aduerſum
* Iudices
Duces * ab eo miſſos tutatus, Conſulatum aſſecutus eſt: quo elatus ſupercilio, Sabinũ do-
APPARATVS HERACLIANI
meſticum ſuum, virum ingenio callidũ, induſtriaq. ſolertem, & ſapientem nominandum, B
ſi animi vires tranquillis ſtudijs accommodauiſſet, generum allegit: cum quo quorumdam
periculorum ſuſpiciones cum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra or-
dinem retenta: ipſe tandem cum immenſa, certe temporibus noſtris ſatis incredibili claſ-
ſe nauium Romam contendit: nam habuiſſe tunc tria millia ſeptingentas naues dicitur;
quem numerum ne apud Xerſem quidem præclarum illum Perſarum Regem, nec Alexan-
HERACLIANVS FVGATVS ET OCCISVS.
drum Magnum, vel quemquem alium Regum fuiſſe, hiſtoriæ ferunt. Is ſimul vt agmine
militum ad Vrbem pergens, littore egreſſus eſt, occurſu Comitis Marini territus, & in
fugam verſus, arrepta naui, ſolus Carthaginem redijt, atque ibi continuo militari manu
interfectus eſt. Sabinus gener eius Conſtantinopolim fugit; vnde poſt aliquantum tempo-
ris retractus, exilioq. damnatus eſt.] hæc Oroſius. porro Heracliani interitum anno ſe-
quenti contigiſſe ſub Conſulatu Conſtantij & Conſtantis, Marcellinus tradit in Chronico. C
b l. 21. de pœn. C. Theod.
Extat Honorij Imperatoris aduerſus Heraclianum tyrannum huiuſmodi reſcriptum [b]:

Heraclianum hoſtem publicum iudicantes, digna cenſuimus auctoritate puniri, vt eius
RESCRIPTA IN HERACLIANVM.
reſecentur infauſtæ ceruices. Eius quoque ſatellites pari intentione perſequimur. Sed hanc
omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, vt omnes prodendi in medium
habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit crimino-
ſum: cum illud ſpecialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut ſubtrahendum iudicet,
aut celandum: neve ex eorum facultatibus vel depoſita deneget, vel accepta non prodat.
Dat. III. Non. Iulij, Rauennæ, poſt Conſulatum Honorij nonum & Theodoſij quintum.]
ita quidem reſtituendum pro Conſulatu decimo Honorij & Theodoſij ſexto, qui contigit
poſt ſequentem annum. datum enim eſſe huiuſmodi ab Honorio reſcriptũ hoc anno poſt
fugam Heracliani, ſatis poteſt intelligi ex his quæ tum anno ſuperiori, quo reſcriptorum D
Conſulatus inuerſos diximus, tũ etiam ex his quæ ex Oroſio & Marcellino nuper hoc anno
ſunt dicta: ſed id certius demonſtrat ſequens ab eodem Honorio Imperatore datum de
c l. 13. de infirm. his quæ ſub tyran. C. Theod.
abolendo nomine Conſulis Heracliani reſcriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio [c]:

Heracliani vocabulũ nec priuatim nec publice vlla memoria teneat: ideoq. ſubmouẽda
eſſe cenſemus, quæcumque ſub eo geſta eſſe dicuntur. Libertates quoque (quoniã certum
eſt ſcelere eius ſolemnitatem Conſulatus eſſe pollutã) in melius reuocamus: ſciatq. domi-
norum voluntas, iterandum eſſe, quod illo auctore aduertit ſtare non poſſe. Semel tamen
mutatæ conditionis beneficium implendum eſſe, præcipimus; & ita repeti manumiſſionum
conſuetudines nunc iubemus, vt nullus ſub hac occaſione incipiat nolle quod voluit.
Dat. III. Non. Aug. Rom. poſt Conſ. Honorij IX. & Theodoſij V. AA. Conſſ.]

Sed quid lugubre accidit poſt cladem Heraclianam? illud dolendum, quòd Marinus E
MARCELLINVS INNOCENS OCCIDITVR.
Dux exercitus traijciens in Africam, perduelles Imperij perſecuturus, Marcellinum illum
Tribunum & Notarium, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Donati-
ſtas atque Catholicos, virum eruditione ſpectatum & pietate inſignem, proditione Do-
natiſtarum, calumniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, occidi iuſſerit. hoc quidem
d Hieron. contra Pelag. lib. 3.
eſt quod S. Hieronymus de eo ait [d]: Marcellinus ſub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæ-
reticis innocens cæſus eſt.] Sed quinã hi hæretici in Africa, niſi Donatiſtæ in ipſum infen-
ſiſſimi? Ob id igitur titulo martyrij in Eccleſiaſticas tabulas referri meruit, & anniuerſaria
memoria honeſtari: de eo enim ita in Romano Martyrologio VIII. Id. Aprilis: Carthagi-
ne S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defenſionem ab hæreticis occiſus eſt.]
e Oroſ. lib. 7. c. 42.
De eo etiam hæc Oroſius [e]: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incer-
tum eſt, zelo ſtimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuo reuocatus ex Africa, fa-
ctuſq.

A ductuſq. priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ ſuæ dimiſſus eſt.] hæc Oro-
ſius. Putauerunt enim Donatiſtæ, vna cum Marcellino ſe extinguere & abolere potuiſſe,
quæ eo præſente confecta eſſent aduerſus ipſos Acta publica. ſed Honorius voluit eadem
ſarta tecta atque firmiter in perpetuum cuſtodita, cum anno ſequenti ad Iulianum in Afri-
ca Proconſulem aduerſus eos ita reſcripſit [a]: *a l. 55. de hæret. C. Theod.*
Notione & ſolicitudine Marcellini ſpectabilis memoriæ viri contra Donatiſtas geſta RES GESTAE
ſunt ea, quæ tranſlata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Ne- SVB MARCEL
que enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Con- LINO SERVATAE INTE-
ſtantio & Cõſtante Conſſ.] Quantum vero Honorio Imperatori, Chriſtianoq. Senatui diſ- GRAE.
plicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quod Marinus ipſe Dux, qui ob ingen-
tem ſine ſanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio reſtitutam, ipſamq.
B Rempub. a ſæuiſſimo tyranno liberatam, nobilem ſuiſſet iure conſecuturus triumphum;
Romam reuerſus, non ſolum eo priuatus eſt, ſed exutus militia, in ordinem redactus, ad
pœnitentiam pro expiando graui ſcelere dumtaxat fuit in vita relictus; ſed & fuiſſet vin-
dice legum gladio truncatus capite, niſi indecens viſum eſſet, ſanguine fontis, inſontis mar-
tyris vlciſci ſanguinem. Sed de Marcellino hactenus.
Quod rurſus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc plane referenda ſunt, quæ
S. Hieronymus, tacito nomine, de eodẽ ſcribit in epiſtola ad Demetriadem; quam quidem
hoc ipſo tempore datam eſſe, inde certum deduces argumentum, quòd idem S. Hierony-
mus in eadem epiſtola teſtatur, ſe ante annos circiter triginta ſcripſiſſe epiſtolam ad Euſto-
chium de Virginitate, quam ab ipſo elaboratam fuiſſe anno Domini trecenteſimo octoge-
ſimo tertio, ſuperius ſuo loco demonſtrarum eſt. De Heracliani enim enormibus vitijs ex
C S. Hieronymo ſuperius diximus, cũ de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Vr-
be appulſu egimus. Porro hoc tempore contigit ab eadẽ Demetriade edi egregium Chri- EGREGIVM
ſtianæ pudicitiæ ſpecimen, cum ipſa virgo oppignerata iam ſponſo, ex inopinato cum ha- FACTVM DE-
bitu mutans vitæ ſtatum, monaſtico habitu eſt profeſſa vitam monaſticam. Quam autem METRIADIS VIRGINIS.
admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, niſi in memoriam reuoces quæ de horũ no-
biliſſimo genere ad calcem tomi quarti ſuperius dicta ſunt. Didicit hæc S. Hieronymus a
clariſſimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno ſuperiori (vt vidimus) graſ-
ſantes in Gallias, nauigaturæ in Palæſtinam ad loca ſancta, vi ventorum in Africam iactatæ
fuerunt. Factum vero egregium a S. Hieronymo ita deſcribitur [b]: *b Hier. epiſt. 8.*
Aiunt ſanctæ & nobiles feminæ, quæ eam *(nempe Demetriadem)* viderunt, quæ norunt, CLARISSI-
quas de littore Galliarum ad habitationem ſanctorum locorum, hoſtium per Africã com- MAE FEMI-
D pulit ſæua tempeſtas: noctibus & ſecreto, conſcijs tantum virginibus Dei, quæ in matris & NAE EX GALLIA EXTOR-
auiæ comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum vſam mollicie, RES OB BAR-
ſed ciliciolum in nuda humo habuiſſe pro ſtratu, iugibus faciem rigaſſe lacrymis, Saluato- BAROS.
ris mente genibus aduolutam, vt ſuum reciperet propoſitum, vt impleret deſiderium, vt
auiæ animum matriſq. molliret. Quid vltra differo? Cum iam nuptiarum appropinqua-
ret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur: ſecreto & abſque arbitris, noctemq.
habens pro ſolatio, talibus ſe fertur armaſſe cõſilijs: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam
tanto pauore defendis? libertate opus eſt & audacia. Quæ ſic in pace metuis, quid faceres
in martyrio perpetiendo? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo ſuſtineres tribu-
nalia perſecutorum? Si te virorum exempla non prouocant; horretur, faciatq. ſecuram
beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum caſtitatis martyrio con-
E ſecrauit. Neſcis, miſera, neſcis cui virginitatem tuam debeas?
Dudum inter barbaras tremuiſti manus: auiæ matriſq. ſinu & pallijs tegebaris: vidiſti
te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ poteſtatis: horruiſti truces hoſtiũ vultus: raptas
virgines Dei gemitu tacito conſpexiſti. Vrbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi
ſepulchrum eſt: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipſa accipies? quam habitura
pronubam? quo ducenda comitatu? ſtridor Punicæ linguæ procacia tibi Feſcenniua canta-
bit. Rumpe moras omnes: Perfecta [c] Dei dilectio foras mittit timorem. Aſſume [d] ſcutum fi- *c 1. Ioan. 4.*
dei, loricam iuſtitiæ, galeam ſalutis: procede ad prœlium. Habet & pudicitia ſeruata mar- *d Epheſ. 6.*
tyrium ſuum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forſitan & ipſæ velint, quod
te velle non credunt. His & alijs compluribus inflammata ſtimulis, omnem corporis cul- DEMETRIAS
tum, & habitum ſæcularem, quaſi propoſiti ſui impedimenta proiecit: pretioſa monilia VESTES MONASTICAS
& graues cenſibus vniones, ardenteſq. gemmæ redduntur ſcrinijs: vili tunica induitur, vi- INDVIT.

liori tegitur pallio, & inſperata auiæ genibus repente prouoluitur: fletu tantum & planctu, A
quæ eſſet, oſtendit.

Obſtnpuit ſancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conſpiciens: mater gaudio ſtabat attonita: vtraque verum non credere, quod verum eſſe cupiebat. hæſit vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumq. atque lætitiam cogitationes variæ nutabant. Succumbendum eſt huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilis gandij magnitudinem, & Tulliani fluuius ſiccaretur ingenij, & contortæ Demoſthenis vibratæq. ſententiæ tardius languidiuſq. ferrentur. Quicquid poteſt cogitare animus, quicquid ſermo poteſt explicare, illo in tempore factum eſt. Certatim in oſcula neptis & filiæ mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexariq. trepidantem: agnoſcere in illius propoſito mentem ſuam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate ſua nobiliorem fa- B
ceret: inueniſſe eam quod præſtaret generi, quod Romanæ vrbis cineres mitigaret.

DEMETRIADIS EXEMPLO AVCTVS VIRGINVM NVMERVS.

Ieſu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quaſi ex radice fœcunda multæ ſimul virgines pullularunt: exemplnm patronæ & dominæ ſecuta eſt clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis profeſſio, quarum cum impar eſſet in carne conditio, vnum erat præmium caſtitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Eccleſiæ quodam exultauere tripudio: non ſolum ad vrbes, oppida, viculoſque, ſed ad ipſa quoque magalia celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamq. inſulæ hoc rumore repletæ ſunt, & inoffenſo pede longius gaudia cucurrere. Tunc lugubres veſtes Italia mutauit, & ſemiruta vrbis Romæ mœnia priſtinum ex parte recepere fulgorem, propitium ſibi exiſtimantes Deum in alumnæ conuerſione perfecta. Pntares extinctam Gothorum manum, & colluniem perfugarum atque ſeruorum, Domini deſuper intonantis ful- C
mine, concidiſſe.] & paulo poſt: Penetrauit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque vrbibus Chriſtianæ gloriæ triumphus auditus eſt. Quæ virginum Chriſti non huius ſe ſocietate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum?] hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote ſumma Chriſto ſponſo collata ſubdit:

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

Fertur (inquit) & omnium Chriſtianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptijs præparatum a ſancta Chriſti ſynoride (*Proba ſcilicet ac Iuliana*) virgini traditum; ne ſponſo fieret iniuria; immo vt dotata priſtinis opibus veniret ad ſponſum, & quod in rebus mundi periturum erat, domeſticorum Dei ſuſtentaret inopiam.] poſt hæc autem S. Hieronymus de eiuſdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occaſione ſuperius. Quod vero maxime omnium profuturum virgini exiſtimauit, idem S. Hieronymus ea epiſtola ipſam admonuit, vt Origenianæ hæreſis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus poſtea. Cum D
vero exordia repetit delatæ ex Oriente Romam hæreſis, dum ſub Anaſtaſio Papa per Ruffinum aduectum eſt Romam Periarchon Origenis, hæc adijcit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibuſdã adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt S. Innocentij, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupradicti viri ſucceſſor & filius eſt (*nempe Anaſtaſij Papæ*) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaq. videaris) doctrinam recipias. Solent enim huiuſcemodi per angulos muſſitare, & quaſi iuſtitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa eſt nata prouincia? Quid cauſæ extitit, vt alij de Chriſtianis naſcantur parentibus, alij inter feras & ſæuiſſimas nationes, vbi nulla Dei notitia eſt? &c.] monet vehementer vt caueat Origeniſtas, eoſdemq. in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud conſidera: Quid eſt quod ſcribens ad virginem in Africa agentem, vbi adeſt S. Auguſtinus tantopere ipſius Hierony- E
mi litteris commendatus, vt Innocentij Papæ fidem teneat & ſequatur, nec meminit Auguſtini? niſi quod ſciret, illibatam eam in ſede Petri certius cuſtodiri; ſicq. e fonte ipſo puro potius quam ex riuis aquam ſalutis petendam eſſe demonſtrans: quod ipſe exemplo & verbis docuit, cum de fidei veritate Damaſum Papam ſæpe conſuluit. Sed ad Demetriadem.

a Hieron. eadem epiſt. 8.
b 2. Cor. 12.
c Pſal. 44.
SOLEMNES RITVS CONSECRATIONIS VIRGINIS.
d Gen. 37.

Hæc igitur profeſſa domi S. Demetrias, ſolemni ritu palam poſtea in eccleſia ex præſcripto Eccleſiaſtico more perfecit. de quibus iſta idem S. Hieronymus habet [a]: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum operuerit caput, & illud Apoſtolicæ vocis inſigne celebratum ſit: Volo [b] autem vos omnes virginem caſtam exhibere Chriſto. Quando [c] aſtitit Regina a dextris eius, in veſtitu deaurato, circumdata varietate. qua veſte polymita [d] & multarum virtutum diuerſitate contexta indutus fuit & Ioſeph, & Regum quondam vtebantur filiæ. Vnde & ipſa ſponſa lætatur, ac dicit (*ipſa*

videlicet

A *videlicet quæ Deo dicatur virgo*) Introduxit [a] me Rex in cubiculum ſuum. Sodaliumq. re- a Cant. 1.
ſpondet chorus: Omnis [b] gloria filiæ Regis intrinſecus.] hæc pauca referat ex antiquis in b Pſal. 44.
velandis virginibus Eccleſiæ cærimonijs S. Hieronymus.

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem eſt tantæ molis ſapientiſſimus
architectus. Fuit hic S. Auguſtinus, qui de ſancta virginitate cum illa ſermonem habuit,
puto ante annum, cum occaſione publicæ cum Donatiſtis Collationis Carthaginẽ ſe con-
tuliſſet: ipſe enim Auguſtinus in epiſtola, quam poſtea dedit ad Iulianam eius matrem,
hæc habet [c]: Miniſterij noſtri, adiuuante gratia & miſericordia Saluatoris, in domo noſtra c Epiſt. 143.
tantus fructus exortus eſt, vt humanis nuptijs iam paratis, ſancta Demetrias ſpiritualem
ſponſi illius præferret amplexum, cui ſpecioſo præ filijs hominum ad habendam Spiritus
vberiorem fœcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Ne-
B ſciremus autem quemadmodum noſtra illa tunc exhortatio a fideli & nobili virgine fuiſſet
accepta, niſi nobis profectis, cum poſt paululum profeſſa fuiſſet ſanctimoniam virginalem,
hoc ingens Dei donum, quod per ſeruos quidem ſuos plantat [d] & rigat, ſed per ſe ipſum dat d 1. Cor. 3.
incrementum, nobis operarijs proueniſſe, veſtrarum litterarum lætiſſimo nuncio & vera-
ci teſtimonio diſceremus.] hæc Auguſtinus. Ipſæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de
his omnibus certiorem quamprimum S. Auguſtinum, quem ſcirent magnopere adgauiſu-
rum: donumq. ad eumdem nuptiale miſerunt: quo ipſe accepto, gratulatorias has perbre-
ues litteras reddidit [e]: e Aug. epiſt. 179.

Impleſtis gaudio cor noſtrum, tanto iucundius, quanto carius; tanto gratius, quanto
citius. Veſtræ namque ſtirpis ſanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuiſtis, ac AVGVSTINI
per hoc vbique fama celeberrima prædicat, velociſſimum volatum eius fideliore atque DE CONSE-
C certiore litterarum nuncio præueniſtis; & prius nos feciſtis exultare de cognito tam excel- CRATIONE
lenti bono, quam dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio proſe- DEMETRIA-
quatur, quantum incomparabiliter glorioſius ac fructuoſius habeat ex veſtro ſanguine fe- DIS EPIST.
minas virgines Chriſtus, quam viros Conſules mundus? Nam volumina temporum ſi
magnum atque præclarum eſt nominis dignitate ſignare; quanto eſt maius atque præcla-
rius, cordis, corporis integritate tranſcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere,
nobilior ſanctitate, quod ſit per diuinum conſortium præcipuam in cælis conſecutura ſub-
limitatem, quam ſi eſſet per humanum connubium prolem propagatura ſublimem. Ge-
neroſius quippe elegit Aniciana poſteritas tam illuſtrem familiam beare, nuptias neſcien-
do, quam multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quam ex car-
ne adhuc numerum augere mortalium. Hæc eſt vberior fœcundiorq. felicitas, non ven-
D tre graueſcere, ſed mente grandeſcere; non lacteſcere pectore, ſed corde candeſcere; non
viſceribus terram, ſed cælum orationibus parturire. Dominarum honore digniſſimæ filiæ,
perfruamini in illa quod deſuit vobis: perſeueret vſque in finem, adhærens coniugio quod
non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter
excelſæ excelſius humilem. Virgines quæ ſibi optant Aniciorum claritatem, eligant ſan-
ctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando aſſequentur? hoc autem ſi plene cu-
pierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altiſſimi, dominæ
honore digniſſimæ, & præſtantiſſimæ filiæ. Pignora ſanctitatis veſtræ, præcipue ipſam ſan-
ctitatem præcipuam debito veſtris meritis officio dilectione Domini ſalutamus. Velatio-
nis apophoretum gratiſſime accepimus.] hactenus Auguſtinus.

Sed & S. Proſper quo celebrauit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe:
E Valde (inquit [f]) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandum, f Apud Ambroſ. epiſt. 84.
quod virgo Anicia ſuper omnes ad faſtigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcun- S. PROSPER
ditate auis atque atauis reſponſura poſteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, con- LAVDES TE-
uerſo repente animo, deſiderio cæleſtium nuptiarum, declinaſti mortale coniugium: & XVIT DEME-
vt omnem proſapiam tuam etiam huius virtutis titulo conſecrares, primam ſtirpis tuæ per- TRIADIS.
petuam & virginem filio virginis ſpopondiſti.] hæc & alia S. Proſper in epiſtola quam ad
ipſam ſcripſit Demetriadem Deo ſacratam virginem. Vides quot quantiſq. ſanctorum
Patrum præconijs, ſpiritualium nuptiarum epithalamijs, Demetriadis dicata Deo virgini-
tas fuerit celebrata: vt intelligas quo pretio ſemper in Eccleſia fuerit ſancta virginitas, ex
qua ſublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

Sed quid accidit? crocitare importune graculus voluit inter canentes olores, & in tan-
ta cæleſtium nuptiarum feſtiua ſolatia conatus eſt inter lilia ſerpens latenter lubricus an-
guis

PELAGIVS SCRIBIT AD DEMETRIADEM.

guis irrepere. Pelagius enim etſi per præconem ſuum Cæleſtium propoſitis quæſtionibus (vt vidimus anno ſuperiori) hæreſis venena ſpargeret; ipſe tamen ſub ſanctitatis pallio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Christi ſponſæ, quaſi ſponſale munus eidem exhibiturus, epiſtolam parænecticam, ſeu dixerimus potius librum (ita enim nominat Auguſtinus) ad ipſam miſit, quæ hactenus extat: ſed cum apud ſanctos Hieronymum & Auguſtinum inter eorum opera edita reperiretur, a ſimplicioribus eadem vel Hieronymi, vel Auguſtini credita eſt. verum licet eorum non eſſe, ſed hæretici potius hominis ſcriptio cognita fuerit: ſub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam appendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamq. quiſquiliæ & ſordes, in angulo manet [a]. Ceterum vere Pelagij eſſe, non ſolum Pelagij errores in ea poſiti Pelagianis omnibus communes indicant, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo & ipſius Pelagij, habetur expreſſum. Eſt autem epiſtolæ ſeu libri ad Demetriadem (vtroque nomine eam vocatam inuenimus) eiuſmodi exordium: Si ſummo ingenio, pariq. fretus ſcientia, &c.] A B

a Apud S. Hieron. & Auguſt. tom. 2. in appẽd. epiſt. 7. edit. Plantin.

PELAGIVS CLANDESTINA INFVNDIT VENENA

Quod autem proprium eſt hæreticorum, clandeſtinis, inſtar colubri, ſpiris irrepere; in eodem quem ad Demetriadem librum ſcripſit, ſuum tacuit nomen: ſed voluit Deus, vt per aliam ab eo ſcriptam epiſtolam, tum ſuum, tum & Iulianæ virginis matris nomen expreſſerit: id enim S. Auguſtinus in epiſtola ad ipſam Iulianam ſcripta docet, dum de eodem libro agit his verbis [b]: In quo (inquit) quamuis nec ipſius, nec tuæ reuerentiæ nomen expreſſerit; tamen a matre virginis, vt ad eam ſcriberet, a ſe poſtulatum eſſe, commemorat. In quadam vero epiſtola ſua idem Pelagius, vbi & nomen ſuũ apertiſſime ponit, nec nomen ſacræ virginis tacet, dicit ad eam ſe ſcripſiſſe; & eiuſdem ſui operis teſtimonio probare nititur, ſe gratiam Dei, quã vel tacere vel negare aſſeritur, apertiſſime confiteri. Sed vtrum ipſe ſit liber, in quo de ſpiritalibus diuitijs illa verba poſuit, vel vtrum ad veſtrã peruenerit ſanctitatem, reſcriptis veſtris petimus nos dignemini ſacere certiores.] hæc ipſe: cum alioqui ſcriptum librum eſſe Pelagij, cum confutat poſitas in eo blaſphemas ſententias, in libris de Gratia Chriſti Auguſtinus ſæpe affirmet, ſicut fecit in dicta epiſtola ad Iulianam, in qua ponit verba Pelagij eadem atque refellit, vt inter alia cum in libro illo hæc leguntur: Scribimus enim, petente ſancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipſius Auguſtini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice potarentur. At num id verum eſſet (quod haud ita exploratum haberetur, cum hæretici multa eiuſmodi fingere conſueuerint) id diſcere ab eis ipſe ſtuduit Auguſtinus. C

b Auguſt. epiſt. 143.

AVGVSTINVS INSVRGIT CONTRA SCRIPTA PELAGII.

Sed eſto, rogarit ac iuſſerit, vt ea ad Demetriadem ſcriberet, Iuliana Pelagiũ: haud tamen in ſuſpicionẽ adducenda eſt hæreſis Pelagianæ. Quod enim hactenus Pelagij nomen, vtpote monachi, bene audiſſet etiam apud ſanctos viros, & inter alios apud ipſum quoque S. Paulinum Nolanum Epiſcopum (vt ſuo loco ſuperius diximus) haud crimine hæreſis ipſa infamanda eſt Iuliana, ſi quid ab eo ad virginem ſcribi, litteris poſtulauit: nam de ſacris filiæ nuptijs (vt vidimus) ad S. Auguſtinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam (vt puto) magni nominis viros. Ceterum ipſe S. Auguſtinus vt hæc accepit, ne hauſtum ex epiſtolæ illius lectione venenum mortem eiſdem afferret, eueſtigio parauit atque propinauit antidotum, ſcribens ad Iulianam, quæ ab ipſius Auguſtini ore pendebat, epiſtolam [c]; qua ſparſas in illo Pelagij libro hæreſes ſpongia terſit. D

c Auguſt. epiſt. 143.

CONFVTATVR VBIQVE AB AVGVSTINO PELAG.

Nec id ſibi ſatis eſſe Auguſtinus exiſtimauit, vna epiſtola confutaſſe Pelagij in eo libro conſcriptas hæreſes: ſed addidit alia, multuſq. fuit in his: nam libro poſtea ſcripto aduerſus Pelagium & Cæleſtium de Gratia Chriſti, eadem ſcripta ſæpe refellit, vbi eiuſdem epiſtolæ ſeu libri ſæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum eſt, vt nec ipſe Pelagius negarit illum eſſe ſuum, ſed gloriaretur: nam ita de eo Auguſtinus [d]: Sicut de gratia Dei ſentit in eo libro, quem ad ſacram virginem ſcripſit, cuius etiam commemorationem facit in litteris, quas Romam miſit.] citabat ipſum ſuum librum Pelagius, his ſcilicet verbis ab eodem Auguſtino [e] redditis: Legant etiam (inquit) quam ad ſacram Chriſti virginem Demetriadem in Oriente cõſcripſimus epiſtolam, & inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei ſemper gratiæ addamus auxilium.] Sed quam perperam abuteretur ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda [f], abſque controuerſia epiſtolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij eſſe fœtum: ſicut & intellexit S. Proſperi eſſe epiſtolam illam ad eamdem virginem Demetriadem, quæ hactenus ſcripta in codicibus epiſtolarum S. Ambroſij, ipſi tributa eſt S. Ambroſio, cuius eſt exordium [g]: Cum ſplendidiſſimæ ſanctimoniæ tuæ propoſitum. &c] qua quidem nihil aliud vir ſanctiſſimus & fidei E

d Auguſt. de Gratia Chriſti lib. 1. c. 38.

e Eod. lib. c. 37.

f Eod. in præf. in Cantic.

g Apud Ambroſ. epiſt. 84.

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus eſt, quam Pelagij aſſertionibus aduerſariam
ſtabilire doctrinam, & confirmare ſolidam veritatem.

Quod ruſſus ad Iulianā Demetriadis matrem ſpectat: quā procul abſuerit ab omni hæ-
reſis ſuſpicione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aſperſa fuiſſe; ipſa his verbis ad Au-
guſtinum antea ſcribens profeſſa fuit [a]; Nouerit (inquit) ſacerdotium veſtrum, longe me (a Apud Auguſt. epiſt. 143.)
ac domunculam meam ab huiuſmodi perſonis eſſe diſcretam: omniſq. familia noſtra adeo (IVLIANAE)
Catholicam ſequitur fidem, vt in nullam hæreſim aliquando deuiauerit, nec vmquam la- (FIDES SIN-)
pſa ſit, non dico in eas ſectas quæ vix expiantur, ſed nec in eas quæ paruos habere viden- (CERA.)
tur errores.] hæc Ipſa, plane ſignificans caruiſſe penitus domum ſuam hæreſibus illis, qui-
bus Dei ipſius labeſactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum,
& horum ſimilium, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreſes parui cen-
B ſeri viderentur erroris: licet S. Auguſtinus ipſam poſtea docuerit, haud fuiſſe Pelagij le-
ues errores. Quæ igitur hactenus vna cum ſuis integra, puraq. ab omni hæreſis vel leuiſſi-
ma tinctura vixerat, ab Auguſtino admonita, eodem candore reliquū vitæ tempus exegit.

Quod enim poſt hæc tēpora plurimis annorum curriculis eadem Pelagiana hæreſis cum
eius ſectatoribus, Patrum ſcriptis, ſacriſq. ſæpe Concilijs tum in Oriente, tum in Occiden-
te, Romæ, atque Carthagine & in Palæſtina celebratis, ſub Innocentio & ſucceſſoribus
Vrbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proſcripta; neque poſthac
de eadem Iuliana ſit aliqua querela: eadem qua antea, ſemper perſeueraſſe integritate,
iure meritoq. cenſenda eſt: ſicut & ſancta Proba, quæ cum hóc tempore eſſet in Africa, (AVGVSTI-)
ea bene vſa occaſione, ab eodem S. Auguſtino, quem ſciret eximium in Eccleſia fulgere (NVS QVAE)
doctorem, de orando Deo ab ipſo commentarium petijt, quem & conſecuta eſt [b]: itemq. (SCRIPSIT AD IVLIANAM)
C ipſa Iuliana eumdem Auguſtinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem (ET PROBAM.) (b Auguſt. epiſt.)
accepit. id quidem poſt hæc tempora factum eſſe, quæ in fine eiuſdem commentarij (121.)
idem S. Auguſtinus habet, declarant his verbis [c]; Ordinatiſſime quippe prouenit, vt (c Auguſt. de bo-)
matri veſtræ iam grandæuæ de oratione epiſtolam ſcriberem; ad ipſam quippe maxi- (no viduitatis in fin.)
me pertinet orando concertare pro vobis, quæ de ſe minus eſt ſolicita quam de vo-
bis. et vt ad te potius quam ad illam hoc de continentia viduali opuſculum facerem; quia
tibi ſuperare adhuc reſtat, quod iam ætas illius ſuperauit. Virgo autem ſancta proles ve-
ſtra, ſi aliquid de ſua profeſſione deſiderat, ex laboribus noſtris habet grandem librum de
ſancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Auguſtinus, quam & litteris Innocen-
tij Papæ magnopere ſcias eſſe laudatam: quas ipſas eadem ex cauſa, qua S. Auguſtinus ad
eam ſcripſerat, eſſe datas intelligas. ſunt huiuſmodi, perbreues ipſæ quidem [d]: (d Epiſt. Rom. Pontif. epiſt. 11.)

D Singulare membrum Eccleſiæ, tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & a nobis reue- (INNOCEN-)
rentiſſime coli, ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo enim apice nobilitatis multo nobi- (TIVS PAPA)
liorem Eccleſiæ deuotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione, præceptis eius (SCRIBIT AD)
obtemperas, & de fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris. Summæ virtutis (IVLIANAM.)
eſt, viciſſe gloriam carnis; & magnæ eſt Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, do-
mina filia merito illuſtris. Certa igitur & * iſta huius vitæ (quæcumque ſunt) ſpatia æter- (* exiſtens)
nis diuiniſq. officijs illuſtrare contende; vt qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſæcu-
la clariorem.] hactenus Innocentij Papæ ad Iulianam epiſtola.

Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epiſtolam ſcripſerit, ac percipis quo eiuſdem
argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abſcondi ſagittam, ad ferien-
dum Pelagium? Quidnam virus ille in epiſtola ad Demetriadem, quod tantopere diſ-
E plicuit Auguſtino? accipe [e]: Spiritales vero (inquit) diuitias nullus tibi, præter te, confer- (e Apud Auguſt. epiſt. 143.)
re poterit. In his ergo iure laudanda, in his merito ceteris præferenda es, quæ niſi ex te
& in te eſſe non poſſunt.] hæc Pelagius. in quem Auguſtinus: Cernis nempe, quan-
ta in his verbis ſit cauenda pernicies. Nam vtique quod dictum eſt, Non poſſunt eſſe iſta
bona niſi in te: optime & veriſſime dictum eſt: iſte plane cibus eſt. Quod vero ait, Non-
niſi ex te: hoc omnino virus eſt, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cum ſibi in-
notuiſſet vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epiſtola: & ipſe occurrit antidoto, &
quàm mira arte compoſitum propinauit illud, cum vno ductu calami, quid ſentiendum
eſſet, quid ſancte pieq. Romana cuſtodiret Eccleſia, verbis illis ſignificauit: Magnæ eſt
Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia.] vidiſti verborum antitheſin?
& tantæ vocis tonitrum conſideraſti, quo illam redditam cautiorem in pietatis officio con-
tineret, & inſilientem lupum ſub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Auguſtini
& Proſperi,

& Proſperi, rum breui illa Innocenrij Papæ epiſtola factum eſt, vt ſancta familia ab irre- A
pente clanculo hæreſiarcha fuerir cuſtodita, atque in omnibus illæſa ſeruata. Inde etiã eue-
niſſe ſcias, vt ſcribens poſtca S. Hieronymus ad eamdem virginem Demetriadem, illa de
inhærendo doctrinæ Innocentij Papæ magnopere inculcarit, quæ dicta ſunt ſuperius, hic
autem (quod rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio cha-
riratis affectu præmonendam puto, vt ſancti Innocentij, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupra-
dicti viri ſucceſſor & filius eſt, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & calli-
da videaris) doctrinam recipias, &c.]

Præterea autem ſcripſit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditijs eã atque adu-
[a] Hieron. contra Pelag. lib. 3. — latione demulcens: ex qua epiſtola hæc S. Hieronymus recitat, atque ſubſannat [a]: Eidem
adulans viduæ, non erubeſcis dicere, pietatem quæ nuſquam reperitur in rerra, & verita-
tem quæ vbique peregrina ſit; in illa potiſſimum commorari.] & paulo poſt: Docere eſt B
hoc, an occidere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod
Angeli non audeant vſurpare? Si aurem pietas, veritas, atque iuſtitia non inueniuntur in
terris niſi in vna muliere; vbi erunt iuſti tui, quos abſque peccato in rerris eſſe iactabas?]
PELAGII HAERESIS HOC ANNO PENITVS PATEFACTA. — Quod igitur hoc anno Pelagius, qui hactenus per Cæleſtium, Sceleſtum dicendum potius,
hæreſim (vt vidimus) aggreſſus fuerat promulgare; iam quid ſentiret, vulgata ea ad De-
metriadem epiſtola, penitus innotuerit: inde accidit, vt ſub anni huius Lucio Conſule
idem qui ſupra S. Proſper in Chronico tradat, Pelagij hæreſim hoc anno innotuiſſe,
quam tamen in Cæleſtio ſcimus Carthagine fuiſſe damnatam. Reliqua autem de Pelagio
dicemus anno ſequenti, & alijs, vt ratio temporis exiget.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliæ Rheno proximam obtinuiſſe, idem
Proſper teſtatur in Chronico, necnon Caſſiodorus. Hos olim a Valentiniano Imperato- C
re ſolicitatos aduerſus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecen-
teſimo ſeptuageſimo, ſub Conſulatu Valentiniani atque Valentis tertium, auctor eſt
[b] Ammian. lib. 28. — Ammianus [b]; qui ait, Burgundios [c] fuiſſe populos in Germania confines Alemannis, eoſ-
[c] Idem lib. 18. — demq. inter ſe mutuo pro finibus certare conſueuiſſe [d], gloriariq. ſolitos ſe ſobolem Roma-
[d] Idem lib. 28. — nam, quemadmodum Bataui & Edui ſe Romanorum fratres dixere quadam oſtentatione
[e] Oroſ. lib. 7. c. 32. — barbarica. Quomodo vero ſint dicti Burgundiones a Burgis, Oroſium [e] conſule, licet di-
cta ab eo haud omnibus placeant. De ipſorum vero Burgundionum Chriſtianitatis ori-
[f] Socr. lib. 7. c. vlt. — gine ac tempore Socrates [f] agit, atque Oroſius; ſed minime inter ſe conſentiunt: etenim
quod ad tempus pertinet, alter ſub Honorio, alter ſub eius ſucceſſore Valenriniano Augu-
ſto, eius nominis tertio, refert. ſed præſtat, mea ſententia, audire Oroſium, qui Honorij Imp.
res geſtas cum proſequitur, de Burgundionibus iam ad Chriſti fidem conuerſis meminit, D
vbi hæc ait de ijſdem iam in Gallijs ſedẽ habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundio-
nes Chriſtiani modo facti, Catholica fide, noſtris clericis quibus obedirent, receptis, blan-
de, manſuete, innocenterq. viuunt, non quaſi cum ſubiectis Gallis, ſed vere cum fratribus
[g] Socr. lib. 7. c. 30. — Chriſtianis.] hæc Oroſius. Ex quibus intelligas, errore lapſum Socratem [g], qui eorum ad
Chriſti fidem conuerſionem refert (vt diximus) ad tempora Valenriniani Tertij Imperato-
[h] Oroſ. lib. 7. c. vlt. & lib. 1. c. 1. — ris, qui ſucceſſit Honorio: nam iſta ſcripſit Oroſius (vt ipſe teſtatur [h]) viuente adhuc Hono-
rio, anre octo annos quam Valentinianus imperaret, anno Domini quadringenteſimo de-
cimoſeptimo: quod ex eo perſpicue colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine
mundi quinquies mille ſexcentos decem & octo annos, & Chriſtum natum tradit anno
quinquemilleſimo centeſimo nonageſimonono.

Quomodo vero contigerit Burgundionum ad Chriſtianam religionem conuerſio, ab E
[i] Socr. lib. 7. c. 30. — ipſo Socrate ita deſcribitur [i]: Rem plane memorabilem, eodem ferme tempore geſtam, hoc
DE CONVERSIONE BVRGVNDIONVM. — loco commemorabo. Eſt gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens,
quos vulgo Burgundiones vocant. Iſti vitam a Republica gerenda remotam perpetuo de-
gunt, funt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua ſuſtentant vitam, ac-
quirunt. Hunnorum gens crebro in eorum fines inuaſionem faciens, agros depopulata eſt,
& complures illorum non raro trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij pe-
tendi cauſa confugiunt; ſed Dei alicuius poteſtati ſe totos permittere, in animos inducunt.
Ac cum mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metuunt & reueren-
tur, firmum afferre præſidium: omnes communi conſenſu ad credendum in Chriſtum ſe
contulerunt: atque ad ciuitatem quamdam Galliæ profecti, poſtulant ab Epiſcopo, vt
Chriſtianorum baptiſmo donentur. Is cum illis ſeptem dies præſcripſiſſet ad ieiunandum,
coſq.

A coſq. in fide erudiiſſet, octauo die lauacro baptiſmatis tinxit, & cum pace dimiſit. Illi vero animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec ſpes eos fefellit. Quippe Vptaro Hunnorum Rege nocte, cum ſe cibo nimio ingurgitaſſet, medio diſrupto, Burgundiones Hunnos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciunt) commiſſo prœlio, victoriam conſequuntur. Ex illo tempore gens ea Chriſtianam religionem ardenti ſtudio excoluit.] hactenus Socrates. Ceterum bellicoſiſſimos fuiſſe Burgundiones, & multitudine ac viribus præſtaſſe, tradit Ammianus [a]. Quod vero ad tempus huiuſmodi ipſorum conuerſionis ad fidem ſpectat: ante Anaſtaſium Papam dicenda eſſet contigiſſe Burgundionum Chriſtianitatem, ſi in omnibus legitima demonſtrari poſſet quæ extat eius nomine epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ. *a Ammian. lib. 28.*

Hoc eodem anno in Oriente Theodoſius Imp. Eunomianos ſæpe damnatos, nouo reſcri-
B pto [b] exagitauit, ſimulq. Anabaptiſtas vltimo ſupplicio afficiẽdos. Idemq. aduerſus Nouatianos illos, qui ab aliis Nouatianis diuiſi ſchiſmate, Paſcha alio modo quã Nouatiani reliqui, cum Eccleſia Catholica celebrandũ ſuſcepiſſent, ob idq. Protopaſchitarum ſibi nomen impoſuerant, proſcriptione & deportatione damnauit [c]. Porro horum Nouatianorum inter ſe his temporibus conflictantium ſchiſmatis Socrates [d] meminit, noſq. ſuo loco ſuperius diximus, nimirum quod ii Paſcha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quorum auctor Sabbatius erat, a quo Sabbatiani iidem ſunt appellati. Accidit namque, vt hoc tẽpore (ſicuti vidimus) Nouatiani ipſi a Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, & ab Innocentio Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturq. ex eccleſiis, quas in hanc vſque diem tolerati in pace poſſederant. Sed & diuino quoque iudicio iidem oſtenſi ſunt eſſe repulſi, miraculo nempe illo, quod a S. Paulino deſcribitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de
C Martiniano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cum ipſa nauis abſque aliqua maris tempeſtate ſoluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur a mari, Nouatianis omnibus atque ceteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo liberatis, & qui illis inhæſerunt credentes: ita vt magno prodigio caſus ipſe omnes diſcreuerit, qui pii, quive impii eſſent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit [e]:

b l. 7. ne ſanct. baptiſm. iter. Cod. Theod. & Cod. Iuſtin. eod. tit.
c l. 6. ne ſanct. baptiſm. iter. Cod. Theod.
d Socrat. lib. 7. c. 9.
NOVATIANI EIECTI TERRA MARIQ.
e Paulin. ad Cyther. epiſt. 42.

Et ecce variis diniduntur caſibus
Ad mortem, & ad vitam dati.
Quod ne putaretur forte permixtim bonis
Simul tributum, vel malis:
Conſtat periiſſe Chriſtianum neminem,
Et interiiſſe perfidos.
D *Namque aut malignus corde Iudæus perit,*
Reus aut ſuperbi ſchiſmatis.
Quemcumque Chriſti recta ſignauit fides,
Hunc vita cognouit ſuum.] &c. At de Nouatianis hactenus.

IESV CHRISTI ANNVS 414. | INNOCENTII PAP. ANNVS 13. | HONORII 20. THEODOSII 7. IMPP.

Qvadringenteſimus decimuſquartus Chriſti annus, Conſtantii & Conſtantis, patris & filii, Conſulatu adſcribitur Faſtis: ob res enim in bello aduerſus tyrannos &
E barbaros feliciter geſtas, iidem Conſulatũ promeruere, necnon adſciri ab Honorio in collegas Imperii: ſed hæc poſtea. Conſtantii vero virtus hoc anno in expellendis e Gallia Gothis enituit. Hoc enim anno, qui quartus a capta ab iiſdem Gothis Vrbe numeratur (inquit Oroſius [f]) Conſtantius Comes apud Arelatũ Galliæ vrbem conſiſtens, magna rerum gerendarũ induſtria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hiſpaniam coegit, interdicto præcipue atque intercluſo omni cõmeatu nauium, & peregrinorum vſu commerciorum.] hæc Oroſius, male tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum ſexagintaocto, cum numerandus eſſet ſexageſimuſſextus: ſicuti perperam agit numerans ſexageſimumquartum poſt milleſimum centeſimum, cum ab Alarico capta eſt Vrbs; cum ſexageſimuſſecundus ſit numerandus ab ipſo, qui Chriſtum natũ habet annum ab Vrbe ſeptingenteſimo quinquageſimoſecundo. Subdit autem idẽ Oroſius hæc de Gothorum ipſorum Rege Athaulpho: Cumq. eidem paci petendæ atque offerendæ ſtudioſiſſime inſiſteret, apud Barcinonem

GOTHI PELLVNTVR E GALLIIS.
f Oroſ. lib. 7. c. 43.

einonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum (vt fertur) occiſus eſt.] ſed id anno ſequenti accidiſſe, Proſper affirmat. Quod autem Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, copias mouerint, illa præceſſiſſe cauſa videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab eiſdem Gothis Imperium deponere coactus eſt, hoc anno (vt idem Proſper ait) eorumdem Gothorum conſilio tyrannidem reſumit in Gallijs; ſed anno ſequenti relictus a Gothis, captus Conſtantio viuus traditus eſt. A

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

Vt vero Gothi hoc anno expugnarētur atque fugarentur e Gallijs, tyrannusq. Attalus rediuiuus opprimeretur, Honorius Imp. præſtitit: dū enim pro religione certans in Africa expugnat hæreticos, Romanus exercitus in Gallijs ſuperat barbaros: vt plane viſi ſint beneficijs mutuo certaſſe Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iſte hæreticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio aduerſus Donatiſtas hoc anno reſcriptum: cuius quidem ſanciendi, atque accelerandi, recentem præbuere cauſam ijdē diutiſſime tolerati impij Donatiſtæ, quorum arte (vt vidimus) ſanctiſſimus vir Marcellinus a Duce Romani exercitus anno ſuperiori fuit occiſus. Porro cum putarent vna cum eius morte perijſſe pariter Acta aduerſus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuo in ſuo robore conſeruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam cauſam reſcripto ſanciuit [a]: recitauimus illud opportuniori occaſione ſuperius. Quod vero hoc eodem anno aduerſus eoſdem reſcripſit, ita ſe habet [b]: B

a L. 55. de hæreſ. Cod. Theod.
b L. 54. de hæreſ. Cod. Theod.

EPISCOPI ET ALII ECCLESIAE MINISTRI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Donatiſtas atque hæreticos, quos patientia clementiæ noſtræ nunc vſque ſeruauit, competenti conſtituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti præceptione ſe agnoſcant & inteſtabiles, & nullā poteſtatem alicuius *hereditatem* ineundi habere, ſed perpetua inuſtos infamia a cœtibus honeſtis & a cōuentu publico ſegregandos. Ea vero loca, in quibus dira ſuperſtitio nūc vſque ſeruata eſt, Catholicæ venerabili Eccleſiæ ſocientur: ita vt Epiſcopi, presbyteri, omneſq. Antiſtites eorum & miniſtri ſpoliati omnibus facultatibus, ad ſingulas quaſque inſulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quiſquis autem hos fugientes propoſitam vltionem, occultandi cauſa, ſuſceperit; ſciat & patrimonium ſuum Fiſci noſtri compendijs adgregandum, & ſe pœnam, quæ his propoſita eſt, ſubiturum.] hæc aduerſus Antiſtites eorum, reliquoſq. miniſtros: aduerſus vero reliquas perſonas iſta decreuit: C

LAICI DONATISTAE QVIBVS POENIS MVLCTANDI.

Damna quoque patrimonij, pœnaſq. pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, perſonis ſingulis, & dignitatibus pro qualitate ſui quæ debeant irrogari. Igitur Proconſulari, aut Vicariano, vel Comitiuæ primi ordinis quiſquis fuerit honore ſuccinctus, niſi ad obſeruantiam Catholicam mentem propoſitamq. conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Fiſci noſtri vtilitatibus adgregandas. At ne id ſolum putetur ad reſecandam intentionem poſſe ſufficere: quotieſcumque ad communionem talem acceſſiſſe fuerit confuſatus*, toties mulcta exigatur. Et ſi quinquies eumdem conſtiterit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad noſtram clementiam referatur, vt de ſolida eius ſubſtantia ac de ſtatu acerbius iudicemus, &c.] addit de pœna pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiuſque infligenda, deq. ſeruis & colonis verberibus cōercendis. Dataq. ponitur Rauennæ X. Kalend. Iulij, Conſtantio & Conſtante Conſſ. Miſit huius legis executorem in Africam Honorius Imperator Dulcitium Tribunum & Notarium (vt teſtatur Auguſtinus [c]) de quo paulo poſt dicturi ſumus. D

* computatus

c Auguſtin. Retract. lib. 2. c. 59.

SYNODVS DONATISTARVM.

Cum autem huiuſmodi Honorij Imperatoris reſcriptum in Africa promulgatum fuiſſet: Donatiſtæ Epiſcopi, quid agendum ſibi eſſet mutuo conſulturi, quam celerrime conuentum congregant vicinorum Epiſcoporum. Conuenerunt ad hanc ipſorum Synodum plusquā triginta Donatiſtarum Epiſcopi. Vbi apud eos tractata cauſa, nullū aliud apparet ipſos firmaſſe decretū, quam de non deſerendis eccleſijs, nec patiendo in inſulas externasve regiones exules deportari; ſed cū vis Præfectorū ingrueret (o portentum!) anteuertere debere eorū conatus voluntaria morte: ſic ratos fore, vt vel ſi manus ſibi violentas inferre contingeret, a ſuis colerentur vt martyres; vel Iudicum commiſeratione, talia ab eis fieri exhorrentiū, ſinerentur in ſuis ipſorum eccleſijs permanere. iſta ſunt quæ calidiſſimi illi in ipſorum Concilio ſtatuere. Hæc autē omnia ex Auguſtino perſpicua fiunt, quem contigit eiuſdem legis ſæpius meminiſſe. nam quod ad eam pertinet partem reſcripti, qua Imperator eadem proſequitur pœna qui eos occultarent, hæc ipſe contra Gennadium [d]: Cum vos hoc tempore talem perſecutionem perpeti dixiſtis, qualis numquam fuit; id eſt vt loca deſint, quo confugere atque vbi latere poſſitis.] hæc de vetita eorum occultatione. E

d Auguſt. contra Gaudent. lib. 1. c. 37.

A De Concilio autem ab eis celebrato ſubdit mox iſta: Tamen Concilia faciatis; ordinetis Epiſcopos, etiam in eorum locum qui ſuis ignibus perierunt, iterum tales qui ſuis ignibus perire parati ſunt. In Concilium autẽ, tantæ (vt putatis & iactatis) perſecutionis tempore, amplius etiam quam triginta conuenire potuiſtis, vbi & Petilianus fuit, qui perſecutionis tempore nec duodecim conuenire potuiſſe clamabat.] De vno autem Donatiſtarum Epiſcopo, Donato nomine, ſeſe, ne duceretur in exilium, occidere ſæpe tentante, meminit idem Auguſtinus in epiſtola ad ipſum data, vt ab huiuſmodi furore impium reuocaret. nam ait [a]: Si poſſes videre dolorẽm cordis mei, & ſolicitudinem pro ſalute tua; fortaſſis miſereceris animæ tuæ, placens Deo in audiẽdo verbo.] & paulo poſt: Quid enim volumus, niſi te comprehendi, & præſentari, & ſeruari, ne pereas? Quod autem in corpore læſus es: ipſe tibi feciſti, qui iumento tibi mox admoto vti noluiſti, & te in terrã grauiter colliſiſti.] B & poſt multa: Modo quòd te in puteum, vt morereris, miſiſti, vtique libera voluntate feciſti. Sed quam crudeles eſſent ſerui Dei, ſi huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarẽt? Quis eos non merito culparet? quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam miſiſti, vt morereris: illi te nolentẽ de aqua leuauerunt, ne morereris, &c.] contigiſſe quidem hæc his temporibus, ipſe Auguſtinus eadem epiſtola haud obſcure ſignificat, dum hæc poſt Collationem illam magnam eueniſſe declarat, & poſt editas leges aduerſus ipſos, quibus ij teneri, & ad exilium duci iuberentur. Fuiſſe alios ex ipſis Epiſcopos qui ſe ignibus tradidere, quæ ex eodem Auguſtino aduerſus Petilianum ſunt dicta, declarant, cum ait, ſuffectos ab eis alios Epiſcopos in locum eorum qui ſe in ignem conijcientes periere.

DONATISTAE SE IPSOS NECANT.

a Aug. epiſt. 104.

INSANIA DONATI PRESBYTERI DONATISTAE.

Cum autem frequentia eſſent eiuſmodi infauſta Donatiſtarum funera; hæc omnia in in-C uidiam Catholicorum redundabant, perinde ac ſi ipſi eos in mortem adigerent. aduerſus vero hæc ſic ipſe item Auguſtinus contra Gaudentium [b]: Mitiora (inquit) in nos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam: exiliũ vobis voluit inferre, non mortem. Sed vos homines docti, conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de iudicio illius, ſed de veſtro additis mortem.] Rurſum vero de ijſdem hæc ad Bonifacium Comitem [c]: Qui autem (inquit) neſciunt conſuetudinem illorũ, putant eos modo ſe ipſos occidere, quando ab eorum inſaniſſima dominatione per occaſionem legũ iſtarum, quæ pro vnitate ſunt conſtitutæ, tanti populi liberantur. Qui autẽ ſciunt & ante ipſas leges quid facere ſoleant, non eorum mirantur mortes, ſed recordantur mores, &c.] Quod vero ſpectat ad pecuniariã pœnam ex eodem reſcripto laicis inflictam: ſic illa exigebatur, vt tamen eiſdem reddenda ſeruaretur, redderetúrque, ſi ad Catholicam Eccleſiam redire D vellent. hinc idem Auguſtinus hæc ait aduerſus Gaudentium [d]: Verum de his pecuniarijs laboribus facilior cauſa eſt. Ecce quotidie, ſi quis ad nos tranſitũ facit, cum etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam tranſeunt, reddimus pecuniam, veſtem, fructus, vaſa, rura, tecta veſtrorum.] hæc Auguſtinus.

b Auguſt. contra Gauden. lib. 1. c. 19.

MANSVETVDO CHRISTIANORVM CVM HAERETICIS.

c Aug. epiſt. 50.

d Auguſt. contra Gauden. lib. 1. c. 38.

Quid autem eodem tempore tranſactum ſit inter Gaudentium Donatiſtarum Epiſcopum & Dulcitium Tribunum & Notarium miſſum in Africam ab Imperatore Executorem eiuſdem aduerſus Donatiſtas reſcripti, S. Auguſtinus declarat his verbis [e]: Per idem tempus Dulcitius Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iuſſionum contra Donatiſtas datarum. Qui cum dediſſet litteras ad Gaudentium Thamugadenſem Donatiſtarum Epiſcopum, vnum illorum ſeptem, quos in noſtra Collatione auctores ſuæ defenſionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & diſſuadens incen-E dium, quo ſe ac ſuos cum ipſa in qua erat eccleſia, conſuuiere minabatur; addens etiam, ſi ſe iuſtos putarent, fugerent potius ſecundum præceptum Domini Chriſti, quam nefandis ſe ignibus concremarent. Ille reſcripſit epiſtolas duas; vnam breuem, feſtinante (vt aſſeruit) perlatore; aliam prolixam, quaſi plenius diligentiuſq. reſpondens: has mihi ſupra memoratus Tribunus exiſtimauit mittendas, vt eas potius ipſe refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipſæ ambæ epiſtolæ ab eodem Auguſtino eidem ſuo aduerſario libro intextæ. Si legeris, miraberis inſanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Auguſtinus etiam ſecundum librum aduerſus eiuſdem Gaudentij reſponſionem.

e Aug. Retract. lib. 2. c. 59.

GAVDENTIVS DONATISTA PARATVS SE CVM SVIS INCENDERE.

Anceps vero Dulcitius, cui executio dati in Donatiſtas reſcripti mandata fuerat, territus voluntarijs mortibus Donatiſtarũ; quid ſibi agendũ eſſet, litteris conſuluit Auguſtinũ eodẽ tempore, quo aduerſus Gaudentium vt ſcriberet, eum rogaſſet. Quid autẽ ad ipſum

DVLCITIVS CONSVLIT AVGVSTINVM.

hæc rogantem reſponderit,epiſtola ad eumdem Dulcitiũ ſcripta,ſuo ipſius exordio, decla- A
a Aug. epiſt.61. rat his verbis [a]: Non debui contemnere petitionem tuam, qua deſideraſti a me inſtitui,
QVID AD DVLCITIVM AVGVSTINVS. quemadmodũ te oportet hæreticis reſpondere, quorum ſalus in Domini miſericordia in-
ſtantia quoque tuæ ſtrenuitatis inquiritur. Quãuis enim ingentes eorũ multitudines (vnde
plurimum gratulamur) quid ſibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum
& Deo & hominibus miſerabili inſtinctu furoris ingrati, niſi ſuis cædibus nos vaſtare non
poſſunt, ſuo nos exitio terrere ſe credunt; aut lætitiam ſuam quærentes de mortibus no-
ſtris, aut triſtitiam noſtram de mortibus ſuis. Sed non debet tot tantorumq. populorum
ſalutem furioſus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, non ſolum Deus
& prudentes homines, verum etiam ipſi, cum ſint nobis inimiciſſimi, ſentiunt: cum enim
ſua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus,
videntes quod multi, adiuuante Domino, per occaſionem veſtram, viam pacis inueniant? B
Numquid prohibere nos poſſumus, vel debemus ab hac vnitatis inſtantia, dum metuimus
ne quidam duriſſimi & in ſe ipſos crudeliſſimi, non noſtra, ſed propria voluntate ſe per-
dant?] & paulo poſt: Proculdubio melius incomparabili numeroſitate plurimis ab illa
peſtifera diuiſione & diſperſione redintegratis atque collectis quidam ſuis ignibus per-
eant, quam pariter vniuerſi ſempiternis ignibus gehennarum merito ſacrilegæ diſſenſionis
ardebunt, &c.] hæc Auguſtinus, qui eumdem admonet, leuiterq. obiurgat, quod ad Gau-
dentium Donatiſtam ſcribens, honorificis verbis nimis egiſſet cum hæretico. Sed quid
poſt hæc? Equidem apparet mitius cum eis eſſe tranſactum, quod non omnes Donatiſta-
rum Epiſcopi ſolum vertere iuſſi ſunt: plures enim eorum in Africa remanſiſſe, quæ infe-
rius dicenda erunt, demonſtrabunt. At de his modo ſatis. Sane quidem quod ad Dul-
citium pertinet; virum ipſum fuiſſe diſertum, intelligere potes ex libro ad eum ſcripto de C
octo quæſtionibus, vbi idem Auguſtinus meminit ſe ante ea tempora ſcripſiſſe Enchiri-
dion ad Laurentium.

Hoc eodẽ anno contigit Pauli Oroſij legatio ex Eutropio & Paulo in Hiſpania Epiſcopis
HAERESES ILLATAE IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS. ad S. Auguſtinum in Africam. Huius autem decernendæ legationis in cauſa fuere hæreſes,
quæ tunc temporis dire Hiſpanias infeſtabant: nam præter Priſcillianiſtarum errores, quos
ſingulos idem Oroſius in libello conſultationis Auguſtino oblato enumerat; nouas addit
hæreſes nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas vero in Hiſpanias a
duobus Auitis Hieroſolymis atque Roma profectis. Extat ipſe Oroſij conſultationis libel-
lus ad S. Auguſtinum, in quo poſt recenſitos dictos Priſcillianiſtarum errores Hiſpaniæ Ec-
b Apud Auguſt. quæ eius librum aduerſ. Priſcillian. cleſias labefactantes, hæc ſubdit [b]: Tunc duo ciues mei, Auitus, & alius Auitus, cum iam
tam turpem confuſionẽ & per ſe ipſam veritas ſola nudaret, peregrina petierũt: nam vnus D
Hieroſolymam, alius Romam profectus eſt. Reuerſi, vnus retulit Origenem, alius Victo-
rinum: ex his duobus alter alteri ceſſit; Priſcillianum tamen ambo damnarunt. Victori-
num parum nouimus, quia adhuc pene ante editiones ſuas Victorini ſectator ceſſit Orige-
ni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occaſione veritas
ipſa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinam ſatis ſanam; omnia quæ facta eſ-
ſent, a Deo facta eſſe, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum ſo-
lutiones ſatis ſobrias. Omnia hæc ſtatim a ſapientibus fideli priſtinorum expurgatione ſu-
ſcepta ſunt. Remanſit ſola offenſa de Nihilo. Credere enim perſuaſum erat, eſſe animam;
non tamen perſuaderi poterat, factam eſſe de nihilo; argumentantes, quia voluntas de ni-
hilo eſſe non poſſit. Hoc pene vſque ad nunc manet. Iſti vero Auiti duo, & cum his S. Ba-
ſilius Græcus, qui hæc, beatiſſime, docebant, quædam ex libris ipſius Origenis non recta, vt E
nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] recenſet enim Origenis errores ex eius Periarchon
redditos, & alios ſuperadditos: nimirum antequam Verbum carnem aſſumeret, omnium
ordinum Angelorum ſumpſiſſe formam, cum in cælo ſingulis prædicaret.

21 Quiſnã nominatus ſuperius Victorinus fuerit, quiſve Græcus iſte Baſilius, qui in Hiſpa-
niam veniens, Origenis hæreſes cũ Auitis ambobus docere cœpit, nobis hactenus incõper-
c Hier. epiſt. 59. tũ eſt. De altero autem Auitorũ ex S. Hieronymi litteris illud innoteſcit [c]: ipſum expetijſſe
AVITVS PROMVLGATOR HAERESIS ORIGENIS. a S. Hieronymo, vt Origenis Periarchon ab ipſo pure tranſlatum ad ſe mitteret: quod per-
libenter Hieronymus feciſſe demonſtrat in epiſtola ad eum ſcripta, qua etiam illud addi-
dit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiuſmodi conte-
ſtationem adiecit: Quiſquis igitur hos voluerit legere libros *(nempe Origenis Periarchon)* &
calceatis pedibus ad terram repromiſſionis pergere, necubi a ſerpentibus mordeatur, &

arcuato

A arcuato ſcorpij vulnere verberetur, legat prius hunc librum (*nempe ipſam epiſtolam ad Aui-
tum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum) & antequam ingrediatur viam, quæ
ſibi cauenda ſint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quonam autem tempore iſta ad Aui-
tum ſcripſerit, colligi poteſt ex eiuſdem epiſtolæ exordio, cum ait: Ante annos circiter
decem ſanctus vir Pammachius ad me cuiuſdam ſchedulas miſit, quæ Origenis Periarchon
interpretata volumina continerent, &c.] Cum igitur decennium interlapſum dicat ab eo
tempore, quo Pammachius ab ipſo Hieronymo petijt ſincera reddi fide Latinæ linguæ
quæ Græce in Periarchon ſcripſerat Origenes (quod factum eſſe ſuperius diximus anno
Domini trecenteſimo nonageſimonono) affirmare opus eſt, dictam ad Auitum epiſtolã da-
tam eſſe ante quinquenniũ, nimirum a Chriſto nato quadringenteſimonono. Intelligis ex
his, lector, quanto periculo libri legantur hæreſes continentes; cum non ſatis ſit ad cauen-
B dum venenum, antidotum prægustaſſe. Etenim Auitus quamuis vna cum Origenis Periar-
chon accepiſſet ex Hieronymi epiſtola ſecurum remedium; tamen euomuit pharmacum,
& potatum venenum viſceribus incluſum retinuit ad ſui certum miſer interitum.

Quod autem ad S. Auguſtinum pertinet: non defuit officio, ſed accepto ab Oroſio con- AVGVSTINVS
ſultationis libello, breuiſſime quidem, at plane diſertiſſime aduerſus Priſcilliani atque CONTRA PRI-
Origenis errores magna fiducia diſputauit, edito commentario ad eumdem Oroſium (vt in- SCILLIANI
ſcriptio præſefert) aduerſus Priſcillianiſtas & Origeniſtas. Extat eodem quoque argumen- ET ORIGENIS
to, nempe contra Priſcillianam hæreſim, eiuſdem Auguſtini epiſtola ad Ceretium [a]. Me- HAERESES
minit & ipſe ſanctus Auguſtinus dictæ nuper lucubrationis aduerſus Priſcillianiſtas; deq. PVGNAT.
ipſo Oroſio ad Euodium ſcribens Epiſcopum Vzalenſem, qui hoc tempore in Africa a Aug. epiſ. 253.
claruit, hæc habet [b]: Occaſionem quippe cuiuſdam ſanctiſſimi & ſtudioſiſſimi iuuenis pre- b Aug. epiſ. 102.
C ſbyteri Oroſij, qui ad nos ab vltima Hiſpania, id eſt ab Oceani littore, ſolo ſanctarum Scri-
pturarum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret
(*nempe Hieroſolymam ad S. Hieronymum*) perſuaſi. Huic etiam ipſi Oroſio ad quædam interro-
gata, quæ illum de Priſcillianiſtarum hæreſi & Origenis quibuſdam opinionibus, quas
non recipit Eccleſia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perſpi-
cuitate, reſpondi, &c.] addit de libris a ſe tunc ſcriptis aduerſus Pelagianos, & alijs lucu-
brationibus antea editis.

Quod vero ad Priſcillianiſtas ſpectat: illud non omittendum, S. Auguſtinum repreſſiſſe
Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priſcillianiſtas mendaciorum atque periu-
riorum inuolucris deliteſcentes, dicebant artem contraria arte deludendam eſſe; atque ob
eam cauſam, ne magno fidei detrimenro ijdẽ Priſcillianiſtæ occulti manerent, licere men-
D dacijs mendacia prodere, nempe mentiri ſe quoque eſſe Priſcillianiſtas; vt qui vere eſſent
Priſcillianiſtæ, detegerent, ſicq. ab huiuſmodi prauis ſruticibus expurgare poſſent Eccle-
ſiam. Hæc vero cum S. Auguſtinus accepiſſet, execratus eſt facinus, quòd Chriſtiano ho-
mini nec in leuibus mentiri liceat: quamobrem aduerſus ea aſſerentes ad Conſentium li-
brum ſcripſit contra mendacium [c]. c Aug. Retract. lib. 2. c. 60.

Permanſit autem hoc anno Oroſius apud S. Auguſtinum cupiditate diſcendi, ſequenti
vero (vt ſuo loco dicemus) nauigauit Hieroſolymam. Porro eidem Oroſio ipſe S. Auguſti- OROSII HI-
nus iniunxit opus, vt hiſtoriã ſcriberet aduerſus Paganos; quod ille officioſiſſime præſtitit, STORIA.
vt eiuſdem Oroſij præfatio libris affixa docet. de quo iſta Gennadius [d]: Hic eſt Oroſius, qui d Gennad. de
ab Auguſtino pro diſcenda animæ ratione ad Hieronymum miſſus, rediens reliquias B. Ste- Vir. illuſtr. c. 39.
phani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo pene
E Honorij Imp. tempore.] Quando autem Oroſius abſoluerit opus, quod, rogante S. Auguſti-
no, elaborandum ſuſcepit, ipſe his verbis in fine declarat, vbi ait [e]: Explicui, adiuuante e Oroſ. lib. 7. c. vlt.
Chriſto, ſecundum tuum præceptum, beatiſſime pater Auguſtine, ab initio mundi vſque in
præſentẽ diem, hoc eſt, per annos quinque mille ſexcentos decem & octo, &c.] hic eſt annus
Domini ſecundum initam ab eo numeri rationem quadringenteſimus decimusſeptimus.

Habebat præ manibus hoc tẽpore S. Auguſtinus (vt ipſe in dicta ad Euodiũ [f] epiſtola tra- f Aug. epiſt. 102.
dit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque abſoluerat, necnon de Trinitate cõmentarios, QVAESTIO-
longo tẽpore (vt ait) elaboratos: ſed & ſe abſoluiſſe ait Expoſitiones in tres pſalmos, ſexa- NEM DE ANI-
geſimumſeptimum, ſeptuageſimumprimum, & ſeptuageſimumſeptimũ. Inſuper in fine eiuſ- MARVM ORI-
dem epiſtolæ ad Euodium habet, ſe mittere Oroſium ad S. Hieronymum, rogaturum de GINE HIERO-
origine animarum quæ ipſius ea de re eſſet firma ſententia. occaſione enim quæſtionum, NYMO SOL-
quæ per eius libellum ad Auguſtinum de hæreſibus Priſcilliani & erroribus Origenis teſti- VENDAM MIT- TIT AVGV- STINVS.

catæ ſunt; cum quid de eo ſentiret, vt in re magni momenti, ipſe Auguſtinus ſuam ſen- A
tentiam ſuſpendiſſet (quod profitetur in fine libri ad eumdem Oroſium aduerſus Priſcil-
lianum & Origenem conſcripti) Hieronymo refudit tantæ quæſtionis ſententiam, quem &
Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pulſauerat. Vide plane & admirare
tāti Patris modeſtiā in non definiendo quæſtionē quæ tanti ponderis videretur, & eius ani-
mi demiſſionem atque candorem cū obſeruantia erga S. Hieronymū, vt nec vel leuis puluis
offenſionis in eius corde reſederit penitus ex præteritis multorum annorum diſſenſionibus.

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLLVLANTES RAMI.

Sed quid poſt hæc accidit? illud quidem, vt cum prominens peſſimæ plantæ truncus,
ex Origenis Periarchon productus, ſcriptis ſanctorum Patrum & decretis ſacrorum Conci-
liorū (vt vidimus) ſucciſus eſſet; pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Auguſti-
ni falce poſtea ſuccidenda. Etenim quod ait Oroſius in dicto conſultationis libello, ex Ori-
gene de damnatorum ad æternum ignem ſaluatione poſt aliquā purgationem, deq. etiam B
ipſius diaboli reſtitutione per Auitos in Hiſpania prædicatis: licet in his quæ ad ſaluatio-
nem dæmonum ſpectant, minime aſſenſum fuiſſet: apparet quidem, quòd quæ de damna-
tis venia impertienda dicta eſſent, haud reiecta fuere, ſed accepta a pluribus, ita tamen, vt
pro diuerſitate animi cuiuſque ſententiæ, diuerſæ fuerint eorumdem aſſertiones, quas
omnes recitauit atque confutauit idem poſtea Auguſtinus, qui poſt primam [a] reiectam eo-
rum ſententiam, qui crederent damnatos fore omnino ſaluandos, iſta ſubdit [b]: Sunt etiam,
quales in collocutionibus noſtris ipſe ſum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas
ſanctas, moribus improbandi ſunt; & agendo cauſam ſuam, multo maiorem quam iſti mi-
ſericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus ho-
minibus diuinitus quidem verum prædictum eſſe, quòd digni ſunt pœna: ſed cum ad iu-
dicium ventum fuerit, miſericordiam eſſe ſuperaturam. Donabit enim eos (inquiunt) mi- C
ſericors Deus precibus & interceſſionibus ſanctorum ſuorum] cum in die Iudicij pro illis
rogaturi ſunt Deum. & poſt multa recenſita quæ illi dicerent, vt hæc probarent, ſubdit [c]
alia ab alijs iactari ſolita, his verbis:

a Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17.
b Aug. ibid. c. 18.
c Aug. ibid. c. 19.

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORES.

Item ſunt alij, ab æterno ſupplicio liberationem nec ipſis ſaltem omnibus hominibus
promittentes, ſed tantummodo Chriſti baptiſmate ablutis, qui participes fiunt corporis
eius, quomodolibet vixerint, in quacūque hæreſi vel impietate fuerint; propter illud quod
ait Ieſus [d]: Hic eſt panis qui de cælo deſcendit, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non mo-
riatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum claſſe: Item ſunt qui hoc nec omnibus haben-
tibus baptiſmatis Chriſti & eius corporis ſacramentum, ſed ſolis Catholicis, quamuis
male viuentibus, pollicentur; quia non ſolo ſacramento, ſed re ipſa manducauerunt cor-
pus Chriſti, in ipſo eius corpore conſtituti.] ruſus & de alijs addit [e]: Sunt autē qui propter D
id quod ſcriptum eſt [f]: Qui perſeuerauit vſque ad finem, hic ſaluus erit: nonniſi in Eccle-
ſia Catholica perſeuerantibus, quamuis in ea male viuentibus, hoc promittunt.] atque de-
mum [g]: Comperi etiam quoſdam putare eos tantummodo arſuros illius æternitate ſuppli-
cij, qui pro peccatis ſuis facere dignas eleemoſynas negligūt, iuxta illud Apoſtoli Iacobi [h]:
Iudicium autem ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. Qui ergo fecerit (in-
quiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, ſed inter ipſas ſuas eleemoſynas nefarie
ac nequiter vixerit, iudicium illi cum miſericordia futurum eſt, vt aut nulla damnatione
plectatur, aut poſt aliquod tempus, ſiue paruum, ſiue prolixum, ab illa damnatione libere-
tur.] Hi ſunt qui his temporibus ex ſciſſo vtero Origenianæ viperæ progreſſi ſunt colubri,
quos omnes S. Auguſtinus verbi Dei virtute confecit, aduerſus eoſdem accurate diſſerens
in libris de Ciuitate Dei [i], quos (vt diximus) his diebus ipſe ſcribebat. E

d Ioan. 6.
e Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 21.
f Matth. 24.
g Aug. ibidem.
h Iacob. 2.
i Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 13. 24. 25. 26. 27.

TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI.

Hoc eodem tempore idem S. Auguſtinus (vt ipſe teſtatur in eadem dicta ſuperius epi-
ſtola ad Euodium [k]) aduerſus Pelagianos edidit commenrarium illum, cuius eſt titulus,
De Natura & gratia, ad Timaſium & Iacobum, quos ex Pelagij diſcipulis reddidit Catho-
licæ Eccleſiæ filios. At quomodo hæc ſe habuerint, ex eiuſdem Auguſtini ſcriptis dicen-
dum erit. Ac primum quid de eo commentario in dicta ad Euodium epiſtola dicat, cum
de Oroſio & alijs huius anni ſcriptis recenſitis mentionem habuit: Scripſi (inquit) etiam
grandem quemdam librum aduerſus Pelagij hæreſim, cogentibus nonnullis fratribus, qui-
bus contra gratiam Chriſti opinionem pernicioſiſſimam ille perſuaſerat.] ex his namque
fuiſſe Timaſium & Iacobum, idem Auguſtinus in epiſtola ad Innocentium [l] Romanum
Pontificem tradit, vbi ait: Miſimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam re-
ligioſi & honeſti adoleſcentes, ſerui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam

k Aug. epiſt. 102.
l Aug. epiſt. 95.

A Timaſius & Iacobus vocantur: qui (ſicut audiuimus, & iam noſſe dignaris) ipſius Pelagij exhortatione ſpem quam habebant in ſæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo ſeruiunt. Qui cum eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam noſtram, Domino inſpirante, caruiſſent, protulerunt eumdem librum, Pelagij eſſe dicentes: & vt ei reſponderetur, impendio rogauerunt. Factum eſt. Ad eoſdem reſcripta eſt ipſa reſponſio. Agentes gratias reſcripſerunt. Vtrumque miſimus, & cui reſponſum eſt, & quod reſponſum eſt.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexiſſe putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Auguſtini ſcriptis aduerſus eoſdem, poſt alios nominatim recenſitos, hæc habet [a]: Alios quoque ſpecialiter tuo nomini (*nempe contra Pelagianos expreſſe*) cudere dicitur.] Meminit eiuſdem quoque commentarij idem Auguſtinus in epiſtola ad Ioannem, vbi

a Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fin.

B de amborum illorum Pelagij diſcipulorum Timaſij atque Iacobi conuerſione agit: miſitq. vna cum epiſtola dictum Pelagij librum cum reſponſione & confutatione ad eoſdem. Perlibenter enim eiuſmodi ſcriptionem ſuam idem S. Auguſtinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hieroſolymam miſit: quod ijſdem in locis idem Pelagius mentita larua ſe Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Eccleſiæ, quam vt hæreſiarcha commerebatur, ſententiam anathematis. At de his modo ſatis: ſequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit proſequenda narratio.

Hoc eodem anno collecta eſt prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro cõfirmatione rerum geſtarum miſſa eſt legatio ad Innocentium Papam per Vitalem archidiaconum. Conſtant quidem hæc ex litteris eiuſdem Romani Pontificis ad eos redditis [b], quibus ipſe eos nonnihil reprehendit, & ab eis haud recte facta reſcidit: in cuius exordio iſta

SYNODVS IN MACEDONIA.

b Innoc. epiſt. 27.

C habet: Aduerti, ſedi Apoſtolicæ, ad quam relatio quaſi ad caput Eccleſiarũ miſſa curreret, fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguum ſententia duceretur. Vnde de quibus iamdudum ſcripſiſſe me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis veſtræ geminata percontario compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in ſede Apoſtolica cum auctoritate maieſtas, vt loco iniuriæ duceretur, ſi oporteret eadem ſemel impertita iterare mandata.

Hoc itẽ anno, qui Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ſedis primus numeratur, die vigeſimaoctaua Iulij ab eodem facta eſt tranſlatio partis reliquiarum ſanctorum martyrum, nempe S. Marci Euangeliſtæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam ſedes vigebat idololatriæ. Licet enim deſtructum fuiſſet quod illic famoſiſſimum erat idoli fanum, & a Theophilo eccleſia ſuperetecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanſiſſe, infeſtatio ipſorum ſatis

TRANSLATIO RELIQVIARVM.

D ſignificabat. Ceſſauit autem, penituſq. extinctus eſt eorũ conatus & vis euanuit, vbi eædem ſunt tranſlatæ reliquiæ; quibus illi victi, ſedes antiquas prorſus relinquere coacti ſunt. Hæc habentur ſatis aperta ex Actis eorumdem ſanctorum martyrum Cyri atque Ioannis, in poſteriore Concilio Nicæno cognitis, & a S. Ioanne Damaſceno & alijs comprobatis.

IESV CHRISTI ANNVS 415. | INNOCENTII PAP. ANNVS 14. | HONORII 21. THEODOSII 8. IMPP.

CHriſti annus quadringenteſimus decimuſquintus, duobus Auguſtis, Honorio decimum & Theodoſio ſextum Conſulibus, feliciter illuxit Eccleſiæ: quo magnus ille

INVENTIO RELIQVIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

E protomartyr Stephanus rurſus in miraculis rediuiuus apparuit, faciens ſigna atque prodigia magna in populo, cum eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humatum fuit) diuinitus facta reuelatione detectum, inuentum, atque tranſlatum eſt. Quod autem in primis ad tempus ſpectat: irrepſiſſe mendum in Bedam [c], & erraſſe alios eum ſecutos, apparet, dum anno ſeptimo Honorij Imp. id factum, apud eoſdem legitur: cum extent eiuſdem inuentionis Acta a Luciano presbytero ſcripta, in quibus expreſſe ponuntur dies & Conſules, quibus id accidiſſe hoc ipſo anno, apertiſſime declaratur; quod & Marcellinus in Chronico abſque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiã corrigendus eſt Niceta philoſophus [d], qui eamdem inuentionem refert ad tempora Conſtantini.

His itaque de tẽpore cognitis; de Luciani epiſtola, qua cuncta narrantur, fide agendum eſt. Adſtipulantur quidem ipſi ex Græcis idẽ qui ſupra Marcellinus [e], Nicephorus [f], & alij recentiores auctores, Latinorũ vero plurimi, ſed qui inſtar omnium eſt, Gennadius [g], cum

c Bed. lib. de ſex ætat. Sigebert. & alij.

d Nicet. de martyrio & inuent. S. Stephani.

e Marcellin. in Chron.

f Niceph. lib. 14. c. 9.

g Gennad. de Vir. illuſtr. c. 46.

hæc ſua ætate ſacta potuerit certius cognouiſſe, qui ita de ipſo: Lucianus presbyter, vir ſan- A
ctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodoſij Augg. locum ſepulchri & reli-
quiarum corporis S. Stepbani martyris primi, ſcripſit ipſam reuelationem ad omnium Ec-
cleſiarum perſonas Græco ſermone.] hæc ipſe. ſubdit autẽ bæc de eius in Latinum tranſ-
latione ſacta per Auitum, & in Hiſpaniam miſſa [a]: Auitus presbyter, homo Hiſpanus gene-
re, ante relatam Luciani presbyteri ſcripturam in Latinum tranſtulit ſermonem, & addi-
ta epiſtola ſua, per Oroſium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iſte, num al-
ter duorum qui male audit in epiſtola Oroſij ad Auguſtinum, quem vt hæreticum Orige-
niſtam Oroſius ipſe vitaſſet omnino, haud penitus dixerim. Rem geſtam aggreſſuri, ab
ipſius Auiti epiſtola ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum ſumamus exordium, a quo
Latinis & Occidentalibus omnibus Luciani ſcriptio illa impertita eſt, digna quidem hu-
ius contextu hiſtoriæ, quod & ex ipſa quoque huiuſce temporis ſtatus Hiſpaniæ afflictatæ B
a barbaris refertur:

a Gennad. de l'vill. illuſtr. c. 47.

AVITI EPISTOLA AD BALCHONIVM.

Beatiſſimo, dilectiſſimoq. ſemper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerſo clero &
plebi Eccleſiæ Bracharenſis, Auitus presbyter ſalutem in Domino æternam.

Memores mei eſſe vos cupio & deprecor; ſicut & ego, in quantum valeo, memoriam
veſtri habere non ceſſo, tribulationibus veſtris meo dolore compatiens, & pro diſſidio pa-
triæ noſtræ in locis ſanctis inceſſabiles lacrymas fundens, vt aut vobis Dominus reſtituat
libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat manſuetudinem, quos præualere per-
miſit. Et ego quidem, beatiſſimi fratres (teſte Domino noſtro Ieſu Chriſto loquor) fre-
quenter volui venire ad vos, vt vobiſcum vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: ſed im-
peditum eſt deſiderium meum, per totas iam Hiſpanias hoſte diffuſo. Veritus enim ſum,
ne & ſancta loca relinquens, & ad vos ſorte non perueniens, vbicumque interceptus, ir- C
rationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam miſericors Deus, meo voto, veſtroq.
merito procurante, dignatus eſt indulgentiæ ſuæ gratiam, primum vt dilectiſſimus filius &
compresbyter meus Oroſius vſque ad has partes ab Africanis Epiſcopis mitteretur, cuius
mihi charitas & conſolatio veſtrum omnium præſentiam reddidit. Deinde vt in diebus
ipſis, quibus iam ipſe reditum incredibili deſiderio parabat, beatus & vere ſanctus, corona
gloriæ noſtræ in Chriſto Ieſu primus martyr, Stephanus ſe reuelare & manifeſtare ſignis
& virtutibus euidentiſſime ſequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinato-
ris Dei occaſione perceptum, dignius duxi charitati veſtræ præmittere, vt ipſe præſens
aduocatus & patronus obſequentium ſibi petitionibus dignaretur aſſiſtere, qui cum pate-
retur, etiam pro inimicis orare dignatus eſt.

RELIQVIÆ S. STEPHANI MISSAE IN HISPANIAM.

Itaque beatiſſimi & dilectiſſimi fratres, memoriam veſtri inceſſabiliter agens, & tam D
congruentem ordinantis Dei diſpoſitionem videns, promptus fui de presbytero, cui reue-
latum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam feſtinato expetitam, ſe-
cretoq. perceptam, ad vos dirigere non diſtuli. Quamobrem miſi vobis per ſanctum filium
& compresbyterum meum Oroſium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris,
hoc eſt, puluerem carnis atque neruorum, & quod fidelius certiuſq. credendum eſt, oſſa
ſolida atque manifeſta ſui ſanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Vt autem
nulla poſſit eſſe dubitatio; ipſam ad vos ſubditam ſcriptis meis ſancti presbyteri, cui hæc
reuelata ſunt, epiſtolam conſcriptionemq. tranſtuli, quam, me pro fide veritatis plenius
cognoſcendæ rogante & expetente, dictauit Græco primum ipſe ſermone, ſed per me
poſtea in Latinum verſa eſt. Quæ & vos ſancti & beati fratres, quam veraciter geſta ſunt,
tam fideliter ſuſcepta habeatis, imploro. Certus ſum enim, quia ſicut ipſe beatus martyr E
dignatus eſt nunciare, & pro ſalute mundi periclitantis ſe manifeſtare, auxilio & præſen-
tia tanti patroni, ſi vos tale pignus digno ſtudio diligatis, tuti ex hoc, quietiq. viuatis.
Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti & ſancti Spiritus vobiſcum, dilectiſſimi in Domino.
Amen.] hæc Auitus Senior.

PAVLI OROSII IN PALAESTINAM ADVENTVS ET PROFECTIO.

Ex qua quidem epiſtola in primis intelligas, recolaſq. memoria quæ anno ſuperiori de
Paulo Oroſio dicta ſunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiuſdem boc anno Hieroſo-
lymam profectione: reditũ vero in patriam poſt inuentas & acceptas ſancti protomartyris
reliquias anno ſequenti ſuo loco dicemus. Quæ vero ſpectant ad ea quæ S. Auguſtinus per
eumdem Oroſium rogauit S. Hieronymum doceri de altiſſima quæſtione originis animarũ,
poſt inſtitutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi ſumus. Hic mo-
do reddamus ipſius Luciani libellum, ſeu epiſtolam eo argumento conſcriptam, qua to-

tius

A tius rei geſtæ ſeries exactè deſcripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne faſtidias tu, velim, ſtyli ſimplicitatem, & ſimpliciorem ex Græco factam tranſlationem; cum maxima quæque fidei ſacramenta Deus eiuſmodi ſimplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem ſic habet [a]:

[a] *Apud Sur. tom. 4.*

LVCIANI EPISTOLA CIRCVLARIS.

Lucianus miſericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter eccleſiæ Dei quæ eſt in villa Caphargamala, in territorio Hieroſolymorum, ſanctæ Eccleſiæ, & omnibus ſanctis qui ſunt in Chriſto Ieſu in vniuerſo mundo, in Domino ſalutem.] Conſidera hic, lector, in inſcriptione prima illa verba conſultiſſime poſita: Lucianus miſericordia Dei indigens.] ita quidem, vt aduerſarium ſe demonſtret hæreſi Pelagianæ, quæ tunc ibi graſſabatur: degebat enim hoc tempore Pelagius ipſe Hieroſolymis; quocum nullam
B ſe habere participationem vt omnibus oſtenderet auctor, prima illa verborum ſuorum ſententia iugulat ipſam hæreſim Pelagianam. Sed reddamus epiſtolam:

Viſio quæ apparuit meæ puſillitati a Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & glorioſi protomartyris Stephani & primi diaconi Chriſti, & Nicodemi qui in Euāgelio [b] ſcriptus eſt, & Gamalielis, qui in Actibus Apoſtolorum [c] nominatur: neceſſarium duxi pandere veſtræ in Chriſto dilectioni, imploratus ac magis iuſſus a ſancto Dei cultore patre Auito presbytero, vt ſecundum fidem conſummatam interroganti quaſi filius obediens, ſicut cognoui, cum omni ſimplicitate impiger integre indicarem omnem veritatem.

[b] *Ioan. 3.*
[c] *Act. 5. 22.*

VISIO PRIMA QVAE APPARVIT LVCIANO.

Die igitur paraſceue, hoc eſt, feria ſexta, tertio Nonas Decembris, Conſulatu Honorij decies & Theodoſij ſexies Auguſtorum, adueniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco ſancti Baptiſterij, in quo conſuetudo mihi erat dormire, & cuſtodire Eccleſiaſtica
C quæ erant in miniſterio; hora tertia noctis, quæ eſt prima cuſtodia vigiliarum, quaſi in extaſi ſemiuigilans, vidi virum ſenem, longum, dignum ſacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba ſtola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinſecus ſanctæ Crucis ſignū, & virgam auream in manu tenentem. Venit & ſtetit ad dexteram meam, & aurea virga pulſauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco ſermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Aelia (quæ eſt Hieruſalem) & dic Ioanni qui eſt in ea Epiſcopus: Quamdiu clauſi ſumus, & non aperis nobis? & maxime quod in temporibus tui ſacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis feſtinanter monumentum, vbi in negligentia poſitæ ſunt reliquiæ noſtræ; vt per nos aperiat Deus & Chriſtus eius & Spiritus ſanctus oſtium clementiæ ſuæ in hoc mundo. Periclitatur enim ſæculum ex multis caſibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum ſolicitus ſum
D pro me, quantum pro his qui ſunt mecum poſiti ſancti, & multi honoris digni.

GAMALIEL APPARET LVCIANO.

Et reſpondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum ſunt? Et reſpondit mihi: Ego ſum Gamaliel, qui Paulum Apoſtolum Chriſti nutriui, & legem docui in Hieruſalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipſe eſt dominus Stephanus, qui lapidatus eſt a Iudæis & principibus ſacerdotum in Hieruſalem pro Chriſti fide, foris portam quæ eſt ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, vt ſepulturæ non daretur, ſecundum mandatum impiorum principum, vt a feris conſumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera beſtia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Chriſti miniſtro, feſtinaui habere mercedem in Domino, & partem cum ſancto viro fidei. Miſi per noctem quantos poteram religioſos Chriſtianos & in Chriſto Ieſu fideliter credentes, habitantes Hieruſalem in medio
E Iudæorum, & hortatus ſum eos, & neceſſarias ſubſtantias miniſtraui, & perſuaſi illis ire occulte, vt portarent corpus eius meo vehiculo in villam meam, hoc eſt, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis, viginti millia habens * a ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus ſeptuaginta, & poni eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, vt quæcumque neceſſaria erant pro eius planctu, de meo darent.

* *abſens*

Ipſe autem dominus Nicodemus in alia theca poſitus eſt: qui venit ad Saluatorem Ieſum noctu, & catechizatus eſt, ab eo audiens [d]: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus eſt a Chriſti diſcipulis. Et cognoſcentes Iudæi, amouerunt eum a principatu ſuo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quaſi perſecutionem pro Chriſto paſſum, ſuſtuli eum in agrum meum, & alui & veſtiui vſque ad finem vitæ eius, & defunctum ſepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectiſſimus,

[d] *Ioan. 3.*

REVELATIO RELIQVIARVM SANCTORVM.

qui

qui mecum baptiſmum Chriſti accepit ab eius diſcipulis, & viginti annorum exiſtens, ante me mortuus eſt, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipſe poſtea defunctus ſum applicitus. Mea vero vxor Ethna * habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerũt eſſe Chriſti fidei cultores, in alia villa matris ſuæ ſepulti ſunt, hæc eſt in Capharſemelia.] Hic, lector, vt cuncta facilius aſſequaris, mente recole quæ ſuo loco ſuperius dicta ſunt, Iudæos in ſpeluncis, ibiq. excauatis in lateribus loculis, inſtar thecarum (vt contigit videre in cœmeterijs Romæ poſitis) corpora defunctorum condere conſueuiſſe. Pergit vero Lucianus: A

* Abba

LVCIANI CONTESTATIO.

Interrogaui autẽ ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Vbi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proaſtio, quod poteſt intelligi, agro ſuburbano; qui eſt proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id eſt, Virorum Dei. Et euigilaui, & deprecatus ſum Dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte, ſi hæc viſio ex te, & non eſt illuſio; fac vt iterum ac tertio appareat mihi, quando vis & quomodo vis. Cœpi ergo ieiunare, & ſiccas eſcas ſumere vſque ad aliam paraſceuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem ſimilitudine, eodemq. ſchemare apparuit mihi, ſicuti in prima viſione, dicens: Quare neglexiſti ire, & dicere ſancto Epiſcopo Ioanni? Et ego reſpondi: Timui, domine, mox ire a prima viſione, & hæc renunciare, ne viderer ſeductor eſſe. Deprecatus ſum autem, vt ſi a domino miſſus fuiſſes ad me, denuo ac tertio appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquieſce, acquieſce mihi. Et iterum ait mihi: Quoniam requiſiſti de reliquijs ſingulorum, quomodo & vbi poſitæ ſint, appone ſenſum, & vide diligenter quæ oſtendentur tibi. Et dixi: Etiam domine. Et ſtatim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant roſis, duo albas roſas, tertius rubicundas habebat coloris ſanguinei: quartus vero calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco bene olente. & poſuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui ſunt iſti, domine? Et dixit mihi: Lipſana noſtra ſunt. Qui rubeas habet roſas, ipſe eſt dominus Stephanus, qui a dextris poſitus eſt ad Orientẽ ab introitu monumenti: ſecundus calathus, dominus Nicodemus eſt, poſitus contra oſtium: tertius vero calathus ipſe eſt meus: quartus vero calathus ille argenteus, Abibus filius eſt meus, qui immaculatus ex vtero matris ſuæ exceſſit e mundo: propterea in ſimilitudinem argenti mundiſſimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipſo eſt, ſuauiſſimi eſſe odoris? & ipſe coniunctus eſt meo calatho in excelſo loco, vbi ambo poſiti ſumus, quaſi gemini. Et cum hæc dixiſſet, denuo ex oculis meis euanuit. B C

SECVNDA VISIO LVCIANO OSTENSA

TERTIA VISIO FACTA LVCIANO.

Cumq. expergefactus fuiſſem, gratias egi Deo omnipotenti, & conſuetis ieiunijs operam dedi vſque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur ſeptimana, eadem die & hora, venit ſupradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vſque nunc diſſimulaſti, & noluiſti pergere, & dicere Epiſcopo Ioanni, quæ tibi dicta ſunt & oſtenſa? Quam excuſationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu ſperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta ſiccitas eſt & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non conſideras, quia multi meliores te ſint per eremum ſancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innoteſcere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus eſſe ſacerdotem, vt per te manifeſtaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationis, vt interceſſione noſtra miſereatur Dominus populo ſuo. Et cum ad eius verba intremuiſſem, dixi: Non negligens fui, domine mi, ſed præſtolabar tertium aduentum tuum. Nunc vero hinc * craſtina die pergam, omnia quæ mandaſti mihi, dicturus. Et cum indignans aduerſum me ſtaret, videbar mihi quaſi in altero mentis exceſſu deueniſſe Hieroſolymas, & quaſi in conſpectu aſtarem Epiſcopo Ioanni, narrans ei omnem viſionem. A quo videbar audire: Si hæc ſic ſe habent, vt dicis, cariſſime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus noſtris: oportet me colligere de poſſeſſione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus ſit; & dimittere tibi poſſeſſionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Vt quid mihi poſſeſſio, domine mi, ſi non habeo bouem, per quem regatur & aretur poſſeſſio? Et dixit mihi Epiſcopus: Ita placuit, cariſſime; quoniam ciuitas noſtra vehiculis miniſtratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in poſſeſſione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima ſit magis, quã in paruula poſſeſſione. Numquid nõ tibi ſufficiunt duo reſidui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo?] Cum hæc, lector, de bobus intelligis dicta eſſe de ſanctis, in mentem reuoca a diuina Scriptura eiuſmodi factam eſſe collationem, & ab Apoſtolo Paulo elucidatam interpretationem D E

* ſine

A tationem, cum illud declarat [a]: Non alligabis os boui trituranti.] Subdit vero hæc
Lucianus:

[a] *Deut. 25. 1. Corinth. 9.*

Cum hoc in extaſi, hoc eſt in exceſſu mentis audiſſem; ſtatim expergeſactus, benedixi
Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad ſanctum Ioannem Epiſcopum. Et cum illi omnia
quæ videram renunciaſſem: reticui de viſione bouis, expectans quid audirem ab eo. Intel-
lexeram enim, quia S. Stephanus ipſe eſſet bos maximus: quia carri illi, de quibus dice-
bat, ſanctæ eſſent eccleſiæ; & Sion prima eccleſia, ipſa eſſet carrus maior; & quia ſan-
ctus Epiſcopus habebat a me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de viſione bouis
Epiſcopo dicere nolui. Cumq. hæc audiſſet Ioannes Epiſcopus, lacrymatus eſt præ gaudio,
& dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei viui. Si hæc (vt dicis, cariſſime) & audiſti, &
Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferre B. Stephanum primum martyrem & ar-
B chidiaconum Chriſti [b]: qui primus aduerſus Iudæos Dominica bella bellauit, & Deum in
ſua maieſtate, in terris poſitus, in cælo vidit ſtantem, & tamquam Angelus in concione ho-
minum apparuit. Hæc autem omnia, vt vidi, ita euenerunt, & conſona ſibi apparent
vniuerſa. Dixit autem mihi ſanctus Epiſcopus: Vade, ſode in aceruo, qui eſt in ipſo agro;
&, ſi inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulaui agrum, & vidi aceruum minuto-
rum lapidum in medio, vbi arbitratus ſum eos eſſe. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Va-
de & ſode; & ſi inueneris, ſedens, cuſtodi locum, & manda mihi per diaconum, vt ve-
niam ad locum. Et ita me dimiſit.] Hic attende, lector, non ex diuina reuelatione hæc de
aceruo lapidum locutum eſſe Ioannem, & opinatum eſſe Lucianum ſubter eum eſſe recon-
dita ſanctorum corpora, vbi non erant: ſed ex conſuetudine Hebræorum, qui aceruo la-
pidum conſueuiſſent conſignatas memorias poſteris tradere: cuius antiqui vſus plura in di-
C uina etiam Scriptura exempla ſuppetunt. Sed pergit Lucianus:

LVCIANVS CONVENIT IOANNEM EPISCOPVM.

[b] *Act. 6. 7.*

Et cum veniſſem ad villam, miſi præcones, vt omnes habitatores villæ diluculo conſur-
gerent, & ſoderent in aceruo. Eadem vero nocte apparuit ipſe dominus Gamaliel cuidam
monacho, nomine Nygetio*, innocenti & ſimplici viro, eadem ſimilitudine, qua mihi
apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vane laboras in aceruo illo: mo-
do ibi non ſumus: ſed tunc ibi poſiti fuimus, cum lamentarentur nos ſecundum conſuetu-
dinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in teſtimonium planctus factus eſt. Sed quæ-
re nos in alia parte, quæ eſt Botan, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod inter-
pretatur in Græco Ἀνδρῶν ἀγαθῶν, quod nos poſſumus dicere, Virorum fortium. Dilucu-
lo vero conſurgens ad hymnos, inueni monachum prædicantem omnibus fratribus. Hym-
nis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum qui-
D dam dixerunt mihi: Audi primum quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho
Nygetio, exquiſiui ab eo, quid eſſet quod vidiſſet. Ille autem vniuerſa ſigna, quæ vide-
ram, dominiq; Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidiſſet contra Auſtrum agrum ſi-
tum, & monumentum in eo quaſi neglectum & ruinoſum, ibi vidiſſet tres lectos aureos
ſtratos, & vnum ex eis altiorem ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus ſenex, & vnus
iuuenis: & in alijs duobus lectis erant ſinguli. Et reſpondit qui erat in excelſiori lecto, &
dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis ma-
gnum & iuſtum inuenire; ipſe ab Orientali plaga poſitus eſt. Et hæc audiens a monacho,
glorificaui Deum, quoniam inuentus eſt alius teſtis in reuelatione.

LVCIANVS CVRAT INVENTIONEM RELIQVIARVM.

* Nugetio

ALIA VISIO OSTENSA NYGETIO.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos
ad monumentum illud, vbi monacho ipſa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres
E thecas, ſecundum quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altiſſimis
litteris ſcriptum lapidem obrutum, habentem, Celiel, quod interpretatur, Seruus Dei;
& Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel. hoc interpretatus eſt Pa-
pa Ioannes, ſicut audiui ab ipſo ſancto Epiſcopo.

Statim ergo renunciaui Epiſcopo, cum eſſet in Lidda, quæ eſt Dioſpolis, Synodum
agens.] Hæc eſt, lector, illa Synodus Dioſpolitana, cuius meminerunt ſancti Hierony-
mus, Auguſtinus, & Proſper, in fine anni huius (vt ex libello Luciani intelligis) celebra-
ta, in qua coactus eſt Pelagius ſuas hæreſes condemnare: dicemus nos de ea pluribus poſt
recenſita hæc de inuentione Stephani protomartyris & ſociorum. Ad hæc Lucianus:

VOCATVR IOANNES EX SYNODO AD RELIQVIAS.

Qui aſſumpſit ſecum (*Ioannes videlicet Epiſcopus Hieroſolymorum*) duos alios Epiſcopos,
Eleutherium de Sebaſte, & Eleutherium* de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cum
aperuiſſent Domini Stephani thecam: ſtatim terræmotus factus eſt, & tanta ſuauitas &

* Euthonium

fragrantia

fragrantia odoris inde egreſſa eſt, quantum nullus hominum ſe meminit vel audiſſe, vel A
ſenſiſſe: ita vt putaremus nos in amœnitate paradiſi eſſe poſitos. Multitudo namque populi aderat nobiſcum; inter quos erant plurimi infirmi varijs languoribus. Et ipſa hora mox de odore ſuauitatis eius ſeptuagintatres animæ curatæ ſunt: ab alijs fugati dæmones: aliorum fons reſtinctus eſt ſanguinis: alij ſtrumis & furunculis liberati: alij a ſtringio * ſanati, alij a tertianis & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alij a cephalea curati & emicranea: nonnulli a viſcerum occulto dolore liberati: & multas alias curationes ſenſerunt homines, quas enumerare longum eſt.

* ſiringio

TRANSLATIO RELIQVIARVM S. STEPHANI.

Et exoſculantes ſanctas reliquias, iterum clauſerunt. Et tunc cum pſalmis & hymnis portauerunt reliquias beati Stephani in ſanctam eccleſiam Sion, vbi & archidiaconus fuerat ordinatus; derelinquentes nobis de membris eius paruos articulos, immo maximas reliquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius conſumpta eſt: cetera aſportauerunt. B
Ex his ergo reliquijs tranſmiſi beatitudini veſtræ. Quas cum ſuſceperitis, orate pro exiguitate mea, vt dignus inueniar in conſpectu Domini, fultus beatiſſimi martyris Stephani meritis, & veſtris orationibus. Tranſlatæ ſunt autem reliquiæ ipſius martyris VII. * Kalendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita ſiccitas erat. Sed eadem hora pluuia magna deſcendit, & abundanter inebriata eſt terra; & homines glorificabant ibi Dominum propter ſanctum eius Stephanum, & propter cæleſtem eius theſaurum miſericordiæ & pietatis, quem periclitanti ſæculo aperire dignatus eſt Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.] hactenus Luciani epiſtola, ſiue libellus: ex quo in nonnullis Nicetas eſt corrigendus, cum eamdem hiſtoriam narrat [a]. Meminit earumdem reliquiarum inuentionis S. Auguſtinus, cum ait [b]: Laruit tanto tempore corpus eius: proceſſit, quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta mira- C
cula fecit: mortuus viuos facit mortuos, quia nec mortuus, &c.]

* VIII.

a Extat apud Metaphr. die 2. Aug. & Lipom. tom. 6.

b Aug. de diverſ. ſerm. 51.

DRI CONSILIVM IN REVELATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI.

Vidiſti, lector, quot teſtibus primi Chriſti ſanguine teſtis Stephani meruerit inuetio conſignari? Apparuit Gamaliel, non vni tantum Luciano, ſed & S. Nygetio monacho. ſatis hoc quidem, quod in ore duorum vel trium ſtet omne verbum: ſed terra tremore teſtata id ipſum eſt, & cælum inſperatam diuq. fruſtra expetitam dans pluuiam: fidemq. fecerunt ſeptuaginta illi tres e diuerſis languoribus ſanitati priſtinæ reſtituti: ſed & dæmones ipſi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti ſunt. At hæc adeo multa, magna & inſignia, pauca & perexigua eſſe intelliges, ſi conferas cum illis quæ in orbe Occidentali per eiuſdem protomartyris reliquias voluit edi miracula, de quibus ſequenti anno dicturi ſumus. Vt plane magno Dei conſilio factum appa-
reat, quod tepeſcente in nonnullis Chriſtiana fide, quæ hiſce (vt vidimus) præſertim tem- D
poribus, Gentilium eſſet exagitata blaſphemijs, quod tempore Chriſtianæ religionis Vrbs a barbaris capta eſſet, quæ tempore cultus deorum ſecura conſiſtens fuerat ipſis barbaris dominata: hoc, inquam, tẽpore Chriſtiani vnius ante quadringentos ferme annos vita functi tenuis puluis & oſſa tot tantaq. præſtarent, vt ea ſola ſatis efficacia eſſe potuiſſent (etſi cetera ad fidei confirmationem edita miracula defuiſſent) non tantũ ad titubantes conſolidandos, ſed & Ethnicos omnes ad Chriſtianã religionem, reluctantes licet, dummodo non obſtinatos, omnino pertrahendos. At hæc anno ſequenti ſuo loco manifeſtius apparebunt.

Noua hæc & plane admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos aduerſarios ſuos. Expugnauit impietatẽ Iuliani Apoſtatæ Imperatoris reliquijs S. Babylæ martyris: vicit & proſtrauit Arianam impietatem reliquijs Geruaſij & Protaſij, Mediolani
(vt vidimus) tempore S. Ambroſij apparentium. Sed & ſanctorum martyrum reliquijs E
extinctam fuiſſe in Aegypto idololatriam, anno ſuperiori vidimus. Quibus etiam armis modo vſus eſt Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque ſchiſmaticos expugnandos. Ecce tibi quam feliciſſimis auſpicijs progreſſus eſt Stephanus; cum videlicet coactus eſt impius Pelagius hæreſiarcha in Concilio Liddæ habito, quas hactenus docuiſſet hæreſes, condemnare. Quomodo autem hæc ſe habuerint, iam aggredimur enarrare.

CONCILIVM DIOSPOLITANVM.

c Aug. Retract. lib. 2. c. 47.

Dioſpoli (ipſa eſt Lidda antiquiori nomine dicta, ciuitas in Palæſtina) collecta eſt prouincialis Synodus Epiſcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Auguſtinus, vbi ait [c]: Per idem tempus in Oriente, hoc eſt in Syria Palæſtina, Pelagius a quibuſdam Catholicis fratribus ad Epiſcopalia Geſta perductus: eiſq. abſentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Epiſcopis quatuordecim auditus eſt: vbi eum dogmata ipſa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei aduerſus eum de

libello

A libello legebatur, Catholicum pronunciauerunt.] hæc Auguſtinus. Idemq. alibi eoſdem Epiſcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, vbi ait [a]: Habemus alios Orientales Epiſcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Eurhonium, Porphyrium, Fidum, Zoſimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleutherium, Clematium, quos vno loco ſimul inuentos in iſtum conſeſſum introducere valeamus, illos ipſos, qui Pelagio Iudices præſiderunt: eumq. vt homines, nullo ex altera parte vrgente aduerſario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc ipſe. Porro qui primus ordine recenſetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæſtinæ Metropolitanus Epiſcopus Cæſarienſis, qui ſucceſſit in locum Gelaſij, de quo ſuperius quarto tomo Annalium mentio facta eſt. Secundus ordine Ioannes, hic eſt ille Epiſcopus Hieroſolymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur; penes quas etiam qui

a Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 5.

EPISCOPI QVI SYNODO INTERFVERVNT.

B fuerint Eleutherius, & Euthonius, alias Eleutherius itidem dictus, innoteſcunt, nempe priorem Epiſcopum Sebaſtiæ (ipſa eſt Samaria) poſteriorem vero Hierichuntinæ ciuitatis Antiſtitem fuiſſe. Itidem alterum duorum Porphyriorum exiſtimamus fuiſſe Gazenſem illum Epiſcopum ſanctitate celebrem, de quo plura ſuperius. Zebænus & ipſe titulo ſanctitatis clarus, Epiſcopus fuit Eleutheropolis, cuius mentio eſt apud Sozomenum [b]; ei enim reuelata diuinitus fuiſſe veneranda corpora ſanctorum Prophetarum Habacuc atque Michææ, teſtatur. Qui vero Iouinus hic nominatus habetur, Palladius [c] auctor eſt, ipſum fuiſſe Epiſcopum Aſcalonis. reliquorum autem obſcura memoria eſt.

b Sozom. lib. 9. c. 28.

c Pallad. in Lauſiac. c. 42.

De rebus vero geſtis in Synodo, iam breuiter accepimus ab Auguſtino, nimirum ibi Pelagium damnantem ſuas hæreſes, & fidem Catholicam profitentem, fuiſſe abſolutum, Catholicaq. communicatione dignatum. Sed quod id doloſe egerit, hanc ob cauſam S. Hie-
C ronymus, cum huius conuentus meminit, miſerabilem Synodum appellat: ad Alypium enim & Auguſtinum ſcribens, hæc ait [d]: Quicquid enim in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc opere confitetur.] ſed Pelagio quidem ipſi miſerabilis fuit, vtpote in qua ſuam ipſius coactus eſt hæreſim condemnare, cuius intrinſecus erat obſtinatus aſſertor. Ceterum vtcumque res acciderit, conſtat quidem in eo Concilio tunc erectum eſſe trophæum de hæreſis Pelagianæ proſtratæ victoria. Hinc igitur S. Proſper de eadem Synodo iſta cecinit [e]:

PELAGIVS DAMNANS SVAS HÆRESES ABSOLVITVR.

d Hieron. epiſt. 79.

QVALIS SYNODVS DIOSPOLITANA.

e Proſper lib. de Ingratis.

Non ſegnior inde Orientis
Rectorum cura emicuit: captumq. nefandi
Dogmatis auctorem conſtrinxit lege benigna
Commentum damnare ſuum: niſi corpore Chriſti
D *Abiungi, & ſancto mallet grege diſſociari.*
Leue quidem hoc, nimiumq. malos toleraſſe videtur
Iudicium: ſed ſancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de ſemine prolem.
Proſpectum namque eſt, diuino & munere cautum,
Vt licet inſtantem declinans beſtia pœnam,
Perfidiæ ſecum ſenſus tenuiſſet eoſdem,
Ipſa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens ſobolem, quam protulit ore.]

hæc S. Proſper de Synodo Palæſtina, in qua licet dolo effugerit pœnam ipſe Pelagius, hæreſes tamen eius ſunt penitus ab ipſo etiam auctore damnatæ. Rurſus vero de eadem Sy-
E nodo Dioſpolitana idem Proſper agens, ita Pelagianos compellat [f]: Errauerunt Orientales Epiſcopi, in quorum iudicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari, vt Catholicus poſſet videri, anathematizare compulſus eſt?] Ceterum poſtquam eiuſmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt, nequaquam ipſe probare ac confirmare voluit, vt S. Auguſtinus teſtatur, cum ait [g]: Feſellit enim iudicium Palæſtinum ipſe Pelagius; propterea ibi videtur eſſe purgatus. Romanam vero Eccleſiam, vbi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere vſquequaque non potuit, quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: ſed (vt dixi) minime valuit.] Et inferius recitat verba epiſtolæ Innocentij Papæ ad hæc ſpectantia, quæ ſic ſe habent: Vnde non poſſumus illorum Epiſcoporum *(qui ſcilicet eidem Synodo interfuerunt)* nec probare, nec culpare iudicium: cum neſciamus vtrum vera ſint Geſta; aut ſi vera ſunt, conſtet magis ſubterfugiſſe, quam ſe tota veritate purgaſſe.] ſubdit Auguſtinus: Videtis certe in his verbis,

SYNODVS DIOSPOLIT. DAMNAT HÆRESES PELAGII.

f Proſper aduerſus Collat.

g Auguſt. de peccato orig. lib. 2. c. 8. 9.

INNOCENT. PAPA NOLVIT PROBARE SYNODVM PALÆSTINAM.

bis, quemadmodum Papa beatiſſimus Innocentius non tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione ſententiam.] hactenus ipſe: qui poſtquam tandem accepit Acta eiuſdem Synodi Palæſtinæ, ſcripſit de illis librum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, vt ipſe teſtatur, eumdem librum citans[a]: de quo etiam cum in Retractationibus meminit, ita ait[b]: Sed cum in manus noſtras eadem Geſta veniſſent, ſcripſi de his librum; ne illo velut abſoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbaſſe, quæ ille niſi damnaſſet, nullo modo ab eis niſi damnatus exijſſet.] hæc Auguſtinus. verum perijt ipſe liber. A

a August. lib. 2. c. 14. de peccato origin.
b August. in Retract. lib. 2. c. 47.

Sed videamus ſingula capita propoſita in eadem Synodo, ex libello aduerſariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipſe damnaretur, compulſus eſt. Inuenimus ea in Collectione Creſconij recitata poſt epiſtolã Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis ad Epiſcopos prouinciæ Bizacenæ, quam ſuo loco reddemus. Inſcriptio autem capitibus iſtis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Epiſcopis perbreui præfatione: B

Incipiunt capitula excerpta ex Geſtis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæſtina Synodo ſibi obiecta damnare compulſus eſt.

Quod ad Hieruſalem volentem colligere filios ſuos Dominus clamat: hoc nos clamamus aduerſus eos, qui filios volentes Eccleſiæ colligi, nolunt; nec ſaltem poſt iudicium, quod de ipſo Pelagio factum eſt, collegerunt: de quo damnatus exijſſet, niſi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obſcurare non potuit, ipſe damnaſſet. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, auſus eſt qualicumque ratione defendere, obiecta ſunt quædam, quæ niſi remota omni tergiuerſatione anathematizaret, ipſe anathema ſit factus.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONCILIO CONDEMNATI.

Primo obiectum eſt enim, cum diceret, Adam mortalem factum; qui ſiue peccaſſet, ſiue non, mortuus eſſet. C

Secundo, quod peccatum ipſius ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum.

Tertio, & quod infantes nuper nati, in illo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quarto, & quod per mortem, vel præuaricationem Adæ, non omne genus humanum moriatur: & quod non per reſurrectionem Chriſti omne genus humanum reſurgat.

Quinto, infantes, etiam ſi non baptizentur, vitam æternam habere poſſunt.

Sexto, & diuites baptizatos, niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputati illis, nec eos habere poſſe regnum Dei.

Septimo, & gratiam Dei atque adiutorium non ad ſingulos actus donari, ſed de libero arbitrio eſſe, vel in lege atque doctrina.

Octauo, & gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari. D

Nono, & filios Dei nõ poſſe vocari, niſi omni modo abſque omni peccato fuerint effecti.

Decimo, & non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet vnuſquiſque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimo, & victoriam noſtram non eſſe ex Dei adiutorio, ſed ex libero arbitrio.

Duodecimo, & quod petentibus veniam, non detur ſecundum gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundum merita & laborem eorũ qui per pœnitentiã digni fuerint miſericordia.

Hæc omnia Pelagius ſic anathematizauit (quod ſatis Geſta ipſa teſtantur) vt nihil ad ea quoquo modo defendenda diſputationis attuletit. Vnde fit conſequens, vt quiſquis ſequitur Epiſcopalis auctoritatem iudicij, & in ipſius Pelagij confeſſione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Eccleſia.] Sequitur Catholica Pelagij confeſſio poſt recenſita ex libello aduerſariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit. E

CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSVS PELAGIANOS.

Primo, quod Adam, niſi peccaſſet, non fuiſſet moriturus.

Secundo, quod peccatum eius non ipſum ſolum læſerit, ſed & genus humanum.

Tertio, quod infantes nuper nati, non ſint in illo ſtatu, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quarto, vt ad ipſos etiam pertineat quod breuiter ait Apoſtolus[c]: Per vnum hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum: & ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur.

c 1. Cor. 15.

Quinto, quod infantes non baptizati, non ſolum regnum cælorum, verum etiam vitam æternam habere non poſſint.

Sexto, vt confiteatur, diuites baptizatos, etiam ſi diuitijs ſuis non careant, & ſint tales quales ad Timotheum deſcribit Apoſtolus, dicens[d]: Præcipe diuitibus huius mundi non

d 1. Tim. 6.

ſuperbe

A ſuperbe ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarum ſuarum, ſed in Deo viuo, qui præſtat nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites ſint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam: non eos a regno Dei poſſe priuari.

Septimo, vt fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad ſingulos actus dari, eamq. non dari ſecundum merita noſtra.

Octauo, vt re vera ſit gratia, id eſt, gratis data per eius miſericordiam, qui dixit [a]: Miſereor cuius miſertus ero, & miſericordiam præſtabo cui miſertus fuero. a Rom. 9.

Nono, vt fateatur filios Dei vocari poſſe illos, qui quotidie dicũt [b]: Dimitte nobis debita noſtra. quod vtique non veraciter dicerent, ſi eſſent omnino abſque peccato. b Matth. 6.

Decimo, vt fateatur eſſe liberum arbitrium, etiam ſi diuino indigeat adiutorio.

B Vndecimo, vt fateatur, quando contra tentationes, concupiſcentiaſq. illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, ſed ex adiutorio Dei prouenire victoriam: non enim aliter verum eſt quod Apoſtolus ait [c]: Non volentis, non currentis, ſed miſerentis eſt Dei. c Rom. 9.

Duodecimo, vt fateatur ſecundum gratiam & miſericordiam Dei veniam pœnitentibus dari non ſecundum merita eorum: quemadmodum etiam ipſam pœnitentiam, donum Dei dixit Apoſtolus, vbi ait [d]: Ne forte det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia ſimpliciter ſine vllis fateatur ambagibus. d 2. Tim. 2.

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipſius Pelagij expreſſa Eccleſiaſticis Geſtis verba conſentit, atque in illa quæ his ſunt contraria veraciter credit; anathema eſſe tenendũ eſt; niſi quæ illis contraria ſunt, fido corde teneantur, & aperta confeſſione promantur.] hactenus ibi ex Actis Synodi Dioſpolitanæ. Recitat iſtas aſſertiones ex Actis eiuſdem

C Synodi S. Auguſtinus agens de peccato originali [e], necnon in epiſtola [f] ad Paulinũ. Porro alij errores Pelagij redduntur ab eodem Auguſtino in eodem libro de peccato originali his verbis [g]: Quoniam lex ſic mittat ad regnũ, quemadmodum & Euangelium. Quoniã fuerint homines ante aduentũ Chriſti ſine peccato.] Deſideratur hic aliud caput eiuſdem hæreſis corollariũ, cuius idem S. Auguſtinus [h] ſic meminit: Deſtruũt orationes quas facit Eccleſia ſiue pro infidelibus & doctrinæ Dei reſiſtentibus, vt conuertantur ad Deum; ſiue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perſeuerẽt in ea. hæc quippe non ab ipſo accipere, ſed a ſe ipſis homines habere contendunt, gratiã Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes ſecundũ merita noſtra dari. Quod quidem Pelagius in Epiſcopali iudicio Palæſtino, damnari metuẽs, damnare cõpulſus eſt: ſed in poſterioribus ſuis ſcriptis hoc inuenitur docere.] hæc Auguſtinus. Erant & aliæ blaſphemiæ Pelagij ſcriptis inſertæ, quæ non ſunt ad publicum

e Aug. de peccat. orig. lib. 2. c. 11. f Aug. epiſt. 106. g Aug. de peccat. origin. lib. 2. c. 11. h Aug. lib. de hæreſ. ad Quoduultdeum c. 88.

D illud examen productæ: recitat vero eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorũ libris, quos contra Pelagianos conſcripſit poſt dictam Synodum Dioſpoli celebratã, vt S. Proſper [i] teſtatur, qui poſtquam eiuſdem Synodi meminiſſet, mox iſta ſubinfert de ipſo S. Hieronymo: i Proſper. de Ingrat.

Tunc etiam Bethlei præclari nominis hoſpes,
Hebræo ſimul & Graio, Latioq. venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq. magiſter,
Hieronymus libris valde excellentibus hoſtem
Diſſeruit; noſciq. dedit, quo turbine veram
Vellent exorta lucem obſcurare tenebræ.]

hæc S. Proſper, & quidem ſcite aperit eiuſdem Hieronymi in ſcribendo conſilium.

Etenim cum vidiſſet ipſe Hieronymus verſutum Pelagium captioſis artibus Synodũ de-

E cepiſſe, & tamquã in ſcena, mentita larua, perſonatũ hiſtrionem Catholici hominis ſpecie ſuperinducta luſiſſe, ſicq. veritatem offuſis tenebris obſcuraſſe: prudens illud excogitauit inuentũ, vt dialogos ſcriberet, & ſub Critoboli nomine Pelagiũ ſignificaret, quem Catholicus homo, Attici nomine, exquiſitiſſimis interrogationibus cogeret latens intus venenũ in mediũ perſpicuum cunctis proferre; ſicq. palam omnibus demonſtraret, qualis ille eſſet, qui errores damnãs, videri voluiſſet ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus. nouum ergo illud per dialogos ſcribendi genus arripuit, a ſe hactenus intentatũ; quod id res & tempus expoſceret. Etenim inuidioſum nimis ac odioſum, & forte etiã temerarium videri poterat, in hominem ex aduerſo concitatum inſurgere, qui damnatis omnibus præpoſitis dãnandis hæreſibus, iã fuiſſet in ipſa Synodo conſenſu omniũ abſolutus. Hinc etiã & prudentiſſime illud egit, vt numquã ea ſcriptione eiuſdem Synodi expreſſe voluerit meminiſſe: ne ſi ab illa acta probaſſet, Pelagium in ea abſolutum probaſſe pariter videretur;

HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAG.

vel ſi damnaſſet, ipſe potius hæreſis redarguendus eſſet, qui damnantẽ hæreſes Synodum A
arguiſſet. Sic igitur generatim rem agens, non vnum abſolutũ Pelagium inſectari videtur,
ſed Pelagianos, dum vnius Pelagij caliginis denſitate repletas latebras aperit, cunctiſq.
eaſdẽ proponit aſpiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia iſta præfatur Hiero-
a Hier. aduerſ. Pelag. in præf. nymo ſane digna [a]: Aduerſus eos autem qui me dicunt hoc opus inflammatũ inuidiæ faci-
bus ſcribere: breuiter reſpondebo, numquam me hæreticis peperciſſe, & omni egiſſe ſtu-
dio, vt hoſtes Eccleſiæ, mei quoque hoſtes fierent.] hæc ipſe. Sed vnde inuidiæ calum-
niam aduerſarij impegerunt, niſi quod ante faciem eius fuiſſet ipſe Pelagius abſolutus?

b Hieron. contra Pelag. lib. 1. FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLENDVM. *c 1. Tim. 2.*

Quæ autẽ ex eiuſdẽ Pelagij ſcriptis eruta, idẽ Hieronymus [b] foris expanſa omnibus intuẽ-
da proponat, audi. Quod enim ille ad impeccantiam aſſerebat opus eſſe diuinæ legis ſcien-
tia, eademq. eſſe mulieres imbuendas; hinc in eum hæc ipſe Hieronymus: Verum tu tantæ
es liberalitatis, vt fauorem tibi apud Amazonas tuas concilies, vt in alio loco ſcripſeris, B
ſcientiã legis etiam feminas habere debere; cum Apoſtolus [c] doceat eſſe tacendũ mulieri-
bus in eccleſia, & ſi quid ignorant, domi viros ſuos debere cõſulere. Nec ſufficit tibi dediſſe
agmini tuo ſcientiã Scripturarum, niſi eatũ voce & canticis delecteris. Iungis enim & ponis
in titulo, quod & feminæ Deo pſallere debeant. Quis enim ignorat, pſallendum eſſe femi-
nis in cubiculis ſuis, & abſque virorũ frequentia & congregatione turbarũ?] hæc ipſe.

Porro quod in eam dementiam ſuperbus iſte elatus fuerit, vt aſſereret eſſe hominis, vi
liberi arbitrij non tantum non peccare, ſed etiam non tentari: hinc ipſe Hieronymus ex
d Hieron. contra Pelag. lib. 2. perſona Pelagij, eiuſq. verbis hæc ait [d]: Alij clauſi cellulis, & feminas non videntes, quia
miſeri ſunt, & verba mea non audiunt, torquentur deſiderijs: ego etiã ſi mulierum vallor
e Zachar. 9. agminibus, nullam habeo concupiſcentiam: de me enim dictum eſt [e]: Lapides ſancti vol-
uuntur ſuper terram, & ideo non ſentio, quia liberi arbitrij poteſtate Chriſti trophæum C
circumfero.] Huiuſmodi plane hæreticos viſus eſt idem S. Hieronymus alibi ſugillaſſe,
f Hier. in Hieremiã lib. 4. c. 23. dum ait [f]: Si nota feciſſent verba mea populo meo, non blandientes eis, & adulatione per-
dentes, vt dicerent, Non habetis peccata, perfectam iuſtitiam poſſidetis, ſanctitas & pudi-
citia atque iuſtitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidiſſem eos in im-
munditiam & ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & ſequerentur cogitatio-
nes ſuas peſſimas. Contemplemur hæreticos, quomodo ſemel deſperantes ſalutem, gulæ
ſe tradant & delicijs: veſcantur carnibus, frequentes adeant balneas, muſco fragrent, vn-
guentis varijs delibuti, quærant corporis pulchritudinem, &c.]

g Hieron. contra Pelag. lib. 1. VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONAE.

Rurſum vero de ijſdem prodigioſis Pelagij inuentis, dum omnes homines craſſioribus, vt
monachos, vti veſtibus vellet, hæc ait [g]: Vnde adiungis, gloriam veſtiũ & ornamentorum
Deo eſſe contrariam? Quæ ſunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mun- D
diorem, ſi Epiſcopus, presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Eccleſiaſticus in admini-
ſtratione ſacrificiorum cum candida veſte proceſſerint? Cauete clerici, cauete monachi:
viduæ & virgines periclitamini, niſi ſordidas vos atque pannoſas vulgus aſpexerit. Ta-
ceo de hominibus ſæculi, quibus aperte bellũ indicitur, & inimicitiæ contra Deum, ſi pre-
tioſis atque nitentibus vtantur exuuijs.] hactenus ipſe: qui quidem poſt multa ex Pelagij
ſcriptis in medium allata & confutata, poſtremo ad exterrendos aduerſarios, validiſſi-

HIERONYMVS GLORIATVR CONSORTIO AVGVSTINI.

mum plane commilitonem, qui iam ante aduerſus eamdem graſſantẽ impietatem gladium
ſpiritus exeruiſſet, oſtentat, ipſum nimirum ſanctiſſimum atque doctiſſimum Auguſtinum;
dum recenſet ab eo aduerſus Pelagianos ſcriptos commentarios ad Marcellinum tres nu-
mero, quartũ vero ad Hilariũ; atque ſubdit: Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere
dicitur, qui necdũ in noſtras venere manus. Vnde ſuperſedendũ huic labori cenſeo, ne di-
catur mihi illud Horatij: In ſiluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo:
aut ſi noua volucrimus dicere, a clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.] hæc Hierony-
mus, plurimũ (vt vides) deferens Auguſtino. At quænã eſſent quæ audiſſet ab eo cudi pecu-
liariter cõtra ipſum Pelagiũ: certe inter alia librum illũ, cuius ipſum meminiſſe diximus in
h Aug. epiſt. 102. epiſtola ad Euodiũ [h], fuiſſe ſcimus, cuius eſt titulus, De Natura & gratia, de quo paulo ante
pluribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi aduerſus Pelagianos certaminũ: pugnan-
dũ enim ſibi fuit aduerſus Anianum diaconũ Pelagianũ, qui contra epiſtolã ipſius Hierony-
mi ad Cteſiphontẽ aduerſarios libros cõſcripſerat. At de his inferius ſuo loco dicendũ erit.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem cum hoc anno in Palæſtina Synodo ſuas damnaſſe
hæreſes, & Catholicas aduerſus eas aſſertiones profeſſum fuiſſe, dixerimus: quomodo, in-
quies, rurſus auſus eſt in mediũ prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex
S. Augu-

A S. Auguſtino, quibus ſe ſpiris ſerpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipſo enim atque Cæleſtio primario eius diſcipulo agens ipſe Auguſtinus, hæc ait [a]: In tantum inimici ſunt, *gratiæ Dei ſcilicet*, vt ſine hac poſſe hominem credant facere omnia diuina mandata. Cum ſi hoc verum eſſet, fruſtra Dominus dixiſſe videretur [b]: Sine me nihil poteſtis facere. Denique Pelagius a fratribus increpatus *(nempe in Concilio, quod diximus, Palæſtino)* quod nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda, correctioni eorum hactenus ceſſit, vt non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius poſſint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt facilius poſſint; voluit credi, etiam ſi difficilius, tamen poſſe homines ſine diuina gratia facere iuſſa diuina. Illam vero gratiam Dei, ſine qua nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicunt niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantum exiſtimantes ipſum adiuuantem per ſuam legem atque doctrinam, vt diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus.] hæc & alia Auguſtinus, affirmans inferius eumdem Pelagium contrarijs ſcriptis ijs quæ in hac Synodo Palæſtina damnaſſet, quæ ibi profeſſus fuerat, deſtruxiſſe.

PELAGIVS QVAS DAMNAVIT, REPETIT HAERESES.

a Aug. ad Quoduult. de hæreſ. c. 88.

b Ioan. 15.

B

Accidit autem, vt cum hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæſtina ſuas, quibus infamabatur, hæreſes condemnaſſet; atque ob eam cauſam ab Epiſcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus eſſet: ipſe Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus, quod diceretur amicus Pelagij factus eſſe, apud Occidentales male audire cœperit: hinc S. Auguſtino poſtea ſuppeditatum eſt argumentum, ad eumdem Ioannem ſcribendi [c], expoſcendiq. ab eodem eiuſdem Synodi Palæſtinæ Acta. extat quidem ipſa epiſtola: & licet ad quemnam Ioannem Epiſcopũ ſcribat, in titulo deſideretur; tamen ad Ioannem Hieroſolymitanum eam eſſe datam, quæ in ea habentur, perfacile docent. Doluit vehementer S. Auguſtinus, ſubdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultaſſe, & ſic inter oues lupum allectum a paſtoribus id neſcientibus confouerit: quamobrem, vt ipſum caueret, eumdem Ioannem certiorem reddendum putauit: ad quẽ etiam ipſius Pelagij ſecretum librum illum, quem ab eius diſcipulis Timaſio atque Iacobo haud pridem ad fidem conuerſis acceperat, miſit cum aduerſaria reſponſione a ſe edita; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innoteſceret, detectumq. omnes cauerent.

C

c Aug. epiſ. 252.

IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

Habet autẽ hæc in primis Auguſtinus ad eumdem Ioannẽ de ipſo [d]: Pelagium vero fratrẽ noſtrũ, filium tuum, quem audio quod multum diligis: hanc illi, ſuggero, exhibeas dilectionẽ, vt homines qui eum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam ſanctitatem exiſtiment falli. Nam quidam ex diſcipulis eius adoleſcentes honeſtiſſime nati, & inſtitutis liberalibus eruditi, quam habebant in ſæculo exhortationem dimiſerunt, & ſe ad Dei ſeruitium contulerunt. In quibus tamen cum apparuiſſent quædam ſanæ doctrinæ aduerſantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apoſtolicis ſermonibus declaratur; id eſt, cum inuenirentur contra Dei gratiam diſputari, propter quam Chriſtiani ſumus, & in qua ſpiritu ex fide ſpem iuſtitiæ expectamus; & admonitionibus noſtris inciperent emendari: dederunt mihi librum, quem eiuſdem Pelagij eſſe dixerunt, rogantes vt ei potius reſponderem, &c.] inferius rurſum de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligat etiam vos ipſe, immo magis ſe ipſum, vt non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiam Dei & adiutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam ſapitis; quoniam quid in libro ſuo ſcripſerit, ignoratis. Propter hoc ipſum librum miſi, & meum, quo ei reſpondi.] & poſt nonnulla: Peto etiam nobis tranſmittere, quibus perhibetur eſſe purgatus, Eccleſiaſtica ea Geſta, digneris: quod ex multorum Epiſcoporum deſiderio peto, quos mecum de hac te fama incerta perturbat.] hæc ipſe de Actis huius anni Concilij Dioſpolitani. Perierat & id ante alijs litteris Auguſtinus, & non accepiſſe doluit, vbi paulo inferius ait: Pro quibus Geſtis iam nobis miſit non vllam quidem partem Geſtorum, ſed quamdam a ſe conſcriptam veluti defenſionem ſuam, qua ſe dixit obiectis reſpondiſſe Gallorum.] Sed quando ea tandem Synodi Acta Auguſtinus acceperit, ſuo loco dicemus.

d Aug. epiſ. 252.

D

E

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA.

Iam vero ad Oroſiũ, cui credita ſunt ab Auito ſacra protomartyris pignora in Occidentem deferẽda (vt polliciti ſumus) ſe conuertat oratio, vt intelligamus quid per eũ hoc anno venientem Hieroſolymã S. Auguſtinus cũ S. Hieronymo litterarũ internuncio pertractarit. Atque primum illud in memoriam reuocandum, agitatam eſſe his temporibus in Eccleſia perdifficilem quæſtionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras conſuluiſſe Hieronymũ & Auguſtinũ. Porro eiuſmodi quæſtio ea occaſione oborta eſt, quod Ori-

QVID S. AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

Origenes ita admodũ deliraſſet, cũ dixiſſet animas ſicut Angelos in cælo peccaſſe, in corpora vero ad luendum ſupplicium tamquam in carcerẽ quemdam eſſe demiſſas. (A) quod cum veluti ingentem blaſphemiam Eccleſia Catholica condemnaſſet, inde de inquirenda animarum origine occaſio dimanauit. Auguſtinus igitur Chriſtiana modeſtia, licet de eadem quæſtione pluribus diſſeruiſſet, tamen (vt teſtatur in epiſtola ad Euodium [a]) de hoc ipſo per Oroſium presbyterum conſulendum putauit S. Hieronymum. Extat quidem ipſa epiſtola [b], in cuius exordio iſta habet, quæ declarant quanta obſeruantia ipſe S. Auguſtinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum noſtrum, qui [c] nos vocauit in ſuum regnum & gloriam, & rogaui & rogo, vt hoc quod ad te ſcribo, ſancte frater Hieronyme, conſulens te de his quæ neſcio, fructuoſum eſſe nobis velis. Quamquam enim te multo quã ego ſum ætate maiorem, tamen etiam ipſe iam ſenex conſulo. Sed ad diſcendũ quod opus eſt, nulla mihi ætas ſera videri poteſt: quia etſi ſenem magis decet docere quam diſcere; (B) magis tamen diſcere, quam quid doceat, ignorare. Nihil quidẽ moleſtius fero in omnibus anguſtijs meis, quas patior in difficillimis quæſtionibus, quàm in tam longinqua tuæ charitatis abſentia, vt vix poſſim meas dare, vel recipere litteras tuas per interualla non dierum, non menſium, ſed aliquot annorum: cum, ſi fieri poſſet, quotidie præſentem te habere vellem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui, ſi non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religioſus iuuenis, Catholica pace frater, ætate filius, honore compresbyter noſter Oroſius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans ſtudio, vtile vas in domo Dei eſſe deſiderans, ad refellendas falſas pernicioſaſq. doctrinas, quæ animas Hiſpanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nã inde ad nos vſque ab Oceani littore properauit, fama excitus, quod apud me poſſet de his quæ ſcire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum cœpit aduentus ſui (C) fructum: primo ne de me multũ famæ crederet. Deinde docui hominẽ, quod potui: quod autem non potui, vnde diſcere poſſet, admonui, atque vt ad te iret, hortatus ſum. Qua in re conſilium vel præceptum meum cũ libenter acciperet, rogaui eum, abs te veniens, vt per nos ad propria remearet. quam eius pollicitationem tenens, occaſionẽ mihi credidi a Domino eſſe conceſſam, qua tibi ſcriberem de his quæ per te ſcire cupio, &c.] hæc de profectione Oroſij & petitione ſua qua Hieronymum de animarum origine Auguſtinus rogauit.

a Aug. epiſt. 102.
b Aug. epiſt. 28.
c 1. Theſſ. 2.
PER OROSIVM S. AVGVSTINVS CONSVLIT S. HIERONYMVM.

Contigiſſe autem hoc anno profectionem ipſius Oroſij in Palæſtinã ad S. Hieronymum, quæ recitata ſunt ex epiſtola Auiti perſpicue ſatis docent. Porro ea epiſtola S. Auguſtinus quamuis diſertiſſime multa de quæſtione illa diſputet; ad finem tamen, ſe neſcire profitetur, atque addit: Multa enim alia ſimiliter neſcio, quæ connumerare non poſſum.] Vides verecundiam Eccleſiaſtici tractatoris longe longius ab hæreticorum arrogantia cuncta (D) ſe ſcire profitentium abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipſe alibi [d] teſtatur) per eumdem Oroſium alia ſcriptione conſuluit ipſum S. Hieronymum de ſenſu illorum verborum epiſtolæ Iacobi [e]: Qui in vno offendit, factus eſt omnium reus.]

d Aug. epiſt. 29. & epiſt. 102. Retract. lib. 2. c. 45.
e Iacob. 2.

At quid S. Hieronymus, cum miſſa ab Auguſtino ſcripta perlegit? Eadem quoque ipſe modeſtia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuiſſe; excuſans, quod impedito alijs rebus, in enodationẽ quæſtionis minime ſibi incumbere licuiſſet; cũ alioqui (vt ipſe teſtatur) timeret, ne ſi diuerſa inter ſe ſentirent, hæreticis inde daretur occaſio detrahendi: ſic vitans ſcopulos, in quos olim impingens pene fracta fuerat amicitia. Sed Auguſtinus modeſtiam modeſtiæ rependit, & verecundiam verecundia compenſauit, dum viuente S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quæſtione ſcriptis mandare, expectans fore aliquando vt tãtus Eccleſiæ magiſter ſuæ petitioni per Oroſiũ litteris ſemel factæ ſatisfaceret. (E) Id enim in Retractationibus ipſe profeſſus eſt, vbi ait [f]: Scripſi etiã duos libros ad Hieronymũ presbyterum ſedentem in Bethlehem, vnũ de origine animæ hominis.] & inferius: Reſcripſit autem laudans eamdem conſultationem meam: ſibi tamen ad reſcribendum otium non eſſe, reſpondit. Ego vero, quouſque eſſet in corpore, hos libros edere nolui; ne forte reſponderet aliquando, & cum ipſa reſponſione eius potius ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.] Extat vero ipſa S. Hieronymi [g] epiſtola, quam ad eumdem S. Auguſtinum per ipſum Oroſium reddidit, cuius exordium hic deſcribemus; vt ex eo, quæ dicta ſunt, firmius comprobentur. ſic enim ſe habet:

f Auguſt. Retract. lib. 2. c. 45.
g Hier. epiſt. 92. apud Aug. epiſt. 30.
HIERONYMI RERVM STATVS.

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuæ, Oroſium presbyterũ, & ſui merito, & te iubente, ſuſcepi. ſed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius ſit, quam loqui; ita vt noſtra ſtudia ceſſarent, & iuxta Appium, canina exerceretur facundia

cundia

A cundia.] hæc namque ſcripſiſſe videtur S. Hieronymus, cum in Synodo Dioſpolitana ſciſſet iam Pelagium abſolutum, & Epiſcoporum in ſe odium conuertiſſet, quod quem illi fidem Catholicam profitentem abſoluiſſent, ipſe ſcriptis aduerſarijs laceraret: etenim ante datas has ad Auguſtinum litteras, aduerſus Pelagianos ſe dialogum ſcripſiſſe teſtatur, vbi hæc primum de ſua ipſius erga Auguſtinum obſeruantia: Mihi autem decretum eſt, te amare, te ſuſcipere *, colere, mirari, tuaq. dicta quaſi mea defendere. Certe & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis (vt dignum erat) recordatus ſum, &c.] hæc enim ſequenti anno ipſum Hieronymum ſcripſiſſe oportuit. nam cũ conſtet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Oroſius reuerſurus in Occidentem: eius e Palæſtina diſceſſionem non ante opportunum nauigationis tempus ſequentis anni contigiſſe, certum eſt. Eadem quoque epiſtola ipſe Hieronymus eidem Auguſtino, no-
B mine Euſtochij atque Paulæ, nempe Iunioris, Senioris vero neptis, ſalutem impertijt his verbis: Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ Euſtochium & Paula & genere ſuo & exhortatione tua digne gradiuntur, ſpecialiterq. ſalutant beatitudinem tuam.] Quid autem eædem Euſtochium & Paula ab aduerſarijs paſſæ ſint, ſequenti anno dicturi ſumus.

* ſuſcipere

Quod vero ad propoſitam pertinet de animarum origine quæſtionem: non Auguſtino tantum atque Hieronymo viſa eſt eadem perdifficilis, ſed ante eos Gregorius Theologus [a] eam eiuſmodi eſſe exiſtimauit, quam non ſatis ſint humanæ vires vt aſſequi valerent; cum quid definiret de eadem quæſtione totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradit, qui ipſas creauit animas. Sed quod magis mireris; cum per tot ſæcula, totq. doctiſſimorum Patrum ore verſata ea quæſtio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorij Magni Romani Pontificis indeciſa remanſerat; nec quid de ea eſſet definiendũ,
C ipſe auſus eſt proferre ſententiã: ad Secundinum enim ſcribens hæc ait [b]: De origine animæ inter ſanctos Patres requiſitio non parua verſata eſt: ſed vtrũ ipſa ab Adam *(per traductem ſcilicet)* deſcenderit, an certe ſingulis detur, incertum remanſit.] hæc ipſe. Ceterum in S. Hieronymi ſententiam S. Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior, qua dicitur eaſdem recens a Deo creari, atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe in epiſtola ad Marcellinũ, de qua ſuperius dictum eſt: quam tamen ſententiam haud affirmare ſe audere, ipſe in epiſtola ad Hieronymum ſcripta teſtatus eſt Auguſtinus [c], cum petit ab ipſo id dilucidius explicari, vbi ait: Quid ſi ideo adhuc iſta neſcimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: vt probemur, non ſolum indoctos quanta charitate doceamus, verum a doctis etiam quanta humilitate diſcamus? Doce ergo, quæſo, quod doceam: doce quod teneam, &c.] hæc ipſe ad S. Hieronymum. Verum & ipſum
D Auguſtinum poſtea in Hieronymi ſententiam abijſſe conſtat; quam & aduerſus ei aduerſantes doctiſſime propugnauit, ſcriptis eodem argumento quatuor libris [d].

DIFFICILLIMA QVAESTIO DE ORIGINE ANIMARVM.

a Gregor. Naz. in carm. de anima. edit. Lauācl.

b Gregor. lib. 7. epiſt. 53.

c Aug. epiſt. 28.

d Aug. Retract. lib. 2. c. 56. & de origin. anim.

Iam vero ex Palæſtina in Aegyptum oratio migret; & quæ hoc anno res geſtæ fuerint a Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, diſquiramus. Hoc igitur anno, iiſdem Conſulibus, hæc Alexandriæ contigiſſe, Socrates auctor [e] eſt, qui rem geſtam deſcripſit: ad cuius ingreſſum monendus es, lector, hiſtoriam a Nouatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulſos (vt dictum eſt) Alexandria Nouatianos, ſcriptis perinſenſo animo traditam eſſe: vt non mireris, ſi ab eodem auctore audias Cyrillum ſæpe perſtringi, & in crimen vocari ſcelerum patratorum. caute igitur a Socrate ſcripta perlege, cum de Cyrillo indigna prorſus offendis: ſic enim ſe habet [f]: Eodem tempore Iudæorum gens a Cyrillo Epiſcopo Alexandriæ hanc ob cauſam eiecta eſt. Populus Alexandrinus præter ceteros ſeditionibus delectatur,
E in quibus ſi quando ſit oblata illarum conflandarum occaſio, ſcelera eduntur prope intolerabilia: quippe ſine ſanguine numquam populi impetus ſedatur. Id temporis tumultus, non de cauſa aliqua neceſſaria, ſed de ſtudio ſaltatores ſpectandi (quod malum per omnes ciuitates ſerpit) in ipſa multitudine ſorte ciebatur. Nam die ſabbati ingens turba ad quemdam ſaltatorem ſpectandum confluxit. Et quoniam Iudæi, qui illo die feriantur, non legi audiendæ, ſed ſpectaculis & ludis ſcenicis contemplandis totos ſe dedebant; dies ille populi factionibus inter ſe mutuo dimicandi cauſa extitit. Ac quamquam populi diſcordia a Præfecto Alexandriæ quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iudæi, alteri populi factioni aduerſarij eſſe non deſtiterunt. Atque tametſi Iudæi Chriſtianis erãt ſemper infenſi; tum tamen propter ſaltatores multo in eos infenſiores facti ſunt.

e Socrat. lib. 7. c. 13.

f Socrat. lib. 7. c. 13.

RES GESTAE ALEXANDRIAE.

Itaque cum Oreſtes Præfectus Alexandriæ πολιτείας (ſic enim publica Præfecti edicta appellant Alexandrini) in theatro proponendã curaret, aderant etiam Cyrilli Epiſcopi ne-

ceſſarij, vt edicta a Præfecto publicata conſiderarent. Inter quos erat vir quidam, nomine A
Hierax, humilioris litteraturæ magiſter, qui attentiſſimus auditor Epiſcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plauſum diligentiſſime excitare conſueuit. Hunc igitur Hieracem vt primum multitudo Iudæorum in theatro conſpicata eſt, extemplo vociferari cœpit, eum ob nullam aliam cauſam ad theatrum acceſſiſſe, quam vt populum ad ſeditionem concitaret. Oreſtes autem, etſi ante Epiſcoporum poteſtas illi odio propterea fuerat, quòd per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magiſtratus gerendos deſignati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maxime, quod Cyrillus videbatur in eius edicta curioſe inquirere. Proinde Hieracem palam in theatro comprehenſum, grauibus diuexauit ſupplicijs. Qua re intellecta Cyrillus Iudæorum primarios accerſit: illis, ſi contra Chriſtianos tumultus ciere non deſiſtant, debitas pœnas ſe irrogaturum minatur. At multitudo Iudæorum, cognitis Epiſcopi minis, multo maiore iracundiæ æſtu exardeſcere, machinaſq. ad Chriſtianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam cauſam Iudæos Alexandria exturbandi fuiſſe, iam oſtendam. B

IVDAEI IN CHRISTIANOS CONTVMELIOSI.

Iudæi cum teſſeram ipſi ſibi dediſſent, nimirum vt quiſque annulum ex cortice palmæ confectum geſtaret, nocturnam pugnam contra Chriſtianos inſtituunt. Itaque nocte quadam per vniuerſas vrbis regiones a quibuſdam conclamandum curant, totam eccleſiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Chriſtiani, alius aliunde concurrunt, vt eccleſiam ab incendio liberent. Tum Iudæi protinus, impetu in Chriſtianos facto, eos trucidant. Atque vt a ſuis, annulis demonſtratis, manus abſtinebant; ſic Chriſtianos, qui ipſis forte obuiam facti erant, e medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, ſceleris auctores minime obſcuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauiter commotus, cum ingenti manu ad Iudæorum ſynagogas (ſic enim eorum templa vocantur) C
recta pergit, & ex Iudæis nonnullos neci dat, alios expellit e ciuitate, eorumq. fortunas a multitudine diripi permittit. Itaque Iudæi, qui vſque ab Alexandri Macedonis temporibus illam vrbem incoluerant, tum vniuerſi inde electi, alij in alia loca diſperſi vixerunt.

IVDAEI GRASSANTVR IN CHRISTIANOS.

Adamantius ex numero Iudæorum, qui medicinam docebat, Conſtantinopolim profectus, ad Atticum Epiſcopum ſe contulit. Qui poſtquam Chriſtianam religionem profeſſus erat, Alexandriæ denuo habitauit. Oreſtes illius vrbis Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumq. cœpit dolorem, tam præclaram ciuitatem tanta hominum multitudine prorſus orbatam eſſe. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi geſtis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudæorum ſcelera per litteras ſignificat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreſte agit. Verum vbi Oreſtes de amicitia ne audire quidem voluit: Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reueriturum putauit) ei manu porrexit. At cum Oreſtis animus ne hoc modo quidem deliniri poſſet, ſed inter eum & Cyrillum capitales inimicitiæ ſemper intercederent; hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde conſecuta eſt. D

ORESTES PRAEF. IN CYRILLVM INFENSVS.

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio feruentiore præditi, ſicut iampridem idem ipſum declararunt, exorſi a Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioſcorum & eius fratres inique armati: ſic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare conſtituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monaſterijs egreſſi, vrbem Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumuectum obſeruare, eum adire, ſacrificum, Gentilem, & alijs pluribus conrumelioſis nominibus appellare cœperunt. Ille ſuſpicatus ſibi a Cyrillo inſidias E
collocatas eſſe: exclamare, ſe Chriſtianum eſſe, & ab Attico Epiſcopo Conſtantinopoli baptizatum. Verum vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus forte ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percuſſit. Præfectus illo vulnere inflicto, totus ſanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes ſe clam inde ſubduxere, alius alio ſe in multitudinem abdere, præcauentes ne lapidum iactu interimantur.

PSEVDOMONACHORVM AVDAX FACINVS.

Interim populus Alexandrinus frequens eo confluere, monachos Præfecti cauſa animo prompto vlciſci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: iſtum ad Præfectum deduxere. Præfectus palam (vti leges poſtulant) de eo quæſtiones exercuit, tormentis tantiſper afflictauit, dum extremum ſpiritũ edidit. Quæ res non diu poſt ad Imperatorum aures perlata eſt. Quinetiam Cyrillus eamdem rem illis, ſed ſecus expoſitam, omnino per

AMMONIVS DAT POENAS SCELERIS.

litteras

A litteras ſignificauit. Corpus quoque Ammonij capit, inq. eccleſia quadam recondit, at non Ammonij, ſed Tamnaſij nomine nuncupauit: & cum in eccleſia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpeſſi, laude & prædicatione extuliſſet, iuſſit Martyrem appellari. Verum qui modeſtiores erant, etiam ex ipſis Chriſtianis, Cyrilli ſtudium erga Ammonium minime approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interijſſe, ne Chriſtum denegare cogeretur, ſed temeritatis ſuæ pœnas dediſſe. Quocirca Cyrillus ipſe illud ipſius facinus ſilentio in obliuionem pedetentim venire paſſus eſt.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Oreſtem ſuſcepta contentio ſedata eſt: quippe alia clades huic non diſſimilis, quam ſum iam narraturus, eam renouat. Mulier quædam Alexandriæ, Hypatia vocata, filia Theonis philoſophi, hæc tantos in
B litteris fecit progreſſus, vt omnes philoſophos ſui temporis longe ſuperaret: ac non modo in ſcholam Platonicam a Plotino deductam ſuccederet; verum etiam omnes philoſophorum omnium præceptiones & diſciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philoſophiæ ſtudio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauſerat, etiam in conſpectum Principum ſumma cum modeſtia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in medium hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob ſingularem animi moderationem cum reuerentia quadam & verebantur, & ſuſpiciebant.

Itaque inuidiæ flamma tum contra eã incenſa eſt. Etenim cũ crebrius cum Oreſte in colloquium veniret: populus Eccleſiæ illã cœpit inſimulare, quod Epiſcopo ad amicitiam Oreſtis reconciliandam aditũ penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant natu- HYPATIA PHILOSOPHORVM CELEBERRIMA NECATVR.
C ra paulo feruentiores, quibus Petrus lector in illa Eccleſia ducem ſe præbuit, vno conſenſu mulierem domum alicunde redeuntem obſeruant; de curru quo vehebatur, deturbant; ad eccleſiam, quæ Cæſareum dicitur, rapiunt: exutamq. veſtibus, teſtis acutis ad necem vſque dilacerant, eius membra diſcerpunt, diſcerptaq. in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Eccleſiæ Alexandrinæ non exiguam labem aſperſit infamiæ. Nam qui religionem Chriſtianam profitebantur, a cæde, pugnis, & id genus alijs omnino alieni eſſe debent. Hæ res geſtæ ſunt quarto anno Epiſcopatus Cyrilli ad decimum Conſulatum Honorij & Theodoſij ſeptimum, menſe Martij, cũ obſeruabantur ieiunia.] hæc Socrates: in quo primum quod ad conſignatum tempus ſpectat, errore ponitur ſeptimus Conſulatus Theodoſij cum Conſulatu decimo Honorij: nam ſextus ponendus eſt; ſiquidem ſeptimus eius Conſulatus non cum Hono-
D rij decimo cõtigit, ſed ſequenti anno, cum ſolus abſque collega eo munere functus legitur. Quod vero quartum Cyrilli hunc numerat ſedis annum, ipſum intelligas tantummodo attigiſſe: ſiquidem idem ipſe [a] teſtatur, ſub nono Honorij Conſulatu & Theodoſij quinto, XV. Kalend. Nouemb. defunctum eſſe Theophilum, ac triduo poſt creatum eſſe Cyrillum: qua ratione dicendum eſt, eumdem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, abſoluiſſe ſedis ſuæ annum tertium, & inchoaſſe quartum. a Socr. lib. 7. c. 7.

Quod vero ad Hypatiam ipſam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius ſæculi philoſophorum claruiſſe, ex Syneſio [b] philoſopho, de quo plura ſuperius, poſſumus intelligere, cuius ad eamdem plures extant epiſtolæ, in quibus ipſam ſæpe magiſtram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æque caſtiſſimam prædicat; quã & amantem diſcipulum nouo inuento ab amore retraxiſſe tradit. Quid autem aduerſus huiuſmo- b Syneſ. epiſt. 10. 15. 16. 23. 81. 124. 154.
E di factioſos Theodoſius Imperator reſcripſerit, dicemus anno ſequenti, quo idem datum reperitur eſſe reſcriptum. hic autem quæ rurſus de Iudæis hoc eodem anno Socrates narrat, ordine deſcribamus. ait enim [c]:

Breui tempore poſt Iudæi pro ſcelere nefario rurſus contra Chriſtianos ab ipſis admiſſo pœnas perſoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inmeſtar dicitur. Iudæi cum more ſuo ludos facerent, & inter ludendum multa abſurda admitterent: tandem præ ebrietate e mentis poteſtate egreſſi, non Chriſtianos ſolum, verum etiam ipſum Chriſtum in ſuis ludis contumelia afficere cœperunt: Crucem etiam, eoſq. qui in crucifixo ſpem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliti. Puerum ſcilicet Chriſtianum comprehendere, cruci alligare, in ſublime ſuſpendere. Quo facto, primum irriſione illudere, cachinnos in eum tollere: poſt paulo inſania correpti, illum vſque eo verberibus cædere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat. c Socrat. lib. 7. cap. 16. QVID IVDAEI IN CHRISTIANOS AVSI.

Hac

Hac de cauſa grauis inter eos & Chriſtianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores A de facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciæ illius magiſtratibus ſignificant, vt facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis ſupplicijs coercendos. Itaque Iudæi qui ibi habitabant, pro ſcelere quod ioco conſciuerant, ſerio pœnas luerunt.] hæc Socrates. At licet Theodoſij reſcriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Præfectum Prætorio miſſum, quo iuſſit præfecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quod Chriſtiani Principes de perfido hominum genere curaſſent bene mereri, Iudæi faſtu elati talia tantaq. adeo nefanda aggredi auſi ſunt. Ipſum autem reſcriptum ſic ſe habet [a]:

[a] l. 22. de Iudæis Cod. Theod.

DE GAMALIELE IVDAEORVM PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus exiſtimauit ſe poſſe impune delinquere, quod magis eſt erectus faſtigio dignitatum: illuſtris auctoritas tua ſciat noſtram ſerenitatem ad virum illuſtrem Magiſtrum Officiorum direxiſſe præcepta, vt ab eo codicilli demantur honorariæ præfecturæ: ita vt in eo ſit honore, in quo ante præfecturam fuerat conſtitutus; ac deinceps nullas condi faciat ſynagogas: & ſi quæ ſint in ſolitudine, ſi ſine ſeditione poſſint deponi, perficiat: & vt in Chriſtianos nullam habeat copiam iudicandi. Et ſi qua inter eos ac Iudæos ſit contentio, a Rectoribus prouinciæ dirimatur. Si Chriſtianum, vel cuiuſlibet ſectæ hominem, ingenuum, ſeruumve Iudaica nota fœdare tentauerit vel ipſe, vel quiſque Iudæorum, legum ſeueritati ſubdatur. Mancipia quoque Chriſtianæ ſanctitatis, ſi qua apud ſe retinet, ſecundum Conſtantinianam legem Eccleſiæ mancipentur. Dat. XIII. Kalend. . . . . Conſtantinop. Honorio X. & Theodoſio AA. Conſſ.] Hunc autem illum exiſtimo Gamalielem Patriarcham Iudæum, cuius eſt mentio apud S. Hieronymum [b]. B

[b] Hieron. epiſt. 101.

Qui igitur Iudæos audaces compeſcendos curauit Theodoſius Imperator, hæreticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiuſdem reſcriptum [c] hoc anno datum aduerſus iterum emergentes Montaniſtas, dictos hæreticos Cataphrygas. Eunomianos præterea magna pertinacia baptiſmum iterantes, alia edita [d] ſanctione compeſcuit. Quo pariter anno (vt Marcellinus [e] eſt auctor) idem Theodoſius Imperator nouo facto hactenus intentato nobilitauit Imperium, cum maiorem natu ſanctam ſororem in Imperij conſortium allegens, creauit Auguſtam, virginem ſane prudentiſſimam, ſicut nobilitate, ita & religione ceteris præferendam, ætatem ſapientia ſuperantem, agentē annos ſexdecim: nam ſub Cōſulatu Theodori & Eutropij (eſt is annus Domini trecenteſimus nonageſimusnonus) natam eſſe, idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantum annos, cum habenas capeſſiuit Imperij; qui hæc de ipſa habet [f]: Diuina potentia vniuerſi conditrix, tum ipſius Theodoſij, tum Imperij procuratricem conſtituit Pulcheriam ſororem: quæ quidem nondum annum decimumquintum agens, ſuper ætatem ſapientiſſima, ac diuinum ſpiritum accepit. Ac primum Deo virginitatem ſuam deuouit: deinde & ſorores ſuas ad idem vitæ inſtitutum educauit; ne forte virum quemquam alium Imperio ſubinduceret, ſed potius omnem inuidiæ & inſidiarum occaſionem præcideret. Vt igitur ea quæ conſtituerat, conſignaret, ac Deum ipſum & ſacerdotes, omneſq. ſubditos teſtes faceret voluntatis ſuæ; ex auro gemmiſq. pretioſis admirabile quoddam donarium & ſpectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate ſua & Imperio fratris, ſacram menſam Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dicauit: idq. ipſum vt cunctis eſſet conſpicuum, in fronte eiuſdem menſæ litteris expreſſit. C D

[c] l. 57. de hæret. Cod. Theod.
[d] l. 58. de hæret. Cod. Theod.
[e] Marcellin. in Chron.
[f] Sozom. lib. 9. c. 1.

PVLCHERIA CREATVR AVGVSTA.

PVLCHERIA VOVIT VIRGINITATEM.

Poſtquam autem principatus curam ſuſcepiſſet, rectiſſime & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cum & bene conſuleret, & conſulta expedite peragerer ac ſcriberet: diligentem enim operam impenderat, vt Romana, Græcaq. lingua proprie E loqueretur ac ſcriberet. Rerum porro gerendarum diſpoſitionem fratris auctoritate ſuſciebat, atque id curabat, vt is pro ætate diſciplinis idoneis ex Imperatoriæ maieſtatis dignitate quàm maxime inſtitueretur. Itaque equeſtris quidem pugnæ, ac reliquam in armis ac litteris ſcientiam ab earum rerum profeſſoribus diſcebat: vt vero in proceſſu ornate ſe ac regulariter gereret, a ſorore erudiebatur; de qua videlicet hoc diſcebat, quid in veſtitu, quid in ſedendo, quid in ingreſſu decorum eſſet; quomodo exhibere riſum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis eſſe; & eos qui peterent, appoſite audire deberet. Haud minime autem eum ad pietatem inſtituebat; aſſueſcens, vt & continenter oraret, & eccleſias frequenter accederet, & donarijs & ac cymelijs templa honoraret, & in pretio haberet ſacerdotes ac ceteros viros bonos, & eos qui ſapientiam Chriſtianorum legibus approbatam ſectarentur. Quinetiam cum per doctrinas adulterinas videretur eſſe

PVLCHERIA QVALITER THEODOSIVM INSTITVIT.

turbanda

A turbanda religio, ſtudioſe ac prudenter obſtitit: nam quod noſtra memoria nouæ hæreſes non inſurrexerint, ipſam potiſſimum in cauſa fuiſſe comperiemus, ſicut in conſequentibus videbimus. Et ſane quam magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quæ & quot templa magnifice illa conſtruxerit; quotque pauperum diuerſoria & conuentus monaſticos inſtituerit, perennes his ipſis largita ſumptus ad ſuppeditandum incolentibus alimentum: ſi quis de harum rerum veritate experientiæ ſuæ credere malit, quam verbis meis: comperiet me neque ſalſe, neque ad gratiam hæc ſcribere; ſi modo apud eius Curiæ Præfectos conſcriptam perlegerit harum rerum hiſtoriam, & ex Actis publicis æſtimet, an ſcriptis noſtris res geſtæ conſonent.] hæc Sozomenus, reliqua vero ab eodem de ipſa memoriæ commendata dicemus inferius, reddentes ſingula ſingulis annis.

B Sed quantum profecerit ipſe Theodoſius conſuetudine & cura atque exemplo, educationeq. ipſius maioris natu ſororis Pulcheriæ, ex Socrate [a] iſta accipe: Primum, tametſi in ipſa Regia natus, educatuſq. erat; nihil tamen ex illa educatione omnino cōtraxit mollitiei, tarditatiſve: ſed adeo ſolers & prudens fuit, vt illis qui cum eo ſermones conferebant, multarum rerum experientiam conſecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, vt tum algorem, æſtumq. forti & virili animo ſuſtineret, tum crebro ieiunaret, & maxime diebus Mercurij & Veneris, quas Græci τετράδας καὶ παρασκευὰς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Chriſtianam viuendi rationem cumulatiſſime explere contenderet. Eius Regia non diſſimilis fuit monaſterio. Nam primo diluculo ille ipſe cum ſororibus ſuis hymnos alternatim decantatos recitauit. Quinetiam ſacras litteras memoriter pronunciauit. Nam cum Epiſcopis, perinde ac ſi ſacerdos iam olim de-

C ſignatus eſſet, de iiſdem diſſeruit. Libros etiam, tum qui ſacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conſcripti erant, multo diligentius quam Ptolemæus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porro autem patientia & manſuetudine omnes longe ſuperauit. Nam Imperator Iulianus quamquam ſtudium philoſophiæ profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiæ eius nomen perſtrinxerant, minime compreſſit, ſed Theodoro vno ex illorum numero grauiſſima tormenta impoſuit. At Theodoſius, ſubtilitate ratiocinationum Ariſtotelicarum penitus derelicta, philoſophiæ ſtudium rectis vitæ officijs ſedulo excoluit.

a Socrat. lib. 7. c. 22.

THEODOSII IVNIORIS IMMENSA RELIGIO.

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat; vlciſci: immo vero nemo vmquam illum ira incenſum aſpexit. Itemq. cuidam ex neceſſarijs aliquando ſciſcitanti, cur neminem qui intuliſſet iniuriā, morte aliquando mulctaſſet,

D ſic reſpondit: Vtinam potius mihi poteſtas eſſet, eos qui mortui ſunt, ad vitam denuo reuocandi.] ſed hæc alij tribuunt auo, Maiori nempe Theodoſio, a quo probe dictū nepos didicit & imitatione perfecit. ſubdit vero Socrates: Alteri etiā de eadē re interroganti dixit: Non magna res eſt, neque ardua, vt qui homo ſit, mortē oppetat: ſed eū qui ſemel obierit, nemo omnino, licet ſe de eius morte maxime pœniteat, niſi ſolus Deus poſſit ad vitam reuocare. Adeo firme iſtud ipſum ab eo obſeruatum fuit, vt ſi quiſquam crimen, quod eſſet capitis ſupplicio mulctandum, aliquando commiſiſſet, ne ad portas vſque ciuitatis verſus locum vbi mortis ſubiret ſupplicium, abduci paſſus eſt; quin miſericordia commotus, illum reuocauerit. Accedit eo, quod cum Conſtantinopoli in amphitheatro pugnas cum beſtijs quodam tempore pro ſpectaculo ederet, populuſq. ſublato clamore poſtularet, vt aliquis ex eorum numero, quorum inſigniter eminebat audacia, cum fera beſtia decertaret; re-

E ſpondit: An non explorate cognitum habetis, nos ita aſſuefactos eſſe, vt nulla crudelia ſpectacula contemplari poſſimus? Quæ cum populus ex eius ore audiuiſſet, de reliquo a crudelitatis ſpectaculis abſtinere didicit. Quinetiam adeo pius fuit, vt omnes Dei ſacerdotes honorifice coleret, eoſq. potiſſimum, quos intellexerat pietate in primis excellere.

THEODOSII VIRTVTES.

Fertur præterea ſaccum, quo Epiſcopus Chebrorum, qui Conſtantinopoli mortem obijt, indutus erat, quæſiuiſſe; eumq. quantumuis ſordidatum, induiſſe; perſuaſum nimirum, ſe aliquid ex mortui ſanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloſo admodum & turbido, conſueta ſtatutaq. ſpectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Vbi autem Circus hominibus refertus fuit, tempeſtas cœpit eſſe vehementior. ac cum magna vis niuis præceps delaberetur, tum Imperator præcipue declarauit quo animo erga Deum affectus eſſet: ſic enim populum per præcones compellauit: Quin multo ſa-

THEODOSII PIETAS.

tius eſt, vt neglecto ſpectaculo, omnes vno ore Deum precemur, vti ab imminente procella conſeruemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cum omnes in Circo vno animorum conſenſu, ſummaq. cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaq. ciuitas quaſi vna eccleſia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia priuati hominis habitu incedens, hymnos recitare exorditur. nec ſpes certe eum fruſtrata eſt: nam aer ſerenus factus eſt, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluentia commutata. Si quando bellum concitabatur, Dauidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo perſuaſus eum bellorum adminiſtratorem eſſe: precumq. ſubſidio adiutus, ea proſpere & feliciter geſſit.] hactenus Socrates: ex quibus plane intelligis, quantum valeat in recte adminiſtrando, ſecuroq. ſeruando Imperio erga Deum pietas, & exacte cuſtodita religio: cum tantam molem puer vnus atque puella ſumma tranquillitate ab omni barbarorum & tyrannorum timore ſecuram (quod nec temporibus bellicoſiſſimorum Imperatorum conceſſum eſt) feliciter rexerint, Deo nimirum eiuſdem Imperij habenas manu apprehendente, atque ſua prouidentia moderante, atque protectione cuſtodiente, poſito in eo ipſo Saluatore muro [a] & antemurale. At hæc dicta ſunt occaſione Pulcheriæ, Theodoſio bonorum omnium conciliatricis, ab ipſo hoc anno creatæ inſigni virtutum merito Auguſtæ; quam quidem ipſe Theodoſius ſuis a ſe dari ſolitis reſcriptis, Venerabilem Auguſtam, nominare conſueuit [b].

PIETAS REGIT IMPERIVM.

a Iſai. 26.

b L. 21. de luſtr. coll. Cod. Theod.

At cũ tantorum religione Principum, tot tantiſq. bonis Orientale Imperium fuerit locupletatum; illud ad bonorum cumulũ acceſſit additamentum, dum (quod Sozomenus iure conſiderat) præclara ſanctorũ corpora Deus ad opitulationem Fideliũ voluit e terra emergere, atque non ſecus ac viuos perennesq. gratiarum fontes erũpere: ſic enim ait [c]: Interea Orientale Imperiũ hoſtibus liberatum fuit, eiuſq. prouinciæ multo cum decore adminiſtrabantur, præter omniũ ſententiam: erat enim adhuc iuuenis Imperator. Sed Deus præſenti hoc Imperio manifeſte declarari videbatur, qui non ſolum præter expectationem (quod ad hoſtes attinet) ita diſponeret, verum etiam multorum ſancta corpora manifeſtaret ex his qui olim ob pietatem illuſtres extiterunt. Cuiuſmodi vtique & illud eſt, quod tunc accidit in Zacharia vetuſto Propheta, & in Stephano diacono ab Apoſtolis ordinato. Vtriuſque autem inuentionis, cum miraculoſa ſit ac diuina, modum exponere, neceſſarium eſſe duxi.] hæc ipſe. Quoto autem Theodoſij Iunioris Imperij anno Zachariæ corpus inuentum ſit, penitus ignoratur: ſed quod ab eodem auctore primo loco recenſeatur inuentio Zachariæ, inde opinandi manauit occaſio, vt ante S. Stephani & ſociorum corpora, Zachariæ reperiri contigerit. Nos vero, recenſita ſuperius, quæ huius anni Conſulibus conſignata erat, inuentione S. Stephani, de Zacharia ex eodem auctore Sozomeno reddamus hiſtoriam.

c Soz. lib. 9. c. 16.

IMPERIVM THEODOSII FELIX OB INSIGNEM PRINCIPIS PIETATEM.

Exordiar (inquit [d]) a Propheta Zacharia. Cophar villa eſt in territorio Eleutheropolis Palæſtinæ. Huic præfectus erat agri ipſius conſeruus Calimerus quidam, domino quidem ſuo fidelis, ſed moroſus interim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus. Quamuis autem talis eſſet: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, ſe ipſum reuelauit. Et horto quodam demonſtrato: Age quæſo (inquit) hic fodito, ab hac ſepe in hortum menſura ducta ad cubitos duos, iuxta viam quæ ducit ad ciuitatem Betherebin. Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam, vitreum item vas aquis plenum, & duos etiam ſerpentes amplitudine mediocres, mites, & innoxios, adeo vt manſueti videri poſſint. Calimerus igitur ad locum indicatum ex Prophetæ mandato profectus, operi grauiter incubuit. Et cum ſecundum prædicta ſigna iam in opertum producta & recluſa eſſet arca ſacra: apparuit diuinus Propheta, candidam ſtolam indutus, vtpote qui (vt opinor) ſacerdos etiam fuerit. Sub pedibus autem eius extra arcam iacebat puer regali apparatu ſepultus: habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calciamenta, & veſtem pretioſam.

d Soz. lib. 9. c. vlt.

ZACHARIAE PROPHETAE CORPVS INVENTVM.

Diſquirentibus igitur tum ſapientibus ac ſacerdotibus de iſto puero, quiſnã & vnde eſſet, & cur ſic ornatus eſſet? Fertur Zachariam, qui tum in Geraris conuentui monaſtico præerat, in vetuſtum quoddam, ſed non canonicum Iudæorum ſcriptum forte incidiſſe, quo tradebatur, quod Ioas Rex Iudææ non multo poſtquam Prophetam Zachariam interfeciſſet, in domum ſuam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem ſeptimo poſt interfectum Prophetam die, filius admodum ipſi carus repente interijt. Colligens igitur ſe propter iram diuinam in huiuſmodi calamitatem incidiſſe, ſub illius pedibus puerum ſepeliuit, quaſi hac ratione ſeſe purgaret illis quæ aduerſus Prophetam deliquerat.

Atque

A Atque hæc quidem ego ſic accepi. Propheta vero tametſi ſæculis iam plurimis ſub terra iacuiſſet: viuus tamen adhuc apparebat, capite raſo, naſo oblongo, barba modice prominenti, capite breuiuſculo, oculos habens aliquantulum profundos ac ſupercilijs cõtectos.] hucuſque Sozomenus: deſiderantur cetera quæ de inuentione S. Stephani protomartyris ſe fore dicturum pollicitus fuerat. Non enim iſta tantum operi deſunt, ſed plurimorum annorum res geſtæ: ſiquidem in præfatione ipſe teſtatur, perduxiſſe ſcriptam a ſe hiſtoriam vſque ad Conſulatum decimumſeptimum eiuſdem Theodoſij Imperatoris, nempe vſque ad annum Chriſti quadringenteſimum vndequadrageſimum. HISTORIAE SOZOM. TERMINVS.

Hoc item anno ſub eiſdẽ Conſulibus S. Proſper in Chronico hæc accidiſſe in Occidente refert: Attalus *(qui Imperiũ ſemel abdicatum in Gallijs iterum ſumpſit)* a Gothis ad Hiſpanias migrantibus neglectus, & præſidio carẽs capitur, & Cõſtantio Patricio viuus offertur.] ATTALI TYRANNI CASVS.
B de quo hæc etiã Oroſius [a]: Attalus itaque, tamquam inane Imperij ſimulacrum, cũ Gothis vſque ad Hiſpaniam portatus eſt. Vnde diſcedens * naui, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.] hæc Oroſius. Vides Chriſtiani Principis manſuetudinem erga tyrannum, dum perduellem Chriſtianæ religionis & Imperij, mille mortibus addicendum, tam leuiter mulctatum voluit. Peperciſſet omnino etiam, niſi iram militum timuiſſet. Hic tandem finis impij hominis Chriſtianæ religionis nequiſſimi proditoris, & vana deorum pollicitatione Imperium ad Gentilicium cultum reſtituere ſatagentis, quiq. inſtar Iuliani, ablegato Labaro, in quo Chriſti nomen & ſignum fulgebat intextum, ad priſtinum Romanum vſum militaria ſigna reſtituta erexit, atque in nummis expreſſit: nam loco Labari Victoriam, & pro Cruce puram haſtam effigiandam curauit, ipſamq. mediam
C Romam nouam, vt indicant hinc inde poſita in figura numiſmatis elementa.

[a] Oroſ. lib. 7. c. 42.
* deſcendens

b

[b] Extat Romæ apud Lelium Paſqualin.

D

Poſt hæc narrata de Attalo, iſta ſubdit S. Proſper in Chronico ſub ijſdem Conſulibus: Athaulphus *(ipſe Rex Gothorum, qui ſucceſſerat Alarico)* a quodam ſuorum vulneratus interijt: regnumq. eius Vuallia filius, qui idem cupere intelligebatur, inuaſit.] Oroſius vero Segericum ſucceſſiſſe tradit Athaulpho, & poſt Segericum Vualliam adeptum fuiſſe Gothorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho [c]: Cumq. eidem paci petendæ atque offerendæ ſtudioſiſſime inſiſteret, apud Barcinonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum (vt fertur) occiſus eſt. Poſt hunc Segericus Rex a Gothis creatus, cum itidem iudicio Dei ad pacem pronus eſſet, nihilominus a ſuis interfectus eſt. Deinde Vuallia ſucceſſit in regnum, ad hoc electus a Gothis, vt pacem infringeret; ad hoc ordinatus a Deo, vt pacem confir-
E maret. Hic igitur territus maxime iudicio Dei, quia cum magna ſuperiori abhinc anno Gothorum manus inſtructa armis nauigijſq. tranſire in Africam moliretur, in duodecim millia paſſuum Gaditani freti tempeſtate correpta miſerabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ ſub Alarico cladis, cum Gothi in Siciliam tranſire conati, in conſpectu ſuorum miſerabiliter arrepti atque demerſi ſunt: pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectiſſimis obſidibus, pepigit: Placidiam Imperatoris ſororem honorifice apud ſe honeſteq. habitam fratri reddidit.] hæc Oroſius.

ATHAVLPHI GOTHORVM REGIS OBITVS.
[c] Oroſ. lib. 7. c. 43.

In quibus illud primum obſeruatione dignum conſidera, Gothos illos, qui Vrbem deprædati ſunt, duplici naufragio breuiſſimi maris ſpatio fuiſſe punitos tum in freto Siculo, tum Gaditano, præter alias clades, quibus confecti ſunt. Iſtud ipſum plane alijs poſtea diuerſis temporibus accidiſſe eiuſdem Vrbis inuaſoribus & prædatoribus, accuratus lector inueniet: nimirum, qui id facere auſi fuerunt, ſemper Dei vindicta haud tarda male per-

GOTHI EXPILANTES VRBEM MALE PEREVNT.

le per-

le perijſſe, proſusq. deletos eſſe. ſed & cladem Borbonicam, quæ hoc noſtro ſæculo accidit, in exemplum adducere poſſemus: verum quod prolixiorem requirant iſta ſermonem, ſuis locis relinquimus pertractanda. A

Quod vero ex Oroſio vidimus ſucceſſiſſe Athaulpho Segericum; quod breuiſſimo tempore regnum tenuerit, videtur a Proſpero prætermiſſus. Etenim quod a Vuallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem ſequenti anno factum tradit ipſe Proſper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiſo Athaulpho, & Segerico ſucceſſore cito e medio ſublato, Vualliam ſequenti anno iam adeptum adminiſtraſſe regnum, eodemq. anno tentaſſe in Africam tranſitum, atque paſſum eſſe naufragium. Nam quod ait, id accidiſſe ſuperiore anno a tempore quo illa ſcribebat: cum conſtet eius aſſertione, opus illud expleſſe (vt ait) anno ab origine mundi quinque milleſimo ſexcenteſimo decimooctauo: plane intelligis, ſecundum initam prius ab ipſo rationem ſupputationis, illa B abſoluiſſe anno Domini quadringenteſimo decimoſeptimo, & quem ait annum ante illud tempus, perſpicue ſignificare ſequentem annum Domini quadringenteſimum decimumſextum. Subdit hæc autem de eiuſdem Vualliæ ſtudio erga Romanum Imperium[a]: Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, vt aduerſus ceteras gentes, quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumq. Reges eodem nobiſcum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumq. obſides accipe: nos nobiſcum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis vero quæſtus erit Reipublicæ tuæ, ſi vtrique pereamus. Quis hæc crederet, niſi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hiſpanias geri bella gentium, & agi ſtrages ex alterutro barbarorum, crebris certiſq. nuncijs diſcimus: præcipue vero Vualliam Gothorum Regem inſiſtere patrandæ paci ferunt.] C hæc Oroſius: vt plane ex his videas quam abundanti menſura Deus Honorij Imp. religionem ſæpius compenſauerit.

a Oroſ. eod. lib. 7. c. 43.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos ſciret in Africa eſſe Gentiles, ab eis omnes ſumptus abſtulit, quibus illos ſuperſtitioni hactenus inſeruiſſe ſciuit. extat de his[b] reſcriptum eiuſdem Imperatoris his Conſulibus datum.

b L. 29. de Pag. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 416.	INNOCENTII PAP. ANNVS 15.	HONORII 22. THEODOSII 9. IMPP.

QVadringenteſimo decimoquinto Chriſti anno Theodoſius Auguſtus ſeptimum adijt D Conſulatum, collegam nactus Palladium: Quo aduerſus Pelagianos celebratum eſt Concilium Carthaginenſe, vbi Pelagius atque Cæleſtius hæretici damnati ſunt. Itemq. aliud eodem anno Mileui in Numidia aduerſus eoſdem Concilium habitum eſt. Ex ambabus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales ſcriptæ ſunt.

CONCILIA CARTHAGINENSE ET MILEVITANVM.

Dicturi cū ſimus de vtroque Concilio hoc eodē anno, eadem quoque ex cauſa celebratis, primum omnium, ex inſtituto, temporis ratio firmanda eſt, cū hac in re pleroſque ſciamus erraſſe. Vt igitur abſque ambiguitate certo certius aſſeramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam prius, hanc vero poſterius; ex dictis litteris ad Innocentium Papam ſcriptis, & alijs eiuſdem Pontificis ad eas redditis poſſumus perſpicue intelligere. Atque illud primum: paulo ante celebratam eſſe Synodū illam Carthagine, poſtea vero iſtam Mileui, inde affirmari poſſe videtur, E dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expreſſa in fine[c]: Hæc ad ſanctitatem tuam de Concilio Numidiæ ſcripta direximus, imitantes Carthaginenſis prouinciæ coepiſcopos noſtros, quos ad ſedem Apoſtolicam, quam beatus illuſtras, de hac cauſa ſcripſiſſe comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginenſis Concilij, alias voluiſſe intelligere ex alio Concilio iam diu ante præſentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuiſſe, ſed eodem ferme tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos reſcribens affirmat, nimirum per eumdem legatum Epiſcopum ab vtraque Synodo, Carthaginenſi ſcilicet & Mileuitana, ſe litteras accepiſſe. ait enim[d]: Frater & coepiſcopus noſter Iulius dilectionis veſtræ litteras, quas ex Mileuitano Concilio cura fidei propenſiore miſiſtis, mihi inopinanter ingeſſit, Carthaginenſis etiam Synodi querelæ parilis ſcripta ſubiungens, &c.] Factum namque eſſe videtur, vt

c Apud Auguſt. epiſt. 82. & tom. 1. epiſt. Rom. Pont. inter epiſt. Innocen.

d Innocen. epiſt. 32. Apud Aug. epiſt. 93.

Aurelius

A Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus de his quæ decreta eſſent in Concilio Carthaginenſi litteras ſcripſerit ad Romanum Pontificem, iuſſeritq. Iulium, quem ad eas perferendas legauit Epiſcopum, in Numidiam proficiſci, & e Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex cauſa collectum ſciebat, alias accipere ad eumdem Innocentium Papam litteras.

Cum igitur ex his appareat, eodē fermę tempore, eodemq. anno duo hæc fuiſſe in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanū Carthaginenſe: vt hoc ipſo anno ſub dicto Conſulatu Theodoſij atque Palladij eadem eſſe habita affirmemus, inde euidēs ſuppetit argumentum, quòd Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eoſdem qui dederant reſcribens Epiſcopos menſe Ianuarij anni ſequentis ſub Conſulatu Honorij atque Conſtantij, demonſtrat hoc anno dictas Synodos eſſe habitas, ex quibus hoc B anno eam legationem acceperit. monſtrant id enim quæ redditæ ſunt ab ipſo Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cum datæ habeantur ſexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Conſtantio Conſulibus, quos conſtat ſequenti anno eo munere inſignitos. Vnde ex his affirmari poſſe videtur, vtrumque Concilium, primum Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio miſſa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim menſe Ianuarij anno ſequenti mox ad eos reſcripſit Innocentius, haud pridem ſe eas accepiſſe demonſtrat, quibus etiam ſignificat Iulium ipſum legatum ex Carthagineſi & Mileuitano Concilijs eas litteras attuliſſe.

DE TEMPORE VTRIVSQVE CONCILII.

Hæc cum adeo euidenti ratione ſubſiſtant, ex his primum corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cæleſtium celebratum eſſe [a] Arcadio & Ho-C norio Auguſtis Conſulibus, anno Chriſti quadringenteſimo ſecundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longe diuerſum ab iſto, de quo agitur, eſt, vt ſuo loco ſuperius demonſtrauimus: ſiquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cæleſtij in Africanis Eccleſijs mentio: conſtatq. illud præterea habitum a Xantippo Numidiæ Primate; præſens autem, de quo eſt ſermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco poſitum habet Siluanum, vtpote eiuſdem prouinciæ Primatem. ſed accidit vitio librariorum, ſeu potius Collectorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnū idemq. eſſe rati, ſimul in vnum confiauerint, effecerintq. ex duobus vnū, quod apparet typis excuſum [b], in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Conſulis, quæ eſt prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, & cetera quæ habentur, vſque ad illa verba: Ideoq. pariter.] quæ vero hæc ſequuntur Acta, huius de quo agimus, ſunt Mileuitani Con-D cilij, vſque ad octauum canonem: reliqui vero qui ſequuntur ad finem vſque, diuerſorum eſſe apparēt Conciliorum Africanorum canones: ipſamq. ad finem appoſitam ſubſcriptionem longe diuerſam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Epiſcoporum qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeo vt vnum videas corpus ex diuerſis membris eſſe compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra ſint ex alijs diuerſis corporibus compaginata: quæ niſi quis accurate perſpexerit, in ambages inextricabiles & nodos inſolubiles incidat neceſſe eſt.

a Extat tom. 1. Concil. vet. edit. pag. 481.

MILEVITANVM CONCILIVM POSTERIVS CVM PRIORE CONFVSVM.

b Item tom. 1. Concil.

His igitur elucidatis, iam de ipſis agamus Concilijs, ac primum de Carthaginenſi: cuius quidem celebrandi ea occaſio ante ſuppeditata fuiſſe videtur; quòd Oroſius presbyter, qui anno ſuperiori (vt vidimus) profectus in Palæſtinam ad S. Hieronymum, cum ibi eſſet, menſe Decembris celebratam viderit Synodum Dioſpolitanam, in qua ſciſſet Pelagium, E cum decepiſſet inuolucro verborum Epiſcopos, ab eiſdem fuiſſe abſolutum, & in communicationem acceptum, aduerſus quem pariter ſciſſet S. Hieronymum ſcriptis editis reclamaſſe: ipſe, inquam, Oroſius hoc ipſo anno, veris tempore ſoluens e Palæſtina, in Africam ex condicto rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Epiſcopos ad hæreſim penitus debellandam, quam ipſi ante in Cæleſtio Carthagine (vt vidimus) condemnaſſent. Facile id fuit illis omnibus perſuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Auguſtinum, tum ex imminenti periculo, quod libere ſcirēt agere vt Catholicum, iā abſolutum Pelagium in Concilio Palæſtino, cuius decreto reſcindi viderentur, quæ ipſi Epiſcopi Africani iam ante aduerſus Cæleſtium ſtatuiſſent. Adiecit ad hæc Oroſius, vt quas ſecum haberet datas ad ſe litteras Epiſcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Epiſcopis dederit inſpiciendas, ſcriptas haud dubium aduerſus Pelagium atque Cæleſtiū. fuiſſe autē Herotem & Lazarū in Gallia Epiſcopos, magnoq. animi ardore in-

OCCASIO COGENDAE SYNODI CARTHAGINENSIS.

re inſectatos eſſe ambos hæreſiarchas, quæ inferius dicturi ſumus, perſpicue declarabunt. A
Porro Gallorum animos aduerſus Pelagianos incenſos fuiſſe, S. Auguſtinus ſæpe teſtatur.

AFRICANI EPISCOPI EXCITATI CONTRA PELAGIVM.

a Apud Auguſt. epiſt. 95. & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

b Apud Auguſt. epiſt. 92. & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

Hæc quidem haud a nobis inani intelliges eſſe imaginatione conficta, ſi Africanorum Epiſcoporum hoc anno datas ad Innocentium Papam litteras exacte perlegeris. Nam abſoluto a Synodo Palæſtina Pelagio, iidem Africani Epiſcopi ſunt conqueſti litteris illis, quæ Aurelij, Alypij, Auguſtini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) ſunt redditæ ad Innocentium [a], & alijs [b] ad eumdẽ a Mileuitana Synodo datis contra eoſdem Pelagianos, quibus & aduerſus eoſdem S. Hieronymi ſtudium commendatur, ſed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his ſcilicet verbis: Pelagius vero (ſicut a quibuſdam fratribus noſtris miſſæ loquuntur epiſtolæ) Hieroſolymis conſtitutus nõnullos fallere aſſeritur. Verumtamen multo plures, qui eius ſenſus diligentius indagare potuerũt, aduerſus eum pro Chriſti gratia & Catholicæ fidei veritate confligunt, ſed præcipue ſanctus filius tuus & frater & compresbyter noſter Hieronymus.] hæc ibi. Et de editis ab Oroſio Gallorum Epiſcoporum epiſtolis, Synodales litteræ Carthaginenſis Concilij aperte docent his verbis in earum exordio [c]: Cum ex more ad Carthaginenſem Eccleſiã ſolemniter veniremus, atque ex diuerſis cauſis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noſter Oroſius nobis litteras ſanctorum fratrum & conſacerdotum noſtrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his conſtituimus eſſe ſubdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Epiſcopi, numerati habentur ſeptuagintaſeptem.

c Apud Auguſt. epiſt. 90. & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

QVAE ACTA SINT IN CONCILIO CARTHAGINENSI CONTRA PELAGIVM.

d Ead. epiſt. 90.

Cum igitur allatæ per Oroſium dictæ Gallorum Epiſcoporum litteræ Synodo exhibitæ eſſent, & cauſa Pelagij atque Cæleſtij tractanda propoſita eſſet in ipſo Concilio Carthaginenſi: ad pleniorem cauſæ cognitionem, iuſſa ſunt edi in Synodo Acta Eccleſiaſtica ante quinquennium (vt dictum eſt) aduerſus Cæleſtium Pelagij anteſignanũ Carthagine quoque confecta. C quibus diligentius inſpectis atque examinatis, conclamata eſt ibidẽ vtriuſque damnatio, niſi iidem parati eſſent ſuas ipſorum hæreſes condemnare. Teſtantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur [d]: His ergo lectis, Pelagium & Cæleſtium auctores nefarij prorſus & ab omnibus nobis anathematizandi erroris aduertimus. Vnde factum eſt, vt recenſendum peteremus quid ante ferme quinquenniũ ſuper Cæleſtij nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.] & paulo poſt, quid ſtatutũ ſit, ſubdunt: Niſi hæc apertiſſime anathematizauerint, ipſos anathematizari oportere. Vt ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum qui decepti ſunt ab eis, vel decipi poſſunt, cognita ſententia quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur.] hæc acta ſunt aduerſus Pelagium & Cæleſtium in Concilio Carthaginenſi: quæ per Iulium Epiſcopum, datis ad eum litteris, ſignificanda curarunt Epiſcopi eiuſdem Concilij Carthaginenſis Inno- D
centio Romano Pontifici, ab eodem iiſdem litteris poſtulantes, quicquid ea de re fuiſſet decretum in Synodo, cõfirmari: expetierunt enim id ipſi verbis hiſce: Hoc itaque geſtum, domine frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ ſedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam etiam peruerſitate corrigenda.] hæc ipſi.

TIMOR ORTHODOXORVM NE ITA SYNODVS PALAESTINA CONFIRMARETVR A PAPA.

Quod inſuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Dioſpolitanæ in Palæſtina, quibus Pelagius, quaſi damnaſſet errores, fuerat abſolutus, confirmarentur: in ſua ipſorum ad eumdem Innocentium Papam ſcripta epiſtola Synodali addiderunt, vt ſi adduci ipſe non poſſet vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus abſoluiſſet, hæreſes ſaltem eius damnare minime recuſaret. nam ſubdunt: Si ergo Pelagius Epiſcopalibus Geſtis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ venerationi iuſte viſus E
fuerit abſolutus: error tamen ipſe, & impietas quæ tam multos aſſertores habet per diuerſa diſperſos, etiã Apoſtolicæ ſedis auctoritate anathematizanda eſt. Conſideret enim ſanctitas tua, & paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus, quam ſit peſtiferum & exitiale ouibus Chriſti, quod iſtorũ ſacrilegas diſputationes neceſſario ſequitur, vt nec orare debeamus ne intremus in tentationem, &c.] Hæc ſunt quæ in Synodo Carthaginenſi aduerſus Pelagium atque Cæleſtium, eorumdemq. hæreſes decreta fuerunt, quæ per Iulium Epiſcopum (vt dictum eſt) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici ſignificanda curarunt.

e Proſp. de Ingrat.

AFRICANORVM EPISCOPORVM ZELVS ADVERSVS PELAGIANOS.

De huiuſmodi Africanorum Epiſcoporum aduerſus recens emergentem impietatem accenſo præ ceteris incomparabili zelo S. Proſper his agit carminibus [e]:

Tu cauſam fidei flagrantius Africa noſtra
Exequeris: tecumq. ſuum iungente vigorem

Iuris

A *Iuris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli*
Conficis, & lato proſternis limite victos.] & quod non vno Concilio, ſed duobus eadem in hæreſiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginenſi atque Mileuitano, iſta mox ſubijcit:

Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminoq. ſenum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur.] niſi magis hæc intelligenda ſint de gemino Concilio Carthaginenſi, nempe præſenti, & alio ſub Zoſimo Papa, de quo ſuo loco dicendum erit. Quod inſuper eædem Synodi non præcipiendo tantum, damnandoq. hæreſes cum hæreticis, ſacerdotalem exercuerint auctoritatem; ſed etiam in docendo exhibuerint magiſterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum
B aperiendo, ac ſinuoſos omnes illorum greſſus cunctis palam faciendo, ne quis ab illis deciperetur: idcirco ſubdit hæc Proſper:

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſſent ratione euincere noſtri,
Vi premerent: Diſcuſſæ artes, viruſq. retectum eſt
Hæretici ſenſus: nullumq. omnino relictum,
Docta fides quod non diſſolueret argumentum.
Condita ſunt & ſcripta manent, quæ de cataractis
Aeterni fontis fluxere, vndante meatu,
Et trecentenis procerum ſunt edita linguis.
Sic moderante ſuam legem bonitate ſeuera,
C *Vt qui damnato vellent de errore reuerti,*
Acciperent pacem, pulſis quæ praua tenerent.] hæc S. Proſper, proculdubio alludens ad canones, qui in iiſdem Concilijs ſunt conſtituti, ſed deſiderantur.

QVAE DECRETA IN CONCILIIS AFRICANIS ADVERSVS PELAGIANOS.

Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginenſi, & Auguſtini, qui magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

An alium in finem poſſet procedere ſanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumq.
Auguſtinus erat: quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans, noſtro lumen dedit æuo,
Accenſum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus eſt: omniſq. voluptas
D *Vnus amor Chriſti eſt: vnus Chriſti eſt honor illi.*
Et dum nulla ſibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo.] hæc de Auguſtino & alia quæ inferius opportuniori occaſione reddituri ſumus. Sed tranſeamus ad Mileuitanum Concilium.

COMMENDANTVR AVRELIVS ET AVGVSTINVS.

Conuenerunt igitur Mileui in Numidia ſexaginta & vnus Epiſcopi (tot enim numerati habentur in ipſorum epiſtola ad Innocentium Papam) ſed fortaſſe tum in Mileuitano, tum in Carthaginenſi non omnes recenſiri reperiuntur, cum ſanctus Proſper a trecentenis Epiſcopis dicat ea definita fuiſſe. Porro qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæreſi Pelagiana (vt factum ſciebant in Carthaginenſi Concilio) vnanimes in eamdem conſpirauere ſententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt
E dictum eſt) relati ad aliud Concilium Mileuitanum antea celebratum ſub Conſulatu Arcadij & Honorij, omneſq. aduerſus eamdem Pelagianam hæreſim editi[a]. Dederunt præterea litteras ex eadem Mileuitana Synodo ad ipſum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant[b], eodem plane argumento quo ſcripta fuit epiſtola Synodalis a Concilio Carthaginenſi: quibus primum illud ingerunt, moris eſſe in Eccleſia Catholica, grauis ponderis cauſas deferre ad Romanum Pontificem; ſic enim exordiuntur epiſtolam: Quia te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in ſede Apoſtolica collocauit, talemq. noſtris temporibus præſtitit, vt nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus, quam ea tu poſſis vel faſtidioſe vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris.] hæc ibi.

CONCILIVM MILEVITANVM.

a Concil. Mileu. 1.

b Apud Auguſt. epiſt. 92. & tom. 1. epiſt. Roman. Pontif.

Miſſæ ſunt eædem litteræ Concilij Mileuitani per eumdem Iulium legatum, qui miſſus

a Innoc. epiſt. 32.

fuerat a Concilio Carthaginenſi, vt litteræ Innocentij ad eos redditæ docent[a]. Porro de A
duorum Conciliorum litteris ad Innocentium ſimul datis hæc habet S. Auguſtinus in epi-

b Aug. epiſ. 106.

ſtola ad Bonifacium[b]: *Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus Concilijs, Carthaginenſi &*
Mileuitano, relationes ad Apoſtolicam ſedē, antequā Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud E-
piſcopos prouinciæ Palæſtinæ Pelagius perhibetur eſſe purgatus, vel in manus noſtras, vel
in Africam perueniſſent.] hæc ipſe. Sed obſerua antiquum loquendi vſum, per Apoſtoli-
cam ſedem, præ dignitate & ſui excellentia, intelligi ſemper Romanam Eccleſiam. Subdit

ALIAE LITTERAE AD INNOCENTIVM.

vero idem Auguſtinus: *Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter*
Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus.]
ita ipſe. At quænam ſunt iſtæ familiares litteræ? & quid opus poſt Synodicas adijcere fa-
miliares? Conſidera morem priſtinum. Quod enim quantumuis magnarum ſediū Epiſco-
pi cum alijs ſuffraganeis maximo honore proſequerentur Romanum Pontificem, Apoſto- B
licæ ſedis primarium Antiſtitem: ſi quæ eſſent ſcribenda, quæ quoquo modo pertingerent
atque quauis ex cauſa perſtringerent ipſum Romanū Antiſtitem: ne verenda patris retege-
re viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, ſed priuatis ijſdemq. familiaribus lit-
teris, quaſi amici ad aures ſermone loquentis: quod modo videmus factū per Auguſtinum,
vt ipſe teſtatur. ſunt illæ quidem ab Auguſtino ſcriptæ, nomine tamen quinque magnæ
exiſtimationis Epiſcoporum, Aurelij, Alypij, ipſius Auguſtini, Euodij, atque Poſſidij.

Quæ autem illa eſſent, de quibus Innocentius ſecreto admonendus erat, ex eorum-

c Aug. epiſt. 95. & tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

dem familiaribus litteris accipe[c]: *Audiuimus (inquiunt) eſſe in vrbe Roma, vbi ille*
(Pelagius videlicet) *diu vixit, nonnullos, qui diuerſis cauſis ei faueant: quidam ſcilicet,*
quia vos talia perſuaſiſſe perhibent: plures vero, qui eum talia ſentire non credunt: præ-
ſertim quia in Oriente, vbi degit, Geſta Eccleſiaſtica facta eſſe iactantur, quibus putatur C

DE HAERETICIS ROMAE CONSISTENTIBVS QVID INNOCENTIVS.

eſſe purgatus, &c.] At non parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocare-
tur in crimen tacitæ cum Pelagio conniuentiæ. ſed calumnioſe iſta, ex more ſuo, ſparge-
rant in vulgus hæretici, quo gloriarentur ſe primæ ſedis Epiſcopi communione fulciri:
quod ab alijs ſæpe factum vidimus. Ceterum quod Pelagiani Romæ verſari dicerentur;

d Innoc. epiſt. 33. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

id ſe neſciente accidere potuiſſe, ipſe Innocentius ad eos reſcribens, excuſat his verbis[d]:
Seu hac illi in vrbe ſint; quod neſcientes, nec maniſeſtare poſſumus, nec negare; cum
etſi ſunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem iſta defendere, vel talia
aliquo noſtrum præſente iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facile,
nec alicubi poſſit agnoſci: ſiue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod vero pertinet
ad iudicium Palæſtinum, quæ ſua ipſius ſit de eo ſententia, iſta ſubdit:

Nobis tamen nec perſuaderi poteſt eum eſſe purgatum: quamuis ad nos a neſcio qui- D

QVID INNOCENTIVS DE IVDICIO PALAESTINO.

bus laicis ſint Geſta perlata, quibus ille auditum ſe crederet, & abſolutum. Quæ vtrum
vera ſint, dubitamus; quod ſub nulla illius Concilij proſecutione venerunt, nec eorum
aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos iſtius rei ille præſtitit cauſas. Quod ſi de
ſua ille potuiſſet purgatione confidere; hoc magis credimus quod egiſſet, quod multo ve-
rius eſſe poterat, vt illos cogeret epiſtolis ſuis, quid iudicauerant, indicare. Verum cum
ſint aliqua in ipſis poſita Geſtis, quæ obiecta partim ille vitando ſuppreſſit, partim multa
in ſe verba retorquendo, tota obſcuritate confudit; aliqua magis falſis argumentis, quàm
vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgauit, alia negandò, alia falſa interpretatio-
ne vertendo. Sed vtinam (quod magis optandum eſt) etiam ille ſe ad veram Catholicæ fi-
dei viam ab illo ſui tramitis errore conuertat, vt cupiat velitq. purgari, conſiderans quo-
tidianā Dei gratiam, adiutoriumq. cognoſcens; vt videatur vere & approbetur ab omni- E
bus maniſeſta ratione correctus non Geſtorum iudicio, ſed ad Catholicam fidem corde
conuerſo. Vnde non poſſumus illorum nec approbare, nec culpare iudicium, cum neſcia-
mus vtrum vera ſint Geſta: aut ſi vera ſunt, illum conſtat magis ſubterſugiſſe, quàm ſe to-
ta veritate purgaſſe. Qui ſi confidit, nouitq. noſtra dignum eſſe damnatione, quod dicat
iam hoc totum ſe refutaſſe quod dixerat: non a nobis accerſiri, ſed ipſe debet potius feſti-
nare, vt poſſit abſolui, &c.] iam enim prædamnatum Pelagium fuiſſe Romæ ante iudicium
Palæſtinum, auctoritate S. Proſperi ſuperius dictum eſt.

In hanc ferme ſententiam idem Innocentius Papa reſcripſit duas epiſtolas per eum-
dem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginenſe, ad Mileuitanum vero alte-
ram, quas vitandæ nimiæ prolixitatis gratia hic deſcribere prætermittimus. Inſuper pri-
uatas dedit ad quinque Epiſcopos, a quibus item priuatas acceperat, necnon quartam
ad Au-

A ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, reſpondens priuatis ab eo acceptis litteris, deditq. eamdem eidem Iulio: extant[a] ipſæ perſpicuæ omnibus, quibus planè omnis e cordibus Africanorum Epiſcoporum ſuſpicio penitus ſublata fuit. Nam S. Auguſtinus de ijſdem agens in epiſtola ad Bonifacium hæc ait[b]: Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem.] hæc ipſe; eademq. ſæpe teſtatur[c]. Et vt in re non ambigua, quam acerrimus inſectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes teſtificatione S. Hieronymi in epiſtola ad Demetriadem (de qua ſuperius) cum eam Pelagij epiſtola pulſatam admonet, ne ſibi ſapiens videatur, ſed fidem ſecterur quam Innocentius Romanæ Eccleſiæ Pontifex profitetur. Laudat æque ac prædicat S. Proſper[d] eiuſdem Papæ integritatem in fide incorrupta ſeruanda: cuius quoque aſſertione liquet, eiuſdem Innocentij ſententia damnatum fuiſſe Pelagium, & eamdem a ſuc-
B ceſſoribus comprobatam: nam aduerſus Collatorem hæc ex verbis Zoſimi Papæ refert: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli ſede prolatam manere ſententiam, donec aperriſſima confeſſione fateantur gratiam Dei, &c.] ſane quidem Gennadius[e] teſtatur, ab Innocentio ſcriptum eſſe decretum aduerſus Pelagium, illudq. poſt eius obitum a Zoſimo promulgatum.

INNOCENTII PAPAE FIDES INPOLLVTA.

a Innocent. epiſt. 31. 32. 33. 34. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.
b Auguſt. epiſt. 106.
c Aug. epiſt. 47. Contra Iulian. lib. 1. c. 4. Retract. lib. 2. c. 50. De peccat. origin. lib. 2. c. 8.
d Proſp. aduerſ. Collat.
e Gẽnad. de Vir. illuſtr.

Quod autem ſpectat ad Africanos Epiſcopos: adeo vehementi ſtudio ad expugnandam Pelagianam hæreſim incubuerunt, vt poſt duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Auguſtino delegauerint opus, vt ſuis ſcriptis neſandam hæreſim penitus inſectaretur. teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus (cum de populo ſuo conqueritur, quòd non ſinerent eum a negotijs feriatum, vt iniunctæ poſſet inſudare pro-
C uinciæ) in Actis Eccleſiaſticis de inſtitutione Eradij[f] ſucceſſoris. ait enim: Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permiſiſtis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiſcopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, vt per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt: placuit, acclamaſtis: recitatur placitum veſtrum, & acclamatio veſtra. Paruo tempore ſeruatum eſt circa me: & poſtea violenter irruptum eſt, & non permittor ad quod volo, vacare. Ante meridiem & poſt meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Auguſtinus, quibus intelligas ingruentia negotia ſanctiſſimi Patris. Porro iniunctum ſibi ab Epiſcopis duorum Conciliorum opus quàm nauiter atque accurate impleuerit, ſua ipſius ſcripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberius, doctiusve & eloquentius dici potuerit; appareatq. cum in alijs ſcriptis alios ſuperet, in tractatibus
D contra Pelagianos ſe ipſum penitus ſuperaſſe. Ad hæc plane S. Auguſtini ſcripta S. Proſper alluſit, vbi poſt recenſita duo hæc aduerſus Pelagianos Concilia in Africa celebrata[g], de ipſo Auguſtino iſta pergit verſibus dicere:

AVGVSTINVS A DVOBVS CONCILIIS PRAEFICITVR SCRIPTIONI.

f Auguſt. epiſt. 110.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hoſtis,
Quaq. per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumq. foris rabies auidorum excluſa luporum
E *Frenderet, inq. omnes mendacia verteret artes:*
Ne mentes vllarum ouium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humileſq. bibunt, campiſq. animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Proſper de S. Auguſtino; cuius, cum iſta ex duobus dictis Concilijs tractarentur, extat de his ipſis tunc geſtis data epiſtola ad Hilarium[h].

g Proſp. de Ingrat.

QVANTA AVGVSTINVS ADVERSVS PELAGIANOS PRAESTITERIT.

h Aug. epiſt. 94.

Sed iam ad Oroſium redeamus, quem hoc anno cum reliquijs Protomartyris Stephani venturum in Hiſpaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum, Hieroſolymis receſſiſſe diximus, & vnde poſtremo ſoluerat, in Africam diuertiſſe. Id

quidem tum quæ ſuperius dicta ſunt, manifeſte declarant, tum etiam M[illegible] in A
Chronico, cum de eo hæc affirmat ſub anni huius Conſ[illegible]ibus: Oroſius preſ[illegible]yter,
Hiſpanus genere, ſeptem libros hiſtoriarum deſcripſit. Miſſus ab Augu[illegible]o Epiſcopo
idem Oroſius pro diſcenda animæ ratione ad Hieronymum presbyteru[illegible], reliqui[illegible] bea-
ti Stephani nuper inuentas, rediens, pr[illegible]mus intulit Occidenti.] hæc ip[illegible]. Pri[illegible]
dem ipſe tulit: nam & teſtificatione quoque ſancti Auguſtini[a] certu[illegible] eſt, [illegible]
pora numquam viſas, nec auditas ſancti Stephani reliquias in Occidentalib[illegible]
vnum ex lapidibus illis, quibus idem ſanctus percuſſus marty[illegible]m co[illegible], a [illegible]-
ta allatum Anconam, ad mare Hadriaticum ſitam Italiæ ciuitatem, vt [illegible]uo loco, c[illegible]n de
eius martyrio actum eſt, dixiſſe meminimus. Quo in loco multa [illegible]
rientibus Fidelibus mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſſimo, idem S. Auguſtinus memo-
riæ prodidit[b]. B

Acceperunt ex ijſdem reliquijs partem ab Oroſio traditam, qui ex Palæ[illegible]na att[illegible],
inter alios ſanctus Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis, Poſſidius Ep[illegible] C[illegible]s, &
Euodius Epiſcopus Vzalenſis, a quibus in Protomartyris memoriam erectæ [illegible] e-
cleſiæ, in ijſdemq. eædem ſacræ reliquiæ collocatæ, ab Euodio primum, inde a P[illegible]-
dio, ac poſtea ab Auguſtino, vt ipſe teſtatur his verbis[c]: Nondum eſt autem [illegible]-
nium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit eſſe iſta Memoria, *Stephani Protoma[illegible]-
ris ſcilicet*: & multis (quod nobis certiſſimum eſt) non datis libellis de ijs [illegible]-
ter facta ſunt; illi ipſi qui dati ſunt, ad ſeptuaginta ferme numerum peruenerunt, [illegible]o
iſta conſcripſi.] erant libelli ipſa facti miraculi certa ſcriptis mandata teſtificatio[illegible]
autem: Calamæ vero, vbi & ipſa Memoria prius eſſe cœpit, & crebrius dantur, &
incredibili multitudine ſuperant. Vzali etiam, quæ colonia Vticæ vicina eſt, m[illegible] C
clara per eumdem martyrem facta cognouimus; cuius ibi Memoria, longe prius quam
apud nos, ab Epiſcopo Euodio conſtituta eſt.] fuit hic clarus inter Africæ Ep[illegible]opos,
ad quem extant litteræ S. Auguſtini; vnuſq. ex quinque illis Epiſcopis, quorum habentur
priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta eſt.

At non hi tres tantum Epiſcopi ex reliquijs Protomartyris acceperunt, nec ab his
ſolum erectæ ſunt Memoriæ S. Stephano, ſed ab alijs pluribus. Accepit enim & eas Proie-
ctus Epiſcopus, detulitq. ad Aquas Tibilitanas, ibiq. Memoriam extruxit eidem: itemq.
Lucillus Epiſcopus, qui itidem in caſtello Sicinenſi eiuſdem Protomartyris nomine Me-
moriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Auguſtinus[d]. Eſt mentio a[illegible]
dem Auguſtinum alterius eiuſdem S. Stephani Memoriæ in Africa in agro Au[illegible]
Vides, lector, ſanctorum Patrum de ſacrarum reliquiarum religioſiſſimo cultu [illegible] D
vſum, vt cum reliquias martyrum nacti eſſent, in eorum honorem eccleſias, ſiue intra
eccleſias altaria erigerent, vbi conderent ſacra pignora, eiſdemq. Memorias Deo di[illegible]a-
rent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa ſanctiſſimi atque doctiſſi-
mi Epiſcopi, ne quis eos ſuperſtitioſos inclamet, & ſimplicitatis nomine ſugillare valeat:
ſed profecto non id ipſi recens in Eccleſiam inuexerunt; verum quæ a maioribus tradi-
ta inuenerunt, vt pia ſanctaq. ſectari, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innume[illegible]o-
rum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Ha[illegible]omacho-
rum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obſtinati animi duritiem infringendam,
voluit notis ampliſſimis perſpicua cunctis reddi, eademq. ab ijſdem, qui præſentes fue-
rant, religioſiſſimis Antiſtitibus omni fide teſtata relinqui.

Sed age mecum, lector, has luſtrare Memorias ne te pigeat; & quo ordine eædem E
dicuntur eſſe conſtructæ, eaſdem inuiſamus. Adeundaq. nobis erit in primis Memoria,
quam primam omnium ab Euodio Vz[illegible]lenſi Epiſcopo eſſe erectam, ſancti Au[illegible]ſtini [illegible]ſſer-
tione didicimus. Non ſic quidem ab Vzalenſi Memoria inchoamus, quod prior ceteris
eius Epiſcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; ſed quod licet tardius na-
ctus eſſet, ipſe tamen primus Memoriam eamdem erexerit. Etenim poſt biennium ab hoc
tempore perlatas ad eum a presbytero eaſdem reliquias Hieroſolymis, prior [illegible] de
Miraculis illic editis fidem facit, vbi dicitur[f], tunc perlatas eas in eccleſiam fu[illegible]e,
cum recitarentur publice litteræ Seueri Epiſcopi Minoricenſis inſulæ. quas ex Con-
ſulibus in eis ſignatis ſcriptas fuiſſe poſt annum ſequentem apparet, de quibus ſuo loco
acturi ſumus.

Quæ autem illuc ſunt perlatæ reliquiæ, ſuiſſe in ampulla ſanguinem cum tenuiſſi[illegible], ari-

ſtarum

OROSIVS PRIMVS RELIQVIAS S. STEPHANI IN OCCIDENTEM TVLIT.

a Aug. de diuerſ. ſerm. 32.

b Aug. de diuerſ. ſerm. 31.

A QVIBVS PRIMVM IN AFRICA ACCEPTAE RELIQVIAE S. STEPHANI.

c Aug. de Ciuit. Dei lib. 22. c. 8.

MVLTAE MEMORIAE S. STEPHANI IN AFRICA.

d Aug. eod. lib. c. 8.

e Auguſt. ibid.

DE MEMORIA VZALENSI ERECTA S. STEPHANO.

f Euod. de Mirac. S. Steph. lib. 1. c. 2. apud Aug. tom. 10.

A ſtarum inſtar, fragmentis oſſiū, viſio ibi deſcripta declarat. quæ poſtea tempore Vuandalici belli per S. Gaudioſum Epiſcopum, facta migratione, eſt tranſlata Neapolim, vbi ad hanc quoque diem conſpicitur coruſcare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium [a]. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalenſi Memoria ad reliquias eiuſdē Stephani editis, tunc cum agerentur, deſcriptis: qui quidē licet inſcribantur nomine Euodij Epiſcopi Vzalenſis, & ita citari conſueuerint, ſicut & nos citaſſe meminimus; tamen non ab ipſo, ſed ad ipſum potius ſcriptos, accuratus lector inueniet [b]. ceterum ſcriptos fuiſſe conſtat ab aliquo eiuſdem Eccleſiæ clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos. Teſtatur & S. Auguſtinus de miraculis in eadem Memoria fieri ſolitis, vbi primum ait [c]: Apud Vzalim, vbi eſt Epiſcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiant, quærite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio abſque

a Die 2. Auguſt. *b Euod. lib. 1. c. 1. & 7.* *c Aug. de diuerſ. ſerm. 32. 33.*

B baptiſmo defuncto, ad gratiam baptiſmi ſuſcipiendam reſuſcitato. Et in libris de Ciuitate Dei [d] egregiam narrat hiſtoriam de clariſſima femina, Petronia nomine, ab incurabili vlcere prorſus libera reddita. Sed multo plura duobus illis libris complexus eſt auctor. in quibus quidem voluminibus præter recenſita ibi miracula, multa ſuppetunt memoria digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi ſolitos ad Memorias martyrum cereos [e].

d Aug. de Ciuit. Dei lib. 22. c. 8.

Inſuper & illud quidem agit obſeruatione dignum: cum ſub altari ſacræ reconderentur reliquiæ, feneſtellam (ita enim nominat auctor [f]) in eo fieri ſolitam ad hunc vſum, vt per eam demitterentur velamina, quæ admouerentur capſulæ in qua ſacra pignora clauderentur, quibus Deus ex virtute ſacrarum reliquiarum multa ſoleret operari miracula. Quod cum hic habet auctor, Feneſtella, in litteris Hormiſdæ Romani Pontificis (de quibus

e Euod. lib. 1. c. 2, & lib. 2. c. 1. *f Euod. lib. 1. c. 12.*

C quo loco agemus inferius) Foramen appellatur, vbi agitur de altare S. Petri Apoſtoli; in quo non vnū Foramen inerat, ſed duo, ſuperius & inferius; illudq. extrinſecus poſitum, ad illud quod erat interius, peruium: paucis autem, & nonniſi pro magno munere atque gratia, ad ſecundum Foramen concedebatur demitti ad ſanctificationem hauriendam velamina. cuius quidem vſus plurima exempla ſuppetunt: ſed de illis dicendum ſuis temporibus. Audi modo, quid de muto ex paralyſi facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) ſibi manicam tunicæ ſuæ, eo quod orarium non haberet, per feneſtellam Memoriæ ad interiora loca ſanctarum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rurſum dexteram reducens ori ſuo admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia fidei perſoluebat, &c.] Illud etiam non prætereat, quod ibidem recenſetur, ſolitum fuiſſe puluerem colligi qui adiaceret loco vbi ſacræ reliquiæ conderentur, eodemq. curatos eſſe

DE FENESTELLA ET FORAMINE IN SEPVLCHRIS MARTYRVM.

D languores [g]. Itidem & de oleo [h] ſanctificato ad curationem morborum teſtimonium habes, necnon vſum ſacrarum imaginum diuinitus comprobatum [i].

g Ibid. lib. 1. c. 12 *h Ibid. lib. 2. c. 2.* *i Ibid. lib. 2. c. 4.*

Quod autem in eodem commentario, dum recenſentur diuina miracula in Megetia clariſſima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit [k] de Auitiano eiuſdem Megetiæ ſocero, homine idololatra: in mentē venit Auitianus ille æque impius, cuius crudelitas nota facta eſt ſcriptis Seueri in rebus geſtis [l] S. Martini; nū idem ille ſit, cū nomine, moribus, & profeſſione conſentiant: qui etſi tunc in Gallijs ageret Præfecturam, accidere tamen potuit vt inuadētibus barbaris illas prouincias (ſicut de alijs pluribus vidimus) vna cū ſuis ipſe in Africam tranſmigrauerit. certe quidem id aſſerere, nihil eſt quod repugnet.

k Ibid. lib. 2. c. 2. *l Seuer. dialog. lib. 3.*

Sed non prætereat, quod cum in eadem tractatione auctor ipſo exordio hæc profiteatur: Ipſorum quoque hominum verba, ſicut ab eis dicta ſunt, ſimpliciter ponere non

E debemus erubeſcere:] obſeruatione dignum eſſe, quod vox, Domnus, & Domna, ab eodem aliorum verbis frequentius repetitur, eademq. tributa clariſſimis viris ac feminis, necnon etiam ſanctis, vt ipſi ſancto Protomartyri Stephano; nam ibi ſæpe, Domna Megetia, ſæpius, Domnus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalenſis, primarium virum loci illius intelligens: cum vero de Deo dicendum eſt, ipſe non Domnus, ſed Dominus ponitur: vt appareat, vſu loquendi, vocem Dominum tribui ſolitam Deo tantum, Domnum vero communem ſanctis, vel clariſſimis viris ac mulieribus, non Epiſcopis ſolum, vel ceteris inferioris ordinis clericis, vt alij putauerunt. ceterum non id ipſum ſemper vbique & ab omnibus obſeruatum. At hæc modo obiter obſeruaſſe & attigiſſe ſatis.

DOMNVS ET DOMNA.

Sed quòd iam diutius te detinui in Memoria Vzalenſi, tranſeamus iam ad Calamenſem ſecundum ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponenſem; non quidem (quod nec de Vzalenſi præſtitimus) vt cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recen-

ſere

ſere velimus, quod non valemus: nam S. Auguſtinus id ſibi viſus implere non poſſe, de A

a Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 22. c. 8. iiſdem Memorijs iſta præfatur [a]: Non hic poſſum omnia commemorare quæ ſcio: & procuidubio plerique noſtrorum cum hæc legent, dolebunt me tam multa prætermiſiſſe, quæ

DE ALIIS MEMORIIS ET MVLTITVDINE MIRACVLORVM S. STEPHANI. vtique mecum ſciunt. Quos iam nunc, vt ignoſcant, rogo, & cogitent quam prolixi laboris ſit facere, quod me hic non facere, ſuſcepti operis neceſſitas cogit. Si enim miracula ſanitatum (vt alia taceam) ea tantummodo velim ſcribere, quæ per hunc martyrem, id eſt, glorioſiſſimum Stephanum, facta ſunt in Colonia Calamenſi & in noſtra; plurimi conficiendi ſunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, ſed tantum de quibus libelli dati ſunt.] & paulo poſt de Calamenſi Memoria: Crebrius dantur, *libelli ſcilicet miraculorum*, incredibili multitudine ſuperant] eos ſcilicet, quos datos ſciret libellos de Memoria Hipponenſi, numero ſerme ſeptuaginta, abſque alijs ibi editis miraculis, de quibus nullus ſcriptus libellus eſſet. De Memoria eiuſdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens, B magna populi multitudine dicit frequentatam fuiſſe; de qua hæc obiter tantum: Ibi cæca mulier, vt ad Epiſcopum portantem ſacra pignora duceretur, orauit: flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit: ſtupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vlterius non requirens.] De Memoria vero Auduritana iſta ſubijcit: Puerum quemdam paruulum, cum in area luderet, exorbitantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtriuerunt, & confeſtim palpitauit expirans. hunc mater arreptum ad eamdem Memoriam poſuit, & non ſolum reuixit, verum etiam illæſus apparuit.] Subdit de quatuor alijs defunctis virtute eiuſdem S. Stephani reliquiarum reuocatis ad vitam: quæ tantum miracula, omiſſis ceteris, hic deſcribere ſat erit. ait enim:

Sanctimonialis quædam in vicina poſſeſſione, quæ Cappaliana dicitur, cum ægritudi-

DE SEX DEFVNCTIS REVOCATIS AD VITAM. ne laboraret ac deſperaretur, ad eamdem Memoriam tunica eius allata eſt: quæ antequam C reuocaretur, illa defuncta eſt. hac tamen tunica operuerunt cadauer eius parentes & recepto ſpiritu, ſalua facta eſt. Apud Hipponem Baſſus quidam Syrus ad Memoriam eiuſdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, atque ſecum veſtem eius detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum redijſſet, iam ſuorum eiulatibus perſonantem; & veſtem filiæ, quam ferebat, ſuper eam proieciſſet; reddita eſt vitæ. Rurſus ibidem apud nos Irenæi cuiuſdam Collectarij filius ægritudine extinctus eſt. cumq. corpus iaceret exanime, atque a gementibus & plangentibus exequiæ pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum conſolantium verba ſuggeſſit, vt eiuſdem martyris oleo corpus perungeretur: factũ eſt, & reuixit. Itemq. apud nos vir Tribunitius Eleuſinus ſuper Memoriam martyris, quæ in ſuburbano eius eſt, D ægritudine exanimatum poſuit infantulum filium ſuum: & poſt orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.] iſta ibi de quinque mortuis reuocatis ad vitam: de alio vero in dicta Calamenſi Memoria reddito item vitæ, idem ſuperius agit; cui addit de alio ex morte animæ (quod maius videri poteſt) reuocato ad vitam, & relato in gloriam ſempiternam. reddamus hic ipſum:

Fuit (inquit) ibi vir in ordine ſuo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & mul-

DE MARTIALI EX ETHNICO REDDITO CHRISTIANO. tum a religione abhorrens Chriſtiana. Habebat ſane fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum eum ægrotantem multis & magnis precibus & lacrymis rogarent, vt Chriſtianus fieret: prorſus abnuit, eoſq. a ſe turbida indignatione ſubmouit. Viſum eſt genero eius, vt iret ad Memoriam S. Stephani, vt illic pro eo, quantum poſſet, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Chriſtum. Fecit E hoc ingenti gemitu & fletu & ſinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abſcedens, aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit; eiq. cum iam nox eſſet, ad caput poſuit. Tunc dormitum eſt: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Epiſcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audiſſet eum abſentem, venire presbyteros poſtulauit. Venerunt, & ſtatim ſe credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus eſt. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRI-

b Act. 7. TVM MEVM: cum hæc verba beatiſſimi Stephani [b], quando lapidatus eſt a Iudæis, vltima fuiſſe neſciret; quæ huic quoque vltima fuerunt: nam non multo poſt etiam ipſe defunctus eſt.] prætermittimus (quod alio tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab

c Auguſt. de diuerſ. ſer. 32. eodem Auguſtino tum in libris de Ciuitate Dei, tum in ſermonibus [c] recenſita, in quibus de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: vt plane numerus ex Au-

guſtino

A guſtino runc temporis ſeptem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam.

Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi aduerſus ſanctorum reliquias bella gerẽtes: Quid habẽt quod his iuſte poſſint obijcere, quæ a tanto viro cõſcripta, non in angulo, ſed nota omnibus palam facta miracula, tũ ad Gentiles confutandos habentur, tum pro concione populo prædicata? quæ nec ex S. Auguſtino edita tantũ habes, ſed & ex duobus libris ad Euodium Epiſcopum Vzalenſem conſcriptis, quin & a Seuero Minoricenſis Eccleſiæ Epiſcopo, publica epiſtola eodẽ argumento toto Orbe vulgata, quam ſuo loco inferius prodituri ſumus: adeo vt de veritate certa fide teſtata, omniq. teſtificatione firmiſſime roborata, nulla vel leuis quidem poſſit de mendacio ſuboriri ſuſpicio. Plane videre tunc fuit Stephanum primarium Eccleſiæ ſanctæ diaconum, more maiorũ, ex eminentiori ſuggeſtu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemq. Catholi- B cam & Apoſtolicã præconio nunciare, eamdemq. ſequentibus ſignis reddere obſignatam. — ADVERSVS HAGIOMACHOS IVRE INVENITVR AVCTOR.

Sed quid? Edẽte rurſus Stephano [a] prodigia & ſigna magna in populo: renouãtur rurſum aduerſus eũ ab impijs antiqua certamina: rurſum inſurgunt ſynagogæ perfidorũ, blaſphemiæ eũ arguunt: iterũ falſos ſubintroducunt teſtes: rapiunt iterum qui diſſecantur cordibus aduerſarij, ſtrident dentibus, continent aures, impetũ faciunt, eijciunt extra ciuitatem, atque tandem blaſphemiarũ lapidibus obruũt: ſed occidi non poteſt, qui regnare ſe virtute miraculorum oſtendit in cælis. Cum ſemel impij occiderint corpus, non habent amplius quid faciant: iactent licet furentes odio in cælum lapides, eoſdem in ſuum ipſi caput excipient; quod ſcriptum ſit [b]: Qui in altum mittit lapidem, ſuper eius caput cadet.] — a Act. 6. 7. — b Eccl. 27.

Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi iſti etiam æternis mancipatis ſupplicijs, a Deo reiectis, inferno addictis hominibus ſint nequiores. Dixit vnus ex illis [c]: Si quis ex C mortuis ierit ad eos, pœnitentiã agent] vnum mortuum reuocatum ad vitam fidẽ certam facturum viuentibus putans: iſtis vero nec ſatis ſunt ſeptem e mortuis excitati virtute reliquiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miſeris Stephanus [d]: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum: (ſiquidem [e] aquæ multæ non valent extinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) vt potentiſſimis eius precibus omnes ex Saulo [f] conuertantur in Paulum. — c Luc. 16. — d Act. 7. — e Cantic. vlt. — f Act. 7.

Sed miſſis his, iam reliqua proſequamur. Diuiſit namque ipſe ſanctus, quas ab Oroſio accepit Auguſtinus reliquias Protomartyris Stephani, eiſdemq. alias eccleſias impertiuit: extat enim eius epiſtola [g] ad Quintianũ Epiſcopum, qua ſignificat eaſdem ad ipſum reliquias mittere. de alijs autem alio miſſis, præter ea quæ dicta ſunt ſuperius, ignoramus. Ceterum qui perlaturus eas in Hiſpaniam Oroſius accepit; cum licuit in eas reuerti prouincias, D munus expleſſe ſuum, certum eſt: de quo conſtat, nauigatione appuliſſe in Minoricam inſulam, eiuſdemq. loci Epiſcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquiſſe. Sed de his ſuo loco inferius dicturi ſumus. — RELIQVIAE S. STEPHANI AD DIVERSAS ECCLESIAS MISSAE. — g August. epist. 103.

Iam vero ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno geſtas reuocemus orationem. Cum enim ſciſſet, in Africa ab Epiſcopis quibuſdã immeritos ordinari: his occurrens, ſcribens ad Primatem totius Africæ Aurelium Epiſcopũ Carthaginenſem litteris [h] conqueſtus eſt, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certe quidem magnam fuiſſe penuriam clericorum in Africa, quæ ex litteris eiuſdem Aurelij ſuperius dicta ſunt, dum petijt vel a Romana, vel Mediolanenſi Eccleſia mitti in Africam ſacrorum miniſtros, ſatis oſtendunt. Emendanda autem epiſtola ipſa eſt in alterius Conſulum nomine, dum alius quam Theodoſius Palladij collega ponitur. Elucet vero in ea epiſtola Romani Pontificis erga omnes Eccle- E ſias cura propenſior, cum & erga tranſmarinas quoque prouincias paſtorali ſolicitudine vigilet. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad conſultationes Decentij Epiſcopi Eugubini reſpondit [i], de quibus a nobis ſuperius alia occaſione tractatum eſt. — h Innoc. epist. 30. — INNOC. PAP. CVM AVRELIO EXPOSTVLAT DE IMMERITIS ORDINATIS. — i Innoc. epist. 29.

Quod igitur ſummi munere Pontificij vniuerſum circumſpectaret Catholicum orbem, idem Innocentius Papa Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, epiſtola ad eum ſcripta, redarguit de his quæ in familiam ſanctarum virginum Euſtochij atque Paulæ Iunioris ab impijs impie fuiſſent admiſſa. quænam iſta fuerint, ipſæ litteræ Innocentij ad ipſum Ioannem ſcriptæ declarant, quæ ſic ſe habent [k]: — k Innoc. epist. 24. facta collatione cum alio ſcripto codice.

Dilectiſſimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, cædes, incendia, omne facinus extremæ dementiæ [*], generoſiſſimæ ſanctæ virgines Euſtochium & Paula deplorauerunt, in locis Eccleſiæ tuæ perpetraſſe diabolum: nomen enim hominis, cauſamq. reticuerunt. Quod etſi ambiguum non ſit, & a quo commiſſum: oportuit tamen cuſtodire germanitatem — * clementia — INNOC. ADMONET IOANNEM EPISCOPVM HIEROSOLYMIT.

tem tuam, & gregi illius ſolicitius prouidere, ne quid huiuſmodi oriretur, quod cum aliorũm periculo tua laceſſit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & perſecutionibus nudas, debiles poſt ſuorum cædes & mortes vix viuere audiuimus. Nihil mouet pietatem illam ſacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos poteſtate admiſſa: in te, inquam: prorſus enim ſacerdotij grauitatem condemnat, tantum neſas in Eccleſia fuiſſe completum. Vbi prouiſiones tuæ? Vbi certe, ſi caſus euenerant, auxilia, vel conſolationes? Cum plus ſe adhuc metuere dicant, quam conqueruntur eſſe perpeſſas. Altius cenſerem, ſi eſſent aliquid de hac re mecum apertius collocutæ. Vide, frater, antiqui hoſtis inſidias; & ſpiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quam accuſatione manifeſta delata ſunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Eccleſiaſticum de labefactatis cauſis eum qui non defenderit, præſtare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cum idem Ioannes ſuſpicione conniuentiæ de perpetrato ſcelere apud ipſum vehementiſſime pulſaretur, quod ſciret eum ſemper aduerſatum eſſe Hieronymo, eidemq. ſæpe ante negotium faceſſiſſe, ſub cuius regimine ſanctiſſimæ illæ feminæ erant. A B

QVAE PASSAE EVSTOCHIVM ET PAVLA.

Suſpicio, inquam, vehemens illa erat, quod cum (vt dictum eſt, & ex litteris ſancti Auguſtini ſuperius declaratum) ipſe Pelagium foueret quaſi Catholicum, quem ante idem ſanctus Hieronymus ſcripta epiſtola ad Cteſiphontem, & poſt abſolutionem eiuſdem Pelagij in Concilio Palæſtino tribus dialogorum libris vehementer inſectatus eſſet; vindictæ cauſa in Bethlehemiticum monaſterium, ipſius nutu, ab impijs Pelagianis ea tam neſanda fuerint perpetrata, quorum gratia cædem ſacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conqueſtæ eſſent. Sed prædicanda plane illarum modeſtia, cum ſic detulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuiſſe voluerint. quod eadem quoque virtute S.Hieronymus præſtitit in litteris eadem ex cauſa datis ad eumdem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius ſignificat litteris eo argumento ad ipſum S.Hieronymum redditis, quæ ſic ſe habent: C

IOANNES IVRE IN SVSPICIONEM ADDVCTVS.

Dilectiſſimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Epiſcopus.

Numquam boni aliquid contentionem feciſſe in Eccleſia, teſtatur Apoſtolus: & ideo hæreticorum correctiones primum fieri iubet, magiſq. diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur *, malum non vitatur, quod cauẽdum eſt, ſed augetur. Tamen quoniam dolor gemituſq. tuus ita quatit viſcera noſtra, vt ratio non tractandi, conſulendiq. ſit: primum conſtantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quiſque iniuria, aut (vt dicis) periculo percelletur, qui expectat beatitudinem, multis ſæpe narraſtis; & tuæ verbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum ſcena, arripere auctoritatem ſedis Apoſtolicæ ad omne comprimendum neſas feſtinauimus: ſed in quem inſurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo poſſumus, condolemus. Si depoſueris autem apertam manifeſtamq. in homines aliquos accuſationem: aut iudices competentes tribuam: aut ſi quid vrgentius, ſolicitiuſq. a nobis fieri poteſt, non retardabo, fili dilectiſſime. Tamen Epiſcopo fratri meo Ioanni ſcripſi, vt circumſpectius agat: ne quid circa Eccleſiam ſibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipſi ſit & poſtea moleſtiſſimum.] hucuſque Innocentius ad ſanctum Hieronymum. D

INNOCENTIVS PAPA CONSOLATVR S.HIERONYMVM.

* aſpicitur

Idem vero Innocentius Papa ad Aurelium (Epiſcopum Carthaginenſem puto) cuius diligentia perlatas ipſas S.Hieronymi litteras accepiſſet, iſta paucis reſcripſit [a]: E

Dilectiſſimo fratri Aurelio Innocentius.

Pijſſimam etiam ad nos perueniendi tuam affectionem bene compresbyter noſter credidit Hieronymus. Compatimur gregis noſtri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, ſumus velociter executi. Germanitas tua, frater cariſſime, citius litteras memorato reddere feſtinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras ſuperius recitatas Hieroſolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidiſſe vidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæſtinam: his vero temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ ſancti Hieronymi ad Auguſtinum [b], de quibus dicemus inferius) eodem ſe contulit.

INNOCENT. EPISTOLA AD AVRELIVM.

a Innoc. epiſt. 26.

b Hier. epiſt. 79.

At diuini quidem diſpenſatione iudicij factum eſt, vt inter hæc ipſe Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte

ſubdu-

A ſubductus, ſe ſiſtere cogeretur. Hoc namque anno eumdem Ioannem mortuum eſſe, inde perfacile intelligi poteſt, quod anno ſequenti eius in ſede ſucceſſoris ſunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia ſignificatur, iam ipſum Ioannem haud recens eſſe defunctum. Tenuit ipſe ſedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædeceſſoris. Subrogatus vero in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur in litteris Zoſimi Papæ anno ſequenti recitandis, ſicut pariter nominat eum Theodoretus, dum ait [a]: Poſt Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini ſuo pulchre reſpondebat (*ob manſuetudinem ſcilicet*) illius Eccleſiæ regimen capeſſit.] hæc ipſe. ex quibus omnibus corrigendum eſt Nicephori Chronicon, vbi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis ſucceſſor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

IOAN. EPISC. HIEROSOL. OBITVS ET PRAYLII ELECTIO.

a Theodoret. lib. 5. c. 27.

B

IESV CHRISTI ANNVS	INNOCENTII PAP. ANNVS	HONORII 23. THEODOSII 10. IMPP.
417.	16.	

QVadringenteſimus decimuſſeptimus Chriſti annus Honorio Auguſto vndecimum & Conſtantio ſecundum Conſulibus aperitur: Quo Pelagius hæreſiarcha, cum accepiſſet non eſſe receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem ſuam habitam in Concilio Palæſtino, ſed priori apud eum aſtrictum teneri damnatione; vt eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipſe ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, ſe vere eſſe Catholicum. Dedit & alias de hoc ipſo Praylius Hieroſolymi-
C tanus, quibus legitime factam Pelagij purgationem ſignificaret. Adiectum, vt vna cum his mitteretur Romam, qui æque eſſet hæreſis infamatus Cæleſtius eius diſcipulus ſuam cauſam acturus, ſuoſq. accuſatores ad ſedis Apoſtolicæ iudicium, quaſi calumnijs exagitatus, prouocaturus; quo declararet ſe non aliter credere, quam quod Catholica teneret Eccleſia. Quantum autem opinari licet, cum his omnibus & ad hæc omnia videtur etiã legatus fuiſſe Palladius Galata Epiſcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauiſſe, teſtificatione S. Hieronymi ſuperius dictum eſt. Ipſe enim Palladius in dialogo quem ſcripſit de rebus S. Ioannis Chryſoſtomi, ipſo eius exordio de ſe teſtatur, veniſſe Romam ſub Zoſimo Papa. Sed agamus de ſingulis eodem quo geſta ſunt ordine, atque in primis de ipſis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipſo anno e Palæſtina, vbi degebat, datis.

PELAGIVS DOLOSE PVRGARE SE STVDET APVD INNOC. PAP.

Quod enim ipſe Pelagius Hieroſolymis habitare tandem elegerit: illud animi eius con-
D ſilium fuiſſe creditur, vt ibi moraretur, quo ex toto Orbe Chriſtiano concurrerent gentes; vt ibi errores docens, vniuerſam ſimul totius Orbis Eccleſiam macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanum Pontificem pertinet: S. Auguſtinus earumdem litterarum Pelagij Romam ad Innocentium Papam miſſarum crebrius mentionem habens, tempus quo dedit, exacte ſignificat, dum eas ſcriptas ad Innocentium tradit, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius ſucceſſore Zoſimo, hoc nempe anno, quo Innocentius (vt dicemus) ex hac vita deceſſit. Ipſe igitur agens contra eumdem Pelagium in commentario de peccato originali, hæc inter alia [b]: Quomodo autem Pelagius obrepere tentauerit ad fallendum etiam Apoſtolicæ ſedis Epiſcopale iudicium, in hac ipſa quæſtione de Baptiſmate paruulorum diligenter attendite. In litteris enim, quas Romam miſit ad beatæ memoriæ Papam Innocentium; quoniam eum in corpore non inuenerunt, & ſancto Papæ
E Zoſimo datæ ſunt, atque ad nos inde directæ: dicit ſe ab hominibus infamari, quod neget paruulis baptiſmi ſacramentum, &c.] Fuiſſe quidem eam Pelagij epiſtolam apologeticam pro ſui defenſione & excuſatione, idem Auguſtinus inferius declarat illis verbis [c]: Iſta eius verba Romã pro magna eius purgatione tranſmiſſa, tam ſunt ambigua, vt poſſint eorum dogmati præbere latibula.] Idemq. rurſus Auguſtinus in libris ad Albinum & Pinianum atque Melaniam datis de Gratia Chriſti, earumdem Pelagij litterarũ frequenter meminit: immo & alligaſſe eidẽ epiſtolæ fidei ſuæ confeſſionem, declarat his verbis [d]: Vt ergo hæc interim omittam: nempe ipſe Pelagius & litteras nuper & libellum Romam ſuæ fidei miſit, ſcribens ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quem defunctum eſſe neſciebat.] hæc ipſe. Porro eumdem libellum, ſeu confeſſionem Pelagij, nos tandem nacti deſcribemus inferius opportuniori loco. Sed & ex S. Auguſtini etiam recitatis ſuperius verbis facile intelligi poteſt tempus ipſum, quo ad Albinum & ſocios libros illos conſcripſit, nempe

b Auguſt. de peccato orig. c. 17.

PELAGIVS SE EXCVSAT ET DEFENDIT APVD INNOC. PAP.

c Auguſt. ibid. c. 21.

d Auguſtin. de Gratia Chriſti lib. 1. cap. 30.

anno

anno ſequenti, vt ſuo loco dicemus. reliqua autem de Praylij Epiſcopi Hieroſolymitani A epiſtola ad Innocentium Papam, & Cæleſtio ad eum veniente, agemus inferius, cum de Zoſimo Papa, qui Innocentio ſucceſſit, erit ſermo. Interea vero de ipſius Innocentij obitu, qui interceſſit, agamus.

DE OBITV INNOCENTII PAPAE.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Auguſti idem Innocenrius Papa diem obijt, cum ſediſſet annos quindecim, menſem vnum, & dies decem: ea enim die finem impoſuiſſe præſenti vitæ, non ſolum liber de Romanis Pontificibus tradit, ſed & Romanum Martyrologium fidem facit, dum eadem ipſa die celebrat ipſius ad Deum tranſitum. Quod autem re vera hoc anno ipſe Innocentius mortuus ſit, aduerſus aſſertionem eorum qui cum anno ſuperiori defunctum volunt: iſtud quidem euidenter demonſtrant litteræ eius hoc anno datæ ſub dictis Conſulibus Honorio atque Conſtantio ad Concilium Mileuitanum [a] ſexto Kalendas Februarij, quarum ante meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitis au- B ctoritas, qui ſub huius anni Conſulibus collocat Zoſimum Innocentio ſubrogatum. Porro hunc minime prætergreſſum eſſe annum Innocentium, litteræ Zoſimi Papæ datæ hoc anno manifeſte declarant. Rationem vero temporis ſedis ipſius Innocentij ex dictis ſuperius in eiuſdem ingreſſu facile colliges; intelligeſq. omni ex parte conſtare, quam nuper certo annorum, menſis, & dierum numero conſignauimus.

a Innoc. epiſt. 32.

Antequam autem ad ingreſſum Zoſimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio ſcripta feruntur, abſque tamen temporis nota, hic ex more reddenda putauimus. In libro enim de Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & de regulis monaſteriorum, & de Iudæis & Paganis.] Quod hic dicitur, Conſtitutum de omni Eccleſia, idem eſt, ac decretū ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectans: & illud ipſum putamus, cuius Gennadius his verbis meminit [b]: Innocentius vrbis Romanæ Epiſcopus C ſcripſit decretum Occidentalium Eccleſiarum & Orienralium aduerſus Pelagianos datum: quod poſtea ſucceſſor eius Papa Zoſimus Latinis promulgauit.] hæc ipſe. Porro cetera decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, deſiderantur. Subditur vero ibi: Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monaſterij relegauit. Hic inuenit Pelagium & Cæleſtium hæreticos, & damnauit eos; & hoc conſtituit, vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo naſci debeat per baptiſmum, hoc eſt, baptizari: quod Pelagius damnabat.] hæc ibi: ſed perperam quidem dicta eſſe videri poſſunt, ſi ipſum Pelagium auſcultemus. etenim ſuis ad Innocentium litteris conqueſtus eſt, quod de his calumnioſe infamaretur. recitat eius verba S. Auguſtinus, quæ ſunt huiuſmodi [c]: Dicit ſe ab hominibus infamari, quod neget paruulis baptiſmi ſacramentum, & abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittat. Sed non ſic illis hæc obijciuntur, vt poſuit: nam neque paruulis D negant baptiſmi ſacramentum, neque abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittunt. Itaque vnde ſe queritur infamari, eo modo propoſuit, vt facile poſſit crimini obiecto, ſaluo ſuo dogmate, reſpondere. Obijcitur autem illis, quod non baptizatos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos tranſiſſe originale peccatum regeneratione purgandum.] hæc Auguſtinus, eademq. ſæpe in eo libro, quem ad Albinum ſcripſit de Gratia Chriſti [d]. Quod ergo ibidem dicitur, negaſſe Pelagium baptiſmum infantium; ſic illud accipiendum eſt, quod ſi non verbis, re ipſa tamen damnaſſe videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia neceſſarium etiam infantibus baptiſmum eſſe, Eccleſia ſemper tenuit, & Innocentius decreto firmauit.

b Gennad. de Viris illuſtr. c. 43.

DECRETVM INNOC. PAP. ADVERSVS PELAGIVM.

c Auguſt. de peccato orig. c. 17.

QVOMODO PELAGIVS NEGAISSE BAPTISMVM PARVVLORVM.

d Auguſt. de Gratia Chriſti cap. 30. 31.

Rurſum vero de eodem Innocentio vbi ſupra: Eodē tempore dedicauit baſilicam ſancto- E rum Geruaſij & Prótaſij ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris feminæ Veſtinæ, laborantibus presbyteris Vrſicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina ſupraſcripta teſtamenti paginam ſic ordinauit, vt baſilica ſanctorum martyrum ex ornamentis & margaritis venditis iuſtis æſtimationibus conſtrueretur: & conſtructa eſt vſque ad perfectum. Quo in loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ Titulum Romanum conſtituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, penſantes ſingulas libras viginti, &c.] pergit recenſere alia ſacra vaſa & fundos ac domos eidem Titulo adſcriptos. Quod vero ibi ſubijcitur: Hic conſtituit ſabbato ieiunium celebrari; quia ſabbato Dominus in ſepulchro poſitus eſt, & diſcipuli ieiunarunt] non ſic quidem accipiendum eſt, vt huius decreti auctoritate ieiunij ſabbati ipſe auctor fuerit Innocentius; ſed quod de his reſcripſerit ad Decentium Epiſcopum Eugubium, qui ieiunij ſabbati

DE INSTITVTIONE TITVLI VESTINAE.

cauſam

A cauſam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam [a]: Hic conſtituit baſilicam S. Agnetis martyris a presbyteris Leopardo & Paulino ſolicite ac digne gubernari & tegi & ornari.] & paulo poſt: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per menſem Decembrem, conſtituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Epiſcopos per diuerſa loca quinquagintaquatuor.] hactenus de rebus ab eo geſtis ibidem recenſitis.

a Innocent. epiſt. 29. edit. Rom.

Ad calcem vero illa explodenda eſt de Innocentio vulgata nonnullorũ credulitas ex temporum ratione non adhibita male parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Baſilij epiſtolæ ad Innocentium quemdam ſcriptæ, ad hunc ipſum Romanum Pontificem eſſe datæ. Quas quidem litteras germanas eſſe S. Baſilij non negauerim; ſed ad alium potius Innocentium Epiſcopum eſſe ſcriptas, ipſa temporis diuerſa ratio palam facit: cum longe B poſt obitum S. Baſilij ſedere cœpiſſe Innocentium, certum ſit. Sed vt hæc cuncta facilius innoteſcant, & vnde errandi occaſio ſumpta ſit appareat, eaſdem hic epiſtolas reddere haud otioſum putamus: prior autem ſic ſe habet:

DE EPISTOLIS S. BASILII AD INNOCENTIVM.

Baſilius Innocentio Epiſcopo. Quem vero alium par erat & timidis fiduciam afferre, & dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus noſter es, ſanctitatem? Qui perfectionem tuã in omnibus hac quoque in re demonſtraſti, quod ſuſtinueris ſubmittere te nobis qui abiecti ſumus. Dignatus es enim tu quoque miniſtrare nobis ſpirituale̅ iucunditatem, & præclaris litteris animos noſtros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudinis tuæ vlnis excipere. Petimus igitur a bono animo tuo, vt preceris, vt nos quoque digni ſimus qui percipiamus a vobis, qui magiſtri eſtis, vtilitates; accipiamus os & ſapientiam, vt audeamus reſpondere vobis, qui agimini a Spiritu ſancto: cuius te amicum eſſe, C & diſcretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum firma & conſtanti charitate: orantes vt pars noſtra reperiatur vna cum veris adoratoribus, quorum e numero perſuaſum habemus eſſe perfectionem tuam. Idq. vt ita ſit, oramus magnum illum & verum Epiſcopum, qui omnem terram ſui adoratione compleuit, Dominum noſtrum.] hactenus prior epiſtola: quæ cum adeo ſubmiſſo animo a Baſilio ſcripta appareat, qui erat Archiepiſcopus Cappadociæ; inde oborta eſt opinandi occaſio, vt non ad alium quam ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit eſſe data. Poſterior autem, quæ ſequitur, his verbis concepta legitur:

BASILII PRIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

Innocentio Epiſcopo Baſilius [b]. Quanta ſum affectus lætitia, poſtquam litteras charitatis tuæ accepi; tantam ex eo moleſtiam cepi, quod nobis curas graues & ſuper vires noſtras impoſueris, quomodo in tanto locorum interuallo a tanto gubernatoris munere D ſalui euadere poſſimus. Nam dum vos Eccleſia habet, tamquam in proprijs fundamentis conquieſcit. Sed ſi Dominus aliquid de vita veſtra diſponeret: quos vobis æquiparandos hinc ad fratrum curam mandare poſſet, id quod per litteras poſtulaſti? Prudenter profecto dum viuis, eum videre cupiens, qui poſt te electum Domini gregem recturus ſit: quod beatus Moyſes optauit & vidit. Poſtquam igitur & locus magnus & fama celebris eſt, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernatore ob continuas procellas & fluctuationes Eccleſiæ imminentes: haud tutum animæ meæ futurum eſſe exiſtimaui, ſi hoc munus negligenter & perfunctorie capeſſerem; eorum præſertim quæ ſcripſiſti, recordatus, quod ſcilicet coram Domino tu mihi diem de neglectu Eccleſiarum dicens, contra me ſtaturus es. Itaque ne tuum iudicium ingrediar, ſed potius te defenſionis meæ conſortem coram Chriſto inueniam; totum pre- E ſbyteratus in vrbe conſeſſum perluſtrans, pretioſum vas ſelegi, hominem ſcilicet quondam nepotem beati illius Hermogenis, qui in Magno Concilio egregiam & ineffabilem fidem ſcriptis tradidit, Eccleſiæ multis annis presbyterum, honeſtis moribus compoſitum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercitatione vſque ad hæc tempora vitam ducentem; & ſi quod roboris in corpore ſupererat, ſumma vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus eſt, & omnis in terra facultatis expers, vt nec pane quidem abundet, niſi quantum eius & fratrum qui cum eo ſunt, manibus ciſtas contexendo, ſibi ſuppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, ſi nunc tali viro & tibi ſit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc, necnon ad alios vſus vitæ neceſſarios exequendum aptus ſit.

b Ex codice Cardin. Sirleti manuſcripto.

BASILII POSTERIOR EPISTOLA AD INNOCENTIVM.

Propterea quamprimum dabitur occaſio, mihi ſcribere digneberis; & hunc virum Dei electum muneri peragendo idoneum, conuerſationibus reuerendum, cum manſuetudine

docentem ad te mittam : quem etiam ſtatim mittere potuiſſem ; ſed quoniam tu præueniens, virum in alijs quidem probum & nobis carum, a prædicto autem multo differentem efflagitaſti, meam opinionem tibi apertam facere volui ; vt ſi tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his ieiunij diebus ſuſcipiant, mittas ; vel ſi non habes qui viæ vſque ad nos labores ſufferre valeat, nobis ſcribas.] hactenus Baſilius ad Innocentium Epiſcopum. A

AVCTOR EPISTOLARVM BASILIVS CAESARIENSIS.

In primis vero, quod ad Baſilium pertinet, nulla debet eſſe dubitatio hunc eſſe Baſilium Cæſarienſem Epiſcopum : nam de Hermogene mentionem habet, quem eiuſdem ciuitatis Cæſarienſis Epiſcopum fuiſſe, idem Baſilius Cæſarienſis in ſuis epiſtolis (vt quarto Annalium tomo dictum eſt) aſſeuerat. Innocentium vero aliquem puto fuiſſe ex Epiſcopis Cappadociæ eidem Baſilio ſubditis ætate & ſanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad ſe mitti presbyterum rogauit eumdem Baſilium, vt munere Corepiſcopi ipſi B in functionibus Epiſcopalibus adiutor accederet, qui poſt obitum eius in ſedem ſucceſſor eligi poſſet. Cuius autem ciuitatis Innocentius iſte Epiſcopus fuerit, haud nobis compertum ſatis habetur : ſcimus tamen Baſilij ſedis tempore vixiſſe Innocentium, ad quem alia eiuſdem S. Baſilij extat epiſtola [a]. Meminit & S. Athanaſius in epiſtola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro inſigni, necnon de ipſo Baſilio Epiſcopo Cæſarienſi : vt plane in eam ſententiam adducar, non alium illum eſſe Innocentium, quàm eum ad quem S. Baſilius dictas ſcribit epiſtolas.

a Baſil. epiſt. 3. in addit.

DE AVGVSTINI EPISTOLA AD PAVLINVM.

Hoc ipſo tempore poſt obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius ſucceſſor Zoſimus, vel decreta Innocentij aduerſus Pelagium promulgarentur, S. Auguſtinus ad Paulinum Epiſcopum aduerſus eiuſdem Pelagij errores conſcripſit. hunc fuiſſe S. Paulinum Nolanum, idem Auguſtinus in commentario de Bono perſeuerantiæ ad Proſperum & Hilarium expreſſe teſtatur, cum eiuſdem ſuæ ipſius epiſtolæ meminit [b]. id ipſum de Paulino Nolano affirmat S. Proſper [c], cum recenſet eiuſdem Auguſtini lucubrationes aduerſus Pelagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epiſtolam. Quod autem poſt obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum eſt argumentum, quod eiuſdem Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quod nondum creato Zoſimo ſucceſſore id acciderit, inde perſpicue etiam poteris intelligere, quod cum Apoſtolicæ ſedis decreta aduerſus Pelagium recenſet, nonniſi de ipſius Innocentij litteris de Africanos Epiſcopos redditis meminit ; haud dubium dicturus de eiuſdem Innocentij nouiſſimo decreto ſancito & per Zoſimum promulgato, ſi id factum ſciuiſſet, quod maxime ad rem, de qua ageret, neceſſarium eſſe videret. Reddam autem ipſius ad Paulinum hic verba [d] : *Miſſæ ſunt itaque hac de re ex duobus Concilijs Carthaginenſi & Mileuitano relationes ad Apoſtolicam ſedem, antequam Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos prouinciæ Palæſtinæ Pelagius profiteretur eſſe purgatus, vel ad manus noſtras, vel in Africam perueniſſent. Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas eſt atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem. Quæ omnia modo legere poteris, ſi eorum forte ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant : vbi videbis, ſeruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, ſi praua damnaret ; ipſum tamen nouellum & pernicioſum errorem ſic Eccleſiaſtica auctoritate compreſſum, vt multum miremur eſſe adhuc quoſdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obſiſtere.*] hæc ipſe. C D E

b Aug. de Bono perſeuer. lib. 2. c. 21.
c Proſp. contra Collat. prope fin.
d Aug. epiſ. 106.

NOLAE PELAGIANI NONNVLLI.

Quod vero de his Auguſtinus Paulinum putauerit eſſe monendum, hanc inferius ſui inſtituti rationem affert his verbis : *Quod propterea commemorauimus, quoniam quidem apud vos, vel in veſtra potius ciuitate (ſi tamen verum eſt quod audiuimus) tanta pro iſto errore quidam obſtinatione nituntur, vt dicant, facilius eſſe vt etiam Pelagium deſerant atque contemnant, qui hæc ſentientes anathematizauit, quam ab huius ſententiæ, ſicut eis videtur, veritate diſcedant.*] hæc ipſe. Sed vnde iſta contagio ſerpſit in Nolanam Eccleſiam ? Inde quidem, quod antequam Pelagius palam detegeretur hæreticus, inſinuauerat ſe in eiuſdem Paulini amicitiam, a quo & vt Dei ſeruus, quem præſeferebat verbis & habitu, amabatur, vt eiuſdem Auguſtini epiſtola ipſius exordio docet. Quinetiam ad ipſum Paulinum Pelagius epiſtolam dedit, ſed qua ipſe videri poſſet eſſe Catholicus, ne a tanto viro vt hæreticus reijceretur : etenim ipſe Pe-

A lagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro ſua defenſione dedit, hæc inter alia ſcripſit: Legant (inquit) illam epiſtolam, quam ad ſanctum virum Paulinum Epiſcopum ante duodecim fere annos ſcripſimus, quæ trecentis fere verſibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur, noſq. nihil omnino boni facere poſſe ſine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Auguſtinus [a] in commentario ad Albinum & ſocios de Gratia Chriſti.

a Aug. de Grat. Chriſti lib. 1. c. 35.

Ceterum hæc aduerſus Pelagium ad Paulinum viſus eſt Auguſtinus ſcribere voluiſſe, non quidem ipſius Paulini cauſa, tamquam illis indigeret, quem ſciret probe Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem; ſed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos ſuſcepiſſent; id fortaſſe etiam ipſo Paulino poſcente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem ſanctus Auguſtinus ad eum [b]: Oremus ergo
B pro illis, ſancte frater: certis quippe nobiſcum, quam malo errore teneantur. Fragrant enim epiſtolæ tuæ odore ſuauiſſimo Chriſti, vbi germaniſſimus gratiæ ipſius dilector & confeſſor appares. Sed quod diu tecum de hac re loquendum putauimus: Primo, quia iucundiſſimum eſt, fecimus: quid enim debet eſſe iucundius vel infirmis gratia qua ſanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur? Deinde, vt ſi quid noſtra diſputatione, Deo adiuuante, poſſemus, tua non fides, ſed fidei contra tales adminiculetur aſſertio: ſicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat inſuper Paulinum idem ſanctus Auguſtinus, quod ſcriptis ſuis aduerſus Pelagianos errores ſit firmus aſſertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hactenus.

b Aug. epiſt. 106.

PAVLINVS NOLANVS CATHOLICAE VERITATIS ASSERTOR.

Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandiſſimus Pelagianus ex Occiden-
C te migrarit Alexandriam; vt cum ibi qualis eſſet, minime perſpectus haberetur, ſecurius degens, inſinuaret ſe Cyrilli Alexandrini Epiſcopi amicitiæ. cuius rei cauſa Euſebius quidam (puto Cremonenſem illum S. Hieronymi ſcriptis haud modice illuſtratum) vt hominem eijceret, ad ipſum Cyrillum eiuſmodi epiſtolam dedit [c]:

c Ex cod. Card. Sirleti manuſcr.

Domino ſancto, omniq. honore colendo ac beatiſſimo Papæ Cyrillo Euſebius in Chriſto frater.

Gratias egi Deo meo, quod beatitudinis tuæ dulciora melle epiſtolaris officij eloquia promerui: quia percutienti retinnire dignatus es, domine ſancte, omniq. honore colende beatiſſime Papa. Vnde quæſo, vt libenter meæ paruitatis ſuſcipere ſermonem digneris; & libertatem, quam in fide Chriſti habere videmur, ſuperbiam non reputes. Alexandrina ſedes, ex quo Chriſti nomen vniuerſo Orbi innotuit, præ ceteris prouincijs,
D ſemper Italiæ Chriſti glutino cohæſiſſe cognoſcitur. Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cæleſtiumq. cum ſuis capitibus condemnans, cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem receperit, quæ ſola & prima inter comprouinciales ſuos tales refutare debuerat? Sed ille eſt peſtifer, de quo ſanctitudini tuæ ante annum ſcripſeram, ſignifer & conſœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otioſum ſuæ adulationis inuenerit, ibi ſanctos ac fideliſſimos nunciat. Sed non illum liberum putet tua beatitudo: ſeruus eſt Ariminenſis poſſeſſionis illuſtriſſimi Valerij Comitis: quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum a te, interim fieri ſiluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales a conſortio abijcere, ſcriptum recordatus Prophetæ ſancti: Carnes ligatas in pallio * ſacerdos, cum pollutum non ſanctificet, a polluto ipſe contaminatur: quæ lex eſt probatio
E ſacerdotum. Sed dare veniam dignaberis meæ audaciæ & paruitati, vt ſupra ante rogaui. Incolumem beatitudinem tuam, meiq. memorem inuiolabilis Trinitas tueri dignetur, ſancte Papa.] hactenus Euſebius. Ceterum quod ad Cyrillum ſpectat; inſectatum etiam ipſum eſſe Pelagianos in Concilio Epheſino, quæ de ipſo ſuo loco dicturi ſumus, ſatis aperte declarant.

EVSEBIVS MONET CYRILLVM DE VALERIANO PELAGIANO.

*

Quod vero ad hunc ipſum Valerianum pertinet: equidem hunc illum ipſum fuiſſe conijcio, qui mendoſe apud ſanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in epiſtola ad Alypium & Auguſtinum [d]. Adiuuat coniecturam, quod ibidem etiam de Euſebio habetur mentio, qui huius ſcripta ad S. Hieronymum miſerat, vt aduerſus ea ſcriberet. ſunt hæc enim verba ipſius Hieronymi: Quod autem quæritis, vtrum reſcripſerim contra libros Anniani pſeudodiaconi Celedenſis, qui copioſiſſime paſcitur, vt alienæ blaſphemiæ verba friuola ſubminiſtret: ſciatis me ipſos libros in ſchedulis miſſos

DE ANNIANO SEV VALERIANO CELEDENSI.

d Hier. epiſt. 79.

miſſos a ſancto fratre noſtro Euſebio presbytero ſuſcepiſſe non ante multum temporis; A
& exinde vel ingraueſcentibus morbis, vel dormitione ſanctæ & venerabilis filiæ veſtræ Euſtochij ita doluiſſe, vt propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipſe ea epiſtola, quam poſt biennium eſſe ab eo ſcriptam, ſuo loco dicemus. Quod vero Annianum, ſeu potius Valerianum, S. Hieronymus dicat fuiſſe pſeudodiaconum Celedenſem; abſque dubio deprauatus eſt textus, cum de Eccleſia Celedenſi nuſquam ſit mentio. habet alia lectio, Arelatenſis: ſed propius accedit, vt legendum ſit loco Celedenſis, Cenetenſis. Verum miſſis his, iam ad ſucceſſoris Innocentij inſtitutionem Zoſimi tranſeamus.

ZOSIMI PAP. CREATIO.

Poſt Innocentij obitum, interlapſis diebus vigintiduobus interregni, Zoſimus natione Græcus, Abrahami filius, ſubrogatus eſt die decimanona menſis Auguſti: quantum autem temporis ſederit, ſuo loco in fine ipſius dicturi ſumus. Quid vero ipſius ſedis exordio accciderit, primo loco narremus. Meminiſſe debemus, Cæleſtium Pelagij hæreſiarchæ anteſignanum, tamquam nouæ hæreſis promulgatorem, iam diu ante damnatum ab Epiſcopis Africanis in Concilio Carthaginenſi, appellaſſe Apoſtolicam ſedem. Verum quod ſe ſciret experturum Innocentium Papam ſibi aduerſantem, appellationem nequaquam proſequi voluit: ipſo autem defuncto, ad ſucceſſorem illius Zoſimum ſe contulit, vt ab ipſo audiretur, non quidem proſecuturus appellationem (vt in ſuo libello Paulinus teſtatur) elapſo iam appellandi tempore, ſed aduerſus accuſatores querelas illaturus. Quod vero etiam ſciret & ab ipſo Zoſimo fore damnandum, ſi qualis eſſet, detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit ſcriptum a ſe libellum, vt non poſſet, etiam ſi Zoſimus vellet, ab ipſo reijci, ſed ſuſcipi cogeretur; vtpote qui poſt enarrata quæ de fide ſentiret, eiuſmodi ad finem appoſuit verba: Si forte (vt hominibus) quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur.] recitat hæc quidem S. Auguſtinus [a]. C

a Aug. de peccato orig. c. 6. 7.

Adiecit autem prudenter Zoſimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactiſſime, ſi aſſentiretur epiſtolæ aduerſus errores Pelagij ab Innocentio prædeceſſore ad vniuerſam Eccleſiam datæ. cui ſe idem conſentire profeſſus eſt. Teſtatur id ipſum vbi ſupra S. Auguſtinus, & ad Bonifacium de Zoſimo Papa ait [b]: Inſuper etiam Cæleſtium ſe purgare molientem, ad conſentiendum ſupradictis ſedis Apoſtolicæ, id eſt, Innocentij Papæ litteris, crebra interlocutione conſtrinxerit.] Qua de cauſa (vt idem ſubdit) accidit vt ipſe Zoſimus lenius cum Cæleſtio egerit, ſpem concipiens eum Eccleſiæ Catholicæ reſtituturum. Idemq. Auguſtinus paulo ſuperius æque demonſtrat, haud erraſſe Zoſimum Papam, dum ſcripſit Cæleſtij libellum eſſe Catholicum. agit enim de iiſdem aduerſus Iulianum Pelagianum [c], probans Zoſimi factum, cum Cæleſtium lucrari cupiens, cum eodem benigne ſe geſſit. Cum tamen non ſic hominem ſuſceperit, vt ad Catholicam communicationem admiſerit. Immo adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, vt in Africam ſcriberet, vt ſi quid illi contra Cæleſtium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Auguſtinus, Zoſimum ſemper laudans & excuſans, dum ait [d]: A vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſoluendus: ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententiæ lenitate conceſſus eſt.] hæc S. Auguſtinus. ſed de his ſuſius agemus inferius, cum calumnias Iuliani Pelagiani in Zoſimum, ex ipſius Auguſtini verbis parata defenſione, confutabimus. D

b August. contra epist. Pelag. lib. 2. c. 3.

c August. contra Iulian. Pelag. lib. 6. c. 12.

d Aug. de peccat. orig. c. 8.

His de Zoſimi rebus geſtis cum Cæleſtio, ſubijcimus litteras eiuſdem Romani Pontificis ad Epiſcopos Africanos hoc anno eadem occaſione conſcriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipſis, quæ de eodem Zoſimo S. Auguſtinus conſcripſit, intelligas, paritérq. Zoſimi ipſius ſenſum epiſtolæ ex eodem S. Auguſtino percipias, quæ ſic ſe habet: E

EPISTOLA ZOSIMI AD AFRICANOS DE CAELESTIO.

Zoſimus Aurelio & vniuerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Magnum pondus examinis magna deſiderat, vt non ſit rebus ipſis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cui in honorem beatiſſimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam ſanxere reuerentiam. Orandum igitur, & inceſſanter orandum, vt continua gratia, perenniq. adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ ſocietatis nullis nubibus interfuſcata mittatur. Charitas enim, quæ (ſicut ſcriptum eſt) Deus eſt, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cum ſi quid

vel

A vel ſuſpicionis habuerit fidei intentionis ſolicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigitur.

Cæleſtius presbyter noſtro ſe ingeſſit examini, expetens ea, quæ de ſe Apoſtolicæ ſedi aliter quàm oportuit, eſſent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Eccleſiaſticorum negotiorum curam noſtrã, ſolicitudinemq. diſtraherent: tamen ne paternitatis veſtræ de aduentu ac diſcuſſione prædicti diutius penderet expectatio, poſthabitis omnibus, die cognitionis reſedimus in ſancti Clementis baſilica, qui imbutus beati Petri Apoſtoli diſciplinis, tali magiſtro veteres emendaſſet errores, ratoſq. profectus habuiſſet, vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio conſecraret: ſcilicet vt ad ſalutiferam caſtigationem, tanti ſacerdotis auctoritas præſenti cognitioni eſſet exemplo. Omnia igitur quæ prius fuerant acta diſcuſſimus, ſicut Geſtorum huic epiſto- CONSISTORIVM IN S. CLEMENTIS BASILICA.

B læ cohærentium inſtructione diſcetis. Intromiſſo Cæleſtio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: Vtrum hæc quæ ſcripſiſſet, corde loqueretur, an labijs, ſæpenumero explorauimus, cum de occultis animorum ſolius Dei noſtri poſſit eſſe iudicium, cui non tantum cogitata, ſed cogitanda iam præſto ſunt. Quid voces eius contineant, compendioſius duximus ad ſanctitatem veſtram legenda cognoſci. Vnum ſane mouet nos, vt cum in præſenti ibi Cæleſtium habueritis, nihil liquido iudicatum ſit. Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione deſtinata, equidem hoc feruore fidei præſeſtinatum eſſe, promptiſſimum eſt.

Sed cum de his interrogaretur, aſſeruit nullum ſibi de talibus contentionibus vmquam cum antedictis fuiſſe ſermonem, nec ante ſibi quàm de ſe ſcriberent, viſum fuiſſe compertos; Lazarum ſane in tranſitu cognitum, Herotem vero etiam ſatisfactione in- DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI EPISCOPORVM GALLORVM.

C terpoſita, quod ſecus de ignoto & abſente ſenſiſſet, cum gratia receſſiſſet. Iam caduca ad nulla fundamina criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt perſona talium, quæ tam ventoſa & leuis extiterat, quæreretur, ſi ſaltem illis loci ſui ratio vitæq. conſtaret, vt fides abſentibus in abſentes debuerit adhiberi, tantumq. pondus in litteris eorum, vt auctoritatem teſtimonij mererentur. Patuit hos inobſeruatis ordinationibus, plebe cleroq. contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias ſacerdotia vendicaſſe, quibus ſe ipſi propria abdicauere ſententia; noſq. licet & alia, tum eorum de ſe pœnitudinem ſecuti, ſacerdotali eos loco & omni communione ſubmouimus. Satis vrget cauſam, a talibus proceſſiſſe per litteras in abſentes eius accuſationem, qui ſe præſens tuetur, qui exponit fidem, qui prouocat accuſantem, numquam piguit in melius retorſiſſe iudicium. Adoleſcens & ſancti Spiritus executor, qui Suſannam ſeniorum fal-

D ſitate damnatam, inuenit innocentem; reducitur a ſupplicijs caſta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (ſicut cautum eſt) ſpiritui eredendum, ſed diu appenſius examinandum eſt, præſertim de fide hominis, vbi ſtatus eius & vita perpetua eſt. Nec Salomonem feſellit in puerperij rixa mentis* indago: non enim duabus feminis inter ſe iurgantibus vnum pignus induxit, ſed ibi arbiter fide cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum ſit, vt longa & caſtigata cunctatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium eſt, praua difficilius credere: nam plerique, quorum de ſe bonæ confeſſionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum neceſſitate coguntur, & irremediabile vulnus efficitur, quod deſperatur ſanari. * veritatis

Vnde in præſenti cauſa nihil præeox, immarurumq. cenſuimus, ſed innoteſcere ſancti-

E tati veſtræ ſuper abſoluta Cæleſtij fide noſtrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet; ne inexploraris, famaq. iactantibus tam facile crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant qui præſentem redarguant aliter ſentire, quam libellis & confeſſione contexuit; aut nihil poſt hæc tam aperta & manifeſta quæ protulit, dubij ſanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat. Ipſum ſane Cæleſtium & quoſcumque qui eo tempore ex diuerſis regionibus aderant ſacerdotes admonui, has tendiculas quæſtionum & inepta certamina, quæ non ædificant, ſed magis deſtruunt, ex illa curioſitatis contagione profluere, dum vnuſquiſque ingenio ſuo & intemperanti eloquentia ſupraſcripta abutitur: Cum in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipſis auctoribus ſcripta periclitantur poſt permultam temporis miſeriam, interpretantis arbitrio: vt diuine profectum ſit [a]: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et ſanctus Dauid [b] poſtularet circumſtantiam labijs ſuis, oriq. cuſtodiam. Charitatem veſtram tam Apoſtolicæ INSTAVRATVR IVDICIVM INTER CAELESTIVM ET ACCVSATORES. a Prou. 10. b Pſal. 140.

 ſedis

ſedis auctoritate, quam mutua amoris affectione commoneo, vt iam ingenia veſtra ſanctarum omnium Scripturarum, quæ ſecundum traditionem Patrum atque maiorum præcepta ſunt, præceptis, obſeruationibuſq. ſufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei ſpiritu & vocibus plenum ſit? niſi libet, vnumquemque plus ſibi credere, ſuoq. de ſe vti iudicio. Data . . . . Honorio Aug. XI. & Flauio Conſt. Coſſ.] hactenus Zoſimi litteræ ad Africanos Epiſcopos de cauſa Cæleſtij hoc anno datæ. A

DE CAVSA HEROTIS ET LAZARI.

Quibus plane intelligis Cæleſtium hominem verſipellem, inuoluentem cuncta mendacijs, quo Catholicus valeret exiſtimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera eſſet, excuſſa larua, a Zoſimo poſtea detectus eſt, oſtenſuſq. Cæleſtius ſceleſtiſſimus hæreticorum. Quod vero ſpectat ad Lazarum & Herotem, quos adeo vehementer infamat: quam inſigniter & in his idem Cæleſtius mentitus ſit, poſſumus ex his intelligere, quæ de altero ipſorum Proſper [a] affirmat, nempe de Herote, cum ait: Heros vir ſanctus beati Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, a populo ipſius ciuitatis, inſons & nullis inſimulationibus noxius, pulſus eſt, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantij Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur: eaq. res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.] hæc Proſper in Chronico, noſq. ſuo loco ſuperius, quo facta ſunt anno, retulimus: hic autem ad conuincenda Cæleſtij mendacia iterum recitaſſe non piguit. De Lazaro remanſit obſcura memoria, ſed ex Herote Lazarum diſce: quos enim calumnia par inuoluit, eamdem decoraſſe æqualem virtutem putandum, cum nonniſi bonos conſueuerint odiſſe mali, & hæretici vexaſſe Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitas tranſeamus. B

a Proſper in Chron.

PELAGIVS SE PVRGARE VIDERI VOLVIT APVD ZOSIMVM.

Qui igitur eadem erant ſuligine tincti, eadem ambo vſi ſunt ad fallendam ſedem Apoſtolicam arte, Cæleſtius, atque Pelagius: ſicut enim ille, ita iſte in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas a Zoſimo ſucceſſore, nihil præterea magis conatus eſt, quã ab ipſo Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: id quidem litteris, idq. libello fidei profeſſionis eiſdem iuncto, dolo atque fallacia præſtitit: adeo vt non potuerit a Zoſimo reijci vt hæreticus; vtpote qui ſcriptis profeſſus ſit, ſe in omnibus paratũ eſſe eadem de fide ſentire, quæ Romanus Pontifex ſentienda proponeret. quibus perſuaſus Zoſimus, ſicut fecerat de Cæleſtio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (vt videri poterat) reddito, dedit litteras ad eoſdem Epiſcopos Africanos, quarum exemplum ſumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quam fideliſſime exſcribendum putauimus, quod eſt huiuſmodi: C

EPISTOLA ZOSIMI PAPAE DE PELAGIO.

Zoſimus Epiſcopus Aurelio & vniuerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem. D

Poſtquam a nobis Cæleſtius presbyter auditus eſt, & quid de fide ſentiret euidenter expreſſit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebro profeſſionibus, roborauit: de eius nomine plenius ad dilectionem veſtram ſcripta direximus. Ecce epiſtolam Hieroſolymitani Epiſcopi Praylij, qui in locum quondam ſancti Ioannis Epiſcopus eſt ordinatus, accepimus, qui cauſæ Pelagij enixius adſtipulator interuenit. Litteras quoque ſuas idem Pelagius purgationem continentes abundantiſſime miſit: quibus & profeſſionis ſuæ fidem, quid ſequeretur, quid ve damnaret, ſine aliquo fuco, vt ceſſarent totius interpretationis inſidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem ſenſu ſententijſq. formata, quæ Cæleſtius ante protulerat, continebant. Vtinam vllus veſtrum, dilectiſſimi fratres, recitationi litterarum intereſſe potuiſſet. Quod ſanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio ſingulorum? Vix fletu quidam ſe & lacrymis temperabant. Tales etiam abſolutæ fidei infamari potuiſſe? Eſt ne vllus locus, in quo Dei gratia vel adiutorium prætermiſſum ſit? quod quiſquis poteſt præter eamdem vel mente concipere, nec illi ſupernæ ſententiæ ſubiectus, quæ de ſancto Spiritu lata eſt, quod neque hic, neque in futuro venia vel remiſſione donetur? E

* vitia

HEROS ET LAZARVS ACCVSATORES PELAGII QVALES.

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro ſcribentibus, infamari. Ita ne, fratres dilectiſſimi, ad aures veſtras, qui ſint iſti turbines Eccleſiæ vel procellæ, nec opinione peruenit? Ita vero vos latuit vita * horum atque damnatio? Et quamquam ſpecialis illos Apoſtolicæ ſedis auctoritas omni communione ſubmouerit: diſcite & in hac epiſtola, licet ſtrictim, hominum mores. Vetus Lazaro conſuetudo eſt innocentiam criminandi: per multa Concilia in ſanctum Britium coepiſcopum noſtrum Turonicæ ciuitatis diabolicus accuſator inuentus eſt. A Proculo Maſſilienſi in Synodo Taurini oppidi ſententiam

calum-

A calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit poſt multos annos ſacerdos, tyrannici iudicij defenſor ciuitatis Aquenſium: cum contrairet afflicto, in ipſum penetrabile * & ſacerdotale ſolium ſanguine innocentis pene reſperſum irrupit: ſtetitq. in eo hactenus vmbra ſacerdotij, donec tyranno imago ſtaret Imperij: quo loco poſt internecionem patroni, ſponte ſe exuit, & propria ceſſione damnauit. *

De Herote vero omnia ſimilia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & cuſtodiæ, & totius ciuitatis addictio, ſimilis pœnitentia de abdicatione ſacerdotij. Mirum eſt ſi iſti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum ſeruitute nitentem falſis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiſcopos tanta machinati ſunt, qui tot tempeſtates Eccleſiæ reddiderunt. Non decet Epiſcopalem auctoritatem, & præcipue prudentiam veſtram, ad leuium ſuſurrorum ſcripta pendere. Ecce
B Pelagius, Cæleſtiuſq. Apoſtolicæ ſedi in litteris ſuis & confeſſionibus ſuis præſto ſunt. Vbi Heros? Vbi Lazarus? erubeſcenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adoleſcentes Timaſius & Iacobus, qui ſcripta quædam, vt aſſerebatur . . . . . * . . . . ? *
Vos conijcite, ſi, qui talia in ſede Apoſtolica confitentur, illa quæ de iiſdem a prauis ac leuibus auctoribus ac dubio rumore iactata ſunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, ſtudete concordiæ: nam ſcriptum eſt: Diliges [a] proximum tuum tamquam te ipſum. Qui magis alter alteri proximi ſumus, quam omnes qui in Chriſto vnum eſſe debemus. Non omnis qui aures veſtras ventus ingreditur, nuncius eſt veri. Ideoq. animo præſule & in excubijs conſtituto ſemper opus eſt, ne totum famæ, totum teſtibus liceat. Recenſete ſacras litteras & diuina tabularia; maximam partem falſi teſtes occupauere, vbi ſanctorum ad accuſationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immo totam, *a Marc. 12.*
C cum in ipſum Dominum noſtrum Saluatorem totius mundi hoſtiam & Pontificem ſalutarem falſi teſtes inſurrexerunt, qui ſe eius blaſphemiam audiſſe confingerent. Aeſtimate quid iam poſſit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immo in ipſam fidem ac veritatem periurijs impetum fecit.

Hæc ideo ſcripſimus, vt de cetero ſi qui abſentes, minuſq. noti de quolibet talia ex libidine mentientur, fixi ſint pedes veſtri aduerſus arietem fraudulentiæ. Vnde & [b] lucernam pedibus ſuis ac lumen ſemitis ſuis vir ſanctus exorat? ſcilicet ne inter fallaces tenebras ſint cæca nobis & errabunda veſtigia. Et in Euangelio: Numquid [c] lex noſtra iudicat hominem, niſi ab ipſo audierit prius & cogitauerit? Etiam in veteri Teſtamento: Non credas auditui vano, & non conſenſeris cum iniquo fieri teſtis iniuſtus. Et ne forte multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens: DE IVDICIO EXHIBENDO MAGNA CAVTELA. *b Pſal. 118.* *c Ioan. 7.*
D Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priuſquam [d] interroges, ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripe iuſte. Et iterum: Quæ viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apoſtolorum aduerſus principes ſacerdotum & ſeniores Iudæorum poſtulantes abſentis Pauli Apoſtoli damnationem, iuſtiſſimam ſententiam Gentilis Feſtus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obijcere verecundiam, dicens [e]: Non eſt conſuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumq. defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra ſeptum fidei noſtræ poſitus tenuit contra ſacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de abſentibus in abſentes: quotus quiſque immunis inuenietur a vulnere, ſi ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur? *d Eccl. 11.* *e Act. 25.*
E Doceat nos terrena moderatio, quæ ſæcularibus arbitrijs & cauſis primum de ipſis iudicibus eligendis, repudiandiſq. fit. Et quanta cunctatio, quot interpoſitæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam ſub ipſo fine certaminis ampliare iudicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; vt fides, quæ in præſenti plerumque arctioribus ſtrangulatur anguſtijs, ſaltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, niſi in patrocinium tuendæ innocentiæ reperta ſint. Tolerabilius eſt enim innocentem, quemlibet tardius inueniri, quàm cito pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & Heroti, litterarum ſuarum pediſſequos eſſe? An neſciebant dilectionem veſtram ad ſedem Apoſtolicam relaturam? Huc certo calumniæ compendio nauigaſſent. Vbi de Epiſcopatu abdicando agitur, maria terraq. luſtrantur, nec vlla ſuffragia prætermittunt: vbi vero innocentium fama percellitur, otioſi & delicati, ſiue accuſatores, ſiue teſtes (in vtroque enim fallentibus nomen infame eſt) in cubilibus & lectulis ſuis litteris abutuntur; & totam EXEMPLO IVDICVM SAECVLARIVM CAVSAE REORVM TRACTANDAE.

Afri-

Africam, vniuerſumq. tranquillum Catholicæ ſerenitatis innubilant ad libidines ſuas duæ A
peſtes. Ante tribunal Chriſti omnes ſtabimus, nemo illic abeſſe poterit, nec Domini, cuius immenſitas omnibus locis ac rebus interuenit, declinare iudicium.

PELAGIVS PROBATVS CATHOLICVS.

a Luc. 15.

Si Deo noſtro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam ſeruientis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: ſit vobis gaudium, eos quos falſi iudices criminabantur, agnoſcere a noſtro corpore & Catholica veritate numquam fuiſſe diuulſos. Certe hoc quod noſtra expectatio deſiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & ſequenda ſequerentur. Si paterfamilias [a] reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus eſt; & iubet in vſum eius ſtolam mundam, hoc eſt, inſigne candidæ mentis afferri, & vitulum ſaginatum: quantum hæc vberior exultatio eſt fidei, non mortuos eſſe, nec perijſſe, de quibus falſa vulgata ſunt? Miſimus igitur ad dilectionem veſtram exemplaria ſcripturarum, quas Pelagius miſit: quarum lectio- B
nem non ambigimus parem vobis in Domino de abſoluta eius fide eſſe lætitiam. Dat. XI. Kalend. Octobris.] hactenus Zoſimus ad Africanos.

His ſubijciendæ fuiſſent ipſæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epiſtolæ ſe mittere eodē nuncio profitetur: ſed eas minime integras nacti ſumus; extant tamen ex eiſdem a S. Auguſtino recitata fragmenta, quæ compaginare ſimul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipſum fidei ipſius profeſſionis libellum, quem (vt ſuperius dictum eſt) Pelagius litteris iunxit, qui hoc titulo in eo codice reperitur exſcriptus:

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epiſtola tranſmiſſus.

LIBELLVS FIDEI A PELAGIO MISSVS AD INNOCENTIVM, ACCEPTVS ET COGNITVS A ZOSIMO PAPA.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum viſibilium & inuiſibilium conditorem. Credimus in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, per quem creata ſunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, ſed genitum, C
& vnius cum Patre ſubſtantiæ, quod Græci dicunt ὁμόσιον, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec poteſtate poſſit eſſe inferior: tantumq. confitemur eſſe illum qui eſt genitus, quantus eſt ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum a Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adſcribimus; ſed nec Patrem aliquando cœpiſſe, nec Filium. Nec enim aliter confiteri poſſumus æternum Patrem, niſi confiteamur etiam coæternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui ſemper Pater fuit, ſemper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum ſanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, poteſtate, æternitate, ſubſtantia. Nec eſt prorſus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, ſuperiusve dici poſſit; ſed tota Deitas ſui perfectione æqualis eſt: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem perſonarum indicant, D
quicquid de vna perſona dicitur, de tribus digniſſime poſſit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eamdemq. dicimus Trinitatis eſſe ſubſtantiam, & vnum in tribus perſonis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, diſtinguimus, non ipſum ſibi Patrem, ipſum ſibi Filium, ipſum ſibi Spiritum ſanctum eſſe dicentes; ſed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus ſancti eſſe perſonam: non enim nomina tantummodo, ſed etiam nominum proprietates, id eſt, perſonas, velut Græci exprimunt ὑποστάσεις, hoc eſt, ſubſiſtentias, confitemur. Nec Pater Filij aut Spiritus ſancti perſonam aliquando excludit; nec rurſus Filius aut Spiritus ſanctus Patris nomen perſonamq. ſuſcepit: ſed Pater ſemper Pater eſt, Filius ſemper Filius eſt, Spiritus ſanctus ſemper Spiritus ſanctus eſt. Itaque ſubſtantia vnum ſunt, perſonis ac nominibus diſtinguuntur.

Ipſum autem Dei Filium, qui abſque initio æternitatem cum Patre & Spiritu ſancto poſ- E
ſedit, dicimus in fine ſæculorum perfectum noſtræ naturæ hominem ſuſcepiſſe ex Maria ſemper Virgine; & Verbum carnem eſſe factum, aſſumendo hominem, non permutando Deitatem: nec (vt quidam ſceleratiſſime opinantur) Spiritum ſanctum dicimus fuiſſe pro ſemine, ſed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Chriſto vnam Filij eſſe perſonam, vt dicamus duas eſſe perfectas atque integras ſubſtantias, id eſt, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui ſolum & nudum in Chriſto hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem & eius ſimiles, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana ſuſcepiſſe natura, & vel in carne, vel in anima, vel in ſenſu aſſumptum hominem his, propter quos aſſumptus eſt, fuiſſe diſſimilem: quem abſque ſola peccati macula, quæ naturalis non eſt, nobis confitemur eſſe conformem.

Illo-

A Illorum quoque ſimiliter execramur blaſphemiam, qui nouo ſenſu aſſerere conantur, a tempore ſuſceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigraſſe, & rurſum quæ erant humanitatis in Deum eſſe transfuſa, vt (quod nulla vmquam hæreſis dicere auſa eſt) videatur hac confuſione vtraque exinanita ſubſtantia, Deitatis ſcilicet & humanitatis, & à proprio ſtatu in aliud eſſe mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quam hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, ſuſceptum ita a Deo Filio paſſibile noſtrum, vt Deitas impaſſibilis permaneret. Paſſus eſt enim Dei Filius non putatiue, ſed vere, omnia quæ Scriptura teſtatur, id eſt, eſuriem, ſitim, laſſitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiuſmodi. Secundum illud, paſſus eſt quod pati poterat, id eſt, non ſecundum illam ſubſtantiam quæ aſſumpſit, ſed ſecundum illam quæ aſſumpta eſt. Ipſe enim Dei Filius ſecundum Diuinitatem impaſſibilis eſt vt Pa-
B ter, incomprehenſibilis vt Pater, inuiſibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria perſona Filij, id eſt, Dei Verbum ſuſcepit paſſibilem hominem; ita tamen eius habitatione ſecundum ſuam ſubſtantiam Deitas nihil paſſa eſt, vt tota Trinitas, quam impaſſibilem confiteri neceſſe eſt. Mortuus eſt ergo Dei Filius ſecundum Scripturas, ſecundum id quod mori poterat. Reſurrexit tertia die. Aſcendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & paſſus eſt, in qua etiam reſurrexit: non enim exinanita eſt humanitatis ſubſtantia, ſed glorificata, & in æternum cum Deitate manſura. Accepta ergo a Patre omnium poteſtate quæ in cælo ſunt & in terra, venturus eſt ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iuſtos remuneret, & puniat peccatores.

Reſurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua nunc ſumus veritate membrorum eſſe reparandos; qualeſq. ſemel poſt reſurrectionem fue- CONDEMNATIO ORIGENIS ERRORVM
C rimus affecti, in perpetuum permanſuros. Vnam eſſe vitam ſanctorum omnium, ſed præmia pro labore diuerſa: e contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque eſſe ſupplicia. Baptiſma vnum tenemus, quod iiſdem ſacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, aſſerimus eſſe celebrandum. Hominem, ſi poſt baptiſmum lapſus fuerit, per pœnitentiam credimus poſſe ſaluari. Nouum & vetus Teſtamentum recipimus in eo librorum numero, quem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ tradit auctoritas. Animas a Deo dari credimus, quas ab ipſo factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quaſi partem diuinæ dicunt eſſe ſubſtantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccaſſe, vel in cælis conuerſatas fuiſſe dicunt, quam in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blaſphemiam, qui dicunt impoſſibile aliquid homini a Deo præceptum eſſe, & mandata Dei non a ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe ſeruari: vel qui primas
D nuptias cum Manichæo, vel ſecundas cum Cataphrygis damnant.

Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium neceſſitate carnis mẽtitum eſſe dicunt, & eum propter aſſumptũ hominem nõn omnia facere potuiſſe quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus hæreſim, qui dicit nullam in futuro meritorum eſſe diſtantiam, noſq. eas ibi habituros eſſe virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberũ ſic eſſe confitemur arbitrium, vt dicamus nos ſemper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non poſſe, quam illos qui cum Iouiniano aſſerunt hominẽ non poſſe peccare. vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos vero dicimus, hominem ſemper & peccare & non peccare poſſe, vt ſemper nos liberi confiteamur eſſe arbitrij. Hæc eſt fides, Papa beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamq. ſemper tenuimus & tenemus. In qua ſi minus perite, aut parum caute aliquid forte poſitũ eſt; emendari cupi- CONDEMNATIO IOVINIANI ERRORVM.
E mus a te, qui Petri & fidem & ſedẽ tenes. Sin autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui iudicio cõprobatur; quicumque me maculare voluerit, ſe imperitum, vel maleuolum, vel etiã non Catholicũ, non me hæreticũ cõprobabit.] hactenus libellus Pelagij confeſſionis.

Iſta mecũ ipſe conſiderans, & ſingula accurate perpẽdens, obſtupeſco: quomodo impius hæreſiarcha, cũ ſe ab Innocẽtio Papa fore damnandũ ſenſit, mox, vt mentiretur ſe non eſſe lupum quem gereret, & agni in omnibus ſpeciem præſeferret, Catholica confeſſione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, ſuperinduxit; atque adeo, vt ne pilum quidem ineſſe videri poſſet hæretici. Etenim eſto quod minus plene, quod ad ſingula capita ſuæ hæreſis condemnanda, eiuſmodi profeſſio aduerſarijs, Lynceis oculis eius errores ſingulos perſcrutantibus, videri potuiſſet: in eo tamen quod ſententia illa ad finem poſuit coronidem totius confeſſionis, aduerſantium ora clauſit, ſtrepitumq. compeſcuit: vt nullus plane, qui in eum velut hæreticum iure mutiret, inueniri poſſet, dum videlicet verba illa ſubiunxit: Si minus perite, aut parum caute aliquid forte poſitum eſt; emendari PELAGIVS NON POTVIT NON RECIPI VT CATHOLICVS.

dari cupimus a te, qui Petri fidem & ſedem tenes.] Quidnam reliquum accuſatoribus vt in A
eum aſſerre poſſent, qui ad normam fidei perſectionem expectare ſe profiteatur a Catholi-
cæ ſedis Antiſtite? Vel quam Iudici in eum ſententiam ſerre iam liberum eſſet, qui ſe ea-
dem velle ſentire, quæ ipſe ſentiat, tam firmiter aſſeueret? Quomodo inter hæreticos re-
linquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adſciſcendus, qui Catholica profeſſio-
ne, Catholica ſapere declararit, & hæreticum eſſe non poſſe, conteſtatione illa appoſita
ſignificarit? Eiuſmodi plane ſuit techna Pelagij, vt non potuerit, ea confeſſione præmiſſa,
a Iob 41. vt hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus ſermo [a], con-
grue de Pelagio dici poſſit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] certe nonniſi Deus.

Vidiſti, lector, vafriciẽ verſipellis hæreſiarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omniq.
EXPEDIT HAERETICORVM POENITENTIAM TARDE RECIPERE. ex parte ouem præſeferentis lupi admiſceri ſe cum grege conantis? Docuit plane rerũ vſus,
haud facile in Eccleſiam admittendos hæreticos, quantumlibet pœnitentiam præſeferant; B
ſed diu multumq. ante probandos, atque diſcutiendos eſſe; vt & interdũ expediat, ſimulata
repulſa, ſimulate ne agant, cautius experiri: etenim vere pœnitentes quo magis ſe vident
reijci, eo inſtantius pulſant fores Eccleſiæ, miſerabilius ingemiſcunt, lamentabilius lugent,
ſeq. dirius cruciãt, bonis inſuper operibus vrgent, ac denique inuicta perſeuerantia cogunt
ſibi Eccleſiæ oſtia reſerari. Sic nãque negat pia mater quẽ habet præ manibus panẽ peten-
tibus filiolis, vt prouocet eos ſecũ longius ambulare: eadem quoque arte Dominus repu-
b Matth. 15. lit Chananæam [b], & diſcipulis [c] ſe finxit longius ire. Quod vero ad Pelagium ſpectat, iuxta
c Luc. 24. illud [d]: Gaudium hypocritæ ad inſtar puncti] quam citiſſime detecta vafricie impoſtoris,
d Iob 20. omne conſilium eius euanuit. quomodo vero id acciderit, dicturi ſumus anno ſequenti.

Eiuſmodi plane fuiſſe Cæleſtij libellum quem obtulit, vt tamquam hæreticus abijci mi-
CAELESTIVS NON POTVIT NON AVDIRI ATQVE SVSCIPI. nime valuiſſet, tũ quæ recitatæ ſunt de ipſo epiſtolæ Zoſimi indicant, tum etiam exemplum C
de Pelagio perſuadet. Sed habuit illud amplius fauorabile cauſa Cæleſtij, quod de accuſa-
toribus ſceleratis, eiſdemq. abſentibus, qui & aduerſus abſentem crimen obiecerint, vide-
ret iuſtiſſimam exceptionem ingeſſiſſe, deq. eo, quod abſque iudiciali ordine lata in ipſum
in Concilio Carthaginenſi ſententia, quam iuſtiſſime videri poterat appellaſſe. Ceterum
e Iob 8. (quod eſt in ſacris oraculis [e]) ſicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius conſilia
ad lucem veritatis prorſus euanuerunt. quomodo autem id actum ſit, ſcies anno ſequenti
ex ijs quæ de cauſæ vtriuſque meritis dicenda erunt; apparebitq. vnicuique res attente
f Prou. 10. conſideranti, quam veriſſimum eſſe quod fertur ſacra parœmia: Qui [f] nititur mendacio,
g Pſal. 5. paſcit ventum.] & illud Dauidicum conſecutum: Perdes [g] omnes qui loquuntur menda-
cium.] Iam vero quæ ſunt reliqua rerum geſtarum anni huius proſequamur.

Hoc eodem anno, vt Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur in Eccleſia, errore ſup- D
ERROR ILLAPSVS DE PASCHATIS DIE. putationis Paſchalis temporis factum eſt. ſed quomodo diuino quoque miraculo compertus ſit error; vt non fuerit Deus quicquam in Eccleſia agi perperam, Paſchaſius Epiſco-
h Apud S. Leonem epiſt. 65. pus Lilibæi narrat his verbis in epiſtola ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem data [h]:
Non ergo (inquit) nos dies vna longius poſita terreat: ne, cum hoc euitamus, incurra-
mus errorem, ſicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædeceſſoris veſtri Zoſimi,
Conſulatu Honorij Auguſti vndecimo & Conſtantij ſecundo. Tunc enim, cum declinare-
tur ne decimo Kal. Maij dies Paſchæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id eſt,
pro emboliſmo communis eſt annus tentus, & error grauiſſimus eſt ortus; in tantum vt
miniſterio certo, quod dono ſancti Spiritus miniſtratur, hæc veritas probaretur. Quod
propterea credidi exponendum, quia locus ipſe etiam ſancto atque a me venerando fratri
meo Libanio diacono notiſſimus eſt. Cuius myſterij miraculum tale eſt. E

Quædam viliſſima poſſeſſio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac ſiluis denſiſſime
conſtituta. illic perparua atque vili opere conſtructa eſt eccleſia: in cuius baptiſterio nocte
ſacroſancta Paſchali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua om-
nino vicina, fons ex ſe repletur; pauciſq. qui fuerint, conſecratis, cum deductorium nullum
habeat, vt aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tunc ergo (ſicut ſupra diximus) cum ſanctæ
memoriæ domino quondam meo ac beatiſſimo Papa Zoſimo (cum apud Occidentales er-
ror ortus fuiſſet) conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cum presbyter ſecundum mo-
rem baptizandi horam requireret, vſque ad lucem aqua non veniente, non conſecrati qui
baptizandi fuerant, receſſerunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte quæ luceſcebat in
diem Dominicam, decimo die Kalend. Maij, fons ſacer hora competenti repletus eſt. Eui-
denti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuiſſe errorem.] hæc Paſchaſius.

Huic plane ſimile deſcriptum extat apud Caſſiodorum miraculum, quod hic deſcribe-
re ta-

A re ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucotheæ in Lucania, fontemq. ibi irriguum ita deſcribit [a]: Eſt enim locus ipſe camporum amœnitate diſtenſus, ſuburbanum quondam Coſilinatis antiquiſſimæ ciuitatis, qui a conditore ſanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perſpicua & dulcis vberras: vbi in modum naturalis antri, apſidis fabricata concauitas ſic perſpicuos liquores emanat, vt vacuum putes lacum, quem non dubitas eſſe pleniſſimum. Hic perlucidus vſque ad fundum patet, vt aſpectibus tuis aerem potius apparere iudices, non liquorem. Aemularur ſerenam diem aqua ſubtiliſſima: nam quicquid in imo geritur, inoffenſa aeris claritate monſtratur.] & paulo poſt: Longa ſunt illius fontis memoranda deſcribere. Veniamus ad illud ſingulare munus, ſanctumq. miraculum. Nam cum die ſacratæ noctis precem baptiſmatis cœperit ſacerdos effundere, & de ore ſancto ſermonum fontes emanare: mox B in altum vnda proſiliens, aquas ſuas non per meatus ſolitos dirigit, ſed in altitudinem cumuloſq. tranſmittit. Erigitur brutum elementum ſponte ſua, & quadam deuotione ſolemni præparat ſe miraculis, vt ſanctificatio maieſtatis poſſit oſtendi. Nam cum fons ipſe quinque gradus tegat, eoſq. tantum ſub tranquillitare poſſideat, alijs duobus cernitur creſcere, quos numquam præter illud rempus cognoſcirur occupare. Magnum, ſtupendumq. miraculum, fluenta labentia ſic ad humanos ſermones vel ſtare, vel creſcere, vt eis credas audiendi ſtudium minime defuiſſe. Fiat venerabilis omnium ſermone fons iſte cæleſtis. Habet & Lucania Iordanem ſuum. Ille exemplum beptiſmatis præſtirit, hic ſacrum miniſterium annua deuorione cuſtodit. Quapropter & reuerentia loci & vtilitas rei dare debet populis ſanctiſſimam pacem, &c.] hæc Caſſiodorus nomine Athalarici Regis ſcribentis epiſtolam ad Seuerum.

[a] Caſſiod. Var. lect. lib. 8. epiſt. 33.

DE FONTE BAPTISMATIS IN LVCANIA MIRACVLVM.

C Probe ex his intueris, lector, quam inſaniant deploratiſſimi Nouatores, dum baptiſmalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis ſingulis repetito Deus voluit in Eccleſia Catholica, vt ſibi placitam, conſignari.

Sed quod in his verſamur, adijciamus his aliqua alia id genus miracula ab alijs antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonenſis eodem ferme argumento ita deſcribit [b]: Eſt & illud illuſtre miraculum de fontibus Hiſpaniæ, quos Luſitania prouincia profert. Piſcina namque eſt apud Oſem campum antiquirus ſculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro compoſita opere, ſed & ædes magnæ claritatis ac celſitudinis deſuper a Chriſtianis conſtructa eſt. Igitur cum dies ſacer poſt curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuſo proditore, myſticam diſcipulis præbuit cœnam; conueniunr in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem ſacri præſentientes aromatis. D Tunc data oratione, ſacerdos oſtia templi iubet ſimul muniri ſignaculis, aduentum virtutis Dominicæ præſtolantes. Die autem tertia (quod eſt ſabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Epiſcopus cum ciuibus ſuis, inſpectis ſignaculis, oſtia reſerat clauſa. Ac mirum dictu, piſcinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, ſed ita cumulo altiore refertam, vt ſolet ſuper ora modiorum triticum aggregari: videaſq. huc illucq. larices fluctuare, nec partem in aduerſam defluere. Tunc cum exorciſmo ſanctificato, conſperſo deſuper chriſmate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro ſaluatione reportat, agros vineaſq. aſperſione ſaluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum ſine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi inſans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & baptizatis omnibus, lymphis in ſe reuerſis, vt initio produntur neſcio, ita & fine claudun- E tur ignaro.

[b] Gregor. Turon. de Gloria martyr. lib. 1. cap. 24.

DE FONTE BAPTISMALI IN LVSITANIA MIRACVLVM.

Quidam vero ex hæreticis Deum non metuens, neque venerationem præſtans huic loco ſancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam ſuorum fidem præſtare dignatus eſt, non ſilebo: Venit cum turba equorum, ſolutiſq. impedimentis, quæ iuſſit in baſilicam poni, equitibuſq. in ea præſepia præparari, irridens miſer quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, ſub Rege licet, magna tamen in illa regione poteſtas. Expulſiſq. e baſilica ſancta equitibus, ad ſe reuerſus cœpit dentibus proprium lacerare corpuſculum, nec prorſus retineri a ſuis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemq. oppreſſus inter ſuorum manus ſpiritum exhalauit.

DE PROFANANTE TEMPLVM MIRACVLVM.

Denique Theodegiſilus huius Rex regionis, cum vidiſſet hoc miraculum, quod in his

ſacratis

PERVESTIGATA MIRACVLI VERITAS.

ſacratis Deo fontibus gerebatur, cogitauit intra ſe, dicens: Quia ingeniũ eſt Romanorum A (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat, & non eſt Dei virtus. Veniens vero ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis cum Epiſcopi ſigillo muniuit: poſuitq. cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſit fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccederet. ſimiliter & alio fecit anno. Tertio vero conuocata virorum multitudine, foſſas in circuitu baſilicæ fieri iuſſit, ne forte locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntq. foſſæ in profundo vicenum quinum pedum, in latitudine vero quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro huius inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem, quo hoc myſterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinæ inueſtigare præſumpſit. Habentur autẽ in ea reliquiæ S. Stephani Leuitæ.] hæc Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum ſubdit miraculum. Porro S. Stephani reliquias allatas illuc B ab Oroſio presbytero, præter illa quæ ſuperius dicta ſunt, dicemus quoque anno ſequenti.

a Sophron. Prat. ſpirit. cap. 214. 215.

MIRACVLA DE FONTIBVS IN LYCIA.

Sed nec caruit Oriens hiſce adeo inſignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris ſcriptis tradidit in hæc verba [a]: Soruba (inquit) vicus quidam eſt ad radices montis, in quo ſita eſt Coeanenſium ciuitas. In eo baptiſterium eſt, quod in ſanctis Epiphanijs ſudat (*baptiſmus enim ibi eo tempore celebrabatur*) qui ſudor per tres horas continuis incrementis augetur, & poſt baptiſma peractum decreſcere incipit, & tribus alijs horis ſenſim deficit. Et in caſtello Cedebratis, ſub monte Aenoandro ciuitatis ſitum eſt baptiſterium, quod in prima Paſchali ſanctæ reſurrectionis feſtiuitate, cum ſit lapis vnus, ex ſe ipſo continuo impletur: duratq. aqua illa vſque ad Pentecoſtem; moxq. tranſacta Pentecoſte, euaneſcit. Vtraque vero iſta miracula in prouincia Lyciæ fiunt. Si quis autem hæc ita eſſe non credit; vſque ad Lyciam non grande iter eſt; C pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] hactenus ipſe; de hiſq. ſatis: vt intelligas eſſe Deum in Iſrael, & in Eccleſia Catholica ſemper viguiſſe miracula, quibus veluti digito Dei, quæ vera ſit Eccleſia, conſignetur.

b Habet Adolph. in Honor. pag. 387.

Hoc eodem anno, ſub nominatis Conſulibus, Honorius (inquit Proſper) triumphãs Romam ingreditur, præeunte currum eius Attalo, quẽ Lyparæ viuere exulem iuſſit.] hæc ipſe. ſed triumphi huius nullam præterea memoriam extare ſcimus, niſi in nummis [b] quibus repræſentatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduerſa effigies ineſt militaris, ſiniſtra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuũ ſupplantans, quo Attalus deſignatur, qui Chriſti virtute ipſe hoſtis Chriſtianæ religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (ſi recte inſpicis) de pluribus hoſtibus debellatis celebrantur victoriæ, & glorioſa eleuantur trophæa: de Gothis in primis, qui eum (vt vidimus) in Imperium euexere; de D Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere ſtudijs homini reſtituturo deorum cultum; de dijs ipſis, vanis reſponſis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cuius ſectæ ſymbolis cũ Gothis Attalus arcto amicitiæ fœdere iunctus erat. Tot igitur tantiſq. victoriæ titulis decorari Deus voluit Chriſtianum Principem maxime pium, paulo ante barbarorũ atque Gentilium pedibus cõpreſſum, oppreſſum, ac pene protritum.

IESV CHRISTI ANNVS 418. ZOSIMI PAP. ANNVS 2. HONORII 24. THEODOSII 11. IMPP.

CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAVSA PELAGII ET CALLESTII.

CHriſti annus decimusoctauus ſupra quadringenteſimum Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo adſcribitur Faſtis. Quibus quidem Conſulibus (inquit E Proſper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & ſeptem Epiſcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt: quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.] hæc Proſper. Verum irrepſit error in numerum: nam idem ipſe aduerſus Collatorem ducentos quatuordecim Epiſcopos numerat. Sed quo potiſſimum anni huius tẽpore idem Carthaginenſe Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci poteſt, hoc anno, ipſo primo veris initio eſſe collectum, eo quòd ad idem ipſum, cum haberetur, extant Zoſimi Papæ litteræ datæ quinto Kal. Aprilis. Porro propagatũ illud eſſe vſque ad menſem Maij, ſancita in eo decreta ſignificant. At quoniam eodẽ tempore, quo Carthagine illud ipſum Conciliũ habebatur, Romæ iterum cognoſcebatur cauſa Pelagij atque Cæleſtij: nos tum de rebus Romæ hoc anno geſtis, tũ Carthagine in celebri illo Patrũ conſeſſu tranſactis, ordine temporũ acturi ſumus.

A Cum autem tractaretur Romæ cauſa Cæleſtij, placuit Zoſimo Papæ ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim ſub Innocentio Papa aduerſatus in Concilio Carthaginenſi: qui præmiſit libellum aduerſus Cæleſtiũ. Interea vero iuſſus Cæleſtius ſuæ fidei profeſſionem edere, libellum Zoſimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuiſſet videri Catholicus, in eo tamen reprehenſione non caruit, cũ originale peccatum reperiri negaſſet. Verum quod petijſſet eodem libello doceri, ſi quid minus rectum pronunciaſſet: placuit Zoſimo, ſpe conuerſionis ipſius, cum eo mitius agere. Sed operam & impenſam perdidit, vt conſtat ex S. Auguſtini ſcriptis, necnon ex libello Paulini, vt modo dicturi ſumus.

Inter hæc autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne eſſet quid ab aduerſarijs in eos obijci poſſet, profeſſi ſunt Patres ſe Innocentij Papæ cõſectari atque amplecti decretum, quod anno ſuperiori ab eodem diximus promulgatum: quo vno ictu vali-
B do ſatis ijdem ſibi viſi ſunt Patres Pelagiũ, Cæleſtiumq. poſſe confodere, eorumq. errores proſus extinguere. Hoc igitur cõmuni decreto ſuffragio, dederunt litteras ad ipſum Zoſimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Proſper his verbis meminit [a], cũ agit de Concilijs Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim ſacerdotes, qui in epiſtola quã ſuis conſtitutionibus protulerunt, ita Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem B. Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei per Ieſum Chriſtum, &c.] Non extant ipſæ quidem litteræ Synodi Carthaginenſis, ſed nec quæ a Zoſimo ad eamdem tunc redditæ fuere, verum tantum illæ de cauſa proſequenda conſcriptæ.

CONCIL. CARTHAGINENSE SEQVITVR INNOCENTII PAP. DECRETVM.

a *Proſp. aduerſ. Collat.*

Etenim qui conuenere Patres Carthagine, ſubinſenſo tulere animo, admiſiſſe Zoſimum
C Papam ad audientiã Cæleſtium, quem etſi non alia, certe quidem hæreſis infamabat. deq. his alias dedere litteras, quibus apud eumdem Zoſimũ querebantur; ſed nec ipſæ quidem extant. Certe litteras plurimas cucurriſſe & recurriſſe inter Zoſimum Papam & Epiſcopos Africanos, S. Auguſtinus [b] teſtatur: idq. ex redditis a Zoſimo ad eos litteris probe poſſumus intelligere; deſcribemus nos hic eas ex codice Vaticano deprõptas, quæ ſic ſe habẽt:

QVERELA AFRICANORVM DE APPELLATIONE CAELESTII ADMISSA.

b *Auguſt. contra duas epiſt. Pelag. lib. 2. c. 3.*

Zoſimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginenſi affuerunt, dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Quamuis Patrum traditio Apoſtolicæ ſedi auctoritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio diſceptare nullus auderet, idq. per canones ſemper regulaſq. ſeruauerit; & currens adhuc ſuis legibus Eccleſiaſtica diſciplina Petri nomine, a quo ipſa quoque deſcẽdit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apoſtolo canonica antiquitas per ſenten-
D tias omnium voluit eſſe potentiam, ex ipſa quoque Chriſti Dei noſtri promiſſione, vt & ligata ſolueret, & ſoluta vinciret; par poteſtatis data conditio in eos, qui ſedis hereditatem, ipſo annuente, meruiſſent. Habet enim ipſe cum omnium Eccleſiarum, tum huius maxime, vbi ſederat, curã; nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura ſententiæ, cui ipſa ſui nominis firma & nullis hebetata motibus cõſtituit fundamẽta, & quæ ſine ſuo periculo temere nullus inceſſet. Cum ergo tantæ auctoritatis Petrus caput ſit, & ſequẽtia omnium maiorum ſtudia firmauerit, vt tam humanis diuiniſq. legibus & diſciplinis omnibus firmetur Romana Eccleſia, cuius locum nos regere & poteſtatem nominis obtinere non latet vos, ſed noſtis, fratres cariſſimi, & quemadmodum ſacerdotes, ſcire debetis: Tamen cum tantum nobis eſſet auctoritatis, vt nullus de noſtra poſſit retractare ſentẽtia; nihil egimus, quod non ad veſtram notitiam noſtris vltro litteris referremus, dantes hæc fraternitati, vt
E in cõmune cõſulentes, non quia quid deberet fieri neſciremus, aut faceremus aliquid quod contra vtilitatẽ Eccleſiæ veniens diſpliceret; ſed pariter vobiſcũ voluimus habere tractatũ de illo qui apud vos (ſicut ipſi per litteras dicitis) fuerit accuſatus, & ad noſtrã qui ſe aſſereret innocentẽ, non refugiens iudicium ex appellatione priſtina, venerit ſedem, accuſatores ſuos vltro depoſcens, & quæ in ſe crimina per rumorem falſo dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis miſimus, putauimus ac nouimus explicatam; ſatiſq. illis ſcriptis, quæ ad illa reſcripſeratis, credimus eſſe reſponſum.

ZOSIMI PAP. EPISTOLA AD CONCIL. CARTHAGINENSE.

SEDIS APOSTOLICAE ET ROMANORVM PONTIF. SVMMA AVCTORITAS.

Sed poſt miſſæ per Marcellinum ſubdiaconum veſtrum epiſtolæ omne volumen voluimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendiſtis textũ, quaſi nos Cæleſtio commodauerimus in omnibus fidẽ, verbiſq. eius non diſcuſſis, ad omnem (vt ita dicam) ſyllabam præbuerimus aſſenſum. Nunquã temere, quæ ſunt diu tractanda, ſinuntur; nec ſine magna deliberatione ſtatuendum eſt, quod ſummo debet diſceptari iudicio. Id-

DE LITTERIS CARTHAGINENSIS CONCILII AD ZOSIMVM REDDITIS.

circo nouerit veſtra fraternitas,nihil nos poſt illas quas ſuperius vel litteras veſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cum hoc noſtris litteris veſtræ indicauimus ſanctitati, vt illa quæ a vobis ad nos miſſa erat obteſtatio, remaneret. Subſcripſi. Bene valete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Conſ. Accepta tertio Kalendas Maias.] hactenus litteræ Zoſimi. A

DE INSTAVRATO ROMAE IVDICIO ADVERSVS CAELESTIVM.

a Aug. de peccat. orig. c. 7. & contra epiſt. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3. & contr. Iulian. lib. 6. c. 12.

b August. contra epiſt. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3.

Quod vero litteris anni ſuperioris (vt vidimus) idē Zoſimus Papa Africanis Epiſcopis ſignificauerat, inſtaurandū fore Romæ iudicium in cauſa Cæleſtij, qui ab illis olim damnatus recurrerat ad Apoſtolicam ſedē; pariterq. admonuerat, vt ſi quæ contra ipſum aduerſarij haberēt, proſerrēt: quãuis ipſe Cæleſtius (quod teſtatur S. Auguſtinus [a]) libello ſuo profeſſus eſſet, ſe correcturū, ſi quid corrigendū in eo viſum fuiſſet ipſi Zoſimo Romano Pōtifici; inſuper & cōteſtatus fuiſſet, ſequi ſe velle quod ab Innocētio Papa ſua epiſtola definitū eſſet: Tamen (inquit idē Auguſtinus [b]) hoc vt plenius & manifeſtius in illo fieret, expectabatur ex venturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquãto calliditas euidentius innotuerat. Quæ Romã litteræ poſteaquam venerunt, id continentes, non ſufficere hominibus tardioribus & ſolicitioribus, quod ſe generaliter Innocentij Epiſcopi litteris cōſentire fatebatur; ſed aperte eum debere anathematizare quæ in ſuo libello praua poſuerat: ne, ſi id non feciſſet, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena a ſede Apoſtolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictū erat, eum libellum eſſe Catholicum; quàm emendata, propter illud quod ſe Papæ Innocentij litteris conſentire ipſe reſponderat. Tunc ergo cum eius præſentia poſceretur, vt certis ac dilucidis reſponſionibus vel aſtutia hominis, vel correctio dilueſceret, & nulli ambigua remaneret: ſe ſubtraxit & negauit examini.] hæc ipſe. verū poſtea coactus eſt, quid ſentiret, publice interrogãti Zoſimo reſpondere: ſed de quibus, in primis accipe. Illi quidē ipſi Africani Epiſcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non ſolum litteras ad Zoſimum Papam dedere aduerſus Cæleſtiū, verū & libellum inter alia miſere Paulini diaconi Carthaginenſis aduerſus Cæleſtium ſcriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogãdus ipſe Cæleſtius; quo apparere liquidius poſſet, hæreticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino eſſet. Compulſus eſt etiam a Zoſimo Papa de fidei ſuæ profeſſione Cæleſtius, hoc anno, in hoc poſteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifeſtū continere videretur errorem; tamen quoniam & his verbis conteſtationem præmiſerat, eius exordio hæc ita ſcribendo: Si forte, vt hominibus, quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur] (iſta erant ipſius verba, quæ recitat S. Auguſtinus [c]) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui ſe, quod Apoſtolicæ ſedi diſpliceret, ex eius ſententia emendaturum, ſcripto pollicitus eſſet. Quamobrem in eo Zoſimus totus fuit, vt adhibito vulneri oleo, curaret hominem, damnantemq. ea quæ in libello perperam effutijſſet, Catholicum redditum, Catholicæ compaginare poſſet Eccleſiæ; a qua aberrans, totum fere Catholicum orbem diſſenſionibus miſcuiſſet. Hæc quidem ita ſe habuiſſe, nos non coniectura aliqua e longe petita proſcrimus, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo ex Actis publicis, vnde ipſe cuncta ſe accepiſſe teſtatur; vt cum primo de oblato a Cæleſtio libello, cuius fragmentum recitat, iſta narrat [d]:

c Aug. de peccat. orig. c. 6. in fin.

d August. ibid. c. 5. 6.

DE LIBELLO CAELESTII OBLATO ZOSIMO.

In libello autem quem Romæ edidit, qui Geſtis ibi Eccleſiaſticis allegatus eſt, ita de hac re loquitur, vt hoc ſe credere oſtendat, vnde hic dubitare ſe dixerat: nam verba eius iſta ſunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remiſſionem peccatorum, ſecundum regulam vniuerſalis Eccleſiæ, & ſecundum Euangelij ſententiam, confitemur: quia Dominus ſtatuit regnum cælorum nonniſi baptizatis poſſe conferri: quod quia vires naturæ non habent, conferre neceſſe eſt per gratiæ libertatem.] ſubdit vero hæc ad verba Cæleſtij Auguſtinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptiſmo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remiſſionem peccatorum baptizari oportere?] & paulo poſt: Attendite itaque quid Cæleſtius apertiſſime dixerit, & ibi videbitis quid vobis Pelagius occultauerit. Cæleſtius quippe adiungit, & dicit: In remiſſionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, vt peccatum ex traduce firmare videamur, quod longe a Catholico ſenſu alienum eſt: quia peccatum non cum homine naſcitur, quod poſtmodum exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuerſa baptiſmatis genera facere videamur: & hoc præmunire neceſſarium eſt, ne per myſterij occaſionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, tradi dicatur

A tur homini per naturam.] hæc in libello Zoſimo oblato Cæleſtius, quo palam fecit ſe ne-
gare originale peccatum. quæ recitans Auguſtinus, hæc ſubdit:
Hunc ſenſum ſuum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem diſcipulus eius
palam ſine vllis obſcuritatis ambagibus apud ſedem Apoſtolicam profiteri non timuit, nec
erubuit. Sed multum miſericors memoratæ ſedis Antiſtes (*Zoſimus ſcilicet*) vbi eum vi-
dit ferri tanta præſumptione præcipitem, tamquam furentem, donec (ſi poſſet fieri) reſi-
piſceret, maluit eum ſenſim ſuis interrogationibus & illius reſponſionibus colligare, quam
diſtricta feriendo ſententia, in illud abruptum, quo iam propendere videbatur, impellere.
Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, ſed propendere videbatur; quia ſuperius in eodem
libello ſuo de huiuſmodi quæſtionibus locuturus, ante prædixerat: Si forte, vt hominibus,
quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur. Hanc eius prælocutio-
B nem venerabilis Papa Zoſimus tenens, egit cum homine, quem falſæ doctrinæ ventus in-
flauerat, vt ea quæ illi a diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque vt ſedis Apoſto-
licæ litteris, quæ a ſanctæ memoriæ ſuo prædeceſſore manauerant, præberet aſſenſum.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: ſed beati Papæ Innocentij litteris non
eſt auſus obſiſtere; immo ſe omnia, quæ ſedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit:
atque ita velut phreneticus, vt requieſceret tamquam leniter fotus, a vinculis tamen ex-
communicationis nondum eſt creditus eſſe ſoluendus; ſed interpoſito duorum menſium
tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſen-
tentiæ lenitate conceſſus eſt. Quoniam re vera ſi depoſita peruicaciæ vanitate, quod pro-
miſerat, vellet attendere, & eaſdem litteras, quibus ſe conſenſurum eſſe reſponderat, di-
ligenter legeret, ſanaretur. Sed poſteaquam ex Africano Epiſcoporum Concilio reſcripta
C directa ſunt, quid fuerit conſecutum, vt iuſtiſſime in eum ſententia proferretur, cuncta le-
gite, quia cuncta tranſmiſimus.] hactenus de cauſa Cæleſtij Auguſtinus: ex quibus plane
intelligis certa fide teſtatum, quæ fuerint partes Zoſimi Romani Pontificis in hoc iudicio,
nempe inſtar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones vulneribus con-
fectum, oleum primo infundendo, indeq. vinum: vt nihil penitus omiſerit, quod & paſtoris
eſſet Chriſtianæ manſuetudinis & miſericordiæ, & quod infracti Iudicis eſſet ſedentis in
Apoſtolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis vinculo ſoluere.

ZOSIMVS PASTORIS AC IVDICIS MVNERA EGREGIE EXPLET.

At quoniam Paulini libellum Carthagine miſſum coram Zoſimo editum eſſe, vt ex eo
Cæleſtius interrogaretur, quæ ſunt recenſita declarant: licet idẽ libellus non extet; tamen
in alio libello qui ab eodem Paulino ad eumdem Zoſimũ datus eſt extremo loco poſt dam-
natos Pelagium atque Cæleſtium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta ſunt de exami-
D ne adhibito ab ipſo Pontifice, cum Cæleſtius præſens cauſam dicturus ſiſtere ſe iudicio coge-
retur: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operæpretiũ duximus. eſt huiuſmodi:
Beatitudinis tuæ iuſtitiam obſecro, domine Zoſime Papa venerabilis. Numquam fides
vera turbatur, & maxime in Eccleſia Apoſtolica, in qua prauæ fidei doctores, vt deprehen-
duntur facile, ita veraciter puniuntur, vt moriantur in illis, niſi correxerint, quod deterius
perpetrarant; vt in illis vera ſit fides, quã Apoſtoli docuerunt, & Romana cũ omnibus Ca-
tholicæ fidei doctoribus tenet Eccleſia. Quod ſi, vt ceteri auctores hæreſeos, qui iã dudum
ab Apoſtolica ſede, vel a Patribus iudicati, & extra ſinum matris Catholicæ Eccleſiæ effe-
cti, perpetua morte pereunt; etiã hi qui nunc deprehenſi ſunt, vel deprehendentur, in per-
fidia ſua permanent; ſpirituali gladio, quo interimãtur, tradantur: vt nunc Pelagius, Cæ-
leſtiuſque, qui a beatæ memoriæ præceſſore tuæ beatitudinis Papa Innocentio (ſi rectã re-
E ſpuant fidem, & in ſua peruerſa doctrina perdurent) damnati ſunt. Cuius ſententiam ſecu-
ta beatitudo tua, Cæleſtio, cũ a ſede Apoſtolica audiretur, inter cetera præcepit his verbis:

LIBELLVS PAVLINI DIACONI AD ZOSIMVM POST DAMNATOS PELAGIVM ET CAELESTIVM.

Damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini cõtinentur, hoc eſt, de quæſtionibus? Et
in alio loco: Cognouiſti quales litteras dederit ſedes Apoſtolica ad fratres & coepiſcopos
Africanæ prouinciæ? Et adiectũ: Damnas illa omnia, quæ damnauimus, & tenes quæ tene-
mus? Et iterum: Illa omnia damnas quæ iactata ſunt de nomine tuo? Et iterũ: Vel ea quæ
in libello ſuo expoſuit Paulinus? Et cum me, diceret, poſſe ex his quæ illi obiecta ſunt,
hæreticum approbari: ſancto repletus Spiritu, Apoſtolica auctoritate reſpuiſti inſa-
nientis & calumniantis verba; huiuſmodi proferendo ſententiam, qua ipſe Catholicus
approbarer; illum, ſi ſanari vellet, curares: quæ huiuſmodi eſt: Nolo nos circuitu ducas:
Damnas ea omnia quæ tibi obiecta a Paulino, ſiue per famam iactata ſunt? Cui non ſuffi-
cit iſta ſententia? Quis hanc tam ſalubrem, tam amplectibilem, tam piam reſpueret alius,

IVDICIVM ZOSIMI PAPAE DE CAELESTIO.

niſi qui a fide deuius eſt? Et ille qui ſuperius profeſſus fuerat, ſe quæcumque illi obiecta A
fuerant, ſi contra fidem vindicares, eſſe damnaturum, audit; Damna. et non ſolum non damnat, ſed ad iniuriam tantam * ſedis contendit. Vnde non ignorat iam Eccleſia Romana reum ſuum, qui tam audaci ſpiritu auſus eſt contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decreuit.

* tantæ

Ego tamen Deo & Chriſto Domino gratias ago, quod Eccleſiæ ſuæ cauſam ita agi voluit, vt ſedes Apoſtolica, a qua oportuit ore duorum Pontificum hæreſim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ a me Cæleſtio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, ſed correctionem ſemper optaui & opto: cui nunc iam non mecum, ſed cum vniuerſa Dei Eccleſia cauſa eſt, ſicut data ad beatitudinem tuam ſcripta teſtantur, cum contra Apoſtolicam ſententiam venire nititur, negando originale peccatũ, quod in omnes homines pertranſijt, & vſque ad finem mundi tenet hereditatẽ Adæ illius, qui primus peccauit: quod B
in infantibus niſi per ſacramentum baptiſmi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non poſſunt. Contra quæ etiã magiſter ſuus litigat Pelagius, qui illa ipſa damnauit in iudicio Orientali, quæ iſte in ſedis Apoſtolicæ cœtu conatur adſtruere. Habet aduerſum ſe etiam veteres Eccleſiarum doctores Catholicos plurimos Oriẽtales & Occidentales, Meridianæ partis & Septemtrionalis, qui in libris ſuis illum de originali peccato (ſi ſanari deſiderat) poſſunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambroſium confeſſorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore ſibi colluctentur, ſi ille tamen hos tanto certamini habiles indicat, aut certe qui vos ſequi debeat, ſi vult magis recta diſcere, quàm praua docere. Habet (quod primum eſt) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire ſententiæ, cum audiret; Damna. Habet poſtremo ipſos lactentes, quibus miſereri debeat, ſi ſibi non vult; quibus (vt verbis C
martyris vtar) non propria, ſed aliena dimittuntur peccata.

Vnde oro beatum Apoſtolatum tuum, vt hunc meum libellum ſuſcipi iubeas, quo gratias referam tantæ ſedi, & ſententijs iuſtiſſimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet ſermone Baſiliſcus ſubdiaconus a tua beatitudine cum Geſtis ſedis Apoſtolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, vt adeſſem ad Apoſtolicam ſedem, & tuæ iudicio ſanctitatis: ad quam me fugiſſe, ſuggeſtum eſt, nec defuturum fore, promittere, ſi aduerſum me & non pro me fuiſſet lata ſententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad ſedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtique merita ſuæ appellationis adſtruere; maxime cũ nihil agente appellatore, ſecundum etiam humanas leges, ſuperior eſt ſemper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, vt etiam apud veſtram reuerentiam prauæ eius doctrinæ adſtipulator exiſteret, de quo congaudere D
poſſem, ſi damnatis his quæ illi a me obiecta fuerant, ſic ea per Apoſtolicæ ſedis iudicium roborari, meruiſſet abſolui, nec prius ſe ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit ſemper ſtudens, ingenium ſuum mutare neſcit. Non ſe credidit poſſe deprehendi, quoniam confidentiã ſemper in foueis habuit, in quibus demerſum caput conſcientiæ ſuæ nititur occultare. Quod iã diutius latere non potuit; ſed manifeſtius publicatum, ſpirituali per tuam beatitudinem gladio reſecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini ſecetur in partes, quem paſtor bonus ſolicita & peruigili cautela cuſtodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum ſubdiaconũ Eccleſiæ Carthaginẽſis. Dat. ſexto Id. Nouembris . . . .] hactenus Paulini libellus pro gratiarum actione miſſus ad Zoſimũ, quo res geſtæ ab ipſo Zoſimo aduerſus Cæleſtium magna ex parte perſpicuæ redduntur. Quæ autẽ aduerſus Pelagium Zoſimus egerit, iam ex maiorũ aſſertione narremus. E

Certe quidem ſcriptorum eius temporis teſtificationibus laudatur eiuſdẽ Pontificis ſtudium aduerſus etiam Pelagium hæreſiarcham exhibitum: nam inter alios S. Proſper hæc per ironiam habet [a]: Errauit ſacroſancta benedictio ſedis Petri, quæ ad vniuerſum Orbem Papa Zoſimus ore ſic loquitur: Nos autẽ, tamen inſtinctu Dei, &c.] fuerũt eiuſmodi litteræ aduerſus emergentem hæreſim ſcriptæ ab ipſo Zoſimo Papa ad vniuerſam Eccleſiã; quas ipſi qui conſidebant Carthagine Epiſcopi Africani, redditis ad eumdem litteris, ſummopere laudarunt: nam ſubdit paulo poſt ipſe Proſper: Errauerũt Africani Epiſcopi ad eumdem Papam Zoſimum reſcribentes, eumq. in ſententiæ huius ſalubritate laudantes, cum aiunt: Illud vero, quod in litteris tuis, quas ad vniuerſos curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens: Nos autẽ, tamen inſtinctu Dei (omnia enim bona ad auctorẽ ſuũ referenda ſunt, vnde naſcuntur) ad fratrum & coepiſcoporum noſtrorum conſcientiã vniuerſa retulimus, &c.]

a Proſp. contra Collat.

QVID ZOSIMVS ADVERSVS PELAGIVM.

& poſt

A & poſt multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordarionis Papa Zoſimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antiſtitum.] hæc Proſper.

Sed & S. Auguſtinus hæc ait de Pelagio [a]: Fefellit enim iudicium Palæſtinum, propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanam vero Eccleſiam, vbi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere vſquequaque nõ potuit: quamuis & hoc fuerit vtcumque conatus; ſed (vt dixi) minime valuit. Recoluit enim beatiſſimus Papa Zoſimus, quid imitandus præceſſor eius de ipſis ſenſerit Geſtis, *Palæſtinis videlicet*. Attendit etiam, quid de illo ſentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduerſus eius errorẽ pro veritate Catholica ſtudia conſonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo poſt: Cum venerabili Papæ Zoſimo Synodus Africana reſpondit, quod veſtræ charitati cum ceteris inſtructionibus miſimus.] hæc B Auguſtinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hieroſolymis agentes. Addit inferius [b], eumdem Zoſimum Papam litteris ſuis, quas ad vniuerſas Eccleſias dedit, attexuiſſe eiuſdem Pelagij blaſphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Auguſtinus fragmentum earumdẽ aduerſus Pelagij hæreſim Zoſimi litterarum de peccato originali in epiſtola [c] ad Optatum. Porro vtriuſque, nempe Pelagij & Cæleſtij, damnationem ſic conſtat fuiſſe conceptam, vt niſi correcti agerent pœnitentiam, damnati toto orbe Chriſtiano penitus cenſerentur. Meminit Cæleſtinus Papa de epiſtola Zoſimi aduerſus Pelagianos data, dum ſcribit ad Epiſcopos Galliarum, itemq. Gennadius [d] Maſſilienſis, & Poſſidius.

a Aug. de peccat. orig. c. 8.
b Aug. de peccat. orig. c. 22.
c Aug. epiſt. 157.
d Gennad. lib. de Eccleſiaſt. dogm.

Accidit autem & tunc illud Romæ, vt cum aduerſus Pelagium atque Cæleſtium in ſacro Patrum conſeſſu coram Zoſimo ſententia lata eſſet, Sixtus Romanus presbyter, qui poſtea Pontifex Cæleſtino ſucceſſit, primus omnium in eoſdem palam inclamauerit anaC thema: idq. S. Auguſtinus ea de cauſa ab eo factum affirmat, quòd more ſuo Pelagiani mentientes, de Sixto ſparſiſſent calumniam, ipſum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere ſe Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, ſanctus presbyter magnis ſumptis ſpiritibus ad debellandam eam hæreſim cum auctoribus atque ſectarijs inſurrexit. habes hæc omnia ſatis expreſſa in epiſtola ad ipſum reddita a S. Auguſtino, vbi hæc in exordio [e]: Quod enim fatendum eſt charitati tuæ, triſtes eramus nimis, cum fama iactaret, inimicis gratiæ Chriſti te fauere: ſed vt hæc triſtitia de noſtris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentiſſimo pronunciaſſe, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apoſtolicæ ſedis de illorum damnatione ad Africam miſſis tuæ quoque litteræ ad venerabilem ſenem Aurelium conſecutæ ſunt, quæ tametſi breues erant, tuũ tamen vigorem aduerſus eorum errorem ſatis D indicabant. Nunc vero cũ apertius & latius quid de illo dogmate contraq. ſentires, in litteris tuis fides ipſa nobiſcum Romanæ Eccleſiæ loqueretur; non ſolum illud omne triſtitiæ nubilum fugit de cordibus noſtris, ſed etiam tantũ ibi lætitiæ lumen effulſit, vt nihil egiſſe in nobis videretur ille mæror & timor, niſi ſucceſſurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.] hæc Auguſtinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad ſui purgationem adiecit, vt aduerſus eoſdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium ſcripſerit. Teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus [f], laudans hac de re animi ipſius conſilium.

SIXTVS PRESBYTER VALIDIVS INSVRGIT IN PELAGIVM.
e Aug. epiſt. 105.
f Aug. epiſt. 104.

Accidit poſt hæc, vt quidam ex clero Romano obnitentes Zoſimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zoſimo conqueſturi ſe contulerunt; quos idem Pontifex, datis litteris ſignificauit, ſententia excommunicationis damnatos, a nemine ſuſcipiendos: extant ipſæ [g] commonitionis Zoſimi litteræ, E quas ad presbyteros & diaconos Rauennã ſcripſit. Fuiſſe hos fautores Pelagij, quos idem Zoſimus rebelles & perturbatores omnium vocat, poſſumus intelligere. Cum igitur (vt dictum eſt) Romæ a Zoſimo Papa & ſacro collegio clericorum Pelagius atque Cæleſtius damnati eſſent, ab eodemq. Zoſimo ad vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos de ipſorum condemnatione litteræ conſcriptæ eſſent; mox eas conſecutum eſt Honorij Imperatoris reſcriptum aduerſus eoſdem hæreticos. Accepimus illud e latebris antiquitatis erutum a viro diſertiſſimo piæ memoriæ Henrico Grauio profeſſore Louanienſi, dum Romæ ageret ſub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam ante vocatus a Sixto. nactus eſt ipſe ex codice monaſterij S. Vedaſti Attrebatenſis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipſa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Eſt autem ipſum huiuſmodi:

g Zoſim. epiſt. 2. lib. epiſt. Rom. Pont. ſ.
HONORIVS IMP. RESCRIBIT CONTRA PELAGIVM ATQVE CAELESTIVM.

Impp. Honorius & Theodoſius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

Ad conturbandã Catholicæ ſimplicitatis lucẽ puro ſemper ſplendore radiantẽ, doloſæ

* emerſiſſe

HONORII IMP. LEX ADVERSVS PELAGIANOS.

artis ingenio, nouam ſubito emicuiſſe * verſutiam, peruulgata opinione cognouimus: quæ fallacis ſcientiæ obumbrata mendacijs, & furioſo tantum debacchata luctamine, ſtabilem quietem cæleſtis conatur attrectare fidei, dum noui acuminis cõmendata vento, inſignem notam plebeiæ æſtimat vilitatis, ſentire cũ cunctis; ac prudentiæ ſingularis palmam fore, cõmuniter approbata deſtruere. Cuius impiæ commentationis auctores Pelagium, Cæleſtiũq. percrebuit extitiſſe. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæq. ſemper maieſtati, & ter omnipotenti vltra omne principium tranſeunti tam trucem inclementiam ſæuæ voluntatis aſſignant, vt cum formandi mundi opificem curam ſumeret, qualitatẽq. hominis ſtruendi profunda ſpiritus conceptione libraret, fundati muneris * fidei anteferret exordiũ, & mortẽ præmitteret naſcituro, non hanc inſidijs vetiti fluxiſſe peccati, ſed exegiſſe penitus legẽ immutabilis conſtituti: ad declinandum leti exitialis incurſum nihil prodeſſe abſtinentiam delinquendi, cuius ita vis putatur adſtricta, vt non poſſit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruiſſet, dilapſum ad poſteros non fuiſſe; tantumq. apud eum, quem malæ ſuadæ gratiæ infelix rapuiſſet illecebra, transgreſſionem interdicti extitiſſe & diſcriminis: Cum euidens Catholicæ legis omnifaria teſtetur auctoritas, illum interitus omnium fuiſſe veſtibulum, quem diuinæ præceptionis ſedulum liqueat corrupiſſe mandatum. Aliaq. quamplurima, quæ ſermo reſpuit, lex refutat, quæ perpetue cum ſit recordari etiam ſub diſpoſitione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate feſtina oporteat intercipi, ne corroborato vſu nequitiæ adoleſcentes vix valeant coerceri. Siquidem aures manſuetudinis noſtræ recens fama perſtrinxerat, intra ſacratiſſimam vrbem noſtram, aliaq. loca hoc peſtiferum virus quorumdam inoleuiſſe pectoribus, vt interrupto directo credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudijs diſſerendi, monſtra impacatæ diſſenſionis inducta ſint; nouoq. ſcandali fomite concitato, beatiſſimæ Eccleſiæ hactenus nutet intentata tranquillitas, alijs iter aliud ancipiti interpretatione ſectantibus. At * abſoluta ſanctorum apicum claritas, ac dilucide quod ſequi vniuerſitas debeat, explanans, pro captu verſipellis ingenij profanam nouorum more anſerum mouentibus quæſtionem, Palladi parens cariſſime atque amantiſſime.

* Et

QVAE STATVANTVR ADVERSVS PELAGIANOS

Ob quam rem illuſtris tua auctoritas victura in omne æuum lege nos ſtatuiſſe cognoſcat, vt pulſis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cæleſtio atque Pelagio: Si qui huius de cetero ſacrilegij ſectatores quibuſcumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem: a quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, ſiue clericus ſiue laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine præſcriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis ſententiæ luce, nouæ diſputationis tenebras intro ferre deprehenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam, Euangelicamq. claram & ſine errore ſententiam, vafra rudis ſectæ calliditate pugnantes, inuoluenteſq. ſplendentem fidem veri *, ambagibus diſſerendo.

Hos ergo repertos vbicumque de hoc tam neſando ſcelere conferentes, a quibuſcumque iubemus corripi, deductoſq. ad audientiam publicam, promiſcue ab omnibus accuſari, ita vt probationem conuicti criminis ſtylus publicus inſequatur, ipſis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem vitij a conuentu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere, qui non ſolum facto nefario deteſtandi, verum etiam exemplo venenati ſpiritus ſunt cauendi. Iuuat autem per omne pene Imperium noſtrum, qua mundus extenditur, huiuſmodi promulgata diffundi: ne ſcientiæ fortaſſe diſſimulatio paſtum præſtet errori, atque impune ſe quiſque putet audire, quod condemnatum vigore publico, ſeſe finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, D D. N N. Honorio XII. & Theodoſio VIII. AA. Conſſ.] hactenus ſanctio Honorij Imperatoris.

Ad hoc ipſum Imperatoris reſcriptum alluſiſſe viſus eſt Iulianus Pelagianus, dum ait aduerſus Catholicos [a]: Si pro vobis potius ab Imperatore reſponſum eſt: cur non in medium proſilitis, & hoc publicis poteſtatibus allegatis, vos eſſe monſtrantes, quorum Chriſtianus Princeps approbauit fidem?] hæc ipſe inſultans, cauillare conatus ipſum reſcriptũ, ſed & exprobrans Catholicis quod ab Imperatore auxiliũ petijſſent. Hunc vero ita petulanter agentẽ S. Auguſtinus aduerſarijs ſcriptis egregie confutauit. Meminit eiuſdẽ quoque Honorij Imp. edicti Poſſidius [b], editumq. ab eo affirmat, poſtquã ab Apoſtolica ſede cognouit Pelagiũ atque Cæleſtium eſſe damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijſſimus Imperator Honorius audiens ac ſequens, ſuis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere, conſtituit. Vnde nonnulli ex eis ad

a Apud Auguſt. contra Iulian. Pelag. lib. 3. c. 3.

b Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 18.

ſanctæ

A ſanctæ matris Eccleſiæ gremium, vnde reſilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innoteſcente & præualeſcente aduerſus illum deteſtabilem errorem rectæ fidei veritate.] hæc Poſſidius, qui egregiam aduerſus eoſdē a S. Auguſtino nauatam operam commendat.

Ceterum poſt damnatos Romæ a Zoſimo Pelagium atque Cæleſtium, & poſt promulgatam in eoſdem Honorij ſanctionem, Concilium Carthaginenſe ſequenti die errores Pelagij condemnaſſe, inde patens deducitur argumentum: quod cum teſtificatione Poſſidij certum ſit, Honorij legem aduerſus eos latam fuiſſe poſtquam ijdem Romæ damnati eſſent; conſtetq. ipſum edictum Honorij datum (vt vidimus) hoc anno ſub dictis Conſulibus pridie Kal. Maias; ipſa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maijs, ſub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduerſus Pelagianam hæreſim conſtituti: plane liquet dicta die in eo Concilio eam hæreſim eſſe damnatam. ROMAE PRIMVM, INDE CARTHAGINE DAMNATI PELAGIVS ET CAELESTIVS.

B Cum igitur Pelagius cum ſuis Romæ a Zoſimo Papa damnationis ſententiam accepiſſet, ſparſiſq. per Chriſtianum orbem eiuſdem Pontificis aduerſus eoſdem ſcriptis litteris, earūdem auctoritate vbique locorum Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obſtinatiori animo remanſerunt, odio tabeſcentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam detecti facere poſſent, ad calumnias concinnandas ſtylū exacuerunt. Præſtitit id in primis, qui poſt Pelagium atque Cæleſtium ſectæ illius habebatur anteſignanus, Iulianus Epiſcopus Capuanus; qui patrocinium hæreſis & hæreticorum ſuſcipiens, pro ipſis aduerſus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epiſtolas, quarum alteram Romam miſit, alteram nomine decem & octo Epiſcoporum ſcripſit ad Theſſalonicenſem Epiſcopum. meminit horum omnium S. Auguſtinus [a]. At quid his inter alia? e ſtomacho concoctas odio in Zoſimum Papam, Romanum clerum, atque ipſum S. Auguſtinum calumnias virulentas euomuit: quas omnes ipſe confutat Auguſtinus. nam in primis quod ad Zoſimum ſpectat, hæc ait [b]: Quale eſt autem, quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ ſedis Epiſcopum (vt in tua prauitate perſiſtas) præuaricationis accuſas? qui non receſſit a ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti, ſed maluiſti Zoſimum, quia egit primitus lenius cum Cæleſtio; quoniam ſe in his ſenſibus veſtris, ſi quid diſpliceret, paratum eſſe dixerat corrigi, & Innocentij litteris conſenſurum eſſe promiſerat.] & alibi [c]: Innocentij ſucceſſorem crimine præuaricationis accuſas; quia doctrinæ Apoſtolicæ & ſui deceſſoris ſententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem ſanare potius cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipſe: quibus apparet cum Pelagio atque Cæleſtio damnatum quoque fuiſſe a Zoſimo ipſum Iulianum Epiſcopum Capuanum. At de eius calumnia in Zoſimum hactenus. CALVMNIAE IVLIANI PELAGIANI ADVERSVS ZOSIMVM PAPAM.

C

a Aug. ad Bonifac. contr. Pelag. lib. 1. c. 1. & 5.

b Aug. contr. Iulian. lib. 6. c. 12.

c Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 4.

D Quid inſuper idem Iulianus cū ſuis in Romanum clerum effutierit, ipſe etiam S. Auguſtinus alibi docet his verbis [d]: Quin etiam Romanos clericos arguunt, ſcribentes, eos iuſſionis terrore perculſos, non erubuiſſe præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem ſententiam ſuam, qua Geſtis Catholico dogmati aſſuerant, poſtea pronunciarent malam hominum eſſe naturam. Immo vero Pelagiani ſpe falſa putauerant, nouum & execrabile dogma Pelagianum vel Cæleſtianum perſuaderi quorumdam Romanorum Catholicis mentibus poſſe: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruerſa, non tamen contemptibilia, cum ſtudioſe corrigenda potius quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius quam ſeuerior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina, tractata ſunt. Tot enim & tantis inter Apoſtolicam ſedem & Afros Epiſcopos concurrentibus & recurrentibus ſcriptis, Eccleſiaſticis etiam Geſtis de hac cauſa apud illam ſedem Cæleſtio præſente & reſpondente confectis: quæ tandem epiſtola venerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, vbi præceperit credi oportere, ſine vllo vitio peccati originalis hominem naſci? nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omnino conſcripſit. Sed cum hoc Cæleſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa dumtaxat, de quibus ſe adhuc dubitare & inſtrui velle confeſſus eſt; in homine acerrimi ingenij, qui profecto ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus eius Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit quam veritas exigit, non ea certiſſime definire, ſed detecta ac demonſtrata reſpuere. Non enim hæreticis, ſed Catholicis Apoſtolus loquebatur, vbi ait [e]: Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus: & ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus vobis reuelabit. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit, &c.] quæ ſuperius dicta ſunt.

E

d Aug. ad Bonif. contr. epiſt. Pelag. lib. 2. c. 3.

e Philip. 3.

Sed

a Auguſt. contra Iulian. lib. 6. c. 12

IVLIANVS IDEM CALVMNIATVS S. AVGVSTINVM.

Sed quid in Auguſtinum idem ipſe Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipſum A
Auguſtinum referentem [a]: Dicis me quoque ipſum innouaſſe ſenſus meos, & initio conuerſionis meæ hoc ſenſiſſe quod tu. Sed fallis, aut falleris, ſiue calumniando ijs quæ nunc dico, ſiue non intelligendo, vel potius non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduerſus ſe ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hactenus: reliqua enim prætermimus, vt cum calumniatus eſt Iulianus Catholicos omnes eadem ſapere quæ Manichæi, ex eo quod dicerent humanam vitiatam eſſe naturam.

CONSTANTIVS QVAE PASSVS A PELAGIANIS.

b Proſp. in Chronic. his Conſul.

At parum fuit Pelagianis calumnijs agere: verum quo magis & Romani Pontificis auctoritate, & lege Imperatoris ſeſe perſtringi ſentirent, eo audacius correpti furere, in Catholicos inſilire. Quid enim in humilis conditionis viros admiſerint, ex his quæ in Conſtantium virum clariſſimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, poteſt intelligi; de quo pauca tantum hæc Proſper hoc anno ſcribit in Chronico [b]: Hoc tempore Con- B
ſtantius ſeruus Chriſti ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis reſiſtens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum ſanctis confeſſoribus ſociarunt.] hæc Proſper.

AVGVSTINVS SCRIBIT ADVERSVS PELAG.

c Auguſtin. Retract. lib. 2. c. 50.

Sed quæ ſunt reliqua de rebus Pelagianorum proſequamur oratione. Sanctus Auguſtinus, qui (vt ait Poſſidius) decem annos aduerſus Pelagianam hæreſim infatigabili ſtudio laborauit, præter alias complures lucubrationes aduerſus eam editas, hoc anno, nempe poſt damnatam Romæ eamdem hæreſim, duos edidit libros, alterum de Gratia Chriſti, alterum vero de Peccato originali, amboſq. ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorem ſibi notos Hieroſolymis degentes; vt vbi Pelagius de ſua purgatione ſecurus ſedem conſtituerat, quò maiori facilitate hæreſi ſua Orbem inficeret, ibi ad ſalutem omnium paratum aduerſus venena diſtraheretur antidotum: illuc enim religionis ergo Chriſtiani frequenti cœtu concurrere ſoliti erant. De ijſdē vero libris hæc ipſe Auguſtinus [c]: Poſtea- C
quam Pelagiana hæreſis cum ſuis auctoribus ab Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zoſimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, conuicta atque damnata eſt; ſcripſi duos libros aduerſus eos, vnum de Gratia Chriſti, alterum de Peccato originali.] hæc ipſe.

DISSENSIONES DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ADRVMETINORVM MONACHORVM.

d Extant tom. 7. cum duabus epiſtolis.

Porro cui hactenus aduerſus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac plane contrarium priori certamen incubuit, nempe aduerſus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, ſed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monaſterio Adrumetino, qui (inquit ipſe Auguſtinus) quod grauius eſt, negabant in die Iudicij Deum eſſe redditurum præmium ſecundum opera hominum. Contra vero alij ibi ſic defendebant liberum arbitrium, vt negarent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundum merita noſtra dari. Scripſit igitur ipſe S. Auguſtinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios [d], alterum D
de Gratia & libero arbitrio, de Correctione vero & gratia alterum, ambos ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epiſtolæ, in quarum poſteriori, hoc anno ſe eam ſcripſiſſe, ſignificare videtur his verbis: Quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, eiuſq. reſcriptum ad vniuerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum, & quod poſteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus, & ſupra memoratum librum meum, quem modo ad vos ſcripſi, hæc omnia & in præſenti legimus cum ipſis, & per eos miſimus vobis.] vocat poſterius Concilium illud, quod hoc anno eſt celebratum, ſic ab eo dictum reſpectu prioris, cuius idem meminerat, ſub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, ſimulac pullularunt infructuoſi palmites negantium liberum arbitrium, continuo ab Auguſtino fuiſſe conuulſos, ſicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogma- E
ta plantæ adulterinæ oborta ſunt.

DE TELEPTENSI CONCILIO BIZACENAE PROVINCIAE.

Hoc anno, qui primus eſt poſt Conſulatū Honorij vndecimum & Conſtantij ſecundum, menſe Februarij celebratum habetur Conciliū Telenſe: ita quidē mendoſe legitur, ſed Teleptenſe reſtituendum eſt. erat Telepte prima ſedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Epiſcopus præerat, qui huic Cōcilio præfuiſſe legitur; quē & inuenies ſubſcripſiſſe Concilio Mileuitano, eodem ſedis titulo, nimirū: Donatianus Teleptenſis primæ ſedis ſubſcripſi] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginenſi hoc anno Kalendis Maijs habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: De prouincia Bizacena cum ſancto ſene Donatiano Primate, Creſconius, Iocundus, & Aemilianus] quos inuenies recenſitos in dicto Concilio Teleptenſi, nempe Creſconium, Iocundum, & Iulianum loco Aemiliani Epiſcopos qui Concilio interfuerunt: vt non ſit quod dubites, Telenſe, eſſe reſtituendum,

Telep tenſe.

A Teleptenſe. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, niſi quod ad cauſæ, de qua controuerſia vertebat, definitionem, iuſſa eſt recitari decretalis epiſtola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data: vt plane intelligi poſſit, quanta eſſet obſeruantia Africanæ Eccleſiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cum in Concilijs primo loco datæ olim ab illis epiſtolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati teſtati ſunt. Quid præterea ibidem actum ſit, nihil apparet.

S. AVGVSTINVS LEGATVS A ZOSIMO PAPA.
a Auguſt. epiſt. 157.

Contigit inſuper hoc ipſo anno, vt S. Auguſtino & alijs Epiſcopis iniungeretur legatio a Zoſimo Romano Pontifice in Cæſaream Mauritaniæ. Fidem ſane facit huius rei ipſe Auguſtinus in exordio epiſtolæ ad Optatum, in qua hæc habet[a]: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæſarienſem miſiſti, me apud Cæſaream præſente venerunt, quo nos in-B iuncta nobis a venerabili Papa Zoſimo Apoſtolicæ ſedis Epiſcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.] Porro Poſſidius ait, non Auguſtino tantũ, ſed alijs Epiſcopis commiſſam fuiſſe huiuſmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipſo exordio Geſtorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem S. Auguſtinus his narrat verbis[b]: Orta eſt nobis neceſſitas pergendi in Mauritaniam Cæſarienſem. Ibi apud ipſam Cæſaream Emeritum Donatiſtarum Epiſcopum vidimus, vnum ſcilicet eorum ſeptem, quos pro ſuæ cauſæ defenſione delegerant *(Donatiſtæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ)* & qui in eadem cauſa maxime laborauerat. Quæ cum illo egerimus, præſentibus Epiſcopis eiuſdem prouinciæ & plebe Cæſarienſis Eccleſiæ, in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hæreticorum Epiſcopus fuit, Eccleſiaſtica Geſta teſtantur, quæ in meis habentur opuſculis. Vbi non inueniens quid reſponderet, totum ſermonem meum, quem de C ſolis Maximianiſtis in auribus eius & omnium qui aderant explicaui, tamquam mutus audiuit. Hic liber, vel hæc Geſta ſic incipiunt: Glorioſiſſimis Impp. Honorio XII. & Theodoſio octauum Conſſ.] eſt hic quidem præſens annus. Extantq. ipſa Acta[c] integra, conſignata iiſdem Conſulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Poſſidius, qui interfuit, aitque[d]:

b Auguſtin. Retract. c. 51.

c Auguſt. lib. de Geſt. cum Emerito.
d Poſſid. in Vit. S. Auguſt. c. 14.

Poſtea in Cæſarienſi Mauritaniæ ciuitate conſtitutus venerabilis memoriæ Auguſtinus, quo eum venire cũ alijs eius coepiſcopis, ſedis Apoſtolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Eccleſiæ neceſſitates. Hac ergo occaſione prouenit, vt Emeritum eiuſdem loci Donatiſtarum Epiſcopum, quem ſuæ ſectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defenſorem, videret, & cum eodem publice in eccleſia, populo adſtante diuerſæ communionis, ex hoc ipſo diſputaret & prouocaret Geſtis Eccleſiaſticis; vt quod forte D (ſicut dicebat) proſequi potuit in Collatione, ſed permiſſus non fuerat, in præſenti ſine alicuius poteſtatis prohibitione aut potentia ſecurus dicere minime dubitaret: & in ſua ciuitate, ſuis omnibus præſentibus ciuibus, fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iſte nec hac hortatione, nec ſuorum parentum & ciuium inſtanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, ſe ad eius redituros communionem, etiam cum diſcrimine patrimoniorum, ſalutiſq. ſuæ temporalis, ſi modo Catholicam ſuperaret aſſertionem.

QVID CAESAREAE S. AVGVSTIN. CVM EMERITO.
e Auguſt. contra Gaudent. lib. 2. c. 14.

At ille amplius dicere illis Geſtis nihil voluit, nec valuit, niſi tantum: Iam illa (inquit) Geſta continent apud Carthaginem inter Epiſcopos confecta, vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum a Notario, alio loco, vt reſponderet admoneretur, & reticeret, eius cunctis manifeſtata diffidentia, Eccleſiæ Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc E Poſſidius. Exprobrat id ipſum pluribus S. Auguſtinus agens aduerſus Gaudentium[e], retunditq. hominis dicacitatem, cum tum ipſe, tum alij Donatiſtæ effutirent, non licuiſſe in Collatione illa Carthaginenſi, vel metu armatorum, vel gratia præſidentis magiſtratus, proſequi cauſam: quam modo tali occaſione, vbi nullus metus, omniſq. adeſſet ſecuritas, in ciuitate propria, impellentibus licet ſuis, omnino tacuerit, cauſæ diffidens, quam fouebat iniquam. Quo tempore (ipſe inquit Auguſtinus[f]) ſcripſi etiam librum de Correctione Donatiſtarum, propter eos qui nolebant illos legibus Imperialibus corrigi.] eſt hæc epiſtola ad Bonifacium Comitem ſcripta[g].

f Auguſtin. Retract. lib. 2. c. 48.
g Auguſt. epiſt. 50.
h Aug. de Doctr. Chriſt. lib. 4. c. 24.
AVGVSTIN. CORRIGIT PRAVVM CAESARIENSIVM VSVM.

Quid præterea magna ciuium vtilitate idem S. Auguſtinus egerit, cum Cæſareæ eſſet, ipſe alibi alia occaſione narrat his verbis[h]: Denique cum apud Cæſaream Mauritaniæ populo diſſuaderem pugnam ciuilem, vel potius pluſquam ciuilem, quam Catervam vocabant: neque enim ciues tantummodo, verum propinqui & fratres, poſtremo parentes ac filij

filij lapidibus inter ſe, in duas partes diuiſi, per aliquot dies continuos certo tempore anni ſolemniter dimicabant, & quiſque (vt quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui, vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem, pellerémq. dicendo. Non tamen egiſſe aliquid me putaui, cum eos audirem acclamantes, ſed cum flentes viderem: acclamationibus quippe ſe doceri & delectari, flecti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aſpexi, immanem illam conſuetudinem a patribus & auis, longeq. a maioribus traditam, quæ pectora eorum hoſtiliter obſidebat, vel potius poſſidebat, deuictam, antequam re ipſa id oſtenderetur, credidi. Moxq. ſermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni ſunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.] hactenus de his ipſe. A

a Aug. de tempor. ſerm. 215.
BALATIONES S. AVGVST. INSECTATVS.

Irrepſerant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Eccleſiam praui vſus, quos idem S. Auguſtinus verbi Dei falce ſuccidit, vt inter alios illi de quibus ſic ipſe ad populũ [a] pro concione: Iſti enim infelices & miſeri homines, qui balationes & ſaltationes ante ipſas baſilicas ſanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Christiani ad eccleſiam venerint, Pagani de eccleſia reuertuntur; quia iſta conſuetudo balandi de Paganorum obſeruatione remanſit. Et iam videte qualis eſt ille Christianus, qui ad eccleſiam venit orare, & neglecta oratione, ſacrilega verba Paganorum non erubeſcit ex ore proferre. Videte tamen, fratres cariſſimi, ſi iuſtum eſt, vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxurioſum canticum quaſi venenum diaboli proferatur.] hæc ipſe. ex cuius quoque prædicatione balationes ſublatæ fuerunt, quas ſaltando more Gentilium exercebant: ſaltatio tamen remanſit; ſed vocem balandi, pro ſaltando, vulgus retinuit. B

QVAS SVPERSTITIONES ABOLERE CONATVS S. AVGVSTINVS.

Ruſus vero de alia ex idololatria manante, ſed iã proſcripta conſuetudine ita ad eumdem populum: Et licet credam, quod illa infelix conſuetudo, quæ de Paganorũ praua obſeruatione remanſit, iam nobis caſtigantibus, & de locis iſtis fuerit, Deo inſpirante, ſublata: tamen ſi adhuc agnoſcatis aliquos illam ſordidiſſimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita duriſſime caſtigate, vt eos pœniteat rem ſacrilegam commiſiſſe. Et ſi quando Luna obſcuratur, adhuc aliquos clamare cognoſcitis; & ipſos admonete, denunciantes eis, quam graue ſibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo iubente certis temporibus obſcuratur, clamoribus ſuis a maleficijs ſacrilego auſu ſe defenſare poſſe confidunt. Et ſi adhuc videtis aliquos ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & (ſicut iam dictum eſt) ſortilegos etiã & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel ſuccos ſibi aut ſuis appendere; duriſſime tanta eorum peccata increpantes, dicite, quia quicũque fecerit hoc malum, perdit baptiſmi ſacramentum. Et quia audiuimus, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium: coram Deo & ſanctis Angelis eius conteſtamur, quia quicumque hoc obſeruare voluerint, niſi per prolixam & duram pœnitentiam tale ſacrilegium emendauerint, vbi arſurus eſt diabolus, ibi & ipſi damnandi ſunt. Iſti enim infelices & miſeri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipſa opera die Dominico facere nec erubeſcunt, nec metuunt. Et ideo quoſcumque tales eſſe cognoueritis, diriſſime caſtigate. Et ſi ſe emendare noluerint, nec ad colloquium, nec ad conuiuium veſtrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ ſuæ ſalute non cogitant.] hæc ipſe; de quo & ſuperius diximus, ab ipſo ſublatam fuiſſe in feſtis ſanctorum martyrum vſum citharæ, conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiuſdem ſermones extant ad populum habiti [b]. C D E

b Aug. de diuerſ. ſerm. 115 De S. Cypr. ſer. 3. & in Pſal. 12. conc. 1.
IN ABVSVS AVGVSTINVS DECLAMAT.
c Aug. de temp. ſerm. 251.

Inſectatus eſt pariter abuſus illos, quos ex negligentia quorumdã Chriſtianorum ſenſim illabi cognouit, eoſdemq. ipſo ſui ortu conuelliendos curauit; nimirũ de illis qui negligerent intereſſe ſacris Miſſis, quive recederent antequam abſoluerentur, quiq. ſermones in eccleſia miſcerent, dum Miſſæ dicebantur: ſed & in eos qui quererentur de prolixitate Miſſarum: de his enim iſta habet [c]: Adhuc quoque (quod valde dolendũ eſt) conqueri vobiſcum volo, quia ſunt aliqui, & maxime potentes huius mundi, qui cum veniunt ad eccleſiã, non ſunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, ſed cogunt presbyterũ, vt abbreuiet Miſſam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Eccleſiaſticum ſequi propter illorum gulam & auaritiam, &c.] Vides morem priſtinum canendi omnes Miſſas; & conſidera vnde introductum ſit, vt eædem etiam voce ſubmiſſa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in

ipſo

A ipſo introitu Miſſæ, dicta antiphona, qui ſequitur pſalmus non ipſe integer ex more priſtino, ſed vnus tantū ipſius verſus dicatur. Sed de his hactenus, in quæ diuertimus occaſione ipſius Auguſtini legationis ad Eccleſiā Cæſarienſem a Zoſimo Papa ipſi ac collegis Epiſcopis creditæ. Quo tempore certum eſt eumdem ſcripſiſſe epiſtolā ad Optatum de origine animæ, & aduerſus Pelagianos: id quidem ex eius ſcriptionis exordio redditur manifeſtum[a]. Vt plane mirum ſit conſiderare res omnes ab eodem Auguſtino hoc anno geſtas atque conſcriptas, quarum facta eſt a nobis ſuperius mentio. vnde idem ipſe ad Albinum & ſocios[b]: Inter occupationes noſtras, multo apud Carthaginem, quam vbicumque alibi denſiores, &c.]

a Auguſtin. epiſt. 157.
b Aug. de Gratia Chriſti c. 1.

Hoc item anno Zoſimus Papa ad Gallos, Hiſpanos, & Afros decretalem epiſtolam dedit aduerſus eos, qui ad ſacerdotium confeſtim proruunt abſque alia præuia miniſtratione B in ſingulis, qui ſacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat miniſtrare. non extant ipſæ quidem litteræ, ſed eadem repetit in epiſtola[c] eodem argumento conſcripta hoc eodem anno ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum.

ZOSIMI PAPAE DECRETVM DE MINISTRIS ECCLESIAE ORDINANDIS.
c Zoſim. epiſt. 1. tom. 1. epiſt. Roman. Pontif.

Contigit hoc etiam anno conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis, virtute ſacrarum reliquiarū S. Stephani Protomartyris, quas Oroſius (vt dictum eſt) acceptas Hieroſolymis ſecum in Hiſpaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Chriſtiano orbi ſactæ perſpicuæ ex litteris Circularibus Seueri eius inſulæ Epiſcopi ad omnes Eccleſias datis, & publice vbique lectis; quas inter alios accepiſſe liquet Euodium Epiſcopum Vzalenſem in Africa, & coram populo eas recitare feciſſe: id enim inſcriptus ad ipſum libet teſtatur his verbis[d]: Eodem namque die, quo ingreſſæ ſunt eccleſiam beati Stephani ſanctæ reliquiæ, C in ipſo principio canonicarum lectionum, epiſtola quoque ad nos delata cuiuſdam Epiſcopi, Seueri nomine, Minoricenſis inſulæ, de pulpito in aures Eccleſiæ cum ingenti fauore recitata eſt: quæ continebat glorioſi Stephani virtutes, quas in inſula memorata per præſentiam reliquiarum ſuarum in ſalutem omnium illic credentium perfecerat Iudæorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum ſuorum, tamquam extenſione manuum ſuarum, acclamantibus & exultantibus Fidelibus, ipſe dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] hæc ad Euodium, cuius eſt apud S. Auguſtinum[e] honorifica mentio, ad quem etiam extant datæ complures eiuſdem Auguſtini epiſtolæ, & ipſius ad eum ſcriptæ.

DE CERTA PS DE EPISTOLAE SEVERI EPISCOPI DE MIRACVLIS S. STEPHANI.
d Euod. de Mirac. S. Steph. lib. 1. c. 2. apud Auguſtin. tom. 10. edit. Plantin.
e Auguſt. de diuerſ. ſerm. 32. 33. & de Ciuit. Dei lib. 22. c. 18.

Datum eſt autem nobis eiuſdem Protomartyris gratia, vt inter ſcribendas Vaticanæ bibliothecæ antiquitates, eamdem repererimus Seueri epiſtolam integram in nullo detrimentum paſſam: quam (quod neſciamus ab alio editam) hic integram deſcribere, vt egre- D gium antiquitatis monumentum, dignum exiſtimauimus. ſic enim ſe habet:

Sanctiſſi nis ac beatiſſimis dominis, Epiſcopis, presbyteris, diaconibus, & vniuerſæ fraternitati totius orbis terrarum, Seuerus Epiſcopus miſericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Chriſto Redemptore noſtro æternam ſalutem.] intelligis conſuetum huius temporis ſymbolum Catholicorum, qui vt ſe longe abeſſe a Pelagiana ingruente hæreſi demonſtrarent, ſe in ipſo titulo gratia & miſericordia Dei indigere profitentur. Sed ipſam reddamus epiſtolam:

EPISTOLA SEVERI EPISCOPI.

Cum Dei opera reuelari & confiteri honorificum eſſe, Raphael Archangelus[f] moneat: profecto ſilere vel celare opera Chriſti, periculoſum eſt: in quibus tamen adnumerandis maior eſt gratia, ſi communi & ſimplici ſermone referantur. Celatur enim quodammodo ſpecioſiſſima pulchritudo virtutis, ſi abundantiori eloquio circumdata fuerit E atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Chriſtus operatus eſt, non compoſito, ſed veridico ſermone referre aggredior. Inſula Minorica, vna ex Balearibus inſulis eſt, quarum nomen cunctis populis, ſæcularium quoque auctorum litteris, peruulgatum eſt. Hæc inter Mauritaniam Cæſarienſem & Hiſpaniam medio propemodum æquoris ſpatio ſita, anguſtis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem vero tria millia paſſuum habens. Quæ nunc idcirco commemoraui, vt agnoſci poſſit, contemptibilia[g] mundi a Domino non ſolum in hominibus, ſed etiam in locis eligi. In hac itaque inſula, quæ omnium terrarum paruitate, ariditate, aſperitate poſtrema eſt, duo parua oppida, quibus a Pœnis indita nomina, e regione fundata ſunt: Iammona ad Occaſum, Magona ad Orientem ſpectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper ſacerdotalis officij pondus impoſitum eſt. Sed Iammona antiquum a Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudæi habitare in ea nequaquam poſſint. Multos ſiquidem id temere

f Tob. 12.
g 1. Cor. 1.
QVAE MIRANDA SINT MINORICENSIS INSVLAE.

mere

mere audentes, aut ægritudine præuentos, aut repulſos, aut morte ſubitanea extinctos, A
aut etiam fulmine trucidatos tradit vetuſtas: adeo vt celebris huius rei fama ipſis quoque Iudæis, ne id vltra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cum etiam lupos, vulpeſq. & omnia noxia animalia deeſſe videamus: cum earum quæ ad veſcendum bonæ ſunt, ferarum copia magna ſit. Illud etiam magis mirum eſt, quod colubri & ſcorpiones ſunt quamplurimi, ſed amiſerunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Iammonã nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hoſpitij quidem iure accedere audeat: Magona tantum veluti colubris & ſcorpionibus (vt tradebatur) feruebat, vt quotidie ab his Chriſti Eccleſia morderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis ſpirituale renouatum eſt;
a Luc. 3. vt illa (ſicut ſcriptum eſt [a]) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus ſæuiebat, ſubito diuina virtute compulſa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit. B

DE RELIQVIIS S. STEPHANI IN INSVLA MINORICA RELICTIS.

Namque diebus pene iſtis, quibus ego tanti ſacerdotij nomen, licet indignus, adeptus ſum: presbyter quidam ſanctitate præcipuus, a Hieroſolymis veniens, Magonæ non longo tempore moratus eſt. qui poſtquã tranſuehi ad Hiſpanias, ſicut deſiderabat, nequiuit, remeare ad Africam denuo ſtatuit. [erat enim Hiſpania obſeſſa hoc tẽpore a Gothis, quod ſuo loco eſt demonſtratum: & hic presbyter Hiſpanus erat Oroſius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ ſunt, cum ad Hiſpanias portare conſtituiſſet: ipſas, ſine dubio martyre inſpirante, in memorati oppidi eccleſia collocauit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus [b] venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accenſus eſt. Statim ſiquidem tepor noſter incaluit, & factum eſt cor noſtrum (ſicut ſcriptum eſt [c]) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc ſpe ſaluandæ multitudinis erigebat. Denique ſtatim interciſa ſunt etiam C ſalutationis officia, & non ſolum familiaritatis conſuetudo diuulſa, ſed etiam noxia inueteratæ ſpecies charitatis ad odium temporale, ſed pro æternæ ſalutis amore tranſlata eſt. In omnibus plateis aduerſus Iudæos pugnæ legis, in omnibus domibus fidei prœlia gerebantur.

b Luc. 12.

c Luc. 24.

CONFLATVM BELLVM INTER CHRISTIANOS ET IVDAEOS.

Iudæorum populus maxime cuiuſdam Theodoſij auctoritate & potentia nitebatur, qui non ſolum inter Iudæos, verum etiam inter Chriſtianos eiuſdem oppidi & cenſu & honore ſæculi præcipuus erat: ſiquidem apud illos legis doctor, & (vt ipſorum vtar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curiæ munijs exolutus, & Defenſor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat. Chriſtiani autem vt corde, ita etiam & viribus humiles, ſed veritatis robore ſuperiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec vtrique exercitus, cum iam diem certaminis condixiſſent, datis tunc in- D ducijs diſceſſerunt, Iudæis id magnopere expectantibus, vt ſcilicet Theodorus, in cuius ſe omnis ſynagoga viribus acclinabat, ex Maioricenſe inſula reuerteretur, ad quam forte viſendæ poſſeſſionis gratia perrexerat. Qui quidem, ſtatim vt ad eum miſſa legatio eſt, remeans, auctoritate ſua multos terruit, ſed non extinxit, ſed conſopiuit contentionis incendium: maiore ſiquidem illico exardeſcens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et vt illud Salomonis [d] impleretur: Frater fratrem adiuuans exaltabitur ſicut ciuitas firma & alta: ſtatuerunt multi famuli Chriſti, laborem itineris minime recuſantes, cunctas animi vires huic bello tradere.

d Prouer. 18.

Pendente igitur prœlio, nos quidem qualia præparauerimus arma, ſubditum huic epiſtolæ commonitorium probat; quod quidem non pro quorumdam inſtructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egemus, & quam a beatitudine veſtra magis ſperamus) ſed vt E animaduerti poſſit, non minimam nos ſolicitudinem ſecundum modulum poſſibilitatis noſtræ ſuſcepti habuiſſe certaminis; Chriſtum vero, cuius regnum non in ſermone, ſed in virtute eſt, nobis ne verbum quidem proferentibus, ſuis omnia viribus conſummaſſe, & abſque vllo ſudore certaminis exercitui ſuo hanc, quam nemo aut ſperare audebat, aut ſperare poterat, victoriam conceſſiſſe. Iudæi igitur exemplis ſe Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis ſuis deſiderabant. Itaque non ſolum libros reuoluere, ſed etiam ſaxa, ſudes, iacula, omniaq. telorum genera ad ſynagogam conferre cœpere, vt Chriſtianorum aciem virtute ſancti Spiritus munitam (ſi ita res poſceret) etiam corporis viribus propulſarent.

IVDAEI PROMPTI AD BELLVM.

Interea dum hi apparatus gererentur, magnoq. altrinſecus ſtudio futurum inſtituitur bellum; vtrinque exercitus inenarrabilibus & abſolutiſſimis ſomnijs commouentur: quorum ii

A rum ſi nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriæ
opetuiſſe. Sic enim S. Apoſtoli Pauli ſomnium Lucas [a] ſacræ hiſtoriæ inſeruit, dicens, vi- [a] *Act. 16.*
rum Macedonem aſtitiſſe in viſione noctis, orantem vt iuuaretur ab eo; & hac Apoſtolum
viſione præmonitum, itineris alio deſtinati curſum ad Macedoniam conuertiſſe. Quanto
itaque Domini noſtri Ieſu Chriſti maior eſt gloria, quod id minimis atque indignis famu-
lis reuelare dignatus eſt, quod etiam beato Apoſtolo demonſtratum Scriptura celare no-
luit? Igitur breuitatis cauſa, ne beatitudini veſtræ faſtidium fortaſſe gignatur, duo tantum
ſomnia inſeram.

Apud nos deuota quædam religioſiſſima, nomine Theodora, quæ & virginitate cor-
poris, & religione propoſiti, & nominis interpretatione typum portare Eccleſiæ me- VISIONE PER
reretur, vidit in viſione noctis viduam quamdam nobiliſſimam ad me, qui non pro SOMNIVM FIDELES
B merito, ſed pro diuini muneris largitate ſacerdotio fungor, inſertas litteras per ſe mi- ADMONITI.
ſiſſe *, quibus mihi cunctos agros ſuos ad ſeminandum ſuppliciter offerret. Simili * præmiſiſſe
etiam ſomnio me quoque vltimum peccatorum ad ſeminandum præcingere & com-
monere dignatus eſt. Vidua enim quædam altera nobiliſſima, quam ſynagogæ ſpeciem
habuiſſe non dubium eſt, me, vt agros ſuos incultos ſuſciperem, eoſq. quando tem-
pus ſementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ eſt autem altera no-
biliſſima vidua, niſi illa, quæ Chriſtum impie perimendo, ſemetipſam crudeliſſime vi-
duauit? Hoc ſomnium vtriuſque vnum eſt. Ante triginta ferme quàm impleretur dies, &
vidiſſe nos, & licet abſolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicaſſe, mani-
feſtum eſt.

Apud Iudæos quoque miro diuinæ diſpenſationis ordine, vt & nominis Theodori,
C & officij mei in vno homine ſocietas conueniret, Theodorus qui ſummus ſacerdos per-
fidi populi erat, ſomnium, quod viderat, non ſolum Iudæis, ſed etiam propinquæ cui-
dam matriſamilias primariæ ipſius ciuitatis, multiſq. etiam alijs Chriſtianis, ante non
parum quàm adimpleretur tempus, his ſermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in VISIO THEODORI IVDAEI
ſynagogam, duodecim viri manus obuias obrulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic
eſt. Cum ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpiſſem; locum tamen, dum fugam
paro, vnde introſpicerem, reperi, & vidi monachos illic mira ſuauitate pſallentes: ma-
ior mihi pauor illico adiectus eſt; & niſi in cuiuſdam nomine Ruben ingreſſus fuiſſem do-
mum, & inde ad matrem propinquam curſu præcipiti conuolaſſem, nequaquam curam
mortiferi terroris euaſiſſem. Illa me exanimem ſinu ſuo confouens, a diſcrimine pariter &
a metu eripuit. Hoc eius ſomnium valde clarum eſt, & interpretatione non indiget. Quis
D enim leo, niſi ille de tribu Iuda radix [b] Dauid? Quæ propinqua illa, niſi de qua ſcriptum [b] *Apoc. 5.*
eſt [c]: Vna eſt propinqua mea? Illud ergo ſolum videbatur obſcurum, quod in domum Ru- [c] *Cant. 6.*
ben Iudæi, a leone cum terreretur, ingreſſus eſt: quod quidem nobis poſtmodum ab
ipſo leone, qui terruit, vt ſaluaret, euidentiſſime expoſitum eſt: quod dehinc ſuo ex-
plicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem proſequar.

Ex Iammonenſi ciuitate ad profectionem famulorum Chriſti multitudo conuenit,
quæ in ipſo oppido putabatur conſiſtere: tantaq. difficillimi itineris laborem alacritate
confecit, vt triginta millia paſſuum iucundius tranſuolaret, quàm ſi ad ſuburbanum
aliquod amœniſſimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam perueni-
mus. Statim ego, miſſis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & vt ad eccleſiam SEVERVS
ſanctam accedere dignarentur, popoſci. Illi autem inopinatum nobis nuncium remitten- PROVOCAT IVDAEOS.
E tes, mandauerunt, eccleſiam ſibi (ne, credo, pollucrentur) ingredi die eadem non opor-
tere: eſſe enim diem ſabbati, cuius feſtiuitatem ſuis illi actibus corrupiſſent. Rurſum ego
expetiui, vt me ad ſynagogam, ſi mallent, opperirentur, quandoquidem ingreſſus ec-
cleſiæ pollutio videretur: non vtique eos a nobis in die feſti ſabbati ad opus ſeruile com-
pelli; futurum autem honeſtiſſimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabu-
las eſſe miſcendas: aut, ſi non aſtute certamen fugerent, & ſimplicem afferrent excuſa-
tionem, oſtenderent præceptum, quod in eo die ſermonem conſerre, prohibitum ſit.
Ad hæc cum illi in omnibus contradictionem obſtinatiſſimam retuliſſent, tandem illius
leonis terrore compulſi, ad domum, in quam hoſpitio acceſſeram, confluxerunt. Ibi
ego: Quæſo (inquam) fratres, quare quaſi aduerſus latrones, præſertim in ciuitate Ro-
manis legibus ſubdita, aceruos ſaxorum, omniaq. armorum genera congregaſtis? Nos

aequirere cupimus, vos perdere deſideratis? Non eſt (quantum arbitror) æquum, vt A
tam varia lite alterutrum laboremus: vos vero (vt video) ſititis noſtrum ſanguinem, nos
vero veſtram ſalutem.

Ad hæc illi paululum territi, negauere factum: noſtris affirmantibus ita ſe habere,
etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, vt nodum cœptæ contentionis abſcinde-
rem: Vbi res (inquam) oculis probari poteſt, iuratione quid opus eſt? eamus igitur ad ſy-
nagogam, & vtrum pro vitio an veritate veſtra nitatur aſſertio, vobiſmetipſis teſtanti-
PROCESSIO CVM CANTV.
bus, comprobabitur. Pergere igitur ad ſynagogam cœpimus, & hymnum Chriſto per pla-
team ex multitudine lætitiæ canebamus: pſalmus autem, quem mira iucunditate etiam a
a Pſal. 9.
Iudæorum populis decantabatur, hic fuit [a]: Perijt memoria eorum cum ſtrepitu, & Do-
IVDAEORVM FEMINAE IACIVNT LAPIDES IN CHRISTIANOS.
minus in æternum permanet. Sed antequam ad ſynagogam perueniremus, quædam Iu-
dææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præſumentes, vt ſcilicet noſtrorum le- B
nitas incitaretur, lapides in nos ex ſuperiori loco immaniſſimos iactare cœperunt: qui
(mirum dictu) cum ſuper confertiſſimam multitudinem, grandinis inſtar, deſcenderent,
neminem noſtrorum non ſolum ictu, ſed nec tactu quidem vexauere. hic agnis ſuis leo il-
le terribilis manſuetudinem paululum abſtulit: omnes ſiquidem, reclamantibus nobis, ſa-
xa corripiunt, & paſtoris commonitione poſthabita, cum vnum potius conſilium cun-
ctis zelus potius Chriſti quàm ira ſuggereret, lupos cornibus impetendos cenſuerunt;
quamuis hoc illius, qui ſolus bonus paſtor eſt, nutu factum eſſe, nulli dubium ſit. Deni-
que ne cruentam gregi ſuo videretur præſtitiſſe victoriam, nemo Iudæorum ſe con-
tactum ſaltem fuiſſe, ne pro inuidia quidem (vt mos eſt) ſimulauit. Sane quoniam
omnimodis debemus vitare mendacium, vnus ex omni Chriſtianorum numero inuen-
b Ioſ. 7.
tus eſt, qui cum Acham [b] illi ſimilis eſſe vellet, qui ſub Ieſu Naue de anathemate C
ſpolia concupiuit: nam ſeruus cuiuſdam Chriſtiani, ſolus, dum aliquid a ſynagoga diri-
pere concupiſcit, in lapidem offenſionis incurrit. Quidam vero noſtrorum, quaſi ad-
uerſus Iudæum, lapidem iniecit: qui capiti eius illiſus, vt capitis ſui, id eſt, Chriſti, me-
miniſſet, admonuit: quod vulnus licet periculoſum non fuerit, tamen & illum rapinæ
ſuæ confiteri concupiſcentiam compulit; & cunctos, ne ſimiliter laberentur, præſenti ter-
ruit vltione.

Igitur poſtquam Iudæis cedentibus, ſynagoga potiti ſumus, nullus ex ea quicquam
IVDAEORVM SYNAGOGA INCENSA.
non dico abſtulit, ſed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris at-
que argento, cum ipſo pariete ignis abſumpſit: libros ſanctos, ne apud Iudæos iniuriam
paterentur, ſuſtulimus: argentum vero, ne vel de præda noſtra, vel de ſuo diſpendio que-
rerentur, ipſis reddidimus. Euerſa itaque, cunctis Iudæis ſtupentibus, ſynagoga, ad ec- D
cleſiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ noſtræ gratias referentes, effuſis pre-
cibus poſcebamus vt vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebroſorum pectorum
infidelitas coargueretur a lumine.

Ruben quidam Iudæus a Domino, vt primogenitus omnium conſtitueretur, eſt ele-
CONVERTITVR RVBEN.
ctus: nam clamore ſanctiſſimo lætificans corda multorum, abſolui ſe a vinculis Iu-
daicæ ſuperſtitionis deprecabatur: ſtatimq. primitiuus Iacob factus, ſignum ſalutare ſu-
ſcepit; & inde noſtris lateribus atque conſilijs inhærens, obſtinatiſſimam cunctorum du-
ritiem nobiſcum increpat. Triduum (ni fallor) emenſum eſt, ex quo noſtri in oratio-
ne, & Iudæi in perfidia perſtitere. Poſt hæc venit Theodorus, multitudinis ſuæ agmine
circumſeptus, ad locum, in quo ſoli ſynagogæ parietes (qui poſt hæc credentibus Iu-
dæis ſunt ſubuerſi) ſupereſſe videbantur: ad quem locum Chriſtianorum pariter mul- E
titudo conuenit. Ibi Theodorus cum audacter de lege diſſerens, omnia quæ obijcie-
bantur, irrideret, atque peruerteret: populus Chriſtianus videns quod verbis ſupera-
ri non poſſet humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter claman-
IVDAEORVM MIRACVLOSA DISPERSIO.
tes, cum ſummo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Chriſtum. Mi-
ra indulgentiſſimi Domini miſericordia, adhuc parua petebantur, & maiora conceſſe-
rat. Immo non mirum eſt de omnipotente miraculum. Ipſe etenim virtutem clamo-
c 4. Reg. 7.
ris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, vt quatuor leproſi [c] Re-
gis Syriæ, qui Samariam obſederat, caſtris potirentur, & qui per Gedeon Madiani-
d Iud. 7.
tarum agmina conturbauit, deditq. trecentis [d] eius viris ingentem ſine labore victo-
riam, efficiens per terrorem, vt mutuis hoſtium multitudo vulneribus proſterneretur.

Ita &

A Ita & nunc iſta vox longe aliter a circumſtantibus Iudæis ſuſcepta eſt, quam a noſtris immittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credidit. Itaque exiſtimantes principem perfidiæ ſuæ ad Chriſti fidem fuiſſe conuerſum; cuncti pariter trepidi, vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, ſparſis crinibus, occurrentes cum ferali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accuſabant, dicentes: O Theodore quid feciſti? Viri autem, alij ad deuios ſaltus & fixuras montium confugere: alij per ipſius oppidi angiportus diſcurrebant, locum in quo deliteſcerent, inuenire cupientes.

Ipſe Theodorus ſtupore perculſus, diuinam ſententiam in plebe ſua cernebat impleri. Fugit impius [a], nemine perſequente: ſed tamen non nemine: perſequebatur enim eos ille leo terribilis, qui de ſynagogæ loco (ſicut Theodoro fuerat reuelatum) per B monachos rugitum emiſerat, quo reſiſtentes tremeſecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco prorſus eodem, quo ei pridem per ſomnium terror fuerat leonis iniectus: & cum cauſam tantæ trepidationis inquireret, & nomen ſolummodo noſtri leonis audiret, nullam illic (ſicut ferebatur) feritatem videns, tantum pſallentes monachos intuebatur; & ab omni ſuorum multitudine deſtitutus, atque elabi parans, etiam ipſe pedum viam proſpiciebat: quem cum horribili formidine apprehenſum, non ſolum colore vultus, verum etiam vocis officio deſtitutum Ruben ille ſanctiſſimus aſpexiſſet, propere accedit, & trementem blando ſermone compellans, ad Chriſti fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro ſuffragio metus ſuæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo ſatisfacere videbatur.

a Prouer. 28.

C Verum, vt & nos fideliter vniuerſa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum, ſed veritatem quæritis, libentius audiatis: ipſius Ruben verba inſerens, nihil ex ſimplicitate dictorum eius ſubtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? ſi vis certe ſecurus & honoratus & diues eſſe, in Chriſtum crede, ſicut & ego credidi. Modo tu ſtas, & ego cum Epiſcopis ſedeo. ſi tu credideris, & tu ſedebis, & ego ante te ſtabo. Hos ſermones Theodorus alta mente ſuſcipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis: tenete (inquit) promiſſionem hanc. Sed permittite mihi, vt prius alloquar plebem meam, vt maiorem conuerſionis meæ etiam ex reliquis poſſim habere mercedem. Hæc eius ſponſio cum inexiſtimabili cunctorum exultatione ſuſcepta eſt: alij in eum amabiliter irruentes, os ipſius & colla mulcebant; alij eum vlnis mollibus amplectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & ſermonem conferere geD ſtiebant.

THEODORVS ASSENTITVR FIERI CHRISTIANVS.

Perrexit igitur Theodorus ad atrium ſuum quolibet officio noſtrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promiſſionem ſuam iam veniretur, ingreſſus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum poſt triduum materno ſuſcepit ſinu, & ab omni perturbatione trepidationis abſoluit. Nos autem ad eccleſiam cum hymnis ex more perreximus. Benedictus eſt pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis [b], qui dedit capiti noſtro aquam, & oculis noſtris fontem lacrymarum, vt ploraremus vulneratos populi noſtri.

b Hierem. Thren. 1.

Peractis ſiquidem myſterijs, eccleſiam egreſſi, non minimam in occurſum noſtrum Iudæorum multitudinem conueniſſe inſpeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, vt E Chriſti characterem a me, licet indigno paſtore, ſuſciperent. Reuerſi itaque ad eccleſiam, & toto corde Domino gratias referentes, illico in frontibus eorum ſignum ſalutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad ſiluas ſiue ad antra confugerant, Chriſti virtute geſta ſint, quæ lingua effabitur? præſertim cum vnuſquiſque eorum propriam conuerſionis ſuæ habeat hiſtoriam. Sicut itaque impoſſibile nobis eſt, omnia dicere; ſic ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Chriſti miraculum, quod tum a Fidelibus probatiſſimiſq. viris comperimus, precibus veſtris adiutus euoluam.

CREDENTES IVDAEI CRVCE SIGNANTVR.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hiſpaniarum cladem nuper effugiens, cum famulis ſuis ad hanc inſulam venerat (ſicut nunc ipſi etiam cum ſacramentorum terribili interpoſitione confirmant) ad vnam ſpeluncam vel potius rupem conuenerunt, aſſociando ſe duobus quibuſdam Iudæis humili loco ortis, qui iſtos communis fugæ principes legerant. Igitur cum in loco eorum trepidi, anhelanteſq.

teſq. paululum receſſiſſent, duos illos, qui ætate alacres & audaces erant, explorandi gratia A
ad oppidum remittentes, ſoli derelicti ſunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid eſt (inquit) frater, quod verbum (ſicut docet religio noſtra) blaſphemum auellere a corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum conuerſum fuiſſe Chriſtianorum populus inclamauit, nihil aliud mihi in corde ſuggeritur, niſi hoc verbum, mihi vſque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis pulſare hoc ab animo meo nitor, tanto violentius tenaciuſq. inhæreſcit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) fruſtra hic ſermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatiſſimum eſt) antea nec cogitauit, nec vmquam protulit, hic præſertim menti tuæ (vt aſſeris) tam violenter inſertus eſt. hoc ex Deo eſſe arbitror. Verumtamen elabora, obſecro, & fabulis his declinatis, interpellationem moleſtæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obſtrepere, & confuſis clamoribus perſonare cœpit, vt eum cum ſua mente luctari, non ſolum nutibus vultus, ſed etiam B
totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod poſteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aerem ſorbens inhoneſtos ſtrepitus promeret, nunc fœtidis riſibus cachinnaretur: ſed hæc ab animo eius nomen Chriſti extinguere nequiuit inſania, quia iam cunctas eius medullas ſanitatis ignis peruaſerat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba iſta vertuntur: abolitionem mihi nominis Chriſti nec ſcurrilitate verborum, nec ipſis poſſum obſcœni ſonitus extorquere blaſphemijs: aliud ſiquidem mihi reddi * ſentio, quod cordis mei auribus, quas fruſtra obſtruere nitor, Chriſti nomen ingerere, inceſſabili clamore non deſinit. His Meletij verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & ætate maiorem, ad Chriſti fidem conuerſum, his auribus audientibus, plebs Chriſtiana teſtata C
eſt: poterit ne fieri, vt etiam tu germani conſtrictus exemplo religionem Iudaicam deſeras? Quid ergo in hac terribili ſolitudine diutius tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid cauſæ eſt, vt fame tabeſcamus, areſcamus ſiti, obrigeſcamus algore? ad poſtremum (quod iam patimur) noſtræ huius ſolitudinis horribili teneamur ſilentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid ſanguinem noſtrum plebs tanta miſericors, quam pro nobis flere conſpeximus, concupiſcit? recordemur, obſecro, quem vmquam læſerit vi noſtrorum, vel ſaltem irrogauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læſimus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat.

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non ſolum Latinis, ſed etiam Græcis litteris eruditum ſcio, & legem iugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait [a]: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Si enim legiſti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi poſſe ad fidem Chriſti exiſtimas? D
Habet ille animam ſuam, ita & peccatum ſuum: quod quidem peccatum mihi, ſi Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Teſtor autem illum, qui eduxit patres noſtros de terra Aegypti, me, ſi hiemis violentia non obeſſet, abrepto quocumque nauigio, ad quaſlibet terras ſolum velle migrare: nec me poſſeſſionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi iactura eſt, tantum ne Deum patrum meorum negare compellar. Quod autem conſilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror te prudentiſſimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum cenſeas, ſi Theodorus columna ſynagogæ noſtræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apoſtatare compulſus eſt. Hoc ergo ſanius eſt, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Chriſtianorum oculis ingeramus: poſſumus enim illic interim deliteſcere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac inſula ita apud cunctos odium noſtræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non poſſit. E
Cur itaque non voluntarium ſuſcipiamus exilium, ad quod (ſicut res indicat) odijs ciuium, etiam ſi nolumus, deſtinandi ſumus? Hoc igitur conſilio vtriuſque ſententia confirmata, laborem deſtinati itineris arripiunt.

Sed dum per anguſtiſſimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris luce occæcantibus oculorum: ipſum quem inſcij ſequebantur tramitē, perdiderunt, & in locis deſertis atque inuijs remanſere. Cum autem ſcinderentur ſentibus, aut rupibus * arcerenrur, poſtquam corpus ſuum longis fœdauere vulneribus, ad tantam primo quidē anxietatem, deinde etiam ad deſperationem atque formidinem venere, vt cōpellerentur fateri, ſe ea iudicio Dei

Marginalia: NOMEN CHRISTI NOLENTI INGERITVR DIVINITVS. — * (mihi crede) — a Ezech. 18. — MELETIVS RELVCTATVR. — * vepribus lacerarentur

A Dei iuſto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Chriſti, quod ante ſe vltro ingerens re- CHRISTI NOMEN COGVNTVR PERFIDI INVOCARE.
pellebant, laceratis iam cruribus, inuocantes, ſemitam, quæ eos contra voluntatem ac pro-
poſitum ſuum ad oppidum retraxit, corripuerunt: ſed cum ad ciuitatem inuiti ac trepidi
perueniſſent, curioſius omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iu-
dæum eſſe, nec vllam, ſicut exiſtimauerant, populi Chriſtiani pertuliſſe violentiam: Stu-
pentes autem, & quod ipſis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt:
vbi cum eos, iam pene exacto prandio, ille excepiſſet, illico inquirit cauſam, cur a ſe & a
ciuitate abſceſſiſſent; vniuerſumq. ordinem geſtæ rei, magis cum riſu, quàm cum admira-
tione cognoſcit.

Poſt triduum Theodorus cum concionari ad plebem ſuam, eoſq. ad fidem Chriſti
prouocare diſponeret: vltro ſe offerentium ad confeſſionem Iudæorum etiam ſeditionem
B pertulit. Nemo enim eorum ferme erat, qui non ſe palam ſenſiſſe Chriſti potentiam con-
teſtaretur. Nam primo in concilio eorum adoleſcens quidam ipſius Theodori conſobri- GALILAEI CONVERSIO.
nus, nomine Galilæus, vt congruum (ſicut dictum eſt) nominibus myſterium geſtæ rei
vſque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Conteſtor (in-
quit) vos omnes, me Iudæorum eſſe non poſſe in poſſeſſione; ſiquidem in ea Chriſtianos
conſortes habeo, quorum odijs, ſi in Iudaiſmo perſeuerare voluero, forſitan perimen-
dus ſum. Ego igitur vitæ meæ periculo conſulens, ad eccleſiam iam pergam, vt necem,
quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cum ad tempus fugæ ſe pararet, quaſi vt
cauſas cônuerſionis ſuæ reddidiſſe videretur, de futuri ſæculi morte tunc nihil cogitans,
veritatem inſcius loquebatur. Huic ſermoni, pene præteriens vir honeſtus, & non ſolum
inter Iudæos, verum etiam in ciuitate vſque adeo præcipuus, vt etiam nunc Defenſor ciui-
C tatis electus ſit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, ſeq. ſimilem habere cauſam, ſimilia for-
midare atteſtabatur: quibus verbis tantam ſupramemorato iuueni adiecit confidentiam,
vt in conſpectu omnium curſu rapidiſſimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi no-
ſtri conuolaret auxilium, & ab humilitate noſtra, vt eiuſdem inde nomine cenſeretur,
expeteret.

Cæcilianus autem cum eſſet Iudæorum pater, habito cum Florino fratre ſuo æque Iu- CONVERSIO CAECILIANI, FLORINI, ET ALIORVM.
dæorum patre ſeniore conſilio, huiuſmodi (ſicut agnouimus) verbis ſynagogam adorſus
eſt: Ego (inquit) cum ſim in honore ſynagogæ poſt Theodorum primus, non ſicut iuue-
nis Galilæus, cunctos quaſi trepidus conſulo, conteſtorque; ſed potius adhortor atque
commoneo, denuncians, vt errore praui itineris derelicto (ſi fieri poteſt) omnes pariter ad
fidem Eccleſiaſticam concurramus. Quod ſi vos ad Chriſtum tanta virtus non attrahit;
D ego certe & Florinus frater meus, ſicut recuſantibus vobis tantam ſalutem vim inferre
non poſſumus, ita nos cum vniuerſa domo noſtra religionis huius, quam aſtruere non va-
lemus, ludibria deſerentes, Chriſtianorum numero fideiq. ſociabimur; qui numquam
vtique innumerabilibus Scripturarum teſtimonijs non ſolum te, frater Theodore, qui pe-
ritior reliquis videris, ſed etiam cunctos conuincerent, niſi veritatem, quæ vinci non po-
teſt, ſectarentur. Tali Cæcilianum ſenſu plebem ſuam affatum comperimus, multoſq. Iu-
dæorum eadem die ad fidem Chriſti cum ipſo concurrentes cum ineffabili exultatione
ſuſcepimus.

Prodigia ſane, quæ de cælo tûnc facta ſunt, ſicut eloqui digne non adeam *, ſilere non * addam
audeo. Hora circiter ſeptima Miſſam Dominicam ſolemniter cœpimus celebrare: nam
dum nos aduenientes ad Chriſti fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (ſiquidem
E nomina eorum ſcripſimus) populus autem tanti gaudij epulis ſaginatus carnalium non
meminiſſet eſcarum, pars diei maior excurrerat. Cum igitur in eccleſia, quæ paululum a MIRABILIS VISIO.
ciuitate ſequeſtri in loco ſita eſt, in qua S. martyris Stephani nuper reconditæ reliquiæ
conquieſcunt, nobiſcum pariter plebs vniuerſa Miſſam opperiebatur; duo quidem mo-
nachi, quos Dominus teſtes ſuorum miraculorum prælegit, in campo qui ante fores
eccleſiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine,
cum alio quodam de ciuitate eccleſiam petens, cum per ipſos præterire cœpiſſet, reſpon-
dente * vno ex monachis (viſo mirabili ſigno) conturbatus, confuſum emiſit clamorem; * reſpiciente
conuerſusq. ad ſe, protenſa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret oſten-
dit. Erat globus quidam candidiſſimi luminis, proceritate ſui ſtaturam quaſi hominis
adæquans, inſtar vaſculorum quæ vulgo Orcæ appellantur, tantæ vero claritatis & ful-
goris, vt viſum fuit, quod fratri qui id prior notauit (ſicut ipſo referente cognouimus)

Sol decidere videretur. hoc ſicut iſtis viſum eſt, quaſi trans baſilicam, in qua vniuerſus nobiſcum populus conſederat, lento lapſu demittebatur; verum ita propinquum putauere, vt ſe idem frater ſtupore percitus curſu præriperet, exiſtimans id poſt baſilicam decidiſſe: ſed ab illo retractus fratre, greſſum inhibuit: ille enim ita quidem etiam ſibi viſum, tamen longius fuiſſe non quaſi certus, ſed vt æſtimans, aſtruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Melerij illius, cuius ſupra mentio habita eſt, de cœnaculo perſpicientes, ita ſibi id ipſum viſum affirmabant, quaſi ſupra baſilicam decidiſſet. Verum hoc, vtrum Angelus, an ipſe Stephanus, quod viſum eſt, fuerit, incertum eſt. A

GRANDO INSTAR MANNAE.

Eadem diei hora circiter quarta, id eſt, paulo antequam hoc ſignum demonſtraretur, grando minutiſſima, quam incolæ inſulæ illius gentili ſermone Abgiſtinum vocant, non vſquequaque copioſa defluxit: hæc, cum odor ex ea mellis fragrare cœpiſſet, a multis quos per viam verberauerat, deguſtata, dulcior melle comperta eſt. Multi itaque ſapientes, cum eadem die filios [a] Iſrael ab Aegypto perfidiæ ſuæ atque a ſeruitute egreſſos viderent, hæc quæ facta ſunt, ſignis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Iſraelis nomen meruit, manna crederent innouari: columnam quoque ignis, quæ patres in eremo præcedebat, vt etiam filijs a vera Aegypto atque fornace (ſicut ſcriptum eſt [b]) ferrea egreſſis, ducatum præberet ad vitam, oſtenſam fuiſſe exiſtimarunt. Et re vera (ſicut lectione Exodi atteſtatur) ſimilitudo ſignorum minime diſcrepat. Nam & illud quod niuem fuiſſe credidimus, ſemen coriandri minuti adæquabat, mellis ſaporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ ſpeciem habuiſſe, manifeſtum eſt. Vtrumque autem ſignum etiam Iammonæ conſiſtentibus fratribus reuelatum fuiſſe cognoſcimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per guſtus agnoſcendi datus eſt, probauere: & columna candidiſſimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, ſe ingeſſit aſpectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuerſum Orbem fidei lumine viſitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac inſula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe conſiſtimus, tantus cæleſtis gratiæ ſplendor illuxit, vt vſque ad extremos terræ veſtræ terminos ſignorum viſio perueniret. B C

a Exod. 16.
b Exod. 13.

THEODOSO AD ECCLESIAM VENIENTE, ALII EVM SECVTI.

Sequenti igitur die ſumma omnium expectatio, vt Theodorus ſponſioni ſuæ ſatisfaceret, admonebat: qui cum iuſtis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam prius ſuam, quam in Maioricenſi reliquiſſet inſula, huc ſe velle deducere; ne forte ſi abſque conſenſu ſuo virum ſuum conuerſum fuiſſe agnouiſſet, (ſicut ſolet) pertinax perfidia eſſet, perſuaſione matris præcipue ſuæ, quæ adhuc ſupererat, & conſilijs dementata, & a coniugio viri religione diſcederet. Cum hæc Theodorus Chriſtianis iam acquieſcentibus propalaſſet: Iudæis, qui conuerſi fuerant, acerrima commotione reſiſtentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ ſinum feſtinus ipſe, vt in ſomnis viderat, conuolauit. Poſt quem omnis, tamquam remoto obice, ad Eccleſiam ſynagoga confluxit. Mirum dictu, inueterati illius legis doctores ſine vlla altercatione verborum, ſine vllo Scripturarum certamine crediderunt. tantum percunctati, an vellent fidem Chriſti ſuſcipere: credere ſe in Chriſto, & Chriſtianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt aſſerunt) ætatis atque perfidiæ ſuæ habens annos, ſine trium commutatione verborum, ſpe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare ſe vt in fine temporum ſuorum per fidem Chriſti ad ſpiritualem reuerteretur infantiam; nobiſq. putrefacta iam ſenio membra, vt quantocyus per baptiſmum regeneraretur, ingeſſit. D E

c

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc appulſi, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi conceſſa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantum fœminas, ſed nobiliſſimas Iudæorum, ad virtutis ſuæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ ſuæ Chriſtus permanere aliquantulum paſſus eſt. Arthemiſia ſiquidem Lectorij *, qui nuper hanc prouinciam rexit, & nunc Comes eſſe dicitur, filia, coniugis Meletij conuerſione commota, cum vna ferme amica & nutrice & paucis ancillis domum viri ſui deſerens, ad quamdam ſpeluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco ſita, oblita femineæ infirmitatis euaſit. Erat in ea paruum nonumq. torcular, lacuſq. nouus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur: non enim iſtos ſicut vtres veteres, ſed ſicut nouos lacus muſtum noui Teſtamenti recepiſſe, & credimus

* Lectorij
MIRA DEI OPERA IN CONVERSIONE ARTHEMISIAE.

A dimus, & videmus. In eo igitur loco cum per biduum matrona a viro ſuo offenſa inexo-
rabilis permanſiſſet; vt primum tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam
cum odore & ſapore mellis dulcedinem referre ſenſiſſet, primo quidem miniſtræ ſuccen-
ſere cœpit; & cur in eodem vrceo mel inieciſſet, indignans, inquirebat: poſtquam autem,
vt quaſi negantem conuinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concauis manibus hau-
riens, reperit aquam, qua per biduum vſa fuerat, in mellis ſuauiſſimi verſam dulcedinem.
aduocans itaque cunctas quæ aderant, vt guſtarent rogat, ne forte fallax ſapor in faucibus
tantum ipſius ſuauitatem mentiretur. Omnes guſtantes, mira oblectatione affectæ ſunt, vt
non aquam mellis ſapore delibutam, ſed mel ſinceriſſimum, ſolum aquæ ſimilitudinem
cenſerent. Stupore igitur perciræ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curioſius agentes,
etiam rorem qui in herbis plurimis erat, deguſtatum ſimilem repererunt. Pergens itaque
B ad ciuitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; ſta-
timq. ad Chriſti fidem ſine reluctatione conſenſit.

Verum eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abijcere ex mel-
le compulſa eſt, eadem inquam die, qua memorata filia Iſrael, quaſi in deſerto po-
ſita, illum antiquum [a] Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulceſcere perſenſit: ita *a Exod. 15.*
mirifico vereq. cæleſti omnis Eccleſia odore fragrauit, vt præſentiam Spiritus ſancti,
quam & ante iam aliquoties, ſed pauciſſimi ſenſeramus, fraternitas pene vniuerſa ſentiret:
& mirum cunctis illud fuit, quod per eoſdem dies ſerena propemodum iugiter permanen- MYSTICE
te, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Chriſti Iudæos PLVVIA
pluuia præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgo inter nos & quaſi iocularirer di- QVIO PRAE-
ceremus: Ecce iam pluuit, ſcitote quoſcumque Iudæos ad Chriſti fidem acceſſuros. Mirum SEFERERT.
C dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, a quibuſdam Iudæis fidei ianua pulſaba-
tur: nec immeriro, ſicut ſcriptum eſt [b]: Pluuiam voluntariam ſegregabit hereditati *b Pſal. 67.*
ſuæ Dominus. Deſuper erant feminæ, quæ in odorem vnguentorum Chriſti currere re-
cuſabant.

Innocentij illius, cuius ſupra fecimus mentionem, matrona cum prole ſua, venerabilis
(ſicut fama eſt) vidua, illico vt Innocentium ſororis coniugem conuerſum eſſe conſpexit, CONVERSIO
nauim conſcendit, non ſolum permittentibus, ſed etiam ſuadentibus nobis; quia ad fidem VXORIS IN-
Chriſti nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor fere NOCENTII.
dies verbum ſalutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cum om-
nem reſpuens medicinam, inſanabili incredulitatis valetudine opprimeretur, nulliſq. In-
nocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri poſſet; vniuerſa, Inno-
D centio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitaris multitudo conuenit, habens ma-
gnum dolorem animi, quod tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obſiſteret, quia iam ſo-
ror eius manifeſte putabatur. Cum igitur diu caſſa verba ſurdis auribus ingerentes, nihil
profeciſſemus; ad cognitum orationis præſidium conuolauimus; preceſq. quas humana
repellebat impietas, ad cæleſtem miſericordiam vertimus. Itaque vſque in horam tertiam
ferme hymnorum & orationum prœlijs aduerſus Amalech [c] hoſtem Ieſu ducis noſtri ſu- *c Exod. 17.*
dauit exercitus. Inde cum iam pene (quod fatendum eſt) deſperantes, abſceſſionem mo-
liremur; reſumptis rurſum viribus, orationem cunctis indiximus; ſoloq. ſtrati, diu fleui-
mus: & cum in conſummatione orationis, Amen, populus acclamaſſet; & illa credere ſe, &
Chriſtianam fieri velle, ſubiunxit. Nos itaque, hac etiam a diaboli laqueis eruta, læti
ad habitacula noſtra perreximus.

E Sequenti, id eſt, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare ſtatuimus,
optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: ſed cum iam in procinctu itineris conſtituti, CONVERSIO
ciuitate digrederemur, Dominus populo ſuo, quaſi pro viatico, gaudium, quod ſolum de- MATRONAE
eſſe videbatur, adiecit. Affinis ſiquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta eſt: CVM FILIA-
quæ ſubito ſe meis genibus aduoluens, fidei noſtræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. RVS.
Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deſerere voluiſti? Ad hæc
illa: Et Iona [d] (inquit) Propheta a facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, *d Ioan. 1.*
licet inuitus, impleuit. Suſcipe ergo tu non ſolum me, ſed & iſtas orphanas, & Chriſto
eas nutri. Et hoc miſerabiliter acclamans, duas filias ſuas paruulas mihi cum fletibus in-
gerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorſit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suſce-
pi plane ouem, quam ex omni numero ſolam erraſſe putabamus; eamq. cum gemino fœtu
ad Chriſti ouilia reuocaui.

Sane

QVINGENTI ET QVADRAGINTA IVDAEI AD FIDEM CONVERSI.

Sane per hos octo, quibus hæc geſta ſunt, dies, ante initium Quadrageſimæ, Paſchæ a A nobis celebrata eſt feſtiuitas: quingentas ſiquidem & quadraginta animas ad Eccleſiam conſtat adiectas. Inane autem & ſuperuacaneum non reor, vt cum multa propter infinitam copiam prætermiſero, in fine commemórem, neminem ex tanta Iammonenſis populi multitudine, qui per triginta millia paſſuum ante tot dies venerat, aut curam domus ſuæ, aut prouiſionem ſubſtantiæ, aut deſiderij affectum huic operi prætuliſſe. Illud magis mirum, magiſq. gaudendum eſt, quod ipſam Iudaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem reciſis incredulitatis vepribus, & recepto verbi ſemine, multiplicem fructum iuſtitiæ germinaſſe conſpicimus: ita vt nobis in ſpe tantorum noualium gaudeamus, vnde inſignem perfidiæ eruimus ſiluam, illic fertiliſſima fidei opera pullulare. Primum enim ipſa ſynagogæ fundamenta euertere, deinde ad nouam baſilicam conſtruendam non ſolum impendia conferunt, ſed etiam humeris ſaxa comportant. Hæc beatitudo veſtra die quarto B Nonarum Februalium virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti arrepta, octo diebus ab eodem conſummata eſſe cognoſcat, poſt Conſulatum domini Honorij vndecimum, & Conſtantio iterum victore. Quamobrem ſi indigni & peccatoris verbum dignanter admittitis, zelum Chriſti aduerſum Iudæos, ſed propter Deum, eorumdemq. perpetuam ſalutem, ſuſcipite. Forſitan enim iam illud prædictum ab Apoſtolo venit tempus, vt plenitudine Gentium ingreſſa, omnis Iſrael ſaluus fiat. Et fortaſſe hanc ab extremo terræ ſcintillam voluit Dominus excitari, vt vniuerſus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hactenus Seueri Epiſcopi epiſtola: miſſa enim (vt diximus) hæc ad cunctos Chriſti fideles, inter alia loca, etiam Vzali in Africa, vbi Euodius Epiſcopus erat, lecta eſt, vt ante meminimus.

a l. 24. de Iudæis Cod. Theod.

His autem quam citiſſime per vniuerſum Chriſtianum orbem vulgatis, Honorius Im- C perator legem [a] tulit, qua Iudæos vetuit honoribus & magiſtratibus fungi, militiæq. cingulo, ſi qui accepiſſent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricenſium Iudæorum, conuerſionem ipſorum eiuſmodi vexatione eſſe tentandam. Sed & illud accidit, vt cum eædem Seueri Epiſcopi litteræ per omnes Eccleſias legerentur, Chriſtianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuerſionem Iudæorum aggrediendam, iiſdemq. initijs auſpicandam, qua cœpiſſe ſcirent Minoricenſes, nempe incenſione ſynagogarum ipſorum. Tolerabilis viſa eſt magiſtratibus eiuſmodi ex pietate prouenıens vis illata. Sed cum nec ob eam cauſam Iudæi conuerterentur, ijdemq. apud Imperatorem queri minime deſiſterent, opus fuit tandem conſulere illis; factumq. eſt, vt poſt annos demum quatuor, Imperatores ſancirent edictum, quo eiuſmodi ſynagogarum prohiberent incenſionem, & bonorum deprædationem. Sed quod nec ſic deſiſterent, qui ſemel ſumpta licentia hoc D aggreſſi fuerant Chriſtiani, alijs eodem anno editis ſanctionibus [b] oportuit cohiberi. Extant ipſa edicta, primumq. ſic ſe habet [c]:

b ll. 25. 26. 27. de Iudæis. Cod. Theod.

c l. 25. de Iudæis. Cod. Theod.

Placet in poſterum nullas omnino ſynagogas Iudæorum vel auferri paſſim, vel flammis exuri. Et ſi quæ ſunt poſt legem recenti molimine vel ereptæ ſynagogæ, vel eccleſijs vendicatæ, aut certe vener[...] myſterijs conſecratæ, pro his loca eis, in quibus poſſint extruere, ad menſuram vide[...] ſublatarum præberi. Sed & donaria, ſi qua ſunt ſublata, eiſdem, ſi necdum ſacris myſterijs ſunt dedicata, reddantur: ſin redhibitionem conſecratio veneranda nō ſinit, pro his eiuſdē quantitatis pretium tribuatur. Synagogæ de cetero nullæ protinus extruantur, veteres in ſua forma permaneāt.] hæc Imp. XV. Kal. Mart. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ. Sequuntur duæ leges eodem argumento ſub iiſdem Conſulibus datæ: quas, ne nimis prolixi videamur, prætermittimus recenſere. Ceterum, E quod non idem eſt conſecutus euentus, plane notum factum eſt, non ſynagogæ conflagratione, ſed Protomartyris virtute in oſtenſione ſignorum Minoricenſes Iudæos ad fidem eſſe conuerſos, vt ex dicta epiſtola ſatis exploratum habetur.

ZOSIMI PAPAE OBITVS.

Ad calcem vero anni huius, nempe ſeptimo Kalendas Ianuarij, iiſdem Conſſ. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Zoſimus Papa diem obijt, cum ſediſſet annum vnum, menſes quatuor, & dies ſeptem: hæc enim de tempore ſedis Zoſimi certiſſima ſupputatione colliguntur. Etenim cum non ante annum ſuperiorem ſedere cœpiſſe, ex Conſulibus, quibus notatæ ſunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno ſuperiori ad Concilium Mileuitanum, ſatis perſpicue demonſtratum eſt: eumdemq. nec poſt præſentem annum fuiſſe ſuperſtitem, tum Acta Concilij ſexti Carthaginenſis ſequenti celebrato ſub Bonifacio Zoſimi ſucceſſore, tum etiam eiuſdē Bonifacij Papæ epiſtola data anno pariter ſequenti ſub Cōſulatu Mona-

A xij ad Epiſcopos Galliæ, ſatis manifeſte declarant. quamobrem certum eſt, errare eos, qui
Zoſimi ſedi tribuunt tres annos, eumq. non ante annum ſequentem deceſſiſſe volunt;
cum & in libro de Romanis Pontificibus ipſum nonniſi annũ ſediſſe & menſes duos ac dies
vndecim legatur: licet ibi de numero menſium & dierum errorem ineſſe, quæ dicta ſunt
de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zoſimus, ſe-
pultus eſt via Tiburtina apud corpus S. Laurentij martyris, vt apparet ex eodem libro de
Romanis Pontificibus, in quo & de rebus ab eo geſtis hæc leguntur[a]:

[a] Concil. tom. 1. in Zoſimo.

Hic conſtituit multa in Eccleſia: Vt diacones leuas tectas de pallis linoſtimis haberent.
Et per parochias conceſſit licentiam benedicendi cereum Paſchalem. Et præcepit vt nul-
lis poculum in publico propinaretur, niſi tantum in cellis fidelium maxime clericorum.
Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembrem, ordinauit presbyteros decem, &
B diaconos tres, & Epiſcopos per diuerſa loca numero octo.] hæc ibi.

Conſtat etiam eumdem Zoſimum hoc anno tres Legatos a Latere miſiſſe Carthaginem,
Fauſtinum Epiſcopum Potentinum in Piceno, & Aſellum atque Philippum presbyte-
ros ob diſſenſionem quamdam Africanorum Epiſcoporum cum Romano Pontifice obor-
tam de proſecutione appellationum ad Apoſtolicam ſedem. Quoniã vero inter hæc ipſum
Zoſimum contigit mori, remq. deuolui ad Bonifacium Zoſimi ſucceſſorem: quid in hac
cauſa geſtum ſit, dicemus anno ſequenti, quo ſimul perdifficilem pertractabimus contro-
uerſiam ad quinquennium inter vtramque partem ardenti ſtudio agitatam.

ZOSIMI PAPAE RES GESTAE.

Mortuo itaque Zoſimo, non amplius vna die ſedes vacauit, non autem vndecim, vt ali-
qui dixerunt: nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc an-
no, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id ſatis euidenter demonſtrant.
C reddemus eas ex codice Vaticano vna cum alijs ſecundum ordinem temporis vltro citroq.
datis de ſedanda diſſenſione in clero oborta; cuius pars minor, facto ſchiſmate, elegit
Eulalium archidiaconum contra Bonifacium presbyterum. Porro viuente adhuc Zoſimo,
fluctuatum eſſe in Eccleſia Romana, & ob eam cauſam excommunicatos nonnullos ex
clericis fuiſſe, ipſos vero profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam ſuperius
ex litteris eiuſdem Zoſimi ad Rauennates clericos datis, enarratum eſt. Quomodo au-
tem huiuſmodi ſchiſma conflatum ſit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium
Imperatorem, & alijs litteris Romanæ Eccleſiæ presbyterorum ad eumdem Auguſtum
datis, ſuo loco inferius ordine temporum recitandis. Modo vero reddamus litteras Sym-
machi[b] primo loco conſcriptas:

DE ELECTIONE BONIFACII, ET EVLALII SCHISMATE CONFLATO.

Exemplum relationis Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Auguſtum Rauennæ
D conſtitutum.

[b] Habes has & alias inferius reddendas codex Vaticanus.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacere non conuenit pro debito famulatus, quẽ ma-
ieſtati veſtræ ſemper exhibeo. Cum diu Epiſcopus Zoſimus graui incommodo laboraret,
vſque adeo vt frequenter mortuus iactaretur: accidit vt ſecundo die poſt ingreſſum meum
vita decederet. Statim (vt conuenerat) populum alloquendo commonui, vt cum quie-
to clericorum tractatu omnia finirentur, nec ſe rebus diſponendis miſceret turbatio popu-
laris: ſiquidem certum eſſet, in eligendo Epiſcopo Dei omnipotentis expectandum eſſe
iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodoſi pij, felices, & inclyti victores ſemper
Auguſti: Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus ſum, ac Maiores deterrui
regionis, ne quis quietem Vrbis veſtræ turbare tentaret: quod ita cuſtoditum eſt, vt ſine
ſtrepitu omnia finirentur.

RELATIO SYMMACHI AD HONORIVM IMP.

E Verum cum vir ſanctus Eulalius ad eccleſiam Lateranenſem de exequijs prioris Epi-
ſcopi a populo & a clericis fuiſſet adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine
& cum pluribus ſacerdotibus remoratus eſt, vt expectaretur dies conſuetus, quo poſſet ſo-
lenniter ordinari. Cum hic ita eſſent, ſubito aliquanti presbyteri cum Bonifacio eiuſdem
ordinis ad Theodoræ eccleſiam, collecto populo, properarunt: ibiq. habito tractatu,
ipſum ordinare Epiſcopum velle cœperunt. Quod vbi comperi; omnes qui pariter erant,
ad me vt venirent, presbyteros depopoſci: ac reſidens cum clariſſimo viro Tribuno Se-
reniano, eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra ſacræ legis ordinem
venirent, aut contra conſuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia reſtiterunt, vt quic-
quid minatum fuerit, facere minime dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in
eccleſia Marcelli ordinandum eſſe duxerunt, atque cum eo ad ſancti Petri baſilicam pro-
ceſſerunt. Et quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte ferre iudicium: ſtatim pro com-
petenti

petenti ſolicitudine, veſtram maieſtatem credidi conſulendam: vt quod de hac parte A pietas veſtra decernat, præcepto veſtri numinis euidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend. Ianuarij.]

Ex his autem litteris, & alijs, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, ſatis manifeſte apparet, ipſum fouiſſe Eulalij cauſam aduerſus Bonifacium: dum non ſolum potiora iura fuiſſe Eulalij quam Bonifacij, ſed tamquam res in aperto eſſet, vt nulla poſſet dubitatione præpediri, eumdem Eulalium legitimum eſſe Romanum Pontificem, Bonifacium vero ſpurium, litteris ſignificauit. vt non mireris, ſi idem Symmachus recitatæ nuper epiſtolæ ſententiam illam addiderit: Quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod ſcilicet Imperatoris eſſet muneris, cum conſtat de legitime electo Romano Pontifice, eum qui ſe poſtea tyrannice intruſiſſet, expellere, ſicq. paci conſulere, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ proſpicere. Quapropter ipſe B Honorius, dum putauit eſſe verum quod Symmachus relatione ſuggeſſit, pro tuendo in ſede Eulalio, & expellendo Bonifacio, reſcriptum dedit, quod nos ſuo loco reddituri ſumus.

QVAE IVRA IMPERATORIS TEMPORE SCHISMATIS.

Vbi vero Imperator, litteris pro Bonifacio datis a Romanis presbyteris, rem ſe aliter habere cognouit; tunc quod Imperatoris erat munus perſoluit, & iudicium (vt decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipſe ex duobus electis Epiſcopis, quem vellet, ſedere iuſſit? minime gentium. Verum potius conuocatis Epiſcopis, rem voluit ab illis cognoſci, atque eorum ſententijs definiri; nempe vt cauſa perſpecte cognita, qui potiora iura foueret, legitimum Romanæ Eccleſiæ eſſe Pontificem, ijdem declararent. Quomodo autem id egregie idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno ſequenti.

Hoc eodem anno, iiſdem Coſſ. VI. Nonas Iulias, natus eſt Placidius Valentinianus ex C Galla Placidia & Conſtantio Cæſare viro eius. hæc Marcellinus [a] atque Sozomenus [b].

a Marcellin. in Chron. hoc anno. b Soz. lib. 9. c. 16.

IESV CHRISTI ANNVS	BONIFACII PAP. ANNVS	HONORII 25. THEODOSII 12. IMPP.
419.	1.	

QVi ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus vndeviceſimus, Conſulatu Monaxij atque Plintæ notatur: qui quidem, ob conflatum inter clericos Romanos ſchiſma, ærumnoſus admodum Romanæ Eccleſiæ fuit. Etenim conculcata iuſtitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depreſſus eſt, coactuſq. deſerere S. Petri baſilicam, atque cum ſuis extra Vrbem in baſilicam S. Pauli ſecedere. Inter hæc D autem Honorius Imperator mendaci relatione eiuſdem Symmachi Vrbis Præfecti nonnihil in Bonifacium commouetur, quaſi poſt electionem Eulalij in ſedem ſe tyrannice intruſiſſet, arripuiſſetq. violenter quod alienum eſſe conſtaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipſa ciuitas contrarijs diſciſſa ſtudijs, in contrarias ſcinderetur factiones, bellumq. ciuile conflaretur; quantocyus in tanto diſcrimine Vrbi poſitæ occurrere ſtuduit. Vigebat namque adhuc memoria cædium tempore ſchiſmatis Vrſicini aduerſus Damaſum patratarum; & quot annis fuerit laboratum, vt audacia ſchiſmaticorum penitus coerceretur, quantumq. in his inſudandū fuerit prædeceſſoribus Imperatoribus. Ne igitur Vrbs rurſum talia pateretur, neve Romana Eccleſia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur; ſimulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, ſeruatis ritibus omnibus, legitime electum, Bonifacium contra intruſum eſſe; vt in re certa, quæ E nullo indigeret examine, vel Epiſcoporū conſultatione, aduerſus Bonifacium, qui ſignificabatur inuaſor, & contra omne ius faſq. ordinatus, reſcriptū dedit ad eumdem Symmachū. Extant quidē ipſæ Honorij Imperatoris litteræ datæ Rauennæ tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit ordinationem Eulalij eſſe legitimam, monetq. Bonifacium eſſe coercendum, vtq. ſi acquieſcere nolit, ex Vrbe pellatur. miſit ad hoc ipſum Romam cum his litteris Aphrodiſium Tribunum & Notarium. Litteræ autem Honorij ſunt huiuſmodi:

BONIFACIVS EXAGITATVR A SCHISMATICIS.

Geſtis omnibus recenſitis, laudanda ſublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordinatione venerabilis ſacerdotij quietem veterem paucorum inſolentia attemptare voluiſſe. Nam cum poſt abſceſſum venerabilis viri Zoſimi, circa meritum Eulalij ordine ſubrogandi communi iudicio conueniens multitudo ſonuiſſet, ac plena erga ſe omnia, quæ regula Catholicæ poſceret diſciplinæ, ſucceſſoris confirmatio cuſtodiret: vehementer miramur

HONORIVS IMP. DECEPTVS RELATIONE SYMMACHI RESCRIBIT PRO EVLALIO.

A mur aliquos extitiſſe, qui ſolemnitate contempta, circa ordinationem alterius feſtinarent. In quorum caſtigandum factum manſuetudinem noſtram rite oporteret inſurgere, niſi hoc tantum gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapſum cito proprium contuentes, ad deprecandi ſuffragium ſunt relapſi, ignoſci ſibi ſuper id quod vim perpeſſi conqueſti ſunt, poſtulantes. Conuenire ergo votum & ſtudium noſtrum circa Eulalium ſacræ legis Antiſtitem, ſublimitas tua clementiæ noſtræ auctoritate præſenti cognoſcat; cui competens numerus ordinantium legitimus, ſolemnitas temporis, lociq. qualitas recte venerandum nominis apicem contulerunt.

Cum autem Bonifacio conſtet omnia defuiſſe, ſuperflue expectatam ſententiam noſtram eſſe ſenſimus: cum factum ſuum ipſi, qui præſumpſerant, admotis damnaſſe precibus videantur. Abſoluta itaque decernimus iuſſione, extraordinaria præſumptione ſummota, B Bonifacium interdicta confeſtim Vrbe prohiberi (erit verecundiæ eius, vt morem gerens cæleſtibus conſtitutis, ſponte diſcedat) Pertinacius reſiſtentem, inuitum præcipimus expelli. Plebeiæ ſane ſeditionis auctores cum ſocijs ſuis ſublimitas tua, Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, ſtatuat attineri, atque in eos congrue vindicari, vt res temere præſumpta non tranſeat impunita. In qua re Aphrodiſium Vicarium Tribunum & Notarium dirigi a noſtra manſuetudine placuit, vt præſente eo, quæ ſtatuimus, celerius impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata eum veneretur vniuerſitas, quem ſecundum veterem conſuetudinem obſeruata ſacræ legis myſteria ſuſceperunt. Dat. III. Non. Ianuarij, Rauennæ.] hactenus epiſtola Honorij Auguſti ad Symmachum Vrbis Præfectum: hæc enim (vt dictum eſt) ſcripſiſſe Honorium Imperatorem, ſatis apparet, quod falſis præuentus relationibus, Eulalium eſſe legitimum C Romanum Pontificem, Bonifacium vero inuaſorem alienæ ſedis, & quietis publicæ perturbatorem eſſe, Symmachi litteris percepiſſet. Verum re deinde (vt ſe re vera haberet) optime nota atque comperta, in contrariam mox ſententiam abijt; & aduerſus Eulalium reſcribens, Bonifacio fauit. Sed de his agemus inferius: modo contextum rerum geſtarum proſequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Vrbis hæc omnia nunciaturus Bonifacio, eum per miniſtrum ſuum acceſſit; qui vna cum ſuis continebat ſe in baſilica S. Pauli extra Vrbem. ad quem acceſſurus Symmachi miniſter, a populo verberatur. Hæc cum Symmachus accepiſſet, publicari primum iuſſit litteras Imperatoris pro Eulalio aduerſus Bonifacium datas, inde Vrbis oſtia claudi, ne Bonifacius in Vrbem redire poſſet; qui interim ab apparitoribus ſeruatur illæſus. Inter hæc autem Eulalius agens in Vrbe, ad D ſancti Petri baſilicam accedens, ibi ſacra egit, ſuorumq. immenſa lætitia ſuſceptus eſt. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium poſtea ſcripſit, accipiuntur. Sunt vero huiuſmodi:

Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

Vbi primum ſacer ſermo pietatis veſtræ expectationem populi celeritate præuenit: omne quod ſibi diuerſitas voluntatum vſurpauerat de Epiſcoporum electione ſummouit, ac diuina prouiſione inter initia reſecauit, quod tarditate imperitæ multitudinis, creſcẽtibus ſtudijs, difficilius potuiſſet auferri, Domini Imperatores. Ob quam rẽ ſtatim debito famulatu implere, quæ fuerant imperata, properaui; eo quod felicitati clementiæ veſtræ adſcribendum eſt, res noui exempli, & maximæ contentionis, magniq. certaminis, vt ſine commotione populi cœpta fuerat, ita ſalua clementia veſtra cum totius multitudinis quiete E finita eſt. Nam cum eo tempore ad me ſacra per lata eſſet auctoritas, quo ſancti diei erat celebranda ſolemnitas; ſtatim (vt oportebat) miſſo Primiſcrinio, Bonifacium ad me venire admonui, quod præceptum fuerat, agniturum, ac ſe a proceſſione, quam ſibi inhibitam didicerat, abſtineret. qui conuentione contempta, proceſſit, atque eum quem dixeram, dedit populo verberandum. RELATIO SYMMACHI DE REBVS PROXIME GESTIS.

Quod vbi nunciatum eſt, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad S. Paulum, quo conuenerat, & ſacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publicam de præceptis immiſſa multitudo temptaret; & partem Officij pariter deſtinaui. Sed neutrum fieri paſſus, eum ad Vrbem vellet pariter cum populo remeare; ſtatim ad portas, tam contubernales, quam apparitores occurrerunt, qui eum (vt ſtatutum fuerat) Vrbem veſtram ingredi prohiberent. Verum ipſos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingreſſus, a certa Vrbis parte pluribus occurrentibus, eſt repulſus, nec permiſſus RVRSVM PALAM REFERT SYMMACHVS

miſſus quod cogitabat implere. Quod vbi turba, quæ comitabatur, aſpexit, ſine aliquo A
tumultu diſperſa eſt. Ipſe vero extra murum deductus, non longe ab Vrbe remoratur: qui ne occulte per noctem ingreſſus Vrbem, ad eccleſiam conuolaret, & rurſus populi ſtudia commoueret, communi tractatu pro competenti ſolicitudine, contubernales & apparitores quatuor illic ſine iniuria eius obſeruare diſpoſui, expectans quid pietas veſtra decernat, vt quies poſſit, quæ hactenus ſeruata eſt, perdurare. Circa partem verò Eulalij Epiſcopi venerabilis viri, qui eo die pene cum omni multitudine ad S. Apoſtoli Petri baſilicam ſolemnia celebrabat, vbi primum pietatis veſtræ præcepta ſunt publicata, fuit totius lætitia ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuerſis acclamationibus, agens gratias maieſtati veſtræ*, credidi publicanda, & relationi meæ vniuerſa ſubieci: vt agnoſceret pietas veſtra, & quanta quiete Vrbis totius correcta ſint, quæ male fuerant admiſſa temeritate paucorum; & quanta gratia ſuſcepta ſint, quæ clementia ve- B
ſtra diuino iudicio & perſeuerandæ religionis reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum ſeruanda conſtituit. Dat. ſexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte presbyteri, quod ſcirent Imperatorem Honorium mendaci eſſe deceptum relatione Vrbis Præfecti Symmachi: ſtudent, vt quanto citius fieri poſſit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res geſtas, quomodo re vera ſe habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipſæ litteræ, ſiue preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conſcriptæ:

LIBELLVS SVPPLEX PRESBYTERORVM BON. AD HONORIVM IMP.

Petimus clementiã veſtram, pijſſimi & clementiſſimi Impp. Honori & Theodoſi ſemper AA. Poſt abſceſſum S. Zoſimi Papæ Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romæ (vt fieri mos volebat, atque ipſa religionis diſciplina dictabat) plures in vnũ conuenimus ſacerdotes, vt de con- C
ſtituendo ſucceſſore communi iudicio tractaremus. Sed quoniam Lateranenſem eccleſiam, obſtructis pene omnibus ingreſſibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impie ſummi ſacerdotis exequijs, diaconibus & pauciſſimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis obſederat: altero die ad eamdem eccleſiam, vbi prius ab omnibus fuerat conſtitutum, habita omnium collatione properauimus: ibiq. participato cum Chriſtiana plebe conſilio, quem Deus iuſſit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac conſenſu meliorum ciuitatis aſſeruimus, diuinæ inſtitutionis ordine conſecratum. Nam ſubſcribentibus plus minus ſeptuaginta presbyteris, aſtantibus nouem diuerſarum prouinciarum Epiſcopis, benedictionem* competenti tempore conſtat fuiſſe celebratam; ac prius omnia quæ ſolemnitas exi- D
gebat, celebrata ſunt.

BONIFACIVS QVALIS ET QVALITER ELECTVS.

* bene electionem

Sed cum prædictus Eulalius, qui antea per tres conſacerdotes noſtros fuerat ex multorum auctoritate conuentus, ne quid ſibi temere præter conſcientiam cleri maioris aſſumeret, circumuentis pauciſſimis presbyteris, male acceptis his, ac diuerſæ cuſtodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum alijs Oſtienſi Epiſcopo, quem prope mortuum conſtat accitum (nam tractum eſſe nolentem, ſenis ægritudo teſtatur) in locum ſibi non debitum, incuſtodito religionis ordine, per ambitum proruiſſet: cœpit factum ſuum per homines diſciplinæ inſcios ac religionis ignaros indecenter tueri; æſtimans humanis perturbationibus ſe cõfundere ſententiam poſſe diuinam. Et quoniam clementiam veſtram conſtat falſidica relatione deceptam, vt neſcio quid in iniuriam diuini numinis ſanciretis (nam diuinum eſt, quicquid tantorum firmat electio) E
Petimus pietatem veſtram, vt remoueri priora conſtituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum ſurrepſit alienum, ad Comitatum ſerenitatis veſtræ cum auctoribus ſuis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium noſtris cum ſacerdotibus affuturum: relictis ſingulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem ſuam, hoc eſt, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam veſtra clementia, omnes adeſſe, quos cauſa conſtringit; eijci etiam ciuitate nolentes, qui ſe non patientur adduci. Inuenietis, cum cœperit agitari interna diſcuſſio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verum etiam diſplicere poſſit humanis: quò hoc conſecuti agamus æterno Imperio veſtro maximas atque vberes gratias.] hucuſque preces presbyterorũ ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum ſtudere Eulalio, ipſumq. Bonifaciũ ab eo pulſum ex Vrbe) cauſam ipſam rogant ad ipſum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in libertatem

EVLALII TEMERITAS ET TYRANNIS.

A tatem vindicare Bonifacium oppreſſum fauote potentium: fore ſperantes, vt iuſſu Imperatoris (quod poſtea factum eſt) delecti Epiſcopi cauſam electionis cognoſcerent.

His acceptis ſupplicibus litteris a Romanis presbyteris, Honorius Imp. reſcribens ad Symmachum Vrbis Præfectum, monet, vt agat tam cum Bonifacij quam etiã cum Eulalij parte, vt ambo ſe Rauennam conferant ad ſextum Id. Februarij. Præter hæc etiam ſcripſit idem Honorius ad ſacerdotes diuerſarum prouinciarum, vt omnes Rauennæ præſto eſſent, quo de tanta controuerſia diſceptarent. Reſcriptum autem ad Symmachum per Aphtonium datum XVIII. Kal. Februarij eſt huiuſmodi:

HONORIVS IMP. AD SE ADVOCAT VTRAMQVE PARTEM.

Poſt relationem ſublimitatis tuæ delatam mãſuetudinis noſtræ auribus, presbyterorum allegatio cauſam nobis non ſuperuacuæ deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate ſepoſita, fidelem rerum ordinem cominus experiri; quamq. partem prætermiſſus geB ſtæ rei ordo arguat, quam ſeruatis adiuuet, multis corã cenſentibus, approbari: vt vtriuſque facti ſimul qualitate perpenſa, & circa vnam rite definita conſiſtat, & circa aliam temere aſſumpta non maneat, Symmache parens cariſſime & amantiſſime. Ob quam rem illuſtris & præcelſa magnitudo tua, ſuſpenſis omnibus quæ ſuperius ſunt decreta, nulliq. interim præiudicio comparato, auctoritate præſentis oraculi, vt vtrũque, hoc eſt, Bonifacium & Eulalium religioſiſſimos viros inſtantia digna conueniret, vt intra diem ſextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præſentiam ſuam maturare non differant: omnibus atque * admonitis, qui auctores vtriuſque ordinationis exiſtunt, vt amota excuſatione, non deſint, vt facto quiſque erga alterum proprio prolatis Eccleſiaſticæ inſtitutionis exemplis, defenſor exiſtat; ſeq. purgato, alium magis in legem Catholicam deliquiſſe, præſumpta immeriti electione conuincat; iudicium de ſtatu ſuo quiſque, ſi adeſſe negleC xerit, ſortiturus, nimirum intelligi improuide, immo illicite ſe feciſſe, quod coram non audeat defenſare. Nos quoque ex diuerſis prouincijs competentem numerum ſacerdotum ſcriptis noſtræ ſerenitatis accimus; vt rem deductam in dubium abſoluat nobis coram diſceptatio plurimorum. Cum autem omnia futuro integra ſunt iudicio reſeruata, de tranſactis ſibi blandiri neminem decet: præſentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiuſmodi negotijs obſeruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphtonium.] Quæ autem Romæ acta ſint per eumdem Aphtonium, relatio Symmachi ad eumdem Honorium data declarat his verbis:

RESCRIPTVM HONORII AD SYMMACHVM P. V.

* æque

Cum vir clariſſimus Aphtonius Decurio ſacri Palatij veſtri cum cæleſti præceptione ad Vrbem venerabilem conueniſſet, omni genere feſtinaui, quatenus præceptis nominis veſtri obedientiam cõmodarem. Nam ſtatim conuẽtis proceribus ſacra iuſſio publicata, & ad D religioſos viros Bonifacium & Eulalium miſſa conuentio eſt, Domini Imperatores. Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, vt nihil futuro, cognoſcente pietate veſtra, deeſſet examini. Vnde hæc omnia Geſtorum ſerie comprehenſa, ad plenam inſtructionem, ſubter annexui. Verum poſtquam pars vtraque populi diuerſis ſeditionibus exagitaretur, ſingulos admonitione miſſa conueni, ne ad vnam eccleſiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter ſe multitudo confligeret. Sed hoc illis viſum eſt, credo, ſuſpectum, quo quietem ſuadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumnioſiſſime crediderunt conteſtationibus appetendum, vt errorem ſuum compoſitis mendacijs excuſarent. Quod ne in aliquo clementiam veſtram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inſerta tranſmiſi; ne quicquam ſuppreſſum eſſe quererentur. Supereſt, vt apud clementiam veſtram nullius partis ſtudijs famuli veſtri appetantur abſentia, qui E ſemper maieſtati veſtræ puris ſeruitijs approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, vt decebat, credidiſſe putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

SYMMACHI P. VRB. LITTERAE DE APHTONIO MISSO.

† locus obſcurus.

Sic igitur (vt dictum eſt) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad ſe Rauennam accerſit, quo ſtudia partium conquieſcerent, dũ quid de alterutrius electione legitima decernendũ eſſet, ſcirent alieno arbitrio terminandũ. Ceterum quod noſſet Imperator maxime pius res Eccleſiaſticas Eccleſiaſtice atque a iudicibus Eccleſiaſticis eſſe tractãdas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Epiſcopos. Quibus, vbi illuc conueniſſent, Honorius ſcripta commonitione, eis ſignificauit, ne cum ipſis ſederent Iudices, qui Bonifacij electioni præſto fuiſſent; ne ijdẽ fautores alterius partis, Iudices etiã eſſe viderentur. Porro ipſa Honorij admonitio, quã Cõmonitorium appellare conſueuerũt, ſic ſe habet:

Omnia quidem clementia noſtra in præſenti beatitudini veſtræ congrua ordinatione mandauit, vt ſequeſtratis omnibus, veſtro iudicio quid obſeruari propter quietem populi

* expetebat — ADMONITIO HONORII IMP. AD SYNODVM.

deceat, fineretis. Meminimus quoque hoc a nobis in primis, quod æquitas expectabat *, A
eſſe mandatum: Vt hi Epiſcopi, quos interfuiſſe eorum ordinationibus conſtat, & poſtea ſubſcripſiſſe, ſine iniuria ſui, & manente reuerentia, Iudices non ſederent, nec vllum præſtare teſtimonium poſſent; ne non tam nouam prolaturi ſententiam, quam ſeruaſſe factum præteritum viderentur. Hi ergo (ſicut ſuperius diximus) ab ea diſceptatione ſe abſtinere debebunt. Illud quoque ſimiliter cuſtodiendum beatitudo veſtra cognoſcat: nulli parti præiudicium comparatum, quod a nobis antea claruerat conſtitutum. Cum & celeritet deſtinata iuſſa propter quietem populi, pietatis noſtræ ſecuta auctoritate, ſummota ſint: nihil hinc aut vindicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali cauſa vobiſcum ſimul reſidere manifeſtum eſt, examinatis omnibus, id vos cuſtodire decet, quod, infundente cæleſti Spiritu, habete Chriſtianæ legis integram reuerentiam poſſit.] quæ ſequuntur, ſunt exarata alio charactere: B

ACHILLEVS EPISC. SPOLETINVS IVSSVS LOCO PONTIFICIS SACRA AGERE.

Hæc Synodus inter ſe diſſentiens præſentem cauſam terminare non potuit. Vnde venerabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant ſanctæ Paſchæ, vtroſque, Bonifacium ſcilicet & Eulalium ab Vrbe iuſſit abſcedere, & Spoletinum Epiſcopum Achilleum Romæ ſacra myſteria celebrare: Symmachoq. Præfecto Vrbi hoc idem ſuis ſcriptis inſinuat:

RESCRIPTVM HONORII DE ACHILLEO EPISC. SPOLETINO.

Magnarum deliberationum non debet citum eſſe iudicium; nec temere proferenda ſunt, quæ ſeruanda in perpetuum ſanciuntur. Sæpe de Epiſcopis Vrbis æternæ altercatione partium ſub examine ſacerdotum conceſſa cognitio eſt: ſed ne quod feſtinum celeritate iudicij proferatur, id clementiæ noſtræ ſedit arbitrio. At quoniam vicinitas ſanctorum dierum Epiſcopi præſentiam poſtularet, nec in Vrbe ſacratiſſima fas eſt Paſcharum præſertim dies ſine ſacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, illuſtris magnificentia tua Achilleum nos elegiſſe cognoſcat, quem a C
fauore partium conſtat eſſe alienum, qui myſteria ſacræ obſeruationis impleret. Tranſactis vero feſtis diebus, ex iudicio ſacerdotum, quæ debeant cuſtodiri, conſilio n[illegible]uriore tractabimus. Monemus ſane, vt regionum primatibus euocatis, diſciplinæ publicæ, quietiq. proſpicias: quibus decretorum noſtrorum præcepta iubeas aperiri: Ne quis ſcilicet vllum tumultum, neque ſeditionem audeat commouere: quam ſi quis inſan[illegible] perſuaſione conquiret, non in eos tantum qui in perturbatione fuerint deprehenſi, ſe[illegible] in regionum quoque Priores * . . . vindicandum. Nouimus enim quietem publicam facile cuſtodiri, ſi incentorum cupiditates & fomenta ceſſauerint.] hactenus ibi, quibus ſubijciuntur litteræ eiuſdem Imp. ad dictū Achilleum Epiſcopum Spoletinum his verbis:

* mouerit

HONORII IMP. EPISTOLA AD ACHILLEVM.

Quoniam de Romano ſacerdotio propter anguſtiam temporis, quam dierum ſolemnitas fecit, quæ abeſſe Epiſcopos a ſuis Eccleſijs non ſinebat, dilatum conſtat eſſe iudicium: recte noſtra ſerenitas credidit ordinandum, vt beatitudo tua ad venerabilem Vrbem congrua deuotione feſtinet, quatenus S. Paſchæ dies, ea quæ conuenit quiete, cum ſolemnitate conſueta, populis repræſentes: nec conſuetudini obſit, quod differri Synodum multiplex neceſſitas fecit. Illud ſane in primis ac præcipue commonemus, ne vmquam vlla illorum mentio fiat, de quibus conſtat ſuſpenſos eſſe iudicio.] hactenus Honorius ad Achilleum. D

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo eiuſmodi litteras:

EPISTOLA HONORII IMP. AD SENATVM.

Scimus, Patres Conſcripti, a vobis cunctationem noſtram non poſſe reprehendi, quibus ſemper in re omni probatur Conciliorum iudicijq. maturitas. Nec ſane de ſummis cita debuit & potuit eſſe ſententia; quam vt æternam, ita probabilem ex omni parte decet eſſe perfectam. Inter Epiſcopos, quos in Vrbe ſacratiſſima fauentium ſtudia & partium voluntas elegerat, ab omnibus qui aderant ſacerdotibus iuſſeramus audiri; & aliquoties iterata cognitio eſt. Verum cum longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura inquiſitio Iudicū diligens inueniret, quibus finis citus non poſſet imponi, & feſtorum dierum celebritas celeritatem definitionis expoſceret: ne quid temerarium promeremus, rem omnem credidimus differendam. Miſſus itaque eſt Achilleus vir religioſus Epiſcopus Spoletinæ ciuitatis, per quem ſanctorum dierum celebritas imploretur. Amplitudinis veſtræ eſt, popularium mentes ad quietem conſilij ſalubriter retinere, cum probabilem ac neceſſariam dilationem noſtram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Martij.] Ad populum vero ita ſcripſit idem Auguſtus: E

Fidei

A Fidei curam, Quirites optimi, maximam iudicantes, nihil feſtinum aut immaturum credidimus proferendum. Ea enim in cauſa religionis decerni cenſemus, quæ ſine errore ac reprehenſione ſententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cum in cognitione, quam de Epiſcopis, qui in Vrbe fuerant conſtituti, ſub iudicio ſacerdotum intentionis hæreret ambiguum, nec, naſcentibus ſubinde cauſis, finis certantibus ſtudijs poſſet imponi, ac diu de rebus varijs deliberatio noſtra penderet; futuram cognitionem ad integrum ſacerdotum numero pleniore conſilium *, omne negotium conſtituimus differendum; vt cauſa ex omni parte librata, tranſactis Paſchæ diebus, terminum, quem æquitas & religio poſcebat, acciperet. Simul, quia de ſacerdote nihil poterat definiri, temporarie elegimus qui reuerenda ſacris diebus myſteria celebraret; vt ibi, Quirites, ad honorem ſacræ Vrbis præſto eſſet ſolemnitas ſacerdotis. Quare imitati patientiam veſtram, placidis animis quæ pro pa-

HONORII IMP. AD POPVLVM EPISTOLA.

* Concilium

B ce publica ſuademus, accipite: ſanctorum cultus dierum debita tranquillitate tranſcurrat: quietem publicam ſeditio nulla perturbet: fauor proprius circa nullum, qui notetur, appareat. Decet enim, ſuſpenſis ſenſibus, omnia noſtro integra reſeruare iudicio; nec furore quodam, ſed debita probitate expectare potius quam poſcere ſacerdotem. Quod ſi prauos incentores ſecuti, turbarum tumultus potius quam quietem ac modeſtiam legeritis, quibus fauetis, monſtrabitis: non ſolum vobis, ſed & auctoribus veſtris, quorum conſilijs inhæretis, periculum ſalutis, ad quod nos compellitis, imminebit. Neque enim venia dignus eſt, qui ab improbitate humanitatis noſtræ monitis non poteſt retineri. Dat. Idibus Martij.]

Dum iſta agerentur in Vrbe; quo ad dirimendam tantam cauſam plenior Synodus haberetur, Honorius Imperator ſtudioſiſſimus Chriſtianæ concordiæ, Epiſcopos alios hinc

HONORIVS IMP. ALIOS VOCAT EPISCOPOS AD SYNODVM.

C inde ad dilatam Synodum ſtatuit congregare: qua de re ad diuerſos ſanctiſſimos Epiſcopos litteras dedit; inter alios vero ſcripſit etiam ad S. Paulinum Nolanum Epiſcopum, quem ob egregiam ſanctitatem doctrinamq. plurimi faciebat: eũ enim & ante ob eamdem cauſam litteris ad Synodum accerſierat; ſed morbo ille detentus minime accedere valuit: modo vero, vt omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ eſſet Paulinus æſtimationis, probe intelligere poſſumus. Epiſtola autem Honorij ad eum data ſic ſe habet ex eodem petita codice:

Sancto ac venerabili Patri Paulino Epiſcopo. Tantum fuit apud nos certa ſententia, nihil ab his ſacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, poſſe definiri, cum beatitudo tua de corporis inæqualitate cauſata, itineris non potuit iniuriam ſuſtinere. Et propter abſentiam ſancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cum praua &

EPISTOLA HONORII IMP. AD PAVLINVM NOLAN. EPISC.

D vetus ambitio & cum benedicto viro ſanctæq. vitæ diu velit habere certamen, vt contra hæc Apoſtolicæ inſtitutionis bona, de præſumptis per vim parietibus exiſtimet confidendum. O vere digna cauſa, quam nonniſi coronæ tuæ beata vita deſignat. Dilatum itaque iudicium nunciamus, vt diuina præcepta ex veneratione tuæ ore promantur, qui ea ſecutus impleſti: nec poteſt alius eorum præceptorum lator exiſtere, quam qui dignus Apoſtolicis diſciplinis eſt approbatus. Specialiter itaque, domine ſancte, merito venerabilis pater, iuſtus Dei famulus, diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis viſitationis tuæ (ſi ita dicendum eſt) munus indulge: vt poſtpoſitis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas ſuffragantur, Synodo profuturus, ſine intermiſſione etiam deſiderijs noſtris & benedictioni, quam cupimus, te præſtare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemq. ad Africanos Epiſcopos eadem ex cauſa has litteras dedit, quibus eos voca-

E uit ad Synodum Idibus Iunij Spoleti habendam:

Serenitas noſtra in omnibus cauſis, tamen præcipue in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propenſum cupit habere iudicium. De ſacerdotio Vrbis æternæ exorta contentione, etiam trans maria credimus eſſe nunciatum, quod a paucis non potuit terminari. Ideo multorum conſtat neceſſarium eſſe iudicium. Quapropter ſanctitas veſtra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam ciuitatem, amputatis excuſationibus, properare dignetur: vt id quod veritas & religionis norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inſpirante, ſententia iudicetur; ne diutius Apoſtolicæ ſedis ſacerdotium differatur.] hæc ad Epiſcopos Africæ. Priuatas vero idem Imperator ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem his verbis ſcriptas litteras dedit:

HONORII EPISTOLA AD EPISC. AFRICANOS DE SYNODO SPOLETI COGENDA

Aliam quidẽ veniendi cauſam optaueramus eueniſſe, vt deſiderato benedictionis tuæ

EPISTOLA HONORII AD AVRELIVM EPISC. CARTHAGINENSEM.

* proderunt / proueniunt locus obſcurus.

frueremur aſpectu. Sed quia aduerſus Papam vrbis Romæ ambitio reprehendenda certamen indixit, & ſanctam vitam in Epiſcopo æſtimat non requirendam; cœptum ſuper hac diſcuſſione iudicium non minor numerus ſacerdotum, quam Synodi conſuetudo depoſcit, in plures doctiſſimoſq. viros, quorum ſanctitas tua princeps eſt, prorogauit. Neque enim præmia caſtitatis & meriti, ſummotis vitijs, quæ reſpuit diuinæ religionis ſacroſancta præceptio, per alios quam tales viros oportuit reuelari. Et quamuis ſufficerent domini germani mei Aug. Principis ſcripta: poterunt* etiam in ea tantum, quibus aduentum ſanctitatis tuæ pariter adiunxi. Quæſo itaque, domine ſancte pater merito venerabilis, vt duplex beneficium tribuatis, & deſideratæ nobis benedictionis tuæ, & neceſſarij pro habitudine iudicij proferendi, intermiſſis omnibus (Dominum intuens) de eius ſacerdote firmando labor veniendi non debet recuſari, præſtare dignetur.] hæc ad Aurelium Imperator: qui & alias addidit ad celebriores Africæ Epiſcopos, nempe B ad S. Auguſtinum & alios hic deſcriptos, ea de re ſingulas ſingulis litteras dans, iiſdem tamen verbis conſcriptas: nomina autem omnium, ad quos Honorius ſcripſit, hæc ibi recitata leguntur, Auguſtinus, Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Nouatus, & Venerius. litteræ vero ſunt huiuſmodi:

LITTERAE HONORII AD DIVERSOS EPISCOPOS AFRICANOS.

* vita † locus obſcurus.

Perueniſſe ad venerationem tuam, certa eſt pietas noſtra, certamen aduerſus Papam vrbis Romæ, vitia cum caſtitate pugnare, & huiuſce rei tam diuturnum eſſe conflictum, vt inter tot ſacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibuſdam diſſenſionibus nondum potuerit, Apoſtolica præceptione firmata, ita* præferri, quam tantum ſe interdum bene ſcire † aſtipulanti quoque ea parte, quæ diſceptat, ſine dubitatione conſenſiſſet: vt plane fuerit manifeſtum, expectari tuæ iudicium ſanctitatis, in cuius præſentia promenda ſententia differretur, qui merito vitæ præcedens, recte etiam ex tranſmarinis regionibus, vt iudicare poſſis, expecteris. C Sed quamuis ſacra domini germani mei Auguſti Principis ad Italiæ Synodum euocans auctoritas non neglig͞eda prouenerit, ſocianda ſpecialiter etiam ſerenitatis noſtræ ſcripta iudicamus: quibus precor, vt deſiderabilem aſpectum benedictionis tuæ ſine excuſatione concedens, omnipotenti Deo gratum iudices hunc laborem, & pro proximo ſacerdote, & pro ſanctæ vitæ meritis ſententiam prolaturus, remunerationem vexationis huius in præmio diuino intelligas conſtitutam. Dat. III. Kal. Aprilis, Rauennæ.] hæc ipſe.

Quod autem ait, alias ante litteras eſſe datas ad ipſos Epiſcopos per germanum ſuum, Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas aduerſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit vxorem; eumdemq. in collegam Imperij cooptatum, germani habuit loco. Ceterum non Africanos tantum, ſed & Gallos Epiſcopos D Honorium præſentes Synodo eſſe voluiſſe, ipſe teſtatur alijs litteris inferius recitandis.

CVR SYNODVS CELEBRARI DESIIT.

Quod autem indicta Synodus fuerit intermiſſa, nec ad effectum perducta, Eulalij temeritas cauſa fuit; iuſtoq. Dei iudicio factum eſt, vt ſuis operibus, abſque alio nouo iudicio & tot ſanctorum Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuæ repulſionis, licet nolens, ipſe proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Præfecti Vrbis relatio ea de re ad Conſtantium miſſa declarat, quam decimo Kal. Aprilis ſcripſit his verbis:

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Quæcumque ſubito, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam Iudicis referri poſſunt, & populum rationis ignarum inſperata nouitate perturbant. Vir namque religioſus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Vrbem, me neſciente, meridianis horis ingreſſus eſt: quem credidi aliquod ſecum pertuliſſe præceptum. Verum eodem die circa veſper͞u Spoletinus Epiſcopus, miſſis litteris, me credidit admonendum, quod ſacra ad ſe manantia E in Vrbe die ſancto Paſchæ iuſſus ſit celebrare. Quod præceptum ante penitus ignoraui, domine ſemper illuſtris & in cunctis magnifice, meritoq. ſublimis ac præcelſe patrone. Quod cum mihi prius S. Eulalij innotuiſſet aduentus; ſtatim parendum credidi inuictiſſimi Principis imperatis. Verum cum interdicto die Vrbem S. Achilleus eſſet ingreſſus, commotio extitit populorum: vt ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu conueniret. Et cum, conuocatis proceribus, proceſſiſſem, vt habito tractatu pro quiete Vrbis, populum alloquendo compeſcerem; primo ad conuentum veni͞ut. deinde cum expectaretur S. Achillei præſentia, vt quæ iuſſa fuerant publicaret; multitudine reſiſtente, venire non potuit.

EVLALII TEMERITAS.

Et cum ad forum Veſpaſiani t͞a ego, quam vir ſpectabilis Vicarius, perurgente populo, fuiſſemus ingreſſi, vt quietem vtriuſque partis multitudini ſuaderemus: ſubito armati ſerui

telis

A telis & ſaxis,aliquanti etiam ferro, populũ partis Eulalij aggreſſi ſunt, qui inermes cõuene-
rant, vt quod præceptũ de Epiſcopo Spoletino eſſet,agnoſcerent : quoſq. ita ſauciauerunt
qui parati aduerſus imparatos venerant, vt me quoque & virum ſpectabilem Vicarium
crederent appetendos,dum ſeditioſo furore nullam admittunt penitus rationem; niſi ad li-
berandum nos Diuinitas affuiſſet,egreſſiq. per ſecretiorem partem ictum ſaxorum & impe-
tum conſpirantis multitudinis vitaremus, minime potuiſſemus euadere : quorum maio-
rem partem in ſeruis conſtat fuiſſe, ex quibus aliquanti agniti atque tenti ſunt audiendi.
Vnde quid partium mearum fuit, excellentiæ veſtræ ſuggerere properaui : vt certum fi-
nem, rebus cognitis quæ geſta ſunt, magnitudo veſtra decernat.

Cum ita S.Eulalius fuiſſet ingreſſus, & tertia die ſecutus eſſet Epiſcopus Spoletinus,nec
aliqua ad me data virtutũ veſtrarum, quæ ſequerer, præcepta veniſſent; perturbatio totius
B plebis,quæ in ſe & in periculum Iudicũ ſæuiret, exorta eſt : & in celeri reſponſo ante diem
venerabilem Paſchæ quid fieri debeat, iuſſeritis; minantur ſe populi inuicem pugnaturos,
dum de Lateranenſi baſilica alterutrum ſe exiſtimant excludendos. Ne quid igitur aduer-
ſi, quod ſublimitatis veſtræ felicitas auertat, eueniat : peto vt euidenti præcepto excludi
furioſæ contentionis periculoſam pertinaciam cenſeatis. Data decimo Kalend. Aprilis.]
Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Epiſcopos
ad Synodum cogendos auſus eſt ingredi Vrbem, & publicæ ſeditionis occaſionem præbe-
re, ſe ipſum ea inuaſione effecit indignũ (vt dicetur inferius) Romanæ Eccleſiæ Põtificatu.

His perceptis, Conſtantius in hunc modum reſcripſit ad Symmachum :

Vt certa poſſimus quæque cognoſcere, & factionum auctores fideli nuncio & inſpectore
non lateant, Cancellarium noſtrum Vitulum direximus, vt domini inuictiſſimi Principis
C affatus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populum celeri feſtinatione deferret.
Illudq. monemus, vt quicquid ſacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur;
& quæ præcepta ſunt, effectui celeri mandẽtur inſtantia : ne Auguſti clementia,quod nunc
agnoſcit diſtuliſſe,cõmoto maieſtatis ſuæ vigore emendare nõ differat.] hæc Conſtantius.

CONSTANTII RESCRIPTVM AD SYMMACVM VRB. PRAEF.

Cum itaque ipſius Conſtantij opera,de his ſingulis quæ in Vrbe per Eulalium geſta eſ-
ſent, Honorius Imp. certior factus eſſet : reſcribens ipſe Imperator ad Symmachum Vrbis
Præfectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta condi-
tionem cuiuſque ſtatus animaduerti. In hunc enim modum de his Honorius Imperator
VII. Kal. Aprilis ſcripſit ad Symmachum :

Cum ad ſanandum primæ perturbationis errorem, hoc genus conſilij clementia no-
ſtra reparandæ pacis cupida reperiſſet; vt donec de confirmatione Vrbani ſacerdotij ſen-
D tentia procederet abſoluta, vterque eorum, quorum cauſa tumultus antea concreuiſſet, a
ſacratiſſima Vrbe conuerſatione ſeiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & ſpatio,
quo contineretur alteruter, euidenter expreſſo : æquo animo diſſimulare non poſſumus,
præceptis clementiæ noſtræ publicum pene bellum, quo calcarentur, indictum : mouendi
eius caput Eulalium, qui iuſſa tranſcendit, extitiſſe, ſecundum ordinem præceptorum pau-
liſper abeſſe non paſſum, Symmache parens cariſſime. Vnde ſublimitas tua hoc nos ſta-
tuiſſe cognoſcat, vt & ſalubris ſuperior ordo præcepti, & moderata Synodi ordinatio de-
beret cuſtodiri : quod aliter fieri non poſſe cenſemus, niſi Eulalius omnimode vrgeatur : vt
omni celeritate ab Vrbe diſcedens, inſolenti populo præſens incitamenta non præbeat,
nec innocentibus cauſa mortis exiſtat : cui eſſe dubium non debebat, ſi in hac præſum-
ptionis obſtinatione durauerit, non ſolum de ſtatu ſuo iudicium iam prolatum, verum
E etiam de ſalutis diſcrimine proferendum : culpæ enim nullam veniam iam meretur, quam,
cum prædicitur, non cauetur : Nihil ex hoc excuſationis habiturũ, quod eo inuito, a plebe
aſſerat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio
pendente,cenſuerit; pari ſe ſciat ſententia eſſe damnandum : Laicos vero,qui poſt interdi-
ctam manſuetudinis noſtræ communionem Eulalio putauerint expetendũ,honeſtioris loci
pœnam proſcriptionis, ſeruos vero capitis eſſe ſubituros, nec ab hoc periculo dominos
exuendos : primates vero regionum,niſi ſpiritum plebis inconditæ domuerint ac frenarint,
ſciant ſe raptos, vltimo iudicio eſſe ſubdendos. Spoletinus autem Epiſcopus (ſicut dudum
fuerat definitum) ſanctis Paſchæ diebus ordinem feſtæ ſolemnitatis implebit, cui ad cele-
branda myſteria Lateranenſem eccleſiã ſoli patere decernimus, reliquis,qui hoc præſume-
re voluerint,propulſatis. Sane vt prædictus ſacerdos Spoletinæ ciuitatis in loco eius ſan-
ctorum myſteriorum ordinem completurus ſuſcipi debeat, admonemus. Per omnes vero

HONORII IMP. RESCRIPTVM ADVERSVS EVLALIVM.

Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ ſtatuimus, proponentur: vt A vniuerſis liqueat, & noluiſſe nos tumidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata componi debeant, opperiri. Sciat ſane ſublimitas tua, Primiſcrinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obſecundat, non ſolum grauiſſimæ mulctæ diſpendijs affligendum, ſed & ſupplicium capitis ſortiturum, niſi enixa opera commodata, ſtatutis clementiæ noſtræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kal. Aprilis, Rauennæ.] hactenus reſcriptum Honorij.

De his autē hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quod ordinatus fuiſſet in baſilica Conſtantiniana, & introiuit in Vrbē, & baptizauit, & celebrauit Paſcha in baſilica Conſtantiniana: Boniſacius vero (ſicut conſuetudo erat) celebrauit baptiſmum Paſchæ in baſilica ſanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Auguſti vtrique miſerunt, & eiecerunt Eulalium; & miſſa auctoritate, reuocauerunt Bonifaciū, & conſtituerunt Epiſcopum: Eulaliū vero miſerunt foras in Campaniam.] hæc ibi. De rebus vero per Eulaliū perperam geſtis relatio Symmachi habet, quæ his verbis deſcribitur in eodē codice Vaticano; B

Domino ſemper illuſtri & per cuncta magnifico, meritoq. ſublimi ac præcelſo Conſtantio Symmachus.

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

Vbi primum ſacra Domini noſtri inuictiſſimi Principis præcepta perlata ſunt, ſtatim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obſtinatione, qua ſine præcepto ſacro Vrbem ingreſſus eſt, etiam egredi conſtrictus per omnes poteſtates, pari pertinacia detrectauit. Nam veſpertinis horis per Officium Vrbanum, id quod præceperat inuictiſſimus Imperator, ea die, qua perlatum eſt, ei innotuiſſe agnoſcitur, domine ſemper illuſtriſſime & ſacratiſſime, magnifice, meritoq. ſublimis, ac præcelſe patrone. Quo lecto, mandauit ſe diligentius tractaturum: nec tamen inſtanter admonitus exire curauit. Alia C vero die rurſum per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranenſem baſilicam auſu temerario credidit inuadendam. Verum habito tractatu cum proceribus, omnibus Officijs deſtinatis, vt pelleretur, iniunctum eſt. Nam & vir ſpectabilis Vicarius ad eamdem baſilicam ire decreuerat; ſed primo accedere præ nimio terrore non potuit. Ego autem tam Corporatis directis, quam omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mihi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen ſalua excellentia veſtra, irruentibus pluribus Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus ſeruiunt, de eadem eccleſia fugatus Eulalius, de Vrbe expulſus eſt, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi iuſſus fuerat reſidere. Mandatum etiam, vt vir religioſus, ſanctus Achilleus Epiſcopus cum quiete quæ iuſſa ſunt, illo eiecto, ſine ſtrepitu populi, pro ſanctorum dierum reuerentia celebraret. Nam ad cuſtodiam baſilicæ Lateranenſis apparitores appoſui, ne cui alij redderetur. Partis quoque Eulalij aliquanti capti clerici ſeditionis auctores: de quibus quid iubeatur, expecto. Et quoniam de his interim quæ geſta ſunt, vniuerſa virtutibus veſtris credidi ſuggerenda: quicquid ſequentibus diebus pro quiete Vrbis, quam veſtra felicitas regit, ſuggeſtum fuerit, ſigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indicijs nunciabo.] hactenus relatio Symmachi ad Conſtantium, qui de iiſdem certiorem facere Honorium Imperatorem minime cunctatus eſt. Cum vero omnia quæ temeritate Eulalij in Vrbe geſta eſſent, Honorius Imperator ſatis aperte percepiſſet, ad Symmachum huiuſmodi litteras dedit: D

PELLITVR AB ECCLESIA ATQVE VRBE EVLALIVS.

HONORII EPISTOLA AD SYMMACHVM VRBIS PRAEFECTVM.

Moderatione præcipua egit noſtra ſerenitas, ne locum poſſet inuenire præſumptio. Dei enim iudicio venerabilium ſacerdotum eſt dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid veritas poſtulabat, abſque vlla perturbatione hoc diſceptatio trāquilla decerneret. Sed per E Eulalium vſurpatione contra ſententiam venerabilis Synodi multa illicite commiſſa fuiſſe, relationis textus edocuit: qui præſentia ſua cauſam furoris populo ſumminiſtrans, totum perire voluit, quicquid moderatio noſtra conſeruat. Nam cum ordinatione noſtra, & ſententia Epiſcoporum, quorum in Synodo maior ſe multitudo collegerat, conſenſu etiam partium & profeſſione id fieri definitum eſſet; vt ſciret ſe ſpecialiter eſſe damnatum, quicumque ad incitandum populum Vrbem fuiſſet ingreſſus: oblitus ſui, probauit ex præſenti facto, quale videatur habuiſſe principium. Quoniam ergo recte hunc, poſt tot admiſſa, Vrbe conſtat eſſe depulſum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ noſtræ & Epiſcoporum videretur ſtatuiſſe iudicium: Bonifacium venerabilem virum Epiſcopum, ad cuius moderationem auctoritatem noſtram recte cenſuimus iungendam, Symmache parens cariſſime & amantiſſime, ſublimitas tua Vrbem ingredi debere, nos ſtatuiſſe cognoſcat: vt ſub

DE BONIFACIO IN VRBEM RESTITVENDO.

A vt ſub eius gubernaculis religioſæ legis reuerentia moderatione ſolita compleatur. Data III. Nonas Aprilis. Accepta ſexto Idus Aprilis.]

Poſt hæc autem Bonifacius pacifice in Vrbem redijt; de cuius ingreſſu hæc habet relatio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis veſtræ iudicio firmantur. Nuper namque, cum ad me famulum veſtrum ſacra clementiæ veſtræ emanaſſet auctoritas, quaſi ambiguitate ſummota, venerabilis viri Bonifacij Epiſcopi maieſtas veſtra ſacerdotium roborauit. Tam grata vniuerſis, quæ iuſſa ſunt, extitere, vt hoc & ordo ampliſſimus & Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honori & Theodoſi, pij, felices, inuicti, triumphatores ſemper Auguſti. Nam cum ſtatuta cæleſtia per me eſſent recitata populis, & edictis ex more poſitis publicata, tantus feruor & lætitia totius extitit ciuitatis, **RELATIO DE BONIFACIO IN SEDEM RESTITVTO.**

B vt ſcilicet & religionem redditam, & præſtitam quietis ſecuritatem omnes gratulatione congrua teſtarentur. Interiecto itaque biduo, Vrbem ſupramemoratus venerabilis Epiſcopus, omni accurrente plebe, ingreſſus eſt, ſicut ſerenitas veſtra conſtituit: Officij quoque mei obſequia minime defuerunt; nec iam aliqua diſſenſio remanet populorum; & omnes diuino iudicio, & maieſtatis veſtræ acquieuerunt voluntati. Ceſſantibus ergo ſtudijs, omnes quod præcepto Dei admoniti ſtatuiſtis, ſentire cœperunt; atque acclamantibus quæ ſubiecta ſunt, gaudij ſui cauſas plebs Romana teſtata eſt, ac ſerenitati veſtræ gratias in dies ſingulos agere non deſiſtit; quorum prouiſio ſicut pacem Vrbis tuetur, ita quietem Vrbis reſtituit, populoq. concordiam.] hæc Symmachus. Ceterum licet iſta iuſſerit Honorius Imperator; tamen ex Synodo ducentorum & quinquagintaduorum Epiſcoporum Eulalium eſſe depoſitum, habet liber de Romanis Pontificibus, verum non ex tranſ-

C marinis Eccleſijs, vt litteræ paulo poſt deſcribendæ declarant.

En habes, lector, de ſchiſmate Eulalij, ab eius ortu vſque ad exitum ex epiſtolis vltro citroq. datis compaginatam hiſtoriam. ſed quæ poſt hæc ſecuta fuerint, ex alijs rurſum epiſtolis idem codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis ſignificatur, quod inter hæc Honorius Imperator cum pacata cuncta ſedataq. comperiſſet; confeſtim, ne Epiſcopi tranſmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primum ad Largum Proconſulem Africæ ſcripſit ſeptimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator ſemper Auguſtus Largo Proconſuli.

Inter omnes curas, nec illa nos minus ſolicitat, quam pertinere ad ſacerdotium iudicamus. Cum enim de confirmando Epiſcopo Vrbis æternæ controuerſia tractaretur; atque hi qui in vnum poſiti erant Epiſcopi de tanto negotio, paucos ſe exiſtimauerint ad ſenten- **RESCRIPTVM HONORII AD LARGVM PROCONSVLEM.**

D tiam proferendam: placuerat (ſicut ſacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis prouincijs plures Epiſcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam præſumeretur: id quod noſtra ſententia ordinauerat, & quod ſtatuiſſe Synodi ſententia videbatur. Sed his omnibus deſpectis, Eulalius ſola vſurpatione moram credidit occupandam: quem (ſicut decebat) noſtra auctoritate conſtat expulſum, ac ſanctum Bonifacium Epiſcopum roboratum. Et quoniam conſummatum negotium eſt, incongruum noſtra clementia iudicauit, ſi Epiſcopi nauigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde ſciat ſpectabilitas tua Synodum fuiſſe ſolutam. Admone igitur, præmiſſis ſacris affatibus, auctoritate tua ſingulos ſacerdotes, vt ſciant hanc ordinationem eſſe ſeruandam, quæ continet, vt quiſque in Eccleſia ſua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quod cauſa optimo iudicio iam terminata videatur. Data ſub die VII. Idus Aprilis.] hæc Impera-

E tor ad Largum Proconſulem: qui mox ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum ſcripſit his verbis, eadem ſignificans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

Domino parenti honorabili Aurelio Epiſcopo Largus. De merito ſacerdotis, quem ſuis Dominus idoneum probauit, ſcias ſublatum eſſe certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium vrbis Romæ Epiſcopum firmauit clementia Principalis, cuius electione dudum ſanctitatem tuam præcepit acciri, ſicut ſacri teſtantur affatus ſui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Eccleſiaſq. tuas feſtinanter inuiſas, cui nauigationis eſt dempta neceſſitas. *et alia manu*: Incolumem te Domini fauor præſtet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconſul ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem: qui in eamdem ſententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros abſentes Epiſcopos antea conuocatos ad Synodum ſcripſit epiſtolas: ne videlicet, re iam abſoluta, peregrinationis fatigarentur itinere. **LARGI PROCONSVLIS AD AVRELIVM EPISTOLA.**

Bonifacius itaque regreſſus in Vrbem, quæ ſuarum partium erant, obire ſolicita cura A

BONIFACIVS CONSVLTVRVS FVTVRIS MALIS SCRIPSIT AD IMP.

non deſtitit; atque illud in primis, vt ſchiſmate conſciſſam Eccleſiam conſolidaret, eiuſq.
in mutuam concordiam reſtitueret atque firmaret. Cum vero in his plurimum laboraſſet,
in morbum incidit grauem, adeo vt nonnihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope
aliquantulum conualeſcens, cum didiciſſet experimento male eſſe conſolidatam Eccle-
ſiæ Romanæ concordiam; eam quibus poſſet adminiculis ſulcire curauit: & conſulens in
futurum, ne poſt ſuum obitum grauiori ſciſſura eadem diſtraheretur Eccleſia, de his ſoli-
citus in hunc modum ſcripſit ad Honorium Imperatorem:

Bonifacius Epiſcopus Honorio Imperatori:

Eccleſiæ me, cui Deus noſter meum ſacerdotium, vobis res humanas regentibus, depu-
tauit, cura conſtringit, ne cauſas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear,

BONIFACII EPISTOLA AD HONORIVM IMP.

propter conuentus, qui a ſacerdotibus vniuerſis, & clericis, & Chriſtianæ plebis perturba- B
tionibus agitantur, apud aures Chriſtianiſſimi Principis deſim. Siquidē ſecus quam opor-
teat, eueniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: ſed nos per no-
ſtram tacentē deſidiam videbimur, quod ciuitatis quietem, Eccleſiæ pacem peruertere va-
leat, admiſiſſe. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, Domino fauente, præ-
ſideas: noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt diuinis ſemper re-
bus animo promptiore fauiſſe) firmo ac ſtabili iure cuſtodiatur, quod per tot annorum ſe-
riem, & ſub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla noſtræ religionis cura conſtrin-
xit, id eſt (vt fidens vtar licitis) vt ſub veſtræ Imperio clementiæ minime quæ ſunt illici-

BONIFACIVS PAP. HONORIO COMMENDAT ECCLESIAM.

ta formidentur. Ipſa enim Eccleſia deuotionem tuam (Chriſtianiſſime Imperator) meo
quidem ſermone, ſed ſuo venerabili appellat affectu, quam Chriſtus Deus noſter veſtri fi-
dus victor & gubernator Imperij vni deſponſatam ſibi & intactam virginem ſeruat; ne in C
eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempe-
ſtatis inſolitæ rumore turbari, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte.

Ipſa ergo (quæ vni deſponſata, veſtra tamen mater eſt) Eccleſia, hac pietatem veſtram
legatione, quam ſuis ſacerdotibus commiſit, appellat; præterita, præſentiaq. repetit:
Vobis (inquit) glorioſe imperantibus, creuit meus, qui modo tuus eſt populus, tam fi-
dus Deo, quam tibi, qui es Princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter
preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependet Imperij, teſte (apud quem & de cuius ſe-
de agitur) S. Petro, ſolicitis pro religionis obſeruantia vocibus clamat: cum ſolicita pe-
titione miſcetur oratio, ne hos in varias res ſemel euulſa diſtrahat a cultu ſolito, tentato-
re ſolicitante, diſcordia. Angeretur pluribus, Princeps Chriſtianiſſime, mater Eccleſia,
niſi apud te ſuarum eſſet ſecura cauſarum; & niſi in oppreſſionibus idolorum, in hæretico- D
rum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio ſemper florente, viciſſet.
Habet refugium, pium tuæ manſuetudinis animum, cum ſuæ religionis veneratione con-
iunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & conſacerdo-
tibus meis probatiſſimis viris, a me & ab omnibus, qui Eccleſiam faciunt, huiuſmodi lega-
tis: quibus precamur, ſacræ cauſam religionis proſequentibus, in Vrbe veſtræ manſuetu-
dinis hoc animo, quo poſtulatis annuitis, in perpetuum ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ conſu-
latis. Dat. Kalendis Iulijs.]

His Bonifacij litteris perceptis, Honorius Imperator ad eumdem in hunc modum
reſcripſit:

Victor Honorius inclytus triumphator ſemper Auguſtus, ſancto ac venerabili Bonifacio
Papæ Vrbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerētiæ gratulatione ſuſcepimus: E

QVAS RESCRIPSIT HONORIVS AD BONIFACIVM.

quibus recenſitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod ſanctimoniam tuam
poſt longum incommodum optatæ redditam didicimus ſanitati. Et ideo reuertentibus ve-
nerabilibus viris, gaudium noſtrum ſacrorum apicum atteſtatione ſignamus, ac petimus,
vti quotidianis orationibus Apoſtolatus tuus ſtudium ac votum ſuum circa ſalutem atque
Imperium noſtrum dignetur impendere. Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe co-
gnoſce, quod ſanctimonia tua de Eccleſiarum aut populi perturbatione ſolicita eſt: quæ
vt ne aliqua ratione poſſit euenire, ſatis clementia noſtra credit eſſe prouiſum. Denique
beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt
ſi quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana ſorte contigerit, ſciant omnes
ab ambitione eſſe ceſſandum. At ſi duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati;
nullum ex his futurum penitus ſacerdotem: ſed illum ſolum in ſede Apoſtolica permanſu-

rum,

A rum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuerſitatis conſenſus elegerit. Vnde id obſeruandum eſt, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex ſerenitatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid, ſeditioſis conſpirantibus, tentare conentur: cum certum ſit, nulli partium ſua ſtudia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura ſede vacante ſolicitus. Etenim Eulalius vna cum ſuis apud Antium non longe ab Vrbe exul agebat in eccleſia S. Hermetis, opperiens obitum Bonifacij longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verum ipſum Eulalium Nepeſinæ Eccleſiæ poſtmodum factum fuiſſe Epiſcopum, habetur in Pontificali volumine.

DELIRAMENTA CENTVRIATORVM.

Hæc autem omnia de cauſa Eulalij & Bonifacij hactenus ſcriptis epiſtolis & reſcriptis Imperatorum certa atque adeo explorata fide reddita memoria repetẽs, riſum contine, B lector, dum audis, quod qui inter Nouatores profitetur [a] hiſtoriæ patrẽ, ait, Eulalium a maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuiſſe modeſtiæ, vt ſponte cederet, licet ipſe ſciret ad ſe Pontificatum iure pertinere: Bonifacium vero ſuperbum & impium, alienam ſedem inuaſiſſe. Vides quem ſectentur infelices ab Eccleſia deuiantes hiſtoricum. ſed finamus, ſententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & alijs innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta proſequamur.

a Illyrich in ea hiſtoria iſta deliramenta ſugillat auctor.

DE IVLIANO PELAGIANO IN ROM. ECCLESIAM INSVLTANTE.

Hanc ipſam quidem diſſenſionem Romani cleri in nouo creando Epiſcopo poſt Zoſimũ, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Epiſcopus Capuanus in Catholicos obiectare conſueuerunt: ad quem hæc reſpondens S. Auguſtinus [b], eiuſmodi illudit dilemmate: Memento ſane quemadmodum de conſtituendo Epiſcopo diſſenſionem populi Romani inſultabundus obiectas: quod abs te quæro vtrum homines ſua fecerint voluntate. Quod ſi C negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque a veſtro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obſtinatiſſima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri, vt in ipſis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum ſit, & pœna peccati? Hoc autem niſi in iſta tua ſententia ſapuiſſes; nullo modo factum hominum, vltionem Dei eſſe dixiſſes. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaſo & Vrſicino contigit, nondum Pelagianos Eccleſia Romana damnauerat.] hæc Auguſtinus: ex quibus plane colligitur, in his Romanæ Eccleſiæ perturbationibus, cum dire exagitaretur Eulalij ſchiſmate, eumdem Iulianum Epiſcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæreſi ſtabilienda habuiſſe ſcripta præ manibus, quorum ante, cum de Zoſimo ab eo calumniam paſſo egimus, anno ſuperiore meminimus. Sed quod D ratio temporis exigit, hic modo de eo pluribus agendum eſt.

b Auguſt. lib. 6. contra Iul. annos Pelag. c. 12.

CALVMNIAE QVIBVS IVLIANVS SVGILLARET ECCLESIAM CATHOLICAM.

Diximus ſuperius, duas ab eodem Iuliano epiſtolas eſſe ſcriptas, eaſdemq. cũ hæreſibus etiam calumnijs refertas, quibus cum Orthodoxos omnes, tum præſertim Eccleſiam Romanam proſcidit: quarum alteram Romam, Theſſalonicam vero alteram miſit. In ea vero Romam allata [c] portentoſis Catholicam Eccleſiam calumnijs infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes aſſerentes ex Adæ peccato naturam eſſe corruptam, ſapere cum Manichæis: inſuper dicere eoſdem, mentitus eſt, nuptias non eſſe ex Deo; quod & S. Auguſtinum ſenſiſſe, calumniatus eſt; necnon etiam eoſdem affirmare, prolis generationem ex diabolo eſſe; itidem eos aſſerere, Patres veteris Teſtamenti numquam a peccato fuiſſe per emendationem liberatos; quodq. dicerent, Apoſtolos immoderata libidine pollutos, immo & Chriſtum Dominum noſtrum non fuiſſe immunem a peccato, itemq. E baptiſmum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non eſt veritus calumnioſe impingere Eccleſiæ Orthodoxæ.

c Augu. l. contra epiſt. Pelag. ad Bonif. lib. 1.

QVAE ORIENTALIBVS ADVERSVS CATHOLICOS PELAGIANI INSINVARVNT.

Quidnam amplius? In epiſtola [d] ad Theſſalonicenſes data ipſe Iulianus vna cum decẽ & octo ſuæ ſectæ Epiſcopis excitare conatus eſt omnes Orientales Epiſcopos, vt aduerſus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) inſurgerent: ad quod vt eos magis magiſq. pelliceret, tum Zoſimum Papam, tum Romanum clerum præuaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Auguſtino ſatis diluta ſunt in Zoſimo anno ſuperiori. Adiecit inſuper mendaciſſime impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitriũ poſt Adæ peccatum, aſſerere inſuper fatum ſub nomine gratiæ; atque eoſdem dicere, Deum acceptatorem eſſe perſonarum, legem vero datam non ad hominis inſtitutionem, ſed ad maiorem damnationem, tradere etiam ipſos, Spiritum ſanctum auctorem virtutis in veteri Teſtamento non fuiſſe; itemq. Prophetas & Apoſtolos minime ſanctos, ſed comparatione aliorum minus

d Augu. l. contra epiſtolam Pelag. ad Bonif. lib. 3.

nus

nus malos extitiſſe, & in futura reſurrectione homines Dei mandata incepturos implere. A hæc & alia in Orthodoxos vaniloquus ille congeſſit, vt colligitur ex commentarijs a S. Auguſtino aduerſus eum conſcriptis. Ad poſtremum vero queſtus eſt nomine coepiſcoporum ſuorum, Pelagij dogmata a ſimplicibus quibuſdam Epiſcopis proprijs in locis abſque conuentu Synodali eſſe damnata: quærere vero ſe, vt tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exacte inſpicienda in vnam vniuerſalem Synodum conuenirent.

Accidit autem opportune, vt cum eiuſmodi blaſphemias atque mendaces Iuliani epiſtolas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Epiſcopus Romam veniens, S. Pontificem conueniret: qui ea bene vſus occaſione, per eumdem miſit in Africam eaſdem Iuliani epiſtolas ad Auguſtinum, vt contrarijs eas ſcriptis confutaret: quod ipſe naniter impleuit, ſcribens aduerſus eas libros quatuor diſertiſſimos, quos ad ipſum Bonifacium Papam Romam miſit, vt eius probarentur auctoritate. Profitetur id ipſe quidem B ſuis ad Bonifacium ſcriptis Auguſtinus [a], & in primis cum hæc habet de Alypij Romam aduentu, & de Bonifacij Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: Noueram (inquit) te quidem, fama celeberrima prædicante; & frequentiſſimis atque veraciſſimis nuncijs, quanta eſſes Dei gratia plenus, acceperam, beatiſſime atque venerande Papa Bonifaci. Sed poſtquam te etiam præſentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptuſq. a te beniginiſſime & ſinceriſſime, mutua miſcuit, dictante dilectione, colloquia; tecumq. conuiuens, & paruulo licet tempore, magno tamen tibi iunctus affectu, ſe ſimul & me refudit animo tuo, teq. mihi reportauit in ſuo: tanto maior in me tuæ ſanctitatis eſt facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris qui non alta ſapis, quamuis altius præſideas, eſſe amicus humilium, & amorem rependere impenſum.] & paulo poſt de eminentia Romanæ Eccleſiæ Pontificij; cum commune eſſe dicat omnibus, illis quibus præſunt, bene fungi Epiſcopatus officio: ipſum tamen præeminentem celſiori faſtigio ſpeculæ paſtoralis pro omnibus inuigilare affirmat. vt plane declaretur, quod ſi interdum contigerit tum ipſum Auguſtinum, tum alios nominaſſe Romanos Pontifices, collegas & fratres, nihil tamen imminutum, quin in eiſdem aſſerenda ſit ſumma ſuper alios in munere paſtorali poteſtas. Quod vero ad Alypium ſpectat: per tranſitum ad Bonifacium ipſum veniſſe, ex his poſſumus intelligere, quæ ſcribit S. Auguſtinus ad Valerium Comitem, dum ait [b], Alypium perrexiſſe Rauennam, vbi morabatur Honorius Imperator. C

[a] Auguſt. contra duas epiſt. Pelag. c. 1.

BONIFACIVS EXCEPIT ALYPIVM EPISCOPVM TAGASTENSEM BENIGNE SATIS.

[b] Aug. de nupt. & concupiſcen. lib. 2. c. 1.

De ea vero lucubratione aduerſus duas illas Iuliani epiſtolas elaborata, & ad ipſum Bonifacium miſſa, ita S. Auguſtinus ſubiungit: Hæc ergo, quæ iſtis (vt dixi) duabus epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimum dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quam examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda, conſtitui. Indicauit enim mihi frater meus (*Alypius videlicet*) quod eas illi dare ipſe dignatus es; quæ in tuas manus, niſi vigilantiſſima diligentia fratrum noſtrorum, filiorum tuorum, venire non poſſent. Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quod eas me latere noluiſti litteras inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſe atque euidenter expreſſum.] hæc Auguſtinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum conatu, vt ipſorum Synodus œcumenica cogeretur, hæc addit [c]: Verum iſtorum ſuperbia, quæ tantum ſe extollit aduerſus Deum, vt non in illo velit, ſed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis reſiſtente, peruertere nequeunt, ſaltem commouere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia paſtorali poſt factum illis competens ſufficienſq. iudicium, vbicumque iſti lupi apparuerint, E conterendi ſint, ſiue vt ſanentur atque mutentur, ſiue vt ab aliorum ſalute atque integritate vitentur.] hæc ipſe: quibus plane intelligas, lector, quam deterioris conditionis ſint Nouatores Pelagianis; illis petentibus vniuerſale Concilium, iſtis cōtra refugientibus, & omni licet humanitate & ſecuritate vocatis, intereſſe penitus renuentibus: quippe qui non ſicut Pelagiani fucatas ſaltem habeant quas prætendant rationes, ſed omni impudentia ea iactent, quæ ſciant ab Apoſtolorum temporibus in hanc diem & decretis Conciliorum & maiorum traditionibus & Patrum omnium ſententia eſſe damnata. Sed quod ad Pelagianos pertinet, vtique haud poſt multos annos congregatum eſt Concilium œcumenicum Epheſinum, in quo pariter conſtat ipſos fuiſſe damnatos. At iam ad Bonifacium redeamus. D

AVGVSTINVS MITTIT LIBROS A SE SCRIPTOS AD BONIFACIVM PAP.

[c] Auguſt. contra duas epiſt. Pelag. lib. 4. c. 12.

Quanta ipſe inuigilauerit diligentia, ne damnata ſemel Romæ hæreſis Pelagiana, eademq.

A demq. inſtar hydræ pluribus aucta capitibus ſibilans, grauiori damno in Eccleſiam Catholicam ſerperet, S. Proſper his docet verbis[a]:

Sanctæ memoriæ Bonifacius piiſſimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolũ Apoſtolicis, ſed etiam regijs vtebatur edictis. Et quando idem, cũ eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.] hæc ipſe. Sed obſerua obiter; quem clariſſimi, doctiſſimi, atque ſanctiſſimi viri Auguſtinus & Proſper Bonifacium æque ſanctiſſimum atque doctiſſimum prædicant, quem & Romani cleri ſanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ commendant, & quem tandem ipſi Imperatores ſuis ſcriptis adeo celebrant; muſcæ[b] mortuæ tum imperitia & rerũ geſtarum ignoratione, tum obſtinata malitia, atque iurata ad detrahendum ſemper Romanis Pontificibus inimicitia, eumdem carpunt, ſubſannant, dicterijſq. B perurgent, ſicut & alios frigida inuerſione nominum deridentes, cum S. Bonifacium Maleſacium, Innocentium prædeceſſorem Nocentium, ſucceſſorem vero Bonifacij Cæleſtinum Infernalem (vt de alijs modo taceamus) appellant. O prudentes hiſtorici, qui ſic conuerterunt hiſtoriam in Philippicas, atque graue ſedatumq. dicendi genus in inuectiuas atque furentium declamationes, vel potius inſulſas fatuaſq. deriſiones; ac denique ex hiſtoria, quæ modeſta eſſe debet & verecunda, impudentiſſimas atque mordaciſſimas ſatyras reddiderunt! Sed ſinamus eos ad libitum furere, commiſeratione potius deplorandos, quam ſtyli acumine perurgendos.

a Proſp. aduerſ Collat. prope fin.

BONIFACIVS LABORAT ADVERSVS PELAGIANOS.

b Illyricũ in ſua hiſtoria ſugillat auctor.

Iam vero ad certamen initum inter Iulianum Capuanum Epiſcopum & S. Auguſtinum redeamus. Iuuenis quidẽ ille erat & audax, licet eſſet honeſto loco natus, patre Memore*, cui cum ipſo Auguſtino magna interceſſerat neceſſitudo: de eo enim hæc ipſe[c]: Ego certe C beatæ memoriæ Memorij patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio litterarum, teq. ipſum mihi cariſſimum fecerat; cum te viderem in libris tuis non antelucano conuiuio temulentum, ſed inſano conuicio turbulentum, introduxi te ſedandum atque ſanandum non in alicuius philoſophi auditorium, ſed in ſanctorum Patrum pacificum honorandumq. conuentum, &c.]

* Memorio

c Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 4.

Sed ex quorum ſchola prodierit nouus hic dogmatiſtes, inſultans Romanæ Eccleſiæ, Auguſtino, & omnibus alijs Catholicis tractatoribus contumelioſus iuuenis, dignum eſt vt perſcrutemur. Extat quidem S. Auguſtini epiſtola[d] ad ipſum Memorium Epiſcopum (ita namque, pro Memore, Memorium, eius epiſtolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de ipſo Iuliano iam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat. Videtur vero ipſe Memorius fuiſſe Capuanus Epiſcopus, atque filium ſuum eidem D Eccleſiæ mancipatum diaconum ordinaſſe, quem non ſacris (vt par erat) ſed ſæcularibus imbuendum curauerit diſciplinis, quas vetus loquendi vſus liberales appellat. Hinc videas eumdem Auguſtinum in eadem epiſtola ad Memorium data diſſerere pluribus, liberales diſciplinas non eſſe eas, quæ vulgo ita dici conſueuerunt, ſed tantum quas docuit Chriſtus ſuos in primis Apoſtolos. Petierat enim Memorius pro Iuliano ſex libros ab eodem Auguſtino ſcriptos olim de Rhythmo. Ad finem epiſtolæ, de eodem Iuliano cum meminit, hæc habet: Quem quidem, non audeo dicere, plus amo quam te: quia nec veraciter dico: ſed tamen audeo dicere, plus deſidero quam te. Mirum videri poteſt, quemadmodum quem pariter amo, amplius deſiderẽ: ſed hoc mihi facit ſpes amplior videndi eum. Puto enim, quod ſi ad nos, te iubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adoleſcentem decet, maxime quia nondum curis maioribus detinetur, & te ipſum mihi expe-E ditius apportabit.] hæc Auguſtinus de charitate, qua adoleſcentem proſequebatur Iulianum. Qui adhuc iuuenis ſede auctus nobili, nempe Capuana (vt tradit Gennadius) faſtu tumidus, litterarumq. ſæcularium inflatus ſuperbia, erumpens in maledicta, eo modo ſanctiſſimum ſenem Auguſtinum ipſius amantiſſimum ſcriptis exagitauit. Quæ contrarijs ipſe Auguſtinus redarguit ſcriptis, ſic exorſus[e]: Contumelias tuas & verba maledica, Iuliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anhelaſti, ſi me contemnere dixero, mentiar.] Poſt vero recenſitas ſanctorum Latinorum Patrum de propoſitis quæſtionibus ſcriptas ſententias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam, iſta poſt multa ſubiunxit de præſtantia cathedræ Petri[f]: An ideo contemnendos putas (*recenſitos ſcilicet Patres*) quia Occidentalis Eccleſiæ ſunt omnes, nec vllus eſt in eis commemoratus a nobis Orientis Epiſcopus? Quid ergo faciemus, cũ illi Græci ſint, nos Latini? Puto tibi eam partem Orbis ſufficere debere, in qua primum Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſo mar-

DE IVLIANI INSTITVTIONE.

d Auguſtin. epiſt. 131.

e Auguſt. contra Iulian. lib. 2. c. 1.

f Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 4.

DE IVLIANI EPISCOPI CAPVANI PELAGIANI AVDACIA.

ſo martyrio coronari. cui Eccleſiæ præſidentem beatum Innocentium ſi audire voluiſſes, A iam nunc periculoſam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir ille ſanctus Africanis reſpondere Concilijs, niſi quod antiquitus Apoſtolica ſedes & Romana cum ceteris tenet perſeueranter Eccleſia?] hæc Auguſtinus: quibus videas quanti ponderis & ſoliditatis exiſterent Romanorum Pontificum reddi ſolitæ ad conſultationes reſponſiones; & quomodo vna inſtar omnium ſatis eſſe ducatur ad confutandas hæreſes, & audacem iuuenem infrenandum, Apoſtolicæ ſedis auctoritas.

Sed quod ad petulantis hominis ſcripta pertinet: mira audacia progreſſus, primum omnium quatuor libros conſcripſit aduerſus S. Auguſtini commentarium de Nuptijs & concupiſcentijs; quem (vt ipſe tradit [a]) poſt damnatum Pelagium atque Cæleſtium elaborauit, ab illis prouocatus; ne, dum aſſertor eſſet originalis peccati, damnaſſe nuptias videretur. Aduerſus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Auguſtinus ſcri- B pſerat, Iulianus quatuor libros virulẽtos euomuit [b]; ex quibus capita quædã decerpta accipiens Valerius ipſe ad Auguſtinum miſit: cui data tunc eſt occaſio, vt contra ea pro ſua defenſione poſteriorem librum ad eumdem Valerium ſcriberet. Cum vero poſtea quatuor illos libros aduerſum ſe editos, integros accepiſſet, ipſe Auguſtinus in eoſdem contradictorios ſex libros conſcripſit, vt ipſe teſtatur [c] ad Claudium Epiſcopum, a quo ijdem quatuor Iuliani libri ad ipſum Auguſtinum miſſi fuerunt. Sed quid impetuoſus ille ventriloquus? Cum duorũ librorum numero ſe ab Auguſtino ſuperatum eſſe videret, quippe quoniam aduerſus ſuos quatuor ab eo ſex editi fuerant: ipſe aduerſus hos ſex conſcripſit octo, eodem numero, quo fuerat ſuperatus, ipſe ſuperare conatus Auguſtinũ; perinde ac non de veritate Catholica, cuius eſſent potiora iura, ſed de librorum numero altercatio eſſet. Talis quippe natura ſuperborum hæreticorum eſt, vt omni ex parte primas referre velint. C

a August. contra duas epiſt. Pelag. c. 5.
b Auguſt. ibid. & Retract. lib. 2. c. 53.
c Auguſtin. Retract. lib. 2. c. 62.

De his octo Iuliani libris fidem facit idem S. Auguſtinus ſcribens ad Quoduultdeum [d]: vnde erroris arguuntur Gennadius [e] & Honorius [f], dum ſeptem tãtum a Iuliano libros eſſe conſcriptos tradunt. Quomodo autẽ hos Auguſtinus ab Alypio redeunte Roma acceperit, ipſe docet his verbis: Hos enim cum Romæ accepiſſet frater Alypius, nondum omnes deſcripſerat; cum oblatam occaſionẽ noluit prætermittere, per quam mihi quinque tranſmiſit, promittens & alios tres ſe cito miſſurum, & multum inſtans ne reſpondere differrem. Cuius inſtantia coactus ſum remiſſius agere quod agebam, vt operi vtrique non deeſſem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc atque hinc venire non deſiſtentibus parceretur.] erat opus illud, quod præ manibus tũ habebat, commentarius Retractationum: nam ſubdit: Agebam rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, &c.] ſed quando id contigit, dicemus ſuo loco inferius: ad plures D enim annos eiuſmodi negotium productum eſt.

d Auguſt. epiſt. 4. extat tom. 6. princip. edit. Plãt.
e Gennadius de Viris illuſtrib. c. 45.
f Honor. de Scriptorib. Eccleſiaſt. c. 45.
AVGVSTINI LABOR IN RECOGNOSCENDIS SVIS LIBRIS.

Ceterum quod Iulianum haud diu ſuperuixiſſe Gennadius dicat, dum eum deceſſiſſe tradit ſub Valentiniano & Conſtantio, quem ſequenti anno obijſſe ſcimus; ei minime poſſumus cõſentire: quandoquidem auctoritate Proſperi [g] conſtat eum ſuperuixiſſe vſque ad vltima tempora Sixti Romani Pontificis, ſub quo vt reciperetur in Eccleſiam, ſimulauerit pœnitentiam: immo & eiuſdem Proſperi [h] auctoritate ſatis compertum habetur, ad Leonis Papæ tempora vitã propagaſſe. ſed & reperitur Iulianus inter alios Pelagianos Epiſcopos Occidentis inhæſiſſe Neſtorio tempore Concilij Epheſini. Rurſus vero de eodem Iuliano Gennadius addit, ad aliam artem eſſe conuerſum, nimirum vt hypocriſi deciperet, quos non valuit doctrina ſeducere: nam ait [i]: Hic Iulianus eleemoſynis tempore famis & anguſtiæ indigentibus omnibus ſuis prærogatis, multos miſerationis ſpecie, nobilium E præcipue & religioſorum illiciens, hæreſi ſuæ ſociauit.] hæc Gennadius. atque de Iuliano hactenus.

g Proſp. in Chronic.
h Proſp. de Prædic. dimid. temp. c. 6. in fine.
i Gennadius de Viris illuſtrib. c. 45.

Quod vero pertinet ad dictã Alypij Epiſcopi legationem ad Honorium Imperatorem: licet ipſa cauſa minime habeatur expreſſa; tamen ex ijs quæ ſecuta ſunt, conijcere poſſumus tantum Epiſcopũ pro rebus grauiſſimis illuc eſſe profectum; & quidẽ puto pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos ſe eſſe minime profiteri auderent; tamen quæ ex hæreſi Pelagiana deducebantur, interdum aſſerere minime dubitabant. Sit in exemplum, quod ex S. Auguſtini litteris exploratum habetur de Vitali Carthaginenſi, qui licet Pelagij nomen fugere videretur, ex eius tamen doctrina dogma illud impiũ deducebat, vt diceret, non eſſe orandum pro idololatris, vel alijs non credentibus, vt crederent; ſed tantũmodo illis eſſe proponendã doctrinæ veritatem;

VITALIS EX PELAGIANIS PRODIT HÆRETICVS.

A tem; ceterum credere, vel non credere, ex eorumdẽ pendere arbitrio, non autem ex præueniente eos diuina gratia. Ad hunc curãdum S. Auguſtinus eruditam ſatis dedit epiſtolam, quam illo titulo, Auguſtinus Chriſti ſeruorum ſeruus, inſcripſit.

Cum vero eius hæreſim ipſe S. Auguſtinus impugnat, priſtinum Eccleſiæ morẽ inſinuat, nimirũ publice orare conſueuiſſe Fideles in Eccleſia (quod hodie quoque ſeruatur) pro infidelibus, & catechumenis: ait enim[a]: Exerce cõtra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas; & quando audis ſacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, vt eos Deus conuertat ad fidem; & pro catechumenis, vt eis deſiderium regenerationis inſpiret; & pro Fidelibus, vt in eo quod eſſe cœperunt, eius munere perſeuerent: ſubſanna pias voces, &c.] Sed cur (inquies) pro catechumenis illa ab Eccleſia precatio mittebatur, vt eis Deus inſpiraret deſiderium regenerationis, nempe baptiſmi? id ob eam

a Aug. epiſ. 107.

MOS ANTIQVVS ORANDI PRO CATECHVMENIS.

B quidem cauſam, quod quamplurimi vel Chriſti ad baptiſmum expectarent ætatem, vt quoto ipſe anno vitæ ſuæ baptizatus eſt, & ipſi eodem initiarentur ſacramento; vel (quod deterius erat) ad obitum vſque illud differrent, vt ſic abſque macula vlla poſt obitum reciperentur in cælum. Aduerſus enim hos, vt errantes, quamplures tum Græcorum tum Latinorum Patrum leguntur declamationes, de quibus alias ſuperius dictum eſt.

Quod igitur eiuſmodi latentes reguli in Africa furtiue ſerperent, & periculum immineret ne Africana Eccleſia eius morbi contagione inficeretur: nullum reliquum iam videbatur remedium eſſe; niſi vt qui proterue nimis deſpicerent quæ duobus Concilijs in Africa aduerſus Pelagij atque Cæleſtij hæreſes cum Carthagine, tum etiam Mileui in Numidia habitis ſtatuta eſſent, quiq. ea de re decreta Romanorũ Pontificũ Innocentij atque Zoſimi nihili facerent, ijdem legibus coercerentur Imperatorum; quod eſſe curatum honorifica

DE LEGATIONE ALYPII EPISCOPI.

C publicaq. Alypij legatione putamus. Extat enim de his Honorij Imp. reſcriptũ ea de cauſa in Africã miſſum hoc ipſo anno ad Aurelium Epiſcopũ Carthaginenſem, quod habetur in Collectione Creſconiana, ſed in noſtro codice abſque die & Conſule, in exemplari vero quod accepimus a præclaro viro Henrico Grauio profeſſore Louanienſi, cum Romæ eſſet, huius anni Conſulibus notatũ legimus, nẽpe Monaxio atque Plinta: eſt autem huiuſmodi:

Impp. Honorius & Theodoſius Augg. Aurelio Epiſcopo ſalutem.

Dudum quidem fuerat conſtitutum, vt Pelagius & Cæleſtius nefandi dogmatis repertores ab vrbe Roma, veluti quædam Catholicæ veritatis contagia, pellerentur; ne ignorantium mentes ſcæua perſuaſione peruerterent. In quo ſecuta eſt clementia noſtra iudicium ſanctitatis tuæ, quo conſtat eos ab vniuerſis iuſtæ ſententiæ examinatione eſſe damnatos. Sed quia obſtinati criminis pertinax malum, vt conſtitutio geminaretur, coegit:

HONORII AD AVREL. EPISCOP. CARTHAG. RESCRIPTVM ADVERSVS PELAGIANOS

D recenti quoque ſanctione decreuimus, vt ſi quis eos in quacumque prouinciarum parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcriptæ pœnæ velut particeps ſubiaceret. Præcipue tamen ad quorumdam Epiſcoporum pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum diſputationes tacito conſenſu aſſerunt, vel publica oppugnatione non deſtruunt (pater cariſſime atque amantiſſime) ſanctitatis tuæ auctoritate moneri conueniet, quatenus in abolitione præpoſteræ hæreſis, omnium deuotio Chriſtianorum conſentiat. Religio itaque tua competentibus ſcriptis vniuerſos faciat admoneri, ſcituros definitione teſtimonij tui, hanc ſibi definitionem eſſe præſcriptam, vt quicumque damnationi ſupra memoratorum (quo pateat mens pura) ſubſcribere impia obſtinatione neglexerint, Epiſcopatus amiſſione mulctati, interdicta in perpetuum, expulſi ciuitatibus, communione priuentur. Nam cum ipſi nos iuxta Synodum Nicænam confeſſione ſincera

E conditorem rerum omnium Deum, Imperijq. noſtri veneremur auctorem; non patietur ſanctitas tua, ſectæ deteſtabilis homines in iniuriam religionis noua & inuſitata meditantes ſecretis tractatibus occultare ſacrilegium publica ſemel auctoritate damnatum. Vna enim eademq. culpa eſt eorum, qui aut diſſimulando conniuentiam, aut non damnando fauorem noxium præſtiterint. *Et alia manu*. Diuinitas te per multos annos ſeruet incolumem, pater cariſſime atque amantiſſime. Data V. Idus Iunias, Rauennæ, Monaxio & Plinta Conſſ.] ſequebantur hæc in codice: Eodem tenore etiam ad S. Auguſtinum Epiſcopum datum reſcriptum.]

His acceptis, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus ad Epiſcopos ſibi ſubditos dedit epiſtolam, cui huiuſmodi legebatur in codice inſcriptus titulus:

Epiſtola S. Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi ad omnes Epiſcopos per Bizacenam & Azuritanam prouinciam conſtitutos de damnatione Pelagij & Cæleſtij hæreticorum.

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. EPISTOLA.

Dilectiſſimis ac deſiderabiliſſimis fratribus ac conſacerdotibus Donatiano primæ ſedis, A
Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alijs Gaiano, Ianuario, Victorino, & ceteris per tractum prouinciæ Bizacenæ & Azuritanæ conſtitutis, Aurelius Epiſcopus.

Super Cæleſtij & Pelagij damnatione, eorumq. dogmatibus participem ſanctã Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe cõmemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniã pro honore Dei, in cuius manu cor Regis eſt conſtitutũ, glorioſiſſimorum Principũ Chriſtianorum fidem rectã & Catholicam cuſtodientiũ acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuerſis coepiſcopis meis voluit intimari: idcirco honorabilẽ fraternitatem veſtram, miſſis exemplaribus, inſtruere feſtinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorũ ſerpentina perſuaſione ab vniuerſali Eccleſia totius Orbis excluſa, fortaſſe ſubrepat. Ob hoc ergo tã neceſſaria contertatio * Chriſtianorũ Principum charitatem veſtram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ: quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodũ ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat, dilectio veſtra cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus Geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui non potuiſtis eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cum in ſupradictorum hæreticorũ damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio: nihil omnino ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentiæ, vel occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio. *Et alia manu.* Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Auguſti Carthagine, Monaxio & Plinta Conſſ.] B

* conteſtatio
* de qua

CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAVSA APIARII PRESBYTERI.

Hoc eodem anno, menſe Maij habita legitur Synodus Carthaginenſis, quæ ordine quinta recenſetur, cui vna cum Aurelio & Apoſtolicæ ſedis legatis interfuerunt ex prouincijs Africanæ Eccleſiæ delecti Iudices, ſiue legati, omnes numero vigintiduo: quod vero habetur in fine, ſubſcripſiſſe eidem Synodo Epiſcopos ducentos decẽ & ſeptem, ſic intelligendum eſt, quod quiſque ex illis poſtea ſubſcripſit in ſua Eccleſia eiſdẽ decretis, quibus ſuos legatos ab ea prouincia miſſos ſubſcripſiſſe ſciret. Quod autem huic Concilio interfuiſſe legãtur Apoſtolici legati Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ in Picœno, Philippus & Aſellus presbyteri: hi quidẽ anno ſuperiori a Zoſimo miſſi fuerunt; quo defuncto, in Africa vſque ad ſucceſſoris electionẽ permãſere; creato vero Bonifacio, cauſam proſecuti ſunt. C

Vnde vero oborta ſit cauſa Zoſimo, vt hos Carthaginẽ legatos mitteret, exquirendũ in primis eſt: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis ſcriptis prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, poſſumus intelligere, quod continetur in Synodali epiſtola ab alio Concilio anno ſequenti celebrato ad Bonifacium Papam ſcripta, in qua de rebus geſtis in hac Synodo ita ſcribitur [a]: Quia rogatio ipſa poſcebat, vt apud Acta Eccleſiaſtica a fratribus noſtris Fauſtino coepiſcopo & Philippo atque Aſello cõpresbyteris quæreremus, vt promerent quicquid eis nobiſcum fuiſſet iniunctum agendum: nonnulla quidem ſine vllo ſcripto proſecuti ſunt verbis: ſed cum id potius flagitaremus, quod in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Geſtis qui ſecum ad nos deferunt, eſt allegatum. In eis quatuor quidem nobiſcum agenda mandata ſunt: Vnum de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem: Alterum ne ad Comitatum Epiſcopi importune nauigent: Tertium de tractandis presbyterorum & diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi a ſuis excommunicati perperam fuerint: Quartum de Vrbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.] hactenus de mandatis a Zoſimo Papa legatis dicto Commonitorio impertitis. D

a Extat in Concilio Africano c. 101. tom. 1. Concil.

MANDATA A ZOSIMO PP. LEGATIS DATA.

Sed deſcribenda ſunt hic ipſa Commonitorij verba, quo cuncta facilius poſſint intelligi: extant quidem ipſius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuerſia, recitata in Concilio Carthaginenſi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur [b]: E

b Concil. 6. Carth. c. 3.

Fratri Fauſtino, & filijs Philippo & Aſello presbyteris Zoſimus.

Vobis cõmiſſa negotia non latent. Vos ita vt noſtra, immo quia noſtra ibi in vobis præſentia eſt, cuncta peragite; maxime cum & hoc noſtrum poſſitis habere mandatum: verba canonum, quæ in pleniorem firmitatẽ huic Commonitorio inſeruimus. Ita enim dixerunt dilectiſſimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Epiſcoporum appellatione decernerent [c]:

c Apud Concil. Sardic. c. 7.

Placuit autẽ, vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & iudicauerint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo deiecerint eũ; & appellaſſe Epiſcopus videatur, & confugerit ad beatiſſimũ Eccleſiæ Romanæ Epiſcopũ, & voluerit audiri, & iuſtum putauerit vt renouetur examen: ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi

A ipſi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua mouerit Romanum Epiſcopum, vt e latere ſuo presbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi Romani, quid velit, & quid exiſtimet. Et ſi decreuerit, mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis iudicent, habentes auctoritatem eius a quo deſtinati ſunt: erit in ſuo arbitrio. Si vero crediderit ſufficere Epiſcopos, vt negotio terminum imponant: faciet quod ſapientiſſimo conſilio ſuo iudicauerit.] hæc canon. ſatisq. ad primum Commonitorij caput.

De ſecundo autem capite, ne ad Comitatum Epiſcopi importune nauigent; nihil præterea, quam quod ſummatim haberi in epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Bonifacium diximus, ibi recitatum legitur, cum illud recitari petitum eſt a Nouato legato Mauritaniæ Sitifenſis, dum dixit: Nunc meminimus, in hoc præſenti Commonitorio lecto, etiam de B presbyteris, ſiue diaconibus contineri, qualiter ab Epiſcopis ſuis vel finitimis audiri debeant; quod in Nicæno Concilio minime legimus. Vnde hoc ipſum iubeat ſanctitas veſtra nobis recitari. Aurelius Epiſcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod depoſcitur. Daniel Notarius recitauit:

De appellationibus autem clericorum, id eſt, minoris loci, reſtat ipſius Synodi certa reſponſio. De qua re quid acturi ſitis, credimus inſerendum, quod taliter dictum eſt in Sardicenſi Concilio. Oſius Epiſcopus dixit: Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si Epiſcopus forte iracundus (quod eſſe non debet) cito aut aſpere commouetur aduerſus presbyterum, ſiue diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit: prouidendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem eiectus, vt finitimos interpellet Epiſcopos, vt cauſam ſuam audiant & diligenter tractent: C quia non oportet negari audientiã roganti. Et ille Epiſcopus, qui aut iuſte, aut iniuſte eum eiecit, patiẽter accipiat vt negotiũ diſcutiatur, aut probetur, aut emendetur ſententia, &c.] hæc in Commonitorio Zoſimi ad legatos ex canone decimoſeptimo Concilij Sardicenſis.

Cũ hæc autẽ recitarentur in dicto Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato: accidit, vt cũ de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apoſtolicam ſedẽ contentio oborta eſſet; non in Africanis tantum exemplaribus, ſed nec in alijs ab Oriente petitis, citatus canon inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cuius rei cauſa apud Zoſimi ſucceſſores Bonifacium & Cæleſtinum ijdem Africani Epiſcopi litteris conqueſti ſint, vt ad ipſos datæ Africanorum litteræ Epiſcoporum ſignificant. Huius rei gratia totum exagitatum eſt veſparum examen, Nouatorum [a] inquam diuerſarum hæreſum ſectatorum incredibilis ſtrepitus, ſumma omnium commotio in ipſum Zoſimum excitata, & in Romanam Eccleſiam D inſtar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata iacula & maledicta: dum ſimul inclamant, ipſum Zoſimum ſummo ſcelere ſubripere tentaſſe Romanæ primatum Eccleſiæ, & quidem malis artibus, nempe mendacio & falſatione Nicænorum canonũ: vt plane omnes hi ſimul iuncti dicant ipſum geſſiſſe ſpeciem Antichriſti. His adde quæ impietatis defenſor exaggerat, dicens, hoc vno facto cauſam Epiſcopi Romani funditus euerſam eſſe.

[a] Magdeburg. Cent. tom. 5. col. 1238. & Defenſor Malmes.

QVAS NOVATORES IN ZOSIMVM.

Hæc & alia iſti, more ſuo, magna temeritate effutientes, quaſi deformi ſuperinducta larua, perterrent pueros, rudes inquam ac ſimplices: Tibi vero, lector, puto, riſum mouebunt, cum videris tumentes montium inſtar fluctus in gracilem deficere ſpumam, & robuſtos hos pugnatores ex Cadmea victoria de ſua ipſorum nece captare triumphum: Te ipſum velim interea patienter finem æquo animo præſtolari, & veri amantem, perlectis omnibus, iudicium facere, & iuſtam ſententiam ferre.

E Hæc autem vt facilius aſſequaris, cunctæ res geſtæ ob oculos tibi primum ponendæ ſunt ordine temporum. Quoniam vero vnum idemq. iudicium cœptum ſub Zoſimo Papa anno ſuperiori, etiam ad eius ſucceſſorũ tempora Bonifacij & Cæleſtini eſt propagatum: neceſſario hic nos, quænã ſub Zoſimo, quæve ſub eius ſucceſſore Bonifacio, ac demũ Cæleſtino Pontifice acta ſunt, cuncta exacte referemus, paululũ ab inſtituto deflectentes, quo ſoliti ſumus annis ſingulis ſingulas in eis res geſtas reddere: rei enim magnitudo a nobis extorquet, vt quæ in vna eademq. cauſa ſub tribus Romanis Pontificibus geſta ſunt annis pluribus, eadẽ eo quo tranſacta ſunt ordine referamus hoc ipſo anno, quo Carthaginenſe Conciliũ ea de cauſa habitum eſt: vt ita ipſa hiſtoria exacte ſimul perſpecta reddita, ſit facile reliqua conſequi. Ignoratio enim hiſtoricæ veritatis plane egit, vt pugnantes aduerſarij aerẽ verberarint: quos & loquentes quæ ad rẽ non pertinent, omnino ſentias deliraſſe, atque in eo deſipuiſſe penitus, dũ ſic in hoc vno laborant, perinde ac ſi vniuerſa Catholicæ Eccleſiæ moles

ſuper hoc vno lapide innitatur, quo euulſo, vniuerſa ſit prorſus machina collapſura: nõ conſiderantes, in huius tẽpli ſtructura ſibi inuicẽ inhærentes prægrãdes lapides, omnes æque innixos eſſe ſuper immobile fundamentũ Chriſtũ Ieſum. Sed age res geſtas ordine proſequamur, atque primum quæ præceſſerint, vt opus fuerit Zoſimo tres legatos in Africã mittere. A

QVAE PRAECESSERVNT LEGATIONEM.

Non vnam quidem tantum præceſſiſſe cauſam illam de reſtituẽdo presbytero Apiario, ipſa mandata impertita a Zoſimo legatis ſuis, expreſſa in Commonitorio, plane declarant: nam cum de Epiſcopis appellantibus ad Apoſtolicam ſedem ſit primum mandatum, plane intelligi poſſe videtur, Africanos Epiſcopos ad Zoſimũ appellaſſe: quod quidem Epiſcopi Africani litteris ſuis datis ad Cæleſtinum Papã his verbis inſinuare videntur [a]: Præfato itaque debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, vt ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere, &c.] hæc eos de Epiſcopis dicere, inferior qui ſequitur ſermo declarat. Præceſſerat B nuper cauſa Cæleſtij, de quo anno ſuperiori dictũ eſt: hic enim damnatus in Cõcilio Carthaginenſi (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & poſtea a Zoſimo eſt auditus. Acceſſit ad cumulum cauſa Apiarij presbyteri, qui ab Epiſcopo ſuo Vrbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem ſe purgans, ab eodem fuerat redditus cõmunioni; qui & in eumdem Vrbanum accuſationes grauiſſimas intulit. Appellaſſe inſuper aliquos Epiſcopos ſedem Apoſtolica, quæ nuper dicta ſunt, ſatis oſtendunt. Hæc quidẽ omnia præceſſiſſe legationẽ a Zoſimo miſſam, litteræ Africanorum Epiſcoporũ ad Bonifacium [b] & ad Cæleſtinum [c] datæ ſignificant. Sed & aliquid aliud præceſſiſſe oportuit, ſecundũ ea quæ in mandatis habentur expreſſa, cum dicitur: Ne ad Comitatũ Epiſcopi importune nauigẽt.]

Secundum igitur illas, quæ tunc inter vtramque partem controuerſiæ vertebantur, dicendum eſt mandata a Zoſimo Papa impertita eſſe legatis, eademq. canonum auctoritate C firmata, qui reperiuntur eſſe Concilij œcumenici Sardicenſis: vt quod ad primum ſpectat caput de appellatione Epiſcoporum ad Romanam Eccleſiam, ſeu potius appellationis proſecutione, de quo inſertus eſt Commonitorio [d] canon ſeptimus Concilij Sardicenſis, ſub titulo tamen Nicæni Concilij. Secundũ item mãdatum, quod in eodem Commonitorio ſequitur, de non adeundo importune Comitatum: ſed qua id auctoritate mandetur, expreſſum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit cõtrouerſia: cũ tamen liqueat id ipſum eiuſdem Concilij Sardicenſis auctoritate roboratum [e]. Etenim ſuggeſta in dicto Sardicenſi Concilio querela a Grato Epiſcopo Carthaginenſi de Africanis Epiſcopis crebro nimis ad Comitatum nauigantibus, & quidem non pro miſerabilibus perſonis oppreſſis ſubleuãdis, ſed pro dignitatibus ſæcularibus cognatis vel amicis impetrandis: decretũ tunc fuit, vt cum Epiſcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Epiſcopo cauſas D exponerent; qui eas examinet, nũ dignæ ſint quæ perferantur ad Comitatum; & ſi tales iſi viſæ fuerint, eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil aduerſus hæc, ſicut in alijs, obiectum fuerit ab eiſdem Epiſcopis Concilij Carthaginenſis, eam quidem puto fuiſſe cauſam, quod ijdem Epiſcopi Africani haud pridem, ſub ſeptimo Honorij Conſulatu, eadem nouo canone viſi ſunt penitus confirmaſſe, dum ſtatuerunt [f], vt ad Comitatum ituri, Formatam acciperent a Romano Pontifice, nec niſi ipſius arbitrio liceret illuc proficiſci.

QVIBVS CANONIBVS CONFIRMATA MANDATA LEGATIS DATA.

Quod vero ad tertium & quartum ordine poſita in Commonitorio mandata ſpectat de appellationibus clericorũ aduerſus ſuos Epiſcopos (quod pertingebat cauſam Apiarij presbyteri contra ſuum ipſius Epiſcopum Vrbanum Siccenſem) poſitus eſt pro mãdati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicenſis, idemq. recitatus ex ſcripto E in eodem Concilio Carthaginenſi [g]. Sed cũ de hoc, ſicut & de primo, obiectũ fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura eſt non leuis, vt loco Nicæni in textu (vt nũc legitur) fuerit emendatũ Sardicenſis, quod ſciretur eſſe canonẽ vere Concilij Sardicenſis. Sed quid eſt quod ijdẽ Africani Epiſcopi Carthagine cõgregati, recitato eodẽ canone ex Commonitorio, eidem refragari viſi ſunt, tamquã incerti num eſſet ex Concilij Nicæni decretis, cum ex eodem canone Zoſimus videretur confirmare iura ipſorum, quibus ante ſtatuerant in Concilio Mileuitano [h], & renouauerant in Concilio Carthaginenſi [i], ne presbyteris, diaconis, & alijs inferioris ordinis clericis appellare liceret ad tranſmarina iudicia; ſed queſti de ſuis Epiſcopis, vicinos adirẽt Epiſcopos; & ſi ab eis quoque prouocandũ putarent, Africana adirent Concilia, vel Primates, non autẽ quærerent iudicia trãſmarina? Hæc inquam cum ipſi ſtatuiſſent, quidnã aduerſus hæc præcepiſſe viſus eſt Zoſimus, cũ ex canone Con-

QVAE DE CLERICIS APPELLANTIBVS IN COMMONITORIO POSITA SVNT.

cilij

a Apud Concil. African. c. 105.
b Apud Concil. Afric. c. 101.
c Ibid. c. 105.
d Apud Concil. Carthag. 6. c. 3.
e Concil. Sard. c. 8. 9. 10.
f Apud Concil. Afric. c. 73.
g Concil. Carthag. 6. c. 6.
h Concil. Mileuit. c. 22.
i Apud Concil. Afric. c. 92.

A cilij Sardicenſis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis a ſuo ipſorum Epiſcopo, poteſtatem impertiri, vt finitimos adire poſſent Epiſcopos? Hæc quidem quomodo ſibi cohæreāt, non ſatis video. Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor; cum præſertim in praxi contrarium obſeruatū appareat. Etenim perſpicuum eſt, tum anno ſuperiori (vt vidimus) audiſſe Zoſimum Cæleſtium damnatū a Carthaginenſi Concilio, tū hoc ipſo anno audiſſe Apiariū ab Vrbano ſuo Epiſcopo excommunicatū. vt plane liqueat, Zoſimū minime probaſſe, quod ab Africanis Epiſcopis fuerat definitū, ne presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi appellarent iudicia tranſmarina. Plus ſane apud me valet quod ſcitur iterū factum, quam quod fertur ſemel dictū: etenim certū eſt, multa in hoc deſiderari, quæ non inueniuntur expreſſa; cū præſertim litteris ad Cæleſtinū ijdem Epiſcopi Africani id ab eo contenderint, vbi aiunt [a]: Presbyterorum quoque & ſequentium clericorū improba re-
B fugia (ſicuti te dignum eſt) repellat ſanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum eſt Eccleſiæ Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ ſequuntur de ſententia Nicænorum canonum. Iſta autem inculcaſſe voluimus, vt nonnulla in illis Actis deſiderari quiſque cognoſcat; quæ ſi extarent, conſona factis dicta ab illis eſſe facile intelligi poſſent.

[a] Apud Concil. Carthag. c. 105.

His viſis, iam quid in ſingulis conuentibus, præſentibus Apoſtolicæ ſedis legatis, actum ſit, peruestigemus, & num aliquid fuerit imminutū Romanæ Eccleſiæ auctoritatis. Quidnam autem in eo ipſo Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum ſit; ipſi Africani Epiſcopi in epiſtola, quam, defuncto hoc anno Zoſimo, dederunt ad eius ſucceſſorē Bonifacium Papam, declarant his verbis [b]: Litteris noſtris ad eumdē venerabilis memoriæ Zoſimum Epiſcopū datis inſinuari curauimus, vt ea ſeruare ſine vlla eius iniuria paulſper ſineremus, vſque ad inquiſitionem ſtatutorum Concilij Nicæni.] hæc de potiori cauſa, nimi-
C rum de appellationis proſecutione. In cauſa autem Apiarij presbyteri quid geſtum ſit, ijdem ſuperius ibi docent, dum aiunt: Ille (*nempe Zoſimus*) ſi adhuc eſſet in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum non ſolum Siccenſi, verum etiam toti Africanæ Eccleſiæ non leue ſcandalum) de omnibus erratis ſuis veniam petens, communioni eſt reſtitutus. Prior autem coepiſcopus noſter Siccenſis Vrbanus, quod in eo corrigendum viſum eſt, ſine vlla dubitatione correxit. Quia vero paci & quieti Eccleſiæ non tantum ad præſens, ſed etiam in poſterum proſpiciendum fuit; quoniam talia multa præceſſerant, vt vel ſimilia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit nobis, vt de Siccenſi Eccleſia, retento ſcilicet honore gradus ſui, presbyter remoueretur Apiarius; & accepto epiſtolio, vbicumque alibi vellet & poſſet, presbyterij munere
D fungeretur: quod eidem ipſi per litteras proprias poſtulanti ſine difficultate conceſſimus.] hæc Patres ad Bonifacium.

[b] Apud Concil. Afric. c. 101.

RES GESTAE IN SYNODO CARTHAG. HOC ANNO SVB ZOSIMO.

Sed quod hic tantummodo attingunt de confeſſione Apiarij, ijdem hæc paulo apertius atque latius ſunt proſecuti in litteris poſtea ad ſucceſſorem Bonifacij Cæleſtinum, his verbis [c]: Triduano tamen laborioſiſſimo agitato iudicio, cum diuerſa eidem obiecta affictiſſimi quæreremus, vel moras coepiſcopi noſtri Fauſtini, vel tergiuerſationes ipſius Apiarij, qui nefandas turpitudines occulere conabatur: Deus iudex iuſtus, fortis & longanimis, magno impendio reſecauit. Tetriore quippe ac putidiore obſtinatione compreſſa, qua tantum liuidum * cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo noſtro eius conſcientiam coarctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat, etiam hominibus publicante; repente in confeſſione cunctorum obiectorum
E flagitiorum doloſus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobrijs vltroneus ſe ipſe conuicit; atque ipſam quoque noſtram ſpem, qua eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis poſſe purgari, conuertit in gemitus: niſi quoniam iſtam noſtram mæſtitiam vno tantum ſolatio mitigauit, quod & nos labore diuturnioris quæſtionis abſoluit, & ſuis vulneribus qualemcumque medelā (etſi inuita ac ſua conſcientia reluctante) confeſſione prouidit.] iſta autem de Apiario quare ipſi tam explicite ad Cæleſtinum Papam Patres ſcripſerint, paulo poſt dicturi ſumus. Hæc ſunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginenſi coram Apoſtolicæ ſedis legatis acta.

[c] Apud Concil. Afric. c. 105.

DE VLTRONEA CONFESSIONE APIARII.

* luridum

Zoſimo vero inter hæc morte ſublato, eodem pendente Concilio, Epiſcopi Africani (vt diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quē acceperunt fuiſſe Zoſimo ſubrogatum: quibus cum de ſingulis eum redderēt certiorem, addiderunt id ipſum repetere, quod ad Zoſimum ſcripſerant, nempe omnia iura ſecundum mandata ſe integra ſeruatu-

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB BONIFACIO.

ros, quouſque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus ſic ſtantibus, miſſi ſunt legati in Orientem, nempe Conſtantinopolim ad Atticum eius ciuitatis Epiſcopum, itemq. Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fideliſſimis exemplaribus Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum ſuffici Cæleſtinum. Quid vero Epiſcopi Africani poſt explorata Græcorum exemplaria, non inuentis in eis citatis a Zoſimo Papa canonibus, egerint: ijdem ipſi litteris datis ad Cæleſtinum inſinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt Zoſimum impoſturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamarunt, neque ob eam cauſam derogandum putarunt Eccleſiæ Romanæ iuribus. Sed quid? ſummiſſo animo rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes ſuſciperent, atque maturiori iudicio cauſas tractarent, ne ſic iudicia rite ac probe facta perirent. At præſtat ipſorum audire verba, quæ ſic ſe habent in epiſtola ad Cæleſtinum [a]: Præfato igitur debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facile aduertet venerabilitas tua. Nam ſi de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de Epiſcopis voluit obſeruari, ne in ſua prouincia a communione ſuſpenſi, a tua ſanctitate vti feſtinato, vel præpropere, vel indebite videantur communioni reſtitui?] hæc ipſi: quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam ſedem, ſed tantum admonere ipſum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quam par eſt, nec feſtinato vel præpropere aut indebite agat: nam maturum quidem expoſcunt iudicium, non autem recuſant.

DE EADEM CAVSA AGITATA SVB CAELESTINO.

a Apud Concil. Afric. c. 105.

Cum ergo manifeſte videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Eccleſiam, ſed tantum exigere, quod æquum iuſtumq. videretur, vt maturiori cauſæ tractarentur examine: Proinde quod ſubdunt, vt vbi ſunt exorta, ibi ſint finienda negotia ob difficultatem proſecutionis iudicij tranſmarini, ſed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere in Africam & executoribus cum Potentibus: haud ante dictis aduerſari putes, vt appellationis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recuſarunt proſecutionis cauſæ modum, qui eo canone ponitur primo loco, nimirum vt ipſe Romanus Pontifex cauſam ipſam propinquis Epiſcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ dicta ſunt, licet perſpicua ſatis haberi poſſint, clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi ſumus: vt etiam manu quiſque tangat, quam quærit in quæſtione difficillima veritatem; quam non poſſit quiſque non fateri, niſi obſtinate procaciterq. reſiliat.

EPISCOPI AFRI NON DEROGANT IVRI APPELLATIONIS.

Primum igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens inſtitutum eſt, ſed ſimul cum ipſa Eccleſia Romana connatum. Etenim cum, Orthodoxorum omnium ſententia, ipſa in orbe Chriſtiano (vt ſuperius latiſſime demonſtratum eſt) obtineat principatum; minores omnes ad maiores, cum læſi ſunt, poſſe habere recurſum, & maiores minoribus præſto eſſe debere, cum ius naturale, tum gentium, atque ius ſcriptum confirmat. Sed quod modo ad Africanam Eccleſiam ſpectat, de qua nobis in præſentiarum ſermo: Cum qui apud eos claruere præſtantiſſimi Patres, ijdemq. Catholici & Catholicæ veritatis acerrimi vindices, vt ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Cyprianus, Optatus Mileuitanus, & Auguſtinus, pari ſententia abſque aliqua dubitatione vel diſcrepantia tradant, confirmentque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Eccleſiæ; æque & ius ad eam prouocandi, ex quadam neceſſaria aſſumptione, viſi ſunt eſſe profeſſi. Quod vero ad vſum pertinet: niſi id antiquitus ſeruari ſolitum eſſet, haud S. Auguſtinus in cauſa Cæciliani iſta diceret [b]: Erat Eccleſia (*Carthaginenſis ſcilicet*) etiam tranſmarinis vicina regionibus, & fama celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Epiſcopum, qui poſſet non curare conſpirantem multitudinem inimicorum: cum ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras eſſe coniunctum; vbi paratus eſſet cauſam ſuam dicere, ſi aduerſarij eius ab eo illas Eccleſias alienare conarentur.] hæc cum ipſe dicat, nonne fatetur, appellare illi licuiſſe ad Romanam Eccleſiam, ſi illud ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Epiſcopus a coepiſcopis læſus in Africa, cauſam ſuam proſequeretur apud Romanam Eccleſiam, niſi iure appellationis?

b Aug. epiſt. 162.

Sed quid vetera exempla quærimus? ſuppetunt quidem noua, quæ ſedente ipſo S. Auguſtino

A guſtino in Numidia contigerunt, ac quidem minime dubia: haud enim horum eſt leuis aſſertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore teſtante, inculcante, in pluribus comprobante, adducemus in medium. O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Eccleſiæ moderandis! Eo ipſo tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Epiſcopos controuerſia agitabatur, caſum contigiſſe voluit, cuius occaſione ipſemet S. Auguſtinus, quem dictis Concilijs Carthaginenſibus interfuiſſe diximus, compulſus ſit exempla adducere, quibus demonſtraret Africanorum Epiſcoporum recurſus & appellationes ad Romanam Eccleſiam, cū agit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi; qui, relicto illi Epiſcopatus honore, functionibus tamen fuerat interdictus Epiſcopi, ſic damnatus ab Africanis Epiſcopis, vt miniſtratione ceſſaret Epiſcopatus. cum iſte ſic priuatus, apud ſedem Apoſtolicam appellans, reclamans dixit: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui.] DE EPISCOPIS TEMPORE AVGVSTINI ROM. PONT. APPELLANTIBVS.

B Aduerſus hunc igitur S. Auguſtinus, qui vnus ex Epiſcopis fuit, qui eum ea ſententia condemnauerant, reſpondens oſtendit, ſæpius accidiſſe, vt Epiſcopis Africanis priuatis adminiſtratione Epiſcopatus, honor tamen cum nomine Epiſcopi eiſdem relictus fuerit; quod demonſtrat his verbis [a]: Exiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopali ſpoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos: quæ, vt a noſtris temporibus remotiſſima non requiram, recentia memorabo. Clamet Priſcus prouinciæ Cæſarienſis Epiſcopus: Aut ad primatum locus, ſicut ceteris, & mihi patere debuit; aut Epiſcopatus mihi remanere non debuit. Clamet alius eiuſdem prouinciæ Victor Epiſcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priſcus fuit, nuſquam niſi in diœceſi eius ab alio communicabatur Epiſcopo: clamet, inquam: Aut vbique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui.

[a] Aug. epiſt. 261. edit. Plat. tom. 2.

C Clamet tertius eiuſdem prouinciæ Laurentius Epiſcopus, & prorſus huius vocibus clamet: Aut in cathedra, cui ordinatus ſum, ſedere debui; aut Epiſcopus eſſe non debui. Sed quis iſta vituperet, niſi qui parum attendit, nec inulta omnia relinquenda, nec vno modo omnia vindicanda?] hæc S. Auguſtinus, in his (vt ait) ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cum vnius generis caſus & vnius tantum prouinciæ recenſeat ſedis Apoſtolicæ de Africanis Epiſcopis exhibita iudiciorum exempla, eademq. ipſa recentia: plane poteſt quiſque ex his intelligere, quam crebra atque adeo frequentiſſima eſſe contigerit in alijs varijs atque diuerſis multiplicibuſq. caſibus, tum in ea prouincia cuius meminit, tum in alijs eiuſdem Africanæ Eccleſiæ, Apoſtolicæ ſedis iudicia: quæ quidem haud ab ipſa Romana Eccleſia exerceri potuerunt, niſi cum qui in Africa ſententia Epiſcoporum damnati eſſent Epiſcopi, Romanum Pontificem appellaſſent, qui (vt D idem dicit S. Auguſtinus) aut aliter iudicaret, vel ab alijs iudicata firmaret. MVLTIPLICES CAVSAE EX AFRICANA ECCLESIA AD SEDEM APOST. DELATAE.

En vides frequentiam Africanorum Epiſcoporum ſedem Apoſtolicam appellantium. Sed cur modo reſiliſſe viſi ſint: vt cuncta probe intelligas, præſtat hic audire cauſam Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis, de qua S. Auguſtinus eam ad Cæleſtinum Papam ſcribit epiſtolam: extat enim ipſa, quam conſulere cuique liberum erit. fiet plane, vt ex ea tum morem illum iam inolitum appellandi ad ſedem Apoſtolicam, eiuſq. ſedis auctoritatem intelligas, tum etiam interpreteris quæ ſubduriuſcula viſi ſint ſcripſiſſe Patres Concilij Carthaginenſis in ea quam citauimus ad Cæleſtinum Papam epiſtola, de non mittendo de Latere Legatum in Africam: vt maxime mireris, quam concinno ordine cuncta ſibi reſpondeant; & (quod diximus) admirabili Dei factum ſit prouidentia, vt caſus contingeret, quem & S. Auguſtinus ſcriberet, vt nulla poſſit obſcuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque E dubitatione confundi, ſed cuncta dilucida atque clara ſinceraq. ob oculos poſita contempleris: adeo vt tu ipſe, lector, quouis affectus ſis animo, atque etiam ſi ab Eccleſiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non poſſis non fateri, quæ vera certaq. ex epiſtolari hiſtoria deducta eſſe perſpexeris. Accipe igitur rei geſtæ ſummarium. DE CAVSA ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

Antonius Epiſcopus Fuſſalenſis ob enormia quædam ſcelera, agente contra eum S. Auguſtino, qui ei ſedi ipſum præficiendum curauerat, ab Epiſcopis eius prouinciæ depoſitus fuit ab Epiſcopatus adminiſtratione, relicto illi tantum ſedis titulo. Appellat hic ad Bonifacium Romanum Pontificem Zoſimi ſucceſſorem: ſimulq. vafer homo ex Africa proficiſcens, elicuit in ſui commendationem litteras a Primate Numidiæ ad ipſum Romanum Pontificem, quibus ille ipſum veluti innocentem excuſaret. His acceptis Bonifacius Papa a Primate in Antonij Epiſcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipſe S. Auguſtinus laudat) pro Antonio reſcripſit, eo adhibito temperamento, ſi nulla videlicet ſurreptio BONIFACII PAPAE SENTENTIA DE ANTONIO EPISCOPO FVSSALENSI.

reptio interceſſiſſet: nam in litteris hæc appoſuit: Si ordinem rerum nobis fideliter indicauit, &c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui cauſam integram eius ſucceſſori Cæleſtino Pontifici; apud quem contra ſuum Epiſcopum Fuſſalenſes cauſam proſequentes, querelas pariter eidem Cæleſtino Papæ ingeſſerunt aduerſus ipſum Auguſtinum, quod perditiſſimum hominem dediſſet ipſis Epiſcopum. Hoc ipſo rerum ſtatu, cum ab aduerſario iactaretur fore miſſurum Cæleſtinum Papam executores, qui in ſedem ſuam, in ipſam videlicet Epiſcopatus adminiſtrationem Antonium reſtitueret: ipſe Auguſtinus ad eumdem Pontificem ſupplices litteras dedit, in quibus poſt alia hæc ad finem [a]: A

a Auguſt. epiſt. 261. edit. Plant.

Accipe (inquit) nunc quæ poſt eius ſanctæ memoriæ viri (*nempe Bonifacij Papæ*) in Africa litteras geſta ſunt, & ſubueni hominibus opem tuam in Chriſti miſericordia multo auidius quam ille poſcentibus, a cuius inquietudine deſiderant liberari. Iudicia quippe illis, & publicas poteſtates, & militares impetus, tamquam executuros Apoſtolicæ ſedis ſententiam, ſiue ipſe, ſiue rumores creberrimi comminantur: vt miſeri homines Chriſtiani Catholici grauiora formident a Catholico Epiſcopo, quam cum eſſent hæretici a Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres.] hæc Auguſtinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Carthaginenſi ad eumdem Cæleſtinum Pontificem Epiſcopi ſcribentes ſibi voluerint verbis illis [b]: Executores etiã clericos veſtros quibuſque petentibus [*] nolite mittere, nolite concedere; ne fumoſum typhum ſæculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucẽ ſimplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.] hæc ipſi. Ex quibus ſimul omnibus perſpicue ſatis, puto, intelligis, ſicut Auguſtinũ, ita & reliquos Africanos Epiſcopos non refugiſſe Apoſtolicæ ſedis iudicium, quod implorabant pro confirmandis a ſe latis ſententijs, defendendiſq. ab eas impugnantibus; nec rurſum executionem refugiſſe iudicij; ſed queſtos eſſe de modo exequendi: exhorruiſſe nimirum mitti clericos cum militibus & magiſtratuum apparitura. Quod quidem illud primum oſtendit, inſeruiſſe Præſides prouinciarum, & qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apoſtolicæ ſedis ſententijs: tantum abeſt vt eas impedirent, vel remorarentur, vel, vt Apoſtolicis ipſis litteris, Placet, ſubſcriberent, arrogarent. B C

b Apud Concil. Afric. c. 105.
[*] Potentibus

EXECVTIONI SENTENTIAE APOST. SEDIS PRAESTANT MAGISTRATVS AVXILIVM.

Ceterum reprehenſione vere dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exequendi Apoſtolicæ ſedis ſententias: licet ſanctiſſimi viri de eo videantur eſſe conqueſti: haud tamen, quod ad præſentem cauſam pertinet, quis dixerit improbandum, ſi exacte cuncta conſideret. Etenim Antonium calumniam eſſe paſſum, atque iniuſte damnatum, veriſimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, ſcribente pro eodem ad ſedem Apoſtolicam ipſo prouinciæ totius Primate, qui primus omnium in eum tulerat damnationis ſententiam. Dato igitur, vt ex Actis iudicialibus iure riteq. confectis iſte per Apoſtolicam ſedem foret in ſtatum priſtinum reuocandus: certe ſecundum ea quæ ibidem S. Auguſtinus [c] ſcribit de Fuſſalenſibus, id nonniſi manu militari expleri potuiſſe videbatur, quod Romanus Pontifex ſua ſententia definijſſet. Etenim ciues in eum adeo exacerbatos fuiſſe tradit, vt minime paſſuri eſſent ipſum amplius ſibi Epiſcopum præfuturum, immo in aliquod etiam forent vi publica facinus proruptúri, ſi ipſis inuitis Antonius redderetur Epiſcopus. teſtatur quidẽ id ipſum Auguſtinus, his verbis agens de plebe Fuſſalenſi: Dolore iuſto, eum ſibi præeſſe, ferre omnino non poſſent; & cum ſuo illiuſq. periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent.] hæc ipſe. Certe quidem nonniſi ex caſibus huiuſcemodi emergentibus introductum oportuit, vt vbi non audiretur Apoſtolicæ ſedis præceptum ſimplicibus litteris ſignificatum, ad illud exequendum a Romana Eccleſia clerici legarentur cum apparituris, vt cogerent, quod iuſte videri poterat definitum, impleri. Porro rite, iuſte, pieq. pro exequendis aduerſus refractarios & repugnantes iuſtis ſententijs & Eccleſiaſticis inſtitutis, implorare licere ab Imperatoribus eorumq. Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, ſed ipſum S. Auguſtinum appello, qui huius ſententiæ firmum aſſertorem atque defenſorem ſe præbuit pluribus in locis, & inter alia in epiſtola ad Vincentium [d]. Ceterum quod ad Auguſtinum ſupplici epiſtola aduerſus Antonium apud Cæleſtinum agentem pertinet: factum quidem fuiſſe ipſum Auguſtinum voti compotem, ipſiuſq. petitioni Romanum Pontificem annuiſſe, ſuo loco dicemus. D E

c Auguſtin. dicta epiſt. 261.

d Auguſtin. epiſt. 48.

Vidiſti ne adeo aperta ac perſpicua luce, lector, quã procul abſit (quod inſultantes iactãt hære-

A hæretici) conatum eſſe Zoſimũ Papam appellandi ius ab Africana Eccleſia ſuffurari; cum, teſte ipſo Auguſtino, id iam antiquo atque recenti vſu receptum, pluribuſq. in Africa frequentatum exemplis, præſcriptum fuiſſe conſtet? Sed cur (inquies) eiuſmodi de appellatione oborta eſt controuerſia? Haud quidem vere a quopiam dici poteſt, appellandi ius aliquando denegatum, quod tot conſtat exemplis ante & poſtea comprobatum: ſed potius perſpicue cernere eſt, de modo proſequendæ appellationis obortum eſſe diſſidium: quod ſatis euidenter poſſumus intelligere ex ipſius Zoſimi Papæ Commonitorio, in quo vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus eſt canon Concilij Sardicenſis, ſed de proſequendæ appellationis modo, nempe vt habet idem recitatus canon Concilij Sardicenſis ſeptimus, quo cauetur, vt ipſe Romanus Pontifex duplici via poſſit, ſi velit, appellantis ſubuenire iuſtitiæ, nimirum vel per litteras, ſcribendo Epiſcopis finitimæ

DE QVO ALTERCATVM SIT INTER EPISCOPOS AFRICANOS ET SEDEM APOST.

B regionis, vt diligenter de cauſa inquirant atque definiant, vel mittendo Legatos a Latere in Africam, qui præſentes cum Epiſcopis cauſam appellantium audiant atque iudicent: quorum poſteriorem modum refugiſſe vidimus Epiſcopos Africanos, non autem denegaſſe penitus ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu eſt: nam ſi ius appellandi denegatum ab eis penitus eſſet, non ille quidem ſeptimus canon, ſed quartus & quintus eiuſdem Concilij Zoſimo citandus fuiſſet, quo potiſſimum de appellandi iure agitur, his ſcilicet verbis:

Quod ſi aliquis Epiſcopus adiudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putauerit ſe bonam cauſam habere, vt iterum iudicium renouetur: ſi placet, S. Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab alijs Epiſcopis qui in propinquo morantur. Et ſi iudicaret renouandum eſſe iudicium, det Iudices, &c.] ſequenti item

CANONES DE APPELLATIONE.

C canone ſic:

Addendum eſt (ſi placet) huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuliſtis, vt cum aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum iudicio, qui in vicinis commorantur locis, & proclamauerit agendum ſibi negotium in vrbe Roma: alter Epiſcopus in eadem cathedra, poſt appellationem eius qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur, niſi cauſa fuerit in iudicio Romani Epiſcopi terminata.]

Vides igitur qui fuerant citandi canones eiuſdem Concilij, ſi de appellandi iure fuiſſet inter Africæ Epiſcopos & Romanum Pontificem oborta controuerſia, & non potius de modo proſequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipſis litteris eorũdem Africanorum Epiſcoporum ad Cæleſtinũ, datis illis quidem (vt vidimus) poſt acceptos ab Oriente Nicænos canones; dum ipſi non negant appellationem, cum proſecutionem acce-

D ptent, nempe ſi velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare cauſam ipſis Africanis Epiſcopis, ſecundum videlicet priorem proſequendæ cauſæ modum: ſed ægre ferre ſe dicunt proſecutionis modos, nempe vel cum Romæ ſumma difficultate producendi eſſent teſtes, vel in Africa per Legatos a Latere foret agenda cauſa: cui poſteriori modo valde obnitebantur; ſicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, vt ex S. Auguſtino vidiſti: cum illud magis optarent, vt cum quis appellaret Apoſtolicam ſedem, ab illa delegaretur cauſa Epiſcopis illius prouinciæ; vt de Zoſimo Papa vidimus delegante Eccleſiæ Cæſarienſis cauſam S. Auguſtino atque collegis.

Quod vero legati & clerici executores proterue nimis rẽ agere viderẽtur: hos a Romano Pontifice mitti, moleſte ſe ferre ijdem ſignificarũt Epiſcopi Africani. Certe quidem de his agendi apud Cæleſtinum tum publicis litteris Africanorũ Epiſcoporum, tum priuatis

E ipſius Auguſtini, occaſionem dediſſe noſcitur legatorum nimia in cauſa proſequenda aſperitas & inſolentia. Nam in præſenti cauſa de Fauſtino legato ijdem conqueſti ſunt litteris ad Cæleſtinum, ipſum non iam egiſſe Iudicem, ſed patronum ſceleſtiſſimi Apiarij; & eo proteruiæ progreſſum eſſe, vt diuerſas coepiſcopis Africanis (vt aiunt) inferret iniurias. de quo antea conqueſti litteris ad Boniſacium [a] ſcripſerunt, quod non eſſent typhum iſtum (vt aiunt) paſſuri: & in litteris ad Cæleſtinum [b] rogant, ne fumoſum ſæculi typhum in Eccleſiam introduci permittat. Eſt namque typhus, idem quod faſtus & arrogantia: vnde & Plutarchus [c] nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vſurpata eſt eadem vox ab Auguſtino [d] etiam; licet alicubi mendoſe, typhus loco, plus, legatur: a S. Ambroſio etiam, frequentius vero a S. Gregorio.

FAVSTINI LEGATI CVM AFRIC. EPISCOPIS ASPERITAS.

a Apud Concil. Afric. c. 101.
b Apud Concil. Afric. c. 105.
c Plutarchus de Iſide.
d Auguſt. epiſt. 162.

Cum igitur ex his omnibus, quæ dicta ſunt, ſatis ſuperq. liqueat, Zoſimum Papam optimam fouiſſe cauſam, nec quicquam alieni iuris vſurpare conatum eſſe, quo & prædeceſ-

ſores

ſores omnes abſque vlla controuerſia potiti eſſent, dum Africanorum Epiſcoporum appellationibus ad Apoſtolicam ſedem detulerint, eiſdemq. ius dixerint, atque cauſas ipſas, de quibus contentiones obortæ eſſent, abſoluerint: quænam, rogo, ſubeſſe potuit ratio doli mali & impoſturæ, vt ſuppoſuerit Nicæno Concilio canonem Sardicenſem? cum præſertim qui ab eo citatus eſt canon, non minoris eſſet auctoritatis atque præſtantiæ, ac ſi eſſet Concilij Nicæni. Vbi igitur nulla ineſſe potuit vel leuis fingendi ratio, nefas eſt præſumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuiſſe Concilium Sardicenſe atque Nicænũ, cum ambo fuerint œcumenica, immo hoc amplius ab illo iſtud habuerit, quòd illi ex Africanis Epiſcopis vnus tantum Cæcilianus interfuiſſe reperitur, Sardicenſi autem cum Grato Epiſcopo Carthaginenſi triginta eiuſdem prouinciæ Epiſcopi præſto fuere; adeo vt, ſalua pace Catholica, nequaquam potuiſſent Sardicenſis Concilij canones non recipere? A

DE CANONE SARDICENSI CITATO A ZOSIMO SVB TITVLO NICAENI CONCILII.

Si ergo dolus malus ſubeſſe minime potuit, alia plane exquirenda cauſa eſt, cur a Zoſimo ſub titulo Nicæni Concilij citatus fuerit canon Concilij Sardicenſis. Coniecturæ locus patens eſſe debet, vbi ceſſat omnis de impoſtura ſuſpicio. Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilij fuerit cum alijs tranſlatus in Sardicenſe; vel quod, cum id celebratum ſit pro corroboratione Nicæni Concilij, idem reputatum cum illo fuerit: quòd apud veteres adeo conſtans fuit, vt cum recenſerent Concilia generalia, poſt Nicænũ ponerent Conſtantinopolitanum, prætermiſſo penitus Sardicenſe, quod tamen fuiſſe œcumenicũ liquet. B

Sed nec mirum eſt, quod nec nouum ſit, ſi vnus idemq. canon, vel plures ſub diuerſis Concilijs cenſeantur. Nam ne longe petita quæramus exempla; in promptu eſt, quod in Concilio Carthaginenſi anno ſuperiori celebrato inſerti habentur canones Concilij Mileuitani. inſuper & canones Concilij Hipponenſis (vt diximus) tranſlati ſunt in poſteriora Concilia Carthaginenſia. Quid ergo impoſturæ erit, ſi canones, qui poſiti reperiuntur ſub titulo Conciliorum Carthaginenſium, quis citauerit nomine Conciliorum Mileuitani, vel Hipponenſis? Num qui id faceret, exclamaueris impoſtorem? non puto, immo potius exactum canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certe quidem plura de Concilio Nicæno ſunt exempla, aliquot eiuſdem Concilij canones tranſlatos fuiſſe in Concilium Sardicenſe, nimirum quintum, decimumquintum, decimumſextum, & decimumſeptimum, quos exſcriptos inuenies in Concilio Sardicenſi ſub numeris primo, decimonono, & decimoſexto. C

1 Quod ſi neges ea de appellationibus ſtatuta fuiſſe in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum ſatis eſſe poteſt argumentum, quod codices Africani & aliqui Eccleſiarum Orientalium illis carent? Ego contra, Romanæ Eccleſiæ codices illos habuiſſe, teſtificatione Zoſimi, aſſeram. Modo æqua lance perpende, quibuſnam codicibus maior adhibenda ſit fides: ſimul conſiderans, quæ longo tempore ſit paſſa naufragia Eccleſia Africana factione Donatiſtarum, qui cum Arianis fœdus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum eſſe iam diximus, vt ipſum Concilium Sardicenſe, Idemq. œcumenicum, cui & cum Primate Epiſcopo Carthaginenſi triginta Epiſcopi Africani interfuerunt, poſteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit, immo & nomen ipſum male apud eos audiens, reſpueretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum [a]. Conuerte rurſus oculos ad Orientis Eccleſias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactatæ fuerunt, conſidera, Arianis Epiſcopis præſidentibus, expulſis penitus Catholicæ communionis Epiſcopis: quibus omnibus malis caruiſſe Romanam Eccleſiam, iam ſuperius ex rebus geſtis ſingulorum annorum ſatis perſpicue demonſtratum eſt. Ex quibus plane iure argumentari liceat, fideliores habendos eſſe codices in Romanæ Eccleſiæ archiuo diligenti cuſtodia aſſeruatos, quam quoſlibet alios diuerſarum prouinciarum. Haud enim recens eſt eiuſmodi argumentatio, ſed iam vetus, a maioribus vſurpata & ſolida fide recepta, cum contigit in diſceptationem venire fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Eccleſiæ chartarum fuit perſpicue demonſtratum, ipſas ſacroſanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis eſſe corruptas, labefactatas, ac penitus in falſum ſenſum mutatas & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in priſtinũ veritatis candorem reſtituiſſe. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius [b] Papa, quem conſulas. Si igitur ea de Concilijs Epheſino & Chalcedonenſi acciderunt, cum Eccleſiæ Orientales a Catholicis regerentur Epiſcopis: quid cenſendũ eſt, cum Ariani, in quorũ manibus erant omnium Eccleſiarum codices & omnes vbique locorum conſtructæ bibliothecæ, Orientalibus D E

QVIBVS CODICIBVS MAIOR ADHIBENDA SIT FIDES.

a Aug. epiſt. 165. ad Fortunatum, & contra Creſc. lib. 3. c. 34.

b Gregor. lib. 5. epiſt. 14.

præerant

A præerant Eccleſijs? nũ quis negabit talia accidere potuiſſe, immo & accidiſſe non facilius exiſtimabit? Sed ne hic eadem repetere cogamur, conſule quæ dicta ſunt ſuperius tertio tomo de cauſa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicenſis.

His denique & alijs perſuaſi Epiſcopi Africani, longe abſuit vt citatos a Zoſimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilij, ſed ſub Concilio Sardicenſi, vt adulterinos reiecerint, & vt aſcititios ſpurioſq. damnauerint; ſed eos potius vt legitimos ac fide dignos (vt par erat) habuerunt. Cuius quidẽ rei locuples teſtis accedit Ferrandus diaconus Carthaginenſis Eccleſiæ, qui in huius ſæculi fine magno ſplendore claruit non Carthagine tantum, ſed in vniuerſa Eccleſia Africana. Hic quidem in ſuo Breuiario, ſeu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis diſtinxit capitibus, eorumdem [a] canonum mentionem habet, recenſens eos ſub titulo Concilij Sardicenſis: immo ipſe recte
B interpretatus, alteri eorum huiuſmodi præfixit titulum [b]: De prouinciali Synodo retractanda per vicarios Epiſcopi vrbis Romæ, ſi ipſe decreuerit.] ita ibi: vt plane intelligas, nequicquam ab ipſis appellationis iuri, ſed nec executioni ipſius per vicarios, nempe Legatos de Latere, faciendæ, eſſe derogatum, vel imminutum; cum modum dumtaxat illis diſplicuiſſe, quæ dicta ſunt ſuperius, doceant.

[a] Breuiar. Ferrand. c. 149. 153 apud Creſconiũ.
[b] Conc. Sard. c. 7.

Conſidera igitur, lector, cuncta quæ a nobis allata ſunt pro defenſione Zoſimi Papæ & iurium Apoſtolicæ ſedis (quod ſincere ſine fuco & fallacijs rem agamus) non aliunde deprompta eſſe, quam ex teſtificatione ipſorum Africanorum virorum, ac potiſſimum S. Auguſtini, & aliorũ qui huic Synodo interfuerunt, aduerſantiũ Epiſcoporum, ex ſcriptis ab ipſis epiſtolis & alijs: quibus perſpicue intelligere poſſis, omnia rite, ſine dolo & impoſtura, omniaq. fideliter a Zoſimo & ſucceſſoribus Romanis Pontificibus eſſe tractata. Si ergo
C hæc ex aduerſantium domo petita rem adeo perſpicuam reddunt: quid ſi extarent ipſorum Romanorum Pontificum Zoſimi, Bonifacij, & Cæleſtini ad eorum litteras redditæ reſponſiones, cũ & ſine ipſis penitus euincatur cauſa? Cum igitur iam ex his quæ dicta ſunt, plena fide probatum habeas ius antiquum appellandi ab Africanis Epiſcopis ad Romanam Eccleſiã, illudq. frequentibus & antiquis & recentioribus firmatũ exemplis, perſpicuumq. redditum non rem nouam tentaſſe Zoſimum & ſucceſſores, nec ſuffuratos eſſe (quod aiunt) ius appellandi, vſque adeo manifeſtum ſit: ipſæ certe (ſi poſſent) plane erubeſcerent chartæ, quæ a Nouatoribus Zoſimum & Bonifacium ſtylo lancinantibus ſunt contumelijs exaratæ. Sint ijdem ipſi iudices, ſi quod tamen veri cognoſcendi ſtudium, quod connatum eſt omnibus, eorum inſidet animis: ſimulq. diſcant omnes, quam offuſa ſemel mente denſa caligine, & in tranſuerſum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum ijdem ipſi quæ-
D cumque ignorant, blaſphemant, & dente canino corrodunt.

EX SVIS SCRIPTIS AFRICANI CONVICTI.

Sed nec parcendum illi, qui ignoratione rerum geſtarum, ex turbis his actus in fugam, quæſiuit (quod pijs nõ licet) in mendacijs latebras. Falſo enim exiſtimans poſtremis Africanorum Epiſcoporum litteris ad Cæleſtinum Pontificem datis eſſe conflatum ſchiſma, diuiſamq. penitus Africanã Eccleſiam a communione Romanæ: quid improbe improbus finxit impoſtor? (vehementius enim commoueor in eos, qui mendacijs labefactant, quam ſe putant ſuffulſiſſe Dei Eccleſiam, columnã & firmamentum veritatis) quid inquã ille? Qui igitur ſemel errore ductus ſibi perſuaſit hoc tempore ſciſſam penitus fuiſſe Africanã Eccleſiam a Romana (proh nefas!) quam enorme excogitauit commentũ? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum de reconciliatione Eccleſiæ Carthaginenſis cum Romana, iã ante (vt ſibi videbatur) ſchiſmate diſciſſa ab his
E temporibus Bonifacij ac Cæleſtini prædeceſſorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Epiſcopo Carthaginenſi libellum ad ipſum Bonifacium pro reconciliatione datum; necnon interceſſiſſe ad rem perficiendam tradit litteras Iuſtini Imperatoris. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, ſed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & ſcies meæ commotionis paulo poſt iuſtiſſimam cauſam.

DE EPISTOLA CONFICTA BONIFACII PAPAE NOMINE.

Agendum iampridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium aduerſus eumdem impoſtorem; cuius quidem epiſtola commenticia adeo immenſa clades ea ex parte infertur Eccleſiæ, vt niſi falſa omnino ea eſſe conuinci poſſet, plane ex Eccleſiæ Catholicæ albo expungenda fuiſſent ſanctorum Africanorum martyrũ agmina, qui in perſecutione Vuandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem ſumma patientia conſummantes, aſſecuti ſunt martyrij palmam; delendiq. pariter forent ex Eccleſiaſticis tabulis præclariſſimi confeſſores, qui per illud ſpatium annorum centum in Africana Ec-

REDARGVITVR FALSITATIS EPISTOLA NOMINE BONIFACII PAP. SCRIPTA.

na Eccleſia claruere doctrina atque vitæ ſanctitate conſpicui. Etenim ſi integro ſæculo A
hoc, nempe a Bonifacio Primo vſque ad Bonifaciũ Secundum, Africana Eccleſia perſeuerauit in ſchiſmate; nihil eſt vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij, vel in aliquo confeſſionis præmio munerari; cum & ſententia Cypriani & ipſis Auguſtini Africanorum Antiſtitum atque doctorũ, certum exploratumq. ſit, nullam eſſe poſſe ſchiſmaticorum coronam & præmium, quæ nonniſi dentur in Eccleſia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod diſcrimen illc, quiſquis fuerit, adduxerit Eccleſiam: cum ſi eius ſtare poſſet epiſtola, corruere neceſſe eſſet ea ex parte Dei illam ſtructuram, quæ tot ſanctorum martyrum & confeſſorum viuis eſt aucta lapidibus.

Ceterũ toto cælo (vt dicitur) palã fecimus, & demonſtrauimus clariſſima omnino luce ab homine vafro elaboratũ eſſe commentum, dum oſtendimus, nec hoc tẽpore ſub Bonifacio, Cæleſtinove, vel eorum ſucceſſoribus Romanis Pontificibus interciſam fuiſſe vel ad B
vnius diei tantum ſpatium, vel horæ momentum, Africanæ cũ Romana Eccleſia communionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferius ſingulis ferme annis dicturi ſumus: vt nulla prorſus dubitatio hac de re animum tuum pulſare poſſit. Vnde plane intelligas epiſtolam illam eſſe falſiſſimã, ſiue eius ſpectes argumentũ, ſiue explores quæ in ea auctor congeſſit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam ſcribere epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, plane de Eulalio tum Epiſcopo Alexandrino manifeſtæ id redarguitur falſitatis, cum conſtet tempore Bonifacij Secundi præfuiſſe Eccleſiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, ſiue quartum potius dicendum, eumdemq. hæreticum, & a Romana Eccleſia alienum. Sed nec eſt quod fingi poſſit aliquis alius Eulalius nomine præfuiſſe Eccleſiæ Carthaginenſi; cum tempore eiuſdem Bonifacij, regnante Gelimere Vuandalorum Rege, nec vnus eſſet reperiri in Africa C
Catholicæ communionis Epiſcopus. Inſuper dum inconcinnus effictor in eadem epiſtola meminit Iuſtini tunc regnantis Imperatoris, quam aperte ſe mentitũ eſſe ſignificat? etenim eo tempore Bonifacij non Iuſtinus, ſed Iuſtinianus regnabat in Oriente. Vides, lector, quot quantiſq. certis demonſtrationibus res tibi facta ſit nota, cum vel vna tantum ex adductis hic rationibus pluſquam ſatis eſſe potuerit ad arguendam epiſtolæ falſitatem: & intelligis quanto periculo recipiantur indiſcuſſa quæque Romanorum Pontificum nomine edita. At de his hactenus.

Iam vero elucidatis, quæ in maximam controuerſiã ab aduerſarijs deducta erant atque defenſa: reliqua eiuſdem texti Concilij Carthaginenſiã abſoluamus. In Concilio Carthaginenſi, ſiue hoc, ſiue alio ſub eodem Bonifacio celebrato, editus eſt canon de libris canonicis diuinæ Scripturæ: extat adhuc, ſed neſcio quomodo relatus ſub Cõcilio tertio Carthagineñ ſub numero quadrageſimoſeptimo, vbi ad finẽ de confirmatione canonis per Romanum Pontificẽ Bonifacium iſta ſubijciuntur [a]: Hoc etiam fratri & conſacerdoti noſtro Bonifacio, vel * alijs earum partiũ Epiſcopis pro confirmando iſto canone innoteſcat, quia a Patribus iſta accepimus in Eccleſia legenda. Liceat etiam legi Paſſiones martyrũ, cum anniuerſarij dies eorum celebrantur.] hæc canon. Ex quibus vides, lector, quantum deferrent Africani Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuerſia, nihil remiſerunt ſummiſſionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem. Sed & illud conſidera, quod ſi in hagiographis ſuſcipiendis confirmationem requirunt illi ab Apoſtolica ſede, quantum abeſt vt ob cauſam aliorum canonum ab ea voluerint ſeparari? Quamobrem & illud accidiſſe diximus, quod licet canones illos citatos nomine Concilij Nicæni inter alios Nicænos canones minime reperiri cõtigerit; nihilominus eoſdem, ac ſi Nicæni fuiſſent, cuſtodiendos acceperunt. Porro canonem iſtum de ſacris libris fuiſſe (quod poſtularant) a Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum, quod S. Auguſtinus ſcribens ad Quintianum hæc ait [b]: Vos ipſi prius nolite in ſcandalum mittere Eccleſiam, legendo in populis ſcripturas, quas canon Eccleſiaſticus non recepit.] & paulo poſt: Non memineris in Concilio inſtitutum, quæ ſint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant? Recenſe ergo Conciliũ; & omnia quæ ibi legeris, commenda memoriæ, &c.] hæc ipſe, vt de confirmatis ab Eccleſia ſacris libris.

Quod inſuper ad legendas Paſſiones martyrũ in Eccleſia anniuerſaria die canon ſanciuiſſe videtur: id quidẽ haud improbauit Rom. Pontifex, licet minime Eccleſia Romana vſu receperit, quod ſcilicet (vt teſtatur Gelaſius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiã ab hæreticis probarentur fuiſſe compoſita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis ſanctorũ martyrum

[a] Concil. Carth. 3. c. 47.

* & Canonem Scripturae divinae confirmat Romanus Pont.

[b] Auguſt. epiſt. 235.

Acta martyrum quae exploſa.

A tyrum,quorũ vix pauca reperiri contingit ſuo priſtino,quo ſunt ſcripta,candore atque ſimplicitate niteſcere,de quibus hæc habet & ſextæ Synodi canon [a]: Quæ a veritatis hoſtibus confictæ ſunt martyrum hiſtoriæ, vt ſic martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri eſſent in infidelitatẽ deducerent, in Eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi: qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.] hæc ibi. Ceterum compendioſæ illæ Paſſiones martyrum, quas continent Martyrologia, anniuerſaria quaque die, qua ijdem paſſi ſunt martyres, tam apud Latinos quam Græcos antiquo vſu ſemper in Eccleſia recitari conſueuerunt. Sed redeamus ad Synodum.

a Apud Theod. Balſam. ſext. Synod. c. 63.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum eſt) magna celeritate legatione in Orientem ad perquirendos Nicænos canones, duo inuenti delectiq. ſunt qui idem munus obirent, Innocentius presbyter, & Marcellus ſubdiaconus Eccleſiæ Carthaginenſis: quorum prior B Innocentius presbyter miſſus eſt Alexãdriam ad Cyrillum eius Eccleſiæ Epiſcopum, Marcellus vero ad Atticũ Conſtantinopolitanum Epiſcopũ. hæc quidem ex redditis ab eis ad Synodum litteris perſpicua fiunt, quibus Cyrillus diẽ Paſchatis annis ſequentis ad XVII. Kal. Maias annunciauit: conſtat quidem etiam ipſum (vt agebat Theophilus) annis ſingulis ſingulas ſcripſiſſe Paſchales epiſtolas. Extant ipſæ in Vaticana bibliotheca numero trigintaduæ, quas exſcribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium diligenter in opus incumbentem.

DE INNOCENTII LEGATIONE IN ORIENTEM.

Quod rurſum ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriã miſſum pertinet: ipſum inde profectum eſſe Hieroſolymam, reddidiſſeq. S. Hieronymo litteras S. Auguſtini & Alypij,ex eiuſdem ad eos reſpõſione perſpicue poſſumus intelligere. Inter alia autem ijdem Auguſtinus & Alypius ſuis litteris reddiderunt S. Hieronymum certiorẽ de damnaC tione facta hæreſis Pelagianæ. Qua de re magna ipſe Hieronymus lætitia affectus eſt: vnde ad eos: Mihi (inquit [b]) omnis occaſio gratiſſima eſt,per quam ſcribo veſtræ reuerentiæ, teſtem inuocans Deum, quod (ſi fieri poſſit) aſſumptis alis columbæ, veſtris amplexibus implicarer, ſemper quidem pro merito virtutum veſtrarum, ſed nunc maxime, quia cooperatoribus & auctoribus vobis hæreſis Cæleſtiana iugulata eſt: quæ ita infecit corda multorũ, vt cũ ſuperatos damnatoſq. eſſe ſe ſentiant, tamen venena mentiũ non omittant; & quod ſolũ poſſunt,non oderint per quos putãt libertatẽ docendæ hæreſeos perdidiſſe.] hæc ipſe. Meminit in eadẽ ipſe epiſtola de S. Euſtochio proxime defuncta, & quidẽ (vt videtur) hoc anno: nam anno ſequenti ab aduentu Innocentij presbyteri ſe eam epiſtolã ſcripſiſſe teſtatur, qui hoc anno (vt dictũ eſt) illuc ab Africanis Epiſcopis miſſus fuit. Sicq. & ſequenti anno eam ab ipſo epiſtolam ſcriptam apparet, ante quam haud pridem (vt ibi ait) S.EuſtoD chiũ defuncta erat. fuiſſe quidem videtur illa nouiſſima omniũ epiſtolarum ipſius: nam anno ſequenti (vt dicemus) eumdem S. Hieronymum ex hac vita migraſſe,Proſper affirmat.

b Hier. epiſt. 79.

Ex his igitur (vt vides) conſignatũ habes tempus migrationis clariſſimæ genere & ſanctitate celebertimæ Euſtochij virginis, S. Paulæ filiæ, agentis Bethlehem vna cum matre annis viginti, poſt illius vero obitum annis quindecim, vt ex litteris [c] eiuſdem Hieronymi ad eam in matris tranſitu ex hac vita ſcriptis intelligi poteſt, dum ſub Conſulatu Honorij ſexto & Ariſteneti (qui eſt annus Domini quadringenteſimus quartus) numerat cõmorationis eiuſdẽ Paulæ matris Bethlehem annos viginti,a tẽpore videlicet quo vna cũ filia Euſtochio illuc profecta erat: a quo quidẽ tempore vſque in præſentem annũ incolatus monaſterij Bethlehemitici ſuperſtitis Euſtochij filiæ anni intercurrunt quindecim. ſicq. anni fiẽt trigintaquinque monaſticæ obſeruantiæ eiuſdẽ Euſtochij in Bethlehemitica manſione, E actis iam ante Romæ in ſancto propoſito vna cum matre annis quinque. hæc omnia liquent ex teſtificatione S. Hieronymi, caſtiſſimæ virginis cũ cæleſti ſponſo nuptiarũ ſpiritualium pronubi, morũ excultoris, & fidiſſimi eius integritatis ad obitũ vſque cuſtodis: cuius quidẽ ſcriptis, quæ, qualis, quantaq. S. Euſtochium fuerit, ſexcenris ferme locis, haud obſcuris notis declaratũ inuenies. Extitit ipſa plane terra bona & optima,quæ tanto cultore digna fructũ reddidit centuplũ, & quidẽ in patientia: cuius ſpecimen inſigne edidit illud nouiſſime, quod graſſatores paſſa,cædes & incẽdia,bonorumq. deprædationẽ,& his omnibus acerbiores minas, conqueſta de his apud Romanũ Pontificem, noluit nomina receſere ſceleratorum tanta ſacrilegia perpetrantium, nec eorũ ad facinus impulſoris ediſſerere voluit accuſatrix; ſed ſignaculo Chriſtianæ manſuetudinis ac patientiæ illibatã virginitatem, & cuſtoditam quam exactiſſime diſciplinam monaſticam cõſignauit, ſic nẽpe ſumma integritate & ſanctitate totius vitæ trãſactæ periodũ quã honeſtiſſime atque ſanctiſſime claudẽs.

c Hier. epiſt. 27.

TEMPVS EVSTOCHII MONASTICAE OBSERVANTIAE.

Hic finis Iuliæ Euſtochij, immo principiũ vitæ, cũ exoptatũ diu nuptiarũ tẽpus aduenit, A
DE S. EVSTOCHII AD DEVM TRANSITV. iã longe ante plurimos annos ab ipſo S.Hieronymo ei iugiter contemplandũ ob oculos po-
ſitum, cũ in nobili illa de inſtitutione virginis ſcriptione in ipſius ſublimi profeſſione virgi-
nitatis tyrocinio elucubrata, ad finem iſta de eius fine philoſophatus, vel potius vaticina-
a Hier. epiſt. 22. in fin. tus, habet[a]: Egredere, quæſo, pauliſper de carcere, & præſentis laboris ante oculos tibi
b Iſai. 64. pinge mercedem, quã nec oculus[b] vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.
Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virgineis,
cum poſt Rubrum mare, ſubmerſo cum ſuo exercitu Pharaone, tympanum tenens præci-
c Exod. 15. net reſponſuris: Cantemus[c] Domino: glorioſe enim honorificatus eſt: equum & aſcenſo-
rem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos læta volabit amplexus. Tunc & ipſe ſpõſus oc-
d Cant. 3. curret, & dicet: Surge[d] veni ſponſa mea, veni proxima mea, ſpecioſa mea, columba mea:
e Cant. 9. quia ecce hiems tranſiuit, pluuia abijt ſibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quæ[e] eſt B
iſta proſpiciens quaſi diluculum, ſpecioſa vt Luna, electa vt Sol? Videbunt te filiæ, & lau-
dabunt Reginæ, & concubinæ prædicabunt. Hinc & alius caſtitatis chorus occurret: Sara
cum nuptis veniet, filia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diuerſis gregibus carnis &
ſpiritus matres tuæ. Lætabitur illa, quòd genuit: exultabit iſta, quòd docuit, &c.] hæc Hie-
ronymus de futuro iã diu ante deſcripto Euſtochij ad Deũ tranſitu: tale namque ante tri-
ginta & amplius annos de venturis cũ ſponſo cæleſti eius nuptijs dulce præcinuit epithala-
miũ, quod nos hic epitaphij loco poſuimus. Nõ enim lacrymis, ſed gaudijs, nec funeris, ſed
triumphi pompa proſequi decet tantã virginem migrantem ad Chriſtum virginũ ſponſum.

EVSTOCHII AETAS. Quot autẽ annos nata ſanctiſſima virgo deceſſerit, haud exceſſiſſe putamus ætatis annum
quinquageſimum: vtpote quam tempore S. Bleſillæ ſororis obitus (cuius ſuo loco & tẽpo-
f Hier. epiſt. 25. re quarto tomo meminimus) haud prouectæ ſatis ætatis fuiſſe, idem S.Hieronymus[f] teſtari C
videtur, vbi in conſolatione Paulæ matris de eiuſdem Bleſillæ obitu ait: Parce ſaltẽ Eu-
ſtochio tuæ, cuius parua adhuc ætas & rudis pene infantia.] Fuit autem ipſa inter quinque
S. Paulæ filios tertio loco genita. Erat Bleſilla omnium primogenita, ſecunda Paulina, ter-
tia Euſtochiũ, quarta Ruffina, quinto vero loco & vltimo Toxotius natus, vt ex teſtifica-
tione eiuſdẽ Hieronymi ſatis liquet. Cum igitur tẽpore profectionis S.Paulæ ex Vrbe Hie-
g Hier. epiſt. 27. roſolymam ante annos (vt diximus) trigintaquinque, vt idem teſtatur[g], eſſet Ruffina
quarto loco nata iam nubilis; quæ diximus de ætate Euſtochij, confirmari poſſe videntur,
vt quæ ante ipſam orta Euſtochium haud minor annis tunc quindecim fuiſſe dicatur. qua
quidem inita de annis Euſtochij ratione, ipſam quinquagenariam deceſſiſſe dicendum
erit. Porro dies natalis ſanctiſſimæ virginis Euſtochij relatus reperitur a Romana Eccleſia
in tabulas Eccleſiaſticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S. Euſtochij virginis D
filiæ B. Paulæ; quæ ad Præſepe Domini cum alijs virginibus enutrita, præclaris meritis ful-
gens, migrauit ad Dominum.] hæc ibi publica teſtatione, cum alioqui priuatis obſequijs
omnes ferme ſacræ virgines eam conſueuerint frequentare.

Sic igitur cũ ex humanis Euſtochiũ deceſſiſſet, ſolatio amitæ remãſit Paula Iunior deſti-
DE S. PAVLA IVNIORE. tuta. Hæc (vt dictũ eſt) nata eſt ex matre Læta atque Toxotio filio S. Paulæ, de cuius edu-
h Hier. epiſt. 7. catione ad eius matrẽ S. Hieronymus epiſtolam ſcripſit[h]. dictaq. eſt ad diſcriminationem
Paulæ Senioris eiuſdẽ auiæ iſta Paula neptis. de qua idem S.Hieronymus in dicta epiſtola
i Hier. epiſt. 79. ad Auguſtinũ & Alypium in fine his verbis[i]: Paula veſtra neptis] ſed melius ita in aliqui-
bus ſcriptis codicibus: Paula neptis, veſtra] & quod ſequitur: miſerabiliter deprecatur, vt
memores eius ſitis, & multũ vos ſalutat.] hæc de ipſa: quæ in eodẽ relicta monaſterio, quan-
do diem extremum clauſerit, nobis eſt hactenus incompertum. Par eſt autẽ credere, vt quæ E
(quod ſuo loco dictũ eſt ſuperius) nata eſt ex repromiſſione martyris, & ab ipſis incunabulis
Deo dicata, tantarumq. feminarum ſancta educatione nutrita, ac S.Hieronymi ſcriptis ab
infantia ad ſummum virtutum exemplar inſtituta, finem egregia pariter clauſerit ſanctitate.

Sed & illud ex eadem S. Hieronymi epiſtola velim obſerues, ipſum non Paulæ neptis
DE MELANIA IVNIORE ET SOCIIS. tantum nomine eiſdem Auguſtino atque Alypio Epiſcopis ſalutem impertire, ſed nomine
etiam Albinæ, Piniani, atque Melaniæ, quos ante ſeptem annos diximus verſatos in Africa,
k Hier. epiſt. 79. & poſtea vna ſimul veniſſe Hieroſolymam. ait enim[k]: Sancti filij cõmunes Albinus*, Api-
** Albina* nianus*, & Melania plurimum vos ſalutant.] hæc ibi. Verum pro Albinus, Albina, & pro
** Pinianus* Apinianus, Pinianus reſtituendi ſunt; niſi præter Albinã matrem fuerit illic Albinus filius.
l Extãt apud Metaphr. die 31. Ianuar. & Sur. tom. 1. Sed quando (inquies) hi Hieroſolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos
agere coniectura, vel diuinare; habes id ipſum expreſſe demonſtratum in rebus geſtis[l] eiuſ-
dem

A dem Melaniæ Iunioris: vbi cum dicatur eadem annis ſeptem in Africa commorata; ſi
repetas tempus eius Roma illuc profectionis, quam accidiſſe diximus anno qui præceſſit
Vrbis cladem, nempe quadringenteſimonono; & ab eo tempore numeres ſeptem illos
annos, inuenies vtique ante triennium (vt dictum eſt) ipſam ac eius ſocios Hieroſolymam
perueniſſe,& vna cum ea Albinam matrem Melaniæ Iunioris,vt eius Acta teſtantur: fuiſſe
namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniæ Senioris, Palladius docet[a]. a Pallad. in Lauſiac. c. 33.
Ab ipſo autem Hieroſolymam aduentu poſt dies quadraginta defunctam eſſe Melaniam
Seniorem, Palladius[b] tradit, licet de alijs nullam habeat mentionem: quos dum ait infe- b Pallad. in Lauſiac. c. 47.
rius[c] vitam duxiſſe in Campania & in Sicilia; plane ignoraſſe viſus eſt, ex Auguſtino cer- c Idem c. 49.
tum reddi eoſdem in Africa degiſſe; neſciſſe pariter, ex S. Hieronymo palam fieri eoſdem
Hieroſolymam profectos eſſe: quæ omnia pluribus teſtantur Acta S. Melaniæ Iunioris.
B Quinetiam ex eodem S. Auguſtino conſtat, hos, eum Hieroſolymam perueniſſent,& Pela- ALBINVS ET PINIANVS ADMONENT PELAGIVM.
gium ibi agentem inueniſſent, ipſum admonuiſſe, vt ea omnino damnaret, quæ ab Or-
thodoxis aduerſus eum obijcerentur: ipſum autem, veluti eis obtemperantem, ſcripſiſſe
anathematiſmum aduerſus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obiecti eſſent: ſed
quam doloſe, quamq. veteratorie, S. Auguſtinus aperuit. Sed accipe modo quid ipſe de his
cum Pelagio agentibus ſcriptis tradat[d]: Scripſiſtis mihi, cum Pelagio vos egiſſe, vt quæ- d Aug. de Chriſti gratia lib. 1. c. 1.
cumque aduerſus eū dicerentur, ſcripto damnaret: eumq. dixiſſe, audientibus vobis: A-
nathemo, &c.] Miſerunt autem dicta a Pelagio ijdem Albinus*, Pinianus, atque Melania * Albina
ad ipſum Auguſtinum: qui poſtea ſub Zoſimo Papa contrarijs ſcriptis oſtendit impij hære-
ſiarchæ fallacias. Sed de his alias.
De rebus autem geſtis Melaniæ Iunioris,ac Piniani viri eius, ac ſociorum, eiuſdem Me- MELANIAE ET PINIANI VITAE INSTITVTVM.
C laniæ vitæ Acta declarant; nimirum peregrinatos eſſe in Aegyptum ad viſendos ſanctos
monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingraueſcentem ſenectutem Hieroſoly-
mis: inde vero redeuntes Hieroſolymam, ſeorſum a coniuge Pinianum vitam excoluiſſe
monaſticam, Melaniam vero ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clauſam in
cella perſeueraſſe, duxiſſeq. ibi in anguſto loco vitam Angelis ſimilem. Mira quidem hæc
videbuntur: ſed ſi quis legat, quæ de eiuſdem Melaniæ vitæ inſtituto, antequam Hieroſoly-
mam proficiſceretur, cum adhuc in Italia ac Romæ potiſſimum verſaretur, idem qui ſu-
pra Palladius[e] ſcripſit, atque ea quæ de eiuſdem viuendi ratione cum eſſet in Africa, e Pallad. in Lauſiac. c. 49.
eadem Acta habent; ſummum huiuſcemodi monaſticæ vitæ genus tum ipſam, tum virum
eius attigiſſe, haud valde mirabitur, cum ſe ab initio penitiſſime Deo ambo addixiſſent.
Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palæſtina, Marcellinus in Chronico, ſub
D iiſdem Conſulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multæ Palæſtinæ ciuitates, vil- CHRISTI APPARITIO MIRIFICA SVPER MONTEM OLIVETI.
læq. terræmotu collapſæ ſunt. Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſemper vbique totus, ſu-
per montem Oliueti Hieroſolymæ vicinū ſeſe de nube manifeſtauit. Multæ & tunc vtriuſ-
que ſexus vicinarum Gentium nationes tam viſu quam auditu perterritæ, atque credulæ
ſacro Chriſti fonte ablutæ ſunt: omniumq. baptizatorum in tunicis crux Chriſti Saluato-
ris Diuinitatis nutu extemplo preſſa refulſit.] hæc Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei
adeo admirabilis occaſione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum cœpti ſunt
vbique miſceri ſermones; quod ex Danielis[f] Prophetæ vaticinio iam prænunciatus eſſet f Dan. 7.
aduentus Filij hominis in nubibus,& Zacharias[g] de ipſo loco eius aduentus ſuper montem g Zach. 14.
Oliueti prædixerat. His inſuper accedebat etiam, quod memoria omnium retinerentur,
quæ ab Angelis dicta, a Luca[h] vero Euangeliſta conſcripta ſunt verba illa in eodem monte h Act. 1.
E Oliueti, vbi Chriſtus aſcendiſſet in cælum,& de ipſo Domino Ieſu ita prænunciata: Quem-
admodum vidiſtis eum euntem in cælū,ita veniet.] His, inquam, diuinis prædictionibus,&
cælitus ea facta apparitione,de venturi Domini ad iudicandum tempore inter diſertos vi-
ros diſceptari cœptum. Cuius occaſione ſcripſiſſe videtur Heſychius[i] ad S. Auguſtinum i Apud Auguſt. epiſt. 79.
de nouiſſima die; quæ, cum præceſſiſſent (vt ait) tot ſigna, iam videretur inſtare. Cum &
ipſe S. Auguſtinus[k] prolixa diſputatione, epiſtola ad eumdem Heſychium reddita, itidem k Aug. epiſt. 80.
egit de nouiſſimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipſo ſcriptam eſſe anno, ex eo reddi-
tur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur
anni ferme quadringenti viginti, a reſurrectione autem vel aſcenſione eius anni plus mi-
nus trecenti nonaginta. Ceterum ipſe redarguit de his curioſum nimis exploratorem; cum
tamen ipſe contra, diem illum haud inſtare demonſtret ex ſignis; cum longe abeſſet, vt im-
pletum dici poſſet, quod apud Matthæum ait Dominus[l]: Prædicabitur hoc Euangelium l Matth. 24.

Regni in vniuerſo Orbe, in teſtimonium omnibus gentibus: & tunc veniet conſummatio.] A nam ſubdit [a]: Sunt enim apud nos, hoc eſt, in Africa barbaræ innumerabiles gentes, in quibus nondum prædicatum eſſe Euangelium, ex ijs qui ducuntur inde captiui, & Romanorum ſeruitijs iam miſcentur, quotidie nobis diſcere, in promptu eſt. Pauci tamen anni ſunt, ex quo quidam eorum rariſſimi atque pauciſſimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita vt non habeant Reges ſuos, ſed ſuper eos Præfecti a Romano conſtituantur Imperio, & illi & ipſi eorum Præfecti Chriſtiani eſſe cœperunt. Interiores autem, qui ſub nulla ſunt poteſtate Romana, prorſus nec religione Chriſtiana in ſuorum aliquibus detinentur.] hæc Auguſtinus, cum de his agit. Sane quidem temporibus Genſerici Vuandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritaniæ parte, in regno Capſur cœptum fuiſſe Euangelium prædicari, occaſione confeſſorum illuc relegatorum, Victor [b] affirmat.

[a] Aug. ead. epiſt. 80.

EVANGELIVM NONDVM TOTO ORBE DIFFVSVM.

[b] Victor de perſecut. Vuand. lib. 1.

Cum vero ſerperet venenum hæreſis Manichæorum in Gallijs hoc eodem tempore, B Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accuſationis a clericis Eccleſiæ Valentinæ aduerſus Maximum Epiſcopum Manichæorum ſectatorem, delegauit cauſam cognoſcendam Epiſcopis ſeptem prouinciarum. Extat ipſa de his epiſtola Bonifacij data hoc anno Idibus Iunijs ſub Conſulatu Monaxij. Vides igitur accuſationes Epiſcoporum deferri ſolere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno ſequenti.

Hoc itẽ anno, ijſdem Conſulibus, defuncto Chryſantio Epiſcopo Nouatiano Conſtantinopoli, in locum eius ſuffectum eſſe Paulum, Socrates ſuorum Nouatianorum texens ſucceſſionem Epiſcoporum affirmat: ſub quo de Iudæo hæc contigiſſe narrat [c]: Iudæus quidam veterator, Chriſtianam fidem ſimulans, ſæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corraſit pecunias. Poſtquam autem multos ex varijs ſectis homines (Arianorum C enim & Macedonianorum baptiſmum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Epiſcopum venit: ait ſe magna cupiditate baptiſmi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud aſſequatur, orat. Paulus eius probat inſtitutum: verum ſe non prius illi baptiſmum daturum ait, quam ſit fidei articulis inſtitutus, dieſq. quamplures ieiunijs vacauerit. Iudæus contra voluntatem ieiunare coactus, acriter inſtare, vti baptiſmo donetur. Paulus quoniam illum tam obnixe baptiſmum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptiſmum neceſſarias. Cumq. veſtem candidam pro illo emiſſet, & alueum baptiſterij aqua impleri iuſſiſſet, Iudæum eo deduxit, vt illi baptiſmum impertiret. Verum aqua vniuerſa, diuina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipue non poterat, ſubito exhauſta eſt. At cũ neque Epiſcopus, neque alij qui aderant, accurate conſiderarent qua ratione id accidiſſet, ſed aquam per foramen, quod D in imo alueo fuit, per quod etiam alias aquam ſolebant educere, effluxiſſe exiſtimarent; alueũ baptiſmi de integro, foraminibus vndique in eo firme obturatis, diligenter impleuit. At cum Iudæus eſſet ſecundo in alueum baptiſterij deductus, aqua rurſus penitus euanuit. Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptiſmum ignorans recepiſti. Quare vbi ob miraculum a multis eo concurſum erat, forte quidam Iudæum de facie nouit, cumq. ab Attico Epiſcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Nouatianum Epiſcopum editum fuit.] hactenus Socrates, & ipſe Nouatianus. Sed hæc diligentiori ſunt examine diſcutienda: extra enim Catholicam Eccleſiam nulli dari poſſe miraculum, apud omnes in confeſſo eſt.

[c] Socrat. lib. 7. c. 17.

DE IVDAEO SAEPIVS BAPTIZATO.

Demus Socratem nihil eſſe mentitum (cum alioqui ſuſpecta ſit omnis de ſuis dogmatiſtis hæreticorum narratio) nihil eſt tamen quod ipſe tribuere iure poſſit Epiſcopo No- E uatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat ſacramento, ſicut nec prophetia Caiphæ, ſed cum Pontifex eſſet anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptiſmum, iam totius Catholicæ Eccleſiæ ſententia longe ante definitum fuiſſe liquet. Porro Nouatiani cum veriſſimi aſſertores eſſent ſanctiſſimæ Trinitatis, cuius rei cauſa (vt dictum eſt) paſſi ſunt Chriſtiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æque probatum fuiſſe illorum baptiſmum ab Eccleſia Catholica, nulla eſt dubitatio vel controuerſia. Non ſic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptiſmo accidit. Nam cũ Ariani additamento Eudoxij, ijdẽ facti ibi in Thracia ſunt Eudoxiani, eorũ baptiſma, ſicut & Macedonianorũ, Catholica Eccleſia penitus reſpuit, in quo nulla eſſet aſſertio Trinitatis, ab qua conferri debere baptiſmũ, Dominus ſuis mandauit Apoſtolis. Sed cur (inquies) cũ baptizatus eſt ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano, non euanuit aqua, ſicut cu[illegible] ian-

DE CERTA RATIONE MIRACVLI EDITI.

dus hic

A dus ille erat a Paulo? Ea nimirum ex cauſa, quod tunc nulla fieret per reiterationem iniuria ſacramento, cum ante collatum ſiue per Arianos, ſiue per Macedonianos, nullius eſſet momenti: nec ante quidem Iudæus ille baptiſmum eſt conſecutus, quam cum ab Attico eo initiatus eſt ſacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primum verum baptiſmum collatum fuit. fluxit, cum in prioris iniuriam ſecundum baptiſmum, licet ignorans, Paulus præparaſſet. Ceſſit igitur miraculum illud in confirmationem potius Catholicæ veritatis, quam ad Pauli merita illuſtranda, quem Socrates laudibus ornat.

Contigit hoc ipſo anno itidem Conſtantinopoli, vt cum quamplurimi pœnam luituri eſſent, eo quod opifices conficiendarum nauium ad barbaros tranſmiſiſſent; agente pro eis apud Imperatorem Theodoſium Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi, omnes liberati ſint; cum idem Auguſtus eiuſmodi reſcriptum dedit[a]:

ASCLEPIADES EPISCOPVS AGIT PRO DAMNATIS.

a l. vlt. de pœnis. C. Theod.

B His qui conficiendi naues incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerendiſſimi Aſclepiadis Cherſonitanæ ciuitatis Epiſcopi, imminenti pœna & carcere liberatis; capitale tam ipſis, quam ceteris ſupplicium proponi decernimus, ſi quid ſimile fuerit in poſterum perpetratum. Dat. Conſtantinopoli, Monaxio & Plinta Conſſ.] Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos & Perſas fuit: cuius rei cauſa Chriſtianos, qui apud Perſas agebant, grauiter vexatos eſſe, anno ſequenti pro ratione temporis dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANNVS	BONIFACII PAP. ANNVS	HONORII 26. THEODOSII 13. IMPP.
420.	2.	

C QVadringenteſimo vigeſimo Chriſti anno, Theodoſio Aug. nonum & Conſtantio Cæſare tertium Conſulibus, idem Conſtantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæſare Auguſtus eſt nominatus. id S. Proſper in Chronico profitetur. Quo tempore Cæleſtius Honorij reſcriptis vna cum hæreſi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cum iterum ſeſe audax inferret in Vrbem, iterum cum ſuis pelli Conſtantij Imperatoris reſcripto iubetur: quod acceptum ex vetuſto codice ab Henrico Grauio diſerto viro Louanienſi, vna cum alijs ſuperius redditis, hic edendum curauimus. ſic enim ſe habet;

CONSTANTIVS CAESAR AVGVSTVS.

Imperator Conſtantius Voluſiano Præfecto Vrbi. Cum tum præteritæ ſuperſtitionis, tum recentis plena vanitatis iamdudum corrigi iuſſerimus, quotidianis inſinuationibus maior fieri nunciatur. Et quoniam diſcordia animos commouet populorum: ea quæ iamdudum iuſſeramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inui-
D dent pietati, diligenter inquirat, & eos faciat ſtatim e muris Vrbis expelli; ita tamen, vt ne intra centeſimum quidem lapidem habeant licentiam conſiſtendi. Cæleſtium quoque magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Conſtat enim, ijſdem ex medio ſublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sane deinceps ſi tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præſtantiæ tuæ capitali ſententiæ ſubdendum eſſe cognoſcet. Non enim patimur impunitum eſſe, præcepta noſtra executionis negligentia protelari. Vale parens cariſſime & amantiſſime. *Et adiecta ſubſcriptio*. Impleatur quod iuſſimus; quia hoc famæ tuæ expedit.] Poſt hæc vero, iſta quæ ſequuntur, in eodem codice legebantur:

CONSTANTII EDICTVM CONTRA PELAGIANOS.

Exemplar edicti propoſiti a Voluſiano Præfecto Vrbi.

Voluſianus Præf. V. dixit: Hactenus Cæleſtium diuinæ fidei & quietis publicæ turbatorem iudicijs amica reis ſecreta ſubduxerunt. Iam leges etiam edicti perſequentur abſen-
E tem. Cui, quod primum eſt, æternæ Vrbis negatur habitatio; vt ſi vel in proximis fuerit diuerſatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque auſus ſui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet eſſe præbendam: ne cum huiuſmodi ſit poſita pœna, ſupplicium ac ſtylum neceſſe ſit proſcriptionis incurrere, quiſquis reum diuinis humaniſq. legibus apud ſe putauerit occultandum.] ita ibi, ac poſt hæc:

EDICTVM VOLVSIANI PRAEF. VRB.

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt:* . . . Pelagium atque Cæleſtium Catholici dogmatis fidem ſæuis * tractatibus deſtruentes, ſententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe ſummoti bonorum concilio * mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ille ſit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius obſcœna reciderit: a quocumque tractus ad Iudicem, ſine accuſatricis diſcretione perſonæ,

* Aduerſus
* ſuis
PRAEFECTI PRAET. QVID EDIXERINT.
* conſortio

facultatum publicatione nudatus, irreuocabile patietur exilium: nam ſuperna maieſtas vt A
colligit ex ſecreti ignoratione reuerentiam, ita & ineptæ diſputationis iniuriam eximit per edictum.] hactenus ibi. Compreſſi nonnihil hiſce edictis Pelagiani, haud palam (vt antea fecerant) auſi ſunt prædicare blaſphemias. Meminit huiuſmodi contra Pelagium edictorum Photius in ſua Bibliotheca his verbis: Scripſit etiam Conſtantius Placidiæ vir, Valentiniani pueri pater, vt exilio mulctaretur Cæleſtius hæreticus. Scripſit aduerſus eum ſententiam Voluſianus Præfectus Vrbis. Hic vero Voluſianus auunculus fuit S. Melaniæ, Ethnicorum errores ſectatus, colens deos; in morte vero conuertitur, & a S. Proclo baptizatur Conſtantinopoli.] huſque Photius. ſed de his pluribus ſuo loco.

a Proſp. de Prædict. par. 3. c. 18. DE VRSO TRIBVNO DEMOLIENTE IN AFRICA TEMPLA.

Hoc item anno, ad ſugillandam Gentilium impoſturam, pro animi arbitrio oracula falſa fingentium, accidit quod S. Proſper ſcribit [a] in libro de Prædictionibus, & nos ſuperius attigimus, de Cæleſtis templi demolitione facta Carthagine: Cum (inquit) a quodam B
Pagano falſum vaticinium velut eiuſdẽ Cæleſtis proferretur, quo rurſum & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtantio & Auguſta Placidia, quorũ nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus imperat, Vrſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum vſque perducta, agrum reliquit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum, ipſamq. viam ſine memoria ſui Vuandalica nunc manus euertit.] hæc Proſper: qui cum iſta dicat contigiſſe ſub Conſtantio Imperatore marito Gallæ Placidiæ, quẽ conſtat hoc anno imperare cœpiſſe, & ſequenti finem viuendi feciſſe, ad hæc plane tempora pertinere noſcuntur.

b Poſſid. in Vita Aug. c. 16. QVID VRSVS ADVERSVS MANICHAEOS.

Quod autem ex eodem Proſpero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrſus Tribunus Eccleſiæ negotia iuſſione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda ſunt quæ ſub eodem ibidem contigiſſe de Manichæis Poſſidius narrat his verbis [b]: Apud Car- C
thaginem quoque, dum per quemdam domus regiæ procuratorem, nomine Vrſum, fidei Catholicæ hominem, ad quoſdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præſentes perueniretur, atque ad eccleſiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Epiſcopis ad tabulas auditi ſunt. Inter quos etiam ſanctæ memoriæ Auguſtinus fuit, qui præ ceteris illam execrabilem ſectam nouerat, & eorum prodens eiuſmodi damnabiles blaſphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vſque ad confeſſionem earumdem blaſphemiarum eos produxit: & quæ inter ſe illi ſuo more malo indigna & turpia facere conſueuerunt, a feminis illarum, velut Electarum proditione, illis Eccleſiaſticis Geſtis declaratum eſt. Atque ita paſtorum diligentia Dominico gregi & augmentum acceſſit, & aduerſus fures & latrones defenſio competens procurata eſt.] hæc Poſſidius.

c Aug. ad Quoduultd. de hæreſib. c. 46. TVRPITVDINES MANICHAEORVM IN ACTA RELATAE.

Sed iſtæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Poſ- D
ſidius minime referat, narrat tamen ipſe Auguſtinus in libro de Hæreſibus ad Quoduultdeum: quæ quidem cum obſcœniſſimæ ſint, ſtylus promere erubeſceret, niſi eaſdẽ contingeret ab Auguſtino accipere, a quo mundo omnia munda, & per quem cum fluunt immunda, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba [c]: Detecti (inquit) ſunt tamen ijdem Manichæi in eccleſia (ſicut ſcis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono conſtituto. Quando inſtante Vrſo Tribuno, qui tunc Domini Regiæ præfuit, aliqui adducti ſunt; vbi puella illa nomine Margarita iſtam nefariam turpitudinem prodidit: quæ cum eſſet annorũ nondum duodecim, propter hoc ſceleſtum myſterium ſe dicebat eſſe violatam. Tunc Euſebiam quamdam Manichæam, quaſi ſanctimonialem, id ipſum propter hoc ipſum paſſam, vix compulit confiteri, cum primum illa ſe aſſeruiſſet integram, atque ab obſtetrice inſpici poſtulaſſet. Quæ inſpecta, & quid eſſet inuenta, totum illud turpiſſimum ſcelus, vbi ad E
excipiendum & commiſcendum concumbentium ſemen farina ſubſternitur (quod Margarita indicante abſens non audierat) ſimiliter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum reperti, & ad eccleſiam ducti (ſicut Geſta Epiſcopalia, quæ nobis miſiſti, oſtendunt) hoc non ſacramentum, ſed execramentum ſub diligenti interrogatione confeſſi ſunt. Quorum vnus nomine Viator, eos qui iſta faciunt, proprie Cathariſtas, id eſt, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cum alias eiuſdem Manichææ ſectæ partes in Macarios & ſpecialiter Manichæos diſtribui perhiberet, omnes tamen has tres formas ſub vno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichæos eſſe negare non potuit.] hactenus Auguſtinus.

VINCENTIVS VICTOR HAERETICVS.

Eodem tempore in Africa noui erroris aſſertor emerſit Vincentius Victor, qui de animarũ origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, ſed ex diuina creatas eſſe ſubſtantia. At in primis per quos iſta cuniculos impius deriuarit, dicendum eſt. Et quod ad tempus ſpectat: poſt damnatam Pelagianam hæreſim iſta ab homine prodita, S. Auguſtinus

ſtinus teſtatur, dum aduerſus eum agens, de Pelagianis hæc ait [a]: Nouellos hæreticos Pelagianos iuſtiſſime Concilium Catholicorum, & ſedis Apoſtolicæ damnauit auctoritas.] Quod vero ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipſum ſcribens idem Auguſtinus tradat [b], videamus: Cum enim (inquit) quis eſſet Vincentius Victor, ab eis qui te nouerant, & forte aderant, requiſiſſem; audiui te fuiſſe Donatiſtam, vel potius Rogatiſtam, nuper autem communicaſſe Catholicæ. Et cum gauderem tantum, quantum de his ſolemus quos ab illo errore liberatos eſſe cognoſcimus, immo vero multo amplius, quod ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remanſiſſe apud aduerſarios veritatis: additum eſt a referentibus, quod me inter illa gaudia contriſtaret, ideo te cognominari voluiſſe Vincentium, quod Rogati ſucceſſorem, qui hoc nomine appellatus eſt, adhuc tamquam magnum & ſanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris B eſſe cognomen] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui a ſui doctoris nomine Cæcilius cognominari voluit. Sed ſubdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc a te fuiſſe iactatum, quod ipſe tibi, neſcio qua viſione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere iſto noſtro opuſculo inſtitui, ſic adiuuerit, vt ea tibi ſcribenda, quantum ad res ipſas rationeſq. attinet, ipſe dictaret.] hæc Auguſtinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cum profiteretur deſeruiſſe Rogatiſtas, illorum ducem adeo propenſo ſtudio coleret.

a Aug. de anim. & orig. ad Petr. lib. 1. c. 12.
b August. lib. de anim. ad Vincen. Vict. 1. c. 1.

Sic igitur Vincentius vanis eluſus a dæmone viſionibus, elatus faſtu & arrogantiæ inflatus ſpiritu, in docendo excellentiam æmulatus, ſcribendi contra S. Auguſtinum anſam arripuit. Quomodo autem id acciderit, ipſe Auguſtinus ſic narrat [c]: Vincentius Victor in Mauritania Cæſarienſi inuenit apud Hiſpanum quẽdam presbyterum Petrum nonnullum opuſculum meum; vbi quodam in loco de origine animæ ſingulorum, vtrum ex illa vna C primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an ſicut illi vni, ſine vlla propagatione ſingulæ ſingulis dentur, me neſcire confeſſus ſum, verumtamen ſcire animam non corpus eſſe, ſed ſpiritum. Et contra iſta omnia mea idem Vincentius Victor ſcripſit duos libros, &c.] Hos cum a Renato monacho miſſos Auguſtinus accepiſſet, mox contrarijs ſcriptis inflatam nubem diſſoluit in aera: quatuor enim conſcripſit libros aduerſus emergentem ab inferis hæreſim, ad Renatum primum, ſecundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipſum Vincentium Victorem. Porro ipſe Petrus presbyter ab eo deceptus, illiq. adeo totus addictus eſt [d], vt ipſe licet ætate ſenex, & presbyter ſacramento, illius tamen, etſi iuuenis atque laici, caput exoſcularetur, perinde ac ſi cælitus miſſum doctorem inueniſſet.

c Aug. Retract. lib. 2. c. 56.
QVANTA SIBI VINCENTIVS VICTOR ARROGAVIT.
d Aug. de orig. anim. lib. 2. c. 1.

Accidit tamen quaſi miraculum (perraro enim eſt inuenire auctorem erroris vere recantare palinodiam) vt idem Vincentius Victor ſuperatum ſe fateretur ab Auguſtino, atque D emendationis ſuæ litteras teſtes ad ipſum ſcripſerit. Ita quidem, quod S. Auguſtinus eum primo lenitate deuinxit: nã audi ipſum [e]: Quem tamen iuuenem (*nempe Vincentium Victorem*) non præpropere deteſtandum, ſed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui:, & ab eo ſcripta reſcripta correctionis eius accepi.] Obſerua S. Auguſtini praxim, quomodo agere conſueuerit cum recens progrediente hæretico, antequã deſperata obſtinatione reſiliret ac penitus obdureſceret; nimirũ ex Apoſtoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apoſtolus [f]) in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis.] ita quidem inſtar Euangelici Archiatri, recenti vulneri oleum infundens ante vinum. Quam autem huius diſciplinæ ipſe Auguſtinus fuerit tenaciſſimus cuſtos, ex eo etiam tu ipſe poteris facile intelligere, quod cum aliquando recens lapſum in Anthropomorphitarum hæreſim Epiſcopum quemdam E paulo ſeuerius reprehendiſſet, epiſtola poſtea ad eum ſcripta, ab eo per Fortunatianum veniam petijt: ad quem ſcribens, hæc de ipſo habet eius exordio [g]: Sicut præſens rogaui, & nunc commoneo, vt fratrem noſtrum, de quo collocuti ſumus, videre & rogare digneris, vt ignoſcat mihi, ſi quid durius & aſperius in ſe dictum accepit in epiſtola quam me illo modo ſcripſiſſe non pœnitet, quia dixi ipſius corporis oculos nec videre Deum, nec eſſe viſuros, &c.] Ceterum haud contemnenda viſa eſt ea opinio ex Antrhopomorphitarum vanitate progreſſa: nam complures eam habuiſſe tunc defenſores, idem Auguſtinus docet tum in epiſtola ad Paulinam [h] eodem argumento conſcripta, tum alia ad Italicam [i] data.

VINCENTIVS VICTOR ERROREM CORRIGIT.
e Aug. Retract. lib. 2. c. 56.
CVM QVIBVS HAERETICIS AGENDVM LENITATE.
f Galat. 6.
g Aug. epiſt. 11[?]
h Aug. epiſt. 112.
i Aug. epiſt. 8.

Sed quod pertinet ad propoſitam S. Auguſtini de agendo cum hæreticis diſciplinam: vt pleniorem ex eodem auctore ea de re inſtitutionem aſſequaris, de eodem Auguſtino dicta ſæpe ſuperius in mentem reuoca; nimirum, quod etſi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti ſunt, manſuetudine ac animi demiſſione agendum putauit: idem ipſe tamen cum alijs in erroris fouea diutius immorantibus, nec inde educi facile patientibus, ſed ex

maculis

maculis iiſdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obſtinatis, & penitus refractarijs A
& contemptoribus hæreticis ſeueritate agendum, vſque adeo ſæpius affirmauit, vt docuerit etiam eſſe eos vi compeſcendos, aduerſus eoſdem Imperatorū quoque auxilio implorato. Hæc ſunt quæ de S. Auguſtini vſu in agendo cum hæreticis hic ingeſſimus. Verum cum, increſcente in dies magis malitia hominum, ſæpe probarit euentus, quòd haud facile hæreticus audiat ſuauitet admonentis veritatem, ſed progredi ſoleat quiſque recedens a fide
a Iob 41. Catholica, Leuiathan inſtar [a], obſtinationis compactus ſquammis; ergaſtulo primum coercere beſtiam errantem & in errorem mittentē, eamq. ibi curare, ſalubrius inuentum eſt: ſicuti prudentia probe docuit medicos, a vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori namque cenſura & atrociori pœna punienda eſſe delicta progreſſu tēporis, quæ ante corre-
b Geneſ. 4. cta non ceſſant, plane monet diuina ſententia in Lamech [b] lata, & delinquentis ore ira prolata: Septuplū vltio dabitur de Cain, de Lamech vero ſeptuagies ſepties.] At de his ſatis. B

Sed attexamus aliud huic ſimile de reſipiſcentia hæreſis ſectatoris grande miraculum.
c Gennad. de Viris illuſtr. in Leporio, c. 59. & apud Hieronym. tom. 9. pag. 313. LEPORIVS IN ERRORES LAPSVS.
Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audaciſſimus, dicendus & ipſe hæreſiarcha, Leporius, opera S. Auguſtini & Gallorum doctorum, ab hæreſi ad fidem Catholicam conuerſus eſt; de quo ita Gennadius [c]: Leporius adhuc monachus, poſtea presbyter, præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio, non Dei ſe adiutorio obtinuiſſe credebat, Pelagianum dogma cœperat ſequi: ſed a Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum emendatus, ſcripſit emendationis ſuæ libellum, in quo & ſatisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: ſimul & quod de incarnatione Chriſti male ſenſerat, corrigens, Catholicam ſententiam tulit, dicens: Manentibus in Chriſto in ſua ſubſtantia duabus naturis, vnam credendam Filij Dei perſonam.] hæc Gennadius. Porro hunc auctorem fuiſſe Neſtorio ſuæ ipſius hæreſis, Caſſianus affirmat in commentarijs, quos aduerſus eumdem Neſtorium de Incarnatio- C
d Caſſian. de Incarn. Verb. lib. 7. ne conſcripſit. nam & inter alia hæc habet, Neſtorium alloquens [d]: Ita ergo & tu Pelagianæ hæreſeos ſpinoſam ſabuli fidem oſtendis in germine, quod pater tuus habuiſſe traditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius diſcipulus ſuus dixit) Dominum noſtrum aſſerebat, Chriſtum factum eſſe per baptiſmum: tu in baptiſmo templum dicis factum eſſe per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba ſunt, ſed ad plenum vna peruerſi-
e Caſſian. de Incarn. Verb. lib. 1. LEPORII POENITENTIA.
tas, &c.] De eius vero tum errore, tum pœnitentia, iſta ſuperius [e]:

Leporius enim tunc monachus, modo presbyter, qui ex Pelagij (vt ſupra diximus) inſtitutione, vel potius prauitate deſcendens, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, a nobis admonitus, adeo emendatus ita male conceptam perſuaſionem magnifice condemnauit, vt non minus pene admiranda ſit correctio D
illius, quam illæſa multorum fides: quia primum eſt, errorem penitus non incurrere; ſecundum, bene repudiare. Is ergo in ſe reuerſus, non ſolum in Africa, vbi tunc erat atque nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quam ſine pudore confeſſus eſt; ſed etiam ad omnes admodum Galliæ ciuitates flebiles confeſſionis ac planctus ſui litteras dedit: ſcilicet vt vbi deuiatio eius prius cognita erat, illic etiam emendatio noſceretur; & qui teſtes erroris antea fuerunt, iidem poſtea correctionis eſſent. Ex cuius confeſſione, vel potius deploratione, nonnulla inferenda exiſtimauimus duplici ex cauſa; vt correctiones eorum & nobis teſtimonio, & his qui nutant, exemplo eſſent; quorumq. errorem ſequi non erubuiſſent, eorum emendationem ſequi non erubeſcerent; & ſicut ſimili ægritudine infirmarentur, ita ſimili remedio ſanarentur, *Neſtoriani ſcilicet Leporij & Pelagianorum erroris aſſectatores*. Is ergo, agnita opinionis ſuæ peruerſitate, & inſpecta fidei luce, ſcribens ad Epi- E
ſcopos Gallicanos, ita exorſus eſt:

LEPORII EPISTOLA DE SVI ERRORIS DETESTATIONE.
Quid in me primum, o domini mei venerandi & beatiſſimi ſacerdotes, accuſem, neſcio: & quid in me primum excuſem, non inuenio. Sic imperitia & ſuperbia, ſic ſtulta ſimplicitas cum perſuaſione noxia, ſic feruor cum intemperantia, ſic (vt verius dicam) cum ſui diminutione debilis fides, ſimul in me omnia recepta viguerunt, vt tot & tantis ſimul ſit & obediſſe, confuſio; & hæc eadem ab animo potuiſſe cedere, mihi ſtupenda gratulatio. Et poſt pauca ſubiungit: Si ergo minime percipientes hanc potentiam Dei, ſenſu noſtro & propria ratione ſapientes, quaſi in inferiora ſe Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum eſſe dicamus, vt ſeorſum quæ Dei ſunt, ſoli Deo demus; & ſeorſum quæ ſunt hominis, ſoli homini reputemus: quartam manifeſte introducimus in Trinitate perſonam, & de vno Filio Dei non vnum, ſed facere incipiamus duos Chriſtos: quod a nobis ipſe Dominus Deus Chriſtus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum no-

ſtrum

A ſtrum Ieſum Chriſtum, vnicum Filium Dei, qui ſibi ante ſæcula natus ex Patre eſt, nobis a tempore de Spiritu ſancto ex Maria ſemper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes vtramque ſubſtantiam carnis ac Verbi, vnum eumdemq. Deum atque hominem inſeparabilem ſemper pia fidei credulitate ſuſcepimus: & ex tempore ſuſceptæ carnis ſic omnia dicimus quæ erant Dei tranſiſſe in hominem, vt omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum ſit caro, non vt conuerſione, aut mutabilitate cœperit eſſe quod non erat, ſed vt potentia diuinæ diſpenſationis Verbum Patris numquam a Patre diſcedens, homo proprie fieri dignaretur, incarnatuſq. ſit Vnigenitus ſecreto illo myſterio, quo ipſe nouit: noſtrum namque eſt credere, illius noſſe, &c.] recitat quæ reliqua ſunt libelli Leporij Caſſianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: vt mirum plane ſit, antequam a Ne-
B ſtorio eadem hæreſis promulgaretur, inueniri eam a Leporio ſuo ipſius libello penitus confutatã, aſſertamq. ea de re ſincere Catholicam fidem, qua & ſanctiſſima Virgo Maria Dei genitrix iure aſſeratur. Ad finem vero Caſſianus hæc ſubdit: Hanc ergo eius confeſſionem, id eſt, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Epiſcopi, vnde ſcribebat, & omnes Gallicani, ad quos ſcribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hactenus. Magno quidem miraculo factum eſt, vt ipſe hæreſiarcha adeo ſincera, adeoq. vera confeſſione damnaret, quæ pugnaci diſputatione ante defendere conſueuiſſet. Præter Leporium hunc, alium inuenimus clariſſimum genere in S. Auguſtini [a] monaſterio profitentem. At hæc de conuerſis ſponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta ſunto.

a Auguſt. de diuerſ. ſerm. 50.

Iam vero ad res hoc anno in Oriente geſtas ab Africa euocetur oratio. His quidem anni huius Conſulibus, perſecutio aduerſus Chriſtianos in Perſide ſæuijt: teſtantur id Socra-
C tes [b] & Marcellinus [c]: perduraſſe autem vſque ad biennium, ex his quæ tradit ipſe Socrates, poſſumus colligere, dum ait, ſub Conſulatu Honorij decimotertio & Theodoſij decimo, vna cum bello cum Romanis ſedato perſecutionem quieuiſſe. Ceterum quod ad tempus ſpectat, quo ea perſecutio perdurauit, redarguitur a Theodoreto [d] Socrates, cum ait eam propagatam eſſe ad annos circa triginta: quæ quidem ſententia ex his quæ S. Auguſtinus ſcribit, nonnihil roboratur, dum in decimooctauo libro de Ciuitate Dei hæc ait [e]: Quid modo in Perſide? Nonne in Chriſtianos ferbuit perſecutio, ſi tamen quieuit, vt fugientes inde nonnulli vſque ad Romana oppida peruenerint?] Hæc cum ipſe tradat, & in fine eiuſdem libri ſe ea ſcribere dicat anno trigeſimo a Conſulatu Manlij Theodori, qui contigit anno Domini trecenteſimo nonageſimonono; plane conuincitur illa elucubraſſe anno Domini quadringenteſimo vigeſimonono, quo ea perſecutio an ceſſaſſet,
D haud ſatis exploratum ſibi fuiſſe tradit.

PERSECVTIO IN PERSIDE.
b Socrat. lib. 2. c. 20.
c Marcellin. in Chron. ſub his Conſulib.
d Theodoret. lib. 5. c. 38.
e Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 12.

A quonam autem Perſarum Rege indicta hæc perſecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Iſdegerde, ab eius ſucceſſore ac filio Bararane fuiſſe excitatam, creditum eſt, ea potiſſimum ratione, quod ipſe Iſdegerdes amicus Arcadij, Theodoſij eius filij tutelam quodammodo ſuſcepiſſe viſus, de Romano Imperio atque Theodoſio optime meritus fuit. ſenſit id quidem Socrates [f]. Theodoretus autem ſub ipſo Iſdegerde id factum affirmat [g], cui & adſtipulatur Cyrillus monachus in rebus geſtis [h] S. Euthymij. Sed cuiuſnam partis ſint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

QVIS PERSARVM REGVM PERSECVTIONEM INDIXIT.
f Socrat. lib. 7. c. 18.
g Theodoret. lib. 5. c. 38.
h Apud Metaph. die 20. Ianuarij.

Quænam autem de his Socrates ſcribat, ad verbum ſingula hic reddamus [i]: Iſdegerde (inquit) Rege Perſarum, qui Chriſtianos Perſiden incolentes minime fuerat perſecutus, mortuo, Bararanes eius filius ſuſceptis regni gubernaculis, a Magis ad eam rem impulſus,
E Chriſtianos acerbe exagitare, cruciatus & tormenta varia, Perſarum more, illis infligere cœpit. Itaque Chriſtiani qui inter Perſas habitabant, neceſſitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam miſere opprimi paterentur. Atticus Epiſcopus illos ſupplices benigne excipere, omnem ſuam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuertere, Imperatori Theodoſio rem palam facere. Eodem tempore aliam etiam ob cauſam Romani forte aduerſus Perſas animo infenſi fuerunt. Nam Perſæ quidem & foſſores, quos a Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abſtulerunt. Quam offenſionem vehementer auxit Chriſtianorum ad Romanos perfugium. Nam Rex Perſarum illico mittit legatos, qui illos vt fugitiuos repetant. Romani autem eos qui auxilij cauſa ad ipſos confugerant, nequaquam reddiderunt: immo vero non ſolum eos vt ſupplices conſeruare, animo conſtituerant; verum etiam omnibus opibus viribuſq. ad religionem Chriſtianam propagandam eniti, parati

i Socrat. lib. 7. c. 18.
CAVSA PERSECVTIONIS ET BELLI PERSICI.

rati fuerunt. Quapropter cum Perſis bellum gerere, quam pati Chriſtianos miſere perire, A
maluerunt.] hæc de belli & perſecutionis cauſis Socrates, qui res eo bello geſtas proſequi-
tur. Nos autem, quæ de perſecutione & cauſa ipſius a Theodoreto ſunt poſteris com-
mendata, reddemus; qui ait [a]:

a Theodoret. lib. 5. c. 38.

PERSECVTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.

Per idem tempus Iſdegerdes Rex Perſarum perſecutionem contra Eccleſiam concitauit,
occaſione ex re geſta, quam ſum deinceps narraturus, arrepta. Audas Epiſcopus, vir mul-
tis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accenſus, Pyreum de-
molitus eſt: templa enim, in quibus πῦρ, id eſt ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant
Perſæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accerſit: ac primum placide eum
coarguit, & Pyreum denuo ædificare iubet. Qui cum ei contradiceret, negaretq. ſe il-
lud facturum: Rex omnes eccleſias Chriſtianorum ſe diruturum minatur. Atque quod
ante verbis minabatur, re ipſa perfecit. Nam vt primum Audam diuinum illum virum B
trucidari mandauerat, eccleſias deturbari iuſſit. Quod autem ad Pyrei euerſionem atti-
net, haud opportune quidem illud factum fuiſſe exiſtimo. Nam ſanctus Apoſtolus [b] Athe-
nas aduentans, & ciuitatem ſuperſtitioſo ſimulacrorum cultu cæcatam videns, aram
quamdam ab illis honoratam minime diruit, ſed verbo eorum ignorationem redarguit, &
veritatem illis patefecit. Attamen quod Audas templum ſimulacri deturbatum extrue-
re rurſum noluit, ſed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & co-
rona dignum iudico. Nam par impietas eſt (mea quidem ſententia) ignem adorare, atque
ei ædificare delubrum. Hinc igitur perſecutionis tempeſtas orta grauiſſimos & turbu-
lentiſſimos fluctus contra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos con-
tinuos a Magis, velut a quibuſdam turbinibus, agitata durauit. Magos enim vocant Per-
ſæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticijs fabulis alio in opere, in quo C
eorum quæſtiones diſſoluebamus, ſatis enucleate diſſeruimus.

b Act. 17.

* Bararânes

DIRA TORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.

Porro Gororanes * filius Iſdegerdis poſt mortem patris, vt regni paterni, ſic belli con-
tra pietatem a patre commoti ſucceſſor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta fi-
lio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta pijs hominibus ab illis
inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorumdam manibus, aliorum autem ter-
gis corium detrahunt: aliorum capita a fronte exorſi ad barbam vſque cute exuunt: de-
inde robuſtis vinculis a capite vſque ad pedes circumligare, & ſingulos calamos vi arcte
conſtringere; vt partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes,
acriores doloris morſus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos ſumma cum diligentia
iungere, deinde ingentem ſoricũ numerum in eos concludere: poſtremo pietatis athletas,
eorum manibus pedibuſq. conſtrictis, ne beſtias abigant, ſoricibus velut alimentum ob- D
ijciunt. Sorices autem fame oppreſſi, ſenſim carnes ſanctorum abſumunt, ſicq. diutur-
num & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices iſti a ſcelerato illo naturæ
noſtræ inimico & veritatis hoſte edocti, tormenta alia his quidem multo aſperiora exco-
gitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinem & conſtantiam retun-
dere potuerunt: nam ſua ſponte accurrebant, magno deſiderio mortis appetendæ, per
quam aditus ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos treſve in memoriam
reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognoſci queat.

HORMISDAE NOBILIS PERSAE CERTAMEN.

Hormiſdam quemdam, virum in Perſis apprime nobilem, ex genere Achemenidarum
oriundum, patre Præfecto, cum Rex eum Chriſtianum eſſe accepiſſet, ad ſe duci, & Deum
Saluatorem pernegare iubet. At Hormiſda: Quod imperas Rex, neque iuſtum eſt (in-
quit) neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorẽ facile contem- E
nere, eumq. denegare, multo facilius Regẽ, quippe cum homo ſit, mortalis naturæ parti-
ceps, contempturus eſt. Quod ſi tuum imperium pernegauerit, o Rex, grauiſſimo dignus
ſit ſupplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem perne-
gat? Rex autem, quem oportuerat ſapientiſſimam eius orationem admiratum eſſe, athle-
tam generoſum diuitijs & honore ſpoliauit: deditq. ei mandatum, vt omnibus veſtibus,
ſolo ſubligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cum vero dies
complures iam præterijſſent, Rexq. e tabulato deſpiciens, videret optimum illum vi-
rum & radijs Solis exuſtum & conſperſum vndique puluere: nobilitate ac ſplendore patris
illius in memoriam reuocato, primum iubet eum adduci ad ſe, & induſio lineo veſtiri.
Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum
declarata mollitam eſſe: Nunc demum (inquit) obſtinatione depoſita, filium fabri nega-
to. At

A to. At ille diuino zelo accenſus, induſium dilacerauit: eoq. ad Regem proiecto, ſic eum affatur: Si me huius cauſa pietatis deſertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perſpecta, Rex eum e Palatio nudum exturbauit.

Porro idem Rex Suenem mille ſeruorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuerſitatis pernegare haudquaquam ſuſtinebat) primum percunctatur quis ex eius ſeruis ampliſſimus eſſet: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipſumq. dominum Suenem illi ſeruire iubet: quinetiam domini ſui coniugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto ſe veritatis propugnatorem Suenem de ſententia deducturum. Verum ſpes eum fruſtrata eſt: nam Suenes domum ſupra petram ædificatam habuit. Poſt hos Beniamin diaconum comprehendi, & in carcerem conijci mandat. Biennio vero poſt legatus Romanus venit ad Regem de alijs rebus cum eo acturus: qui de diacono certior B factus, impetrat ei a Rege liberationem. Rex autem iubet, Beniamin polliceri, ſe doctrinam Chriſtianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Beniamin Regis mandata effecturum. At Beniamin cum legatum hac de re ipſum admonentem audiuiſſet, reſpondit non poſſe fieri, vt doctrinam lucis, quam a Deo acceperat, non alijs impertiret: nam abſcondere talentum, quantum mereatur ſupplicij, hiſtoriam Euangeliorum aperte docere. Verum Rex id temporis huius reſponſionis ignarus, iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt ſolebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ ſola intelligentia percipitur, educere non ceſſauit.

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

Anno autem poſt, res ab eo geſtæ Regi indicantur: qui iubet eū adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille ſciſcitatus a Rege, quo ſupplicio mulctandus ſit is, qui eius tegnum deſerar, & alterius ditioni ſe ſubijcere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & C pœna grauiſſima. Cui rurſum ſapientiſſimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coercendus eſt homo ille, qui effectorem & opificē omnium derelinquat, & vnū e conſeruis Deum conſeceret, eiq. cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum traijci iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rurſus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ ſæpius extracta, inſertaq. dolores ei incuſſit plane inexplicabiles. Poſt illud inflictum ſupplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robuſtam, craſſam, & propter ramos vndique eminentes valde aſperam in imam alui ſedem configi iubet. quo cruciatus genere generoſus Chriſti athleta oppreſſus extremum ſpiritum edidit.

BENIAMIN DIACONI IMMANE MARTYRIVM.

Infinita fere id genus ſcelera ab illis impijs fuere admiſſa. Neque cuiquam mirum vi- D deri debet, omnium rerum adminiſtratorem Deum eorum feritatem, impietatemq. tolerauiſſe. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Conſtantini Magni regnarunt, contra veritatis profeſſores inſana rabie furere non defierunt. Atque Diocletianus ipſo ſalutari Paſſionis die cunctas eccleſias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus eſt. Verum vix nouem iam anni interceſſerant, cum & illæ ipſæ denuo florere, atque multo maiore amplitudine & ſplendore, quam antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vna cum impietate extinctus eſt. Atque Dominus tum hæc bella contra Chriſtianos excitanda fore, tum Eccleſiam inuictum iri prædixerat. Quinetiam ipſi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quam pacem ſolere nobis apportare: nam hæc nos molles, moroſos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præſentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit.] hactenus de Perſica perſecutione Theodoretus.

ECCLESIA DEI INVICTA.

E Addit his Nicephorus Iacobi Perſæ certamen his verbis[a]: Infinita vero ab audacibus & impijs illis tentata ſunt: quale videlicet & illud eſt in Iacobo Perſa patratum. Is enim cum Chriſtianus antea fuiſſet, propter intercedentem ſibi cum Iſdegerde Rege Perſarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Poſteaquam autem per matrem & coniugem rurſus ad fidem Chriſti admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægre tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam poſt multa ſupplicia ſubijt mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibuſque in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachijs, pedibus & ſuris reſectis, reliquum nihil quam vna cum ventre caput ſolum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Chriſtum abiecit, & id ipſum poſtremo ferro amputatum eſt.] hæc de Iacobo Nicephorus.

a Niceph. lib. 14. c. 19. 20. 21.

DE IACOBI PERSAE MARTYRIO.

Quod autem ad res bellicas pertinet: enituiſſe quidem diuinam virtutem in opem ferendo Chriſtianis aduerſus Perſas, quæ narrat Theodoretus[b] haud obſcure ſignificant, ac in

b Theodoret. lib. 5. c. 36.

in primis in his quæ ipſo exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipſe: Cum A
Perſæ, negotijs Romanorum, quibus diſtricti tenebantur, cognitis, contra vicinos ſuos ruptis fœderibus bellum facerent, neque quiſquam illis tum ab hoſtibus oppugnatis ſubſidio veniret (Imperator enim in pace iamdudum facta confiſus, duces ſuos & milites ad alia bella gerenda miſerat) Deus immenſo imbre & maxima copia grandinis in eorum exercitum demiſſa, tum eos prohibuit ab itinere vlterius faciendo, tum equorum curſum impediuit: adeo vt viginti diebus viginti ſtadia vſque conficere non poſſent, quoad duces Romani collectis ſuis in vnum militibus aduentarent.

DEVS PVGNAVIT PRO THEODOSIO ADVERSVS PERSAS.

Porro autẽ altero prœlio commiſſo, iſtos ipſos, cũ iam vrbem Imperatoris nomine nuncupatã obſidione cinxiſſent, ludibrio Deus expoſuit. Nam cum Gororanes amplius quam triginta dies cum omnibus copijs vrbem hanc circumſediſſet, & multa inſtrumenta bellica ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicaſſet, & infinitas tentaſſet machi- B
nas, & alias turres extra mœnia extruxiſſet: ſolus diuinus Eunomius illius vrbis Epiſcopus ei reſtitit, & machinationum adiectarum impetũ penitus repreſſit. At cum duces noſtri prœliari contra hoſtes renuerent, & obſeſſis opem ferre non auderent: iſte Epiſcopus ſe hoſtibus opponendo, vrbem ſeruauit incolumem. Nam cum vnus ex Regulis barbaris conſueram blaſphemiam in Deum iaceret, & in morem Rhabſacis & Sennacherib verba execrabilia funderet, furoreq. incitatus minaretur ſe ſacroſanctum Dei templum incendio vaſtaturum: ſanctus iſte vir rabiem eius non ferens, baliſtam Thomæ Apoſtoli nomine inſcriptam, ad pinnas muri ſtatui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineq. illius in quem barbari blaſphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum Regulum delatus, & in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit, & cerebro diſperſit humum. Quod cum vidiſſet Dux Gororanes, qui ſpe capiendæ vrbis exer- C
citum collegerat, inde diſceſſit, ipſoq. rerum euentu ſe victum plane declarauit: atque ob hanc cauſam metu perculſus, fœdera cum Romanis percuſſit. Ad hunc modum ſummus omnium rector Deus fideliſſimi Imperatoris ſaluti conſuluit, qui quidem & ſe famulum eius eſſe ingenue agnoſcit, & debitum Domino præſtat obſequium.] hactenus Theodoretus. Verum fœdus poſt ſequentem annum initum eſſe (vt diximus) Socrates tradit: perſecutionem autem nouis cauſis recrudeſcentem, amplioris temporis ſpatio propagatam fuiſſe conſtat.

EVNOMIVS EPISCOPVS VINDEX BLASPHEMIAE.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene geſtis in eo prœlio Socrates narrat, his addamus. Vbi enim alia nonnulla præmiſit, hæc habet [a]: Itaque ſimulatque Imperator Romanus intellexerat Perſas maximas copias contra ipſum comparaſſe; ſpe tota belli adminiſtrandi in Deo collocata, maximum exercitum ex aduerſo miſit. Imperatorem autem D
ſummum protinus a Deo beneficium accepiſſe, quod eius ope confidebat, ex hoc perſpicuum eſſe poterit. Cum enim Conſtantinopolitani anxio & ſolicito animo eſſent, & propter incertam belli fortunam ancipiti cura diſtracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia neceſſaria ire cogebant, apparentes, iubent renunciare Conſtantinopolitanis, vt bono animo ſint, precibus ſe dedant, & firmam in Deo ſpem ponant, Romanos victores fore: ſe enim adminiſtratores belli a Deo miſſos dicebant. Quo audito, non ſolum ciuitas confirmata fuit, verum etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

[a] Socrat. lib. 7. c. 18.

DIVINA OPE PERSAE REPRESSI.

Vbi bellum (vti docuimus) erat ex Armenia in Meſopotamiam tranſlatum, Romani Perſas in vrbe Niſibenorum concluſos obſidione cingunt; turreſq. ex ligno fabricatas, quæ machina quadam voluebantur, mœnibus admouent: multos, qui ex mœnibus pugnare, eaq. defendere nitebantur, trucidant. Bararanes igitur Rex Perſarum certior factus, cum E
regionem Azazenorum vaſtatam, tum ſuos milites, qui erant in vrbe Niſibenorum concluſi, a Romanis obſeſſos; ipſe cum omnibus ſuis copijs contra Romanos ire conſtituit. At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium poſtulat a Saracenis, quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelſo animo & bellicoſo: qui infinita Saracenorum manu ſecum adducta, Regem Perſarum confidere iubet: quinetiam pollicetur, neque id adeo multo poſt, illi non ſolum ſubacturum Romanos, ſed Antiochiam, quæ eſt in Syria, traditurum. Verum eius promiſſio non ſucceſſit ex ſententia: nam Deus adeo ingentem Saracenis incuſſit timorem, vt Romanorum copias in ipſos derepente irruiſſe exiſtimarent: atque cum inter ipſos tumultuarentur, & non haberent quo aufugerent, ipſi ſe armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter centum millia ſubmerſi ſunt. Sic cum Saracenorum copijs actum eſt.] hæc Socrates,

SARACENI DIVINITVS SVBMERSI.

ſubditq.

A ſubditq. alia, ſed breuitatis cauſa relinquimus. Vt autem Perſæ in prœlijs poſteriores retulerint, preces quoque magni illius Simeonis Stylitæ interceſſere, de quo iſta Theodoretus[a]: Quinetiam ei aliquando viſæ ſunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in terram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Perſicæ & Scythicæ gentis in Imperium Romanorum inſurrectionem ſignificauit vir diuinus, & ijs qui aderant effatus eſt viſionem: multiſq. lacrymis & precibus repreſſit plagas, quarum intentabantur minæ in orbem terræ. Gens quidem certe Perſarum iam armata & parata ad Romanos inuadendos, eis diuina aduerſante voluntate, a cœpto eſt retardata, & intrinſecus in malis proprijs occupata.] & paulo poſt: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Perſarum: vt enim narrauerunt legati qui ad ipſum venerunt, diligenter ſciſcitabatur, quæ eſſet eius vita, & quænam miracula. Dicunt autem eius quoque coniugem & petijſſe oleum di-
B gnatum eius benedictione, & tamquam donum magnum accepiſſe. Quinetiam omnes Regis aſſeclæ & a fama commoti, & multas in eum a Magis accipientes calumnias, diligenter rogabant; & cum intellexiſſent, virum diuinum nominabant.] addit his plura Theodoretus, & inter alia de Regina Iſmaelitarum, quæ cum eſſet ſterilis, cupida prolis, miſſa legatione, precibus eius id impetrare rogauit: & iam facta voti compos, vna cum filio, quem peperit, ad eum perrexit; impertitaq. ab eo benedictione infanti, reuerſa eſt.

a Theod. hiſt. ſanct. Patrum c. 26.

SIMEON STYLITA AVERTIT FVROREM PERSARVM.

Tot vero tantaq. aduerſus ſuperbos Perſas obtenta, nonniſi virtute Chriſti opem ferentis Romano exercitui parta, habes hic in effigie cuſi nummi ſatis expreſſum, in cuius aduerſa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Chriſti nomine inſignitum ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo inſit exercitus, vt circumducta docet inſcriptio.

C

D

At ſubijciamus his aliud vincendi genus, quo Chriſtiani non armis, ſed charitate dimicant, & ſuperant hoſtes beneficentia. quam quidē pugnam a ſanctiſſimo viro Acacio Epiſcopo exhibitā, Socrates narrat his verbis[b]: Acacius Amidæ Epiſcopus, ob facinus quoddam præclarum per id tempus ab eo geſtū, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cum Romani milites illos Perſas, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo modo reddere Regi Perſarum in animum inducerent: captiui qui erant numero circiter ſeptem millia (quæ res animum Regis Perſarum non parum diuexauit) fame propemodum conſumpti ſunt. Acacius igitur hanc militum miſeriam minime neglexit; ſed conuocatis ſuis clericis, ſic eos alloquitur: Deus noſter neque lancibus, neque poculis eget: nam nec
E comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minime opus habeat. Quare cum Eccleſia multa monumenta aurea argenteaq. ex propenſa Fidelium in eam benignitate poſſideat: conſentaneum eſt, hiſce rebus milites captiuos e cuſtodia liberare, & fame prope enectos reficere, ſuſtentareque. Vbi hæc aliaq. id genus oratione percurreret, monumenta Eccleſiæ conflanda curauit, vendidit, pretiaq. partim militibus pro captiuis redimendis dedit, partim ad eorum famem ſubleuandam impendit: poſtremo, viatico illis ſuperaddito, ad ſuum ipſorum Regem remiſit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio geſta, Regi Perſarum magnam fecit mirationem, quod Romani his rebus vtriſque & bello & beneficijs hoſtes vincere laborabant. Fertur præterea, tum Regem Perſarum magno deſiderio Acacij videndi flagraſſe, quo hominis aſpectu frueretur; tum Theodoſium Imp. Acacio præcepiſſe, vt Regis deſiderio ſatisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

b Socrat. lib. 7. c. 21.

ACACIVS EPISCOPVS REDIMIT PERSAS CAPTIVOS.

Sed quomodo ex hoc bello Perſico & perſecutione in Chriſtianos concitata ma-

nauit occaſio, vt apud Saracenos fides Chriſtiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem ſæculo claruit, omni fide poſteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miſerationem erga Chriſtianos exhibitam datum eſt, ne apud Perſas perſeuerans cum ceteris gentis ſuæ periret. Sed audiamus eum, qui rem ſic aggreditur[a]: Erat apud Perſas quidam Græcus, *Gentilis ſcilicet*, nomine Aſpebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cum autem circa finem Regis Iſdegerdis mota eſſet a Magis perſecutio aduerſus Chriſtianos: illi ducentes hoc ſibi magno eſſe ſtudio contendendum, vt omnes venarentur Chriſtianos: omnes quotquot erant Tribuum apud ſe Præfectos, quinetiam illũ quoque Aſpebetum, vt omnes vias diligenter cuſtodirent, conſtituunt, vt nullus Chriſtianus poſſet clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aſpebetus, videns tantam in Chriſtianos incurſionem & inſaniam, motus miſericordia eorum calamitatis, non ſolum non prohibuit quo minus fugerent, ſed eis quoque manum præbuit adiutricem. Qua de cauſa accuſatus apud Iſdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus ſuis facultatibus, cognationeq. cum puero Terebone, transfugit ad Romanos. A B

a Cyrillus in Vita S. Euthymij. apud Metaphr. die 20. Ianuarij, & Sur. tom. 1.

DE ASPEBETO DVCE SARACENORVM TRANSEVNTE AD CASTRA ROMANORVM.

Quos cum accepiſſet Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Præfectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quæ illic Romanis ſuberat, Saracenorum Præfecturam tradidit in manus Aſpebeti; ſic aperte oſtendens ſinceram & omnis doli expertem fuiſſe eius acceptationem.] hæc quidem præſtitit Anatolius Præfectus Orientis, cuius etiam Procopius[b] meminit, aitq. functum eſſe legatione ad Regem Perſarum pro conciliando inter Romanos & Perſas fœdere. Sed proſequamur ducem Saracenorum in caſtris Romanorum militantem. Cum ergo (ſubdit Cyrillus) ſic ad Romanos acceſſiſſet, eiuſq. filius Terebon cum eſſet adhuc impubes, atque adeo vere puer, percuſſus erat flagello dæmonis, vt qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet ſiccam, mortuæq. ſimilem, & qua minime operari poterat. hoc autem ei ſe habebat a capite vſque ad pedes: & cũm pater magnam partem facultatum conſumpſiſſet in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Poſtquam vero migrarunt in Arabiam, vidit puer in ſomnis aliquid, & viſionem expergefactus eam patri narrat. Ille autem cum ſtatim puerum accepiſſet, & multos ex his qui eius imperio parebant barbaris, venit ad ſpeluncã Euthymij & Theoctiſti ſanctiſſimorum monachorum: nam vt eo veniret, præcipiebat quæ ei apparuerat viſio. Atque fratres quidem cum tantam vidiſſent multitudinem, inuaſit omnes animi angor & metus, nec ſciebant quid agerent. Sed B. Theoctiſtus cum illum timorem eieciſſet ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiuſnam rei opus eos huc adduxiſſet. C

DE ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS.

b Procop. lib. 1. de bello Perſico.

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium. Beatus vero Theoctiſtus: At ille (inquit) nunc quieſcit & ſilet, neque vſque ſabbatum veniet in alicuius conſpectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aſpebetus manus accipiens, oſtendit filium, qui erat ſemiaridus, & cuius pars dextera erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit ſupercilijs. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cum ego (inquit) in Perſide hanc plagam accepiſſem, multis & medicinæ & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, niſi quod eas ſolum damnaui, vt in illis numquam poſſim magnam habere fiduciam. Deinde poſtquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rurſum cum priori luctabar certamine, & malis vexabar ſimilibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & conſiderans an vſquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem; quoniam ab ijs qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipſe ſic mecum colloquebar: O Terebon, vbi nunc ſunt quæ apud Græcos & Perſas eſſe feruntur medicinæ artes, & quæ ſunt in his nugæ, & quæ earum vulgo iactatur vtilitas? Vbi ſunt autẽ præſtigiæ aſtrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & riſus manifeſtus, quæ nihil vmquam poſſunt efficere abſque vniuerſorum opifice & Domino. D E

S. EVTHYMIVS CONVENTVS AB ASPEBETO.

Cum hæc ergo apud me dixiſſem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei viciſſim eſſe relaturum vitæ mutationem, & me Chriſtianum futurum, ſum pollicitus. Interea autem dum hæc fierent, & Deo hoc modo eſſem ſupplex, paulatim in ſomnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hiſpida, quiq. iam ſeneſcebat & canis erat conſperſus, me rogantem quiſnam eſſet morbus, & ſciſcitantem quidnam mali nobis incubuiſſet. Cum autem morbum ei oſtendiſſem: ille: Implebis ne (inquit) quæcumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rurſum promiſiſſem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: Ego ſum (inquit) Euthymius, qui ad Orientalem ſolitudinem habito in torrente, qui eſt prope viam quæ tendit verſus Hierico, decem

VISIO OSTENSA TARABONI.

A millibus diſtans Hieroſolymis. Si vis ergo inuenire mali ſolutionem, veni ad me, & Deus te per nos curabit. Hoc cum in ſomnis vidiſſem, & eſſem excitatus, patri ſtatim narraui. Et ecce omnibus poſtpoſitis (vt iuſſit viſio) huc nunc venimus: teq. valde & enixe rogamus, vt nobis oſtendas eum, qui per viſum nobis fuit indicatus, vere diuinum & admirabilem medicum.

Hæc cum beatus audiſſet Theoctiſtus, & viſionem & apertum gratiæ Dei iudicium eſſet admiratus: Euthymio interrupit quietem ac ſilentium, & ei omnia recenſer ordine, pueri morbum, defectum eius qui illum eſſet curaturus, eius promiſſa quæ fecit communi Domino, ſomnium illud, viſionem quæ apparuit, & (vt ſemel dicam) narrat ſingula. Ipſe autem cum ſibi quoque perſuaſiſſet eam rem diuino quodam geri conſilio, ſtatim deſcendit ad barbaros. Cumq. vehementer oraſſet pro puero, & ei figuram crucis impoſuiſ- EVTHYMIVS CVRAT TARABONEM.

B ſet: non aliquo opus habuit tẽpore, neque vt in oratione diutius perſeueraret; ſed eum valentem & omnino ſanum ſtatim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citius quam eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animæ, vel potius animæ communiter ſanitatem accipiunt, & fiunt ſtatim fideles. Quocirca proni humi cadentes, rogant illam ſanctam animam, vt Chriſti obſignarentur ſignaculo, & partem Chriſtianorum conſequantur & nomen.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in his rebus vlla cunctatio: ſed cum vidiſſet eos corde potius quam ore ſacrum baptiſmum poſtulantes, iubet paruam piſcinam fieri in quodam angulo ſpeluncæ, quæ quidem conſiſtit vſque in hodiernum diem. Cumq. dixiſſet preces quæ dici conſueuerunt, & quæ lex in his poſtulat, feciſſet omnia: primum quidem baptizat Aſpebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem vxoris Aſpebeti, ambos claros genere, & inſignes diuitijs, vel diuitias potius ordinantes prudentia & virtute, vel potius ipſis diuitijs vtentes pro cauſa & inſtrumento exercendæ virtutis: deinde autem Terebonem, & poſt ipſos reliquos. Quos cum quadraginta dies detinuiſſet & monuiſſet, pietatemq. accurate docuiſſet, & omnibus modis ea firma & ſtabilia reddidiſſet, quæ pertinent ad ſalutem; eos dimiſit in pace, ſed non amplius Agarenos & Iſmaelitas, ſed a Sara oriundos, & certos heredes promiſſionis per diuinum baptiſmum. SARACENI BAPTIZANTVR.

C (in margin beside "minans")

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non amplius voluit retro reſpicere, neque amplius omnino ſuſtinuit recedere a monaſterio, cum ei omnes conſecraſſet facultates, & parui feciſſet quæcumque ſunt in mundo, ac generoſo & excelſo animo non dignum duxiſſet deſiderium quod in ea confertur, ſoli Deo cohæret, & per totam vitam ſub eo viuere

D ſtatuit magno duce & præceptore.] hucuſque de his Cyrillus. Quomodo autem per eumdem Aſpebetum fides Chriſtiana apud Saracenos propagata eſt, & eiſdem a Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano præfectus eſt ipſe Epiſcopus, idem Cyrillus paucis rem proſecutus, narrat his verbis: Cum vſque adeo multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuerſas excreſcerent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hieroſolymitanum, poſtulans vt eis ordinaretur Epiſcopus. Ille vero mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, vt qui eſſet idoneus præeſſe animabus, & deducere ad ſalutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, ſuo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) ſic primus ordinatur Epiſcopus copiarum quæ erant in Palæſtina. Saracenorum autem multitudo non ſecus ac fluuiorum fluenta affluebant perpetuo; & qui nunc accedebant, adijciebantur prioribus, & hi omnes ſignati baptiſmi ſignaculo connumerabantur cum grege Chriſtianorum. Sed de his, quæ dicta ſunt, ſufficiunt.] hactenus Cyrillus quam ſinceriſſime texens res præclare geſtas Euthymij. SARACENORVM PRIMVS EPISCOPVS.

E (in margin beside "rabantur")

Hæc de Epiſcopatu Saracenorum Petro collato, poſtea contigere, cũ pleniſſime Chriſtianæ fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus eſt qui alios docere poſſet, & ex duce militiæ transformaretur in ſacerdotem atque paſtorem. Fructus iſti fuerunt Perſicæ perſecutionis, & ex fuſo martyrum ſanguine copioſi prouentus. Ita namque ſemper in Eccleſia accidere conſueuit, vt ex illata perſecutione fœcundioribus palmitibus propagetur, vireſcat vulnere, ſurgat oppreſſione, creſcat exciſione, anguſtijs dilatetur, & ex tenebris illuſtretur. Et vnde iſta miracula naturæ ordinem excedentia, & humanum captum longius ſuperantia? niſi quod non ſit Chriſtiana fides hominum prudens inuentum, ſed Dei virtutis opus, Diuinitatis conſilio ſtabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant neceſſe ſit omnes aduerſariæ poteſtates, in nihilum redigantur, penituſq. deficiant qui illud impugnant: ipſum EX PERSECVTIONE ECCLESIAE LVCRVM.

vero inconcuſſum maneat, & crebrioribus ictibus preſſius ſolidetur, & vehementioribus A
motibus fundamento immobilius inhæreſcat. Sed iam quæ ſunt reliquæ anni huius res ge-
ſtæ, narrare pergamus, apponamuſq. coronidem ad res ſuperius enarratas migrationem ex
hac vita ad æternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales noſtri
ſingulis pene annis, quibus celebris vixit, ſunt illuſtrati.

Hoc igitur ipſo anno, ijſdemq. Conſulibus, S. Hieronymum e vita deceſſiſſe pridie Kal.

HIERONYMI OBITVS ET AETAS.

Octobris, anno ætatis ſuæ nonageſimoprimo, Proſper teſtatur in Chronico. Ceterũ quod
ſpectat ad annos ætatis eius, diſſenſiſſe a Proſpero videntur nonnulli [a], qui maiorem an-

a Bed. Martyrol. Ado, Vſuard. Sigibert. in Chro.

norum numerum eidem tribuerunt, nempe nonagintaocto, vel nonagintanouem; quos
longe longius a veritatis ſcopo aberrare, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt de ratione an-
norum ipſius, aperte ſignificant; cum & teſtificatione ipſiuſmet S. Hieronymi ſit demon-

b Tom. 3. Annal. anno D. 372. edit. Rom. pag. 329. 330.

ſtratum [b], ipſum nec perueniſſe ad ætatem octoginta annorum, ſed natum annos ſeptuagin- B
taocto vel nouem ex hac vita migraſſe. Ne vero hic iterum eamdem retexamus de Hie-
ronymi ætate orationem, æquius eſt vt tu ea pro arbitrio conſulas, lector, quam vt cum fa-
ſtidio eadẽ repetita denuo ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, ſolicitudini-
buſq. ſenectutem geſſiſſe, quæ de eo annis ſuperioribus ſunt enarrata ſignificant: vt plane
longe ſenior creditus ſit deceſſiſſe, qui duodeoctoginta annos ætatis tantũ vixiſſe appareat.

Etenim longiorẽ eius ætatem opinandi, ipſe ſcriptis ſuis S. Hieronymus occaſionẽ præ-
buit: nam cum elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim,

c Hier. in Amos lib. 3. præf.

ſe manu ſua ſcribendi labores ferre iam vltra non poſſe teſtatur [c]. Et ante annos decem,
nempe eo tempore quo Vrbs capta eſt, dum elucubraret explanationẽ in Ezechielem Pro-

d Hieron. in Ezech. præf. lib. 7.

phetam, de ſe ait [d]: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis ſe-
nectute, aliquid ſuſtinentibus beati Iſaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus He- C
bræorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieiq. fulgorem litterarum nobis paruita-
tate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoſcimus.]

e Hier. epiſ. 153.

ſicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum ſcripſit [e] de miſſo pileolo: Pi-
leolum (inquit) textura breue, charitate latiſſimum, ſenili capiti confouendo libenter ac-
cepi, & munere & muneris auctore lætatus.] hæc inquam ipſe de ſe ante decennium cum
ſcribat, iam effœta ſenectute defunctum eſſe, opinandi dedit occaſionem. S. Auguſtinus
eumdem ſenectute decrepitum deceſſiſſe teſtatur libris illis contra Iulianum vltimo loco

f Auguſt. contra Iulian. lib. 1. c. 7.

ſcriptis, cum & hoc eum ornat elogio [f]: Nec S. Hieronymum, quia presbyter fuit, contem-
nendum arbitreris; qui Græco & Latino, inſuper & Hebræo eruditus eloquio, ex Occiden-
tali ad Orientalem tranſiens Eccleſiam, in locis ſacris atque in litteris ſacris vſque ad de-
crepitam vixit ætatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vſque ad Occidentem, inſtar D

g Marcellin. in Chron. Conſ. Arcad. & Ruff.

lampadis, reſplenduit.] Sed & Marcellinus [g]: Finem (inquit) vitæ fecit admodum ſenex,
ibique (*Bethlehem ſcilicet*) ſepultus eſt, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, hæreti-

HIERONYMVS LAVDATVS A MAIORIBVS.

cis autem infatigabilis hoſtis tam propoſito vitæ ſuæ, quam librorum a ſe editorum aſſer-
tionibus depugnans.] hæc ipſe. Sed rationem ipſius annorum ex eius ſcriptis melius col-
liges ſuperius recitatis.

h Proſper. lib. de Ingratis.

Quanta præterea effulſerit poſt obitum gloria in Eccleſia Dei, præter elogia Auguſtini,
reuoca in memoriam illud Proſperi, quo ait [h]:

Hebræo ſimul & Græco, Latioq. venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq. magiſter.] &c.

i Caſſian. contra Neſtorium de Verb. incar. lib. 7.

hoc etiam titulo magiſterij exornat eumdem Caſſianus [i], cum ait: Hieronymus Catho-
licorũ magiſter, cuius ſcripta per vniuerſum mundũ, quaſi diuinæ lampades rutilant, &c.] E

k Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 21.

In quam ſententiã Caſſiodorus, poſt præclariſſimas de viro laudes, addit [k]: In Bethlehem
otioſum habitaſſe non arbitror, niſi, vt in terra illa miraculorum, ad inſtar Solis, eius quo-
que ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

SCRIPTA S. HIERONYMI QVÆ NON EXTANT.

Quæ autem S. Hieronymus reliquerit ſcriptorum monumenta, haud laborabimus
numerare, cum eorum catalogus extet, ſpuriaq. a veris diligentia Mariani Victorij
Reatini Epiſcopi ſegregarit. Ceterum numerabimus nos ea tantum quæ deſiderati poſ-

l Aug. lib. de Hæreſ. ad Quoduultdeum in fin.

ſe videntur. Fuiſſe namque ab eo elucubratum librum de Hæreſibus, S. Auguſtinus [l] teſtis
eſt, ſed eum numquam inuenire valuiſſe doluit. Rurſus etiam ab eodem ſcriptum fuiſſe li-

m Auguſt. epiſt. 261.

brum, in quo doctiſſime diſputarit de reſurrectione carnis, eumq. per Oroſium presby-

n Hieron. contra Ruffin. lib. 2.

terum allatum in Occidentem, ad Oceanumq. delatum, idem S. Auguſtinus affirmat [m];
quem vt ad ſe deſcriptum mittat, idem ipſum Oceanum litteris rogauit. Inſuper adhuc
deſide-

A deſideratur tranſlatio vigintiocto homiliarum Origenis, quam ſe elucubraſſe ipſe teſtatur [a]: ſed & alia complura ex eodem Latinitati donata Caſſiodorus affirmat. Perierunt eiuſdem homiliæ triginta, quæ in Lucæ Euangelium ſe ſcripſiſſe teſtatur, & tractatus ſeptem in Pſalmos. Inſuper Caſſiodorus [b] meminit epiſtolæ eiuſdem S. Hieronymi ad Antium, qua obſcuriſſimas elucidaſſe tradit quæſtiones. Itemq. ab eo ſcriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemq. Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conſcripſiſſe aſſerit; poſtea vero copioſiores illas, quæ extant, in eoſdem Prophetas explanationes elaboraſſe. Elucubraſſe etiam volumen in quatuor Euangeliſtas, in quo omnia ipſorum quæ eſſent propria diſſeruit: ediſiſſe inſuper expoſitionem Apocalypſis libri, idem Caſſiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quæ Caſſiodori tempore cum extarent, ipſe in ſua Bibliotheca repoſuit.

a Hier. de Scrip. Eccleſ. in fin.

b Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 2. 3. 7. & 9. eod. lib.

B At nunc nobis de S. Hieronymo ingeſta ab imperitis & impoſtoribus ſunt explodenda mendacia, non quæ in ſcripta, ſed quæ irrepſerunt in Acta; dum nonnulli de rebus geſtis S. Hieronymi complura confinxere commenta. Equidem (vt puto) ſicuti fecit olim presbyter Aſianus, qui amore Pauli (vt ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclæ confinxit, ita & iſti amore Hieronymi plurima commenti ſunt: digni ſane & ipſi, vt eidem ab Eccleſia ſententiæ ſubiicerentur & pœnæ, quam ille tunc iuſte irrogatam ſubire coactus eſt. Auerſatus namque ſemper eſt candor Eccleſiaſticæ veritatis, & pudor Chriſtianæ ſimplicitatis exhorruit omne quod fictum, & reſpuit omne quod commenticium eſſe conſpexit; & execrata eſt omnino, atque acri ſemper inſectata eſt odio, ac ſeuera coercuit diſciplina omne mendacium cum eius auctore ſincera fides.

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS CONCINNATA.

Sed vnde iſtis, iſtæc vt fingerent de S. Hieronymo, irrepſit in mentem? non aliunde quidem
C puto, quàm cum ſcirent aliorum ſanctorum Patrum Eccleſiæ doctorum res geſtas ab eruditis viris legi conſcriptas, vt Antonij, Athanaſij, Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Chryſoſtomi, Ambroſij, & Auguſtini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud æquo paſſi ſunt animo, vnius Hieronymi his omnibus haud imparis, ſed in aliquibus etiam anteferendi, res geſtas minime fuiſſe memoriæ proditas. Quamobrem diuerſi pro ingenij diuerſitate diuerſa excogitarunt inuenta, dum vel Euſebij, vel Auguſtini, vel Cyrilli Hieroſolymorum Epiſcopi nomine conſcripſerunt epiſtolas, quibus res geſtas ex animi cuiuſque ſententia adinuentas atque commentas conſcriberent. Et ne vllus dubitandi locus eſſet, eas ſubintroduxerunt perſonas, quas ipſi licet errantes putarint illis vixiſſe temporibus. Sed ex his ipſis mẽdaces detecti ſunt & impoſtores, ex quibus conati ſunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Epiſcopi Hieroſolymorum nomen ad iſta referri tempo-
D ra, quem ante annos triginta ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtat eſſe defunctum, non ſtatim ea indignabundus excutiat?

DE CONFICTIS EVSEBII, CYRILLI, ET AVGVSTINI NOMINE, LITTERIS.

Sed & quod ex ipſa inſcriptione minime temporibus congruente, cuncta quæ in opere eſſent, arguerentur erroris; qui poſtea mendaciorum polinctor acceſſit, atque deliniens foris caſurum parietem, ad temporum ſuffulciendum mendacium ſatis putauit fore conſultum, ſi titulum ſic mutaret, vt loco Damaſi Papæ poneret Damaſum Epiſcopum Portuenſem, & pro Theodoſio Imperatore redderet Theodoſium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendiſſimo Damaſo Portuenſi Epiſcopo, & Chriſtianiſſimo Theodoſio Romanorum Senatori Euſebius, &c.] Quis iſta non videat, & non rideat adeo inconcinne compoſitam fraudem? ſicut & cum in multis alijs certam reperiet impoſturam; vt eum ait, veſte muliebri illum Roma fugatum, inde profectum eſſe Conſtantinopolim: cum quæ ex eius ſcri-
E ptis dicta ſunt ſuperius, te ſatis monere poſſint, eo tempore quo ipſe receſſit ab Vrbe, eſſe profectum recta Hieroſolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam rediret, audiuiſſe.

Quid vero dicendum de epiſtola Auguſtini nomine ad eumdem Cyrillũ Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripta? Quoties auctor cogit ipſum loqui mendacia, vt cum præter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluiſſe dicitur, nempe Hebræorum, Græcorum, Chaldæorum, Perſarum, atque Medorum: cum id penitus contrariũ ſit his quæ de ſe ipſe Hieronymus & de eodẽ Auguſtinus vere teſtantur, nimirum nonniſi trium linguarũ ipſum habuiſſe peritiam, videlicet Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ? Quid eſt etiam quod idem pius ſictor tribuit Hieronymo inter alia inſignia etiam virginitatis coronam, cum ipſemet S. Hieronymus ingenue fateatur ſe minime virginem: ad Pammachium enim cum ſcribit, hæc habet [c]: Virginitatem autem in cælum fero, non quia habeam, ſed quia magis mi-

DE EPISTOLA AVGVSTINI NOMINE AD CYRILLVM.

c Hier. epiſt. 50.

rer quod non habeo. Ingenua & verecunda confeſſio eſt, quo ipſe careas, in alijs prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem aſſerta opus eſt confutare mendacia? A

Addã pauca de ea quæ ordine ſequitur Cyrilli nomine epiſtola ad Auguſtinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia conſarciuit, illud maxime præ cæteris intolerabile, cum imprudens, dum ſe putat eum laudare, vituperar, hæreſis aſtipulatorem conſtituens, dum ait, tunc temporis vixiſſe Sabinianũ hæreſiarcham, qui duas in Chriſto aſſereret voluntates, & S. Hieronymum aduerſus eum ſcripſiſſe ad S. Auguſtinum epiſtolam. At quid hoc aliud eſt, niſi reddere ipſum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum vero, quem clamat hæreſiarcham, fuiſſe vere Catholicum? Quid inſuper illud quod mox ſubditur, Siluanum fuiſſe Archiepiſcopum Nazareth, cum diutiſſime poſt contigerit Nazareth eſſe Eccleſiam Epiſcopalem? Quis igitur tales æquo ferat animo impoſturas? B

Vita S. Hieronymi mendaciis referta.

Sed miſſis alijs confutatione dignis, quæ in dictis epiſtolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitens licet, inſeratur oratio, ad eam inquam, quam in Vita eiuſdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primum occurrit, quod admodum male conſultus ait, ipſum S. Hieronymũ Romæ fuiſſe presbyterum ordinatum; cũ teſtificatione ipſiuſmet Hieronymi (quod ſuo loco ſuperius dictũ eſt) ſatis certo liqueat ipſum initiatum eſſe presbyterio Antiochiæ a Paulino Antiochenæ ſedis Epiſcopo. Sed cuius fidei ſit quod ait, ipſum mentis & corporis cuſtodiſſe virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipſum ſcripſiſſe volumina, & emendaſſe Pſalterium, cum eiuſdem ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtet hæc eſſe facta ſub Damaſo. Sed quæ inſcitia illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduerſus quem S. Auguſtinus commentarios edidit, Manichæum fuiſſe dicit; cum ex eius ſcriptis conſtet ipſum in primis aduerſatum Manichæis, quorum nomine ſugillauit falſo Catholicos, dum aſſerunt originale peccatum? C

Quod vero ſpuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabãtur, ita & eiuſmodi indiſcretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir ſimplex (niſi & iſta finxit) eſſe verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porro vel quæ audiuit, non recte percepit; vel qui narrauit, haud rem ſatis exploratam viſus eſt habuiſſe; vt Hieronymum pro Geraſimo dixerit: nam iſta ipſa de leone in Palæſtina contigiſſe ſanctiſſimo viro Geraſimo abbati, Sophronius Hieroſolymorum Epiſcopus narrat [a] veram hiſtoriã. Id vero rerum ignaro de Hieronymo aſſerendi occaſionem tribuiſſe videtur, quod eiuſdẽ S. Hieronymi imago vna cũ leonis effigie antiquitus conſueuerit in Eccleſia pingi, vtpote hieroglyphicum eius in hæreticis inſectandis infracti roboris, & vehementis in eos, inſtar leonis rugitus, clamoris. Quiſnam autem eius concinnandæ Hieronymi Vitæ auctor fuerit, latet: ſcimus tamen Petrum diaconum cœnobij Caſſinenſis auctorem prodere cuiuſdam Vitæ ſancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illuſtribus monaſterij Caſſinenſis: Sebaſtianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam deſcribens, legendam Eccleſijs tradidit, in qua quæ a puero inſtitutio, quale in iuuentute ſtudium, quæ in ſenectute ei ſcientia fuerit, luculentiſſime ſatis demonſtrat.] hæc ipſe: num autem ea ipſa Vita ſit quæ ſine auctore vagatur, haud facile affirmarim. abſit hæc me ſentire, & de venerando monacho firmiter aſſeuerare. D

Pro Geraſimo ſuppoſitus Hieron.

a Sophron. Prat. ſpirit. c. 107.

Tu vero lector, his exploſis, res geſtas ſancti Hieronymi non aliunde requiras, quam a docto viro Mariano Victorio Epiſcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quam ex ipſius Hieronymi ſcriptis deprõpſit: his tamen emendatis, quæ iure emendanda ſuperius tibi noſtri ſuggeſſerunt Annales. Detinuimus te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus: ſed etſi fortaſſe ſuperflue tibi; neceſſario mihi ad cauendam inuidiam ſunt ingeſta; ne me temere abſque aperta demonſtratione, pro animi arbitrio, ab alijs ſcripta, & a pluribus legi ſolita, tumido exufflare faſtu, imperitorum ſchola conclamet. E

Hoc item anno Honorius Imperator aduerſus clericos extranearum cohabitatione infamatos ad Palladium reſcriptum [b] dedit. Accidit namque, vt qui ſanctorum Patrum, ac ipſorum præcipue qui Nicææ congregati ſunt, contempſere decreta, iuſte eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Epiſcopi (vt alias ſæpe vidimus accidiſſe) curarint. Aduerſus quoque raptores ſacrarum virginum ad eumdem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator reſcripſit [c].

b l. 44. de Epiſc. & cler. C. Theod.

c l. 3. de rapt. vel matrim. ſanctim. virg. Cod. Theod.

IESV

A

IESV CHRISTI ANNVS 421. | BONIFACII PAP. ANNVS 3. | HONORII 27. THEODOSII 14. IMPP.

QVadringenteſimus vigeſimusprimus qui ſequitur annus, Agricola & Euſtathio ſignatur Conſſ. Quo Conſtantius Auguſtus, qui anno ſuperiori ab Honorio in collegam fuerat aſſumptus Imperij, ex hac vita migrauit. teſtatur id Proſper in Chronico. Tradit Nicephorus [a], Conſtantium meditatum eſſe inſerre Theodoſio bellum in Oriente, quòd ſuam imaginem, cum eſſet creatus Auguſtus, perlatam ex more Conſtantinopolim, recipere noluiſſet: ſed imminens bellum, eo mortuo, prorſus euanuit.

a Niceph. lib. 14. cap. 6.

B Quo etiam anno (vt auctor eſt Marcellinus [b]) Theodoſius Imperator Eudociam Atticam Leontij philoſophi filiam, liberalibus diſciplinis excultam, ſibi in matrimonium iunxit. Hæc enim (Socrates [c] tradit) Athenais antea dicta, cum ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano baptizata eſt, ab eodem fuit Eudocia nominata; quæ in laudem Theodoſij egregium poema a ſe conſcriptum de bello Perſico edidit: in quo etiam argumento plures verſatos eſſe ſcriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia ſæpe inferius.

b Marcellin. in Chron. his Conſſ.
THEODOSIVS EVDOCIAM VXOREM DVCIT.
c Socr. lib. 7. c. 28

Hoc eodem anno perſuaſione Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propenſior inductus eſt ad legem illam ſanciendam, qua iura Epiſcopatus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata [d] ſanctione conſtituit, quæ ſic ſe habet:

Omni innouatione ceſſante, vetuſtatem & canones priſtinos Eccleſiaſticos, qui vſque C nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias ſeruari præcipimus. Si quid dubietatis emerſerit; id oporteat non abſque ſcientia viri reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui ſacerdotali, ſanctoq. iudicio reſeruari. Dat. prid. Idus Iulij, Euſtathio & Agricola Conſſ.] hactenus ſanctio. Sed plane commenticios ſuggeſſit Imperatori Atticus, quos dicit, priſtinos Eccleſiaſticos canones, ex quorum præſcripto ſe iſta ſancire Theodoſius profitetur. Numquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuiſſe Concilio, neque vſu rerum monſtrari poteſt eſſe ſeruatum, vt Illyricorũ Eccleſiæ ſubiectæ fuerint Epiſcopo Conſtantinopolitano; neque id poſtea obtinere potuiſſe permultos poſt annos Conſtantinopolitanos Epiſcopos, pluribus locis inferius apparebit. Vt vero veteris Romæ prærogatiuis Conſtantinopolis vteretur: id quidem, non de his quæ ad iura Eccleſiæ, ſed Imperij pertinent, D nec Patrum canones, ſed Imperatorum leges conſtituerunt. Iſta autem & alia vſurpanti ſibi Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo tempore Concilij Chalcedonenſis obſtitit & penitus reiecit S. Leo Romanus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis ſuo loco pluribus agendum inferius erit.

d l. 6. Cod. de ſacroſanct. Eccl. & l. 45. de Epiſc. & cler. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 422. | BONIFACII PAP. ANNVS 4. | HONORII 28. THEODOSII 15. IMPP.

CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimusſecundus Conſulatu Auguſtorum Hono- E rij decimotertio & Theodoſij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Epiſcopum, qui fauore Conſtantij (vt dictum eſt ex Proſpero) ſedem vſurpauerat Arelatenſem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonenſi prouincia vacantis paſtore ſedis auſus eſt Epiſcopũ ordinare, repreſſit; datiſq. litteris [e] ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopũ, iuſſit vt iure Metropolitani & præceptione Apoſtolicæ ſedis ad locum accedat, & quæ agenda ſunt videat, & ſedi Apoſtolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exẽplis de ſumma Romani Põtificis in omnes Eccleſias & Epiſcopos poteſtate, vtpote qui præſideat ſuper omnes Epiſcopos Iudex, ne quis ius alienum vſurpet: quod & ex præſcripto Nicænorum canonum [f] ſe agere, iiſdẽ litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi conſtitutio Nicænæ, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnamquamque prouinciam ius Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubiectas. Quod illi (quia aliter credendum non eſt) ſeruan-

PATROCLI EPISCOPI ARELAT. TEMERITAS A BONIFACIO COERCETVR.
e Bonif. epiſt. 3.
f Concil. Nicæ. c. 6.

ſeruandum, ſancto Spiritu ſuggerente, cenſuerunt.] hæc ipſe. Ex quibus quam perſpicue vides, ſic ex Nicæno Concilio quibuſcumque Metropolitanis ſuas ſeruatas cuſtoditaſq. eſſe prouincias, vt tamen ſuper omnes Apoſtolica ſedes paſtorali ſolicitudine vigilaret, atque ius diceret. Nulla quidem verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quam quæ vſu rerum, iugi obſeruatione probata cognoſcitur. Ex quibus manifeſte intelligis, quam perperam & imperite nimis ex Nicænis canonibus anguſtare Nouatores velint Apoſtolicæ ſedis terminos intra vnius prouinciæ limites. ſed de his ſuo loco ſuperius pluribus actum eſt, hic autem occaſione eiuſdem Nicæni citati a Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, ſcriptaq. ab ipſo Bonifacio Papa ſunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iiſdem Conſulibus. Quomodo vero tandem ſuæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, ſuo loco dicturi ſumus. A

* Craſtinus de Bonifacio abdicante se ab exercitu.

Sub iiſdem quoque Conſſ. hæc habet Proſper in Chronico: Exercitus ad Hiſpaniam contra Vuandalos miſſus eſt, cui Caſtinus * Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate auertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus, ſequi quem diſcordem, ſuperbientemq. expertus eſſet, celeriter ſe ad portum Vrbis, atque inde ad Africam proripuit: idq. Reipublicæ multorum malorum cauſa fuit.] hæc Proſper. Quomodo autem diſpenſatione diuina poſtea factum ſit, vt qui Bonifacium ſpreuit, ipſe Caſtinus profugus ad eum ſeſe receperit in Africam, ſupplex ab eo auxilium petens, ſuo loco inferius narrabimus. Porro res præclare geſtas a Bonifacio aduerſus Vuandalos cum Tribunum ageret, S. Auguſtinus prædicat, vbi ait[a]: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum & Africæ Comite, in Africa conſtituto tam magno exercitu & poteſtate, qui Tribunus cum paucis fœderatis omnes ipſas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene geſta eſt, dextereq. pugnatum aduerſus tyrannos, licet diſſenſerint inter ſe Duces. Hoc namque anno ſub iiſdem Conſſ. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeq. abductos, occiſos eſſe, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decoraſſe voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, ſe ab exercitu ablegantem. B C

a Aug. epiſt. 70.

b Apud Auguſt. epiſt. 10. in append. tom. 2. edit. Plant.

c Vict. de perſecut. Vvand. lib. 2.

Bonifacii cum Auguſtino amicitia.

Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiuſdem ad S. Auguſtinum litteris[b] conſtat, quas ſuo loco oſtendemus eſſe germanas. Hic Sebaſtiano Comiti & confeſſione poſtea claro (cuius multa cum laude Victor[c] meminit) filiam ſuam matrimonio coniunxit. Fuiſſe autem Bonifacium inſignem pietate virum, ex litteris S. Auguſtini ad eum redditis facile poteſt intelligi. Cum enim ipſe, relicto exercitu, ablegans ſe a Caſtino ſuperbiſſimo Duce, in Africam ſe protinus contuliſſet, nihil antiquius habuit, quam vt inſinuaret ſe in Auguſtini amicitiam; a quo & humaniſſime acceptus eſt; enutrita vero & aucta eadem eſt amicitia conſuetudine litterarum. Extat quidem eiuſdem Auguſtini ad Bonifacium data epiſtola parænetica[d]: qua cum vitam Chriſtianam breui compendio ſtringat, licere tradit homini Chriſtiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere ſe debeat; ſed & de caſtitate ſeruanda ſaluberrimam admonitionem ingeſſit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe eſt, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino qui non vincitur ferro.] digna plane tanto magiſtro ſententia. D

d Auguſt. epiſt. 205.

Res geſtae inter Bonifacium et Auguſtinum.

e Aug. epiſt. 50.

Dum vero moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Auguſtini, tum Alypij maxime foueretur, vitam plane Chriſtiano Duce dignam duxit: ſacris quoque dediſſe operam litteris, ex conſultationibus, quibus laceſſere conſueuit ipſum ſanctum Auguſtinum, oſtenditur. Porro eidem cupienti edoceri de Arianis & Donatiſtis hæreticis, cum abunde ſatisfaceret Auguſtinus, ſtatum præſentis temporis Eccleſiæ Africanæ longe melioris fuiſſe conditionis, quam antea, oſtendit his verbis[e]: Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, ſed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes ſine vllis iſtorum inſanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus enim diſputare pergit, quam ſalubris ſit moderata coertio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus alijs, quæ in Africa inter Auguſtinum & Bonifacium tranſactæ ſunt, extant perbreues vtriuſque epiſtolæ vltro citroq. datæ, ſed in appendice collocatæ, quas germanas eſſe (cuiuſuis fuerint) rerum geſtarum illorum temporum argumenta declarant: ſtylo tamen viſæ ſunt Auguſtini diſſimiles ob Laconiſmos, quibus in illis ſcribendis auctor eſt vſus. Verum etſi Auguſtini non eſſe, quis certo probare poſſet: ſane quidem haud aſſeret commenticias, ſed potius alicuius alterius magni no- E

A gni nominis Africanorum Epiſcoporum litteras eſſe, puta Aurelij Carthaginenſis, vel Aly-
pij Tagaſtenſis Epiſcoporum, iure cenſebit, quod eſſe germanæ certo certius cognoſcantur.
ſed citenrur nomine Auguſtini, cuius inſcriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit
in Africa, cum idem Bonifacius Gothis præeſſet militibus, S. Auguſtini ad eum ſcripta
epiſtola declarat his verbis[a]: *a Auguſt. epiſt. 1. in appendic. tom. 2.*

Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet ſobrietas & frugalitas. Bene enim age-
re, & illicita non prohibere, conſenſus erroris eſt. Quædam de eccleſia egreditur Chri-
ſti virgo ſacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæſo, miles
ſub Comite poſitus diſciplinam. Graue eſt enim, vt quem non vincit homo, vincat libi-
do, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem plane
ſententia ſuperius recitata in alijs ad eumdem Bonifacium litteris[b]. Quibus acceptis Bo-
B nifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur: *DE RAPTORE SACRAE VIRGINIS AVGVSTINI QVERELA.* *b Auguſt. epiſt. 205.*

Tuæ[c] ſanctitatis epiſtolam admonitu me terrificante ſuſcepi. Etenim, venerabilis Pa-
pa, ſi thorus ille legitimus pauidos habet acceſſus; quo debet puniri ſupplicio, diuinas qui
temerat rationes? Arguetur ergo profecto, qui diuina atque humana neglexit; & quem
libido præuenit, gladius vltor abſumet. Eumque, quem inſobrium in tantis anguſtijs fa-
ma veridica publicauit, carceris periturum quocumque ſupplicio cuſtodia retinebit.] His
vero acceptis Auguſtinus litteris, quantocyus alijs redditis, ne ille reus tanti criminis occi-
deretur, occurrit, ita ad eumdem Bonifacium pari breuitate reſcribens: *c Auguſt. in append. epiſt. 2. 3.*

Ego quos diligo, arguo & caſtigo, non occidi deſidero, nec carcere pleno ſquallore re-
trudi. Sola ſufficit admonitio: poterit enim, ſi ei id diuinitus cōcedatur, tempus pœniten-
tiæ condonari, qui Domini templum auſus eſt violare. Sit ergo ipſe qui fecit ſui arbiter
C voti: fas enim non eſt, vt reus Epiſcopi ſuggeſtionibus occidatur. Nam ſi in barbarorum
erroribus velimus (vt condecet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipſos ani-
moſos ad pugnam fore.] hæc ipſe: ex quibus vide & admirare Epiſcopalem manſuetudi-
nem longe longius ab effuſione etiam noxiorum ſanguinis abhorrentem. *EXEMPLVM MANSVETVDINIS SACERDOTALIS*

Accidit inſuper, vt dum Gothi ſub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inua-
leſcerent. Etenim cum Gothi ipſi Ariani eſſent, vna ſecum quoque ducebant, qui ſacra
ipſis miniſtraret, Arianū Epiſcopum. erat hic Maximinus nomine, qui eo temeritatis pro-
greſſus eſt, vt auſus fuerit S. Auguſtinum ad diſputationem de fide laceſſere. Prouocauit
quoque eumdem Auguſtinum Paſcentius Comes in Africa Exactor rerum Fiſcalium, iti-
dem Arianus. De amborum autem procacia Poſſidius ſcribit, atque in primis de Paſcen-
tio iſta[d]: Cum quodam etiam Paſcentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctori- *d Poſſid. in Vita Auguſt. c. 17.*
D tatem ſuæ perſonæ Fiſci vehementiſſimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac iugi-
ter oppugnabat, & quamplurimos ſacerdotes Dei ſimpliciori fide viuentes dicacitate ac
poteſtate exagitabat & perturbabat: præſentibus * honoratis & nobilibus viris, apud Car- ** interpoſitis*
thaginem ab illo prouocatus, idem S. Auguſtinus coram contulit. Sed idem hæreticus
tabulas atque ſtylum, quod magiſter noſter & ante congreſſum & in congreſſu inſtantiſſi-
me fieri volebat, ne adeſſent, omnino recuſabat. Et dum id pernegaſſet, dicens quod me-
tu legum publicarum periclitari tabulis * ſcriptis nollet; atque interpoſitis, id placere Au- ** talibus*
guſtinus Epiſcopus cum ſuis qui aderant conſacerdotibus videret, vt abſque vlla ſcriptu-
ra priuatim diſputarent; collationem ſuſcepit, prædicens (vt poſtmodum contigit) quod
poſt ſolutum conuentum eſſe cuiquam poſſet liberum arbitrium, forte dicere, nullo ſcri-
pturæ documento ſe dixiſſe quod forte non dixerit, vel non dixiſſe quod dixerit. *DISPVTATIO AVGVSTINI CVM PASCENTIO.*

E Et miſcuit cum eodem ſermonem, atque aſſeruit quid crederet, & ab illo quid teneret
audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & oſtendit noſtræ fi-
dei firmamenta: illius autem aſſerta, nulla veritate, nulla Scripturarum ſacrarum auctori-
tate ſuffulta docuit & fruſtrauit. Et vt a ſe inuicem partes digreſſæ ſunt, ille magis ma-
giſq. iratus & furens, mendacia multa pro fide ſua falſa iactabat, & victum eſſe a ſe ipſo
proclamans multorum ore laudatum Auguſtinum. Quæ cum venerabilem virum mini-
me laterent, coactus eſt ad ipſum ſcribere Paſcentium, propter illius metum omiſſis no-
minibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel geſtum fuerit,
fideliter intimauit; ad ea, ſi negarentur, probanda, magnam teſtium habens copiam, cla-
riſſimos ſcilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo ſibi dire-
cta ſcripta vnum vix reddidit reſcriptum, in quo magis iniuriam facere, quam ſuæ ſectæ
rationem valuit declarare: quod a valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc *PASCENTII ARIANI VANA IACTANTIA.*

Poſſidius

Poſſidius de cauſa Auguſtini cum Paſcentio. Ceterum hæc fuſius percipi poſſunt ex ipſis A
Auguſtini tunc datis ad Paſcentium litteris [a], & epiſtola Paſcentij ad ipſum Auguſtinum
conſcripta, ſimulq. ipſa collatione, ſeu potius parte ipſius ab ipſo Auguſtino ſcriptis mandata: ad quæ omnia lectorem reijcimus; quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam eſſe Hippone,& a Notarijs exceptoribus ſcriptam; cum Poſſidij ſententia conſtet, conueniſſe eos ad eam diſputationem Carthagine, & noluiſſe Paſcentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit vero poſtea ipſe Auguſtinus quæ dicta in ea concertatione fuiſſent. Sed & ex Paſcentij dictis illud obſerua, hunc ita fuiſſe hominem Arianum, vt tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, profeſſus tamen ſe eſſe Auxentij, qui Mediolani ſedit, ſectatorem atque diſcipulum, vocans eum hominem ſanctum, omniſq. ſcientiæ virum. Sed & quomodo ipſe Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab
Hilario Arianus, ſuo loco ſuperius dictum eſt. B

a Aug. epiſt. 73. 74. 75. 76. 77.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem ferme tempore cum Maximino Epiſcopo Arianorum, Poſſidius poſt recenſitas res geſtas cum Auxentio ita narrat [b]: Cum ipſorum quoque Arianorum Epiſcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hipponem, quamplurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpoſitis viris, contulit; & quid ſingulæ aſſeruerint partes, ſcriptum eſt. quæ ſi ſtudioſi legere voluerint, proculdubio indagabunt & quod callida & irrationalis hæreſis ad ſeducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Eccleſia Catholica de diuina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de ſua multa in collatione loquacitate victorem ſe de ipſa collatione receſſiſſe iactauit & mentitus eſt, quæ vtique non facile a diuinæ legis ignaris examinari & dijudicari poſſent: a venerabili viro Auguſtino, ſequenti tem-
pore ſtylo, & illius totius collationis de ſingulis obiectis & reſponſis facta eſt recapitula- C
tio: & quam ille nihil obiectis referre potuerit, nihilominus demonſtratum eſt, additis ſupplementis, quæ tempore collationis anguſto cuncta inferri & ſcribi minime potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, vt ſua nouiſſima proſecutione multum longiſſima totum quod remanſerat diei ſpatium occuparet.] hæc Poſſidius. extat hæc diſputatio, & liber S. Auguſtini ad diſputationem adiectus [c]. Cuius autem ſectæ Maximinus eſſet, audi ipſum iſta profitentem [d]: Si fidem meam poſtulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini a trecentis & triginta Epiſcopis non ſolum expoſita, ſed etiam ſubſcriptionibus firmata eſt.]

b Poſſid. in Vit. Auguſt. c. 17.

DISPVTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISC. ARIANO.

c Auguſt. contra Maximinum libri duo. tom. 6.

d Auguſt. lib. 1. contra Maximin. in princip.

Iam vero ad Bonifacium Comitem agentem cum Gothis in Africa reuocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergraue aliud admitti facinus, non ab alio quidē quam ab
ipſo Bonifacio; qui confugientem ad eccleſiam, inde abſtrahi iuſſit: ſed mox admonitus, D
illud pœnitentia expiauit: id quidem ex litteris Auguſtini eum redarguentis, & ipſius Bonifacij ab eo veniam petentis, fiet cuique manifeſtum. Auguſtini autem perbreuis ad eum tunc ſcripta epiſtola ſic ſe habet [e]:

e Auguſt. epiſt. 6. in append.

Miror quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione ſemper ſis eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante, frater, hominem de eccleſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitiuus; poſſet proculdubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor [f] Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meum cariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum reuoca, quem vt irreligioſiſſimus rapuiſti. Ob-
latio vero domus tuæ a clericis ne ſuſcipiatur, indixi: communionemq. tibi interdico, do- E
nec peracta pro auſibus vel errore a me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Auguſtinus, erectus ad vltionem ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hæc reſpondiſſe putas tantum Comitem, Ducem exercitus ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ Eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis [g]:

AVGVSTINVS QVAE DECERNAT IN BONIFACIVM VIOLANTEM ECCLESIAE IVRA.

f Dan. 4.

Humilis ſaluto, quod primum eſt. Suſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur: nec debet Epiſcopo denegari quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominem ergo, piiſſime pater, e liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorq. ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio. Dei & ſanctorum eius regimine viuo. Illum itaque viuum morte

g Apud Auguſt. epiſt. 7. in append.

BONIFACIVS SATISFACIT PLENISSIME AVGVSTINO.

A digniſſimum, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis iuſſionibus donamus illæſum. Agnoſco culpas. Indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri. Eccleſiæ mihi introitus non negetur: illic ſpero veniam, vbi admiſi culpam. Oblatio vero domus meæ (vt tua ſanctitas iuſſit) ad cæleſtis Regis menſam, eius manibus offeretur.] hactenus Comes: quibus diſcas quanta obſeruantia Principes atque Præfecti prouinciarum olim coluerint ſacros Antiſtites & loca ſacra, vt ſi repentino caſu ea aliquando violari contigiſſet, eamdem mox culpã lacrymis & pœnitentia expiarent, arbitrio, cui reuerenter parerent, ſacerdotis.

IESV CHRISTI ANNVS	BONIFACII PAP. ANNVS	HONORII 29. THEODOSII 16. IMPP.
423.	5.	

B

Sequitur ordine temporis Chriſti annus quadringenteſimus vigeſimustertius, deſcriptus in Faſtis Conſulatu Mariniani & Aſclepiodoti, Romano Imperio Honorij obitu lugubris, qui decimooctauo Kalend. Septembris ex hac vita migrauit, vt Socrates [a], Proſper, Marcellinus,& Caſſiodorus affirmant. addit Paulus diaconus, eſſe defunctum Romæ, poſitumq. in Mauſoleo iuxta corpus S. Petri Apoſtoli. Imperauit ab obitu Theodoſij patris annos vigintiocto, menſes quinque, & dies vndeuiginti. Vixit autem annos quadraginta vno minus, & menſem vnum expletum. Diſſeruimus ſuperius aduerſus eos, qui Honorium ignauum fuiſſe fugillant, quod ipſe numquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed non id a Rege requiritur: ſatis vero ſuperq. ad laudem Honorij,
C quod nullus Chriſtianorum Imperatorũ inuentus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpius vicerit, Imperiumq. labans ac nouis motibus penitus periclitans crebrius reſtituerit: hæc enim quam vera certaq. ſint, quæ annis ſingulis ab exordio tomi huius dicta ſunt, facile indicant. Ceterum religione potius, quam armis, in omnibus ſemper aduerſus hoſtes certaminibus primas tuliſſe, & Deo pro ipſo pugnante, ferociſſimos viciſſe tyrannos, & pugnaciſſimos barbaros ſæpiſſime debellaſſe, ſuperius annis ferme ſingulis pariter demonſtratum eſt: vt plane fuerit in ipſo perſpicue declaratum, longe præſtare, Imperatorem religione pollere, quam armis. Quandoquidem vt tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnando ſæpius ſuperauerit, nequaquam ducum virtuti ea quis iure cenſeat tribuenda, quos ferme omnes eſt expertus infidos & proditores, & in tyrannos eſſe conuerſos, aduerſus quos rur-
D ſus copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine. Vt plane, ſi quis hæc accurate conſideret, intelligat fuiſſe miraculum, & nonniſi Deo protegente, quem ipſe bene culta pietate demeruit, eſſe factum, vt tam diuturnum Honorius Imperium poſſederit, impugnatus iugiter a barbaris atque tyrannis.

a Socrat. lib. 7. c. 23. & Marcell. & Caſſiodor. in Chron.

HONORII IMPERATORIS OBITVS.

HONORIVS RELIGIONE POTENS.

Ante autem ſuũ obitum Honorius hoc anno (vt habent Proſper [b] & Caſſiodorus [c]) Gallam Placidiam Auguſtam cũ filijs duobus Valentiniano & Honorio, ob ſuſpicionẽ inuitatorum hoſtiũ, miſerat in Orientem: vnde accidit, vt ipſo Honorio defuncto, nullus in Occidente eſſet, qui iure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet. Ioannes igitur, qui anno ſuperiori (vt apparet ex Impp. reſcriptis [d]) Præfecturam Prætorij adminiſtrarat, vilis natalibus homo, qui militauerat ante inter Notarios, Imperium arripere auſus eſt, quod & tenuit vſque ad annum poſt ſequentem. Quomodo autem hæc ſe habuerint, Socrates ita
E narrat [e]: Quamquam Theodoſius Imperator de morte Imperatoris Honorij certior factus eſſet, eam tamen alios celauit, aliaq. cauſa aliàs commemorata de ea re complures feſellit. Mittit etiam clam milites Salonas, vrbem Dalmatiæ, vt ſi quis in partibus verſus Occidentem forte nouis rebus ſtuderet, præſto eſſent qui eius conatus reprimerent. Quibus rebus ita comparatis, tandem mortem auunculi omnibus planam facit. Interea temporis Ioannes, qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cum proſperum ſuæ fortunæ curſum moderate ferre non poſſet, Imperium accipit, legatoſq. ad Imperatorem Theodoſium mittit, per quos poſtulat vt Imperator declaretur. Theodoſius legatis eius in cuſtodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Perſico res plane maximas confeciſſet, ad Ioannem mittit.] ſed id poſt annum ſequentem factum, noſq. ſuo loco dicemus.

b Proſp. in Chronic. his Conſ.
c Caſſiod. in Chronic. his Conſ.

IOANNES TYRANNVS INSVRGIT.

d l. 2. de pignor. Cod. Theod. & l. 1. quod iuſſu. Cod. Theod. & alijs.
e Socrat. lib. 7. c. 23.

Quod ad ipſum Ioannem Imperium Occidentale inuadentem ſpectat: ipſo exordio Principatus

cipatus æque aduerſus Dei Eccleſiam bellum parauit. Etenim ſimulac inuaſit Imperium, A

IOANNES IVRA ECCLESIAE TOLLENS PRIVATVR IMPERIO.

primum omnium, omnia ſimul ab ea priuilegia abſtulit, quæ a Chriſtianis Imperatoribus tum locis tum perſonis Eccleſiaſticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademit fori ſæcularis exemptionẽ, quos omnes penes ſæculares Iudices cauſam dicere, & ab eis ſententiam expectare voluit. hæc quidẽ omnia ab eo peracta, Valentiniani ſanctio, quæ ablata ab eo priuilegia reuocauit, edocet, quam ſuo loco reddemus. Iſtis ſibi malis ad ſuum interitum viam miſerum illum pateſeciſſe, infelix exitus declarauit. His plane & alijs innumeris ſæpe contigit exemplis demonſtrari, religionis & Eccleſiaſticorum iurium defenſionem eſſe ſolidum ad ſuſtinendam molem Imperij fundamentum: quo ſi careat, corruat ſit neceſſe; vt male conſultus ſuo damno Ioannes expertus eſt.

Contra vero vides Theodoſium, exemplo aui, ad Occidentale Imperium e tyrannorum manibus vindicandum, arma primum ſpiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ B ſunt impollutæ religionis propenſiori cura peragere, aduerſantes illi hæreticos & alios hoſtes profligare: id ratus ad victoriam de tyranno conſequendam maxime profuturum. Sic igitur pugnaturus aduerſus fortiſſimum tyrannum barbarorum auxilijs præpotentem, contra hæreticos primum arma conuertit, iſta ſanciens[a]:

a l. 59. de hæret. Cod. Theod.
* Montaniſtas
THEODOSIVS CONTRA HÆRETICOS LEGES SANCIT.

Manichæi & Phryges (quos Pepuzitas, ſiue Priſcillianiſtas*, vel alio latentiori vocabulo appellant) Ariani itidem, Macedonianiq. & Eunomiani, Nouatiani, ac Sabbatiani, ceteriq. hæretici ſciant, vniuerſa ſibi hac quoque conſtitutione denegari, quæ illis generalium ſanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium conſtitutionum interdicta venire tentauerint. Dat. V. Idus Aprilis, Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] hæc Imperator, & quidem Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano hac ex parte religioſior: ſiquidem ille tolerandos eſſe Nouatianos dicebat, permittendoſq. C eos Conſtantinopoli conuentus agere, vt Socrates[b] ait, qui hanc ob cauſam ipſum in cælum extollit. Rurſum vero idem Theodoſius menſe Iulij iſtam in omnes hæreticos edidit ſanctionem, qua penitius aduerſus hoſtes ſibi numen conciliet:

b Socrat. lib. 7. c. 25.

c l. 60. de hæret. Cod. Theod.

De[c] hæreticis omnibus, quorum & errorẽ execramur & nomen, hoc eſt, de Eunomianis, Arianis, Macedonianis, ceteriſq. omnibus, quorum ſectas pijſſimæ ſanctioni tædet inſerere (quibus cunctis diuerſa nomina, ſed vna perfidia) illa præcipimus debere ſeruari, quæ diui auus, & pater noſtræ clementiæ cõſtituerant. Sciturís vniuerſis, quod ſi in eodem furore permanſerint, interminatæ pœnæ erunt obnoxij, &c. Dat. VI. Id. Iulij, Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] Menſe vero Auguſti hæc idẽ Theodoſius addidit:

d l. 61. de hæret. Cod. Theod.

Omnis[d] dubiæ interpretationis ambages hac ſententia reſoluentes, publicari præcipimus, quod lex ſuper Eunomianis militare prohibitis, ceteriſq. execrabilium religionum D & profeſſionũ ritibus promulgata cognoſcitur, nihil ad eos, qui cohortalini ſunt, pertinet. His enim ſunt apparitoribus obligati, in quibus emenſis militiæ ſtipendijs, veterani Primipili munus ſuſtinere coguntur. Dat. VI. Id. Aug. Eudoxiop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] hæc aduerſus eos, qui ex eo quod hæretici militare prohibiti eſſent, onera quoque militiæ, perperam facta interpretatione, vitare ſtudebãt. Adiecit inſuper, vt cum dictis legibus hæreticos omnes æque perſtrinxerit, Manichæos[e] tamen peculiari hoc item anno edita ſanctione exagitaret, quam breuitatis cauſa hic deſcribere prætermittimus.

e l. 24. de Pagan. Cod. Theod.

f l. 27. de Iudæis. Cod. Theod.

Sed & Iudæos vetuit ſynagogas nouas ædificare[f], dato aduerſus eoſdem hoc itidẽ anno reſcripto. Qui igitur in omnibus Chriſtianæ religioni aduerſus omnes eius aduerſarios hæreticos, itemq. Iudæos, legibus promulgatis, ita proſpexit: aduerſus quoque idololatras (ſi qui reſidui eſſent) bellum hoc item anno mouit, & quidem inceſſabili ſtudio: etenim E Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorſus peſſumdatum voluit: ſiquidem in primis hoc anno, menſe Aprilis in eos iſta ſanciuit[g]:

THEODOSIVS IMPERATOR PAGANOS EXAGITAT.
g l. 22. de Pagan. Cod. Theod.

Paganos qui ſuperſunt (quamquam iam nullos eſſe credamus) promulgatarum legum iamdudum præſcripta compeſcant, &c. Dat. V. Id. April. Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] ac rurſum menſe Iunij in eoſdem:

Paganos qui ſuperſunt, ſi quando in execrandis dæmonum ſacrificijs fuerint comprehenſi, quamuis capitali pœna ſubdi debuerint, bonorum proſcriptione & exilio coerceri iubemus. Dat. VI. Idus Iunij, Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.] Hoc plane eſt quod de eodem Theodoſio Nicephorus ait[h]: Adeo religioſus Theodoſius fuit, vitamq. ſuam accuratiſſime ad diuinas leges compoſuit: quam ob cauſam quicquid fuit ex idolis reliquum, ita eſt funditus diſiectum, vt poſteris eius ne veſtigium quidem prioris fraudis & ſeductionis

h Nicephorus lib. 14. c. 3.

A ſeductionis cernere ſit datum: ſententiam vero de his ſuam in conſtitutionem retulit.] hæc ipſe. Vides igitur, quibuſnam pius Imperator erga religionem obſequijs viam ſibi ad futuram percipiendam incruentam de tyranno victoriam ſtrauerit.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris [a], Bonifacius Papa moritur: id quidem S. Proſper [b] & Marcellinus [c] teſtari videntur, dum his Conſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris. ex quibus plane corrigendi ſunt, qui ſedi eius triennium tantum, vel paulo amplius tribuunt. Etenim quem conſtat ſedere cœpiſſe (vt ex eius epiſtola patet) ſub Conſulatu Honorij duodecimo & Theodoſij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, perueniſſeq. vſque ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, ſediſſe oportet annos quinque, minus duobus menſibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, poſt Bonifacij obitum hæc leguntur: Petierunt clerus vel presbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non conB ſenſit, Eulalium Romam ſcilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ poſt annum mortis Bonifacij defunctus eſt.] hæc ibi. Poſt hæc vero iſta ſequuntur: Hic Bonifacius conſtituit, vt nulla mulier aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter; nec ſeruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ, vel cuiuſlibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & poſuit hæc, patenam argenteam penſantem libras viginti, ſcyphum argenteum penſantem libras decem, amam argenteam penſantem libras tredecim, calices minores duos penſantes libras quatuor, coronas argenteas tres penſantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem vnam in vrbe Roma per menſem Decembrem, creauit presbyteros tredecim, diacones tres, Epiſcopos per diuerſa loca trigintaſex. Sepultus eſt via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Ceſſauit Epiſcopatus eius C dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda [d] libellum de miraculis Bonifacij Papæ; ſed cuius Bonifacij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo a patre in ignem iniecto, quod Euchariſtiam cum Chriſtianis accipiens, ſpiritus ardore ſucceſſus clamauerit ſe optare fieri Chriſtianum, deq. eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & ſeruatis ambobus illæſis.

BONIFACII OBITVS.
[a] Lib. de Rom. Pontif.
[b] Proſper in Chron.
[c] Marcellin. in Chron.
[d] Bed. in Collectan. in fin.

Cum autem (vt dictum eſt) poſt obitum Bonifacij vacaſſet ſedes dies nouem, tertio Nonas Nouembris creatus eſt Cæleſtinus, patria Romanus, ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam eius electionem, litteræ S. Auguſtini [e] ad ipſum ſcriptæ declarant, cui adgratulatur, his verbis exordiens: Primum gratulationem reddo meritis tuis, quod te in illa ſede Dominus noſter ſine vlla (ſicut audiuimus) plebis ſuæ deſciſſione conſtituit.] hæc Auguſtinus. Verum qui Eulalij ſchiſmatici factionis erant, in eadem ſciſſione perſeueraſſe, D nec vllo pacto cum Cæleſtino Papa communicare voluiſſe, Valentiniani [f] reſcripta poſt annum ſequentem data ſignificant, noſq. de his ſuo loco agemus.

CAELESTINVS PAPA CREATVR.
[e] Aug. epiſt. 261.
[f] l. 72. 73. 74. de hæret. Cod. Theod.

Hoc eodem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis eſt creatus Epiſcopus. Id plane colliges ex eius litteris [g] ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt ſuo loco dicetur ex certa Conſulum nota) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimonono: vbi cum ipſe de ſe teſtetur, habere iam in ſede Epiſcopatus annos vigintiſex, vtique in hunc Chriſti annum neceſſe eſt reuoces ſedis eius primordia. Vocatus eſt inuitus (vt ipſe teſtatur) ad illius præfecturam Eccleſiæ ex monaſterio, in quo ab incunabulis aſſueuit. Nam ipſe de ſe in epiſtola [h] ad Nomum Conſulem, ſiue Conſularem, hæc habet: Illud adijciam (quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quod ante meam conceptionem genitores mei me Deo offerre polliciti ſunt, & ab incunabulis iuxta ſuas promiſſiones me E Deo dedicarunt, & tali cibo me educauerunt. In monaſterio vero, quouſque Epiſcopus factus ſum, commoratus cum eſſem, inuitus Epiſcopus ſum ordinatus.] hæc de ſe ipſe. Creatus vero Epiſcopus, a Theodoto primum, deinde a Ioanne eius ſucceſſore Epiſcopis Antiochenis Antiochiæ retentus eſt, vt pro concione populum edoceret. teſtatur id ipſe. Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprime imbutus, vt eius ſcripta contra Gentiles ſatis aperte fidem faciunt; licet de homilijs, quas ad populum habuit, nec vna ſuperſit. Porro quod ipſe ait, tot annis iuſſu Antiochenorum Epiſcoporum docuiſſe in eccleſia populum Antiochenum, non ſic accipiendum eſt, vt Antiochiæ ſemper manſerit; cum conſtet ex ſuis ipſius ſcriptis, etiam in Eccleſia ſua Cyri degiſſe: ſed potius aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ inſumpſiſſe, dicendum.

THEODORETVS CREATVR EPISCOPVS CYRI.
[g] Extant apud ipſum in fine operum.
[h] Theodoret. epiſt. 81.

CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimuſquartus Caſtini & Victoris Conſulatu deſcribitur, ipſi priori Conſuli Caſtino funeſtus: etenim neſcio qua ex cauſa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copijs Gothorum agentem quæſiuit ſibi ſalutem. Magna quidē diuini iudicij diſpenſatione factum eſt, vt ad eum coactus ſit confugere, quem ſub ſe militantem deſpexit, & vt ab exercitu receſſerit, & in Africam venerit, compulit, vt ſuperiori anno narratum eſt. Expunctū e Faſtis Conſulatibus Caſtini nomen, inde poſſumus intelligere, quod reſcripta Theodoſij Imp. hoc anno data, abſque Caſtini Conſulis nomine, Victoris tantum collegæ Conſulatu notata leguntur[a]. B

a l. 36. de erog. milit. ann. l. 14. de collat. l. 5. de donat. & alijs.

Extant litteræ Bonifacij Comitis de fuga Caſtini in Africam, datæ ad S. Auguſtinum; quæ cum breues ſint, & de rebus tunc geſtis nos admoneant, hic eas deſcribemus: ſic enim ſe habent:

b Apud Auguſt. in append. epiſt. 30. edit. Plant.

Domino [b] venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Caſtinus ille, priuatus ex Conſule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum eſt) perſecutor, peiores committens ac fingens factiones, quaſi mearum a me geſtarum immemor donationum, Italia fugiens, meis ſe in Africam defenſionibus tradidit committendum. Omitto, beatiſſime pater, olim mihi ab eodem ingeſtas miſerias, oſtenſa pericula: fugiens enim nunc vſque viuo. Thrax natus, vix Scytham euaſi, duraui inuido ſub Conſule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare ſublimia, & altius eleuare proſtrata, fecit de ſuperbo quod voluit; & hoſtem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addixit. Sufficit C pro funere victi tanta deiectio, adorauit ſaracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur iſta, pater ſancte, cothurno. Nam veneror illuſtriſſimum Conſulem, & primum conſpicio Senatorem: ſed ne conſueta fallacia mali erga me (vt ſolet) aliquid moliatur, puteta; ſe ſuis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo verſetur exitio; integrum de ſuis ſenſibus det tuæ beatitudini ſacramentum, ſi nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ ſancta ſunt, iuro, quoniam ſi apud eum animi reperero puritatem, eum incolumem ac ſublimem Italiæ Romæq. reddam, fruſtratis inimicis eius & domitis. Hoſtis autem erit ſuæ animæ, ſi aliquid in eo ſiniſtræ partis inuenero.] hactenus Bonifacius, ad quem eiuſmodi habetur Auguſtini reſponſio:

c Ibid. epiſt. 11.

Domino [c] inſigni meritoq. ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus. D

Vir illuſtriſſimus Caſtinus ſacramento ſe prodidit, quod ſit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit fœderatus ille Sonia, adhuc te in Palatio poſito, falſis ſuggeſtionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. Dauid ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Chriſtus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne iraſceretur rogauit, & indignis hominibus veniam miſericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit ſacramentū, & quærit, me pollicitante, tua defenſione vitæ ſubſidium. Scio enim quod eius ſalutis mihi promiſſa complebis.] hæc Auguſtinus ad Bonifaciū timentem, ne ſub fugæ ſimulatione Caſtinus Conſul, iras tyranni in ſe ſimulans concitatas, Africam illi proditione ſubigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipſo Bonifacio auertendo. His vero huius anni exordio de Conſule Caſtino narratis, iam ad res Eccleſiaſticas ſtylum admoueamus. E

Hoc ipſo anno, qui primus numeratur Cæleſtini Romani Pontificis, ſcripſiſſe ad eum S. Auguſtinus epiſtolam reperitur: cui cum in primis gratuletur de ipſius electione pacifice facta, quibus ipſe vrgeretur moleſtijs, & a quibus ab eo liberari cupiat, ſignificat. Apoſtolicæ enim ſedis implorat auxilium, ad quam iuſte damnatus iniuſte admodum appellauerat. Rem geſtam autem ſic ipſe narrat [d]:

d Auguſt. epiſt. 261.

DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

In magna (inquit) tribulatione poſitus, hæc ad tuam beatitudinem ſcripta direxi. Quoniam volens prodeſſe quibuſdam in noſtra vicinitate membris Chriſti, magnam illis cladem improuidus & incautus ingeſſi. Fuſſala dicitur Hipponenſi territorio confine caſtellum: antea ibi numquam Epiſcopus fuit, ſed ſimul cum contigua ſibi regione ad parœciam Hipponenſis Eccleſiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos; ceteras plebes illic in magna multitudine hominum conſtitutas Donatiſtarum error miſerabiliter

obtinebat,

A obtinebat, ita vt in eodem caſtello nullus eſſet omnino Catholicus. Actum eſt cum Dei miſericordia, vt omnia ipſa loca in vnitate Eccleſiæ cohærerẽt; per quantos labores & pericula noſtra, longum eſt explicare: ita vt ibi presbyteri, qui eis congregandis a nobis primitus conſtituti ſunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen paſſiones inutiles ac ſteriles non fuerunt, vnitatis illic ſecuritate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum caſtellum millibus quadraginta ſeiungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquijs, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque ſexu aberrabant, non minaces vlterius, ſed fugaces, me viderem latius quam oportebat extendi, nec adhibendæ ſufficerem diligentiæ, quam certiſſima ratione adhiberi debere cernebam: Epiſcopum ibi ordinandum conſtituendumq. curaui. Quod vt fieret, aptum loco illi congruumq. requirebam, qui & Punica lingua eſſet inſtructus: & habebam de quo cogitabam, paratum
B presbyterum; propter quem ordinandum, ſanctum ſenem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præſente, omniumq. in re tanta ſuſpenſis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino reſiſtendo fruſtrauit.

Ego autem, qui vtique (ſicut exitus docuit) differre potius debui, quam periculoſum præcipitare negotium; dum nolo grauiſſimum & ſanctiſſimum ſenem ad nos vſque fatigatum, ſine effectu, propter quem venerat, tam longe ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adoleſcentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monaſterio quidem a nobis a paruula ætate nutritũ, ſed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miſeri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientiſſime crediderunt. Quid plura? factum eſt. Eſſe illis Epiſcopus cœpit.
C Quid faciam? nolo apud tuam venerationem grauare, quem nutriendum collegi: nolo deſerere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non poſſum. Res quippe ad tantum ſcandalum venit, vt cum hic apud nos cauſas dicerent, qui de illius Epiſcopatu ſuſcipiendo, tamquam bene ſibi conſulentibus obtemperauerant nobis: in quibus cauſis cum ſtuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipſis quibus Epiſcopus erat, ſed ab alijs quibuſdam obiecta fuerant, probari minime potuiſſent, atque ab eis quæ inuidioſiſſime iactabantur, videretur eſſe purgatus: tam miſerandus factus eſt & nobis & alijs, vt quicquid a caſtellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuerſis oppreſſionibus & conſtrictionibus obijciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel ſimul cuncta congeſta Epiſcopatu computaremus eſſe priuandum, ſed reſtituenda quæ viderentur ablata. ANTONII CRIMINA.
D Denique ſententias noſtras ſic temperauimus, vt ſaluo Epiſcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipſi deinceps iterumq. facienda, vel ceteris vnienda* proponi. Honorem itaque integrum ſeruauimus iuueni corrigendo, ſed corripiendo minuimus poteſtatem, ne ſcilicet eis præeſſet vlterius, cum quibus ſic egerat, vt dolore iuſto eum ſibi præeſſe ferre omnino non poſſent, & cum ſuo illiusq. periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Epiſcopi egerunt, euidenter apparuit, cum iam vir ſpectabilis Celer, de cuius aduerſum ſe præpotenti adminiſtratione conqueſtus eſt, nullam gerebat vel in Africa, vel vſpiam poteſtatẽ.] hæc ipſe. Porro Celer hic, de quo ſcribit Auguſtinus, magiſtratu fugebatur in Africa; ad quem ipſe alias ſcribens[a], prouocat eũ contra Donatiſtas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epi- QVID DE ANTONIO DECRETVM. * imitanda a Aug. epiſt. 210.
E ſtola[b] Auguſtini ad Marcellinum. Reperitur & Celer poſtea geſſiſſe Proconſulatũ in Africa ſub Conſulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij cauſam ſpectabant, enarratis, implorans Auguſtinus Apoſtolicæ ſedis auxilium ſic pergit: b Aug. epiſt. 158.

Sed quid multis moror? Collabora, obſecro, nobiſcum, pietate venerabilis domine beatiſſime, & debita charitate venerãde ſancte Papa: & iube tibi, quæ directa ſunt, omnia recitari. Vide Epiſcopatum qualiter geſſerit: quemadmodum iudicio noſtro vſque adeo conſenſerit communione priuatus, niſi prius Fuſſalenſibus omnia redderentur: Iam poſtea citra Acta æſtimantibus rebus ſolidos ſepoſuerit, vt ei communio redderetur. Quam verſuta ſuaſione ſanctum ſenem Primatem noſtrum, grauiſſimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodo inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera a me quid opus eſt recoli, cum memoratus venerabilis ſenex ad tuam ſanctimoniam vniuerſa retulerit? In illis autem multiplicibus Geſtis, quibus

de illo noſtrum iudicium contineretur, magis deberem vereri, ne tibi minus ſeuere quam A
oporteret, indicaſſe videamur; niſi ſcirem vos tam propenſos ad miſericordiam, vt
non ſolum nobis, quia illi pepercimus, verum etiam ipſi exiſtimetis eſſe parcendum. Sed

ANTONII PETVLANTIA.

ille, quod a nobis aut benigne aut remiſſe factum eſt, in præſcriptionem vertere ac vſurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui. quaſi nunc ſedeat niſi in ſua: propter hoc enim loca illa eidem dimiſſa atque permiſſa ſunt, in quibus prius Epiſcopus erat, ne in aliena cathedra contra ſtatuta Patrum
tranſlatus illicite diceretur. Aut vero quiſquam ita eſſe debet ſiue ſeueritatis ſiue lenitatis
exactor, vt qui nonniſi fuerint Epiſcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid
vindicetur: aut in quibus aliquid viſum fuerit vindicandum, Epiſcopatus honore priuentur? Exiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante,
quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopatus ſpoliatos honore, nec relictos omnimo- B
do impunitos, &c.] hæc Auguſtinus, ſubdens & oſtendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Epiſcopos ita in Africa eſſe punitos, vt tamen honor Epiſcopatus ab eis non
fuerit ablatus. His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Epiſcopis ea ſententia condemnatum prouocaſſe ad Bonifacium Papam, qui in ea cauſa reſcripſerat pro
Antonio, ſi tamen, ſicut ipſe expoſuerat, res ſe haberet.

TIMET EXECVTORES MITTI AVGVSTINVS.

Quod vero vulgo ferretur, affore executores ab Apoſtolica ſede directos in Africam,
qui Antonium in ſedem ſuam reſtituerent: his auditis cum illi eſſent penitus conſternati,
id ne accideret, idem Auguſtinus Cæleſtinum vehementer rogat his verbis: Non ſinas iſta
fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum
præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres, &c.] Quid autem
ipſe Auguſtinus ſtatuerit animo, ſi peſſimum hominem contingeret in ſedem reſtitui per C
Romanum Pontificem, dolens ita ſubdit: Me ſane (quod confitendum eſt beatitudini tuæ) in iſto vtrorumque periculo tantus timor & mæror excruciat, vt ab officio cogitem gerendi Epiſcopatum abſcedere, ſi per eum, cuius Epiſcopatui per imprudentiam ſuffragatus ſum, vaſtari Eccleſiam Dei, & (quod Deus auertat) etiam cum vaſtantis perdi-

a 1. Cor. 12.

tione perire conſpexero. Recolens enim quod ait Apoſtolus [a]: Si noſmetipſos iudicaremus,
a Domino non iudicaremur: iudicabo meipſum, vt parcat mihi qui iudicaturus eſt viuos
& mortuos. Si autem & membra Chriſti, quæ in illa regione ſunt, ab exitiali timore & triſtitia recreaueris, & meam ſenectutem hac miſericordia iuſtitiæ fueris conſolatus: retribuet tibi & in præſenti & in futura vita, qui per te nobis in iſta tribulatione ſuccurrit, &
qui te in illa ſede conſtituit.] hactenus Auguſtinus, ſummo (vt vides) animi angore
confectus. D

CAELESTINVS PAPA ANNVIT AVGVSTINO.

Annuiſſe quidem Auguſtino Cæleſtinum Romanum Pontificem, inde certam capimus
coniecturam, quod idem Cæleſtinus vehementer ipſum coluit Auguſtinum, & laudibus
mirifice celebrauit (vt ex ipſius Cæleſtini litteris inferius dicturi ſumus) eiuſdemq. ſcripta
ſarta tecta voluit in Eccleſia eſſe defenſa & cuſtodita. Haud enim par eſt credere, Cæleſtinum hæc rogantem & enixius expetentem Auguſtinum, negando, in vehementiorem
mærorem conijcere, quem dilexiſſe, & magno in honore habuiſſe, certum eſt. Quod inſuper conſtet poſt hæc perſeueraſſe Auguſtinum ſuæ Hipponenſi Eccleſiæ Epiſcopum præſidere; æque manifeſtum indicium eſt, ex animi eius ſententia Cæleſtinum in eadem cauſa
reſcripſiſſe. Vidiſti, lector, Eccleſiaſtici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocaſti quæ ſuperius dicta ſunt de vſu appellationis ad Romanam Eccleſiam, & ſententia expectari ſolita ab eadem: vt nihil aduerſus huiuſmodi aliquando obniſi ſint Epiſcopi Afri- E
cani, ſed tantum in eo refragati, quod miniſtri executores cum apparitura militari mitterentur. Sed & hæc interdum, cum opus eſt, iure ſancteq. fieri, ex eiuſdem Auguſtini
ſententia ſuperius eſt demonſtratum. Meminit autem huius epiſtolæ Auguſtini ad Cæle-

b Poſſid. in Indic. c. 7.

ſtinum Poſſidius in Indiculo [b].

IOANNES TENTAT AFRICAM.

Quod vero ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentaſſe hoc anno iungere ſibi Africam,
cui (vt dictum eſt) Bonifacius præerat, ſed reſtitiſſe illum, Proſper in Chronico ſub huius
anni Conſulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello repoſcit, ad defenſionem ſuam infirmior factus eſt.] ob id ſcilicet, quod milites miſit in
Africam, eam ſibi vendicaturus iure belli prouinciam. Hæc plane etiam duabus breuioribus illis Auguſtini & Bonifacij epiſtolis ſignificantur, quarum prior Auguſtini ad Boni-

c Auguſt epiſt. 4. in append.

facium ſic paucis ſcripta ſe habet [c]:

A Africæ littus (vt audio) miles attigit tranſmarinus. Sed cuius meriti dux, qui a Catholica veritate diſſentit? Quid orem (ſicut oportet) ignoro. Adeſt quidem Africæ olim paratum in Italia bellum: ſed tamen non inuideo, fili cariſſime, Romaniæ; ſed dico quod ſentio. Non dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militẽ timebis, non Gothum, non Hunnum.] hactenus ipſe, quod Bonifacius valde pius pugnaturus eſſet aduerſus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam miſerat. Sed quæ ad hæc Bonifacius [a], audi:

AVGVSTINVS AD BONIFACIVM.

Scio quod ſit tua ſanctitas pro mea vita ſolicita: at [*] quæ aduerſus me tyrannus ille ordinauerit ac diſponat, antequam tuum ſacerdotium ſcriberet, noui. Obuiamus, ad mortem vltro tendentibus, quos noſtræ victoriæ (vt credimus) faciet Chriſtus addictos. Sed ſi erga me meoſq. omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare vt animam liberet

[a] Apud Auguſt. epiſt. 5. in append.
[*] Et

BONIFACIVS AD AVGVSTINVM.

B Deus, & dabitur cõpetens aduerſario ſecunda vice reſponſio. In pugna enim vtriuſque deſæuit furor, ſed Deus inſpiciet cauſas. Igitur ora, vt dixi; & vincet vna Trinitas nobis.] hæc Bonifacius dux exercitus, cum renuiſſet expetitam a tyranno Africæ deditionem.

Inter hæc autem aduerſus eumdem Ioannem tyrannum Theodoſius Imperator mittit exercitum in Occidentem, ſub duce ſelectiſſimo Ardaburio. ſed, Deo ſic diſponente, nemilitum viribus, vel prudentiæ ducis, ſed diuinæ potentiæ adſcriberetur tyranni extinctio, factum eſt, vt res longe diuerſum ab optato atque ſperato finem fuerit conſecuta. Narrat rem paucis Socrates iſtis verbis [b]: Ardaburius cum Salonas veniſſet, tranſmiſit in Aquileiam; ventoq. aduerſo flante, in manus tyranni delatus eſt. Qui, illo comprehenſo, ſpem concepit, Theodoſium neceſſitate compulſum fore, modo Ardaburium ducem ſuum ſaluum vellet, vti ipſum crearet, declararetq. Imperatorem. His auditis, & Theo-

ARDABVRIVS DVX A TYRANNO CAPTVS.

[b] Socrat. lib. 7. c. 23.

C doſius, & exercitus etiam contra tyrannum miſſus, anxio & ſolicito animo fuit, ne quid mali Ardaburius a tyranno perpeteretur.] hæc Socrates. Quomodo autem, miſſo Aſpare filio Ardaburij, & pater eius eſt liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus ſuo tempore anno ſequenti.

Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ: Theodoretus, quem anno ſuperiori creatum diximus Epiſcopum Cyri ciuitatis, octingentas (vt ipſe teſtatur [c]) ſub ſe parœcias habentis, cum regionẽ illam Marcionitis hæreticis confertã videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adiecit animum, ſicq. (vt ex ipſius litteris [d] patet) pluſquam decem millia ipſorum ad Eccleſiã Catholicam conuertit; cum vel vnum ex eis ipſum eſſe lucratum, quaſi miraculum videri poterat: nam facilius eſt inuenire Marcionitam a Gentilibus olim occidi, quam a Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Hoc plane munere perſuaſum habeo eum-

[c] Theodoret. epiſt. ad Leonem.

THEODORETVS LABORAT ADVERSVS MARCIONITAS.

[d] Theodoret. epiſt. 146.

D dem Theodoretum adeo ſibi Deum conciliaſſe, vt licet in caſtris Neſtorianorum aliquando militauerit, demum in Eccleſiam, deſertor factus impietatis, redierit, atque ſancto fine quieuerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduerſus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione ſaltem aſſequi poſſumus. Ipſe enim in Hiſtoria ſanctorum Patrum, cum res præclare geſtas a S. Iacobo anachoreta memoriæ prodidit, hæc de his habet [e]:

[e] Theodoret. hiſt. ſanct. Patrum c. 21.

Execrandus Marcio multas ſpinas impietatis ſeminauit in regione vrbis Cyri. Eas cum conarer euellere radicitus, omnem laborem ſubibam, & omnibus machinis aſſidue vtebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cum me eo nomine deberent [f] diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium per dilectione mea: & magicis vtentes præſtigijs, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bel-

[f] Pſal. 108.

E lum gerere, quod ſub viſum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduerſus eum ſuſcipis? Quanam is te vmquam affecit moleſtia? Deſine belligerare: deſiſte a maleuolentia; aut diſces experientia, quantum bonum ſit quies. Scias quod te iampridem confodiſſem, niſi chorum martyrum te cuſtodientem vidiſſem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? Ille viro: Omnia (inquit) audiui: & cum vellem ſurgere & reſpicere, & ſcire quis loqueretur, tua cauſa quieui, quia te putarem quieſcere. Ambo itaque ſurgentes, reſpeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiuimus. Illa verba alij quoque, qui nobiſcum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quod martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum a multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem

DIABOLVS AGGREDITVR TVRBARE HAERETICOS.

capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis clauſtro adamantino fuit mihi A validior.

Quinetiam cum eorumdem Marcionitarum maximum vicum eſſem ingreſſurus; deinde multa eſſent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum: miſi ad meum Eſaiam, rogans vt diuinum conſequerer auxilium. Ille vero: Eſto (inquit) bono animo. Soluta ſunt omnia illa impedimenta inſtar telæ aranearum: idq. noctu me docuit Dominus, non in ſomno obumbrans, ſed re vera oſtendens. Vidi enim (aiebat) cum incepiſſem hymnodiam, in illa parte, in qua illa loca ſita ſunt, ſerpentem quemdam ignis ſpeciem præſeferentem, qui ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aerem. Cum orationes autem tres peregiſſem, rurſum vidi inflexum & orbiculatam oſtendentem figuram, & eius caudam capiti coniunctam. Cum rurſus autem octo orationes abſoluiſſem, aſpexi eum in duas partes diſſectum, & in fumum reſolutum. Hæc ipſe Iacobus quidem præuidit: nos B autem vidimus exitum, qui conſentit eius prædictioni. Mane enim mali auctoris dæmonis imperio parentes, qui olim quidē erant ſectæ Marcionis, nunc autē ſunt claſſis Apoſtolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enſes oſtendebant. Hora autem diei tertia ſimul coacti, curam gerebant ſuæ ſolum cuſtodiæ, ſicut ſerpens qui cauda caput ſuum contexit. Octaua autem diſperſi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem inuenimus ſerpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur. Cum enim aduerſus opificem & vniuerſorum creatorem bellum aperte ſuſcepiſſent, execrandum ſerpentem, tamquam illius hoſtem, colere intendebant. Talia ego beneficia a mihi venerando capite ſum conſecutus.

VISIO DE CONVERSIONE MARCIONITARVM.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingreſſa eſt oratio: age narrabo quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non vlla gloriæ inductus cupiditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotiſſima) ſed cum illum quidā vſus cogebat dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, vt oraret Deum vniuerſorum, vt redderet mihi ſegetem mundam a zizaniјs, & a ſeminibus hæreticis eam omnino liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat. C Dixit itaque ad me oratus: Nec me, nec vllo alio tibi opus eſt ad Deum interceſſore. Habes enim Ioannem illum inſignem, Verbi vocem, Domini præcurſorem, has pro te preces aſſiduo offerentem. Cum autem ego dicerem, me & eius credere orationibus, & aliorum ſanctorum Apoſtolorum & Prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ ſunt reliquiæ: Eſto (inquit) bono animo. Habes Ioannem Baptiſtam. Sed nec eum ſic paſſus ſum ſilere: ſed multo magis vrgebam, interrogans, & ſcire deſiderans, cur eius potius meminiſſet. Ille autem: Vellem (inquit) amplecti & deoſculari eius amabiles reliquias. Cum autem D dixiſſem: Non afferam eas, niſi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris: atque ipſe quidem eſt pollicitus. Ego vero poſtridie attuli ea quæ deſiderabat: & cum omnes iuſſiſſet abſcedere, hæc mihi ſoli narrauit:

RELIQVIAE SANCTORVM PROFICVAE.

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos, qui a Phœnicia venerant & Palæſtina, cum Dauidica excepiſti chorea: venit mihi in mentē cogitare, num hæ eſſent illius inſignis Ioannis reliquiæ, & non alterius martyris qui eius eſſet nominis. Poſt vnum ergo diem ego quidem ſtabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veſte indutum, atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non veniſti obuiam? Cum autem ego rogarem, quiſnam eſſet: reſpondit, dicens: Qui a Phœnicia & Palæſtina nuper venimus; & cū prompto & alacri animo nos omnes excepiſſent & paſtor & populus & ciues & ruſtici, tu ſolus eorum honoris non fuiſti particeps. Innuebat autē eam quæ fuerat E dubitationem. Ad hæc ergo dicit ſe dixiſſe: Abſentibus & vobis & aliјs, & vos honoro, & adoro Deum vniuerſorum. Rurſus autem die ſequenti, eodem tempore, cum ille ipſe apparuiſſet: Vides (inquit) frater Iacobe eum illic ſtantem, cuius quidem veſtis eſt colore niui ſimilis: eſt autem prope illum poſitus ignis clibanus. Cum autem ego illuc oculos conuertiſſem, & illum eſſe Ioannem Baptiſtam coniecиſſem; nam & veſtitu erat indutus, & manum habebat vt baptizans: Is eſt (inquit) quem tu coniecisti. Quinetiam (inquit Iacobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad ſeditioſos, eos docturus abires; & vt ego maiori & vehementiori ſtudio Deo offerrem orationem mandaſſes: tota nocte vigilaui, rogans Dominum. Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, o Iacobe: Magnus enim Ioannes Baptiſta tota nocte orat Deum vniuerſorum. Facta enim fuiſſet magna cædes, niſi illius interceſſione extincta fuiſſet diaboli audacia. Hæc cum mihi narraſſet,

IOANNIS BAPTISTAE APPARITIO.

præ-

A præcepit vt ego ſolus ſcirem, & ne alios aſſumerem conſcios. Ego autem vtilitatis gratia
non ſolum multis narraui, ſed etiam mando ſcriptis.] hactenus de his Theodoretus, acce-
ptam ferens conuerſionem Marcionitarum S. Ioannis Baptiſtæ precibus, & Iacobi anacho-
retæ apud Deum pro ea cauſa legatione fungentis.

Porro non ſolum cum Marcionitis fuit Theodoreto confligendum, ſed cum alijs quo-
que hæreticis ſuam ipſius Eccleſiam labeſactantibus, de quibus ipſe ad Nomum Con-
ſularem hæc habet [a]: Vicos octo Marcionis hæreſi laborantes vna cum vicinis locis ad *a Theodoret. epiſ. 81.*
veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, LABORES
& alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuraui: & diuina ope, ne vnum qui- THEODORETI
dem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec iſta ſine periculo feci, ſed ADVERSVS
ſanguinem ſæpius effudi meum, ſæpe etiam ab ipſis lapidatus ſui, & ſæpe ad inferorum & HAERETICOS
B mortis portas perueni. Sed iam inſipiens factus ſum, dum glorior: hæc autem ex neceſ-
ſitate, non autem ex animo a me dicta ſunt. hoc etiam beatiſſimus Paulus facere aliquando
coactus eſt.] hæc quidem ipſe, cum grauiſſimarum procellarum impetu quateretur, prodere
compulſus eſt, vt ſuo loco dicemus. Ruſus vero idem ipſe eadem permotus occaſione, in
epiſtola quam ſcripſit ad Cultores vitæ monaſticæ hæc de ijſdem [b]: Ego vero lugeo & ſu- *b Theodoret. epiſ. 146.*
ſpiro, quod eas quas paulo ante illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demon-
ſtrationes, ex quibus plures quam decem millia, diuina gratia & opere, ad ſanctiſſimum
duxi baptiſmum, eaſdem nunc illis qui habiti ſunt nobiſcum Fideles, ob eam quæ orta
eſt infirmitas & hæreſis, iterum afferre me cogit] in teſtimonium ſcilicet bene admini-
ſtratæ Eccleſiæ. Porro ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuer-
ſorum, reſtituendus eſt textus eiuſdem Theodoreti in epiſtola ad S. Leonem Papam, vbi
C legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoreti rebus geſtis, cœptis anno ſuperiori
ipſo Epiſcopatus ſui exordio, in his quæ ſpectant ad Marcionitarum conuerſionē, modo ſa-
tis. Illud vero nunc non prætereundum, ipſius quoque teſtificatione exploratum haberi, THEODORETVS DOCET
tempore Theodoti, & eius qui ante eum præfuit Eccleſiæ Antiochenæ, & qui poſtea, im- ANTIOCHIAE
mo & poſtquam Ioanni ſubrogatus eſt Domnus Epiſcopus, ipſum Theodoretum per-
ſeueraſſe Antiochiæ docere populum. teſtatur id quidem ipſe in epiſtola [c] ad Dioſcorum *c Theodoret. epiſ. 83.*
Epiſcopum Alexandrinum.

IESV CHRISTI ANNVS 425. | CAELESTINI PAP. ANNVS 2. | THEODOSII 18. VALENTINIANI 1. IMPP.

D

SEquens annus Domini quadringenteſimus vigeſimusquintus, Conſulibus Theodoſio
Aug. vndecies & Valentiniano Cæſare eius conſobrino, Occidentali Imperio felix illu- VALENTINIANVS AVGVSTVS.
xit: cum, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipſe Valentinianus a Theodoſio Augu-
ſtus eſt appellatus, vt S. Proſper [d], Socrates [e], & Marcellinus [f] teſtantur. Id autem hoc *d Proſp. in Chron.*
anno contigiſſe, die vero decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit, *e Socrat. lib. 7. c. 24.*
venientem ipſum Valentinianum Conſtantinopolim, ægritudine detentum fuiſſe Theſſa- *f Marcellin. in Chron.*
lonicæ, accepiſſeq. [g] ibi per Helionem Patricium a Theodoſio Imperij coronam. Ve- *g Socrat. lib. 7. c. 25.*
rum hæc de morbo eueniſſe anno ſuperiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc
ipſo anno eumdem Valentinianum Auguſtum menſe Iulij fuiſſe Aquileiæ, vti reſcripta
E ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferius.

Sed quomodo ſe habuerit Ioannis tyranni exitium, a Socrate [h] deſcriptum ponamus: *h Socr. lib. 7. c. 23.*
Aſpar (inquit) filius Ardaburij, cum & patrem a tyranno comprehenſum, & infinitas bar- DIVINA VIRTVTE SVPERATVR IOANNES ET OCCIDITVR.
barorum copias ad auxilia tyranno ferenda acceſſiſſe, certior factus eſſet, omnino incer-
tus animi erat, quid ageret. Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rurſum pluri-
mum momenti habuiſſe, conſtabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma paſtoris du-
cem itineris Aſpari ſe præbuit, & per ſtagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate
tyrannus commoratus, ducem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit, qua via nemo
vmquam iter feciſſe commemoratur. Deus igitur, qua tranſiri non poterat, tranſitum A-
ſpari pateſecit. Ille tum copijs per ſtagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhauſta fuit,
traductis; portas ciuitatis, quas apertas offendit, ingreſſus, tyrannum opprimit.

Quo tempore etiam Imperator ſanctiſſimus (cui ludos Circenſes peragenti ſignifi-

catum

catum eſt, tyrannum e medio ſublatum eſſe) ſuam eximiam erga Deum pietatem perſpicue declarauit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hæc potius (ſi videtur) nos referamus, & ad eccleſiam profecti preces Deo, quibus illi pro tyranno ipſius manu occiſo agamus gratias, pie fundamus. Quæ cum dixiſſet, non modo ſpectaculis finis impoſitus fuit; verum etiam omnibus illis neglectis, per medium Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, rectaq. ad eccleſiam Dei contenderunt.] hæc Socrates: qui caute quidem atque prudenter, facta hæc non Aſparis ducis virtuti, ſed Imperatoris religioni eſſe accepta ferenda, docet. Etenim conſtat, tum Ardaburium, tum Aſparem eius filium militiæ magiſtros ſecta fuiſſe Arianos, de quibus inferius pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij ſui primordia ab imminutione Eccleſiæ iurium eſt auſpicatus. Vides, quomodo Spiritu Dei flante, bulla tumens repente diſrupta eſt. A

PIETAS THEODOSII IN ORATSARVM ACTIONE.

At non hic finis belli. ſiquidem poſt extinctum Ioannem tyrannum, confligendum etiam fuit cū Aetio fortiſſimo duce, ſub ſe habente ſexaginta millia barbarorū, quos fuiſſe Hunnos, Proſper [a] affirmat. Sed pugnatū eſt, & vtrinque cæde peracta, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni vero auro donati, ad propria remittentur. Sic igitur Dei ope factum eſt, vt maximus Orbis motus breui temporis ſpatio ſedatus fuerit, extincto nequiſſimo Imperij perduelle, & barbaris, qui vocati fuerant in Italiam, abſque comprouincialium damno pacifice abire iuſſis, Galla Placidia Auguſta cum Valentiniano filio Auguſto in Italia ſumma pace regnantibus. Quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cuſum aureum numiſma hic tibi formis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Auguſtum habes, dextera volumen (vt creditur) Euangelij, ſiniſtra ſuper globum geminam crucē margaritis ornatam tenentem: altera vero parte intueris ipſam Gallam Placidiam Auguſtam, dextera erigentem, quæ oppreſſa a tyranno iacebat, Italiam; ſiniſtra vero gemmatam crucem geſtantem, cuius potentia Occidentale Imperium, poſt Honorij obitum a tyranno præreptum, abſque vllo ferme negotio recepiſſet. B C

a Proſp. in Chron. AETIVS POTENS HVNNORVM EXERCITV.

b Accepimus a Hieronymo Manlilio Canon. S. Mariæ Maioris.

b

D

Verum hæc omnia (vt dictum eſt) priſci omnes hiſtorici Theodoſij pietati tribuerunt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaq. a Deo beneficia conſequi meruit, dum pijs ſanctiſq. operibus diuinum ſibi numen conciliauit, vt ipſius exordio exortæ tyrannidis ante annum ſuperiorem abunde ſatis diximus: quibus plane iungenda ſunt, quæ idem Theodoſius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro Chriſtiana religione decreta ſanciuit; vnde & ad proſpera cuncta gerenda Diuinitatem reddidit ſibi propitiam. Menſe enim Februarij ipſis Kalendis ad Aſclepiadotum PP. ita ſcripſit de ſacris feſtis diebus religioſe ſanctéq. abſque ſpectaculorum impuritate ſeruandis [c]: E

c l. 5. de ſpectac. Cod. Theod. THEODOSII SANCTIO DE FESTIS DIEBVS.

Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale, atque Epiphaniorū, Chriſti Paſchæ, & in Quinquageſimæ diebus, quamdiu cæleſtis lumen lauacri imitantia nouam ſancti baptiſmi lucem veſtimenta teſtantur; quo tempore & memoratio Apoſtolicæ paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtræ a cunctis rite celebratur: omni Theatrorum atque Circenſium voluptate per vniuerſas vrbes earumdē populis denegata, totæ Chriſtianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel ſtolido Paganitatis errore & inſania detinentur: aliud eſſe ſupplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum. At ne quis exiſtimet in honorem numinis noſtri, veluti maiore quodam

A dam Imperialis officij neceſſitate compelli, & niſi diuina religione interrupta, ſpectaculis operam præſtet, ſubeundam forſitan ſibi noſtræ ſerenitatis offenſam, ſi minus circa nos deuotionis oſtenderit, quàm ſolebat: nemo ambigat, quod tunc maxime manſuetudini noſtræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuerſi obſequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Conſtantinopoli, Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] hæc idcirco, quod in ſpectaculis coronare ſolerent imagines Imperatorum, & fauſtis eas acclamationibus proſequi; quibus quidem, ob propenſiorem diuinum cultum feſtis diebus exhibendum, Imperator volens libenſq. carere voluit. Qui autem præcipui feſti dies eſſent apud Chriſtianos, & celebriori honore recepti, eadem ſanctione ſignificantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis adeo inſignibus a Deo muneribus, pro gratiarum
B actione pias valde hoc anno ſub iiſdem Conſulibus edidit ſanctiones: adeo vt nihil ſibi antiquius fuiſſe viſum fuerit, quam vt ea quæ Ioannes tyrannus abſtulcrat, priuilegia Eccleſijs conceſſa, illibata ſeruari debere, edita ſanctione, cunctis redderet manifeſtum, ita reſcribens ad Georgium Proconſulem Africæ [a]:

Priuilegia præteritarum legum, Eccleſiæ, ſiue clericis delata, ſeruentur, &c. Dat. prid. Non. Iulij, Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæſ. Conſſ.] & ad Baſſum Comitem Rerum priuatarum idem hæc menſe Octobris [b]:

a l. 46. de Epiſc. & cler. C. Theod.

IVRA ECCLESIASTICA RESTITVTA.

b l. 47. C. eod.

Priuilegia Eccleſiarum omnium, quæ ſæculo noſtro tyrannus inuiderat, prona deuotione reuocamus: ſcilicet, vt quicquid a diuis Principibus conſtitutum eſt, vel quæ ſinguli quique Antiſtites pro cauſis Eccleſiaſticis impetrarant, ſub pœna ſacrilegij, iugi ſolidata æternitate ſeruentur. Clericos etiam, quos indiſcretim ad ſæculares Iudices debere de-
C duci, infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſeruamus. Fas enim non eſt, vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio, &c. Dat. VIII. Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.]

Vidiſti, lector, quæ inuaſor Imperij & iurium Eccleſiaſticorum violator tyrannus primo ingreſſu lege ſancierit; ob idq. tamquam fœnum, quod velociter areſcit, quam citiſſime defeciſſe; nec quicquam ei profuiſſe centum ferme millia barbarorum in Italiam aduocaſſe, cum miſer pene ſolus ab Aſpare angelico ductu imparatus offenſus capitur, & iugulatur: contra vero de immani tyranno, barbarorum copijs præpotente, imbellem puerulum Valentinianum, inſtar Dauid, inſperatum retuliſſe triumphum: qui & pro gratiarum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de reſtituenda libertate Eccleſiaſtica ſanctiones.

D Quod inſuper tyranni fauore, hæretici atque ſchiſmatici, qui antea legibus Honorij religioſiſſimi Imperatoris compreſſi erant, iam ſubleuati, capita cœpiſſent erigere, palamq. vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cum eſſet, aduerſus eoſdem eiuſmodi promulgauit edictum [c]:

c l. 62. de hæret. Cod. Theod.

QVID VALENTIN. ADVERSVS HAERETICOS.

Manichæos, hæreticos, ſchiſmaticos, omnemq. ſectam Catholicis inimicam ab ipſo aſpectu vrbis Romæ exterminari præcipimus, vt nec præſentiæ crimino ſorum contagione fœdentur. Circa hos autem maxime vrgenda commotio eſt, qui prauis ſuaſionibus a venerabilis Papæ ſeſe communione ſuſpendunt, quorum ſchiſmate plebs etiam reliqua vitiatur. His, conuentione præmiſſa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos niſi ad communionis redierint vnitatem, expulſi vſque ad centeſimum lapidem, ſolitudine quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. Auguſt. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæſ.
E Conſſ.] Sequenti vero menſe de iiſdem ad Proconſulē Africæ eiuſmodi reſcriptum dedit [d]:

d l. 63. C. eod.

Omnes hæreſes, omneſq. perfidias, omnia ſchiſmata, ſuperſtitioneſq. Gentilium, omnes Catholicæ legis inimicos inſectamur errores. Si quos vero hæc quoque clementiæ noſtræ ſtatuta pœna comitetur, & nouerint ſacrilegæ ſuperſtitionis auctores participes conſocios proſcriptione plectendos: vt ab errore perfidiæ, ſi ratione retrahi nequeunt, ſaltem terrore reuocentur: & vniuerſo ſupplicationum aditu in perpetuum denegato, criminibus debita ſeueritate plectantur, &c. Dat. prid. Non. Auguſt. Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] Rurſus poſt duos dies ſanctionem edidit aduerſus eoſdem, cuius hoc eſt exordium [e]:

e l. 64. de hæret. Cod. Theod.

Manichæos, hæreticos, ſiue ſchiſmaticos, niſi his emendatio matura ſubuenerit, &c. Dat. VIII. Id. Auguſtas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.] Sed quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficijs perſoluta ſunt Deo a Chriſtianis Principibus

pibus

pibns munera, eadẽ ad maiora promerenda ab ipſo beneficia ampliorem illis viam aperue- A
BARBARI IN THEODOSIVM CONSPIRANTES A DEO PVNITI. re. Accidit enim poſt hæc, vt præter barbaros illos, qui a Ioanne tyranno vocati ſeſe inſuderant in Italiam & ad propria remearant, alij ab eodem ſolicitati cum paraſſent aduentum, audita morte ipſius, haud continere ſe valuerint, ſed in Romani Imperij fines graſſati fuerint: quomodo autem Deus abſque armis omnes illos conſumpſerit, deſuper fulmina iaculatus in hoſtes, Socrates deſcribit, cum manſuetudinem prædicat Theodoſij
a Socr. lib. 7. c. 41. iſtis verbis [b]: Sicut libro Numerorum de Moyſe loquitur dinina Scriptura: Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morantur in terra: idem ipſum de Theodoſio Imperatore iam dici poteſt. Propter quam quidem manſuetudinem Deus hoſtes illius ſine prœliorum certaminibus ſubiugauit: ſicut cum trophæa contra Ioannem tyrannum ſtatuta, tum clades barbarorum quæ poſt conſecuta eſt, euidenter oſtendunt. Nam Deus talia beneficia in hunc ſanctiſſimum Imperatorẽ contulit, qualia in eos qui olim iuſtitiam in vi- B
ta diligenter colebant, contulerat. Atque certe non aſſentandi ſtudio compulſus hæc ſcribo; ſed re vera ita ſe habere, omnibus deinceps perſpicuum declarabo.

b Socr. lib. 7. c. 42. Poſt [b] tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium ſibi contra Romanos ferendum acceſiuerat, in fines Imperij Romani incurſionem facere conſtituerunt. Quo audito Imperator, vti ſolebat, iſtarum rerum curam Deo commendauit: atque precibus ſe totum dedens, breui, quod in optatis erat, eſt conſecutus. Quibus autem cladibus barbari oppri-
DVX BARBARORVM FVLMINE ICTVS. merentur, non incommodum eſt hoc loco recenſere. Primum illorum dux, nomine Cughas, fulminis ictu interijt: deinde peſtis ſubſecuta, maximam partem hominum qui ei parebant, e medio ſuſtulit. Neque hoc ſatis eſſe videbatur; ſed ignis etiam de cælo delapſus, complures eorum qui ſupererant, abſumpſit. Quæ res barbarorum animis maximum iniecit timorem, non tam propterea quod contra bellicoſam Romanorum gentem C
arma ferre auſi fuiſſent, quam quod Romanos a Deo præpotenti adiutos animaduerterent. Eo tempore Proclus Epiſcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in eccleſia docuit, eamq. præclare ad ſalutem iam tum a Deo Romanis datam, non ſine maxi-
c Ezech. 38. ma omnium commendatione accommodauit. Prophetia autem hæc eſt [c]: Tu fili hominis vaticinare ſuper Gog principem Rhos, Miſoch, & Thobel. Iudicabo eum morte & ſanguine & pluuia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & ſulphur pluam ſuper eum, & ſuper omnes qui ſunt cum eo, & in gentes multas cum eo: & magnificabor & glorificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & ſcient quia ego ſum Dominus. Hac de cauſa Proclns (vt dixi) maximam conſecutus eſt laudem.] hactenus Socrates, quod prudenter appoſiteq. Gog nomen ex rerum euentis Cughæ barbarorum duci Proclus accommodaſſet. D

Sed hic aduerte, ne ex tempore ſedis Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, hæc ſub eodem iam Epiſcopo accidiſſe putes; quem poſt abhinc ferme decennium ſedere cœpiſſe, eiuſdem Socratis aſſertione certiſſimũ eſt: nulla enim ratio patitur, vt cũ hæc ipſe eueniſſe tradat mox poſt extinctum tyrannum Ioannem de gentibus ab eo vocatis & inuitatis ad cladem Imperij, & iam loco motis, poſt nouem annos facta fuerint, & nonniſi ad illud tẽpus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo ſic illa intelligenda ſcito, quod cum adhuc presbyter illa peroraſſet in eccleſia coram populo (vt aſſolet in panegyricis) pro concione laudans Theodoſium, res ab eo geſtas omnes retexens, ea de Cugha & alijs barbaris diuinitus extinctis narratione opportuna fuerit proſecutus.

Porro quem Socrates Cugham appellar, Theodoretus eamdem narrans hiſtoriam, Rhoilam nominat, dum eamdem rem geſtam (ne diuerſam putes) ſic refert, gratias Theodo- E
d Theodoret. lib. 5. c. 36. ſio diuinitus impertitas recenſens [d]: Cum Rhoilas dux Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, traiecto Iſtro, cum ingentibus copijs Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac Conſtantinopolim vrbem primariam obſeſſurum, & momento temporis capturum, atque adeo ſolo æquaturum minaretur: Deus fulminum iactu & facibus cælitus demiſſis cum illum combuſſit, tum vniuerſum exercitum penitus abſumpſit.] hæc Theodoretus, eadem
e Niceph. lib. 14. c. 4. quoque Nicephorus [e]. At licet diuerſitas in nomine ſit (accidere namque ſolet eumdem hominẽ ſæpe diuerſis nominibus nominari) rem tamen non diuerſam, ſed eam probe teſtatam vnam eamdemq. fuiſſe, nulla poteſt eſſe dubitatio, cum ijdem in eamdem ſententiam conueniant, remq. narrent & poſteris tradant, quæ ſuis temporibus accidiſſet.

Theodoretus igitur vna cum Socrate laudibus celebrans Theodoſij Imp. manſuetudinẽ & pium erga Deum cultum, quorum cauſa tot tantaq. a Deo beneficia eſt conſecutus, vt

tyran-

A tyrannos & barbaros in Romanum Imperium graſſantes abſque ſuorum ſanguinis effuſione compreſſerit; ne rem verbis tantum agere videretur, factis eam ipſam confirmans, narratæ a nobis de Rege barbarorum cum ſuis fulmine extinctis hiſtoriæ iſta perpetua memoria digna præmiſit [a]: Quamquam (inquit) iſte Imperator multis alijs virtutibus eximie decoratus erat, clementia tamen, vel maxime manſuetudine, animi tranquillitate, quæ nullis procellis agitari poterat, fide denique ſincera & ſpectata excelluit. cuius rei certiſſimum argumentum oſtendam. *a Theodoret. lib. 5. c. 36.*

Vir quidam vitam excolens monaſticam, animo paulo audaciore præditus, ad Imperatorem rei cuiuſdam petendæ gratia accedit. Quod cum ſæpius feciſſet, Imperatori Eccleſiaſtica interdicit communione; vinculoq. Eccleſiæ ei iniecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cum tempus inſtaret conuiuij, & omnes conuiuæ adeſſent, dixit ſe non prius capturum cibum, quam Eccleſiæ vinculo ſolueretur. Proinde vnum ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit, vt poteſtatem faciat ei, qui ipſum ligauerat, vinculo ſoluendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cuiuſquā vinculum admittere, ſignificaſſetq. eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa contentus fuit, donec ille qui eum ligauerat, magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſſet. huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hæc Theodoretus, itemq. Nicephorus [b], & alij: illud fortaſſe ex inſtitutione ſanctæ ſororis Theodoſius mente verſans de ſeruis Dei dictum [c]: Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui maledixerit, erit maledictus.]

THEODOSII ADMIRANDA ERGA RELIGIONEM OBSERVANTIA.

B

b Niceph. lib. 14. c. 4.
c Num. 24.

Sed tantam animi Theodoſij cum religione dimiſſionem aliquis nimiū prudens ſcrupuloſitatē ſeu ſuperſtitionem dixerit, & fortaſſe damnarit: verū ſcias eam odoratū eſſe Deum
C (vt verbis diuinæ Scripturæ vtar) in odorem ſuauitatis: quod palam omnibus fecit, dū religionis eius intuitu præſtitit, quæ omnem humanum captum excederent, rependens & remunerans opus illud menſura conferta, coagitata, & ſupereffluente, dum abſque armis immaniſſimos fortiſſimoſq. barbaros debellauit, vt (ſicut ſuo cantico occinuit Debora [d]) de cælo pugnatum ſit contra eos. Cum e contra videre ſæpe contigerit, Chriſtianos Principes parui facientes cenſuras Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica iura calcantes, robuſtiſſimos licet pararint exercitus, atque claſſibus mare replerint, aduerſante illis Deo, omnium iacturam feciſſe, non hoſtibus tantum pugnantibus, ſed ipſis etiam elementis in vltionem violatæ religionis exurgentibus, & ſacrarum legum contemptum ac Dei miniſtrorum oppreſſionem vlciſcentibus. Vtinam & ſæculum noſtrum iſtiuſmodi careret exemplis. Sed ad Theodoſium rurſum recurrat oratio, de quo in Vitis Patrum iſta ſcribuntur [e]: *d Iudic. 5.* *e Vit. Patr. part. 2. c. 14. de humilitate.*

D Manebat quidam monachus Aegyptius in ſuburbano Conſtantinopolitanæ ciuitatis; & dum tranſiret Theodoſius Iunior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obſequio eius erant, & venit ſolus in cellam eius; & pulſans ad oſtium monachi, aperuit ei monachus. Videns autem eum, cognouit quia Imperator eſſet; ſic tamen ſuſcepit eū, tamquam vnum ex officio militantium. Cum ergo introiſſet, fecerunt orationem, & ſederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator, dicens, quomodo ſint Patres in Aegypto. Et ille: Orant pro ſalute noſtra omnes. Imperator autem circumſpiciebat in cella eius, ſi quid haberet, & nihil ibi vidit, niſi paruā ſportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Guſta modicum. & infudit ei panem, & miſit oleum & ſal, & manducauit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis ſim ego? Et ille dixit ei: Deus te ſcit, quis ſis. Tunc dixit ei: Ego ſum Theodoſius Imperator. Ille
E autem ſtatim adorauit, ſalutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati eſtis vos monachi, qui ſecuram vitam habetis, & non cogitatis de hoc ſæculo. Veritatem dico vobis: quia licet in Imperio natus ſim, numquam tamen delectatus ſum, ſicut hodie pane & aqua: ſatis enim & libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Aegyptum.] hactenus ibi. atque de Theodoſio ſatis.

THEODOSIVS CONVENIT ANACHORETAM.

Hoc eodem anno Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum ageret in Epiſcopatu annos vigintiunum, ſexto Idus Octobris ex hac vita migrauit. hæc Socrates [f]. Vacauit Epiſcopatus vſque ad pridie Kalendas Martij, quibus ordinatus eſt Siſinnius [g]. Laudatur a Socrate Atticus, quod nomen Ioannis Chryſoſtomi in eccleſia recitari voluerit. ſed id factum eſt (vt ſuo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifice. Laudatur & a Cyrillo Alexandrino in epiſtolis ab eo ſcriptis contra Neſtorium, quod inſignis

ATTICI EPISCOPI CONSTANTINOP. OBITVS.

f Socrat. lib. 7. c. 25.
g Ibidem c. 26.

inſignis eſſet Orthodoxiæ; quo nomine etiam a Cæleſtino Romano Pontifice prædicatur A
in ſuis epiſtolis, vt in ea quam ad Neſtorium ſcripſit, vbi eiuſmodi eum extollit elogio; Rexit (inquit) ſanctæ memoriæ Atticus Chriſtianum populum prædeceſſoris (*nempe Ioannis Chryſoſtomi*) exemplo, & ſacrilegos perſecutus eſt errores hæreticorum.] hæc ipſe.

a Socrat. eccl. lib. 7. c. 25.

Inter alias vero res ab Attico laudabiliter geſtas, recitat Socrates [a], Sabbatianis ſchiſmaticis vetuiſſe, ne ipſorum auctorem Sabbatium defunctum colerent vt ſanctum, ſublato eius opera clanculo Sabbatij corpore e ſepultura.

b Proſp. carm. de Ingratiis.

PELAGIANI AD ATTICO PROPVLSATI.

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus eſt, quod Pelagianorum legationem confutauit atque reiecit: quod egregium facinus S. Proſper [b] his prædicat verſibus:

Quid loquar & curam, magna quam geſſit in vrbe
Conſtantinopoli, docto bonus ore ſacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum B
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamuis ſe obducto tegerent velamine forma
Iudicij, & tacitæ tulerint tormenta repulſæ.]

c Auguſt. contra Iul. lib. 3. c. 1.

d Cæleſt. epiſt. 5.

Sed & S. Auguſtinus [c], dum agens contra Iulianum, affirmat Pelagianam hæreſim fuiſſe damnatam Conſtantinopoli, Attici Epiſcopi præconia celebrauit. teſtatur hoc ipſum etiam Cæleſtinus Papa in epiſtola ad Neſtorium [d]. Quoto autem anno Attici ſedis hæc facta ſint, cum haud ſatis exploratum haberi poſſit; hic ad finem eius vitæ quaſi ornamentum ſepulchrale appoſuiſſe, ſat eſt.

Prædicatur a Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemq. recitat eiuſdem epiſtolam perbreuem ad Calliopium Eccleſiæ Nicænæ presbyterum, cum ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam eſſe potiſſimum rationem, qui mendicare erubeſcunt; addens, nec ab accipiendo egentes eſſe excludendos C
hæreticos, cum videlicet opus habent naturæ neceſſarijs. ſic enim ſe habet:

Calliopio Atticus in Domino ſalutem.

EPISTOLA ATTICI AD CALLIOPIVM.

Certior quidem factus ſum, infinitos in veſtra vrbe fame opprimi, piorumq. egere eleemoſyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum oſtendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipſe ab eo accepi, qui diuitias large & quaſi plena manu ijs, qui eas probe adminiſtrant, ſuppeditat: vſq. venit, vt nonnulli egeſtate premantur, quo alij qui opes habent, eaſq. iſtis minime largiuntur, penitus explorati ſint: tu frater cariſſime, iſtos trecentos aureos a me accipe, eoſq. in pauperes, vti volueris, impende. Velis autem in eos conferre, non qui ventris cauſa quaſi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, ſed qui mendicare erubeſcunt. Neque in hac officij D
parte vllam ſectæ vel religionis cuiuſquam rationem ducas; neque porro reſpectum ad eos, qui a nobis in fide ſententia diſſentiunt, habeas: ſed in illud vnum incumbas, vt qui fame cruciantur, eos alimentis ſubleues.] hactenus Attici epiſtola. Eidem Attico tantum tribuit Socrates, vt diem obitus ſui præuidiſſe ac prædixiſſe affirmet. Atque de Attico hactenus. Contigit autem poſt eius mortem ſedem Conſtantinopolitanam vacaſſe vſque ad annum ſequentem. Agemus ſuo tempore de eo qui in locum ipſius ſubſtitutus eſt Siſinnius pridie Kalendas Martij.

e L. 3. de ſtud. liber. Cod. Theod.

QVID THEOD. DE PROFESSORIBVS LITTERARVM.

Hoc eodem anno Theodoſius Imperator adiecit animum, vt gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtitueret: vetuitq. in primis, neminem publice docere, aliove in loco ſcholas litterarias aperire, quam qui probati eſſent, & ad hoc ipſum munus delecti; eoſdemq. in Capitolij auditorijs profiteri debere. Locus iſte inſtar veteris Romæ a Conſtantino Conſtantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (vt E
ſuo loco dictum eſt) inſignitus, rei litterariæ exercendæ adſcriptus. Porro profitentium numerum edita ſanctione ita voluit definitum [e]: Habeat (inquit) auditorium ſpecialiter noſtrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatis pollere noſcuntur, quinque numero ſint Sophiſtæ, & Grammatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantum adoleſcentiam generoſam optamus inſtitui, profundioris quoque ſcientiæ atque doctrinæ memoratis magiſtris ſociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philoſophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Ita vt vnicuique loca ſpecialiter deputata aſſignari faciat tua ſublimitas, ne diſcipuli ſibi inuicem poſſint obſtrepere, &c.] hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas

lendas

A lendas Martij. Idibus vero eiuſdem menſis alia rurſum edita ſanctione [a], eos qui diutius in eadem functione meruiſſent, Comitiuæ ordinis primi dignitate idem Imperator honeſtare voluit, hos ſcilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophiſtarum Martinum & Maximum, Iuriſperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cum viginriduorum annorum curſum docendo compleſſent. hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodoſius editis ſanctionibus ſtatuit.

[a] L. 1. de profeſſ. Cod. Theod.

IESV CHRISTI ANNVS 426.	CAELESTINI PAP. ANNVS 3.	THEODOSII 19. VALENTINIANI 2. IMPP.

B

NOuo Conſulatu eorumdem Imperatorum, Theodoſij duodecimo, & Valentiniani ſecundo, nouus incipit annus, quo nouus Epiſcopus Conſtantinopolitanam ſedem Siſinnius ſuſcepit adminiſtrandam; de cuius electione ita Socrates [b]: Poſt mortẽ Attici de Epiſcopo eligendo vehementer certatũ eſt, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: ſed populus vniuerſus communi conſenſu Siſinnium deſignari deſiderabat: qui quidem presbyter quoque fuit, non tamen in vlla eccleſia intra vrbem Conſtantinopolim ordinatus, ſed in Elæa, ſuburbio eiuſdem ciuitatis, quod e regione illius ſitum eſt (in quo quidem loco dies feſtus Aſcenſionis Saluatoris ab vniuerſo populo Conſtantino-
C politano celebrari ſolet) ſacerdotij dignitatem ſortitus. Omnes laici deſiderio illius ad Epiſcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quod ob ſingularem pietatem percelebris fuit: tum potiſſimum quod pauperes, ſupra quam eius facultates ferebant, fouere, ſuſtentareq. laborauit. Itaque laicorum ſtudium tulit ſuperiores; Siſinniusq. ordinatus eſt pridie Kalendas Martias, Theodoſio XII. & Valentiniano Minore Auguſto ſecundum Conſſ.] hæc Socrates. Commendat pariter Siſinnium Marcellinus, eumq. virum ſanctæ ſimplicitatis & ſimplicis prædicat ſanctitatis, quem hoc ipſo anno creatum dicit. Sed quod præ ceteris æſtimandum eſt, eumdem Siſinnium ſummis laudibus ornat Cæleſtinus Romanus Pontifex in epiſtola ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicendum.

[b] Socrat. lib. 7. c. 26.

SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

De Philippo autem competitore, qui repulſus eſt; ab eo Hiſtoriam Chriſtianam eſſe ſcriptam, tradit verbis iſtis Socrates [c]: Poſtea Philippus presbyter, quoniam Siſinnium ſibi
D prælatum videbat, illius ordinationem grauiter perſtrinxit in opere ab ipſo edito, quod Hiſtoriam Chriſtianam inſcripſit: qui dum & Siſinnio, qui Epiſcopus ordinatus erat, & Epiſcopis qui eum ordinauerant, & laicis vel maxime obtrectare ſtudet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam inconſiderate eiuſmodi verba litteris prodere auſus eſt, admodum improbo) ſcriptis mandare non eſt animus. De illo ipſo tamen non erit, mea quidem ſententia, alienum pauca hoc loco diſſerere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidem eſt ciuitas Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus ſophiſta natus dicitur, cui Philippus ſe cognatum eſſe gloriatus eſt. Hic Philippus cum eſſet diaconus, Ioannis Epiſcopi conſuetudine, qua multum vſus eſt, impulſus, in ſtudijs litterarum permultum operis & laboris collocauit, multosq. & varios cuiuſque generis libros in vnum collegit, atque Aſiaticum dicendi genus ſtudioſe imitatus, multa conſcripſit. Et quo Iuliani Imperatoris libros refelleret,
E opus etiam, quod Hiſtoriam Chriſtianam inſcribebat, compoſuit, inq. trigintaſex libros diſtribuit: ſinguli libri tomos complures continent, adeo vt omnes ſimul prope mille numero ſint: argumentum etiam cuiuſque tomi ipſum tomum fere exæquat.

[c] Socrat. lib. 7. c. 26. 27.

DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

Hoc opus non Hiſtoriam Eccleſiaſticam, ſed Chriſtianam inſcripſit: multasq. & varias in eo congeſſit materias, eo quidem conſilio, vt ſe doctrina philoſophorum non expertem fuiſſe declararet. quapropter præceptiones grammaticas, aſtronomicas, arithmeticas, & muſicas crebro citat: quinetiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit: vnde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo eſt, animaduertere nequeunt: docti autem crebram eorumdem verborum repetitionem, quæ in illo vſurpatur, condemnabunt. Ceterum quiſque de libris illis pro arbitratu ſuo iudicium faciat, ordi-

PHILIPPI EDITA HISTORIA QVALIS.

nem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo conſuſum eſſe, audeo quidem affirmare: nam temporibus Theodoſij commemoratis, ad tempora Athanaſij Epiſcopi recurrit: quod quidem ab illo ſæpiſſime factum eſt. Sed de Philippo ſatis.] hucuſque Socrates: in cuius ſententiam de eius hiſtoria eruditos omnes abijſſe, inde certum deducimus argumentum, quod Photius in Bibliotheca ſic de ea: Hiſtoria Chriſtiana Philippi Syditæ, potius diſceptatio, quam hiſtoria eſt. Vixit tempore Procli & Siſinnij Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus, &c.] longe diuerſus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites hiſtoricus, qui ſcripſit Rhodiacos libros obſcœnos, cuius meminit Suidas. A

PROCLVS FRVSTRA ORDINATVS EPISCOP. CYZICENVS.
a Socrat. lib. 7. c. 28.

Accidit autem inter hæc, vt cum vacaret ſedes Cyzicena, Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus eidem præfecerit Proclum presbyterum Conſtantinopolitanum, Cyziceni vero Dalmatium monachum, qui & eam tenuit. cur autem non potius Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates [a] rationem affert: Hoc (inquit) a Cyzicenis factum eſt, neglecta illa lege, quæ iubet, ne quis Epiſcopus deſignetur abſque ſententia & auctoritate Epiſcopi Conſtantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico ſoli (vt illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cum ſuæ ipſius Eccleſiæ adminiſtrationem non obiret, in eccleſijs Conſtantinopolis manſit, in quibus docendo permagnam laudem adeptus eſt.] hæc Socrates. Vides igitur, neque in ipſo Helleſponto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos, ſed Attico id tantum fuiſſe conceſſum, neſcio cuius legis auctoritate. B

b L. vlt. de Pagan. Cod. Theod.
LEX THEODOSII ADVERSVS IDOLOLATRAS.

Iiſdem Conſulibus, Theodoſius Imp. Dei auxilium aduerſus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, ſicut anno ſuperiori, ita & præſenti inceſſabili ſtudio ſe erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens, rurſum noua edita ſanctione, ſi quod veſtigium eſſet idololatriæ, penitus abolendum curauit, cum ita ſtatuit [b]: C

Omnibus ſceleratæ mentis Paganæ execrandis hoſtiarum immolationibus, damnandiſq. ſacrificijs, ceteriſq. antiquarum ſanctionum auctoritate prohibitis, interdicimus; cunctaq. eorum ſana, templa, delubra, ſi qua etiam nunc reſtant integra, præcepto magiſtratuum deſtrui, collocationeq. venerandæ Chriſtianæ religionis ſigni expiari præcipimus. Scientibus vniuerſis, ſi quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illuſiſſe conſtiterit, etiam morte eſſe mulctandum. Dat. XVIII. Kal. Decemb.

* IIII.

CP. Theodoſio XII. & Valentin. II. * Conſſ.] Penes Phœnices namque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuiſſe idololatras, iam ſuperius ex litteris S. Ioannis Chryſoſtomi demonſtratum eſt. Iam vero ad res Occidentalis Eccleſiæ tranſeamus.

S. AVGVSTINVS COADIVTOREM SIBI ERADIVM DELIGIT.
c Aug. epiſt. 110.

Huius quoque anni Conſulibus conſignata habentur Acta Eccleſiaſtica a Notarijs Eccleſiæ publice excepta de re geſta per ſanctum Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, cum allegit ſibi coadiutorem in Epiſcopali functione Eradium presbyterum, quem optauit etiam ſibi, poſtquam contingeret ex hac vita migrare, in eamdem ſedem Epiſcopalem ſucceſſorem: cuius quidem rei recens præceſſiſſet exemplum de Seuero Epiſcopo Mileuitano, qui ſibi viuens ſucceſſorem delegit Epiſcopum, prout eadem ipſa Acta declarant, quæ hic ad verbum ob multarum rerum cognitionem interenda putauimus. ſic enim ſe habent [c]: D

* Martiano
* Regiorum
ACTA DE ERADII IN COADIVTOREM ELECTIONE.

Glorioſiſſimo Theodoſio duodecies & Valentiniano Auguſto iterum Conſule, ſexto Kalendas Octobris, cum Auguſtinus Epiſcopus vna cum Religiano & Martiniano * coepiſcopis ſuis conſediſſet in eccleſia Pacis Hipponenſium Regionum *, præſentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Ruſtico, Lazaro, & Eradio presbyteris, aſtante clero & frequenti populo, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Quod heſterno die promiſi charitati veſtræ, propter quod vos volui frequentius conuenire, & video frequentius conueniſſe, mora omni poſtpoſita, hoc agendum eſt. Si enim aliud velim loqui, in illud ſuſpenſi, minus auditis. E

Omnes in hac vita mortales ſumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini eſt ſemper incertus: verumtamen in infantia ſperatur pueritia, & in pueritia ſperatur adoleſcentia, & in adoleſcentia ſperatur iuuentus, & in iuuentute ſperatur grauitas, & in grauitate ſperatur ſenectus: vtrum contingat incertum eſt, eſt tamen quod ſperetur. ſenectus autem aliam ætatem, quam ſperet, non habet: incertum eſt enim, ipſa ſenectus quamdiu ſit homini; illud tamen certum eſt, nullam remanere ætatem, quæ poſſit ſuccedere ſenectuti. Quia voluit Deus, ad iſtam ciuitatem cum vigore ætatis adueni, & tamen iuuenis fui, & ſenui. Scio poſt obitus Epiſcoporum per ambitioſos atque contentioſos ſolere Eccleſias

perturbari

A perturbari; & quod ſæpe expertus ſum & dolui, debeo quantũ ad me attinet, ne contingat,
huic proſpicere ciuitati. Sicut nouit charitas veſtra, in Mileuitana Eccleſia modo ſui: pe-
tierant enim me fratres, & maxime ſerui Dei qui ibi ſunt, vt venirem; quia poſt obitum
beatæ memoriæ fratris & coepiſcopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timeba-
tur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro ſua miſericordia, vt cum pace
Epiſcopum acciperent, quem viuus deſignauerat Epiſcopus eorum. Hoc enim eis cum in-
notuiſſet, voluntatem præcedentis & decedentis Epiſcopi ſui libenter amplexi ſunt. Mi-
nus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contriſtabantur: quia frater Seuerus credi-
dit poſſe ſufficere, vt ſucceſſorem ſuum apud clericos deſignaret: ad populum inde non
eſt locutus, & erat inde aliquorum nonnulla triſtitia. Quid plura? triſtitia fugata eſt, gau-
dium ſucceſſit; ordinatus eſt Epiſcopus, quem præcedens Epiſcopus deſignauerat.

B Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei eſſe, in omnium
veſtrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi ſucceſſorem volo. A populo ac-
clamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes. dictum eſt vicies ter. Exaudi Chriſte, Au-
guſtino vita. dictum eſt ſexies decies. Te patrem, te Epiſcopum. dictum eſt octies. Cũq.
reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Non opus eſt, me de laudibus eius aliquid di-
cere: faueo ſapientiæ, & parco verecundiæ: ſufficit quia noſtis eum: & hoc me velle di-
co, quod vos velle ſcio: hoc vt mecum oretis, exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in
pace Chriſti collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus eſt in nobis.
Qui miſit mihi eum, ſeruet eum, ſeruet incolumem, ſeruet ſine crimine: vt qui facit gau-
dium viuentis, locum ſuppleat morientis. A Notarijs Eccleſiæ (ſicut cernitis) excipiun-
tur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus ſermo & veſtræ acclamationes in ter-

FAVSTAE ACCLAMATIONES POPVLI.

C ram non cadunt. Apertius vt dicam, Eccleſiaſtica nunc Geſta conficimus. ſic enim hoc
eſſe (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum eſt trige-
ſies ſexies: Deo gratias, Chriſto laudes. Exaudi Chriſte, Auguſtino vita. dictum eſt ter
decies. Te patrem, te Epiſcopum. dictum eſt octies. Dignus eſt, & iuſtus eſt. dictum eſt
vicies. Bene meritus, bene dignus. dictum eſt quinquies.

Cumq. reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam
& voluntatem veſtram Geſtis Eccleſiaſticis (quantum ad homines attinet) confirmatam
volo. Quantum vero ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet
Deus quod operatus eſt in nobis. A populo acclamatum eſt: Iudicio tuo gratias agimus.
dictum eſt ſexdecies. Fiat, fiat. dictum eſt duodecies. Te patrem Eradium Epiſcopum.
dictum eſt ſexies. Cumq. reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Scio quod ſcitis & vos:

D ſed nolo de illo fieri, quod de me factum eſt: quid autem factum ſit, multi ſcitis; illi ſo-
li neſciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem ſciendi. Ad-
huc in corpore poſito beatæ memoriæ patre & Epiſcopo ſene Valerio, Epiſcopus ordina-
tus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe, neſciebam, nec ipſe
ſciebat. Quod ergo reprehenſum eſt in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo ac-
clamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes. dictum eſt tredecies. Cumq. reticeretur,
Auguſtinus Epiſcopus dixit: Erit presbyter (vt eſt) quando Deus voluerit, futurus Epi-
ſcopus. Sed plane modo facturus ſum, adiuuante miſericordia Chriſti, quod adhuc vſ-
que non feci.

QVID VALERIVS CONTRA NICAENOS CAN.

Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permiſiſtis. Placuit mihi &
vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiſcopi duobus

E Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, vt per quinque dies nemo mihi
moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt. Placuit, acclamaſtis. Recitatur placitum veſtrum
& acclamatio veſtra. Paruo tempore ſeruatum eſt circa me, & poſtea violenter irruptum
eſt; & non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & poſt meridiem occupa-
tionibus hominum teneor. Obſecro vos & obſtringo per Chriſtum, vt huic iuueni, huic
presbytero Eradio, quem hodie in nomine Chriſti deſigno ſucceſſorem mihi, patiamini
me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum eſt: Iudicio tuo gra-
tias agimus. dictum eſt vicies ſexies. Cumq. reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit:
Ego charitati & beneuolentiæ veſtræ apud Dominum Deum noſtrum gratias ago: immo
de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid eſt quod ad me perferebatur, ad illum perfe-
ratur. Vbi neceſſarium habuerit conſilium, meum non negabo auxilium. Abſit vt me

ſubtraham : tamen quicquid eſt, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipſe me A autem conſulat, ſi forte non inuenerit quid facere debeat; aut poſcat adiutorem, quem nouit patrem : vt & vobis nihil deſit, & ego tandem aliquando, ſi quantumcumque ſpatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipſam meam quantulamcumque vitam non dem ſegnitiei, neque donem inertiæ, ſed in ſanctis Scripturis, quantum ipſe permittit & largitur, exerceam. hoc & ipſi proderit, & per ipſum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium.

CVR AVGVSTIN. OTIVM OPTET.

Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiſcum egiſſe, quæ debui. Hoc vltimum rogo, vt Geſtis iſtis dignemini ſubſcribere, qui poteſtis. Hic mihi reſponſione veſtra opus eſt : teneam reſponſionem veſtram : de hac aſſenſione aliquid acclamate. A populo acclamatum eſt: Fiat, fiat. dictum eſt vicies quinquies. Dignum eſt, iuſtum eſt. dictum eſt vicies octies. Fiat, fiat. dictum eſt quater decies. Olim dignus, olim meritus. B dictum eſt vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum eſt tredecies. Exaudi Chriſte, Eradium conſerua. dictum eſt octies decies. Cumq. reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit : Bene habet, vt ea quæ Dei ſunt, circa ſacrificium eius agere valeamus : in qua hora ſupplicationis noſtræ, maxime commendo charitati veſtræ, vt omnes veſtras cauſas & negotia intermittatis, & pro iſta Eccleſia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem ſundatis.] hucuſque eius diei & cauſæ Acta Eccleſiaſtica.

Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimumſecundum, Epiſcopatus vero trigeſimumſecundum, prout ex ratione eius ætatis & ſedis ſuperius habita facile deduci poteſt. Vixit vero poſt hæc annos quatuor. Porro licentia iſta de ſubrogando ſibi ſucceſſore bene vſi ſunt complures ſancti Epiſcopi, cum quos ſanctiſſimos ſcirent, eos ad Epiſcopale munus deligerent. Excreſcente vero hominum iniquitate, cum C ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proſcripta eſt ab Eccleſia ſacris canonibus & decretis ſummorum Pontificum eiuſmodi ſucceſſores ſubrogandi facultas.

SVBROGANDI SVCCESSORIS CVR POSTEA DEMPTA FACVLTAS.

Sed illud quærendū: Quodnam adeo magnum (vt ait) negotium iſtud fuit, propter quod adeo enixe poſtulauit otium? Quænam, rogo, fuerunt poſt hæc S. Auguſtini in ſacris litteris elucubrationes, quarum cauſa curæ Epiſcopali (quod hactenus numquam fecerat) nuncium remiſit? Illud in primis inſidebat eius menti negotium, quod iam plurimis ante annis conceperat animo, nempe, vt omnia ſua ſcripta recognoſceret, & quod minus recte dictum videri poſſet, ingenue retractaret. Ad Marcellinum enim olim ſcribens, hæc ait [a]: Si mihi Deus, quod volo, præſtiterit, vt omnium librorum meorum quæcumque mihi rectiſſime diſplicent, opere aliquo ad hoc ipſum inſtituto colligam atque demonſtrem : tunc videbunt D omnes homines, quod non ſim acceptator perſonæ meæ.] hæc ipſe. Porro quod diu ante fuerat meditatus, numquam hactenus implere valuit. ſed cum nec impleturus aliquando foret, quamdiu negotijs detineretur Epiſcopatus; vt rem adeo ſibi viſam neceſſariam explere poſſet, eiuſmodi ſubſtituendi Eradium conſilium inijt, nec quidem ſine Dei nutu, quod iam impenderet ipſius ad Deum tranſitus: datum eſt enim ei a Deo ſpatium, quo ſaluberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & ſequenti duos illos Retractationum libros a S. Auguſtino conſcriptos eſſe, ex his quæ Poſſidius ſcribit, vt affirmemus, adducimur : etenim ait, illis abſolutis, breui excurſo temporis ſpatio, contigiſſe Vuandalorum in Africam irruptionem, quam quidem factam eſſe anno ſequenti dicemus.

AVGVSTINVS RECOGNOSCIT OMNIA SVA SCRIPTA.

a Aug. epiſt. 7.

Poſſidius igitur de his agens, hæc ait [b]: Ante proximū vero diem obitus ſui, a ſe dictatos & editos recenſuit libros, ſiue eos quos primo tempore conuerſionis ſuæ adhuc laicus, ſiue E quos presbyter, ſiue quos Epiſcopus dictauerat; & quæcumque in his recognouit aliter quam ſeſe haberet Eccleſiaſtica regula a ſe fuiſſe dictata, vel ſcripta, cum adhuc Eccleſiaſticum vſum minus ſciret, minuſq. intelligeret, a ſemetipſo & reprehenſa & correcta ſunt. Vnde etiam duo ſcripſit volumina, quorum eſt titulus, De recenſione librorum. Præreptos etiam ſibi quoſdam libros ante diligentiorem emendationem a nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos poſtmodum emendaſſet. Imperfecta etiam quædam librorum ſuorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc ſcriptum fuiſſe commentarium, cuius eſt titulus, Speculum.

b Poſſid. Vit. Auguſt. c. 28.

Magna plane debet exiſtimari felicitas, vt quæ quiſque elucubrauit, ante obitum recognoſcat. Meminimus dictum ſuperius, S. Hieronymum erubuiſſe ſenem quæ ſcripſerat adoleſcens.

A leſcens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluiſſe hoc ſibi non licere ob vrgentẽ iugiter morbũ, & optaſſe id ipſum ab aliquo fideli amico præſtari. ſunt hæc eius verba, cum in morbum inuectus eſt: Situ carieq. libri mei obſiti ſunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum viuenti mortua ſunt.] hæc ipſe dolens. Magno ergo Dei beneficio id conceſſum eſt Auguſtino: qui de iiſdem Retractationibus ſuis, ſcribens ad Quoduultdeum diaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, qui ab eo ſcribi petierat de Hæreſibus commentarium, meminit: vbi & quibus alijs detineretur hoc tempore occupatus ſcriptionibus, his verbis oſtendit [a]: Sed ne quidem hoc potui, *nempe de Hæreſibus librum ſcribere*, talibus curis ſuperuenientibus impeditus, a quibus omnino diſſimulare non poſſem: nam & me ab eo quod habebam in manibus, auerterunt. Hoc autem eſt, vbi reſpondeo libris Iuliani, quos octo edidit poſt illos B quatuor, quibus ante reſpondi. Hos enim cum Romæ accepiſſet frater Alypius, nondum omnes deſcripſerat, cum oblatam occaſionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmiſit, promittens alios tres cito ſe eſſe miſſurum, & multum inſtans, ne reſpondere differrem. Cuius inſtantia coactus ſum remiſſius ſemper agere quod agebam, vt operi vtrique non deeſſem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc atque inde venire non deſiſtentibus parceretur.] hæc ipſe: quẽ perſeueraſſe quidem in eiuſmodi ſcriptione in Iulianum vſque ad mortem, teſtatur Proſper in Chronico, vbi agit de Auguſtini obitu. Quod vero ſpectat ad libros Retractationum, iſta ipſe mox ſubdit:

a Auguſt. epiſt. ad Quoduultd. habetur tom. 6. ante librum de hæreſ.

LIBRIS IVLIANI INTERPELLATVS AVGVSTINVS AB INSTITVTO.

Agebam vero rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, & ſi quid in eis me offenderet, vel alios offendere poſſet, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & poſſet, operabar: & duo volumina iam abſolueram, retractatis C omnibus libris meis, quorum numerum neſciebam, eoſq. ducentos trigintaduos eſſe cognoui. Reſtabant epiſtolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plurimas epiſtolarum legeram, ſed adhuc nihil inde dictaueram, cum me iſti Iuliani libri occupare cœperant, quorum nunc quarto reſpondere cœpi. quando ergo id explicuero, quintoq. reſpondero, ſi tres non ſuperuenerint, diſpono (ſi Deus voluerit) quæ poſcis, incipere; ſimul agens vtrumque, & hoc ſcilicet, & illud de retractatione opuſculorum noſtrorum, nocturnis & diurnis temporibus in ſingulis diſtributis.] hæc Auguſtinus ad Quoduultdeum; qui & quæ pollicitus eſt, præſtitit, ſcripſitq. de Hæreſibus, qui extat, commentarium, & quidem certe hoc vel ſequenti anno: nam ſi ad annum poſt ſequentem ea ſcriptione perueniſſet, quo cœpta eſt diuulgari Neſtorij hæreſis, eius haud dubium mentionem habuiſſet. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præſtare licuit, nimirum vt D quæ reliqua eſſent ſuorum operum recognoſceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de alijs quæſtionibus haud contemnendis ſibi ſcribendi oborta recens eſt occaſio: quænam illæ eſſent, operæpretium erit hic recenſere.

QVAE AVGVSTINVS SVORVM OPERVM RETRACTAVIT, QVAE PRAETERMISIT.

Sed prius dubitationi illi occurrendum: Cum conſtet teſtificatione Poſſidij, duos illos Retractationum libros ab Auguſtino abſolutos eſſe ante Vuandalicam cladem, quam liquet eſſe cœptam anno ſequenti: quomodo accidit, vt idem S. Auguſtinus inter alia ſua opera retractaſſe ponat [b] libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cũ eos vix poſt biennium abſoluiſſe, ipſius Auguſtini teſtificatione liqueat? Etenim in fine decimioctaui libri cum dicat, interlapſos eſſe a Conſulatu Manlij Theodori (quem contigiſſe vidimus anno Domini vndequadringenteſimo) annos ferme triginta; dicendum plane eſſet, poſt biennium eos vix abſolutos. Ne igitur Poſſidium mendacem eſſe velimus; dicendum eſt, ipſum Au- E guſtinum intellexiſſe de libris illis nobiliſſimi commentarij, quos iam ad illam vſque diem abſoluerat; poſuiſſe autem deinde integrum numerum vigintiduorum librorum, quos poſtea non abſque cenſura reliquerit.

b Auguſt. Retract. lib 2. c. 43.

LIBRI DE CIVITATE DEI QVANDO FVERINT ABSOLVTI.

Quænam autem importune adeo in his occupatum offenderint Auguſtinum, vt eum ab illis euocarint, iam dicamus. Proſper Aquitanus, & Hilarius Arelatenſis, ambo ſancti Auguſtini ſtudioſiſſimi, hoc eodem tempore ſcripſerunt ad ipſum e Gallijs ſinguli ſingulas litteras, eaſdemq. prolixiores, de quibuſdam quæſtionibus ab aduerſarijs ipſius Auguſtini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes ſoluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus ſpectat, ipſe Auguſtinus hæc habet in primis [c]: Denique cum mea cuncta opuſcula retractarẽ, eamq. retractationẽ ſtylo proſequerer, cuius operis iam duos abſolueram libros, antequã ſcripta veſtra prolixiora ſumpſiſſem, &c.] Rurſum vero poſteriori libro [d]: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuſcula mea retractanda ſuſcepi, vt nec

PROSPER AQVITANVS ET HILARIVS ARELATENSIS LABORANT PRO AVGVSTINO.

c Auguſt. ad Proſper. de prædeſt. ſanct. c. 3.

d Aug. ad Proſp. de bono perſeuer. lib. 2. c. 21.

me ipſum in omnibus me ſecutum fuiſſe demonſtrem: ſed proficienter me exiſtimo, Deo A miſerante, ſcripſiſſe, non tamen a perfectione cœpiſſe: quandoquidem arrogantius loquor quam verius, ſi vel nunc dico me ad perfectionem ſine vllo errore ſcribendi iam iſta ætate veniſſe. Sed intereſt, quantum & in quibus rebus erretur, & quam facile quiſque corrigat, vel quanta pertinacia ſuum quiſque defendere conetur errorem. Bonæ quippe ſpei eſt homo, ſi eum ſic proficientem dies vltimus vitæ huius inuenerit, vt adijciantur ei quæ proficienti defuerunt, & perficiendus quam puniendus potius iudicetur.] hæc ipſe, & notatu quidem digniſſima.

Qui igitur ad Auguſtinum ea ſcripſerunt Proſper & Hilarius, nondum erant Epiſcopi: ideo eos Auguſtinus filios, non autem fratres appellat, ſicut & Cæleſtinus Papa, cum de ijſdem ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum[a]: quando autem contigerit creari Epiſcopos, ſuo loco dicetur. Errare ergo ſcias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipſorum epiſtolas B affixa, eoſdem Epiſcopos nominat; additumq. id eſſe ſuperfluo in epiſtola Proſperi ad Auguſtinum. Quænam autem fuerint turbæ iſtæ contra S. Auguſtini ſcripta in Gallijs concitatæ, ex ijſdem vtriuſque litteris, aliorumq. ſcriptis perfacile intelligi poteſt: nimirum accidiſſe, vt cum perueniſſent in Gallias ſcripta S. Auguſtini aduerſus Pelagianos; nonnulli qui Pelagio ſtuduiſſent, inter quos adnumerabatur Ioannes Caſſianus presbyter Eccleſiæ Maſſilienſis, cognomento Collator, ea carpere, acriterq. inſectari cœperint. Inſurrexerunt vero pro eiſdē ſcriptis præcipui deſenſores viri eruditiſſimi (quos diximus) Proſper & Hilarius, quorum prior commercio litterarum tantum Auguſtino notus erat, Hilarius autem ſe viſum eſſe Auguſtino magiſtro teſtatur. De ſe enim ita Proſper in dicta epiſtola ad Auguſtinum: Ignotus quidem facie, ſed iam aliquatenus (ſi reminiſceris) animo & ſermone compertus: nam per ſanctum fratrem meum Leontium diaconum miſi epiſtolas & C recepi, &c.] qui & inferius de Hilario iſta habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, & ſpiritualium ſtudiorum, ſanctum Hilarium Arelatenſem ſciat beatitudo tua admiratorem, ſectatoremq. in alijs omnibus tuæ eſſe doctrinæ.] De ſe vero ipſe Hilarius Auguſtini diſcipulus ita in ſuis litteris: Nolo autem, ſanctitas tua ſic me arbitretur ſcribere, quaſi de his quæ nunc edidiſti, arbitretur hæc ſcribere, quaſi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod a præſentiæ tuæ delicijs exulatus, vbi ſalubribus tuis vberibus nutriebar, non ſolum abſentia tua crucior, verum etiam peruicacia quorumdam, qui non tantum manifeſta reſpuunt, ſed etiam non intellecta reprehendunt, &c.]

a Cælest. epist. 8.

IOANNES CASSIANVS IMPVGNAT AVGVSTINI OPERA.

HILARIVS ET PROSPER DEFENSORES AVGVSTINI.

Quænam fuerint, quæ a Pelagianis, clam ſub Catholico nomine latentibus, obijcerentur, ex ijſdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Auguſtinus ſcripſiſſet de vocatione & pœnitentia electorum, deq. gratia præueniente, quam a voluntate ho- D minum præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui ſupra S. Proſper pluribus ea epiſtola ſignificauit: præſtitit id ipſum Hilarius Arelatenſis, plura addens. Quibus omnibus acceptis, Auguſtinus hiſce diebus ad ea elucidanda, & aduerſariorum obiectiones confutandas conuerſus, in altum pelagus ingenij vela pandit; inſpiranteq. diuino Spiritu, duos ad eoſdem conſcripſit libros, alterum inſcriptum de Prædeſtinatione ſanctorum, alterum verum de Bono perſeuerantiæ: ad cuius finem eiuſmodi conteſtationem appoſuit: Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eorum ille ſit doctor interior, a cuius facie eſt ſcientia & intellectus. Qui vero errare me exiſtimant, etiam atque etiam quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. Ego autem cum per eos qui meos labores legunt, non ſolum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ doctores magis expecto, ſi & in ipſo- E rum manus veniūt, dignenturq. noſſe quæ ſcribo.] hæc ipſe, digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animiq. eius admirabili cum ſummiſſione verecundia: vt plane, niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatum ipſum diuino Spiritu illa ſcripſiſſe; cum non ſuper quempiam alium, quam ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei, diuinum affore numen, Deus per Prophetam [b] fuerit conteſtatus, ſicut & Iacobus docuit, vbi ait [c]: Quæ deſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, &c.] at longe longius, dicam, & quam longiſſime abeſt, vt quid huiuſmodi in aliquo reperiatur hæretico.

S. AVGVSTINI MODESTIA ET HVMILITAS.

b Iſai. 46. ſecundum lxx.
c Iacob. 3.

Sed & hic obiter attingenda quæ Hilarius Arelatenſis inter alia S. Auguſtino voluit innoteſcere, adiecta ad epiſtolam eiuſmodi appendice: Sciat ſanctitas tua, fratrem meum, cuius maxime cauſa hinc diſceſſimus, cum matrona ſua ex conſenſu perfectam Deo continentiam

A nentiam deuouiſſe. Vnde rogamus ſanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipſum in eis Dominus confirmare & cuſtodire dignetur.] hæc Hilarius. At quiſnam fuerit iſte germanus eius, adhuc me latet: de ſorore vero ipſius, Pimeniola nomine [a], nupta Lupo viro illuſtri, eadem de dicata ab eis Deo ex conſenſu caſtitate narratur hiſtoria, cum contigit eoſdem pios coniuges poſt ſeptennium amore perfectioris vitæ ſe inuicem ſeparaſſe, ſanctumq. coniugem Lupum ſub S. Honorato abbate cœnobij Lirinenſis vitam monaſticam excoluiſſe, inde vero a Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptum mira ſanctitate claruiſſe. Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduerſus Pelagianos ſuſcepta, de qua ſuo loco inferius pluribus dicturi ſumus.

[a] *Acta S. Lupi apud Sur. die 29. Iuly.*

DE PIMENIOLA ET LVPO.

Hic ille Lupus, quẽ tot tantiſq. præconijs celebrat Sidonius Apollinaris, cũ ipſe creatus Epiſcopus ad eũ ſcribit in Epiſcopatu nouem iam luſtra perfunctũ, cuius monitis haud parũ B Sidonius ipſe profecerat. At quantus hic (quod eſt admiratione dignũ) euaſerit ex homine cõiugato ſacerdos, hæc modo obiter ex ipſius Sidonij epiſtolæ exordio accipe [b]: Benedictus Spiritus ſanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Epiſcopus Epiſcoporum, & alter ſæculi tui Iacobus, de quadam ſpecula charitatis, nec de inferiore Hieruſalem tota Eccleſiæ Dei noſtri mẽbra ſuper inſpicis.] & inferius: Poſt deſudatas militiæ Lirinenſis excubias, & in Apoſtolica ſede nouem iam decurſa quinquennia, vtriuſque ſanctorum ordinis te conclamatiſſimum primipilarem ſpiritualia caſtra venerentur, &c.] hæc de ipſo, quem quidem mirifica ſanctitate conſpicuum omnium Galliarum Epiſcopi intuebantur & venerabantur, cũ eum omnes (vt idem ait) ſcirent eſſe normam morum, & columnam virtutum. Sed de Lupo hæc modo ſatis, occaſione eius coniugis S. Pimeniolæ ſororis Hilarij: libuit namque ex fructibus poſtea editis, arboris plantationem laudibus iſtis C a maioribus dictis proſequi. Quod vero ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat ipſum inter alia vna cum S. Petronio Bononienſi S. Eucherij [c] illud elogium: Hilarius nuper, & de Italia nunc Antiſtes Petronius, ambo ab illa pleniſſima (vt aiunt) mundanæ poteſtatis ſede, vnus in religionis, alius in ſacerdotij nomen aſcendit.] hæc Eucherius, cum creatus eſt Petronius Epiſcopus Bononienſis, perſeuerante Hilario in vita monaſtica.

[b] *Sid. lib. 6. epiſt. 1.*

DE HILARIO ET PETRONIO.

[c] *Eucher. ad Valerianum epiſt.*

Sed redeamus ad Proſperum, qui his temporibus pro defenſione ſcriptorum S. Auguſtini exurgens acerrimus propugnator, aduerſus eos quoque qui clam (quod palam non auderent, damnata iam hæreſi Pelagiana) in S. Auguſtinum adeo inuerecunde obloquerentur, vt in eum Ethniciſmum necnon Manichæiſmum calumnioſe nimis impingerent: contra hos, inquam, S. Proſper iniens ipſe certamen, primum omnium hos fuiſſe Pelagianos oſtendit aperte in commentario quem ad Ruffinum conſcripſit, demonſtrans inſuper D Auguſtini doctrinam ab vniuerſa Catholica Eccleſia eſſe receptam, illorum vero vbique damnatam: de his enim hæc ait [d]: Has autem verſutias, quibus ſe filij tenebrarum in ſimilitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Epiſcoporum iudicia, & Apoſtolicæ ſedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatiſſimus quoque Auguſtinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini ſacerdotum, copioſe & pulchre in multis voluminum diſputationibus deſtruxit; vtpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantiſſime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc ſcientiæ & ſapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non ſolum iſtam (*Pelagianam hæreſim ſcilicet*) adhuc in ſuis detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas prius hæreſes victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Eccleſiæ, & ad gloriam Chriſti qua ipſe illuſtratus eſt perfulE genti, quidam noſtrorum (quod de ipſis multum dolendum eſt) occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur, & prout ſibi obnoxias aliquorum aures, opportunaſq. reperiunt, ſcripta ipſius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem: adijcientes etiam, duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, vt ſcilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adſcribatur impietas.

GRAVES CONTRA AVGVSTINVM CALVMNIAE.

[d] *Proſp. de lib. arbitr.*

AVGVSTINI CELEBRITAS

Quæ ſi vera ſunt: cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impij ſunt, vt tam abruptam perniciem ab Eccleſia repellant? tam inſanis prædicationibus non reſiſtant? nec ſaltem aliquibus ſcriptis eum, a quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint. Inmo nouerunt, non ſolum Romanam, Africanamq. Eccleſiam, & per omnes mundi partes, vniuerſos promiſſionis

IN ADVERSARIOS AVGVSTINVM IMPVGNANTES.

ſionis filios cum doctrina huius viri, ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeſſione congruere: A
ſed etiam in ipſis locis, in quibus aduerſus eum querimonia concitatur, eſſe, propitio Deo, plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ Apoſtolicæq. doctrinæ ſaluberrimis eius diſputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Chriſti (in quantum ea ipſe multiplicat) dilatantur. Si recte reprehendimur, cur non conſtanter arguimur? Si arguendi non ſumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis neſcit, cur iſta priuatim de ſtomacho garriant, & publice de conſilio conticeſcant? Volentes enim in ſua iuſtitia magis quam in Dei gratia gloriari, moleſte ferunt, quod his, quæ aduerſus excellentiſſimæ auctoritatis virum inter multas collationes aſſeruere, reſtitimus, &c.] hæc & alia Proſper aduerſus huiuſmodi ſuſurrones. Sed de his modo hactenus. Quæ autem per aduerſarios poſt obitum S. Auguſtini aduerſus eius ſcripta excitata ſunt prœlia, ſuo loco dicemus. Iam vero quæ huius anni ſunt reliqua proſequamur. B

PATROCLVS EPISCOPVS AREL. OCCIDITVR. HONORATVS SVBSTITVITVR.

a Martyr. Rom. die 15. Auguſt.

His ipſis Conſulibus (inquit Proſper in Chronico) Patroclus Arelatenſis Epiſcopus a Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam iuſſionem Felicis Magiſtri militum referebatur, cuius impulſu traditur etiam Titus diaconus vir ſanctus, Romæ pecunias diſtribuens, interfectus.] hæc ipſe. Ceterum longe diſpar vtriuſque conditio & cauſa necis. Etenim Titus vir ſanctus (vt ait) inter ſanctos adſcriptus eſt martyres[a]. Patroclus autem ſuorum ſcelerum, vltore numine, pœnas dedit; quippe qui (vt ſuo loco ſuperius dictum eſt) pulſo Herote viro digno, alienam ſedem violentus inuaſit, & vicinorũ Epiſcoporum (vt patet ex epiſtola Bonifacij Romani Pontificis) iura turbauit. Succeſſit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinenſis cœnobij, quem S. Eucherius primo Inſulanum, inde vero magiſtrum Eccleſiarum appellat, eum ad Salonium ſcribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Fauſtum. Porro res C
ab eo geſtæ ſcriptis commendatæ ſunt ab eius ſucceſſore Hilario, ſed plane perierunt: quæ enim extant tribus conſcripta libris, alterius potius, quam Hilarij eſſe, in Notis diximus. Sed de Hilario inferius pluribus.

FELIX DAT POENAS SCELERVM.

b Proſp. in Chron.

Verum quod ad Felicem Magiſtrum militiæ ſpectat, qui adeo nefaria ſcelera patrauit, haud inultus abijt; occiſus enim eſt vna cum vxore ab Aetio Magiſtro militum poſt triennium, vt auctor idem eſt Proſper; qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuiſſe bellum in Africa aduerſus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem[b]. Sed id anno ſequenti contigiſſe, cum idem Proſper affirmet, de his ſuo loco agemus.

IESV CHRISTI ANNVS	CAELESTINI PAP. ANNVS	THEODOSII 20. VALENTINIANI 3.	IMPP.
427.	4.		D

* Ardaburij in vetere inſcript. in baſilica S. Pauli Romæ.

BONIFACIVS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

ADuenit annus Domini quadringenteſimus vigeſimuſſeptimus, Conſulatu Hierij & Ardaburij * inchoatus, Africanæ prouinciæ funeſtus, primũ quidem ob bellum inuidia Felicis Magiſtri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Proſper in Chronico, his Conſulibus, ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaq. in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum eſt, ducibus Mauortio, & Galbione, & Sinoce, cuius proditione Mauortius & Galbio, eum Bonifacium obſiderent, interempti ſunt; moxq. ipſe a Bonifacio dolo detectus, occiſus eſt. Exinde gentibus, quæ vti nauibus neſciebant, dum a concertantibus in auxilium vocantur, mare peruium factum eſt: belliq. contra Bonifacium cœpti in E
Sigiſuultum Comitem cura tranſlata eſt.] hæc Proſper.

AETIVS CALVMNIATOR ET PRODITOR.

c Paul. diac. hiſt. Miſcel. lib. 14.

Verum hæc non Felici, ſed Aetio apud hiſtoriam Miſcellã, quæ Paulo diacono adſcribitur, tribuuntur; eiuſq. traditur dolo & inſidijs factum, vt Bonifacius apud Imperatorem male audiret. res autem geſta ſic ibi narratur[c]: Cum Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepiſſet, & apud Africam potentia gloriaq. augeretur; inuidia inflammatus Aetius accuſationem facit aduerſus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam ſatagentem. Et hæc quidem Placidiæ fatebatur, quæ fuit mater Valentiniani. Ceterum Bonifacio ſcribit: Si acceerſitus fueris, accedere noli: accuſatus enim es, & te doloſe vocant Imperatores. Hæc ſuſcipiens Bonifacius, & veluti proprio ſeruo Aetio credens, accerſitus accedere diſtulit. Tunc Imperatores Aetium quaſi deuotum recipiunt, & aduerſus Bonifacium Mauortius & Galbio mittuntur.] reliqua vt ſupra.

Porro

A Porro anſa Bonifacium accuſandi, & in ſuſpicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa eſt, quod cum eidem Bonifacio iuſſu eiuſdem Imperatoris proficiſcendum fuiſſet in Hiſpaniam, ibi affinem Vuandalorum Regibus vxorem duxerat, eoſdemq. barbaros ſibi fœdere nuptiarum obſtrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori perſuadere, aliquid ipſum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem ſtatuit vt aduerſus eum bellum decerneret, dictoſq. duces in Africam mitteret. Quorum plane aduentu nonnihil perculſus animo Bonifacius, ad S. Auguſtinum has litteras dedit, de belli euentu ſolicitus [a]: *a Apud Auguſt. in append. epiſ. 12.*

Domino venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Graue nobis eſt bellum. Inimici mucro noſtra pectora pulſat. Deo ſunde preces, vt ſoles: tua ſit nobis comes oratio: Rauca buccina, terrifica tuba, puto quod & ſidera terreant. Hoſtium clamor immanis adeſt: ſed his non terremur. Nouimus enim iſta non ho- B die. Ergo, venerande Chriſti ſacerdos, pete Deum, vt iacula in hoſtes dirigat noſtra, ac ſe ipſi trucidenr mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Auguſtinum magna fiducia: qui ad eum iſta pauciora reddidit [b]: BONIFACIVS VALLATVS HOSTIBVS AVXILIVM IMPLORAT AB AVGVST. *b Auguſt. epiſt. 13. in append.*

Domino & ſpectabili viro Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi, tuiſq. dabo conſilium: arripe arma: oratio aures pulſet auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis proſpectat, & parti quam aſpicit iuſtam, dat palmam.] hæc Auguſtinus.

Cum vero res ex ſententia accidiſſet, vt duces Mauortius & Galbio proditione Sinocis occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rurſus ad eumdem S. Auguſtinum hæc ſcripſit [c]: *c Ibidē epiſt. 14.*

Domino venerabili S. patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

C Manus ſuperba, Deo iuuante, cecidit, quæ ante paulułum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduerſis ceciderunt: de noſtris autem, Chriſto iuuante, nullus eſt vulneratus. Ora igitur, venerabilis Papa, vt talis de inimicis vltio ſæpe præcedat.] iſta ipſe: ad quæ hæc Auguſtinus reſcripſit, cum ægrotaret [d]: *d Ibidē epiſt. 15.*

Domino inſigni, meritoq. ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumq. diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatem, quæſo, ſerua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus proprijs præſumas. De auctore gloriæ virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.] Sed ad eum rurſum ſic Bonifacius quam religioſiſſime [e]: *e Ibidē epiſt. 16.*

Numquam Diuinitas preces & lacrymas deſpicit peccatorum. Cupis ipſe quidem de D hac vita ſecurus ad cæli regna migrare: ſed nobis opus es, feſſis in tantis adhuc periculis conſtitutis. Itaque ora nobiſcum, vt tua nobis ſalus aliquantulum temporis condonetur.] hactenus ad Auguſtinum Bonifacius.

Scimus quidem perbreues has litteras, ob Laconicum ſcribendi genus, præter Auguſtini morem, ab aliquibus non creditas ipſius eſſe. Sed ſi quis perſonam ad quam ſcripſit, & tempora exacte conſideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumq. eo tempore Auguſtinum ſcribere: certe quidem omnis adhibenda ipſi fuit induſtria, ne ad illum iſta ſcripſiſſe ſciretur: vnde non ſolum a conſueta ſcribendi forma receſſiſſe oportuit, ſed (vt aſſolet) notis Bonifacio tantum perſpicuis litteras exaraſſe. ſecus autem accidit, cum idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cum nulla Auguſtinus potuiſſet nota ſuſpicionis inuri, quod ad rebellem Imperij ſcripſiſſet. Verum (quod diximus) E etſi quis contentioſe nimis Auguſtinum eſſe neget; haud (ſi prudens eſt) inficias ierit, eaſdem epiſtolas eſſe germanas ab omni prorſus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas, vt ſuperius diximus, Aurelio, aut Alypio.

Sed quid poſt hæc accidit? Cum (vt vidimus ex Proſpero) eiuſdem belli cura Sigiſuulto Comiti legata eſſet, idemq. valentioribus copijs aduerſus Bonifacium exercitum comparaſſet: proprijs diffidens viribus ipſe Bonifacius quid præſtiterit, apud Paulum diaconum [f] ſic res geſta narratur: Bonifacius igitur ſentiens ſe non poſſe tuto Africam tenere, cernensq. ſibi periculum inſtare in perniciem totius Reipub. efferueſcens, transfretans e Libya in Hiſpaniam, ad Vuandalos, Alanoſq. venit. Cumq. Modegiſclum inueniſſet mortuum, & filios eius Guntharium & Genſericum Imperium moderantes, hortatus eſt, vt Hiſpaniam, Libyamq. in tres partes diuiderent. Qui polliciti ſunt, vnicuique parti ſe vna cum ipſo principaturos, in communi tamen in quemlibet hoſtem vlturos. In *f Paul. diac. hiſt. Miſcel. lib. 14.* BONIFACIVS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VVANDALOS ET ALANOS.

talibus

talibus ergo profeſſionibus Vuandali, Alaniq. fretum tranſeuntes, Libyam habitauerunt; A
& cunctam pene Africam ferro, flamma, rapinis crudeliſſime deuaſtantes, inſuper Catholi-
cam fidem Ariana impietate ſubuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiã poſtea a S. Auguſtino
ad eum ſcriptis liquet ipſum Bonifacium nauigaſſe: ex quibus redarguas Procopium affir-
a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.
mantem [a], non ipſum, ſed eius germanos in Hiſpaniam miſſos eſſe, & Vuandalos infauſte
nimis in Africam conuocaſſe: quod hoc anno, iiſdem Conſulibus, contigiſſe, Proſper no-
tat in Chronico: niſi vtrumque accidiſſe dixerimus, diuerſorum temporum habita ratione.

BONIFACIVS IN IMMANIA LAPSVS FACINORA.
Quo tandem (proh dolor!) deſperatio virum alioqui pium adegit? Cum enim ſe calum-
nijs oppreſſum, caputq. ſuum infatigabili ſtudio, ſummaq. potentia peti cerneret: iamq.
ſciret omnem prorſus ſibi clauſam eſſe viam excuſandi ſe apud Imperatores, quos magis
magiſq. recentioribus Romani exercitus cladibus exaſperaſſet: adeo enormia & homine
Chriſtiano prorſus indigna & indecora patrauit, vt infelix ſibi in primis, ac toti Africæ, B
Eccleſiæq. Catholicæ immenſum parturierit malum. Sed vnde ipſi, vt vel talia cogi-
taret, malorum origo? Deſciuerat iam miſer a priſtina pietate, morumq. probitate, in
qua hactenus ſe S. Auguſtini monitis continuerat, & in dies magis magiſq. profecerat: ſed
b Hierem. 2.
in vitia iam prolapſus enormia, didicit miſer experimento, quam malum & amarum [b] eſ-
ſet, dereliquiſſe Dominum Deum, quem ante ſanctis demerens operibus, expertus ſæpius
ſuum fuerat protectorem & hoſtium appetentium fuiſſe vltorem.

Ante hæc autem, accidit, vt cum ad ſe defendendum aduerſus æmulos totis viribus
Bonifacius intentus eſſet, bellis ciuilibus Romanis inter ſe exercitibus confligentibus,
barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio ſubditos graſſarentur. Hæc miſera-
tus Auguſtinus, ad ipſum Bonifaciũ in deterius prolabentem, vt eum ad meliorem frugem
c Aug. epiſt. 70.
AVGVSTINVS ADMONET BONIFACIVM.
reuocaret, epiſtolam ſcripſit, in cuius exordio poſt alia iſta habet [c]: Scio non deeſſe ho- C
mines, qui te ſecundum vitam mundi huius diligunt, & ſecundum ipſam tibi dant conſilia,
aliquando vtilia, aliquando inutilia: quia homines ſunt, & ſicut poſſunt, ad præſens ſa-
piunt, neſcientes quid contingat ſequenti die. Secundum Deum, ne pereat anima tua, non
facile tibi quiſquam conſulit: non quia deſint qui hoc faciant, ſed quia difficile eſt inue-
nire, quando tecum iſta poſſint loqui. Nam & ego ſemper deſideraui, & numquam inue-
ni locum vel tempus, vt agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem
multum diligo in Chriſto. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad
me venire dignatus es, quia vix loquebar, imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fi-
li, audi me ſaltem per litteras tibi ſermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi
mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea
epiſtola perueniret.] vides ex his Auguſtini in ſcribendo cautelam: vt non mireris, ſi in alijs D
perbreuibus ad eum datis epiſtolis conſuetam mutauerit dictionem. Sed ſubdit: Vnde
peto, vt ignoſcas, ſi me putas plus timuiſſe, quam debui: tamen dixi quod timui. Audi
ergo me, immo Dominum noſtrum per miniſterium infirmitatis meæ.

Recole qualis fueris, adhuc in corpore conſtituta religioſæ memoriæ priore coniuge
BONIFACII SANCTVM PROPOSITVM
tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius ſæculi horruerit, & quomodo cu-
pieris ſeruitutem Dei. Nos nouimus, nos teſtes ſumus, quid nobiſcum apud Tubunas de
animo & voluntate tua fueris collocutus: ſoli enim eramus ego & frater Alypius. Non
enim exiſtimo tantum valuiſſe terrenas curas, quibus impletus es, vt hæc de memoria tua
penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinque-
re cupiebas, & te in otium ſanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua ſerui Dei mo-
nachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? quia conſideraſti, oſtendentibus E
nobis, quantum prodeſſet Chriſti Eccleſijs quod agebas, ſi ea ſola intentione ageres,
vt defenſæ ab infeſtationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (ſicut
d 1. Tim. 2.
dicit Apoſtolus [d]) in omni pietate & caſtitate: tu autem ex hoc mundo nihil quære-
res, niſi ea quæ neceſſaria eſſent huic vitæ ſuſtentandæ tuæ ac tuorum, accinctus baltheo
caſtiſſimæ continentiæ, & inter arma corporalia ſpiritualibus armis tutius ac fortius
munitus.

Cum ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, nauigaſti, vxoremq. duxiſti: ſed naui-
e Rom. 13.
BONIFACII MVLTIPLICES ERRORES
gaſſe, obedientiæ fuit, quam ſecundum Apoſtolum [f] debebas ſublimioribus poteſtatibus:
vxorem autem non duxiſſes, niſi ſuſceptam deſerens continentiam, concupiſcentia victus
eſſes. Quod ego cum comperiſſem (fateor) miratus obſtupui: dolorem autem meum ex ali-
qua parte conſolabatur, quod audiui te illam ducere noluiſſe, niſi prius Catholica fuiſſet
facta

A facta. Et tamen hæreſis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum præualuit in domo
tua, vt ab ipſis filia tua baptizaretur. Iam vero ſi ad nos non falſa perlata ſunt (quæ vti-
nam falſa ſint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ ſint: quantis tan-
tum malum plangendum eſt fontibus lacrymarum? Ipſam quoque vxorem non tibi ſuffe-
ciſſe, ſed concubinarum neſcio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, &
fortitan mentiuntur. Iſta omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, poſtcaquam coniu-
gatus es, conſecuta ſunt. Quid dicam? Chriſtianus es, cor habes, Deum times: tu ipſe
conſidera quæ volo dicere; & inuenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: pro-
pter quam tibi credo Dominum parcere, & a periculis omnibus liberare, vt agas eam, ſi-
cut agenda eſt. Sed ſi illud audias, quod ſcriptum eſt [a]: Ne tardes conuerti ad Dominum, *a Eccl. 5.*
neque differas de die in diem.

B Iuſtam quidem dicis habere te cauſam; cuius iudex ego non ſum: quoniam partes am- EVACVAT
bas audire non poſſum. Sed qualiſcumque ſit cauſa tua (de quo modo quærere & diſpu- EXCVSATIO-
tare non opus eſt) numquid coram Deo potes negare, quod in iſtam neceſſitatem non per- NES BONIFA-
ueniſſes, niſi bona ſæculi huius dilexiſſes: quæ tamquam ſeruus Dei, quem te ante no- CII.
ueramus, contemnere omnino & pro nihilo habere debuiſti: & oblata quidem ſumere,
vt ea vtereris ad pietatem, non autem negata vel delegata ſic quærere, vt propter illa in
iſtam neceſſitatem ducereris, vbi cum amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem
a te, ſed multa propter te: & cum timentur quæ ad exiguum tempus nocent, ſi tamen
nocent, committuntur ea quæ vere in æternum noceant? De quibus vt vnum aliquid di-
cam: quis non videt, quod multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam &
ſalutem: qui etiamſi tibi omnes fideles ſint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur inſidiæ;
C nempe tamen ad ea bona, quæ ipſi quoque non ſecundum Deum, ſed ſecundum ſæcu-
lum diligunt, per ſe cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compeſcere debuiſti cu-
piditates tuas, explere cogeris alienas: quod vt fiat, neceſſe eſt vt multa quæ Deo diſpli-
cent fiant; nec ſic tamen explentur tales cupiditates.] & paulo poſt: Quando ergo pote-
ris tot hominum armatorum, quorum ſouenda eſt cupiditas, timetur atrocitas; quando
(inquam) poteris eorum concupiſcentiam, qui diligunt mundum, non dico ſatiare (quod
fieri nullo modo poteſt) ſed aliqua ex parte paſcere, ne vniuerſa plebs pereat, niſi tu fa-
cias quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa con-
trita, vt iam vile aliquid quod rapiatur, vix inueniatur.

Quid autem dicam de vaſtatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, reſiſtente nullo,
dum tu talis tuis neceſſitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde iſta calamitas auer- BARBARICA
D tatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum & Africæ Comite CLADES IN
in Africa conſtituto cum tam magno exercitu & poteſtate, qui Tribunus cum paucis fœ- AFRICA.
deratis ipſas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuiſſe barbaros auſu-
ros, tantum progreſſuros, tanta vaſtaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis
fuerant, deſerta facturos? Qui non dicebant, quandocumque tu Comitiuam ſumeres po-
teſtatem, Afros barbaros non ſolum domitos, ſed etiam tributarios futuros Romanæ Rei-
publicæ? Et nunc quam in contrarium verſa ſit ſpes hominum, vides: nec diutius hic te-
cum loquendum eſt, quia plus tu potes ea cogitare, quam nos dicere. Sed forte ad ea
reſpondes: illis hoc eſſe imputandum, qui te læſerunt, qui tuis officioſis virtutibus non
paria, ſed contraria reddiderunt. quas cauſas ego audire & iudicare non poſſum. Tuam
cauſam potius aſpice & inſpice, quam non cum hominibus quibuſlibet, ſed cum Deo ha-
E bere te cognoſcis, quia in Chriſto fideliter viuis: ipſum timere debes ne offendas. Nam
ego cauſas ſuperiores potius attendo: quia vt Africa tanta mala patiatur, ſuis debent ho-
mines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos
malos & iniquos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit.] & paulo poſt huiuſ-
modi eum impugnat dilemmate:

Si ergo tibi bona ſunt præſtita, quamuis terrena & tranſitoria, ab Imperio Romano, quia
& ipſum terrenum eſt, non cæleſte, nec poteſt præſtare niſi quod habet in poteſtate: Si STRINGIT
ergo bona in te collata ſunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata AVGVSTI-
ſunt, noli reddere mala pro malis. Quid iſtorum duorum ſit, nec diſcutere volo, nec va- NVS DILEM-
leo iudicare: ego Chriſtiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. MATE BONI-
Dicis enim fortaſſe: In tanta neceſſitate quid vis vt faciam? Si conſilium a me ſecundum FACIVM.
hoc ſæculum quæris, quomodo iſta ſalus tua tranſitoria tuta ſit, atque potentia & opu-
lentia

lentia vel iſta ſeruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi reſpondeam, neſcio. Incerta quippe iſta certum conſilium habere non poſſunt. Si autem ſecundum Deum me conſulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis [a]: Quid prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? habeo plane quod dicam: eſt apud me conſilium, quod a me audias. Quid autem opus eſt vt aliud dicam, quam illud quod ſupra dixi: Noli [b] diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt, Si quis autem dilexerit mundum, non eſt charitas Patris in illo.] & ſubinde: Hic appareat ſi vir fortis es. Vince cupiditates, quibus iſte diligitur mundus: Age pœnitentiam de præteritis malis, quando ab eis cupiditatibus victus per deſideria non bona trahebaris. Hoc conſilium ſi acceperis, ſi tenueris atque ſeruaueris; & ad bona illa certa peruenies, & cum ſalute animæ tuæ inter iſta incerta verſaberis. A

a Luc. 9.

b 1. Ioan. 2.

Sed forte iterum quæris a me, quomodo iſta facias in tantis mundi huius neceſſitatibus implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in pſalmo [c]: In neceſſitatibus meis erue me. Tunc enim finiuntur iſtæ neceſſitates, quando finiuntur iſtæ cupiditates. Qui exaudiuit te, & nos pro te, vt liberareris de tot tantiſq. periculis viſibilium corporaliumq. bellorum, vbi ſolum iſta vita quandoque finienda periclitatur, anima vero non perit, ſi non malignis cupiditatibus captiua teneatur: ipſe exaudiet, vt interiores & inuiſibiles hoſtes, id eſt, ipſas cupiditates, inuiſibiliter & ſpiritualiter vincas.] & poſt nonnulla de mundi contemptu ſalubriter inculcata, ad poſtremum hæc addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt in ſanctitate continentiæ viueres. Adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum ſalua pace potuiſſes, ab iſtis rebus bellicis abſtraheres, & ei vitæ vacares in ſocietate ſanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in ſilentio pugnant milites Chriſti, non vt occidant homines, ſed vt expugnent principes & poteſtates & ſpiritalia nequitiæ, id eſt, diabolum & angelos eius: hos enim hoſtes ſancti vincunt, quos videre non poſſunt: & tamen quos non vident, vincunt, iſta vincendo quæ ſentiunt. B C

c Pſal. 24.

QVID CONSVLAT AVGVSTINVS BONIFACIO.

Sed vt te ad iſtam vitam non exhorter, coniunx impedimento eſt, ſine cuius conſenſione continenter tibi non licet viuere: Quia etſi tu eam poſt illa verba Tubunenſia ducere non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum ſciens, innocenter & ſimpliciter nupſit. Atque vtinam poſſes ei perſuadere continentiam, vt ſine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoſcis. Sed ſi cum illa agere non potes, ſerua ſaltem pudicitiam coniugalem, & roga Deum, qui te de neceſſitatibus eruit, vt quod non potes modo, poſſis aliquando. Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum; vt in ipſis bellis (ſi adhuc in eis te verſari opus eſt) fidem teneas, pacem quæras; vt ex mundi huius bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniux, aut impedire non debet. Hæc ad te, fili dilectiſſime, vt ſcriberem, charitas iuſſit, qua te ſecundum Deum, non ſecundum hoc ſæculum diligo: quia & cogitans quod ſcriptum eſt [d]: Corripe ſapientem, & amabit te: corripe ſtultum, & adijciet odiſſe te: non te vtique ſtultum, ſed ſapientem debui cogitare.] hactenus Auguſtinus ad Bonifacium, plane beatum, ſi eum admonentem audiſſet. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti æſtro percitus, furenti animo (cum ſe cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium Vuandalorum confugit, quos (vt diximus) in Africam traijciendos curauit: ex quo infelix (nolens licet) effecit, vt Africa in manus Vuandalorum deueniens, ſic ca... centum annorum ſpatium ſub barbarico iugo permanſerit. Quomodo vero ſero tandem ipſe Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, aduerſus illos ſuum exercitum duxerit, dicemus anno ſequenti. E

d Prouerb. 9.

Quanta autem damna Catholicæ eſſet allatura Eccleſiæ ſocietas iſta Bonifacij icta cum Vuandalis, & amicitia nuptiarũ vinculo ſtricta, iam ante patentia indicia præceſſerunt: videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptiſmate; qui & ... teriora adhuc præſumentes, in eiuſdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Auguſtinus. Nulli plane barbari, æque ac Vuandali, obſtinatiores facti ſunt defenſores Arianæ perfidiæ, & acerbiores aduerſus Catholicos perſecutores: nam vt taceamus perſecutionem diram illam, quam poſtea intulerunt Eccleſiæ Africanæ, de qua ſuis locis dicturi ſumus; de his quæ egerint in Hiſpania, antequam nauigarent in Africam, ſub Traſamundo Vuandalorum Rege aduerſum dicatam Deo virginem hiſtoriam afferam, quæ a Gregorio Turonenſi ita deſcribitur [e]:

VVANDALI ARIANORVM OMNIVM PERDITISSIMI.

e Greg. Tur. Hiſt. lib. 2. c. 11.

Tan-n

A Factum eſt [illegible], vt puella quædam religioſa, prædiues opibus, & ſecundum ſæculi [illegible] nitatem [illegible] Senat[illegible] [illegible]rens, & quod his omnibus [illegible], fide Catholica pollens, Deo omnipotenti [illegible] ſeruiens, ad hanc quæſtionem duceretur. VIRGINIS HISPANAE NOBILIS MARTYRIUM.
C[illegible]. R[illegible] [illegible] omnibus c[illegible]pit eam primum ad [illegible]b[illegible] [illegible] [illegible]. Quæ cum venenoſum eius iaculum fidei parma p[illegible] [illegible]leret, præcepit [illegible] eius [illegible], quæ iam mente poſſidebat regna Paradiſi. d[illegible] ap[illegible]atam [illegible] [illegible]entis [illegible] torqueri. Quid plura? poſt multas quæſtiones, poſt a[illegible] rerum [illegible] adhuc frangi non poſſet, vt beatam re[illegible] [illegible]ret Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumq. in illud cœnoſum lauacrum vi [illegible] [illegible] proclamaret Patrem cum Filio ac Spiritum ſanctum vnius credo eſſe ſubſtantiæ eſſentiæque, digno aquas ſanguine cunctas infecit [illegible] eſt, fluxu ven-

B [illegible]s a[illegible] [illegible]. [illegible] ad [illegible] ta quæſtionem, poſt eculeos, poſt flammas, poſt vngulas, C[illegible]to Domino [illegible]s deciſione dicatur.] hæc Gregorius; qui & affirmat, per eundem Regem Arianum a[illegible] quoque in Hiſpania vexatos eſſe Catholicos, diuerſiſq. tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte mulctatos, [illegible] martyrij coronæ ſtatos. Porro fugatis vndique Catholicis, eorumdem martyrum memoria remanſit obſcura. Fugatos quidem nonnullos de [illegible] Epiſcopos, eorum plebibus [illegible] lap[illegible], vel peremptis, vel captis, S. Auguſtinus affirmat in epiſtola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Eccleſiæ veniamus. a August. epiſt. 180.

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chryſoſtomi, cuius nomen in Eccleſiaſticas tabulas fuerat reſtitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu ſolemni in Eccleſia anniuerſaria die celebrari cœperit ſexto Kalendas Octobris. Marcellinus enim id tra- MEMORIA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI COEPTA PUBLICE COLI.

C dit in Chronico ſub anni huius Conſulibus.

Quibus etiam Conſulibus, nono Kalendas Ianuarij (inquit Socrates [b]) moritur Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendi rationem, denique [illegible] in pauperes, omnium ſermonibus celebratus, moribus facilis, affabiliſque, ſimplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibens negotij, vnde cuiuis, & [illegible] eſſendo moleſtiam delectantur, offenſioni fuit, atque adeo apud eos opinione venit ignauiæ.] hæc ipſe. Ceſſauit Epiſcopatus eius ſedis menſibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius ſucceſſore anno ſequenti. b Socrat. lib. 7. c. 28.

Hoc item anno, cum Chriſtiana pietas propenſiori cultu (vt par erat) ſanctiſſimam Domini Crucem coleret, & paſſim vbique locorum eamdem pingeret, vel ſculperet: ne

D hac ex parte efficeris religio[illegible] [illegible]uerentiæ pateſaceret aditum, Imperatores Theodoſius & Valentinianus [illegible] [illegible]odi ſanctionem ediderunt [c]: c L. 1. C. nemini licere ſignum.

Cum ſit nobis cura [illegible], per omnia ſuperni numinis religionem tueri: ſignum Saluatoris Chriſti [illegible] in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpi, vel pingi [illegible]; ſed quodcumque reperitur, tolli, grauiſſima pœna mulctando eos qui contrarium [illegible] noſtris tentauerint, ſpecialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Iun. Hierio & [illegible]buro Conſſ.]

H[illegible] etiam anno in Oriente (quo vero loco, neſcimus) celebratum eſt Concilium aduerſus Maſſalianos hæreticos, alias ſæpe damnatos. Quod autem perdifficilis eſſet horum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quod etiam ſub Catholico nomine delitEſcerent. & [illegible], [illegible] negotio, pro arbitrio exigentis, ſe hæreſim damnare ſimularent; quam pro- CONCILIUM CONTRA MASSALIANOS.

E tinus, ſimulac liberum eſſet, repetentes, eadem quæ ab Eccleſia vetita eſſent, facerent & docerent, prout Acta ſæpe aduerſus eos ſuperius recitata declarant; quibus & quænam eſſent eorumdem hæreticorum ſententiæ, ſatis eſt demonſtratum. Pertæſi igitur Epiſcopi horum cau[illegible] pius fatigari, illud in Synodo ſanxere decretum, vt ijdem, quantumlibet imaginem pœnitentium præſeferrent, non amplius in Eccleſiam reciperentur, quam iam viſi eſſent [illegible] fuiſſe relapſi. Celebrem quidem huiuſmodi fuiſſe Epiſcoporum conuentum, [illegible] [illegible]re, quod interfuiſſe eidem & ſubſcripſiſſe reperiuntur inter alios Siſinnius Conſtantinopolitanus Epiſcopus & Theodotus Epiſcopus Antiochenus; vt Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius Acta Synodi, & [illegible]m canon, quem Photij Bibliotheca ſeruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminit ipſe, cum agit de ipſo Theodoto Antiocheno, & Synodali epiſtola data ad Barenianum,

ſiue Be[illegible] & Amphi[illegible]oc[illegible] ſos Pam[illegible] A
d[illegible] hæreticO [illegible] qu[illegible]
d[illegible] aberet[illegible] ad [illegible]q[illegible]um.

CANON DE RELAPSIS.

Si [illegible] p[illegible] [illegible] fuit [illegible] ſuis [illegible] huius mor[illegible] lapſus, num[illegible] us in poſt [illegible] d[illegible] [illegible] p[illegible]ceretur [illegible] p[illegible] omnia quæ a[illegible] [illegible] eius Synodi canon ex P[illegible] Bib[illegible] [illegible]mptus.

THEODOTI EPISC. ANTIOCH. OBITVS ET SEDIS TEMPVS. a Theod. lib.5.c. vlt. b Theodoret. in præfat. lib.1.

Poſt hæc autem [illegible] An[illegible] Epiſcopus ex [illegible]. A[illegible] vſque [illegible] peruenisse eodem [illegible] [illegible]tur, dum de[illegible] cum S[illegible] [illegible] eidem epiſ[illegible]æ Synodali. ne[illegible] hunc annum [illegible] Theodor[illegible] quæ h[illegible] potuit [illegible] re[illegible] ann[illegible] cum obitu T[illegible] laudens, [illegible] centum [illegible] annorum ſe com[illegible] teſtatur cumq. B
p[illegible] e[illegible] ab eo t[illegible] o E[illegible] Licin[illegible] tyranni exitu, quē occidi contigiſſe vidimus anno Dom[illegible] te[illegible] terti[illegible], ab eo [illegible] rum centum & [illegible] vſque [illegible] quadr[illegible] vige[illegible] primum peruen[illegible] de[illegible] fuiſſe Theodot[illegible], de quo a[illegible], Antiochenū Epiſcopum. [illegible] hæc tempora perueniſſe, Photius ex Synoda[illegible] epiſtola, cui [illegible] S[illegible] ſubſcripſit, oſtendat; perſpicuo plane intelligis, quem er[illegible] Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antiſtitum, dum eidem Theodoto annos duntaxat quatuor in [illegible] tribuit, quem ad annum vſque decimumſextum vixiſſe Epiſcopum, ex ſuperius d[illegible] cum ex Cyrill[illegible] Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoreto euident[illegible] la[illegible].

IOANNES CREATVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Defuncto autem Theodoto laudato [illegible] Epiſcopo, ſubrogatus eſt in locum ipſius Ioannes, ex ſcholis (vt exitus demonſtr[illegible] Theod[illegible] M[illegible], [illegible] & N[illegible] Theodoretus, & alij complures in Syria ſacerdot[illegible] ex quibus clades oborta eſt Orie[illegible] Eccleſiæ. Occulto namque, ſed p[illegible] D[illegible] [illegible], v[illegible] eodemq. ferme tempore Theodori illius alumni, [illegible] ipſi[illegible], [illegible] Eccleſiæ maximo in præcipuarum ſedium Epiſcopos [illegible], hoc anno [illegible] Antiochenus Epiſcopus, Neſtorius vero anno ſequenti in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præfecturam vocatus, [illegible] ſuo loco dicturi [illegible]. C

c Theodoret. lib. 5.c.vlt. QVID THEODORETVS DE THEODORO MOPSVESTENO.

Sed audiamus Theodoretum, Theodor[illegible] laud[illegible] bu[illegible] hiſtoriam ſcriptam a ſe claudentem, & maxima ob id eam, o[illegible], ig[illegible] a[illegible]. hæc enim habet ad calcem[c]: Per id tempus quo d[illegible] Theodotus rexit E[illegible], Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, qui to[illegible] Chriſti [illegible] ſua doctrina er[illegible]erat, & co[illegible] vniuerſas hæreticorum phalanges victa[illegible] r[illegible]uerat, obiit mo[illegible]. I[illegible] & [illegible] viri excellentiſſimæ doctrinæ partice[illegible], [illegible] ſanctiſſimi Ioann[illegible] ſocius & au[illegible] communiter inter ipſos ſapientiæ p[illegible] bu[illegible] Diodori fuerunt [illegible]. Triginta ſex annis Præſulatum geſſit Theodorus, neque vnquam [illegible] contra Arianam & E[illegible] Apo[illegible] impugnare, tum optimam herbam [illegible] C[illegible] [illegible] ſuppeditare. cuius frater Poly[illegible] Eccl[illegible] Apam[illegible]. [illegible] in loco finem hiſtoriæ facere, animus eſt: Atque omnes qui [illegible] al[illegible] per[illegible], vehementer oratos volo, [illegible] labo[illegible] compe[illegible] [illegible] Spatium quidem [illegible]entum & quinque [illegible]orum i[illegible] complectitur [illegible], quæ initium habet ex rabie Ari[illegible], exitum autem a morte [illegible] pr[illegible] Theodori atque Theodoti.] [illegible] qui ex inita [illegible]ione ad præ[illegible] eundem ſcri[illegible] eſſe, [illegible]. D E

d Theodoret. epiſt. 82.

Se[illegible] ur [illegible] ea quidem ex ca[illegible], quod noluit attingere Neſtorij tempora, qui anno [illegible] C[illegible] ſci[illegible] namque pe[illegible] ſcabra ſibi in[illegible] f[illegible], pruden[illegible] qui[illegible] ab hiſtoriæ ſcriptione, quando [illegible] ipſum o[illegible] re[illegible]. Ce[illegible] ip[illegible] fi[illegible] affirmari po[illegible] d[illegible], ſe[illegible] am a[illegible] hu[illegible]modi hiſtoriam ant[illegible] E[illegible] Con[illegible] e[illegible]ſto-l[illegible] q[illegible] Ancy[illegible]um, cum ſua ſcripta [illegible], quæ poſt d[illegible] Con[illegible] el[illegible] nu[illegible] penitus de ſcripta a ſe hiſtoria m[illegible] c[illegible], quod intercedit ab [illegible] vſque ad Con[illegible]um Epheſinum, [illegible] ſcriptam.

Verum

A Verum hic conſidera, ipſum Theodoretum ex immenſis laudibus, quibus ornat Theo-
dorum Mopſueſtenum neſandiſſimum hæreticum, plane ſe eius fuiſſe communionis, haud
leuem ſuſpicionem concitaſſe: immo adeo ſtudioſus eius extitit, vt credendi occaſionem
dederit, quòd ipſe ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa ſugillat quoque Sozomenum, eiuſq. hiſtoriam, vbi de
ipſa agens [a]: Sed ipſam (inquit) quoque hiſtoriam ſedes Apoſtolica recipere recuſat: quo- *a Gregor. lib. 6.*
niam multa mentitur, & Theodorũ Mopſueſtiæ nimium laudat, atque vſque ad diem obi- *epiſt. 95.*
tus ſui magnum doctorem Eccleſiæ fuiſſe perhibet.] Hæc cum dicat S. Gregorius de Sozo-
meno, quæ apud Sozomenum hodie minime leguntur, putauit aliquis nimium ſibi ſapiens
S. Gregorium errore lapſum, & quod eſſet apud Theodoretum, dixiſſe, apud Sozome-
num legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipſe, cum non conſiderarit multa deſiderari SOZOMENI
B in hiſtoria Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipſa tempora, in quibus de eodem Theo- HISTORIA
doro Mopſueſteno tractandi ſe ingerebat occaſio. Cũ enim in ſuæ hiſtoriæ præfatione ipſe MVTILATA.
teſtetur ſe eam producere vſque ad decimumſeptimũ Conſulatum Theodoſij, viginti pro-
pe annorum res geſtæ in ea deſiderari certum eſt. Sed aduerſus hominem audacter ni-
mis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis [b] ad Romanum Martyrolo- *b Not. in Rom.*
gium pluribus egimus. *Martyrolog. die 23. Decemb.*

Quod vero ad Theodoretũ ſpectat addictiſſimum Theodoro: accipe paucis totam ipſius
vitæ periodũ, ex quo Deũ plurimũ laudes. Qui a parentibus Deo dicatus, numeros magna THEODORETI
cum laude monaſticæ inſtitutionis abſoluit, conſuetudine Theodori Mopſueſteni tantam VITAE PE-
gloriam obũbrauit, obnubilauit vero ex Neſtorij amicitia, obſcurauitq. penitus ex ſuſcepto RIODVS.
aduerſus S. Cyrillum eiuſdem hæreſiarchæ patrocinio. Sed ſpirante deinde Dei benignita-
C te diuini Spiritus aura, fugatis denſis nubium globis, effulgentibus rurſus in cor eius diui-
næ gratiæ radijs, iterum pulcher, glorioſus, ac decorus apparuit, atque in communicatio-
ne Catholicæ Eccleſiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clauſit extremum. hæc autem tibi
præſens & qui ſequitur ſextus Annalium tomus perſpicue demonſtrabunt.

IESV CHRISTI ANNVS 428.	CAELESTINI PAP. ANNVS 5.	THEODOSII 21. VALENTINIANI 4. IMPP.

CONſulatu Tauri atque Felicis annus Chriſti quadringenteſimus vigeſimusoctauus
illuxit, quo Africa Vuandalorum graſſatione vaſtatur. Simulac enim anno ſuperiori AFRICA A
D per freti Gaditani anguſtias ſeſe in Africam immiſere, fauente illis iam exercitu, qui eos VVANDALIS
vocauerat, Bonifacij Comitis, cum deeſſet omnino qui illis occurrendo reſiſteret, ſed ad- EXAGITA-
eſſet qui incenderet, non ſecus ac flamma impulſu venti vehementior reddita, cuncta ſimul TVR.
ſacra atque profana deuaſtant. Antequam autem de ſingulis orationem inſtituamus, quan-
tum fas eſt homini ex cauſis occulta Dei perſcrutari iudicia; cur tam immani flagello ea
meruerit prouincia diuexari, vt vna ſimul duplici hac affligeretur clade, altera ex bar-
baris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudelius ſæuiente, narrare aggre-
diamur: atque in primis, quæ hac de re poſteris commendauit Saluianus Maſſilienſis Epi-
ſcopus ſuorum temporum ſcriptor, inſpiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus, de malo-
rum cauſa iſta conſcripſit [c]:

Compulſus eſt criminibus noſtris Deus, vt hoſtiles plagas de loco in locum, de orbe *c Saluian. de vero iudic. lib. 7.*
E in orbem ſpargeret, & excitatas pene ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mit-
teret, quæ Afrorum ſcelera punirent.] teſtatur quidem Procopius [d], Vuandalos populos *d Procop. de bell.*
fuiſſe circa Meotidem paludem conſidentes, eoſdemq. fame preſſos, in Germanos illos *Vuandal. lib. 1.*
irrupiſſe qui Franci dicuntur. Pergit vero Saluianus: Quid enim? numquid abductæ a ſolo CVR AFRICA
patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cum illæſæ a nobis vſque ad MERVIT TAN
tempus illud cuncta vaſtauerint? Sed eſto, intra Gallias formidabant: quid in Hiſpania, TA PATI.
vbi exercitus noſtros etiam bellando contriuerant, numquid conſiſtere aut permanere
metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vſque ad hoc fortitudinis factum con-
tingeret aſcendere, & poſt experimenta belli diu parati intelligerent ſibi Romanæ Reipub.
vires etiam cum barbarorum auxilijs pares eſſe non poſſe. Poterant ergo illic ſedere, nec
timere. Sed illa vtique cæleſtis manus, quæ eos ad punienda Hiſpanorum flagitia illuc
traxerat, etiam ad vaſtandam Africam tranſire cogebat. Ipſi denique fatebantur, non

ſuum eſſe quod facerent: agi enim ſe diuino iuſſu, ac perurgeri. Ex quo intelligi poteſt, A quanta ſint mala noſtra, ad quos vaſtandos atque cruciandos barbari compelluntur inuiti.] & paulo poſt:

Vnde quod Vuandali in Africam tranſierunt, non eſt diuinæ ſeueritati, ſed Afrorum ſceleri deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxerunt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quod pœnam diu debitam diſtulit; piaculorum autem & criminum, quod aliquando peccator populus quæ merebatur accepit: niſi forte hoc non meruiſſe credimus; cum vtique nulli magis, vtpote in quos omnia ſimul improbitatum atque impuritatum genera confluxerint. Ceteri enim homines etſi nonnullis flagitiorum vitijs obligati ſunt, quibuſdam tamen non implicantur: & ſi violentia non carent, maleuolentia carent: & ſi libidine æſtuant, rapacitati non ſeruiunt: multos denique etſi accuſat incontinentia corporum, ſimplicitas commendat animo- B

AFRICANORVM PECCATA.

rum. In Afris pene omnibus nihil horum eſt quod ad vtrumque pertineat, id eſt bonum, æque ac malum, quia totum admodum malum: adeo excluſa naturæ originalis ſinceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim pauciſſimis Dei ſeruis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus vna vitiorum?] ac poſt aliqua rurſum:

Sicut in ſentinam profundæ nauis colluuiones omnium ſordium, ſic in mores eorum quaſi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullam enim improbitatem ſcio, quæ illic non redundauerit; cum vtique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etſi habeant ſpecialiter mala propria, non ſunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, ſed pudica; Alanorum impudica, ſed minus perfida; Franci mendaces, ſed hoſpitales; Saxones crudelitate efferi, ſed caſtitate venerandi: omnes quippe gentes habent ſicut peculiaria C mala, ita etiam quædam bona. In Afris pene omnibus neſcio quid non malum. Si accuſanda eſt inhumanitas, inhumani ſunt; ſi ebrietas, ebrioſi ſunt; ſi falſitas, fallaciſſimi ſunt; ſi dolus, fraudulentiſſimi; ſi cupiditas, cupidiſſimi; ſi perfidia, perfidiſſimi. Impuritas eorum atque blaſphemia his omnibus admiſcenda non ſunt: quia illis quæ ſuperius diximus malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam ſua ipſorum vicerunt.

Ac primum, vt de impuritate dicamus: quis neſcit, Africam totam obſcœnis libidinum tædis ſemper arſiſſe? non vt terram ac ſedem hominum, ſed vt Ethnam putes impudicarum eſſe flammarum: nam ſicut Ethna inteſtinis quibuſdam naturæ feruentis ardoribus, ſic illa abominandis iugiter fornicationum ignibus eructauit. Nec volo hac in re aſſertionibus meis credi; teſtimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros impudicos generaliter ſciat, niſi forte ad Deum conuerſos, id eſt, fide & religione mutatos? Sed hoc tam rarum eſt ac nouum, quam rarum videri poteſt, quemlibet ganeonem D non eſſe ganeonem, aut quemcumque ſæuum non eſſe ſæuum. Tam infrequens eſt enim hoc & inuſitatum, impudicum non eſſe Afrum, quam nouum & inauditum, Afrum non eſſe Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis eſt, vt quicumque ex eis impudicus eſſe deſierit, Afer non eſſe videatur.]

At pauca ſunt hæc, & parui ferme momenti eſſe quis dicet, ſi alia nefanda Afrorum ſcelera conſiderarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eiſdē barbaris deinde Carthagine; quæ nos ſuo loco dicturi ſumus. Quod autem ad ſolutam nimis Afrorum libidinē, quam aduerſus eos adeo Saluianus exaggerat: certe quidē in hoc potiſſimū Patres eius prouinciæ incubuiſſe viſi ſunt, vt habenis eos continentiæ coercerent. Quantum enim eos putas aduerſus adulteros & inceſtuoſos declamaſſe, cum & coniugalem torum mira coercuerint E

a August. de temp. serm. 244.

obſeruantia? Videas (quod mireris) S. Auguſtinū [a] ſuadere coniugibus a tempore Quadrageſimæ vſque ad octauā Paſchæ abſtinentiā ab vſu coniugij, ſimiliter & feſtiuis diebus; conteſtariq. euenire ſæpe, vt ſi ſecus agerent, intemperantia coniugum naſcerentur filij leproſi, & arreptitij, vel lunatici. Hinc rurſum reperies ab eodem affirmari, triginta dies præſcribi, ne intrarent in eccleſiam, cum mulieres virum accipiunt: Inſuper admonere, ne pollutus nocturno phantaſmate participet cum Fidelibus ſacram communionem; ſed, vt graue facinus, iubere id ipſum expiari debere prius cordis compunctione, eleemoſyna, atque ieiunio. Hæc ex multis, quibus valeas conſiderare ſanctiſſimos Patres non defuiſſe Africanos æſtuantes ardore libidinis Eccleſiaſtica coercere diſciplina: ſimul & cognoſcere poſſis (vt dictum eſt) ſi in hæc adeo leuia ijdem Patres vehementer inueherentur, quid eos feciſſe putandum aduerſus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verumtamen illos

A illos omni excuſſo iugo mandati,contemptaq. monitione, præcipites ſeſe dediſſe in gurgi-
tes turpitudinum. Vnde Dei vindicta factum eſt, vt dedignantes ſanctis obtemperare ſa-
cerdotibus, iuſte traditi ſint barbaris enecandi, vel ſaltem in ſeruitutem redigendi.
Ceterum quod ad Saluianum ſpectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum ſu-
gillat, ex paruis magna compoſuiſſe, quaſi eloquentiæ arte amplificationibus rem exagge-
rans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere ſit conatus: ſed parcius dicas egiſſe,
dum his non leuiora intacta penitus prætermiſit, nempe immenſam multitudinem Dona-
tiſtarum a temporibus Conſtantini obſtinatiſſima pertinacia in ſchiſmate perſeuerantium,
immania in ſe ipſos & in alios perpetrantium, qui nullo valuerunt curari remedio, quan-
tumlibet Imperatores edictis, & Epiſcopi ſcriptis & collationibus ſæpiſſime ab ea mentis
duritie ipſos reuocare ſtuduerint. Licet enim nonnulli vel metu pœnarũ ex legibus Augu-
B ſtorũ, vel aliter ad fidem & vnitatẽ Catholicam (vt ſuperius ex Auguſtino dictum eſt) fue-
rint reſtituti: reliqui tamen in erroris obſtinatione manſerunt: adeo vt nec centum annorũ
ſpatio Vuandalicæ perſecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari: vt plane
ſecundum illud propheticum [a], in medio fornacis ſcoria argenti facti ſint, non autem pur- a Ezech. 22.
gati rubigine; ſed tribulationis igne ſuccenſi, deteriores ſint redditi. Quid memorem
Manichæos ſecreta in Africa habitantes latibula, ſæpe detectos, ſæpe eiectos, numquam
autem ad Catholicam fidẽ vere conuerſos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos
ſæpe admonuit Auguſtinus. Blaſphemijs nominis Dei abundaſſe, inde colliges ex Augu-
ſtino [b], cum agit de morione blaſphemantes lapidibus inſectari ſolito. b Aug. de peccat. merit. & remiſ. lib. 1. c. 22.
Sed & idem S. Auguſtinus paucis his diebus, quibus, capta a Vuandalis Africa, ſuper-
uixit, cum cladem barbaricam nonniſi ob exundantem peccatorum copiam ipſos pati
C teſtetur; iam in profundum illud ſcelerum eos perueniſſe demonſtrat, quod a diuina Scri-
ptura [c] verbis illis ſignificatur: Impius cum in profundum venerit peccatorum, contem- c Prouer. 18.
nit.] Hinc illæ lacrymæ, cum iſta gemens [d]: Inter tantas (inquit) anguſtias & in ipſo fi- d Aug. ſerm. de temp. barbar.
ne rerum poſita eſt vniuerſa prouincia; & quotidie frequentantur ſpectacula. Sanguis ho-
minum quotidie funditur in mundo; & inſanientium voces crepitant in Circo. O planctus
omni mæſtitia acceptior! O planctus omni mæſtitia affligens cor! Libet flere. Plangimus,
dilectiſſimi, & illos & nos: quia & nos digni ſumus, qui cum talibus merito flagelle-
mur, &c.] Inferius vero de idololatriam adhuc ſectantibus, conſentientia his quæ ex Sal-
uiano ſuo loco dicentur, iſta ſubinfert: An non ſacrificauit, qui imagines idolorum per no-
ctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentiſſime ſpectauit? Sacrificauit, prorſus
ſacrificauit, & quod peius eſt, non tauri, vel cuiuſlibet pecoris aliquam victimam, ſed ipſam
D animam hominis pretioſam. In hoc tam nefando ſacrificio non vnus vel pauci accuſan-
tur: tota hoc ciuitas fecit, quæ tota conſenſit: nec ab hoſtibus, nec a barbaris, ſed a ſe
ipſo omnis homo in anima ſe occidit videndo, conſentiendo, non prohibendo: omnes re-
manſimus rei: & dum nolumus pacem ciuitatis turbari peruerſam, pacem quam deſidera-
mus, non accipimus rectam. contemnimus pacem ſeruare bonorum morum, & perijt pax
temporum noſtrorum.] hæc & alia plura Auguſtinus, ſuos Hipponenſes ad pœnitentiam
cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipſe hæc ad eos, ipſo orationis exor-
dio: Admonet Dominus Deus noſter, non nos debere negligere noſtra peccata, quando
talem demonſtrat iram ſuam: ipſe quippe iuſte punit nocentem, quia nullum inuenit pœ-
nitentem.] Sed de ijſdem rurſum cum de Hipponenſis ciuitatis obſidione agemus.
Accidit plane Africæ, quod Deus per Ezechielẽ populo Iſrael fuerat comminatus: ni-
E mirum, quod impudicitijs ſuis ipſum mirũ in modum ad iracundiam prouocaſſent, miſſu-
rum ſe fore prædixit in eos hoſtes, qui cloacas ipſorum libidinum exhaurirent, cum ait [e]: e Ezech. 16.
Dabo te in manus eorum, & deſtruent lupanar tuum, & demolientur proſtibulum tuum.]
Nam de Vuandalis vaſtantibus Africam idem qui ſupra Saluianus iſta ſubiecit [f], dum li- f Saluian. de vero iudic. lib. 7.
cet Vuandalorum deteſtetur ſuperbiam, faſtumq. barbaricum, eorumdem tamen prædi-
cat caſtitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogerent, ſero ſaltem diſcere Africanos. Ait
enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc poſſunt talia, etiamſi alia non dicam. Abo-
minati enim ſunt virorum impuritates: plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum:
horruerunt luſtra ac lupanaria; horruerunt concubitus, contactuſq. meretricum. Num-
quid hoc credibile vliis videri poteſt, Romanos hæc admiſiſſe, barbaros horruiſſe?] &
paulo inferius: Grande eſt profecto quod dicimus, grande ac ſupereminens. Quis cre-
dat Vuandalos in ciuitatibus Romanis iſta feciſſe? Remota quippe eſt ab illis omnis car-

nis impuritas. At quomodo remota? non ſicut remoueri aliqua a Romanis ſolet, qui ſtatuunt non adulterandum, & primi adulterant: ſtatuunt non furandum, & furantur, &c.] ac ſubinde: Non tales ergo iſti, de quibus loquimur, barbari ad emendandam noſtrarum turpitudinum labem extiterunt. Abſtulerunt enim de omni Africa ſordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantum, aut temporarie ſubmouerunt, ſed penitus iam non eſſe fecerunt. O pie Domine, o Saluator bone, quantum efficiunt per te ſtudia diſciplinæ, per quæ mutari poſſunt vitia diſciplinæ, ſicut ab illis ſcilicet immutata ſunt. A

At quomodo immutata? Intereſt enim, non ſolum effectus rerum, ſed etiam effectuum cauſas dicere. Difficile quippe eſt, impudicitiam verbo aut iuſſione tolli, niſi fuerit ablata: & difficile eſt, pudicitiam verbo exigi, niſi fuerit exacta. Quod iſti vtique ſcientes, ſic impudicitiam ſummouerunt, quod impudicas conſeruauerunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate reſpergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipſi in peccatorum reſecatione peccarent. ſed ita errantes emendauerunt, vt factum eorum medicina eſſet, pœna non eſſet. Iuſſerunt ſiquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum tranſire meretrices: ſcorta in connubia conuerterunt, implentes ſcilicet Apoſtoli[a] dictum atque mandatum: Et vt vnaquæque mulier virum habeat ſuum, & vnusquiſque vir coniugem ſuam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam ſeueras pudicitiæ ſanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, vt puritatem ſcilicet vtriuſque ſexus & domi connubij ſeruaret affectus, & in publico metus legum; ac ſic duplici præſidio caſtimonia niteretur, cum & intus eſſet quod amaretur, & foris quod timeretur. B

[a] 1. Cor. 7.

Leges quidem illorum nequaquam illis ſunt legibus conſentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent, vt partem obſcœnitatis admittant; vt Romana illa decreta, quæ ſcortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt, ad omnes autem ſolitarias paſſim admiſerunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus caſti homines & puri eſſent, ſi ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita iſti, de quibus loquimur, qui ſic inhibuerunt ſcorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt eſſe feminas, niſi maritis ſuis.] ac demum multa locutus in deteſtationem fornicationem probantium, iſta ad finem addit: Erubeſcamus, quæſo, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non ſunt, niſi Romani: iam apud Vuandalos nec Romani: tantum apud illos profecit ſtudium caſtimoniæ, tantum ſeueritas diſciplinæ, non ſolum quod ipſi caſti ſint; ſed (vt rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem pene etiam inauditam) caſtos etiam Romanos eſſe fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare ſuper vires meas cuperem, vt toto Orbe reſonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ veſtræ: nullæ pene vrbes luſtris, nullæ omnino impuritatibus vacant, niſi illæ tantum, in quibus barbari eſſe cœperunt. Et miramur ſi miſeri, qui tam impuri ſumus: miramur ſi ab hoſte viribus vincimur, qui honeſtate ſuperamur: miramur ſi bona noſtra poſſident, qui mala noſtra execrantur. nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo ſibi aliud perſuadeat, nemo aliud arbitretur: ſola nos morum noſtrorum vitia vicerunt.] hactenus Saluianus: vt plane omnibus perſpicuum eſſe poſſit Dei conſilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porro qui iſta deplorauit Saluianus, magni nominis Epiſcopus ſui temporis fuit, laudaturq. ab Eucherio Epiſcopo Lugdunenſi, ſimul cum Vincentio, quos ſanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuiſſe tradit in præfatione ad libros de Quæſtionibus veteris ac noui Teſtamenti, quos ad Salonium inſcripſit, ad quem etiam Saluianus eoſdem ſuos commentarios dedit. Fuit autem ipſe Salonius Viennenſis Epiſcopus. De Vuandalorum vero in Africam progreſſu hæc Victor habet[b]: C D E

[b] Victor de perſecut. Vuand. lib. 1. in præf.

Tranſiens igitur quantitas vniuerſa, calliditate Geiſerici* ducis, vt famam terribilem ſuæ faceret gentis, illico ſtatuit omnem multitudinem annumerari, vſque ad illam diem, quam huic luci vterus profuderat ventris. Qui reperti ſunt, ſenes, iuuenes, paruuli, ſerui, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vſque ad hodiernum, a neſcientibus tantus numerus æſtimatur, cum ſit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamq. prouinciam, ſpecioſitatem totius terræ florentis quaquauerſum, impietatis agminibus impendebant, deuaſtando depopulabantur, incendio & homicidijs totum exterminantes: ſed nec arbuſtis fructiferis omnino parcebant; ne forte quos

* Genſerici

antra

A antra montium, aut prærupta terrarum, vel ſecluſa quæque occultauerant, poſt eorum
tranſitum illis pabulis nutrirentur: & ſic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus,
ab eorum contagione nullus remanſit locus immunis.] hæc Victor: quæ autem in ſacra lo-
ca, ſacraſq. perſonas admiſerint, ex eodem auctore inferius dicturi ſumus. Erat autem
Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita ſe receperunt:
quos ſuis Hipponenſibus commendans S. Auguſtinus [a] in concione tunc habita, hæc in fi- *a Aug. ſerm. de temp. barbar.*
ne: Abundant peregrini, captiui, & ſpoliati. Facite [b] vobis amicos ex mammona ini- *b Luc. 16.*
quitatis.]

Hoc ipſo tempore, quidnam paſtoribus populorum faciendum eſſet, fugiendum ne, CONSVLTATIO AFRICANORVM EPISCOPORVM, AN FVGIENDVM.
vel vna cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios: cum hac de re controuer-
ſia verteretur, duo Epiſcopi conſuluerunt S. Auguſtinum: quorum alter fuit Quoduult-
B deus Epiſcopus Carthaginenſis, quem his temporibus poſt Aurelium ſediſſe Carthagi-
ne Victor [c] tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Auguſtinus de Hæreſibus li- *c Vict. de perſ. Vuand. lib. 1.*
brum conſcripſerat. Alter vero fuit Honoratus Antiſtes Thabennenſis Eccleſiæ, cuius Poſ-
ſidius [d] meminit, necnon de conſultatione Quoduultdei: ad quem quæ reſcripſerit, idem *d Poſſid. in Vit. S. Auguſt. c. 30.*
Auguſtinus [e] ad eumdem Honoratum ſcribens, ita meminit: Charitati tuæ miſſo exem- *e Auguſt. epiſt. 180.*
plo epiſtolæ, quam fratri Quoduultdeo noſtro coepiſcopo ſcripſi, putabam me hoc onere
caruiſſe, quod mihi impoſuiſti, quærendo conſilium, quid in his periculis, quæ tempora no-
ſtra inuenerunt, facere debeatis. Quamuis enim epiſtolam illam breuiter ſcripſerim, nihil
tamen me prætermiſiſſe arbitror, quod & reſpondenti dicere, & quærenti audire ſuffice-
ret. Quandoquidem dixi, nec eos eſſe prohibendos, qui ad loca (ſi poſſunt) munita mi-
grare deſiderant; & miniſterij noſtri vincula, quibus nos Chriſti charitas alligauit, ne de-
C ſeramus Eccleſias, quibus ſeruire debemus, non eſſe rumpenda. Iſta ſunt quidem verba,
quæ in illa epiſtola poſui.] hæc Auguſtinus, qui ad ipſum Honoratum de his ea epiſtola fu-
ſiorem habet tractationem.

Quid vero interea egerit Bonifacius, qui Vuandalos prouocarat in Africam, Proco-
pius [f] narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus conſiderantes, quem ſem- *f Procop. de bel. Vuand. lib. 1.*
per in officio perſeuerantem cognouerant, ſatis admirari non poterant. Nonnulli iuſſu Pla- DETECTIS DOLIS AETII BONIFACIVS RECEDIT A VVANDALIS.
cidiæ Carthaginem delati, eumdem conueniunt. Vbi vero Aetij inſidias ac litteras ab eo
exhibitas accipiunt, ſtatim reuerſi, Placidiæ rem omnem deferunt, Bonifacium non ſua,
ſed aliena culpa erraſſe dicunt. Illa animo perculſa, cum Aetio quidem diſſimulauit, nec
quicquam eorum quæ contra Imperatorem geſta erant, probro obiecit, quod exercitus re-
rumq. ſummam in poteſtate haberet, & res in diſcrimine iam eſſet. Verum Bonifacij ami-
D cis omnia communicauit; de Aetij fraude vehementer conqueritur. Iurat ſeſe æquam Bo-
nifacio fore, ſi illi rem animo detrectare, tum rem Romanam a barbaris perditum iri non
permittere, perſuadeant. Hæc vbi ille accepit, facti illico pœnitens, & initam iam ſocie-
tatem deteſtans, Vuandalos multis millibus nummum tentare cœpit, vti ex eo loco diſ-
cederent. Quod cum minime auſcultarent, quin probris potius inſultare viderentur, ne- BONIFACIVS VINCITVR A VVANDALIS.
ceſſe fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium ſe recepit, ciuitatem Nu-
midiæ maritimam ac munitiſſimam. Hanc Vuandali, Genſerico duce, exercitu admoto,
obſederunt. Guntharius iam deceſſerat, a fratre (vt putatur) interfectus. Vuandali au-
tem illum potius dicunt in Hiſpania a Germanis captum, paloq. infixum, iam in Africa
Genſerico res gerente.] Porro ille legitimus filius & regni ſucceſſor erat, Genſericus au-
tem frater nothus. Illum vero quem Procopius nominat Guntharium, Iſidorus Gunderi-
E cum appellat, fratremq. Genſerici: ſed nequaquam a fratre interfectus, ſed (vt ait Iſido-
rus [g]) cum capta Hiſpali irreuerenter in eius ciuitatis eccleſias manus extenderit, mox Dei *g Iſidor. in hiſt. Vuand.*
iudicio a dæmone correptus interijt. Additq. Genſericum ex Catholico eſſe factum apo-
ſtatam. hæc ex Iſidoro. Hic fuit præſentis anni in Africa rerum ſtatus: cetera autem ſe-
quenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Poſſidius de Bonifacio a
Vuandalis ſuperato, & ad Hipponenſe præſidium confugiente. Quantam vero Vuandali,
Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferius.

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlciſci Placi-
dia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius po-
ſitæ eſſent; additum eſt, quod hoc anno agens cum exercitu in Gallijs, pugnans aduerſus AETIVS VINCIT FRANCOS.
Francos, rem bene geſſit. nam ſub iiſdem Conſſ. inquit S. Proſper in Chronico: Pars
Galliarum propinqua Rheno, quam Franci poſſidendam acceperant, Aetij Comitis ar-
mis

mis recepta eſt.] hæc ipſe, eadem Caſſiodorus ſub ijſdem Conſulibus, Sidonius quoque A
Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Maioriani, qui ſub Aetio tunc eques aduerſus eoſdem Francos pugnauit ad vicum Helenam. Nam bene vſus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improuiſo Francos choreas ducentes in nuptijs cuiuſdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eã cepit, & ceteros in fugã egit, nouo caſu metuq. perculſos. Perſimili plane modo olim Frãcos imparatos offenſos, leui negotio, a Iuliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe,
a Ammian. lib. 20. Ammianus affirmat [a]. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, deſcribit pariter Francorum corporis cultum. ſed hæc relinquimus otioſis.

Illud de Francis non prætereat, tam a Gentilibus quam a Chriſtianis antiquis ſcriptoribus ipſos dici fidifragos: nam de eis Vopiſcus in Proculo: Francis familiare eſt, ridendo
b Saluian. lib. 4. & 7. fidem frangere.] id ipſum Saluianus [b] ſæpius. Sed ita quidem ipſi, cum adhuc eſſent ido-
c Procop. de bell. Goth. lib. 2. lolatræ, & humanas cæderent hoſtias, a quibus (vt Procopius auctor eſt [c]) nec ſtatim vt fa- B
cti ſunt Chriſtiani, omnino receſſerunt. Tandẽ vero exculti penitius Chriſtianis moribus, eo religionis & fidei atque cõſtantiæ prouenere, vt inter Chriſtianos omnes & obſeruantiſſimos fidei populos inuenti ſint maxime pij atque fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodeſq. Catholicæ veritatis & diſciplinæ. At quod de Francis dicimus, de alijs quoque dicendum eſt nationibus, quæ antequam fidem Chriſtianam ſuſceperint, deprauatis conſtat fuiſſe moribus: vbi autem ſacro ſunt imbuti baptiſmo & Chriſtiano ſignati charactere, nouum hominem ſunt induti, qui creatus eſt ſecundum iuſtitiam & ſanctificationem, ipſum inquam
d Galat. 3. Chriſtum Dominum noſtrum, iure dicente Apoſtolo [d]: Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.] At hæc de gentibus barbaris, feralibus aſſuetis moribus, per Euangelium redditis manſuetis & pijs, pluribus agit Theodoretus in libro de Legibus: vt vel ex hoc vno cernere perſpicuo liceat veritatem Catholicæ fidei; cum hoc minime ſit inuenire apud hæ- C
reticos, penes quos tantum abeſt vt Gentiles vmquam ad vitam excultiorem perduxerint, vt ipſimet ex quo a vera pietate & ſinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnibus crudeliores, nequioreſq. cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vſque ad tempus conati ſint nonnulli ipſorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupus ſemper lupus, cum offertur occaſio, perſpicuus cunctis oſtenditur. Id quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſtro tẽpore ſatis euidenter apparuit: dum ſi de vere Catholicis agitur, vix in orbe Chriſtiano ſit inuenire illis æquales probitate atque conſtantia: ſi de impietate ſubuerſis & conuerſis in hæreſes, haud facile ſit reperiri hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua proſequamur.

Quod ad ſtatum pertinet Eccleſiarum Galliæ, Narbonenſis ſcilicet & Viennenſis: turba-
DE HABITV CLERICORVM NOVA INVENTIO. tum illum fuiſſe ab innouatoribus, ex litteris Cæleſtini ad Epiſcopos qui illis præerant da- D
tis hoc anno, menſe Iulij, poteſt intelligi: emerſiſſe nimirum nouatores quoſdam, qui in veſtitu clericorum nouum vſum inducerent, nempe vt incederent palliati, præcincti reni-
e Luc. 12. bus, eo quod Dominus in Euangelio ſuos admonuiſſet, dicens [e]: Sint lumbi veſtri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cæleſtinus, vetuitq. ne nouus atque diuerſus ab eo qui hactenus vſui fuiſſet, induceretur clericorum habitus, ſed illum quem a maioribus accepiſſent, retinerent, nec a peregrinis clericis peregrinum acciperent vſum veſtium; quod præſtaret, moribus magis quam indumentis ſacerdotalem præſeferre decorem. Redarguit etiam eos, quod petentibus in fine vitæ negarent pœnitentiam; necnon quod ad ſedem Epiſcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminoſi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiuſdam ad Epiſcopatum contra ius faſq. promotionem. Cuiuſnam facinoris iſte ab O-
f Cæleſt. epiſt. 1. rientalibus accuſatus fuiſſet, eadem Cæleſtinus epiſtola narrat his verbis [f]: E

DE DANIELE FACINOROSO EPISCOPO ORDINATO. Daniel enim, nuper miſſa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monaſterio, nefarijs eſt obiectionibus accuſatus: multa a multis obiecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte, quæſitus eſt: vt ſi ſuæ innocentiæ confideret, contra ſe iudicium poſtulatum minime declinaret. Miſſæ ſunt ad Arelatenſem Epiſcopum per Fortunatum ſubdiaconum noſtrum præceptiones, vt ad iudicium Epiſcopale deſtinaretur. Tantis grauatus teſtimonijs, tanta facinorum accuſatione pulſatus, ſacrarum (vt dicitur) virginum pollutus inceſtu, Epiſcopus aſſeritur ordinatus.] & paulo poſt: Sacro nomini abſit iniuria: facilius eſt, vt hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quam eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis ſatis ad exprimendam conſuetam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti cauſæ ab Orientalibus etiam deferri ſolerent ad Romanum Pontificem. Ad poſtremum autem iſta ſubdit: Maſſilienſis ve-

A ro Eccleſiæ ſacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas eſt) in necem fratris ſui taliter gratulatus, vt huic qui eius ſanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eo habiturus occurreret: veſtro eum audiendum collegio delegamus.] hæc ipſe, alludens plane ad Arelatenſis Epiſcopi Patrocli necem, de qua ſuperius ex Proſpero dictum eſt. Sed iam de rebus Occidentalibus ſatis.

Quod vero ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum ſpectat: ſub iiſdem Conſulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, ſuffectum in locum Siſinnij Conſtantinopolis Epiſcopi Neſtorium presbyterũ Antiochenũ ex monacho, Socrates tradit [a]. Quod enim olim ab eadem Eccleſia Antiochena ſanctiſſimum atque doctiſſimum nacta fuiſſet Antiſtitem S. Ioannem Chryſoſtomum Conſtantinopolitana Eccleſia, inde alium illi ſimilem acceptura poſt aliquot annorũ ſpatium, mira omnium conſenſione, Neſtorium delegit: eiuſmodi enim illorum fuiſſe
B conſilium, teſtatur Caſſianus ſuorum temporum ſcriptor, cum ait hæc in Neſtorium [b]: Quia de Antiochena Eccleſia te ſibi ſumeret ſacerdotem, ex qua illum (*nempe Ioannem*) ante prælegerat; recepturam ſe in te credidit, quicquid in illo habere deſiſſet.] quod præcipue factum ſcias Theodoſij Imperatoris impulſu. Sed quomodo, quandove electio Neſtorij facta ſit, Socratem audiamus ita dicentem [c]: Poſt mortem Siſinnij, viſum eſt Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Eccleſia (licet multi Philippum, complures Proclum deſignatum euperent) ad Epiſcopatum illum eligere, ſed aduenã Antiochia accerſere conſtituit. Erat namque illic Neſtorius ex Germanicia oriundus, voce in primis ſonora, linguaq. diſerta; & ob eam cauſam tamquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum ſententia accerſitur.]

a Socrat. lib. 7. c. 24.
NESTORIVS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.
b Caſſian. de Incarn. lib. 7.
c Socrat. lib. 7. c. 29.

Si Neſtorij maiorũ genus ſpectes, certe quidem ab impijs impius prognatus eſt. Etenim
C teſtatur de eo Suidas, fuiſſe nepotem Pauli Samoſateni neſandi hæreſiarchæ: cuius errores iã penitus obliuioni mandatos ipſe inſtaurare conatus eſt, tempus opportunum opperiens. Dum enim in ſuo monaſterio S. Euprepij apud Antiochiam ſito verſatus eſt, nihil antiquius habuit, quam vt ſimulata ſanctitate magnam ſibi apud omnes conciliaret gratiam, & aucuparetur inde, quem eſt conſecutus, honorem: Nam trimeſtri ſpatio percurſo (ſubdit Socrates) Antiochia Conſtantinopolim deducitur Neſtorius: qui quamquam a pleriſque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorſus prudentibus viris ſatis demonſtrauit.

Nam ſimulac Epiſcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Conſulibus, extemplo cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc ſententiam, quæ multis in ore eſt, coram vniuerſo populo protulit: Mihi, o Imperator, terram hæreticis tu pur-
D gatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis ſubueni, & ego tibi in profligandis Perſis ſubueniam. Hæc verba, quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præſertim cum ne minima quidem mora interpoſita eiuſmodi voces tam temere profunderet, obſcura eſſe potuit. Immo vero, etiamſi illud in prouerbij conſuetudinem abijt, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam deguſtauerat, cum homines acerbe & grauiter perſequi aggreſſus eſt.] hæc ipſe.

DE PELLENDIS HAERETICIS NESTORII DICTVM.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus cito abeas in ſententiam Socratis, dum ita primũ inuehitur in Neſtorium ob huiuſmodi ſibi viſum temere dictum. Cur enim diſplicuerint iſta Socrati, dicam: tu arbiter eſto. Non quidem ex his reprehenſibilis Neſtorius vi-
E deri debuit, quod de hæreticis profligandis Epiſcopali egerit libertate, vigoreq. ſacerdotali ſententiam illam dixerit; nec quod in hæreticos primo bellum indixerit, meruit reprehenſionem. Quid enim in optimo quoque paſtore, qui præficitur gregi, magis deſiderari debet, quam vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaq. & inflata faſtu ſententia illa cum pollicitatione victoriæ aduerſus barbaros obtinendæ, ſi ante ab eo fuerint Eccleſiæ perduelles expulſi, videri poſſit; ſi id a Deo præſtari ſolere, cum talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quod vna cum alijs hæreticis ex ea ſententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Neſtorius magnopere inſectatus eſt; inde plane accidit, vt Nouatianus ipſe Socrates, eadem expertus verbera, verbis illis ipſum inceſſerit. Sed audi quod ſubdit:

Quinto die poſtquam erat Epiſcopus deſignatus, dum eccleſiã Arianorum, in qua clam & ex occulto preces fundebant, demoliri inſtitueret: eos ad tantam adegit vecordiam, vt

cum

NESTORIVS HAERETICOS INSECTATVR.

cum eccleſiæ vaſtationem cernerent, ipſi etiam facibus iniectis eamdem ſuccenderent. A
Quod quidem incendium ædes vicinas depaſcens, penitus abſumpſit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus eſt, Arianiq. ad vlciſcendum parati. Verum Deus vrbis conſeruator non paſſus eſt malum longius ſerpere. De cetero vero non hæretici modo, verum etiam eiuſdem cum eo fidei fautores, Neſtorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; ſed dum contra hæreticos machinas ſtruebat, ciuitatem (quantum in eo erat) prorſus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulſus, quod Paulus eorum Epiſcopus ob pietatem tanta famæ celebritate fuit. Verum Imperator admonitionibus conatum eius repreſſit. Quibus autem incommodis eos qui feſtum Paſchatis ad decimumquartum diem menſis celebrant, in Aſia, Lydia, Caria affecerit, & quam multi Mileti & Sardis ſeditione propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] hæc Socrates. & hinc illæ lacrymæ. B

NESTORII EXORDIA LAVDATISSIMA.

Porro de ordinatione Neſtorij ſcripſerunt ex more Epiſcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Neſtorij prædicantes. Teſtantur id quidem ipſius Cæleſtini Papæ litteræ ad Neſtorium datæ, vbi ait: Lætificauit animam noſtram venientium enarratio nunciorum, quam mox firmauit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum: qui tibi teſtimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta ante opinione vixiſti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret.] hæc Cæleſtinus: eadem ferme Cyrillus [a] Alexandrinus, cum & ipſe ab iiſdem Epiſcopis de ordinatione Neſtorij litteras accepiſſet plenas cumulataſq. immenſis eius præconijs. & id quidem illi haud (vt fieri ſolet) adulatione, ſed tum ex eius vita (vt fama erat) antea bene inſtituta, tum ex alacritate illa quam ipſo ſedis initio præſetulit in hoſtes Eccleſiæ inſectando. Vtinam hiſce ipſe ſe Neſtorius continuiſſet limitibus: certe quidem omni laude ob eam cauſam celebrandus fuiſſet. C
Quid enim magis proprium Orthodoxi Antiſtitis eſt, quam Orthodoxam prædicare doctrinam, omneſq. hæreſes (ſi poſſet) penitus profligare, radicituſq. conuellere?

a Cyril. epiſt. ad Theod. tom. 5. Concil. Epheſ. epiſt. Tele.

Theodoſius igitur ſua ſponte currens ad inſequendos hæreticos (vt vidimus ex diuerſis legibus, ſingulis ferme annis aduerſus eos datis) calcaribus iam ad curſum vehementius excitatus, eiuſmodi aduerſus eos edidit hoc anno, menſe Maij ſanctionem [b], Neſtorij haud dubium perſuaſione commotus:

b L. 65. de hæret. Cod. Theod.

LEX THEODOSII ADVERSVS OMNIS HAERETICOS.

Impp. Theodoſius & Valentinianus AA. Florentio Præfecto Præt. Hæreticorum ita eſt reprimenda inſania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque eccleſias, ſtatim Catholicæ Eccleſiæ tradendas eſſe non ambigant: quia ferri non poteſt, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis poſſeſſas, aut conditas, ſuaq. temeritate inuaſas vltra detineant. Dein vt ſi alios ſibi adiungant clericos, vel (vt ipſi æſtimant) ſacerdotes; decem librarum auri mulcta per ſingulos ab eo qui fecerit, & qui fieri paſſus ſit, vel ſi paupertatem prætendant, de communi clericorum eiuſdem ſuperſtitionis corpore, vel etiam donarijs ipſis extorta, noſtro inferatur ærario. Poſt hæc, quoniam non omnes eadem auſteritate plectendi ſunt: Arianis quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc eſt facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem eccleſiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis innouationis adimatur licentia, ſi quam forte tentauerint. Eunomiani vero, Valentiniani, Montaniſtæ, ſeu Priſcillianiſtæ (*ſic dicti a Priſcilla, non autem a Priſcilliano*) Phryges, Marcianiſtæ *, Borboriani, Maſſaliani, Euchitæ *, ſiue Enthuſiaſtæ, Donatiſtæ, Audiani, Hydroparaſtatæ, Aſcodrogitæ, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, E
& qui ad vnam vſque ſcelerum nequitiam peruenerunt Manichæi, nuſquam in Romano ſolo conueniendi, orandiq. habeant facultatem, Manichæis etiam de ciuitatibus pellendis.

D

DIVERSIS POENIS HAERETICI EXAGITATI.

* Marcionitæ
* Euchaitæ

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci eſt, in quo etiam ipſis elementis fiat iniuria: nulla his penitus præter cohortalinam in prouincijs, & caſtrenſem, indulgenda militia: nullo donationis faciendæ inuicem, nullo teſtamenti, aut voluntatis, vltimæ penitus iure conceſſo: cunctiſq. legibus, quæ contra hos, ceteroſq. qui noſtræ fidei refragantur, latæ ſunt, diuerſiſq. promulgatæ temporibus, ſemper viridi obſeruantia valituris, ſiue de donationibus in hæreticorum factis eccleſias, ſiue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, ſiue de priuatis ædificijs, in quæ domino permittente vel conniuente conuenerint, venerandæ nobis Catholicæ vendicandis Eccleſiæ; ſiue de procuratore, qui hoc neſciente domino fecerit, decem librarum auri mulctam & exilium, ſi ſit ingenuus, ſubituro; me-

A [illegible] verbere, [illegible] conditionis sit: ita vt ne [illegible] re [illegible] scription[em] [illegible] quam [illegible] [illegible] & m[illegible] C[illegible] etiam & Defensoru[m] [illegible] br[illegible] o. Illis etiam in sua [illegible] m[illegible] [illegible] te, [illegible] de [illegible] a- & donandi [illegible], & testamenti faciendi [illegible], vel in [illegible] ta pe[illegible], p[illegible] v[illegible] d[illegible] sunt hæretici [illegible] om[illegible] quæ ita vt ne[illegible] beneficium [illegible] valeat imperi[illegible]. [illegible] co- r[illegible], [illegible] proprie qui Orthodox[illegible] ny- ste[r]io, [illegible] deducendi [illegible] vero [illegible] que habu[illegible], necdum [illegible] co[n]iunctos, pro[h]ibendi Catho[l]icæ [illegible] qui [illegible] gon in Ecclesiæ. Quod [illegible] fuerit, vel cum [illegible] fit [illegible] sit vel [illegible] m

B [n]on denuerit, ex [illegible] & [illegible] librarum auri multa damnabitur, [illegible] dona[ti]o- nis [illegible] deneg[illegible] da [s]ententia. Quæ [illegible] vt [illegible] Iu[illegible] [illegible] ad [illegible] minori aut nulli [illegible] id p[illegible] velit [illegible] simulando con[illegible]. [illegible] III. Kal[illegible]. Iunij, C[onstantinop]oli, F[elice] & Tauro Coss.] hactenus Theodosius, interueniens in co[illegible] hæreticis n[illegible] A[illegible] d[illegible] o, cuius impulsu etiam [illegible] p[illegible] e[illegible]. Si- quidem [illegible] lenones, qui [illegible] prostituerent feminas, rescriptum dedit [a]. Ista qui- dem omnia ex [illegible] Nestor[ij] impulsuq. eius a Theodosio sancita, seu potius [illegible] u[illegible], ea quæ superius dicta sunt facile persuadent.

S[illegible] diligenter obse[r]ua, in toto nuper recitato catalogo hæretic[or]um, nullam pe- n[it]us h[a]be[ri] me[n]tionem Pelagianorum; qui [illegible] rimis, vtpote his temporibus vigentes, &

C [illegible] At[t]ico Episcopo ante d[illegible] Consta[ntino]poli, [illegible] & [illegible] c[illegible] vt ex his probe intelligas Nestorium ipsum fauisse Pel[ag]ianis. Confirmatur i[illegible] x[t]o, quod Cælestinus P[apa] in epistola post [illegible] a [illegible] Ne- storium data queritur de ipso, quod Pelagianos hæreticos a [se] Roma expulsos, recepe- rit C[onstantino]poli. Nestorianos quidem ex Pelagianis [illegible] os, quæ dicta [illegible] su[illegible] Cassiano de Leporio, & quæ dicentur inferius, satis perspicue demonstrabunt.

[illegible] acciderit, cum hoc tempore Nestorius [illegible] persequendis hæ- [illegible], Socrates narrat his verbis [b]: Nestorius autem, quoniam multa contra Ecclesiæ con- su[illegible] [illegible] batur, sibi propter [illegible] grauissimum odium peperit, sicut [illegible] ab [illegible] larũ [illegible] declarat. Germæ vrbis Hellesponti Episcopus Antonius, Nestorij fero- ci[illegible] obse[illegible]. Macedonianos grauiter exag[itare] [illegible] &

D quo [illegible], mandatum a Patriarcha [*Episcopo scilicet Constantinopolitano*] se de ea [illegible] accep[illegible] labat. Itaque Mace[donian]i [illegible] ad [tem]pus se vexa[ri] p[ass]i sunt, postea ta- men vbi Antonius eos acerbius insectabatur, non amplius [illegible] iniuriarum molem tolera- re [illegible] orum [illegible] [illegible] & b[illegible] per [illegible] ad eam rem missos Antonium occidendum curarent. Hoc [illegible] us a M[acedo]ni[an]is pat[illegible] m[illegible] a [illegible] N[estorij] [illegible] fuit. Qua- r[e] M[acedo]niani [illegible] Ecclesia Constantinopoli extra vetera vrbis mœnia sita, alte[r]a Cy- z[illegible] p[illegible] a [illegible], quas in [illegible] s He[llesp]ont[illegible] [illegible]. Vn- de nonnulli eorum ad Ecclesiam reuersi, fide Consubstantialis assenserunt.] hæc Soc[r]a- tes, [illegible]. Marcellinus in Chronico pa[illegible] s [illegible] t.

Sed [illegible] Nestorio lugubrem aggrediamur [illegible] tragœdiam hoc anno ordi[r]i cœ-

E ptam, de qua hæc S. Prosper sub [illegible] hu[ius] ann[i] [illegible] N[estor]ius Co[nstanti]- no[po]litanu[s] [illegible] opus nouum Ecclesijs molitur errorem inducere prædicans Christum ex Maria hominem [tant]um & non Deum natum, [illegible] ri[illegible], H[illegible] præ[cipu]e Cy[rilli] Alexandrini Episcopi ind[illegible] Cælestini repugnat auctoritas.] hæc Prosper. Si[illegible] hominem maxime [illegible] a[illegible] pe[illegible] d[illegible] tur [illegible] intro[illegible] e[illegible] Ecclesiam. Libera- tus [d] quoque dia[illegible] po[illegible] [illegible].

S[illegible] pro[illegible] C[illegible] e[illegible] lent[illegible] is, de[illegible] [illegible] tulento [illegible] erunt. d[illegible] v[illegible] per l[illegible] t. A[t] co[illegible] So[crates] [illegible] in Nesto[rij] libris [illegible] it, cont[illegible] tur, [illegible] aut [f] N[illegible] quid co[illegible] in o[illegible], quem Dol[illegible]

a l. 2. de lenon. Cod. Theod.

NESTORIVS FAVTOR PELAGIANORVM.

b Socrat. lib. 7. c. 31

ANTONIVS EPIS OPVS OCCIDITVR A MACEDONIANIS.

c Pros. in Chron.

DE ORTV NESTORIS HAERESIS.

d Liberat. diac. [illegible] 2.

e Cassian. de Incarn. [illegible] lib. 1.

NESTORIVS [illegible] HÆRE[illegible]

f [illegible] lib. 7. c. 32.

ſolum eſſe aſſereret, quodq. Pauli Samoſateni & Photini opinionem in Eccleſiam [illegible] duceret [illegible]. At [illegible] & [illegible] ceſſatur, vt [illegible] Concilio ad eum [illegible] andum opus eſſe [illegible]. Ego vero dum libros a Neſtorio [illegible], hominem [illegible] & [illegible] expe[illegible] hoc q. vere & ex animo dico. Nam neque odio in eum [illegible] eius vitia recordatione renouare: neque vt [illegible] decretus Neſtorius, [illegible] iudicio, neque Paulum Samoſatenum, neque Photinum imitatur: neque [illegible] hominem ſolum eſſe dicit [illegible], Deiparam, tanquam [illegible] midans, declinat: hocq. [illegible] præ [illegible] tia & ignoratione contigit. Nam tametsi natura lingua erat diſerta, & [illegible] putabatur, tamen [illegible] fuit. Quinetiam veterum interpretum ſcripta perdiſcere dedignatus eſt. Linguæ enim volubilitate & elegantia inſolenter [illegible], [illegible] veteres prope neglexit [illegible] bus antecellere exiſtimauit, &c. [illegible] hæc S[illegible], qui & [illegible] vocem De[illegible] ab antiquis Patribus vſurpatam, atque [illegible] ipſis etiam Arianis aſſertam, nempe inter alios ab Euſebio Cæſarienſi, [illegible] citat auctoritatem. Aſſentimur quidem Socrati [illegible] primarium edocenti fontem, vnde omnes [illegible] manare ſolent, ex quo & Neſtorius venena hauſit, nempe ex [illegible] more [illegible], [illegible] ſanctorum [illegible], atque contemptu antiquarum Eccleſiæ traditionum, cum ſibi nimium ſapiens, faſtu inflatus eloquij, ſe non indigere doctore putauit.

Ceterum quod ipſe negat Neſtorium Pauli Samoſateni veſtigijs inſtitiſſe, haud res ab eo exacte videtur eſſe conſiderata, [illegible] Neſtorio ſcripſerunt, ſenſerunt, atque in primis ſanctus Cæleſtinus Papa ad ipſum Neſtorium ſcribens: inſuper & S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus de no[illegible] Neſtorium [illegible] pribus eadem cum Paulo hæreſiarcha ſentire. Certe quidem [illegible] ante Neſtorium inter Latinos Patres S. Ambroſius non alium quam Paulum Samoſatenum [illegible] auctoris ſugg[illegible], dum ait: Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt [illegible] um ipſum, qui in principio erat Verbum apud Deum [illegible], quam quidem ſententiam eſſe a Neſtorio [illegible] ceptam, quis non videt? At ſi altiorem petas originem, [illegible] hæc Ario tribui ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino apud Socratem[b]. Sed viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipſum Neſtorij agrum praua dogmata [illegible].

a Ambr. de Incarn. Verb. c. 6.

b Socrat. lib. 1. c. 3.

DE THEODORO MOPSVES. MAGISTRO NESTORII.

Certe quidem [illegible] omnium conſtat, Neſtorium diſcipulum fuiſſe Theodori Mopſueſteni Epiſcopi, de [illegible] ex Theodoreto paulo ſuperius egimus. [illegible] Euagrius[c] & alij. Quinta [illegible] œcumenica[d] Synodus damnaſſe reperitur [illegible] Theodorum veluti ducem Neſtorij: [illegible] S. Gregorius[e] Papa ſcribens ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum. Iuſtinianus Imperator hoc idem profitetur, [illegible] cuius eſt exordium: Scientes quod [illegible] &c. [illegible] eadem pla[illegible] habet de Theodoro Mopſueſteno Liberatus[f] diaconus. Sed nec [illegible] Neſtorij fauore [illegible] inficias Theodorum errore lapſum eſſe, verum [illegible] palinodiam. [illegible] quidem Ioannes Epiſcopus Antiochenus in epiſtola ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicemus.

c Euagr. lib. 1. c. 1.

d Synod 5. Act. 4. & al.

e Gregor. lib. 6. epiſt. 31.

f Liberat. Breuiar. c. 4.

Qualia vero Theodori huius [illegible] loci [illegible] ſuperioribus demonſtratum eſt, nempe deſertorem mo[illegible] exti[illegible], & luxuriæ ſordibus non [illegible] tantum, ſed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S. Ioannem Chryſoſtomum ab[illegible]. Vides, lector, ex [illegible] principio: vt hæc tantum [illegible], ſit hæreſim Neſtorij penitus contraxiſſe. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu [illegible] ipſit S. Ioannes Chryſoſtomus ad Theodorum lapſum: [illegible] ipſum fuiſſe, de quo agimus, Mopſueſtiæ poſtea [illegible] creatum Epiſcopum, ſuo loco ſuperius dictum eſt.

Aſſeritur pariter Diodorus Tarſenſis Epiſcopus Neſtorij præceptor fuiſſe. Certe quidem [illegible] doctrinam Diodori fuiſſe, quæ fuit & Theodori Mopſueſteni, Theodoretus[g] a[illegible]. Sed [illegible] fecit Diodo[illegible], ex S. Cyrillo ac[illegible], qui [illegible] Neſtorium a Diodoro [illegible] perfidiam, hæc ait[h]: Diodorus quidem cum primo [illegible] Spiritus[illegible] pugnator [illegible] vt [illegible] orthodoxæ communionis Eccleſiæ. [illegible] Macedonianæ de[illegible] maculam perfidiæ, in alteram recidit ægritudinem [illegible]. S[illegible] (vt [illegible]) [illegible] ſeorſum, [illegible] e D. [illegible] ſancta Virgine natus eſt, & alter proprie Filius Dei Patris exiſtat. Qui omnia [illegible] conſ[illegible], [illegible] docere, hoc nomen [illegible] modo

DIODORVS TARSENSIS MAGISTER NESTORII.

g [illegible] lib. [illegible]

h [illegible] Incar. [illegible] ad [illegible]

A modo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam vero & huic deputans (ſicut ipſe
dicit) qui eſt ex ſemine Dauid, quem & Filium vocat, tamquam vnitum (inquit) ei qui ſe-
cundum veritatem eſt Filius: vnitum autem non ſicut nos aſſerimus, ſed iuxta ſolam di-
gnitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius diſcipulus Neſtorius fuit: &
ex librorum eius eloquijs obſcuratus, ſimulat quidem ſe vnum Chriſtum etiam Filium &
Dominum confiteri: verumtamen & ipſe duos in vnum indiuiduumq. partitur, hominem
dicens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate
coniunctum.] hactenus de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hic, lector, es, vſurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contra,
cum longe diſcrepent inter ſe, licet vterque fuerit Tarſenſis Epiſcopus: Theodorus enim
præfuit Tarſenſi Eccleſiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperi-
B tur eſſe ſubſcriptus; Diodorus vero (vt ſuo loco quarto tomo diximus) eidem Tarſenſi DIODORVS
Eccleſiæ ex monachorum abbate a Meletio Epiſcopo Antiocheno ordinatus eſt; qui quod ANTE OBI-
dum vixit prauam ſententiam reticuerit, inter magni nominis Epiſcopos claruit, & Or- TVM LATVIT
thodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus eſt: vnde & factum, vt cum a Baſilio, tum QVALIS ES-
etiam a Ioanne Chryſoſtomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat inſtitutorem: SET.
quinetiam Theodoſij Maioris edita ſanctione [a] inter coryphæos Catholicæ fidei recen- a L. 3. de fide
ſeretur. Omittimus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum ſemper præconijs extulit. Cathol. C. Theod.
Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantum, ſed & claruit inter Catholicos. Porro
poſt eius obitum, qualis intus latuiſſet, ex ipſius depromptum eſt ſcriptis. Sane quidem
tum de ipſo, tum de collega Theodoro Mopſueſteno iſta Leontius [b] habet: Extiterunt b Leont. de Sect.
iiſdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Epiſcopus Tarſi, & Theodorus act. 4.
C Mopſueſtiæ, qui aduerſus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnabant, vniuer-
ſaſq. litteras ſacras commentarijs illuſtrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt:
nec ipſis viuis quiſquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures ſcriptis
encomijs eos celebrarunt: nam & Baſilius & Ioannes Chryſoſtomus eos prædicant. Ve-
rum poſt hæc, exorto dogmate Neſtoriano, coactus eſt Cyrillus, qui & ipſe pridem eos lau-
daſſet, aduerſus eorum opera ſcribere, quod dogma ſuum Neſtorius ex eis confirmaret.]
hæc & alia Leontius.

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiſcendam magiſtros, Neſtorius ad eam pro-
mulgandam Anaſtaſio presbytero ſectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait [c]) claſ- c Euagr. lib. 1.
ſico vſus eſt; ſed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eamdem hæreſim Conſtanti- c. 2.
nopoli maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Epiſcopum; cum tamen ipſe Ne- DE DORO-
D ſtorius iam totius impietatis præcentionē occinuiſſet, prout ex Cyrilli litteris [d] ad Cæle- THEO EPI-
ſtinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo ante mentionem feci, Neſto- SCOPO NE-
rius, vbi primum Epiſcopus creatus eſt, cum pijs exhortationibus domeſticos æque ac STORIANO.
peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conueni- d Extant inter
re ſolet, inſtituere debuiſſet; ea ſtuduit effutire, quæ abſurda & rationi diſſentanea, & epiſ. Cæleſt. Pap.
ab Apoſtolica & Euangelica fide, quam maiores noſtri magna ſemper conſtantia retinue-
runt, nobiſq. perinde ac pretioſam quamdam margaritam tradiderunt, non parum diſ-
crepantia ſunt. Porro autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, &
hucuſque habere non deſinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum
ad tuam pietatem miſi.] & poſt aliqua: Cum is talis modi euaſiſſet, accidit inter cete-
ra, vt Epiſcopus quidam Dorotheus nomine Conſtantinopoli præſto eſſet, eadem quæ
E Neſtorius, ſapiens & ſentiens, vir quæſtus cauſa adulationi impenſe deditus, linguaq. ad
temeritatem vſque (vt ſcriptum eſt) promptus. Hic cum in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ
Synaxi, præſente Neſtorio, cathedram occupaſſet; magna ſublataq. voce inclamare au-
ſus eſt: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema ſit. Mox ingens vniuerſi populi
clamor & diſceſſio conſecuta eſt: nolebat enim diutius cum eo communionem habere,
qui temere, taliq. ſententia præditus eſſet.] & poſt multa: Ad Neſtorij autem conatum
quod attinet, & magni illi admirabileſq. ac celebrati Patres noſtri, qui ſacram Virginem
Deiparam eſſe dixerunt, & nos ipſi quoque qui adhuc ſuperſtites ſumus, vna cum ipſis
anathemate perculſi ſumus: quamuis enim id ore ſuo facere noluerit; attamen ſedens
& audiens alium, nempe ſupra memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, ſub-
ornauitque. Cui etiam confeſtim, vbi e cathedra deſcendiſſet, in diuinorum myſteriorum
celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cæleſtinum Romanum Pontificem de

Neſtorij erroris exordio: eadem ſcribit ad Acacium Berœenſem & alios, de quibus ſuo A
loco inſerius.

His de Dorotheo dictis: quiſnam fuerit conatus Anaſtaſij presbyteri, ſocijq. Neſto-
a Euag. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32. rij, de quo ſuperius mentio facta eſt, Euagrius ex epiſtola Theoduli ita refert [a]: Anaſtaſius quidam presbyter, peruerſa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quæ tenebat Ne-
DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HAERESIS. ſtorius, acerrimus fautor, & ei ad Epiſcopatum proficiſcenti comes; vbi Neſtorius cum Theodoro in vrbe Mopſueſtia congreſſus, audita illius doctrina, a vera pietate deſciuit: Anaſtaſius inquam (vt a Theodulo in epiſtola quadam de his rebus ſcriptum eſt) in diſputatione apud populum Chriſtum ſancte colentem in eccleſia Conſtantinopolitana habita, palam auſus eſt dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus naſci non poteſt. Quæ quidem verba cum populus Chriſto conſecratus grauiter & acerbe ferret, & diſputationem illam non ſine cauſa haberet pro B
blaſphemia: Neſtorius iſtius blaſphemiæ auctor & dux non ſolum non prohibuit illum, neque rectam ſanamq. doctrinam tutatus eſt, verum etiam verba in primis roborare contendit, & in ijſdem defendendis acrius inſtitit: atque ſua ipſius opinione hiſce adiuncta, atque adeo adſcripta, venenoq. animi ſui in Eccleſiam effuſo atque eiecto, multo maiorem blaſphemiam docere conatus eſt: adeo vt ad ſui ipſius capitis perniciem hanc impiam ſententiam, nimirum: Ego eum qui ſpatijs menſtruis, hoc eſt, bimeſtri & trimeſtri, & ita deinceps adoleuerit, Deum certe non appellauero: proferre non dubitaret, ſicut tum a Socrate, tum a priore Concilio Epheſi celebrato perſpicue narratum eſt.] hucuſque Enagrius. Sed ad Neſtorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his diutius detineri cogatur.

Quibus autem ipſe Neſtorius progreſſibus ad hæc adeo execranda deuenerit, dignum eſt C
DE NESTORII PRIMORDIIS. vt audiamus ab eo qui ipſi Neſtorio fuit amicitia intime iunctus, ab ipſo inquam Theodoreto, qui & viſus eſt eidem aliquando fauiſſe; qui narrat his verbis hæc omnia in epiſtola ad Sporadiũ: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorũ ciuitate ortus homo iſte,
PROGRESSVS VITAE NESTORII. cuinam exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia vero aliam regionem peragrans, inſtar Aegyptiacæ plagæ ad magnam Antiochenſium peruenit vrbem; in qua liberalibus artibus mediocriter inſtructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Eccleſiam Dei cum certa eius pernicie irrepſit; & ſacerdotum numero adſcriptus, populi Dei regendi ſuſcepta cura, in ipſomet principio, qualis in tota vita ſua futurus eſſet, aperte oſtendit. Non enim ingenuũ illum & fructuoſum dicendi characterem imitatus eſt qui hominum animos paſcere poſſet: ſed ad popularem auram declinando, & vanum populi applauſum, vt quiuis alius, aucupando, inſtabile & abiectum vulgus ad ſui deſide- D
rium concitauit. Sordida quidem indutus veſte, mæſtus & triſtis incedens, forenſes tumultus deuitans, corporis pallore & macie abſtinentiam ſimulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quiete ſibi viuens, his artibus & ſimulationibus pleroſque alliciebat ad ſui admirationem, quouſque ad grauiorem prouenit ætatem, videri potius quam eſſe Chriſtianus, & ſuam magis quam Chriſti gloriam quærere ſtudens.

b Matth. 10. Quoniam vero (iuxta Domini [b] dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil abſconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifeſta fiunt, & quæ mala ſunt occultari minime poſſunt: imperſcrutabili iudiciorum Dei abyſſo Neſtorius eorum calculo qui rerum potiebantur & Eccleſiam adminiſtrabant, necnon ipſius qui tunc temporis vniuerſi Orbis ſceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſedem obtinet, quinetiam parũ abeſt, totius Orbis. Hinc deinde ſecutæ ſunt tragœdiæ E
illæ, quarum vniuerſa terra & mare ipſum repletum eſt. Vt primum enim maximam il-
QVANDO DETECTA NESTORII HYPOCRISIS. lam ſedem occupauit, ac ſi tyrannidem quamdam ſacerdotij præfecturam rapuiſſet, non amplius in ſe ipſo impietatem, quam antea in mente conceperat, continere valuit; ſed ex poteſtate licentiam quamdam ſtultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam antea aduerſus Vnigenitum Dominum conceperat blaſphemiam, & contra Apoſtolica dogmata apertum ſuſcipit bellũ, contra etiam ſanctos Patres, qui ab ipſis Euangelij cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magiſtri fuerunt, eorum ſententias nititur conculcare, regiæ ciuitatis Eccleſiam perturbando, & vniuerſum Orbem commouendo, nihil veritus diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque eſt ille, ſed ſuper ſacri altaris principum ſacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, ſed impietatis tenebras collocat, & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus &

exordium:

A exordium: quod non oporteat videlicet ſanctam Virginem Dei Verbi ſecundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri, ſed Chriſti tantum matrem: licet iam diu & diutiſſime Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apoſtolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

Pergraue plane illatum eſt Eccleſiæ per Neſtorium hoc tempore ſcandalum, de quo Vincentius horum temporũ ſcriptor ſic ait [a]: Qualem fuiſſe nuper tentationem putamus, cum infelix ille Neſtorius ſubito ex oue conuerſus in lupum, gregem Chriſti lacerare cœpiſſet? cum hi ipſi qui rodebantur, ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoq. morſibus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto ſacerdotum ſtudio perſecutum videret? qui cum magno ſanctorum amore, ſummo populi fauore celebraretur, quotidie palam diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque B Gentilium conſutabat errores. Quo tandem iuſto modo non cuiuis fidem faceret, ſe recta docere, recta prædicare, recta ſentire? Qui vt vni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeon blaſphemias inſectabatur, &c.] Inferius vero dum de eiuſdem Neſtorij errore diſputat, eum ex diametro aduerſantem Apollinari fuiſſe dicit: nam ſubdit [b]: Cum veritas dicat, ex duabus ſubſtantijs vnum eſſe Chriſtum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Chriſti diuinitate duas aſſerebat eſſe ſubſtantias: Neſtorius autem contraria Apollinaris morbo, dum ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente perſonas, & inaudito ſcelere duos vult eſſe Filios Dei, duos Chriſtos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui ſit generatus ex matre.] hæc Vincentius. atque de his modo ſatis.

a Vincent. Lir. cōtra hæreſ. c.

MAGNVM SCANDALVM NESTORIVS ECCLESIAE INTVLIT.

b Ibid. c. 17.

C

IESV CHRISTI ANNVS	CAELESTINI PAP. ANNVS	THEODOSII 22. VALENTINIANI 5. IMPP.
429.	6.	

Quadringenteſimus vndetrigeſimus annus adſcriptus eſt Faſtis Conſulatu Florentij & Dionyſij: quo Cæleſtinus Romanus Pontifex Britanniam Pelagiana hæreſi infectam legatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem ſub his Conſulibus Proſper [c] ſummatim complexus ſic narrat: Agricola [d] Pelagianus, Seueriani Pelagiani Epiſcopi filius, Eccleſias Britanniæ dogmatis ſui inſimulatione corrupit: ſed actione Palladij diaconi Papa Cæleſtinus Germanum Antiſidorenſem Epiſcopum vice ſua mittit, vt deturbatis hæreticis, Bri-D tannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Proſper; qui aduerſus Collatorem agens, dum Cæleſtini laudes prædicat, iſta ſubdit [e]: Venerabilis memoriæ Pontifex Cæleſtinus, cui ad Eccleſiæ Catholicæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt; ſciens damnatis non examen iudicij, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem totius Italiæ finibus iuſſit extrudi: ab eo & prædeceſſorum ſuorum ſtatuta & decreta Synodalia inuiolabiliter ſeruanda cenſebat, vt quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquam admitteret retractari. Nec vero ſegniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes (*Pelagius enim Britannus cum eſſet, ex Britannia complures allegerat ſibi diſcipulos*) etiam ab illo ſecreti excluſit Oceani; & ordinato Scotis Epiſcopo, dum Romanam inſulam ſtudet ſeruare Catholicam, fecit etiam barbaram E Chriſtianam.] hæc Proſper, Scotorum etiam inſinuans factam hoc tempore conuerſionem.

c Proſper in Chron.

d Ita apud Bedā lib. 1. c. 17.

e Proſper aduerſus Collat. in fin.

Duæ fuerunt iſtæ legationes, nimirũ Palladij diaconi altera, altera vero S. Germani Epiſcopi, ſed poſterior ex priore, ambæq. ex vno eodẽq. prodeuntes fonte, nempe a Cæleſtino Romano Pontifice; vt ex Proſpero, qui res geſtas ſui temporis ſcripſit, apparet; cui & præ ceteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris, res quæ ab oculos & præ manibus habuit ſcribẽtis, omnes æque conſentient. Duas præterea fuiſſe Palladij legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cum hoc anno occaſione hæreſis Pelagianæ ab ipſo Cæleſtino Romano Pontifice miſſus eſt in Britanniam; poſteriorem vero poſt ſequentem annũ (vt idem affirmat Proſper) cũ Palladius ex diacono creatus Epiſcopus ad Scotos ab eodem miſſus eſt Cæleſtino. Agamus de ſingulis ex ordine rerum geſtarum & temporis.

Primum vero quod ad Palladium diaconum ſpectat, ex Proſpero corrigendus eſt Beda [f], dum ait, anno octauo Imperij Theodoſij Iunioris miſſum eſſe Palladium a Cæleſtino

f Beda hiſt. Anglic. lib. 1. c. 14. & de ſex æta. in Theodoſio Iuniore.

leſtino Romano Pontifice: nã Pontificatus ipſius Cæleſtini ab eo tempore poſt annos octo A contigit, nempe decimoſexto eiuſdem Theodoſij Imperatoris. De Palladio autem, quiſnam iſte fuerit, peruestigandũ eſt. Græcum fuiſſe hominem cum dicant, vane putauit aliquis ex recentioribus[a] hunc illum fuiſſe Palladium Ioannis Hieroſolymitani perneceſſarium: nam illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagij, ſed defenſorem fuiſſe, ſuperius pluries demonſtratum eſt. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem Cyrillus Alexandrinus ſcripſit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu ſancto.

a Trithem. de Script. Eccleſ.

Ceterum quem fuiſſe putamus, conſtat his temporibus vixiſſe Palladium diaconum S.R.E. qui reperitur ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papa res geſtas S. Ioannis Chryſoſtomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Epiſcopi Helenopolis cum Theodoro itidem Romanæ Eccleſiæ diacono: qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter ſcriptores Eccleſiaſticos; nam præter Vitam Ioannis Chryſoſtomi ab ipſo B ſcriptam per dialogiſmum, in quo Palladius Epiſcopus & Theodorus diaconus interloquuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cæleſtinum epiſtolarum librum vnum, & alia Græco ſermone ab eodem edita idem tradit. Vtinam extaret liber ille Palladij epiſtolarum ad Cæleſtinum: certe quidem, cuncta quæ in hac legatione ab eo geſta eſſent, fuiſſe accurate ſcriptis mandata illis epiſtolis, opinari poſſumus; cum nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quã quæ dicta ſunt ex Proſpero, habeamus expreſſum. Scotos quidem ipſos ab eo ad Chriſti fidem conuerſos fuiſſe, & ex munere Apoſtolico conſecutum quoque fuiſſe nomen, vt Apoſtolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Proſpero eſt ſententia. Nauigaſſe quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicaſſe mandato eiuſdem Cæleſtini Romani Pontificis, Probus teſtatur in rebus geſtis ſancti Patricij a ſe conſcri- C ptis, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. Porro morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo opus abſoluit, de quo ſuo loco dicendum inferius.

SCRIPTA PALLADII.

At quoniam res ſummas & plurium annorum ſpatio confectas cogimur, iactura veterum monumentorũ, tranſilire ieiuni, res inquam præclaras a Palladio in hac legatione perfunctas: age de S. Germani legatione orationẽ inſtituamus: de qua primum (quod ad rationem temporis ſpectat) ex Proſpero rurſum corrigendus eſt Beda. Etenim cum Proſper ſub huius anni Conſulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bedam[b] ponitur poſt obitũ Theodoſij Iunioris ſub Marciano Imperatore: auſcultandum autẽ Proſperum potius ex dictis rationibus, quã Bedam, nemo non videt. Extant Acta ipſius S. Germani Epiſcopi legati poſteris tradita, & omni fide cõſignata, a Conſtantio presbyte- D ro ſcripta ad S. Patientem Epiſcopũ Lugdunenſem: floruerunt ambo hoc ſæculo, eſtq. de vtroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiuſdem Conſtantij, qui Vitam S. Germani conſcripſit, Iſidorus[c]: ſed enim Epiſcopum nominet, alij vero presbyterum, non mirũ videtur vt idem poſtea Epiſcopus factus ſit: ſic & apud Sidoniũ, & in Concilijs Gallicanis Conſtantius nominatus reperitur Epiſcopus. ſcripſit autẽ ea Conſtantius ad Cenſuriũ Antiſidorenſem Epiſcopum, ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris[d] epiſtola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea de legatione Germani eſſe conſcripta, ſed a nobili auctore, qui inter claros illuſtreſq. viros huius ſæculi vixerit.

DE LEGATIONE GERMANI EPISC. A CONSTANTIO SCRIPTA.

b Bed. de ſex ætat. & hiſt. Angl. lib. 1. c. 17.

c Iſid. de Vir. illuſtr. c. 4.

d Sidon. lib. 2. epiſt. 12. & lib. 3. epiſt. 2. & lib. 6. epiſt. 22.

Cum vero auctoritate Proſperi ſatis liqueat, S. Germanum Epiſcopum in Britanniam a Cæleſtino miſſum eſſe legatum; Conſtantius vero ac poſt eum Beda tradant a Synodo E Gallicana id factum: potuit quidem vtrumque facile contigiſſe; vel, vt quem mittendum Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet; vel quem ſibi ad eam prouinciam legare deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certe quidem clades ipſa illata Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio, ac eius diſcipulis, prius innotuit Epiſcopis Galliarum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, vt ex Conſtantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum eſt) exagitati Pelagiani fuere; in inſula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captare curarunt: vbi affectato ex more titulo ſanctitatis, in ſe populi oculos conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Chriſtianæ vitæ perfectionis, quam ſe profiteri iactabant, venena hæreſis inſtillarunt; quæ adeo eorum præcordijs inhæſerunt, vt iam medicinam nullam admitterent, ſuorumq. paſtorum lupos arcentium vocem contemnerent:

A temnerent: vnde opus fuit, e vicinis Gallijs, immo e longe poſita Romana Eccleſia aduerſus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Epiſcopus tantum ſuſcepit onus ſubeundū; verum additus eſt illi collega vir ſanctiſſimus Lupus Epiſcopus Trecenſis: amboq. ſicut Paulus & Barnabas, in Euangelium ſegregati. Sed iam rem ipſam a Conſtantio deſcriptam referre aggrediamur[a]:

Eodem (inquit) tempore ex Britannijs directa legatio Gallicanis Epiſcopis nunciauit, Pelagianam peruerſitatem in locis ſuis late populos occupaſſe, & quamprimum fidei Catholicæ debere ſuccurri. Ob quam cauſam Synodus numeroſa collecta eſt: omniumq. iudicio duo præclara religionis lumina vniuerſorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apoſtolici ſacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus poſſidentes. Et quanto neceſſitas laborioſior apparebat, tanto eam promptius heroes deuotiſſimi ſuſceperunt, B celebritatem negotij fidei ſtimulis maturantes.] ſubdit poſt hæc auctor, quomodo in itinere apud Pariſios ſanctam virginem Genoueſam S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſpondit, nummumq. caſu repertum cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit[b]:

[a] Conſtant. lib. 1. c. 19. apud Sur. tom. 4.

SYNODVS GALLICANA EX QVA GERMANVS ET LVPVS EPISC. MISSI IN BRITANNIAM.

[b] Idē lib. 1. c. 21.

Hi itaque Oceanum mare, Chriſto duce & auctore, conſcendunt: qui famulos ſuos inter diſcrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primum de ſinu Gallico flabris leuibus nauis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor medium perueniret, vbi porrectis in longum viſibus nihil aliud videretur quam cælum & maria. Nec multo poſt occurrit in pelago legionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam populorum ſalutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælum diemq. nubium nocte ſubducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aeris horrore
C congeminant. Ventorum furorem vela non ſuſtinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt miniſteria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non viribus. Et caſu dux ipſe vel Pontifex, fractus corporis laſſitudine, ſopore reſolutus eſt.

Tum vero quaſi repugnatore ceſſante, tempeſtas excitata conualuit, & iam nauigium perfuſis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omneſq. turbati, excitant ſeniorem, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate conſtantior, Chriſtum inuocat, Oceanum increpat, & procellis ſæuientibus cauſam religionis opponit: ſtatimq. aſſumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aſpergine fluctus ſæuientes oppreſſit: collegam commonet, hortatur vniuerſos: oratio vno ore & clamore profunditur. adeſt Diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas ſerena ſubſequitur: venti contrarij ad itineris miniſteria vertuntur: nauigium famulatrix vnda ſubſequitur, decurſiſq. immenſis ſpatijs, breui
D optati littoris quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuerſis partibus multitudo excepit ſacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduerſa prædixerat. Nunciabant enim ſiniſtri ſpiritus quod timebant. Qui imperio ſacerdotum dum ab obſeſſis corporibus detruduntur, & tempeſtatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victoſq. ſe eorum meritis & imperio non negabant.

MARIS TEMPESTATEM DIVINA VIRTVTE SVPERANT.

Interea Britannorum inſulam, quæ inter omnes eſt vel prima vel maxima, ſacerdotes Apoſtolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerunt. Et cum quotidie irruente frequentia ſtiparentur, diuinus ſermo non ſolum in eccleſijs, verum etiam per triuia, per deuia fundebatur; vt paſſim & fide Catholici firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoſcerent. Erat in illis Apoſtolorum inſtar gloria, & auctoritas per conſcientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus aſ-
E ſertio veritatis. Itaque regionis vniuerſitas in eorum ſententiam prompta tranſierat: latebant abditi ſiniſtræ perſuaſionis auctores, & more maligni ſpiritus gemebant perire ſibi populos euadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta, præſumunt inire conflictum. Procedunt conſpicui diuitijs, veſte fulgenti, circumdati aſſentatione multorum: contentioniſq. ſubire aleam maluerunt, quam in populo, quem ſubuerterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur ſe ipſi ſilentio damnauiſſe.

BRITANNI AVDIVNT GERMANVM.

Illic plane immenſæ multitudinis numeroſitas etiam cum coniugibus ac liberis excitata conuenerat. Aderat populus ſpectator futurus & iudex. Aſtabant partes diſpari conditione diſtinctæ: hinc diuina auctoritas, inde humana præſumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Chriſtus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatiſſimi ſacerdotes præbuerant aduerſarijs copiam diſputandi, quæ ſola verborū nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempora. Deinde Antiſtites venerandi torrentes eloquij ſui cum Apoſtolicis & Euangelicis

tonitruis profuderunt. Miſcebatur ſermo proprius cum diuino, & aſſertiones frequentiſſi- A
mas lectionum teſtimonia ſequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita
vt ad ſingulas verborum obiectiones reos ſe, dum reſpondere nequiuerunt, faterentur.
MIRACVLO FIDES CATHOLICA PROBATA.
Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore teſtatur. Cum ſubito vir Tri-
bunitiæ poteſtatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam fini-
bus ingerens ſacerdotum: quam illi offerri aduerſarijs præceperunt. Sed illi, conſcientia
puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ a ſacerdotibus
precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduerſarios intuentes, orationem bre-
uiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu ſancto ſanctam inuocat Trinitatem, &
protinus inhærentem lateri ſuo capſulam cum ſanctorum reliquijs collo auulſam manibus
comprehendit, eamq. in conſpectu omnium puellæ oculis applicauit: quos ſtatim, euacua-
tis tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculo populus contremiſcit. B
Poſt quam diem ita ex animis hominum perſuaſio iniqua deleta eſt, vt ſacerdotum doctri-
nam ſitientibus deſiderijs ſectarentur.

Compreſſa itaque peruerſitate damnabili, eiusq. auctoribus confutatis, animisq. om-
nium fidei puritate compoſitis, ſacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo
per ipſum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omniũ Apoſtolorum, diuerſorumq.
martyrum reliquias ſecum habens, facta oratione, iuſſit reuelli ſepulchrum, pretioſa ibi-
dem munera conditurus: arbitrans opportunum, vt membra ſanctorum ex diuerſis regio-
nibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, ſepulchri quoque vnius teneret ho-
GERMANVS PVLVEREM COLLIGIT EX LOCO MARTYRII S. ALBANI.
ſpitium. Quibus depoſitis, honorificeq. ſociatis, de loco ipſo, vbi beati martyris effuſus
fuerat ſanguis, maſſam pulueris ſecum portaturus abſtulit: in qua apparebat, cruore ſerua-
to, rubere martyrum cædem, perſecutore pallente. Quibus ita geſtis, innumera hominum C
eodem die ad Dominum conuerſa eſt turba.] hæc Conſtantius. Vide & conſidera hic op-
portune, lector, quænam ſit putanda Catholica fides, & in ſanctorum cultu pia traditio,
num ea, quam ſanctiſſimi Epiſcopi, ſequentibus ſignis, Dei teſtificatione docebant, an quam
in demolitione martyrum ſepulchrorum in eadem inſula (proh dolor!) fæx hæreticorum
hodie vi armorum & carnificina ſanctorum extorquet? Sed miſſis his (nam quis corriget
quos Deus deſpexit?) ſacros Antiſtites mira adhuc in eadem inſula agentes proſequamur.
ſubdit enim Conſtantius:

GERMANVS PATITVR PEDIS COLLVXATIONEM.
Inde dum redeunt, inſidiator inimicus, caſualibus laqueis præparatis, Germani pedem
lapſus occaſione contriuit, ignorans illius merita, ſicut Iob beatiſſimi, afflictione corporis
propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis neceſſitate conſtringitur; in vi-
cinia, qua manebat, caſuale exarſit incendium: quod conſumptis domibus, quæ illic D.
paluſtri arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris ſtimulantibus,
ferebatur. Concurſus omnium ad Antiſtitem conuolauit, vt eleuatis manibus periculum
quod imminebat euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri ſe fidei præſumptione, non
paſſus eſt. Multitudo omnis deſperatione perterrita obuiam occurrit incendio. Sed vt po-
tentia Dei manifeſtior appareret, quicquid cuſtodire tentauerat turba, conſumitur:
quod vero iacens & infirmus defenderat, reſeruatur: hoſpitium ſancti viri expaueſcens
flamma tranſiliuit, vltra citraq. deſæuiens; & inter globos flammantis incendij incolu-
me tabernaculum, quod habitator incluſus ſeruabat, emicuit. Exultat turba miraculo,
& victam ſe diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium
pauperis turba ſine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referri nequeunt,
quæ Chriſtus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati ſuæ E
remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis veſtibus vidit ſibi ad-
eſſe perſonam, quæ manu extenſa iacentem videretur attollere, eumq. conſiſtere firmis
veſtigijs imperabat. Poſt quam horam ita fugatis doloribus, recepit priſtinam ſanitatem,
vt die reddito, itineris laborem ſubiret intrepidus.

GERMANVS PRAESTO EST BRITANNIS ADVERSVS HOSTES.
Interea Saxones, Pictiq. bellum aduerſus Britones iunctis viribus ſuſceperunt, quos
eadem neceſſitas in caſtra conſtrinxerat; & cum trepidi partes ſuas pene impares iudica-
rent, ſanctorum Antiſtitum auxilium petierunt. Qui promiſſum maturantes aduentum,
tantum ſecuritatis & fiduciæ contulerunt, vt acceſſiſſe maximus crederetur exercitus.
Itaque Apoſtolicis ducibus Chriſtus militabat in caſtris. Aderant etiam Quadrageſimæ
venerabiles dies, quos religioſiores reddebat præſentia ſacerdotum, in tantum vt quoti-
dianis prædicationibus inſtituti certatim ad gratiam baptiſmatis conuolarent. Nam ma-

xima

A xima exercitus multitudo vndam lauacri ſalutaris expetijt. Eccleſia ad diem Reſurre-
ctionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campeſtri inſtar
ciuitatis aptatur. Madidus baptiſmate procedit exercitus, fides feruet in populo; & con-
tempto armorum præſidio, Diuinitatis expectatur auxilium.

Interea hæc inſtitutio vel forma caſtrorum hoſtibus nunciatur: qui victoriam quaſi de
inermi exercitu præſumentes, aſſumpta alacritate feſtinant: quorum tamen aduentus ex- [VICTORIA SINE SANGVINE DIVINA VIRTVTE PARTA.]
ploratione cognoſcitur. Cumq. emenſa ſolemnitate Paſchali, recens de lauacro maior
pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducem ſe prœlij profite-
tur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & e regione qua hoſtium ſperabatur aduen-
tus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exer-
citum, ipſe dux agminis. Et iam aderat ferox hoſtium multitudo, quam appropinqua-
B re intuebantur in inſidijs conſtituti. Cum ſubito Germanus ſignifer vniuerſos admonet,
& prædicit, vt voci ſuæ vno clamore reſpondeant. Securiſq. hoſtibus, qui ſe inſperatos
adeſſe confiderent, ALLELVIA, tertio repetitum, ſacerdotes inclamant. Sequitur vna
vox omnium; & eleuatum clamorem, repercuſſo aere, montium incluſa multiplicant.
Hoſtile agmen terrore proſternitur: & ruiſſe ſuper ſe non ſolum rupes circumdatas, ve-
rum etiam ipſam cæli machinam, contremiſcunt: trepidationiq. iniectæ vix ſufficere pe-
dum pernicitas credebatur. Paſſim fugiunt, arma proijciunt, gaudentes vel nuda corpo-
ra eripuiſſe diſcrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod ſenſim venientes tran-
ſierant, deuorauit. Vltionem ſuam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præſtitæ otio-
ſus ſpectator efficitur. Spolia colliguntur expoſita, & prædam cæleſtis victoriæ miles re-
ligioſus adipiſcitur. Triumphant Pontifices, hoſtibus fuſis ſine ſanguine; triumphāt vi-
C ctoria fide obtenta, non viribus. Compoſita itaque opulentiſſima inſula ſecuritate multi- [GERMANVS REVERTITVR ANTISIDORVM.]
plici, ſuperatiſq. hoſtibus vel ſpiritualibus, vel carne conſpicuis, quippe qui viciſſent Pe-
lagianiſtas & Saxones: cum totius mærore regionis reditum moliuntur. Tranquillam na-
uigationem merita propria & interceſſio Albani martyris parauerunt, quietoſq. Antiſtites
ſuorum deſiderijs felix carina reſtituit.

In reditu venerabilium ſacerdotum exultant Galliæ, gaudent Eccleſiæ, dæmones con-
tremiſcunt. Certe expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus am-
biebat, quam & apud maieſtatem diuinam & inter mundi procellas ſeruare conſueuerat.
Tributaria enim functio præter ſolitum & neceſſitates innumeræ ciues ſuos quaſi pupil-
los orbatos parente depreſſerant. Et pro quiete vel requie quæſiturus remedia ciuitati,
poſt maritima diſcrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illuſtra-
D turus paruiſſimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largiſſimis theſauris
Chriſtum ferebat in pectore.] adijt enim Præfectū Galliarum, rogaturus pro ciuibus ſuis.
Poſt alia vero ab eodem ſacro Antiſtite inſignia opera edita, idem auctor ſubdit de poſte-
riori legatione eiuſdem in eamdem inſulam eadem quoque ex cauſa ſuſcepta: ſed quo-
niam ea contigit ſub Sixto Romano Pontifice, de ea ſuo loco agemus.

Hoc eodem anno ipſe Cæleſtinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum
legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, paſtorali functione ſolicitus, vici- [CAELESTINVS ADMONET EPISCOPOS APVLOS ET CALABROS.]
narum Eccleſiarum curam non negligens, ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ epiſtolam de-
dit, qua admonuit, ne ex laicis aſſumerentur Epiſcopi, ſed eligerentur ex clero: & quod
illi ad excuſationes ſuas ſtudia populi & conatum afferrent, eoſdem his verbis admo-
nuit: Docendus eſt populus, non ſequendus: noſq. (ſi neſciunt) eos quid liceat, quidve
E non liceat, commonere, non his conſenſum præbere debemus. Quiſquis vero conatus
fuerit tentare prohibita, ſentiet cenſuram Apoſtolicæ ſedis minime defuturam: quæ enim
ſola admonitionis auctoritate non corrigimus, neceſſe eſt per ſeueritatem congruentem re-
gulis vindicemus.] hæc Cæleſtinus.

Sed iam quomodo ſe habuerint hoc anno res Orientalis Eccleſiæ tumultibus Ne-
ſtorij perturbatæ, videamus. Neſtorius igitur, quam promulgaſſet hæreſim Conſtanti-
nopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus ſpatijs dilatari, omnes quibus pollebat,
vires impendit, quo iſta poſſet implere: parum enim ſibi viſus in ipſa primaria vrbe nouam
hæreſim promulgaſſe, ad eam latius diffamandam ſua ſcripta ad diuerſos dedit, & inter
alios ad Aegypti monachos; quos vt deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe
oſtentans, nihil ſe niſi ex Nicæni Concilij præſcripto docere, fraudulenter ſuis litteris
præſeferebat: ex quo factum eſt, vt nonnulli ex eiſdem Aegypti monachis ipſius errori
conſen-

a Cyril. epiſt. 1.
NESTORIVS LIBROS HAERESIS SVAE AD DIVERSOS MITTIT.
b Celeſt. epiſt. 5.
c Sophron. Prat. ſpirit. c. 66.

conſenſerint. hæc quidem omnia Cyrillus ipſe teſtatur [a]. Porro non litteras tantum ad A
diuerſos Neſtorius ſparſit, ſed & libros eiuſdem hæreſis defenſores dedit: quos etiam per Antiochum virum illuſtrem ad Cæleſtinum Pontificem miſiſſe, idē qui accepit ipſe Cæleſtinus Papa teſtatur [b]: quales autē ij eſſent, quæ de ijſdem Neſtorij libris poſtea per viſum demōſtrata fuerunt ſanctiſſimo anachoretæ, declarât; quæ, antequā reliqua proſequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem geſtam, vt ſe habuit, deſcribente his verbis [c]:

DE LIBRIS NESTORII OSTENSA VISIO.

Acceſſimus ad abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta ſanctum Iordanem: narrauitq. nobis, dicens: Die quadam vidi per ſomnium mulierem honeſta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipſos venerando habitu & aſpectu præclaro. Arbitratus ſum mulierem illam eſſe Dominam noſtram ſanctam Dei genitricem, duoſq. viros qui cum ea erant, S. Ioannem Baptiſtam, & S. Ioannem Theologum & Euangeliſtam. Egreſſuſq. de cella, rogabam illam vt ingrederetur. quæ non acceſſit. Permanſi ergo diutius orans & obſecrans, dicens: Ne, quæſo, auertatur humilis factus confuſus: & B
alia plurima huiuſmodi. Illa igitur vt me vidit inſtare precibus, eamdemq. poſtulationem iterare, ſeuerius mihi reſpondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis, abſceſſit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admiſiſſem: neque enim erat aliquis alius in cella mea, niſi ego ſolus. Diutius igitur me ipſum diſcutiens, nihil inueni quod in illam peccaſſem. Cum vero vidiſſem me nimio mærore abſorberi, ſurgens cœpi librum, vt legerem, quod per huiuſmodi lectionem dolorem meum cogitationeſq. repellerem: librum autem illum mutuo acceperam a beato Eſychio presbytero Hieroſolymitanæ Eccleſiæ. Euoluenſq. librum, inueni duos ipſius Neſtorij libros in fine voluminis ſcriptos: moxq. agnoui, hunc eſſe inimicum illum ſanctæ Dominæ noſtræ Dei genitricis ſemperq. Virginis Mariæ. Tunc C
ſurgens abij, librumq. illi, qui eum mihi accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater; neque enim ex eo tantum vtilitatis accepi, quantum detrimenti. Cum ille vero detrimenti ipſius cauſam ſciſcitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo ſuccenſus, protinus duos illos Neſtorij libros ex volumine præcidit, eoſq. igni tradidit, dicens: Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ S. Dei genitricis ſemperq. Virginis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

d Cyrill. de dogm. Neſtor.
e Cyrill. epiſt. 1. edit. Vulc.
DISSIDIA INTER AEGYPTI MONACHOS OB LIBROS NESTORII EXORTA.

Eiuſmodi namque fuerunt libri illi, quos (vt diximus) per diuerſas Orbis partes Neſtorius diuulgauit, quorum blaſphemias idem qui ſupra Cyrillus ſeorſum collegit [d] & confutauit. Horum cauſa magnæ inter Aegypti monachos excitatæ ſunt turbæ; ad quas ſedandas Cyrillus primam ſcripſit epiſtolam [e], vbi inter alia: Audio exitiales quoſdam rumores inter vos proſeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui ſinceram veſtram fidem D
demoliri ſtudeant, & inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, vtrum Θεοτόκον ſacram Virginem appellare liceat, in controuerſiam vocare audeant. Præſtaret ſane eiuſmodi quæſtionibus omnino ſuperſedere, & in ea quæ abſtruſioris conſiderationis ſunt, nec aliter fere, niſi veluti in ſpeculo & in ænigmate, etiam ab ijs qui ingenij celeritate mentiſq. ſubtilitate pollent, perſpici poſſunt, nequaquam inquirere (nam ſimpliciorum captum ſubtiliora theoremata excedunt.) At quoniam horum ſermonum expertes non permanſiſtis, ſitq. probabile contentioſos quoſdam non defuturos, qui venenum, quod ſemel hauſerunt, veluti ſpicula quædam in imbecilliorum animos defigere conabuntur: operæ me pretium facturum putaui, ſi pauca quædam his de rebus ad vos differerem, &c.] docet enim ex Patrum ſententia, qui Niceno interfuerunt Concilio, & ex ipſo in primis S. Athanaſio, ſanctiſſimam Virginem, Deiparam appellatam. E

CYRILLI MODESTIA IN IMPVGNANDO NESTORIO.
f Cyrill. epiſt. 2.

Cum vero in tota illa tractatione S. Cyrillus a Neſtorij nomine abſtinuerit, qui vt blaſphemiæ auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus coniecturam, eamdem epiſtolam a Cyrillo primam omnium eſſe conſcriptam, antequam Neſtorius perfricta fronte palam ſe auctorem & defenſorem horrendæ impietatis proderet: vel potius (quod teſtari videtur ipſe Cyrillus [f] ſequenti epiſtola) quod etſi in libris miſſis Neſtorij nomen inditum eſſet, haud tamen Cyrillus facile credere voluit eos eſſe Neſtorij: nam in epiſtola ad ipſum ſcripta hæc habet: Noſter proinde hic animi dolor ex ijs natus eſt, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: ſiquidem ſchedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipſe in epiſtola ad Neſtorium anno ſequenti ſcripta, poſtquam ſcilicet Cæleſtinus ad Neſtorium atque Cyrillum litteras reddidiſſet, quæ ſequentis anni Conſulibus ſignatæ ſunt.

Diſſimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera inſtaurare certa-

mina

A mina, pugnareq. rurſum (vt olim Theophili tempore) Epiſcopum Alexandrinum contra Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Quo igitur appareret, ſe contra hæreſim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipſo rerum exordio conſilium inijt, vt ſic ad Aegyptios monachos ſcribens, nomen tamen Neſtorij reticeret: quod & præſtitit in commentarijs eo argumento ad ipſos Imperatores atque ad Reginas conſcriptis: vnde etiam conijcere poſſumus, hoc quoque tempore libros illos a Cyrillo eſſe conſcriptos, tacito Neſtorij nomine, ne ex eo Theodoſij animus offenderetur, qui Neſtorium Antiochia accerſitum, reiectis ceteris, in Epiſcopum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ deligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Neſtorij in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulamq. & in magiſtratus reliquos ſerperent; vt ad eos ſcriberet, antidotumq. pararet, in animum induxit. declarat namque ipſe B hoc animi ſui conſilium ea epiſtola, quam poſt Epheſinum Concilium ad Theodoſium dedit[a]. CYRILLVS PRVDENTER DISSIMVLAT

Cum autem quæ ad Aegypti monachos ſcripta impij Neſtorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cæleſtinum Papam perlata eſſent: ijſdem in fratrum coepiſcoporum conſeſſu percognitis, & horrendis conſertis blaſphemijs adinuentis, idem Cæleſtinus ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ſcripſit, vt diligenter perquireret, num illa re vera fuiſſent a Neſtorio exarata: impoſſibile enim quodammodo videbatur, talia de Neſtorio credere, de quo nuper Orientalium Epiſcoporum litteris præconia accepiſſet, teſtatur id quidem Cyrillus in primis ad eundem Neſtorium datis hoc anno litteris, ea occaſione, quod audierat illum admodum expoſtulare ob datas a ſe ad monachos litteras aduerſus blaſphemias ad eos ab ipſo Neſtorio miſſas. Epiſtola autem Cyrilli ad Neſto- C rium ſic ſe habet[b]: CAELESTINVS MANDAT INQVIRI DE VERITATE SCRIPTORVM NESTORIS.

a Extat Act. Concil. Epheſin. tom. 1. c. 2. edit. Tel.

b Act. Concil. Epheſ. tom. 1. c. 2.

Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauiter ſtomachari, nullumq. mei lædendi cauſa lapidem non mouere, mihi renunciarunt. Cupienti autem mihi agnoſcere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidiſſet: Alexandrinos quoſdam epiſtolam illam, quam ad ſanctos monachos miſeram, circumferre, eamq. rem odij moleſtiæq. cauſam eſſe, reſponderunt. Ego vero miratus ſum maiorem in modum, pietatem tuam non perpendiſſe, ſecumq. reputaſſe, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino ſcriberem, ex quibuſdam pietatis tuæ ſermonibus excitatas fuiſſe. An non, obſecro, priuſquam vllæ penitus eiuſmodi chartæ vel commentarij circumferrentur, dum quorumdam peruerſorum emendationi ſtudemus, inſignem moleſtiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim ſerpendo peruenit, vt nonnulli D Chriſtum, Deum appellari, ægre patiantur, ſed potius Diuinitatis organum & inſtrumentum, hominemq. Deiferum, & alia his ineptiora. Noſter proinde hic animi dolor ex his natus eſt, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: ſiquidem ſchedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo. Cum igitur fides tam inſigniter læderetur, totq. paſſim peruerterentur; qui tandem tacere hic licuit? An non ante tribunal Chriſti ſiſtemur? An intempeſtiui ſilentij rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo euecti ſumus, vt quæ oportet prædicemus? EPISTOLA PRIMA CYRILLI AD NESTORIVM.

Et quid nunc, obſecro, conſilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo iubente, ceteriſq. pijſſimis Epiſcopis, qui ipſi adfuere, ita poſtulantibus, inueſtigare cogor, chartulæ ne illæ & exegeſes, quæ illuc ad ſe neſcio quomodo perlatæ ſunt, a tua pietate, an vero E ab alio quopiam profectæ ſint: ſcribunt enim, vt qui grauiſſime videantur offenſi. Quomodo vero eos, qui ab omnibus totius Orientis Eccleſijs ſubinde huc ventitant, & contra hæc ſchedia grauiſſime murmurant, quandoque ſedabimus? An exiguas forte turbas ex huiuſmodi homilijs in Eccleſias excitatas exiſtimat? Omnes enixe ſudamus: omnes, vt eos qui neſcio quo pacto, vti ſecus quam oportebat, ſaperent, perſuaſi ſunt, ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cum autem pietas tua hanc murmurandi neceſſitatem attulerit: quo, quæſo, iure me incuſat? cur odijs in me flagrat? cur temere me allatrat? cur emendata oratione ſua Orbis offenſionem non ſanat? Nam etſi præterfluxit ſermo, vtpote in populo currens; tamen ſeria retractatione emendetur. DIGNA CYRILLI EXCVSATIO.

Ne graueris, obſecro, ijs qui non leuiter offenſi ſunt, vnam hanc θεοτόκου vocem largiri, ſacramq. Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc forte mæſtitiam cœperunt, medentes, & noſtræ quoque famæ & exiſtimationi conſulentes, in populorum CVPIT CYRILLVS NESTORIVM EMENDARI.

pulorum pace, animorumq. conſenſione Eccleſiaſticos conuentus celebremus. Certo autem pietas tua perſuaſum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiuſmodi incommoda, quin & ipſum quoque vitæ diſcrimen propter Chriſti fidem adire paratos eſſe. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum ſuperſtite, quemdam me de ſancta & conſubſtantiali Trinitate libellum compoſuiſſe, in quo & de Vnigeniti quoque incarnatione nonnulla ijs quæ nunc conſcripſi, concinentia attexui. Verumtamen licet non ipſi ſolum Attico, ceteriſq. Epiſcopis & clericis, ſed ſtudioſioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile fit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accuſent, huiuſmodi oratiunculam me concinnaſſe prius quam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hactenus prima Cyrilli ad Neſtorium epiſtola.

CYRILLVS RESISTIT NESTORII IMPIETATI.

Rurſum vero idem Cyrillus ſecundo Neſtorium admonuit, alia ad eum data epiſtola, B cuius eſt exordium: Intelligo quoſdam meæ apud tuam pietatem æſtimationi detrahere.] eſt quidem ipſa dogmatica, in qua cum hæreſim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonſtrat & firmat aſſertiones. Porro huius epiſtolæ meminit ipſe Cyrillus in litteris ad Cæleſtinum Romanum Pontificem datis, cum in primis cauſas irarum, quas aduerſus ipſum Neſtorius ſuſcepiſſet ob ſcriptas aduerſus promulgatam impietatem defenſiones, alte repetens, de ſcriptis ad monachos aduerſus eam impietatem meminit: quæ eo magis Neſtorium ferierunt, quod complures ex eis non monachi tantum, ſed Conſtantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem ſcripta (inquit [a]) ad Conſtantinopolitanam vrbem quorumdam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, vt plurimi e magiſtratu, eius rei cauſa, per litteras gratias mihi egerint. Verum hoc ipſum Neſtorio quaſi nouum quoddam iræ contra me ſuſceptæ fomentum ſubminiſtrauit. Me C itaque vt capitalem hoſtem impugnat, aliud plane nihil de quo me incuſet habens, quam vnum hoc, quod eadem quæ ille, ſentire recuſo, eamq. quam a maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam eſſe, ſerio perſuadens, non paucos ad ſanam mentem ſubinde reducam. Verum floccifaciens quæ is aduerſum me hactenus machinatur, Deoq. qui omnia poteſt & nouit, permittens; alteram rurſus epiſtolam, quæ rectæ fidei expoſitionem breui compendio complecteretur, ad memoratū Neſtorium exaraui, ſerio eumdem admonens, obteſtanſq. vt ad modum, quem epiſtola præfinit, ſapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc vſque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum vllum peruerſa docendi facit.] hæc Cyrillus.

[a] Apud Cæleſt. epiſt. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

DE EPISTOLA CYRILLI AD NESTORIVM.

Porro epiſtola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit poſterior ad eum data: quod declarant D illa quoque verba, quæ in eadem continentur [b]: Ego vero ad id denuo reuerſus (quod me potiſſimum decere exiſtimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non grauabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epiſtolam dicit, debere intelligi ſecundam ad Neſtorium datam: eſſe plane eamdem, ex eius argumento narrato in epiſtola ad Cæleſtinum agnoſcitur, cum fidei breuem expoſitionem contineat: nam in fine eiuſdem epiſtolæ ad Neſtorium hæc habet: Atque hæc quidem in præſentia ex charitate quæ eſt in Chriſtum, ſcribenda exiſtimaui, obſecrans te vt fratrem, & coram Chriſto ſanctiſq. Angelis eius obteſtans, vt hæc nobiſcum & ſentias & doceas, quo Eccleſiarum pax conſeruetur, dilectionis quoque & concordiæ vinculum inter ſacerdotes indiſſolubile permaneat. Saluta, quæ apud te eſt, fraternitatem. Te, quæ nobiſcum eſt, ſalutat in Domino.] hæc Cyrillus ad Neſtorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum a Ne- E ſtorio redditæ [c] litteræ, ambæq. refertæ arrogantia ſumma, atque tumore in verba mordacia erumpente, faſtuq. ſe ſuper omnes Antiſtites efferente.

[b] Extat in Conc. Epheſ. tom. 1. edit. Pelt. apud Cyrill. epiſt. 8.

[c] Apud Cyrillum epiſt. 3. & epiſt. 9.

QVI AVERSARENTVR NESTORIVM.

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Neſtorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris [d] ad Cæleſtinum anno qui ſequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipſo quoque tempore plebs Conſtantinopolitana (leuibus quibuſdam vaniſq. hominibus, qui ipſi adulantur, dumtaxat exceptis) a Synaxi abſtinet: abſtinent ab eadem omnia pene monaſteria, eorumq. archimandritæ: abſtinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia diſceſſurus inde ſecum abduxerat, qui & ipſi quoque quiduis peruerſum euomunt, &c.] & inferius: Sciat nihilominus hoc quoque ſanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Epiſcopos non probare, ſed offendi eos atque dolere, & præcipue Macedoniæ Epiſcopos. Et quia hoc Neſtorius non ignorat, ſe omnibus ſapien-

[d] Extant inter epiſt. Cæleſt. Pap.

A ſapientiorem exiſtimat, ſe ſolum diuinæ Scripturæ ſcopum attigiſſe autumat, ſe ſolum Chriſti myſterium cognouiſſe ſomniat. Atqui quomodo non magis ſecum reputat, cum omnes per terrarum orbem ſparſi Orthodoxi Epiſcopi & laici, Chriſtum Deum, Virginem vero quæ illum genuit, Deiparam eſſe confiteantur; ſe ſolum, qui iſtud inficiatur, errare? Verum faſtu tumens, inſidijſq. & ſedis potentia fretus, effecturum ſe arbitratur, vt nos ipſi & reliqui omnes ſuæ ſententiæ ſubſcribamus.] hæc Cyrillus ad Cæleſtinum anno ſequenti.

Sed vnde vis tanta Neſtorio, vt aduerſante licet ipſi orbe Catholico, non demitteret animum, ſed magis magiſq. ad ſtabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit plane dolendum illud, quod Neſtorius Imperatorem fauentem ſibi nactus fuit; non quidem vt eius patrocinaretur impietati; ſed donec controuerſia illa a ſan-
B cta Eccleſia dilucidata foret, ipſe hominem (vt opus ſuum) quem Antiochia accerſierat, fouendum ſibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericis, qui ad eam ſedem tum a populo poſtulari, tum a clero eligi videbantur, ipſe omnibus illis ſuo calculo Neſtorium prætuliſſet: vt quod ſemel fecerat, recte factum eſſe defenderet (quod ſolent Principes) cauſæ Neſtorij præſto erat. Accedebat his quoque, quod reprehenſione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cum aduerſus Epiſcopum Conſtantinopolitanum ſtuduit Theophilo Epiſcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam a tempore Theodoſij Senioris ſui aui, æmulatos eſſe Epiſcopos Alexandrinos gloriam Conſtantinopolitanorum Antiſtitum, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Epiſcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curaſſe deponi S. Ioannem Chryſoſtomum eiuſdem ſedis Epiſcopum. His igitur & alijs permotus Imperator, haud (vt
C par erat) continuo repreſſit hominem, ſed potius defendendum ſuſcepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cum ſcribit ad Cæleſtinum, numeratq. omnes Neſtorio reſiſtentes, nihil prorſus de Imperatore loqui, neque eum rurſum accuſare; ſed ſolita modeſtia, quæ eſſent eius ſtudia pro Neſtorio, reticere; quæ quidem potius per legatum, quem miſit Poſſidonium, ei ſecreto nuncianda, quam litteris credenda eſſe, putaret.

THEODOSIVS NON REPRIMIT NESTORIVM.

Imperatoris ergo fauore incaleſcens beſtia illa, quam violenta in aduerſantes ſibi proſilijt? Res namque ab eo geſtæ Conſtantinopoli hoc ipſo anno, & in ſequentem productæ, relatæ vero in libello Baſilij archimandritæ, ſunt huiuſmodi [a]: Accidit, vt populus vſitatam pridemq. receptam fidei doctrinam requirens, publice aliquando inclamarit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verum hic populi conatus neutiquam manſit impunitus: pars namque illo temporis articulo compre-
D henſa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abſtracta, tali immanitate diuerberata, exceptaq. eſt, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vſitata fuit.] & inferius: Non defuerunt, qui, populo præſente & audiente, in ſanctiſſima eccleſia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipſum quoque non citra grauiſſima incommoda, quæ ea de cauſa pertulerunt. Denique ſimplex quidam monachus zelo quodam vehementi inſtigatus, per mediam eccleſiam progreſſus, impietatis præconem, quod hæreticus eſſet, quodq. populi Synaxis haberetur, ab ingreſſu prohibuit. Sed hunc ille (*nempe Neſtorius*) egregie cæſum magnificis Præſidibus tradidit: flagriſq. denuo diſſectum, publico præcone non abſque clamore præeunte, miſerando ſpectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hiſce finibus conſtitit: etenim quidam ex proſcripti contubernio poſt impiam illius concionem, certiſſimam, niſi Deus prohibuiſſet, in ipſamet ſacroſancta Dei eccleſia cædem
E edituri erant.

[a] *Extant inter Acta Concil. Epheſin.*

NESTORIVS FAVORE THEODOSII ABVSVS FVIT IN ORTHODOXOS.

Porro autem quæ nos ab illo perpeſſi ſumus, ea omnem fidem, omnemq. opinionem longe ſuperant. Etenim quo perfecte edoceremur, vera ne ea eſſent, an falſa quæ de eo acceperamus, in Epiſcopale palatium illius iuſſu hortatuq. conſcendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Poſtquam vero ex nobis audiuit; quæ doceret, puta, ſacram Virginem nihil aliud peperiſſe quam hominem ſibi coeſſentialem; nihil rurſum ex carne naſci poſſe, niſi carnem; ea rectæ fidei non ſatis conſentanea videri: quamprimum Decurionibus, vt nos a turba abreptos cædant, ſerio mandat. Cæſi autem inde ad Eccleſiaſticum tribunal abducimur; ibidemq. veluti nequam, ſcelerati, ſummumq. ſupplicium promeriti denudamur, denudatiq. indignis modis vapulamus, iactamur, calcibuſq. impetimur. Quid multis? eiuſmodi nos in eccleſia iniuſte ab iniuſtis perpeſſi ſumus, cuiuſmodi ne infimæ

DIRA A NESTORIO PASSI SVNT MONACHI ORTHODOXI.

ſimæ quidem ſortis homines in foro ciuili, nedum clerici & monachi & archimandritæ A
experti ſunt aliquando. Ceterum diu multumq. in Epiſcopali Conſiſtorio diuexati, rurſum fame tabeſcentes, inde ad ſupplicum ergaſtulum abripimur, eoq. in loco non modico tempore concluſi aſſeruamur. Neque illius furiæ his contentæ quieuerunt, verum per quamdam impoſturam magnificentiſſimo celeberrimæ ciuitatis huius Præfecto tradi nos curauit.

Per hunc ergo ferro onuſti ad publicum reorum carcerem abſtrahimur. Hinc iterum extracti, cateniſq. vt ante, impediti, Prætorio ſiſtimur. Cumq. ibidem nullus plane, qui nos accuſaret, præſto eſſet, ordine rurſum ad Eccleſiaſticum Concilium deducimur: hucq. reducti, denuo ab illo in faciem cædimur. Denique compoſita oratione, fraudem quamdam, vt poſtea patuit, commentus (alium namque Filium animo occultabat) naturalem Dei Filium ex ſacra Virgine natum dixit: eumq. in modum exceptos tandem B
dimiſit.] iſta monachi talia perpeſſi expoſuerunt in libello Theodoſio dato. quorum modeſtiam magnopere illud commendat, quod eidem Imperatori ad poſtremum iſta ſubiecerunt: Quamobrem iterum atque iterum immortalem pijſſimamq. fidem veſtram obteſtamur, ne Orthodoxam Eccleſiam, Orthodoxi pijſſimiq. regni veſtri temporibus ab hæreticis adulteratam, in poſterum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indigne nobis illatam vindicari, Deus nouit: Deſideramus autem Chriſtianæ fidei fundamentum inconcuſſum, immotumq. perſiſtere. Veſtra proinde maieſtas ſacram & œcumenicam Synodum primo quoque tempore coire iubeat.] hæc ſanctiſſimi illi viri. Quæ autem paſſi ſint clerici Conſtantinopolitani, qui Neſtorij communionem auerſarentur, paucis his Cæleſtinus Papa explicat in epiſtola ad Neſtorium:

MODESTIA MONACHORVM COMMENDATVR.

Audio vim maximam Catholice ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſti- C
nere: ita vt & his etiam ciuitas interdicta dicatur, &c.] Qui autem in viros ſanctos ſibi coram reſiſtentes talia tantaq. patrare non timuit vel erubuit, idem in abſentes repugnantes ſibi vibrare iacula totis viribus minime prætermiſit. Quænam meditatus & omni dolo aduerſus Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum eſt proſecutus, ſuis ipſe Cyrillus litteris notum facit, illis præſertim quas primum hoc ipſo anno ad eumdem Neſtorium dedit, alijſq. ad clerum Conſtantinopolitanum poſtea datis, quibus queritur miſſos a Neſtorio tamquam præcones quoſdam, qui neſanda crimina aduerſus ipſum Cyrillum vbique ſpargerent: ſed quæ fuerint iſta, ipſius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At contra Cyrillus omni egit tolerantia, manſuetudine & modeſtia, prout litteræ ab eo ſcriptæ ad Cæleſtinum Pontificem datæ demonſtrant, in quibus poſt multa id genus hæc
habet [a]: Fateor autem, in animo fuiſſe, Synodicis litteris ipſum commoneſacere, nos D
cum eo communionem retinere non poſſe, qui talia doceret ac ſaperet: ratus tamen lapſis manum porrigendam, proſtratoſq. tamquam fratres erigendos eſſe, hoc ipſum in hodiernum vſque diem non feci: attamen ne nihil hic agerem, hortatus ſum illum per litteras, &c.] Sed quid eſt quod ait, Synodicis eum conuenire litteris, niſi aduerſus eũ Aegyptiorum Epiſcoporũ Synodum cogere, eumq. a ſua ipſorum communione alienũ pronunciare? Noluit equidem Synodum cogere, vt ipſe in fine teſtatur, abſque nutu (vt poſtea innotuit) Cæleſtini Romani Pontificis. Sed rurſum idẽ Cyrillus in alia epiſtola [b]: Quid (inquit) vetabat & nos quoque vocibus illius contraria ſcribere ac ſentire: Anathema, ſi quis Mariam Deiparam eſſe negauerit? Verum id hactenus propter illũ facere nolui, ne ſint qui Epiſcopum Alexandrinum, Aegyptiorumve Synodum anathematis ſententiam in Neſtorium tuliſſe dicant.] hæc idcirco, quod cũ Neſtorius anathema in omnes dixiſſet qui Ma- E
riam Deiparam dicerent; etſi iure ipſe contrariã huic ſententiam ferre potuiſſet in omnes qui negarent Mariam Deiparã, tamen modeſtiæ & pacis cauſa hactenus abſtinuiſſe voluit.

NESTORIVS IN CYRILLVM ARMATVR.

a Extant inter epiſt. Cæleſtin.

b Apud Acta Epheſin. tom. 1. c. 8. edit. Velcan.

Sed accipe & illud Cyrilli manſuetudinis & animi moderationis his quoque temporibus exhibitum dignum exemplum. Cum clerici Conſtantinopolitani aduerſus Neſtorium formaſſent libellum, quem offerrent Imperatori, primum omnium miſerunt illum Alexandriam ad Cyrillum, vt de eo iudicaret & ſententiam ferret. Ad quos ipſe reſcribens, ne darent illum perſuaſit, ne agere viderentur Neſtorij accuſatores: inter alia enim iſta ad eos reſcripſit: Libellum ſupplicem veſtra opera ad me miſſum, quaſi is citra noſtram ſententiam Imperatori porrigi non debuerit, accepi & legi. Verum quod prolixe in eum incurrat, qui illic agit, *nempe Neſtorium* (ſiue fratris, ſiue alio quocumque nomine cenſeatur) hactenus ſuppreſſi; ne aduerſus nos inſurgens, ſe per nos hæreſcos apud

Impe-

A Imperatorem delatum cauillaretur.] hæc ipſe & alia plura id genus, quibus declaratur quam ægre & obtorto (vt dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum ſanctiſſimum videretur & ſponte appetendum ab omnibus Orthodoxis aduerſus emergentem impietatem.

Quam autem propenſiori ſtudio Chriſtianæ charitatis Neſtorij ſalutē Cyrillus ſumma patientia (quod charitatis proprium eſt) procurauerit, teſtantur plane litteræ illæ ad amicum Neſtorij ſcriptæ, quibus rogat, vt ab inſania illa hominem retrahat. eſt illarum exordium [a]: Noui dilectionis tuæ ſinceritatē, &c.] & poſt multa, quo ſit animo erga ipſum Neſtorium, declarat his verbis: Me itaque non offendit vlla iniuria vel contumelia, nec quamuis multa illa conuicia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale ſuſpicabar. ſed in obliuionem abeant hæc omnia; iudicabit autē eos Deus, qui talia nugati ſunt. Mo- a Cyrill. epiſt. 6.
B do ſalua ſint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam, vt me religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium diligendo ſuperet, quem etiam (coram Deo loquor) in Chriſto celebrem eſſe cupio, &c.] Vidiſti ne, lector, quales veri eſſe ſoleant Orthodoxi, filij pacis, vere Iſraelitæ, pacifice progredientes ad bellū? nempe conſueuiſſe primum offerre pacem, quam & magis optent, ſalua fide, ſuſcipi: præmittereq. legationes, & dum rogant quæ pacis ſunt, vibratos validos ab hoſte ictus ſcuto excipere charitatis.

Sed quænam contra Cyrillum Neſtorij arte probroſæ calumniæ ſparſæ fuerint, alibi cum ſcribit poſtea ad clericos Conſtantinopolitanos [b], recenſet: nimirum collegiſſe Neſtorium circuitores & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & vbique locorum aduerſus ipſum Cyrillum probra diſſeminarent: erant iſti Cheremon, Victor, Sophronius, & alij. teſtatur id etiam in epiſtola ad Acacium [c], & illis ad ipſum Neſtorium datis litteris, b Cyrill. epiſt. 9. c Cyrill. epiſt. 14.
C quarum eſt exordium [d]: Intelligo quoſdam, &c.] vbi inter alia: Iactant autem voces in me inſania plenas: hic quidem, quod cæcos egenoſq. per iniuriā oppreſſerim: alius, quod ferrum in matrem ſtrinxerim: nonnulli, quod ancillæ præſidio aurum alienum abſtulerim: quidam denique, quod eiuſmodi improbitatis ſuſpicione laborauerim ſemper, cuiuſmodi ne infeſtiſſimos quidem hoſtes laborare optauerit quiſpiam. Verum iſtos, & ſi qui eius farinæ ſunt alij, non multum moror; ne ſupra magiſtrum & Dominum, vel etiam ſupra maiores meos tenuitatis meæ menſuram extendere videar. Fieri enim vix poteſt (quamcumque demum vitæ rationem inieris) vt prauorum maledicorumq. hominum dentes euadas. Sed illi quidem maledicentiæ & acerbitatis os plenum habentes, coram omnium Iudice cauſam olim dicturi ſunt. Ego vero ad id denuo reuerſus, quod me potiſſimum decere exiſtimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum admonere non grauabor, &c.] Porro d Cyrill. epiſt. 8. CALVMNIAE IN S. CYRILLVM SPARSAE A NESTORIO.
D iſtas omnes calumnias inania prorſus fuiſſe figmenta, inde perſpicuo colliges, quod in iudicio Epheſino, vbi eius accuſatores auditi ſunt omnes, nec vnus auſus eſt de his aduerſus Cyrillum libellum accuſationis offerre.

Intueris ne vel ex his ſaltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel Neſtorium, vel Cyrillum, ſit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat, fremit, diſſecatur corde, ſtridet dētibus, infligit verbera: iſte contra modeſte, patienter, atque quiete rem agit, obtemperans diuinæ legi iubenti [e]: Si quando acceſſeris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primum pacem.] hæc plane ſuadet & iubet Spiritus lex: etenim ex ſententia Iacobi [f]: Quæ de ſurſum eſt patientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.] His plane legibus obſecutus S. Cyrillus, charitatis & pacis SIGNVM PATENS COGNOSCENDI HAERETICVM A CATHOLICO. e Deut. 20. f Iac. 3.
E frequēter & vbique in toto hoc progreſſu reliquit impreſſa veſtigia; quod & crebro erit inſpicere in litteris ab ipſo datis ad diuerſos anno ſequenti: etenim præterquam ad Neſtorium, hoc anno ad neminem ſe ea de re ſcripſiſſe, idem ipſe Cyrillus teſtatur in dicta epiſtola ad Cæleſtinum ſequenti anno conſcripta, illis verbis: Ad nullum alium conſacerdotum noſtrorum ſcripſi.] Hæc quidem ſatis de Orientalibus turbis Neſtorij cauſa hoc anno magno damno Fidelium excitatis.

Quo ipſo tempore, defuncto Prailio Hieroſolymorum Epiſcopo, in locum eius ſubrogatus eſt Iuuenalis. Haud quidē ad longioris temporis ſpatium conſtat Prailium propagaſſe ſedem, cū extent Cyrilli Alexandrini Epiſcopi litteræ ſequēti anno ad Iuuenalem Hieroſolymitanæ ſedis Antiſtitem datæ. quamobrem neceſſario affirmandum eſt, irrepſiſſe mendum in Nicephori Chronicon, vbi ſedi Prailij anni viginti adſcribuntur; cum, habita ratione eius prædeceſſoris, nempe Ioannis deceſſus, eum nonniſi annos tredecim in ſede eadem IVVENALIS EPISC. HIEROSOLYM. POST PRAILIVM.

 tranſegiſſe

tranſegiſſe dicendũ ſit. Quantũ vero tẽporis ſederit Iuuenalis, in fine ipſius dicendum erit. A

Haud multum temporis interceſſit, cum hoc anno creatus Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus idem ordinauit Petrum primum Epiſcopum Saracenorum, quem diximus ex duce ipſorum a S. Euthymio eſſe ad fidem Chriſtianam conuerſum. De huius in Epiſcopum promotione ſuperius dictum eſt: hic autem ad certum eius ordinationis tempus declarandum, oportuit iterum meminiſſe: nam hoc, vel ſequenti anno id accidiſſe, inde certum deducitur argumentum, quod reperiatur ipſe Petrus (vt dicemus) interfuiſſe poſt ſequentem annum Epheſino Concilio: qui nec ante præſentem annum ordinari potuit, cum nondum creatus eſſet Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Saracenorum ordinauit. Magna quidem Dei prouidentia factum eſt, vt quo tempore Dei Eccleſia grauia paſſura eſſet ab illis, qui eam propagare deberent in exteras regiones & barbaros populos; tunc acciderit, vt ijdem barbari omnium immaniſſimi B ad fidem Chriſtianam ſe ſponte contulerint, & ex eis vnus conſtitueretur Epiſcopus, qui cum alijs ſanctis Patribus Neſtorium damnaturus eſſet in Concilio Epheſino: vt plane impletum fuerit Dominicum illud oraculum [a]: Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob; filij autem Regni eijcientur in tenebras exteriores.]

a Matth. 8.

IESV CHRISTI ANNVS 430. | CAELESTINI PAP. ANNVS 7. | THEODOSII 23. VALENTINIANI 6. IMPP.

NESTORII ET CYRILLI LITTERAE AD CAELESTINVM ALLATAE.

TRigeſimus ſupra quadringenteſimum Chriſti annus amborum Auguſtorum Conſulatu, Theodoſij nimirum decimotertio, Valentiniani vero tertio, clarus illuxit, C ſed Catholicæ Eccleſiæ ob concitatas per Neſtorium turbas ærumnoſus: quo litteræ ipſius Neſtorij vna cũ alijs eius ſcriptis pro defenſione hæreſis lucubratis, per Antiochum virum illuſtrem Cæleſtino Romano Pontifici redditæ ſunt. Cum paulo poſt, ante etiam quam ipſa Neſtorij ſcripta in Latinum tranſlata eſſent, opportune contigit aduentus Romam Poſſidonij diaconi Eccleſiæ Alexandrinæ ad eumdem Cæleſtinum Romanũ Pontificem; cui cum litteras, tum etiã volumina dedit, quibus Neſtorij execranda impietas omni ex parte latiſſime confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, ſtatuerit Cæleſtinus contra Neſtorium, litteræ ab ipſo tum ad eum, tum ad Cyrillum & alios eadem ex cauſa redditæ, apertiſſime indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, conſignanda eſt certa firmaq. demonſtratione ipſa veritas temporum; qua ſtabilita, res quæ tractandæ ſunt, clariori veritatis nitore perſpicuæ in omnibus effulgebunt. D

POSSIDONII LEGATIONIS TEMPVS.

Cum ex redditis a Cæleſtino Rom. Pontifice ad Neſtorium litteris ſatis liquido ac manifeſte dicatur, eodem ferme momento temporis quo ipſe litteras Neſtorij accepit, superueniſſe Poſsidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipſo miſſis, & antequam Latinitati redderentur Neſtorij ſcripta, legiſſe Cæleſtinum quæ per eumdem Poſſidoniũ miſſæ erant, Cyrilli chartas Latine ſcriptas: certo certius affirmandum eſt, eodem anno quo contigit legatio Poſſidonij, æque eueniſſe reddi Neſtorij litteras Cæleſtino. Erat hic Poſſidonius Eccleſiæ Alexandrinæ diaconus, vt litteræ hoc anno datæ ab ipſo Cæleſtino ad Ioannẽ Epiſcopum Antiochenum in fine ſignificant: quem quidem hoc item ipſo anno Romam a Cyrillo ad Cæleſtinum veniſſe legatum, inde poteſt intelligi, quod litteræ [b] ab ipſo Cæleſtino ad Neſtorium tunc primum redditæ, datæ hoc anno leguntur, tertio Idus Auguſti, ſub dictis anni huius Conſulibus Theodoſio decimumtertium & Valentiniano tertium, licet mendoſe legatur in edita nuper Cæleſtini ad Neſtorium epiſtola Conſulatus Theodoſij decimusquartus cum Valentiniani tertio: nam nonniſi decimuſtertius Theodoſij Conſulatus cum tertio Valentiniani contigiſſe, Faſti omnes manifeſte demonſtrant; vt ex Conſulatibus eorumdem qui præcedunt & ſubſequuntur, abſque aliqua vel leui dubitatione poteſt intelligi. E

b Caleſt. epiſ. 6. tom. 1. epiſt. Rom. Pontif.

His igitur in hunc modum de veritate temporis ſtabilitis, iam deſcribamus hic litteras ab ipſo Neſtorio ad Cæleſtinum Romanum Pontificem miſſas, quæ tamen nonnihil mendoſæ in veteri ſcripto codice leguntur his verbis [c]:

c Ex codice Antonij Auguſtini.

Fraternas nobis inuicem debemus collocutiones, vt * vna inter nos ſecundum obtinente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorſum hoc anteloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius, dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos

** vnanimiter, ſeu ſecundum obtinente concordia impugnaturi*

ſcopos

A ſcopos, ſæpe & piiſſimum & prædicatiſſimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleuerunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſſi: ſæpe eadem & apud nos lamentantes, ac ſæpe reiecti, eadem facere non deſierunt: ſed inſiſtunt per dies ſingulos implentes aures omnium vocibus lacrymoſis. His quidem ad eos ſermonibus, quibus oportuit, vſi ſumus, cum negotij eorum veram fidem neſciremus. Sed quoniam apertiore nobis de cauſis eorum notitia opus eſt, ne piiſſimus & Chriſtianiſſimus Imperator noſter moleſtiam ſæpe ab his ſuſtineat; ne nos, ignorantes eorum cauſas, circa negotij defenſionem diuidamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando iuſtitiam veritatis, importuna miſeratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ cõtra eos pro ſectis religionis forte probata eſt, aliud quiddam quam hoc æſtiment. Nam ſectarum nouitas multum * meretur defenſionem a veris paſtoribus. Vnde & nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quoſdam hic repe- B rientes; & ira & lenitate circa ægros quotidie vtimur.

NESTORII EPISTOLA AD CAELESTINUM.

* nullam

Eſt enim ægritudo non parua, ſed affinis putredinis Apollinaris & Arij: Dominicã enim in homine vnionem ad cuiuſdam contemperationis confuſionẽ paſſim commiſcent; adeo vt & quidam apud nos clerici, quorum alij ex imperitia, alij ex hæretica fraude in ſe olim celata *, qua plurima & Apoſtolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent & aperte blaſphement Deum, Verbum Patri Homouſion, tamquam originis initium de Chriſtotoco Virgine ſumpſiſſe, & cum templo ſuo ædificatus eſſet, & carni conſepultus; eamdemq. dicunt poſt reſurrectionem commiſcuiſſe carnem, ſed in naturam tranſiiſſe Deitatis (vt in compendio dicam) & Deitatẽ Vnigeniti & ad originem cõiunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem vero coniunctam Deitati ad Deitatem tranſiſ- C ſe blaſphemant ipſo Verbo Deificationis: quod nihil eſt aliud, niſi vtrumque corrumpere: ſed & Virginem Chriſtotocon auſi ſunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes (*ita quidem legendum eſſe, perſuadet, quod in Concilij Epheſini Actis hæc ſic reddantur* [a]*: Citra horrorem ſacram Virginem Dei genitricem appellans*) non perhorteſcunt quod ſancti illi, & ſupra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de ſancta Virgine dixiſſent, niſi quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus incarnatus eſt ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ vbique Virginem matrem Chriſti, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apoſtolos prædicarunt.

a Tom. 1. Concil. edit. Nicolin.

Propter quæ quanta certamina ſuſtinuimus, æſtimo famam præcedentẽ docuiſſe beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quod non fruſtra certauerimus: ſed emendati ſunt, gratia Domini, multi ex his qui peruerſi erant diſcedentes a nobis, quia † propria & D parient Homouſios natiuitas, cui viuere commiſſa eſt: illa in homine vnio creaturæ eſt humanitatis Dominicæ, Deo coniunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen Theotocon propter natam humanitatem coniunctam Deo Verbo, non propter parentem proponet; dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non eſſe conueniens. Oportet enim veram matrem de eadem eſſe eſſentia * ex ſe natum. Ferri tamen poteſt hoc vocabulum propter ipſam conſiderationem, & quod ſolum nominetur de Virgine hoc verbum propter inſeparabile templum Dei Verbi ex ipſa, non quia ipſa mater ſit Dei Verbi: nemo enim antiquiorem ſe parit. Hæc quidem exiſtimo præcedentem famam ſignificaſſe. Exponimus vero etiam nos quæ contigerunt. Rebus oſtendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, noſſe cupimus, non deſiderio curioſitatis importunæ, cum & noſtra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem ſectarum nobis inuicem E publicantes, vt ſit mihi principium litterarum veriſſimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus inuicem collocutiones. Omnem quæ tecum eſt in Chriſto fraternitatem, & qui mecum ſunt, ſalutamus.] hactenus Neſtorij litteræ ad Cæleſtinum ſcriptæ ab eo prætenſa cauſa Pelagianorum Epiſcoporum.

† locus deprauatus.

* qua eſt

Hi quidem damnati in Occidente, & ſedibus expulſi, Conſtantinopolim commigrarunt, a Theodoſio Imperatore auxilium imploraturi: quorũ itidem occaſione alias quoque poſt hæc ſe dediſſe litteras, idem Neſtorius teſtatus eſt poſteriori epiſtola ad Cæleſtinum data: quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curauimus. Quem autem primo loco poſuit Iulianum, vt Pelagianorum ſigniferum, haud alium eſſe putamus, quam illum Epiſcopum Capuanũ patria Atellanenſem, vt Proſper in Chronico docet, quem S. Auguſtinus contrarijs ſcriptis exagitauit. Poſterior vero epiſtola Neſtorij ad Cæleſtinũ ſic ſe habet [b]:

b Ex codice Antonij Auguſtini.

Sæpe ſcripſi beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & ceteros, qui ſibi vſurpant

POSTERIOR EPISTOLA NESTORII AD CAELESTINUM.

* partibus

Epiſcopalem dignitatem,& creberrimam aditionem apud pijſſimum & prædicatiſſimũ Imperatorem faciunt, noſq. concidunt frequentibus lamentationibus, tamquã temporibus Orthodoxis de Occidẽte proiecti. At hucuſque ſcripta de his a tua veneratione non ſuſcipimus; quæ ſi haberem, poſſem eis reſpondere, daremq. compendioſum reſponſum luctibus eorum: nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod ſe conuertat; alijs hæreticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus patribus* proiectos eſſe dicentibus; ipſis vero iurantibus calumniam ſe ſuſtinuiſſe, & periculum pro Orthodoxa fide ex ſubreptione perpeſſos. Quorum vtrum certum ſit, nobis grauis eſt ignorantia. Nam condolere eis, ſi vere hæretici ſunt, crimen eſt: & iterum non condolere, ſi calumniam ſuſtinent, durum & impium eſt. Dignetur igitur amantiſſima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque momentum hucuſque diuidimur, id eſt, & ad odium, & ad miſerationem eorum. doceri autem volumus quam de his ſententiam teneamus: deti- B
nemus enim eoſdem viros per dies ſingulos diſſimulantes ſpe & expectatione beatitudinis tuæ. Non eſt enim, o venerandiſſime (ſicut noſti) res vilis diſcuſſio piæ ſectæ, nec parua eſt probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere ſordidiſſimam impietatem peſſimæ opinionis Apollinaris & Arij de Eccleſia Dei: neſcio enim quemadmodum quidam de Eccleſiaſticis quamdam contemperationis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant ægritudine prædictorum hæreticorum, dum & corporis paſſiones audent ſuperfundere Deitati Vnigeniti, & immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis tranſiſſe confingunt; & vtrãque naturam, quæ per coniunctionem ſummã & inconfuſam in vna perſona Vnigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundunt. Cæci, qui nec ſanctorum illorum Patrũ expoſitionem meminerunt, aperte ad eos reclamantes: Credimus in vnum Dominũ Ieſum Chriſtum Fi- C
lium Dei incarnatum ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod ſignificat vtramque naturam, id eſt, Chriſtus eſt Deitati Patris Homouſius, humanitas vero poſterioribus temporibus nata eſt ex ſancta Virgine, quæ propter coniunctionem Deitatis ab Angelis & hominibus ſimul colitur. Eum ergo qui hic propter ſectarum prauitatem tot laboribus fatigatur, conſidero quid iterum pati neceſſe eſt, ſi negotium prædictorum virorum neſciat, timeatq. nimis ne additamentum hæreticorum per ignorantiam hic poſitus faciat. Vnde rogo, vt vndique ſtudioſum ſit ſanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maxime cum litterarum ſequeſter fideliſſimus Valerius cubicularius poſſit beatitudini tuæ per ſe exponere moleſtias eorum. Omnem in Chriſto fraternitatem quæ tecum eſt, ego & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus.] hactenus Neſtorij ad Cæleſtinum litteræ pro Pelagianis primo loco ſcribentis. D

Sed quodnam Neſtorij conſilium fuerit ſcribendi ad Cæleſtinum Romanũ Pontificem, perueſtigandum eſt. Vt autẽ qui iam ferme biennio tacuiſſet, modo ad ipſum ſcriberet, inſuperq. vna cum litteris & codices a ſe pro hæreſis defenſione illis adiungeret: ea quidem ex cauſa id factũ eſſe videtur, quod cum idem Neſtorius in promulganda hæreſi acerrime ſibi aduerſantem Cyrillum Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum inueniſſet, qui tum ſedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Epiſcopos ad ſuas partes trahere facile poſſet: conſiderans ex antiquorum vſu, in huiuſmodi de fide obortis controuerſijs dubia lance ſuſpenſis, in eam partem fauorabile inclinare iudicium, in quam Romani Pontificis ſententiæ calculus apponeretur: vt eum promereri poſſet, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illuſtrem, qui Cæleſtino Papæ, quæ pro defenſione hæreſis hactenus ab eo eſſent ſcripta, redderet; vt illis (o ſumma dementia!) primario E
Catholicæ ſedis Antiſtite perſuaſo, vniuerſa ſimul cum eo Catholica Eccleſia in eamdem quoque ſententiam traheretur. De huiuſmodi quidem vana hominis ſpe hæc habet Cyrillus in epiſtola[a] data hoc anno ad Iuuenalem Hieroſolymorum Epiſcopũ, verbis his: Ratus autem quod & Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem in ſuã ſententiã pertrahere queat, ſcripſit ad dominum meũ ac religioſiſſimum ac pientiſſimum Cæleſtinum, inſerens epiſtolis dogmatum ſuorum peruerſitatẽ: miſit autẽ & multas expoſitiones; ex quibus peruerſa ſapere deprehenſus, ac iam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus eſt.] hæc Cyrillus.

NESTORIUS TENTAT CAELESTINUM INDUCERE IN SUAS PARTES.

a Apud Cyrill. epiſt. 16.

Sed quæ ſunt iſta conſecuta, dicamus. Iã plane ſefellit inanis ſpes ſua & cæca præſumptio miſerũ, qui fieri poſſe ſtulta exiſtimatione putauit, vt Eccleſia, quæ (vt eſt ſententia Patrũ) hæreſes omnes ſemper inceſſabili ſtudio inſectata, eaſdem penitus profligauit atque diſiecit; eadẽ ipſa acceptura foret tale portentũ, monſtrumq. deforme, omniumq. teterrimum,

quod

A quod ſpiritu ſatanico concepiſſet, vanitate formaſſet, & horrendum viſu compoſitum pe-
periſſet ſuperbia, aluiſſet maledictis, atque blaſphemijs ſaginaſſet. Sed quomodo illud,
ſimulac Romæ viſum, eodem ſerme momento temporis Apoſtolico confoſſum eſt gladio,
iam dicamus. Primum vero de Cyrilli ad Cæleſtinum Papam epiſtola, quæ & primo lo-
co lecta eſt, inſtituamus orationem pro ordine rerum geſtatum ac temporum.

Cyrillus igitur Epiſcopus Alexandrinus cum fruſtra tentaſſet Neſtorij emendationem,
quam ex Cæleſtini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipſum Romanum Pontifi-
cẽ redderet certiorem, ad ipſum legauit (vt dictũ eſt) Poſſidonium Eccleſiæ Alexandrinæ
diaconum, cui ad eumdem litteras dedit. Præterea vero, ne in damnationem Neſtotij ex- CYRILLVS
citaret ipſum Cæleſtinum ad id præſtandũ paratum, ſed vt dilatione aliqua expectaretur QVAM PA-
ſi tolerantia eiuſdem hæreſiarchæ morbus curari poſſet, iſta in mandatis Poſſidonio dedit: TIENTER A-
B Si (inquit) Neſtorij litteras & expoſitionum illius codices redditos Cæleſtino compereris, GAT ADVER-
tu quoque illi meas redde litteras: ſin ſecus, non reddas.] ſed hæc inferius. Poſſidonius SVS NESTO-
autem cum comperiſſet, tam epiſtolas quam exegeſes illius Cæleſtino fuiſſe exhibitas, RIVM.
cõpulſus eſt ipſe quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita tranſacta eſſe, ex relatio-
ne Petri Primicerij Notariorũ presbyteri Alexandrini [a] intexta Epheſino Concilio haben- a Act. Concil. E-
tur expreſſa. Extant autem ipſæ Cyrilli litteræ ad Cæleſtinum Papam Poſſidonio datæ, pheſin. tom. 2. edit. Pol.
quarum eſt exordium [b]: Si in rebus vſque adeo ſerijs & neceſſarijs, &c.] vbi inferius: Tra- b Tom. 1. epiſt.
didi (inquit) & epiſtolas quoque a me ſcriptas *(ad Neſtorium ſcilicet)* Poſſidonio, vt tuæ Rom. Pont. poſt
ſanctitati eas offerat.] fuiſſe autem has primas litteras a Cyrillo ad Cæleſtinum conſcri- epiſt. 2. Cæleſt.
ptas, id illis ipſe verbis oſtendit, vbi ait: Sane hactenus altũ tacui. Neque enim quicquam
omnino de illo, qui Conſtantinopolitanam Eccleſiam hoc tempore adminiſtrat, vel ad re-
C ligionem tuam, vel ad vllum alium conſacerdotem noſtrum ſcripſi: non ignorans præcipi-
tem celeritatem in eiuſmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam eſſe ſolere, &c.]

Poſt hæc vero narratis quæ geſſerit Neſtorius aduerſus Catholicam fidem, quæve
ipſe Cyrillus pro eiuſdem defenſione operatus eſſet: quamuis ſciret, quod & alijs prædi-
carat, ſcriptiſq. firmarat, Neſtorij ſententiam omni eſſe execratione dignam; tamen haud
ſuarum partium eſſe ratus, nouam hæreſim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæ-
ſtiones definire, ſed id tantummodo muneris eſſe Romani Pontificis; iſta ad finem epi- ROMANI PON
ſtolæ ſubijcit: At quamuis res ita habeat, non prius tamen illius communionem confi- TIFICIS SVM
denter deſerere auſi fuimus, quam hæc ipſa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, MA AVCTO-
quid hic ſentias, declarare; quo liquido nobis conſtet, communicare ne nos cũ illo opor- RITAS.
teat, an vero libere eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiuſmodi
D erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porro tuæ integritatis mens ac ſuper hac re ſen-
tentia non modo pijſſimis Deoq. deuotiſſimis Macedoniæ Epiſcopis, ſed totius quoque
Orientis Antiſtitibus perſpicue per litteras exponi debet: nam cupientibus illis anſam da-
bimus, vt omnes vno animo in vna ſententia perſiſtant, rectæq. fidei, quæ iam impugnatur,
opem ferant.] & in fine poſt recenſitos tomos, quos pro fide Catholica a ſe ſcriptos mit-
tit Romam ad Cæleſtinum, mox addit: Tradidi & epiſtolas quoque a me ſcriptas Poſſido-
nio, ſtudioſe illi iniungens, vt tuæ ſanctitati eas offerat.] hactenus ipſe. Vidiſti haud ob-
ſcure, lector, priſtinum morem ab ipſo exordio Romanæ Eccleſiæ in Annalibus demonſtra-
tum, nimirum ſolius eſſe cathedræ Petri, quæſtiones de fide definire, & emergentes hæ-
reſes cum earum auctoribus condemnare.

Cæleſtinus igitur, his viſis Cyrilli litteris, perlectiſq. ab eo miſſis vna cum ipſis etiã volu-
E minibus; poſteaq. inſpectis Neſtorij litteris & reliquis ab eodẽ pro defenſione hæreſis ſcri- SYNODVS RO-
ptis: conuocat Epiſcopos; habita Synodo, omniũ ſententia fuit tanta blaſphemia condem- MANA CON-
nata; auctori vero ipſius decem dierum ad reſipiſcendum conceſſum eſt ſpatium, eadem TRA NESTO-
damnatione feriendus & ipſe, ſi in aſſerto errore perſiſteret. Collectum quidem fuiſſe ea de RIVM.
cauſa Romæ ex more Concilium, litteræ Cyrilli ad Neſtoriũ poſtea redditæ declarant his
verbis [c]: Et quid nunc, obſecro, conſilij capiam? (tuam hic namque pietatẽ appellare com- c In Act. Concil.
pellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo iubente, cete- Epheſ. edit. Pol.
riſq. pijſſimis Epiſcopis, qui illi adſuere, ita poſtulantibus, inueſtigare cogor, &c.] eſt de ea- tom. 1. c. 2.
dem Synodo etiam mentio in alijs litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum poſtea datis.
Quæ igitur tũc in Romana Synodo a Cæleſtino Pontifice aduerſus Neſtoriũ definita fue-
runt, ab eodẽ Pontifice in datis ad eũ litteris ſunt expreſſa: quatum cũ plura extent exem-
pla ex Græco reddita, nos eamdẽ ex veteri Creſconiana Collectione deſcribemus epiſtolã,

a Euagr. lib. 1. cap. 4. quam quidem Patres Concilij Epheſini præconijs extulerunt, & Euagrius [a] Scholaſticus A
pro dignitate argumenti, & auctoritate ſcribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino
in Græcum, & rurſum e Græco in Latinum reddita tranſlatione, tum etiam ſcribentium
vitio (vt aſſolet in antiquioribus, quæ ſæpe ſæpius deſcripta eſſe oportuit) aliqua interdum
contraxiſſe menda cognoſcitur. Sed vtcumque ſit, veneranda certe antiquitate conſpi-
cua permanet; qua primum ad ea quæ ſpectabant ad Pelagianos, pro quibus Neſtorius ſcri-
pſerat, reſpondit. eſt autem huiuſmodi:

Dilectiſſimo fratri Neſtorio Cæleſtinus.

EPISTOLA CAELESTINI AD NESTORIVM. Aliquantis diebus vitæ noſtræ poſt neſandum & ſæpe damnatum dogma Pelagij atque
Cæleſtij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum ſuæ diſputationis ſequacibus
telis vnitatis ſententiæ Oriens Occidenſq. percuſſit. Denique ſanctæ recordationis Atti-
cus Catholicæ magiſter fidei, & vere beati Ioannis etiam in iſta ſucceſſor, eos ita perſe- B
cutus eſt pro re communi, vt ijs nec ſtandi quidem illic copia præſtaretur. Manſit nos
poſt eius exitum ſolicitudo vel maxima, cum ſucceſſor ipſius, vtrum etiam in eius fide ſuc-
cederet, quæreremus: quia difficile eſt continuari quæ bona ſunt (nam ſibi ſæpe alternis
vicibus aduerſa ſuccedunt) habuimus tamen poſt hunc, a quo eramus continuo deſeren-
DE SISINNIO EPISC. CONSTANTINOP. di, ſanctum Siſinnium, celebratum ſimplicitate & ſanctitate collegam, eam fidem quam
inuenerat, prædicantem. Legerat profecto ſimplex ſanctitas & ſancta ſimplicitas, timen-
b Ecclеſ. 3. dum magis, quam alte ſibi eſſe ſapiendum: & alibi [b], altiora ſectanda non eſſe. & ite-
c Galat. 1. rum [c]: Si quis aliud prædicauerit, quam quod prædicauimus; anathema ſit. Hoc tamen
exeunte de ſæculo, cum ſe ſolicitudo noſtra in tantum, in quantum ei Dominus noſter
permiſit, extenderet; lætificauit animam noſtram vniuerſorum enarratio nunciorum,
quam mox firmauit eorum, qui interſuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi C
teſtimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus.
Tanta antea opinione vixiſti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris,
vt tui in alijs videant qualiter fuerint liberati.

Dudum ſumpſimus epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi: erat
enim Græcus in Latinum ſermonem vertendus: quod cum licet ſero facimus, ſancti fratris
& coepiſcopi mei Cyrilli probatiſſimi ſacerdotis per filium meum Poſſidonium diaconum
talia de te ſcripta ſuſcepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, perijſſe ſuum
DEPLORAT AMENTIAM NESTORII. teſtimonium doleremus. Bonis enim principijs tuis malus (quantum videmus) ſucceſſit
euentus: bonis inquam principijs, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt reſponſum dan-
tes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed conſiderantes nunc
& querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epiſtolas apertam blaſphemiam D
d 1. Cor. 5. continentes; illud nobis Apoſtolicum [d] videmus eſſe dicendum: Vellem mutare vocem
meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutaui, niſi de præcipitijs ſe reuocet impius
diſputator. Neceſſe eſt enim, vt malum ex vobis ipſis, ſicut præcipitur, auſeramus. Le-
gimus ergo epiſtolarum tenorem, & eos libros, quos illuſtri viro filio meo Antiocho red-
dente, ſuſcepimus. In his quidem a nobis inueſtigatus, deprehenſus & tentus es,
quod multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obſcuris rurſum vtraque confun-
dens, vel confiteris negata, vel niteris negare confeſſa. Sed in epiſtolis tuis apertam non
tam de fide noſtra, quam de te tuliſti ſententiam, volens de Deo Verbo aliter quam fides
habet omnium, diſputare.

* veneficia . Ecce nunc in quam de te vocamur ſententiam, ecce quæ tuarum ſunt beneficia * noui-
tatum: poſtquam ignoratus electus es, cognitus accuſaris. Iam nunc cum illo Gentium E
e Rom. 8. doctore [e] dicendum eſt: Nam quid oremus, ſecundum quod oportet, neſcimus. Nonne
hæc Eccleſiæ illi verba conueniunt? quæ probatos ſibi viros, non notitiam, ſed famam ſe-
cuta, contempſit, iam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra
f 1. Cor. 11. ouile velut rapacem lupum putaret abſcondi? Vox eſt eiuſdem Apoſtoli [f]: Oportet hæ-
g 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. reſes eſſe, vt probati manifeſti ſint. Aperi aures, & eius ad Timotheum [g] vel Titum di-
ctos audito ſermones: quid his aliud præcipit, quam vt nouitates vitent vocum profa-
nas? Ad impietatem enim iſta proficiunt, quæ ſemper ſpinas & tribulos intulerunt. Ti-
h 1. Tim. 1. motheum [h] certe rogaſſe ſe dicit, vt Epheſi remanens, nunciaret quibuſdam, ne qui aliter
i Hierem. 5. prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba ſunt: Horribilia (inquit [i]) facta
ſunt ſuper terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quaſi ignota te
tranſeunt, aut quaſi nota contemnis? Si quaſi ignota te tranſeunt; non ſit pudoris rectum

diſcere

A diſcere, quando timoris non fuit peruerſum docere. Si quaſi nota contemnis; intellige te inexcuſabilem fore, cum a te commiſſi tibi talenti quæſierit ille rationes, qui per nos de hoc ſancto fœnore ſuum lucrum ſemper expectat. Aſpice quæ pœna illum manet, qui abſcondit[a] acceptum, qui integrum certe reſtituit quod accepit: vnde euidenter aduerte quod ſit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidiſſe. An tu Domino dicturus es[b]: Quod dediſti mihi, cuſtodiui: cum ſic ſcindi partes eius videamus Eccleſiæ? *a Matth. 25.* *b Ioan. 19.*

Qua conſcientia viuis, pene ab omnibus in hac ciuitate deſertus? optaueram eos tunc fuiſſe tam cautos, quam nunc ſunt, cum ſibi deſiderant ſubueniri. Vnde tibi in has quæſtiones verba dirigere, quæ ſit blaſphemia, cogitaſſe? Vnde hæc in populo Epiſcopũ prædicare, quibus virginei partus reuerentia ſaucietur? Non debent veteris fidei puritatem blaſphema in Deum verba turbare. Qui vmquam non dignus eſt anathemate iudicatus,
B vel adijciens vel detrahens fidei? Plene iterum ac manifeſte tradita ab Apoſtolis nobis nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus[c], in libris noſtris non addi debere, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem pœna conſtringit. Vnde cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non erunt fouenda vulnera, quæ merentur abſcindi. Scimus certe maiora vitia maiore ſemper dolore ſanari. Inter multa quæ a te impie prædicata vniuerſalis recuſat Eccleſia, e Symbolo ab Apoſtolo tradito plangimus hæc verba fuiſſe ſublata, quæ nobis totius ſpem vitæ ſalutiſq. promittunt: quod quare fiat, loquuntur epiſtolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio eſt, quia eas ipſe miſiſti: quas in manus noſtras nolueramus venire, ne de tanti cogeremur ſceleris genere iudicare: omnium diſputationum tuarum vias breuis earum ſermo concluſit. Extendiſti te latius, multis anfractibus circumiſti, ſero tandem diuerſo itinere perueniſti ad impium conſtitutum. Sci- *c Deut. 4.12.*
C mus quid ille[d] cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis eſſe vitandas: Sunt enim (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minime profuturum. *d 2. Tim. 6. Tit. 3.*

Itaque quamuis & iam frater Cyrillus ſecundis te epiſtolis ſuis aſſerat eſſe conuentum, intelligas volo poſt primam & ſecundam illius & hanc correctionem noſtram, quam conſtat eſſe iam tertiam, ab vniuerſitate collegij & conuentu Chriſtianorum te prorſus eſſe ſeiunctum; niſi mox, quæ maledicta ſunt, corrigantur; niſi in eam viam redeas, quam ſe Chriſtus eſſe teſtatur. Male in hunc arma deſperatione mouiſti, qui te ſuper familiam ſuam velut fidelem prudentemq. permiſerat ante conſtitui. Perijt tibi huius vice officij beatitudo promiſſa: non ſolum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille ſuo ſanguine & ſua morte quæſiuit. Venenum namque eſt ſub tuis labijs, *ANATHEMATIS COMMINATIO.*
D quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra eum qui ſuauis eſt, niteris diſputare. Vbi eſt diligentia paſtoralis? Paſtor bonus[e] animam ſuam ponit pro ouibus ſuis: mercenarius vero eſt, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu paſtor acturus es, qui Dominicum gregem pro lupis ipſe diſpergis? Ad quænam grex Dominicus ſepta confugiet, ſi intra ouilia Eccleſiæ ſauciatur? Qua futurus eſt tuitione defenſus, qui te patitur pro cuſtode raptorem? Et alias (inquit Dominus[f]) habeo oues quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ille alias ſe promittit adducere: tibi pereunt quas habebas. Tametſi quidem certum ſit, quoties iſta contingunt, non oues paſtoribus, ſed magis ouibus perire paſtores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus grex. Ad illius vocem vnus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum eſt, vt in te de Actibus Apoſtolorum beati Pauli verba conueniant[g]: Ego (inquit) ſcio *e Ioan. 10.* *f Ibidem.* *g Act. 20.*
E quia introibunt poſt diſceſſum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipſis ſurgent homines quærentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Hæc a te alijs, quam dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non diſcenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Epiſcopum, qualiter debeat eſſe Chriſtianus?

Diligenter aſpice in quam conditionem voceris: accerſeris, argueris: quid horum conuenit ſacerdoti? duris dura reſponſio; ſi tamen viciſſitudo eſt, verbis blaſphemiam vindicare. An tibi a nobis exiſtimas eſſe parcendum, cum animæ tuæ ita ipſe non parcas, & omnibus velis & præteritis & præſentibus & futuris beneficium ſalutis auferre? Perſequar plane boni Domini mei fidelis ſeruus inimicos, cum Propheta[h] aſſerat, odio eos odiſſe perfecto. Memor rurſus, altero loquente[i], ne parcam. Quem hic ego reſpiciam? Cui hominis aliquid referuem, quando agitur vt mihi totius ſpei meæ cauſa tollatur? Ipſius in Euangelio Domini verba ſunt, quibus ait[k]: Non ſibi patrem, non ſibi matrem, nec *h Pſal. 138.* *i 2. Cor. 13.* *k Matth. 19.*

filios

filios, nec aliquam neceſſitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter eſt pietas, A ex qua naſcitur impietas, cum vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus eſt, charitas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus ſæpe deſerimus: at vbi ad eum tenditur, qui eſt ipſa dilectio, neceſſe eſt nec illa ſeruentur, quorum auctor vocatur in cauſam.

Expergiſcere tandẽ: quia non ſunt iſtæ dicendæ vigiliæ, quas nõn exhibes cuſtodiæ, ſed rapinæ. EXHORTATIO AD NESTORIVM. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas. Leuius certe ferremus, ſi in vtroque dormires: nemo tibi perditus eſſet, nemo quæſitus: nullo animarum diſpendio mæreret Eccleſia, nullo compendio lætaretur. Satius ei eſſet, ſi hanc ſponſo ſuo, ita vt acceperas, reſignares. Sed quid multis moror? loquente architecto Paulo [a], a 1. Cor. 3. fruſtra ſuperædificatum; quid, quæſo, in quo non inuenio fundamentum? Audio, vim maximam Catholice ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſtinere: B ita vt his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confeſſionis acquirere; ſed dolemus, quod Epiſcopo perſequente. Beatus Paulus Apoſtolus perſecutorem prædicatorem mutauit: nefas eſt maximum prædicatorem perſecutore mutatum. Digere in numerum retro hæreticos, qui huiuſmodi quæſtiones Eccleſiæ intulerunt: quis vmquam de hoc certamine victor reuertit? Habes certe tuæ ciuitatis exemplum: Paulus ciuis Samoſatenus, occupata Eccleſia Antiochiæ, cum talia prædicaret, collegit ſuorum ſeminum meſſem: reliquos inuentores malorum, Eccleſijs occupatis, ſententiæ cenſura ſemper non diſpar eiecit.

Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ geſta ſunt neſcius, conſulere voluiſti; DE PELAGIANIS. ſedibus ſuis, iniuſta dicentes, expulit iuſta damnatio: quos illic inueniſſe requiem, non putamus eſſe mirandum: inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius compara- C tione ſe exiſtimant innocentes. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter ipſam naturam aſſeras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui deſcenderit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui ſunt hæc negando damnati? numquam ſine ſuſpicione ea quæ ſibi ſunt aduerſa conueniunt: eijcerentur denique, ſi tibi quoque ſimiliter diſplicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc ſunt acta, quæruntur; cum certum ſit, illinc ad nos a Catholico tunc Antiſtite Attico geſta directa? Cur non ſanctæ memoriæ Siſinnius quæſiuit? quia vtique ſub deceſſore ſuo probauerit eos iure damnatos. Defleant infelices, ſpe ſe hominum fuiſſe deceptos, quibus iam potuit propter communionem ſola pœnitentia ſubuenire. Ecce ſcire de his incipis, ſi qua ante neſciſti. Cauſam tuam magis modo quam aliorum Catholica & feſtina deliberatione curato: quia conuenienter dicimus [b]: b Luc. 4. Medice cura te ipſum, qui alijs deſideras ſubuenire: ægritudinis tuæ qualitas non D recipit, aut præſtare permittit inducias.

Alexandrinæ Eccleſiæ ſacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus per eum, PROBAT CAELESTINVS SCRIPTA A CYRILLO. ruſum eadem ſentire te oportet, quæ nos, ſi nobiſcum frater eſſe vis. Si tibi ſenſus datur, damnatis omnibus quæ hucuſque ſenſiſti, ſtatim hæc volumus prædices, quæ ipſum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus ſacerdotes eſſe correptos; quibus ſicut præmiſſa conuentione conſulimus, ita in hos neceſſe eſt damnationis ſententiam, ſi abutuntur noſtra ſalubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit poſt damnationem praui dogmatis plenum correctionis indicium, QVALIS DEBEAT ESSE VERA CONVERSIO HAERETICORVM. ſi reuocentur omnes ad Eccleſiam, qui propter Chriſtum caput eius videntur excluſi, reuocentur omnes. Quod niſi fiat quod dicimus, eijciendus qui eiecit: quamuis in noſtra communione ſint iſti, in quos talis cognoſceris extitiſſe. Ad clerum quoque Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vel omnes qui cen- E ſentur nomine Chriſtiano, qualia neceſſitas poſtulauit, ſcripta direximus: vt ſi in peruerſæ diſputationis obſtinatione perſiſtis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiſcum prædicaueris; a noſtro collegio, cum quibus tibi non poteſt eſſe communio, te intelligant ſeparatum; ſcituri exemplo iam cauti, qualiter animæ ſuæ decocto & maturato iudicio debeant prouidere.

Aperte igitur hanc noſtram ſcias eſſe ſententiam, vt niſi de Domino Chriſto noſtro ea prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuerſalis Eccleſia Catholica tenet, ſicut & TERMINVS PRAEFIGITVR PEREMPTORIVS. ſacroſancta Conſtantinopolitanæ vrbis Eccleſia ad te vſque optime tenuit; & hanc perfidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur ſeparare, intra decimum diem a primo innoteſcentis tibi huius conuentionis die numerandum, aperta & ſcripta confeſſione damnaueris; ab vniuerſalis te Eccleſiæ Catholicæ communione deie-

ctum

A ctum. Quam formam noſtri iudicij filium meum Poſſidonium diaconum cum omnibus chartis ad ſanctum conſacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbis Antiſtitem, qui ad nos ſuper hoc ipſo plenius retulit, deſtinauimus, vt agat vice noſtra, quatenus ſtatutum noſtrum vel tibi vel vniuerſis fratribus innoteſcat: quia omnes debent noſſe quod agitur, quoties omnium cauſa tractatur. *Et alia manu:* Deus te cuſtodiat incolumem, frater chariſſime. Data tertio Idus Auguſti, Theodoſio IIII.* & Valentiniano III. Aug. Conſſ.] CYRILLVS VICARIVS CAELESTINI. * III.

Sed antequam vlterius progrediatur in his proſequendis oratio, de Neſtorio (quod ad hanc ſpectat epiſtolam) illud admonendum; ipſum nimirum non tantū fauiſſe Pelagianis (vt ſuperius demonſtrauimus ex edicto Theodoſij Imperatoris, quod modo euidētius apparet ex Cæleſtini Papæ querelis) ſed etiam in aliquibus eadem ſenſiſſe cum illis: etenim ſicut de radice truncus, ita ex Pelagiana impietate Neſtorianas liquet progreſſas eſſe blaſphe-
B mias: vt non mireris, cū vides Neſtorium Pelagianos hæreticos vbique dānatos Epiſcopos, recepiſſe Conſtantinopoli, atque vt gentiles ſuos omni officiorum genere conſouiſſe, ſcripſiſſeq. pro his iterum ad ipſum Romanum Pontificem Cæleſtinum. Symbola namque interceſſiſſe inter Pelagianā atque Neſtorianam hæreſim, plane detegit Caſſianus ſecretorum Pelagianorum optime conſcius in libris ad Leonem Eccleſiæ Romanæ diaconū de Incarnatione Verbi, vbi primum hæc habet [a]: Illud ſane vnum prætereundū non arbitramur, quod peculiare & proprium ſupradictæ illius hæreſeos, quæ ex Pelagiano errore deſcenderat, fuit; quod dicentes quidem ſolitarium hominem Ieſum Chriſtum ſine vllo peccati contagio vixiſſe, eo progreſſi ſunt, vt aſſererent, homines, ſi velint, ſine peccato eſſe poſſe.] & inferius: Vnde aduertit nouus nunc iā non nouæ hæreſeos auctor (*Neſtorius ſcilicet*) qui Dominum Saluatoremq. noſtrum ſolitarium hominem natum eſſe contendit, idem ſe omni-
a Caſſian. de Incarn. Verb. lib. 1.
HAERESIS NESTORII A PELAGIO.
C no dicere, quod Pelagianiſtæ ante dixerunt, &c.] & paulo poſt: Nec dubium eſt, re ipſa penitus declarante: hinc enim illud eſt, quod interceſſionibus ſuis (*Neſtorius ſcilicet*) Pelagianiſtarum querelas fouet, & ſcriptis ſuis cauſam illorum aſſerit; quod ſubtiliter his, ac (vt verius dixerim) ſubdole patrocinatur, conſanguineæ ſibi improbitati improbo ſuffragatur affectu, ſciens ſcilicet eiuſdē ſe eſſe ſenſus, eiuſdem ſpiritus: & ideo dolens cognitam ſibi hæreſim ab Eccleſia eſſe diſiunctam, quam ſcit ſibi vtique peruerſitate coniunctā.] hæc Caſſianus de protectione & cōmunione Neſtorij cum Pelagianis; idemq. inferius [b] eadem refricat & exaggerat, & acerrime (vt par eſt) in nefandum hæreſiarcham Neſtorium inuehitur. ſed hæc omnia in Leporio Pelagiano ſatis perſpicuo demonſtrauit exemplo, ea diſertis ſane verbis ipſum eſſe profeſſum in Occidēte, quæ poſtea in Oriente Neſtorius creatus Epiſcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantarit. Sed
b Caſſian. de Incarn. Verb. lib. 5.
D ſicut doloſam, ita inanem prorſus eſſe ſcias excuſationem illam Neſtorij ad Cæleſtinum, qua vt ſe Pelagianum minime eſſe doceret, de peccato originali atque de libero hominis arbitrio demonſtrauit ſe recte ſentire: nam etſi non omnia Lernææ hydræ capita in ipſo videas, vnum ſaltem, illudq. ferocius in Filium Dei, eiuſq. matrem extentum fuiſſe conſtat. Sed de his hactenus. Iam vero cœptam ſemel de litteris Cæleſtini per Poſſidonium in Orientem ad diuerſos miſſis proſequamur orationem.

Cæleſtinus igitur ad ipſum Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum per eumdem Poſſidonium, quem ille miſerat, reddidit litteras, quibus ipſum certiorem fecit de his quæ Romæ geſta eſſent aduerſus Neſtorium; quorum omnium vt ſit legitimus executor, his ad finem epiſtolæ mandat verbis [c]: Quamobrem noſtræ ſedis auctoritate aſcita, noſtraq. vice & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſque exquiſita ſeueritate ſententiam exe-
CAELESTINVS SCRIBIT AD CYRILLVM.
c Cæleſtin. epiſt. 3. in fin.
E queris: nempe, vt niſi decem dierum interuallo ab huius noſtræ admonitionis die numerandorum nefariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eamq. de Chriſti Dei noſtri generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana & tuæ ſanctitatis Eccleſia & vniuerſa denique religio Chriſtiana prædicat: illico ſanctitas tua illi Eccleſiæ proſpiciat.] hæc & alia Cæleſtinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno iiſdem Conſulibus & die, nempe tertio Idus Auguſti. Vides, lector, in his omnibus tum ad Neſtorium, tū ad Cyrillum datis litteris Cæleſtini, ipſum quidem vt primū Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum, ſummū pontificium, ſummumq. ius præſeferentē, ſic nempe loquentem, vt poteſtatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & ſententiæ ſuæ executorem conſtituit, quem certum eſt inter Orientales Epiſcopos primam cathedram obtinere: in illumq. ſententiam damnationis intrepide iaculari, qui regiæ vrbis, nouæq. Romæ Epiſcopus exiſtens, faſtu & arrogātia tumens, fauoreq. pollens Imperatoris, nulli concedat.

Quod

Quod autem conſtet his litteris Cæleſtini Cyrillo in proſequenda cauſa Neſtorij legaſ- A
a Theodor. Balſ. in Nomoc. Tit. 8. cap. 5. ſe vices ſuas: tradit Theodorus[a] ad eumdẽ ab ipſo Cæleſtino fuiſſe miſſum phrygiũ, ipſum nempe pallium, quo ſignificatur plena poteſtas, eoq. Cyrillum eſſe viſum in Epheſino Concilio, & in ſacris ſolemnijs more Romani Pontificis: quod priuilegium affirmat eſſe propa-
b Niceph. lib. 14. c. 34. gatum poſtea ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus[b] autem mitram, qua Romani vtebantur Pontifices, a Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen Papæ: ſed & conceſſum dicit vt appellaretur vniuerſi Orbis Iudex. Verum de Papæ nomine aliter res ſe habet: conſtat enim illud olim commune (vt alias dictum eſt) fuiſſe reliquis Epiſcopis. ſed nec de nomine Iudicis vniuerſalis ſatis liquet. Certe quidẽ nihil præterea Cyrillo conceſſum a Cæleſtino, quam concedi ſoleat ijs, quibus creditur Vicaria præfectura, vel legatio a Latere, exiſtimatur: vt autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignibus dumtaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum extare neſcimus. B

CAELESTINVS AD DIVERSOS EPISCOPOS DE NESTORIO SCRIBIT.

Ad quoſnam inſuper Orientales Epiſcopos de ijſdem ſcripſerit Cæleſtinus, in fine eiuſdẽ epiſtolæ ad Cyrillum ita declarat: Eadem hæc & ad ſanctos fratres & coepiſcopos noſtros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flauianum perſcripſimus, quo noſtra, immo diuina Chriſti Domini noſtri ſententia pluribus de eo manifeſta ſit.] hæc ipſe. Porro Ioannes, quem nominat, erat Epiſcopus Antiochenus, Rufus vero Eccleſiæ Theſſalonicenſis Epiſcopus, & Iuuenalis Hieroſolymorum Antiſtes; & Flauianus præſidebat Eccleſiæ Philippenſium. Extant inſuper datæ per eumdem legatum Poſſidonium ab eodem Cæleſtino ad clerum Conſtantinopolitanum litteræ, quibus de ijſdem quæ ſuperius dicta ſunt de
c Cæleſtin. epiſt. 4. damnatione Neſtorij, eoſdẽ reddidit certiores. eſt ipſius epiſtolæ exordium[c]: Ad eos qui faciunt Eccleſiam mihi locuturo det Apoſtolicus ſermo principium, &c.] inter alia autem quibus eos fortiter agere admonet, vno exẽplo illo Athanaſij magni fidei athletæ corrobo- C
rat, quod ſicut ille ab Arianis, ita ipſi a Neſtorio pulſi eſſent: nam ait: Habetis vos, quicumque Eccleſia eſtis eiecti, pene noſtrorum temporum beatæ recordationis Athanaſij Alexandrinæ Eccleſiæ prudentiſſimi ſacerdotis exemplum. Cui non conſolationi ſit illius tolerantia? cui non ſpem faciat eius expectata reuerſio? Eijcitur Ario perſequente, ſed reuocandus Domino proſequente: paſſus eſt carcerem, paſſus anguſtias: nec mirum ſi vir Apoſtolicus ea paſſus eſt, quibus ſe Apoſtolus gloriatur exercitatũ. In his tamen omnibus ſecutus eſt illum, qui ſibi in tribulationibus placere teſtatur. Fugatus illinc, & in noſtris partibus roboratus eſt. Denique hic ei redintegratus eſt ſtatus, & in hac ſede quietẽ communionis inuenit, a qua ſemper Catholicis ſubuenitur.] hæc idcirco Cæleſtinus inculcat & in memoriam reuocat, quo eos certa ſpe alat, victores nimirum aduerſus omnes hæreticos ſemper fore qui Apoſtolicæ ſedis munimine fulciuntur. D

Extant etiã litteræ ab ipſo Cæleſtino per eumdem Poſſidonium ad Ioannem Antioche-
d Cæleſtin. epiſt. 6. num Epiſcopum datæ, quæ hoc habent exordium[d]: Optaremus, vt ſicut vna eſt Diuinitatis eſſentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum degant, rectæ fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, ſi non corrigat errorem ſuum, in Neſtorium irrogato mentionem facit. Reliquæ vero eodem argumento ad Iuuenalem & Rufum Epiſcopos datæ litteræ deſiderantur, ſed abſque iactura: nam ijſdem plane verbis eædem conceptæ erant, quibus dicta epiſtola ad Ioannem: etenim in aliquibus exemplaribus non ad Ioannem tantum eadem epiſtola reperitur inſcripta, ſed inſuper ad
e Concil. Epheſin. edit. Conſt. epiſt. 7. Iuuenalem Hieroſolymitanum, Rufum Theſſalonicenſem, & Flauianum Philippenſem[e].

DE LITTERIS CAELESTINI AD DIVERSOS

Quæ vero poſt hæc geſta ſint, ex litteris Cyrilli ad diuerſos poſſumus intelligere: in quibus quidem dignoſcendis, & certa nota temporis diſtinguendis, meminiſſe oportet quæ E
f Apud Cæleſtin. epiſt. tom. 1. epiſt. Rom. Pontific. ipſe Cyrillus in epiſtola per Poſſidonium ad Cæleſtinum data hoc anno ait[f], ſe hactenus de his quæ ad Neſtorium ſpectant, ad nullum ſcripſiſſe Epiſcopum, præter quam ad ipſum Cæleſtinum. quamobrem affirmare neceſſe eſt, diuerſas Cyrilli epiſtolas ad diuerſos Epiſcopos datas, omnes poſt hæc fuiſſe conſcriptas. Inſuper cum neque alijs ſcriptis ipſum Cyrillum exagitaſſe Neſtorium, præter quam litteris ad Aegyptios monachos ſcriptis, & duabus ad ipſum Neſtorium datis, ex eadem Cyrilli ad Cæleſtinũ epiſtola colligi poſſe videatur; inde & illud quoque infertur, reliqua aduerſus Neſtoriũ quæ reperiuntur Cyrilli ſcripta, in quibus nominatim Neſtorianus error confutatur, poſt hæc omnino ſcripta ab ipſo fuiſſe. Ruſus vero & epiſtolæ illæ Cyrilli, quæ inueniuntur ante indictum Concilium Epheſinum eſſe conſcriptæ, & poſt Synodum Romanam hoc anno (vt dictum eſt) a Cæleſtino habitam, eaſdem hoc pariter anno ab eo eſſe datas, affirmare neceſſe eſt; ſi-

quidem

A quidem edictum Theodoſij, quo in ſequentem annum Synodum cogendam indicit, da-
tum (vt paret [a] ſub anni huius Conſulibus Theodoſio XIII. & Valentiniano III. decimoter- [a] Act. Concil. Epheſin. edit. Vat. tom. 1. c. 25.
tio Kalendas Decembris.

His præcognitis, quæ extant Cyrilli ad diuerſos epiſtolæ hoc anno datæ, ex quibus res
geſtæ in cauſa Neſtorij colliguntur: quæ ſcriptæ ſunt prius, quæ poſtea, temporis ordine re- CYRILLVS SCRIBIT AD ACACIVM BEROEENSEM.
feremus. Equidem illa primum vendicat ſibi locum, quæ ad Acacium Berœenſem ha-
betur inſcripta, data illa quidem non antequam ipſe Cyrillus ſcriberet ad Cæleſtinum:
ſiquidem (vt dictum eſt) ipſe in epiſtola ad eum miſſa tradit, ad nullum hactenus con-
ſacerdotem ſe de Neſtorij hæreſi litteras dediſſe. nec inſuper poſt acceptas litteras a Cæ-
leſtino de Neſtorij anathemate eamdem ab ipſo Cyrillo ad Acacium oportuit eſſe ſcri-
ptam: ſiquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Neſtorij dam-
B natione legitur. Quamobrem illud vt dicamus neceſſe eſt, eodem tempore quo ea in-
ter Cyrillum ac Cæleſtinum de Neſtorio tractabantur, ad Acacium Berœenſem illam eſſe
conſcriptam epiſtolam. Erat enim Acacius magnæ æſtimationis Epiſcopus ob doctrinam
& ætatem longam in ſede perſunctam, ceterum inueteratus dierum malorum, malis fa-
uens, ſubdolus & verſipellis; quippe qui primum in turbis aduerſus Ioannem Chryſoſto-
mum olim excitatis Theophilo Alexandrino Epiſcopo inhæſiſſet, atque demum (vt dice-
tur ex Actis Concilij Epheſini) ſauit Neſtorio, eiuſq. ſectatoribus aduerſus Catholicos,
inhærens & ipſe contra Cyrillum Ioanni Epiſcopo Antiocheno. Extat ipſa Cyrilli epiſto-
la, quæ ſic incipit [b]: Qui vehementer contriſtati ſunt, &c.] verſatur in deteſtatione Ne- [b] Cyril. epiſt. 14.
ſtorij recens emergentis hæreſis.

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgauiſus eſſe, videri voluit, ſuſceptum eſſe a
C Cyrillo patrocinium Catholicæ fidei; eamdemq. ipſius epiſtolam oſtendit Ioanni Epi-
ſcopo Antiocheno, amboq. ſimul execrari viſi ſunt nefandam impietatem: reſcribenſq. ad
Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Epiſcopo
iſta ſignificat: Curaui (inquit [c]) vt epiſtola pietatis tuæ a ſanctiſſimo & pientiſſimo Ioan- [c] Apud Cyril. epiſt. 15.
ne Antiocheno Epiſcopo legeretur. Qui vbi hæc audiuit, multa cum conſenſione & com- ACACII ET IOANNIS ANTIOCHENI EPISC. SIMVLATA STVDIA.
paſſione eadem affectat, quæ & nos ſenilem agentes ætatem; cum ipſe recens ad Epiſco-
patum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Epiſcopatum pertinentibus ita flo-
ret, vt præclare de illo ſentiant ac glorientur quotquot per Orientalem adminiſtratio-
nem ſunt Deo dilectiſſimi Epiſcopi. Is pietatem tuam, vt traditur, obſecrat, vt ſanctitas
tua, prudentiam quam habet, vſa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in ma-
nus ſumat, vt per ea quæ loqueris ac facis, Apoſtolicum illud, exigente ipſo tempore,
D oſtendas, quo Apoſtolus dicit: Etenim ſi poteſtate vti voluero, quam Deus mihi ad ædi-
ficationem, non ad deſtructionem dedit, haud pœnitebit.] hæc & alia Acacius ad Cyril-
lum: quod ſi ex animo, Deus ſcit: certe progreſſus eius atque Ioannis Antiocheni ab his
longe diſcrepare poſtea inuenti ſunt. Etenim qui hoc anno adeo in Neſtorium inſenſi ap-
paruere, paulo poſt eidem patrocinari cœperunt. ſed de his ſuo loco.

Inter hæc autē redditis Cyrillo per Poſſidonium Eccleſiæ Alexandrinæ diaconum acce-
ptis Romæ a Cæleſtino Romano Pontifice litteris: quas ad diuerſos Epiſcopos ſuperius CYRILLVS ADMONET IOANNEM EPISCOPVM ANTIOCH.
numeratos inſcriptas legit, ad eoſdē mittendas ex ipſius Cæleſtini admonitione curauit: ſed
& dat alias Cyrillus ipſe litteras ad Ioannem Antiochiæ Epiſcopū, quibus de rebus Romæ
geſtis aduerſus Neſtorium iſta in fine de Romano Concilio ſubijcit [d]: Lectis namque in [d] Cyril. epiſt. 13.
Concilio, *Romæ habito ſcilicet*, tum expoſitionibus, tum epiſtolis eius, in quibus præſertim
E non eſt ſycophantiæ locus, habent enim illius ſubſcriptionem: ſancta Romana Synodus,
quæ manifeſta ſunt, notauit. Quamquam & ad tuam pietatem ſcripſit: quibus etiam obe-
diendum eſt neceſſario ab illis, qui vniuerſæ Occidentis communioni adhærent. Exem-
plaria namque reſcripſerant ad pientiſſimum Ruſum Theſſalonicenſem Epiſcopum, & ad
alio quoſdam pientiſſimorum, qui in Macedonia ſunt, Epiſcoporum, qui & ſemper illius
adhæſere ſententijs. Scripſerunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientiſſimum Hieroſo-
lymitanæ Eccleſiæ Epiſcopum. Eſt enim pietatis tuæ conſiderare quid conducat. Nos
enim illius ſequemur iudicia, veriti ne a tantorum virorum communione deficiamus,
qui nullis alijs de cauſis indignantur, neque ob res minutas, ſed propter ipſam fidem, &
quæ vbilibet ſunt Eccleſias, populiq. ædificationem, motus excitarunt.] hæc ad Ioan-
nem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore ſcripſit ad Iuuenalem Hieroſolymita-
num

a Cyrill. epiſt. 16.

CYRILLVS SCRIBIT AD IVVENALEM EPISC. HIEROSOLYM.

num Epiſcopum [a], vbi poſt recenſita quæ tum a ſe, tum a Cæleſtino aduerſus Neſtorium A
geſta atque decreta eſſent, hortatus eſt eum vt & ipſe ad vindicandam læſam Catholicam fidem arma capeſſeret: quodnam vero conſilium ſibi ineundum putarit, ita declarat: Neceſſarium autem erit, vt Chriſto amanti & religioſiſſimo Regi & vniuerſis magiſtratibus ſcribamus, conſulamuſq. ne pietati hominem præponant, ſed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos a malo paſtore liberent, niſi vniuerſorum conſilijs obtemperauerit.] Scripſerit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodoſium, haud certum eſt.

IOANNES EPISC. ANTIOCH. AGIT CVM NESTORIO DE PACE.

Inter hæc autem cum Ioannes Antiochenus Epiſcopus per Alexandrinos clericos litteras accepiſſet tum Cæleſtini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Neſtorij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt eaſdem ad Neſtorium mitteret Conſtantinopolim: adiecitq. ſuas, quibus ei ſuaſit, pacem Eccleſiæ, recantando palinodiam, amplecti. Sed reddamus hic litteras ipſas Ioannis, quæ admodum conducunt hiſtoricæ veritati: B
ſic enim ſe habent ſcriptæ pariter nomine etiam aliquot inſigniorum Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit:

Domino meo pijſſimo ſanctiſſimoq. Epiſcopo Neſtorio Ioannes in Domino S.

b Act. Concil. Epheſin. edit. Tolos. lib. 1. c. 31.

Meam de tua pietate ſententiam per dominum meum magnificumq. per omnia Comitem Irenæum ſincere abſque vllo prorſus fuco dilectioni tuæ pateſeci. Et quoniã vera expurgatione vſus, omni (vt arbitror) ſuſpicione apud te vaco; libere candideq. ſinceritati tuæ in poſterum conſilium dare inſtitui. Poteris autem ex ijs quæ ſuaſurus ſum, noſtri erga te candoris non leue argumentum ſumere, ſimulq. quantæ ea charitas, quæ ſecundum Deum eſt, curæ nobis ſit, perſpicere: quam ſane charitatem qui conſectantur, illi diuinis legibus obtemperant; qui vero ea neglecta impoſturis ſtudent, ij ſuis ſe telis prius C
conficiunt, quam eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportune (vt exiſtimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, vt me conſultorem haud malum tibi futurum beneuole admittas; neque, ſi quid vtile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id ipſum reſpuas.

SALVBRE CONSILIVM IOANNIS DATVM NESTORIO.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus: verũ quia peccata noſtra perturbationibus Eccleſiaſticis ingens oſtium patefecerunt, ideo ea charitati tuæ explanare cogor, quæ nuperrime ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perſcripta ſunt. Etenim clerici Alexandrini diuerſas de tua pietate litteras magno ad nos ſtudio pertulerunt, vnas quidem pijſſimi Epiſcopi Cæleſtini, reliquas omnes ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli. harum autem antigraphia mittens, charitatem obnixe tuam rogatam cupio, vt ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio conſurgat; ex qua contentiones minime leues, ſeditioneſq. admodũ noxiæ ſæpenumero exoriuntur. Sed neque rem hanc tantã parui quoque ducas, vt contemnas: diabolus namque res initio minus recte habentes per ſuperbiam nouit amplificare, in eamq. magnitudinem paulatim euehere, vt poſtea omnem curam, omnemq. medicinam reſpuant. Quare beneuolum ac ſtudioſum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad propoſitarum rerum conſiderationem ſocios ſibi adiungas; illiſq. non quæ grata, ſed quæ vtilia ſunt, effandi poteſtatem facias. Omnino enim ſi arbitri plures, minimeq. fucati, ac liberam dicendi quod ſentiunt facultatẽ nacti, præſentis negotij diſquiſitioni adhibeantur; facillime illud ea deliberatione conſequemur, vt quod nunc perplexum & durum ac triſte cenſetur, mox leue & lætum ſit. D

PRVDENTER AGIT CVM NESTORIO IOANNES.

Enimvero licet dominus meus Cæleſtinus Deo deuotiſſimus Epiſcopus decem tantum E
dierum interuallum ad terminũ vſque reſponſioni præfinitum valde anguſtum litteris ſuis expreſſerit: tamen res ea eiuſmodi eſt, vt non dico decẽ diebus, ſed vno, immo vero paucis horis tota confici poſſe videatur. Nam quid facilius eſt, quam nomine commodo, multiſq. ſanctis Patribus vſitato, & vero nihilominus ſalutariq. ex Virgine ortui percongruo, in Chriſti omnium noſtrum Regis diſpenſatione vti? Cum hoc ergo neque graue, neque periculoſum ſit, æquum non eſt vt ſanctitas tua refutet. Neque id nunc apud ſe cogitet: Turpe eſt, ſi pugnantia docere videar. Si enim mens tua eadem ſapit & ſentit quæ ſancti Patres Eccleſiæq. doctores ſentiunt & ſapiunt (nam hoc, domine mi, & ex multis & ex communibus amicis de te accepimus) quorſum vereris pium animi tui ſenſum conuenienti voce publicare, præſertim cum tot tantæq. tumultuationes ac diſceptationes ex te natæ ob oculos iam verſentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum

apud

A apud finitimos, tum apud longe quoque poſitos turbas concitaſti, quæ ingentem ex inſperato Eccleſijs tempeſtatem peperere: conſtat enim, Fideles circumquaque degentes huius quæſtionis & controuerſiæ cauſa inter ſe conflictari, quotidieq. a ſeinuicem diuelli.

Verum eſſe quod dicimus, ex ipſiſmet rebus haud difficulter perſpicere licet. Nam & Occidens & Aegyptus & ipſa quoque Macedonia ab ea vnione ſeſe abrumpere decreuerunt, quam ſingularis Dei beneficentia per multos ſanctorum Patrum, celebriumq. Epiſcoporum, & præcipue per ſanctiſſimi magniq. illius patris noſtri Acacij ſudores moleſtiaſq. communi Eccleſiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæſo, reprehendat, ſi ea quæ ſentis, libere exponas? Immo vero quis laudibus non efferat, ſi nomen, cuius ſenſum pietas tua (vt cognouimus) poſſidet, propter publicam quietem, communemq. Orbis pacem, aliquando amplecti, in animum inducas? Quod ſi ita viſum eſt, perpulchrum & ad præſentem controB uerſiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque meminiſſe velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeo multum non interceſſit, vt iam animo excidere potuerit.

HAERESIM NESTORII QVOMODO OMNES EXECRENTVR.

Memoria haud dubie tenes, cũ beato Theodoro in expoſitione quadam excidiſſet quiddam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberius agere licebat, tũ ceteris quoque omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque recte, neque ſatis quoque catholice dictum videbatur: quo pacto ille, poſteaquam damnum turbamq. quæ exiguus admodum lapſus pepererat, conſideraſſet, expendiſſetq. nihilo ſecius eiuſmodi tumultuationes, ſectas, diſſidiaq. generare poſſe (ſolent namque homines, eiuſmodi arrepta occaſione, vltro citroq. tumultuari, atque a ſe mutuo ſeiungi) cogitaſſet præterea paruam offenſionis ſcintillam magnum ſæpe ſomitem diſcordiæ ſubminiſtrare (quod etiã nunc apud nos vſu veniſſe cerC nimus) ac commoda tandem opportunæ correctionis ſecum reputaſſet; non poſt multos dies generoſe in medium progreſſus, id quod a ſe non ſatis commode dictum fuerat, in gratiam Eccleſiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaq. emendatione, omnem mox calumniam aduerſum ſe excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo neſciret, quod ab illo dictum erat, minus recte ſincereq. dictum fuiſſe; attamen quod prompte id retractatet quod dixerat, hominem ſtatim complexi ſunt omnes.

DE THEODORO MOPSVESTENO HISTORIA.

Equidem non ad probroſam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palinodiam (vt ſic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequenter ex te audierunt, quod ipſam ſolam vocem, non piam quoque ipſius vocis notionem auerſeris; ſi qui vero celebrioris famæ Eccleſiaſtici auctores tibi fuerint, vt ipſo quoque nomine admiſſo, ſacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te iſtud neutiquam D recuſaturum eſſe: Hanc ob rem te iterum atque iterum moneo hortorq. vt libera id voce depromas, quod citra errorem ſapere certo dignoſceris. Age, inquam, rei quam recte tenes, nomen quod a multis ſæpe Patribus vſurpatum, ſcriptum & pronunciatum eſt, adiungere ne graueris: neque vocabulum, quod piam rectamq. motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim nomen hoc, θεοτόκος, nullus vmquam Eccleſiaſticorum doctorum repudiauit. Qui autẽ illo ſubinde vſi ſunt, & multi reperiuntur & apprime celebres. Quod ſi qui ſunt qui illud non vſurparunt, illi numquam erroris alicuius eos inſimularunt, qui illo forte vſi fuiſſent. Sane dum ſuperuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones ſolum ſpectante curioſitate incitati, nomen, cuius ſententiam recte tenemus, pertinaciter reſpuimus; aliud nihil (vt videtur) facimus, quàm quod fratrum noſtrorum conſcientias & temere & abſque vlla vtilitate grauiter offendimus, planeq. contemnimus.

VT MARIAM DEIPARAM DICAT HORTATVR.

PATRES ET ECCLESIA SEMPER CONFESSA DEIPARAM.

E Etenim ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat vt in grauiſſimum errorem prolabamur, immo vero vt circa inexplicabilem illã vnigeniti Filij Dei œconomiam periculoſiſſime verſemur: quandoquidẽ hoc nomine ſublato, vel huius potius nominis notione repudiata, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis cauſa ſuſcepit; tum Dei Verbũ neque ſe exinaniuiſſe, neque in ſerui formam ſeſe demittens, ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuiſſe. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hinc præcipue conſtituunt, quod vnicum illum ſempiternumq. Dei Filium, ante omnia ſæcula natum, impatibili modo ex ſacra quoque Virgine ortum oſtendunt. Huc namque diuinus tendit Apoſtolus, dum ita ait [a]: Miſit Deus Filium ſuũ factum ex muliere. Clare hic oſtendit, non alium, ſed ipſummet Dei Vnigenitum in lucem prodijſſe. Quod ſi Virgo a ſanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt vere hoc nomine ab illis no-

a Galat. 4.

minatur: neſcio quorſum attinuerit, vt quæſtionem hanc nequaquam neceſſariam (bona A
venia tua dictum ſit) & contra illos ipſos & contra Eccleſiaſticam pacem quoque (vt vides) agitandam ſuſceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, ſi ea ſentimus & loquimur, quæ doctores in Eccleſia Dei celeberrimos ſenſiſſe & docuiſſe, certo nouimus. Superuacaneum autem cenſeo illorum nomina hoc loco percenſere: noſti enim illos æque ac nos, vt qui haud ſecus ac nos omnes, quod diſcipulus illorum aliquando extiteris, glorieris.

PRAEMVNIT NESTORIVM AD ICTVS ACCIPIENDOS EX LITTERIS CAELESTINI.

Hoc noſtrum, quæſo, conſilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum diſſidijs locum, nullum gliſcenti nouitati fomentum ſuppedites. Cogita, ſi priuſquam illæ omnino litteræ miſſæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneq. intolerabiles; quales nunc futuri ſunt, tanta ex illatis litteris (*nempe Romani Pontificis*) ſubminiſtrata fiducia, qualiq. in poſterum aduerſum nos audacia ſunt vſuri. Hæc ego, complures B
religioſiſſimos, ruæq. pietatis ſtudioſiſſimos Epiſcopos apud me habens, quos etiam tunc præſto eſſe contigit, cum infauſtæ illæ litteræ afferrentur, ſcribere volui, ratus ingenui amici officium, illudq. a promiſſione mea non alienum, me præſtiturum, ſi fraterno quodam conſilio exiſtimationem tuam grauiter hoc tempore laborantem nonnihil ſubleuarem.

EPISCOPI SYRIAE QVI HAEC VNA SCRIPSERE.

Quocirca pietatem tuam rogo, obteſtorq. vt ea quæ ob ſanctæ Eccleſiæ tranquillitatem cum Dei timore, veraq. erga te charitate expoſui, placido animo ſuſcipias. Nam non ſolus hæc dictaui, ſed (vt modo aiebam) præſentibus multis Epiſcopis, videlicet domino meo Archelao Epiſcopo pijſſimo, Apringio, Theodoreto, Heliade, Meletio, & Macario, qui per Dei gratiam Eccleſiæ Sardicenæ præfectus eſt nuperrime: qui omnes & in fidei doctrina inſtructiſſimi & tui ſtudioſiſſimi vna mecum, domine mi, te rogant, vt C
animo facili litterarum illarum turbinis inſtar ruentium impetum ſiſtas. Quæ, ſi quidem obſtinati reſtiterimus, moleſtiam afferent non modicam: ſin autem obſecuti fuerimus, neque turbare, neque aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua perinde ac propria cordi habentes, monere voluimus: iam tuum eſt, æquo beneuoloq. animo monita noſtra complecti: niſi forſitan minus noſtri amans ita comparatus ſis, vt cum tui & Reipublicæ Chriſtianæ damno obſtinate iſtæc aſpernari decreueris. Obſecro, vt quamprimum, quod viſum fuerit, immo vero non quod viſum fuerit, ſed quod vtile fuerit, reſcribas.] hactenus Ioannes Antiochenus cum alijs Syriæ Epiſcopis nominatis, cuius epiſtolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breuiario [a].

a Liberat. diac. in Breuiar. c. 4.

FAVTORES NESTORII SYRI EPISCOPI.

Præſtitiſſe hactenus viſus eſt Ioannes quod Catholicum decebat Epiſcopum, numeroſq. expleſſe veri amici: ſed contra pietatem & amicitiæ iura ſancita deinde peccauit, cum re- D
nitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuit atque fouit cum iactura Catholicæ fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antiſtitum. Etenim qui hæc ſcripſere ad Neſtorium, eidem intima coniuncti neceſſitudine, poſtea in Concilio Epheſino pro ipſo Neſtorio ſteterunt, maxime vero eidem addictus qui hic nominatur, Theodoretus Cyri Epiſcopus, laudator (vt vidimus) Theodori Mopſueſteni, ex quo ſibi haud leuem maculam ſuperinduxit. Qui ijdem omnes ea quoque ex parte nonnihil ſuſpecti redduntur, non recto pede inceſſiſſe in Euangelium, dum Neſtorium non vt hæreticum arguunt, ſed vt qui recte ſentiat, tamen minus caute atque prudenter voce illa vti detrectet, recuſetq. pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cum ea vtendo voce, nihil detrimenti ipſi de fide doctrinæ inferre poſſit, quam ſequitur rectam. Quomodo autem in his deliteſceret anguis, ſubijcienda tibi hic, lector eſt, epiſtola ipſius Theodoreti E
ad Irenæum Epiſcopum. hic quidem ille Irenæus, cuius ipſe Ioannes Antiochenus in dicta ſua epiſtola meminit ad Neſtorium; quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite idem eſt poſtea ordinatus Epiſcopus, vt ſuo loco dicemus. Epiſtola igitur Theodoreti ad Irenæum ſic ſe habet [b]:

b Theodor. epiſt. 16. ex cod. Vatican.

EPISTOLA THEODORETI AD IRENAEVM.

Non eſt (vt videtur) bonum, amplius expectare: non enim ſolum non quieuit, ſed in dies (vt ita dicam) Eccleſiæ tempeſtas augetur. Venerunt ſiquidem illi, qui Synodum conuocant, & nonnullis Metropolitis, necnon & noſtro, Eccleſiæ litteras dederunt; quarum exemplum ad te miſi, vt cognoſceres, iuxta illud poetæ, malum malo iam eſſe obfirmatum, & ſola nobis Domini bonitate opus eſſe, vt tempeſtatem quieſcere faciat: illi enim tantum id facile eſt, nos vero huiuſmodi quiete ſumus indigni: ſatis autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, vt per hanc hoſtes vincere poſſimus.

A mus. Hoc enim diuinus Apoſtolus petendum eſſe, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum tentatione prouentum, vt poſſitis patienter ſuſtinere.

QVOMODO THEODORETVS SVADET DIMICANDVM ESSE.

Te autem, o Deo dilecte, in primis oro, vt detractorum ora obſtruas, ac illos doceas, quod non oportet, illos (vt aiunt) qui extra ſagittas exiſtunt, eos reprehendere, qui inuicem prœliantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim intereſt, his armis aut illis prœliantes vti, & hoſtes vincere? Magnus namque Dauid neque omnibus armis indutus alienigenarum propugnatorem conculcauit Goliath, & Samſon aſini maſcella armatus mille eodem tempore proſtrauit: & nullus eius victoriæ detraher, neque victorem puſillanimitatis arguet, quod neque haſtam vibrans, neque ſcutum obijciens, neque iaciens frequentius, vel arcum tendens, hoſtes diuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate ſunt prœliaturi, ſentiendum eſt: neque dictiones ſunt quærendæ, quæ controuerſiam excitarunt, B ſed enthymemata & argumentationes, quæ veritatem aperte declarant, & eos qui aduerſari audent, rubore perfundunt. Quid enim intereſt, hominis ſimul & Dei genitricem appellare beatam Virginem, vel dicere ipſam geniti matrem & ancillam; & inferre, quod mater quidem eſt vt hominis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ancilla vero vt Dei: & quod quidem ſycophantiæ & captionis vel erroris cauſam præbet, tacere; eumdem autem dicere ſenſum, aliam vſurpando nuncupationem?

DEI GENITRICEM MARIAM SVBDOLE DICVNT FAVTORES NESTORII.

Præter hæc & illud ſcire oportet, quod alterum commune eſt Virginis nomen ſuum, alterum vero ſuum & proprium: & quod de hoc tota controuerſia orta eſt, quæ vtinam orta numquam fuiſſet; quod quamplurimi veterum ſanctorum Patrum honorabilius nomen tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; habeo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput miſit: & dum eamdem Virginem C Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minus adiecisti, vt hominis genitricem appellares, ſed alijs nominibus hunc ſenſum ſignificaſti.] Hæc de technis & aſtu, vafricieq. in occultanda praua ſententia ſub Catholico nomine iam tibi ex his palam facta ſunt, lector. Sed quod eumdem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopſueſteno & Diodoro Tarſenſi hæreſis huius auctoribus mox ſubdit:

Quando vero me arguitis, quod ſanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiecerim, Diodorum videlicet & Theodorum, e catalogo Doctorum: neceſſarium etiam duxi de hoc nonnulla dicere. Primum enim, o carum caput, nullos alios inſignes & illuſtres viros me omiſiſſe ſcito. Deinde illud etiam animaduerte, quod ille qui accuſatur, teſtes afferre debet, de quibus nulla eſt controuerſia, & quos nec ipſi accuſatores arguere poſſent: ſi vero reus eorum teſtimonia afferret qui ab accuſatoribus etiam accuſantur & D arguuntur; nec ipſe Iudex ipſos facile admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes conſcribendo, hoſce ſanctos omiſiſſem; fateor me deliquiſſe, & erga Doctores ingratus eſſem. ſin autem dum accuſor, excuſationem meam attuli, & eorum vſus ſum teſtimonio, de quibus nulla eſt dubitatio: cur fruſtra illi qui hæc ſcire nolunt, nos accuſant? Quanto vero honore proſequar viros illos (*Theodorum ſcilicet ac Diodorum*) teſtatur liber ipſe, quem nos pro illis conſcripſimus, in quo ea quæ illis obijciebantur, confutauimus, nihil veriti accuſatorum potentiam, nec inſidias contra nos ſtructas. Aliam igitur quærant cauſam impoſturæ, qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi vero ea mens, is animus, non ad huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, ſed Dei Eccleſiam ædificare, & eius ſponſo & Domino placere: non enim corporei cultus cauſa, nec honoris multarum moleſtiarum ac curarum pleni cupidus, quem miſerum appellare E vereor, hæc facio: teſtis eſt mihi conſcientia mea: iam diu enim ſponte mea illum omiſiſſem, niſi diuinum vererer iudicium & tribunal: & nunc certo ſcito, domine, quod neceſſitatem & occaſionem expecto: prope autem eſſe illam puto, vt ex ijs quæ fiunt & parantur, conijcere valeo.] hactenus epiſtola Theodoreti ad Irenæum, quæ extat ordine decimaſexta ex centum quinquagintaſeptem eius epiſtolis, quas Græce ſcriptas codex continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis diſertus, mei vero ſtudioſiſſimus, cui plurimum debeo, Federicus Metius. porro hic eam edendam curauimus ad inſpiciendas latebras non tam Ioannis ac Theodoreti ipſius, quàm omnium Syrorum Epiſcoporum, qui Neſtorij patrocinium ſuſceperunt.

QVAM STVDIOSI FVERINT DIODORI ET THEODORI FAVTORES NESTORII.

Quod vero pertinet ad Theodorum Mopſueſtenum Epiſcopum, quem Ioannes recantaſſe palinodiam ait, & quem ſe defendiſſe Theodoretus aſſerit: nihili quidem facienda ſunt hæc: etenim ex ſcriptis ſuis meruit ille poſt mortem vt impius condemnari, no-

menq. eius e ſacris tabulis deleri : teſtatur id quidem Quinta Synodus, & Iuſtinianus A
Imperator, dum ait [a]; Iſte vſque ad mortem ſuam permanens in impietate, ab omni Eccleſia eiectus eſt. Itaque omnis plenitudo Mopſueſtenæ Eccleſiæ, in qua Epiſcopus fuiſſe dicitur, cum inueniſſet quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a ſanctis Patribus adnumeratus eſt, deleuerunt ipſi ex illo tempore e ſacris Diptychis nomen eius, ſicut Geſta in eadem ciuitate apud Concilium Epiſcoporum illius prouinciæ confecta oſtendunt.] hæc Iuſtinianus in edicto de fide Catholica. Quænam vero eſſent ſacra Diptycha, accipe ex epiſtola Aegyptiorum Epiſcoporum [b] ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum contra Timotheum inuaſorem ſedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur: Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ tranſitum ad cælos habentium Epiſcoporum vocabula continentur, quæ tempore ſanctorum myſteriorum ſecundum ſanctas regulas releguntur, poſuit & Dioſcori nomen, &c.] Iam vero ad Cyrilli Alexandrini B
reliquas in cauſa Neſtorij hoc tempore res geſtas reuocemus orationem.

a Extat tom. 2. Concil. nou. edit.

b In epiſt. virorũ ill. pro Concil. Chalced.

SYNODVS ALEXANDRINA ADVERSVS NESTORIVM.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vſque ad Cæleſtini Romani Pontificis cognitionem Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus (vt ipſe teſtatur in litteris ſuperius memoratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Poſſidonio diacono cum litteris ipſius Cæleſtini, quibus inter alia vicem ſuam ipſi in proſequenda cauſa Neſtorij delegauerat, confeſtim collegit Alexandriæ Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cæleſtino Papa aduerſus Neſtorium ſcripta fuiſſent, quatuor in primis decernuntur legati, qui Conſtantinopolim proficiſcantur reddituri litteras Cæleſtini ipſi Neſtorio cum decreto damnationis, niſi intra præſcriptum terminum reſipiſceret: legatorum autem nomina hæc ſunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Epiſcopus erat Cabaſorum, & Daniel Darnenſium, vt ex ipſorum relatione [c] in Epheſino C
Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri erant.

c Concil. Epheſin. edit. Pelian. tom. 2. c. 16.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iiſdem legatis Synodalem darent epiſtolam ad Neſtorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confeſſionem contineret, cum duodecim anathematiſmis ad calcem poſitis; quæ ſic ſe habet [d]:

d Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt. tom. 1. c. 14. & edit. Cõciam. c. 15.

e Matth. 10.

SYNODALIS EPISTOLA EX CONCIL. ALEXANDR. AD NESTORIVM.

Cum Saluator noſter diſerte pronunciet [e]: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quam me, non eſt me dignus: quid nobis fiet, a quibus tua pietas ſupra Chriſtum omnium Saluatorem diligi poſtulat? Quis in die iudicij nobis patrocinabitur? aut qualem tum excuſationem inueniemus, qui tanto tempore ſilentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuaſiſti, diſſimulauimus? Quod ſi dum hæc ſentis & doces, te ipſum tantummodo læderes: fortaſſe minor nos ſolicitudo teneret. At quia totam Eccleſiam grauiter offendiſti, ac non ijs modo qui Conſtantinopoli verſantur, nouæ inſolitæq. hæreſeos fermentum, ſed omnibus D
vbiuis locorum degentibus obieciſti (circumferuntur enim paſſim tuarum exegeſeon libelli) quæ, obſecro, oratio ſilentio noſtro defendendo ſatis idonea reperietur? aut quomodo ſermonis Chriſti memores eſſe non poterimus? Nolite (inquit [f]) arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium: Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam. Certe ſi fides violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculoſa valeat. Faceſſat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique ſatius eſt pijs, quam viuere, quo meliorem (vt ſcriptum eſt) inueniant reſurrectionem.

f Matth. 10.

Ecce igitur vna cum ſacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, piiſſimo Epiſcopo fratre ac comminiſtro noſtro Cæleſtino præſidente, conuenit, iam tertio his E
te litteris conteſtamur & obteſtamur, vt conſilium noſtrum ſecutus, ſtolidis illis abſurdiſq. dogmatibus, quæ foris publiceq. doces, quamprimum nuncium mittas; fidemq. rectam, & iam inde ab initio per ſacros Apoſtolos & Euangeliſtas, qui Verbi ſpectatores & miniſtri fuerunt, ſanctis Eccleſijs traditam reuerenter ſuſcipias. Quod ſane niſi iuxta tempus in litteris Cæleſtini ſacratiſſimi reuerendiſſimiq. Romanorum Epiſcopi expreſſum præfinitumq. præſtiteris; certo ſcias nullam tibi deinceps cum Epiſcopis & ſacerdotibus Dei conſuetudinem, nullum ſermonem, nullum denique inter eos locum futurum eſſe. Neque enim æquum eſt, vt nos Eccleſias turbatas, populos offenſos, fidem rectam labefactatam, gregem Chriſti miſere abs te diſſipatum, qui illum, ſi quidem perinde ac nos rectæ fidei doctrinam conſectari, ſanctorumq. Patrum pietatem æmulari libuiſſet, conſeruare alioqui debueras, diutius negligamus.

Illud

A Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiſcue cum omnibus tum clericis,
tum laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicaſti, vel ordine mouiſti, commu-
nicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti ſunt, ob iniquam
tuam ſententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quod recte ſentientes,
tuæ doctrinæ aſſentiri noluerunt: nam & huius quoque exauctorationis & diſſenſionis,
in epiſtola quam ad Cæleſtinum Romanorum Epiſcopum ſcripſiſti, fit mentio. Ceterum,
minime ſat eſſe putamus, ſi reuerentia tua fidei Symbolum, quod a ſacra & magna illa,
Synodo, quæ per Spiritum ſanctum in vrbe Nicæa quondam conuenit, expoſitum eſt,
nobiſcum confiteatur: nam etſi voce tenus illud profiteri videare, attamen neque recte
intelligis, neque ſincere quoque, ſed peruerſe plane, præpoſtereq. interpretaris.
Verum præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia ſcriptis execreris, & ana-
B thematizes, publiceq. abiures, quæ ſceleſte & profane hactenus ſenſiſti, aliosq. do-
cuiſti; & ea rurſum poſthac te ſenſurum & docturum ſancte pollicearis, quæ & nos & ce-
teri omnes, quotquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Epiſcopi, doctorum ac po-
pulorum duces. Ad epiſtolas porro quod attinet, quas Alexandrina Eccleſia ad te miſit:
eas tum a ſacra Romana Synodo, tum a nobis omnibus quoque ab omni errore & vi-
tio immunes iudicatas eſſe ſcias. Hiſce autem litteris noſtris vtraque ſubiunximus, &
ea quæ te oportet ſapere & docere, & ea rurſum a quibus te conuenit abſtinere.
Porro autem Catholicæ Apoſtolicæq. Eccleſiæ fides, in qua vniuerſi Orientis & Oc-
cidentis Orthodoxi Epiſcopi conſentiunt, huiuſmodi eſt: Credimus in Deum Patrem
omnipotentem, &c.] vſque ad finem, vbi ſcripta habentur quæ ipſe profiteri de-
beat ſecundum Catholicæ Eccleſiæ pietatem; quæ nos breuitatis cauſa referre præ-
C termittimus: illud inſuper hic reddentes, quod dum ijdem Synodi Patres in eo ar-
gumento verſantur, vt de Verbo tradant, quod ſemel aſſumpſit, proprium reddidiſſe &
numquam dimiſiſſe, de ſacratiſſima Euchariſtia eiuſmodi habent veram ſinceramq. do-
ctrinam:
Quin illud quoque non poſſumus hoc loco non adijcere, nempe dum vnigeniti Filij
Dei, hoc eſt, Ieſu Chriſti mortem & ex mortuis reſurrectionem annunciamus, eiuſdemq. DE SACRA EVCHARISTIA SINCERA DOCTRINA.
in cælum aſſumptionem profitemur, incruentum in Eccleſia Dei cultum nos obire, my-
ſticaſq. benedictiones adire, eaq. ratione ſanctificari, vtpote ſacræ carnis & pretioſi
ſanguinis Chriſti omnium noſtrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt car-
nem communem ſuſcipimus (abſit hoc) neque rurſum tamquam viri cuiuſpiam ſanctifi-
cati, aut dignitatis tantum æqualitate Verbo conſociati, aut diuinam inhabitationem
D ſortiti, ſed tamquam vere viuificam, ipſiuſq. Verbi propriam. Nam cum vita ſit & Deus
ſecundum naturam; ſimulatque vnum quiddam cum ipſa ſua carne effectum eſt, mox
viuificam diuinitatem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vo-
bis, niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, &c. neu-
tiquam tamen illam communem, hoc eſt, hominis cuiuſpiam noſtræ conditionis carnem
eſſe, exiſtimare debemus (quomodo enim hominis caro ſecundum ſuam ipſius natu-
ram viuifica eſſe queat?) ſed vere illius propriam, qui noſtri cauſa Filius hominis & fa-
ctus & appellatus eſt, &c.]
Omiſſis igitur reliquis, anathematiſmos ad calcem poſitos tantum his ſubijciemus: quot
enim illi numero ſunt, tot æque numerare fuit Neſtorij hæreſis capita, ſuperantia illa qui-
dem & deformitate & multiplicitate tricipitē fabuloſam inferni beſtiam, & Lernæam hy-
E dram ſeptē ſibilantem faucibus; cū duodecim iſta iugiter apertis blaſphemauerit oris, quæ
ab ijſdem Patribus, exemplo Danielis, eiuſmodi offis iniectis, ſunt occluſa. ſubdunt enim:
His omnibus & te quoque ſubſcribere, & citra omnem fucum ac dolum vna nobiſcum
aſſentiri oportet. Quæ vero tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet,
ea noſtræ huic epiſtolæ in hunc modum hoc loco ſubijciuntur.
Anathematiſmus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Vir- ANATHEMATISMI EX CONCILIO ALEXAND.
ginem Theotocon eſſe non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum ſecun-
dum carnem) anathema ſit.
Secundus. Si qui ſunt, qui Dei Patris Verbum carni ſecundum hypoſtaſin vnitum, &
vnum tantum vna cum ſua carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirum Deum ſimul & homi-
nem non confitentur: anathema ſit.
Tertius. Si quis poſt vnionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguit, eaq. dumtaxat con-

iunctione eaſdem inter ſe nectit, quæ eſt ſecundum dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non ea potius quæ eſt ſecundum naturalem vnionem: anathema ſit. A

Quartus. Si quis duabus perſonis, vel hypoſtaſibus eas voces attribuit, quæ in Euangelicis & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæve a ſanctis de Chriſto, aut ab ipſo quoque Chriſto de ſe ipſo dictæ ſunt, & alias quidem homini ſeorſum a Dei Verbo conſiderato adſcribit, alias vero tamquam in diuinam maieſtatem conuenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodat: anathema ſit.

Quintus. Si quis dicere audet, Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantum Deiferum, vtpote vnum naturalemq. Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & ſanguini perinde ac nos communicauit: anathema ſit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Chriſti Deum, vel Dominum eſſe dixerit, neque poſt Verbum ſecundum Scripturas incarnatum, vnum eumdemq. Deum ſimul & hominem eſſe confeſſus fuerit: anathema ſit. B

Septimus. Si quis Ieſum Chriſtum, hominem tantum, diuini Verbi vi actum eſſe dixerit, aut illuſtrem illam Vnigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo aduenìſſe commentus fuerit: anathema ſit.

Octauus. Si quis hominem aſſumptum vna cum ipſo Dei Verbo adorandum, vna cum illo glorificandum, vna cum illo tamquam alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe, dicere auſus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuo ac neceſſario afferre conſueuit) & non vna potius adoratione Emmanuelem honorat, vnamq. hactenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum eſt caro: anathema ſit.

Nonus. Si quis vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum a Spiritu ſancto tamquam a virtute ab ſe aliena glorificatum dixerit, efficaciamq. qua contra immundos ſpiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicauerit, & non proprium naturalemq. illius eſſe Spiritum, per quem diuina ſigna edidit: anathema ſit. C

Decimus. Chriſtum Ieſum noſtræ confeſſionis Pontificem & Apoſtolum extitiſſe, eumdemq. ſemetipſum pro nobis in odorem ſuauitatis Deo Patri obtuliſſe, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteaquam caro & homo nobis ſimilis factum eſt, ſed hominem illum qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diuerſum: Aut ſi quis Chriſtum pro ſe ipſo quoque & non ſolum pro nobis ſacrificium obtuliſſe affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiſerat) anathema ſit. D

Vndecimus. Si quis ipſam Domini carnem viuificam, ipſiuſq. Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negauerit, ſed alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundum dignitatem tantum coniuncti, aut diuinam tantum inhabitationem ſortiti, eſſe dixerit; neque vere rurſum viuificam, vt modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia viuificat, facta ſit propria, confeſſus fuerit: anathema ſit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei Verbum ſecundum carnem paſſum, ſecundum carnem crucifixum, mortemq. ſecundum carnem guſtaſſe, & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenus videlicet vita eſt & viuificum, vt Deus: anathema ſit.] hactenùs anathematiſmi ex Synodo ſcripti, Cyrillo auctore.

Adiecerunt his litteris ijdem Patres Synodalem aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Neſtorij ſignificant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in ſuam, hoc eſt, totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuiſſent cauſa fidei ſeparati. eſt harum litterarum initium[a]: Serius & vix tandem eo deuenimus, quo initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & aliæ litteræ ad patres monaſteriorum Conſtantinopolitanæ vrbis, quæ ita exordiuntur[b]: Pietatis veſtræ zelum, quem pro Chriſto infamato, idq. in Eccleſia Orthodoxa, oſtendiſtis, exacte cognouimus, &c.] de iiſdem enim quæ facta eſſent aduerſus Neſtorium reddiderunt eoſdem monachos certiores, quos & viriliter, vt cœperant, agere exhortantur. E

VII EPISTOLII SYNODALIBVS EX CONC. ALEX.

a Apud Acta Concil. Epheſin. tom. 1. c. 15. edit. Pelt. apud Cyrill. epiſt. 11.

b Apud Cyrill. epiſt. 19.

Acceptis legati a Synodo Alexandrina litteris his, profecti Conſtantinopolim cū eſſent, quid per eos actum ſit, eorumdē primum locū habentes Theopentus & Daniel Epiſcopi ita poſtea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Epheſino, cum a Synodo rogarentur: Theopen-

A Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit [a]: Die Dominica, cum Synaxis perageretur, ad Epiſcopalem baſilicam aſcendimus: ibidemq. toto præſente clero, multiſq. proceribus aſtantibus, litteras, de quibus hic ſermo eſt, Neſtorio reddidimus. Eadem prorſus & Daniel quoque Darnenſium Epiſcopus affirmauit. Flauianus Philipporum Epiſcopus dixit: Dic, quæſo, litteris ne ab eo factum ſit ſatis. Daniel Darnenſium Epiſcopus dixit: Tunc nihil nobis reſpondit: indicauit autem, vt poſtero die priuatim illum conueniremus. Porro ſequenti die redeuntibus nobis, aditum interclusit, neque vllo nos reſponſo dignatus fuit. Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit: Litteris, de quibus proxime dictum eſt, acceptis, vt poſtridie illius diei reuerteremur, ſermonemq. ſeorſum cum eo miſceremus, præcepit. Abiuimus ergo: at poſtero die reuerſos nos nō admiſit; adeoq. vt litteris ſatisfaceret, nihil habuit penſi, vt publice pro concione eadem quæ ante & his quoque deteriora
B deprompſerit. Neque enim ſolum ante redditas litteras peruerſa effutiebat, ſed etiam poſtea; immo vero tunc multa peruerſiora effutire cœpit, & vſque hodie effutire non ceſſat.] hæc ibi.

a Act. Concil. Epheſin. edit. Tolo. tom. 2. c. 6.

RES GESTAE LEGATORVM CVM NESTORIO.

Porro qui ita mutus & contumelioſus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quiq. peruicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum eſt, illud tantū egregie præſtitit, nimirū vt ad vitandum iudicium Eccleſiaſticum, ſententiamq. ab eo illatam eludendam, Theodoſium Imperatorem adierit, interpellaueritq. eum, atque commouerit aduerſus Cyrillum, veluti dirum perſecutorem. De ipſo enim Neſtorio ita Liberatus diaconus [b]: Cognoſcens itaque Neſtorius, quod Cyrillus non pateretur Eccleſiam ſic eſſe in perturbationibus & populos ſub ſcandalo, ſubrepſit pio Imperatori Theodoſio, vt Sacram ad eum dirigeret, & a ſua
C eum perſecutione compeſceret: & ſcripſit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & ſcandala ſuſcitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodoſij ad Cyrillum ſuo loco reddemus: res modo Neſtorij Conſtantinopoli geſtas ordine proſequamur.

CONFVGIT NESTORIVS AD IMPERATOREM.

b Liberat. Breuiar. c. 4. tom. 2. Concil.

Acceptis Neſtorius litteris Cyrilli a legatis ab eo Alexandria miſſis, lectiſq. anathematiſmis illis, quibus ſingula ſuæ ipſius hæreſis capita iugularentur; tantum abfuit vt illis ſubſcripſerit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) vt eadē potius carpere, & in erroris calumniam adducere, labemq. hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cum ipſe ſtuduerit, tum etiam ad hoc ipſum præſtandum conuocarit amicos, nimirum Ioannem Epiſcopum Antiochenum & alios Syriæ Epiſcopos ad id promptos & alacres ſub eiuſdē Ioannis ditione poſitos, eiuſq. voluntati obtemperantes, nempe Theo-
D doretum Epiſcopum Cyri, & Andream itidem in Syria ſacerdotem, de quibus hæc Liberatus [c]: Exemplar epiſtolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offenſus eſt in ipſius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderate occurreret Neſtorio, in ſectam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andreæ & Theodoreto & Epiſcopis Concilij ſui, vt in ſcripto reſponderent contra ipſa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata inſtaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autē iſta Cyrillus, omnem anſam arreptam ab aduerſarijs eripiens, poſtea (vt dicetur) declarationem edidit [d] duodecim illorum capitum, qua longe longius ab hæreſi Apollinaris abhorrere ſe docuit. hæc quidem ipſe, antequam ijdem qui ſupra Theodoretus & Andreas ſuas conſcripſiſſent in Cyrillum anthiteſes: quæ autem ſecuta ſint cum eadem ab Euoptio ſunt allata, ſuo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorū cauſa fluxit: Etenim a Neſtorij defenſoribus Syriæ Epiſcopis in ſuſpicionem hære-
E ſis adductis conſcriptis in Neſtorium a Cyrillo anathematiſmis, inde factū eſt, & quidem aſtute nimis, vt ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni mandari; cum qui eius executor a Cæleſtino Romano Pontifice cū ampliſſima poteſtate præpoſitus erat, ipſe hæreſis accuſaretur. Quamobrem Theodoſius Imperator rem eo progreſſam ratus, vt opus eſſet vniuerſali Concilio (quippe quod non Neſtorius tantum, ſed & Cyrillus reus criminis hæreſis diceretur) apud Cæleſtinum Romanum Pontificem egit de conuocando Epheſi in annum ſequentem vniuerſali Concilio. Factum id quidem Cæleſtini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodoſio per virum illuſtrem Petronium poſtea creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, eius vitæ Acta teſtantur [e].

NESTORIVS EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

c Liberat. Breuiar. c. 4.

d Extat apud Cyril. tom. 4. incipit: Conſpicua ſunt.

e Sigonius cum reſtituit & edidit.

Quoniam vero anguſtia temporis haud patitur, vt poſt redditas hoc anno Neſtorio Cōſtantinopoli litteras Cæleſtini, quas ſcriptas fuiſſe vidimus Romæ tertio Idus Auguſti, & Alexandriam ad Cyrillum primum perlatas, & poſt habitam illic Synodum eaſdem

Conſtan-

Conſtantinopolim Neſtorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis, vt poſt hæc omnia admoneri a Theodoſio potuerit Cæleſtinus, atque accepta ab eo reſponſione, de conuocando in annum ſequentem Concilio litteras ad Epiſcopos Theodoſius ſcriberet hoc anno, tertiodecimo Kalendas Decembris, quibus datæ eædem ſub anni huius Conſulibus reperiuntur: hæc cum ita ſe habeant, in eam adducimur ſententiam, vt exiſtimemus haud Theodoſium expectaſſe Cæleſtini Papæ litteras Neſtorio reddi, cum ipſe agere cœpit apud Cæleſtinum de conuocanda Synodo aduerſus Neſtorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitijs in Synodo pertractatam, non fuiſſe vel per Valentinianum ipſum Auguſtum, vel alios per litteras Theodoſio ſignificatam? Cum his percognitis, conſulturus ipſe paci Orientalis Eccleſiæ, ad omneſq. prorſus diſſenſiones dirimendas, de cogenda Epheſi Synodo remedium excogitauit, agereq. cœpit de ea re cum Cæleſtino Romano Pontifice: indixit vero, vbi a Cæleſtino litteras redditas accepiſſet. Hinc fortaſſe & proueniſſe potuit illud Neſtorij affectatum ſilentium, cum nihil prorſus legatis reſpondere voluit; quod videlicet expectaret fore vt cogeretur vniuerſale Concilium, ſicq. ex lata ſententia Cæleſtini, & executione eius infra decem dierum ſpatium, nullum penitus interim diſpendium paſſurus eſſet. A B

THEODOS. IMP. EGIT CVM CAELESTINO DE COGENDA SYNODO EPHESINA.

Certe quidem non ſine conſenſu Cæleſtini Papæ congregatum fuit Epheſinum Concilium, quod ipſius aſſenſus neceſſario requireretur: nam profeſſi ſunt Patres in Chalcedonenſi Concilio, abſque auctoritate Romani Pontificis haud licuiſſe Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Epheſina profeſſus eſt ipſe Cæleſtinus in epiſtola ad eamdem Synodum data, nimirum ſua voluntate ipſam eſſe collectam. Quinetiam præſcriptam fuiſſe formam Epheſini Concilij ab eodem Cæleſtino Romano Pontifice, Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus in ipſa Epheſina Synodo teſtatus eſt. Sunt & alia certa ſigna, quibus declaratur ex conſenſione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cæleſtino coactum eſſe Epheſinum Concilium, quæ inferius ex diuerſis datis epiſtolis certiora reddentur: cum alioqui nemo inficias ierit eamdem Synodum fuiſſe litteris eiuſdem Theodoſij Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex cauſa Theodoſius ad Epiſcopos Epheſum conuenturos litteras dederit, deſcribemus; quæ quidem non ſic, vt habet inſcriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, vt ad eum priuatim tantum miſſæ fuerint; ſed ad ſingulos Metropolitanos, eo quod hæ eſſent publicæ litteræ. Quaſnam autem priuatim poſt has datas litteras ipſe Cyrillus acceperit ab Imperatore, his ſuo loco ſubijciemus. Communis vero data epiſtola ſic ſe habet [a]: C

[a] Apud Acta Epheſin. tom. 1. c. 35. edit. Tel. apud Cyril epiſt. 17. & edit. Commian. epiſt. 18.

EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

Reipublicæ noſtræ conſtitutio ea quæ erga Deum eſt pietate præcipue nititur: multaq. inter hanc & illam cognatio ac familiaritas intercedere ſolet. Nam & ex ſe inuicem pendent, & vtraque proſperis alterius ſucceſſibus incrementa ſumit. Quandoquidem vt vera religio iuſta actione perficitur, ita & Reſpublica vtriuſque ope nixa floreſcit. Cum itaque Deus optimus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, ijsq. qui Imperio noſtro parent, pietatis & iuſtæ actionis quoddam quaſi vinculum nos eſſe voluerit: harum inter ſe ſocietatem, partim quidem priuata noſtra prouidentia freti, partim quoque humano præſidio vſi, indiuulſam perpetuo hactenus conſeruare enixe contendimus: ad eumq. modum promouendæ pietati propter Reipublicæ ſalutem incumbimus, vt in omnibus fere ſubditorum noſtrorum commodo intenti, vnum hoc perpetuo vrgeamus, contendamuſq. ſedulo, vt pie religioſeq. priuatim viuant omnes, & vt pios decet, in Republica verſentur vniuerſi. Denique vtrique, quam par eſt, curam impendere non deſiſtimus. Fieri enim vix poteſt, vt qui alteri ſerio inuigilant, alterius curam neglectui habeant. D E

Ante omnia autem operam damus, vt Eccleſiaſticus ſtatus eiuſmodi ſit, qui & Deum deceat, & temporibus noſtris quam maxime congruat; idemq. ex omnium concordia & conſenſione ſuam tranquillitatem obtineat, tum per Eccleſiaſticarum controuerſiarum pacem a turbis & ſeditionibus liber exiſtat; tum demum vt pia religio ab omni omnino nota & reprehenſione immunis perſeueret; eorumq. vita qui vel inter clericos cenſentur, vel magno quoque inter illos ſacerdotio funguntur, omni prorſus næuo & culpa vacet. Quia vero intelligebamus, cum per eos qui Deum diligunt, pietatiq. addicti ſunt, tum per animos rurſum pietatis ſtudioſos iſtæc obtineri poſſe: ſæpenumero iam ante, ob ea quæ ſubinde accidunt, religioſam ſanctiſſimorum Epiſcoporum vndiquaque in vnum coactorum Synodum neceſſariam iudicauimus. Hactenus tamen, ne eorum pietati moleſtiam exhiberemus, cunctantiores hac in re fuimus. At nunc vero tam Eccleſiaſticarum, quam quæ

A hiſce cohærent, publicarum rerum controuerſia eam vſque adeo neceſſariam declarat, vt
reſutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad præſentem rerum tantopere vtilium inquiſitionem ſpectant,
ſi negligentius curentur, in peius incrementa ſumant (id quod a temporum noſtrorum pie-
tate alienum eſſe decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, vt ſacroſancto Pa-
ſchate, quod iam in foribus vrget, elapſo, ſub ſacræ Pentecoſtes diem ad Epheſiorum Aſiæ
ciuitatem accurrat, nonnulloſq. quos nimirum idoneos iudicabit, ſanctiſſimos prouinciæ
ſuæ Epiſcopos ſimul eodem ſecum adducat: ita vt neque neceſſarij ſanctiſſimis eiuſdem
prouinciæ Eccleſijs deſint; neque ij rurſum qui ad eam rem apti cenſebuntur, in ſacra Sy-
nodo deſiderentur. De indicta autem ſanctiſſima Synodo noſtra ſerenitas ad omnes om-
nino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos litteras ſcripſit: quo nimirum hac tandem
B ratione turbæ, quæ ex multis diſſidijs & concertationibus hinc inde enatæ ſunt, rite ſecun-
dum Eccleſiaſticos canones conſopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hactenus
admiſſa ſunt, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum eſt, publicæq. vtilitatis fir-
mitati conſulatur.

Ceterum ante ſanctiſſimam coactam Synodum, communemq. eiuſdem, quæ de om-
nibus dabitur, ſententiam, nihil quicquam in vlla prorſus re priuatim a quoquam innoue-
tur. Omnino autem perſuaſum habemus, neminem ex pijſſimis Deoq. deuotiſſimis Epi-
ſcopis fore, qui ſimulatque rerum Eccleſiaſticarum cauſa, atque adeo controuerſiarum to-
tius Orbis gratia noſtro hoc decreto ſanctiſſimam Synodum cogi intellexerit, non propere
ſtudioſeq. occurſurus, rebuſq. tantopere neceſſarijs ac Deo vſque adeo gratis pro virili
conſulturus ſit. Nos quoque harum rerum curæ ſedulo incumbentes, nullum impune
C abeſſe ſinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus eſt excu-
ſationem, qui ſtatim impigre ſecundum præfinitum tempus ad deſtinatum locum præſto
non fuerit. Enimvero quicumque ad ſacerdotalem Synodum accitus, alacriter non ac-
currit, is ſane conſcientiæ parum ſinceræ ſe eſſe oſtendit. Deus in multa tempora inco-
lumem te conſeruet, ſanctiſſime pijſſimeq. pater. Dat. Conſtantinopoli, tertiodecimo
Kalendas Decembris, Conſulatu dominorum noſtrorum ſemper Auguſtorum, Theodoſij
quidem decimotertio, Valentiniani vero tertio. Lectæ ſunt publice & inter Concilij Acta
relatæ.] hactenus ibi.

Porro priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipſum dedit, perinfenſas eas qui-
dem; vtpote qui verbis Neſtorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus. ſunt
huiuſmodi [a]:

D Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſem-
per Auguſti Cyrillo Epiſcopo S. D.

Pietate quidem nihil nobis eſt antiquius; propter quam ſi qui forte incautius delique-
runt, venia dignos cenſemus. At parum interim laudabile eſt, illos ea indigere, qui pro-
pter ſummam religionem plurimum a nobis commendari, maximiſq. honoribus cumula-
ri debuerant. Oportet autem ſacerdotes cum morum ſuauitate, fideiq. integritate in pri-
mis ornatos eſſe; tum maximum animi candorem ac ſinceritatem per omnem vitæ curſum
præſeferre; ac certo denique ſecum ſtatuere, vniuſcuiuſque rei naturam, potiſſimum vero
incorruptæ pietatis doctrinam ſedulo inueſtigandi ſtudio facilius quam pertinaci animo-
rum contentione inueniri. Etenim iam inde a primis vſque temporibus, non imperantis
cuiuſpiam aut certe imperium vſurpantis interminationes aut proteruiæ, ſed ſanctorũ Pa-
E trum, ſacrarumq. Synodorũ decreta eam nobis conſtituerunt. Nam religionem prudentia
& conſilio magis quam cuiuſquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium eſſe poteſt.

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ eſſe
non ignorabas, contemptis, ſacerdotibuſq. quotquot circumquaque degunt (quos vti-
que in vnum locum coactos natam de religione controuerſiam diſcutere, dirimereq. par
erat) deſpectis, haſce turbas, diſcordiaſq. inter Eccleſias concitaris? quaſi vero impetus
temerarij pietatis doctrinam magis quam ſedula diligenſq. veritatis inquiſitio decere vi-
deantur; pluſq. apud nos valeat verſutia & audacia, quam cura aut induſtria; aut aliud
quippiam huiuſmodi magis nos, quam animi candor ac ſimplicitas, oblectet. Quamuis
ergo honorem non vſque adeo magnum inde ad nos acceſſurum exiſtimemus, ſi a tua pie-
tate obſeruemur; nec omnia rurſum turbatum iri, ſi quod hic indignationis exemplum in
te velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ eſt, vt ſancta pax, exoptataq.
tranquil-

[a] Apud Acta Concil. Epheſin. tom. 1. c. 7. edit. Rom.

ALIA EPISTOLA THEODOSII AD CYRILLVM.

tranquillitas Eccleſijs reſtituatur, quam vt priuatas noſtras iniarias proſequamur. A

Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam eſſe. Neque mirum eſt

INDIGNATVR THEODOSIVS IN CYRILLVM.

ſane, cum qui modum exceſſit, ijs conatus ſuos non definiuiſſe quæ ad Eccleſias & ſacerdotes ſpectant, ſed vltra progreſſum, de nobis ipſis quoque quiddam a pietate noſtra prorſus indignum credidiſſe. Nam niſi aliquod inter nos de religione diſſidium ortum eſſe, perſuaſum habuiſſes, aut certe aliquid huiuſmodi ex litteris tuis oriturum ſperaſſes: cur, obſecro, alia priuatim ad nos, alia rurſum ad Eudociam religioſiſſimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam ſororem meam Auguſtam, eamdemq. pietatis ſtudioſiſſimam perſcripſiſſes? Quod profecto diſſidium ſi inter nos forte natum fuiſſet, nosq. ad eum modum affectos eſſe contigiſſet: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, cum qui tanto locorum interuallo a nobis diſiungitur, curioſius in res noſtras inquirere. ſi id autem inter nos non exiſtit, conari vt exiſtat; id vero cuiuſuis potius quam ſacerdotis B fuerit. Quid enim indignius, quam vno impetu, vnoq. animi conatu Eccleſiaſtica & regia omnia velle confundere, ac a ſe inuicem diuellere? quaſi vero alia omnis deſit occaſio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

Ne igitur clam te ſit, quonam in ſtatu res noſtræ verſentur: noris Eccleſias & regnum noſtrum coniuncta eſſe, noſtraq. accedente auctoritate & imperio, & Chriſti Saluatoris noſtri aſpirante prouidentia, magis ſubinde inter ſe coitura eſſe: tum tibi quoque a nobis ignotum eſſe, ne hinc capta occaſione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehenſionem incidere: quam quidem pietatis doctrinam in ſacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi conſentaneum eſſe iudicabitur. At vero ſiue illi veniam impetraturi ſint qui a Patribus victi diſcedent, ſiue non: nos ſane ciuitates ſimul & Eccleſias conturbari nequaquam ſine- C mus: ſed nec eam quoque doctrinam indiſcuſſam manere patiemur, cui dijudicandæ eos præfici oportet, qui ſacerdotijs vbiuis gentium præſident, per quos & nos quoque in veritatis ſententia ſtabilimur, & magis magiſq. identidem ſtabiliemur.

Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconſultius quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire ſtudeat: alioqui enim certam condemnationis ſententiam neutiquam euadet: quandoquidem noſtra maieſtate, eos qui prompte alacriterq. ad eiuſmodi inquiſitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude proſequente; ceteroſq. qui imperare forte mallent, quam in medium conſulere, aut aliorum de eiuſmodi rebus conſilium audire, coercente; nulli omnino, vt maxime velit, integrum iſtud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod alijs litteris ad vniuerſos Metropolitanos Epiſco- D pos miſſis ediximus, præſto adeſſe oportet. Neque prius noſtram amicitiam te recuperaturum confidas, quam omni perturbatione & animorum ægritudine ſedata, ad propoſitarum quæſtionum diſcuſſionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbe inconſulteq. abs te iam admiſſa ſunt, neque priuato dolore perculſus, neque alicui præter decorum infeſtus admiſiſſe videberis; & quæ adhuc reliqua ſunt, legitime tranſigere velle cenſeberis. Quod ſi quid autem ſecus viſum fuerit, id nequaquam ſuſtinebimus. Vale.]

Vides, lector, quanto periculo immiſceant ſe Reges in his quæ ſacerdotum ſunt, quantoq. maiori diſcrimine aures præſtent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodoſius (vt ex rebus ab eo geſtis ſæpius vidimus) religionis integritate nulli ſecundus, modo tamen Neſtorij verbis e recto mentis ſenſu motus, illi fauet (quod pro monſtro habendum eſt) ad- E uerſus vniuerſam Catholicam Eccleſiam eum impugnantem; ſuccenſet vero vehementer, itaq. æſtuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cæleſtini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaq. ab eo ſancte pieq. geſta, in deteriorem partem accipiens, in prauum ſemper eſt ſenſum interpretatus: excuſanda tamen in ipſo mens recta, ſed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falſis Neſtorij perſuaſionibus. Quod vero ad rerum geſtarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodoſij epiſtolam primo loco reponunt; cum ex ipſa manifeſte conſtet, ſcriptam eſſe poſt Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocatam.

Theodoſij igitur haud mens fuit, errantem ſequi Neſtorium, ſed vt eius cauſa diſquireretur: hinc ipſe non Orientales tantum, ſed etiam Occidentales Epiſcopos, Metropolitanos videlicet & qui eſſent inſignioris nominis, ad Synodum datis litteris ad-

uocauit

A uocauit, & inter alios S. Auguſtinum accerſendum curauit: cuinam vero id negotij creditum fuerit, Liberatus narrat his verbis[a]: Scripſit Imperator & beato Auguſtino Hipponenſi Epiſcopo per Ebagnium Magiſtrianum, vt ipſi Concilio præſtaret ſuam præſentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit a Campolo * vrbis ipſius Antiſtite, beatum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Auguſtini, Conſtantinopolim, vnde venerat, rediſt. Hæc de Auguſtino Liberatus: ſed mendoſe apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolū namque his diebus ſediſſe Epiſcopum Eccleſiæ Carthaginenſis, Vincentius Lirinenſis haud obſcure teſtatur. Succeſſit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat ſubrogatus. Conſidera (vt id ſæpe ingeram) ex his rectam Theodoſij mentem, quòd non ſic fauebat Neſtorio, vt patrocinaretur errori: etenim doctiſſimos ac ſanctiſſimos ad Synodum conuocare Epiſcopos ſatagens, vtique ſincerum de perquirenda veritate ſtudium & animi candorem præſetulit.

THEODOSIVS ACCERSIT S. AVGVSTIN. AD CONCIL. EPHESINVM.

* Capreolo

a Liberat. in Breuiar. c. 5. tom. 2. Concil.

B (placed at "dum conuocare")

Quod autem ad S. Auguſtini obitum ſpectat, vides in primis litteris Theodoſij confirmari eum ad hunc vſque annum vitam propagaſſe: ſiquidem hoc anno, menſe Nouembris (vt vidimus) eius litteræ de Synodo datæ reperiuntur, quæ S. Auguſtinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His plane conſentiens eſt, quod ſub huius anni Conſulibus S. Proſper Auguſtini obſeruantiſſimus teſtatur ipſum hoc anno e vita migraſſe, vbi ait in Chronico: Auguſtinus Epiſcopus per omnia excellentiſſimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obſidentium Vuandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondens, & glorioſe in confeſſione Chriſtianæ gratiæ perſeuerans.] hæc Proſper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno ſuperiori ſub Conſulatu
C Felicis & Tauri recenſet in Chronico obitum Auguſtini. Hæc de tempore ſatis.

S. AVGVSTINI OBITVS TEMPVS.

Tertius[b] iā tunc agebatur menſis Hipponenſi-a Vuandalis obſidionis: Bonifacius enim Comes a Vuandalis victus, in eamdem Hipponem ciuitatem munitam ſe recipiens, ad eius obſidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menſes eamdem perduraſſe obſidionem, teſtatur Poſſidius: cuius primo tempore mori contigit Auguſtinum, cum eo ſtatu res Africanæ eſſent, vt exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hippone, reliquæ omnes a Vuandalis captæ eſſent; quanta vero hominum ſtrage, & eccleſiarum clade, & diuini numinis cōtumelia, audiamus hæc a Poſſidio[c], qui interfuit, referente: ipſe enim Calamæ Epiſcopus ſe ad Auguſtinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu proſequendam ſic aggreditur, haud putò abſque lacrymis, enarrare, cum de obitu S. Auguſtini orationem inſtituit: Breui (inquit) conſequenti tempore, diuina voluntate & poteſtate
D prouenit, vt manus ingens telis armata & bellis exercitata immaniūm hoſtium Vuandalorum & Alanorum commixta, ſecum habens Gothorum gentem, aliarumq. diuerſarum gentiū perſonas, ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis nauibus Africæ influxiſſet & irruiſſet: vniuerſaq. per loca Mauritaniarum etiam ad alias noſtras tranſiens prouincias & regiones, omni ſæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, alijſq. innumerabilibus & infandis malis depopulata eſt, nulli ſexui, nulli parcens ætati, nec ipſis Dei ſacerdotibus & miniſtris, nec ipſis eccleſiarum ornamentis, ſeu inſtrumentis, vel ædificijs.

b Poſſid. in Vita S. Auguſt. c. 29.

c Poſſid. c. 28.

CLADES AFRICANA.

Et hanc ferociſſimam hoſtium graſſationem & vaſtationem ille homo Dei & factam fuiſſe & fieri, non vt ceteri homines, ſentiebat & cogitabat: ſed altius & profundius eam conſiderans, & in his animarum præcipue vel pericula vel mortes præuidens, ſolito am-
E plius (quoniam ſicut ſcriptum eſt[d]: Qui apponit ſcientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quaſi tinea oſſibus) fuerunt ei lacrymæ[e] panes die ac nocte, amariſſimamq. & lugubrem præ ceteris ſuæ ſenectutis iam pene ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificijs, villarumq. habitatores alios hoſtili nece extinctos, alios effugatos atque diſperſos, eccleſias ſacerdotibus ac miniſtris deſtitutas, virgineſq. ſacras & quoſque continentes vbique diſſipatos, & in his alios defeciſſe tormentis, alios gladio interemptos eſſe, alios in captiuitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hoſtibus deſeruire. Cernebat enim hymnos & laudes de eccleſijs deperijſſe, & ædificia eccleſiarum quamplurimis in locis ignibus concremata eſſe: ſolemnia quoque, quæ Deo debentur, de proprijs locis defeciſſe: ſacrificia ac ſacramenta diuina vel non quæri, vel quærenti qui tradat, non facile reperiri: in ipſas montium ſiluas & cauernas petrarum & ſpeluncas confugientes, vel ad quaſcumque munitio-

d Eccl. 2.

e Pſalm. 41.

AVGVSTINVS OB CLADEM VVANDALICAM IN LVCTV VERSATVR.

nitiones, alios fuiſſe expugnatos & interfectos, alios neceſſarijs ſuſtentaculis euolutos * at- A
a *euacuatos*
que priuatos, vt fame contabeſcerent: ipſoſq. eccleſiarum præpoſitos & clericos, qui forte Dei beneficio vel in eos non incurrerãt, vel incurrentes euaſerant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos, egentiſſimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi eſſent, ſubueniri poſſe. Vix tres ſuperſtites videbat ex innumerabilibus eccleſijs, hoc eſt, Carthaginenſem, Hipponenſem, & Cirtenſem, quæ Dei beneficio exciſæ non ſunt, & earum permanent ciuitates & diuino & humano fultæ præſidio: licet poſt eius obitum vrbs Hipponenſis incolis deſtituta, ab hoſtibus fuerit concremata. Et ſe inter hæc mala cuiuſdam ſapientis ſententia conſolabatur, dicens: Non erit magnũ quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, vt erat ſapiens, quotidie vbertim flebat. Accreuitq. mæroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in ſuo ſtatu conſiſtentem ad eamdem Hipponenſium regionum ciuitatem ab ijſdem hoſtibus veniretur obſidendam: B quoniam in eius tunc defenſione fuerat conſtitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. quam vrbem ferme quatuordecim menſibus concluſam obſederunt: nam & littus illi marinum interclusione abſtulerunt. quo etiam nos ipſi de vicino cum alijs noſtris coepiſcopis confugeramus, in eademq. omni obſidionis tempore fuimus.

Vbi nobiſcum ſuper his infortunijs ſæpiſſime colloquebamur, & Dei tremenda iudicia præ oculis noſtris poſita conſiderabamus, dicentes: Iuſtus [a] es Domine, & rectum iudicium tuum. Pariterq. dolentes & gementes & flentes orabamus miſerationum Patrem & Deum omnis conſolationis, vt de eadem nos tribulatione ſubleuare dignaretur. Et forte prouenit, vt vna cum eo ad menſam conſtitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis dicere: Noueritis me hoc tempore noſtræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciuitatem ab hoſtibus circumdatam liberare dignetur, aut ſi aliud ei videtur, ſuos ſeruos ad perferendam ſuam voluntatem fortes faciat, aut certe vt me de hoc ſæculo accipiat. Quæ ille dicens, nos quoque inſtruens, deinceps cum eodem & nos cum noſtris omnibus, & ipſi qui in eadem fuerant ciuitate, a ſummo Deo ſimiliter petebamus.] & inferius de eodem Auguſtino: Verbum Dei vſque ad ipſam extremam ægritudinem imprætermiſſe, alacriter, & fortiter, ſana mente, ſanoq. conſilio in eccleſia prædicauit.] hæc Poſſidius. Erant conciones illæ perbreues, dolore plenæ & lacrymis; quarum vna tantum nobis reliqua eſt, quam hic deſcribendam putauimus: nam cum lugubrem faciem Africanæ prouinciæ nobis reddat; ob id ad certiorem rerũ geſtarum cognitionem, Annalibus intexendam eſſe, ratio inſtituti a nobis exigit. hæc autem concio eo tibi gratior eſſe debet, quod veram ſcias, qui conſueuiſti apud Gentiles hiſtoricos confictas prolixaſq. auctoris arbitrio compoſitas legere orationes: ſed & ex eo eam iucundiorem ac cariorem accipies, quod nouiſſimus ommium qui extent, hunc ſcias fuiſſe S. Auguſtini ſermonem: auidius enim accipi ſolent nouiſſima parentis eloquia. ſic vero ſe habet [b]:

a Pſalm. 118.
C
D

SERMO S. AVGVSTINI TEMPORE VVANDALICAE OBSIDIONIS.

b Auguſt. de tempor. ſerm. 113.

Quotiens, fratres cariſſimi, aliquæ aduerſitates veniunt; quotiens aut hoſtilitas, aut ſiccitas, aut mortalitas iuſto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniuſtitiæ, ſed noſtris hoc peccatis imputare debemus: quia ſicut dicit Apoſtolus [c]: Non iniquus eſt Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitatus eſt mundus. Et vt ex hoc omnes intelligere poſſint, apertius charitati veſtræ inſinuo. Sic ſunt boni & mali, quomodo ſi duo vaſa ſint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretioſa, cum vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem deſiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita ſimul boni & mali indiſ- E crete quidem turbati, ſed alto Dei iudicio ſeparati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni ſunt, velut ſancta vaſa, gratias agunt Deo, qui eos caſtigare dignatur: illi vero qui ſunt ſuperbi, luxurioſi, cupidi, blaſphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infelices iſti amore huius vitæ obligari, nec iſtam tenere poſſint, & illam ſempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius eſt, nec iſta mala præſentia poſſunt euadere, & ad illa quæ æterna mala ſunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

c Rom. 3.

Non inſultans, ſed gemens & dolens hæc dico. Ecce ſicut in eo qui ſuperbo ac rebelli ſpiritu emendare ſe noluerit, impletur quod ſcriptum eſt [d]: Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc: iuſtus autem iuſtiora faciet, & ſanctus ſanctiora. Non enim ſpes bonorum in iſto eſt mundo poſita: Spes enim quæ videtur (ait Apoſtolus [e]) non eſt ſpes: quoniam & ipſa

d Apoc. 22.
e Rom. 8.

A ipſa ſpes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera * eſt: amaram enim potionem mundus ſuis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus eſt mundus, & diligitur: putas, ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mundi: Vbi eſt quod amaſtis? Vbi eſt quod pro magno tenebatis? Vbi eſt quod dimittere nolebatis? Vbi ſunt tot regiones? Vbi ſunt tantæ ſplendidiſſimæ ciuitates? Lugendo potius iſta dicta ſunt, quam inſultando. Magno affectu iſta deputarentur, ſi tantummodo audirentur. * verſa

At cum oculos noſtros dira calamitas & obſidionis percuſſerit, & nunc tempore mortalitatis affligat: mortuorum hominum ſepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur, occurrerent. Conſiderantes etiam illa mala, quæ iuſto Dei iudicio illata ſunt: quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ ſunt? Suſtinuimus matresfamilias B abductas, prægnantes abſciſſas; & nutrices, cuulſis e manibus paruulis, atque in vias proiectis, nec viuos ipſos filios retinere, nec mortuos permiſerunt ſepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter inſiſtebant; maxime cum a talibus feminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ ſe ſciebat multorum mancipiorum fuiſſe dominam, barbarorum ſe ſubito ſine vllo pretio lugeret ancillam. Sic impletum eſt in nobis, quod dictum eſt per Prophetam Dauid [a]: Vendidiſti populum tuum ſine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura a delicatis & nobilibus mulieribus ſeruitia ſine vlla miſeratione humanitatis a barbaris exacta ſunt: ſtrepitus clamoris huius in auribus noſtris vrget, dum talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ ſunt carnes hominum, etiam ſi ferreus ſeruus in aliquibus inueniatur?

MORTALITAS CVM OBSIDIONE PREMIT HIPPONENSES.

a Pſalm. 43.

C Quis iſta audiens, videnſq. non doleat? Vnde cum Propheta dicere poſſumus: Quis dabit [b] capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? non ſolum mortem corporum, verum etiam animarum. Chriſtianis loquimur. Multos cognouimus in iſta viſitatione ſine ſacramento baptiſmi ex hac vita fuiſſe ereptos, atque inter vaſa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celſior inueniri poteſt, quando ſic exarſit ira omnipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum ſuum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico [c] Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tanti ſanguinis attenderit, nulli eccleſiæ, nulli clero, nulli ſacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

b Hierem. 9.

c Rom. 8.

Nos vero, fratres cariſſimi, quibus Dominus non pro noſtris meritis parcere, ſed adhuc ad pœnitentiam reſeruare dignatur, non ſine grandi timore debemus conſiderare, quod hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad noſtram ſalutem: eorum tribulatio noſtra ſit correctio: de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus noſtris: & ſemper timeamus quod Dominus in Euangelio dixit [d]: Putatis quod hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia paſſi ſunt? non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et ideo qui ſolebat eſſe luxurioſus, ſit caſtus; qui ſuperbus, ſit humilis; qui erat inuidus, ſit benignus; qui per fraudem vel calumniam ſolebat res alienas rapere, incipiat de ſuis largiores eleemoſynas dare. Nimis delicatum eſt, quod a nobis requirit Dominus noſter, fratres cariſſimi. Non dixit nobis: Ieiunate pluſquam poteſtis, & pluſquam vires veſtræ fuerint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel a carnibus abſtinete. Non a nobis requiruntur *; ſed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines poſſunt cum ipſius gratia ſine grandi labore complere. Sed quod peſſimum, multi ſunt, qui duriſſimum & amariſſimum auaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Chriſti & onus eius leue diſſimulant humeris ſuis imponere: malunt cum multis peccatis ſub ſarcina graui ſuccumbere, quam iugum Chriſti, quod poteſt eos in cælum eleuare, ſuſcipere. Vos vero, fratres, vobiſcum ſapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis a ceruicibus veſtris durum & aſperum auaritiæ iugum, & iugum Chriſti ſuauiſſimum veſtris humeris imponite, ſecundum Apoſtolum [e], conuerſationem veſtram leuantes in cælum: vt cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, & vos cum ipſo appareatis in gloria, quod ipſe præſtabit.] hucuſque ſermo. Et quidem puto in auaros iſta dixiſſe, quod quamplurimi ſpoliati omnibus bonis confluxiſſent Hipponem locum munitum, nec facultates Eccleſiæ ad omnes alendos ſuppeterent.

d Luc. 13.

* iſta

e Philip. 3.

Cum vero iã tribus menſibus eius ciuitatis perduraſſet obſidio, qui hactenus verbi præ- A
dicatione, pauperum cura, precibus ac vigilijs apud Deum pro populo iugiter laboraſſet,
ægritudine affectus,cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis ſpatium interceſ-
ſerit ab hoc ſermone vſque ad obitum, numera: dictus hic enim reperitur feria quinta poſt
Dominicam Paſſionis (vt inſcriptio præſefert) ipſe vero defunctus inuenitur quinto Kal.
Septembris. Sed quid de ægritudinis eius tempore Poſſidius litteris commendarit, audia-
mus: Et ecce (inquit) tertio illius obſidionis menſe decubuit lecto febribus defatigatus,&
illa vltima exercebatur ægritudine.] vltimã plane Poſſidius dicit, quod frequenter Augu-
ſtinus ægrotare conſueuiſſet,vt ex ipſius epiſtolis intelligi poteſt: nam ad ſuos ſcribens, tra-
dit [a] quod ob minus idoneam valetudinem ab Epiſcopis excuſaretur, quo minus, vt alijs,
ipſi legationes tranſmarinæ ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victori-
num [b], atque alijs ad Profuturum [c], itemq. ad Dioſcorum [d] ſcribens,de ſuis corporis infir- B
mitatibus meminit, necnon ad Darium epiſtola [e], & ea quam dedit ad Nobilium [f]. Quid
autem acciderit, dum vltima hac ægritudine Auguſtinus affligeretur, idem ita narrat
Poſſidius [g]:

TEMPVS AEGROTATIONIS AVGVSTINI.

a August. epist. 138
b August. epist. 219.
c Aug. epist. 149.
d Aug. epist. 56. in fin.
e Aug. epist. 262.
f Aug. epist. 251.
g Possid. in Vita Aug. c. 29. 30.

AVGVSTINVS AEGROTVM SANAT.

Itemq. ad ægrotantem & lecto vacantẽ,quemdam cum ſuo ægroto veniſſe, & rogauiſſe,
vt eidem manum imponeret, quo ſanus eſſe poſſet: eumq. reſpondiſſe, ſi aliquid in his
poſſet, ſibi hoc vtique primitus præſtitiſſet: & illum dixiſſe, viſitatum ſe fuiſſe, ſibiq. per
ſomnium dictum eſſe: Vade ad Auguſtinum Epiſcopum, vt ei manum imponat, & ſaluus
erit. Quod dum comperiſſet, facere non diſtulit; & illum continuo ſanum ab eo diſce-
dere fecit.] hæc de miraculo Poſſidius: quod quidem extremo vitæ articulo Deus per
eum operari voluit, vt quodam veluti ſigno tum res ab eo ſancte pieq. geſtas, tum pia
doctaq. eius ſcripta conſignata relinqueret. Quomodo vero ad felicem ad Deum tranſi- C
tum ſe pararit, Poſſidius ita declarat:

AVGVSTINI PRAEPARATIO AD OBITVM.

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia conſueuerat, poſt perceptum baptiſmum
etiam laudatos Chriſtianos & ſacerdotes abſque digna & competenti pœnitentia exire de
corpore non debere. Quod etiam ipſe fecit vltima qua defunctus eſt ægritudine. Nam ſi-
bi iuſſerat pſalmos Dauidicos, qui ſunt pauciſſimi, de pœnitentia ſcribi; ipſoſq. quater-
niones iacens in lecto contra parietem poſitos diebus ſuæ infirmitatis intuebatur & lege-
bat,& iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius a quoquam impediretur; ante dies fer-
me decem quam exiret de corpore, a nobis poſtulauit præſentibus, ne quis ad eum in-
grederetur, niſi ijs tantum horis, quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cum eius
inferretur refectio. Et ita obſeruatum factumq. eſt. Et omni illo tempore orationi vaca-
bat.] ac paulo poſt: Membris omnibus ſui corporis incolumis,integro aſpectu atque audi- D
tu, & (vt ſcriptum eſt) nobis aſtantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, ob-
dormiuit in pace cum patribus ſuis, enutritus in bona ſenectute. Et nobis coram poſitis,
pro eius commendanda corporis depoſitione ſacrificium Deo oblatum eſt, & ſepultus eſt.]
hæc de obitu, & funere vna cum Miſſa, ex more, exhibito Poſſidius; qui ſuperius eum vi-
xiſſe tradit annos ſeptuagintaſex: in Epiſcopali vero functione annos trigintaſex habuiſ-
ſe, ex ijs quæ a nobis de ſedis eius exordio dicta ſunt, ſatis certo colligi poteſt. Dies vero
obitus in tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus fuit anniuerſaria memoria repetendus, celebriq.
cultu in Eccleſia tranſigendus quinto Kalendas Septembris.

h Vict. de persecut. Vandal. lib. 1.

De eius obitu etiam Victor Vticenſis his verbis meminit, cum agit de clade Vuanda-
lica: Ea (inquit [h]) tempeſtate Hippon regiorũ obſeſſa eſt ciuitas,quam omni laude dignus
beatus Auguſtinus multorum librorum confeſſor Pontifex gubernabat. Tunc illud elo- E
quentiæ, quod per omnes campos Eccleſiæ vbertim decurrebat, ipſo metu ſiccatum eſt
flumẽ, atque dulcedo ſuauitatis dulcius propinata in amaritudinẽ abſynthij verſa eſt,&c.]

i Possid. in Vit. August. c. 31.

DE LIBRIS S. AVGVSTINI.

De his autem quos reliquit libros ſuis commendatos iſta Poſſidius [i]: Teſtamentum au-
tem nullum fecit; quia vnde faceret, pauper Chriſti non habuit. Eccleſiæ bibliothe-
cam & omnes codices diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper iubebat. Si quid vero Ec-
cleſia vel in ſumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui ſub eodem domus
Eccleſiæ curam gerebat, dimiſit. Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra con-
ſtitutos,in ſua vita & morte more vulgi tractauit: quibus,dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus
fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, ſed vt aut non aut minus ege-
rent.] hæc & alia Poſſidius, qui (vt ipſe teſtatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit

k Possid. c. 18.

ſumma concordia, & ſcriptorum ipſius confecit Indiculum, de quo ipſe his verbis [k]:

Tanta

A Tanta autem ab eodem dictata & edita ſunt, tantaq. in Eccleſia diſputata, excepta, atque emendata, vel aduerſus diuerſos hæreticos conſcripta, vel ex canonicis libris expoſita ad ædificationem ſanctorum Eccleſiæ filiorum, vt ea omnia vix quiſque ſtudioſorum noſſe & perlegere ſufficiat. Verumtamen ne veritatis auidiſſimos in aliquo fraudare videamur, ſtatui, Deo præſtante, in huius opuſculi fine etiam eorumdem librorum, tractatuum, & epiſtolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quam temporales amant diuitias, ſibi quiſque quod voluerit, ad legendum & cognoſcendum eligat: & id ad ſcribendum vel de bibliotheca Hipponenſis Eccleſiæ petat, vbi emendatiora exemplaria forte poterit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta deſcribat & habeat, & petenti ad ſcribendum ſine inuidia & ipſe tribuat.] hæc Poſſidius. At plane miraculo factum eſſe videtur, vt concremata anno ſequenti Hipponenſi ciuitate a furen- *DE POSSIDII INDICVLO.*
B tibus Vuandalis, iiſdemq. Arianis, ipſa Hipponenſis bibliotheca illæſa permanſerit, angelica quidem, ſi non humana vallata cuſtodia. Qui enim conſideret ferociſſimos barbaros longa præpeditos obſidione redditos ſæuiores; reputetq. ſecum, eoſdem pariter perfidos fuiſſe Arianos, ſciſſeq. etiã ex recentioribus aduerſus Arianos ipſos diſputationibus, nempe contra Maximum atque Paſcentium Comitem publice habitis, Auguſtinum acerrimum ſibi hoſtem: quis, inquam, iſta conſiderans, non miraculo ducat, vt Vuandali pepercerint Auguſtini ſcriptis? certe non ipſorum id quiſquam dixerit adſcribendum eſſe clementiæ, ſed Dei magnæ potentiæ, qua cohibuit graſſantes inſtar fulminis barbaros, & ſua coercuit diſciplina, nec ſiuit quicquam inconceſſum inuadere, vel tentare vetitum. hæc quidem præſtare, diuinæ tantum eſſe potuit facultatis, ſecundum illud in Iob [a] diuinum elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adſumus?] *a Iob 38.*
C quod ſcilicet furentes hominum motus diuinæ tantum ſubiecti ſint voluntati eoſdem ad libitum moderanti.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus ſanctiſſimi viri ſcripta, per hæreticos & calumnioſos homines ea diabolus ſummis viribus labefactare conatus eſt: nec quidem admouit ad ea demolienda arietem vnum, ſed plures; nec vnum vel alterum aduerſarium, ſed ipſos plures ac plurimis armis diuerſis in locis armauit. Primũ enim Galliarum quidam presbyteri, quod iam certamen, ipſo Auguſtino viuente, aggreſſi fuerant, eo mortuo, acrius inſtaurãrunt, quindecim ſcribentes obiectiones aduerſus eos quos in Pelagianos ipſe ſanctus Auguſtinus ſcripſerat commentarios. Rurſus vero Vincentius quidam rem priuatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit obiectiones. Inſuper & Camillus & Theodorus presbyteri Genuenſes decem dubia obiecere. Adhuc etiam & Caſſianus presbyter Maſſi- *AVGVSTINI SCRIPTA AB ADVERSARIIS IMPVGNATA.*
D lienſis, de quo ſuperius dictum eſt, aduerſus eiuſdem Auguſtini doctrinam egit, aduerſuſq. eam aliqua intulit. Porro contra hos omnes ſteterunt Hilarius Arelatenſis & Proſper Aquitanus. quid Hilarius in aduerſarios ſcripſerit, non apparet: Proſperi autem adhuc ſuperſunt arma, quibus pro Auguſtino in hoſtes indefeſſo ſtudio dimicauit: Aduerſus ſiquidem Gallos liber extat Reſponſionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius inſuper liber contra Genuenſes illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem, nempe ipſum Ioannem Caſſianum inſcriptus, quem (vt ex ipſo apparet) ſub Sixto Romano Pontifice edidit. Ceterum iidem Hilarius atque Proſper ſequenti anno Romam ſe contulerunt, atque apud Cæleſtinum conqueſti ſunt, quod quæ a ſancto Auguſtino ſcripta eſſent, eadem a Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, atque Bonifacio confirmata, & Concilijs ſtabilita, a quibuſdam Gallicanis presbyteris iterum reuo- *PROSPER ET HILARIVS PVGNANT PRO AVGVSTINO.*
E carentur in controuerſiam. Quid autem his auditis præſtiterit Cæleſtinus, dicemus ſuo loco anno ſequenti.

Hoc ipſo autem anno Ioannes Caſſianus monitu Leonis Romanæ Eccleſiæ archidiaconi aduerſus Neſtoriũ de Incarnatione Verbi ſeptẽ libros luculentiſſimos edidit. Cũ enim ipſos ab eo ſcriptos conſtet, dum adhuc Neſtorius ſederet Conſtantinopoli, quem ſequenti anno in Concilio Epheſino liquet fuiſſe e ſede depoſitum, & Maximum in eius locum ſubrogatum; cumq. nulla inſuper in eis de Epheſino Concilio mentio habeatur, cuius neceſſario meminiſſe oportuit: plane ante Epheſinum Concilium, damnationemq. Neſtorij, eos ab ipſo fuiſſe elucubratos, dicere neceſſe eſt, & hoc ipſo quidem anno, quo (vt vidimus) hæreſis Neſtorij plane innotuit Occidentali Eccleſiæ, ante autem ſuſurri tantum quidam de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Caſſianum Leo archi- *IO. CASSIANVS HORTATV LEONIS SCRIBIT CONTRA NESTORIVM.*

diaconus iſta præſtari voluit, cum ipſe Leo eruditiſſimus eſſet, & quam feliciſſime id exhibere valuiſſet; cum præſertim Caſſianus de libero arbitrio haud recte ſentire, ſed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuiſſet: poſt ſcriptas enim Collationes ipſum hortatu Leonis elucubraſſe commentarium illum contra Neſtorium, ipſe in operis præfatione teſtatur. A

CVR LEO PER CASSIANVM VOLVERIT IMPVGNARI NESTORIVM.

Ad hæc quidem illud in primis dicendum eſt, Caſſianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Auguſtini ſcripta carpebant, haud ſe Pelagij errores fouere profeſſos eſſe: ſed (vt ſæpius Proſper ait, & indicant litteræ Cæleſtini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno ſequenti) vt Catholici verſabantur inter Catholicos, & Pelagianos ſe damnare errores, & in eos declamare præſeferebant; quod & videmus ab eodem Caſſiano factum in his ipſis libris, quos de Incarnatione Verbi aduerſus Neſtorium ſcripſit, dum frequenter exclamat Neſtorium ipſum a Pelagianis eſſe mutuatum errorem. B Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuiſſe conſilium, vt ne opinarentur Orientales hæreſim Neſtorianam ex Pelagiana prognatam defenſores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo ſuſpecti redditi eſſent, per vnum ex illis voluerit validiſſime Neſtorium oppugnari. Rurſum vero, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris ſcriptis editis hactenus defendiſſent, affinitate dogmatis conſurrecturi eſſent pro defenſione Neſtorij; Caſſianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem ſcriptione ſua eum teneri voluit obligatũ, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur eſſe fautores. Præſtitit id libentiſſime Caſſianus, omniq. ſtudio in opus incubuit, quo ſe acerrimum hoſtem cum Pelagiani tum Neſtoriani præſeferret erroris, quem iam Pelagianorum omnium famoſiſſimus Leporius, de quo ſuperius dictum eſt, publicis litteris adeo fuerat deteſtatus. C

Inſuper autem potuit & illud etiam fuiſſe hac de re Leonis conſilium, vt per Ioannem Caſſianum Conſtantinopolitanæ olim Eccleſiæ diaconum, Conſtantinopolitana admoneretur Eccleſia vitare Neſtorium: vt enim id etiam opinari poſſimus, apoſtrophe illa auctoris ad finem operis collocata facile perſuadet, cum demum poſt alia eiuſmodi Neſtorium exagitat inuectiua [a]: Tu o impiiſſime atque impudentiſſime, præclaræ vrbis contaminator, Catholicæ & ſanctæ plebis grauis & exitioſa contagio, ſtare in Eccleſia Dei & loqui audes; & blaſphemis ac furioſis vocibus tuis ſacerdotes ſemper illæſæ fidei & Catholicæ confeſſionis infamas, magiſtrorum priorum vitio plebem Conſtantinopolitanæ vrbis errare? Tu ergo emendator priorum Antiſtitum, tu Gregorio excellentior, tu Nectario probatior, tu Ioanne præſtantior, omnibuſq. Orientalium vrbium ſacerdotibus? qui etſi non eiuſdem nominis, cuius hi quos nominaui, eius tamen fidei fuerunt. D quod quidem, quod ad hanc cauſam pertinet, ſufficit: quia cum de fide agatur, omnes in eo idem ſunt quod optimi, in quo conſortes ſunt optimorum. Vnde & ego quoque ipſe humilis & obſcurus nomine, ſicut merito, licet mihi inter eximios Conſtantinopolitanæ vrbis Antiſtites locum magiſtri vſurpare non poſſim, ſtudium tamen diſcipuli affectumq. præſumo. Adoptatus enim a beatiſſimæ memoriæ Ioanne Epiſcopo in miniſterium ſacrum, atque oblatus Deo; etſi corpore abſum, affectu illic ſum; & illi dilectiſſimo mihi ac venerandiſſimo Dei populo etſi nunc præſentia non admiſceor, tamen mente coniungor. Et hinc eſt, quod condolens ei atque compatiens, in vocem nunc triſtitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quaſi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim ſi iuxta Apoſtolum [b], dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatitur; quanto magis E dolente maiore, minor compati oportet? Inhumaniſſimum quippe eſt, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non ſentiant, cum minorum maiora patiantur.

a Caſſian. de Incarn. Verbi lib. 7.
CASSIANI INVECTIVA IN NESTORIVM.
b 1. Cor. 12.

CASSIANI APOSTROPHE AD CONSTANTINOPOLITANOS.

Vnde obſecro ac depreeor omnes vos, qui intra Conſtantinopolitanæ vrbis ambitum ſiti, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei eſtis, vt ſeparetis vos ab illo (vt ſcriptum eſt [c]) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt [d] cibum panis. Ne [e] tetigeritis, neque guſtaueritis quicquam illius; quia ſunt omnia ad interitũ. Exite de medio eius, ac ſeparamini [f], & immundum ne tetigeritis. Mementote magiſtrorum veterum, ſacerdotumq. veſtrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nectarij ſanctimonia inſignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui vere ad ſimilitudi-

c Matth. 20.
d Pſal. 13.
e Coloſſ. 2.
f 1. Cor. 8.

A nem Ioannis Euangeliſtæ & diſcipulus Ieſu & Apoſtolus, quaſi ſuper pectus Domini ſemper affectumq. diſcubuit. Illius inquam mementote, illum ſequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac ſanctimoniam cogitate: illius mementote ſemper doctoris veſtri ac nutritoris, in cuius quaſi gremio quodammodo amplexuq. creuiſtis, qui communis mihi ac vobis magiſter fuit, cuius diſcipuli atque inſtitutio ſumus. Illius ſcripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etſi aſſequi grande eſt ac difficile, ſequimini tamen pulchrum & ſublime: quoniam in ſumma rerum non adeptio tantum, ſed etiam imitatio ipſa laudanda eſt: quia numquam fere aliquis eius rei portione ad plenum caret, ad quam ſcandere ac peruenire contenderit. Ille ergo vobis in ſenſu ſemper & quaſi conſpectu ſit, ille in animo & cogitatione verſetur: ille denique ipſe vobis etiã, quæ a me ſunt ſcripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego ſcripſi,
B ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quam illius eſſe credite: quia riuus ex fonte conſtat, & quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem conuenit referre magiſtri.]

Cum hæc ſcribat ad ſuos Conſtantinopolitanos Caſſianus; illud obſerua, quod cum de laudatis Epiſcopis Conſtantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt Cyrillum, immo Cæleſtinum Papam & Sixtum feciſſe apparet: vt plane intelligas eum nondum ſtomachum exhauſiſſe bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auxerat ob damnata ab eo omnia hæreſis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipſe cum alijs clandeſtinis Pelagianis aduerſus Auguſtini ſcripta tuenda ſuſceperat. Hæc igitur Caſſianus ſcripſit, inſtante Leone Romanæ Eccleſiæ hoc tempore archidiacono, qui poſt Sixtum ſummus creatus eſt Pontifex: ita ſe habet vetus & recepta Gennadij [a] lectio, vbi hæc de Caſſiano: Ad extremum rogatus a Leone vrbis Romanæ archidiacono, poſtea *a Gennad. de Vir. illuſtr. c. 61.*
C Epiſcopo, ſcripſit aduerſus Neſtorium de Incarnatione Domini libros ſeptem, & in his ſcribendi apud Maſſiliam & viuendi finem fecit, Theodoſio & Valentiniano regnantibus.] Ante autem quam ad hæc ſcribenda manum admoueret, iamdudum abſoluerat libros Collationum, vt ipſemet in præfatione teſtatur, cum ita exorditur: Abſolutis dudum Collationum ſpiritualium libellis, &c.] ex quibus poſſumus intelligere, ipſum anno ſuperiori, vel qui eum præcedit, niſi forte hoc ipſo, eaſdem Collationes abſoluiſſe; quæ quo anno a Proſpero ſunt impugnatæ, ſuo loco dicemus.

IESV CHRISTI ANNVS	CAELESTINI PAP. ANNVS	THEODOSII 24. VALENTINIANI 7. IMPP.
431.	8.	

D

Sequitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Epheſinæ, conſignatus Conſulatu Anicij Baſſi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui poſtea delatus apud ipſum Theodoſium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, vt Suidas teſtatur. eſt Theodoreti ad eũ epiſtola [b] factum illud adornantis, perinde ac ipſe ſponte ſæculo nuncium remiſiſſet, & non coacte vitam alienam a curia agere inſtituiſſet. Huius occaſione editam ſanctionẽ a Theodoſio, idem Suidas addit, ne amplius eunuchi inter patricios militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria eſt in collectione Codicis Theodoſiani, cum de eo iſta habeat Imp. Theodoſius [c]: Longum eſt memorare quid in huius conſummatione negotij contulerit vigilijs ſuis Antiochus, cuncta ſublimis ex Præfecto & Conſule.] His de Antiocho Conſule dictis, iam res hoc anno ſub
E eius Conſulatu geſtas recenſeamus.

DE CONSVLATV ANTIOCHI.

b Theod. epiſ. 95. ex cod. Vatic.

c l. 1. de Codic. Theod. auctor. Nouel. tit. 1.

Sed antequam de ipſa agamus Synodo Epheſina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipſam hoc anno contigerunt, primũ in medium afferamus. Cum expulſis clericis Catholicæ fidei, Neſtorius ſibi eccleſias omnes quæ erant Conſtantinopoli vendicaſſet, contigit vnam ipſarum cæde hominum turpiſſime profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenſet, hæc dicens [d]: His rebus confectis, ſcelus quoddam nefandum forte fortuna in eccleſia editum eſt. Nam cuiuſdam præpotentis viri ſerui, genere barbari, cum immanem heri ſui feritatem experti, eam ferre nõ poſſent, ad eccleſiam confugerunt, atque gladijs cincti ad altare proſiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obſequi volebant, ſed ſacris miniſterijs obeundis erant impedimento. Quinetiam dies complures ſtrictos tenebant gladios, paratiq. erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciuerunt.

d Socrat. lib. 7. c. 33.

INFAVSTA CAEDES IN ECCLESIA CONSTANTINOPOLI PAT.

Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; A duoſq. poetæ cuiuſdam ſenarios in eamdem citauit ſententiam:

Nam ſæpe ſigna talia dari ſolent,
Cum ſacra fœdum templa polluit ſcelus.

Atque eum qui iſta dixerat, minime feſellit opinio; quippe & diuiſionem populi (vt videtur) & auctoris diuiſionis abdicationem ſignificauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipſo anno Marcellinus contigiſſe tradit, ſub iiſdem Conſulibus rem geſtam referens, licet paulo diuerſe, his verbis: Barbari in Auguſta vrbe nutriti ad eccleſiam noſtram hoſtili ritu confluunt: ignem in eccleſiam ad comburendum altare dum infeſti iaciunt, inuicem ſeſe, reſiſtente Deo, trucidant.] ſubdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodoſium Imperatorem a populo lapidibus impetitum.

Quod vero ad eccleſiæ nefandam profanationem ſpectat; eam ante Aprilis menſem accidiſſe, poſſumus ex eo conijcere, quod idem Theodoſius conſulturus in poſterum, hoc anno vigeſimatertia menſis Martij ad Antiochum Præfectum Prætorij eumdemq. Conſulem ordinarium ſanctionem dedit de eccleſiaſtica immunitate ſolicitius conſeruanda & latioribus terminis dilatanda; ne ſcilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minus tuti eſſe, niſi altare tenuerint. ſic enim ipſa ſe habet: B

THEODOSII SANCTIO DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

Pateant ſummi Dei templa timentibus: nec ſola altaria, & oratorium templi circumiectum, quod eccleſias quadripertito intrinſecus parietum ſeptu concludit, ad tuitionem confugientium ſancimus eſſe propoſita: ſed vſque ad extremas fores eccleſiæ, quas oratum geſtiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram ſalutis eſſe præcipimus: vt inter templi quod parietum deſcripſimus cinctu, & poſt loca publica & ianuas primas eccleſiæ, quicquid fuerit interiacens, ſiue in cellulis, ſiue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quiſquam ſacrilegas manus immittere: ne qui hoc auſus ſit, cum diſcrimen ſuum videat, ad expetẽdam opem ipſe quoque confugiat. Hanc autem ſpatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipſo Dei templo & ſacroſanctis altaribus confugientium quemquam mane vel veſpere cubare vel pernoctare liceat, ipſis hoc clericis religionis cauſa vetantibus, ipſis qui confugiunt pietatis ratione ſeruantibus. C

NE LICEAT ARMATVM INGREDI ECCLESIAM.

Arma quoque in quouis telo, ferro, vel ſpecie, eos qui confugiunt, minime intra eccleſias habere præcipimus, quæ non modo a ſummi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, ſed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui ſine armis ad ſanctiſſimum Dei templum, aut ad ſacroſanctum altare, ſiue vſquam gentium, ſiue in hac alma vrbe confugiunt, ſomnum intra templum, ſiue ipſum altare, vel omnino cibum capere abſque aliqua eorum iniuria ab ipſis clericis arceantur, deſignantibus ſpatia quæ in eccleſiaſticis ſeptis eorum tuitioni ſufficiant, adducentibus capitalem pœnam eſſe propoſitam, ſi qui eos conentur inuadere. Quibus ſi perfuga non annuit, neque conſentit, præferenda humanitati religio eſt, & a diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas. D

* baptiſterijs

Hos vero qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc ſi telis cincti, quouis eccleſiæ loco, vel ad templi ſepta, vel circa, vel extra ſint: ſtatim eos, vt arma reponant, auctoritate Epiſcopi a ſolis clericis conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius quam armorum præſidio muniantur. Sed ſi Eccleſiæ voce moniti, poſt tot tantorumq. denunciationes noluerint arma relinquere, iam clementiæ noſtræ apud Deum & Epiſcoporum cauſa purgata, armatis (ſi ita res exegerit) E intromiſſis, trahendos ſe, abſtrahendoſq. eſſe cognoſcant, & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed neque Epiſcopo inconſulto, nec ſine noſtra, ſiue Iudicum in hac alma vrbe vel vbicumque iuſſione, armatum quemquam ab eccleſijs abſtrahi oportebit: ne, ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Conſtantinopoli, Antiocho V.C.& Baſſo Coſſ.] hactenus Theodoſij Imp. ſanctio: habent eã tum codex Theodoſianus[a], tum etiam Iuſtinianeus[b], ceterum neutrobi ipſa integra reperitur.

Inter Acta autem Epheſini Concilij hæc ipſa conſtitutio, vt ſancita eſt, nullum paſſa mutilationis diſpendium, inuenitur[c]. vbi inter alia notatu digna, de ſe ipſo, cum primum omniũ ei ſe Imperator reddere voluit obſequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quoſq. ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conuenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema regiæ maieſtatis inſigne

a l. 4. de his qui ad eccl. confug. Cod. Theod.
b l. 3. Cod. Iuſtin. eod. tit.
c Concil. Epheſin. edit. Vat. tom. 5. c. 22.

ſigne

A ſigne humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantum offerendorum cauſa accedi- MODESTIA THEODOSII IN SERVANDA LEGE A SE EDITA.
mus: quibus quoque oblatis, ad extimum communeq. atrium mox nos recipimus, nec
quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de ſe Theodoſius: qui ſequenti
anno nouis caſibus hæc ex parte corrigere coactus eſt, dato item de limitibus eccleſiaſti-
cæ immunitatis reſcripto ad Hierium [a]. Sed de his ſatis. *a L. vlt. de his qui confug. ad eccl. Cod. Theod.*

Acturis iam nobis de Epheſino Cōcilio, de legationibus primū e remotioribus Orbis re-
gionibus illuc miſſis dicendū erit. Conſtat autem, ex vniuerſo plane orbe Chriſtiano illuc
legatos eſſe directos: ſiquidem hæc habentur in relatione Philippi Apoſtolicæ ſedis le-
gati [b]: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per ſe, vel certe per ſuos legatos *b Act. Epheſin. Concil. edit. Pol. tom. 2. c. 16.*
ſacerdotali huic conſeſſui interſunt.] Sed quænam iſtæ fuerint legationes, dicendum no-
bis eſt: atque primum de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occi- LEGATI MISSI A CAELESTINO PRO OMNIBVS OCCIDENTALIBVS.
B dentalium, tranſmarinis Africanis exceptis, decreta eſt a Cæleſtino Romano Pontifice, vt
facile colligi poteſt ex relatione eiuſdem Concilij Epheſini ad Theodoſiū Imperatorē. Cæ-
leſtinus enim non contentus, anno ſuperiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduerſus
Neſtorianam hæreſim, Neſtorium, quam diu hæreticus eſſe perſiſteret, condemnaſſe, atque
Cyrillo Epiſcopo Alexandrino delegaſſe vices ſuas, litteraſq. ad ipſum, necnon ad Neſto-
rium dediſſe, & ad clerum Conſtantinopolitanum alias etiā addidiſſe: hoc inſuper anno ad
Epheſinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente
ipſo ſacro Patrum conſeſſu, cui idem præfuit Cæleſtinus. Id quidem Patres Epheſini Con-
cilij in eadem ad Theodoſium relatione ſignificarunt his verbis [c]: Etſi ingens itineris in- *c Act. Epheſin. Concil. edit. Pol. tom. 2. c. 17.*
tercapedo vniuerſam illam ſanctorum Epiſcoporum multitudinem ad nos peruenire pro-
hibuerit; attamen illis in locis ſimul coacti, Cæleſtino ſanctiſſimo pijſſimoq. Romanæ vr-
C bis Epiſcopo præſente & præſidente, noſtram de fide ſententiam ſummo conſenſu prædi-
carunt.] & infra: Viri iſti totius Occidentalis Eccleſiæ ſententiam noſtræ huic Synodo co-
ram per litteras expoſuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus
fuerunt a Cæleſtino Romano Pontifice, ijdem (vt dictum eſt) pro reliquis orbis Occidenta-
lis prouincijs functi ſunt legatione.

Porro Romanam ipſam Synodum hoc anno habitam, productam fuiſſe vſque ad men-
ſem Maij, euidens illa eſt demonſtratio, quod litteræ a Cæleſtino ad Epheſinum Conci-
lium ex Synodo datæ reperiuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cæleſtini litteris in
primis obſeruandum eſt, eas ſcriptas fuiſſe, ex more, Latino ſermone, inde vero reperi-
ri in Græcum tranſlatas, & e Græco rurſum Latinitati reſtitutas, non ſine tamen magno præ-
iudicio germanæ ſinceritatis, vt ex diuerſitate earum ſatis intelligi poteſt. Porro nemo
D non videt Latinis antiquioribus ſtandū eſſe exemplaribus, quorum omnium vetuſtiſſimum
nobis exhibet Creſconiana Collectio, vt nulla de impoſtura poſſit eſſe ſuſpicio. Ex ea ve- CAELESTIN. AD QVID LEGATOS AD SYNODVM MITTIT.
ro ad Synodum Epheſinam Cæleſtini epiſtola illud exploratum redditur, ſic ab eo Ro-
manaq. Synodo miſſos eſſe tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno
ſuperiori aduerſus Neſtorium ab eodem Pontifice decreta eſſent, cauſa eiuſdem nouo ſub-
iaceret examini; ſed potius vt ſententiæ in Neſtorium latæ ijdem legati eſſent executo-
res: vt plane appareat, nihil præterea ab ipſo Pontifice tributum Synodo, niſi vt cognitis
his quæ anno ſuperiori ibidem Romæ in Neſtorium decreta fuiſſent, eadem executioni
mandari curarent; nec quicquam præter ſententiam Cæleſtini ſibi arrogaſſe œcumeni-
cum tantum Concilium conſtat. Sed reddamus hic epiſtolam Cæleſtini ex Creſconia-
na Collectione depromptam [d]: *d Creſcon. manuſcript.*

E 1 Spiritus ſancti teſtatur præſentiam congregatio ſacerdotum. Certum eſt enim quod EPISTOLA CAELESTINI AD SYNODVM EPHESINAM.
legimus, quia nec poteſt veritas noſtra mentiri, cuius in Euangelio iſta ſententia eſt [e]: Vbi
duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego ſum in medio eorum. Quod
cum ita ſit, vt nec huic tam breui numero Spiritus ſanctus deeſt; quanto magis eum nunc *e Matth. 18.*
intereſſe, quando in vnum conuenit tanta turba ſanctorum? Sanctum namque eſt pro de-
bita veneratione Concilium *, in quo vtique nunc Apoſtolorum frequentiſſimæ illius, * collegium
quam legimus, congregationis aſpicienda reuerentia eſt. Numquam his defuit magiſter,
quem acceperant prædicandum. Adfuit ſemper his Dominus & magiſter: ſed nec do-
centes a ſuo doctore deſerti ſunt: docebat ille qui miſerat, docebat ille qui dixerat
quod docerent, docebat qui in Apoſtolis ſuis ſe confirmat audiri. Hæc ad omnes in
commune Domini ſacerdotes mandatæ prædicationis cura peruenit: hereditario namque
in hanc ſolicitudinem iure conſtringimur, quicumque per diuerſa terrarum, eorum vocē

nomen

A

nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas veſtra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim * nos agere voluit, qui illis ſic in commune mandauit officium.

* etiam

Neceſſe eſt, vt competenter noſtros ſequamur auctores, ſubeamus omnes eorum labores, quibus omnes ſucceſſimus in honorem: præſtemus * eorum diligentiam prædicantes *, poſtquam monente Apoſtolo, nullam prædicationem iubemur adijcere. Non eſt enim minor tradentis officio cuſtodia traditorum. Illi iactauerunt fidei ſemina, noſtra hæc ſolicitudo cuſtodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum noſtri patrisfamilias aduentus inueniat, cui ſoli vtique Apoſtolorum aſſignatur vbertas. Loquente namque Electionis vaſe [a], plantare & rigare non ſufficit, niſi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc eſt labore communi, vt credita & per Apoſtolicam ſucceſſionem hucuſque detenta ſeruemus. Illud enim a nobis petitur, vt ſecundum Apoſtolum [b] ambulemus: nec enim nunc ſpecies, ſed fides noſtra vocatur ad cauſam: ſpiritualia arma ſumenda ſunt (quia bella ſunt mentium & tela verborum) vt in noſtri Regis fœdere perduremus.

* præſentemus
* conſeruando
a 1. Cor. 3.
b 2. Cor. 5.

B

Omnes nunc ibi poſitos beatus Paulus Apoſtolus monet, vbi Timotheo [c] remanere mandauit: ipſe igitur locus, eadem cauſa, & iam modo ipſum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & ſtudeamus illud, quod agendũ tunc ille ſuſcepit: Ne quis aliter ſentiat; & quæſtiones præſtantibus maxime ſabulis ne quis intendat, vt ipſe præcepit: ſimus vnanimes, vnum (quia ſic expedit) ſentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam geſtiamus, vt vna anima cum vno corde ſit cunctis; quandoquidem fides, quæ eſt vna, pulſatur.

c 1. Timoth. 1.

Doleat, immo lugeat hoc nobiſcum omne commune collegium; quod vocatur in iudicium, qui iudicaturus eſt mundum; diſcutitur, qui diſcuſſurus eſt omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei veſtra paternitas: ſcitis quæ galea caput noſtrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Eccleſiaſtica rectores caſtra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depoſitis armis, pacem futuram, quando ſe ipſa cauſa defendit. Reſpiciamus rurſus etiam illa noſtri verba Doctoris, quibus proprie ad Epiſcopos vtitur, iſta prædicens [d]: Attendite (inquit) vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Domini, quam acquiſiuit ſanguine ſuo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui iſtud audirent, quo nunc ſanctitas veſtra conuenit. Epheſijs ergo, quibus eſt fidei nota prædicatio, ſit nunc erga hanc etiam noſtra nota defenſio: exhibeamus his noſtræ mentis illa veneratione conſtantiam, qua ſunt digna quæ magna ſunt, quæ pio ſenſu tranquillitas diuturna ſeruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apoſtolis intemerata regnarunt *: quia numquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admiſſa ſunt, nec opprimi per falſitatem potuit negotium veritatis.

CAELESTINI EXHORTATIO TANTO DIGNA PONTIFICE.
d Act. 20.
* ſignatur

C

D

Vos hortor, fratres cariſſimi, reſpiciatur illa ſola dilectio, in qua vtique ſecundum vocem Ioannis Apoſtoli (cuius reliquias præſentes veneramini) manere debemus: ſit oratio communis ad Dominum; ſcimus quæ vis illius præſentiæ ſit futura, ſupplicante concorditer tanta multitudine ſacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim ſupplicaſſe. Quænam fuit Apoſtolorum petitio ſupplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per eius manus virtutes agere, quarum, prædicante Chriſto Domino, acceperant poteſtatem. Et veſtro nunc ſancto conuentui quid aliud poſtulandum, quam vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quam & ſeruare quæ prædicare conceſſit, vt repleti Spiritu ſancto (ſicut ſcriptum eſt) licet ore diuerſo, vnum tamen, quod Spiritus ſanctus docuit, proferatis?

E

His omnibus breuiter animati (quia, ſicut ait Apoſtolus, ſcientibus legem loquor, & loquor ſapientiam inter perfectos) adeſtote Catholicæ fidei & Eccleſiarum quieti; adeſtote (quia ſic dicendum eſt) & præteritis & præſentibus & futuris, rogantes atque ſeruantes quæ ad pacem ſunt Hieruſalem. Direximus pro noſtra ſolicitudine ſanctos fratres & conſacerdotes noſtros, vnanimes nobis & probatiſſimos viros Arcadium & Proiectum coepiſcopos, & Philippum presbyterum noſtrum; qui his quæ agentur, interſint; & quæ a nobis antea ſtatuta ſunt, exequentes: quibus præſtandum per veſtram ſanctitatem non dubitamus aſſenſum, quando id quod legitur, videatur pro vniuerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum. Data [e] octauo Idus Maij, Baſſo & Antiocho Conſulibus.] hactenus epiſtola Cæleſtini ad Concilium Epheſinum per legatos miſſa.

e Hæc ex edit. Coniana.

His

A His ſubijciendas putamus duas eiuſdem Cæleſtini epiſtolas eodem menſe Maij datas,
alteram ad Theodoſium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem
cum nondum alicubi cuſæ habeantur; vt vel nunc primum prodantur in lucem, ratio po-
ſtulat argumenti. Accepimus ambas vna cum alijs eiuſdem Cæleſtini inferius recitandis
a viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ
clarioris, nobile germen eoſdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque do-
ctrinæ. Vnde autem ipſe acceperit, notū faciet, cum ad Decretales epiſtolas Romanorum
Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletiſſimum aucta-
rium addet. Tu interim iſtis fruere, ac primum epiſtola per eoſdem Apoſtolicæ ſedis lega-
tos data, quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Auguſto.

B Sufficiat licet, quod ſolicitudo veſtræ clementiæ circa fidei Catholicæ defenſionem, cui
pro Chriſti Dei noſtri amore, qui veſtri Imperij rector eſt, adeſſe modis omnibus feſtinatis, COMMENDATVR PIETAS THEODOSII.
integram, immaculatamq. eam, prauorum dogmatum damnato errore, ſeruatis; in hoc
ſemper munimen veſtri conſtituentes Imperij, ſcientes regnum veſtrum ſanctæ religionis
obſeruantia communitum firmius duraturum: ſed huic cæleſti curæ vel gloriæ vnuſquiſ-
que noſtrum pro ſacerdotali officio operam noſtram, in quantum valemus, impendimus;
& huic Synodo, quam eſſe iuſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus;
pietatem veſtram ſub diuini obſecrantes obteſtatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati li-
cere veſtra manſuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui diuinæ maieſtatis poten-
tiam in humanæ diſputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Eccle-
ſiaſtica, tribuatur.

C Maior vobis fidei cauſa debet eſſe, quam regni; ampliuſq. pro pace Eccleſiarum cle-
mentia veſtra debet eſſe ſolicita, quam pro omnium ſecuritate terrarum. Subſequuntur QVAE PRAECIPVE REGES CVRARE DEBEANT.
enim omnia proſpera, ſi primitus quæ Deo ſunt cariora ſeruentur. Abraham fide floruit,
omnemq. Orbem gloria ſuæ proſperitatis impleuit. Moyſes populi liberator, zelum Do-
mini contra eos, ſi quos a Dei cultu receſſiſſe probarat, armauit. Dauid Regem ſua præ-
cepta ſeruantem, in regno, vt ille inimicos ſuos ſubderet, Dominus cuſtodiuit. His, rogo,
exemplorum vallati præſidio, fide, obſeruatione, virtute, vniuerſalis Eccleſiæ in Deum
noſtrum pijſſimum cultum, ne ſibi aliquid diſſenſio vendicet, cuſtodite. Pro veſtri enim
Imperij ſalute geritur, quicquid pro quiete Eccleſiæ, vel ſanctæ religionis reuerentia labo-
ratur. Hæc glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte (quia in veſtro corde eſſe
nouimus, Deum illic ineſſe non dubium) Auguſtis etiam auribus per fratres & coepiſco-
D pos meos Arcadium & Proiectum, & compresbyterum meum Philippum, quos miſimus,
intimamus: hoc a pietate veſtra ſuppliciter depoſcentes, quod vos habere credamus in vo-
tis, vt quod a Deo petitis, hoc in fide ipſius cauſa præſtetis. Dat. Idibus Maiarum, Baſſo
& Antiocho Conſſ.] hactenus Cæleſtini ad Theodoſium Imp. epiſtola, plane aurea: qua
quidem innoteſcit, tum bene diſponi a Deo regnum, cum Reges pro Eccleſia ſoliciti ſunt;
contra vero corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura ſibi
vſurpant Eccleſiaſtica. quod quidem in ipſomet Theodoſio perſpicue declaratum, quæ di-
cemus in eius obitu, manifeſtum reddent: cū alioqui iſta ipſa in ſingulis ferme Chriſtianis
ſit demonſtrare Principibus; nam ſicuti ſe ipſi geſſere erga religionem, ita nacti ſunt Deum
protectorem ac propagatorem, vel e contrario deſtructorem Imperij. Vt plane videas ex
ipſis rerum euentis, inſanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantum prudentiæ
E lance ſuſpendunt, & quidem mendaci ſtatera, dum Eccleſiæ iuribus maioris eſſe ponderis
ducunt iura regnandi. ſed hæc obiter.

Iam vero ad poſteriorem Cæleſtini epiſtolam ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum
veniamus, quam hoc item anno eodem menſe Maij datam fuiſſe apparet, & quidem ea
occaſione, quod ipſe Cyrillus datis rurſus litteris Cæleſtinum haud pridem conſulue-
rat, quid agendum eſſet, ſi Neſtorius reſipiſceret, qui iam laqueo anathematis ex ſen-
tentia lata aduerſus eum ab ipſo Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præ-
terea Cæleſtinum Cyrillus de Syris Epiſcopis, qui ſuſpecti admodum redditi eſſe ex eo
videbantur, quod Neſtorij patrocinium ſuſcepiſſent. His, inquam, Cæleſtinus acceptis;
quid agendum ſit in cauſa Neſtorij, ponderato iudicio & temperato Chriſtiana cle-
mentia agendum eſſe reſpondit, docens quam conſulte, quam mature, quam religioſe,
quamq. paterne ſoleret Apoſtolica ſedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad pœ-

nitentiam

nitentiam vias ſternere conſueuerit. ſed deſcribamus hic ipſam epiſtolam haud ſane pro- A
lixam, hactenus numquam editam; quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Cyrillo Epiſcopo Alexandrino.

a Prou. 25. COMMENDATVR STVDIVM THEOD. ERGA RELIGIONEM.

Intelligo ſententiam ſapientiſſimi Salomonis [a] impletam: non enim aliter quam ſitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos inuicem noſtri conſilij participatione coniungunt. Indifficulter eſt Eccleſiarum & Catholicæ fidei ſperanda tranquillitas, quando pro hac elaborare Chriſtianiſſimos Principes ſic videmus. Non eſt inefficax in diuinis maxime cauſis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter reſponſum tuæ reddimus ſanctitati. Etenim quæris, vtrum ſancta Synodus recipere debeat hominem a ſe prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emenſum eſt, ſententia dudum lata perduret? Super hæc vtrique conſultatione communi communem Dominum conſulamus. Nonne B
b Ezech. 33. c 1. Tim. 2.
nobis reſpondet illico per Prophetam [b], mortem ſe nolle morientis; & per Apoſtolum Paulum [c], omnem hominem velle ſaluum fieri, & venire ad ſcientiam veritatis? Numquam diſplicet Deo accelerata in quocumque correctio. tuæ ſit hoc ſanctitatis, cum venerando fratrum Concilio [*]; vt orti in Eccleſia ſtrepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiua correctione diſcamus.
* conſilio

STVDIVM ET VIGILANTIA CAELESTINI. d 2. Cor. 10. e Iſai. 5.

Conuentui autem nos deeſſe non dicimus: neque enim ab his abſentes eſſe poſſumus, quibus nos vbicũque poſitos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore iſto cẽſeri, cuius præſentiã Apoſtolus [d] adſignat infirmã: illic ſumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus; ſpiritualiter agimus, quod corporaliter agere nõ videmur. Studeo quieti Catholicæ, ſtudeo pereuntis ſaluti, ſi tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti ſe corrigere, forſitan deeſſe videamur. Nam etſi & nobis ſuſtinentibus vuam [e], C
ſpinas ſibi addiderit: impleatur, manentibus ſtatutis prioribus, ſui fructu iudicij; colligat quod ſulco diabolico ſeminauit, non noſtro conſilio, ſed ſe periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum ſanguinem non habere, quando ſibi etiam ſe medicum cognoſcat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit ſe habere ſuſpectos; ſi ſcripta direxerint, pro qualitate rerum eis nos reſpondere neceſſe eſt: in quo negotio nemo ſubrepet; quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Maiarum, Baſſo & Antiocho VV. CC. Conſſ.] hæc Cæleſtinus: atque de litteris hactenus.

DE PHILIPPO PRESBYTERO, ARCADIO ET PROIECTO EPISCOPIS.

At de Apoſtolicæ ſedis legatis modo agendum eſt. Atque in primis quod ad Philippum S. R. E. presbyterum pertinet: hunc eumdem eſſe putamus cum eo, qui eiuſdem nominis, ordinis, atque muneris miſſus reperitur in Africam a Zoſimo Papa vna cum Fauſtino Epiſcopo Potentino legatus a Latere Philippus Romanus presbyter, de quo ſuperius di- D
ctum eſt. Quod vero ad reliquos duos legatos Epiſcopos Arcadium atque Proiectum: quarumnam fuerint Eccleſiarum Antiſtites, nuſquam apud Acta Concilij Epheſini expreſſum reperire potuimus: fuiſſe quidem viros præclaros & inſignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium eſſe debet: reperimus tamen in litteris Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; ſed nec ibi, cuius Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, exprimitur; eumdemq. puto Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Concilio Regienſi ſub Conſulatu Valentiniani decimoſeptimo.

Sed quod ad Proiectum Epiſcopum ſpectat: illud ſane nobis compertum eſt, claruiſſe his temporibus Proiectum Epiſcopum Forocornelienſem, de quo Petrus Chryſologus Rauennas Epiſcopus, qui his quoque temporibus claruit, honorifice meminit: in eius enim
f Petr. Chryſolog. ſerm. 165.
ordinatione ſermonem habens [f], hæc inter alia, cum de eius nomine agit: Proiectum di- E
xi, ſed non abiectum. In te proiectus ſum de ventre, ex vtero matris meæ Deus meus es tu. Et vere Proiectus iſte ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero ſemper manſit: qui domus ſuæ neſcius, domus Dei eſſe perſtitit habitator.] hæc ibi de eo Chryſologus, & alia in laudem ipſius: vt facile opinari poſſimus, hunc illum eſſe Proiectum, quem tantæ legationis functio decorauit. Atque de legatis Epiſcopis ſatis.

DE CAPREOLO EPISCOPO CARTHAGINENSI NVNCIVM MITTENTE AD SYNODVM.

Quod rurſum ad legationes Occidentalis Eccleſiæ ſpectat: quo minus ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, Vuandalorum graſſatio fuit impedimento. Ceterum non defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis, quin, etſi quod optabat præſtare non licuit, miſerit tamen Epheſum diaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, Baſulam, ſeu Beſulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cum alioqui, etiamſi in ſumma tranquillitate collocatæ fuiſſent res Eccleſiæ Africanæ, haud tamen pateretur angu-

ſtia

A ſtia temporis cogi ex inſtituto Carthagine generale Concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno ſuperiori a Theodoſio ſcriptæ litteræ de Synodo habenda Epheſi, nonniſi hoc anno ante Paſchales ferias redditæ fuere ipſi Capreolo Carthaginenſi Epiſcopo, qui in locum (vt dictum eſt) Quoduultdei fuerat ſubrogatus. Iſte igitur deploratiſſimi temporis preſſus anguſtijs, ne penitus deeſſet officio, eiuſdem Eccleſiæ diaconum, Baſſulam [a] nomine, cum excuſationis litteris legauit Epheſum. id quidem cum ipſa Epheſina Acta [a] teſtentur, Liberatus quoque in Breuiario [b] tradit. Litteræ autem ab eodem Epiſcopo Carthaginenſi ad Synodum datæ, quibus & miſerrimus ſtatus Africanæ Eccleſiæ deſcribitur, ſic ſe habent:

* Beſulam

a Concil. Epheſin. edit. Pal. tom. 2. c. 19.

b Liberat. diac. Breuiar. c. 5.

Piiſſimis, beatiſſimiſq. & ſanctiſſimis conſacerdotibus, qui vndiquaque ad ſacram Synodum conuenere, Capreolus Epiſcopus in Domino ſalutem.

EPISTOLA EPISCOPI CARTHAGINENSIS AD CONCIL. EPHES.

B Optaſſem, piiſſimi fratres, venerandam veſtram Synodum in eum rerum ſtatum incidiſſe, quo nobis quoque, delectis communi omnium ſententia aliquot ex fratribus & coepiſcopis noſtris, inſtructam potius legationem mittere licuiſſet, quam excuſationem lamentatione dignam. Verum hunc animi impetum diuerſæ cauſæ impediunt. Primo enim Domini & filij noſtri religioſiſſimi Theodoſij Imperatoris litteræ ad manus noſtras perlatæ, eiuſmodi erant, quæ felicis recordationis fratris & coepiſcopi noſtri Auguſtini præſentiam peculiari ratione flagitabant. Verum quod eæ illum iam tum e viuis exceſſiſſe comperiſſent; ego regiam illam inſinuationem, licet ad prædictum Auguſtinum deſtinata foret, excipere compulſus, miſſis ad vniuerſas Africæ prouincias congruis litteris, conſuetiſq. articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiſcoporum noſtrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis veſtræ Synodum primo quoque C tempore amandarentur. At omnis hac tempeſtate viæ aditus præcluſus eſt. Etenim effuſa hoſtium multitudo, ingenſq. vbique prouinciarum vaſtatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, abſolutam deſolationis ſpeciem, quoquouerſum longe lateq. porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Epiſcopi, quibus propoſitum id erat, prohibiti, ex totius Africæ ambitu ſimul conuenire nequiuerunt. Hiſce incommodis accedebat, litteras regias ad Paſchales demum ferias ad nos perlatas eſſe, quando iam inde vſque ad indictam venerandam Synodum vix duorum menſium ſpatium ſupererat. Quod ſane temporis interuallum, etſi nulla in præſentiarum ab hoſtibus difficultas fuiſſet obiecta, ad Africanam domeſticamq. Synodum cogendam vix ſat erat.

Verumtamen licet ſolemnem aliquam legationem mittere neutiquam valuerimus, atD tamen propter reuerentiam & obſeruantiam, quæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ iure debetur, diaconum Baſſulam filium meum vna cum his expurgationis noſtræ litteris oratorem ad vos mittendum exiſtimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, veſtram ſanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam ſi fidem Catholicam per tantam venerandorum ſacerdotum Synodum Dei noſtri auxilio munitam ſtationem ſuam firmiter retenturã certo confidam) vt Spiritu ſancto cooperante, quem cordibus veſtris in omnibus quæ acturi eſtis, præſto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Chriſtianis auribus inuſitatas, priſcæ auctoritatis robore inſtructi, e medio profligetis, tantaq. conſtantia ac virtute quibuſcumque nouis erroribus reſiſtatis, ne hos quos pridem impugnauit Eccleſia, hiſq. temporibus renatos Apoſtolicæ ſedis auctoritas, ſacerdotumq. in vnum congruens ſententia oppreſſit, ſecundæ diſputationis prætextu vox iamdudum perempta renouaE re videatur.

DE LEGATIONE BASSVLAE.

Quod ſi quid forte nouarum controuerſiarum inciderit, id tempeſtiuæ diſcuſſioni ſubijciatur oportet, vt vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At vero ſi quis ea quæ iam olim dijudicata ſunt, denuo inquirere tentauerit; is ſane aliud nihil facere cenſebitur, quam de fide, quæ hactenus valuit, aperte dubitare. Vnde ad poſteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quæ iam olim pro Catholica fide definita & conſtituta ſunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcuſſa immotaq. conſeruare, quæ ſuperioribus temporibus a ſanctis Patribus conſtituta ſunt. Porro qui illa perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholicæ fidei ratione ſtatuerit, is non propria auctoritate, ſed antiquorum Patrum iudicio ſententiam ſuam corroborare debet; ita vt partim veterum, partim recentiorum ſanctionibus & ſententijs placita ſua comprobans, vnam eamdemq. Eccleſiæ veritatem, iam inde ab initio ad præſentem

ſentem vſque temporis articulum ſimplici puritate, inuictaq. conſtantia & auctoritate decurrentem, ſe docere & tenere oſtendat. Hæc pro præſenti Africanorum legatione, quæ neceſſitas ſuperius memorata impediuit, venerabilibus veſtris auribus ſuggerere placuit. Obnixe interim rogo, vt calamitatibus rerum præſentiumq. temporum ſpectatis, noſtram abſentiam non ſuperbiæ aut negligentiæ, ſed manifeſtæ tantum neceſſitati adſcribatis.] A

SIGNVM DIGNOSCENDI VERAM FIDEM AB HAERESI.

hactenus litteræ Epiſcopi Carthaginenſis pro vniuerſa Eccleſia Africana: ex quibus intelligis, puto, lector, quo charactere veram Catholicamq. veritatem Patres noſtri ab hæreſi diſtinguere ſolerent: nempe illam Catholicam eſſe fidem, atque germanã pietatem, ſecuramq. religionẽ, quam maiores tradidiſſent, & emergentes aduerſus eã hæreſes condemnaſſent; omniq. exploſa nouitate, de antiquis ſemper ſemitis eoſdem interrogaſſe. quo vel vno tantum exemplo, veluti potiſſimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum Nouatorum phalanges, cum eas reperiantur hæreſes inſtauraſſe, quas Patres ſuis ſcriptis, B Eccleſia Concilijs, & vetus præſcriptus vbique vſus millies execratione damnarunt.

PROVINCIARVM DISTINCTIO EX VSV ECCLESIASTICO.

At de legationibus Occidentalium ad Epheſinum Concilium hactenus. Iam vero ad Orientales Epiſcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud admonendum putamus, diſtinctionem Eccleſiarum quæ ſint in Oriente vel Occidente, non quidem ex ſitu Orbis, ſecundum Coſmographorum exactam deſcriptionem, factam reperiri, ſed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex cauſa accidat, vt interdum quæ in Meridie potius eſſent collocandæ Eccleſiæ, inter Orientales reperiantur adnumeratæ, vt quæ ſunt Libyæ, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Aegypti, nulla alia quidem ratione, niſi quod partes ſint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab omnibus in rebus Eccleſiaſticis atque ciuilibus de his vſum, habes id ipſum ex S. Auguſtino, cum agit aduerſus Donatiſtas, aitque [a]: Vbi ſit Cyrene, forte neſcis: Libya eſt, Pentapolis eſt, contigua eſt Africæ. Ad Orientẽ magis pertinet *, vel in diſtributione prouinciarum Imperatorum cognoſce. Imperator Orientalis mittit Iudicẽ ad Cyrenem.] hæc ipſe: quæ obiter ſemel attigiſſe, ſatis ſit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore labi, cum dictarum prouinciarum Eccleſias inter Orientales legi contingat adnumeratas, ſicut & alias ad Septemtrionis plagam vergentes inter Orientis Eccleſias pariter recenſitas, & Occidentales item dicere quæ ſpectant ad Meridiem & aduerſam illi Borealem partem. C

a Auguſt. de Paſtorib. in fine.
* pertinere

DE EPISCOPIS ORIENT. QVI VENERVNT AD SYNODVM.

Qui igitur litteris Theodoſij Imperatoris Orientales Epiſcopi vocati erant ad Concilium Epheſi celebrandum, ad diem præſtitutum adeſſe omni ſolicitudine curauerunt, qui ſcilicet ad explodendum nouum portentum & effugandum monſtrum ab Inferi portis proditum, alacri atque accenſo animo eſſent. Inter omnes autem Cyrillus primæ poſt Romanam prærogatiua ſedis, & ipſius primæ ſedis vicaria præfectura reliquos omnes Epiſcopos antecellens, enituit, atque magis magiſq. cum morum egregia ſanctitate, tum eximia diuinarum rerum ſcientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtutibus comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ ciuitatis Epiſcopus: fuit hic inſtitutor magni illius Euthymij [b] archimãdritæ, qui his temporibus eximia ſanctitate florebat in Palæſtina, in cuius rebus geſtis a Cyrillo diacono ſcriptis de eodem Acacio honorifica memoria eſt. Magni pariter nominis fuit & inter primos ſanctos Epiſcopos Cyrus Aphrodiſiæ Cariæ Antiſtes, de quo extat in conſtitutione [c] Theodoſij Imperatoris præclarum elogium. Sed & inter ceteros magni meriti ſanctos Epiſcopos recenſendus eſt etiam Petrus Saracenorum Antiſtes, egregiæ ſanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui ſupra magnus Euthymius & reddidit vna cũ ſuis ex milite Chriſtianum, & præ excellentia meritorum vt gentis ſuæ primus Epiſcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profecturo idem Euthymius, vt Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, ſimulq. Acacio Melitino in omnibus inhæreſceret, perſuaſit: de his enim non Cyrillus monachus tantum, ſed & Nicephorus [d] fidem facit. De alijs autem qui egregia ſanctitate pollerent, haud quid exploratum dicere poſſumus, cum tamen haud defuiſſe putemus. D E

DE ACACIO MELITINO ET CYRO ET PETRO EPISCOPIS.
b Apud Sur. die 20. Ianuar.
c l. vlt. de com. & erib. C. Theod.
d Niceph. lib. 14. c. 33.

CYRILLI ADVENTVS AD SYNODVM.

Porro Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuerſi erant, vtpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, anteſignanus in prœlio aduerſus impietatem ſuſcepto, Alexandria ſoluens, venturus Epheſum, in Rhodum inſulam primo appulit, vnde ad ſuos Alexandrinos epiſtolam ſcripſit de proſpera nauigatione, ipſos hortatus ad bonos conſectandos mores. eſt eius epiſtolæ exordium [e]: Gratia & benignitate Chriſti Saluatoris magnum illud latumq. pelagus emenſi, peruenimus Rhodum, &c.] Inde vero Epheſum ſoluens magna actus eſt maris tempeſtate, vt ipſe teſtatur

e Cyril. epiſt. 32.

A ſtatur in Apologia ad Theodoſiū Imperatorem: Peruenit tandem Epheſum ante præſtitutam Imperatoris legibus diem; cum iterum ad ſuos eam dedit epiſtolam, quæ ita incipit[a]: Deſideranti mihi veſtram moderationem, &c.] vbi inter alia de Neſtorio, quem ibi repererat (nam Socrates ait[b], ipſum ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe, & cum eo Irenæum Comitem Neſtorianum hominem) hæc habet: Circumcurſat per omnia loca peruerſa illa peruigilq. beſtia, Chriſti gloriæ inſidiās: at nihil omnino poteſt, inani prorſus caſſaq. illius feritate & malitia permanente. Inſidiatur autem non homini cuipiam vulgari, nobisve ſimili, ſicut noui iſti magiſtri arbitrantur, ſed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat a quouis Chriſtum amante[c]: Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Ferit enim miſer ſe ipſum, vnaq. cum filijs ſuis ad interitum ruit, &c.] hæc plane de Neſtorio Cyrillus; cum ille præcucurriſſet ad Synodum, vt B ſingulos illuc aduentantes Epiſcopos pertentaret, ſi in ſuas poſſet partes aliqua arte pellicere: ſed fruſtra ceſſit illi omnis conatus, cum omnes ſanctorum Patrum ſectari ſacra veſtigia animo ſtatuiſſent. Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinio Comitum fretus potentia, inſultaturus agminibus Dei viuentis.

[a] Cyrill. epiſt. 13. & Act. Epheſ. edit. Pol. tom. 1. c. 27.
[b] Socrat. lib. 7. c. 32.
NESTORIVS CVR PRAEVENIT CETEROS EPISCOPOS EPHESVM.
[c] Act. 9.

Sed quæ iactabat inſelix ē horrēdas plane voces, execrādaſq. blaſphemias illas ſæpe repetens & inculcans, nempe[d]: Non eſt dicendum, Deum factum eſſe hominem propter nos] & illud addēs: Ego bimeſtrem & trimeſtrem Deum non dico.] hæc neſarius homo & impius, os diaboli, cum quæ ab illo ipſi ſuggeſta eſſent, veluti energumenus, ſpiritu agitatus ſatanæ, ſic foris euomuit, vt intus grauiori blaſphemiarum incendio æſtuaret. Effurijt iſta miſer, cum inter alios contulit cum Theodoto Ancyræ Epiſcopo, & Acacio Meliteno, qui poſtea hæc eadem detulerunt Patribus[e] in Synodo conſidentibus, vt dicemus. Porro C hæc ipſum dicentem, omnes qui audiebant, execrabantur Epiſcopi, exceptis ſuis Pelagianis[f], qui ipſi Neſtorio iungebantur: iſti namque (vt vidimus) Romæ a Cæleſtino depoſiti, conſugerant Conſtantinopolim, & ab ipſo Neſtorio obuijs manibus ſuſcepti fuerant, atque vt impietatis collegæ cariſſimi, honorifice habiti.

[d] Ex relat. Synod. apud Cyril. tom. 4. idem Cyril. Apolog. & epiſt. 20.
[e] Habetur Act. Epheſ. edit. Pol. tom. 2. c. 6.
[f] Cyrill. Apolog. tom. 4.

Inter hæc autē cum tempus adeſſet iam conuentus agendi, dieſq. præſcripta litteris Imperatoris aduenisset: humanitate quadā viſus eſt omnibus expectandus Ioannes Epiſcopus Antiochenus, qui vna cū alijs ſibi ſubiectis Epiſcopis dolo malo moras nectebat. Iam ante deteximus hominis technas, fraudeſq. quas ipſe Ioannes cum ſuo Neſtorio clanculo pertexuerat. Cuius conſilium illud plane fuiſſe inuentum eſt, nimirum refugere præſentiam Epheſini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum in damnationem Neſtorij; vel ſi ſecus faceret, illumq. defendere aggrederetur, eamdem D cum illo ſubiret damnationis ſententiam, atque e ſede Epiſcopali depoſitus, ſic damnatus excederet. Porro Cyrillus[g] de eiuſmodi cunctatione Ioannis hæc poſtea ad Theodoſium: Qui enim Antiochenæ præeſt Eccleſiæ, a ſancta Synodo abſuit, licet a veſtro imperio ad præſcriptum diem adeſſe iuſſus. Detrectauit autem aduentum ſuum, vt cunctando, improbitati eius qui contra Chriſtum nugatus eſt, *nempe Neſtorij*, gratificaretur; immo ob id quod (vt veriſimile, vel certe verum & indubitatum eſt) eadem cum illo ſentiret.] Hæc ipſe. Interea autem idem Ioannes in itinere moras nectens, ad Cyrillum Epheſi conſiſtentem ſuæ cunctationis excuſatorias has litteras dedit[h] frigidas ſatis:

IOANNIS EPISC. ANTIOCHENS MORAE.
[g] Cyrill. Apolog. ad Theodoſ.
[h] Act. Synod. Epheſ. edit. Pol. tom. 1. c. 21.
LITTERAE IOANNIS AD CYRILLVM ALEXAND.

Domino meo religioſiſſimo, ſanctiſſimo, & cōminiſtro Cyrillo Ioannes in Chriſto S.

Non mediocriter me cruciat, poſtquam ſanctitas tua Epheſi præſto eſſe cœpit, paucis hiſce diebus. Etenim ſanctitatis tuæ deſideriū non minus quam res ipſa, vt iter hoc quam E citiſſime abſoluere cupiam, me ſtimulat: Tandē ergo poſt multas exantlatas itineris moleſtias, ſanctitatis tuæ precibus adiutus, præ foribus vrgeo: nā triginta totos dies (tot enim ſpatij intercapedo poſtulat) iter vſque facio, nihil quicquam quietis prorſus mihi indulgens: multis interim religioſiſſimis Epiſcopis ob itineris inſolentiam & difficultatem grauiter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuū illum profectionis laborem extinctis. Tu igitur Deū preceris, obſecro, vt hoſce quinque aut ſex itineris dies citra ægritudinē percurrere, ſacrumq. ac ſanctū tuum caput nobis cōplecti & exoſculari liceat. Ioannes, Paulus, Macarius, ceteriq. qui apud nos ſunt religioſiſſimi Epiſcopi ſanctitatem tuam ſalutant. Ego quoque cum meis domeſticis vniuerſam quæ tecum agit fraternitatē plurimum ſaluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine pijſſime ac ſanctiſſime.] hactenus ad Cyrillū Ioannes, præmittens ad hæc nuncianda duos Epiſcopos, Alexandrum Apameæ, & alterū Alexandrum Hierapolis Epiſcopū, prout ex Synodica ad Cæleſtinum

Papam data patet : inſuper ab illis Ioannis nomine hæc nũciata fuiſſe verba : Præcepit nobis dominus Ioannes Epiſcopus, vt pietati veſtræ dicamus : Si tardauero; quod facitis, facite.] hæc apud Cyrillũ in epiſtola ad Comariũ [a]. Ita plane homo Neſtorio totus addictus, & a Chriſto prorſus relictus. Subdit autẽ hæc in Apologia ad Theodoſiũ Imp. Cyrillus [b]: Cum ſextusdecimus dies ageretur, vix tandem aliqui ex ijs qui cum ipſo erant præcipui, & ipſi Metropolitani venerunt, ipſiuſq. nomine ſanctæ Synodo annunciarunt, omnino non eſſe eius aduentum expectandum, ſed maturandum vt decreta veſtra perficerentur. Tunc tandem ægre ſancta Synodus in ſancta eccleſia, quæ S. MARIAE dicitur, congregata eſt.] hactenus vſque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodoſium Imperatorem. A

a Cyrill. epiſt. 20. tom. 4.
b Cyrill. Apolog. ad Theodoſ.

DE NVMERO EPISCOPORVM SYNODI EPHESINAE.

Quot autem Epiſcopi in ea cõuenerint, vna eademq. firmior reperitur aſſertio : ex ipſis namque Synodicis teſtificationibus, quibus magis ſtandum eſſe, nemo non dixerit, conſtat pluſquam ducentos Epiſcopos eidem interfuiſſe. ita Synodica [c] ad clerum Conſtantinopolitanum data ſignificat, id ipſum alia data Synodica ad Imperatores, necnon litteræ Cyrilli Epiſcopi Alexandrini [d] ad clerum Alexandrinum : adeo vt non curandum ſit, ſi qui hodie in eiuſdem Synodi Actis ſubſcripti inueniuntur, centum quinquagintatrium Epiſcoporum numerum tantum expleant : nam quamplurimos in eis deſiderari, Collectio Creſconiana redarguit, in qua nominantur & numerantur Epiſcopi, qui Epheſinæ Synodo interfuerunt [e], centum nonaginta. ita quidem in noſtro codice : fortaſſe in alijs exemplaribus integer ipſorum numerus, nullaq. ex parte decurtatus dabitur reperiri. Sed de ſæcularibus magiſtratibus, qui a Neſtorio delecti, ab Imperatore ſunt miſſi Epheſum, dicamus. B

c Act. Epheſ. edit. Coloniæ. c. 32. 34.
d Apud Act. Epheſ. edit. Colon.
e Act. Epheſ. edit. Colon. & edit. Rom. tom. 2. c. 1. & tom. 1. Concil. in Concil. Epheſ.

Præter Irenæum Comitem, quem ſibi amiciſſimum Neſtorius ſecum duxit, Candidianus Comes Domeſticorum idemq. Neſtorianus miſſus eſt a Theodoſio Imperatore, qui Synodo intereſſet, curaretq. vt omnia ſumma agerentur tranquillitate : re vera tamen qui Neſtorij cauſam acturus, eidem in omnibus præſto eſſet, & aduerſus Orthodoxos tyrannice ageret, vt rerum euenta patefecerunt. Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodoſius dederit, hic deſcribendas eſſe putamus. ſic enim ſe habent [f]: C

f Act. Epheſ. edit. Rom. c. 32. tom. 1.

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Synodo S. D.

THEODOSII EPISTOLA DE LEGATIONE CANDIDIANI COMITIS.

Cum magnam omnium, quæ e Republica ſunt, curam habeamus, tum vero maximam illorum, quæ ad pietatem religionemq. conſeruandam pertinere arbitramur. Per ea namque cetera quoque bona hominibus ſuppeditantur. Scripſimus proinde non ita multo ante de pietatis veſtræ Synodo apud Epheſiorum metropolim congreganda; eaq. Sacræ noſtræ inſeruimus, quæ inſtitutæ rei quàm maxime conuenire cenſebamus. Quia vero ordinis, quietiſq. quam ſacræ veſtræ Synodi conſultationes iure depoſcunt, decentem quoque curam adhibitam oportuit; ne hanc quoque partem, quo vndique tranquillitas adeſſet, prætermittendam exiſtimauimus. Non arbitramur autem pietatem veſtram, vt alijs pacem conciliet, alterius cuiuſpiam extrinſecæ opis egere : ſiquidem ad noſtrum erga religionis ſtudiũ ſingularemq. prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere. D

MVNVS LEGATI IMPERATORIS IN SYNODO.

Igitur Candidianum præclariſſimum religioſiſſimorum Domeſticorũ Comitem ad hanc ſacram veſtram Synodum abire iuſſimus, ſed ea lege & conditione, vt cum quæſtionibus & controuerſijs quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (nefas eſt enim, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotijs & conſultationibus ſeſe immiſcere) verum vt monachos & ſæculares ac ceteros denique omnes, qui huius ſpectaculi cauſa vel eo nunc confluxerunt, vel in poſterum forte confluent, ab eadem illa ciuitate omnibus modis ſubmoueat : quandoquidem non licet illos, qui omnino neceſſarij non ſunt, ſacrorum dogmatũ examen aliquo tumultu impedire, & ijs quæ cum tranquillitate a veſtra ſanctitate conſtitui definiriq. debent, obſtaculum aliquod afferre : tum rurſus vt diligenter proſpiciat, ne qua grauior diſſenſio ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, & ſæuæ tempeſtatis inſtar debacchata, ſanctiſſimæ Synodi veſtræ conſultationem, exactioremq. veritatis indagationem quouis modo obturbet : tum denique quo operam det ſedulã, vt omnibus & ſingulis quæ dicuntur, rite perceptis, ſinguli inoffenſe quod viſum fuerit, in medium proponere, vel ab alijs propoſitũ, ſi opus id fuerit, refutare queant : quo ea tandem ratione, vbi per ſingulas propoſitiones, exceptioneſq. inquiſitio citra vllam omnino turbam contentionemq. habita fuerit; quod omnibus placitũ probatumq. erit, cõmuni veſtræ ſanctitatis ſententia conſtituatur, decernaturque. E

Ante

A Ante omnia autem ſeuere eidem magnificentiſſimo Candidiano mandatum eſt, vt quam ſtudioſiſſime obſeruet, ne quem ex ſanctiſſima Synodo veſtra aut reditum molientem, aut iter ad exercitum noſtrum affectantem, aut ad alium quemcumque locum abſcedere cupientem, prius inde abire permittat, quam diligenti adhibita diſcuſſione, ea omnia decreta, definitaq. fuerint, quæ in diſquiſitionem venerant. Hinc, ne vllam omnino aut Eccleſiaſticam, aut aliam quamcumque controuerſiam vndecumque natam vel motam, quæ ad propoſitam ſancti dogmatis conſiderationem non pertineat, ante moueri ſinat, quam eorum omnium, quæ nunc in quæſtionem vocata ſunt, ambiguitate ſoluta, ea quæ ad veritatis inueſtigationem faciunt, exactiſſimo iudicio diſcutiantur, finemq. Orthodoxæ religioni congruum ſortiantur.

Quin & huius quoque admonita ſit veſtra pietas, nempe ſerenitati noſtræ viſum eſſe, vt
B nulla omnino in ſacra veſtra Synodo, aut etiam in publico Epheſiorum iudicio pecuniaria aut criminalis cauſa aduerſus aliquem agitetur. Quod ſi quid huiuſmodi extiterit, cuipiamve vſu venerit, huius integram cognitionem magnæ huic noſtræ ciuitati reſeruatam volumus. Denique nec id quoque vobis clam ſit, videlicet, magnificentiſſimum Comitem Irenæum neque ſanctiſſimæ veſtræ Synodi conſilijs, neque his quæ eximio legato noſtro Candidiano a nobis demandata ſunt, vllatenus communicare debere; vt qui ſolius amicitiæ cauſa cum ſanctiſſimo pijſſimoq. celeberrimæ ciuitatis huius Epiſcopo Neſtorio Epheſum profectus ſit.] hactenus Theodoſij ad Synodum epiſtola, quam Sacram dicunt: ea namque de cauſa ad verbum ipſam voluimus recitaſſe, vt quæ ſint iura & officia legati Cæſaris in Synodis, omnibus palam fiat.

Cum igitur poſt terminum litteris Theodoſij Imperatoris præfinitum dies adhuc quin-
C decim Epiſcopi Epheſi Ioannem Antiochenũ Epiſcopum expectaſſent, & de eius aduentu omnem iam ſpem contriuiſſent: vt Synodũ iam inchoarent, illud etiam impulit, quod Epiſcoporũ, qui e diuerſis prouincijs æſtiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant, ægrotare complures cœpiſſent, & ex eis aliqui defuncti eſſent; cum qui remanerent incolumes, ſimilia pati timentes, opus vrgerent. Teſtati ſunt quidẽ id ipſi in Synodali epiſtola ad Theodoſium Imperatorem miſſa, his verbis: Interea vero alij quidem Epiſcopi ſenio confecti inuſitata inter alienos viuendi cõſuetudine grauiter affligebantur; alij aduerſa valetudine in vitæ periculum adducebantur; nonnulli vero ex illis in hac ipſa vrbe diem extremum obierunt: quidam denique graui rerum penuria conflictati, & ob id moræ impatientes, importune vt Synodales conuentus primo quoque tempore auſpicarentur, nos vrgebant.] hæc ipſi. EPISCOPI GRAVIA PAS SI EPHESI.

D Quamobrẽ conſenſu omniũ decimaquinta die impenſæ moræ, quæ fuit vigeſimaprima menſis Iunij, pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta eſt, iudiciali ordine res inchoatur: miſſi nãque ſunt a Patribus quatuor Epiſcopi, Hermogenes Rhinocururæ, Athanaſius Paraliæ, Petrus Parentolorũ, & Paulus Lampæ Epiſcopi, inuitare, ſeu potius citare Neſtoriũ ad diei ſequentis futurum in publico omnium conſeſſu iudicium. Qui ab illis conuentus, magno faſtu ſpernens eos, hæc tantum eſt verba rotunda ac faſtu plena locutus: Conſiderabo & videbo.] retulerunt hæc omnia ijdem miſſi ad eum Epiſcopi in prima habita ſeſſione [a], die nimirum vigeſimaſecunda menſis Iunij. Neſtorius autem in litteris, quas poſtea ad Theodoſium miſit, teſtatur ſe miſiſſe Epiſcopum, petentẽ expectari debere Ioannis aduentum; nec ante cogendam Synodum, quam Candidianus Comes ipſis diem indiceret; tunc ſe adfuturũ pollicitum. Quatuor vero dierum dilationem Neſtorium petijſſe, ipſum
E iactare ſolitum, habent litteræ Cyrilli ad Comarium. SYNODVS QVANDO AOE COEPTA. a Act. Synod. Epheſin. ſuperius citata.

Collecta igitur Synodus ipſa eſt in eccleſia ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ, Mariana ob eam cauſam appellata. Diſpoſitiſq. ſedibus, & pro perſonarum dignitate ijſdem ſingulis diſtributis; præſidere Chriſtum Synodo, eo ſignificauere myſterio, dum ſacroſanctum Dei Euangelium in conſpicua ſede poſuere in medio collocata. Teſtatur id quidem S.Cyrillus in Apologia ad Theodoſium his verbis [b]: Sancta Synodus in ſancta eccleſia, quæ Mariana vocatur, congregata eſt, Chriſtumq. aſſeſſorem capitis loco adiunxit: venerandum enim Euangelium in ſancto throno collocauit, veluti in aures ſacerdotum inclamans: Iuſtum iudicium iudicate: Iudicabitis inter ſanctos Euangeliſtas & Neſtorij voces.] hæc ibi. Et in Synodali epiſtola ad Theodoſium: Sanctum Euangelium, quod ipſum Chriſtum ob oculos ponebat, in throno qui locum medium obtinebat, propoſitum fuit, &c.] id quidem ex more: quod & in Chalcedonenſi quoque factum eſſe Concilio, argu- b Cyril. Apolog. tom. 4. EVANGELIVM IN THRONO POSITVM.

a Concil. Chalced. Act. 4.

mento ſunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta [a]: Quoniam Euangelia poſita a reuerentia veſtra perſpicimus, &c.] A

Quod vero ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuiſſe locum, inde vero Arcadium legatum miſſum a Cæleſtino, poſtea Iuuenalem Epiſcopum Hieroſolymitanum, atque Theodorum Ancyræ Epiſcopum agentes patronos Synodi, ſubinde vero duos alios ſedis Apoſtolicæ legatos Proiectũ Epiſcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Epiſcopos, ex Creſconiana Collectione, vbi ponitur ſubſcriptio omnium Epiſcoporum, colligi poſſe videtur. Quæ autem diebus ſingulis facta ſint, ſat erit hic ſummatim reddi, cum extent ipſa Acta Concilij Epheſini, quæ ſingula fuſius doceant: cum tamen prætermiſſa nolumus, quæ ad plenam rerum geſtarum exactamq. cognitionem conducere poſſe videntur. Videamus igitur quid diebus ſingulis per Actiones ſingulas factum ſit. B

PRIMA ACTIO CONCIL. EPHESINI.

Die itaque vigeſimaſecunda Iunij primã ſeſſionẽ haberi contigit, in qua Petrus presbyter Alexandrinus idemq. Tribunus & Notarius legit quæcumque per Cæleſtinũ Papam & Cyrillum geſta eſſent contra Neſtorium. Poſtea ex ſuggeſtione Iuuenalis Hieroſolymitani Epiſcopi recitatæ ſunt litteræ Theodoſij Imperatoris datæ anno ſuperiori de Synodo indicta. Cumq. cognitum eſſet, iam diu interlapſum eſſe terminum præſcriptum cogendæ Synodi, & Epiſcopos nonnullos moram illã ægre ferre, quod complures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus viſum eſt. Ac ſic primo loco, expoſcente Cyrillo, editæ ſunt litteræ Theodoſij hoc anno ad Synodũ datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto

SECVNDO CITATVR NESTORIVS.

Epiſcopo Ancyrano rem differri placuit vſque ad Neſtorij in Synodum aduentum. Rogati ſunt interea quatuor Epiſcopi, qui pridie huius diei ad Neſtorium aduocandum ad Synodum miſſi erant, vt de illo referrent. Qui cum retuliſſent Patribus tumore plenam reſponſionem illius; placuit Epiſcopis, vt rurſum alij Antiſtites mitterentur, qui eumdem Neſtorium conuenirent. Qui ad hoc delecti fuerunt, hi ſunt, Theodulus Epiſcopus Eleuſæ Palæſtinæ, Deſiderius Epiſcopus Cherſonenſis Cretæ, Theopentus Epiſcopus Cabaſorum Aegypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Epiſcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Neſtorio tradiderunt [b]: C

b Act. Epheſ. edi. Pelr. tom 2. c. 2.

MANDATVM SYNODI AD NESTORIVM.

Oportebat quidem pietatem tuam per religioſiſſimos pijſſimoſq. Epiſcopos, vti ad ſacram Synodum in ſancta & Catholica Eccleſia, hac ipſa luce congregatam veniret, heſterno die admonitam, nullatenus defuiſſe. Quoniam vero ſanctitas tua in coacta Synodo deſiderata eſt; per Theopentum, Deſiderium, & Theodulum religioſiſſimos ſanctiſſimoſq. Epiſcopos, & Epaphroditum lectorem & Notarium Rhodiorum ciuitatis, te denuo rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earum rerum tractatione, quæ iam præ manibus ſunt, diutius abeſſe pergas: præſertim cum religioſiſſimi Deoq. addictiſſimi Imperatores noſtri, vt ceteris omnibus poſthabitis, ad fidem confirmandam ſummo ſtudio incumbamus, tantopere nos vrgeant.] hactenus mandatum Synodi ad Neſtorium perferendum. Quid autem ad hæc Neſtorius? relatio facta a Theopento Epiſcopo, vbi cum collegis ad Synodum reuerſus eſt, declarat his verbis [c]: D

c Act. Epheſin. tom. 2. c. 2. edit. Pelr.

RELATIO DE NESTORII CONTVMACIA.

A ſacra & magna hac Synodo ad religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium miſſi, ad domicilium illius venimus. Viſa autem non parua militum fuſtibus inſtructorum multitudine, noſtrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediebant. Dicebant illum ſeorſum nonnihil quieſcere, ſeq. ne quempiam omnino conueniendi ſui cauſa intromitterent, iuſſos eſſe. Cum vero aſſereremus, fieri non poſſe, vt nullo accepto reſponſo, recederemus, quod ſacra Synodus publico ſcripto illum citaret, ſuoq. conuentui modis omnibus adeſſe cuperet; quidam ex illius clericis egreſſi, idem quod paulo ante milites, reſponderunt. At vero vbi perſtamus, reſponſum vrgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentiſſimo illuſtriſſimoq. deuotorum Domeſticorum Comite vna venerat, in medium prodiens, tamquam qui reſponſum aliquod allaturus eſſet, expectare nos iubet. Paremus non grauatim. Tandem vna cum quodam Neſtorij clerico foras egreſſus, ita nos affatur: Mihi quidem Neſtorium videre non licuit, per alios autem hæc ſignificauit: Cum omnes Epiſcopi ſimul conueniſſent, tum ſe quoque adfuturum. atque hoc ipſum pietati veſtræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Epiſcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt. E

Quibus acceptis, ſanctæ Synodo viſum eſt, vt iudiciario ſeruato ordine, Neſtorius denuo etiam tertio per Epiſcopos citaretur: miſſiq. ſunt Anyſius Thebarum, Domnus Hel-

ladis,

A ladis, Ioannes Epeſti, & Daniel Darnenſis Epiſcopi, necnon Anyſius Notarius & lector Firmi Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ, dato eiſdem ſcripto mandato, quod Neſtorio offerrent, his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hactenus ferens, en tertio ad ſuum conſeſſum te inuitat. Digneris itaque vel nunc tandẽ te huic conuentui adiungere, eorumq. dogmatum quæ hæretice pro concione diſſeminaſſe diceris, in communi Eccleſiæ conuentu rationem reddere. Quod niſi coram de omnibus hiſce, ſiue ex ſcripto contra te allato, ſiue citra ſcriptum te expurgaueris: ſanctiſſimam Synodum neceſſitate compulſam iuxta ſanctorum Patrum ſanctiones ſententiam aduerſum te pronunciaturam eſſe, nihil quicquam dubites.] iſta miſit Synodus ad Neſtorium citatione tertia & peremptoria.

NESTORIVS TERTIO CITATVR.

Quid autem ab eis actum ſit, Ioannes vnus ex miſſis Epiſcopis cum alijs rediens hæc exB poſuit coram Synodo[a]: Cum veſtibulo appropinquaremus, ecce tibi non paruam militum fuſtibus armatorum manum intra ipſum veſtibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium, quibus Neſtorius vtebatur, ianuam nos admitterent; vel ſaltem, vt ipſi illum, nos cum tertia iam citatione adeſſe, certiorem faciant, a ſacra Synodo ad vnum hoc deſtinatos, vt ſuam pietatem blande, omniq. cum manſuetudine inuitemus. Verum diu multumq. præſtolati, nec ſub vmbra quidem ab illis ſatellitibus conſiſtere permiſſi ſumus: immo vero inſolenter impudenterq. huc illucq. nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quiete figeremus. Sed neque vllo quoque humanitatis beneuoloq. reſponſo nos dignabantur. Porro autem cum multas horas fruſtra expectaſſemus, illud ſubinde repetentes: Quatuor tantum Epiſcopi præſto ſumus, nullo conuiciandi ſtudio incitati, neque ob id miſſi vt quippiam contumelioſum aut inhoneſtum deſignemus, ſed vt C ſecundum iuris ordinem, etiam nunc tertio illum, vti ad ſacram hanc eccleſiam properans ſacræ Synodo interſit, amice admoneamus. Tandem milites per quoſdam ſignificant, aliud nullum reſponſum nos eſſe accepturos, etiam ſi ad veſperam vſque in domus veſtibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de cauſa veſtibulo ſe cuſtodes adhibitos, illudq. a Neſtorio in mandatis accepiſſe, ne vllum omnino qui a Synodo miſſus eſſet, ad ipſum ingredi permittant.] hactenus Ioannis Epiſcopi relatio, quam collegæ teſtificatione firmarunt.

a Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 2. cap. 2.

TERTIA RELATIO DE NESTORII INOVRATA PERVICACIA.

His auditis, cum nulla ſpes amplius aduentus Neſtorij eſſet, immo & vocandi eum denuo omnem aditum præcluſum ſcirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta eſt per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodoſius dedit epiſtolam; licet Comes ſe inuitum nolentemq. abſque præſentia Ioan-D nis Antiocheni id facere conteſtaretur, vt ipſe poſtea affirmauit in conciliabulo a Neſtorianis celebrato. Inde vero primo loco, ex more, recitato ſacroſancto Nicæno fidei Symbolo, lecta eſt ſubinde Cyrilli Epiſcopi Alexandrini epiſtola ad Neſtorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iuſſa eſt legi antigrapha Neſtorij ad Cyrillum reddita epiſtola, quæ vt hæretica omnium ſententia improbata eſt, & vt impia conclamata, pariterq. damnata, ijſdemq. conclamationibus vna cum ea auctor ipſe Neſtorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Neſtorium non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Neſtorio communicat, anathema ſit: Omnes Neſtorij epiſtolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Neſtorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc ſacra Synodus anathematizat. Qui Neſtorio E communicat, anathema ſit.]

IMPROBATA A SYNODO SCRIPTA NESTORII.

Poſt hæc autem ſuggeſtione Iuuenalis Hieroſolymorum Epiſcopi, quem patronum Synodi egiſſe diximus, legi iubetur epiſtola Cæleſtini Romani Pontificis de damnatione Neſtorij, inſuper & epiſtola e Concilio Alexandrino, aliaq. Cyrilli ad ipſum Neſtorium tum data de eius damnatione, niſi litteris pareat Cæleſtini. Quibus cognitis, & omnium ſententia comprobatis, addita his eſt relatio Epiſcoporum, qui dictas litteras Conſtantinopolim ad Neſtorium pertulerunt, quã ſuo loco ante reddidimus. Poſt hæc vero iuſſi ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyræ corã omnibus referre, quas nuper Epheſi audiſſent ore Neſtorij horrendas iactatas eſſe blaſphemias. His autem pluribus recenſitis, ſuggeſtione Flauiani Epiſcopi Philippenſis prolata ſunt in medium ex diuina primum Scriptura teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi incarnationem indiuiſe & inconfuſe in vtero Virginis factã, duarumq. naturarũ coniunctione vnam tantum redditam

LECTA EPISTOLA CAELESTINI DE NESTORII DAMNATIONE.

eſſe perſonam, Chriſtum Ieſum, Deum & hominem: quibus additæ ſunt ſanctorum an- A tiquorum Patrum de eiuſmodi veritate ſolidæ inconcuſſæq. ſententiæ, quas continet Creſconiana Collectio. A quibus quantũ abhorrerent ſcripta Neſtorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iuſſis legi palam factum eſt omnibus. His igitur cum omniũ deteſtatione & execratione auditis, iuſſæ ſunt aliæ ad Synodum ſpectantes legi litteræ, proditæq. in primis quæ ſcriptæ fuerunt ab Epiſcopo Carthaginenſi, quas ſuo loco deſcripſimus: quæ laudatæ atque Actis demum inſertæ ſunt. Verum aduerſus Neſtorium ſententia a Patribus lata eſt, quæ ſic ſe habet [a]:

[a] Act. Epheſin. Concil. edit. Pele. tom. 2. c. 10.

DE DAMNATIONE NESTORII.

Cum inter cetera religioſiſſimus Neſtorius neque noſtræ citationi parere, neque ſanctiſſimos rurſus religioſiſſimosq. Epiſcopos noſtros ad ſe miſſos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quæ impie docuit examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentarijsq. illius hic publice lectis, partim rurſum e ſermoni- B bus quos in hac Epheſiorum metropoli habuit, quiq. teſtimonijs comperti ſunt illum impie docere & ſapere, per ſacros canones, ſanctiſſimiq. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Cæleſtini patris noſtri litteras: lacrymis ſuffuſi & pene inuiti ad lugubrem hanc ſententiam ferendam vrgemur. Igitur Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemijs vocibusq. impetiuit, per ſacram hanc Synodum eumdem Neſtorium omni prorſus Epiſcopali dignitate priuatum, & ab vniuerſo nihilominus ſacerdotum conſortio & cœtu alienum eſſe decreuit.] hactenus verba in Neſtorium prolatæ ſententiæ; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (vt habent Acta) pluſquam ducenti. quam quidem, hiſce additis litteris, voluit Synodus Neſtorio ſignificari [b]:

SENTENTIA IN NESTORIVM LATA.

[b] Act. Epheſin. Concil. edit. Pele. tom. 2. c. 11.

Sancta Synodus iuxta religioſiſſimorum, Chriſtianiſſimorumq. Imperatorum noſtrorum præſcriptum in Epheſiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Neſtorio nouo Iudæ. C

Agnoſce, te propter impias conciones tuas, obſtinatamq. aduerſus ſacros canones contumaciam, contumacemq. obſtinationem, vigeſimaſecunda menſis Iunij iam decurrentis, ſecundũ Eccleſiaſticarum ſanctionũ decreta, a ſancta Synodo exauctoratum, atque adeo ab omni Eccleſiaſticæ dignitatis gradu amotum eſſe.] hactenus ſancta Synodus ad Neſtorium. Secutæ ſunt poſt damnatum Neſtorium acclamationes, quibus Cæleſtinum Papam, qui iam ante damnaſſet Neſtorium, mirifice laudauerunt: teſtantur id quidem litteræ Synodales die ſequenti ſcriptæ ad Imperatores.

Poſt hæc vero ab eadem ſacra Synodo Catholicæ fidei decretum firmatum eſt: repetito namque Nicæno Symbolo, ſub anathemate præceptum eſt, ne quis aliquid præter id quod per eum definitum eſſet, ad fidem adijcere vllo modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilij Epheſini primæ dici. Sic igitur proiectus eſt draco ille magnus, D qui inſidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et ſicut in cælo magnum pertigit gaudium Angelos omnes eaſdem voces victoriæ iterum repetentes: Nunc [c] facta eſt ſalus & virtus, & regnũ Dei noſtri & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fratrũ noſtrorum] ita & in Eccleſia Dei Fideles exultantes gloriam & laudẽ Deo dederunt & Chriſto eius cum Spiritu ſancto, qui vindicaſſet per ſanctos Patres ſanctiſſimam Virginem Mariam Deiparam a Neſtorij portentoſa calumnia. Quo autem extemporaneo triumpho ipſe pius, Deoq. dilectus, Virginis cliens ac ſubditus, eiuſq. cultor populus Epheſinus exceperit progredientes e tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc temporis ad ſuos ſcriptæ teſtantur, cum de rebus tunc geſtis eoſdem reddidit certiores; ſic enim ſe habent [d]:

[c] Apoc. 12.

[d] Cyril. epiſt. 34. tom. 4.

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBVS IN SYNODO GESTIS.

Etſi fuſius pietati veſtræ quæ geſta ſunt, ſignificanda erant; vrgentibus tamen tabella- E rijs, breuius ſcripſi. Scitote itaque, ſanctam Synodum vigeſimaoctaua menſis Payni, Epheſi, in magna eius ciuitatis eccleſia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpiſſe. Cum autem integrum diem conſumpſiſſemus: tandem ipſum Neſtorium ſacro Concilio adeſſe & ſe conferre non ſuſtinentem condemnauimus, depoſitioniq. ſubiecimus, & ab Epiſcopatu excluſimus. Sumus autem hic congregati Epiſcopi vltra ducentos, fere plus minus trecenti. Perdurauit autem vniuerſus ciuitatis populus a mane vſque ad veſperam ſanctæ Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum eſſe depoſitum, cœperunt omnes vna voce ſanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quod cecidiſſet fidei inimicus. Egredientes vero nos ab eccleſia deduxerunt cum lampadibus vſque ad diuerſorium noſtrum (erat enim iam veſpera) & facta eſt multa lætitia, & luminaria in ciuitate poſita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribulis nos præ-

A præcederent. Oſtendit enim Saluator blaſphemantibus gloriam ſuam, quod omnia poſſit. Facturi itaque ſumus chartulas complectentes depoſitionem illius: indeque, Deo comitante, ad vos feſtinare. Chriſti gratia, omnes ſumus bona animi & corporis valetudine. Optamus vos valere in Domino, dilectiſſimi & deſideratiſſimi.] hucuſque Cyrillus ad ſuos.

TRIVMPHVS ORTHODOXORVM.

Tunc plane accidit, vt ſicuti ignorantes Epheſij olim verum Deum, dæmonũ ludibrijs dementati, Dianam Magnam propenſiori ſtudio colere & conclamare ſolebant, ita ijdem ad veram per Apoſtolos tranſlati religionem, bene verſa rerum vice, ijſdem præcinentibus, & reliquis ſucceſſoribus ſanctiſſimis Epiſcopis ſuccinentibus, omnes ex æquo, Mariam Deiparam, celſioribus attollerent vocibus, præconijs exaltarent, iugiterq. repeterent, & infatigabili ſtudio iterarent: quam & propenſiori obſequio venerari, & celebriori cultu frequentare perſeuerarunt. Porrò per publicos præcones damnationem Neſtorij Epheſi B promulgatam & proclamatam fuiſſe, Candidianus Comes in conciliabulo poſtea teſtatus eſt. Sed iam ad ſequentis diei Acta pergamus.

SECVNDA ACTIO CONCILII, EX QVA SYNODALIS EPISTOLA AD THEOD. IMP. SCRIPTA.

Sequenti die, vigeſimatertia menſis Iunij, Cyrillus, cum in vnum conueniſſent Epiſcopi, habuit ad populum homiliam, cuius eſt exordium: Alacrem video congregationem ſanctorum omnium, qui hic prompte a ſancta Deipara Maria vocati conuenerũt, &c.] vbi complura in laudem ſanctiſſimæ Dei genitricis locutus, in Neſtorium acerrime (vt par erat) inuectus eſt. Poſt hæc vero ſcriptæ ſunt a Synodo litteræ ad Theodoſium Imperatorem de rebus Epheſi geſtis vſque ad Neſtorij damnationem. eſt illarum exordium [a]: Veſtra pietas, pijſſimi, Chriſtianiſſimiq. Principes, &c.] & in fine, quid ab eodẽ Imperatore Patres peterent, explicauerunt his verbis: Veſtram autem maieſtatem iterum atque iterum rogatam cupimus, vt vniuerſam illam doctrinam e ſanctis Eccleſijs ſubmoueri, eiuſ- C demq. libros vbique locorum repertos iubeat flammis abſumi. Quod ſi quis veſtras ſanctiones ſpreuiſſe compertus fuerit, ille veſtræ dominationis indignationem non abſque formidine ſentiat. Hac enim ratione fiet, vt Catholica fides per veſtram pietatem munita perſiſtat illæſa, noſq. iuges pro veſtra maieſtate preces fundamus, per quam & Chriſtus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illuſtrior redditur. Porro autem quo iſtæc ſint clariora, magiſq. aperta, adiungere placuit Actorum monumenta. Subſcripſimus omnes quotquot pijſſimi Epiſcopi in ſuperioribus commentarijs fuimus ordine recenſiti.] hæc Patres ad Theodoſium; licet, ex more, ad vtrumque Auguſtum datam eſſe epiſtolam, inſcriptio præſeferat. Qua etiam die, nempe vigeſimatertia menſis Iunij, ijdem qui intererant Synodo Epiſcopi litteras perbreues de damnatione Neſtorij ſcripſerunt ad Eucharium & clerum Conſtantinopolitanum his verbis [b]:

a Cyrill. epiſt. Synod. 2.

D Sancta Synodus ſecundum religioſiſſimorum, pijſſimorumq. Imperatorum noſtrorum decretum Epheſi Dei gratia congregata, illuſtriſſimo Euchario, reuerendiſſimiſq. presbyteris & œconomis, ceteriſq. religioſiſſimis, Catholiciſſimiſq. Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericis ſalutem.

b Act. Epheſin. edit. Tel. tom. 2. cap. 12.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERVM CONSTANTINOP.

Agnoſcat pietas veſtra, blaſphemum & nefarium illum Neſtorium propter impiam ſuam doctrinam, præfractamq. aduerſus Eccleſiaſticos canones contumaciam, heſterno die, qui fuit menſis Iunij iam labentis vigeſimusſecundus, a ſancta Synodo iuxta Eccleſiaſticas ſanctiones exauctoratum, & ab omni Eccleſiaſtico gradu & ordine amotum eſſe. Sedulo proinde omnia, quæ ad Dei Eccleſiam pertinent, curate & aſſeruate; certi exactam vos illi rationem reddituros, qui Dei voluntate, pijſſimorumq. ac religioſiſſimorum Imperatorum noſtrorum nutu, communibuſq. ſuffragijs ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ E Epiſcopus præficietur.] hactenus Synodalis epiſtola. Alia inſuper reperitur epiſtola Synodalis eodem argumento conſcripta ad clerum itidem Conſtantinopolitanum, in qua mentio habetur de Ioanne Euangeliſta, quod cum Maria Dei genitrice Epheſum aliquando incoluerit. eſt eius initium [c]: Nemo vmquam Creatori ſuo obſiſtere auſus, &c.] Scriptæ autem ſunt a Cyrillo aliæ, ſed priuatim, de Neſtorij damnatione epiſtolæ, & inter alios ad clerum eiuſdem vrbis, vt ex eorum ad ipſum redditis litteris [d] apparet.

c Act. Epheſin. edit. Tel. tom. 2. c. 27.

d Extãt in Actis Concil. Epheſin. edit. Tel. tom. 2. c. 24.

Quæ vero funeſta poſt hæc acciderint, ipſe ſtylus exarare magnopere exhorreſcit. Accidit plane (vt antiquis prophetijs iungamus hiſtoriam) iuxta illud Apocalypſis [e]: Cum ſe deiectum vidiſſet, iratus eſt draco in mulierem, & abijt facere prœlium cum reliquis de ſemine eius, qui cuſtodiunt mandata Dei, & habent teſtimonium Ieſu Chriſti: & ſtetit ſuper arenam maris.] cui præſto fuit beſtia e mari aſcendens, aucta capitibus ſeptem, cornibuſq. decem armata, ornata vero regijs diadematibus, viſu horrenda ob blaſphemiæ no-

e Apoc. 12.

OB NESTORIO INSTAVRANTA CERTAMEN.

mina ſuper capita exarata. Cum videlicet Neſtorius deterrimus omnium hæreſiarcha, damnatus licet, denuo inſtaurans bellum, nullo niſi arenæ ſterilis fundamento ſubnixus, ab emergenti beſtia aucupatur auxilium; dum videlicet ſæculari poteſtate, Comitibus ipſis, regijs armis, vi tyrannica expugnare conatur ſanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem rebus ſymbolicæ illæ ſpecies quam concinne aptentur, atque eius fauoribus congruant, ipſius hiſtoriæ veritas plus ſatis ſignificabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium funeſtiſſimam; & de Synodo œcumenica Epheſina in Spiritu ſancto legitime congregata, transeamus ad veſparum examen, crabronum turmam, ſynagogam Phariſæorum, prædonum ſpeluncam, & conuenticulum ſatanæ: hæc enim non eſſe inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipſorum factis plus ſatis inuenies, vbi videbis totum ab ipſis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & ſoluta licentia, non more Epiſcoporum, ſed pyratarum: vt non obſcure cernere poſſis, omnes legiones ſpirituum infernorum vna cum hominibus ſceleſtiſſimis ad roborandum Antichriſti dominium in caſtris Neſtorij militaſſe. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem. A B

CANDIDIANVS COMES TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: ſtudens Neſtorio, eiuſdemq. patronus effectus, primum omnium terræ mariſq. vias ſolerti cura cuſtodiri, aſſeruariq. tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo geſta eſſent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipſe vero ad eũ ſcribit aduerſus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quod præpropere nimis, non expectato Ioanne Antiocheno Epiſcopo, conueniſſent; mentitus inſuper, non omnes qui Epheſi erant Epiſcopi, Synodo interfuiſſe, vocatoſq. minime eſſe: adiecitq. illud quoque mendacium, eos qui conueniſſent, diſcordes inter ſe fuiſſe. Hæc quidem omnia pro Neſtorio aduerſus vniuerſam ſanctam Synodum a Candidiano ad Theodoſium fuiſſe conſcripta, Cyrillus in epiſtola poſtea data ad Epiſcopos Comarium & Potamonem & archimandritam Dalmatium Conſtantinopoli commorantes affirmat. eſt eius exordium [a]: C

[a] Cyril. epiſt. 20.

Expectauimus quidem venerandiſſimi Neſtorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitis litteris Neſtorius ſuas ad eumdem Imperatorem Theodoſium addidit, in eamdem quoque ſententiam & argumentum, niſi quod iſte plura mendacia conſarciuit, & quæ falſa erant, varijs ornata pigmentis reddidit apud rerum geſtarum ignaros fide digniſſima. Eſt Neſtorij ad Imperatorem tunc datæ epiſtolæ initium [b]:

[b] Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 3. c. 20.

NESTORIVS QVAE SCRIPSIT AD THEODOSIVM IMP.

Pietatis veſtræ decreto ad Epheſiorũ ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primũ profeſſus eſt ſuis litteris? Nicænæ ſe fidei non profeſſorem tantum, ſed acerrimũ exhibuit defenſorem, cuius cauſa ſe Epheſum veniſſe teſtatur: rerum vero geſtarum ſeriem recenſere auſpicatur a mendacijs, cum negat Aegypti Epiſcopos expectare voluiſſe Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore ſuum nunciarent aduentum. Adicit, aduerſæ partis Antiſtites egiſſe tyrannice, intentaſſe minas, ſatellites per ciuitatem ſparſiſſe, qui tumultu eam perturbarint, quiq. & ad domum ipſius Neſtorij perſtrepentes acceſſerint, mortemq. eidem intentarint; horumq. omnium ducem fuiſſe Memnonem Epheſiorum Epiſcopum. Quid hoc? Ille obiectare eſt auſus in Catholicos vim & metum, cum ipſe polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus eſſe poterat: etenim Candidianus ad hoc miſſus ab Imperatore, bene ſtipatus agminibus militum Epheſum venerat. His adiecit conqueſtus, omnes Epheſi eſſe ſibi occluſas eccleſias, nec parere ſibi locum aliquem ad Synaxim. cum tamen negare non poſſet, ſibi ac ſuis Dei genitricis baſilicam, immo omnes apertas fuiſſe, ſi recte ſentiens cum alijs Epiſcopis conueniſſet. Hæc & alia effutijt callidus ille, poſtulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & ſtudia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, abſque tamen Aegyptijs, in qua duo ex vnaquaque prouincia adeſſent Antiſtites. D E

Ad poſtremum vero, quaſi grauiſſima a Catholicis pateretur, clauſit epiſtolam iſta periodo: Quod ſi id fieri non poteſt; ſaltem curetur, vt tuto nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipſam vitam ſe nobis erepturos comminantur.] vafre quidem iſta, vt qui depoſitus eſſet, in ſuam ſedẽ reuocaretur Conſtantinopolim: ſicuti & aſtute ad nouam infelix Synodum prouocat, a legitima condemnatus, cum ſciret eã minime concedi debere: tutumq. inſuper reditum petit, quàm mendaciſſime cauſatus diſcrimen vitæ, qui ad ſui cuſtodiam ſciret exercitus cum Comitibus habere paratos. Subſcripſerunt poſt ipſum huic Neſtorij epiſtolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Epiſcopi, nempe

Fritillus

A Fritilus Heracleæ Thraciæ, Helladius Tarſi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Baſilius Theſſaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Myſiæ, Neſtorianæ fæces.

Antequam autẽ res a Ioanne Antiocheno atque collegis Epiſcopis ſchiſmaticis Epheſi geſtas narrare aggrediamur; hic meminiſſe debemus, non recens & ob Neſtorium fuiſſe Antiochenorum Antiſtitum diſſidium aduerſus Cyrillum, vel alios prædeceſſores, ſed plane vetus, ob eam quidem cauſam, quod Alexandrinus Epiſcopus primus poſt Romanum in Eccleſia Catholica Antiſtes, iura ſibi vendicabat totius Orientis Eccleſiarum, refragantibus Antiochenis Epiſcopis, qui illi ſubijci indigno ferebant animo. His igitur iactis ante & coaleſcentibus in dies diſcordiæ ſeminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum ſuis ferretur aduerſus Cyrillum, & qui cum illo erant, Epiſcopos.
B Sed his patefactis, iam cœptam hiſtoriam proſequamur.

IOANNIS ADVENTVS CVM TYRANNIDE.

Die quinto a Neſtorij damnatione (vt Euagrius [a] auctor eſt) Ioannes Epiſcopus Antiochenus vna cum ſuis Epheſum venit, nempe vigeſimaſeptima menſis Iunij. teſtantur id quidẽ ipſa Acta Epheſina [b], & Cyrillus in Apologetico [c]: ex quibus plane erroris arguuntur qui poſt biduum vel triduum adueniſſe Ioannem affirmant [d]. Quid autem Ioannes ipſe egerit, ſimulac ingreſſus eſt Epheſum, epiſtola Synodalis ad Cæleſtinum Papam miſſa declarat his verbis [e]: Sperabamus futurum, vt religioſiſſimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forſan etiam quereretur, quod tardius depoſitionem Neſtorij aggreſſi eſſemus. Verum enimvero omnino contrarium, contraq. quam ſperabamus, degenerauit: inuentus eſt enim inimicus, & maximus cum ſanctæ Synodi, tum rectæ Eccleſiarum fidei hoſtis, ſicut res ipſæ declararunt. Nã ſimulatque Epheſum ingreſſus eſt,
C antequam puluerem ex itinere contractum abluiſſet, nondum depoſito pallio, collectis quibuſdam qui vna cum Neſtorio defecerunt, & blaſphema contra ſuum ipſorum caput loquuntur, & gloriæ Chriſti tantum non illudunt, quos ſibi ipſi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Epiſcopatuum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Eccleſias habent, alij ſæpenumero grauibus de cauſis a Metropolitanis ſuis ſunt depoſiti (ſunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cæleſtiani, & ex illis quidam qui e Theſſalia ſunt eiecti) his inquam collectis, rem auſus eſt impiam, qualem nemo ante illum vmquam auſus eſt.] quales autem hi eſſent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem miſſa declarat [f], & Cyrillus inſinuat in Apologetico. Verum hæc poſtea.

a Euagr. lib. 1. c. 5.
b Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 4. c. 1.
c Cyril. Apolog. tom. 4.
d Liberat. diac. Breuiar. c. 6 Niceph. lib 14. c. 17.
e Extat apud Cyril. epiſt. Synod. 12.
f Apud Cyril. epiſt. Synod. 4.

Quid vero idem Ioannes ipſa prima die per Irenæum Comitem admiſerit aduerſus Dei Epiſcopos, qui a ſancta Synodo miſſi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis
D Epheſini Epiſcopi ad clerum Conſtantinopolitanum docent his verbis [g]: Agnoſcens autem S. Concilium proxime futurum eius aduentum, honorans & debitum ſacerdotale implens, miſit quoſdam Deo amantiſſimorum Epiſcoporum etiam cum reuerendiſſimis clericis in occurſum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifeſtarent quod deberet a Neſtorij colloquio abſtinere, eo quod a ſancto Concilio damnatus eſſet ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipſe vero Ioannes non permiſit, ſequentibus eum militibus, in itinere ſe videri. Illi nihilominus ſecuti ſunt, & domum vbi manſit occurrerunt; & plurimas obſeruantes horas, & non permiſſi cum eo habere colloquium, manſerunt nihilominus iniurias patientes. Poſt multas autem horas, cum hoc ei viſum fuiſſet, euocauit Dei cultores Epiſcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumq. illi quæ a ſancto Concilio mandabantur, manifeſta feciſſent: præmiſit magnifi-
E centiſſium Irenæum, & qui cum eo erant, Epiſcopos & clericos, importabiles inferre plagas noſtris comminiſtris & clericis, vt etiam in diſcrimen vitæ venirent. His igitur geſtis, venientes ad ſacrum Conciliũ qui miſſi fuerant Dei cultores Epiſcopi, & plagas oſtendentes, & quæ fuerant acta narrantes ſub Geſtis monumentorum, ſacroſancto Euangelio propoſito, ad indignationem mouerunt ſanctum Concilium, cũ eum caſtigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifeſta facta eſt.] hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc eſſe habitã a Catholicis Actionem, ex qua miſſi ſunt Epiſcopi ad Ioannẽ; a quo male habiti, ad Patrum conſeſſum, a quo legati fuerant, redierunt.

g Act. Concil. Epheſ. edit. Pol. tom. 4. c. 13.

EPISCOPI VERBERATI IVSSV IOANNIS.

TERTIA ACTIO.

CONCILIABVLVM NESTORII ET IOANNIS EPHESI.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui ſatanas præſideret, quod collectum eſt per Neſtorium & Ioannem excommunicatos Epiſcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob ſcelera e throno ante eiecti Epiſcopi: locus etiam illi congruus, non ædes ſacra, ſed diuerſorium fuit: non quidem in ſa-

cris

cris ædibus, ſed in caupona ea tractanda erant, in qua luſores, meretrices, ganeones, & A
reliqui nebulones ſuos ſoliti ſunt habere & frequentare congreſſus. Conuenere ibi die ipſa qua aduenit Ioannes, vigeſimaſeptima menſis Iunij, nempe die quinta a damnatione Neſtorij. In ipſo igitur Ioãnis diuerſorio collectis ipſis, ſimul Candidianus de his quæ hactenus Epheſi geſta eſſent, vt ſibi viſum eſt, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarũ veluti ſacra lectione aſſurrexerũt omnes Epiſcopi, illi turpiter adulantes contra Eccleſiæ morem, cũ tantus honor deberetur dũtaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Proſecutuſq. de rebus in Synodo geſtis narrationẽ, nonnulla mendacia eidẽ ſimul intexuit. Tunc Ioannes ſuas querelas aduerſus Synodum protulit, quod ab ea nũnime expectatus eſſet. His ita præmiſſis, perinde ac ſi Neſtorius Catholicus eſſet, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum eſt, ſed accuſationes propoſitæ ſunt aduerſus Memnonem Epiſcopum Epheſinum, & Cyrillum Alexandrinum. B

CALVMNIAE NESTORIANORVM IN PATRES CONCILII EPHESINI.

Sed quænam erant iſtæ? Aduerſus Memnonem quidem, quod omnes eccleſias Neſtorio clauſiſſet, atque eius clericis minas intentaſſet. In Cyrillum vero, quod ſcriptis ſuis ad Neſtoriũ Conſtantinopolim miſſis hæreſes admiſcuiſſet. Demum omnes Epiſcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpiſſime infamarunt, iactantes nimirum illorum alios eſſe Arianos, Eunomianos alios, necnon Apollinaris errore conſperſos. Ceterũ in Cyrillũ tantũmodo atque Memnonẽ lata confeſtim ab eis depoſitionis ſententia eſt; amboq. vt hæretici condemnati ſunt, atque ſede depoſiti; Cyrillus quidẽ, quod hæreticam doctrinam ſuis ſcriptis manifeſtaſſet; Memnon vero, quod Cyrilli capitula promulgaſſet, multaq. contra canones peregiſſet: reliquos autem Epiſcopos excommunicationi ſubiectos eſſe voluerunt, quouſque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidẽ iſti, nullo a canonibus præſcripto iuris ordine ſeruato, vel ſpecie tenus, nec illis quos damnarunt citatis ſaltem, tantam ſen- C
tentiam protulerunt, more ſchiſmaticorum & hæreticorũ ſacros canones ſubuertentium.

a Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 3. c. 1.

SENTENTIA A NESTORIANIS LATA IN EPISCOPOS ORTHODOXOS.

At deſcribamus hic ipſam ab eis latã ſententiam, quã ſic prælocutus Ioannes Antiochenus inſtar fulminis furibundus intorſit[a]: Ego quidem optatẽ, neminem ex ijs vnquam qui ad ſacerdotium a Deo adſciti ſunt, extra Eccleſiaſtici corporis communionẽ eijci. Sed quia vſu interdum venit, vt membra quædam immedicabili morbo corripiantur; ob totius corporis incolumitatem quadam nonnumquam reſectiones adhibeantur, neceſſe eſt. Cum itaque Cyrillus & Memnon inſignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & vt Eccleſiaſticæ ſanctiones, piaq. pientiſſimorum Auguſtorum decreta peſſumdarentur, occaſionem præbuerint; & prædictorum capitulorum promulgatione, ſe hæreticos eſſe, pleniſſime ſignificarint: æquum eſt, vt ipſi quidem exauctorationis ſententia plectantur; reliqui vero qui in ipſorum errorem abducti ſunt, excommunicationis vinculo tantiſper inno- D
dentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide a ſanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita plane acquieſcant: ita vt nihil prorſus extraneum aut peregrinum addi ſinant, & iuxta piiſſimorum noſtrorum Imperatorum litteras, cœtui noſtro ſe adiungant, & controuerſarum tandem quæſtionum examinatione fraterne ſuſcepta, piam fidẽ vna nobiſcũ confirment.] hactenus ſententia Ioannis atque aliorũ Neſtorianorũ calumniantium Cyrilli capitula, quæ ſuperius recenſuimus.

b Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 3. c. 8.

LIBELLVS DAMNATIONIS A NESTORIANIS SCRIPTVS.

Hac ab eis lata ſententia, ſcriptus ab eiſdem eſt ad ipſam ſanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui ſic ſe habet[b]:

Optaſſemus quidem, iuxta ſanctiſſimorum Patrum canones, piiſſimorumq. ac Chriſti amantium Regum noſtrorum litteras, Synodum pacate celebrari potuiſſe. Quoniam vero vos hæretico ſenſu menteq. vſi, non parua temeritate tumultuationeq. priuatim inter E
vos conſeſſum celebraſtis (tametſi ſecundum terminum a religioſiſſimis Principibus noſtris præfinitum præ foribus iam ageremus) omniq. turbarum genere ciuitatem & ſanctam hanc Synodum impleſtis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarij, Eunomij, atque Arij improbitate & peruerſitate conſpirant, inquireretur: neque tandem Epiſcoporum vndecumque piiſſimorum Imperatorum noſtrorum opera conuocatorum aduentum expectaſtis; cum tamen magnificentiſſimus Comes Candidianus & ſcripto & dicto, ne quicquam iſtiuſcemodi adoriremini, ſed communem omnium Epiſcoporum conſeſſum expectaretis, ſeueriſſime vobis interminaretur: Ideo tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiuſce ciuitatis Epiſcope, ſcitote vos exauctoratos, omniq. Epiſcopali honore exutos, & ab omni præterea Eccleſiaſtico miniſterio & functione penitus eſſe amotos: quippe qui ſoli, vt ſanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaq. confuſione & turbis miſcerentur, aucto-

A auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui ſeditioſe & inique contra Eccleſiaſticas ſanctiones, regiaq. decreta Actis conſenſiſtis, tantiſper anathemati ſubiacere, donec agnita culpa veſtra reſipiſcatis, fidemq. a ſanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expoſitam integre ſuſcipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attexentes: capita præterea hæretica a Cyrillo Alexandrino expoſita, vt quæ Euangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ aperte repugnent, anathematizetis; & litteris denique piiſſimorum Chriſtiq. amantium Regum noſtrorum, qui fidei quæſtionem quiete agitari, accurateq. diſcuti præcipiunt, per omnia pareatis.] hactenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Epiſcopi ſubſcripſerunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Epiſcopus Cyri, & Paulus Emeſenus. Obſeruatione quidem digna res eſt, quot quantiſq. ſe inuoluant indumentis hæretici, vt videantur eſſe Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademq. Orthodo-
B xa Nicæna, in factis zelus æſtuans, & prætenſa defenſio pietatis: ſed venenum aſpidum ſub labijs eorum; & cum melliti ſint ſermones eorum ſuper oleum, ipſi ſunt iacula. Nam aſpice nouam fraudem.

Cum enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant eſſe conſcripta, ad eam tamen nequaquam miſſa fuerunt: ſed clanculo rem agentes, iſtæc cum litteris ad Imperatorem & ad clerũ Conſtantinopolitanum miſerunt: extant ipſæ litteræ. Sicq. factum eſt, vt in remotioribus ciuitatibus ex eorũ litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cum ipſi Epiſcopi qui erant Epheſi in Synodo congregati, nihil penitus horum ſcirent: hæc enim ſe ignoraſſe, teſtati ſunt Cyrillus ac Memnon, quorum cauſa potiſſimum agebatur, in libello diu poſtea oblato Synodo. Tandem vero poſt longum temporis ſpatium iidem Neſtoriani ipſam damnationis ſententiam Epheſi publice affixerunt, vt ſuo loco dicturi ſumus. NOVA FRAVS NESTORIANORVM.

C Nec his contentus fuit cœtus ille ſatanicus: nam qui in gratiam Neſtorij non ſunt veriti adeo impudenter non Cyrillum tantũ & Memnonem, ſed vniuerſum ſacroſanctum damnare Concilium; addentes præuaricationem, in gratiam Pelagianorũ, qui aderant, Epiſcoporum, reſtituunt confirmantq. Pelagianam hæreſim ſæpius ante damnatam; illud impie ſtatuentes, Adæ animam minime per peccatum mortuam eſſe, priuatamq. vitæ gratia, neque peccatum originale eſſe propagatum in poſteros. Hæc quidem ſapientiſſimi iſti ſancito canone decreuere. Sed accidit ſiue dolo malo, ſiue librariorum incuria, vt hæc ipſa Acta pſeudoſynodi Epheſinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibuſdam codicibus inter Catholicas Synodi ſanctiones ſpurium huiuſmodi lateret decretum: vt plane pro monſtro habendum fuerit, vt Synodus Epheſina, quam conſtat (vt dicetur) damnaſſe Pelagianos, haberet nihilominus conſtitutionem,
D qua hæreſis Pelagiana confirmaretur. NESTORIANI RESTITVVNT PELAGIANAM HAERESIM.

Senſit quidem & detexit atque damnauit eiuſmodi impoſturam ſanctus Gregorius Papa; collationeq. facta cum antiquo codice Romanæ Eccleſiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices deprauatos eſſe redarguit. Extant hac de re eiuſdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium [a] Epiſcopum Alexandrinum, ad Anaſtaſium [b] Epiſcopum Antiochenum, & ad Narſetem [c] Comitem. Sic igitur Neſtoriani furore perciti, nulla habita conſideratione non dico Epheſini Concilij nuper habiti, ſed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Conſtantinopoli, & in Palæſtina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæreſis, ad defenſionem ſuſcerroris adiunxerunt ſibi collegas impietatis Pelagianos Epiſcopos: licet ipſorum aliqui paulo poſt ſanioris mentis effecti, deficientes a ſceleratorum militia, ad Catholicæ Eccleſiæ caſtra ſe receperint, vt teſtatur Synodi-
E ca per Palladium ad Theodoſium miſſa [d]. Hinc videas, quod cum numerentur in hoc ipſorum primo conuentu Neſtoriani Epiſcopi quadragintatres, poſtea recenſeri triginta [e] tantum & octo, indeq. trigintaunum [f]. Hic finis Concilij malignantium, ſynagogæ conſpirantium in Chriſtum & Eccleſiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

a Gregor. lib. 6. epiſt. 31.
b Gregor. lib. 7. epiſt. 47.
c Gregor lib. 5. epiſt. 14.
d Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 4. c. 10.
e Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 4. c. 7.
f Ibid. c. 10.

Poſt hæc autem accidit, vt duodecim diebus elapſis, nimirum decima Iulij, legati a Cæleſtino Pontifice miſſi appellerent Epheſum: qui licet antea expectati, ſed varietate temporum eorũ nauigatione præpedita, tardius appulerunt: cum tamen ſatis Synodo viſum eſt, rem aggredi, quod loco ipſorum Cyrillus adeſſet, qui ex Cæleſtini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodũ introducti, a Patribus digne (vt par erat) excepti ſunt Arcadius & Proiectus Epiſcopi, atque Philippus S. R. E. presbyter, Apoſtolicæ ſedis legati: qui litteras obtulerunt legendas a Cæleſtino Papa ad Synodum datas: quæ (vt ſcriptæ erant) Latino ſunt recitatæ ſermone ob dignitatẽ Apoſtolicæ LEGATORVM ADVENTVS. QVARTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

ſtolicæ ſedis Latine ſcribentis: inde eædem Græcæ redditæ, iterum lectæ ſunt, atque omnium ſententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus fauſtis acceptæ. Poſt hæc vero Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ de his quæ hactenus acta eſſent in Synodo, quomodo videlicet ex præſcripto litterarum Cæleſtini Papæ ad Cyrillum & ad Neſtorium & alios eumdem Neſtorium hæreticum & contumacem omniū ſententia condemnaſſent, eoſdem legatos reddidit certiores. Excuſauerunt autem ijdem legati tarditatem ſuam & moram ex maris tempeſtate productam: petieruntq. ſibi legi quæ ab ipſis hactenus decreta fuiſſent, ſic in Synodo loquente Philippo legato [a]: A

a Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 2. c. 15.

Gratias agimus ſanctæ venerandæq. huic Synodo, quod litteris Cæleſtini ſanctiſſimi beatiſſimiq. Papæ vobis recitatis, ſanctæ Eccleſiæ membra, ſanctis veſtris vocibus, pijſq. præconijs, ſancto veſtro capiti vos exhibueritis: non enim ignara eſt veſtra beatitudo, totius fidei, ceterorumq. Apoſtolorum caput beatum Petrum Apoſtolum extitiſſe. Proinde cum noſtra paruitas multis magniſq. tempeſtatibus iactata & impedita aliquanto ſerius acceſſerit: rogamus vt ea nobis patefieri mandetis, quæ ante euentum noſtrum in ſacra hac Synodo acta ſunt; quo iuxta ſanctiſſimi Papæ noſtri, præſentiſq. huius cœtus ſententiam, & nos quoque illa noſtro ſuffragio confirmemus, noſtroq. calculo approbemus.] ita ipſe. B

COGNITIS ACTIS NESTORIVS ITERVM DAMNATVR.

Poſt hæc prælocutus eſt Theodorus Ancyræ Epiſcopus nonnulla in laudē Cæleſtini Pontificis; indeq. ſubſecuta Actorum lectio, & Neſtorij iterata damnatio. hæc ex Actis Epheſini Concilij. Abſolutaq. eiuſdem Synodi œcumenicæ quarta ſeſſio. Vidiſti, lector, & conſideraſti, puto, in plena Synodo profeſſum Philippum Apoſtolicæ ſedis legatum, eſſe Catholicæ Eccleſiæ caput Romanum Antiſtitem, reliquos vero omnes Epiſcopos ſub hoc capite membra: quod quidem eſt ſuſceptum elogium abſque inuidia, & fauſtis poſtea præconijs acclamatum. Sed quæ die ſequenti acta ſint, dicere proſequamur. C

QVINTA ACTIO EPHES. CONCILII.

Vndecima Iulij in ſolitum conſeſſum, ad Dei genitricis Mariæ eccleſiam Catholici omnes Epiſcopi conuenere: vbi poſt Iuuenalis Epiſcopi Hieroſolymorum prælocutionem, ad ea quæ heſterna die acta eſſent in Synodo, legati Apoſtolicæ ſedis in damnationem Neſtorij ſuum calculum adiecere: quorū primo loco Philippus presbyter ſententiam ſuam dixit his verbis [b]: Nulli dubium eſt, immo ſæculis omnibus notum eſt, ſanctum beatiſſimumq. Petrum Apoſtolorum principem & caput, fideiq. columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, a Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humaniq. generis Redemptore cæleſtis regni claues accepiſſe; ſoluendiq. atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe; necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſq. decernere, ſemperq. victurū eſſe. Huius itaque ordinarius ſucceſſor & Vicarius ſanctus beatiſſimuſq. Papa & Epiſcopus noſter Cæleſtinus nos ſuos pro ſe quaſi Vicarios ad hanc ſanctam Synodum miſit, &c.] Intelligis ne, quem ſibi locum in Eccleſia Catholica iure vendicare ſemper conſueuerint Petri ſucceſſores Romani Pontifices? & in quam frequenti auditorio, quamq. celebri totius plane Catholici orbis theatro, cunctis ſpectantibus & audientibus, ſit tantæ rei veritas prædicata? quam non dico Catholici omnes qui aderant, ſumma conſenſione pronis auribus acceperunt: ſed eadem ipſa præclarioribus quoque præconijs confeſſus eſt, qui ceteris eruditior in caſtris aduerſarijs modo ſub Ioanne militabat Theodoretus, cum poſtea ab his expediens ſe nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce ſæpius ſuis epiſtolis (vt dicemus) tantam profeſſus eſt veritatem. Sed cœptam iam hiſtoriam proſequamur.

b Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 2. cap. 16.

DE PRIMATV APOSTOLICAE SEDIS. D

Poſt Philippū legatum duo reliqui in eamdem ſententiam pedibus abiere, & in damnationem Neſtorij dictis ac pronunciatis ſententijs ſubſcripſere, primoq. loco Philippus presbyter S.R.E. legatus ſubſcripſit ante duos reliquos legatos Epiſcopos: quibus intelligas, quod etſi præſtare dignitate certum ſit Epiſcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis, Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuiſſe, quo interdum præferrentur Epiſcopis. Actis igitur iam contra Neſtorium a Synodo œcumenica, legatorum ſubſcriptione munitis, ſcripta eſt epiſtola Synodalis ad Theodoſium Imperatorem de confirmata damnatione Neſtorij per legatos Apoſtolicam vicem agentes non ſolum Cæleſtini Romani Pontificis, ſed totius orbis Occidentalis Epiſcoporum. eſt epiſtolæ principium [c]: Veſtram, Chriſtianiſſimi Reges, erga pietatem curam & ſtudium vniuerſorum Deus apprime gratam acceptamq. habet, &c.] Dedit eadem Synodus aliam præterea epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eōdem quoque argumento conſcriptam, & legatorum etiam ſubſcriptione munitam, quæ ſic incipit [d]: Huc deuenimus, vt rē apprime luctuoſam vobis indicare cogamur, &c.] Sed cum videas in neutris harū Synodalium E

EPISTOLAE SYNODALES MISSAE CONSTANTINOPOLIM.

c Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 2. c. 17.

d Act. Epheſin. edit. Pol. tom. 2. c. 13.

A daliũm epiſtolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus geſtis per aduerſariorum conciliabulum, damnatiſq; ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuerſa Synodo, de quibus in primis expoſtulandum plurimum fuiſſet; euidens eſt argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum ſub ſilentio actitata.

Sed quem non mouerunt illi lapidem, quamve artẽ & dolum intentatũ prætermiſere, quibus Cyrillum, quem præ ceteris odio proſequerẽtur, aliqua aſpergere poſſent infamia & ſugillare calumnia? Qui enim viderant ſic in Orientẽ obſtruxiſſe aditus omnes, ne quid litterarum ad Imperatorem perferri poſſet: cum ſciſſent de damnatione Neſtorij ſcriptas fuiſſe litteras Alexandriam a Cyrillo; occurrentes his, in Aegyptum dedere litteras, quibus ſignificarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus inſecutus eſt Ioannem Chryſoſtomum, commotum contra Neſtorium, eumdem abſque perendina dilatione excommunicaſſe: quæ quidem res commouit animos etiam ſanctiſſimorum virorum, & inter alios Theodori Peluſiotæ, qui ad Cyrillum in hæc verba ſcripſit epiſtolam [a]:

VERSVTIAE NESTORIANORVM ET CALVMNIAE IN CYRILLVM.

B

Præpoſterus fauor haud acute cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter ſi ab vtraque larua purus atque immunis eſſe ſtudes, noli violentas ſententias ferre; verũ illata crimina iuſto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia ſcit antequam oriantur, pro ſua humanitate deſcendere ac Sodomorum clamorem perſpicere voluit, hinc videlicet nos ad res accurate perſcrutandas ac proferendas erudiens. Multi enim ex ijs qui Epheſi coacti ſunt, te traducunt, vt tuas inimicitias perſequentem & vlciſcentem, & non ea quæ Ieſu Chriſti ſunt, orthodoxe quærentem: Theophili (inquiunt) ex ſorore nepos eſt, illiuſq; mentem & ſententiam imitatur: Vt enim ille perſpicue aduerſus diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem (*Chryſoſtomum ſcilicet*) furorem effudit; ſic etiam iſte gloriari ac ſe iactare expetit, etiam ſi latum ſit inter eos qui accuſantur, diſcrimen.] hactenus Iſidorus, qui & aliam eiuſdem ferme argumenti ad eumdem dedit epiſtolã, quæ ſic incipit [b]: Terrorem mihi diuinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.] Quod inſuper ijdem calumniarentur hæretici, Cyrillum affirmantem vnam tantum in Chriſto eſſe perſonam, eumdem aſſerere vnam in Chriſto naturam; idem Iſidorus ſcripſit ad ipſum epiſtolam [c], qua ſignificauit ex plurimis S. Athanaſij ſententijs liquido apparere, ex duabus Chriſtum conſtare naturis. Ceterum veritatem tandem edoctus, ipſe Cyrillum, vt perſtet in ſententia immobilis, adhortatus eſt; aliamq; poſtea ad eum ſcripſit epiſtolam [d].

a Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 310.

ISIDORVS PELVSIOTA CYRILLVM ADMONET.

C

b Iſidor. lib. 1. epiſt. 370.

c Iſidor. lib. 1. epiſt. 323.

d Iſidor. lib. 1. epiſt. 324.

Quid inſuper Neſtoriani? De Victore quodam ſanctiſſimo monacho in vulgus ſparſere, quod hoſtis Cyrilli eſſet, & ea ipſa ſaperet, quæ Neſtorius impie prædicaret: ſed accidit vt idem Epheſum ſe conferret, & veritatem vix tandem omnibus pateſaceret. Porro rem geſtam ſcitu dignam ipſe Cyrillus in Apologia ad Theodoſium Imperatorẽ ita deſcribit [e]: Expertus eſt mecum infrenatæ linguæ iacula dilectus quoque ſolitarius Victor. Prædicarant enim de ipſo quidam ex his forte qui mentiri conſueuerunt, quod & ipſe abſurda quædam ſit contra me nugatus. Ita vt cum Epheſum ad me veniſſet, vehementer illũ nonnulli ex ſancta Synodo accuſarint; immo vniuerſi, vnum eſſe ex impiorũ numero, vociferãtes, auerſati ſint; conſtanterq; parricidam & homicidã, & ſi quæ alia ſunt huiuſmodi, nominarint. Et cum hoc ſenex intellexiſſet, multis admodum ipſum ſanctis Epiſcopis circumſtantibus, ſublatis in cælũ manibus, præter morem, per ſacroſanctũ baptiſma & veneranda Chriſti myſteria, nullius horum ſcelerum ſe conſcium eſſe iurauit: atque ita vix tandem offenſorũ animos ego & ipſe pacare potuimus.] hæc Cyrillus. Cognoſcis iam ſatis, puto, lector, per quos mendaciorum & verſutiarum anfractus ſerpere ſoleat infelix impietas; ipſam vero veritatem, etſi mille hoſtium cuneis circumualletur, erectam ſui fiducia rectà progredi, & cælũ magna ſemper alacritate conſpicere. Sed Synodalia proſequamur Acta.

VICTOR MONACHVS CALVMNIIS PETITVS VIX REPERIT FIDEM SVAE INNOCENTIAE.

D

e Cyril. Apolog. tom. 4.

E

Elapſis ab hac vltima ſeſſione diebus quinque, cum hoc interſtitio temporis Catholicis innotuiſſent Epiſcopis, quæ Neſtoriani impudenter egiſſent aduerſus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antiſtites: conſulturi quid in re tãta agendum foret, decimaſexta menſis Iulij in eamdem Dei genitricis baſilicam conuenere. Vbi primum oblatus eſt querelarum libellus a Cyrillo Epiſcopo Alexandrino & Memnone Epheſino aduerſus Ioannẽm, quod licet ſua culpa ſero, longeq; poſt præſcriptum tempus adueniſſet, ſibi tamen Iudicis officium vendicaſſet, ſpretiſq; Patribus Synodi, Neſtorio communicaſſet, clandeſtinamq; Synodũ ex improbis & eiectis Epiſcopis collegiſſet, auſuſq; eſſet, nulla ſeruata iudicij ratione, abſque admonitione vel citatione præmiſſa, in ipſos ſententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoq; a Concilio vniuerſo, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Epiſcopus, nullius eſſe penitus iuris aſſeruit;

SEXTA ACTIO CONCILII EPHESINI.

quæ a communicantibus cum Neſtorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repugnantibus, acta eſſent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petijt, vt Ioannes auctor omnium audiretur; cumq. iudiciali ordine ob eam cauſam eſſe citandum. A

IOANNES SECVNDO CITATVS CONTVMAX RESISTIT.

Miſſi ſunt igitur tres Epiſcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conuenirent ipſum Ioannem Antiochenum Epiſcopum. ſed a militibus vetiti ſunt ad eum accedere, vixq. intra ædium admiſſi veſtibulum: dimiſſi vero cum minis, iurgijs, atque blaſphemijs in fidem Catholicam, ad ſanctam Synodum redière. Sed decreto Synodi per tres alios Epiſcopos iuſſo ſecundo citari, occurrentibus eiſdē militibus euaginatis gladijs, vix tandem eiuſmodi a Ioanne per milites elicuere reſponſum: Epiſcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excommunicationis vinculis innodatos reſponſo non dignamur.] His & alijs relatis per miſſos ad Ioannem Epiſcopos, etſi ſatis ſuperq. ea videri poterant ad hominis proteruiam declarandam, tamen adhuc tertio eſſe citandum, ſancta Synodus ſtatuit. B Sicq. his rebus geſtis, finem accepit eius diei Actio: cum Iuuenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus inter alia in Ioannem Antiochenum, incuſans eius refractariū animum, dixit, ob legatos ſaltem Apoſtolicæ ſedis Roma miſſos eum parere debuiſſe: Cum præſertim (inquit) Apoſtolica ordinatione & antiqua traditione in conſuetudinem abierit, vt Antiochena ſedes perpetuo a Romana dirigeretur, iudicareturque.]

IOANNES PVBLICIS SCRIPTIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

Poſtquam autem eiuſmodi contumelioſum reſponſum Epiſcopis illis miſſis Ioannes dediſſet, iamq. palam detexiſſet, a ſe Cyrillum cum vniuerſa Synodo excommunicatum: adijciens crimen crimini, confeſtim chartas publice iuſſit affigi, quibus declararetur Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus eſſe ſectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadem ſcheda, omnia de Cyrilli hæreſi iam nunciata eſſe Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad ſequentis diei Synodum retulit. C

SEPTIMA ACTIO CONCIL. EPHESINI.

Decimaſeptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ eccleſia collectis in vnum Epiſcopis, Cyrillus de affixa publice charta queſtus, petijt moneri debere Ioannē de eadē affixa charta & irrogata contumelia rationē reddere; oſtendenſq. quamlongiſſime abeſſe, vt aliquando Apollinarem vel aliquem hæreticorum ſectatus fuerit, in eumdem Apollinarem & alios omnes hæreſiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit ſanctæ Synodo, Ioannē tertio per tres Epiſcopos citari: delectiq. ſunt ad opus Daniel Epiſcopus Coloniæ in Armenia ciuitatis, Cōmodus Tripolis Lydiæ, & Timothens Thermæ ciuitatis Helleſponti Epiſcopus. Accidit autem, vt cum hi ad Ioannis habitationem ſe contuliſſent, & a clericis Ioannis male excepti eſſent, a militibus qui aderant commiſerationis cauſa fuerint ex eorum manibus liberati; cognoſcebant enim illi Commodū Epiſcopum, in cuius ciuitate aliquando verſati eſſent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodū deferendam, quam Epiſcopi accipere noluerunt, quod non ipſorū id muneris eſſet. D Adiecit poſtea archidiaconus Ioannis nomine eiuſmodi verba: Neque vos ad nos mittatis; neque nos in poſterum quicquam ad vos mittemus: ſiquidem poſtquam decreta noſtra ſemel ad Imperatorem detulimus; quid opus ſit facto, vt ipſe ad nos perſcribat, expectabimus.] hæc ille. Cum vero cuncta quæ accidiſſent miſſi Epiſcopi reuertentes Synodo expoſuiſſent; quid decreuerint Patres, dicturi ſumus, vbi primum quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam Synodo obtulerat Epiſcopis, dixerimus. innotuit illa poſtea, quæ ſic ſe habet [a]:

a Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 3.

Epiſcopis a nobis excommunicatis ſancta Synodus hæc ſignificat & ſuadet.

EPISTOLA PSEVDOSYNODI AD SYNODVM OECVMENICAM.

Graue re vera eſt, peccare, Deumq. & Dominum ad iracundiam prouocare: ſed longe grauius eſt & periculoſius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malū vos eo ipſo manifeſte incidiſtis, quod iniquis ſeditioſiſq. Cyrilli Alexandrini & Memnonis Epheſini B ſtudijs & machinationibus animo pertinaci adſtipulari hactenus non deſinitis. Quare & hac quoque de cauſa excommunicationem perpeſſi eſtis; nec iniuria. Nam cum amicitiæ oſtium per noſtram ſententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxiſtis, neque vt ab excōmunicationis vinculo abſolueremini, quicquam penſi habuiſtis: immo vero hominum hæreſi contaminatorum, ſanctorumq. Patrum canones & Imperatorum decretū fœde calcantium, & ſexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omniq. Epiſcopali dignitate exuti ſunt) neceſſitudine & conſuetudine vſque hodie libere vtimini. Scitote proinde, niſi mature quod æquum eſt prouideritis, & a noxio illo commercio vos ſemoueritis, fidemq. ſanctorū Patrum Nicænorum ſincere complexi fueritis, & noſtro tandem conſenſui iuxta religioſiſſimorum Regum noſtrorum præſcriptum placide citra vllam omnino contentionem aut turbam vos adiunxeritis; fore vt veſtram ſtultitiam iuſtius quam noſtram ſententiam accuſaturi ſitis.] hactenus Ioannis delirium.

Cum

A Cum autem ſancta œcumenica Catholicorũ Synodus relatione Epiſcoporũ de Ioannê
audiſſet, quã procul abeſſet, vt ſpes aliqua eſſe poſſet Synodo illũ citatum adfore, qui ob- SCHISMATICI EXCOMMVNICATI.
ſtinatus perſiſteret, Iudicemq. omnium tamquam phreneſi correptus ageret; haud diutius
diſſimulandum rata, in ipſum & qui cũ eo erant Epiſcopos anathematis ſententiam tulit,
niſi quamprimum ab eo receſſerint. nomina autẽ ſingulorum expreſſit; inter quos Theo-
doretus reperitur, qui vt armiger Ioanni inhæreſcebat: erant omnes numero trigintaſex.
Inſuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Synodus
prorſus irrita eſſe duxit: ſcripſitq. de his Synodalem ad Theodoſium Imperatorem epiſto-
lam, cuius eſt exordium [a]: Quæ ſanctæ ſunt Synodo a dominatione veſtra mandata, &c.]; a Apud Cyrill. epiſt. Synod. 5.
qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere ſineret, qui a ſchiſma- SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.
ticis ſeorſum ab vniuerſis collectus fuit ſchiſmaticorum conuentus; ageretq. ipſe Con-
B ſtantini Magni exemplo, qui quos ſciret a cœtu omniũ eſſe diuiſos, pœna mulctandos exi-
lij cenſuiſſet: nec vllo pacto fieri poſſe, vt nomen Synodi obtineret conuentus trigintaſex
Epiſcoporum ſchiſmaticorum, qui præſertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos,
cum e contra eſſet vere legitima Synodus vniuerſalis ducentorum & decem Epiſcoporum,
quæ præcipue legatos ſecum habeat Apoſtolicæ ſedis omnium Occidentalium vicem agen-
tes. Iubeatq. ad poſtremum, rogant, vt quæ a ſancta Synodo contra impium Neſtorium
geſta ſunt, ſolidam obtineant firmitatem.
Scripſit inſuper eadẽ ſancta Synodus epiſtolam Encyclicam ad vniuerſos Chriſti fideles,
quibus omnium Epiſcoporum nomina, qui damnati omnium conſenſu fuerant, voluit in- SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES.
noteſcere. eſt ipſius initium [b]: Cum eſſemus Epheſi ſecundum Imperatoris litteras con-
gregati, &c.] cui adiecere ſex canones, quibus ſancta Synodus ſignificauit ne quis ſe b Apud Cyrill. epiſt. Synod. 6.
C coniungeret cum Neſtorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus ſchiſmaticis Ioanni
ac ſocijs, vel ſectæ Pelagianæ viris; qui vero ſecus fecerint, vt deijcerentur ab Epiſcopatu,
& ſubiacerent anathemati, iuſſit. Decreuit inſuper ſancta Synodus, vt quicumque a Neſto-
rio & alijs ei adhærentibus depoſiti eſſent, ſuum reciperent locum: addiditq. etiam, vt cle-
rici atque populus non ſubiaceant ijs qui a Synodo depoſiti fuerunt Epiſcopis; nulliuſq.
habendam eſſe momenti eorum reſtitutionem per Neſtorium & collegas ſchiſmaticos fa-
ctam: ac demum deponendos pronunciauit omnes qui res geſtas per ſanctam Synodum
œcumenicam Epheſinam conati fuerint irritare, eoſdemq. anathemate feriendos eadem
ſancta Synodus edita ſanctione decreuit. Hactenus ſeptima Actio.
Poſt hæc vero per dies quinque ceſſatum eſt a ſacris Comitijs; quo tempore Cyrillum
putamus illam habuiſſe ad populum homiliam, cuius eſt exordium [c]: Quæ dilectiſſimis c Cyril. homil. 3.
D in Chriſtum ſit virtus, &c.] cum ea vſus eſt ad tempus accommodata aduerſus Ioannem CYRILLI APOSTROPHE
apoſtrophe, digna relatu, vbi ait: Ad te namque mihi ſermo nunc eſt, qui elatum aduer- IN IOANNEM.
ſus omnes ſupercilium erigis, & ex Orientalibus regionibus huc veniſti. Itaque hi vni-
uerſi Saluatoris noſtri omnium miniſtri ſumus, & concreditum eſt nobis prædicationis
iſtius miniſterium: ob quam cauſam non omnes cum illo ſumus, vt quæ illius ſunt, veli-
mus? Erexit (vt vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac ſceleſtum,
vt in Eccleſiæ filios impietatis ſuæ venenum expuat. Occurro illi nudatum habens ſancti
Spiritus gladium, pugnoq. aduerſus hanc beſtiam propter Chriſtum. Qua de cauſa non col-
laboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipſe non ſimul conſiſtis in acie?
Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certamen; & ſimul vincentes, gratias
referamus Saluatori, dicentes: Contriuiſti capita draconis.
E Sed nos quidem legitimi Saluatoris ſacerdotes bellicoſiſſimi, myſteriorum eius diſpen-
ſatores, ſuperamus eos qui contra gloriam eius pugnant: tu vero non ita. Vides nos ve-
luti in bello certaſſe, & adhuc pugnæ ſtillare ſudorem, adeoq. refocillatione ſpirituali &
conſolatione opus habere, ac iam viciſſe. Tu vero cum ſis ordinatus inter fratres, &
Chriſto Domino nomen dederis, debeaſq. nobiſcum armari ad pugnam, aduerſus verita-
tis dogmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoſte non conſeruiſti; cum
his qui certarunt, non concertaſti; tempus belli tarditate aduentus tui declinaſti; a longe
ſtetiſti ſpectator eorum qui viriliter certauerunt; hoſtem proſtratum, linguamq. blaſphe-
mam repreſſam & punitam vidiſti, ac doluiſti. Dic, quæſo, quam ob cauſam? Quod
Chriſtus vicit? Quod contra aduerſarios inualuit? Quod obmutuit os grandiloquum?
Quod ſedatus eſt morbus, qui inter filios Eccleſiæ graſſabatur? Verum ſatis fuerit, viriliter
nobiſcum agere, & illud cum Dauide [d] dicere: Nonne qui oderunt te Domine, oderam, d Pſal. 138.

& ſuper inimicos tuos tabeſcebam? iuſto odio oderam eos, & inimici facti ſunt mihi. A

Verum horum nulla tibi prorſus eſt ratio; ſed e contra eos qui vicerunt, iaculo petis, & inuidentiæ telis vulnerare conaris, quos potius admirari debebas. At etiamſi nos acerbe petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ ſunt plagæ eorum. Et tametſi externis armis te ipſum circumdans, bellum aduerſus Eccleſiam Domini moliris; arma tamen noſtra (ſicut ſcriptum eſt) non ſunt carnalia, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum. Inuenies autem Chriſti milites ijs qui tecum ſunt, fortiores: ſcutum fidei & animi ſpontanei arma, id-eſt, Chriſtum habent, habent thoracem iuſtitiæ, galeam ſalutis, & gladium Spiritus. Itaque etiamſi audax & vehemens, multoq. faſtu incedas, & ad morem iactabundi Goliath barbarica contra nos arrogantia & inſolẽtia intumeſcas: vincet tamen Chriſtus, vincet per pios ſatellites ſuos, ſicut Dauid, &c.] Sed quid prætera? Sciens Cyrillus publicis litteris ſe ab eo ſugillatum Sabellianiſmi, ipſe publica concione ſuam agens B cauſam, in aduerſarios inuectus, Pelagij hæreſim, cui fauebãt illi, vehementer inſectatus eſt, habens tunc Epheſi homiliam illam, cuius eſt exordium [a]: Qui ſacris litteris attendũt, &c.]

a Cyril. homil. 5.

OCTAVA SYNODI EPHES. ACTIO.

Quinque autem poſt hæc a ſuperiori ſeſſione interlapſis diebus, die vigeſimaſecunda Iulij octauus congreſſus in loco ſolito, ipſa Deiparæ Mariæ eccleſia, habitus eſt, ea nimirum ex cauſa, quod Neſtoriani [b] decipere ſimpliciores ſolerẽt, exhibentes illis a ſe ſcriptam nouam fidei confeſſionem, veluti Nicænum ſymbolum: agebant autem id Anaſtaſius & Photius Neſtorij primipilares, de quibus ſupra, hiſq. coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidẽ deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Neſtorianiſmum impegerunt, de calcaria (vt dici ſolet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Chariſius œconomus Eccleſiæ Philadelphiæ, ab illis tamquam hæreticus, quod ipſorum noluiſſet recipere confeſſionem, damnatus; qui eam ſcripto libello detulit Epheſum, obtulitq. Concilio. Qua cognita a ſancta Synodo atque damnata, vt cauerent in poſterum, canonem addiderunt, vt nemo ſubſcribendam offerret aliam fidei profeſſionem, quam Nicænam abſque vllo additamento, grauibus aduerſus ſecus faciẽtes ſtatutis pœnis. C

b Act. Concil. Epheſ. edit. Pel. tom. 2. c. 28.

NONA SESSIO CONCILII EPHESINI.

Sequenti vero die, nempe vigeſimatertia Iulij, actum eſt de damnatione hæreſis Pelagianæ: lectiq. in primis commẽtarij Romæ conſcripti ſub Cæleſtino Romano Pontifice aduerſus eoſdem hæreticos, ex quorum præſcripto conſecuta eſt eiuſdẽ hæreſis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorũ & Epheſi, vbi cum ſchiſmaticis erant, ſunt hæc, Iulianus, Præſidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cæleſtio auctoribus hæreſis iterũ damnati ſunt. conſtat id ſane ex Synodali epiſtola in hac ſeſſione ſcripta ad Cæleſtinum Romanum Pontificẽ, quæ ſic incipit [c]: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem ſtatim poſt hanc abſo- D lutam Actionem fuiſſe conſcriptam, ex eo intelligi poteſt, quod cũ de ſingulis rebus Epheſi geſtis certiorem reddiderit Cæleſtinum, vſque ad damnationem Pelagianorum peruenit.

c Apud Cyril. epiſt. Synod. 12.

Proſper etiam in Chronico ſub huius anni Conſulibus de damnatione Pelagianorum cum Neſtorio iſta habet; Congregata apud Epheſum plus ducentorum Synodo ſacerdotum, Neſtorius cum omni hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum ſibi dogma iuuabant, damnatur.] teſtatur id ipſum S. Gregorius in epiſtola [d] ad Anaſtaſium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæreſi Pelagiana damnata & cum Neſtoriana ſepulta, a S. Proſpero editum [e]:

d Gregor. lib. 7. epiſt. 47.

e Apud Proſp. ante lib. de Ingrat.

EPITAPHIVM PELAGIANAE ET NESTORIANAE HAERESVM EXTINCTARVM.

Neſtoriana lues ſucceſſi. Pelagiane,
Quæ tamen eſt vtero progenerata meo.
Infelix miſera genitrix, & filia nata E
Prodiui ex ipſo germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orſa ſuperbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in ſumma armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui.
Et conſanguinea poſt triſtia vulnera fraudis
Aſpera conſerui prælia fine pari.
Me tamen vna dedit victam ſententia leto:
Illa volens ſurgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumq. ſeplchrum
Intrat, & inferni carceris ima ſubit:

Quo

A *Quo nos præcipites inſana ſuperbia merſit,*
Exutos bonis, & tumidos meritis.
Nam Chriſtum pietate operum & mercede volentes
Eſſe Deum, in capitis fœdere non ſtetimus:
Sperantesq. animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia iuſtitiam.
Qui igitur gemina miſeraris buſta ruina,
Ne noſtro exilio conſociare caue.
Nam ſi qua Domini data munera ſero fatemur,
Hæc homini credis debita, noſter eris.]

hactenus de ſepulta cum ignominia Pelagiana hæreſi vna cum Neſtoriana, quod Epheſi-
B ni Concilij hac nouiſſima Actione factum diximus.

Damnata iá in Synodo hæreſi Pelagiana, ciues Epheſij ardore fidei Catholicæ æſtuantes, haud pati potuerunt, eoſdem Pelagianos Epiſcopos intra ciuitatis mœnia contineri, ſed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Proſper his verſibus [a]:

EXPVLSI EPHESO PELAGIANI.

a Proſp. de Ingrat.

Præterea, quanta fuerit bene mota tumultu
Clara Epheſos, non paſſa diu conſiſtere tectis
Vaſa iræ, & morbi flatus, & ſemina mortis.] Sed reliqua proſequamur.

In hac item Synodo canones ſex editos eſſe, & datam Synodalem epiſtolam ad vniuerſos Chriſti fideles, alij referunt, nos diximus Actione ſeptima. Poſt hæc diuerſæ aliæ cauſæ in Synodo productæ ſunt. Nam ſuggeſtione [b] Valeriani & Amphilochij in Pamphilia
C & Lycaonia Epiſcoporum, damnati pariter ſunt in eadem Epheſina Synodo Maſſaliani, Euchitæ, & Enthuſiaſtæ. Oblata eſt & petitio ab Euſtachio Metropolitano Pamphiliæ, qui iam ſenio confectus, Epiſcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retineret Epiſcopatus, a Synodo petijt; quod obtinuit: deq. his ſcripſit [c] Epheſina Synodus ad Synodū prouincialem in Pāphilia congregatā. Oblatus [d] inſuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Epiſcopis, vt ſecundum antiquum morem illius prouinciæ vnus Epiſcopus duobus iure metropolitano præeſſet Epiſcopis; quod ſancta Synodus ex priſca eius regionis conſuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus ſatis intelligi poteſt, nihil eſſe, vt Actionum numerus, quibus in vnum ſimul conuenire Patres contigit, certus definiri queat. Etenim abſolutis quæ ad hæreſim & hæreticos & ſimul cum eis ſchiſmaticos condemnandos ſpectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Epheſi de-
D tinerentur, nouis ſemper conuentibus illis conſulere, deq. rebus agendis vna decernere, ipſis præſertim temporibus, cum ab Imperatore Epheſum iterum miſſus eſt Comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter ſe diſſidentium partes.

PRIVATAE RES GESTAE IN SYNODO.

b Ex Act. Concil. Epheſin. edi. Pelo. tom. 2. c. 3.

c Act. Concil. Epheſin. edit. Pelo. tom. 2. c. 5.

d Apud Act. Epheſ. tom. 2. c. 3.

Inter alia autem in hoc eodem Epheſino Concilio pertractata, fuit cauſa ſuggeſta a Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæſtinæ ſibi & ſucceſſoribus ſuis arrogare tentauit cum graui Cæſarienſis Eccleſiæ præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus poſſediſſet, totius Palæſtinæ primatus. Quod enim ob frequentem ex toto Chriſtiano orbe Hieroſolymam peregrinationem, maiori haberetur honore & officijs dignioribus coleretur Hieroſolymorū Epiſcopus, quam Cæſarienſis; hinc ſibi arrogandi ſuper Cæſarienſem Antiſtitē auctoritatem,
E ſuppeditata eſt occaſio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi ſtabilire conanti, Epiſcopis ferme omnibus in ſuam ipſius ſententiam perductis; qui Apoſtolicæ ſedis locum tenebat, reſtitit Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, conſeruans cuique illibata iura ſua ex canonum Nicænorum præſcripto. Huius quidem rei geſtæ licet inter Epheſini Concilij Acta nulla prorſus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifeſtum, qui in epiſtola ad Maximum Antiochenum Epiſcopum data hæc narrat his verbis [e]:

IVVENALIS PRIMATVM QVAERIT ARRIPERE.

e Leo epiſt. 62.

Subrependi enim occaſiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes cauſas generalis congregatio facta fuerit ſacerdotum, difficile eſt vt cupiditas improborum non aliquid ſupra menſurā ſuam moliatur appetere. Sicut etiam in Epheſina Synodo, quæ impium Neſtorium cum illo dogmate ſuo perculit, Iuuenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ prouinciæ principatum credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commenticia ſcripta firmare: quod ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus me-

CYRILLVS AVCTORITATE APOS. SEDIS RESTITIT IVVENALI.

rito perhorreſcens, ſcriptis ſuis mihi, quid prædicta cupiditas auſa ſit, indicauit, & A
ſolicita prece multum popoſcit, vt nullus illicitis conatibus præbeatur aſſenſus. Nam cu-
ius epiſtolæ ad nos exemplaria direxiſti ſanctæ memoriæ Cyrilli; eam in noſtro ſcrinio re-
quiſitam nos authenticam noueris reperiſſe.] hæc ſanctus Leo: quibus plane demonſtrat,
adeo Iuuenalem ad ſua vota vniuerſam pene Synodum perduxiſſe, vt vna cum legatis A-
poſtolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cu-
ius vnius ſit, quæ a multitudine Epiſcoporũ iniuſte decernerentur, penitus abolere, vtpo-
te qui Eccleſiæ vniuerſali præſideat Iudex & vindex ſacrorum canonũ aduerſus omnes qui
eos labefactare tentarent. Vnde in hanc ſententiam hæc mox ſubdit idẽ Pontifex S.Leo:
Hoc tamen proprium definitionis meæ eſt, vt quantumlibet numerus ſacerdotum am-
plior aliquid per quorundam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem &
octo Patrum conſtitutionibus inueniatur aduerſum, id iuſtitiæ conſideratione caſſetur: B
quoniam vniuerſæ pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri, niſi ſua canonibus re-
uerentia intemerata ſeruetur.] hæc S.Leo, ea nimirũ occaſione, quod idem Iuuenalis Epi-
ſcopus quæ tentarat in hoc Epheſino Concilio, perficere conatus eſt poſtea in Chalcedo-
nenſi, cum ei aduerſatus eſt idem tunc Pontifex S.Leo. ſed de his ſuo loco pluribus. Hæc
ſatis ad res geſtas in Concilio Epheſino. Quod item ad Eccleſiarum iura pertinet, tracta-
ta eſt etiam in S.Synodo cauſa Cypriorum Antiſtitum expoſtulantium aduerſus Ioannem
Antiochenum Epiſcopum præter ius faſq. ſuper Cypri inſulæ Eccleſias vendicantem ſibi
auctoritatem. ſed de ea cauſa agetur ſuo loco.

IRRITAT PAPA GESTA IN SYNODO.

His autem omnibus, ac potiſſimum quæ ad Neſtorij cauſam ſpectare videbantur, peni-
tus abſolutis, S.Synodus ad Theodoſium Imperatorem litteras dedit, quibus petijt vt Epi-
ſcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia. C
ſic enim ſe habent [a]:

[a] Ex codice Ant. Auguſtini.

Pijſſimis & Deo amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano Victoribus, Triumphatori-
bus ſemper Augg. ſancta Synodus, quæ gratia Chriſti & nutu veſtræ potentiæ in Epheſina
metropoli congregata eſt.

S. SYNODVS AD THEODOSIVM.

Circa pietatem ſolicitudinem veſtram & ſtudium, Chriſto amabiles Imperatores, om-
nium Deus probans, etiam ſanctorum Epiſcoporum Occidentalium zelo animos excita-
uit ad vindictam iniuriam paſſi Domini noſtri Ieſu Chriſti. Nam licet plurimum itineris
ſpatium peruenire vſque ad nos illam multitudinem ſanctorum prohibuiſſet Epiſcoporum:
ſed tamen illic congregati, præſente etiam magnæ Romæ ſanctiſſimo & Deo amantiſſimo
Epiſcopo Cæleſtino, etiam hunc noſtrum ſenſum fidei cum multa conſonantia prædicaue-
runt: & qui extra hunc ſenſum ſunt, alienos eſſe penitus & ſacerdotio & clero & gradu de- D
finiuerunt. Hæc itaque etiam prius * & magnæ Romæ ſanctiſſimus Epiſcopus Cæleſtinus,
antequam colligeretur ſanctiſſima Synodus, per ſuas litteras nunciauit, committens ſan-
ctiſſimo & Deo amantiſſimo Epiſcopo Cyrillo Alexandrinorum magnæ ciuitatis, ſuum
obtinere locum: & nunc rurſus per alias litteras hæc ipſa ſanctæ Synodo manifeſta conſti-
tuit, quam congregari potentia veſtra præcepit in Epheſinam metropolim: quas etiam
deſtinauit & per ſanctiſſimos Epiſcopos Arcadium & Proiectum, & Deo amantiſſimum pre-
sbyterum Philippũ magnæ Romæ, complentem præſentiam ſanctiſſimi & Deo amantiſſimi
Epiſcopi Cæleſtini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis ſancti Con-
cilij manifeſtam huic Synodo fecerunt per litteras, concordemq. nobis ſenſum pietatis &
fidei monſtrauerunt; & nobiſcum vnanimes, tam per epiſtolas, quam per ea quæ manda-
ta ſunt, atque etiam ex ſcripto depoſuerunt, facti ſunt: cum neceſſario & de eorum apud E
nos concordia actum fuiſſet, quæ digna ſunt ad potentiam veſtram retulimus; vt ſciat ve-
ſtra pietas, quia vno communiq. decreto totius orbis terrarum a nobis prolata nuper ſen-
tentia eſt, quam edoceri & manifeſtam fieri zelus veſter circa fidẽ pietatemq. procurauit.

* primus

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem veſtræ potentiæ & vniuerſis Eccleſijs
cautelam præbentem, & fidei firmitatem; ſupplicamus veſtræ pietati, iam nos a ſolicitu-
dine requieſcere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate conſtrictos, alios au-
tem languore depreſſos, alios vero ſenectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione ha-
bitaculum ferre amplius non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Epiſcopi & clerici
morerentur: vt tandem requieſcentes a tali ſolicitudine, curam Eccleſiæ magnæ ciuitatis
habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore
tranſmitti, ne aliqua rurſus altera difficultas imponatur Eccleſijs, aut tribulatio reuerten-

MISSIONEM PETIT S. SYNODVS.

di ad

A di ad ſuas prouincias ſanctis Epiſcopis. Pietate namque monſtrata, & omnium orbe terrarum conſonum decretum ſuper ea proferente, præter paucos qui amicitias Neſtorij pietati præponunt: iuſtum petimus beneficium, ſupplicantes veſtræ potentiæ, tandem nos a cura quieſcere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & pure atque ſalubriter pro veſtra potentia Domino omnium Chriſto orationes offerre. Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ retuli. Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum retuli. Firmus Epiſcopus Cæſareæ retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc quidem Patres. Verum interceptæ fuerunt huiuſmodi quoque litteræ, ſicut & aliæ a ſancta Synodo Conſtantinopolim miſſæ, idq. factum dolo Candidiani Comitis omnia ad nutum Neſtorianorum agentis.

Cum igitur idē Candidianus Comes, cui ab Imperatore Theodoſio pax & tranquillitas B Synodi fuerat cōmendata, fauens Neſtorio, inhærenſq. Ioannis Antiocheni Epiſcopi partibus, curaſſet ab hæreticorum & ſchiſmaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras ad eumdem Imperatorem perferri; ſtuduiſſetq. mira ſolicitudine vt a ſancta Synodo ad eumdem & alios Conſtantinopolim ſcriptæ litteræ interciperentur; ob idq. cuſtodias non Epheſi tantū poſuiſſet ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere poſitos, ſed id ipſum fieri Cōſtantinopoli per fautores Neſtorij procuraſſet: Imperator acceptis a Ioanne & ei inhærentibus Epiſcopis litteris, cum miraretur nihil prorſus a Catholica Synodo ad ſe ſcribi; nihil doli ſuſpicatus, interpretatus eſt, ſilentium in re tanta indicem eſſe culpæ; moxq. ad Synodum Epheſinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem ſuumq. mandatum, ſiue aduerſus Neſtorium, ſiue alios, eſſe penitus irritanda: de cetero integrandum eſſe iudicium, vt cuncta recte riteq. examinarentur ac promulgarentur: C ob idq. iuſſit Epiſcopis omnibus, ne quis eorum vllo pacto Epheſo recedere auderet; immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præſidibus, ne quempiam Epiſcopum in Eccleſiam ſuam redire permitterēt. eſt autem eius epiſtolæ exordium [a]: Magnificentiſſimi Candidiani deuotorum Domeſticorum Comitis relatu, &c.] data autem tertio Kal. Auguſti, ita teſtituendum eſt quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Miſſus vero eſt cum his litteris Epheſum Palladius Magiſtrianus.

CANDIDIANI COMITIS FRAVDE DECEPTVS THEODOSIVS.

[a] Apud Act. Concil. Epheſin. edit. Pole. tom. 3. c. 18.

Hic autem cum Epheſum perueniſſet, reddidiſſetq. litteras vtriuſque partis Epiſcopis, & ipſe ad ſtudia Candidiani abreptus, Ioannis atque Neſtorij partibus fauit: vnde tantam præſetulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumenicæ Synodi ad Theodoſium ſcriptas ſubſcribi ab omnibus totius Synodi Epiſcopis tunc aſtantibus. Porro litteræ ipſæ ad Imperatorem tunc ſcriptæ eius argumenti fuerunt, vt nar- D ratione rerum geſtarū palam facerent dolos, verſutias, atque arrogantiā Ioannis & collegarum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrannidem; oſtendentes pariter, vniuerſam Synodum, triginta exceptis, omnēq. ſimul Eccleſiam Orientis & Occidentis in vnam eamdemq. conſpirare ſententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt quinque e Synodo accerſeret Epiſcopos Conſtantinopolim, a quibus plene de cunctis rebus geſtis in Synodo doceretur. eſt autem Synodalis huius epiſtolæ exordium [b]: Veſtra maieſtas pietatem confirmatam percupiens, &c.] ſubiecerunt vero litteris ſuis nomina omnium ſchiſmaticorum ſeorſum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

PALLADIVS MISSVS EPHESVM.

[b] Apud Act. Concil. Epheſin. edit. Pole. tom. 4. c. 10. & apud Cyril. epiſt. Synod. 4.

Cum vero eiuſmodi a ſancta Synodo ſcriptæ litteræ minime dari potuerint Palladio Magiſtriano, nec per quem aliū tuto Conſtantinopolim mitterentur, obſeſſis a cuſtodijs itineribus, facultas vlla ſuppeteret; illud opportunū neceſſitas in re adeo deplorata conſiliū E ſuppeditauit: nimirū, cum ipſis plane innotuiſſet miſſas a ſe litteras Conſtantinopolim ad Imperatorem & alios interceptas ſemper fuiſſe, idemq. fore de ceteris quas poſtea miſſuri eſſent: fidum nacti hominem, eumdē in mendicū ipſo corporis habitu transformarunt, cui loco baculi, quo peregrinantes vti ſolerent, præbuerunt arundinē, quæ intus litteras omnes ab eis ſcriptas Conſtantinopolim ad diuerſos includeret, exemplaria nimirum omniū litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: ſicq. tandem hac via bene conſultum eſt, vt ipſorum litteræ, ſero licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum ſilentium adeo ægro animo pertuliſſent. Quid autem factum ſit, cum redditæ ſunt Conſtantinopoli Synodales epiſtolæ, ſuo loco paulo poſt dicturi ſumus. Sed videamus interea conatus Neſtorianorum, ſcelera ſceleribus inſuentium.

LITTERAE SYNOD. QVOMODO ALLATAE CONSTANTINOP.

Scripſerunt & ſchiſmatici, more ſuo texentes calumnias, ac mendacia conſuentes, litteras ad Imperatorem, quæ ſic incipiunt [c]: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum,

[c] Apud Act. Concil. Epheſ. edit. Pole. tom. 3. c. 18.

hoc columen, hæc baſis eſt, &c.] Sed mira illa verſutia iuncta cum arrogantia ſchiſmatico- A
rum fuit, dum ſuam paucitaté excuſant, quod ipſi noluiſſent plures ſecum Epiſcopos con-
uenire; potuiſſe dicentes, ſi voluiſſent, & numero longe præſtare aduerſarijs, ſed abſti-
CALVMNIAE ALIAE CONTRA ORTHODOXOS. nuiſſe, ne ex multitudine tumultus & confuſio oriretur. Addiderunt præterea, numeroſi-
tatem illam aduerſariorum conflatam eſſe ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes &
inuidioſum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe ſe ſimul perrexiſſe
ad eccleſiam ſancti Ioannis Euangeliſtæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipſum pro ſalute
Imperatoris, ſed ab aduerſarijs occluſas fuiſſe valuas eiuſdem eccleſiæ, adeo vt ſibi opus
fuerit foris orare: indeq. reuertentes, in via impetitos fuiſſe ab Epheſino populo lapidi-
bus atque fuſtibus, & in fugam actos: eaq. omnia præordinata fuiſſe a Memnone Epiſcopo
Epheſino calumniati ſunt: quem rogant ab Imperatore Epheſo eſſe pellendum. hæc & alia
illi, quibus animum Imperatoris in aduerſarios concitarent. B

Addiderunt his alias litteras ijdem Neſtoriani ad Præfectum Vrbis, necnon ad Præpoſi-
a Apud Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 9. tũ Scholaſticorum: extant ipſæ, eſtq. illarum exordiũ [a]: Ad ſummum (vt dici ſolet) malum
deuenimus, &c.] harum vero [b]: Inter alia delicta nullũ grauius, &c.] quibus omnibus inge-
b Ibid. c. 10. minantur querelæ aduerſus œcumenicam Synodũ. Alia præterea extat eorumdem epiſto-
la eodem argumento ſcripta ad ipſum Imperatorem Theodoſium, cui tamen alicubi præfi-
c Apud Act. Concil. Epheſin. tom. 3. c. 11. edit. Pelt. gitur titulus, Ad Callimorem Regem Perſarum: incipit [c]: Pietas veſtra, quæ benefaciendo
Orbi & Eccleſijs Dei clareſcit, iuſſit nos Epheſi congregari, &c.] Sed cur ad Callimorem
Regem Perſarum? Nullus quidem hoc tempore eius nominis Rex regnauit in Perſide, ſed
d Procop. de bello Perſic. lib. 1. poſt Iſdegerdem Cadabes, & poſt hunc Blaſes, vt ex Procopio [d] & alijs [e] patet, ſeu (vt vult
e Euagr. lib. 1. c. 19. Socrates [f]) poſt Iſdegerdem Bararanes.

f Socrat. lib. 7. c. 8. & 18. Verũ ſcito emendatiora exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris, habe- C
re Callinicum, nec de Rege Perſarum vllam fieri mentionem: ſed hæc tantummodo, quæ
ſequuntur, loco tituli præponuntur epiſtolæ: Relatio Epiſcoporum Orientalium ad Impe-
ratorem Victorem.] quæ verba ita Græce in codice ſcripta leguntur, videlicet: ἀναφορὰ
τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων βασιλεῖ καλλινίκῳ.] ita vt omnino illud, Callimorem, ſit exploden-
dum. Quod ſi aliqui codices poſt Callinicum habent etiam Regem Perſarum, ad eum plane
ſenſum accommodanda ſunt verba, vt dicat, Ad Theodoſium Victorem Regis, ſiue Regum
Perſarum. Certum eſt enim Theodoſium aduerſus Perſas bellũ geſſiſſe, curaſſeq. vt Chri-
ſtiana fides apud Perſas propagaretur: hæc enim ex ijs quæ ſuo loco ſuperius diximus, ma-
g Apud Cyril. in Apolog. niſeſta redduntur. Quinetiam & ijdem ſchiſmatici in libello [g] eidem Theodoſio paulo
poſt miſſo de his mentionem faciunt, cum rogant, ne patiatur, fidem Chriſtianam per
ipſum in Perſide immiſſam langueſcere, vbi & hæc addunt: Non enim duplices in Perſi- D
dem, o Rex, mittas Chriſtianiſmi doctrinas, &c.]

Porro cum hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum
Concilij Epheſini diſcrepare ab editione Peltana, ſiue alia, ſcias haud inconſulto eſſe factas,
ſed magno ſtudio ad hoc adhibito a Petro Morino Pariſiẽſi viro doctiſſimo, qui ipſa integra
Epheſina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, vt ipſa Epheſina Synodus quam pu-
riſſima edi poſſit, ſicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana præla modo cudere incipiunt.
Sed proſequamur reliqua quæ ad rerum geſtarum hiſtoriam pertinent.

Cum autem S. Cyrillus videret ſanctos Epiſcopos ærumnis preſſos adhuc Epheſi deti-
neri; vt mærentes erigeret, egregiam habuit concionem, cuius eſt exordium huiuſmo-
h Apud Act. Epheſin. tom. 6. c. 12. edit. Pelt. di [h]: Beatus Propheta David, qui ſpem ſuam ad Deum fixam habent, ad conſtantiam in-
i Pſal. 26. flammans, ait [i]: Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domi- E
no, &c.] ita quidem ipſe ducis exercitus munere fungens, ne animos deſpondeant Chri-
ſti milites, diuinæ Scripturæ verbis hortatur. Cũ hæc Epheſi gererentur, accidit vt Con-
ſtantinopolim deferrentur litteræ arundini incluſæ per mendicum miſſæ: quas cum Or-
thodoxi, ad quos ſcriptæ erant, accepiſſent, lectis illis, cognitiſq. tyrannicis, quas Ca-
tholici Patres Epheſi paterẽtur, inſidijs, & proditione ac violentia pyratica, quibus a ſchiſ-
maticis Neſtorianis fides Catholica vexaretur; tantumq. patrari neſas, quantum nec ſub
Ethnicis Imperatoribus vllam Synodum eſſe paſſam, memoria eſſet: zelo æſtuantes, eo
fiduciæ prouenere, vt abſque metu in aulã irrumperent, omniaq. Imperatori palam face-
ARCHIMANDRITAE PRO SYNODO CERTAMEN SVBEVNT. rent, vniuerſamq. ciuitatem ad fidei Catholicæ defenſionem commouerent. Qui autem
huiuſmodi prouinciam ſuſcepere, haud tyrones, vileſq. lixæ, ſegneſve qui fugam captatu-
ri eſſent, milites fuere, ſed centuriarum primipilares, prœlia aduerſus dæmones ciere aſ-
ſueti,

A ſueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriæ cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hoſtes præ excellentia meritorum veneraturi eſſent, incutientes illis ipſo aſpectu terrorem. Tales plane erant ductores illi in ſpirituali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare conſueuerunt: quos ipſos ſuarum epiſtolarum claſſico ſancta Synodus per ſanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prœlium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conſerendo certamine virtus in primis enituit ſancti Dalmatij ſpectatiſſimi ſanctitate viri, quem eximiæ probitatis ergo conuenire Theodoſius ipſe aliquando conſueuerat, ab eo ſalutis monita accepturus: hic enim, in meditullio licet celeberrimæ vrbis, montium ſolitudinem ſibi parauerat, cum e loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipſe vna B cum collegis ac ſubiectis ſibi monachis egerit, non noſtris verbis, ſed Actorum publicorum intelliges, quæ ſic ſe habent [a]:

Confeſtim omnes Archimandritæ monachorum cateruis ſtipati exurgunt, hymnoſq. & pſalmos decantantes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas ſanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadragintaocto pietatis ſtudio recluſus, extra monaſterij ſui ſepta numquam pedem extulerat; nec ab vllo vmquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cum tamen ob frequentes terræmotus Conſtantinopolim concutientes, crebris pijſſimi Regis noſtri precibus, qui ad illum accedebat, ad egreſſum communemq. aliorum ſupplicationem iam antea prouocatus fuiſſet. Ceterum dum de hac controuerſia, quid facto opus eſſet, Deum precando conſuleret; vox cælitus ad eum delapſa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem ſuum perdere in finem. Co- C mitabatur eoſdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cum vero intra Palatium eſſent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs vero & monachorum turba antiphonarum & pſalmorum modulationi intenta foris remanſit.

a Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 2. c. 19. 20.

ARCHIMANDRITAE CVM MONACHIS PROCEDVNT AD REGIAM.

Archimandritæ vero, æquo exoptatoq. reſponſo ab Imperatore accepto, ad ſuos continuo regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad ſancti Mocij baſilicam contendant omnes, mandatur, ibidem cum Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epiſtolæ ſententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quam plebeij, pſalmum poſtremum, verſus poſtremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad ſancti Mocij Martyrium abſcedunt. Et hic rurſum non parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumq. multitudinem conſpicati, magna omnes aduerſus Chriſti inimicum (*nempe Neſtorium*) voce exclamarunt. Tandem vbi omnes in bea- D ti Mocij baſilicam ingreſſi eſſent, publice recitata eſt epiſtola. Populus Conſtantinopolitanus vna ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio. Sanctus itaque Dalmatius vbi in ſuggeſtum aſcendiſſet, dixit: Si vultis audire, quieti adeſte, & diſcite; neque his quæ dicentur, obſtrepere velitis; Adeſte autem præſenti animo, quò verba exacte percipere valeatis.] recitata vero fuit ab eo epiſtola Synodalis, quam illam fuiſſe diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cuius finem apud [b] Cyrillum hæc quæ referimus ſcripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius illa ſubdidit [c]:

ARCHIMANDRITAE AGVNT PRO EPHESINO CONC. OECVMENICO.

b Cyril. epiſt. 20.

c Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 2. c. 20.

Quam nunc pietas veſtra epiſtolam audiuit, eam pijſſimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cum mihi allata eſt, dixeram Imperatori eum ad ſanctam Synodum ſcripturum: quæ autem ſuggeſſeram, illa præſcripta ſunt, quamuis non plene: miſit enim ad me, & lecta ſunt: verum ne qua illum triſtitia afficerem, quæ ſequebantur præ- E miſi, quæ relatores non exhibuere, ſed illarum loco alias quaſdam litteras ſubiecerunt. Erant autem quæ cum ipſo ſum locutus conuenientia & ad rem opportuna; quæ nunc coram veſtra pietate repetere opus non eſt, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam veſtrum in reprehenſionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum oſſa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoq. gauiſus eſt, & Deo gratias egit: neque audiuit ſolum, ſed narrationis quoque ſeriei ſanctæ Synodi (ſicut illius maieſtatem decebat) aſſenſus eſt, non meis quidem verbis ad hoc inductus, ſed patrum & auorum ſuorum fidem ſecutus. Scripta itaque (vt par erat) ſuſcepit & legit; perſuaſuſq. ait: Si res ita habet, cur Epiſcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire ſinitur. Et ille: Nemo prohibet. Rurſum ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex ſententia Imperatoris ſcriptum eſſe ad Synodum, ne quis eorum diſcederet Epheſo, etiamſi ad Imperatorem

PVBLICA RELATIO DALMATII ARCHIMANDRITAE.

torem proficiſci velle diceret. Pergit vero ſuſceptam ſemel orationem Dalmatius: A

Qui e Neſtorij factione ſunt, eorum plurimi eunt & redeunt libere: quæ vero a ſacra Synodo acta ſunt, ea nemo ad veſtram pietatem referri permittit. Ceterum pro altera, hoc eſt, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Epiſcoporum audire malit, an vnum tantum hominem, eumq. impium? ſex millia autem eos aiebam qui ſub Metropolitanorũ ſanctiſſimorum Epiſcoporũ poteſtate degunt (hæc omnia autem eo ſpectabant, vt accerſerentur & venirent, qui ea quæ facta ſunt patefacerent; loquor autẽ de ſanctiſſimis Epiſcopis, quos ſacra Synodus huc deſtinatura eſt.) Et reſpondit: Recte quæſiuiſti. Rurſumq. adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certe noui Imperatorem Deo & ſacræ Synodo obſecuturum potius, quam peruerſis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Conſtantinopolitanus vna ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio.] hactenus Acta, ex quibus plane detegitur mens animuſq. B Theodoſij, qui videbatur ex multis erga Neſtorium paulo propenſior, nonniſi ad rectam, puram, ſanctamq. religionem fuiſſe addictus; licet a magiſtratibus ipſis, hominibus Neſtorianis, ad tempus mendaciorum offuſum nebula, certum ſit, cum de veritate plene decernere minime licuit. Dalmatius vero, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Conſtantinopoli cum Imperatore populoq. tractatis: eſt earum exordium[a]: Iam inde ab ineunte ætate in Orthodoxa fide educati.]

THEODOSII ANIMVS PIVS AD TEMPVS DECEPTVS A NESTORIANIS.

a Apud Act. Epheſ. edit. Pal. tom. 2. c. 24.

Contigit autem paulo poſt, vt & litteris Iſidori Peluſiotæ celeberrimi doctrina & ſanctitate monachi, diſcipuliq. olim ſancti Ioannis Chryſoſtomi, Imperator admoneretur: cum enim accepiſſet quæ tyrannice agerentur Epheſi a Comitibus Imperatoris, ad ipſum Imperatorem litteras ſcripſit, quibus inter alia declarauit quanto periculo res ſacræ ſæcularibus magiſtratibus crederentur. eſt quidem epiſtola breuis, ſed ſublimis ſenſibus: reddamus hic ipſam; ſic enim ſe habet[b]: C

ISIDORVS PELVSIOTA ADMONET THEODOSIVM IMPERATOREM.

b Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 311.

Si tu tantum temporis tibi ſumas, vt ijs quæ Epheſi decernenda ſunt, interſis: non dubito, quin ea ita ſe habitura ſint, vt a nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odijs calculos permiſeris, quiſnam a cauillis & dicterijs Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, ſi miniſtros tuos a dogmatum præſcriptione remoueas (vt qui magno hiatu ab eo diſtincti ac dirempti ſint, vt ſimul & Imperatori & Deo ſeruire ſtudeant) ne alioqui Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidiæ ſuæ machinas ad Eccleſiæ petram effringentes: nam ea firmo loco defixa eſt, eamq. cauſam habet, vt ne ipſi quidem inferi portæ dominentur; quemadmodum is qui eam conſtabiliuit, pollicitus eſt.] hactenus Iſidorus ad Theodoſium, profectionem ſuadens Epheſum.

Theodoſius igitur his perſuaſus, audita Neſtorij damnatione legitime facta, abſque vlla D mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad ſedandas autem alias controuerſias, quas ex litteris Candidiani & ſchiſmaticorum acceptis obortas ſciebat inter partes Ioannis atque Cyrilli; ſecundum petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Epiſcopis, vt quos vellent Conſtantinopolim mitterent, qui ſibi referrent quæ facta eſſent, quæve agenda pro Eccleſiæ pace forent.

Cum igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuiſſet, mox decreta eſt legatio Epiſcoporum ad ipſum Theodoſium Auguſtum. Tunc enim & ſchiſmatici legauerunt Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum eſt exordium[c]: Sperabamus Aegyptiacam tempeſtatem, quæ ſanctas Dei Eccleſias grauiter hactenus exagitauit, per pietatis veſtræ litteras tandem aliquando ſedatum iri. ſed ſpe noſtra fruſtrati ſumus, &c.] multa præterea inuidioſa & calumnijs plena coaceruarunt ad conci- E tandum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porro has litteras non ad Irenæum miſſas, ſed per Irenæum allatas, ipſius epiſtola ad Synodum ſchiſmaticorum reddita docet[d]; & ipſæ litteræ id declarant. Quæ autem acta ſint per Irenæum a Neſtorianis miſſum, litteræ ab eo poſtea datæ ad illos ſignificant, ſimulq. inſinuãt res geſtas ab Epiſcopis a Synodo œcumenica miſſis: continent enim epiſtolarem hiſtoriam, ſed eam tamen quæ affectu priuato conſcripta, velut nexibus præpedita, minimeq. libera, haud careat calumnijs atque mendacijs. reddamus eas tamen, ex quibus complura elici poſſunt ad rerum geſtarum cognitionem pernecceſſaria; ſic enim ſe habent[e]:

c Apud Act. Epheſ. tom. 3. c. 17.

IRENAEI COMITIS LEGATIO A SCHISMATICIS.

d Ibid. c. 14.

e Apud Act. Epheſin. edit. Pal. tom. 3. c. 14.

EPIST. IRENAEI COMITIS DE REB. CONSTANTINOP. GESTIS.

Vix mihi vel nunc tandem ad ſanctitatem veſtram ſcribere, qualemq. deſiderabã tabellarium inuenire, & quis ſuſceptæ prouinciæ ſucceſſus per gratiam Dei extiterit, veſtræ pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo poſt Aegyptiorum

aduen-

A aduentum. At vero quot in ipſo mox aditu pericula ſim perpeſſus, id nulla ratione explicari poteſt, nedum breui epiſtola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingreſſi, omnibuſq. commode & ex voluntate vſi (tantum enim dixiſſe ſat ſit) omnium fere aures præoccuparant, alios quidem mendacijs (vt fieri ſolet) ineſcantes, alios confictis in nos calumnijs inſtigantes; omnes denique publice, priuatimq. ea ratione in ſuam ſententiam allicientes, vt etiam præcipui quique Principum, reliquiq. non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diuerſa in rebus bellicis munia obibant, perſuaſi eſſent, examinatione quam oportuit adhibita, iudicationeq. examinationi conſentanea mox conſecuta, & omnibus Epiſcopis in vnam eamdemq. ſententiam congruentibus, Neſtorium, qui deſerta cauſa aberat, iuſtam, factiſq. ſuis dignam exauctorationem perpeſſum eſſe. Sane Scholaſticum magnificentiſſimum, Chriſtoq. dilectiſſimum cubicula-
B rium inter alios ita dementarant, vt ne nomen quidem Deiparæ Epheſi audire ſuſtinuiſſe *(Neſtorium ſcilicet)* perſuaſiſſimum haberet.

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, veſtraſq. orationes, & immenſas Dei miſerationes, id ſum conſecutus, vt non ſolum pericula, quæ prima ſtatim fronte (vt dixi) ſe offerebant, euaderem, verum etiam vt magnificentiſſimos Principes percommode conuenirem, vniuerſamq. rerum ſeriem, quantum licebat & res poſtulabat, explicarem. Qui ſimulatque noſtram relationem accepiſſent, e veſtigio omnia quæ vel Aegyptij, vel Aegyptiorum fautores per tyrannidem tam in præſentem cauſam, quam in nos ipſos quoque commiſerant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et vt multa paucis complectar, cum plurima vtrinque & ab ijs qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rurſum qui nobiſcũ ſentiebant, eſſent agitata: placuit, vt vtraque pars, tam ego videlicet, quam Aegy-
C ptij, ſuæq. cauſæ tuendæ gratia, illuſtribus Principibus præſentibus, piiſſimum Imperatorem adiremus. Reſtiti ne id fieret, identidem repetens ac proteſtans, me ea de cauſa non adeſſe, nec vlla mandata huiuſmodi a pientiſſimis Epiſcopis accepiſſe, ſed tantum litterarum latorem adueniſſe. Verum enimvero etſi acriter reclamarem: attamen quod ſemel decretum fuerat, abſque vlla cunctatione obtinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Auguſtiq. animum ad veritatem impellente; & re ipſa, quod cor Regis vere in manibus Dei ſit, declarante; aduerſarij cauſa ceciderunt, damnationiſq. ſententiam in ſe exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quod neque Neſtorij depoſitionem defendere, neque quæ hic per mendacium & falſitatem effutierant, vlla ratione poſſent conſtituere.

Quin & illud quoque omnibus perſpicuum per me euaſit: nempe etiamſi recto con-
D gruoq. ordine ſeruato Concilium conuocatum fuiſſet, Aegyptio tamen Neſtorium condemnare nullatenus licuiſſe; vt qui ipſe quoque condemnatorum catalogo adſcriptus eſſet. Sed neque vllam quoque cauſam abſque magnificentiſſimi Comitis Candidiani ſententia tractare, vel adoriri iure potuiſſe. Etenim omnes illius denunciationes & comminationes, Sacra præterea per eumdem ad Synodum ſcripta, & alia ſimilia non pauca, Rege ad maiorem rei euidentiam ita iubente, recitata ſunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaq. illorum ſtudia aliquo modo ob oculos ponere poſſet, veſtris intercedentibus precibus, omiſſum eſt.

Denique vt veritatis hoſtes iuſtam ab omnibus ſententiam retulerunt: ita veſtræ pietatis iudicium ab omnibus, vt iuſtum, probatum & confirmatum eſt. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Aegyptiorum depoſitionem ad ſanctas Dei Eccleſias quampri-
E mum ſit perſcripturus; omniaq. tyrannice & illegitime Cyrillum perpetraſſe, aperte denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauiter offenderunt, pœnas ſuo tempore decreturus. Huc itaque res euaſerunt: hic noſtræ apud Imperatorem diſceptationis terminus extitit.] hæc quidem quæ ipſe Irenæus oſtentator glorioſus exaggerat, vt fidem induſtriamq. ſuam amaſio Neſtorio probatam redderet, quam falſa ſint, vanaq. ſpe concepta, inaniq. iactantia exarata, ipſa quæ idem ſubdit, certum reddunt; nam pergit: Ceterum (inquit) cum Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (vt noſtis) aduenifſet, aduertimus pleroſque Principum repente fuiſſe mutatos: vt qui iam ne audire quidem ea a nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerſeruntq. varia mox inter illos iudicia.

Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta eſſent, vtrinque valere debere, atque adeo non duorum tantum, vt aliquando viſum fuerat, ſed trium depoſitionem confirmandam eſſe, *nempe Neſtorij, Cyrilli, atque Memnonis*. Alij contra, omnes quidem exauctora- DVBIA SENTENTIA DE REBVS A THEODOSIO DECERNENDIS.

auctorationes ex æquo nullas decernendas eſſe: illuſtriores vero Epiſcopos, qui & fidei A
doctrinam accurate ad veritatem adamuſſim examinarent, & quæ Epheſi acta eſſent, can-
dide exponerent, huc accerſendos cenſebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem
mouerent, vt manifeſtis decretis inſtructi a pientiſſimo Rege Epheſum abire ſineren-
tur, tamquam omnia iſtic quamdiligentiſſime cognituri, & quamcommodiſſime com-
poſituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixe procurant: Non enim ignorant, cuius il-
li ſint animi, qui hæc moliuntur: neque neſciunt, quo fine id conſilij ceperint. Verum
hæc, vtcumque Domino viſum fuerit, ſuccedant. Interim ſanctitatem veſtram rogatam
cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpeſſus ſim,
& in magnis adhuc diſcriminibus, ob illam quæ vitæ meæ inſidiatur, multitudinem ver-
ſer. Teſtis enim eſt mihi Deus, cum ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expe-
ctaſſe, quam vt fluctibus maris ſtatim obijcerer. Sed Dominus (ſicut ſcriptum eſt) aſti- B
tit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus ſum.] hucuſque epi-
ſtola Irenæi Comitis Neſtorianorum principis.

Sed quid tandem decretum eſt? Dum hæc conſidero, illud plane Domini de Leuiathan
a Iob. 40. alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait [a]: Huic montes herbas
QVID MOLITI SINT SCHISMATICI PER ACACIVM BEROEENSEM. ferunt, & omnes beſtiæ agri ludent ibi.] ſiquidem vbi primū huiuſmodi hæreſis monſtrum,
draco iſte egreſſus ex inferis eſt, tulerunt illi ſuppetias qui alios ſpecie quadam probitatis
& potentia antecellere videbantur, Comites & Epiſcopi. Et hoc ipſo tempore, cum Impe-
ratoris animus in dubio eſſet, & in quodā æquilibrio conſtitutus, huc illucve impellendus
paulo momento: ecce opportune adfuit procuratum a factione ſchiſmaticorum officium
Acacij Epiſcopi Berœenſis, de quo plura ſuperius. hic quidem natus annum centeſimum
decimum, cum præ ingraueſcente ſenecta ſe conferre ad Synodum Epheſi celebrandam ex- C
b Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 3. cap. 19. cuſaret, Paulo Epiſcopo Emeſeno [b] ſuas vices delegauit, quem conſtat aduerſus Orthodo-
xos inhæſiſſe Ioanni, & loco Acacij eiuſdem pſeudoconcilij decretis ſubſcripſiſſe. Cum
igitur ſic oppignoratam fidem Acacij per Vicarium Neſtoriani nacti eſſent, eo etiam ad-
egerunt delirum ſenem, vt aduerſus Cyrillum & Memnonem hoc ipſo tempore ſcribe-
ret ad Imperatorem: qui neſciens eiuſmodi coniunctionem Acacij cum Neſtorianis, libe-
ram indicans & recti animi ac ſinceriſſimi Orthodoxi eius eſſe ſententiam, quem longæua
ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundum igitur Aca-
cij perſuaſionem, ſententias aduerſum ſe inuicem datas ſtatuit eſſe ſeruandas, quouſque res
inter ſe ipſi componerent, ſtudens ita conciliare Epiſcopos diſſidentes. Mittenſq. ſeque-
ſtrem pacis Epheſum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum eaſdem litteras de-
c Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 15. dit, miſitq. ad eos dictam Acacij epiſtolam, de qua hæc habet [c]: D.

Vt autem ſanctitas veſtra cognoſcat, ſe non modo per noſtræ pietatis litteras ad con-
cordiam, communemq. pij dogmatis pacem, conſenſionemq. incitari; etiam Acacij Be-
rœenſium Antiſtitis epiſtolam, qua idem vir ille inculcat, ſuadetq. ſedulo, ad vos miſimus.
Hic enim cum propter extremæ ſenectutis imbecillitatem ſanctiſſimo veſtro Concilio adeſ-
ſe non poſſet, ea per litteras expoſuit, quæ & ſuæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ re-
ligioni non parum quoque prodeſſe poſſe intelligebat.] hæc de Acacio Theodoſius. Por-
ro animarunt eum contra Cyrillum Neſtoriani, cum de illo iactarent, Apollinaris hæ-
reſis eſſe reſtitutorem: nam in ſua epiſtola poſtea ad ipſum Theodoſium data hæc ha-
d Apud Cyril. in Apolog. tom. 4. bent [d], cum de Cyrilli ſcriptis Apollinaris hæreſis infamia ſugillatis, & ab Acacio tales, vt
putabat, inuentis: Optime (inquiunt) ſcit vir ille, decem & centum annos natus, qui om-
nem ætatem in Apoſtolicos ſudores inſumpſit, & plurimis Synodis interfuit, & Apolli- E
naris aſſeclas vicinos ſemper habuit, &c.] talia ſunt de Acacio præconia ſchiſmaticorum,
quæ illi ignominiæ magis cedunt quam laudi, ſicut & illa quæ de eodem intexuntur a
e Cod. Vatic. epiſt. Theodoret. 75. Theodoreto in epiſtola ad Berœenſes [e].

Erat autem qui miſſus eſt Epheſum ab Imperatore Ioannes ipſi Theodoſio (vt aiunt)
IOANNES COMES MITTITVR EPHES. AB IMP. ab eleemoſynis, qui propriori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cum
Epheſum magna celeritate perueniſſet, prima die patefactis litteris Imperatoris, de-
clarauit Neſtorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depoſitos: quos omnes, ne
diſſidia maiora concitarentur in populo, carceri quemque ſuo voluit mancipatos; ſiqui-
dem Neſtorium cuſtodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum vero & Memno-
f Apud Act. Epheſ. tom. 3. append. 2. c. 1. nem Iacobo itidem Comiti. Porro hæc omnia prima die peracta, litteris ſtatim Theo-
doſio ipſe Ioannes ſignificauit, quarum eſt exordium [f]: Cum ſciam conducibile pie-
tati,

A tati, &c.] quibus hæc ſummatim complexa pluribus deſcribuntur.

Dolentes autem Epiſcopi Orthodoxi, defenſores Catholicæ fidei peruerſa relatione ſceleſtium ab Imperatore ita peſſime habitos, ad Theodoſium conſcripſere epiſtolam, cuius exordium eſt [a]: Chriſtianiſſima regiaq. veſtra maieſtas, &c.] queruntur deceptum Imperatorem, cum illi nunciatum eſſet, non Neſtorium tantum, ſed Cyrillum & Memnonem a Synodo œcumenica eſſe depoſitos. Addiderunt [b] his alias, quibus cum de inſta damnatione Neſtorij multa habeant, reddi ſibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; ſe ipſos vero numquam adduci poſſe, vt communicent cum ſchiſmaticis. Dederunt & aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eodem quoque argumento, petentes adiuuari, quæ ſic incipit [c]: Qui in tanta rerum fluctuatione verſamur, &c.] Sed & ipſe Cyrillus e vinculis ſcripſit ad Archimandritas, iamq. rebus meliorem ſpem affulB gere declarat his verbis [d]: Benedictus Saluator, qui huiuſmodi nugas contra me effutientes ſalſitatis redarguit. Etenim poſtquam dominus meus magnificentiſſimus, præclariſſimuſq. Comes Sacrarum largitionum Epheſum veniſſet, nihilq. eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate niti comperiſſet, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem ſanctam Synodum vnius fidei cauſa contendiſſe, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi ſtudio, ſed diuino zelo incenſam, quod nimirum blaſphemum illum ferre non poſſet, Neſtorium condemnaſſe.] hæc Cyrillus, adhuc tamen vinctus in Domino: ſed quam celſo animo iſta perferret, ex his quæ ſubijcit intelligi poteſt, vbi ait:

a Apud Act. Epheſ. Cœril. edit. Pels. tom. 4. c. 6.
b Ibid. c. 14.
c Ibid. c. 15.
d Ibid. c. 18.
QVAE ORTHODOXI ATQVE CYRILLVS VINCTVS RESCRIPSERINT CONSTANTINOPOLIM.

Interea loci nos vincti, cuſtoditiq. aſſeruamur, ignari prorſus quo tandem res hæc ſit euaſura. Verumtamen gratias agimus Chriſto, quod pro nomine illius digni habeamur, non ſolum vinculis conſtringi, ſed cetera quoque omnia perpeti: neque enim iſta præC mijs ſuis carebunt.] ſubdit hæc vero de conſtantia Synodi: Non potuit autem ſancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; ſed animoſe reſtitit: En, inquiens, corpora, en eccleſias, en ciuitates: in omnia hæc poteſtatem habetis; nos autem, vt prius cum Orientalibus communicemus, quam ea diſſoluantur, quæ per illorum ſycophantiam contra comminiſtros noſtros comparata ſunt, illiq. rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo poteſt. Dignoſcuntur enim Neſtorij dogmata loqui, ſentire, & confiteri. Totaq. vniuerſitas in his diſpoſita eſt. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus Dauid ait [e]: Ego in flagella paratus ſum.] hactenus Cyrillus. Iſta quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata ſunt Conſtantinopolim.

CYRILLI ET SYNODI IN PATIENDO ALACRITAS.
e Pſal. 37.

Quidnã interea Concilium malignantium & ſynagoga potentiũ? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti ſint litteris apud Theodoſium agere, vt Neſtorij damnationem D irritam redderet, quod ſcilicet qui eũ condemnaſſent, hæretici ipſi eſſent, mentientes Cyrilli ſcripta eſſe Apollinaris hæreſis labe conſperſa [f]. eſt exordiũ ipſorum epiſtolæ: Edocti ex ſanctiſſimorum & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.] Adiecerunt his alias, quibus ſignificarunt, ſe vna cũ Ioanne Comite teſtimonio Acacij Epiſcopi Berœenſis epiſtolæ egiſſe cum aduerſarijs, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, ſed nequicquam apud illos profeciſſe. Vt autem maiorem ſibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epiſtolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confeſſionem. recitat hæc ipſe Cyrillus [g]: ſed in eis illi de damnatione Neſtorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cum ſcirent ipſum aduerſari ſymbolo ab eis edito, in quo & ſanctiſſima Maria Dei genitrix affirmatur: vt plane intelligas omnia iſta haud ſincero animo, ſed fraudulenter ab ipſis eſſe tractata, quò vnum illud aſſequi poſſent, nempe ſcriptorum Cyrilli E damnationem. eſt autem tota illa epiſtola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ ſic incipit: Merito quis dixerit, noſtri ſæculi homines, quod tuo imperio gubernentur, beatiores ijs qui ante noſtram ætatem fuere, &c.] Ceterum quod ſpectat ad ipſorum fidei profeſſionem, iſta habet Cyrillus [h]: Illud autem ſcitote, quod cum fidei expoſitionem componerent, inter ſe contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt ſancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur. Alij vero prorſus hoc negant; paratoſq. ſe eſſe dicunt, vt manus ſuas amputandas præbeant potius, quam vt huiuſmodi voci ſubſcribant. Vbique autem turpiter ſe gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterum obtinuiſſe eorum ſententiam, vt Deipara diceretur, ipſa confeſſio docet; ſed & quam doloſe his ipſis vocibus vterentur, ſuperius ex eorum aſſertione demonſtratum eſt.

SCHISMATICI LABORANT PRO RESTITVTIONE NESTORII.
f Act. Epheſin. edit. Pels. tom. 3. c. 8. append. 2.
g Cyril. Apolog.
SCHISMATICI DOLOSE PROFESSI FIDEM CATHOLICAM.
h Cyril. epiſt. 22.

Ceterum illud Catholicos vehementius perturbauit, quod Ioannes ipſe Comes, qui ſe-

queſter pacis aduenit, vt rem ſe bene geſſiſſe ſignificaret, eaq. de cauſa maiorem ſibi apud A
Imperatorem fidem conciliaret, ſcribens ad eum, turpiter mentitus eſt vniuerſam œcumenicam Synodum aſſenſam eſſe in damnationem Cyrilli; adeo vt iã de loco, quo in exilium eſſet deportandus, conſuleretur: ſcripſit enim de his ipſe Cyrillus, vbi hæc reſciuit, ad clerũ populumq. Conſtantinopolitanũ iſtis verbis[a]: Turbata eſt admodum ſancta Synodus, vbi magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitẽ Ioannem non recte omnia retuliſſe audiuit: ita vt & de noſtro exilio, qui illic ſunt, conſultent, quaſi ſancta Synodus irregularem & nefandam depoſitionem a Ioanne, & hæreticis qui cum eo ſunt, factam acceperit, &c.]

a Cyril. ad epiſt. 22.

VERSVTVM CONSILIVM SCHISMATICORVM ET IOANNIS COMITIS.

Quid præterea idem Ioannes Comes pertentarit, quo iactare ſe potuiſſet Epiſcopos omnes in vnam concordiam redegiſſe, idem Cyrillus ſic inferius ſubdit: Cum autem hanc rem memoratus magnificentiſſimus vir non eſſet aſſecutus, nempe vt Ioannes Antiochenus Epiſcopus ab ipſis in communionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & B
a ſancta Synodo petijt, vt ſibi ſcripta daretur fidei expoſitio, vt & illos conſentire & ſubſcribere faceret, & reuerſus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter ſe offenſis diffidentes. Vbi hoc ſancta Synodus intellexit, rurſus omnino reſtitit, dicens: Non exponimus nos ipſos contumeliæ: non enim tamquam hæretici vocati ſumus; ſed ad hoc venimus, vt fidem rectam reſtituamus, quam & reſtituimus: nec opus eſt Regi vt fidem diſcat, cum hanc ſciat, in qua ille baptizatus ſit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus proceſſit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis:

Hæc a pietate veſtra doceantur omnes, præſertim pientiſſimi & ſacratiſſimi Archimandritæ; ne forte prædictus Ioannes, *Comes ſcilicet,* reuerſus alia pro alijs dicat, aut doceat, vt quorumdam aures oblectet. Ne pigreſcat vero pietas veſtra, neque laborando pro nobis laſſetur, ſciens quod ſe ipſam & Deo & hominibus commendet. Et hic propter Salua- C
toris gratiam Deo amantiſſimi Epiſcopi, qui vos numquam viderunt, animas ſuas ponere pro vobis parati ſunt: acceduntq. ad nos cum lacrymis, dicentes: Et ad exulandum vna, & ad commoriendum parati ſumus. Verſamur autem omnes in multa tribulatione; quod excubijs militum cuſtodimur, eos etiam ante lectos, cum dormimus, habentes, maxime vero nos. Reliqua vero vniuerſa Synodus deſatigata laborat, plureſq. mortui ſunt; multi etiam ſumptibus deſtituti, res ſuas vendunt.] hactenus Cyrillus. At licet ipſe & Memnon vincti arcta cuſtodia tenerentur: tamen reliqui omnes Epiſcopi haud liberi erãt, ſed vtrique cuſtodiebantur a militibus. Ioannes enim Comes iam reuerſurus cũ eſſet Conſtantinopolim, & pacis trophæa foret oſtentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis ſcriberetur, quibus mendacij redargui poſſent quæ ipſe Imperatori & alijs relaturus eſſet, reliquos omnes Orthodoxos Epiſcopos ſedulo aſſeruari præcepit. D

STATVS CYRILLI ET SYNODI QVALIS

Illi tamen, Deo volente, clam ſcripſere epiſtolam, qua clerum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ de rerum ſuarum ſtatu miſerando admonuerunt: qua cum numerent trium menſium ſpatium, quo eiuſmodi cuſtodia vallabantur, a tempore nimirum aduentus Ioannis Epiſcopi Antiocheni, quo huiuſmodi per Candidianũ Comitem cœptæ ſunt turbæ, menſe Auguſti datas illas ab eis ad clerum Conſtantinopolitanum litteras poſſumus intelligere, quarum eſt principium[b]: Qui in tanta negotiorum tempeſtate conſtituti ſumus.] & inferius: Sciat itaque pietas veſtra, non amplius nos Epheſum, ſed cuſtodiam inhabitare; inq. illa trimeſtre iam tempus incluſos, neque per mare, neque per terram tuto ac ſecure ad pium exercitum (*nempe ad Imperatorem*) vel in aliquem alium locum, quempiam mittere permitti. Etenim iam ſæpius accidit, vt quæ a nobis ſunt miſſa, haud ſine mille periculis reddi potuerint; vt latores illorum, quo ſeruarentur, in alias atque alias ſeſe E
formas coacti ſint mutare. Quod autem ita cuſtodimur, hinc eſt, quod omnia mendaciter ad pientiſſimum Imperatorem contra nos deferantur.] poſt hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodoſium Auguſtum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, vtq. detur adire poſſe ipſum Theodoſium; ſin minus, liberum ſit vnicuique Epiſcopo in patriam reuerti.

b Apud Cyrill. epiſ. Synod. 11.

De his præterea quæ ijdem ſanctiſſimi Patres Epheſi paterentur, eſt ſcheda illa cum alijs litteris miſſa[c], ſub titulo Commonitorij breuiter quidem, quod furtim videatur eſſe conſcripta, his verbis ad clerum Conſtantinopolitanum data:

c Ex codice Antonij Auguſtini.

Necamur æſtibus, cum aeres ſint graues; & pene quotidie aliquis ſepelitur: ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Epiſcopi in his ſunt. Vnde conſequens eſt, reuerentiam veſtram adire Chriſto amabilem Principem, & dicere, quia

A re, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt conſumpti languore necentur. Scire vero reuerentia veſtra debet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos ſunt a Saluatore noſtro Chriſto.] hactenus Patres ad clerum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Inſpicis, lector, in quot quantasve anguſtias cum impietas Neſtoriana, tum infidelitas regiorum miniſtrorum coniecerit ſacroſanctam Synodum œcumenicam, vt ea ſit paſſa Epheſi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vmquam fuiſſet.

Sed hic paululum conſiſte, intuereq. & obſtupeſce iudicium Dei, qui eſt terribilis in conſilijs ſuis ſuper filios hominum: nam intelliges, ſecundum illud Dauidicum: Non dormiet, neque dormitabit qui cuſtodit Iſrael.] cum eodem tempore, haud diutius fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vna cum defenſoribus ſuis B Epheſi (vt vides) vim patitur, direq. exagitatur, atque adeo ignominioſe tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus a barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapſis, reliquis captiuis ductis. Hoc ipſum quidem tempus eſſe, quo Theodoſius Imperator iunctis copijs Occidentalis Imperij, miſſo Aſpare inuictiſſimo duce, bellum geſſit aduerſus Genſericum Africam occupantem, ex libello ſchiſmaticorum paulo poſt (vt dicemus) oblato Theodoſio Imperatori, ſatis exploratum habetur, in quo inter alia hæc ſcripta leguntur [a]: Cum hac fide ſcilicet barbaros viciſtis, & tyrannos deſtruxiſtis, qua & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: eſt enim Deus omniū commilito veſter, &c.] hæc Neſtoriani, profitentes ſe eſſe veræ fidei defenſores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defenſione barbaros ab ipſo Imperatore vincendos: cum interea iam vinceretur atque deleretur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo poſt innotuit, cum cladis nuncium perlatū eſt Conſtantinopolim: vt plane (o mirandum!) accidiſſe appareat, tunc male pugnatum in Africa eſſe, cum fides Catholica, eiuſq. defenſores Patres ſanctiſſimi adeo grauia & ignominioſa tyrannica vi pati cogerentur. Sed etſi tardius, tandem ſapiens Theodoſius, ſuo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei inſurrexiſſe, pro barbariſq. pugnaſſe aduerſus Romanum exercitum, cum eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefeſſo ſtudio laborarent.

[a] Extant inter Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 4. & apud Cyril. Apolog.

C

Porro rem geſtam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis abſoluit [b]: Interea Conſtantinopoli, Romaq. exercitu adueniente cum Aſpare duce, Bonifacius, Romaniq. qui in Africa erant, ſpiritus aſſumentes, acriter reſiſtere cœperunt: verum non melior priore fortuna ſucceſſit. Victi ad vnum omnes, alius alio fugam arripuere; Aſpar Conſtantinopolim, vnde venerat; Bonifacius Romam profectus, ſeſe Placidiæ ex his quorum culpa D vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij vero Romam reditum anno ſequenti Proſper [c] recenſet. habet eadem de illata clade Paulus [d] diaconus. De Marciano autem, qui poſt Theodoſium fuit Imperator, hoc prœlio ab hoſtibus capto, hæc ſubdit Procopius: Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripuere: captiuos vero quos ceperant, in cuſtodia habuere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodoſio ſucceſſit. Cum igitur Genſericus forte præciperet, vt captiui in aula ſub dio cogerentur, vt aſpectibus eorum conſideratis, ſane conſpiceret, ſi quis regiam haberet indolem, ac indigna præſente fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore feſſi humi obdormiſcerent, aquila forte volans ſupra Marciani caput paſſis aſtitit alis. Genſericus igitur portentum tacite notans, non fruſtra hoc fore: iuſſit ad ſe venire: quinam vir eſſet, interrogat. Ille ſe Aſparis arcanorum omnium ſocium fuiſſe inquit, quem Romani Domeſticum Comitem vocant. Gen- E ſericus igitur meditans & aquilæ geſtum, & Aſparis quanta eſſet apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere, ab re putauit eſſe, neque veriſimile vt quamprimum interituro ſigna volatu illa oſtendiſſet: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam ſi poſtremo regnaturus eſt, morti non eſſet apud eum derelictus; quod ea quæ Deo ſunt decreta, nullatenus prohiberi poſſunt. Quapropter iureiurando eum obligat, ſibi amicum fore, neque vllo modo contra Vuandalos venturum.] Eiuſmodi ergo pactis ſimul initis, dimiſſus eſt Marcianus redire Conſtantinopolim.

[b] Procop. de bel. Vuandal. lib. 1.

CLADES ROMANI EXERCITVS IN AFRICA.

[c] Proſp. in Chron.

[d] Paul. diac. Miſcel. lib. 14.

His igitur rerū Africanarū caſibus Theodoſius prudentior, licet ſero, Phrygū inſtar, redditur tandē: ſed id poſtea, cum acceptæ cladis acerbiſſimum nuncium accepit. Interea vero rebus eodem ſtatu perſeuerantibus, qui erant Conſtantinopoli Catholicæ fidei defenſores, & inter eos primum locum tenentes Epiſcopi peregrini, qui illuc pro fidei defenſione ſe contulerant, audientes quæ Patres Epheſi paterentur, conſolationis plenam ad eoſdem dedere

CATHOLICI CONSTANTINOPOLITANI PVGNANT PRO SYNODO.

dere epiſtolam, hortantes viriliter agere, ſimulq. omne ſuum ſpondentes pro ipſorum de- A
fenſione officium & diligentiam, atque etiam profecturos ſe Epheſum, ſi iuberent. inci-
pit epiſtola [a]: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumq. veſtrarum ſocieta-
tem receptos, non animis tantum, ſed corporibus quoque vobis adeſſe, &c.] in fine au-
tem apud Contianam editionem tempus ita deſcribitur: Data menſe Auguſti die vige-
ſima, Indictione decimaquinta.] ex quo plane rerum geſtarum valeas metiri tempora.

[a] Act. Epheſ. edi. Contian. c. 47. & edit. Pelt. tom. 4. c. 20.

Tunc etiam accidit vt ſancta Synodus ad eoſdē Epiſcopos Conſtantinopoli agentes eas
reddiderit litteras, quarum eſt exordium [b]: Qui ita affecti ſunt, &c.] habent in inſcriptio-
ne nomina eorumdem Epiſcoporum tunc Conſtantinopoli commorantium & pro Syno-
do laborantium expreſſa, quæ ſunt ; Eulalius, Eutrechius, Chryſaphius, Hieremias,
Theodulus, & Iſaias: ſed quarum hi Eccleſiarum Epiſcopi fuerint, non exprimitur. Ro-
gant Patres vt in ſententia perſtent, & pro ſancta Synodo nauiter collaborent: quod qui- B
dem illos quamdiligentiſſime perfeciſſe, exitus declarauit. Porro eodem quo antea ſta-
tu perſeuerare adhuc res Epheſias, iiſdem litteris Patres ſignificarūt his verbis [c]: Quod ve-
ro ſanctitas veſtra prohibeatur, quo minus ad nos peruenire queat: id ex noſtrarum rerum
ſtatu proficiſcitur. Ita enim terra mariq. obſidemur, vt nihil eorum quæ nobis euenerunt,
veſtræ ſanctitudini ſignificare potuerimus. Fuerit autem veſtrarum partium, precibus &
lacrymis inſtare, &c.]

[b] Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 21.

[c] Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 21

At non Epiſcopi tantum agentes Conſtantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad
Synodum litteras; ſed & qui in clero Conſtantinopolitano eminebat Alypius Candidia-
num diaconum legauit Epheſum ad inuiſendos ſanctiſſimos Patres fidei Catholicæ con-
feſſores; cum & Cyrilli vincula ſummis (vt par erat) honoribus proſecutus, has litteras ad
eum dedit [d]: C

[d] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4 c. 26.

EPISTOLA EPISCOPORVM CONSTANTINOPOLI AGENTIVM AD CYRILLVM.

Beatus homo, quem Deus dignum cenſuerit, ſanctum Deoq. dilectum caput tuum mar-
tyrij confeſſionis ſertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, ſanctiſſime pater,
vigilanti lumine ſanctorum Patrum viam triuiſti. Tu vtroque poplite claudicantes, recta
ad veritatem incedere docuiſti. Tu fiduciam es indutus Eliæ. Tu ſolus Phinees zelum aſ-
ſumpſiſti. Tu impium venenoſi draconis os obturaſti. Tu voracem Bel euertiſti. Tu illius
ſpem, hoc eſt, dominatum & præſidentiam ære coemptam labefactaſti, aureæq. ap-
paratum perdidiſti. Et qualenam os ſpiritualibus chariſmatibus imbutum zeli tui enco-
mia pro veritate explicare valeat, vt qui beati Theophili quondam auunculi tui ſtudio-
rum æmulus, illiq. ſimilis euaſeris, necnon ad ter beati illius Athanaſij martyrium proxi-
me acceſſeris? Etenim vt ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes,
perinde ac periculoſos quoſdam ſcopulos deuitabat, euadebatque; ſic tua quoque ſancti- D
tas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conſcientiæq. puritate, veluti infirmam quam-
piam procellam profligauit.

CYRILLI DIGNAE MERITAEQ. LAVDES.

Sane beatus Athanaſius poſt multas falſas criminationes, quas hæretici illi impingebāt,
feliciter refutatas, exiliumq. eorū decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipſum fieri
curabant, patienter toleratum, id conſecutus eſt, vt eo ſemper purior illuſtriorq. euaderet,
maiorq. patientiæ laude ſplenderet, quo profani illi homines plura falſioraq. ipſi crimina
intentabant. His igitur victorijs, certaminibuſq. martyrij coronā ille ſibi nectens, Homou-
ſion ſtatuit, peruerſamq. Arij doctrinam calcauit, & Orthodoxam doctrinā pene calcatam
denuo erexit, ac ſancti tandem Marci Euangeliſtæ thronum in ſublime euexit, cui tu quo-
que præſides, ſanctis illius veſtigijs impigre inſiſtens. Precor itaque, ſanctiſſime pater, vt
dignus aliquando habear, qui te virum adeo ſanctum coram cernere, tuaq. genua comple- E
cti, & tempore pacis coronati martyris aſpectu frui merear. Vniuerſum rerum noſtrarū ſta-
tum, & quomodo cum fiducia egetimus, & tuis ſanctorumq. Patrum precibus freti etiam-
num agamus, quantaq. hactenus certamina ſubierimus, id totū Candidianus dilectus dia-
conus, qui paruitatis meæ litteras ſanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto vniuer-
ſam ſanctā Synodū vna cū veſtra ſanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largia-
tur, vt ſani lætiq. in Domino pro veritate certare pergamus.] hactenus ad Cyrillū Alypius.

[e] Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 4. c. 26.

OFFERTVR LIBELLVS THEODOSIO A CLERICIS ECCLES. CONSTANTINOP.

Quanta rurſum animi conſtantia cū Alypius ipſe, tum reliqui Orthodoxi ex clero Con-
ſtantinopolitano pro ſancta Synodo apud Imperatorem indefeſſo ſtudio egerint, inter
alia plura indicat libellus ab ipſis nouiſſime illi oblatus, qui ſic incipit [d]: Cum non igno-
remus veſtram pietatem ſanctas Dei Eccleſias, fidemq. piam ab illis prædicatam & a ma-
ioribus traditam maximi ſemper feciſſe, &c.] vbi libero plane ſtudio, quam erraret
confir-

A confirmando Cyrilli a ſchiſmaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt; ſimulq. ingens diſcrimen, in quod vniuerſum Chriſtianum orbem conſtituiſſet id faciendo, ob oculos poſuerunt: fore namque, vt vniuerſus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo communicaret, ab ipſo Imperatore & alijs qui eum damnaſſent, penitus ſepararetur, & affore vt ſuis temporibus martyriorum tempora inſtaurarentur, induceretur q. tyrannica in Eccleſia perſecutio, cum omnes ex æquo parati ſint etiam vitæ diſpendio decretis œcumenicæ Synodi inhæreſcere potius, quam paucorum collegarum Neſtorij impia aſſectari veſtigia. Fuerunt plane hæc tanti apud Theodoſium ponderis, vt mutato conſilio, decreuerit aliquos vtriuſque partis Epiſcopos Epheſo ad ſe vocare Conſtantinopolim: quomodo autem id acciderit, paulo poſt dicturi ſumus.

Interea temporis Acacius ille magnus Melitenſis Epiſcopus, longe diuerſus ab illo Acacio Berœenſi, vir cum doctrina tum ſanctitate ſpectatus, his anguſtijs conſternatam ſanctam Synodum Epheſinā conſpiciens, diuino afflatus Spiritu, ſpiritu plenam coram Patribus habuit concionem, in qua breui affore pacem vaticinatus, omnes reuiuiſcere, ſumere animos, erigereq. languentes vires hortatur: ita enim præco ille cæleſtis exorſus eſt[a]: Cernentem me, dilecti, cœtum hunc, ſpiritualemq. ſacræ Synodi conſeſſum, gaudium ſimul & fiducia ſubit: gaudium quidem, quod cum omnium ſim minimus, in maximo hoc amicitiæ pelago tenuem ſermonis ſcapham moderari adigor: fiducia vero, quod magnos iſtos ſeditionum fluctus propediem ſedandos, Dominicæq. pacis tranquillitatem ad vniuerſos Catholicæ Eccleſiæ cœtus redituram nequaquam ambigam, &c.] Equidem haud falſus extitit vates. Ex hoc enim tempore poſt denſam noctis caliginē, fulgor veluti ſuborientis auroræ Solis prænunciæ paulatim illuxit. Poſt hæc autem res geſtas menſis Auguſti clauſit ſancta Synodus illa ſeſſione, in qua oblatus eſt libellus a Regino Epiſcopo Conſtantiæ in Cypro; cuius extat inter Acta Epheſina homilia in Synodo dicta Epheſi poſt exauctoratum Neſtorium, quo querebatur aduerſus Ioannem Epiſcopum Antiochenum, quod ſibi, præter maiorum conſuetudinem, vendicare conaretur Eccleſias Cypri inſulæ. Re percognita & diligenter examinata, ſtatutum eſt a Synodo, vt ſeruato priſtino vſu, nec Ioannes Cypriam, nec alij inuadant alienas Eccleſias. Celebrata eſt autem huiuſmodi Actio pridie Kalendas Septembris, vt vetera ipſius monumenta[b] declarant. Sed reuertamur ad Theodoſium.

8. ACACIVS VATICINATVR DE PROXIMA PACE.

a Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 6. c. 11.

B, C — SESSIO IN CAVSA REGINI EPISCOPI.

b Act. Concil. Epheſin. edit. Pelt. tom. 2. c. 4.

Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amiſſi in Africa exercitus nuncio perterrefactus, meliora tandem conſilia inijt, nempe vt ſeptem ab vtraque parte Epheſo Conſtantinopolim mitterentur Epiſcopi, qui coram ipſo Imperatore de rerum ſumma tractarent: ſcripſitq. de his ad Ioannem Comitem Epheſi adhuc agentem, vt habet Synodalis epiſtola ad Theodoſium per legatos miſſa[c]. Miſſi ſunt autem a Concilio œcumenico legati Epiſcopi ſeptem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Epiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus, profectuſq. cum eis eſt Philippus presbyter, vnus ex tribus legatis Apoſtolicæ ſedis. His autem profecturis a ſancta Synodo eiuſmodi ſeruanda præcepta impertita ſunt[d]:

D

c Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.

Philippo religioſiſſimo Deoq. dilectiſſimo presbytero Cæleſtini pijſſimi Apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ Vicario, pijſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano, Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, ſancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei, glorioſiſſimorumq. Regum noſtrorum nutum in Epheſiorum metropoli coacta eſt, in Domino ſalutem.

d Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 4. c. 19.

LEGATIO ORTHODOXORVM CONSTANTINOPOLIM MISSA.

E Pijſſimorum Chriſtiq. amantium Imperatorum noſtrorum permiſſa legatione pro Orbis ſalute, qui per eos, qui vna nobiſcum in Epheſiorum ciuitate congregati ſunt, anxium pro recta fide certamen ſuſcepit, ad regiam vrbem miſſuri, eam pro recta fide, ſanctiſq. fratribus & patribus noſtris, ſanctiſſimo Deiq. amantiſſimo Cyrillo Archiepiſcopo, & Dei amantiſſimo Epiſcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo veſtræ pietati coram Chriſto iniungendam exiſtimauimus. Vtrorumque itaque ſecuritati, veſtræ inquam & noſtræ, conſultum cupientes, hoc præceptorium diploma inſtruximus, vobiſq. exhibendum duximus, vt & nos ſciamus propter quæ vos miſerimus, & veſtra quoque pietas intelligat, nihil ſe præter hæc facere debere. Ante omnia autem ſanctitas veſtra ſciat, nullam ſe cum Ioanne Antiocheno apoſtaticoq. eiuſdem Concilio communionem habere poſſe: tum quod impietatis præconem Neſtorium adeo vna nobiſcum deponere non voluerint, vt vſque ad veſtram quoque profectionem illi patrocinari conſtanter perrexerint:

QVAE SERVARE LEGATI DEBERENT.

rint: tum rurſus quod contra omnes canones, ſanctiſſimos Deiq. amantiſſimos Epiſcopos A
Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Epheſinum condemnare auſi ſint; potiſſimum vero ad præſens vſque tempus de Neſtorianis dogmatibus defendendis anxij, multiq. ex illis tamquam Cæleſtiani iam olim depoſiti ſint: tum denique quod totius Orbis Synodum hæreticam appellare non dubitarint.

Quod ſi qua forte vis, regiæve voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam pijſſimi, Chriſtoq. cariſſimi Auguſti ſanctioni pro viribus obediendum eſt) ſi quidem illi prædicti Neſtorij depoſitioni voluerint ſubſcribere, veniamq. ſupplicibus libellis a ſancta Synodo de his petere, quæ in noſtros Præſides temere admiſerunt; anathematizare rurſum Neſtorij dogmata, & auerſari illos, qui eadem cum illo aperte ſapiunt, vel ſapuerunt; elaborare tandem vna nobiſcum, quo ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrillus & Memnon nobis reſtituantur: hæc, inquam, ſi bona fide præſtiterint, permittimus veſtræ ſanctitati, vt communionem illis B
polliceatur.

At ſingula ad nos perſcribantur, quo & nobis quoque vobiſcum conſentientibus, perfecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne prius illis communionem ſpondeatis, quam Præſides ſuos recipiat ſancta Synodus: ſcire quoque volumus veſtram ſanctitatem, quod ſi quid horum a vobis fuerit neglectum, neque ſanctam Synodum Acta veſtra habituram rata, neque vos ad communionem ſuam admiſſuram eſſe.] hactenus ſeries præceptorum, quam Commonitorium dicere conſueuere. Adiecit his ſancta Synodus litteras ad Theodoſium Imperatorem, quarum eſt exordium [a]: Omnia, Chriſtianiſſimi Imperatores, maieſtatis veſtræ ſtudia, &c.].

[a] Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.

LAGATI A NESTORIANIS MISSI.

Qui autem a ſchiſmaticorum conuenticulo miſſi fuere, hæc ſunt eorum nomina, Ioannes Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himerius Nicomediæ, Macarius Laodicenſis, Apringius Chalcidenſium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, ſed octaui nomen deeſſe videtur: octo namque Epiſcopos legatos eſſe Conſtantinopolim, litteræ eorum ad Ruſum datæ teſtantur in fine [b]: octo pariter ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, cum tamen de ſeptem tantum aliqui affirmarint. Ijs igitur conſodales ſchiſmatis iſta mandata dedere [c]: C

[b] Extant apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom 3. c. 13.

[c] Apud Cyrill. in Apolog. tom. 4. & Conc. Epheſ. edit. Contian. c. 62.

Quoniam Eccleſiaſticæ cauſæ gratia, propter quam omnes in hanc Epheſiorum vrbẽ vocati ſumus, præſenti tempore veſtra nouit pietas quod iuxta edictum pientiſſimorum Regum noſtrorum in celeberrimam Conſtantinopolim citati ſumus ad ſuffragandum veritati, fideiq. ſanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iuſſi ſumus eſſe vobiſcum. Operæpretium autem eſt, vt omnium noſtrum mens quaſi præſentium manifeſta fiat. Vnde propria habemus, quæ a vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacificandam beneq. ordinandam Eccleſiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum D
continetur, fecimus; quo præcipimus & permittimus, perfectamq. poteſtatem tradimus, quam & ſi nos ipſi præſentes eſſemus, haberemus, vt cum vos gratia Dei in prædictam magnam ciuitatem perueneritis, ſiue apud pientiſſimum Regem opus fuerit, ſiue in Conſiſtorio, ſiue in ſancto conuentu, ſiue Patrum Synodo de his quæ inquiruntur ſermo habeatur, hac valeatis libertate dicendi, ſapientia, atque diligentia, vt vos decet afferre pro communi Eccleſiarum vſu, laboremq. hunc ſuſcipientes pro nobis omnibus ſcilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta eſſent habentibus omnia quæ in hac cauſa agitis & acturi eſtis. Et iſtud ipſum oramus veſtram ſanctitatem, ne quod communi vſui profuturum & ad gloriam Domini Chriſti facere minus alacris ſit. Tametſi videbitur, Synodalem epiſtolam cum omnium ſubſcriptione mittendam, confitemur omnes communiter & ſinguli omni alacritate vos ſubſcripturos, & ad pium E
exercitum miſſuros. Quippe manifeſtum eſt, quod capitula a Cyrillo Alexandrino adiecta ad fidem Patrum qui Nicæno Concilio interfuerunt, tamquam hæretica modis omnibus & a Catholica & Apoſtolica Eccleſia aliena ejciuntur.] hæc illi, quibus condemnantes Cyrilli capitula ſubſcripſere.

IVSTA QVERELA CYRILLI CVR NON SIT MISSVS CONSTANTINOP.

Quod vero miſſi Epheſo ab aduerſarijs eſſent, qui apud Imperatorem ſcripta eiuſdem Cyrilli redarguere conarentur hæretica, & abſente ipſo tanta eſſet cauſa tractanda: inde accidit, vt iure quidem, vt de minus æqua conditione, apud Imperatorẽ in Apologia ad eũ data idẽ Cyrillus conqueſtus ſit, cum ex parte Neſtorij defenſorũ iuſſus eſſet adeſſe Conſtantinopoli Ioannes Epiſcopus Antiochenus, omniũ coryphæus ſchiſmaticorũ, ipſe vero interea Epheſi ſub cuſtodia detineri: his enim iure verbis expoſtulat [d]: Præterea cum relicta Epheſo ad illuſtrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant a ſancta Synodo

[d] Cyril. Apolog.

ordinati

A ordinati, vt ijs quæ apud eũ acta fuerant, patrocinarentur; cupiebã viris illis adnumerari: primum quidem ob eam cauſam, vt dominationem veſtram viderem: deinde vt coram vobis contra ipſum Antiochenum Epiſcopum iure agerem, oſtenderemq. eum ſycophantam egiſſe, & inique inſaniſſe, impetentibuſq. furijs eſſe ſuperatum, propterea quod capita blaſphemiarum Neſtorij anathematizaui.] hæc ipſe.

Relictus autẽ Cyrillus Epheſi haud ocioſe conſiſtit: ſed quid agit? Quod enim ſciret duodecim illa capitula a ſe ſcripta contra Neſtorij impietatẽ ab aduerſarijs in controuerſiam deduci & hæreſis infamari; ne perperam ab eis facta ipſorum interpretatione labefactari poſſent, ipſe illis explanationem adiecit, cum tamen iam ante eadem cognita & Orthodoxa fuerint in ſancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodoſium iſta habet[a]: Fidei namque meæ rectitudinis teſtimonium dedit Romana Eccleſia, & præterea ſancta

LVCVBRATIONES CYRILLI CVM DETINETVR EPHESI.

[a] Cyril. Apolog.

B Synodus ex vniuerſo Orbe qui ſub cælo eſt (vt ita dicam) congregata. Quod enim nullo pacto alicuus ab Euangelica & Apoſtolica traditione deprehenſus ſim, & quod rectam & minime obliquam ſacrorum dogmatum ſemitam percurram, communi ſententia confeſſi ſunt, idq. ſcripto in commentarijs qui leguntur, quiq. a me ſcribuntur.] hæc ipſe.

Miſerunt eamdẽ Cyrilli explanationẽ qui erant Epheſi Neſtoriani ſchiſmatici ad ſuos legatos profectos Conſtantinopolim: ſed qui ſemel prauũ imbuiſſent ſenſum, vt in deteriorem partem iam ipſi a recto deuij, recta quæque conuerterent, & ea quoque calumniari aggreſſi ſunt: nam ijdem ipſi in relatione ad ſuos hæc habent ad finem epiſtolæ[b]: Demum miſimus veſtræ ſanctitati recens factam expoſitionem ab Alexandrino hæreticorum capitulorum, euidentius etiam per illam oſtendens ſuam impietatem.] ita ipſi. Sed & idem Cyrillus ſcripſit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodoſium Imperatorem, quæ in-

[b] Apud Cyrill. Apolog. & Act. Concil. Epheſin. edit. Pol. tom. 3. c. 7. append. 2.

C cipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim ſe de omnibus a ſchiſmaticis contra ſe calumnijs in hanc vſque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Epiſcopus Ancyræ (vt teſtatur Gennadius[c]) cum itidem Epheſi moraretur, ſcripſit aduerſus Neſtorium librũ redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, ſed auctoritate ſacrarum Scripturarum detextum: multis enim aſſertionibus vſus eſt, antequam Scripturarum teſtimonia poneret.] hæc ipſe. Iam vero quid per legatos actum ſit Conſtantinopoli, videamus. Sed antequam peruenirent, quid ſtatuerit de Neſtorio Imperator, dicendum eſt.

[c] Gennad. c. 55.

Vbi autem legati Epheſo receſſiſſent, mandato Theodoſij iuſſus eſt Neſtorius recedere Epheſo, & quo vellet pergere, nulla amplius ſpe reuertendi ad ſedem Conſtantinopolitanam, e qua iuſte depoſitus fuit. Interea cum legati iam Conſtantinopolim appropinquarent, idem Theodoſius Imperator tranquillitati vrbis conſulens, quod ſciret ciues in ſchiſmaticos Neſtorij fautores infenſo animo eſſe, iuſſit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui a ſancta Synodo miſſi ſunt, Conſtantinopolim ingredi voluit. Verum haud æquo animo hæc paſſi ſunt ipſi ſchiſmaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipſis ad ſuos Epheſi commorantes conſcripta his verbis[d]:

SCHISMATICI APVD CHALCEDONEM MANERE IVSSI.

D

Poſtquam Chalcedonem venimus (nam Conſtantinopolim neque nos, neque aduerſarij noſtri inrrare permiſſi ſumus propter ſeditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priuſquam compareremus (en gloriam pientiſſimi Regis) dominus Neſtorius ab Epheſo dimiſſus ſit, vt eat quo libeat. Vnde valde doluimus: quandoquidem vere ea quæ illicite & abſque iudicio facta ſunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod ante ſæpe mille ſignis demonſtratum eſt, ſchiſmaticos illos fuiſſe erga

[d] Apud Act. Concil. Epheſ. edit. Pol. tom. 3. c. 50 append. 2.

NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

E Neſtorium propenſiſſimos; ſicuti & nunc id ipſum verbis ſuis, ſeſe illi addictiſſimos eſſe declarant? Sed ſubdunt quæ in proximo putarent fore agenda: Sciat autem veſtra ſanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vſque. Expectamus autem hodie, hoc eſt, vndecimo menſis Gordiei, tranſiturum pientiſſimum noſtrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic cauſam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amœniſſimus a Ruffino Præfecto conſtructus, de quo plura ſuperius ſub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum geſtarum tempora colligas, cum teſtantur ſe ea ſcribere vndecima menſis Gordiei; eſt ipſe menſis Septembris apud Romanos, eademq. prorſus dies vndecima menſis: nam teſtificatione Bedæ[e] ex Anatolio, eamdem fuiſſe rationem menſium Græcorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem menſis Augusti legatos Epheſo profectos eſſe, Neſtorium vero tertia die Septembris abſque ſpe ſedis eſſe dimiſſum.

[e] Bed. de ration. temp. c. 12.

Ceterum

SCHISMATICI LEGATI LIVORE TABESCVNT.

a Apud Act. Epheſin. edit. Tolo. tom. 3. c. 2. append. 2.

b Ibid. c. 3. & apud Cyril. in Apologet.

Ceterum non accidit vt ſperabant legati ſchiſmaticorum, nimirum audiendos ſe fore in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cum conijcerent illum erga Catholicos eſſe bene affectum, exulcerati liuore ad ipſum miſere libellum querelarum locupletem, qui ita exorditur [a]: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calumniantes ea eſſe hæretica. Cum autem nullum ad libellum oblatum meruiſſent habere reſponſum; cum ex hoc viderent ſe habitos eſſe contemptui, rurſus querelas ingeminant, aliumq. rurſus libellum inſerunt, cuius eſt exordiũ [b]: Sæpenumero pietatem veſtram, &c.] quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Neſtorij in ſede collocaretur Epiſcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum. A

THEODOSIVS TANDEM FAVET CATHOLICIS.

c Apud Act. Concil. Epheſin. edit. Tolo. tom. 3. c. 4. append. 2. & apud Cyril. in Apolog.

Inter hæc autem Theodoſius Imperator illud addidit, quod ſchiſmaticos vehementius exacerbauit; nimirum cum legatos œcumenicæ Synodi venire intra Vrbem, aduerſarios autem ad propria redire præcepit: ſed & Acta ab eis aduerſus Cyrillum atque Memnonem, vniuerſamq. Synodum, vt vana penitus abolenda cenſuit. Hæc cum aduerſariorum ſchiſmaticorum legati accepiſſent, vehementer conſternati ſunt, & eo magis exterriti, quod veluti abſoluta omnino cauſa, ipſi ab Imperatore inauditi, dimiſſi ſint. Iidem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodoſium ſupplicem addidere libellum [c] querelarum plenũ, expoſtulationumque: quod nimirum (vt dicebant) qui tuerentur Catholicã fidem abire iuſſi eſſent, aduerſarij vero defenſores erroris Apollinaris ſuas recipere ſedes iuberentur. eſt autem libelli queruli exordium: Non hunc euentum ſortituram veſtræ pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defenſores, qui hactenus patrocinati eſſent Neſtorianæ blaſphemiæ omniũ horrendiſſimæ: talis namque eſſe ſolet inſitus & pene innatus ex immenſa ſuperbia proueniens mos hæreticis, vt impudentiſſime agentes, qui ex ſcelere erubeſcere debuiſſent atque confundi, inſolenter atque proterue iactent ſe eſſe fidei Catholicæ defenſores, quam produnt, proſtituunt, atque penitus perdunt. B C

PVLCHERIA AVG. PRO FIDE CATHOL. LABORAT.

d Leo epiſt. 39.

Vigilauit, quod numquã obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcheriæ Auguſtæ ſtudium, quæ fratrẽ vallatum vndique a Neſtorianis Comitibus, penituſq. obrutũ fluctibus mendaciorũ eripuit: qui in lucem tandem emerſus, quæ vera, quæve eſſent falſa perſpiciens, lucis opera iam edere cœpit; doluitq. magnopere ſanctam Synodũ ex falſis Comitum relationibus grauiſſima paſſam eſſe. Induſtria quidẽ & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem ſtatũ eſſe poſitas, licet nec hiſtorici, neque Acta Synodalia tradant: ſatis ſuperq. ad hæc perſpicue demonſtranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Eccleſiæ Romanæ diaconi, teſtificatio eſſe debet: qui poſtea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eamdem Pulcheriam datis, eiuſdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum ſemper ſtudium indefeſſum & curam propenſiorem, hacq. ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Eccleſiæ præconijs celebrari. Ipſe enim S. Leo non aliunde quam ex rebus iam antea pro Eccleſia Catholica ab ipſa præclare geſtis, penitius inſinuandi argumentum validum petit, vt aduerſus Eutychis hæreſim tempore ſui Pontificatus emergentem ipſam impelleret, vt cum inter alia iſta ſcripſit [d], quibus propenſior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide ſolicitæ declaratur. D

LAVDES PVLCHERIAE OB DEFENSAM CATHOLICAM FIDEM.

e Leo epiſt. 45.

Quod (inquit) ſemper de ſanctæ pietatis veſtræ mẽte præſumpſimus, id pleniſſime experiendo cognoſcimus, Chriſtianam fidem, quamuis diuerſis prauorũ appetatur inſidijs, vobis tamen præſentibus, & in defenſionẽ eius a Domino præparatis, non poſſe turbari: non enim Deus aut ſuæ miſericordiæ ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritum, quo dudum ſanctæ religionis hoſtẽ ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depuliſtis, cum hæreſim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit: quia non feſellit famulam Dei & diſcipulam veritatis, quantũ ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia, &c.] rurſus vero ad eamdem [e]: Offertur ergo pietati veſtræ digna materia, qua placitam Domino curam ſancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præſentis erroris abolitione multiplicet: ſicut enim Neſtoriana impietas, ita & Eutychiana blaſphemia ab omnium eſt Catholicorum eliminanda conſortio.] hæc & alia plura id genus, quibus eius aduerſus Neſtorianam hæreſim effugandam ſtudium commendatur. E

Imbuerat quippe ipſa animum ſancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipſo Neſtorianæ hæreſis exordio (vt dictum eſt ſuperius) ſcripſerat ad Reginas, inter quas ipſa tunc altius eminebat. Voluit namque ſummæ ſapientiæ ſuæ diſpenſatione diuina prouidentia, vt per virginem ſumma Virginis dignitas, qua Dei mater eſt appellata, inoffenſa

penitus

A penitus ſeruaretur. Huius igitur clamoribus & alijs vocibus tandem Theodoſius excitatus, reſipiſcens cœpit ſolertius euigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibate ſeruandam conducere viderentur: licet, quod natura clementiſſimus eſſet, cum fidei hoſtibus mitius videretur egiſſe. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipſe ex hoc tempore pro Catholica fide eſt viſus egiſſe: adſcribitur autem domeſticorum inſidijs, ſi interdum permiſſi ſunt Neſtoriani liberius agere; aduerſus quos quæ poſt hæc acta ſint, continuatione oratio depromat.

THEODOSIVS PER PVLCHERIAM PROFECIT.

Theodoſius igitur, caſſis iam redditis cunctis ab eis aduerſus Catholicos Epheſi conſtitutis, annuit tandem, vt ijdem Chalcedone tranſmitterent Conſtantinopolim, & vnà cũ legatis Synodi œcumenicæ conflictarẽtur de duodecim Cyrilli capitibus, quos eſſe hæreticos ipſi adeo proclamarent. Cum autẽ ſimul ambæ partes conueniſſent, & Catholico-
B rum legati contenderent accerſendũ eſſe Cyrillum, qui ſuã præſens cauſam ageret: illi rati tergiuerſationem hanc eſſe ex diffidentia malæ cauſæ, quaſi primas in eo congreſſu tuliſſent, ad ſuos Epheſum ſcripſere iactantes: eſt autem exordium epiſtolæ [a]: Precibus ſanctitatis veſtræ datus eſt nobis acceſſus ad pientiſſimum Regem, &c.] Sed vt eoſdẽ Epheſi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidere, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum ſanctiſſimum Præſulem, de quo ſæpe ſuperius) in ſuis ſcripſiſſe libris, Diuinitatem paſſam eſſe; cum tamen ille non Deitatem, ſed Deum, nempe Chriſtum hominem factum eumq. vere Deum, crucis ſupplicium ſubijſſe diceret. ſed ventoſe iactarunt & illud, nimirum omne ſacri Conſiſtorij ſtudium in ipſos eſſe conuerſum, ſeq. a Conſtantinopolitano populo frequentari, a quo monerentur viriliter pro fide agere.

SCHISMATICORVM LEGATI ADMISSI TANDEM AD THEODOSIVM.

a Apud Cyrill. in Apolog. & apud Act. Epheſin. edi. Pelt. tom. 3. c. 6. append. 2.

Hæc quidem ad ſuos ſchiſmatici; qui tunc & miſerunt (vt ijſdẽ litteris tradunt) duo ex-
C poſitionis fidei exẽplaria Epheſum, vt eis illi ſubſcriberent. Porro alterum illorum ab ijſdẽ ſubſcriptione firmatum, Conſtantinopolim, qui erãt Epheſi, ad legatos dedere, quod recitat Cyrillus in Apologetico. eſt illius exordiũ [b]: Propter Eccleſiaſticas quæſtiones, &c.] in ea tamen profeſſione ne verbum quidem de hæreſis Neſtorianæ damnatione habuerunt. Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt [c]: Quoniam didicimus veſtros pro religione labores, &c.] Miſere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expoſitionem editam Epheſi. Adiecere inſuper epiſtolam ad Theodoſiũ Imperatorem, qua gratias illi agentes, quod a ſe miſſos legatos tandem in ſuum conſpectum admiſiſſet, inſtiterunt pro reſtitutione Neſtorij, quaſi illegitime damnatus ſit ab hæreticis, necnon pro damnatione capitulorum Cyrilli. incipit autem ipſorum epiſtola [d]: Edocti ex ſanctiſſimorum & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.]

b Apud Cyrill. in Apologet.

c Apud Cyril. in Apologet. & Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.

d Apud Cyril. in Apologet. & Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 8.

D Quid demum? Admiſit iterum atque iterum, ac quintum vſque Theodoſius Imperator ſchiſmaticos legatos ad congreſſum cum aduerſarijs coram ſe habitum. Cum vero eo amplius illi detecti iam impij eſſent & impietatis defenſores exiſtere: Imperator ipſos dimiſit, & reuerti iuſſit ad propria: cum illi ad ſuos, deſperatione victi, poſtremas has dedere litteras [e]:

Quinto acceſſus nobis contigit: Et quamuis multum de hæreticis capitulis diſputauerimus, iurauerimuſq. ſæpius pientiſſimo Regi, quod impoſſibile nobis ſit communicare his qui diuerſa ſentiunt, ſi nondũ exploſerint capitula; & quod Cyrillus etiamſi reiecerit capitula, a nobis ſuſcipiendus non ſit, eo quod ipſe tam impiæ hæreſeos hæreſiarches factus ſit: nihil tamen profecimus, eo quod & aduerſarij inſtarent, & auditores hos tam impudenter obluctantes non compeſcerent, nec cogerent eos vt ad inquiſitionem & collo-
E quium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his diſputari prorſus non ſinunt. Nos autem propter veſtras preces vſque ad mortem inſtare parati ſumus, & neque Cyrillum ſuſcipere, neque capitula ab eo expoſita, neque illis communicare, priuſquam explodantur quæ fidei male adiecta ſunt.

e Apud Act. Epheſin. edit. Pelt. tom. 3. c. 10. append. 2. & apud Cyril. in Apolog.

THEODORETI LITTERAE DE REBVS GESTIS CONSTANTINOP.

Obſecramus igitur & veſtram ſanctitatem, vt ſapiatis eadem quæ nos, eumdemq. laborem oſtendatis: certamen enim nobis pro religione eſt, quam ſolam habemus ſpem, & propter quam expectamus fruituros nos benignitate Saluatoris noſtri in futuro ſæculo. De pientiſſimo autem & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio ſciat veſtra pietas, quod ſtuduerimus quidem de illo ſermonem inſerere: ſed nunc non potuimus, eo quod omnes vel ad ipſum nomen hoſtiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametſi res ſic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum beneuolentiam, etiam hoc facere, ſi quidem noſtro propoſito Deus cooperaturus fuerit. Porro vt veſtra ſanctitas etiam hoc

non

non ignoret, ſcitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & do- A
nis omnes (vt ita dicam) decepiſſe, non raro pientiſſimum Regem & magnificentiſſimos Principes obſecrauimus, vt & nos ad Orientem dimitteremur, & veſtra pietas ad propria demigraret. Cognoſcimus enim, quod in vanum moras nectimus, & inſtituta non perficimus, eo quod Cyrillus vbique fugit colloquium noſtrum, conſcius ſibi blaſphemias, quas in duodecim capitulis ſuis edidit, manifeſte redarguendas. Placuit autem pientiſſimo Regi poſt multas adhortationes, vt ſinguli ad propria redeamus, ad hoc vt Aegyptius & Memnon Epheſius in ſuis Eccleſijs maneant: ſic enim poterit Aegyptius omnes excæcare muneribus ſuis, vt ille quidem cum innumera fecerit mala, ad thronum ſuum redeat; iſte vir innocens (*nempe Neſtorius*) vix ad ſuam manſionem dimittatur. Omnem quæ vobiſcum eſt fraternitatem, & nos & qui nobiſcum ſunt, plurimum ſalutamus. Ioannes Epiſcopus Antiochenus valere vos in Chriſto precor, domini pientiſſimi & ſapientiſſimi, B
Subſcripſere & alij ſimiliter.] hactenus Neſtorianorum legatorum ad ſuos epiſtola.

THEODORETVS DEFENSOR NESTORII.

Vides, lector, quam hi Neſtorium ſtudio indefeſſo coluerint: vt vel ex hoc ipſo intelligere valeas, quam inique, quamq. impie adeo contumelioſe in tanti hæreſiarchæ expugnatores inuehantur. Habentur & litteræ Theodoreti eodẽ ferme tempore Chalcedone datæ ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum in ſcelere defendendo collegam coniuratum contra Cyrillum: quibus in primis, quam nauiter egerit pro cauſa tuenda, his exorditur verbis [a]: Nullum humanitatis, nullum aſperitatis, nullum adhortationis, nullum declamationis genus omiſimus, quo apud pientiſſimum Regem & illuſtre Cõſiſtorium non ſimus vſi.] & paulo poſt vide quid de Neſtorio: De amico autem ſciat tua ſanctitas, quod ſi quando eius faceremus mentionem vel apud pientiſſimum Regem, vel apud illuſtre Conſiſtorium, defectionis notabamur: tantæ ſunt eorum qui intus ſunt, in illum inimicitiæ. C
Et quod eſt moleſtiſſimum, pientiſſimus Rex præ omnibus alijs auerſatur nomen, manifeſte dicens: De hoc mihi nullus loquatur; ſpecimen enim ſemel ipſe dedit. Attamen dum hic ſumus, non ceſſabimus omni opere & eius partis curam agere, ſcientes factam illi ab impijs iniuſtitiam.] hæc cum dicat ipſe, iam non ſolum cum Neſtorio vnanimem fuiſſe vides, ſed dixerim etiam concorporeum: vnde magis mireris immenſam Dei miſericordiam erga ipſum, cum poſtea datum eſt illi ex eiuſmodi tandem barathro impietatis emergere.

a Apud Cyril. in Apolog. & apud Act. Epheſ. edit. Pelt. tom. 3. c. 9. append. 2.

QVID THEODORETVS CVM CONCIONATVR CHALCEDONE.

In quo quidem quam profunde merſus modo ageret, & ex illo accipe, quod (vt ipſe iiſdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium monachorum & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vſque graſſantium verſaretur: nihilominus non prætermiſit aduerſus Synodum, ac potiſſimum contra Cyrilli capitula concionari, Neſtorianos Conſtantinopoli Chalcedonem ad ſe pertrahere, & D
illis aperte Neſtorij dogmata propinare. eſt de his locuples teſtis homilia vna illa ipſius Theodoreti, apud Cyrilli Apologeticum hactenus aſſeruata, quæ incipit [b]: Chriſtus nobis dux ſit ſermonis, &c.] vbi ad Neſtorianos, qui interiacens traijcerent mare, dum Conſtantinopoli proficiſcerentur Chalcedonem, vt ipſum Theodoretum concionantem audirent, hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus tranſire auſi eſtis, vt noſtram audiatis vocem, quam veſtri paſtoris vocis effigiem putatis, *nempe Neſtorij*. Deſideratis enim audire iucundas veſtri paſtoris fiſtulas; paſtoris, quem paſtores ſocij calamis occiderunt, vt putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Paſtores multi corruperunt vineam meam., &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Neſtorium condemnarant.

b Apud Cyrill. Apolog. ad fin.

THEODORETVS PALAM INTER NESTORIANOS IMPVGNAT FIDEM CATHOLICAM.

Sed & quomodo Neſtorianam illis manifeſto abſque aliquo velamento hæreſim prædi- E
cauerit, ex his quæ ipſe ſubijcit, perfacile ſenties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum patientem affirmantes, ſic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclinatione exhibet ea quæ non ſunt, vt ſint, & de his quæ non erant, vt eſſent, ſola voluntate, quaſi oblitus horum omnium, paſſionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur Deus paſſibilis.] & inferius: Nos autem inuiſibilem Vnigenitum, incomprehenſibilem, inexcogitabilem, paſſibilem eſſe credemus? abſit.] & conuerſus ad Chriſtum: Saluator noſter & benefactor, ne ſic apoſtatæ ſimus adorationis tuæ, ne ſic ignoremus tuam naturam, ne ſic ingrati ſimus de tuis donis, vt ſuſpicemur paſſibilem noſtrum liberatorem, qui nos e paſſionibus ad impaſſibilitatem tranſtulit, & nobis paſſionibus obnoxijs impaſſibilitatem largitus eſt.] hæc ipſe, quibus aperte vides duas in Chriſto perſonas conſtituere a ſe inuicem ſeparatas, nullamq. factam in vna perſona duarum naturarum vnitatem indiuiſam, in-

con-

A conſuſam, & inconuertibilem. ac proinde cum negat Deum paſſum, Chriſtum non eſſe
Deum affirmat, ſeparans naturam diuinam ab humana. cum e contra Catholici, vnione
indiuiſibili duarum naturarum in vna perſona facta, Chriſtum Deum profiterentur paſſum,
vt tamen Diuinitatem negarent eſſe paſſibilem. Vides igitur hominem, cum liberos inter
ſuos haberet affectus, quæ effutire ſoletet: cũ & litteris ſuis calumnioſe aſſerat Catholicos
vnam tantum in Chriſto prædicare naturam, cum tamen hi faterentur ex duabus naturis
vnam eſſe perſonam: qua etiam calumnia proſecutus eſt Cyrilli capitula, quaſi ille, cum
Deum paſſum eſſe dixerit, Deitatem paſſibilem conſtituerit.

Sed mirum dictu quam calumnioſe ad ſuam ipſorum hæreſim aſtruendam citare ijdem
Neſtoriani conſueuerint ſanctos Patres, quantaq. mentiri iactantia, vniuerſos ferme Or-
bis Epiſcopos ſecum ſentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt ſuis lit-
B teris ad Ruſum [a] presbyterum feciſſe noſcuntur, dum vt hominem pellicerent ad Ne-
ſtorij hæreſim conſectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanenſem Epiſcopum
eſſe Neſtorianum, miſiſſeq. tractatum ſancti Ambroſij de Incarnatione ad Imperatores,
quo Cyrilli impugnaretur ſententia, & Neſtoriana hæreſis firmaretur: cum re vera nul-
lus eius nominis extiterit his temporibus Mediolanenſis Epiſcopus; & longe procul abeſ-
ſet, vt ſanctus Ambroſius ſuis ſcriptis confirmaret dogma Neſtorij. hæ erant artes hære-
ticorum, pro animi ſententia quod vellent, abſque pudore fingere, mentiri, & ſubdole
atque veteratorie cuncta peragere.

[a] *Extant apud Act. Epheſ. edit. Pel. tom. 3. c. 13.*

THEODORETVS QVAE AD RVFVM SCRIPSERIT.

Dimiſſi tandem ab Imperatore legati ſchiſmaticæ & hæreticæ factionis, abire iuſſi ſunt
ad Eccleſias ſuas: cum Ioannes illorum dux Epiſcopus Antiochenus vltimum Vale pro-
nuncians, perbreuem illum ſermonem ad ſuos Neſtorianos habuit, cuius eſt exordium [b]:
C Sancta lex eſt, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum ſunt. Meus eſt Galaad, meus
eſt Manaſſes, immo non mei ſunt, ſed Dei, eius qui veſtram cum noſtra congregauit Ec-
cleſiam, &c.] hæc & alia arrogantia plena, vendicans ſibi Neſtorianos, qui erant Conſtan-
tinopoli, Neſtorio eorum Epiſcopo deſtitutos.

[b] *Apud Cyril. in Apolog. ad fin.*

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa rebellio atque
violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme menſium ſpatium vehementiſſime contrarijs flu-
ctibus exagitauit Eccleſiam. Licet igitur ſancita a Patribus damnatio hæreſis Neſtorianæ
cũ auctore ſuo Neſtorio firmum vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo ſtatuta
fuerunt aduerſus Ioannem Antiochenum atque collegas ſacerdotio ac ſede priuatos, haud
adeo propere viſa ſunt Imperatori executioni fore mandãda, ſed ſpe pacis ineundæ ſunt re-
tardata, ne cũ Ioanne Antiocheno totius Syriæ Epiſcopi ab Eccleſia Catholica ſepararen-
D tur. Sic igitur hoc prætextu permiſſus eſt Ioannes cum ſuis ad Eccleſias ſibi creditas abſque
iactura redire: quod quidem diuino conſilio factum eſſe, exitus declarauit: nam anno ſe-
quenti diſſidentibus ad concordiam reuocatis, compoſita pax, Eccleſijsq. tranquillitas
reddita eſt. Sed non profuerunt Neſtorio iſtæ moræ, qui cum ſuis in monaſterio ſancti Eu-
prepij apud Antiochiam permiſſus eſt [c] agere ad quadriennium, ſi forte ab inſania reſipiſce-
ret. Verum cum compertus eſſet maiori obſtinatione obriguiſſe, decreta eſt illi relegatio
Oaſena omnium deterrima, de qua ſuo loco inferius agendum.

CVR IOANNES ET SOCII PERMISSI IN SVAS ECCLESIAS REDIRE.

[c] *Euagr. lib. 1. c. 7.*

Antequam autẽ recederent legati ſchiſmaticorum, creatũ fuiſſe loco Neſtorij Conſtan-
tinopolitanũ Epiſcopum Maximianum, habent Acta [d] quædam, quæ minime mihi proban-
tur, cum plura ſimul mendacia inſuta habeant; vt cum ibi dicitur, hoc anno ſtatim Neſto-
rium in exiliũ miſſum eſſe; cũ ex his quæ ſuo loco certa teſtificatione dicentur, conſtet non-
E niſi poſt annos quatuor Neſtorio exiliũ irrogatũ. Præterea ſi verum eſſet ante horum lega-
torum profectionem Maximianum in locum Neſtorij ſubrogatũ eſſe; vtique Theodoretus
& alij in litteris tunc cum profecturi eſſent datis, eiuſdem ſuffectionis meminiſſent: quam-
obrem in contrariam potius ſententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum
Neſtorij Epiſcopum Conſtantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates [e] auctor eſt. Sed
cum trimeſtre ſpatium interlapſum ab eiuſdem depoſitione Neſtorij vſque ad ſubſtitutio-
nem Maximiani tradit [f], plane in numero eſſe errorem, affirmare neceſſe eſt: nam cum ſu-
periori capite dicat [g], menſe Iunij depoſitum eſſe Neſtorium; non tres, ſed quatuor men-
ſes intercurriſſe oportuit a Neſtorij depoſitione vſque ad Maximiani ſubrogationem. Id
ipſum affirmat de quatuor menſibus Liberatus diaconus in Breuiario, cum ait [h]: De ele-
ctione Epiſcopi rurſum quæſtio orta eſt. Multi enim Philippum quærebant presbyterum,
qui a Ioanne cognomento Chryſoſtomo diaconus fuerat ordinatus, multaq. ſcripſit vo-

[d] *Apud Act. Epheſin. edit. Pel. tom. 5. c. 12.*

DE MAXIMIANI ELECTIONE IN ECCLESIA CONSTANTINOPOL.

[e] *Socrat. lib. 7. c. 36. in fin.*

[f] *Idem lib. eod. c. 34.*

[g] *Socrat. lib. 7. c. 33.*

[h] *Liberat. diac. Breuiar. c. 7.*

lumina

lumina contra Iulianum Apoſtatam Imperatorem. Alij vero Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Siſinnius Epiſcopum ordinauit. Qui priuſquam Cyzicum proficiſceretur, procedentes ciues eiuſdem ciuitatis Dalmatium monachum ſibimet ordinauerunt Epiſcopum, quoniam Attico prædeceſſori Siſinnij ſoli hoc præſtitum videbatur, *nimirum vt Epiſcopus Conſtantinopolitanus daret Epiſcopum Cyzicenis*. ſed proceribus Palatij vt fieret diſplicuit: quod quidem factum eſt poſtea. Manebat ergo Proclus non habens Eccleſiam propriam, qui tũ in Eccleſia Catholica Conſtantinopoli valde florebat. Cumq. quatuor tranſiſſent menſes poſt Neſtorij damnationem, Maximianus ordinatur Epiſcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, conſtantis quidem fidei, idiota tamen ſermone ſub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates[a], qui & catalogum texit eorum qui ex alia in aliam ſedem tranſlati ſunt. Addit autem inferius[b], Cæleſtinum Romanum Pontificem reſcripſiſſe, nihil eſſe impedimento quo minus vnius ciuitatis Epiſcopus in aliam poſſet Eccleſiam transferri: quod quidem decretum Cæleſtini licet poſt Maximiani electionem innotuiſſet, profuit tamen Proclo, cum defuncto Maximiano, confeſtim in locum eius (vt ſuo loco dicemus) ſubrogatus eſt. deſideratur eiuſmodi epiſtola Cæleſtini. De creatione vero Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in alijs Actis Concilij Epheſini[c]:

a Socrat. lib. 7. c. 34.
b Idem eod. lib. c. 39.
c Ex cod. Antonij Auguſtini.

Iuſſit autem his qui de ſancto & magno vniuerſali Concilio erant (*nempe octo legatis miſſis*) ingredi in eccleſiam, & ordinare Epiſcopum ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: quod etiam factum eſt. Ingreſſi autem ordinauerunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hæc iuſſit Imperator, omnes Epiſcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Manſit hic Ioannes Antiochenus Epiſcopus, & qui cum eo erant, in ſe gregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus Epiſcopus Alexandriam Athir tertia, & ſuſcepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hactenus ibi. Porro tertia menſis Athir eadem dies eſt quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripſerunt & legati ad Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit[d]:

d Ex eodem cod. Antonij Auguſtini.

Dominis deſiderabilibus & Dei cultoribus & comminiſtris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino ſalutem.

Satisfactum nobis eſt iterum, & ipſo experimento cognouimus quia veritas viuit & vincit ſecundum ſancti vocem: reſiſtit autem ei omnino * nihil: eſt autem ſic validiſſima, vt inſurgat aduerſus omnes inimicos, & reſiſtentium ſibi virtutem ſoluat. Ecce enim, ecce falſe quidem loquentium ora deſtruxit, & illicitarum blaſphemiarum caligo ceſſauit, reſplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Epiſcopo ſecundum decretum Dei atque Concilium per ſanctitatem veſtram reuerendiſſimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in deſidijs & delicijs conſtitutum, ſed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus eſt cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuerſis Eccleſijs & populis ibidem conſtitutis, merito proclamabo: Benedictus Dominus, quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Non enim poterat dormitare ſic bonus paſtor, vt etiam ſuam animam poneret pro ouibus, & ſemper ſaluificare ſciens, iam antiquam * quidem beſtiã a ſacra & diuina aula repulit. Sapientiſſimum autem & totius virtutis inſignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare ſub ſua manu populum conſtitutum. Incolumes vos eſſe in Domino & noſtri memores, oramus, cariſſimi & deſideratiſſimi.] hæc S. Cyrillus.

* omnium
* et aliquando

Simulac autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronũ Maximianus conſcendit, ad vere magnum ſanctumq. Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum tanti certaminis decoratum inſignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit[e]:

e Apud Act. Epheſ. edit. Vel. tom. 4. c. 24. & apud Cyrill. epiſt. 24.

MAXIMIANI EPISTOLA DE CYRILLI MERITIS LAVDIBVS.

Religioſiſſimo Deoq. dilectiſſimo comminiſtro Cyrillo Archiepiſcopo Alexandrino Maximianus in Domino ſalutem.

Expletum eſt deſiderium tuum, Deo deuotiſſime; perfectum eſt quod religionis cauſa ſuſceperas; ad finem perductum eſt pietatis tuæ votum: ſpectaculum factus es[f] Angelis & hominibus, vniuerſisq. Chriſti ſacerdotibus. Neque enim ſolum in Chriſtum credidiſti, ſed incommoda quoque pro ipſo pertuliſti. Solus dignus exiſtimatus es, qui ſtigmata illius[g] in corpore tuo portares. Confeſſus es illũ coram hominibus; promeritus es vt ipſe te confiteretur[h] coram Patre in præſentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro

f 1. Cor. 4. Philip. 11.
g Gal. 4.
h Matth. 10.

pietate

A pietate certantibus debentur. Potuiſti omnia in Chriſto, qui te confirmauit: humiliaſti ſa-
tanam per patientiam: contempſiſti tormenta: conculcaſti furorem Principum: famem
pro nihilo duxiſti: panem [a] enim habebas, qui de cælo deſcendens cæleſtem vitam homi- a Ioan. 6.
nibus impartitur. Quia vero nos nec ab his abſuimus, dum & hic ſenſibiliter caſtigamur; &
veſtras afflictiones, quas, dum principatibus & poteſtatibus, dum mundi dominis & re-
ctoribus tenebrarum harum, dum nequitiæ ſpiritibus reſiſtitis, tolerаſtis, auditione ac-
cepimus.

Quia vero ad magnæ huius ciuitatis Epiſcopatum promoti ſumus: dignare, Deo dile-
ctiſſime, tum precibus nos ſulcire, tum conſilijs quoque dirigere, tum omni denique be-
neuolentiæ ſtudio proſequi, quo hac ratione illud Scripturæ [b] dictum in nobis adimplea- b Prouer. 18.
tur: Frater qui adiuuatur a fratre, quaſi ciuitas firma. Vere etenim ſpiritualis dilectio mu-
B nita ciuitas eſt, quæ neque cuniculis a diabolo ſuffodi, neque ſcalis ab eodem poteſt ſu-
perari, neque etiam bellicis ſatanæ machinis cedere nouit, vt quæ a Chriſto Domino cu-
ſtodiatur, Chriſto vtique illo qui mundum hunc deuicit, & ſempiterna bona tibi præpara-
uit, & aliquando nihilominus dixit [c]: Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non c Matth. 10.
eſt me dignus. Cum itaque Chriſto Domino dignus euaſeris, propterea quod crucē tuam
ſuſtuliſti, ſectatorq. illius effectus ſis: Chriſtum pro nobis deprecari ne omittas, fra-
ternæ virtutis ornamenta proprias prærogatiuas eſſe ratus. Vale in Domino, & pro me
Deo dilectiſſime & ſanctiſſime frater ac comminiſter ora.] hactenus ad Cyrillum Ma-
ximianus: quæ recitaſſe voluimus tamquam poſt victoriam triumphi carmen. Reddi- d Apud Act. Epheſ. edit. Vele. tom. 4. c. 25. & poſt Apologet. Cyrilli.
dit vero ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum eſt exordium [d]: Opportune, vt arbi-
tror, &c.]

C Porro ſi Ducis laus cedit abſque inuidia Imperatori; cuinam primæ debentur tantæ
gloriæ, & Cyrilli & comminiſtrorum laboribus partæ, niſi illi, cuius perſonam agebat, CAELESTINI PAPAE GLORIA DE DAMNATA HAERESI NESTORIANA.
vicemq. gerebat, Cæleſtino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles il-
lius temporis ſcriptores, glorioſum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum,
adſcripſereq. Cæleſtino. Qui enim inter præcipuos eminebat, ſanctus Proſper ita de ipſo [e]:
Per hunc virum (*Cæleſtinum videlicet*) omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte pur- e Prosp. contra Collatorem prope finem.
gatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ de-
fenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem, Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo
etiam Pelagiani, dum cognatis conſœderantur erroribus, iterum proſternerentur.] hæc
Proſper. Quæ minime ignorantes ipſi Patres qui Epheſi conuenerunt, necnon Maxi-
mianus ipſe recens creatus Epiſcopus, atque etiam Theodoſius Imperator, legationem
D miſerunt ad ipſum Cæleſtinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de proſtra-
ta eum auctore hæreſi Neſtoriana. Miſſi ad hoc ſunt Romam Ioannes presbyter & Epi-
ctetus diaconus, qui Romam peruenerunt ipſo die Natalis Domini: agemus de his an-
no ſequenti.

Sed quod omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendere a Patre lu-
minum ſancta Dei Eccleſia nouit, eidem ipſi immortales gratias egit, quod vindex ex-
titiſſet Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriuſque præconia illis vocibus celebrans,
quas a ſanctis ſciret frequentatas eſſe Patribus, vbique locorum MATREM DEI
MARIAM omnium ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum
illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio: SANCTA MARIA MATER DEI
ORA PRO NOBIS, &c.] quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentius repeti, &
E tamquam prima quædam elementa a pijs parentibus vnà ferme cum lacte infantibus pro-
pinari conſueuit: vt fieret ſecundum illud Propheticum [f]: Ex ore infantium & lactentium f Pſal. 8.
perfeciſti laudem tuam] illuderentq. ſuperbo draconi pueruli. Matth. 21.

Sed & Pulcheria Auguſta virgo ſanctiſſima, cuius in ſeruāda fouendaq. aduerſus nouam
hæreſim fide Catholica commendata ſemper eſt vigilantia atque ſtudium, excitauit [g] am- S. PVLCHERIA ERIGIT TEMPLVM S. MARIAE.
pliſſimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornicem, erigens nimirum
ſub nomine Dei genitricis Mariæ auguſtiſſimū templum in Blachernis iuxta mare poſitum,
quod ſua poſtea mole labans Iuſtinianus Imperator [h] reſtituit. Hæc quidem Conſtantino- g Niceph. lib. 14. c. 2.
poli Nouæ Romæ a ſancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ ſunt Fidelium h Procop. de ædif. Iuſtin. Imp. or. 1.
mentes, vt in diuerſis Orbis partibus id ipſum præſtarēt; factumq. eſt, vt licet frequens an-
tea eſſet cultus ſanctiſſimæ Dei matris, poſt hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fue-

rit atque celebrior, vixq. reperiri eſſet, qui abſque titulo Dei genitricis nominaret ſanctam Mariam. A

Adiecit autem ad hæc omnia Theodoſius, vt Irenæum Comitem profectum cum Neſtorio Epheſum, ob ſtudium erga eum impenſum aduerſus Catholicam fidem, exauctorarit: quem vt patronum Epiſcopi Syri creauerunt poſtea Tyri Epiſcopum, a qua etiam præfectura iuſſu eiuſdem Imperatoris depoſitus eſt, vt ſuo loco dicetur. Parem quidem irrogatam fuiſſe pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus iudificaſſent Imperatorem, & de ſanctis Epiſcopis Epheſi congregatis adeo male meriti eſſent, poſſumus intelligere; nimirum vt par ſententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem ſupplicio reddidiſſet.

a 1. Reg. 2.

Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud[a]: Impij in tenebris conticeſcent] pudore ſuffuſi deuorabant ſub ſilentio mærore cor ſuum, & obmutuere? nihil minus. Etenim ipſe Neſtorius caput ſuper omnes filios ſuperbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus B illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumnijs, libros conficiens aduerſus Catholicam doctrinam a ſacroſancta œcumenica Synodo Epheſina comprobatam; quos vltricibus flammis abſumendos (vt ſuo loco dicemus) Imperialis ſanctio condemnauit[b]. Sed & Theodoretus eiuſdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, rurſus aduerſus Cyrilli capitula & editam ab eo defenſionem vibrat tela, dum eadem nouis ſcriptis impugnat: dedit enim litteras ad Epiſcopos in Italia poſitos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanenſem, Aquileienſem, & Rauennatem, clamans & obſtrepens, inſtauraſſe Cyrillum ſuis capitulis hæreſim Apollinaris. teſtatur id quidem ipſemet Theodoretus in epiſtola poſtea ſcripta ad Domnum Epiſcopum Antiochenum[c]. Qui enim a Romano Epiſcopo per Cyrillum ſciebat Neſtorium impugnari, in illum, ſi potuiſſet, concitare ſtuduit celebriores Italiæ ſacerdotes. Sed quid illi reſcripſerint, ipſe ſilet: C oſtentaſſet vtique & proclamaſſet, ſi quid in Cyrillum ijdem Epiſcopi reſcripſiſſent. Sed ab illis repercuſſus (vt par eſt credere) ne ſuæ eſſet proditor temeritatis; quæ reſcripſerint, conticere, ſatius iudicauit.

b l. vlt. de hæret. C. Theod.

THEODORETVS STVDET CONCITARE EPISCOPOS ITALIAE IN CIRILLVM.

c Theodor. epiſt. 112. cod. Vatic. Græc.

Quid præterea? Non ſatis viſus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Epiſcopum aduerſus Cyrillum armauit, impellens vt contra Cyrilli capitula ſcriberet: editumq. eſt ab eo opus nomine Orientalium, quo maioris ponderis haberetur. De his plane ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait[d]: Deinde & contradictiones habes a me contra eos factas, qui aduerſum capitula Synodi ea ſcripſerunt. Sunt autem duo Epiſcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipſe. Tulit autem Andreas a Ioanne Epiſcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt D crearetur Epiſcopus Samoſatenus ex monacho Conſtantinopolitano ob ſuſceptam Neſtorianæ impietatis defenſionem; quem ſummis laudibus ipſe celebrauit Theodoretus[e] epiſtolis ad ipſum ſcriptis. Ceterum Cyrillus contrarijs ſcriptis horũ omnium molitiones diſiecit: contra Orientales enim ſcripſit Apologeticum, contra Theodoretum vero commentarium ad Euoptium; in cuius exordio, quam vilipenderet ea Theodoreti ſcripta, his in primis verbis ſignificat, vbi ait[f]: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me a labijs iniquis & a lingua doloſa. Sentiebam enim me vbique calumnijs impeti, idq. per ſingula capita. Cogitabam autem & hoc, quod familiares nonnulli dicebant, virum iſtum in litteris exercitatum, & in ſacrarum litterarum cognitione maxime prouectum. Verum ab intelligentia efficaciæ horum capitulorum tantum abſceſſit, vt de eo nunc plane ſentiã, quod quorumdam deſiderijs indulgens, fingat ſe ignorantem, &c.] Sed de his hactenus: iam vero E emergat ſtylus e ſpinetis Orientalibus, & ſe transferat ad res geſtas in Occidente. Sed nuſquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe.

ANDREAS EPISCOP. SAMOSATENVS CVM THEODORETO QVAE MOLITVS SIT CONTRA CYRILLVM.

d Cyril. epiſt. 30.

e Theodor. epiſt. 24. 144.

SCRIPTA CYRILLI CONTRA NESTORIANOS.

f Extat apud Cyrill. tom. 4.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Eccleſiam ob petulantiam quorumdam Gallorum presbyterorum (vt anno ſuperiori dictum eſt) temere ſugillantium ſancti Auguſtini aduerſus Pelagianos commentarios editos; in quos contraria ſcripta obieciſſe S. Proſperum Aquitanum, æque ſuo loco demonſtratum eſt. Sed quod neſciat ſemel veritatis tranſgreſſa limitem hæreticorum procacia modeſtiæ repagulo contineri; & conuinci licet rationibus poſſit, vinci tamen neſcia obſtinate reſiliat: ijdem audacius obſiſtere, & quæque inſana effutire in ſanctiſſimum atque celeberrimum Eccleſiæ Doctorem

GALLICANI PRESBYTERI INSVRGENTES ADVERSVS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

A minime deſtitere. Quamobrem vt qui ſcriptis minime ſuaderi potuiſſent, auctoritate Apoſtolicæ ſedis compeſcerentur, idem ſanctus Proſper cum collega Hilario Arelatenſi ad Cæleſtinum Romanum Pontificem profectionem inſtituit: qui ambo apud eumdē ſtudioſe egerunt, vt eiuſmodi nugatoribus ora (quod par erat) obſtrueret. Cæleſtinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Epiſcopi conſultus pleniſſime ſcripſerat, putans illa ſufficere potuiſſe; cum modo rurſus presbyteros obſtrepere, relatione Proſperi & Hilarij percepiſſet; ad Epiſcopos, in quorum illi Eccleſijs presbyterio fungerentur, ſcripſit epiſtolam, redarguens in primis eos, quod ſinant, ipſis tacentibus, in eccleſia loqui presbyteros, cum abſque Epiſcopo nihil illis conceſſum ſit de doctrina præſumere. Eſt epiſtolæ exordium [a]: Apoſtolici verba præcepti ſunt, apud Iudæos atque Gentiles ſine offenſione nos eſſe debere, &c.]

a Cæleſt. epiſt. 8.

B Poſt multa vero in Epiſcoporum reprehenſionē ſinentium talia garrire presbyteros inculcata, de S. Auguſtino, cuius doctrina ab illis in ſuſpicionem hæreſis temere adducebatur, hæc ait: Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, neque vmquam hunc ſalſæ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit: quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam ante a meis deceſſoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune ſenſerunt: vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde reſiſtatur talibus, quos male creſcere videmus. Nefas eſt hæc pati religioſas animas, quarum afflictione (quia membra noſtra ſunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promiſſa, quicumque probantur propter iuſtitiam perſecutionem ſuſtinere, &c.] iunguntur epiſtolæ capita quædam aduerſus Pelagianos errores ab Apoſtolica ſede olim & ab Africanis decreta Concilijs, qui-

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICE LAVDAT.

C bus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cæleſtium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq. Concilijs Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores vero difficilioreſq. partes occurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut nos non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus aſtruere; quia ad confitendum gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſecundum prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerint; vt prorſus non opinemur Catholicum, quod appareat præfixis ſententijs eſſe contrarium.] his inquam profitetur, profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione ſanctorum nequaquam ab Apoſtolica ſede definitas; illaſq. tantum eſſe ſtabilitas, quæ ad con-

D demnationem errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.

Sed & illa ab eodem auctore inculcata notanda ſunt, quibus demonſtrat, non decretis dumtaxat Romanorum Conciliorum prorſus deſtrui Pelagianos errores, ſed traditionibus Apoſtolicis, quas vſu & iugi obſeruatione receperit Eccleſia Catholica, eoſdem penitus labefactari; dum videlicet orare conſueuit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, ſchiſmaticis, atque lapſis, necnon catechumenis; ſic plane docens, abſque diuina gratia illos non poſſe ad ſalutem acceſſum habere. Dumq. rurſus exorciſmis & exufflationibus abiguntur a proxime baptizandis ſpiritus nequam, plane factis profitetur Eccleſia, peccato originali humanam naturam eſſe corruptam, & a ſatana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HAERESIS PELAGIANA CONFVTATVR.

Sed quod ad dictam Cæleſtini epiſtolam ſpectat: ſanctus Proſper, qui eius ſcribendæ

E cum Hilario auctor acceſſit, cum aduerſus Collatorem agit, de ea his verbis meminit, necnon de eodem Cæleſtino Romano Pontifice [b]: Per hunc (inquit) virum intra Gallias iſtis ipſis, qui ſanctæ memoriæ Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas, quando conſultationum actione ſuſcepta, & librorum qui errantibus diſplicebant, pietate laudata; quid oporteret de eorum auctoritate ſentire; ſancto manifeſtauit eloquio, euidenter pronuncians quantum ſibi præſumptionis iſtius nouitas diſpliceret, qua auderent quidam aduerſus antiquos magiſtros inſolenter inſurgere, & indiſciplinata calumnia in prædicatorē veritatis obſtrepere.] ſubdit his recitatum Cæleſtini de S. Auguſtino nuper elogium, cui iſta mox addit: Contra iſtam clariſſimam laudatoris tubam, contra iſtam ſacratiſſimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perſpicuæ ſinceriſſimæq. ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt ſcilicet quia in epiſtola Papæ, librorum de quibus actum eſt, non expreſſus eſt ti-

b Proſp. aduerſ. Collat. prope fin.

QVAE PROSPER DE CAELESTINI EPISTOLA.

tulus, hinc eos appareat non approbatos, & iſtam in ſanctum Auguſtinum laudationem A
pro auctoramento fuiſſe collatam.] hæc Proſper in eos, qui cum obniti litteris Cæleſtini Papæ minime auderent, ex eis tamen haud approbatos eſſe omnes Auguſtini libros cauillabantur. Vnde ſubdit: Maneat plane, maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.] ac paulo poſt: Agnoſcant calumniatores, ſuperfluo ſe obijcere, quod his libris non ſpeciale neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorũ in cunctis voluminibus norma laudatur: Apoſtolica enim ſedes, quod a præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] ſed hæ ſub Sixto emerſerunt calumnioſæ exceptiones, cum S. Proſper aduerſus eos inſurgens, contra Collatorem (vt diximus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ eſſent exiſtimationis litteræ Romanorum Pontificum. B

Meminit huius quoque Cæleſtini epiſtolæ Photius in Bibliotheca, vbi ait de ipſo Cæleſtino: Scripſit quoque ad Epiſcopos Galliarum de fide ſancti Auguſtini.] Agit inſuper, laudatq. dictam Cæleſtini epiſtolam etiam Vincentius Lirinenſis, vbi ait[a]: Sed & Papa Cæleſtinus pari modo, eademq. ſententia: ait enim, &c.] poſt recenſita vero eius dicta aduerſus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cæleſtini beata ſententia, non vt vetuſtas ceſſaret obruere nouitatem, ſed potius nouitas deſineret inceſſere vetuſtatem: quibus Apoſtolicis Catholiciſq. decretis quiſquis refragatur, inſultet primum omnium neceſſe eſt memoriæ S. Cæleſtini, qui ſtatuit, vt deſineret inceſſere nouitas vetuſtatem.] hæc Vincentius de dicta epiſtola Cæleſtini, quam tanti ponderis eſſe docet, vt ſatis ſit ad omnes hæreſes euertendas nouas ſententias in Eccleſiam inducentes: quo potiſſimum argumento C
tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idẽ auctor conuellit opere illo contra hæreſes ſcripto, certe aureo. Ex quo intelligas, longe diuerſum eſſe Vincentium hunc Lirinenſem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius ſunt Vincentianæ obiectiones, quas S. Proſper egregie confutauit. hic namque monachus Lirinenſis monaſterij fuit, ille vero vnus ex presbyteris illis Gallicanis, qui vna cum collegis inuidioſe S. Auguſtini ſcripta carpebat, de quo Gennadius meminit[b], eius lucubrationes recenſens, eumq. ab hoc oſtendit eſſe diuerſum, quem Lirinenſem presbyterum nominat[c]; cuius etiam mentionem facit S. Eucherius in præfatione libri Inſtructionum ad Solonium, quem vna cum Saluiano eloquentia & ſapientia celebrem fuiſſe commendat.

[a] Vincen. Lirin. aduerſ. hæreſ. c. vlt.

VINCENTII GALLICANI DVO LONGE INTER SE DIVERSI.

[b] Gennad. de Script. Eccleſ. c. 80.

[c] Idem c. 64.

Inter alios vero quos recenſuimus Aquitaniæ presbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos ſua epiſtola Cæleſtinus Papa inſectatus eſt, fuit Seuerus Sulpitius ille diſcipulus & D
ſcriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Epiſcopo amicitia coniunctiſſimus: Hic, inquam, arreptus & ipſe ea alluuione Pelagianæ hæreſis in Aquitania potiſſimũ exundantis, tandem magno Dei beneficio reſipuit, atque in ſe ipſum vindex inſurrexit erroris. De eo enim iſta Gennadius[d]: Seuerus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis & humilitatis amore conſpicuus.] & in fine poſt enumeratas eius lucubrationes, iſta addit: Hic in ſenectute ſua a Pelagianis deceptus, & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cum Gennadius illius æqualis dicat, par eſt credere ipſum Seuerum hoc reſipuiſſe tempore, quo percelebris iſta, de qua eſt ſermo, Cæleſtini Romani Pontificis aduerſus Pelagianos ad eiuſdem prouinciæ Epiſcopos ſcripta epiſtola, ipſi (vt credi poteſt) innotuit, ex qua ſe ab Eccleſia Catholica deuium eſſe ſenſit, & E
pharmacum ad euomendum epotum venenum accipiens ſanatus eſt.

DE SVLPITIO SEVERO.

[d] Gennad. de Vir. illuſtr. c. 19.

Sed hic illud conſiderandũ: quomodo hunc Seuerum Sulpitiũ dicant fuiſſe aliqui Epiſcopum Bituricenſem, quem Gennadius collega eius atque gentilis nominis presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat eſſe defunctũ? cuius quidẽ teſtificatione, hominis certe haud rerũ Seueri ipſius ignari, vtpote in eadem prouincia viuentis, aliquando exiſtimaui, hunc diuerſum eſſe Sulpitium ab illo, quem dicunt Epiſcopum Bituricenſem; licet poſt Guibertũ, qui pro eo ſcripſit Apologiam, Archiepiſcopum Bituricenſem appellet. certe apud me maioris eſt auctoritatis Gennadius Maſſilienſis ſui temporis res geſtas ſcribens, quam quiuis alius poſt plura elapſa ſæcula aliter ſentiens. Scimus in tabulis Eccleſiæ Bituricenſis duos eius Eccleſiæ eſſe adnumeratos Sulpitios Epiſcopos, eoſdemq. ſanctitatis titulo inſignitos & inter ſanctos in Martyrologijs receptos, quorum alter Pius, Seuerus alter

NVM SEVERVS FVERIT EPISCOPVS.

A alter eſt dictus, alter decimaſeptima Ianuarij, alter vigeſimanona eiuſdem menſis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hunc Seuerum, de quo eſt ſermo, Epiſcopum nominet, verum tantummodo presbyterum, ſicut & Honorius retexens catalogum clarorum virorum. Sed & longe procul abeſt, vt qui in tabulis Epiſcoporum Bituricenſium ponitur Sulpitius Seuerus ſub Gunthranno Rege vixiſſe, interfuiſſeq. Matiſconenſi Concilio ſub eodem Rege celebrato, hic ſit de quo eſt ſermo: nã ille Sulpitius cognomento Pius dictus eſt, & ſub Gunthrãnno Rege ſediſſe ſucceſſorem Remigij, habet [a] Gregorius Turonenſis: procul vero abhorret, vt Sulpitius Seuerus diſcipulus S. Martini ad Gunthranni tempora deduci poſſit: vnde plane fatendum ſit in eas tabulas errorem illapſum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc ſæculo illuſtrauit ſedem Bituricenſem, fuit S. Simplicius arbitrio Sidonij Apollinaris creatus Epiſcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum ſanctos Epiſcopos extant eiuſdem Sidonij [b] epiſtolæ, atque concio in eius habita electione. At de his hactenus. *a Greg. Turon. lib. 6. c. 39.* *b Sidon. lib. 9. epiſt. 8. 9.*

B Hoc eodem anno ſub iiſdem Conſulibus ſanctus Proſper miſſum ait Palladium ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: perductum quoque fuiſſe ad Hiberniam inſulam, ſed cito morte ſubductum ex hac vita migraſſe, ex Probo, qui res geſtas ſancti Patricij ſcripſit, dictum eſt ſuperius. Hibernorum quidem conuerſionem Deus ſancto Patricio reſeruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium ſub eius inſtitutione tranſegit: inde a ſancto Germano Antiſidorenſi Epiſcopo ſacris litteris imbutus. Vocatus vero a Deo ad Hibernorum conuerſionem, non prius illuc ſe contulit, quam Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apoſtolica ſede ad eius gentis conuerſionem Apoſtolatum. hæc quidem **DE S. PATRICII APOSTOLATV AD SCOTOS ET HIBERNOS.**

C Probus [c] ac Sigebertus: verum ille ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antiſtitem; Sigebertus vero id ait factum a Cæleſtino Romano Pontifice Romæ; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam conuertit. Res ab eo in eiuſmodi Apoſtolatu geſtas idem Probus & alij conſcripſere, ſcriptaq. ab eo elucubrata recenſuere. Hæc igitur de Epiſcopatu Patricij poſt defunctum Palladium hoc anno eo miſſum, cum ſub Cæleſtino Papa accidiſſe tradant; ad finem anni huius, vel ſequentis exordium, ante obitum Cæleſtini contigiſſe, affirmare opus eſt: ſiquidem Cæleſtinus anno ſequenti, menſe Martij ex hac vita migraſſe reperitur. Vides autem omnibus fuiſſe perſpicuum, ab Apoſtolica ſede accipiendum eſſe Euangelium ad conuerſionem Gentium; cum ex Orbis extrema parte, immo (vt cum poeta dicam) ex diuiſis toto Orbe Britannis Patricius Romam ſe contulerit; quod & ab alijs factitatum, ſuis locis dicturi ſumus. *c Probus in Vita S. Patricij. Sigebert. in Chron. & Bale. Ce. 1.*

D Sed apponamus ad anni huius rerum geſtarum præclaram coronidem obitum magni viri S. Paulini Nolani Epiſcopi, de quo tanta ſuperius tertio, quarto, & hoc ipſo quinto tomo ſunt dicta: quem hoc eodem anno X. Kalen. Iulij ex hac vita in cælum feliciter migraſſe, huius anni Conſulibus Baſſo & Antiocho, Vranius [d] eius diſcipulus ſcriptorum monumentis poſteris commendauit: hunc illum namque putamus eſſe Vranium, cuius idem S. Paulinus meminit in epiſtola [e] ad ſanctum Delphinum Burdigalenſem Epiſcopum. **S. PAVLINI NOLANI EPISCOPI OBITVS.** *d Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iun.* *e Paulin. epiſt. 17.*

Sed antequam glorioſum eius ad Deum tranſitum referamus, difficultas haud mediocris diſquirenda atque enodanda eſt: Quonam modo conuenire poteſt, ſanctum Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & poſt eius obitum remeaſſe Nolam, ac deinde defunctum; ſi quem diximus in Africa regnaſſe primum Regem Genſericum, propagaſſe cũ regno vitam conſtet [f], capta Carthagine, annis triginta- **OBIECTIO DE PAVLINO SE VICARIVM DANTE PRO FILIO VIDVAE.**

E ſeptem, ſicq. perueniſſe ætate ad annum Domini quadringenteſimum ſeptuageſimumſextum? Ceterum hiſtoriam illam totam a ſancto Gregorio [g] ſcriptam, & a poſteris acceptam omnibus (habes eam etiam a ſancto Eulogio [h] Cordubenſi citatam) haud putamus ob hanc cauſam, leuiter reijciendam: ſed nec Vranium mendacem dixerimus ſub huius anni Conſulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius aſſertionem, Paulinum adhuc vltra annos quadragintaquinque vixiſſe, aliquo modo dicendum exiſtimemus. ſiquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto ſuperius ſuppuratis, ad hunc vſque deductis, reperitur perueniſſe ad annos duodeoctoginta, haud diutius vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regium hortum colere valuiſſet. *f Victor. de perſecut. Vuand. lib. 1. in fin.* *g Gregor. dialog. lib. 3. c. 1.* *h Eulog. in documento Martyriali ad Floram & Mariam.*

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, eo confugiendum eſſe putarunt, vt iſta de filio viduæ atque Paulino non ſub perſecutione Vuandalica, ſed Gothica ſub Alarico dici debeant contigiſſe: quibus nequaquam aſſentiendum putamus, cum

nihil penitus de Africana prouincia ſibi Alaricus vendicauerit, in quã ſecuritatis cauſa ab A
Vrbe proſugi (vt vidimus) tamquã ad locũ tutum, Gothis inacceſſum, ſe contulerant: conſtat vero præterea ex his quæ de eo dicta ſunt, Paulinum poſt tempus Gothicæ graſſationis in ſua Eccleſia pacifice perſeueraſſe. Vnum igitur reliquum eſt, quod dici poſſit, Regem illum Vuandalorum proxime deſuncturum a Paulino prædictum, non intelligendum eſſe de Genſerico, qui in regno conſenuit, ſed de fratre ipſius Gunthario Godigiſchli filio, quem cum fratre Genſerico atque Vuandalis tranſiſſe in Africam, Procopius[a], Paulus diaconus[b], & alij[c] auctores affirmant, eumq. dolo fratris Genſerici e medio morte ſublatum; huius enim interitũ repentinum obuenturum potuit prædixiſſe S. Paulinus: captiuos autem illos ex Campaniæ oris in Africã abductos non bello aliquo, ſed Vuandalicæ claſſis inuaſione, qua potentem fuiſſe Genſericum, eãq. infeſtaſſe Hiſpaniam, Italiam, inſulas, & Orientales etiam oras, Victor affirmat[d]. Scimus tamen, ad vitandam fraternæ B
cædis infamiam, a Vuandalis poſterioribus traditum (quod referunt Procopius & Iſidorus) Guntharium nequaquam tranſiſſe in Africam, ſed in Hiſpania a Germanis captum, paloq. infixũ, vel ab inuadente eum prauo dæmone eſſe necatũ. ſed dum aiũt, primo id Vuandalorum Regi regnanti in Hiſpania accidiſſe, plane de eius parente eſſe intelligendum apparet, quem primum inuaſiſſe Hiſpaniam tradunt omnes; eumq. regnaſſe ibi annos ſexdecim, idem Iſidorus affirmat. Ceterum quod ad Guntharinm filium ſpectat, quanam ratione ſit veriſimile, vt tranſmiſſis Vuandalis omnibus in Africam, ſolus remanſerit Guntharius in Hiſpania? Vuandalos quidem omnes tranſiſſe ex Hiſpania in Africam, teſtatur Victor, qui eoſdem numerat octoginta millia. Sic igitur quæ de S. Paulino ſcribuntur & Rege Vuandalico, vt ad Guntharium referantur, nihil prohibet.

a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.
b Paul. diacon. hiſt. Miſcel. lib. 14.
c Victor de perſec. Vuandal. lib. 1. in fin.
d Victor de perſec. Vuand. lib. 1.

Quod vero Victor res Vuandalorum in Africa proſecutus, nullam de Gunthario mentionem habeat; id eueniſſe apparet, quod perſecutionem tantum Chriſtianorum enarrandam ſuſcepit; breuiq. libello res trigintaſeptem annorum perſtringentem, plurima omiſiſſe oportuit, quod & ipſe fatetur. Sed quod ad Vranium pertinet; ipſum proſecutum eſſe Paulini obitum potius quam vitam, idem ipſe in præfatione ad Pacatum inſcripta profitetur. Porro eius obitum deſcribit his verbis[e]: Cum ante triduum quam de hoc mundo ad cæleſte habitaculum vocaretur, dum iam de ſalute eius omnes deſperaſſent, & duo ad eum Epiſcopi viſitandi ſtudio conueniſſent, id eſt, ſanctus Symmachus, & Benedictus Hyacintinus[*], ita in eorum aduentu recreatus atque refectus eſt, vt oblita omni carnali infirmitate, totum eis atque angelicum exhiberet affectum. Et quaſi profecturus ad Dominum, iubet ſibi ante lectulum ſuum ſacra myſteria exhiberi, ſcilicet vt vna cum ſanctis Epiſcopis oblato ſacrificio, animam ſuam Domino commendaret: ſimul etiam eos quos pro diſcipli- D
na Eccleſiaſtica a communione myſterij extorres eſſe præceperat, ad pacem priſtinam reuocaret. Et cum hæc omnia ſanctus Epiſcopus læto atque perfecto ordine celebraſſet: ſubito clara voce interrogare cœpit, vbi eſſent fratres ſui. Tunc vnus ex circumſtantibus, qui putauit, quod fratres ſuos, id eſt, Epiſcopos qui tunc aderant, quæreret; ait illi: Ecce hi ſunt fratres tui. At ille: Sed ego nunc fratres meos, Ianuarium atque Martinum dico, qui modo mecum locuti ſunt, & continuo ad me venturos ſe eſſe dixerunt: e quibus Ianuarius Epiſcopus ſimul & martyr Neapolitanæ vrbis illuſtrat Eccleſiam; Martinus autem vir per omnia Apoſtolicus (cuius Vita ab omnibns legitur) Galliarum Epiſcopus fuit.

C (margin letter beside "Quod vero Victor")

e Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iunij.
* Hidcuntinue
QVAE CONTIGERINT ANTE PAVLINI OBITVM.

Et his dictis, extenſis ad cælum manibus, hunc pſalmum Domino decantauit[f]: Leuaui oculos meos in montem, vnde veniet auxilium mihi: auxilium meum a Domino qui fecit cælum & terram. Deinde, collecta oratione, commonitus eſt a ſancto Poſthumiano pre- E
sbytero, quod pro veſtimentis quæ pauperibus fuerant erogata, quadraginta ſolidi deberentur. Quod cum audiſſet ſanctus Paulinus, leuiter ſubridens, ait: Securus eſto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum ſoluat. Et ecce non longa interpoſita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniæ partibus veniens, miſſus a ſancto Epiſcopo Exuperantio, ſiue a viro clariſſimo fratre eius Vrſatio, qui ei per ipſum nuncium muneris gratia quinquaginta ſolidos miſerant. quos cum accepiſſet ſanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis ſperantes in te. De his autem quinquaginta ſolidis ipſe presbytero, qui eos exhibuerat, manu ſua duos[*] dedit; reliquos vero negotiatoribus, qui veſtimenta pauperibus dederant, reddi mandauit. Inter hæc autem, cum nox diei ſucceſſiſſet, vſque ad mediam noctem paululum quieti conceſſit, donec crudeſcente dolore, qui lateri eius nimius inerat, grauaretur, excitatus, multiſq.

f Pſal. 120.
* decem

etiam

A etiam ex ſuperfluo archiatronum vſtionibus fatigatus, vſque ad quintam horam noctis laſſum atque anhelum pectus duxit. Deinde adueniente luce, conſuetudinem ſuam vir ſanctus agnouit. Itaque, vt ſolebat, excitatis omnibus, Matutinum ex more & ordine celebrauit. Facta autem die, presbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico[a] pacem hereditariam prædicauit. Tranſactis autem his, tacitus vſque ad veſperam perdurauit. Deinde quaſi ex ſomno excitatus, lucernariæ deuotionis tempus agnoſcens, extenſis manibus, lenta licet voce[b], Paraui lucernam Chriſto meo, decantauit Domino.

[a] Ioan. 20. [b] Pſal. 131.

Tunc deinde facto aliquandiu ſilentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant, ſolicite vigilantibus, ſubito tam ingenti cellula eius terræmotu concuſſa eſt, vt hi qui lectulo eius aſſiſtebant, exterriti atque turbati, ad orationem ſe iactarent, nihil tamen B ſcientibus his qui pro foribus conſiſtebant: neque enim publicus ille, ſed priuatus in cellula fuerat terræmotus. Nam * ille angelicis ſuſceptus manibus, debitum Deo ſpiritum exhalauit. Vidimus, fili cariſſime, vidimus, & inter lacrymas atque ſingultus vidiſſe gaudemus, &c.] ſubdit gemitus vniuerſæ Eccleſiæ de eius obitu, prædicat & eius laudes, atque in fine ait: Obijt S. Paulinus Epiſcopus X. Kalend. Iulij, Baſſo & Antiocho Coſſ.] Huius quidem Vranij ſcriptionis meminiſſe viſus eſt Gregorius Turonenſis, vbi ait[c]: De tranſitu autem eius eſt apud nos magna lectio.] nouiſſe hanc pariter Vranij lucubrationem ſanctum Gregorium[d] Romanum Pontificem, certum eſt, dum eadem de terræmotu facto in eius tranſitu ſcribit. Hunc tandem beatum finem conſecutus eſt ille, ſui ſæculi maximum decus & ornamentum dignum inuentum, quem ſcriptis ſuis celebrarunt ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Hieronymus in Oriente, Ambroſius in Italia, Auguſtinus in Africa, C Proſper & Eucherius in Gallijs hoc ipſo ſæculo, poſtea vero ſanctus Gregorius Papa atque alij.

TERRÆMOTVS IN OBITV PAVLINI.

* Tum

[c] Gregor. Turon. de Glor. Confeſſ. c. 107. [d] Greg. Pap. dialog. lib. 3. c. 1.

Reliquit poſt ſe nobiliſſimi ingenij monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ, vel tenuitate ingenij, ſed potius admiranda animi ſummiſſione: nam S. Hieronymus ſcribens ad eum tunc tyrociniũ auſpicantem, hæc ait[e]: Magnum habes ingenium, & infinitam ſermonis ſupellectilem, &c.] ſcripſerat enim librum pro Theodoſio Imperatore, quo magnum ediderat ſpecimen ingenij locupletiſſimi. Verum (vt diximus) cum ſe totum Chriſto addixit profeſſione monaſtica, nuncium ſtylo remiſit, nec quicquam amplius ſcripſit, vt ederet. Etenim quæ repeTiuntur eius epiſtolæ, non ipſius ſtudio, ſed induſtria S. Amandi Epiſcopi Burdigalenſis ſeruatæ ſunt. fatetur quidem id ipſe Paulinus in epiſtola ad eum ſcripta, D ſed nondum cuſa: vbi inter alia: Legimus (inquit) in tergo epiſtolæ, annotationem epiſtolarum, quas meas eſſe indicaris: nam vere prope omnium mearum epiſtolarum ita immemor eram, vt meas eſſe non cognoſcerem, niſi veſtris litteris credidiſſem. vnde maius accepi documentum charitatis veſtræ, quia plus me vobis, quam mihi notum eſſe perſpexi.] hæc ipſe ad Amandum. eſt epiſtolæ illius exordium: Omnia tempus habet, & tempus omni rei ſub cælo eſt.] habet eam codex Vaticanus atque Nolanus. Sed ſi quæ carminibus ceciniſſe, pieq. luſiſſe reperitur, eadem amicorum diligentia cuſtodita putamus. Eſt celebris memoria eius in Dei Eccleſia, a qua indelebili nota in tabulis Eccleſiaſticis illibata ſeruatur, & die natali ipſius anniuerſaria celebritate recolitur. At modo de Paulino ſatis, cuius rebus præclare geſtis tertium, quartum, & quintum hunc Annalium tomum decorauimus; ex quibus, quantus iſte vir fuerit, quiſque intelligere valeat.

DE SCRIPTIS S. PAVLINI.

[e] Hier. epiſt. 13.

E

IESV CHRISTI ANNVS 432.	CAELESTINI PAP. ANNVS 9.	THEODOSII 25. VALENTINIANI 8. IMPP.

CHriſti annus quadringenteſimus trigeſimusſecundus Conſulatu Aetij & Valerij in Faſtis Proſperi & Caſſiodori notatur, quorum prior in Occidente, poſterior vero primarium magiſtratum eſt aſſecutus in Oriente. Illuxit plane annus iſte ſui exordio Romanæ Eccleſiæ lætus; cum ſuſcepta legatione Orientalium, de impij Neſtorij deiectione, Maximiani vero promotione, litteris a ſancta Synodo, necnon a Theodoſio Imperatore, atque etiam a Maximiano Conſtantinopolitano Epiſcopo ipſe Romanus Pontifex Cæleſtinus certior factus eſt.

Erat

Erat plane ipſe ſanctiſſimus ſenex inſtar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem A
Iſrael. Quippe quod (vt ſuis ipſe teſtatus eſt litteris, quas proxime reddituri ſumus, datis
ad clerum & populum Conſtantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob peſ-
ſumdatam Catholicam fidem ab impio Neſtorio & eius ſectatoribus, iam ſomnus receſſe-
CAELESTINI ANTE OBITVM GAVDIVM EX PROFLIGATO NESTORIO. rat ab oculis ipſius. Sed & ſicut cũ Simeone erat expectans redemptionem Iſrael; ita etiam
cum ipſo, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud [a]: Nunc di-
mittis Domine ſeruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, &c.] exau-
ditus a Deo, hoc anno poſt tres menſes (vt dicemus) ex mortalitate ſubductus, vocatus
a Luc. 2. eſt ad coronam, quam de ſalua facta fide Catholica, & conſeruata ſarta tecta Chriſti di-
uinitate, & eius matris ſanctiſſimæ dignitate, accipere dignus fuit.

Reliquit tamdiu ipſum Dominus in humanis, quantũ opus eſſet ad communem lætitiam
mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ B
canticum ex Occidente, quod præcinuiſſent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, ſcribens
poſtremas omnium litteras, a quibus acceperat, nimirum ad S. Synodum, Theodoſium
Imperatorem, Maximianum Epiſcopum, & clerum, populumq. Eccleſiæ Conſtantinopoli-
tanæ. Sed cum audis reddidiſſe ad eamdem Epheſinam Synodum litteras; ne putes adhuc
eã Epheſi perſeueraſſe, iam (vt vidimus) ſuperiori anno dimiſſis Epiſcopis: ſed ad Patres
qui conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas eſſe ſcias. Sunt hæ nouiſſimæ ſan-
ctiſſimi Patris epiſtolæ, vltima eius elogia, ob id dignæ vt verbatim hic deſcribantur: quæ
ex eo, puto, gratiores accipientur, quod nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos
eaſdem cum alijs eiuſdem Pontificis ſuperius redditis ab eodem docto viro Antonio de
Aquino, de quo ſuperius. Prima igitur Cæleſtini epiſtola reddita hoc anno menſe Mar-
tij ad ſanctam Synodum per legatos inde miſſos, ſic ſe habet: C

Cæleſtinus Epiſcopus ſanctæ Synodo apud Epheſum conſtitutæ.

Tandem malorum fine gaudendum eſt. Tandem nobis omnibus in commune di-
b Exod. 15. cendum [b]: Dextera tua, Domine, glorificata eſt in virtute, dextera manus tuæ confre-
EPIST. CAELEST. PAP. AD SYNODVM git inimicos. proprie namque ipſi confracti ſunt; quando iniqua loquentium, dicente
Dauid [c], os videamus eſſe deſtructum. Huiuſce tamen tam fideliter peractæ rei vos exe-
c Pſal. 62. cutores, defenſores nobiſcum videmus fuiſſe fidei * ſacerdotes, qui conuenientes in vnum,
* fideles Dei & ſecundum Apoſtolum [d], non quæ veſtra ſunt quærentes, ſed quæ Chriſti Ieſu, negotium
d Philip. 2. Domini communis egiſtis. Apud vos ergo de veſtra loquimur ſanctitate, quorum in om-
LAVDAT STVDIVM PATRVM. nem terram ſonum gaudemus exiſſe, cum & in finem eiuſdem Orbis prædictæ veritatis a
vobis verba venerunt. Deus noſter non patitur latere quod præſtitit; quia numquam be-
neficia ſuperna celantur. Ita namque fit, vt tanto munere innoteſcente cæleſti, pro volun- D
e 1. Tim. 2. tate diuina (ſicut ſcriptum eſt [e]) omnis homo ſaluus fiat, & veniat ad ſcientiam veritatis.
* ego Loquor ergo * victoribus, & qui in prœlium ſolam contra hoſtem portauerunt fidem, quæ,
f 1. Ioan. 5. & Ioanne dicente Apoſtolo [f], vicit & mundum: Vobis eiuſdem proprie perſcribo ſermo-
g 1. Ioan. 2. nibus [g], qui ſecundum diuinam paginam, vt patres cognouiſtis quod ab initio eſt; & vt
iuuenes, dum fortes eſtis, & verbum Domini in vobis manet, viciſtis malignum in tali-
bus ſocijs gratulantes. De hoc euentu minime dubitabamus: habuit animum noſtrum fi-
ducia ſperandi, qui vobis videremus diuinæ cauſæ pondus incumbere, quos bene admo-
h Pſal. 25. dum noueramus, ſecundum illud propheticum [h], odiſſe congregationem malignorum, &
cum impijs non eſſe ſeſſuros. Optime ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque per-
i Pſal. 24. uerſos (ſicut ſupradictus ait [i]) innocentes & recti adhæſerunt mihi.

Vna igitur eademq. relatione per filios noſtros religioſos & Deo amabiles viros Ioan- E
DE NESTORII DEPOSITIONE, ET ORDINATIONE MAXIMIANI. nem presbyterum & Epictetum diaconum deiectionem iuſtam, & exaltationem didicimus
iuſtiorẽ; illud quod in Euangelio legimus, approbantes [k]: Quia Deus noſter exaltat humi-
les, & potentes de ſede deponit. A qua ſententia ille noſter ſapientiſſimus minime deuiauit,
k Luc. 1. qui ait [l], a Deo noſtro humilium ſeruatam memoriam, & perditam ſuperborum: quod
l Pſal. 9. 33. & 111. quando magis videatur impletum, quam nunc, cum Saluator noſter parans benemeritos
honorare, oſſa [m] hominum ſibi placentium diſſipauit, & prouiſo paſtore digniſſimo, fera-
m Pſal. 52. lem lupum de ouilibus ſuis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius a veſtra fraternitate
ſcripta primordia, nec quiſquam noſtrum mirari potuit, quia nota dixiſtis: aſſertio im-
pendatur incertis, teſtimonium comperta non quærunt. bonorum hunc actuum palæſtra
ſemper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certe (vt
breuiter dicam) qualem Doctor noſter eſſe præcepit ſacerdotem; vt conuenienter om-

nium

A nium iudicio mereatur audire [a]: Ecce vere homo Iſraelita, in quo dolus non eſt. Nonne *a Ioan. 1.*
laudibus in eum veſtris iſta conueniunt? Taliter denique, quæ dixiſtis, audiſtis. Talem
ſucceſſorem quærebat ſanctæ memoriæ Siſinnij beata ſimplicitas, vt locum ſuũ nonniſi ſui
ſimilis obtineret: etenim melius agimus, ſi abſtinẽtes iam ab illius ſacrilegi nomine, ſedem
vacaſſe dicamus. Actum eſt diuino iudicio, vt hunc Eccleſia pro remedio mereretur. De-
nique diſcordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præſtare per
tempora, cuius hoc primordia præſtiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax repa-
randa quærebat. Interfuimus, nec nos diximus abſentes, cum eius capiti verba myſtica
dicerentur, cum redderetur omnibus diuina lætitia ſalutaris: poſtremo nemo illic Catho-
licorum defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

Lætati præterea ſumus clementiſſimi de hoc & Chriſtianiſſimi Principis teſtimonio,
B cum epiſtolis dilectionis veſtræ eius ſententiam videremus eſſe concordem. Nec mirum *DE THEODOSII AVG. PIETATE.*
eſt, ſi cor Regis, quod eſt in manu Dei, cum his ſenſerit, quos eius nouerit ſacerdotes.
Itaque ſermo regalis diuinas res exequendo multiplicat [*] in Auguſto: felix Imperium, cui ** militat Aug.*
militat executio diuinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundano-
rum: hoc teſtimonio dignus eſt, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordina-
tus. Scimus quo itinere ſanctus frater & coepiſcopus noſter Maximianus, quibus grada-
tim ſtipendijs ad faſtigium ſacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in
potentia cupidũ, qui ſolet ineſſe ambientibus, honorũ ſaltus euexit: ſuffragio pauperum,
quibus fidelis ſeruus & prudens cibum dabat in tempore, ſuper omnia Domini ſui conſtitu-
tus eſt bona [b]; & tamen etiam ſi deſiderium fuit Epiſcopatus, nonniſi propter opus bonum *b Matth. 25.*
(ſicut ait Apoſtolus [c]) concupiuit: ita Deus noſter, & quid velimus, & cur velimus, attendit. *c 1. Tim. 3.*
C Quis dubitet, poſſe magis agere præſidentem, quod potuit exercere ſubiectus? Exoſus &
blaſphemus iſtud officium non poterat habere, id eſt, corporum curas, qui nitebatur ani-
mas vulnerare: facta eſt ruina eius magna, tam ruina magna, quam praua doctrina. Nunc
qui de præteriti emendatione gaudemus, cauere nos conuenit in futurũ, ne poſſint magis
ac magis quæ abſciſſa ſunt pullulare: quia neceſſe eſt, quocumque peſtis hæc loci ſit, noſtri
corporis membra vexentur, & per patientiam noſtram peiora prioribus nutrita videantur.

Scripſimus clementiæ Principali, vt de ſanitatis medio longius infirmitas auferatur.
Didicimus namque hunc Antiochiam reuertiſſe, atque ſibi illic, vnde venerat, viuendi præ- *DE NESTORIO LONGIVS ABLEGANDO.*
ſtitam facultatem. Innocentum exitium eſt iſtud exilium. Aſpiciamus diligenter quid il-
lic poſſent parere, quæ illic ſunt ante concepta. Non eſt notis ſuadere difficile: in oculis eſt
eiuſdem ciuitatis Eccleſia, quæ per hunc perijt ſacerdotem: & tamen laboramus aduerte-
D re quis cui fuerit cauſa peccati; niſi forte (quod pro quiete Eccleſiarũ dicimus) deceptum
ſe ille demonſtret, deſerendo damnatum. Sed quis illic ſperet aliquem poſſe corrigere, vbi
arcẽ tenere videat peruerſitatis auctorẽ, vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic eſt
(quod lugẽtes dicimus) deſperatio ſanitatis, vbi (ſicut Iſaias dicit [d]) omne caput in dolore, *d Iſai. 1.*
& omne cor in mæſtitia a pedibus vſque ad caput. Quando ibi membrũ aliquod habere po-
terit ſpem ſalutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres cariſſimi, ela-
borate, obſecro, vt vere tollatur de medio veſtrum [e], qui hoc opus fecit: ſola decet tales *e 1. Cor. 5.*
homines ſolitudo: vbi enim debet hic inuenire ſolatiũ, qui ſic tractauit vbique regnantem?

Peracta eſt a vobis totius ſumma negotij: agendum nunc eſt quod inſtat & reſtat, ne ſit
in vacuum laboratum. Longius quidem ſumus poſiti; ſed per ſolicitudinem totum pro- *SOLICITVDO CVRAE PASTORALIS ROM. PONT.*
pius intuemur. Omnes habet beati Petri Apoſtoli cura præſentes: non nos ante Deum
E noſtrum de hoc poſſumus excuſare, quod ſcimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, ſan-
ctitas veſtra tacuerit, agnoſcimus tamen omnia diligentius requirentes. Tantæ igitur cau-
ſæ finis, qui ſupereſt, actibus veſtris, quæſo, reſpondeat: quia nolumus in modico vos deeſſe,
qui maxima peregiſtis. Adiutorio apud Reges terræ his eſtote quæ ſcripſimus: norint & ipſi
quid ſuis debeant præſtare tẽporibus; ſciunt quod Catholicæ fidei fundamento ſua regna
ſubſiſtant. Pura ab heredibus ſanctis paternæ & auitæ credulitatis vena ſeruatur; fluit ab
illis incorrupta per poſteros, nec hanc in his aliquis vmquam limus infecit: cuſtodit ſor-
tis, cui fidelis eſt curſus exordium; cum id quod in origine acceptum eſt, videtur in prole.

Canem & operarium malũ pariter perſequamur: facite præſentes, quod hortamur ab-
ſentes: nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipue tamen nos conue- *DE LIBERANDA ANTIOCHIA A NESTORIO.*
nit Antiochenis præcipitantibus ſubuenire, quos peſtifer morbus obſedit. Abſoluamus
modis talibus ciuitatem, in qua (ſicut Actus Apoſtolorum loquuntur [f]) dictos primum le- *f Act. 11.*
gimus

gimus Chriſtianos : omnibus ergo virtutem præſtemus, quibus ſecundum religionem debere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem ſolicitudinem noſtram præſentes probarunt Deo amabiles filij & cariſſimi atque animis noſtris acceptiſſimi Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, quos reuerſos ad vos ſeſtinato remiſimus, ſolicitius hoc agentes, vt quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Reſurrectionis Dominicæ tempore redderemus. A

QVI RECIPIENDI AD ECCLESIAS SINT LAPSI EPISCOPI.

De his autem qui cum Neſtorio videntur parum pie conſenſiſſe, atque ſe ſocios eius ſceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos veſtra ſententia, tamen nos quoque decernimus quod videtur. Multa perſpicienda ſunt in talibus cauſis, quas Apoſtolica ſedes ſemper aſpexit. Quod loquimur, Cæleſtianorum teſtantur exempla, quod ſpem de Synodo hucuſque geſſerunt. Habent, ſi reſipiſcunt, copiam reuertendi : quod his ſolis non permittitur, quos proprie cum auctoribus hæreſeos omnium fratrum conſtat ſubſcriptione damnatos. B Per Dei namque miſericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam rediiſſe gaudemus. Quod hoc conſilio factum eſt, vt quos conſcientia mixta non poterat, ſaltem ſententia ſepararet. Hoc, moneo, veſtra fraternitas ſequatur exemplum : ſit caput ſceleris cum his, quos Synodalia loquuntur ſtatuta, damnatum; reliqui quos cum hoc ſentientes in communione Eccleſiaſtica non habemus, in ciuitatibus ſuis, & ſe in noſtro collegio nouerint non futuros, niſi ſecundum Eccleſiaſticum & Chriſtianorum Principum conſtitutum, damnata hæreſi cum auctoribus ſocijſq. damnatis, ſe profiteantur Catholicos ſacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus cuſtodiri, qui ſubripiendum ex Eccleſiaſticis cauſas a Chriſtianis Principibus crediderunt, & alio ordine rurſus Eccleſias occuparunt.

DE IOANNE EPISC. ANTIOCHENO.

Antiochenum vero, ſi habet ſpem correctionis, Epiſcopum a veſtra fraternitate volumus conueniri; vt niſi quæ ſentimus, ſenſerit, nouellam blaſphemiam eodem exemplo ſcripta ſua profeſſione condemnans, intelligat de ſe quoque Eccleſiam, quod fidei noſtræ reſpectus imperat, ordinare. C Credendum tamen de diuina eſt miſericordia, quod omnes in viam redeant veritatis, ſi de ſupradicto loco horum malorum caput & cauſa auferatur. Dat. Id. Mart. Aetio & Valerio Coſſ.] hactenus epiſtola Cæleſtini Pontificis ad Epiſcopos qui Epheſi conuenerant ad ſanctam Synodum : quibus potiſſimum de Neſtorio Antiochia pellendo quam prudentiſſime egit. Quæ enim damna eius ibidē commoratio attulerit Catholicæ Eccleſiæ, res poſtea geſtæ, inferius ſuis referendæ locis, manifeſtabunt : vt plane certum apparuerit, grauiſſimo Eccleſiæ & Imperij damno diſtuliſſe Theodoſium ſero nimis ſapientem parere quantocyus Cæleſtino. Sed iam ab ipſo Cæleſtino ad eumdem Theodoſium hoc eodem anno & die datas litteras videamus. D

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Iuniori Auguſto.

CAELESTINI PAPAE EPISTOLA AD THEODOSIVM AVG.

Cauſis ſuis diuinam prouidentiam præſtitiſſe quod ſperabamus, agnouimus : nec enim aliud futurum mentes poterant æſtimare Fidelium, regnantibus vobis, quam id quod eueniſſe gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum ſuo auctore noui dogmatis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella ſunt, & Regis æterni ſacrilegis verborum iaculis natiuitas appetita : ſed vos, Chriſto Deo noſtro auctore, regnantes, hoſtes impios fidei veſtræ virtute viciſtis, cæleſtem reuocantes triumphum, per quod religioſo munimen in perpetuum præſtetis Imperio. Vere enim prophetica gloriæ veſtræ vox conuenit, & regnum veſtrum dici poteſt regnum omnium ſæculorum, quod defenſæ fidei meritis propagatur, & creſcente ſanctæ religionis obſeruantia, Chriſtianæ inſertum reuerentiæ ſemper augetur, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imp. Auguſte. E Ecce nunc domus Domini orationibus vacant, & veſtrum per omnes eccleſias Deo noſtro oblatis ſacrificijs commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris auſu, ſcandalis licet; peſtifer vlterius animas hominum ſermo non vulnerat : ſalutem omnibus ſuarum animarum, dum vniuerſali Eccleſiæ conſulitis, reddidiſtis. Hæc eſt veſtra prædicandi regni veſtri clementia, per quam non terræ, non prouinciæ, ſed omnium animæ ſunt defenſæ. Imputabitis hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladijs, ſed ſola deuotione, qua Deo eſtis dediti, conquiſiuiſtis.

QVOMODO REGNVM THEODOSII SIT PERPETVVM.

Manet hic veſtræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetuſtas aboleat: æterna enim ſunt, quæ æterni Regis amore præſtantur. Sic Abrahæ fides ſæculis durat. Dauid Regis meritum Dei zelus fecit eſſe perpetuum, cum inimicos Dei ſuos credidit inimicos, & odiſſe quos Deo odibiles approbaſſet. Elias etiam Propheta falſa prophetantes

non

A non ſuit contentus refellere, ſed etiam in illos voluit vindicare, vt eos perſequendo perderet, quos in perditionem niti ſui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falſa prophetantibus reſtitit, tu falſa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas perſecutus eſt: tu de Chriſto Deo noſtro prædicantes impia abigis ſacerdotes. Ille tantum vindictæ intentus eſt: veſtra pietas ſic impia vindicat, vt quæ ſunt religioſa defendat: nec enim ſufficeret abegiſſe morbos, & peſtilentiam repuliſſe, niſi & ſalubres auras redderes, & vitalem infectis ſubſtantiam miniſtrares, talem illi Eccleſiæ conſtituendo Pontificem, qui olim hoc ſe dignum faſtigio omnibus, quibus notus eſt, approbaſſet. Fert illi ac ſi ſui corporis parti Romana teſtimonium, quæ hunc ſemper inter ſuos habuit & numerauit, Eccleſia: ferunt ſuorum merita, quibus ſancte adhæſerat, deceſſorum. Ita enim reuerendiſſimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortiſſimo mente
B pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri in eodem Epiſcopatus inſignia prælucerent.

Sed ſit hoc arcano diuinæ maieſtatis arbitrio, vt in poſterum quæcumque ſunt meliora ſeruentur, & ad quietem per aliqua turbatorum ſcandala veniatur. Debitum eſt fratris mei Maximiani Epiſcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatum fuiſſe in hoc quod ſuſtinuit, ciuitas pœniteret, & nunc electo eodem, illi ſe integritatem fidei debere ſentiret. Sed huic tantæ pro ſuo merito illius Eccleſiæ ſacerdoti electo taliter, & conſenſu ſanctæ congregationis, quæ interſuit, ordinato, ad componendum Eccleſiæ ſtatum, & omne vulnus prauæ hæreſis radicitus euellendum, ne audeant quæ abſciſſa ſunt, pullulare; obſecramus & poſcimus ſub illius inuocatione, quem colitis, fidei veſtræ, vt conſueſtis, arma præſtetis. Nunc enim eſt omnis opponenda cuſtodia, ne rapax lupus ab ouilibus Domini gregis, cum ſæuierit, excluſus, rurſus ſerpentino lapſu ad mortem perueniat anima-
C rum, effoſſis qua poteſt parte cuniculis. Nec enim poteſt quieſcere, cum prædæ ſuæ rapidus cupiat incubare. Munimen ſanis, remedia præbete ſanandis, vallate muris veſtræ fidei religionis Catholicæ veritatem, per quos & credentes muniti ſint, & tanti ſequaces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ veſtræ fructus eſt, nihil relinquere, quod rurſus Dei Eccleſia debeat formidare. Quem igitur vniuerſorum eiecit ſententia ſacerdotum, in prædicatione ſacrilega perdurantem, cum veſtra clementia ab omni ſocietate remoueat; vt facultatem aliquos perdendi non habeat.

De Maximiano electo Epiſc. Conſtantinop.

Religioſos vero filios meos Ioannem presbyterum & Epictetum diaconū tantæ rei nuncios cum totius Eccleſiæ gratulatione ſuſcepimus; & lectis in totius congregationis Chriſtianæ plebis apud beatiſſimum Apoſtolum Petrum veſtræ pietatis apicibus, Deo noſtro pro vobis vota perſoluimus. Ita enim ad nos, agente Domino, peruenerunt, vt ad eum
D diem, quo * Chriſti Dei noſtri Natalem ſecundum carnem, cui quæſtio inferebatur, concurrerent, & impietatem coniunctim vniuerſa congregatio confutaret.

Legati Romam peruenerunt die Natalis Domini.

* celebrabamus

Cauſæ fidei congrue & Eccleſiaſticæ & pauperum vtilitatis cauſa ſubiungitur; vt qui integritatem fidei præſtitiſtis, pauperum quoque commodis conſulatis. Illuſtris & ſanctæ recordationis Proba poſſeſſiones in Aſia conſtitutas longa a maioribus vetuſtate ſic reliquit, vt maiorem ſummam redditurum clericis pauperibus & monaſterijs annis ſingulis præciperet erogandam: ſed hæ poſſeſſiones ibidem conſtitutæ in damnum pauperum, huius negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea ſunt ratione tractatæ, vt non ſolum conſueta non ſoluerent, verum etiam ſubreptitia impetratione earum iuſtum dominium violetur. Rogamus pietatem veſtram, vt religioſæ & illuſtri domui & Eccleſiæ id pro clementia veſtra præſtetis, vt omnis ab his inſidiantium inquietudo diſcedat, vt
E tam Eccleſiæ quam ſuis dominis ſit tuta poſſeſſio. Quod inde alimoniæ pauperum acquiritur, veſtrum eſſe credetur. Dat. Idib. Martiarum, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.] Rurſum vero eodem quoque die hæc ſcripſit ad recens electum Conſtantinopolitanum Antiſtitem:

Poſſeſſiones a S. Proba relictas commendat.

Cæleſtinus Epiſcopus Maximiano Epiſcopo Conſtantinopolitano.

Vidimus & amplexi ſumus fraternitatem tuam in litteris tuis; talemq. ſanctitatē tuam, qualem noueramus, inſpeximus, ſimplici ſcilicet puritate glorioſum, & mentis fulgore potius quam honore perſpicuum; quem in ſe atque in ſtatum ſuum illa, de cuius fide ſemper gloriabamur, Eccleſia, quæ nunc te Præſulem diuino iudicio, poſtquam illum qui eam obſidebat eiecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi nauis, eamq. vt didiciſſe te ex tuis prioribus nouimus, rege. Obſiſte vndis, quas ille ventus, qui & a naui vectores abegerat, ſed omnibus inimicus excitauit, omni eam laterum cupiens compage diſſoluere, vt

Cæleſtini Epiſt. ad Maximianum.

rapidis

rapidis eam poſſet vorticibus deuorare; profeſſus falſum (quid enim non iniquitas profi- A
tetur?) gubernatoris officium, vt videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te excitatæ ab eodem vndæ circumſonant, & elati fluctus vel procellæ ſolicitant: reſiſte peruigil, & commiſſæ tibi nauis magiſter, ſaluti commiſſorum tibi qua potes cura ſuccurre. Fac quietum mare eſſe, quo nauigas: fac tua arte tutam nauem poſt eas tempeſtates, quas ſuſtulerat, quam gubernas. Illum ſequere piſcatorem, qui maris aquas pedibus, vt ad Chriſtum Dominum noſtrum, quem ambulantem in mari viderat, poſſet peruenire, calcauit.

EXHORTATVR SEQVI MAIORVM VESTIGIA.

Sequere priorum, a quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatiſſimi Ioannis in prædicando ſcientiã, ſancti Attici in repurgandis hæreſibus vigilantiam, deceſſoris tui Siſinnij, cuius te ſucceſſorem credimus, ſimplicẽ puritatẽ; vt de illa (vt ſolebamus) gratulemur Eccleſia. Congrega ſparſos; piumq. animum, qualem te habere nouimus, in B
eos quos diſſipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris ſuæ vbera: reuoca quos inhibito veneni ſapore abſtraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris appetitos: cura quos inſpexeris vulneratos; remoue qui non ſentiunt medicinam: interdum enim dolor tollitur, & cum ea quæ ſunt noxia præciduntur, ſalus reliquis præparatur. Latus campus eſt, frater cariſſime, in quo gloriam & vigilantis paſtoris & benigni ſacerdotis exerceas, & ſapore mentes Chriſtianæ ſalubritatis infundas: vt plus in reparando potuiſſe te liqueat, quàm ille potuit in lædendo, qui imitator diaboli maluit eſſe quàm Chriſti, perturbans omnium Eccleſiarum quietem, cui nunc debemus operam in commune præſtare, vt omnium vna fides & vnus ſit animus ſacerdotum. Teneat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, vt a frumentis paleæ ſeparentur, & omne, iuxta mandatum Chriſti[a] Dei noſtri, horreis triticum C
aggregetur.

a Luc. 3.

DE REPELLENDIS PELAGIANIS.

Locum impietas nouella non habeat, & compreſſo olim per totum Orbem ſua damnatione noto Cæleſtiano errori a tua vigilantia reſiſtatur; vt quicumque huius dogmatis ſunt ſequaces, ab omni ſocietate hominum repellantur. Obſiſtat illis per te Spiritus ſanctus his in omnibus, qui ad has quaſcumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia prædicatio reſurgat. obſiſtite eis: ita enim, vt damnentur quocumque peruenerint, innoteſcunt, & tamquam non illis ſententia toties repetita ſufficiat, longinquas terras, remotaſq. prouincias inquietant: ſed eos ille perſequitur, cuius fidem ſua prauitate perſequi nitebantur. Sed quo ſe abſcondant, ad quas latebras confugiant, ſua ſe impietate prodentes, * non poſſunt. Filios vero noſtros religioſos viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia ſuſcepimus, & cum maiore gratulatione remiſimus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.] hæc ad Maximianum Cæleſtinus. Ad clerum autem eiuſdem Eccleſiæ, & populum eiuſdem ciuitatis per eoſdem legatos iſta conſcripſit, quæ nonnihil deprauata, omni induſtria emendare curauimus: D

** inuenire*

Cæleſtinus Epiſcopus clero & plebi conſiſtentibus Conſtantinopoli.

EPISTOLA CAELESTINI PAP. AD CONSTANTINOP.

Exultatio matris eſt congregatio filiorum: denique lætatur Eccleſia, ita ſe filios, quos diabolus diſperſerat, iterum congregaſſe, vt ex his, niſi filius perditionis nemo ſit perditus: quia eum filium ſuum nequaquam pater agnouit. Illũ namque ex quo erat (ſicut legimus) imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apoſtolo, pro fide veſtra & heredes[b] Dei, & Chriſti noſtri futuros credimus coheredes. Non ergo ei palmam de his referre permiſſum eſt, qui de ipſo magis per arma fidei triumpharunt: victores vos, immo communis Regis de hoſte victoriam loquitur tyrannus excluſus: vicit in E
vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas *, quæſtionem dixerim quam ſibi vnuſquiſque bene credens debet ſimpliciter aperire. Quis enim ad examen vocare audeat Deum, eumq. diſcutere qualiter venerit ſubuenire? Non fuit difficile Deo poſſe quod voluit, cum dignatus eſt liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta caligine ſua lumen nõ videre? Vnde tertenis argutijs in ſuperioribus poſitam colligere veritatem? Hæc in tenebris ſuis videre non poſſunt, qui lucernæ illius verbum neſciunt, quod eſſe lumen[c] ſemitis ſuis Dauid Propheta teſtatur. Cum quo Pſalmographo[d] (vt ſupra diximus) matrem lætantem, in vterum ſuum, quem diſſipatio hucuſque ridicula & blaſphema turbabat, reuerſis filijs, cantare delectat. Ecce[e] quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi namque ex

b Rom. 8.

** natiuitas*

CONGRATVLATVR DE PROSTRATO NARRESIARCHA.

c Pſal. 118.
d Pſal. 112.
e Pſal. 132.

A que ex parte maxima, venerandæ ex Trinitatis auxilio, Eccleſiæ vniuerſalis quietem & ſummam præſentium vendico gaudiorum, quem nunc vſque omnes qui ſcandalizabantur[a] vrebant, & infirmitas aliquantorum ſaciebat infirmum. a 2.Cor. 11.

Meminit charitas veſtra, apud vos mihi dudum de patientia fuiſſe ſermonem: iactaui quæ debui ſemina ſacerdos in animo Chriſtiano, nec me in vobis ſeges expectata decepit: quid enim patientiæ veſtræ meſſis intulerit, ipſis fructibus approbatis. His inuidens ſeuerat periturum zizaniam intra aliquantorum mentes agricola periturus; ſeuerat longe aliud, quàm acceperat ſeminandum, vel inuenerat ſeminatum. Habemus certe fidei veſtræ ſemina, quæ ipſius Domini ſermo vel Apoſtolorum doctrina iactauit: quæ quoties iſta contingunt, non ea terra quæ ſuſcepit, ſed alia ſuperfuſa corrumpunt: nihil veſtræ ſimplici fidei meſſis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem

B zizaniæ interrogatus oſtendit. Illi tunc dixerint: In bono ſemine vnde zizania? Nos dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Reſpondemus tamen vobis ſermonibus Chriſti: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palæſtra, doctorum fortitudo veſtræ mentis . . . . adſtruxit; ipſis agnitionem debetis huius erroris, quorum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam glorioſa deſpexit; non partem columbæ ſimplicitatis, ſed in toto ſtuduit ſerpentis aſtutiæ.

Nec mirum, ſi parans occidere ſimplices animos, eum ſuadendo ſecutus eſt, qui ſuadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepiſſe; hic inferre mortem nonniſi per verba tentauit. Non tamen impune ſuum eſt ſecutus auctorem, quando Iudæ[b] Epiſcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna ſententia; quia in vnum (ſicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos noſtros Saluatoris COMPARATIO IVDAE ET NESTORII. b Act. 2.

C noſtri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile eſt inter diſcuſſorem natiuitatis, & mortis auctorem. Facti ſui videlicet vacuum ſtatim Iudam pœnituit, præuenit exitium oris ſupplicium proditoris: ille ſtatim laqueum, peccatum ſuum confeſſus, elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris, non eſt error impietas omnis. denique quoties Eccleſiæ, vel eius quieti diabolus inuidus fuerit, intra eam nata contentio ſaluam ſeruauit ipſius certaminis cauſam, quo proficiebat iſte conflictus, quo laborabatur, non vt religione quiuis vinceret, ſed vt ipſa religio vinceretur. Meminiſtis certe eius, quia neceſſe eſt meminiſſe blaſphemiæ: ſed iam obliuionem tantorum malorum volo ſanctis mentibus imperatam: ex animis, qui ſublatus eſt oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui ſic vocatus eſt præcurſor inferni. Habuit crebras finiſter prædicator inſidias, tetendit arcum ſuum frequenter (vt legimus) MALITIA AB ERRORE DISTINCTA.

D & ore ſuo ſpicula venenata iactauit; neminem tamen veſtro in numero, quem feriret, inuenit: retorta in ſe tela redierunt, poſtquam ſagittare[c] in obſcuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum. c Pſal. 10.

Quæ nos de vobis in bello inteſtino poſitis cura atque ſolicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus cauſis omne tempus anguſtum eſt; non oculos ſomno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, ſic vigilante raptore, neſciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra ſepta formido? quoties luporum ieiuna eſuries multa circuit, aditu quærit prædam, ſæuit & abſentibus inconſummata pernicies, quanta hic pro ſua cautione laude grex dignus eſt, quem non attigit ſecum raptor incluſus? Patet cauſa tuitionis huiuſce, in apertum eſt qui reſtiterit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus eſt paſtor, qui in Euan- CAELESTINI PAPAE SOLICITVDO DE ECCLES. CONSTANTINOP. LAVDATVR FIDES ECCLESIAE CONSTANTINOPOLITANAE.

E gelio ſe dicit eſſe paſtorem: adfuit, nec vos deſeruit qui patiebatur in vobis: in hunc namque quotidianis acuebatur lingua blaſphemijs, in ipſum dentes ſuos impius tractator armabat; inani tamen ſemper eluſus eſt morſu, quando eiuſdem paſtoris virga[d] vos conſolabatur & baculus, qui gregem ſuum etiam paſcendum tradidit iturus ad cælum. Hæc vobis hucuſque non mutata ſunt paſcua, eiſdem pabulis eſtis impleti, Apoſtolico vos doctores & pio ſemper ſermone pauerunt: verum noxia fuerat pro ſalubribus cibis eſca ſuppoſita, quando aduerſarius eſurientibus animabus mixtas ſpinas floribus exhibebat: nec tamen fraus iſta decepit vos, qui Chriſti ſuauis odor eſtis in Domino, poſtquam vobis longe aliud oluit quam ſolebat: herbam mortiferi graminis horruiſtis, ſepſiſtis aures veſtras ſpinis, ne linguam nequam potuiſſetis audire. Non ergo peruenit ad ſenſum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non d Pſal. 22.

 recepit.

receipt. Vitaſtis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem reſtitiſtis. A
Vitaſtis quem a memoria digna ſancta Alexandrina Eccleſia ſecundum beati Pauli A-
a 1. Cor. 5. poſtoli ſententiam [a] iam ſciretis eſſe correctum: legiſtis namque & memoriter iam tenetis
CYRILLVS LAVDATVR A CAELESTINO. ſacerdotis, hoc eſt, Catholici ad hunc ſcripta doctoris, quibus eum ita corruptum, vt ve-
lit eſſe correctus, ſtuduit; nixus eſt labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magi-
ſterij ſui, in vno volens plurimis ſubuenire: percellebat animum veteris ſacerdotis, quod
nutat Epiſcopus ruina multorum. Egit, ſicut ſcriptum eſt: Benedicam opus Domini dili-
genter. In nullo ei officio Apoſtoli vir Apoſtolicus defuit, obſecrauit, admonuit, incre-
pauit. At ille qui in profundum blaſphemiarum ſuarum pondere mergeretur, tanti viri
doctrinam renuens, & abuſus hortatu, docilis eſſe renuit, cum doctor eſſe non poſſet: egit
iniurijs, tenacem recti eſſe peruerſitatis aſſertor gloriatus. hinc nec contriſtatus eſt frater,
ſecum reputans, quod merito ſibi conſeruo non parceret, qui ſuo Domino derogaret. B
Inuentus eſt per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus ſeruus. Nam & pa-
ternam ſeruauit ſubſtantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicaſſe eum, ſed
multiplicaſſe dixerim ſortem, quem videbamus etiam longe poſitis pio fœnore ſubue-
niſſe. O ſanctæ prædicationis vſura! quam hic gratiam ante communem Dominum fi-
dei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi
talenta accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditurus eſt: Euge ſerue bone & fi-
delis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ alijs ſunt
commiſſa, ſeruauit.

IN NESTORIVM. Quid ille auditurus eſt, quidve dicturus, cum a ſe commiſſæ ſibi rei ratio requiretur, qui
vtique inuoluitur reatu, etiam ſi vobis per alios perditis, eſſet ipſe ſeruatus? Noſtis profecto
b 1. Tim. 3. pro veſtra eruditione, quæ pœna negligentes maneat ſacerdotes; quippe quos Apoſtolus [b] C
c 1. Reg. 4. præeſſe etiam domibus ſuis iubeat diligenter. Heli [c] ſacerdos denique per ſe inculpabilis
diuinam per filios incurrit offenſam: offendit Pontifex pater, offendit poteſtas & pietas.
Si igitur ille cum præſumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Do-
minum, dum nec ipſi parcit, offendit? Non hunc deſidem, non hunc dixerim negligen-
tem: habuiſtis hominem ſermonis aſſidui, atque (apud expertos loquor) habuiſtis vigi-
* proditorem lem perditorem *.

STVDIVM APOSTOLICAE SEDIS IN CVRANDO NESTORIO. Nec tamen beatus Petrus Apoſtolus deſeruit tam grauiter laborantes: nam cum ſe-
parari tale membrum de Eccleſiaſtico corpore, horrens omnibus putredo ſuaſerit, cum
ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abuſus noſtro ſtudio, quo illum ſequimur qui
nec de puſillis aliquem vult perire, mortem deſperatus optauit. Denique & medicinam
d Galat. 5. reſpuens, elegit abſcindi; tulit de ſe Apoſtolicum [d], vel hoc nobiſcum ſentiens, ipſe iudi- D
cium, vt abſcinderetur, qui nos contriſtabat, & volebat conuertere Euangelium Chriſti.
Nulla ſuo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum eſt noſtræ ce-
e Luc. 18. leritate ſententiæ, vt eſſet nobis [e] Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quo-
ties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur
impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc perti-
nax vno & altero, immo & multis teſtibus conuentus eſt: conſequenter ab vniuerſali
Eccleſia, noſtro quoque ſermone correptus. Nihil præcox, cum eo nihil in hoc egimus
immaturum, quem diuturnæ conſtitutionis ſeruatus ordo damnauit. Non potuimus vl-
f Pſal. 49. tra differre; ne (ſicut ſcriptum eſt [f]) cum furante currere videamur, & cum adultero fidei
g Matth. 5. noſtram ponere portionem: maxime quando oculus ſcandalizans [g] iubeatur auferri. Ad
hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen expoſcit; ſacerdotale E
poſtulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, caſtrorum dux hoſtem
profeſſus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus
quam videtur expulſus.

DE NESTORIO SVBTERFVGIENTE IVDICIVM. Non quæro qualia tunc ad Dominum veſtra vota fudiſtis, cum exitus doceat quid
potueritis optare. Nec nos geſtarum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem ſan-
cti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcuſabilem face-
ret ex more conuentio: adeſſe contempſit. Quis petitorem Synodi, Synodo crederet de-
futurum? percuſſa eſt illic falſitatis leuitas pondere veritatis: nec ſe auſa eſt fulgori radian-
tium ſacerdotum latitantis perfidi caligo miſcere: lucem tenebræ fugerunt; quia ſocieta-
b 2. Cor. 6. tem legimus [b] his eſſe non poſſe: inuicem ſe contraria ſemper offendunt. Vbi eſt quod ſibi

dictum

A dictum eſt [a], quod loqueretur in lumine, & ſupra tecta, quod audiret in auribus, prædica- *a Matth. 10.*
ret? Sed ſi idcirco volens præſens latere, vt ferendā ſententiam verecundia, iudicante con-
ſcientia, præueniret; lucernam ſuam cur voluit habere ſub modio, ſi eam bene putabat ac-
cenſam? Toto ſancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine proba-
retur. Non fallit diuina ſententia [b], quoniam qui in tenebris ſunt, lucem videre non poſ- *b Ioan. 3.*
ſunt. Manſit abſconditus, vt vitando ſacerdotale collegium, ipſi renunciaret quodammo-
do dignitati. Sic ſe ille primus homo [c] Adam peccati ſui conſcius ante faciē Domini nudus *c Geneſ. 2.*
occuluit; & qui non in eum, ſed in eius mandata peccaſſet, expauit illam quam contēpſerat
vocem; & timorem deceptus incurrit, poſtquam ſimplicitatis fiduciam vitio præuaricatio-
nis amiſit. Nam facit dubitare de crimine confeſſio latebrarum: nemo ſe in cauſis graui-
bus innocenter abſcondit. Sic ergo illius noſtræ mortis auctoris, perdito honoris & glo-
B riæ veſtimento, ſecutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui
Deitatem Adæ nouiſſimi ſic negauit.

Non fuit ante oculos tantorum vexatio ſacerdotum, non congregatum ex omni pene
mundi parte Concilium: abſuit ab his, cum quibus ſe eſſe neſciret. Quid illi profuit hoc
vitaſſe? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione poſſit euadere, per-
ſequente eo, cui ſe nullus abſcondit? An quia talibus ſocijs vſus eſt, ſine peccato ſe exiſti-
mans, negare indignatus quod Propheta clamauit [d]: Quo ibo a facie tua & aſpectu tuo *d Pſal. 138.*
quo fugiam? Si aſcendero in cælum, tu ibi es: ſi deſcendero in infernum, tu ades. Ille cla-
mat latebram ſuis deeſſe peccatis, nec a Deo poſſe celari. Ille enim fatetur vbique præ-
ſentem, quem hic conatur aſſerere intra vterum deſuiſſe ſuſceptum. Tandem in ſacerdo-
tibus ſuis ſanctis, ſicut ſemper, Spiritus viuens vnus in omnibus ſtatuit quod omnibus ſub-
C ueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere naſcente ſuſcepit; quia diligenter ampu-
tatum eſt, quod manus ſpiritalis abſcidit. Eijce (inquit Salomon [e]) de Concilio con- *e Prou. 22.*
tentioſum, & exiet cum illo diſcordia. Secum ſcandalum ſuum, quod intulerat, ampu-
tauit; quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino,
eradicari plantatio [f], quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probare- *f Matth. 15.*
tur afferre: ſeruauit vineam ſuam Dominus Iſrael: domus [g] eius eſt vinea Domini; & *g Iſai. 5.*
ideo mirandum non eſt, ſi furem domus eius euaſit, cuius legimus [h] nec dormire, nec dor- *h Pſal. 120.*
mitare cuſtodem.

Quid aget impius pertinax? quid ſibi ſpei, quid permanſit auxilij? non habet locum
veniæ, cui ſcriptum quod nec hic, nec in futuro poſſit ignoſci. Inclinatur omnis elatus,
contrà exaltationem parit humilitas Chriſtiana: quia hunc ipſe, qui ſupra eum [i] requie- *i Iſai. vlt.*
D ſcit, exaltat. Illius per Prophetam verba ſunt [k]: Non habitat in medio domus meæ fa- *k Pſal. 100.*
ciens ſuperbiam, qui per Apoſtolum [l] promittit ſe ſtultam mundi ſapientiam perditu- *l 1. Cor. 1.*
rum. Audiat nunc a nobis, quod Paulus tunc, & eum iam prædicaret, audiuit [m]: Ad *m Act. 26.*
inſaniam multarum peruenit itinere litterarum. Abſit tamen ab eo huius exemplum.
Non enim quod de Doctore dictum eſt, dignus eſt audire indoctus. Cur præterea contra
vas abiectionis, vas electionis vocemus in medium? cum ad exprobrandum hunc *, ille ** huic*
ſufficiat, quem in cruce cum Chriſto poſt ſcelera tanta pendentem, ſupplicij beneficium *NESTORII EX LATRONIS*
fecit Dominum confiteri: ſui ab eo memoriam poſcit in regno; hoc breui ſermone di- *CONFESSIO-*
luit quicquid admiſit, criminibus temporum temporis puncto ſubueniens; nec mora- *NE REDARGVTIO.*
tur præmium confitentem, ſtatim eius remuneratio & viciſſitudo reſpondit, qui liben-
ter excepit hora ad ſe quacumque conuerſum: Mecum (inquit [n]) eris in paradiſo. pro- *n Luc. 23.*
E mittit ei futuram ſocietatem, qui ſecum præſens iam pateretur. Ad iuſtitiam corde
credulitas, ad ſalutem facta eſt ei ore confeſſio [o]. Exclamare hic in tantam contrarie- *o Rom. 10.*
tatem rerum pariter & flere debemus: Neſas eſt, hoc Epiſcopum, quod latro potuit *, ** petije*
non inuenire.

O fidei, & perfidiæ præmium! o iudicia Dei abyſſus multa! latro paradiſum meruit, &
ſacerdos exilium. Habemus tamen huiuſce rei veros interpretes: hunc ille poſitus inter
tormenta cognouit, quem hic poſitus in honore neſciuit. Nonne hoc illud eſt [p]: Et ho- *p Pſal. 48.*
mo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus? Quid eſt
aliud intellectus & iudicium, niſi ſcire ſapientiam & diſciplinam, & intelligere verba
prudentiæ? Illa eſt vera ſapientia, quæ, ipſo Salomone dicente [q], de timore Domini *q Prouer. 1.*
ſumit exordium: quam ſe inter perfectos loqui beatus Apoſtolus [r] affirmat, cum non *r 1. Cor. 2.*

tam graue eſt, quod eam tunc minime mundus agnouit, quam quod nunc Epiſcopus A ignorauit.

a Hierem. 2. Hoc loco vtar Domini noſtri per Hieremiam [a] ſermonibus: Cultores legis meæ neſcierunt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plauſerunt manibus ſacerdotes. Et per eumdem alibi: Sacerdotes mei ſacrificauerunt mihi ficte. Vtebatur tamen defenſione & laude gentilium, Epiſcopum talem numquam fuiſſe teſtantium. Vere hæc & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Epiſcopus inueniri, qui Chriſtianus eſſe neſciret? Ideo tamen non inimicus eſſe probatus eſt, quia numquam diſplicent hoſtibus proditores. Audiuimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ ſint ſolatia proſecuta: adſuerunt inter alios, nec deſeruerunt eum Cæleſtiani iniquitatis operarij, quos Hymnidici [b] noſtri perſequitur manifeſta ſententia: iamdudum quippe inimici Dei diſpergun-

DE STRIAE EPISCOPIS NESTORIO FAVENTIBUS.

b Pſal. 91. c Pſal. 13. tur, & pereunt qui operantur iniquitatem; ſicut idem dicit [c], velut cibum panis plebem B Dominicam deuorabant. Habuit ergo ſecum ſui magiſtros exilij: habuit huiuſce rei perfectos tyro doctores: nam ſeparare difficile eſt, quos ſcelera ſola iunxerunt; quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis eſt? nempe ille quem

DE CAELESTIANIS FAVENTIBUS NESTORIO.

d Sap. 4. legimus [d]: Irritauit in illo Dominus, & erunt poſt hæc decidentes ſine honore in contumelia inter mortuos in æternum. Sed quid diutius immoramur? faſtidium forſitan faciat ſermo prolixior: dimittamus mortuos ſepelire mortuos ſuos.

Audite nunc & capite ſimplicis verba doctoris: audite ab eo quæ a maioribus noſtris nobiſcum poſitus frequenter audiuit: audite certe ſemper audita, nec ſtudio nouitatis inuenta. Noſtro vobis loquitur ore collega; quia vna fides neceſſe eſt vnite* prædicetur. Non hic in eius perſona alicuius teſtimonium mutuatur: a nobis datus eſt: qui eſt electus ex noſtris, non eſt incognitus, non aliunde deductus: habuiſtis laudabilem de C præſenti iudicio ſuo: fama dudum decepit abſentes: plura de eo loqui cautio eſt; quia opera ſuperuacua eſt nota laudare. Nunc tamen vos noſtris proprijs ſermonibus decet cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille conſtruxit: Aedificate ſuper hoc, Catholici, quod ſoletis: didiciſtis quid ſit ſuperædificare quod ardeat: hoc detrimento illud penſabitur, cum opera ſingulorum probare cœperit ignis [e] examen. Gaudeo vos fundamento huic non ſtipulam, non ligna, non fœnum, ſed illas impoſuiſſe diuitias, quas architectorum ſapientium præcepta mandabant imponi. Bene mahebitis, quia tam ſolicite fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expenſæ: auro, argento, & lapidibus pretioſis illam vobis, quæ æſtimari non poteſt, conſtruitis manſionem. Nullo pretio taxantur æterna; quippe quæ non iniuria, non vetuſtate ſoluuntur, quæ iam ab inſtitutione mundi iuſtis Dominus præparauit. D

* vnanimiter DE COMMENDATIONE MAXIMIANI.

e 1. Cor. 3.

f Iſa. 35. Confortentur manus Fidelium fatigatæ: labantia, hortante Propheta [f], genua roborentur: qui puſillo ſunt animo conualeſcant: noſter Saluator apparuit: oſtendit falſitati Deus, quid ſit pulſare & inceſſere veritatem, poſtquam ſibi controuerſia inde facta eſt, vnde ſubuenit. Vnde, filij cariſſimi, permanete in eum qui eſt, vt vincatis in vobis. In ipſo ſenſu & in eadem ſententia eſtote perfecti: vt a Filio hominis, cum venerit in maieſtate ſua, non audiatis, Diſcedite a me maledicti, ſed, Venite benedicti, poſſitis audire: maneat hædos repulſa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cum in igne ſtent abiecti a ſiniſtris, vos a dextris inuitet ad regnum. Non expectabitis vt pareatur, quod olim vos ut regnetis expectat. Anguſtam nunc portam feſtinanter intrate, quæ eos accepit, quos numquam ſpatioſa inuenerunt. Hæc dilectioni veſtræ pro lætitia Catholicorum dicta ſufficiant, quæ ſæpe recenſere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum E charitatis & pacis eſſe nobiſcum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conſſ.]

CAELESTINI PAPAE OBITUS, ET LAUDES. His redditis per eoſdem inde miſſos legatos in Orientem litteris, Cæleſtinus, cæleſtem, quam diutius concupierat, gloriam cum ſanctis omnibus conſecututus, ex præſenti vita deceſſit, pontificia adminiſtratione bene perfunctus. Talem plane tantumq; decebat præeſſe Eccleſiæ Catholicæ cuſtodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerſo diabolus ſubintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus a Deo Pontifex fuit, qui ſtaret pro muro domui Iſrael impetterritus & inconcuſſus, cum ex hypocriſis latebris hoſtis humani generis ſuper eminentem cathedram, in primaria & nobiliſſima omnium Orientalium ciuitatum, perſpicuum omnibus, & conſpi-

A conſpicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus eſſet Chriſti diuinitatis æmulum Antichriſtum; quem &, antequam quis qualisve eſſet, penitus innoteſceret, clientela Conſulum & Præfectorum ambiret, atque etiam fouerent obſequia Imperatoris? Ex Neſtorij igitur ſumma cum potentia impietate metiri licet Cæleſtini maximam cum religione virtutem: vt plane ſatis ſuperq. ſufficere poſſit ad ſupremum gloriæ titulum Cæleſtino, impietatem cum impio profligaſſe, & antequam in œcumenico Concilio damnaretur, illato in eum ante anathemate, extinxiſſe. Erectis igitur permanſuris ſemper glorioſis de expugnato hæreſiarcha trophæis, & fide Catholica œcumenicæ Synodi ſententia ſtabilita, quam fruſtra concutere atque labefactare fuerat aggreſſa perfidia; impertitis inſuper ſalutaribus monitis, & tamquam teſtamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cauere poſſent, rebus cunctis bene compoſitis atque diſpoſitis; ab B ipſis Idibus Martijs, quibus eas ad Orientales dedit epiſtolas, non amplius quam vigintiduorum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perſuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex optato migrauit ad Dominum.

Hoc igitur ipſo anno, octauo Idus Aprilis ſanctus Cæleſtinus Papa ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos octo, menſes quinque, & dies tres. Recenſetur a Gennadio inter ſcriptores Eccleſiaſticos, atque de ipſo ait [a]: Cæleſtinus vrbis Romæ Epiſcopus decreta Synodi aduerſus ſupradictum Neſtorium dictauit, habitum volumen deſcribens, ad Orientis & Occidentis Eccleſias dedit, confirmans, duabus in Chriſto manentibus perfecte naturis, vnam Filij Dei credendam eſſe perſonam.] hæc de Cæleſtino: quæ vero ſubdit de Sixto, dicemus paulo inferius. In libro autem de Romanis Pontificibus hæc de eo: Hic multa conſtituta fecit, & conſtituit vt pſalmi Dauid centum C quinquaginta ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non fiebat, ſed tantum epiſtolæ Pauli recitabantur & ſanctum Euangelium. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia (*decretum nempe ad vniuerſalem Eccleſiam pertinens*) quod hodie archiuis Eccleſiæ tenetur reconditum. Hic fecit baſilicam Iulij, &c.] ſubdit de donis illi collatis. De eodem Cæleſtino exornante ſacris imaginibus Memorias martyrum hæc Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum Imp. habet: Iterum de ſancto tertio Concilio ſanctus Cæleſtinus Papa proprium ſuum cœmeterium picturis decorauit.] hæc ipſe. Sed de Cæleſtino hactenus.

OBITVS CAELESTINI PAPAE.

[a] Gennad. de Script. Eccleſ. c. 54.

Defuncto igitur Cæleſtino Romano Pontifice, ſepultoq. in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, cum vacaſſet Epiſcopatus dies viginti *, ſexto Kalendas Maij Sixtus patria Romanus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Pro- D ſper, tum Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipſe Sixtus Romanæ ſedis atque totius Eccleſiæ Catholicæ clauum moderandum accepit, quem vidimus ex ſancti Auguſtini litteris ad eum datis [b] zelo fidei illibatæ ſeruandæ mirum in modum æſtuaſſe, nihil antiquius habuit, quam vt eamdem mox, ſcriptis ad vniuerſas Orientales Eccleſias litteris, redderet in omnibus ſtabilitam. Teſtatur id quidem Gennadius [c] verbis iſtis, cum agit de ipſo Sixto poſt Cæleſtinum: Similiter etiam Sixtus ſucceſſor Cæleſtini pro eadem re & ad ipſum Neſtorem * & ad Orientis Epiſcopos aduerſus errorem eius ſuccidendum ſententias direxit.] hæc ipſe.

* al. XXI.

SIXTVS PAP. CREATVR.

[b] Auguſt. epiſt. 104. & 105.

[c] Gennad. de Vir. illuſtr. c. 54.

* Neſtorium

Quod enim Neſtorianæ hæreſi Pelagianam ſciret dediſſe manus, vehementiori impetu aduerſus vtramque eumdem iam creatum Pontificem inſurrexiſſe, qui olim presbyter ſcriptis luculentiſſimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare? Qui enim E presbyter hæreſes profligauit, & vt (S. Auguſtinus de eo teſtatur [d]) hæreticos terruit; iam ipſo inſidentem Petri throno, quibus putas ipſum eos verborum appetiiſſe fulminibus? Verum omnia ſapienti conſilio, nec quicquam animi præpropera commotione geſſit, exhibens ſe prius patrem atque paſtorem, quam Iudicem. Hac de cauſa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipſum Neſtorium iam anno ſuperiori damnatum ſcripſiſſe litteras, dum ille ageret in monaſterio S. Euprepij apud Antiochiã relegatus, ſi forte in monaſtica tranquillitate ad meliorem ſtatum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum deſipuerat. Non deſpexit morboſam ouem curare paſtor, qui ſciret paſtorem omnium Chriſtum de perdita oue quærenda inſinuaſſe ſermonem & inculcaſſe viuum exemplum. Sed qui prædeceſſoris ipſius Cæleſtini medicamenta contempſit, Sixti quoque medicinam propinatã exhorruit; vtpote quòd ſecundũ diuinæ Scripturæ ſententiam [e], nemo corrigere valeat, quem Deus deſpexerit. Tantum enim abfuit, vt Neſtorius & Neſtoriani, qui illi penitius in- hæſe-

[d] Aug. epiſ. 105.

SIXTVS QVAERIT CVRARE NESTORIVM.

[e] Eccleſ. 7.

hæſerant, corrigerentur, vt ad calumnias atque probroſa mendacia declinantes, tum A ipſius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Neſtorio atque eius blaſphemijs datas: ſed id anno ſequenti poſt pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compoſitam: noſq. de his ſuo loco acturi ſumus.

Ceterum illud conſtat ex litteris ſancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Epiſcopum datis, & alijs, ipſum Sixtum, ſimulac regimen Apoſtolicæ ſedis eſt conſecutus, nihil antiquius habuiſſe & magis in votis, quã quæ a ſacroſancto Concilio œcumenico Epheſino decreta fuiſſent, ſtabili firmitate conſolidare: quamobrem ſtatim eadem rata habuit, & pontificio adiecto decreto firmauit: quippe qui acerrimo ſtudio Neſtorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuiſſe progenitos, ſuperius demonſtratum eſt) olim cum presbyter eſſet, fuerat inſectatus, cum in ſocietatem criminis calumnioſe ab aduerſarijs inductus eſſet, vt ex litteris ſancti Auguſtini [a] ad ipſum ſcriptis apparet. ſed de his ſuo loco B dictum. Qui igitur ſuper eminentiſſimum thronum euectus eſt ſummus Pontifex Sixtus, haud ſatis ſibi viſum eſt Epheſinum confirmaſſe Concilium; ſed quod ſciret Petri muneris eſſe, fratres confirmare, atque collapſos erigere, in hoc ipſum totus incubuit, vt qui reſtiterãt Epheſinis Actis Orientales Epiſcopi, eoſdẽ Catholicæ fidei redderet obſequentes.

a August. epist. 104. 105.

DE SIXTI EPISTOLA AD IO. ANTIOCHEN. EPISCOP. ADVERSVS NOVITATES.

Sic ergo qui ad Neſtorium condemnatum ſcripſit, ſi quo pacto eum ad pœnitentiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiuſdem primarium fautorem Ioannem Antiochenum Epiſcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinenſis, ex eademq. epiſtola eiuſmodi fragmentum recitat, quo demonſtret Romanos Pontifices fuiſſe antiquitatis Eccleſiaſticæ tenaciſſimos, & nouitatis hoſtes infeſtiſſimos; ait enim [b]: Quæ omnia licet cumulate abundeq. ſufficerent ad profanas nouitates obruendas: tamen ne quid deeſſe tantæ plenitudini videretur, ad poſtremum adiecimus geminam A- C poſtolicæ ſedis auctoritatem, vnam ſcilicet ſancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Eccleſiam venerandus illuſtrat, alteram præceſſoris ſui beatæ memoriæ Papæ Cæleſtini, quem hic quoque interponere, neceſſarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epiſtola, quam de cauſa Neſtorij Antiocheno miſit Epiſcopo: Ergo (inquit) quia, ſicut ait Apoſtolus, fides vna eſt, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, proſequitur, & ait: Nihil vltra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi conuenit vetuſtati. Perſpicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apoſtolicæ: vt maiorum credulitatem perſpicuitatis lumine ornaret, nouas vero profanitates cœni permixtione deſcriberet.] hæc ex epiſtola Sixti ad Ioannem Antiochenũ Vincentius, quam reddituri ſumus inferius.

b Vincent. Lirin. aduerſ. hæreſ. c. vlt.

THEODOSIVS IMP. LABORAT PRO PACE ORIENTALIS ECCLESIAS.

At non Sixtus tantum, ſed & Theodoſius Imperator hoc eodem anno, & viuente ad- D huc Cæleſtino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Epiſcopum nauiter egit, vt damnaret Neſtorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemq. inter omnes Orientales Eccleſias conciliaret: Vſuſq. ad hoc conſilio Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani, & aliorum Epiſcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant; illud in primis (quod aliter res tranſigi non poſſet) ex ſententia eorumdem decreuit, vt tum Ioannem ipſe, tum Cyrillum, vtriuſque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud permiſſurus eos inde diſcedere, niſi iiſdem inter ſe mutuo ad concordiam priſtinam reſtitutis. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus eſt vir integer piuſq. Ariſtolaus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam miſit cum litteris ad Ioannem eius ciuitatis Epiſcopum, addens alias ad Acacium Epiſcopum Berœenſem, & Simeonem Stylitem anachoretam, virum ſanctiſſimum, quos voluit apud eumdem Ioannem ſeque- E ſtres pacis accedere. Epiſtola autem ab eodem Theodoſio Imperatore ad Ioannem Antiochenum ſcripta ſic ſe habet [c]:

c Apud Concil. Epheſ. edit. Pelt. tom. 5. c. 3.

EPISTOLA THEODOSII IMP AD IOANNEM ANTIOCH. EPISCOPVM.

Animi noſtri ſcopus, collapſæ pacis redintegratio eſt, quam vos iuxta vitæ veſtræ inſtitutum profitemini, ceteroſq. omnes (vt pote charitatis cauſa ad ſacerdotium etiam adſcripti) docere numquam deſinitis. Quia ergo hanc, vnde minime decebat, turbari contigit: operæpretium viſum eſt ad id vos vrgere, ad quod alios vniuerſos, ſi quidem admonerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim deteſtanda, planeq. inexpectata noſtris hiſce temporibus accidit, nempe ſacerdotum veram religionem profitentium diſcordia, & ea quidem tanta, vt omnem narrationis modum excedat. Enimvero cum ſpes eſſet, fore, vt omnis omnino contentio vel ad minimam vſque ſuſpicionem e medio faceſſeret, perfectæq. vnionis fructus exurgeret; tum demum grauia illa diſſidiorum, tumultuantiũq.

incen-

A incendia exarſerunt: qua de cauſa vehemens ægritudinis, iuſtiq. doloris occaſio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Eccleſiaſticæ pacis doctores, ipſos concordiæ fontes eo diſcordiarum prolapſos, vt talibus indigeant qui ſuo hortatu ad id eos impellant, quod pro officij ſui munere vltro præſtare obligantur.

Quapropter huius tanti mali exitum unde inuenire ſperantes, vnde originem traxit; enixe ac diligenter, vt primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentionis vitium latius ſerpat: ſanctiſſimo celebris ciuitatis huius Epiſcopo Maximiano, ceteriſq. omnibus qui in ea comperiuntur ſanctiſſimis Epiſcopis, & vniuerſo denique illorum clero ad nos accitis, ſedula conſultatione inquiſiuimus, ex quibusnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum ante bene vnita, infelicis caſus interuentu, miſere iam nunc diuulſa cernuntur, denuo conglutinari: vosque, hoc eſt, tu, & Cyrillus religioſiſſi-

IVBETVR IOANNES ANATHEMATIZARE NESTORIVM ET EIVS HAERESIM.

B mus Alexandriæ Epiſcopus, inter vos coeuntes, omni ſimultate, moleſtiaq. contẽtione, quæ inter vos exarſit, depoſita, ad priſtinam rurſus concordiam adduci poſſetis. Prædicti autem Epiſcopi reſponderunt: ſi Neſtorij depoſitioni ſubſcriberes, illiuſq. doctrinam anathematizares, fore vt omnis altercationis materia mox e medio tolleretur; Cyrilluſq. ſanctiſſimus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus cum ſuis, tum Cæleſtinus quoque nobiliſſimæ ciuitatis Romanæ Epiſcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique ſunt Orthodoxæ fidei ſacerdotes, eum tua pietate ad communionem redirent. Cetera vero, ſi quæ forte eſſent, quæ emendationem deſiderarent; ea a vobis ipſis priuatim vel in commune conſultantibus, facili negotio, recte expediri poſſe.

Cum itaque vnum hoc noſtrum eſſe ſtudium & conſilium non ignores, quo pax certa & firma, omni prorſus contentione & æmulatione quæ accidit ſedata, ſublataque, ſan-

CVRAT THEODOSIVS PACEM ORIENTALIS ECCLESIAE.

C ctiſſimis orbis Eccleſijs, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceteriſq. omnibus ſubditis noſtris integre cum Dei auxilio reſtituatur: omnibus poſthabitis, ad Nicomediæ ciuitatem ſumma cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Epiſcoporum tecum adducas, ſed pauculos tantum clericos, qui ſanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus ſepoſitis, feſtina huc citra vllam dilationem accedere: certo tibi perſuaſum habens, Cyrillo ſanctiſſimo Epiſcopo per maieſtatis noſtræ litteras mandatum eſſe, vt ipſe quoque eadem animi promptitudine ad eumdem locum accurrat; additumque, nullum ad nos acceſſum prius habiturum, quam inter vos conueneritis, omnemq. mutuam inimicitiam penitus exueritis, & per propriam concordiam, communemq. omnium votum ſtabilem inter vos pacem conſtitueritis. Atque hoc ipſum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum volo. Etenim cum ſitis viri adeo celebres, minime decet vos vel bona pacis, vel ma-

D la diſcordiæ ignorare.

Interea vero ad noſtram præſentiam non admittemini, antequam ea omnia correcta emendataq. fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix poſſumus; dum ſtudioſa pacis concordiæq. & mutuæ inter vos amicitiæ conuentio interceſſerit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorſus quorumcumque Epiſcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: ſed ſi quid interim huiuſmodi vſus poſtulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæq. Eccleſiæ Catholicæ conſtitutioni reſeruetur: præſertim cum religioſiſſimi clerici ad diuina myſteria tantiſper ſufficere queant, donec perfecta aliqua vnio conſequatur. Hæc hactenus a me dicta ſint. Nec dubitamus, ſi ſinceram immotamq. atque Eccleſiaſtico ſtatu dignam animi noſtri ſententiam diligenter ac pie expenderis, quin totis animi viribus, totaq. mentis virtute ad hoc incum-

VRGET IOANNEM THEODOSIVS IMP. AD PACEM ECCLESIAE.

E biturus ſis, vt ea omnia quæ a noſtra pietate Orthodoxæ fidei, ſanctarumq. Eccleſiarum vniendarum cauſa ſancita & ordinata ſunt, tempeſtiue conficiantur: ſed neque vllum quoque eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum condemnationem recuſaturus. Quod ſi vero (quod non credimus) noſtræ huic conſcientiæ, iuſtoq. animi noſtri propoſito, priuato iudicio, humanæq. alicuius perturbationis impulſu, aliquando obniti inſtitueris, noſtraq. decreta ſlocciſeceris; non dubitet ſanctitas tua, ſe obedienriæ & promptitudinis, quæ ſanctæ Dei Eccleſiæ concorditer conſtituendæ iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum eſſe.] hactenus Theodoſij ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum epiſtola. Sed præter has litteras, alias ſecretiores dediſſe per eumdem Ariſtolaum ad ipſum Ioannem, vt damnaret Neſtorium, & in omnibus Cyrillo aſſentiretur, teſtatur Cyrillus in epiſtola ad Dynatum [a], quam inferius reddituri ſumus.

[a] Cyril. epiſt. 38.

Scripſit

Scripſit inſuper (vt dictum eſt) Imperator ad Acacium Berœenſem Antiſtitem, qui totius Orientalium machinationis conſultor præ ſenij grauitate & rerum agendarum vſu atque peritia habebatur, & ad alios coepiſcopos & anachoretas; quæ ſic ſe habent [a]: A

[a] Extant apud Concil. Epheſin. edit. Pole. tom. 5. c. 10.

EPISTOLA THEODOSII AD ACACIVM ET ALIOS

Nihil omnino eorum omnium a nobis eſt prætermiſſum, quæ religionis Chriſtianæ cauſa noſtro ſtudio effici debuerant. Atque hoc ipſum ſanctitas veſtra cum a Ioanne piiſſimo Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopo, tum a ceteris quoque ſanctis Epiſcopis qui apud illũ verſantur, dilucide cognoſcere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quoſdam circa religionis negotium difficultates & controuerſiæ, quas quidem eueſtigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verum negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaq. ſtat ſententia, ab hoc conciliandæ pacis ſtudio non prius deſiſtere, quam miſericors Deus, veſtris intercedentibus precibus, Eccleſijs vnionem & pacem reſtituere dignabitur. Decet proinde veſtram ſanctitatem, omni diligentia, ſtudio, ac contentione hæc a Deo depoſcere; voſq. probatos Romanæ religionis ſacerdotes eſſe, manifeſto argumento declarare.] hactenus Theodoſius ad Acacium, & alios (vt habet inſcriptio) aliarum prouinciarum Epiſcopos & ſolitarios. B

RELIGIO ROMANA EADEM CATHOLICA.

Quod vero ad hanc Theodoſij Auguſti epiſtolam ſpectat, velim nomenclaturam obſerues, qua Imperator fidem Catholicam, propriori vocabulo, Romanam religionem appellat: propriori, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferme hæretici eam apud ſe eſſe profiteantur, haud facile illos diſtingues eo nomine (dum agitur cũ ipſis) a veræ pietatis cultoribus; ſecus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & propria eſt Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Eccleſiæ, iſtud ipſum erat conſtituere quempiam hæreticum atque ſchiſmaticum; vt ex his quæ dicta ſunt ſuperius ex Optato Mileuitano, ſancto Auguſtino, ſancto Hieronymo, & alijs veteribus, ſatis ſuperq. ſæpius demonſtratum eſt. Porro ſicut in Oriente (vt apparet teſtificatione Theodoſij Imperatoris) eiuſmodi vigebat loquendi vſus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantum atque Catholicos, verum etiam penes barbaros, eoſdemq. hæreticos eiuſmodi receptam eſſe conſuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticenſi & Gregorio Turonenſi, de quibus & ſuis locis continget fieri mentio, manifeſte declarant. Sed ad Theodoſium redeamus, qui etiam eiuſdem argumenti, pro pace ſcilicet inter diſſidentes Epiſcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius ſæculi admirandæ ſanctitatis exemplum, de quo & ſuperius mentio facta eſt, eiuſmodi litteras dedit [b]: C

[b] Apud Epheſin. Concil. edit. Pole. tom. 5. c. 15.

THEODOSII AVG. EPISTOLA AD SIMEONEM STYLITEM.

Quoniam quidem explorarum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum eſſe conuerſam, eaq. integritate vixiſſe hactenus, vt diuinam erga nos beneuolentiam certa quadam fiducia prouocare queas: non potuimus in præſentia has ad te litteras non perſcribere, teq. etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiæq. negotium, quod a diuina prouidentia vere dependet, hoc potiſſimum tempore quammaxime promouere ſatagas; diſſidiumq. diaboli technis paci recte aliquando radicatæ & conſtitutæ iniectum, confeſtim e medio tollere contendas. Id quod tuæ ſanctitatis precibus, eiuſdemq. apud illos, qui eam confirmare, diſſipatamq. reſtituere poſſunt, hortatu impulſuq. confiſi, breui futurum, minime dubitamus. Nam ſi Ioannes piiſſimus Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopus, Neſtorij, qui haſce controuerſias principio exuſcitauit, depoſitioni ſubſcripſerit, fidemq. fecerit ſe nouo inſanoq. dogmati in poſterum non conſenſurum, neque antea conſenſiſſe vmquam: diuulſorum membrorum vnio denuo ſubſequetur: quippe cum omnes in hoc conueniant, concurrantque: ſi, inquam, Ioannes iſtud fecerit, religioſiſſimoq. Epiſcopo Cyrillo conſenſerit, quemadmodum Occidentales, & Conſtantinopolitani, reliquiq. omnes terrarum orbis Epiſcopi cum eo conſentiunt: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rurſum coaleſcent. Hanc namque moleſtiam, turbamq. ſuperuacanea, parumq. vtilis, immo vero noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem ſi per veſtras preces exploſa, proculq. ab animis noſtris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamq. defenſionem (vti ſperamus) nobis reſtituet. Nam contentio hæc & diſcordia adeo nos conturbat, vt exiſtimemus primam præcipuamq. omnium noſtrarum calamitatum occaſionem vel hanc vnam præbuiſſe. D E

Confidimus autem, regni noſtri res conſilio benignitatis & humanitatis Dei eſſe proceſſuras, Eccleſiæ & Orthodoxæ fidei membris veſtro hoc egregio facto coniunctis. Certa igi-

A tur pulcherrimum certamen, vt ſuperes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria ſummis viribus parta: quam adeptus, te ipſum ſecutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Conſuetis orationibus, quæſo, noſtrum Imperium, quiq. ei parent, ſine intermiſſione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipſius potiſſimum verſatur, copioſa bona ab ipſius poteſtate ſuppeditentur.] hactenus Theodoſij Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

Verum ſic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet ſuper columnam in ſolitudine poſitus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Eccleſiæ Dei minime abiecerit: zelo enim pietatis exæſtuans, nullam prætermiſit aliquando occaſionem illi conſulendi: cuius rei cauſa etiam, cum opus eſſet, ſcriberet ad Imperatorem, ab eodemq. viciſ-
B ſim ſoleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipſo agens, hæc inter alia [a]: Hæc quidem omnia faciebat, neque ſanctarum Scripturarum curam abijcit & prouidentiam: aliquando quidem pugnans aduerſus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his ſcribens ad Imperatorem, aliquando Præſides & magiſtratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipſis Eccleſiarum paſtoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregiſſe Iudæorum procaciam, dum ſcriberet aduerſus eos ad Imperatorem; illud plane in mente habuiſſe viſus eſt, quod de eodem Euagrius narrat his verbis [b]; Virtus porro diuinæ gratiæ tã penitus in iſtius inſedit animo, vt ad Imperatorem Theodoſium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipſorũ ſynagogæ, quas ante Chriſtiani ab illis abſtuliſſent, red-
C derentur, adeo libere ſcripſerit, adeoq. acriter propterea eum increparit (ſolum namque ſuum Imperatorem Deum veritus eſt) vt Imperator Theodoſius, quo Chriſtianorum ſatiſfaceret voluntati, ſua mandata reuocaret; Præfectumq. qui ipſum de Iudæorum ſynagogis reddendis docuerat, abdicaret magiſtratu; atque ſanctiſſimum atque cæleſtem oraret martyrem, vti nominatim pro ipſo Deum obſecraret, obteſtareturque, atque ſua ipſum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

SIMEON ECCLESIAE PROFICVVS.

[a] Theodoret. Vit. SS. Patr. c. 26.

[b] Euagr. lib. 1. c. 13.

Porro magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq. miracula, non in Oriente ſolum, vbi degebat, ſed in Occidente fuiſſe percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, ſignificant [c]: Cum ergo peruolaret fama in omnes regiones, concurrebant omnes non ſolum vicini, ſed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro expoſcendis ab eo diuerſis (prout quiſque opus haberet pro ſe, vel pro ſuis) diuinitus im-
D pertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam inſtar fluminis affluentibus, videre eſt pelagus hominum in illo loco conſtitutũ, quod fluuios vndiquaque excipit. Non ſolum enim confluunt qui noſtrã habitant regionem, ſed & Iſmaelitæ, & Perſæ, & Armeni qui ſunt eis ſubiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis ſunt interiores. Venerunt autem multi quoque qui habitant extrema Occidentis, Hiſpani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod eſt intermedium occupant. De Italia enim ſuperuacaneum eſt dicere. Aiunt enim Romæ, quæ eſt longe maxima, eum fuiſſe adeo omnium ſermone celebratum, vt in officinarum omnium veſtibulis & porticibus ei paruas poſuerint imagines, hinc ſibi præſidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiuſdem prouinciæ accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, ſcripſitq. dum fierent, ipſo magno Simeone adhuc ſuperſtite. Sed cum alio tendat orationis curſus, apud hunc diutius im-
E morari minime datur: conueniemus eum ſæpe inferius. Modo autem de Ioanne Antiocheno Epiſcopo, ad quem Theodoſius ſcripſit, cœptam proſequamur orationem.

[c] Theodoret. Vit. SS. Patr. c. 26.

CELEBRE NOMEN SIMEONIS OMNIBVS INNOTVIT.

Hic quidem etſi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conſperſus eſt ex conſuetudine atque defenſione Neſtorij: deterius vero fœdatus, cum in ſuſpicionem adductus eſt initæ cum eo occultæ ſocietatis, dum damnationi Neſtorij in Concilio œcumenico Epheſino proclamatæ, non tantũ non adduci potuit vt ſubſcriberet, ſed eidem ſemper mirum in modum eſt pertinacius refragatus. cuius rei cauſa factum eſt, vt complurium ſanctorum virorum animi in eum iuſte commoti fuerint. Ad hæc namque ſpectãt quæ Cyrillus monachus in rebus geſtis S. Euthymij, quas poſteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho eiuſdem Ioannis Epiſcopi Antiocheni ex ſorore nepote narrat verbis iſtis: Is autem (*Euthymius ſcilicet*) cum & alia didiciſſet ex ijs quæ facta fuerant ab Epiſcopis Orientis, & quod Ioannes qui præerat Antiochiæ, cum eſſet Ortho-

DE S. EVTHYMIO ET DOMNO MISERANTIBVS CASVM IOANNIS.

doxus, inductus eſſet, vt eadem ſentiret quæ Neſtorius: fuit graui triſtitia cor eius ſauciatum. A Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos conſobrinus: rogauit itaque Euthymium, vt ei permitteretur ire Antiochiam, vt auunculum ſuum, qui ſupplantatus fuerat, reſtitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cum præuidiſſet non futurum illuc tutum aduentum, ſed ei potius inutilem & minime conducibilem: Nequaquam (inquit) o fili: non oportet te a Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præſentia: ſed etſi paulululum a recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius recte ſe habere, ipſe illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, o fili, ſi quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuo manſeris; perficies, & gloriam adipiſceris, verā inquam gloriam, & quæ ex Deo eſt, & quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & tolerantiæ contemptis cogitationibus, a Laura tentabis diſcedere: obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet auunculus: ſed eam tibi rurſus auferent mali homines B & præſtigiatores, cum ab illius prius ſeductus fueris ignoratione. Et hæc quidem qui eſt in ſanctis, Euthymius. Domnus autem, cum hæc mandata non multum curaſſet, proficiſcitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit ſancto, & nec ei vllo modo ſuum ſignificauit receſſum. Cum illic fuiſſet, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum ſunt ſortita. Illeq. poſtea magna ductus pœnitentia, quod non obediſſet, ad ipſum reuertitur, graui dolore viſceribus cruciatus & acerbe deplorans.] hæc Cyrillus. De ipſo autem Domno plura ſuo loco inferius.

30. ANTIOCHENVS VNA CVM SVIS SYNODVM HABET.

At quid, litteris a Theodoſio Imperatore acceptis vna cum Ariſtolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriæ in vnum Epiſcopis, illis videlicet, quibus hactenus aduerſus Cyrillum & alios Epheſi congregatos vſus fuerat comminiſtris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Berœenſis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum oſtendunt) initq. cum eis C conſilium, vt quid opus facto eſſet, decerneret. Ne autem ad dicendam cauſam Nicomediam proficiſci Ioannes ex mandato Theodoſij cogeretur, illud inter eos conſultius deliberatur, ratam habendam eſſe damnationem hæreſis Neſtorianæ vna cum ipſo Neſtorio, ſicut Theodoſius ſuis litteris admonuerat faciendum; ſicq. redintegrandā eſſe communicationē cum Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino, omniq. ſimul Eccleſia Catholica, a qua hactenus ſchiſmate præciſus eſſet. Quæ omnia Ariſtolaus legatus a Theodoſio miſſus rata habens, nullum amplius de proficiſcendo Nicomediam Ioanni negotium faceſſiuit; vtpote qui hac via concordiam inter diſſidentes Epiſcopos conciliandam fore conſpiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Neſtorij & eius hæreſi Synodalem dedit epiſtolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, vt paulo D inferius dicturi ſumus. Epiſtola autem ad Sixtum Papam a Ioanne tunc ſcripta ſic ſe habet [a]:

[a] *Apud Acta Concil. Epheſin. edit. Tolo. tom. 5. c. 17.*

IOANNIS EPISTOLA AD SIXTVM ROM. PONTIF.

Præcipuum eorum ſtudium, qui ſacerdotio funguntur, diuinumq. iſtud Epiſcopatus miniſterium a Chriſto omnium Saluatore ſortiti ſunt, primariuſq. eorumdem ſcopus hic eſſe debet, nempe vt in fide recta excellant, eamq. populum ſibi concreditum fideliter doceant. Cum itaque res ita habeat, anno proxime lapſo, ſacra Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus, iuxta religioſiſſimorum Chriſtiq. amantium Imperatorum noſtrorum decretum in Epheſiorum metropoli profligandæ Neſtorianæ hæreſis cauſa conuenit: conſeſſuq. vna cum beatæ memoriæ Cæleſtini Romanæ Eccleſiæ quondam Epiſcopi legatis fideiq. vindicibus celebrato, prædictum Neſtorium, tamquam profana doctrina vtentem, multorumq. paſſim ſcandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiter E errantem, depoſitionis ſententiæ ſubiecit. At vero poſtquam & nos quoque eodem adueniſſemus, remq. omnem, vt geſta erat, accepiſſemus, grauiter commoti fuimus. Cum ergo ea de cauſa non parua inter nos & Synodum controuerſia interceſſiſſet, multaq. vtrinque & dicta & facta quoque eſſent; ad noſtras tandem Eccleſias & ciuitates reuerſi ſumus; neque quod ad Neſtorij depoſitionem attinebat, Synodi ſententiæ per id tempus ſubſcripſimus.

Porro autem cum multis inter ſe diſcordijs Eccleſiæ diſſiderent; vnumq. illud omnes maxime curare oportere viſum eſſet, vt omni diſſidio e medio ſublato, amice inter ſe iterum congruerent: religioſiſſimi ad hæc Chriſtiq. amantes Imperatores id ipſum quoque quamprimum fieri vellent, ſeuereq. iuberent, ac celeberrimum Tribunum & Notarium Ariſtolaum ea de cauſa ad nos mitterent, vt omnis mox contentio faceſſeret, ſanctaq. ſan-

A ctarum Dei Eccleſiarum pax vbique vigeret: placuit & nobis quoque, in ſacra Synodi ſententia, quæ Neſtorium depoſuit, acquieſcere, ipſumq. pro depoſito habere, ac blaſphemam illius doctrinam anathematizare: eo quod & noſtræ quoque Eccleſiæ, perinde ac veſtra ſanctitas, rectam ſemper inculpatamq. fidem tenuerint, eamdemq. populo aſſidue commendarint, retinendamq. prædicarint. Aſſentimur nihilominus & Maximiani ſanctiſſimi pientiſſimiq. Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Epiſcopis, ſi modo rectam ſinceramq. fidem habuerint, eamdemq. ſeruauerint, communicamus.] hactenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epiſtola, communis quidem Epiſcopis omnibus Catholicæ fidei, qua Catholicam Eccleſiarum omnium communionem nanciſcerentur, & qui hactenus ſchiſmate ſciſſi fuiſſent, harum litterarum compagine vnirentur. Peruenerunt hæ litteræ Ro-
B mam anno ſequenti. Quæ vero Sixtus Papa reſcripſerit, ſuo loco dicemus.

Cum Cyrillo autem Alexandrino Epiſcopo, aduerſus quem acerbiſſimas inimicitias exercuiſſent, aliter ſibi agendum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriæ Epiſcopi; nimirum vt quaſi daturi eſſent ipſi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in ſuſpicionem adducto hæreſis Apollinaris, exigerent Catholicæ fidei confeſſionem, qua ſua capitula tamquam erronea condemnaret. Cum ergo his ſe minime conſenſurum idem Cyrillus ſuis litteris declaraſſet: tunc illud ijdem Syri Epiſcopi conſilium inierunt, vt Paulum Epiſcopum Emeſenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui ſi poſſet, ab eo quod petitum antea fuerat, extorqueret; ſin minus Cyrillus acquieſcere vellet, tunc de damnatione Neſtorij & eius hæreſis ſcriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia teſtatur ipſe S. Cyrillus in epiſtola his diebus data [a] ad ſanctum Acacium Melitenum Ar-
C meniæ Epiſcopum, ſtrenuum (vt dictum eſt anno ſuperiori) Catholicæ fidei pugilem.

PAVLVS EPISCOPVS EMESENVS MITTITVR AD CYRILLVM.

[a] Apud Concil. Epheſ. edit. Tele. tom. 5. c. 7.

Cum autẽ Paulus Cyrillum conueniſſet, multis eum perſuadere conatus eſt, ſua damnare capitula: & inter alia hoc vſus eſt argumento: Si ſcriptis a Magno Athanaſio ſtare vellet. Cumq. ſe ab eius doctrina numquã receſſurum fore ille ſpopondiſſet: protulit Paulus Athanaſij epiſtolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus conuinci poſſe. Sed eam ab hæreticis fuiſſe deprauatam, habita collatione cum originali ſcripto, quod aſſeruabatur in archiuo Alexandrino, facile percognitum fuit: vnde Paulus ſpe illa omnino fruſtratus eſt. hæc quidem Cyrillus ipſe teſtatur in dicta epiſtola ad Acacium Melitenum. Cum igitur nulla ſpes Paulo reliqua eſſet, vt in ſuam ſententiam Cyrillum perduceret: tunc protulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari poſſet: ipſæ autem ſic ſe habent [b]:

[b] Apud Act. Epheſ. edit. Tele. tom. 5. c. 5. item apud Cyril. epiſt. 38. ad Dynatum fit mentio eiuſdẽ.

EPISTOLA IOANNIS ANTIOCH. AD CYRILLVM ALEXANDR. PRO PACE.

D Religioſiſſimorum Imperatorum noſtrorum edicto, Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus ad Epheſiorum metropolim, cum Eccleſiaſticarum rerum & controuerſiarum, tum rectæ quoque fidei cauſa dudum conuenire iuſſa eſt. Cum autem ad prædictam ciuitatem perueniſſemus, ac citra mutuum colloquium inde rurſus abijſſemus (nullum autem eſt operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij cauſas inquirere) accidit, vt Eccleſiæ in graues diſcordias inciderent. Quando omnes ergo id maxime curare oportet, vt omni animorum diſſenſione, contentioneq. e medio ſublata, Chriſti Eccleſiæ denuo conſocientur; ipſiq. religioſiſſimi ac Chriſti amantiſſimi Reges, hoc ipſum vt fiat, ſerio mandent; eiuſq. rei gratia dominum meum præclariſſimum, apprimeq. conſpicuum Tribunum Ariſtolaum huc amandarint, ac graues præterea vna cum illo litteras miſerint, quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo ſcandala omnia e medio tollantur, omniſq.
E perturbatio & offenſio conſopiatur.

Nos pijs illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum noſtrum, Deo per omnia dilectiſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum Paulum ad ſanctitatem tuam mittendum duximus. quod conſilium ſanctiſſimo pijſſimoq. patri noſtro Acacio, ceteriſq. qui nobiſcũ erant, Deo dilectiſſimis Epiſcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris ſecuritatis compendijq. cauſa; eo nimirum, quod alia commodiori ratione quæ a religioſiſſimis Imperatoribus noſtris ſancita ſunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integrum non fuerit. Mandauimus autem illi, vt perſonam noſtram ſuſtinens pro nobis ea tractet, vnaq. vobiſcum conſtituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput eſt: ſimulq. pietati tuæ exhibeat expoſitionem de Domini noſtri Ieſu Chriſti incarnatione concorditer a nobis editam: quam proinde pietati tuæ per prædictum pijſſimum virum miſimus.

FIDEI CATHOLICAE PROFESSIO MISSA AD CYRILLVM A IOANNE.

De Virgine itaque Deipara quomodo ſentiamus & loquamur, deq. vnigeniti Filij Dei A Incarnatione, dicemus breuiter, non vt ijs aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, ſanctorumq. Patrum traditione hauſimus, ſed vt fidei noſtræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modo aiebamus) fidei in Nicæa a ſanctis Patribus expoſitæ adijcientes. Illa namque (vt alibi a nobis indicatũ eſt) ad omnem pietatis cognitionem, omnisq. hæreticæ prauitatis depulſionem abunde ſat eſt. Sed nec illa quoque, quæ captum noſtrum excedunt, temere hic ingeremus, ſed propriæ infirmitatis confeſſione excludentes eos qui adotiri nos velint in his, in quibus conſideramus quæ ſupra humanum captum ſunt. Habet vero noſtra expoſitio in hunc modum:

DE MARIA DEIPARA ET DE DVABVS IN CHRISTO NATVRIS.

Confitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitũ Dei Filium eſſe, Deum perfectũ & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore conſtitutum: Ante ſæcula quidem ex Patre ſecundum diuinitatem genitum, poſtremis vero temporibus eum- B dem ipſum propter nos & propter noſtram ſalutem ex Maria Virgine ſecundum humanitatem natum: Eumdem Patri conſubſtantialem ſecundum diuinitatem, nobis item coeſſentialem ſecundum humanitatem: ſiquidem naturarum facta eſt vnio. quo fit, vt vnum Chriſtum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & ſecundum hunc inconfuſæ vnitatis intellectum, ſanctam Virginem Deiparam eſſe profitemur; propterea quod Deus Verbum ex ipſa conceptum & incarnatum & homo factum eſt, templumq. ex illa ſumptum ſibi vnierit.

NESTORII ET EIVS HAERESIS DAMNATIO RATA HABETVR.

Ad Euangelicas porro, Apoſtolicaſq. de Domino voces quod attinet; ſcimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnam perſonam pertinentes promiſcue accipere, alias vero propter naturarum diuerſitatem diuiſim vſurpare; & alias quidem, vtpote illas quæ in diuinitatem conueniunt, ad Chriſti diuinitatem; alias vero, nempe humiles, ad C eiuſdem humanitatem referre ſolere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quo omnis tollatur contentio, vniuerſaliſq. ſanctis Dei Eccleſijs per Orbem ſparſis pax reddatur; necnon ſcandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Neſtorium quondam Conſtantinopolitanum Epiſcopum pro depoſito habere; tum profanas illius, prauaſq. vocum nouitates anathematizare: propterea quod Eccleſiæ Dei, quæ apud nos ſunt, rectam ſanamq. fidem obtineant, illamq. cuſtodiant, ac populis (quemadmodum & veſtra quoque ſanctitas facit) fideliter tradant. Conſentimus nihilominus & in ordinationem quoque ſanctiſſimi pijſſimiq. Maximiani ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi. Et communicamus tandem vniuerſis orbis terræ religioſiſſimis Epiſcopis rectam inculpatamq. fidem habentibus & retinentibus. Vale domine pijſſime, fraterq. ſinceriſſime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge.] hactenus epiſtola Ioannis Antiocheni & ſociorum D ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas eaſdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, tradit ipſe Cyrillus in epiſtola ad Dynatum, qua & nonnulla ſecretiora inter ipſos fuiſſe tranſacta docet, nimirum fidei confeſſionem, quam Ioannes & Orientales profeſſi ſunt præmiſſam antea ad illos fuiſſe ab ipſo Cyrillo. Reddenda hic eſt igitur ipſa Cyrilli ad Dynatum [a] epiſtola, quæ exactam totius rei geſtæ ſeriem pandit, nec apud alios ita facile eſt inueniri:

a Cyril. epiſt. 38.

CYRILLI EPISTOLA AD DYNATVM.

Pietati tuæ, quæ pacem Eccleſiarum, quam ſectatur, concernunt, ſignificanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus venit afferens ſecum regias litteras, quæ religioſiſſimo Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopo Ioanni mandarunt, vt ſceleſta Neſtorij dogmata anathematizaret, & depoſitionem eius pro conſormitate ſanctæ Synodi decerneret, & ita communionem a nobis quæreret. Et hæc E quidem continebant illæ litteræ. Ceterum quidam ex Orientalibus Epiſcopis, qui forte Neſtorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam noſtram fidem ſolicitant, & gloriam omnium Saluatoris noſtri adorantibus haud mediocriter inſidiati ſunt, vt pientiſſimus ac ſanctiſſimus Acacius Berœenſis Epiſcopus ad me ſcriberet, curarunt. quamquam ita tamquam ipſi quæ ſcripſit, a me petant; nempe opus eſſe, vt quæ contra Neſtorium a nobis ſunt ſcripta, deleantur, & tamquam irrita abijciantur omnia, & paciſcamur in ſolo fidei ſymbolo a ſanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem ſanctitas tua, quod tales olim ipſorum in Nicæna Synodo poſitiones fuerint.

Ego vero ad iſta reſcripſi, petere eos impoſſibilia; eo quod quæ ſcripſimus, recte ſcripſerimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino ſcriptorum noſtrorum negaturi ſimus: neque enim aliquid (ſicut ipſi dicunt) temere eſſe dictum, ſed vbique

nos re-

A nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti conſentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vti, neque extra ea quæ neceſſaria ſunt elabi, ſed ſecundum id quod ipſi pientiſſimo ac Deo dilectiſſimo Regi & ſanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Neſtorij nugas & blaſphemias contra Chriſtum factas anathematizare, depoſitionemq. illius confiteri, ac ordinationi ſanctiſſimi ac pientiſſimi Epiſcopi Maximiani conſentire.

Cum iſtas itaque litteras ad eos miſiſſem; conſiderarentq. fieri non poſſe, vt cōmunionem reciperent, niſi ad finem, quæ ipſis facienda erant, perductis: miſerunt Alexandriam religioſiſſimum ac pientiſſimum Paulum Emeſenum Epiſcopum afferentem quidē ad me communionem concernentia, verum talia, quæ non admodum decentia quædā narrarent: nam & querimonias habere ſe ſimulabant, tamquam in ſancta Synodo quædam non ſint B recte dicta & facta. Et huiuſmodi quidem epiſtolas non acceptaui, ſed reſpondi: Quomodo qui præteritorū geſtorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cum autem iſta memoratus pientiſſimus Epiſcopus excuſaret, iuramentoq. affirmaret, non eſſe hunc illorum ſcopum, ſed magis ſimplici eos animo iſta ſcripſiſſe: dilectionis gratia & hoc accepi: verum ad Synaxim eum non admiſi, niſi vbi dato primum libello, Neſtorij dogmata ſcripto anathematizauit, proq. depoſito illum habere ſe confeſſus eſt, & ordinationi religioſiſſimi & pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſit.

RES GESTAE CYRILLI CVM PAVLO EMESENO.

Petijt autem, vt iſtis a ſe loco omnium qui per Orientem ſunt, pientiſſimorum Epiſcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verum nullo modo acquieui, ſed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam miſi & exhibui, ſignificans ei, ſi pientiſſimus Ioannes Antiochenus Epiſcopus illi ſubſcripſerit, tum demum communionē illis eſſe C reddēdam. Cunctationem autem eorū celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus moleſte tulit. Cum itaque pientiſſimus Epiſcopus Ioannes ſubſcripſiſſet, & qui cum eo erant Neſtorij dogmata manifeſtius anathematizaſſent, confeſſiq. eſſent illū ſe pro depoſito habere, & ordinationi religioſiſſimi ac pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſiſſent, cōmunionē illis reddidimus. hæc namque illis & Epheſi a S. Synodo proponebantur. Notum & illud ſit ſanctitati tuæ: Inſtabat initio religioſiſſimus ac pientiſſimus Epiſcopus Paulus, depoſitorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obſecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta ſunt, abrogarentur; contendenſq. fieri non poſſe, vt pax Eccleſiarum ad finem deducatur, niſi etiam hæc particula addatur. Ego vero reſpondebam, rem eum conari impoſſibilem, neque vmquam nos hoc permiſſuros. Scripſerunt autem eamdem epiſtolam quam miſerunt & ad me & reliquos pientiſſimos & ſanctiſſimos Epiſco- D pos, & ad Sixtum magnæ Romæ Epiſcopum, & ad ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum Maximianum.] hæc Cyrillus. ſunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatæ.

Has quidem vbi accepit Paulus Epiſcopus Emeſenus legatus, expertuſq. eſſet Cyrilli conſtantiam, nullo vmquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem abſque illarum litterarum publicatione; facere id minime prætermiſit. Sicq. editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vna cum veræ fidei confeſſione atque damnatione Neſtorij, Cyrillus ea cuncta cognoſcens probauit: quod quidem etiam ex eiuſdem Pauli ſcriptis apparet [a]. Sic igitur abſque capitulorum ſuorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli geſta ſunt: quod & recitata nuper ſcripta teſtantur.

PAX INTER IOANNEM ET CYRILLVM ET ALIOS OMNES.

[a] Apud Act. Epheſ. tom. 5. c. 4.

Ex his autē qui fauerant Neſtorio, ſpargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus cōſenſiſſe Ioanni, atque damnaſſe priorē ſententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vſque diem E inſenſiſſimus aduerſarius, in epiſtola ad Domnū Epiſcopum Antiochenum [b] hæc de his habet: Nec antea (inquit) cōmunicauimus Cyrillo, qui illa capitula ſcripſerat, quouſque doctrinā & profeſſionem fidei edidit conſona ijs quæ a nobis dicta ſunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipſe, & quidem modo modeſtius, quam alij iactantes ſua ab ipſo Cyrillo fuiſſe damnata capitula; cum de illis ab ipſo nullam eſſe habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid inſuper falſo adiectū eſt? Quod enim nuper ex S. Cyrilli ſcriptis audiſti, ipſum Cyrillum numquā impertire voluiſſe communionem Ioanni Antiocheno fautori Neſtorij, niſi prius fidei Catholicæ profeſſionem Alexandriam mitteret ſecundum datum ad hoc ab ipſo Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei profeſſionem Ioannes exſcriberet: ex hoc ipſo ijdem Syriæ Epiſcopi arripuerunt occaſionem dicendi, a Cyrillo, vt reciperetur a Ioanne, fuiſſe miſſam fidei Catholicæ confeſſionem, qua & viſus eſſet ſua a ſe ſcripta damnaſſe

[b] Theodoret. epiſ. 112.

capitula, quod nulla de ipſis in ea ab ipſo mentio facta eſſet. Vides ſchiſmaticorum verſutias, ſentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volubili inuerſa alea, inſtar præſtigiatorum, iidem ſpectantium fallentes oculos, Cyrillum ex actore in reum, & Ioannem ex reo ſuæ voluntatis arbitrio in actorem prodigioſe tranſformant. A

Eiuſmodi plane portentorum fabricator, & præſtigiarum concinnator eſt ille nequam
[a] Iob. 41. pater mendacij nominatus, ſub quo ad tempus ita radij Solis eſſe dicuntur [a], dum ſuo nitore coruſcam occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheti-
[b] Iob. 40. cum illud aſſeritur [b]: Protegunt vmbræ vmbram eius] cum videlicet filij tenebrarum conſpirant, & præſto ſunt in omnibus ipſi principi tenebrarum, dum quæ ille ſuadet, ingeritq. mendacia, iſti ipſa comparatis vndique fallacijs ornant, pingunt, atque compingunt. Hæc quidem peregregie præſtitiſſe Neſtorianos, tum quæ ſuperius de ijs dicta ſunt, B tum quæ dicentur, perſpicue demonſtrabunt. Nam præter alios qui ſtabant a parte Neſtorij, etiam ipſe Theodoretus iiſdem aggreſſus eſt Cyrillum vrgere calumnijs, nempe ab ipſo ſua fuiſſe damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus eſſe videtur dictam fidei regulam a S. Cyrillo miſſam, vt ipſius perbreuis epiſtola declarat ſcripta eodem tempore ad Ioannem Antiochenum Epiſcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione quinta ad finem: reddemus nos eam inferius.

Qui inſuper cupit Neſtorianorum videre ſtrophas, legat epiſtolā quæ fertur Ibæ ad Ma-
[c] Concil. Chalced. Act. 10. rin Perſam, quam habent Acta [c] Concilij Chalcedonenſis: in qua videre eſt Neſtorianum
DE EPISTOLA IBAE. hominem exultantem & inſultantem, tamquam ſibi cauſa eſſet adiudicata, & iactantem Cyrillum pœnitentem tandem recantaſſe palinodiā, atque Ioanni in omnibus conſenſiſſe. His ergo permoti compluresq. haud inferioris ordinis viri ſcandalū paſſi ſunt, & ad Cyrillum C de his ſcripſere (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibæ (quiſquis ille fuerit) eamdem circularem epiſtolam per prouincias legendam miſit pro ſolatio
[d] Concil. Chalced. Act. 10. & Concil. Nicæn. 2. Act. 6. ſuorum, & ignominia Catholicorum. Ceterum (vt publica Acta teſtantur [d]) producta in Concilium epiſtola illa, non eſſe Ibæ comperta, ſicq. ea damnata, abſolutus eſt Iba. Sed de his inferius: iam vero ad res inter Cyrillum Paulumq. tranſactas redeamus.

His igitur ex Cyrilli ſententia omnibus probe confectis, cum ſic mutuo in vnam eamdemq. fidem Catholicam concordare ſimul & conſentire ambæ partes repertæ ſunt, inita eſt ſimul cum pace communio, perfectaq. vnitas ſancita fœdere ſacramentorum. Etenim
PAVLVS EPISCOP. EMESENVS CONCIONATVR. qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus in eccleſiam ad Synaxim a S. Cyrillo introductus eſt, datumq. ei etiam habere ſermonem ad populum, qui ſummo exceptus eſt plauſu. ſed hæc poſtea, immo ad finem anni huius contigiſſe probantur ex ijs quæ inferius D dicturi ſumus: perducta namque fuiſſe conſtat vſque ad anni finem hæc anni huius exordio cœpta negotia.

Iam vero e triſtibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mærens diutius verſata eſt, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latius ſpatietur. Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptiſtæ, quo Cyrillus in eccleſia perbreuem huiuſmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum confert, qui ſic ſe habet:

[e] Ex cod. Anton. Auguſtini. Homilia [e] Cyrilli Epiſcopi dicta in Natiuitate Ioannis Baptiſtæ, Pharmuti vigeſimaoctaua, Indictione prima.] eſt hæc ipſa apud Romanos menſis Aprilis dies vigeſimanona. Diuerſe plane a communi ordine ſolitos Aegyptios celebrare feſtos dies ab alijs, diximus primo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum: E

Eos qui pietate firmi ſunt, & ſacrorum dogmatum certiſſimam & ornatā habent fidem, terrā vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omnipotens; & benedicent vobis omnes Gentes. Terram vero vberem eſſe dicit, pro, fœcundiſſimam & fructiferam, & fructuum domeſticorum matrem atque nutricem. Huiuſmodi autem eſt omnis Deo amabilis & ſancta anima, cultorem veluti quemdam & ſeminato-
* coruſcat rem totius boni ſortita Chriſtum, qui etiam ſacrorum nobis dogmatum conſeruat * ſcientiam. Sed omnium inimicus (hoc eſt ſatanas) excitatur per tempora, ſuperſeminans tritico maligna zizania. At concordant de cetero per omnem conſiſtentes orbem terrarum Dei cultores Epiſcopi, rectam & vnam confitentes fidem: copulati ſiquidem ſunt noſtris Eccleſijs, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem conſtitutis: confeſſi enim ſunt Deo amantiſſimi Epiſcopi ibi conſtituti rectam & ſine profanatione fidem. Quæ

A autem ſcripſit ad me Deo amantiſſimus & reuerendiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Ioannes, quæ vero ad eum reſcripſerim, Deo fauente, audietis.] hæc Cyrillus more maiorum, quod non conſueuiſſent admitti ad communionem publice excommunicari abſque relatione facta ad populum.

At in litteris vltro citroq. datis & in re maximi momenti conſultanda integer annus iſte eſſe videtur inſumptus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad communicationem integram in eccleſia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam rationem temporis ſpectat; cum in antiquis monumentis [a] reperiatur expreſſum, intromiſſum Paulum a Cyrillo in eccleſiam habuiſſe ad populum homiliam de fide Catholica die vigeſimanona menſis Chiach; apparet id ab eo factum eſſe ipſa die Natalis Domini, nempe vigeſimaquinta menſis Decembris. Etenim conſtat, Beda [b] auctore & alijs, Aegyptios inchoare annum a quarto Kalend. Septembris, numerareq. per menſes dierum triginta curriculo terminatos. Certe quidem ipſo die Chriſti Natiuitatis a Paulo habitam eſſe homiliam illam, ipſo eius exordio declaratur, vbi dicitur [c]: Opportune nobis hodie religionem veſtram adhortari datum eſt, vt ſacrum quemdam chorum conſtituamus, & cũ ſanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nam hodie nobis paruulus natus eſt, &c.] Quod cum ita ſit, alterum de duobus dicendum eſt, vel titulum de certa menſis die eſſe mendoſum, vel Aegypti Eccleſiam vſum illum priſtinum reliquiſſe, quo (vt dictum eſt ſuo loco) diem Natalem Domini celebrare conſueuit ſexta Ianuarij.

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionẽ proſecutus, ſanctiſſimam Mariam Deiparam appellaſſet verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelẽ] populus acclamauit: Ecce fides eadẽ eſt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loquitur, anathema ſit.] Cumq. & idem Paulus paulo inferius duas perfectas naturas in Chriſto vno profeſſus eſſet, vnam ſcilicet perſonam affirmans, rurſum populus acclamauit: Recte veniſti, Orthodoxe Epiſcope, dignus ad dignum: Chriſtiani dicunt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe.] poſt hæc autem in eodem perſtans argumento Paulus ad finem perducere orationem ob ingruentẽ multitudinem cogitur: conſtat id quidem ex eo quod veſpere eius diei rurſus in eodem conuentu Eccleſiaſtico Paulus inchoatam mane proſecutus orationẽ iſta præfatur [d]: Nuper apud dilectionẽ veſtram enixius differentes, propter fratrum noſtrorũ frequentiam, lociq. anguſtiam, ante abſolutum ſermonem ſuggeſtum deſerere compulſi ſumus. At quamuis ſemel repulſi, age idem certamen denuo tentemus. Strenuus autem vir ille, impigerq. palæſtræ huius magiſter (*nempe Cyrillus*) quod tunc faciebat, etiam nunc faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaq. arriſione noſtro ſe certamine oblectari, minime obſcure indicabat. Tunc, inquam, blande arridens, dexteramq. veluti oliuæ ramum obtendens, ſe a nobis ſtare, puerumq. ſuum ſuperiorem euadere, coronaq. redimiri, ac victorem declarari, auide ſecupere, manifeſto declarabat.]

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum eſt: Cyrille omnes reddidiſti tui ſimiles. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Epiſcoporum patrem ſerua Domine. Bene veniſti Epiſcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui ſic credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiaſtes. Paulus Epiſcopus dixit: Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multaq. de his locutus, perducens ad finem orationem, conteſtatus eſt ſe ea locutum, quæ S. Athanaſius, Theophilus, Cyrillus, immo & antiqui prædeceſſores Epiſcopi Alexandrini ſemper in Eccleſia docuiſſent. Demum vero finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui poſt Paulum ſuggeſtum conſcendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua ea quæ a Paulo fuiſſent dicta probauit. Sic igitur magna totius Eccleſiæ lætitia, firmata ſtabilitaq. eſt pax totius Orientalis Eccleſiæ, communicantibus inter ſe mutuo qui antea a ſe inuicem diuiſi erant Epiſcopi: Paulusq. re bene confecta, ad Ioannem & alios, a quibus miſſus in Aegyptum legatus fuit, redijt afferens ſecum Cyrilli litteras ad ipſum Ioannem Antiochenum Epiſcopum, quarum eſt huiuſmodi exordium [e]:

Lætentur cæli & exultet terra: ſoluta eſt enim interiacens maceria; quod mærorẽ afferebat, conquieuit, & omne tandem diſſidiorũ genus ſublatum eſt, &c.] ſubdit de legatione Pauli, deq. mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ profeſſio ab ipſis per eum miſſa lecta eſt, quam hiſce ſuis litteris Cyrillus deſcripſiſſe voluit, de ſe vero calumniam ſuſpicionemq. omnem auferre, qua hactenus aduerſariorum ſcriptis pulſatus eſſet, eadem

[a] Apud Acta Concil. Epheſin. edit. Pol. tom. 6. c. 13. in titulo.
[b] Beda de ratione temp. c. 9.
[c] Apud Cyrill. homil. 7.
[d] Apud Epheſin. Concil. edit. Pol. tom. 6. c. 14.
[e] Apud Concil. Epheſ. edit. Pol. tom. 5. c. 6. & apud Cyril. epiſt. 28.

B (margin letter at "gyptios inchoare")
C (margin letter at "des eadẽ eſt")
D (margin letter at "faciat: decernat")
E (margin letter at "cuiſſent. Demum")

POPVLVS ALEXANDRIN. ACCLAMAT PAVLO MARIAM DEIPARAM PRAEDICANTI.

DE CYRILLI AD IOANNEM EPISTOLA.

cum Apollinare ſentire; nam ſubdit: Si ſanctiſſimum noſtri Saluatoris corpus non ex Virgine natum, ſed e cælo allatum aſſerimus: quomodo poterit illa Deipara (quod prædicamus) eſſe intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, ſi Emmanuelem ſecundũ carnem vere non peperit? Riſu proinde explodendi ſunt, qui huiuſmodi contra me garriunt.] ita quidem Cyrillus ſugillans Theodoretum & alios, qui aduerſus duodecim capita a ſe edita conſcripſiſſent. Ad calcem vero hæc de epiſtola S. Athanaſij ad Epictetum ab hæreticis deprauata ſubinſert: Quia vero didicimus, quoſdam Orthodoxam præclariſſimi patris noſtri Athanaſij epiſtolã, quam ad B. Epictetum ſcripſit, adulteratam, deprauatamq. edidiſſe, multoſq. grauiter hinc lædi: rati hoc vtile & ſalutare fratribus fore, ex vetuſtis exẽplaribus, quæ ſincera & incorrupta apud nos extant, tranſcripta ad ſanctitatẽ tuam miſimus.] hæc Cyrillus, vt omne foramen obſtruat, per quod impietas antea irrepſiſſet. Iſta omnia quæ inter Ioannem & Cyrillum tranſacta ſunt, in publica relata fuere monumenta, & a pluribus exſcripta, quorum exemplar ſe ad Domnum Antiochenum Epiſcopum mittere Theodoretus in epiſtola ad eumdem teſtatur; vbi ait [a]: Miſimus etiam exemplar eorum quæ tempore conuentionis & pacis ſcripta ſunt, &c.]

a Theodoret. epiſt. 112.

CYRILLI CAPITA PERMANSERVNT, THEODORETI ANTITHESES ABOLITAE.

Receptam quidẽ fuiſſe Cyrilli epiſtolam abſque etiam duodecim capitũ damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus vnus ex illis teſtatur in epiſtola (vt dictũ eſt) ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Ioannis ſucceſſorem; vbi inferius de alia Cyrilli epiſtola ad Acacium ſcripta: At ipſemet Cyrillus dum ſcriberet ad beatum Acacium, ſuam de his capitibus mentem & animum declarauit, cum dixerit ſe illa ſcripſiſſe, vt ſe obijceret & opponeret ad illius nouitatem & vanitatem, & quod compoſita pace, erant clara omnia & manifeſta.] hæc ipſe: qui tamen adhuc poſt initam concordiam eadem carpere minime deſtitit (vt apparet ex dicta data ad Domnum Antiſtitem Antiochenum epiſtola) ſua vero prædicare ac ſuperextollere. Ceterum cum poſtea in Quinta [b] Synodo res eſt iuſtiori lance perpenſa, ipſius Theodoreti ſcripta aduerſus S. Cyrillum fuerunt ſanctorum Patrum ſententia condemnata. Quinetiam & Theodoſius Imperator (vt inferius ſuo loco dicturi ſumus) cuncta ſcripta aduerſus Cyrillũ abolẽda penitus eſſe, ſancita lege, mandauit.

b Quinta Synod. c. 13.

THEODORETVS PERSTAT IN AMICITIA CVM NESTORIO.

Quod rurſum ad Theodoretum ſpectat: etſi acceperit fidei formulam a S. Cyrillo conſcriptam, eidemq. ſubſcripſerit: haud tam cito potuit deſeruiſſe Neſtorij amicitiam, quam diutius pluribus coluiſſet officijs: ad ipſum enim hoc tempore eiuſmodi dedit epiſtolam, quæ hac inſcriptione lecta ac ſcripta fuit in eadem Quinta Synodo œcumenica [c]:

c Quinta Synodus Act. 5.

Eiuſdem Theodoreti ad Neſtorium poſt vnitatem inter Orientales & ſanctiſſimum Cyrillum factam.

Domino meo reuerendiſſimo & religioſiſſimo & ſanctiſſimo patri Epiſcopo Neſtorio Theodoretus in Domino gaudere.

Quod non vrbana conuerſatione delector, nec ſæculari curatione, nec gloria, nec altis ſedibus ſum alligatus, arbitror ſcire tuam ſanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipſa tamen ſolitudo ciuitatis, quam gubernare ſortitus ſum, ſufficit hanc me philoſophiam docere. Non ſolum enim ſolitudinem, ſed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui poſſunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur perſuadeat tuæ ſanctitati, quod ego Epiſcopalem ſedem cupiens, cohibendo oculos meos, tamquam * Orthodoxas ſuſcepi Aegyptiacas litteras. Vt enim cum ipſa veritate dicam, ſæpius eas perlegi, & ſubtiliter diſcuſſi, & hæreticas illas amaritudine liberatas eſſe inueni: & timui quamdam maculam eis imponere; & certe in odio habens, quàm alius quidam, patrem illarum, tamquam auctorem tumultuum exiſtentem orbis terrarum. Et ſpero nullas pœnas ſuſtinere huius gratia in die iudicij: quoniam intentionem iuſtus Iudex exquirit. His vero quæ aduerſus tuam ſanctitatem iniuſte & contra leges facta ſunt, nec ſi ambas manus meas aliquis incidat, patiar conſentire, diuina videlicet gratia me adiuuante, & infirmitatem animæ ſupportante. Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi vero etiam tuæ ſanctitati quæ reſcripſimus ad ea quæ ſcripſit nobis; vt cognoſcas, quod nullum nos tempus propter diuinam virtutem mutauit, nec multipedes * vel verſipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Vniuerſam fraternitatem quæ tecum eſt, in Domino ego, & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus.] hactenus ad Neſtorium Theodoretus. Ad Ioannẽ vero Antiochenum Epiſcopum perbreuiter iſta tũ ſcripſit:

* poſtquam

* polypedes ſelliones

Quoniam ſapienter gubernat Deus, & noſtræ prouidens concordiæ, & populorũ procurans ſalutem, congregare nos in vnum præparauit, & conſonantes ſibi omnium oſtendis volun-

A voluntates. Communiter enim perlegentes Aegyptiacas litteras, & examinantes earum
ſubtiliter ſenſum, inuenimus conſonantes dictis a nobis eas quæ inde directæ ſunt, & pa-
lam cõtrarias duodecim capitulis, quibus vſque ad præſens, vt alienis a pietate, repugnan-
tes permanſimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnẽ factum eſſe Dei Verbum, &
per ſubſiſtentiam vnitam, & conuentum per vnitatem naturalem, & Deum Verbum primo-
genitum factum ex mortuis. Abdicabant vero & vocũ diuiſionem quæ de Domino factæ
ſunt, & alia vero ad hæc habebant Apoſtolicis quidem inſtitutis aliena, hæreticorum ve-
ro germina zizaniorum. Quæ vero nunc directæ ſunt, Euangelica generoſitate decorãtur.]
hæc ad Ioannẽ Antiochenum Theodoretus, quo ſuam in aduerſando Cyrillo excuſet, ſeu
defendat potius incenſam cõtradicendi libidinem; cum tamen haud diuerſam vel contra-
riam a ſe antea editis capitulis illis duodecim & appoſitæ ad ipſa defenſioni nouiſſime edi-
B derit fidei profeſſionem, ſed in omnibus concinnam & conſentientem prioribus ſuis ſcri-
ptis. Hoc quidem animo viſus eſt fuiſſe Theodoretus erga Neſtorium etiam poſt con-
cordiam hoc anno initam; quippe qui recitatis ad eum nuper litteris adeo obſtinate pro-
feſſus ſit, numquam aſſenſurũ ſententiæ in illum latæ. ſicq. certum eſt ipſum aliquandiu
perſeueraſſe animo ſubinfenſo aduerſus eumdem Cyrillum, quem nec proprio dignari no-
mine vides. vnde magis intelligere valeas immenſum a Deo poſtea præſtitum illi benefi-
cium, cum huiuſmodi ipſum inuolutum denſa caligine liberauit.

Quod autem ad ſanctum Cyrillum ſpectat, obſtupeſco quidem, dum incredibilem &
plane incomparabilem animi eius conſidero manſuetudinem, atque modeſtiam cum ſum- CYRILLI
ma animi ſummiſſione coniunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, præter innumera MANSVETV-
illa ſpecimina edita, ſuperius recenſita, additamentum modo illud adiecit omni laude di- DO COMMEN-
C gniſſimum. Etenim qui tempore perturbationis Eccleſiæ, cum Cõcilium eſſet Epheſi con- DATA.
gregatum (quod res & perſona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi
conſtantia, inflexo robore, erecto ſacerdotali vigore aduerſus Epiſcopos aduerſantes, per-
ſecutores Comites, & Imperatorem ſemper ſtetit & reſtitit: poſtea conciliata pace, inita
concordia, penituſq. fugata diſcordia, adeo omni officio coluit amicitiam, vt quibus antea
aduerſatus fuerat, ſe ſubiecerit, dum quos ſuorum ſcriptorum expertus eſſet calumnioſos
reprehenſores, eoſdem ipſorum habere voluit cognitores. Etenim quæ poſt hæc opera CYRILLVS
elucubrauit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipſo Ioanne Epiſcopo in primis, ac de- COGNITORES
inde ab alijs ſibi ſubiectis Epiſcopis cognoſcenda. Cur ita ſanctus ſacerdos? nonniſi vt hu- SVORVM SCRI-
iuſmodi certis ex fiducia comparatis amicitiæ ſignis eoſdem Syriæ Epiſcopos in officio PTORVM AD-
arctioribus vinculis contineret. HIBET AD-
VERSARIOS.

D Teſtis quidem horum eſt ille qui adeo ipſi fuerat aduerſatus Theodoretus, in epiſtola ad
Dioſcorum [a], vbi ait: Quod vero beatæ memoriæ Cyrillus ſæpius ad nos litteras dedit, a Theodor. epiſt.
tuam ſanctitatem aperte ſcire arbitror: & quando ſua opera, quæ contra Iulianũ ſcripſerat, 83.
Antiochiam miſit; ſimiliter cum ea quæ ipſe de Emiſſario ediderat, & petijſſet a B. Ioanne
Antiochiæ Epiſcopo, vt illa oſtenderet magiſtris, qui in Oriente ſcientia præſtarẽt: beatus
ille Ioannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis miſit: quos cum legiſſemus, homi-
nem ſumus admirati, & ſcripſimus ad Cyrillum beatæ memoriæ, qui iterũ nobis reſcripſit,
& nos diligentes ac beneuolos ſuo teſtimonio declarauit; quæ litteræ apud nos ſeruantur.]
hactenus Theodoretus: qui etſi antehac viſus eſt priuato animi affectu fauiſſe Neſtorio;
poſtea tamen æquiori animo fuiſſe erga Cyrillũ, atque tandẽ vehementius eſſe aduerſatum
Neſtorio, ipſe in epiſtola ad Sporadium data abunde teſtatur, cuius eſt exordium [b]: Cum b Theod. epiſt. 1.
E vniuerſus Orbis iam paulatim rueret, &c.] ſed reliquas anni huius res geſtas proſequamur.

Eodem ferme tempore, ſequenti nempe anno a Conſulatu Antiochi & Baſſi (vt ex So-
crate [c] colligi poſſe videtur) Multi Iudæi, inquit, in Creta inſula Chriſti fidem receperunt, c Socrat. lib. 7. c. 36.
tali calamitate ad eam rem inducti. Iudæus quidã veterator ſe Moyſen eſſe ſimulauit, deq. IVDAEI SE-
cælo demiſſum dixit, vti Iudæos qui illam inſulam incolebant, per mare in continentem DVCTI RESI-
traduceret: ſe namque eumdẽ eſſe, qui olim Iſraelem per mare Rubrum ducens conſeruaſ- PISCVNT ET
ſet. Ad annum vero integrum nihil aliud moliebatur, quam vt ſingulas ciuitates totius in- CREDVNT.
ſulæ peragraret, Iudæos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturq. vt
omnes ſuas diuitias & poſſeſſiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccatũ in ter-
ram promiſſionis ſe traiecturum pollicitus eſt. Illi igitur eiuſmodi vana & falſa ſpe in frau-
dem illecti, omnia opera quibus vti ſolebant, depoſuerunt, facultates & fortunas neglexe-
runt, earumq. poteſtatem illis qui eas accipere vellent permiſerunt.

Vbi dies profectioni ab illo veteratore præſtituta aduenit, ille præcedere, ſubſequi A
omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens
deducit: ex eo in mare ſe præcipitare iubet. Proinde qui primi ad præcipitium acceſſe-
rant, ita faciunt; & niſi diuina prouidentia illis proſpectum fuiſſet, multo plures interijſ-
ſent. Nam forte fortuna aderant Chriſtiani, quorum alij piſcatores, alij mercatores fue-
runt. Hi nonnullos eorum aqua prope ſuffocatos (qui iam tum in calamitate conſtituti
ſuam amentiam agnoſcere cœperunt) extrahentes conſeruarunt: alios, ne ſe in mare deij-
cerent, prohibuerunt, exitio eorum qui ante ſe præcipites dediſſent, commonſtrato. Iu-
dæi tum fraude patefacta, cum temerariam ipſorum credulitatem incuſarunt, tum Pſeu-
domoyſen illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant:
a Paul. diac. Miſcel. lib. 14. — quippe clam ſe ex eorum aſpectu ſubduxerat. Vnde nonnullorum animo inſedit opinio,
b Niceph. lib. 14. c. 40. — eum exitialem dæmonem fuiſſe, qui in ipſorum gentis perniciem, hominis ſpeciem induiſ- B
ſet. Quocirca multi Iudæi in Creta ea clade impulſi, Iudaiſmo derelicto, ad fidem Chri-
ſti ſe tranſtulerunt.] hucuſque Socrates: habet eadem Paulus diaconus ex Theophane, &
Nicephorus, qui hæc ad tempora Procli Attici ſucceſſoris refert: ſed præſtat auſcultare So-
cratem, qui res ſui temporis ſcribebat.

Quod ad res ſpectat Occidentales; hoc eodem anno ſanctus Britius Turonenſis Epiſco-
pus oppreſſus aduerſariorum calumnijs, ad Romanæ ſedis Pontificem a ſede pulſus appel-
lat, a quo in ſedem ſuam reſtituitur. Sane quidem appellare conſueuiſſe Gallicanos E-
piſcopos quamfrequentiſſime ad Apoſtolicam ſedem, ſanctus Leo in epiſtola ad Epiſco-
c Leo epiſt. 89. — pos prouinciæ Viennenſis docet his verbis [c]: Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recogno-
ſcat, Apoſtolicam ſedem pro ſui reuerentia a veſtræ etiam prouinciæ ſacerdotibus innu-
meris relationibus eſſe conſultam, & pro diuerſarum (quemadmodum vetus conſuetudo C
poſcebat) appellatione cauſarum, aut retractata, aut confirmata fuiſſe iudicia.] hæc &
d Greg. Turon. de Geſt. Franc. lib. 2. c. 1. & lib. 10. c. 31. — alia ſanctus Leo. Sed quod ad Britij cauſam, audiamus Gregorium [d] eiuſdem Eccleſiæ
Antiſtitem rem geſtam ita deſcribentem:

Trigeſimotertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis cauſa pro crimi-
ne. Nam mulier ad quam cubicularij eius veſtimenta deferre ſolebant ad abluendum,
quæ ſub ſpecie religionis erat veſte mutata, concepit & peperit. Qua de re ſurrexit omnis
populus in iram, & tantum crimen ſuper Epiſcopum referunt, volentes eum vnanimiter
lapidare: dicebant enim: Diu pietas ſancti tuam celanit luxuriam, nec Deus non diutius
ſinet manus tuas indignas oſculando pollui. Ipſo quoque e contrario viriliter hoc negan-
te: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumq. oblatus fuiſſet infans triginta dies ab ortu ha-
bens, ait ad eum Epiſcopus: Adiuro te per Ieſum Chriſtum Filium Dei omnipotentis, vt D
ſi ego te generaui, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis
autem rogantibus, vt quis eſſet pater, interrogaret: ait ſacerdos: Non eſt hoc meum:
quod ad me pertinet, ſolicitus fui: vobis autem ſi aliquid ſuppetit, per vos quærite.
Tunc illi magicis hæc artibus facta aſſeuerantes, inſurgunt contra eum mutua conſpira-
tione, & trahentes eum dicebant: Non diutius nobis falſo paſtoris nomine dominaberis.
Ille autem, ad ſatisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum ſuum poſuit, &
ad ſe ſtringens vſque ad ſepulchrum beati Martini vna cum populorum turba accedit:
proiectiſq. ante ſepulchrum prunis, veſtimentum ſuum inuſtum apparuit, illo quoque ſic
proſequente: Sicut iſtud veſtimentum ab his ignibus videtur illæſum, ita & corpus meum
a mulierum coitu eſt impollutum.

Illis vero non credentibus, ſed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eijcitur: vt E
ſermo ſancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Epiſcopatu multa aduer-
ſa paſſurum. Hoc enim eiecto, Iuſtinianum Epiſcopum conſtituunt. Denique Britius
Romanæ vrbis Papam expetijt, flens & eiulans, atque dicens: Merito hæc patior, quia
peccaui in ſanctum Dei, & eum delirum & amentem ſæpe vocaui, cuius videns virtutes
non credidi. Poſt cuius abſceſſum aiunt Turonici ſacerdoti ſuo: Vade poſt eum, & exerce
negotium tuum. Iuſtinianus vero egreſſus a Turonis, Vercellas Italiæ ciuitatem ingreſ-
ſus, iudicio Dei percuſſus, obijt peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in ſua
malitia perdurantes, Armentium in locum eius conſtituunt. At Britius Epiſcopus Romam
veniens, cuncta quæ pertulerat, Papæ refert: qui ad ſedem Apoſtolicam reſidens, & ple-
rumque Miſſarum ſolemnia celebrans, inibi quicquid in ſanctum virum deliquerat, de-
flendo diluit. Septimo igitur regreſſus anno a Roma cum auctoritate Papæ illius Turo-

A nos redire diſponit: & veniens ad vicum, cuius eſt nomen Laudiacum, ſexto ab vrbe milliario, manſionem accipit. Armentius vero febre corripitur, & media nocte ſpiritum exhalauit; quod protinus Britio Epiſcopo per viſum reuelatum eſt, qui ait ſuis: Surgite velocius, vt ad tumulandum fratrem noſtrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumq. illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce iſtum per aliam portam mortuum efferebant. Quo ſepulto, Britius in cathedram ſuam regreſſus eſt, ſeptem poſtea feliciter viuens annos.] huc uſque Gregorius.

His item Conſulibus (inquit Proſper [a]) totius orbis pace & conſenſione mirabili, Bonifacius (de quo ſæpe ſuperius) ab Africa ad Italiam peruenit & Vrbem, accepta Magiſtri militum dignitate: qui cum reſiſtentem Aetium prœlio ſuperaſſet, paucos poſt dies morbo extinctus eſt. Aetius vero, cum depoſita poteſtate in agro ſuo degeret: ibi cum B quidam inimicus eius opprimere eum tentaſſet, profugus ad Vrbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioq. vſus, pacem Principum interpellatæ poteſtatis obtinuit.] hæc Proſper. Apud Paulum [b] diaconum ſingulari certamine a Boniſacio legitur victus Aetius: Marcellinus [c] autem, vulnere ab Aetio inflicto periſſe Boniſacium, narrat.

a Proſp. in Chron. b Paul. diacon. lib. 14. c Marcellin. hoc anno.

Hoc item Domini anno ex hac vita migraſſe ponitur ſanctus Ioannes Rauennæ Epiſcopus, cuius præclara eſt memoria inter ſanctos Rauennates Antiſtites. Quod autem adhunc ipſum datum legitur Valentiniani Imperatoris reſcriptum, quo Rauennati Eccleſiæ conceditur, vt ſit Archiepiſcopatus, & ipſius Eccleſiæ Antiſtites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num hæc vera ſint, ad exactam ſunt reuocanda cenſuram. Et vt cuncta poſſint diligentius examinari, hic primum deſcribendum eſt ipſum Imperatoris C reſcriptum, recitatum ab eo qui diligenter res eius Eccleſiæ eſt proſecutus, Hieronymo Rubeo. ſic enim ſe habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Fl. Valentinianus fidelis Ieſu Chriſti Maior Imperator Ioanni viro ſanctiſſimo Archiepiſcopo Rauen. ciuitatis.

Si Redemptoris noſtri plena pietate clementia dignos ſuæ maieſtatis honorificat ſacerdotes, & chariſmatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia ſupra gubernanda ſuſcepimus, cultum religionis & reuerentiæ honorificentius debemus impendere, eis maxime qui virtutum experimento Deo cognoſcimus propinquantes: vt inde illis etiam præſtet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam ... ſalute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate ſancimus, ſanctitatem tuam, & ſanctam tuam Rauennatem Eccleſiam, atque vniuerſos poſtea Deo ... Præſules Archieratica D dignitate euectam, Metropolitæ decore ſublimandam, ſeu Archiepiſcopali faſtigio ... præponendam. Conſtituimus ſub ſacroſanctæ eius Eccleſiæ ditione ordinationẽ totius Aemiliæ noſtræ prouinciæ ciuitatum omnium Deo amabilium Epiſcoporũ creationis, id eſt, Sarſenæ, Cæſenæ, Forumpopuli, ForumLiuij, Fauentiæ, ForumCornelij, Bononiæ, Mutinæ, Regij, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicohabentiæ, Hadriæ, omniumq. monaſteriorum ſub eius diſpoſitione reiacentium, & in eis ſeruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apoſtolicæ dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris vſum, ſicut ceteri ſub noſtra Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ. Condecet enim nos ad honorem ſacerdotis efficaciter propter .... & maxime vbi ſerenitatis noſtræ præfulget præſentia: quatenus ſecuritate ſuffulta ſanctitas tua, ſanctaq. tua in perpetuum Eccleſia, cum meritis virtutum, honoris etiam noſtræ ſerenitatis E dono & in poſterũ fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Rauen.] hactenus priuilegium, quod quidẽ antiquitus ſcriptum non negamus, & recentioribus hiſtoricis res Italiæ proſecutis cognitum ſcimus, qui de eiſdem Eccleſijs Rauennati Archiepiſcopatui ſubiectis pariter meminere: ſed num æque germanum ſit, hoc differendum eſt.

Imperioſa plane res eſt amor patriæ, immo tyrannus, vt qui ſæpe hiſtoricũ cogat ea tueri, quæ ſi de alijs dicerentur, procul exploderet: cũ & intelligat, quot conciues habeat, tot duros experturum fore cenſores, & inofficioſi querela redargui, fortaſſis & patriæ proditorem inſcribi atque proſcribi, ſi quod publica ſeruant archiua monumentum, & ciuium omnium ore fertur, in controuerſiam reuocare, negare, & impoſturæ redarguere vir diſertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas noſtrum Rubeum iure quidẽ horreſcentẽ pallium ab Imperatore conferri in eodem priuilegio dici, eo a pietate potius quam veritate ipſum adactum, vt iſta diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus e diui Petri corpore

pore ſumptum præbere conſueuit,ſed quodam quaſi paludamento,quo in ciuitate & pompa tum vti ſoli Cæſares conſueuerunt, vniuerſali & perpetua omnium deinde qui ſuccederent, Archiepiſcoporum prærogatiua Ioannem donauit.] hæc ipſe ex pietate potius (parcat, quæſo) quam veritate. Etenim ne a longe petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris reſcripti verbis verborum ipſius interpretatio germana quæratur: de quali enim pallio intellexerit, nonne ipſe declarat, cum mox iſta ſubdit? Sicut ceteri ſub noſtra Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ] Archiepiſcopi quidem, non Cæſares. Si igitur Rauennati Archiepiſcopo ille conceſſus eſt vſus pallij, quo alij Archiepiſcopi vti ſolerent, plane ipſe Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexiſſe. alias illud dicendum eſſet (ſi volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antiſtites Imperatoris paludamento decoros incedere conſueuiſſe; quo nihil dici poſſit abſurdius. A B

Cum igitur ex verbis ipſius reſcripti de eo pallio intelligi neceſſe ſit, quo reliqui vti ſolerent Metropolitani: certum eſt nonniſi a Romanis Pontificibus illud Archiepiſcopis fuiſſe ſolitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et vt de his nulla remaneat dubitatio; conſtat eſſe profeſſos Rauennates Epiſcopos, tum pallium, tum alia priuilegia ſe accepiſſe ab Apoſtolica ſede. Etenim S. Gregorius Papa in epiſtola ad Ioannem Rauennatem Epiſcopum data hæc inter alia [a]: Præceptum beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Ioannis Papæ nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens, omnes conſuetudines ex priuilegio prædeceſſorum noſtrorum conceſſas vobis Eccleſiæq. veſtræ debere ſeruari.] & inferius de priuilegijs a Romana Eccleſia Rauennati conceſſis: Scitote in ſcrinio noſtro de priuilegio Eccleſiæ tuæ ſubtiliter perquiſitum. Et quidē quædam inuenta ſunt, quæ omnino poſſint fraternitatis tuæ intentionibus obuiare: nihil autē in quo de huiuſcemodi capitulis pars veſtræ poſſit Eccleſiæ roborari.] & ad poſtremum: Admoneo, quatenus, niſi deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, vt in plateis pallium ferre vlterius non præſumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, ſic conceſſum ab Apoſtolica ſede palliū Epiſcopo Rauennati,vt illo non alio modo vteretur, quam quo vti ſolerent omnes Epiſcopi Metropolitani,quibus idem ab Apoſtolica ſede conceſſum eſſet. Ceterum neque factum, vt conceſſo ſemel pallio Eccleſiæ Rauennati, illud abſque noua conceſſione Romani Pontificis ſuperinduerent ijdem Archiepiſcopi Rauennates, ſed ſinguli ſucceſſores illud ſibi concedi ab ipſo peterent Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Epiſcopi in locum Ioannis ſubrogati, cum & illud ipſi petenti Gregorius [b] Papa miſit. C

[a] Gregor. lib. 2. epiſt. 54.

[b] Gregor. lib. 5. epiſt. 8.

Sed quid accidit? Cum Rauennates Epiſcopi aliquando ſchiſmate diuiſi eſſent ab Apoſtolica ſede, ne ab ea ex conſueto more peterent pallium, tunc putamus vafrum eiuſmodi excogitatum fuiſſe commentum, vt nomine Valentiniani Imp. ſanctio ſcriberetur, qua declararetur & iura Archiepiſcopalia & perpetuum vſum pallij ab ipſo Rauennatibus Archiepiſcopis fuiſſe conceſſa; ac ſic ipſi, inuitis licet Romanis Pontificibus,pallio vterentur. Mos quidem iſte vetus ſchiſmaticorum fuit, vt ab ipſa Romana Eccleſia ſchiſmate ſeparati, ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum eſſe in hac ipſa, de qua eſt ſermo, conſtitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta ſunt, alia plura recte ipſam intuenti demonſtrant. Conferat eam diligens inquiſitor cum alijs eiuſdem Auguſti ſanctionibus, & videbit certe longe longius ab illis abhorrere. Quamnā illius conſtitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipſius vel aliorum Imperatorum ſancitam conſtitutionem,in qua licet vnus Auguſtorum aliquid ſtatuat, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina ſimul apponantur? Quid etiam ſibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, vt omnes ſolebant? cur Maior, quod nullus ſic inſcribere conſueuit? Mittamus reliqua; nam in ſingulis ferme verbis eiuſmodi eſſet adhibenda cenſura. Sed ſatis hæc tibi, prudens & ſagax lector, puto ſufficere poſſe: vt etiam tacendum ſit, quòd abſque Conſulibus datum reperitur reſcriptum, quod tantæ rei priuilegium conſtitueret. At quæ maximi ſunt momenti ad poſtremum peruestigemus. D E

Quonā modo, rogo, potuerunt ab eodem Imp. hoc tempore tot ei eſſe cōceſſæ Eccleſiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur,cum nonnullas ex illis etiā ſub S. Leone Romano Pontifice conſtet fuiſſe ſub Archiepiſcopatu Mediolanenſis Eccleſiæ conſtitutas? Etenim cum ex præcepto eiuſdem S. Leonis Papæ cogeret Euſebius Mediolanenſis Archiepiſcopus ex ſibi ſubiectis Epiſcopis prouinciale Concilium, certū eſt ad illud conueniſſe, atque eidem ſubſcri-

A ſubſcripſiſſe inter alios Epiſcopum Regienſem, Epiſcopum Placentinum, & Brixillenſem, qui in dicto reſcripto nominantur inter Epiſcopos Reuennati addictos Eccleſiæ. Extat quidem de his epiſtola Synodalis omnium comprouincialium Epiſcoporum ſubſcriptionibus conſignata, atque typis excuſa poſt numeratas quinquagintaduas eiuſdem S. Leonis epiſtolas. Sed ſatis, dices lector, detectas penitus ſentimus impoſturas: iam ex his ad alia emergamus. Verum ſciant omnes, nihil ob id detractum eſſe nobiliſſimæ Eccleſiæ Rauennati, ſi ſpurijs exufflatis, ipſe purus demonſtratus eſt fons primarius, vnde in eam, vt Archiepiſcopali ſede ſit inſignita, & ſacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipſa Romana Eccleſia, a qua & reliqui Metropolitani ſe id iuris conſecutos eſſe congaudent. Sed ad ſequentis anni res geſtas oratio euocatur.

B

IESV CHRISTI ANNVS	SIXTI PAP. ANNVS	THEODOSII 26. VALENTINIANI 9. IMPP.
433.	2.	

QVi ſequitur ordine quadringẽteſimus trigeſimustertius Chriſti annus, nomine Conſulum Theodoſij Auguſti decimumquartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalẽ nonnihil exagitarunt Eccleſiã. Stabilita enim pace vltimo anni ſuperioris termino inter Ioannem Epiſcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nonnulli ex ijs qui Neſtorium ſectati eſſent, erga eum hactenus procliuiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum tranſacta fuerunt; cauſantes nimirum, haud ſuſcipiendum in communionem fuiſſe Cyrillum abſque
NOVAE TVRBAE EXAGITANT ORIENTALEM ECCLESIAM.

C ſuorum capitulorum damnatione. Rurſum vero aliqui ex parte Cyrilli in ipſum commoti ſunt, quod de eo accepiſſent, iniquis conditionibus communicaſſe cum Orientalibus. Sed quomodo hæc ſe habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem geſtam ita narrante [a]:

a Liberat. diac. Breuiar. c. 7.

Aſcendens ergo Antiochiã Paulus obtulit Ioanni Archiepiſcopo & omni Concilio epiſtolam Cyrilli. Qui vt cognouerunt eum ſuſcepiſſe fidem a ſe directam, & in eius ſubſcripſiſſe confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Neſtorium, & ſuſcipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Epiſcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum erraſſe, & poſtea veritatem agnouiſſe, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocriſariũ Alexandrinæ Eccleſiæ culpauerunt Cyrillum, cur ſuſceperit ab Epiſcopis duarum conſenſio-

MVLTI QVESTI DE IOANNE, ALII DE CYRILLO.

D nem naturarum, quod Neſtorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Melitenſi Epiſcopo hoc ipſum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porro & illud additum eſt, vt Neſtoriani epiſtolam quamdam nomine Cyrilli confinxerint, q̃ua ſe palinodiam recantare ipſe ſignificaret, & quæ facta eſſent Epheſi omnino reſcindere: tale fuit per Neſtorianos diabolicum excogitatum aduerſus S. Cyrillum commentum.

NESTORIANI QVID DE CYRILLO MENTITI SINT.

Hæc quidem de Cyrillo longe lateq. in Orientalibus Eccleſijs diffamata, plurimorum ſanctorum virorum animos pulſauere, vt Acacij Epiſcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Succeſſi Epiſcopi Diocæſareæ, atque aliorum: ſed & perturbauere inſignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Iſidorum Peluſiotam, qui nonnihil infenſe ad Cyrillum hæc ſcripſit [b]:

b In addit. ad Liberat. diac.

Oportet te, o admirabilis, inconuertibilem ſemper eſſe, neque timore prodere cæleſtia,
E neque tibi ipſi contrarium apparere. Nam ſi ea quæ a te nunc ſcripta ſunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falſitatis miniſter, vana quidem gloria ſuperatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita ſua in exilio affligi paſſi ſunt, quam vt peruerſum dogma vſque ad aures ſaltem ſuas admitterent.] hæc Iſidorus: eodẽ ferme argumento & ſuperius nominatos Epiſcopos ad eumdem Cyrillum ſcripſiſſe, quæ rurſus Cyrillus ad eos reſcripſit oſtendunt. At non hoc ſolum ſceleſtiſſimi operati ſunt Neſtoriani; ſed grauius his addiderunt facinus, cum falſas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Epheſino honorifica functus erat legatione, vulgarunt, quibus ſignificabatur, Sixtum Romanum Pontificem ægro tuliſſe animo damnationem Neſtorij: quæ quidem audientibus magnum ſcandalum intulerunt, teſtantur id ipſius Cyrilli litteræ pro ſua defenſione conſcriptæ.

ISIDORVS QVID AD CYRILLVM.

His enim omnibus impoſturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui

proxime aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plene docens, A
non aliter quam fide Catholica ſalua, ſe cum Orientalibus pacem compoſuiſſe[a]: eſt earum
exordium: Res quidē dulcis & admiranda & plurimi facienda eſt fratribus ſalutatio, &c.]
His quidem cum quæ ab Imperatore Theodoſio, a Ioanne, & alijs, potiſſimū vero a Paulo
legato Epiſcopo Emeſeno geſta eſſent, ſingillatim recenſeat; nihil ſe innouaſſe de his quæ
in Concilio Epheſino probata fuiſſent, pluribus demonſtrat, inſinuatq. Neſtorianorum
conatus, qui cum ſe ab ea pace excluſos videant, omnia ſtudeant perturbare, quo grauius
in Eccleſia prœlium excitent: nam poſt multa aduerſus ipſos iſta ſubdit, excogitatas ab eis
aperiens imposturas[b]: Eos (inquit) qui cum ipſis eadem ſentire non ſuſtinuerunt, flagi-
tioſiſſime dilacerant, & ſanctorū Epiſcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acer-
be proſcindunt. Deinde detorquentes eam pro ipſorum libidine ad ea quæ lubet, & non
recte ſentientes, dicunt eam a Neſtorij vocum nouitatibus non diſcrepare. Simul autem B
& nos vituperant, quaſi ijs quæ olim ſcripſimus contraria ſenſerimus, &c.] vocat Apolo-
giam Orientalium, quam ſupra recitauimus eorumdem fidei profeſſionem, quam aduerſa-
rij iactarent eamdem plane eſſe cum ea, quam ipſi Neſtorio fauentes olim edidiſſent: ſed
quam hoc falſum ſit, idem Cyrillus pluribus aperit.

a Cyril. epiſt. 29. & in Act. Epheſ. edit. Tolt. tom. 5. c. 7.

CYRILLVS NESTORIANORVM DETEGIT IMPOSTVRAS.

b Ibid. epiſt. 29. Cyril.

Ad poſtremum vero quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epiſtolam nonnulli cir-
cumtulerint, tamquam a religioſiſſimo Philippo Romanæ Eccleſiæ presbytero ſcriptam,
quaſi ſanctiſſimus Epiſcopus Sixtus depoſitionem Neſtorij moleſte ferat, ipſiq. bene loqua-
tur; non credat hoc ſanctitas tua: ſcripſit enim conſona ſanctæ Synodo, omniaq. illius Ge-
ſta confirmauit, & nobiſcum conſenſit. Si vero a quibuſdam circulata fuerit epiſtola, tam-
quam a me ſcripta, quaſi eorum quæ Epheſi geſſimus pœniteat; contemnatur & hoc. Su-
mus enim per Saluatoris gratiam adhuc ſana mente & cooperanti ratione non deſtituti.] C
hæc ad ſanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Neſtorianorum technis atque calum-
nijs. Litteras autem, quas ſe dicit accepiſſe a Sixto, paulo inferius reddituri ſumus: modo
Cyrillum his afflictatum anguſtijs conſectemur.

Quod enim ſciret & aliorum aures eamdem peruaſiſſe calumniam, ſcripſit etiam ad has
ipſas calumnias confutandas idem ſanctus Cyrillus ad Succeſſum Diocæſareæ in Iſauria
Epiſcopum: qua cum de duabus naturis non diuiſe (vt Neſtorius dicebat) ſed indiuiſe
& inconfuſe vnitis Verbo pluribus diſputet, & in multis differre profeſſionem Antioche-
norum a Neſtorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ eſſe poſſit quod in
ipſa ſua profeſſione Neſtorij hæreſim confirmarit: ad poſtremum de Neſtorianorum fal-
ſis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum ſui ipſius nomine ſparſis, admonet, cau-
tumq. reddit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice D
certiorem facit, ſcripſiſſe ipſum conſona in omnibus Epheſino Concilio, & cuncta quæ in
eo acta eſſent ſtabiliuiſſe: eſt eius epiſtolæ exordium[c]: Declaratur quidem veritas, &c.]

CALVMNIIS ILLATIS CYRILLVS OCCVRRIT.

Scripſit & ad Valerianum[d] Iconij Epiſcopum eodem argumento litteras, quas de In-
carnatione Verbi exegeſes nominant: in quibus pariter ad finem demonſtrat, quam longe
abſit, vt Orientales Epiſcopi, nempe Syri, cum Neſtorio ſentiant, & quam falſo hanc illi
calumniam impingere conati ſint. Vnde & eum, vt caute agat, ita in fine admonet: Si
qui igitur ſunt, qui illos diuerſa ab his ſentire falſo affirmauerint: nulla eorum dictis fides
adhibeatur; verum tamquam impoſtores & mendaces, ſecundum patrem ſuum diabolum
amandentur, ne quando illos qui recte incedere cupiunt, perturbent. Quod ſi qui epi-
ſtolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ a viris ſpectatis editæ ſint; tam-
quam ſpuriæ & commenticiæ reijciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus. E

c Cyrill. in fine lib. de Incarnat. Vnigeniti.

d Extat inter Act. Epheſ. edit. Tolt. tom. 6. c. 17.

CYRILLVS MONET EPISCOPOS VT CAVEANT IMPOSTVRAS NESTORIANORVM.

Sed & ad Dynatum Epiſcopum Nicopolis Epiri ſcripſit hoc eodem anno epiſtolā, qua
cū de rebus inter ſe & Orientales tranſactis eum certiorem reddit, mittit quoque epiſtolas
ea de cauſa inter ſe & Ioannem vltro citroq. datas; admonens, ne præter illas, alias ab alijs
euulgatas accipiat. Fuit & de his ipſis admonendus Apocriſarius eius Eulogius de-
gens Conſtantinopoli, apud quem a nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipſo Cyril-
lo ingeſtæ fuerant (vt dictum eſt) quod duas naturas in Chriſto, ſicuti Neſtorius, confeſ-
ſus eſſet. Ad hunc igitur Eulogium, cum hæc ab eo per litteras Cyrillo ſignificata fuiſ-
ſent, litteras ipſe reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc
ipſo exordio[e]: Expoſitionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, di-
cuntq. quod duas naturas nominent, & quod iſtos Alexandrinus tolerauerit, immo lau-
dauerit. Qui vero Neſtorij ſunt, & hunc ita ſapere dicunt, attrahentes ad ſe eos qui ex-

e Cyril. epiſt. 30.

actam

A aɗam veritatem ignorant. Accuſantibus autem nos, illud dicendum eſt: Non eſſe omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recuſanda: nã multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur: vtpote Ariani, cũ Patrem omnium conditorẽ & Dominum eſſe dicunt: an conſentaneũ erit, vt ob eam cauſam tales confeſſiones fugiamus? Ita de Neſtorio ſentiendum. Is etiamſi duas naturas eſſe dicat, carnis & Dei Verbi differentiam ſignificans (eſt enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non ſecundum vnitatem nobiſcum confitetur, &c.] pluribus enim docet, ſic Neſtorium duas in Chriſto prædicare naturas, vt eas inter ſe diuiſas duas pariter perſonas conſtituere aſſeueret, Orthodoxos autem duas in Chriſto ſemel vnitas, non tamen confuſas confiteri naturas, atque vnam tantum conſtituere Chriſti perſonam. Cum alioqui a Neſtorianis illam quoque (vt ibi ipſe teſtatur [a]) Cyrillus calumniam paſſus ſit; quod cum diceret duas naturas in vnam perſonam eſſe vnitas, illi iactaB rent duas naturas in vnum confuſas prædicare cum Apollinari Cyrillum: a qua quidem calumnia cum ibi tum alijs quoque ſcriptis ſæpe ſe ipſe purgauit.

[a] Cyril. epiſt. 30.

NOVAE CALVMNIAE PAUANTVR.

Ex his igitur quæ dicta ſunt, incubuit Cyrillo, non his tantum ſe ipſum a Neſtorianorum liberare calumnijs, ſed & Ioannem Antiochenum, aliosq. Orientales, quorum probauerat fidei profeſſionem, defendere; quod pluribus ſcriptis quamdiligentiſſime præſtitit. Hæ quidem turbæ poſt pacem hoc anno agitari cœptæ ſunt a Neſtorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiuſmodi bellum pararunt? Hæc cum ſciueris, perfacile intelliges ſub quibus hi ſignis militarint: etenim cum eos videris nonniſi calumnijs, fraudibus & impoſturis litteras falſas magnorum virorum nomine adornantes, verbisq. mendacia mendacijs conſuentes; cuiuſnam milites ipſi fuerint, probe noſces, nempe miniſtros ſatanæ transfiguraſſe ſe in angelos lucis. Neſcit enim pura religio impoſturas, nec quærit C fucos veritas, neque fides Catholica nititur calumnijs & fraudulentijs; graditur libera & ſecura ſinceritas, ſola gaudens comite ſimplicitate.

In primis vero quod pertinet ad Sixtũ Romanũ Pontificẽ, Neſtoriani ſuis litteris calumniati ſunt, ipſum ægro animo tuliſſe Neſtorij abrogationẽ: ſed quam id a veritate abhorreret, ipſe S. Cyrillus in teſtimoniũ veritatis, ad conuincendam Neſtorianorum falſitatem, ad ſe ſcriptas ab ipſo Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas induſtria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendoſas ſatis: cum vero ſciamus nondum impreſſas, hic ipſas cudendas quam potuimus emendatiores curauimus, præclarum ſane antiquitatis monumentum: oſtenditur enim, quam verum ſit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum eſſe Neſtorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia. ſic enim ſe habent:

D Sixtus Epiſcopus Cyrillo Alexandriæ Epiſcopo.

Magna ſumus lætitia alacritatis impleti, poſtquam (ſicut legimus) ex alto nos Oriens viſitauit. Ecce enim ſolicitis nobis, quia * neminem perire volumus, ſanctitas tua redintegratum corpus Eccleſiæ ſuis epiſtolis indicauit: redeuntibus eius in ſua membra compagibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes poſitos fides vna teſtatur. Lætamur e medio noſtrum, qui hoc opus fecit, ablatum: ſoli ſibi nunc non credet (*Neſtorius ſcilicet*) quod ſenſit & intelligit obfuiſſe: qui contra hunc nixus eſt (*Cyrillus videlicet*) eum profitemur omnibus profuiſſe. Sed conuenit a triſtibus nos ad læta tranſire; quia ipſe cui quæſtio mota fuerat, de Eccleſia vniuerſali mærore ſublato, tempus nobis præſtitit gaudiorum. Chriſtus denique Deus noſter, quam vere * ſit ſua cauſa, monſtrauit, quando ita res dignatus eſt gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium ſeruaret ſuorum E conuentui ſacerdotum.

* qui

SIXTI EPISTOLA AD CYRILLVM.

* vera

In vnum congregati Apoſtoli de fide ſæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apoſtolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cæleſtis iudicium tales habere debuit cognitores; & quia res & cauſa depoſcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apoſtolum Petrum fraternitas vniuerſa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiſcopi noſtri illum congratulationis reſtem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregarat, quia ſic credendum eſt, ipſe præcedit: quandoquidem probetur nec ſpiritu nec corpore defuiſſe: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuit animorum vota noſtrorum, qui videret ſymbolo primo inter Apoſtolos tradito derogari: non paſſus eſt nefandum caput gaudere ſolatijs, nec turbari diu ſicut lutulento gurgite fontis illius perſpicui puritatem. Ad nos

SYNODVS IN NATALI PAPAE SIXTI HABITA.

nos reuerſi ſunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi ſtudio perſequentes, animarum curauimus ſanitatem. A

SIXTVS IOANNEM EXCVSAT.

Non ſe exuli veſtro (*Neſtorio ſcilicet*) ſanctus frater noſter Ioannes addiderat: non eius eſt blaſphema prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, ſuſpendit ſuam ſententiam, non negauit: nam quid in inuentorem malorum poſſet aliud iudicare, niſi quod probatur ipſe (*Deus videlicet*) per ſacerdotes ſuos, cuius agebatur cauſa, ſentire? Statuerat hoc nimirum de noſtrorum deſertore caſtrorum, quod a ducibus fidei ſuaderet perfidia iudicari: numquam ſe a noſtro numero ſeparaſſet, in quem potuit & reuerti. Exulta frater cariſſime, & ad nos, recollectis fratribus, victor exulta: quærebat Eccleſia quos recepit: nam ſi neminem perire volumus de puſillis, quanto magis gaudendum nobis eſt ſanitate Rectorum? Legimus, vna ouis quantum gaudij reportata præſtiterit; & idcirco intelligendum eſt, quid laudis habeat tantos reuocaſſe paſtores: greges aſpiciuntur in ſingulis, nec vnius hic cauſa tractatur, quotiens agitur de ſanitate multorum. Lætamur hic nihil egiſſe nos præcoquum, quando fructu noſtræ ſententiæ gratulamur. B

SIXTI PAP. TOLERANTIA.

Suſtinuimus fratres, certi eos non ſpinas, ſed vuas eſſe lecturos: in euidenti eſt noſtrorum vindemia gaudiorum, quæ ſanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vineam ſuam cuſtos ille curauit, quem ad cuſtodiendam domum Iſrael nec dormitare, nec obdormire Dauid Propheta [a] teſtatur. Infœcundum illud Chriſto noſtro nec afferens fructum ſuſcepit flamma ſarmentum: ſed vt hoc videmus conuenire damnato, ita de reuerſis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio, quam plantauerat Pater [b]. Illum ergo ſibi ignis æternus, hunc poſſeſſoris æterni vinea vendicauit: in tantum vt Antiochenæ Eccleſiæ ſacerdotem vocari a ſanctitate tua iam nunc venerabilem virum & domnum * gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiſcum myſterium confitetur. C

a Pſal. 120.
b Matth. 15.
* dominum

DE CALVMNIIS IN CYRILLVM ILLATIS.

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quæ ſunt ſuper eodem negotio geſta, narrauit; ſed mirati non ſumus, quod a diſſentientibus in te compoſitam legimus deiectionis * iniuriam. Nouimus, frequenter patere calumnijs veritatem, nec tamen vmquam poſſe falſitate ſuperari: votiuæ ſunt ſemper fidem moleſtiæ prædicanti: his namque cum beatitudine copioſa merces paratur in cælo, quibus propter iuſtitiam maledictiones, perſecutiones, & omne malum præcipitur ſuſtinere. Paſſus es falſitatem, vt victricem faceres veritatem: & ideo nunc inſultandum eſt falſitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris noſtri Ioannis clericos, & optamus venire: ſcimus ei & pro honore & pro labore tuo dare reſponſum: non eſt (ſicut fratri & coepiſcopo noſtro Maximiano ſæpe iam ſcripſimus) etiam ipſe redeuntibus difficilis aperire ianuam: vt vere, niſi perditionis filius, nemo ſit perditus; ſitq. ei maior ſe cauſa lugendi, quod meruit ſolus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum ſancta ſcribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graues, aut amari non eſſe potuerunt, quia huic impenſi ſunt, cuius onus leue & iugum ſuaue portamus. Dat. XV. Kalend. Octobris, Theodoſio XIIII. & Maximo Conſulibus.] Extat in eodem codice epiſtola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & menſe & die ſcripſit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum, cum eidem congratulatur his verbis: D

* dictionis

Sixtus Ioanni Epiſcopo Antiocheno.

SIXTI PAP. EPISTOLA AD IOANNEM ANTIOCH.

Si Eccleſiaſtici corporis gloriam, ſi eius integritatem dilectio tua conſiderare dignetur; profecto lætitiæ noſtræ non quæret interpretem. Ipſæ namque euidentiſſimæ res loquuntur, mærorem noſtrum repentino ſancti fratris noſtri Cyrilli in gaudium ſermone conuerſum: tantum hanc ergo ſolicitudinem noſtram nos euaſiſſe delectat, poſtquam reo noſtræ fidei rua fuit ſanitas pœnitudo: nunc ſe vere exulem, nunc ſe ſentit eiectum. Abundant ei in deſerto ſpinæ, quia deeſt vua quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini noſtram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum curſus & ordo peruenerit, qualiter ei voluimus noſtra admonitione ſuccurrere: retinuimus in præceps euntem, qui erat blaſphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iuſta lance penſemus, nulli non videbitur Neſtorius ſero damnatus, cui non profuerit debitus ſermo præteritus. Fruamur nunc præſentibus bonis, nec diu hæreamus in triſtibus, quibus Dominus gaudere conceſſit. E

Audiuit vniuerſa fraternitas, quæ ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono

A humani generis, Apoſtolicæ ſedis me præſide gratulentur: excedens * licet meritũ meum, [* excedant]
& extra me hæc eſſe cognoſcam, exordiũ tamen tui ſermonis gratus accipio; quia non eſt [DE LITTERIS]
tibi controuerſia perferenda, qui Chriſtum Dominum noſtrum bono humani generis, ita [IOANNIS RO-]
vt natus eſt, confiteris: ſubſequenter Eccleſiæ addis Luciferum & vbique lucentem: ſed & [MAM MISSIS]
nunc vos, immo omnes, qui lucis illius ſignũ fronte geſtatis, Luciferos confitemur: ſint ergo [AD CAELE-STINVM.]
omnes fide prædicantes Domini ſacerdotes Luciferi & vbique lucentes: ſit & Neſtorius
ille Lucifer, de quo ſcriptũ eſt [a]: Cecidit Lucifer, qui mane oriebatur, cecidit, ſed ſuperbiẽs [a Iſa. 14.]
cecidit, ſed eliſus cum aſcendere diſponit in cælum, & ponere ſuper cæli ſidera ſedem
ſuam, & promittit Altiſſimo ſimilem ſe futurum. Ille ad ſimilitudinem ſe aptabat Altiſſi-
mi: iſte in ſuam ſimilitudinem vocabat Altiſſimum: hominem namque natum eum tan-
tummodo prædicabat, auferens incarnationis myſterium, & illud euacuans, immo illud
B impugnans, quo ſecundum ſymbolum fides & ſalus noſtra ſubſiſtit.

Non eſt certandi jam tempus: hoſte proſtrato, tranſeundum nobis ab his eſt quæ bella
mouerunt: importunum eſt victoriæ tempore adhuc de prœlijs diſputare. Quæ hic euiden-
tior rerum fides, quæ ratio maior poteſt eſſe, quam vt palma fruamur, auctore Domino, at-
que bono iucundo, quia in vnum [b] fratres rurſus cœpimus habitare? Hæc ſanctitatẽ tuam [b Pſal. 132.]
volumus prædicare, quæ ſcribis: expertus es negotij præſentis euentu, quid ſit ſentire no-
biſcum. B. Petrus Apoſtolus in ſucceſſoribus ſuis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab eius [QVAM TVTA]
ſe velit ſeparare doctrina, quem ipſe inter Apoſtolos primum Magiſter edocuit? non hunc [FIDES APO-]
auditus per alterum, non ſermo lectus inſtruxit: doctus eſt cum alijs ore doctoris; non ſcri- [STOLICAE]
pturæ, non ſcriptorum paſſus eſt quæſtionem; abſolutam & ſimplicem fidem, & quæ con- [SEDIS.]
trouerſiam non haberet, accepit; quam vtique meditari ſemper, & in qua manere debe-
C mus, vt ſenſu puro ſequentes Apoſtolos inter Apoſtolicos eſſe mereamur. Non partim
nobis oneris, non laboris incumbit, vt Eccleſiæ Domini macula deſit & ruga.

Quam ſuper hoc eſſe ſoliciti nos debeamus, clementiſſimorũ & Chriſtianiſſimorum Re-
gum cura teſtatur. Aſpice, frater cariſſime, cæleſti negotio quã ſe vigilanter impenderint: [COMMENDA-]
cogitationũ ferias neſciuerunt; nec dignati ſunt terrena curare, niſi cæleſtibus paruiſſent: [TIO STVDII]
Quoties Apoſtolicam ſedem, quoties diuerſos fratres eorum ſermo commouit, impende- [IMPP. ERGA]
runt ſe eius negotio. Quis eorum vmquam negauit Imperio? ſciunt ſe illi fœnerare ſoli- [RELIGIONEM]
citudinem ſuam, qui eam cum grandi reddat vſura: de qua re nos conuenit gloriari, quia
cæleſtẽ Regem videmus fœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (ſicut ait David [c]), [c Pſal. 2.]
& eruditi ſunt qui iudicant terrã; quando (ſicut dicit alibi [d]) ipſi & omnes populi laudant [d Pſal. 148.]
nomen Domini. Ergo quia vna (ſicut dicit Apoſtolus [e]) fides eſt, & vincentes obtinuit, di- [e Epheſ. 4.]
D cenda credamus, & tenenda dicamus; nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adijci conuenit
vetuſtati: dilucida & perſpicua maiorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. ha-
bet probatum, nobis virum fratrem & coepiſcopum noſtrum Maximianũ Conſtantinopo-
litanæ Eccleſiæ ſacerdotem, diuino illic iudicio conſecratum: vt ægritudinis morbum,
quem aſtutiæ venena ſopitis inſuderant, ſuperet ſimplicitatis dulcedo ſuccedens; qui non
illic aliud, quam credimus, poterit prædicare, niſi quod a deceſſoribus meis nobiſcũ po-
ſitus frequenter audiuit. Dat. XV. Kal. Octobrium, Theodoſio XIV. & Maximo Coſſ.] Ex
his igitur omnibus quam perſpicue confutantur Neſtorianorum calumniæ de Sixto Pon-
tifice ſparſæ, quod depoſitionem Neſtorij animo inſenſo tuliſſet.

Sed quod ſuperius demonſtratum ſit, complures fuiſſe qui Cyrillo minime inhæreſce-
rent, neque cum Ioanne Antiocheno Epiſcopo participationem aliquam habere vellent,
E ſed ſeorſum abſque capite Synaxes agerent; nouam ex ijs ſectam eſſe conflatã, quam Ace-
phalorum nominauit antiquitas, Liberatus diaconus exiſtimauit [f]. Ceterum receptior illa [f Liberat. diac. Brev. c. 9. in fin.]
ſententia eſt, vt nonniſi poſt Chalcedonẽſe Concilium Acephali hæretici cœpti ſint nomi-
nati: teſtatur id inter alios Leontius Scholaſticus [g]. Subdit autẽ Liberatus: Tunc & Euo- [g Leont. lib. de Sect. ſect. 5. tom. 9. Biblioth. ſanct.]
ptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Epiſcopus accipiens exemplar litterarum Theo-
doreti, qui ſcripſerat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt reſpon-
deret ad ea, & ſua capitula exponeret. Quod gratiſſime ſuſcipiens Cyrillus, fecit expoſi-
tionem capitulorum ſuorum, & ad interpretationem duodecim addens expoſitionẽs, quo
videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo ſuſcipiente & defendente fi-
dem Orientalium Epiſcoporum, & ſua capitula exponente, pax & vnitas Eccleſijs reddi-
ta eſt. In qua pace gaudente Eccleſia, inimicus pacis æmulus veritatis non quieuit aduer-
ſus eam mouere vaſa ſua, & ſuperſeminare zizania.] hactenus Liberatus: quæ vero his

ſubdit, nos ſuo loco dicemus. Quantum autẽ fuerit neceſſaria eiuſmodi poſterior Cyrilli A
interpretatio, inde colligere potes, quod Theodoretus [a] in epiſtola ad Domnum Antiochenum, quantum ijdem Syri Epiſcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis;
Sunt enim (inquit) iuxta morem conſuetum Synodi pluſquã quinquaginta Synodica Geſta & ſcripta, quæ duodecim capitulorum damnationẽ oſtendunt.] hæc ipſe: vt non mireris, ſi ad pacis ſoliditatẽ voluerit poſterioribus ſcriptis Cyrillus cuncta penitius elucidaſſe.

a Theod. epiſt. 112.

Quod vero, damnato licet vbique Neſtorio, & in vnam ſententiam Occidentalibus Orientalibuſq. conuenientibus Epiſcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Neſtorio certamen inſtaurarint: non aliunde his fiducia creuit, quam quod cum Neſtorio mitius actum eſt. nam apud Antiochiam in monaſterio ſuo S. Euprepij nominato libere agere, & cũ omnibus quos vellet, conſuetudinem habere permiſſus eſt, qui ob execrabilem hæreſim longe
longius extra Romanum orbem deportandus erat, vt factum eſt poſtea, ſero tamen, nec B
niſi poſt inflicta a Deo flagella. Qui enim iſta poſtremis votis monentem ſanctæ memoriæ Cæleſtinum non audierat Theodoſius Imperator de longius relegando Neſtorio, diuinam in ſe iracundiam concitauit. Sicut enim cum huiuſmodi hæreſis defenderetur, luctuoſiſſima clades illa inflicta eſt (vt vidimus) Romano Imperio, cum Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholicæ fidei penitus profligatus eſt, cum vicerint barbari Orientalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos ſub iugo miſerint: ita nunc (o mirandum!) cum ſineretur damnatus Neſtorius liber inter Catholicos agere, Conſtantinopolitana ciuitas portentoſa affecta eſt clade hoc ipſo anno, cum triduano incendio magna eſt ex parte conſumpta.

Sub huius enim anni Conſulibus hæc S. Proſper in Chronico: Maxima vrbis regiæ pars
Septemtrionalis per tres dies incenſa, collapſaq. eſt menſe Auguſto.] hæc Proſper, eadem C
quoque & Marcellinus [b]. Socrates [c] id ipſum affirmat ſub ijſdẽ anni huius Conſſ. accidiſſe, incendium quidem tale, quale numquã antea viſum auditumve fuerat; ſed ait biduo perduraſſe, cum ſcilicet vehementioribus graſſaretur augmentis. Verum quod Nouatianorum baſilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Epiſcopi Nouatiani Socrates ipſe Nouatianus: ob eamq. cauſam addit a Nouatianis celebrari ſolitam anniuerſariam diem eius liberationis XVII. Kal. Septembris. Ceterũ nulla vnquam fuiſſe vel eſſe potuiſſe miracula hæreticorum, ſæpe ſuperius demonſtratũ eſt, & leuiſſimam nulliuſq. momenti eſſe fidem hæretici hominis ſectæ ſuæ hominibus miracula adſcribentis. Porro quod ad incendium ſpectat; iſta & alia mala commeruiſſe pati regiam ciuitatem, affirmari poſſe videtur, quod aduerſus Epheſinum Concilium qui erant rerum arbitri Neſtorio fauiſſent, & dam-
nato licet complures ipſorũ fauere non deſinerent: ſiquidem ex litteris eiuſdem Neſtorij D
Euagrius [d] narrat, toto quadriennio poſt damnationẽ, in dicto S. Euprepij monaſterio varijs ipſum eſſe affectum honoribus, & plurimis donatum præmijs. Quomodo autẽ, ſero licet, poſt ſequentem annũ in Oaſim inacceſſam ſolitudinẽ fuerit deportatus, ſuo loco dicemus.

INCENDIVM VRBIS CONSTANTINOP.

b Marcellin. in Chron.

c Socrat. lib. 7. c. 38.

d Euagr. lib. 1. c. 7.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cum Rauennates Romam veniſſent ad Sixtũ Romanum Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Epiſcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti ſubrogandum elegerant, præter ſententiam Sixtũ renitentem inuenerunt; qui a S. Petro Apoſtolo per viſum ſibi apparente vna cum S. Apollinare ſuo diſcipulo, primo eius Eccleſiæ Epiſcopo, quem ordinare deberet, admonitus ante fuerat. Cum interea accidit, vt S. Cornelius Forocornelienſis Epiſcopus vna cum ſuo diacono Petro nomine inuiſeret ipſum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipſum plane illum eſſe cognouit, quem
Princeps Apoſtolorũ in Rauennatem Epiſcopum fore ordinandũ oſtenderat. Moxq. iubet B
Rauennates adeſſe, & qui inſtituendus eſſet ipſorũ Epiſcopus docuit, nempe diaconum Forocornelienſis Eccleſiæ Petrum: ſed reſiſtentibus illis, ac reclamantibus haud moris eſſe ex alterius Eccleſiæ clero aſſumi aliquem in Eccleſiæ Rauennatis Epiſcopũ, compulſus Sixtus fuit ea de re diuinũ conſilium aperire, & viſionẽ illam acceptam notam facere Rauennatibus; qui tandẽ acquieſcentes Pontifici, cunctis rite peractis, gaudentes cum Petro a Sixto ordinato Epiſcopo reuerſi ſunt; exituq. dilucide declaratũ eſt, nonniſi a Deo electum fuiſſe, quem admiranda morum ſanctitudo & doctrina inſignis mirifice commendarunt. hæc prodita ſunt ex antiquis Rauennatis Eccleſiæ monumentis, quæ vir diſertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregie illuſtrauit. Porro quod ad ipſius Petri tyrociniũ pertinet & educatorem ſuum Cornelium, hæc ipſe Petrus aliquando pro concione locutus eſt: Cornelius namque memoriæ beatiſſimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique ful-

SIXTVS PAP. ORDINAT PETRVM CHRYSOLOGVM EPISCOPVM RAVENNATEM.

A gens, operum magnitudine notus vniuerſis, pater mihi fuit: ipſe enim me per Euangelium genuit: ipſe pius piiſſime enutriuit: ipſe ſanctus ſanctam inſtituit ſeruitutem: ipſe Pontifex ſacris obtulit & conſecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumq. Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis Eccleſiæ deſiderijs deſideranter occurrere, &c.] hæc de Petri primordijs, reliqua inferius ſuis locis.

PELAGII HAERESIS SVB CATHOLICO NOMINE CLAM SERPIT.

Hoc item anno ſanctus Proſper reuiuiſcenti in Occidente & clanculo ſerpenti hæreſi Pelagianæ ſe validis ſcriptis oppoſuit. Periculoſum quidem in Eccleſia bellum excitari videbatur non ab hoſtibus, ſed ab ijs qui Catholico nomine in Eccleſia verſarentur, immo & magna cum laude aduerſus Pelagianos errores valentioribus telis pugnaſſe viſi fuiſſent. Quis enim caueret hoſtem, quem in caſtris Fidelium militantem in hoſtes ieciſſe iacula peruidiſſet? Tale quiddam hoc tempore accidit in Eccleſia. Cum enim (vt ſuperius
B dictum eſt) Ioannes Caſſianus presbyter Maſſilienſis Eccleſiæ, aduerſus Neſtorium, diſertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidiſſet, eodemq. volumine Pelagium atque Pelagianos velut eius hæreſis primos auctores vehementer exagitaſſet: factum eſſe viſum eſt nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod a Catholicis viris, vt Proſpero & alijs, ipſe Caſſianus Pelagianæ hæreſis in crimen adductus eſſet, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum abſque erroris ſuſpicione Fideles incaute legerent abſque delectu, vtpote viri Catholici, cuius cuncta eſſe Catholica exiſtimarent: vnde accideret, vt ijdem neſcientes efficerentur ea ſaltem ex parte Pelagiani, qua aduerſus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Proſper, aduerſus Collatorem librum hoc anno conſcripſit, & quidem eruditione inſignem, quo & venena produntur, & aduerſus ea antidotum præparatur.

a Proſp. contra Collat. præfat.

PROSPER DETEGIT INSIDIAS PELAGIANORVM.

C Id quidem hoc ipſo anno ſanctum Proſperum præſtitiſſe, ipſius teſtificatione liquet. Etenim cũ in operis præfatione annos numeret [a] viginti & amplius, nempe exactos, Quo (inquit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, *nempe ſancti Auguſtini*, pugnat & vincit] idemq. tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Carthaginenſis, in quo primum Cæleſtius damnatus eſt, vt quæ ſubdit ipſe declarant, & docent ea quæ de ortu eius hæreſis in Chronico profitetur, ducens eiuſmodi annorum numerum à Luciani Conſulatu, qui eſt annus Domini quadringenteſimus decimustertius: plane conſtat dictum numerum annorum viginti in hunc ipſum annũ deſinere, quo Conſulatum geſſit Theodoſius Auguſtus decimumquartum cum Maximo, quo ipſe S. Proſper in Chronico eiuſdem Ioannis Caſſiani honorifice meminit verbis iſtis: Ioannes monachus, cognomento Caſſianus, inſignis & facundus ſcriptor habetur.] quibus ſane verbis eum adhuc vita
D ſuperſtitem fuiſſe ipſe declarat: vt plane intelligas, cum Gennadius ait, eum poſt ſcriptos libros contra Neſtorium finem viuendi feciſſe, ſignificare voluiſſe, nihil prætcrea, ſuperueniente morte, ab ipſo ſcriptum fuiſſe. peruenisſe ipſum quidem ad annum Domini quadringenteſimum trigeſimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti conſenſerimus. Certe quidem ſanctum Proſperum redarguiſſe Caſſiani adhuc viuentis ſcripta, non ſolum quæ in Chronico tradit oſtendunt, ſed & quæ habet in fine operis manifeſte declarant, his ſcilicet verbis de Caſſiano & alijs ſancti Auguſtini reprehenſoribus agens [b]: Quorum tamen, dum adhuc non ſunt a fraterna ſocietate diuiſi, toleranda magis eſt intentio, quam deſperanda correctio; donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos iudiciorum ſuorum miniſtros, hæc quæ per paucorum ſuperbiam & quorumdam imperitiam ſunt turbata, componat.] hæc Proſper, cum perorat: quibus intelligis Caſſianum inter Ca-
E tholicos profeſſores adnumeratum.

b Proſp. aduerſ. Collat. in fin.

PROSPER SIXTVM PONT. EXCITAT IN CASSIANVM.

Per Sixtũ autem Romanum Pontificẽ S. Proſper perfici, quod optare ſe dicit, paulo ſuperius ſignificauit his verbis: Cõfidimus Domini protectione præſtandũ, vt quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino, *Romanis prædeceſſoribus Pontificibus*, operetur & in Sixto; & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſeruata paſtori, vt ſicut illi lupos abegere manifeſtos, ita hic depellat occultos: illo auribus ſuis doctiſſimi ſenis (*nempe Auguſtini* [c]) inſonante ſermone, quo collaborantem ſecum hortatus eſt, dicens: Sunt enim quidam iuſtiſſime damnati, qui impietates adhuc liberius defendendas putant: & ſunt qui occultius penetrant domos; & quod in aperto clamare iam metuunt, in ſecreto ſeminare non quieſcunt: ſunt autem qui omnino ſiluerunt, magno timore compreſſi, ſed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen eſſe poſ-

c Aug. epiſt. 105.

ſunt fratribus ex priore ipſius dogmatis defenſione notiſſimi. Proinde alij ſeuerius coer- A
cendi, alij vigilantius veſtigandi: alij tractandi quidem lenius, ſed non ſegnius ſunt do-
cendi, vt ſi non timentur ne prodant, non tamen negligantur ne pereant.] hucuſque re-
citat Proſper S. Auguſtini verba ſcripta olim ad Sixtum ipſum cum presbyter eſſet, qui-
bus opportune eum in hos occultos Pelagianos inſectandos inflammat. Quid autem Sixtus
egerit, incertum eſt: caremus enim eius Pontificis ſcriptorum monumentis, quæ & ad-
uerſus Neſtorianos quoque fuiſſe edita vidimus. Conſtat tamen eiuſmodi Proſperi ſcri-
ptionem effectu minime caruiſſe.

Siquidem Proſperi admonitione illud in primis factum eſt, vt Caſſiani ſcripta cautius
CASSIANI SCRIPTA PVRGATA.
legerentur & corrigerentur, potiſſimum vero Collationes ipſæ: quæ cum valde proficuæ
eſſe cognoſcerentur vitam Chriſtianam excultiorem ſectantibus; ne pro medela ipſos hau-
rire ex eis venenū contingeret, a nonnullis emendatæ fuiſſe reperiuntur. Primum quidem B
omnium id præſtitit S. Eucherius, Lugdunenſis tunc Eccleſiæ presbyter, cum Caſſiani ope-
ra compendioſe ſeligens, quæ vtilia viderentur in epitomen accurate redegit: haud enim
dubium, a Catholico viro nonniſi Catholica ſelecta fuiſſe. teſtatur id quidem Gennadius
& ipſe Maſſilienſis presbyter, qui ſanctitatis titulo ſuum Caſſianum ſic exornat his ver-
a Gēnad. de Vir. illuſtr. c. 63.
bis[a]: Sed & S. Caſſiani quædam opuſcula lato tenſa ſermone, idem Eucherius anguſto
verbi reſoluens tramite, in vnum coegit volumen.] hæc Gennadius eiuſdem farinæ cum
Caſſiano; qui ne diceret, erroribus confutatis Eucherium expurgando contraxiſſe opera
Caſſiani, latum ſermonem circumcidiſſe prætexuit.

Quod autem in Gallijs Eucherius, id ipſum, nempe Caſſiani Collationū expurgationem
b Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 29.
Victor in Africa præſtitit; de quo iſta Caſſiodorus[b]: Caſſiani dicta Victor Martyritanus
EXPVRGATORES CASSIANI.
Epiſcopus Afer, ita Domino iuuante, purgauit, & quæ minus erant, addidit, vt ei rerum C
iſtatū palma merito conferatur: quem inter alios de Africæ partibus cito nobis credimus
eſſe dirigendum.] hæc Caſſiodorus: ſed putamus ipſum ſpe fruſtratū, non accepiſſe; ſiqui-
c Ado in Chron. an. 425. in fin.
dem Ado[c] Viennenſis Epiſcopus, ab ipſo Caſſiodoro id operis, vt Caſſianum corrigeret,
elaboratum affirmat, dū ait: Opera illius a Catholicis cautiſſime legenda, maxime de li-
bero arbitrio & gratia: ſed & Encratitarum hæreſi incautius fauit. Errores illius Caſſio-
dorus Rauennatum Senator purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.] hæc
ipſe Ado. Sed numquid Augiæ ſtabulum libet ille, qui tot ſcopis emundari non valuit?

Falli certo ſcias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationū liber Caſſiani, defen-
dunt ipſum fuiſſe omni ex parte Catholicū, vt videre potes in appendice ad Caſſianū Ro-
mæ editum; perinde atque ſi quis cum aliquem videat eſſe ſanum, ex eo numquam antea
ægrotaſſe velit aſſerere. morboſum quidem olim fuiſſe volumen illud, ex medicorum D
in eo impenſa diutius arte certo certius intelligere potes. Niſi libeat auſcultare Genna-
dium æque Pelagianum, Caſſianum excuſantem, Proſperum vero damnantem his ver-
GENNADIVS NIMIS PAVET CASSIANO CONTRA S. PROSPERVM.
bis: Legi & librum Proſperi in perſonam Caſſiani aduerſus opuſcula Caſſiani ſub perſo-
na Collatoris: quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociua. Quæ enim vere
Caſſiani & Proſperi de gratia & libero arbitrio ſententiæ fuerunt, in aliquibus ſibi contra-
riæ inueniuntur. Hic etiam Proſper poſt obitum beati Auguſtini librorum eius contra hæ-
reticos inimicos gratiæ Chriſti defenſor extitit.] hæc quidem Gennadius: ſed dum Pro-
ſperum damnat, abſoluit; & dum Caſſianum abſoluit, damnat. Etenim ſi Proſper impu-
gnat Caſſianum, & defendit Auguſtinum, plane refragante illi ſancto Auguſtino, Caſſia-
num condemnat, & defendentem Auguſtinum S., Proſperum abſoluit. Sed an verum
ſit, quod collega Gennadius ait, Eccleſiam Dei probaſſe opuſcula Caſſiani vt Catholi- E
ca, quæ (inquit) vt nocua Proſper infamat: Gelaſij cenſuram conſule, qua eadem
Caſſiani opuſcula inter apocrypha, vt minime Catholica, reijciuntur. At de Caſſia-
no hactenus.

Ad finem præſentis anni, nempe menſe Decembris, euolutis iam anno vno & menſibus
CONCILIVM ROM. IN CAVSA SIXTI.
octo a creatione Sixti Romani Pontificis (vt habent res geſtæ Romanorum Pontificum)
celebratum eſt Romæ Concilium in cauſa eiuſdem Sixti Papæ, cum ab Anicio Baſſo Ex-
conſule turpi calumnia exagitatus eſt; cum ipſe Pontifex ſponte voluit ſuam iudicari in
Synodo cauſam. Reperiuntur quædam Acta eius Concilij nimia antiquitate corrupta
atque vndique depraurata; quæ, ne quid habeat quod deſideret, & aliunde cogatur petere
lector, hic addenda putauimus. Quorum cum diuerſa ſint exemplaria, in aliquibus eo-

rum

A rum præpoſiti habentur Conſules atque dies, ſed mea ſententia aſcititij, quippe qui nota-
tum habeant diem ſexto Kalend. Septembris anni quadringenteſimi & quadrageſimi, qui
contigit poſt obitum ipſius Sixti, nimirum ſub Conſulatu Valentiniani & Anatolij, qui-
bus Romanum Concilium de expurgatione ipſius Sixti in eis legitur congregatum, in
quo & ſexto Kalen. Septembris condemnatio facta ponitur eius accuſatorum. Reddamus
nos hic ea; quæ licet mendoſiſſima reperiantur, facta tamen collatione aliorum exempla-
rium cum ijs quæ habentur typis excuſa, hic tibi ea pene emaculata, vtinam ita & in om-
nibus æque vera, deſcribimus:

Valentiniano & Anatolio viris clariſſimis Conſulibus, Creſcentius quidã ex nobilibus
timens Deum, quas compoſuerat per annos vitæ ſuæ, omnes facultates ſuas Eccleſiæ reli- ACTA DE ACCVSATIONE SIXTI PAP.
quit, & in integro Eccleſiam fecit heredem atque inſtituit. In qua dimiſit prædium in
B partibus Siciliæ, quod nominatur Aegianum*, quod præſtat ſolidos ſeptingentos. Secus * Argianum
hoc prædium proximum non longe erat prædium Mariniani. Veniens autẽ in vrbem Ro-
mam Octauius ſeruus Mariniani, inſinuauit Mariniano, & laudauit prædium Eccleſiæ.
Tunc Marinianus perrexit ad Epiſcopum vrbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans poſtulare
ab eo fundum Eccleſiæ ſupradictum. Reſpondens Sixtus Epiſcopus vrbis Romæ, dixit:
Nihil ex meis redditibus, cariſſime fili, accreuit Eccleſiæ, vnde pauperum ſenecta ſubleua-
ri deſiderat: nec veni Eccleſiã ſubuertere. Hoc audito Marinianus tabuit* intra ſe ipſum, * turbauit ita
& diſceſſit. Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus
diues ſic nutritus fuerat quaſi in domo Baſſi Exconſulis: hic venit ad Sixtum Epiſcopum,
& cœpit rogare eum, vt ingenuitas eius ſeruaretur per Eccleſiam. Veniens autem Sixtus
Epiſcopus vrbis Romæ ad Baſſum, cœpit rogare eum de ingenuitatis monumento. Tunc
C iratus Baſſus reſpondit ad Sixtum Epiſcopum: Nemo iudicauit dominũ ex conſilio ſerui.
Mane miſit, & vniuerſa prædia eius occupauit. Exiens autem Sixtus Epiſcopus, venit ad
Valentinianum Auguſtum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanij, tantum vt chi-
rographo Auguſti munitus per Eccleſiam vindicaretur. Et cœpit ſtudioſe (ſicut decet Ec-
cleſiam ſemper) ſubleuare grauatos.

Iratus autẽ Marinianus de his quæ ſupra dicta ſunt, venit ad Baſſum, dicens quædam* * quaſi
de malitia Sixti Epiſcopi, & quod per Petrum audierat ſeruum Sixti Epiſcopi, quod con- PARATA CALVMNIA ADVERSVS SIXTVM.
ſecratam ſtupraſſet. Conſilio inito, cœperunt ambo accuſare eum apud Auguſtum Va-
lentinianum: ita vt accenderetur Auguſtus & mater eius furore: & ſuſpenderunt ſe inui-
cem a communione. Sixtus autem Epiſcopus vrbis Romæ ſciens omnia quæ de eo ad
Auguſtum intimabantur, & quia a communione multus populus Romanus ſe ſeligeret,
D venit ab baſilicam B. Petri Apoſtoli, & fecit quaſi ſupraſcriptum verbum, & per Leonem
diaconum populo enarrabat dicens: Si delicta mea contra me ſunt ſemper, probatio quare
non fit? Et cœpit omnis plebs vrbana clamare, vt dicta eius Auguſtus & clerus Vrbis Ro-
mæ probaret examine.

Audito hoc Auguſtus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et iuſſit fieri ſecundum dicta, &
congregauit vniuerſum Senatum vrbis Romæ, & Sixtus Epiſcopus congregauit presbyte- IVDICIVM DE SIXTO PONTIFICE.
ros vrbis Romæ & clerum, necnon & monaſteria ſeruorum Dei. Et ſederunt in vno con-
flictu* in baſilica Heleniana, quæ dicitur Seſſorianum Atrium: & cœpit ſtudioſe clamans * conſeſſu
dicere ad Auguſtum: Intrent qui ſeparauerunt filiũ a matre Eccleſia, & corroborent* vni- * comprobent
uerſa velamina cordis ſui. Auguſtus autẽ Valentinianus tacebat. Reſpondit Leo diaconus,
& dixit: Iuſta petitio non abſcondatur. Erant autem ibi Patricij Exconſules iſti, Paterius
E Exconſul, Anatolius Exconſul, ipſe Baſſus Exconſul, & Marinianus Patricius, Sigiſuultus
Patricius, Honoratus Patricius, Fronteius Expræfectus: & Aduocati iſti, Quintus, Deute-
rius, Alexander, Heliocarus: presbyteri autẽ Romæ omnes quadragintaocto*, diacones * nouem
quinque. Introiuit autem Epiphanius presbyter, & dixit: Quamquam in meo arbitrio ſit,
iudicer, an non iudicer: tamen in meo iudicio non abſcondatur veritas. Reſpondit Augu-
ſtus Valentinianus, & dixit ad Baſſum: Confitere publice vniuerſas intimationes tuas:
quoniam ſi non probaueris, eris obnoxius Eccleſiæ & Pontifici: nam & damnatio tibi
commanet. Et iterum Auguſtus dixit ad Maximum: Parens Maxime, iuſta fuit poſtula-
tio tua. Leuauit ſe Auguſtus, & dedit in arbitrio Sixti Epiſcopi, iudicare iudicium ſuum.
Et diſceſſerunt cum Auguſto omnes. Et erat ſicut in priſtinum vnita Eccleſia, vt cum gau-
dio & ioco diſcederet Valentinianus Auguſtus a Sixto Epiſcopo, inſultans Mariniano
& Baſſo.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros vrbis Romæ, & ſedit in eodem loco, A vbi conſiſtebat Auguſtus, & fecit commune Concilium, & damnauit Baſſum & Marinianum, ita vt in commune ambos ſimul ſubleuaret: & miſit auctoritatis munimen ſuper omnes Epiſcopos. Audientes hoc Baſſus & Marinianus, cœpit Baſſus grauiter ferre, Marinianus deſidere; ita vt Baſſus prædia ſua, quæ compoſuiſſet per omnes annos vitæ ſuæ, omnia Eccleſiæ derelinqueret, vt ad communionem admitteretur, & non ſubleuaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum eſt in verbis Euangelicis [a]: Dimittite, & dimittetur vobis. Hoc cum audiret Sixtus, dixit: Scriptum eſt in Euangelicæ doctrinæ verbis [b]: Qui peccauerit, in hoc ſæculo dimittetur ei: qui autem peccauerit in Spiritum ſanctum, non remittetur ei neque in hoc, neque in futuro. Et * eos reuocauit ad communionem, ita vt de hoc ſæculo ambo ſic tranſirent. & damnauit eos ſexto Kalendas Septembris: ita tamen, vt Sixtus Epiſcopus ſedens in ſede ſua ſic iudicaret, dicens & proferens Euangelica verba per eamdem doctrinam, dicens [c]: Non eſt ſeruus ſupra dominum, neque diſcipulus ſuper magiſtrum. Et quia dixerunt Baſſus & Marinianus, quod ſcorti aſſumerent negotium, relegit Euangelia in loco vbi ſcriptum eſt [d]: Sedente Ieſu & ſeribente digito in terra, & quia non inueniebant Iudæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc reſpondit Ieſus: Si quis ex vobis ſine peccato eſt, inijciat ſuper ipſam lapidem. Et per hæc verba Euangelica iudicabat ſedem ſuam. Actum in baſilica Heleniana.] hactenus Acta. B

DAMNATIO BASSI ET MARINIANI.

a Luc. 6.

b Matth. 12.

* Nec

c Ioan. 12.

d Ioan. 8.

Quod autẽ varia ſit lectio verborum illorũ: Et eos reuocauit ad communionẽ] vel: Nec eos reuocauit ad communionem] priori lectioni conſentit epiſtola eiuſdẽ Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: Condemnatus eſt memoratus Baſſus in dicta Synodo, ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ.] Porro quod ibi ponitur Marinianus deſiiſſe Pontificem, & idcirco illa ſubijciat verba Sixtus: Qui peccauerit in Spiritum ſanctum, &c.] ſic accipe, quod ſcilicet ficte idem veniam poſtulaſſet. Sed cum in petitione veniæ perſtitiſſent ambo, eoſdem ibi ſubditur eſſe reuocatos ad Eccleſiam. Sed maior inde ſuboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur ſub dictis Conſulibus ſexto Kalendas Septembris, & epiſtola ad Orientales a Sixto ſcripta de Baſſi obitu & ſepultura data habetur ſub iiſdem Cõſulibus Kalendis Aprilis? & quonam pacto in ea epiſtola pro Anatolio Conſule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde maior augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Auguſti confecta Acta iſta leguntur, cum obijſſe Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis? Sed & quomodo eadem ſubſiſtet epiſtola, quæ data legitur Kalendis Aprilis, cum dictum ſit eo anno V. Kalend. eiuſdem Sixtum eſſe defunctum? C D

Vnde cum hæc ſubſiſtere nullo modo queant, quod ſibi inuicem aduerſentur: certe quidem aliunde quam ex dictis Actis eiuſmodi exiſtimo eſſe petendam hiſtoriam, & e puriori fonte hauriendam eſſe, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium peruetuſto: vbi cum agitur de Sixto, non vltimo eius ſedis anno, ſed hoc ipſo anno ſecundo eas eſſe paſſus ipſe calumnias legitur, his ſcilicet verbis: Hic poſt annum vnum & menſes octo criminatur a quodam Baſſo. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Auguſtus iuſſit Concilium & ſanctam Synodum congregari: & facto conuentu cum magna examinatione per iudicium Synodicum purgatum a quinquagintaſex Epiſcopis, & condemnatur Baſſus a Synodo, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus cum matre ſua Placidia Auguſta, furore ſancto commoti, proſcriptione Baſſum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Eccleſiæ Catholicæ ſociarunt. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes moritur: cuius corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepeliuit ad B. Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius.] hæc ibi. Erat autem Aniciorum ſacra ædes poſt apſidem baſilicæ ſancti Petri, de qua diximus pluribus ad finem ſuperioris tomi, in qua erant Aniciorum ſepulchra: Baſſus enim & ipſe Anicius erat, qui ante annos duos cum Antiocho geſſerat Conſulatum. Ex his igitur quæ vera germanaq. ſit de Sixto & Baſſo hiſtoria, quæve ſpuria & deprauata penitus habeatur, lector intelligis. E

LEGITIMA HISTORIA DE ACTIS SIXTI CVM BASSO.

Sed quod in his quæ ad ſpuria de Sixto Acta pertinent, verſetur oratio; nõ prætermittimus dicere de Actis illis, quæ inter eumdem Sixtũ Romanum Pontificem & Polychronium quẽdam Hieroſolymitanũ aſſertum Epiſcopũ tranſacta leguntur ibi poſt recitata Acta Sixti

A cum Baſſo. Quæ in primis cum notata Conſulibus Valentiniano ſeptimum & Auieno habeantur, certe quidem non ad Sixti Papæ tẽpora, ſed ad Leonis Magni ſunt referenda Pontificatum, nẽpe ad annum vndecimum ſedis eius. Verum his longe grauiora eamdem hiſtoriam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus vt ſub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hieroſolymorum Epiſcopus eſſe potuerit, ſedente iam ab anno Domini quadringenteſimó vndetrigeſimo Iuuenali Epiſcopo poſt Praylium, propaganteq. ſedem vſque ad annum Domini quadringenteſimum quinquageſimum ſeptimum. Interfuiſſe quidem eumdem Iuuenalem duobus Concilijs œcumenicis, Epheſino de quo actum eſt, & Chalcedonenſi de quo dicemus ſequenti tomo, ex ipſorum Actis luce clarius redditur exploratum, adeo vt nec minimum quidem in dubium id valeat reuocari. Hæc igitur cum ita ſe habeant, vbi erit vel ſub Sixto vel ſub eius ſucceſſore Leone Polychronij locus, vt B quomodocumque ſub ſignatis Conſulibus illa potuerint Acta eſſe conſecta?

ACTA SIXTI CVM POLYCHRONIO CVIVS FIDEI SINT.

Quæ præterea ibi leguntur de obſeſſa ciuitate Hieroſolymorũ hoc tempore, nullo modo ſubſiſtunt. Rurſum vero nec apud Nicephorum Epiſcopũ Conſtantinopolitanum, qui texuit catalogum Epiſcoporum Hieroſolymorum, neque apud Nicephorum Calliſtum, vel Euagrium, qui horum temporum Orientalis Eccleſiæ proſecuti ſunt res geſtas, vſquam vel leuis ſaltem Polychronij nominis mentio habetur. Vnde autem eiuſmodi ſolui poſſint nodi, & ea Acta probari, hactenus non inuenimus: quæ tamen vt legitima citata ſcimus a Nicolao Romano Pontifice in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, & a Petro Damiani in epiſtola ad Henricum Rauennatem, atque ab alijs poſtea recentioribus de illis minime dubitantibus. Libenter equidem audirem, ſi quis eſſet, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet conſentanea, vel ſaltem aliqua ex parte veriſimilia. licet enim in his plurimum laC boris inſumpſerim, nihil præterea ſum conſecutus, niſi vt impoſſibile eſſe repererim, ad veritatis lineam eadem reuocari aliquo modo poſſe: cum ergo ea eſſe talia nactus fuerim, abſtinere ab illis recenſendis conſultius exiſtimaui; cum præſertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legant.

IESV CHRISTI ANNVS	SIXTI PAP. ANNVS	THEODOSII 27. VALENTINIANI 10. IMPP.
434.	3.	

QVi ordine ſequitur quadringenteſimus trigeſimusquartus Domini annus nomine duorum Conſulum Aſparis & Areobindæ Kalendis Ianuarij aperitur: cuius pridie Idus Aprilis Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum annos duos & menſes D quinque Eccleſiæ præfuiſſet, ex hac vita deceſſit. hæc Socrates[a], qui & de ſubſtitutione Procli ſpectatiſſimi viri in locum eius hæc ſubdit: Tunc erat forte ſeptimana ieiuniorum, quæ proxime feſtum Paſchatis antegreditur, dieſq. eiuſdem qui vulgo dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodoſio res prudenter tractata fuit. Nam ne controuerſia vel tumultus denuo in Eccleſia cieretur, abiecta cunctatione, dum adhuc Maximiani corpus inſepultum iaceret, per Epiſcopos qui ibi aderant, Proclum in ſede Epiſcopali collocandum curauit. Huic autem negotio ſuffragabantur epiſtolæ Cæleſtini Epiſcopi Romani, quas ad Cyrillum Epiſcopum Alexandriæ & ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum & Rufum Theſſalonicæ Epiſcopum miſit, quo eos doceret, nihil obſiſtere, quo minus qui vnius ciuitatis vel nominatus fuiſſet Epiſcopus, vel etiam eſſet, in aliam ciuitatem transferretur.] hæc de ſubſtitutione Procli Socrates.

[a] Socrat. lib. 7. c. 39.

PROCLVS CREATVR EPISCOP. CONSTANTINOP.

E Quod autem ad litteras de Proclo a Cæleſtino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore poſt obitum Maximiani illas ſcriptas eſſe dicere poſſumus, cum nullum intercesſerit temporis ſpatium, quo ipſe Romanus Pontifex reddi certior potuiſſet: ſed neque hoc tempore Cæleſtinus, verũ Sixtus eius ſucceſſor Romanæ præerat Eccleſiæ: ſcias autẽ has datas fuiſſe litteras a Cæleſtino, cum damnato Neſtorio, in locũ eius Catholicus ſubrogandus fuit Antiſtes. Cum enim tunc inter omnes emineret Proclus, qui ex presbytero Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ haud pridem creatus eſſet Epiſcopus Eccleſiæ Cyzicenæ, & ob eam cauſam ab electione in Epiſcopũ Conſtantinopolitanum repellendus videretur: Cæleſtinus tunc Romanus Pontifex litteris ſignificauit, illud minime debere eſſe impedimento, quo minus ipſe Proclus eligi poſſet. Sed cum tardius Cæleſtini litteræ allatæ Conſtantinopolim eſſent, iam electo Maximiano, Theodoſius Imperator ex earumdem Cæleſtini litterarum præſcripto Proclum modo mox eligendum curauit.

CAELESTINVS SVFFRAGATVS ELECTIONI PROCLI.

Fuit

Fuit autem Proclus iſte diſcipulus S. Ioannis Chryſoſtomi, & in ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia eloquentia clarus, vt quæ ſuperius de eo dicta ſunt, manifeſtum reddunt. A
Ex quibus memoria lapſum intelligas Socratem, dum non Chryſoſtomi, ſed Attici fuiſſe
a Socrat. lib. 7. c. 40. ſcribam affirmat[a]: niſi dixerimus in eadem functione Attico etiam inſeruiſſe. Porro cum idem auctor Procli virtutes commendat, manſuetudine potiſſimum eum enituiſſe teſtatur: ſed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuiſſe vexatum, id quidem ignaui potius quam ſtudioſi paſtoris ſuper gregem vigilantis eſſet. Verum quæ de eo inferius dicentur, quam omni ex parte Proclus laudandus ſit, facile demonſtrabunt.

Huius occaſione tranſlationis Procli ex Cyzicena in Conſtantinopolitanam Eccleſiam
b Socrat. lib. 7. c. 36. DE SILVANO EPISCOPO PHILIPPOPOLIS, INDE TROADIS. Socrates de Siluano Epiſcopo eiuſmodi narrationem inſtituit[b]: Iam vero (inquit) de Siluano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem tranſlatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Siluanus primum in Troili Sophiſtæ ſchola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Chriſtianam diligenter excoluit, & monaſticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philoſophicum geſtare noluit. B Poſtea Atticus eum acceſſiuit ad ſe, & Epiſcopatu Philippopolis eum donauit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cum frigus tolerare non poſſet (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obſecrabat Atticum, vt in eius locum alterum ſubrogaret Epiſcopum; ſe non ob aliam cauſam quam ob frigus accuſare vitam in Thracia traducere, docuit. Siluanus igitur hac de re in eius locum ſuffectus, Conſtantinopoli commoratus eſt, monaſticamq. viuendi diſciplinam ſemper excoluit. Adeo enim ab omni faſtu alienus fuit, vt ſæpenumero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, ſandalijs indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interpoſito, Epiſcopus Troadis moritur: qua de cauſa Troades veniunt Conſtantinopolim quæſitum Epiſcopum.

At dum Atticus ſecum conſilium inibat, quem ad illud munus deſignaret, forte Siluanus in eius conſpectum venit. C quem vt vidit Atticus, confeſtim curam cogitandi depoſuit, & ita Siluanum allocutus eſt: Non eſt vlla tibi amplius excuſatio, quo minus Eccleſiæ adminiſtrandæ curam ſuſcipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, ſed Troadem ire matures. Quapropter Siluanus eo migrauit. Sed miraculum ab eo editum percenſere animus eſt.

MIRACVLVM SILVANI EPISCOPI. Nauis oneraria plane maxima, quæ vulgo πλατὴ ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda eſſet, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi iſtud dies complures factum fuit, putabatur nauis a dæmonio detineri. D Itaque Siluanum Epiſcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto ſolum nauem poſſe in mare protrahi credebant. At ille modeſte de ſe ipſo prædicans, ſe peccatorem appellauit; dixitq. illud non ſui, ſed alicuius iuſti eſſe. Verum vbi acrius inſtabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetq. alios opus aggredi. Huius igitur leni pulſu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculum a Siluano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatem incitauit. Siluanus & alijs etiā vitæ officijs magnæ ſuæ bonitatis oſtendit indicia. Nam cum clericos ex litigantium controuerſijs quæſtum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem eſſe permiſit: ſed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognoſceret, eum cauſarum cognitioni præfecit: ſicq. litigantes contentione & controuerſia liberauit. His de cauſis Siluanus maximam gloriam apud omnes ſibi conciliauit.] hucuſque de Siluano Socrates. E

Hoc eodem anno, quo Proclus ſedis Conſtantinopolitanæ regimen ſuſcepit, ſancta
MELANIA IVNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIN. Melania Iunior, quæ (vt diximus) Hieroſolymis monaſticam vitam agebat, litteris a ſuo patruo Voluſiano Conſtantinopolim acceſſitur: quo cum veniſſet, ipſum Voluſianum reluctantem hactenus ad Chriſti fidem conuertit, & vt Chriſtianus moreretur, vitamq. conſequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipſum infatigabili ſtudio egit. Sed præclara memoria dignam hiſtoriam recolamus, quam quidem Photius in ſua Bibliotheca cognouit eſſe germanam, dum agit de legatione Voluſiani, de Melania eius nepte, & Proclo Epiſcopo, qui Voluſianum Conſtantinopoli baptizauit, quorum meminimus ſuperius, dum egimus de eiuſdem Voluſiani edicto aduerſus Cæleſtium Pelagianum. Verum de eo illud breuiter repetendum, hunc ipſum eſſe Voluſianum, cuius con-

uerſionis

A uerſionis cauſa a matre Chriſtiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus ſanctum Auguſtinum, vt ad Chriſti fidem eum conuerteret: ſed datis ea de re vltro citroq. litteris, vt id faceret, ab ipſo ſancto Auguſtino perſuaderi tunc minime valuit. At præſtitit tandem Deus, vt id vel ſero tandem perficeret: qua autem occaſione, ipſa ſanctæ Melaniæ Acta [a] ſimplici pedeſtriq. ſtylo quidem ſcripta, ſed vera, his verbis referant:

a Extant apud Metaphraſt. die viгima Ianuar. & Sur. tom. 1. eod. die.

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Voluſiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanæ ciuitatis, miſſus vero erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem ſignificabat epiſtola, quod iam diu illam videre deſideraret. Illa vero cupiebat & ipſa quoque videre patruum, & ei perſuadere vt a Gentilium deſiſteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cum aliquibus alijs monachis rem communicaſſet: permitterent autem illi, vt poſſet proB ficiſci: egreditur Hieroſolymis ipſa beata Melania, Conſtantinopolim verſus arripiens iter. Per quamcumque autem tranſibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes proſequebantur honore & officijs. Ciuitatum enim ſacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & ſalutabant, & tamquam e cælo venientem aſpiciebant.

Cum autem veniſſet Chalcedonem & ad ipſum ſinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietiſq. & ſilentij maximam curam geſſerat, & non guſtauerat tumultus qui ſunt in ciuitate, merito extimeſcebat & refugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemiæ. Circa mediam autem noctem martyr non parum ex ſe effudit ſuauiſſimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona acceC pta fiducia, diluculo fretum audacter traiecit, & ingreſſa eſt Byzantium. Hoſpitio vero excipitur a quodam viro illuſtri & alioqui bono, nomine quidem Lauſo, qui ad Præpoſituræ honorem aſcenderat.] hic ille quidem videtur eſſe Lauſus, ad quem Palladius Galata ſua ſcripſit Lauſiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eū Præpoſitum vocat, quem & cuſtodem Imperij nominat: quænam Præpoſitura hæc eſſet, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum ſacro præfectum fuiſſe cubiculo. Sed pergit auctor:

HOSPITATVR MELANIA APVD LAVSVM PRAEFECTVM.

Inuenit autem ſuum quoque patruum Voluſianum graui morbo oppreſſum: qui eius habitum admiratus, formæq. & veſtitus incredibili ex inopinata ſtupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualem ex quali te video, Melania cariſſima. Illa vero ex eius ſermone ſumpta occaſione: A me quoque (inquit) diſce, o beate patrue, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam D nec ego tantam deſpicatui gloriam habuiſſem, nec pecuniam, nec abieciſſem curam ipſius corporis, niſi perſuaſum haberem, me his propediem longe maiora accepturam. Non autem per ſe ſolam, ſed per multos quoque alios in eius mentem ſenſim irrepebat beata Melania, & eius falſam religionem ſtudebat labefactare: ſicut etiam per ſapientiſſimum Proclum, cuius fidei tunc erat creditus ſacer clauus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Qui cum ad eum veniſſet, & ſuaſu beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeo eſſe admiratus, vt etiam dixerit poſt agnitam veritatem, quod ſi Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vmquam audiretur Gentilium. ſed hæc quidem poſtea.

Poſtquam autem Voluſianus ſenſit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur eſſe baptiſmum, & quam ex eo eſſet conſecuturus, ipſe mercede priuaretur, eam a cœpto prohibuit. Et is quidem E (vt dicemus paulo poſt) rem a ſe adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus eſt ad Chriſtum. Illa autem nec aliorum curam abiecit: ſed cum tunc eſſet exorta Neſtorij blaſphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex ijs qui erant in verbo veritatis; ipſa erat quæ magnum aduerſus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat eius ſophiſma, a mane vſque ad veſperam ijs reſpondens qui eam interrogabant, multiſq. ex ijs qui decepti fuerant, perſuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus ſe ab ea vinci non ferens, in virū eius conuerſus, *nempe Pinianum*, & ei apparens miſerabilis, cum lugubri & nigra veſte accedit ad eam terrens & grauia minitans: & primum quidem ſe ipſius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miſerabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauiſſimis confecta doloribus. Illa autem hanc eſſe artem maligni intelligens, Chriſti nomen, quod grauiſſimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is ſtatim euaneſceret. Deinde cum acceſſiſſet eum

MELANIA VRGET NESTORIANOS.

qui

qui cum ipſa erat ſacerdotem, & incepiſſet narrare ea quæ viderat & audierat: ſenſit repente dolorem in coxendice, eumq. adeo acrem, vt vocem amiſerit, & nemo dubitauerit id eſſe manifeſtum inimici inſultum. Cum ſic ei productus eſſet dolor ad ſex vſque dies, & illa hora maxime malum intendetetur, quo nigrum aſpexerat, & minas audierat (aderat enim dies ſeptimus) accedit aliquis renuncians patruum Voluſianum veniſſe in periculum ne repentina morte vitam mox finiret. A

Hoc poſtquam illa audiuit, etſi propter dolorem coxendicis vix ſe poſſet mouere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiſcitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, ſed quod mortem ſubiret animæ, vt qui baptiſmi incorruptionem nondum eſſet aſſecutus. Deinde venit quidam alius, ei ſignificans Voluſianum eſſe baptizatum, & cum eam ſæpe quæſitam non inueniſſet, ſed eam morbo detineri didiciſſet, alium ducem rurſus nactus, per illum ſit filius lucis, & baptiſmum conſequitur. Cum hæc ei dicta eſſent, cum dolore animæ prorſus ceſſauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore, & pes mouebatur, & communis inimicus afficiebatur dedecore: adeo vt viæ reliquum per ſe ipſa conficeret; & qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum ſtatim manus extendebant. Deinde cum veniſſet ad patruũ, & verbis eum confirmaſſet, & de ea quæ illic eſt vita, diſſeruiſſet, lætum & bona ſpe præditum tranſmiſit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioſo Chriſti corpore & ſanguine eum inſtruxiſſet, & ſic vt tuto recederet perfeciſſet. Et hæc quidem hoc modo geſta ſunt. Illa autem cum multos quidem dies hic tranſegiſſet, in paucis vero multis plurimum profuiſſet, & ante alios Imperatrici & ipſi Imperatori (is autem erat Theodoſius) nam ij maiori opus habent curatione, vt quorum animi maiori mundi gloria eſſent tumidi; cum hæc & alia plura feciſſet, egreditur de ciuitate, &c.] B

VOLVSIANVS REDDITVS CHRISTIANVS EX HAC VITA DECESSIT.

Perueniſſe autẽ ipſam ad diem Paſchatis Hieroſolymã, auctor ſubdit: vt plane appareat, ſequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hieroſolymã rediiſſe: cuius monitu Eudociam nonnihil profeciſſe, ex eo poteſt intelligi, quod & ad peregrinationem Hieroſolymam poſtea ſuſcipiendam etiã inflammaſſet: quando autem id contigerit, ſuo loco dicemus. Porro non Eudociam Auguſtam tantum, ſed & Theodoſium congreſſu Melaniæ eſſe redditum meliorem, ex rebus poſtea conſecutis poſſumus opinari. Quod enim Melania Catholicæ fidei zelo æſtuaret; par eſt credere, eum aduerſus Neſtorianos concitaſſe, permouiſſeq; vt Neſtorij libri Imperatorio vetarentur edicto; quod ſequenti anno, quo ipſa receſſit Conſtantinopoli (vt dicemus) eſt promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuiſſe Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili ſanctitate, totoq. factam orbi Chriſtiano notiſſimam, quæ dicta ſunt tum de ipſa, tum de eius auia Melania Seniore demonſtrant. C D

Sed quod ad Theodoſium Imperatorem ſpectat: ſicuti rebus ſacris bene conſuluit, dum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Proclum præficiendum curauit; ita inopum neceſſitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accurate proſpexit, dum ſexcentas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inſeruituras adſcripſit, pœna dupli appoſita, ſi quid quouis prætextu fuerit a magiſtratibus imminutum: hac enim liberalitate ſolari voluit aliqua ex parte mærorem ex ſuperioris anni incendij clade ſuſcepto. Ab eodem quoque hoc anno data conſtitutio [b] reperitur de bonis clericorum & monachorum ab inteſtato eorum eccleſijs & monaſterijs, quibus adſcripti erant, dandis, patronorum iure ſeruato.

THEODOSIVS IMP. CVRAT REM FRVMENTARIAM

a l. 3. de frument. vrb. Conſtantinop. Cod. Theod.
b l. 1. de bonis cleric. & monach. Cod. Theod.

Sub huius quoque anni Conſulatu ſanctus Proſper, dum agit de ſignis Antichriſti, & eius præcurſoribus pſeudoprophetis & impoſtoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera ſeruabatur, narrat his verbis [c]: Noſtris quoque temporibus, Aſpare V. C. Conſule Carthagini conſtituto, hoc ſignum diabolicum, monſtruoſumq. quod illic accidit, quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædam iuuencula Araba natione, ancillæ Dei habitum geſtans, cum in balneo lauans ſimulacrum quoddam Veneris impudice reſpiceret, & ſe ipſam, eiq. ſe conſimilans, domicilium ſe diabolo præbuit. ſtatim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipſius occupans, nullum cibum, nullumq. potum traijciens per ſeptuaginta ferme dies totidemq. noctes ieiunium ſibi diabolus ex capto poſſeſſoq. vaſe exhibuit. Hoc monſtrum parentes puellæ per tot dierum ſpatia auferri poſſe ſperantes, dum iuge malum vlterius tolerare non poſſunt, ſimul cum filia ſeſe ingeſſerunt ſacerdoti, quæ acta E

c Proſp. de promiſſ. & prædic. Dei dimid. temp. cap. 6.

DE VIRGINE A DAEMONE OBSESSA.

A erant fideliter indicantes. Hoc tantùm puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ ſibi ore neſciò quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indicijs diuturni ieiunij fœdatam, nullo pallore ſeu tabe vel debilitate confectam, quin potius robuſtam ſucco viſcerum, mole membrorum. Cumq. incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito conſilio, in monaſterio puellarum, in quo reliquiæ S. Stephani ſitæ ſunt, ſacerdos puellam ſimul & Præpoſito commendauit. Illic prima tantum die apparuiſſe illam auem aſſeruit, ſibiq. increpaſſe, quod neque fame, neque ſiti compulſa illum appeteret locum, quo ſibi accedere non liceret. Per duas ſane hebdomadas nihil cibi vel poculi ſumens in monaſterio manſit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illuceſceret dies, aſcendente nobiſcum ſacerdote, vt matutinum illic ſacrificium ſolito offerretur. Puellam Præpoſitus ad altare perduxit, eo inceſſu & habitu quo ſolent rubore perſuſæ ex epulis poculiſq. mulieres aduenire. Sed vt ſe illa proſtrauit altari, clamore fletus ſui cunctis aſtantibus gemitus lacrymaſq. induxit, quibus tantùm malum auferendum præſens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo. — VIRGO OBSESSA QVOMODO LIBERATA.

B

Peracto itaque ſacrificio, cum eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam a ſacerdote perciperet, ſemihora mandens, traijcere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apoſtolus [a]: Quæ conſonantia Chriſti ad Belial? & iterum [b]: Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem eius ſuſtentante ſacerdote, ne ſanctum proijceret; a quodam diacono ſuggeſtum eſt, vt calicem ſalutarem gutturi eius Pontifex applicaret. quod factum eſt. Statim vt locum illum, quem diabolus obſederat, Saluatoris imperio reliquit, ſacramentum quod ore geſtabat cum laude Redemptoris tranſglutiſſe, puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod poſt octoginta & duos dies diabolo expulſo, puella de poteſtate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rurſum gratiarum actionis pro ea fit, ſacrificijq. percipiens certam partem priſco eſt reddita vſui. Tunc etiam dum hæc aguntur, ſpiritu diuino actus diaconus eiuſdem tituli ſtatuam illam ſublatam confregit in puluerem, omnemq. inſidiantis aſtutiam ſuperauit diuina maieſtas.] hactenus de arreptitia virgine Proſper; qui & de impoſtoribus iſta ſubdit:

a 1. Cor. 10.
b 2. Cor. 6.

C

Nouimus etiam illuc adueniſſe quemdam ſub ſpecie monachi, qui quædam ſigna curationum ſe operari fatebatur. Cumq. circa cæcos & claudos phantaſticos quoſdam ageret luſus, eoſq. oleo neſcio cuius mortui oſſis liniret; vt ſibi viſus greſſuſq. redditos æſtimabant, diſcedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant. ſed in his proditum ſe cognoſcens ſeductor ille aufugit. In Aſia vero ſiue ipſum, ſiue alium talia feciſſe, quidam Chriſtianus religioſus & nobis enarrauit.] hæc ipſe: quæ autem addit de Floro impoſtore in Italia, ſub Leone Romano Pontifice agemus ſuo tempore. — DE MONACHO IMPOSTORE.

D

Hoc ipſo anno, qui numeratur tertius a Concilio Epheſino, Vincentius Lirinenſis cum aduerſus omnes hæreticos, tum præcipue ad ſepeliendas penitus recens emerſas Pelagij, Cæleſtij, atque Neſtorij hæreſes diſertiſſimũ elucubrauit commentariũ. ſignat ipſe quidem præſens tempus, dum ait [c] de Epheſino Concilio: Ante trienniũ ferme in Aſia apud Epheſum celebratum eſt, viris clariſſimis Baſſo Antiochoq. Conſſ.] de cuius quidem opere hæc habet Gennadius [d]: Vincentius natione Gallus apud monaſterium Lirinenſis inſulæ presbyter, vir in Scripturis ſanctis doctus, & notitia Eccleſiaſticorũ dogmatum ſufficienter inſtructus, compoſuit ad euitanda hæreticorũ collegia nitido ſatis & aperto ſermone validiſſimã diſputationem, quã, abſconſo nomine ſuo, titulauit, Peregrini aduerſus hæreticos. Cuius operis quia ſecundi libri maximã in ſchedulis partẽ a quibuſdã furatã perdidit, recapitulato eius paucis ſermonibus ſenſu priſtino cõpegit, & vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

c Vincent. Lirin. contra hæres. c. 42.
d Gennadius de Script. Eccl. c. 64.

E

Sed quinam fuerit iſte Vincentius, ex ijs quæ ipſo initio præfatur operis, vnde inquiramus, ipſe ſuppeditat argumentũ, vbi ait [e]: Cum aliquandiu varijs ac triſtibus ſæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis ſemper fidiſſimum, Chriſto aſpirante, condidimus: vt ibi depoſitis vanitatibus ac ſuperbiæ flatibus, Chriſtianæ humilitatis ſacrificio placantes Deum, non ſolum præſentis vitæ naufragia, ſed etiam futuri ſæculi incendia vitare poſſemus.] hæc ipſe. quamobrem in eam adducor ſententiam, vt hic ille ſit Vincentius Galliarum aliquando, viuente ſancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus [f] mirifice laudat, noſq. de eo ſuperius egimus. Florebat plane his temporibus illud cœnobium, illuſtris ſanctorum domus, inſulæ Lirinenſis, de quo pluri-

e Vincent. Lirin. præfat.
f Seuer. in dialog. 1. c. 12.

bus

bus ſuo loco agendum erit inferius : hæc excepit e tumultibus Galliarum tamquam portus (vt ipſe ait) e procellis liberum Vincentium ipſum; cuius quidem quam mira fuerit eruditio, libellus ipſius oſtendit: vt vix ſit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluſerit; licet commentariolus idem ſit (vt ipſe teſtatur in fine) ex duobus a ſe ſcriptis Commonitorijs epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Eccleſia Catholica ſemper poſteris profuturus, cum numquam deſuturi ſint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor ſumma induſtria laborauit. A

IESV CHRISTI ANNVS 435.	SIXTI PAP. ANNVS 4.	THEODOSII 28. VALENTIN. 11. IMPP.

B

QVadringenteſimus trigeſimusquintus Chriſti annus duobus Auguſtis Conſulibus Theodoſio decimumquintum & Valentiniano quartum notatus extat in Faſtis: quo cum ex ſcriptis Neſtorij iugiter in Eccleſia Orientali controuerſiæ agitarentur, concitarenturq. tumultus & rixæ, viſum eſt Theodoſio Imperatori diſcordiarum tollere ſeminarium, ipſoſq. Neſtorij libros publica edita ſanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium

a L.vlt. de hæret. Cod. Theod.

Præfectum Prætorio iſta reſcripſit[a]:

DAMNANTVR LIBRI NESTORII.

Damnato portentoſæ ſuperſtitionis auctore Neſtorio, nota cógrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Chriſtianorum appellatione abutantur: ſed quemadmodũ Ariani lege diuæ memoriæ Conſtantini ob ſimilitudinẽ impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupantur, ſic vbique participes neſandæ ſectæ Neſtorij Simoniani vocentur: vt cuius ſcelus ſunt in deſerendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur eſſe ſortiti. Nec vero impios libros neſandi ſacrilegij Neſtorij aduerſus venerabilẽ Orthodoxorum ſectam, decretaq. ſanctiſſimi coetus Antiſtitum Epheſi habiti, ſcriptos habere, aut legere, aut deſcribere quiſquam audeat. Quos diligenti ſtudio requiri, ac publice comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis diſputatione aliquam ſupradicto nomine faciat mentionẽ, aut quibuſdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut ſuburbio ſuo, aut aliquolibet loco conuenticulum clam aut aperte præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari ſtatuimus. Scientibus vniuerſis, violatorem huius legis publicatione bonorum eſſe coercendum. Dat. III. Non. Auguſti Conſtantinop. Theodoſio XV. & qui fuerit nunciatus.] hæc eadem ſanctio ex Codice Theodoſiano accepta, aliquanto latior extat apud Epheſina[b] Acta; nam & ad finẽ eiuſmodi habet additamentum: Summa proinde illuſtriſq. auctoritas tua curet, vt noſtra hæc ſanctio omnibus prouincijs vſitatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano ſimul & Græco ſermone edidimus, quo omnes perſpicue intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eamdem ſanctionem[c] promulgauerunt, illa ipſa inſtantius inculcantes. C D

b Act. Epheſin. edit. Pels. tom. 5. c. 13.

c Act. Epheſin. edit. Pels. tom. 5. c. 14.

LIBRI THEODORI ET DIODORI PRODVNTVR.

Huiuſmodi autem promulgato edicto, tamquam obſtructo foramine aſpidis, alia via impietas, neſcia legibus coerceri, ſibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quæſiuit. Et quonam modo? Audi conſilium ſatanæ. Cum ita libri Neſtorij qui inuenti eſſent igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandeſtina vſui eſſe poſſet: mox qui blaſphemiarum fluenta ſic exiccata viderunt Neſtoriani, ipſum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis Epiſcoporum, a quibus veneno propinatus Neſtorius fuerat, libros vbique legendos expoſuere; & quo latius ſpargerentur blaſphemæ chartæ, eorumdem volumina in Syrorum, Armenorum, atque etiam Perſarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quod eos eſſe Catholicos probare conati ſunt, vtpote qui dicerent in ipſis eſſe legitimam in perſona Chriſti duarum naturarum confeſſionem. Erant autem hi libri ab ijſdem contra Eunomium atque Apollinarem conſcripti. Habet hæc omnia Liberatus diaconus, qui iſta mox ſubdit[d]: E

d Liberat. diac. Breuiar. c. 10.

Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Epiſcopus, & Rabula Edeſſæ ciuitatis Epiſcopus (de quo Ibas ſucceſſor eius in epiſtola ſua dicit, Hunc præſumpſit, qui omnia præſumit, aperte in eccleſia ſua anathematizare, ſcilicet de Theodoro Mopſueſteno ſuperius loquens) ſcripſerunt Armeniæ Epiſcopis, ne Theodori Mopſueſteni libros ſuſciperent, tamquam hæretici eſſenr, & auctores dogmatis Neſtoriani; inſimulantibus Epiſcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, ſed ex æmulatione &

conten-

A contentione feciſſent. Congregati ſunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Epiſcopi.] ſuit CONCILIVM IN ARMENIA CELEBRATVM.
hoc nobile Concilium præſenti anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edeſſeno Epiſcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantuſq. vir fuerit, ſæpe ſuperius eſt demonſtratū. de Rabula hæc habet Theodorus lector [a]: Rabulas Edeſſenus Epiſcopus cæcus erat: Andreas vero Samoſatenus (*hic ſignifer Neſtorianorum fuit*) accuſauit eum, quaſi contra duodecim capita Theodoreti ſcripſiſſet.] hæc ipſe. Cum igitur ſic (vt dictum eſt) conueniſſent Epiſcopi in Armenia, ſtabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopſueſteni ſcriptis, inuentiſq. impijs a tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipſi ſoli eos damnaſſe viderentur, ſed vniuerſa Eccleſia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, de qua iſta habet Liberatus diaconus [b]:

a Theod. Collect. tom. 2. Biblioth.

B Miſerunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Conſtanrinopolitanum Epiſcopum, ſecundum morem, cum libellis ſuis & vno volumine Theodori Mopſueſteni, ſcire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera eſſe probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Epiſcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armenijs ſcripſit & deſtinauit; in quo poſuit, ad interimendum Neſtorianorum verſutias, qui duas in Chriſto inducunt perſonas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem ſubter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide ſeruanda, vt cum ſuo Concilio eū (*nempe tomum a ſe ſcriptum ex ſententia Armenorum*) ſuſciperent & ſubſcriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Epiſcopi, legentes tomum, & eius laudantes compoſitionem, ſubſcripſerunt in eo, & Proclo tranſmiſerunt. hunc & Chalce-
C donenſis Synodus per relationem ſuam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantum Geſtis Synodalibus, verum etiam epiſtolis fidem conſtare, inter ſanctorum Patrum epiſtolas ſuſcepit & confirmauit.

b Liberat. diac. in Breuiar. c. 10. tom. 2. Concil.

Scripſit autem Proclus epiſtolam ipſi Ioanni, cui & tomum ſuum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum paſſibilem Deum, id eſt Chriſtum, confitemur eum, quia eſt ſecundum quod factum eſt, id eſt, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate ſecundum carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem paſſibilem minime blaſphemantes, *quod ſcilicet recte dicatur Deus paſſus, non autem paſſa diuinitas*. Sed Baſilius quidam diaconus ſumens tomum Procli, quem Armenijs ſcripſerat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos ſuis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiuſdem vrbis Antiſtiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus,
D quatuor libros ſcripſit, tres aduerſus Diodorum Tarſenſem & Theodorum Mopſueſtenum, quaſi Neſtoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta teſtimonia, id eſt, Felicis Papæ, Dionyſij Areopagitæ Epiſcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopſueſteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipſum tamen magiſtrum Neſtorij fuiſſe contendit. Contra quos Catholicæ veritatis defenſores ſic Acephali reſponderunt, illos libros non eſſe Cyrilli; quoniam teſtimonijs, quæ contra mortuos poſuiſſe in eis dicitur, contra viuentem Neſtorium non eſt vſus neque in Synodo, neque in aliquibus epiſtolis: vnde dicunt illos nec dictaſſe Cyrillum, nec edidiſſe libros.

DE PROCLI EPISTOLA AD IOANNEM.

Itaque Baſilius diaconus Conſtantinopolim veniens, libellos cōpoſuit, & Archiepiſcopo Proclo porrexit, aſſocians cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiſcopo obtulerat. Proclus
E vero iam deſtinatat tomum ſuum Armenijs, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehenſionis mentionem. Quod cognoſcens Baſilius, ſcripſit libellum, & in ſuo opere docuit, libros Theodori vitandos, ſicut Arij & Eunomij blaſphemias: quandoquidē prudentibus inconuenienter eum ſcripſiſſe apparet: quoniam Arius & Eunomius vnā in Chriſto degenerem Patris ſubſtantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipſi accuſant) duas e contrario docuit in Chriſto naturas] ab inuicem ſcilicet diuiſas, quæ duas conſtituant perſonas. hæc omnia Liberatus. Extat ipſa Procli epiſtola ad Armenos, cuius eſt exordiū [c]: Non mediocriter, fratres, confudit animum noſtrum, & mærore validiſſimo ſauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] tranſtulit eam in Latinū Dionyſius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occaſione eiuſdem erroris ſuo tempore iterum pullulantis, vt ipſe docet in præfatione ad Felicianum Paſtorem; ex qua intelligere poſſumus, quid eſt quod ea epiſtola Proclus in eo verſatus ſit argumento, vt oſtendat vnum ex Trinitate paſſum.

BASILIVS DIACONVS LABORAT CONTRA SCRIPTA THEODORI.

c Extat tom. 1. Biblioth. ſanct.

a Ibidem ante epiſtolam Procli præfat.

THEODORI IMPIETAS.

Vt igitur rerum geſtarum huius anni certiorem cognitionem aſſequaris, hæc accipe **A** ex Dionyſij epiſtola ad Paſtorem: Temporibus (inquit [a]) Antiſtitis nominati, *Procli videlicet*, Theodoſio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam diſcipuli Theodori Mopſueſtenæ ciuitatis Epiſcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorſi ſunt intimare, calliditate ſubtiliſſima, beatam Trinitatem ſic vnius eſſentiæ prædicantes, vt Chriſtum Dominum noſtrum, conditorem vniuerſitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur. vnde ſequebatur hæc inepta ſuæ temeritatis abſurditas, vt quia Chriſtum conſtat verum eſſe Deum ac Dominum, quatuor perſonas in tribus adſtruerent, duoſq. Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex antefatus obſiſtens, docuit Chriſtum Dominum noſtrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum de Trinitate eſſe, per quem omnia facta ſunt, beato Paulo teſtante: Vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia: & pro ſalute noſtra eumdem ve- **B** rum hominē factum, vnum manſiſſe Filium, nec quartam in Trinitate creuiſſe perſonam.] hæc ipſe; qui inferius docet id ipſum ex Theodoro didiciſſe Neſtorium, eiuſq. ſectatores negantes Chriſtum Dominum vnum ex Trinitate, quod ſcilicet duas naturas in Chriſto inter ſe diuiſibili coniunctione vnitas impie affirmarent.

MONACHI ARMENI LABORANT CONTRA THEODORVM.

Sed quid accidit? Licet Procli epiſtola ad Armenos Catholica comperta eſſet, quod Theodori Mopſueſteni, atque Neſtorij eius impietatis ſucceſſoris errores dānaret: tamen quod nulla in ea de ipſo Theodoro expreſſa mentio haberetur, commouit plurimorum animos, præcipue vero monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eumdem Theodorum ſani dogmatis aduerſarium. Quid autem Armeniæ monachi aduerſus Theodori ſcripta egerint, Liberatus vbi ſupra narrat; quem tamen caute legendum putamus, vtpote qui ex aliquo Neſtoriano eam videtur mutuatus hiſtoriam: quod in pluribus demonſtratur, vt **C** dum ait eoſdem Armenos monachos inſectantes Theodori Mopſueſteni ſcripta fuiſſe Apollinariſtas. Fuit enim mos Neſtorianorum, Orthodoxos omnes aduerſantes Neſtorio, nominare Apollinariſtas. ita videmus Epiſcopos Orientales, qui pro Neſtorio Epheſum conuenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Neſtorium impugnantes & Cyrillum ſectantes, Apollinariſtas appellaſſe. Sed Liberati verba reddamus [b]:

b Liberat. Breuiar. cap. 10.

CONCILIVM ANTIOCHENVM OB LIBRIS THEODORI.

Tunc Ioannes Antiochenus Epiſcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopſueſteno dictauit epiſtolas: vnam quidem direxit Theodoſio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Conſtantinopolitano Epiſcopo, laudans in eis Theodorum, & eius exponens ſapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni, derogatores illos Theodori contra ſalutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præſcripto ſuo Theodorum præferens, tale de eius accuſatoribus tulit iudicium, **D** eo quod dogmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio ſibi oblato teſſeradecadas factas a Cariſio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum ſuum reſcribens, cuius eſſent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæſiuit. Qui pro eius excuſatione ignorare ſe dixit. Verumtamen duas memorati Ioānis epiſtolas, id eſt, primam & tertiam, laudes Mopſueſteni continentes, Chalcedonenſis Synodus poſtea per relationem ſuam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & alijs ſanctorum Patrum epiſtolis, ſuſcepit & confirmauit.] hactenus Liberatus, non anni huius tantum res geſtas, ſed & ſequentium vſque ad Cyrilli obitum proſecutus: quæ quoniam ſingulorum annorum differentia diſcriminari minime poſſunt, vt quæ quolibet anno vſque ad illud tempus geſta ſint, ſcribantur; hic in vnum ex ipſo ſimul poſuiſſe neceſſe fuit. **E**

LIBERATI DIACONI HISTORIA PARVM TVTA.

In quibus illud iterum admonendum, eumdem Liberatum diaconum a neſcio quo Neſtoriano incaute nimis eam quam narrat eſſe mutuatum hiſtoriam, qua refert probata ſcripta Theodori Mopſueſteni non ſcriptis tantum Ioannis Antiocheni, ſed & edicto Imperatoris atque etiam ſcriptis Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ipſum Theodorum fuiſſe laudatum. quinetiam (quod deterius exiſtimari debet) dum ait Synodum Chalcedonenſem relatione ad Marcianum facta ſuſcepiſſe & confirmaſſe Ioannis Antiocheni epiſtolas, quibus laudauit Theodorum Mopſueſtenum, eamdem S. Synodum Chalcedonenſem in idē crimen adducit, quod laudes Theodori receperit & doctrinam. Videſne, quot & quales lateant colubri ſub vno cæſpite falſitatis? Sed ſecurim ad radicem admoueamus. In primis autem quod ad Cyrillum ſpectat, quomodo potuit ipſe accipere laudes, probareq. ſcripta Theodori qui eadem ſapuit cum Neſtorio, cum adeo reperiatur aduerſatus eſſe Neſtorio?

A Sed id apertius demonſtremus ex ipſius Cyrilli ſcriptis poſtquam hæc de Theodoro Mo-
pſueſteno in controuerſiam deducta ſunt editis. Lucubratio quidem illa Cyrilli de Ex-
poſitione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuiſſe poſt ſcriptam Procli epiſtolam ad Ar-
menos, ſua ipſius teſtificatione monſtratur, dum ipſam citat & laudat his verbis [a]:
Proclus ipſe, qui nunc ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum adornat, reli-
gioſiſſimus & prentiſſimus pater & coepiſcopus ſcripſit ad Orientales pijſſimos Epiſco-
pos in hæc verba: Et incarnatus quidem eſt, &c.] inferius vero: Scripſerunt aduer-
ſarij, qui præ multa inſipientia Neſtorij & Theodori ſcripta non cauent, &c.] Vides igi-
tur ſanctum Cyrillum vna eademq. lance, æquoq. pondere Theodorum expendere
cum Neſtorio.

DEFENDITVR CYRILLVS ET PROCLVS AB ILLATA CALVMNIA.
a Cyril. de Expoſit. Symb. Nicæni.

Quod autem ad Chalcedonenſe Concilium ſpectat, quod dicatur recepiſſe & confir-
B maſſe epiſtolas a Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipſa, quæ
in relatione Synodica ad Marcianum, citata a Liberato, ſcripta habentur: ſic enim ſe ha-
bent [b]: Si enim per epiſtolas Eccleſiæ dogmara declarari pro vnaquaque quæſtione di-
gnum culpa iudicant: ipſum in primis beatiſſimum Cyrillum quilibet poterit denotare,
qui litteris ſuis Orientalibus, quod ſentiebat, expreſſit: necnon & magnum Proclum huic
vituperationi ſubijciet, qui eiſdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruen-
tia deſtinauit. Huic autem conſociabitur ad culpam & ſapientiſſimus Ioannes Antioche-
nus Epiſcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apoſtolica doctrina religioſiſſi-
mum dogma declarans, totius Orientis confeſſionem, velut ex vno ore, ſanctiſſimo Proclo,
& ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, deſtinauit.] hæc ſancta Synodus ad
Marcianum Imperatorem: in quibus vides nullam de Theodoro Mopſueſteno mentionem
C haberi, ſed iſtos vt magni nominis Epiſcopos in exemplum adduci.

b Synod. Chalced. Act. 16. tom. 2. Concil.
LIBERATVR CONC. CHALC. AB ILLATA CALVMNIA.

Nec eſt quod quis adhuc inſtet & vrgeat, laudatas a Synodo epiſtolas Ioannis Antio-
cheni, quaſi hoc ipſum eſſet laudibus Theodori conſenſiſſe, eiuſq. ſcripta probaſſe: nam
cum rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epiſtolis profeſſus eſſet; adeo vt non po-
tuerint eædem epiſtolæ a Proclo non recipi atque Cyrillo & ipſo Theodoſio Imperatore,
nihil virulentum ex Theodori doctrina eiſdem admiſcuiſſe certum eſt. Sed quod ad Theo-
dorum ſpectat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verum tantummodo ex-
cuſauit non eſſe Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem ſe
habuiſſe, verbis illis Liberati manifeſte probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus &
Proclus per Mennam diaconum ſuum ipſi Ioanni reſcribens, cuius eſſent illa quæ Theo-
dori dicebantur, quæſiuit. Quæ pro eius excuſatione ignorare ſe dixit.]

IOANNIS ANTIOCH. EPISTOLAE DE THEODORO QVALES.

D Vides igitur negantem Ioannẽ fuiſſe a Proclo litteris interpellatũ, ſi non eſſent Theodori
tria illa hæreſum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferebantur, cuiusnam eſſent:
Ioannẽ vero reſpondiſſe, ſe penitus ignoraſſe. Quibus plane intelligis, ſic laudatum a Ioan-
ne Theodorum, immunemq. ab omni labe criminis hæreſis redditum, eo quod puta-
ret calumniam paſſum, dum ſub eius nomine circumferrentur errores. Quod igitur de-
fenſores Theodori ea ipſius ſcripta eſſe negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orien-
tem: inde accidiſſe videtur, vt prudenter Proclus in epiſtola ad Armenos, errores ipſos re-
darguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem poſtea ſcri-
ptis Theodori, eadem cum auctore prorſus damnata fuiſſe, & dictum eſt ſuperius, & ſuo
loco pluribus dicemus inferius. hæc modo ſatis, ne quis ex Liberati hiſtoria in errorem
aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occaſione Neſtorianæ hære-
E ſis in Orientali Eccleſia contigerunt, cauſam Theodorum fuiſſe dixerit; puto ſane hunc
ipſum veritatis collimaturum ſcopum: & quidem quæ de eo ſuperius dicta ſunt, hoc ipſum
facile monſtrant: cum enim iſte praua docens, ea addiſcentes adeo conciliaſſet ſibi diſci-
pulos; facti ſunt ijdem Theodori blaſphemiarum pugnaciſſimi defenſores, vſque adeo vt
eius ſententiæ aſſertor Neſtorius euaſerit hæreſiarcha.

Hoc eodem anno (inquit Proſper) Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias
habitantem Aetius bello obtriuit, pacemq. ei ſupplicanti dedit, qua non diu potitus eſt:
ſiquidem Hunni cum populo ſuo atque ſtirpe deleuerunt.] Pollebat Aetius Magiſter mi-
litiæ copijs Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos
illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes, per
eoſdem Alemannos comprimendos curauit, quibus eam conceſſit crudeliter nimis pro-

BVRGVNDIONES ET ARMORICI AB AETIO VICTI.

uinclam deuaſtandam. factumq. eſſet, niſi S. Germanus Epiſcopus Antiſidori protinus obſtitiſſet. Quomodo autem tanta fuit in ſacerdote potentia, vt furori barbarico repentinus obuiator occurrerit, Conſtantius horum temporum ſcriptor in omnibus integerrimus narrat in eiuſdem S. Germani Vita, quam ſcripſit: reddemus nos nobilem hiſtoriam ijſdem quibus idem auctor verbis enarrat, dum legationem, qua functus eſt ad barbarum Regem, deſcribit. Verum ordo rerum geſtarum poſtulat, vt primo quæ ſtatim præceſſit eiuſdem Germani poſterior in Britanniam ſuſcepta legatio, eiuſdem auctoris verbis recenſeatur. Accidit enim, vt confutati ſemel atque conuicti, fugatiq. Pelagiani, ijdem captantes latibula, ad tempus indixerint ſibi ſilentium, poſtea vero furtim eamdem hæreſim prædicarent, ſenſimq. impietatis ſemina ſpargerent, eademq. creſcerent vſque ad meſſem, cum rurſum oportuit ex Gallijs illuc mitti S. Germanum. Rem geſtam ſic idem Conſtantius narrat [a]: A

a Conſtant. Vit. S. Germ. lib. 2. c. 1. apud Sur. tom. 8. die 30. Iuly.

POSTERIOR LEGATIO S. GERMANI IN BRITANNIAM.

Interea ex Britannijs nunciatur, Pelagianam peruerſitatem iterato, paucis auctoribus, dilatari. Rurſumq. ad beatiſſimum Germanum preces omnium deferuntur, vt cauſam Dei, quam prius obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni feſtinus occurrit, dum & laboribus delectatur, & Chriſto ſe gratanter impendit. Ceſſit tandem inimici inuidia victa virtutibus, nec tentare auſus eſt, quem Dei amicum iam ſenſerat. Adiuncto itaque Seuero Epiſcopo totius ſanctitatis viro, qui tunc Treueris ordinatus Epiſcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat, Pariſios iterato dum expetit, totius plebis plauſu, vt tantum virum decebat, excipitur.] & inferius: Ad itineris tranquillitatem elementa conſentiunt: nauigium venti, fluctus aera proſequuntur. B

RES GESTAE S. GERMANI IN BRITANNIA.

Interea ſiniſtri ſpiritus peruolantes per totam inſulam, Germanum venire, inuitis vaticinationibus nunciabant: in tantum, vt Elaphius quidam regionis illius primus in occurſum ſanctorum ſine vlla manifeſti nuncij relatione properauerit, exhibens ſecum filium, quem in ipſo flore adoleſcentiæ debilitas dolenda damnauerat. erat enim areſcentibus membris contracto poplite, cui per ſiccitatem cruris vſus negabatur veſtigij. Hunc Elaphium prouincia tota ſubſequitur. Veniunt ſacerdotes, occurrit inſcia multitudo. Confeſtim benedictio & ſermonis diuini doctrina profunditur. Recognoſcit populum in ea quam reliquerat credulitate durantem: intelligunt culpam eſſe paucorum: inquirunt auctores, inuentoſq. condemnant. Cum ſubito Elaphius manibus aduoluitur ſacerdotum, offerens filium, cuius neceſſitatem ætas & debilitas etiam ſine precibus allegabant. Fit communis omnium dolor, præcipue ſacerdotum, qui conceptam miſericordiam ad diuinam clementiam contulerunt: Statimq. adoleſcentem beatus Germanus ſedere compulit, attrectat poplitem debilitate curuatum, & per tota infirmitatis ſpatia medicabilis dextera percurrit. Salubrem tactum ſanitas feſtina ſubſequitur: ariditas ſuccum, nerui officia receperunt; & in conſpectu omnium filio incolumitas, patri filius reformatur. Implentur populi ſtupore miraculi, & in pectoribus omnium fides Catholica firmabatur. Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur: omniumq. ſententia prauitatis auctores expulſi ab inſula, ſacerdotibus adducuntur. Quod in tantum ſalubriter factum eſt, vt in illis locis etiam nunc fides intemerata perduret. Itaque compoſitis omnibus, beatiſſimi ſacerdotes ea qua venerant proſperitate reuerſi ſunt. C D

ALIA LEGATIO AD REGEM ALEMANNORVM.

Vix domum de transmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armoricani tractus fatigationem beati Antiſtitis ambiebat. Offenſus enim ſuperbæ inſolentia regionis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat, Eocharich ferociſſimo Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præſumptione permiſerat; Regiq. idolorum miniſtro obijcitur ſenex vnus, ſed tamen omnibus Chriſti præſidio maior & fortior. Nec mora feſtinus egreditur, quia imminebat bellicus apparatus. Iam progreſſa gens fuerat, totumq. iter eques ferratus impleuerat, & ſacerdos noſter obuius ferebatur, donec ad ipſum Regem, qui ſubſequebatur, accederet. Occurrit in itinere iam progreſſo, & armato duci inter ſuorum cateruas opponitur: medioq. interprete, primum precem ſupplicem fundit, deinde increpat differentem: ad extremum manu iniecta, freni habenas inuadit, atque in eo loco vniuerſum ſiſtit exercitum. Ad hæc Rex ferociſſimus admirationem pro iracundia, Deo imperante, concepit: ſtupet conſtantiam, veneratur reuerentiam, auctoritatis pertinacia permouetur. Apparatus bellicus E

A licus, armorumq. commotio ad conſilij ciuilitatem, depoſito tumore, deſcendit: tra-
ctaturq. qualiter, non quod Rex voluerat, ſed quod ſacerdos petierat, compleretur.
Ad ſtationem quintam Rex exercituſq. ſe recepit: pacis ſecuritatem fideliſſimam
pollicetur ea conditione, vt venia, quam ipſe præſtiterat, ab Imperatore vel ab Aetio
peteretur. Interea per interceſſionem & meritum ſacerdotis Rex compreſſus eſt, exer-
citus reuocatus, prouinciæ a vaſtationibus abſolutæ.] ſubdit Conſtantius nouiſſimam
deſcribere ſanctiſſimi viri legationem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentinia-
no Imperatore, quod Rex Alemannorum petierat, & ipſe illi pollicitus fuit. deſcribit
res mirificas in via, cum in Italiam venit, ab eo geſtas, quas breuitatis cauſa relinquimus
petituro ipſum fontem lectori. Nos autem hic tantum quæ apud Imperatorem Rauennæ
agentem tunc geſta fuerunt, ex eodem auctore reddemus.

B Ferebatur (inquit[a]) iam per ora Rauennatium populorum, & aduentus ſui motas præ-
uius accuſabat affectus. Tandem diu expectatus excipitur. Prouiderat quidem, vt no-
cturno ingreſſus tempore, ſecreta obſcuritate tegeretur; ſed deſiderantium excubias vi-
tare non potuit. Illic Petrus tum Pontifex Chriſti Eccleſiam Apoſtolica inſtitutione te-
tinebat. *Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chryſologus, clariſſimus ſanctitate & doctri-
na excellens inter Rauennates Epiſcopos*. Regebat etiam Romanum Imperium Placidia
Regina cum Valentiniano iam iuuene: qui ita fidem Catholicam diligebant, vt cum om-
nibus imperarent, Dei famulis ſublimi humilitate ſeruirent. Qui omnes venerabilem
ſacerdotem certantibus ſtudijs prouido amore ſuſcipiunt: abeunt Principes, occurrunt
proceres, Eccleſia cum exultatione amplectitur. Ad diuerſorium ſacerdotis Regina ve-
nerabilis vas argenti ampliſſimum refertum cibis delicatioribus ſine vlla carnis ad-
C mixtione tranſmiſit: quod ſuſceptum, ea ratione diſtribuit, vt cibos miniſtris ſuis tra-
deret, ipſe vero vendicaret argentum, remittens loco muneris patinulam ligneam, panem
ordeaceum continentem. Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa eſt, quod
argentum ſuum tranſmiſiſſet ad pauperes, & eſcam illam beati viri cum miniſterio abie-
cti vaſculi ſuſcepiſſet: nam & lignum poſtea auro ambijt, & panem multis remedijs & vir-
tutibus reſeruauit.

a Conſtant. lib. 2. c. 13. & ſeq. apud Surium die 30. Iulii.

LEGATIO AD IMPERATOREM VALENTINIANVM RAVENNAM.

Quadam die dum plateam latiſſimam turbis anguſtiatus ingreditur, carcerem refer-
tum vinctis ſupplicia & mortem expectantibus prætteribat. Qui agnito tranſitu ſacerdotis,
vnum clamorem collatis vocibus ſuſtulerunt: cauſam requirit, agnoſcit: cuſtodes euo-
cat, ſubtrahuntur. Diuerſæ enim Palatij poteſtates miſerorum turbam in ergaſtuli illius
noctes damnauerant. Quo ſe verteret miſericordia non habebat: tandem ad notum re-
D currit auxilium, & quod difficile erat ab hominibus impetrare, a maieſtate diuina de-
poſcit. Greſſum diuertit ad carcerem, cernuus in orationem membra proſternit. Tum
vero Dominus noſter adſtantibus populis gratiam, quam famulo ſuo tribuerat, oſtendit.
Clauſura vinculis & ſera constricta diſſoluitur, repagula ferrata diſſiliunt: diuina pietas
reſerat, quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat. Procedit ad libertatem tur-
ba de vinculis, exhibens vacua onera catenarum, tenens nexus, quibus antea teneba-
tur. Relinquitur carcer innocens aliquando, quia vacuus: & præcedente pietatis trium-
pho, turba miſerorum gremio Eccleſiæ gaudentis infertur.] his addit auctor de Voluſia-
ni filio, qui præerat cancellis Patricij Sigeſuulti, e mortuis ad vitam itidem Germani
precibus reuocato, necnon de alumno Acholij eunuchi præpoſiti Imperatoris cubiculo e
morbo caduco eiuſdem S. Germani orationibus liberato. ſed de cauſa ſuſceptæ legationis
E mox ſubdit[b]:

GERMANVS LIBERAT CARCERE DETENTOS.

Cauſam ſane Armoricanæ regionis, quæ neceſſitatem peregrinationis indixerat, ob-
iecta venia & ſecuritate perpetua ad proprium obtinuiſſet arbitrium, niſi titubationis per-
fidia mobilem & indiſciplinatum populum ad rebellionem priſtinam conuocaſſet. quo
facto & interceſſio ſacerdotis euanuit, & Imperialis crudelitas * circumſcriptione fru-
ſtrata eſt. qui tamen pro calliditate multiplici breui pœnas perfidæ temeritatis exoluit.]
hæc de fine legationis perſunctæ. Sed qui honeſtauit illum in laboribus Deus, tan-
dem & compleuit labores illius, a terra ad cælum euocans, cum adhuc Rauennæ moram
traheret. Deſcribit eius obitum ita Conſtantius[c]: Germanus igitur quadam die, matu-
tinali ſolemnitate perfecta, dum cum Epiſcopis ſermonem de religione conferret, mæ-
ſtiſſimam protulit mentionem, inquiens: Commendo vobis, fratres cariſſimi, tranſitum
meum. Videbar mihi per nocturnum ſoporem a Domino noſtro viaticum peregrinationis

b Conſtant. lib. 2. c. 18.

DE CAVSA LEGATIONIS

* credulitas

c Conſtant. lib. 2. c. 19.

DE MORTE PROPINQVA VISIO.

accipere. & cum cauſam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit; ad patriam, A non ad peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem ſempiternam. Deriuabant intellectu alio ſomnium ſacerdotes, ſed ille ſtudioſius commendabat extrema, dicens: Bene noui quam patriam Deus ſuis famulis repromittit. Factum eſt vt poſt dies aliquot ſequeretur incommodum: quo ingraueſcente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & feſſum a laboribus Dominus inuitabat ad præmia. Regina Placidia, depoſito Imperiali ſupercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij poſtulat: peculiariter ſane petijt, quod illa inuita conceſſit, vt gleba corporis ſui patriæ redderetur. Viſitantium vero tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admiſit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris pſallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cælum anima felix & beata transfertur.

RELIQVIAE VIRI SANCTI IN PRETIO HABITAE.

Heteditas deinceps relicta diuiditur, partem præſumit Imperium, partem vendicant B ſacerdotes. Et quod fieri de opibus ſolet, naſcitur de exiguitate contentio, dum deeſt quod cupiunt. Solius benedictionis heres capſulam cum reliquijs ſanctis Regina ſuſcepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Epiſcopus vſurpauit. Sex vero Antiſtites, vt aliquid monumenti ex ſucceſſione ſanctitatis acciperent, dirumpere quod ſuperfuerat, maluerunt; vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo ſagulum diuiſerunt. De apparatu defuncti feruent ſtudia conferentium, accuſantium cur parua expenſa mortuo deberetur. Acholius corpus aromatum conſtrictione ſolidauit, Regina veſtiuit. Quibus omnibus rite perfectis, expenſis & euectionibus iter inſtruit Imperator, miniſtroſq. eius copioſa largitione proſequitur. Sacerdotes religionis obſequium & in præſenti inſtruunt, & ordinatione præmittunt, vnumq. agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in eccleſia collocatum, dum vigilijs ſanctæ de C uotionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyſi diſſoluta, ita vt nullum membrum ſuo fungeretur officio, precario depoſcit vt feretro corporis ſubderetur: ibiq. vſque ad lucem extenſa decubuit. Mature corpus attollitur: ſurgit mulier viuificata per mortuum, mirantibus populis, proprijs pedibus debitum reddit obſequium. Excipiunt Galliæ patronum proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis a fideliſſimo ſcriptore Conſtantio depromſimus, vtpote res geſtas ſui temporis, fama omnibus ferme notas, ad viros ſanctiſſimos Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, & ad Cenſorium ſucceſſorem Germani Antiſidorenſem Epiſcopum conſcribente: qui ad calcem, eiuſmodi quaſi veritatis ſigillum imprimens, conteſtationem appoſuit: Deum teſtor conſcium ſecretorum, me plura de domini Germani factis agnita & probata tacuiſſe; ex quo reum me eſſe fateor, ſupprimendo quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata eſt: & ideo in ſcribendo ſuc D cinctum magis me arbitror fuiſſe, quam nimium.] hæc ipſe de S. Germano Antiſidorenſi Epiſcopo viro Apoſtolico, quem ſediſſe tradit annos triginta & dies vigintiquinque, tranſlatum vero ac ſepultum in ſua eccleſia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam ſatis.

DE EDITIONE CODICIS THEOD.

Hoc eodem anno facta eſt promulgatio Codicis Theodoſiani decimoquinto Kal. Martij, edita ſanctione [a] ad Florentium Præfectũ Prætorio Orientis, in qua viri clariſſimi nominantur qui in opus laborauerũt. Porro illis viſum eſt nonniſi confirmari & interſeri eas conſtitutiones, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipientibus a Conſtantino Magno. Ceterum etſi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex eſt, haud tamen priſcorum Iureconſultorum ipſe Theodoſius voluit ſperni reſponſa, de quibus iam iſta ante ſanciuerat, atque ad Senatum Vrbis Romæ ita reſcripſerat [b]: E

[a] Nouel. Theod. tit. 1.

[b] l. 1. de reſp. prud. C. Theod.

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modeſtini ſcripta vniuerſa firmamus: ita vt Gaium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque ſcientiam, quorum tractatus atque ſententias prædicti omnes ſuis operibus miſcuerunt, ratam eſſe cenſemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, atque Marcelli, omniumq. quos illi celebrarunt: ſi tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuerſæ ſententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: vel ſi numerus æqualis ſit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt ſingulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, ſicut dudum ſtatutum eſt, præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum ſententiæ recitantur, quorum par cenſetur auctoritas; quod ſequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Paulo quoque ſententias

A ſemper valere præcipimus, &c. Dat. VII. Idus Nouembr. Rauennæ, DD. NN. Theodoſio XII. & Valentiniano II. Coſſ.] hæc ibi.

Verum præter Theodoſianum Codicē Gregorianus erat atque Hermogenianus, in quibus eiuſmodi Iureconſultorum ſententiæ digeſtæ erant & Principum placita. Quibus omnibus non dedignatos eſſe Romanos Pontifices in ijs quæ contra Chriſtianam religionem minime verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epiſtola, quam dedit ad Ioannem Defenſorem [a]. Quomodo autem hæc a diuerſis diuerſo ordine diſpoſita, a Iuſtiniano Imperatore ſint meliori digeſta ordine atque aucta, ſuo loco dicemus. *a Greg. lib. 12. epiſt. 54.*

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe ſcelus in domo regia regiaq. perſona admitti contigit. Etenim ſub his Cōſulibus Marcellinus (vt emendatiores codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidiæ Valentiniani Imp. ſororis, quod
B conſuetudine Eugenij procuratoris infamata eſt, ob eamq. cauſam Conſtantinopolim ad Theodoſium miſſa. Eſt huius Honoriæ mentio in veteri inſcriptione, quæ erat Rauennæ in baſilica S. Ioannis Euangeliſtæ, his verbis [b]: *b Hier. Rub. Hiſt. Rauen. lib. 2.*

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOLVIT,] hæc ibi. Porro quam erexit baſilicā, eamdem ſacris etiam imaginibus decorauit eadem Galla Placidia, appoſuitq. iconas complurium Auguſtorum, Conſtantini, Theodoſij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodoſij Iunioris a parte dextera, a ſiniſtra vero Valentiniani Maioris, Gratiani, Conſtantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani nepotis, Ioannis nepotis, & aliæ imagines & inſcriptiones. Tu vero de his conſule Rubeum
C fuſius iſta proſequentem.

IESV CHRISTI ANNVS 436.	SIXTI PAP. ANNVS 5.	THEODOSII 29. VALENTINIANI 12. IMPP.

QVi ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus trigeſimusſextus, Iſidoro & Senatore Conſulibus aperitur: quo cum Neſtorij fautores vniuerſam Orientalem Eccleſiam maioribus in dies miſcerent turbis, & grauioribus concuſſionibus exagitarent; Theodoſius Imperator, ſero licet, tandem auctorem malorum omnium Neſtorium in Oaſim
D deportandum, dato reſcripto decernit, directum illud quidem ad Iſidorum agentem hoc anno vna cum Conſulatu Prætorij Præfecturam. eſt autem huiuſmodi [c]: *c Apud Act. Epheſ. edit. Polt. tom. 5. c. 12.*

Etſi noſtrum erga Rempublicam ſtudium perſpicuum eſt: haud minoris tamen nobis eſt curæ, vt ſacroſancta quoque religio recte conſtituatur. Si enim hanc rite curauerimus, fore optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione conſulamus. Quare cum Neſtorius Catholicæ quondam Eccleſiæ ſacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum ſcelerum mole oppreſſus teneatur: operæpretium eſt, vt ſerenitatis noſtræ ſententiæ ſubijciatur, calamitateq. moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Eccleſiæ legibus abiectis, traditionibuſq. contemptis, neſandæ hæreſeos auctor extiterit; quiq. dum illorum quos proditionis ſuæ ſocios ſibi adiunxit, fidem corrupit, alienæ corruptionis crimen ſuo ipſius capiti aggregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica ſan-
E ctione, ſiue hac propria auctoritate oſtenſa, prædictum Neſtorium ob admiſſam a ſe impietatem in perpetuum exilium Petras abire compellat: omniaq. illius bona Eccleſiæ Conſtantinopolis Fiſco addicat; quo auguſti loci illius opes, cuius ille ſacra myſteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim ratione futurum eſt, vt & religio ſanctiſſimæ fidei intacta in mentibus hominum perſeueret, & regni noſtri felicitas religione munita quotidie magis magiſq. floreat.] hactenus reſcriptum contra Neſtorium. *THEODOSII RESCRIPTVM CONTRA NESTORIVM.*

Fuiſſe quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oaſena Aegypti prouincia poſitum, inde poſſumus intelligere, quod auctores omnes temporis huius ſcriptores in Oaſim Neſtorium deportatum fuiſſe tradunt, deportationem omnium famoſiſſimam, de qua ſuperius & in Notis pluribus dictum eſt. In Oaſim quidem deportatum eſſe Neſtorium, Theodoretus in epiſtola ad Sporadium tradit his verbis [d]: Non ſolum ſacerdotio Neſtorius eiectus fuit diuino quidem iudicio, ſanctorum Epheſi congregatorum Patrum *DE LOCO EXILII NESTORII.* *d Theodoret. epiſtola 1.*

decreto

decreto, ſed etiam Imperiali nutu Oaſim incolere damnatus, pœnas quæ impios expe- A
a Socrat. lib. 7. c. 33. ctant, has prægustare cœpit.] id ipſum affirmat Socrates [a], id denique ex ipſius Neſtorij
b Euagr. lib. 1. c. 7. litteris Euagrius [b] prodit, qui & res poſt hæc ab eo geſtas ex ijſdem ſcriptis ita recenſet:
Quemadmodum autem Neſtorius in exilium eiectus ſit, & quid poſtea de illo factum, &
quem vitæ exitum ſit conſecutus, & quas pœnas blaſphemiæ cauſa dederit, neutiquam
ab illis qui eius res geſtas ſcriptis prodiderunt, traditum eſt. Quæ omnia plane interci-
diſſent, ſuiſſentq. temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis omnino vel ſe-
mel audiri poſſet, niſi in librum quemdam ab ipſo Neſtorio editum, in quo iſtarum rerum
continetur narratio, forte fortuna incidiſſem.] & paulò inferius poſt recenſitam, quam
Epheſi ob blaſphemiam ſubijſſet ſententiam, iſta ſubdit:

Porro autem in eodem libro oſtendit, Theodoſium primo propter amorem, quo eum
QVALITER HABITVS NESTORIVS IN SVO MONASTERIO. complectebatur, eius abdicationem minime ratam feciſſe. Deinde cum quidam Epiſco- B
pi ex vtraque factione ab vrbe Epheſo ad Theodoſium (idem ipſum namque Imperator po-
ſtulauerat) miſſi eſſent, poteſtatem ſibi datam ad ſuum monaſterium reuertendi, quod an-
te portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, ſitum eſt; cuius nomen a Neſtorio non
ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum eſſe monaſterium Euprepij; quod qui-
dem ante portas Antiochiæ locatum eſſe, pro certo cognoſcimus, & ab ijſdem non am-
plius duobus ſtadijs diſtare. Narrat idem ipſe Neſtorius, ſe in eo loco quadriennij ſpa-
tio commoratum eſſe, varijs affectum honoribus, varijſq. præmijs donatum, poſtea au-
tem relegatum ad Oaſim edicto Theodoſij. Verum quod caput omnium erat, penitus oc-
cultauit. Neque certe in eo loco vitam degens, a ſua deſtitit blaſphemia: adeo vt Ioan-
nes Antiochiæ Præſul iſtam in apertum proferret ſententiam, Neſtorium ſcilicet perpetuo
exilio mulctandum eſſe.] Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Neſtorij antea pro- C
pugnatorem, poſt pacem initam cum Cyrillo eius aduerſarium penitus euaſiſſe. Sed ſub-
dit Euagrius:

Scribit præterea Neſtorius alium libellum acute & ſubtiliter ad quemdam videlicet
QVAE PASSVS NESTORIVS IN EXILIO. Aegyptium de ſua in Oaſim relegatione, in quo de his rebus diſputat vberius. Quæ au-
tem pertulerit ſupplicia ob conceptas ab ipſo blaſphemias (quippe obtutum Dei om-
nia contemplantem latere non potuit) ex alijs litteris, quas ad Præfectum Thebaidis da-
bat, ſatis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quod cum iuſtas hominibus pœnas
non lucrit, vltio diuina eum ex improuiſo oppreſſit, & quaſi captiuum ducens, in acerbiſ-
ſimam omnium coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat pœnas, ex
Blemmijs, a quibus captus erat, dimiſſus, Theodoſio reditum illi per edicta decernente,
circiter extremas oras Thebaidis, de vno loco in alium demigrans, atque ad terram col- D
liſus, finem viuendi dignum ante acta vita eſt conſecutus, ipſoq. vitæ exitu alter Arius de-
claratus. in quo perſpicue elucet, & quaſi pro certo dignoſcitur, quæ merces ſit impiæ in
Chriſtum blaſphemiæ propoſita. Vterque enim, Arius & Neſtorius, in eum ſimiliter iecit
blaſphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantum eſſe exiſtimando.] &
inferius oſtendens pro miraculo, vt quem Theodoſius tanto ſtudio proſequeretur, eum-
dem in exilium iuſſerit ſolum vertere, iſta ſubiecit:

Verum ne crimen (inquit) ſubeamus mendacij, ipſum Neſtoriū, qui nos iſtas res doceat,
in medium adducamus. Age Neſtori recita mihi quædam ad verbum ex epiſtola abs
te ipſo de his quæ iamdudum Epheſi de ſanctiſſima religione agitabantur conſcripta, & ad
Præfectum Thebaidis miſſa: Ex Imperatoris edicto (*ſunt hæc verba Neſtorij*) Oaſim, alio
nomine Ibin appellatam, demigrare coacti ſumus. Ac quibuſdam deinde interpoſitis ad- E
* ſedibus iungit iſta: Poſtquam Oaſis, quam ſupra dixi, a barbaris capta erat, igniq. & cædibus*
funditus vaſtata; nos ab ijſdem barbaris, qui nos (qua cauſa adducti, neſcio) ſunt dere-
pente commiſerati, dimiſſi ſumus, minacibus quibuſdam conteſtationibus ad nos perter-
refaciendos adiectis, vt quamprimum e regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt)
nobis abeuntibus, ſunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum ca-
ptiuis quibuſdam, quos barbari ob miſericordiam (quid autem voluerint, equidem non ha-
beo dicere) nobis adduxerunt. Poſtremo iſti ad cara ſua quiſque domicilia dimiſſi ſunt:
NESTORIVS PANOPOLI HABITAT. nos autem ad Panopolim noſmetipſos propere recepimus. Verebamur namque, ne quis,
quoniam captiui eramus, anſam inde ad negotium nobis faceſſendum arripiens, vel fugi-
tiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accuſationis genere (variæ enim
calumniæ hominibus malitioſis ſolent abunde ſuppetere) nos per fraudem implicare mo-
liretur.]

A liretur.] his Neſtorius, ad Præſidem ſcribens, fugam ſuam coloribus adornauit. ſubdit mox
vero: Quapropter veſtram celſitudinem obſecramus, vt noſtræ captiuitatis, ſicut leges po-
ſtulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad
perniciem dedi: ne omnis poſteritas velut tragice hoc decantet, ſatius eſſe a barbaris du-
ci captiuum, quam auxilij cauſa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando
adiecto, ſic præterea ab alijs poſtulauit: Nobis per vos, quæſo, liceat in hoc commorari do-
micilio, ad quod ab Oaſi, cum eſſemus a barbaris dimiſſi, acceſſimus: vt quicquid a Deo
de nobis decretum ſit, id iam nobis obueniat.] hæc ex prima epiſtola accepta Euagrius ha-
bet. ex ſecunda autem iſta ſubiungit:

Has litteras ad tuam amplitudinem a nobis perſcriptas, ſiue vt argumentum amoris er-
ga te mei, ſiue vt admonitionem a patre ad filium miſſam ducis; animum, quæſo, attende
B rebus in illis explicatis, quæ ſane permultæ ſunt, eæq. pauciſſimis verbis, quantum fieri
poterat, a nobis comprehenſæ. Oaſis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in
eam irruptionem faciente, iampridem penitus vaſtata eſt. & paulo poſt: Quæ res cum ita
acccidiſſent, tua amplitudo, neſcio qua cauſa impulſa, aut qua arrepta occaſione, iuſſit vt
ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, ſitam ad extremam oram prouinciæ The-
baidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos
dixi, miſere raptati ſumus. Ac cũ itineris longitudine eſſemus fracti, contritique, manda-
tum minime ſcriptum illud quidem rurſus a tua magnitudine accepimus, vti Panopolim
reuerteremur. Itaque moleſtijs, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, de-
bilitati, corpore morbo vexato, & præ ſenectute languido, manibus etiam & lateribus con-
fractis, venimus denuo Panopolim; ibiq. aduerſis caſibus & acerbo dolorum morſu con-
C ciſi, fere animam egimus.

NESTORIVS COGITVR SAEPE MVTARE LOCA.

Rurſum vero aliud mandatum ſcriptum a tua celſitudine ad nos allatum nos a Pano-
poli ad quoddam illius confinium traduxit. At cum nos iam finem mandatis contra nos
editis ſtatutum fore putaremus, expectaremuſq. Imperatorum illuſtriſſimorum de nobis
voluntatem, de improuiſo aliud crudele ſane dabatur mandatum, vt iam quarto mulcta-
remur exilio. Et paulo infra: Sis, quæſo, his rebus geſtis contentus: ſatis tibi ſit, tot exilia
contra vnum corpus decreuiſſe: acquieſcas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua am-
plitudine accepimus. Quæſtionem, quæ eſt exercenda de nobis (per quos oportuerat
cauſam declaratam fuiſſe) quæſo Imperatoribus noſtris inuictiſſimis (vt æquitas poſtulat)
permittas. Iſta conſilia a nobis ad te, tamquam a patre ad filium ſcripta ſunt. Quod ſi
eadem iam ſicut antea grauiter & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, ſi modo
D vincere ratio non poſſit voluntatem. Ad iſtum modum Neſtorius tam Imperatores quam
eorum magiſtratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictiſq. figere non du-
bitauit; neque rebus aduerſis, quas pertulerat, ad modeſtiam traductus fuit.

Ipſe equidem accepi a ſcriptore quodam, modũ quo deceſſit e vita, talẽ fuiſſe, nimirum
eius linguã vermibus exeſam eſſe, ſicq. cum huius vitæ miſerijs ad grauiora ſupplicia iuſto
Dei iudicio infligenda eaq. ſempiterna migraſſe.] hactenus de his Euagrius, quæ ab ama-
nuenſi Neſtorij & ex eius epiſtolis accepit. His conſentientia ceteri habent: addit tamen
Theodorus [a] Lector, totum eius corpus putredine fuiſſe conſumptum: id ipſum affirmat
quoque Cedrenus [b], cum lingua totum computruiſſe corpus: eadem etiam tradit Nice-
phorus [c]. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius [d], dum ait inferius, poſt mortem Neſtorij
ſubrogatũ Maximianum Conſtantinopolitanæ ſedi in locum ipſius Neſtorij, ac deinde Pro-
E clum: nam viuo Neſtorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpiſſe Eccle-
ſiam Conſtantinopolitanam, ſatis liquido demonſtratur. Ceterum non ante præſentem
annum Neſtorium proſcriptionem cum exilio paſſum eſſe, tum reſcriptum Imperatoris
datum ad Iſidorum Conſulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipſius Neſtorij fi-
dem exploratam faciunt, vtpote quæ quadriennium teſtentur eũ in ſuo monaſterio in pace
frequentatum muneribus & honoribus tranſegiſſe: eum enim eo fuerit amandatus poſt
Concilium Epheſinum abſolutum in fine anni quadringenteſimi trigeſimiprimi, quatuor
his additis annis habitationis in monaſterio, hoc plane anno in exilium actum colliges.
Quoto autem exilij anno extremum diem clauſerit, haud ſatis exploratum habetur.

MISERANDVS NESTORII INTERITVS.

a Theodor. in Collectan.
b Cedren. Compend. in Theodoſ. Minore.
c Niceph. lib. 14. c. 36.
d Euagr. lib. 1. c. 8.

Quod rurſum ad Neſtorij finem ſpectat: licet iſta dicta nuper ſingillatim minime expli-
cet Theodoretus, vt rem omnibus notam; ſatis ſibi viſus iſtis verbis ipſius extrema clau-
ſiſſe, quibus ait [e]: Vnde quoniam turpiſſima & maxime ignominioſa morte perituri ſunt
iniqui

e Theodoret. hæret. fabul. lib. 4. in Neſtorio.

iniqui: pontificatu per ſanctos qui Epheſi congregati fuerant, diuino ſuffragio eiectus eſt, & A iuſſu Imperatoris Oaſim habitare damnatus, futuri impiorũ ſupplicij illinc cœpit exordiũ, vt qui a ſua amentia conſumptus ſit, & in ſe dictum Apoſtoli [a] compleuerit: Quorumdam hominum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium.] hæc ipſe: qui quidem ob priſtinam, quam cum Neſtorio (vt vidimus) conſuetudinem habuit, infamatus cum eſſet, arrepta inde Neſtoriani occaſione, commenticias quaſdam Theodoreti atque Neſtorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus ſectæ communio monſtrabatur. teſtatur id quidem Leontius Scholaſticus, vbi ait [b]: Sciendum & illud, circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorij epiſtolas, in quibus ſe mutuo recipiunt: ſed fictitiæ ſunt, & fingunt eas hæretici, vt earum ope Synodum oppugnent. Si cui vero cognoſcere libet, quam graui Neſtorium Theodoretus odio proſecutus fuerit, librum ipſius Theodoreti perſcriptum de Hæreſibus legat.] hæc Leontius. extat ex illis epiſtolis vna ad Neſtorium inſcripta recitata ad B finem quintæ Actionis Quintæ Synodi, & aliæ ad alios datæ, quibus ipſe Theodoretus ſocietatis cum Neſtorio redarguitur.

[a] 1. Tim. 5.

THEODORETVS DIFFENDITVR A CALVMNIIS.

[b] Leont. de ſect. act. 4. tom. 9. Bibl. ſanct.

At ſunt ipſius Theodoreti ſcripta plurima, quæ, niſi nimia prolixitas fatigaret lectorẽ, pro illius ſincera fide probanda adduci in medium poſſent, nempe epiſtolæ ipſius illæ ad diuerſos datæ, & quidem germanæ, quibus nihil ſit quod obijci penitus valeat, vt quæ inter eas primum ſibi vendicat locum, epiſtola [c] ad Sporadiũ, qua cum auctore execrandum dogma Neſtorij eſt inſectatus; inſuper aliæ complures ad diuerſos ſcriptæ, quibus rectæ fidei profeſſionem, aduerſantemq. eiuſdem Neſtorij impietati, teſtatam, ſartam tectam, confirmatam, ſtabilitamq. reliquit, vt epiſtola ad Euſebium Scholaſticum [d], alia ad Dioſcorum, aliæ inſuper ad Celerinam diaconiſſam, ad Euſebium Epiſcopum Ancyranum, ad Timotheum Epiſcopum, ad Andream, ad monachos Conſtantinopolitanos, & ad poſtremum duæ ad Leonem Romanum Pontificem: quibus plane omnibus ex priſtina illa cum C Neſtorio conſuetudine contractam maculam plus ſatis abſterſit, diluit, atque purgauit. Poſt initam quidem pacem, iunctamq. cum Cyrillo & alijs Orthodoxis communicationem, ipſum Neſtorio addictum fuiſſe, nulla prorſus eſt mentio; ſed pro Catholica fide ſtrenue atque impigre laboraſſe, plurima ſunt monumenta. Verum de Theodoreto ſæpe dicendum inferius erit.

[c] Theodoret. epiſtola 1.

[d] Theodoret. epiſt. 21. 53. 101. 109. 131. 144.

Hoc eodem anno Ioannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obijt, cum ſediſſet annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius ſedi tribuat: verum cum anno ſequenti extent litteræ Theodoreti ad eius ſucceſſorem Domnum Epiſcopum Antiochenum ſcriptæ, haud ad illud tempus eius vitam eſſe propagatam, perſpicue poſſumus intelligere. Porro ipſam Theodoreti ad Domnũ epiſtolã reddemus ſuo loco anno D ſequenti; & eam qua monſtratur annos tredecim tantum ſediſſe, ad Dioſcorum datam, ſuo item loco deſcribemus. Mortuo autem Ioanne, in locũ ipſius ſubrogatus eſt eius ex ſorore nepos Domnus monachus, ſed deſertor monaſterij; qui (vt dictum eſt ſuperius) degens in Laura Euthymij, ipſo inuito, Antiochiam cum venire decreuiſſet, hoc cum vaticinio Euthymius futura prædicens admonuit: Obtinebis quidem adminiſtrationem, *nempe ſedis Antiochenæ Epiſcopatum*, ſed eam rurſus auferent tibi mali homines & præſtigiatores, cum ab illis prius ſeductus fueris ignorantia.] hæc quidem ipſe; nec falſus extitit vates, vt euentus probauit, inferiuſq. ſuo loco patebit. ſcribit hæc de Domno Cyrillus monachus in Actis [e] Euthymij. Quomodo vero factus Epiſcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylitam conuenit, narrat Nicephorus iſtis verbis [f]: Quo tempore Domnus ſacras Antiochenæ vrbis habenas tenuit, cum ad Simeonem veniſſet, totus conſternatus eſt, & E cum eo myſtico arcanoq. congreſſu conuenire exoptauit. Conueneruntq. ideo ambo, & ſacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri myſticam communionem porrexit.] hæc Nicephorus. Sed iam ad ſequentis anni res geſtas orationem paremus.

DOMNVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

[e] Extant apud Surium die 20. Ianuar.

[f] Niceph. lib. 14. c. 52.

IESV CHRISTI ANNVS	SIXTI PAP. ANNVS	THEODOSII 30. VALENTINIANI 13. IMPP.
437.	6.	

QVadringenteſimum trigeſimumſeptimum Chriſti annum ſignant Conſules Aetius & Sigeſuultus: quo dira perſecutio a Vuandalis illata Africanam exagitauit Eccleſiam: id quidem his aggreſſos eos eſſe Conſulibus, ſanctus Proſper in Chronico narrat

his

A his verbis: Genſericus* Rex Vuandalorum intra habitationis ſuæ limites volens Catholicam fidem Ariana impietate ſubuertere, quoſdam noſtrorum Epiſcoporum eatenus perſecutus eſt, vt eos priuatos iure baſilicarum ſuarum, etiam ciuitatibus pelleret, cum ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet.] paulo vero poſt ſubdit: Per idem tempus quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutychius, dudum apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij clari habebantur: quos Rex vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi facinus conſtantiſſime reſpuentes, excitato in rapidiſſimam iram barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſupplicijs, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, a profeſſio-
B ne atque amore Catholicæ fidei cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt, nec ideo (vt apparet) interfectus, ne ſuperata ſæuitia impij Regis etiam illa ætas gloriaretur.] hactenus Proſper.

* Geiſericus PERSECVTIO IN AFRICA SVB GENSERICO.

Fuerunt hi primitiæ martyrum perſecutionis Vuandalicæ, meritoq. præ ceteris ſunt laudibus celebrandi, vtpote qui alijs ad martyrium viam aperuere: quorum anteſignanus Arcadius affluens diuitijs, gloria ſæculari conſpicuus, & coniugatus erat: quæ omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed ſuperauit hæc cuncta & vicit athleta Chriſti corroboratus ab amico cariſſimo, ſanctiſſimo ſacerdote, Antonino Epiſcopo Conſtantinæ ciuitatis, qui ſcribens ad eum epiſtolam, ipſum hortatus eſt, vt forti perferret animo, quæ fidei Catholicæ cauſa dirus tyrannus mala inferret. porro ipſa epiſtola redolens antiquum illum Apoſtolicum characterem ſic ſe habet[a]:

a Extat tom. 8. Bibl. ſanct. col. 435.

C Perge fidelis anima, perge, & confeſſor vnitatis* gaude, quia pro nomine Chriſti pati meruiſti contumeliam, ſicut Apoſtoli cum flagellati ſunt. Ecce iam ſerpens ille ſub pedibus tuis iacet: ipſe confligere potuit, ſed ipſe cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput eius: non ſurgat iſte in agone martyrij, nemo te commoueat. Ecce gaudet Chriſtus, & inſpicit te: lætantur Angeli, & adiuuant te. Turba dæmonum calcaneum tuum obſeruat. Ne deficias, & dæmones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum eſt omnis chorus martyrum præceſſorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & coronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis eſt, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit, quo in æternum victurus eris? Iam cœpiſti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fallat diabolus in cauſa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne cariſſimus patiaris.

* Trinitatis EPISTOLA ANTONINI EPISC. CONSTANTINAE AD ARCADIVM.

D Verum, frater, habes certamen: integra eſt iſta confeſſio: ſi mortuus fueris, certus eſto martyr eris. Iob[b] non attendit vxorem, & ideo vicit; non familias, non diuitias, non amicos, & merito ſuperauit. Adam[c] mulierem ſuam plus ſatis dilexit, & ideo tam lacrymabiliter cecidit. Sic dicit Dominus[d]: Qui non dimiſerit patrem, aut matrē, aut vxorem, aut filios, aut familias propter me, non eſt meus diſcipulus. Quid ſi conditione vitæ mortuus eſſes; vxor te, aut familia habuit reuocare? Nam quem tenuiſti, ipſum attende, ipſi hære, tene eum fortiter, ne dimittas, ne reſpexeris retro, aut vxorem, aut diuitias, aut familias. Surſum cor, perfectam inchoaſti pugnam. Ipſe tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipſe tecum luctatur; ſed tecum eſt Pater & Filius & Spiritus ſanctus.

b Iob. 2.
c Geneſ. 3.
d Matth. 10.

Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabæa[e] mater pro Chriſto miſit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipſa magis eos hortabatur, vt morerentur:
E ipſa autem poſt filios occiſos ecce iam exultat cum filijs coronata. Reſpice quia in vtero matris Deus te fecit: ipſe tibi ſpiritum & animam dedit, ipſe te ornauit ratione & ſapientia, ipſe cælum fecit & terram & omnia quæ in eis ſunt. Sic te vult ſuſcipere pro fide morientem, vt tibi plenam exhibeat maieſtatem. Reſpice mundum; periturus eſt. Reſpice Solem, Lunam & ſtellas; & ipſa ſoluenda ſunt. Conflige fortiter pro anima tua, quæ aut ſemper viuit, aut ſemper perit. Ecce dimiſſa ſunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quæcumque vſque hodie committere potuiſti. Audi de hac re Ezechielem dicentem[f]: Quacumque die iniquus conuerſus fuerit ab iniquitate ſua, & fecerit iuſtitiam, omnes iniquitates eius non memorabor vltra, dicit Dominus. Iuſtitia tua, fides tua: quia[g] iuſtus ex fide viuit. Tribulatio, expoliatio, exilium remiſſionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna cælorum. Qualis eris, cum te cum ſancto Stephano videris? Qualis eris, cum Petrum & Paulum,

e Mach. 7. VEHEMENS AD MARTYRIVM EXHORTATIO.
f Ezech. 3.
g Rom. 1. Hebr. 10.

quos

quos rogare ſolebas vt patronos, habebis amicos? Chriſtum mox tua anima videbit, & A corpus tuum erit in refrigerio reſurrectionis, vt & ipſa caro videat, quod tua anima cum exierit, mox videbit.

PROPOSITVM CERTAMEN OB OCVLOS PONIT.

Fremit diabolus, gaudet Chriſtus. Roga, plora, poſce auxilium, & mox accipies in mente ſolatium. Time pœnas æternas, vbi ſemper ardetur, vbi ſemper in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exuritur. Gehennas expaueſce, & Chriſtum modo tene. Modo eſt vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, ſi in iſta pugna defeceris. Et quid tibi prodeſt, ſi diabolo conſenſeris, & mox corpus amiſeris? Aut neſcis quia vita corporis tui in poteſtate eſt Dei tui, qui tibi confeſtim auferre poteſt carnem, ſi dereliqueris fidem? Quidam Chriſtianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adſtitiſſe ſibi angelum ſplendido vultu cū linteo aqua profuſo, qui ei aquam in faciem ſpargeret, & linteo detergeret. Donec tortus eſt iſte, Angelus non receſſit, conſolans eum, & refrigerans eum. Confeſſor autem Chriſti pœnas quas ſuſtinebat, penitus non ſentiebat. *fuit hic Theodorus Antiochenus ſub Iuliano confeſſor.* Minus tormenta ſentiuntur, quando pro Chriſto pugnatur: quia virtus animi ſuperat dolores mundi: & cum inuocata fuerit Diuinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino* tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam ſi amiſeris carnem. Exhibe Deo hanc perſeuerantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis eſt, & cito finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima. B

* homine

VICTORIAM GLORIOSAM PROPONIT.

Tu autem exora, quia luctari cœpiſti, nec defeciſti: martyrium inchoaſti, cuſtodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem; ſerua cor tuum & confirma per Spiritum ſanctum, quē in te exſufflare voluiſti, & quem in te honoraſti. Confige fortiter per puritatem baptiſmi, quod contemnere noluiſti. Securus eſto de corona, C ſecurus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modo Deus animum tuum: ibi eſt oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo ſtes: ſi firmum te viderit, gaudet & adiuuat: ſi infirmum, ſuccurrit & ſubleuat. Tu tamen certa pro veritate vſque ad mortem, & eris non ſolum tibi, ſed & ceteris in ſalutem: alioquin a te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Chriſti, in acie primus ambulas: ſi tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hæc time: nam & ſi viceris, pro multorum ſalute pugnaſti, & coronam multiplicem accepiſti.

FIDEM CATHOLICAM EXEMPLIS INSINVAT.

Deus vnus eſt, Deus non poteſt eſſe minor, Deus non poteſt immutari. Scis iſta: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod præmiſi: Deus vnus eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, & tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro: nempe aliud eſt anima, aliud D ratio, & tamen in anima eſt ratio: & vna eſt anima, ſed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio ſapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet ſapientia, & tamen nec anima eſt ſine ratione, nec ratio ſine anima, & cum vnum ſint, anima ſola ſuſcepit vitam, ratio ſola ſuſcepit ſapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum ſint, & vnus Deus ſit: tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro, ſicut ad ſolam rationem pertinet ſapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & ſplendor in vno radio ſunt, ſed calor exiccat, ſplendor illuminat, aliud ſuſcipit calor, aliud ſuſcipit ſplendor, licet ab inuicem calor & ſplendor non poterint ſeparari. ſuſcipit ergo ſplendor illuminationem, non feruorem; ſuſcipit autem calor feruorem, non illuminationem.

Aliud ergo ſingulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. ſic & Filius ſuſcepit ſolus carnem, & tamen non deſeruit Patrem, nec ſe diuiſit a Patre. Filius itaque ſuſcepit carnem in proprietate, & tamen & Pater & Spiritus ſanctus non deſuerunt maieſtate. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietas, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus ſancti receſſit diuinitas. Carnem ſuſcepit Chriſtus; numquid a Patre aut Spiritu ſancto receſſit? Ergo vera eſt vnitas. Impleuit autem carnem Chriſti & Pater & Spiritus ſanctus, ſed maieſtate, non ſuſceptione. Vis ſcire quia in eo fuit Pater? Non ſum ſolus (inquit[a] Chriſtus) ſed & Pater mecum eſt. Audi de Spiritu ſancto, quia quod cum eo erat, Euangeliſta[b] referat: Ieſus plenus Spiritu ſancto regreſſus ad Iordanem. Ecce ſolus Chriſtus ſuſcepit carnem, & tamen Pater & Spiritus ſanctus non deſuerunt maieſtate: ſi cælum & terram implent, carnem Chriſti deſerere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitate tranſierunt. E

a Ioan. 16.
b Luc. 4.

Ad hanc* citharam reſpice: vt muſici melos ſonis dulcibus reddat, tria pariter adeſſe videntur

* hoc

A videntur, ars, manus, & chorda: ars dictat, manus tangit, reſonat corda: tria operantur, ſed ſola chorda reſonat quod auditur: nec ars, nec manus ſonum reddunt, ſed eum cum chorda pariter operantur. ſic nec Pater, nec Spiritus ſanctus ſuſcipiunt carnem, ſed tamen cum Filio pariter operantur: ſonum ſola chorda excipit, carnem ſolus Chriſtus ſuſcepit: operatio in tribus conſtat; ſed quomodo pertinet ad ſolam chordam ſoni redditio, ſic pertinet ad ſolum Chriſtum carnis humanæ ſuſceptio.

Hæc a paruo in grandi mœrore poſito, vt quæcumque dicta ſint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hæc eſt recta regula fidei: pro hac ſi quid tibi contigerit, martyrium perfeciſti. Chriſtus alapas accepit, Chriſtus ſputa aliena ſuſtinuit, Chriſtus felle & aceto potatus eſt, Chriſtus ſpinis coronatus eſt, & inter latrones iniquos deputatus eſt iuſtus, Chriſtus lancea perforatus eſt, Chriſtus mortuus eſt, Chriſtus hæc pro culpa tua: quanto magis tu firmus ſtare debes pro anima tua, vt nemo tollat coronam tuam? Iam in ſtadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paueas, nihil penitus pertimeſcas; quia omnis pro te Eccleſia deprecatur, vt vincas. Expectat te Eccleſia Catholica martyrem ſuum, vt honorificet ſicut Stephanum ſuum. Vide ne confundas nos in hoc ſæculo. Vide ne humilies nos in conſpectu aduerſariorum. Suſtinet tecum Dominus Chriſtus. Suſtinet tecum Eccleſia. Eſto ſecuriſſimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuiſti peccata.] hucuſque Antonini Epiſcopi epiſtola ad Arcadium, vt habet editio Margarini.

EXEMPLO CHRISTI AD PVGNAM ROBORAT.

B

Ceterum apud Gennadium [a] non Antoninus hic nominatur auctor qui eam ſcripſit epiſtolam, ſed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Conſtantinæ Africæ ciuitatis Epiſcopus ſcripſit ad Arcadium quemdam, qui pro confeſſione fidei Catholicæ in partibus Africæ a Genſerico Rege miſſus exulabat, epiſtolam ad labores pro Chriſto ferendos hortatoriam, & exemplis præſentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confeſſionis fidei perſeuerantia non ſolum præterita purget peccata, ſed & meritum procuret martyrij.] hæc Gennadius. Dici quidem poſſet, aliam hanc ab illa epiſtolam eſſe ad eumdem Arcadium datam, niſi & hic eiuſdem Conſtantinæ ciuitatis Epiſcopus diceretur.

a Gennad. de Vir. illuſtr. c. 95.

DE AVCTORE EPISTOLAE.

C

Quod vero ad Arcadium ipſum pertinet; tanto claſſico ad prœlium excitatus, in omnibus conſtantiſſimi atque fortiſſimi Chriſti militis ſpecimen edidit, aduerſariumq. vincendo proſtrauit, & vt alij poſt ſe vincerent, exemplo monſtrauit. Celebris eſt horum martyrum memoria in Eccleſia ſingulis annis publico præconio vbique repeti conſueta Idibus Nouembris. Prætermiſſa ſunt autem iſta a Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliaſq. illi proximas prouincias illatas ſcribere haud admodum laborauit, rebus tantum Eccleſiæ Carthaginenſis, vbi agebat, intentus; qui & poſt captam ipſam Carthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur ſuo loco.

D

Sub huius quoque anni Conſulibus (inquit Proſper [b]) Valentinianus Auguſtus ad Theodoſium Principem Conſtantinopolim proficiſcitur, filiamq. eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Eaq. ſibi nupta, apud Theſſalonicam, Italiam repetens, hiemauit.] ſequenti vero (vt ſubdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingreſſus eſt. Eadem habet Socrates [c]: ſed quod ad tempus ſpectat, ab vtroque diſcrepans, id factum affirmat ſub Conſulatu Iſidori ac Senatoris, anno videlicet ſuperiori.

b Proſp. in Chron.

c Socrat. lib. 7. c. 43.

E

IESV CHRISTI ANNVS	SIXTI PAP. ANNVS	THEODOSII 31. VALENTINIANI 14. IMPP.
438.	7.	

CHriſti anno quadringenteſimo trigeſimooctauo, Theodoſio Auguſto decimumſextum & Fauſto Conſulibus, decimoſexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chryſoſtomi Comanis celebri pompa tranſlatum eſt Conſtantinopolim. Quanam autem præuia occaſione id factum ſit, & quo auctore, ſunt cuncta dilucidius explicanda.

TRANSLATIO S. IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Quod in primis ad tẽpus ſpectat; id hoc anno accidiſſe, Socrates [d], Marcellinus in Chronico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cum Proclus Epiſcopus Conſtantinopoli anniuerſaria die tranſitus S. Ioannis Chryſoſtomi, ex more, panegyricam ad populum orationem haberet, ita vniuerſi Chriſti fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indeſinentibus inter concionandum, Proclum pulſare aggreſſi, concionem ad finem perduci

d Socrat. lib. 7. c. 44.

duci minime ſiuerint, petentes reddi ſibi Ioannem, ſacraſq. eius reliquias Conſtantinopolim transferendas. Nacti ſumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad populum habuit, recitari in Eccleſia ſolitam die tranſlationis ipſius. Inter veteres enim codices, quos antiquitas Lectionaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud nos ſunt, inuenimus dictam Procli orationem, ſed deprauatam ſatis & nimia vetuſtate pene conſumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore tibi cariorem, quod nec apud Græcos (quod ſciam) neque Latinos edita habeatur. Accipe eam: A

ORATIO PROCLI IN NATALIS. IO. CHRYSOSTOMI.

Certe gratias Deo, fratres cariſſimi, modo inenarrabili, quod in domo eius, in qua ſacra intonuit tuba (*nempe Ioannes*) pacifice agitur, & ſine prœlijs; in qua ſuauiſſime ſacra modulata eſt lyra, & audientium ſpirituale repletur ſpectaculum; in qua Euangelica inualuit arũdo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Eſt facta Ioannis memoria omnibus ciuibus rete, ſic vt rectos fidei trahat: non enim ſic piſces trahit piſcatorum rete, ſicut rectos fide trahit Ioannis ſolemnitas. O gratiam*, finem, & locum, & tempus vincentem! tempus enim ſuperauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clauſit ſacerdotis miracula: ſed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa manu oſtentans vos, clamat: Opus meum vos eſtis in Domino. Iterum Ioannes in verbis pretioſæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ a Deo inſpiratæ bibliotheca, diuinus theſaurus intelligentiæ, ſtudioſis manibus aduerſus Imperialem auaritiam ſalx acutiſſima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio debacchantem pertimuit (ſicut Ioſeph) Aegyptiam. B

* Ioannem

LAVDES IO. CHRYSOST.

Sed pauco minorem laudibus nauem magnas res geſtantem mergendam attonitus: nullus enim digne laudabit Ioannem, dum non eſt alius Ioannes. ſicut enim vndarum frequentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium induſtria & fortitudo & magiſterijs pijs inundant & currunt. In eo libertatis ſplendeſcunt radij, quorum alio Sol Deitatis conclareſcit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit, alio erroris emendatio, alio ſynagogæ nuditate ædificia ſplendent, alio mores, alio e cælis coronæ fulgent gratiæ. O ſacerdos, cuius tantum induſtriæ lucrum, quantum aeris ſuauiſſimi odores: o nomen non negans acta: o cognomen reddens ſpeciem actæ vitæ: o lingua ipſis cælis altior: o magiſter Euangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes iſte: ille prædicator, iſte tuba: ille inconcuſſus, iſte ſine ſeruitute: ille ſine ſectis, iſte ſingularis: ille virgo, iſte caſtitatis defenſor: ille in eremo baptizans, iſte in ciuitate retia mittens: ille corripiebat adulterantem, iſte corripiebat raptores: ille capite amputatus eſt, iſte eamdem conſtantiam præſeferre non dubitauit: ille in carcere incluſus eſt, iſte in exilio deportatus. ſunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ. C D

* fugauit

RES GESTAE A IOANNE CHRYSOST. SVMMATIM COLLECTAE.

Ioannes cum beatiſſimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Chriſti ſumus. Omnem locum omni liberauit errore. In Epheſo artem Midæ nudauit*: In Phrygia Matrem quæ deorum dicebatur, ſine filijs fecit: In Cæſarea publica meretricia honoris vacua ſpoliauit: In Syria Deum impugnantes ſynagogàs euacuauit: In Perſide verbum pietatis ſeminauit. Vbique Orthodoxæ fidei radices poſuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit: libros conſcripſit, retia ſalutis expanſit: Cum Ioanne de paterno Verbo theologizauit: cum Petro piam confeſſionem fundauit: cum Paulo propter fidem ſudores effudit: cum piſcatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem glorioſa, ſepulchrum vero beatum, merces autem copioſa.] hucuſque Proclo perducere licuit orationem fine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptã populi aſtantis & inſtantis ſibi Ioannem reddi: cum Proclus ex more illa tantum apponens verba: Gratia & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum Deo Patre & Spiritu ſancto, gloria poteſtas & magnificentia in ſæcula ſæculorum] finem impoſuit orationi clamoribus populi interceptæ. E

a Marc. 15.

PROCLVS AGIT CVM IMPERATORE DE TRANSLATIONE IOAN. CHRYSOST.

b Niceph. lib. 14. c. 45.

c Socr. lib. 7. c. 44.

His percitus Proclus acclamationibus populi, inſtar [a] Nicodemi, abiens ad Theodoſiũ, audacter petijt corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum hiſce clamoribus populi, ab Imperatore petijſſe transferri debere Ioannis venerandum corpus, Coſmas Veſtiarius ea oratione quam habuit de tranſlatione ipſius, oſtendit, necnon Nicephorus [b], atque alij. Curaſſe autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates narrat his verbis [c]: Exiguo (inquit) tempore poſt Proclus Epiſcopus eos qui propter Ioannis abdicationem ſeparatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & pru-

dentia

A dentia eorum animos offenſos permulſit. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Corpus Ioannis Comanis ſepultum, vbi Imperatori eam rem perſuaſerat, trigeſimoquinto anno poſt eius abdicationem Conſtantinopolim transferendum curauit, quod cum multo honore & ſplendida pompa publice celebrata in eccleſia Apoſtolorum condidit. Hac re igitur, qui propter Ioannem conuentus ſeorſum faciebant, ad Eccleſiæ concordiam reconciliati ſunt: quod factum eſt ad decimumſextum Conſulatum Imperatoris Theodoſij ſexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cum hic & paulo inferius trigintaquinque annos numeret poſt abdicationem ipſius, manifeſtum eſt eum numerare a priori expulſione, quæ contigit anno Domini quadringenteſimotertio. Meminit de eadem tranſlatione Theodorus Lector[a], ſed ante omnes Theodoretus[b] rem paucis attingens, narraturus (vt puto) rem geſtam vberius, ſi ad hæc tempora ſuam hiſtoriam perduxiſſet.

B Ceterum vt res ſe habuerit, qui exacte eam recenſeat inuenimus Coſmam Veſtiarium, qui luculenta habita oratione de eadem tranſlatione, quæ geſta fuerint exacte recenſet: inuenimus[c] eius orationem encomiaſticam coniunctã Procli orationi, quam recitauimus. Vbi inter alia ad perſuadendũ id Theodoſio, eo potiſſimum vſus eſt argumento, nimirum quod minime pati deberet patrem ſuum, nempe Chryſoſtomum, qui eum per baptiſmum genuiſſet in Chriſto, & elatum de fonte inſtar Simeonis geſtaſſet in vlnis, ac Chriſtiana religione imbuiſſet, eumdem parentum ſuorum culpa cum viuentem expulſum, tum mortuum extra ſuam Eccleſiam habere ſepulchrum: fore enim opus pietate dignum, ſi pie functi viri ſacrum cadauer reſtituat poſtliminio: ſic namque bene conſuli animabus ipſorum, ſi patratum ab eis facinus ipſe ſic expiaret. His Theodoſium perſuaſum refert, ſelectoſq. viros ex Senatoribus ad opus perficiendum legaſſe Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in man-

C datis dediſſe, vt ſolemniſſima pompa venerandum Ioannis corpus inde ſublatum, choris pſallentium ſacrorum miniſtrorum comitantibus, accenſis cereis, de loco in locum quam religioſiſſime ac glorioſiſſime auehendum curarent.

a Theodor. Lector in Collectan. lib. 2. in fin.
b Theodoret. lib. 5. c. 36.
c In noſtra bibloth. tom. 5. Vit. Sanctorum.
COSMAS VESTIARII ORATIO DE TRANSLATIONE IO. CHRYSOST.

Acciddiſſe autem idem Coſmas Veſtiarius tradit, cum Senatores Comanam peruenissent, & litteras Imperatoris, quibus tranſlatio iubebatur, Epiſcopo & ciuibus aperuiſſent, perueniſſentq. ad locũ vbi in theca argentea Ioannis ſacra pignora aſſeruabantur; inde ea auferre & deferre conãtibus, minime, reſiſtente numine, conceſſum fuiſſe, ipſo nimirum ſacro corpore inſtar ſilicis loco inhæreſcente, & immobile permanente. Facto autem ſæpe periculo, req. ſæpius fruſtra tentata; vt ea omnia quæ accidiſſent, Theodoſio litteris ſignificarent, conſilium iniere. Quæ cum ipſe Imperator Theodoſius accepiſſet, adhibitis Proclo & alijs ſanctiſſimis viris, quid eſſet opus facto, ſententias ipſorum rogans, ipſe quid ſibi viſum

D eſſet aperuit; nimirum vt ad Ioannem ipſum tamquam viuentem litteras daret, ſupplicis inſtar libelli, quibus eum, de admiſſis in ipſum peccatis a parentibus veniam petens, rogaret humillimis precibus, vt Conſtantinopolim redire, ſuamq. ſedem priſtinam capeſſere dignaretur. Patefacta itaque Imperatoris ſententia, ab omnibus æque probata atque laudata fuit. Recitat idem Coſmas litteras, a quibus puto etiam Nicephorum exſcripſiſſe. ſunt autem huiuſmodi:

CORPVS IO. CHRYSOST. IMMOBILE.

Orbis totius Doctori & ſpirituali parenti, ſancto Ioanni Chryſoſtomo Theodoſius Imperator.

EPISTOLA THEOD. AVG. AD IO. CHRYSOST.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime eſſe putantes, pater venerande, illud e tumulo transferri & ad nos deduci, ſicuti filij patris amantes, deſiderauimus. Ad quod præſtandum cum debitum impendiſſemus honorem, quantã valuimus animi demiſſionem

E atque modeſtiã, vt par erat, exhibuiſſemus: vt tamẽ quod in optatis erat, minime conſequi digni eſſemus, Imperatorius fortaſſe faſtus, quo ſæcularia gubernamus & religioſa præſumpſimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem vere reuerendiſſimum (te enim ipſum perinde ac viuentem alloquimur) vt annuas cœptis noſtris; & qui pœnitentiam alios docuiſti, & noſtrum conatum ſuperaſti, pœnitentibus veniam impertiri digneris; nobiſq. te magno animi ardore expetentibus, & humili confeſſione peccata noſtra accuſantibus, reddere te ipſum minime detrectare amplius velis, neque longiore cunctatione dilationeq. nos crucies; quod neque commiſerationis id dignum tuæ, neque amoris noſtri & expectationis æqua ſit compenſatio: quippe quibus non corpus & cineres tantum tuas, ſed & ipſam tuam vmbram oculis contemplari, magnopere in optatis ſit.] hactenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum tranſlatione redditæ.

Cum autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepiſſent, quas Sacram vocant, eas (vt par erat) magna veneratione ſuper pectus Ioannis corporis collocauere; indictoq. peruigilio, aſſiduis Deum rogauere precibus, vt hoc ipſum præſtaret, quod humillimis votis religioſiſſimus expoſceret Imperator, redderetq. ſaltem defunctū Ioannem Conſtantinopoli, quem vt maioribus augeret coronis, exulare atque exulem tandem mori permiſerat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturq. ex voto Ioannis corpus mobile: tollitur ſacra ſarcina humeris ſacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis atque monachis, vndique confluentibus incenſas faces geſtantibus, qui ſequebantur & præcedebant, populis: ſicq. de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum eſt venerandum ſepulchrum, ſacrum corpus intus incluſum habens. Quomodo autem Conſtantinopolim a Niceph. lib. 14. c. 43. perlatum ſit, quæ Coſmas longiori proſecutus eſt oratione, Nicephorus [a] eadem ſummatim complexa ita recenſet: B

CORPVS IO. CHRYSOST. TRANSFERTVR CHALCEDONEM. Poſtquam autē itinere confecto in littus ex aduerſo Conſtantinopoli ad Chalcedonem cum reliquijs ſancti viri peruenere, tranſijt eo Imperator, & Senatus Imperatorius; tranſijt etiam Patriarcha, & Iudices, magiſtratuſq. omnes, & deinde homines generis & ætatis omnis, per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Boſphori ardentibus funalibus tegentes, ſacrum tumulum Imperatoria triremis excepit. Tum ſane miraculum quoddam edidit Deus, prodigijs quæ vnquam viſa ſunt, longe maius. Cum enim certa & conſtans eſſet in mari tranquillitas, repentina ſubito exorta eſt procella, & naues innumerabilis illius claſſis aliæ alio diuerſæ ſaluti ſuæ conſulentes diſperſæ ſunt. Ea autem quæ ſacrum illud pondus & præclarum theſaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus derepente ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduæ agrum appulit, viduæ inquam illius, propter quam ſponſa Chriſti Eccleſia paſtore tanto viduata fuerat. & rurſum poſt mortem quoque iuſto iudicio legitimam ille tulit ſententiam, agrum viduæ auctoritate ſua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius aperte prædicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis diſcidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardorem eximium quouis præcone clarius atteſtatur. Hoc vbi factum eſt, ſerenitas rurſum aduenit; & naues aliæ aliunde collectæ cum apparatu & comitatu maximo, carminibuſq. debitis virum ſanctum perducentes, in vrbem imperantem deportarunt. Eumq. primum circa Amantium magni Thomæ templum excepit, inde vero ad eccleſiam ſanctæ Irenes delatus: porro poſtea Imperiali curru ſepulchrum euectum in ſanctorum Apoſtolorum templum illatum eſt. C

NAVIS ABSQVE REMIGIO DELATA AD AGRVM VIDVAE.

Ibi Imperator ſacro tumulo chlamyde tecto, & frōte atque oculis vrnæ impoſitis, communem ſupplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorſum vero pro matre quoque precatus eſt, vt tumuli eius motus atque ſtrepitus cōſiſteret: triginta enim & quinque [*] annos iam is quatiebatur, quo tempore ſcilicet & ipſa Eccleſiam concutiebat. Nec ille id non exorauit: confeſtim namque vrna eius conſtitit. Atque vbi ſacer Proclus virum ſanctum in eumdem ſecum thronum collocauit, plebs circumfuſa vno ore exclamauit; Recipe, inquiens, thronum tuum, o pater. Fertur ipſe quoque rum, quæ dudum clauſa fuerant, labijs rurſum apertis, ad populum dixiſſe: Pax vobis. ſicuti id circumſtantes homines & Proclus Patriarcha, ſe audiſſe, teſtati ſunt. Porro ſacris myſterijs peractis, ad reliquiarum eius repoſitionem itum eſt, & Epiſcoporum manibus magnus Antiſtes ad baſim ſacræ diuinæq. menſæ, veluti ſacer & inuiolabilis theſaurus conditus eſt, Epiſcopis Epiſcopus, martyribus quamuis ſine ſanguine martyr, Prophetis Chriſti & Apoſtolis magna atque aurea Eccleſiæ Chriſti tuba, omnes omnium aures perſonans, & pia dogmata & præcepta clare muſicis plane modulis occinens. Factum id vigeſimoſeptimo menſis Ianuarij die. Ingenti autem facinore iſto illi etiam qui propter ipſum ſeceſſerant, perſuaſi, Eccleſiæ omnes coniuncti atque vniti ſunt.] hactenus Nicephorus: habet illud amplius Coſmas in ſua oratione, eodem Ioannis corpore in throno confidente, vniuerſum populum candidi cerei oblatione ipſum adijſſe, ac ſalutaſſe, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obſequium exhibuiſſe. Iam olim ipſe ſanctus ex Cucuſo exul ſcribens ad Olympiadem [b] iuniorem viduam, prædixerat fore vt ipſe rediret Conſtantinopolim: quod tandem, licet non vt illa putabat, impletum eſt. D E

THEODOSIVS ORAT PRO PARENTIBVS

* duo

b Chryſoſt. epiſt. 2.

Subdit

A Subdit autem his Nicephorus [a], hoc eodem tempore tranſlationem eſſe factam S. Ignatij Epiſcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: ſed quomodo verum id, ſi Hieronymi [b] teſtificatione iam ſuo tempore Ignatij venerandum corpus erat tranſlatum, & in ſuburbijs Antiochiæ extra portam Daphniticam collocatum? quæ tranſlatio (vt quæque antiqua teſtantur Martyrologia) ab Eccleſia Catholica anniuerſaria memoria repeti conſueuit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chryſoſtomi nobilis oratio, & de ea ſuperius mentio facta eſt. Videtur autem ſecunda hæc fuiſſe tranſlatio, quando (vt ait Euagrius [c]) Theodoſius Imperator e priori loco ſepulturæ ipſius in Fortunæ templum ſolemni apparatu transferri iuſſit: cuius tranſlationis diem Antiochiæ eſſe quolibet anno ſolemnem, & a Gregorio Epiſcopo cultu celebriori auctam, idem quoque teſtatur Euagrius.

a Niceph. lib. 14. c. 45.
b Hieron. de Scrip. Eccleſ. in Ignatio.
DE S. IGNATII POSTERIORI TRANSLATIONE.
c Euagr. lib. 1. c. 16.

B Sub Proclo etiam Conſtantinopolitano (quoto autem anno ſedis eius, neſcitur) facta eſt reuelatio in ſuburbio Conſtantinopolis reliquiarum ſanctorum Quadraginta martyrum, quos ſub Licinio Imperatore Sebaſte in Armenia paſſos diximus. quomodo vero eas ſanctæ Pulcheriæ reuelante S. Thyrſo martyre, inuentæ ſunt, Sozomenus pluribus narrat: cui ſe inuentioni interfuiſſe commemorat, locellumq. tradit foramen in medio habuiſſe, per quod ſolerent ipſæ ſacræ reliquiæ tangi: quod quidem moris fuiſſe etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apoſtoli Petri ſepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia rurſus occaſione inferius ſuo tempore. Ait igitur hæc poſt multa Sozomenus [d]: Ipſum porro loculi tegmen velut in menſam ſacram fabrefactum erat. In ſummo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Aſtans autem quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam ſorte habebat, per foramen immiſit, & extractam naribus C admouit, & vnguentum fragrantiſſimum olfecit; ex quo ſtatim tum laborantibus, tum aſtantibus bona ſpes ſuborta fuit.

DE INVENTIONE RELIQVIARVM SS. QVADRAGINTA MARTYRVM.
d Sozom. lib. 9. c. 2.

Itaque cum locellum auide aperuiſſent, Euſebiam inueniunt *(quæ ſe ſepeliri in eodem ſepulchro iuſſerat, in quo & dictas martyrum reliquias ſeorſum poſuerat)* illud vero quod ad caput eius imminebat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipſum continebat. In medio rurſus foramen iſtud apparens, etiam nunc manifeſtius declarabat intus haberi martyres *(en habes in loculo martyrum ſecundum foramen.)* Hæc vbi annunciata eſſent, eueſtigio accurrunt Imperator & Epiſcopus ad Martyrium *(quam nos dicimus Confeſſionem.)* Tum ſolutis per artifices ferreis illis vinculis, confeſtim ſine negotio operculum illud extractum fuit: ſub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duæ argenteæ repertæ ſunt, in qui- D bus ſanctæ reliquiæ iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quod ſe tanta reuelatione dignatus eſſet, tum quod ſanctarum reliquiarum inuentionem aſſecuta eſſet. Poſt hæc pretioſiſſima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrſi eccleſiam compoſuit, publica feſtiuitate (vt æquum erat) cum debito honore ac pompa ac pſalmodijs celebrata, cui & ego ipſe interfui.] hæc Sozomenus.

Hoc inſuper ipſo anno, qui ſequens eſt ab Eudoxiæ nuptijs, Eudocia mater peregrinata eſt Hieroſolymá voti ſoluendi cauſa, vt Socrates tradit his verbis [e]: Theodoſius Imp. deinceps *(poſt tranſlationem Ioannis Chryſoſtomi corporis ſcilicet)* preces Chriſto offerre, quibus gratias pro acceptis beneficijs agat, Chriſtiq. nomen hoc munere obeundo eximijs honoribus decorare cœpit. Quinetiam Eudociam coniugem Hieroſolymam miſit. Quippe pollicitus erat, illam hoc votum perſoluturam, ſi filiam in matrimonium collocatam cerne- E ret. Quin illa ipſa & eccleſias Hieroſolymorum, & omnes alias in vrbibus verſus Orientem ſitas, tum eo proficiſcendo, tum domum redeundo, varijs ornamentis honorifice illuſtrauit.] hæc Socrates. Porro perſuaſione quoque S. Melaniæ Iunioris, cũ illa (vt vidimus) eſſet Conſtantinopoli, huiuſmodi peregrinationem Hieroſolymam Eudociam ſuſcepiſſe, eius Acta teſtantur, in quibus hæc de Eudocia [f]: Interim autem dum hæc fierent, Imperatrix Eudocia * iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cum ea veniſſet Byzantium, ſuadentis vt hanc ſuſciperet peregrinationem, & veniret Hieroſolymam, vt videret loca ſancta, & quæ ex eis percipitur fieret particeps ſanctificationis. Cum Melania itaque ei proceſſiſſet obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quæ eam matris loco haberet, & duabus de cauſis prouidentiæ diuinæ ageret gratias, nempe quod vſque adeo celebratam Hieruſalem & ſancta loca quæ videret, digna ſit habita, & quod in ea talis matris facta ſit filia ſecundum ſpiritum. Signum eſt autem magni amoris Impe-

e Socrat. lib. 7. c. 46.
EVDOCIA AVGVSTA PROFICISCITVR HIEROSOLYMAM.
f Apud Metaphraſt. die 31. Decemb. Sur. die 31. Ianuar.
* Eudoxia

ratricis in Melaniam, quod non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ A
illic erant virgines tamquam ſorores ſalutare & amplexari.

EVDOCIA A S. MELANIA CVRATA.

Porro autem cũ celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & feſtum celebrabat. Hanc autem rem bonam conſecutum eſt quiddam dignum maligni improbitate, & boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria dæmonis e compage erat luxatus, illa abſque dolore apte & recte in ſuum locum reſtituit. Cum hæc & non pauca alia a magna Melania percepiſſet commoda, & ſe ſimul etiam exatiaſſet ſpectaculis, decreuit reuerti Conſtantinopolim: & ei quidem Melania cum tamquam bonas comites dediſſet preces, ipſam dimiſit.] hæc ibi: ſed de Eudociæ reditu Conſtantinopolim agemus anno ſequenti, quo contigit. Quod vero ad Melaniam ſpectat; quantum ſuperuixerit, non conſtat; ſed illud certum eſt, ipſam monaſtica vita magna obſeruatione perfunctam, & miraculis pluribus illuſtratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migraſſe, & inter ſanctas B
relatam anniuerſaria memoria in Eccleſia celebratam.

a Euagr. lib. 1. c. 20.

De Eudociæ autem profectione Hieroſolymam Euagrius itidem ſcribens, hæc addit [a]: Eudocia vero poſtea ad ſanctam Chriſti ciuitatem profecta eſt: vbi habita oratione ad populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe ſatam veſtra me & ſanguine glorior eſſe.

Quo quidem ſignificauit colonias e Græcia eo deductas eſſe. Quod ſi quis iſtarum rerum cognoſcendarum ſtudio teneatur; ſunt a Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo, Ariano, & Piſandro poeta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano ſophiſtis omnium præſtantiſſimis ſcriptis exquiſite mandata.]

Hæc cum dicat Euagrius, haud res Iudaicas intime perſcrutatus apparet: ſi enim legiſſet quæ Ioſephus eo argumento conſcripſit, diuerſum plane ſenſum verſui illi Eudociæ ac- C
commodaſſet, nimirum eam ſignificare voluiſſe Græcos ipſos e Palæſtinis originem ducere, non Palæſtinos e Græcia. Siquidem Ioſephus [b] recitat epiſtolam Regis Lacedæmoniorum ad Oniam ſummum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios & poſteros Abraham aliquam cognationem interceſſiſſe: vt illos ex iſtis, non iſtos ab illis originem duxiſſe voluerit demonſtrare. Sed quam inferiores Græci fuerint, quos Euagrius citat, vt de rebus Hebraicis recte ſcribere potuiſſent, idem Ioſephus contra Apionem pluribus docet, noſq. primo tomo exemplis aperte demonſtrauimus. At in his modo non immorandum.

b Ioſeph. Antiq. lib. 10. c. 5. & lib. 13. c. 9.

LACEDAEMONII EX HEBRAEIS.

Quæ autẽ ipſa Hieroſolymis, vbi per annũ ferme integrum verſata eſt, Eudocia Auguſta egerit; qui eius vitam ſcriptis proſecuti ſunt, narraſſe, Euagrius tradit: ſed quod ea non extent, ſed omnino perierint; quæ ipſe paucis complexus eſt, hic deſcribamus. Atque in pri- D
mis: Conſtat (inquit [c]) eam, cũ in ſancta illa Chriſti ciuitate verſabatur, multas res ad Dei Saluatoris honorem illuſtrandum geſſiſſe. Nam ſancta ædificauit monaſteria, & loca illa quæ Lauras vocant, in quibus tametſi varia ratione viuitur, tamen vitæ inſtitutum ad vnum eumdemq. finem ſpectat, eumq. ſanctiſſimum.] pergit deſcribere Euagrius monachorum Palæſtinæ viuendi diuerſi generis inſtituta, quæ nos ex alijs auctoribus ſuperius enarrauimus. atque inferius iſta de Eudocia ſubijcit [d]: Cum multis huius generis hominibus Theodoſij coniunx collocuta eſt, & multa huiuſmodi monaſteria (vt ante dixi) ædificauit; Hieroſolymorum refecit mœnia, eaq. pulchriora reddidit.] vnde eidem propheticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur [e]: Benigne fac Domine, vt in bona voluntate tua Sion ædificentur muri Hieruſalem.] ſiquidem ἐν τῇ εὐδοκίᾳ, in bona voluntate, ſignificat [f]. E

c Euagr. lib. 1. c. 21.

EVDOCIA IN PALAESTINA AEDIFICAT MONASTERIA.

d Idem Euagr. lib. 1. c. vlt.

e Pſal. 50.

f Niceph. lib. 14. c. 50. in fin.

BASILICA S. STEPHANI ERECTA AB EVDOCIA.

Sed pergit Euagrius reliqua: Templũ (inquit) extruxit præterea ad memoriã S. Stephani primi diaconi & martyris ſplendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non ſtadio Hieroſolyma diſtat) ipſaq. in eo, ſimulatque ad vitam immortalem profecta eſt, condita fuit.] hæc Euagrius. Porro non hæc omnia vnius anni ſpatio perfici potuerunt, ſed cum rurſum illuc redijt ipſa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam ſecundo poſt obitum Theodoſij, imperante Marciano, rurſum Hieroſolymam redire, ibiq. vſque ad finem vitam tranſigere: iterum namque ipſam peregrinatam eſſe Hieroſolymam, idem Euagrius [g] tradit, atque alij omnes hiſtorici res Eudociæ proſecuti.

g Euagr. lib. 1. c. 21.

IESV

QVadringenteſimus vndequadrageſimus ſequitur Chriſti annus, Cóſulibus Theodoſio decimumſeptimū atque Feſto notatus: Quo (inquit Marcellinus [a]) Eudocia vxor Theodoſij Principis ab Hieroſolymis in vrbem regiam remeauit, beatiſſimi Stephani primi martyris reliquias ſecum deferens, quas in baſilica ſancti Laurentij poſitas Fideles venerantur.] hæc ipſe. Theodorus quoque Lector habet ſub Theodoſio Imperatore reliquias ſancti Stephani & ſanctæ Agnetis collocatas eſſe Cónſtantinopoli in Martyrio ſancti Laurentij. Apud Cedrenum de earumdem ſancti Stephani reliquiarum tranſlatione hæc leguntur: Theodoſius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ miſit ad Archiepiſcopum Hieroſolymitanum egenis diſtribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretioſis ornatam, quæ in Cranio, *nempe Caluariæ loco*, figeretur.

a Marcellin. in Chron.

DE TRANSLATIONE RELIQVIARVM S. STEPHANI FACTA CONSTANTINOP.

B

Archiepiſcopus viciſſim ei dono miſit reliquias dexteræ manus Stephani primi martyris: quæ cum eſſent Chalcedonem perlatæ, ea ipſa nocte Pulcheria Auguſta S. Stephanum vidit ſibi dicentem: En impetraſti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaque ipſa, aſſumpto fratre, obuiam ſacris reliquijs iſtis profecta eſt; iiſq. in Palatium illatis, munificum templum beatiſſimo Stephano condidit, inq. eo reliquias depoſuit.] hæc ipſe, ſed anno vigeſimo Theodoſij Imperatoris. Nicephorus [b] autem cum eadem fermè recenſeat, ſub Praylio Epiſcopo Hieroſolymitano accidiſſe tradit: quod ſi verum eſt, diuerſam illam eſſe oportuit Protomartyris reliquiarum tranſlationem ab iſta ſub Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano per Eudociam facta.

b Niceph. lib. 14. c. 9.

C

Sane quidem complura de his haud fide digna ab alijs ſcripta reperiuntur, nimirum non de membri alicuius S. Stephani, ſed totius corporis facta Conſtantinopolim tranſlatione a Iuliana nobili vidua clam illud ſubripiente. Sed quoniam ſub Magno Conſtantino & Euſebio Conſtantinopolitano Epiſcopo id contigiſſe auctor habet, haud fidem ea hiſtoria ſibi conciliat, ſicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem tranſlatione, facta (vt ait) ſub eodem Conſtantino Imperatore, atque Metrophane eiuſdem ciuitatis Epiſcopo, quem voluit auctor mutaſſe loco Euſebij, quod ſciret eum Arianum fuiſſe Conſtantinopolitanum Epiſcopum. verum ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris viſæ ſunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta eſt per Eudociā Stephani Protomartyris reliquiarum tranſlatio, eam vt germanā omni fide teſtatam recipimus. Sed ad Eudociā.

D

Iſta quidem ſicut munificentia Imperatoria locis ſanctis plurima contulit, & loca ſancta erexit, ita a Iuuenale Hieroſolymorum Epiſcopo multis donata receſſit. Accepiſſe quidem ipſam beatiſſimas faſcias Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, eaſq. ad S. Pulcheriā Auguſtam dono miſiſſe, auctor eſt Nicephorus [c]. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, quibus ab Herode S. Petrus Apoſtolus vinctus fuit: quarum alteram Romam ad Eudoxiā Auguſtam filiam miſit, de qua dicturi ſumus poſtea; alteram vero Conſtantinopoli in eccleſia eiuſdem Principis Apoſtolorum aſſeruari voluit; in cuius rei geſtæ memoriam annua dies feſta ſtatuta eſt: nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimaſexta Ianuarij apud vrbē Conſtantinopolim veneratio pretioſæ illius catenæ, qua beatus Apoſtolus Petrus Chriſti cauſa, Herodis iuſſu, vinctus eſt.] hæc ibi. Quid ni veneraturi eſſent homines catenarum Petri memoriā, quibus Deus eamdem atque ipſi Petro contulir in edendis miraculis adeo admirandam atque viſibilem virtutem? vt plane illud Dauidicum [d] ſit cum ſtupore canendum: Nimis honorati ſunt amici tui Deus] cum & deteſtanda illa inſtrumenta martyrij voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Chriſti gloria prædicetur, & in arma quibus inuiſibiles conficiantur ac proſternantur hoſtes, necnon in fontes e quibus Fideles innumera hauriant iugiter beneficia.

RELIQVIAE S. STEPHANI, FASCIA SALVATORIS, ET VINCVLA PETRI AB EVDOCIA ACCEPTA.

c Niceph. lib. 14. c. 2.

E

d Pſal. 138.

Extat quidem luculenta oratio [e] de eiuſmodi vinculis Petri, non tamen a ſancto Ioanne Chryſoſtomo (vt præſefert titulus) habita, quod nondum Petri catenæ innotuiſſent, nec Conſtantinopolim delatæ eſſent, ſed a Proclo potius, cuius tempore eiuſmodi eſt facta tranſlatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de conſeruatione & inuentione catenarum ipſarum: Catenas illas in carcere derelictas ipſi Herodis miniſtri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulſit, clam ſuſtulerunt, & apud

e Apud Sur. die 1. Auguſti.

apud ſe ipſos veluti theſaurum quemdam eas conſeruarunt. Quòd vero a patre ſuo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum ſibi quiſque acceperat, poſteris ſuis deinceps A
credebat, & tuto in loco catenas illas occultas ſeruabat: quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hieroſolymis, ad nihilum redacta eſt, & ſuperſtitioſo idololatriæ errore ſublato, Romanorum ſceptra ad Imperatores, qui Chriſti fidem ſequebantur, tranſlata ſunt.

QVANTO HONORE HABITA CONSTANTINOP. VINCVLA PETRI.

Quibus Chriſti & Apoſtolorum facta omni honore proſequi ſtudentibus, hæc etiam Apoſtoli Petri catena manifeſta facta eſt; & ab illis ad vrbem hanc regiam tranſlata, in Apoſtoli Petri ſacro templo iure optimo repoſita eſt; quam vt eius ipſius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inſpicimus: hanc tangentes, illum a nobis tangi exiſtimamus, &c.]

Subdit de eiuſdem Petri gladio in eadem baſilica cuſtodito, & magno honore habito, ex quo plurima teſtatur ſcaturire ſolere miracula. ac demum: Etſi (inquit) in vetere vrbe Roma ſanctus Petrus diuerſatur per corporis ſepulturam, quam vrbs illa ſortita eſt: B
non tamen a nobis ipſis abeſſe vult, quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adeſt enim apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non ſeparamur: ſed cum vna eademq. ſit gratia, quæ per eius corpus, catenas, veſtes, & gladium miracula operatur, &c.] vbi ad poſtremum ad ipſum S. Petrum orationem conuertens: Omnium (inquit) eſt maxime pium, vt fideliſſimum Imperatorem noſtrum pro telis militaribus his eatenus armes, munias, cuſtodias, victorijs & trophæis corones, hoſtibus terribilem, & ſubiectis benignum atque optabilem facias, vt pace fruentes ſub eius regno ſimus, &c.] hactenus de catenis Conſtantinopoli collocatis.

EVDOXIA ROMAE ERIGIT TITVLVM IN HONOREM VINCVLORVM PETRI.

Catena vero illa, altera de duabus eiuſdem Petri catenis, miſſa ab Eudocia Eudoxiæ filiæ Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. ſiquidem quæ illam accepit Eudoxia, C
matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apoſtoli qui ea vinctus fuit, erexit Deo baſilicam in Exquilino monte auguſtam ſane, Auguſtæq. nomine dignam: Titulus enim Eudoxiæ nuncupata eſt, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantum Hieroſolymis a matre Eudoxia miſſa catena recondita eſt, ſed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua ſub Nerone Romæ vinctus Petrus in carcere (vt diximus) Mamertino diu detentus eſt, a Romanis Pontificibus (vt dictum eſt in Alexandro Papa & martyre) cuſtodita. Habent enim tabulæ Eccleſiaſticæ, ambas has catenas ſimul collatas, eiuſdem generis & artis inuentas, ſibi inuicē diuino miraculo copulatas, iunctaſq. ac ſimul vnitas ex duabus vnam effectam eſſe: quarum memoriæ Kalendæ Auguſti fuere a Romano Pontifice conſecratæ, in earumq. nomen Deo dicta baſilica dedicata. Quam autem ſolitæ fuerint catenæ iſtæ coruſcare miraculis, ſanctus Gregorius Papa in ſuis ad diuerſos datis D
epiſtolis locuples teſtis eſt. Morem vero fuiſſe Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earumdem catenarum ad inſigniores perſonas mittere, plurima exempla declarant, quæ ſuis locis opportunius deſcribentur. At de vinculis ſatis: ex quibus habes quæ corrigas in ſermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cuius eſt exordium: Solemnem obſeruantiam, &c.]

a Euagr. lib. 1. c. 20.

QVAE ANTIOCHENIS EVDOCIA CONTVLIT.

Non prætereant quæ de Antiochenis munificentiſſime Eudociā Hieroſolymis Conſtantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait [a]: Poſtea Antiochiā profecta, Antiocheni illā ſtatua ex ære artificioſe fabricata, quæ adhuc integra ſeruatur, honorarunt. Sed rependit ipſa vices: eius enim hortatu Theodoſius impulſus, maximam ciuitati adiunxit acceſſionem, murumq. amplificauit ad portam vſque, quæ ad Daphnem ſuburbium ducit, ſicut cuique cupienti perfacile eſt videre. Nam ad noſtram vſque ætatem veteris E
muri veſtigia ex ipſis reliquijs, quæ oculos quodammodo ad eam quaſi manu ducunt, facile indagari poſſunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodoſio dilatatum, quinetiam eumdem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenſo tribuiſſe.] Verum non dubitandum Theodoſij Iunioris illud opus fuiſſe: etenim Theodoſius Maior tantum abfuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibuſq. auctam vrbem auguſtiorem redderet, vt ob contumeliam qua Imperatoriæ ſtatuæ ab illis affectæ ſunt, eam dignitate atque iuribus (vt ſuo loco dictum eſt ſuperius) diminuerit.

Hoc anno, menſe Ianuarij, Theodoſius Imperator aduerſus Iudæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Chriſtiano Principe edidit ſanctionē: cuius ſanciendæ cauſa illa præceſſiſſe videtur, quod cum pluribus ſimul annis cælum mutatis temporum vicibus haud ſe benignum & agrorum culturæ propitium exhibuiſſet, magna ſingulis annis laboratum

A laboratum eſſet inopia frugum. quod quidem nonniſi violatæ rectæ religionis cauſa, Dei iuſta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eoſdem cōuertit legum minas & vltionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progreſſa temeritas, cum publice etiam præſumerent litare hoſtias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Præfectum Prætorio dato, poſt multa declarat his verbis [a]: Hine perſpicit noſtra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere ſortiri, qui naturali veſania & licentia pertinaci, veræ religionis tramite diſſidentes, neſarios ſacrificiorum ritus, & funeſtæ ſuperſtitionis errores occultis exercere quodammodo ſolicitudinibus dedignantur, niſi ad ſupernæ maieſtatis iniuriam, & temporis noſtri contemptum, eorum ſcelera profeſſionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denunciati exilij pœna compeſcunt; vel ſi emendari non poſſint, mole ſaltem, B criminum, & illuuie victimarum diſcerent abſtinere. Sed prorſus ea furoris peccatur audacia, ijs improborum conatibus patientia noſtra pulſatur, vt ſi obliuiſci cupiat, diſſimulare non poſſit.

IDOLOLATRIA INVALESCIT.

a Nouel. Theod. tit. 3. de Iudæis.

Quamquam igitur amor religionis numquam poſſit eſſe ſecurus *, quamquam Pagana dementia cunctorum ſuppliciorum acerbitates expoſcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trabali iuſſione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatiſq. mentibus in ſacrificio quolibet in loco fuerit comprehenſus, in fortunas eius, in ſanguinem ira noſtra conſurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorem, ara Chriſtianitatis intacta ſeruata. An diutius perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, neſcit naturæ libramenta ſeruare? Vnde enim ver ſolitam gratiam abiurauit? Vnde æſtas meſſe ieiuna laborioſum agricolam in ſpe deſtituit ariſta- C rum? Vnde hiemis intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore ſterilitatis læſione damnauit? niſi quod ad impietatis vindictam tranſit lege ſua naturæ decretum. Quod ne poſthac ſuſtinere cogamur, pacifica vltione (vt diximus) pianda eſt superni numinis veneranda maieſtas.] hactenus de Gentilibus data conſtitutio Conſtantinopoli pridie Kalend. Februarij ſub huius anni Conſulibus.

* ſeuerus

POENAE IN IDOLOLATRAS SANCITAE.

Ad extirpandam igitur excreſcentem multiplici germine infauſtam idololatriam non Imperatori tantummodo fuit regia poteſtate ſumma induſtria laborandum, ſed & ſanctis Patribus, omnibus intentis neruis, ſcriptis editis inſudandum. Hac enim occaſione S. Cyrillus Alexandrinus ſecurim ad radicem arboris admouens, commentarios diſertiſſimos edidit ad confutanda Iuliani Apoſtatæ ſcripta in Chriſtianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti ſolerent ad Chriſtianam religionem labefactan- D dam: hac enim de cauſa Cyrillus ſe eam aggreſſum eſſe prouinciā, in operis præfatione ad ipſum Theodoſium Imperatorem inſcripta, his verbis aperte ſignificat, vbi primū laudans Theodoſium a cultu religionis, alludens ad recitatam aduerſus Paganos editam ſanctionem iſta præmittit [b]: Aequiſſimarum quidem legum ſplendor omnia vndique iubare ſuo tamquam fulgur illuſtrat: & manſuetudo, pietaſq. in Chriſtum exhilarat etiam cælum ipſum, hoc eſt, ſupernas & rationales cæleſteſq. virtutes.] & poſt nonnulla de Iuliani libris in Chriſtianam religionem edits prælocutus, hanc ſui inſtituti affert rationem:

PATRES QVERVM LABORANT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

b Cyrill. aduerſ. Iulian. lib. 1. præfat.

Quoniam autē plurimi ſuperſtitioſi conuenientes eos qui Chriſtum ſapiunt, ſuſdeq. prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos ſcripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nuſquam valeant; nullumq. adhuc inuentum eſſe ex noſtris doctoribus, qui vel contradicere, vel ſubuertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & filis Chriſto E dicente [c]: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodaui me, vt decutiam quidem Græcanicum ſupercilium aduerſus Dominum Chriſtum ſe extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonſtrando deceptum, & ignoraſſe ſacras Scripturas eum qui noſtri omnium Saluatorem incuſat.] hæc de inſtituti ſui ratione Cyrillus. Qui cum dicat, nullum hactenus eſſe inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet ſane Philippum illum competitorem Procli in ſede Conſtantinopolitana aſſequenda (de quo dictum eſt ſuperius) poſt S. Cyrillum id genus commentarij aduerſus Iulianum elaboraſſe.

c Ezech. 3.

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulſatus blaſphemijs adiecit hoc item tēpore animum, vt duodecim diſertiſſimos libros ſcriberet aduerſus eos, titulumq. iſtiuſmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philoſophia cognitio.] tradit id ipſe in operis præfatione, vbi etiam eius exordio hæc de Gentilibus palam Chriſtianæ religioni his temporibus inſultantibus [d]: Sæpenumero

THEODORETVS PVGNAT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

d Theod. de curat. Græcar. aff. ſeſ. prolog.

GENTILES RVRSVM IN CHRISTIANOS INSVRGVNT.

numero accidit, vt nonnulli eorum qui ſuſpenſi Gentium & Græcorum fabulas admiran- A
tur, mecum familiarius diuerſati, tum Chriſtianam fidem comice obtrectarent, afferen-
tes, nihil nos aliud quam meram credulitatem illis inſinuare, quos diuinis rebus imbuen-
dos accipimus; tùm vero & Apoſtolos tarditatis atque inſcitiæ accuſarint, barbaros pro-
pterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere ſe
dixerint, quod honore vllo martyres proſequamur: inſignis enim ſtultitiæ genus eſſe ad-
dentes, ſi qui viuentes homines ab ijs qui iam vita functi ſint, vllum ſibi commodum cõpa-
rare contendant. Aggeſſerunt vero & alia quædam huius generis maledictis valde affinia,
quæ ſane ipſa ſuis locis liber hic, quẽ cudimus, edocebit. Ego vero & explicui quidẽ illis,
quæ tunc afferri oportuit maledictis, obiectionibusq. ſoluendis; & neſarium ſcelus, remq.
impiam eſſe duxi, ſi conniuens, diſſimulanſq. perpetiar ſimplicioris notæ homines ab il-
lorum falli verſutijs, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accuſa- B
tionum vanitatem ſtultitiamq. redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abunde propinans an-
tidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præſeruandoſq. ſanos Fideles, ne eadem luis
contagione afficerentur. Infelicia plane tempora, quibus eoſdem opus fuerit ſubire labo-
res aduerſus Gentiles, quos iam innumeris doctiſſimarum ſcriptionum iaculis confecerant
antiqui Patres, qui aduerſus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus
Annalium tomis meminimus. Porro huiuſmodi ſuorum ſcriptorum aduerſus Gentiles
ipſe mentionem habet Theodoretus in epiſtola ad Renatum [a].

a Theodoret. epiſt. 116.

PERSONATI CHRISTIANI REPREHENDVNTVR.

Ceterum non Oriens tantùm, ſed & Occidens eiuſmodi erat his ipſis temporibus Gen-
tilium ſuperſtitionis morbo laborans: in quos inueniuntur huius temporis viri ſanctiſſimi
declamaſſe, & inter alios Petrus Chryſologus, qui multus eſt in redarguendis illis qui Ka-
lendis Ianuarijs perſonati incederent, Gentilium deos repræſentantes. nam inter alia mul- C
ta quæ in eos exaggerat, hæc habet: Quis ſatis lugeat eos qui ſimulacra faciũt ſemetipſos?
nonne iſti amiſerunt imaginem Dei? ſimilitudinem perdiderunt? Chriſti exuti ſunt indu-
mentum, qui ſe ſimulacrorum formis ſacrilegis formauerunt. Sed dicet aliquis: Non ſunt
hæc ſacrilegiorum ſtudia: vota ſunt hæc iocorum: & hoc eſſe nouitatis lætitiam, non ve-
tuſtatis errorem: eſſe hoc anni principium, non Gentilitatis offenſam. Quis de impieta-
te ludit? De ſacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit riſum? ſatis ſe decipit, qui ſic
ſentit, &c.] Eadem plane deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus claruit, S. Ma-
ximus Epiſcopus Taurinenſis in ſermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus ve-
hementer in eoſdem, qui ex Gentilicia ſuperſtitione in portentoſas ſe transmutarent for-
mas, cum viri non in ſeminas tantum, ſed in diuerſa genera pecorum, immo & portento-
rum ſe conſueuerint transformare. D

Sed quid de ſuperſtitione illa, quæ exhibebatur, dum Circenſia agerentur? Verũ ad hæc
erat excuſatio eorum qui ea exercebant Circenſia, dum ea ſe Chriſtianos non in deorum,
ſed Chriſti honorẽ facere affirmarent. in quos hæc Saluianus [b] poſt alia: Chriſto (o amen-
tia monſtruoſa!) Chriſto Circenſes offerimus & mimos, & tunc hoc maxime, cũ ab eo ali-
quid boni capimus, cũ proſperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hoſtibus a Di-
uinitate præſtatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quã ſi quis homini beneficium
largienti iniurioſus ſit, aut blandientem conuicijs cædat, aut oſculantis vultum mucrone
transfigat, &c.] pluribus enim horum inſectatur amentiam: licet ijdem Magni Gregorij
Thaumaturgi id ſe facere defendere potuiſſent exemplo, qui hæc ſuis Neocæſarienſibus
aliquando viſus eſt conceſſiſſe, illo tamen Gentilium & perſecutorum Imperatorum tem-
pore, cum Chriſtiani ab his diuelli minime poſſent. ſed & lac paruulis & olus infirmis mi- E
niſtrauit Apoſtolus, ætate vero auctis & ſanis cibum ſolidiorem.

b Saluian. de vero iudic. lib. 6.

EXCVSATIO DE CIRCENSIBVS.

At vtinam his temporibus ludis hiſce res tranſacta tantũmodo eſſet, & non magis ſerio
impijs idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuiſſent.
Audi, rogo, quid S. Proſper ſub huius anni Conſulibus referat [c]: Littorius (inquit) qui
ſecundæ ab Aetio Patricio poteſtati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam ſu-
perare appetit, dumq. Aruſpicum reſponſis & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam
cum Gothis imprudenter conſeruit; fecitq. intelligi, quantum illa eorum quæ perijt ma-
nus prodeſſe potuerit, ſi potioribus conſilijs, quam ſua temeritate vti maluiſſet; quando
ipſe tantam hoſtibus cladem intulit, vt niſi inconſideranter prœlians, in captiuitatem inci-
diſſet, dubitandum foret, cui potius parti victoria adſcriberetur.] hæc Proſper. & Iſido-
rus [d] dilucidius rem paucis perſtringens, ait: Littorius dum primum res proſperas aduerſus

c Proſp. in Chron.

OB IDOLOLATRIAM VINCITVR ROM. EXERCITVS.

d Iſidor. Chron. Goth.

A Gothos, qui ſub Rege Theodorico Arelatem obſederunt, geſſiſſet: denuo reſponſis dæmonum deceptus, in bello a Gothis, amiſſo exercitu, miſerabiliter ſuperatur: & qui ante hoſtium millibus cæſis glorioſe vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobiliter victus interijt.] hactenus Iſidorus.

Deplorauit hæc fuſius Saluianus Maſſilienſis Epiſcopus iſtis verbis[a]: Denique probauit hoc bello proximo infelicitas noſtra. Cum enim Gothi metuerunt, præſumpſimus nos in Hunnis ſpem ponere, illi in Deo: cum pax ab illis poſtularetur, a nobis negaretur: illi Epiſcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis ſacerdotibus Deum honorarent, nos etiam in noſtris contemneremus: prout actus vtriuſque partis, ita & rerum terminus fuit. Illis data eſt in ſummo timore palma, nobis in ſumma elatione confuſio. Vere & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini noſtri dictum[b]: Quo-

a Saluian. de prouid. Dei lib. 7.

SVPERBIA DVCIS MALE PVGNATVR CVM GOTHIS.

b Luc. 14.

B niam qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio data eſt pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux noſtræ partis (*Littorius ſcilicet*) qui eamdem vrbem hoſtium, quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſit, captiuus intrauit, *Arelatem videlicet*. Probauit ſcilicet quod Propheta dixit[c]: Quia non eſt hominis via eius: neque viri eſt vt ambulet & dirigat greſſus ſuos. Nam quia viam ſuam iuris ſui exiſtimauit; nec greſſum directionis habuit, nec viam ſalutis inuenit. Effuſa eſt (vt legimus[d]) abiectio ſuper Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus eſt, velut aqua decurrens. In quo quidem præter ipſam rerum infelicitatem præſens iudicium Dei patuit, vt quicquid ſe facturum vſurparet, pateretur. Nam quia ſine Diuinitatis auxilio ac Dei ductu capiendum a ſe hoſtem credidit; ipſe captus eſt. conſilij ac

c Prou. 16. 20

d Pſal. 106.

C ſapientiæ ſummam vſurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ alijs parauit, ipſe ſuſtinuit.

Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium eſſe potuit, quam vt habens prædatoris fiduciam, præda fieret? triumphum præſumens, triumphus eſſet? circumdaretur, corriperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicoſas putabat, vinctas videret; puerorum ac mulierum ſpectaculum fieret, illudentes ſibi barbatos cerneret, irriſionem ſexus promiſcui ſuſtineret? & qui maximum habuerat ſupercilium fortis viri, mortem ſubiret ignaui? Atque vtinam hoc ipſum breue remedium malorum eſſet, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum longitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergaſtulo barbarorum tabe conſumptus, in hanc miſeriam redactus eſt, vt (quod plerumque homines etiam pœnis

LITTORIVS DVX SVPERBISSIMVS A GOTHIS LVDIBRIIS AFFICITVR.

D ipſis grauius atque acerbius putant) in miſerationem hoſtium deueniret. Et cur hoc? Abſque dubio, niſi quia (vt iam dixi) illi, *nempe Gothi*, Deo humiles, nos rebelles: illi crediderunt in manu Dei eſſe victoriam, nos in manu noſtra, immo in ſacrilega atque impia, quod eſt peius, nocentiuſq. quam natiua. Denique ipſe Rex hoſtium (quantum res prodidit ac probauit) vſque ad diem pugnæ ſtratus cilicio preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellum de oratione ſurrexit; priuſquam pugnam manu capeſſeret, ſupplicatione pugnauit: & ideo fidens proceſſit ad pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hactenus de his Saluianus. Sed & Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Auguſto dicto, his verſibus de temeritate Littorij:

E *Et caput hoc ſibimet ſolitis defeſſa ruinis*
Gallia ſuſcipiens, Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
Theodorico fixum: nec erat pugnare neceſſe,
Sed migrare. Getis rapidam trux aſperat iram
Victor, &c.]

En in quod barathrum conſultorem ſuum conſulta adegerunt idola. Viguiſſe quidem in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus[e] pluribus tradit. Et quid mirum, ſi & ipſi ampliſſimi magiſtratus (neſcio qua incuria) cultoribus dæmonum tradebantur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Gallijs exercitui, & in Africa

e Saluian. de vero iudic. lib. 6.

Cyrus

a Euagr. lib. 1. c. 19. in fin.

Cyrus æque Ethnicus militum (vt habet Euagrius [a]) ductor erat: qui amplioribus (vt dicemus) auctus eſt poſtea magiſtratibus, nempe Prætorij Præfectura & Conſulatu. Hæc plane eſt infelicitas Principum, vt exiccate ſcelerum fluenta legum ſpongia fruſtra laborent, cum ipſos obſtruere fontes, vnde mala ſolent fluere, prætermittant. A

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

b Proſp. in Chron. c Marcellin. in Chron.

* Geiſericus

Sed quam diris iſta cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum eſt fame, Occidentale vero hoc ipſo anno in Gallia nobiliſſimi eſt paſſum iacturam exercitus. Sed longe lugubrius atque funeſtius illud acceſſit, dum ad finem anni huius clariſſima omnium ciuitas, Romanæ vrbis æmula, & licet tandem illi ſubdita, ſplendoris tamen gloria cedere neſcia, Carthago inquam, a Vuandalis capta eſt. Sub huius quidem anni Conſulibus ea potitos eſſe Vuandalos, tum ſanctus Proſper [b], tum Marcellinus [c] affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipſe Marcellinus tradit, ſed decimoquarto Proſper, cum ait: Actio rebus quæ in Gallijs componebantur intento, Genſericus *, de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit; omneſq. opes eius, excruciatis diuerſo tormentorum genere ciuibus, in ius ſuum vertit. Nec ab eccleſiarum ſpoliatione abſtinens, quas & ſacris vaſibus exinanitas, & ſacerdotum adminiſtratione priuatas, non iam diuini cultus loca, ſed ſuorum iuſſit eſſe habitacula. In vniuerſum captiui populi ordinem ſæuus, ſed præcipue nobilitati & religioni infenſus: vt non diſcerneretur, hominibus ne magis, an Deo bellum intuliſſet.] hæc Proſper. Et Iſidorus his addit [d]: Genſericus ſacramenti religione violata, Carthaginem peruadit, Siciliam deprædatur, Panormum obſidet, Arianam peſtilentiam per totam Africam intromittit, ſacerdotes Eccleſiæ expellit, martyres plurimos efficit.] ſic ipſe ſummatim relegens omnia a perfido barbaro his temporibus perpetrata. B

d Iſidor. hiſtor. Vuandal.

e Saluian. de vero iudic. & prouid. Dei lib. 7.

CARTHAGINENSIVM AMPLITVDO.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiſerit, ex Saluiano viro ſanctiſſimo accipe, qui hoc ipſo tempore, nec ob aliam cauſam, quam vt diuinam erga homines prouidentiam & iuſta eius iudicia monſtret, eiuſmodi ſcribendi argumentum arripuit. Ipſe igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginē ab illis capi permiſſum a Deo eſſet, demonſtrans, præter illa quæ de totius Africæ ſceleribus exundantibus ſcribit, de ipſa ciuitate Carthagine iſta habet [e]: Nec diſcutram per loca ſingula, aut cunctas diſcutiam ciuitates, ne ſtudioſe videar quærere aut inueſtigare quæ dicam: vna tantum vniuerſarum illic vrbium principe & quaſi matre contentus ſum, illa ſcilicet Romanis arcibus ſemper æmula, armis quondam & fortitudine, poſt ſplendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maxime aduerſariam, & in Africano orbe quaſi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac teſtimonium ſola ſufficit, quia vniuerſa penitus quibus in toto mundo diſciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in ſe habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum inſtrumenta, illic artium liberalium ſchola, illic philoſophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnaſia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam poteſtates: illic honor Proconſularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconſul, ſed quantum ad potentiam Conſul: illic quoque omnes rerum diſpenſatores, & differentes inter ſe tam gradu quam vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca vrbis & membra populi gubernantes. Hac ergo tantum contenti ſumus ad exemplum & teſtimonium cęterarum: vt intelligamus ſcilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cum videtimus, qualis extiterit, vbi ſummi ſemper fuere rectores. C D E

CARTHAGINENSIVM VITIA.

Quo loco prope eſt, vt pœniteat me profeſſionis meæ, id eſt, quod ſuperius ſpopondi, cunctis prope Afrorum criminibus prætermiſſis, de impuritatibus præcipue ac blaſphemijs eorum me eſſe dicturum. Video enim quaſi ſcaturientem vitijs ciuitatem: video vrbem omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, ſed magis turpitudinibus, plenam diuitijs, ſed magis vitijs, vincentes ſe inuicem homines nequitia flagitiorum ſuorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate diſtentos, hos ſertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, ſed pene omnes vna errorum morte proſtratos, non omnes vinolentia temulentos, ſed omnes peccatis ebrios. Populos putares non ſani ſtatus, non ſui ſenſus, non omnino incolumes, non gradu, quaſi more Baccharum crapulæ cateruatim inſeruientes.

Iam vero illud cuiuſmodi, aut quam graue, genere quidem diſpar, ſed iniquitate non

diſpar,

A diſpar, niſi forte in hoc diſpar, quia maius: proſcriptiones dico orphanorum, viduarum af-
flictiones, pauperum cruces; qui ingemiſcentes quotidie ad Deum, finem malorum impre-
cantes, & quod grauiſſimum eſt, interdum vi nimiæ amaritudinis etiam aduentum hoſtium
poſtulantes, aliquando a Deo impetrarunt, vt euerſionem tandem a barbaris in commune
tolerarent, quam ſoli ante a Romanis tolerauerant. Sed eſto, hæc omnia prætermittantur,
quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & ſpopondi me de his malis nec pauca dictu-
rum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euerſionem IMPVDICITIA CARTHAGINENSIVM.
Afrorũ ſola ſufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena ſordibus? quæ intra vrbem
platea aut ſemita non lupanar? adeo pene omnia cõpita, omnes vias quaſi foueæ libidinum
interciderant, aut quaſi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrerent, ta-
men vitare vix poſſent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viato-
B rum ſpolia captantes; qui inſidiarum frequentium denſitate ita omnes admodum calles,
omnes anfractus ac diuerticula ſepiſſent, vt nullus ferme tam cautus eſſet, qui non in ali-
quos inſidiarum laqueos incurreret, etiam qui ſe de plurimis expediſſet. Fœtebant (vt ita
dixerim) cuncti vrbis illius ciues cœno libidinis, ſpurcum ſibimetipſis mutuæ impudicitiæ
nidorem inhalantes: ſed horrori tamen eis horrida iſta non erant, quia idem omnes horror
infecerat: vnam enim illis putes fuiſſe libidinum fornicationumq. ſentinam, cœnum quaſi
ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

Et quæ illic ſpes eſſe poterat, vbi præter id quod in templo Dei erat, nihil videri penitus
niſi ſordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei in templo? hoc quippe totum ad
ſacerdotes tantum & clerum pertinet; quos non diſcutio, quia Domini mei miniſterio re-
uerentiam ſeruo; & quos ita ſolos puros arbitror fuiſſe in altario, ſicut pereuntibus Sodo-
C mis, ſolum Lot fuiſſe in monte legimus[a]. Ceterum quantum ad plebem pertinet, quis in *a Geneſ. 19.*
illo numero tam innumero caſtus fuit? caſtum dico? quis non fornicarius, non adulter? &
hoc ſine ceſſatione, ſine termino. Rurſus clamitem itaque neceſſe eſt. Quæ ſpes in illo po-
pulo eſſe poterat, vbi cum vnus interdum adulter plebem Eccleſiaſticam polluat, ibi inter
tot millia, ſi diligentiſſime quæreres, caſtum vel in eccleſia reperire vix poſſes? Plus multo
dicam: vtinam hæc eſſent ſola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuiſſet ſo-
lis ſordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & ſceleſtius, quod illa,
de quibus beatus Apoſtolus Paulus[b] cum ſumma animi lamentatione conqueritur, in *b Rom. 1.*
Afris pene omnia fuerunt; ſcilicet quia maſculi, relicto naturali vſu feminæ, exercentes,
&c.] rurſum vero:

Sed forte (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & ſaltem hoc prouidebant
D procuratores, ne publicæ paſſim diſciplinæ oculos ciuitatis ſcelera propalata polluerent.
quod ſi factum vtique fuiſſet, quamuis multi extitiſſent opere ipſo ſordidi, non omnes
tamen fuerant viſu atque animo ſordidati. Et ſolet res flagitioſa, quando agitur occul-
te, fidem facinoris non mereri: ſupra autem omnem monſtruoſi piaculi execrationem eſt,
ſcelus ſummum admittere, & pudorem ſceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic pro-
digioſius potuit? in vrbe Chriſtiana, in vrbe Eccleſiaſtica, quam quondam doctrinis ſuis
Apoſtoli inſtituerant, quã paſſionibus ſuis martyres coronarant, viri in ſemetipſis feminas
profitebantur, & hoc ſine pudoris vmbraculo, ſine vllo verecundiæ amictu: ac quaſi paruum
piaculum eſſet, ſi malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam ſcele-
ris profeſſionem fiebat etiam ſcelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuerſa ciui-
tas, & patiebatur: videbant Iudices, & acquieſcebant: populus videbat, & plaudebat: ac
E ſic diffuſo per totam vrbem dedecoris ſceleriſq. conſortio, etſi commune hoc omni-
bus non faciebat actus, commune omnibus faciebat aſſenſus.] hæc & alia Saluianus,
pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, veſteq. velis ac picta facie fe-
minas penitus imitantes, res perpetrarent obſcœnas, quibus turpiſſime fœdarentur.
Ac poſt multa:

Sed[c] quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blaſphemijs ſaltem *c Saluian. de vero iudic. lib. 8.*
pauca dicamus. Profeſſa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe CARTHAGINENSES IDOLATRAE.
intra muros patrios inteſtinum ſcelus, Cæleſtem illum ſcilicet, Afrorum dæmonem di-
co: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam ſpecioſæ appellationis titulum dederunt, vt quia
in eo non erat numen, vel nomen aliquod eſſet; & quia non habebat aliquam ex poteſtate
virtutem, haberet ſaltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis

non a ſtirpe ipſa, forſitan etiam a natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus ſicut A
vita, ita etiam profeſſione ac vocabulo Paganis, & qui ſicut profani erant errore, ſic no-
mine: tolerabilior quippe eſt & minus nefaria Gentilitas in hominibus profeſſionis ſuæ.
Illud perniciosius ac ſceleſtius, quod multi eorum qui profeſſionem Chriſto dicauerant,
mente idolis ſeruiebant. Quis enim non eorum qui Chriſtiani appellantur, Cæleſtem il-
lum aut poſt Chriſtum adorauit, aut (quod peius eſt) multo ante quam Chriſtum? Quis
non dæmoniacorum ſacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum fa-
ctione ipſorum dæmonum Chriſti altare conſcendit; vt non tam immanis criminis fuiſ-
ſet, ad templum Domini non venire, quam ſic venire?] & inferius:

At, inquis, non omnes iſta faciebant, ſed potentiſſimi quique ac ſublimiſſimi. Ac-
quieſcamus hoc ita eſſe: ſed cum ditiſſimæ quæque ac potentiſſimæ domus turbam fa-
ciant ciuitatis; vides perpaucorum potentium ſacrilega ſuperſtitione vrbem cunctam fuiſ- B
ſe pollutam. Nemini autem dubium eſt, omnes dominorum familias aut ſimiles eſſe do-

CARTHAGINENSES INCORRIGIBILES.

minis aut deteriores, quamuis hoc vſitatius, vt deteriores, &c.] Porro eo immanius ho-
rum ſacrilegium & impietas exiſtimari debuit, quod poſt tot ſancti Aurelij Epiſcopi Car-
thaginenſis (quæ vidimus ac recenſuimus) ſtudia exhibita in demolitione idoli atque pro-
fani eius delubri, poſt tot adhibita a Proconſulibus & Tribunis ad hoc ipſum officia,
poſt tot leges Imperatorum atque reſcripta aduerſus idololatras in Africa data, poſt de-
nique tot Carthagine ab eodem ſancto Epiſcopo & alijs collegis celebrata Concilia ad
ablegandam penitus impietatem & prauos mores, additis concionibus, vel ſecretis admo-
nitionibus ſanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes adeo immane cum im-
punitate delictum.

Acceſſit vero ad Carthaginenſium ſacrilegiorum culmen odium aduerſus ſanctos vi- C
ros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuiſſent ali-
quando reſtitui. Nam idem Saluianus, qui hæc cuncta, vtpote ibi verſatus, ſatis ſuperq.

a Salvian. de vero iudic. lib. 8.

perſpecta habuit, ad omnia ſuperius dicta iſta vltimo loco ſubdit [a]: Eſto (inquit) illa
quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentiſſimos quoſque ac nobiliſſimos pertinue-
runt: Numquid illa leuiora, quæ nobilibus, ignobilibuſq. communia? odia ſcilicet atque
execrationes ſanctorum omnium dico: ſacrilegij quippe genus eſt, Dei odiſſe cultores.]

MONACHI LVDIBRIO HABITI.

& poſt nonnulla de immanitate ſceleris inculcata: Ita igitur (ſubdit) & in monachis, id
eſt, ſanctis Dei, Afrorum probatur odium; quia irridebant ſcilicet, quia maledicebant,
quia inſectabantur, quia deteſtabantur, quia omnia in illos pene fecerunt, quæ in Salua-
torem noſtrum Iudæorum impietas fecit.] & poſt alia ad rei demonſtrationem allata,
exempli cauſa iſta ſubiecit: Non ſine cauſa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, D
& maxime intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & reciſis comarum fluentium
iubis ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus quam infidelis ſine conuitio atque
execratione vix poterat.

Et ſi quando aliquis Dei ſeruus aut de Aegyptiorum cœnobijs, aut de ſacris Hieroſoly-
morum locis, aut de ſanctis eremi venerandiſq. ſecretis ad vrbem illam officio diuini
operis acceſſit: ſimul vt in populo apparuit, contumelias, ſacrilegia & maledictiones ex-
cepit: nec ſolum hoc, ſed improbiſſimis flagitioſorum hominum cachinnis, & deteſtanti-
bus ridentium ſibilis, quaſi taureis cædebantur: vere vt ſi quis ea inſcius rerum fieri vide-
ret, non aliquem hominem ludificari, ſed nouum inauditumq. monſtrum abigi atque ex-
terminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipue Carthaginenſium fidem.] & ad fi-
nem: Et miramur ſi nunc barbaros illi perferunt: cum videamus quod ſancti viri in illis E
barbaros pertulerunt. Iuſtus ergo eſt Dominus & rectum iudicium ſuum, &c.] iſta qui-

CARTHAGINENSIVM IN POENITENTIA.

dem Saluianus. Quibus omnibus & eam adijce conſiderationem, qua (quod deterrimum
omnium ſcelus videri poteſt) contemptus pœnitentiæ declaratur.

Etenim cum ante decennium Vuandali inuaſerint Africam, atque munitis locis omni-
bus potiti fuerint, cumq. Romani exercitus ab eiſdẽ iterum fuerint ſuperati, ſub Bonifacio
duce primum, poſtea vero ſub Aſpare & Baſiliſco fuſis ſimul Orientalibus atque Occiden-
talibus copijs; ſola ipſa Carthago vndique vallata hoſtibus, & obſeſſa periculis, non eſt
exterrita & timore correpta ad pœnitentiam, qua Dei indignationem anteuertere va-
luiſſent; quam potius, addentes peccata peccatis, ab inuito licet, extorquere, atque re-
tardante nimis accelerare velle, Carthaginenſes videri poterant: vt plane ſecundum il-

lud

A lud Hieremiæ [a] acciderit illis : Percuſſiſti eos, & non doluerunt: attriuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam : indurauerunt faciem ſuam ſupra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi: Forſitan pauperes ſunt & ſtulti ignorantes viam Domini & iudicium Dei ſui. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: ipſi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei ſui. Et ecce magis hi ſimul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua.] nam præter illa quæ dicta ſunt, hæc rurſum accipe de Carthaginenſibus a Saluiano [b] : Circumſonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Eccleſia Carthaginenſis inſaniebat in Circis, luxuriabat in theatris : alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hoſtium, pars intus captiua vitiorum.] & paulo poſt : Fragor (vt ita dixerim) extra muros & intra muros prœliorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxq. bacchantium; ac vix
B diſcerni forſitan poterat plebis eiulatio, quæ cadebat in bello, & ſonus populi, qui clamabat in Circo. Et cum hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, niſi vt cum eum Deus perdere adhuc fortaſſe nollet, tamen ipſe exigeret vt periret?] hæc Saluianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbiſſimo perſecutore ſcribat, poſtquã Carthaginem cepit:

Poſt has (inquit [c]) truces impietates inſaniæ, ipſam vrbem maximam Carthaginenſem Genſericus * tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in ſeruitutem redegit. Nam & Senatorum vrbis non paruam multitudinem captiuauit. Deinde proponit decretum, vt vnuſquiſque auri, argenti, gemmarum, veſtimentorumq. pretioſorum quodcumque haberet, offerret : & ita breui auitas atque paternas opes tali induſtria abſtulit rapax.] Ita potitus primaria vrbe totius Africæ, inter ſe & exercitum omnes partitus eſt prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: Diſpo-
C nens quoque ſingulas quaſque prouincias, ſibi Bizacenam, Abaritanam *, Getuliam, & partem Numidiæ reſeruauit: exercitui vero Zeugitanam vel Proconſularem funiculo hereditatis diuiſit.] hæc de expilatione & diuiſione bonorum Victor: quid autem in perſonas Eccleſiaſticas & nobiles laicos admiſſum ſit, ita ſubdit: Præterea præcipere nequaquã cunctatus eſt, vt Epiſcopos atque laicos nobiles de ſuis Eccleſijs & ſedibus nudos penitus effugaret. Quod ſi (optione propoſita) exire tardarent, ſerui perpetui remanerent : quod etiam in plurimis factum eſt. Multos enim Epiſcopos & laicos, claros atque honoratos viros, ſeruos eſſe nouimus Vuandalorum.

Tunc vero memoratæ vrbis Epiſcopum, id eſt Carthaginis, Deo & hominibus manifeſtum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impoſitam nudos atque expoliatos expelli præcepit : quos Dominus miſeratione bonitatis ſuæ
D proſpera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus eſt ciuitatem. Sanctorum autem atque honoratorum multitudinem primo exilio crudeli contriuit, poſtea tranſmarina in parte proiecit. Pulſo autem Epiſcopo (vt præfati ſumus) cum clero venerabili, illico eccleſiam nomine Reſtitutam, in qua ſemper Epiſcopi commanebant, ſuæ religioni mancipat, atque vniuerſas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum ſuis diuitijs abſtulit.] Sed & ſuperius : Baſilicam (inquit) maiorem, vbi corpora ſanctarum martyrum Perpetuæ & Felicitatis ſepulta ſunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non deſtruxerunt, ſuæ religioni licentia tyrannica mancipauerunt.] & poſt nonnulla : Sed etiam quæ foras muros erant eccleſiæ, quaſcumque voluit, occupauit, & præcipue duas egregias & amplas ſancti martyris Cypriani, vnam vbi ſanguinem fudit, aliam vbi eius ſepultum eſt corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur] item ad Decimum dicta, prima vero ad Sextum nun-
E cupata, quod totidem diſtarent ab vrbe lapidibus, de quibus ſuperius, vbi actum eſt de ſancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cum Vuandali proximam ciuitati Cypriani Memoriam ad littus poſitam inuaſerunt, Procopius ita narrat [d]: Hoc itaque templum Vuandali, imperante Valentiniano *, pulſis Chriſtianis, ac ſacerdotibus multa ignominia eiectis, tenuerunt, ipſius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculſis, ac animi pendentibus, dicunt, Cyprianum in ſomnis apparuiſſe, & bono animo Chriſtianos huius rei gratia eſſe iuſſiſſe, ſeſe breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodijt, Afri omnes expectabant vltionem hanc in Vuandalos; nec propterea vnde hæc procedere poſſent, conijcere vllo modo poterant, &c.] hæc Procopius, vbi agit de Iuſtiniano Imperatore poſt annos centum Africam recipiente, & Vuandalos ad nihilum redigente. Sed ſubdit dictis nuper Victor :

[a] Hierem. 5.
[b] Saluian. de vero iudic. lib. 6.
[c] Vict. de perſecut. Vuand. lib. 1.
* Genſericus
* Abderitanam
[d] Procop. de bello Vuidal lib. 2.
* Honorio

Quis vero ſuſtineat, ac poſſit ſine lacrymis recordari, dum præciperet noſtrorum corpora defunctorum ſine ſolemnitate hymnorum cum ſilentio ad ſepulturam perduci?] Vides ex his quanti religioſam funeralem pompam æſtimare conſueuerint Chriſtiani, dum ea caruiſſe, inter omnium luctuoſiſſima, quæ illis temporibus accidere potuiſſent, adnumerat. Sed pergit: Addidit ad hæc, vt & pars clericorum, quæ remanſerat, pœnali exilio truderetur.] quæ autem his ſubdit, ſequenti potius anno facta eſſe videntur; nos pro ratione temporis reddemus ſingula ſuis locis. A

Sed quid Vuandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (vt ex Saluiano vidimus) reliquiæ idololatriæ? Vtique ipſi vna ferme præſtiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Chriſtiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarint, perficere Imperatores vllatenus valuerunt: Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus ad hæc præſtanda in Africam conuocare, qui ne veſtigium quidem ibi reliquere B Gentiliciæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem ſpectat, ait Victor [a]: Carthagineo dignam theatro ædem Memoriæ, & viam quam Cæleſtis vocabant, funditus deleuerunt.] eadem quoque Proſper [b] habet de via Cæleſtis: quam (inquit) ſine memoria ſui nunc Vuandalica manus euertit.]

a Victor de perſec. Vuand. lib. 1.
b Proſp. de prædict. par. 3. c. 38.

Porro illud in primis magnopere obſeruandum, perſecutionem hanc in Eccleſiam Africanam a Vuandalis Arianis illatam, Catholicos tantummodo pertigiſſe, Donatiſtas vero vel ad eos turpiter defeciſſe, aut perſequendo Catholicos, eiſdem Vuandalis ſe coniunxiſſe; memores quidem, maiores ſuos ſub Conſtantio Imperatore fœdus cum Arianis aduerſus Catholicos iniiſſe, ac proinde non vt hoſtes, ſed vt ſocios eos excepiſſe: quippe qui eiſdem in anabaptiſmi ſymbolo pari, ex diſpari tamen cauſa, iungerentur impietate. Quidnam enim cunctati ſunt ſeſe coniungere Vuandalis, quos aduerſus Catholicos etiam in C Orientem ad Apoſtatam Imperatorem legatos miſiſſe meminimus? Itaque qui ſe Catholicis, quaſi pollutis, iungere deſpexerunt, & quam ſæpiſſime moniti reſilierunt; modo Arianis dedere manus, mutuoq. fœdera inierunt, ſibi ipſis pœnas illas infligentes, quas ſua ipſorum ſcelera exigebant, dum in profundiorem ſeſe foueam coniecerunt. Iunctos quidem fuiſſe Donatiſtas Vuandalis, ea quæ Victor [c] in fine operis habet de Nicaſio Donatiſta, ſatis ſignificant. At de clade Carthaginenſium hoc anno illata modo hactenus; reliqua vero pro temporis ratione reijcimus in ſequentem annum. Sed iam ad Theodoſium reuocemus orationem.

c Victor de perſec. Vuand. lib. 3. in fin.

Qui hoc anno (vt vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduerſus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles pleniſſimam edidit ſanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio reſcriptum [d], quo D vetuit, ne quis ſine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela ſuſpenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: ſub nomine enim Imperatoris, quaſi iuſto titulo, potërioribus patebat via fortunas inuadêdi alienas, diuerſis prætenſis cauſis, varijſq. coloribus comparatis. Sed neque ob id extinctum hoc malum eſt: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam ſancto Gregorio Romano Pontifici, ita ſcribenti ad Conſtantinam Auguſtam [e]: In Sicilia autem inſula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantaſq. oppreſſiones operari dicitur inuadendo loca ſingulorum, & ſine dictione cauſarum per poſſeſſiones ac domos titulos ponendo, vt ſi velim Acta ſingula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non poſſim.] hæc ipſe, qui irrepentem eiuſmodi prauum vſum in Eccleſiaſticos viros, continuo tollendum curauit, habita [f] Romæ Synodo. Porro illam putamus fuiſſe inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago E depicta erat Imperatoris, vt ex eodem Gregorio [g] apparet; in titulis vero nomen eiuſdem inſcriberetur. hinc illud Chryſologi [h]: Sicut dominorum prædiorum ſuper liminibus affixi tituli proloquuntur*, &c.]

d L. 2. C. vt nemo priuatus.
DE NON AFFIGENDIS TITVLIS THEODOSII CONSTITVTIO.
e Gregor. lib. 4. epiſt. 33.
f Gregor. lib. 4. epiſt. 88. & ſupra epiſt. 44.
g Greg. epiſt. lib. 11. epiſt. 1.
h Petr. Chryſol. ſerm. 154. de S. Stephano.
** perleguntur*

Idem quoque Auguſtus aduerſus calumniatores Epiſcoporum edidit ſanctionem [i], qua & conſultum voluit iuribus Eccleſiaſticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorũ, qui abſque litteris Epiſcopi, cui ſubiecti eſſent, Conſtantinopolim accederent. Hæc quidem ad eumdem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incõparabilis probitas ab eodẽ Imperatore ad Cyrũ [k] hoc eodem anno reſcripto plurimum commendatur. Etenim cũ lenones ſæpe vetiti, penſitatione tamen quadã in ærariũ conferenda, Cõſtantinopoli turpe opus exercere permiſſi eſſent: ipſe Florentius vt eiuſmodi turpitudinum fæce ciuitatẽ purgatam redderet, latifundium ſuum donauit, ex quo ijdem redditus Reipub. ſoluerentur.

i L. 22. C. de Epiſ. & cler.
LENONES CONSTANTINOP. A FLORENTIO SVBLATI.
k Nouel. de lenon. tit. 18. Theod.

A ſic igitur bonorum ſuorum diſpendio Conſtantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam. quem quidem ita redemptum decorem vrbis vt conſeruaret Theodoſius Imperator, ad Cyrum (vt dictum eſt) aduerſus eoſdem reſcriptum dedit, vbi de Florentio iſta ſunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrari, etiam ceſſante vicaria oblatione vectigalis; tamen ne vllum ad ærarium incommodum perueniret, propriam poſſeſſionem obtulit, ex cuius redditibus poſſit accedere quod prædictum peſſimum genus conſueuerat penſitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoreti[a] epiſtola, implorantis auxilium aduerſus calumniantes hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholicæ fidei, pro qua tuenda adſuit ipſi Theodoſio Imperatori in Concilio Conſtantinopolitano, in quo ipſius opera detectus eſt Eutyches latens hæreſiarcha: ſed & cum Imperatore Marciano præſto fuit ſacroſancto œcumenico Concilio Chalcedonenſi, vt eorumdem
B Conciliorum Acta ſignificant, de quibus ſuis locis dicturi ſumus.

Iure laudatur Florentius. *a Theod. epiſt. 89.*

Elucebat hoc quoque tẽpore inter Magiſtratus virtute præſtantes Thalaſſius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipſo anno, iiſdemq. Conſulibus extat eiuſdem Theodoſij Imp. reſcriptum[b]. Porro eximiæ viri probitatis ergo Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus eum Archiepiſcopum creauit Eccleſiæ Cæſarienſis In Cappadocia. rem geſtam Socrates ſub anni huius Conſulibus ita narrat[c]: Proclus eodem tempore, ad decimumſeptimum Conſulatum eiuſdem Theodoſij Imperatoris, rem plane admirabilem, & qualem nemo veterum aliquando Epiſcoporum effecerat, aggreſſus eſt. Nam Firmo Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ mortuo, Cæſarienſes Conſtantinopolim aduentant Epiſcopũ quæſituri. At cum Proclus luſtraret animo, quem ad eum Epiſcopatum deſignaret; forte fortuna die ſabbatorum, dum aliquem deſpicare conabatur, omnes Senatores qui illum
C inſpectarent, ad eccleſiam accedunt: in quorum numero fuit Thalaſſius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium verſus Orientẽ adminiſtrandarum curam (vti fama eſt) Imperatoris iuſſu ſuſcepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Epiſcopum Cæſareæ creat. Atque in hunc modum Eccleſiæ ſtatus id temporis proſperum & felicem ſucceſſum habuit.] hactenus Socrates. addit hæc Nicephorus[d]: At ille (*Thalaſſius ſcilicet*) contra animi ſui ſententiam in Eccleſiæ gradum aſcendit, eamq. rite adminiſtrauit; cum quidem tam ſubitum factum Imperator ægre ferret, mox tamen id ſanctione ſua comprobaret.] hæc ipſe.

b Nouel. Theodoſ. tit. 6. *c Socrat. lib. 7. c. vlt.* *Thalaſſius ex Præfecto Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ.* *d Niceph. lib. 14. c. 42.*

Porro iſta ſcribens Socrates, huius anni Conſulibus ſuæ finem imponit hiſtoriæ, ſicut & Sozomenus, qui (vt ipſe in præfatione teſtatur) ad eumdem decimumſeptimum Conſulatum Theodoſij ſuam pariter hiſtoriæ ſcriptionem perduxit: qui licet Nouatiani
D eſſent, & in ijs quæ ad ipſorum dogmata ſpectant, priuato ſtudio plura mentiti eſſe reperiantur, dum præſertim falſa miracula ſuis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelaſium Romanum Pontificem hos fuiſſe quam Euſebium Cæſarienſem, inde poſſumus exiſtimare, quod Euſebij hiſtoriam reijcit inter apocrypha, Socratis vero & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res geſtas ab Euſebio narratas, ſed ob ſparſos in eis ab eo olim Arianiſmos, ea cenſura certum eſt Euſebij hiſtoriam eſſe notatam; cum tamen Nouatiani diuinitatis Filij Dei eſſent (vt vidimus) conſtantiſſimi defenſores, atque ob eam cauſam diutius ab Imperatoribus & Epiſcopis tolerati. Nec eſt quod quis calumnioſe agens, arguat eſſe reijcienda quæ produntur ab hæreticis fuiſſe narrata. Etenim qui his reſpondeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari poſſit, Gelaſius in medium prodat: ipſe enim in tomo de vinculo anathematis iſta habet: Numquidnam in
E ipſorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda eſt, quia illorum libri, vbi prauitas ineſt, refutantur? Aut ideo praui libri ſuſcipiendi ſunt eorum, quia veritas, quæ in illis inſerta eſt, non negatur? Ait Apoſtolus: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete, &c.] Id ipſum etiam ex ſententia Cyrilli Epiſcopi Alexandrini paulo ante eſt demonſtratum.

Sozomeni et Socratis hiſtoriæ finis.

Nec vero alium huic contrarium ſenſum ſanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelaſio S. Gregorius eſt aduerſatus, dum Sozomeni hiſtoriam viſus eſt improbaſſe, cum ad Eulogium Alexandrinum Epiſcopũ ſcribens hæc ait[e]: Sed ipſam quoque Sozomeni hiſtoriam ſedes Apoſtolica recipere recuſat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, & vſque ad diem obitus ſui magnum doctorem fuiſſe perhibet. Reſtat ergo, vt ſi quis illam hiſtoriam recipit, Synodo piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non valet

e Gregor. lib. 6. epiſt. 31. *Quomodo accipienda ſententia Gregorii damnantis hiſtoriam Sozomeni.*

valet, illã hiſtoriam neceſſe eſt vt repellat.] hæc Gregorius. Sed quo ſenſu accipienda iſta A
DE SOZOMENI HISTORIA. ſint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probe conſiderat: nimirum non recipi ab Eccleſia Romana Sozomenum Theodori Mopſueſteni laudatorem: quem qui recipiat, Quintæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari ſe ſentiat. In reliquis autem quæ vera dixit, quomodo potuit ab Eccleſia Romana non recipi? etenim Anaſtaſius Bibliothecarius de eadem Sozomeni hiſtoria hæc habet in præfatione Miſcellæ: Verum quia quoſdã horum mentitos in quibuſdam fuiſſe, & quædam prætermiſiſſe probatur, quemadmodum & ſanctus Papa Gregorius de Sozomeno apertiſſime ſcribit: obſecro, mendacia eorum veris approbationibus arguas, & quæ omiſerunt nihilominus ſuppleas.] Vides igitur clariſſimum eruditione virum Anaſtaſium non proijcere Sozomenum, ſed purgari ea & augeri deſiderare; quæ ipſa (vt ſæpe vidiſti, lector) nos pro viribus præſtare conati ſumus. Sed alibi in
DEFENDITVR S. GREGORIVS. Notis [a] ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum [b], qui Magnum B
Gregorium audacter nimis hiſtoriarum ignorantiæ ſugillauit, dum quæ apud Theodoretum de laude Theodori Mopſueſteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuiſſe, tẽ ignorans ipſe, putauit. Non attendit cenſor iſte, deſiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur hiſtoria.

a In Rom. Martyrolog. die 23. Decembr.
b Melch. Can. loc. Theolog. lib. 2. c. 6.

Ceterum quod ad eamdem Sozomeni hiſtoriam pertinet, maioris illa æſtimationis apud Photium fuit, quam Socratis: ſed nobis certe commodior Socratis hiſtoria cecidit, qua per Conſules more maiorum tempora diſtinguuntur. Qui hos Græcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctiſſimus, idq. a Caſſiodoro impulſus, qui hæc teſtatur his verbis [c]: Poſt Euſebij vero hiſtoriam apud Græcos Socrates, Sozomenus, & Theodoretus ſequentia conſcripſerunt: quos a viro Epiphanio diſertiſſimo in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curaui: ne inſultet habere ſe facunda Græcia neceſſarium, quod nobis iudicet eſſe ſubtractum.] hæc ipſe, qui ex iiſdem Tripertitam compaginauit. Sed iam quæ anni huius ſunt reliqua proſequamur. C

c Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 17.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA. Contigit his Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi temporibus celebrem Synodum cogi Conſtantinopoli, cum illic Dioſcorus Alexandrinæ Eccleſiæ diaconus ageret Apocriſarium. Hic enim veteres exuſcitans controuerſias, huius celebrandi Epiſcoporum conuentus dedit occaſionem, nempe de iure diœceſeos mouens quæſtionem, cum inſtaret, eſſe Epiſcopi Alexandrini præſidere omnibus Orientis Eccleſijs, vtpote qui primus eſſe ſciretur in Eccleſia Catholica poſt Pontificem Romanum Antiſtes. Refragatus eſt his potiſſimum Epiſcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni & Conſtantinopolitani Conciliorum præſcripto debere ſe ſubijci Præſuli Eccleſiæ Alexandrinæ, cum ex dictis Concilijs fuerint penitus diſtinctæ diœceſes. Porro Synodo congregata, & cauſa quam exactiſſime ventilata, ea fuit ſanctorum Patrum ſententia, vt ſeruarentur quæ in dictis ſacroſanctis Concilijs Nicæno & Conſtantinopolitano ſtatuta eſſent. Cum vero Theodoretus Cyri Epiſcopus acerrimus defenſor inſurrexiſſet pro Eccleſiæ Antiochenæ iuribus: hinc factum eſt (vt ipſe teſtatur) vt Dioſcorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit proſecutus, quod numquam depoſuit, ſed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hæc quidem omnia ipſe Theodoretus in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum poſtea data, in qua poſt alia hæc leguntur [d]: D

d Theod. epiſt. 86.

In illa enim regia vrbe (*Conſtantinopoli ſcilicet*) cum conueniſſent beati Patres *in Synodo*
DISTINCTAE DIOECESES ORIENT. ECCLESIAE. *œcumenica ſub Theodoſio Maiori*, conſona ijs, quæ in Nicæa ſtatuta ſunt a ſanctis Patribus ibi congregatis, ſtatuerunt, & diœceſes diſtinxerunt, & vnicuique diœceſi, quæ ipſi cõueniebãt, tribuerunt, expreſſe prohibentes, vt ex alia diœceſi aliã nullo pacto aliquis inuaderet, E
ſed Alexandriæ Epiſcopus ea quæ ad Aegyptũ pertinent, tantummodo gubernaret, & vnaquæque diœceſis res proprias & quæ ad eã ſpectant. Hic vero iſtis definitionibus ſtare minime vult, ſed beati Marci ſedem ſurſum & deorſum agitat; præſertim cum aperte nouerit quod Antiochenſium magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Marci magiſter fuit, & Apoſtolorum chori primus & princeps. Nos vero throni quidem celſitudinem agnoſcimus, ac nos ipſos nouimus & metimur: Apoſtolorum humilitatem & manſuetudinem a maioribus didicimus. Tuam autem pietatem obſecramus, vt ſanctos canones conculcatos minime negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo: in hanc enim habemus ſpem ſalutis, & per hanc miſericordiam conſequi expectamus. Ne vero etiam hæc tua pietas ignoret: ſcito domine, quod ex eo tempore Dioſcorus cœpit nos odio proſequi, quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiſcum

idem

A idem ſtatuimus, ſanctorum Patrum canones ſecuti: de qua re ſemel atque iterum conqueſtus eſt, quod iura Antiochenſium & Alexandrinorum Eccleſiæ (vt ait) nos prodiderimus. Horum memor, & opportunitatem nactus (vt arbitratus eſt) odium & ſimultatem manifeſtauit.] hæc Theodoretus de Dioſcoro, & eius ſtudijs hoc tempore cum degeret Conſtantinopoli; qui poſtea Alexandrinus creatus Epiſcopus, omne quod conceperat odium in ipſum egeſſit, vt dictis litteris ad Flauianum Theodoretus ipſe queritur. Sed de reliquis quæ ad Dioſcorum pertinent, ſuis inferius locis agendum erit. Quid prætereà in hac Synodo geſtum ſit, nihil inuenimus.

CONCILIVM REGIENSE.

Sub huius quoque anni Conſulibus celebrata reperitur Synodus Regienſis decimoſexto Kalendas Decembris, non quidem Regij Lepidi, ſed Regij Galliarum in prouincia Narbonenſi. Etenim quid opus fuit Regij in Aemilia prouincia cognoſci cauſam Epi-
B ſcopi Ebredunenſis? Fuiſſe autem Regienſem, ſeu Regenſem, vel (vt alij dixere) Regionenſem Epiſcopatum in Gallia Nerbonenſi ſub Aquenſi metropoli, Indices Vaticani demonſtrant. Collectam quidem eam fuiſſe Synodum ex Epiſcopis Galliæ Narbonenſis, tum ex eo qui primo loco in ea poſitus habetur Hilarius Epiſcopus Narbonenſis; qui & præfuit Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipſi ſubiectis Epiſcopis, ſcies: quod eoſdem ferme omnes reperies nominatos in Concilio Arauſicano poſt annum ſequentem itidē in Gallia Narbonenſi ſub Conſulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuiſſe ſub Viennenſi metropoli, ſubſcriptiones Epiſcoporum Concilij Epaunenſis demonſtrant. Tū vero conſule quæ in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa ſunt; quibus accurate elucubratis, haud inuiti ſubſcribimus, addētes Sidonij Apollinaris verba [a] in epiſtola ad Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, dum populos eius prouinciæ recenſet: Quantas (inquit) ti- *a Sidon. lib. 6. epiſt. vlt.*
C bi gratias Arelatenſes, Regenſes, Auenioċus, Arauſionenſis quoque & Albenſis, Valentinæq. & Tricaſſinæ vrbis profeſſor exoluāt?] Præter ea autē quæ de ordinatione perperam facta Epiſcopi Ebredunenſis in hac tractata ſunt Synodo, de illis etiam actum Epiſcopis, qui ex hæreſi vel ſchiſmate ad Eccleſiam redirent; qui quo loco habendi eſſent, Patres matura conſultatione definierunt: egerunt & de exequijs defunctorum Epiſcoporum.

Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium, ad Eccleſiam ſe redire pœnitentes ſimularent: ijs omnem recipiendi ſedem ſpem ademerint ijdem Patres, qui ipſi Concilio Regienſi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui vere pœniterent, vel ficte. Quinetiam haud facile eos ad communionē Catholicam, nedum ad ſedem eſſe accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Epiſcopo Pelagiano. Sub huius enim anni Conſulibus de Iuliano ipſo famoſiſſimo Pelagiano hæc

IVLIANVS PELAGIANVS NON ADMITTITVR IN ECCLESIAM.

D habet S. Proſper in Chronico: Hac tempeſtate Iulianus Arellanenſis iactantiſſimus Pelagiani erroris aſſertor, quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi, correctionis ſpem præferens, molitus in communionem Eccleſiæ irrepere: ſed ijs inſidijs Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum peſtiferis conatibus patere permiſit; & ita omnes Catholicos defectione fallacis beſtiæ gaudere fecit, quaſi tunc primum ſuperbiſſimam hæreſim Apoſtolicus gladius detruncaſſet.] hæc Proſper.

Quibus plane vides, lector, magna laude reijcere Romanam Eccleſiam hæreticos illos, de quibus eſt ſuſpicio, non ex corde, ſed callide ſubripere conari Catholicam cōmunicationem, vt temporale commodum aſſequantur. Id quidem Sixtus conſilio Leonis diaconi, qui ei ſequenti anno in Epiſcopatu ſucceſſit, & præ excellentia meritorum atque do-
E ctrinæ Magni cognomentum adeptus eſt. De ipſo autem Sixto in eamdem ſententiam idem Proſper agens aduerſus Collatorē, ſic ait [b]: Hæc ſit pars huic reſeruata paſtori; & vt *b Proſp. aduerſ. Collat. in fine.*
illi prædeceſſores eius Innocentius, Zoſimus, Bonifacius, Cæleſtinus lupos abegere manifeſtos, ita hic depellat occultos.] hæc ipſe. Porro quem hic Arellanenſem Iulianum nominat Proſper, eumdem fuiſſe Iulianum antea Capuanum Epiſcopum, qui aduerſus S. Auguſtinum tot tantaq. ſcripſerat, intelligi poteſt: Arellanenſem vero, non Capuanum ab eo ſcias nominatum, quod non amplius illius Eccleſiæ Epiſcopus eſſet, quem (vt in eodem Leone Papa dicemus inferius) ab ipſo Pontifice idem Proſper [c] coercitum tradit. *c Proſp. de Prædict. c. 7.*

SIXTI PAPAE OBITVS, ET SEDIS TEMPVS.

QVadringenteſimus quadrageſimus Chriſti annus, Conſulibus Valentiniano quintũ & Anatolio, Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kalendas Aprilis, cum ſediſſet annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringenteſimo trigeſimoſecundo, die vigeſimaſeptima menſis Aprilis creatus eſt (vt diximus) Pontifex, & hoc anno vigeſimaoctaua Martij moritur, ad dictum tempus propagaſſe ſedem, opus eſt affirmare. Deceſſiſſe hoc ipſo anno Sixtum, & ſubrogatum Leonẽ, Proſper hæc cernens oculis ſcripſit; quem ſecuti ſunt alij. De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus leguntur: Hic fecit * baſilicam ſanctæ Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur, iuxta Macellum Libyæ *; vbi & obtulit hæc: Altare argenteum puriſſimum penſans libras trecentas, &c.] numerantur ibi pluribus alia collata dona & redditus ex diuerſis fundis eidem contributi. Meminit eius eccleſiæ Hadrianus Papa ad Carolum Magnum Imperatorem his verbis [a]: B

* refecit

* Liuiæ

a Hadrian. epiſt. 3. c. 19. tom. 2. epiſt. Rom. Pont.

Magis autem ſucceſſor Cæleſtini Sixtus Papa fecit baſilicam ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento, Maiorem, quæ & ad Præſepe dicitur: ſimili modo & ipſe in metallis aureis, quamquam in diuerſis hiſtorijs, ſacris decorauit imaginibus] quas nonnihil vetuſtate temporis detrimenti paſſas Dominicus Pinellus Cardinalis, eius baſilicæ digniſſimus Archipresbyter, ſumma adhibita opificum diligentia, reſarciendas & iam collabentes conſeruandas curauit, additis maiorum exemplo alijs deſuper poſitis ex pictura hinc inde de Dei Genitricis hiſtoria venerandis imaginibus. Huius autem erigendæ ſeu in ampliorem formam reſtituendæ baſilicæ, & tot tantiſq. ornamentis decorandæ, Deiq. Genitricis titulo conſecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Epheſino (vt diximus) occaſio ſuppeditata eſſe videtur: vindicata enim a Neſtorij blaſphemijs Dei Genitrice Maria, de tanta victoria in honorem eiuſdem Mariæ Deiparæ placuit ipſi tantum erigi fornicem triumphalem. Subdit vero in eadem epiſtola Hadrianus: C

RELIGIOSA MONVMENTA SIXTI PAP. ET VALENTIN. IMP.

Sed & per rogatum eius Valentinianus Auguſtus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Saluatore, gemmis pretioſis ornatam; quam voti gratia ſuper Confeſſionem beati Petri Apoſtoli poſuit, & a tunc vſque hactenus apud nos ab omnibus Fidelibus venerantur.] hæc Hadrianus. Habentur inſuper in dicto libro de Romanis Pontificibus iſta de Sixto: Hic ornauit de argento Confeſſionem beati Petri Apoſtoli, quæ habet D libras quadringentas.] & paulo inferius de eodem Valentiniano Auguſto: Fecit & Valentinianus Auguſtus rogatu Sixti Epiſcopi faſtigium argenteum in baſilica Conſtantiniana, quod a barbaris ſublatum fuerat, penſans libras ſex mille ſexcentas & decem.]

Ex his plane intelligere poſſumus, non ab omnium eccleſiarum ornamentis abſtinuiſſe Gothos, ſed ab ijs quæ ad baſilicas ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſpectare ſciebant, de quibus (vt ſuperius vidimus) Oroſius meminit, noſq. ſuo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoſcere vales, totũ quod ab illis eſt impenſum baſilicis reuerentiæ, fuiſſe ob Apoſtolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quod maiori proſecuti fuerint cultu dictas Apoſtolorum baſilicas, quam ipſam primariam Lateranenſem eccleſiam, cuius ornamentis non pepercisse dicuntur: cum alioqui, quod pertinet ad iura immunitatis omnium eccleſiarum, vt ad eas confugientes ſalui eſſent, ea in E cunctis Romæ exiſtentibus eccleſijs fuiſſe a barbaris illæſa ſeruata & cuſtodita, teſtificatione S. Auguſtini ſuperius recitata, ſatis ſuperq. exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recenſere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis eccleſijs ibidem ſcripta leguntur his verbis:

Huius Sixti temporibus fecit Valentinianus Auguſtus Confeſſionem beati Pauli Apoſtoli ex argento, penſantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confeſſionem beati Laurentij martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit tranſennam & altare & Confeſſionem ſancti martyris Laurentij de argento puriſſimo. Fecit altare penſans libras quinquaginta, cancellos argenteos ſupra platonias porphyreticas penſantes libras triginta, apſidem ſupra cancellos cum ſtatua ſancti Laurentij martyris argentea penſante libras ducentas, &c.] recenſet alia dona eidem oblata baſilicæ. Et inferius: Hic fecit in baſilica

Conſtan-

A Conſtantiniana ornamentũ ſuper fonrem quod ante non erat, id eſt, epiſtylia marmorea & columnas porphyreticas erexit, quas Conſtanrinus Auguſtus congregatas demiſir, & iuſſit vt erigerentur, quas & verſibus exornauir] qui ſic ſe habent in octangulato opere, binis in ſingulis epiſtylijs exaratis:

Gens ſacranda prolis hic ſemine naſcitur almo,
Quam fœcundatis Spiritus edit aquis.
Virgineo fœtu genitrix Eccleſia natos,
Quos ſpirante Deo concipit, amne parit.
Cælorum regnum ſperate hoc fonte renati:
Non recipit felix vita ſemel genitos.
Fons hic eſt vitæ, & qui totum diluit Orbem,
B *Sumens de Chriſti vulnere principium.*
Mergere peccator, ſacro purgande fluento:
Quem veterem accipiet, proferet vnda nouum.
Inſons eſſe volens, iſto mundare lauacro,
Seu patrio premeris crimine, ſeu proprio.
Nulla renaſcentum eſt diſtantia, quos facit vnum
Vnus fons, vnus Spiritus, vna fides.
Nec numerus quemquam ſcelerum, nec forma ſuorum
Terreat. Hoc natus flumine, ſanctus eris.]

Hactenus Sixti verſus, quibus (vt vides) etiam aduerſus recentem hæreſim Pelagianam Catholica eſt aſſertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed iam pauca quæ ſunt C reliqua Sixti Papæ operum, vbi ſuperius deſcriprorum, proſequamur:

Hic fecit platoniam in cœmeterio Calliſti via Appia, vbi nomina Epiſcoporum & martyrum ſcripſir, commemorans. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma per menſem Decembrem, presbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Epiſcopos per diuerſa loca quinquagintaduos. Qui etiam ſepultus eſt via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentij, quinto Kalendas Aprilis. Ceſſauit Epiſcopatus eius dies vigintiduos.] hæc ibi.

Ad poſtremum vero illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipſum paſſum eſſe poſt mortem, quæ pertuliſſe diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: SIXTI PAPAE NOMINE SVPPOSITA SCRIPTA PELAGIANA. etenim ſicut eius nomine prodijt editus ab Origeniſtis (vt dictum eſt ſuperius auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti ſiue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius non ab alijs quam a Pelagianis ſcripta fuere tria volumina, primum de Diuitijs, ſecundum cuius eſt titulus, D De malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro, tertium vero de Caſtitate: quæ quidem Pelagianiſmis eſſe referta, accuratus lector inueniet, modo calleat ſuperius recitatas Pelagianas ſententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuſcula abſque diligentiori conſideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis eſſe cuſa.

Quis, rogo, antiquorum, harum ſcriptionum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu ſaltem oſtendit, aut quoquo modo in leuem ſuſpicionem induxit? cum præſertim Gennadius horum temporum ſcriptorum Eccleſiaſticorum exacte catalogum texens, & de Sixti Papæ epiſtola ad Neſtorium mentionem habens, nequicquam ſcriptorum huiuſmodi Sixto tribuat: haud enim ipſum præterijſſe potuere, quæ a tanto auctore edita eſſent. Vel quomodo valuit ipſe Sixtus Pelagianorum acerrimus hoſtis, & eius hæreſis (vt auctore S. Proſpero dictum eſt) vltimus profligator, Pelagianæ hæreſi conſentientia conE ſcripſiſſe? Habeat Solanius ſolus ipſe ſibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandauit opuſcula; immo nec vnus ipſe profeſſione Catholicus tam inſigni honeſtata nomine venena bibat de calice aureo Babylonis: aureum dixerim, quod complura habeat Catholicæ fidei conſentientia, vt mos eſt omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Senſit hoc ipſum, & doluit mecum vehementer, atque ex alto ingemuit pectore Lindanus Epiſcopus Gandauenſis vir doctiſſimus, profligator hæreticorum, & norma Orthodoxorum Antiſtitum, cum ante annos circiter octo, ipſo initio ſedis Sixti Papæ Quinti, Romæ eſſet, & ex more de re litteraria contingeret vna ſimul miſcere ſermones; haud æquo animo ferre valens, ſub falſo nomine tanti Pontificis, Pelagianorum fœtus eſſe ſuppoſitos.

Sed ne quaſi aerem verberantes pugnare videamur, ſatis erit ad inſtitutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicus dogmatiſtes intelliget. Quid enim integro libro illo de Diuitijs conatus eſt auctor, niſi PELAGIANISMI NOTANTVR.

oſten-

PRIMI LIBRI PELAGIANISMI.

oſtendere, diuitem hominem ex Deo non eſſe? contra diuinæ plane Scripturæ teſtimonia, A quibus dicitur: Diuitem & pauperē fecit Deus.] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat.] ex multis nāque inuenies eumdem auctorem velle probare, impoſſibile eſſe diuitem hominem Dei præcepta ſeruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes, ſi velint ſalui eſſe, pluribus docet. In his, inquam, cum toto illo libro verſetur auctor, quis non intelligat ſpirare Pelagium, cuius inter alia hæreſum capita (vt dictum eſt) illud erat, non poſſe ſaluari diuitem, niſi omnia ſua pauperibus eroget? Sed etſi poſſent ea cuncta ad aliquem Catholicū ſenſum quomodocumque pertrahi: decuiſſet ne tempore huius emergentis hæreſis Romanum Pontificem, etſi non eadem expreſſe, illis tamen affinia & confinia, abſque ſuſpicione hæreſis Pelagianæ, nulla facta eius abrogatione, tractare?

PELAGIANISMI SECUNDI LIBRI.

Sed & in ſecundo libro ita recta incedit via, dum differit opera eſſe neceſſaria ad ſalu- B tem, vt tamen ad poſtremum ſeſe auctor prodat Pelagianum, cū omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipſis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perſtringere conſueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perſtringam, quando cuiuſcumque criminis vel peccati reus quieta mente ſuſcipiet malum ſuum voluntatis eſſe, non neceſſitatis, & arbitrio ſcribi, quod illi nituntur imputare naturæ?] Catholicos quidem ſugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam aſſerunt. Quid præterea toto eo diſputationis anfractu demonſtrare conatur, quam hominem eſſe ſine peccato, poſſibile fieri? Et quis ignorat, aſſertiones has eſſe Pelagij, impugnatas iam mille locis a S. Auguſtino, S. Hieronymo, Proſpero Aquitano, & alijs?

a Matth. 19.

PELAGIANISMI TERTII LIBRI.

Rurſum vero in tertio libro qui inſcribitur de Caſtitate, quomodo ſe aduerſarium gratiæ exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthæi [a] locum illum explanans: C Non capiunt omnes hoc verbum, ſed quibus datum eſt] iſtud ipſum tribuens ipſe omnino liberæ hominis voluntati, ſubſannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcq. ait: Nolo ſic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, ſed quibus hoc datum eſt: quaſi caſtitatem nonniſi illi poſſideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod aiunt) neceſſitate collata ſit: ne & gratioſum Deum ſtatuas, & caſtitatis præmium tollas.] Erant plane huiuſmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos inuſtæ notæ calumniæ, vt dum hi abſque diuina gratia conſequi caſtitatem minime fas eſſe hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiſcendis neceſſitatem imponere ſubſannarent. Et inferius, cum illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnuſquiſque proprium donum habet a Deo] ſubdit ipſe: Propriæ ſcilicet voluntatis.]

AVCTOR PATENTISSIMVS PELAGIANVS.

Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc vnum tibi ſatis ſufficere potuiſſet ad per- D ſpectam hominis Pelagiani cognitionem, quod cum videas tribus illis libris auctorē verſari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, ſed libero tantum arbitrio omnia: vt nonniſi Pelagianum loqui, vel ſurdus intelligat. Inſuper & in illo abſolutiſſimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnū cælorum: dum in libro de Caſtitate ſic prædicat caſtitatem, vt deroget matrimonio, cum vxoratos negat gloriam cæleſtem conſecuturos, fruituros tamen vita beata, ſi cetera mandata ſeruent. ſed accipe quam diſertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Abſit: ſed tantum regni gloriam illis, non vitam (ſi tamen omnia mādata ſeruauerint) denegaſſe cenſetur.] Cum hæc igitur & alia miſceat Pelagianus auctor, e Pelagianis prauis ſententijs mutuatus: a tanta ignominia vindicandus eſt Sixtus Pelagianæ hæreſis inde- E feſſus & validus oppugnator.

Sed iam fine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; poſt Sixtum, ſextum auſpicaturi ab ipſa Magni Leonis Papæ creatione volumen. Faue tu nobis, lector, precibus, & pijs votis aſpira: vt eadem felicitate qua quinque tomos abſoluimus, qui ſunt reliqui conſummemus. Sed ad gratias agendas ei, a qua cuncta hæc noſtra dimanant, oratio ſe ex more conuertat.

Acceptum

ACceptum tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc par-
tum, pro gratiarum munere, vt Anna [a] Samuelem, ad te ipſam, viuum Dei taberna- a 1. Reg. 1.
culum, affero: tu vero offeres ipſum Deo, illud ſimul cũ ipſa præ miraculo concinens: Ste- PERORATIO CVM GRATIARVM ACTIONE.
B rilis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec ſpes erat potuiſſe vel vno germi-
ne fœcundari. Vnde mihi etiam præ ſtupore in propheticum [b] illud ſit erumpendũ: Quis
mihi genuit iſtos? Ego ſterilis & non pariens: & iſtos quis enutriuit? Ego deſtituta & ſola: b Iſai. 46.
& iſti vbi erant?] Totũ id muneris tui atque gratiæ, fœcundiſſima Virgo. Adijce vero, vt
quinto oblato tomo, rependas quæ in eodem quinario numero mirifice noſcuntur impleta,
nempe cũ quinque [c] ordeaceis panibus e pueri anguſto ſinu perceptis ſequentẽ ſe Dominus c Ioan. 6.
numeroſam multitudinem pauit, & ſatiatis ex illis quinque millibus hominum, ijdem re-
dundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cum puer Dauid [d], quinque d 1. Reg. 17.
lapidibus in pera poſitis, inſultantem Dei agminibus hoſtem occidit, & vno proſtrato,
omnes pariter victi ſunt Philiſthæi. Conceſſa ſunt tam grandia pueris, quod infirma mun-
di, vt confundat [e] fortia, Deus eligere conſueuit. Sum quidem & ego (dicam cum Salo- e 1. Cor. 1.
C mone [f]) puer paruulus, ignorans introitũ & egreſſum meum. Accipere igitur merear con- f 3. Reg. 3.
ceſſa pueris: vt munera iſta noſtra, dona tua, Deo oblata, ſua ipſe benedictione multipli-
cet, & aucta in æternum permanſura conſeruet, futura ipſa in Eccleſia cibus & arma, quo
Fideles alantur, atque hoſtes perfidi debellentur. Ad poſtremũ vero illud adiunge, vt tam-
quam vnus ex Domini paruulis [g], ſim conſecuturus vitam æternam, gratia Domini noſtri g Luc. 18.
Ieſu Chriſti, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

ANNALIVM TOMI QVINTI

FINIS.

APPEN-

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

APPENDIX EX PRAETERMISSIS Tomi Quarti & Quinti Annalium Eccleſiaſticorum, ſuis ſingulis reddendis locis, cum ijdem uerum cudentur Annales.

Occaſio emergentis nobilis diſputationis ſuborta de teſtamenti S. Gregorij Nazianzeni veritate effecit, vt quinto huic tomo, quæ etiam
B *ſint quarto reddenda, præter morem adijceremus, probe ſcientes gratum fore lectori, hic potius iſta legere, quam aliam eiuſdem tomi expectare editionem.*

Tom. 4. *Pag. 592. ver. 3.* appellatione ſententiam. *Adde quæ ſequuntur.*

Cum hucuſque in prima editione res Gregorij Nazianzeni produxerimus, prætermiſimus, quod plane ignorabamus, ab eo conditum reſtamentum: Quis enim illud extare, vel rationem aliquam ipſius habendam eſſe putaſſet, quod tot rerum atque ſcriptorum eiuſdem Gregorij accuratiſſimos exploratores præterijſſet; vel ſi nouerunt, tamen viſi ſunt *DE TESTAMENTO S. GREGORII NAZ.*
C penitus tamquam commenticium contempſiſſe? Cum vero illud prætermiſiſſem omnino; M. Antonius Maſſa Salernitanus I. C., quocū ob illius doctrinam, variamq. erudirionem cum pietate coniunctam domeſtica mihi conſuetudo intercedit, omnium fere librorum angulos exploratos habens, cum iſtud ipſum minime eum lateret, liberiori amicitiæ vſu lepidis ſalibus ſuauirer carpens, oſcitantiæ me redarguit, quod cum de Gregorio Nazianzeno pene nihil omiſerim, eius tamen reſtamenti nullam prorſus habuerim mentionem: nam etſi illud ſortaſſe nobis minime probaretur, confutare ſaltem diſertis rationibus, muneris noſtri eſſe: quod negare non potui.

Latet illud quidem inter Briſſonij viri ſane valde periti ſormulas Græce editū: ſed cum mendoſum vehementer inuentum eſſer & mutilum, vehemenſq. vrgeret de impoſtura ſuſpicio, rem conruli cum Iacobo Sirmundo mei ſtudioſiſſimo Pariſienſi proſeſſore Societatis
D IESV, omnium plane litrerarum genere excultiſſimo: qui inſatigabili ſtudio penetralia quæque bibliothecæ Vaticanæ perluſtrans, inuenir tandem in duobus antiquis codicibus [a] eiuſmodi teſtamentum, quod contulit, emendauit, atque Latinitati primus omnium tradidit, deditq. nobis, ſicut hic habes deſcriptum: *a Vatican. Bibliothec. nu. 312. & 592. Græc. libr.*

Conſulatu Flauij Eucherij & Flauij Syagrij, clariſſimorum virorum, pridie Kalendas Ianuar. * Gregorius Epiſcopus Catholicæ Conſtantinopolis Eccleſiæ, viuens ac prudens, ſanoq. conſilio & integris ſenſibus condidi hoc teſtamenrum: quod quidem iubeo & volo ratum eſſe, firmitatemq. in quolibet foro & quomodolibet obtinere. Iam enim mentem meam maniſeſtam ſeci, & meam omnem ſubſtantiam Catholicæ Nazianzi Eccleſiæ conſecraui ad pauperum, qui ſub eadem ſunt Eccleſia, miniſterium: ob eanıq. cauſam tres præſeci iuxta hanc meam voluntatem Ptochotrophos, pauperum curatores, Mar- ** TESTAMENTVM GREGORII NAZ.*
E cellum diaconum ac monachum, Gregorium item diaconum, qui ſuit de ſamilia mea, & Euſtarhium monachum, qui & ipſe ſuit e domo mea. Nunc vero eumdem animum retinens erga ſanctam Eccleſiam Nazianzenam, eodem perſto in propoſito.

Cum igitur contigerit me ex vira decedere: heres meus eſto Gregorius diaconus & monachus domeſticus quondam meus, quem pridem manumiſi, ex vniuerſa ſubſtantia mea mobili & immobili, vbicumque ea mihi ſita eſt: ceteri omnes exheredes mihi ſunto: Ita quidem, vt meam omnem ſubſtantiam mobilem & immobilem ſanctæ Catholicæ Nazianzi Eccleſiæ ipſe reſtituat, nihil penitus ſubducens, præterquam quæ hoc teſtamento quibuſdam priuatim reliquero legati aut fideicommiſſi gratia: ſed omnia (vt prædixi) diligenter ſeruet Eccleſiæ, Dei timorem præ oculis habens, ſcienſq. iam a me decretum, vt omnia mea illius Eccleſiæ pauperum miniſterio cedant; in eamq. rem ſe inſtitutum heredem, vt per ipſum Eccleſiæ omnia ſine fraude conſeruentur. *HERES FIDEICOMMISSARIVS.*

Seruos quoſcumque vel mea voluntate, vel beatiſſimorum parentum meorum mandato manumiſi, hos omnes nunc etiam liberos manere volo, & peculia ſua ſibi habere, abſque vllo impedimento. A

Volo præterea, heredem meum Gregorium diaconum vna cum Euſtathio monacho, ambos olim e domo mea poſſidere prædium Arianzenum, quod ex Regini bonis ad nos peruenit: gregales vero equas & oues, quotquot iā ipſis præſens dari iuſſi, quarumq. proprietatem ipſis ac dominium tradidi, has ipſis quietas manere volo iure dominij. Per præceptionem item, Gregorium diaconum & heredem meum, qui mihi fideliter miniſtrauit, priuato iure dominij habere volo aureos numero quinquaginta.

RELICTA HEREDI IVRE DOMINII.

Ruſianæ virgini venerandæ, propinquæ meæ, certa condicta in annos ſingulos dari iuſſi, vnde vitam libere traducat: quæ quidem omnia eidem, quemadmodum præſcripſi, volo & iubeo ſine mora præſtari. De habitatione autem tum quidem propterea nihil ſtatui, quod neſcirem vbinam ipſa degere mallet: nunc vero & hoc volo, quocumque ipſa loco elegerit, parari ei domum ingenuæ congruentem ad honeſtam virginis habitationē: quam vtique domum ſine interpellatione habebit ipſa in vſumfructum, quoad vixerit, poſtea reſtituat Eccleſiæ. Addi præterea eidem volo puellas duas, quas ipſa delegerit; hoc nimirum pacto, vt cum ea morentur puellæ vſque dum viuet; & ſi quidem illi ita viſum fuerit, liceat ipſi libertate eas donare; ſin minus, & illæ quoque ad Eccleſiam pertineant. B

LEGATVM RVSIANAE VIRGINI.

Theophilum puerum, qui mecum perſeuerauit, iam manumiſi: volo autem ei nunc etiam dari legati nomine nummos quinque. Eupraxium vero eius fratrem liberum eſſe volo, eiq. legati nomine dari nummos quinque. Volo præterea Theodoſium Notarium meum liberum eſſe, eiq. legati nomine dari aureos nummos quinque.

LEGATA DIVERSIS RELICTA.

Alypianam, filiam meam dulciſſimam (ceterarum enim Eugeniæ & Nonnæ exigua ratio ducenda eſt, vt quarum vita reprehenſione non vacat) veniam mihi dare volo, quod nihil poſſim ipſi relinquere: quippe qui omnia iam pauperibus deſtinaui; aut potius beatiſſimis parentibus, qui ita polliciti erant, obſecutus ſum: quorum mentem violare, nec ſanctum, nec tutum arbitror. Quæcumque igitur ex beati fratris mei Cæſarij rebus in veſte ſerica, aut linea, aut lanea, vel burichalijs ſuperſunt, hæc ad ipſius liberos pertinere volo, & nulla in re ipſam, vel ſorores ipſius moleſtas eſſe vel heredi meo, vel Eccleſiæ. C

EXCVSATIO DE PRAETERITIS SVIS.

Meletius gener* meus prædium Apenzinſenū, quod Euphemij erat, ſciat ſe mala fide poſſidere. de quo quidem etiam antea ſcripſi ſæpius Euphemio, ignauiam eius reprehendens, niſi ſua recuperaret: Et nunc teſtor omnes magiſtratus, & qui ſub magiſtratu ſunt, iniuriam fieri Euphemio: oportet enim prædium Euphemio reſtitui.

* γαμβρὸς

ADMONITIO TESTAMENTARIA.

Emptionem fundi Canotalorum reuerendiſſimo filio Epiſcopo Amphilochio redintegrari volo: conſtat enim ex chartis noſtris, idq. norunt omnes, quod & ſolutus fuerit contractus, & pretium receperim, proprietatemq. ac dominium poſſeſſionis iampridem tradiderim. D

Euagrio diacono, qui multorum mecum laborum & curarum particeps, in multis ſuam mihi beneuolentiam commendauit, gratiam habeo coram Deo, & coram hominibus. Ac maiora quidem ipſi Deus retribuet: ne vero parua etiam amoris ſymbola prætermittamus; volo ei dari camaſum vnum, tunicam vnam, pallia duo, aureos nummos triginta. Similiter dulciſſimo condiacono noſtro Theodulo dari volo camaſum vnum, tunicas duas ex ijs quæ ſunt in patria, aureos viginti ex patriæ item rationibus. Elaphio Notario, qui & bene moratus eſt, & quo tempore fuit in obſequio, belle nos reſocillauit, dari volo camaſum vnum, tunicas duas, pallia tria, ſigillionem in patria, nummos aureos viginti. E

DIVERSA LEGATA.

Hoc meum teſtamentum ratum ac firmum eſſe volo in omni iudicio & quomodocumque: quod ſi tamquam teſtamentum vim non habuerit, tamquam voluntatem ipſum vltimam ſeu codicillum valere volo. Qui vero ipſum euertere tentauerit, rationem reddet in die iudicij.

In nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, Gregorius Epiſcopus Catholicæ Conſtantinopolis Eccleſiæ relegi teſtamentum, & omnia probans ſubſcripſi manu mea, & vim obtinere volo ac iubeo.

TESTES SVBSCRIBENTES.

Amphilochius Epiſcopus Catholicæ Iconij Eccleſiæ interfui teſtamento reuerendiſſimi Epiſcopi Gregorij, & ab eo rogatus ſubſcripſi manu mea.

Optimus Epiſcopus Catholicæ Eccleſiæ Antiochenæ interfui, cum reuerendiſſimus Epiſcopus

A Epiſcopus Gregorius teſtamentum ſuum, vt ſupra ſcriptum eſt, diſponeret; & eo rogante, ſubſcripſi manu mea.

Theodoſius Epiſcopus Catholicæ Eccleſiæ Hydæ præſens fui teſtamento reuerendiſſimi Epiſcopi Gregorij, & ab eo rogatus ſubſcripſi manu mea.

Theodulus Epiſcopus ſanctæ Catholicæ Apameæ Eccleſiæ præſens fui, &c.

Hilarius Epiſcopus Catholicæ Eccleſiæ Iſauriæ præſens fui, &c.

Themiſtius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ Hadrianopolis Eccleſiæ præſens fui, &c.

Cledonius presbyter Catholicæ Iconij Eccleſiæ præſens fui, &c.] hactenus teſtes: poſt quorum ſubſcriptiones, nomen eius qui ex archiuo Nazianzeno eiuſmodi teſtamentum edidit, habetur in iiſdem codicibus ſcriptum his verbis:

Ioannes ſanctiſſimæ Nazianzi Eccleſiæ lector & Notarius exemplum diuini teſtamenti, quod in ſanctiſſima eccleſia mea reconditum eſt, ſancti & illuſtris ac Theologi Gregorij exſcripſi & edidi.] hactenus ex veterrimis exemplaribus Vaticanis.

B Iam vero noſtrarum partium eſſe ſcimus, vt his quàm exacte percognitis, num hæc in omnibus inueniantur veritati conſentanea diſquiramus, elucidemuſq. obductū veluti rubigine monumentum. Eſſe quidem ipſum germanum Gregorij Theologi teſtamentum, ſunt multa quæ perſuadeant. Verum quoniam ipſa prima eius inſpectione longe refugere poſſit animus, vt id audire velit, nedum aſſerere ipſum Gregorium filias habuiſſe atque generum: de hoc ipſo primum iure agendum erit. Etenim nihil eſt, vt vel in leue diſcrimen poſſit adduci Gregorij, quem ſuis ipſe ſæpe ſcriptis profitetur, cultus virginitatis, quam par eſt vt ante omnia apertiſſime demonſtratam atque probatam, ſartam tectam in omnibus relinquamus. ELVCIDATIO TESTAMENTI GREGORII NAZIANZ.

C Nihil quidem magis certum atque exploratum ex omnibus Gregorij rebus geſtis videri poteſt, quàm ipſum perpetuam coluiſſe virginitatem, teſtante id ipſo quàm ſæpiſſime, cum in ſenectute confectus ærumnis ſeſe eius tamquam rei præclaræ memoria conſolans, cygneis modulis ſæpe concinuit, vt illud in primis proſa redditum[a]: Corpore virgo ſum: an autem etiam animo, haud certum habeo.] profitetur hoc etiam in carmine vbi conqueritur de calamitatibus ſuis, itemq. in carmine de Virginitate, & in præceptis ad Virgines: rurſum in carmine de Vita ſua, & eo qui inſcribitur De rebus ſuis, vbi hos habet verſus: VIRGINITAS S. GREG. NAZIANZ. PERSPICVA SATIS. a Gregor. Naz. de ſe ipſo.

Non me connubium ſtrinxit, fluxio vita.] & inferius:

Nec mea femineo maduerunt membra liquore.] Inſuper cum rurſus animæ ſuæ calamitates deplorat, viſionem ſibi diuinitus oſtenſam recenſet, qua permotus fuerit a puero, vt ſe virginem perpetuo conſeruaret. id ipſum etiam affirmat cum inuehitur in hypocritas monachos, necnon in epitaphio de ſe ſcripto: vt plane nihil in Gregorio firmius atque tutius, quam perpetuæ virginitatis cultus, abſque vlla dubitatione affirmari penitus poſſit. Seruata igitur & in omnibus comprobata Gregorij virginitate, iam nebulam illam quæ de filiabus & genero ex teſtamento contracta videtur, ex ipſiuſmet Gregorij ſcriptis dimoueamus omnino.

D

Quod igitur ad nominatas in teſtamento filias ſpectat, illud ingerimus: ſi omnes quas ipſe Gregorius ſuis ſcriptis filias vel filios nominat, ex coniuge eſſe ſuſceptos, velimus aſſerere; erit profecto vt plusquam quingentos (vt ita dicam) ex Gregorio genitos eſſe liberos affirmare cogamur. verum ad ſpiritualem generationem eos omnes eſſe referendos, ne longe petatur exemplum, habes in eodem teſtamento ab ipſo Gregorio nominatum filium ſuum Amphilochium Epiſcopum, vtpote ætate iuniorem. nam in epiſtola ad Cæſarium de eo ſcripta: Ipſe (inquit) manu mea cariſſimum filium noſtrum Amphilochium offero, virum probitatis nomine vſque adeo nobilem (etiam præterquam ætas ferat) vt ipſe, qui & ſenex & ſacerdos & amicus veſter ſum, præclare mecum agi exiſtimaturus ſim, ſi eam hominum exiſtimationem obtinerem.] hæc ipſe. Sic igitur nihil eſt vt cogamur aſſerere, quas nominat filias, eas a Gregorio ex vxore ſuſceptas. QVAE SINT NOMINATAE FILIAE A GREGORIO.

E

Verum dicendum potius eas illius fuiſſe neptes: etenim quam potiſſimum laudat, ſpretis ceteris, Alypianam, eo gradu tum ipſam tum reliquas duas ſorores Gregorio iunctas fuiſſe, ex ipſius Gregorij epiſtolis certo certius intelligere poſſumus. Reperitur quidem Alypiana iſta ipſi Gregorio fuiſſe ex ſorore Gorgonia neptis, nuptaq. inſigni viro Nicobulo, ex quibus ortus eſt Nicobulus Iunior, cuius nomine ad eius patrē extat Gregorij carmen, necnon aliud patris nomine ad ipſum filium redditum, & aliæ complures epiſtolæ, ALYPIANA ET SORORES NEPTES GREGORII.

vt inter ceteras quæ ſignatur in Billiana nouiſſima editione numero centeſimo quinquageſimoquinto, cuius hæc eſt inſcriptio ex Græco reddita exemplari, qua ipſius epiſtolæ argumentum ponitur verbis iſtis : A

Eidem Nicobulo, Alypianæ ipſius vxori, Gorgoniæ Gregorij ſororis filiæ, corporis ſtaturā exprobranti.] hæc in epiſtolæ inſcriptione. Sed quid iſta ſibi velint, ex ipſa accipere licet epiſtola, quæ cū perbreuis & lepida valde ſit, hic integrā deſcribemus : ſic enim ſe habet [a] :

a Gregor. Naz. epiſt. 155.

FACETA EPISTOLA GREGORII DE ALYPIANA.

Alypianam apud nos cauillis inceſſis, vt paruam & tua proceritate indignam, o magne & vaſte, ac gigantine tum forma, tum robore. Nunc demum intelligo, animum menſuræ ſubijci & virtutem expendi, ac rupes margaritis præſtantiores eſſe, coruoſq. luſcinijs auguſtiores. Tu vero magnitudine tua & cubitis fruere, nec Aloydis illis vllo modo inferiorem te præbe. Equum enim ducis, & haſtam vibras, & feræ tibi curæ ſunt. Ipſa autem nihil operis patrat: nec magni roboris eſt, radium ferre, colum tenere, ac telæ aſſidere : B

——— *id enim feminarum decus eſt.*

Quod ſi hoc quoque adijcias, eam orationis cauſa humi curuam eſſe, ac per ingentes mentis agitationes perpetuam cum Deo conſuetudinem habere: quid hic de tua ſublimitate corporiſq. menſura te iactabis? Vide tempeſtiuum ſilentium: loquentem audi: quam incompta ſit, animaduerte; quam, vt femina, fortis ac ſtrenua; quas rei domeſticæ vtilitates afferat; quam viri amans ſit. At tum illud Laconis dices: Certe animus in menſuram minime cadit: atque externum hominem oculos coniectos in internum habere oportet. Si hæc ad hunc modum conſideres, iocari deſines, eamq. vt paruam deridere, tuumq. coniugium fauſtum ac felix iudicabis.] hactenus Gregorius ad maritum Alypianæ Nicobulum.

Conſentientia his plane ſunt quæ de eadē Alypiana idē Gregorius habet in teſtamento, cum mulierem frugi, ſibiq. ob id cariſſimam prædicat, deſpectis reliquis duabus eius ſororibus Eugenia atque Nonna, referente nomen auiæ, lōge tamen diſparibus moribus prædita. Aliquod plane nefas ab eis admiſſum & publice cognitum ac decantatum oportuit, vt ipſe Gregorius publicis tabulis eas ita indecoris notis inuſtas reliquerit. Sic & ſanctus Hieronymus ſororem ſuam virginem lapſam, ſed ad pœnitentiam reuocatam, epiſtola ſcripta ad Chromatium & collegas [b], poſteris notum reddidit. Hæc qui conſiderat, non adeo mirabitur de Gregorio Nazianzeno; & multo minus, ſi legerit quæ de lapſu Gordianæ virginis amitæ ſuæ S. Gregorius [c] Papa ad populum pro concione recenſuit. vt plane videas ſanctos viros deſpexiſſe penitus etiam propinquos, quos ſciſſent Deo minime eſſe caros, ſed laudare tantū ſolitos Deo acceptos, ſecundum illud de viro iuſto dictū a Dauid [d]: Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus: timentes autem Dominū glorificat. D C

SANCTI VIRI DESPEXERVNT SVOS, CVM IMPROBI FVERINT.
b Hier. epiſt. 43.
c Greg. in Euāg. homil. 38.
d Pſal. 14.

Quod vero ex parentum voluntatis præſcripto bona omnia iubebantur non in affines, ſed in pauperes erogari: cum nihil eſſet quod caræ Alypianæ nepti Gregorius legare poſſet: eius tamen filijs dulces dari præcepit Cæſarij fratris exuuias diutius apud ſe retentas, velut cara pignora germani amantiſſimi, qui iampridem ex hac vita deceſſerat.

Iam igitur de Gregorij ex coniugio filiabus omni dubitationis amoto penitus ſcrupulo, de Meletio qui in teſtamento gener nominatur, ſoluendus eſt nodus, quo Gregorius obligatus coniugio videatur. Vox quidem illa, quæ ex Græco Latine reddita, gener eſt, in Græco codice legitur γαμβρὸς: cuius quidem nominis etſi frequentior vſus eſt, vt generū exprimat, ſignificare tamen poſſe interdum affinem quemlibet, qui gloſſemata Græca elucidant [e], abſque controuerſia profitentur: immo apud Latinos idem in voce, generi, loquendi vſus obtinuit: & vt alios prætermittamus, habes apud Iuſtinum [f] hiſtoricum, generum ab eo dici virum ſororis. Quamobrem nullo pacto adſtringimur, vt Gregorius Meletium generum nominarit voce illa; ſed affinem potius ſignificare voluiſſe, exploratiſſimum ſatis redditur ex ipſius repetitis ſæpius teſtificationibus, quibus perpetua eius virginitas abſque vlla vel leuiſſima ſaltem dubitatione monſtratur. E

DILVITVR DE GENERI VOCE OBIECTIO.
e Conſule Henric. Theſaur. Græc. f Iuſtin. lib. 18.

Poſſet inſuper & de Theodulo Epiſcopo Apameæ, qui ſubſcribitur teſtis, illud obijci, quod reperiatur eo anno nō Theodulus, ſed Ioannes Apameæ Epiſcopus ſubſcriptus œcumenicæ Synodo Conſtantinopoli eodem anno habitæ. Verum oſtendetur eiuſmodi obiectionem nullius prorſus eſſe momenti. Etenim præter Apameam quæ in Syria eſt, cuius dictus Ioannes Antiſtes, fuerunt tres aliæ eiuſdem nominis ciuitates; nimirum prima quæ in Bithynia fuit ad oram maritimam inter Rindaci & Aſcanij oſtia, cuius meminere Stephanus & Ptolemæus; ſecunda in Phrygia ad Marſyæ fluminis oſtia, vbi ipſe Meandro coniun-

OBIECTIO DE THEODVLO EPISC. APAMEAE SOLVITVR.

A coniungitur, cuius meminerunt Plinius & ex Græcis Strabo, quam poſt Epheſum clariſſimam omnium Aſiæ vrbium prædicant, in qua celeberrimum eſſe ſoleret emporium: ſed & præter hanc, aliam fuiſſe Apameam Parthorum ciuitatem, affirmant. Sic igitur non arctamur, vt licet conſtet tempore Concilij Conſtantinopolitani Apameæ Syriæ præfuiſſe Ioannem, non potuerit Theodulus alicuius ex reliquis tribus Apameis fuiſſe Epiſcopus: vnde nullius momenti ea eſſe reperiatur obiectio.

Ceterum quod ad menſem & diem eius anni in eodem teſtamento deſcriptos pertinet, poſſet etiam aliquis obijcere, neque Gregorium, neque Epiſcopos qui ſubſcripſerunt, tamdiu poſt abſolutam ante quinque vel ſex menſes Synodum eſſe commoratos Conſtantinopoli, neque poſt abdicationem eius vocatum amplius fuiſſe Gregorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, vt ponitur in teſtamento. Ad hæc vero primum illud iure dici poſ- DE MENSE ET DIE OBIECTIO SOLVITVR.
B ſe videtur: Quis adeo durus eſt & ſeuerus Iudex, qui in re adeo antiqua non concedat teſtamentum ipſum aliquem puluerem contraxiſſe mendorum, qui ſit excutiendus? Quamobrem ſi velimus poſt abſolutum Concilium & poſt abdicationem ſedis illud ipſum teſtamentum fuiſſe a Gregorio nuncupatum: tunc plane accidiſſe videtur, vt Ioannes ille qui ex archiuo Eccleſiæ Nazianzenæ ipſum in lucem prodidit teſtamentum, cum illud exſcriberet, & Gregorium ſimpliciter nominatum Epiſcopum legeret, honoris cauſa addiderit, Conſtantinopolitanum; & quidem bona fide, quod ſciret eo anno ipſum præfuiſſe eidem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ.

Verum illi ſententiæ magis inhæreo, vt prope tempus Concilij eiuſmodi a Gregorio fuerit conditum teſtamentum; atque dicendum eſſe, in menſem potius irrepſiſſe errorem. DE TEMPORE CONDITI TESTAMENTI.
Etenim nec in codice quem nactus eſt Briſſonius, nec in altero e duobus Vaticanis nomen
C menſis expreſſum erat: in quo & potuit accidiſſe, vt errore librariorũ, *laruagíor*, ſcriptũ fuerit pro, *Iuvlor*. Vt autem opiner paulo ante Concilium eiuſmodi eſſe a Gregorio conditum teſtamentum, illud perſuadet, quod ea oratione quam tunc Conſtantinopoli ante Concilium in Maximum habuit, inter alia, ſuis ſe cunctis iam priuaſſe bonis oſtendit his verbis: Paupertatem obijcient? Quid ego audio? meas opes & copias? Atque vtinam & pannos hoſce exuere poſſem, vt huius vitæ ſpinas nudus percurrerem: vtinam & grauem hanc tunicam quàm celerrime abijcerem, vt leuiorem acciperem.] & inferius: Sed pecunias eripient? quas tandem? ſi meas: quin eadem opera pennas quoque excidant, quibus cinctus non ſum.] hæc ipſe, quibus quidem ſe iam bona cuncta abdicaſſe ſignificat.

Sunt autẽ adhuc complura alia ex eiuſdẽ Gregorij ſcriptis adducenda, quibus demonſtrari contingat idem ipſum teſtamentũ eſſe Gregorij. In primis vero, quod quæ in eo mira MIRA GREGORII ERGA PAVPERES SOLICITVDO.
D erga pauperes ſolicitudo monſtratur, eadem in omnibus eius ſcriptis expreſſa conſpicitur. Quod enim in teſtamento pauperibus poſthabuerit affines, cum ita a parentibus fideicommiſſariam accepiſſet hereditatem: teſtatur ipſe de matre ſua in oratione habita in funere patris, adeo erga pauperes fuiſſe amore propenſam, vt dicere ſoleret, ſe ipſam, ſi licuiſſet, & filios ad alendos pauperes diſtracturam fuiſſe. Ipſe vero non fundos tantum & domos in pauperes erogauit, ſed & libros in eorum vſum conuertit. Cum enim Adamantius rhetor amicus Gregorium aliquando rogaret dari ſibi libros rhetoricæ facultatis; miſit ipſe quidem illos Gregorius, ſed pretium illorum petijt, ſcripta ad eum epiſtola, vbi ad finem iſta facete admodum [a]: Quod ſi hæc quidem recte dici videntur, & minime philoſophicum eſſe, librorum pretium poſtulare: tu mihi pecuniam ſolue, obiectionem autem tuam ſoluent pauperes.] hæc ipſe, ex quibus vides immenſam eius erga pauperes curam. a Greg. Nazian. epiſt. 199.

E Sed & videre eſt in ipſius Gregorij ſcriptis eiuſdem teſtamenti, quo pauperibus ſua cuncta reliquit, haberi ſaltem tacitam mentionem. Etenim ad hoc ipſum viſus eſt alluſiſſe, cum poſt diſceſſum Conſtantinopoli, ſcribens ad Conſtantinopolitanos ſacerdotes & populum, iſta habet in fine: Hæc verba Gregorij ſunt, quem aluit Cappadocia, quippe ſe facultatibus omnibus ſuis orbauit, vt eas Chriſto offerat.] Inſuper in carmine de ſe ipſo poſt reditum ex vrbe Conſtantinopolitana, de ſuarum rerum abdicatione agens, hunc habet verſum:

Ceſſi inuita alijs mente, libente alijs] plane duplicem Conſtantinopoli a ſe factam rerum abdicationem inſinuans, inuito animo alteram, nimirum cum ſedem reliquit, alteram cum pauperibus cuncta ſua teſtamento donauit.

Eſt & carmen ad Iulianum Tributorum Exæquatorem, quo Eccleſiam Nazianzenam commendat, in qua ad pauperum vſum ſe omnia ſua erogaſſe teſtatur: quæ quidem bona

cum

TESTAMENTVM GREG. IAM EXECVTIONI MANDATVM.

cum ab ipſo Iuliano deſcriberentur ad vectigalia ſoluenda; vt mitius agat rogans, hæc de Nazianzena Eccleſia inter alia habet: Moneat tua (inquit) domus, quæ miſeros homines omni benignitatis genere complecti conſueuit: moneant te quoque, o amice, opes meæ, quas ego crucis ferendæ cauſa pauperibus erogaui.] & paulo poſt: Opes meæ ſunt, ſed tua eſt deſcriptio. Cura igitur, vt erga pauperes alendos mercedem eamdem vterque conſequamur.] En vides, lector, ex his omnibus non ſolum oſtendi ipſius Gregorij teſtamentum, ſed idem executioni mandatum perſpicue declarari, cum quæ ipſe reliquiſſet Eccleſiæ, illa iam poſſideret. Meminit & alijs in locis de abdicatione a ſe facta omnium diuitiarum, retento ſibi (vt ipſe ait) vbi degeret, paruulo tantum horto cum fonte. teſtatur id quidem ipſe, cum in monachos quoſdam hypocritas iuſte inuehitur. A

DE EVAGRIO LEGATARIO.

Sunt & alia præterea plura, quæ eiuſdem teſtamenti germanitatem inſinuant, vt cum in eo Euagrium diaconum adeo commendat, cui & recenſita ſuperius legata reliquit: hunc quis non videt fuiſſe Euagrium Ponticum, qui cum eo vixit Conſtantinopoli, laudatiſſimum tunc illum quidem, de quo ſuo loco pluribus agitur? Inſuper Euphemius, qui in hoc eodem teſtamento nominatur, is eſſe potuit, cuius meminit in epiſtola ad Alypium [a], de cuius etiã nuptijs agit in epiſtola ad Theodoſiũ [b]. Nec præterimus de Regino, cuius meminit in teſtamento, quod nihil prohibet quin ille eſſe poſſit, quẽ inter familiares adnumerat in carmine ad Hellenium. Sed ex Epiſcoporum quoque ſubſcriptionibus intellige eiuſdem teſtamenti ſinceritatem: nam præter Amphilochium, qui ſequitur ordine Optimus Epiſcopus Antiochenus, ipſe eſt, cuius mentio fit in lege [c] Theodoſij hoc anno poſt Conciliũ data. Et quis neſciat, qui vltimo loco ſubſcriptus habetur Cledonius presbyter, illum eſſe, quem adeo mirifice laudat in eodem carmine ad Hellenium? Sed & prudens rerum antiquarum ſcrutator ſinceritatem ſcripti huius intelliget ex vocibus veſtimentorum ibi nominatorum, quæ ob nimiam antiquitatem inter exoticas abierunt, vt illæ, camoſa, atque ſigillion: ſed de ſigillione apud Trebellium Pollionem in Claudio facta mentio reperitur. B C

a Gregor. epiſt. 149.
b Gregor. epiſt. 114.
c L. 3. de hæret. Cod. Theod.

Iam habes, lector, Gregorij teſtamentum non ſolum e carie & tinea erutum, ſed ab obiectionibus vindicatum, illuſtratumq. ſcholijs, & redditum omni puto ex parte probatum: egregium plane quod plurimi facias monumentum, ab alijs, ſi qui ante viderunt, fortaſſe ſpretum, quod veluti in obducto ſitu numiſmate ipſa in eo Gregorij imago minime cerneretur expreſſa, immo reddere videretur effigiem hominis coniugio obligati: ſed eo exterſo diligenter & perpurgato, ipſiſſimam ibi cuſam Gregorij intueris imaginem. Hæc iam ſatis; quæ ſi hic minus opportuna videntur, caro monitori, ſed importuno exactori Maſſæ accepta feras:

Cui vt morem geram, hic tibi etiam adijcimus, veluti corollarium, de propinquis eiuſdem Gregorij Nazianzeni perbreuem deſcriptionem. D

Parentes	Gregorius Nonna	ex quibus geniti	Gorgonia Gregorius Theologus Cæſarius

Gorgonia nupta Vitaliano, ex quibus	Petrus Phocas Eugenia Nonna Alypiana	Alypiana nupta Nicobulo, ex quibus	Nicobulus Iunior.	

E

Hæc quidem ex ipſius Gregorij ſcriptis perſpicua ſatis redduntur cuilibet recte intuenti. Nam de Vitaliano, quod vir fuerit Gorgoniæ ſororis, & genitos ex ea nominatos ſuperius liberos, inuenies in carmine filiorum ad ipſum Vitalianũ inſcripto, iunctis his quæ de Gorgonia ſuis locis ſuperius dicta ſunt. De coniugio autem Alypianæ cum Nicobulo, ſatis recitata nuper epiſtola ad ipſum ſcripta declarat: ex eis vero Nicobulum Iuniorem genitum, carmina eiuſdem Gregorij, tum patris, tum filij nomine edita, aperte ſatis docent, & aliæ inſuper epiſtolæ ad Nicobulum ſcriptæ, vel in quibus de Nicobulo mentio habetur.

Fuiſſe reperiuntur & alij Gregorij Nazianzeni propinqui: ſed qua linea collocandi, incertum eſt; vt qui nominatur in teſtamento Meletius, de quo mihi facile perſuadeo, vt vir fuerit Eugeniæ, ſiue Nonnæ Gorgoniæ filiæ. Cõſtat inſuper, ἀνεψιοὺς, cõſobrinos ſuos, ſiue aliter quomodocumque propinquos, ab eodẽ nominatos eſſe Helladium & Eulalium, cum

ſcribit

A ſcribit ad Lollianum [a] & ad Cæſarium [b], quos & nominatim celebrat in carmine ad Hellenium, vbi & matris eorum meminit; ibi etiam propinquos fuiſſe tradit Cledonium, Carterium, & Nicomedem: Eupraxium item alibi [c] propinquum ſuum appellat, itemq. Valentinianum [d], & Amazonium [e]. Sed de his ſatis.

At iam =

a Gregor. epiſt. 195. b Gregor. epiſt. 105. c Gregor. epiſt. 177. 189. d Gregor. epiſt. 189. 196. e Greg. epiſt. 82.

B

PRAETERMISSA IN HOC QVINTO TOMO ſuis locis reddenda.

Pag. 395. A 10. dixerunt Cyrillum. *Adde:*

His Conſulibus (inquit Marcellinus Comes in Chronico) Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcripſit ad Reginas, *filias ſcilicet Arcadij Imperatoris*, librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præueniens dogma Neſtorij impugnauit.] hæc ipſe. Mira quidem res: filiæ ipſæ quatuor Arcadij Imperatoris, Pulcheria, Pl[illegible]illa, Arcadia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes, in Palatioq. perinde ac in monaſterio monaſticam vitam agentes: quarum omnium ſancta Pulcheria Auguſta & ſanctitate & prudentia præcipuum locum tenens, facta eſt ceteris ſancti inſtituti autrix & moderatrix.

C

FILIAE ARCADII OMNES VIRGINITATEM SECTATAE.

Reſcripſerunt hoc item anno Imperatores aduerſus Gentiles his verbis [f]: Qui profano Pagani ritus errore ſeu crimine polluuntur, hoc eſt, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Adminiſtratoris & Iudicis honore decorentur. Dat. VII. Idus Decemb. D. N. Theodoſio VII. & Palladio Conſſ.] Quàm iuſto Dei iudicio factum apparet, vt Gentiles, qui ſibi in Attalo Imperium vindicare ſtuduerant, ijdem ab omnibus excluderentur magiſtratibus atque militia.

f L. 21. de Pagan. Cod. Theod.

Quod rurſum ſpectat ad Imperatorum reſcripta hoc anno data: Theodoſius Imperator ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno ſuperiori diximus excitatos, edidit ſanctionem. Quod enim ſciret Corpus eorum qui adſcripti erant ægrotantium curæ, in numerum haud mediocrem excreuiſſe, nec contemnendæ audaciæ eſſe, eoſdemq. om-

D nes aduerſus Præfectos ſtudere Cyrillo; de his reſcripſit ad Monaxium [g] Præfectum Prætorio, illud admonens, ne Corpus illud excederet numerum quingentorum, eoſdemq. non ex diuitibus, ſed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire ſpectaculum, neve ad Curiam accederent, niſi ſinguli, & vrgente neceſſitate. Hæc omnia cum hoc anno cauenda Imperator indixerit: certe quidem non aliunde, quam ex ſuperioris anni tumultibus iſta ipſa ſanxiſſe putatur.

DE PARABOLANIS RESCRIPTVM IMPERATORIS.

g l. 42. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Vix enim credi poteſt, quæ eſſent vires Epiſcoporum Alexandriæ, cum illis ipſi homines fauerent, quos idem Imperator nominat Parabolanos tum in præſenti edicto hoc anno dato, tum in alio ſub duodecimo Honorij Conſulatu edito [h]. Fuiſſe autem hos minoris ordinis clericos allectos, exordium dati hoc anno reſcripti inſinuare videtur, in quo iſta verba leguntur: Placet noſtræ clementiæ, vt nihil commune clericis cum publicis

E Actibus, vel ad Curiam pertinentibus habeant.]

h L. 43. de Epiſc. & cler. C. Theod.

Ceterũ quod ad ipſum nomen ſpectat, conſentiunt recentiores, vocem hanc, Parabolanos, vel, vt habet Iulius Firmicus, Parabolarios, ſiue Parabolos, vt habet Socrates & ex eo Caſſiodorus, a voce Græca παράβολος deriuari, qua ſignificatur homo ad ſubeunda pericula præceps, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, peſtis quoque tempore, præeſſent. Verum quod ex charitate eiuſmodi primo manauit officium, qua nulla maior videri poterat, cum poneret quis animam ſuam pro amicis ſuis; tranſiuit in factionem, cum ijdem pro Epiſcopis pugnaturi, negotium faceſſerent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei cauſa Theodoſius, anni ſuperioris (vt vidimus) malis admonitus, ea aduerſus eiuſmodi genus hominum ſtatuere opus habuit. Qui ergo diſſidia anni ſuperioris inter Oreſtem Præfectum & Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ignorarunt, quorum cauſa hæc ſancita eſſe noſcuntur, pariter hallucinatos eſſe oportuit in eiuſdem ſanctionis inter-

pre-

a l 43. de Epiſc. & cler. C. Theod. pretatione. Reſcripſit vero poſtea idem Theodoſius [a], vt ijdem qui ſub numero quingentorum fuerant ſua ſanctione reſtricti, quod curæ infirmorum non ſatis eſſe viderentur, ad ſexcentos excreſcerent, quibus in omnibus præeſſet Epiſcopus Alexandrinus. Sed de his hactenus. A

Pag. 479. D 4. atque tyrannis. *Adde:* quos omnes fultus diuino præſidio non ſolum euaſit, ſed & feliciſſime ſuperauit. Vnde & factum eſt, vt omnia ferme eiuſdem Augusti numiſmata cuderentur eiuſmodi ornata trophæis, nimirum cum eiuſdem Imperatoris imagine Victoria inſignita, pedeq. ſiniſtro proculcante tyrannum, dextera vero manu ſuſtinente Labarum nomine Chriſti decorum, cuius ope omnia dextere eueniſſent, vt hic vides vnum ex ijs tibi formis expreſſum: quod haud facile, vel ſaltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus ſit reperire, cum nec aliquis alius fuerit Chriſtianorum Principum, qui tot tantoſq. tyrannos extinxerit. B

b Apud Lal. Paſqual. Canon. S. Mariæ Maior.

b

C

Ad huiuſmodi quidem ſimile genus imaginum alluſiſſe viſus eſt Ioannes Chryſoſtomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regiæ effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, ſi ſolio Rex ſublimis ſedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum ſi ſub pedibus quoque regijs barbari manibus poſt terga reuinctis proni iaceant, &c.]

Pag. 492. D 4. hactenus Attici epiſtola. *Adde:* Quod autem in erogandis eleemoſynis nullam vult haberi rationem cuiuſuis ſectæ hæreticorum, ſed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratius S. Gregorius ſcribat in epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem [c]: De hoc quod dicitis incenſæ ciuitati Seueri ſchiſmatici eleemoſynam eſſe mittendam: idcirco veſtra fraternitas ſentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etſi non tranſmitteret, nobis conſiderandum fuit, quia miſericordia prius Fidelibus & poſtea Eccleſiæ hoſtibus eſt facienda. Iuxta quippe eſt ciuitas Phanum, in qua multi captiui ſunt; ad quam ego iam tranſacto anno tranſmittere volui, ſed inter hoſtes medios non præſumpſi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici ſpectant epiſtolam. D

c Gregor. lib. 2. epiſt. 32.

Porro eidem =

F I N I S.

A *Quam importune nimis Typographus clauſit Appendicem auctario cogimur propagare.*

Pag. 222. E 7. contemnant. *Adde*: Quod vero Nouatores dictam Innocentij Papæ
ſugillent epiſtolam, dum ipſe negat recipiendam eſſe pœnitentiam ſacræ virginis lapſæ,
niſi defuncto viro, cui ſe titulo nuptiarum coniunxerat; obijcientes inique actũ differendo
lapſæ pœnitentiam in obitũ adulteri. Sed nihil æquius atque ſanctius valuit decreto Ro- REDARGVVNTVR NOVATORES DE EPISTOLA INNOCENTII PAPAE.
mani Pontificis definiri, quam vt reijciatur prætenſa lapſæ virginis pœnitentia, quæ titulo
B nuptiarum cum adultero tamquã legitimo viro cohabitare delegit. Ita plane a S. Victricio
Epiſcopo Rothomagenſi cauſam eſſe propoſitam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in
ea quam ad ipſum reddit, epiſtola, intelligi poteſt, dum ait: Quoſdam enim aſſeris ex-
titiſſe, qui ſtatuta maiorum non tenentes, caſtitatem Eccleſiæ ſua præſumptione violant,
populi fauorem ſequentes, & Dei iudicium non timentes] quod dicerent nuptias iure ci-
uili tantummodo contrahendas, contractaſq. ratas eſſe habendas, nec vlterius ſoluendas.
Præſumptiuas has nuptias Gilda huius tẽporis ſcriptor nominat, vbi lugẽs hæc ait [a]: Sper- [a] Gild. de excid. Britan.
nuntur namque primæ poſt monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis
præſumptiuæ nuptiæ, alia viri viuẽtis non externi, ſed fratris filij adamata, &c.] Qui igi-
tur in eiuſmodi nuptijs perſeuerare decernerent, plane inhabiles penitus reddebantur,
quibus pœnitentiæ remedio poſſet Eccleſia ſubuenire, niſi adultero coniugis loco habi-
C to morte ſublato. Quam autem pronus ad indulgentiam, facilisq. ad veniam impertien-
dam Innocentius Papa eſſet, quæ idem ipſe ſcribit ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſa-
num declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiuſdem Innocentij Papæ epiſtolis eſſe næuos
ijdem Nouatores obtrectant: quæ cum ab Apoſtolicis traditionibus, ſanctorũ Patrum do-
ctrina, vſu Eccleſiæ ſibi vendicent auctoritatem, geminas potius eſſe, quam næuos, niſi limis
oculis aſpexiſſent, ſatis intelligere ac perſpicue cognoſcere potuiſſent.

Pag. 231. B 8. dediſſe potuerit. *Adde*: Ita quidem nobis neceſſario ſentiendum fuit,
antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo ſcripto codice edidit Acta Synodi To-
letanæ Ambroſius Morales, vir cum primis doctus & de Eccleſiaſticis antiquitatibus re-
rum Hiſpanicarum optime meritus: quibus plane innoteſcit, ſuperſtite adhuc S. Simpli-
ciano Mediolanenſi Epiſcopo, primum Concilium Toletanum eſſe celebratum Era qua-
D dringenteſima trigeſima octaua, ac proinde illud ipſum ad priorem Stilichonis Conſula-
tum eſſe referendum, vt ea de re dubitatio nulla ſuperſit. Verumtamen eidem, vel erudi- DVO CONCILIA TOLETANA.
to viro res Hiſpanicas accuratiſſime proſequenti Ioãni Marianæ in eo minime aſſentiri va-
leamus, dum Concilium primum Toletanum, quod ſub Anaſtaſio Papa habitum confiten-
tur, idem eſſe cum eo, ad quod extant dictæ litteræ Innocentij, exiſtimãt, eaſdemq. ab ipſo
datas in ipſo ſui Pontificatus ingreſſu, cum S. Anaſtaſio Papæ ſucceſſit: decepti ambo alio-
rũ errore, ex falſa chronographia annorũ ſedis Pontificatus Anaſtaſij, qua tradunt eodem
anno primi Conſulatus Stilichonis dictũ Concilium celebratũ, Anaſtaſiumq. defunctum,
atque Innocentium ſubrogatum: Cum tamen certa teſtificatione maiorum, & ex rerum
geſtarum neceſſaria deducta temporis ratione ſuperius ſit demonſtratum, non eo anno ſub
priore Cõſulatu Stilichonis, anno Domini quadringenteſimo defunctum eſſe Anaſtaſium,
E anno ſui Pontificatus tertio, ſed ad quintũ perueniſſe, ſuffectumq. in eius locum Innocen-
tium anno ſalutis quadringenteſimo ſecundo. Hæc igitur cum ſatis comperta & explorata
ſe habeant; quæ ratio patitur, vt vnum idemq. dicamus eſſe Conciliũ Toletanum quod
anno tertio Anaſtaſij eſt celebratum, cum eo ad quod Innocẽtius Papa decretalem epiſto-
lam dedit; quam etſi dixerimus datam eſſe anno primo eius Pontificatus, tamen a primo
Concilio Toletano anno tertio Anaſtaſij celebrato duorum ferme annorum ſpatia inter-
currunt? cum & certo ſciamus ex præſcripto ſacrorum canonum, quorum ſæpe ſuperius
mentio facta eſt, bis in anno ad prouinciale Concilium Epiſcopos coire conſueuiſſe; nec ſit
exemplum, vnum idemq. prouinciale Concilium in annum ſequentem eſſe propagatum.

Neque eſt etiam quod dici poſſit Conciliũ Toletanum ſub Innocentio idem eſſe cũ illo
ſub Anaſtaſio celebrato, ex eo quod in ipſo quoque de perperã factis ordinationibus actum
ſit: nã & longe ante primum Concilium Toletanum de ijſdem tractatũ eſt a Siricio Papa in

litteris ab eo datis ad Himeriũ Tarraconenſem Epiſcopum: diu enim multumq. eiuſmodi in ſacris ordinibus corruptio diſciplinæ exagitauit Hiſpaniarũ Eccleſias; adeo vt in ſchiſma vlcus eruperit tẽpore primi Concilij Toletani, vt verbis iſtis Patronus Epiſcopus præfatus eſt, dicens: Quoniam ſinguli cœpimus in Eccleſijs noſtris facere diuerſa, & inde tanta ſcandala ſunt, quæ vſque ad ſchiſma perueniunt, &c.] Ex quibus etiam poteſt intelligi, longe poſt primum Concilium Toletanum aliud eſſe celebratum ſub Innocentio, cum iam longe lateq. tunc obortum ſchiſma diffuſum magis magisq. Hiſpaniarum Eccleſias infeſtaret: nam Innocentius in ſua epiſtola ad Epiſcopos in Toletana Synodo conſtitutos iſta præfatur: Sæpe me & nimium cum teneret cura ſolicitum ſuper diſſenſionis ſchiſmate Eccleſiarum, quod malum per Hiſpanias in dies ſeparationis gradu incedere fama ipſa loquitur.] vt plane appareat, non ſtatim vt ſubrogatus eſt Innocentius in locum Anaſtaſij, ſed cum plures ſediſſet annos, eas ab ipſo litteras eſſe conſcriptas. quod ſi ipſo ſedis ſuæ exordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dediſſet epiſtolam, vtique de reſtituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab ipſis) ab eo ſcribendum fuiſſet. A B

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter ſe inuicem diſtinctis elucidatis, Acta ipſa ad priorem Synodum ſub Anaſtaſio celebratam ſpectantia hic reddenda putamus, quod plura in eis ſint quæ ad rerum geſtarum cognitionem ac temporum rationem pertineant, confirmentq. ſuperius a nobis aſſerta de tempore Concilij Cæſarauguſtani, multa præterea habeant quæ Hiſpaniæ Epiſcoporum erga Romanum Pontificem inſinuent cultum & obſeruantiam: continent autem in primis pœnitentiam Epiſcoporum palinodiam de Priſcilliana hæreſi aliquando recepta recantantium. ſic enim ſe habent:

INCIPIVNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TOLETANO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.] *eſt hic annus Domini quadringenteſimus, quo notatur in Conſularibus Faſtis Stilichonis cum Aureliano Conſulatus.* C

Poſt habitum iam Concilium Kalendis Septembribus, tertio Nonas Septembres poſt diuerſas cognitiones tunc habitas, ſub die octauo Iduum Septembrium excerptæ ſunt de plenarijs Geſtis profeſſiones domni Simphoſij, & domni Dictinij ſanctæ memoriæ Epiſcoporum, & domni ſanctæ memoriæ Comaſij tunc presbyteri, quas inter reliquos habuerunt in Concilio Toletano de damnatione Priſcilliani, vel ſectæ eius, in hunc modum:

PROFESSIO DICTINII EPISCOPI.

Poſt aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta, Dictinius Epiſcopus dixit: Audite me, optimi Sacerdotes: Corrigite omnia, quia vobis correctio data eſt: ſcriptum eſt enim: Vobis datæ ſunt claues Regni cælorum. Sed peto a vobis, vt claues nobis Regni, non portæ aperiantur inferni. Hæc, ſi dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in me reprehendo, quod dixerim vnam Dei & hominis eſſe naturam. Item dixit: Ego non ſolum correctionem veſtram rogo, ſed & omnem præſumptionem meam de ſcriptis meis arguo atque condemno. Item dixit: Sic ſenſi: teſtis eſt Deus. Si erraui, corrigite. Item dixit: Et paulo ante dixi, & nunc iterum repeto: In priori comprehenſione mea, & in principijs conuerſionis meæ quæcumque conſcripſi, omnia me toto corde reſpuere. Item dixit: Excepto nomine Dei, omnia anathemo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra fidem, cum ipſo auctore condemno. D

PROFESSIO SIMPHOSII EPISCOPI.

Simphoſius Epiſcopus dixit: Iuxta quod paulo ante lectũ eſt in membrana neſcio qua, in qua dicebatur Filius innaſcibilis: hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut Filium innaſcibilem, cũ ipſo auctore damno qui ſcripſit. Item dixit: Ego ſectã, quæ recitata eſt, damno cum auctore. Item dixit: Ego ſectam malam, quæ recitata eſt, damno cum auctore. Item dixit: Date mihi chartulam, ipſis verbis condemno. Et cum accepiſſet chartulam, de ſcripto recitauit omnes libros hæreticos, & maxime Priſcilliani doctrinam, iuxta quod hodie lectũ eſt: Vbi innaſcibilem Filiũ, ſcripſiſſe dicitur, cum ipſo auctore dãno. E

PROFESSIO COMASII PRESBYT.

Comaſius presbyter dixit: Nemo dubitet me cũ domno meo Epiſcopo ſentire, & omnia damnare, quæ damnauit; & nihil eius præferre ſapientiæ, niſi ſolum Deum. Atque ideo nolo me, dubitetis, aliud eſſe facturum, aliterve ſenſurum, quam quod profeſſus eſt. Ac proinde quomodo dixit Epiſcopus meus, quẽ ſequor: quicquid ille damnabit *, & ego damno.

* damnauit

Era qua ſupra, ſub diẽ ſeptimum Iduum Septẽbrium profeſſiones ſanctæ memoriæ Epiſcoporũ domni Simphoſij & domni Dictinij, & ſanctæ memoriæ Comaſij tunc presbyteri.

Comaſius presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod ſemel dixiſſem, vt gaudeam.

A deam. Sequor auctoritatem Epiſcopi mei Simphoſij : ſequor ſapientiam ſenis: ſentio SECVNDA PROFESSIO LAPSORVM.
quod dixi. Si iubetis, ex chartula relegam. Omnes id ſequantur, qui voluerint veſtro ad-
hærere conſortio. Et Comaſius presbyter ex chartula legit : Cum Catholicam & Nicæ-
nam fidem ſequamur omnes; & ſcriptura recitata ſit, quam Donatus presbyter, vt legitur,
ingeſſit, vbi Priſcillianus innaſcibilem eſſe Filium dixit: conſtat hoc contra Nicænam fi-
dem eſſe dictum. Atque ideo Priſcillianum huius dicti auctorem cum ipſius dicti peruer-
ſitate, & quos male condidit libros cum ipſo auctore condemno.

Simphoſius Epiſcopus dixit: Si quos male condidit libros, cũ ipſo auctore condemno.

Dictinius Epiſcopus dixit: Sequor ſententiam domni mei, & patris mei & genitoris &
doctoris. . . . Quæcumque locutus eſt, loquor. Nam ſcriptum legimus : Si quis vo-
bis aliter euangelizauerit, præter quam quod euangelizatum eſt vobis, anathema ſit. Et
B idcirco omnia quæ Priſcillianus aut male docuit, aut male ſcripſit, cum ipſo auctore con-
demno.] hactenus lapſorum profeſſiones. Quid autem de his decreuerit ſancta Synodus,
Acta quæ ſequuntur, ita declarant:

Die qua ſupra. Exemplar diffinitiuæ ſententiæ tranſlatæ de Geſtis. Epiſcopi dixerunt:
Legatur ſcriptura ſententiæ. Et legit. Etſi diu deliberantibus verum poſt Cæſarauguſta-
num Concilium, in quo ſententia in certos quoſque dicta fuerat; ſola tamen vna die,
præſente Simphoſio, qui poſtmodum declinando ſententiam præſens audire contempſe-
rat; arduum nobis eſſet audire iam dictos: litteris tamen ſanctæ memoriæ Ambroſij, quas
poſt illud Concilium ad nos miſerat, vt ſi condemnaſſent quæ perperam egerant, & im-
pleſſent conditiones quas præſcriptas litteræ continebant, reuerterentur ad pacem (adde,
quæ ſanctæ memoriæ Siricius Papa ſuaſiſſet) magnam nos conſtat præſtitiſſe patientiam:
C Et ſi prius indictum in Toletana vrbe Concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus;
& audiſſemus cur non impleſſent conditiones, quas ſibi ipſi, ſancto Ambroſio præſente &
audiente, poſuiſſent: patuit reſpondiſſe Simphoſium, ſe a recitatione eorum quæ * dicebant * qui dicebantur
martyres receſſiſſe] erant hi, quos a Maximo necatos diximus Imperatore, Priſcillia-
nus ipſe ac ſocij, quos Priſcillianiſtæ colebant vt martyres. Sed pergunt Acta: Ac dehinc
deceptum, tentumq. per plurimos, ſecus aliqua geſſiſſe reperimus, nullis libris apocryphis,
aut nouis ſcientijs, quas Priſcillianus compoſuerat, inuolutum. Dictinium epiſtolis ali-
quantis pene lapſum; quas omnes ſua profeſſione condemnans, correctionem petens, ve-
niam poſtularet. Quem conſtat (vt Simphoſius fecit) quæcumque contra fidem Catholi-
cam Priſcillianus ſcripſerat, cum ipſo auctore damnaſſe.

Ceterum extortum ſibi de multitudine plebis probaret eſſe Simphoſium, vt ordinaret
D Dictinium Epiſcopum, quem ſanctus Ambroſius decreuiſſet bono pacis locum tenere pre-
sbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud, quod alios per di-
uerſas Eccleſias ordinaſſent, quibus deerant ſacerdotes; habentes hanc fiduciam, quod cum
illis propemodum totius Galleciæ ſentiret plebium multitudo: ex quibus ordinatus eſt
Paternus Braccarenſis Eccleſiæ Epiſcopus: in hanc vocem confeſſionis primus erupit: Et
ſectam Priſcilliani ſe ſciſſe, ſed factum Epiſcopum liberatum ſe ab ea, lectione librorum
ſancti Ambroſij, eſſe, iuraret. Item Iſonius nuper baptizatum ſe a Simphoſio, & Epiſco-
pum factum ſe hoc tenere, quod in præſenti Concilio Simphoſius profeſſus eſt, reſpondit.

Vegetinus vero olim ante Cæſarauguſtanum Concilium Epiſcopus factus, ſimiliter li-
bros Priſcilliani cum auctore damnauerat, vt de ceteris Acta teſtantur: de quibus qui con-
ſuluntur Epiſcopi iudicabunt. Herenas clericos ſuos ſequi maluerat, qui ſponte, nec inter- DE PERFIDIA HERENAE EPISC. ET SVORVM
E rogati, Priſcillianum Catholicum, ſanctum martyrem clamaſſent, atque ipſe vſque ad fi-
nem Catholicum hunc eſſe dixiſſet, perſecutionem ab Epiſcopis paſſum. Quo dicto,
omnes ſanctos, iam plurimos quieſcentes, aliquos in hac luce durantes, ſuo iudicio dedu-
xerit in reatum. Hunc cum his omnibus tam ſuis clericis, quam diuerſis Epiſcopis, hoc
eſt, Donato, Acurio, Aemilio, qui ab eorum profeſſionibus recedentes maluiſſent ſequi
conſortium perditorum, decernimus ab ſacerdotio ſubmouendum: quem conſtaret etiam
de reliquis verbis ſuis conuictum per tres Epiſcopos, multos quoque presbyteros, ſiue dia-
conos, cum periurio fuiſſe mentitum.

Vegetinum autem, in quem nulla ſpecialiter dicta fuerat ante ſententia, data profeſſio-
ne, quam Synodus accepit, ſtatuimus communioni noſtræ eſſe reddendum.

Paternum, licet pro Catholicæ fidei veritate & publicatæ hæreſis errore libenterample-
xi, Eccleſiam, in qua fuerat Epiſcopus conſtitutus, tenere permiſimus: recepturi etiam in

noſtram communionem, cum ſedes Apoſtolica reſcripſerit.] Vides ex his, neminem ante A communicare cum lapſo, niſi prius illi pœnitenti ſedes Apoſtolica communicaret. Sed ſubdunt Acta de alijs:

Reliqui, qui ex prouincia Gallecia ad Concilium conuenerant, & in Simphoſij ſemper communione durauerant, accepta forma a Concilio miſſa, ſi ſubſcripſerint, etiam ipſi in cæleſtis pacis contemplatione conſiſtant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc eſt, quid ſanctus Simplicianus Mediolanenſis Epiſcopus, reliquiq. Eccleſiarum reſcribant Sacerdotes. Si autem ſubſcriptionem formæ, quam miſimus, non dederint; Eccleſias quas detinent, non retineant; neque his communicent, qui reuerſi de Synodo, datis profeſſionibus, ad ſuas Eccleſias reuerterunt.

Sane Vegetinum ſolum cum Paterno communicare decreuimus. Simphoſius autem ſenex religioſus, qui quæ egerit, ſupra ſcribimus, in Eccleſia ſua conſiſtat, circumſpectior B circa eos, quos ei reddemus, futurus: inde expectabit communionē, vnde prius ſpē futuræ pacis acceperat. quod obſeruandum etiam Dictinio & Anterio eſſe decreuimus. Conſtituimus autem, vt priuſquam illis per Papam, vel per ſanctū Simplicianum communio redditur, non Epiſcopos, non presbyteros, non diaconos ab illis ordinandos: vt ſciamus ſi vel nunc ſciant, ſub hac conditione remiſſi, tandem Synodicæ ſententiæ præſtare reuerentiam.] Hic obſerua veterem nomenclaturā eſſe, vt per Papā antonomaſtice intelligatur, ſecundū ea quæ dicta ſunt, Romanæ ſedis Epiſcopus. Sed pergunt: Meminerint autē fratres & coepiſcopi noſtri, enixe excubandū, ne quis communione depulſus collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha quæ damnata ſunt, legant; ne communicantes his, pari ſocietate teneantur: quoniam quicumque has ſuſceperint, certum eſt, eos etiam grauiori ſententia retinendos eſſe. Fratri autem noſtro Ortygio Eccleſias, de quibus pulſus C fuerat, pronunciauimus eſſe reddendas.] hactenus Acta in ſcripto codice, qui aſſeruatur in Regia bibliotheca S. Laurentij, exarata.

At quid, inquies, cauſa Priſcillianiſtarum, Hiſpaniarum Eccleſias infeſtantium, ad ſanctum Ambroſium pertinebat, vt eiuſdem litterarum præſcripto lapſis pax impertiretur ab Hiſpaniarum Epiſcopis? Et quid inſuper eſt, quod ijdem Hiſpaniarū Epiſcopi profitentur ſe non communicaturos lapſis pœnitentibus ad Eccleſias ſuas reuocatis, niſi reſcriberet id Romanus Pontifex, vel S. Simplicianus, & alij Eccleſiarū Epiſcopi? Numquid parem ob id quis arguet poteſtatem fuiſſe Mediolanenſis Epiſcopi, atque Romani Pōtificis? Habes eandem loquendi formā vſurpatam in Concilio Taurinenſi[a], in eadem (vt diximus) Priſcillianiſtarū cauſa, verbis illis: Iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambroſij Epiſcopi, vel Romanæ Eccleſiæ Sacerdotis.] At non ſunt hæc tanta, quæ in diſcrimen poſſint veritatem D adducere. Etenim hæc omnia acta eſſe per ſanctos Mediolanenſes Epiſcopos mandato Papæ Siricij, cuius in eiuſmodi cauſa ijdem legatione fungerentur, plura ſunt quæ demonſtrent: ac primum quod hæc ipſa Acta recitata ſuperius referunt, dum de ſancti Ambroſij litteris agentes Epiſcopi, ab ipſo ea ſcripta ſubdunt, quæ (inquiūt) ſanctæ memoriæ Siricius Papa ſuaſiſſet.] vt plane appareat, illa a S. Ambroſio eſſe conſcripta, quæ a Papa Siricio antea accepiſſet. Hæc quidē neceſſario ita eſſe intelligenda, quæ in cauſa Iouiniani hæreſiarchæ & eiuſdem impietatis collegarū inter S. Ambroſiū & Siriciū tranſacta ſunt, admonent.

Infeſtabant eiuſmodi peſtes tunc temporis Mediolanenſem Eccleſiam. reſiſtebat illis S. Ambroſius: tamen quod non eſſet tantæ auctoritatis Antiſtes, vt hæreticos recens emergentes damnare poſſet: vt primo Romæ a Siricio ijdem damnarentur, curatum fuit; inde vero vt id ipſum Mediolani, conuocato Concilio, gereretur, miſſis ab Apoſtolica E ſede legatis tribus, per eumdem Siricium procuratum eſt: quorum auctoritate eoſdem hæreticos e Mediolanenſi pulſos vrbe, S. Ambroſius & collegæ Epiſcopi, qui Synodo interfuerunt, Synodali epiſtola ad Siricium ſcripta teſtati ſunt, profeſſi ijdem ſecundum iudicium Papæ Siricij eoſdem ſe hæreticos condemnaſſe. Habes igitur ex his quæ tunc geſta ſunt, quæ in pari cauſa geri potuerint, immo & geſta eſſe, valeas intelligere: nimirum (quod dicti nuper Epiſcopi Toletani Concilij publice tradiderunt) ſuadente Siricio Papa, ea per ſanctum Ambroſium ſcripta eſſe: quòd etiam de eius ſucceſſore Simpliciano dicendum eſt, in quem conceſſa ſancto Ambroſio auctoritas per eumdem Siricium & eius ſucceſſorem Anaſtaſium propagata cognoſcitur. Iam enim tēporibus Damaſi Papæ in eadem cauſa (vt dictum eſt) ſanctus Ambroſius ſe iudicium Damaſi ſequi profeſſus fuit, dum quos inauditos atque reiectos a Damaſo audiuit Ambroſius Priſcillianum ac ſocios, ipſe æque eoſdem

[a] Concil. Taurinen. c. 5.

A eoſdem Mediolanum ſe conferentes audire penitus recuſauit; ob idq. dignus eſt habitus,
cui in eadem cauſa tractanda Romani Pontifices ſuam vicem delegare voluerint; ita ta-
men, vt quid agendum eſſet (vt vidimus) præmonuerint.

Quod vero ſpectat ad Dictinium, qui in hac Synodo Toletana priore ſub Anaſtaſio Pa-
pa recantauit palinodiam: conſtat fuiſſe Epiſcopum Aſturicenſem, & claruiſſe egregia ſan-
ctitate, cuius memoria anniuerſaria natali die in Hiſpania colitur. Simphoſiumq. qui dici-
tur pater eius, conſtat tempore Concilij Cæſarauguſtani vna cum Catholicis Epiſcopis ad-
uerſus Priſcillianiſtas hæreticos conueniſſe, vt quæ extât eius Synodi fragmenta declarant.
Erat Hiſpan- *quæ ſequuntur, dele vſque ad ea verba C 5.* At de hac Synodo-

Pag. 236. A 7. inuitum adſtipulari. *Adde:* Porro Carterium illum Hiſpanum Epi-
ſcopum, cuius meminit S. Hieronymus in dicta epiſtola ad Oceanum, eumq. ætate & ſa-
B cerdotio veterem nominat, non alium fuiſſe puto, quam illum qui cum alijs Orthodoxis
Epiſcopis interfuit Concilio Cæſarauguſtano, & Caterius, pro, Carterius, ſcriptus mendoſe
legitur: niſi potius qui dicendus ſit Caterius, Carterius apud S. Hieronymum deprauato
textu exeuſus habetur. Vides igitur haud leuioris momenti fuiſſe eiuſmodi controuerſias
de ordinationibus perperam factis, quarum cauſa Hiſpaniarũ Eccleſiæ ſchiſmate ſciſſæ eſ-
ſent, cum eiuſmodi bigamis ordinatis reliqui minime communicarent Epiſcopi: quorum
quidem immenſum fuiſſe numerum, non vnum Carterium, S. Hieronymus indicat illis
verbis [a]: Miror autem te vnum, *Carterium ſcilicet*, protraxiſſe in medium, cum omnis *a Hier. epiſt. 85.*
mundus his ordinationibus plenus ſit, non dico de presbyteris, non de inferiori gradu: ad
Epiſcopos venio, quos ſi ſigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, vt
Ariminenſis Synodi multitudo ſuperetur.] hæc S. Hieronymus: quibus etiam intelligere
C valeas haud leue periculum impendiſſe, ne eiuſmodi cauſa obortum in Hiſpania ſchiſma
in vniuerſam diffunderetur Eccleſiam, cum præſertim eiuſmodi ordinati Epiſcopi habue-
rint S. Hieronymum defenſorem. Scripſit &-

Pag. 360. A 2. Proſper affirmat. *Adde:* cuius corpus Barcinone ſepultum eiuſmodi
fuit epitaphio honeſtatum [b]: *b Apud Ambroſ. Moral. lib. 11. Chronic. Hiſp.*

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS:
QVEM COMITABANTVR MILLIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

D quibus habes, non ipſum tantum Regem Ataulphum, ſed & ſex eius filios tum a Go-
this peremptos eſſe.

Quod autem-

Pag. 419. A 2. verſus dicatur. *Adde:* At in ipſa Romana Eccleſia, non vt pſalmus
vnus dumtaxat ante Miſſam præcineretur, ſed integrum Pſalterium cum antiphonis pſal-
leretur, Cæleſtinus Papa (vt ſuo loco dicemus) conſtituit. Sed de his-

Pag. 429. B 1. hæc ibi. *Adde:* Quod autem ad cereum Paſchalem ſpectat, perperam
acceperunt nonnulli, vt a Zoſimo putarint primo inuenrum eſſe eius vſum; cum illud tan-
tum a Zoſimo inſtitutum eſſe dicatur, vt idem cereus, qui in maioribus tantũ baſilicis in-
cendi ſoleret, æque ſingulis parochijs concederetur. Ceterum antiquiorem fuiſſe in Ec-
cleſia Paſchalis eerei benedictionem & ſymbolicum ſacramentum, Prudentius, qui de eo
E hymnum cecinit, docet. Conſtat etiam-

Pag. 516. C 8. apud Socratem. *Adde:* Sic igitur cum negari non poſſit Neſtorius
complura ex Pauli Samoſateni hæreſibus mutuatus, reclamantibus contra Socratem Cæ-
leſtino Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino Epiſcopo; tamen ad excuſationem
Socratis illud afferri poſſe videtur, quod verſipellis hæreſiarcha Neſtorius ſciens male au-
dire in Eccleſia nomen Pauli Samoſateni, atque ab Orthodoxis omnibus procul ex-
plodi, ſimulauit ſe eumdem Paulum pariter deteſtari, profiteriq. Nicænum Concilium,
vt eo modo audientium ſibi animos conciliaret. Vnde accidit vt ipſe Neſtorius in Paulum
iſta iactarit: Sic pereat Paulus Samoſatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit
humanitatem, &c.] Porro inter Neſtorium & Paulum Samoſatenum eiuſmodi ponitur
differentia, quod ille negarit in vtero ſanctiſſimæ Virginis Chriſtum fuiſſe Deum, Paulus
autem ſemper. At nec qui tradunt Neſtorium ſecutum Paulum, vel alios impios negan-

tes' hypoſtaticam vnionem carnis cum Verbo, eumdem cum illis omnia æque ſenſiſſe A aſtruunt: nam & in eo potiſſimum ab illis omnibus Neſtorius diſcrepabat, dum ſe Nicænæ fidei aſſertorem eſſe profiteretur, cui illi penitus aduerſarentur: cuius rei cauſa glorioſus incederet; & licet paria cum illis de Chriſti incarnatione ſentiret, ſe tamen illis aduerſari, inani ſtudio iactitaret. Sed viciniorem –

a Hect. Boetius hiſt. Scot. lib. 6. Sander. de viſib. monarch. Georg. Thomſon. in libello de antiq. Chriſt. religion. Scot. Georg. Buch. rerum Scot. lib. 4.
b Hieron. epiſt. 83.

Pag. 519. E 1. conuerſionem. *Adde:* Scimus tamen recentiores ſcriptores [a], qui hoc noſtro ſæculo res Scotorum ſunt proſecuti, longe antiquiorem vendicare ſibi Scotorum Chriſtianitatem, nempe a tempore Victoris Papæ & martyris, qui legatione interpellatus Donaldi primi huius nominis Scotorum Regis, in Scotiam miſerit Roma clericos, qui eos docuerint Euangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotum chronographum Marianum prorſus ignoraſſe, & Bedam illis propinquum penitus latuiſſe, & neſciſſe iſta Hieronymum, qui ad Oceanum ſcribens de Scotis adhuc Gentilibus iſta habet [b]: Audiant Ethnici meſſes Eccleſiæ, de quibus quotidie horrea noſtra cōplentur: audiant catechumeni, qui ſunt fidei candidati, ne vxores ducant ante baptiſma, ne honeſta iungant matrimonia, ſed Scotorum & aſotorum ritu ac de Republica Platonis promiſcuas vxores, communes liberos habeant.] hæc & alia per ironiam. Idemq. aduerſus Iouinianum [c]: Quid (inquit) loquar de ceteris nationibus, cū ipſe adoleſcentulus in Gallia viderim Scotos gentē Britannicam humanis veſci carnibus, & cum per ſiluas porcorum greges & armentorum pecudumq. reperiant, paſtorum nates & feminarum papillas ſolere abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio vxores proprias non habet, &c.] B

c Hieron. contra Iouinian. lib. 2.

Certe quidem Chriſtianorum iſta eſſe non poſſunt, ſed omnino Gentilium expertium penitus Chriſtianæ doctrinæ. Sed ad hæc dici poteſt, vt in alijs omnibus prouincijs accidiſſe vidimus, ſic eas Euangelium accepiſſe, vt tamen quamplurimi Gentiles priſtino ritu viuentes remanſerint ab Euangelica gratia alieni. Certe quidem Chriſtianitatem aliquam in Scotia tempore ipſius S. Hieronymi oportuit extitiſſe, ex qua & qui Pelagium ſectati fuerint, emerſiſſent: de quibus, cum idem præfatur in Hieremiam [d], hæc ſymbolicis quibuſdam figuris de Pelagio: Latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, qui calcibus magis poſſit ſerire, quam dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de Britannorum vicinia.] & ſuperius [e] de eodem ænigmatice item agens, antequam detegeretur hæreticus, eumdem ſtolidiſſimum, & Scotorum pultibus prægrauatum appellat. Sic igitur Hieronymi tempore in Scotia Chriſtianiſmum viguiſſe oportuit, ex quo aliqui prodiete Pelagiani. Certe quidem aſſertoribus Scoticæ gentis Chriſtianitatis temporibus Victoris Papæ fauet Tertullianus, cum aduerſus Iudæos agens hæc ait [f]: Britannorum inacceſſa Romanis loca, Chriſto vero ſubdita.] Porro Britanniæ loca inacceſſa Romanis tempore Tertulliani fuiſſe Scotos, quos illi ſubiugare nullatenus valuiſſent, recte intelligi poſſe videtur. C D

d Hieron. in Hierem. lib. 3. præf.
e Hieron. in Hierem. lib. 1. præf.
f Tertul. aduerſ. Iudæos, c. 7.

Sic igitur qui a Victore Romano Pontifice Scotos Euangelium accepiſſe maiorum traditione ſcripſere, haud ſunt refellendi: nec quod tradunt maiorem in Scotia auctum eſſe numerum Chriſtianorum, cum vigente in Orbe Romano Diocletiani perſecutione, e Britannia profugi Chriſtiani in Scotiam ſe contulcrunt extorres: neque dum addunt ab illis excoli cœptam vitam monaſticam ardentioribus ſtudijs. Primum vero eam gentem a Cæleſtino Papa Epiſcopum habuiſſe Palladium, omnes conſentiunt: quem ſic dicit S. Proſper Britanniam ab hæreſi liberaſſe, & Scotiam barbaram gentem feciſſe Chriſtianam, vt Scotos illos, qui adhuc Gētilicio, immo ferino ritu viuebant, reddiderit omnes Chriſtianæ religionis cultores, eoſdemq. ſub vno paſtore, vnoq. ouili collegerit, cū ipſe illis Epiſcopus præſideret: quem iure vt ſuum Apoſtolum venerati ſunt Scoti, magno honore proſequentes eius reliquias in Mernia Scotiæ prouincia collocatas. Ex his autem habes quibus redarguas aſſerentes Sedulium Chriſtianum poetam, quem tantopere Gelaſius Papa laudat, habuiſſe præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiſcopum: etenim cum ipſe Sedulius ad Theodoſij Imp. tempora referatur, quomodo vſus eſſe potuit Hildeberto Scotorum Archiepiſcopo præceptore, ſi nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiſcopus, & Palladius abſque controuerſia primus fuiſſe dicatur eius gentis Antiſtes? Habes autem ex antiquitate Sedulij hominis Chriſtiani, eiuſdemq. doctiſſimi, quo intelligas ante Palladium cognitam & acceptam a Scotis Chriſtianam religionem, florente ex ipſis doctiſſimo viro, eodemq. maxime pio, cuius opimi ingenij extant hactenus complura nobiliſſima monumenta. E

Qui

A Qui igitur Euangelium primo a Victore Pontifice Maximo accepere, & a Cæleſtino Papa primum Epiſcopum, a quo ſunt omnes penitus redditi Chriſtiani, eatenus Chriſti gratia profecere, vt qui olim Gentilicio ritu viuentes ob ferinos mores vt portentum oſtentui erant humano generi, poſtea omnium præſtantiſſimi euaſerint Chriſtiani, Chriſtianamq. fidem ſumma diligentia excolentes, Apoſtolico munere (vt ſuis locis dicturi ſumus) in exteras gentes longe poſitas latiſſime eã atque locupletiſſime propagarint. Porro eamdem Eccleſiam nobiliſſimam hoc noſtro ſæculo Deus tentari permiſit, vt Chriſtianæ conſtantiæ præclariſſimũ ſpecimen ederet, cum inter alios martyres habere etiam meruit (quod nulla hactenus Chriſtiana gens habuit) ipſam Reginam, Catholicæ fidei eximium decus & ornamentum, diutiſſima confeſſione in carcere ante probatam, nobiliori corona martyrij auctam. Sed iam ad legationes hoc anno in Britanniam miſſas redeamus.

B Duæ fuerunt-

597. A 4. videtur egiſſe. *Adde:* Ceterum cum Neſtoriani præter ſpem omnem, quam conceperant, vidiſſent Theodoſium Imperatorem Pulcheriæ Auguſtæ opera a Neſtorio penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propenſiorem; indigne ferentes, in vtrumque commoti, quod aliter non valerent, calumnijs ambos vehementiſſime exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipſis iactare non ſunt veriti, quæ Suidas narrat his verbis: Neſtorio autem adeo infenſa fuit Pulcheria, vt qui illum adamabant, rumorem ſpargerent, eo inuiſum eſſe Pulcheriæ Neſtorium, quod illam inceſtus cum fratre Imperatore Theodoſio criminatus eſſet.] hæc ſceleſtiſſimi illi. Sed quid mirum ſic in Chriſti ſanctam virginem inſaniſſe, qui in Virginem virginum ſanctiſſimam Dei genitricem adeo contumelioſi fuere? Sed miro quodam diuino conſilio factum eſt, vt per virginem
C Chriſti ſponſam Virgo Deipara a Neſtorij vindicaretur blaſphemijs, dum circumuentum ac penitus obrutum Theodoſium Neſtorianorum fallacijs e tenebris in perſpicuam veritatis lucem eduxit.

Cedit namque-

617. C 8. hæc ipſe. *Adde:* Sed quod ſecundum illud Apoſtoli[a], Sapientibus & inſipientibus debitor ſum] exuſſiãda eſt muſca mortua, quæ ſuauitatem[b] perdit vnguenti, quã alias ſui vilitate contempſimus. Vnus enim Laurentius Valla[c] grammaticus, Eccleſiaſticarum rerum peritiæ penitus expers, ignarus quam magna ſit differentia inter Cæleſtinum Papam atque Cæleſtium collegam Pelagij, deceptus miſer ſimilitudine nominũ, clariſſima luce licet, in foueam tamen erroris illapſus, dixit Cæleſtinum Papam infectũ fuiſſe errore Neſtorij. Quid hoc magis inſulſum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, vt qui
D primus omnium damnauit Romæ Neſtorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Epheſina æque eijciendum curauit, hic ipſe impudenter dicatur fauiſſe Neſtorio? En quas patiatur infeſtas muſcas Eccleſia: de quibus & illud Exodi liceat vſurpare[d]: Corrupta eſt terra ab huiuſcemodi muſcis] grãmaticis inquã illis, qui abſque magiſtris hoc noſtro ſæculo ex improuiſo prodiere Theologi, immo & profitentur ſeueriſſimos Theologorũ ſe eſſe cenſores. Sed hæc in ſupplicium perfidorum, de quibus Sapientia[e]: Illos enim locuſtarum & muſcarum occiderunt morſus, & non eſt inuenta ſanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiuſmodi exterminari: filios autem tuos nec draconũ venenatorum vicerunt dentes.]

a Rom. 1.
b Eccleſ. 10.
c Laurent. Val. de falſa donat. Conſtant.
d Exod. 8.
e Sapien. 16.

Ad poſtremum vero de Cæleſtino minime illud prætereat, eius Pontificatus tempore in Auentino erectam fuiſſe in honorem Sabinæ martyris eccleſiam, prout eiuſmodi vetus inſcriptio docet his verſibus:

E CVLMEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET,
PRIMVS ET IN TOTA FVLGERET EPISCOPVS VRBE,
HAEC QVAE MIRARIS FVNDAVIT PRESBYTER VRBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRVS, VIR NOMINE TANTO
DIGNVS, ET AB ORTV CHRISTI NVTRITVS IN AVLA,
PAVPERTAS LOCVPLES, SIBI PAVPER, QVI BONA VITAE
PRAESENTIS FVGIENS MERVIT SPERARE FVTVRA.

Sed de Cæleſtino hactenus-

FINIS.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

INDEX
IN TOMVM QVINTVM
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM

A

ABacuch Propheta oſſa quando inuenta. 252.c
Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 649.a
Abibus ſilius Gamalielis. 367.e
Abſolutio condemnati Epiſcopi facta eſſe debet a maiori numero, quam fuerat damnatus Epiſcopus. 189.d
Abundantius Exconſul relegatus. 12.b
Abuſus quamplures in Africanam Eccleſiam irrepentes S. Auguſtinus abſtulit. 417.b.c.d.e. 418.a
Acacius Amidæ Epiſcopus charitate debellat Perſas. 469.d.e
Acacius Amidæ Epiſcopus ornamenta eccleſiæ diſtrahit pro redimendis hoſtibus. 469.e
Acacius martyr ſuſpenſus in arbore nucis. 21.d
Acacij martyris templum inuiſit Arcadius Imperator. 251.a
Acacius Beræenſis Epiſcopus cū collegis legatus Romam mittitur pro cōciliādis diſcordijs Antiochenis. 65.e.66.
Acacius Beræenſis cum Seueriano & Antiocho Epiſcopis conſpirat contra Ioannem Chryſoſtomum. 168.169.a
Acacius Beræenſis accuſator Ioannis Chryſoſtomi. 173.b. 174.c.d.e. 175.
Acacius Beræenſis cum collegis vrget Arcadium contra Ioannem. 197.a.b
Acacius Beræenſis iam ſenex erat tempore obitus Ioannis Chryſoſtomi. 274.c.d
Acacius Beræenſis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Epiſcopum Antiochenum. 274.d
Acacium Beræenſem litteris admonet Innocentius Papa. 274.d.e
Acacius Beræenſis Iudex in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 189.d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190.e. 191.a
Acacij Beræenſis clerici cum militibus irrumpunt in eccleſiam noctu. 191.c.d
Acacius Beræenſis iūgitur ſceleſtiſſimo Porphyrio. 202.e
Acacius Beræenſis & collegæ hoſtes Ioannis Chryſoſtomi legationem mittunt ad Innocentium Papam, ſed reijcitur. 207.a b.e
Acacius Beræenſis præcipuus perſecutor Ioannis ſugillatus ab Iſidoro Peluſiota. 257.d
Acacius Beræenſis in omnibus paruit Innocentio Papæ. 274.e. 275.a
Acacius Beræenſis accipit litteras a Theodoſio de pace Eccleſiæ. 620.a.b
Acacius Beræenſis admonetur a Cyrillo de Neſtorio. 539.a
Acacius Beræenſis fauit Neſtorio. 539.b. eius ſimulata ſtudia. c
Acacius Beræenſis laborat pro ſchiſmaticis & Neſtorianis. 588.b. ætas ipſius. c.d
Acacius Beræenſis abſens ſuas vices delegauit Paulo Emeſeno in Synodo Epheſina. 588.b
Acacius Beræenſis ſcribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodoſium Imperatorem. 588.c
Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de ſutura pace. 593.b
Acacius Epiſcopus Melitenus calumniam patitur hæreſis Theopaſchitarum. 597.b
Acacius Epiſcopus Melitenus accipit litteras a Cyrillo. 634.a
Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mopſueſteni. 648.e
Acacius Epiſcopus Melitenus clarus in Concilio Epheſino. 564.d
Acclamationes populi Hipponenſis in electione Eradij. 495.b.c. cum eum ſucceſſorem ſunt ſortiti. 496.
Acclamationes erga Cyrillum tempore pacis. 627.c.d
Accuſationes contra Antonium Epiſcopum Epheſinum. 121.e. 122.
Accuſatores Ioannis Chryſoſtomi. 173.b
Accuſationes contra Ioannem Chryſoſtomum. 170.a. 173.a.b. 174. numero vigintinouē accuſationes. ibid. alia ſexdecim accuſationum capita ingeſta ab Acacio. 174.c.d.e. quæ vere fuerint in Ioannem accuſationes. 175.c.d.e
Acephalorum hæreticorum origo. 637.e
Achemenidæ Perſarum nobiliſſimi. 466.d
Acta martyrū Auaunenſium. 100.a.b.101.a.102.a.b.c
Acta publica Donatiſtarum perquiri iuſſa a Iudicibus. 129.e. 130.a
Acta publica Maximianiſtarum cum Donatiſtis perquiri mandata. 129.c.d.e.130.
Acta publica contra Ioannem Chryſoſtomum confecta ad Innocentium Papam miſſa. 196.a.b
Acta Synodi ad Quercum. 173.a. ex Photio deprompta. 174.175. qualia ſint. 175.176.
Acta publica de quæſtionibus habitis a Iudicibus in cauſa Chryſoſtomi allata Romam ad Innocentium Papam. 206.e
Acta publica Collationis vt publice exponerentur, petit Auguſtinus a Marcellino Iudice. 334.c.d
Acta publica controuerſiæ Paulini cum Cæleſtio habitæ. 339.e. 340.a.b
Acta Romani Concilij de cauſa Sixti Papæ accuſati a Baſſo. 641.a.b.c. quæ veriora probentur. 642.d.e
Acta de condēnatione Polychronij omnino ſpuria. 642.e. 463.a.b

a Actio

Actio Concilij Epheſini prima. 568. b.c. 569. 570.
Actio Concilij Epheſini ſecunda. 571. b. c. d
Actio tertia Concilij Epheſini. 573. e
Actio quarta eiuſdem in aduentu legatorum. 575. e. 576. a
Actio quinta Concilii Epheſini. 576. c. d
Actio ſexta Concilij Epheſini. 577. e. 578.
Actio ſeptima Concilij Epheſini. 578. d. 579.
Actio octaua eiuſdem Synodi. 580. b
Actio nona Synodi Epheſinæ, in qua actum de damnatione hæreſis Pelagianæ. 580. d. 581. a
Actiones reliquæ Synodi Epheſinæ incertæ. 581. e
Acta Collationis recitanda annis ſingulis ante Paſcha. 335. e
Acta Concilij Dioſpolitani quæſita ab Auguſtino. 375. d. e
Acta Concilij Carthaginenſis contra Pelagium. 386. b. c. 387. a. b. c
Acta electionis Eradij in coadiutorem & ſucceſſorem Auguſtini. 494. d. e. 495.
Adamantius ex Iudæo Chriſtianus. 378. e
Adelphius Epiſcopus Cucuſi. 215. e
Adelphij Epiſcopi viſio de Ioannis Chryſoſtomi gloria qualis. 261. c. d
Adrumetini monachi diſſenſionibus agitati ob quæſtiones de libero arbitrio. 416. c. d
Aduentus Domini ad iudicandum proximus exiſtimatus. 459. d. e. 460.
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta. 390. e. d. 392. b
Aegypti monaſteria inuaſa a barbaris. 303. e
Aegyptij & Hebræi ſacerdotes Reges habuere. 312. e
Aegyptiorum menſium ratio. 627. a. b
Aelia nobiliſſima Gazenſis femina curatur Dei virtute. 74. b. c
Aemilius Epiſcopus Beneuentanus legatus Conſtantinopolim ex Romano Concilio cum collegis. 227. c. d. e
Aemilianus Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi. 416. e
Aeneas Gazenſis Epiſcopus. 70. e
Aetij proditio detecta in Bonifacium. 411. c
Aetius vincit Francos. 411. e. 412. a
Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium. 488. b. compoſuit res cum Imperatore. b. c
Aetius occidit Felicem Magiſtrum militum. 500. c
Aetius calumnijs vrget Bonifacium Comitem. 500. d. e
Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 631. a. b
Aetius ſuperat Burgundiones & Armoricos. 651. e
Africa quando primum audijt Pelagij hæreſim. 339. a. b. c
Africam depaſcuntur Vuandali. 510. e. 511.
Africa frumentum retinens Romam fame cruciat. 290. a
Africam inuadunt Vuandali. 501. e. 502. *eam vaſtant vndique.* 507. d. e. 508. a
Africo cur dedi Vuandalis meruit. 507. e. 508. 509. e. 510. a. b
in *Africo plures erectæ eccleſiæ in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus eius reliquiæ collocatæ.* 390. b. e
Africæ prouinciæ diuiſæ a Genſerico. 675. c
Africanam cladem deplorat Auguſtinus obſeſſus Hippone. 551. e. 552. a. b. c. d
Africana Eccleſia abundare cœpit monachis. 19. a
Africanæ Eccleſiæ Primates. 41. e. 42.
Africana Eccleſia bello Gildoniano dire afflictata. 54. e
pro *Africana Eccleſiæ pace reſcriptum dedit Honorius Imp.* 49. e. 50. a
Africana Eccleſia vexata a Circumcellionibus. 50. b. c. d
Africanam Eccleſiam peruadunt Maſſaliani hæretici. 63. e
Africana Eccleſia legationem mittit ad Honorium Imperatorem aduerſus Gentiles infeſtantes Chriſtianos. 97. e. 98.
Africanam Eccleſiam Catholicam infeſtantes cohibiti pœna librarum quinque auri. 99. c. d
Africana Eccleſia laborat magna clericorum penuria. 128. c. d
Africanæ Eccleſiæ quæruntur clerici a Romana & Mediolanenſi Eccleſijs. 128. b. e
Africanæ Eccleſiæ vnionem & pacem procurat Anaſtaſius Papa. 129. c. d
Africana Eccleſia iterum a Donatiſtis exagitata. 303. b. c. d
Africanæ Eccleſiæ acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Oroſio. 389. e. 390. a. b
Africana Eccleſia laborat in Pelagianis deſtruendis. 445. b. c
Africana Eccleſia perſecutione Genſerici Regis concuſſa. 659. a. b. c
Africana Eccleſia legit paſſiones martyrũ. 456. e. 457. a
Africana Eccleſia quæ paſſa, capta Carthagine. 675. c. d
Africani Epiſcopi inuident Valerio Epiſcopo Hipponenſi de S. Auguſtino. 13. e. 14. a
Africani Epiſcopi frequentant Paulinum Nolanum legationibus. 17. b. c
Africani cupidi videndi Paulinum. 17. d
Africani Epiſcopi quos titulos reſpuunt, & quare. 40. e. 41. a. b. c. d. 42. a
Africani Epiſcopi conſulunt Siricium Papam. 42. d. e.
Africani Epiſcopi agunt de tollenda idololatria. 53. b
Africani Epiſcopi clericos in Africam miſſi rogãt Anaſtaſium Papam. 128. c. d. e
Africanorum Epiſcoporum omnium nomine ſcribit epiſtolas Epiſcopus Carthaginenſis. 130. d
Africa vexata a tyronibus. 180. e
Africani Epiſcopi pacifice conueniunt Donatiſtas. 181. a. b. c
Africani Epiſcopi legationem mittunt ad Imperatorem pro Donatiſtis. 183. d. e
Africani Epiſcopi Catholici quid petant ab Honorio Imp. contra Donatiſtas. 221. b. c. d
Africani Catholici quanta dira paſſi ſint a Donatiſtis vnitatem refugientibus. 233. b. e
Africani Epiſcopi agunt de conciliando Innocentio Papa Theophilo Alexandrino. 253. d
Africani Epiſcopi veniunt ad Collationem Carthaginem, eorum numerus. 314. c. d
Africanorum Epiſcoporum modeſtia laudata. 314. d. e. *ipſorum promiſſio liberalis facta Donatiſtis.* 315. b. *eorundem humanitas erga eoſdem.* 315. c. d
Africanorum Epiſcoporum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
Africani Epiſcopi quanta ſpondeant Donatiſtis. 316. c. d. *pacis ſtudioſiſſimi.* ibid. d
Africani Epiſcopi nominant Donatiſtas fratres. 319. b
Africani Epiſcopi expetierunt publicam Collationem ab Honorio cum Donatiſtis. 302. e
Africani Epiſcopi ſeptem ex omnibus delecti ad diſputandum cum Donatiſtis. 317. c. d
Africani Epiſcopi reclamant ob licentiam conceſſam Donatiſtis ſuo ipſorum arbitratu viuendi. 302. a

Africa-

Africani Epiſcopi præcauent ne Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino reciperetur ab Innocentio Papa. 386. d.e
Africani Epiſcopi excitati ab Oroſio contra Pelagium. 385. d. e. 386. a.b
Africani Epiſcopi quam manſuete egerint cum Donatiſtis ſe ipſos interim.entibus. 361. c.d
Africani Epiſcopi ſcribunt ex Concilijs Carthaginenſi & Mileuitano ad Innocentium Papam contra Pelagium. 387. d. e. 388. a.b
Africani Epiſcopi delegant S. Auguſtino opus, vt ſcribat contra Pelagianos errores. 389. b.c
Africani Epiſcopi non negarunt appellandi ius ad Apoſtolicam ſedem. 450. c.d.e. 453. a.b
Africani Epiſcopi conuicti ex ſuis ipſorũ ſcriptis. 455. b.c. receperunt canones citatos a Romano Pontifice. 456. e. confirmationem petunt a Bonifacio canonis editi ab ipſis de Scripturis Canonicis. 456. e
Africani Epiſcopi legationẽ mittunt in Orientem. 457. a.b
Africani Epiſcopi ſcribunt ad Zoſimum querentes de admiſſis Pelagio & Cæleſtio ad audientiam. 409. b.e
Africanos Epiſcopos Honorius vocat ad Synodũ. 435. c.d. 436. b.c. eos reuocat, ſedatis iam rebus. 439. d.e
Africani Epiſcopi quomodo tumultuati occaſione appellationis ad Rom. Pontificem. 448. a.b
Africani Epiſcopi conſulunt Auguſtinum, an fugiendum tempore Vuandalicæ perſecutionis. 411. b.c.d
Africani Epiſcopi frequenter appellare conſueuerunt ad ſedem Apoſtolicam. 451. a.b.c.d. 455. b.e
Africani Epiſcopi nauibus impoſiti expulſi, ad Campanum littus deducti. 675. c.d
Africanæ prouinciæ ſuppeditant frumentum Vrbi. 56. e.d
Africanum idolum, Cæleſtis dictum, proſtratum cum templo. 92. c.d.e
Africanarum cloacæ libidinum per Vuandalos expurgatæ. 509. e
Africanorum immania peccata. 508. b.c.d.e. 509. a
Agapetæ virgines prohibentur habitare cum clericis. 66. d. e
Agapius Macedonianus redit ad fidẽ Catholicam. 307. d.e
Agiomachi perſtringuntur ab auctore. 393. a.b
Agricola Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461. e
Agricola Pelagianus Epiſcopus Britanniam hæreſi Pelagiana infecit. 519. c.d
Agrippinenſis ciuitas exciſa a barbaris. 264. d
Agrorum luſtratio Gentilitio ritu. 101. a
Alani cum Vuandalis Gallias depaſcuntur. 263. d. e
Alani cum alijs barbaris inuadunt Hiſpanias. 287. c.d
Alani ſpondent Honorio pacem. 354. b
Alani commixti Vuandalis depaſcuntur Africam. 551. d
Alani in Gallias erumpunt. 246. b. 251. c.d
Alani vocantur a Ruffino Præfecto. 5. e
Alaricus Rex Gothorum vocatur a Ruffino Præfecto in cladem Imperij. 5. e. 6. a
Alaricus vaſtat Græcias, Athenas excidit. 7. d.e
Alaricus deſcendens in Italiam apud Pollentiam vincitur. 183. c.d
Alarici timore, Vrbis muri inſtaurati. 184. c.d
Alarici tranſitus Iſtri annus. 185. d
Alaricus cupidiſſimus Vrbis. 185. e. 186. a
Alarico conſpirant Gentiles Romani. 288. e. 289. a
Alaricus rurſum Romam obſidet. 288. e. 289. a
Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 289. a
Alaricus victus fugere ſinitur proditione Stilichonis. 186. b.c
Alaricus Rex Gothorum inſeruit Stilichoni. 267. e
Alarico penſum eſt aurum a Romanis pro pace. 267. c.d.e
Alaricus obſidet Vrbem. 276. b.c.d
Alaricus paciſcitur cum Romanis obſeſſis. 277. a
Alaricus potitur Vrbe. 292. a.b. 293. 294.
Alaricus quo die in Vrbem ingreſſus, deq. tempore captæ Vrbis. 293. a b.c
Alaricus mira celeritate Vrbem inuaſit. 293. d.e
Alaricus in deprædatione Vrbis conſultum voluit eccleſiis. 294. a.b.c.d. 295. 296.
Alaricus teſtatus, numine impellente, ſe ad Vrbis excidium veniſſe. 279. b
Alaricus, accepto auro, adhuc hoſtis perſeuerat Romani Imperij. 279. b.c
Alaricus conuenitur a legatis ab Vrbe miſſis pro pace. 279. b.c
Alaricus iniquas pacis conditiones offert Honorio Imperatori. 279. e
Alaricus mittit Epiſcopos ad Honorium pro pace. 279. e
Alaricus remeat ad Vrbis obſidionem. 279. e. 280. a
Alaricus Attalo abrogandum curat Imperium. 290. d
Alaricus retinet apud ſe Attalum, & Ampelium filium eius. 290. e
Alaricus Placidiam vice obſidis tenet. 290. e
Alaricus ſacra vaſa baſilicæ S. Petri cum honore reportanda curauit. 294. b.c
Alaricus a Deo in Vrbem immiſſus ob Gentilium deorum cultorum cladem. 295. a.b
Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 301. b
Alaricus recedẽs ab Vrbe graſſatur in Campaniã. 301. b.c
Alaricus loco hoſtium habuit qui extra eccleſias inuenti ſunt. 299. d
Alaricus quam modeſte vſus eſt victoria. 299. e. 300. a.b
Alaricus religione Honorij Imperatoris fugatur ab Vrbe. 302. e
Alaricus ante obitum pacem cum Honorio iniit. 313. a
Alarici obitus. 313. a
Albina cum Melanijs recedit ab Vrbe. 276. a.b
Albinæ duæ diuerſæ. 276. b.c
Albina cum ſocijs Carthaginem nauigat. 281. b. inde Tagaſtam. ibid. poſtea Hipponem. 281. d.e
Albina pro Albino. 281. b. ſocrus Piniani. e
Albina ſcandalum paſſa ob vim illatam Piniano. 281. e. 282. a.b.c
Albinus pro Albina. 458. e
Alcimus Auitus catalogum ſcripſit librorum Canonicorum. 239. c
Alemanni cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263. d
Alemannorum Rex a S. Germano repreſſus. 652. e. 653. a
Alemanni ab Aetio permiſſi graſſari in Gallias. 651. c. his occurrit S. Germanus legatus. 652. a.e. 653. a
Alexander Apameæ Epiſcopus cum Alexandro Hierapolis præmiſſus a Ioanne Antiocheno Epheſum. 565. e. idem Neſtorianus. 573. a
Alexander Epiſcopus Baſianopolis Ioannis Chryſoſtomi cauſa extorris reſtituitur. 262. b
Alexander Epiſcopus Baſianopolis exceptus a Syneſio communicatione peregrina. 263. a
Alexander Hierapolis præmiſſus a Ioanne Antiocheno Epheſum. 565. e. idem Neſtorianus. 573. a
Alexander martyr cum ſocijs ſub Honorio Imperatore. 100. a.b. 101. 102.
Alexander & Mineruus e Gallijs ſcribunt ad S. Hieronymum. 246. b
Alexander creatur Epiſcopus Antiochenus poſt Porphyrium. 272. e. eius laudes. 273. a.b
Alexander agit de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 273. c d

Alexander Antiochenus Epiſcopus quid Conſtantinopoli pro reſtituendo Ioannis nomine conatus ſit. 347.c
Alexander Antiochenus Epiſcopus moritur. 332.c.d
Alexandrina Synodus ſub Cyrillo aduerſus Neſtorium. 544.c.d
Alexãdrina Synodus aduerſus errores Origenis ſub Theophilo. 85.c.d
Alexandrina vidua accuſat Aegypti Præſidem. 243.b.c. *nominata Callitrope.* d
Alexandrinorum acclamationes tempore pacis initæ cum Orientalibus. 627.
Alexandrini Chriſtiani quid paſſi a Iudæis. 377.c. 378.a.b
Alexandrini tumultus propter Origeniſtas. 86.b.c.d.e
Alexandrini Epiſcopi ſoliti nunciare quolibet anno diem Paſchæ. 90.d.e
Alexandrini Epiſcopi totius Orientis ſibi præſulatum vendicant. 678.d.e
Alexandrini Epiſcopi vendicant ſibi ius in electione Epiſcopi Conſtantinopolitani. 44.a.b
Alexandrinorum & Antiochenorum Epiſcoporum vetus altercatio diœceſis cauſa. 373.a
Alimenta confeſſoribus præſtanda. 64.c
Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis donat libros Auguſtini contra Manichæos ſcriptos Paulino Nolano. 14.c. 15.a.b
Alypius conciliator amicitiæ inter Paulinum & Auguſtinum. 15.b.c
Alypius quærit a Paulino Euſebij Chronicon. 15.d.e
Alypius excuſat Epiſcopos Numidiæ. 180.c.d
Alypius quæ paſſus ab Hipponenſibus. 282.b.c.d
Alypius ſubinſcuſus Auguſtino. 284.a.b
Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melania. 281.b.c
Alypius vnus ex ſeptem Epiſcopis delectis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 317.d
Alypius per Innocentium legatum ſcripſit ad S. Hieronymum. 457.b.c
Alypius Romam veniens excipitur a Bonifacio Papa. 442.b
Alypij legatio ad Honorium Imp. 442.e.444.c.445.a.b
Alypius Conſtantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ. 592.b
Alypij Conſtantinopolitani labores & conſtantia pro fide Catholica. 592.c
Alypiana neptis S. Gregorij Nazianzeni filia nominata. 686.c. 687.d.e
Alypiana ſtatura exigua, ſed magna virtutibus. 688.a.b.c
Alleluia vocis ſymbolo victi ſunt hoſtes. 523.b
Alleluia cantari ſolitum in proceſſionibus. 140.c
Alleluia in funere defunctorum Romæ cani ſolitum. 110.b
Altaris velamina quo honore ſint habenda. 346.a
Aman hiſtoriam Iudæi in opprobrium Chriſtianæ religionis repræſentabant. 272.b.c
Amandus Burdegalenſis Epiſcopus conſeruator ſcriptorum S. Paulini. 607.c.d
Amantius cubicularius Eudoxiæ Auguſtæ. 132.c. *curat negotium Porphyrij Epiſcopi Gazenſis.* 132.c. 133.a.b
Amantius cubicularius Auguſtæ inſignis pietatis vir expetijt peregrinari Hieroſolymam. 135.c
Ambarualia Gentilium. 101.a
Ambianenſis ciuitas capta a barbaris. 263.d
Ambitioſi imperiti lugent ſub Clemente Papa. 63.c
Ambitioſi lege Arcadij repreſſi. 43.c
Ambonem ad concionandum in medio eccleſiæ primus colloçauit Chryſoſtomus. 257.b
Ambone eminenti ad concionem vti conſueuiſſe Romanos Pontifices. 253.b
Ambroſius orans exauditur aduerſus violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 30.a
Ambroſius curat ſeruum Stilichonis arreptum a dæmone. 20.b
Ambroſius quid cũ Fritigilde Regina Marcomannorum. 20.c.d
Ambroſij obitum quæ præceſſerunt. 34.c.d.e
Ambroſij vltima ſcriptio. 34.d
Ambroſio pſalmũ explicanti lux miſſa cælitus affuit. 34.e
Ambroſius non ſemper dictabat, ſed manu ſcribebat. 34.e
Ambroſius celare ſtudet viſionem. 35.a
Ambroſij Notarius teſtis viſionis. 34.e.35.a.b
Ambroſio commendati filij a Theodoſio. 20.a
Ambroſius non abſtulit vigiliarum vſum. 250.b.c
Ambroſij doctrina diuina teſtificatione cõfirmata. 35.b.c
Ambroſio ægrotante quid Stilicho. 35.c
Ambroſij extrema verba ab Auguſtino laudata. 35.d
Ambroſij vita pendere ſtatum Italiæ. 35.d.e
Ambroſij ætas. 35.e
Ambroſius ſecreta loquentes audit. 35.e
Ambroſius moriturus accipit Corpus Domini. 36.a
Ambroſius ſpiritum Deo reddit. 36.a.b. *tempus obitus.* 34.a.b
Ambroſius defunctus torquet dæmones. 36.b
Ambroſius poſt obitum apparuit multis. 36.c.d
Ambroſius Florentiæ poſt obitum viſus. 36.d
Ambroſius ſuperat Radagaiſum & Gildonem. 36.d
Ambroſio detrahẽtes pœna graui a Deo puniti. 36.e.37.a
Ambroſij Vita ab auctore ſcripta, & Sixti Papæ iuſſu edita. 38.a
Ambroſij ſcripta deperdita. 38.a.b
Ambroſij ſermones multiplices. 38.b.c
Ambroſij nomine multa feruntur ſcripta. 38.c
de *Ambroſio Hieronymus cur iudiciũ ſuſpendit ſuũ.* 38.d.e
Ambroſius poſt obitum debellator Radagaiſi. 239.b
Ambroſius præſto eſt Maſcezeli aduerſus Gildonem pugnanti. 38.e.39.a
Ambroſius Alexandrinus. 38.e
Ammon Epiſcopus in Thracia. 321.d
Ammonius Origeniſta cum ſuis nauigat Conſtantinopolim. 88.c.d. 114.e.c. 115.a
Ammonius monachus Origeniſta profectus Conſtantinopolim cum ſuis. 88.c. 115.a. 117.c.d.e
Ammonius monachus Origeniſta quãdo mortuus. 175.d. *falſo illi tributa miracula.* 175.e
Ammonius quid in Epiphanium. 451.c.452.a
Ammonius monachus caput percutit Oreſtis Aegypti Præfecti. 378.e. *dat ipſe pœnas ſceleris.* e
Ammonij corpus reconditum. 379.a
Ammonius metro cecinit hiſtoriam Gainæ. 114.a
Ampelius filius Attali tyranni. 290.c
Amphilochius Epiſcopus Iconij teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 686.c
Amphilochius numerauit libros Canonicos. 237.c
Ampulla ſanguinis S. Stephani cum fragmine oſſium per Gaudioſum Epiſcopum tranſlata Neapolim. 390.e. 391.a
Anabaptiſtas Theodoſius ſeuere punit. 359.b
Anaſtaſius Papa ſuccedit Siricio. 44.c
Anaſtaſius Papa acerrimus vindex fidei Orthodoxæ. 33.c
Anaſtaſius Papa exurgit cõtra Origeniſtas. 44.e.45.a.b
Anaſtaſius dãnat hæreſes Origenis & Origeniſtas. 45.b.c. 308.b.c
Anaſtaſius Papa fauet S. Paulino. 47.a.b

Anaſta-

I N D E X.

Anaſtaſius Papa quando damnat Origeniſtas. 91. a. b
Anaſtaſius Papa indicat occultos Origeniſtas. 106. b
Anaſtaſius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108. e
Anaſtaſius Papa ſcribit epiſtolas ad vniuerſas Eccleſias de damnatione Origenis errorum. 109. a
Anaſtaſius Papa epiſtolam dedit ad Chromatium Epiſcopum Aquileiæ de damnatis Origeniſtis. 109. a
Anaſtaſius Papa epiſtolam dedit ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem de Origeniſtarum damnatione. 109. a
Anaſtaſius Papa Ruffinum Romam ad dicendam cauſam vocat. 127. b. c
Anaſtaſius Papa Ruffinum damnat. 128. b. c
Anaſtaſius Papa ſolicitus pro Africanis Eccleſijs. 128. e. 129. a
Anaſtaſius Papa curat vnionem Eccleſiæ Africanæ. 129. c. d
Anaſtaſius Papa rogatur indulgere Epiſcopis Donatiſtis. 129. e
Anaſtaſius Papa indulget Donatiſtis reuerti volentibus ad vnitatem Catholicam. 130. d. e
Anaſtaſij Papæ epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum de Ruffino. 153. e. 154.
Anaſtaſij Papæ obitus, anni ſedis. 159. a. b
Anaſtaſij Papæ res geſtæ atque decreta. 159. b. c
Anaſtaſij ordinationes. 159. c
Anaſtaſij ſepultura. ibid. c. d
Anaſtaſius laudatiſſimus Pontifex. 159. d
Anaſtaſius Papa auctor Concilij Carthaginenſis. 180. e. 182. a
Anaſtaſij Papæ ſcripta. 161. d. e
Anaſtaſij ſedes quamdiu vacauit. 161. b
Anaſtaſius presbyter promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli. 517. c. d. 518. a. b
Anaſtaſius Syrus propugnator Neſtorij. 580. b
Anathematiſmi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 545. e. 546. a. b
Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 258. d. e
Anatolius cauſa Ioannis Chryſoſt. in Gallia ſeceſſit. 242. b
Anatolius Præfectus Orientis tempore belli Perſici. 470. b
Anaunis vallis. 100. d. e
Anaunenſes martyres quando paſſi. 100. a. b. 101.
Anconæ lapis, quo lapidatus eſt S. Stephanus, aſſeruatus. 390. a
Andreas Epiſcopus Samoſatenus iuſſus a Neſtorio ſcribere contra Cyrillum. 547. d
Andreas Epiſcopus Samoſatenus quando ſcripſit contra S. Cyrillum. 602. e
Andreas pro mercede accepit Epiſcopatum Samoſatenſem. ibid. b
Andreas Samoſatenus Epiſcopus Neſtorianus defenſor librorum Theodori Mopſueſteni, accuſator Rabulæ Epiſcopi Edeſſæ. 649.
Andreas monachus Caprariæ inſulæ laudatiſſimus. 58. e
Andronicus ſceleſtiſſimus. 327. d. e. 328. a
Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 327. d
Andronicus affigens ſua edicta in foribus eccleſiæ excommunicatur. 327. d. e
Andronicus Eccleſiaſticæ immunitatis violator. 326. e. 327. a
Andronicus damnatur a Synodo. 327. c. d. 328. b
Andronici Præfecti Libyæ pœnitentia. 328. d. e. 329. a
Andronicus a tribunali depoſitus per Syneſium Epiſcopum. 329. b
Angeli cuſtodes iurium Epiſcopalium. 143. d
Angelus in habitu paſtoris Aſparem ducit. 487. e. 488.
Angeli cuſtodiunt ciuitatem Conſtantinopolitanam. 112. c. d
Angelorum miriades aſſiſtunt incruento ſacrificio. 256. e. 257. a
Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 399. e. 400. a
Anicij Romæ ægre paſſi Attalum regnantem. 289. b
Anicianas ædes Gothus penetrauit. 299. d
Animarum origo vnde, antiqua in Eccleſia quæſtio. 363. e. 364. 375. e. 376. a. 377. b. c
Animæ immortalitatem quomodo Gennadius didicit. 331. b. c. d
Animæ immortalitas cum non ſine titubatione a Chriſtianis philoſophis aſſereretur, quid Deus operatus ſit, vt certior ſententia fieret. 331. e. 332. a. b. c
Anyſius Epiſcopus Theſſalonicenſis fauet cauſæ Ioannis Chryſoſtomi. 228. e. 240. c
Anthemius Conſul vir laudatiſſimus. 224. b.
ſcribit ad eum ſanctus Ioannes Chryſoſtomus Cucuſo. 224. b
Anthemij res geſtæ cum Aphraate ſancto monacho. 224. c. d
Anthemius fideliſſimus Imperatori. ibid. e.
tutor Theodoſij Iunioris. e
Anthemius curator Imperij Orientalis. 265. d
Anthemius Philippi nepos auo diſſimilis. 224. e
Anthropomorphitæ monachi. 115. d. falſo eo nomine inſimulati Catholici. 115. e. 116. a
Anthropomorphitarum hæreſis in Africa pullulat. 463. b
Anthropomorphitæ hæretici in Aegypto. 115. c. d
Anthropomorphitas hæreticos Theophilus exagitat ſuis ſcriptis. 116. d
Antiochus Ptolemaidis apoſtata nominatus. 257. !
Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chryſoſtomum. 124. c. d
Antiochus eunuchus Conſul, & illius caſus. 557. c
eius occaſione lex eſt lata contra eunuchos. d
Antiochus qui laborauit in Codice Theodoſiano. 557. d
Antiochus Ptolemaidis cum Seueriano & Acacio agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 168. b. c. d
Antiochus Epiſcopus Ptolemaidis accuſator Ioannis Chryſoſtomi. 173. b
Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Epiſcopi cauſa necis Ioannis Chryſoſtomi. 254. a. b
Antiochus Ptolemaidis rurſum agit contra Io. Chryſoſtomum. 190. a. b.
impulſor Arcadij, vt expellat Ioannem. 190. e. 191.
Antiochus Ptolemaidis iungitur ſceleſtiſſimo Porphyrio ſedis Antiochenæ inuaſori. 202. e
Antiochia acceſſione aucta pomæriorum. 668. e
Antiochia obſeſſa ab Hunnis. 6. a. c
Antiochena Synodus ſub Ioanne Epiſcopo. 662. b. c.
in qua damnatur Neſtorius. c. d
Antiochenæ Eccleſiæ ſchiſma antiquum ſublatum. 273. c. d
Antiochenam Eccleſiam a Neſtorio liberare ſatagit Cæleſtinus Papa. 610. e. 611.
Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diœceſis cauſa. 573. a
Antiocheni clerici tranſmigrant ad Ioannem Chryſoſtomum

mum, ne Porphyrio communicent. 254. a
Antiocheni Eudociam ſtatua honorarunt. 668. d
Antiochena Eccleſia pace fœderata, receptis clericis Paulini & Euagrij Antiochenorum Epiſcoporum. 274. d
Antiocheni Epiſcopi, poſt Flauianum Porphyrius, poſt hunc Alexander, poſt Alexandrum Theodotus. 332. d. *poſt eum Ioannes, inde Domnus.* 508. b.c. 658. c.d
Antiochena Eccleſia laborat diuturno ſchiſmate. 65. e. *quando Romanæ Eccleſiæ reconciliata.* 66. a.b
Antiochenum Concilium de libris Theodori. 650. d
Antiochenus Epiſcopus ſubijci nolebat Alexandrino. 678. d.e
Antiocheni accenſi zelo irruunt in ædes Porphyrij ſedis inuaſoris. 203. a
Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chryſoſtomum. 189. e. 190. a.b. *reiectus in Concilio Sardicenſi.* 190. a
Antonini Epiſcopi Conſtantinæ ad Arcadium exhortatoria epiſtola ad martyrium. 659. c.d. e. 660. 661.
Antonius de Aquino bene meritus de Eccleſiaſtica antiquitate. 561. a. 562. c.d
Antonius Agellius Epiſcopus Acernenſis. 188. d
Antonius Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus extorris delituit. 242. a
Antonius Epiſcopus Epheſi accuſatur apud Ioannē Chryſoſtomum. 121. d. e. *accuſationum capita in eum. ibid.* 122. a. *moritur.* 123. b. *indicata cauſa poſt mortem.* 123. e. 124.
Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis ordinatio facta a S. Auguſtino extemporanea. 482. e. *eius crimina.* 483. e
Antonius Epiſcopus Fuſſalenſis priuatur Epiſcopatu. 483. d.e
Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis petulantia. 484. a
Antonij Fuſſalenſis Epiſcopi cauſa. 451. d.e. 452. a. *quid de eo ſtatuit Bonifacius Papa.* 451. e. 452. a
Antonius Epiſcopus Germæ occiſus a Macedonianis. 515. c.d
Aphraates anachoreta quid cum Anthemio viro illuſtri. 224. d.e
Aphrodiſius Tribunus Notarius miſſus ab Honorio Imp. Romam ob ſchiſma obortum. 430. e
Aphtonius mittitur Romam ab Honorio Imperatore. 433. e
Apiarij Africani presbyteri cauſa. 446. c. d. 448. a.b. *eius confeſſio ſpontanea.* 449. d.e
Apinianus pro Piniano. 458. e
Apollinaris hæreſis redarguitur Theophilus. 89. e
Apollinaris hæreſis aduerſaria Neſtorianæ. 519. b
Apollinariſtæ nominati Orthodoxi omnes a Neſtorianis. 650. c
Apollinariſtæ ab Arcadio Imperatore exagitati. 43. a.b
Apologia pro Origene a Ruffino Romæ editur. 30. b.e
Apologia prima a ſancto Hieronymo quando ſcripta. 108. b
Apologiæ Hieronymi contra Ruffinum quando ſcriptæ. 155. c.d.e. 156.
Apoſtatæ nominati quatuor præcipui aduerſarij Ioannis Chryſoſtomi. 257. d
Apoſtolorum natalis dies Romæ celeberrimus. 47. b. c
Apoſtolorum Petri & Pauli Memoria in villa Ruffiniana. 171. d
Apoſtolica ſedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Eccleſia. 388. a
Apparitura militaris quando adhiberi ſolita ab Eccleſia Romana in executione ſententiarum. 452. e
Appellationes frequentes ad Apoſtolicam ſedem tempore Auguſtini. 451. a.b.c. 455. b.c
Appellationum ad Romanos Pontifices occaſione quomodo tumultuati ſunt Epiſcopi Africani. 448. a. b. c. d
Appellatio Ioannis Chryſoſtomi ad Rom. Pontificem. 192. a.b
Appellationis ad Apoſtolicam ſedem iuri Epiſcopi Africani non ſunt refragati. 450. c. d
Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 630. b. c
Appellandi vetus vſus ad ſedem Apoſtolicam ab Auguſtino probatus. 450. c.d.e. 455. b.c
Appellat Cæleſtius hæreticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem. 340. b.c
Appellat Imperatorem Criſpinus Epiſcopus Donatiſta. 182. d.e
Appellant damnati hæretici & ſchiſmatici ad ſeculare tribunal. 215. a.b
Apringius Epiſcopus in Syria vna cum alijs monet Neſtorium ſe corrigere. 542. b
Apronianus Romanus fauet Ruffino Aquileienſi. 108. a
Aqua ad baptiſmi miniſterium ſponte ſcaturit. 409. e. *id ipſum in Lucania & alijs in locis.* 407. a. b. d. e. 408. b.c
Aquila volans viſa ſuper caput Marciani poſtea Imperatoris. 591. d.e
Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta. 390. c. 392. b
Aquitania ſcatens ſordibus peccatorum. 252. e
Aquitania prouincia exciſa a barbaris. 263. d
Aquitaniæ clades illata a barbaris, & cauſa. 342. c. d. e
Aquitanorum corruptiſſimi mores. 342. e. 343. a
Aquitani Epiſcopi qui hoc tempore ſanctitate claruerunt. 343. a
Arabes auidiſſimi reliquiarum ſanctorum martyrum. 304. e
Arabianus Metropolitanus Galatiæ. 121. d
Arabiſſus oppidum Armeniæ, in quod tranſlatus Cucuſo Ioannes Chryſoſtomus exul. 225. c.d
Arabiſſi Epiſcopus Treius amicus Chryſoſtomo. 245. c
Aræ deorum iuſſæ demoliri. 271. a
Arbor nucis martyrio Acacij conſecrata. 22. d
Arcades a Gothis exciſi. 7. b. e
Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis. 220. a
Arcadius imperat cum Honorio. 2. a
Arcadij ætas. 2. a
Arcadius & Honorius commendati S. Ambroſio a Theodoſio patre. 2. a
Arcadius non indiguit tutore. 2. d
Arcadius ſuaſu Ruffini coniugem accipit. 2. e. 3. a.b
Arcadij coniux Promoti neptis Eudoxia. 2. e. 3. a. b
Arcadius dona mittit ſponſæ ſuæ. 2. e. 3. a
Arcadius patitur inſidias a Ruffino. 4. b. e
Arcadij cuſtos Deus, cum religionis cultor eſſet. 4. c.
Arcadius legibus exagitat hæreticos. 4. e. 5. a. 21. e. 22. a. 43. a. b. 65. c. 125.
Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5. a. 22. b. 63. e. 92. b. c
Arcadius perſuaſus a Ruffino obſtat ne pugnet Stilicho aduerſus hoſtes. 9. b.c.d
Arcadius diuinitus liberatus. 20. e. 21.
Arcadij numiſmata indicantia diuinam protectionem. 21. a.b
Arcadij numiſma cruce ſignatum. 21. c

Arcadius

I N D E X.

Arcadius bellum geſſit aduerſus Perſas, & virtute Crucis vicit. 11. d
Arcadij precibus liberatur populus. 21. d.e
Arcadij pietas commendata. 21. d.e
Arcadius exagitat rurſum hæreticos. 21.e.22.a
Arcadius quid in hæreticas Apollinariſtas. 43. a.b
Arcadius quid in ambientes magiſtratus. 43. e
Arcadius quid in Iudæos. 43. d
Arcadius reſcribit aduerſus idola. 73. e
Arcadius accerſendum curat Ioannem Chryſoſtomũ Antiochia, vt ordinare faciat Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 43. e.44.a
Arcadij lege immunitas Eccleſiæ violata auctore Eutropio. 68.b.c. *alia id genus ab eodem lata.* 69. a.b
Arcadij res collapſæ occaſione Eutropij. 70. a.b
Arcadio rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70.a.b.c
Arcadius reſcribit vt clauderentur templa deorum Gazæ. 73. e. 74.a
Arcadius patitur Gainam aduerſarium. 76.b.c.d.81.d.e
Arcadius ab Eudoxia commonetur in Eutropium. 80.b.c
Arcadij reſcriptum de Eutropij exilio. 80. e.81.a.b
Arcadius abſtulit Maiumæ ſpectacula turpia. 82. c. d. *impulſu Ioannis Chryſoſtomi id facit.* 82. b.c
Arcadij lex aduerſus obſcœna ſpectacula. 82. c.d
Arcadius denuo arctatus a Gaina tyranno. 110.c.d
Arcadius vocatur Chalcedonem a Gaina tyranno. 110. d. *conſentit illi Arcadius timens ſibi.* e
Arcadius dat Aurelianum Conſulem & Saturninum Gainæ tyranno. 110.e. 111. a
Arcadius coactus creat Præfectum exercitus Gainam. 111. a
Arcadius cum Gaina fœdus iniit. 111. a
Arcadius conſulit Ioannem Chryſoſtomum de danda eccleſia Arianis. 111.b.c
Arcadius reprehenditur ab Honorio ob ſtatuæ Eudoxiæ dedicationem. 188.b
Arcadius lege ſancita comprimit tumultus cauſa Ioannis obortos. 188.e
Arcadius non vult cum Ioanne Chryſoſtomo communicare. 189.d
Arcadius agit, vt expellatur ab Eccleſia Ioannes Chryſoſtomus. 190. d.e
Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chryſoſtomum. 190. e. 191.
Arcadius turpes pacis conditiones a Gaina oblatas accipere cogitur. 111.e
Arcadium adeunt Origeniſtæ contra Theophilũ. 115.a.b
Arcadius vetuit Arianos publicas agere litanias. 125.e
Arcadius impulſore Chryſoſtomo expellit hæreticos Arianos Conſtantinopoli. 126.a
Arcadio naſcitur filius. 131.b
Arcadij conſilium de Gazenſibus. 133.d
Arcadius Imperator damnatum & in exilium miſſum Chryſoſtomum reuocat ob tumultuantem populum. 176. d.e
Arcadius martyris Acacij inuiſit templum. 261.a
Arcadius immittit milites in candidatos neophytas. 191.e
Arcadius lege lata relaxat vinctos cauſa incendij. 201.e
Arcadius lege prohibet populi Conſtantinopolitani collegia. 202.a
Arcadium admonet per epiſtolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chryſoſtomum geſtis. 208.e. 209. a. *alijs ſæpe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius.* 211. e
Arcadius legem ſanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 244.e
Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 258.d.e
Arcadius Caim comparatus. 258. d.e
Arcadius conatus expiare delictum. 261. a
Arcadij ſupplex epiſtola ad Innocentium Papam. 259.b *alia einſdem ad eumdem Innocentium.* 259.c.d
Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 257.c. 260.a
Arcadius impius & inhumanus contra ius gentium legatos Apoſtolicæ ſedis dire vexauit. 240. a. b. c. d.e. 241.
Arcadius transferendas curat reliquias Samuelis Prophetæ Conſtantinopolim. 252.b
Arcadius Imperator moritur. 265.a
Arcadius Regi Perſarum moriens commendat Theodoſium filium. 265.a
Arcadius Epiſcopus cum collegis legatus ab Apoſtolica ſede ad Concilium Epheſinum. 560.e
Arcadius Apoſtolicæ ſedis legatus profectus Conſtantinopolim. 523. d
Arcadius cum ſocijs martyr in Africa ſub Genſerico. 659. a. b. c
Archelaus Epiſcopus in Syria vna cum alijs monent Neſtorium ſe corrigere. 542. b
Archilleus Epiſcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore ſchiſmatis. 434. b. *datum de ipſo reſcriptum ab eodem Imperatore.* c
Archimandritæ exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Epheſi detentis contra ſchiſmaticos & hæreticos Neſtorianos. 584.e. 585. a. *procedunt ad regiam vna cum monachis.* 585.a.b.
Archiua eſſe ſolere in prima ſede prouinciæ. 167.b
Ardaburius dux a Theodoſio in Ioannem tyrannum miſſus captus. 485. b.c
Arelatenſis Eccleſiæ cum Viennenſi ſedatæ contentiones. 39.b
Arelatenſis Eccleſia turbata a Conſtantio Magiſtro militum. 345.e
Ariani noua moliuntur Conſtantinopoli. 125.b. *inceſſunt Catholicos contumelioſis cantionibus.* c.d
Ariani agunt proceſſiones, vtunturq. crucibus argenteis. 125. d.e. *adoriuntur Catholicos.* ibid. *vetiti ab Arcadio publicas agere litanias.* 125. e
Ariani expulſi Conſtantinopoli a Ioanne Chryſoſtomo. 126.a
Ariani Scythæ ad fidem Catholicam conuerſi per S. Ioannem Chryſoſtomum. 126.e
Arianis ſuis fauet Gainas tyrannus, & petit eis dari eccleſiam Conſtantinopoli. 111. b.c
Arianorum canon citatus contra Ioannem Chryſoſtomum. 189. c. 190. a. *reprobatus idem in Concilio Sardicenſi.* 190. a
Ariani naucleri occaſione tempeſtas exorta. 136. c. *abiurante hæreſi eodem, reddita eſt tranquillitas.* 136. e
Ariani a Neſtorio exagitati ſua ipſorum eccleſiæ ignem inijciunt. 513.e.514.a
Ariani a Theodoſio lege præſtricti. 480. b.c
Ariani conſternati ob caſum Attali. 291.d.e
Ariani Gothi victores cedunt Catholicis victis. 295. c.d
Ariſtolaus Tribunus Notarius mittitur a Theodoſio Antiochiam pro pace inter Epiſcopos concilianda. 617. e
Arma foris relinquit Imperator Theodoſius, antequam ingrediatur in eccleſiam. 558. e
Armati vetiti ingredi in eccleſiam. 558. c.d
Armenia ab Hunnis inuaſa. 6. a
Armenium Concilium contra Neſtorianos edentes libros Theodori Mopſueſteni. 647. a
Armentius aduerſarius S. Baſilij a[?]Dec[?] e[?]rripitur. 630.e. 631.a

Armoricorum populorum cauſa S. Germanus ad Imperatorem Rauennam proficiſcitur. 653.a
Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 653.e
Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 651.e
Arreptitia virgo abſque cibo humano viuebat. 646.e. Dei ope curata. 647.a.b
Arſacius presbyter Conſtantinopolitanus contra Ioannem Chryſoſtomum agit. 175.a
Arſacius presbyter Conſtantinopolitanus creatur Epiſcopus poſt relegatum Ioannem. 199.b.c. frater fuit Nectarij, homo ignauus. ibid.
Arſacij communicationem vitant Conſtantinopolitani ciues. 200.a.b
Arſacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202.b.203.c
Arſacio communicare renuentes dira patiuntur. 203.e
Arſacius non recipitur a Romano Pontifice Innocentio. 208.d
Arſacii pſeudoepiſcopi obitus. 228.e.229.
Artemiſia Iudæa filia Lectori Præfecti prouinciæ Hiſpaniarum ad fidem conuerſa. 426.e.427.a.b.c
Arundine clauſæ miſſæ litteræ per tabellarium mendicum præſeferentem a Concilio Epheſino Cauſtantinopolim. 583.e. quid illis lectis factum ſit. 584.e
Aruſpices in Vrbem vocantur ab Ethnicis. 278.d.e
Aſclepas Gazenſis Epiſcopus. 70.e.71.d
Aſclepas Epiſcopus Cherſonenſis ab Imperatore veniam deprecatus pro reis. 461.b
Aſcodrogitæ hæretici lege Theodoſij repreſſi. 514.e
Aſellus presbyter Romanus legatus a Zoſimo Papa cum collegis Carthaginem. 429.b.446.e
Aſia vaſtatur a Tribigildo tyranno. 70.b.c.76.b.c
Aſiani Epiſcopi quid cum S. Ioanne Chryſoſtomo. 121.b.c.122.123.
Aſiani Epiſcopi ſex depoſiti a Ioanne Chryſoſtoma. 124.a
Aſinariam Vrbis portam ingreſſi Gothi noctu. 292.b.e
Aſpar dux exercitus in Africa vincitur. 591.c.d
Aſpar Rauennam ducitur ab Angelo. 487.e.488.
Aſpebetus dux Saracenorum quomodo conuerſus ad fidem. 470.a.471.
Aſpebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Epiſcopus Saracenorum. 471.c.d
Aſſertiones Catholicæ aduerſus errores Pelagij. 372.e
Aſtarthe dea Sydoniorum quæ. 95.e
Aſtarthes templum in Phœnicia. 142.b
Athanaſius numerauit libros Canonicos. 237.c
Athanaſij exemplum propoſitum imitandum. 538.e
Athaulphus Magiſter equitum creatur ab Attalo Imperatore. 289.a
Athaulphus creatur Rex Gothorum. 313.b
Athaulphus cum Gothis tranſit in Gallias. 342.b
Athaulphus vt amicus ingreſſus eſt cum Gothis in Gallias, ſed inimicus euaſit. 343.e.344.a
Athaulphus accipit in coniugē Gallā Placidiam. 313.b.e
Athaulphi Regis conſilium de reſtituendo Romano Imperia. 313.d.e
Athaulpho ſuccedit Vuallia Rex Gothorum. 383.d
Athaulphus occiſus a ſuis Gothis. 359.e.360.a
Athenæ ab Alarico exciſæ. 7.c.d.e.8.a. ſaluatæ beneficio deorum finguntur a Zoſimo. 7.d.e
Athenæ Dei conſilia a Gothis exciſæ probantur. 8.e
Athenarum perditio prædicta. 8.b
Attalus legatus Roma ad Alaricum miſſus. 279.c
Attalus Arianus baptizatus ab Epiſcopo Ariano. 291.e
Attalus conſenſu Alarici nomen Auguſti ſumit. 288.d
Attalus creat Conſulem Tertullum Ethnicum, præuia Gentili ſuperſtitione. 288.c.d
Attali varia alea, ludibrium barbarorum. 290.e.291.
Attalus adhuc Imperatorem agens in Gallijs a Gothis ſuis pulſus. 343.e.344.a
Attalus tyrannidem iterum ſumit in Gallijs. 360.a
Attalus decipitur falſis deorum reſponſis. 289.c.d
Attali vana iactantia coram Senatu. 289.b
Attalus ſpernit conſilia Alarici propter vatum falſas promiſſiones. 289.d.e
Attalus fruſtra tentat Africam, reſiſtente illi Heracliano. 289.d.e
Attalus mittit in Africam Conſtantinum, qui ibi occiſus eſt. 289.d.e
Attalus ſuperbiens dedignatur habere Honorium conſortem Imperij. 299.e
Attalus duras & indignas præſcribit conditiones Honorio ſupplicanti. 289.e
Attalus vocatus a ſuis in Vrbem reuertitur. 290.a
Attalus priuatur Imperia. 290.d
Attalus ante currum Honorij triumphantis. 408.c
Attalus tyrannus captus manu truncatur. 383.b. concedit ei vitam Honorius. e
Attalus Gentilium ſocius Labarum reijcit. 383.b.e
Attali numiſma. 383.b.e
Attrebatenſis ciuitas a barbaris capta. 263.d
Atticus presbyter Conſtantinopolitanus agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 175.a
Atticus creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 239.c
Atticus Sebaſtenus patria, aliquanda Macedonianus hæreticus, idem hoſtis Ioannis Chryſoſtomi. 239.c.d
Atticus qua arte apparere ſtuduit eruditus. 239.d
Attici communionem reſpuerunt legati ſedis Apoſtolicæ. 240.d.e.
Attico communicare renuentes quanta paſſi ſint. 242.b
Attici communionem vitantes diriſſima paſſi ſunt. 242.b.c.d.e.243.
Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 244.e
Atticus nititur auxilia Arcadij Imperatoris. 248.e
Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 276.a.b
Attici cauſam apud Innocentium Papam agit Maximianus Epiſcopus. 275.a.b
Atticus crebras ad Innocentium Papam legationes mittit, vt poſſit abſolui. 274.e
Atticus baptizat Iudæum paralyticum, & curat eum. 272.c.d
Atticus admonitus Theophili caſu nomen Chryſoſtomi in Diptycha reſtituendum curauit. 347.b
Atticus egit litteris cum Cyrillo, vt nomen Ioannis referretur in ſacras tabulas. 347.b.e
Attici epiſtola ad Cyrillum. 347.c.d.e.348. alia eiuſdem ad Petrum & Aedeſium eodem argumento. 348.c.d
Atticus cogitur reſtituere in ſacras tabulas nomen Ioannis Chryſoſtomi. 348.a.b
Atticus auctor Theodoſio vt dilatet iura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 474.c.d
Atticus laudatus a Cæleſtino Papa. 611.b
Attici epiſtola ad Calliopium de eroganda eleemoſyna. 492.c.d
Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus moritur. 491.e. laudatus a poſteris ob res bene geſtas contra Pelagianos. 491.e.492.a
Atticus vetuit coli Sabbatium. 492.a
Attici munificentia erga pauperes prædicata. 492.c.d. qui etiam hæreticis eleemoſynam faciendam præcepit. ibidem.
Audas Epiſcopus incenſor templi idoli. 466.a.b. reſtituere illud negat, & martyrium ſubit. b
Audiani hæretici lege Theodoſij damnati. 514.e

Audientia denegate a Sixto Papa Iuliano Pelagiano pœnitentiam præſeferenti. 679.c.d.
Auditor nullus a verbo Dei excludendus. 64.e.65.a
Auguſtinus ordinatur Epiſcopus Hipponenſis. 13.d.e
Auguſtinus expetitus a multis. 13.e
Auguſtinus aliquando ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Auguſtinus ad Paulinum ſcribit de ſua ordinatione. 14.d.e
Auguſtinus quomodo cognitus Paulino. 15.b.c
Auguſtini ſcripta contra Manichæos vulgata. 15.b.c
Auguſtinus, inſtante Paulino, ſcripſit libros Confeſſionum. 15.d
Auguſtini Vita ſcribi exigitur ab Alypio. 15.e.d
Auguſtini ſtudium erga Licentium. 18.a.b
Auguſtinus quantum ſe debere fatetur Romaniano. 18.b.c
Auguſtinus quando ſcripſit contra litteras Petiliani. 50.b.51.b.c
Auguſtinus ad Marcellinum Præfectum pro Donatiſtis agit. 50.d.e
Auguſtinus interpellat Donatum Proconſulem pro Donatiſtis. 51.a
Auguſtini immenſi labores ad Donatiſtas conuertendos, vel amouendos. 51.c.d.e
Auguſtinum necare parant Donatiſtæ. 51.e.52.a
Auguſtinum pene obruit litigantium ad eum frequens concurſus. 62.a b.c.d
Auguſtino vnde occaſio ſcribendi de Opere monachorum. 63.e.64.a
Auguſtino vnde diuerſa in concionibus tractandi occaſio. 65.a
Auguſtini epiſtola ad Suffectanos Gentiles occiſores Chriſtianorum. 96.e.97.a
Auguſtinus inuiſit Calamenſem Eccleſiam dire vexatam a Gentilibus. 97.e.d
Auguſtinus ad Nectarium Calamenſem quid reſcribat. 97 d.e
Auguſtinus probibet vindicari a Iudicibus ſanguinem martyrum. 103.b.e
Auguſtini epiſtola ad Victorinum de Primatu Numidiæ. 167.d.e
Auguſtinus egit cum Proculiano Epiſcopo Hipponenſi, vt eum conciliet Eccleſiæ, ſed fruſtra. 183.e.184.a.b
Auguſtinus publice diſputat cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Auguſtinus conuertit Felicem Manichæum. 222.b
Auguſtinus redarguit Donatiſtas aſſerentes non eſſe cogendos hæreticos vel ſchiſmaticos legibus Principum. 233.e.234
Auguſtinus redarguitur pueriliter a Creſconio Grammatico de impropria nominis deriuatione. 234.e
Auguſtino vnde data occaſio ſcribendi contra Creſconium. 234.a.b
Auguſtinus laudat Olympium, eiuſq. dignitati adgaudius. 269.b.d.e. *eius epiſtola ad eundem.* e. 270.a
Auguſtinus ſcribit ad Pinianum & ſocios. 281.b
Auguſtinus laborat pro Piniano rapto ab Hipponenſibus vt ordinaretur. 281.e.282.a.b
Auguſtinus ſe purgat apud Albinam de vi illata Piniano. ibidem.
Auguſtinus nititur liberare Pinianum. 282.c.d.e.283.a.b
Auguſtinus ſuos Hipponenſes excuſat. 283.d.e
Auguſtinus ſubinſenſus Alypio. 284.a.b
Auguſtinus inſimulatus auaritiæ purgat ſe apud Albinam litteris. 285.d.e
Auguſtinus pecuniarum contemptor. 285.c. *recuſat hæreditates.* 286.a.b.c
Auguſtinus profuſus in eleemoſynis erogandis. 285.d
Auguſtinus erga pauperes cognatos quomodo ſe geſſit. 285.d
Auguſtini aurum contemnentis exemplum. 286.e.287.a
Auguſtinus abſens ſuas clericos redarguit in dandis eleemoſynis tepeſcentes. 287.a.b
Auguſtinus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 237.e
Auguſtinus cur ſcripſit libros de Ciuitate Dei. 300.c.d
Auguſtini epiſtola ad Italicam quando ſcripta. 301.e
Auguſtinus procurat publicam Collationem cum Donatiſtis. 302.e
Auguſtinus vnus ex ſeptem delectis Epiſcopis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 317.d
Auguſtini Breuiculum de Actis Collationis. 318.b
Auguſtinus excitatur ab Hilario aduerſus Pelagianos. 326.b.c.d
Auguſtini prima ſcriptio aduerſus Pelagianos. 326.d.e
Auguſtinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocriſi coluit. 326.e.327.a
Auguſtinus qua occaſione confecit Breuiculum. 335.e
Auguſtinus agit apud Marcellinum Iudicem vt Acta Collationis publice exponerentur. 334.c.d.e
Auguſtinus intercedit pro Donatiſtis ſacrilegis & homicidis apud Marcellinum Iudicem. 333.e.334.a
Auguſtinus profecturus ad Cirtenſe Conciliū in via confert cum Fortunio Donatiſtarum Epiſcopo. 335.e
Auguſtini lucubrationes poſt Collationem. 337.c.d
Auguſtinus agit de conuerſione Voluſiani. 337.d.e.338.e.d
Auguſtini ſcripta ad Voluſianum quam diſerta. 338.d.e
Auguſtinus auctor Demetriadi ſacræ virgini, vt magis proficeret ſeculum abdicando. 355.a
Auguſtini epiſtola de conſecratione Demetriadis. 355.b.c
Auguſtinus propinat antidotum veneno hauſta ex epiſtola Pelagij ad Demetriadem. 356.b.c.d
Auguſtinus S. Iulianæ, ne labatur in errorem Pelagij, præſto eſt. 356.d.e
Auguſtinus qua occaſione ſcripſit de Gratia Chriſti. 356.d.e
Auguſtini ſcripta ad Iulianam & Probam. 357.a.b.c
Auguſtinus Dulcitium Tribunum admonet, quomodo ſe gerere debeat in cauſa Donatiſtarum. 362.a.b
Auguſtinus interpellatur ab Oroſio aduerſus hæreſes Priſcilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hiſpanias. 362.d.e.363.
Auguſtinus ſcribit aduerſus Priſcilliani & Origenis errores. 363.b.c
Auguſtinus in S. Hieronymum reijcit quæſtionem de origine animarum. 363.e.364.a
Auguſtinus alios detexit errores Pelagianæ hæreſis. 373.b.e
Auguſtini conſortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus. 374.d.e
Auguſtinus admonet Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 375.c.d.e
Auguſtinus petit Acta Dioſpolitana. 375.e
Auguſtinus quid per Oroſium cum S. Hieronymo. 375.e.376.a.b.c.d
Auguſtinus magna obſeruantia coluit S. Hieronymum. 376.a
Auguſtino detulit S. Hieronymus. 376.d.e

Augu-

Auguſtinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 387.c

Auguſtini & collegarum litteræ priuatæ & ſecretæ ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 388.b.c

Auguſtino delegatur ab Epiſcopis Africanis, vt ſcribat contra Pelagianos. 389.b.c.d

Auguſtinus nauiter agit aduerſus Pelagianorum errores ſcribens. 389.c.d.e

Auguſtinus accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani protomartyris. 390.b

Auguſtinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Eccleſias. 393.c.d

Auguſtinus quando ſcripſit ad S. Paulinum aduerſus Pelagij errores. 398.c.d.399.a.b

Auguſtinus excuſat atque defendit Zoſimum Papam. 410.b.c.455.d.e

Auguſtinus calumniam paſſus a Iuliano Pelagiano. 416.a.b

Auguſtinus exagitat Pelagianos annis decem. 416.b

Auguſtinus conciliare ſtudet monachos Adrumetinos. 416.c.d

Auguſtini legatio a Zoſimo Papa cum collegis in Cæſaream Mauritaniæ. 417.a.b

Auguſtinus contulit cum Emerito Epiſcopo Donatiſta. 417.b.c

Auguſtinus quando ſcripſit de correctione Donatiſtarum. 417.e

Auguſtinus abſtulit prauum morem a Cæſarienſibus inter ſe ipſos ioco dire pugnantibus. 417.e.418.a

Auguſtinus abſtulit balationes & ſaltationes, atque alias ſuperſtitiones ab Eccleſia Africana. 417.b.c.d

Auguſtinus redarguit negligenter audientes Miſſas. 417.e.418.

Auguſtini ſcripta anno ſuæ legationis. 418.a

Auguſtinus mittit libros a ſe ſcriptos ad Bonifacium Papam. 442.d

Auguſtinus ſuos libros recognoſcit, & eorum errores retractat. 444.c.d

Auguſtinus qua occaſione ſcribere cœpit contra Iulianum Pelagianum. 442.b.c.d

Auguſtinus per Innocentium ſcripſit ad S. Hieronymum. 457.b.e

Auguſtinus exagitatus a Fuſſalenſibus ob datũ ipſis ab eo Antonium Epiſcopum hominem nequiſſimum. 452.a

Auguſtinus quando & qua occaſione ſcripſit ad Heſychium de nouiſſima die. 458.c

Auguſtinus agit contra Vincentium Victorem. 463.a.b.c. & tandem conuertit eum. d.e

Auguſtinus cum quibus hæreticis lenitate agendum putauit. 463.d.e

Auguſtinus quomodo agendum putauit cũ Epiſcopo Anthropomorphita. 463.e.464.a

Auguſtini litteræ ad Bonifacium Comitem quales. 476.d.e.477.

Auguſtinus de raptore ſacræ virginis iterum ſcribit ad Bonifacium. 477.a.b

Auguſtinus exemplũ ſacerdotalis mãſuetudinis. 477.b.c

Auguſtinus publice contulit cum Paſcẽtio Comite Ariano. 477.d.e

Auguſtinus redarguit Bonifacium abſtrahi iubentem qui confugerat ad eccleſiam. 478.d. eius ad ipſum data epiſtola. ibidem.

Auguſtini epiſtola ad Bonifacium Comitem de Caſtino recepto. 482.d

Auguſtinus extemporanee ordinat Antonium Fuſſalenſem Epiſcopum. 482.e.483.a

Auguſtinus ad Cæleſtinum Papam pro Fuſſalenſibus cõtra Antonium agit. 482.d.e

Auguſtinus timet executionem Apoſtolicæ ſedis cum apparitura. 484.b.c

Auguſtini epiſtola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 485.a

Auguſtinus deligit ſibi Eradium coadiutorem & ſucceſſorem. 494.d.e.495.

Auguſtinus laborat aduerſus Pelagianos. 495.d.e

Auguſtinus cur otium optet. 496.a

Auguſtinus recognoſcit omnia ſua ſcripta, & retractat quid ſibi videtur. 496.c.d.e. quæ autem prætermiſerit. 497.d.e

Auguſtinus ab inſtituto reuocatur libris Iuliani. 497.b.c

Auguſtinus quãdo abſoluit libros de Ciuitate Dei. 497.d.e

Auguſtini ſcripta carpuntur in Gallijs. 497.e.498.555.a.b.602.e.603.

Auguſtini ſcriptorum defenſores Proſper & Hilarius. 497.e.498.a.b.603.e.604.a

Auguſtini ſumma animi demiſſio. 498.d.e. qua arguitur ipſum eſſe afflatum diuino Spiritu. 498.e

Auguſtinus exagitatus calumnijs aduerſariorum. 499.c

Auguſtinus celeberrimus vbique. 499.d

Auguſtinus hortatur Bonifaciũ, & ſpe bona erigit. 501.e

Auguſtini epiſtolæ duæ ad Bonifacium Comitem vallatum hoſtibus. 505.b.c

Auguſtinus cur Laconicum interdum ſcribendi genus affectat. 501.d

Auguſtinus admonet Bonifacium Comitem. 502.c.d

Auguſtinum pœnituit reuocaſſe Bonifacium Comitem a propoſito ſæculi deſerendi. 502.d.e.503.504.

Auguſtini luctus de capta a Vuandalis Africa. 509.c.d

Auguſtinus, ignoratus mortuus, vocatur ad Concilium Epheſinum ab Imperatore Theodoſio. 551.a

Auguſtini obitus tempus. 551.b.c

Auguſtinus deplorat cladem Africanam. 551.e.552.a.b.c.d

Auguſtini ſermo tempore obſidionis. 552.d.e.553.a.b.c

Auguſtinus moriturus ægrotans, ægrotum ſanat. 554.a.b

Auguſtini præparatio ad obitum. 554.c. moritur. d.e

Auguſtini ſcripta Dei ope ſeruata. 554.d.e. Poſſidij in ea re vigilantis induſtria. 555.a.b

Auguſtinus laudatur a Cæleſtino Papa. 603.b

Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquijs confunditur. 391.d

Auiti duo peregrinantes hæreſes Origenis & Victorini vehunt in Hiſpaniam. 361.c.d.e

Auitus promulgator hæreſis Origenis tentat S. Hieronymum. 362.e.363.a

Auitus Hiſpanus presbyter tranſtulit in Latinum Luciani ſcriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 366.a

Auiti epiſtola ad Balchonium Epiſcopum Bracharenſem. 366.b

Aurelianus ad necem quæritur a Gaina tyranno. 110.c.d

Aurelianus & Saturninus dantur Gainæ. 110.e.111.a

Aureliani & Saturnini magna conſtantia. 111.a. liberati a Ioanne Chryſoſtomo. 113.b

Aurelius Pontifex dedicator Cæleſtis templi. 92.c. & Aurelius Pontifex deſtructor. 95.e.96.

Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quid prælocutus in Concilio, cum actum de conueniendis Donatiſtis. 181.a.b.c

Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis Africanæ Eccleſiæ penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128.d.e

Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis prælocutio in alio Concilio generali. 129.c.d

Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quæ prælocutus in

Concilio

Concilio Mileuitano. 164. b.c
Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis dignum exemplum de contemptu diuitiarum. 286.c.d
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis accipit litteras a ſancto Ioanne Chryſoſtomo. 228.c.d
Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis epiſtola de erroribus Pelagij ex Concilio Dioſpolitano. 372.a.b
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vnus ex ſeptem delectis ad diſputandum cum Donatiſtis in Collatione. 317. c.d
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis & Auguſtinus duces in bello contra Pelagium. 387.c
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinum. 435.c.436.
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis quid contra Pelagianos agit. 445. e. *eius epiſtola contra eoſdem.* 446. a.b
Auri ingenti ſumma redempta pax a Romanis iterum. 277. a
Auſonij Galli poſteritas. 344.a.b.e
Auſonius Gallus atauus Paulini Conſularis. 344.d
Auctor vtitur ope Dei genitricis Mariæ. 1. a. b
Auctoris inuectiua aduerſus recentiores hæreticos Vigilantij ſectatores. 249.c.250.
Auctoris inuectiua aduerſus Hagiomachos. 393. a.b
Auctor Annalium idem ſcriptor Vitæ S. Ambroſij. 38.a
Auctoris gratiarum actio pro muneribus a Deo ſibi impertitis. 683.
Auctores qui ſcripſere catalogum librorum Canonicorum. 237. c

B

B*abylon olim dicta Roma ob Gentilium ſuperſtitionem.* 261.d
Balationes & ſaltationes auferre niſus eſt S. Auguſtinus ab Eccleſia Africana. 418.b
Balchonius Epiſcopus Bracharenſis. 366.b
Baptiſmus Theodoſij Iunioris pompa ſolemnis. 134. e. 135. a
Baptiſmo Iudæus curatus. 272.c.d
Baptiſmus Iudæi iteratus. 460.c.d.e
Baptiſmus Arianorum reſpuitur. 460. e
Baptiſmum Macedonianorum Eccleſia reijcit. 460.e
Baptiſmalis aqua ſponte ſcaturiens & creſcens tempore ſolemnis baptiſmi. 406.e. 407.a.b.c.408.a.b
Baptiſteriũ Cõſtantini a Sixto Papa ornatũ. 680.e. 681.a
Baptizatorum numerus trium millium quid paſſus ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi. 191.e
Baptizandos eſſe infantes, decretum in Concilio Carthaginenſi. 130.c
Bararanes Rex Perſarum perſecutionem excitat in Chriſtianos. 465.d
Barbari ſolicitati a Ruffino Præfecto. 2. b.c
Barbari immiſſi a Ruffino in excidium Romani Imperij. 5.d.e.6.a
Barbari inſoleſcentes factione Ruffini numquam amplius comprimi valuere. 12.e. 13.a
Barbari propter populorum peccata inualeſcunt. 13.a.b
Barbari irruentes in Gallias. 20. d
Barbari ad fidem conuerſi. 23.a.b.c.d.24.a
Barbari immiſſi in Gallias proditione Stilichonis. 264.b
Barbari immiſſi a Deo in Gallias ob hæreſim Vigilantij tollendam. 246.b.251.b.263.c.d.e
Barbari immiſſi a Deo in Vrbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 277.c
Barbaricum nomen inualuit, Romanum vero viluit. 280.c
Barbari inuadunt Hiſpanias. 287.c.d
Barbarus peccans in S. Timotheum dat pœnas. 148.d
Barbarorum formidanda irruptio ſub Rhadagaiſo. 237.e. 238.a.b
Barbari ſub Rhadagaiſo capti vili pretio diſtracti. 259.a.b
Barbaris dedi Romanum Imperiũ cur meruerit. 342.b.c
Barbari præualent vbi hæreſes vigent. 345.b
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter ſe mutuo conflictati. 384.b
Barbari irruunt in Aegypti monaſteria. 303.e.304.c.d.e
Barbari irruunt in Mauritaniam. 303 e
Barbari captiuam ducunt neptem ſanctimonialem Seueri Epiſcopi, quæ Dei patrocinio liberatur. 303.e.304.a
Barbari ægrotantes liberantur precibus virginis. 304. a
Barbari necant monachos in Palæſtina. 304.e
Barbari vocati a Ioanne tyranno per Aetium. 488.b
Barbaris opifices nauium conficiendarum mittentes pœna digni. 461.a.b
Barbari in Imperium Romanum conſpirantes icti fulmine. 490. a.b
Barbarica clades in Africa. 503.d
Barbari facile debellantur, ſi hæretici pellantur. 302.d.e. 513.d
Bargas Laodicenus ex infimo ſummus, & ex ſummo infimus. 43.c.d
Barnabæ nomine figuratus S. Ioannes Chryſoſtomus. 114. d. 146.b
Barochas male habitus a Gazenſibus, curatur a S. Porphyrio. 72.c.d
Barochas Gazenſis quid in Gentiles. 73.b.c
Barochas ob zelum promotus ad diaconatum. 73.c
Barochas diaconus Crucem portat in proceſſione. 140.e
Baſilica Creſcentiana ab Anaſtaſio Papa erecta. 159.c
Baſilica S. Petri ad Vincula Romæ ab Eudoxia Auguſta erecta. 668.c.d
Baſilica S. Pauli Apoſtoli a Gothis honore habita. 297.b.c
Baſilica Reſtituta Carthagine vnde dicta. 36.c.d
Baſilica Romæ ſanctorum Geruaſij & Protaſij martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 396.c
Baſilicæ Vrbis illæſæ a furore barbarico. 294.a. b.c. 295. 296.
Baſilicæ Apoſtoli Petri vaſa reueriti ſunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 294. b.c.d.295.
Baſiliſcus martyr apparet Ioanni Chryſoſtomo. 254.c.d
Baſilius Theſſaliæ Epiſcopus Neſtorianus. 573.a
Baſilius diaconus defert Cyrillo Epiſcopo Alexandrino Procli ſcripta Armenorum. 649.c.d.e
Baſilij Epiſcopi epiſtolæ ad Innocentium alium atque diuerſum a Romano Pontifice. 397.a.b.c
Baſilius hæreticus Græcus cum duobus Auitis vehit hæreſes Origenis in Hiſpanias. 362.d.e
Baſſianus Epiſcopus Laudenſis. 36.a
Baſſula diaconus legatus ab Epiſcopo Carthag. ad Concilium Epheſinum. 562.e.563.d
Baſſus Exconſul accuſator Sixti Papæ. 640.c.641.a
Baſſus damnatur. 642.a.b. c. d.e.
Baſſi ſepultura. 642.e
Bellum Perſicum ſub Arcadio geſtum. 11. b.c
Bellum Gothicum in Græcia per Stilichonem. 8.e.9. a. b. 10. a
Bellum Gildonianum in Africa. 53.b. *ex Senatuſconſulto decernitur.* 56.e
Bellum Eccleſiaſticum inter viros ſanctos. 118.c.d.e
Bellum Alarici aduerſus Honorium Imperatorem in Italia. 184.c.d
Bellum Pollentinum. 184. c. d. *quando cœptum.* 185. d

Bellum

Bellum Gothicum per Rhadagaiſum confectum. 237.c. 238. 239.

Bellum Honorij contra tyrannos. 323.b.c.d.e

Bellum inter Chriſtianos & Iudæos in inſula Minoricenſi. 420.c.d

Bellum cum Ioanne tyranno geſtum. 485.b.c. 487.d.e

Bellum Perſicum ſub Theodoſio Imperatore. 468.a.b.c

Bellum Britannorum cum Pictis. 522.c. 523.a

Bellum a Theodoſio aduerſus Genſericum in Africa illatum. 591.a.b.c

Benenatus Epiſcopus legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 301.c

Beniamin diaconus martyr in Perſide dira paſſus. 467.c

Beſſæ populi Chriſto credunt. 23.a.b.c. ijdem conuerſi a S.Niceta. 23.b.c

Bethlehemiticum monaſterium a Pelagianis inuaſum. 394.b

Bibli templum Veneris. 142.b

Bibliotheca Theodoſij Imperatoris. 381.c

Bigamiam conſtitui etiam ex coniugio ante baptiſmum. 235.c. 236.a

Blaſphemia Neſtorij ante Synodum Epheſinam. 565.b.c

Bleſilla Paulæ filia primogenita. 458.c

Boa inſula, in quã Iouinianus relegatus eſt. 340.c.341.a

Bona clericorum defunctorum cedunt Eccleſiæ. 42.c

Bona Eccleſiaſtica noluit ſubiacere publicis exactionibus Honorius Imperator. 341.c

Bonorum Eccleſiæ adminiſtratione creuit diaconorum faſtus. 161.a.b.c

Bonis hæreticorum ne inhient Orthodoxi. 308.c

Bona Stilichonis & aliorum perduellium Fiſco addicta. 268.d.e

Bonifacius Comes ſocer Sebaſtiani Comitis confeſſoris. 476.c

Bonifacius Comes confert ſe in Africam, & S.Auguſtino familiariſſime vſus. 476.b.c

Bonifacius Comes ſæpe conſulit Auguſtinum. 476.d.e. eius ad Auguſtinum datæ litteræ plures. ibid. 477.

Bonifacij Comitis epiſtola ad Auguſtinum de raptore virginis. 477.b

Bonifacius Comes confugientem ad eccleſiam abſtrahit. 478.d. pœnitentia mox facinus expiat. e

Bonifacij Comitis veniam petentis ad Auguſtinum epiſtola. 478.e

Bonifacius Comes excipit Caſtinum Conſulem ſibi olim aduerſarium. 482.a.b

Bonifacij Comitis litteræ de fuga Caſtini. 482.b.c

Bonifacij Comitis epiſtola ad Auguſtinum de conatu tyranni. 485.a.b

Bonifacius Comes arte Aetij calumnijs exagitatus. 500.d.e

Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Auguſtino. 504.d

Bonifacij Comitis fœdus cum Vuandalis cauſa malorum omnium. 504.e

Bonifacius Comes recedit a Vuandalis. 411.c.d

Bonifacius Comes vincitur a Vuandalis. 411.d. confugit Hipponem. ibid. e

Bonifacius Comes abdicat ſe a militia. 476.b. patitur Caſtinum Magiſtrum militum infenſum. ibid.

Bonifacij Comitis profectio in Hiſpaniam, & affinitas cum barbaris inita in ſuſpicionem eum adducunt. 501.a.b.d. 502.a

Bonifacius Comes vallatus hoſtibus, auxilium quærit a Deo per Auguſtinum. 501.a.b. quæ ad eum tunc data epiſtola. 501,b.c

Bonifacius Comes quando inijt ſocietatem cum Vuandalis. 501.c. 502.a

Bonifacius Comes appetitus a Sigiſuulto cum exercitu. 501.c

Bonifacius Comes quomodo in immania prolapſus crimina. 502.a.b

Bonifacij Comitis olim ſanctum mentis inſtitutum. 502.d.e. 503.

Bonifacio Comiti quid ſuadeat Auguſtinus. 503.d.e. 504.

Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 503.d

Bonifacius Comes in Africa iterum a Vuandalis vincitur. 591.c.d

Bonifacij Comitis obitus. 631.a.b

Bonifacius Epiſcopus Cataquenſis in Africa. 270.b

Bonifacius Papa creatur. 429.b. contra eum Eulalius ſchiſmaticus ſedem arripit. 429.b.c.d

Bonifacius Papa ordinatur in eccleſia ſancti Marcelli. 429.c

Bonifacius Papa deprimitur a Symmacho. 430.d.e

Bonifacius Papa ſecedit in baſilicam S.Pauli. 431.c

Bonifacij Papæ partis presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem. 432.c.d.e

Bonifacij Papæ cauſa iuſtiſſima. 432.e. 433.

Bonifacius Papa e cœmeterio S. Agnetis reuocatus in Vrbem reſcripto Honorij. 438.a. 439.

Bonifacius Papa conſulturus futuris malis ſcribit ad Honorium Imperatorem. 440.a

Bonifacius Papa commendat inſtanter Eccleſiam Honorio Imperatori. 440.c.d

Bonifacius Papa Alypium Epiſcopum Tagaſtenſem amice excipit. 442.b

Bonifacius Papa laborat aduerſus Pelagianos. 443.a.b

Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi. 451.c. 452.a

Bonifacij Papæ obitus, tempus ſedis, res geſtæ, ſedes vacans. 481.a.b

Bonifacij Papæ Secundi nomine conficta epiſtola. 455.d.e. 456.

Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonicis. 456.e

Bonifacius Papa interpellatur contra Manichæos. 460.b

Bonifacius Papa coercet temeritatem Patrocli Epiſcopi Arelatenſis. 475.e. 476.a

Bonifacius S.Felicitatis oratorium erexit. 481.b

Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Conſtantinopolim a Concilio Romano. 227.d

Bonifacius presbyter Hipponenſis iudicio poſtulatus mittitur Nolam ad S. Felicem, vt ſe iuramento purgaret. 341.d.e

Bonoſus monachus Inſulanus vitæ laudatiſſimæ. 58.a.b

Borboriani hæretici lege Theodoſij damnati. 514.d.e

Boſphorius Epiſcopus Coloniæ ſtudioſus Ioannis Chryſoſtomi. 201.a

Boſphorius Coloniæ Epiſcopus laudatus ob exhibita erga exules humanitatis officia. 243.e

Breuiculum omnium ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam delatum. 207.e

Breuiculum Auguſtini de Actis Collationis ſingulorum dierum. 318.b

Breuiculum qua occaſione ab Auguſtino confectum. 335.c

Briſſo Epiſcopus Philippenſis in Thracia Iudex in cauſa

Ioannis

Ioannis Chryſoſtomi. 189.d
Briſſo Epiſcopus frater Palladij factus extorris cauſa Ioannis. 242.a
Briſſonius primus edidit teſtamentum Gregorij Nazianzeni Græce ſcriptum. 685.c
Britannia tyrannos gignit. 260.d.e
Britannia liberatur ab hæreſi Pelagiana per Cæleſtinum. 519.c.d
Britanni audiunt S. Germanum Epiſcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 521.c.d.e
Britannia iterum liberata per S.Germanum a Pelagianis. 652.b.c
Britius Epiſcopus Turonenſis appellat ſedem Apoſtolicam. 630.b.c
Britius oppreſſus ab aduerſarijs, Dei nutu liberatur & reſtituitur. 630.c.d.e.631.a
Burgundiones cum alijs barbaris Gallias depopulantur. 263.d
Burgundiones obtinent partem Galliæ. 358.e. vnde Burgundij, & de eorum conuerſione. d.e
Burgundiones ſe Romanorum ſobolem eſſe iactãtes. 358.c
Burgundiones ab Hunnis laceſſiti ad Deum Chriſtianorum confugiunt. 358.e.359.a
Burgundiones effecti Chriſtiani. ibid. 359.a
Burgundiones bellicoſiſſimi. 359.a
Burgundiones ab Aetio victi. 651.e

C

CAecilianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum miſſis. 279.e
Cæciliani Carthag. olim Epiſcopi cauſa in Collatione iterum ventilata. 320.e.321.a
Cæciliani Iudæi conuerſio & ſociorum. 425.c
Cæcropes excisi a Gothis. 8.a
Cæleſtis idoli templum in Africa proſtratum. 92.c.d.e. eius dedicator Aurelius. 92.d. vaticinia de eo. e
Cæleſtis idoli tituli. 93.d
Cæleſtis idoli antiquitas. 93.c.d.e.94.a.b
Cæleſtis idoli imagines ex nummis. 93.e.94.a
Cæleſtis idolum a Sydonijs cultum. 95.b
Cæleſtis idolum a Iudæis olim cultum. 95.c.d.e
Cæleſtis idolum a Iudæis Regina cæli dictum. 95.e
Cæleſtis idolum ab exteris cultum. 93. eius numinis origo ex Sydonijs. 93.d.e.94.
Cæleſtis idolum proſtratum magna Chriſti gloria. 95.d.e
Cæleſtis idoli diuerſa nomina. 94.b.c.d.e.95.a
Cæleſtis idoli falſum vaticinium. 462.b
Cæleſtius hæreticus Pelagij armiger, ſiue claſſicus. 325.b.c
Cæleſtius cum Pelagio auctor hæreſis. 325.a
Cæleſtius licet diſcipulus Pelagij fuerit, magiſter & ductor totius exercitus impietatis a S.Hieronymo nominatur. 325.b
Cæleſtium hæreticum Carthagine oppugnauit Paulinus diaconus. 339.e.340.a
Cæleſtius hæreticus damnatur ab Eccleſia Africana Carthagine. 339.b.c.d
Cæleſtius hæreticus profitetur ſe ſequi Ruffinum Aquileienſem. 339.d
Cæleſtius hæreticus Pelagij diſcipulus quando Carthaginem venit. 339.a
Cæleſtius hæreticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 340.b.c
Cæleſtij hæretici ſubdolæ artes in diſſeminandis hæreſibus. 340.b.e
Cæleſtius hæreticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginenſi. 386.c
Cæleſtius hæreticus diſcipulus Pelagij Romã venit cauſam acturus apud Innocentium Papam. 395.c
Cæleſtius Romæ in baſilica S. Clementis viſus eſt recantare palinodiam. 401.a.b
Cæleſtij hæretici libelli oblati Zoſimo Papæ fragmentum. 410.d.e
Cæleſtius hæreticus iuſſus damnare obiectiones Paulini recuſauit. 411.a.b.c.d
Cæleſtij hæretici tergiuerſationes in examine Zoſimi ex libello Paulini. 411.e.412.a.b
Cæleſtius hæreticus damnatus a Zoſimo Papa. 411.e. 412.
Cæleſtius hæreticus fallere conatus Zoſimum Papã. 400.b
Cæleſtius hæreticus auditus, ſed non abſolutus a Zoſimo. 400.c.d
Cæleſtius hæreticus accuſat Lazarum & Herotem Epiſcopos. 401.c.d
Cæleſtius hæreticus haud potuit omnino a Zoſimo ſperni. 406.c
Cæleſtij atque Pelagij hæreticorum ſectatores legibus Honorij exagitati. 413.e.414.a.b.c
Cæleſtinus Papa creatur. 481.c
Cæleſtini Papæ tempore agitata eſt cauſa de appellatione ad Apoſtolicam ſedem. 450.a
Cæleſtinus Papa quid in cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 452.a.b
Cæleſtinus Papa interpellatur a S. Auguſtino in cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 483.b.c.484.
Cæleſtinus Papa annuit petitionibus Auguſtini. 484.d.e
Cæleſtinus Papa Gallorũ corripit perperã facta. 512.d.e
Cæleſtinus Papa certior redditur de electione Neſtorij, quam probauit. 524.b
Cæleſtinus Papa S. Germanum mittit in Britanniam. 519.c.520.d.e
Cæleſtinus Papa liberat Britanniam ab hæreſi Pelagiana. 519.c.d.e.520.
Cæleſtinus Papa mittit Palladium diaconum in Britanniam. 519.c.d
Cæleſtinus per Palladium diaconum conuertit Scotos. 519.d.e. eũdemq. Palladium creat Scotorum Epiſcopum. 519.e.520.a.b.c.d
Cæleſtini epiſtola ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ. 523.d
Cæleſtinus Papa componit collapſam diſciplinam Eccleſiaſticam. 523.d
Cæleſtinus Papa accipit libros Neſtorij per Antiochum. 524.a
Cæleſtinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Neſtorij ſcriptis. 525.b
Cæleſtinus Papa ad Cyrillum ſcribit. 525.b
Cæleſtinus Papa eodem tempore accipit litteras a Neſtorio, & a S.Cyrillo. 530.c.d
Cæleſtinus Papa Romæ congregat Concilium contra Neſtorium. 533.e.534.a
Cæleſtini Papæ epiſtola ex Synodo Romana contra Neſtorium ſcripta qualis. 533.e.534.a
Cæleſtinus Papa ſubdole tentatur a Neſtorio. 532.d.e
Cæleſtinus Papa deplorat Neſtorij amentiam. 534.c.d
Cæleſtinus Papa probat ſcripta a S. Cyrillo Alex. 536.c
Cæleſtinus Papa præfigit Neſtorio terminum peremptorium. 536.e.537.a
Cæleſtinus Papa comminatur anathema in Neſtorium, niſi reſipiſcat. 535.c.d
Cæleſtinus Papa ſcribit ad Cyrillũ, vt agat contra Neſtorium. 537.d.e
Cæleſtinus Papa ſuum Vicarium conſtituit Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum. 537.a

Cæleſtinus Papa vt præcipuum caput in Eccleſia Catholica agit in omnibus. 537.e
Cæleſtinus Papa mittit phrygium ad Cyrillum Alexandrinum. 538.a
Cæleſtinus Papa ad diuerſos Orientales Epiſcopos de Neſtorio ſcribit. 538.b.c
Cæleſtini Papæ auctoritate collectum Concilium Epheſinum. 547.e.548.a.b.c
Cæleſtinus Papa legatos mittit ad Concilium Epheſinum. 559.b.c.d.eoſdemq. executores ſententiæ ante a ſe latæ contra Neſtorium. d
Cæleſtini Papæ epiſtola per legatos miſſa ad Concilium Epheſinum. 559.e.560.a
Cæleſtini Papæ exhortatio ad Epiſcopos, vt agant pro fide Catholica. 550.c
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Theodoſium Imp. tempore Concilij Epheſini. 561.b.c.d
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Cyrillum tempore Concilij Epheſini. 562.a.b
Cæleſtini Papæ ſtudium in curando Neſtorium. 562.b.c
Cæleſtini Papæ litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Neſtorij. 563.e
Cæleſtinus pro Proclo reſcripſit. 600.b
Cæleſtini Papæ epiſtola ſuffragatur electioni Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani. 643.c.d
Cæleſtino Papæ debetur damnatio Neſtorij. 600.c
Cæleſtinus Papa inſurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Auguſtinum. 600.a.b
Cæleſtinus Papa laudat mirifice ſanctum Auguſtinum. 603.b
Cæleſtinus Papa Pelagianos vrget. 603.b
Cæleſtini Papæ epiſtola laudata a S. Proſpero. 603.d. & a Græcis. 604.b
Cæleſtinus Papa ad Hibernos in fide inſtituendos S. Patricium promouet. 605.e
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Concilium Epheſinum quando data. 608.b.c
Cæleſtinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
Cæleſtinus Papa ante obitum feliciorem Eccleſiæ ſtatum videre meruit. 608.a.b
Cæleſtinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Eccleſia a Neſtorio. 610.e.611.a
Cæleſtinus Papa quæ decernit de lapſis Epiſcopis recipiendis. 610.a.b
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Theodoſium Imp. 610.d.e
Cæleſtini Papæ epiſtola ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 611.e.612.
Cæleſtini Papæ epiſtola ad clerum & populum Conſtantinopolitanum. 611.d.e.613.a
Cæleſtinus Papa digne laudatur. 616.e.617.a
Cæleſtini Papæ obitus. 617.b. eius res geſtæ. c. & conſtitutiones. ibid.
Cælibatus clericorum deſtructor Vigilantius cum ſuis ſectatoribus. 249.b
Cælicolæ qui ſint. 271.b.c.d.e
Cælicolæ in Africa reſcripto Honorij exagitati. 270.e
Cæſarienſes Mauritaniæ dire inter ſe ipſos ioco pugnantes redarguit & correxit S. Auguſtinus. 417.e.418.
Cæſarij fratris Gregorij Nazianzeni veſtes aſſeruatæ apud ipſum Gregorium. 686.c
Caius Cæionius Rufius Voluſianus vir Gentilis, longe a fide Chriſtiana. 337.e.338.a.b.c
Caius Arianus accuſat Theognoſtum. 142.c.d
Calamenſis Eccleſia Primatus Numidiæ. 14.a
Calamenſes Chriſtiani multa paſſi a Gentilibus cum ciuibus ſuis. 97.a.b
Calamenſes Chriſtianos inuiſit Auguſtinus. 97.c.d
Calamenſes Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Auguſtini. 97.d.e
Calamæ in Africa memoria S. Stephani protomartyris. 390.c.391.e.392.a
Calices ſacri myſterij quo honore ſint habendi. 416.a
Calimero oſtenſa diuinitus oſſa Zachariæ Prophetæ. 382.d.e
Callimorem poſitum pro Callinico. 584.b
Callinicum pro Callimore reſtituendū in epiſtola ad Theodoſium. 584.b
Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus. 492.d
Callitrope vidua Alexandrina vim patitur a Præfecto Aegypti. 143.d.e.
eius patrocinium Chryſoſtomus ſuſcipit. ibid.
Calumniæ in Theophilum ab Origeniſtis obiectæ. 116.b.c.d.e.117.
Calumniæ a Neſtorianis illatæ contra Orthodoxos qui Epheſi conuenerunt. 584.a
Calumniæ ab eiſdem in Cyrillum illatæ ſuperatæ. 529.b.636.c.d
Calumniæ aliæ ſparſæ contra Cyrillū poſt pacē.633.c.d.e
Calumnia illata in Sixtum Romanum Pontificem. 641.e
Campaniam inuadit Alaricus. 301.b.c
Cancellarij magiſtratus. 437.c
Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
Candidianus Comes cuſtodiri iubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem. 572.b.c
Candidianus Comes Neſtorianus miſſus a Theodoſio curare quæ Synodi eſſent. 566.e
Candidianus legatus ad Epiſcopos Epheſi detentos. 592.b
Canon Concilij Antiocheni Arianorum citatus contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.e.190.a. reiectus a Concilio Sardicenſi. 190.a
Canones diuerſorum Conciliorum Africanorum ſub vno Concilio poſiti. 40.a
Canon Apoſtolorum numerauit catalogum librorum Canonicorum. 236.e
Canones Concilij tertij Carthaginenſis. 39.e.40.a
Canones Concilij generalis Carthaginenſis. 130.c.d
Canones Synodi quartæ Carthaginenſis. 52.e.53.a
Canones alterius Carthaginenſis Concilij. 129.b. mixti cū canonibus Concilij Hipponenſis. ibid.
Canones Concilij quinti Carthaginenſis. 63.a.b.c
Canonis Carthaginenſis Concilij elucidatio de titulo Epiſcoporum. 40.e.41.a
Canon de Primatu ſedis Cōſtantinopolitanæ probatus aſcititius. 172.c
Canon Concilij Orientalis cōtra Maſſalianos.505.e.506.a
Canones Concilij Epheſini permixti cum decretis ſchiſmaticorum. 575.c.d.e
Canones Concilij Epheſini. 581.b
Canon Concilij Laodiceni numerauit ſeriem librorum Canonicorum. 236.c
Canones Concilij Mileuitani. 164.e.165.a
Canones octo Concilij Mileuitani contra Pelagium. 387.e.388.a
Canon Nicæni Concilij nomine Sardicenus quomodo citatus. 448.c.d.454.a.b
Canones citati nomine Nicæni Concilij recepti ab Africanis Epiſcopis. 456.e
Canon Cōcilij Nicæni numerauit libros Canonicos. 238.c
Canonis Sardicenſis citati nomine Concilij Nicæni conflata controuerſia. 454.a.b.c
Canones citati de appellatione ad Romanum Pont.453.b.c
Canones Concilij Taurinenſis. 39.a
Canonem diuinæ Scripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex. 456.d.e

Canoni-

Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Græcis ſcripſere. 236.c.d
Canopus in Aegypto liberatur a dæmonum inuaſione per ſanctorum martyrum reliquias. 365.c.d
Cantus in proceſſionibus qualis. 140.e
Canus ſugillans S. Gregorium ipſe corrigitur. 678.a
Capitale ſupplicium ab Honorio ſancitum aduerſus perturbatores eccleſiarum. 50.a.b
Capitolium Conſtantinopoli, vbi ſcholæ erant artium liberalium. 492.e
Cappadocum Epiſcoporum qui laudati. 242.e
Capraria inſula referta monachis. 56.c.d.e
Capraria inſulæ celebriores monachi. 58.c.d
Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis poſt Aurelium. 551.a
Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis legationem mittit ad Concilium Epheſinum. 562.e.563.a. epiſtola eiuſdem ad Synodum. 563.b
Caput Ruffini ſectum & ſuper pilum impoſitum delatum Conſtantinopolim. 10.b.c
Carceribus vti Epiſcopos ad coercitionem delinquentium. 143.c.d.e
Carcere Epiſcopali abſtrahens noxios a Deo perterretur. ibid.d.e
Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 280.d
Carcerati liberantur a S. Germano Rauennæ. 653.c.d
Cardinales interdum prælati Epiſcopis. 576.e
Carya domus Conſtantinopoli apud templum Acacij martyris. 261.a
Carmina Sibyllina Romæ combuſta. 98.b
Cartery Epiſcopi in Hiſpania ſententia de coniugio ante baptiſmum, non facere eum bigamum. 235.e.236.a
Carolus Borromæus Cardinalis Epiſcopus Mediolanenſis transfert reliquias ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 103.a.b
Carthago capta a Genſerico. 672.a.b
Carthaginem dedi Vuandalis cur Deus permiſit. 672.c.d
Carthaginis reliquias idololatriæ Vuandali demoliuntur. 676.a.b
Carthaginenſis baſilica Reſtituta. 39.c.d
Carthaginenſe Concilium tertium. 39.e.d
Carthaginenſe Concilium quartum, dictum quintum. 52.e. 53.a
Carthaginenſe Concilium quintum poſitum loco quarti. 62.a
Carthaginenſe prouinciale Concilium ſub Anaſtaſio Papa. 128.c.d
Carthaginenſe Concilium generale. 129.b.c
Carthaginenſe aliud Concilium generale. 180.b.c.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 220.e.221.
Carthaginenſe Concilium plurimum defert Romano Pontifici. 232.e
Carthaginenſe Concilium habitum tẽpore vnitatis. 232.c.d
Carthaginenſe Concilium gratias agit Imperatori de vnitate ipſius legibus obtenta. 232.e
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 253.b.c
Carthaginenſe Concilium ad reprimendos vanos tumultus hæreticorum. 269.c.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 269.d
Carthaginenſe Concilium ſub Aurelio. 301.e.302.a
Carthaginenſe Concilium, in quo damnatus Cæleſtius. 339. b.c.d
Carthaginenſe Concilium contra Pelagianos. 384.d.e. 385.a. tempus eius. a.b. eius Concilij gerendi occaſio. 385.d.e. littera ex eo ad Innocẽtium Papa. 386.d. 387.e. 388.
Carthaginenſe Concilium in cauſa Pelagij & Cæleſtij ſub Zoſimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Epiſcopi. 408.e. ſequitur Innocẽtij Papæ decretũ. 409.a.b. inde ſcriptæ querelæ ad Zoſimum de admiſſo Cæleſtio ad audientiã. 409.c. miſſa ab eo Synodica ꝑ Marcellinũ ſubdiaconũ. 409.e. Paulini libellus inde miſſus, ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus. 410.e
Carthaginenſe Concilium tempore Bonifacij Papæ. 446.b.c
Carthaginẽſis Epiſcopi legatio ad Synodum. 562.e.563.a. epiſtola eiuſdem. 563.b
Carthaginenſis Epiſcopus ſcribit litteras nomine omnium Epiſcoporum Africanorum. 130.d
Carthaginenſe idolum Cæleſtis dictum vna cum templo proſtratum. 92.c.d. eius antiquitas. 93.b.c.d. eiuſdem imago. 94.a
Carthaginenſium amplitudo iuncta cum luxu & iniuſtitia. 672.d.e
Carthaginenſium praui mores. 672.e.673.a.b
Carthaginenſes magna ex parte adhuc idololatræ. 673.e. 674.a.b
Carthaginenſes incorrigibiles. 674.b.c
Carthaginenſes ſubſannatores ſanctorũ virorum. 674.c.d
Caſſianus diaconus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ miſſus cum Germano legatus a clero ad Innocentium Papam. 207.d.e.208.a
Caſſianum fuga lapſum a Ioanne Chryſoſtomo, falſo aliqui aſſerunt. 208.a.b
Caſſianus erga S. Ioannem Chryſoſtomum propenſior & gratus. 208.b
Caſſianus ſcribit contra Neſtorium. 555.e. 556.a.b. inuectiua eius in eũdem Neſtorium. c.d. quid ad Conſtantinopolitanos. 556.e.557.a. in Atticum infenſus. b
Caſſianus profectus in Aegyptum vitam monaſticam coluit. 208.e
Caſſiodorus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Caſſiodorus expurgator Caſſiani. 640.e
Caſtinus Magiſter militum in Bonifacium Ducem parum æquus. 476.b.c
Caſtinus perſecutor Bonifacij Conſul creatus, fugere cogitur ad ipſum Bonifacium. 482.a.b
Caſtorius Epiſcopus Vagienſis ſubrogatus in locum Maximi laudatus a S. Auguſtino. 165.e
Caſtritia Saturnini vxor inimica Chryſoſtomo. 169.e
Caſtus diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Caſus maioris momenti reſeruati maioribus Epiſcopis. 312.b.c
Caſus maioris momenti deferri ſoliti ad Romanum Pontificem. 387.e
Catalogum librorum Canonicorum qui ſcripſere. 237.c
Catechumenis ſal dandum. 40.b.c
Catenæ duæ Petri Apoſtoli donatæ Eudociæ a Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano. 567.d
Catena altera qua Petrus vinctus eſt Romæ ſub Nerone. 668.c.d
Catenæ Petri anniuerſaria memoria agitur Conſtantinopoli. 667.d.e.668.a.b
Catenarum Petri altera miſſa Romam ad Eudoxiam, & baſilica illuſtrata atque miraculis. 668.c.d
Catena vna effecta ex duabus. 668.d
Catenarũ limatura reliquiarũ loco impertiri ſolita. 668.d
Caterua dictus ludus bellicus Cæſarienſium. 417.e
Catholicæ aſſertiones aduerſus errores Pelagij. 372.e.373
Catholicæ communionis ſymbola. 55.c
Catholica Eccleſia vbi ſit, diſputatio. 319.e.320.a. eãdem ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. vnam tantum eſſe. 320.c.d
Catholica fides triumphat in excidio Vrbis. 295.c.d.e

Catholici fides, dicta fides Romanorum. 189.c
Catholici fides eadem Romana. 620.b
Catholicæ fidei cognoſcendæ ſymbolum. 564.a
Catholicæ fidei deſertores qui eſſe ſoleant. 166.d
Catholici quo ſigno dignoſcantur. 155.d.e
Catholici quibus armis conſueuere aduerſus hæreticos pugnare. 249.c.d
Catholicum probari aliquem communione Formatarum cum Romana Eccleſia. 249.d.283.d.e
Catholici cur accuſati ab hæreticis hæreſis Anthropomorphitarum. 115.c.116.a
Catholici in agendo contra hæreticos manſuetudinem cum humilitate ſeruant. 529.b.d.e
Catholici a Neſtorianis appellati Apollinariſtæ. 650.e
Catholici dicti ab Origeniſtis Peluſiotæ. 116.b.c
Catholicorum ſymbolum in ſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ. 419.d
Cauſa Antonij Epiſcopi Epheſini cognita primum Conſtantinopoli. 121.d.e.122.a
Cauſa Antonij Epiſcopi Fuſſalenſis. 451.d.e.452.a
Cauſa inter Ruffinum & Hieronymum in æquilibrio appenſa, quam deterior Ruffinus appareat. 107.b.c
Cauſæ Eccleſiaſticæ magna maturitate tractādæ. 403.c.d.e
Cauſæ maioris momenti ſolitæ deferri ad Romanum Pontificem. 383.e
Celedenſis pro Cenetenſi perperam poſitum. 400.a
Celtichius raptor viduæ eam diuina virtute ſeruat illæſam. 304.b
Cenetenſis pro Celedenſi reſtituendum apud S. Hieronymum. 400.a
Centuriatorum deliramenta. 441.b
Cenſurius Epiſcopus Antiſidori, ad quem ſcripſit Vitam S. Germani Conſtantius. 520.d
Cereorum oblatio a populo fieri ſolita Epiſcopis. 664.e
Cereorum in Eccleſiis vſum damnauit Vigilantius hæreſiarcha. 250.a.b.e
Cereorum vſus in proceſſionibus. 585.c
Certamen populorum pro præoccupandis reliquijs ſanctorum. 304.e
Chalcedonenſe Concilium poſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni. 650.b.651.b
Charitate Acacius Epiſcopus debellat Perſas. 469.d.e
Chirographum Euagrij philoſophi poſt mortem ob eo ſubſcriptum. 330.c.d.e
Chriſtus virtus exercitus. 469.b.c
Chriſtus etiam a Gentilibus vatibus Saluator eſt probatus, & experimento demonſtratus. 295.e.296.a
Chriſtus apparuit ſuper montem Oliueti. 459.d.e
Chriſti nomen ☧ in vexillis impoſitum Chriſtianorum. 9.a.b
Chriſti nomen in militaribus ſignis. 186.a.b
Chriſti nomen, nolentes licet & auerſantes, coguntur Iudæi proferre. 424.a.b.425.
Chriſti perſona in Synodo per Euangelium in medio poſitum deſignata. 567.e
Chriſti aduentus ad iudicandum aduenisse tempus creditum. 459.d.e.460.a
Chriſti faſcia donata a Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano Eudociæ Auguſtæ. 667.d
Chriſto vane oblata Circenſia. 670.d
Chriſti victoria & triumphus de proſtrato idolo Cæleſti nominato. 95.d.e
Chriſti victoria conclamata. 140.e
Chriſtiana manſuetudo cum Donatiſtis adhibita. 361.b
Chriſtianæ fidei propagatio. 22.e.23.a
Chriſtianam religionem delendam vana Gentiliū ex oraculis iactatio. 49.a.b.c
Chriſtiana religio in Perſide propagatur per Marutham. 266.b.c.d
Chriſtiana religio propagata in Saracenos. 470.a.471.472.
Chriſtiani vincunt hoſtes charitate potius, quam armis. 469.d
Chriſtiani ritu Gentilicio perſonati reprehendūtur. 670.c.d
Chriſtiani aduerſus Iudæos inſurgunt in inſula Minoricenſi. 420.c.d.e.421.422.
Chriſtiani in Perſide perſecutionem patiuntur. 465.c.d.e.466.467.
Chriſtiani abſtinent a ſpoliis templorum deorum Gazenſium. 138.b.c. qui ſurripuit, punitus eſt. ibid.
Chriſtiani Suffectani a Gentilibus occiſi. 96.d.e
Chriſtiani demolientes templa atque frangentes idola abſtinent a rapina. 96.b.c
Chriſtiani Calamenſes multa paſſi a conciuibus Gētilibus. 97.a. inuiſit eos S. Auguſtinus. d.e
Chriſtiani Romani reliquias idololatriæ diſpergunt. 98.a
Chriſtiani calumniam & inuidiam paſſi ob captam a Gothis Vrbem. 299.e.300.
Chriſtiani Alexādrini quid paſſi a Iudæis. 377.e.378.a.b
Chriſtiani Catholici ſolui ex naufragio, demerſis Iudæis & ſchiſmaticis. 359.c.d
Chriſtiani Catholici quo ſigno dignoſcantur. 156.d.e
Chriſtiani Carthaginenſes afflicti a Genſerico. 675.c.d
Chriſtiani Gazenſes exhilarati in aduentu Cynegij. 137.e
Chriſtianorum Gazenſium acclamationes in laudem Chriſti. 140.e
Chriſtianorum modeſtia commendata in demolitione templorum. 96.b.c
Chriſtianorum precibus obtenta pluuia. 71.e.72.a
Chriſtianorum mores vbique corrupti. 342.b.e
Chriſtianorum ornatus Crux. 3.b.e
Chriſtotocon Mariam, quando impie dictum. 531.c
Chryſantius Nouatianus Epiſcopus moritur. 460.b.c
Chryſogonus Ruffini fautor. 108.a
Chryſoſtomus. Vide, Ioannes Chryſoſtomus.
Chromatius Epiſcopus Aquileiæ admonetur ab Anaſtaſio Papa de damnatione Origeniſtarum. 109.a
Chromatius Epiſcopus Aquileiæ agit pro S. Ioanne Chryſoſtomo. 277.b
Cybeles ſimulacrum circumferri ſolitum. 188.a
Ciceronis Hiſtoria deriſa. 17.a.b
Cynegius nauigat in Palæſtinam. 136.e
Cynegius quid cum Gazenſibus Gentilibus. 137.e.138.a
Cynegio demandata cura demolitionis Marnæi templi. 135.c.d
Cypri inſulæ Eccleſiarum priuilegia illibata ſeruari iuſſa a Concilio Epheſino. 593.c
Cyprianus martyr ſuis apparens conſolatus eſt eos. 675.c
Cypriani martyris eccleſias Vuandali occupant. 675.d.e
Circenſes Romæ exhibiti tempore famis funeſti admodum. 290.a. clamores populi in eis fame pereuntis. a
Circenſes agunt Romani etiam tempore Vrbis excidij. 300.e.301.a
Circenſes a Chriſtianis frequentati, & ſub religionis velamine excuſati. 670.d.e
Circumcelliones, inſtigante Criſpino Epiſcopo, ſæuiunt in Catholicos. 56.a.b
Circumcelliones moliuntur necem S. Auguſtino. 51.e.52.a
Circūcelliones ſæuiūt acrius in Catholicos. 50.b.c.d.51.c.d
Circumcelliones iterum inſaniunt aduerſus Catholicos. 303.b
Circumcellionum dux Macrobius Epiſcopus vbique graſſatur. 334.d

Cirta

Cirta in Numidia adhuc integra ſeruata. 552. a
Cirtenſe Concilium celebratur. 335.e.336.a.337.a.b
Cirtenſe Concilium falſo notatum Conſulatu. 337.a
Cyriacus Epiſcopus Emeſenus profectus cum legatis ſedis Apoſtolicæ Conſtantinop. quanta paſſus. 240.e.241.a
Cyriacus Epiſcopus partis Ioannis fugiens uenit Romam ad Innocentium Papam. 207.b
Cyriacus Epiſcopus relegatus Palmiram Perſarum oppidum. 241.e
Cyriacus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio. 202.e
Cyri in Syria ciuitatis diœceſis quanta. 485.e
Cyrinus Epiſcopus Chalcedonenſis accuſator Chryſoſtomi. 173.b
Cyrinus præcipuus hoſtis Ioannis Chryſoſtomi vrget Arcadium contra eum. 197.a
Cyrinus perſecutor Ioannis Chryſoſtomi meritas pœnas dat. 220.a
Cyrinus rurſum contra Ioannem Chryſoſt. agit. 190.a.b
Cyrinus idem apoſtata nominatus. 257.d
Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis. 672.a
Cyrus Epiſcopus Aphrodiſiæ Cariæ clarus ſanctitate enituit in Concilio Epheſino. 364.d
Cyri & Ioannis reliquiæ effugant dæmones. 365.c.d
Cyrillus creatur Epiſcopus Alexandrinus. 346.e.347.a. *habuit competitorem Timotheum.* 346.e
Cyrillus Nouatianos ſtatim expulit ab eccleſiis. 346.e.347.
Cyrillus commonetur Attici litteris, vt nomen Chryſoſtomi ſacris tabulis redderetur. 347.d.e.348.
Cyrilli litteræ ad Atticũ eodẽ argumẽto datæ. 348.e.349.
Cyrillus obuititur ne reſtituatur Ioannis nomen in ſacras tabulas. 348.e.349.a.b.e
Cyrillus quid de Chryſoſtomi ſcriptis. 351.d
Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Epiſcopos ob Ioannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici. 350.e
Cyrillum Iſidorus Peluſiota monuit. 351.b
Cyrillus diuinitus admonitus redditus melioribus ſenſibus. 351.a.b.c
Cyrillus carpitur a Socrate Nouatiano. 377.d.e
Cyrillus reſtituit nomen Ioannis in ſacras tabulas. 351.c.d
Cyrillus minatur Iudæis tumultuantibus in Chriſtianos. 378.a.b
Cyrillus expellit Iudæos Alexandria, & eorum ſynagogas ſuccendit. 378.b.c
Cyrilli modeſtia in agendo contra Neſtorium. 524.e
Cyrillus impugnans errorem abſtinet a nomine Neſtorij. 524.e.525.a
Cyrillus occurrit aulicis, ne hæreſi Neſtorij inficerentur. 525.a
Cyrillus ad Neſtorium ſcribit iuſſu Cæleſtini Papæ. 525.b.c.d
Cyrillus cupidiſſimus ſalutis Neſtorij. 525.e
Cyrillus ſecundo ad Neſtorium ſcribit. 526.b.c.d
Cyrilli manſuetudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Neſtorium. 528.e.529.a.b
Cyrillus ſuppreſſit libellum dandum Theodoſio aduerſus Neſtorium. 528.e
Cyrillus ſcribit ad Cæleſtinum Papam de Neſtorio. 530.c
Cyrillus conſtitutus a Cæleſtino Vicarius. 537.a
Cyrillus quæ inſignia Pontificatus accepit a Cæleſtino. 538.a
Cyrillus a Neſtorio & Neſtorianis calumnijs oneratus. 529.b.c
Cyrilli ſcripta Cæleſtinus probat. 536.d
Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Epiſcopum de rebus Neſtorij, & de Cæleſtini Papæ conatu. 539.d.e
Cyrillus quam patienter agat aduerſus Neſtoriũ. 533.a.b
Cyrillus inſurgit aduerſus Neſtorium, ſuccurrens Aegypti monachis eo veneno potatis. 524.d.e
Cyrillus ſcribit ad Acacium Berœenſem de Neſtorio in deterius prolabente. 539.a
Cyrillus ad Iuuenalem & alios Epiſcopos ſcribit de Neſtorio. 540.a
Cyrilli anathematiſmi ex Concilio Alexandrino. 545.e.546.a.b
Cyrillus perſtringitur a Theodoſio Imp. 550.a.b.c.d
Cyrillus primum locum tenuit in Epiſcopos, qui Epheſi conuenerunt. 564.d.568.a
Cyrillus in itinere e Rhodo inſula ſcripſit ad ſuos. 564.e. *eius aduentus Epheſum.* 565.a
Cyrillus Conſtantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Neſtorij. 571.c
Cyrillus in ſecunda Actione Synodi Epheſinæ habuit homiliam coram Patribus. 571.b
Cyrilli epiſtola ad ſuos de damnatione Neſtorij. 570.d.e.571.a
Cyrillus Epheſi damnatur a ſchiſmaticis. 574.b.c.d. *libellus contra ipſum datus.* 574.c.575.a
Cyrillus accuſatur hæreſis a ſchiſmaticis. 574.b.577.c
Cyrillum arguit Iſidorus Peluſiota. 577.a.b
Cyrillus publicatus a Ioanne Antiocheno hæreticus Apollinariſta calumnioſe. 578.b
Cyrillus ſermone inuehitur in Ioannem Antiochenum acerrimo. 579.d.e
Cyrillus calumniam paſſus a Ioanne de hæreſi Sabelliana. 580.a.b
Cyrillus in odium aduerſariorum pro concione Pelagianam hæreſim inſectatus. 580.b
Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & ærumnis confectos. 584.d.e
Cyrilli lucubrationes cum detineretur Epheſi. 595.a.b
Cyrillus in Concilio Epheſino reſtitit Iuuenali arripienti ſibi iura totius prouinciæ Palæſtinæ. 581.d.e.582.a
Cyrillus laborat infamia Apollinariſmi apud Imp. ex calumnia aduerſariorum. 588.d.e
Cyrillus Epheſi detruditur in carcerem a Ioanne Comite. 588.e.589.a
Cyrilli iuſta querela quod non ſit vocatus Conſtantinopolim. 594.d.e.595.a
Cyrillus quæ ex carcere reſcripſit ad Theodoſiũ Imp. 589.b
Cyrillus per Theodoretum accuſatur apud Italiæ Epiſcopos hæreſis Apollinaris. 602.b
Cyrillus contrarijs ſcriptis refellit aduerſariorum ſcripta. 602.d
Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani. 600.c.d
Cyrillus laudatur a Papa Cæleſtino. 614.a
Cyrillus conuenitur legatione Ioannis Antiocheni Epiſcopi pro pace. 623.b.c.d
Cyrillus ſcribit ad Dynatum res inter ſe & Ioannem tranſactas. 624.d.e.625.
Cyrilli res geſtæ cum Paulo Emeſeno Epiſcopo. 625.a.b
Cyrillus cum Ioanne pacem iniit abſque damnatione ſuorum capitulorum. 625.d.e
Cyrilli capitula integra ſeruata, licet impugnata plurimum. 625.d.e.626.a.b.c.d.628.b.c
Cyrilli aduerſarij iactarunt damnata a Cyrillo ſua capitula. 625.e.626.a.b.c
Cyrillus poſt Paulum Emeſenum concionatur in eccleſia. 626.e.627.c.d.e
Cyrilli manſuetudo erga aduerſarios ſeruata mirifice commendatur. 629.b.c
Cyrillus monitores & cognitores ſuorum ſcriptorum delegit aduerſarios. 629.d

Cyrilli ad Ioannem epiſtola poſt pacem. 627.e.628.a
Cyrillus a nonnullis Orthodoxis Epiſcopis cur exagitatus. 633.c.d
Cyrillus leuitatis calumniam paßus. 633.d.e
Cyrillus redarguitur ab Iſidoro Peluſiota. 633.d.e
Cyrillus datis litteris ad diuerſos ſe a calumnijs purgat. 634.a.b
Cyrilli epiſtola ad Acacium Melitenum data. 634.a
Cyrilli epiſtola ad Succeſſum data. 634.c
Cyrilli epiſtola ad Valerianum. 634.d
Cyrillus admonet Epiſcopos, vt caueant impoſturas Neſtorianorum. 634.d
Cyrillus ſcribit ad Dynatum. 634.e
Cyrillus rurſum calumniam paſſus de Apollinariſmo. 635.a.b
Cyrillus accipit litteras a Sixto Papa. 635.c.d
Cyrillus impulſore Euoptio Epiſcopo ſcribit interpretationem ſuorum capitulorum. 637.e.638.
Cyrilli capitula damnata in pluribus Concilijs aduerſantium. 638.a
Cyrillus ſcribit contra Theodorum Mopſueſtenum & Diodorum Tarſenſem. 649.c.d
Cyrillus calumnioſe ponitur probaſſe ſcripta Theodori. 650.d.e.651.a
Cyrillus de pace concilianda a Theodoſio Imperatore litteris admonetur. 619.e
Cyrilli vinculorum gloria. 592.d.e
Cyrilli in patiendo alacritas. 589.b
Cyrillus cum alijs Epiſcopis quæ paßus Epheſi. 590.c
Cyrillo quæ occaſio ſcribendi contra Iulianum Apoſtatam. 669.c.d
Cyrillus Hieroſolymitanus numerauit libros Canonicos. 237.c
Cythegius Epiſcopus legatus ex Romano Concilio Conſtantinopolim cum collegis. 227.d
Clades Athenarum prædicta. 8.b
Clades ab Hunnis illatæ. 6.b.c.d.e
Clades a Gothis illatæ. 6.e.7.a
Claudianus poetica licentia de Labaro agere prætermiſit. 8.e.9.a
Cledonius presbyter Iconij teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
CLEMENTIS Papæ VIII. laudata inſtitutio de non promouendis ad Epiſcopatum abſque prævio diligenti examine. 63.b
Clerus Conſtantinopolitanus eiectus reſtituitur. 177.e
Clerus Conſtantinopolitanus citatur ad Synodum. 172.b
Clerum Conſtantinopolitanum litteris conſolatur Innocentius Papa. 210.b.c
Clerici Conſtantinopolitani quid paſſi a Neſtorio. 528.c
Clerici Conſtantinopolitani libellum ſcripſerunt contra Neſtorium, & miſerunt Cyrillo. 528.e
Clerici Conſtantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chryſoſtomum in Arabiam amandati. 242.b
Clerici Romani aliqui rebellant contra Zoſimum. 413.d
Clerici Romani calumniam paſſi a Iuliano Pelagiano. 415.c.d
Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginēſi. 63.c.d
Clericis prohibita Agapetarum habitatio. 66.d.e
Clerici prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d.e
Clericis vetitum frequentare menſas diuitum. 67.d.e
Clerici ne apud alium Iudicem quam apud Epiſcopum cauſam dicerent, iuſſit Honorius Imperator. 341.c
Clerici ne abſtrahant qui ducuntur ad ſupplicium. 69.a.b
Clerici in quæſtionem adducti cauſa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e
Clerici ſubrogati a Theophilo reijciuntur. 177.e
Clerici cum apparitura militari quando mitti ſolebant ab Apoſtolica ſede. 452.e.453.a
Clericos prohibet habitare cum feminis S. Ioannes Chryſoſtomus. 66.c.d
Clericis prohibitum habitare cū ſororibus adoptiuis. 67.a.b
Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator. 474.e
Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore. 131.a
Clericorum continentia antiquitus in Eccleſia obſeruata. 237.c
Clericorum cælibatus Vigilantius deſtructor. 249.b
Clericorum defunctorum bona cedunt Eccleſiæ. 42.b.e
Clericorum cauſis non immiſcent ſe Proconſules. 62.d.e
Clericorum penuria in Africana Eccleſia. 128.b.e
Clericorum habitus ab hæreticis immutatus. 312.d
Codex Gregorianus. 655.a
Codex Hermogenianus. 655.a
Codicis Theodoſiani editio. 654.e
Codices Romanæ Eccleſiæ præſtantioris fidei. 454.d.e
Cœmeterium ſanctæ Felicitatis martyris. 481.b
Cognitoris Iudicis partes in ſacris Epiſcoporum conuentibus quæ ſint. 318.a.b
Collationem publicam Catholicorum & Donatiſtarū Honorius Imperator indicit. 302.c.d.e
Collationis indictæ tempus. 302.d
Collationis expetendæ neceſſitas. 302.e
Collationem expetentes Maximianiſtæ reiecti ſunt. 303.a
Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatiſtas. 313.e.314.315.316.
Collatio cur dicta, & non Concilium. 313.e
Collationis habitæ tempus. 314.a
Collationis locus. 314.e.315.a
Collatio exorditur. 317.b.c.d
Collationis conſeſſus diſpoſitus: ſepteni delecti Epiſcopi cuiuslibet partis ad diſputandum, ſepteni ad conſulendum, quaterni ad Acta cuſtodienda, quaterni Notarij ad ſcribendum. 317.d.e
Collatio ſecunda diei. 319.b.c
Collatio diei tertiæ. 319.c.d
Collatio ipſa quibus obfuit, & quibus profuit. 322.b.c
Collationis Acta recitanda annis ſingulis ante Paſcha. 335.e
Collationis Acta publice exponi rogat Auguſtinus Marcellinum. 334.e
Collatio S. Auguſtini cum Fortunio Donatiſta. 336.a.b. impedita Collatio illa tumultu. c.d
Collatio S. Auguſtini cum Emerito Donatiſta. 417.b.c
Collatio S. Auguſtini cum Paſcentio Comite. 477.c.d.e
Collatio S. Auguſtini cum Maximino Ariano. 478.b
Collatio legatorū Orthodoxorū cū ſchiſmaticis. 597.a.198.
Collectarum in Eccleſia vetus vſus in poſteros propagatus. 250.e
Collectas habere Iudæi prohibiti lege Honorij. 97.c
Collectas indicendi Iudæorum antiquus vſus. 98.d
Collectores ſpoliorum clericorum bene inſtituti. 42.c.d
Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannitas. 202.a.b
Colluſio in cauſa Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.a
Colonia Agrippina exciſa a barbaris. 264.d
Comanæ in Ponto Ioannes Chryſoſtomus quieuit. 254.c.d.e
Cometa apparuit ſuper Conſtantinopolim terrifica. 114.b
Comitatum adeuntes Epiſcopi Formatam accipiant a Romano Pontifice. 253.c.d
Comites qui venerunt Epheſum, aſtiteruntq. pro Neſtorio. 566.c

Comme-

Commonitorium ex Concilio Carthaginenſi legatis datum. 221.a.b.e
Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiſcentibus Conſtantinopolim datum. 227.d
Commonitorium legatis Apoſtolicæ ſedis a Zoſimo Papa datum. 446.d.e.447.a.b
Commonitorium Honorij ad Epiſcopos conuocatos ad Synodum datum. 433.e.434.
Commonitorium datum a ſchiſmaticis Neſtorianis legatis ſuis. 534.c.d
Commonitorium datum legatis a Synodo miſſis Conſtantinopolim. 593.c.d
Communicatio Ioannis Chryſoſtomi cum Innocentio Papa ſemper permanſit. 196.a
Communicatio Innocentij Papæ cum Ioanne promulgata in Oriente. 196.c
Communicatio mutua quomodo ſolita impertiri. 658.e
Communicatio peregina. 263.a
Communicatio cum Romana Eccleſia ſignum Catholicæ fidei. 155.d.e
Communicatores Ioannis quanta paſſi. 242.a.b.c.243.a
Communionem Arſacij vitant ciues Conſtantinopolitani. 200.a.b
Communionis Catholicæ ſymbola. 55.c
Communio Eccleſiaſtica lege Imp. Arcadij ciuibus iuſſa. 202.b.203.c
Communione Formatarum cum Romana Eccleſia quemlibet probari Catholicum. 249.d.253.b.c.d
Communio peregrina quæ ſit. 119.e.120.
Communione percepta, aquam bibere, vel paſtillum deguſtare, Chryſoſtomus accuſatus. 170.a
Communionem Porphyrij vitant Antiocheni. 254.a
Comparatio longe diſcrepans Vigilantij cum Patribus ſanctis. 249.e.250.a
Concilium Alexandrinum contra errores Origenis. 85.b.c.d
Concilium Alexandrinum contra Neſtorium ſub Cyrillo. 544.b.c. eius epiſtola Synodalis.c.d. alia Synodi Acta. 545.e.
Concilium Antiochenum de libris Theodori. 650.d
Concilium Antiochenum ſub Ioanne. 622.b.c. in eo damnatur Neſtorius. c.d
Concilium Armenū contra Neſtorianos & ſcripta Theodori Mopſueſteni. 649.a
Concilium Chalcedonenſe paſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni. 650.d.651.b
Concilium Cirtenſe quando celebratum. 335.e.336.337.a.b
Concilium Carthaginenſe tertium. 39.b.e. dicendum eſſe ſecundum. 39.d.e. Concilij huius canones. e.40.a
Concilium Carthaginenſe quartum poſitum loco quinti. 62.e
Concilium Carthaginenſe quartum dictum quintum. 52.e.53.a
Concilium Carthaginenſe prouinciale ſub Anaſtaſio. 128.e.d
Concilium Carthaginenſe generale. 129.b.c.d
Concilium Carthaginenſe aliud item generale. 180.c.d
Concilium Carthaginenſe aliud. 220.e.221.a
Conciliū Carthaginenſe habitum tēpore vnitatis. 32.c.d.e
Concilium aliud Carthaginenſe. 253.b.c
Concilium aliud Carthaginenſe. 269.d
Concilium Carthaginenſe ad deprimendos vanos rumores hæreticorum. 269.e.d
Concilium Carthaginenſe contra Donatiſtas. 301.e.302.a
Concilium Carthaginenſe, in quo Cæleſtius erroris damnatus. 339.c.d
Conciliū Carthaginenſe aduerſus Pelagianos. 384.d.e.385.
Concilium Carthaginenſe ſub Zoſimo Papa in cauſa Pelagij & Cæleſtij. 408.e
Concilium Carthaginenſe ſub Bonifacio Papa. 446.b.c.d
Concilium in Cypro agitur ab Epiphanio, in quo damnantur errores Origenis. 147.d
Concilium Conſtantinopolitanum in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.d
Concilium luctuoſum Ioannis Chryſoſtomi cum ſuis quadraginta Epiſcopis. 170.e.171.a
Concilium Conſtantinopolitanum contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b.c.d
Concilium Conſtantinopolitanum poſt reditum Ioannis Chryſoſtomi ſexaginta Epiſcoporum, in quo redduntur caſſa quæ acta eſſent in Synodo ad Quercum dicta. 177.e. habitum ne hoc vere fuerit. 177.e.178.a
Concilium Conſtantinopolitanum ſub Proclo. 678.c.d
Concilium Dioſpolitanum, ſiue Liddenſe, in quo abſolutus eſt Pelagius. 369.e.370.e.371.a.b.c
Concilium Dioſpolitanum damnat errores Pelagij. 371.e.372.a.b.c
Concilium Epheſinum ſub Ioanne Chryſoſtomo. 123.c.d.e
Concilium Epheſinum Oecumenicum. 559.a.b. Vide, Epheſinum Concilium.
Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus miſſus in Britanniam. 520.e.521.a.b
Concilium in Macedonia ſub Innocentio Papa. 365.b.c
Concilium Mileuitanum in Numidia. 163.e.164.a. eius Acta. ibid. e. 165.a
Concilia Mileuitana duo. 164.a.b. eadem confuſa. c.d
Cōcilium Mileuitanum contra Pelagiū. 384.d.e.385.d.e. numerus Epiſcoporum qui ad illud conuenere. 387.d. Geſta in eo. 388. litteræ ex eo ad Innocentium Papam. 387.c.388.a
Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula. 638.a
Concilium contra Maſſalianos in Oriente. 507.e.508.a
Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 442.d.e
Concilium Oecumenicum in cauſa Neſtorij curatur per Theodoſium Imperatorem apud Cæleſtinum Papam. 547.c.548.
Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat. 582.a.b
Concilium Ptolemenſe in Libya, præſidente Syneſio. 327.c.d
Concilium ad Quercum collectū a Theophilo, in quo damnatur Ioannes Chryſoſtomus. 171.c.d.e. tempus eius. 178.a.b
Concilium Rauennæ in cauſa ſchiſmatis Bonifacij & Honorij. 433.e.434.a.435.c.d
Concilium Regienſe in Gallia. 679.a.b
Concilium Romanum in cauſa Chryſoſtomi. 227.a.b
Concilium Romanum in cauſa Sixti Papæ. 640.e.641.a
Concilium Romanum contra Neſtorium. 533.e.534.a
Conciliū Romæ habitum in die natali Sixti Papæ. 635.d.e
Concilium Sardicenſe improbat canonem Concilij Antiocheni Arianorum. 180.a
Concilij Sardicenſis controuerſia obiter oborta in Africa. 336.d.e
Concilium Spoletinum indictum. 435.d.e. cur deſijt celebrari. 436.d
Concilium Taurinenſe. 39.a.b. quid ibi actum. ibid.
Concilium Telenſe, ſiue Teleptenſe. 416.e
Concilium generale indicitur Theſſalonicæ in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 227.b.c
Concilium Toletanum primum. 235.a.b
Conciliorum collector corrigitur. 39.d.e

Con-

Conciliabulum ſchiſmaticorum Epheſi. 573.e.574.a. *quid in eo aduerſus Cyrillũ, Memnonem, & alios.* 574.b.c.d. *redditum irritum.* 577.e.578.a
Conciliabulum Donatiſtarum. 360.e.361.a
Concordia qualiter pingi ſolita. 145.e
Concionantur duo Epiſcopi in eadem eccleſia, alter poſt alterum. 626.d.e.627.c.d.e
Concionari in medio eccleſiæ cœpit Ioannes Chryſoſtomus. 257.b
Concurſus & accurſus populorum Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium. 202.b.c
Conditiones implendæ antequam quis ab excommunicatione abſoluatur. 275.d
Conditiones liberaliſſimæ oblatæ ab Epiſcopis Catholicis Donatiſtis. 315.b.c.d.316.d.e
Confeſtio, vbi reliquiæ conditæ ſunt, cum feneſtella, ſeu foramine. 391.b.c
Confeſſio S. Petri ornata a Valentiniano Imperatore. 680.c 680.c
Confeſſoribus alimenta præſtanda. 67.e
Conflictus inter Ioannem Chryſoſtomum & Gainam. 111.b.c.d.112.a
Confugientes ad eccleſiam abſtrahit Eutropius. 68.b.c.d. *qui dat pœnas.* 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d
Confugientem ad eccleſiam abſtrahi iubentem Auguſtinus redarguit Bonifacium. 478.d.e
Confugientes ad eccleſiam rapientes, diuinam ſenſere vindictam. 20.a.61.c.d
Confugientes ad eccleſiam ne abſtrahantur, petunt ab Imperatore Africani Epiſcopi. 99.c.d
Confugit ad eccleſiam Stilicho, qui reos olim inde vi abduxerat. 267.d.e
Coniugium ante baptiſmum conſtituere bigamiam. 235.e.236.a
Conſecrationis virginum ſolemnes ritus. 354.e
Conſiſtorium habitum in baſilica S. Clementis in cauſa Cæleſtij hæreſiarchæ. 401.a.b
Conſtans tyrannus aduerſus Honorium excitatur. 322.d. *extinctus.* 323.a.b.c.d.324.b
Conſtans filius Conſtantini ex monacho factus Cæſar occiditur. 324.b.c
Conſtantia Romanæ feminæ a Gothis capta. 297.c.d.e
Conſtantius Magiſter militum quid in Herotem Epiſcopum Arelatenſem. 345.c
Conſtantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 323.c.d.e.324.a
Conſtantius dux pellit Gothos e Gallijs. 359.e
Conſtantius intrudit Patroclum in ſedem Arelatenſem. 345.c
Conſtantius creatur Auguſtus. 461.c
Conſtantius Auguſtus ex Galla Placidia generat Valentinianum. 430.c
Conſtantius Auguſtus reliquias idololatriæ proſterni iuſſit. 462.b.c
Conſtantius Auguſtus de temeritate Eulalij certior redditur. 436.e. *quid decernat in eum.* 437.c
Conſtantij Auguſti lex contra Pelagianos. 461.c.d
Conſtantius diaconus Antiochenæ Eccleſiæ eligendus in Epiſcopum. 202.d.e. *fugatur ab inuaſore eius ſedis Porphyrio.* c
Conſtantius presbyter venit ad Ioannem Chryſoſtomum Cucuſum. 216.c.d
Conſtantij ſcriptoris rerum S. Germani fides certa. 320.d.654.d
Conſtantius Vicarius grauia paſſus a Pelagianis. 416.a
Conſtantinus dux ab Attalo in Africam miſſus occiditur. 289.b
Conſtantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Imperatoris. 260.c.d
Conſtantinus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d. *extinctus.* 323.a.b.c.d.e.324.b
Conſtantina prima ſedes Numidiæ. 167.b.c
Conſtantiniana baſilica ornata a Sixto Papa. 680.d
Conſtantinopolis terræmotu concuſſa. 21.a
Conſtantinopolim perterret ignis ſuper eam imminens. 20.c.21.a
Cõſtantinopolis dira grandine afflictata ob ſcelus in Ioannem admiſſum. 220.b
Conſtantinopolis dicta Vrbs Mariæ. 176.e
Conſtantinopolĩ cædes facta in eccleſia. 557.e.558.
Conſtantinopolis periclitatur ſub Gaina. 112.b.c
Conſtantinopolis cuſtodita ab Angelis. 112.c
Conſtantinopoli ſubuertendæ a Gaina Deus miro modo ſuccurrit. 112.c.d.e
Conſtantinopolis triduanum incendium paſſa Dei vindicta. 638.b.c.d
Conſtantinopolitanus clerus eiectus cauſa Chryſoſtomi reſtituitur. 177.e
Conſtantinopolitani clerici in carcerem coniecti cauſa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e
Conſtantinopolitani clerici quid paſſi a Neſtorio. 528.c
Conſtantinopolitani clerici non communicantes Attico in Arabiam amandati. 242.b
Conſtantinopolitanum clerum Innocentius Papa litteris conſolatur. 210.b.c
Conſtantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172.b
Conſtantinopolitanum Concilium a Theophilo congregatum ad Quercum, ex quo citatur Ioannes Chryſoſtomus. 171.c.d
Conſtantinopolitanum Concilium quadraginta Epiſcoporum a Ioanne collectum. 170.d.e.171.
Conſtantinopolitanum Concilium in cauſa Aſianorũ Epiſcoporum. 121.d.122.
Conſtantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b.c.d
Conſtantinopolitanum Concilium ſexaginta Epiſcoporum poſt reditum Ioannis, reddit irrita contra ipſum facta in Synodo a Theophilo congregata. 177.e.178.a
Conſtantinopolitanum Concilium ſub Proclo. 678.c.d
Conſtantinopolitanam Eccleſiam perturbant venientes ex Aegypto Origeniſtæ. 114.e.117.c.d.e
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ornamentorum indiculus allatus Romam ad Innocentium Papam. 207.e
Conſtantinopolitana Eccleſia duos paſſa ignauos & imperitos ſucceſſores poſt doctiſsimos & ſanctiſsimos viros. 199.e
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diaconiſſæ iuſſæ communicare cum Arſacio ſub pœna auri librarum ducentarum. 206.c
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ iura dilatat Theodoſius. 475.c.d
Conſtantinopolitanus in locum Neſtorij iubetur eligi Epiſcopus Maximianus. 599.d.e.600.a
Conſtantinopolitanæ feminæ inimicæ Ioannis Chryſoſtomi quæ fuerint, quæ ve ſtudioſæ eiuſdem. 169.b
Conſtantinopolitani monachi quid paſsi a Neſtorio. 527.e.528. *eorum commendata modeſtia.* 528.b
Conſtantinopolitanus populus liberatus ab imminenti domus ruina. 21.c
Conſtantinopolitanus populus in Eutropium infenſiſſimus placatur a S. Ioanne Chryſoſtomo. 76.e.77.78.79.
Conſtantinopolitanus populus perterritus ſignis in aere apparentibus, & ad pœnitentiam conuerſus. 114.b.c.117.b

Con-

Conſtantinopolitanus populus laudatus a Ioanne Chryſoſtomo. 125.a
Conſtantinopolitanus populus concitatus contra Seuerianum. 144.e.145.a
Conſtantinopolitanus populus ſugatus ab eccleſia agit Paſchale ſeſtum in campo. 191.e. vbi paſſi irruentes milites. ibid.192.a
Conſtantinopolitanus populus agens in eccleſia vigilias trucidatur. 191.d.e
Conſtantinopolitanus populus tumultuatur ob damnationem Ioannis Chryſoſtomi. 176.b.c.d.e
Conſtantinopolitani populi lætitia de reuocato Ioanne Chryſoſtomo. 177.a.b.c
Conſtantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chryſoſtomus liberat. 197.b.c
Conſtantinopolitanus populus cuſtodit Ioannem Chryſoſtomum. 197.a
Conſtantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chryſoſtomum. 200.a.b
Conſtantinopolitanus populus coire probibitus legibus Arcadij Imperatoris. 202.a
Conſtantinopolitani populi mœror cum ſubſtitutum Ioannis vidit Arſacium. 199.d.e
Conſtantinopolitanus populus recuſans communicare cũ Arſacio dira patitur. 203.e.204.a
Conſtantinopolitani ſeparant ſe a Neſtorio. 526.e. quid ydem in Theodoſium clamarint ob Neſtorium. 527.c
Conſtantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri. 667.d.e.668.a.b
Conſtantinopolitanus populus vrget reſtitutionem corporis S. Ioannis Chryſoſtomi. 661.e.662.e
Conſtitutum de Eccleſia quid ſignificet. 396.b
Conſulatus Eutropij e Faſtis deletus. 74.d
Conſulatus error corrigitur. 341.b
Conſulatus error in Cirtenſi Concilio. 337.a.b
Conſulatus error corrigitur. 379.c.d
in Conſulibus creãdis Romæ auita ſuperſtitio viget. 288.c.d
Conſultationes ad Apoſtolicam ſedem frequentiſſimæ. 222.d.e
Contentio turpis in Eccleſia inter Orthodoxos. 114.e. 115.a
Controuerſia de canone Antiocheno. 189.e.190.a
Contrauerſia exorta inter Paulum & Dioſcorum Epiſcopos Cyrenenſes de eccleſia in monte ædificata. 312. a.b.e
Contubernia feminarum clericis a S. Ioanne Chryſoſtomo vetita. 66.c.e
Conuentus Ioannitarum probibiti etiam extra vrbem Conſtantinopolitanam. 202.b
Conuerſio barbarorum diuerſorum. 22.e.23.a.b.c. 24.a.b
Conuerſio Iudæorum inſulæ Minoricenſis. 422.423. 424.425.426.427.
Conuerſionis hæreticorum vera indicium. 536.d.e
Conuiuium exhibere viris illuſtribus recuſauit S. Martinus, Ambroſius contra. 105.a
Corinthus a Gothis exciditur. 7.e
Cornelius Epiſcopus Forocornelienſis ſanctitate celebris. 638.b
Corona cælitus miſſa ſuper Arcadij caput in nummo quid ſignet. 10.e.11.a.b
Corrigendi hæretici Imperatoria auctoritate. 431.d.e
Creſcentiana baſilica ab Anaſtaſio Papa erecta. 159.e
Creſconius confugiens ad eccleſiam, abducitur per milites Stilichonis. 20.a
Creſconius Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi. 416.e
Creſconius Donatiſta Epiſcopus pueriliter altercatur de nominum deriuatione. 234.e
Creſconius Donatiſta confutatur a ſancto Auguſtino. 234.b.c
Creſconius Epiſcopus Donatiſta quid in Catholicos. 234. a.b
Creſconius Epiſcopus Donatiſta inuidens proſperitati Orthodoxorum excitatur in illos. 234.a.b.c
Cretenſes Iudæi ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt. 629.e. 630.a.b
Crimen maieſtatis eſſe infringere iura Eccleſiæ. 263.b
Criſpinus Epiſcopus Calamenſis Donatiſta dirus perſecutor. 56.a
Criſpinus Epiſcopus Donatiſta diſputat cum Poſſidio Epiſcopo Calamenſi. 183.b.c
Criſpinus Epiſcopus damnatus appellat Imperatorem. 182.d.e. pro eo intercedit Poſſidius. e
Criſpinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183.d
Criſpinus Epiſcopus Donatiſta quid in Poſſidium. 182.a.b
Criſpion archidiaconus Epiphanij. 151.e
Cruce ornantur capita Regum. 3.b.c
Cruce ſignatum Arcadij numiſma qua occaſione. 11.b.c.d
Cruces in veſtibus viſæ ſub Arcadio. 11.c.d
Crux victoriæ ſignum. 11.d
Crucis ligni ſolemniter Paſchali tempore oſtendendi vetus conſuetudo. 27.b.c
Crucis lignum extinguit ignem. 27.d.e
Crucis lignum a Melania Paulinus accepit. 27.a.b
Crucis ligno Hieroſolymis cuſtos præfici ſolitus presbyter. 71.a
Crucis ſigno prævio proceſſiones agi ſolitæ. 71.d.137.c.d. 140.e.203.b
Crucibus argenteis vtuntur etiam Ariani in proceſſionibus. 125.d.e
Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137.b.c.d
Crucis formam eccleſiæ conſtruendæ reddere debent. 140.c
Crucis Exaltationis feſta dies. 143.a
Crux conculcata a ſectatoribus Porphyrij ſedis Antiochenæ inuaſoris. 203.b
Cruce ſignantur qui conuertuntur ad fidem. 423.e
Crux Chriſti ne pingatur humi. 507.c.d
Cruce ſignatus nummus datus S. Genouefæ a S. Germano. 521.b
Crux gemmata mittitur a Theodoſio Hieroſolymam. 667.b
Cruciamenta a Perſis illata Chriſtianis diriſſima. 466.c.d
Cteſiphon inſurgit aduerſus Pelagianos, & S. Hieronymum excitat. 326.d
Cucuſum exilio præſcriptum Ioanni Chryſoſtomo. 199. a.b
Cucuſum oppidum aſperrimum. 212.a. in Cilicia ſitum. ibid.
Cucuſi Epiſcopus Adelphius. 215.e
Cucuſum vndique confluunt Fideles ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 216.c.d
Cugas dux barbarorum vna cum ſuis fulmine ictus. 490. a.b.c.e
Cultum ſanctorum Catholica Eccleſia ſemper prædicauit. 248.c
Cultum ſanctorum Vigilantius impugnat. 248.a.b.c
Cultus ſacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Auguſtini celeberrimus. 390.c.d
Curatores Imperij Orientalis. 265.c.d

D

DAci credunt Chriſto. 23.b
Dacorum Epiſcopus Nicetas. 23.b.c.d

Dæmon

Dæmon pugnat pro Marcionitis. 485.e
Dæmon aduerſatur S. Melaniæ Conſtantinopoli. 645.e. 646.a
Dæmon quomodo ſacræ virgini illuſit. 646.e.647.a.b
Dæmones torquentur a S. Ambroſio. 36.b
Dæmones pulſi, per reliquias ſanctorũ martyrũ. 365.c.d
Dæmones prænuncij aduentuũ S.Germani in Britanniam. 652.b.c
Dalmatius Archimandrita ſtrenue agit pro Patribus Epheſi tyrannice detentis. 585.b.c
Dalmatius ordinatus Epiſcopus Cyzicenus. 494.b
Damaſus Papa ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Damnatio Epiſcopi reuocari non debet niſi a maiori numero. 189.d.e
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origeniſtæ. 364.b.c.d
Damnati cum ducerentur ad ſupplicium, ne abſtraherentur a monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
Danielis Orientalis Epiſcopi ordinatio perperam facta. 512.e
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim. 546.e
Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anaſtaſius Papa. 108.e
Defenſores eccleſiarum petiti. 53.a
Demetrias virgo cum matre & auia fugit in Africam. 298.d e.299.a
Demetrias capta a Gothis. 299.d
Demetrias quo anno accepit a ſancto Hieronymo litteras. 359.b.c
Demetriadis virginis egregium facinus in abdicatione ſæculi. 353.c.d.e
Demetrias monaſticum habitum induit. 353.e
Demetriadis exemplo mire auctus virginum ſacrarum numerus. 354.b
Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 354.c
Demetrias profecit ex S.Auguſtini ſcriptis. 355.a
Demetriadem celebrat S. Proſper, data ad eam epiſtola. 355.e
Demetriadem etiã Pelagius hæreſiarcha laudare aggreſſus eſt propinans cum epiſtola hæreſin. 355.e.356.a.b
Demetrius Epiſcopus Peſinuntis cum collegis miſſus a Ioanne Chryſoſtomo ad Theophilum. 171.d. *quam male habitus.* 175.e
Demetrius Epiſcopus datam epiſtolam ab Innocentio Papa ad Ioannẽ Chryſoſtomũ diuulgat in Oriente. 196.c
Demetrius Epiſcopus legatus S. Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e.193.d
Demetrius Epiſcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
Demetrius Epiſcopus profectus cum legatis Apoſtolicæ ſedis Conſtantinopolim quanta paſſus. 240.d.241.a
Demetrius Epiſcopus in Oaſim relegatus. 241.e. *in vis quæ paſſus.* 242.c.d
Deus cur ſanctos ab impijs neci tradi permittat. 304.e. 305.a
Deus vltor in perſecutores Ioannis Chryſoſtomi. 219.d.e. 220.a
Deus in Principes commouetur, qui Dei ſeruos prouocant. 220.d
Deus pugnat mirando modo pro Theodoſio religionis obſeruantiſſimo. 490.e.491.c
Dei conſiliũ in reuelatione reliquiarũ S.Stephani. 370.c.d
Dei magna potentia Rhadagaiſus victus. 239.b.c.d
Deorum cultus rurſum vetitus. 5.b.c
Deorum ope ſaluatæ finguntur Athenæ. 7.d.e.8.a.b
Deorum cultus eo anno penitus ablatus, quo Chriſtianam religionem delendam Gentiles prædixerant. 49.a.b.d
Deorum cultum penitus tolli curant apud Imp. Epiſcopi Africani. 53.b
Deorum templa iuſſa claudi ab Arcadio Imperatore. 73.e.74.a
Deorum templa lege Honorij iuſſa dirui. 91.c.d.e
Deorum templa Romæ proſternuntur. 98.a.b
Deorum templa quæ erant Gazæ. 138.a. *eadem Chriſtiani cum militibus diruunt.* b
Deorum templorum ornamenta ſublata ad redimendam ab Alarico pacem. 277.a
Deorum cultus Romæ a barbaris tollitur. 277.c
Deorum cultum per Rhadagaiſum reſtituendum optabant Pagani Romæ. 238.c.d.e
Deorum aræ iuſſæ deturbari. 271.a
Deorum templa, quæ reliqua eſſent, proſterni iuſſa, Conſtantio Auguſto imperante. 462.b
Deorum cultus rurſus pullulat & inualeſcit, ſed lege Theodoſij exciditur. 669.a.b
Deorum cultores Theodoſij lege coerciti. 480.e.481.
Dij conſulti Romæ ſub Attalo tyranno. 289.c. *eis credens Attalus decipitur.* d
Deriſores monachorum deridentur. 59.b
Deſertores Catholicæ fidei qui eſſe ſoleant. 166.d
Deſiderius & Riparius auctores extitere S. Hieronymo, vt ſcriberet aduerſus Vigilantium. 276.d
Detractores ſanctorum graui pœna a Deo puniti. 36.e. 37.a
Dexter Præfectus hiſtoriam ſcripſit. 16.e
Diaconi vnde ſuperbire cœperunt. 161.b
Diaconi dedignabantur ordinari presbyteri. 161.b.c
Diaconorum faſtus vbique depreſſus. 161.b.c
Diaconi ſtant, ſedent presbyteri. 160.b
Diaconi Eccleſiæ Romanæ ſupergredi conati presbyteros. 159.e. *vnde eis tanta ſuperbia.* 160.a
Diaconorum Romanæ Eccleſiæ munera. 160.e
Diaconi vſurpantes ſibi munera ſacerdotum. 159.c.160.a
Diaconiſſæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ iuſſæ communicare cum Arſacio ſub pœna librarum auri ducentarum. 206.c
Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur eccleſiam. 558.e.559.a
Didymus illuſtrator Periarchon Origenis. 150.c
Diei Iudicij tempus aduenisse a nonnullis creditũ. 459.d
Diœceſi omnium Orientalium præeſſe Epiſcopus Alexandrinus volebat. 678.c.d
Diodorus Tarſenſis magiſter Neſtorij. 516. e. *eius hæreſes.* 517.e
Diodorus Tarſenſis pro Theodoro aliquando vſurpatus. 517.a.b
Diodorus Tarſenſis qualis fuerit, ex eius ſcriptis poſt obitum cognitus eſt. 517.b.c
Diodori Tarſenſis libri produntur in lucem. 648. d.e. *confutantur a S.Cyrillo Alexandrino.* 649.c
Dionyſius & Paulus legati ad Theophilum a Cyrenenſibus de electione Syneſij. 310.b
Diophantus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio ſedis eius inuaſore. 202.a
Dioſcorus diaconus Apocriſiarius Conſtantinopoli ſub Proclo. 678.e
Dioſcorus monachus Origeniſta nauigat cum ſuis Conſtantinopolim. 114.c.117.c
Dioſcorus monachus Origeniſta quando mortuus. 175.d. *falſa illi tributa miracula.* e
Dioſcorus in Theodoretum incenſus. 678.e
Dioſpolitanum Concilium in Palæſtina, in quo Pelagius eſt

eſt abſolutus. 369.e.370.e.371.a.b
Dioſpolitanum Concilium damnat errores Pelagij. 371.e.372.a.b.c
Dynatus Nicopolis Epiſc. accipit litteras a Cyrillo. 634.e
Diptycha quæ ſint. 544.a
Diſceſſio Ioãnis Chryſoſt. ab Eccleſia Cõſtantinop. 197.b.c
Diſputatio Auguſtini cum Paſcentio Comite. 477.c.d.e
Diſputatio Auguſtini cum Maximino Ariano. 478.b
Diſputatio Auguſtini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Diſputatio Auguſtini cum Emerito. 417.b.c
Diſputatio de canone Antiocheno. 189.e.190.a.b
Diſputatio Criſpini Donatiſtæ cum Poſſidio Epiſcopo Calamenſi. 183.a.b
Diſputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 521.e.522.
Diſputatio Iuliæ Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d.180.
Diſputationes de religione prohibet Honorius Imperator. 272.a
Diſſenſio inter ſanctos viros. 118.d.e
Diſſenſio inter ſanctos Epiphanium & Ioannem Chryſoſtomum. 146.e.147.a
Domnedius cur dictus S. Felix. 19.d
Doctores Eccleſiæ miraculis illuſtrati. 37.a
Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Mariæ Maioris. 680.b.c
Dominico die quæ humani iuris officia carceratis præſtanda ſanxit Honorius Imperator. 280.b
Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium afferens Acta publica Iudicum contra Ioannis Chryſoſtomi ſectatores. 206.c
Domnus, & Domna, harum vocum priſtinus vſus. 391.
Domnus Epiſcopus inuiſit S. Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi exulantem. 216.d.e
Domnus nepos Ioannis Epiſcopi Antiocheni recedit ab eremo, S. Euthymio inuito. 621.e.622.
Domnus creatus Epiſcopus Antiochenus. 658.d.e. *conuenit Simeonem Stylitam.* e
Domus Caryæ corruit. 21.e
Donatianus Epiſcopus præfuit Concilio Teleptenſi. 416.e
Donatus Afer Ambroſio detrahens a Deo punitus. 360.e
Donatus diaconus Donatiſta graſſatur cum Circumcellionibus. 334.d
Donatus Epiſcopus Donatiſtarum in puteum ſe coniecit. 361.a.b
Donatus Proconſul in Africa. 271.e.272.a
Donatum Proconſulem Africæ S. Auguſtinus pro Donatiſtis interpellat. 51.a
Donatiſtæ negotium faciunt S. Auguſtino de ordinatione ipſius. 14.a.b
Donatiſtæ quid in Reſtitutum presbyterum. 50.c.d.333.e
Donatiſtæ ſæuiunt in Catholicos. 50.b.c
pro *Donatiſtis rogat magiſtratus S. Auguſtinus.* 50.d.e.51.a
Donatiſtarum crudelia facta in Epiſcopos & clericos Africanos. 51.b.c
Donatiſtæ occidere moliuntur S. Auguſtinũ. 51.d.e. 52.a
Donatiſtæ decipere nituntur Catholicos falſis reuelationibus & viſionibus. 52.d.e
Donatiſtæ præualent potentia Optati Gildoniani. 54.e.55.a.e.56.a.
Donatiſtæ perſecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Donatiſtæ lege Honorij dedecori expoſiti. 105.c
Donatiſtæ infamati reſcripto a Iuliano Apoſtata olim obtento. 105.e
Donatiſtæ adulati ſunt olim Iuliano Apoſtatæ. 105.e
Donatiſtarum vnitas cum Eccleſia Catholica tractatur ab Anaſtaſio Papa. 129.b.c.d
Donatiſtarum Acta perquirenda a Iudicibus, decretum eſt ab Epiſcopis. 129.c
Donatiſtas eſſe conuincendos publicis Actis decretum. 129.e
Donatiſtis indulgentia procurata per Africanos a Romano Pontifice. 129.e.130.
Donatiſtæ conueniuntur legationibus Epiſcoporum. 130.a.b.c
Donatiſtæ conuincendi ex Actis ipſorum cum Maximianiſtis. 129.c.d.e.130.a.b
Donatiſtis reuerti ad Eccleſiam volentibus indulgentia conceſſa ab Anaſtaſio Papa. 130.d.e
Donatiſtæ Epiſcopi qualiter recipiendi a Catholicis. 130.d.e
Donatiſtæ excluſi legibus Imperatorum a priuilegijs conceſſis clericis. 131.a.b
Donatiſtas adiens iuuenis immane ſcelus perpetrauit. 166.c
Donatiſtæ quibus verbis iuſſi ſunt conueniri a Catholicis. 181.c.d
Donatiſtæ conuenti a Catholicis male eos habuerunt. 181.e.182.a
Donatiſta Epiſcopus Criſpinus conuentus a Poſſidio, quid in eum. 182.a
Donatiſtæ inuitos rebaptizant. 183.d
Donatiſtarum minæ in Catholicos. 184.b
Donatiſtæ ſinguli Epiſcopi fruſtra conuenti a Catholicis. 184.b
Donatiſtæ compelluntur ſoluere pœnam legibus ſtatutam. 183.d. *pro ipſis agunt Epiſcopi Catholici.* d.e
Donatiſtæ coercendi mulcta decem librarum auri, & alijs pœnis. 221.d.e
Donatiſtæ ſpernunt leges Imperatoris. 23.b
Donatiſtarum complures vniti Eccleſiæ Catholicæ. 231.b.c
Donatiſtæ redeuntes ad Eccleſiam gratias agunt de ſeueriori cum eis adhibita diſciplina. 132.b.c
Donatiſtæ quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam vnitatem. 232.a.233.a
Donatiſtæ quomodo coerciti legibus Imperatoris ad vnitatem cum Orthodoxis reuerſi. 232.a.233.a
Donatiſtæ refugientes vnitatem ſæuiunt in Orthodoxos. 233.b
Donatiſtæ obſtinati reclamantes non eſſe cogendos hæreticos vel ſchiſmaticos legibus Imperatorum. 233.c
Donatiſtarum graſſatio in eccleſiam facta, & in miniſtros eius. 229.c
Donatiſtæ quæ crudeliter in Maximianum Epiſcopum Bagaienſem perpetrarunt. 229.b.c
Donatiſtæ quæ commiſerunt in Seruum Epiſcopum. 229.e
Donatiſtæ noua ſanctione Honorij Imperatoris perſtricti. 230.a.b.c.& 231.a.b.c
Donatiſtæ rectius dicendi Donatiani ex Creſconio. 234.c
Donatiſtæ legibus Honorij iterum exagitati. 263.b.c
Donatiſtæ ſparſerunt in vulgus, occiſo Stilichone, cauſam Orthodoxorum eſſe collapſam. 269.c
Donatiſtæ Catholicos occidunt Epiſcopos. 269.c.d
Donatiſtæ nouis Honorij Imperatoris legibus exagitati. 270.d.e
Donatiſtis conceſſa ab Honorio ob metum ſuo ipſorum arbitrio viuendi licentia. 302.a.b
Donatiſtæ nouis Honorij edictis compeſcuntur. 302.c
Donatiſtas per publicam Collationem ad vnitatem Catholicam inducere Honorius Imperator laborat. 302.c.d
Donatiſtarum iterata ſcelera aduerſus Orthodoxos. 303.b
Donatiſtæ quæ in Reſtitutum presbyterum & Innocentium perpetrarunt. 3?.c.d.333.e

Dona-

Donatiſtæ publica Collatione tractant cum Catholicis. 313. e. 314. 315.
Donatiſtis indulgentiſſimus Marcellinus. 313.e
Donatiſtæ vocati per Tractorias ad Collationem. 314.b
Donatiſtæ veniunt Carthaginem ad Collationem. 314. b.c
Donatiſtarum Epiſcoporum numerus venientium ad Collationem. 314.c.d. 318.d.e
Donatiſtæ magna iactantia oſtentant ſua etiam mendaciter. 314.d.e
Donatiſtis quanta ſpoponderint Catholici ante Collationem. 316.c.d
Donatiſtæ ex ſuo ipſorum facto conuicti. 316.e. 317.a
Donatiſtarum Epiſcopi qui electi ad diſputandũ. 317.b.c.d
Donatiſtæ perſeuerabant habere ab ipſis creatũ Romanum Epiſcopũ, vt ſic mentiri poſſent ſe eſſe Catholicos. 317.d
Donatiſtarum prima ſubterfugia propoſita. 318.c. addunt calumnias in Catholicos iterum de numero Epiſcoporum. 318.d.e
Donatiſtæ quo prætextu ſedere noluerunt. 318.e. 319.b.c
Donatiſtarum mandatum refertum contumeliis recitatur in Collatione. 318.e
Donatiſtæ falſitatis conuicti de numero ſuorum Epiſcoporum. 319.a
Donatiſtæ nolunt fratres a Catholicis nominari. 319.a.b
Donatiſtæ rurſus tergiuerſantur, & exceptiones & obiectiones ingerunt. 319.c.d.e
Diſputatio de Eccleſia Catholica, vbi ſit. 319.e. 320.a. *Vide*, Controuerſia.
Donatiſtarum aliæ leues atque ridiculæ obiectiones. 320.e
Donatiſtæ ſuis ipſorum probationibus conuicti. 321.b.c
Donatiſtæ reluctantes licet, ſubſcribunt tamen Actis Collationis. 321.c.d
Donatiſtæ condemnati appellant, multis calumniati ſunt Marcellinum. 321.e. 322.
Donatiſtæ cauillati ſunt nullius eſſe roboris Acta ob ſententiam noctu latam. ibid.
Donatiſtas refractarios poſt Collationem Honorius legibus exagitat. 332.e. 333.a
Donatiſtæ eccleſiis, boniſq. mulctati, & exilio. 333.a.b. c.d.e
Donatiſtæ calumnioſe arguunt Catholicos auaritiæ. 333. c.d
Donatiſtæ contumaces acrius ſæuiunt. 333.e. 334.d.e
Donatiſtæ occidunt Reſtitutum & Innocentium. 333.e
Donatiſtæ Epiſcopi ſe in ignem iniecere. 361.b
pro Donatiſtis inſtanter agit apud Marcellinum Iudicem Auguſtinus. 333.e. 334.a.b.d.e
Donatiſtarum calumniantium occaſione Cirtenſe Conciliũ indicitur. 335.e
Donatiſtarum calumniantium proditione Marcellinus occiditur a Marino. 352.e. 353.a
Donatiſtæ rurſum exagitati ab Honorio Imperatore. 360.b
Donatiſtarum Epiſcopi bonis priuantur, & in inſulas relegari iubentur. 360.e
Donatiſtæ laici qua pœna ab Honorio affecti. 360.c.d
Donatiſtæ legibus Honorii perſtricti conuentum agunt, & de inferenda ſibi nece deliberant. 360.e. 361.a
Donatiſtæ Epiſcopi ſe ipſos diuerſo modo necant. 361.a
Donatiſtarum quamplurimi poſt leges poſtremas Honorii reuerſi ad Eccleſiam Catholicam. 362.a.b
Donatiſtarum duritas prouocauit Vuandalos. 509.a.b
Donatiſtæ lege Theodoſii damnati. 514.e
Donatiſtæ ad Vuandalos deficiunt. 676.b.c
Dorotheus Epiſcopus Marcianopolis Neſtorianus. 573.a
Dorotheus Epiſcopus promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli. 517.c.d
Dorothei blaſphemia publice dicta. 517.d.e
Dulcitius Tribunus Notarius miſſus in Africã loco Marcellini. 361.d.e. conſulit Auguſtinum, quid agendum cum Donatiſtis. 361.e. 362.
Dulcitius Tribunus obiurgatur ab Auguſtino, quod Donatiſtam Epiſcopum honorificis titulis nominaſſet. 362. b.c
Duces Romani exercitus poſt obitum Stilichonis. 292.d
Ducis ſuperſtitione & ſuperbia Romanus exercitus perditur. 671.a

E

EBagnius miſſus a Theodoſio Imperatore in Africam vocare Epiſcopos ad Concilium Epheſinum. 551.a
Ebionæi hæretici auctores Neſtorianæ blaſphemiæ. 515.e
Ebodichus dux ſub Conſtantino tyranno. 323.c.e. occiditur ab Ecdicio. 324.a
Eccleſia Catholica vbi ſit, diſputatio. 319.e. 320.a. eam ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. eam eſſe vnam tantum. c.d
Eccleſia haud facile recipere debet pœnitentes hæreticos, ſed eos diu ante probandos. 406.b
Eccleſia reiicit pœnitentes hæreticos, in quibus eſt de ſimulatione ſuſpicio. 679.d.e
Eccleſiæ triumphus eſt ſuperborum humiliatio. 78.b.c
Eccleſia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 467.d. 471.e
Eccleſia pie vſa luminaribus. 250.b.c.d
Eccleſia orando pro diuerſis ſtatibus peccantium deſtruit Pelagianam hæreſim. 603.d
Eccleſiæ mos orare pro catechumenis. 445.a
Eccleſia Dei quando turpi agitata eſt contentione. 114.e. 115.a
Eccleſiæ priuilegia confirmata ab Honorio Imp. 13.c. 42.e. 43.a
Eccleſiæ priuilegia ab Honorio iterum ſtabilita. 263.b
Eccleſiæ immunitas a Stilichone violata. 20.a. ſed non ſine pœna. ibid.
Eccleſiæ priuilegia ablata a Ioanne tyranno. 480.a.b
Eccleſiæ priuilegia ablata a Ioanne tyranno Valentinianus reſtituit. 489.b
Eccleſiarum priuilegia irritantes pœna quinque librarum auri Imperator punit. 99.c.d
Eccleſiæ iura infringere, maieſtatis eſſe delictum Honorius Imperator lege ſanxit. 263.b
Eccleſiæ aſylum violans Stilicho compellitur fugere ad eccleſiam. 267.d.e
Eccleſiæ Defenſores petiti. 53.a
Eccleſiæ doctores miraculis illuſtrati. 37.a
Eccleſia Africana a Donatiſtis exagitata. 303.b.c.d
Eccleſia Arelatenſis turbatur a Conſtantio Magiſtro militum. 345.c
Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Angelus receſſit cum Ioanne Chryſoſtomo. 197.d
Eccleſia Conſtantinopolitana cruentata ſanguine. 557.e. 558.a
Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fides laudata. 613.e
Eccleſia Conſtantinopolitana. *Vide*, Conſtantinopolitana Eccleſia.
Eccleſia Hipponenſis a Donatiſtis exagitata. 303.b.c
Eccleſia Hiſpana agitata ſchiſmate. 235.b
Eccleſia Orientalis nouis poſt pacem agitata turbinibus. 633.b.c
Eccleſia Romana commendatur Imperatori. 440.b.c

Eccleſis Romana. Vide, Romana Eccleſia.
Eccleſiam ne ingrediantur armati. 538.c.d
Eccleſiæ profanatio portendens mali aliquid. 558.a
Eccleſiam tradendã non eſſe Arianis, Ioannes Chryſoſtomus cum Gaina tyranno confligit. 111.b.c.d.e.112.
Eccleſia Conſtantinopoli conflagrauit. 198.a. *quo caſu acciderit ignoratum.* a.d.e.199.
Eccleſia Conſtantinopoli igni tradita conſumpta cum Gothis ad eam confugientibus. 112.d
Eccleſia Conſtantinopoli polluta cæde ciuium agentium vigilias. 191.d.e
Eccleſia probibetur erigi ex lapidibus tẽpli idoli. 140.c.d
Eccleſia templum Dei Angelis referta ſemper cum ſacrificium incruentum offertur. 256.e.257.a
Eccleſiæ immunitatem violatam acriter redarguit Auguſtinus. 478.d
Eccleſiam profanans dire punitur. 407.e
Eccleſia extrahere fugientes ad eam, graue facinus, & a Deo dira vindicta ſæpe punitum. 20.a.61.c.d. *id crimen incurrit Eutropius.* 68.b.c.d. *dat pœnas.* 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d
Eccleſiaſticæ immunitatis violatores a Deo dira vindicta puniti. 20.a.61.c.d
Eccleſiaſtica immunitas violata a Maſcizele, ſed ſuo dãno. 61.c.d
Eccleſiaſticis cauſis non immiſcebant ſe Proconſules. 62.d.e
Eccleſiaſtica immunitas ab Eutropio violata. 68.b.c.d. *non ſine pœna.* 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d. *vt cõſeruetur illæſa petiit Epiſcopi ab Imperatore publica legatione.* 99.c.d
Eccleſiaſtica immunitas vt ſeruetur, ne ab eccleſia quis abſtrahatur, petunt Epiſcopi Africani. 99.c.d
Eccleſiæ ornamenta diſtraxit Acacius Epiſcopus, vt hoſtes captiuos redimeret. 469.c
Eccleſiæ forma Crucis præfefert imaginem. 140.c
Eccleſiæ ædificandæ ſacer ritus. 140.c.145.a
Eccleſia ædificata in diœceſi aliena cedit Epiſcopo cuius eſt diœceſis. 312.a.b
Eccleſiæ ſolitæ erigi in ſanctorum memoriam, & dies feſti inſtitui. 179.a.b
Eccleſia erecta ſuper Marnion quali forma & ſtructura. 140.c.d
Eccleſia a Galla Placidia Rauennæ erecta, voti ſoluendi cauſa. 655.b
Eccleſia S. Stephani erecta Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta. 666.c
Eccleſia S. Stephani Vzali in Africa ab Euodio erecta, & quæ miranda ibi. 390.e.391.
Eccleſiæ Vrbis intactæ a furore barbarico. 294.a.b.295.296.
Eccleſiaſticum iudicium magna deliberatione tractãdum. 403.c.d.e
Ecdicius confugientem ad ſe Ebodichum tyranni ducem occidit. 324.a
Egnatij hiſtorici refellitur commentum. 292.a.b.c.d
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 652.c.d. *eius filius curatus a ſancto.* ibid.
Eleemoſynæ quando facienda hæreticis. 692.c.d
Eleemoſynæ ſolitæ mitti ex diuerſis Orbis regionibus Hieroſolymam. 230.e
Eleemoſynæ S. Exuperij Epiſcopi Toloſani effuſa in Palæſtinam & Aegyptum. 245.d.e.246.a
Eleutherij coniux quid paſſa a militibus irruentibus in neophytos. 191.e
Eleutherius Epiſcopus Sebaſtiæ interfuit Concilio Dioſpolitano. 371.b
Elias Epiſcopus in Syria vna cum alijs monet Neſtorium reſipiſcere. 542.b
Elladius presbyter Palatij extorris cauſa Ioannis. 242.b
Elpidius Epiſcopus Laodiceæ Syriæ ſtudet Ioanni Chryſoſtomo. 190.b.c
Elpidius Laodiceæ Epiſcopus grauia paſſus cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 241.a
Elpidij presbyteri ſeruus armatur in Ioannem Chryſoſtomum. 196.e
Eluſa oppidum in Aquitania patria Ruffini Præfecti Prætorio. 3.c
Emeritus Donatiſtarum Cæſareæ Mauritaniæ Epiſcopus delectus ad diſputandum cum Catholicis. 317.c
Emeritus Donatiſta Epiſcopus contulit cum Auguſtino. 417.b.c
Enthuſiaſtæ damnati ab Epheſina Synodo. 381.c
Enthuſiaſtæ a Theodoſio Imperatore damnati. 513.e
Epheſinum Concilium prouinciale ſub Ioanne Chryſoſtomo. 123.c.d.e
Epheſinum Concilium Oecumenicũ curatur per Theodoſium apud Cæleſtinũ. 547.c.548.a. *quando indictũ.* b
Epheſinum Concilium congregatum in eccleſia S. Mariæ. 566.a. 567.c. *Epiſcopi ſanctitate illuſtres qui enituere in eodem Concilio Epheſino.* 564.d.e. *Epiſcoporum qui conuenere numerus.* 566.b. *grauia patiuntur expectando Ioannem Antiochenum incommoda.* 567.c. *ipſum Concilium quando cœptum.* 567.d.e. *miſſi quatuor Epiſcopi, iterum miſſi citare Neſtorium ad Synodum.* 567.d. *ſedium diſpoſitio.* 567.e. *Euangelium in medio poſitũ.* 367.e. *Patroni Synodi qui fuerint.* 568.a. *Actio prima.* b.c. *tertio citatur Neſtorius.* 568.c.d.e.569. *lectæ ſunt litteræ Imperatoris.* 569.c.d. *& alia ſcripta ſimul cognita, & inter alia Neſtorij ſcripta ad Cyrillum Alexãd.* d. *Cæleſtini Papæ litteræ lectæ, quibus dãnauit Neſtoriũ.* 569.e. *relatæ blaſphemiæ Neſtorij, & cõfutatæ ex diuina Scriptura.* ibid. *prolata ſententia in Neſtorium.* 570.a.b. *ad Neſtoriũ damnatum data epiſtola.* 570.c. *fidei decretũ ſtabilitum.* 570.c.d. *Actio ſecunda Epheſini Concilij.* 571.b.c.d. *ex qua ad Theodoſium ſcripta eſt epiſtola.* b. *alia ad clerum Conſtantinop.* d.e. *Quæ ſunt ſubſecuta damnationẽ Neſtorij funeſta.* 571.e.572.a.573: *Synodi litteræ omnes interceptæ.* 572.b.c. *Actio tertia eiuſdẽ.* 573.e. *Actio quarta in aduentu legatorum Apoſtolicæ ſedis.* 575.e.576. *Neſtorij iterata damnatio.* 576.b. *Actio quinta eiuſdẽ, ex qua miſſæ aliæ epiſtolæ ad Theodoſiũ & alios.* 576.e. *Actio ſexta eiuſdem Concilij.* 577.e. *vbi acta a ſchiſmaticis nulla eſſe declarãtur.* 578.a. *citatur Ioannes Antiochenus ad Synodũ. idem cum alijs ſchiſmaticis excõmunicatur.* 579.a. *epiſtola alia ad Theodoſiũ Imp. ſcripta.* 579.b. *alia tũc data epiſtola Circularis ad omnes Chriſti fideles.* 579.c. *Actio Synodi octaua de fraudibus Neſtorianorũ ſub velamẽto Nicæni Concilij ſimplices decipientiũ.* 580.b. *Actio decima de dãnatione hæreſis Pelagianæ.* 580.d.e. 581.a. *Canones ipſius Synodi.* 581.b. *damnatæ aliæ hæreſes.* 581.c. *cauſæ priuatorum in Synodo tractatæ.* 581.c.d. *Synodi multiplices aliæ Actiones & incertæ.* 581.c.d. *quid Iuuenalis tunc tentauit arripere.* 581.d.e.582.a. *Synodi aliæ litteræ ad Imperatorem, quibus miſſionem petit.* 582.c.d.583.
Epheſiorum erga Deiparam ſtudium. 571.a
Epheſij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Neſtorio. 570.d.e
Epheſini Concilij Epiſcopi renuunt dare fidei profeſſionem Ioanni ſubdole petenti. 590.b
Epheſinum Concilium Orthodoxorum ſeptem legat Epiſcopos Conſtantinopolim. 593.d.e
Epheſinum Concilium legationem miſit ad Cæleſtinum Papam. 601.d

Epheſini Concilij querela apud Theodoſium Imp. de carcere Cyrilli & Memnonis. 589.a
Epheſinorũ Actorum factis poſtea confuſione, Pelagianæ hæreſis probatio perperam tributa œcumenicæ Synodo. 575.c.d
Epheſinum Conciliabulum ſchiſmaticorum quale. 573.d.e. 574. damnat Cyrillum atque Memnonem. 574.c.d.e. ſtabilit hæreſim Pelagianam. 575.c. idem redditum poſtea irritum a Patribus Catholicis. 577.e. 578.a.b
Epictetus diaconus legatus ex Concilio Epheſino ad Cæleſtinum Papam. 601.d
Epigonius & Vincentius Epiſcopi legati a Concilio Carthaginenſi ad Imp. pro ſeruanda Eccleſiaſtica immunitate. 99.c.d
Epiphanius Conſtantiæ Cypri commouetur a Theophilo Alexandrino aduerſus Origeniſtas. 88.c.d
Epiphanij epiſtola ad Hieronymũ de Origeniſtis. 88.e.89.a
Epiphanius falſo accuſatus hæreſis Anthropomorphitarum. 115.e
Epiphanij cum Ioanne Chryſoſtomo diſſenſio. 146.e. 147.a
Epiphanius celebrat Concilium in Cypro, & damnat errores Origenis. 147.c.d
Epiphanius falſo accuſatus dicitur de ordinatione diaconi. 147.d.e
Epiphanius pergit Conſtantinopolim. 147.e
Epiphanius recuſat communicare cum Ioanne Chryſoſtomo. 147.e.148.a
Epiphanius cum Theotimo Epiſc. Scythiæ diſceptat. 148.a
Epiphanius ſanctitatem reueretur Ioan. Chryſoſt. 148.a.b
Epiphanius quid exigat a Ioanne Chryſoſtomo. 148.b.c
Epiphanius dãnat errores Origenis Cõſtãtinop. 149.a.b.c.d
Epiphanius altercatus cum Eudoxia. 151.b.c.d. ſed fingitur ab Origeniſtis. 151.e
Epiphanium venerata eſt Eudoxia Auguſta. 151.e.152.a
Epiphanij in Ioannem Chryſoſtomum prædictio cuius fidei habenda ſit. 152.b.c
Epiphanij obitus tempus. 152.b.c.d.153.a.b
Epiphanij ſedis tempus. 153.e. & ætas. ibid.
Epiphanij eximia ſanctitas. 153.b.c.d
Epiphanij vita a Metaphraſte recenſita ſcatens erroribus. 153.c.d
Epiphanij imagines in eccleſia Cypri. 153.c
Epiphanij ſcripta. 153.d.e
Epiſcopatum magis quam mortem eſſe vitandum, docuit S. Nilammon. 178.e.179.a
Epiſcopi Africani pacifice conueniunt Donatiſtas certa forma verborum. 181.a.b.e
Epiſcopi Africani conſulunt Auguſtinum, an fugere debeant tempore Vuandalicæ cladis. 411.b.c.d
Epiſcopi Africani expulſi, ad Campanum littus deducti. 675.c.d
Epiſcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur ſoluere pœnam quam incurrerant. 183.d.e
Epiſcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatiſtis. 183.d.e
Epiſcopi Africani quanta ſpoponderunt Donatiſtis ante Collationem. 316.c.d
Epiſcopi Africani occiſi a Donatiſtis. 269.c.d
Epiſcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodũ Spoletinã. 435.c.d. 436.b.c. reuocãtur rebus cõpoſitis. 439.d.e
Epiſcopi Africani nominant fratres Donatiſtas. 319.b
Epiſcopi Africani Chriſtiana manſuetudine & benignitate præditi. 335.b
Epiſcopi Africani quam mãſuete egerint cum Donatiſtis, qui ſe ipſos interimebant. 361.c.d
Epiſcoporum Africanorum liberalis promiſſio facta Donatiſtis. 315.b.c. 316.a
Epiſcopi Africani agunt apud Honorium aduerſus Pelagianos. 445.b
Epiſcoporum Africanorum numerus, qui interfuerunt Collationi Carthagine. 314.c.d.315.e
Epiſcoporum Africanorum venientium ad Collationem modeſtia & humanitas laudata erga Donatiſtas. 315.c.d.e
Epiſcopi Africani pacis ſtudioſiſſimi. 316.d
Epiſcoporum Africanorum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 316.a
Epiſcopus Africanus Catholicus a Donatiſtis manibus & lingua præciſus. 233.a
Epiſcopus Africanus prohibetur dici Summus ſacerdos, ſiue Princeps ſacerdotum. 40.d.e.41.a.b
Epiſcopi Aquitani qui hoc tempore claruerunt ſanctitate. 341.b
Epiſcopi Aſiani qui interfuerunt Concilio Epheſino prouinciali ſub Ioanne Chryſoſtomo. 121.d
Epiſcoporum Aſianorum cauſa tractata in Concilio prouinciali Epheſino per Ioannem Chryſoſtomum. 123.d.e
Epiſcopi Aſiani ſex depoſiti a S. Ioãne Chryſoſtomo. 124.a
Epiſcopi Cappadociæ Secundæ laudati ob humanitatis officia exulibus exhibita. 242.e.243.a
Epiſcopi Concilij Dioſpolitani. 371.a
Epiſcopi Donatiſtæ qualiter recipiendi. 130.d.e
Epiſcopis Donatiſtis vt indulgeat Anaſtaſius Papa, rogãt Epiſcopi Africani. 129.e. quod conceſſum eſt. 130.a
Epiſcopi Donatiſtæ ſpoliati bonis iuſſi relegari in inſulam. 360.e
Epiſcopi Epheſini Concilij tenentur a Candidiano Comite obſeſſi. 572.b.c
Epiſcoporum Epheſini Concilij numerus. 566.b. expectantes grauia paſſi. 567.c
Epiſcopi Epheſini Concilij quatuor, qui primo citarunt Neſtorium ad Synodum. 567.d
Epiſcopi Epheſini Concilij quatuor, qui ſecundo miſſi ſunt citare Neſtorium. 568.c
Epiſcopi Epheſini Concilij qui miſſi ſunt tertio citare Neſtorium. 568.e.569.a
Epiſcopi Epheſini Concilij miſſi in occurſum Ioannis Epiſcopi Antiocheni verberari iuſſi ab ipſo Ioanne. 573.d
Epiſcopi Epheſini Concilij poſt damnationem Neſtorij egreſſi quo triumpho a populo excepti fuerint. 570.d.e
Epiſcopi Epheſini Concilij miſſi citare Ioannem Antiochenum. 578.a. alij eadem cauſa miſſi. e
Epiſcoporum Epheſini Concilij detentorum ærumnæ. 590.c.d.e.591.a
Epiſcopi Epheſini Concilij ſeptẽ miſſi à S. Synodo Conſtantinopolim ad Theodoſium. 593.d
Epiſcopi ſeptem Epheſo miſſi a ſchiſmaticis legati ad Imp. Conſtantinopolim. 594.c
Epiſcopi Epheſini Concilij dũ barbarice cruciantur, exercitus Romanus in Africa a barbaris vincitur. 591.a.b
Epiſcopi Epheſini Concilij iterum ad Imp. Theodoſiũ ſcribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 589.a. eorum cautela de non communicando cum Ioanne. 590.b. eorum ſtatus. c.d.e
Epiſcopi Epheſini Concilij, electo Maximiano Epiſcopo in locum Neſtorij, omnes dimiſſi. 600.b
Epiſcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conqueſti ob falſos ſparſos rumores. 633.b.c
Epiſcopos Epheſini Concilij alij Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolantur, ſcribentes ad S. Cyrillum. 592.b. prædicantes gloriam vinculorum eius. d.e
Epiſcopi Epheſini Concilij tabellarium mittunt in habitu mendici, qui venit Conſtantinopolim cum litteris arundine clauſis. 583.e. quid illis lectis factum ſit. 584.e
Epiſcopi Epheſini Concilij ſchiſmatici inhærentes Neſtorio quæ ſcribunt ad Synodũ œcumenicã. 578.e.579.a

Epiſcopi ſchiſmatici Epheſini Concilij dimiſſi. 599.b.c.d
Epiſcopi Galli, qui adhæſerunt Vigilantio, quales. 249.a
Epiſcopi Galliarum Catholici contra Vigilantium implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 249.b.c
Epiſcopi a Ioãne Chryſoſtomo miſſi ad Theophilũ. 171.d.e. *quam male habiti fuerint.* 175.e
Epiſcopi quadraginta cum Ioanne Chryſoſtomo. 170.d.e. *quid cum iſtis Ioannes.* 171.a
Epiſcopi amici Chryſoſtomi legationem mittunt ad Innocentium Papam. 206.d.e
Epiſcopi partis Ioannis Chryſoſtomi fuga lapſi veniunt Romam ad Innocentium Papam. 207.b.c
Epiſcopi qui Ioannis cauſa fuerint relegati. 199.a
Epiſcopi quatuor legati miſſi a Ioanne Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.
Epiſcopi Ioannitæ dicti, qui Ioannis Chryſoſtomi erant ſtudioſi. 201.a
Epiſcopi Ioannitæ, qui non communicarent Arſacio, iuſſi ſunt ab Epiſcopatu deijci. 207.b
Epiſcopos Ioannitas relegatos ſui cauſa conſolatur Ioannes epiſtola. 241.d.e
Epiſcopos Ioannitas detentos in carcere conſolatur epiſtola Ioannes Chryſoſtomus. 218.b.c.219.
Epiſcopi Ioannitæ abſentes Ioanni communicantes male habiti. 200.e
Epiſcopi Ioannitarum aduerſarij non contenti Ioannis exilio, in eius ſectatores commouent milites. 200.e
Epiſcopi Ioannitæ exules & extorres cauſa Ioannis Chryſoſtomi. poſt eius obitum reſtitui mandantur. 263.a.b
Epiſcopi Occidentales omnes fauent Ioanni Chryſoſtomo. 228.d.e
Epiſcopi Ioannitæ, ſtantes pro Ioanne Chryſoſtomo, rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam, 191.a. *exturbantur per milites.* b.c
Epiſcopi Ioannitæ Cyriacus & collegæ venere cum legatis Conſtantinopolim. 240.d.241.a. *relegati in diuerſas regiones.* 241.c.d
Epiſcopi omnes Occidentales non prius communicare voluerunt cum Epiſcopis Orientis, niſi reſtituto Ioannis nomine in ſacras tabulas. 275.e
Epiſcopi Ioannis aduerſarij immittunt ſicarium in eum. 196.d.e
Epiſcopi Ioannis Chryſoſtomi hoſtes communionis Theophili diriſſimam in Ioannis ſtudioſos perſecutionem excitarunt. 242.e.243.a
Epiſcopi Chryſoſtomi aduerſarij qui ſtarent pro Theophilo contra Chryſoſtomum. 169.d.e
Epiſcopi Macedoniæ fauent Ioanni Chryſoſtomo. 228.e
Epiſcoporum numerus Concilij Mileuitani. 387.d
Epiſcopi Neſtoriani qui conuenerunt Epheſi ſeorſum quales. 573.e.574.a. *Vide,* Neſtoriani.
Epiſcoporum Neſtorio fauentium nomina. 572.e.573.a
Epiſcopi Occidentales omnes damnant errores Origenis cum Origeniſtis. 109.b
Epiſcopi Orientales laborant aduerſus idololatras. 668.b.c
Epiſcopi Pelagiani confugiunt ad Neſtoriũ. 530.e.531.a
Epiſcopi Placẽtini ſub Mediolanẽſi Archiepiſcopo. 633.a
Epiſcopi Rauennates ſchiſmatici quæ confinxere priuilegia. 632.e.633.
Epiſcopi Regienſes ſub Mediolanenſi. 633.a
Epiſcopi Syriæ monent Neſtorium recantare debere palinodiam. 542.a.b
Epiſcopi aſſumendi ex clericis: ſi deſint, tunc ex monachis. 64.e
Epiſcopi non ante premiſſũ examen de doctrina eorum promoueantur. 63.b.c
Epiſcopi dicti Summi Pontifices, & ſummi ſacerdotes. 41.b.c
Epiſcopi Metropolitani primum ſibi vendicant titulũ. 42.a
Epiſcopos omnes æquales eſſe, quomodo intelligendum ſit. 160.c.d
Epiſcopi Primates præcipui. 41.e.42.a
Epiſcopos magnopere coluerunt Præfecti prouinciarum. 479.a
Epiſcoporum tituli. 41.a.b.c
Epiſcopis aduenientibus ſoliti occurrere Imperatores. 133.b
Epiſcopi ſedere iuſſi ab Eudoxia Auguſta. 133.e
Epiſcoporum iudicia rata habenda Honorius Imperator ſanxit. 105.b
Epiſcopis reddita ab Honorio iudicandi poteſtas. 61.e
Epiſcoporum ſententia damnati non reſiſtant. 105.b
Epiſcopi vt iudicare debeant magiſtratus delinquentes, Honorius ſtatuit. 341.c
Epiſcopi iudicabant lites diſſidentium populorum. 312.d.e
Epiſcopi ſumma auctoritate imperare ſolebant magiſtratibus. 69.e.70.a
Epiſcopi præſident ſecularibus Præſidibus iniuſte agentibus. 327.c.d.334.b
Epiſcopale iudicium ſuper ſeculares Iudices. 341.c. 327.c.d.334.b
Epiſcopi Iudices omniũ miſerabilium perſonarũ. 143.c.d. *reſcindũt male iudicata a ſecularibus.* 143.d. *carceres habent ad coercitionem.* 143.c
Epiſcopi minores non iudicant cauſas grauiores. 312.b.c
Epiſcopis maioribus maiores caſus reſeruati. 312.b.c
Epiſcopalium iurium cuſtodes Angeli. 143.d
Epiſcoporum ſtatus eminentia & cura. 309.c.d.e.310.e. 311.a
Epiſcopi ſoliti ſupplicare pro damnatis. 69.c.d
Epiſcopis ſontium ſupplicia deprecantibus num parendum a Præſidibus. 335.a
Epiſcopi pro inſontibus reſiſtere ſæpe Præſidibus. 69.d.e
Epiſcopi abſoluentes plures numero eſſe debent eis a quibus quis damnatus eſt. 189.d
Epiſcopi lapſi in hæreſim quomodo recipiendi ex decreto Cæleſtini Papæ. 610.a.b.c
Epiſcoporũ humeris defertur ad ſepulchrũ S. Paula. 223.a
Epiſtola Africanorum Epiſcoporum Catholicorũ ad Marcellinum ante Collationem. 316.a
Epiſtola Alexandrini Concilij ad Neſtorium. 344.c.d
Epiſtolæ ab Anaſtaſio Papa ſcriptæ ad omnes Eccleſias de damnatione Origenis errorum. 109.a
Epiſtola Anaſtaſij Papæ. 161.d
Epiſtola Anaſtaſij Papæ ad Ioannẽ Epiſcopum Hieroſol. de Ruffino. 153.e.154.a. *quando ſcripta.* 155.a. *calumniatur eam confictam a S. Hieronymo Ruffinus.* b.c
Epiſtola Antonini Epiſcopi Conſtantinæ ad Arcadium martyrij candidatum. 659.c.d.e.660.661.
Epiſtola Arcadij ſupplex ad Innocentium Papam. 259.b
Epiſtola alia Arcadij ad Innocentium Papam. 259.c.d
Epiſtola Attici ad Calliopium de eroganda eleemoſyna. 492.c.d
Epiſtola Attici ad Cyrillum de reddendo ſacris tabulis nomen Chryſoſtomi. 347.d.e.348.
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de raptore. 477.a.b
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium violare iubentem Eccleſiæ immunitatem. 478.d.e
Epiſtola Auguſtini ad Bonifaciũ de conatu tyrãni. 485.a
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de recepto Caſtino. 483.d.e
Epiſtola Auguſtini & collegarum ſecreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 388.b.c
Epiſtola Auguſtini ad Italicam quando ſcripta. 301.e

Epiſtola Auguſtini ad Olympium. 269.d.e.270.a
Epiſtola Auguſtini de conſecratione Demetriadis virginis. 355.b.c
Epiſtola Auguſtini ad Suffectanos Gentiles occiſores Chriſtianorum. 96.d.e.97.
Epiſtola Auguſtini ad Victorium. 167.c.d
Epiſtola Auiti presbyteri ad Balconium Bracharenſem Epiſcopum. 366.b.c
Epiſtola Aurelij Carthaginēſis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Dioſpolitano. 372.b
Epiſtola Aurelij Epiſcopi Carthaginenſis contra Pelagianos. 446.a.b
Epiſtola S. Baſilij ad Innocentium alium a Romano Pontifice. 397.b.c.d
Epiſtola Bonifacij Comitis de Caſtini Conſulis fuga. 482.b.c
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum de conatu Ioannis tyranni. 485.b
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum pœnitentiam agentis de facinore perpetrato. 478.e.479.a
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum de raptore pœnam daturo. 477.b
Epiſtola Bonifacij Comitis ad Auguſtinum, cum premeretur ab hoſtibus. 501.a.b.c
Epiſtola Bonifacij Papæ ad Honorium Imperatorem de cauendis futuris malis. 440.a.b.c
Epiſtola conficta Bonifacij Papæ nomine. 455.d.e.456.
Epiſtola Catholicorum quibus munitæ vrbis aduerſus Pelagianam hæreſim. 419.d
Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Galliarum. 512.d.e
Epiſtola Cæleſtini ad Epiſcopos Apuliæ. 523.d
Epiſtola Cæleſtini ad Neſtorium data. 533.e.534.a
Epiſtola Cæleſtini ad Theodoſium Imperatorem tempore Concilij Epheſini. 561.b.c
Epiſtola Cæleſtini ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilij Epheſini. 562.a.b.c
Epiſtola Cæleſtini miſſa ad Concilium Epheſinum. 559.e.560.a.b
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad clerum & populum Conſtantinopolitanum. 612.d.e.613.
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Theodoſium Imperatorem. 610.c.d.e.611.a
Epiſtola Cæleſtini laudata a Proſpero. 603.e. *Photio, & Vincentio.* 604.b
Epiſtola Cæleſtini ad Cōcilium Epheſinū. 608.c.d.e.609.
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 611.e.612.a
Epiſtola Capreoli Epiſcopi Carthaginenſis ad Concilium Epheſinum. 563.b
Epiſtolas Carthaginenſis Epiſcopus ſcribit nomine omnium Epiſcoporum Africanorum. 130.d
Epiſtola Carthaginenſis Cōcilij ad Romanum Pontificem. 233.e
Epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Honoriū Imp. 232.b
Epiſtola Carthaginenſis Concilij ad Romanum Pontificem. 386.b.387.a.388.
Epiſtolæ ex Synodo Carthaginenſi ſcribendæ ad Indices de perficienda vnitate Donatiſtarum. 232.d
Epiſtola Cyrilli ad Acacium. 634.a
Epiſtola Cyrilli ad Atticum de non reſtituendo Ioannis nomine in ſacras tabulas. 348.e.349.
Epiſtola Cyrilli ad ſuos Alexandrinos de damnato Neſtorio, & populi gaudio. 570.e.571.a
Epiſtola Cyrilli ad Dynatū de rebus tranſactis inter ipſum atque Ioannem. 624.d.e.625.
Epiſtola Cyrilli ad Ioannem poſt pacem. 627.e.628.a
Epiſtola Cyrilli ad ſuos legatos poſt electionem Maximiani. 600.d
Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium prima. 525.e
Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium ſecunda. 526.d.e
Epiſtola Cyrilli ad Succeſſum. 634.c
Epiſtola Cyrilli ad Valerianum. 634.d
Epiſtola Conſtantij. Vide, Conſtantius.
Epiſtola Epheſinæ Synodi ad Neſtoriū damnatum. 570.c
Epiſtola Epheſini Concilij ad clerum Conſtantinopolitanum. 571.d.e
Epiſtola Epheſini Concilij intercepta a Candidiano. 572.b
Epiſtola Epheſini Concilij ad legatos proficiſcentes Conſtantinopolim. 593.d.e
Epiſtolas Epheſini Concilij arundine Patres includunt, & per nuncium mendici habitum præſeferentem mittunt Conſtantinopolim. 583.c. *quid illis lectis factum ſit.* 584.e
Epiſtolæ Epheſini Concilij datæ Conſtantinopolim ad Imperatorem & alios. 576.e
Epiſtola alia ab Epheſina S. Synodo ad Imperatorem data. 579.b
Epiſtola legatorum Apoſtolicæ ſedis ad Theodoſiū Epheſo data. 576.e
Epiſtolæ Epheſini Concilij omnes ſtudio Candidiani interceptæ. 583.a
Epiſtola vltima Concilij Epheſini, cum abſoluta Synodo miſſionem petunt Patres. 582.c.d.e.583.
Epiſtola Epiphanij ad S. Hieronymum de Origeniſtis. 88.e.89.a
Epiſtolæ a pluribus Epiſcopis Occidentis ſcriptæ in Orientem pro Ioanne Chryſoſtomo. 227.e
Epiſtola Euſebij Cremonenſis ad Cyrillū Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
Epiſtola Hieronymi ad Ruffinum Romæ agentem. 84.d.e
Epiſtola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexandriæ. 85.c.d
Epiſtola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis erroribus ab ipſo. 85.d.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem geſtis. 208.c.209.a
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadiū de Concilio celebrando in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 227.b
Epiſtola alia Honorij Imp. ad Arcadium. 259.e.260.a
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Achilleum Epiſcopum Spoletinum. 434.d.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum. 436.a
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Epiſcopum. 435.c.d
Epiſtola tertia Honorij Imp. de Achilleo miſſo. 434.b.c.
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Epiſcopos Africanos, qua eos vocat ad Synodum. 435.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papā de ſua cura erga Romanam Eccleſiam. 440.e.441.a
Epiſtola Honorij Imperatoris pro Eulalio contra Bonifacium. 430.e.431.a.b
Epiſtola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo. 435.a.b
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Largum Proconſulē, qua mandatum reuocat de mittendis Epiſcopis. 439.e
Epiſtola Honorij Imperatoris ad Symmachum. 433.b
Epiſtola Innocentij Papæ communicatoria ad Ioannem diuulgata in Oriente. 196.c
Epiſtola Innocentij Papæ ad Theophilum. 196.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad clerum Conſtantinopolitanum. 210.b.c.d
Epiſtola Innocētij Papæ ad S. Ioannē Chryſoſtomū. 211.a.b
Epiſtola Innocētij Papæ ad Exuperium Toloſanū. 236.a.b

Epiſtola

Epiſtola Innocentij Papæ ad Bonifacium de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 273.c.d
Epiſtola Innocentij Papæ ad Acacium Epiſcopum Berœenſem. 274.d.e
Epiſtola Innocentij Papæ ad Alexandrum. 274.a.b
Epiſtola Innocentij Papæ ad Maximianum in cauſa Attici. 275.c
Epiſtola Innocentij Papæ ad Iulianam, qua admonet tacite cauere Pelagianum errorem. 357.d.e
Epiſtolæ reddita ab Innocentio Papa ad Epiſcopos Africanos. 388.e.389.a
Epiſtola Innocentij Papæ ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum de iniurijs illatis in Euſtochium & Paulam virgines. 393.e.394.
Epiſtola Innocentij Papæ ad S. Hieronymum conſolans eum de damnis acceptis. 394.c.d
Epiſtola Innocentij Papæ ad Aurelium Carthaginenſem de S. Hieronymo. 394.a
Epiſtola Ioannis Antiocheni Epiſcopi ad Cyrillũ. 623.d.e
Epiſtola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum. 565.d.e
Epiſtola Ioannis Antiocheni Epiſcopi ad Sixtum Papam de damnatione Neſtorij. 622.d.e
Epiſtola Ioannis Antioch. ad Neſtorium de pace. 540.b.e
Epiſtola S. Ioannis Chryſoſtomi ad Anthemium creatum Conſulem. 224.b.e
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem. 228.c.d
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Epiſcopos detentos in carcere. 218.*b. alia ad eoſdem.* 219.b.c
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Epiſcopos ſui cauſa relegatos. 241.d.e
Epiſtola prima Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e.193.
Epiſtola vltima Chryſoſtomi ad Innocentium Papã. 245. b.c. *aliæ Ioannis Chryſoſt. epiſtolæ datæ Cucuſi.* 217.
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad S. Probam. 244.b
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad S. Iulianam. 244.b
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad legatos. 239.e.240.a
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad legatos, poſtquam receſſerunt Conſtantinopoli. 241.b
Epiſtola Ioannis Chryſoſtomi ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 228.a
Epiſtola Ibæ a Neſtorianis edita contra Cyrillum mendacijs referta. 626.b.c
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Imp. Theodoſium pro Patribus Epheſi tyrannice oppreſſis. 586.e
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Cyrillum poſt pacem. 633.e
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad Cyrillum, qua eum redarguit. 577.b
Epiſtola Irenæi Comitis de rebus geſtis Conſtantinopoli. 586.e.587.a
Epiſtola Iſidori Peluſiotæ de Theophilo ad Symmachum. 257.d.e
Epiſtola Iſidori ad Cyrillum. 351.b
Epiſtola Largi Proconſulis ad Aurelium. 439.e
Epiſtolæ a legatis Apoſtolicæ ſedis per vim ablatæ. 240.d
Epiſtola Leporij Pelagiani. 464.e.465.a
Epiſtola circularis Luciani de inuentione reliquiarum S. Stephani. 367.a.b
Epiſtola Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Cyrillum. 600.e.601.a
Epiſtola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem. 387.e
Epiſtola Neſtorij ad Cæleſtinum. 530.e.531.a
Epiſtola poſterior Neſtorij ad Cæleſtinum. 531.e.532.a
Epiſtola Neſtorij ad Theodoſium Imperatorẽ plena mendacijs. 572.c.d
Epiſtola Neſtorianorum nomine Philippi legati Apoſtolici ſcripta. 634.b
Epiſtola Ptolemenſis Synodi de damnatione Andronici. 327.c
Epiſtola Perſarũ Regis ad Senatũ pro Theodoſio. 265.c.d
Epiſtola presbyterorum Romanorum in cauſa Bonifacij ad Honorium Imperatorem. 432.c
Epiſtola Pelagij ad Demetriadem perperam poſita ſub Ambroſij nomine. 356.e.357.a
Epiſtola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 649.b.c
Epiſtolæ Romanorum Pontificum magno honore habitæ. 417.a. *Vide,* Rom. Pontif.
Epiſtola ſchiſmaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione. 574.d.e
Epiſtolam ſcribunt ſchiſmatici ad Imperatorem contra Orthodoxos mendacijs refertam. 583.e.584.a
Epiſtola ſchiſmaticorum ad ſuos Conſtantinopolim proficiſcentes. 594.c.d
Epiſtola ſchiſmaticorum ad S. Synodum. 578.d.e
Epiſtola circularis Seueri Epiſcopi Minoricenſis de Iudæorum conuerſione omni fide probata. 419.b.c.d
Epiſtola Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Imp. de ſchiſmate oborto in Rom. Eccleſia. 429.d.e
Epiſtola ſecunda Symmachi Præfecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio. 431.d.e
Epiſtola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in cauſa Bonifacij & Eulalij. 433.d
Epiſtola Symmachi ad Conſtantium. 438.b.c
Epiſtola Symmachi de reſtitutione Bonifacij. 439.a
Epiſtola Symmachi ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 436.e
Epiſtola Syneſij, cum eligitur Epiſcopus. 309.b.e
Epiſtola Syneſij ad ſuos, quantum abhorreret vt crearetur Epiſcopus. 311.c.d
Epiſtola Syneſij de Andronici Præfecti pænitentia. 328.e
Epiſtola Syneſij ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum. 262.b.c
Epiſtola Syneſij aduerſus Eunomianos. 359.b
Epiſtola Syneſij ad Theophilũ de rebus Andronici. 329.d
Epiſtola Synodalis Concilij Alexandrini. 544.c.d
Epiſtola Synodalis Concilij Carthaginenſis ad Rom. Pontificem. 221.e
Epiſtola Synodalis Concilij Carthaginenſis ad Honorium Imperatorem. 232.e
Epiſtola Synodalis ex Concilio Carthaginenſi ad Romanũ Pontificem. 386.d.387.e.388.a
Epiſtola Synodalis ex Concilio Epheſino ad clerum Conſtantinopolitanum. 571.d.e
Epiſtolæ Synodales Epheſini Concilij interceptæ a Candidiano. 572.b
Epiſtola Synodalis ad legatos miſſos Conſtantinop. 593.d.e
Epiſtola Synodalis ad Neſtorium condemnatum. 570.c
Epiſtola Synodalis Ptolemenſis Concilij de damnatione Andronici Libyæ Præfecti. 327.c.d.e.328.
Epiſtola Siricij Papæ recitata in Cõcilio Teleptenſi. 417.a
Epiſtola Sixti Papæ ad Ioannẽ Epiſcopũ Antioch. 617.b.e
Epiſtola Sixti Papæ ad Cyrillum Alexandrinum. 635.d.e
Epiſtola Sixti ad Ioannem Antiochenum. 636.e.637.
Epiſtola Theodoreti ad Irenæum, qualis ipſe fuerit, oſtendit. 542.e.543.
Epiſtola Theodoreti de rebus geſtis per legatos Conſtantinopoli. 597.d.e.598.a
Epiſtolæ plures Theodoreti, quibus ſe auerſatum iam Neſtorium docet. 658.b.e
Epiſtola Theodoſij Imp. ad Acacium. 618.a
Epiſtola Theodoſij Imp. ad Concilium Epheſinum. 566.c.d

Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Cyrillum. 548.d.e
Epiſtola alia Theodoſij ad Cyrillum priuata. 549.d
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Ioannẽ Epiſcopum Antiochenum de pace conciliãda. 617.e.618.
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad S. Ioannem Chryſoſtomum defunctum. 663.d.e
Epiſtola Theodoſij Imperatoris ad Simeonẽ Stylitã. 620.d.e
Epiſtola Theophili Alexandrini ad Epiphanium aduerſus Origeniſtas. 88.c.d.e
Epiſtola Theophili Epiſcopi Alexandrini ad S. Hieronymum de Origeniſtis damnatis. 87.b.c
Epiſtola Theophili Alexãdrini ad Ioannem Chryſoſtomũ. 120.d.e
Epiſtola Synodalis Theophili Alexandrini aduerſus Origeniſtas. 85.b.c.d
Epiſtola Paſchalis Theophili Alexandrini aduerſus Origeniſtas prima dicta. 89.b.e
Epiſtola Theophili Alexandrini Paſchalis. ſecunda quando ſcripta. 128.b
Epiſtolæ Theophili Paſchales quãdo ſcriptæ. 89.d.e.90.a. tranſlatæ a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Epiſtola Tractoris quæ. 167.e
Epiſtola Vigilij Epiſcopi Tridentini de paſſione ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 101.d.e.102.
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Africanos. 402.e.403.a
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum. 419.b
Epiſtola Zoſimi reddita ad Africanos Epiſcopos, qui interfuerunt Concilio Carthaginenſi. 409.e.d.e.410.a
Epiſtola Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Occidentales. 419.b
Epitaphium Fabiolæ a S. Hieronymo ſcriptum. 109.c.d
Epitaphium damnatæ hæreſis Pelagianæ. 580.e.581.a
Eradius a S. Auguſtino deligitur ſucceſſor & coadiutor. 494.d.e.495.
Error diſtinguitur a malitia. 613.c
Errores Pelagij dãnati in Cõcilio Dioſpolitano. 372.a.b.c. alij a S. Auguſtino detecti. 373.b.c. Vide, Hæreſes.
Etruriæ littora referta monachis. 58.d.e
Euangelium cum legitur, ſacerdotes ne ſedeant. 159.c
Euangeliũ toto Orbe prædicandũ ante nouiſſimã diẽ. 460.c
Euangelium in medio Synodi collocatum. 567.e
Euagrij Epiſcopi Antiocheni clerici recepti ſub Alexandro. 274.d
Euagrij Epiſcopi ſucceſſoris Paulini Antiocheni nomen in ſacras tabulas poſt obitum relatum. 346.b
Euagrius Ponticus diaconus Gregorij Nazianzeni quid accipit ex teſtamento ipſius. 686.d.690.b
Euagrius Ponticus Origeniſta. 25.b
Euagrius Ponticus præcurſor Pelagij. 306.
Euagrius philoſophus conuerſus ad fidem a Syneſio, de vita beata reddidit alios certiores. 330.a.b.c
Euagrij philoſophi ſubſcriptio de accepto præmio vitæ æternæ. 330.d.e
Euchaitæ hæretici damnati Epheſi a S. Synodo. 581.c
Euchaitæ hæretici lege Theodoſij proſcripti. 513.d
Eucharich Rex Alemannorum a S. Germano repreſſus. 652.e.653.a
Euchariſtiam accipit S. Ambroſius moriturus. 36.a
Euchariſtia ſub vtraque ſpecie olim aſſeruari ſolita. 192.e.193.a
Euchariſtiã ſumptura femina Macedoniana obdureſcit in lapidem. 126.c.d
Euchariſtiã nauigãtes ferre ſoliti ſecũ. 136.e.138.a.194.e
Euchariſtia liberat puerum Iudæum ab incendio. 481.c
Euchariſtia curatur arrepta a dæmone virgo ſacra. 647.b.c
de Euchariſtia ſincera doctrina Cyrilli. 545.c.d
Eucherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis fouebatur in deſtructionẽ Chriſtianæ religionis. 268.e
Eucherius filius Stilichonis occiſus. 267.b.268.c.276.d.e.277.a
Eucherius expurgator Caſſiani. 640.b.c
Eudocia vxor datur Theodoſio. 475.a.b
Eudocia Auguſta conſuetudine Melaniæ reddita melior. 646.c
Eudocia dilatauit ciuitatem Antiochenam murorum ambitu. 668.d
Eudocia Auguſta peregrinatur Hieroſolymam. 665.d. quæ ibi. 666.
Eudociæ poſterior profectio Hieroſolymam. 666.e
Eudocia pede luxato curatur a Melania. 666.a
Eudocia ædificat templum S. Stephano protomartyri Hieroſolymis. 666.a
Eudocia ædificat monaſteria in Palæſtina. 666.d
Eudocia quas reliquias accepit a Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano. 667.d.e
Eudocia ſtatua donata ab Antiochenis. 668.d
Eudoxia neptis Promoti Conſularis. 2.e
Eudoxia nupta Arcadio. 2.e.3.a.b
Eudoxia eius filia. 3.a
Eudoxiæ capitis ornamenta cruce decora. 3.b
Eudoxia cognomento Licinia, non Iulia. 3.d
Eudoxia incenſa in Eutropium. 80.b.c
Eudoxia miſerabili modo interpellat Arcadium Imperatorem in Eutropium. 8.b.c
Eudoxiam inuiſunt Epiſcopi Palæſtinæ, & rogant pro demolitione Marnæi templi. 133.b.c
Eudoxia veniam petit, quod non occurrerit venientibus Epiſcopis. 133.b
Eudoxia agit cum Arcadio Imperatore pro Epiſcopis Palæſtinæ. 133.d
Eudoxia quæ pollicetur Deo, ſi pariat puerum. 134.a
Eudoxia parit Theodoſium. 134.b. gratias agit Epiſcopis de accepto a Deo puero. e
Eudoxia admonet Epiſcopos, quid agant cum Theodoſius baptizatus eſſet. 134.d
Eudoxia dat pecuniã pro erigẽda eccleſia Gazæ. 134.a.c
Eudoxiæ litteræ de erigenda eccleſia, Crucis formam reddente. 140.b.c
Eudoxia mittit Gazam columnas ad eccleſiam conſtruendam. 141.a
Eudoxia abalienata ab amicitia Ioãnis Chryſoſtomi. 142.b
Eudoxia aufert agrum viduæ. 142.c.d.e.143.
Eudoxiam vrget Chryſoſtomus pro agro viduæ. 142.c.d.e.143.a.b
Eudoxia prohibetur ab ingreſſu eccleſiæ a Ioanne Chryſoſtomo. 145.b
Eudoxia auaritiæ accuſatur. 145.b.c.d.e
Eudoxia quid in Theodoretum patricium. 144.a
Eudoxia Theodoſium infantem ad genua Ioannis Chryſoſtomi admouit. 144.d
Eudoxiæ altercatio cum Epiphanio. 151.b.c. ficta ab Origeniſtis. 151.e
Eudoxia venerata Epiphanium. 151.e.152.a
Eudoxia magis incenſa in Ioannem accelerat aduentum Theophili. 168.e.169.a
Eudoxia in ſe dicta putauit, quæ in malas feminas Ioannes concionabatur. 168.e.169.a
Eudoxia partes Theophili tuendas ſuſcepit aduerſus Ioannem Chryſoſtomum. 169.a
Eudoxiæ familiares feminæ redditæ inimicæ Chryſoſtomi. 169.b
Eudoxia terræmotu perterrita reuocandum curat Ioannem Chryſoſtomum. 176.e

Eudoxiæ ſtatuæ argenteæ dedicatio. 187.d.e. *per ciuitates ducta more Gentilitio.* 188.a.b
Eudoxia rurſus excitatur in Ioannem. 188.b
Eudoxia accerſit magna celeritate Epiſcopos. 188.b.d.e
Eudoxia Herodiadis nomine ſugillata. 188.c.d
Eudoxia irrogat exilium Ioanni Chryſoſtomo. 197.e
Eudoxia æſtuat inuidia gloriæ Ioannis exilio deportati. 200.c.d
Eudoxiæ Auguſtæ infelix obitus. 220.c.d
Eudoxiæ filiæ. 220.c
Eudoxiæ ſepulchrum iugiter tremans. 220.d
Eudoxiæ obitus tempus. 220.d.e.221.a
Eudoxia Dalilæ comparata. 258.e
Eudoxia excõmunicata ab Innocẽtio Papa. 258.e.259.a
Eudoxiæ obitus tribus menſibus poſt Ioannis Chryſoſtomi migrationem in cælum. 260.b.c
Eudoxia filia Theodoſij nupta Valentiniano 661.d
Eudoxia Auguſta erigit Romæ baſilicam in memoriam vinculorum S. Petri. 668.c.d
Eudoxius hæreticus ſepultus apud Apoſtolos Conſtantinopoli. 348.b
Euethius presbyter venit ad Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi agentem. 216.d
Eugenia neptis Gregorij Nazianzeni reprehenſibilis. 686.e.688.c.d
Eugenius Epiſcopus Heracleæ inimicus Ioannis Chryſoſtomi. 172.b
Eugenius Epiſcopus in Phrygia legatus Ioannis Epiſcopi ad Innocentium Papam. 192.e
Eugenius fugit Conſtantinopoli cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a
Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia Gallæ Placidiæ. 655.a.b
Eugraphia nobilis fœmina Conſtantinopolitana infenſa Chryſoſtomo. 169.e
Eugraphia hoſpes Theophili, Seueriani, & Antiochi inimicorum S. Ioannis Chryſoſtomi. 170.d
Eulalius Epiſcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthaginenſis conficti. 455.d.456.b.c
Eulalius creatur in ſchiſmate contra Bonifacium Papam. 429.c.d
Eulalius occupat eccleſiam Lateranenſem. 429.e
Eulalio fauit Symmachus Præfectus Vrbis. 430.a.d.e
Eulalij ingens temeritas & tyrannis. 432.d.e
Eulalius ſua temeritate conuincitur & damnatur. 436.d.e.437.a.b
Eulalius reſcripto Honorij iubetur ab Vrbe expelli. 437.d.e.438.d
Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 441.a
Eulalius Nepeſinæ vrbis dicitur creatus Epiſcopus. 441.a
Eulyſius Epiſcopus cum collegis miſſus a Ioanne Chryſoſtomo ad Theophilum. 171.d. *quam male habitus.* 175.e
Eulyſius Epiſcopus vinctus a militibus. 199.a. *relaxatur. ibidem.*
Eulyſius Epiſcopus legatus a quindecim Epiſcopis ad Innocentium Papam in cauſa Ioannis. 207.b
Eulyſius Epiſcopus Boſtrenſis profectus cum legatis Apoſt. ſedis Conſtantinop. quanta paſſus. 240.d.241.a. *relegatus apud Saracenos.* 241.e
Eulogius Epiſcopus Cæſareæ Paleſtinæ poſt Gelaſium. 371.a
Eunomius Epiſcopus vindex blaſphemiæ. 468.b
Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.65.e
Eunomiani legibus Theodoſij exagitati. 359.b
Eunomiani lege Theodoſij exagitati. 307.b
Eunomiani Theodoſij lege perſtricti. 480.b.c
Eunomiani lege Theodoſij iterum exagitati. 513.d.e
Eunomianos inſequitur Syneſius. 308.a. *eiuſdem epiſtola aduerſus Eunomianos.* 308.b
Eunuchi ſponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75.c
Euodius Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus a Donatiſtis. 269.d
Euodius Epiſcopus Vzalenſis accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani. 390.b
Euodius legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 221.a
Euodius Epiſcopus Vzalenſis teſtis de fide epiſtolæ Seueri Minoricenſis Epiſcopi. 419.b
Euoptius Syneſij amicus, ad quem ſcribit. 309.b
Euoptius Syneſij ſucceſſor, idemq. Cyrilli familiaris. 332.c
Euoptius Epiſcopus Ptolemaidis monet Cyrillum ad ſcribendam expoſitionem ſuorum capitulorum. 637.e
Euprepij monaſterium apud Antiochiam. 513.c
Euprepij monaſterium apud Antiochiam domiciliũ Neſtorij. 638.a
Europa vaſtata a Gothis. 6.e.7.a
Euſebius Epiſcopus Valẽtinianopolis accuſat Antoninum Epiſcopum Epheſinum. 121.d. *colludit cũ reo.* 122.e.123.a. *accuſatur Epheſi.* 123.c.d
Euſebius a Ioanne Chryſoſtomo miſſus ad Innocentium Papam. 192.d.e
Euſebij Chronicon expetitum ab Alypio. 15.d.e
Euſebius Cremonenſis exclamat ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
Euſebius aduerſarius Ruffini. 45.d.e.46.a
Euſebij cum Pauliniano legatio in Occidentem a ſancto Hieronymo. 46.a
Euſebij epiſtola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagianum. 399.d
Euſebius Nicomedienſis pro Cæſarienſi. 15.e
Euſebius monachus Origeniſta nauigat Conſtantinoplim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Euſebius Scholaſticus ſcriptor hiſtoriæ Gainæ tyranni. 114.a
Euſebius Præfectus violandam curat eccleſiæ immunitatem. 20.a
Euſtachius Quæſtor & Tabularius Conſtantinopoli. 207.e
Euſtachius Metropolitanus Pamphiliæ vacationem petit ab Epiſcopatu, retento nomine & honore. 581.c
Euſtathius monachus Caprariæ inſulæ. 58.e
Euſtathius diaconus heres quid accipit ex teſtamento Gregorij Nazianzeni. 682.a
Euſtochium quæ paſſa Hieroſolymis ab aduerſarijs. 393.e.394.
Euſtochij memoria & Paulæ Iunioris. 377.b
Euſtochij virginis obitus. 457.d.e. *prænunciatus a ſancto Hieronymo eius ad Deum tranſitus.* 458.a.b. *ætas.* 458.c
Eutherius Tyanenſis Epiſcopus Neſtorianus. 573.a
Euthymius abbas in Palæſtina curat Therebonem Saracenum incurabili morbo ægrotantem. 470.d.e.471.
Euthymius cõuertit & baptizat Saracenos. 470.d.e.471.a.b.c.d
Euthymij prædictio de Epiſcopatu Domni Epiſcopi Antiocheni. 658.d.e
Euthymius monachus Origeniſta nauigat Conſtantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
Eutychius martyr cum ſocijs in Africa ſub Genſerico. 659.a.b
Eutychianus Prætor Conſtantinopoli tempore exilij ſancti Ioannis Chryſoſtomi. 207.e
Eutropia ſoror ſancti Nicaſij Epiſcopi Rhemenſis martyr tempore barbarico. 263.e

Eutro-

Eutropius eunuchus quærit vxorem Arcadio. 2.e.3.a
Eutropius vendicat ſibi facultates Ruffini. 11.e. quid in filiam & vxorem Ruffini. ibid.
Eutropius Timaſium Exconſulem relegat in Oaſim. 12.a
Eutropius ſumma rerum potitur. 43.e
Eutropius reprehenſus a Ioanne Chryſoſtomo, inſenſus illi redditur. 68.a
Eutropius violat aſylum eccleſiæ, abſtrahendo confugientes ad eam. 68.a.b.e
Eutropius cogitur confugere ad eccleſiam. 68.c.d
Eutropius quid in Pentadiam Timaſij Exconſulis coniugem. 68.e
Eutropius quid in Eudoxiam Auguſtam. 80.e.d
Eutropij crudelitas ab Epiſcopis interdum coercita. 69.e
Eutropij officium a Chryſoſtomo requiritur pro Gazenſibus Chriſtianis. 73.e
Eutropius creatus Conſul, & expunctus e Faſtis. 74.d.80. a.b. eius Conſulatus deriſus. 75.c.d.e
Eutropij quanta potentia. 75.e.76.a
Eutropius ex imo ad ſummum, & ex ſummo ad imum. 75.e.76.a.b.c
Eutropius patitur Gainam aduerſarium. 76.b
Eutropius confugit ad eccleſiam, cuius immunitatem violauerat. 76.c.d.77.e.d
Eutropius defenſus a Ioanne Chryſoſtomo. 76.d.e.77.a
in Eutropium miſerum cur inuectus Ioannes Chryſoſtomus. 76.e.77.a
Eutropius exemplum mundi miſeriarum. 76.e.77.78.
Eutropius liberatur a morte. 79.e.80.
Eutropius in exilium miſſus, reuocatus occiditur. 80.a. lata in eum ſententia. e.81.a
Eutropius Gentilis erat. 8.d.e
Eutropij bona Fiſco addicta. 80.e.81.a
Eutropij ſtatuæ proſtratæ. 81.a
Eutropio quæ non conueniant. 81.e.d
Eutropij hiſtoria quando ſcripta. 16.e
Eutropius lector martyrium conſecutus ſub Arcadio Imperatore. 201.c
Excommunicationis ſententia lata in Andronicum. 327. d.e.328.b
Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes cum Acacio. 244.e
Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudoxiam. 258.d.e.259.a
Excommunicationem Cæleſtinus Papa in Neſtoriũ comminatur. 535.e
Excommunicationis ſententia iniuſte licet lata, non contemnenda. 341.c
Excommunicationis contemptores ſugillantur. 328.d.e
Excommunicationem licet nullam prorſus timuit Theodoſius, a qua abſolui voluit. 491.a.b
Excommunicati non admittebantur ad communionem ante relationem populo factam. 627.a
Excommunicatio ex parte illata. 451.b
Excommunicatus Ruffinus ab Anaſtaſio Papa. 154.e. 155.a
Excommunicati non abſoluendi, niſi impletis conditionibus. 275.e
Excommunicati quouis pietatis intuitu non recipiendi. 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Epiſcopus Alexandrinus. 245.b
Executionem Apoſtolicarum ſententiarum cum apparitura Auguſtinus timet. 484.b.c
Executionis modus ſententiarum Apoſtolicæ ſedis conflauit inuidiã in Romanos Pontifices. 452.c.d.453.d.e
Executores violẽter agentes reprehẽduntur. 452.453.d.e
Exercitus Romanus perditur, dum Epiſcopi Catholici affliguntur. 591.a.b.c
Exercitus Rhadagaiſi numerus. 239.a
Exercitus Romani duces poſt obitum Stilichonis. 292.d
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur. 670.a
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conſpirat aduerſus Ruffinum. 9.e.10.a
Exercitum Imperatoris Chriſti nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Chriſtianorum ſigna. 8.e.9.a.b
Exilia aliorum cauſa Ioannis illata. 242.a
Exilia Epiſcoporum Ioannis ſtudioſorum. 241.c.d.e.242.
Exilium primum Ioannis Chryſoſtomi. 174.e.175.
Exilium poſterius Ioannis Chryſoſtomi quo tempore accidit. 199.b.c
Exilij poſterioris Ioannis Chryſoſtomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d.9.e.10.
Exules Epiſcopi reſtitui mandantur. 263.a.b
Exulibus Epiſcopis cauſa Ioannis quanta mala in via contigerunt. 242.e
Exuperãtius Epiſcopus in Lucania pernéceſſarius S. Paulini. 606.e
Exuperius legat Siſinnium monachum ad erogandas eleemoſynas in Orientem. 245.d
Exuperius omnia in pauperes erogat. 237.b.c. ob id corpus Domini in vimineo caniſtro, ſanguinem portabat in vitro. b
Exuperius Epiſcopus Toloſanus conſuluit Innocentiũ Romanum Pontificem. 236.a.b. quis iſte fuerit, & quam ſpectata ſanctitate. 236.b.c
Exuperio Epiſcopo Toloſano libri dedicantur a S. Hieronymo. 245.c.d
Exuperius prænouit futurum per barbaros Galliarum excidium. 246.a.b

F

FAbiola recedit Hieroſolymis timore Hunnorum in Syriam graſſantium. 6.a.b
Fabiola prima Romæ hoſpitale ægrotantium condidit, & ipſa illis miniſtrabat. 109.e
Fabiolæ obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiolæ egregiæ virtutes. 109.c.d.e.110.a.b
Fabiolæ epitaphium S. Hieronymus ſcripſit ad Oceanum. 109.e.d
Fabiola alia diuerſa a priori. 109.d.e
Fabiolæ nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuiſebat & alebat monachos Etruriæ. 58.e
Fabius Epiſcopus Pelagianus profugiens Conſtantinopolim ad Neſtorium. 530.e
Fabula de ſaluatis Athenis ope deorum. 7.d.e. refellitur. ibid. & 8.a.b
Falsidius auctor nouæ ſtultitiæ Romæ, qua diaconos presbyteris præponeret. 159.e
Fames dira vexat Vrbem ſub Attalo. 290.a.b. peſtis ſimul acceſſit. d
Famis tẽpore quid Læta clariſſima fœmina fecerit. 290.b
Faſciæ Chriſti donatæ a Iuuenale Epiſcopo Hieroſol. Eudociæ. 667.d
Fauſtus Manichæus damnatus & reſtitutus. 222.c.d
Fauſtinus Donatiſta. 55.e
Fauſtinus Epiſcopus Potentinus in Piceno legatus a Zoſimo Carthaginẽ. 429.b.446.c. nimiæ aſperitatis homo. 453.e. eius cauſa perturbata Eccleſia Africana. 453.e
Federicus Metius tranſtulit Theodoreti epiſtolas. 593.e
Felix Magiſter militum auctor necis Patrocli Epiſcopi, & Titi diaconi. 500.b
Felicis Manichæi cum S. Auguſtino diſputatio. 222.a.b

Felix

Felix Manichæus conuerſus ab Auguſtino ad fidem Catholicam. 222.b
Felix diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e. *creatus Epiſcopus Bononienſis.* 38.e
Felix Nolanus martyr cur dictus a S. Paulino Dominadius. 19.d
S. *Felicis Nolani reliquiæ vindices periurorum.* 341.d.e
Felix Epiſcopus de quo actum in Concilio Tauruano. 39.a.b
Felix Epiſcopus Romanus dictus, partis Donatiſtarum. 317.d
Felix dat pœnas ſceleris. 500.c
Felicianus Donatiſta. 55.d
Felicitatis & Perpetuæ corpora in baſilica Reſtituta Carthagine poſita. 675.d
Felicitatis martyris oratorium a Bonifacio Papa erectum. 481.b
Feneſtella fieri conſueta in loca vbi recondita ſunt reliquiæ martyrum. 391.b.c
Feneſtellæ ad ſepulchra martyrum fieri ſolitæ. 665.b.c
Feretrius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ ſugillatur. 189.c
Feſti dies inſtitui ſoliti ſanctis. 179.a
Feſti dies ſanctificandi lege Theodoſij. 488.e.489.a
Feſta dies catenæ ſancti Petri annua Conſtantinopoli. 667.d.e
Feſtum Natalis diei, in quo recuſat Arcadius cum Chryſoſtomo communicare. 189.d
Feſulani montes illuſtrati victoria contra Rhadagaiſum. 238.e.239.
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuit. 512.c
Fidei Catholicæ ab hæreſi dignoſcendæ ſymbolum. 564.a
Fidei Catholicæ deſertores qui eſſe ſoleant. 166.d
Fides Chriſtiana propagata ad Saracenos. 470.a.b.c
Fidei Chriſtianæ propagatio. 22.e.23.a
Fidei confeſſio Pelagij. 404.c.d.e
Fiſcales titulos affigi Theodoſius lege vetuit. 676.d.e
Flauianus Antiochenus quærit communicationem Romanæ Eccleſiæ. 65.e.66.e
Flauianus Epiſcopus Antiochenus moritur. 202.d
Flauianus Epiſcopus Philippenſium accipit litteras a Cæleſtino Papa contra Neſtorium. 538.b
Florentia ciuitas liberata a S. Ambroſio. 36.d
Florentia in diſcrimen adducta per Rhadagaiſum. 237.e. 238.239.
Florentij & Reſtituti Epiſcoporum legatio ex Concilio Carthaginenſi. 269.c
Florentius legatus cum alijs ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 301.e
Florentius Præfectus Prætorio ſuſtulit vectigal lenonum ſua impenſa. 676.e.677.a. *eius digna laudes.* 677.a
Florentius patronus fidei Catholicæ. 677.a
Florini Iudæi conuerſio. 425.c.d
Florus Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim. 530.e
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 481.b
Fœminæ mixtæ inter Pelagianos. 374.a.b. *pſallebant cum illis in eccleſia.* ibid.
Fœminæ recuſantes communicare cum Arſacio dira ſunt paſſæ. 204.a.b
Fœminarum contubernium proſcribit a clero S. Ioannes Chryſoſtomus. 66.d.e
Fœminæ Conſtantinopolitanæ inimicæ Chryſoſtomi. 169.b
Fœminarum decus quod ſit. 668.b
Fœminarum commẽdata conſtantia in non communicando cum Arſacio. 204.a.b
Foramen ſolitum fieri in loco vbi reconduntur reliquiæ martyrum. 391.b.c
Foramina olim fieri ſolita ad ſepulchra martyrum. 665.b.c
Forma verborum quibus conueniendi ſint Donatiſtæ. 181.b.c
Formatarum communione cum Romana Eccleſia quemlibet probari Catholicum. 249.d.253.b.c
Formatis addendam eſſe notam diei Paſchatis eius anni. 253.c
Fortunatus diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis frater Aurelij Epiſcopi. 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptenſi. 417.a
Fortunatianus Epiſcopus legatus ad Imperatorem ex Concilio alio Carthaginenſi. 269.d
Fortunius Epiſcopus Donatiſta confutatur differens cum S. Auguſtino. 335.e.336.a
Franci ab Aetio victi. 511.e.512.a
Franci per Chriſtianitatem antiquas aboleuere maculas. 512.b.c
Francorum vetus infidelitas. 512.a.b
Franciſcus Bencius profeſſor Societatis IESV inſignis poeta noſtri temporis cecinit ſacrum hymnum in tranſlatione SS. martyrum Alexandri & ſociorum. 103.b
Fratres appellant Catholici etiam Donatiſtas ſchiſmaticos. 319.b
Frauitus Gothus Conſulatum promeruit propter Gainam expugnatum. 114.a
Fritigil Regina Marcomannorum a S. Ambroſio ad fidem inſtructa. 20.c.d
Fritillus Epiſcopus Heracleæ Thraciæ Neſtorianus. 573.a
Frumentariam copiam perpetuo permanſurã curat Theodoſius Imperator. 646.d
Frumentum ex Africa Romam perferri ſolitum. 56.c.d. *retentum a Gildone tyranno.* ibid.
Frumentum retentum in Africa Vrbem fame periclitari cogit. 290.a
Fuga non communicantium cum Attico. 242.a. 244.e. 245.a.b
Fuga Epiſcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Epiſcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Epiſcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Epiſcopis barbaricæ cladis tempore. 511.b.c.d
Fulmina a Deo immiſſa in barbaros hoſtes Romani Imperij. 490.a.b.c.d
Funera cantu, Alleluia, celebrari ſolita. 110.b
Funera Chriſtianorum nobilium Romæ qualia. 110.b.c
Funus celeberrimum Ioannis Chryſoſtomi. 234.d.e
Funera defunctorum Chriſtianorum quam inuiolabiliter cuſtodita. 676.a
Fuſſalenſium querela in Antonium ipſorum Epiſcopum. 483.c.484.b.c

G

GAinas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur dolo Ruffini. 9.d.e
Gainas occaſione Eutropij rebellat aduerſus Honorium. 70.b.c
Gainas quid conſilij capiat cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quieſcit, donec occidatur Eutropius. 80.a

Gainæ recrudeſcit audacia. 81.d.e
Gainas adhuc petit nobilium caput. 81.d.e.82.
Gainas petit dari ſibi eccleſiam Conſtantinopolitanam. 81.e
Gainas rurſus noua molitur. 110.c.d
Gainas arctat Arcadium. 110.c
Gainas petit capita Aureliani Conſulis, & Saturnini Conſularis. 110.c.d
Gainas cum Tribigildo ex Aſia in Europam transfertur. 110.d
Gainæ dantur Aurelianus & Saturninus. 110.e
Gainas Præfectus exercitus declaratur. 111.a
Gainas ingreſſus Conſtantinopolim petit eccleſiam ſuis Arianis. 111.b.c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratq. 111.a
Gainas altercatur cum Ioanne Chryſoſtomo de eccleſia tradenda. 111.c.d.e
Gainæ improperat Ioannes Chryſoſtomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111.e.112.a
Gainas victus a Ioanne Chryſoſtomo ad alia arma ſe conuertit. 112.b.c
Gainas machinatur incendium vrbis Conſtantinopolitanæ. 112.b.c
Gainæ conſilia de perdenda vrbe diſſipantur. 112.c.d.e
Gainæ conatus intercepti. 112.e.113.a
Gainas egreſſus Conſtantinopoli bacchatur in Thracias. 113.a
Gainas ſiſtitur a S. Ioanne Chryſoſtomo. 113.a.b
Gainas iactatur tempeſtate maris. 113.e
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113.e.114.a. *Frauitus Gothus eum obtinuit.* 114.a
Gainæ hiſtoria ab Euſebio Scholaſtico ſcripta. 114.a
Gainæ hiſtoriam carmine cecinit Ammonius. 114.a
Galbio cum Mauortio aduerſus Bonifacium mittitur. 500.d
Galilæi Iudæi conuerſio. 425.b
Galla Placidia quid in idola. 92.d.e
Galla Placidia a Gothis reddita Honorio Imperatori. 383.e
Galla Placidia apud Alaricum vice obſidis detinetur. 290.e
Galla Placidia ab Athaulpho in Vrbe capta. 313.b.c. *accepit eam ipſe in vxorem.* ibid.
Galla Placidia ex Conſtantio genuit Valentinianũ. 430.c
Galla Placidia cum filio regnat. 488.b.c
Gallæ Placidiæ numiſma. 458.d
Galla Placidia honorifice habuit S. Germanum, cum venit Rauennam. 653.c
Galla Placidia voti cauſa erexit eccleſiã Rauennæ. 655.b
Galla Placidia reliquiarum capſulam S. Germani accepit. 654. b
Gallias barbari depaſcuntur. 263.c.d
Gallias inquinatas ſordibus peccatorum deplorat Saluianus Maſſilienſis. 251.e
Galliæ corruptæ moribus idcirco deduntur barbaris deuaſtandæ. 251.c.d.e
Gallias inuadunt Gothi ſub Athaulpho. 342.b
Galliæ propter hæreſes traditæ barbaris. 345.c
Galliarum presbyteri impugnantes ſcripta S. Auguſtini. 551.c
Galliarum presbyteri inſurgentes contra S. Auguſtini ſcripta turbant Occidentalem Eccleſiam. 602.e.603.a
Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant in Africam & in Palaſtinam. 353.d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra ſe concitarunt. 342.e.343.a
Gallicanæ Eccleſiæ ſtatum ſub Vigilantio Hieronymus deplorauit. 248.e.249.a
Gallicanum Concilium ſub Cæleſtino Papa. 321.a.b
Gamaliel apparet in viſu Luciano. 367.d.e
Gamaliel princeps Iudæorũ in ordinem redactus. 380.a.b
γαμβρὸς non gener tantum, ſed quilibet affinis dicitur. 688.d.e
Gargilianæ Thermæ locus delectus ad Collationem publicam. 315.c
Gaudentius Epiſcopus Nouarienſis. 39.a
Gaudentius cum Iouino miſſus ab Honorio ad demolienda idolorum templa. 91.c.d
Gaudentius Epiſcopus Brixianus accepit reliquias ſanctorum martyrum Anaunenſium. 103.c
Gaudentius Epiſcopus legatus Conſtantinopolim cum collegis ex Romano Concilio. 227.d
Gaudentius Donatiſta paratus ſe cum ſuis incendere. 361.d.e
Gaudentius Epiſcopus Donatiſta delectus ad diſputandum cum Catholicis in Collatione. 317.c
Gaudioſus Epiſcopus transfert Neapolim ampullã ſanguinis S. Stephani protomartyris. 391.a
Gazenſes Gentiles affligunt Chriſtianos apud ſe agentes. 70.d.e
Gazenſes Epiſcopi miræ ſanctitatis. 70.e
Gazenſes Gentiles quid in Porphyrium. 71.a.b.c
Gazenſes Chriſtiani excluſi a ciuitate grauia paſſi. 71.d.e
Gazenſes Chriſtiani impetrant pluuiam. 71.d.e
Gazenſium Gentilium plures conuerſi ad Chriſtum. 71.e.72.
Gazenſes quid in Barocham. 72.c.d.e
Gazenſes auro rediment vexationem Hilarij ab Imperatore miſſi. 74.a
Gazenſes Dei virtute ſuperati. 74.b.c
Gazenſes quid paſſi a Barocha. 72.e.73.a
Gazenſes irruunt in S. Porphyrium. 73.a
Gazenſium templa deorum iuſſa claudi. 73.e
Gazæorum idololatriæ deſtructio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Gazæ conſtruendæ eccleſiæ datur pecunia ab Eudoxia. 135.b.c
Gazenſes Chriſtiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137.e
Gazæ quæ erant templa deorum. 138.a. *eadem proſtrata.* b
Gazenſes Gentiles conuenit Cynegius Præfectus, & agit de templi demolitione. 177.e.178.a
Gazenſis puer fatidicus mira loquitur. 138.d.e.139.a
Gazenſes Gentiles plures conuerſi ad fidem poſt incenſum delubrum. 139.c
Gazenſes Chriſtianæ feminæ horrent incedere ſuper lapides templi idoli. 140.c.d
Gazenſes idololatræ infeſti Chriſtianis. 131.d
Gazenſe templum demoliendum prænidit Porphyrius. 134.c
Gazenſes Chriſtiani procedunt Deum laudantes. 140.e
Gelaſius ſcripſit catalogum librorum Canonicorũ. 236.c
Geloni barbari vocati a Ruffino. 5.e
Generi nomine etiam dici virum vxoris. 688.a
Generidus Ethnicus homo dux exercitus conſtitutus ab Honorio. 280.a
Generoſus Afer Catholicus tentatur a Donatiſtis. 52.d.e
Genethlius Epiſcopus Catholicus in Africa miræ manſuetudinis. 135.b
Genethlius retinuit edictum contra Donatiſtas datum. 335.
Gennadius diſertiſſimus vir dubitans de animæ immortalitate, quomodo certus redditus. 331.b.c
Gennadius Maſſilienſis minus æquus in Proſperũ. 640.d.e

Genſe-

Genſericus ex Catholico factus Arianus. 411.e
Genſericus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 591.a.b.c
Genſericus an Guntharium fratrem habuerit prædeceſſorem, vel collegam. 606.a.b.c
Genſericus Carthaginem capit. 672.a.b
Genſericus potitus Africa partitur prouincias. 675.c
Genſericus perſecutionem mouet in Africanam Eccleſiam. 659.a.b.c
Genouefæ ſanctitas a S. Germano percognita, & Deo oblata. 521.b
Gentiles infeſti Theodoſio & eius filijs. 2.a.b
Gentilium aduerſarius Stilicho. 2.b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5.b.22.b
Gentilium ſacra rurſum prohibita. 5.b.c
Gentilium vates prædicit cladem Athenarum. 8.b
Gentilium ſuperſtitio vigens in Græcia. 8.c
Gẽtiliũ oracula de Chriſtiana religione delẽda. 49.a.b.c.d
Gentiles deriſores monachorum. 58.d
Gentiles licet inuiti coguntur fateri veritatem de Chriſtiana religione. 59.c
Gentiles Gazenſes affligunt Chriſtianos apud ſe agentes. 70.d.e
Gentiliũ Gazenſiũ plures ad Chriſtũ conuerſi. 71.e.72.a
Gentiles Gazenſes conuerſi ad fidem poſt incenſum delubrum. 139.e
Gentiles abſcondunt idola. 96.b
Gentiles trucidant Chriſtianos. 96.c.d
Gentiles ad fidem conuerſi. 114.b
Gentiles Calamenſes inſurgunt in Chriſtianos. 97.a.b. *comburunt eccleſiam Chriſtianorum, & occidunt clericos.* ibidem.
Gentilium templa deorum iuſſa claudi. 73.e.74.a
Gentiles ob demolita templa deorum in Chriſtianos concitati ſunt. 100.c.d
Gentilis Tribunus quid paſſus in conflagratione Marnæi. 139.d
Gentiles deorum cultores iuſto Dei iudicio dati barbaris. 277.c.d
Gentiles Romani rurſum ſacra repetunt. 278.c.d
Gentiles Romani Aruſpices accerſũt ab Etruria. 278.d.e. *eorumdem obſtinata perfidia.* 279.b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 280.a
Gentiles Phœnices inſurgunt in monachos. 141.d
Gentilium ſuperſtitionem in editione ludorum ſecularium Deus eſt vltus. 187.a.b
Gentiles cupidi Rhadagaiſi Regis Gentilis, vt idololatria reſtitueretur. 238.c.d.e.239.d.e
Gentiles nouis legibus in Africa exagitati. 270.e
Gentiles ſuaſerunt Honorio ludos ſeculares. 187.a.b
Gentiles occaſione obitus Stilichonis in Chriſtianos Catholicos inſurgunt. 270.a
Gentiles conſternati ob caſum Attali. 291.d
Gentiles ſaluantur in excidio Vrbis, immiſcendo ſe Chriſtianis. 295.b.c
Gentiles confugiunt pro ſalute ad eccleſias Chriſtianorum. 295.a.b
Gentilium in Chriſtianos obtrectatio de capta Vrbe. 299.e. 300.a.b.c.d
Gentilium in Chriſtianos de Vrbe capta querelæ redarguuntur. 300.a.b.c
Gentilium ſcandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Chriſtianorum. 338.e
Gentiles expugnantur reliquijs ſanctorum martyrum. 370.d.e
Gentiles Theodoſij lege coerciti. 480.e.481.
Gentiles fides Catholica optimis ſemper moribus imbuit. 512.b.c
Gentiles rurſum in Chriſtianam religionem inſurgunt, 670.a
Gentilibus collati ampliſſimi magiſtratus. 671.c.672.a
Gentiles legibus Imperatorum ab omnibus excluſi magiſtratibus. 691.c
Gentilicia ſuperſtitio quã fuerit horrori Fidelibus. 140.c.d
Gentiliciam ſuperſtitionem tollendam rogant Epiſcopi Africani. 53.b
Gentilicia ſuperſtitio rurſum inualeſcit, ſed ſanctione Theodoſij exciditur. 669.a.b
Gentilicia ſuperſtitio in ſuperinducendis ſibi deorum diuerſorum formis. 670.b
Gentilicia vetus ſuperſtitio in creandis Conſulibus Romæ viget. 288.c.d
Gentilicia ſuperſtitio lege Honorij ſublata penitus. 91.c.d.e
Germanus oleo benedicto ſedat maris tempeſtatẽ. 521.c.d
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 521.d.e.522.
Germanus contulit cum Pelagianis. 521.e. *ſuperat eos miraculo.* 522.a
Germanus ferre ſolitus capſulam reliquiarum ſanctorum. 522.a
Germanus puluerem pro reliquijs colligit ex ſepulchro S. Albani. 522.b.c
Germanus pedis luxationem patitur. 522.d. *extinguit incendium.* e
Germanus pugnat pro Britannis. 522.e.523.a
Germanus reuertitur Antiſidorum. 523.c
Germanus quid Pariſijs cum S. Genouefa. 521.b
Germanus presbyter miſſus cum alijs ex Synodo ad Theophilum. 171.d.e. *quam male habitus.* 175.e
Germanus presbyter legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 193.d
Germanus presbyter legatus cum Caſſiano ad Innocentium a clero Conſtantinopolitano. 207.d.e
Germani Epiſcopi Antiſidori legatio in Britanniam. 519.e.520.c.d. 521.522.
Germani poſterior legatiõ in Britanniã contra Pelagianos, 652.a.b. *liberat Britannos a Pelagianis.* c.d. *reuertitur in Gallias.* d
Germanus præuidet ſuum obitum. 654.a. *eius obitus, & tranſlatio corporis.* a.b.c.d
Germani reliquiæ ſuſceptæ & magno honore habitæ. 654.b
Germanus Epiſcopus Antiſidori legatus miſſus ad reprimendos barbaros. 651.a.652.e.653.a
Germani legatio ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 653.b.c.654.
Germanus Rauennæ liberat carceratos. 653.c.d
Gerontius Epiſcopus Nicomediæ deponitur a S. Ioanne Chryſoſtomo. 124.b. *magiæ reus iam olim clericus Eccleſiæ Mediolanenſis.* ibidem.
Gerontius dux præcipuus Conſtantini tyranni occiditur. 383.c.d
Geruaſij & Protaſij baſilica Romæ ab Innocentio dedicatur. 396.e
Gildo tyrannus ab Ambroſio ſuperatus. 36.d
Gildonianum bellum quando confectum. 53.b. *vaſtat Africam.* 54.a
Gildonis genus & propinqui. 53.d.e.
Gildonianæ tyrannidis tempus. 53.c.54.a
Gildonis filia Saluiana ſanctiſſima fœmina. 54.a.b.60.c.d.e
Gildonianæ tyrannidis cauſa. 54.b
Gildonis ſcelera. 54.c.d.e
Gildonis ſoror & vxor & filia religioſiſſimæ. 54.a

Gildo·

Gildonianus Optatus fax Africanæ Eccleſiæ. 54.e
Gildoniani affligunt Maximianiſtas. 55.c.d
Gildo tyrannus prohibet vehi frumentum Romam. 56. b.c.d
Gildoni infertur bellum ex Senatusconſulto. 56.e
Gildo & Maſcezil germani inter ſe diſſident. 56.e.57.
Gildonem expugnare quærit Maſcezil. 57.a.b
Gildo ſuperatur religione potius quam armis. 58.e.59.a. eius fuga. 59.d
Gildo victus ſtrangulatur. 59.a.b. aliæ de eius nece ſententiæ. 59.d.e
Gildonis exercitus abſque pugna deditur. 59.a.b
Gildonis bona Fiſco addicta. 60.b
Gildoniani patrimonij Comitatus. 60.b
Gipedes cum alijs barbaris Gallias inuadunt. 263.d
Gippitana Eccleſia in Numidia. 166.e
Gladiatorij ludi ſub Honorio. 187.e
Gladius S. Petri reconditur magno honore Conſtantinopoli, & miracula ex eo. 668.b
Gorgoniæ inſulæ monachi. 57.e
Gorgoniæ inſulæ cultor nobiliſſimus vir. 57.e.58.a
Gorgonia ſoror Gregorij Nazianzeni nupta Vitaliano. 687.e.688.a.689.d
Gorgoniæ quinque filij. 690.d
Gothi a Ruffino vocantur in Romanum ſolum. 2.b.c.5.e.6.a
Gothi vaſtant Europam. 6.e.7.a
Gothi vaſtant Thraciam, Græcias, Illyricum. 7.b.c.d.e
Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9.e.10.a
Gothi Chriſtiani omnes. 23.a
Gothi Ariani confugientes ad eccleſiam ibi combuſti. 112.d
Gothi conſpirantes cum Gaina occiſi. 112.d.e
Gothi ſub Alarico victi apud Pollentiam a Stilichone. 184.c.d
Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
Gothi Catholici petunt Epiſcopum a Ioanne Chryſoſtomo. 226.d.e
Gothorum Eccleſiæ curat Epiſcopum Ioannes Chryſoſtomus. ibid.
Gothorum Epiſcopus Catholicus Vnilas a Ioanne Chryſoſtomo ordinatus. 226.e
Gothorum Rex Catholicus petit Epiſcopum a Catholicis. ibidem.
Gothi ſub Rege Rhadagaiſo deſcendunt in Italiam. 237.e
Gothi ſub Rhadagaiſo capti vili pretio diſtracti. 239.a.b
Gothi a Saro duce cæſi. 291.e.292.a
Gothi ingreſſi in Vrbem. 292.b.c.d.293.294.
Gothi ſoliti habitare Vrbem. 292.d.e
Gothi Ariani victores cedunt Catholicis victis. 295.c.d.e
Gothus laſciuiens a Romanæ feminæ pudicitia vincitur. 297.c.d.e
Gothi quam modeſte vſi ſunt victoria Vrbem capientes. 299.e.300.a.b
Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 342.b
Gothi accepti vt amici in Gallia. 343.e.344.a
Gothi pulſi e Gallijs proficiſcuntur in Hiſpanias. 359.d.e
Gothi duplici afflicti poſt captam Vrbem naufragio. 383.e
Gothi tempeſtate maris repulſi a Sicilia. 383.e
Gothi nauigaturi in Africam, repulſi tempeſtate. 383.d.e
Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentilicium ſuperſtitionem. 670.e
Gothi Vrbem ingreſſi abſtinuerunt ab ornamentis baſilicarum Petri & Pauli Apoſtolorum, a ceteris non ita. 680.d
Gothi reueriti ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum. ibid.
Græciæ a Gothis exciſæ. 6.e.7.a
Græciæ Dei conſilio exciſæ a Gothis. 8.c.d
Græci ex Iudæis potius, quam Iudæi ex Græcis. 666.b.c
Grando immenſa Conſtantinopolim vexat ob ſcelus in Ioannem admiſſum. 220.b.c
Grando vt manna cecidit in conuerſione Iudæorum. 426.b
Graſſatio facta noctu in eccleſiam Conſtantinopolitanam. 191.c.d.e.194.d.e
Gregorij Nazianzeni teſtamentum. 685.d.e
Gregorius diaconus inſtitutus heres fideicommiſſarius a Gregorio Nazianzeno. 685.e
Gregorius Nazianzenus omnia ſua bona dari vult Eccleſiæ Nazianzenæ. 685.e
Gregorius Nazianzenus quid leget Ruſianæ ſacræ virgini ſuæ propinquæ. 686.b
Gregorius Nazianzenus quæ legata, & quibus relinquat. 686.b.c.d
Gregorius prætermittens propinquos in teſtamento ſe excuſat. 686.e
Gregorij neptis Alypiana filia nominata. ibid.
Gregorij Nazianzeni virginitas ſatis certo probata. 687.b.c.d
Gregorij mirum ſtudium paupertatis. 689.d.e
Gregorij Nazianzeni epiſtola ad Nicobulum pro defenſione Alypianæ vxoris eius. 688.a.b
Gregorij teſtamentum executioni mandatum. 690.a
Gregorij Nazianzeni propinquorum ſeries. 690.d
Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagitat, & vindicatur a calumnia Cani. 507.a.b
Gregorij Papæ ſententia reijcientis hiſtoriam Sozomeni quomodo accipienda. 677.e.678.a
Gregorius Papa detexit errorem de confuſione canonum ſchiſmaticorum cum Orthodoxis Concilij Epheſini. 575.c.d
Gregorius Turonenſis redarguitur. 34.b
Gregorianus Codex. 655.a
Guntharius Rex Vuandalorum frater Genſerici quando deceſſit. 511.d
Guntharius & Genſericus Reges Vuandalorum in Hiſpania. 501.e
Guntharius Rex Vuandalorum an regnarit in Africa cum Genſerico. 606.a.b

H

HAbitus clericorum ab hæreticis immutatus. 512.d
Hæreſis Anthropomorphitarum. 115.c. cur obiecta Catholicis. 115.e. 116.a. confutat eam Theophilus. 116.d.e
Hæreſis præponentium diaconos presbyteris. 159.e. 160.a
Hæreſes Diodori Tarſenſis. 516.e.517.a
Hæreſes illatæ in Hiſpaniam per duos Auitos. 362.c.d.e
Hæreſis Millenariorum iterum pullulat. 325.e.326.a
Hæreſis Neſtorianæ exordium. 515.e.516.a
Hæreſis Origenis in Vrbem illata. 24.d.e
Hæreſis Origenis damnata Alexandriæ & vbique in Oriente. 85.c.d.86.87.88.
Hæreſis Origenis damnata ab Anaſtaſio Papa in Occidente. 91.a.b
Hæreſis Pelagianæ exordia a Ruffino. 158.e.159.a
Hæreſis Pelagiana quando cœpta. 304.e.305.a.306.e.307.a
Hæreſis Pelagiana abſque auctore vulgata. 324.c.d.e. a S. Hieronymo detecta. 325.d
Hæreſes Pelagianas damnauit Zoſimus Papa. 413.b

Hæreſes diſſeminat occulte Cæleſtius per quæſtiones. 340.b.c
Hæreſis Pelagiana quo anno innotuit Africæ. 339.a.b
Hæreſes Pelagianæ damnatæ in Concilio Dioſpolitano. 371.e.372.a.b.c.d.e.*aliæ ex eodem Pelagio dimanantes detectæ a S.Auguſtino.* 373.b.c
Hæreſis Priſcilliani adhuc infeſtat Hiſpanias. 235.c
Hæreſis de pœnis inferni temporarijs. 364.b.c.d
Hæreſes Vigilantij quando & vbi promulgari cœptæ. 247.e.248.a
Hæreſes Vigilantij vt omnium abſurdiſſima cito depreſſa. 251.a.b
Hæreſis noua Vincentij Victoris, 462.e.463.a
Hæreſis Vitalis oboritur. 444.e.445.
Hæreſum cauſa dantur barbaris prouinciæ deuaſtandæ. 251.b.c
Hæreſis optimos quoſque mores corrumpit. 512.c
Hæreſes ſequitur deuaſtatio. 345.b
Hæreticorum Acephalorum origo. 637.e
Hæretici Anthropomorphitæ in Aegypto. 115.c.d.*confutat eos Theophilus ſuis ſcriptis.* 116.d
Hæretici Apollinariſtæ ab Arcadio exagitati. 43.b
Hæretici Ariani vetiti publice in ciuitate agere litanias. 125.e
Hæretici Ariani expulſi Conſtantinopoli, agente Ioanne Chryſoſtomo. 126.a
Hæretici Ariani Scythæ ad fidem Catholicam per Ioannem Chryſoſtomum conuerſi. 126.e
Hæretici Ariani a Theodoſio exagitati. 480.b.c
Hæretici Enthuſiaſtæ damnati Epheſi in Concilio. 581.c
Hæretici Euchitæ damnati Epheſi in Concilio. 581.c
Hæretici Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.65.c
Hæretici Eunomiani a Theodoſio exagitati. 480.b.c
Hæretici in Gallia nouum inducunt habitum clericorum. 512.d
Hæreticos Manichæos inſectatur Honorius. 99.b
Hæretici Macedoniani a Theodoſio legibus vexati. 480.b.c
Hæretici Maſſaliani in Africa. 63.e
Hæreticorum Marcionitarum cõuerſionem Ioannes Chryſoſtomus curat. 127.a
Hæretici Manichæi Romæ inuenti ſub Anaſtaſio Papa. 159.c
Hæretici Manichæi lege Honorij exagitati. 230.e.231.a
Hæreticos Manichæos Honorius inſectatur. 252.d.e.253.
Hæretici Manichæi, & Priſcillianiſtæ legibus Honorij exagitati. 270.d
Hæretici Manichæi a Theodoſio lege vexati. 480.d
Hæretici Marcionitæ conuerſi ad fidem per Theodoretum. 485.c.d.e.486.487.
Hæretici Maſſaliani damnati Epheſi a S. Synodo. 581.c
Hæretici Maſſaliani ne amplius reciperentur in Eccleſiã ſtatutum. 507.e.508.
Hæretici Montaniſtæ exagitati legibus Arcadij. 65.c
Hæretici Montaniſtæ lege Theodoſij cohibiti. 380.c
Hæretici Nouatiani propenſiores erga Ioannem Chryſoſtomum. 257.e
Hæretici Nouatiani a Theodoſio exagitati. 480.b.c
Hæreſes Origenis prohibitæ, non libri, niſi tantum Periarchon. 149.d.e.150.a.b
Hæretici Pelagiani reſcripto Honorij exagitati. 445.c.d
Hæreticos Phrygas Honorius inſectatur. 252.e
Hæreticos Priſcillianiſtas Honorius inſectatur. 252.e
Hæretici Sabbatiani a Theodoſio exagitati. 480.b
Hæreticus nouus Victorinus. 362.d
Hæretici vetiti gerere magiſtratum. 5.a
Hæretici militare vetiti. ibid.
Hæretici recentiores imperitiæ redarguti. 40.c.41.a
Hæretici coercendi per ſæculares magiſtratus. 51.b
Hæreticorum mores. 107.c
Hæretici damnati prouocare ſoliti ad ſæculare tribunal. 115.a.b
Hæretici prohibiti ab Honorio Imp. militare. 269.b
Hæreticos non cogendos nec ſchiſmaticos legibus Principum iactabant Donatiſtæ. 233.e.*hos confutat Auguſtinus.* ibid.
Hæretici vtiliter coercẽtur legibus Imperatorum. 231.d.e
Hæretici confutandi decretis Romanæ Eccleſiæ. 249.b.c.d.*aduerſus hæreticos germanum pugnandi genus.* 249.c.d
Hæreticos recentiores Vigilantij ſectatores auctor forti exagitat inuectiua. 249.e.250.a
Hæretici legibus Honorij exagitati. 99.a.230.b.c.252.d.e.253.263.a.b.269.b.341.a.b
Hæreticorum mos abutendi diuinis Scripturis. 255.d
Hæreticorum conuerſionis veræ indicium. 536.d.e
Hæretici cum expugnantur, barbari a Deo vincuntur. 302.c.d.e
Hæreticorum bellum ad modicum tempus ſedatum. 305.e
Hæretici legibus Arcadij exagitati. 4.d.e.5.a.b.22.a.43.a.65.c.125.e
Hæreticum ſe ſimulare, vt quis hæreticos detegere & inquirere poſſit, non licere. 363.c.d
Hæretici legibus Theodoſij exagitati. 307.b.c.359.b.c.d.380.c.480.b.c.d
Hæretici diutius examinandi, antequam in Eccleſiam recipiantur. 406.b
Hæreticis etiam eleemoſynam faciendam præcepit Atticus. 492.c.d
Hæretici diuerſimode tractandi, leniter aliquãdo, aliquando ſeuere. 463.d.e.464.a.b
Hæretici coercendi ergaſtulo, vt curentur. 464.a
Hæretici diuerſis pœnis a Theodoſio Imperatore, impulſore Neſtorio, exagitati. 514.d.e.515.
Hæreſes omnes ex tumore mentis & neglectu ſanctorum Patrum obortæ, & contemptu veterum traditionum. 516.b
Hæretici in quo etiam dignoſcantur a Catholicis. 529.c.d.e
Hæretici quibus ſoleant armis decertare. 635.b.c
Hæreticis quo ordine facienda eleemoſyna ex S.Gregorij doctrina. 692.c.d
Hæretici obſtinati haud mitius tractandi ſunt. 638.a.b
Hæreticis parcendo Deus in iram concitatur. 638.b.c
Hæreticorum ea improbantur, quæ ad hæreſim ſpectant. 677.d.e
Hæreticis pœnitentibus de ſimulatione ſuſpectis audientia denegatur. 679.c.d.e
Hagiomachi perſtringuntur ab auctore. 393.a.b
Heleniana baſilica. 641.d
Helion Patricius coronam a Theodoſio defert Valentiniano. 487.d
Helladius Epiſcopus Tarſi Neſtorianus. 573.a
Heliodorus Epiſcopus auunculus Nepotiani. 22.c.*conſolatur eum S.Hieronymus de obitu Nepotiani.* c.d
Helpidius Epiſcopus reſtitutus ab exilio. 274.c
Henricus Grauius profeſſor Louanienſis. 413.e
Heraclides Epiſcopus Epheſi grauem & longum carcerem paſſus cauſa Ioannis. 242.e
Heraclides Origeniſta. 174.b

Heraclianus occiſor Stilichonis donatur præfectura Africa. 269.b

Heraclianus, retêto Africano frumento, Vrbem fame cruciat. 289.e.290.a

Heracliani tyrannis in Africa. 298.d

Heracliani mores perditiſſimi. 299.a.b

Heracliani tyrannis quando cœpta. 341.b

Heracliani Conſulatus & tyrannis. 351.e.352.a

Heracliani apparatus. 352.b

Heraclianus fugatur & occiditur. 352.b.c

Honorij Imp. in eum datum reſcriptum. ibid.

Herculem colunt Suffectani. 96.e

Hermogenianus Codex. 65.a

Heros Epiſcopus Arelatenſis pellitur. 349.c

Heros Epiſcopus cum Lazaro accuſator Pelagij. 385.e. 402.e. *accuſatur a Cæleſtio.* 401.b.c.d

Herotis crimina. 403.a.b

Heruli cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 363.d

Heſychius Epiſcopus Salonitanus tempore Zoſimi Papæ. 419.b

Hibernis Palladius ſedis Apoſtolicæ legatus prædicauit. 520.b

Hieronymus parat fugam timore Hunnorum. 6.c

Hieronymi locus reſtitutus. 12.a

Hieronymus ſcribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum. 22.b.c

Hieronymus ſtudioſiſſimus Nepotiani. 22.c.d

Hieronymus reconciliatus Ruffino. 25.a.b.84.b.c

Hieronymus teſtis adhibetur a Ruffino, cum Origenis ſeminat errores. 30.e.31.a

Hieronymus quando & in quibus laudauit Origenem. 31.b.c

Hieronymus quid de Ambroſij ſcriptis: refellitur calumnia Ruffini. 38.d.e

Hieronymus mittit Paulinianum & Euſebium in Occidentem. 46.a

Hieronymus interpellatur vt germano ſenſu transferat Origenem. 46.e.47.

Hieronymus ſcribit laudes Paulinæ ad Pammachium. 47.d.e

Hieronymus tranſlatum a ſe Periarchon Romam mittit. 83.c.d. *eius in ea re conſilium.* e. *manifeſtat Origenis errores.* 83.e.84.a

Hieronymus ſe excuſat de tranſlatione a ſe facta Periarchon Origenis. 84.b.c.d

Hieronymi ad Ruffinum Romæ agentem epiſtola. 84.d.e

Hieronymi epiſtola de damnatis Alexandriæ erroribus Origenis. 85.c.d

Hieronymus ad Theophilum de Origenis erroribus epiſtola. 85.e

Hieronymus hæreticus creditus, Catholicus probe inuentus a Poſthumiano. 87.a

Hieronymus recipit Paulum Epiſcopum a Theophilo expulſum. 87.d.88.a

Hieronymi iuſta querela de ſcriptis contra ſe libris a Ruffino. 106.e.107.a

Hieronymi cum Ruffino facta collatione, quam inferior inueniatur Ruffinus. 107.a.b

Hieronymi iura potiora. 107.b

Hieronymus in altercatione cum Ruffino pacem & charitatem ſeruauit illæſam. 107.d

Hieronymo Romanorum alij fauent, Ruffino alij. 107.e.108.a

Hieronymus quando ſuam Apologiam ſcripſit. 108.c

Hieronymus Ruffinum vaniloquum compellat. 127.c.d

Hieronymi ſententia de libris Origenis. 149.d.e

Hieronymus calũniam patitur a Ruffino de epiſtola ſcripta ab Anaſtaſio Papa. 155.a.b.c

Hieronymus quo anno Apologias ſcripſit cõtra Ruffinum. 155.c.d.e.156.a.b

Hieronymus minis Ruffini magis excitatur. 157.c.d.e

Hieronymus qualis aduerſus hæreticos. 157.d.e.158.a

Hieronymus quibus nominibus Ruffino illudat. 158.a.b

Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabilis. 158.c.d.e

Hieronymi ſententia, qua vult Epiſcopos omnes eſſe æquales, quomodo intelligenda. 160.c.d

Hieronymus tranſtulit vltimam Paſchalem epiſtolam Theophili. 223.d.e

Hieronymus deſcribit vitam S. Paulæ. 223.a.b

Hieronymus quomodo vſus eſt amicitia Theophili. 223.e

Hieronymus magno dolore affectus ob Chryſoſtomi exilium. ibid.

Hieronymus in Latinum vertit regulas Pachomij & ſociorum. 223.e

Hieronymus quando ſcripſit ad Minerium & Alexandrum. 246.c. *ad eoſdem commentarium in Malachiam dedit per Siſinnium.* ibid.

Hieronymus quando ſcripſit aduerſus Vigilantium. 246.c.d

Hieronymus primo detexit Vigilantium. 247.b

Hieronymi ſententia de bigamis, quod non conſtituatur ex coniugio ante baptiſmum, reuocatur ab Innocentio Papa. 235.e.236.a

Hieronymus deplorat Gallicanæ Eccleſiæ ſtatum tempore Vigilantij. 248.c.249.a

Hieronymus in minores Prophetas commentarios edit. 245.c.d

Hieronymus ad ſanctum Exuperium Toloſanum ſuos in Prophetas minores inſcripſit reliquos commentarios. 245.d

Hieronymus paruo negotio expugnat Vigilantium. 251.a.b

Hieronymus in Palæſtina audit periculum Vrbis. 280.d

Hieronymus prædicit, interpretando Danielem, Vrbis excidium. 280.e. *paſſus idem ob hanc cauſam ab æmulis inuidiam.* ibid.

Hieronymus excipit hoſpitio profugos ex Vrbe capta a Gothis. 297.e.298.a

Hieronymus perſtringit Pelagium. 305.d.e

Hieronymus laborat aduerſus hæreſim Pelagianam ſine auctore vulgatam. 324.c.d.e

Hieronymus latentes ſub Catholico nomine hæreſes Pelagianas producit in medium. 325.d.e

Hieronymus ad Demetriadem quo anno ſcripſit, & qua occaſione. 353.b.c.d

Hieronymi conſilium in ſcribendo dialogum contra Pelagianos. 373.e.374.a

Hieronymus in dimicando contra Pelagianos gloriatur Auguſtino commilitone. 374.d.e

Hieronymi rerum ſtatus tempore Concilij Palæſtini. 376.e.377.a

Hieronymi modeſtia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hoſtibus fidei, nomina reorum reticet. 394.b.c

Hieronymi obitus, & ætas. 472.a.b.c. *eius laudes.* d.e

Hieronymi ſcripta quæ non extant. 472.e.473.

Hieronymi Vita incerti auctoris mendacijs confarcinata. 473.b. *irrita & caſſa redduntur, quæ Cyrilli, Euſebij, & Auguſtini nomine de eo ſcripta feruntur.* 473.c.d.e.474.

Hieronymo falſo tribuuntur, quæ Geraſimi eſſe probantur. 474.c.d

Hieronymi Vitam ſcripſit Sebaſtianus monachus Caſſinenſis. 474.d
Hieronymi Vita magis probatur quæ ſcripta eſt a Mariano Victorio Epiſcopo Reatino. 474.d.e
Hieronymus Rubeus hiſtoricus illuſtrator rerum Eccleſiæ Rauennatis. 638.e
Hieroſolymæ agitantur timore Hunnorum. 6.a
Hieroſolymorum Epiſcoporũ ſucceſſio, poſt Ioannem Prailius, poſt Prailium Iuuenalis. 529.e
Hilario demandatur negotium Gazenſium Chriſtianorum. 73.e.74.a
Hilarius a Gazenſibus Gentilibus auro corrũpitur. 74.a
Hilarius ſenex ſtudioſus Ioannis quanta paſſus ab aduerſarijs. 242.a
Hilarius in Occidente primus excitat prælium aduerſus Pelagianos. 326.b. monet S. Auguſtinum ſuis ſcriptis ad bellum. b.c
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis ſub Bonifacio Papa. 465.e
Hilarius & Proſper pro S. Auguſtino inſurgunt. 497.e. 498.a.b
Hilarij ſoror Pimeniola. 499.a
Hilarij cognatus Luſcus. 499.a
Hilarius & Proſper defendunt ſcripta S. Auguſtini. 555.c.d.e. quando ſe Romam contulerunt. d
Hilarius cum Proſpero Romam ſe confert ad Cæleſtinum aduerſus impugnatores ſcriptorũ S. Auguſtini. 603.a.b
Hilarius Epiſcopus in Iſauria teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis. 679.b
Himerius Epiſcopus Tarraconenſis. 44.e
Himerius Epiſcopus Nicomediæ Neſtorianus. 573.a
Hymnus Franciſci Bencij in tranſlatione SS. martyrum Alexandri & ſociorum. 103.a.b
Hypatia virgo Alexandrina philoſophorum omnium celeberrima. 379.a. necatur ab alijs qui fauebant Cyrillo. 379.b
Hypatia laudata a Syneſio. 379.d.e
Hippona obſeſſa annis tribus a Vuandalis. 551.b. confugium extorrium Catholicorum. 551.c
Hipponenſis Eccleſia florens clericis & monachis. 19.b.c
Hipponenſis Eccleſia ſuppeditat monachos alijs Eccleſijs. 19.c
Hipponenſis Eccleſia dira paſſa a Donatiſtis. 50.b.c.d
Hipponenſes fatigati peſte tempore obſidionis. 553.b
Hipponenſes vim inferũt Piniano, vt ordinaretur. 281.e. 282.a.b.c. eos excuſat Auguſtinus. d.e
Hipponenſes excuſantur a S. Auguſtino. 283.d.e
Hipponenſis Eccleſia a Donatiſtis iterum vexata. 303.b
Hipponenſes clerici excæcati calce & aceto a Donatiſtis. 302.c
Hiſpanias aggreſſi Alani, Vuandali, & Sueui. 287.d.e
Hiſpaniæ recto Dei iudicio traditæ barbaris. 287.e.288.a
Hiſpaniæ hæreſibus Origeniſtarum inficiuntur. 362.c.d.e
Hiſpaniarum Eccleſia agitata ſchiſmate. 235.b
Hiſpaniæ contremiſcunt, dum Galliæ exciduntur. 263.e
Hiſpana virgo martyrium ſubijt ſub Vuandalis. 505.a.b
Hiſpanias inuadunt Gothi pulſi e Gallijs. 359.e.360.a
Hiſtoria Chriſtiana a Philippo conſcripta qualis. 493.d.e. 494.a
Hiſtoria a Cicerone ſcripta deriſa. 17.b
Hiſtoria a Dextero Præfecto edita. 16.e
Hiſtoria Eccleſiaſtica qua occaſione a Ruffino ſcripta. 16.d.e
Hiſtoria Eutropij. 16.e
Hiſtoriam Gainæ tyranni ſcripſit Euſebius Scholaſticus. 114.a. eamdem metro cecinit Ammonius. ibid.
Hiſtoria de Origeniſtis ab Origeniſtis accepta. 118.a.e. reſtituitur ad veritatis normam. 118.e.119.
Hiſtoriam ſcribere ſubterfugit Plinius. 17.b
Hiſtoriam ſcribere quam difficile. 17.a.b
Hiſtoria Oroſij quando ſcripta. 16.e
Hiſtoria a Seuero conſcripta. 16.d
Hiſtoria Zoſimi Comitis. 16.e
Hiſtorici huius temporis quales. 16.d.e
Honorius imperat cum Arcadio. 2.a
Honorij ætas. 2.a
Honorij tutor Stilicho. 2.d
Honorius puer imbellis nullius vſus, expoſitus barbarorum inſidijs. 12.e.13.a
Honorius confirmat priuilegia collata Eccleſiæ Catholicæ. 13.c.42.e.43.a
Honorij leges. 13.c.42.e.43.a
Honorius religione munit Imperium. 13.c
Honorij tertij Conſulatus tempore quæ acciderunt Mediolani. 19.e.20.a
Honorius reſcribit pro Eccleſia Africana. 49.e.50.a.
Honorius capitale ſupplicium ſancit aduerſus perturbatores eccleſiarum. 50.a.b
Honorius accipit in vxorem Mariam filiam Stilichonis. 53.c.d. parum felices. 61.c
Honorius decernit bellum aduerſus Gildonem tyrannum. 56.e
Honorius reddit iudicandi facultatem Epiſcopis. 61.e
Honorius proſterni iubet templa deorum. 91.c.d.e.92.a.b.
Honorius inſectatur Manichæos. 99.b
Honorius lege cohibet aduerſarios Catholicæ Eccleſiæ in Africa. 99.e.
Honorius abſtinet a vindicta ferenda in occiſores martyrum. 103.b
Honorius publicari mandat reſcriptum Donatiſtarum a Iuliano obtentum. 105.e
Honorius reſcribit pro clericis Catholicis. 131.a
Honorius vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.d.e. 185.a
Honorius male perſuaſus edidit ludos Sæculares. 186.d.e. 187.a. non ſine Gentilicia ſuperſtitione. b
Honorius Imperator reprehendit Arcadium de ſtatuæ Eudoxiæ dedicatione. 188.a.b
Honorius Imperator ſcribit ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem geſtis. 208.e.209.a
Honorius Imperator obiurgat Arcadium fratrem, atque pie admonet vt ceſſet a perſecutione Ioannis. 208.e. 209.d.e. ſæpeq. de his ad ipſum ſcripſit. 211.e
Honorius Imperator annuit petitioni Epiſcoporum Carthag. contra Donatiſtas. 221.e.222.a
Honorius quid pro Eccleſia Catholica. 49.e.61.e.131.a. 263.b
Honorius quid in Iudæos ſtatuerit. 98.c.d.428.c.d
Honorius quid ſtatuit contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a.b. 270.e.384.c
Honorius Imperator conuentus ab Epiſcopis ex Romana Synodo ſcribit ad Arcadium Imperatorem. 227.b.c
Honorium conueniũt Epiſcopi Africani multa mala paſſi a Donatiſtis. 229.b.c.d.e
Honorius commotus in Donatiſtas. 230.a. lege ſancita eos exagitat. b.c.d.e
Honorius quid contra hæreticos. 99.a.b. 230.b.c.e. 252.d.e.263.b.c.269.b.341.a.b
Honorius auget militibus ſtipendium in bello contra Rhadagaiſum. 237.a
Honorij pura religio potens ad expugnandos hoſtes. 237.e
Honorius Dei virtute abſque ſuorum iactura Rhadagaiſum vincit. 238.e.239.a.b

Honorius parat bello decernere cum Arcadio, ſed barbarorum tumultibus auocatur. 245.b
Honorius pro victoria accepta gratias agit Deo in cultu puræ religionis, inſectando hæreticos. 252.d
Honorius rurſum Manichæos inſectatur. 252.d.e
Honorius inſectatur hæreticos Priſcillianiſtas. 252.e
Honorius hæreticos Phrygas inſectatur. 252.e
Honorij Imperatoris epiſtola vltima ad Arcadiũ. 259.e. 260.a
Honorius rurſus de bello inferendo in Arcadium agit. 260.b.c
Honorius ob cultum propenſiorem religionis eripitur a domeſticis proditoribus. 253.b
Honorium Imperatorem infeſtat Conſtantinus tyrannus. 260.c.d.e
Honorius curat tolli de medio Stilichonem. 267.a.b. 268.a.b.c
Honorij reſcripta in cauſa Stilichonis. 268.d.e
Honorius muneribus donat occiſores Stilichonis. 269.b
Honorius nouis legibus exagitat Donatiſtas. 270.d
Honorius nouis legibus exagitat Gentiles in Africa. 270.d.e
Honorius prohibet de religione diſputari. 272.a
Honorius quid contra Donatiſtas. 99.c. pœna quinque librarũ auri aduerſus infeſtãtes Catholicos. ibid. 105.c.d. aliæ leges in Donatiſtas. 183.d. 230.b.c. 231.a.b.c.d. 270.e. 280.b. 302.b.c. 360.b
Honorius iniuſte carpitur ab Ethnicis ob excidium Vrbis. 277.d.e. 278.a.b
Honorius lege exagitat Mathematicos. 279.a
Honorius deceptus a ſuis optimos reijcit. 280.a.b. reuocat Gentiles ad militiam. Generidum Gentilem hominem ducem exercitus conſtituit. 280.a.b
Honorij religio commendata. 280.b
Honorius pias leges ſanxit pro fide Catholica, dum ab Alarico perſtringeretur. 280.b
Honorius legatos mittit ad Attalum pro concordia. 289.e
Honorius opportunum auxilium accipit a Theodoſio ex Oriente miſſum. 289.e
Honorius, liberato Imperio ab Attalo, quas leges dederit. 291.a.b
Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiam publicam. 291.b
Honorius relaxat Africanis tributa ob fidelitatem exhibitam aduerſus Attalum. 291.b
Honorius quos duces elegit poſt obitum Stilichonis. 293.d
Honorius inuidiam paſſus ob captam a Gothis Vrbem: quæ in eum iactatæ calumniæ. 293.e. 294.a.b
Honorius vindicatur a calũnijs obtrectatorũ. 293.e. 294.
Honorius interpellatur noua legatione Epiſcoporum Africanorum. 301.e
Honorius perperam ſtatuit timore Attali & Donatiſtarum rebellantium, vt quam vellet quis coleret in Africa religionem. 302.a.b
Honorius reuocat legem latam pro Donatiſtis. 302.c
Honorius religione pugnat contra barbaros. 302.c
Honorius adijcit animum vt Donatiſtas omnimode ad vnitatem Catholicam inducat per publicam Collationem. 302.c.d
Honorius profligando hæreticos, ſperat ſe a Deo adiuuari aduerſus barbaros. 302.d
Honorius Imperator ob ſtudium indefeſſum erga Catholicam religionem aduerſus ſchiſmaticos & hæreticos quanta a Deo eſt conſecutus beneficia. 322.d.e. 323.a
Honorius quos inſuperabiles tyrannos Dei ope extinxit. 322.d.e. 323.a. 324.b
Honorius obſtinatos Donatiſtas poſt Collationem legibus vrget. 332.e. 333.a
Honorius Imperator noluit bona Eccleſiaſtica ſubiacere publicis exactionibus. 341.c
Honorius iuſſit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quam Eccleſiaſticum. 341.c
Honorius iuſſit Epiſcopale iudicium illibatum ſeruari. 341.c
Honorij reſcriptum aduerſus Heraclianum. 352.c. aliud de abolendo Heracliani nomine. d
Honorius conſecutus victoriam aduerſus Heraclianum tyrannum. 352.b.c.d
Honorius rurſum exagitat Donatiſtas quam ſeueriſſime per Dulcitium. 360.b
Honorij benignitas erga Attalum tyrannum. 383.b
Honorius nactus ſibi barbaros obſequentes. 384.b
Honorius Imperator reſcribit contra Gentiles. 384.c
Honorius Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum. 408.c.d
Honorij numiſma victoriam de tyrannis deſignans. 408.c.d
Honorius Imperator Iudæos legibus exagitat, vt ſic ad fidem inducat. 428.c.d
Honorius ſubdola relatione Symmachi Præfecti deceptus. 430.a.b.c. 431.a.b.c. 432.a
Honorius Imperator reſcribit ad Symmachum in cauſa Bonifacij & Eulalij. 430.d.e. 431.
Honorius litteris Romanorum presbyterorum admonetur de cauſa Bonifacij & Eulalij. 432.c.d.e
Honorius Imperator ad ſe aduocat vtramque partem Bonifacij & Eulalij. 433.a
Honorij ad Symmachum ſecunda epiſtola. 433.b
Honorius res Eccleſiaſticas nonniſi per Epiſcopos tractari voluit. 433.e
Honorius conuocat Rauennam Epiſcopos, qui agant de legitima electione Romani Pontificis. 433.e
Honorius Imperator reſcripſit contra Pelagium. 413.c. 414.a
Honorij commonitorium ad Epiſcopos vocatos ad Synodum in cauſa ſchiſmatis. 433.e
Honorius ſcribit ad Præfectum Vrbis de Achilleo Epiſcopo Spoletino. 434.c.d
Honorij epiſtola ad Achilleum. 434.d.e
Honorius ſcribit ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo miſſo. 435.a
Honorius alios vocat ad Synodum Epiſcopos Rauennam in cauſa ſchiſmatis. 435.c.d
Honorij epiſtola ad Paulinum. 435.c.d
Honorij epiſtola ad Africanos Epiſcopos, qua eos vocat ad Synodum. 436.c
Honorij epiſtola ad Aureliũ Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum. 435.e. 436.a
Honorius ſcribit contra Eulalium, vt pellatur Vrbe. 437.c.d
Honorij epiſtola ad Symmachum de reſtitutione Bonifacij. 438.c
Honorius reſcribit ad Largum Proconſulem, ne Epiſcopi vocati fatigarentur venire ad Synodum. 439.d.e
Honorio commendat Eccleſiam Romanam Bonifacius Papa. 440.c.d
Honorius ſcribit ad Bonifacium Papam de cura ſua erga Romanæ Eccleſiæ ſtatum. 440.e. 441.a
Honorius reſcribit contra Pelagianos. 445.b.c
Honorius ad Aureliũ ſcribit contra Pelagianos. 445.d.e
Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 474.e
Honorij Imperatoris obitus, ætas. 479.b.c. laudatiſſimus Imperator vindicatur a calumnijs: potens religione potius quam armis. 479.b.c.d

Honoria filia Gallæ Placidiæ relegatur ob ſtuprum Conſtantinopolim. 655.b
Honorij numiſma de ſupplantato tyranno. 691.a.b
Honoratus Epiſcopus Vercellenſis miniſtrat Euchariſtiam S.Ambroſio morienti. 36.a
Honoratus Epiſcopus Vercellenſis præſto eſt S.Ambroſio morienti. 36.a.b
Honoratus Epiſcopus Arelatenſis poſt Patroclum. 500.b
Honorati Epiſcopi epiſtola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 661.b.c
Hormiſdæ nobilis Perſæ martyrium. 466.e.467.a
Hoſpitium ſanctum reddit homines ſanctos. 26.a.b
Hoſpitium peregrinorum a Pammachio erectum in Portu Romano. 48.d.e
Hoſpitale infirmorum Romæ primum a S.Fabiola extructum. 109.e.110.
Hoſpitium Romæ Ioannitarum. 244.a
Huldin Rex Hunnorũ cõtra Rhadagaiſum procedit. 237.e
Hunni immiſſi in Armeniam a Ruffino. 6.a
Hunni obſident Antiochiam. 6.a
Hunni timentur Hieroſolymis. 6.a.b
Hunni vnde progreſſi. 6.b
Hunnos exectatur S.Hieronymus. 6.b.c
Hunnos timet S.Hieronymus. 6.c
Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
Hunni ad fidem conuerſi a S.Theotimo Epiſcopo. 148.e
Hunnus peccans in S.Timotheum a Deo corripitur. 148.d
Hunnorum Reges contra Rhadagaiſum. 237.e
Hunni laceſſentes Burgundiones occaſio illis fuerunt fidem Chriſtianam capeſſendi. 358.e.359.a
Hunni victi a Burgundionibus Chriſti auxilio. 359.a
Hunni agunt pro Aetio. 631.b

I

Iacobus Comes in cuſtodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 588.e
Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res geſtæ. 485.e.486.
Iacobus eremita terrores dæmonum paſſus. 217.a.b
Iacobi Perſæ Chriſtiani dirum martyrium. 467.e.468.
Iacobus Sirmundus vertit in Latinum teſtamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d
Iacobus & Timaſius ex diſcipulis Pelagij redditi Catholici. 364.e.365.a.b
Iammona oppidum in inſula Minorica. 419.e. *in qua numquam Iudæi habitare potuerunt.* 419.e.420.a.b
Iannarius Epiſcopus & martyr Neapolitanam illuſtrat Eccleſiam. 606.d
Ibæ epiſtola conferta calumnijs. 626.b.c
Idolum Cæleſtis Carthagine cum templo proſtratum. 92.c.d.e
Idolorum cultus iterum inualeſcit, ſed Theodoſij ſanctione exciditur. 669.a.b. *Patres iterum in eundem inſurgunt.* c.d
Idola Gazenſium proſtrata. 138.b
Idolorum ſpolia inconceſſa Chriſtianis. 138.b.c
Idolorum templa in Phœnicia deſtruuntur. 441.b.c
Idoli falſum vaticinium de reſtitutione idololatriæ. 462.b
Idola proſtrata vbique. 91.e. 92.a.b
Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
Idolum Veneris Maiumæ collapſum & fractum virtute Crucis. 137.b
Idololatriæ reliquiæ Romæ diſſipatæ. 98.a.b
Idololatriam tollendam rogant Africani Epiſcopi. 53.b
Idololatria ab Honorio Imperatore penitus proſterni iuſſa. 91.c.d.e
Idololatriam reſtituendã falſis iactabatur oraculis. 462.b
Idololatriæ reliquiæ demolitæ per Vrſum Tribunum, Conſtantio Imperatore iubente. 462.b.c
Idololatria Romæ a barbaris euellitur. 277.e
Idololatria reuocata in Vrbem. 278.c.d.e
Idololatræ nouis Honorij legibus exagitati. 270.d.e
Idololatræ Theodoſij lege coerciti. 480.e.481.a
Idololatræ percuſſi ex ruina ſimulacri Veneris. 137.d
Idololatras Theodoſius inſectatur. 494.d
Ieiunij Natalis Domini fractor clericus accuſatur. 166.e
Ieiunij ſabbati cauſam reddidit Innocentius Papa. 396.e.397.
Igilium inſula recepit profugos Romanos tempore Vrbis excidij ſub Alarico. 298.b.c
Ignatij Epiſcopi Antiocheni martyris ſecunda tranſlatio. 665.a
Ignis ſuper Conſtantinopolim imminens. 20.e
Ignis graſſans per lignum ſanctæ Crucis extinctus. 27.d.e.28.a
Imagines ſanctorum ſolitæ pingi in eccleſia, & honore luminarium coli. 163.d.e
Imaginem S.Ioannis Chryſoſtomi moriturus Theophilus veneratus eſt. 345.d
Imago S.Pauli apud Ioannem Chryſoſtomum. 256.c
Imagines Imperatorum coronari in ſpectaculis. 489.a
Imaginibus ſacris ornauit cœmeterium Cæleſtinus Papa. 617.d
Imaginibus ſacris Valentinianus ornauit baſilicas Apoſtolorum Petri & Pauli. 680.d.e
Imaginibus ſacris Sixtus Papa eccleſiã S.Mariæ ornauit. 680.b.c
Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
Imperium Romanum inuadunt barbari vocati a Ruffino. 5.d.e.6.a
Imperium Orientale exciditur a barbaris dolo Ruffini. 7.8.b.c.d
Imperij Occidentalis ærumnæ. 266.e
Imperij cuſtodia eſt religio bene cuſtodita. 322.e.323.
Imperij Orientalis curatores. 265.c.d
Imperium religio regit. 382.a.b
Imperium Romanum cur barbaris dari meruit deuaſtandum. 342.b.c
Imperium bene ſeruatur & cuſtoditur, ſi confidatur Eccleſiaſticæ immunitati. 480.a.b
Imperium quomodo reddi poſſit perpetuum. 610.e.611.a
Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
Imperatores occurrere ſoliti aduenientibus Epiſcopis. 133.b. *ſedere coram ſe iubent eos.* 133.e
Imperatorum legibus hæretici vtiliter coercentur. 231.d.e.232.
Imperatoris iura tempore ſchiſmatis. 430.a.b
Imperatorum imagines coronari ſolitæ in ſpectaculis. 489.a
Imperatores periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris. 550.d.e
Imperator ipſe non ingreditur armatus in eccleſiam. 558.a.559.
Imperatores nõ portãt diadema in eccleſia. 558.e.559.a
Imperatores quomodo perpetuo regnare poſſint. 610.e.611.a
Imperatorum non eſſe pallium dare Epiſcopis. 631.e.632.a.b
Imperatorũm imagines in eccleſia a Galla Placidia erectæ Rauennæ. 655.b
Imperatores leges fruſtra ſanciunt, niſi fontes malorum obſtruant. 672.e
Imperatorum huius temporis religio commendata. 637.e

Incendium Arianorum. 513.e.514.a
Incendium ciuitatis Conſtantinopolitanæ. 638.c.d
Incendium vrbis Conſtantinopolitanæ molitur Gainas. 132.e.d
Incendium eccleſiæ Conſtantinop. cõburit Gothos. 132.e
Incendium eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 198.a.b.c
Incẽdium graſſatur in Regiam, abſumit vetera idololatriæ monumenta. 198.d.e.199.
Incendij eccleſiæ Conſtantinopolitanæ cauſa quæſtiones exhibitæ. 201.b
Indiculus ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda a Romano Pontifice pro Epiſcopis Donatiſtis. 129.e.130.
Indulgentia cõceſſa Donatiſtis ab Anaſtaſio Papa. 130.d.e
Indus credit Chriſto. 23.a
Infantes eſſe baptizandos decretum in Concilio Carthaginenſi. 130.e
Infernales pœnas temporarias ex errore Origenis dixere noui hæretici. 364.a.b.c
Infirmorum hoſpitium primum a S. Fabiola Romæ conſtructum. 109.e.110.a
Innocentius Papa creatur. 163.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chryſoſtomus. 192.a.b
Innocentius deteſtatus temeritatem Theophili in depoſitione Ioannis Chryſoſtomi. 193.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e.196.a
Innocentius nouam cogitat Synodũ in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in communicatione. 196.a.b
Innocentius quid ſcripſerit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papæ litteræ ad Ioannem Chryſoſtomum datæ per Demetrium Epiſcopum vulgatæ in Oriente. 196.e
Innocentius Papa accipit miſſa Conſtantinopoli Acta publica Iudicum aduerſus S. Ioannis Chryſoſtomi ſectatores. 206.c
Innocentius accipit legationem ab Epiſcopis partis Ioannis per Theotecnum miſſam. 206.e
Innocentius reijcit legationem aduerſariorum Ioannis Chryſoſtomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Epiſcopos partis Ioannis ad ſedem Apoſtolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem a clero Conſtantinopolitano partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ a clero miſſum. 207.e
Innocentius decernit communicandum eſſe cum Ioanne Chryſoſtomo, donec congregato Concilio eius cauſa plenius cognoſcatur. 208.d
Innocentius reſpuit communicationem Arſacij, donec per Concilium eius cauſa examinetur. 208.d
Innocentij Papæ epiſtola ad clerum Conſtantinopolitanum. 219.b.c.d
Innocentij Papæ epiſtola ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 220.a.b. *aliæ Innocentij litteræ ad Ioannem datæ deſiderantur.* a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 222.d.e
Innocentius Papa conſulitur a S. Victricio Epiſcopo Rhotomagenſi. 232.d
Innocentij Papæ litteræ ad Concilium Carthaginenſe de non proficiſcendis Epiſcopis ad Comitatum. 232.e
Innocentius Papa ſcripſit ad Toletanam Synodũ. 235.b.e
Innocentius Papa irritat ſententiam dicẽtium coniugium ante baptiſmum non conſtituere bigamiam. 235.e
Innocentius Papa ſcribit ad Exuperium. 236.a
Innocẽtius ſcripſit catalogum librorum Canonicorũ. 236.b
Innocentius accipit vltimas litteras a Chryſoſtomo. 247.b.c
Innocentius quod Iudex eſſet, non recepit hoſpitio miſſos a Ioanne. 244.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excommunicat. 244.e.245.b
Innocentius etiam ſe a Theophili cõmunione ſeparat. 245.b
Innocentij Papæ decreta implorantur ab Epiſcopis Gallicanis contra Vigilantium. 249.b.c
Innocentium Theophilo reconciliari cupiũt Epiſcopi Africani. 253.d
Innocentius Papa, audita morte Chryſoſtomi, quid in Arcadium & Eudoxiam. 258.b.c
Innocentius Papa quid de reſtituendo Ioannis Chryſoſtomi nomen in Diptycha. 258.b
Innocentij Papæ epiſtola de anathemate in Arcadium Imperatorem. 258.d.e
Innocentius Papa excommunicat Arcadium & Eudoxiam. 258.d.e.259.a
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 273.d
Innocentius auctor pacis Eccleſiæ Antiochenæ. 273.c.d
Innocentij epiſtola ad Bonifacium de pace Eccleſiæ Antiochenæ. 273.e
Innocentij epiſtola ad Alexãdrum Epiſcopum Antiochenum. 274.a.b
Innocentius quid de Acacio Berœenſi Epiſcopo ſtatuat. 274.d
Innocẽtius quid ſcribat ad Acacium Berœenſem. 274.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, vt Ioannis nomen reſtituatur in Diptycha. 274.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi facta contra Catholicos. 274.e
Innocentij Papæ epiſtola ad Maximianum in cauſa Attici. 275.c
Innocentius conditiones ponit, quibus parens Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus poſſit abſolui. 275.d
Innocentius defenditur a calumnia Zoſimi. 278.b.c.d.e. 279.a
Innocentius functus legatione pro Romanis ad Honorium & Alaricum. 279.d
Innocentius Dei prouidentia ab Vrbe peritura ſubductus. 279.d
Innocentij Papæ fides laudata a S. Hieronymo. 354.d
Innocentius Papa ſcribit ad Iulianam. 357.d. *confutat in ea hæreſim Pelagianam.* ibid.
Innocentius monetur a Concilio Carthaginenſi, ne recipiat Pelagium abſolutum in Concilio Palæſtino. 386.d.e
Innocentius Papa accipit litteras ex Cõcilio Carthaginenſi & Mileuitano per Iulium. 386.d.387.e. *eadem omnes contra Pelagium, ne recipiatur ab ipſo.* 388.a.b
Innocentius ſecreto admonetur ab Auguſtino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus. 388.b.c
Innocentius calumnioſe in crimen adducitur tolerantiæ Pelagianorũ fautorum. 388.b.c. *ſe iure ipſe excuſat.* e
Innocentius non acquieſcit iudicio Palæſtino de purgatione Pelagij. 388.d. *ſed ſuſpendit ſententiam ſua de eo.* e
Innocentij litteræ redditæ ad Concilium Carthaginenſe & Mileuitanum per Iulium legatum. 388.e.389.a
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 389.a.b
Innocentius Papa damnauit Pelagium. 389.b
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthaginenſem Epiſcopũ de ordinationibus perperam factis in Africa. 393.d
Innocentius Papa admonet Ioannem Epiſcopum Hieroſolymorum de iniurijs illatis in ſanctas virgines Euſtochium & Paulam. 393.e.394.

Innocen-

Innocentius ſcribit ad S. Hieronymum de damnis illatis conſolans eum. 394.c.d
Innocentij epiſtola ad Aurelium Carthag. de S. Hieronymo. 394.e
Innocentium Papam fallere nititur Pelagius profeſſione Catholica, a quo ſciebat ſuam abſolutionem non eſſe acceptam, ſed fuiſſe ab ipſo damnatam. 395.b.c
Innocentij Papæ obitus, res geſtæ, anni ſedis, ſcripta. 396.a.b.c. 397.a
Innocentij decretum ſancitum aduerſus Pelagianos a Zoſimo promulgatum. 396.c
Innocentius dedicauit baſilicam ſanctorum Geruaſij & Protaſij martyrum Romæ. 396.e
Innocentius, ad quem ſcribit S. Baſilius, quis fuerit. 398.a.b
Innocentius Iudæus cum Meletio fugam arripiunt, ne Chriſtiani efficerentur. 423.e. 424. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibid. eius coniugis conuerſio. 427.c.d. eius affinis conuerſio. 427.e
Innocentius legatus ab Africanis Epiſcopis in Orientem pro canonibus Nicænis. 457.a.b
Innocentius & Reſtitutus a Donatiſtis occiſi. 333.e
Inquiſitio dira de incendio exhibita fruſtra. 201.c. repreſſa lege Imp. e
Inſcriptio vetus de victoria contra Gildonem obtenta. 59.e
Inſcriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60.a
Inſcriptiones Cæleſtis idoli. 93.d. 95.a
Inſcriptio poſita in baptiſterio Conſtantini. 681.a
Inſcriptio de inſtauratione murorum Vrbis propter metum Alarici. 184.d.e
Inſcriptio ſoluti voti a Galla Placidia. 655.b
Inſulæ Caprariæ monachi. 57.c.d
Inſulæ Gorgoniæ monachi. 57.e
Inſulæ Palmariæ monachi. 58.c
Inſulani monachi. 57.c.d.e. 58.d.e
Inuectiuarum Ruffini in S. Hieronymum tempus & ratio. 156.b.c.d
Inuentio corporum Habacuc & Michææ Prophetarum quando contigit. 352.c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Iudæa. 365.e. 366.a.b
Inuentio corporis Zachariæ. 382.c.d.e
Ioannes Aetherius extorris cauſa Chryſoſtomi. 242.b
Ioannes creatus Epiſcopus Antiochenus. 508.c
Ioannis Epiſcopi Antiocheni litteræ ad Cyrillum. 563.d.e
Ioannes Antiochenus præmittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apameæ Epheſum. 565.e
Irenæus Comes amicitiæ tantum cauſa cum Neſtorio Epheſum venit. 567.b
Ioannes Epiſcopus Antiochenus accipit litteras a Cæleſtino contra Neſtorium. 538.a.b
Ioannes Antiochenus admonetur a Cyrillo de Neſtorij erroribus, & Cæleſtini Papæ conatu aduerſus eum. 539.d.e
Ioannes Epiſcopus Antiochenus ſcribit ad Neſtorium ſuadens pacem. 540.a.b.c. 541.a
Ioannis Epiſcopi Antiocheni aduentus Epheſum. 537.b. conflat ſchiſma. b.c. Concilium contra Concilium congregat. c.d
Ioannes Epiſcopus Antiochenus potens auxilio Irenæi Comitis iuſſit verberari Epiſcopos qui ei obuiam proceſſerant. 573.d.e
Ioannes Epiſcopus Antiochenus remoratur ſuum aduentum. 563.c.d
Ioannes Epiſcopus Antioch. fauens Neſtorio in gratiam eius differt aduentum ad Synodum. 565.d.e
Ioannis Epiſcopi Antiocheni temeritas in inuaſione iurium Eccleſiarum Cypri repreſſa a S. Synodo. 593.c
Ioannes Epiſcopus Antioch. cur iuſſus redire in ſuam Eccleſiam. 599.c.d
Ioannes Antiochenus tertio citatus a Patribus Concilij Epheſini venire renuit. 578.a.b
Ioannes publicis ſcriptis declarat Cyrillum hæreticum Apollinariſtam. 578.c.d
Ioannes cum alijs ſchiſmaticis excommunicatus a Concilio Oecumenico Epheſino. 579.a.b
Ioannes Epiſcopus Antioch. pro concione acerrime a Cyrillo exagitatus. 579.d.e
Ioannes Epiſcopus Antioch. monit Andream Epiſcopum Samoſatenſem & Theodoretum, vt ſcriberent contra Cyrillum. 602.b
Ioannes Antiochenus Epiſcopus quomodo recipiendus in Eccleſiam, Cæleſtinus Papa decernit. 610.b.c
Ioannes Antiochenus Epiſcopus litteris vrgetur a Theodoſio pro pace concilianda. 612.e. 613.
Ioannes ab Imperatore iubetur anathematizare Neſtorium. 619.a.e
Ioannes Antiochenus labe aſperſus defenſione Neſtorij Euthymij ore improbatur. 621.e. 622.a
Ioannes Synodum habet Antiochiæ. 622.b.c
Ioannes damnat Neſtorium in Synodo. 622.c.d. item per epiſtolam ad Cyrillum. 624.c
Ioannes ſcribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnato a ſe & ſuis in Synodo Neſtorio. 622.c.d.e
Ioannes Epiſc. Antioch. mittit Paulum Epiſcopum Emeſenum ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Ioannis epiſtola ad Cyrillum. 623.d.e. eiuſdem fidei profeſſio ad eum miſſa. 624.a.b
Ioannes ſcribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei profeſſionem. 624.d
Ioannes cum Cyrillo pacem iniit. 625.d.e
Ioannes Epiſcopus Rauennas moritur. 631.b. data ſub ipſo a Valentiniano priuilegia Eccleſiæ Rauennati impoſturæ arguuntur. 631.c.d
Ioannes Antiochenus a ſuorum nonnullis exagitatus ob indignas pacis conditiones. 633.b.c
Ioannes Epiſcopus Antiochenus excuſatur a Sixto Papa. 636.a
Ioannes Epiſcopus Antiochenus accipit litteras a Cyrillo. 636.e
Ioannes Antioch. ſcripſit ad Sixtum Romanum Pontificem. 637.a
Ioannis Epiſcopi Antiocheni epiſtolæ de laudibus Theodori. 650.c. conuincitur calumnia. 651.c.d
Ioannes Epiſcopus Antioch. excuſauit non eſſe Theodori quæ ſub eius nomine blaſphemiæ ferebantur. 651.d
Ioannis Epiſcopi Antiocheni obitus. 658.d
Ioannis Baptiſtæ natalis dies apud Aegyptios. 626.d
Ioannes Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ quid cum Porphyrio Gazenſi. 131.d.e
Ioannes Cæſareæ Epiſcopus reuerſus Conſtantinopoli Cæſaream. 137.d
Ioannes Caſſianus fauit Pelagianis. 115.c
Ioannes Caſſianus erga S. Ioannem Chryſoſtomum propenſior & gratus. 208.b. eius profectio in Aegyptum. e
Ioannes Caſſianus diaconus miſſus legatus a clero Conſtantinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano presbytero. 207.d.e. 208.a. nequaquam fugit a Ioanne, vt aliqui dixerunt. 208.a.b
Ioannes Caſſianus in Atticum infenſus. 259.b
Ioannes Caſſianus hortatu S. Leonis ſcribit contra Neſtorium. 555.e. 556.a. inuectiua in eum. c. apoſtrophe

ad Conſtantinopolitanos. 556.e.557.a
Ioannes Caſſianus quando ſcripſit Collationes. 639.b.c
Ioannis Caſſiani ſcripta ſæpe purgata. 640.a.b.c
Ioannis Caſſiani expurgatores. 640.c
Ioannem Caſſianum excuſat & laudat Gennadius Maſſilienſis æque ſuſpectus. 640.d
Ioannes Comes ſacrarum largitionum mittitur Epheſum ad conciliandos Epiſcopos. 588.d.e
Ioannis huius tyrannice res geſtæ Epheſi. 588.e.589.
Ioannes detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem Epheſi. 588.e.589.a
Ioannes Comes fauens Neſtorianis turpiter mentitus vniuerſam Synodum conſenſiſſe damnationi Cyrilli. 589.a.590.
Ioannes doloſe agit cum Orthodoxis. 590.b
Ioannes Comes reuerſus Conſtantinopolim trophæa victoriæ vane oſtentat. 590.c.d
Ioannes Chryſoſtomus accerſitur Antiochia Conſtantinopolim, vt ſuccedat Nectario. 43.e.44.a. *ei aduerſatur Theophilus Alexandrinus.* 44.a. *ſed ab Eutropio repellitur.* 44.b
Ioannis Chryſoſtomi in Epiſcopum electio. 44.b.c.65.a.b. *quomodo abductus Antiochia.* 65.a.b. *ordinatus exagitat hæreticos.* 65.d
Ioannes Chryſoſtomus laborat pro concordia Epiſcoporum Antiochenorum. 65.e
Ioannem Chryſoſtomum colit Saluina clariſſima femina. 62.a
Ioannes Chryſoſtomus cum Theophilo decernit legationem ad Romanum Pontificem pro concordia Eccleſiæ Antiochenæ. 65.e.66.a
Ioannes Chryſoſtomus collapſam in clero diſciplinam reuocare conatur. 66.c.d.e.67.
Ioannes Chryſoſtomus prohibet clericos habitare cum Agapetis, & ſororibus adoptiuis. 67.c.d. *reuocat clericos a conſuetudine ſecularium perſonarum.* 67.b
Ioannes Chryſoſtomus ſtudens reuocare clerũ ad Eccleſiaſticæ diſciplinæ cultum concitat contra ſe diſcolos. 67.c
Ioannes Chryſoſtomus ſuperfluos ſumptus ab Eccleſia reſecat. 67.d
Ioannes Chryſoſtomus viduas Eccleſiæ ad meliorem frugem reſtituit. 67.e
Ioannes Chryſoſtomus redarguit Eutropium præfectum cubiculi, quem ſibi reddit inſenſum. 68.a
Ioannes Chryſoſtomus laborat pro Gazenſibus. 74.e
Ioannes Chryſoſtomus defendit Eutropium. 76.d.e. *cur pro concione in eum inuectus.* 76.e.77.a. *eiuſdem in Eutropium dicta oratio.* 76.e.77.a.78.
Ioannes Chryſoſtomus placare ſtudet populum in Eutropium inſenſum. 77.c.d.78.a.b
Ioannes Chryſoſtomus liberat a morte Eutropium. 79.e.80.a
Ioãnes Chryſoſtomus declamat aduerſus ſpectacula. 82.b.c
Ioannis Chryſoſtomi opera ſublata Maximæ. 82.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus reuocat Arcadium a dando eccleſiam Gainæ Ariano. 111.b.c
Ioannis Chryſoſtomi cum Gaina tyranno conflictus pro eccleſia. 111.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus confutat Gainam. 111.e.112.a
Ioannes Chryſoſtomus exprobrat Gainæ tyranno accepta ab Imperatore beneficia. 111.e.112.a
Ioannis Chryſoſtomi legatio ad Gainam. 113.a.b
Ioannes Chryſoſtomus regreſſus a legatione quid concionatus. 113.c.d
Ioannes Chryſoſtomus venientes monachos Origeniſtas Conſtantinopolim non reycit, ſed exclamat cõtra Theophilum. 114.c.d.118.e
Ioannes Chryſoſtomus Barnabæ nomine figuratus. 114.c.d
Ioannes Chryſoſtomus excuſatur de Origeniſtis ab eo non eiectis. 118.b.c.d.119.120.e.121.a
Ioannes Chryſoſtomus ſequeſter pacis inter Origeniſtas & Theophilum. 117.a.b.120.e.121.a
Ioannes Chryſoſtomus excepit, ſed non communicauit cum Origeniſtis niſi peregrina communicatione. 119.b.c.e.120.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad Theophilum pro monachis Aegyptijs fugatis. 120.c
Ioannes iterum ſcribit ad Theophilum. 130.d
Ioannis Chryſoſtomi digni prætextus retinendi monachos Origeniſtas. 120.e.121.
Ioannes Chryſoſtomus quid in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.b.c.122.123.
Ioannes Chryſoſtomus cognoſcit cauſam Aſianorum Epiſcoporum. 121.b.c.d.e.122.123.
Ioannes Chryſoſtomus congregat Concilium Conſtantinopoli in cauſa Aſianorum Epiſcoporum. 121.b.c.d
Ioannes Chryſoſtomus diſſidentes Epiſcopos reconciliari inter ſe curat. 122.a.b
Ioannes in Aſiam ſtatuit proficiſci ad cauſam Antonini cognoſcendam, ſed retinetur. 123.c.d
Ioannes Chryſoſtomus proficiſcitur Epheſum. 123.b. *congregat Epheſi Concilium ſeptuaginta Epiſcoporum.* 123.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus exauctorauit Epiſcopos Aſianos ſex. 124.a
Ioannes Chryſoſtomus redit Conſtantinopolim ex Aſia. 124.e.125.a. *oratione laudauit Conſtantinopolitanos.* 125.a
Ioannes Chryſoſtomus expellendos curat Arianos Conſtantinopoli. 126.a
Ioannes Chryſoſtomus Scythas Arianos ad Catholicam fidem conuertit. 126.e
Ioannes Chryſoſtomus Nomadas ad rectam fidem conuertit. 127.a
Ioannes Chryſoſtomus curat vt Marcionitæ, qui erant in Syria, conuerterentur. ibid.
Ioannis Chryſoſtomi res geſtæ cũ Porphyrio Epiſcopo Gazenſi. 132.d.e
Ioannes Chryſoſtomus curat in Phœnicia idololatriam tolli penitus. 141.c.d
Ioannis Chryſoſtomi zelus in deſtruenda idololatria. 141.c
Ioannes Chryſoſtomus mittit monachos ad deſtruendã idololatriam Phœnicum. 142.a
Ioannes agit in Eudoxiam pro vidua Theognoſti relicta. 142.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingreſſu eccleſiæ. 143.a.b
Ioannes Chryſoſtomus defendit cauſam viduæ Alexandrinæ. 143.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſe excuſat, ſi agat contra Auguſtam pro vidua. 145.b
Ioannes Chryſoſtomus quid Theodoreto patricio perſuadet. 144.a.b
Ioannes Chryſoſtomus reconciliatus Seueriano. 144.d
Ioannes Chryſoſtomus ſequeſter pacis inter populum & Seuerianum. 145.a
Ioannis Chryſoſtomi triennij Epiſcopatus temporis labores. 145.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quo anno Actus Apoſtolorum populo explicabat. 145.d
Ioannis Chryſoſtomi occultæ lacrymæ. 145.d.e
Ioannes Chryſoſtomus in ſuſpicionem adductus conniuentiæ cum Origeniſtis. 146.a.b

Ioannis Chryſoſtomi eh Epiphanio diſſenſio. 146.e.147.a
Ioannes Chryſoſtomus reueretur Epiphanium. 148.b.*reſtitit tamen ei.* e
Ioannis Chryſoſtomi in Epiphanium prædictio cuius habenda fidei. 152.b.c.d.153.a
Ioannes Chryſoſtomus rurſus exagitatur a Seueriano, Antiocho, & Acacio Berœenſi. 168.c.d
Ioannes Chryſoſtomus dire vrgeri cœptus a Theophilo Alexandrino. 168.b
Ioannes Chryſoſtomus pro cõcione viſus eſt ex obliquo perſtringere Eudoxiam Auguſtam. 168.e
Ioannes Chryſoſtomus quas patitur aduerſarias nobiles feminas Conſtantinopoli. 169.b
Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopos Orientis & Occidentis ſenſit aduerſarios. 169.d
Ioannes Chryſoſtomus docebat per domos, & viduas laſciuientes exagitabat. 170.b
Ioannes ſecum collegit Epiſcopos quadraginta. 170.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quid ſuos Epiſcopos lugentes in Concilio allocutus. 170.e.171.a
Ioannes Chryſoſtomus citatur a Theophilo. 171.c
Ioannes mittit ad Theophilum Epiſcopos & presbyteros. 171.d.e
Ioannes Chryſoſtomus quid Theophilo ex Synodo dici mandarit. 171.d.e.172.a
Ioannes Chryſoſtomus citatur ad Synodum Imperatoris edicto. 172.a.b
Ioannes prouocat ad Synodum Oecumenicam. 172.c
Ioannes exagitatus ab aduerſarijs egregiam ad populum concionem habuit. 172.e
Ioannes Chryſoſtomus magnam animi conſtantiam præfert. 172.e
Ioannes Chryſoſtomus quibus accuſationibus fuerit impetitus. 173.c.174.175.
Ioannes Chryſoſtomus ſententiam damnationis accepit. 175.e
Ioannes Chryſoſtomus pellitur in exilium. 176.a.b
Ioannes Chryſoſtomus reuocatur. 176.e.177.a. *indicit Synodum.* 178.a
Ioannes Chryſoſtomus rurſum a ſede pellitur, inſtigante Eudoxia. 187.c.d
Ioannes Chryſoſtomus rurſum declamat in Eudoxiam ob argenteam ſtatuam dedicatam. 187.d.e.188.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſub Herodiadis nomine perſtringit Eudoxiam. 188.c.d
Ioannis Chryſoſtomi poſterioris exilij tempus. 189.a
Ioannes Chryſoſtomus abſolutus a minori numero Epiſcoporum eo quo fuerat damnatus. 189.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij conſutantur. 190.c.d
Ioãnes Chryſoſtomus iubetur egredi ab eccleſia. 190.d.e. *ipſe recuſat ingredi.* e
Ioannis fautores Epiſcopi quadraginta pro eo agunt apud Imperatorem. 191.a. *degunt in lacrymis.* b. *exturbantur.* b.c.194.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij noctu cum militibus in eccleſiam irrumpunt. 191.c.d.e.194.c.d
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus populus trucidatur in eccleſia noctu. 191.d.e.194.c.d
Ioannes Chryſoſtomus appellat Innocentium Romanum Pontificem. 192.a.b
Ioannes Chryſoſtomus legatos mittit ad Innocentium Romanum Pontificem. 192.c
Ioannis Chryſoſtomi modeſtia, dum in litteris ad Innocentium Papam non vocat ſe Epiſcopum, licet iniuſte exauctoratus. 192.e
Ioannis Chryſoſtomi litteræ ad Innocentiũ Papam ſcriptæ. 192.e.193.a
Ioãnis ſectatores quæ paſſi in eccleſia a militibus. 191.c.d.194.d.e
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij legationem mittunt ad Innocentium Papam cum Actis in ea cauſa confectis. 196.a.b
Ioannem Chryſoſtomum, licet damnatum, in communione retinet Innocentius Papa. 196.a.b
Ioannes Chryſoſtomus appetitur a ſicarijs. 196.d.e
Ioannes Chryſoſtomus cuſtoditur a populo Conſtantinopolitano. 197.a
Ioannes iubetur ab Arcadio recedere ab eccleſia. 197.b
Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum præcipuos patitur aduerſarios. 197.a
Ioannes clanculum recedit ab eccleſia, vt ſaluet periclitantem populum. 197.b.c.d
Ioannes recedens exoſculatur Epiſcopos, conſolatur Olympiadem, & alias Eccleſiæ viduas. 197.e
Ioannes vbi audiuit decretum exilij, quid celſo locutus ſit animo. 197.e
Ioannis Chryſoſtomi fautores in ſuſpicionem adducti conflagrationis eccleſiæ. 198.d
Ioannis thronus primum omnium conflagrauit. 198.b.d
Ioannis Chryſoſtomi exilium poſterius decernitur Cucuſum. 199.a.b
Ioannis Chryſoſtomi ſucceſſor Arſacius ignauus. 199.a.b
Ioannes conſolatur mærentes ob ſucceſſionem Arſacij. 199.e
Ioannis ſtudioſi vitant Arſacij communionem. 200.a.b
Ioannis Chryſoſtomi ſectatores male habiti a magiſtratibus & militibus. 200.b.c.d
Ioannis nomen vbique celebre inuidiam mouit Eudoxiæ. 200.c
Ioannis ſtudioſi qui remanſerunt Epiſcopi. 201.a
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi prohibiti ſeorſum conuenire, 202.a.b.c
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur litteris Olympiadem. 205.a
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Pentadiam, quam & laudibus celebrat. 205.d.e.206.a.b. *monet ne recedat Conſtantinopoli.* 206.b
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſæ virgines Conſtantinopolitanæ. 206.d
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſi ſint monachi Conſtantinopolitani. 206.d
Ioannem Chryſoſtomum, litteris conſolatur Innocentius Papa. 211.a.b
Ioanni Chryſoſtomo quæ acciderint in via, cum in exilium ducitur. 212.a.b.213.214.215.
Ioannes Chryſoſtomus ducitur in exilium a Theodoro Præfecto militum, qui eum bene habuit. 212.b
Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium populi vndique accurrunt. 212.b.c
Ioannes Chryſoſtomus in via exilij febre laborat. 212.d.e. *innumera paſſus mala.* e
Ioannes Chryſoſtomus quæ paſſus Cæſarea Cappadociæ. 212.c.213.214.
Ioannes Chryſoſtomus non recipitur a Pharetrio Epiſcopo Cæſarienſi. 213.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ob Iſaurorum incurſus quæ paſſus Cæſarea. 213.d.e.214.a
Ioannes Chryſoſtomus quæ paſſus a pſeudomonachis. 213.d.e
Ioannes Chryſoſtomus recedens Cæſarea in quanta mala incidit. 214.a.b.c
Ioannes Chryſoſtomus bene habitus a Seleucia. 214.b.c
Ioanni Chryſoſtomo noctu iter agenti quæ mala occurrerunt. 214.d.e

Ioannes

Ioannes Chryſoſtomus quam contemptor humanæ gloriæ. 225.b
Ioannes a Dioſcoro inuitatus hoſpitio, Cucuſum cum perueniret. 225.c. *apud ipſum manſit.* d.e
Ioannes Chryſoſtomus peruenit Cucuſum. 225.b.c. *quæ ibi officia erga eum exhibita.* 225.d.e
Ioannem Chryſoſtomum conuenit Cucuſum Sabiniana diaconiſſa. 226.b.c
Ioannes Chryſoſtomus Cucuſi cum exulat, inuiſitur a multis. 226.b.c.d.e
Ioannes anno vno commoratur Cucuſi. 226.e
Ioannes Cucuſi patitur Iſaurorum incurſiones. 226.e. 227.a
Ioannis Chryſoſtomi litteræ ſcriptæ Cucuſi. 227.c.d
Ioannes Chryſoſtomus vt conſoletur Olympiadem, ſuum futurum ſpondet aduentum. 227.c.d
Ioannes Chryſoſtomus quam celſus animo in aduerſis. 227.e. 225.d.e
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Epiſcopos detentos in carcere. 228.b.c. 229.a. *alia ad eoſdem.* 229.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit iterum ad Innocentium Papam. 229.a.b
Ioannes Chryſoſtomus cõmendat eccleſiã Epiſcopis. 229.a
Ioannis Chryſoſtomi perſecutores male pereunt. 229.d.e
Ioannis Chryſoſtomi Deus defenſor. 229.d.e. 220.a.b
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Anthemium creatum Conſulem. 224.b.c
Ioannes Chryſoſtomus frigoribus alget. 225.a
Ioannes Chryſoſtomus ſtomacho laborat. 225.b
Ioannes Chryſoſtomus timore Iſaurorum exagitatur. 225.d.e
Ioannes Chryſoſtomus gemit de Pelagio monacho in tranſuerſum acto. 225.e
Ioannis Chryſoſtomi vltima lucubratio. 226.c. *opus ſcribit, cuius eſt titulus, Nemo læditur niſi a ſe ipſo.* d
Ioannes Chryſoſtomus alta philoſophatur in ſuis anguſtijs. 226.e
Ioannes Chryſoſtomus exul curam gerit Phœnicum, itemq. & Gothorum. 226.d.e
Ioannes Chryſoſtomus tranſlatus Cucuſo Arabiſſum. 225.c.d
Ioannes Chryſoſtomus redimit captiuas ab Iſauris. 227.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 228.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem. 228.c.d
Ioannes ſcribit ad legatos ſedis Apoſtolicæ, antequam venirent Conſtantinopolim. 239.e. 240.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad legatos Apoſtolicæ ſedis, poſtquam receſſerunt Conſtantinopoli. 241.b
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Epiſcopos ſui cauſa relegatos. 241.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi tum Epiſcopi, tum alij paſſi exilia & alia ab aduerſarijs. 241.a.b.c. 242.a.b.c
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi profugi. 242.a. b. *alij delitteſcebant Conſtantinopoli.* 242.b
Ioannis Chryſoſtomi exilij annus tertius. 245.b
Ioannis Chryſoſtomi vltima epiſtola ad Innocentium Papam. 243.b.c. *rogat ne excommunicet violatores legatorum.* ibid.
Ioannis partes fouentes, & Romam proficiſcentes, hoſpitio ſuſcepti a Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad S. Probam. 244.b
Ioannem Chryſoſtomũ occidere decernunt eius aduerſarij. 244.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi fuga ſibi conſulunt. 242.a. 244. e. 245. a
Ioannes Chryſoſtomus prohibetur commercio litterarum. 245.c
Ioannis Chryſoſtomi obitus tempus. 253.e
Ioannes Chryſoſtomus de loco in locũ, vt fatigatus occumberet, transfertur. 253.e. 254.a
Ioannes Chryſoſtomus transferri Pityuntem reſcripto Arcadij iubetur. 254.b
Ioannes Chryſoſtomus quanta paſſus a militibus, cum nouiſſime transferretur. 254.c
Ioannes Chryſoſtomus vbi Comanam peruenit, ibi requieuit in Domino. 254.c.d
Ioanni Chryſoſtomo S. Baſiliſcus martyr apparet, & proximam prænunciat mortem. 254.c.d
Ioannis Chryſoſtomi obitus, ætas, tempus ſedis. 254.d.e
Ioannis Chryſoſtomi funus. 254.e
Ioannis Chryſoſtomi ſcripta. 255.b.c
Ioannes Chryſoſtomus cur ſolus comedere cõſuetus. 254.e. 255.a
Ioannis Chryſoſtomi nomine ſcripta ſuppoſita. 255.b.c
Ioannis Chryſoſtomi magiſter S. Paulus Apoſtolus. 255.e. 256.a
Ioannes Chryſoſtomus habebat apud ſe imaginem S. Pauli Apoſtoli. 256.c
Ioannes Chryſoſtomus cera fuſilem imaginem coluit. b. 256.e
Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum. 256.e
Ioanni Chryſoſtomo oſtenſæ viſiones. 256.e. 257.a
Ioannes Chryſoſtomus primus aggreſſus prædicare verbum Dei in medio eccleſiæ. 257.b
Ioannis Chryſoſtomi nomen vt reſtitueretur in Diptycha, Innocentius Papa præcepit. 258.b
Ioannis Chryſoſtomi gloria oſtenſa Adelphio. 261.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo. 351.c
Ioannis Chryſoſtomi nomen redditum a Cyrillo ſacris tabulis. 351.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij quatuor præcipui, ijdem apoſtatæ nominati. 257.d
Ioannes Chryſoſtomus multus fuit in prædicando pœnitentiam aduerſus Nouatianos. 257.e. 258.a
Ioannes Chryſoſtomus per Marutham Epiſcopũ conuerſionem Perſarum percurare cœpit. 266.a
Ioannis Chryſoſtomi imaginem veneratus Theophilus defuncturus. 345.d
Ioannis Chryſoſtomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum. 347.d.e. 348.a
Ioannis Chryſoſtomi corpus tranſlatum Conſtantinopolim. 662.e. 662. 663.
Ioannes Chryſoſtomus baptizator Theodoſij Imperatoris. 663.b
Ioannis Chryſoſtomi memoria annis ſingulis in Eccleſia agi cœpta. 507.b.c
Ioannis Chryſoſtomi immenſum ſtudium erga S. Paulum Apoſtolum. 256.d.e
Ioannitæ nuncupati ſtudioſi Ioannis, qui non communicabant Arſacio. 200.d.e
Ioannitæ quæſtioni ſubiecti ob incendiũ eccleſiæ. 201.b.c
Ioannitæ recuſantes communicare cum Arſacio dira patiuntur. 203.a
Ioannitarum hoſpites Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis & Cyri reliquiæ effugant dæmones. 365.d
Ioannes Comes Theſaurorum. 307.c
Ioannes Damaſcenus numerauit libros Canonicos. 236.d
Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus excuſatur ab auctore. 85.e. 86.a
Ioannes Hieroſolymitanus certior redditur de cauſa Ruffini. 153.e. 154.a

Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus ſectatus Origenis errores, meliori redditus frugi. 134.b.c

Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus interfuit Cōcilio Hieroſolymitano. 371.a

Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus conſentiens Pelagio male audire cœpit apud Occidentales. 375.b.c. monetur a S. Auguſtino. c.d

Ioannes Hieroſolymitanus Epiſcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 393.e. 394.

Ioannis Epiſcopi Hieroſolymitani obitus. 394.e. 395.a

Ioannes Hieroſolymitanus in ſuſpicionem adductus graſſationis Bethlehem. 394.b

Ioannes Lydiæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a

Ioannes cum Paulo legatus a Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 243.c.d

Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 587.e

Ioannes monachus accuſat Ioannē Chryſoſtomū. 174.c.d.e

Ioannes presbyter agit aduerſus idololatriam Phœniciæ. 142.a

Ioannes presbyter legatus ad Cæleſtinum Papam ex Synodo Epheſina. 601.d

Ioānes tyrannidem arripit poſt Honorium Imperatorem. 479.d.e. 480.a

Ioannes tyrannus abſtulit Eccleſiæ priuilegia. 480.a.b

Ioannes tyrannus tentat Africam. 484.e. 485.

Ioannes tyrannus capit Ardaburium ducem exercitus. 485.b.c

Ioannis Baptiſtæ reliquiæ, & eius apparitio. 486.c.d

Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 487.d.e. 488.

Iocundus Epiſcopus qui interfuit Concilio Telepten ſi. 416.a

Iouis ſtatua incenſa Conſtantinopoli. 128.e

Iouinianus hæreſiarcha præcurſor Ruffini. 306.b

Iouinianus quo anno relegatus in inſulam. 340.e. 341.a

Iouinianus voluptuoſus moritur inter epulas. 341.a

Iouinius monachus reprehenditur a S. Siluia. 12.b.c

Iouinus miſſus cum Gaudentio ad demolienda templa idolorum. 91.c

Iouinus Epiſcopus Aſcalonis. 371.b

Iouinus tyrannus aduerſus Honorium Imperatorē. 322.d. extinctus. 324.b

Irenæus Comes venit cum Neſtorio Epheſum ad Concilium. 565.a

Irenæus Comes amicitiæ tantum cauſa cū Neſtorio Epheſum venit. 567.b

Irenæi Comitis legatio a Neſtorianis ad Theodoſium Imperatorem. 586.d

Irenæi Comitis litteræ de rebus geſtis Conſtantinopoli. 586.e. 587.a

Irenæus Comes mēdaciſſimus rerū geſtarū aſſertor. 587.e

Irenæus a Neſtorianis creatus Epiſcopus Tyri. 603.a

Irenæus Comes Neſtorianus ab Imperatore exauctoratus. 602.a

Irenion Gazenſis Epiſcopus. 70.e

Iſaac monachus inimicus Ioannis. 172.b

Iſaurorum incurſiones in Cappadociam. 213.d.e

Iſauri graſſantur in Ciliciam atque Pamphiliam. 216.e. 217.a

Iſauri latrones lege Theodoſij perſtricti. 216.e

Iſauri rurſus regiones infeſtans, moleſti Chryſoſtomo. 225.d.e

Iſdegerdes Rex Perſarum in protectionem ſuſcipit Theodoſium Iuniorem. 265.a.b

Iſdegerdis litteræ ad Senatum de Theodoſio. 265.c.d

Iſdegerdes fœdus componit cum Theodoſio centū annorum. 265.d.e

Iſdegerdes Rex Perſarum perſequitur Chriſtianos. 465.d

Iſdegerdes magos detectos impoſtores puniuit. 266.d.e

Iſidorus Alexandrinus cur infenſus redditus Theophilo Epiſcopo. 116.e. 117.a.b

Iſidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro conciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e. 66.a

Iſidorus Origeniſta. 25.b

Iſidorus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 236.c

Iſidorus Peluſiota quid de Theophilo. 257.c.d

Iſidori epiſtola de Theophilo ad Symmachum. 257.d

Iſidorus Peluſiota falſa relatione ſchiſmaticorum commotus in Cyrillum. 577.b.c

Iſidorus Peluſiota Cyrillum nauiter agere contra Neſtorium pro fide hortatur. 577.c

Iſidorus Peluſiota ſcribit ad Theodoſium Imp. de Patribus Epheſi tyrannice oppreſſis. 586.c

Iſidori epiſtola ad Cyrillum. 633.c

Iſmaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium. 469.b

Iſidorus redarguit imprudenter Cyrillum lenitatis. 633.d.e

Italiæ ſtatum ex vita pendere S. Ambroſij. 35.d

Italia liberata a tyranno, & ab ingruentibus barbaris. 488.a.b.c

Italica clariſſima femina, ad quam S. Auguſtinus ſcribit. 301.e

Iudæi ab Arcadio coerciti. 43.d

Iudæorum ſtatus ſub Arcadio. 43.e

Iudæi cultores olim Cæleſtis idoli. 95.c.d

Iudæi prohibiti habere collectas. 98.c.d

Iudæorum vſus antiquus indicendi collectas. 98.d.e

Iudæi vbique infeſti & infenſi. ibid.

Iudæi habebant Patriarchas, quibus parebant. 97.e

Iudæi naufragio pereunt, ſaluis Chriſtianis Catholicis. 319.c.d

Iudæorum ſecta dicta Cælicolæ. 270.d.e

Iudæi, ſub figura hiſtoriæ Aman, ſacrilegium in Chriſtum patrabant. 272.b.c

Iudæi in ſpeluncis ſoliti ſepelire mortuos. 368.a

Iudæi quid in Chriſtianos Alexandrinos. 377.e. 378.a.b

Iudæorum teſſera in occidendis Chriſtianis. 378.b.c

Iudæos expellit a ciuitate Cyrillus, & eorum ſynagogas incendit. 378.e

Iudæi crucifigunt puerum Chriſtianum. 379.e. 380.a

Iudæi Theodoſij reſcripto exagitati. 380.a

Iudæi aduerſus Chriſtianos inſurgunt in inſula Minoricenſi. 420.c.d. 421. 422.

Iudæorum conuerſio per viſiones demonſtrata. 421.a.b.c

Iudæorum inſulæ Minoricæ ſummus ſacerdos Theodorus. 421.c.d

Iudæorum feminæ iaciunt lapides in Chriſtianos. 422.b

Iudæorum ſynagoga a Chriſtianis incenſa. 422.c.d

Iudæorum primus Ruben conuerſus. 422.d.e

Iudæorum prodigioſa diſperſio. 422.e. 423.a.b

Iudæorum Antiſtes Theodorus conuertitur. 423.c.d

Iudæi credentes cruce ſignantur. 423.d.e

Iudæorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur numine Chriſtum inuocare. 423.e. 424. 425. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibid.

Iudæis ad fidē conuerſis lumen oſtenſum, & manna pluit. 425.e. 426.b

Iudæi ſecuti Theodorum ad conuerſionem. 426.c.d

Iudææ feminæ obſtinatiſſimæ mira conuerſio. 426.e. 427.a.b.c

Iudææ matronæ fuga, & conuerſio. 427.e

Iudæo-

Iudæorum Minoricenſium conuerſorum numerus. 428.a
Iudæos afflixit Honorius Imperator, vt ad fidem cogeret. 428.c.d
Iudæi Theodoſij lege perſtricti. 480.d.e
Iudæus puer, Euchariſtia ſumpta, in ignem iniectus illæſus. 481.c
Iudæi in Creta inſula ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt. 629.c.630.a.b
Iudæus ſæpius baptizatus. 460.c.d.e
Iudæi non ex Græcis, ſed Græci ex Iudæis. 666.b
Iudices Chriſtiani vindicare non debent ſanguine ſanguinem martyrum. 103.c
Iudicis cognitoris partes in ſacris Epiſcoporum conuentibus quæ ſint. 318.a.b.319.320.e
Iudices laici conſtituti a Siluano occaſione auaritiæ clericorum. 644.d
Iudicibus imperant Epiſcopi. 334.b.341.c
Iudices ſæculares inique agentes Epiſcopi iudicant. 327.b.c.341.c
Iudicia Eccleſiaſtica tantum Epiſcopis reſeruata. 62.d.e
Iudicium Eccleſiaſticum in cauſa Epiſcopi Epheſini. 121.d.e.122.
Iudicium Eccleſiaſticum magna maturitate tractandum. 403.c.d.e
Iudicium a clericis ſuſtulit Siluanus Epiſcopus Troadis. 644.d
Iudicium Epiſcopale irritat maleiudicata ab alijs. 143.c.d. deſenſum ab Angelis. 143.d
Iudicia Epiſcoporum rata habenda Honorius ſanxit. 103.b
Iudicium in cauſa Ioannis Chryſoſt. 172.173.174.175.
Iudicium Romæ agitur de Origeniſtis. 106.a.b
Iudicium Ruffini Romæ agitur. 127.b.c. ſubterfugit Ruffinus. d.e
Iudicij vniuerſalis diei tempus aduenisse creditum. 459.d.e.460.
Iudiciũ Zoſimi Papæ in cauſa Cæleſtij & aduerſariorum. 401.d.e.402.a.b
Iudicium a Zoſimo Papa habitum in cauſa Cæleſtij. 411.c.412.a.b
Iudiciaria poteſtas a Conſtantino data Epiſcopis, per Honorium reſtituta. 61.e
Iudiciaria poteſtas Epiſcopis non ex Imperatoribus, ſed ab Apoſtolis, immo ipſo Chriſto manauit. 61.e.62.a. vſu frequenti probata. 62.a.b
Iulia Eudoxia. 3.d
Iulia Manichæa prouocat ad diſputationem S. Porphyrium Gazenſem Epiſcopum. 279.b.c.d. diuinitus percuſſa interijt. 180.a
Iuliana filia S. Probæ fugit in Africam cum matre & filia. 298.d.e
Iuliana filia S. Probæ, non nurus. 299.c
Iuliana Romæ hoſpes Ioannitarum. 244.a. accipit epiſtolam a Ioanne Chryſoſtomo. 244.c
Iuliana in conſecratione filiæ Demetriadis mittit ad Auguſtinum munus. 355.b
Iuliana in ſuſpicionem adducta hereſis Pelagianæ. 356.c.d. ab Auguſtino monetur. d.e
Iuliana Demetriadis mater conſternata filiæ mutatione. 353.e.354.
Iulianæ fides Catholica ſincera probata. 357.a.b. ſcripta Auguſtini ad ipſam. c
Iuliana laudata Innocentij Papæ litteris. 357.d. & tacite admonita vt caueat errorem Pelagianum. ibid.
Iuliani ſcriptis vrgetur S. Auguſtinus. 497.d.e
Iuliano apoſtatæ adulati Donatiſtæ. 105.e
Iuliani reſcriptum pro Donatiſtis iuſſum ab Honorio publicari. 105.e
Iuliani Pelagiani calumniæ aduerſus Zoſimum Papam. 415.b. quid in Romanum clerum, & in S. Auguſtinum. 415.c.d
Iulianus plura ſcribit pro ſuis Pelagianis aduerſus Romanum Pontificem, clerum, & Auguſtinum. 415.b.c.d
Iulianus Pelagianus inſultat Catholicis ob ſchiſma Romanæ Eccleſiæ. 441.b.c
Iulianus calumnijs laceſſit Eccleſiam Catholicam. 441.c.d. diffamauit Catholicam Eccleſiam apud Orientales. e. 442.
Iuliani ſcripta accipit Alypius, & mittit ad Auguſtinum, vt reſpondeat. 442.a.b.c
Iulianus iuuenis audax, eius genus & ſtudia. 443.c. inſtitutio. d. audacia immenſa. 443.e
Iuliani Pelagiani ſcripta. 444.a.b.e
Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 444.d
Iulianus Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim. 530.e
Iulianus Epiſcopus Pelagianus ſpe recuperandæ ſedis ſimulat pœnitentiam, ſed reijcitur a Sixto Pontifice. 679.c.d
Iulius legatus ex Concilijs Carthaginenſi & Mileuitano ad Innocentium Papam. 386.d.387.e
Iunius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461.e
Iuramentum deferri ſolitum apud reliquias Sanctorum. 341.d.e
Iureconſultorum veterum claſſes & prærogatiua. 654.e
Iureconſultorum a Theodoſio recepta reſponſa. 654.e. 655.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus creatur poſt Praylium. 529.e
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum ordinat Petrum Epiſcopum Sarracenorum. 471.d.530.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus accipit litteras Cæleſtini contra Neſtorium. 538.b
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus admonetur a S. Cyrillo de Neſtorio. 540.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus agit patronum Synodi in Concilio Epheſino. 568.a
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus in Concilio Epheſino Primatum quæſiuit totius prouinciæ Palæſtinæ, ſed reiectus a Cyrillo Vicario Apoſtolicæ ſedis. 581.d.e. 582.e
Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus quas reliquias donauit Eudociæ Auguſtæ. 667.d.e

L.

LAbarum militare ſignum in exercitu Chriſtianorum. 8.e.9.a.b
Lacedæmones a Gothis exciſi. 7.e
Lacedæmones ex Iudæis. 666.b.c
Laconice cur interdum ſcribat Auguſtinus ad Bonifacium. 501.d.e
Lacrymæ occultæ Ioannis Chryſoſtomi. 145.d.e
Læta clariſſima femina quid famis tempore Romæ. 290.b
Laicus Iudex cognitor præfici ſolitus ſacris Epiſcoporum conuentibus. 318.a.b.320.e
Laicos Iudices inique agentes iudicant Epiſcopi. 327.c.d
Laici qui conuenerunt Epheſum Synodi cauſa iuſſi abire. 566.e
Lampades & ſuffitus in lætitiæ ſignum ab Epheſijs adhibiti poſt damnatum Neſtorium. 570.e.571.a
Lampadum vſum in eccleſia damnauit Vigilantius. 250.b

Lampe-

Lampetius exterris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a
Lamponiani Epiſcopi cauſam non vult Metropolitanus Epiſcopus iudicare, ſed iudicandam relinquit primæ ſedi. 312.b.c
Lapis, quo lapidatus eſt S. Stephanus, Anconæ aſſeruatus. 320.a
Lapides templi idolorum non admiſſi in ſtructura eccleſiæ, ſed ſtratæ ex illis viæ. 140.c.d
Largi Proconſulis ad Aurelium epiſtola. 439.c
Largus Proconſul in Africa ſub Honorio. 439.c.d
Laurentius Epiſcopus in Mauritania adminiſtratione priuatus. 451.c
Laurentij martyris eccleſia Conſtantinopoli, vbi & S. Stephani reliquiæ collocatæ. 667.b
Lazarus Epiſcopus Gallicanus aduerſatur Pelagio. 385.e. 386. accuſatur a Cæleſtio. 401.c.d
Lazarus dănatus a Proculo Epiſc. Maſſilieſi. 402.e.403.a
Legationes Epiſcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17.b.c
Legatio ab Africana Eccleſia ad Honoriŭ Imperatorem, ne quis ad eccleſiam fugientem abſtrahat. 99.c.d
Legatio ab Africanis Epiſcopis in Orientem. 452.a.b
Legatio ab Africana Eccleſia ad Anaſtaſium Papam, & ad Venerium Epiſcopum Mediolanenſem. 128.c.d
Legatio miſſa ab Africana Eccleſia ad Honorium Imperatorem aduerſus Gentiles. 97.e.98.a
Legationem Africani Epiſcopi mittunt ad Imperatorem pro Donatiſtis. 183.d.e
Legatio ab Alarico ad Honoriŭ per Epiſcopos miſſa. 279.e
Legatio ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim ad Neſtorium. 546.e.547.
Legatio Alypij Epiſcopi Tagaſtenſis ad Honorium Imperatorem. 442.b.444.e.445.a.b
Legatio ab Alypio miſſa ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ. 592.b
Legatio Apoſtolica Conſtantinopolim miſſa contra ius gentium violatur. 240.a.b.c.241.
Legatio Ariſtolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 618.e.619.e
Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 649.b.c
Legationes crebras Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, vt ab excommunicatione poſſit abſolui. 275.e
Legatio Auguſtini & collegarum miſſa a Zoſimo Papa Cæſaream Mauritaniæ. 417.a.b
Legatio miſſa a Cæleſtino Papa ad Concilium Epheſinum. 559.b.c.d. 575.e.576.
Legatio ab Epiſcopis Cariæ per Demetrium Epiſcopum Piſinuntis ad Innocentium Papam. 208.c
Legationes ex Synodo Carthaginenſi ad Donatiſtas decernuntur. 130.a.b
Legatio ex Concilio Carthaginenſe ad Honorium Imperatorem. 229.a
Legatio alia ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 269.d
Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem contra Donatiſtas. 221.a.b. commonitorium ex eo datum legatis. b.c.d
Legatio dirigenda ex Concilio Carthaginenſi ad omnes prouincias. 232.d
Legatio a Concilio Carthaginenſi ad Imperatorem aduerſus Donatiſtas. 269.d
Legatio alia ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 301.e. qua publica Collatio cum Donatiſtis expetita eſt. 302.e
Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Innocentium Papam per Iulium. 386.d
Legatio miſſa ab Epiſcopo Carthaginenſi ad Concilium Epheſinum. 562.e.563.a
Legatio a Cyrillo Alexandrino ad Cæleſtinum Papam in cauſa Neſtorij per Poſſidonium. 533.b
Legatio Cyrenenſium ad Theophilum de electione facta Syneſij. 310.b
Legatio miſſa a clero Conſtantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207.d.e
Legationes diuerſæ ad Concilium Epheſinŭ miſſæ. 559.a.b
Legatio Domitiani & Vallagæ presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata ſunt Acta publica Iudicij Romam. 206.c.d
Legatio ex Synodo Epheſina ſeptem Epiſcoporum Orthodoxorum ad Theodoſium Conſtantinopolim. 593.d.e
Legatio ex Concilio Epheſino ad Cæleſtinŭ Papam. 601.d
Legatio Euliſij Epiſcopi a quindecim Epiſcopis ad Innocentium Papam in cauſa Ioannis. 207.b.c
Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſidori in Britanniam contra Pelagianos. 519.e.520.c.d.521.522.
Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſidori ad reprimendos barbaros. 652.a
Legatio poſterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 652.b.c
Legatio S. Germani ad Valentinianŭ Imperatorem Rauennam. 653.b.654.
Legatio miſſa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 289.e
Legatio a Ioăne Chryſoſt. ad Innocentium Papă. 243.c.d
Legatio miſſa a S. Ioanne Chryſoſtomo ad Romanum Pontificem. 192.c
Legatio miſſa ab Epiſcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentiŭ Papă. 206.d.e. Theotecnus hac functus eſt. e
Legatio alia quatuor Epiſcoporum ab eodē miſſa ad eumdem Innocentium Papam. 192.e.193.a
Legatio ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam, qua delata ſunt Acta publica contra Ioannem Chryſoſtomum. 196.a.b
Legatio Epiſcoporum in Aſiam ad cognoſcendam cauſam Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.d.e
Legatio Ioannis Chryſoſtomi ad Gainā furentem in Thracijs. 113.a.b
Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodoſium a Neſtorianis. 586.d.e
Legatio ex Concilio Epiſcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam. 365.b.c
Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadiŭ a Porphyrio Epiſcopo Gazenſi. 20.c.d.23.d.e
Legatio ex Concilio Mileuitano ad Innocentium Papam per Iulium. 387.e
Legatio Palladij diaconi a Cæleſtino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 519.c.d.520.a.b
Legatio Pauli Epiſcopi Emeſeni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Legatio Petronij Epiſcopi Bononienſis pro Concilio Epheſino celebrando. 547.e.548.
Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochenæ Eccleſiæ. 65.e.66.a. quando contigit iſta legatio. 66.b.c
Legatio ab Orientalibus ad Cæleſtinum. 607.e.608.a. quando Romam peruenit. 611.c
Legatio Roma miſſa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 279.b.c
Legatio alia eadem de cauſa Roma miſſa, qua cum alijs functus eſt Innocentius Papa. 279.d
Legatio Romanorŭ, qua Attalŭ in Vrbem reuocăt. 290.a
Legatio ex Romano Concilio Conſtantinopolim ad Arcadium. 227.d

Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp. 227.a
Legatio Seueriani & Antiochi contra Ioannem Chryſoſtomum. 254.a.b
Legatio Siſinnij in Orientem a S. Exuperio ad eleemoſynas erogandas. 245.d.e
Legatio Theodoſij Imperatoris ad Concilium Epheſinum per Candidianum Comitem. 566.c
Legatio Theodori Romã a Theophilo Alexandrino. 87.b.c
Legationes Theophili ad diuerſos Epiſcopos de cauendis Origeniſtis. 88.a.117.e
Legatio a Theophilo Epiſcopo Alexandrino miſſa Cõſtantinopolim contra Origeniſtas. 120.a.b
Legatio a Theophilo Epiſcopo Alexandrino miſſa Conſtantinopolim contra Ioannem Chryſoſtomum. 189.b
Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificẽ. 192.c.d
Legatio Vincentij & Fortunati in Cõcilio Telep'ẽſi. 417.a
Legatio Voluſiani Præfecti Vrbis Conſtãtinopolim. 645.a
Legatio a Zoſimo Papa miſſa Carthaginem per Fauſtinum, Aſellum, & Philippum. 429.b
Legati Apoſtolicæ ſedis coniecti in carcerem. 240.c.d
Legatos Apoſtolicæ ſedis Chryſoſtomus litteris præuenit. 239.e.240.a
Legati Apoſtolicæ ſedis recuſant communicare cum Attico. 240.d.e
Legati relaxantur, & carioſæ naui impoſiti vt perirent, dimiſſi reuertuntur. 240.e.241.a.b
Legati Apoſtolici quanta paſſi. 240.a.b.c.d.241.
Legati Apoſtolicæ ſedis ad Conciliũ Epheſinum qui miſſi. 560.e.562.c.d
Legatorũ Apoſtolicæ ſedis aduẽtus Epheſum. 575.e.576.a
Legatorũ Apoſtolicæ ſedis locus in Cõcilio Epheſino. 568.a
Legati in via diuinitus admoniti. 240.e
Legati ab hoſtibus Ioannis quid in via perpeſſi. 239.e.240.
Legati Orthodoxorum poſt creationem Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ſcribunt ad Cyrillum. 600.e
Legatus Theodoſij ad Synodum Candidianus Comes Domeſticorum. 566.c.d
Legati Imp. munus in Cõcilio Oecumenico. 566.d.e.567.a
Legati ſchiſmaticorum ſeptem quinam fuerint. 594.c. *mandata quæ acceperunt.* 594.c.d.e. *iuſſi conſiſtere Chalcedone.* 595.d.e. *tandem auditi.* 597.a.b
Legati ſchiſmaticorum quintum auditi a Theodoſio. 597.d
Legata a Gregorio diuerſis relicta. 686.b.c.d.e
Lenones lege Theodoſij probibiti. 676.e
Lenonum vectigal ſublatum opera Florentij Præfecti Prætorio. 676.e.677.a
Leo Archidiaconus cur impulit Caſſianum ad ſcribendum contra Neſtorium. 555.e.556.a.b
Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus dimouet Sixtum Papã, ne audiat Iulianũ pœnitentiã ſimulantẽ. 679.c.d
Leontius Epiſcopus Ancyræ. 127.a
Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 649.b.c
Leontius Epiſcopus Ancyræ cum alijs iudicat cauſam Ioannis Chryſoſtomi. 189.c.d
Leopardus presbyter Romanus ſub Innocentio Papa. 396.e.397.a
Leopardus inſilijt in violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 20.a
Leporius Pelagianus recantat palinodiam. 464.c.d.e
Leporius auctor hæreſis Neſtorianæ. 464.b.c
Leporius prædiues ad Auguſtinum cum venit, eum ipſe noluit ante recipere, quam ſua erogaſſet. 286.e.287.a
Leporij duo. 465.b
Leporij libellus pœnitentiæ. 464.e.465.a
Letorius Comes in Hiſpania Iudæus. 426.e. *eius filia Artbemiſia ad fidem conuerſa.* 426.e.427.

Leges Arcadij Imperatoris aduerſus hæreticos. 4.d.e.5.a. 21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.e
Leges Arcadij aduerſus Gentiles. 5.b.c.73.e.92.b.c.d
Lex Arcadij aduerſus impudica ſpectacula. 82.b.c
Lex Arcadij aduerſus immunitatẽ Eccleſiaſticam, impulſore Eutropio. 68.b.c. *alia id genus ab eodem lata.* 69.a
Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis Chryſoſtomi occaſione excitatos. 188.c.189.a
Legibus Arcadij prohibiti Ioannitæ conuenire. 202.a.b.c
Lege Arcadij iuſſa communio Arſacij Epiſcopi Conſtantinopolitani. 202.b.203.e
Lex Arcadij contra eos qui non cõmunicarent cum Attico, Porphyrio, atque Theophilo. 244.e
Lex Conſtantij contra Pelagianos. 461.c.d
Leges Honorij contra Donatiſtas. 99.e.105.c.d.183.d. 230.b.c.d. 231.a.b.c. 270.a. 280.b. 302.b.c.332.c. 333.a.360.b
Leges Honorij pro Eccleſia Catholica. 13.e.42.e.43.a. 49.e.61.c.263.
Leges Honorij contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a
Leges Honorij contra hæreticos. 99.a.b.230.b.c.252.d.e. 253.263.b.c.269.b.445.c.d.e
Lex Honorij de iudicio Epiſcoporũ rato habendo. 105.b
Leges Imperatoris Honorij ſpretæ a Donatiſtis. 231.b
Legibus ſeueriſſimis Honorij Imperatoris vnitas cum Donatiſtis ex parte facta. 232.e
Lex lata ab Honorio pro Donatiſtis reuocatur. 302.b.c
Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaiſum. 238.a
Lex Honorij, ne clerici cauſam dicerent apud aliud tribunal, quam apud Epiſcopos. 341.c
Leges Honorij contra Stilichonis fautores. 268.d.e.269.a
Leges latas ab Honorio contra Donatiſtas non eſſe ipſius, ſed Stilichonis, Donatiſtæ ſparſerunt in vulgus. 269.c
Lex ab Honorio lata contra Mathematicos. 279.a
Lex Honorij, vt quolibet Dominico die carcerati dimitterentur. 280.b
Lex Honorij, vt Eccleſiæ cauſæ cito expedirentur. 280.b
Lex Honorij de captiuis poſtliminio reuerſis. 280.b
Lex Honorij contra Pelagium. 413.e.414.a
Leges ab Honorio ſancitæ pro religione Chriſtiana, cum premeretur ab Alarico. 280.b
Leges Honorij poſt liberatũ Imperium ab Attalo. 291.a.b
Lex Honorij de bonis Eccleſiaſticis abſque tributorum exactione ſeruandis. 341.c
Lex Honorij de Epiſcopali iudicio, vt iudicent Epiſcopi magiſtratus delinquentes. 341.c
Leges Honorij aduerſus Heraclianum tyrannum. 352.c.d
Lex Honorij aduerſus Iudæos. 97.c
Lex Theodoſij Maioris de mulcta decem librarum in Donatiſtas inſtaurari rogatur. 221.d
Lex Theodoſij de erectione ſiue dedicatione ſtatuarum. 187.d.e
Lex Theodoſij in Iſauros latrones. 216.e
Leges Theodoſij aduerſus hæreticos. 307.b.c
Lex Theodoſij de priuilegijs Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 473.c.d
Lex Theodoſij de ſanctificatione dierum feſtorum. 488.e. 489.a
Lex Theodoſij aduerſus omnes hæreticos impulſore Neſtorio lata. 514.c.d
Lex Theodoſij de priuilegijs profeſſorum bonarum litterarum. 492.e
Lex Theodoſij de immunitate Eccleſiarum. 518.b.c.d
Lex Theodoſij Imp. de parabolanis. 691.c.d
Lex Theodoſij aduerſus Iudæos, Samaritas, atque Gentiles. 668.e.669.a
Lex Theodoſij contra lenones. 676.e

Lex Impp. ex qua Gentiles excluſi a magiſtratibus. 692.e
Legibus Imperatorum hæretici vtiliter coercẽtur. 231.c.d
Leges fruſtra ſanciũtur, niſi malorũ fõtes obſtruãtur. 672.a
Lex de ſigno Crucis, ne humi ſignetur. 507.d
Libani montis templum idolorum dirutum. 142.b
Libanius diaconus Romanus ſub Innocentio. 396.e
Libellus cleri Conſtantinop. contra Neſtorium reiectus a Cyrillo. 528.e
Libellus damnationis a ſchiſmaticis ſcriptus. 574.d.e
Libellus Donatiſtarum Iuliano olim oblatus. 105.e
Libellus pœnitentiæ Leporij. 464.e.465.a
Libellus mandatorum a ſchiſmaticis datus legatis ſuis. 594.c.d
Libri Neſtorij quales ex viſione diuinitus demonſtrati. 524.b
Libellus oblatus Arcadio ab Origeniſtis contra Theophilum. 146.b.c
Libellus Pelagij oblatus Zoſimo Papæ, quo voluit videri Catholicus. 404.b.c
Libellus Paulini ex Carthaginenſi Concilio miſſus ad Zoſimum, ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus. 410.c. quæ contineret. 411.d.e
Libellus Romanorum presbyterorum in cauſa Bonifacij ad Honorium Imp. 432.c.d
Libellus Synodi ad legatos miſſos Cõſtãtinopolim. 523.d.e
Liberatus diaconus Breuiarij auctor caute legendus. 650.c.e
Libri Cõfeſſionum ſcripti a S. Auguſtino, expoſcente Paulino. 15.d
Libri Auguſtini contra Manichæos innoteſcunt in Italia per Alypium. 14.e.15.a
Libri de Ciuitate Dei qua occaſione ab Auguſtino ſcripti. 300.c.d
Libri Auguſtini de Ciuitate Dei quando abſoluti. 497.d.e
Libros ſuos recognoſcit Auguſtinus, & retractat quæ ſibi ſunt viſa. 496.d.e.497.
Libri S. Auguſt. diuina prouidẽtia ſeruati. 554.d.555.a.b
Liber Chryſoſtomi, cuius eſt titulus, Nemo læditur niſi a ſe ipſo, quando ſcriptus. 226.c
Libri Diodori Tarſenſis produntur in lucem. 648.d.e
Libros Neſtorij comburendos petit S. Synodus Epheſina a Theodoſio Imp. 571.b.c
Libri Neſtorij damnantur lege Theodoſii. 648.b.c
Libri Origenis quales. 178.b.c
Libri Origenis nequaquam dãnati, ſed errores. 149.a.b.c.d.e. Periarchon tantum vetitus. 150.b.c
Libri Theodori Mopſueſteni produntur in lucem. 648.d
Librorum Canonicorum ſcriptores. 236.c.d
Librorum Canonicorum canonem cognoſcit & confirmat Romanus Pontifex. 456.d.e
Libras quinque auri perſoluant violantes Eccleſiæ priuilegia. 99.c.d
Libris decem auri mulctati Donatiſtæ. 221.d.231.a.b
Licentius filius Romaniani. 17.e.18.a. pro eius ſalute Paulinus laborat. ibid.
Licentij haud vulgaris eruditio. 18.a.b. ab Auguſtino diligitur. ibid.
Licentius a Paulino carmine admonetur. 18.e.19.a
Licinia Eudoxia. 8.d
Limatura catenarum Petri Apoſtoli loco reliquiarum impertiri ſolita. 668.d
Lindanus Epiſcopus Gandauenſis. 681.e
Litanias publice agere vetiti Ariani. 125.e
Litanias cum crucibus in campo agunt Antiocheni execrantes communionem Porphyrij. 203.b
Lites laicorum iudicant Epiſcopi. 61.a.b
Lites iudicabant Epiſcopi. 312.d.e
Litigantium frequens acceſſus ad Epiſcopos. 62.b.c
Litteræ. Vide, Epiſtola.
Litterarum profeſſoribus Theodoſius dat priuilegia. 492.e
Littorius idololatra diſpendium patitur Romani exercitus. 670.e
Littorij ſuperbia datur victoria barbaris. 671.a
Littorius ſuperbiſſimus ludibrio expoſitus barbarorum. 671.b.c.d
Longi dicti quatuor monachi Origeniſtæ. 116.d.171.e. recepti veniam petentes a Theophilo. 175.d.e
Luciano oſtenſa viſio. 367.c.d
Lucianus curat inuentionem reliquiarum. 369.c.d
Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem Hieroſolym. Epiſcopum. 369.a.b
Luciani ſcriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani probata. 365.e.366.a. eiuſdẽ epiſtola circularis. 367.a.b
Lucillus eccleſiam S. Stephano protomartyri erexit. 390.c
Lucius Tribunus Gentilis impulſu aduerſariorum Ioannis irrumpit noctu cum militibus in eccleſiam. 191.c.d.e
Luctus populorum occurrentium Ioanni in exilium proficiſcenti. 212.b.c.d
Luctus publicus ob Ioannem in exilium deportatum. 200.a.b. prohibitus ab Imperatore. c
Ludi permiſſi ab Imperatore, ſed idololatria vetita. 92.a.b
Ludi Sæculares editi ſub Honorio. 186.d.e. non ſine ſuperſtitione edi potuerunt. 187.a.b
Ludus de Ruffini manu ad ſtipem captandam accommodatus. 10.a.b
Lugdunenſis Gallia exciſa a barbaris. 263.d
Luminaria incendi ſolita ad imagines ſanctorũ. 163.d.e
Luminum in eccleſia vſum damnauit Vigilãtius. 250.b.c
Luna defectum patiente ſuperſtitioſe clamantes Africanos S. Auguſtinus redarguit. 412.c.d
Lupicinus Epiſc. Apiariæ cum collegis miſſus a Ioanne Chryſoſt. ad Theophilũ. 171.d. quã male habitus. 175.e
Lupus vir Pimeniolæ ſororis S. Hilarij Epiſcopi Arelat. 499.a
Lupus Epiſcopus Trecenſis legatus cum Germano in Britanniam. 521.a.b
Lupi Trecenſis Epiſcopi laudes. 499.a
Luſtrationes ſegetum Gentilitio ritu. 101.a

M

Macarius Romanus Ruffini fautor. 108.a
Macarius nuncupatus a Ruffino in præfatione edita in Periarchon. 32.d
Macarius Epiſcopus Sardicenſis cum alijs monet Neſtorium, vt reſipiſcat. 542.b
Macarius & Seuerus occiſi. 269.a.e
Macedoniæ Epiſcopi fauent Ioanni Chryſoſtomo. 228.e
Macedonij Præfecti in Africa conſultatio ad Auguſtinũ, num parendum Epiſcopis ſontium ſupplicia deprecantibus. 335.a.b
Macedoniana fœmina, Euchariſtia ſumpta, obrigeſcit in lapidem. 126.c.d
Macedoniani lege Theodoſij exagitati. 307.b
Macedoniani hæretici a Theodoſio lege vexati. 480.c.d
Macedonianis ablatæ eccleſiæ. 515.d
Macedonianos Neſtorius exagitat. 514.c.d
Macedoniani occidunt Antoniũ Epiſcopũ Germæ. 515.c.d
Macedoniana Synodus ſub Innocentio Papa. 365.b.c
Macrobius Proconſul in Africa ſub Heracliano. 302.b
Macrobius Epiſcopus Donatiſta dux Circumcellionũ graſſatur. 334.d
Mauris martyris reliquiæ. 71.d
Magi Perſidis impoſtores detecti. 266.c.d. mulctati ſupplicio. d.e

Magiſtratuum ſæuitia in ſectatores Ioannis. 200.b.c.d
Magiſtratum gerere vetiti hæretici. 5.a
Magiſtratibus ſe iuſte opponũt interdum Epiſcopi. 69.c.e
Magiſtratibus iure imperant Epiſcopi. 69.e.70.a
Magiſtratus gerentes Conſtantinopoli tẽpore exilij S. Ioannis Chryſoſtomi. 207.e
Magiſtratus collati Gentilibus. 671.e.672.a
Magona oppidum in inſula Minorica. 419.e. *Iudæorum domicilium.* 420.a
Maguntina ciuitas a barbaris exciſa. 264.d
Maieſtatis crimen eſſe infringere iura Eccleſiæ. 263.e
Maiores regionis, ſic dicti magiſtratus. 429.d
Maiuma ſpectacula obſcœna ſublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chryſoſt. 82.b.c.d. *quale eſſet.* e.83.a.b
Maiuma vnde dictum. 83.b
Maiuma nauale Gazæ, vbi libidines in cultu Veneris. 83.b.c
Malitia ab errore diſtinguitur. 613.c
Mandata Synodi Epheſinæ data legatis proficiſcentibus Conſtantinopolim. 593.d.e
Mandata a ſchiſmaticis data ſuis legatis. 594.c.d.e
Manichæa diſputat cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. *diuina virtute percuſſa interijt.* 180.a
Manichæi conuerſi. 180.b
Manichæi legibus Honorij exagitati. 99.b
Manichæi lege Honorij exagitati. 230.c
Manichæos hæreticos Honorius legibus inſectatur. 252.d.e.253.
Manichæi nouis legibus Honorij exagitati. 270.d
Manichæi iterum ab Honorio exagitati. 263.b
Manichæi lege Theodoſij perſtricti. 513.e
Manichæi hæretici a Theodoſio lege vexati. 480.d
Manichæa fœmina conuerſa ad fidem in communionem recepta a Theophilo. 116.e
Manichæi Romæ inuenti ſub Anaſtaſio Papa. 159.e
Manichæi hæretici a Valentiniano legibus exagitati. 489.d.e
Manichæorum hæreſis in Gallia. 460.b
Manichæi aliquid habent in hæreſi Pelagiana. 324.c
Manichæi vbique diſperſi per Orbem. 99.c
Manichæorum turpitudines ab Vrſo Tribuno patefactæ. 462.c.d.e
Manlius Theodorus Conſul laudatus a S. Auguſtino & alijs. 74.d.e
Manna in cõuerſione Iudæorum in terram lapſum. 426.b
Manſuetudo Chriſtianorum Orthodoxorum erga Donatiſtas. 361.c.d
Manus Ruffini ad ludum exciſa. 10.b.e
Manuale opus ex Concilio Carthaginenſi præſcriptum clericis. 63.c.d. *item monachis.* e
Marcella occurrit periclitanti Romanæ Eccleſiæ. 32.b.c
Marcella de impietate proſtrata triumphat. 32.c.
Marcella ſola opponit ſe Origeniſtis. 33.a.b.d
Marcellæ factum egregium. 32.e.33.a
Marcella Melaniæ reſtitit. 33.d
Marcella principium damnationis hæreticorum Origeniſtarum. 45.a.b
Marcellæ Ruffinus aduerſatur. 45.c.d
Marcella fauet S. Hieronymo. 108.a
Marcella quæ paſſa in Vrbis excidio. 296.c.d
Marcellinus Conſul Melaniæ auus. 25.d
Marcellinus magiſtratum gerit in Africa, quem S. Auguſtinus pro Donatiſtis interpellat. 50.d.e
Marcellinus Romanus ſtudet Hieronymo. 108.a
Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicæ cauſa. 302.c.d
Marcellinus miſſus ab Honorio ad Collationem celebrandam. 313.e.314.b
Marcellinus in Collationibus ſingulis ſæpe interlocutus. 318.d.e
Marcellini partes in Collatione quæ eſſent. 318.a.b
Marcellinus licet Iudex cognitor, tamen quia laicus, nunquam in Collatione ſedere voluit, niſi conſidentibus Catholicis Epiſcopis. 318.e
Marcellinus indulgentiſſimus Donatiſtis. 314.b
Marcellinus Iudex cognitor in Collatione miſſis quid edicat ante Collationem. 314.e.315.a. *aliud edictũ.* 317.b
Marcellini ſententia Donatiſtas a Catholicis eſſe ſuperatos declaratum eſt. 321.a
Marcellinus de rebus geſtis reddidit Honorium certiorem. 322.d
Marcellinus laborat pro conuerſione Voluſiani. 337.d.e.338.c.d
Marcellinus cæſus cum Heraclianæ coniurationis ſatellitibus innocens relatus inter martyres. 352.e.353.
Marcelliani lege Theodoſij proſcripti. 513.a
Marcianus Epiſcopus Nouatianus moritur. 13.b
Marcianus capitur a Vuandalis, & oſtenſo aquilæ prodigio liberatur. 591.d.e
Marcionitarum conuerſionẽ curat Ioãnes Chryſoſt. 127.a
Marcionitæ in Syria frequentes. 481.c.d.e
Marcionitæ lege Theodoſij damnati. 513.d.e
Marcomanni a S. Ambroſio mites redditi, & facti Chriſtiani. 20.c.d
Marcus Antonius Maſſa impulſor auctoris agendi de teſtamento S. Gregorij Nazianzeni. 685.e
Marcus diaconus legatus a Porphyrio Epiſcopo ad Arcadium Imperatorem. 70.c.d.e.73.c.d
Marcus diaconus Gazenſis ſcriptor hiſtoriæ demolitionis Marnæi. 131.e
Marcus diaconus Gazenſis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131.e.133.a
Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum. 462.c.d
Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1.c
Maria fœcunditatem ſpiritualem præſtat. 1.d
Maria DEIPARA ab antiquis Patribus ſemper dicta. 516.b.541.c.d
Mariam DEIPARAM Neſtorius dicendam negat. 531.c. *Chriſtotocon nominandam impie tradidit.* ibid.
Maria Mater Dei vbique & ab omnibus prædicatur. 601.c
Mariæ Deigenitrici erectæ eccleſiæ tanquam fornices triumphales de proſtrata impietate. 380.e
Mariæ Virginis vrbs Conſtantinopolis. 176.e
Maria Virgo execrata libros Neſtorij. 524.b
Mariæ Deigenitrici erectum a S. Pulcheria Auguſta templum in Blanchernis. 601.e.602.
Mariæ de proſtrato Neſtorio erecta trophæa victoriæ. 601.e.602.
Mariæ Virginis gloria aucta occaſione Neſtorij. 601.d.e
Maria filia Stilichonis nupta Honorio. 55.c.61.b
Marianus Epiſcopus legatus Apoſtolicæ ſedis quid paſſus apud Conſtantinopolim, cum extorquentibus dare litteras recuſaret. 240.d.e
Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d.e
Marina filia Arcadij Imperatoris. 230.c
Marinianus accuſator Sixti Papæ. 641.b.c. *damnatur.* 642.a.d.c
Marinus dux exercitus cõtra Heracliantũ tyrannũ. 352.c
Marinus traijciens in Africam cũ ſatellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 352.e.353.a. *ſed ob ſcelus in ordinem redactus vitam priuatam inglorie iuſſus eſt agere.* 353.b

Maris

Maris tempeſtas excitata occaſione naucleri Ariani. 136.e. abiurãte vero ipſo hæreſim, tranquillitas reddita. ibid. 137.a
Maris tempeſtas oleo benedicto ſedata. 321.c.d
Marneum templum Gazæ. 73.d.e
Marnæ templum quale. 140.b
Marnæ delubrum vt deijciatur, laborat Porphyrius Epiſcopus Gazenſis. 131.b.c
Marnæ templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.c.d
Marnion comburitur. 139.b.c
Marnion Gazenſe incendendum eſſe, puero reuelatum. 138.c.d.e
Marnio ex templo marmora proculcãda expoſita. 140.c.d
Marnæ templi deſtructio quamdiu optata a maioribus. 141.a.b
Maroniæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſt. 242.a
Marſilius Ficinus quid cum Michaele Mercato de animæ immortalitate. 331.d.e. 332.a.b. apparuit poſt mortem. 332.a.b
Martialis Gentilis, obſtinatus licet, ex reliquijs S. Stephani protomartyris fidem profeſſus. 392.d.e
Martia Promoti vxor inſenſa Ioanni Chryſoſtomo. 169.c
Martinus Seuerum inſtituit. 29.c.d
Martinus Præfectum excipere conuiuio recuſauit. 105.a
Martinus curat ægritudines oculorum. 163.b.c.d
Martini rerum geſtarum ſcriptores plures. 162.e. 163.a
Martini vita nota Borealibus. 29.e
Martini Vita miſſa a Seuero ad Paulinum. 28.b.29. vbique vulgata. d.e
Martini obitus. 161.e. 162.a. ætas, anni ſedis. ibid. eius tranſitum ſcripſit Seuerus. 162.c
Martinus Epiſcopus Turonenſis tempore obitus viſus eſt a S. Paulino. 606.d
Martini imago in eccleſijs depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
Martinus Epiſcopus Mediolanenſis confictus ab hæreticis. 399.b
Martiniani & Proceſſi martyrum reliquiæ vindices periurantium. 342.a
Martyrius cum ſocijs paſſi ſub Honorio. 100.a.b. 102.b.c
Martyres Siſinnius, Martyrius, & Alexãder quando paſſi. 100.b.c.d. 101.a. eorum Acta. ibid. 102. 103.
Martyrum occiſores liberati a nece. 103.b
Martyrum reliquias dæmones exhorreſcunt. 101.c.d
Martyres Deus vindicat. 101.e.d
Martyrum Alexandri & ſociorum reliquiæ tranſlatæ Mediolanum. 102.e. 103.a. iterum tranſlatæ a Carolo Borromæo ſanctiſſimo Epiſcopo Mediolanenſi. 103.b
Martyrum reliquiæ in Phœniciam deferendæ ad deſtructionem idololatriæ. 141.e
Martyrum reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſeu foramine. 391.b.c
Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infeſtatione dæmonum. 365.c.d
Martyrum reliquiæ vindices veritatis. 341.d.e. 342.a
Martyrum reliquijs expugnantur Gentiles. 370.d.e
Martyrum reliquiarum cultus in Africa Auguſtini tempore frequens & celebris. 390.c.d.e
Martyrũ ſanguis non expiãdus ſanguine noxiorũ. 391.c.e
Martyres paſſi in Perſide. 466.c.d.e. 467.
Martyres in Africa ſub Genſerico. 659.a.b.c
Martyrium paſſi ſub Arcadio Conſtantinopoli ob calumniam illatam incendij. 201.c.d.e
Martyrium Hiſpanæ virginis a Vuandalis illatũ. 505.a.b
Martyrum paſſiones legendæ in eccleſijs. 456.e. 457.a
Maruthas aliquando aduerſus Ioannem Chryſoſtomum cum aduerſarijs eius coiuit. 265.e
Maruthas læſit pedẽ Cyrini Epiſcopi Chalcedonẽſis. 265.e
Maruthas poſtea recedens ab aduerſarijs Ioãnis ſtetit pro eo. 265.e
Maruthæ Epiſcopi legatio ad Regem Perſarum. 265.e
Maruthas magos Perſidis impoſtores redarguit. 266.c.d.e
Maruthas Epiſcopus prædicauit verbũ in Perſide. 266.a
Maſcezil diſſidet a germano Gildone. 56.e. 57.
Maſcezil exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
Maſcezil quærit a Deo aduerſus Gildonem auxiliũ. 57.b.c
Maſcezil a monachis Capraria inſulæ implorat auxilium. 57.c.d
Maſcezil nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e. 59.a
Maſcezil ope S. Ambroſij & orationibus ſanctorum monachorum inſperata potitur victoria. 58.e. 59.a
Maſcezil inuidia Stilichonis ſublatus. 61.d
Maſcezilis interitus ob violatam Eccleſiaſticam immunitatem. 61.c.d
Maſſaliani ſæpe damnati, ſæpe recepti, ne amplius recipiantur, ſtatutum in Synodo. 507.e. 508.
Maſſaliani lege Theodoſij damnati. 513.d
Maſſaliani hæretici damnati Epheſi a S. Synodo. 581.c
Maſſagetæ vocati a Ruffino in cladem Imperij. 5.e
Maſſilienſis Eccleſia prima ſedes in prouincia Narbonẽſi. 39.b
Maſſilienſis Epiſcopus accuſatus apud Cæleſtinũ Papam. 512.c. 513.a
Mathematici lege Honorij exagitati. 279.a
Matricula ornamentorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Innocentium Papam miſſa a clero. 202.c
Mauortius cũ Galbione aduerſus Bonifaciũ mittitur. 500.e
Mauortius Epiſcopus detractor S. Ambroſij a Deo punitus. 36.e. 37.a
Maximus Epiſcopus Anazarbi Neſtorianus. 573.a
Maximus manichæus in Gallia. 460.b
Maximus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d. 323.c. extinctus. d
Maximianus Epiſcopus Bagaienſis abdicat ſe Epiſcopatu pacis cauſa. 165.a.b.
Maximianus Bagaienſis quanta paſſus a Donatiſtis. 229.b.c
Maximiani Bagaiẽſis Epiſcopi querelæ ad Imperatorem. 229.b. ad Honorium ſe confert. d
Maximianus abdicans ſe Epiſcopatu pacis cauſa, laudatur a S. Auguſtino. 165.b.c
Maximiani duo Epiſcopi, Bagaienſis diuerſus a Vagienſi. 166.a.b
Maximianus eligitur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 599.d.e. 600.a
Maximianus electus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcribit ad Cyrillum. 600.e. 601.a
Maximianus Epiſc. Conſtantinopolitanus moritur. 643.e
Maximianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus commendatus a Cæleſtino Papa. 621.b
Maximianum Cæleſtinus litteris eſt cohortatus agerẽ contra Pelagianos. 612.c. 615.b.c
Maximianus vnus ex legatis Romæ ad Alaricum miſſis pro pace conficienda. 379.e
Maximianus Epiſcopus Macedoniæ agit apud Innocentium pro Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano. 275.b
Maximinus Epiſcopus Arianus in Africa S. Auguſtinum prouocat ad diſputandum. 477.b
Maximianiſtæ afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
Maximianiſtarum Acta cũ Donatiſtis perueſtigari iuſſa. 128.b.c
Maximianiſtæ Collationem publicam expetentes reiecti ſunt. 343.a

Maximianiſtarum cauſa cum Donatiſtis. 130.a.b

Mediolanenſis Eccleſia accepit reliquias ſanctorum martyrum Alexandri & ſociorum. 102.c. *accepit eaſdem S. Gaudentius Epiſcopus Brixianus.* 103.c

Megalius Epiſcopus Calamēſis ordinator Auguſtini. 14.a

Megetia clariſſima femina curata ex reliquijs S. Stephani. 391.d

Melaniæ genus. 25.c.d

Melaniæ reditus in Vrbem tempus. 24.e.25.a

Melaniæ redeunti Romanorum occurſus. 25.d.e.26.a

Melaniæ indumentum. 25.c.26.a

Melaniæ reuertendi Romam prætextus. 25.a.b

Melania magnæ æſtimationis ſanctitatis apud Romanos. 26.c.d.e

Melaniæ virtutes a S. Paulino prædicatæ. 26.b

Melania Romana infert in Vrbē hæreſes Origenis. 24.d.e. 25.a.b

Melania hoſpita S. Paulini. 26.b

Melania Nolæ nouit res geſtas S. Martini. 28.c

Melaniæ res geſtæ in Vrbe poſt reditum. 30.a

Melaniæ Marcella reſtitit. 23.d

Melaniæ coniuncti fauent Ruffino. 107.e.108.a

Melania Senior recedit ab Vrbe. 275.e.276.a.b.c

Melaniæ filius nauigauit in Africam. 276.c

Melaniæ filij defuncti laudes. 284.d

Melaniæ Carthaginem nauigant. 281.b.c. *inde Tagaſtam ad Alypium, poſtea Hipponē ad Auguſtinum.* 281.d.e

Melaniæ filij reliqui. 284.e.285.a

Melaniæ Senioris filij obitus. 284.b.c. *eam litteris eſt conſolatus Paulinus.* b.c.d

Melania Senior Catholica reddita. 285.a.b

Melaniæ obitus. 285.b

Melaniæ duæ. 109.c

Melaniæ Iunioris nuptiæ. 25.b

Melania Iunior cum Seniori recedit ab Vrbe. 276.a.b.c

Melania Iunior quādo venit Hieroſolymā. 458.c.459.a.b

Melaniæ & Piniani viri ipſius vitæ inſtitutum. 459.c

Melaniæ auunculus Voluſianus. 462.a

Melania Iunior litteris Voluſiani patrui accerſita Conſtantinopolim. 644.e

Melaniæ aduentus Conſtantinopolim. 645.b.c. *quid Chalcedone.* 645.b

Melaniæ hoſpes Conſtantinopoli Lauſus. 645.e

Melania curat pedem luxatum Eudociæ Auguſtæ. 666.a

Melania conuertit Voluſianum ad fidem. 646.a.b

Melaniæ conſuetudine Theodoſius Imperator & Eudocia Auguſti redditi meliores. 646.c

Melaniæ hiſtoria de rebus geſtis cum Voluſiano Conſtantinopoli cognita & probata. 644.e

Melaniæ dæmon aduerſatur. 645.e

Melania Conſtantinopoli vrget Neſtorianos. 645.e

Melania redit Hieroſolymam. 646.b

Melania ſuaſit peregrinationem Hieroſolymam Eudociæ Auguſtæ. 665.d.e

Melania obuiam procedit Eudociæ venienti Hieroſolymam. 665.e

Melanius pater Melaniæ Senioris. 284.e

Meletius Epiſcopus in Syria monet cum alijs Neſtorium, vt ſe corrigat. 542.b

Meletius quomodo gener dictus Gregorij Nazianzeni. 686.c.

Meletius Iudæus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Chriſtianus. 423.e.424.a.b. *eius vxoris conuerſio mirifica.* 426.e.427.

Melitina locus miraculi de aqua ſponte ſcaturiente. 406.e

Memnon Epiſcopus Epheſinus accuſatur a ſchiſmaticis. 574.b

Memnon detrūditur in carcerem a Ioanne Comite. 588.e. 589.a

Memnon dānatur a ſchiſmaticis. 574.b.c.d. *libellus contra ipſum atque Cyrillū a ſchiſmaticis datus.* 574.e.575.

Memoriæ ſancti Stephani Protomartyris plures in Africa erectæ. 390.b.c

Memoria Vzalenſis ab Euodio Epiſcopo erecta, & quæ ibi acta. 390.e.391.a

Memorius Iuliani Pelagiani pater. 443.b.c

Methodius calumniam patitur a Socrate. 149.d.e.150.a

Metropolitani Epiſcopi qui dicti. 41.a.b. *primum ſibi vendicant titulum.* 42.a

Metropolitanus vnus duobus præerat Epiſcopis. 581.c

Michææ Prophetæ oſſa quando inuenta. 252.c

Michael Mercatus quid cum Marſilio Ficino de animæ immortalitate. 331.d.e.332.a.b

Michael Mercatus Iunior Protonotarius iure laudatur. 331.e

Mileuitanum Conciliū cōtra Pelagianos. 384.d.e.385.a. *tempus eius.* b

Mileuitanum Concilium quando celebratū. 163.c.164.a. *Acta eius.* d.e.165.a.b.c

Mileuitana Concilia duo. 164.a.b. *confuſa ſimul.* c.d

Mileuitana Concilia duo ſimul confuſa. 385.c.d. *in poſteriori Epiſcoporum numerus qui conuenere.* 387.d. *res in eo geſtæ.* 387.e.388.a. *canones.* 388.e. *litteræ ad Innocentium Papam.* ibid.

Milites irruunt in neophytos. 191.e

Milites immiſſi ab aduerſarijs Ioannis inuadunt Epiſcopos vigilias agentes. 191.b.c

Milites cædem patrant in eccleſia. 191. d.e. *trucidant Fideles vigilias agentes.* ibid. *aggreſſi Fideles feſtum celebrantes in campo.* 191.e. 192. *ſpoliant mulieres.* ibid. 194.d.e

Militum ſæuitia in ſectatores Ioannis Chryſoſtomi. 200. c.d

Milites rurſus graſſantur in Ioannis ſtudioſos. 203.e

Militibus ſtipendium auctum in bello contra Rhadagaiſum. 237.e.238.a

Milites quam male habuerint Ioannē Chryſoſtomum in vltima eius exilij tranſlatione. 254.b.c

Militum manus miſſa a Theodoſio ad Honoriū ex Oriente. 289.c

Milites adhibiti ad executionem Apoſtolicæ ſedis. 452.e

Militare prohibentur hæretici. 5.a

Militaria ſigna cruce decora. 8.e.9.a

Millenarij deficientes. 326.b

Millenariorum hæreſis iterum reuireſcit. 325.e.326.a

Millenarijs aduerſatus Origeniſta. 326.a

Minerius cum Alexandro ſcribit ad S. Hieronymum. 246.b

Mineruæ ſtatua incenſa. 198.e

Minoricenſis inſulæ deſcriptio. 419.e

Minorica inſula illuſtrata reliquijs S. Stephani Protomartyris. 419.c.d

Minoricenſi Eccleſiæ præfectus Seuerus Epiſcopus. ibid.

Miraculum de aqua ad baptiſmum ſpontaneum exhibente obſequium. 406.e

Miraculum de catenis duabus vna coniunctis. 668.d

Miraculū de Euchariſtia obdureſcente in lapidē. 126.c.d

Miraculo edito plures Gazenſes conuerſi ad fidem. 74.b.c

Miraculis S. Germanus iterū vincit Pelagianos. 652.b c.d

Miraculis S. Germani, Rauennæ cum eſſet. 653.c.d

Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutauit. 532. a.b

Miraculum aliud in Lucania de aqua ſpontaneum obſequium præbente tempore baptiſmi. 407.a

Mira-

Miraculum aliud id genus in Luſitania. 407.c.d.408.a.
alia bis ſimilia in Oriente. 408.b.c
Miraculum de Iudæo ſæpius baptizato. 460.c.d.e
Miracula plura quæ contigere in conuerſione Iudæorum inſulæ Minoricenſis. 421.422.423.424.425.426.427.
Miracula e gladio Petri. 668.b
Miraculum Melaniæ. 666.a
Miracula falſo attributa Nouatianis. 460.b.d.e
Miracula edita ex reliquijs S.Stephani Protomartyris Vzali duobus libris conſcripta. 391.a.b
Miracula ad reliquias martyrum fieri ſolita Vigilantius carpit. 250.c.d
Miraculum Siluani Epiſcopi Troadis. 644.c.d
Miraculum de ſubſcripto poſt mortem chirographo ab Euagrio philoſopho. 330.c.d
Miracula S. Theotimi Epiſcopi Scytharum. 148.c.d.e
Miraculum in tranſlatione Ioannis Chryſoſtomi. 661.c.d.
aliud. 664.b.c
Miracula e vinculis Petri. 667.e.668.d
Miraculis confirmata doctrina. 37.d
Miſericordia eſt Dei comminatio & flagella immiſſa. 21.b.e
Miſſa cum celebratur, Angeli viſi aſſiſtere. 256.e.257.a
Miſſarum prolixitatem otioſi & delicioſi pertæſi. 417.e
Miſſarum contractio vnde manauit. 417.c.418.a
Miſſas negligenter audientes, vel recedentes antequam abſoluerentur, S. Auguſtinus redarguit. 417.c.418.a
Miſſæ cantari olim ſolitæ feſtiuis diebus. 417.c
Modegiſclus Rex Vuandalorum mortuus in Hiſpania. 501.e
Modusrius diaconus pro Gothis agit. 226.e
Monacha prohibetur pallam tangere. 481.b
Monachi Aegypti inſurgunt pro Cyrillo contra Oreſtem Præfectum. 378.d.e
Monachi Aegypti diſſidio laborant ob libros Neſtorij. 524.d
Monachi Adrumetini ob Pelagianas poſitiones diſſidijs laborant. 416.c.d
Monachi in Africa propagati ex Eccleſia Hipponenſi. 19.c.d
Monachi in Africa cooptati in clerum. 64.d.e
Monachi cœpti ordinari clerici in Eccleſia Hipponenſi. 19.b.c
Monachi ludibrio habiti a Carthaginenſibus. 674.c.d
Monachi celebriores inſulæ Capraria. 58.c.d
Monachi Capraria inſulæ vita ſanctiſſimi. 57.c.d
Monachi ſceleſtiſſimi quid in S. Ioannem Chryſoſtomum, Cæſareæ cum eſſet. 283.d.e
Monachi Conſtantinopolitani quid paſſi a Neſtorio. 527.e.528. eorum commendata modeſtia. 528.b
Monachi quanta paſſi cauſa Chryſoſtomi ab eius perſecutoribus. 206.d
Monachi male habiti a Phœnicibus Gentilibus. 141.d.e. ijdem a Ioanne Chryſoſtomo miſſi. 142.a
Monachi occurrunt Ioanni proficiſcenti in exilium. 212.c
Monachis referta Etruriæ littora, quos alebat S. Fabiola. 58.d.e
Monachi inſulæ Gorgoniæ. 57.d.e
Monachi iuſſi abire Epheſo, ne tumultuarentur. 566.d.e
Monachi Origeniſtæ turbant Eccleſiam Alexandrinam. 86.b.c.d
Monachi Origeniſtæ cognomine Longi. 116.d
Monachi Origeniſtæ eiecti ex Aegypto & Palæſtina proficiſcuntur Conſtantinopolim. 88.c.d.114.e.115.a.117.b.c.d
Monachi Origeniſtæ quas ſtruunt calumnias contra Theophilum. 116.c.117.a.b
Monachi Origeniſtæ excepti communicatione peregrina a Ioanne in ædibus Anaſtaſiæ. 119.b.c.e.120. quibus prætextibus Ioannes eos retinuit. 120.c.121.a.b
Monachi Origeniſtæ accuſant Theophilum Epiſcopum Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem. 146.b.c. eorum petitiones. d.e
Monachi Origeniſtæ veniam petentes recepti in Synodo a Theophilo. 175.d.e
Monachi Palæſtini trucidati a barbaris. 304.d.e
Monachi inſulæ Palmariæ. 58.e
Monachus impudens excommunicat Theodoſium Imperatorem. 491.a.b
Monachus illuſtris familiæ cultor Gorgoniæ inſulæ. 57.e.58.a
Monachus quidam vagus & impoſtor mira quædam videbatur operari. 647.c
Monachum conuenit ſecreto Theodoſius Imperator. 491.d
Monachi aſſumendi in Epiſcopos, cum deficiunt clerici. 64.e
Monachi impoſtores diſtrahunt lucri cauſa oſſa quaſi martyrum. 64.b.a
Monachi deriſi a Gentilibus. 58.d
Monachis laborandum manibus. 63.e
Monachi prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d
Monachi ne abſtrahant qui ducuntur ad ſupplicium. 69.a.b
Monachi quidam vagi & impoſtores in Africa. 64.a.b
Monachorum deriſores deridentur. 59.c
Monachorum regulæ a ſanctis viris ſcriptæ & illuſtratæ. 213.e
Monachiſmus in Africa propagatus. 19.a.b
Monachiſmus late propagatus. 58.d.e
Monaſterium Bethlehemiticum inuaſionem paſſum Pelagianorum. 394.b.c
Monaſteria ab Eudocia ædificantur in Palæſtina. 666.d
Monaſteria ab Hunnis exciſa in Syria. 6.d
Monaſtici ordinis aduerſarius Vigilantius. 250.e
Monaxius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461.e
Montaniſtæ hæretici Theodoſij legibus exagitati. 307.b.380.c
Montenſes hæretici nouis legibus Honorij Imperatoris exagitati. 270.d
Morinorum gens ad fidem conuerſa per S. Victricium. 23.c.24.a
Morini populi tranſlati in Germaniam. 263.d
Mortui ſex reuocati ad vitam ex reliquijs S. Stephani in Africa. 392.c.d
Mulieres quauis ſanctitatis ſpecie vetitæ habitare cum clericis. 65.d.e.67.a.b
Mundi contemptus ex caſu Eutropij prædicatur. 76.e.77.a
Mundanarum rerum inconſtantia. 77.e.78.d.e.79.
Mundum muliebrem Chriſtianarum fœminarum quale. 3.a.b
Muri vrbis Romæ inſtaurati ob metum Alarici. 284.d.e
Muris fruſtra defenditur ciuitas, niſi Deus ipſe tueatur. 285.a
Muſarum ſimulacra combuſta Conſtantinopoli. 198.e

N.

NArbonenſis Gallia exciſa a barbaris. 263.d
Natalis dies Apoſtolorum celeberrimus. 47.b.c
Natalis Domini ieiunij fractor accuſatur. 166.c
Natalis Domini immutatus apud Aegyptios. 607.a.b

Natalis diei feſtum. 189.d
Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e.28.d.e
Nauigantes ſoliti portare Euchariſtiam. 136.e.594.e
Nauium opifices qui mittunt ad barbaros, pœna digni. 463.a.b
Naucleri occaſione exorta tempeſtas maris. 136.e. abiurante vero hæreſi, tempeſtas ſedata. e.537.a
Naufragio diſtincti Catholici ab hæreticis & Iudæis. 359.c.d
Nazianzena Eccleſia Gregorij Naziãzeni heres in omnibus bonis. 685.e
Nebridius accipit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
Nebridius filius ſororis Auguſtæ. 54.a.60.d.e. eius laudes. ibid. 61.a
Nebridij adoleſcentia laudatiſſima. 60.d.e. eius filij. e
Nebridij vxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem ſeruandam. 60.d.e.61.
Nectarius Calamenſis Gentilis pro ſuis conciuibus Auguſtinum rogat. 97.d.e
Nectarius Epiſcopus Conſtantinopolitanus moritur. 43.e.44.
Nemetenſis ciuitas capta a barbaris. 263.d
Neophyti a militibus irruentibus male habiti. 121.e
Nepotianus quæ legat S. Hieronymo. 22.d
Nepotiani Epitaphium. 22.c.d
Nepotiani virtutes. 22.d
Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
Neſtorius creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 513.a.b
Neſtorius nepos Pauli Samoſateni cuius opinionis patronus factus eſt. 513.c
Neſtorius in monaſterio ſancti Euprepij educatus. ibidem.
Neſtorius ipſo orationis exordio ventoſus homo indicatus a Nouatianis. 513.c
Neſtorius ipſo ingreſſu bellum indicit Arianis. 513.e.514.
Neſtorij magiſter Theodorus Mopſueſtenus. 516.c.d
Neſtorius diſcipulus etiam Diodori Tarſenſis. 516.c
Neſtorij primordia læta. 514.b
Neſtorius auctor Theodoſio legum contra hæreticos ferendarum. 514.c
Neſtorius detegitur fautor Pelagianorum. 514.c
Neſtorius cœpit hæreſim propalare. 515.e
Neſtorij præcurſores, ſeu præcones Anaſtaſius & Dorotheus. 517.c.d.e
Neſtorij vitæ progreſſus in hæreſim. 518.c.d
Neſtorij hypocriſis quando detecta. 518.e
Neſtorius graue ſcandalum Eccleſiæ intulit. 519.a.b
Neſtorius ex aduerſo repugnat Apollinari. 519.b
Neſtorius ad decipiendum Nicænæ fidei ſcuto vtitur. 523.e
Neſtorius tentat Aegypti monachos, libris ad eos datis. 523.e.524.a
Neſtorius ad Cæleſtinum Papam libros mittit per Antiochum. 524.a
Neſtorij libri quales ex viſione patefacti. 524.a.b
Neſtorium qui primo fuerint auerſati. 526.e
Neſtorius cur a Theodoſio non repreſſus ipſo initio fuerit. 527.a.b
Neſtorius fauore Theodoſij incaleſcit. 527.c.d
Neſtorius debacchatur in monachos Conſtãtinopolitanos. 527.e
Neſtorius in Cyrillum armatur. 528.c.d
Neſtorius qualis in pugnãdo aduerſus Cyrillum. 529.d.e
Neſtorius ſcribit ad Cæleſtinum Papam. 530.c
Neſtorij epiſtola ad Cæleſtinum Papam. 530.e.531.
Neſtorius agit pro Pelagianis apud Cæleſtinum Papam. 530.e.531.a
Neſtorij epiſtola poſterior ad Cæleſtinum. 531.e.532.a
Neſtorij conſilium ſcribendi ad Cæleſtinum. 532.d
Neſtorius damno ſuo Cæleſtinum tentat. 532.e.533.a
Neſtorium ſua epiſtola Cæleſtinus exagitat. 534.a.535.536.
Neſtorio præfigit ad reſipiſcendum terminum peremptorium Cæleſtinus. 536.e.537.a
Neſtorius Pelagianus. 536.e. fauit Pelagianis. 537.b
Neſtorius admonetur a Ioanne Epiſcopo Antiocheno. 540.a.b.c.541.a
Neſtorij hæreſim quomodo omnes ſint execrati. 541.a
Neſtorius deſpexit legationem ex Concilio Alexandrino. 547.a
Neſtorius contumax litteris Cæleſtini confugit ad Imperatorem. 547.b
Neſtorius excitat Theodoſium contra Cyrillum. 547.c.d
Neſtorius armat ſuos contra Cyrillum Epiſcopos. 547.d.e
Neſtorius mandat Andreæ & Theodoreto, vt ſcribant contra Cyrilli anathematiſmos. 547.d.e
Neſtorium exagitat in Occidente Ioãnes Caſſianus. 555.e
Neſtorij aduentus Epheſum. 565.a. anteuertit Cyrillum, vt fidem Epiſcoporum pertentaret. 565.b
Neſtorius Epheſi ante Synodum horrendas iactat blaſphemias. 565.b
Neſtorius citatus ad Synodum quid reſponderit. 567.d
Neſtorius ſecundo citatus. 578.b.c. mandatum ad ipſum ſcripto directum. ibid.
Neſtorij ſuperbia, & contumacia. 568.d.e
Neſtorius tertio citatus a S. Synodo Epheſina. 568.e.569.a. eius mentis tumor & contemptus. 569.b
Neſtorij antigrapha in Cyrillum vt hæretica exploſa cum anathemate ipſorum & auctoris. 569.d
Neſtorij dãnatio lecta ex epiſtola Cæleſtini Papæ. 569.e
Neſtorij blaſphemiæ relatæ in Synodo. 569.e
Neſtorij hæreſis ex ſacris diuinæ Scripturæ oraculis Epheſi condemnata. 569.e.570.
Neſtorius ſententiam damnationis accepit. 570.a.b
Neſtorius nouus Iudas a S. Synodo in epiſtola ad eum data nominatus. 570.c
Neſtorij damnationem quo triumpho acceperunt Epheſij. 570.d.e
Neſtorij damnatio publice Epheſi per præcones proclamata. 571.a
Neſtorij libros eſſe comburẽdos petit Synodus ab Imperatore Theodoſio. 571.b.c
Neſtorius draco Apocalypſis iterum ſurgit bellum agere. 571.e.572.
Neſtorio ſicuti beſtiæ Apocalypſis ſuffragati ſunt Principes. 571.e.572.a
Neſtorij epiſtola ad Theodoſium Imperatorem mendacijs referta. 572.c.d
Neſtorius prouocat ad nouam Synodum. 572.e
Neſtorio fauentes Epiſcopi qui fuerint. 572.e.573.a
Neſtorio fauentes collecti in vnum quid obijciunt contra Orthodoxos. 573.e.574.b. clanculo rem agunt. 575.b
Neſtorius iterum damnatus poſt aduentum legatorum Apoſtolicæ ſedis. 576.b
Neſtorij fautores dedere litteras in Aegyptum contra Cyrillum. 577.a
Neſtorij ſectatores quas calumnias in Victorẽ monachum ſpargunt. 577.c.d
Neſtorij ſectatores ſeſe protegunt tegmine Nicænæ fidei. 580.b
Neſtorij ſectatores ſcribunt calumnias ad Imperatorem

contra

contra Synodum œcumenicam. 583.e.584.a
Neſtorij ſectatores nituntur auxilio & æſtimatione Acacij Berœenſis Epiſcopi apud Theodoſium. 588.b.c
Neſtorius cuſtodiendus traditur Candidiano. 588.e
Neſtorius vt reſtituatur, laborant ſchiſmatici. 589.d.e
Neſtorij ſectatores doloſe profeſſi fidem Catholicam. 589.e
Neſtorij ſectatores legati ſeptem miſſi Conſtantinopolim ad Imperatorem. 594.c.d
Neſtorius priuatus ſede iuſſus abire Epheſo. 595.d.e
Neſtorij ſectatores ſchiſmatici. 595.e
Neſtorij ſectatores liuore tabeſcunt, cum vident Theodoſium erga Orthodoxos propenſiorem. 596.c
Neſtorium defendit Theodoretus. 598.a.b
Neſtorij ſectatores pergunt Chalcedonem, vt audiāt Theodoretum concionantem. 598.d.e
Neſtorij damnatio Cæleſtino Papæ debetur. 601.c
Neſtorij hæreſis occaſione aucta eſt gloria Deigenitricis Mariæ. 601.d.e
Neſtorius exauctoratus ſcriptis exagitat fidem Catholicam. 602.b
Neſtorij cum Iuda comparatio a Cæleſtino Papa facta. 613.b.c
Neſtorium exagitat Cæleſtinus. 614.c. de ipſo curando diligenter actum.d.e. rurſus in eumdem. 615.d.e
Neſtorium curare ſatagit Sixtus Papa. 617.d.e
Neſtorius damnatur in Concilio Antiocheno a Ioanne & alijs Syriæ Epiſcopis. 622.d.e. & in epiſtola ad Cyrillū. 624.c.d
Neſtorio fauet Theodoretus adhuc poſt pacem publice initam cum Cyrillo. 628.d.e
Neſtorius comparatus Lucifero. 637.a
Neſtorius mitius quam par erat habitus eſt.638.a.b. permiſſus libere agere in monaſterio S. Euprepij.ibid. honorifice illic habitus muneribus frequentatus. 656.b
Neſtorij libri damnati ſanctione Theodoſij. 648.b.c
Neſtorij ſectatores Simonianos appellari debere Theodoſius ſanxit. 648.b
Neſtorius iuſſu Theodoſij deportatur in Oaſim. 655.d.e. eius ſcripta in exilio, quæq. paſſus a barbaris. 656.c.d.e.657.a.b.c
Neſtorij prodigioſus interitus. 657.d.e.658.a
Neſtoriani calumnijs agunt contra Cyrillum. 529.c.d
Neſtoriani poſt initam pacem falſa ſpargunt de Cyrillo. 633.d
Neſtoriani calumniantur, damnata a Cyrillo ſua capitula. 625.e.626.a.b
Neſtoriani calumniati ſunt Sixtum Rom. Pont. ægre tuliſſe damnationem Neſtorij. 637.c.d
Neſtoriani appellandi Simoniani. 648.b.c
Neſtoriani redditi Quartadecimani. 580.b
Neſtoriani confingunt epiſtolam tanquam a Philippo Apoſtolicæ ſedis legato miſſam. 634.b
Neſtorianorum mos appellare omnes Orthodoxos Apolinariſtas. 650.c
Neſtorianorum ſtrophæ ex epiſtola Ibæ Edeſſeni Epiſcopi. 662.c.d
Neſtorianorum impoſturas Cyrillus detegit. 634.a.b
Neſtorianos Melania Iunior vrget Conſtantinopoli.645.e
Neſtoriana hæreſis vnde progreſſa. 515.e.516.
Neſtoriana hæreſis contraria Apollinaris errori. 519.b
Neſtoriana hæreſis Pelagiani auctores. 464.b.c
Neſtoriana hæreſis a Leporio auctore damnatur. 464.c.d.e.
Nicænus canon, ne in vna Eccleſia duo præſint Epiſcopi. 24.b.c
Nicæni Concilij nomine canon Sardicenus quomodo citatus. 442.d.e.454.b.c.455.a
Nicænam fidem pro ſcuto ſumunt Neſtoriani. 580.b
Nicaſius Rhemenſis Epiſcopus martyr. 263.e
Nicephori error de tranſlatione S. Ignatij. 665.a
Nicerate Nicomedienſis femina pia. 204.a. arte medica. b.c
Nicetæ innotuit vita S. Martini. 29.e
Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca ſancta. 23.e. eius reditū celebrauit carmine S. Paulinus. 23.e.28.a. quo tempore contigit eius aduentus in Italiam. 28.d
Nicetæ peregrinationis ratio. 28.e
Niceta Epiſcopus conuertit barbaros. 23.b.c.d
Nicetæ cōmentitia hiſtoria reijcitur, & confutatur. 667.e
Nicobulus deridet Alypianam Gregorij neptem, coniugem ſuam, ob ſtaturam exiguam. 688.a.b
Nicobulus Iunior filius Alypianæ neptis Gregorij Nazianzeni. 689.e
Nicobulus maritus Alypianæ neptis S. Gregorij Nazianzeni. 687.e.688.a
Nicodemi corpus inuentum. 367.e
Nygetio oſtenſa viſio de reliquijs S. Stephani. 369.d
Nilammon monachus maluit mori, quam fieri Epiſcopus. 178.e.179.a
Nilammoni eccleſia erecta, & dies feſtus inſtitutus. 179.a
Nolæ Pelagiani plures degebant. 398.e.399.a
Nolam incendit Alaricus. 302.b.c
Nomadæ Scythæ ad rectam fidem cōuerſi a Ioanne Chryſoſtomo. 227.a
Nonna neptis Gregorij Nazianzeni reprehenſione digna. 686.e.688.e
Notarius exceptor Ambroſij teſtis viſionis. 34.e.35.a.b
Notarij exceptores publicæ diſputationis S. Auguſtini cum Felice Manichæo. 222.a.b
Nouatianis præeſt Siſinnius poſt Marcianum. 13.b.c
Nouatianos inſectatus eſt vehementer Ioannes Chryſoſtomus. 257.e
Nouatiani diuiſi in Sabbatianos. 272.d
Nouatiani hæretici propenſiores erga Ioannem Chryſoſtomum. 257.a
Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iuſſi ſunt pelli. 372.d
Nouatiani a Cyrillo Alex. ſtatim expulſi. 346.e.347.
Nouatiani pulſi vndique, & Dei iudicio reprobati. 359.b.c
Nouatianos exagitat legibus Theodoſius. 359.b.c
Nouatianum naufragium. 358.c.d
Nouatiani Anabaptiſtæ. 359.b.c
Nouatiani hæretici a Theodoſio lege vexati. 480.bx
Nouatiani cohibiti a cultu ſabbati. 492.a
Nouatianis falſo attributa miracula. 460.c.d.e
Nouatianis Neſtorius in primis diſplicuit. 513.d.e
Nouatianos exagitat Neſtorius. 514.e
Nouatores inſcitiæ redarguuntur. 40.e
Nouatores refugientes Concilium longe deteriores Pelagianis. 442.e
Nouatorum inſulſa commenta. 443.
Nouatorum in Zoſimum Papam calumniæ. 447.d.e
Nucis arbor, in qua Acacius martyr appenſus. 21.d.e
Numerus Epiſcoporum maior eſſe debet eo qui damnauit, vt abſoluat. 289.d
Numidiæ Primatus controuerſia. 167.d.e
Numiſmata Arcadij indicantia diuinam eius Imperij protectionem. 11.a.b
Numiſma Attali. 383.e
Numiſmata Cæleſtis idoli. 93.e.94.a
Numiſma cum Eudoxia Auguſta ornata cruce. 3.b
Numiſma Honorij de ſupplantato tyranno. 692.a.b
Numiſma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno triumphus deſignatur. 408.c.d

Numiſma

Numiſma Theodoſij Imperatoris de victoria contra Perſas. 469.b.c
Numiſma Valentiniani. 488.d
Nummum cruce ſignatum dedit Genoueſæ S. Germanus. 522.b
Nuptiæ Honorij cum Maria. 53.b.61.b
Nuptiæ Nebridij cum Saluina. 54.c.b

O

OAſena deportatio. 22.a
Oaſena relegatione punitur Neſtorius. 655.d.e. 656.a
Oblatio cereorum a populo fieri ſolita Epiſcopis. 664.e
Obſidio Vrbis ſoluta, dato auro Alarico. 277.a
Oceanus V.C. interpellat cum Pammachio S. Hieronymum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e.47.a
Occidentalis Eccleſia ab Orientali quomodo diſtinguatur. 564.b.c
Occidentales Eccleſiæ ab Eccleſia Romana Paſchatis diem accipiebant. 253.c
Occidentalis Imperij ærumnæ. 266.c
Occiſoribus martyrum ignoſcendum. 103.b
Oculorum ægritudines curantur a S. Martino. 163.b.c.d
Oleo benedicto maris tempeſtas a S. Germano ſedata. 521.c.d
Olybrius filius S. Probæ Conſul ordinarius. 298.d
Olympias nobiliſſima vidua. 61.a
Olympias vidua diaconiſſa neſciens recepit Origeniſtas. 119.b.c. excuſatur ab auctore melius quam a Palladio. 119.c.d.e
Olympiadem viduam diaconiſſam Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conſolatur, cum diſceſſurus eſſet, Ioannes Chryſoſtomus. 197.c
Olympias afflicta nimis ob ſucceſſionem Arſacij. 199.e
Olympiadem nimium mærentem Ioãnes Chryſoſtomus conſolatur. 199.e
Olympias ſubiecta quæſtionibus propter incendium. 201.d
Olympias diaconiſſa dira paſſa a magiſtratibus cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 204.d. laudatur eius animi conſtantia. e. cauſam dicit coram Præſide. d.e
Olympiadem grauia paſſam S. Ioannes Chryſoſtomus litteris conſolatur. 205.a
Olympias rurſus perducta ad tribunal exilio damnata eſt. 205.b
Olympiadis inſignis humilitas. 205.b.c
Olympias ſuppeditabat pecuniam Chryſoſtomo redimenti pro captiuos. 227.a
Olympia certamina agebantur Antiochiæ. 202.e
Olympius Epiſcopus in Hiſpania doctrina celebris. 235.c. eius ſcripta. d. quo tempore vexerit. ibid. d
Olympius liberator Imperij a proditione Stilichonis. 268. b.c. laudatur a S. Auguſtino. b
Olympius occiſor Stilichonis creatur Magiſter Officiorum. 269.b
Olympius laborat pro Eccleſia Africana aduerſus Donatiſtas. 270.d.e
Olympius redactus in ordinem ſe contulit in Dalmatiam. 280.a.b
Optimus Epiſcopus Antiochiæ ſubſcriptus teſtis teſtamenti Gregorij Nazianzeni. 686.c
Optatus Gentilis homo Præfectus Conſtantinopoli quæſtiõnem exercet de ſanctiſſimis feminis. 206.c
Optatus Gildonianus Epiſcopus cruentiſſimus Donatiſta vexat dire Catholicos. 54.e.55.a
Optatus Gildonianus affligit Maximianiſtas. 55.c.d
Optatus Gildonianus extinctus. 56.b
Opus cuiuſque ex intentione metiendum. 118.b.c.d
Opus manuale præſcriptum clericis ex Concilio Carthaginenſi. 63.b.c. item monachis. e
Oracula vana Gentilium de Chriſtianæ religionis defectu. 49.a.b. in Gentiles conuerſa. 92.e
Oracula falſa de idolo Cæleſti Carthaginenſe. 92.d.e
Oracula vana decipiunt Attalum. 289.c.d
Oracula falſa deorum de reſtitutione idololatriæ. 462.b
Oratores clariſſimi cõtempſerunt vocum proprietates, cum conſtaret de ſenſu. 234.e.235.a
Orbem cum Vrbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
Orbis vniuerſus cladibus laborat ſub Honorio Imperatore. 303.e
Ordinatio S. Auguſtini in Epiſcopum Hipponenſem. 13.e. 14.a.b. quo anno accidit. d.e
Ordinationis diaconi falſo accuſatus dicitur Epiphanius. 147.d.e
Ordinatio Porphyrij Antiocheni Epiſcopi qualiter ſe habuit. 203.a.b
Ordine ſacro nullus alio maior. 160.c.d
Ordinabantur inuiti, rapiebanturque etiam coniugati. 281.d.e.282.a
Oreſtes Præfectus Alexandriæ quid in gratiam Iudæorum contra Chriſtianos. 377.e.378.
Oreſtes Cyrillo infenſus. 378.d.e
Oreſtes percuſſus ab Ammonio monacho. 378.e
Orientalis Eccleſia ab Occidentali quomodo diſtinguatur. 564.b.c
Orientalis Eccleſia nouis poſt pacem agitata turbinibus. 633.b.c
Orientalis Imperij curatores. 265.c.d
Orientalibus omnibus Eccleſijs præſidere ſe dicebant Epiſcopi Alexandrini. 678.d.e
Origenis apertiſſimus propugnator Ruffinus. 32.a
Origenis hæreſes Romæ damnantur. 145.a.b
Origenis Periarchon germana tranſlatio requiritur a S. Hieronymo. 46.b.c. quando facta hæc verſio. 83.c.d. eius conſilium in ea re agenda. ibidem.
Origenis errores demonſtrat Hieronymus transferendo Periarchon. 83.e.84.
Origenis errores damnantur in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenis hæreſis infertur in Vrbem. 24.d.e
Origenis hæreſis quos habuit præcurſores, cum inferretur in Vrbem. 26.e.27.a
Origenis hæreſes clanculo ſparguntur in Vrbe. 30.a.b.c.
Origene Apologia vulgatur in Vrbe. 30.c.d
Origenis Periarchon Romæ a Ruffino editum. 30.d.e. quid ſub eo doli lateret. 30.e.31.a.45.a
Origenis Periarchon inemendatum editur, & emendatum permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.e. 32.a
Origenis hæreſis fugata ab Occidente. 91.b.e
Origenis errores damnantur Romæ ab Anaſtaſio Papa. 108.d.e
Origenis errores damnantur vbique in Occidente ab omnibus Epiſcopis. 109.b
Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro a S. Epiphanio. 147.c
Origenis errores damnat Conſtantinopoli Epiphanius. 149. a.b.c.d.e
Origenis non libri, ſed errores a Patribus damnati. 149. a.b.c.d.150.
Origenis Periarchon tantum vetitus, non alij libri. 149.b.c a Didymo illuſtrati. 150.b.c
Origenis reprehenſores. 150.c.d
Origenis errores Romæ diſſeminati, ſed damnati. 154.c.e

Orige-

Origenis libri quales ex ſententia Theophili. 178.b.c
Origenes magiſter Pelagianorum. 306.a.b
Origenis hæreſis rami pullulantes. 364.b.c
Origenis errores vehuntur in Hiſpaniam ab Auito & Baſilio. 362.d.e
Origeniſtæ turbant Palæſtinam. 6.c.d
Origeniſtæ in Vrbem ſe conferunt. 24.d.e
Origeniſtarum præcipui Euagrius & Iſidorus. 25.b
Origeniſtæ magna æſtimatione ſanctitatis decipiunt plures. 26.c.27.a
Origeniſtæ quid in Vrbe. 30.a.b.c
Origeniſtæ irrepunt ſub inuolucro editionis Origenis Periarchon. 30.c.31.a
Origeniſtarũ fraudes in editione Periarchon. 31.c.32.a.b
Origeniſtæ damnati ab Anaſtaſio Papa. 45.a.b
Origeniſtæ damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origeniſtæ conflant diſcordias Alexandriæ. 86.b.c.d
Origeniſtas cauendos, Theophilus admonet S. Hieronymum. 87.b.c
Origeniſtæ fugati a Theophilo pergunt in Palæſtinam. 87.b.c
Origeniſtæ litteris Theophili vbique exagitati. 88.b.c
Origeniſtæ a S. Epiphanio exagitati. 88.c.89.a
Origeniſtæ nauigant Conſtantinopolim. 88.d
Origeniſtæ damnati ab Anaſtaſio Papa. 91.a.b.108.d.e
Origeniſtarum iudicium Romæ ab Anaſtaſio Papa exhibitum. 106.a.b
Origeniſtæ vbique damnati in Occidente ab Epiſcopis omnibus. 109.a
Origeniſtæ pulſi ex Aegypto & Palæſtina proficiſcuntur Conſtantinopolim. 114.c.d.e.118.e
Origeniſtarum cauſa Eccleſia Orietalis turpi contentione agitata. 114.e.115.a
Origeniſtæ Conſtantinopolim profecti exclamant in Theophilum. 115.a
Origeniſtæ Catholicos omnes inſimulare ſoliti hæreſis Anthropomorphitarum. 115.e.116.a
Origeniſtæ nominare ſoliti Catholicos Piloſiotas. 116.b
Origeniſtæ monachi quas in Theophilum calumnias texuerunt. 116.e.117.a.b
Origeniſtas cur non eiecerit Ioannes Chryſoſtomus excuſatur. 118.b.c.d
Origeniſtarum hiſtoria ab Origeniſtis deſcripta. 118.a.e. reſtituta ad lineam veritatis. 118.d.e.119.
Origeniſtæ monachi excepti a Ioanne Chryſoſtomo abſque communione in ædibus Anaſtaſiæ. 119.a.b. quibus iuſtis prætextibus. 120.e.121.a
Origeniſtæ ab Olympiade vidua bene habiti. 119.b.c
Origeniſtæ monachi accuſant Theophilũ Epiſcopum Alexandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
Origeniſtarum calumnia de Orthodoxis, quod damnauerint libros Origenis, cum tãtum errores eius abiecerint. 150.a.b
Origeniſtæ monachi veniam petentes recepti in Synodo a Theophilo. 175.d.e
Origeniſtæ aduerſarij Millenariorum. 326.a
Origenis animarum quæſtio a Theologis diu agitata. 363.e.364.a.b
Ornamenta Chriſtianorum Crux. 3.b.c
Ornamentorum eccleſiæ Conſtantinop. indiculus authenticus ad Innocentium Papam allatus a legatis. 207.e
Oroſius hiſtoriam ſcribit. 16.e
Oroſius presbyter Hiſpanus laborat apud S. Auguſtinum aduerſus hæreſes Hiſpanias labefactãtes. 362.d.e.363.
Oroſius quanto tempore commoratus apud S. Auguſtinum in Africa. 363.d.e
Oroſio ſcribẽdi hiſtoriã auctor fuit Auguſtinus. 363.d.e
Oroſius rediens diuertens in Africam iudicium Palæſtinum de Pelagio reddidit manifeſtum. 385.d.e
Oroſius impertit Africanas complures Eccleſias reliquijs Protomartyris S. Stephani. 389.e.390.a.b
Oroſius detulit reliquias S. Stephani in Minoricam inſulam. 420.b
Oroſius pergit Hieroſolymam. 366.c
Oroſius detulit in Hiſpaniam reliquias S. Stephani. 366.e
Oroſius Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim. 530.e
Orthodoxi Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolatoriam epiſtolam ſcribunt ad Patres Epheſum. 591.e. quid ipſi ad eos reſcripſerint. 592.a

P

PAchomij Regulæ in Latinum tranſlatæ a S. Hieronymo. 223.e
Pagani Theodoſij lege coerciti. 480.e.481.a
Pagani. Vide, Gentiles.
Palæſtina agitata timore Hunnorum. 6.c.d.
Palæſtinæ diſſenſiones. 6.d
Palæſtina Synodus, eadem Dioſpolitana. 371.d.e
Palæſtina incurſionem barbarorum patitur. 304.d.e
Palæſtini monachi trucidati a barbaris. 304.e
Palladius Origeniſta. 117.e
Palladius ſcriptor rerum Chryſoſtomi reprehẽditur. 119.d
Palladius Epiſcopus Helenopolis in Aſiã a Ioanne Chryſoſtomo mittitur. 132.e
Palladius multa mentitus in gratiam Origeniſtarum. 125.d.e
Palladius Epiſcopus Helenopolis partis Ioannis fuga lapſus venit Romam ad Innocentium. 207.c
Palladium ſuſcipit Romæ Pinianus maritus Melaniæ Iunioris. 207.d
Palladius Epiſcopus profectus cum legatis Apoſtolicæ ſedis quanta paſſus. 240.d. 241.a. relegatur apud Ethiopas in Syenem Aegypti regionem. 241.c.d
Palladius exulans quæ paſſus in via. 242.d
Palladius Galata pro Pelagio Romam veniſſe creditus. 395.c
Palladius Magiſtrianus miſſus Epheſum ab Imp. cum litteris. 583.c. fauit & ipſe Neſtorio. d. noluit accipere litteras a Catholicis, ſed tantum a ſchiſmaticis. d
Palladij diaconi legatio in Britanniam a Cæleſtino Papa. 519.c.d. eius genus. 520.a. res geſtæ. b.c
Palladij plures eodem vixere tempore. 520.a
Palladius ex diacono ordinatus Epiſcopus miſſus ad Scotos. 605. moritur. ibid.
Pallium dare Epiſcopis, non eſſe Imperatorum. 631.c. 632.e
Palmariæ inſulæ monachi. 58.e
Pammachius auctor erigendarum domorum hoſpitalium. 48.d.e
Pammachij Titulus in Vrbe. 46.e
Pammachius & Oceanus interpellant S. Hieronymum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e.47.a
Pammachij vxoris laudes a S. Hieronymo ſcribuntur. 47.d.e
Pammachius profitetur monachum poſt obitum coniugis. 48.a.b.c. eius amor erga pauperes. c.d
Pammachius fauet S. Hieronymo. 108.a
Pammachius colonos ſuos Donatiſtas ad vnitatem compulit. 233.e
Pammachius poſſeſſor latifundij in Numidia. 233.c.d
Pammachius Romanus quantum profuit vnitati in Africa Donatiſtarum cum Catholicis facienda. 233.c.d

Pammachij obitus. 296.e.297.a
Pancratij martyris reliquiæ Romæ vindices periurantium. 342.a
Panſophius Epiſcopus Piſidiæ. 122.a
Panſophius creatus Epiſcopus Nicomediæ. 124.b.c
Panſophius legatus a Ioanne Chryſoſtomo ad Innocẽtium Papam. 192.e.193.d
Papæ nomen olim commune omnibus. 538.a
Papa. Vide, Rom. Pontifex.
Papinianus eminet inter omnes veteres Iureconſultos. 654.e
Pappus Epiſcopus exul reſtitutus. 274.d
Pappus Epiſcopus grauia paſſus cauſa Ioannis. 292.a
Pappus Epiſcopus legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 192.e
Parabolani qui dicti fuerint. 691.c.d.e
Paſcentij Comitis Ariani procacia in prouocando & diſſerendo cum S. Auguſtino. 477.d.e.478.a
Paſchæ dies apponendus in Formatis. 253.e
Paſchæ diem a Romana Eccleſia Occidentales petebant. 253.e
Paſchæ dies cuiuslibet anni annunciari ſolitus ab Epiſcopo Alexandrino. 90.d.e
Paſchæ tempore admiſſa ſcelera ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi. 208.e
Paſchatis diei dubium & controuerſia quando agitata in Romana Eccleſia. 408.d.e. *ea de cauſa cõſultus Paſchaſinus a S. Leone Papa.* e
Paſchatis vigilijs trucidatur populus Chryſoſtomi ſtudioſus in eccleſia. 191.d.e
Paſchatis vigilias reueritus eſt etiam Vigilantius vigiliarum hoſtis. 495.b.c
Paſchalis cerei benedicendi licentia a Zoſimo Papa conceſſa parochijs. 429.b
Paſchales Theophili annis ſingulis ſcribi ſolitæ. 346.c
Paſchales epiſtolas cur Theophilus amplius non ſcribat. 253.d.e
Paſchalis epiſtola prima Theophili aduerſus Origeniſtas. 89.b.c
Paſchales Theophili epiſtolæ quo ordine ſcriptæ. 89.d.e. 90.a. *tranſlatæ a S. Hieronymo in Latinum.* 89.e
Paſchalis epiſtola primo mitti ſolita Romam ad Pontificem. 90.d
Paſchalis epiſtola Theophili ſecunda quando ſcripta. 128.b
Paſchaſinus quid ad S. Leonem de vero die Paſchatis miraculo conſignato. 406.c.d
Paſchaſius cum ſocijs martyr in Africa ſub Genſerico. 659.a.b
Paſſiones martyrum legendæ in eccleſia. 456.e.457.a
Paſtillum poſt communionem deguſtare ſolitum Chryſoſtomum. 170.a
Paternus legatus miſſus ab aduerſarijs Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam reijcitur. 207.a
S. *Patiens Epiſcopus Lugdunenſis quando vixit.* 520.d
Patres Orientales iterum laborant aduerſus idololatriam. 669.b
Patriarchæ Iudæorum quibus parebant. 97.e
Patricius Apoſtolatum ad Hibernos accepit a Cæleſtino Papa. 605.e. *eius primordia & ordinatio.* ibid.
Patrimonium Romanæ Eccleſiæ in Oriente. 611.d
Patroclus intruditur a Conſtantio in Epiſcopatum Arelatenſem. 345.e
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis a Bonifacio Papa coercetur. 475.e.476.
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis occiditur, eiq. ſubrogatur Honoratus. 500.b
Patronus Epiſcopus Toletanus. 235.b.c
Patroni Synodi in Concilio Epheſino. 568.a
Paulæ Romanæ duæ. 109.e
Paulæ filiæ. 458.e
Paulæ Romanæ obitus in Bethlehem. 222.e.223.a
Paulæ funus miniſterio Epiſcoporum exhibitum. 223.a.b. *pſalmodia diuerſarum linguarum in funere eius.* b
Paulæ Iunioris & Euſtochij memoria apud S. Hieronymũ. 377.b
Paula neptis Paulæ Senioris. 458.d.e
Paulacius Dux Auguſtalis in Aegypto quid contra viduam. 143.c.e
Paulina Paulæ filia ſecundo loco nata. 458.e
Paulinæ defunctæ vxoris Pammachij laudes ſcribuntur a S. Hieronymo. 47.d.e. *eius ornamenta erogata in pauperes.* 48.c.d
Paulinus Epiſcopus Nolanus gratulatur Auguſtino de eius ordinatione. 14.e.15.a
Paulinus ſæpe ſcribit ad Auguſtinum. 15.a
Paulino quomodo cognitus Auguſtinus. 15.a.b
Paulinus Vitam Auguſtini exigit ab Alypio. 15.c.d
Paulinus minime verſatus in ſacris hiſtorijs. 15.e. *profanarum callentiſſimus.* 16.a
Paulinus Suetonium in compẽdium redactum metro cecinit. 16.a
Paulinus auctor Ruffino ſcribendæ hiſtoriæ. 16.b.c
Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Epiſcopis. 17.b.c
Paulinus magnæ æſtimationis apud Africanos. 17.c.d
Paulinus ſolicitus de ſalute Licentij. 17.e.18.a
Paulinus ſcribit ad Licentium carmen. 18.e.19.a
Paulinus quando ad Seuerum primam dedit epiſtolam. 19.d
Paulinus ſecundũ Natalitium S. Felicis quando celebrauit carmine. 19.e. *ratio Natalitiorum.* 28.d.e
Paulinus ad Dominædium. 19.e. *quem per illud nomen intelligat.* ibid.
Paulini ſcriptionis Natalitiorum ratio. 19.e
Paulinus excepit S. Nicetam Epiſcopum, & proſecutus eſt eius reditum carmine. 23.e
Paulinus Nolæ excepit Melaniam. 25.c.d.26.a.b.c
Paulinus prædicator Melaniæ ſanctitatis. 26.b.c
Paulinus excuſatur de laudata ab ipſo Melania. 26.a
Paulinus rerum ignarus laudat Ruffinum. 26.e
Paulinus lignum Crucis accepit a Melania. 27.c.d
Paulinus ligno Crucis extinguit ignem. 27.e.28.a
Paulinus donatus a Melania tunica. 28.a
Paulinus donatus a Seuero pallio cilicino. 28.a. *quæ ipſe mittat ad Seuerum.* ibid.
Paulinus accipit a Seuero Vitam S. Martini. 28.b
Paulinus ſcriptor Vitæ S. Ambroſij diuerſus a Nolano. 37.a.b
Paulini plures eodem tempore. 37.d.e
Paulinus diaconus oppugnator hæreſis Pelagianæ. 37.d
Paulini presbyteri lucubrationes. 37.d
Paulinus Nolanus Epiſcopus ab Anaſtaſio Papa fouetur. 47.a.b
Paulinus venit ad Natalem Apoſtolorum Romã. 47.b.c
Paulinus Nolanus an ſcripſerit res S. Martini. 163.a.b
Paulinus curatur oculorũ infirmitate a S. Martino. 163.b
Paulini duo, Iunior, & Senior. 163.b
Paulinus Nolanus ignotum ſibi penitus laudauit Vigilantium. 246.e.247.a
Paulinus conſolatur Melaniam de obitu filij. 284.b.c
Paulinus Nolanus Epiſcopus Catholicæ veritatis firmus aſſertor. 399.b
Paulinus Nolæ Epiſcopus a barbaris cum caperetur, quid dixit. 301.c.d

Paulinus liber Nolæ remanſit. 301.c.d
Paulinus Nolanus cur admonetur a S. Auguſtino de Pelagianis erroribus. 398.b.c.d. amicus Pelagij, cum videretur Catholicus. 328.e. 329.a
Paulinus Epiſcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio. 435.c.d.e
Paulini laudes ab Honorio Imperatore. 435.d
Paulini ſeruitus in Africa ſub Rege barbaro quando contigit. 605.e.606.a.b
Paulini Epiſcopi Nolani obitus. 605.d.e. quæ contigerint ante obitum. 606.c.d.e
Paulino morituro ſancti Ianuarius & Martinus apparuere. 606.d
Paulini ſcripta. 607.c.d. ſeruata a S. Amando Epiſcopo Burdegalenſi. 607.c.d
Paulinus ſcriptor rerum S. Martini quis fuerit. 162.e. 163.a
Paulinus auctor carminis Euchariſtici. 344.a. Auſonij Conſulis pronepos, eius genus. 344.b. idem hæreſi pollutus redit ad Eccleſiam. e. 345.a. deceptus olim a Priſcillianiſtis. 345.a.b
Paulinus clericus Eccleſiæ Mediolanenſis mittitur in Africam. 129.a
Paulinus diaconus oppugnat Cæleſtiũ Carthagine. 339.c. 340.a.b
Paulini libellus miſſus ab Africano Concilio ad Zoſimum in cauſa Cæleſtij. 410.c. quid contineret ipſe libellus. 411.d.e
Paulini Epiſcopi Antiocheni nomen in ſacras tabulas relatum. 346.b
Paulini Antiocheni clerici recepti ſub Alexandro. 274.d
Paulinus presbyter Romanus ſub Innocentio. 397.a
Pauliani hæretici damnati lege Theodoſij. 513.e
Paulinianus mittitur in Occidentem cum Euſebio a S. Hieronymo. 46.a
Paulinianus quando rediit in Palæſtinam ex Italia. 108.b
Pauli Apoſtoli imago apud S. Ioannem Chryſoſtomum. 256.c
Paulus Apoſtolus magiſter Ioannis Chryſoſtomi. 255.e. 256.a
Pauli Apoſtoli baſilica Romæ honore habita a Gothis. 297.b
Paulus diaconus œconomus Conſtantinopolitanus extorris in Africam profectus. 242.b
Pauli Emeſeni Epiſcopi res geſtæ Alexandriæ cum Cyrillo. 625.a.b.c
Pauli Epiſcopi Emeſeni legatio ad Cyrillum pro pace. 623.b.c. eius res geſtæ cum Cyrillo. d.e
Paulus Emeſenus concionatur Alexandriæ. 626.c.d. 627.c.d
Paulus Epiſcopus Heracleæ defenſor Antonini Epiſcopi Epheſini. 122.a
Pauli & Dionyſij legatio ad Theophilum pro electione Syneſij. 310.b
Paulus Epiſcopus Nouatianus in locum Chryſantij ſuffectus. 460.b.c. miraculum falſo ei tribuit Socrates. 460.c.d.e
Paulus Epiſcopus pulſus a Theophilo. 87.c.d.e. 88.a
Paulus Epiſcopus legatus Theophili Conſtãtinopolim contra Ioannem. 189.b
Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam. 243.c.d
Paulus Oroſius. Vide, Oroſius.
Paulus Samoſatenus auctor Neſtorianæ blaſphemiæ. 516. a.b.c
Pauperum infirmantium diuerſa portenta. 109.e
Pauperum hoſpitium a S. Fabiola Romæ conſtructum. 109.e. 110.a
Pax inter Alaricum & Honorium. 313.a
Pax conciliata inter Ioannem & Cyrillum, & vtriuſque partis Epiſcopos. 625.d.e
Pax inter Seuerianum & Ioannẽ Chryſoſtomum. 144.d.e. 145.a
Pax Orientalis Eccleſiæ tractatur per Theodoſium Imperatorem. 617.618.619.620.621.622.623.
Pax Africanæ Eccleſiæ tractatur a Romano Pontifice. 129.c.d.e
Pacis ſtudioſiſſimi Epiſcopi Catholici. 316.c.d
Pacis conditiones iniquæ ab Alarico oblatæ Honorio Imperatori. 279.e
Pacem redimunt Romani auro ab Alarico. 267.d.e
Peccata coniunctorum non curarũt patefacere ſancti viri. 488.c.d
Peccata populorum prouocant barbaros. 13.a.b
Peccata grauiora reſeruata maioribus Epiſcopis. 312. b.e
Peccatum originale negauit Ruffinus, & poſt eum Pelagius & Cæleſtius. 339.d.e. 340.b.c
Pelagius monachus impius innoteſcit. 225.e. 226.a. quales eius mores ex Iſidoro. 226.a.b
Pelagius ſucceſſor Ruffini in S. Hieronymum prima iacit iacula. 305.d
Pelagius perſtringitur a S. Hieronymo. 305.d
Pelagius natione Brito. 305.e
Pelagius haud gratis carpit ſcripta ſancti Hieronymi. 305.e
Pelagij præcurſor Ruffinus. 306.a
Pelagij præcurſores multiplices. 306.b.c.d
Pelagius clanculo ſeminat ſuas hæreſes. 306.e
Pelagius docere cœpit in Vrbe, abſente Innocentio Papa, eo anno quo a Gothis capta eſt. 307.b
Pelagius latens in hypocriſi aliquando ſanctis Paulino & Auguſtino carus. 326.e. 327.a
Paulinus ignotum ſibi coluit Pelagium latentem in hypocriſi. 326.e. 327.a
Pelagius vbi docuit. 327.a.b
Pelagius Romæ diutiſſime vixit inter Catholicos. 327.b
Pelagius per Cæleſtium loquitur hæreſes. 325.b.c
Pelagius, quæſtiones proponendo diſputandas, hæreſes ſeminabat. 325.d
Pelagius ſcribens ad Demetriadem, eam ſeducere conatus eſt. 355.e. 356.a.b
Pelagius quo anno ſe penitus hæreticum prodiderit. 358.b
Pelagius a Catholicis ſanctis viris exceptus, antequam detegeretur hæreticus. 356.e
Pelagij epiſtola ad Demetriadem ſub nomine Ambroſij aliquando latuit. 356.e. 357.a
Pelagius mira arte blanditur viduis nobilibus, vt deciperet eas. 358.a.b. propterea obiurgatur a S. Hieronymo. ibid.
Pelagij hæreſes occultatæ patefactæ per eius diſcipulos Timaſium & Iacobum. 364.e. 365.a.b
Pelagius damnat ſuas hæreſes in Concilio Dioſpolitano. 370.e. 371.c.d
Pelagius abſoluitur a Concilio Dioſpolitano. 371.c.d
Pelagij errores damnati in Synodo Dioſpolitana, eadem dicta & Palæſtina. 371.d.e. 372.
Pelagius captioſe agens decepit Synodum Dioſpolitanam. 373.e
Pelagius dãnatas hæreſes rurſum occulte prædicat. 374.e. 375.a

Pelagium male abſolutum in Palæſtina, reclamant Epiſcopi Africani. 385.d.e.386.a.b.c.d
Pelagius & Cæleſtius excommunicati in Concilio Carthaginenſi. 386.c.d
Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obſiſtunt Epiſcopi Africani. 386.d.e
Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Epiſcopi Africani litteris ex duobus Conciliys, Carthaginenſi, & Milenitano. 387.e.388.a.b
Pelagium abſolutum in Concilio Palæſtino non acquieſcit omnino Innocentius Papa. 388.d.e
Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 388.b
Pelagius fallere nititur Innocentium Papam profeſſione Catholica, a quo ſciebat poſt abſolutionem ſe eſſe damnatum. 395.b.c. ſe excuſat apud eum. 395.d.e
Pelagius cur Hieroſolymis habitare delegerit. 325.d
Pelagius cum ſuis ab Innocentio publico decreto damnatus. 396.c.d
Pelagij amicus Paulinus, cũ videretur Catholicus. 398.e. 399.
Pelagij cauſam cognoſcit Zoſimus Papa Romæ. 402.c.d. 403.
Pelagij libellus confeſſionis oblatus Zoſimo. 404.b.c.d
Pelagius apparuit foris Catholicus. 404.b
Pelagij fidei confeſſio. 404.d.e
Pelagius damnat Origenis & Ioniniani hæreſes. 405.c.d
Pelagius non potuit conuinci hæreticus. 405.e.406.a.b
Pelagij doloſæ artes. 405.d.e.406.a.b
Pelagius damnatus a Zoſimo. 412.e.413.
Pelagium grauiter perſtrinxit Sixtus presbyter. 413.c
Pelagius exagitatus Honorij reſcripto. 413.d.e. itemq. Pelagiani. 414.c.d
Pelagius exprobrat Catholicis, quod confugiſſent ad auxilium Imperatoris. 414.e
Pelagius primum Romæ, inde Carthagine damnatus. 415.a
Pelagianæ hæreſis Ruffinus ſeminator. 258.e
Pelagianæ hæreſis ortus & progreſſus. 306.a.b.c.d.e. 307.a.b
Pelagiana hæreſis abſque auctore diuulgata. 324.c.d.e
Pelagianæ hæreſis auctores. 324.e
Pelagianæ hæreſes a Hieronymo patefactæ. 325.d
Pelagiana hæreſis quando Africæ innotuit. 339.b.c
Pelagiana hæreſis primum damnata Romæ. 340.d.e
Pelagiana hæreſi damnata Romæ, Pelagius abijt in Siciliam, inde in Palæſtinam. 340.e
Pelagianæ hæreſes damnatæ in Concilio Dioſpolitano. 371.e.372.a.b.e
Pelagianæ hæreſis capita damnata Dioſpoli. 372.a.b.c.d. alia detecta per S. Auguſtinum. 373.b.c
Pelagianæ hæreſis alia capita ex ſancto Hieronymo. 374.b
Pelagianorum mores & ritus a S. Hieronymo exprobrati. 374.b.c
Pelagianorum turpes adulationes. 374.c
Pelagianorum ſententia de veſtitu. 374.d
Pelagianas hæreſes damnauit Zoſimus Papa. 413.b
Pelagianæ hæreſi addictus Neſtorius. 526.c
Pelagiana hæreſis ſtabilitur a ſchiſmaticis Epheſi. 575.e
Pelagianam hæreſim Cyrillus pro concione exagitat. 580.b
Pelagianæ hæreſis damnatæ epitaphium S. Proſperi. 580.e.581.a
Pelagiana hæreſis damnata in Concilio Epheſino. 580.d.e. 581.a
Pelagiana hæreſis ſerpit ſub Catholico nomine. 639.a
Pelagianorum inſidias detegit S. Proſper. 639.b
Pelagianæ hæreſi rurſum pullulanti Proſper occurrit. 639.a
Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Auguſtinus in Occidente. 326.b.c.d
Pelagiani admixti feminis. 374.a
Pelagianorum fautores Romæ plures fuiſſe dolent Epiſcopi Africani. 388.b.c
Pelagianos acerrime inſectatus eſt S. Auguſtinus. 389.c.d.e
Pelagianorum inuaſionem paſſum monaſterium Bethlehemiticum. 394.a.b
Pelagiani nonnulli Nolæ degebant. 398.e.399.a
Pelagiani inſiliunt in Conſtantium Vicarium. 416.a.b
Pelagiani exagitati a ſancto Auguſtino annis decem. 416.b
Pelagiani inſultant Catholicis ob ſchiſma in Eccleſia Romana obortum. 441.b.c
Pelagiani fruſtra petunt Concilium œcumenicum. 442.d.e
Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 443.a.b
Pelagianos nouo reſcripto exagitat Honorius Imperator. 445.c.d
Pelagianos vrget Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vigore edicti Imp. 446.a
Pelagianos Præfecti Prætorio edictis exagitant. 461.d.e
Pelagianos Conſtantius Auguſtus exagitat. 461.c.d
Pelagiana hæreſis origo Neſtorianæ. 464.b.c
Pelagiani ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano exagitati. 492.a.b.c
Pelagianorum fautor Neſtorius detegitur. 514.c
Pelagiani profugi in Britanniam. 520.e
Pelagiani in Britannia conuicti per S. Germanum, & eiecti. 521.d.e.522.a
Pelagiani ſuperati miraculo per S. Germanum. 522.a.b
Pelagiani expulſi ab Occidente migrarunt Conſtantinopolim, & a Neſtorio excepti. 530.e. 531.e. Neſtorius pro illis agit apud Cæleſtinum Papa. ibid.
Pelagiani Neſtorianorum parentes. 404.b.c.d. 5[illegible].b.c.d
Pelagiani conuenerunt Epheſi cum Ioanne & Neſtorio. 573.c.e
Pelagianos exagitat Cæleſtinus Papa. 603.b.c
Pelagiani deſtruuntur traditionibus Apoſtolicis. 603.d
Pelagianos pellendos admonet Cæleſtinus Papa Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 612.e. 615.b
Pelagiani e Britannia iterum fugati per S. Germanum. 652.b.c
Pelagianis Epiſcopis damnatis reuerti volentibus ad Eccleſiam ſpes recuperandæ ſedis adempta. 679.c
Pelagiani cum ignominia Epheſo expulſi. 581.b
Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papæ. 681.c.d. 682.
Pelagianiſmi nomine Sixti Papæ editi. 682.a.b.c
Pemen legatus Theophili Conſtantinopolim contra Ioannem. 189.b
Pentadia clariſſima vidua. 61.a
Pentadia occaſione lata lex aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem. 68.e
Pentadia allecta inter diaconiſſas. 69.a
Pentadiam viduam cum alijs conſolatur diſceſſurus Ioannes Chryſoſtomus. 197.c.d

Pentadia

Pentadia ſubiecta quæſtionibus propter incendium. 201.d
Pentadiæ nobile certamen: 205.d.e.206. *conſolatur eam Ioannes Chryſoſtomus & celebrat.* 205.d
Peregrina communio, qua accepti ſunt Origeniſtæ. 219.e
Peregrina communicatio. 263.a
Peregrinatio prior Eudociæ Aug. Hieroſolymam. 665. c.d.e. *poſterior peregrinatio.* 666.e
Peregrinatio ad natalem diem Apoſtolorum Romā. 47.b
Peregrinorum hoſpitium in Portu Romano. 46.d.e
Peregrinatio ad Memorias martyrum. 28.d.e
Periarchon Origenis a Ruffino tranſlatum Romæ editum. 30.c.d.e. *doli ſub eo abſconditi.* e.31.a
Periarchon Origenis inemendatum editum. 31.b.c. *purgatum ex parte tantum.* e.32.a
Periarchon Origenis germana tranſlatio requiritur a S. Hieronymo. 46.d.e
Periarchon Origenis quando & quo conſilio a S. Hieronymo tranſlatum. 83.c.d.e
Periarchon, non alij Origenis libri vetiti. 149.b.c
Perpetuæ & Felicitatis martyrum corpora in baſilica Reſtituta Carthagine. 39.c.d.675.d
Perſæ ſuperati virtute Crucis. 11.b.c
Perſæ credunt Chriſto. 23.a
Perſarum Rex fœdus init cum Theodoſio centum annorum. 265.d.e
Perſarum Rex in protectionem ſuſcipit Theodoſium Iuniorem. 265.a.b. *eius litteræ ad Senatum Romanum.* 265.c.d
Perſæ ad fidem opera Chryſoſtomi per Marutham Epiſcopum adducti. 266.a.b
Perſarum Rex magos impoſtores punivit. 266.d.e
Perſæ dire perſequuntur Chriſtianos. 465.c.466.467.
Perſæ diriſſime cruciant Chriſtianos. 466.c.d
Perſæ divina ope victi a Romanis. 468.a.b.c.d
Perſa blaſphemus a Deo punitur. 468.b.c
Perſæ victi precibus Simeonis Stylitæ. 469.a
Perſæ victi charitate Acacij Epiſcopi Amidæ. 469.d.e
Perſæ capti a Romanis paſti & redempti ab Acacio Epiſcopo. 469.e
Perſecutio ſub Attico Epiſcopo Conſtantinopolitana contra Ioannis ſtudioſos. 242.b.c.d.e.243.a
Perſecutio Chriſtianorū in Perſide. 465.c.d.e.466.467.
Perſecutionis Perſicæ cauſa. 465.e.466.
Perſecutio in Eccleſia Africana per Genſericum. 659.a.b.c.660.
Perſecutores Epiſcopi. 242.e
Perſecutores Ioannis Chryſoſtomi male pereunt. 219.d.e. 220.a.b
Perſecutorum conſilium de necando Ioanne Chryſoſtomo. 244.c.d
Perſonas ſuperinduentes Chriſtiani reprehenduntur. 670.e
Peſtis depaſcitur Vrbem ſub Attalo. 290.d
Petilianus Cirtenſis, an Conſtantinianenſis Epiſcopus. 52.b.c
Petilianus acerrimus defenſor Donatiſtarum, & eius ſcripta quæ S. Auguſtinus impugnat. 52.b.c
Petilianus Epiſcopus Donatiſta delectus ad diſputandum cum Catholicis in Collatione. 317.c
Petri Apoſtoli baſilica Romæ etiam a barbaris honore habita. 294.b.c.d
Petri Apoſtoli baſilica Confeſſio ornata a Valentiniano Imperatore. 680.d
Petri Apoſtoli catenæ duæ donatæ Eudociæ a Iuuenali Epiſcopo Hieroſolymitano. 667.d
Petri catena, qua Romæ vinctus eſt ſub Nerone Imperatore. 668.d.e
Petri catenæ anniverſaria memoria Conſtantinopoli. 667. d.e.668.a.b
Petri catenarum altera miſſa Romam ad Eudoxiam Auguſtam. 668. c. *templo illuſtrata ab eadem.* d
Petri gladius Conſtantinopoli in eccleſia reconditus, & miraculis fulget. 668.b
Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 171.d
Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b.c
Petrus Ciacconus Toletanus. 223.e
Petrus Chryſologus ordinatur Epiſcopus Eccleſiæ Rauennatis. 638.d.e
Petrus Chryſologus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 654.b
Petrus diaconus Eccleſiæ Forocornelienſis venit ad Sixtum Papam. 638.e
Petrus Epiſcopus Sarracenorum. 471.b.c.d
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatiæ. 379. b.c
Petrus Morinus Theologus Pariſienſis. 584.d
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e
Petrus presbyter Hiſpanus deceptus a Vincentio Victore hæretico. 463.c.d
Petrus Epiſcopus Sarracenorum quando ordinatus. 530.a
Petrus Sarracenorum Antiſtes eminet in Concilio Epheſino. 564.e
Petronij Epiſcopi Bononienſis legatio pro Concilio celebrando. 547.e
Petronius Bononienſis Antiſtes. 499.c
Pharetrius Epiſcopus Cæſareæ Capped. non recipit Ioannem Chryſoſtomum in exilium abeuntem. 213.a.b
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e
Philippus Apoſtolicæ ſedis legatus quid prælocutus in Synodo. 576.a.b. *& primo loco ſubſcripſit.* c
Philippi ſedis Apoſtolicæ legati nomine conficta epiſtola. 634.a
Philippus competitor Siſinnij in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 493.b.c
Philippus competitor Neſtorij in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 513.b
Philippus competitor rurſum in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 600.a
Philippus parum felix in hiſtoria Chriſtiana conſcribenda. 493.d.e.494.
Philippus monachus extorris cauſa Ioannis in Campaniam pervenit. 242.a
Philippus cauſa Ioannis Chryſoſtomi extorris diem obijt. 242.b.
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis a Zoſimo Papa Carthaginem. 429.b.c
Philippus presbyter legatus Apoſtolicæ ſedis cum collegis ad Concilium Epheſinum. 560.e.562.c.d
Philippus presbyter legatus Apoſtolicæ ſedis profectus Conſtantinopolim ad Imperatorem. 593.d.e
Philoſophi Stoici magiſtri Pelagianorum. 306.d
Philoſophi veræ ſapientiæ ſtudioſi haud auerſati ſunt Chriſtianam religionem. 330.c.331.a
Phœnicum templorum idolorum deſtructio. 141.b.c. 142.b
Phœnices Gentiles inſurgunt in monachos. 141.c.d
Phrygas hæreticos Honorius legibus inſectatur. 252.e
Phryges hæretici lege Theodoſij damnati. 523.d
Phrygium a Cæleſtino Papa miſſum ad Cyrillum Alexandrinum. 538.e
Photius Neſtorij propugnator acerrimus. 580.b
Photinus creditus auctor Neſtorianæ hæreſis. 516.a

Photiniani hæretici lege Theodoſij proſcripti. 513.e
Picti populi victi a Britannis per S. Germanum. 522.e. 523.a.b
Pictura pacis, ſiue concordiæ. 145.b
Pictura. Vide, Imago.
Piloſitas cur dicti Catholici ab Origeniſtis. 116.b.c
Pimeniola ſoror S. Hilarij. 499.a
Pinianus venit Tagaſtam ad Alypium, inde Hipponem ad Auguſtinum. 281.d.e
Pinianus hoſpitio recipit Palladium Epiſcopum Helenopolis. 207.d
Piniani & vxoris eius Melaniæ vitæ inſtitutum. 459.e
Pinianus cum Melanijs & Albina recedit ab Vrbe. 376.a.b.c
Pinianus cum ſuis Carthaginem nauigat. 281.b.c
Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad ſacerdotiū. 281.d. 282. præſtita illi ſecuritas ab Auguſtino. 281.e
Pinianus ab Hipponenſibus rapitur, vt presbyter ordinetur. 281.e.282.a.b.c
Piniani anguſtiæ immenſæ. 282.d.283.
Pinianus vi coactus iurat ſe nō diſceſſurū Hippone. 283.b
Pinianus clam recedens Hippone venit Tagaſtam. 283.d
Pyrea templa dicata idolo Perſarum. 466.b
Pityuntem transferri iubetur Chryſoſtomus reſcripto Imp. 254.b
Placidia ſoror Honorij Imp. Vide, Galla Placidia.
Placilla, ſiue Flacilla filia Eudoxiæ Auguſtæ. 220.e
Plinius refugit ſcribere hiſtoriam. 27.a
Pluuia obtenta Chriſtianorum precibus. 71.e.72.a.b
Pœna auri librarum ducentarum iuſſæ ſunt diaconiſſæ communicare cum Arſacio. 206.c
Pœna librarum quinque auri in vexātes eccleſias, vel eccleſiæ perſonas. 90.b
Pœna librarum auri quinque cohibiti ab Honorio Donatiſtæ perſecutores & alij. 99.c.d
Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theodoſio in Donatiſtas. 182.e
Pœna decem librarum auri contra Donatiſtas rogatur inſtaurari. 221.d
Pœna repetita de decem libris auri contra Donatiſtas. 231.a.b
Pœna decreta legibus Arcadij aduerſus Gentiles. 5.b.c
Pœnæ decretæ legibus Arcadij aduerſus hæreticos. 4.d.e. 5.a.21.e.22.a.43.a.65.c.99.b.c.d
Pœna capitis aduerſus turbantes Catholicos in Africa ab Honorio ſancita. 50.a.b
Pœna exauctorationis Epiſcoporum non communicantium cum Arſacio. 207.b
Pœna exilij aduerſus Donatiſtas. 533.a.b
Pœnæ recens ſancitæ in Donatiſtas. 230.b.c.d.e.231.a.b
Pœna ab Honorio Imperatore ſtatutæ aduerſus Pelagianos. 414.c.d
Pœna irroganda in occiſores martyrum. 103.b.c
Pœna aduerſus idololatras a Theodoſio iterum ſancitæ. 669.b
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere hæretici Origeniſtæ. 364.b.c.d
Pœnitentia nemini neganda in extremis poſito. 513.d
Polemius diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Polychronius Epiſcopus Hieroſolymitanus non reperitur in rerum natura. 642.e.643.a.b
Polychronius Epiſcopus Apameæ. 506.d
Pollentia illuſtrata victoria Stilichonis. 184.e.185.186
Pollentini belli tempus. 185.d
Pontifex Rom. Vide, Romanus Pontifex, Romana Eccleſia.
Pontificis Romani fides tenendā inter diſſenſiones hæreticorum. 353.d
Pontifices ſummi dicti Epiſcopi. 41.b.c
Populus Conſtantinopolitanus graſſationem patitur a militibus in eccleſia. 191.d.e
Populi certant pro occupandis reliquijs ſanctorum. 304.e. 305.a
Populorum concurſus & accurſus Ioāni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium. 212.b.c
Populus Romanus in Chriſto ſalutem tēpore cladis Vrbis inuenit. 295.e.296.a
Porphyrius Epiſcopus Gazæ legatum mittit Marcum diaconum ad Arcadium. 70.c.d
Porphyrius quomodo electus Gazenſis Epiſcopus. 70.e. 71.a
Porphyrius Epiſcopus quæ paſſus a Gētilibus Gazenſibus. 71.b.c.d
Porphyrius Epiſcopus grauia patitur a Gazenſibus. 73. a.b
Porphyrius miraculo edito plures Gazenſes conuertit. 74.b.c
Porphyrius tractat cum Ioanne Epiſcopo Cæſarienſi. 131.d
Porphyrius Gazenſis Epiſcopus venit Conſtantinopolim ob idoli templum demoliendum. 131.b.c
Porphyrius quid cum S. Procopio anachoreta. 132.a.b.c
Porphyrius peruenit Conſtantinopolim. 132.d.e. inuiſit Ioannem Chryſoſtomum. e
Porphyrius agit cum Amantio eunucho, inde cum Eudoxia Auguſta de rebus Gazenſibus. 133.a.b.c
Porphyrius prædicit Eudoxiæ Auguſtæ pariturā puerum. 133.e
Porphyrij viſio de templi Gazenſis demolitione. 134.e
Porphyrius offert libellum ſupplicem infanti Theodoſio. 135.a.b
Porphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore. 135.c.d
Porphyrius cum ſocijs recedit Conſtantinopoli, reuerſurus Gazam. 136.c.d
Porphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro ædificanda Gazenſi eccleſia. 136.b.c
Porphyrius cum ſocijs iactatur tempeſtate maris propter naucleram Arianum. 136.e
Porphyrij acta Maiumæ. 137.b.c
Porphyrius reuerſus Gazam. 137.d.e
Porphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis dirutis. 138.b.c
Porphyrius conſultat de Marnio quid agendum. 138.c.d
Porphyrius aggreditur ædificare eccleſiam in loco Marnei. 140.b.c.d
Porphyrius diſputat cum Iulia Manichæa. 179.b.c.d. 180.a
Porphyrius Epiſcopus Gazenſis interfuit Concilio Dioſpolitano. 371.b.c.d
Porphyrio Antiocheno Epiſcopo communicandum iubet Arcadius Imperator. 202.b.203.c
Porphyrius vi inuadit thronum Antiochenum. 202.d.e. eius ſcelera. 203.a.b
Porphyrij inuaſoris ordinatio quomodo ſe habuit. 203.a.b
Porphyrius fugit ad ducem exercitus. 203.b
Porphyrius regreditur Antiochiam fultus præſidio militari. 303.b.c
Porphyrij communionem vitant Antiocheni. 254.a
Porphyrius ſceleſtiſſimus pſeudoepiſcopus Antiochenus moritur. 272.d.e. iniuſte laudatur a Theodoreto. 273.b
Poſſeſſiones in Aſia relictæ a Proba Eccleſiæ Romanæ. 651.d

Poſſidius

Poſſidius Epiſcopus miſſus legatus ab Eccleſia Africana ad Honorium Imp. aduerſus Ge●tiles. 97.e.98.
Poſſidius Epiſcopus Calamenſis quid paſſus a Criſpino Epiſcopo Donatiſta. 182.a.b.c
Poſſidius intercedit pro Criſpino condemnato a Præſide. 182.e
Poſſidius diſputat cum Criſpino. 183.a
Poſſidij ingens modeſtia. 183.c
Poſſidius Epiſcopus legatus ex Concilio Carthaginenſi ad Honorium Imperatorem. 301.e
Poſſidius accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani protomartyris. 390.b
Poſſidij de libris S. Auguſtini indiculum. 555.a
Poſſidij induſtria in ſeruandis S. Auguſtini libris, & numerandis. 555.a
Poſſidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Cæleſtinum Papam. 530.c.d
Poſthumiani peregrinatio a Seuero conſcripta. 86.a.b
Poſthumianus venit in Palæſtinam ad S. Hieronymum. 87.a
Praylius ſucceſſor Ioannis in ſede Hieroſolymitana. 395.b.c
Praylius ſcribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quod fuerit abſolutus in Concilio Palæſtino. 395.c
Praylius Epiſcopus Hieroſolymitanus moritur. 529.e
Prædicari ſolitum verbum Dei intra cancellos. 257.b
Prædicare cœpit verbum Dei in medio eccleſiæ Ioannes Chryſoſtomus. 257.b
Præfecti prouinciarum quam coluerint Epiſcopos. 479.a
Præſidibus prouinciarum imperant Epiſcopi. 334.b
Presbyteri ſtent curui, cum legitur Euangelium. 159.c
Presbyteri ſedent, diaconi ſtant. 160.b
Presbyteri Galli ſcribentes contra S. Auguſtinum turbant Eccleſiam. 602.e.603.a
Primatus prouinciæ Numidiæ controuerſia. 167.d.e
Primatis nomen ſupremæ poteſtatis. 41.e.42.
Primianus Epiſcopus Carthaginenſis Donatiſtarum electus ad diſputandum cum Catholicis. 317.b
Principia S. Marcellæ filia diuina prouidentia tempore Vrbis excidij liberatur. 296.d.e.297.a
Princeps Epiſcoporum ne quis dicatur Epiſcopus vetitum in Africa. 40.e.41.42.a
Princeps ſacerdotum prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e
Principes periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris. 550.d.e
Principes quanto periculo laceſſant viros Dei. 220.c
Principes fruſtra leges ſanciunt, niſi malorum fontes obſtruant. 672.a
Principum Chriſtianorum gloria & ornatus Crux. 3.b.c
Priſcilliana hæreſis adhuc infeſtat Hiſpanias. 235.c
Priſcillianiſtas hæreticos Honorius inſectatur. 252.d.e
Priſcillianiſtæ nouis legibus Honorij exagitati. 207.d
Priſcillianiſtæ lege Theodoſij exagitati. 307.b
Priſcillianiſtæ aliquid habent in hæreſi Pelagiana. 324.c
Priſcillianiſtæ hæretici corruptores Gallorum. 343.a.b
Priſcillianiſtas impugnat S. Auguſtinus. 363.b.c
Priſcus Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ priuatus adminiſtratione. 451.b
Priſcillianiſtæ hæretici, a Priſcilla ſic dicti, damnati lege Theodoſij. 513.d
Priuilegia clericorum Catholicorum. 131.a
Priuilegia Eccleſiæ ablata a Ioanne tyranno. 480.a.b
Priuilegia ablata Eccleſiæ a tyranno reſtituit Valentinianus. 489.b.c
Priuilegia Eccleſiæ confirmata ab Honorio Imperatore. 13.c.42.c.43.a.99.c.d
Priuilegia Eccleſiæ ab Honorio Imperatore ſtabilita. 263.b
Priuilegia Rauennati Eccleſiæ a Romana ſunt conceſſa ſede. 632.b.c
Priuilegia conceſſa Rauennati Eccleſiæ a Valentiniano Imperatore impoſturæ arguuntur. 631.c.d.e.632.a.b
Proba hoſpes Romæ Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſorum. 244.a. accepit a Ioanne epiſtolam. b
Proba Faltonia in crimen adducta proditionis Vrbis. 292.e. defenditur a calumnia. 292.c.293.a.
Proba cum ſuis ex Vrbis excidio fugit in Africã. 298.d.e. 299.a
Probæ filij Conſules ordinarij. 298.d
Proba quæ paſſa in Africa ab Heracliano. 299.a.b
Proba auia Demetriadis fauet votis virginis. 353.e. 354.c.d. munus ad S. Auguſtinum miſit de conſecratione neptis. 355.b.c
Proba reliquit Eccleſiæ Romanæ poſſeſſiones in Aſia. 611.d
Probinus filius Probæ Conſul ordinarius. 298.d
Probus filius Probæ Conſul ordinarius. 298.d
Probus martyr in Africa ſub Genſerico. 659.a.b
Procli primordia. 644.a
Proclo quid oſtenſum de S. Ioanne Chryſoſtomo. 255.e. 256.a
Proclus competitor Siſinnij & Philippi in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 493.b.c
Proclus ordinatus Epiſcopus Cyzicenus non recipitur. 494.a.b
Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus eligitur. 643.c.d
Proclus competitor Neſtorij in Epiſcopatu Conſtantinopolitano. 513.b
Procli epiſtola ad Armenos haud ſuſcepta ab illis ob ſilentium Theodori nominis. 650.b
Procli ſilentium de nomine Theodori vnde prouenerit. 651.d
Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chryſoſtomi. 661.c.662.
Proclus petit corpus Ioannis Chryſoſt. a Theodoſio. 662.a.e 663.
Proclus accepit ab Armenis legationem, & ſcripta Theodori Mopſueſteni. 649.b
Proclus ſcripſit epiſtolam ad Armenos: eamdem miſit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum. 649.b.c
Procli conſilium in ſcribendo ad Armenos, & argumentum. 649.e.650.a
Proclus numquam probauit ſcripta Theodori. 651.a
Procula clariſſima vidua. 61.a
Procula diaconiſſa Eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ. 197.c.d
Proculianus Epiſcopus Donatiſtarum Hippone. 30.c.d
Proculus Maſſilienſis Epiſcopus Lazarum calumniæ damnat. 402.e.403.a
Proceſſio Archimandritarum & monachorum ad Theodoſium Imperatorem pro Concilio Epheſino. 585.b.c.d
Proceſſiones Arianorum cum argenteis Crucibus. 125.c.d.c. vetiti id facere ab Arcadio Imperatore. ibid.
Proceſſio exhibita a Gothis in reportatione vaſorum ſacrorum ad baſilicam S. Petri. 294.c.d.e.295.
Proceſſiones præuio ſigno Crucis. 71.e
Proceſſionis Gazenſis Eccleſiæ ordo. 140.d.e
Proceſſio cum pſalmodiis. 422.a.b
Proceſſiones cum Cruce præcedente. 137.a
Proceſſi & Martiniani reliquiæ Romæ vindices periurij. 342.a
Procopius ſanctiſſimus monachus apud Rhodum inſulam. 132.a.b
Procopius in ſomnis apparet Epiſcopis. 136.d

Procopij fragmētum de Vrbis excidia refellitur. 292.b.c.d
Procopius prædicit Porphyrio ventura. 132.b.c.d.*& agenda præmonuit.* c.d
Proculeianus Epiſcopus Donatiſtarum Hippone. 183.e. 184.a.*reſtituit Auguſtino admonenti.* 184.a.b
Profanatio eccleſiæ malum portendens. 558.a
Prodigium de aquila ſuper Marcianum. 591.d.e
Prodigiū de igne ſuper Conſtantinopolim imminēte. 20.e
Prodigium ſuper Conſtantinopolim viſum. 114.b.c
Prodigium de puero Chriſtiano Gazenſi. 238.c.d.e
Proiectus Epiſcopus eccleſiam S. Stephani erexit. 390.d
Proiectus Epiſcopus legatus ab Apoſtolica ſede ad Concil. Epheſinum. 560.e.562.c.d
Promoti Conſularis neptis nubit Arcadio. 2.d.e.3.a.b
Propinquorum malorum ſancti viri nullam rationem duxere. 688.c.d
Prophetiæ Ioannis Chryſoſtomi & Epiphanij inuicem iactatæ cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e.153.a
Proſper Demetriadem epiſtola ad eam data celebrauit. 355.e
Proſper exagitat S. Auguſtini aduerſarios. 499.e
Proſper detegit inſidias Pelagianorum. 639.c
Proſper excitat Sixtum Papam in Caſſianum. 639.e
Proſper occurrit hæreſi Pelagianæ rurſum pullulanti. 639.a.b
Proſper & Hilarius pro S. Auguſtino inſurgunt. 497.e. 498.a.b
Proſper & Hilarius pugnāt pro ſancto Auguſtino. 555. c.d.e. *ſe Romam poſtea contulerunt.* d
Proſper Romam venit ad Cæleſtinum acturus contra impugnatores S. Auguſtini. 603.a. *defendit Auguſtini ſcripta.* 603.e.604.a
Prouidentia Dei in gubernāda Romana Eccleſia. 33.c.d.e
Prouinciæ Orientis ab Hunnis exciſa. 6.d.e
Pſalmodia diuerſarum linguarum in funere S. Paulæ. 223.b
Pſalterium ante Miſſam canendum. 617.b
PſeudoMoyſes decipit Iudæos Cretenſes. 629.e.630.a.b
Ptolemenſe Concilium in Libya ſub Syneſio. 327.c.d.e
Pueri Gazēſis Chriſtiani vaticinia de Marnei cōflagratione. 138.c.d.e. *habetur de fatidico puera quæſtio.* 139.a
Pugnandum aduerſus hæreticos decretis Romanæ Eccleſiæ. 249.c.d
Pugnatores Catholici ab hæreticis qualiter diſcernantur. 529.d.e
Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias ſanctorum fieri ſolita. 341.d.e
Pulcheria Auguſta creatur. 380.c.d.e.*eius ætas.*c. *vouit Deo virginitatem.* 380.d.*gubernat Imperium, & ſorores in virginitate aluit.* d
Pulcheria qualiter Theodoſium inſtituit. 380.d.e.381.a
Pulcheria Auguſta laborat pro Orthodoxis. 596.c.d.e
Pulcheria Theodoſio cauſa bonorum omnium. 597.a
Pulcheriæ laudes ob defenſam fidem Catholicam contra Neſtorianos. 596.d.e
Pulcheria Auguſta erexit templum Dei genitrici in Blachernis. 601.e.602.a
Pulcheria mittit munera Hieroſolymam. 667.b
Pulcheria filia Arcadij & Eudoxiæ. 220.c
Pulpitum in vſu ad concionem. 257.b
Puluerem ex ſepulchro S. Albani collegit S. Germanus, & reliquiarum loco habuit. 522.b.c

Q

Qvadi cū alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263.d
Quæſtio de canone Antiocheno cōtra Ioannē Chryſoſtomum adducto. 190.
Quæſtionem omnium difficillimam de animarum origine S. Auguſtinus remiſit in S. Hieronymum. 363.e.364. 375.e.376.a.377.b.c
Quæſtio de origine animarum nondum tempore Gregorij Papæ definita. 377.b.c
Quæſtio inter Africanos Epiſcopos & Romanum Pontificem non de appellatione, ſed de modo exequēdi ſententias. 453.a
Quæſtio vbique agitata, cur Deus ſanctos viros ab impijs cadi permittat. 304.e.305.a
Quæſtiones Cæleſtij, quibus hæreſes ſpargit occulte. 340.b
Quæſtiones diræ exhibitæ de incendio Conſtantinopolitanæ eccleſiæ. 201.c
Quæſtiones proponendo diſputandas Pelagius hæreſes ſeminabat. 325.d
Quadrageſimalis ieiunij tempore agitur cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 190.d.e
Quadraginta martyrum reliquiæ inuentæ. 665.b
Quartus Præfectus Prætorio quid cōtra Pelagianos. 461.b
Quartadecimani quomodo effecti Neſtoriani. 580.b
Quaternitatē inducebat Theodorus Mopſueſtenus. 650.a
Quercus villa Ruffini dicta, vbi Theophilus Synodum collegit contra Ioannem Chryſoſtomum. 171.b.c.172.d.e
Quinquennalia Theodoſij Iunioris edita. 237.e
Quintianus Epiſcopus accepit reliquias S. Stephani ab Auguſtino. 393.c.d
Quoduultdeus diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis, ad quem S. Auguſtinus de Hæreſibus ſcripſit. 497.a.b.c
Quoduultdeus Epiſcopus Centurienſis. 264.e.265.a.*eius cauſa cognita in Concilio Mileuitano.* ibid.
Quoduultdeus Epiſcopus Carthaginenſis expulſus a Genſerico. 675.c.d

R

RAbula Edeſſæ Epiſcopus exclamat contra libros Theodori Mopſueſteni. 648.e.649.a. *accuſatur ab Andrea Epiſcopo Neſtoriano.* 649.a
Rauennæ Concilium in cauſa ſchiſmatis. 433.e.434. 435.c.d
Rauennatis Eccleſiæ conceſſa priuilegia impoſturæ arguuntur. 631.c.d.e.632.a.b. *ab Apoſtolica ſede ea eſt conſecuta.* 632.b.c
Rauennates petunt a Sixto Papa Epiſcopum. 638.d.e
Regnandi ſtudio violare religionem quam impium. 112.a
Rex Alemannorū a S. Germano repreſſus. 652.e.653.a
Regina Iſmaelitarum precibus Simeonis Stylitæ obtinet filium. 469.b
Reginæ dictæ Arcadij filiæ omnes virginitatem profeſſæ. 691.b
Reges periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris. 550.d.e
Regum ornatus Crux. 3.b.c
Regni defenſio & munimentum eſt bene cuſtodita immunitas Eccleſiaſtica. 480.a.b.c
Regnorum defenſio eſt religio bene cuſtodita. 322.e. 323.
Regienſe Concilium in Gallia. 679.a.b
Regium Galliarum in Gallia Narbonenſi. 679.b
Reginus Epiſcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum obijcit in Synodo. 593.c
Regulæ monachorum S. Pachomij tranſlatæ in Latinum a S. Hieronymo. 223.e
Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chryſoſtomi ad Arcadium. 176.a
Relatio Symmachi Præfecti Vrbis ad Honorium Imperatorem de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ. 429.d.e

Relatio ſecunda Symmachi ad Imperatorem. 431.d.e
Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 433.d
Relatio quarta Symmachi ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 436.d.e.437.a
Relatio quinta Symmachi ad Conſtantium. 438.b.c
Relatio ſexta Symmachi de reſtitutione Bonifacij. 439.a
Religio Chriſtiana propagata in Sarracenos. 470. a.b. 471. 472.
Religionis Chriſtianæ velamine excuſata Circenſia. 670.d
Religio bene cuſtodita, defenſio regni eſt. 322.e.323.
Religio exacte cuſtodita tuetur Imperium. 490.e.491.c
Religio regit Imperium. 382.a.b
Religionem violare regnandi ſtudio quam impium. 112.a
Reliquiæ S. Agnetis Conſtantinopoli honore habitæ. 667.a.b
Reliquiæ martyrum Alexandri & ſociorum tranſlatæ Mediolanum. 102.e.103.a
Reliquiæ eorumdem martyrum acceptæ a S. Gaudentio Epiſcopo Brixiano. 103.e
Reliquiarum S. Ioannis Chryſoſtomi tranſlatio Conſtantinopolim. 661.662.663.664.
Reliquiæ S. Germani Epiſcopi Autiſſid. magno pretio habitæ. 654.b. *earumdem tranſlatio.* c.d
Reliquiæ S. Ioannis Baptiſtæ. 486.c.d.e
Reliquiæ donatæ a Iuuenali Epiſcopo Hieroſolym. Eudociæ Auguſtæ. 67.d.e
Reliquiæ Quadraginta martyrum inuentæ. 665.b
Reliquiæ Samuelis Conſtantinopolim tranſlatæ. 252.a
Reliquiæ S. Stephani delatæ in inſulam Minoricam, quarum virtute Iudæi conuerſi ſunt. 419. b.c. 420. 421. 422.423.424.
Reliquiarum S. Stephani tranſlatio Conſtantinop. 667.a.b
Reliquias S. Stephani diuiſit Auguſtinus in alias eccleſias. 393.c d
Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Auguſtini. 390.c.d
Reliquiarum S. Stephani inuentio & tranſlatio. 365.e. 366. 367. 368.
Reliquiæ S. Stephani delatæ in Hiſpaniam. 366.d
Reliquijs S. Stephani mortui ſex reuocati ad vitã. 392.c.d
Reliquiæ ſanctorum martyrum pellunt infeſtationes dæmonum. 365.c.d
Reliquias martyrum horreſcunt dæmones, quas ſubſannat Vigilantius. 101.d.250.c.d
Reliquiarum ſanctarum cultum Catholica ſemper Eccleſia prædicauit. 248.c.d
Reliquijs martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores. 370.d.e
Reliquiarum contemptores perſtringuntur. 393.a.b
Reliquiæ ſanctorum martyrum quam auide quæſitæ. 304. e.305.a
Reliquiæ Prophetarum Michææ & Abacuch quando inuentæ. 252.c
Reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſiue foramine. 399.b c
Reliquiæ ſanctorum vindices veritatis. 341.d.e.342.a
Reliquias ſancti Epiſcopi veneratur Theodoſius. 381.e
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 522.a.b.c
Reliquiæ ſanctorum martyrum in Phœniciam deferendæ aduerſus idololatriam. 141.e
Reliquiæ ſanctorum proficuæ contra dæmones. 486.c.d
Reliquiarum ſanctorum cultum Vigilantius impugnat. 248.a.b.e
Reſcriptum Iuliani pro Donatiſtis cur iuſſum publicari. 105.c.d.e
Reſtituta baſilica Carthagine. 39.c.d
Reſtitutus presbyter Hipponenſis dira paſſus a Donatiſtis. 50.c.d
Reſtitutæ Secretariũ locus Concilij Carthaginenſis. 129.c
Reſtitutam nomine maiorem eccleſiam Carthaginenſem Vuandali occupant. 675.d
Reſtitutus Epiſcopus Carthaginenſis. 39.c
Reſtitutus cum Innocentio a Donatiſtis occiſus. 333.e
Reſtitutus presbyter ex Donatiſta Catholicus factus quanta paſſus a Donatiſtis. 302.d
Reſtituti legatio & Florentij Epiſcoporum ex Concilio Carthaginenſi. 269.e
Retractat ſua ſcripta in multis S. Auguſtinus. 496.d.e. 497.
Retractat Auguſtinus errores, quos in ſuis libris inueniſſet. 444.c.d
Reuelatio reliquiarum S. Stephani & ſociorum. 367.e. 368.a
Rhadagaiſus Rex Gothorũ a S. Ambroſio ſuperatus. 36.d
Rhadagaiſus ope S. Ambroſij vincitur. 238.a.b.c
Rhadagaiſus cur non valuit Vrbem expugnare. 238.c.d
Rhadagaiſi exercitus numerus. 239.a.b
Rhadagaiſum expetebant Gentiles, vt reſtitueret idololatriam. 253.c.d.e
Rhadagaiſus in Feſulanis montibus vincitur. 238.e.239.
Rhadagaiſus diuinitus potius quam humanitus expugnatus. 239.b.c.d.e
Rhadagaiſus fugiens in hoſtes incidit & capitur. 239.b
Rhadagaiſus Gentilis Rex Scytha cum ingenti exercitu Gothorum deſcendit in Italiam. 237.e.238.a.b.c
Rhemenſis ciuitas a barbaris capta. 263.d
Rhoilas dux barbarorum cum ſuis fulmine ictus. 490.e
Riparius & Deſiderius auctores Hieronymo, vt ſcriberet aduerſus Vigilantium. 246.c.d
Ritus ſacri conſecrationis virginum. 354.e
Rogatus Maurus quæ paſſus a Donatiſtis. 55.d
Roma ex cultu Gentilium dicta Babylon. 26.c.d
Romæ deſtruũtur quæ ſuperſunt reliquiæ idololatriæ. 98.a
Roma in partes ſciſſa propter Origeniſtas. 107.e.108.a
Roma graue diſpendium paſſa in obitu Anaſtaſij. 159.d
Romæ graue diſſidium inter diaconos atque presbyteros. 159.d.e.160.
Romæ muri inſtaurati ob timorem Alarici. 184.c.d.e
Romam cupit Alaricus auidiſſime. 185.e.186.a
Romana vrbs cur non a Deo data expugnanda Rhadagaiſo, ſed Alarico. 238.c.d
Roma obſeſſa ab Alarico. 276.d.e
Roma iterum obſeſſa ab Alarico, liberatur ſolutione auri. 277.a
Romæ excidium quo conſilio non per Gentiles, ſed per Chriſtianos, non tamen Catholicos, Deus perfici ſtatuerit. 277.d.e
Roma rurſum obſidetur ab Alarico. 279.e.280.a
Romæ excidium a S. Hieronymo non ſine inuidia prænunciatum. 280.e.281.
Romæ periculum longe per Orbem timetur. 280.d
Roma rurſum obſidetur ab Alarico. 288.e.289.a
Roma peſte vrgetur. 290.d.e
Roma fame dira vexatur. 290.a.b
Roma ſub Attala periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum. 290.e
Roma proditione capta. 292.b.c
Roma quo menſe vel die capta a Gothis. 293.a.b.c
Roma capta, Honorius pro fide Catholica reſcribit aduerſus Donatiſtas. 302.c
Romæ inuaſores ſemper male periere. 383.e.384.
Romana cathedra principem locum tenet. 192.b.c
Romanæ Eccleſiæ primatus cognitus & acclamatus in Cõcilio Epheſino. 576.c.d

Romana

Rowana Eccleſia damnat emergentes hæreſes. 340.d.e
Romanæ Eccleſiæ periclitanti occurrit Deus. 33.c.d.e
Romana Eccleſia mater omnium Orthodoxorum recipit profugos omnes ad eam venientes Epiſcopos. 207.c.d
Romana Eccleſia in magno conſtituta periculo fraude Origeniſtarum. 32.a b
Romanæ Eccleſiæ auctoritas in probandis & reſcindendis ſententijs a Concilijs latis. 207.b
Romana Eccleſia commendatur Imperatori. 440.b.c.d
Romana Eccleſia ſuper omnes Eccleſias principatum tenet. 336.e
Romanæ Eccleſiæ fides tuta & certa. 637.b
Romanæ Eccleſiæ communicatio facit aliquem eſſe Catholicum. 156.d.e
Romana Eccleſia ſchiſmate diſciſſa ab Eulalio. 429.c.d.e
Romana Eccleſia contulit priuilegia Eccleſiæ Rauennati. 632.b.c
Romana Eccleſia hæreſes profligat, non recipit. 532.e. 533.a.e
Romanæ Eccleſiæ poſſeſſiones in Aſia. 611.d
Romanæ Eccleſiæ ſumma auctoritas. 443.e.444.a
Romana Eccleſia reijcit hæreticos pœnitentes, de quibus eſt ſimulationis ſuſpicio. 679.d.e
Romanæ Eccleſiæ diaconi inuerecundi præponi volebant presbyteris. 159.e.160.a.b.c.d
Romanam Eccleſiam tentant Origeniſtæ. 25.a.b.c.d
Romanæ Eccleſiæ ſtatus ſub Anaſtaſio Papa. 44.e.45.a
Romanæ Eccleſiæ ſumma auctoritas. 409.d
Romanæ Eccleſiæ diaconorum munera. 160.e.161.a
Romanam Eccleſiam conſulere ſemper conſueuerunt ſanctiſſimi viri. 222.d.e
Romanæ Eccleſiæ communicatione quemlibet probari Catholicum. 249.d
Romanæ Eccleſiæ nihil imminutum ex Concilio Carthaginenſe. 40.e.41.a
Romana fides, ſiue religio, dicta Catholica per excellentiam. 620.b
Romano Pontifici deferunt Epiſcopi cauſas maioris momenti. 387.e
Romanus Pontifex ſupra Concilium œcumenicum. 582.a. b. irritat Acta Synodi. ibid.
Romanum Pontificem conſulere conſueuerunt ſanctiſſimi viri. 222.d.e
Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthaginēſis. 232.e
Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab alijs Concilijs. 207.b
Romanus Pontifex conditiones apponit, ſub quibus excommunicatus abſolui debeat. 275.d
Romani Pontificis communicatione quis Catholicus probatur. 249.d.253.c.d
Romanus Pontifex abſque controuerſia primum locum in Eccleſia tenet. 192.c.d
Romanus Epiſcopus iudicat omnes Orbis Epiſcopos. 192.c
Romani Pontificis eſſe tātum hæreſes recens obortas damnare. 533.c.d
Romani Pontificis eſt ſuper omnes totius Orbis Eccleſias inuigilare. 610.d.e
Romanorum Pontificum ſententiarum executores conflarunt inuidiam in ipſos Romanos Pōtifices. 452.c.d.e
Romanus Pontifex cognoſcit & confirmat canonem librorum Canonicorum. 456.d
Romanorum Pontificum ſumma poteſtas. 444.a
Romanus Pontifex agit vt Iudex totius Eccleſiæ. 537.a
Romanus Pontifex caput totius Eccleſiæ cognitus in Concilio Epheſino. 576.b.d.e
Romanus Pontifex Iudicem ſupra ſe non habet. 641.e
Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduerſarios. 350.e
Romani Pontificis epiſtolæ decretales magna obſeruantia habitæ. 437.a
Romanorum Pontificum legitima ſucceſſio cognita & probata in Concilio Epheſino. 576.c.d
Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes hæreticorum. 354.d
Romanum Concilium in cauſa Chryſoſtomi. 227.a
Romanum Concilium contra Neſtorium. 533.e.534.a
Romanum Concilium a Sixto Papa habitum in die natalis ſui. 635.d.e
Romanum Concilium in cauſa Sixti Papæ. 640.e.641.
Romanus exercitus a barbaris vincitur ob crimen idololatriæ. 670.d
Romanum Imperium teſtæ a S. Hieronymo prophetico ſpiritu aſſimilatum. 280.e.281.a
Romanum Imperium cur dedi barbaris meruerit deuaſtandum. 342.b.c
Romanæ feminæ a Gothis captæ conſtantia. 297.c.d.e
Romani vincuntur a barbaris, dum Epiſcopi Orthodoxi Epheſi affliguntur. 591.a.b.c
Romani clerici, qui rebellarunt contra Zoſimum Papam. 413.d
Romani Fideles excidium Vrbis fuga anteuertit. 285.b.c
Romanorum alij Hieronymo, alij Ruffino ſtudent. 107.e. 108.a
Romanorum fides eadem Catholica. 189.c
Romani Gentiles creant Attalum Imperatorem. 289.a
Romani Gentiles conſpirant cum Alarico. 288.e.289.
Romani legationem mittunt ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium. 279.c
Romani magna auri vi pacem rediment ab Alarico. 267.d.e
Romani auro iterum obſidionem Vrbis ab Alarico ſoluta. 277.a
Romanorum Chriſtianorum in clade Vrbis triumphus. 295.a.b.296.a
Romani modeſte habiti a Gothis in Vrbis excidio. 299.e. 300.a.b
Romanorum plurimi, capta Vrbe, fugiunt Hieroſolymam. 297.e.298.
Romanus populus inſurgit cōtra Symmachum Præfectum pro Bonifacio legitime electo. 431.c
Ramani profugi in Africam. 298.d.e
Romani profugi ad vicinas inſulas. 298.b.e
Romanum nomen vileſcit. 280.c
Romanianus de Auguſtino optime meritus. 18.b.c
Rothomagenſis Eccleſia per S. Victricium illuſtrata. 23.e. 24.a.b
Ruben Iudæus ad fidem Chriſti conuerſus. 422.d.e
Ruffina Paulæ filia quarto loco nata. 458.c
Ruffiniana villa apud Chalcedonem. 595.e
Ruffinus Aquileienſis qua occaſione hiſtoriam ſcripſit. 16. c.d
Ruffini ſtudium in ſcribenda hiſtoria, & quid præſtiterit. 16.d.e
Ruffinus infert in Vrbem hæreſes Origenis. 24.d.e
Ruffinus indiuiduus comes Melaniæ. 24.d.e
Ruffini peregrinationis periodus. 24.d.e
Ruffinus quando Romam redijt. 24.e.25.a
Ruffini cum Hieronymo concordia inita ante reditum in Vrbem. 25.a.b
Ruffinus a Paulino laudatus. 26.e
Ruffini res geſtæ in Vrbe poſt reditum. 30.a
Ruffinus promulgat Romæ Apologiam pro Origene. 30. d.e

Ruffinus Romæ edidit Periarchon Origenis a ſe trâſlatum. 30.d.e

Ruffinus quid moliretur ſub inuolucro Origenis Periarchon. 30.e.31.a.45.a

Ruffinus verſute vtitur nomine Hieronymi in editione Periarchon. 30.e.31.a.b

Ruffini præfatio in Periarchon. 31.e.32.a

Ruffinus mendax, dum pollicetur ſe editurum Periarchon Origenis emendatum. 31.d.e. purgauit illud ex parte tantum. 31.e.32.a

Ruffinus propugnator Origenis & Didymi. 32.a.b

Ruffinus accipit litteras communicatorias a Cyrillo. 33.d

Ruffinus redit in patriam. 33.d

Ruffini calumnia in Hieronymum de ſcriptis S. Ambroſii. 38.d.e

Ruffinus aduerſatur S.Marcellæ. 45.c.d

Ruffini falſi prætextus de ſublatis ſibi chartis inemendatis. 45.d.e.46.b c

Ruffinus in Euſebium obloquitur. 45.d

Ruffinus alios falſo accuſat, vt ſe excuſet. 46.b.c

Ruffinus indigne tulit tranſlationem Periarchon factam a S.Hieronymo. 84.a.b.e

Ruffinus mentitur communicare cum Theophilo. 106.b

Ruffinus nolens profitetur ſe Origeniſtam. 106.c.d

Ruffinus tres libros ſcribit in ſanctum Hieronymum, ſed tantum amicis oſtendit. 106.d.e

Ruffini cum S. Hieronymo comparatio quam inferior inuenitur. 107.b

Ruffinus more hæreticorum obdureſcit. 107.c

Ruffinus biennio Aquileiæ moratus. 108.b. Romæ annum vnum. ibid.

Ruffino fauebant coniuncti Melaniæ. 107.e.108 a

Ruffinus vocatur Romam a Pontifice ad dicendam cauſam. 127.b.c

Ruffinum vana iactantiæ arguit S. Hieronymus. 127.c.d

Ruffinus ſubterfugit iudicium Anaſtaſii Papæ. 127.d.e

Ruffinus ſcribit Apologiam ad Anaſtaſiũ cum fidei profeſſione. 127.e.128.a

Ruffinus ſubterfugiens iudicium ab Anaſtaſio Papa damnatur. 128.b. 153.e.154. ſcribit de eo Anaſtaſius ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 153.e.154.

Ruffini communicatio reiecta ab Anaſtaſio Papa. 154.e

Ruffinus calumniatur ſcriptam a S. Hieronymo epiſtolam Anaſtaſij Papæ. 155.a.b. eiuſdem leues & friuolæ tergiuerſationes. ibid.

Ruffini tres libri inuectiuarum contra S. Hieronymum. 156.a.b.c.d

Ruffinus, acceptis Apologijs a S. Hieronymo, furit in eum. 157.a.b

Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo. 157.a.b.c

Ruffinus ſub quibus nominibus deriſus ſit a S.Hieronymo. 158.a.b

Ruffinus a S. Hieronymo cognominatus eſt Grunnius, Alecto, Lucius Lauinius, Aſinius Pollio, Calphurnius Lanarius. 158.a.b

Ruffinus in deteriora lapſus vbique damnatus. 158.e.159.a

Ruffinus adhæſit Pelagianis. 158.e.

Ruffinus numerauit libros Canonicos. 236.d

Ruffini obitus in Sicilia. 305.b. Scorpij nomine a S. Hieronymo notatus. b.e

Ruffinus præcurſor Pelagij. 306.a.b

Ruffinus vulgauit nomine Sixti Papæ & martyris ſcripta Sixti, ſiue Sexti Pythagorici. 306.d.e

Ruffinus poſt mortem detectus auctor Pelagianæ hæreſis. 339.d.e.340.b.e

Ruffinus alius miſſus a S. Hieronymo Mediolanum. 85.a

Ruffinus Præfectus æmulus Stilichonis. 2.b.c

Ruffinus Gothos vocat. 2.b.c

Ruffinus cur mouetur in cladem Imperii. 2.d.e

Ruffinus laborat vt det vxorem Arcadio. 2.d.e

Ruffino præualet Eutropius eunuchus. 2.e.3.a

Ruffinus quærit perdere Romanum Imperium. 3.a

Ruffini patria, genus, & mores. 3.e.4.a

Ruffini res quomodo auctæ. 3.e.4.a.b

Ruffinus diſcipulus Priſcilliani. 3.e

Ruffinus magiæ ſtudioſus. 3.e

Ruffini magiſtratus. 4.a

Ruffinus auarus & crudelis. 4.a.b. eius auaritia poſt mortem publice decantata. 10.a.b.c. mendicat obolos. b.c

Ruffinus machinatur necem Arcadio. 4.b.c

Ruffinus pandit oſtia barbaris omnibus in cladem Imperij. 5.d.e.6.a

Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam. 6.a

Ruffinus proditor & incenſor Romani Imperij. 7.b.c

Ruffinus obſtat ne Gothi a Stilichone vincerẽtur. 8.d.e.9.b

Ruffini imagine cuſi nummi. 9.d

Ruffinus proditor proditione Gainæ necatur. 9.d.e.10.a.b

Ruffinus cum expectat purpuram, crudeliter necatur. 9.e.10.a

Ruffinus circumuẽtus ab exercitu. 9.e.10.a.b. diſcerptus ab eo. 10.

Ruffini dextera excecta ad ludum. 10.b.c

Ruffini caput ſuper pilum intra Vrbem allatum. 10.b.c

Ruffini cædis tempus. 10.e

Ruffinus iuſtas dat pœnas ob occiſos eius ſuaſu Theſſalonicenſes. 10.d

Ruffinus luſus fortunæ. 11.d.e.

Ruffini vxor & filia in exilium miſſæ. 11.e

Ruffini facultates Eutropius ſibi vendicat. 11.e

Ruffini ſoror virgo ſanctiſſima. 12.c.d

Ruffinus presbyter Ioannis Chryſoſtomi agit aduerſus idololatriam Phœnicum. 141.d. nititur reliquijs martyrum. ibid.e

Ruffiniana villa prope Chalcedonem. 171.c.d. illic eccleſia SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & monaſterium monachorum. ibid.d

Rufus Epiſcopus Theſſalonicenſis accipit litteras a Cæleſtino contra Neſtorium. 338.b

Ruſiana virgo Deo ſacrata quid accepit ex teſtamẽto Gregorij Nazianzeni ſui propinqui. 686.b

Rutilius Numatianus Gentilis deriſor monachorum quam errat. 57.c.d.58.a. deridetur ipſe deriſor. 59.a

S

SAbbati ieiunij Innocentius cauſam reddidit. 393.e

Sabbatius ſchiſmaticus a Sabbatianis vt ſanctus cultus. 492.a

Sabbatiani ex Nouatianis exorti. 272.c.d

Sabbatiani hæretici a Theodoſio lege vexati. 480.b.e

Sabiniana diaconiſſa conuenit S. Ioannem Chryſoſtomum Cucuſi. 216.b.e

Sabinus gener Heracliani, & ſocius in tyrannide. 352.b. fugit Conſtantinopolim. b.c

Sacerdotum princeps prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e

Sacerdotalis functionis eminentia. 309.d.e.310.d.e

Sacramenti vox generica. 40.c.d

Sacrificium incruentum cum peragitur, Angeli viſi aſſiſtere. 256.e.257.a

Sacrificia Paganorum rurſum vetita. 5.b.c.49.b.c

Sacrilegia in eccleſia perpetrata ab aduerſarijs Ioannis. 192.d.e

Sal datur catechumenis. 40.b.c.d
Salonius Epiſcopus Viennenſis. 510.e
Saltationes & balationes ab Eccleſia Africana S. Augustinus auferre conatus. 417.b
Saluatio damnatorum ex Origene & eius ſectatoribus. 364.b.c.d
Saluator populi Romani Chriſtus probatus eſt. 295.e. 296.a
Saluina filia Gildonis tyranni. 54.b
Saluinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem ſeruandam. 60.c.d
Saluianus Maſſilienſis deplorat Gallias obrutas peccatis. 251.e
Saluianus luget Africanorũ ſcelera. 507.d.e. 508. 509.a. *laudatiſſimus Epiſcopus.* 510.d.e
Saluina nupta Nebridio. 54.b. *eius laudes.* 60.c.d.e
Saluina ſtudioſa Ioannis Chryſoſtomi. 61.a
Saluina vidua relicta Nebridij Conſtantinopoli aſſiſtit Ioanni Chryſoſtomo. 197.c
Saluſtius exterris cauſa Ioannis in Creta degit. 242.b
Samuelis Prophetæ oſſa translata Cõſtantinopolim. 352.a
Sanctos viros cur a barbaris Deus cædi permittat. 304.e. 305.a
Sanctorum cultum ſemper Eccleſia prædicauit. 248.c.d
Sanctis viris erigi ſolita eccleſiæ, & dies feſti inſtitui. 179.a
Sanctos quoque falſis ſubreptionibus interdum decipi poſſe. 218.b.c
Sanctorum reliquiæ proficua contra dæmones. 486.d.e
Sanctorum reliquiarum contemptores perſtringuntur. 393.a.b
Sanctorum reliquiæ quam auide quæſita. 304.e. 305.a. *Vide,* Reliquiæ.
Sardicenſe Concilium improbat canonem Concilij Antiocheni ab Arianis editum. 190.a
Sardicenſis Concilij canon pro Nicæno citatus. 448.c.d.e. 454.a. 455.
Sardicenſis Concilij, num Catholicum fuerit, controuerſia obiter oborta in Africa. 336.d.e
Sarmatæ cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263.d
Sarmatæ vocati a Ruſſino in cladem Imperij. 5.e
Sarraceni graſſantur in Palæſtinam. 304.e
Sarracenorum Epiſcopus ordinatus Aſpebetus. 471.d. 530.a.b
Sarraceni conuerſi ad fidem tempore belli Perſici. 470.a.b.c. 471.b.c
Sarraceni baptizantur a S. Euthymio. 471.b.c
Sarraceni diuinitus ſuperati. 468.e. 469.a
Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaiſum. 237.e
Sarus dux armatur in Stilichonem. 267.e. *occidit eius ſatellites, & quærit ipſum.* ibid. 268.
Sarus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d.e. *extinctus.* 324.b
Sarus dux Hunnorum recedit a Gothis, & inhæſit Honorio. 291.e. 292.a
Sarus cædit Gothos. 291.e. 292.a
Saturninus cum Aureliano dantur Gainæ tyranno. 110.d.e. *eius conſtantia admiranda,* 121.a. *liberati a Ioanne Chryſoſtomo.* 123.b.c
Sauli Pagano commiſſa ſumma belli apud Pollentiam. 286.e
Saxones cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263.d
Schiſma Antiochenæ Eccleſiæ ſublatum. 273.b.c.d
Schiſma Epheſi conſtatur per Ioãnem Epiſcopũ Antiochenum. 573.b.c.d. *Schiſmaticorum accuſationes aduerſus Catholicos.* 574.a.b
Schiſma in Eccleſia Romana per Eulalium contra Bonifacium conſtatum. 429.c.d
Schiſmatis vniuerſalis inſtans periculũ ob cauſam S. Ioannis Chryſoſtomi. 228.d.e
Schiſmatici Donatiſtæ Vide, Donatiſtæ.
Schiſmaticorum libellus contra Cyrillum & Memnonem. 574.d.e
Schiſmatici Epheſi clanculo omnia agunt. 575.b
Schiſmatici ſtabiliunt hæreſim Pelagianam. 575.c
Schiſmatici dedere litteras contra Cyrillum in Ægyptum. 577.a
Schiſmatici quæ poſtea ad S. Synodum ſcripſerint. 578.d.e
Schiſmatici excommunicati a Synodo Epheſina. 579.a.b
Schiſmatici ſcribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos. 583.e. 584.a
Schiſmatici utuntur auxilio Acacij Beræenſis. 588.b.c
Schiſmatici doloſe profeſſi fidem Catholicam. 589.e
Schiſmatici ijdem Neſtoriani. 595.e
Schiſmatici anguſtiantur, cum vident Theodoſium erga Orthodoxos propenſiorem. 596.a.b
Schiſmatici turpiter mẽtiti Epiſcopum Mediolanenſem ſecum conuenire. 599.a.b
Schiſmatici contra Cyrillum ſparſere calumniam, damnata ab ipſo ſua capitula. 625.e. 626.a
Scotis conuerſis ad fidem datur Epiſcopus a Cæleſtino Romano Pontifice. 519.d.e. 520.b
Scythæ Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chryſoſtomum conuerſi. 126.e. 127.a
Scythæ credunt Chriſto. 23.a.b
Scriptores librorum Canonicorum. 236.c.d
Scriptores Vitæ S. Martini. 163.e
Scripturæ Canonicæ quæ ſint cognoſcuntur & probantur a Romano Pontifice. 456.d.e
Scripturis diuinis quomodo abutantur hæretici. 225.d
Sebaſtianus Comes confeſſor gener Bonifatij ducis. 476.c
Sebaſtianus monachus Caſſinenſis auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d
Sebaſtianus tyrannus aduerſus Honorium. 322.d. *extinctus.* 324.b
Sebennus Epiſcopus Eleutheropolis, cui reuelata ſunt corpora Prophetarum. 252.c
Seculares ludi editi ſub Honorio. 186.d.e
Seculares magiſtratus inique agentes iudicant Epiſcopi. 327.b.c
Sedes Apoſtolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam ſemper Romana Eccleſia. 388.a
Sedium diſpoſitio in Concilio Epheſino. 567.e
Segericus Rex Gothorum poſt Athaulphum. 383.d
Segetum luſtrationes. 101.a
Seleucia matrona Ruſtini vxor Cæſarienſis bene habuit S. Ioannem Chryſoſtomum ad exilium pergentẽ. 214.b.c
Senatus Conſtantinopolitani ædes incendio conflagrarunt. 198.d.e
Senatores Gentiles infeſti Theodoſio Seniori & eius filijs. 2.b
Sententia lata in Eutropium. 80.e. 81.a
Sententia lata aduerſus Ioannem Chryſoſtomũ. 275. 276.a
Sententiarum Apoſtolicæ ſedis executores nimis libere agentes conflarunt inuidiam in ipſos Romanos Pontifices. 452.c.d.e
Sententia lata contra Neſtorium Epheſi. 570.a.b
Sententia ſchiſmaticorum contra Cyrillum & Memnonem. 574.b.c.d
Sepulchrum Eudoxiæ tremens. 220.d
Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduerſus Donatiſtas. 55.e
Serapion Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus exilium paſſus. 241.e. 242.a

Serapion diaconus inſtigat Epiſcopos contra Ioannem abſentem. 124.d
Serapion diaconus Conſtantinopolitanus agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 144.b
Serapion diaconus inſurgit contra Ioannem Chryſoſtomum. 67.e
Serapion ordinatus presbyter a Ioanne Chryſoſtomo. 173.d
Serapion Epiſcopus Oſtracinæ communionis Ioannis Chryſoſtomi laudatus. 243.a
Serapion Epiſcopus apud Gothos. 226.e
Serapion monachus in Aegypto hæreſis Anthropomorphitarum. 226.c
Serena vxor Stilichonis. 2.a
Serena vxor Stilichonis occiditur. 276.d.e
Serena in ſuſpicionem adducta proditionis Vrbis. 276.e
Serui armati in bello contra Rhadagaiſum. 237.e
Seruus Stilichonis arreptus a dæmone curatur a S. Ambroſio. 20.b
Seruus Epiſcopus in Africa quæ paſſus a Donatiſtis. 229.e
Seuerus Sulpitius hiſtoriam ſcripſit. 16.d
Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini. 28.a.b
Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicinum. 28.a. *quæ ipſe accipiat a Paulino.* ibid.
Seuerus cum S. Martino aſſuetus. 29.a.b
Seuerus corrigitur. 150.b
Seueri dialogi. 162.d
Seuerus Millenarius. 162.d. 325.e
Seuerus Sulpitius aſperſus labe Pelagiana. 604.d. *reſipuit ab errore.* e
Seuerus Sulpitius an fuerit Epiſcopus. 604.e. 605.
Seuerus & Macarius in Africa occiſi. 269.c
Seuerus Epiſcopus Mileuitanus. 270.a
Seuerus Epiſcopus Minoricæ inſulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Iudæos conuertit. 419.b.c.d. 420. 421. 422. 423.
Seueri Epiſcopi Minoricenſis epiſtolæ circularis integra fides. 419.c.d
Seuerus Epiſcopus Minoricenſis vrget Iudæos. 421.d.e. 422.
Seueri Epiſcopi Sitifenſis neptis ſanctimonialis capta a barbaris Dei ope illæſa ſeruatur. 303.e. 304.a
Seuerus Epiſcopus Treuerenſis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos. 652.b
Seuerus presbyter cum alijs miſſus a Synodo ad Theophilum. 171.d
Seuerus presbyter legatus Ioannis Chryſoſtomi ad Innocentium Papam. 193.b
Seuerianus Epiſcopus Gabalenſis quid molitur contra Ioãnem Chryſoſtomum abſentem. 124.e.d
Seuerianus agit aduerſus Ioannem Chryſoſtomum. 144.b.e
Seuerianus reconciliatur Chryſoſtomo. 144.d
Seuerianus vrgetur a populo Conſtantinopolitano. 144.e. 145.a
Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem. 145.b
Seuerianus rurſum agit contra Ioannem Chryſoſtomum. 168.b.c.d
Seuerianus Epiſcopus accuſator Ioãnis Chryſoſtomi. 173.b
Seuerianus rurſum cõtra Ioannem Chryſoſtomum. 180.a.b
Seuerianus Gabalenſis concionatur in Ioannem Chryſoſtomum contumelijs eum onerans. 176.d
Seuerianus & Antiochus cauſa necis S. Ioannis Chryſoſtomi. 254.a.b
Seuerianus Gabalenſis apoſtata nominatus ab Iſidoro Peluſiota. 287.d
Seuerianus iungitur ſceleſtiſſimo Porphyrio inuaſori ſedis Antiochenæ. 202.e
Seueriani fuga ex timore Antiochenorum. 203.a
Sibyllina carmina Romæ combuſta. 98.b
Sicarij in Ioannem Chryſoſtomum immiſſi. 196.d.e
Sydonij cultores Cæleſtis idoli. 95.b
Sygeſarius Gothorum Epiſcopus Arianus bapizator Attali tyranni. 291.e
Signa militaria cruce decora. 8.e. 9.a
Signum in vexillis Chriſtianorum. 9.a
Siluanus Epiſcopus Philippopolis tranſlatus in Epiſcopatum Troadis. 644.a.b. *eius mores & miracula.* c.d
Siluanus ſuſtulit iudicium a clericis. 644.d
Siluanus laicos conſtituit ad iudicandum. 644.d.e
Siluanus Epiſcopus extorris piſcatu ſibi victum quærit. 242.b
Siluanus Primas Numidiæ præſidet Concilio Mileuitano. 164.a
Siluanus Primas prouinciæ Numidiæ præfuit Cirtenſi Concilio. 335.e
Siluia Ruffini Præfecti ſoror virgo ſanctiſſima. 12.c.d. *redarguit Iouinium delicioſum.* 12.d. *in diuinis litteris admodum verſata.* ibid. d
Symbolum Catholicorum in ſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ. 419.d
Symbola Catholicæ communionis. 55.c
Symbolum dignoſcendæ fidei Catholicæ ab hæreſi. 564.a
Simeon Stylita proficuus Eccleſiæ. 621.a.b.c. *omnibus populis innoteſcit.* d
Simeon Stylita precibus vincit Perſas. 469.a.b
Simeon Stylita communicauit cum Domno Epiſcopo Antiocheno. 658.e
Simeon Stylita accepit litteras a Theodoſio Imperatore pro pace Eccleſiæ. 618.e. 620.d.e
Simoniani dicendi Neſtoriani. 648.b
Simoniacorum Epiſcoporum cauſa tractata Epheſi in Concilio. 123.e. 124.a
Symmachi Præfecti Vrbis relatio ad Honorium Imperatorem de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ. 429.d.e
Symmachus fauet Eulalio. 430.a.d.e. 431.e
Symmachi miniſter a populo verberatus. 431.c
Symmachi ſecunda relatio ad Honorium Imperatorem. 431.d.e
Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem. 433.d
Symmachi quarta relatio ad Conſtantium de temeritate Eulalij. 436.e. 437.a
Symmachi quinta relatio. 438.b.c
Symmachi ſexta relatio de reſtitutione Bonifacij. 439.a
Simplicius Epiſcopus Bituricenſis ſanctitate celebris. 605.a
Simplicianus ſenex & optimus. 35.e
Simplicianus creatur Epiſcopus Mediolanenſis. 38.e. 39.a
Simplicianus Epiſcopus Mediolanenſis quando obijt. 100.a.b
Simplicianus accepit reliquias martyrum a Vigilio. 102.e
Simplicius Epiſcopus Mediolanenſis conſulitur ab Epiſcopis Africanis. 42.e
Syncletius Metropolitanus in Aſiam mittitur a Ioanne Chryſoſtomo. 122.e
Syneſius Epiſcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Epiſcopo apud Theophilum. 263.b.c
Syneſii epiſtola ad Theophilum. 262.b.c
Syneſius Epiſcopus inſectatur Eunomianos. 308.a
Syneſii litteræ aduerſus Eunomianos. 308.a.b
Syneſii ex philoſopho Epiſcopi res geſtæ. 308.e. 309.a. 310.
Syneſii electio in Epiſcopum. 309.a.b

Synesij epiſtola de eminentia ſacerdotalis functionis. 309. a.b.c.d
Syneſius longe abhorret vt patiatur creari Epiſcopus. 310. a.b.c
Synesij ingenuitas. 310.c.d
Synesij excogitatæ artes, vt fugiat Epiſcopatum. 311.a.b
Synesij epiſtola ad ſuos de electione in Epiſcopũ. 311.c.d
Syneſius mori potius delegit, quam creari Epiſcopus. 311. c.d.e
Syneſius abhorret iudicare litigantiũ cauſas. 311.e.312. d.e
Syneſius lites iudicat. 311.c.312.a.b
Syneſius iudicat cauſam Pauli & Dioſcori Epiſcoporum. 312.a.b
Syneſius ad Theophilum caſus grauiores iudicandos remittit. 312.d.e
Syneſius Epiſcopus habet Concilium Ptolemẽſe. 327.c.d.e
Syneſij vigor ſacerdotalis infractus laudatur. 328.c. 329.e
Synesij epiſtola de pœnitentia Andronici. 328.e.329.a
Syneſius e tribunali deponit Andronicum Libyæ Præfectũ. 329.c
Synesij epiſtola ad Theophilũ de rebus Andronici. 329.d
Synesij res geſtæ cum Euagrio philoſopho, quem conuertit ad fidem. 329.e.330.a.b
Synesij lucubrationes. 332.b.c
Syneſius laudator Hypatiæ. 379.d.e
Synodus. Vide, Concilium.
Syria ab Hunnis inuaſa. 6.a
Syriæ Epiſcopi monent Neſtorium, vt ſe emendet. 542.b. iidem præſto ſunt Neſtorio contra Cyrillum. 547.c.d
Siricius Papa neſciens dat litteras communicatorias Origeniſtis. 32.e
Siricius Papa excuſatur. 33.b.d
Siricius dat litteras communicatorias Ruffino. 33.d
Siricij Papæ epiſtola recitata in Cõcilio Teleptenſi. 417.a
Siricius Papa conſulitur ab Epiſcopis Africanis. 420.e
Siricij Papæ obitus, 44.d.e. epiſtolæ ab eo conſcriptæ. d.e
Siricij Papæ res geſtæ. 44.e
Siſinnius Epiſcopus Nouatianus ſucceſſor Marciani. 13.b.e
Siſinnius genere Cappadox. 100.e
Siſinnius martyr cum ſocijs ſub Honorio Imperatore. 100.a.101.
Siſinnius Epiſcopus Nouatianus contra Ioannẽ Chryſoſtomũ pœnitentes ſemper excipiẽtem librum ſcripſit. 257.e
Siſinnius monachus mittitur ab Exuperio cum eleemoſynis in Orientem. 245.d.e
Siſinnij monachi profectio in Aegyptum ad eleemoſynas erogandas. 246.a
Siſinnius Epiſcopus Conſtãtinopolitanus ſubrogatus in locum Attici. 491.e.493.b. laudatus Epiſcopus. 493.c.d
Siſinnij Epiſcopi Conſtantinopolitani obitus. 505.e
Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus laudatus a Cæleſtino. 534.b.c
Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium inclamauit. 413.c.d
Sixtus Papa ſcripſit ad Ioannem Epiſcopũ Antiochenum. 613.b
Sixti Papæ nomine fictæ litteræ. 618.a
Sixtus Papa ſuccedit Cæleſtino. 617.c.d
Sixtus quærit curare Neſtorium. 617.d.e.618.a
Sixti Papæ nomine libri Sixti philoſophi velati. 306.d.e
Sixti epiſtola ad Ioannem Antioch. laudata a Vincentio Lirinenſi. 617.b
Sixtus Papa calumniam paſſus a Neſtorianis, quaſi indigne tuliſſet depoſitionem Neſtorij. 635.c.
Sixti epiſtola ad Cyrillum. 635.d.e
Sixtus excuſat Ioannem Antiochenum. 636.a
Sixti Papæ tolerantia in aduerſis. 636.b
Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligẽdo Epiſcopo Rauennate. 638.d.e
Sixtus Papa ordinat Petrũ Chryſologum Epiſcopum Rauennatem. 638.d.e
Sixti Papæ epiſtola ad Ioannem Antiochenum. 636.e. 637.a
Sixto datum iudicare cauſam ſuam. 641.e
Sixtus Papa accuſatus a Baſſo Exconſule. 640.e.641.a. 642.d.e
Sixti accuſationis & liberationis legitima hiſtoria quæ ſit. 642.d.e
Sixti Acta in cauſa Polychronij Epiſcopi Hieroſolymitani ſpuria. 642.e.643.a.b
Sixtus Papa negat audientiã Iuliano Pelagiano. 679.c.d
Sixti Papæ obitus. 680.a
Sixtus Papa picturis ornauit baſilicam S. Mariæ ad Præſepe dictam. 680.b. dona munifica ab eo illi oblata. ibid.
Sixtus Papa ornauit baptiſterium Cõſtantini. 681.a. alia Sixti opera. e
Sixti Papæ nomine ſuppoſita opera Pelagianorum. 681. d.e.682.
Sixtus Papa V. edendam præcepit ab Auctore Vitam S. Ambroſij. 38.a
Sixtus, ſiue Sextus Pythagoricus philoſophus. 306.c. eius libri adſcripti Sixto Papæ & martyri. 306.d.e
Socrates Nouatianus & Origeniſta. 151.a
Socrates proclinior erga Origeniſtas. 115.b
Socratis error & impoſtura. 150.e.151.a
Socrates hiſtoricus Nouatianus infenſus Cyrillo Nouatianorum inſectatori. 377.d.e. multa in Cyrillum exordio protulit. ibid.
Socrates Nouatianus miracula falſo tribuit Nouatianis. 460.c.d.e
Socrates hiſtoricus cur infenſus Neſtorio. 513.d.e. reprehenditur de perperam facta reprehenſione. ibid.
Socrates reprehenditur de origine hæreſis Neſtorij. 515.e. 516.a.b
Socratis hiſtoriæ finis. 677.d
Solanius imprudens Sixti Papæ nomine edidit fœtus Pelagianos. 681.c.d
Sophronius diaconus cauſa Ioannis in Thebaide detentus in carcere. 242.b
Sorices depaſcuntur Chriſtianos martyres. 466.e
Sozomenus proclinior erga Origeniſtas. 115.b
Sozomenus a Palladio Origeniſta mutuatus hiſtoriã Origeniſtarum. 117.e.118.
Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
Sozomenus Origeniſta corrigitur. 151.c.d.e
Sozomeni hiſtoriæ terminus. 383.a
Sozomeni hiſtoriæ finis. 677.c.d. ſentẽtia S. Gregorij de eo quomodo accipienda. 677.e
Sozomeni hiſtoria maioris auctoritatis, quam Socratis. 678.b
Spectacula turpia ſublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chryſoſtomo. 82.c.d. qualia eſſent. d.e. ludi permiſſi honeſti. 92.a
Spoletinum Concilium indictum. 435.e. cur deſijt celebrari. 436.d.e
Spolia clericorum defunctorum debentur Eccleſiæ. 42.b.c
Spoliorum clericorum collectores bene in Eccleſia inſtituti. 42.b.c
Statua Veneris corruit virtute Crucis. 137.c.d
Statuæ quo ritu dedicari ſolitæ. 287.d.e
Statuæ deorum conuelli penitus iuſſæ reſcripto Honorij Imperatoris. 270.e

Statuæ

Statuæ Eutropij proſtratæ. 81.a
Statua nobiliſſima incendio abſumpta. 198.e
Statua argentea Eudoxiæ dedicatio. 187.d.e
Statuæ Muſarum incenſæ. 198.e
Statuæ Iouis & Mineruæ incenſæ. 198.e
Stephanus cauſa Ioannis Chryſoſt. in Arabiam relegatus. 242.b
Stephani protomartyris inuentio & translatio reliquiarum. 365.e.366.a.b.367.368.
Stephano protomartyri plures erectæ eccleſiæ in Africa. 390.b.c.391.392.
Stephani reliquijs ſex mortui reuocati ad vitam. 392.c.d
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Africam per Oroſium. 389.e.390.a.b
Stephani protomartyris reliquiæ in Luſitania. 408.a
Stephani protomartyris reliquiæ delatæ in Minoricã inſulam. 419.b.c.d. eius virtute Iudæi conuerſi. 419.420.421.422.423.424.
Stephanus iterum ex eminenti ſuggeſtu prædicat Euangelium ſequentibus ſignis. 393.a.b.c
Stephani reliquias acceptas ab Oroſio Auguſtinus diuiſit in Eccleſias Africanas. 393.c.d
Stephani protomartyris templum erectum Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta. 666.e
Stephani reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim, & in eccleſia S. Laurentij poſitæ. 667.a.b
Stilicho Magiſter militiæ. 2.a
Stilichoni commendati filij a Theodoſio Imperatore. 2.a.b
Stilichonem Theodoſius ſibi iungit fœdere nuptiarum. 2.a
Stilichonis vxor Serena ſoror Theodoſij. 2.a
Stilicho Gentilium aduerſarius. 2.b
Stilichonis æmulus Ruffinus. 2.b
Stilicho laborat pro ſalute Orientalis Imperij. 8.e.9.a
Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e.9.10.
Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Ruffini. 9.d.e.10.a
Stilicho eluſus arte Ruffini, machinatur illi necem. 9.c.d.e. eius reditus in Italiam. d
Stilicho violat Eccleſiæ immunitatem. 20.a
Stilicho pœnitentiam agit de violata Eccleſiaſtica immunitate. 20.a
Stilichonis ſeruus a dæmone obſeſſus. 20.b
Stilicho quid de S. Ambroſio ægrotante. 35.c
Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
Stilichoni tributa victoria obtenta a Maſcezile contra Gildonem. 60.a
Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
Stilichonis Conſulatus cur diutius retardatus. 99.e
Stilichonis victoria a Claudiano decantata. 99.e.100.a
Stilicho feliciſſimus ſi non altiora ambiſſet. 10.a
Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vuandalos in Gallias. 251.c.d
Stilicho ex Vuandalis ducit originem. 251.c.267.a.b
Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.c.d
Stilicho victũ Alaricũ apud Pollentiã fugere ſinit. 186.b.c
Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
Stilicho timens irruentẽ Sarũ confugit ad eccleſiam. 268.e
Stilicho iuſto Dei iudicio eccleſiæ iura violans compellitur confugere ad eccleſiam. 267.e
Stilicho auulſus ab eccleſia occiditur. 267.e.268.a
Stilichonis filiæ Maria, & Thermantia. 268.b
Stilichonis bona Fiſco addicta. 268.d.e
Stilichonis conſilium in ſubiugando ſibi vniuerſum Imperium. 269.a
Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Imperatore. 269.b
Stilichonis morte qua occaſione inualuere Donatiſtæ. 269.e
Stilicho proditor cum filio Eucherio. 267.b.c.268.a
Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagaiſum. 237.e.238.
Stoici philoſophi doctores Pelagianorum. 306.b
Studius Præfectus vrbis Conſtantinopolitanæ tempore exilij Ioannis Chryſoſtomi. 207.a
Studium litterarium in meliorem formam Theodoſius reſtituit. 492.e
Subſcriptio teſtiũ in teſtamẽto Gregorij Nazianzeni. 686.e
Succeſſores deligere aliquando permiſſum Epiſcopis, poſtea id abrogatum. 496.a.b
Succeſſus Epiſcopus Diocæſareæ accipit litteras a Cyrillo. 634.c
Suenes martyr in Perſide dira paſſus. 467.a.b
Suetonius Tranquillus in compendium redactus a Paulino, & metro cantatus. 16.4
Sueui Gallias infeſtant vna cum alijs barbaris. 267.b
Sueuorum Reges Honorio obſequentes ſe præbent. 384.b
Sueui cum alijs barbaris inuadunt Hiſpanias. 287.d.e
Suffectani cultores Herculis. 96.e
Suffectani Gentiles populi in Africa trucidant Chriſtianos. 96.d.e
Suffectanos S. Auguſtinus admonet. 96.e.97.a
Suggeſtum in vſu ad conciones. 257.b
Suidæ error. 2.d
Summi Pontifices dicti Epiſcopi. 41.b.c
Summus Sacerdos prohibetur dici Epiſcopus. 40.d.e
Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 671.a
Superſtitio Gentilicia tum ablata, quando credebatur Chriſtiana religio defectura. 49.b.c.d.e
Superſtitionẽ Gentiliciam tollendã rogant Epiſcopi Africani. 53.b. ſublata legibus Honorij. 91.c.d.e.92.a.b
Superſtitio Gentilicia ſublata legibus Arcadij Imperatoris. 92.b.c.d
Superſtitio Gentilicia in luſtratione agrorum. 101.a
Superſtitio Gentilicia viget adhuc in creandis Romæ Conſulibus. 288.c.d
Superſtitiones nonnullas Gentilicias ab Eccleſia Africana S. Auguſtinus auferre conatus. 417.b.c.d

T

Tabellarius in habitu mẽdici miſſus a Synodo. 583.e
Taurinenſe Concilium. 39.a.b. Acta in Synodo. c.d
Telenſe ſiue Teleptenſe Concilium in Africa. 416.e
Templum Aſtartbes in Phœnicia. 142.b
Templum Cæleſtis Carthagine proſtratum. 92.b.c.93.94.
Templum Marnæ vt deijceretur laborat S. Porphyrius Epiſcopus Gazenſis. 131.b.c.d. illud demoliendum fore præuidit Porphyrius. 134.c
Templum Marnæ incendẽdum eſſe puero reuelatum. 138.c.d.e. quando & quomodo combuſtum. 139.b.c.d
Templi Marnæi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
Templum Veneris Bibli in Phœnicia. 142.b
Templa deorum Romæ proſtrata. 98.a.b
Templa deorum iuſſa dirui lege Honorij Imp. 91.c.d.e
Templa deorum quæ erãt Gazæ. 138.a. eadẽ proſtrata. b.c
Templorum ædificia in vſum publicum vendicari Honorius reſcripſit. 271.a
Templi idoli lapides non admiſſi in ſtructuram eccleſiæ, ſed ex illis via ſtrata. 140.c.d
Templorum annonæ militibus applicata. 370.e
Templum idoli in Libano promptuarium turpitudinũ demolitum. 142.b
Templorum idolorum in Phœnicia deſtructio. 141.b.c.d.142.a.b
Templa deorum ſpoliata ornamentis ad aurum dandum

Alarico pro ſoluenda Vrbis obſidione. 277.a
Terebon filius ducis Sarracenorum a dæmone percuſſus ægrotans inſanabili morbo curatur a S. Euthymia. 470.c.d.471.472.
Termophilarum anguſtiæ patuere barbaris dolo Ruffini. 8.b.c
Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij. 268.b
Terræmotu concutitur ciuitas Conſtantinopolitana, cum exulat Ioannes Chryſoſtomus. 176.e
Terræmotus concutit ciuitatem Conſtantinopolitanam. 20.b
Terræmotus in obitu S. Paulini. 607.a
Tertullus ſpurius Conſul creatus a tyranno. 288.e
Teſtamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d.e.686. *elucidatio ipſius.* 687.b.c.d.688.689.690.
Teſtamentum Gregorij Nazianzeni executioni mandatum. 690.a
Teſtes teſtamento Gregorij ſubſcripti. 686.e.687.a
Tygrius presbyter martyrium conſecutus ſub Arcadio. 201.d
Tygrius ob Ioannẽ Chryſoſtomum in Meſopotamiam relegatus. 242.b
Timaſius Conſul maritus Pentadiæ. 205.d
Timaſius Exconſul relegatus in Oaſim. 12.a
Timaſij mores quales. 12.a.b
Timaſius & Iacobus ex diſcipulis Pelagij redditi Catholici. 364.e.365.
Timothei martyris reliquiæ. 71.d
Timotheus Maroniæ Epiſcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a
Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli. 346.e
Typhus pro arrogantia vſurpatus. 453.e
Tyrones tumultuati in Africa. 180.d
Tyranni exorti in Britannia. 260.d.e
Tyranni ab Honorio Imperatore Dei ope extincti. 322.d.e
Tyrannis Heracliani quando cœpta. 341.b.c. 451.e. 452.a
Tyrannorum extinctor Honorius. 479.b.c
Tyrannorum eſt auferre Eccleſiæ priuilegia. 480.a.b
Tyrannus nouus poſt obitum Honorij Ioannes inſurgit. 479.d.e.480.
Thyrſus martyr reuelat reliquias Quadraginta martyrum. 665.b
Tituli Epiſcoporum qui vetiti in Concilio Carthaginenſi. 40.c.41.a
Tituli ſacrorum Antiſtitum conſueti. 41.a.b
Tituli quos reſpuerunt Epiſcopi Africani. 41.d.e
Titulus Pammachij in Vrbe. 48.e
Titulum Epiſcopi non vſurpat Ioannes Chryſoſtomus, licet iniuſte damnatus. 192.e
Titulis honorificis non nominandi hæretici atque ſchiſmatici. 362.b.c
Titulos Fiſcales Theodoſius lege vetuit affigi. 676.d.e
Titus diaconus occiſus Felicis Magiſtri militiæ iuſſu. 500.b
Thalaſſius Præfectus Prætorio Illyrici ad Epiſcopatum Cæſarienſem aſſumptus. 677.b.c
Tharaſia conſors S. Paulini. 47.a
Theaſius Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus a Donatiſtis. 269.d
Theaſius Epiſcopus legatus ex Concilio Africano ad Honorium Imperatorem. 221.a
Thees ſanctæ reliquiæ. 71.d
Themiſtius Epiſcopus Hadrianopolis teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Theodoretus reprehenſione dignus, dum laudat Porphyrium Epiſcopum Antiochenum. 273.a.b
Theodoretus creatus Epiſcopus Cyri. 481.d.e
Theodoretus retinetur Antiochiæ cauſa verbi Dei. 481.e. 487.e
Theodoretus pugnat contra Marcionitas. 485.c.d.486. 487.
Theodoreti labores aduerſus alios hæreticos. 487.a.b.c
Theodoretus claudit hiſtoriam laudibus Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis. 506.d.e
Theodoretus conſulto noluit hiſtoria attingere Neſtorij tempora. 506.e
Theodoretus quando hiſtoriam ſcripſit. 506.e
Theodoreti diuerſa editio, & totius eius vitæ ſtatus. 507.b.c
Theodoretus cum alijs Epiſcopis Syriæ monet Neſtorium ſe corrigere. 542.b.c
Theodoretus fauit poſtea Neſtorio. 542.d.e
Theodoreti epiſtola ad Irenæum, qualis ipſe fuerit, arguit. 542.e.543.a
Theodoretus ſubdole agit. 543.b. *quam fuerit Theodori Mopſueſteni obſeruantiſſimus.* c.d
Theodoreti epiſtolæ Græce ſcriptæ in Vaticano habentur. 543.e. *Latinæ redditæ a Federico Metio.* ibid.
Theodoretus iuſſus a Neſtorio ſcribere contra Cyrillum. 547.d
Theodoreti litteræ de rebus geſtis Conſtãtinopoli. 597.d.e. 598.a
Theodoretus defendit Neſtorium. 598.a.b
Theodoretus concionatur Chalcedone Neſtorianis. 598.c.d. *palam profitetur ſe Neſtorij defenſorem.* e
Theodoretus contra Cyrillum ſcribit. 602.b
Theodoretus litteris ſtudet concitare Epiſcopos Italiæ contra Cyrillum. 602.b.c
Theodoreti vera reſipiſcentia multis declarata. 658. a.b.c
Theodoreti plurimæ epiſtolæ, quibus ſe penitus auerſatum Neſtorium demonſtrat. 658.a.b.c
Theodoreti Antitheſes in Cyrilli capita abolitæ. 628.e
Theodoretus poſt pacem adhuc aduerſatur Cyrillo. 628. c.d
Theodoretus poſt initam concordiam adhuc ſtudet Neſtorio. 628.c.d. *eius epiſtola ad Neſtorium.* d.e. 629.b
Theodoretus quid ſcribat ad Ioannem poſt concordiam initam. 628.e.629.
Theodoreto quæ occaſio data ſcribendi contra Idololatras. 669.d.e
Theodoretus defendit iura Eccleſiæ Antiochenæ contra Alexandrinum Epiſcopum. 678.d.e
Theodoretus redditur infenſus Dioſcoro Alexandrino. 678.c
Theodoretus diaconus Romanæ Eccleſiæ ſub Innocentio. 192.d
Theodoritus Patricius appetitur inſidijs ab Eudoxia. 144.a
Theodori Conſulatus cum Eutropio. 74.d.e. *ſolus remanſit, expuncto collega.* 74.e. *notus Auguſtino.* ibid. *eius laudes a Claudiano decantatæ.* 75.a. *eius ſcripta.* b
Theodotus Epiſcopus Antiochenus retinet Theodoretum cauſa verbi Dei. 481.e
Theodotus Epiſcopus Ancyræ agit patronum Synodi in Concilio Epheſino. 568.a
Theodoti Epiſcopi Ancyræ lucubrationes, cum moraretur Epheſi. 595.c
Theodorus Iudæorum ſummus ſacerdos in inſula Minorica. 421.c. *eius viſio de Chriſti victoria.* ibid. c.d. *eius conuerſio.* 423.c.d
Theodorus miſſus a Theophilo Romam. 87.b.c

Theodorus Mopſueſtenus apoſtata a monachiſmo, turpiſſimus vita. 516.d.e
Theodorus Mopſueſtenus magiſter Neſtorij. 516.d.e
Theodorus Mopſueſtenus vt impius condemnatus. 543.e. 544.a
Theodori Mopſueſteni libri produntur in lucem. 648.d.a. *damnantur in Armenia primo.* e. *confutantur a S. Cyrillo Epiſcopo Alex.* 649.e.d
Theodorus quaternitatem inducebat. 650.a
Theodori Mopſueſteni ſcripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno. 650.c.d.e
Theodori ſcripta an recepta a Cyrillo & Proclo. 650.c. 631.a
Theodori Mopſueſteni laudes an receperit Synodus Chalcedonenſis. 651.b
Theodori Mopſueſteni obitus, & ſedis tempus. 506.d.e
Theodorus Præfectus militum, ductor Ioannis in exilium. 212.b
Theodorus Tarſenſis aliquando pro Diodoro errore poſitus, diuerſa vtriuſque conditio. 517.a.b
Theodorus Epiſcopus Tyanæus recedit Conſtantinopoli nolens aduerſari Chryſoſtomo. 189.c. *numquam receſſit a communione Ioannis.* 201.a
Theodorus Tyanæus Epiſcopus laudatus ob gratiam præſtitam exulibus communionis Ioãnis Chryſoſtomi. 242.c.243.a
Theodoſius Senior cõmendatos S. Ambroſio reliquit filios. 2.a. *item & Stilichoni.* ibid.
Theodoſij conſilium in conciliando ſibi Stilichone. 2.a.b
Theodoſij Senioris corpus relatum Conſtantinopolim. 10.e
Theodoſius Iunior naſcitur. 131.b.c. *prædictio de eo.* 133.e.134.a. *quæ contigerunt in ortu eius.* 134.b.e
Theodoſius Imperator baptizatus a S. Ioanne Chryſoſtomo. 663.b
Theodoſij baptiſmi ſolemnis pompa. 134.e.135.a
Theodoſius infans annuere viſus eſt petitioni Epiſcoporũ. 135.a.b.e
Theodoſius infans admotus ad genua Ioannis Chryſoſtomi ab Eudoxia. 144.d
Theodoſius infans ægrotat. 151.b
Theodoſij lex in Iſaurorum latrones. 216.e
Theodoſij Iunioris quinquennalia edita. 237.e
Theodoſius a patre Arcadio commendatus Regi Perſarum. 265.a
Theodoſius init fœdus centum annorum cum Rege Perſarum. 265.d.e
Theodoſius auxilium opportune mittit Honorio ſub Attalo periclitanti. 289.
Theodoſius littora Orientis cuſtodiri iubet ob metum barbarorum. 291.c.d
Theodoſius Imperator leges ſancit aduerſus hereticos omnes. 307.b.c.339.b.c.d.380.e.480.b.c.d.514.d.e. 515.a
Theodoſij leges contra Gentiles. 480.c.494.e
Theodoſius exagitat Anabaptiſtas, Eunomianos, & Nouatianos. 359.b.e.480.b.c
Theodoſius reſcribit contra Iudæos. 380.a.480.d.a
Theodoſius abrogat præfecturã Gamalielis Iudæi. 380.a.b
Theodoſius creat Pulcheriam ſororem Auguſtam. 380.e.d
Theodoſius probe inſtitutus a Pulcheria. 380.e.381.a
Theodoſij crebra ieiunia. 381.b
Theodoſij Regia ſimilis monaſterio. 381.b
Theodoſius bibliothecam collegit. 381.b.e
Theodoſij egregiæ virtutes. 381.d.e
Theodoſius cultor reliquiarum ſanctorum. 381.e
Theodoſius precibus ſedat tempeſtatem. 382.a.b
Theodoſius religione regit Imperium. 382.a.b
Theodoſij Imperium feliciſſimum, dum in eo religio viguit. 382.b.e
Theodoſius, intercedẽte Aſclepiade Epiſcopo Cherſoneuſi, indulget delinquentibus. 461.b
Theodoſius diuina ope vincit Perſas. 468.a
Theodoſij numiſma de victoria contra Perſas. 469.b
Theodoſius accepit coniugem Eudociam. 475.a.b
Theodoſius dilatat iura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 475.a.b
Theodoſius defendit Imperium tuendo Eccleſiaſticam immunitatem & religionem. 480.a.b
Theodoſij ex religione apparatus contra tyrannum. 480.b.e
Theodoſius plures eodem anno ſancit leges contra hæreticos. 480.b.e.d.e
Theodoſius Paganos exagitat. 480.c.481.a
Theodoſius Iudæos coercet. 480.481.d.e
Theodoſius reſtituit in Imperium Valentinianum. 487.d.e
Theodoſius ſoluit Circenſe ſpectaculum, vt Deo gratias agat. 488.a
Theodoſij ſanctio de feſtis diebus. 488.e.489.a
Theodoſij hoſtes barbaros vltus eſt Deus fulminibus. 490.a.b
Theodoſij laus, cuius religione hoſtes debellati abſque gladio. 490.e.491.c.d
Theodoſius licet indebite excommunicatus a monacho, non neglexit, ſed curari voluit. 491.a
Theodoſius conuenit anachoretam, & cum eo verſatus. 491.d
Theodoſius gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit. 492.e. *dat priuilegia profeſſoribus.* ibid.493.a
Theodoſius quid aduerſus idololatras. 494.e
Theodoſius, impulſore Neſtorio, omnes præter Pelagianos inſectatur hæreticos. 514.d.e.515.a.b.e
Theodoſius cur non repreſſit, vt par erat, ipſum Neſtorium hæreſim propalantem. 527.b.e
Theodoſius proſcinditur clamoribus populi propter Neſtorium. 527.c.d
Theodoſius Imperator agit apud Cæleſtinum de congregando œcumenico Concilio in cauſa Neſtorij. 547.e. 548.
Theodoſij Imperatoris epiſtola ad Cyrillum de Concilio celebrando. 548.c.d.e.549.b
Theodoſius ſuccenſus in Cyrillum. 550.a.b
Theodoſius ex religioſiſſimo cauſa Neſtorij immutatur ipſi fauens. 550.d.e. *excuſatur ab auctore.* e.551.a
Theodoſius vocandum curat S. Auguſtinum ad Concilium Epheſinum. 551.a
Theodoſij ſanctio de Eccleſiarum immunitate. 358.e
Theodoſius, relictis foris armis, & depoſito diademate, intrat in eccleſiam. 358.e
Theodoſius Candidianum Comitem miſit curare quæ ſunt Concilij Epheſini. 566.e.d.e
Theodoſij epiſtola ad Synodum Epheſinam. 566.e.567.a
Theodoſius monachos & alios ſummouit a Concilio Epheſino, ne tumultuarentur. 566.d.e
Theodoſius ignorans quæ acta eſſent ab Orthodoxis in Concilio Epheſino, ſcribit pro Neſtorio. 383.b.c
Theodoſius mittit Epheſum Palladium Magiſtrianum cum litteris. 383.c
Theodoſius propagauit religionem Chriſtianam in Perſide. 584.c
Theodoſius Imperator accepit litteras ab Achimandritis de rebus Epheſi geſtis. 385.d.e

Theodoſius Imperator vera noſtens Neſtorio reſtitit; & ſauit Patribus Orthodoxis. 586.a.b
Theodoſius admonetur litteris Iſidori Peluſiotæ. 586.b.c
Theodoſius acquieuit damnationi Neſtorij in Synodo factæ. 586.d
Theodoſius vocat vtriuſque partis legatos Conſtantinopolim. 586.d.e
Theodoſius rurſum ex Irenæi Comitis relatione fluctuat. 587.e.588.a
Theodoſius dimouetur a recto ſententia per Acacium Berœenſem. 588.b
Theodoſius ſequeſtrem pacis mittit Ioannem Comitem ſacrarum largitionum Epheſum. 588.d
Theodoſius dum affligit Epiſcopos, amittit exercitum. 591. a.b
Theodoſius poſt cladem exercitus redditur ſero ſapiens. 591.e.592.a
Theodoſius vocat ex vtroque parte ſeptem Epiſcopos Conſtantinopolim. 593.c.d
Theodoſius erga Orthodoxos propenſior demonſtratur. 596.a.b
Theodoſius per Pulcheriam ſororem proficit. 597.a
Theodoſius tandem audit legatos ſchiſmaticos. 597.c.d
Theodoſius exauctorauit Irenæum Comitem Neſtorianum. 602.a
Theodoſius per litteras admonetur a Cæleſtino Papa. 610.e.611.
Theodoſius Imp. laborat pro pace Orientalis Eccleſiæ. 617.d.e
Theodoſius mittit Ariſtolaum Antiochiam pro pace conciliondа. 617.e
Theodoſius ſcribit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum de pace. 617.e
Theodoſius ſcribit ad Acacium Berœenſem de pace. 617.e.620.a.b
Theodoſius ſcribit ad Simeonem Stylitam de pace Eccleſiæ. 617.e.620.d.e
Theodoſius egit cum Cyrillo de pace Eccleſiæ reſtituenda. 619.e
Theodoſij laudata religio. 637.e
Theodoſius Imperator conſuetudine S. Melaniæ redditus melior. 646.c
Theodoſius Imperator curat perpetuo duraturam rem frumentariam. 646.d
Theodoſius ſanctione edita dānat libros Neſtorij. 648.b.c
Theodoſius Imp. an ſcripſerit peruaſione Concilij Antiocheni pro Theodori libris. 650.d.e
Theodoſius mandat edita ſanctione deportari Neſtorium in Oaſim. 655.d.e
Theodoſius mittit legatos qui reſtituant corpus Ioannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim. 663.b.c.d
Theodoſius rogat litteris Ioannem Chryſoſtomum, vt patiatur corpus ſuum transferri. 663.d.e
Theodoſius munera mittit Hieroſolymam Crucem gemmatam & pecuniam. 667.b
Theodoſius legem ſanciuit aduerſus Iudæos, Samaritas, & Gentiles. 668.e.669.a
Theodoſius orat pro porentibus. 664.d
Theodoſij lex de dedicatione ſtatuarum. 187.d.e
Theodoſius ſuſtulit vectigal lenonum. 676.e.677.
Theodoſij Imperatoris lex de Parabolanis. 691.c.d
Theodoſiani Codicis editio. 654.e
Theodoſius Epiſcopus Hydæ teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Theodoſius Epiſcop. Synadorū inſequitur hæreticos. 307.e
Theodotus Epiſc. Antiochenus poſt Alexādrum. 332.c.d
Theodotus Antioch. Epiſcopus quid de Ioānis Chryſoſtomi nomine recepto in ſacras tabulas. 347.e.348.a
Theodotus Apollinariſtas Antiochenos iunxit Eccleſiæ Catholicæ. 332.d
Theodoti Epiſc. Antiocheni obitus, & ſedis tempus. 508.b
Theodulus Epiſcopus Apameæ teſtis in teſtamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Theognoſtus accuſatus a Gaio Ariano. 142.c.d
Theopentus Epiſcopus legatus ex Concilio Alex. Conſtantinopolim. 546.e
Theotecnis legatus ad Innocentium Papā miſſus ob Epiſcopis partis Ioannis Chryſoſtomi. 206.e.207.
Theotimus Scythiæ Epiſcopus ſanctus. 121.d
Theotimi ſanctitas barboris veneranda, eius miracula. 148.d.e. *conuertit Hunnos.* e. *In ipſum peccans barbarus a Deo corripitur.* d
Theotimi Epiſcopi Scythiæ diſceptatio cum S. Epiphanio. 148.a. *quis qualisve hic fuerit.* c.d
Theophilus Epiſcopus Alexandrinus aduerſatur electioni Ioannis Chryſoſtomi. 44.a.b
Theophilus proponit Iſidorum ordinādum Epiſcopum Conſtantinopolis. 44.b
Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e.66.a
Theophilus collecto Concilio Alexandriæ damnat Origenis errores. 85.b.c.d
Theophilus ſcribit ad S. Hieronymum de Origeniſtis damnatis. 87.b.c
Theophilus mittit Theodorum Romam. 87.b
Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduerſus Origeniſtas. 87.c.d
Theophilus plures ad Epiſcopos diuerſos mittit legationes de fugandis Origeniſtis. 88.a.b.117.e
Theophilus S. Epiphaniū commouet in Origeniſtas. 88.c.d
Theophilus ſcripſit Synodalem epiſtolam aduerſus Origeniſtas. 85.b.c.89.b
Theophilus ſcripſit primam Paſchalem epiſtolam aduerſus Origeniſtas. 89 b.c
Theophili Paſchales epiſtolæ quo ordine ſcriptæ. 89.d.e.90.
Theophili Paſchales trāslatæ o S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Theophilus carpitur a monachis Origeniſtis Conſtantinopoli. 114.e.115.a
Theophilum incuſat abſentem Ioānes Chryſoſtomus. 114.e
Theophilus apud Arcadium accuſatus ab Origeniſtis. 115.a.b
Theophilus Alex. accuſatur hæreſis Anthropomorphitæ. 115.c.d. *defenditur.* 115.e.116.a
Theophilus ſcriptis ſuis exagitat Anthropomorphitas. 116.c
Theophilus calumniam paſſus de Manichæa femina ad communionem admiſſa. 116.d.e
Theophilus alijs pluribus exagitatur calūnijs. 116.e.117.
Theophilus cur Iſidoro infeſtus. 116.e.117.
Theophilus legatos mittit Conſtantinopolim contra Origeniſtas. 120.a
Theophilus quæ reſcripſerit ad S. Ioannem Chryſoſtomum. 120.c.d
Theophili alia epiſtola ad Ioannem Chryſoſtomū. 120.d.e
Theophilus iuſtam fouis cauſam. 120.e.121.a
Theophili epiſtola ſecūda Paſchalis quando ſcripta. 128.b
Theophilus Epiſcopus Alex. accuſatur ab Aegyptijs monachis Origeniſtis apud Arcadium Imp. 142.b.c.d
Theophili legati Conſtantinopolim miſſi detruſi in carcerem. 146.d.e. *in exilium ire iuſſi.* e
Theophilus quid tractet cum Epiphanio. 147.c.d
Theophili ſtudia contra Ioannem Chryſoſt. 168.b.c.d

Theophilus

Theophilus ex reo in actorem repente mutatus. 169.b
Theophili fautores. 169.b.c.d
Theophili aduentus Conſtantinopolim. 169.d.e. 170. vbi hoſpitatus. e
Theophilus abſtinuit a communione Ioannis. 169.e. 170.a
Theophili conatus aduerſus Ioannem, cum eſſet Conſtantinopoli. 170.a
Theophilus in deterius deficit. 170.b.c. cum non cauſam publicam contra Origeniſtas proſequitur, ſed in Ioannem Chryſoſtomum commouetur. ibid.
Theophili hoſpes Eugraphia. 170.d
Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chryſoſtomum. 171.c.d
Theophilus perculſus timore populi reuertitur Alexandriam. 178.a.b.c.d.e. vel potius timore iudicij. 194.b
Theophili ſententia de libris Origenis. 178.c.d
Theophilus creditus recepiſſe Origenis libros, quos damnarat. 278.d
Theophilo redeunti Alexandriã quid in via cum Nilammone. 178.e. 179.a
Theophilus rurſus vocatur Conſtantinopolim ab Eudoxia. 188.c
Theophilus recuſat venire Conſtantinopolim. 189.b.c
Theophilus legatos mittit Conſtantinopolim. 189.b
Theophilus legatum mittit ad Innocentiũ Papam. 192.c.d
Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192.d
Theophilus litteris Ioannis ad Innocentium perſtringitur. 193.b
Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195.e. 196.
Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196.b
Theophilo Alexandrino communicandum eſſe iubet Arcadius Imperator. 202.b
Theophili vltima Paſchalis a S. Hieronymo tranſlata. 223.d.e
Theophilus extorris cauſa Ioannis. 242.b
Theophilus exules Epiſcopos reſtituendos curat. 262.a.b
Theophilus a cõmunione Romani Põtificis ſeparatur. 245.b
Theophilo reconciliari Romanum Põtificem Innocentium cupiunt Epiſcopi Africani. 253.d
Theophilus cur Paſchales epiſtolas amplius non ſcripſerit. 253.d.e
Theophilus in ſententia perſtat de non reſtituendo nomen Ioannis Chryſoſtomi in ſacras tabulas. 275.a.b
Theophilus etiam ſuis Aegyptijs ob Chryſoſtomũ deſpectui habitus. 253.c. quid de eo Iſidorus Peluſiota. 257.c.d
Theophilus probat electionem Syneſij Epiſcopi. 311.a.b.c
Theophili obitus. 345.d.e. 346.a. adorauit moriturus Ioannis Chryſoſtomi imaginem. e. quid de Arſenio dixit inter moriendum. ibid.
Theophili ſcripta. 345.e. 346.
Theophilus quid de ſacris ſupellectilibus. 346.a
Theophili Paſchales annis ſingulis ſolita ſcribi. 346.c
Theophili nomen celebre in Eccleſia poſteris remanſit. 346.d.e
Theotocon Mariam negat dicendam Neſtorius. 531.c
Thermæ Gargilianæ locus delectus ad Collationem publicam. 315.a
Theſſalonicæ habendum Cõcilium indicitur in cauſa Ioannis. 227.b
Thraciæ a Gothis deuaſtatæ. 7.e
Thronus Euangelij in medio Synodi Epheſinæ collocatus. 567.c
Thurificarunt Epiſcopos thymiamate Epheſij, damnato Neſtorio. 570.e
Toletana Synodus prima. 235.e
Toletana Synodus ſcripſit ad Innocentium Papam. 235.b
Toletana Synodus prima & ſecunda confuſæ. 235.d.e
Toloſa meritis Exuperij diu intacta. 237.c
Toloſa tandem expugnata a barbaris. 264.e
Tonans Andronici miniſter impius. 328.a.b. excommunicatur cum Andronico. 328.b.c
Tornacenſis ciuitas capta a barbaris. 263.d
Tormenta crudeliſſima illata Chriſtianis a Perſis. 466.c.d
Toxotius Paulæ filius vltimo loco natus. 458.6
Tractoria epiſtola quæ. 167.c.d
Tractorijs epiſtolis vocati Donatiſtæ ad Collationẽ. 314.b
Tranſlatio Ioannis Chryſoſt. diuinitus impedita. 663.c.d
Tranſlationis Ioãnis Chryſoſtomi corporis pompa. 664.b.c
Tranſlatio corporis S. Ioannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim. 661.e. 662. 663.
Tranſlatio corporis S. Germani in Gallias. 653.b.c.d
Tranſlatio reliquiarum S. Stephani Conſtantinopolim. 667.a.b
Tranſlationes Epiſcoporũ haud penitus improbatæ. 600.b. 643.e. 644.a.b
Traſamundus Rex Vuandalorum. 504.e
Treius Epiſcopus Arabiſſi. 245.c
Tribigildus tyrannus rebellat aduerſus Arcadium, & Aſiam incurſat. 70.b.c
Tribigildus quid cum Gaina aduerſus Orientis Imperium. 76.b.c.d
Tribigildus cum Gaina ex Aſia in Europam transferendus. 110.e
Tribunus idololatra quid paſſus in conflagratione templi. 139.d
Tribunus & Notarius quæ dignitas. 317.e. 318.a
Triumphus Chriſtianæ religionis in ipſa Vrbis captiuitate. 294.c.d. 295. 296.
Triumphus Eccleſiæ eſt ſuperborum humiliatio. 78.b.c
Triumphus de nece Ruffini. 10.b
Triũphus Honorij Imperatoris de Attalo ſuperato, aliiſq. tyrannis. 408.c.d
Triumphus quo excepti ſunt Patres Epheſi poſt dãnatum Neſtorium. 570.d.e
Troilus ſophiſta. 114.a
Tutore Arcadius non indiguit. 2.d
Tutor relictus Honorio Stilicho. 2.d

V

Valentina Eccleſia in Gallis a Manichæis infeſtata. 460.b
Valentinianus Tertius ex Galla Placidia & Conſtantio natus. 430.c
Valentinianus Auguſtus imperat. 487.d.e
Valentinianus pacem ſancit cum Aetio. 488.b
Valentiniani numiſma. 488.c.d
Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficijs, reſtituens ablata priuilegia Eccleſiæ a tyranno. 489.b.c
Valentiniani leges contra hæreticos. 489.d.e
Valentiniani leges contra Gentiles. 489.e
Valentinianus Manichæos exagitat. 489.d
Valentiniano Imperatori tributa ſanctio de priuilegijs Eccleſiæ Rauennatis arguitur impoſturæ. 631.c.d.e. 632.a.b
Valentinianus Auguſtus quid in cauſa Sixti Rom. Pontif. 641.c.d
Valentinianus Imperator proficiſcitur Conſtantinopolim coniugem accepturus. 661.d
Valentinianus Eudoxiam filiam Theodoſij coniugem accepit. 661.d
Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas ſacras ſtatuas Chriſti & Apoſtolorum. 680.c

Valentiniani Imperatoris laudata religio. 637.c
Valentianus presbyter Romanus legatus cum collegis Conſtantinopolim. 227.d
Valerianus Epiſcopus Iconij accipit litteras a Cyrillo. 634.d
Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quē exclamat Euſebius. 399.c.d
Valerianus Comes praſto eſt Porphyrio cum copijs. 203.b.c
Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apoſtolicæ ſedis. 240.c.d.e
Valerius Epiſcopus Hipponenſis timens ne ſubriperetur ſibi Auguſtinus, ordinat eum Epiſcopum. 13.d.e
Valerius non ſinit peregrinari Auguſtinum. 13.e
Valerius Epiſcopus Hipponenſis ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Valerius Epiſcopus Hipponenſis neſciens peccauit in Nicænum Concilium. 495.d
Vangiones populi in Gallia a barbaris deleti. 163.d
Vaſa eccleſiæ vendidit Acacius Amidæ Epiſcopus, vt hoſtes redimeret. 469.e
Vaſa ſacra eccleſiæ Vaticanæ repoſita apud ſacram virginem. 194.b
Vates Gentilium falſis reſponſis deorum decipiunt Attalum tyrannum. 289.d.e
Vectigal lenonum Florentius Præfectus Prætorio ſua impenſa ſuſtulit. 676.e.677.a
Vela regia in titulum priuata auctoritate ſuſpendere vetitum lege Theodoſij. 676.d
Velamina ſacra, quæ ſuperponuntur altari, quo ſint honore habenda. 346.a
Venantius Fortunatus ſcripſit res S. Martini. 162.e. curatur ab eo infirmitate oculorum. 163.c.d
Veneris idolum fractum virtute Crucis. 137.b.c.d
Venerius diaconus Eccleſiæ Mediolanenſis. 35.e
Venerius Epiſcopus Mediolanenſis ſuccedit Simplicio. 100.a.b
Venerius admonetur ab Anaſtaſio Papa de damnatione Origeniſtarum. 109.a
Venerius interpellatur ab Epiſcopis Africanis, vt clericos concedat Eccleſiæ Africanæ. 128.d e
Venerius Epiſcopus Mediolanēſis ſubuenit Eccleſiæ Africanæ. 128.d.e.129.a
Venerius Epiſcopus Mediolanenſis agit pro Ioanne Chryſoſtomo. 227.d. accepit litteras a S. Ioanne Chryſoſtomo. 228. a.b
Verbum Dei prædicari ſolitum intra cancellos. 257.b. in medio eccleſiæ primus Chryſoſtomus eſt aggreſſus. 257.b
Verbum Dei audire nullus prohibeatur. 64.e.65.a
Veſtinæ Titulus ſub Innocentio. 396.e
Veſtitus clericorum ab hæreticis immutatus. 512.d
Victor monachus calumniā paſſus a Neſtorianis Epheſum venit. 577.d.e
Victor Vticēſis in hiſtoria de perſecutione Vuādalica multa prætermiſiſſe cognoſcitur. 661.c.d
Victor Epiſcopus in Mauritania ex parte communione priuatus. 351.c
Victor Epiſcopus Catholicus in Africa occiſus a Donatiſtis. 269.d
Victor Martyritanus Afer expurgator Caſſiani. 640.b.c
Victoria Britannorum aduerſus Pictos per S. Germanum adepta. 522.e.523.a.b
Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam. 184.c.d.e.185.186.
Victoria Marini ducis Honorij aduerſus Heraclianum tyrannum. 352.b.c.d
Victoria diuinitus conceſſa contra Rhadagaiſum. 238.e.239.a.b
Victoria obtenta contra Gildonem precibus S. Ambroſij & monachorum. 58.e.59.a. veteribus conſignata monumentis. 59.e. tributa Stilichoni. 60.a
Victoria Gothi modeſte vſi. 299.e.300.a.b
Victorinus nouus hæreſiarcha. 362.d.e
Victricius Epiſcopus Rhotomagenſis conſulit Innocentium Papam. 222.d
Victricius conuertit ad fidem barbaros. 23.e.24.a
Viduæ agrum aufert Eudoxia. 142.c.d.e.143.
Vidua Theognoſti relicta patitur ab Eudoxia vineæ direptionem. 142.c.d
Vidua iunior, ad quā ſcripſit S. Ioānes Chryſoſtomus. 61.b
Viduæ nobiliores Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 61.b
Vidua Aegyptia accuſat Paulacium Præſidem. 143.c
Viduæ eccleſiæ ad meliorem formam reſtitutæ per Ioannem Chryſoſtomum. 67.e
Vidua rapta, & Dei virtute illæſa ſeruata. 304.b
Viennenſis Eccleſiæ cōtentio cum Arelatenſi ſedata. 39.b
Vigilantij patria, & progreſſus in hæreſim. 246.d.e
Vigilantium exagitat ſcriptis ſuis S. Hieronymus. 246.c.d
Vigilantius diu latuit ſub velamento hypocriſis. 246.e
Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, a quo & laudatus. 246.e.247.a
Vigilantius primo a S. Hieronymo detectus. 247.b
Vigilantius quando cœpit in S. Hieronymum oblatrare. 247.b.c
Vigilantius recedens e Palæſtina venit in Aegyptum. 247.c
Vigilantius vbi & quando hæreſes promulgare cœpit. 247.e.248.a
Vigilantius impugnat cultum ſanctorum. 248.a.b
Vigilantius deforme portentum. 248.b.249.a
Vigilantij ſectatores recentiores hæreticos exagitat auctor. 249.e 250.a
Vigilantius quam impar, vt conferri poſſit cum ſanctis Patribus. 249.e.250.a
Vigilantius damnauit vſum luminum in eccleſia. 250.b.c.d
Vigilantij hæreſis per barbaros cita depreſſa. 251.c.d
Vigilantij hæreſis in Galliam barbaros prouocauit. 251.b
Vigilantius prauo dæmone ſceleſtior. 250.c
Vigilantius vſum collectarum in eccleſia auferre conatus. 250.e
Vigilantius aduerſarius monaſtici ordinis. 250.e
Vigilantius vt excogitator ineptiſſimarum ſententiarum paucos habuit ſectatores, ijdemque cito extincti abſque propagatione. 251.a.b
Vigilius Epiſcopus Tridentinus ſcribit Acta martyrum Anaunenſium ad Simplicianum Epiſcopū. 100.a.b
Vigilij epiſtola ad S. Simplicianum. 101.e.102.
Vigilius Tridentinus Epiſcopus & ipſe martyr. 103.d
Vigilij vitæ Acta deprauata corrigenda. 103.e.104.a.b.c
Vigilius male refertur ad tēpora Anaſtaſij Imperatoris. 103.e.104.a.b.c
Vigilij plures. 104.b.c.e.405.a
Vigilius ſcriptor Eccleſiaſticus ſub Anaſtaſio Imperatore. 104.b.e
Vigilius Africanus. 104.e
Vigilius diaconus. 104.d.e
Vigilius Epiſcopus Brixianus. 104.e
Vigilius Epiſcopus in Gallia. 104.e
Vigilias celebrant Epiſcopi quadraginta Ioannis Chryſoſt. fautores. 190.a. exturbantur. 191.b
Vigiliæ a militibus exturbata. 191.b.c

Vigiliarum vſum abſtulit Vigilantius. 250.b.c.d
Vigilias Paſchatis reueritus eſt etiam Vigilantius. 295.b
Vincentius Epiſcopus cum Epigonio legatus a Cõcilio Carthaginẽſi ad Honorium Imperatorem pro immunitate Eccleſiæ conſeruanda. 99.c.d
Vincentius Præfectus Pretorio in Gallijs. 104.e.105.a. laudatus a Seuero. ibid. Martino amicitia coniunctus. 106.a
Vincentius Victor ex Donatiſta Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus. 463.a. erexit ſe aduerſus S. Auguſtinũ. b.c. illuſus a dæmone falſis viſionibus. ibid. decepit Petrum presbyterum Hiſpanum. 463.c.d
Vincentius Victor recantat palinodiam. 463.d.e
Vincentius Lirinenſis quis fuerit, & quando ſcripſerit aduerſus hæreticos. 647.d.e
Vincentius Lirinenſis impugnator Pelagianæ hæreſis. 604.b
Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianæ hæreſis. 604.b
Vincentius Caſſolitanus Epiſcopus. 36.e
Vincentius Donatiſta ſcripſit contra Catholicos vi cogentes hæreticos vel ſchiſmaticos per Imperatoris leges. 233.e.234.
Vincentius cum Fortunato legatus in Concilio Telepenſi. 417.a
Vincentius Victor nouæ hæreſis inuẽtor in Africa. 426.e. 427.a
Vindicandum non eſſe Iudicum gladio ſanguinem martyrum. 103.b
Vindicta in Principes qui Dei viros prouocant. 220.d
Vindicta Dei in perſecutores Ioannis Chryſoſtomi. 219.d.e.220.
Vindicta Dei ob editionem ludorum Sæcularium. 187.a.b
Vindicta in violatores Eccleſiaſticæ immunitatis. 20.a. 61.c.d.68.d.e.76.c.d.e.77.a.b
Vincula Cyrilli quam glorioſa. 592.d.e
Vincula Petri Romam ad Eudoxiam miſſa, & miraculis clara. 668.c.d. auctaque baſilica. e.d
Vincula Petri, quibus vinctus eſt Romæ ſub Nerone. 668.c.d
Vincula Petri diuino miraculo ſimul iuncta. 668.d
Vincula Petri donata Eudoxiæ a Iuuenale Epiſcopo Hieroſolymitano. 667.d
Vinculorum Petri annua memoria Conſtantinopoli. 667.d.e.668.a.b
Virgo arreptitia abſque humano viuebat cibo; quomodo curata. 646.e.647.a
Virgo ſacra cuſtos ſacrorum vaſorum. 294.b.c
Virgo ſanctimonialis Sitifenſis a barbaris capta, illæſa ſeruatur. 303.e.304.a
Virginis Hiſpanæ nobile martyrium. 505.a.b
Virgines ſacræ quanta paſſæ cauſa Chryſoſtomi Conſtantinopoli. 206.d
Virgines occurrentes Ioãni proficiſcenti in exiliũ. 212.c.d
Virginum conſecrationis ſolemnes ritus. 354.e
Virginitas Gregorij Nazianzeni ſatis perſpicue demonſtrata. 687.b.c.d
Viſio oſtenſa Thereboni Sarraceno ægrotãti. 470.e.471.a
Viſio oſtenſa de conuerſione Marcionitarum. 486.a.b
Viſio oſtenſa Sixto Papæ de eligendo Epiſcopo Rauennate. 368.e
Viſio Procopij oſtenſa Epiſcopis. 136.d
Viſio facta S. Paulino proxime morituro. 606.d
Viſio Angelorum ſub militum ſpecie. 112.e
Viſio Gennadij de animæ immortalitate. 331.b.c
Viſio oſtenſa Mercato de animæ immortalitate. 332.a.b
Viſio oſtenſa Ioanni Chryſoſtomo de proximo obitu. 254.e
Viſio oſtenſa Proclo de S. Ioãne Chryſoſtomo. 255.e.256.a
Viſiones oſtenſæ Ioanni Chryſoſtomo. 256.c.257.a
Viſio quæ apparuit S. Ambroſio in extrema lucubratione. 35.e.36.a
Viſio Adelphij de gloria S. Ioannis Chryſoſtomi. 261.c.d
Viſio mirifica ſuper montem Oliueti. 459.d.e
Viſiones de conuerſione Iudæorum inſulæ Minoricenſis. 421.a.b
Viſio oſtenſa in conuerſione Iudæorum. 425.e
Viſio Porphyrij de templi Gazenſis demolitione. 134.c
Viſio oſtenſa de libris Neſtorij. 524.b
Viſiones oſtenſæ Luciano de reliquijs S. Stephani. 367.c.d.e.368.b.c.d.e
Viſio oſtenſa de ijſdem Nygetio. 369.d
Viſio oſtenſa Calimero de corpore Zachariæ Prophetæ. 382.c.d.e
Viſio S. Germani de ſuo inſtante obitu. 634.a
Viſio oſtenſa Cyrillo de Ioanne Chryſoſtomo. 351.c.d
Viſio ſancti Cypriani ſuis Afris apparantis. 675.d.e
Viſionibus ſimulatis Donatiſtæ niſi decipere Orthodoxos. 52.d.e
Vitalis hæreſiarcha. 444.e.445.
Vitalianus maritus Gorgoniæ ſororis S. Gregorij Nazianzeni. 690.d
Vitulus Cancellarius dirigitur Romã a Conſtantio in cauſa Eulalij. 437.b.c
Vltio. Vide, Vindicta.
Vnitas Africanæ Eccleſiæ tractatur ab Anaſtaſio Papa. 129.b.c.d.180.e.181.a.b. edictum de vnitate publice expoſitum. 231.a
Vnitatem amplecti Donatiſtas colonos ſuos Pammachius compulit. 233.d.e
Vnitas ſchiſmaticorum Donatiſtarum ex parte ſecuta. 231.b.c.d
Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginenſe. 232.d.e
Voluſiani hominis Gentilis genus. 337.d.e. acerrimus ingenio, reſiſtens Chriſtianæ religioni. 338.a.b
Voluſiani mater femina religioſiſſima laborat pro ſalute filij. 338.b.c
Voluſianus Apollonij Tyanæi ſtudioſus, itemque Apuleij vacans magiæ. 338.d.e
Voluſiani Præfecti Prat. edictũ contra Pelagianos. 461.d
Voluſianus auunculus S. Melaniæ. 462.a
Voluſianus accerſit ſanctam Melaniam Iuniorem neptem ſuam. 644.c
Voluſianus Præfectus Vrbis legatus Conſtantinopolim. 645.a
Voluſianus redditur Chriſtianus. 646.a.b
Votum nuncupatum ſoluit Galla Placidia erigendo Rauennæ eccleſiam. 655.b
Vranius ſcriptor obitus S. Auguſtini. 606.c
Vranius ſcriptor tranſitus S. Paulini. 37.e
Vrbis excidium tantum triduo perdurauit. 300.e
Vrbis excidium. Vide, Roma.
Vrbis interitu Orbem ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
Vrbis eccleſiæ intactæ a furore barbarico. 294.a.b.295. 296.
Vrbis Romæ inuaſores ſemper male periere. 383.e.384.a
Vrſus presbyter Romanus ſub Innocentio. 396.e
Vrſus Tribunus quid in idola. 92.e
Vrſus Tribunus reliquias idololatriæ diſiecit, imperante Conſtantio Aug. 462.b.c
Vrſus explorator in Africa rerũ Manichæorũ. 462.c.d.e
Vnallagas Niſibenus presbyter venit Romam ad Innocẽtium Papam pro Ioanne Chryſoſtomo. 206.c

Vtallia Gothorum Rex ſuccedit Segerico. 383.d.e.384.a.b
Vuandali in Gallias erumpunt. 246.b.251.
Vuandali cum Alanis Gallias depaſcuntur. 263.d.e
Vuandali cum Alanis & Suenis inuadunt Hiſpanias. 287.d.e
Vuandali pudici in vltionem miſſi libidinoſorum. 287.e. 288.a
Vuandali ſpondent Honorio pacem. 384.b
Vuandalos conuenit Bonifacius in Hiſpania. 501.e.502.
Vuandalorum Reges Modegiſclus, Gunthsrius, & Genſericus. 501.e.*Traſamundus ponitur a Gregorio.* 504.e
Vuandali tranſeunt in Africam. 501.e.502.a.507.d.e
Vuandali Arianorum omnium perditiſſimi. 504.a
Vuandali rebaptizant. 504.e.505.a
Vuandali vaſtant Africam. 507.d.e.508.a
Vuandalis dedi Africa cur meruit. 507.e.508.509.a.b. 510.a.b
Vuandalorum numerus qui tranſierit in Africam. 510.e
Vuandalorum immanis graſſatio in regiones Afrorum. 510.e.511.
Vuandali Hipponem obſident. 551.e.552.
Vuandali in Africa Romanos vincunt. 591.b.c.d
Vuandali Carthaginem capiunt. 672.a.b
Vuandali occupant maiorem eccleſiam Carthaginenſem Reſtitutam dictam. 675.d
Vuandali idololatriæ reliquias Carthagine peſſumdant. 675.a.b
Vuilas Epiſcopus Gothorum Catholicus creatus a Ioanne Chryſoſtomo. 226.d.e. *moritur. ibid.*
Vulphilas dux ſub Conſtantio Præfecto exercitus Honorij Imperatoris. 323.e.324.a
Vzali Memoria ſancti Stephani ab Euodio erecta. 390.c. *magna ibi Deus operatus.* 390.e.391.

X

Xanthippus Epiſcopus primæ ſedis Numidiæ præſidet Concilio Mileuitano. 164.e.166.167.168.
Xenodochium a Pammachio erigitur in Portu Romano. 48.d
Xyſtus Papa. Vide, Sixtus.

Z

Zachariæ Prophetæ corpus inuentum ſub Theodoſio Iuniore. 382.c.d
Zebenus Epiſcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Dioſpolitano. 371.b
Zelus Barochæ in Gentiles. 73.b.c.d
Zenobius Epiſcopus Florentinus. 36.c.d
Zoſimi Papæ creatio. 400.b
Zoſimum fallere conatus Cæleſtius captioſo confeſſionis libello. 400.c
Zoſimus explorat fidem Cæleſtij, an vere vel ficte agat. 400.c.d
Zoſimus cupidus ſalutis Cæleſtij cum eo mitius agit. 400.d. *conſulit Africanos Epiſcopos de eius cauſa.* ibid.
Zoſimus numquam abſoluit Cæleſtium, licet ad audientiam admiſerit. 400.d
Zoſimi epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſ. & alios Africanos Epiſcopos. 400.e.401.a.b
Zoſimus Papa habuit conſiſtorium in S. Clemētis baſilica, vbi Cæleſtius viſus eſt recantaſſe palinodiam. 401.a
Zoſimus Papa inſtaurat iudicium inter Cæleſtium & Lazarum & Herotem Epiſcopos Galliarum. 401.d.e
Zoſimus Papa cognoſcit cauſam Pelagij. 402.c
Zoſimus Papa in cauſa Pelagij ſcribit ad Epiſcopos Africanos. 402.d.e
Zoſimus Papa in cauſa Cæleſtij atque Pelagij nihil vult agi perfunctorie. 403.c.d.e
Zoſimo Papæ oblatus libellus a Pelagio, quo voluit videri Catholicus. 404.b.c.d. *idem de Cæleſtio.* 404.c
Zoſimum vrgent querelis Epiſcopi Concilij Carthaginenſis de admiſſo Cæleſtio ad audientiam. 409.c
Zoſimi litteræ redditæ ad Epiſcopos Carthaginenſis Concilij de admiſſo ad audientiam Cæleſtio querelis ſatisfaciens. 409.c.d.e
Zoſimi ſtudium in conuertendo Cæleſtio. 410.b.c.411.a.b
Zoſimi Papæ iudicium in cauſa Cæleſtij. 411.e.412.
Zoſimus Papa defenditur & excuſatur a S. Auguſtino. 410.b.c
Zoſimus Pelagium damnat atque Cæleſtium. 412.d.e. 413.a
Zoſimus Papa damnauit hæreſes Pelagianas. 413.b
Zoſimum inſectantur aliqui ex clero Romano Pelagij ſtudioſi. 413.d
Zoſimus ſcribit ad clerum Rauennatem contra ſchiſmaticos clericos. 413.d
Zoſimus Papa perſtringitur calumnijs a Iuliano Pelagiano. 415.c
Zoſimus Papa legat Auguſtinū & alios collegas in Cæſaream Mauritaniæ. 417.a.b
Zoſimi Papæ epiſtola decretalis ad Epiſcopos Occidentalis Eccleſiæ. 419.b
Zoſimi epiſtola ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum. 419.b
Zoſimus Papa conceſſit parochijs licentiam benedicendi Paſchalem cereum. 429.a
Zoſimi Papæ obitus, anni ſedis, res geſtæ. 428.e.429.a.b
Zoſimus anno quo obijt, tres legatos Carthaginem miſit. 429.b
Zoſimi Papæ mādata legatis Apoſtolicæ ſedis. 446.d. *eiuſdem commonitorium.* e.447.a.b
Zoſimus Papa impoſturæ arguitur a Nouatoribus, ſed calumnioſe. 447.d.e
Zoſimus hiſtoricus carpens Olympium redarguitur. 268.a.b
Zoſimi hiſtoria. 16.e
Zoſimus inique lacerat Innocentium Romanum Pontificem. 278.c.d
Zoſimus hiſtoricus in quibus mendaciſſimus. 7.c.d.8.a.b
Zoſimus doli mali arguitur. 239.a

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag.	Linea		Mendum	Emendatio.
39	B	6	tertio	quarto
40	C	2	cigitatione	cogitatione
45	A	7	eauarratum	enarratum
67	E	2	ſolette	ſolettee
69	E	9	Africæ	Africa
74	A	2	auditores	adiutores
85	A	3	Pauis	patres
101	A	1	Maij	Maiis
108	A	6	coacervandis	coaceruando
127	B	7	eamdam	eumdem
151	A	1	comfutat	confutat
158	B	3	propoſiſti	propoſiti
173	A	2. 3	nulnam	nullum
176	B	9	ſuam	ſuo
177	A	6	cumq.	eumq.
189	B	1	Remenem	Pemenem
197	C	5	Siluinam	Saluinam
201	A	5	plenas	plenæ
215	D	5	domi	domui
216	B	3	cohortæ	coortæ
229	D	1	religioſum	religioſam
297	C	2	refrenebatur	refrenabatur
299	D	2	illæ	illas
321	D	9	vibebautur	videbantur
323	A	3	capiſſet	capeſſit
342	B	1	inde	unte
344	A	9	generis	generi
361	A	*in marg.*	PRESBYTERI	EPISCOPI
371	A	9	in locum Gelaſij	in locum Ioannis ſucceſſoris Gelaſij
393	C	8	ſeptem	ſex
396	E	12	Eugubium	Eugubinum
398	C	9	de Africanos	ad Africanos
418	D	15	ſublatam	ſublatum
420	C	6	Theodoſii	Theodori
431	B	4	dixeram	direxeram
457	C	7	non	nos
469	A	11	& petijſſe	expetiuiſſe
470	E	*in marg.*	TARABONI	TERBONI
479	D	6	Honorio	Honoria
485	B	7	viro	vero
488	B	6	remittentur	remitterentur
519	E	5	ab oculos	ob oculos
543	A	10	diuicit	deuicit
562	B	1	hæc vtrique	hac vtique
568	A	4	Cæleſtinu *adde*,	vbi venit
568	A	5	Theodotum Ancyræ	Theodotum Ancyræ { & ſic in reliquis
576	B	3	ex entum	aduentum
587	E	3	iaque	itaque
602	B	7	oppugnator *adde*	impulſa Ioannis Epiſc. Antioch.
619	C	9	communemq.	communeq.
637	A	*in marg.*	CAELESTINUM	SIXTUM
652	B	*in marg.*	Sur.tum.8.	Sur.tom. 3.
654	E	*vlt.*	Paulo	Pauli

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

R E G E S T V M.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn
a b c d e f g

Omnes ſunt Terniones, præter a, Quaternionem, Mmm vero & Nnn, Duerniones.

ROMAE Excudebat Aloyſius Zannettus M. D. XCIV.

CONCESSIONE PRAESIDENTIVM.